

Luda yã takada kũ Bisã yão

Busa Bible

Contents

NAANAA	1
SĀARUN WOODA	43
RUTU	78
SAMUĒLI TAKADA KAAKU	81
SAMUĒLI TAKADA PLADE	108
KINANŌ TAKADA KAAKU	132
KINANŌ TAKADA PLADE	160
ISIRELIBAN BANDUN GARI GBIKII	186
ISIRELIBAN BANDUN GARI YIRUSE	223
EZERA	266
ESITA	273
ZABURA	280
YAASINŌ	354
LAASUNDE	378
WOMU GE GA DOBU BO	386
YEREMI	393
YEREMIN SWĪ	468
ESEKIELI	475
DANIELI	532
OSSE	550
YOĒLI	562
AMŌSU	567
ABUDIASI	577
YONASI	579
MISSE	582
NAHUMU	590
HABAKUKU	593
SOFONI	597
ASEE	602
SAKARI	604
MALAKI	616
MATIU	619
MAAKU	652
LUKU	673
YUHANA	708
ZĪRINŌ YĀKENANŌ	733
ROMUDENŌ	764
KŌRINTIDENŌ TAKADA KAAKU	780
KŌRINTIDENŌ TAKADA PLADE	793
GALATIANŌ	802
EFESUDENŌ	807
FILIPIDENŌ	812
KŌLOSEDENŌ	816

TESALONIKADENO TAKADA KAAKU	819
TESALONIKADENO TAKADA PLADE	822
TIMOTI TAKADA KAAKU	824
TIMOTI TAKADA PLADE	828
TITU	831
FILIMO	833
EBERUNO	834
YAMISI	844
PITA TAKADA KAAKU	848
PITA TAKADA PLADE	852
YUHANA TAKADA KAAKU	855
YUHANA TAKADA PLADE	859
YUHANA TAKADA AAKODE	860
TIRE	861
ZIA YA BIRINA YUHANANE	863

Luda yã takada kũ Bisã yãõ

Portions of the Holy Bible in the Busa language of Nigeria

Language: Bisã (Busa)

Provided by: SIM

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 2005 SIM International

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0. You may share and redistribute this Bible translation or excerpts from it in any format, provided that:

You include the above copyright information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.

c2d2b59a-86ec-55b6-a8b5-02b7453d5767

ISBN: 978-1-5313-0106-4

NAANAA

Musa takada káaku

Adamu 1:1-5:32

Nuhu 6:1-11:32

Ibrahī 12:1-20:18

Isaaku 21:1-26:35

Yakubu 27:1-36:43

Yusufu 37:1-50:26

Andunia naanaa

1 Zaa káaku Luda musu kū zīteoo kè. ²Gu da pāme à kekenaro, gusira mé à da ísiralá, akū Luda Nini ten yàa ke í pila. ³Akū Luda pì: Gupura kū! Akū gupura kù. ⁴À è gupura pìi kè mana, akū à gupura kèkōa kū gusirao. ⁵À tó kpà gupurane fānantē, gusira sō gwāani. Gu sì gu dō, a goro káakun gwe.

⁶Akū Luda pì: Sarapura gō kú íno dagura de à í pino kèkōa. ⁷Akū à sarapura kè le, à í kú à kú sarapura gbáru kèkōa kū í kú à kú a musuo. ⁸Akū à tó kpà sarapura pìine ludambe. Gu sì gu dō, a goro pladen gwe.

⁹Akū Luda pì: Í kú à kú zīte kakara gu dokōn, gukori bo. Akū à kè le. ¹⁰À tó kpà gukori pìine zīte, akū a tó kpà í kú à kàkarane ísira. Akū à è à kè mana.

¹¹Akū Luda pì: Lánò bote zīte kū sè wédeno kū lí nédeno, baadi kū a burio. Akū à kè le, ¹²lánò bote zīte kū sè wédeno kū lí nédeno, baadi kū a burio. Akū Luda è à kè mana. ¹³Gu sì gu dō, a goro aakōden gwe.

¹⁴Akū Luda pì: Pó gupurakūrino gō kú musu ògō fānantē kèkōa kū gwāanio, ògō wè sèedano kū goro kū wèno mōnne. ¹⁵Ògō kú pó gupurakūrino ū musu de ògō andunia pura kū. Akū à kè le. ¹⁶À pó gupurakūri zōkōnò kè mèn pla, a kū à gbāna digō kí ble fānantē, a kū à buse digō kí ble gwāani. À susuneno kè dō.

¹⁷À ní pépe musu de ògō andunia pura kū ¹⁸ògō kí ble fānantē kū gwāanio, ògō gupura kèkōa kū gusirao. Akū à è à kè mana. ¹⁹Gu sì gu dō, a goro siikōden gwe.

²⁰Akū Luda pì: Pó wèndidenò í pa yérere, bāno dagula musu ògō vura sarapurano. ²¹Akū à pó wèndide kū òdi í panò kè kū kpò gbèntēno pínki, baadi kū a burio. À bāno kè pínki dō, baadi kū a burio. Akū à è à kè mana. ²²À arubarikaa dàngu à pì, ògō né í ògō ke dasi, kpòno ísira pa, bāno ke dasi zīte. ²³Gu sì gu dō, a goro sorođen gwe.

²⁴Akū Luda pì: Pó wèndidenò bote zīte, be pókādenò kū pó kū òdi táa o kū kuaono kū nòbōsènteno, baadi kū a burio. Akū à kè le. ²⁵Luda nòbōsènteno kè baadi kū a burio. À be pókādenò kè baadi kū a burio. À pó kū òdi táa o kū kuaono kè baadi kū a burio. Akū à è à kè mana.

²⁶Akū Luda pì: Ò bisāsiri ke ó taka ū, ògō de lán ó bà, ògō kí ble kpònoa kū bāno kū be pókādenò kū nòbōsènteno kū pó kū òdi táa o kū kuaono pínki.

²⁷Akū Luda bisāsiri kè a zīda taka ū. A zīda takan à ní ké a ū. À ní ké gōgbē kū nōgbēo. ²⁸À arubarikaa dàngu à pìinne: Àgō né í àgō ke dasi àgō andunia pa àgō gbāna blea. Àgō kí ble kpònoa kū bāno kū pó wèndide kū òdi táa o zīteno pínki.

²⁹Akū Luda pì: Pó wéde kū ò kú zītenon ma kpāáwa á póbble ū pínki kū lí nédeno pínki. ³⁰Ma sèno kū lánò kpà pó wèndidenoa pínki ní póbble ū, nòbōno kū bāno kū pó kū òdi táa o kū kuaono pínki. Akū à kè le. ³¹Luda pó kū à kèno è pínki, à kè mana swáswa. Gu sì gu dō, a goro suddoden gwe.

2 Len Luda musu kū zīteoo kè le kū a póno pínki. ²Ari a goro supplade zī gō ká, à zī kū àten ke pìi làka. A goro supplade pì zī à kámma bò kū zī kū a kèno pínki. ³Akū à arubarikaa dà goro supplade pìn à dīte a pó ū, kū goro bire à kámma bò kū zī kū a kèno pínki yāi.

Edeni swadakoo

⁴ Musu kũ zĩteo naana yān dí. Goro kũ Dikiri Luda zĩte kũ musuoo kè, ⁵ pówè ke dí bute zĩte kòro, bee sèè, zaakũ Dikiri Luda dí tó legũ màro, akũsō gbēke kun à bura zĩ kero. ⁶ Suka mé àdi kpá andunia gũn, akũ àdi mɔto pisi zĩtea pínki.

⁷ Dikiri Luda gōgbē í kása kũ būsutitio, akũ à ía wëndide vù a yĩn, akũ gōgbē pìi gō gbē bēne ũ. ⁸ Dikiri Luda swadakoo kēke ifāboki kpa gu kũ òdi pi Edeni, akũ à gōgbē kũ à kēe pìi dà gwe. ⁹ Dikiri Luda tò lí buri sinda pínki bũte zĩte. Lí pìnɔ kē mana, akũsō í né blena nna. Lí wëndide kú dàkoo pìi dagura. Lí kũ àdi dōna mana kũ a vānio íñne kú gwe dɔ.

¹⁰ Swa kú Edeni àdigō mɔto pisi dàkoo pìia. Bona gwe à ɔne kē siikō. ¹¹ A káaku tón Pisō, àkũ mé à lika Avila būsuii pínki. Wura kú būsuii pìi gũn, ¹² wura pì mana. Gbē bèeredenɔn kú gwe dɔ. ¹³ Swa pì ɔne plade tón Gĩō, à lika Kusu būsuii pínki. ¹⁴ A ɔne aakōde tón Tigiri, a dōro tã Asiria būsuii ifāboki kpa. Swa pì ɔne siikōde tón Yuflatì.

¹⁵ Dikiri Luda gōgbē pìi dìte Edeni dàkoo pìi gũn de àgō a zĩ ke àgō gwa. ¹⁶ Akũ à yā dìtene à pì: Ìni fĩ ò dàkoo pì lí néno ble pínki, ¹⁷ ama òsun lí kũ àdi dōna mana kũ a vānio íñne né blero. Tó n blè, ìni game.

¹⁸ Dikiri Luda pì: Gōgbē kunna ado manaro. Mani kpanyĩri kene a gbēndo ũ. ¹⁹ Akũ Dikiri Luda būsuii sè à nòbɔnɔ kēo pínki kũ bānɔ pínki, akũ à sù kũnwo gōgbē pì kīnaa de à e deran ani tó kpáñne nà. Tó kũ gōgbē pìi kpà pó wëndide pìnɔne pínki gō í tó ũ. ²⁰ Gōgbē pì tó kpà be pókādenɔne pínki kũ bānɔ kũ nòbɔsēntenɔ pínki, ama adi kpanyĩri e í té a gbēndo ũro. ²¹ Akũ Dikiri Luda i zōkō dā gōgbē pila. Kũ àten i o, akũ à a gbānterewa mèn do bò, akũ à a mèbaasi tātā a gbèn. ²² Akũ à gōgbē gbānterewa kũ à

bòo pìi lite nɔgbē ũ, akũ à gèè kāao a kīnaa. ²³ Akũ gōgbē pìi pì:

Adikīna wá bò ma wá gūmme, a mè sō à bò ma mèè gūmme.

Oni a sīsì nɔgbē,

kũ Luda a bò gōgbē gũn yāi.

²⁴ A yā mé à tò gōgbē dì bo a de kũ a dao bea, àdi nakōa kũ a nanɔ ò gō mè do ũ. ²⁵ Gōgbē kũ a nanɔ kú pótompò í pla í pínki, wéi sō àdi í kũro.

Bisāsiri kēkōana kũ Ludao

3 Mlè mé à manafiki vĩ de pó kũ Dikiri Luda kēnɔla pínki, akũ à nɔgbē là à pì: Luda pì àsun dàkoo pì lí ke né blenloo? ² Akũ nɔgbē wè mlèè pìia à pì: Óni fĩ ò dàkoo pì líne ble, ³ ama lí kũ à kú dàkoo pìi guragura, Luda pì òsun a né blero òsun ɔ naa sero, de òsun garo yāi. ⁴ Akũ mlèè pìne: Áni garo fá! ⁵ Zaa kũ Luda dō tó a blè, á wé ni kē áni gō lán a bà, áni gō a mana dō kũ a vānio.

⁶ Kũ nɔgbē è lí pì né mana, akũsō a blena nigō nna ani tó gbē wé kē, akũ à a né kē à blè. À kpà a zāa dɔ, akũ à blè se. ⁷ Í pla í pínki í wé kē, akũ ò dō sà kũ ò kun pótompò. Akũ ò gboroda lá nàbi ò yĩmma.

⁸ Kũ gōgbē kũ a nanɔ Dikiri Luda kīni mà àten kure dàkoo pìi gũn ɔkosi, akũ ò ùtene dàkoo pìi lán. ⁹ Akũ Dikiri Luda lé zù gōgbēi à pì: Í kú māmèe? ¹⁰ À wèa à pì: Kũ ma n kīni mà, akũ vīna ma kũ kũ má kun pótompò yāi, akũ ma ute. ¹¹ Akũ Dikiri Luda a là à pì: Dí mé à ònne í kun pótompoo? Lí kũ ma ginne ò a né ble, n blèn yá? ¹² À wèa à pì: Nɔgbē kũ n kpàma àgō kú kũmao mé à lí pì né kpàma ma blè. ¹³ Akũ Dikiri Luda nɔgbē là à pì: Bóyāi n kē lèe? À wèa à pì: Mlè mé à ma keke, akũ ma blè. ¹⁴ Akũ Dikiri Luda pì mlèene:

Kũ n kē le, ìni gō láaribona pó ũ de be pókādenɔ kũ nòbɔsēntenɔla pínki, ìni gō taa o n kũua, būsutitin ìni gō ble ari n wëndi lén.

¹⁵ Mani ibere da mɔkɔn kũ nɔgbɛɔ dagura,

n buri kũ a burio dagura.

A buri ni n mĩ wĩ,

ĩni a gbátoki kĩnna.

¹⁶ Akũ à pì nɔgbɛne:

Mani n nɔsinaa wari karanne,

ĩnigɔ nɛ i kũ wāwāo.

N zā ni nigɔ kummame,

anigɔ kí ble n musu.

¹⁷ Akũ à pì gɔgbɛne:

Lákũ n n nano yā mā nà,

lí kũ ma ginne ñ a nɛ ble n blè,

ma láari bò zĩtea n yāi,

ɔsi kũ ɔsioon ĩnigɔ pɔble en

ari n wɛndi lén.

¹⁸ Ani lɛnɔ kũ lá ũkādɛnɔ butenne,

gbasa ñ burapɔnɔ ble.

¹⁹ Ísimmawaranaa gūnn ĩni pɔble en

ari ñ era ñ gɛo būsun,

zaakũ gwen ma n bon.

Būsutitime n ũ,

ĩni era ñ gɔ būsutiti pìi ũmɛ.

²⁰ Adamu tɔ kpà a nanɔnɛ Awau, zaakũ gbɛ pínki daime. ²¹ Dikiri Luda bára uta

kɛ Adamune kũ a nanɔ, akũ à dànnɛ.

²² Akũ à pì: Bisāsiri a mana kũ a vānio dɔ sà, à gɔ lán ó bà. Óni gíne à lí wɛn-

dide nɛ kɛ à ble de àsungɔ kun gɔɔ sinda pínkiro yāi. ²³ Akũ Dikiri Luda pɛa à a bò

ɛdeni dàkoo pìi gūn. Akũ Adamu gɛɛ à zĩte kũ Luda a bòn zĩ ke. ²⁴ Kũ Dikiri Luda

pɛa, akũ à kerubunɔ kàte ɛdeni dàko ifāboki kpa, de ògɔ lí wɛndide zé dākpā kũ fēneda kũ àten té ke àten liteliteo.

Kainu kũ Habilao

4 Adamu a nanɔ Awau dɔ nɔgbɛ ũ, akũ à nɔ sɛ ñ Kainu ì. Akũ à pì: Ma gɔgbɛ ì kũ Dikiri gbānao. ² Akũ à a dakūna Habila ì dɔ. Habila kɛ sādāri ũ, Kainu sɔ à kɛ búbari ũ. ³ Zíkea Kainu sù kũ a burapɔnɔ gba ũ Dikirine. ⁴ Habila sɔ à sù kũ a sāne káaku mēkpanaao. Habila yā kà Dikirigu, akũ à a gba sɛ. ⁵ Kainu sɔ a yā dí ke Dikirinero, akũ adi a gba síro.

Akũ Kainu pɔ fɛ manamana a ānn sɛsi.

⁶ Akũ Dikiri pì Kainune: Bóyāi n pɔ fɛɛ? À kɛ dera n ānn yàkaa? ⁷ Tó n yā mana kɛ, mani n síroo? Tó ndi yā mana ke sɔro, durunna natenne n kpélelea. N ni teni a de, séde ñ zĩ blea.

⁸ Akũ Kainu pì a dakūna Habilane: Ò gé sɛn. Kũ ò kà gwe, akũ à fùte a dakūnai à a dɛ. ⁹ Dikiri Kainu là à pì: Mán n dakūna Habila kunn? À wɛa à pì: Má dɔro. Ma dakūna dākpāriin ma ũ yá?

¹⁰ Akũ Dikiri pì: Bón n kɛɛ? N dakūna aru ten lé zumai zaa zĩte gūn mà ze kāao.

¹¹ Tera sà ĩnigɔ láari pɔ ũmɛ, ĩnigɔ zā kũ zĩte kũ à n dakūna aru mĩ n ɔ. ¹² Tó n bú bà, zĩte ni kararo. ĩnigɔ sɔsɔ gu kũ guo

ngɔ likara andunia gūn. ¹³ Akũ Kainu pì Dikirine: Wari bire gbāna demala, mani

fɔro. ¹⁴ Nten péma zĩte la gbārame sà. Mani kēkōa kūnwo sà. Manigɔ sɔsɔ gu kũ

guo mǎgɔ likara andunia gūn, gbɛ kũ à kpākūn kūmao ni ma de. ¹⁵ Akũ Dikiri

pìne: Lenlo! Tó gbɛ n de, oni mɔra káa gɛn supplame. Akũ Dikiri wānzān ke kɛ

Kainua, de gbɛ kũ à kpākūn kāao sún a dero yāi. ¹⁶ Akũ Kainu dà zén à kɛ Dikiria. À gɛɛ à vùte Nɔdu būsun ɛdeni

ifāboki kpa.

¹⁷ Kainu wùte kũ a nanɔ, akũ à nɔ sɛ ñ à ɛnɔku ì. A gbera Kainu wɛte kàte, akũ à

a nɛ pì tɔ kpà wɛte piine. ¹⁸ ɛnɔku Irada ì, Irada Meuyaeli ì, Meuyaeli Metusaeli ì,

Metusaeli Lameki ì. ¹⁹ Lameki nɔ sɛ mɛn pla, a do tón Ada, a do Zila. ²⁰ Ada Ya-

bala ì. Àkūme pódāri kũ òdigɔ kú biza-kuta gūnnɔ dizi káaku ũ. ²¹ A dakūna tón

Yubala. Àkūme mɔɔlerino kũ úraperino dizi káaku ũ. ²² Zila sɔ, akũ mé à Tubala

Kainu ì. Siaame a ũ. Àdi pɔ pínki pì kũ mɔsio kũ mɔgotɛo. A dāre tón Naama.

²³ Akũ Lameki pì a nanɔnɔ:

Ada kũ Zilao, à ma yā ma,

ma nanɔ, à sà kpá ma yāi.

Gbɛke ma kĩnna, akũ ma a dɛ,

kefenna pì ma lɛmɛ, akũ ma a wɛndii bò. ²⁴ Tó oni Kainu fina bone gɛn suppla,

makū Lameki ma pɔ sɔ,
gɛn baaakɔ akuri aweesupplame.

²⁵ Adamu wute kɔ a nanɔ do, akū à négɔgbɛ̀ i. À tɔ kpàne Seti à pì, Luda a gba né pānde Habila kɔ Kainu a dè gēne ũme. ²⁶ Seti sɔ à négɔgbɛ̀ i, akū à tɔ kpàne Enɔsu. Zaa zī birean ò nà Dikiri sísinaaa.

Adamu burino

5 Adamu burino yān dí. Goro kɔ Luda bisāsirino kè, à n kè lán a bàme. ² À n kè gɔgbɛ̀ kɔ nɔgbɛ̀o, akū à arubarikaa dāfne. À tɔ kpāfne bisāsiri.

³ Adamu wè basuddo akuride gūn à né i a taka ũ à bókɔa kǎao, akū à tɔ kpàne Seti. ⁴ Seti inaa gbera à kè wè wàa siikɔ à né pāndeno i do gɔgbɛ̀o kɔ nɔgbɛ̀o. ⁵ Kū à kà wè wàa siikɔ kpé basuddo akuri, akū à gā.

⁶ Seti wè basɔɔro aweesɔɔrode gūn à Enɔsu i. ⁷ A gbera à kè wè wàa siikɔ aweesuppla à né pāndeno i do gɔgbɛ̀o kɔ nɔgbɛ̀o. ⁸ Kū à kà wè wàa siikɔ kpé basɔɔro akuri aweepla, akū à gā.

⁹ Enɔsu wè basiikɔ akuride gūn à Kenana i. ¹⁰ A gbera à kè wè wàa siikɔ kɔ gēroo à né pāndeno i do gɔgbɛ̀o kɔ nɔgbɛ̀o. ¹¹ Kū à kà wè wàa siikɔ kpé basɔɔro aweesɔɔro, akū à gā.

¹² Kenana wè baaakɔ akuride gūn à Malaleli i. ¹³ A gbera à kè wè wàa siikɔ kpé bupla à né pāndeno i do gɔgbɛ̀o kɔ nɔgbɛ̀o. ¹⁴ Kū à kà wè wàa siikɔ kpé basɔɔro akuri, akū à gā.

¹⁵ Malaleli wè baaakɔ aweesɔɔrode gūn à Yaredi i. ¹⁶ A gbera à kè wè wàa siikɔ kɔ mèn baraakuri à né pāndeno i do gɔgbɛ̀o kɔ nɔgbɛ̀o. ¹⁷ Kū à kà wè wàa siikɔ kpé basɔɔro sɔɔrosari, akū à gā.

¹⁸ Yaredi wè basɔɔraakɔ aweeplade gūn à Enoku i. ¹⁹ A gbera à kè wè wàa siikɔ à né pāndeno i do gɔgbɛ̀o kɔ nɔgbɛ̀o. ²⁰ Kū à kà wè wàa siikɔ kpé basɔɔraakɔ aweepla, akū à gā.

²¹ Enoku wè baaakɔ aweesɔɔrode gūn à Metusela i. ²² A gbera à tǎa ò kɔ Ludao

ari wè wàa do kpé basɔɔro à né pāndeno i do gɔgbɛ̀o kɔ nɔgbɛ̀o. ²³ À kà wè wàa do kpé basɔɔraakɔ aweesɔɔro. ²⁴ À tǎa ò kɔ Ludao, akū ò kùrai, kɔ Luda a sè à bò kǎao andunia gūn yāi.

²⁵ Metusela wè bakēndo aweesupplade gūn à Lameki i. ²⁶ A gbera à kè wè wàa aakɔ kpé bakēndo aweepla à né pāndeno i do gɔgbɛ̀o kɔ nɔgbɛ̀o. ²⁷ Kū à kà wè wàa siikɔ kpé basɔɔraakɔ akuri donsari, akū à gā.

²⁸ Lameki kè wè bakēndo aweepla, akū à négɔgbɛ̀ i. ²⁹ À tɔ kpàne Nuhu à pì: Gbɛ̀ bire mé ani ó laakari kpátewere zī gbāna kɔ óten ke yāi. Odì zī gbāna pì ke Dikiri láaribona zítea yāime. ³⁰ Nuhu inaa gbera Lameki kè wè wàa aakɔ sɔɔrosari à né pāndeno i do gɔgbɛ̀o kɔ nɔgbɛ̀o. ³¹ Kū à kà wè wàa aakɔ kpé basɔɔraakɔ akuri aweesuppla, akū à gā.

³² Kū Nuhu kà wè wàa pla kpé basɔɔro, à Semu kɔ Hamuo kɔ Yafetio i.

Bisāsirino yakanaa

6 Kū bisāsirino nà kena nà òten dagula òten nénɔgbɛ̀o i, ² akū Luda nénɔ è bisāsiri nénɔgbɛ̀o pino mana, akū òteni n kè sɛ́ n poyeinaaa. ³ Akū Dikiri pì: Ma Nini nigɔ́ kú bisāsirino gūn goro sinda pínkiro, zaakū mèbarademe. N goro nigɔ́ wè basuddome. ⁴ Gbɛ̀ gbānanɔn kú andunia gūn goro birea kɔ goro bire gberao do, goro kɔ Luda né pino bisāsiri nénɔgbɛ̀o dè nɔgbɛ̀o ũ ò nénɔ i kúnwo. N né pinome gɔsa gbāna kɔ n kè tɔ bò zaa káakuno ũ.

⁵ Dikiri è kɔ bisāsirino yā vāni kena dasi andunia gūn. Goro sinda pínki yā bène laasunn òdigɔ́ lé ado, ⁶ akū a pɔ yàka bisāsiri kɔ à kè zíte yā musu. À laasun pānde lè, ⁷ akū à pì: Mani bisāsiri kɔ ma kè zíte wara, bisāsirino kɔ nòbɔnɔ kɔ pɔ kɔ òdi tǎa o kɔ kùanon kɔ bānɔ, zaakū ma pɔ yàka n kena yā musu. ⁸ Ama Nuhu Dikiri ponna lè.

Nuhu yā

⁹Nuhu burinɔ yān dí. Nuhu bi gbē maname. Kū à kun, a mèn do mé à taari vīro à táa ò kū Ludao. ¹⁰Nuhu nэгōgbēnɔ ì gbēnɔn aakō, Semu kū Hamuo kū Yafetio. ¹¹Luda è andunia gbēnɔ yàka ní pínki, taarikena andunia pà. ¹²Kū Luda andunia gwà, à è à yàka, zaakū gbē sinda pínki zà zēa.

¹³Akū Luda pì Nuhune: Mani gbē sinda pínki kakate, kū ní yāin taarikena dà anduniala. Mani ní kakate lēlē kū anduniaome. ¹⁴Ñ gó'ite keke kū lí lèketeɛo ò kpénenɔ ke a gūn ò òda maa a gūn kū a kpeo. ¹⁵Ini gó pì ke lán dí bà. A gbàna gāsākuru wàa do kpé basɔɔro, a yàasa gāsākuru bupla akuri, a lei sō gāsākuru baraakuri. ¹⁶Ñ gó pì musu pápa, gbasà ò guforo tó a dagura gwe gāsākuru do zaa a musu kpa. Ñ gbà da gó pì kpado ò gó pì ke didikōana leu aakō.

¹⁷Makū sō mani tó í da anduniala, de mà pò wèndide kū òdi wesa bonɔ kakate ní pínki. Pó kū ò kú andunia gūnnɔ ni gaga pínki. ¹⁸Ama ma bàka nigō kú kúnwo. Ini gē gó pì gūn kū n nэгōgbēnɔ kū n nanɔo kū n nénnɔ nɔnɔ. ¹⁹Ini pò wèndide pínki sé ò gē kúnwo mèn plapla de onigō kun kū wèndiio. ²⁰Bā burinɔ kū nòbɔ burinɔ kū pó kū òdi táa o kū kùao burinɔ pínki oni su n kīnaa mèn plapla de ògō kun. ²¹Ñ pòble kū òdi ble sinda pínki sète ò kakara á zàna ũ, ákōnɔ kū pó pìnɔ. ²²Akū Nuhu kè le à yā kū Luda ònɛ kè pínki.

Í dana anduniala

7 Akū Dikiri pì Nuhune: Ñ gē gó gūn kū n bedenɔ, zaakū məkōmmɛ ma n e yānnade ũ gbāragbēnɔ té. ²Ñ nòbɔ kū à de sa'opɔ ũnɔ sé ò gē kúnwo da kū a sàao mèn supplapla, ò nòbɔ kū òdi sa oorono sé mèn plapla da kū a sàao. ³Ñ bānɔ sé ò gē kúnwo do da kū a sàao mèn supplapla de ní burinɔ gō kú andunia gu

sinda pínkia. ⁴Zaakū gɔɔ supplà gbera mani tó legū ma zīte ari gɔɔ bupla fānantɛ kū gwāanio, de mà pò wèndide kū ma kènɔ wara zīte pínki.

⁵Nuhu yā kū Dikiri ònɛ kè pínki. ⁶Gɔɔ kū í dà anduniala, Nuhu kun wē wàa aakōmɛ. ⁷À gē gó'ite gūn kū a nénnɔ kū a nanɔo kū a nénnɔ nɔnɔ de ò bo í pì yān. ⁸Akū nòbɔ kū ò de sa'opɔ ũnɔ kū nòbɔ kū òdi sa oorono kū bānɔ kū pó kū òdi táa o kū kùao nɔ ⁹sù Nuhu kīnaa gó gūn mèn plapla da kū a sàao lálkū Luda ònɛ nà. ¹⁰Gɔɔ supplà gbera í da pì dà anduniala. ¹¹Nuhu wē wàa aakōde gūn a mɔ plade gɔɔ gēro awɛɛplade zī, akū í kū à kú zīte gbāruno pūtā pínki, akū ludambe guforono fī. ¹²Legū mà ari gɔɔ bupla fānantɛ kū gwāanio.

¹³Gɔɔ birea Nuhu gē gó gūn kū a nénnɔ Semu kū Hamuo kū Yafetio kū api nanɔo kū a nénnɔ nɔnɔ gbēnɔn aakō, ¹⁴kū nòbɔsɛntenɔ pínki ní buria kū be pókādenɔ pínki ní buria kū pó kū òdi táa o kū kùao nɔ pínki ní buria kū pó vuranano pínki ní buria, bānɔ kū pó dèmbɛredenɔ pínki. ¹⁵Pó kū òdi wesa bonɔ sù Nuhu kīnaa gó gūn buri kū burio mèn plapla. ¹⁶Pò wèndidenɔ buri pínki gē da kū a sàao lálkū Luda dītene nà. Akū Dikiri gbà tàtāfīle.

¹⁷Legū mà ari gɔɔ bupla. Kū í ten kara, akū à gó pì sè zītela. ¹⁸Í fūte à kàra manamana à dà zītela, akū gó pì fū íla. ¹⁹Í kàra à dà zītela láí, à dà kpi lei kū ò kú andunia gūnnɔla mífómí. ²⁰Í fūte à dà kpi pínla ari gāsākuru gēro. ²¹Pó wèndide kū òdi táa o zītenɔ gàga pínki, bānɔ kū be pókādenɔ kū nòbɔsɛntenɔ kū pó kū òdi táa o kū kùao nɔ kū bisāsirinɔ ní pínki. ²²Pó kū òdi wesa bo kū ò kú sīsianɔ gàga pínki. ²³Luda pó wèndide kū ò kú sīsianɔ kàkate pínki. À bisāsirinɔ kū nòbɔnɔ kū pó kū òdi táa o kū kùao nɔ kū bānɔ kàkate andunia gūn. Nuhu mé à bò ado kū pó kū ò kú kàao gó gūnnɔ. ²⁴Akū í gō da anduniala ari gɔɔ basupplà akuri.

Í gona anduniala

8 Nuhu kù nòbòsèntenò kù be pókàde kù ò kù káao gó gūnnò pínki yā dō Ludan. Kù à ìa gbàre zíte, akù í nà babanaaa. ²Í kù ò kù zíte gbàrunò kù ludambe guforonò tàta, akù legù kē. ³Í pì ten baba busebuse àten lago ari goro basuppla akuri. ⁴A mō supplade goro gero aweeplade zì gó pìi dī kpi kù òdī pi Ararataa. ⁵Í pì ten lago ari mō kuride gūn. Mō kuride pì goro káaku zì kpino mīsōntenò bòbo.

⁶Goro bupla gbera Nuhu gó wondo kù à bòn yā wē, ⁷akù à kākāanna gbàre. Àten vura àten gé àten su ari í bàba zíte. ⁸À potēne gbàre dō de à le à dō tó í làgo zíte. ⁹Kù potēne dí diki lero, akù a èra à sù Nuhu kīnaa gó gūn, zaakù í da anduniala pínkime. Nuhu ɔ̀ bō à a kù à gēo gó gūn. ¹⁰À kámma bō ari goro supplā, akù à èra à potēne gbàre dō. ¹¹Potēne pìi èra à sù à kīnaa ɔ̀kosi à kù lá kē à kpá a léi. Akù Nuhu dō kù í làgo zíte. ¹²À kámma bō goro supplā dō, akù à èra à potēne pìi gbàre, adi era à sù à kīnaa doro. ¹³Nuhu wē wāa aakō aweedode gūn a mō káaku goro káaku zì, í bàba zíte, akù à gó pìi musu gò. Kù à gu gwà, à è í làka zíte. ¹⁴A mō plade goro baraasoro aweeplade zì í bàba zíte.

¹⁵Akù Luda yā ò Nuhune à pì: ¹⁶N bo gó gūn kù n nanɔ̀ kù n négōgbēnò kù ní nɔ̀nɔ̀. ¹⁷N pō wēndide kù ò kù kūnwonò bote pínki, bānò kù nòbònò kù pō kù òdī tāa o kù kùanonò pínki, de ò fākōa zíte ògō né í ògō kara andunia gūn. ¹⁸Akù Nuhu bō kù a néno kù a nanɔ̀ kù a né pìno nɔ̀nɔ̀. ¹⁹Nòbònò pínki kù pō kù òdī tāa o kù kùanonò pínki kù bānò pínki kù pō kù òdī tāa o zítēno pínki bōte gó gūn buri kù burio.

²⁰Akù Nuhu Dikiri gbagbaki bō. À nòbò kù bā kù òdī sa oonò kù, akù à sa'opò kù òdī ká tén à té kù òa. ²¹Kù Dikiri a gbī mà, à kēne nna, akù à laa-

sun lè à pì: Mani era mà láari bo zíte bisāsiri yāi doro, zaakù bisāsiri laasun dīgō vāni zaa a kefennakegoroame. Mani era mà pō wēndidenò kakate lākù ma kē nà doro. ²²Ari andunia gé àgō kunwo pótōna kù pōkekenaao, ìa kù guwānao, bunsire kù sakareo, fānantē kù gwāanio, í ke ni lākaro.

Luda bàka kunna kù Nuhuo

9 Akù Luda arubarikaa dà Nuhugu kù a néno à pìnnē: Àgō né í àgō kara à andunia pa. ²Nòbònò kù bānò kù pō kù òdī tāa o kù kùanonò kù kpòno nigō á vīna vī pínki. Ma ní nááre á ɔ̀. ³Pō kù òdī tāa onò pínki nigō de á pòble ũ. Ma ní kpááwa pínki lākù ma pòble kù òdī bute zíteano kpááwa nà yā. ⁴Ama àsun nòbò kù odi a kùtu kpáro sóro, zaakù a arume a wēndi ũ. ⁵Mani á aru kù à de á wēndi ũ fina boáre. Tó nòbò gbē dē ke tó gbē a gbēdake dē, mani a aru fina bone. Mani fina bo gbē kù à a gbēdake dē. ⁶Tó gbē a gbēdake dē, oni a de, zaakù ma bisāsiri kē ma taka ũme. ⁷Àgō né í àgō kara, à da anduniala àgō ke dasi.

⁸Luda pì Nuhune kù a néno dō: ⁹Ma bàka nigō kù kááo kù á burino ¹⁰kù pō wēndide kù ò kù kááo kù ò bō gó gūnnò pínki, bānò kù be pókādenò kù nòbòsēntenò kù pō kù ò kù zíteano pínki. ¹¹Ma bàka nigō kù kááo. Mani í da anduniala mà pō wēndidenò kakate pínki doro. Í ni da anduniala à a kakate doro. ¹²Akù Luda èra à pì: Ma bàka nigō kù kááo kù pō wēndide kù ò kù kááonò ari goro sīnda pínkime. A sēdaan dí. ¹³Mani ludambefēneda bo legūa ma bàka kunna kù anduniao sēda ũ. ¹⁴Tó ma tò legū sisi ludambefēneda bōa, ¹⁵lākù ma bàka kù kááo nà kù pō wēndide buri sīnda pínki, a yā ni dōmagu. Mani tó í da anduniala à pō wēndide kakate pínki doro. ¹⁶Tó ma ludambefēneda è legūa, ma bàka kunna kù pō wēndide buri sīnda pínki ari goro sīnda pínki yā ni dōmagu.

¹⁷ Akū Luda pì Nuhune: Ma bàka kunna kù pò wëndide kù ò kù andunia gūnno pínki sèedaan gwe.

Nuhu nénò

¹⁸ Nuhu né kù ò bòte gó gūnno tón dí: Semu, Hamu, Yafeti. Hamume Kanaa de ũ. ¹⁹ Nuhu nénon gwe gbēnon aakō. N burinó mé ò dàgula andunia gūn pínki.

²⁰ Nuhu bi búbariime, akū à geepi líkpe bà. ²¹ Kù à sèwē mì à kà, akū a wutena pótompò a kpén. ²² Kù Kanaa de Hamu a de pótompò è, à bò à gèè à ò Semune kù Yafetio. ²³ Akū Semu kù Yafetio uta zōkō sè ò dì n gāaa n pla ò táa ò kù kpeo. N are dona gu pāndea de òsun n de pótompò ero yāi, ò gèè ò kù n de pótompò. ²⁴ Kù wē wère Nuhua à vù, à mà lākū a né kpède kèare nà, ²⁵ akū à pì: Kanaa nigō láari pò ũme, akū mé anigō a gbēno zò kpède ũ.

²⁶ Akū à pì: Arubarikademe Dikiri, Semu Luda ũ, Kanaa nigō de Semu zò ũ. ²⁷ Luda karana ke Yafetine, a burino n baka le Semu burino arubarikaa gūn, Kanaa nigō de Yafeti zò ũ.

²⁸ Í dana anduniala gbera Nuhu kè wē wàa do kpé basuppla akuri. ²⁹ À kè wē wàa siikō kpé basuppla akuri, akū à gà.

Nuhu burino

10 Nuhu négōgbēno Semu kù Hamuo kù Yafetio kù n négōgbē kù ò ò í dana anduniala gberano yān dí. ² Yafeti négōgbēno tón dí: Goma, Magogu, Midia, Girisi, Tubala, Meseki kù Tirasao. ³ Goma négōgbēno tón dí: Asakenaza, Rifa, Togama. ⁴ Girisi négōgbēno tón dí: Elisa, Tasisi, Sipiru, Rodanimu. ⁵ Buri pino mé ò dàgula ísira gereei, ò kō kpàatete bùsu kù bùsuuo buri kù burio danedane, baadi kù a buriyāo.

⁶ Hamu négōgbēno tón dí: Etiopia, Misila, Libia kù Kanaao. ⁷ Etiopia négōgbēno

tón dí: Seba, Avila, Sabata, Raama kù Sabatekao. Raama négōgbēno Seba kù Dedāo ũ. ⁸ Nimlodu bi Etiopia burime do. Akūme andunia gbānazōkōde tóde káaku ũ. ⁹ Tofe sàame Dikiri kīnaa. A yā mé à tò òdi pì: Lākū Nimlodu de tofe sà ũ Dikiri kīnaa nà. ¹⁰ Babilonia bùsu kù à kí blèa káaku wéranome Babeli kù Erekió kù Akadao kù Kalaneo ũ. ¹¹ Bona gwe à gèe Asiria bùsun, akū à Nineva kàte kù Reobo'irio kù Kalao ¹² kù Resē kù à kù Nineva dagura kù Kalao. Ninevame wéra zōkō ũ.

¹³ Misila burinon dí: Ludunco, Anamunco, Leabanco, Nafatunco, ¹⁴ Patarusino, Kasalunco kù Kereti kù Filisitino bò n gūnnco.

¹⁵ Kanaa daudu Sidō burinon dí: Itino, ¹⁶ Yebusino, Amocino, Gigasino, ¹⁷ Ivino, Akinco, Sinino, ¹⁸ Avadanco, Zemarino kù Amatanco. Kanaa pino dàgula kpekpe. ¹⁹ N bùsu lézekin dí. Bona zaa Sidō gena Gera kù à kù Gaza sare ari Sodomu kù Gomorao kù Adamao kù Zeboimu kù à kù Lasa sareo. ²⁰ Hamu négōgbēnon gwe buri kù burio bùsu kù bùsuuo danedane, baadi kù a buriyāo.

²¹ Yafeti dakūna Semu buri kè do. Akūme Eberuno dizi káaku ũ. ²² Semu négōgbēno tón dí: Elamu, Asiria, Apasada, Ludu kù Aramuo. ²³ Aramu négōgbēno tón dí: Uzu, Hulu, Geta kù Mesekio. ²⁴ Apasada mé à Sela i, akū Sela Eberu i. ²⁵ Eberu négōgbēno i gbēnon pla. A do tón Pelegi, zaakū a gōron ò kēkōa andunia gūn. A dakūna tón Yokotā. ²⁶ Yokotā négōgbēno tón dí: Alamodada, Selef, Azamave, Yera, ²⁷ Adoramu, Uzala, Dikala, ²⁸ Obala, Abimaeli, Seba, ²⁹ Ofi, Avila kù Yobabuo. Yokotā négōgbēnon gwe pínki. ³⁰ Bona Mesa gena Sefa kù kpi kù ò kù ifāboki kpano, akūme n bùsu ũ. ³¹ Semu négōgbēnon gwe pínki buri kù burio bùsu kù bùsuuo danedane, baadi kù a buriyāo.

³² Nuhu nэггбѐно burinon gwe dane-dane b̀usu k̀u b̀usuuo. Ń ḱnaan andunia buri śinda ṕinki b̀on ò dàgula í dana anduniala gbera.

Babeli kpédidikšanaa

11 Andunia g̀un yā ṕinki buri m̀en dome, yā dokɔ́non òdi o. ² Lákú gbēno ten s̀sɔ́ ifāboki kpa nà, k̀u ò kà Babilonia b̀usu gusaran, ak̀u ò v̀ute gwe. ³ Ò pikɔ́ne: Ò gé ò kúnku bo ò kpáta manamana. Kúnkume ń gbè ũ, òdaame ń simiti ũ. ⁴ Ak̀u ò pì: Ò wéra káte ò kpédidikšana bo a m̀sɔ́nte z̀z ludambea. Ò ó z̀ida t́ bo de òsungɔ́ fākšana dodo andunia g̀unlo yāi.

⁵ Ak̀u Dikiri k̀ipa à wéra p̀ii gwà k̀u kpé lei k̀u bisāsirino b̀oo. ⁶ Ak̀u à pì: Ń ṕinki ń buri dokɔ́nɔme, yā dokɔ́non òdi o, ak̀u yā k̀u òten boon dí yá? Yā k̀u ò a laasun lè tera sà oni keme, ṕoke ni kpáíne a kenaa g̀un doro. ⁷ Ò kipa ò gé gwe ò ń yā yākateíne de òsun kō yā ma doro. ⁸ Ak̀u Dikiri ń fākša gwe dodo andunia g̀un ṕinki, ak̀u ò ń wéra katenaa tò. ⁹ A yā mé à tò, ò t́ kpà wēte piine Babeli, zaak̀u gwen Dikiri tò andunia buri śinda ṕinki yā b̀on. Zaa gwen à ń fākša andunia g̀un ṕinki.

Semu k̀u Terao burino

¹⁰ Semu burino yān dí. Semu wē basɔ́rode g̀un à Apasada ò ídana anduniala gbera wē pla. ¹¹ A gbera à kè wē wàa pla kpé basɔ́ro à né pāndeno ò do gōgbēno k̀u nōgbēno.

¹² Apasada wē baraakuri aweesɔ́rode g̀un à Sela ò. ¹³ A gbera à kè wē wàa pla k̀u aakɔ́o à né pāndeno ò do gōgbēno k̀u nōgbēno.

¹⁴ Sela wē baraakuride g̀un à Eberu ò. ¹⁵ A gbera à kè wē wàa pla k̀u aakɔ́o à né pāndeno ò do gōgbēno k̀u nōgbēno.

¹⁶ Eberu wē baraakuri aweesiikɔ́de g̀un à Pelegi ò. ¹⁷ A gbera à kè wē wàa pla k̀u

baraakurio à né pāndeno ò do gōgbēno k̀u nōgbēno.

¹⁸ Pelegi wē baraakuride g̀un à Reu ò. ¹⁹ A gbera à kè wē wàa do aweekēno ò né pāndeno ò do gōgbēno k̀u nōgbēno.

²⁰ Reu wē baraakuri aweeplade g̀un à Serugu ò. ²¹ A gbera à kè wē wàa do aweesuppla à né pāndeno ò do gōgbēno k̀u nōgbēno.

²² Serugu wē baraakuride g̀un à Nao ò. ²³ A gbera à kè wē wàa do ò né pāndeno ò do gōgbēno k̀u nōgbēno.

²⁴ Nao wē baraakuri donsaride g̀un à Tera ò. ²⁵ A gbera à kè wē basuddo donsari à né pāndeno ò do gōgbēno k̀u nōgbēno.

²⁶ Tera kè wē baaakɔ́ akuri, ak̀u à Abramú k̀u Nao k̀u Aranao ò. ²⁷ Tera burino yān dí. Tera Abramú k̀u Nao k̀u Aranao ò, ak̀u Arana Lutú ò. ²⁸ Arana gà a de Tera wára zaa Urume Kaladia b̀usun, gu k̀u ò a òn. ²⁹ Abramú k̀u Nao nɔ́ sè. Abramú nana tón Sarai, Nao nana s̀ tón Milika, Arana né. Arana pì mé à Isika ò do. ³⁰ Sarai s̀ parame, adi né iro.

³¹ Ak̀u Tera a né Abramú k̀u a daikore Lutuo k̀u Abramú nana Saraio sè bona Uru, Kaladia b̀usun, òten gé Kanaano b̀usun. K̀u ò kà Arana, ò v̀ute gwe. ³² Tera wē wàa do aweesɔ́rode g̀unn à gà zaa Arana.

Dikiri ona Abramune à bo a b̀usun

12 Dikiri pì Abramune: Ǹ bo n b̀usun n daneno té n de bea,

n tá b̀usu k̀u mani m̀onnen.

² Mani tó n buri ke dasi, mani arubarika dangu mà n t́ bo, n ḱnaan onigɔ́ arubarika len.

³ Mani arubarika da gbē k̀u oni sa mana onnenon,

mani gbē k̀u oni sa vāni onneno ká.

Andunia buri śinda ṕinki ni arubarika le n gāi.

⁴Akū Abramū dà zén lākū Dikiri òne nà. Lutu gèe kāao. A wè baaakō akuri aweesɔɔrode gūn à bò Arana ⁵kū a nano Saraio kū a vīni né Lutuo kū n aruzeke kū ò vīno kū gbē kū ò sè gwenɔ. Len ò bò Arana le ò dà Kanaa zén. Kū ò kà gwe, ⁶akū ò gète būsuu pìn ari ò kà Mɔre gbiri lí kīnaa Sekemu. Kanaanɔn kū būsuu pìn gɔɔ birea. ⁷Akū Dikiri bò à sù Abramua à pì: Mani būsū dí kpá n burinɔme. Akū à Dikiri gbagbaki bò gwe. ⁸Kū à fùte gwe, à mii pè kpi kū ò kú Beteli ifāboki kpanɔa, akū à buraa kàte gwe, Beteli kú ifālete kpa, Ai kú ifāboki kpa. À Dikiri gbagbaki bò gwe dɔ, akū à a sisi. ⁹Akū à dà zén dɔ à mii pè Negevia.

¹⁰Kū nàa kà būsuu pìn, akū Abramū gèe gɔɔ pla ke Misila, zaakū nàa pìi gè ɔla. ¹¹Kū à kà kani kū Misilao, à pì a nanɔne: Má dō nɔ maname n ũ. ¹²Tó Misilano n e, oni pì ma nanɔme n ũ, oni ma de oni n tó. ¹³N pīnne ma dāreme n ũ de ò ma sí ɔplapla n yāi. Lākū īni ma mī sí nān gwe. ¹⁴Kū ò kà Misila, Misilano è nɔgbē pì mana gè. ¹⁵Kū Misilano kina Firi'auna ibano a è, ò a mana gōgōne, akū ò a sè ò gè kāao Firi'aunane a bea. ¹⁶Akū à Abramū gwà manamana a yāi, à sāno kpāa kū zūno kū zaakino kū gōgbē zikerino kū nɔgbē zikerino kū lakuminɔ. ¹⁷Akū Dikiri gyā pāsino kà Firi'aunagu kū a bedeno Abramū nano pì yāi. ¹⁸Akū Firi'auna Abramū sisi à pine: Bó yā n kēmene gwee? Bó yā mé à tò ndi omene kū n nanonloo? ¹⁹À kè dera n pì n dāreme, akū ma a sè nɔ ũu? N nɔn di! N n pó sé n táo. ²⁰Firi'auna yā ò a gbēnɔne Abramū yā musu, akū ò gèe ò zēne kū a nanɔo kū a aruzekeno pínki.

Abramū kēkōana kū Lutuo

13 Akū Abramū bò Misila à sù Negevi kū a nanɔo kū a aruzekeno pínki kū Lutuo. ²Abramū bi aruzekedeme, à pókādeno vī dasi kū andurufuuo kū wuraa. ³Bona Negevi à

sōsō gu kū guo ari à gèe à kào Beteli, gu kū à buraa kàten káaku Beteli dagura kū Aio, ⁴gu kū à sa'oki bòn yā. Akū à Dikiri sisi gwe.

⁵Lutu dīgō té kū Abramuo leelee. À sāno kū zūno kū bizakutano vī se. ⁶N pókādenɔn dasi, gu pīi sè dí mómma n pínkiro. A yā mé à tò oni fō ògō kú gu dokōno leelee doro. ⁷Akū lékpakōa gè Abramū pódārinɔ kū Lutū pódārinɔ dagura. Zī kua sō Kanaano kū Perizinɔn kú būsuu pìn. ⁸Akū Abramū pì Lutune: À mana lékpakōa gō kú ó daguraro, ke ma pódārinɔ kū n pódārinɔ dagura, zaakū danenɔn ó ũ. ⁹N būsū gwa da n are pínki. Ò kēkōa. Tó n ge ɔzei, mani gé ɔplai. Tó n ge ɔplaime sō, mani gé ɔzei. ¹⁰Kū Lutū gu gwà, à è Yoda guvute pínki mɔɔ vī manamana. Ari Dikiri gō gé Sɔdɔmu kū Gɔmɔrao kakate, guvute pì de lán Dikiri swadakoo bà, lán Misila būsuu bà, ari à gèe pé Zoaa. ¹¹Akū Lutū Yoda guvute sè pínki. Ò kēkōa, akū Lutū dà zén à tà ifāboki kpa. ¹²Abramū gō Kanaano būsūn, Lutū sō à kú Yoda guvute wētenɔ dagura. À buraa kàte Sɔdɔmu sare. ¹³Sɔdɔmudenɔ sō ò vāni, durunnakeri sānɔme n ũ Dikiri kīnaa.

¹⁴Lutū tanaa gbera Dikiri pì Abramune: Gu kū n zén n wé sé n gūgbānduru kū gēnɔmidɔkio kū ifābokio kū ifāleteo gwa. ¹⁵Zite kū n è pínki, ma kpāmma, anigō de mɔkōn kū n burino pō ũ ari gɔɔ sinda pínki. ¹⁶Mani tó n burino ke dasi lán būsū'atē bà. Tó gbēke ni fō à būsū'atē naro, de ani fō à n burino naro. ¹⁷N fute n gē būsuu pìn n a gbāna kū a yāasaao gwa, zaakū ma kpāmmame. ¹⁸Abramū fute à gèe à vute Mamare gbiri lí kū ò kú Eblonunɔ sare, akū à Dikiri gbagbaki bò gwe.

Lutū surabanaa

14 Zikea Babilonia būsū kina Amarafeli kū Elasa būsū kina Ariokio kū Elamu būsū kina Kedolaomeeo kū

Goimu bùsu kína Tidalao ²ten zì ká kù Sòdumu kína Berao kù Gómora kína Bisao kù Adama kína Sinabuo kù Zeboimu kína Semebao kù Bela kù òdi pi tera Zoa kína. ³Kína gběncn sɔɔro pinc kō kākara n pínki Sidimu guvuten. Ākūme Sèbe Wiside ū tera. ⁴Wě kuri awēpla dagura òdigō táfe bo Kedōlaomane. A wě kuri awē'aakōde gūnn ò gi bonei. ⁵A wě gēro donsaride gūnn Kedōlaoma kù kína kù ò kù káaon sù ò zii blè Refaimunɔa zaa Asetero Kanaimu, ò zii blè Zuzinɔa zaa Hamu, ò zii blè Eminɔa zaa Save Kiriataimu, ⁶ò zii blè Orinɔa n kpi kù òdi pi Seia ari à gèe pé Eli Parana gbáranana. ⁷Akù ò èra ò sù Emisipa. Ākù òdi pi tera Kadesi. Ò zii blè Amaleki bùsuua pínki kù Amori buri kù ò kù Azazō Tamanɔa dɔ.

⁸Akù Sòdumu kína kù Gómora kína kù Adama kína kù Zeboimu kína kù Bela kù òdi pi tera Zoa kína fùte ò gèe ò zì ká kúnwo Sidimu guvuten. ⁹Òten zì ká kù Elamu bùsu kína kù Goimu bùsu kína kù Babilonia bùsu kína kù Elasa bùsu kína. Kína gběncn siikō pinc ten zì ká kù kína gběncn sɔɔronɔ. ¹⁰Sidimu guvute òda wēe vī dasi. Kù Sòdumu kína kù Gómora kína ten bàa lé, akù ò si a gūn, akù n gbē kparanɔ bàa lè ò gèe gusisiden. ¹¹Zìblerinɔ Sòdumu kù Gómora aruzekenɔ kù n pòblenɔ sète pínki ò tào. ¹²Gɔɔ kù Abram u vīni né Lut u kù Sòdumu, akù ò a kù ò tà káao kù a aruzekenɔ.

¹³Akù gbē kù à bò n ɔ gèe à ò Eberu buri Abramune zaa Mamare gbiri línɔ sare. Mamare kù a dakūnanɔ Esekolu kù Ane bi Amori burinɔme, ò de kō gbē ū kù Abramuo. ¹⁴Kù Abram u mà ò a dane kù ò tà káao, akù à a be zikarinɔ sète gběncn wàa dɔ kpé basuddo plansari à pète kína pinc, akù à n lé Dā. ¹⁵Akù à a gbēncn kpàatete, akù ò sīngu gwāani. Ò zii blēm̃ma ò pēm̃ma ari Oba, Damasuku gugbānduru kpa. ¹⁶À èra à sù kù

aruzekenɔ pinc pínki kù a vīni né Lutuo kù a aruzekenɔ. À sù kù nɔgbēncn kù gbē pādenɔ dɔ.

¹⁷Kù Abram u zii blè Kedōlaomaa kù kína kù ò kù káaon àten su, akù Sòdumu kína bò à dàale Save Guvute kù òdi pi tera Kína Guvuten. ¹⁸Akù Salemu kína Melekizedeki sù kù burodii kù sēwēo. Āpi bi Luda Musude gbàgbariime. ¹⁹Akù à sa mana ò Abramune à pi:

Luda Musude musu kù ziteo Kèri arubarika da Abramun.

²⁰Arubarikaden Luda Musude kù à n iberenɔ nānne n ɔ ū.

Akù Abram u aruzekenɔ kù àten sunɔ pínki kuride kpàa. ²¹Sòdumu kína pi Abramune: Ñ ma gbēncn kpáma ngō aruzekenɔ kúna n pó ū. ²²Akù Abram u pìne: Ma si kù Dikiri Luda Musude musu kù ziteo Kèrii, ²³mani n póke séro, bee kyateyiba, de òsun pi n ma ke aruzekede ūro yāi. ²⁴Mani póke séro, sé pòble kù ma gbēncn blēe baasiro. Ama Ane kù Esekolu kù Mamare kù ò gèe kúmaonɔ, n tó ò n baka sé.

Luda bàka kunna kù Abramuo

15 Abire gbera Dikiri yā ò Abramune wégup'ena gūn à pi: Abram u! Ñsun vīna kero. Makūme n sēgbako ū, n láada nigō zōkō manamana.

²Akù Abram u pi: Dikiri Luda, bón ñni ma gbaa? Má né vīro. Damasuku gbē Elieza mé anigō de ma be túbibleri ū. ³Kù nídi ma gba néro, ma be zikeri pi mé anigō de ma túbibleri ū. ⁴Akù Dikiri pìne: Āpi mé anigō de n túbibleri ūro. Né kù ani bo n wóplen mé anigō de n túbibleri ū. ⁵Akù à bò káao bàai à pi: Ñ musu gwa n susunenɔ naro, tó ñni fō. Leme n burinɔ nigō de le. ⁶À Dikiri náani kè, akù Dikiri tò yā bò káao nna a náani kù à kè yāi. ⁷À pìne dɔ: Dikirime ma ū, makù mé ma n bo Uru, Kaladia bùsun, de mà bùsu díkina kpámma yāi. ⁸Akù Abram u pi:

Dikiri Luda, deran manigō dō kũ anigō de ma pō ũu? ⁹À wèa à pì: Ñ zùnunu wè aakō sé kũ blè wè aakō kũ sākaro wè aakō kũ potēnetēnao kũ lukulukuuo. ¹⁰Akũ à pō pìnō sè à sùo pínkì à pàrapara à gògokōa, akũ à kàte à í are dòdòkōa, ama adi bāno parapararo. ¹¹Kũ yum-burukunō sù ò dīdī nòbōw pìnōa, akũ Abramū pēm̃ma.

¹²Kũ ifāntē ten gē kpén, i zōkō Abramū kũ, akũ gusira zōkō vīnade dàala. ¹³Akũ Dikiri pīne: Ñgō dō kũ n burinō nigō nībō ble būsū kũ à de í pō ũro gūn, onigō zō ble gwe, onigō wé tām̃ma ari wè wàa pla. ¹⁴Ama mani wari dō buri kũ òten zō bleñnea, n burinō ni bōte kũ aruzeke zōkōw. ¹⁵Mòkōn sō, ñigō aafīame ari ñ gē zī kũo, gbasa ñ ká n dizinola oni n vī. ¹⁶N nasionō mé oni era ò su la, zaakũ Amōrinō durunna dí papa kòro.

¹⁷Kũ ifāntē gē kpén, gu sì, akũ Abramū è kīni kũ àten túsukpe bo kũ sèteo ten gē nòbō kũ à pàrapara pìnō dagura. ¹⁸Zī bīrea Dikiri pì a bàka nigō kú kũ Abramūo à pì: Mani būsū dīkīna kpá n burinōa zaa Misila būsū lézeki swai ari swada kũ òdī pi Yuflati, ¹⁹būsū kũ Keninōn kun kũ Kenizinō kũ Kadamōnunō ²⁰kũ Itinō kũ Perizinō kũ Refaimunō ²¹kũ Amōrinō kũ Kanaano kũ Gigasinō kũ Yebusinō.

Hazara kũ a né Sumailao

16 Abramū nanō Sarai dí né iro. À nōgbē zīkeri vī Misila gbē ũ kũ òdī pīne Hazara. ²Akũ Sarai pì Abramūne: Lákũ Dikiri ma ke para ũ nà, ñ wúte kũ ma zīkeriio. Ma sì kũ mani néno le a gāi. Akũ Abramū Sarai yā mà. ³Abramū wè kuri kena Kanaano būsūn gberan Sarai a zīkeri Hazara kpàa nō ũ. ⁴Abramū wúte káao, akũ à nòw sì. Kũ à è á nòsinaa, à dōkē kũ a dikiriio. ⁵Akũ Sarai pì Abramūne: Taari kũ ò kēmene gē n yā ũme. Ma a zīkeri kpām̃ma. Kũ à è á nòsina, akũ àdīgō dōke kũmao. Mòkōn kũ

makũo, Dikiri mé ani yā gōgōwēre. ⁶Akũ Abramū wèa à pì: N zīkeri kun n pō ũme. Ñ kene lákũ í yei nà. Kũ Sarai wari dōa, akũ à bàa lène.

⁷Dikiri Malaika a è ísēbokia gbáranan, ísēboki pì kú Suru zé sareme. ⁸Akũ à a là à pì: Sarai zīkeri Hazara, n bo māmēe? Nten gē māmēe? Akũ à wèa à pì: Maten bàa lé ma dikiri Saraineme. ⁹Akũ Dikiri Malaikaa pīne: Ñ era ñ tá n dikiri pì kīnaa ñgō mī natene.

¹⁰Mani n buri kara ògō dasi, oni fō ò í lé dōro.

¹¹Ñ nòsina, ñni né i gōgbē ũ, ñni tó kpāne Sumaila, zaakũ Dikiri n yā mà n wétām̃ma gūn.

¹²Anigō de lán zaakisēnte bà, ani ibere sé kũ gbē sīnda pínkio, gbē sīnda pínkì ni ibere sé káao se. Anigō kú kō yān kũ a gbēnoro.

¹³Akũ Hazara pì: Ma wé sì Luda kũ àdī ma ele. Akũ à tó kpà Dikiri kũ à yā òneene Ludakũadima'e. ¹⁴A yā mé à tò ò tó kpà lògōw pīne Ludabēnekũadima'e lògōw. À kú Kadesi kũ Beredio dagurame.

¹⁵Hazara nēgōgbē ì kũ Abramūo, akũ Abramū tó kpāne Sumaila. ¹⁶Gōrō kũ Hazara Sumaila ì, Abramū wè basiikō aweesuddome.

Tōzōyā

17 Kũ Abramū kà wè basōro don-sari, Dikiri bò à sùà à pì: Luda Gbānasīnapinkiden ma ũ. Ñ táa o kũ-mao ñgō kun taari sari. ²Ma bàka kunna kũnwo nigō gē, mani n buri karanne manamana. ³Abramū wúte a gberea Luda are, akũ Luda pīne: ⁴Lákũ ma bàka kú kũnwo nà, ñni gō buri dasinō dizi ũ. ⁵Onigō pinne Abramū doro, sé Ibrahimī, zaakũ mani n ke buri dasinō dizi ũ. ⁶Mani tó n buri ke dasi, burinō kũ kīnanō ni bo n kīnaa. ⁷Ma bàka nigō kú kũnwo kũ n burinō ari gōrō sīnda pínkì. Manigō de n Luda ũ kũ n burinō n gbera. ⁸Mani Kanaano būsū kũ í kú a gūn nībō

ũ kpámma pínki kũ n burinɔ n gbera, de ògɔ̃ vī gɔɔ sīnda pínki, manigɔ̃ de n Luda ũ.

⁹Luda èra à pì Ibrahīne: Mòkɔ̃n kũ n burinɔ, àgɔ̃ ma bàka kunna kááo yā kũna ari á buria. ¹⁰Ma bàka kuna kááo yā kũ ániḡ kũnan dí, mòkɔ̃n kũ n burinɔ. Séde á gɔ̃gbē sīnda pínki t̃̃ z̃. ¹¹À t̃̃ z̃ ma bàka kunna kááo sēda ũ. ¹²Séde n buri nēḡgbēnɔ t̃̃ z̃ n gɔɔ sɔraakɔ̃de zī ari n buria, né kũ ò n í n beano kũ zikeri kũ ò n lú buri pāndeanɔ n pínki. ¹³Ò a i n bean yá kesɔ̃ ò a lù zikeri ũn yá, sé à t̃̃ z̃. Abire nigɔ̃ de ma bàka kunna kááo gɔɔ sīnda pínki sēda ũ á mèea. ¹⁴Oni gyɔ̃fɔ̃de bo a gbēnɔ té, zaakũ gbē kũ adi t̃̃ z̃ro yā kũ ma dīteáre kũnaro.

¹⁵Akũ Luda èra à pì Ibrahīne: Ñsun pi n nanɔne Sarai doro, ñḡ pine Sara sà. ¹⁶Mani arubarika dan mà tò à né i gɔ̃gbē ũ, ani gɔ̃ burinɔ dai ũ, b̃usu kīnanɔ ni bo a kīnaa. ¹⁷Akũ Ibrahī wùte a nēsele kutena Luda are à yáa d̃ ò pì a nēsee ḡn: Gbē kũ à kà wē basɔ̃ro ni né i yá? Lákũ Sara kà wē basiikɔ̃ akuri nà, ani né i yá? ¹⁸Akũ à èra à pì Ludane: Ñ sùru ke n Sumaila gwa. ¹⁹Luda pì: Yāpura n nanɔ Sara ni né i gɔ̃gbē ũ, ñni tó kpáne Isaaku. Ma bàka nigɔ̃ kú káao kũ a burinɔ ari gɔɔ sīnda pínki. ²⁰Sumaila yā musu, ma n yā mà. Mani arubarika dan, ani né i à kara manamana. Ani nēḡgbēnɔ i gbēnɔn kuri awēepla, oni gɔ̃ kīnanɔ ũ, a buri ni ke dasi. ²¹Bee kũ abireo ma bàka kunna kũnwɔ ni gɔ̃ Isaakuame. Ziki mandara'i Sara ni a i. ²²Kũ Luda yā ò Ibrahīne à laka, akũ à a tò à tà musu.

²³Akũ Ibrahī a né Sumaila sē kũ a be gɔ̃gbē kũ ò n í a beano kũ zikeri kũ ò n lúnɔ n pínki, akũ à t̃̃ z̃ ñne gɔɔ birea ḡnɔ lákũ Luda òne nà. ²⁴Ibrahī kà wē basɔ̃ro donsari, gbasà à t̃̃ z̃, ²⁵a né Sumaila s̃ wē kuri awē'eakɔ̃. ²⁶Gɔɔ dokɔ̃nɔ pì zī Ibrahī t̃̃ z̃ kũ a né Sumailao ²⁷kũ a be gɔ̃gbē kũ ò n í a

beano kũ zikeri kũ ò n lú buri pāndeanɔ n pínki. Ò t̃̃ z̃ gɔɔ dokɔ̃nɔ zīme.

Nibɔnɔ suna Ibrahī kīnaa

18 Dikiri bò à sù Ibrahīa Mamare gbiri línɔ sare. Ibrahī vutena a bizakuta kpélelea fānantē. ²Kũ à wē sē musu, à gbēnɔn aakɔ̃ è zena. Kũ à n é le, akũ à fùte kpélelea kũ bàao à gē à dāñle à wùte a nēsele kutena ³à pì: Dikiri, tó ma n pɔnna lè, ñsun ḡ makũ n zòb-lerilaro. ⁴Mani suáre kũ fò à gbá pípi à kámma bo lí gbáru la. ⁵Lákũ a bote ma be kpa nà, mani suáre kũ póbleo fíti de à gbāna le gbasà à da zén. Akũ ò pì: T̃̃, n ke lákũ n ò nà. ⁶Akũ à gē Sara kīnaa kuta à pì: Ñ flawa dā zaka lé aakɔ̃ n burodi ke likalika. ⁷Akũ à bàa lè à gē a zùnɔ té à zùne b̃ro mana kũ à kpà a zikeriia, akũ zikeri pì gē à kēke likalika. ⁸Akũ Ibrahī vífāani kũ ví'ipuo kũ zù kũ ò kēke p̃ioo sē à gē à dīteñne. Gɔɔ kũ òten pò ble, api ze n sare lí gbáru gwe.

⁹Akũ ò a là ò pì: N nanɔ Sara kú mamee? À pì: À kú kutan gwe. ¹⁰Akũ Dikiri pì: Mani era mà su n kīnaa ziki mandara'i, n nanɔ Sara ni né i gɔ̃gbē ũ. Sara kú a kpe kuta kpélelea àten ma. ¹¹Ibrahī kũ Sarao zī kũ, Sara ò nḡgbēnɔ pò ke doro. Akũ Sara yáa d̃ ò pì a swē ḡn: ¹²Ma zī kũ, akũ ma dikiri zī kũ d̃. Mani pɔnna yā pì d̃ d̃ yá? ¹³Akũ Dikiri Ibrahī là à pì: À kē dera Sara yáa d̃? À pì akũ kũ a zī kũ àni f̃ ò né i d̃ yá? ¹⁴Yāke d̃ḡ zī'umenero. Ziki mandara'i tó a gɔɔ kà, mani su n kīnaa, gbasà Sara né i gɔ̃gbē ũ. ¹⁵Akũ Sara ledi kpà à pì ádi yáa doro, zaakũ vīna a kũ. Akũ Dikiri pì: É'e! N yáa d̃.

Ibrahī aduakena Sɔdɔmune

¹⁶Kũ gbē pìnɔ fùte, Ibrahī gē à zeñne, akũ ò Sɔdɔmu kpa gwà. ¹⁷Akũ Dikiri pì: Mani yā kũ má ye mà ke ute Ibrahīnero. ¹⁸A burinɔ nigɔ̃ z̃k̃ onigɔ̃ gbāna vī. Andunia buri sīnda pínki ni arubarika le a

gäime. ¹⁹ Zaakū ma a sè, de à o a nénɔne kù a burino a gbera ògō ma yā kūna ò yā mana zéde ke, de mà yā kù ma a lé sène kene. ²⁰ Akū Dikiri èra à pì: Yā kù òten o Sòdomu kù Gòmɔrao musu dasi, ní durrunna gè ɔla. ²¹ Mani gé gwe sà mà gwa, tó yā kù òten ke vāni lākū ma mà nà. Tó ò de le sōro, mani dō.

²² Kū ní gbēnɔn pla pìno dà zén òten gé Sòdomu, akū Dikiri gē kù Ibrahimio gwe. ²³ Akū Ibrahimī nài à pì: Īni gbē manano wara leelee kù gbē vāninɔn yá? ²⁴ Tó gbē mananɔn kú wēte pìi gūn ò kà gbēnɔn bupla akuri, ĩni ní waran yá? Īni sùru ke kù wēte pìio gbē mana gbēnɔn bupla akurii pìno yāiroo? ²⁵ Īni sùru ke! Īnsun ke lero. Īnsun gbē manano dede leelee kù gbē vāninɔro, zaakū ò dokɔnɔro. Īni sùru ke! Īnsun ke lero. Mòkɔn kù ní de andunia pínki yākpatekeri ũ, ĩni yā ke a zéaroo? ²⁶ Akū Dikiri pì: Tó ma gbē manano è Sòdomu gbēnɔn bupla akuri, mani sùru ke kù wēte pìio ní yāi. ²⁷ Akū Ibrahimī èra à pì dɔ: Makū kù má de būsutiti kù túbuo ũ, ñ gaafara kemene mà yā onne, Dikiri. ²⁸ Tó gbēnɔn sɔro kĩa gbēnɔn bupla akurii pìi gūn, gbēnɔn sɔro pìno yāi ĩni wēte pì kakate yá? Akū Dikiri pì: Tó ma gbē manano è gbēnɔn bupla aweesɔro, mani wēte pì kakatero. ²⁹ Akū Ibrahimī kpé àten yā one à pì: Tó gbē manano kà bupla sɔ bi? Akū Dikiri pì: Mani yāke kero gbēnɔn bupla pìno yāi. ³⁰ Akū à pì: Dikiri, n yā nna! Īnsun pɔ fēro, má ye mà yā o dɔ. Tó gbē manano kà baraakuri sɔ bi? À wèa à pì: Tó ma gbē manano è ò kà gbēnɔn baraakuri, mani yāke kero. ³¹ Akū à pì: Īni gaafara kemene dɔ Dikiri, mà yā onne. Tó gbē manano kà gbēnɔn baro sɔ bi? À wèa à pì: Mani wēte pì kakatero gbēnɔn baro pìno yāi. ³² Akū à pì: Dikiri, ĩnsun pɔ fēro, yā díkĩna baasi mani yā o doro. Tó gbē manano kà gbēnɔn kuri sɔ bi? À wèa à pì: Mani wēte pì kakatero gbēnɔn kurii pìno yāi. ³³ Kū Dikiri yā ò Ibrahimīne à lāka, à gè zéla, akū Ibrahimī èra à tà be.

Sòdomu kù Gòmɔrao kakatenaa

19 Kū malaika gbēnɔn pla pìno kà Sòdomu ɔkɔsi, Lutu vutena Sòdomu bīni kpélelea. Kū à ní é, à fùte à gè à dàñle à kùteñne à wùte a nèsele kutena ² à pì: Ma dikirino, á yā nna! Á mós à gé kipa makū á zòbleri bea. Á zú o à i la, zia kɔnko káakukaaku á da zén. Ò pì: Oi, óni i gānuleame. ³ Lutu nàkarañma manamana, akū ò gè a kpén. À ní yàrii kè manamana à masaa kèñne, akū ò sò.

⁴ Ari ògō gé wùte, Sòdomudeno lika Lutu kpéi. Wēte pì gōgbēno kàkara gwe māmman, kefennano kù gbē zòkɔno ní pínki. ⁵ Ò lé zù Lutui ò pì: Gōgbē kù ò kipa n bea ɔkɔsialanɔn kú máa? Īni bote kúnwoweré, ò pāpā ke kúnwo. ⁶ Lutu bò à zè kpélelea ní kīnaa, à gbàa tàta kù kpeo ⁷ à pì: Áa ma gbēno, àsun yā bène kero. ⁸ Má nénɔgbēno vī gbēnɔn pla kù ò gōgbē dōro, mani ní boteáre. Lākū á yei nà à ke kúnwo, ama àsun yāke ke gōgbē díkīnanɔnero, zaakū ò kipa ma beame. ⁹ Ò pìne: Īni gowere gwe! Akū ò pì dɔ: Gbē dí bi gbē zítɔme, akū à ye à ke ó yākpatekeri ũ. Óni yā vāni kenne de ní póla. Akū ò kùsia kù gbānao, òten su kpé gbàa gboro. ¹⁰ Akū gbēnɔn pla pìno ɔ bò ò Lutu kù ò gè káao kpén, akū ò zé tàta. ¹¹ Ò tò vīna gbē kù ò kú kpe areno kù ní pínki né fíti gbē zòkɔ, akū òten kpé gbà wete ari ò kpasa. ¹² Gbēnɔn pla pìno pì Lutune: Dí ní vī la dɔɔ? Négōgbēno, nénɔgbēno, n né anzureno kù gbē kù ò de n gbē ũno wēte gūn ní pínki. Īni bote kúnwo, ¹³ zaakū o su ò gu dí kakateme. Yā vāni kù òten o wētepideno musu gè Dikiri sān, akū à ó zī ò wēte pì kakate. ¹⁴ Lutu bò à gè à ò a nénɔ anzureno à pì: À fute ò bote, zaakū Dikiri ní wēte dí pì kakate terame. Akū òten da àten fāai bome.

¹⁵ Kū gu dō malaikaa pìno nàkara Lutua ò pì: Īni fute ñ n nano kù n nénɔgbē gbēnɔn pla dínɔ sète ñ bote kúnwo la, de ĩnsun ga wēte pì kakatenaa gūnlo yāi.

¹⁶Kū Lutu ten sika ke, Dikiri a wēnda bō, akū gbēnɔn pla pɔnɔ a kù a ɔa kù a nanɔ kù a nénɔgbē gbēnɔn planɔ, ò bôte kùnwō wēte kpe. ¹⁷Kū ò bôte kùnwō le, akū malaikaa pɔnɔ do pì Lutune: Ñ bàa lé n n zīda mī sí. Ñsun kpe gwaro. Ñsun ze guvute pii gūnlo. Ñ bàa lé n mī pé kpɔnɔa de ñsun garo yāi. ¹⁸Akū à piñne: Oi ma dikiri! N yā nna! ¹⁹Makū n zōbleri ma n pɔnna lè, n gbēke kēmene manamana n ma mīi sī. Ama mani fō mà bàa lé mà kpi pɔnɔ kinaa lero. Ari màgō gé ká gwe, kakatenaa pì ni ma le mà ga. ²⁰Ñ lakutu ke gwa zà dire. Lákū à kani nà, mani fō mà bàa lé mà gé gwe. Lakutu fítme sō. Ñ tó mà bàa sí mà tá gwe, manigō aafia. Asa à fítiroo? ²¹Akū à pìne: Ma n gba zé, mani lakutu kù nten o pì kakatero. ²²Ñ bàa lé n tá gwe likalika, zaakū mani yāke ke gīaro ari n gé káo gwe. A yā mé à tò, ò tó kpà lakutu piine Zoa.

²³Kū Lutu Zoa lè, ifāntē ten bo, ²⁴akū Dikiri tò té kù ifāntēgbōɔ bō musu à kà Sɔdɔmu kù Gɔmɔraola. ²⁵À wēte pɔnɔ kàkate kù gbēnɔ kù guvute pii kù lɔnɔ kù sēnɔ pínki. ²⁶Kū Lutu nanɔ a kpe gwà, akū à lì à gō zena wisi gbē ũ.

²⁷Kū gu dō, Ibrahī fùte kɔnkɔkɔnkɔ, à gēe gu kù à kun yā kù Dikirioo pìn. ²⁸Kū à Sɔdɔmu kù Gɔmɔrao kpa gwà kù guvute pii pínki, à è túsukpe ten fute zīte lán tāmte túsukpe bà. ²⁹Leme kù Luda guvute kù Lutu kunwa wētɔnɔ kàkate le, Ibrahī yā dñn, akū à Lutu bō wēte kù à kàkate pɔnɔ gūn.

Lutu burino

³⁰Kū Lutu bō Zoa, à gēe à vùte kpɔnɔ té kù a nénɔgbē gbēnɔn planɔ, kù à kunna Zoa vīna vī yāi. Akū à gō kú gbēwēen kù a nénɔgbē pìnɔ. ³¹Akū Yōɔ pì Bānane: Ó de zī kù, akū gōgbē ke kù būsun à wùte kūoo lákū òdi ke nàro. ³²Ñ mó ò sēwē kákane ó wùte káao, de ògō ó buri le a gāi. ³³Gwāani birea ò wē kákane, akū

Yōɔ gēe à wùte káao. Lutu dí dō gɔɔ kù à wùte káao ke gɔɔ kù à fùtero.

³⁴Kū gu dō Yōɔ pì Bānane: Ma wùte kù ma deo gāi. Ò wē kákane ɔkɔsiala dō, ñni gé n wùte káao, de ògō ó buri le a gāi. ³⁵Gwāani birea dō ò wē kákane, akū Bāna gēe à wùte káao. Lutu dí dō gɔɔ kù à wùte káao ke gɔɔ kù à fùtero. ³⁶Leme Lutu nénɔgbē gbēnɔn pla pɔnɔ kè le ò nɔɔ sī káao. ³⁷Yōɔ né ì gōgbē ũ, akū à tó kpāne Mɔabu. Àkūme Mɔabu buri kù ò kun ari gbārano dizi káaku ũ. ³⁸Bāna né ì gōgbē ũ se, akū à tó kpāne Amine. Àkūme Amɔni buri kù ò kun ari gbārano dizi káaku ũ.

Ibrahī kù Abimelekio

20 Akū Ibrahī fùte gwe à gēe Negevi būsun Kadesi kù Suruo dagura. Kū à gēe à vùte Gera, ²à pì a nanɔ Sara bi a dāreme, akū Gera kina Abimeleki gbē zī à a sē à sù káao. ³Akū Luda bō à sù Abimelekia nana gūn gwāani à pìne: Ñni ga nɔ kù n sēe pì yāi, zaakū nɔzāreme. ⁴À sù à lè Abimeleki dí wùte káao kōro, akū à pì: Dikiri, ñni buri kù odi yāke keronɔ deden yā? ⁵Àkū mé à pìmene a dārenloo? Nɔgbē pì sō à pì a dāgōme. Ma yā kè a zéame, má taari vīro. ⁶Akū Luda pìne nana pii gūn: Ee, má dō kù n yā kè a zéame. A yā mé à tò, ma kpanne n durunna kemene, mádi we n ɔ n nɔgbē piiaro. ⁷Tera sà, à gōgbē pì nɔ kpáa, zaakū annabiime. Ani adua kenne de n gō aafia. Tó rídi a nɔ pì kpáa sōro, ñgō dō kù n game, mɔkɔn kù n gbēnɔ á pínki.

⁸Akū Abimeleki fùte kɔnkɔkɔnkɔ, à a gbēnɔ sīsì à yā pì bàbañne n pínki, akū vīna n kù manamana. ⁹Akū Abimeleki Ibrahī sīsì à pìne: Bóyāi n kèwere lee? Bó taarin ma kēne gbasa n tò ma gō durunnade ũ kù ma būsuo? N yā kù à de ò kero kēmene. ¹⁰Bó laasun n lè gbasa n yā pii kē? ¹¹Ibrahī wēa à pì: Maten da yā gbēke Luda vīna vī būsú díkina gūnlo, oni ma de ma nanɔ yāime. ¹²Abire gbera

nɔgbɛ pì bi ma dāremɛ yāpura. Ó de dokɔnɔmɛ, baadi kù a dao, akù à gò ma nɔ ù. ¹³Kù Luda ma bo ma de bea yā, maten likara, akù ma pì ma nɔ pìine gu kù óni gén pínki, à gbɛke kemene àgɔ pì a dāgɔn ma ù. ¹⁴Akù Abimeleki sù kù sānɔ kù zùnɔ kù gɔgbɛ zìkerinɔ kù nɔgbɛ zìkerinɔ à kpà Ibrahimā, akù à a nanɔ èrane. ¹⁵Akù Abimeleki pì: Ma būsun dí, ò vute gu kù ò yein. ¹⁶Akù à pì Sarane: Ma andurufu ɔgo wàa sɔro kpà n dāgɔa kútekebo ù, de gbɛ kù ò kù kúnwonɔ dɔ ò pínki kù òndi taari kero. ¹⁷Akù Ibrahimī wé kè Ludaa, akù Luda Abimeleki gbà aafia kù a nanɔ kù a nɔ yìgisaridenɔ, de ò né i, ¹⁸zaakù Dikiri tò Abimeleki be nɔgbɛnɔ para kù yā Ibrahimī nanɔ yā musu.

Isaaku inaa

21 Dikiri arubarikaa dà Saragu lákù à ò nà, à kène lákù à lé sène nà. ²Akù à nɔɔ sɔ ò né ò kù Ibrahimō gɔgbɛ ù a zìkūnaa gūn goro kù Luda ditenɛɛa. ³Ibrahimī tɔ kpà né pìine Isaaku. ⁴À tɔ zɔne a goro sɔraakɔde zì lákù Luda ditenɛ nà. ⁵À kà wé basɔro a né pì igrɔa. ⁶Akù Sara pì: Luda yáadyā kèmene, gbɛ kù à mà pínki ni yāa dɔ kūmao. ⁷À pì dɔ: Oni we ò pì Ibrahimīne yā mani gɔ nérande ù yá? Akù ma nɛgɔgbɛ ò kāao a zìkūnaa gūn.

⁸Kù né pì zɔkɔ kù à kè yā, akù Ibrahimī a kēna yā pɔnna kè. ⁹Sara è né kù Misila nɔgbɛ Hazara ò kù Ibrahimō dīgɔ Isaaku yāa dɔmɛ, ¹⁰akù à pì Ibrahimīne: Ì pé zɔ pìia kù a néo, zaakù zɔ né pì ni túbì ble kù ma né Isaakuoro. ¹¹Yā pìi Ibrahimī pɔ yāka manamana, zaakù a néme, ¹²akù Luda pìine: Ìsun tó n pɔ yaka n né kù n zɔnɔgbɛ pìio yā musuro. Yā kù Sara ten onne pínki ò ma, zaakù Isaaku burinɔn onigɔ pìine n burinɔ ù. ¹³Mani tó zɔ né pìi buri ke se, zaakù n néme. ¹⁴Akù Ibrahimī fùte kɔnkɔkɔnkɔ, à pɔble sè kù ò tūruuo à kpà Hazaraa. À dīne, akù à a né kpàa dɔ. À a gbàɛ, akù à gèe àten likara

zɔ Beseba gbáranann. ¹⁵Kù ò lākāmma, à kefenna pìi tò lí gbáru, ¹⁶akù à gèe à vùte are kázuletɛkì zā lén, zaakù à pì á ye à a né gana ero. Kù à gèe à vùte zā le, akù à nà sɔdɔnaaa.

¹⁷Luda kefenna pì sɔ dɔ mà, akù Luda Malaika lé zù Hazarai zaa musu à pì: Bɔ mé à n lee Hazara? Ìsun vīna kero, zaakù Luda né pì sɔ dɔ mà gu kù à kunwa. ¹⁸Ì fute ò n né pì sè ò a kù a ɔa, zaakù mani tó à gɔ buri zɔkɔ ù. ¹⁹Luda nɔgbɛ pì wé kène, akù à lɔgɔ è. À gèe à ò tɔ tūru pa, akù à sù à kpà a né pìia à m̀.

²⁰Luda kù kù né pìio ari à zɔkɔ kù. Àdigɔ kù gbáranann, akù à gò tofekari ù.

²¹Goro kù à kù Parani gbáranann pìi gūnn a da Misila būsuo nɔ sène.

Ibrahimī kù Abimelekio lédokɔnɔkenaa

²²Goro birea Abimeleki kù a zìkarinɔ gbɛ zɔkɔ Fikɔluo gèe Ibrahimī kīnaa ò pìine: Luda kù kúnwo yā kù nten ke gūn pínki. ²³Ì la damene la gɔnɔ ò sɔ kù Ludao kù òni bo ma kpero ke ma néno ke ma burinɔ. Lákù ma gbɛke kènnɛ nà, ò kemene le kù būsuo kù ò kù a gūn gbɛ zìtɔ ùo. ²⁴Akù Ibrahimī pìine: Ma la dānnɛ. ²⁵Akù Ibrahimī lɔgo kù Abimeleki gbɛnɔ sia yā sète à òne. ²⁶Abimeleki pì: Má gbɛ kù ò yā bire kèno dɔro, òndi omene yāro, gbāran ma mà. ²⁷Akù Ibrahimī sānɔ kù zùnɔ kù à kpà Abimelekia, akù ò lédokɔnɔ kè kù kɔ. ²⁸Akù Ibrahimī sānunu mèn supplanɔ bɔ à kàte òndona. ²⁹Abimeleki a là à pì: Sā mèn suppla kù n ò kàte òndona pìno yā de deramɛ? ³⁰Akù à wèa à pì: Ì sā mèn suppla pìno sí sèeda ù kù makù mé ma lɔgɔ pìi yɔ. ³¹A yā mé à tò ò tɔ kpà gu pìine Beseba, zaakù gwen ò la dānkɔne. ³²Len ò lédokɔnɔ kè Beseba le, akù Abimeleki kù a zìkarinɔ gbɛ zɔkɔ Fikɔluo èra ò tà Filisitini būsun. ³³Ibrahimī sāma lí tɔ Beseba, akù à Dikiri Luda Goroindapinkide sisi gwe. ³⁴Akù à goro pla kè Filisitini būsuo pìi gūn.

Isaaku kpana sa'opo ũ

22 Abire gbera Luda Ibrahī yǎ à gwà à pìne: Ibrahī! Akū à wèa à pì: Makū di! ²Akū Luda pìne: Ñ n né mèn do kù ní yei Isaaku sé n géo Mòria b̀sun, n sa'opo kù òdi ká tén à té kù o káao kpi kù mani onnea. ³Kū à fùte k̀nk̀k̀nk̀, à g̀ari yǎ à zaakine, akū à a z̀kerino s̀ gbēno pla kù a né Isaaku p̀io. À sa'oyakaa p̀ara, akū à dà zén, àten gé gu kù Luda ònen. ⁴A g̀ro aakòde zǐ kù à wé sè, à gu p̀i è zāa. ⁵Akū à p̀i a z̀keri p̀ino: À g̀ kù zaakio la. Makū kù kefenna dio óni gé are ò donyǐ ke Ludane, óni era ò su ò á le la. ⁶Ibrahī sa'oyakaa s̀ à di a né p̀ine, akū à té kùna kù fēneo, òten gé leelee. ⁷Akū Isaaku yǎ ò a dene à p̀i: Baa! À wèa à p̀i: Bóme né? Akū à p̀ine: Ó té kùna kù yàkáo, s̀ane b̀ro kù óni ká tén à té kù kù mamee? ⁸Akū Ibrahī p̀i: Ma né, Luda mé ani sa'osá kpá. Akū ò t̀k̀i òten gé. ⁹Kū ò kà gu kù Luda ònen, à sa'oki b̀ gwe à yàkaa kpàkpaala, akū à a né p̀i yǎ à di yàkaa p̀ia sa'oki musu. ¹⁰Kū à fēne s̀ à ɔ b̀ de à a né p̀i kùtu kpá, ¹¹akū Dikiri Malaika lé z̀i zaa musu à p̀i: Ibrahī! Ibrahī! À wèa à p̀i: Makū di! ¹²Akū à p̀i: Ñsun ɔ na né p̀iaro ñsun yàke kenero. Má d̀ sà kù ní ma v̀na v̀, nídi g̀mene kù n né mèn dooro. ¹³Ibrahī wé s̀, akū à s̀karoo è líwaka kà a bēnei. Akū à g̀e à a kù à sa'opo kù òdi ká tén à té kù òo a né gēne ũ. ¹⁴Akū à t̀ kpà gu p̀ine Dikirinikpa, akū òdig̀ o ari kù a gb̄rao òdi p̀i: Dikiri ni kpá a kpi musu.

¹⁵Dikiri Malaikaa èra à lé z̀ Ibrahī zaa musu d̀ ¹⁶à p̀i: Makū Dikiri ma la dà kù ma kunnao ma p̀i, lákū n yǎ p̀i k̀ nà, nídi g̀ kù n né mèn dooro, ¹⁷mani arubarika dangu mà n buri karanne lán susuneno bà, onig̀ dasi lán ísirale b̀su'atè bà. N burino nig̀ gb̄ana v̀ n iberenɔa. ¹⁸Mani arubarika da andunia

buri s̀inda p̀inkigu n buri g̀ai, kù n ma yǎ mà yǎi.

¹⁹Kū Ibrahī èra à s̀ a z̀kerino k̀naa, ò fùte ò tà Beseba, akū à g̀ro pla k̀ gwe.

²⁰Abire gbera ò ò Ibrahīne ò p̀i: N v̀ni Nao nana Milika nég̀gbēno ì. ²¹A daudu t̀n Uzu. A dak̀nana t̀n dí: Buzu, Aramu de Kemueli, ²²Kesedi, Azo, Pili-dasa, Yidilafa kù Betuelio. ²³Betueli p̀i mé à Rebeka ì. Nég̀gbē gbēno s̀raak̀ kù Milika ì kù Ibrahī v̀ni Naon gwe. ²⁴A nɔ danyǐ Ruma néno t̀n dí: Teba, Gaamu, Tasa kù Maakao.

Sara ganaa

23 Sara k̀ wè basuddo aweesuppla, ²gbasa à g̀ zaa Kiriataba kù òdi p̀i tera Eblonu, Kanaano b̀sun. Akū Ibrahī a wēnda k̀ à ɔ d̀ a gana yǎ musu. ³Kū à g̀o a nana g̀ k̀naa, à g̀e à p̀i Iti burino: ⁴Nibo kù gbē z̀t̀oon ma ũ á té. À z̀te yáama ma g̀v̀ki ũ mà g̀ v̀n. ⁵Akū Iti burino p̀ine: ⁶Mare, n ó yǎ ma. Luda gbē arubarikademe n ũ ó té. Ñ n g̀ v̀ gbēwē kù à kēne mana g̀n. Ó gbēke ni n t̀ gbēwē kù ìni n g̀ v̀ a g̀nlo. ⁷Akū Ibrahī fùte à kùte b̀supidenɔne ⁸à p̀inne: À ma yǎ ma, tó a we mà a g̀ v̀ la. À wé kemene Zoa né Eflonua ⁹à Makpela gbēwē kù à kù a bú léi yáama a ɔɔa, ani g̀o ma g̀v̀ki ũ á b̀sun.

¹⁰Eflonu vutena ní té a wēte b̀nilea gwe, akū à ò Ibrahīne Itino wára ní p̀inki à p̀i: ¹¹Oi mare, n ma yǎ ma. Ma n gba bura p̀i kù gbēwē kù à kù gweo. Ma n gba ma gbēno wára. Ma n gbame, de n n g̀ v̀n. ¹²Ibrahī kùte b̀supidenɔne, ¹³akū à p̀i Eflonune ní p̀inki wára: Ñ sǎ kpá n ma yǎ ma. Mani bura p̀i fina bonne. Ñ ma ɔɔo sí, mani ma g̀ v̀n. ¹⁴Akū Eflonu p̀ine: ¹⁵Mare, n ma yǎ ma. Z̀te kù a ɔɔo kà andurufu wàa plame, b̀n abire ũ ó daguraa? Ñ n g̀ v̀n. ¹⁶Ibrahī a yǎ mà, akū à andurufu kù à òo ỳne gbēno wára lagatarino zakaaa. ¹⁷Leme

Eflonu bú kú à kú Makpela, Mamare sare, gò Ibrahimí pò ù le kú gbèwée kú à kú gweo kú lí kú ò kú gwenò zaa bú pì léi pínki. ¹⁸ À gò Ibrahimí pò ù Iti kú ò sù wète bínileano pínki wára.

¹⁹ Abire gbera Ibrahimí a nanao ví Makpela bura gbèwée pìlì gūn Mamare kú òdi pì tera Eblonu sare, Kanaano būsun. ²⁰ Len bú kú gbèwée kú à de Itino pò ù yāoo gò Ibrahimine gèvíki ù le.

Nɔwetena Isaakune

24 Ibrahimí zī kú a gɔɔɔɔ kà zà, akū Dikiri arubarikaa dàagu yā sīnda pínki gūn. ² Akū à ò a zikerii gbē zōkō kú à de a pò sīnda pínki yāgōgōri ūne à pì: Ñ ɔ sɔto ma gbáda gbáru, ³ mani tó n la da kú Dikiri, musu kú zíteo Luda tóo kú ini Kanaa kú má kú n ténɔ nɔ sé ma nénero. ⁴ Ñ gé ma be būsun ma danenɔ gūn, n nɔ sé ma néne gwe. ⁵ Akū a zikerii pì a là à pì: Tó nɔgbē pì dí we à tēmai à sù kūmao būsú díkīnan sōro bí? Mani gé kú n néo būsú kú n bonn yá? ⁶ Ibrahimí pine: Ñ laakari ke! Ñsun gé kú ma néo gwero. ⁷ Dikiri Luda Musude ma bo ma de bea ma danenɔ būsun, akū à yā òmene à la dà à pì, áni būsú díkīna kpá ma burinɔame. Ákū mé ani a Malaika zī à donne are. Gwen ini nɔ sēn ma néne. ⁸ Tó nɔgbē pì dí we à tēnyīro, n bo ladana kú n la dāmene dí gūn. Ñsun gé gwe kú ma néoro fá! ⁹ Akū a zikerii pì a ɔ sɔto a dikiri gbáda gbáru, à la dāne yā pìlì musu.

¹⁰ Zikerii pì a dikiri lakuminɔ sè mēn kuri kú a dikiri aruzeke buri pínki, akū à fūte à gèe Nao be wēten zaa Siria Mesopotamia būsun. ¹¹ Kú à kà gwe, à tò lakuminɔ kámma bò lògɔɔ sare wēte kpe. Kú ɔkosi kè, gɔɔ kú nɔgbēnɔ dī bote í tó, ¹² akū à adua kè à pì: Dikiri, ma dikiri Ibrahimí Luda, n gbēke ke ma dikiriine n tó ma tá ke nna ɔkosiála. ¹³ Ñ gwa, má zena lògɔɔ sare. Tó wēte nɔkpareno bōte í tó, ¹⁴ nɔkpare kú ma òne à a lo kipa à í tómene mà mi, tó à pìmene mà mi, akū

à kpà ma lakuminɔa dɔ, de mani dō kú n gbēke kè ma dikiriine, nɔgbē kú n dīte n zòbleri Isaaku pò ūn gwe. ¹⁵ Adi yā pì o à làkaro, akū Betueli né Rebeka bò kú loo dīna a gān. Betueli bi Ibrahimí vīni Nao né kú à i kú a nanao Milikaome. ¹⁶ Né pì mana akūsɔ à būnume, gōgbē ke dí wute káao zikiri. À sù lògɔ kīnaa, à í tò à a lo pà, akū à èra àten tá. ¹⁷ Akū zikerii pìlì bàà lè à gèe à zé zōne à pì: Ñ ma gba í mà mi, bee ffiti. ¹⁸ Nɔgbē pìlì pì: Ñ mi Baal! Akū à a lo kipa gōnɔ, à í kpàa à mì. ¹⁹ Kú à í kpàa à mì à làka, à pì: Mani tó n lakuminɔne dɔ, ò mi ari ò kà. ²⁰ Akū à a lo í kà pónɔ ímibɔn gōnɔ, à èra à bàà lè à gèe à í tó lògɔn, akū à í tó lakuminɔne pínki. ²¹ Gōgbē pì zena àteni a gwa tīii, de à le à dō tó Dikiri ni tó a tá ke nna, ke ani ke nnaro. ²² Kú lakuminɔ í mì ò làka, akū gōgbē pì wura tānka mana dà nɔ pīine a yā, à wura zā dāne mēn pla. Tānka pīlì tīkisii kà giramu sɔɔɔɔ, zā pīnɔ sō giramu basɔsɔɔɔ. ²³ Akū à a là à pì: Ñ omene, dí néne n ūu? Òni iki e n de bea yá? ²⁴ Akū à wèa à pì: Betueli nēn ma ū, Milika kú Nao daikore. ²⁵ Sē kú tàragaaɔ dīn ó bea, akū iki kun dɔ. ²⁶ Akū gōgbē pīlì kùte à donyī kè Dikiriine à pì: ²⁷ Dikiri ma dikiri Ibrahimí Luda arubarika vī kú adi gí gbēke kú náanio yā kenero yāi. Makū sō, Dikiri dōmene are ma dikiri danenɔ bea.

²⁸ Akū nɔkpare pīlì bàà lè à gèe à yā pì gbà a ɔndenɔne. ²⁹ Rebeka pì dāgɔ vī kú òdi pine Labā. À bò wēte kpe kú bàao à gèe à gōgbē pīlì lè lògɔ léa, ³⁰ zaakū à è a dāre tānka kú zāo dana, akū à yā kú gōgbē pīlì ònee mà. Kú à gèe à a lè kú lakuminɔ lògɔ léa, ³¹ à pì: Ñ mó mɔkōn kú Dikiri arubarikaa dàngu! À kè dera n zena wēte kpee? Ma kpé kèkenne kú lakuminɔ bàdɔkio. ³² Gōgbē pīlì gèe ɔnn, akū Labā lakuminɔ aso pòro à sēla kori kú tàragaaɔ kpāmma à í kpà gōgbē pīlì a a gbá pípío kú a gbēnɔ n pínki.

³³ Ò pòble dītene, akū à pì: Mani pò ble gīaro ari mà yā kú ma suo o. Akū

Labā pì: Ñ o. ³⁴ Akū à pì: Ibrahī zīkeriime ma ũ. ³⁵ Dikiri arubarikaa dà ma dikiri-ine manamana, akū à gō aruzekede ũ. À a gbà sàno kū zūno kū andurufuuo kū wuraa kō gōgbē zīkerino kū nōgbē zīkerino kū lakumino kū zaakino. ³⁶ Ma dikirii pì nāno Sara né ì gōgbē ũ a zīkūnaa gūn, akū ma dikiri pō kū à vī kpà né pīa pīnki. ³⁷ Ma dikirii tò ma la dà, zaakū à pì māsūn Kanaa kū à kú nī ténno sé a nénero. ³⁸ À pì mà gé a de bea a buri gūn mà nō sé a néne gwe. ³⁹ Akū ma a dikirii là ma pì, tò nōgbē pì dí we à témai sōro bi? ⁴⁰ À wèma à pì, Dikiri kū a táa ò káao mé ani a Malaika zī à gé zemene, de ma tá ke nna, mani nō sé a néne a de be daneno té. ⁴¹ À pì tò ma ge a buri kīnaa, tò odi wero, mani bo ladana kū ma la dàare gūn. ⁴² Kū ma ka lōgo kīnaa gbāra ma pì: Dikiri, ma dikiri Ibrahī Luda, tò n we, n tò ma tá ke nna. ⁴³ Má kú lōgo léa. Nōkpare kū à sù í tó, akū ma pīne à ma gba í fīti mà mi, ⁴⁴ tò à pì mà mi, akū à tò ma lakuminone do, mani dō kū nōkpare kū n dīte à ke ma dikiri né pō ũn gwe. ⁴⁵ Ari mǎgō yā pì o ma nēsēe gūn mà láka, akū Rebeka bō kū loo dina a gǎn à sù lōgo léa à í tò. Akū ma pīne à ma gba í mà mi. ⁴⁶ À a lo kīpa gōno, à pì mà mi áni kpá ma lakumino do. Kū ma mi, akū à kpà ma lakumino. ⁴⁷ Akū ma a la, dí nēn a ũu? À pì Betueli nēn a ũ, Milika kū Nao daikore. Akū ma tānka dāne a yīa, ma zā dāne a onā. ⁴⁸ Akū ma kute ma donyī kē Dikiri ma dikiri Ibrahī Ludane ma sáabu kpāa, zaakū à dōmene are zé sūsū gūn, de mà a dikiri vīni daikore sé a néne. ⁴⁹ Tera sà tò áni we à gbēke kū náanio yā ke ma dikiriine, à omene. Tó ádi we sōro, à omene, mani gé gu pāndea. ⁵⁰ Labā kū Betuelio wèa ò pì: Yā pīi bō Dikiri kīnaame, ó yāke ona vīro, a mana ke a vāni. ⁵¹ Rebekan dí, n a sé n tá káao, à gō n dikiri né nāno ũ lākū Dikiri ò nā. ⁵² Kū Ibrahī zīkerii pì nī yā mà, à wùte zīte Dikirine. ⁵³ Akū à nōmanablebo kū ò kē

kū andurufuuo kū wuraa kū pōkasano bōte à kpà Rebekaa. À a vīni kū a daoogbà pō ɔgodeno do. ⁵⁴ Akū àpīi kū gbē kū ò kú káaono pō blē ò í mì, akū ò ì gwe.

Kū ò fūte kōnko à pì: À ma gbare mà tá ma dikiri kīnaa. ⁵⁵ Nō vīni kū a dao pì: Ñ tò né pì gō kūoo bee goro kuri, á gbasà à tá. ⁵⁶ Akū gōgbē pīi pīnne: Lākū Dikiri ma tá kē nna nā lán dí bà, àsun ma dādā doro. À ma gbare mà tá ma dikiri kīnaa. ⁵⁷ Akū ò pì: Ò né pì sīsī ò a la. ⁵⁸ Akū ò Rebeka sīsī ò a là ò pì: Īni tá kū gbē pīio yá? Akū Rebeka pì: Mani tá káao. ⁵⁹ Akū ò Rebeka gbare kū a gwari kū à a gwà za a fītinna zīo, òten tá kū Ibrahī zīkeriio kū a gbēno. ⁶⁰ Ò sa mana ò Rebekane ò pì: Né, Luda tò n gō gbē dasino dai ũ, n burino gō gbāna vī nī zāngurino.

⁶¹ Akū Rebeka fūte kū a nōgbē zīkerino, ò dī lakumino kpe ò té gōgbē pīii, akū à tà kūnwō.

⁶² A sù à lè Isaaku sù kū lōgo kū òdī pī Ludabēnekūadima'eo à vūte Negevi būsūn. ⁶³ À bō à gēè à laasun lé sēn ɔkosi, akū kū à wé sē, à è lakumino ten su. ⁶⁴ Rebeka wé sē à Isaaku è se, akū à kīpa a lakumi kpe likalika ⁶⁵ à zīkerii pīi là à pì: Dīn gōgbē kū àten kure sēn àten su daole zā dire ũu? Akū zīkerii pīi wèa à pì: Ma dikiriime. Akū Rebeka a pōdangānn sē à kù a ānnwa. ⁶⁶ Kū ò kà Isaaku kīnaa, zīkerii pī yā kū à kēè bābane pīnki. ⁶⁷ Isaaku gē kū Rebekao a da Sara biza-kutan, akū à a sē à gō a nō ũ. À ye nō pīii, akū a laakari kpatena a da ga gbera.

Ibrahī ganaa

25 Ibrahī nō pānde sē do a tón Ketura. ² Né kū à ì káaono tón dí: Zīmā, Yōkōsā, Medā, Midīā, Isibaki, Sua. ³ Yōkōsā mé à Seba kū Dedāo ì. Dedāo burinon Asiriano kū Letusino kū Leuminō ũ. ⁴ Midīā nēgōgbēno tón dí: Efa, Efa, Anōku, Abida, Eleda. Nī pīnki Ketura burinome.

⁵Ibrahī a aruzeke kpà Isaakua pínki, ⁶akū à gba dà a nɔ yìgisaride nénɔne à í gbáre ifāboki kpa de à kpé à ga, de òsungō kú kú Isaakuoro yāi.

⁷Ibrahī kè wě bakēndo sɔɔro sari, ⁸akū à gā. À zī kù yúkuyuku, gbasà à kà a gbēnɔla gyāwān. ⁹A nénɔ Isaaku kú Sumailao a vī Makpela gbēwēe gūn, Mamare ifāboki kpa, bura kù à de Iti buri Zoa né Eflonu pō ū yā ¹⁰kū Ibrahī pīi lū Itinɔa. Gwen ò a vīn kù a nanɔ Sarao. ¹¹Ibrahī ganaa gbera Luda arubarikaa dà a né Isaakun. À vutena Ludabēnekūadima'e lōɔɔ sare.

Sumaila burino

¹²Ibrahī né Sumaila burino yān dí. Sara zikeri Hazara, Misila nɔgbē mé à né pīi ì kāao. ¹³Sumaila nēgōgbēnɔ tón dí lākū ò í í nà. A daudu tón Nebayo. A dakūnanɔ tón dí: Keda, Adabeli, Mibisamu, ¹⁴Misima, Duma, Masa, ¹⁵Adada, Tema, Yetu, Nafisi kú Kedemao. ¹⁶Sumaila nēgōgbēnɔ tón gwe. Ní baadi a tó kpà a lakutu ke a buraane. Mókōnɔme a buri kuri awēeplano kínano ū.

¹⁷Sumaila kè wě basuddo akuri awēe-suppla, akū à gā à kà a gbēnɔla gyāwān.

¹⁸A burino vūte zaā Avila ari à gēe pé Surua, Misila ifāboki kpa gena Asiria būsua kpa. Òdi kō té kpákpa kú Ibrahī buri kparanɔro.

Isau kú Yakubuo inaa

¹⁹Ibrahī né Isaaku burino yān dí. Ibrahī Isaaku ì. ²⁰Kū Isaaku kà wě bupla, akū à Labā dāre Rebeka sè. Àkūme Siria būsua gbē Betueli kú à bò Mesopotamia būsun né ū. ²¹Isaaku wé kè Dikiria a nanɔne, zaakū paramē, akū Dikiri a adua sī, a nanɔ pīi nò sī. ²²Sikano ten ɔsi ká a gberen, akū à pī: Bó yā mé à tò yā bire taka ma lee? Akū à gēe à Dikiri là. ²³Dikiri pīne:

Buri mēn pla kú n né'ison,

gbēnɔn pla kú ò kú n gberen pīnɔ ni kēkōa.

Buri mēn do gbāna nigō de a dola, a kú à bò káaku nigō né ū gbē kpēdenē.

²⁴Kū a né'igɔɔ kà, akū à sikano ì gōgbēnɔ ū. ²⁵Kū gbē káaku ten bo, à bò tēe zónzon. À mèkà vī lán uta kāde bà, akū ò tó kpāne Isau. ²⁶Abire gbera kú né plade ten bo, à dō Isau gbátokia, akū ò tó kpāne Yakubu. Isaaku wě baaakōde gūnn à né pīnɔ ì.

²⁷Né pīnɔ zōkō kù. Isau kè tofekari gbāna kú àdi kē sēntearo ū. Yakubu sō begwariime. ²⁸Isaaku ye Isau kú à nòbò lē'í vī yāi. Rebeka sō à ye Yakubui.

²⁹Zīkea Yakubu ten dōo kuku, akū Isau sù kú sēnteo nà teni a de. ³⁰Akū à pī Yakubune: N yā nna! N tó mà dō tēra bire ble, zaakū nà teni ma demē. A yā mé à tò, ò tó kpà Isaune Eɔɔmu. ³¹Yakubu pī: N n daudukeze kpáma gīa. ³²Akū Isau pī: Má kú ga léi, bón ma daudukeze ni kemenē? ³³Akū Yakubu pīne: N la damēne gīa. Akū à la dāne à a daudukeze kpàa. ³⁴Akū Yakubu burodii kpàa kú bládoo pīio. À blè à í mì, akū à fūte à bò. Lemē Isau kè le, à a daudukeze dīte pā.

Isaaku kú Abimelekio

26 Nàa kà būsua pīn a káakupō kú à kà Ibrahī gɔɔɔa baasi, akū Isaaku fūte à gēe Filisitinino kína Abimeleki kīnaa Gera. ²Akū Dikiri bò à sūa à pī: Nsun tá Misilaro, n vute gu kú maní onnen. ³Nēgō kú būsua díkīnan gīa, manigō kú kūnwō mà arubarika dāne. Mani būsua díkīna kpámma pínki kú n burino, mani lé kú ma kè n dene kenne. ⁴Mani n buri kara lán susuneno bà, mani būsua díkīna kpámma pínki. Buri kú à kú zītenɔ ni arubarika le n buri gāi í pínki ⁵kū Ibrahī ma yā mà yāi. À ma ɔɔkí gwā, akū à yā kú ma ditenɔ kūna kú ma yādannenano kú ma dokayānɔ.

⁶Akū Isaaku gō Gera. ⁷Kū wētepideno teni a la a nanɔ yā musu, à pī a dāreme.

Àten vīna ke, zaakū àten da tó à pì a nanome, oni a de nɔ pì yāi, zaakū nɔ pì bi nɔ maname. ⁸ Kū a ɔɔɔ pla kè gwe, Filisitininɔ kí Abimeleki wé kpàte won-doo gūn, akū à è Isaaku ten bāndara gá kū a nanɔ. ⁹ Akū à Isaaku sisi à pì: Ase n nanome! À kè dera n pì n dāremē? À wèa à pì: Maten da oni ma de a yāime. ¹⁰ Abimeleki pì: Bó yā n kèwere lee? Fíti mé à ɔ́ kú ó gbēke ni wúte kú n nɔ piiɔ, de ñ ó da taarin. ¹¹ Akū Abimeleki gbēnɔ sá gbēñne pínki à pì: Gbē kú à ɔ nà ɔ́gbē piiá kú a nanɔ, oni a de.

¹² Isaaku pó tǔ būsuu pìn, akū à pó lè wè birea leu basɔɔro, kú Dikiri arubarikaa dān yāi. ¹³ À kàra, a aruzeke ten kara ari à kè aruzekede zókó ũ. ¹⁴ À sǎnɔ kú zùnɔ vī dasi kú zīkerinɔ, akū Filisitininɔ zǎn. ¹⁵ Akū ò lɔ́ɔ kú a de Ibrahī gbēnɔ yǎ a ɔɔɔnɔ tǎta kú būsuu pínki. ¹⁶ Akū Abimeleki pì Isaakune: Ñ fute ó kīnaa, zaakū ñ gbāna deóla manamana.

¹⁷ Akū Isaaku bò gwe à bùraa kàte Gera guvuten, akū à ɔɔɔ pla kè gwe. ¹⁸ Lɔ́ɔ kú ò yǎ a de Ibrahī ɔɔɔa akū Filisitininɔ tǎta a de ga gberanɔn à èra à bǔbǔ à tó dokɔnɔ kú a de kpāñne yānɔ kpāñne dɔ. ¹⁹ Isaaku zīkerinɔ lɔ́ɔ pānde yǎ guvute pìn, akū ò bò í manaa. ²⁰ Akū Gera pódārinɔ fiti kè kú Isaaku pódārinɔ ò pì: Ó íme. Akū à tó kpà lɔ́ɔ piine Fitií, kú ò fiti kè kǎao yāi. ²¹ Ò lɔ́ɔ pānde yǎ, akū ò fiti kè lɔ́ɔ pì yā musu dɔ, akū à tó kpāne Íbete. ²² À bò gwe, akū à lɔ́ɔ pānde yǎ dɔ, odi fiti ke a yā musu doro. Akū à tó kpāne Mēporoki, zaakū à pì: Dikiri tò o mēe pòro, óni dagula sà.

²³ Abire gbera à gèe Beseba. ²⁴ Dikiri bò à súa gwāani birea à pì: Makūme n de Ibrahī Luda ũ, ñsun vīna kero zaakū má kú kúnwo. Mani arubarika dangu mà n buri kara ma zǔbleri Ibrahī yāi.

²⁵ Gwen à sa'oki bòn à Dikiri sisi. Akū à bùraa kàte gwe à gbēnɔ ten lɔ́ɔ yǎ. ²⁶ Akū Abimeleki bò Gera à sù Isaaku kīnaa kú a kpāasi Auzao kú a zīkarinɔ gbē

zókó Fikoluo. ²⁷ Isaaku ñ lá à pì: Kū a zāmagu a pema á bea, à kè dera a su ma kīnaa? ²⁸ Ò wèa ò pì: O è Dikiri kú kúnwo, akū ò pì à mana ò lédokɔnɔ ke ò la dakɔne a yā musu ²⁹ kú ñni yā vāni ke kewerero, zaakū ódi wé tāmmaro. Yā manan ò kènne ò n gbare aafia, akū Dikiri arubarikaa dāngu. ³⁰ Akū Isaaku ñ yàrii kè, ò pó blè ò í mì. ³¹ Kú ò fute kónkɔ, ò la dákɔne, akū Isaaku zēñne, ò bò a kīnaa aafia. ³² Zī birea Isaaku gbēnɔ sù ò lɔ́ɔ kú ò yǎ òne ò pì: O í è. ³³ Akū à tó kpāne Seba. A yā mé à tò òdi wēte pì sisi Beseba ari kú a gbārao.

³⁴ Kú Isau kà wèe bupla, à Iti nɔ sè mèn pla, Beri né Yudi kú Elɔni né Basemao. ³⁵ Isaaku kú Rebekao nēsee digɔ yakana ñ yāime.

Isaaku sa'olekena Yakubune

27 Isaaku zī kú a wé gbāna doro, àten gu e manaro. Akū à a daudu sisi à pì: Né! Akū à wèa à pì: Makū dí. ² Isaaku pì: Ma zī kú má a gagɔɔ dōro. ³ Ñ n sá sé kú n gbàtaao ñ gé ñ nòbɔsēnte wetemene. ⁴ Ñ ma poyeina dōo kuku ñ mómene mà ble, mani sa'ole kenne de mà kpé mà ga.

⁵ Rebeka yā kú Isaaku ò Isaune pìi mà. Kú Isau fute à gèe tofe ká, ⁶ akū à gèe à ò Yakubune à pì: Ma mà n de yā ò n vīn-ine à pì ⁷ à gé à nòbɔ deare à a poyeina dōo kukuoare à ble, áni sa'ole kene kú Dikiri tóo de á kpé à ga. ⁸ Akū Rebeka èra à pīne: Ñ ma yā ma ñ yā kú ma dānne ke. ⁹ Ñ gé blè kpāsaa gūn ñ blēne mana kú mèn pla ñ suo. Mani n de poyeina dōo kukune, ¹⁰ ñ géone à ble, ani sa'ole kenne de à kpé à ga. ¹¹ Akū Yakubu pì a dane: Ma vīni mēkǎ vī, akū ma mē pórɔpɔɔ. ¹² Tó ma de ɔ kēma, tó à ma dō, ani pì mateni a ke pāpāme, ani lé kemene sa'ole gēne ũ. ¹³ Akū a da pīne: Luda tó léken-nenaa pì gōmene. Ñ ma yā ma dé! Ñ gé ñ de ñ suomenene.

¹⁴ Akū Yakubu gèe à blèe pìno dè à sùo a dane, akū à a de poyeina dòo kùkune. ¹⁵ Akū à a daudu pókasa mana kū à kú a kpé gūnnò sè à dà a né sabidene. ¹⁶ À blène bára pìno fífi a ɔɔa kū a waka pórɔpɔɔ. ¹⁷ Akū à dò kū burodi kū à kèeoo kpàa.

¹⁸ Yakubu gèe a de kīnaa à pì: Baa! Akū a de pì: Makū di! Ma né kpatemee?

¹⁹ Yakubu wèa à pì: Makūme Isau n dauduu. Lákū n òmene nà, ma kè le. N fute n vute n ma ɔ'i ble de n sa'ole kemene. ²⁰ Akū Isaaku pì a nène: O'o! N lè kò yá? À wèa à pì: Dikiri n Luda mé à ma tá kè nna. ²¹ Akū Isaaku pìne: N namai mà ɔ kemma de mà dō tó ma né Isaume yāpura. ²² Yakubu nà a dei, akū à ɔ kèa à pì: Kòto díkīna bi Yakubu kòtoome, ɔ díkīna sō Isau ɔme. ²³ Akū adi a dōro, kū a ɔɔo ká vī lán Isau pó bà yāi. À ye à sa'ole kene, ²⁴ akū à a la gīa: Ma né Isaume n ū yāpura yá? À wèa à pì: Makūme! ²⁵ Akū à pì: N pó kpáma mà n ɔ'i ble, mani sa'ole kenne. Kū à dītene, akū à blè. À sūne kū wēo, à mì dō. ²⁶ Akū a de pìi pìne: N namai n lè péma. ²⁷ Akū à nài à lé pèa. Kū Isaaku a pókasanɔ gbī mà, akū à sa'ole kène à pì:

Ma né gbī de

lán bura kū Dikiri arubarikaa dàn bà.

²⁸ Luda n gba mɔɔo bona musu,

à n gba zīte mana.

Póblewe kū sèwēo nigō dinyī.

²⁹ Gbēno ni zò blenne,

burino ni kúte n are,

īnigō de n gbēno dikiri ū,

n da nēno ni kútenne.

Luda ni lé ke gbē kū ò lé kēnnenɔne,

ani arubarika da gbē kū ò sa mana ònnenɔgu.

³⁰ Kū Isaaku sa'ole kè Yakubune à làka, akū Yakubu gò a kīnaa. Kū a vīni sù kū tofekao gōno, ³¹ akū à póbile kè a dene dō à gèeone, akū à pìne: Baa! N fute n ma ɔ'i ble n sa'ole kemene. ³² Akū a de a la à pì: Mòkōmme dí ūu? À wèa à pì:

Makūme n daudu Isau. ³³ Yā pì Isaaku swēe zō àten lukaluka à pì: Dí mé à nòbɔɔ dè à sùomene yā ari ngō gé su ma sòo? Ma sa'ole kène kò, akū mé ani arubarika le.

³⁴ Kū Isau a de yā pìi mà, à pūtā à ɔ gbāna dō à kè wēnda, akū à pì: Baa! N sa'ole kemene dō. ³⁵ Akū à pì: N dakūna sù kū ōndōo à n sa'ole sì kò. ³⁶ Akū Isau pì: A tón Yakuburoo? À ma keke à kè gēn plan gwe sà. À ma daudukeze sima yā, akū à ma sa'ole sima tera dō. Mani sa'ole e doro yá? ³⁷ Isaaku wèa à pì: Ma a dīte n dikiri ū, ma a danenɔ kè a zikerino ū ní pínki,

ma póbilewe kū sèwēo kpàa. Bón mani le mà kenne dɔɔ? ³⁸ Isau pì a dene: Baa, sa'ole biren ní vī ado yá? N sa'ole pānde kemene dō Baa. Akū Isau wiki gbāna lè.

³⁹ Akū a de wèa à pì:

Zīte kū īnigō kun nigō manaro,

mɔɔo ni bonne zaa musuro.

⁴⁰ īnigō fēneda kūna,

īni zò ble n dakūnane.

Leme dō n laakari ni gō kpatenaro,

īni a gbāngo gonla.

⁴¹ Isau ibereɛ sè kū Yakubuo sa'ole kū a de kène yāi, akū à pì a nèsee gūn: Ma de ga zāro, gbasa mani ma dakūna de.

⁴² Ō yā kū Isau ò korɔmɔɔɔ kè Rebekane, akū à Yakubu sisi à pì: Isau ye à fina bomma à n de. ⁴³ N ma yā ma sà. N fute n bàa lé n gé ma dāgō Labā bea zaa Arana

⁴⁴ ngō kú kāao gwe gīa ari n vīni pì pɔfē kpáte. ⁴⁵ Tó a nèsee kpáte, tó yā kū n kēneɛ sàagu, mani gbē zī ò n gbese. Má ye mà kura á gbēnon planɔi pínki gɔɔo doro.

⁴⁶ Akū Rebeka pì Isaakune: Iti nɔgbēno ni bōmagu. Tó Yakubu Iti nɔ sè bùsu díkīnan lán Isau nɔgbē birenɔ bà, ma kunna nigō nnamene doro.

Yakubu tana Labā kīnaa

28 Akū Isaaku Yakubu sisi à sa'ole kène à yā dāne à pì: Nsun nɔ sé Kanaa nɔgbēno téro. ² N fute n gé Mesɔɔo-tamia bùsun n da de Betueli bea, n nɔ

sé gwe n disē Labā nēno té. ³Luda Gbānasīndapinkide arubarika dangu à tó ñ né i manamana, ògō kara de ñ gō burino dizi ũ. ⁴Luda arubarika kù à dà Ibrahim dangu kù n burino, de būsū kù nten nibō blen gōnne, būsū kù à kpà Ibrahimaa. ⁵Akū Isaaku Yakubu gbàrè à gé Labā kīnaa Mesopotamia būsūn. Labā bi Siria būsū gbē Betueli nēme, Yakubu kù Isauo disēme.

⁶Isau mà Isaaku sa'ole kè Yakubune à a gbàrè Mesopotamia de à nō sé gwe. Kù à sa'ole pii kēne, à pì àsun nō sé Kanaa nōgbēno téro. ⁷À tàasii kà kù Yakubu a de kù a dao yā mà à dà Mesopotamia zén. ⁸Akū à dō sà kù a de pō nna kù Kanaano būsū nōgbēno. ⁹Akū à gēe Ibrahim né Sumaila kīnaa à a né Maala sè à nà a nō káakunōa. Maala bi Nebayo dāremē.

Yakubu nana'ona Beteli

¹⁰Yakubu bò Beseba à dà Arana zén. ¹¹Kù à kà gukea, à ye à i gwe kù ifāntē gē kpén yāi. Akū à gbēe sè gu pìn a mīdibō ũ à wūte gwe. ¹²Akū à nana ò à gāra è petena zīte ari à gēe à zō ludambea, Luda malaikano ten didia òten kipa. ¹³À Dikiri è zenaala à pì: Makūme Dikiri n dizi Ibrahim kù n de Isaakuoo Luda ũ. Mani būsū kù ñ wūtea díkīna kpámma, mōkōn kù n burino. ¹⁴N burino nigō dasi lán būsutiti bà, oni dagula ifāboki kpa kù ifāleteo kù gugbānduru kù gēnōmidōkio. Andunia buri sīnda pínki ni arubarika le mōkōn kù n burio gāi. ¹⁵Manigō kù kúnwo, manigō n dākpā gu kù nten gén pínki, mani era mà su kúnwo būsū díkīnan, zaakū mani n tónlo mani yā kù ma ònne ke.

¹⁶Kù Yakubu vù kù io à pì: Dikiri kù gu dí, akū mādī dōro! ¹⁷Vīna a kù à pì: Gu dí ma kā fūte. Luda beme, ludambe zēme.

¹⁸Yakubu fūte kōnko à gbē kù à kè mīdibō ũ pii sè à pēte dōngupō ũ, akū à nīsi kù. ¹⁹Akū à tó kpà gu piine Beteli,

ama wēte kù ò kàte gwe tó káakun Luzu. ²⁰Yakubu lé kè Dikiria à pì: Tó ñ kù kūmao, tó ñni ma dākpā ma wēte díkīna genaa gūn, tó ñni ma gba póbile kù pókasanō ²¹ari ma ge ma su ma de bea aafia, ñigō de ma Luda ũ, ²²gbē kù ma pēte dōngupō ũ pì ni gō n gbagbaki ũ, pò kù n ma gba pínki mani a kuride kpámma.

Yakubu kana Labā bea

29 Yakubu èra à dà zén à gēe ifābokikpadeno būsūn. ²Kù à kà gwe, à lōgō è sēn sā kpàsa leu aakō katena a sare, zaakū lōgō pì ñ òdi kpámma. Gbē zōkō ta lōgō pìlè. ³Tó kpàsaa pino kākara gwe pínki, akū òdi gbēe pì go lōgō pì léa, ò í kpámma, akū òdi era ò gbēe pì tare a gbēn. ⁴Akū Yakubu sādārinō là à pì: Gbēno, a bo māmē? Ò wēa ò pì: O bo Araname. ⁵Akū à ñ lá à pì: Á Nao daikore Labā dō yá? Ò wēa ò pì: Ó a dō. ⁶Akū à ñ lá à pì: Á aafia yá? Ò pì: Á aafia. Ñ a né Rahila gwa, àten su kù sāno zā dire. ⁷Akū Yakubu pì: Ifāntē kpé gbāna, sāno tágō dí ká kōro. Á í kpámma à gé ñ dā. ⁸Akū ò pì: Óni fōro. Tó adi ke sā kpāsano kākara pínki baasiro, òdi gbē go lōgō pì léa ò í kpámmaro.

⁹Kù àten yā oñne le, Rahila sù kù a de sāno, zaakū sādāriime a ũ. ¹⁰Kù Yakubu a disē Labā nēnōgbē Rahila è kù a de sāno, à nà lōgōi à gbēe gō lōgō pì léa, akū à í kpà a disē sāno. ¹¹Akū à lé pē Rahilaa à pōnna ō dō. ¹²Akū à òne kù a de dane Rebeka nén a ũ. Akū Rahila bàà lè à gēe à ò a dene. ¹³Kù Labā a dāre né Yakubu baaru ma, à bàà lè à gēe daale. Kù à kà, akū à kùsia à lé pēa à tà kāao a bea. Akū Yakubu yā kù ò kēno òne pínki. ¹⁴Akū Labā pīne: Ma arume n ũ yāpura.

Yakubu Lea kù Rahilao senaa

Yakubu kè Labā bea mō do, ¹⁵akū Labā pīne: Kù ñ de ma dane ũ yāin ñni zī kemene pā yá? Dera mani fīna

bonne nà ò omene. ¹⁶ Labā sɔ̃ à nénɔg-bɛnɔ vī gbɛnɔn pla. Yɔ̃ tɔn Lea, Bāna sɔ̃ Rahila. ¹⁷ Lea wé busana, Rahila sɔ̃ nɔkpare maname, akū a kakana mana. ¹⁸ Yakubu ye Rahilai, akū à pì Labāne: Mani zī kenne wɛ̃ suppla n né bānade Rahila yāi. ¹⁹ Labā pì: À sǎna mà a kpámma de mà a kpá gbɛ pāndeala. Ngɔ kú ma bea la.

²⁰ Akū Yakubu zī kène wɛ̃ suppla Rahila yāi, ase à kène lán gɔɔ pla bame kú à yei yāi. ²¹ Akū à pì Labāne: Kū ma zīgɔɔ pàpa, ò ma nɔ kpàma mà sé. ²² Akū Labā gwedenɔ kàkara í pínki à nɔsepoble kèné. ²³ Kū ɔkɔsi kè, akū à a né Lea sè à kpàa, akū Yakubu wùte kǎao. ²⁴ Labā a nɔgbɛ zīkeri Zilipa kpà Leane zīkeri ũ. ²⁵ Kū gu dò Yakubu è Leame, akū à pì Labāne: Bóyāi n kèmene lɛɛ? Rahila yāin ma zī kènneroo? Bó mé à tò n ma kekeɛ? ²⁶ Labā pì: Ó kīnaa òdi Bāna kpá gɔ̃a Yɔ̃ āro. ²⁷ Ì azuma do ke kú gbɛ dio gīa, mani a gbɛndo kpámma zī kú ìni era ò kemene wɛ̃ suppla pānde pɔ̃ ũ. ²⁸ Yakubu wè à azuma do pìi kè kú Leao, akū Labā a né Rahila kpàa nɔ ũ. ²⁹ Labā a nɔgbɛ zīkeri Bila kpà Rahilaa zīkeri ũ. ³⁰ Yakubu wùte kú Rahilao sɔ̃, akū à yei de Leala. Akū à èra à zī kè Labāne ari wɛ̃ suppla do.

Yakubu nénɔ

³¹ Dikiri è Yakubu ye Leairo, akū à a kè nérande ũ, Rahila sɔ̃ paramɛ. ³² Lea nò sɔ̃ à né ì gɔ̃gbɛ ũ, akū à tɔ kpàne Rubeni, zaakū à pì: Dikiri ma warikenaa gwà. Ma zā nigɔ̃ yemai sà. ³³ Kū à nò sɔ̃ do, à né ì gɔ̃gbɛ ũ, akū à pì: Dikiri mà ma zā yemairo, akū à èra à né díkīna kpàma do. Akū à tɔ kpàne Simeɔ. ³⁴ Kū à èra à nò sɔ̃ do, à né ì gɔ̃gbɛ ũ à pì: Adikīna sà ma zā ni ma diteki ero, zaakū ma nɛgɔ̃gbɛ ì kǎao mèn aakɔ. Akū à tɔ kpàne Levi. ³⁵ À èra à nò sɔ̃ do à né ì gɔ̃gbɛ ũ à pì: Adikīna sà ma Dikiri sáabu kpà, akū à tɔ kpàne Yuda. Akū a né'ì zè.

30 Kū Rahila è áten né ì kú Yakubuoro, à gɔ̃ba kpà kú a vīnio. Akū à pì Yakubune: Ì nò dɔmagu. Tó mádi e sɔ̃ro, mani game. ² Yakubu pɔ̃ fɛi à pì: Makúme Luda ũ kú à n tɛ né yá? ³ Akū Rahila pì: Ma zīkeri Bilan dí. Ì gé ì kǎao à nénɔ imene, mani buri le se a gāi. ⁴ Akū à a zīkeri Bila kpàa nɔ ũ. Yakubu wùte kǎao, ⁵ akū à nò sɔ̃ à né ì gɔ̃gbɛ ũ. ⁶ Akū Rahila pì: Luda tò yā bò kúmao nna à ma yā mà à ma gba nɛgɔ̃gbɛ. Akū à tɔ kpàne Dā. ⁷ Rahila zīkeri pìi èra à nò sɔ̃ à né ì gɔ̃gbɛ ũ do, ⁸ akū Rahila pì: Ma ɔsi zɔkɔ̃ kà kú ma vīnio ma ɔsi nè. Akū à tɔ kpàne Nafatali. ⁹ Kū Lea è a né'ì zè, akū à a zīkeri Zilipa kpà Yakubua nɔ ũ do. ¹⁰ Akū Lea zīkeri pìi né ì gɔ̃gbɛ ũ kú Yakubuo. ¹¹ Akū Lea pì: Mìnname. Akū à tɔ kpàne Gada. ¹² Akū Lea zīkeri pìi né ì gɔ̃gbɛ ũ do kú Yakubuo. ¹³ Akū Lea pì: Ma pɔ̃ kè nna, zaakū nɔgbɛnɔ ni pì ponnaden ma ũ. Akū à tɔ kpàne Asa.

¹⁴ Rubeni bò ésekɛgɔɔa à yenyī eze è sɛn, akū à bòbo à sùo a da Leane. Akū Rahila pine: Ì n né yenyī eze pì dāmene. ¹⁵ Lea pine: Kū n ma gɔ̃ sima, abire dí móm̃maro, akū í ye ò ma né yenyī eze sí do yá? Rahila pì: Tó n kpàma, mɔkóm̃me ìni ì kǎao gbāra.

¹⁶ Kū Yakubu ten su kú burao ɔkɔsi, Lea bò à gɛ̃ à dàale à pì: Makúme mani wute kúnwo gbāra, zaakū ma n sākā ma né yenyī eze yāime. Akū à ì kǎao gwāani birea. ¹⁷ Luda Lea wéke sì, akū à nò sɔ̃ à Sāani ì kú Yakubuo. ¹⁸ Akū Lea pì: Luda láada kpàma, kú ma a zīkeri kpà ma zāa yāi. Akū à tɔ kpàne Isaka. ¹⁹ Lea èra à nò sɔ̃ do à Tori ì, ²⁰ akū à pì: Luda gba mana dāmene. Adikīna sà ma zā ni ma kpe ta, zaakū ma nɛgɔ̃gbɛnɔ ì kǎao mèn suddo. Akū à tɔ kpàne Zebulun. ²¹ Kū à kè saa à nénɔgbɛ ì, akū à tɔ kpàne Dina.

²² Akū Rahila yā dò Ludan à a wéke sì, akū à kè nérande ũ. ²³ À nò sɔ̃ à nɛgɔ̃gbɛ ì, akū à pì: Luda wé'ì bómene. ²⁴ Akū à tɔ

kpàne Yusufu à pì: Dikiri era à nēgōgbē pānde karamene dō.

Yakubu póno dāna Labāne

²⁵Kū Rahila Yusufu ì, Yakubu pì Labāne: Ñ ma gbare mà tá ma būsun. ²⁶Ma zī kēne ma nōnō kū ma nēnō yāi. Ñ n kpāma mà tá, zaakū n dō lākū ma zī kēne nà. ²⁷Akū Labā pine: Tó ma n ponna lè, n gō kūmao la. Ma māsoo kē ma è Dikiri arubarikaa kēmagu n yāi. ²⁸Ñ n làada omene, mani kpāmma. ²⁹Yakubu pine: Ñ dō lākū ma zī kēne nà. Ñ dō lākū n pókādeno kē ma ɔ̃ nà, ³⁰zaakū a fitti kū n vī zaade mádi suro kàra manamana. Dikiri arubarikaa dāngu gu kū ma gen n bea pínki. Boren mani ma zīda be zī ke sō? ³¹Labā à là à pì: Bón mani fīna boonē? Yakubu wēa à pì: Ñsun pōke kpāmaro, ama n yā dí kemene, manigō n póno dāne. ³²Ñ tó mà gē n póno té gbāra mà sã bakibakino kū a totontotonno pleple ma làada ũ kū sãne bōro sirano kū blè bakibakino kū a totontotonno. ³³Tó n ma làadaa gwā gena goro are, ìni dō tó má yāpura vī. Blè kū à kun bakibakiro akū à totontotonlo, ke sãne bōro kū à siraro, ēhē ma kpāni òme. ³⁴Labā pì: Tò! Àgō de lākū n ò nà. ³⁵Zī kúa Labā a blèkofini bakibakino sē kū a wānzādeno kū blèda totontotonno kū a bakibakino, pō kū ò pura vīno pínki kū sãne bōro sirano pínki, à n ná a nēgōgbēne n ɔ̃. ³⁶Akū à zāaa bō n dagura kū Yakubuo lán goro aakō tá bà, akū Yakubu ten Labā pō kparano dā.

³⁷Yakubu lí buri aakō gā būsuno z̃z̃z̃ à n wānzān kpākpa à n wānzān kē píu. ³⁸Akū à lí kū à n wānzān kēaa pìno pètepete póno gó ímibono gūn, pō kū òten su í mino wén, zaakū gwen òdi kpākpa on. ³⁹Tó ò kpākpa ò lí pìno sare, akū òdigō né wānzādeno i kū a totontotonno kū a bakibakino. ⁴⁰Yakubu ò pōne pìno pleple adona àdi a wānzādeno kū a sirano ká Labā póno gūn.

Leme à a zīda kpāsaa bō le, adi ká Labā póno gūnlo. ⁴¹Tó póburi manano fùte kū kpākpa'onaao, Yakubu ò lí pìno pètepete póno are gó ímibono pìno gūn, de ò kpākpa o n sare. ⁴²Tó pō ginanome sō, àdi lí pètepeteñero. Len pō ginano gō Labā pō ũ le, akū póburi manano gō Yakubu pō ũ. ⁴³Akū Yakubu aruzēke digō kara manamana, a póno dasi kū kū nōgbē zikerino kū gōgbē zikerino kū lakumino kū zaakinno.

Yakubu bàasina Labāne

31 Yakubu yā kū Labā néno ten o mà kū ò pì: Yakubu ó de póno sia pínki. Ó de aruzēke gūnn à karanaa lèn. ²Yakubu dō Labā wēa, kū a yā kú a nēsen lán yā bà doro. ³Akū Dikiri pine: Ñ era n tá n dizi būsun n daneno bea, manigō kú kūnwō. ⁴Akū Yakubu Rahila kū Leao sisi ò mó a póno kīnaa sèn. ⁵À pīnne: Ma dō á de wēa kū ma yā kú a nēsen lán yā bà doro. Bee kū abireo ma de Luda kú kūmao. ⁶Á dō á zidane kū ma zī kē á dene ma gbāna lémme. ⁷Á de òndō kēmene, à ma làadaa lite gēn kuri, akū Luda dí tó à yāke kēmenero. ⁸Tó à pì sã bakibakino ma baka ũ, sãno digō né bakibakino i. Tó à pì a wānzādenome ma baka ũ, sãno digō né wānzādeno i. ⁹Luda á de sãno sia à kpāma.

¹⁰Goro kū blēno ten kpākpa o, ma nana ò, akū nana gūn ma è blèkofini kū òten kpākpa ono bi blè wānzādenome kū a bakibakino kū a totontotonno. ¹¹Akū Luda Malaikaa pīmene nana pīi gūn: Yakubu! Akū ma wea ma pì: Makū di! ¹²À pì: Ñ wé sé n gwa. Blèkofini kū òten kpākpa ono pínki blè wānzādenome kū a bakibakino kū a totontotonno, zaakū ma yā kū Labā kēne è pínki. ¹³Makūme Luda kū à bō à sūnyī Beteli ũ, gu kū n gbèe pēten n nīsi kua n lé kēma. Tera sà n fute n bo būsū dīn n tá n būsū. ¹⁴Akū Rahila kū Leao pine: Ó túbī vī ó de bea dō yá? ¹⁵Adi ó dite gbē z̃t̃t̃t̃ ũnloo? A ó

yíamma, akū à a ɔɔɔ blè pínki. ¹⁶ Aruzeke kú Luda sì ó dea gò ó pò ũ pínkime kú ó nénɔ. Ñ yā kú Luda ònne ke pínki sà.

¹⁷ Akū Yakubu fúte à a nénɔ kú a nɔɔɔ dì lakuminɔ kpe. ¹⁸ À a pókādenɔ kú aruzeke kú à lè Mesopotamianɔ sète pínki, akū à dà zén àten tá a de kīnaa Kanaano būsun. ¹⁹ Kū Labā gèe a sāno kā zōzō, akū Rahila a tānano sè kpāni a kpe. ²⁰ Yakubu sō à ɔndō kè Siria buri Labāne adi lé zaaro. ²¹ À fúte à bàà lè kú a pónɔ pínki à bikù Yuflatia, akū à mii pè Giliada gusīsīdea.

Labā petena Yakubui

²² A ɔɔɔ aakōde zī ò pì Labāne Yakubu bàà lè. ²³ À a gbēno kākara, akū à pètei. À táa ò ɔɔɔ suppla, akū à a lè Giliada gusīsīden. ²⁴ Akū Luda bò à sūa gwāani nana gūn à pìne: Ñ laakari ke yā kú ñni o Yakubunei a mana ke a vāni.

²⁵ Labā Yakubu būra lè katena Giliada gusīsīden, akū à būra kàte gwe kú a gbēno se. ²⁶ Akū Labā gèe à pì Yakubune: Bóyāi n ɔndō kèmene n ma nénɔ sète n ta kúnwo lán zizɔɔ bàà? ²⁷ Bóyāi n ɔndō kèmene n woto kpāni nídi lé zamaro, de ma ge zenne kú ponnake-nao kú lèsinao kú gāgāo kú mɔɔɔɔ. ²⁸ Ndi tó ma lé zà ma nénɔ kú ma daikorenɔaro. N yōnkoyā kè. ²⁹ Ma gbāna kà mà yā vāni kēáre, akū n de Luda yā òmene gwāani à pì mà laakari ke yā kú mani onnei a mana ke a vāni. ³⁰ Nten tá sà, kú nteni n de be bege ke yāi. À kè dera n ma tānano sè kpāni? ³¹ Yakubu wèa à pì: Ma vīna kè, maten da ñni n nénɔ símame. ³² Gbē kú n n tānano lè a kīnaa, ò a de. Ñ ma pónɔ gwagwa ó gbēno wára. Tó n n pò lè, ñ sé. Yakubu sō, à dō kú Rahila Labā pò sè kpāniro. ³³ Labā gèe Yakubu bizakutan à gè Lea kutan à gè nɔgbē zikeri mèn pla pìno kutan, adi póke lero. Kū à bò Lea kutan, à gè Rahila kutan. ³⁴ Rahila tana pìno sè à ùte lakumi gāarii gūmme, akū à vùtea.

Labā a kuta gūn gwàgwa pínki, adi póke lero. ³⁵ Rahila pì a dene: Baa, ñsun pò fē-mairo, zaakū mádi le mà futero kú má ɔ kūna yāi. Leme Labā a tānano wète le adi lero. ³⁶ Akū Yakubu pò pà à léfɔɔ kà Labāi à pì: Bó dàan ma kèe? Bó durunan ma kè akū n petemai wānawāna lán dí bàà? ³⁷ Kū n ma pónɔ gwàgwa pínki, n n be pónɔ lè gwe yā? Ñ boo gupuraa ma gbēno kú n gbēno wára, ò yā nna kpá gbē kú a yā nnaa. ³⁸ Ma ke n be wè baro. N sāno kú n blèno dí nò bɔtero, mádi n sà ke soro. ³⁹ Mádi sunne kú pò kú nòbò pásīno kú keoro, mádi a fina bonne ma zídame. Ndi pò kú ò a kpāni ò gwāani ke fānantē fina lama. ⁴⁰ Ifāntē dì ma le fānantē, ña dì ma de gwāani, mádi itē ke. ⁴¹ Len ma ke n bea le ari wè baro. Wè gēro don-sari ma zī kènne n nénɔgbē gbēno planɔ yāi. Ma wè suddo kè n kpàsa yā musu. N ma làadaa líte gèn kuri. ⁴² Tó adi ke ma dizi Ibrahim Luda kú ma de Isaaku a vīna vī zè kūmao baasiro, de n ma gbare ɔkori. Luda zī kú ma kè kú warioo è, akū à kpākēnyī gīa gwāani.

⁴³ Akū Labā wè Yakubua: Nɔgbē díkīnano bi ma nénɔme. Né díkīnano sō ma daikorenɔme. Pókāde díkīnano sō ma pókādenɔme. Pó kú n è la pínki ma pómé. Bón mani ke ma nénɔgbēno kú né kú ò ñno gbāraa? ⁴⁴ Ñ tó ò lédokōno ke àgō de sèeda ũ ó dagura. ⁴⁵ Akū Yakubu gbèe sè à pète yā pì dɔngupɔ ũ. ⁴⁶ À pì a gbēno ò gbēno sète, akū ò sète ò didikōa, akū ò pò blè a sare. ⁴⁷ Akū Labā tó kpà gbèdidikōanaa pìine Yega Saduta. Yakubu tó kpāne Galēdi. ⁴⁸ Labā pì: Gbèdidikōana díkīname sèeda ũ ó dagura gbāra. Abire yāi ò tó kpāne Galēdi. ⁴⁹ Òdi pì dɔ Mizipa, zaakū Labā pì: Dikiri ó dāk-pā ó kēkōanaa gbera de òsun zākōnlo yāi. ⁵⁰ Tó n wari dō ma nénɔgbēnoa ke tó n nò pādenɔ sè dɔ, bee tó ó kú kō kīnaaro, ñgō dō sānsān kú Ludan ó yā pìi sèedade ũ. ⁵¹ Akū Labā pìne dɔ: Ñ gbèdidikōana díkīna gwa kú gbè kú ma pète ó daguraa.

⁵² Anigɔ de sɛeda ũ kũ mani vɪala mà su mà a vāni kennero, mɔkɔn sɔ ini vɪala n̄ su n̄ a vāni kemenero. ⁵³ Ibrahim̄ kũ Nao kũ n̄ deo Ludame ó yākpatekeri ũ.

Akũ Yakubu la dà kũ Luda kũ a de Isaaku a vīna vī tóo. ⁵⁴ À sa ò gusisiden gwe, akũ à a gbēnɔ sisi ò pɔ ble. Kũ ò pɔ blè, akũ ò ì gwe. ⁵⁵ Labā fùte kɔnkɔkɔnkɔ, à lé zà a daikorenɔa kũ a nēnɔ à sa mana òñne, akũ à èra à tà a bea.

Yakubu gbēnɔ zīna Isaua

32 Yakubu dà zén, akũ Luda malaikano dàale. ² Kũ à n̄ é, à pì: Luda bùraan dí. Akũ à tɔ kpà gu pìine Manaimu. ³ À zìrinɔ zì a are a vīni Isaua Sei bùsu kũ ò pì dɔ Edomu bùsun. ⁴ À pì a zìrinɔne: À gé à o ma dikiri Isaune a zòbleri Yakubu gɔɔ pla kè Labā bea àten su sà. ⁵ À one má zùnɔ vī kũ zaakino kũ sānɔ kũ blènɔ kũ gōgbē zikerino kũ nɔgbē zikerino. Makũ mé ma á zī à one de ma a pɔnna le.

⁶ Kũ zìrinɔ èra ò sù Yakubu kīnaa, ò pì: O ge n vīni kīnaa, àten su à danle kũ gbēnɔn wàa planɔ. ⁷ Vīna Yakubu kũ àten bídi ke manamana, akũ à gbē kũ ò kú kāaonɔ kpàate leu pla kũ sānɔ kũ blènɔ kũ zùnɔ kũ lakuminɔ à pì: ⁸ Tó Isau sù à sì a leu doa, a leu do kũ à gō ni bo. ⁹ Akũ à adua kè à pì: Dikiri, ma dizi Ibrahim̄ kũ ma de Isaakuoo Luda, n òmene mà su ma bùsun ma danenɔ kīnaa, ini arubarika damagu. ¹⁰ N gbēke kũ náani yāoo kēmene manamana, ma bèere dí káro. Gɔɔ kũ ma bikũ Yodaa, gò mé à na ma ɔi ado. Tera sà ma su kũ aruzeke leu pla díkīnɔ. ¹¹ Ma wé kēmema n̄ ma sí ma vīnia, zaakũ maten vīna kene kũ ani sí ó té à nɔgbēnɔ kũ nēnɔ dede yāi. ¹² Mɔkɔn sɔ, n pì ini arubarika damagu ini ma buri kara lán ísirale bùsu'atè bà oni fɔ n̄ naroro n̄ dasi yāi.

¹³ Gwen Yakubu in. Pɔ kũ à plèple à a vīni gbanon dí: ¹⁴ Blèda mèn wàa

do, a kofini mèn baro, sāda mèn wàa do, a karo mèn baro, ¹⁵ lakumida mèn baraakuri kũ n̄ né bòrɔnɔ, zùda mèn bupla, a sà mèn kuri, zaakida mèn baro, a sà mèn kuri. ¹⁶ À n̄ ná a zikerinɔne n̄ ɔi buri kũ burio, akũ à pìine: Àgɔ té ma are à kpango da á dagura gā kũ gāao. ¹⁷ À pì gbē káakune: Tó ma vīni dānle à n la à pì: Díme n dikiri ũu? Nten gé māmee? Dí mé à pɔ kũ nten dà dínɔ vīi? ¹⁸ N̄ one a zòbleri Yakubu póme, pɔ kũ à a dikiri gbà à kpāzānenon gwe, àpii ten su kpe. ¹⁹ A yā dokɔnɔ pìi ò gbē pladene kũ gbē aakɔdeo kũ pɔdārinɔ n̄ pínki à pì: Tó a da Isaule, à one le. ²⁰ À one a zòbleri Yakubu ten su kpe. Zaakũ à laasun lè à pì: Mani a laakari kpáte kũ pɔ kũ ma kpà are dínɔ, óni wé sikɔle. Ani gí gbānake kpámai sà yá? ²¹ Gba pínɔ dònè are, akũ à gò bùran gwāani kùà à ì gwe.

Yakubu ɔsikana kũ Ludao

²² À fùte gwāani à a nɔ mèn planɔ sète kũ a nɔgbē zikeri mèn planɔ kũ a nēgōgbē gbēnɔn kuri awēedonɔ, akũ à bikũ kũnwo Yaboku bikũkia. ²³ Kũ à bikũ kũnwo, akũ à pɔ kũ à vīnɔ sète à bikũo pínki. ²⁴ Yakubu gō ado, akũ gōgbē ke sù àten ɔsi ká kāao ari gu kà dɔna. ²⁵ Kũ gōgbē pìi è áni fɔ à a néro, à a lè a gisipekerekia, akũ a gisi bòkūn ɔsikanaa pìi gūn. ²⁶ Gōgbē pìi pì: N̄ ma gbare, zaakũ gu ten dɔ. Akũ Yakubu pine: Tó adi ke n̄ arubarika damagu baasiro, mani n gbarero. ²⁷ Gōgbē pì a là à pì: N tón de-
raa? À wèa à pì: Ma tón Yakubu. ²⁸ Akũ à pì: Oni pinne Yakubu doro, séde Isaraila, zaakũ n̄ ɔsi kà kũ Ludao kũ bisāsirinɔ, akũ n̄ ɔsi nè. ²⁹ Yakubu pìne: N̄ n tó omene se. A wèa à pì: Bóyāi nteni ma tó gbekaa? Akũ à arubarikaa dān gwe. ³⁰ Yakubu tɔ kpà gu pìine Penieli, zaakũ à pì: O wé sikɔle kũ Ludao, akũ mádi garo. ³¹ À bò Penieli ifāntēbona àten tɔtɔe a gisi wāwā yāi. ³² A yā mé à tò ari gbāra

Isarailano dì nòbo tugisi sóro, kù Luda Yakubu lè a tugisia yāi.

Yakubu wésina Isaule

33 Kù Yakubu wé sè, à è Isau ten su kù gbēnɔn wàa planɔ. À a nénɔ kpàatete Leane kù Rahilao kù nɔgbē zikeri mèn planɔ. ² Akù à nɔgbē zikeri pinɔ gbàre ò do are kù í nénɔ. Abire gbera Lea kù a nénɔ, akù Rahila kù Yusufu tó í kpe. ³ À dònne are à kùte zíte gènn suppla ari à gèe à kàò a vīni pì kīnaa. ⁴ Akù Isau bàà lè à sù à dàale à mlèa à ɔ dà a gàn à lé pèa, akù ò ɔɔ dō. ⁵ Isau wé sè à nɔgbēnɔ è kù nénɔ, akù à pì: Dínɔ mé ò kù kúnwo laa? Yakubu wèa à pì: Né kù Luda ma gbanɔme. ⁶ Akù nɔgbē zikeri pinɔ nànyī kù í nénɔ ò kùte. ⁷ Akù Lea kù a nénɔ nànyī dɔ ò kùte. Abire gbera Yusufu kù Rahilao nànyī ò kùte. ⁸ Isau pì: Pó kù ma dañle dínɔ de deramee? Yakubu wèa à pì: De mà n ponna le yāime. ⁹ Isau pì: Ma gbē, ma pónɔ mòmà, ngō n pónɔ kūna. ¹⁰ Akù Yakubu pì: Oi! N yā nna! Tó ma n ponna lè, ò ma gba sí, zaakù ó wésikōlenaa kēmene lán wésikōlena kù Ludaò bāme, akù n gbānake kpāmai. ¹¹ Ñ gba kù ma suonne sí, zaakù Luda arubarikaa dàmagu, póke dí kīamaro. Leme à nàkaraa le, akù à sì.

¹² Akù Isau pì: Ò da zén ò tá. Mani gé kúnwo. ¹³ Akù à wèa à pì: Ma dikiri, í dō kù nénɔ gbāna vīro, akù má sà kù zūne bōrɔnɔ vī. Tó o tá gbāna ò gɔɔ do, pókādenɔ ni gaga pínkime. ¹⁴ Ñ domene are ma dikiri, makù n zòbleri manigō té pónɔ kpe kù nénɔ busebuse ari mà su mà n le Sei. ¹⁵ Isau pì: Mani ma gbēkenɔ tó kúnwo. Yakubu pì: À kè dera ìni ke le dɔɔ? Ñ tó mà n ponna le dikiri. ¹⁶ Zi kúan Isau dà Sei zén. ¹⁷ Akù Yakubu gèe Suko. À be bō gwe, akù à lá kutanɔ dō pónɔne. A yā mé à tò, ò tó kpà gu piine Suko.

¹⁸ Kù Yakubu sù kù Mesopotamiao, à kà wète kù òdi pine Sekemu, Kanaano bùsun aafia, akù à bùraa kàte wète pìi sare.

¹⁹ À a bùrakūki lù Sekemu de Amɔ nénɔa andurufu basɔɔro. ²⁰ Gwen à sa'oki bòn, à tó kpāne Luda Isarailano Luda.

Sekemu kusina Dinaa

34 Lea nénɔgbē Dina kù à ò kù Yakubuo bō ò wé kpáte būsuu pì nɔgbēnɔ. ² Kù būsuu pì kīna Amɔ né Sekemu, Ivi buri a è, à a sè kù gbānao, akù à wùte kāao. ³ A pɔ dɔ nɔkpare pīa à yei, akù à yā nnanna òne. ⁴ Akù Sekemu pì a dene: Ñ nénɔkpare bire wetemene mà sé. ⁵ Kù Yakubu mà ò a nénɔgbē kpe bō, a nénɔn kù sènn kù a pókādenɔ, akù à yīte ari ò sù. ⁶ Akù Sekemu de Amɔ gèe à Yakubu le à yā pì one. ⁷ Kù Yakubu nénɔ bō sènn ò sù, akù ò yā pīi mà gōnɔ. Ñ nèsee yāka ò pɔ fē manamana, kù Sekemu wé'yā kè Isarailanone yāi, à wùte kù Yakubu nénɔgbēo à yā kù à de ò kero kè. ⁸ Akù Amɔ piinne: Ma né Sekemu pɔ dɔ á nénɔgbēa. Á yā nna. À a kpāa nɔ ũ. ⁹ Ò lédokōnɔ ke ògō ó nénɔgbēnɔ kpāzākōa. ¹⁰ Agō kù kūoo, ó būsuu kun á pò ũme. À vuten agō laga tán agō zíte vī. ¹¹ Akù Sekemu ò Dina de kù a dāgōnɔne à pì: À tó mà á ponna le. Pó kù a pì mà kpāáwa mani kpá. ¹² À anzureblebɔ lé damene zōkō kù gbanɔ dasidasi. Pó kù a ò mani kpá. À nénɔkpare pì kpāma nɔ ũ.

¹³ Akù Yakubu nénɔ wè Sekemu kù a de Amɔooa kù manafikio kù Sekemu í dāre kpe bō yāi. ¹⁴ Ò piinne: Óni fō ò abire kero, óni fō ò ó dāre kpá gyɔfɔɔdearo, zaakù wé'yāme ó kīnaa. ¹⁵ Óni we á yāiro, séto à gō lán ó bà á gōgbēnɔ tō zō í pínki. ¹⁶ Tó a tōɔ zō, óni ó nénɔ kpāzā~áwa óni á nénɔ sé nɔ ũ. Ónigō kù kāáo, óni gō buri dokōnɔnɔ ũ. ¹⁷ Ama tó ádi we ó yāiro, tó ádi tō zōro, óni ó dāre sé ò tá kāaome. ¹⁸ Yā pīi kè Amɔ kù a né Sekemuone nna. ¹⁹ Kefenna pì yā pīi gōgō líkalika, kù Yakubu nénɔgbē yā kàne yāi. À bèere vī deñla a de bedeno té.

²⁰ Amɔ kù a né Sekemuo gèe í wète bīnilea, akù ò yā ò kù wètedeno ò pì:

²¹ Gbē pìno yāke vī kūooro. Ò tó ògō kú ó būsun ògō laga tá, zaakū būsuu pìi yàasa ani mōwá. Óni nínénngbēno sé óni ó nēno kpámma. ²² Gbē pìno sō, oni we ògō kú kūoo de ò gō buri dokōno ūro, séto adi ke ó gōgbē sīnda pínki tōo zō lán nín bà baasiro. ²³ Nínókādeno kú nín aruzekeno kú nín zūno pínki nín gō ó pō ūroo? Ò wēfne de ògō kú kūoo. ²⁴ Wētepideno Amō kú a né Sekemu yā mà, akū nín gōgbēno tōo zō nín pínki.

²⁵ A goro aakōde zī, kú ò kú kú wāwāo ò kú kú yāke laasunnworo, Yakubu né gbēno planō Simeō kú Levio, Dina vīnino, nín baadi a fēneda sē ò sī wēten ò gōgbēno dēde nín pínki. ²⁶ Ò Amō kú a né Sekemu dēde, akū ò Dina sē ò bōo Sekemu kpén ò tà kāao. ²⁷ Wētedeno dēdenaa gbera Yakubu nēno sū ò wēte pōno nākōa kú ò wēfī dà nín dārea yāi. ²⁸ Ò nín sāno kú nín blēno sēte kú nín zūno kú nín zaakino, pō kú ò kú wēte gūno kú pō kú ò kú nín burano pínki. ²⁹ Ò nín aruzekeno sēte pínki kú nín nēno kú nín nōgbēno kú pō kú ò kú nín beano pínki.

³⁰ Akū Yakubu pì Simeōne kú Levio: A sumene kú yā vānio. Kanaano kú Perizino kú būsū dīkīna buri pāndeno nigō ye ma kāiro. Lākū ò dasiro nà, tó ò likawái, tó ò siōgu, oni ma de kú ma burino pínki. ³¹ Akū ò wēa ò pì: Kú ò ó dāre dīte karua ū, abire manan gwe yá?

Luda arubarikadana Yakubugu Beteli

35 Luda pì Yakubune: Nē fute nē tá Beteli nē vute gwe. Nē ma gbagbaki bo gwe, zaakū ma bo ma summa gwe goro kú nten bàa lé n vīnine. ² Akū Yakubu pì a zondenone kú gbē kú ò kú kāaono nín pínki: À buri zītōno tāna kú á vīno kōte à zú o à á pōkasano lilin ke. ³ Óni fute ò tá Beteli. Mani Luda gbagbaki bo gwe, zaakū à kpāmai ma warikegoro zī, àdigō kú kūmao gu kú ma gen pínki. ⁴ Akū ò buri zītōno tāna kú ò vīno kpāa kú pōsā kú ò danano, akū à pō

pino vī gbiri lí gbáru Sekemu sare. ⁵ Kū Yakubu kú a nēno dà zén, Luda tò vīna wēte kú ò kú nín sareno deno kú mana-mana, akū nín gbēke dí pétefīyīro. ⁶ Akū Yakubu kú gbē kú ò kú kāaono nín pínki kà Luzu kú òdī pi tera Beteli, Kanaano būsun. ⁷ À sa'oki bō gwe, akū à tō kpà gu pīne Beteli Luda, zaakū gwen Luda bō à sūan goro kú àten bàa sí a vīnine. ⁸ Debora kú à de Rebeka gwàri ū yā gā gwe, akū ò a vī gbiri lí gbáru Beteli sare. Akū ò tō kpà lí pīne Jódolli.

⁹ Luda bō à sū Yakubua dō a suna kú Mesopotamiao gbera, à arubarikaa dàagu ¹⁰ à pì: N tón Yakubu, ama oni pinne Yakubu doro, sé Isaraila. Leme à tō kpāne Isaraila le. ¹¹ Luda pīne dō: Luda Gbānasīndapinkideme ma ū. Àgō nē i àgō kara. Buri nī bo n kīnaa kú buri dasino dō, n buri keno nigō de kīnāno ū. ¹² Mani būsū kú ma kpà Ibrahī kú Isaakuooa kpámma kú n burino n ga gbera. ¹³ Akū Luda fūte à bō gu kú à yā ò kāaon. ¹⁴ Yakubu gbēe pēte gu kú Luda yā ònen dōngupō ū. À í tōa à nīsi kua. ¹⁵ Akū Yakubu tō kpà gu kú Luda yā ònen pīne Beteli.

Rahila kú Isaakuo ganaa

¹⁶ Akū ò fūte Beteli ò dà zén. Kū ò kà kāni kú Eflatao, Rahila nē'igoro kà, akū nē'ī kēa zī'ū. ¹⁷ Nē'iwāwā a kú gbāna, akū nōgbē nēseterii pīne: Nēsun vīna kero, n nēgōgbē i dō. ¹⁸ Rahila gbāna vī doro àten ga, akū à tō kpà a né pīne Benoni, akū a de tō kpāne Biliaminu. ¹⁹ Kū Rahila gā, ò a vī Eflata kú òdī pi tera Betilihamu zén. ²⁰ Yakubu gbē dōngupō pēte a miraa. Rahila mira gbēe pì kú gwe ari kú a gbārao.

²¹ Isaraila èra à dà zén, akū à buraan kàte Migidaleda are kpa. ²² Goro kú à kú būsū pìn Rubeni gēe à wūte kú Bilao, Yakubu nō yīgīsaride, akū Yakubu yā pīi mà.

Yakubu négōgbēno ì mèn kuri awē-pla. ²³ Lea négōgbēno dī: Yakubu daudu Rubeni, Simeon, Levi, Yuda, Isaka kù Zebulunio. ²⁴ Rahila nēno Yusufu kù Biliaminuo ũ. ²⁵ Rahila zikeri Bila nēno Dā kù Nafatalio ũ. ²⁶ Lea zikeri Zilipa nēno Gada kù Asao ũ. Négōgbē kù ò ní í kù Yakubuo Mesopotamianon gwe.

²⁷ Akù Yakubu kà a de Isaaku kīnaa Mamare. À kù Kiriataba kù òdi pì tera Eblonu sare, gu kù Ibrahim kù Isaakuo vūten. ²⁸ Isaaku kà wē bakēdo ²⁹ à zī kù yūkuyuku, akù à gà à kàkara kù a gbēno, akù a nēno Isau kù Yakubuo a vī.

Isau burino

36 Isau kù òdi pine do Edomu burino yān dī. ² Isau Kanaa nōgbēno sē, Iti buri Elni né Ada kù Ivi buri Ana né Olibama, Zibeō daikoreo. ³ À Sumaila né Basema, Nebayo dāre sē do. ⁴ Ada Elifaza ì kāao, akù Basema Rueli ì. ⁵ Olibama Yeusu kù Yalamuo kù Korao ì. Isau négōgbē kù ò ní í Kanaano būsunnon gwe.

⁶ Isau a nōno sēte kù a négōgbēno kù a nēnōgbēno kù a bedeno ní pínki kù a pōkādēno kù a aruzeke kù à lè Kanaano būsunnō pínki, akù à gēe Sei būsun, à zā kù a dakūna Yakubuo, ⁷ zaakù ní aruzeke zōkō mé à tò oni fō ògō kù kù kōoro. Būsu kù ò kun dī mómāro kù ní pōnon dasi yāi. ⁸ Isau vūte Sei gūsīsiden kù òdi pì tera Edomu.

⁹ Isau kù à de Edomunō dizi káaku ũ burinon dī. ¹⁰ Isau négōgbēno tón dī: Ada né Elifaza kù Basema né Ruelio. ¹¹ Elifaza négōgbēnon Temana, Omaa, Zefo, Gatamu kù Kenazio ũ. ¹² Elifaza nō yīgīsaridemē Timina ũ. Àkù mé à Amaleki ì kāao. Isau nō Ada daikorennon gwe. ¹³ Rueli négōgbēnon dī: Naata, Zera, Sama kù Mizao. Isau nō Basema daikorennon gwe. ¹⁴ Isau nō Olibama négōgbēnon dī: Yeusu, Yalamu kù Korao.

¹⁵ Isau buri kīnanon dī. Isau daudu Eli-faza buri kīnanon Temana, Omaa, Zefo, Kenazi, ¹⁶ Kora, Gatamu kù Amalekio ũ. Elifaza buri kīnanon, Ada daikorennon gwe. Ò kù Edomu būsun. ¹⁷ Isau né Rueli buri kīnanon dī: Naata, Zera, Sama kù Mizao. Rueli buri kīnanon, Basema daikorennon gwe. Ò kù Edomu būsun. ¹⁸ Isau nō Olibama buri kīnanon dī: Yeusu, Yalamu kù Korao. Ana né Olibama daikorennon gwe. ¹⁹ Isau kù òdi pine do Edomu négōgbēnon gwe, a buri kīnanon gwe.

Sei burino

²⁰ Sei, Ori buri kù à kù Edomu būsun zaa káaku négōgbēnon dī: Lotana, Sobala, Zibeō, Ana, ²¹ Disō, Eza kù Disāo. ²² Lotana négōgbēnon dī: Ori kù Oamuo. Lotana dāren Timina ũ. ²³ Sobala négōgbēnon dī: Alavā, Manaa, Ebalā, Sefo kù Onamuo. ²⁴ Zibeō négōgbēnon dī: Aya kù Anao. Ana pì mé à bò ísēboki wānaa zaa gbārannan goro kù àteni a de zaakinō dā. ²⁵ Ana négōgbēn Disō ũ, a nēnōgbē sō Olibama. ²⁶ Disō négōgbēnon dī: Emedā, Esebā, Itirana kù Keranao. ²⁷ Eza négōgbēnon dī: Bilana, Zavā kù Akanao. ²⁸ Disā négōgbēnon dī: Uzu kù Aranao. ²⁹ Ori buri kīnanon dī: Lotana, Sobala, Zibeō, Ana, ³⁰ Disō, Eza kù Disāo. Ori buri kīnanon kù ní buri kù ò kù Sei būsunnon gwe.

³¹ Kína kù ò kí blē Edomu būsun Isarailano kīnanon ānon dī. ³² Beo né Bela, Dinaba gbē mé à kí blē Edomu káaku. ³³ Kù à gà, akù Zera né Yobabu, Bōzōra gbē kí blē a gēne ũ. ³⁴ Kù à gà, akù Temana būsū gbē Usamu kí blē a gēne ũ. ³⁵ Kù à gà, akù Bedada né Adada, Avi gbē kí blē a gēne ũ. Àkù mé à zīi blē Midī-ānoa Moabunō būsun. ³⁶ Kù à gà, akù Masareka gbē Samala kí blē a gēne ũ. ³⁷ Kù à gà, akù Reobo kù à kù Yuflati sare gbē Saulu kí blē a gēne ũ. ³⁸ Kù à gà, akù Akabo né Baali Ana kí blē a gēne ũ. ³⁹ Kù

à gâ, akū Pau gbē Adada kí blē a gēne ũ. A nɔ tón Metabeli, Mataredi néme, Mezaba daikoreme.

⁴⁰ Isau buri kɔnɔ tón dí kū n būsuno: Timina, Alava, Yete, ⁴¹ ɔlibama, Ela, Pinɔ, ⁴² Kenazi, Temana, Mibiza, ⁴³ Magadieli kū Iramuo. Ɛdumu kɔnɔ tón gwe wēte kū wēte būsuno kū ò vùten. Isau kū à de Ɛdumuno dizi ũ burinɔn gwe.

Yusufu nana'onaa

37 Yakubu kú Kanaano būsuno gu kú a de vùten. ² Yakubu burino yān dí. Yusufu bi kefenname. A wē gēro awēplade gūn kū àten sāno dā kú a vūnino, a de nɔnɔ Bila kú Zilipao nēno, akū à dà vāni kū ò kēe kɔnɔmɔnɔ kē a dene. ³ Isaraila ye Yusufui de a né kparanɔla kū à a ì a zikūnaa gūn yāi, akū à utagyabaa zōne. ⁴ Kū a vūnino è n de ye Yusufui deñla, akū ò zāagu òdi we ò yā nna o kaaoro.

⁵ Yusufu nana ò, akū à bàba a vūninone, akū ò èra ò zāagu de zī pōla. ⁶ À pīnne: À nana kū ma ò ma. ⁷ Ma è óten ése yīyī bura, akū ma ése baka fūte à zē. Á póno likai, akū ò nàtene. ⁸ Akū a vūnino pīne: Ìni kí blewán yá? Ìni gbāna ble wán yá? Akū ò èra ò zāagu de yā pōla nana kū à òo pì yāi.

⁹ Yusufu èra à nana ò dɔ, akū à bàba a vūninone à pì: Ma era ma nana ò dɔ. Ma è ifantē kū mɔvuraao kú susune mēn kuri awēdonɔ ten natemene. ¹⁰ À nana pīi bàba a dene dɔ, akū a de pàtaa à pì: Nana kpate takan n ò lee? Makū kū n dao kū n vūnino, óni su ò kúte n aren yá? ¹¹ A vūnino nēsegōbaa sē kaa. A de sō à nana pì yā kūna a nēsee gūn.

¹² A vūnino gēe n de sāno dā Sekemu. ¹³ Akū Isaraila pì Yusufune: N vūnino ten sā dā Sekemu. Mani n zī n kīnaa. À wēa à pì: Ma laka. ¹⁴ Akū à pīne: Ñ gé n n vūnino gwa kú sāno, tó ò aafia. Ñ era n sumene kú n baaruuo. Akū à a gbare, à bò Eblonu guvuten à gēe Sekemu. ¹⁵ Àten

likara sēn, akū gōgbē ke dàale à a là: Bón nten wetee? ¹⁶ À wēa à pì: Mateni ma vūnino weteme. Tó n í sādāki dō, n omene. ¹⁷ Gōgbē pīi pì: Kū ò bò gu dín, ma mà ò pì òten gé Dotāme. Akū Yusufu pēteñyī à n lé Dotā.

¹⁸ Kū ò a è zā dire, ari àgō gé ká n kīnaa, ò lé kpākūsūi ò pì ò a de. ¹⁹ Ò pikōne: À gwa, nana'ori ten su zā dire. ²⁰ À tó ò a de ò a zu lògo dín doke gūn. Óni pì nòbo pāsī mé à a dē à sò. Ɛhē óni e lākū a nanano nì mī de nà. ²¹ Kū Rubeni yā pīi mà, à ye à a mī sí, akū à pì: Òsun a dero, ²² àsun aru boaro. À a zu lògo dīkīnan gbárannan la. Àsun a dero. Rubeni ónne le, kú à ye à a mī sí à a kpá a dea yāime. ²³ Kū Yusufu kà a vūnino kīnaa, ò a uta bò, a utagyaba mana pīi. ²⁴ Akū ò a sē ò a zū lògo pīn. Lògo pì da korime à í vīro. ²⁵ Akū ò vūte òten pō ble. Kū ò wē sē, ò Sumaila buri lagatarino è, ò bò Giliada būsuno òten gé Misila. N lakuminon do póno kú lí'ɔ ezeo kú lí'ɔ gbī nnao sena. ²⁶ Akū Yuda pì a gbēnne: Tó o ó dakūna dē, akū o a gēe ùte, bó àreen óni lee? ²⁷ À tó ò a yā Sumaila buri pīnɔ. Òsun a dero, ó dakūnanloo? Ó aru dokōnne. Akū a gbēno a yā mà. ²⁸ Kū Midiā lagatari pīnɔ ten su gē zēla, akū ò Yusufu gā ò bò lògon, ò a yā Sumaila buri pīnɔ andurufu baro, akū ò tà kaa Misila.

²⁹ Kū Rubeni sū lògo pì kīnaa, adi Yusufu e gwe doro, akū à a pōkasano gā à kēkē, ³⁰ akū à gēe a dakūnano kīnaa à pì: Né pì kú gwe doro. Mani gé má kú abireoo? ³¹ Ò blēkofinii kú ò dē, akū ò Yusufu uta pīi sē ò mātē a aru gūn. ³² Akū ò a utagyabaa pīi sē ò gēeo n dene ò pì: Pō kú o èn dí. N né utan yá, ke a pónlo? ³³ À dē, akū à pì: Ma né utame, nòbo pāsī mé à a sò. Waiyoo, ò ma né Yusufu kē yákiyakime. ³⁴ Akū à a uta zōkō gā à kē à pōkasa sē à dà, akū à a né pì wēnda kē gikena. ³⁵ A nēgōgbēno kú a nēnōgbēno sū a laakari kpātene n pínki, ama à gī a laakari kpātei à pì: Manigō ma né pīi gē

so dɔme ari mà gé táo a kīnaa gyāwān. Akū àten wēnda so do a né pì yā musu.

³⁶ Midīā pīno sō ò Yusufu yia Pōtifaa Misila. Firi'auna iba keme, àkūme a dogarino gbē zōkō ũ.

Yuda kū Tamao

38 Zī kua Yuda bò a gbēno kīnaa à gēè à wùte Adulamu gbē kū òdi pine Ira bea. ² Gwen à dàkare kū Kanaanò būsù gbē kū òdi pine Sua nēnōgbēo, akū à a sè nō ũ. ³ À nō sī à né ì gōgbē ũ, akū à tó kpàne Èe. ⁴ À èra à nō sī do à nēgōgbē ì, akū à tó kpàne Ona. ⁵ À èra à nēgōgbē ì do, akū à tó kpàne Sela. Goro kū à né pì ì, à kú Kezibime.

⁶ Akū Yuda nōgbē kū òdi pine Tama sè a daudu Èene. ⁷ Èe kè Dikirine vāni, akū à a dè. ⁸ Akū Yuda pì Onane: Ì n vīni gyaano sé ò buri ke n vīnine, lākū òdi ke nà. ⁹ Kū Ona dō kū né kū áni i kū a vīni gyaano nigō de a buri ũro, tó à wùte kāao akū à ye à a zīda e, àdi a gōgbē pò kótēme, de àsun buri ke a vīninerò yāi. ¹⁰ Yā kū àten ke pìi kè Dikirine vāni, akū à a dè do. ¹¹ Akū Yuda pì a né gyaano Tamane: Ì gé ngō gyaano ble n de bea ari ma né Sela zōkō kū. Zaakū àten da Sela ni ga lán a vīnino bàme. Akū Tama gēè à wùte a de bea.

¹² Kū a goro gii kè, akū Yuda nāno gā. Kū a nēseè kpàte, à dà zén àten gé a sākākērerinò kīnaa Timina kū a gbēnna Irao. ¹³ Akū ò a baaru kpa Tamane ò pì: N zā de ten gé Timina a sāno kā kēre. ¹⁴ Akū à a gyaanobleponò bò a pódangānn sè à kú a ānnwa, akū à gēè à wùte Enaimu bīnīlea Timina zén. Zaakū à è Sela zōkō kū, odi a kpāa nō ũro. ¹⁵ Kū Yuda a è, akū à a dīte karua ũ kū à pò kú a ānnwa yāi. ¹⁶ Akū à nài zé sare à pì: Ì tó mà wùte kūnwō. Adi a dō a né gyaano ũro. Akū nōgbē pìi pì: Tó n wùte kūmao, bón ìni kpāmaa? ¹⁷ À wèa à pì: Mani ma kpàsa blēne mēn do kpāzanne. Akū à pì: Ì tōrōma dītemene ari ngō gé

kpāzā. ¹⁸ Akū à a là à pì: Bó tōrōman mani dītenne? A pì: Ì n sēedakebo kū a bàao kū gò kū ñ kūnaao kpāma. Akū à kpāa à wùte kāao à nō dōagu. ¹⁹ Akū nōgbē pìi fūte à tà be à a pódangānn bò à a gyaanobleponò sè à dà. ²⁰ Yuda a gbēnna Adulamu gbē zī kū blēneo à tōrōma boo nōgbē pīia. Kū à kà, adi a lero. ²¹ Akū à gwedenò lāla à pì: Karua kū à kú Enaimu zé sare la yā kú maa? Ò wèa ò pì: Karua ke kú laro fá! ²² Akū à èra à tà à pì Yudane: Mádi a ero. Gwedenò pì o karua ke dō gwe yā sero. ²³ Akū Yuda pì: Àgō pò pīno kūna. Óni tó gbēno ó yāa doro. Ma n zī kū blēne pīio, řidi a lero.

²⁴ Mo aakō gbera ò sù ò ò Yudane ò pì: N né nāno Tama karua kà, akū à nō sī a pāpākenaa pìi gūn. Yuda pì: À bo kāao ò té sōa. ²⁵ Kū òten bo kāao bàai, à légbāzā kè a zā dene à pì: Gbē kū à pò dīkīnāno vī mé à nō dōmagu. Ì sēedakebo kū a bàao kū gò dīkīnao gwa, tó ñ a de dō. ²⁶ Yuda pò pīno dō, akū à pì: Nōgbē pì yā nna demala, zaakū mádi a kpá ma né Selaaro. Yuda dí wùte kāao doro. ²⁷ Kū à kà né'ina, à sù à lè sīkano mé ò kú a gberè gūn. ²⁸ Goro kū àten né ì, ñ gbē do o bò, akū nōgbē nēseteri wōno tēra dōa à pì: Né dīkīna mé à bò káaku. ²⁹ Kū né pì a o sūkpa, akū né plade bò, akū nōgbē pìi pì: N bo bùime fá! Akū ò tó kpàne Perezī. ³⁰ Abire gbera kú a gbēndo kú ò wōno tēra dō a oaa bò, akū ò tó kpàne Zera.

Yusufu kū Pōtifa nāno

39 Kū Sumaila burino kà kū Yusufu Misila, akū Misila gbē Pōtifaa a lūmma. Firi'auna iba keme, àkūme a dogarino gbē zōkō ũ. ² Dikiri kú kú Yusufu, akū à sa'a kù. À kú a dikiri Misila gbē pì bea. ³ Kū a dikiri pìi è Dikiri kú kāao àdigō a dakare kú sa'ao yā kú àten kenò gūn pínki, ⁴ akū Yusufu a pōnna lè. Pōtifa a dīte a azia ũ à pò kú à vīno

nàne a ɔ́ pínki. ⁵Zaa ɔ́ɔ́ kù à a dîte a azia ũ, Dikiri arubarikaa dà a ben Yusufu yāi. Dikiri arubarikaa dà pó kù à de a pó ũnɔgu pínki, be pónɔ kù burapɔnɔn yá. ⁶Akū Pɔtifa a pó sīnda pínki nà Yusufune a ɔ́. A bàka kú yākeoro, tó adi ke pób̃le baasiro. Yusufu s̃s̃ bi ɔ́ kefenñame, akū a zena mana.

⁷Zikea Yusufu ni gè a dikiri nanɔgu, akū à pìne: Ñ wúte kúmao. ⁸Akū à gí à pì: Ñ gwa, ma dikiri bàka kú yākeo ɔ́n dí gūn doro, à pó kù à vīnɔ nāmene ma ɔ́ pínki. ⁹A gbāna demala ɔ́n dí gūnlo, adi gímene kú pókero, sé mɔkɔ́n, kú ní de a nɔ ũ yāi. Mani f̃s̃ mà yā vāni bire taka ke mà durunna ke Ludanero. ¹⁰Bee kú nɔgbē p̃i dīg̃ ɔ́nē baab̃ɔre, adi we à wúte k̃aaoro, à ye àg̃ kú k̃aaoro sero.

¹¹Zikea kú Yusufu gè kpén a zī ke, à sù à lè ɔ́n zikeri ke kú kpé gūnlo. ¹²Akū nɔgbē p̃i a kù a utaa à pì: Ñ wúte kúmao. Akū Yusufu a uta tōne gwe à bàa lè à bò bàai. ¹³Kū nɔgbē p̃i è à a uta tōare à bàa lè à bò bàai, ¹⁴akū à ɔ́n zikerino s̃s̃i à p̃inne: À gwa, ò sūwere kú Eberuo, akū àten d̃oke k̃uoo. À gēmai à wúte kúmao, akū ma wiki lè. ¹⁵Kū à mà ma wiki d̃ɔawa, akū à a uta tō katena ma sare à bàa lè à bò bàai. ¹⁶Akū nɔgbē p̃i uta p̃i k̃ate a sare ari Yusufu dikirii s̃s̃, ¹⁷akū à p̃ine: Eberu z̃ k̃u n su k̃aaowere d̃okè k̃u-mao à gēmai. ¹⁸Kū ma wiki d̃ɔa, akū à a uta tō katena ma sare à bàa lè à bò bàai. ¹⁹Kū nɔgbē p̃i yā p̃i ò a zāne à pì, lākū n z̃ò kēmene ñan gwe, akū Yusufu dikiri p̃ɔf̃ē manamana. ²⁰Akū à p̃i ò Yusufu k̃u ò a da kpésiran, gu k̃u gbē k̃u kína bàa d̃m̃maño k̃aten, akū à ɔ́ɔ́ pla kè gwe.

²¹Bee kú abireo Dikiri kú k̃aaoro à gbēke kēne à tò a yā kà purusunano d̃akp̃arigu. ²²Akū d̃akp̃arii p̃i purusunano nà Yusufune a ɔ́ ní pínki, òdi yāke ke a sariro. ²³Purusunano d̃akp̃arii p̃i bàka dīg̃ kú Yusufu yāoro, kú Dikiri kú k̃aaoro yāi, akū àdīg̃ a dakare k̃u sa'ao yā k̃u àten ke gūn pínki.

Yusufu purusunano nana bɔkɔtenaa

40 Abire gbera Misila kína Firi'auna wēkpaateri k̃u a burodikeriio taari kēne. ²A p̃ɔ f̃ē a ìba gbēnɔn pla p̃inɔi, a wēkpaateriki k̃u a burodikerikio. ³Akū à ní ká kpésiran a dogarino gbē z̃ók̃ bea, kpé k̃u ò Yusufu d̃an. ⁴Dogarino gbē z̃ók̃ p̃i Yusufu dîte àg̃ ní gwa, akū ò ɔ́ɔ́ pla kè kpé p̃in gwe.

⁵Gwāani dok̃ɔna Misila kína wēkpaateri k̃u burodikeriio p̃iio nana ò ní gbēnɔn pla ní pínki, baadi k̃u a p̃oo k̃u a bɔkɔtenaa. ⁶Kū Yusufu s̃s̃ ní gwa k̃onk̃o, à è ní ānñ s̃s̃i. ⁷Akū à ní lá à pì: Bó yā mé à tò á ān sisina gbāraa? ⁸Ò wēa ò pì: Nanan o ò, gbēke kú la k̃u à a àlesi owerero. Akū à p̃inne: Luda mé à nana àlesi bɔkɔtena ṽiroo? À á nana p̃inɔ omene mà ma. ⁹Akū wēkpaateriki a p̃o òne à pì: Ma nana gūn ma geepi lí è ma sare. ¹⁰Geepi lí p̃i ɔ́ne aak̃ōme. À lá bò à vú kè à né ì à mà. ¹¹Má Firi'auna toko k̃una, akū ma geepi né p̃inɔ s̃e ma f̃ē a toko p̃i gūn ma kp̃aa. ¹²Yusufu p̃ine: Nana p̃i bɔkɔtenan dí. Lí'one aak̃ō p̃inɔ bi ɔ́ɔ́ aak̃ōme. ¹³ɔ́ɔ́ aak̃ō gbera Firi'auna ni n m̃i sí. Añi era à n da n zī gūn, ìni era ñg̃ wē bone lākū ndīg̃ ke nà yā. ¹⁴Tó yā bò k̃unwo nna, ñ tó ma yā g̃ɔ d̃ongu. Ñ gbēke kemene ñ ma yā o Firi'aunane de à ma bo kpésira dí gūn. ¹⁵Zaakū ò ma k̃u kp̃ani zaa Eberu b̃usun, akū bee Misila la m̃adi yāke ke à kà ò ma da wēe dí gūnlo.

¹⁶Kū burodikeriki è Yusufu nana p̃i àlesi'ona b̃o k̃u wēkpaateriio nna, akū à p̃ine: Ma nana gūn s̃s̃ ma è má burodi sena t̃anko aak̃ō dik̃ōana. ¹⁷T̃anko k̃u à kú musu, burodi buri dasi k̃u ma kè Firi'aunane ká a gūn, akū b̃ano ten ble ma musu. ¹⁸Yusufu p̃ine: A bɔkɔtenan dí. T̃anko aak̃ō p̃inɔ ɔ́ɔ́ aak̃ōme. ¹⁹ɔ́ɔ́ aak̃ō gbera Firi'auna ni n m̃i z̃ō à n loko lía, b̃ano ni n ble.

²⁰ A ɔɔɔ aakōde sɔ Firi'auna igoɔɔ lā kōkōme, akū à póbile kè a ibanone. À wēkpaateriki kū burodikerikio bôte kpén a ibano wára. ²¹ Akū à èra à wēkpaateriki dà a zīn à era àgō í boare. ²² Akū à burodikeriki lòko lía lākū Yusufu n nanano bokotenaa òñne nà. ²³ Yusufu yā dí do wēkpaaterikin doro, a yā sàagu.

Yusufu Firi'auna nana bokotenaa

41 Wè pla papanaa gbera Firi'auna nana ò, à è á zena Nili léa. ² À è zùda mana mèkpanano bôte swa pìi wèen mèn suppla òten sè ble tàfee gūn. ³ Akū à zùda fēfēna wòkwòkwò è mèn suppla do. Ò bò swaween ò tè a káakupòno kpe ò zè n sare swa léa. ⁴ Akū zù fēfēna wòkwòkwò pìno zù mana mèkpana pìno mòmò, akū Firi'auna vù.

⁵ À èra à i ò, akū à nana ò do. À è ése sáko mana wéde pia ése lí dokōno sáko suppla. ⁶ Akū à ése sáko wé kògkògò kū legū'i kiammanò è, à pia n gbera do sáko suppla. ⁷ Akū ése sáko wé kògkògò pìno ése sáko mana wéde pìno mòmò. Kū Firi'auna vù, à è nanan a ò.

⁸ Kū gu dō, à kú bídi gūn, akū à Misila māsokerino kū wézérino sisi n pínki. À a nanano bàbañne, ama n gbēke dí fō à a bokotenaa ònero. ⁹ Akū wēkpaateriki fūte à yā ò Firi'aunane à pì: Taari kū ma kè yā dōmagu gbāra. ¹⁰ Kí, n pò fē n zòblerinoi yā, akū n ma da kpésiran n dogarino gbē zōkō bea leele kū burodikerikio. ¹¹ Gwāani dokōno o nana ò, ó baadi kū a pío kū à àlesiio. ¹² Eberu kefenna ke kú kúoo gwe, n dogarino gbē zōkō zòome. Kū o ó nanano bàbane, akū à ó baadi pò bokotenaa òne. ¹³ Yā pìno kè lākū à òwere nà. N era n ma da ma zīn, akū n burodikeriki pìi lòko lía.

¹⁴ Akū Firi'auna gbē zī ò Yusufu sísi, akū ò gèè ò a bò wèen likalika. À mii bò à a pókasanò lite, akū à gèè Firi'auna kīnaa. ¹⁵ Akū Firi'auna pìne: Ma nana ò, gbēke dí fō à a bokotenaa òmenero. Ma

mà ò pì, tó ò ònne, ndi fō n à àlesi oñne.

¹⁶ Yusufu pìne: Adi ke makūmero, Luda mé ani a àlesi onne, kí. ¹⁷ Akū Firi'auna pìne: Ma nana gūn ma è má zena Nili léa.

¹⁸ Ma è zùda mana mèkpana mèn supplanò bôte swaween òten sè ble tàfee gūn.

¹⁹ Akū ma zùda pādeno è do mèn suppla ò fēfēna wòkwòkwò, mádi zù fēfēna bire takano e Misila la zikiro. ²⁰ Akū zùda fēfēna wòkwòkwò pìno zù mèkpana káakupò mèn suppla pìno mòmò. ²¹ Bee kū ò n mómò, ò gō fēfēna lán yā bàme,

gbēke ni dō kū ò n mómò sero. Akū ma vu. ²² Nana gūn do ma è, ése sáko mana wéde pia ése lí dokōno sáko suppla.

²³ Akū ma è ése sáko térere wé kògkògò kū legū'i kiammanò pia n gbera do sáko suppla. ²⁴ Akū ése sáko wé kògkògò pìno ése sáko wéde pìno mòmò. Kū ma ò māsokerino, n gbēke dí fō à a bokotenaa òmenero.

²⁵ Akū Yusufu pìne: Kí, nana kū n òo pìno àlesi dokōno. Luda yā kū à ye à ke mōnneme, kí. ²⁶ Zù mana mèn suppla pìno bi wè supplame. Ése sáko wéde sáko suppla pìno sō wè supplame. Nana pìno àlesi dokōno. ²⁷ Zù fēfēna wòkwòkwò mèn suppla kū ò bôte ò tè a káakupòno kpe pìno bi wè supplame. Leme ése sáko wé kògkògò kū legū'i kiamma sáko suppla pìno de le do. Abirekūno wè suppla kū nà ni ká ũ. ²⁸ Lākū ma ònne nà tera, kí, ma pì Luda ten yā kū à ye à ke mōnneme. ²⁹ Póbilewe nigō di Misila gu sīnda pínkia manamana ari wè suppla. ³⁰ Abire gbera nà ni gē ari wè suppla, kāna gbāna pì yā ni sā Misilano. Nāa pì ni būsui pì de. ³¹ Nà kū ani su pì nigō pāsī manamana, kāna gbāna pì yā ni do gbēkegu doro. ³² Kí, kū gēen plame n nana pìi ò, kū Luda mé à dite yāime. Ani ke terame, à sika víro. ³³ Tera sà kí, n wézēri òndōde wete n dite àgō de gbānade ũ Misila. ³⁴ Kí, n gbēno dite gbē zōkōno ũ Misila ògō póbilewe sòrode kakara wè suppla kū póbilewe nigō din pìi gūn. ³⁵ Oni

póble kakara wê mana kû àten suno gûn ò póblewe ká dônno gûn wête kû wêteo kû n tso, onigô dâkpâ. ³⁶ Tó nà kû ani ke wê suppla pii kà Misila, póble pì nigô de zana ù de nàa pì sún Misilano dedero yâi.

Yusufu kíblena Misila

³⁷ Yâ pii kà Firi'aunagu kû a ìbanò ní pínki, ³⁸ akû à piñne: Gbê dí Luda Nini ví. Óni gbêke e lán a bà dō yá? ³⁹ Akû à pì Yusufune: Lákû Luda tò ní yâ bireno dō pínki nà, wézêri òndôde ke kun lán n bàro. ⁴⁰ Mòkôn mé ìnigô de ma on gbê zôkô ù, ma gbêno nigô mì natenne ní pínki. Kpata mé ani tó màgô denla ado. ⁴¹ Akû à èra à pìne: Ìnigô gbàna ví Misila bùsu gu sinda pínkia. ⁴² Akû à tãnkã sèedakebwo bò a onèa à dà Yusufune a onèa, à taasaa uta dâne à wura gèrèe dâne a wakaaa. ⁴³ À a sôgo plade kpàa táa'obò ù, akû gbê kû ò done areno dīgō pata: À kúte! À kúte! Leme Firi'auna tò Yusufu gbàna ví Misila bùsun le. ⁴⁴ À pìne dō: Makû Firi'auna, gbêke ni fō à yâke ke Misila la n lé sariro. ⁴⁵ À tó kpàne Zafena Panea, akû à Eliopoli wête sa'ori Potifera nénogbê Asena kpàa no ù.

⁴⁶ Goro kû Yusufu zī lè Misila kína Firi'auna bea, a wê baraakurime. Akû à bò Firi'auna kinaa à gèe à kurè Misila gu sinda pínkia. ⁴⁷ Kàna gbàna kun ari wê suppla, póblewe din manamana. ⁴⁸ Akû Yusufu póblewe kû à di Misila wê suppla pìno kàkara wête kû wêteo zàna ù, wête sinda pínki kû a bura kû ò likaino pò. ⁴⁹ A póblewe kàkara zôkôzôkô lán ísirale bùsu'atè bà, akû ò zè a zaka lé yōnaaa, kû oni fō ò a lé dōro yâi.

⁵⁰ Ari nà gō gé ká Yusufu nana Asena, Potifera né, négôgbêno ì mèn pla. ⁵¹ Yusufu tó kpà a dauduune Manase à pì: Luda tò ma de bedeno kû wari kû ma kèeo yâ sàmagu pínki. ⁵² Akû à tó kpà a pladene Èflaimu à pì: Luda tò ma gō néde ù bùsu kû ò wé tãman.

⁵³ Kû kàna gbàna kû à kú Misila wê suppla pii làka, ⁵⁴ akû wê suppla kû nà ni ká dâte lákû Yusufu ò nà. Nàa kà bùsu kû bùsuuo pínki, ama póblewe di Misila gu sinda pínkiamè. ⁵⁵ Kû nàa gè Misilanogu pínki, ò wiki lè Firi'aunane à póble kpámma. Akû à piñne ní pínki: À gé Yusufu kinaa à ke lákû ani oàre nà. ⁵⁶ Nàa dà bùsuu pila pínki, akû Yusufu dônno wêwê à póblewe yia Misilano, kû nàa pì gbàna kû ní bùsun yâi. ⁵⁷ Akû gbêno bò andunia gu pínkia ò sù Misila póblewe lú Yusufua, zaakû nà gbàna kû andunia gûn pínkime.

Yusufu vîninò suna póblewe lú Misila

42 Kû Yakubu mà póblewe kú Misila, à pì a nénone: Ánigô káte la pā yá? ² Ma mà póblewe kú Misila. À gé lúwere gwe, de òsun garo, ògô kun aafia yâi. ³ Akû Yusufu vîni gbênon kurino gèe Misila póblewe lú. ⁴ Yakubu dí Yusufu dakûna Biliaminu zī kûnwozo, zaakû à pì: Òdigô dōro tó yâ vāni ni a le. ⁵ Akû Isaraila né pìno gèe póblewe lú kû gbê pāndeno, zaakû nàa pii kà Kanaano bùsun dō.

⁶ Yusufu mé à bùsuu pì gbê zôkô ù. Àkû mé àdi póblewe yia gbê sinda pínkia. Akû a vîninò sù ò kùtene ò ní are pète zite. ⁷ Kû à a vîninò è, à ní dō, akû à a zida kèñne nibo ù. Akû à yâ òñne pāsī-pāsī à ní lá à pì: A bo máa? Ò wèa ò pì: O bo Kanaano bùsun o su póblewe lúme. ⁸ Yusufu a vîninò dō, ama odi a dōro. ⁹ Nana kû à ò yā ní yā musu dōagu, akû à piñne: Gu'asirigwarinon á ù, a su ó bùsu kīaki gwame. ¹⁰ Ò wèa ò pì: Oi dikiri! N zòblerinon ó ù, o su póblewe lúme. ¹¹ Dedokónodenome ó ù ó pínki. Náanidenome ó ù. Ókōno n zòblerino, gu'asirigwarinome ó úro. ¹² Akû à piñne: Èkeme! A su ó bùsu asiri dōme. ¹³ Ò pì: Ókōno n zòblerino, dedokónodenome ó ù, ó gbênon kuri awèeplame. Kanaano bùsu gbênome ó ù. Ó dakûna gò be kû ó deo,

ó gbē do kunlo. ¹⁴ Akū Yusufu piñne: Lákū ma óare nà, gu'asirigwarinome á ũ. ¹⁵ Yā kū ani tó mà á yāpura dōn dí. Kū Firi'auna kunnaao áni bote laro, sèto á dakūna pìi sù la baasiro. ¹⁶ Á á gbē do zī à á dakūna sé, á gbē kparano ni gō kpésiran la, mani dō tó á yā yāpura-me. Tó lenlo, kū Firi'auna kunnaao gu'asirigwarinon á ũ. ¹⁷ Akū à n ká kpén ari goro aakō. ¹⁸ A goro aakōde zī à piñne: Mā Luda vīna vī. Á yā kū mani óare ke áni bo aafia. ¹⁹ Tó náanidenome á ũ, à á gbē do tó da kpén la, á gbē kparano ni tá kū póblewēo á bede nàderinome, ²⁰ áni era à sumene kū á dakūna piio, mani dō kū á yā yāpura-me, oni á dede doro. Akū ò wèi le.

²¹ Ò pikōne: Yāpura-me taaridenon ó ũ yā kū o kè ó dakūnane yā yāi. O è goro kū àten kúte kewere, à kè wēnda, akū ódi a yā maro. Abire yāin yā dí ó lé. ²² Akū Rubeni piñne: Kū ma óare àsun yāke ke né piinero, ádi ma yā maro. A aru fīnan Luda ten bowá dí. ²³ Ò dō Yusufu ten maro, zaakū kū àten yā oñne, òten liteñneme. ²⁴ Akū à gò n kīnaa à gē à sō dō. Kū à sù, à yā òñne, akū à Simeon bō n gūn à a yī n wára. ²⁵ Yusufu pì ò póblewē káñne n asasano pa ò n baadi ogo dane a pón ò zé kusuna keñne. Kū ò keñne le, ²⁶ ò n póblewēno dì n zaakinome, akū ò dà zén.

²⁷ Kū ò kà gu kū òten in, kū n gbē do a asasa pòro de à pò kpá a zaakia, akū à a ogo è a asasa lén. ²⁸ Akū à pì a gbēnne: Á ma asasa gūn gwa, ò ma ogo sùkpamene! Akū swēe kēngu, ò pikōne kū lukanaao: Bó yān Luda kēwere lee? ²⁹ Kū ò kà n de Yakubu kīnaa Kanaano būsun, ò yā kū à n lé bàbane pínki ò pì: ³⁰ Būsū gbē zōkō pì yā òwere pāsī-pāsī, a ó díte gu'asirigwarino ũ. ³¹ O pìne náanidenome ó ũ, gu'asirigwarinome ó ũro. ³² Dedokōnōdenome ó ũ, ó gbēnōn kuri aweēplame, ó gbē do kunlo, ó dakūna gō Kanaano būsun kū ó deo.

³³ Akū būsū gbē zōkō pìi pìwere yā kū ani tó á ó dō náanidenon ũn dí. Á pì ò ó gbē do tó káao, ò póblewē sé ò táo ó bede nàderinome, ³⁴ ò era ò suare kū ó dakūnao, áni dō sà kū gu'asirigwarinome ó ũro, náanidenome ó ũ, áni ó gbēndo kpáwá, óni laga tá būsū pìn.

³⁵ Kū òten póblewē bote n asasano gūn, n baadi a ogoōnōn è a pò gūn. Kū ò n ogoōn è le, vīna n kū n pínki kū n deo. ³⁶ Akū n de piñne: Á ye mà gō né sarin yá? Yusufu kunlo, Simeon kunlo, akū á ye à Biliaminu síma do yá? Yā sīnda pínki ten bomene vānime. ³⁷ Akū Rubeni pì a dene: Tó mádi su káaonnero, n ma négōgbē plano dede. N a kpáma, mani su káaonne. ³⁸ Akū Yakubu pì: Ma né ni gé kááoro, zaakū a vīni dadokōnōde gā, akū à gō ado. Ma zī kù. Tó yāke a lè tá kū áten o gūn, ani tó mà tá miran kū posiraome.

Yusufu vīnino era ò gena Misila kū Biliaminuo

43 Nà pāsī kù Kanaano būsun. ² Kū ò póblewē kū ò bōo Misila blè ò làka, n de piñne: Á era à gé póblewē lú fīti do. ³ Akū Yuda pìne: Gōgbē pìi òwere sāsāmmē à pì, tó ó dakūna kú kūoro, óni wé sikōlero. ⁴ Tó ini we ó dakūna gé kūoo, óni gé ò póblewē lūnnē. ⁵ Tó rīdi we sōro, óni géro, zaakū gbē pìi òwere, tó ó dakūna kú kūoro, óni wé sikōlero. ⁶ Akū Isaraila pì: Bó yā mé à tò a wari dōma, kū a ò gbē piñne á dakūna vīi? ⁷ Ò wēa ò pì: Àkū mé à yā gbēkawá kū ó bedeno yāo à pì: Á de kun ari tera yá? Á dakūna vī yá? Yā bireno musun o wea. Ó dō yā ani pì ò su kū ó dakūnaon yá? ⁸ Akū Yuda pì a dene: N tó né pì gé kūmao. Óni fute ò gé gōnōme, de ókōnō kū mōkōnwo kū ó nēno òsun gagaro yāi, ónigō kun aafia. ⁹ Á gō ma yā ũme. Ma a zīda wēndii díte a pò gēne ũ. Tó mádi su káaonne aafiaro, ma gō n taaride ũme. ¹⁰ Tó ódi sika ke yāro, de o ge kū gēn pladeo o su. ¹¹ Akū n de piñne: Tó leme, à yā díkina ke. Á ó

bùsu pɔ́ manano séte à ká á asasano gūn à gé à gōgbē pì gba. À lí'ò eze sé fítì kù zó'io fítì kù do póno kù lí'ò gbì nnannao kù gòrɔɔo kù sio. ¹²À gé kù ɔgo leu pla à ɔgo kù ò dààre á asasano gūn eraíne. Ke ò sàten yá, á dōro. ¹³À á dakūna sé à era à gé gōgbē pì kīnaa. ¹⁴Luda Gbānasīndapinkide tó gbē pì á wēnda gwa à á gbēndo kù Biliaminuo gbare ò su kááo. Makù sō, tó Luda ma nēno sīmame, à siman gwe.

¹⁵Ò pɔ́ kù oni gé ò a gba pino sète kù ɔgo leu pla kù Biliaminuo ò fùte ò gē Misila, akù ò gē Yusufu kīnaa. ¹⁶Kù Yusufu Biliaminu è n tē, à pì a begwariine: Ñ gé kù gbē bireno ma bea. Ñ nòbo de n keke, zaakù gbē pino ni pɔ́ ble kù-mao fānantērame. ¹⁷Begwarii pì yā kù Yusufu dānee kē à gē kūnwo a bea. ¹⁸Kù òten gé kūnwo Yusufu bea le, vīna n kù ò pì: ɔgo kù ò dà ó asasano gūn yā mé à tò òten su kūoo la. Ò ye ò létewá ò gbāna mowere ò ó kùkù zòno ũ ò ó zaakin sètème. ¹⁹Kù ò kà Yusufu be kpélelea, ò nà a begwarii pii ò pì: ²⁰Mare, n yā nna! O su ò pɔ́blewé lú la yā káaku. ²¹Kù o ka gu kù óni in, o ó asasano pòro, akù ó baadi a ɔgo lè a asasa lén papana. Akù o su kù ɔgo pii ò ó. ²²O su kù ɔgo pānde de ò pɔ́ble pānde lúo. Ó dō gbē kù à ɔgo pii dà ó asasano gūnlo. ²³Begwarii pii pì: Àsun damu kero, àsun vīna kero. Á Luda, á de Luda mé à ɔgo pii dààre á asasano gūn. Á ɔgo ma ki lè. Akù à Simeo bōríne. ²⁴Begwarii pii gē kūnwo Yusufu onn, à í kpām̃ma ò zú oo, akù à sēe kpà n zaakinna. ²⁵Akù ò pɔ́ kù oni Yusufu gba pì yā kēke ari àgō gé su fānantē, zaakù ò mà oni pɔ́ ble a beame.

²⁶Kù Yusufu sù be, ò a gbà pɔ́ kù ò sùoo pino ò wùte zíte a are. ²⁷À n aafiaa gbēka, akù à pì: Á de zikūna kù a a yā òo pì gbāna yá? À kù kù wēndiio yá? ²⁸Ò wēa ò pì: Ó de n zòbleri gbāna à kun ari tera. Akù ò kùtene ò are pēte zíte. ²⁹Yusufu wé sè à a dakūna dadokōnde

Biliaminu gwà à pì: Á dakūna kù a a yā òmene piin dí yá? Akù à pì Biliaminune: Luda arubarika dangu. ³⁰Kù à a dakūna gwà, a pɔ́ kē nna zōkō à ye à ɔo dɔ, akù à gē kpénen likalika à ɔo dō gwe. ³¹Kù à ānn pìpi, akù à bò à a zīda kù à pì ò su kù pɔ́bleo.

³²Ò pɔ́ble dītene ado, n pɔ́ sō adona, Misila kù ò kù kāaono pɔ́ adona dɔ, zaakù Misilano dī pɔ́ ble kù Eberunoro òdi kakara kūnwororo. ³³Ò n vùtevute a are n sárakea, zaa dauduua ari n gbē kpedeá, akù ò lè àte ò kō gwàgwa. ³⁴Akù ò pɔ́ble kù à kù Yusufu are kpàatetēfne. Biliaminu pɔ́ zōkō de gbē kparano póla leu ɔɔoro. Akù ò pɔ́ blè ò í mī kù Yusufuo ari ò kà.

Andurufu toko dana asasan

44 Yusufu pì a begwariine: Ñ pɔ́blewé káka gbē pino òne n asasano pa lákù oni fō ò sé nà. Ñ baadi ɔgo dane a asasa lén ²n ma andurufu toko sé n da n dakūna asasan kù a pɔ́blewé ɔgo. Akù à kē lákù Yusufu òne nà. ³Kù gu dō gōno, ò n gbāre kù n zaakinno. ⁴Ari ògō gé ká zā, akù Yusufu pì a begwariine: Ñ fute n pētēnyī. Tó n n lè, n n la n pi bó yā mé à tò ò fīnaa bōmene kù a vānio a mana gēne ũu? ⁵Bó yā mé à tò ò ma toko kù madì í mio mà māsō keoo sē kpānii? Ñ oíne kù ò yā vāni kē.

⁶Kù à n lè, à yā pii ónne, ⁷akù ò wēa ò pì: Mare, à kē dera n ò lēe? Kúku! Ókōno n zòblerino, odi yā bire taka kero. ⁸ɔgo kù o lè yā ó asasano lè gūn, ódi era o suonne bona zaa Kanaaroo? Óni fō ò andurufu ke wura sé kpāni n dikiri bea yá? ⁹Mare, ó gbē kù n lè a kīnaa, ade gā, ó pínki óni gō n zòno ũ. ¹⁰À pì: Tò, à kē lákù a ò nà. Gbē kù ò lè a kīnaa ni gō ma zò ũme, á gbē kparano ni gō taari sari. ¹¹Akù n baadi a asasa kipa à pòro gōno. ¹²Akù begwarii pì n asasano gwàgwa. À n n vīni póa ari à gē à kào n dakūna

póa, akū à toko pìi lè Biliaminu pó gūn. ¹³ Ò ní utano gà ò kēkē, akū ní baadi a aso yì a zaakine ò era ò gē wēte gūn. ¹⁴ Kū Yuda kū a gbēno kà Yusufu bea, ò a lè gwe, akū ò kùte a are zīte. ¹⁵ À pìinne: Býyāin a kè lee? Á dō kū ma taka dī māsō keroo? ¹⁶ Yuda wēa à pì: Dikiri, óni pinne deramee? Á yāke ona vīro. Óni ke dera ò ó zida bo yānn? Luda mé à bò ó taaria. Dikiri, o gō n zōno ū dí, ókōno kū gbē kū ò toko pìi lè a kīnaao. ¹⁷ Akū Yusufu pì: Kai! Mani fō mà abire kero. Gbē kū ò toko pìi lèa mé ani gō ma zō ū, á gbē kparano áni era à tá á de kīnaa aafia.

Yuda wēkena Yusufua Biliaminune

¹⁸ Akū Yuda nài à pì: N yā nna dikiri! Ñ tó makū n zōbleri mà yā onne. Ñsun pō fēmairo dikiri, zaakū ní sára kū Firi'aunaome. ¹⁹ Dikiri, n ó lá yā tó ó de vī ke dakūna. ²⁰ Akū o pì ó de zī kù, akūsō ò dakūna kun dō, ó de a i a zīkūnaa gūmme. Né pìi vīni dadokōno de gā, akū mé à gō ado, akū ó de pì yei manamana. ²¹ N ò ókōno n zōblerino ò a sé ò su kīaonne de ñ wé siale. ²² Dikiri, o pinne né pì ni fō à a de tóro. Tó à a tò, de pì ni game. ²³ Akū n pìwere, tó ódi su kū ó dakūna pīoro, óni wé sikōlero. ²⁴ Kū o ta ó de kīnaa, o n yā òne. ²⁵ Akū ó de pìi pì ò era ò gé pōblewe lú fīti dō. ²⁶ O pì, tó adi ke ó dakūna kú kūoo baasiro, óni fō ò géro, zaakū tó à kú kūoro, óni wé sikōlero. ²⁷ Akū ó de pìwere, ó dō kū a nāno né i mēn pla. ²⁸ Kū a do bò a bea, adi a e doro ari gbāra. À pì nōno pāsī mé à a sò. ²⁹ À pì tó o né bire siawa, akū yā vāni a lè, lākū a zī kù nà, óni tó à tá miran kū pōsiraome. ³⁰ Tera sà, tó ma ta ma de kīnaa, akū a né pì kú kūoro, ani game, zaakū a pō kúame. ³¹ Tó ó de dí né pì e ó tēro, ani tá miran a zīkūnaa gūn kū pōsiraome. ³² Ma a zīda kpà ma dea né pìi gēne ūme, ma pì tó mádi sune kīaoro, mani gō a taaride ū ari ma wēndi lén. ³³ Dikiri, n yā nna! Ñ tó mà gō n zō

ū né pìi gēne ū de à tá kū a vīnino. ³⁴ Tó adi ke kū né pīoro, mani fō mà tá ma de kīnaaro. Ñsun tó mà yā vāni kū ani ma de le ero.

Yusufu zīda babana a vīnino

45 Yusufu dí fō à a zīda kū a iba kū ò kú gwenō are doro, akū à pūtā à pì: Ákōno kū á kú lano, à bōte á pínki! Kū gbēke kú gwe doro, akū à a zīda bàba a vīnino sà. ² Àten sō dō gbānagbāna ari Misilano mà, akū Firi'auna bedeno a baaru ma. ³ Akū à pì a gbē pīno: Yusufume ma ū. Ma de kun ari tera yá? Akū swēe kēngu, odi fō ò wēaro. ⁴ Akū Yusufu pīinne: Á namai. Kū ò nài, akū à pì: Makūme á dakūna Yusufu kū a yia ò sù kīao Misila la ū. ⁵ Tera sà àsun tó á nèsee yakaro. Àsun pō fē ma yiana yā musuro, zaakū gbēno surabana yāin Luda ma zī á are la. ⁶ Nà kana būsun la wē pladen dí. Oni bú baro oni pó kēro ari wē sōoro. ⁷ Luda tò ma doáre are de ó buri bo aafia andunia gūn, mà á sura ba manamana. ⁸ Adi ke ákōno mé a ma zī laro, Ludame. À ma dite Firi'auna lé-dammari ū, a begwari ū, Misila gu sīnda pínki gbē zōkō ū. ⁹ À ke likalika à gé ó de kīnaa à one a né Yusufu pì Luda a dite Misila būsū gbānade ū. À su ma kīnaa la gōno. ¹⁰ Ágō kú kūmao kāni à vute Gosē būsun kū a nēno kū a daikoreno kū a sāno kū a blēno kū a zūno kū pó kū à vīno pínki. ¹¹ Mani a gwa la, zaakū nà nigō kun ari wē sōoro dōme. Tó lenlo, akū kū a bedeno kū pó kū à vīno ni kakate pínki. ¹² Ákōno kū Biliaminuo, a è kū wéō kū makū Yusufu makū mé maten yā oāre. ¹³ À bèere kū má vī Misila la yā o ma dene kū pó kū a èo pínki. À gé à su kīao la likalika. ¹⁴ À vī à lòko a dakūna Biliaminu wakaaa à sō dō, akū Biliaminu mlēa à sō dō se. ¹⁵ Akū à lé pēpe a vīnino ní pínki kū sōdō. Abire gbera a vīnino yā ò kīao. ¹⁶ Kū Yusufu vīnino suna baaru kà Firi'auna bea, à kēne nna kū a ibano.

¹⁷ Akū à pì Yusufune: Ñ o n vīninɔne ò ní aso yī ní zaakinɔne ò fute ò gé Kanaa, ¹⁸ ò ní de sé kù n bedeno ò su kúnwo ma kīnaa la. Mani Misila būsū gu mana kpámma ògō nna ma. ¹⁹ Ñ onne dō ò Misila zūgonɔ sé ní né ffitinɔ kù ní nɔgbēnɔ yāi, ò ní de sé ò su kāao. ²⁰ Òsun laasun lé pó kù oni tó gwencaro, zaakū Misila gu mana ní gō ní pó ũme.

²¹ Akū Isaraila né pino kè le. Yusufu zūgonɔ kpámma lākū Firi'auna ò nà. À zé zānaa kēñne dō. ²² À ní gbá uta zōkōnɔ ní pínki, akū à Biliaminu gbà andurufu wɔ mèn wàa dō kpé basɔɔro kù uta zōkōnɔ mèn sɔɔro. ²³ À Misila pó mananɔ kpàzā a dene zaaki aso kuri kù póblewɛo kù póbleo zaaki aso kuri a de zé zāna ũ. ²⁴ Kū à ní gbàre à pì: Àsun fiti ke zénlo! Akū ò tà.

²⁵ Ò bò Misila, akū ò kà Kanaano būsūn ní de Yakubu kīnaa. ²⁶ Ò pìne: Yusufu kú wëndiio ari tera, àkūme Misila būsū gbē zōkō ũ. Akū Yakubu kè sàii, adi síro. ²⁷ Akū ò yā kù Yusufu onne òne pínki. Kù Isaraila zūgo kù Yusufu gbàre à a séno è, akū a laasun kè dō sà, ²⁸ akū à pì: Adikīna m̀! Ma né Yusufu kú kù wëndiio ari tera. Mani gé mà wé siale de má kpé mà ga.

Yakubu tana Misila kù a nénɔ

46 Isaraila dà zén kù pó kù a vīnɔ pínki. Kù à kà Beseba, à sa ò a de Isaaku Luda. ² Akū Luda bò à sùà wégupu'ena gūn gwāani à pì: Yakubu! Yakubu! À wèa à pì: Makū di! ³ Akū à pì: Makūme Luda ũ n de Luda. Ñsun Misila gena damu kero, zaakū gwen mani n buri karan manamana. ⁴ Mani gé kúnwo Misila mà era mà su kù n burinɔ. Yusufu gbàdan ìni gan.

⁵ Akū Yakubu fùte Beseba. A nénɔ a dà zūgo kù Firi'auna gbàre ò a séno gūn kù ní nénɔ kù ní nanɔnɔ. ⁶ Ò ní pókādenɔ kù aruzeke kù ò lè Kanaano būsūnnɔ sète ò tào Misila. ⁷ Yakubu tà gwe kù a négōgbēnɔ kù a nénɔgbēnɔ kù a daikorenɔ ní

pínki. ⁸ Isaraila kù ò tà Misilano tónɔn dí, Yakubu kù a burinɔ:

Yakubu daudu Rubeni. ⁹ Rubeni négōgbēnɔ Anɔku, Palu, Ezerɔnu kù Kaamio. ¹⁰ Simeɔ négōgbēnɔ Yemueli, Yami, Oada, Yakī, Zoa kù Sauluo kù à a ò kù Kanaa nɔgbēo. ¹¹ Levi négōgbēnɔ Gesɔmu, Koa kù Merario. ¹² Yuda négōgbēnɔ Ee, Ona, Sela, Perezi kù Zerao, ama Ee kù Onao gà Kanaame. Perezi négōgbēnɔ Ezerɔnu kù Amuluo. ¹³ Isaka négōgbēnɔ Tola, Pua, Yasubu kù Simironuo. ¹⁴ Zebulun négōgbēnɔ Seredi, Eloni kù Yalēlio. ¹⁵ Négōgbē kù Lea ní í kù Yakubuo Mesopotamianɔn gwe. Àkū mé à a nénɔgbē Dina ò dō. Ñ buri pino ní pínki gbēnɔn baraakuri awee'aakōme.

¹⁶ Gada négōgbēnɔ Zefō, Agi, Suni, Ezebō, Eri, Arodi kù Arelío. ¹⁷ Asa négōgbēnɔ Imina, Isiva, Isivi, Beria kù ní dāre Serao. Beria négōgbēnɔ Eberu kù Malakielio. ¹⁸ Labā mé à Zilipa kpà Leaa. Buri kù Zilipa kè kù Yakubuo gwe. Ò gbēnɔn gēro aweedome.

¹⁹ Yakubu nanɔ Rahila négōgbēnɔ Yusufu kù Biliaminuo. ²⁰ Yusufu Manase kù Eflaimuo ò Misila kù a nanɔ Asena, Eliɔpoli sa'ori Potifera néo. ²¹ Biliaminu négōgbēnɔ Bela, Beke, Asabeli, Gera, Naama, Ehi, Rosu, Mupimu, Upimu kù Adao. ²² Buri kù Rahila kè kù Yakubuo gwe. Ò gbēnɔn gēro donsarime.

²³ Dā négōgbē Usimu. ²⁴ Nafatali négōgbēnɔ Yaziel, Guni, Yeze kù Silemuo. ²⁵ Labā mé à Bila kpà Rahilaa. Buri kù Bila kè kù Yakubuo gwe. Ò gbēnɔn supplame.

²⁶ Yakubu buri kù ò tà kúnwo Misilano gwe. Ò gbēnɔn baaakō aweesudome a né nɔnɔ baasi. ²⁷ Kù Yusufu né ò Misila gbēnɔn pla, akū Yakubu buri kù ò tà gwenɔ kè gbēnɔn baaakō akuri.

²⁸ Yakubu Yuda zì à done are Yusufu kīnaa de à Gosē būsū zé mɔne. Kù ò kà

gwe, ²⁹akū Yusufu gɛ̀ a sɔ̃gon à gɛ̀e da a dele gwe. Kū à a lè, à mɛ̀a à ɔ̃ dɔ̀ à gù kè. ³⁰Akū Isaraila pì Yusufune: Lákū ma wé sinle nà ma è n kú wɛ̀ndiio, ga ni fɔ̀ à ma sé sà.

³¹Yusufu pì a vɛ̀ninɔ̃ne kū a de bedeno: Mani gé mà o Firi'aunane ma vɛ̀nino kū ma de bede kū ò kú Kanaano bɛ̀sunno sù ma kinaa. ³²Mani one kú sādārinɔ̃me á ũ, á pókādenɔ̃ vī, akū a su kū á sāno kū á blèno kū á zùno kū pókū á vīno pínki. ³³Tó Firi'auna á sísí, akū à á lá bók zín adì ke, ³⁴à one à pì á pókādedeno ũ zaa á kefennakegɔ̃ɔ̃ ari kū a gbārao lán á dizino bà. Tó a òne le, áni le à vute Gosē bɛ̀sun, zaakū Misilano dì kakara kū sādārinɔ̃ro.

Isarailano vutena Misila

47 Yusufu gɛ̀e à yā ò Firi'aunane à pì: Ma vɛ̀nino bò Kanaano bɛ̀sun kū n sāno kū n blèno kū n zùno kū pókū ò vīno pínki, ò sù Gosē bɛ̀sun. ²Akū à a vɛ̀nino sè gbēnɔ̃n sɔ̃ɔ̃ro à n mók Firi'aunane. ³Firi'auna n lá à pì: Bók zín adì kɛɛ? Ò wèa ò pì: Ókōno n zòblerino, sādārinɔ̃n ó ũ lán ó dizino bà. ⁴Akū ò pì: O su vute bɛ̀sun la gɔ̃ɔ̃ plame, zaakū nà kú Kanaano bɛ̀sun manamana, sè kun kū ó sāno blero. Ókōno n zòblerino, n ó gba zé ò vute Gosē bɛ̀sun. ⁵Akū Firi'auna pì Yusufune: Lákū n de kū n vɛ̀nino sù n kinaa nà, ⁶n n kátè Misila gu manan. Ò vute Gosē bɛ̀sun. Tó laakaridenɔ̃n kú n té, n ma póno naíne n ũ.

⁷Akū Yusufu a de Yakubu sè à gɛ̀e à mò Firi'aunane. Akū Yakubu sa mana òne. ⁸Firi'auna a là à pì: N ka wɛ̀n gbaa? ⁹À wèa à pì: Ma kunna andunia gūn wè basuddo akuriden dí. Ma wè dí ká ma dizino pók ũro, akū à yā'ummana vī. ¹⁰À sa mana ò Firi'aunane dɔ̃, akū à bò a kinaa.

¹¹Yusufu a de kū a vɛ̀nino kátè Misila bɛ̀su gu manan à n gbá bɛ̀su kū Ramese de a wéra ũ lákū Firi'auna ò nà. ¹²Yusufu

pókblewe kpà a dea kū a vɛ̀nino kū a de bedeno n pínki ɔ̃n kū ɔ̃nnwo n dasi lén.

Nà gbānakūnaa

¹³Nàa kè gbāna, pókblewe kú gukearo. Misilano kū Kanaano gbāna làka. ¹⁴Òten pókblewe lú, akū Yusufu ɔ̃ɔ̃o kū à kú Misila kū Kanaano sì pínki à tào Firi'auna bea. ¹⁵Kū Misilano kū Kanaano ɔ̃ɔ̃o làka, Misilano sù Yusufu kinaa n pínki ò pì: ɔ̃ɔ̃o kun doro. N ó gba pókblewe. Nsun tó ò ga n wáaro. ¹⁶Yusufu pì: Lákū ɔ̃ɔ̃o kunlo nà, à su kū á pókādenɔ̃, mani pókblewe kpááwa a musu. ¹⁷Akū ò sù Yusufune kū pókādenɔ̃, akū à pókblewe kpámma sōno kū sāno kū blèno kū zùno kū zaakino musu. Wè birea à pókblewe kpámma n pókādenɔ̃ musume.

¹⁸Kū wè bire gɛ̀tɛ, akū ò sù a kinaa a wè làa ò pì: Dikiri, óni fɔ̀ ò yāke utennero. ɔ̃ɔ̃o làka, akū ó pókādenɔ̃ gè n pók ũ. Pókɛ dí gɔ̀ ò kpámmaro, ókōno kū ó burano baasiro. ¹⁹Nsun tó ò ga n wára kū ó burano. N ó lú kū ó burano n fina bo kū pókbleweo ò gɔ̀ Firi'auna zòno ũ, ókōno kū ó burano. N ó gba pókblewe de òsun garo ògɔ̀ kun, akūsɔ̃ de ó burano sún gɔ̀ tàraga ũro. ²⁰Akū Yusufu Misila burano lù Firi'aunane pínki, zaakū Misilano baadi a bura yia, kū nà n kú gbāna yāi, akū bɛ̀suu gɔ̀ Firi'auna pók ũ. ²¹Yusufu Misilano sì zòno ũ n pínki zaa n bɛ̀su lén la gena a lé dire. ²²Ama adi sa'orino burano lúro, zaakū Firi'auna dítè àgɔ̀ pókblewe kpámma gɔ̃ɔ̃o sinda pínki. Lákū ò kú kū pókblewe kū Firi'auna dì kpámmao nà, odi n burano yíaro.

²³Akū Yusufu pì gbēnɔ̃ne: Ma á lú kū á burano sà, a gɔ̀ Firi'auna pók ũ. Pókblewen dí. À gé à tɔ̃. ²⁴Pókɛgɔ̃ɔ̃o àgɔ̀ a leu sɔ̃ɔ̃rode kpá Firi'aunaa, a kpara ni gɔ̀are pówe ũ kū pókbleo. Àgɔ̀ abire ble kū á néno kū á bedeno á pínki. ²⁵Akū ò pì: N ó sura bà. N tó ò n pónna le dikiri, ò gɔ̀ Firi'auna zòno ũ. ²⁶Akū Yusufu yā dítè Misila à pì, burapo leu sɔ̃ɔ̃rode nigɔ̀ de Firi'auna pók ũ.

Yā pì kun ari kũ a gbārao. Sa'orino bũsu mé adi gō Firi'auna pō ũro ado.

Yakubu wékena zā

²⁷ Isarailanɔn kú Gosē bũsun zaa Misila. Ō nĩ zida zĩte vĩ gwe, akũ ò né ì ò kàra manamana. ²⁸ Yakubu kè wě gēro aweepla Misila, a wě pínkipinki basupla aweesupplame. ²⁹ Kũ à kà gana, à a né Yusufu sisi, akũ à pine: N yā nna! Tó ma n ponna lè, ò n ɔ da ma gbáda gbáru ò gbēke kũ náanio yā kemene. Ñsun ò ma vĩ Misilaro. ³⁰ Tó ma ka ma dizinɔla, ò ma sé ò bo kũmao Misila la ò ma vĩ ma dizi pínɔ miran. Akũ Yusufu pine: Mani yā kũ ò kenne. ³¹ Akũ Yakubu pì: Ñ la damene. Kũ à la dāne, akũ Yakubu gbāna lè a gòoa à donyĩ kè.

Yakubu Eflaimu kũ Manaseo diten a zida néno ũ

48 Goro pla gbera ò ò Yusufune a de ten gyā ke, akũ à a né gbēnɔn planɔ Manase kũ Eflaimuo sète à gēe kũnwo. ² Kũ ò ò Yakubune a né Yusufu sù a gwa, à kokari kè à fūte à vūte a gádo musu. ³ À pì Yusufune: Luda Gbānasīn-dapinkide bò à sùma zaa Luzu, Kanaano bũsun, à arubarikaa dāmagu ⁴ à pīmene áni tó mà né i manamana, áni ma kara mà gō burinɔ dizi ũ áni bũsuu pì kpá ma burinɔa ma gbera nĩ pō ũ ari goro sinda pínki. ⁵ Tera sà né gbēnɔn pla kũ ò nĩ í Misila ari mǎgō su ò kīnaano ma pónome. Eflaimu kũ Manaseo gō ma néno ũ lākũ Rubeni kũ Simeɔo de nà. ⁶ Né kũ òni nĩ ò gberano mé onigō de ò pō ũ, oni nĩ túbí ble nĩ vīnino kīnaa. ⁷ Zaakũ kũ maten su kũ Mesopotamiao, ò da Rahila gà zén Eflata kũ òdi pì tera Betilihamu léi zaa Kanaano bũsun, akũ ma a vī zén gwe.

⁸ Akũ Isaraila Yusufu néno gwà à pì: Dínɔn gwee? ⁹ À pì a dene: Né kũ Luda ma gba lanɔn gwe. Akũ Isaraila pì: Ñ mó kũnwo ma kīnaa mà sa'ole kéne. ¹⁰ Zikũna Isaraila wé bũsa àten gu e ma-

naro, akũ Yusufu nài kũ né pínɔ. Isaraila lé pèpèmma à nĩ kpá a kũla, ¹¹ akũ à pì Yusufune: Mádi da yā mà wé sinle doro, akũ Luda tò ma ò e kũ ò néno dɔ. ¹² Yusufu nĩ gó a de gbála, akũ à kùtene à a are pète. ¹³ Akũ Yusufu a néno kũ nĩ pla nĩ pínki. À Eflaimu kũ kũ ɔplao Yakubu ɔze kpa, akũ à Manase kũ ɔze kpa Yakubu ɔpla kpa, akũ à nài kũ né pínɔ. ¹⁴ Akũ Yakubu a ɔ pākōla à a ɔpla nà Eflaimu kũ à de dakũna ũ mīia, à a ɔze nà Manase kũ à de daudu ũ mīia. ¹⁵ Akũ à sa'ole kè Yusufune à pì:

Luda kũ ma dizinɔ Ibrahimĩ kũ Isaakuo tǎa ò kǎao, Luda kũ à dòmene are ma kunnaa gūn ari kũ a gbārao, ¹⁶ a Malaika kũ à ma bo a vānin pínki à arubarika da né díkīnanɔgu, à tó ògō nĩ sisi ma tǎa, kũ ma dizinɔ Ibrahimĩ kũ Isaakuo tǎo, à tó ògō kō manamana andunia gūn.

¹⁷ Kũ Yusufu è a de a ɔpla nà Eflaimu mīia, adi kene nnaro. À a de ɔ kũ de à go Eflaimu mīia à na Manase pǎa ¹⁸ à pì: Lenlo Baa, gbē díkīna mé à daudu ũ. Ñ ò ɔpla na a mīia. ¹⁹ Akũ a de gĩ à pì: Má dǎ ma né, má dǎ. Àpì sǎ ani gō buri ũ, anigō zǎkǎ, ama a dakũna zǎkǎ nigō deala, a buri nigō dasi. ²⁰ Zĩ kũa à sa'ole kéne à pì:

Isarailano ò sa mana okōne kũ á tǎo oni pì Luda tó ò gō lán Eflaimu kũ Manaseo bā.

Leme à Eflaimu dò Manasene are le.

²¹ Akũ Isaraila pì Yusufune: Ma ka gana, ama Luda nigō kũ kǎáo, ani era à tá kǎáo á dizinɔ bũsun. ²² Sekemu bũsu mana kũ ma sì Amɔrinɔa kũ ma fēnedao kũ ma sáo, ma ò gba, mǎkōn kũ nĩ de ò vīninɔla.

Yakubu sa'olekena a néno

49 Yakubu a néno sisi, akũ à pì: À kō kakara mà yā kũ ani á le ziakepezi óare.

²À kō kakara ma nēno à sã kpá,
à á de Isaraila yā ma.

³Rubeni ma daudu ma gbāna,
ma kana gō léi né káaku,
n bèrè deñla kù n gbānao.

⁴Ŋ pāsī lán ísō bà,
ama ìnigō deñlaro,
zaakū n didi n de gádoa,
n wute kù ma nɔnɔ dokeo.

⁵Simeon kù Levio mé ò kō gbēno ũ,
ò pāsī kù fēnedao.

⁶Ma lé kù n kakaranaa gūnlo,
ma baka kù n yāgōgōnaa gūnlo,
zaakū ò gbēno dèdè pɔfē gūn,
ò zù gbátino zòzò lākū ò yei nà.

⁷Luda láari boñma n pɔfē zōkō yāi,
à lé kéñne n pāsike yāi.

Mani n kēkōa Yakubu burino té,
mani n burino fākōa Isarailano gūn.

⁸Yuda, n gbēno ni n tó kpá.
Ŋni n ibereno kù n wakaaa,
n de nēno ni kútenne.

⁹Yuda de lán mūsu bà,
ma né pìi dì su kù tofekao
àdì gáte àdì wúte a tòn.
Dí mé ani fō à a futee?

¹⁰Kpata ni go Yudalaro,
a burino mé onigō gò kūna
ari Silo gé su,
buri sinda pínki ni mì natene.

¹¹Ani a zaaki dō geepi lífa,
ani a zaakine yí geepi lí manaa.
Sèwē nigō dime

ani a pókasano pípí,
ani a uta pípí kù geepi'io.

¹²Sèwē ni a wé tēra kù,
vī ni a saka pura kù.

¹³Zebuluni nigō kù ísira sare,
a bùsu nigō de gó'iteno bàdōki ũ.
A bùsu lé ni ze Sidō.

¹⁴Isaka de lán zaaki gbāna
kù à wutena aso mèn pla dagura bà.

¹⁵Tó a burino è n kámmaboki mana,
akūsō n bùsu pì vutena nna,
oni nate asosenaane ò zòzò ke.

¹⁶Dā ni a gbēno bo yān

Isaraila burino doke ũ.

¹⁷Dā nigō de lán mlē kù à kú zé sare bà,
lán pitiko kù à kú zéwewe gūn bà.

Àdi sō lé a gbáa,
de gbē kù à di a musu léte a kpedangara.

¹⁸Dikiri, madì wé dō n surabanaai.

¹⁹Gada sō, zikarino ni siñgu,
ama oni léte n kpedenɔa.

²⁰Asa póblewe nigō nísí vī,
póble kù a blena nna kínanɔnɔn ani kpá.

²¹Nafatali de lán gbētē lí
kù àdi gā manano bo bà.

²²Yusufu de lán lí né'iri
kù à kú ísēboki sare bà,
a gāno dì poro à da gbila.

²³Kazurino ni ibere séo,
ò péa kù kàao.

²⁴Anigō a sá kūna yīgānaa sari

Yakubu Luda gbānade gāi,
a ɔ gbāna nigō wāna
Isarailano Gbēsi kù àdi done are yāi.

²⁵N de Luda pì ni kpányī,
Gbānasīndapinkide pì ni arubarika
dangu

kù legū'i kù àdi bo musuo,
kù arubarika kù à katena zíte gbáruo,
de n nɔnɔ kù n pónɔ gō de nérandeno ũ.

²⁶Sa'ole kù n de kēnne
de ma dizino póla,
à zōkō de kpi zínola.

Luda tó arubarika díno gō Yusufu mīia,
gbē kù ò òte adona a gbēno té musu.

²⁷Biliaminu de lán lewanna pāsī bà,
àdi léte gbēnoa konko,
àdi n pónɔ kpàate okosi.

²⁸Isaraila buri mèn kuri awēplanɔn gwe
n pínki. Sa'ole kù n de kēnnen gwe baadi
kù a pòo.

Yakubu gana kù a vīnaao

²⁹Akū à pīñne: Tó ma andunia tò,
à ma vī ma dizino gbēwēe kù à kú
Iti buri Eflonu bura gūn. ³⁰Gbēwēe pì
kù Makpelame, Mamare ifāboki kpa
Kanaano bùsun, bura kù Ibrahim lù Iti buri
Eflonua gēviki ũ. ³¹Gwen ò Ibrahim kù

a nanɔ Sarao vɛn. Gwen ò Isaaku kũ a nanɔ Rebekao vɛn. Gwen ma Lea vɛn. ³² Ò bura pì kũ a gbɛwɛɛɛoo lù Itinɔame. ³³ Kũ Yakubu lé dɛtɛ a nɛnɔnɛ à làka, à èra à wùtɛ, akũ à gà.

50 Yusufu kùsi a dea à ɔɔ dɔ a musu à lé pɛpɛa. ² Akũ à ò a zíkɛri eze-denɔnɛ ò eze kũ àdi tó gɛ vāro māmā a de gɛɛa. Akũ ò māmā Isaraila gɛɛa ³ ari gɔɔɔ bupla de àsun yagi kero yāi, zaakũ len Misilano dɛ kɛ lɛ, akũ ò a gɛ ɔɔ dɔ gɔɔ baaakɔ akuri. ⁴ Kũ ò a gɛ ɔɔ dɔ ò làka, Yusufu pì Firi'auna ondenɔnɛ: Á yā nna! Tó ma á pɔnna lè, à omene Firi'aunane à pì: ⁵ Kũ ma de ten ga, à tò ma la dàne à pì mà a vī mira kũ à kèke a zīda pɔ ũ Kanaano bùsun. Ñ ma gba zé mà gé mà a de vī sà, mani era mà su. ⁶ Akũ Firi'auna pìne: Ñ gé ñ n de vī, zaakũ à tò n la dàare.

⁷ Kũ Yusufu ten gé a de vī, Firi'auna ibano kũ a bɛ gbɛ zɔkɔnɔ kũ Misila bùsu gbānadeno gɛɛ kāao n pínki. ⁸ Yusufu bedeno kũ a vɛnino kũ a de bedeno gɛɛ kāao n pínki dɔ. Ñ né fítino kũ n sāno kũ n blèno kũ n zùno mé ò gɔ Gosɛ bùsun ñtɛnɛ. ⁹ Sɔgonɔ kũ sɔdeno gɛɛ kāao dɔ. Gbɛ kũ ò gɛɛ zenɛɛ pìnɔn dasi manamana. ¹⁰ Kũ ò kà Atada pówegbɛkia Yoda bara, gwen ò wiki gbāna lèn ari, ò gɛ ɔɔ dɔ manamana, akũ Yusufu a de wɛnda kè ari gɔɔɔ suppla. ¹¹ Kũ Kanaano bùsudenɔ è lākũ òten gɛ kɛ nà Atada pówegbɛkia, akũ ò pì: Misilano gɛkenā zɔkɔn dɛ. Abire yāi ò tɔ kpā Yoda bara gu pìne Abeli Misila.

¹² Len Yakubu nɛno kè lɛ lākũ à òrɛnɛ nà. ¹³ Ò a gɛɛ sɛ ò gɛɛo Kanaano bù-

sun, akũ ò a vī Makpela bura gbɛwɛɛ kũ Ibrahī lù Iti buri Eflonua mira ũ gūn Mamare ifāboki kpa. ¹⁴ Kũ Yusufu a de vī à làka, à èra à tà Misila kũ a vɛnino kũ gbɛ kũ ò gɛɛ zenɛ a de gɛ vīno n pínki.

Yusufu náanikpana a vɛnino

¹⁵ Kũ Yusufu vɛnino è n de gà, akũ ò pì: Tó Yusufu ibereɛ sɛ kūoo, akũ à ye à a vāni kũ o kɛnɛ pínki fina bowere sɔ bi?

¹⁶ Akũ ò légbāzā kɛnɛ ò pì: De n de kpé à ga à pì ¹⁷ ò onne ñ ó taari kũ ó durunnao kɛwá, zaakũ a vānin o kɛnnɛ. N yā nna! Ñ ó taarino kɛwá. N de Luda zɔbblɛrinɔmɛ ó ũ. Kũ ò yā pì ò Yusufune, akũ à ɔɔ dɔ.

¹⁸ Akũ a vɛnino sù a kīnaa ò kùtɛ a are ò pì: N zònɔmɛ ó ũ. ¹⁹ Akũ Yusufu pìñne: Àsun vīna kero. Ludame ma ũ yá? ²⁰ Á ye à a vāni kemene yā, akũ Luda lɛtɛ a mana ũ, de à le à gbɛno sura ba dasi lán àten kɛ nà tera. ²¹ Àsun vīna kero. Mani á gwa kũ á nɛno. Akũ à náani kpānma à n laakarii kpàtɛ.

Yusufu ganaa

²² Yusufu kù Misila kũ a de bedeno ari à kà wɛ basɔɔro akuri. ²³ Á wé sɛ Eflaimu sākpenɔlɛ, akũ à wé sɛ Manase né Maki nɛnɔlɛ dɔ. ²⁴ Akũ Yusufu pì a gbɛnɔnɛ: Ma ka gana. Luda mé ani su kpáái à bo kāáo bùsu dín à gé kāáo bùsu kũ à a lé sɛ Ibrahīnɛ kũ Isaakuo kũ Yakubuoo gūn. ²⁵ Akũ Yusufu tò Isarailano la dàare à pì: Gɔɔ kũ Luda ni su kpáái, à ma wāno sɛtɛ à boo gu dín. ²⁶ Yusufu wɛ basɔɔro akuriden à gà. Akũ ò eze kũ àdi tó gɛ vāro māmā a gɛɛa ò dà àkpatii gūn Misila.

SĀARUN WOODA

Sāarun Woodan tirerun gari sun sōwɔ wooda ye Isireliba ba swii ba ka Gusunɔ sāwa. Yāku kowoba ba tumbu wooda ye sōsi. Wooda ye, ya bu sōsimɔwa gāa ni nu disi mɔ ka ni nu ñ disi mɔ. Ya maa nɛɛ, n weenɛ Isireliba ba n deere bu sere Gusunɔ susi.

Tire ten kpunaa

1. Yākunun wooda, wiru 1n di sere wiru 7.
2. Wooda ye ba yi yāku kowobun sō, wiru 8n di sere wiru 10.
3. Ye ya disi mɔ ka ye ya ñ disi mɔ, wiru 11n di sere wiru 15.
4. Toranun yākunu, wiru 16.
5. Deerasiabu ka sāarun wooda, wiru 17n di sere wiru 27.

YĀKU NI ISIRELIBA BA KOO KO

Yāku dō mwaararuginu

1 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi soka saa win kuu bekurugii tèn mi ba ra nùn sǎn di. ² U nùn sōwa u nɛɛ, a Isireliba sōwɔ a nɛɛ, ben goo ù n kī u nɛ, Yinni Gusunɔ yākuru kua, u koo kpī u kete go, ñ kun mɛ yāaru.

³ Ñ n yāku dō mwaararugira yēro u mɔ ka kete, kete ye, ya ko n sāawa kete kineru te ta ñ alebu gaa mɔ. U koo yāku te kowa nen sǎa yerun kɔnnɔwɔ, kpa u ka nɛ, Yinni Gusunɔn durom wa. ⁴ U koo win nɔma sɔndiwa kete yen wiru wɔllɔ ye nɛ Gusunɔ na wura yu ka win durum wukiri. ⁵ U koo kete ye gowa nɛ, Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ nen kuu ten kɔnnɔwɔ. Aronin bibu be ba sǎa yāku kowobu, beya ba koo yen yem sua kpa bu mu yēka bu ka yāku yee ten nɔɔ bɔka sik-erena. ⁶ Yen biru ba koo sabe te kokuwa

kpa bu ten yaa bɔtiri. ⁷ Yāku kowo bera ba koo yāku dāa yi yi kpa bu dō doke. ⁸ Dō wi sɔɔra ba koo ye kpuro doke ka yen wiru ka yen gum. ⁹ Ba koo yen bɔsɔ yānu ka yen wɔbunu kpuro teawa kpa yāku kowobu bu ye kpuro dō doke. Ya ko n sāawa yāku dō mwaararuginu nìn nubura koo nɛ, Yinni Gusunɔ dore.

¹⁰ Goo ù n maa yāku dō mwaararugiru mɔ ka yāaru, ñ kun mɛ ka boo, yāa kineru u koo go, ñ kun mɛ boo kineru te ta ñ alebu gaa mɔ. ¹¹ U koo tu sakawa yāku yerun sō yēsan nɔm geu gia Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ kpa yāku kowobu bu ten yem sua bu yēka yēka bu ka yāku yerun nɔɔ bɔka sikerena. ¹² U koo yaa ye bɔtiriwa kpa u kpēɛ yāku dō sɔɔ ka yen wiru ka yen gum sannu. ¹³ U koo yen bɔsɔ yānu ka yen wɔbunu sua u teawa, kpa yāku kowo u ye kpuro sua u dō doke, yu dō mwaara mam mam. Ya ko n sāawa yāku dō mwaararugiru tèn nubura koo nɛ, Yinni Gusunɔ dore.

¹⁴ Goo ù n yāku dō mwaararugiru mɔ ka gunɔsu, kparukona u koo ka tu ko, ñ kun mɛ totoberenu. ¹⁵ Yāku kowo u koo ka gunɔ ge na yāku yerɔ. Kpa u gen wiru bura kpa u gen yem yēka yēka yāku yee ten yēsaɔ. ¹⁶ U koo gen sansu wukiriwa kpa u gen yōru wīa u kō yāku yerun sō yari yeru gia mī ba ra torom wisi. ¹⁷ Kpa u gu bera besi yiru u kun sɔsianɛ. Yen biruwa u koo gu dō kpēɛ, kpa gu dō mwaara. Ya ko n sāawa yāku dō mwaararugiru tèn nuburu ta koo nɛ Yinni Gusunɔ dore.

Yāku ni ba kua ka dīa binnu

2 Goo ù n kī u Yinni Gusunɔ yākuru kua ka win dīa binnu, soma u koo sua, u mu burina ka gum ka sere turare ye ba ra dō doke yāku yerɔ. ² U koo ka ye dawa Aronin bibun mi be ba sǎa yāku kowobu. Ben turowa u koo som men nɔm wɔɔ teeru sɔka u doke yāku yerun wɔllɔ ka turare ye kpuro kpa u dō doke.

Yera ya koo de Gusunɔ u n yēro yaaye. Ya ko n sāawa yāku dōo mwaararugiru tēn nubura koo Yinni Gusunɔ dore. ³Som me mu tie mu ko n sāawa Aroni ka win bibugim. Mu kuawa mi dīa deeranu, domi ba ka nu Yinni Gusunɔ yākuru kua.

⁴À n Yinni Gusunɔ yākuru kuamme ka kira ni ba wōwa, kaa nu kowa ka som me ba gum yēka ñ kun me me ba ka gum burina ba ñ seeyatia doke.

⁵Bà n koo yāku te kon na ka kira ni ba sɔnwa, ba koo nu kowa ka som buu te ba burina ka gum, seeyatia sari. ⁶Yen biru ba koo nu muririwa kpa bu gum yēka nin wollo. Ya ko n sāawa yākuru.

⁷Bà n koo yāku te kon na, ka kira te ba koo wō, ba koo tu kowa ka som buuru te ba burina ka gum.

⁸Ba koo ka yāku kira te dawa Yinni Gusunɔn sāa yerɔ. Kpa u tu yāku kowo wē u ka tu da yāku yerɔ. ⁹U koo ten garu mura te ta koo de Yinni Gusunɔ u n yēro yaaye kpa u tu dōo doke yāku yee ten mi, kpa tu dōo mwaara. Ta ko n sāawa yāku dōo mwaararugiru tēn nubura koo Yinni Gusunɔ dore. ¹⁰Kira ni nu tie, Aroni ka win biba ba ni mɔ. Nu kuawa mi dīa deeranu domi ba ka nu Gusunɔ yāku dōo mwaararugiru kua.

¹¹Kira ni ba koo ka yāku dōo mwaararugiru ko kpuro, bu ku raa nu seeyatia doke, bu ku raa maa nu tim doke. ¹²Kaa kpī a ka wunen dīa gbiikinu Yinni Gusunɔ naawa. Adama a ñ ka nu yāku dōo mwaararuginu mō yāku yerɔ.

¹³Dīa ni a ka yākuru mō kpuro, kaa nu bɔru dokewa. A ku duari a kun tu doke. Domi bɔru ta sāawa wune ka Gusunɔn arukawanin yīreru. Yen sōna ba ko n da tu doke yākuru baatere sɔɔ.

¹⁴Ì n kī i ka been gberun dīa gbiikinu na Yinni Gusunɔn mi, i ko i nu sɔmewa kpa i nu nam i sere ka na. ¹⁵Kpa i ka nu gum burina, i turare sɔndi nin wollo. Ya ko n sāawa yākuru. ¹⁶Yāku kowowa u koo som me mu sāa Gusunɔgim dōo doke

ka sere maa turare ye. Yera ya koo de Gusunɔ u n yēro yaaye. Ya ko n sāawa yāku dōo mwaararugiru Yinni Gusunɔn sō.

Siarabun yākunu

3 Goo ù n siarabun yākuru mō Yinni Gusunɔn mi ka ketē kineru, ñ kun me ka ketē nia, yen ye u wa kpurowa u koo ka na, ya kun gesi alebu mɔ. ²U koo win noma sɔndiwa ketē yen wiru wollo kpa u ye saka kuu ten kɔnnɔwɔ mi ba ra Yinni Gusunɔ sā. Kpa yāku kowo Aronin bibu bu yen yem yēka bu ka sāa yerun nɔɔ bɔka sikerena. ³Wee ye ba koo Yinni Gusunɔ dōo dokea, yera gum me mu bɔsɔ yānu tēke, ⁴ka gabu swii yiru ka yin gum me mu yi tēke yēsi yēsikaɔ, ka yen buro ge ga yen woru wukiri. Ba koo gu wīawa ka gabu swii sannu. ⁵Yāku kowoba ba koo ye kpuro dōo doke yu dōo mwaara ka yāku dōo mwaararugiru sannu. Ya ko n sāawa yāku tēn nubura koo Yinni Gusunɔ dore.

⁶Goo ù n siarabun yākuru mō ka yāaru, yāa te u wa kpurowa u koo ka na, baa ñ n nirun na, ta kun gesi alebu mɔ. ⁷Ñ n yāa kpendun na, u koo ka tu dawa Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ⁸Kpa u win noma sɔndi ten wiru wollo u sere tu saka Yinni Gusunɔn kurun kɔnnɔwɔ. Saa yera yāku kowoba ba koo ten yem sua bu yēka bu ka yāku yee ten nɔɔ bɔka sikerena. ⁹Wee ye ba koo Yinni Gusunɔ dōo dokea, yera ten gum, ka ten siru kpuro te ba koo bura saa ten gabu wāan di, ka gum me mu bɔsɔnu wukiri, ¹⁰ka ten gabu swii, ka ten gum me mu wāa yēsaa ka ten buro ge ga woru wukiri, ge ba koo wīa ka gabu swii sannu. ¹¹Yāku kowo u koo ye kpuro dōo dokewa yāku yerɔ, kpa ya n sāa yāku dōo mwaararugiru Yinni Gusunɔn sō.

¹²Goo ù n maa ka boo yākuru mō, u koo ka gu dawa Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ¹³U koo win noma sɔndiwa

boo gen wiru wollo kuu ten kōnnōwō, kpa u sere gu saka. Kpa yāku kowobu bu gen yem sua bu yēka yāku yerun nōwō bōkaō bu ka sikerena. ¹⁴Wee ye ba koo Yinni Gusunō dōwō dokea, yera gum me mu gen bōwō yānu tēke, ¹⁵ka gabu swii yiru ka gum me mu yi tēke ka gen buro ge ga woru wukiri, ge ba koo wīa ka gabu swii sannu. ¹⁶Yāku kowowa u koo ye kpuro dōwō doke mu dōwō mwaara. Kpa ya n sāa yāku dōwō mwaararugiru tēn nubura koo Yinni Gusunō dore.

Yen gum kpuro mu ko n sāawa Yinni Gusunōgim. ¹⁷Yen sōna baa n n saa yeren na, mi i wāa kpuro, i wooda yeni mem nōwōwō sere ka baadommaō, yera i ku yaa gum di, i ku maa yen yem di.

Toranun yākunu

1. Yāku kowo tōnweron

toranun yākuru

4 Yinni Gusunō u Mōwisi sōwōa u nēē, ²a Isireliba wooda yeniba sōwōwō a nēē, goo ù n Yinni Gusunōn wooda gaa tora u kun yē, wee ye u koo ko.

³N n yāku kowon na u tora, ma win tora te, ta Isireliba kpuro torasia, u koo ka ketē kine kpembu nawa ge ga n alebu gaa mō, u go u ka win tora ten suuru wa.

⁴U koo ka ketē ye dawa Yinni Gusunōn kurun kōnnōwō, kpa u win nōma sōndi yen wiru wollo u sere ye saka Yinni Gusunōn wuswaao. ⁵Yen biru kpa u yen yem sua u ka da kuu ten sōwōwō. ⁶U koo ka mu win niki bia dēkawa, kpa u mu yēka nōn nōwōba yiru kuu ten beku kare ten bera gia Yinni Gusunōn wuswaao.

⁷Yen biru u koo yem me yēka kpakoro tēn mi ba ra turare dōwō doken kāano te ta wāa kuu ten sōwōwō, kpa u men sukum wisi yāku yerun temō te ta wāa kuu ten kōnnōwō. ⁸U koo yaa yen gum kpuro wuna me mu wāa bōwō yānu sōwō,

⁹ka yen gabu swii, ka gum me mu gabu swii yi wukiri yēsi yēsikaō, ka buro ge ga woru wukiri, ge ba koo wīa ka gabu swii sannu. ¹⁰Ye ba ra wīe bā n siarabun yākuru mō gesi, yera ba koo maa wīa yeni sōwō. Yen biru yāku kowo tōnwerowa u koo ye dōwō doke yāku yerun wollo. ¹¹⁻¹²U koo ye ya tie kpuro gurawa u ka da sansanin biruō mi ba gōsa ba n da yāku dōwō mwaararugirun torom kube. Miya u koo yen gōna ka yaa ye ya tie kpuro dōwō doke torom men wollo, ka yen wiru ka yen wōbunu ka yen bōwō yānu.

2. Yāku te ba koo ko

Isireliba kpuron torarun sō

¹³Isireliba kpuro bā n Gusunōn wooda gaa sara ba n ka baaru, ba torawa mi.

¹⁴Adama bā n tuba ma ba torawa mi, ba koo naa kine kpembu gowa bu ka ben tora ten suuru kana. Ba koo ka naa kine te dawa Yinni Gusunōn kurun kōnnōwō. ¹⁵Kpa Isireliban wirugibu bu ben nōma sōndi naa yen wiru wollo kpa ben turo u ye saka Yinni Gusunōn wuswaao.

¹⁶Yāku kowo tōnwerowa u koo yen yem fiiko sua u ka da kuu ten mi. ¹⁷Saa ye sōwōra u koo yem me deka ka win niki bia kpa u mu yēka nōn nōwōba yiru kuu ten beku kare ten deedeeru. ¹⁸Yen biru, kpa u maa kpakoro tēn mi u ra turare dōwō doken kāanu yem yēka. Yem me mu tie, kpa u mu wisi yāku yerun temō te ta wāa kuu ten kōnnōwō. ¹⁹Yen biru u koo yaa yen gum kpuro sua u dōwō doke yāku yerun wollo. ²⁰Nge me u raa kua win tiin torarun sō, nge meya u koo ko Isireliba kpuron tora ten sō kpa Gusunō u sere bu suuru kua. ²¹Yen biru kpa u ka yaa ye ya tie da sansanin biruō kpa bu ye doke dōwō sōwō nge me ba raa kua wi, yāku kowon torarun sō. Yāku te, ta sāawa Isireliba kpuro bu ka ben torarun suuru wa.

3. Yāku te Isireliban wirugii

u koo ko win torarun s̄

²² Isireliban wirugii goo ù n Gusunon wooda gaa sara u ñ ka baaru, u torawa mi. ²³ Adama ù n tuba ma u tora, boo kina u koo go te ta ñ alebu gaa m̄ u ka yāku ko. Kpa Gusun̄ u n̄n win tora te suuru kua. ²⁴ Û n ka boo ge na, u koo win noma s̄ndiwa boo gen w̄llo kpa u gu saka mi ba ra yāku d̄s̄ mwaararuginun yaa sake. Yāku te, ta s̄awa torarun suurugiru. ²⁵ Yāku kowo wi, u koo ka win niki bia yem m̄ dekawa kpa u mu yēka yāku yerun k̄anu s̄. Yem m̄ mu tie, kpa u mu wisi yāku yee ten tem̄. ²⁶ U koo yaa yen gum kpuro suawa u d̄s̄ doke nge m̄ ba ra siarabun yāku ko. Nge meya yāku kowo t̄nwero wi, u koo ko u ka wirugii win torarun suuru kana. Saa ye s̄, Gusun̄ u koo n̄n tu suuru kua.

4. Yāku te ba koo ko

t̄n diron torarun s̄

²⁷ T̄n diro goo ù n Gusunon wooda gaa sara u ñ ka baaru, u torawa mi. ²⁸ Adama ù n tuba ma u torawa, boo niu ge ga ñ alebu gaa m̄wa u koo ka yāku ko Gusun̄ u ka n̄n win toraru suuru kua. ²⁹ U koo win noma s̄ndiwa boo gen wiru w̄llo kpa u gu saka mi ba ra yāku d̄s̄ mwaararuginun yaa sake. ³⁰ Yen biru, yāku kowo u koo na u yem m̄ deka ka win niki bia, kpa u mu yēka yāku yerun k̄anu, kpa u yem m̄ mu tie wisi yāku yee ten tem̄. ³¹ Yen biru, ba koo yaa yen gum kpuro w̄awa nge m̄ ba ra siarabun yākurugim w̄. Kpa yāku kowo u mu d̄s̄ meni, kpa men nuburu tu Yinni Gusun̄ dore. Nge meya yāku kowo wi, u koo ka toro wi suuru kana. Saa ye s̄, Gusun̄ u koo n̄n suuru kua.

³² Toro wi, ù n maa k̄in na, u ka yāa kpendu yāku ko, yāa nira u koo ka na u go, te ta ñ alebu m̄, u ka win torarun suuru wa. ³³ Û n k̄i u tu go, u koo win noma s̄ndiwa ten wiru w̄llo kpa u tu saka mi ba ra yāku d̄s̄ mwaararuginun yaa go. ³⁴ Yen biru yāku kowo u koo yem m̄ deka ka win niki bia u mu yēka yāku yerun k̄anu. Yem m̄ mu tie kpa u mu wisi s̄a yee ten tem̄. ³⁵ Yen biru u koo yen gum w̄awa nge m̄ ba ra siarabun yākurugim w̄. Yāku kowowa u koo m̄ kpuro d̄s̄ doke ka yāku d̄s̄ mwaararuginun sannu. Nge meya yāku kowo wi, u koo ko u ka toro wi suuru kana. Saa ye s̄wa Yinni Gusun̄ u koo n̄n win tora te suuru kua.

5. Tora bwese bwesekan

yākunū

5 Su t̄ n̄, goo u b̄rua ma u koo seeda di ḡa ni u wan s̄, adama u ñ gerua ye u wa, ñ kun m̄ ye u ȳ. Saa ye s̄, ȳro u torawa mi.

² Su t̄ kpam n̄, goo u ḡanu baba ye ya disi m̄ u kun ka baaru, aa, yaa sabe te ba ku ra din gora? Ñ kun m̄ gbeeku yaa ye ba ku ra din gora? Ñ kun m̄ yaa ye ya ra kabirin gora? Saa ye s̄, ȳro u disi duurawa mi.

³ Su maa t̄ n̄, goo ù n win winsim baba wi u disi ḡe m̄ yi yi koo n̄n tia, n deema u ñ ȳ, ma u ra ye tuba, ȳro u torawa mi.

⁴ Toraru garu wee maa. Su t̄ n̄, goo u b̄rua u win winsim k̄sa kua ñ kun m̄ u n̄n gea kua, u ñ bwisika, ù n deema gari yi, gari giriya u gerua, ȳro u torawa mi.

⁵ Goo ù n tora nin garu kua, u koo yen tuuba kowa. ⁶ Adama u sere tora ten suuru wa, u koo yāa niru ñ kun m̄ boo niu gowa u ka Yinni Gusun̄ yāku ko. Yen biru yāku kowo u koo n̄n suuru

kanabun wororu koosi, kpa u sere win torarun suuru wa.

6. Bwēebwēebun

torarun yākuru

⁷Goo ù kun kpē u yāa niru ò kun me boo niu wa u ka torarun yākuru ko, u koo kpī u kparukonu yiru ò kun me totoberenu yiru kasu. Guno gen teawa ba koo ka torarun yākuru ko. Kpa bu maa ka teu geni yāku dōo mwaararugiru ko.

⁸Ba koo gina yāku kowo wi guno ge wēwa ge ba ka torarun suuru kanabu na mi, kpa u gen wīiru bua u kun sōsie.

⁹Kpa u gen yem dēka u yēke yāku yerun nōo bokao, me mu tie kpa u wisi ten temo. Ya ko n sāawa torarun yākuru.

¹⁰Yen biru yāku kowo u koo guno yiruse sua nge me wooda ya gerua u ka yāku dōo mwaararugiru garu ko. Kpa u nùn suuru kanabun wororu koosi. Nge meya Gusuno u koo ka yēro suuru kua.

¹¹Goo ù kun kpē u kparukonu yiru ye wa, ò kun me totoberenu yiru ye, u ka som buuru kilo nne na u ka yākuru ko kpa u ka win torarun suuru wa. Adama u ku mu gum doke, u ku maa mu turare doke, domi u ka mu nawa u ka win torarun suuru wa. ¹²U koo ka som me dawa yāku kowon mi kpa yāku kowo wi, u men nōm kure teeru sōka u dōo doke mi ba ra yāku dōo mwaararugiru ko. Som nōm kure tee te, ta koo de Yinni Gusuno u n yēro yaaye. Yāku tera ta koo de u win torarun suuru wa. ¹³Saa ye sōo, yāku kowo wi, u koo wi u tora suuru kanabun wororu koosi. Kpa Gusuno u nùn win torarun suuru kua.

Kpa yāku kowo u me mu tie sua win tiin sō, nge gberun dīanun yāku.

Yāku ni ba ra ka toranu sōme

¹⁴Yinni Gusuno u Mōwisi sōowa u nne,

¹⁵goo ù n gāanu neni ni n weene u

Yinni Gusuno wē, ma u ò yē ma Yinni Gusunogina, wee ye u koo ko win tora ten sō. Kaa nùn yāa kineru te ta ò alebu gaa mōn geeru burawa te u koo kasu u ka na u ka torarun sōmbun yākuru ko. Kaa ten gee te burawa ka sii geesun gobi yi ba ra di Yinni Gusuno kuu bekurugiro. ¹⁶Kpa u ka gāa ni u neni mi na. Yen biruwa u koo maa ka nin bōnu nōobusen tia na. Yāku kowowa u koo ye wē. Yāku kowo wiya u koo nùn torarun yākuru kua, kpa u sere suuru wa.

¹⁷Goo ù n Yinni Gusuno wooda gaa sara, baa u kun yē, u torawa mi. Yen torara ko n nùn wāasiwa. ¹⁸Yen sō, u koo ka yāa kineru te ta ò alebu gaa mō dawa yāku kowon mi, win tora ten sō nge me n weene u kōsia. Kpa yāku kowo u nùn suuru kanabun wororu koosi. Saa ye sōora Gusuno u koo nùn suuru kua. ¹⁹Ya ko n sāawa torarun sōmbun yākuru. Domi yēro u Yinni Gusuno torariwa.

²⁰Yinni Gusuno u kpm Mōwisi sōowa u nne, ²¹goo ù n win winsim weesu kua gāa ni u nùn berusie sōo, ò kun me u bokura, ò kun me u gbena, ò kun me u kawa, ²²ò kun me u gāanu dōba ma u siki, ò kun me u bōri weesugii kua, ²³tōnu win bweseru u Yinni Gusuno torariwa mi. U koo gāa ni u gbena mi wesia, ò kun me ni u kawa mi, ò kun me ye ba nùn berusia mi, ò kun me ye u dōba ma u siki, ²⁴ò kun me yèn bōri u kua mi. Adama n ò mō ye tōna u koo wesia. U koo maa yen bōnu nōobusen tia kōsiawa dōma te u koo win torarun sōmbun yākuru ko. ²⁵U koo ka yāa kineru dawa yāku kowon mi, te ta gāa nin gobin saka tura bu ka ye Yinni Gusuno yākuru kua. ²⁶Yinni Gusuno wuswaara yāku kowo u koo nùn suuru kanabun wororu koosi. Yen biru Gusuno u koo yēro suuru kua, baa ò n meren na win torara ne.

Yākunun woodaba

1. Yāku dǎo mwaararugii

te yāku kowobu ba ko n da ko

6 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ²a Aroni ka win bibu wooda yeni wɛɛyɔ a nɛɛ, wee ye ya sāa yāku dǎo mwaararugirun wooda.

Ten yāku yaa ya ko n wāawa dǎo sɔɔ wǎku giriru, kpa bu ku de dǎo wi, u gbi sere yam mu ka sāra. ³Yen biru yāku kowo u koo win tako sebewa ka win sokoto kpiriru kpa u yāku dǎo mwaararugii ten torom gura u yi yāku yee ten bɔkuɔ. ⁴Yen biruwa u koo win yāa ni pota kpa u kpaanu doke u sere torom me sua u ka yari sansanin di. Kpa u ka mu da yam mi ba gɔsa mɛn sɔ u yi mi. ⁵Dǎo wi u mwaaramɔ yāku yee ten mi, ba ñ koo de u gbi pai! Bururu baatere yāku kowo u ko n da tu dāa dokewa. Yen wǎllwa u koo yāku yaa sɔndi ka sere siarabun yāku gum. ⁶Dǎo u ko n wāawa yāku yee te sɔɔ sere ka baadommaɔ, ba ñ koo de u gbi.

2. Yākuru te ba ra ko

ka gberun dīanu

⁷Yāku te ba ra ko ka gberun dīanun wooda wee.

Aronin biba ba ko n da ka tu de yāku yero Yinni Gusunɔn wuswaɔ. ⁸Kpa ben wi u yākuru mɛ dɔma te, u som nɔm kure teeru sɔka me ba ka yākuru na me ba gum wisi, ka turare kpuro, kpa bu ye kpuro menna bu dǎo doke kpa ten nuburu tu Gusunɔ dore kpa u n yɛro yaaye. ⁹⁻¹⁰Som me mu tiara Aroni ka win biba ba koo me di. Yera ya ko n sāa begia yāku dǎo mwaararugiru sɔɔ. Adama ba koo mu diwa Yinni Gusunɔn kuu bekurugirun yaaraɔ. Ba ñ me pɛɛ seeyatia dokemɔ. Ya sāawa nenem nge

yāku te ba kua bu ka torarun suuru wan dīanu, ñ kun me te ba ra ka toraru sɔmen dīanu. ¹¹Aronin bii tɔn durɔ baawurewa u koo dīa ni di. Yeni ya ko n sāawa wooda win bibun bweseru sɔɔ sere ka baadommaɔ. Tɔn tuko wi u koo nu baba kpuro u koo gbiwa.

¹²Yinni Gusunɔ u kpam Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, yāku te Aroni ka win bibu ba koo Yinni Gusunɔ kua wee.

¹³Bà n Aroni ka win bibu tusia ma ba kua nen yāku kowobu, saa dɔma ten diya ba ko n da som kilo ita ka yākuru ko tǎo baatere, tia ka bɔnu bururu, yoka maa tia ka bɔnu. ¹⁴Ba koo som me mɔmwa buturu buturu, kpa bu me sɔme siru sɔɔ ka gum, kpa mɛn nuburu tu ne, Yinni Gusunɔ dore.

¹⁵Yāku kowo wi ba gum tāre ba gɔsa Aronin bibu sɔɔ u ka nɔn kɔsire ko, win tii u koo tu kowa. Ya ko n sāawa wooda sere ka baadommaɔ ne, Yinni Gusunɔn sɔ. Ba koo som me dǎo dokewa kpuro.

¹⁶Yāku te yāku kowon tii u kua, ba koo de tu dǎo mwaarawa mam mam, ba ñ koo tu di.

3. Yāku te ba koo ko

bu ka suuru kana

¹⁷Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ¹⁸a Aroni ka win bibu sɔɔwa a nɛɛ, yāku te ba koo ko bu ka suuru kanan wooda wee.

Yam mi ba ra yāku dǎo mwaararugirun yāku yaa sake, miya ba koo yāku tenin yaa saka. Ya ko n sāawa gāa deeranu. ¹⁹Yāku kowo wi u koo yāku te ko wiya u koo ye di. U koo ye diwa yam deeramɔ, kuu ten yaaraɔ. ²⁰Tɔn tuko wi u koo yāku yaa ye baba kpuro u koo gbiwa. Yāku yaa yen yem mù n wisi win yabero u koo tu teawa yam deeram mi. ²¹Bà n tu sawa wekeru sɔɔ te ba kua ka sɔndu, ba koo weke te kɔrawa. Ñ n maa weke te ba kua ka sii gandun

na, ba koo tu teawa sāa sāa ka nim.
²²Yāku kowo tɔn durɔ baawurewa u koo
 kpī u tu di domi ta sāawa dīa deeranu.
²³Adama ba ɛn koo torarun yāku yaa
 tem tɛn yem ba ka dua sāa yerɔ. Ba
 koo ye dɔɔ dokewa yu dɔɔ mwaara mam
 mam.

4. Yāku te ba ra ko

bu ka toraru sɔme

7 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,
 yāku te ba ra ko bu ka toraru sɔmen
 wooda wee.

Yāku te, ta ko n sāawa yāku deeraru.
²Mi ba ra yāku dɔɔ mwaararugirun yaa
 sake, miya ba koo maa ten yaa saka,
 kpa bu yaa yen yem yēka yāku yerun
 nɔɔ bɔkaɔ bu ka sikerena. ³Yaan mi ba
 koo ka Yinni Gusunɔ yāku kua wee,
 yera yen gum kpuro, ka yen siru ka bɔɔ
 yānun gum, ⁴ka yen gabu swii yiru, ka
 gum mɛ mu yi tēke yēsi yēsika, ka yen
 buro ge ga woru wukiri. ⁵Yāku kowo
 u koo ye kpuro dɔɔ dokewa yāku yerɔ
 Yinni Gusunɔn sɔ. Yāku te, ta sāawa
 te ta koo toraru sɔmɛ. ⁶Yāku kowo tɔn
 durɔ baawurewa u koo tu di. Ba koo tu
 diwa yam deeramɔ domi ta sāawa dīa
 deeranu. ⁷Yen wooda ye, ya sāawa tia
 ka torarun yākurugia. Yāku kowo wi u
 yāku te kua, wiya u yen yaa mɔ.

5. Ye ya ko n sāa

yāku kowobugia

⁸Goo ù n yāku dɔɔ mwaararugiru
 kua, yāku kowo wi u nùn tu kua wiya
 u ten gɔna mɔ. ⁹Yāku te ba kua ka
 gberun dīanu ba wɔɔwawa? Aawo, ba
 sɔnwawa? Yāku kowo wi u tu kua wiya
 u tu mɔ. ¹⁰Adama ni ba ka gum burina
 ka ni ba ɛn yeesie, ba koo nu Aronin bibu
 bɔnu kuawa.

6. Siarabun yāku

¹¹Siarabun yākurun wooda wee.

¹²Goo ù n siarabun yāku mɔ, u koo
 kira bwesenu ita kowa. U koo gbiik-
 inu ko ka gum nu kun seeyatia mɔ,
 kpa u yirusenun som gum yēka nu kun
 seeyatia mɔ, kpa u itasenun som bur-
 ina ka gum u sɔmɛ. ¹³Kira nin biru, u
 koo pēe ye ba seeyatia doke sosi mi, ka
 sere win siarabun yākunun yaa. ¹⁴Ba
 koo yāku dīa nin baaniren sukum suawa
 wɔllɔ bu Yinni Gusunɔ sɔɔsi. Yera ya ko
 n sāa wi u yem yēkaginu. ¹⁵Dɔma te ba
 siara bin yāku kua, yen dɔma tera ba
 koo ten yaa di, ba ɛn koo de ten yaa yu
 yam sāra.

¹⁶Adama goo ù n yāku kua u ka win
 nɔɔ mwɛru yibia ɛn kun mɛ win tii ù n
 gɔru doke u ka nɛ, Yinni Gusunɔ kēru wē,
 u koo kpī u ten yaan sukum di yen tɔɔ te,
 kpa u sukum yi sere sisiru. ¹⁷Adama yà
 n maa wure ya tiara sɔɔ itaseru ba koo
 ye dɔɔ meniwa. ¹⁸Goo ù n siarabun yāku
 yaa ye ya tiara sere sɔɔ ita tema, Gusunɔ
 kun maa yēron yāku te mwaamɔ. U win
 yāku garisiwa mi kam domi yaa ye,
 ya disi duura. Wì u maa ye tema, yēro
 u torawa mi. ¹⁹Meya bà n maa ka yāku
 yaa gāanu baba ni nu disi mɔ, ba koo ye
 dɔɔ meniwa, ba ɛn ye dimɔ.

Wi u kun disi mɔ, wiya koo yāku yaa
 tem, ²⁰adama goo ù n wāa disi gɛɛ sɔɔ
 u ka siarabun yāku dimɔ te ba Yinni
 Gusunɔ kua, ba koo yēro girawa win
 tɔmbun suunu sɔɔn di. ²¹Goo ù n maa
 tɔnu baba wi u disi mɔ, ɛn kun mɛ yaa
 gaa ye ya sāa seseru, ɛn kun mɛ gāanu
 ganu ni nu disi mɔ, ma u ka siarabun
 yāku di te ba Yinni Gusunɔ kua ba koo
 yēro girawa win tɔmbun suunu sɔɔn di.

Wooda Isireliban sɔ

²²Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi sɔɔwa
 u nɛɛ, ²³a Isireliba sɔɔwɔ a nɛɛ, bu ku
 yaa gaan gum di nge yāaru ɛn kun mɛ

ketē, n̄ kun mē boo. Bu ku yen gaan gum di. ²⁴ Sabe te gbeeku yaa ya go, n̄ kun mē te ta gu, i ko i kpī i ka ten gum gāanu ko. Adama i n̄ mu dim̄. ²⁵ Goo ù n yākurun yaan gum di mē ba ka Yinni Gusun̄ yāku d̄ō mwaararugiru kua, ba koo yēro girawa wigibun suunu s̄ōn di. ²⁶ I ku gun̄o gagun yem di n̄ kun mē yaa gaa, baa mi i da kpuro. ²⁷ Wi u mu di, ba koo yēro girawa win t̄mbun suunu s̄ōn di.

²⁸ Yinni Gusun̄ u M̄wisi s̄ōwa u n̄ē, ²⁹ a Isireliba wooda yeni w̄ēȳo a n̄ē, goo ù n n̄ē Yinni Gusun̄ siarabun yākuru kuamme, u koo wunawa ye ya s̄ā negia. ³⁰ Win tiiwa u koo ka n̄ē, Yinni Gusun̄ yen gum ka yen guro guroru naawa u kpara n̄en wuswaa. ³¹ Yāku kowowa u koo yen gum mē d̄ō doke yāku yer̄. Adama yaa guro guro te, ta ko n s̄āwa Aroni ka win bibugiru. ³² Yāku yaa yen n̄omu n̄om geuguu ga ko n maa s̄āwa Aroni ka win bibuguu. ³³ Yaa n̄omu ge, ga ko n s̄āwa Aronin biiguu wi u yem yēka ma u yaa gum mē doke yāku yer̄. ³⁴ Yaa n̄omu ge, ge ba man s̄ōsi, ka yen guro guro te ba kpara n̄en wuswaa sanam mē ba siarabun yākuru m̄ mi, yera ya ko n da n s̄ā Aroni ka win bibugia sere ka baadomma.

³⁵ Yāku d̄ō mwaararuginu s̄ō, yeniwa ya ko n s̄ā Aroni ka win bibugia d̄ōma t̄en di ba koo bu gum t̄āre bu ka ko yāku kowobu. ³⁶ Wooda yera Yinni Gusun̄ u Isireliba w̄ēm̄ bu ka Aroni ka win bibu yaa ye w̄ē saa d̄ōma t̄en di ba bu gum t̄āre bu ka ko yāku kowobu. Ba ko n da bu ye kuewa sere ka ben bibun bweser̄.

³⁷ Nge meya ba ko n da ko b̄a n yāku d̄ō mwaararugiru m̄, n̄ kun mē b̄a n yākuru m̄ ka gberun d̄ianu, n̄ kun mē b̄a n torarun yākuru m̄, n̄ kun mē b̄a n yākuru m̄ te ba ra ka toraru s̄ome, n̄ kun mē te ba ra ko bu ka t̄onu gum

t̄āre u sere s̄omburu tore, n̄ kun mē b̄a n siarabun yākuru m̄. ³⁸ Yinni Gusun̄owa u M̄wisi wooda yeni w̄ē gbabur̄, Sinain guur̄, t̄ō te u bu wooda w̄ē bu ka n̄un yākunu kua.

BA YĀKU KOWO GBIKOBU TUSIA KA WORORU

Woro te ba koo ko

yāku kowobun s̄ō bu sere

s̄omburu tore

8 Yinni Gusun̄ u M̄wisi s̄ōwa u n̄ē, ²⁻³ a Aroni ka win bibu sokuo Yinni Gusun̄on kurun k̄on̄n̄ōw̄. Kpa a de bu ka ben yāku yānu na ka gum mē ba ra gāanu t̄āre bu ka nu ḡosi Yinni Gusun̄on s̄ō ka naa kin̄ te ba koo ka torarun yākuru ko ka yā kinenu yiru ka bire te ta p̄ē m̄ ye ba n̄ seeyatia doke. A maa Isireliba kpuro men̄n̄ mi.

⁴ Ma M̄wisi u Yinni Gusun̄on gari yi wura u Isireliba kpuro menna s̄ā yee ten k̄on̄n̄ mi. ⁵ Ma u bu s̄ōwa u n̄ē, wee ye Yinni Gusun̄ u gerua su ko. ⁶ Ma u dera Aroni ka win bibu ba na u bu wobura. ⁷ Ma u Aroni win tako sebusia ka s̄ekatia ye, ka yabe boogugii te, ka yabe tarakpe ge, ge u gbinisi yabe boogugii te s̄ō ka gen s̄ekatia. ⁸ Ma u b̄ō bara ye s̄ondi win tororu w̄oll̄. Ma u urimu ka tumimu doke b̄ō bara yen s̄ōw̄. ⁹ Ma u dawani ye b̄akua win wir̄. Ma u wuran batani ye mani nge mē Yinni Gusun̄ u n̄un s̄ōwa.

¹⁰ M̄wisi u gum mē sua u s̄ā yee te yēka ka ten dendi yānu kpuro, ma ta kua nenem Yinni Gusun̄on s̄ō. ¹¹ Ma u mu yēka n̄on n̄ōb̄a yiru yāku yerun w̄oll̄, ka ten dendi yān̄o ka boo sii ganduguu ge, ka gen ȳratiȳo, ye kpuro ya n̄ ka s̄ā Gusun̄on kuu bekurugirugia. ¹² Ma u Aroni gum mē t̄āre wir̄ u ka n̄un wuna nenem u ko yāku kowo. ¹³ Yen

biru Māwisi u maa Aronin bibu soka u bu takoba dokea ka sēkatii ka furūsū nge me Yinni Gusunō u nūn sōōwa.

¹⁴ Māwisi u maa ka naa kineru na te ba koo ka torarun yākuru ko. Ma Aroni ka win bibu ba ben nōma sōndi naa kine ten wiru wollo. ¹⁵ Ma Māwisi u ye saka u yen yem deka ka win niki bia u tēni yāku yerun kāanu wollo ka sere maa ten nōō bōkaō u ka sikerena. Nge meya u ka kuu te deerasia. Ma u maa yem yēka kuu ten temō. Nge meya u ka kuu te kua nenem tēn mi ba ko n da toranun yākuru ko. ¹⁶ Ma u yen gum me sua me mu bōō yānu tēke ka yen buro ge ga woru wukiri ka yen gabu swii yiru ye, ka yin gum sannu. Ye kpurowa u dōō doke yāku yerun wollo. ¹⁷ Adama u naa kine ten tii ka ten bisu ka ten gōna yarawa tōōwō u dōō doke nge me Yinni Gusunō u nūn sōōwa.

¹⁸ U maa ka yāa kineru na yāku dōō mwaararugirun sō. Ma Aroni ka win bibu ba ben nōma sōndi yāa ten wiru wollo. ¹⁹ Ma Māwisi u tu saka u ten yem yēka u ka yāku yee ten nōō bōka sikerena. ²⁰ Ma u yāa ten yaa bōōra, yen biru u ten wiru dōō doke ka ten gum ka yaa ye u murura mi. ²¹ Ma u ten nuki ka ten kōri tea ka nim. Ma u yāa kine ten yaa doke dōō sōō yāku yeru wollo u ka yāku dōō mwaararugiru kua nge me Yinni Gusunō u gerua. Ma yāku ten nūbura Yinni Gusunō dore.

²² Yen biru u maa ka yāa kineru yiruse na te ba koo ka Aroni ka win bibu tusia ma ba sāa yāku kowobu. Aroni ka win bibu ba ben nōma sōndi yāa ten wiru wollo. ²³ Ma Māwisi u tu saka, u ten yem sua u tēni Aronin soo nōm geuguuō ka nōm geun niki bii bakao ka maa win nōō nōm geuguun niki bii bakao. ²⁴ Ma u maa Aronin bibu soka u bu yaa yem me tēni ben soo nōm geugisō, ka maa nōm geun niki bii bakano ka ben naa nōm geugisun niki bii bakano. Ma u yem

me mu tie yēka yāku yee ten nōō bōkaō.

²⁵ Ma u yen gum sua ka yen siru ka yen nukin gum ka yen buro ka yen gabu swii ka sere yen nōm geu. ²⁶ Ma u pēe sua bireru sōō ye ba n seeyatia doke ka kira te ba kua ka gum ka sere maa kira sōndanu. Ma u ye kpuro sōndi yaa gum men wollo ka yāa nōmu gen wollo. ²⁷ Yen biru u ye Aroni ka win bibu wē. Ma u nēe, bu ye Yinni Gusunō wēeyō. Kpa bu ye sōōsi beri berika. ²⁸ Yen biru u ye kpuro mwa ben nōman di u dōō meni yāku dōō mwaararugii ten wollo. Ma yen nubura Yinni Gusunō dore. Nge meya ba ka Aroni ka win bibu wuna nenem. ²⁹ Ma Māwisi u yāa ten guro guroru sua u tu sōōsi beri berika Yinni Gusunōn wuswaaō. Ma ta kua Māwisi-giru nge me Yinni Gusunō u nūn sōōwa.

³⁰ Māwisi u gum me sua ka yem fiiko me mu wāa yāku yeru wollo, ma u mu Aroni yēka ka win sāa yānō ka sere maa win bibun wollo ka ben sāa yānu sōō. Nge meya u ka ye kpuro deerasia u yi nenem.

³¹ Ma Māwisi u Aroni ka win bibu sōōwa u nēe, i yāku yaa ye saawo Yinni Gusunōn wuswaaō. Miya i ko i ye di ka pēe ye ya wāa bire te sōō. Bēeya i ko ye di nge me Yinni Gusunō u gerua. ³² Yaa ka pēe ye ya tiara, i ko ye kpuro dokewa dōō sōō yu dōō mwaara. ³³ I ko i n wāawa kuu ten kōnno mi sere sōō nōōba yiru. I n yario min di. Domi sōō nōōba yiruwa i ko i ko ba n bēe tusiamō. ³⁴ Yinni Gusunōwa u yenin wooda wē i n da ko nge me i wa sa kua gisō i ka bēen toranun suuru wa. ³⁵ N n men na, i ko i sinawa kuu ten kōnno mi sere sōō nōōba yiru, wōkuru ka sōō sōō. Kpa i win woodaba mēm nōōwa i ku ra ka gbin sō. Wooda be Yinni Gusunō u man wē bera mi.

³⁶ Ma Aroni ka win bibu kpuro ba kua ye Yinni Gusunō u bu yiire saa Māwisin min di.

Aroni ka win bibu

ba sɔmburu torua

9 Sɔɔ nɔɔba itase, Mɔwisi u Aroni ka win bibu soka ka sere Isireliban guro gurobu. ²U Aroni sɔɔwa u nɛɛ, a naa kine kpendu suo a ka yāku ko wunen torarun sɔ, kpa a yāa kineru kasu a ka yāku dɔɔ mwaararugiru ko. A n̄ kaa de yen gaa ya n alebu mɔ. Kpa a ka ye kpuro Yinni Gusunɔ yāku kua sāa yero. ³Yen biru kaa Isireliba sɔ a nɛɛ, bu boo kineru suo ben torarun yākurun sɔ ka naa buu ka yāaru ye kpuro ya n wɔɔ tia tia mɔ, kpa ya kun alebu gaa mɔ. Ba koo ka ye yāku dɔɔ mwaararugiru kowa. ⁴Kpa a maa ka naa kineru ka yāa kineru na bu ka siarabun yāku ko Yinni Gusunɔn mi, ka som mɛ ba bura ka gum. Domi Yinni Gusunɔ u koo bɛe kure mi giso.

⁵Ba ka ye kpuro na kuu ten mi ye Mɔwisi u bikia. Ma be kpuro ba na Yinni Gusunɔn wuswaɔ. ⁶Mɔwisi u nɛɛ, i koowo ye Yinni Gusunɔ u gerua. Kpa u de win yiiko yu bɛe kure.

⁷Mɔwisi u Aroni sɔɔwa u nɛɛ, a susima yāku yeru mini, kpa a wunen tiin torarun yāku ko ka yāku dɔɔ mwaararugiru. Yen biru kpa a maa wunen tɔmbu Isireliban toranun yāku ko nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua.

⁸Ma Aroni u susi yāku yee ten bɔkuɔ. Ma u naa kine kpem te go win torarun sɔ. ⁹Ma win biba n̄n yen yem wɛ. Ma u mu deka ka niki bia u teeni sāa yerun kāanu sɔɔ, ma u mɛ mu tie wisi yāku yee ten temɔ. ¹⁰Yen biru u yaa yen gum sua u dɔɔ doke ka yen gabu swii yiru ka yen buro ge ga woru wukiri nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua. ¹¹Adama yen yaa ka yen gɔna, tɔɔɔwa u da u ye dɔɔ doke.

¹²Yen biru Aroni u yāa te saka bu ka yāku dɔɔ mwaararugiru ko. Ma win

biba ten yem sua ba n̄n wɛ. Ma u mu yēka u ka yāku yee ten nɔɔ bɔka sik-erena. ¹³Yen biru ba yāa ten yaa bɔɔra ba Aroni wɛ ka ten wiru. Ma u ye kpuro dɔɔ doke. ¹⁴U ten nuki tea ka ten kōri u sɔndi yāku dɔɔ mwaararugii ten wɔɔɔ u dɔɔ doke.

¹⁵Yen biru u Isireliban yāku kua. U boo ge saka ge ba koo ka yāku ko tɔmbun toranun sɔ ma u kua nge mɛ u raa yāku gbiiiki te kua ka naa kine kpembu ge. ¹⁶Yen biru u yāku dɔɔ mwaararugiru kua nge mɛ wooda ya gerua. ¹⁷Ma u gberun dīanu sua u ka yāku kua. U som nɔm kureru sua u dɔɔ doke yāku yerun wɔɔɔ bururu baateren yāku dɔɔ mwaararugii te baasi. ¹⁸U kete ye ka yāa kine te saka ba ka siarabun yāku kua Isireliban sɔ. Ma win bibu ba n̄n yen yem wɛ u ka mu yēka yāku yerun nɔɔ bɔkaɔ u ka sikerena. ¹⁹Ma ba maa n̄n kete yen gum wɛ ka yāa ten siru ka maa ten gum mɛ mu ten bɔɔɔ yānu tēke ka sere maa ten gabu swii ka maa ten buro ge ga woru wukiri. ²⁰Ma u yaa yen gum sɔndi yen guro guro wɔɔɔ. Yen biru u gum mɛ dɔɔ doke yāku yeru wɔɔɔ. ²¹Ma Aroni u yaa yen guro guro ni sua ka yen nɔm geu ge, u sɔɔsi beri berika Yinni Gusunɔn wuswaɔ nge mɛ Mɔwisi u gerua.

²²Sanam mɛ Aroni u toranun yāku kua yāku dɔɔ mwaararuginu ka siarabun yāku kua u kpa, yera u nɔma sua wɔɔɔ u Isireliba domaru kua. Yen biru u sara yāku yerun di.

²³Mɔwisi ka Aroni ba dua kuu ten mi. Ye ba yara, ma ba tɔmbu domaru kua. Saa yera Yinni Gusunɔ u bu win yikon girima sɔɔsi. ²⁴Ma dɔɔ yari yara win wuswaan di yi da yi yāku dɔɔ mwaararugii te mwa ka yāku ni nu tien yaa gum mɛ. Ma Isireliba kpuro ba ye wa. Ma ba nuku dobun kuuki wɔri ba yiira sere temɔ.

Aronin biba dɔɔ mwaara

10 Aronin bibu Nadabu ka Abihu ben baawure u win dɔɔ guratia sua ba dɔɔ gure, ma ba turare doke mi. Yen biru ba ka Yinni Gusunɔ daawa kuu bekurugirɔ. Nge meya ba ka dɔɔ tuko da kuu ten mi. N deema Yinni Gusunɔ u bu ye yinari. ²Yera u dera dɔɔ u yara u bu di ma ba gu mi. ³Ma Mɔwisi u Aroni sɔɔwa u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u ɛ daa bɛɛ sɔɔwa u nɛɛ, u kɪwa be ba nɔn susimɔ bu win dɛɛraru nasia, kpa bu nɔn bɛɛrɛ wɛ tɔmbu kpuron wuswaaw?

Ma Aroni u win nɔɔ mari.

⁴Ma Mɔwisi u Misaɛli ka Elisafani Usielin bibu soka. Usieli wi, u sɔɔwa Aronin tondon wɔnɔn bii. Mɔwisi u bu sɔɔwa u nɛɛ, i na i bɛɛn wɔnɔnbun gonu sua kuu ten min di i ka nu da sansanin biruɔ. ⁵Ma ba na ba goo ni sua ka nin takoba sannu ba ka da sansanin biruɔ nge mɛ Mɔwisi u gerua. ⁶Ma Mɔwisi u Aroni ka win bibu yiru be ba tie Eleasaa ka Itamaa sɔɔwa u nɛɛ, i ku bɛɛn winu deri diinu, i ku maa bɛɛn yɔnu gɛɛku nuku sankiranun sɔ kpa Gusunɔ u ku raa bɛɛ go kpa u ka Isireliba mɔru ko. Adama i de bɛɛn mero bisibu Isireliba bu swi be dɔɔ u din sɔ. ⁷Bɛɛn tii i ku doona kuu ten kɔnnɔn di kpa i ku ra ka gbin sɔ. Domi gum mɛ ba bɛɛ tɔrɛ mi, mu bɛɛ kuawa mi Yinni Gusunɔn yɔku kowobu.

Ma Aroni ka win bii be, ba kua ye Mɔwisi u gerua.

Gusunɔ u yɔku kowobu

yinari bu tam nɔ

⁸Yinni Gusunɔ u Aroni sɔɔwa u nɛɛ, ⁹⁻¹¹a ɛ kaa tam bɔɔbɔm gam nɔ wune ka wunen bibu i n dɔɔ nen kuu bekurugirɔ, kpa i ku ra ka gbin sɔ. Kpa i ka kpɪ i wunana ye ya sɔa sɔarugia ka ye ya

ɛ sɔa sɔarugia. Meya i ko i maa kpɪ i wunana ye ya dɛɛrɛ ka ye ya ɛ dɛɛrɛ. Meya i ko i maa kpɪ i Isireliba Gusunɔn woodaba kpuro sɔɔsi ye u Mɔwisi wɛ. Yen i ko n sɔawa wooda sere ka bɛɛn bibun bweserɔ.

Wooda ye ba yi

yɔku dɪanun sɔ

¹²Mɔwisi u Aroni ka win bibu yiru be ba nɔn tie, Eleasaa ka Itamaa sɔɔwa u nɛɛ, i som mɛ suo mɛ ba ka yɔkunu kua mu tiara. Kpa i ka mu pɛɛ ko ye i kun seeyatia doke. Kpa i ye di yɔku yerun bɔkuɔ. Domi nu kuawa mi dɪa dɛɛranu. ¹³I ko ye diwa yam dɛɛram sɔɔ. Yera ya ko n sɔa wunɛ ka wunen bibugia nge mɛ Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa. ¹⁴Meya wunɛ ka wunen bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu i ko i yaa nɔmu ge ba kpaa mi di ka guro guro te ba sɔɔsi beri berika Yinni Gusunɔn wuswaaw. Yera ya ko n sɔa wunɛ ka wunen bibugia Isireliba bɔ n siarabun yɔkuru kua. ¹⁵Isireliba ba ko n da ka yen nɔmu ge ka guro guro te newa ka sere maa yaa gum mɛ ba ra dɔɔ doke yɔku yerun wɔllu mi. Bɔ n ye kpuro sɔɔsi beri berika ba kpa, ya koo kowa wunɛ ka wunen bibugia. Ya ko n sɔawa wooda sere ka baadommaɔ nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua.

¹⁶Yera Mɔwisi u torarun yɔku boo ge bikia. Adama u deema ba gu dɔɔ menɪ. Yera u ka Aronin bibu yiru Eleasaa ka Itamaa mɔru bara u nɛɛ, ¹⁷mban sɔna i ɛ boo gen yaa temɛ Yinni Gusunɔn kuru mini. Domi ga sɔawa dɪa dɛɛranu. Yinni Gusunɔ u bɛɛ gu wɛwa i ka Isireliba kpuron toranun yɔkuru ko. ¹⁸Adama i ɛ ka gen yem duume Yinni Gusunɔn kuu ten sɔɔwɔ. N deema i ko i raa gen yaa temwa kuu ten mi nge mɛ Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa.

¹⁹Aroni u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a yɛ ye n man deema sanam mɛ Isireliba ba

Yinni Gusunɔ yākuru kua ben toranun sɔ ka maa yāku dɔɔ mwaararugiru. Yen dɔma te, nà n torarun suurun yāku ten yaa di, ya koo Gusunɔ dore? Aawo! Ya ñ Gusunɔ doremɔ.

²⁰Ma Aronin wisi bi, bu Mɔwisi dore.

YE YA DƐERE KA YE YA Ñ DƐERE

Yaa ye ya sãa seseru

11 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni sɔɔwa u nɛɛ, ²bu Isireliba sɔɔwa bu nɛɛ, yɛɛ yi ba koo kpī bu di wee. ³Ba koo kpī bu yaa di ye ya naa kaburosu mɔ ma ya ra tuka ko. ⁴Adama ba ñ yɛɛ dimɔ yi yi ra tuka ko tɔna ma yi ñ naa kaburosu mɔ. Nge meya ba ñ yooyoo temmɔ yèn sɔ ga ñ naa kaburosu mɔ baa mɛ ga ra tuka ko. Ba koo gu garisiwa yaa disigia. ⁵Ba ñ koo yaa ye ba mɔ damaa* tem baa me ya ra tuka ko yèn sɔ ya ñ naa kaburosu mɔ. ⁶Meya ba ñ koo maa wukun yaa tem domi ga ñ naa kaburosu mɔ baa mɛ ga ra tuka ko. Ba koo gu garisiwa yaa disigia. ⁷Meya ba ñ koo maa kuruso di. Ga naa kaburosu mɔ adama ga ku ra tuka ko. Ba koo gu garisiwa yaa disigia. ⁸Bu ku yɛɛ yi di, bu ku maa yin gonu baba. Ba koo yi garisiwa disigii.

⁹Yɛɛ yi yi maa wāa daanɔ ka nim wōkuɔ, yi yi wāa nim sɔɔ gesi kpuro yi ba koo di wee. Yiya yi yi kēeritii mɔ ka kokosu sannu. ¹⁰Adama yi yi kun kēeritii mɔ ka kokosu sannu, ba koo yi garisiwa disigii. ¹¹Ba ñ koo yi di. Meya bu ku maa yin gonu baba. ¹²Yɛɛ yi yi gesi wāa nim wōku sɔɔ, ka daanɔ, ma yi ñ kēeritii ka koko si mɔ, ba koo yi garisiwa disigii.

¹³Gunɔsu sɔɔ, si ba koo garisi disigisu wee, siya gunɔ bakeru ka sere maa si su ra swēɛ di ka si su ra yaa di ¹⁴ka

yaberekunu ka sere si su ka nu weenɛ ¹⁵ka gbanamgbaanu ka maa si su ka nu weenɛ ¹⁶ka taataanu ka booro ka sere si su ka su weenɛ ka kasa ka si su ka ye weenɛ, ¹⁷ka booro bweseru garu ka nim kpakpayɛ, ka booro dāa kōɔru ¹⁸ka gunɔ gbamgbayaku ka gunɔ si su ra swēɛ din bweseru ¹⁹ka swāa wīaku ka si su ka ye weenɛ ka kōɔ.

²⁰I ku maa kōkōmii ni nu kasa ka naasu mɔ di. ²¹Adama ni sɔɔ, i ko i kpī i di ni nu ra yōɔku tem sɔɔ ²²nge twea ka gbɔɔ ka ni nu ka ye weenɛ. ²³Adama ni nu tie nu kasa ka naasu mɔ mi, i ku nu di.

Ye ya ra tɔnu ko disigii

²⁴Yɛɛ gɛɛ wāa yìn goru tɔnu ù n baba u koo ko disigii. U ko n disi mɔwa sere ka tɔɔ ten yokaa. ²⁵Wi u yin goru sɔɔwa, u koo win yānu teawa. Kpa u n wāa disi sɔɔ sere ka yokaa. ²⁶⁻²⁸Yɛɛ yi i ko i garisi disigii yi wee. Yiya yi yi ñ naa kaburosu mɔ ka yi yi ku ra tuka ko ka sere yi yi naasu nne mɔ yi sīimɔ ka naa sɛnu. Wi u yin gaa baba u disi duurawa mi sere ka tɔɔ ten yokaa. Wi u maa yin goru sɔɔwa u koo win yānu teawa kpa u n disi mɔ sere ka tɔɔ ten yokaa.

²⁹Yɛɛ yi yi kabirimɔ sɔɔ wee yi i ko i garisi disigii. Yiya gunɔ yantaru ka gunɔ kiikiiru ka dɛba ka ye ya ka ye weenɛ kpuro ³⁰ka duurubɛɛku ka sureru ka korombɔɔru ka sokoro ka sunɔ naki. ³¹Yi kpurowa i ko i garisi disigii yɛɛ yi yi kabirimɔ sɔɔ. Wi u yin gaan goru baba u ko n disi mɔwa sere ka tɔɔ ten yokaa. ³²Yin gaan goru tà n wɔri dendi yānu sɔɔ ni ba kua ka dāa ñ kun mɛ ka bekuru ñ kun mɛ ka gɔna ñ kun mɛ ka saaki, dendi yāa ni, nu disi duurawa mi. Ba koo nu dokewa nim sɔɔ sere ka tɔɔ ten yokaa. Yen biru nu sere dɛɛra. ³³Yen gaa yà n wekeru garu wɔri te ba kua ka

*11:5 damaa - Damaa ye, ya ka saataburu weenɛ.

söndu, ye ya wāa mi sōo kpuro ya disi duurawa mi. Ba koo weke te kōrawa. Bā n nim doke weke te sōo, ma nim mē, mu tāra dīanu sōo ñ kun mē nōrura gaa sōo, ba koo ye kpuro garisiwa disi. ³⁴Bā n nim doke weke te sōo, ma nim mē, mu dāare dīanu sōo ñ kun mē nōrura gaa sōo, ba koo ye kpuro garisiwa disi baa ñ n weke tere sōon na ya wāa. ³⁵Mi yaa yen goru ta wōri kpuro gesi, doo koo yerō ñ kun mē pēē wōo yerō, ba koo ye kpuro kōsukuwa. Domi ye kpuro ya disi duurawa mi. ³⁶Yaa goo te, tā n wōri dōko sōo ñ kun mē daaro, i ñ ko i nim mē garisiwa disi. Adama wi u tu baba u disi duurawa. ³⁷Tā n wōri dīa bwese te ba koo duure sōo, dīa bwese te, ta ñ disi duure. ³⁸Adama bā n daa dīa bwese te wasan na bu ka di, ta disi duurawa mi.

³⁹Yaa ye ba ra di yā ñ ka tii gu, wi u yen goru baba, yēro u disi duurawa mi sere ñ ka ko tōo ten yoka. ⁴⁰Wi u yen yaa tema ñ kun mē u yen goru sōowa, u koo win yānu teawa kpa u n disi mō sere ka tōo ten yoka.

⁴¹I ku yēē yi yi kabirimōn yaa tem ⁴²ka yi yi ra ka nukuru sī ka yi yi kabirimō ka naasu nne ñ kun mē yi yi naa dabinu mō. I ko ye kpuro deriwa mam mam. ⁴³I ku de yēē yin bweseru yi bēē ko disigibu. ⁴⁴Domi ne Gusunō na sāawa been Yinni. I ko i tii deerasia kpa i n deere. Domi na sāawa Deero. Yen sōna i ñ ko i tii disi doke ka yēē yi yi kabirimō. ⁴⁵Nena na bēē yarama Egibitin di na n ka sāa been Yinni. Yen sō, i de i n deere. Domi na deere.

⁴⁶Wooda yeni kpurowa na yi yēē kpuron sō ka gunosu ka yēē yi yi wāa nimō ka sere yi yi kabirimō. ⁴⁷Yera ya koo de i n da yaa wunane ye ba koo ka yākuru ko ka ye ba ñ ka yākuru mō. Meya maa ya koo bēē sōosi yaa ye i ko i di ka ye i ñ dimō.

Tōn kuro ù n maran wororu

12 Yinni Gusunō u Mōwisi wooda wē u nēē, ²a Isireliba sōowō a nēē, tōn kuro ù n gura sua ma u bii tōn durō mara, u ko n disi mōwa sōo nōoba yiru nge sanam mē u yasa mō. ³Sōo nōoba itase, kpa bu win bii wi bango kua. ⁴Adama kuro wi, u ko n wāawa disi sōo sōo tena ka ita kpam u sere deera yem mē u yarin sō marubun saa. U ku raa sāa yānu ganu baba, u ku raa maa da Gusunōn kuu bekurugirō sere tōo te, tu ka turi.

⁵Ñ n maa tōn kurōn na u mara, u ko n wāawa disi sōo alusuma yiru. Ya ko n sāawa nge sanam mē u yasa mō. Yen biru u koo kowa sōo wata ka nōoba tia u sere deera win yem mē mu yarin sō marubun saa.

⁶Tōn kuro wi u mara, win deerasiabun saa yā ñ tura, u koo ka yāaru wōo tia-giru nawa u ka yāku dōo mwaararugiru ko. Kpa u totobereru ñ kun mē kparuko sua u ka win torarun yākuru ko. ⁷Yāku kowowa u koo ka ye yākuru ko. Kpa u nūn win torarun suuru kana. Saa ye sōora u koo deera win yem mē mu yarin sō.

Wooda yeniwa nē, Yinni Gusunō na wēēmō tōn kuro wi u bii maran sō.

⁸Ū kun yāaru wa, u koo totoberenu yiru ñ kun mē kparukonu yiru kasu. Nin teuwa u koo ka yāku dōo mwaararugiru ko kpa u maa ka teu geni torarun yākuru ko. Yāku kowowa u koo nūn yāku te kua. Saa ye sōora u koo deera.

Gōnan bararun wooda

13 Yinni Gusunō u Mōwisi ka Aroni sōowa u nēē, ²goo ù n mōsiru mō wasi sōo, ñ kun mē debu, ñ kun mē bau kpiku ge ga ka bara disigiru weene, ba koo ka yēro dawa yāku kowo Aronin mi ñ kun mē win bibun turon mi. ³Yāku kowo wiya u koo bara te mēeri. Ū n

deema bau ge, ga san kpikisu mɔ, ma ga wɔru mɔ, saa ye sɔɔra u koo gere ma yɛro u bara disigiru barɔ. ⁴ Û n maa bau kpiku gagu mɔ ma ga ñ wɔru mɔ, ma gen sansu kun buriri, yāku kowo u koo ka yɛro dawa diru garu sɔɔ u kenusi sɔɔ nɔɔba yiru. ⁵ Sɔɔ nɔɔba yiruse, yāku kowo ù n wa bau ge, ga ñ yabi, u koo maa nùn kenusiwa sɔɔ nɔɔba yiru. ⁶ Sɔɔ nɔɔba yiruse te, yāku kowo u koo maa nùn yarawa u meeri. Û n deema ga ñ yabi baama, u koo yɛro sɔɔwa ma u deere, ya sɔɔawa debu, kpa u win yānu tea u deera. ⁷ Amen biru, debu ye, yà n yabi gɔna ye sɔɔ, yɛro u koo maa wurawa yāku kowo u nùn meeri. ⁸ Yāku kowo wi, ù n nùn meera ma u deema ya yabi win gɔna sɔɔ, u koo yɛro sɔɔwa ma u ñ deere, u bara disigiru mɔwa.

⁹ Goo ù n bara disigiru barɔ, ba koo ka nùn dawa yāku kowon mi. ¹⁰ Yāku kowo wiya u koo nùn meeri. Û n bau kpiku wa mi, ma bau gen sansu buriri, ma gɔna ye, ya boo kua, ¹¹ ya sɔɔawa bara disigii te ta torumɔ yɛron gɔna sɔɔ. Yāku kowo u koo yɛro garisiwa disigii. U ñ maa nùn kenusimɔ. ¹² Adama yāku kowo ù n mɔsi mɔsiminu wa nu yabi yɛron gɔna kpuro sɔɔ, saa win wirun di sere ka naaso, ¹³ u koo yɛro garisiwa u deere, domi win wasi kpuro yi burura. ¹⁴ Adama dɔma te ba boo swāɔ wa win wasi sɔɔ, ba koo nùn garisiwa disigii. ¹⁵ Yāku kowon tiwa u koo nùn meeri. Û n deema boo swāɔ u wāa mi, u koo nùn garisiwa disigii, domi ya sɔɔawa bara disigiru. ¹⁶ Adama win wasi yi, yi n kɔsa, ma yi burura kpuro, u koo maa dawa u yāku kowo wa. ¹⁷ Yen biru, yāku kowo u koo ye meeriwa. Û n wa ya burura, saa ye sɔɔ, u koo yɛro garisiwa u deere.

¹⁸ Goo ù n win bwisi kpaka sɔɔ ¹⁹ mɔsiru garu wa, ma u deema ta buriri, ñ kun me ta sɔri, yɛro u koo dawa u tii sɔɔsi yāku kowon mi. ²⁰ Yāku kowo wi, u koo nùn meeriwa. Û n deema mɔsi te,

ta wɔru mɔ, ma win wasin sansu su burura, saa ye sɔɔra yāku kowo u koo nùn garisi disigii. Bara disigira ta yarimɔ saa bwisi kpaka yen min di. ²¹ Adama yāku kowo ù n wa ma san kpikisu sari mɔsi ten wallo, yen biru mɔsi te, ta ñ wɔru mɔ, ma ta buriri fiiko, u koo durɔ wi kenusiwa dirɔ sɔɔ nɔɔba yiru. ²² Mɔsi te, tã n gɔna yabi, yāku kowo u koo nùn garisiwa disigii domi bara disigira ta nùn deema. ²³ Adama mɔsi te, ta kun yabi, ta sɔɔawa bwisi kpaka. Saa ye sɔɔ, yāku kowo u koo gere ma yɛro kun disi mɔ.

²⁴ Goo ù n dɔɔ mwaara ma yen boo kpaka sɔɔ bau kpiku ga yara, ñ kun me bau sɔɔ, yāku kowo u koo yɛro meeriwa.

²⁵ Gen sansu sù n kua kpikisu ma wɔru ga sɔɔsire gɔna ye sɔɔ, saa ye sɔɔ bara disigira ta sɔɔsira mi. Yāku kowo u koo nùn garisiwa disigii. ²⁶ Adama yāku kowo ù n wa ma san kpikisu sari bau ge sɔɔ, ga ñ maa wɔru mɔ, ma ga buriri fiiko, u koo yɛro kenusiwa dirɔ sɔɔ nɔɔba yiru. ²⁷ Sɔɔ nɔɔba yiruse te, u koo nùn meeri. Û n wa bau ge, ga yabi win gɔna sɔɔ, u koo nùn garisiwa disigii. Ta sɔɔawa bara disigiru. ²⁸ Adama bau ge, ga kun yabi, ma ga burura fem fem, dɔɔ mwaara kpaka yera. Saa ye sɔɔ, yāku kowo u koo nùn garisiwa u deere.

²⁹ Tɔn durɔ ñ kun me tɔn kuro ù n bau gagu mɔ win wirɔ, ñ kun me win tonkurorɔ, ³⁰ yāku kowo u koo gu meeriwa. Gà n wɔru mɔ ma gen sansu su ñ sinum mɔ, ma su swɛrama nge dɔm buuru, yāku kowo u koo yɛro garisiwa disigii. Ya sɔɔawa wii kpaka ye ya wāa wirɔ, ñ kun me tonkurorɔ.

³¹ Yāku kowo wi, ù n wa ya wɔru mɔ, ma san wɔkusu sari, u koo yɛro kenusiwa dirɔ sɔɔ nɔɔba yiru. ³² Sɔɔ nɔɔba yiruse te, u koo maa yɛro meeriwa. Û n deema wii kpaka ye, ya ñ yabi ma ya sansu mɔ si su ka dɔm buuru weene, ma su ñ wɔru mɔ, ³³ yɛro u koo win sansu

kōniwa. Adama u ñ kpaka ye kōnimɔ. Yen biruwa yāku kowo u koo maa nùn kenusi dirɔ sɔɔ nɔɔba yiru. ³⁴Sɔɔ nɔɔba yiruse te, u koo ye meeriwa. Wii kpaka ye, yā kun yabi, ma ya ñ tīre ya gɔna kere, yāku kowo u koo nùn garisiwa u deere. U koo win yānu tea. Saa ye sɔɔ, u deerawa mi. ³⁵Adama wii kpaka ye, yā n dākuru yabi, yāku kowo u koo maa nùn meeriwa. ³⁶Ū n wa ya yabi gɔna ye sɔɔ, yāku kowo u ñ maa kasumɔ yēro ñ n san dām buuru mɔ. U koo nùn garisiwa disigii. ³⁷Wii kpaka ye, yā kun yabi, ma yen sansu tīra, yēro u bekurawa mi. U ñ maa disi mɔ. Yāku kowowa u koo gere ma u deere.

³⁸Tɔn durɔ goo ñ kun me tɔn kurɔ goo ñ n win gɔna sɔɔ bau kpikisu wa, ³⁹yāku kowowa u koo nùn meeri. Ū n bausu gasu wa si su ñ buriri sāa sāa, bau si, su ñ sē. U koo yēro garisiwa u deere.

⁴⁰Goo ñ kun seri mɔ wirɔ, wii kpararugiiwa ba koo yēro garisi. U deerewa mi. ⁴¹Ō n wuswaa gian na u ñ seri mɔ, yēro u sāawa wii kpararugii. Ka me, yēro u deerewa. ⁴²Adama wii kpapa te sɔɔ, bau gagu gā n sɔɔsira ga sōri, bara disigira ta torumɔ mi. ⁴³Yāku kowowa u koo gu meeri. Ū n deema wii kpapa te, ta bau kpikisu mɔ su ka bara disigiru weene, wi u su mɔ mi, u bara disigiru barɔwa mi. U ñ deere. ⁴⁴Yāku kowo u koo nùn garisiwa disigii win wii bau gen sɔ.

⁴⁵Wi u bara disigiru mɔ kpuro, u koo yānu dokewa ni nu gēere, u ku furɔ doke, kpa u win wuswaa wukiri kpa u n nɔɔ-giru sue u n mɔ, disigii, disigii. ⁴⁶U ko n sāawa disigii sere win bara disigii te, tu ka kpe. Yen sōna u ko n wāa yeru mɔ bee tia u n ka tumbu desire.

Disi gɔmi yānu sɔɔ

⁴⁷⁻⁴⁹Bā n disi gɔmi gēe wa yi sōri ñ kun me yi sāa nge wuru biresu yānu ganu sɔɔ, ni ba kua ka yāa sansu ñ kun

me kīa si ba kua ka wēe damgii ñ kun me yaa gɔna, bau ge, yāku kowo u koo gu meeriwa. ⁵⁰Yāku kowo wi, ñ n yāa ni meera u koo nu yiwa sɔɔ nɔɔba yiru. ⁵¹Yen sɔɔ nɔɔba yiruse te, u koo wure u maa yāa ni meeriwa. Ū n deema disi gɔmi yi, yi yabi baama, ma ba ñ kpē bu yi wāa, saa ye sɔɔ, u koo nu garisiwa yāa disiginu. ⁵²Saa ye sɔɔra yāku kowo u koo yāa ni dɔɔ meni. Baa bā n nu kua ka wēsu ñ kun me ka wēe damgii ñ kun me ka yāa sansu wēe ñ kun me ka mam gɔna, ka me, ba koo ye kpuro dɔɔ meniwa. Domi ba ñ kpē bu disi gɔmi yi wāa. Dɔɔwa u koo ye go. ⁵³Adama yāku kowo ñ n wa gɔmi yi, yi ñ yabi yāa ni sɔɔ, ⁵⁴u koo de bu nu teawa kpa bu maa nu diru kenusi sɔɔ nɔɔba yiru. ⁵⁵Sɔɔ nɔɔba yiruse te, u koo wure u maa nu meeriwa. Ū n deema disi gɔmi yi ñ kɔsa, yi ñ maa yabi, ba koo yāa ni garisiwa disiginu kpa bu nu dɔɔ doke. Domi disi gɔmi yi, yi nu di biruɔ ñ kun me wuswaa. ⁵⁶Adama yāku kowo ñ n deema disi gɔmi yi, yi burura, u koo ye wɔkawa yāa nin min di. ⁵⁷Yen biru yi n maa wurama yāa ni sɔɔ, yi ko n sāawa disi gɔmi. Ba koo yāa ni dɔɔ meniwa.

⁵⁸Bā n yānu ganu tea ni nu disi gɔmi kpia, ma disi gɔmi yi, yi wīara, ba koo wure bu maa nu teawa bu sere nu garisi nu deere.

⁵⁹Yeniwa ya sāa disi gɔmin wooda yi yi ra kpi yānu sɔɔ ye ba kua ka wēsu ñ kun me ka wēe damgii ñ kun me ka gɔna. Wooda yera ya koo sɔɔsi yāa ni nu deere ka ni nu kun deere.

Wi u raa bara disigiru mɔn

deerasiabu

14 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nee, ²wee nge me ba koo ka tɔnu deerasia wi u raa bara disigiru mɔ. Ba koo ka nùn dawa yāku kowon mi, ³kpa yāku kowo u ka nùn yari sansanin di u

nùn meeri. Û n deema u bekura, ⁴yāku kowo u koo nùn sōwa ye ba koo ka nùn deerasia. U koo gunḡminu yiru sua ni ba ra ka yākuru ko ka sere dāa ye ba mḡ seduru ka wēe wunḡmgii ka dāa kiku gagun kāasa ge ba mḡ isḡpu. ⁵Yāku kowo u koo de bu gunḡ gen teu sakawa wekeru sḡw te ba kua ka sḡndu te ta nim gem mḡ. ⁶Yen biru u koo gunḡ ge ga wasi mi, ka sedurun dāa ye, ka wēe wunḡmgii yi, ka isḡpun kāasa ye dokewa yem me sḡw, me ba wisi nim sḡw mi. ⁷U koo ye yēkawa nḡn nḡbba yiru wi ba koo deerasian wḡllḡ. Yen biru u koo nùn garisiwa u deere kpa u gunḡ ge yḡsu gu doona. ⁸Wi u koo tii deerasia, u koo win yānu teawa kpa u win sansu kḡni, kpa u wobure nim sḡw. Saa ye sḡwra ba koo nùn garisi u deere. Yen biru, u koo kpī u wurama sansaniḡ. Adama u koo kowa sḡw nḡbba yiru tḡwḡw u kun due win kuu bekurugirḡ. ⁹Sḡw nḡbba yiruse te, u koo win sansu kḡniwa ka win seri ka win toburu ka win nḡni burosu. Ye ya sāa sansu kpuro gesi, u koo kḡniwa. U koo maa win yānu teawa kpa u wobure u deera.

¹⁰Sḡw nḡbba itase, u koo yāanu yiru sua ni nu ḡ alebu mḡ ka yāa nii teeru wḡw tiagiru ka som kilo nḡbba nne me ba burina ka gum ka sere maa gum litirin bḡnu. ¹¹Yāku kowo wi u koo tḡnu wi deerasia u koo nùn tusia Yinni Gusunḡn wuswaaḡ kuu ten kḡnnḡwḡw ka maa win yāku dīanu. ¹²Yāku kowo u koo yāa nin teeru suawa kpa u ka tu yākuru ko te ba ra ka toraru sḡme ka sere gum litirin bḡnu ye, kpa u ye kpuro sḡwsi beri berika Yinni Gusunḡn wuswaaḡ. ¹³Kpa u tu saka yam deeram mi, mi ba ra torarun yākuru ka yāku dḡw mwaararugirun yaa sake. Domi torarun yāku yaa ka ye ba ra ka toranu sḡmegia ya sāawa dīa deeranu ni nu koo ko yāku kowoginu. ¹⁴Yāku kowo u koo torarun yāku yaa yen yem sua u teeni wi u deerasiamḡn

soo nḡm geuguuḡ ka win nḡm geun niki bia bakaaḡ ka sere win nḡw nḡm geuguun niki bia bakaaḡ. ¹⁵Yāku kowo u koo maa gum litirin bḡnu ye wisiwa win nḡm dwarun nḡm wḡwḡ. ¹⁶Kpa u ka win nḡm geun niki bia gum me deka u mu yēka nḡn nḡbba yiru Yinni Gusunḡn wuswaaḡ. ¹⁷Yen biru, kpa u gum me mu tie teeni wi u deerasiamḡn soo nḡm geuguuḡ ka maa win nḡm geun niki bia bakaaḡ ka win nḡw nḡm geuguun niki bia bakaaḡ. U koo mu teeniwa mi u raa yem me doke. ¹⁸Kpa u maa me mu tie win nḡma sḡw doke yēron wiru wḡllḡ kpa u nùn deerasiabun wororu koosi Yinni Gusunḡn wuswaaḡ. ¹⁹Kpa u nùn torarun yākuru kua. Nge meya u koo ka nùn deerasia. Yen biruwa u koo yāku dḡw mwaararugirun yaa go. ²⁰Kpa u ye dḡw doke yāku yero ka kēnu. Nge meya u koo ka yēro torarun yākuru kua kpa u deera.

Bwēebwēe wi u raa

bara disigiru mḡn deerasiabu

²¹Wi u bara disigiru mḡ ma u ḡ dam mḡ u ka yāku yaa saberu wa, yāa teera u koo kasu u ka yākuru ko te ta sāa torarun sḡmbugiru. Yāku kowo u koo ka tu suuru kanabun wororu ko Yinni Gusunḡn wuswaaḡ. Yen biru durḡ wi, u koo som kilo ita wē me ba bura ka gum ka sere maa gum litirin bḡnu. ²²U koo maa ka kparukonu yiru na ḡ kun me totoberenu yiru nge me win waara ne. Ba koo gen teu go win torarun suurun sḡ. Kpa bu maa ka teu ge ga tie yāku dḡw mwaararugiru ko. ²³Win deerasiabun sḡw itasera u koo ka ye kpuro yāku kowo naawa sāa yerun kḡnnḡwḡw Yinni Gusunḡn wuswaaḡ. ²⁴Yāku kowo wi, u koo yāa te mwa ka gum litirin bḡnu ye, kpa u ye kpuro sḡwsi beri berika Yinni Gusunḡn wuswaaḡ. ²⁵Yen biru u koo yāa te saka kpa u ten yem sua u teeni wi u raa bara disigiru mḡn soo nḡm

geuguuɔ ka win nɔm geun niki bia bakaaɔ ka sere maa win nɔɔ nɔm geuguun niki bia bakaaɔ. ²⁶Yen biru yāku kowo wi, u koo gum mɛ wie win nɔm dwarun nɔm wɔɔɔɔ. ²⁷Kpa u ka win nɔm geun niki bia gum mɛ deka u yēka nɔn nɔɔba yiru Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ²⁸U koo maa gum mɛ tɛni wi u raa bara disigiru mɔn soo nɔm geuguuɔ ka nɔm geun niki bia bakaaɔ ka sere win nɔɔ nɔm geuguun niki bia bakaaɔ. U koo mu dokewa mi u raa gesi yem tɛni. ²⁹Yen biru gum mɛ mu tie win nɔmaaɔ, u koo mu wisiwa wi u raa bara disigiru mɔn wirɔ u sere nɔn deerasiabun wororu kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ³⁰Yen biru, u koo gunɔ gen teu go, gɛn bweseru u wa. ³¹Ba koo ka gen teu torarun suurun yākuru ko. Teu maa yāku dɔɔ mwaararugiru ka som mɛ, ka gum mɛ. Kpa yāku kowo wi, u wi u raa bara disigiru mɔ deerasiabun wororu kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

³²Wooda yeniwa wi u bara disigiru mɔ ma u n̄ dam mɔ u koo swii u ka deerasiabun yākuru ko.

Disi gɔmi dirun gani sɔɔ

³³Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni sɔɔwa u nɛɛ, ³⁴sanam mɛ i ko i du Kananin temɔ mɛ kon bɛɛ wɛ, n̄ n dera disi gɔmi yi kpia diru garu sɔɔ tɛ sɔɔ i wāa, ³⁵wi u dii te mɔ, u koo dawa u yāku kowo sɔ u nɛɛ, wee u gāanu waamɔ win dirɔ nge disi gɔmi. ³⁶Yāku kowo wi, u sere du u ka dii te mɛɛri, u koo dewa bu ten yānu kpuro yara kpa yāa nin tii nu ku raa disi duura. Yen biru u koo du kpa u disi gɔmi yi mɛɛri. ³⁷Ū n deema gɔmi yi s̄a nge wuru bekusu, n̄ kun mɛ yi s̄ri, kpa yi n s̄a nge wɔru gana ye sɔɔ, ³⁸u koo yariwa kpa u dii te kɛnɛ sɔɔ nɔɔba yiru. ³⁹Sɔɔ nɔɔba yiruse, yāku kowo u koo wura diru mi. Ū n deema disi gɔmi yi yabi dii ten gani sɔɔ, ⁴⁰u koo de bu dii ten kpenu wɔɔriwa n̄n mi disi gɔmi yi, yi kpia bu ka nu yari wuun di bu k̄

mi n kun deere. ⁴¹U koo dewa bu dii ten sɔɔwɔ kpuro kera kpa bu yanim mɛ ba kera mi yari wuun biruɔ mi n kun deere. ⁴²Yen biru kpa bu kpee kpaanu kɔsire ko. Kpa bu wure bu dii te tāwa.

⁴³Amen biru, disi gɔmi yi, ȳi n maa wurama dii te sɔɔ, ⁴⁴yāku kowo u koo maa sewa u da u tu mɛɛri. Ū n deema disi gɔmi yi, yi maa kpia dii ten gani sɔɔ, saa ye sɔɔ, n̄ n maa koorɔ bu yi wia min di. Dii te, ta disi duurawa mi. ⁴⁵Ba koo tu surawa kpa bu ten kpenu ka dāa ka tem gura bu ka da wuun biruɔ mi n kun deere.

⁴⁶Wi u dua diru mi sanam mɛ ba tu kenusi, u disi duurawa mi sere ka yokaaɔ.

⁴⁷Wi u kpuna mi, n̄ kun mɛ u gāanu di mi, u koo win yānu teawa.

⁴⁸Sanam mɛ ba dii te sɔnwa ba kpa, yāku kowo ū n wura u ka tu mɛɛri, ma u deema disi gɔmi yi sari, u koo dii te garisiwa ta deere. Domi disi gɔmi yi, yi doona.

⁴⁹Bu ka dii ten deerasiabun woronu ko, ba koo gunɔsu yiru kasuwa ka dāa ye ba m̄ seduru ka kiku ge ba m̄ isɔpu ka wɛɛ wunɔmgii. ⁵⁰U koo gunɔ gen teu sakawa wekeru sɔɔ te ba kua ka sɔndu ta nim gem mɔ. ⁵¹Yen biru, u koo ge ga wasi sua ka seduru ye, ka isɔpu ye, ka wɛɛ wunɔmgii yi, kpa u ye kpuro doke gunɔ ge ba sakan yem mɛ sɔɔ, mɛ ba wisi nim sɔɔ mi, kpa u mu yēka nɔn nɔɔba yiru dii te sɔɔ. ⁵²U koo ka gunɔ gen yem mɛ ba wisi nim sɔɔ mi, disi wɔka ka gunɔ ge ga wasi ka seduru ye, ka isɔpu ka wɛɛ wunɔmgii yi. ⁵³Kpa u gunɔ ge ga wasi ȳɔsu gu doona yakaaɔ. Saa ye sɔɔra u koo dii te deerasiabun wororu koosi kpa tu deera.

⁵⁴Wooda yenibara ba ko n da swii bara disigiru ka wii kpakin s̄ ⁵⁵⁻⁵⁶ka mɔsiru ka debu ka disi gɔmi yi yi ra kpi yānu sɔɔ ka dia sɔɔ. ⁵⁷Wooda yera ya koo s̄ɔsi gāa ni nu deere ka ni nu kun deere.

Tɔn durɔrun disi

15 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni sɔɔwa u nɛɛ, ²i Isireliba sɔɔwa i nɛɛ, ben goo ù n kentu kpika mɔ, u kuawa mi disigii. ³Ya ra wí? Ya ku ra wí? Ka mɛ, u kuawa mi disigii. ⁴Kpin yee tɛ sɔɔ u kpuna kpuro, ta disi du-urawa mi, ka sere maa gāa ni u sinari kpuro. ⁵Wi u maa kpin yee te baba kpuro u koo win yānu teawa kpa u wobure ka nim. Adama ka mɛ, yēro u ko n disi mɔwa sere ka yokaa. ⁶Wi u maa sina mi barɔ wi, u sina, u koo win yānu teawa kpa u wobure ka nim. Adama ka mɛ, u ko n sāawa disigii sere ka yokaa. ⁷Wi u barɔ wi baba, u koo win yānu teawa kpa u wobure ka nim. Adama ka mɛ, u ko n sāawa disigii sere ka yokaa. ⁸Barɔ wi, ù n goo yāatam sie, yēro u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mɛ, u ko n sāawa disigii sere ka yokaa. ⁹Gāa ni barɔ wi, u sɔni kpuro, nu kuawa mi disiginu. ¹⁰Gāa ni u sakusi kpuro, wi u nu baba yēro u kuawa mi disigii sere ka yokaa. Wi u maa nu sɔɔwa yēro u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mɛ, u ko n disi mɔwa sere ka yokaa. ¹¹Wi u dera barɔ wi, u nɔn baba, ma u ñ nie, u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mɛ, yēro u ko n disi mɔwa sere ka yokaa. ¹²Barɔ wi, ù n dendi yānu baba ni ba kua ka sɔndu ba koo nu kɔsukuwa. Nɔn n maa sāan na ni ba kua ka dāa, ba koo nu teawa.

¹³Sanam mɛ kentu ye, ya wīibu yōra, u koo kowa sɔɔ nɔɔba yiru u sere dɛera. U koo win yānu tea kpa u wobure ka nim. Saa ye sɔɔ, u dɛerawa mi. ¹⁴Sɔɔ nɔɔba itase u koo kparukonu yiru ñ kun mɛ totoberenu yiru sua u ka da Gusunɔn kurun kɔnnɔɔwa kpa u nu yāku kowo wē. ¹⁵Yāku kowo u koo nin teu gowa torarun sɔ. Kpa u ka teu geni yāku dɔɔ mwaararugiru ko kpa

u nɔn dɛerasiabun wororu koosi Yinni Gusunɔn wuswaɔ kpa u dɛera.

¹⁶Goon sen nim mù n yari, u koo woburewa. Adama ka mɛ, u ko n disi mɔwa sere ka yokaa. ¹⁷Mù n yānu ganu tāre, ñ kun mɛ gɔna ye ba ra wukiri, ba koo ye teawa ka nim. Adama ka mɛ, ya ko n disi mɔwa sere ka yokaa.

¹⁸Kurɔ ka durɔ bā n menna, be kpuro ba koo woburewa ka nim. Adama ka mɛ, ba koo bu garisiwa disigibu sere ka yokaa.

Tɔn kurɔrun disi

¹⁹Tɔn kurɔ ù n yasa mɔ, ba koo nɔn garisiwa disigii sɔɔ nɔɔba yiru. Wi u nɔn baba kpuro u kuawa mi disigii sere ka yokaa. ²⁰Kpin yee tɛ sɔɔ u kpuna kpuro, ta kuawa mi disigiru. Ye u maa sinari kpuro ya kuawa mi disigia. ²¹Wi u maa kurɔ win kpin yeru baba, u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mɛ, u ko n sāawa disigii sere ka yokaa. ²²Goo ù n baba ye kurɔ wi, u sinari, yēro u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mɛ, u ko n disi mɔwa sere ka yokaa. ²³Gāa ni nu wāa win kpin yee ten wollo ñ kun mɛ ye u sinarin wollo, wi u yen gaa baba, u kuawa mi disigii sere ka yokaa. ²⁴Tɔn durɔ goo ù n ka nɔn menna, ma win yem mu nɔn tāre, durɔ wi, u kuawa mi disigii sere sɔɔ nɔɔba yiru. Kpin yee tɛ sɔɔ u gesi kpuna ta maa disi duurawa mi.

²⁵Tɔn kurɔ wi u yem wīimɔ, win yasan saa baasi, ñ kun mɛ, mu wīimɔ mu win yasan saa kera, ba koo nɔn garisiwa disigii yem wīi bin saa kpuro sɔɔ nge win yasan saa. ²⁶Kpin yee tɛ sɔɔ u kpuna kpuro ka ye u sinari kpuro, ya kuawa mi disigia nge sanam mɛ u win yasa mɔ. ²⁷Wi u kpin yee te baba, ñ kun mɛ sin yee te, u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mɛ, u kuawa mi disigii sere ka yokaa.

²⁸ Sanam me yem me, mu yōra u koo kowa sōw nōba yiru bu sere nūn garisi wi u deere. ²⁹ Yen sōw nōba itase sōra u koo kparukonu yiru nē kun me totoberenu yiru kasu kpa u ka yāku kowo daawa Gusunōn kuu ten kōnōwō. ³⁰ Kpa yāku kowo u nin teu sua u ka torarun suurun yāku ko kpa u maa teu geni sua u ka yāku dōw mwaararugiru ko. Yen biruwa u koo kūrō wi deerasiabun wororu koosi Yinni Gusunōn wuswaaw kpa u deera.

³¹ Yinni Gusunō u kpam Mōwisi ka Aroni sōw a u nē, i Isireliba sōw a u nē, bu de bu ka nen kuu te ta wāa ben suunu sōw tonda sanam me ba disi mō kpa bu ku raa gbi.

³² Wooda yeni ya wāawa kentugibun sō ka wīn sen nim mu yari ³³ ka tōn kūrō wi u yasa mō ka tōn dūrō wi u yem wīimō win tōn dūrōrun di ka tōn kūrō wi yem wīimō win tōn kūrōrun di ka maa tōn dūrō wi u ka tōn kūrō disigii kpuna.

Wōw ka wōwōn yāku te ba ra ko

Isireliba kpuron toranun sō

16 Aronin bii be ba gu Yinni Gusunōn kūrō yēn sō ba ka turare tuka da mi, ben gōwōn biruwa Yinni Gusunō u Mōwisi sōw a u nē, ² a wunen mōw Aroni sōw a u nē, u kun da du kiri kiri kuu ten dii te ta deere gem gem sōw mi woodan kpakorora wāa ka ten wukiritia kpa u ku raa gbin sō. Domi kpakoro ten wukiritian wōllōwa kon tii sōwōi guru wii wuroru sōw.

³ Dōma te u dūō mi, u koo kete kine kpendu kasuwa u ka win torarun yāku ko. Kpa u maa yāa kineru kasu u ka yāku dōw mwaararugiru ko. ⁴ Yen biru u koo win tako doke kpa u sokoto kpiribu doke ka sēkatia. Ye kpuro ya ko n sāawa ye ba kua ka wēē damgii kpa u dawani bōke. U koo woburewa u sere yāa ni kpuro doke. ⁵ Isireliba ba koo maa boo kinenu yiru wē u ka ben toranun yāku

ko kpa bu nūn yāa kineru wē u ka yāku dōw mwaararugiru ko.

⁶ Ū n koo yāku tore, u koo gina win tii ka win yenugibun toranun yāku kowa ka kete kine te. ⁷ Yen biru kpa u boo kinenu yiru ye sua u ka da Yinni Gusunōn wuswaaw kuu ten kōnōwō. ⁸ Kpa u nu tubu tubu koosi u ka wa ge ga sāa Yinni Gusunōguu ka ge ba koo yōsu gbaburō. ⁹ Boo ge ga sāa Yinni Gusunōguu, gera u koo ka torarun yāku ko. ¹⁰ Ge ba koo maa yōsu gbaburō, gera ba koo ka torarun suurun wororu ko. Wasira ba koo ka gu na Yinni Gusunōn wuswaaw bu sere gu yōsu gu doona gbaburō.

¹¹ Aroni u koo gina gbiwa u win tiin kete kine te go win toranun sō ka sere maa win yenugibuginun sō. ¹² Kpa u dōw gēē gura saa yāku yerun di yi ba yibie dōw guratii sōw kpa u turare buuru soka nōm kurenu yiru kpa u ka ye kpuro du dii te ta deere gem gem sōw. ¹³ U koo turare ye doke dōw gēē yi sōw Yinni Gusunōn wuswaaw kpa yen wiisu su woodan kpakoro ten wukiritia wukiri kpa u ku raa ka gbin sō. ¹⁴ Yen biru kpa u kete yen yem sua u deka ka win niki bia kpa u mu yēka kpakoro ten wukiritia sōw sōw yari yeru gia. Kpa u maa ko me kpakoro ten wuswaaw nōn nōba yiru. ¹⁵ Yen biruwa u koo maa boo ge ga sāa Yinni Gusunōguu mi go Isireliba kpuron toranun sō kpa u gen yem sua u ka da dii te ta deere gem gem sōw kpa u mu yēka woodan kpakoro ten wukiritia wōllō ka maa ten wuswaaw nge me u kua ka kete yen yem. ¹⁶ Kpa u dii te ta deere gem gem deerasiabun wororu koosi u ka ten disi wōka yi ta duura Isireliban toranu ka ben mem nōwōbu sarirun sō. Nge meya u koo ko u ka dii deera ten disi wōka, domi ta wāa disigibun suunu sōw. ¹⁷ Goo kun ko n wāa dii ten sōwōw sanam me Aroni u koo du mi, u ka toranun yāku ko sere u da u ka yarima. U koo win

tii ka win yenugibun toranun yākuru ko. Yen biru kpa u maa Isireliba kpurogiri ko. ¹⁸ Û n yariɔ, u koo dawa yāku yero kpa u tu dēerasiabun wororu koosi. Yen biru kpa u ketɛ ye, ka boo gen yem sua u tēni yāku yerun kāanu nne yen baayere sɔɔ. ¹⁹ U koo yem me dēkawa ka win niki bia u yēka nɔn nɔɔba yiru yāku yee ten wollo. Nge meya u koo ka tu dēerasia Isireliban toranun di kpa u tu yi nenem Yinni Gusunɔn sɔ.

²⁰ Sanam me u dii te ta dēere gem gem dēerasia u kpa, ka dii dēera te, ka yāku yeru, u koo de bu ka boo ge ga wasi mi nawa. ²¹ Aroni u koo win nɔma kpuro sɔndiwa boo gen wiru wollo kpa u Isireliban toranu kpuro tuuba ko ka mem nɔɔbu sari te ba kua kpuro. Kpa u boo ge tora ni kpuro sɔbi kpa u de goo u gu gira u ka da gbaburɔ. ²² Nge meya boo ge, ga koo ka Isireliba kpuron toranu sɔbe gu ka doona gbaburɔ mi goo kun wāa.

²³ Yen biru u koo wura kuu ten mi, kpa u win sāa yāa ni u doke potiri u nu yi mi. ²⁴ Kpa u wobure yam dēeramɔ kpa u win tiin yānu doke. Yen biru kpa u yari u na u yāku dɔɔ mwaararugiri ko win tiin sɔ ka sere maa Isireliban sɔ. Yen biru kpa u torarun yākuru ko win tiin sɔ ka sere Isireliban sɔ. Kpa u suuru kanabun woronu ko win tii ka Isireliban sɔ. ²⁵ Yen biru kpa u yaa yen gum dɔɔ doke yāku yero ye ba ka torarun yākuru kua mi.

²⁶ Wi u boo ge gira u ka da gbaburɔ u koo win yānu teawa kpa u wobure u sere du sansaniɔ. ²⁷ Ketɛ ye, ka boo gen yem me ba ka da dii te ta dēere gem gem sɔɔ toranun sɔ, ba koo yen yaa ka yen gɔni ka yen bisu yarawa ben sansanin di bu dɔɔ doke. ²⁸ Wi u ye kpuro dɔɔ meni u koo win yānu teawa kpa u wobure u sere wurama sansaniɔ.

²⁹ Yeni ya ko n sāawa wooda sere ka baadommaɔ. Suru nɔɔba yirusen sɔɔ wɔkuruse, i nɔɔ bɔkuo kpa i bēen sɔma deri sere ka sɔɔ be ba wāa bēen su-

unu sɔɔ. ³⁰ Domi tɔɔ te sɔɔra ba koo bēe torarun yākuru kua bu ka bēe dēerasia. Nge meya i ko i ka dēera bēen durum kpuron di Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ³¹ Tɔɔ te, ta koo kowa tɔɔ wērarugiri kpa i n da nɔɔ bɔke. Kpa ya n sāa wooda sere ka baadommaɔ.

³² Amen biru yāku kowo wi ba gum tāre ba gɔsa u ka ko yāku kowo tɔnwero win baaban kɔsire, wiya u koo sāa yāa ni doke ni ba kua ka wēɛ damgii. ³³ Wiya u ko n da yākuru ko u ka dii te ta dēere gem gem dēerasia ka sere dii dēera te, ka yāku yee te, ka yāku kowobu ka sere maa Isireliba kpuro.

³⁴ Yeni ya ko n sāawa wooda sere ka baadommaɔ. Wɔɔ tia sɔɔ, ba ko n da yākuru kowa Isireliba kpuron toranun sɔ nɔn teeru.

Ma Aroni u kua kpuro ye Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa.

NGE MƐ ISIRELIBA BA KO N KA DƐERE

Gusunɔ u yina bu yem di

17 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nēɛ, ² a Aroni ka win bibu ka sere Isireliba kpuro sɔɔwɔ a nēɛ, wooda wee ye nē, Yinni Gusunɔ na wēɛmɔ.

³ Isireliba sɔɔ goo ù n kɪ u saberu garu saka sansaniɔ ñ kun me mi u wāa kpuro, u koo gina ka tu nawa nen kuu bekurugirun kɔnnɔwɔ u ka tu yākuru ko nē, Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ⁴ Yēro u kun kue mē, ba koo nūn sabe ten yem bik-iawa domi u yem yariwa mi. Saa ye sɔɔ, ba koo yēro yarawa Isireliban su-unu sɔɔn di. ⁵ Wooda yeni ya koo dewa Isireliba bu ka ben yaa sabenu na yāku kowon mi nen kuu ten kɔnnɔwɔ bu go nē, Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Kpa bu ku raa tu go mi ba tura. Kpa ta n sāa siarabun yākuru. ⁶ Yāku kowowa u koo ten yem me yēka yāku yero kuu ten kɔnnɔwɔ. Kpa u ten gum dɔɔ doke mēn

nuburu ta koo ne, Yinni Gusuno dore. ⁷Nge meya Isireliba ba ñ maa ka būnu yākuru kuamme nīn bwāarokunu nu ka bonu weene. Yenī ya ko n wāawa ben tiin sō ka ben bibun bibun sō sere ka baadomma.

⁸Ñ n men na, Isireli goo, ñ kun me sōo goo wi u wāa ben suunu sōo, ù n yāku dōo mwaararugiru mō, ñ kun me yākunu ganu, ⁹ma u ñ ka nu ne ne, Yinni Gusunon kurun kōnōwō u ka nin yaa go, ba koo yēro yarawa ben suunu sōon di.

¹⁰Wee wooda ye ne, Yinni Gusuno na maa wēemō. Isireli goo, ñ kun me sōo goo wi u wāa ben suunu sōo ù n yem di, baa ñ n meren na mu sāa, ne, Yinni Gusunōwa kon yēro wōrima n nūn yara win tōmbun suunu sōon di. ¹¹Domi yem sōora hunde koni kpuron wāara wāa. Na dera i yem dendimō yāku yero i ka been toranun suuru wa. Yem meya mu ra de tōnu u win torarun suuru wa. ¹²Yen sōna na nee, Isireliban goo ñ kun me sōo goo been suunu sōo u ñ yem dimō.

¹³Bee Isireliban goo ñ kun me sōo goo wi u wāa been suunu sōo, ù n yaa gaa mwa taasoru sōo ñ kun me guno gagu ge ba ra di, u koo yaa ye, ñ kun me guno gen yem yariwa kpa u mu yanim wukiri. ¹⁴Domi hunde koni ye ya wasi kpuro, yen wāara wāawa yen yem sōo. Yen sōna na nee, i ku hunde koni gaan yem di. Domi yem sōora wāara wāa. Wi u maa yina u mu di, ba koo yēro wunawa wigibun suunu sōon di.

¹⁵Bee Isireliban goo, ñ kun me sōo goo wi u wāa been suunu sōo, ù n yaa goru di ñ kun me yaa ye gbeeku yaa ya go, yēro u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka me, u ko n sāawa disigii sere ka tōo ten yokao u sere deera. ¹⁶Ū kun win yāa ni teye, ma u ñ wobura, u koo win torarun are mwa.

Kōo menna bi bu ñ beere mo

18 Yinni Gusuno u Mōwisi sōowa u nee, ²a Isireliba sōowō a nee, nena na Gusuno been Yinni. ³I ku ra ko ye ba ra ko Egibitiō mi i raa sina. I ku maa ko ye Kananiba mō mi na ka bee dōo. I ku ben komanu swii. ⁴Adama i nen woodaba ka nen yiirebu mem nōowō kpa i ye swii. Domi nena na sāa Gusuno been Yinni.

⁵Ñ n men na, i nen gere ka nen woodaba mem nōowō. Wi u ye mem nōowa u ko n wāawa yen sō. Ne Yinni Gusunōwa na yenī gerumō.

⁶Nena na wooda yeniba wēemō. Na nee, been goo u ku raa ka win dusi tōn kuro kōo menna.

⁷I ku been tundo sekuru doke i ka been mero kōo menna. Domi u sāawa been mero.

⁸I ku ka been meron nisi goo kōo menna, domi ñ n kua me, i been tundo sekuru dokewa mi.

⁹I ku ka been sesu tundo turosi ñ kun me mero turosi kōo menna baa bà kun bee seeye yenu teu sōo.

¹⁰I ku ka been nikurōbu kōo menna baa ù n sāan na tōn durōn bii, ñ kun me tōn kurōn bii. Domi wi u kua me, u tii sekuru dokewa mi.

¹¹I ku ka been tundon kuro goon bii kōo menna domi u sāawa been sesu.

¹²I ku ka been tiō kōo menna, domi u sāawa been tundon dusi.

¹³I ku maa ka been meron wōnō ñ kun me win mōwō kōo menna. Domi u sāawa been meron dusi.

¹⁴I ku maa been tundon wōnō ñ kun me win mōwō sekuru doke i ka win kuro kōo menna. Domi kuro wi, u sāawa nge been tiin mero.

¹⁵I ku ka been bigii kuro kōo menna, domi u sāawa been biin kuro.

¹⁶I ku ka been wɔɔɔ ñ kun me been mɔɔɔ kɔɔ menna. Ì n kua me, i nùn sekuru dokewa.

¹⁷I ku ka tɔn kɔɔ kɔɔ menna kpa i maa ka win bii kɔɔ menna, ñ kun me win nikurɔbu, domi ba sáawa mi dusinu. Ì n kua me, ya sáawa mi tora bakaru.

¹⁸I ku been kurɔn wɔɔɔ ñ kun me win mɔɔ sua kɔɔ sanam me kɔɔ win tii u wáa wáaru sɔɔ. Domi ya koo nisinu ma.

¹⁹I ku ka tɔn kɔɔ menna sanam me u yasa mɔ, domi u sáawa disigii.

²⁰I ku ka been winsim kɔɔ kɔɔ menna. Ì n kua me, i tii disi koosiwa mi.

²¹I ku ka been bii yákurú ko búu wi ba mɔ Mólókun mi. Domi ñ n kua me, ne, Yinni Gusunɔn yísira i sanká mi. I n yé ma nena na sáa Gusunɔ been Yinni.

²²I ku ka been tɔn durɔsi kɔɔ menna nge me i ra ka tɔn kɔɔ ko. Domi ya sáawa seku bakaru.

²³I ku ka yaa saberu kɔɔ menna nge tɔn kɔɔ. Domi ñ n kua me, i tii disi dokewa. Nge meya maa tɔn kɔɔ goo u ku raa de yaa saberu tu ka nùn menna. Ya sáawa seku bakaru.

²⁴I ku de koma ninin bweseru nu bee ko disigibu. Domi niya bwese tuku nini nu ra ko ni kon gira been suunu sɔɔn di.

²⁵Ba tem men tii disi doke, ma na mu seeyasia ma mu men tumbu yarinasia.

²⁶Bee Isireliba ka bee sɔbu bee be i wáa Isireliba sɔɔ, i nen gere ka nen wooda ye mem nɔɔɔ. Kpa i bwese nin koma sekurugii ni deri. ²⁷Be ba raa sina tem me sɔɔ i sere na, ba koma ni kua ma tem me, mu disi duura. ²⁸Ñ n men na, been tii i ku mu disi doke kpa mu ku raa maa bee yarinasia nge yellugibu. ²⁹Domi be ba koma nin garu saara Isireliba kpuro sɔɔ, ba koo bu wunawa ben tɔmbun suunu sɔɔn di.

³⁰Nena Gusunɔ been Yinni. I de i nen gere ka nen wooda ye mem nɔɔɔ mam mam. Kpa i ku bwese tuku nin komanu

swii ni ba ra ko i sere tunuma mini. Kpa i ku ra tii disi doke.

Nge me n weene bu Gusunɔ sá

19 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔɔwa u nee, ²a Isireliba kpuro sɔɔɔwa a nee, i de i n deere, domi ne Gusunɔ been Yinni na deere.

³Yen sɔ, been baawure u win tundo ka win mero beere wéeyɔ kpa u n da wére tɔɔ wérarugiru sɔɔ. Nena Gusunɔ been Yinni.

⁴I ku tii búnu wé, i ku ra maa bwáaroku gagu seku.

⁵Ì n ne, Yinni Gusunɔ siarabun yákurú kuamme, i tu koowo nge me ta koo ka man wére. ⁶I ko ten yaa diwa dɔma te i ka ye yákurú kua ñ kun me sisiru. Adama ye ya tiara sɔɔ itase, i ko ye dɔɔ meniwa. ⁷Ì n ye di sɔɔ itase, na ñ yáku te mwaamɔ. Domi yaa ye, ya disi du-urawa mi. ⁸Wi u ye di u koo win torarun are wa, domi u ñ ye garisi negia. Ba koo yéro wunawa been suunu sɔɔn di.

⁹Ì n been dīanu gēemɔ, i ku gē ye ya wáa gbee goorɔ. I ku maa been gberun dīanu kunɔnu ko. ¹⁰Meya i ku maa resem gberu sɔɔ resem kunɔnu ko ka maa resem ye ya wɔruma. I ko ye deriwa sáarobu ka sɔbun sɔ. Ne Gusunɔ been Yinniwa na yeni gerua.

¹¹I ku gbeni, i ku maa been winsim weesu kua ñ kun me i nùn nɔni wóke. ¹²I ku bōri weesugii ko ka nen yísiru. Domi ñ n kua me, i nen yísiru sankawa. Ne Gusunɔ been Yinniwa na yeni gerua.

¹³I ku been winsim dam dore. I ku maa nùn gāanu mwaari ka dam. I ku been sɔm kowon kɔsiaru nene sere yam mu ka sára. ¹⁴I ku soso wɔme. I ku maa gāanu yi wōkon wuswaad ni nu koo nùn sura. I de been daa yu sɔɔsi ma i man nasie ne Gusunɔ been Yinni.

¹⁵I ku murafitiru ko siribu sɔɔ. I ku goon bwēebwēeru ñ kun me win dam meeri i ka nùn siri. Adama i ko i bu

siriwa nge me baawuren gem mu ne. ¹⁶I ku gari weesugii kpaa been tɔnusin sɔ. I ku maa nɔn gari mani yi yi koo nɔn go.

¹⁷I ku been winsim tɔsi gɔruɔ. Adama i nɔn gerusio kpa i ku ra tii durum sɔbi win sɔ. ¹⁸I ku been winsim mɔru kɔsie. I ku maa ka goo mɔru nene. I been tɔnusi kɔ nge been tii. Ne Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁹I de i nen wooda yeniba mem nɔɔwa. I ku de yeɛ bwese bweseka yu yɔɔna. I ku dɛa bwesenu yiru duure gbee teeru sɔɔ. I ku yānu doke ni ba kua ka wɛɛ bwesenu yiru.

²⁰Goo ù n ka yoo tɔn kuro kɔɔ menna wi ba durɔ kɔ, adama ba ñ gina nɔn yakie win yorun di, yɛro u koo yen gobi kɔsiawa, adama ba ñ bu goomɔ. Domi kuro wi, u gina sɔa yoo. ²¹Durɔ win torarun sɔ, u koo ka yāa kineru na Yinni Gusunɔn wuswaɔ win kurun kɔnnɔwɔ u ka torarun sɔmbun yākuru ko. ²²Kpa yāku kowo u nɔn torarun suurun wororu koosi ne Yinni Gusunɔn wuswaɔ. Saa ye sɔɔra u koo win torarun suuru wa.

²³Sanam me i dua Kananin temɔ i kpa, ma i dɛa bwese bweseka duura, i ko yen marum garisawa disigim, wɔɔ ita. I ñ mu dimɔ. ²⁴Wɔɔ nnesen marum me ya koo ma, mu ko n sɔawa ne Yinni Gusunɔgim, i ka man siara tɔɔ bakarun saa. ²⁵Saa wɔɔ nɔɔbusen diya been tii i ko i n da dɛa marum me sɔri i di. Ne Gusunɔ been Yinniwa na yeni gerua.

²⁶I ku gāanu ganu di ka yem. I ku weɛ ñ kun me guru wiru meeri i ka bikiaru ko. ²⁷I ku been wirun goo gookan seri kɔni bwɛɛɛɛke. I ku maa been toburun beri berika kɔni. ²⁸I ku been wasi muriri goon gɔɔn sɔ. I ku maa been wasi yore. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²⁹I ku been bii wɔndiaba sekuru doke i bu kuro tanaru kpɛɛ sɔaru garun sɔ, kpa sakararu ka sekuru sariru tu ku raa yibu tem me sɔɔ. ³⁰I n da tɔɔ wɛrarugiru

yaaye kpa i nen kuu bekurugiru beere wɛ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³¹I ku da be ba ra gɔribu sokun mi ñ kun me sɔrobun mi kpa i ku ra ka tii disi doke. Domi nena na sɔa Gusunɔ been Yinni.

³²I wi u seri kpiki mɔ kpuro kpunɔ kpa i durɔ tɔko beere wɛ. I maa ne, Yinni Gusunɔ nasio. Domi nena na sɔa been Yinni.

³³Sɔɔ goo ù n wāa been tem sɔɔ, i ku nɔn dam dɔre. ³⁴I ko i nɔn kuawa nge kpaa yɛro, kpa i nɔn kɔa nge been tii. Domi been tii i raa sɔru di Egibitio. Ne Gusunɔ been Yinniwa na yeni gerua.

³⁵I ku murafitiru ko siribu sɔɔ, ka gāa yīirubu sɔɔ, ka kiloba sɔɔ ka sakakunu sɔɔ. ³⁶I de been kiloba ka been sakakunu ye kpuro ya n sɔa dee dee. Ne Gusunɔ been Yinniwa na ye gerua, ne wi na beɛ yara Egibitin di.

³⁷I nen woodaba kpuro mem nɔɔwɔ kpa i ye swii. Ne, Yinni Gusunɔwa na ye gerua.

Sɔa ni Gusunɔ u yina

20 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ²a Isireliba sɔɔwɔ a neɛ, ben goo ñ kun me sɔɔ wi u wāa be sɔɔ ù n win bii sua u ka būu wi ba mɔ Mɔlɔku yākuru kua, ba koo nɔn kasukuwa bu go. ³Ne, Yinni Gusunɔwa kon nɔn wɔri kpa n nɔn wuna nen tɔmbun suunu sɔɔn di yɛn sɔ u ka win bii Mɔlɔku yākuru kua ma u nen kuru disi doke u nen yīsi deɛraru sankaa. ⁴Isireliba bā n yina bu durɔ win bweseru go, ma ba nɔn meera u daa yen bweseru mɔ, ⁵nen tiwa kon nɔn wɔri wi ka win yenugibu kpuro kpa n nɔn yara win tɔmbun suunu sɔɔn di ka sere be ba maa Mɔlɔku ye sɔamɔ.

⁶Goo ù n bikiaru da gɔri sokobun mi ñ kun me sɔrobun mi, kon nɔn wɔriwa kpa n nɔn wuna win tɔmbun suunu sɔɔn di.

⁷I de i n deere, domi nen tii na deere. Ne Gusunɔ been Yinniwa na ye gerua.

Kɔɔ menna bi Gusunɔ u yina

⁸Nena Yinni Gusunɔ wi u bee gɔsa i n ka deere. I ko i nen woodaba mem nɔɔwawa kpa i si ye sɔɔ.

⁹Goo ù n win tundo ò kun me win mero bɔrusi, ba koo yɛro gowa kpa win yem mu wɔri win tii sɔɔ.

¹⁰Goo ù n ka goon kuro kpuna, ba koo kuro wi ka durɔ wi gowa.

¹¹Goo ù n ka win tundon kuro kpuna, u win tundo sekuru dokewa. Ba koo yɛro gowa ka kuro wi sannu kpa ben yem mu wɔri ben tii sɔɔ.

¹²Goo ù n ka win biin kuro kpuna, ba koo yɛro gowa ka kuro wi sannu. Domi seku bakara ba kua mi. Ben yem mu koo wɔriwa ben tii sɔɔ.

¹³Tɔn durɔ ù n ka win tɔn durɔsi kpuna nge me ba ra ka tɔn kuro menne, ba koo be yiru ye kpuro gowa. Domi gāa kɔsuna ba kua mi. Ben yem mu koo wɔriwa ben tii sɔɔ.

¹⁴Goo ù n bii ka mero sua kuro, tora bakara mi. Ba koo be kpuro dɔɔ meniwa. Kpa yen bweseru ya kun wāa been suunu sɔɔ.

¹⁵Goo ù n maa ka yaa saberu menna nge me ba ra ka tɔn kuro menne, ba koo yɛro gowa ka yaa sabe ten tii.

¹⁶Tɔn kuro ù n maa ka yaa saberu menna nge me ba ra ka tɔn durɔ menne, ba koo nɔn gowa ka yaa sabe ten tii. Kpa ben yem mu wɔri ben tii sɔɔ.

¹⁷Goo ù n win sesu tundo turosi ò kun me mero turosi sua kuro u ka kpuna, ba tii sekuru dokewa mi. Ba koo bu wunawa ben tɔmbun suunu sɔɔn di. Durɔ wi, u koo win torarun are sɔbewa. Domi u ka win sesu kpuna.

¹⁸Goo ù n ka tɔn kuro menna wi u yasa mɔ, ma yen yem me mu yara u mu

wa, ba koo be yiru ye yarawa Isireliban suunu sɔɔn di.

¹⁹I ku ka been meron wɔɔɔ ò kun me win mɔɔ ò kun me been tiɔ kɔɔ menna. Domi i sāawa dusinu. Wi u kua me, u koo yen are wa.

²⁰Goo ù n ka win tundon wɔɔɔ ò kun me tundon mɔɔn kuro kpuna, u bu sekuru dokewa. Kuro wi, ka durɔ wi, ba koo ben toranun are wa. Ba ò bii marumɔ sere bu ka gbi.

²¹Goo ù n win wɔɔɔ ò kun me win mɔɔn kuro sua, u torawa mi. U win wɔɔɔ ò kun me win mɔɔ wi sekuru dokewa mi. Kuro wi, ka durɔ wi, ba ò bibu marumɔ.

²²I de i nen woodaba ka nen yiirebu mem nɔɔwa kpa i ka ye sɔmburu ko, kpa tem mi na ka bee dɔɔ mu ku raa bee yarinasia. ²³I ku bwese nin komanu swii ni na kon bee gira. Domi koma niya ba kua na ka bu yina. ²⁴Na bee sɔɔwa na neɛ,

beɛya i ko i n ben tem me mɔ.

Nena kon bee mu wɛ.

Tem me, mu tim ka bom yiba.

Nena Gusunɔ been Yinni ne wi na bee wuna saa bwese ni nu tien di. ²⁵Yen sɔna i ko i wunana yaa ye i ko i di ka ye i kun dimɔ ka sere maa gunɔ si i ko i di ka si i ò dimɔ kpa i ku ra been tɔmbu disi doke yɛɛ yi, ka gunɔ sin sɔ ye na gesi neɛ, i ku di mi.

²⁶I de i n deere i n wāa nen sɔ, domi na deere. Ne, Yinni Gusunɔwa na bee wuna nenem bwese ni nu tien suunu sɔɔn di i n ka sāa negibu.

²⁷Goo ù n wāa been suunu sɔɔ, tɔn kuro ò kun me tɔn durɔ ma u ra garibu soku ò kun me u ra sɔroru ko, ba koo yɛro kpenu kasukuwa kpa win yem mu wɔri win tii sɔɔ.

Yāku kowobun woodaba

1. Wooda ye ya ka

yāku kowon tii yā

21 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, a Aroni ka win bibu sɔɔwa a neɛ, yāku kowo u ku raa tii disi doke u wigii goon goru baba ²ma n kun mɔ win mero ka win tundon goru ka win tiin biigiru ka win wɔnɔ ka win mɔɔgiru ³ka sere win sesu wi u kun durɔ yēgiru wi ba ñ gina sue. ⁴Isireliban suunu sɔɔ, yāku kowo wi, u sɔawa ben guro guro. Yen sɔ, u ñ koo tii disi doke ka ben goon goru.

⁵Goo ù n gu, yāku kowobu bu ku raa ben wii suunun seri kɔni, bu ku raa maa ben toburun beri berika kɔni. ⁶Meya bu ku raa maa tii muriri wasi sɔɔ. Ba ko n wɔawa ne Gusunɔ ben Yinnin sɔ. Ba ñ nen yisuru sankumɔ. Domi beya ba ko n da man yāku kuo kue ni nu sɔa nen dīanu. Yen sɔ, ba ko n deereewa.

⁷Ba ñ koo kurɔ tanɔ ñ kun me wi ba gaba ba ka kpuna sua kurɔ. Ba ñ maa kurɔ wi u win durɔ yina suamɔ. Domi ba ko n deereewa ba n wɔa ne, Yinni Gusunɔn sɔ. ⁸Isireli baawurewa u koo yāku kowo garisi tɔn deero. Domi wiya u ra ka been yāku kuo ne, ne, Yinni Gusunɔn mi. Yen sɔ, ba ko n deereewa, domi ne, Yinni Gusunɔ na deere. Nena na bee gɔsa i n ka maa deere.

⁹Yāku kowo goon bii wɔndia ù n tii sekuru dokemɔ u kurɔ tanaru dimɔ, win tundowa u sekuru dokemɔ. Ba koo bii wɔndia wi dɔɔ meniwa.

¹⁰Yāku kowo wi ba gum tāre wirɔ u kua yāku kowo tɔnwero, ma ba nùn sɔa yānu dokea, u ku maa win seri sanku goon gɔɔn sɔ. Meya u ku maa win yānu gēeku. ¹¹U ku raa goru garu susi u tii disi doke, baa ñ n win tundo ñ kun me win meron gorun na. ¹²U ñ maa yariɔ

nen kurun di goon gorun sɔ, u ku ka kuu te disi doken sɔ. Domi ba nùn gum tāre u n ka sɔa nenem. Ne, Yinni Gusunɔwa na ye gerua.

¹³Wɔndia wi u kun durɔ yēwa yāku kowo tɔnwero u koo sua kurɔ. ¹⁴U ñ koo gɔmini goo sua kurɔ ñ kun me kurɔ wi ba yina ñ kun me kurɔ wi ba gaba ba ka kpuna ñ kun me kurɔ tanɔ. Adama wɔndia wi u kun durɔ yēwa u koo sua win dusibu sɔɔ. ¹⁵Kpa u ku raa bwese tukuru doke win bweseru sɔɔ. Ne Yinni Gusunɔwa na nùn gɔsa u n ka deere.

2. Wi u kun kpē

u ko yāku kowo

¹⁶Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ¹⁷a Aroni ka win bibu sɔɔwa a neɛ, baa ka win bibun bweseru goo ù n alebu gaa mɔ win wasi sɔɔ, yēro kun kpē u da nen kuu te sɔɔ u ne, Yinni Gusunɔ dīanu ganu yākuru kua. ¹⁸Alebugii goo kun kpē u nen sɔmbu te ko, aa wɔkowa? Aa kōri barɔwa? Ñ kun me yēron wuswaa ya kɔsikirewa? ¹⁹Ñ kun me yēron naasu ñ kun me win gāsera bɔɔrewa? ²⁰Ñ kun me yēro u kundu kpiawa? Ñ kun me u sɔawa tɔn kɔmiakubu? Ñ kun me yēron nɔni kpiawa? Ñ kun me yēro taataaru ñ kun me debu mɔwa? Ñ kun me win tīa bii kɔsikira? ²¹Wi u alebu gaa mɔ wasi sɔɔ gesi Aronin bweseru sɔɔ, u ñ kpē u ne, Yinni Gusunɔ yākuru kua. U ñ maa kpē u ka dīanu ganu na u ka yākuru ko nen kuu te sɔɔ. ²²Adama u koo kpī u ne, Yinni Gusunɔn dīa deeranu di. ²³Win alebun sɔna u ñ kpē u susi yāku yero ka kuu ten beku kare ten mi. Kpa u ku raa nen kuu te disi doke. Ne, Yinni Gusunɔwa na ra yāku kowobu gɔsi ba n ka deere.

²⁴Ma Mɔwisi u Aroni ka win bibu ka Isireliba kpuro gari yi sɔɔwa.

3. Be ba koo yāku dīanu di

22 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ²a Aroni ka win bibu sɔɔwa a neɛ, ba n tii se dīa ni Isireliba ba ka man naawamme sɔɔ, kpa bu ku raa nen yīsi deera te sanku. Nena na sāa Yinni Gusunɔ.

³Ben bweseru sɔɔ, goo ù n nu susi, ma u disi geɛ mɔ, ba koo yēro yarawa nen sɔmburun di. ⁴Aronin bweseru sɔɔ, goo ù n bara disigiru mɔ, ñ kun me ù n kentu kpika mɔ, u ñ yāku dīa ni dimɔ sere ù n deera, ⁵ka sere wi u goru baba ñ kun me win sen nim mu wīa ñ kun me wi u yaa gaa baba ye ya disi mɔ ñ kun me wi u goo baba wi u disi mɔ. ⁶Wi u yen gaa baba gesi, u disi duurawa mi sere ka yokaa. U ñ kpē u yāku dīa ni di ma n kun mɔ u wobura mam mam. ⁷Ù n wobura, yokan di u deera, u koo kpī u nen dīa ni di. Domi niya nu sāa win dīanu. ⁸Meya yāku kowo goo kun yaa goru temmɔ ñ kun me yaa ye gbeeku yaa gaa ya go u ku raa ka tii disi doken sɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁹Ba koo nen woodaba mem nɔɔwawa domi bà n nen dīanu disi doke, ba koo ben torarun are sɔbe kpa bu gbi. Ne, Yinni Gusunɔwa na bu gɔsa ba n ka deere.

¹⁰Tɔn diro kun yāku dīa ni dimɔ baa yāku kowon sɔm kowo ñ kun me win sɔɔ. Yēro kun yāku dīa ni dimɔ. ¹¹Adama yoo wi yāku kowo u dwa ka wi ba mara win yenuɔ, ba koo kpī bu dīa ni di. ¹²Yāku kowon bii tɔn kuro ù n tɔn diro sua durɔ, ù ku raa yāku dīa ni di. ¹³Adama bii wi, ù n sāa gɔmini ñ kun me win durɔ u nùn yina, ma u ñ ka durɔ wi mara, ma u gɔsira win tundon yenuɔ u sɔ nge sanam me u ñ durɔ sue, u koo kpī u dīa ni di. Ma n kun me, tɔn diro u ku dīa ni di.

¹⁴Tɔn tuko goo ù n nu di u ñ ka baaru, u koo nin kɔsire yāku kowo wēwa. Yen

biru kpa u nùn nin bɔnu nɔɔbun tia sosia.

¹⁵Yāku kowobu bu ku raa dīa ni disi doke ni Isireliba ba ka yākuru kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ¹⁶Bà n nu di sanam me n ñ weene bu nu di, ba Isireliba toranu sɔbimɔwa. Nena Yinni Gusunɔ, ne wi na ra yākunu deerasie.

Sabe te ba koo ka yākuru ko

¹⁷Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ¹⁸a Aroni ka win bibu ka Isireliba kpuro sɔɔwa a neɛ, goo be sɔɔ ñ kun me sɔɔ goo wi u wāa ben suunu sɔɔ, ù n kī u yāku dɔɔ mwaararugiru ko ka kīru, ñ kun me u ka nɔɔ mweeru garu yibia, ¹⁹ne, Yinni Gusunɔ n sere tu mwa, yaa sabe dɔɔ ge ga ñ alebu mɔ gera u koo ka na, naa, ñ kun me yāaru, ñ kun me boo, ya n gesi sāa dwa. ²⁰U ñ koo ka yaa saberu na te ta alebu gaa mɔ. Domi ù n ka tu yākuru kua, na ñ mwaamɔ. ²¹Goo ù n siarabun yākuru mɔ ka kīru ñ kun me u ka nɔɔ mweeru garu yibia, u koo tu kowa ka sabe te ta ñ alebu gaa mɔ n sere win yāku te mwa. ²²Ñ n men na, bu ku ka sabe wōko na, ñ kun me te ta kōri bɔɔre, ñ kun me te ba so ba kɔsiki, ñ kun me te ta boo boosu ñ kun me taataaru mɔ gɔnaɔ. Bu ku ka yen gaa yāku dɔɔ mwaararugiru ko. ²³Ba koo kpī bu ka yaa sabe tèn wasin bee tia kpāaru bo kērun yākuru ko. Adama bu ku ka tu nɔɔ mweerugiru ko. ²⁴Bu ku raa ka yaa sabe tèn tīara kɔra ñ kun me ba wīa ne, Yinni Gusunɔ yākuru kua. Bu ku maa yen bweseru yaa saberu garu kua bà n dua ben temɔ. ²⁵Bu ku ka ne, Yinni Gusunɔ sabe ten bweseru yākuru kua te ba wa sɔbun mi. Domi sabe tèn wasi ba mēera kua, ta sāawa nge sabe te ta alebu mɔ. Ne, Yinni Gusunɔ, na ñ yāku ten bweseru mwaamɔ.

²⁶Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ²⁷bà n kete buu mara ñ kun me yāaru ñ kun me boo, ga koo kowa sɔɔ nɔɔba

yiru ka gen mero. Adama saa sōw nōba itasen di, ba koo kpī bu ka gu yāku dōw mwaararugiru ko. ²⁸ Bu ku raa yaa saberu garu go ka ten buu sōw teeru.

²⁹ Bā n ne, Yinni Gusunō siarabun yākuru kuamme, bu tu koowo nge me kon ka tu mwa. ³⁰ Yen dōma tera ba koo ten yaa di. Ba n yen gaa tiamō sere sisiru.

³¹ Ba koo nen wooda ye mem nōwawa kpa bu ye swīi. ³² Bu ku raa nen yīsiru sanku kpa bu wa bu man beere wē ben suunu sōw. Nena na Yinni Gusunō wi u beē gōsa i n ka deere. ³³ Nena na beē yara saa Egibitin di na n ka sāa Gusunō been Yinni.

Tōw baka bwese bweseka

23 ¹⁻² Yinni Gusunō u Isireliba sōwaa saa Mōwisin nōon di u neē, tōw baka nī sōw i ko i n da menne i man sā, nī wee.

Tōw wērarugiru

³ Alusuma tia sōw, sōw nōba tia i ko i n da sōmburu ko, sōw nōba yiruse, i ko i wēra kpa i menna i ka man sā. Yen tōw te, i ku ra sōmburu garu ko. I ko i tu diwa nen sō baa mi i wāa kpuro gesi.

⁴ Tōw baka nī nu maa tie, nī sōw i ko i menna i ka man sā, nīn tōnu wee.

Gōw sararibun tōw bakaru

⁵ Yinni Gusunō u neē, wōon suru gbiikoon sōw wōkura nnesen yokan di, i Gōw sararibun tōw bakaru dīo ne, Yinni Gusunōn sō.

⁶ Yen sōw wōkura nōwbuse sōwra i ko i pēe ye ba kun seeyatia doken tōw bakaru tore. I ko i kowa sōw nōba yiru i n pēe dimō ye ba kun seeyatia doke. ⁷ Alusuma yen tōw gbiikiru sōwra i ko i menna i man sā. Yen tōw te, i ku ra sōmburu garu ko. ⁸ Alusuma yen tōw baatere i ko i n da man yāku dōw mwaararugiru kuewa. Sōw nōba yiruse, i ko i kpm

menna i man sā. Yen tōw te, i ku sōmburu garu ko.

Gberun dīa gbiikinun

tōw bakaru

⁹⁻¹⁰ Yinni Gusunō u maa Isireliba sōwaa saa Mōwisin nōon di u neē, i n dua tem me kon beē wē sōw, ma i dīanu gā, i ko i ka dīa gbiikii nī i gā mi yāku kowo daawawa. ¹¹ Kpa yāku kowon tii u man nu tusia tōw wērarugirun sisiru kpa n wa n ka beē nōnu geu meeri. ¹² Yen tōw te, i ko i man yāku dōw mwaararugiru kua ka yāaru wōw tiagiru te ta n alebu gaa mō. ¹³ I ko i maa som kilo nōba tia me i ka gum burina sōndi kpa ye kpuron nuburu tu ne, Yinni Gusunō dore. Yen biru kpa i tam litiri tia ka bōnu tāre som men wollo. ¹⁴ I n ko i dīa gbiikii nīn pēe di n kun me nīn bima ye ba sōnwa n kun me ye ba kōsuka sere dōma te i ka ne, Yinni Gusunōgia na. I ko wooda yenī mem nōwawa mi i wāa kpuro sere ka baadommao.

Gēebun tōw bakaru

¹⁵ Yinni Gusunō u maa Isireliba sōwaa saa Mōwisin nōon di u neē, i ko i maa alusuma gariwa nōba yiru saa tōw wērarugirun sisirun di dōma tēn di i ka been dīa gbiikii nī, ne, Yinni Gusunō naawa. ¹⁶ I ko i gariwa sōw weeraakuru sere n ka ko tōw wērarugiru nōba yirusen sisiru. Kpa i maa ne, Yinni Gusunō yākuru kua. ¹⁷ I ko i ka pēe yiru na saa been yenun di yēn baayere ba kua ka som kilo ita ka pēe seeyatia. Been gberun dīa gbiikii niya i ko i ka yen som me ko, kpa yāku kowo u ye sōwsi beri berika. ¹⁸ Yen biru, i ko i ne, Yinni Gusunō yāku dōw mwaararugiru kua ka yāanu nōba yiru nī nu wōw tia tia mō kpa nu kun alebu gaa mō ka maa kete kine kpem teeru ka yāa kinenu yiru ka sere tam. Kpa ye kpuron

nuburu tu ne, Yinni Gusunɔ dore. ¹⁹I ko i maa boo go been toranun yākurun sɔ ka maa yāanu yiru ni nu wɔɔ tia tia mɔ siarabun yākurun sɔ ²⁰ka pɛɛ ye sannu. Yāku kowo u koo ka ye kpuro Yinni Gusunɔ daawawa u nu tusiarun wororu koosi. Kpa ye kpuro ya n sāa ne, Yinni Gusunɔgia. Ye kpuron biru, yaa ye kpuro ya koo kowa yāku kowogia. ²¹Yen tɔɔ te, i ko mennawa beɛ kpuro i man sā. I n̄ maa sɔmburu m̄ dɔma te. Mi i wāa kpuro, i ko i wooda yen i mem nɔɔwawa sere ka baadommaɔ.

²²I n been gberun dīanu gɛɛmɔ, i ku ni nu wāa been gbee gooro gɛ. Yen biru i ku maa nu kunɔnu ko. I ko i nu sāarobu ka sɔbu deriawa. Ne Gusunɔ been Yinniwa na ye gerua.

Tɔɔ baka tɛ sɔɔ

ba ra kɔbi wure

²³⁻²⁴Yinni Gusunɔ u Isireliba sɔɔwa saa Mɔwisin nɔɔn di u neɛ, wɔɔn suru nɔɔba yirusen tɔɔ gbiikiru sɔɔ, i ko i wɛrawa kpa i kɔbi so Gusunɔ u ka beɛ yaaya. Tɔɔ te, i ko i mennawa kpa i man sā. ²⁵I ku ra sɔmburu garu ko. Kpa i man yāku dɔɔ mwaararuginu kua.

Torahun suurun tɔɔ bakaru

²⁶Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ²⁷wɔɔn suru nɔɔba yirusen sɔɔ wɔkuru-sewa i ko i yāku ko been toranun suurun sɔ. I ko i mennawa kpa i nɔɔ bɔke kpa i man sā. Kpa i man yāku dɔɔ mwaararuginu kua. ²⁸I ku ra sɔmburu garu ko tɔɔ te sɔɔ. Domi tɔɔ te sɔɔra ba koo beɛ toranun suuru kobun woronu koosi Gusunɔ been Yinnin wuswaɔ. ²⁹Wi u kun nɔɔ bɔkue yen tɔɔ te, ba koo n̄n̄n wunawa win tɔmbun suunu sɔɔn di. ³⁰Wi u maa sɔmburu kua tɔɔ te sɔɔ, kon de bu yɛro gowa. ³¹I ku ra sɔmburu garu ko tɔɔ te. Ya ko n sāawa wooda ka baadommaɔ ka been

bibun bweserɔ. Mi i wāa kpuro, i ko ye mem nɔɔwawa. ³²Ya ko n sāawa nge tɔɔ wɛrarugiru kpa i nɔɔ bɔke. I ko i wɛrawa saa surun sɔɔ nɔɔba n̄n̄n yokan di sere ka yen sisirun yokaa.

Kunun tɔɔ bakaru

³³⁻³⁴Yinni Gusunɔ u Isireliba sɔɔwa saa Mɔwisin nɔɔn di u neɛ, saa wɔɔn suru nɔɔba yirusen sɔɔ wɔkura nɔɔbun di, i ko i Kunun tɔɔ bakaru diwa sɔɔ nɔɔba yiru i ka ne, Yinni Gusunɔ sā. ³⁵Yen tɔɔ gbiikiru, i ko i menna i man sā. I ku ra sɔmburu garu ko tɔɔ te. ³⁶Tɔɔ baatere i ko i n da man yāku dɔɔ mwaararugiru kuenta sere n ka ko sɔɔ nɔɔba yiru ye. Yen sɔɔ nɔɔba itase, i ko i kpam mennawa i man sā kpa i man yāku dɔɔ mwaararuginu kua. Tɔɔ te, i ku ra sɔmburu garu ko. Ta sāawa gā girinu.

³⁷Yeniba kpuro ya sāawa tɔɔ baka ni i ko i di ne Yinni Gusunɔn sɔ. Kpa i man yāku dɔɔ mwaararuginu kua ka been gberun dīanu ka siarabun yākunu ka tam. Yāku baatere ka ten tɔru. ³⁸Meya i ku maa tɔɔ wɛrarugiru duari ka yāku ni i ra man kue ka sere maa kɛɛ ni i ra ka ne ka maa nɔɔ mwɛɛrun yāku.

³⁹Suru nɔɔba yirusen sɔɔ wɔkura nɔɔbuse sɔɔ, i n been gberun dīanu gā, i ko i tɔɔ bakaru diwa sɔɔ nɔɔba yiru i ka man beɛre wɛ. Yen tɔɔ gbiikiru ka yen tɔru nɔɔba itase, i ko i wɛrawa i ku sɔmburu garu ko. ⁴⁰Yen tɔɔ gbiikii te, i ko i dāa marum buram sua ka kpakpa wurusu ka dāa wuru bakasu si su ra n wāa daarɔ kpa i n nuku dobu m̄n̄n wuswaɔ sɔɔ nɔɔba yiru ye. ⁴¹Wɔɔ baagere i ko i n da tɔɔ baka te diwa i ka man beɛre wɛ suru nɔɔba yiruse ye sɔɔ. Ya ko n sāawa wooda sere ka baadommaɔ. ⁴²Beɛ Isireliba kpurowa i ko i n wāa kunu sɔɔ sere sɔɔ nɔɔba yiru. ⁴³Kpa been bibun bweseru tu ka gia ma

na ben sikadoba sinasia kunu sɔɔ sanam me na bu yarama Egibitin di. Ne Gusuno been Yinniwa na ye gerua.

⁴⁴Nge meya Mɔwisi u Isireliba tɔɔ baka ni sɔɔwa ni ba ko n da di bu ka Yinni Gusuno beere wē.

Gusunɔn kuu bekurugirun

dabu

24 Yinni Gusuno u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ²a Isireliba sɔɔwɔ a neɛ, bu nùn olifin gum kasuo me mu gea bo kpa fitilanu nu n ka sɔre yoka baayere. ³Aroni u koo ka gum me dawa ne, Yinni Gusunɔn kuu bekurugii ten mi, beku kare ten wuswaɔ te ta woodan kpakoro te ganua. Kpa u de fitila ni, nu n sɔre yokan di sere yam mu ka sára. Yeni ya ko n sáawa wooda sere ka ben bibun bweserɔ. ⁴Aroni u koo fitila ni sɔndiwa dabu wuraguun wɔlɔ kpa nu n sɔre wɔkuru baatere sere yam mu ka sára.

Pɛɛ ye ba ra Yinni Gusuno wē

⁵Yinni Gusuno u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, a pɛɛ wɔkura yiru wɔɔwɔ yen baayere ya n sáa kilo nɔɔba tia. ⁶Kaa ye yorewa nen wuswaɔ tabulu wuragia yen wɔlɔ sía yiru, yen baayere sɔɔ pɛɛ nɔɔba tia. ⁷Sía baayeren wɔlɔ kaa turare gea sɔndi kpa bu ye dɔɔ meni nen sɔ pɛɛ yen ayerɔ kpa n bɛɛ yaaya.

⁸Tɔɔ wɛrarugiru baatere, ba ko n da man pɛɛ yen bweseru yiyewa kpa ya n yii mi baadomma. Ya ko n sáawa wooda been bibun bweseru sɔɔ sere ka baadomma. ⁹Pɛɛ ye ba kɔsire kua mi, ya ko n sáawa Aroni ka win bibugia. Ba koo ye diwa yam dɛeramɔ. Pɛɛ ye, ya sáawa nenem domi nena ba ye wē sanam me ba yáku dɔɔ mwaarugiru mɔ. Aronin bwesera ta ko n da ye di sere ka baadomma.

Wi u Gusuno gari kam

gerusin seeyasiabu

¹⁰⁻¹¹Sɔɔ teeru Isireliban goo ka Egibitigii goon bii wì u ka Isireli tɔn kuro mara ba sanna. Kuro Isireli win yísira Selomiti, Debirin bii, Danun bweseru sɔɔ. Selomitin bii wi, u Gusunɔn yísiru gari kam gerusimɔ u bɔrusimɔ. Yera yande ba ka nùn da Mɔwisin mi. ¹²Ma ba nùn yii ba ka mara bu wa ye Yinni Gusuno u koo gere.

¹³Yera Yinni Gusuno u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ¹⁴i ka durɔ wi yario sansanin di. Be ba maa nua u ne Yinni Gusuno gari kam gerusi mi, kpa bu ben nɔma sɔndi win wirɔ bu ka seeda di kpa Isireliba kpuro bu nùn kpenu kasuku bu go. ¹⁵Yen biru wooda yeniwa kaa Isireliba wē a neɛ, wi u ne, Yinni Gusuno gari kam gerusi, yéro u koo yen are wa. ¹⁶Wi u gesi ne, Yinni Gusuno gari kam gerusi, ba koo yéro gowa. Isireliba kpurowa ba koo nùn kpenu kasuku bu go. Baa ù n sáan na sɔɔ, ba koo nùn gowa yèn sɔ u ne, Yinni Gusuno gari kam gerusi.

¹⁷Goo ù n win winsim go, ba koo maa yéro gowa. ¹⁸Goo ù n win winsim yaa saberu go, u koo ten kɔsire wēwa wasiru. Hundewa ya hunden kɔsire.

¹⁹Goo ù n maa win winsim mɛera kua, mɛera yen bwesera ba koo yéro ko. ²⁰Wi u goo bua, ba koo maa yéro buawa. Wi u goon nɔni wía, ba koo maa yéron nɔni wíawa. Wi u goon dondu bua, ba koo maa yérogiru buawa. Kɔsa ye tɔnu u win tɔnusi kua kpuro, yera ba koo maa nùn kɔsie.

²¹Wi u yaa saberu go, u koo ten kɔsire wēwa. Wi u maa tɔnu go, ba koo maa yéro gowa.

²²Wooda tia yera ba koo ka bɛɛ ka been sɔbu siri. Ne Gusuno been Yinniwa na ye gerua.

²³Ma Māwisi u Isireliba kpuro ye sōɔwa. Ma ba durɔ wi u Yinni Gusuno gari kam gerusi mi yara sansanin di ba nūn kpenu kasuka ba go. Nge meya ba ka kua ye Yinni Gusuno u Māwisi sōɔwa.

Tem wēyasiabu

25¹⁻²Yinni Gusuno u ka Māwisi gari kua guu te ba m̄ Sinain wollo u neɛ, bɛɛ Isireliba i n dua tem mɛ sɔɔ, mɛ kon bɛɛ w̄ɛ mi, i ko i dewa beɛn gbean tem mu w̄ɛra nen s̄ɔ. ³W̄ɔɔ nɔɔba tia sɔɔra i ko i beɛn gbea du-ure kpa i beɛn resem gbaanu s̄ome i nin dānu k̄oni. Kpa i yen marum s̄ori. ⁴Adama w̄ɔɔ nɔɔba yiruse, ya ko n s̄aawa w̄ɔɔ w̄ɛraruguu Yinni Gusunɔn s̄ɔ. Beɛn gbenu nu koo w̄ɛrawa mam mam. I ku ra nu dīanu duure, i n̄ ko i maa beɛn resem k̄oni. ⁵Baa dīa ni nu w̄ɔruma sanam mɛ i ḡɛmɔ ma nu kpia ka tii, i n̄ nu ḡɛmɔ. I n̄ maa resem s̄orimɔ ye ya ka tii mara. Domi beɛn gbea ya koo w̄ɛrawa mam mam w̄ɔɔ ge sɔɔ. ⁶Adama w̄ɔɔ w̄ɛraruguu ge sɔɔ, ye ya kpia ka tii, yera i ko i di bɛɛ ka beɛn s̄om kowobu ka beɛn yobu ka sere maa sɔɔ be ba w̄a beɛn suunu sɔɔ ⁷ka beɛn yaa sabenu ka gbeeku yɛɛ. Ye tem mɛ, mu koo kpi yera i ko i di.

Yakiabun w̄ɔɔ

⁸I ko i w̄ɔɔ nɔɔba yirun suba nɔɔba yiru deriwa yu doona. Ye kpuro ya s̄aawa mi, w̄ɔɔ weeraakuru tia sari. ⁹Yen w̄ɔɔ d̄aakun suru nɔɔba yirusen s̄ɔɔ w̄okuru, t̄ɔɔ te ba torarun ȳakuru kua mi, i ko i k̄obi wurawa ka kuuki tem mɛ kpuro sɔɔ. ¹⁰W̄ɔɔ weeraakurusen w̄ɔɔ ge, ga ko n s̄aawa nenem nɛ, Yinni Gusunɔn s̄ɔ. Kpa i kpaa ma baawure u tii m̄ɔ. W̄ɔɔ ge sɔɔ, ba koo gbee te goo u raa d̄ɔra n̄ kun mɛ te ba nūn mwaari we-siawa tu ko wigiru. Wi u raa maa yoru dim̄ɔ, u koo yakiaa u wura win yenuɔ. ¹¹Nge meya i ko n da w̄ɔɔ weeraakuru

baateren yakiabun t̄ɔɔ bakaru di. I ko i w̄ɛrawa w̄ɔɔ ge sɔɔ. I n̄ dīanu ganu duurum̄ɔ. I n̄ maa dīanu ganu ḡɛm̄ɔ ni nu ka tii kpia. Meya i n̄ maa resem s̄orim̄ɔ ye ya mara resem gbaaɔ te ba n̄ s̄onwa. ¹²Domi nuku dobun w̄ɔɔwa ge i ko i wuna nenem nɛ Yinni Gusunɔn s̄ɔ. Adama beɛn gbean dīana i ko i di.

¹³W̄ɔɔ ge sɔɔ, baawure u koo win tem mwawa mɛ ba raa nūn mwaari. ¹⁴I n tem d̄ɔram̄ɔ, n̄ kun mɛ i n dwem̄ɔ, beɛn goo u ku raa win winsim n̄oni w̄ɔke. ¹⁵Wi u k̄i u win gberu d̄ɔra, u koo gina lasabu kowa u wa m̄ɛn n̄ɔɔ ta koo dīanu ma sere w̄ɔɔ weeraaku te, tu ka yibu t̄ɛ sɔɔ ba ra yakiabun t̄ɔɔ bakaru ko t̄ɛ sɔɔ ȳɛro u koo tu wesia. ¹⁶Nge mɛ w̄ɔsu su dabiru nɛ, nge meya gbee ten gobi yi ko n kp̄aaru nɛ. W̄ɔsun sukum mɛ mu tie m̄u kun dabi sere w̄ɔɔ weeraaku te, tu ka yibu, ten gobi yi n̄ ko yi n kp̄a. Domi ye ba koo ḡɛ gbee te sɔɔ, yera u d̄ɔram̄ɔ. ¹⁷Beɛn goo u ku raa win winsim n̄oni w̄ɔke. I ko i man nasiawa domi nena na s̄a Gusunɔn beɛn Yinni. ¹⁸I nen woodaba mem n̄ɔɔw̄ɔ kpa i s̄i ye sɔɔ. Saa ye sɔɔra i ko i sina tem mɛ sɔɔ ka b̄ori yendu. ¹⁹Tem mɛ, mu koo dīanu ko ni nu koo bɛɛ turi kpa i n ka w̄a b̄ori yendu sɔɔ.

²⁰S̄ɔɔkudo i ko i tii bikia i nɛ, mba i ko i di w̄ɔɔ nɔɔba yiruse te. Domi i n̄ w̄ɔɔ ge sɔɔ dīanu duurum̄ɔ, i n̄ maa ḡɛm̄ɔ. ²¹Kon bɛɛ domaru kua w̄ɔɔ nɔɔba tiase kpa beɛn gbea yu w̄ɔɔ itan dīanu ma. ²²W̄ɔɔ nɔɔba itase sɔɔ, i ko i dīanu du-ure kpa beɛn dīa gurunu nu n tie sere i ka w̄ɔɔ nɔɔba nnesen dīanu ḡɛ.

Tem ka dian yakiabu

²³Goo kun t̄ɔnu tem d̄ɔrem̄ɔ kpa ȳɛro u n mu m̄ɔ sere ka baadom̄m̄ɔ, domi nɛ, Yinni Gusunɔwa na tem m̄ɔ, i maa w̄aawa nen mi nge s̄obu. ²⁴Yen s̄ɔna mi i sina kpuro, i ko i tem yakiabun wooda ye mem n̄ɔɔwawa.

²⁵ Bɛɛ sɔɔ, goo ù n kua sāaro, ma u win tem sukum dɔra, win dusi goo ù n gobi mɔ, u koo kpī u mu yakia. ²⁶ Yēro ù kun maa dusi goo mɔ wi u koo mu yakia, win tii u koo kookari kowa u ka mu yakia. ²⁷ U koo wōsu gariwa si su tie wōɔ weeraaku te, tu ka sere yibu kpa u si kpuron gobi kɔsia kpa tem mɛ, mu ko wigim. ²⁸ U kun gobi wa u ka mu yakia, u koo mu wi u tem mɛ dwa deria sere yakiabun tɔɔ bakaru tu ka turi. Yen biru u koo kpī u wura tem mɛ sɔɔ.

²⁹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, goo ù n win diru dɔra te ta wāa wuu gbāraruguu sɔɔ, wōɔ tia u mɔ u ka tu yakia. ³⁰ Yēro ù n kpana u dii te yakia wōɔ tia yen baa sɔɔ, ta koo kowa wi u tu dwagiru sere ka baadom-maɔ. U ñ maa tu wesiamɔ baa yakiabun tɔɔ bakaru tà n tunuma. ³¹ Adama dii te ta wāa wuu ge ga ñ gbāraru mɔ sɔɔ, ba koo tu yakiawa nge mɛ ba ra tem yakie. Baa ñ n meren na, wi u raa dii te mɔ, ba koo nùn tu wesiawa yakiabun tɔɔ bakaru sɔɔ.

³² Adama Lefiban wusu ka ben dia, ba ko n da kpī bu ye yakie saa kpuro. ³³ Wi u Lefiban goon diru dwa, yakiabun tɔɔ bakaru tà n tunuma, u koo yariwa dii ten min di ka wuu gen min di. Lefiban dia ya sāawa ben tiiginu Isirelibaginun suunu sɔɔ. ³⁴ Gbee ni nu maa ka ben wusu sikerene, ben goo kun kpē u nu dɔra. Domi bera ba nu mɔ sere ka baadom-maɔ.

Bɔkurabun wooda

³⁵ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wunen Isirelisi ù n sāaru duura, ma u ñ kpē u tii nɔɔri, a de a nùn somi u ka win wāaru di. Nge mɛya kaa maa sɔɔ kua kpa u wa u sina tem mɛ sɔɔ wunen bɔkuɔ. ³⁶ À n nùn gāanu bɔkura, a ku nùn are kasusi. A de a nɛ Gusunɔ wunen Yinni nasia, kpa wunen winsim u wa u n wāa wunen bɔkuɔ. ³⁷ À n nùn gobi bɔkura ñ kun mɛ dīanu, a ku nim doke. ³⁸ Nɛ Gusunɔ been

Yinniwa na ye gerua. Nena na bɛɛ yara saa Egibitin di n ka bɛɛ Kananin tem wē kpa na n sāa been Yinni.

Yorun wooda

³⁹ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, wunen Isirelisi ù n sāaru duura ma u nun tii dɔre, a ku nùn yoo sɔma koosia. ⁴⁰ U ko n sāawa wunen sɔm kowo, u n wāa wunen yenuɔ sere yakiabun tɔɔ bakaru tu ka na. ⁴¹ Yakiabun tɔɔ baka te, tà n tunuma, kaa nùn yakiawa wi ka win bibu kpa u wura u win yenugibu deema, u win sikadoban gbea tubi di. ⁴² Domi ba sāawa nɛn yobu be na yarama Egibitin di. Ba ñ koo bu dɔra nge mɛ ba ra yobu dɔre. ⁴³ A ku nùn dam dɔre. A sɔɔ-sio ma a nɛ Gusunɔ wunen Yinni nasie.

⁴⁴ À n yobu kī, bwese tuku ni nu ka nun sikerenewa kaa yoru mweeri ba n sāa wunegibu. ⁴⁵ Kaa kpī a sɔbun bibu dwe be ba wāa wunen yenuɔ ka sere be ba mara been tem sɔɔ. À n bu dwa, ba ko n sāawa wunegibu. ⁴⁶ Wunen bibun bweseru ta koo kpī tu bu tubi di sere ka baadom-maɔ. Adama goo u ku raa win Isirelisi dam dɔre.

⁴⁷ Sɔɔ goo ù n wāa wunen yenuɔ, ma u kua gobigii, ma Isireli goo u sāaru duura, ma u tii sɔɔ wi dɔre, ñ kun mɛ sɔɔ win dusi goo, ⁴⁸ Isireli wi, u koo kpī u tii yakia ñ kun mɛ win dusi goo u nùn yakia ⁴⁹ ñ kun mɛ win baan mɔɔ ñ kun mɛ win baan wɔɔ ñ kun mɛ ben bii goo ñ kun mɛ win dusi goo gesi. Wi u maa tii dɔra mi, ù n dam wa u ka tii yakia, u koo kpī u tii yakia. ⁵⁰ Ba koo wōsun geeru gariwa wi ka wi u nùn dwa saa mìn di u tii dɔra sere yakiabun tɔɔ bakaru tu ka turi. Win yakiabun gobin geeru ta ko n sāawa nge gobi yi ba koo sɔm kowo kɔsia wōɔ si sɔɔ. ⁵¹ Wōsu sù n maa tie su kpā yakiabun tɔɔ bakaru tu sere turi, u koo win yakiabun gobi kɔsiawa nge mɛ wōɔ sin geera nɛ. ⁵² Wōsu sù kun maa dabi sere yakiabun tɔɔ bakaru tu ka turi,

u koo win yakiabun gobi kásiawa nge me wɔɔ sin geera ne. ⁵³ Û n wāa win yinnin mi, yinni wi, u koo nūn kowa nge me ba ra sɔm kowo kue. U ñ koo nūn dam dɔre. ⁵⁴ Û kun kpīa u tii yakie ka swaa yen gaa, u koo yakiara wi ka win bibu yakiabun tɔɔ bakaru sɔɔ.

Nena Gusunɔ been Yinni

⁵⁵ Isireliba ba sāawa ne, Yinni Gusunɔn yobu be na yara Egibitin di. Ne Gusunɔ na sāawa ben Yinni.

26 Na nee, i ku bwāaroku gagu sā. I ku ra maa gāanu ganun weenasinu ko. I ku maa kperu garu gira te ba gāanu ganun weenasinu koosi kpa i yiira i sā. Domi nena na Gusunɔ been Yinni.

² I tɔɔ wērarugiru yaayo kpa i nen kuu bekurugiru beere wē. Ne, Yinni Gusunɔwa na ye gerua.

Domanu

³ Ì n nen woodaba mem nɔɔwa ma i ye swīi, ⁴ kon de gura yu ne yen saa sɔɔ kpa tem mu dīanu wē kpa dānu nu binu ma. ⁵ I ko n dīanu gēemɔwa sere been resem yu ka sɔribu turi. Kpa resem ye, ya n maa wāa duurubun saa. I ko i di i debu kpa i n wāa ka bɔri yendu been tem sɔɔ. ⁶ Kon de alafia ya n wāa tem me sɔɔ. Goo kun bee baasimɔ ñ n dɔ. Kon de yee gɔbi yi doona. Meya tabu kun maa duɔ tem me sɔɔ. ⁷ I ko i been yibereba naa girawa kpa i bu takobi sɔkiri i kamia. ⁸ Been nɔɔbu ba koo kpī bu tɔmbu wunɔbu (100) naa swīi bu go. Kpa been wunɔbu bu tɔmbu nɔɔɔbun suba wɔkuru (10.000) naa swīi bu go ka takobi. ⁹ Kon ka bee nɔnu geu meeri kpa n de i marura i kɔwara kpa n de nen arukawani ya n wāa sere ka been bibun bibɔ. ¹⁰ I ko i been dīa gurunu di sere nu tiara kpa i kpaanu kɔsire ko been biranɔ. ¹¹ Kon de bu nen wāa yeru gira been suunu sɔɔ. Na ñ maa bee biru kisimɔ.

¹² Na kon sīimɔwa been suunu sɔɔ kpa na n sāa been Yinni kpa i n maa sāa nen tɔmbu. ¹³ Nena Gusunɔ been Yinni, ne wi na bee yara saa yorun di Egibitiɔ. Nena na Egibitigibun dam dɔrebu kpeerasia. Tē i ko i kpī i sī n kun ka sekuru.

Bɔri

¹⁴ Yinni Gusunɔ u nee, ñ kun nen woodaba mem nɔɔwe, ma i ñ sīimɔ ye sɔɔ, ¹⁵ ma i nen arukawani yina, i nen woodaba biru kisi, i ñ ka bu sɔmburu kue, ¹⁶ wee ye kon bee kua.

Kon bee berum tia kpa n de wasi sun bakaru tu bee wɔri i woora sere been nɔni yi tonda kpa i n wahala mɔ. Kam sɔɔra i ko i been dīanu duure. Domi been yiberebara ba koo nu di. ¹⁷ Kon bee biru kisi kpa been yibereba bu bee kamia. Kpa be ba bee tusa bu bee dam dɔre. I ko i duki yakikirawa baa bà kun bee naa gire.

¹⁸ Yeniba kpuron biru, ñ kun man mem nɔɔwe, kon bee seeyasia too too been torarun sɔ. ¹⁹ Kon been dam bua mèn sɔ i tii sue. Kon de wɔllu tu bɔbia nge sisu kpa gura yu ku ne. Kpa tem mu bɔbia nge sii gandu. ²⁰ I ko i been dam dɔrawa kam sɔɔ. Domi tem mu ñ dīanu mɔ. Meya dānu nu ñ maa marumɔ.

²¹ Ì n man seesimɔ, kon bee seeyasia too too been toranun sɔ. ²² Kon bee gbeeku yee surema yi been bibu go sere ka been yaa sabenɔ kpa i kun maa dabi kpa been swee yi gbi.

²³ Seeyasia bini bù kun maa dere i gɔru gɔsie, ma i man seesimɔ, ²⁴ nen tii kon bee seesi kpa n maa bee seeyasia too too n kere yellu been toranun sɔ. ²⁵ Kon de tabu bu bee wɔri yèn sɔ i nen arukawani kusia. Ì n menna i kukua been wusɔ, kon de bararu tu bee wɔri kpa yibereba bu bee nɔma turi. ²⁶ Kon de gɔɔru tu na. Saa ye sɔɔ, tɔn kurɔbu wɔkuru ba koo pēe wɔwa doo teu sɔɔ kpa bu ka bee naawa ye ya ñ bee debumɔ.

²⁷ Yeniban biru i kun man mem nɔɔwe, ma i man seesimɔ, ²⁸ nen tii kon bee seesi ka mɔru kpa n bee seeyasia nɔn nɔɔba yiru n kere yellu been toranun sɔ. ²⁹ I ko i gɔɔru wa sere i been bibu tem. ³⁰ Kon bee tusi sere n bee gunguu nɔn mi i ra yākuru ko kɔsuku ka bwāarokunu ni i ra ka sɔɔ sã. Kon been gonu sɔndi bwāaroku nin kēkin wollo. ³¹ Kon been wusu gosia bansu kpa n been sãa yenu kɔsuku. Na n maa been yākunu mwaamɔ. ³² Kon been tem kam koosia. Been yibere be, ba koo na bu sina mi, kpa biti yu bu mwa. ³³ Kon de bu bee tabu wɔri kpa i yarina i da tem tukumɔ. Kpa been wusu su ko bansu.

³⁴⁻³⁵ Saa yè sɔɔ i ko i n wāa tem tukum mi, been tem mɛ, mu koo wēra, wēra bi i n daa mu wēere.

³⁶ Be ba koo tiara ba n wāa yibereban temɔ, kon de bu nuki sankira. Baa wuru kokosun damu, ga koo de bu duka yakurawa. Ba koo yakurawa nge be ba yibereba wa ba tabu yānu neni ba ka bu naa gire. Ba koo wɔrukuwa baa goo ù kun bu naa swii. ³⁷ Ba koo wɔrikinawa nge be ba goonamɔ tabu sɔɔ ka takobi. Ba n kpē bu yōra bu ben yibereba ma. ³⁸ Ba koo gbiwa bwese tukunun suunu sɔɔ. Kpa yibereba bu bu kam koosia. ³⁹ Be ba koo tiara yibereban tem mi, ba koo woorawa ka nuku sankiranu ben toranun sɔ ka ben baababaginun sɔ.

Gusunɔ u koo win arukawani

yaaya

⁴⁰ Isireli be ba tiara, ba koo ben toranu tuuba ko ka ben baababaginu ni ba kua ne, Yinni Gusunɔn wuswaɔ ka sere seesi bi ba man seesi. ⁴¹ Ba koo gia ma nena na bu seesi ma na ka bu da tem tukumɔ ben yibereban mi. Saa ye sɔɔra ba koo tii kawa ben naane sarirun sɔ kpa bu gia ma nena na bu seeyasiamɔ ben toranun sɔ. ⁴² Saa ye sɔɔ, kon nen

arukawaniba yaaya ye na bɔkua ka ben baababa. Bera Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbu. Kon maa nen nɔɔ mweeru yaaya te na kua ben tem sɔ. ⁴³ Ben biru, tem mɛ, mu koo wēra. Saa ye sɔɔra ba koo seeyasiabu wa yèn sɔ ba nen woodaba deri. ⁴⁴ Adama baa bà n wāa tem tukumɔ ben yibereban mi, na n bu derimɔ mam mam. Na n bu biru kisimɔ, na n maa bu kpeerasiamɔ. Na n nen arukawani ye kusiamɔ. Domi na sãawa Gusunɔ ben Yinni. ⁴⁵ Ben arufaanin sɔ kon arukawani ye yaaya ye na ka ben baababa bɔkua mi, ye ya dera na bu yara Egibitin di bwesenu kpuron nɔni biru, ma na kua ben Yinni. Nena Yinni Gusunɔ.

⁴⁶ Wooda ka sɔɔsi niniwa Yinni Gusunɔ u Mɔwisi wē Sinain guurɔ u ka Isireliba sɔ.

Nɔɔ mweenun yibiabu

27 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ² a Isireliba wooda yeni sɔɔwɔ a neɛ, goo ù n nɔɔ mweeru kua u neɛ, u koo ne, Yinni Gusunɔ tɔnu kē, u koo kpī u gobi kɔsia tɔnu win ayero nge meni u ka win nɔɔ mweeru yibia.

³ Saa tɔn durɔ wi u wɔɔ yendu mɔn di n ka da wɔɔ watagii, sii geesun gobi weeraakura u koo kɔsia nge mɛ ba ra sãa yerun gobi kɔsi. ⁴ N n tɔn kurɔn na, sii geesun gobi tena.

⁵ Tɔn durɔ wi u mɔ wɔɔ nɔɔbu n ka da wɔɔ yendugii, sii geesun gobi yenda u koo kɔsia. N n maa tɔn kurɔn na, sii geesun gobi wɔkuru.

⁶ Saa tɔn durɔ suru tiagii sere n ka da wɔɔ nɔɔbugii, sii geesun gobi nɔɔbuwa u koo kɔsia. N n maa tɔn kurɔn na, sii geesun gobi itawa u koo kɔsia.

⁷ Goo ù n maa wɔɔ wata mɔ n kun mɛ ù n kere mɛ, sii geesun gobi wɔkura nɔɔbuwa u koo kɔsia. N n maa tɔn kurɔn na, sii geesun gobi wɔkura u koo kɔsia.

⁸ Goo ù n sāa sāaro too, ma u ñ kpē u kōsia mē ba gerua, ba koo ka yēro dawa yāku kowon mi, kpa yāku kowo wi, u nūn sō mēn nōo u koo kōsia nge mē win waara ne.

⁹ Goo ù n ne, Yinni Gusunō nōo mwēeru kua ma u koo man yaa saberu kē te ba ra ka yākuru ko, yaa sabe te, ta ko n sāawa negiru. ¹⁰ Ba ñ ka tu garu kōsinamō te ta kun wā. Baa tā kun maa wā, ba ñ ka tu garu kōsinamō te ta wā. Ka mē, bā n maa ka tu kōsina, ni yiru kpuro nu ko n sāawa neginu.

¹¹ Goo ù n ka yaa saberu na te ba ku ra ka yākuru ko, ba koo ka tu dawa yāku kowon mi. ¹² Kpa yāku kowo u tu mēeri u ten geeru bura. ¹³ Wi u ka yaa sabe te na, ma u kī u tu yakia, gee te yāku kowo u nūn bure, tera u koo kōsia. Kpa u maa gee ten bōnu nōobun tia sosi.

¹⁴ Goo ù n win diru Yinni Gusunō kā, yāku kowowa u koo da u tu mēeri kpa u ten geerun saka gere. Gee te u gerua mi, tera ba koo ka sōmburu ko. ¹⁵ Adama ù n kī u win dii te yakia, u koo gina gee te yāku kowo u bura mi kōsiawa kpa u ten wollo bōnu nōobusen tia sosi dii te, tu sere maa ko wigiru.

¹⁶ Goo ù n maa win gberu Yinni Gusunō wē, ba koo ten geeru burawa. Dīa ni ba koo duuren kpāara ba koo mēeri. Nge tē bā n dīa ni ba mō wosu duura, ma nu kilo gooba wunōbu (300) kua, sii geesun gobi weeraakura ba koo kōsia. ¹⁷ Ñ n sāan na yakiabun tōo bakarun diya u gbee te wē, ten gobi kpurowa u koo kōsia. ¹⁸ Ù n gbee te Yinni Gusunō wē yakiabun tōo bakarun biru, yāku kowo u koo ten gobi kawawa. U koo wōo si su tie sere yakiabun tōo bakaru tu ka turin gobi kōsiawa.

¹⁹ Yēro ù n kī u win gbee te yakia, u koo kōsiawa ye ba bura mi, kpa u yen bōnu nōobun tia sosi gbee te, tu sere maa ko wigiru.

²⁰ Ù kun tu yakie, ma ba tu goo dōre, u ñ maa kpē u tu yakia win tii. ²¹ Yak-iabun tōo bakaru tā n tunuma, ta koo kowa Yinni Gusunōgiru. Yāku kowoba ba ko n tu mō sere ka baadommao.

²² Goo ù n Yinni Gusunō gberu wē te u dwa, n ñ mō te u tubi di, ²³ yāku kowowa u koo tu mēeri kpa u ten geeru bura. U koo wōsu gariwa si su tie yakiabun tōo bakaru tu ka turi. Wōo si kpuron gobiya u koo gere kpa gobi yi, yi ko Yinni Gusunōgii. ²⁴ Adama yakiabun tōo bakaru tā n tunuma, gbee te, ta ko n sāawa wi u raa nūn tu dōregiru.

²⁵ Ba koo gāanu kpuron geeru burawa nge mē ba ra sāa yerun gobi kōsi. N deema gobi yin tian bunum mu ra n sāawa garamu wōkuru.

Kēe bwese bweseka

²⁶ Goo u ku raa win yaa saberun buu gbiikuu Yinni Gusunō kē. Domi ga sāawa Yinni Gusunōguu kō yēn sō ga sāa buu gbiikuu. Baa ñ n yāarun na ñ kun mē ketē, ga sāawa Yinni Gusunōguu. ²⁷ Gā n maa sāan na sabe te ba ku ra ka yākuru kon buu gbiikuu, wi u ka tu na u koo kpī u tu yakia ù n gee te yāku kowo u nūn bure kōsia kpa u maa ten bōnu nōobun tia sosi. Ù n kpāna u tu yakia, yāku kowo u koo kpī u tu goo dōre nge mē u ten geeru bure.

²⁸ Gāa ni ba Yinni Gusunō kā sere ka baadommao, aa tōnuwa? Ñ kun mē yaa sabera? Ñ kun mē gbee te u tubi diwa? Gāa ni ba gōsa ba yi Yinni Gusunōn sō gesi, n ñ maa koorō u nu yakia ñ kun mē u nu dōra. Nu ko n sāawa Yinni Gusunōginu sere ka baadommao. ²⁹ Baa ñ n tōnun na n ñ koorō u nūn yakia. Ba koo yēro gowa.

³⁰ I ko i n da Yinni Gusunō been gberun dīanun suba wōkuru sōo tia yiyewa sere ka dāa marumō. ³¹ Goo ù n kī u ye yakia, u koo yen gee te kōsiawa kpa u maa yen bōnu nōobun tia sosi. ³² Meya

maa yaa sabenu sɔɔ. Yāara? Ketewa?
 Boowa? Sabe ni ba kpare gesi, wɔkuru
 baateren wɔllɔ Yinni Gusunɔ u teeru mɔ.
³³ Wi u sabe ni mɔ, u ñ koo gɔsi te ta wã
 ñ kun mɛ te ta kun wã. U ñ maa ka tu

garu kɔsinamɔ. Baa ù n ka tu garu kɔs-
 ina, ni yiru kpuro nu ko n sãawa Yinni
 Gusunɔginu. N ñ koorɔ bu nu yakia.
³⁴ Wooda yenibara Yinni Gusunɔ u
 Mɔwisi wẽ Isireliban sɔ̃ Sinain guurɔ.

RUTU

Naomi kũ Rutuo

1 Goro kũ yāgōgōrino ten kí ble Is-arailano bũsun, nāa gē, akũ gōg-bē ke bō Betilihamu, Yudano bũsun, à gē à goro pla kē M̄abuno bũsun kũ a nāno kũ a nēgōgbē gbēnono plano. ²Gōg-bē pì tón Elimeleki. A nāno tón Naomi. A nēno tón Malonu kũ Kilišo. Eflata bũsu gbēno. Ò gē M̄abuno bũsun, akũ ò kũ gwe. ³Gwen Naomi zā Elimeleki gān, akũ à gē gwe kũ a né gbēnono pla pino. ⁴Ò M̄abu nōgbēno sē nono ũ, a do tón Opa, a do sō Rutu. Ò kũ gwe lán wē kuri taka bà, a gberan ⁵Malonu kũ Kilišo gā n̄ pla n̄ pínki, akũ Naomi gē gō sari nēno sari.

⁶Kũ à kũ M̄abuno bũsun gwe, à mà kũ Dikiri a gbēno wēnda gwà à n̄ gbá poble, akũ à soru kē à ta kũ a né nāno pino. ⁷Akũ à fute gu kũ à kunwa à dà zén kũ a né nāno pino, òten tá Yudano bũsun. ⁸Akũ à pì a né nāno pino: À era à tá á dāno kīnaa. Dikiri gbēke keāre lākũ a kē á gō kũ ò gāno nà kũ makũo. ⁹Dikiri tó á baadi era à zā ke à vuteki le. Kũ à lé zāmma, akũ ò sō dō manamana. ¹⁰Ò pine: Óni gé kũno n gbēno kīnaame. ¹¹Akũ à pì a né gyaano pino: À era! Bóyāi áni gé kũmao? Mani era mà nēgōgbēno i de à le à zā kerīma don yá? ¹²À era à tá! Ma zī kũ, mani le mà zā ke doro. Bee tó ma pì mani wé do zāke-naai, akũ ma lē okosiala ma nēgōgbēno i kāao, ¹³áni f̄ à n̄ dá ari ò ke zōkō yá? Áni f̄ à gō kun pose n̄ yāi yá? Oi, ma nēno! Dikiri kpe līmeneme. Yā kũ à á lé pì dí kemene nnaro fá!

¹⁴Ò era ò nà sō dā, akũ Opa lé zà a zā daa, ama Rutu gī à nāa. ¹⁵Akũ Naomi pine: Ñ gwa, n gbēno ten tá a gbēno kũ a tānāno. Ñ era n̄ tá kāao. ¹⁶Akũ Rutu pine: Ñsun nakarama mà n tó mà táro.

Gu kũ n gēsee pēten, ónigō lēeleme. Gu kũ n kīpan, gwen mani kīpan. N gbēno ni gō ma gbēno ũ, n Luda ni gō ma Luda ũ. ¹⁷Gu kũ n gan, gwen mani gan ò ma vī gwe. Ga baasiro póke ni ó kēkōaro. Tó ma kēmma, Dikiri yā kemene pāpīpāsī. ¹⁸Kũ Naomi è à zēo kũ à tá kāaome, adi yāke one doro.

¹⁹Akũ n̄ pla n̄ pínki ò gē are ari ò kà Betilihamu. Kũ ò kà gwe, wēte wā n̄ yā musu. Gbēno pì: Naomin gwe sō yá? ²⁰Akũ à pīne: Àsungō ma sīsī Naomi doro, séde Mara, zaakũ Gbā-nasīndapinkide pōsirayā kēmene. ²¹Ma ge wētea kũ pōno, akũ Dikiri sù kũmao okori. Bó yā mé à tò áni ma sīsī Naomii? Dikiri bō ma kpeme, Gbānasīndapinkide pì yāūmmanaa kpāmai. ²²Lākũ Naomi sù kũ M̄abuno bũsuuo nān gwe kũ a né nāno Rutu, M̄abu burio. Ò kà Betilihamu goro kũ ò nà nagākēnaaame.

Rutu dakarena kũ Bōazao

2 Naomi zā Elimeleki bē gōgbē ke kun, gbē zōkō aruzekedeme, a tón Bōaza. ²M̄abu nōgbē Rutu pì Naomine: Ñ tó mà gé bura nagā kōno we mājō té gbē kũ à ma wēnda gwà kpe. Akũ à pì a né gyaano pīne: Ñ gé! ³Akũ à fute à gē nagā kōno we bura, àdigō té pōkērino kpe. Akūsō bura kũ à gēen pì bi Elimeleki dane Bōaza burame. ⁴Akũ Bōaza bō Betilihamu. Kũ à kà gwe, à fō kpà pōkērino à pì: Dikiri gō kũ kāao! Akũ ò pīne: Dikiri arubarika dangu! ⁵Bōaza pì a zikeri kũ à de a pōkērino gwāri ũne: Dí mé à nokpare direkū vīi? ⁶Akũ à wēa à pì: Nokpare pì bi M̄abu nōgbē kũ Naomi bō kāao M̄abuno bũsun à sù kāaome. ⁷À pì mà tó à nagā kōno we pōkērino kpe, akũ àten zī ke zaa kōno. Teran à sù kamma bo fīti kuta gūn.

⁸Akũ Bōaza gē à pì Rutune: Ñ ma yā ma. Ñsun gé nagā kōno we bura pānden doro. Ñsun gētewálaro. Ñ gō la kũ ma nōgbē zikerino. ⁹Ñ wé do zī kũ òten kea

ngõ té í kpe. Ma ò ma kefennanɔne ò su wari dɔmmaro. Tó ími teni n de, ò gé ò í kù ò kà orozānɔn mi. ¹⁰ À kùtene à mii nàte à pì: À kè dera makū kù buri pānde nɔgbēn ma ũ, n laakarīi dōma, akū n yā mana kēmenee? ¹¹ Akū Bɔaza wèa à pì: Ò yā kù n kè n zā dane n zā ga gbera òmene pínki, lākū n n de kù n dao tò nà kù n būsuo, akū n su n vute gbē kù í í dō yāronɔ té. ¹² Dikiri fina bonne yā kù n kèe musu. Lākū n su n sɔtɔ Dikiri Isarailanɔ Luda oruu gūn nà, à a fina bonne manamana. ¹³ Rutu pì: Baa, n yā mana kēmene fá! N ma laakarīi kpātemene, n yā nna ò makū n zīkeriine, bee kù n zīkerinɔ do-ken ma ũro.

¹⁴ Póblegɔɔ Bɔaza pìne: Ñ mɔ ò pò ble la ngõ burodi zō dōoa. Akū à vùte pòkērino sare. Bɔaza pòblewe kpatanaa kpàa, akū à pò blè à kà ari a kpàa gò. ¹⁵ Kū à fùte àten gé pò kōnɔ we, akū Bɔaza ò kefennanɔne à pì: Bee tó àten pò kōnɔ we nagā kù à katena té, àsun wé'í daaro. ¹⁶ À a sà kenɔ bobone nagā gūn à tó à a kōnɔ we. Àsun pataaro.

¹⁷ Akū à pò kōnɔ wè ari ɔkɔsi. Kū à zō à a wé bō, à kà toko lé do taka bà. ¹⁸ Kū à sè à tào be, akū à pò kù à a kōnɔ wè pii mɔ a zā dane. À pòble kpàa kù à gò pii kpàa dɔ. ¹⁹ Akū a zā da a là à pì: Mákpan n pò kōnɔ wèn gbāraa? N zī kè máa? Luda arubarika da gbē kù à laakarīi dōmman. Akū à gbē kù à zī kè a bura yā òne à pì: Gbē kù ma zī kè a bura gbāra tɔn Bɔaza. ²⁰ Akū Naomi pì: Ma Dikiri sáabu kè! À kpé àten gbēke ke ókōnɔ kù ó bēnenɔne kù ó gbē kù ò gānɔ. Akū à èra à pì: Gbē pì bi ó dane kāni buri mèn dome. ²¹ Akū Mɔabu nɔgbē Rutu pì: À pīmene mà na a zīkerinɔa ari ò gé pò kē ò lākao. ²² Akū Naomi pì a né gyaano pìine: À mana ò gé kù a nɔgbē zīkerinɔ de òsun wari dōmma bura pānde gūnlo yāi. ²³ Akū à nà Bɔaza nɔgbē zīkerinɔa. Àdigō pò kōnɔ we í kpe ari ò gèe ò nagā kù gbadoo kè ò làka. À kù a zā da beame.

Rutu kù Bɔazao zaa pówegbēkia

3 Naomi pì a né gyaano pìine: À mana mà be wetenne, gu kù ini le ngõ kunwa aafia. ² Bɔaza kù í kù kù a zīkerinɔ bi ó danenloo? Àkū mé àten pówē gbē ɔkɔsiala. ³ Ñ zú o ò nísí dɔkɔ. Ñ n aso mana da ò gé pówegbēkia. Ñsun tó à dō í kù gwerɔ ari à pò blè à í mɔ à làkao. ⁴ Tó à wùte, ò gu kù à wùten gwa, ò gé ò a biza lé sé ò wùte a gbá sare. Ani yā kù ini ke onne. ⁵ Akū à pìne: Yā kù n ò pínki, mani keme. ⁶ Akū à gèe pówegbēkia à yā kù a zā da ònee pii kè pínki.

⁷ Bɔaza pò blè à í mɔ, a pò kè nna. À gèe à wùte pówē tuku sare dire kpa, akū Rutu lɔɔtèi tēene, à biza gò a gbāa à wùte gwe. ⁸ Lizāndo kù Bɔaza kè gīri, à vù kù io à litē, akū à lè nɔgbē mé à wutena a gbá sare. ⁹ Kū à pì, dímeē, akū Rutu wèa à pì: N zīkeri Rutume. Ñ n biza lé kúmala, zaakū ma dane kāni kù ani ma bome n ũ. ¹⁰ À pìne: Dikiri arubarika dangu! Gbēke kù n kè kpekpe díkīna de a káakupɔla. Ñdi gé kefenna wetero, takaside kesō aruzekede. ¹¹ Ñsun tó vīna n kūro. Pò kù n wé kè pínki, mani kenne, zaakū wētedenɔn dō kù nɔ maname n ũ í pínki. ¹² Yāpurame! N danen ma ũ, ama dane kāni pānde kun à kāni demala. ¹³ Ñ i la gwāaniala, zia kɔnɔ tó à ye à n bome, à mana, à n bo. Ama tò adi wero, ma sì kù Dikirio mani n bo. Ñ i la ari gu dɔ.

¹⁴ À wutena a gbá sare gwe ari gudɔo, akū à fùte ari gu gō gé kē, zaakū Bɔaza pìne àsun tó gbēke dō kù à sù pówegbēkiaro. ¹⁵ À pìne dɔ: Ñ n pódangāa poro ngõ kūna. Kū à kūna, akū Bɔaza nagā kàne zaka lé suddo à dīne, akū à tào be. ¹⁶ Kū à kà be, à zā da a là à pì: Yā kè deraa? Akū à yā kù gōgbē pii kēnee òne pínki, ¹⁷ à pì: À ma gba nagā zaka lé suddo díkīname. À pì à mana mà tá ma zā da kia ɔkoriro. ¹⁸ Akū Naomi pì: Ñ vute tēene ari ò yā pì lakana dō, za-

akū gōgbē pì ni kámma bo gbāra yā pì lakanaa sariro.

Rutu zākena kū Bɔazao

4 Bɔaza gèe à vùte wēte bīnilea, akū à è dane kāni bōri kū à a yā òo pì ten su. Akū à pì: Ma gbē, ò mɔ́ ò vute. ²Akū à wēte gbē zōkōnɔ sīsì gbēnɔn kuri à pì ò vute. ³Akū à pì dane kāni kū ani a sura ba piine: Naomi kū à sù kū Mɔabunɔ būsuo teni ó vīni Elimeleki bura kpado yía. ⁴Akū ma è à mana mà a yā onne, de ò lú ó gbē zōkō kū ò vutena lanɔ wára. Tó ní ye ò lúme, ò lú. Tó ní ye ò lú sōro, ò omene mà ma, zaakū mɔkōn mé ní a luna zé vī. Tó n bakanlo, séde makū mà lú. Akū gōgbē pìi pì: Mani lú. ⁵Akū Bɔaza pì: Tó n bura pìi lú Naomi kū Mɔabu nɔgbē Rutuoa, òni gbē kū à gà gyaanɔ le dɔ, de a tó le à gō a túbia. ⁶Akū dane kāni bōrii pìi pì: Tó len à de le, mani lúro, de māsun ma zīda túbi yakaro yāi. Ò n pó lú, zaakū mani fō mà lúro. ⁷Isarailanɔ būsun yā tó gbē ten bura lú ke tó àteni a lilin ke, tó àten yā mī láka, àdi a kyate gbá do bo à kpá gbēame yā pì lakana sèeda ũ Isarailanɔne. ⁸Kū dane kāni bōrii pìi pì Bɔazane à lú, akū à a kyate bō à kpà Bɔazaa. ⁹Akū Bɔaza pì gbē zōkō pìnɔne kū gbē kparanɔ ní pínki: Ákōnɔme sèedadənɔ ũ gbāra, kū ma Elimeleki kū Malonuo kū Kilišo pónɔ lú Naomia pínki. ¹⁰Akū ma Malonu gyaanɔ Rutu, Mɔabu nɔgbē lè nɔ ũ dɔ, de gbē kū à gàa pì tó le

àgō kú a túbia, de a tó sún ga a gbēnɔ té ke a wēte díkīna gūnlo. Ákōnɔme yā pìi sèedadənɔ ũ gbāra.

¹¹Akū gbē zōkō pìnɔ kū gbē kū ò kú gānu gūnnɔ pì ní pínki: Ókōnɔme sèedadənɔ ũ. Dikiri tó nɔgbē kū àten gē n ɔnn pì gō lán Rahila kū Leao bà, kū ò Isarailanɔ buri kē. Ani tó ò gbāna kū Èflata būsun ò tó bo Betilihamu. ¹²Dikiri tó buri kū ani kpámma kū nɔgbē piionɔ gō lán Perezi kū Tama ò Yudanee burinɔ bà.

Dauda buri bozire

¹³Akū Bɔaza Rutu sè nɔ ũ. À wùte kǎao, akū Dikiri tò à nòo sì, akū à né ò gōgbē ũ. ¹⁴Akū nɔgbēnɔ pì Naomine: O Dikiri sáabu kē, adi n tó buri sari gbāraro. Luda tó né pì tó bo Isarailanɔ té. ¹⁵Ani n laakari kpátenne, ani n gwa n zīkūnaa gūn, zaakū n né gyaanɔ kū à yenyī mé à a ònne, akūsō à mananne de négōgbē gbēnɔn supplanɔla. ¹⁶Akū Naomi né pìi sè à kpà a kùla à gē a gwàri ũ. ¹⁷Akū nɔgbē kū ò kú gwənɔ pì: Ò négōgbē ò Naomine. Akū ò tó kpàne ɔbedi. Ákūme Yese de, Dauda dizi ũ.

¹⁸Perezi burinɔ tón dí:

Perezi mé à Èzerɔnu ò,

¹⁹Èzerɔnu Ramu ò, Ramu Aminadabu ò,

²⁰Aminadabu Nasō ò, Nasō Salamo ò,

²¹Salamo Bɔaza ò, Bɔaza ɔbedi ò,

²²ɔbedi Yese ò, akū Yese Dauda ò.

SAMUELI TAKADA KAAKU

Samueli 1:1-7:17

Solu 8:1-15:35

Solu kù Daudao 16:1-31:13

Elekana kù a gběnc

1 Gōgbē ke kù Rama, Èflaimu bùsu gusisiden. Zufu burime, a tón Elekana, Yeroamu néme. Èflaimu buri kù òdi pi Zufu pì mé à Tohu ì, akù Tohu Èliu ì, akù Èliu Yeroamu pìi ì. ² Elekana nnono vī mèn pla, a káaku tón Ana, a plade tón Penina. Penina mé à nénō vī, Ana sō à né vīro. ³ Wē kù wēeo gōgbē pìi dī bo a wēte gūn à gé donyī ke Dikiri Zikaridene zaa Silo à sa oa. Eli nēgōgbē mèn planō Òfini kù Fineasio kù gwe Dikiri gbàgbarinō ù. ⁴ Goro kù Elekana sa ò, àdi a nòbo kpá a nāno Peninaa kù a nēgōgbēnc kù a nēngbēnc nī pínki, ⁵ akù àdi a leu pla kpá Ana kù à yei yāi, bee kù Dikiri à kē para ù. ⁶ A gōba pì sō, àdigō a fobo a parakena yāi, de à a nēse futene. ⁷ Len àdigō kene le wē kù wēeo. Tó Ana gēe Dikiri kpé gūn, a gōba pìi dī a fobo, akù àdi sō do ari à fua à pò ble. ⁸ Akù a zā dī a lā: Ana, bō mé à n le, nten sō do, nídi pò bleroo? À kē dera n nēsee yàkaa? Má denne nēgōgbē mèn kurilaroo?

⁹ Zikea kù ò kù Silo, ò pò blè ò làka, sa'ori Eli vutena gbàaa Dikiri kpé kpélelea, akù Ana fùte ¹⁰ kù nēseyakana zōkōo, à wé kē Dikiria kù sōdo mana-mana. ¹¹ Akù à lé kē Dikiria à pì: Dikiri Zikaride, n tó makù n zòbleri yā dōngu! N ma wēnda gwa! Tó ma yā dí sānguro, akūsō n ma gba nēgōgbē, mani a kpámma n pò ù ari a wēndi lén, gē ni na a mīia zikiro. ¹² Kù a wēkena Dikiriaa pì ten lākaro, akù Eli teni a lé gwa tīii. ¹³ Ana ten adua pì ke a swēe gūn, a lé mé àten ke zúkizuki, adi yā ò à bò a lén gbēke mào. Eli ten da wē teni a deme, ¹⁴ akù

à pine: Wē nigō n de ari bōremē? N mī kē wēa. ¹⁵ Akù Ana wēa à pì: Adi ke lenlo Baa! Nōgbē pōsraden ma ù, mādī wē ke í gbāna ke miro. Mateni ma yā'ummanano o Dikirineme. ¹⁶ Nsun makù n zòbleri dite nōgbē pā ūro. Ma nēse yakana kù ma kunna bídi gūnwo mé à tò maten wé ke la ari tera. ¹⁷ Akù Eli pine: N tá aafia. Isarailano Luda n gba pò kù n wé kēaa. ¹⁸ Akù Ana pì: N tó makù n zòbleri yā kangu. Akù à tà à pò blè a ānn wēre.

Samueli inaa

¹⁹ Kù gu dō, ò fùte kōnkōkōnko ò gēe ò donyī kē Dikirine. Akù ò èra ò tà nī wētea Rama. Kù Elekana wùte kù a nāno Ana, a yā dō Dikirigu. ²⁰ Goro birean à nōo sī à né ì gōgbē ù, akù à tó kpāne Samueli, zaakù à pì: Ma a wé kē Dikiriame.

²¹ Akù Elekana fùte kù a bedenō nī pínki, ò èra ò gēe sa kù òdi o wē kù wēeo o Dikiria, ò lé kù ò gbēne fīna bo. ²² Ama Ana dí géro. À pì a zāne: Tó né pìi kē, akù mani gé a mō Dikirine, anigō kù gwe goro sīnda pínki. ²³ Akù a zā pine: Lákù à kēne mana nà n ke. N mena ari à kē. Dikiri tó yā pì ke. Akù nōgbē pì a né gwà ari à gēe à kēo.

²⁴ Kù à kē, akù à a sē à gēe kāao Dikiri kpén Silo kù zūsa wē aakōo kù wísitio konko do kù sēwēo tūru do. Né pìi kē kefenna ù. ²⁵ Kù ò zūsaa pìi kùtu kpà, akù ò gēe kù né pìio Eli kīnaa. ²⁶ Akù Ana pine: Baa, n gaafara kemene! Kù n kunnaao makūme nōgbē kù à ze la maten wé ke Dikiria n wára ù. ²⁷ Né díkīnan ma wé kē Dikiria, akù à ma gba pò kù ma gbèkaaa pìi. ²⁸ Abire yāin ma su a kpá Dikiria, de àgō kun a pò ù ari a wēndi lén. Akù ò donyī kē Dikirine gwe.

Ana aduakēnaa

(Luk 1:46-55)

2 Akù Ana aduaa kē à pì: Ma nēse ten yāa do Dikiria, ma mī dana fá Dikiri yāi.

Maten woo ke ma iberenɔa,
 ma pɔ kɛ nna, kũ à ma sura bà.
²Gbɛke kú adona lán Dikiri bàro,
 gbɛke kun lán a bàro,
 gbɛsi ke kun lán ó Luda bàro.
³Àsun yā bɔtɛ kũ yɔnkɔoro,
 àsun tó zīda bina yā bo á lénlo,
 zaakũ Dikiri Ludame yādōri ũ,
 àkũ mé àdi ó yākenanɔ yō à gwa.
⁴Gōsa gbānanɔ sá è'e,
 ama gbɛ funanɔ gbāna asa dō ní pì.
⁵Gbɛ kána ten a zīda aya ke pɔble yāi,
 ama nà ten gbɛ kũ àteni a de yā de doro.
 Para né ì mèn supplá,
 ama nédasi'iríi gɔ wēnda.
⁶Dikiri mé àdi tó gbɛ ga,
 akūsō àdi tó gbɛ gɔ kun.
 Àkũ mé àdi tó gbɛ gɛ bùsuu gūn,
 akūsō àdi gɛ vu.
⁷Dikiri mé àdi su kũ takasio kũ kunna
 nnao,
 àdi ɔ tɔ gbɛkenɔa, àdi gbɛkenɔ sé lei.
⁸Àdi wēndadenɔ bo bùsutitin,
 àdi takasidenɔ bo tuburan.
 Àdi ní vutɛ gu dokɔnɔ kũ kíneno,
 àdi tó ò kpata ble kũ gakurio.
 Zaakũ zīte pétékino bi Dikiri pómɛ,
 akũ à andunia kàtea.
⁹Àdi a gbɛnɔ gbápeteki dākpañne,
 àdi yāvānikerinɔ dúgu zō gusiran.
 Gbɛke ni fɔ à ɔsi ne kũ a zīda gbānaoro.
¹⁰Dikiri ni a iberenɔ ú ló,
 ani pata a iberenɔ zaa musu,
 ani yākpate ke kũnwo ari andunia
 lézekia.
 Ani kína kũ à kàa gba gbāna,
 ani gbɛ kũ à sɛɛ pìi mì da ía.
¹¹Akũ Èlekana tà a be wētea Rama, akũ
 négɔgbɛ pìi gɔ, àten zī ke Dikirine kũ
 sa'ori Elió.

Eli négɔgbɛnɔ

¹²Eli négɔgbɛnɔ bi né pāsīnɔmɛ, òdi
 Dikiri daro. ¹³Yā kũ sa'orii pìnɔ dī
 kénnen dí. Tó gbɛ sa ò, gɔɔ kũ àten
 nòbɔɔ pì fufu ke, sa'ori ìba ke dī su kũ

saka gāne aakōdeo kūna. ¹⁴Akũ àdi sí ta
 gūn ke oro ke m̀oro, akũ sa'ori dī pò
 kũ saka pìi b̀o sé a pò ũ pínki. Len òdi
 ke Isaraila kũ ò sù Silonɔne le ní pínki.
¹⁵Bee ari ògɔ gé nòbɔ kpá téa a nísí láka,
 sa'ori ìba ke dī su à pì gbɛ kũ à sa òo
 pìine: Ñ nòbɔ kpá sa'oria à kpá téa, za-
 akũ ani we à nòbɔ fufukena símmaro, sé
 a búsu. ¹⁶Tó gbɛ pìi pìne áni nòbɔ kpá
 téa gĩa a nísí láka, gbasa pò kũ à yei à sé
 sà, akũ ìbaa pìi dī pi: Oi! Ñ kpáma g̀nɔ!
 Tó n gi, mani bo kú gbānao. ¹⁷Kefenna
 pìnɔ durunna zōkɔ Dikirine manamana,
 zaakũ òteni a sa'onɔbɔ gya bome.

¹⁸Négɔgbɛ Samuéli sɔ àdigɔ zī ke
 Dikirine kũ uta lokommao dana. ¹⁹A da
 dī uta gyaba fitinna zōne. Tó àten su sa o
 kũ a zāo wɛ kũ wɛɛo, akũ àdi suone. ²⁰Eli
 dī sa mana o Èlekanane kũ a nɔ pìio à pi:
 Dikiri n gba né dɔ kũ n nɔ pìio, né kũ à a
 wé kɛ akũ à kpà Dikiriaa pìi gēne ũ. Akũ
 òdi tá ní bea. ²¹Akũ Dikiri arubarikaa dà
 Anane, à èra à né ì mèn sɔɔro, gɔgbɛ aakɔ,
 nɔgbɛ pla. Négɔgbɛ Samuéli sɔ àten zōkɔ
 kũ Dikiri ɔi.

²²Eli zī kũ yúkuyuku, à yā kũ a nénɔ
 ten ke Isarailanɔne mà pínki kũ lákũ òdi
 wúte kũ nɔgbɛ kũ òdigɔ zī ke dakareki
 kuta kpéleleanno nà. ²³Akũ à ní lá à pì:
 Bó mé à tò àten yā ke lee? Ma mà gbɛ
 sīnda pínki teni á yāvānikena o. ²⁴Àsun
 ke lero ma nénɔ! Baaru kũ ma mà kũ àten
 dagula Dikiri gbɛnɔ té pì manaro. ²⁵Tó
 gbɛ durunna kɛ a gbɛdakene, Luda ni a
 yā gɔgɔ, ama tó gbɛ durunna kɛ Dikirine,
 dí mé ani kúte kenɛɛ? Akũ ò gi ní de yā
 mai, zaakũ Dikiri zè kũ ní dedena yāome.
²⁶Négɔgbɛ Samuéli sɔ, àten zōkɔ kũ àten
 kara. Àdigɔ nna kũ Dikirio kũ gbɛ sīnda
 pínkio.

Àlesi bène dɔna Eli bedenɔa

²⁷Akũ Luda gbɛke sù à pì Èline: Dikiri
 pì, gɔɔ kũ n dizi Haruna bedenɔ ten zò
 ble Firi'aunane zaa Misila, a bo a surm̀ma
 tètɛntɛ, ²⁸Isaraila burinɔ té pínki n dizi

Harunan a sè a gbàgbàri ũ. Akū à a gbagba, à turaretiti kàare tén kù sa'o'utao dana. Dikiri pì, a sa'opo kù Isarailano dì kpáta kpà a burinɔa pínki. ²⁹ Dikiri pì, bó mé à tò adì a sa'ona nòbò zō kù gbáo kù gba kù a dîte ò suoare a kpé gūnwoo? À pì, b́yāi ndì n nénò dîte deala, akū áten mè kpá kù a gbē Isarailano sa'ona nòbò manaoo? ³⁰ Abire yāi Dikiri Isarailano Luda pì, a dîte yā n burino kù n dizi burino mè ògō a gbagba ari goro sinda pínki, ama tera adì we abirekūi doro. À pì, gbē kù à a kpe tàn áni bèere líne, gbē kù à a gya bò áni ke ṕo ũro. ³¹ N ma! À pì, goroke ni su, áni n be gbāna símma kù n de be ṕo. Mare zī ke nigō kù n onn doro. ³² Īni wari e a bea. Bee tó a arubarikaa pisi Isarailano á pínki, mare zī ke nigō kù n onnlo ari goro sinda pínki. ³³ N ondeno ni gaga zégbān á pínki. N gbē kù adi a bo a gbagbazī gūnlo ni tó n wé bobo kù ɔ́ɔɔɔ, n po ni sira kù. ³⁴ N né gbēnon pla ɔ́fini kù Fineasio ni gaga goro dokōn zī á pínki. Abirekū nigō denne sèeda ũ kù yā kù a ò ni ke pínki. ³⁵ Dikiri pì, áni gbē sé sa'ori náanide ũ, ani a poyenyina ke lákū á yei nà. Áni a burino gba gbāna gíngin, anigō zī ke kína kù áni káne ari goro sinda pínki. ³⁶ N buri kù ò gōn ni su ò kúte kene ɔ́ɔ ke burodi yāi ò pi: N sa'ori zī ke dawere ò ke, de ò ṕo fitinna le ògō ble.

Dikiri lézuna Samueli

3 Néɔ́gbē Samueli ten zī ke Dikirine Eli ɔ́. Goro birea Dikiri yā dì su gbēa likalikaro, akū wégupu'ena kun dasiro. ² Zikea Eli wutena a wútekia. A wé b́sa, áten gu e manamana doro. ³ Samueli wutena Dikiri kpén, gu kù Luda àkpati kunwa. Luda fitila dí ga kòro. ⁴ Akū Dikiri lé zù Samuelii. À wèa à pì: Makū dí! ⁵ Akū à bàa lè à gèe Eli kinaa à pì: N lé zùmain yá? Ma su. Akū à pìne: Mádi lé zunyíro. N gé wúte. Akū à èra à gèe à wúte. ⁶ Dikiri èra à lé zù dɔ, akū à èra à

gèe Eli kinaa à pì: N lé zùmain yá? Ma su. Akū à pì: Ma né, mádi lé zunyíro. N gé wúte. ⁷ Samueli sō à Dikiri dō gíaro, Dikiri yā dí sua yā kòro. ⁸ Dikiri èra à lé zù a gèe aakòde, akū à fúte à gèe Eli kinaa dɔ à pì: N lé zùmain yá? Ma su. Akū Eli dō sà kù Dikiri mé áten lé zu kefenna pii. ⁹ Akū à pìne: N gé wúte. Tó à lé zunyí sà, n pi: N yā o Dikiri, n zòbleri sà dɔ. Akū Samueli gèe à wúte a wútekia.

¹⁰ Dikiri sù à zè gwe, à lé zù lákū à kè yā nà à pì: Samueli! Samueli! Akū Samueli pì: N yā o Dikiri, makū n zòbleri ma sà dɔ. ¹¹ Akū Dikiri pìne: N ma! Mani yā ke Isarailano té, gbē kù à a baaruu mà ni keke à sà wème. ¹² Goro birea mani àlesi kù ma dō Eli bedeno ke pínki zaa a naanaa ari a mīdenaaa. ¹³ Ma pìne mani tó yā gō wí a bedeno musu ari goro sinda pínki yā vāni kù à a yā dō yāi. A nénò á zīda kpe bò, akū adi gínnero. ¹⁴ Abire yāi ma la dà Eli bedeno yā musu ma pì: Sa'ona ke gbadana ni Eli bedeno taari kēmma zikiro.

¹⁵ Samueli wúte ari gu dō, akū à Dikiri kpé gbànò wèwè. À wégupu kù à è ona Eline vīna vī. ¹⁶ Akū Eli a sīsì à pì: Samueli ma né! À wèa à pì: Makū dí! ¹⁷ Akū à a là à pì: À pinne deraa? Nsun yā pì utemenero. Tó n yā kù à ònne ke ùtemene, Luda yā kenne pāsipāsī. ¹⁸ Akū Samueli yā pii bàbane pínki, adi a ke utenero. Akū Eli pì: Dikirime a ũ. Lákū à kène mana nà à ke.

¹⁹ Samueli ten zōkō kù, akūsō Dikiri kú kāao. Adi tó yā kù à òo lète pāro. ²⁰ Akū Isaraila kù ò kú zaa Dā ari Besebano dō á pínki sà kù Samueli bi Dikiri annabiime yāpura. ²¹ Dikiri digō bo àgō su Samuelia Silo, gu kù à a zīda mōnen káaku. Àdi yā one, akū Isarailano teni a yā ma á pínki.

Filisitinino Dikiri àkpati sinaa

4 Isarailano bôte ò gèe Filisitinino kù zīio. Ò búraa kàte Ebeneza, Filisitinino sō, Afeki. ² Filisitinino zīɔ̀ pòro ò gèeo

Isarailanɔ. Kū zì gbāna kù, akū Filisitininɔ Isarailanɔ blè ò ní dede zìlan gwe lán gbēnɔn wàa baro taka bà. ³Kū Isarailanɔ sù ní bùran, ní gbē zōkɔnɔ pì: Bóyāi Dikiri tò Filisitininɔ ó blé kù zìio gbāraa? Ò gé ò Dikiri bàka kunna kūoo àkpati sé Silo ò suo àgō kù kūoo, de àgō ó bo ó iberenɔ ɔí. ⁴Akū ò gbēnɔ zì Silo ò gēe ò Dikiri bàka kunna kúnwo àkpattii sè ò sùo. Àkūme Dikiri Zìkaride kíblegba ũ kerubunɔ dagura. Eli né gbēnɔn planɔ ɔfini kù Fineasio kù kù àkpattii pìio gwe. ⁵Kū ò kao Isarailanɔ bùran, ò fùte kù pɔnna wikio ní pínki ari zíte yìgā. ⁶Kū Filisitininɔ wiki pìi mà, ò pì: Bó wiki gbāna mé à dɔ Eberunɔ bùran lee? Kū ò dɔ Dikiri àkpati mé à kipa ní bùran, ⁷vīna ní kù ò pì: Tāna ke kipa ní bùramme. Yā gí kūoo sà! Yā dí taka dí ke zikiri. ⁸Yā gí kūoo! Dí mé ani ó bo tāna gbānade pìno ɔí? Tāna pìno mé ò yā gāte Misi-lanɔne gbārannan. ⁹Ókɔnɔ Filisitininɔ ò swè dite ò gōgbēke ke. Tó ódí ke lero, óni zò ble Eberunɔne lākū òten blewere nà. Ò gōgbēke ke ò zì ká kúnwo.

¹⁰Akū Filisitininɔ fùte Isarailanɔa kù zìio ò ní fu, akū ní baadi bàa lè ò tà be, zaakū ní dedenaa kè dasi. Filisitininɔ ní gbē kù ò té gēsɔnɔ dèdè gbēnɔn dúbu baraakuri. ¹¹Ò Luda àkpattii sì, akū ò Eli né gbēnɔn planɔ ɔfini kù Fineasioo dèdè.

¹²Bilaminu buri gbēke bò zìlan à bàa lè à gēe Silo zì pìia. À a pókasanɔ gā à kèkè à bùsuu kù a mīia. ¹³Kū à kà, à Eli lè vutena gbāaa zé sare, àten gu dāk-pā, zaakū a laakari kpatenaro Luda àkpatti yāi. Kū gbē pìi gē wēten, à baaruu kpà wētedenɔne, akū òten ɔɔ dɔ ní pínki. ¹⁴Kū Eli wiki pìi mà à pì: Zuka dí bò maa? Akū gbē pìi kè likalika à gé one. ¹⁵Eli zì kù à kà wè basɔɔro plansari, a wé gò dāadāa, adi gu e doro. ¹⁶Akū gbē pìi pìne: Teran ma bo zìlan, ma bo zaa gwe kù bàao gbārame. Akū Eli a là à pì: Bó mé à kè gwee, ma gbē? ¹⁷Baarukparii pìi wèa à pì: Isarailanɔ bàa lè Filisitin-

inɔne, akū Filisitininɔ ní dede dasidasi. N né gbēnɔn planɔ ɔfini kù Fineasio gā dɔ. Ò Luda àkpattii sīmma dɔ. ¹⁸Kū à Luda àkpatti yā ò, Eli bò a gbāaa à lète kpedan-gara wēte bīnile sare, akū a wakaa è à gā, zaakū à zì kù, akūsō gbē kāname. À dò Isarailanɔne are ari wè bupla.

¹⁹Eli né Fineasi nanɔ nōsina, à kà néina. Kū à Luda àkpatti sina baaruu mà kù a zā de ganaao kù a zā ganaao, akū à kùte à né ì, zaakū nōwāwā fūtea. ²⁰Kū àten gbāsì lé, gbē kù ò a kùkūnanɔ pìne: Ñsun tó vīna n kùro, zaakū n né ì gōgbē ũ. Ama adi wérmaro, adi ní yā daro. ²¹Akū à tó kpà né pìine Ikabodu à pì: Isarailanɔ gakuri kòò è. Zaakū ò Luda àkpattii sīmma, akūsō a zā de kù a zāo gāga dɔ. ²²À pì: Isarailanɔ gakuri kòò è, zaakū ò Luda àkpattii sīmma.

Luda àkpatti kunna Filisitininɔ kīnaa

5 Kū Filisitininɔ Luda àkpattii sì, ò bòò Ebeneza ò tào Asadɔdi. ²Akū ò gēo ní tāna Dagō kpén ò dite a sare. ³Kū gu dɔ, Asadɔdidenɔ fūte kɔnkɔkɔnkɔ, akū ò è Dagō lète zíte a gberea Dikiri àkpatti are. Akū ò Dagō sè ò vùte a gbēn. ⁴Kū gu dɔ dɔ, ò fūte kɔnkɔkɔnkɔ, akū ò è Dagō lète zíte a gberea dɔ Dikiri àkpatti are. A mì kù a ɔnɔ wòwokōa katena kpélele gbīia. A gbān mé à gò ditena ado. ⁵Abire yāi Dagō gbàgbarinɔ kù gbē kù òten gē a kpén Asadɔdinɔ dì gēsè pétè a kpé kpélele gbīiaro ari kù a gbārao.

⁶Dikiri ɔ tɔ Asadɔdidenɔa à ní ásaruu kè à gbēnna kàngu, Asadɔdi kù a laku-tunɔ pínki. ⁷Kū Asadɔdidenɔ è le, ò pì: Isarailanɔ tāna àkpatti ni le àgō kù kūoo la doro, zaakū àten ɔ tōwá kù ó tāna Dagōo pāsīpāsī. ⁸Akū ò gbēnɔ zì ò ní kīnanɔ kākara ní pínki, akū ò ní lá ò pì: Deran óni ke nà kù Isarailanɔ tāna àkpattii-oo? Akū ò pì: Ò géo Gata. Akū ò gēeo.

⁹Kū ò kào gwe, Dikiri ɔ tɔ wēte gwe denɔa dɔ, akū wēte pìi wà. Dikiri gagagyā kàngu, gbēnna dàila ní pínki né

fíti gbê zôkô. ¹⁰ Akû ò gèe kû Luda àkpatii pìio Ekeronu. Kû òten gëo, wêtepideno wiki lè ò pì: Ò gèwái kû Isarailano tâna àkpatiio, de ò ó dede ó buriame. ¹¹ Akû ò gbêno zì ò ní kínano kàkara ní pínki ò pínne: À Isarailano tâna àkpati sé à táo a gbèn, de àsun ó dede ó buriaro. Zaakû gaga tò wête pìi wà, Luda ɔ tòmma gwe manamana. ¹² Gbènnà kà gbê kû odi garonɔgu, akû wêtepideno wiki kà ludambe.

Erana kû àkpatiio Isarailano bùsun

6 Dikiri àkpati kú Filisitininò bùsun ari mo suppla, ² akû ò sa'orino kû màsokerino kàkara ò ní lá ò pì: Deran óni ke nà kû Dikiri àkpatiioo? À owere lákû óni ke nà ò táo a gbèn. ³ Akû ò wènmma ò pì: Tó áten tá kû Isarailano tâna àkpatiio, àsun táo koriro. À a gba pò á taari yâi, áni aafia le, áni yâ kû à tò adi ɔ goáwaro dō. ⁴ Akû ò ní lá ò pì: Bón óni a gba ò táo ó taari yâii? Ò wènmma ò pì: À wura pi lán gbènnà bà mèn sɔɔro kû èneno do mèn sɔɔro á kínano dasi lén, zaakû gyā dokɔno pì á lé kû á kínano á pínki. ⁵ À á gbènnano taka pi kû ène kû òteni ó bùsu yaka takano, à Isarailano tâna kpe tao. Ke ani ɔ gowá kû ó tãnana kû ó bùsuuo gwee? ⁶ Bóyâi á ye à sãgbãna ke lákû Misilano kû Firi'aunao kè nàa? Kû à ní wé tà ari ò Isarailano gbàre ò tà, a yâ dí dɔáguroo? ⁷ Tera sà à gé à zùgo dufu ke, à su kû zù nérande mèn pla kû òdi gbāngo dañne yārono. À gó pì dómma, à ní né kû ò tényĩno kènmma à tá kúnwo ní karaa gūn. ⁸ À Dikiri àkpati sé à da gó pìi gūn, à wura pò kû áten kpāzā á taari yāino ká batan à dite àkpatii pìi sare, à zuno ká zén ò géo ⁹ àgō gwa. Tó àkpatii pì a bùsu zé sè àten gé Besemesi kpa, àkû mé à kisira zôkô pìi zìwá. Tó adi sète gwe sōro, ónigō dō kû àkû mé à ɔ tòwáro, yâ mé à sù le.

¹⁰ Akû ò kè le, ò gó dò zù nérande mèn planɔa ò ní néno kà kara gūn, ¹¹ akû

ò Dikiri àkpatii dà gó pìi gūn kû bata kû wura èneno kû gbènnà takano kú a gūnwo. ¹² Akû zùu pino zé sè sūsu ò are do Besemesi zéa, òten gé òten ɔ do, odi lite ɔplai ke ɔzeiro. Filisitini kínano té ní kpe ari Besemesi bùsu lén.

¹³ Besemesidenò ten pòwe keke guvuten. Kû ò wé sè musu, ò àkpatii pìi è, akû ní pò kè nna kû a enaa. ¹⁴⁻¹⁵ Kû gó pìi kà Besemesi gbê Yɔsua búgbèea, akû à zè gbè gbèntèe sare gwe. Akû Levinò Dikiri àkpatii pìi bò kû bata kû wura pónon kú a gūnwo, ò kàte gbè gbèntèe pìia. Akû Besemesidenò gó pì lí zôzôkôre yàka ũ, ò sa'opo kû òdi ká tén à té kû ò Dikiria kû zùu pino. Zì pìia ò sa'opo kû òdi ká tén à té kuno ò Dikiria kû sa'opo pādeno. ¹⁶ Filisitini kína gbènon sɔɔrono yā pìi è, akû ò èra ò tà Ekeronu zì pìia. ¹⁷ Wura gbènnà kû Filisitininò kpāzā Dikirine ní taari yāino dí: Asadodi pò do, Gaza pò do, Asakeloni pò do, Gata pò do, Ekeronu pò do. ¹⁸ Wura èneno kun do Filisitini wéra pino dasi lén, ní kína gbènon sɔɔrono pò ũ. Ní wéra bínide pino baadi kû a lakutuno. Gbè gbèntè kû ò Dikiri àkpatii dítea Besemesi gbê Yɔsua búgbèeaa pìime sèeda ũ ari kû a gbārao. ¹⁹ Akû Dikiri Besemeside keno dède, kû ò a àkpatii gūn gwà yāi. À ní dede gbènon baaakō akurime, akû ò wènda ɔ do, kû Dikiri kakate zôkô kpānyī yāi. ²⁰ Akû Besemesidenò pì: Dí mé ani fō à ze Dikiri Luda kû à kú adona pì aree? Óni àkpatii pì kpāzā díno kīnaa sàa? ²¹ Akû ò gbèno zì Kiriayarimudenɔa ò pì: Filisitininò sù kû Dikiri àkpatiio. À mó à sé à táo á kīnaa.

Samueli dona Isarailano ne are

7 Akû Kiriayarimudenò sù ò Dikiri àkpatii pìi sè ò tàò Abinadabu bea sìsīi musu. Akû ò a né Eleaza dite a dākpāri ũ. ² Àkpatii pìi kú Kiriayarimu à gii kè, à kè gwe wè baro.

Isarailano ten wiki lé Dikiria ní pínki, òteni a ki wete. ³Akū Samuēli pì Isarailanone ní pínki: Tó a are dō Dikiria kù nēse mēn doo, à buri zītōno tānāno kù Asatōrenō bōte á té, à á zīda kpá Dikiria àgō doi ado, ani á bo Filisitininō ɔ́. ⁴Akū Isarailano Baalino kù Asatōrenō bōte ní té, òten do Dikirií ado.

⁵Akū Samuēli pì: Ákōno Isarailano à kō kakara Mizipa á pínki, mani kúte keáre Dikirine. ⁶Kū ò kō kākara gwe, akū ò í tō ò kòte Dikiri are. Zī birea ò lé yì ò pì: O durunna kè Dikirine. Akū Samuēli yā gōgō Isarailanone Mizipa gwe.

⁷Kū Filisitininō mà Isarailano kō kākara Mizipa, akū ní kīnāno gēe létefma. Kū Isarailano mà, vīna ní kù, ⁸akū ò ò Samuēline: Ñsungō yītenaro! Ñ wiki lé Dikiri ó Luda de à ó sí Filisitininō. ⁹Akū Samuēli sāne yōmiri sè à sa'opo kù òdi ká tén à té kù ò Dikiria, akū à wiki lēa Isarailanone. Akū Dikiri sì kāao. ¹⁰Kū Samuēli ten sa pì o, Filisitininō ten su Isarailanō kù zīio. Zī birea Dikiri tò legū gbāna pàta Filisitininō. Swēe kēngu ò lēkōa, akū Isarailano ní ásarū kè. ¹¹Kū Isarailano bōte Mizipa ò pè Filisitininō, ò ní dede ò ní kpá ari Beteka. ¹²Akū Samuēli gbēe pēte Mizipa kù Senio dagura à tō kpāne Ebeneza, zaakū à pì: Dikiri mé à kpāwái ari o ka la.

¹³Len ò Filisitininō fù le, akū odi fō ò èra ò sūmma kù zīio ní būsūn doro. Dikiri ɔ́ tō Filisitininō ari Samuēli kunna goro zakan. ¹⁴Wēte kù Filisitininō sì Isarailanō yāno èra à gō ní pō ū zaa Ekeronu ari à gēe pé Gataa. Isarailano wēte pīno kù ní būsūno sì Filisitininō pínki. Isarailano kù Amorino sō ò kù kù kōo yākete sari.

¹⁵Samuēli bi Isarailano don'aredeme ari a kunna goro zakan. ¹⁶Wē kù wēeo àdigō gé Beteli kù Giligalao kù Mizipao, àdi yā gōgō Isarailanone wēte pīno gūn. ¹⁷Akū àdi era à tá Rama, zaakū a ben

gwe. Àdi yā gōgō Isarailanone gwe dō. Gwen à Dikiri gbagbaki bòn.

Isarailano kína gbekanaa

8 Kū Samuēli zī kù, à a néno dite Isarailanone don'aredenō ū. ²A daudu tón Yoeli, a plade Abia. Mókōno mé òdi yā gōgōne Beseba. ³Ama a né pīno dí té a ágbairo. Gōyā ní swēe blē, òdi gusaregba sí, òdi yā gōgō a zéaro. ⁴Akū Isaraila gbē zōkōno kō kākara, ò gēe ò Samuēli lè Rama ⁵ò pì: Ñ gwa, n zī kù, akū n néno té n ágbairo. Ñ kína ditewere sà de àgō de ó don'aredē ū, lán buri sīnda pínki a pō vī nà. ⁶Kū ò pì à kína kánne àgō de ní don'aredē ū, yā pì dí ke Samuēline nnaro, akū à wé kè Dikiria. ⁷Akū Dikiri pì Samuēline: Ñ gbē pīno yā ma, zaakū mōkōmme ò gīnyīro. Makūme ò gīmai de māsūn kí blēm̄maro yāi. ⁸Lákū òten ke nà zaa goro kù ma ní bōte Misila ari gbāra, ò pā kpāmai ò dō tānanōi, len òten kenne le dō. ⁹Ñ ní yā ma sà, ò lé dām̄ma ò tó ògō dō lākū gbē kù ani kí blēm̄ma yāno nigō de nà.

¹⁰Akū Samuēli Dikiri yā pīi bàba gbē kù òten kína gbekaanone pínki ¹¹à pì: Lákū gbē kù ani kí blēáwa yāno nigō de nān dí. Ani á nēgōgbēno sí à ní dite a sōgodenō kù a sōdenō ūme. Onigō taa o a sōgo are kù bàao. ¹²Ani ní dite gbēnon wāa sōsoro ke gbēnon bupla akurikurinō gbē zōkōno ū. Onigō a bú wīne, onigō a pōno kekene, onigō a zīkabono pine kù a sōgo pōno. ¹³Ani á nēnōgbēno sí à ní dite nísigbīnnakerino kù pōblekerino kù burodikerino ū. ¹⁴Ani á burano kù á geepe búno kù á kùkpe manano síáwa à kpá a ibanōa. ¹⁵Ani á póweno kù á geepe néno leu kuride síáwa à kpá a begwarino kù a ibanōa. ¹⁶Ani á zōgōgbēno kù nōgbēno sí kù á zù manano kù á zaakinō àgō a zīda zī keo. ¹⁷Ani á pōkādēno leu kuride síáwa, ákōno áni gō a zōno ū.

¹⁸Goro birea sà áni wiki lé Dikiria gbē kù

a sè á kína ũ pì yāi, ama ani weáwa goro birea doro.

¹⁹ Akū ò gì Samuēli yā mai ò pì: Oi! Ó ye ògō kína vīme, ²⁰ ónigō de lán buri kparano bà se. Ó kína mé anigō yā gōgōwere, anigō dowerē are zīi gūn. ²¹ Kū Samuēli n̄ yā mà pínki, à gēè à dà Dikiri-ne a s̄an. ²² Akū Dikiri pìne: N̄ n̄ yā ma, n̄ kína káñne. Akū Samuēli pì Isaraila pìnc̄ne: Á baadi tá a wētea.

Samuēli kō'ena kū Soluo

9 Biliaminu buri ke kun, a tón Kisi. Aruzekedeme. Biliaminu buri mé à Afia ì, Afia Bekora ì, Bekora Zero ì, Zero Abieli ì, akū Abieli Kisi pìi ì. ² À nēgōgbē vī, a tón Solu. Kefenna maname. A mana sára kú Isarailano tēro, n̄ gbēke gbàna dí vī a ḡanlaro.

³ Kū Kisi pì zaakino s̄ate, akū à pì a nē piine: N̄ fute n̄ zikerino doke sé à gé zaaki pino wete. ⁴ Akū ò Eflaimu b̄usu gus̄is̄ide p̄ara kū Salisa b̄usuuo, odi n̄ lero. Akū ò Salimu b̄usuuo p̄ara, ama ò kú gwero. Akū ò Biliaminu b̄usuuo p̄ara, odi zaaki pino lero. ⁵ Kū ò kà Zufu b̄usun, Solu pì zikeri kū ò leelee piine: N̄ m̄ó ò era. Tó ódi táro, ma mare ni damu ke ó yā musu, ani zaakino yā da doro. ⁶ Akū à wēa: N̄ ma! Luda gbēke kú wēte dí gūn. À bēere vī, yā kú à pì ani ke, àdi keme. Ó gé gwe. Ke ani zé kú óni sé ò ó zaaki pino leo owere gwē. ⁷ Akū Solu wēa à pì: Tó óten gé, b̄ón óni géonē? Póble ke dí gō ò b̄k̄on doro. Ó póke vī ò Luda gbē pì gbaro. Ke b̄ón ó vīi? ⁸ Akū zikeri p̄i èra à pì Solune: N̄ gwa! Má ogo vī fitinle la. Mani a gba, ani ó da zé kú à de ò séa. ⁹ Isarailano b̄usun yā, tó gbē ten gé yā gbeka Luda àdi pì: N̄ m̄ó ò gé wégupu'eri kīnaa. Zaakū gbē kú òdi pì gbāra annabi ũ gbāra, akūme òdi s̄isi yā wégupu'eri ũ. ¹⁰ Akū Solu pì a zikeriine: N̄ yā mana ò. Ó gé. Akū óten gé wēte kú Luda gbē pì kunwa.

¹¹ Kū óten wēte p̄i s̄is̄i kú, ò dàkare kú nokpareno, óten gé í tó. Akū ò n̄ lá ò pì:

Wégupu'eri kú be yá? ¹² Ó wēm̄ma ò pì: Ee, à kú are gwe. À ke likalika. Gbāran à s̄u, zaakū ò ye ò sa o gbagbakiamē. ¹³ Tó a gē wēten, áni a e ari àgō gé p̄o ble gbagbaki p̄ia. Zaakū oni p̄o ble ḡiaro ari à su, akū mé ani arubarika da sa'op̄oblen ḡia, gbasa gbē kú ò n̄ s̄is̄ino p̄o ble. Àgō wāna, zaakū a lenagor̄on dí.

¹⁴ Kū ò gē wēte p̄i gūn, akū ò dàkare kú Samuēlio ḡon̄, à b̄ò àten gé gbagbaki p̄ia. ¹⁵ Ari Solu gō gé su, Dikiri ḡinake à yā dí dà Samuēline a s̄an à pì: ¹⁶ Zia mandara'i mani Biliaminu b̄usu gbē zīm̄ma. N̄ n̄isi kúa n̄ a dite ma gbē Isarailano don'arēde ũ. Ani ma gbē pino bo Filisitinino c̄i. Ma a gbē pino wiki mà, akū ma n̄ wēnda gwà.

¹⁷ Kū Samuēli Solu è, Dikiri pìne: Gbē kú ma a yā ònne p̄in gwe. Akū mé ani kí ble ma gbēnoa. ¹⁸ Akū Solu nà Samuēlii wēte b̄inilea à a là à pì: Wégupu'eri be kú māmē? N̄ m̄omene. ¹⁹ Akū Samuēli wēa à pì: Makūme ade pì ũ. N̄ domene are ò gé gbagbakia, ìni p̄o ble kūmao gbāra. Zia k̄on̄ko mani n̄ n̄seḡunyā onne p̄ínki, gbasa mà n̄ gbare. ²⁰ N̄sun n̄ zaaki kú ò s̄ate zaa goro aakō damu kero, zaakū ò n̄ lé. Dín Isarailano yei n̄ p̄ínkii, tó adi ke m̄ok̄on kú n̄ de bedeno baasiro? ²¹ Akū Solu pì: Biliaminu burin ma ūroo? Ma buri mé à f̄iti de Isaraila burinola n̄ p̄ínki, akū ma daneno mé ò k̄iānyī Biliaminu burino té. B̄oyāi nten yā dí taka omene?

²² Akū Samuēli Solu kú a zikeriioo s̄e à gē k̄ūnwo p̄oblekpen, à vutēki mana kp̄am̄ma gbē kú ò n̄ s̄is̄ino té. Gbē pino kà gbēnon baraakuri taka bà. ²³ Akū Samuēli pì p̄oblekeriine: N̄ n̄b̄o kú ma kp̄am̄ma ma pì n̄ a diteki ke pì sé n̄ m̄ó. ²⁴ Akū p̄oblekeri p̄i s̄u kú n̄b̄o gbá p̄io à dite Solu are. Akū Samuēli pì: P̄o kú ò d̄itennen dí. N̄ s̄o, zaakū ò d̄itenne ari mandara'i kú gbē kú ma n̄ s̄is̄ino. Akū Solu p̄o bl̄e kú Samuēlio zī birea.

²⁵ Kū ò k̄ipa gbagbaki p̄ia, ò gē wēte gūn, akū Samuēli gēè à yā ò kú Soluo a

kpé musu. ²⁶ Akū ò ì gwe. Kū gu ye à dɔ, akū Samuēli lé zù Solui kpé musu gwe à pì: Ñ fute, mà gé zenne. Kū Solu fute, akū kū Samuēlio ò bò bàai ní pla. ²⁷ Kū ò kà wēte kpe, akū Samuēli pì Solune: Ñ o n zikeriine àgō gé, mōkōn n zē gīa de mà yā kū Dikiri ò onne.

Samuēli nísikuna Solu mīia

10 Akū Samuēli nísí tūruu sè à nísí kū Solune a mīia, akū à lé pèa à pì: Dikiri mé à n dite don'arede ũ a gbē Isarailanone. Ìni kí ble Dikiri gbēnɔa n ní bo ní ibere kū ò likányīnɔ ō. Sèeda kū ani tó n dō kū Dikiri mé à n dite a gbēnɔ don'arede ũn dí. ² Tó o kēkōa la tera, ìni da gbēnɔn planɔle Zeleza, Rahila mira sare, Biliaminu būsú lēi. Oni pinne: Ò zaaki kū n ge wetenɔ lè. Ñ yā n de kūna gbāna doro, n yān àteni a damu kei sà, àten pi deran áni ke a né yā musu nàa? ³ Bona gwe, tó n tē are, tó n ka gbiri lí kū kīnaa zaa Tabo, gbēnɔn aakō ni danle gwe dɔ, òten gé Luda gbagba zaa Beteli. Ñ gbē do blēnenɔ kūna mēn aakō, ní gbē do burodi kūna mēn aakō, akū ní gbē do sēwē kūna tūru do. ⁴ Oni n aafia gbeka, oni burodi mēn pla kpámma, ní sí. ⁵ Abire gbera tó n ka Luda sīsī kū à kú Gibeá, gu kú Filisitininɔ gudākpāki kún, tó n ka káni kū wēte piio, ìni dakare kú annabinɔ ò tétékōi, òten kipa gbagbakia. Òten doñne are kú mōrɔnɔ kú gāgānɔ kú gidigbonɔ kú kutenɔ, òten annabikeyā o. ⁶ Dikiri Nini ni summa, ìni annabikeyā o kūnwo, ìni li gbē dufu ũ. ⁷ Tó sèeda birenɔ kè lè, n yā kū n a kena zé è ke, zaakū Luda kú kūnwo. ⁸ Ñ domene are gena Giligala, mani n le gwe, mani sa'opɔ kú òdi ká tén à té kú o kú kennakūkō sa'opɔ. Ñ ma dā gwe ari gɔɔ supplá, mani su mà n le gwe, mani yā kū ìni ke onne.

⁹ Kū Solu kpe lì Samuēline, àten tá, Luda a nēsēe litene, akū sèedaa pìnɔ kè zī birea pínki. ¹⁰ Kū ò kà Gibeá, annabinɔ

dàale ò tétékōi, akū Luda Nini sùá, àten annabikeyā o kūnwo. ¹¹ Kū gbē kū ò a dōnɔ a è, àten annabikeyā o kú annabinɔ, ò kō là ò pì: Bó mé à Kisi né lèe? Solu kú annabinɔ té see? ¹² Akū Gibeá gbēke yā wēm̃ma à pì: Gbē kparanɔ denɔme dínɔ ũ sɔɔ? Akū à gō baaru pɔ ũ òdi pì: Solu kú annabinɔ té see? ¹³ Kū Solu annabikeyā ò à làka, akū à gēe gbagbaki piia.

¹⁴ Kū Solu tà be kú a zikeriio, a disē ní lá à pì: A ge māmēe? Solu wēa à pì: O ge zaakinɔ weteme. Kū ódi ní ero, akū o ge Samuēli kīnaa. ¹⁵ Akū Solu disē pìne: Yā kū Samuēli òáre babamene. ¹⁶ Akū Solu pì: À piwēre ò zaaki pìnɔ lè. Ama adi kpata yā kú Samuēli òare babanero.

Samuēli Solu kana kín gupuraa

¹⁷ Akū Samuēli Isarailanɔ kākara Dikiri are Mizipa. ¹⁸ À pīñne: Dikiri á Luda pì, a á bóte Misila, a á sí Misilanɔ kú buri kú ò ɔ tšáwanɔ ō ní pínki. ¹⁹ Luda á bó á yā'ummananɔ kú á warikenanɔ gūn pínki, akū a gii gbāra, a pìne à kína kááre. Tò, à mó à zē Dikiri are sà buri kú burio, ɔn kú ɔnnwo. ²⁰ Kū Samuēli sù kú Isaraila burinɔ ní pínki, akū gbē Biliaminu burinɔ sè. ²¹ Akū à sù kú Biliaminu burinɔ ɔn kú ɔnnwo. Akū Matari ɔnnn ò zēo. Onde pìnɔ té Kisi né Solu mé à blè. Kū ò a wēte, òdi a lero. ²² Akū ò èra ò Dikiri là dɔ ò pì: Gōgbē pìi sù la kò yá? Akū Dikiri pì: À utena asonɔ dagura. ²³ Akū ò bàà lè ò gēe ò a bò ò sù káao ní té. Kū à zè ní té, ní pínki ní gbāna zè a gā lén. ²⁴ Akū Samuēli pīñne ní pínki: A gbē kú Dikiri sèe è yá? Gbēke kun lán a bà á téro. Akū gbē sīnda pínki wiki lè ò pì: Luda ó kína dō kú aafiaa! ²⁵ Akū Samuēli kíblena zé bōkōtēne, akū à kē takadan à dite Dikiri kpén. Akū à ní gbāre, baadi tà a bea. ²⁶ Solu sō à tà a bea Gibeá. Gō wórɔgɔde kú Luda zī kē ní swēe gūnnɔ tēi. ²⁷ Akū gbē pā kenɔ pì: Gbē bire mé ani ó sura ba yá? Akū ò a

gya bò, odi sune kũ pókeoro, ama Solu a yĩtena o.

Solu zĩblena Amõninõa

11 Amõni buri Naasa sũ kũ a zĩkar-ino, ò bùraa kàte Yabesi Giliada sare, akũ Yabesidenõ pì Naasane: Ñ lé-dokõnõ ke kũoo, òni mì natenne. ² Akũ Naasa piĩne: Tó ma á baadi ɔpla wé bõbõ, akũ wéi Isarailano kũ ní pínki, gbasa mà lédokõnõ ke kááo. ³ Akũ Yabesi gbē zõkõnõ pine: Ñ ó gba ɔɔɔ supplā de ò gbēnõ zĩ Isarailano bũsũ gũn pínki. Tó gbēke kun à ó sura baro, òni ó zĩda kpámma.

⁴ Kũ zĩrii pĩnõ kà Solu bea Gibea, ò yā pì òĩne, akũ ò wēnda ɔɔ dõ. ⁵ ɔɔɔ birea Solu ten su kũ burao, à té a zũnɔi, akũ à pì: Bó yā mé à sũ, akũ òten ɔɔ dɔɔ? Akũ ò Yabeside pĩnõ yā bàbane. ⁶ Kũ Solu yā pìi mà, Luda Nini sũa, akũ a pɔ fē manamana. ⁷ À zũu sè mèn pla à dè à zõzõkõre, akũ à gbēnõ zĩ Isarailano bũsũ gũn pínki ò pì: Len oni ke gbē kũ adi té Solui kũ Samuelioro zũnõne le. Akũ vĩna ní kũ Dikiri yā musu, ò bò ò tēnyĩ leelee ní pínki. ⁸ Solu ní náro zaa Bezeki. Isarailano kà gbēnõn dúbũ wàa do kpé basɔɔro. Yudanõn kũ ní té gbēnõn dúbũ baraakuri.

⁹ Akũ ò pì zĩri kũ ò sũu pĩnõne: À gé à ó á gbēnõne, zia ari ifantē ɔɔ gé gbā, òni ní sura ba. Kũ zĩrinõ tà, ò yā pì baaruu kpà Yabesidenõne, akũ ní pɔ kē nna. ¹⁰ Ò pì Amõninõne: Òni ó zĩda kpááwa zia, áni á pɔyeina kewá.

¹¹ Solu a gbēnõ kpàate gā aakõ. Gudõn ò sì Amõninõgu ní bùran ò ní dede ari ifantē gē à gbāo. Akũ gbē kũ ò gũnõ fākõa dodo.

¹² Akũ ò pì Samueline: Dínõ mé ò pì Solu ni kí blewároo? À bote kũnwo ò ní dede. ¹³ Akũ Solu pì: Oni gbēke de gbāraro, zaakũ Dikiri Isarailano sura bà gbārame. ¹⁴ Akũ Samueli pì parine: À mó ò gé Giligala ò era ò Solu ká kpatan

gwe dɔ. ¹⁵ Akũ ò gē Giligala ní pínki, ò era ò Solu kà kpatan Dikiri are gwe dɔ, ò kennakũkõo sa ò Dikiria, akũ Solu kũ Isarailano ponna kē gwe ní pínki manamana.

Samueli mĩbona kín

12 Samueli pì Isarailano ò ní pínki: Ma yā kũ a òmene mà pínki, ma kína káare kpatan. ² Akũ mé ani doáre are sà. Makũ sũ ma zĩ kũ, ma mikā pura kũ akũ ma nēnõn kú kááo. Ma doáre are zaa ma kefennakeɔɔɔ ari kũ a gbārao. ³ Makũn dí! À ke ma sēdadennõ ù Dikiri kũ kína kũ à kào are. Ma zũ ke zaaki sì á gbēkea yá? Ma á gbēke blē yá? Ma wé tà á gbēkea yá? Gusaregba ma wé blē ari ma bo á gbēke kpe yá? Tó ma kē le, mani a fina bone. ⁴ Akũ ò wēa ò pì: Ndi ó blero, ndi wé tawáro, ndi póke sí ó gbēkearo. ⁵ Samueli piĩne dɔ: Dikiri kũ kína kũ à káaome á sēdadennõ ù gbāra, kũ ádi taari emaro. Ò pì: Dikiri mé à ó sēdade ù. ⁶ Akũ Samueli piĩne: Dikiri mé à Musa kũ Harunao dite, akũ ò bò kũ á dizinnõ Misila. ⁷ À ze kyáu Dikiri are, mani yā mana kũ à kēare kũ á dizinnõ babaáre. ⁸ Yakubunnõ gena Misila gbera á dizinnõ wiki lē Dikiria, akũ à Musa kũ Harunao dite, ò ní bóte Misila, akũ ò ní káte bũsu dínn. ⁹ Kũ Dikiri ní Luda yā sãngu yāi, akũ à ní kpá Azo zĩkarinnõ gbē zõkõ Siseraa kũ Filisitininnõ kũ Mɔabunnõ kínao, òten zĩ ká kũnwo. ¹⁰ Akũ ò wiki lē Dikiria ò pì: O durunna kē o pā kpányĩ o dò Baal-inɔi kũ Asatorenõ. Ñ ó bo ó iberennõ ɔi sà, ónigõ donyĩ. ¹¹ Akũ Dikiri Gidinnõ dite kũ Barakio kũ Yefetao kũ Samusio ò á bó á ibere pinnõ ɔi gu sinda pínkia, akũ a gõ katena aafia.

¹² Kũ a è Amõni kína Naasa ten su léteáwa, bee kũ Dikiri á Ludame á kína ù, a pĩmene: Oi! Kínan á yei! ¹³ Tera sà kína kũ a gbēka a sēn dí, akũme Dikiri diteáre. ¹⁴ Tó á Dikiri vĩna vĩ akũ áten doi, tó áteni a yā ma akũ ádi bo a yā kpero, tó

ákɔ̃nɔ kũ gbẽ kũ àten kí bleáwao té Dikiri á Ludai, ániḡɔ aafia. ¹⁵Tó ádi Dikiri yā ma sɔro, akũ a bo a yā kpe, ani ɔ tšáwa lákũ à kè á dizinɔne nà. ¹⁶À ze à yā zókɔ kũ Dikiri ni keáre e. ¹⁷Ésekɛḡɔɔn ó kun loo? Mani Dikiri sísí, ani tó legũ pata à ma, ániḡɔ dš kũ á kína gbekanaa kè Dikirine ìni manamana.

¹⁸Akũ Samueli Dikiri sísí, akũ Dikiri tò legũ pata à mà zĩ birea. Akũ gbẽ sinda pínki vīna kè Dikirine kũ Samuelio manamana. ¹⁹Akũ ò pìne: Ñ wé kewere Dikiri n Luda de ókɔn n zòblerinɔ sún gagaro. O yā vāni kàra ó durunnanɔla, kũ o kína gbèka.

²⁰Samueli pínne: Àsun tó vīna á kũro. A yā vāni pìi kè pínki, ama àsun kè Dikiriaro. Àḡɔ doi kũ nèse mèn doo. ²¹Àsun kēa à té pɔ ginanoiro. Ò àre vīro, oni fš ò gbẽ boro, zaakũ pɔ pānɔme. ²²Dikiri ni a gbēno zukūnaro a tš zókɔ yāi, zaakũ à kàagu à á ké a gbēno ũ. ²³Makũ sš, Dikiri sún tó mà durunna keare mà aduakenaáre tóro. Mani ze mana kũ à de à sé mɔáre. ²⁴À vīna ke Dikirine, àḡɔ doi kũ náanio kũ nèse mèn doo. À laasun lé yā zókɔ kũ à kèárenɔa. ²⁵Tó a gi a te yā vānii, ákɔn kũ á kínao, oni á kakate á pínki.

Samueli kpākēna Solui

13 Kũ Solu kí blè Isarailanɔa wè pla, ²à ní zìkarinɔ sè gbēnɔn wàa ḡero. Gbēnɔn wàa kuri kú kàao Mikimasa kũ Beteli gusíšideo. Gbēnɔn wàa sɔɔro kú kũ a né Yonatāo Gibeá, Biliáminu būsun. Akũ à gbẽ kparanɔ gbàre, baadi tà a bea. ³Yonatā lète Filisitinini gudākpāki kũ à kú Gēbaa, akũ Filisitininɔ a baaruu mà. Akũ Solu zĩ kuru pè Isarailanɔ būsú gu sīnda pínkia à pì Eberunɔ ma! ⁴Akũ Isarailanɔ mà ní pínki ò pì, Solu lète Filisitinini gudākpākia, akũ Filisitininɔ zā Isarailanɔ gbīn. Akũ ò Isarailanɔ sísí, ò sù ò nà Solua Giligala. ⁵Akũ Filisitininɔ kš kākara ò zĩ ká kũ Isarailanɔ. Ñ

sšgonɔ kà dúbu baraakuri, ní sšgodenɔ kà dúbu suddo, akũ ní gèsedenɔn dasi lán ísirale būsú'atē bà. Akũ ò fùte ò gèe ò buraá kàte Mikimasa, Betavē ifāboki kpa. ⁶Kũ Isarailanɔ è ò kú wari ḡūn òten nakara kūnwo, akũ ò ùte gbèwēenɔ ḡūn kũ dākɔnɔ kũ gbè sškɔnɔ kũ tšnɔwēenɔ kũ lšḡɔnɔ. ⁷Ñ gbēkenɔ gu lè ò bikũ Yodaa ari Gada būsun kũ Giliada būsuo. Solu kpé kú Giligala, vīna ten gbẽ kũ ò kú kàaonɔ kũ manamana.

⁸À Samueli dà ḡɔɔ supplá lákũ à dītare nà. Kũ adi suro, akũ a gbēnɔ ten fākšá. ⁹Akũ Solu pì: À mómene kũ sa'opɔ kũ òdi ká tén à té kũo kũ sáabukpa sa'opɔnɔ. Akũ à sa'opɔ kũ òdi ká tén à té kũ pìi ò. ¹⁰Kũ à làka, Samueli ten ká, akũ Solu pìi gèe à dàale à gbānake kpai. ¹¹Akũ Samueli pìne: Bó yān n kè gwee? Solu wèa à pì: Kũ ma è ma gbēno ten fākšá, akūsš nídi su ḡɔɔ kũ n dītearo yāime. Filisitininɔ ten kš kakara Mikimasa, ¹²akũ ma pì, òsun létēma Giligala la ari mà Dikiri gbeka. Akũ ma sa pìi ò tilasi. ¹³Akũ Samueli pìne: N fayasariyā kè! Ñ yā kũ Dikiri n Luda dītenne kūnaro. Tó ní kūna yāme, de Dikiri ni tó n burinɔ ḡɔ kpata ble Isarailanɔa ḡɔɔ sinda pínki. ¹⁴Tera sà ìni ḡi ke kpataa ḡūnlo. Lákũ ní yā kũ Dikiri dītenne kūnaro nà, à ḡinake à gbẽ kũ a pɔ kèare wète, à a dīte a gbēno don'arede ũ. ¹⁵Akũ Samueli fùte Giligala à gèe Gibeá, Biliáminu būsun. Akũ Solu a zìkari kũ ò kú kàaonɔ nàro, ò kà gbēnɔn wàa aakš taka bà.

¹⁶Solu kũ a né Yonatāo kũ a zìkari kũ ò kú kūnwɔnɔn kú Gibeá, Filisitininɔ sš ò buraá kàte Mikimasa. ¹⁷Zìkari ḡà aakɔnɔ bòte Filisitininɔ búrān ò gèe létē Isarailanɔa. Ḡà do gèe Ōfla kpa Suala būsun, ¹⁸ḡà do gèe Betoroni kpa, akũ a aakšde gèe Isarailanɔ būsú lén, sīsĩ kũ à areḡɔna maninɔ guvutea kũ gbárannao.

¹⁹Sia kú Isarailanɔ būsunlo, zaakũ Filisitininɔ pì, Eberunɔ sún fēneda ke sári piro. ²⁰Filisitininɔ kīnaan Isarailanɔ dī

gé swakurenɔ kù zùswanɔ kù kpásanɔ kù kòmanɔ lé keken pínki. ²¹Swakure kù zùswa lékekenaa kà andurufu plapla, sakanɔ kù kpásanɔ sɔ andurufu dodo. ²²A yā mé à tò zìi pìi kágɔɔ Solu kù Yonatāo zìkarinɔ fēneda ke sári kúnaro, sé Solu kù Yonatāo baasiro.

²³Filisitini gudākpārinɔ gē Mikimasa gbēsɔkɔn.

Yonatā zìblena Filisitininɔa

14 Zikea Solu né Yonatā pì kefenna kù à a zìkapɔɔnɔ kùnaane: Ñ mó ò gé Filisitini gudāki kpa zà dire. Adi o a dene sɔro. ²Solu kù bisi lí gbáru Migirɔnu, Gibeaa sare kù zìkarinɔ gbēnɔn wàa aakɔ. ³Sa'ori Ahia kù í té, à a uta lokomma dana. Ikabodu vɔni Aitubu néme. Aitubu pì bi Fineasi néme, Eli kù à de Luda gbàgbari ù Silo daikoreme. Í gbēke dɔ Yonatā gēe gukearo.

⁴Gbēsɔkɔ kù Yonatā ye à gēn à Filisitini gudākpārinɔ le, gbē sɔntenɔ petepetenan ɔplai kù ɔzeo. A do tón Bozezi, a do sɔ Sené. ⁵A do kù gugbāndurun Mikimasa kpa, a do sɔ gēnɔmidɔki Gēba kpa. ⁶Akù Yonatā pì kefenna piine: Ñ mó ò gé gyɔfɔɔde gudākpārìi pìnɔ kīnaa. Ke Dikiri ni kpáwái gwē? Zaakù yāke ni fɔ à kpá Dikirine à tó ò gí zì bleiro, bee tó ó dasi kesɔ ó dasiro. ⁷Akù a zìkapɔɔnɔseri pìi piine: Lákù à n pɔ gbà nà pínki dé, ñ ke. Lákù n sè nà, má kù kúnwo kù nēse mēn doome. ⁸Akù Yonatā pì: Tò, ò gényí ò ó zīda múnne. ⁹Tó ò pìwēre ò ze ò í dāme, óni ze ò gbēn, óni gényí doro. ¹⁰Tó ò pì ò sume sɔ, óni gényí, zaakù abirekù mé anigɔ de sēeda ù kù Dikiri í nāwēre ó ɔí.

¹¹Akù ò í zīda mɔ Filisitini gudākpārìi pìnɔne. Akù Filisitini pìnɔ pì: À gwa! Eberunɔ ten bo wēe kù ò ùtenno gūn. ¹²Akù gudākpārìi pìnɔ lé zù Yonatāi kù a zìkapɔɔnɔseriio ò pì: À mó ò yāke oāre la. Akù Yonatā pì a zìkapɔɔnɔseriine: Ngɔ té ma kpe, zaakù Dikiri í ná Isarailanɔne

í ɔí. ¹³Akù Yonatā ten loɔte kutena, akù a zìkapɔɔnɔseri té a kpe. Kù Yonatā í né, akù a zìkapɔɔnɔseri pì í dede a kpe. ¹⁴Letemmana káaku pìi gūn Yonatā kù a zìkapɔɔnɔseriio í dede gbēnɔn baro taka bà. Gu pì yāasaa kà bú dɔro basɔro taka bà. ¹⁵Akù swēe kē Filisitininɔgu í búràn kù zìlao pínki. Vīna í zìkarinɔ kù, gudākpārinɔ kù gbē kù òdi gé léte Isarailanɔnɔ í pínki. Akù zíte yīgāyīgā. Luda mé à tò swēe kēngɔ le.

¹⁶Kù Solu gudākpārìi kù ò kù kāao Gibeano è Filisitini zìkarinɔ bàà lè òten fākɔa gu sīnda pínkia, ¹⁷akù Solu pì gbē kù ò kù kāaonɔne: À wé pá ó gbēnɔ à gwa, óni dɔ gbē kù ò bò ó té. Kù ò gwà, ò è Yonatā kù a zìkapɔɔnɔseriio mé ò kù í téro. ¹⁸Akù Solu pì Ahiane: Ñ mó kù n sa'o'utao ò Dikiri gbeka. Zaakù zī birea à uta lokomma pì dana Isarailanɔ té gwe. ¹⁹Gɔɔ kù Solu ten yā ò sa'orii piine, zuka kù à do Filisitininɔ búràn kēke àten kara, akù Solu piine à tó gwe. ²⁰Solu a zìkarinɔ kākara í pínki, ò gē zīn, akù ò è swēe kē Filisitininɔgu manamana, òten fēne kákɔne. ²¹Eberu kù ò vùte Filisitininɔ té yā ò sù kúnwo í búraa gūnnɔ èra ò nà í gbē kù ò kù kù Soluo kù Yonatāooa. ²²Kù Isaraila kù ò utena Eflaimu būsú gusísiden gweno mà Filisitininɔ ten bàà lé, ò nà í gbēnɔa do ò pēteńyí zīi gūn. ²³Len Dikiri Isarailanɔ bò le zī birea, akù ò zīi blè ari Betavē.

Yonatā zóblenaa

²⁴Isarailanɔ wari kē zī birea, zaakù Solu yā sè kù Luda tóo a zìkarinɔne à pì: Ari ɔkɔsi gé keo, gbē kù à pɔ blè ari màgɔ gé fīna bo ma iberenɔa, ade gē lāaripɔ ũme. Akù í gbēke dí pɔ blero. ²⁵Zìkarinɔ sì lákpen í pínki, akù ò zɔ'í è di gu pìn. ²⁶Kù ò sì lákpen le, ò è zɔ'í ten bàà lé, ama í gbēke dí ɔ zɔa à dà a lénlo, kù òten vīna ke ladana kù Solu dà yāi. ²⁷Yonatā sɔ, adi yā kù a de dīte a zìkarinɔne maro, akù à a gò kù à kūnaa zò zósaa piia. À ɔ

nàa à dà a lén, akū a wé kě. ²⁸ Akū zìkari ke pìne: N de yā sè a zìkarinɔne kū Luda tóo à pì, gbě kū à pò blè gbàra, ade gò láaripò ùme. Abire yāin n gbě sinda pínki gbàna làka. ²⁹ Akū Yonatā pì: Ma de ten wari dómame. N gwa lákū ma wé kě nà, kū ma zó pìi mòso fíti yāi. ³⁰ Tó gběno pò kū ò sɪ n iberenɔaa blè gbàra yā dé, de ò Filisitinino dède de abirela.

³¹ Zì birean Isarailano Filisitinino dède sena za Mikimasa ari Ayalɔni. Ò kpàsa búgubugu, ³² akū ò sɪ n pókādenɔ té, ò sãno kū zùnɔ kū zùnenɔ kùkū ò dède gwe gònɔ, òten só kū a aruo. ³³ Akū ò a baaruu kpà Solune ò pì: N gwa! Òten durunna ke Dikirine, òten nòbɔ só kū a aruo. Akū Solu pì: A bo Dikiri yā kpe. À gbě gbèntě gbigiri ke à suo ma are la likalika. ³⁴ Akū à pì: À fākōa n té, à piñne n baadi mó ma kinaa kū a zùuo ke a sã, ò a kùtu kpá la ò só. Àsun durunna ke Dikirine à nòbɔ só kū a aruoro. Akū baadi sù kū a zùuo gwāani birea, à a kùtu kpàkpa gwe. ³⁵ Solu Dikiri gbagbaki bò gwe. Sa'oki kū à bò káakun gwe.

³⁶ Akū Solu pì: Ò pété Filisitinino gwāaniala ògò n dede ari gu gé dɔ. Òsun n gběke tóro. Akū ò pìne: N ke lákū à kènne mana nà. Akū sa'orii pì: À tó ò gbeka Ludaa la gĩa. ³⁷ Akū Solu gbeka Ludaa: Ò pété Filisitinino, ini n nawere ó wí yá? Akū adi wea zì birearo. ³⁸ Akū Solu pì: Ákōno zìkari gbě zōkōno á pínki, à namai la, de ò le ò dɔ durunna kū ò kè gbàra. ³⁹ Kū Dikiri Isarailano Surabari tóo, bee tó ma né Yonatā mé à durunna kè, séde à ga. Akū gběke dí lé síro. ⁴⁰ Akū à piñne: À ze kpado gwe, makū kū ma néo ónigò kú kpado la. Akū ò pìne: N ke lákū à kènne mana nà. ⁴¹ Solu pì Dikiri Isarailano Ludane: N tó ò yāpura dɔ. Akū yā Yonatā kū Soluoo blè, akū baadi mii bò bàn. ⁴² Solu pì: À gbè la makū kū ma néo musu. Kū yā Yonatā blè, ⁴³ akū Solu pìne: N yā kū n kè omene. Akū Yonatā pìne: Ma gò lé sōnten ma zò zóa, fíti

ma mòso. Makūn dí! Mà ga. ⁴⁴ Akū Solu pì: Yonatā, tó nɔdi garo, Luda yā kemene pásípāsí. ⁴⁵ Akū ò pì Solune: Yonatā ga yá! Akū kū à tò o zìi blè yá? Oi! Kū Luda òdi we kū bee a mīkā mèn do à léte zitero, zaakū Luda kpányin à yā pìi kèo gbàra. Len ò Yonatā mii sɪ le, adi garo. ⁴⁶ Akū Solu kámma bò kū petena Filisitinino, akū Filisitinino tà n busun.

⁴⁷ Kū Solu vùte Isarailano kpatan à làka, à zìi kà kū a iberenɔ gu sinda pínkia: Mɔabunɔ kū Amɔninɔ kū Èdɔmunɔ kū Zoba kɪnanɔ kū Filisitinino. Kpa kū à liten pínki, àdi zì bleñmame. ⁴⁸ A wórɔgɔke tó bò à zìi blè Amalekinɔ, à Isarailano sɪ n wétāmmarinɔ. ⁴⁹ Yonatā kū Isiboseo kū Malakisuaooome Solu négōgběno ũ. À nénōgběno vī gběnon pla. A káaku tón Meraba, a plade Mikala. ⁵⁰ A nanɔ tón Aincama, Aimaza néme. A zìkarino gbě zōkō tón Abana. Solu pì dakūname, a disē Nere néme. ⁵¹ Solu de Kisi kū Abana de Nereooome Abieli néno ũ. ⁵² Solu gɔɔo àdigò pásí kū Filisitinino gɔɔo sinda pínki. Tó Solu gōsa gbàna ke wórɔgɔde è, àdi a sí à na a zìkarinɔ.

Dikiri gina Solui kína ũ

15 Samuéli pì Solune: Makūme Dikiri ma zì, akū ma nísí kùmma n kana kín a gbě Isarailano sèeda ũ. Tò! N sã kpá Dikiri yāi sà. ² Dikiri Zìkaride pì, àni fina bo Amalekinɔne yā kū ò kè Isarailanɔne, kū ò zé zòñne n botena Misila gbera yāi. ³ N gé n létemma sà, n n kakate n pínki. Nsun n gběke tóro. N n dede n pínki, gōgběno kū nōgběno kū néno kū nékpāntēno kū zùnɔ kū sãno kū lakuminɔ kū zaakinɔ.

⁴ Akū Solu a gběno sisi à n kakara Telaimu. A zìkari gèsedenɔ gběnon dúbu wàa dome. Yudanɔ kun dɔ gběnon dúbu kuri. ⁵ Akū Solu gèe Amalekinɔ wēten, àteni n kpàkpa swaween. ⁶ Solu légbāzā kè Keninɔne à piñne: À botē Amalekinɔ té de māsun á dede kùñworo yāi, za-

akū ákōnō mé a yā mana kè Isarailanōne ń bōtena Misila gbera. Kū Keninō bōte Amalekinō té, ⁷akū Solu gèe à lète Amaleki pìnōa sena za a Avila ari à gèe pé Suru kū à kú Misila ifāboki kpaa. ⁸À Amaleki kína Agaga kū bēne, akū à a gbēnō dēde kū fēnedao ń pínki. ⁹Solu kū a zikarinō dí Agaga dero, akūsō ò sà mananō sète kū zùnō kū zūne mēkpananō kū sāne bōrōnō kū pō mananō pínki, odi we ò ń dederō. Pó ginanō kū pō yāyānanōn ò dēde pínki.

¹⁰ Akū Dikiri yā sù Samuelia à pì: ¹¹ Ma Solu kana kpatan tò ma pō yàka, zaakū à kpe limene. Lákū ma dànē nà, àdi ke lero. Yā pì Samueli bídi kè, akū à wiki lè Dikiria ari gu gèe à dō. ¹² Kū Samueli fūte kōnkōkōnō, à gèe da Solule, akū ò pìne: Solu gèe Kameli. À sēedaa pète gwe a zīda yāwōngu yāi, akū à èra à gèe Giligala. ¹³ Kū Samueli Solu lè, akū Solu pìne: Dikiri arubarika dangu! Ma kè lákū Dikiri òmene nà. ¹⁴ Akū Samueli a là à pì: Sā wiki kū ma sā ten ma deramee? Zū ō dō kū maten ma bō māmee? ¹⁵ Akū Solu wèa à pì: Amalekinō pónōme, za-akū ò ń sānō kū ń zù mananō sète ò sùo ò sa oo Dikiri n Ludaame. O ń kparanō dēde. ¹⁶ Akū Samueli pìne: Ñ yīte le, mani yā kū Dikiri òmene gwāaniala onne. Akū Solu pì: Ñ o. ¹⁷ Akū Samueli pì: Kū n n zīda fīti bō yā, ńdi gō Isaraila burinō don'arede ūroo? Dikiri n ka Isarailanō kína ū, ¹⁸ akū à n zī ò a bōkōte keare kū à pì: Ñ gé ò Amalekinō dede, zaakū durunnakerinōme. Ñ gé ò zī ká kúfwo ari ò ń kakate. ¹⁹ À kè dera n gi Dikiri yā mai, n lete ń pónōa, n yā kū Dikiri yeiro kèe? ²⁰ Akū Solu pìne: Ma Dikiri yā mà, ma bōkōte kū à ma zī mà ke kè. Ma Amalekinō dēde ń pínki, akū ma su kū ń kína Agagao. ²¹ Akū zikarinō sà mananō kū zù mananōo bō pō kū ò sète pìnō té, de ò sa oo Dikiri n Ludaa Giligala la. ²² Akū Samueli pì:

Dikiri yā kūna manane de sa'opo kū òdi ká tén à té kūla. Minatenane de sa'onala.

A yāmana de sa'ona kū sākaro mēkpanaaola.

²³ Gina a yā mai durunna leelee kū māsokenaaome.

Dōkena kāao vāni leelee kū tānagbagbanaaome.

Lákū n gi Dikiri yā mai nà, àpīi gi n kínakei se.

²⁴ Akū Solu pìne: Ma durunna kè. Ma pā Dikiri yā kū n òmenene, zaakū ma vīna kè gbēnōne, akū ma ń yā mà. ²⁵ Ñ sùru ke kūmao kū ma durunna pīio sà. Ñ era ò gé kūmao de mà le mà donyī ke Dikirine. ²⁶ Akū Samueli pìne: Mani gé kūnworo. N gi Dikiri yāi, akū à gīnne ògō de Isarailanō kína ū.

²⁷ Kū Samueli kpe lì, àten ta, akū Solu a kū a uta léa, à kè a ō. ²⁸ Akū Samueli pìne: Dikiri n bo Isarailanō kpatan gbāra, akū à n gbēdake kū à mana denla kàn. ²⁹ Isarailanō Luda Gakuride dī éke toro, àdi a laasun litero, zaakū bisāsirinlo, gbasa à a laasun lite. ³⁰ Akū Solu pìne: Ma durunna kè. Bee kū abireo n yā nna, ò ma kpe ta Isaraila gbē zōkōnō kū gbē sīnda pínki are. Ñ gé zemene de mà le mà donyī ke Dikiri n Ludane. ³¹ Akū Samueli èra à gèe à zēne, akū Solu donyī kè Dikirine.

³² Akū Samueli pì: À mó kū Amaleki kína Agagao. Kū kína pì ten su, àten kpákpa kū yāke kunlo, zaakū àten da a bo ga léime. ³³ Akū Samueli pì: Lákū n fēneda tò nōgbē dasino kūra ń néi nà, len n da ni kura a néi le se. Akū à Agaga zōzōkōre Dikiri are Giligala gwe. ³⁴ Akū à tà Rama. Solu sō à tà a bea Gibea. ³⁵ Bee kū Solu kè Samueline wēnda, Samueli dí gé a gwa doro ari à gèe gao, zaakū Dikiri pō yàka kū à Solu kà Isarailanō kína ū yāi.

Samueli nísikuna Dauda mîia

16 Dikiri pì Samueline: Ìnigō 𐎂𐎁𐎍𐎎𐎗𐎍 do Solu yā musu ari bōremē? Ma gine à kí ble Isarailanō. Ñ nísí ká bēnen à pa ñ da zén. Ma n zī Betilihamu gbē Yesē kīnaa, zaakū a nēno doken ma sē à gō kīna ū. ²Akū Samueli pì: Deran mani ke mà gé gwee? Tó Solu mà, ani ma de. Akū Dikiri pine: Ñ zūnunu sē ñ géo ñ pì n su ma gbagbame. ³Ñ Yesē sísí sa pì onaa gūn, mani yā kū ñni ke onne, ñni nísí kúmenē gbē kū mani mōnne mîia.

⁴Samueli yā kū Dikiri òare kè. Kū àten ká Betilihamu, lakutu pì gbē zōkōnō gèè ò dàale. Vīna í kū, akū ò a là ò pì: Aafiaame n su la yá? ⁵À pì: Aafiaame. Ma su Dikiri gbagbame. À gbā bo á zīdane à gé kūmao sa o. Akū à gbā bō Yesene kū a nēgōgbēno à í sísí sa'onaaaa. ⁶Kū ò kà, Samueli Eliabu è, akū à laasun lè à pì: Gbē kū Dikiri sè mé à zena a are gwe. ⁷Akū Dikiri pine: Ñsun a zena ke a gbānake gwaro, ma giime. Madì gbē gwa lākū bisāsiri dī gwa nāro. Bisāsiri dī gbē gwa a mēame, makū sō, swēen madì gwa. ⁸Akū Yesē Abinadabu sísí, à sù Samueli are, akū à pì: Dikiri dī gbē dīkīna séro. ⁹Akū Yesē Sama sísí, à sù Samueli are dō, akū à pì: Dikiri dī gbē dīkīna séro. ¹⁰Akū Yesē a nēgōgbē gbēno supplanō sísí, ò sù Samueli are, akū à pì: Dikiri dī í gbēke séro. ¹¹Akū à Yesē là à pì: N kefennanō lén dī í pínki yá? À wèa à pì: Í gbē kpède mé à kú laro, àten sā dāme. Akū Samueli pine: Ñ gbē zī ò a sísí. Óní pōke kero séto à sù. ¹²Akū à gbē zīa, à sù. Né pì bī gbē tērame, a petena mana akūsō à ān kēkōana. Akū Dikiri pì: Ñ fute ñ nísí kú a mîia, zaakū āpiin gwe. ¹³Akū Samueli bēne pì sē à nísí kú a mîia a vīnino wāra. Zaa zī birean Dikiri Nini sù Dadaa. Abire gbera Samueli èra à tà Rama.

Dauda zīkena Solune

¹⁴Dikiri Nini gò Solua, akū Dikiri tò tāna pāsī sūa. ¹⁵A ibanō pine: Luda tò tāna pāsī ten wé tāmā. ¹⁶Kīna, ñ tò ókōnō n ibanō ò gbē kū à mōrlēna dō wete. Tó Luda tò tāna pāsī pì sūmma, anigō mōro lēnne, í le ñ ke sāna. ¹⁷Akū à pì a ibanōne. À gbē kū à mōrlēna dō manamana wete à su kāaomēne. ¹⁸Akū a ibanō doke pine: Ma Betilihamu gbē Yesē né ke è, à mōrlēna dō. Zīkari wōroḡdeme, akūsō à yā'ona dō. Gō maname, akūsō Dikiri kú kāao. ¹⁹Akū Solu gbēno zī Yesēa, ò gèè ò pine: Solu pì ñ n né Dauda kū àdì sāno dā gbareare.

²⁰Akū Yesē burodii dī zaakine kū sēwēo tūru do kū blēkofinine bōroḡo, à a né Dauda gbāreō Solua. ²¹Kū à kà Solu kīnaa, à gō a zīkeri ū. Solu yei manamana, akū à a dīte a zīkapōnōserino doke ū. ²²Akū Solu gbē zī Yesēa à pì: Ñ tò Dauda gō ma zīkeri ū, zaakū a yā dī kemene nna. ²³Tó Luda tò tāna pì sù Solua, akū Dauda dī a mōro sē agō lēne. Tó tāna pì gò, akū àdì ke sāna, à su a laakariia.

Dauda kū Gōlayao

17 Filisitininō í zīkarino kākara, òten zī soru ke Soko, Yudanō būsūn, akū ò būraa kàte Efesi Damimu, Soko kū Azekao dagura. ²Solu kū Isarailanō sō ò kō kākara ò būraa kàte Ela gusaran, òten soru ke ò gé Filisitininōi kū zīio. ³Filisitininōn kú sīsīia dire kpa, Isarailanōn kú sīsīia la, guvute kú í dagura. ⁴Akū Gata gōsa gbāna kū òdì pine Gōlaya bō Filisitininō būran. A gbāna kà gāsākuru suddo. ⁵À mōgotē fūra kuna, à mōgotē uta kū à de lán kpòtekeē bà dana kū a tikisii kà kiloo baaakō. ⁶À mōgotē sòkoto yīna dō, akūsō à mōgotē sári lēkete lokona a kpe kpa. ⁷À sári sōnte kūna, a pá de lán bizatāri gòdo

lí bà. A wé tikisii kà kiloo suppla. A sēg-bakoseri té a are.

⁸ Golaya zè à lé zù Isaraila zìkarinɔi à pì: Bó yā mé à tò a bɔte kù zìioo? Á dō kù Filisitinime ma ūroo? Ákɔnɔ sō, Solu zòɔnɔ á ū. Á gbēke bo á té à kipa à su ma kīnaa. ⁹ Tó ani fō à zì ká kūmao à ma de, ma gbēnɔ ni gō á zòɔn ū. Tó makū mé ma à dè sō, áni gō ó zòɔn ū, áni gō zò blewere. ¹⁰ Akū Filisitini pīi èra à pì: Maten kùsɛ biri Isaraila zìkarinɔa gbāra. Á gbē wetemene de ò zì ká kù kō. ¹¹ Kū Solu kù Isarailanɔ a yā pīi mà ní pínki, ò bídi kè, swèè kèngu.

¹² Dauda bi Èflata gbē Yese néme. Yese bi Betilihamu kù à kù Yudanɔ busun gbēme. Á nēgōgbēnɔ ì gbēnɔn sɔraakō. Solu gɔɔɔa à zōkō kù à zì kù manamana. ¹³ A né gbāna gbēnɔn aakōnɔn kù zìlan kù Soluo. A daudu tón Eliabu, a plade tón Abinadabu, a aakōde tón Sama. ¹⁴ Daudame Yese né kpède ū. A vīni pīnɔ té Solui, ¹⁵ ama Dauda di gé Solu kīnaa à era à su Betilihamu a de sānɔ dā. ¹⁶ Filisitini pīi di bo à a zīda mɔnne konko kù okosio ari gɔɔɔ bupla.

¹⁷ Zikea Yese pì a né Daudane: Ñ ése kpatana kpēne do dí kù burodi mēn kuri dīnɔ sé ñ géo n vīninɔne likalika ní bŭran. ¹⁸ Ñ gāsì mēn kuri dīnɔ sé ñ kpá ní gā gbē zōkōɔa. Ñ gé ñ ní gwa, tó ò aafia, ñ su kù sēdaao kù ò kun aafia. ¹⁹ Ò kù kù Soluo kù Isarailanɔ pínki Ela guvuten, òten zì ká kù Filisitinino.

²⁰ Dauda fùte konkokonko, à a sānɔ tò kù sādāri pāndeo. Á a aso sè, akū à dà zén lākū Yese òare nà. Kū à kà zìkarinɔ bŭran, à sù à lè òten gé zìlan, òten wiki gbāna lé. ²¹ Isarailanɔ kù Filisitinino ten soru ke ò are dokōa. ²² Akū Dauda a aso nà pódākpariine a ɔi, akū à bàa lè à gèe zìlan. Á a vīnino lè gwe, akū à fɔ kpāmma. ²³ Kū àten yā o kūnwo, Filisitinino gōsa gbāna Golaya, Gata gbē bò Filisitini zìkarino té, à èra à fùte kù a yā pīio. Dauda yā pīi mà. ²⁴ Kù Isarailanɔ

a è, swèè kèngu, ò lèkōa ní pínki. ²⁵ Òten okōne òten pì: Ádi gōgbē pì e à bòroo? Tó à bò, ádi kùsɛ biriwáme. Gbē kù à a dè, kīna ni ade gba aruzekè zōkō, ani a gba a nēnɔgbē dɔ nɔ ū, akūsō a bedeno ni be'ɔgo kpá doro.

²⁶ Akū Dauda gbē kù ò zena a sarenɔ là à pì: Bón oni ke gbē kù à Filisitini pīi dè à Isarailanɔ bò wé'i gūnnè? Dín Filisitini gyɔfɔɔde pì ū, gbasa àten kùsɛ biribiri Luda Wëndide zìkarinɔaa? ²⁷ Akū ò pīne lākū gbēnɔ ten o nà: Len oni ke gbē kù à a dène le. ²⁸ Kū a vīni zōkōde Eliabu mà Dauda ten yā o kù gbēnɔ, a pɔ fèi à pì: Á kè dera n su laa? Dín n sã fíti nɔ tōne gbárannan? Má n karambaani kù n nèsè vānio dō. N su zì gwame. ²⁹ Dauda pì: Bón ma kèè? Bee yā mani oroo? ³⁰ Akū à kpè dōne, à gèe à yā dokōnɔ pīi là gbē pāndea. Lākū gbē káaku òne nà, len ò òne le dɔ. ³¹ Ò yā kù Dauda ò pīi gbà Solune, akū à a sīsì.

³² Kū Dauda sù, à pì Solune: Gbēke sún tó swè kēagu Filisitini pì yā musuro. Makū n zòblerii, mani gé zì ká káao. ³³ Akū Solu pīne: Ìni fō ñ gé zì ká kù Filisitini pīi oro. Né fítme n ū. Gōgbē pì sō bi zìkariime zaa a kefennakegɔɔɔa. ³⁴ Akū Dauda pīne: Makū n zòblerii, makū mé madìgō ma de sānɔ dā. Tó músu ke mani sù à sã kù kpāsan, ³⁵ madì a gbese mà a gbē mà sã pì bo a léi. Tó à èra kùmao, akū madì a kù a lèkāsāa mà gbē mà de. ³⁶ Makū n zòblerii, ma músuu dè, ma mani dè. Filisitini gyɔfɔɔde pì ni gō lán pó pīnɔ bà, zaakū àten kùsɛ biribiri Luda Wëndide zìkarinɔame. ³⁷ Dauda èra à pì: Lākū Dikiri ma bo músu kù manio léi nà, len ani ma bo Filisitini pì ɔi le. Akū Solu pīne: Ñ gé! Dikiri gō kù kūnwo.

³⁸ Solu a zìka'uta dàne à a mōgotē fūraa kùne, akū à a mò uta dàne. ³⁹ Dauda Solu fēneda lòko zìka'uta pīia. Kū à nà táa, akū à fūa, zaakū adi dōne keoro. Akū à pì Solune: Mani fō mà gé kù pó pīnɔro, zaakū mádi dōne keoro. Akū à pó pīnɔ bòte

pínki à kàte. ⁴⁰ À a gòo sè, akū à gèe à gbè pórɔpɔrɔ sète swaween mèn sɔɔro à kà a sādābɔkɔn. Akū àten na Filisitini pii, à a gbèmba kūna.

⁴¹ Akū Filisitini pì ten na Daudai, a sēg-bakoseri ten taa o a are. ⁴² Kū à Dauda gwà, à è né ffiti tēra maname, akū à dɔkè kāao ⁴³ à pìne: Gbēdan ma ū, akū n gbasa nten sumai kū gòoo yá? Akū à a kà kū a tāna tɔo. ⁴⁴ Akū à èra à pì: Ì namai ò gwa, bāno ni n ble, nòbɔ pāsīno ni n só. ⁴⁵ Dauda pìne: Fēneda kū sári lèketeeo kū sári sōnteon nten suomai. Makū sɔ, Dikiri Zìkaride Isarailano Luda kū n kùsɛ biribiria tón maten suomma. ⁴⁶ Dikiri ni n namene ma ōi gbāra. Mani n de mà n mì zɔ, mani Filisitini zìkarino gèno kpá bānoa kū nòbɔ pāsīnoa gbāra ò só, andunia ni dɔ kū Luda kú kū Isarailano. ⁴⁷ Gbē kū ò kakarana lano ni dɔ kū Dikiri dī zì ble kū fēneda ke kū sári-oro. Dikiri mé a zì gbāna vī, ani á nawere ó ōi.

⁴⁸ Gɔɔrɔ kū Filisitini pì ten na Daudai àten su, akū Dauda baa lè àten su gu kū oni zì kán. ⁴⁹ Akū à ɔ dà a bòkɔn à gbèe bò à dà a gbèmban. Kū à Filisitini pii gbāo, akū à a pà a area. Gbèe pii vlè a are pii gūn, akū à lète a gbera. ⁵⁰ Gbèmbaan Dauda zìi blèo Filisitini pii. À a pào à nè, bee fēneda à kūnaro. ⁵¹ Akū à baa lè à gèe à zèala, à a fēneda wòto a kpén à a dè à a mii zò. Kū Filisitinino è ò gōsa gbāna pii gà, akū ò lèkōa. ⁵² Akū Isarailano kū Yudano pètenyī kū wikio, ò pèrma ari Gata bīnilea kū Ekerɔnu bīnileo. Gbē kū ò ò dedeno gèno gō katena sena zaa Saraimu zén ari Gata kū Ekerɔnuo. ⁵³ Kū ò sù kū pena Filisitininoaa, akū ò ò bùra póno nàkōa ò tào. ⁵⁴ Dauda Filisitini pì mii sè à gèe Yurusalemu, à a gōkebono kàte a kpén.

⁵⁵ Gɔɔrɔ kū Dauda ten na Filisitini pii, Solu teni a gwa, akū à a zìkarino gbē zōkō Abana là à pì: Dí néme nēgōgbē pì ūu? À wèa à pì: Kína, kū n kunnao, má

dōro. ⁵⁶ Akū kína pì: Ì gbeka ò ma dí nén kefenna pì ū. ⁵⁷ Kū Dauda sù kū Filisitini pì denaa, Abana a sè à gèe Solu kína, à Filisitini pii mii kūna. ⁵⁸ Akū Solu a là à pì: Kefenna, dí néme n ūu? À wèa à pì: N zòbleri Yese, Betilihamu gbē néme ma ū.

Solu gōbakpana kū Daudao

18 Kū Dauda yā ò kū Soluo à làka, akū Yonatā gbēna kpà kāao à yei lán a zīda wèndii bà. ² Zaa zī birean Solu a dīte a bea, adi we à tá a de bea doro. ³ Yonatā yā yī kāao kū à yei lán a zīda wèndii bà yāi. ⁴ Akū à a arukimba kū à dana bò à a gbà kū a zìka'utao kū a fēneda kū a sáo kū a asaa. ⁵ Gu kū Solu Dauda gbàren zì kà pínki, àdi sa'a keme, akū à a dīte zìkarino gbē zōkō ū. A yā dī ke gbē sīnda pínkine nname kū Solu ibano ò pínki.

⁶ Kū zìkarino ten su Dauda Filisitini pì denaa gbera, nōgbēno bò Isaraila wētēno gūn pínki, ò gèe da ò kína Solule, òten lè sí òten ū wā, òten gāgā lè òten pōnna ke òten sèkere pá. ⁷ Òten lè sí òten dōkōne, òten ū wā òten pì: Solu gbēno dèdè wāa sɔsɔro, Dauda sɔ dúbu leu ūgbangba.

⁸ Yā pii kè Solune òni manamana, akū a pɔ fè à pì: Ò dúbu leu ūgbangba kpà Dauda, makū sɔ wāa sɔsɔro. Kpata mé à gō ò sí sà. ⁹ Zaa zī birean à nèsegōbaa kpà kāao.

¹⁰ Kū gu dɔ, akū Luda tò Solu tāna pāsī pii dīa, àten yā ya a kpén, akū Dauda a mɔɔɔ sè, àten lè lākū àdi lè nà. Solu a sári kūna, ¹¹ akū à a gbāo, àten da áni Dauda páo de à nakōa kū gbīio. Akū Dauda a zīda gbàtene gèen pla. ¹² Solu ten vīna ke Daudane kū Dikiri kú kāao akūsō à pā kpāai yāi. ¹³ Akū à pè Dauda a kia, à a dīte zìkari gbēnon wāa sɔɔrono gbē zōkō ū. Àkū mé àdigō ténne are zīlan. ¹⁴ Gu kū à gèen pínki àdi sa'a keme, kū Dikiri kú kāao yāi. ¹⁵ Kū Solu è àdigō sa'a le,

akū à vīna kène de yāla. ¹⁶ Isarailano kū Yudano sō ò ye Daudai n pínki, kū àdigō téíne are zīlan yāi.

¹⁷ Akū Solu pīne: Mani ma nénogbē káaku Meraba kpámma nò ũ. N wórɔgɔ ke n Dikiri zī kámene. Zaakū Solu laasun lè à pì: Mani ɔ kearo, Filisitinino mé oni a de. ¹⁸ Akū Dauda pīne: Dín ma ũu? Dín ma bedeno kū ma de burino ũ kū mani gbasà mà gō n anzure ũu? ¹⁹ Kū Meraba kà ò a kpá Daudaa, akū Solu a kpá Meola gbē Adarielia.

²⁰ Solu nénogbē Mikala ye Daudai. Kū ò yā pīi ò Solune, à kène nna ²¹ à pì: Mani a kpáame, ani gōne tankute ũ, Filisitinino ni a de. Akū à pì Daudane: Īni ma né pānde e n sé sà. ²² Akū à pì a ìbanɔne: À yā o Daudane asiri gūn, à one a yā kàmagu akūsō ma ìbanɔn yei n pínki. À ma nénogbē sé. ²³ A ìbanɔ yā pīi dà Daudane a sān, akū à pīinne: Gōna kína né zā ũ bi yā aragan yá? Takasideme ma ũ, dí mé à ma dō? ²⁴ Kū Solu ìbanɔ sù, ò Dauda yā pīi bàbane. ²⁵ Akū Solu pì: À one má ye anzure pókero, séto à fina bomene ma ibere Filisitinino, à sumene kū n gyɔfɔrɔnɔ mèn basɔɔro. Àten da Filisitinino ni a deme.

²⁶ Kū ìbaa pino yā pīi bàba Daudane, gōna kína né zā ũ kène nna sà. Ari nò pì ségɔɔ gō gé ká, ²⁷ Dauda kū a zīkarino fùte ò gèe ò Filisitinino dède gbēnɔn wàa do, akū à sù kū n gyɔfɔrɔnɔ à kpà kínaa pínki, de à le à gō a né zā ũ yāi. Akū Solu a né Mikala kpàa nò ũ. ²⁸ Kū Solu è le, à dō kū Dikiri kú kū Daudao akūsō a né Mikala yei, ²⁹ akū a vīnakenanee kàra, à gō a ibere ũ ari à gèe gào. ³⁰ Gɔɔ kū Filisitini kínano ten bote ò gé zī ká, Dauda dī sa'a le de Solu ìba kparanɔla, akū à tó bò manamana.

Solu wetena à Dauda de

19 Solu ò a né Yonatāne kū a ìbanɔ n pínki ò Dauda de. Ama Yonatā yei manamana, ² akū à a gbà laakarīi à

pì: Ma de ten wete à n de. Ngō n zīda kūna dō zia kɔnko. N uteki wete ngō kun. ³ Mani bo wete kpe kū ma deo, óni ze gu kū n uten. Mani n yā one. Lákū à òmene nà, mani onne.

⁴ Akū Yonatā gèe à Dauda mana bò a dene à pì: Baa, òsun yā vāni ke n zòbleri Daudanero, zaakū adi vāni ke kennero. A yākenano àre vīnne manamana. ⁵ Kū à Filisitini pīi dè, à gī a wèndiime, akū Dikiri tò o zī zōkō blè ó pínki. N è, akū n pò kè nna. Bó yā mé à tò n yē n yā vāni ke taarisaride pīine n a de pāa? ⁶ Solu a yā mà, akū à yā sè à pì: Kū Dikiri oni a dero. ⁷ A gbera Yonatā Dauda sisi, à yā pīi bàbane pínki, akū à gèe kū Daudao Solu kínaa, akū àten zī kene lán a zī bà.

⁸ Zīi èra à fùte, akū Dauda gèe zī ká kū Filisitinino. À sìngu à zī blēmma búgubugu, akū ò bàa lène.

⁹ Dikiri tò Solu tāna pāsī pīi èra à dià gɔɔ kū à vutena a kpén. À a sári kūna, akū Dauda teni a mɔɔ lène. ¹⁰ Solu wete à Dauda páo de à a nakōa kū gb̃io. Kū à gbātene, akū sári pīi gèe à gb̃i pà. Gwāani birean Dauda bàa lè à tà.

¹¹ Akū Solu gbēnɔ zī Dauda bea, de ò a dādā ò a de kɔnko, akū a nana Mikala a gbà laakarīi à pì: Tó ndi bàa sí gwāanialaro, oni n de zia. ¹² Akū Dauda bò wondoo gūn, Mikala a gbàre kū bàao zīte, akū à bàa lè à gèe zéla. ¹³ Akū Mikala tāna sè à wùte gádoa, à blè bára sè à kù tāna pīi mīla, akū à biza kùala. ¹⁴ Kū Solu gbēnɔ zī ò Dauda kū, Mikala pì à gbānaro. ¹⁵ Akū Solu èra à gbēnɔ zī Dauda gwa à pīinne: À a sé kū a gádoo leelee, à su kāaomene de mà a de. ¹⁶ Kū ò gèe kpén, tāna pīin ò è gádoa, blè bára kú a mīla. ¹⁷ Akū Solu Mikala là à pì: Bóyāi n bo ma kpe n ma ibere gbàre à pītima lee? Mikala wèa à pì: À pīmene mà tó à gèe zéla. Tó ma gī, áni ma de.

¹⁸ Kū Dauda bàa lè à gèe zéla, à gèe Samuéli gwa zaa Rama. À yā kū Solu kèare bàbane pínki, akū ò gèe ò wùte

Nayo lɛɛɛ. ¹⁹Kū ò ò Solune Dauda kú Nayo zaa Rama, ²⁰akū Solu gbēno zì ò a kū. Kū ò kà gwe, ò lè annabi gā ten dede, Samuēli kú n̄ té n̄ don'arede ũ. Akū Luda Nini sù zĩrii pĩno, òten dede se. ²¹Kū ò ò Solune, akū à gbē pāndeno zì, akū ò dèdè le se. Solu èra à gbēno zì a gēn aakōde, akū ò dèdè le se dɔ. ²²Akū Solu pìi fùtè àten gé Rama a zìda sà. Kū à kà lɔgo zōkō kú à kú Seku sare, à gbēno là à pi: Samuēli kú Daudao kú māmē? Akū ò pĩne: Ò kú Nayo zaa Rama. ²³Kū àten gé gwe, akū Luda Nini sù bee àpiia se, àten gé àten dede, ari à gèè à kao Nayo zaa Rama. ²⁴À a pókasanɔ pitiawa, à dèdè Samuēli wára. Zì birea fānantē kú gwāanio pínki àdigō wutena punsime. À yā mé à tò òdi pi: Solu kú annabino té dɔ see?

Dauda kú Yonatāo

20 Dauda bò Nayo zaa Rama, à bàà lè à gèè à Yonatā lè, akū à a là à pi: Bón ma kèè? Dà kpaten ma kèè? Yā vāni kpaten ma kè n dene kú àten wete à ma dɛɛ? ²À wèa à pi: Gyam! Ìni garo. Ñ gwa, ma de digō yāke ke à gí damene ma sanyĩro, yā zōkō ke a fitinnan yá. Ma de nigō yā dí taka ke à gí omēnei yá? Lenlo! ³Akū Dauda pì dɔ: N de dō sãnsãn kú ma n pɔnna è. Abire yāin adi tó n yā pìi mào, de n pɔ sún yakaro yāi. Kū Dikiri kunnaao kú n kunnaao má kú ga léime. ⁴Akū Yonatā pĩne: Pó kú n yei pínki mani kenne. ⁵Akū Dauda pĩne: Ñ gwa, mɔ dufu dikpeme zia. À kú mà vute mà pó ble kú kínaome. Ñ tó mà gé mà ute sènte ari ziando ɔkɔsi. ⁶Tó n de ma gbeka, ñ pĩne ma zé gbèkamma mà gé ma be wètea Betilihamu likalika, kú ma bedeno pínki ten sa kú òdi o wè kú wèeo o gwe yāi. ⁷Tó à pi à mana, manigō aafia, ama tó a pɔ fè manamana, ngō dō kú yā vānin à zèò à kemene gwe. ⁸Ñ gbèke ke makū n zòbleriine, zaakū n yā yì kūmao kú Dikiri dōnaaome. Tó má taari vī, ñ ma

de n zìda. Ñsun ma kpá n dearo. ⁹Akū Yonatā pì: Gyam! Tó má dō kú ma de zèò à vāni kenne, de mani onneroo? ¹⁰Akū Dauda à là à pi: Tó n de sù à yā pāsì ònne, dí mé ani omeneè? ¹¹Akū Yonatā pĩne: Ñ mɔ ò gé sènte. Akū ò bòtè ò gèè sènte n̄ pla.

¹²Akū Yonatā pì: Ma sì kú Dikiri Isarailano Ludao, ari ziando mandara'i mani ma de yō mà gwa. Tó n yā kène, mani légbāzā kenne. ¹³Tó ma de ye à vāni kenneme sō, akū madi légbāzā kenne ma n gbare n ta aafiaro, Dikiri yā kemene pāsipāsī. Dikiri gō kú kúnwo lākū à kú kú ma deo yā nà. ¹⁴Lākū má kú kú wèndiio nà ñ gbèke kemene lākū Dikiri dī kenne nà, kú òsun ma dero yāi. ¹⁵Ñ gbèke sún laka kú ma bedeno zikiro, bee tó Dikiri tò n ibereno làka andunia gūn. ¹⁶Len Yonatā yā yì kú Daudao le, akū à pi: Dikiri fina bonne n iberenɔa. ¹⁷Akū Yonatā tò Dauda èra a la dàare dɔ a yeina yāi, zaakū à yei lán a zìda wèndii bàme.

¹⁸Akū Yonatā pĩne: Mɔ dufu dikpe kun zia. Tó odi gbèke e n vutekinlo, oni n gbekame. ¹⁹Ziando ñ gé ñ ute gu kú n uten yā pì naana gɔɔ, ñinigō kú gbè kú à de zīte lé sèeda ũ sare gwe. ²⁰Mani kà zu gbèe pìi sare wén aakō lándō maten pó gbā bà, ²¹mani négōgbè ke zī à gé kàa pino wete. Tó ma pĩne, kànɔn kú a kpe, à sète à mɔo, ñ mɔ, ma sì kú Dikirio ñinigō aafiamé, kari yā kunlo. ²²Tó ma pĩne kànɔn kú a are sō, ñ gé, zaakū Dikiri mé à n gbare. ²³Yā kú o yì kú kōo sō, Dikiri mé anigō de yā pìi sèedade ũ gɔɔ sīnda pínki.

²⁴Akū Dauda gèè à ùtè sèn. Kū mɔ dufu bò, kína vùtè de à pó ble. ²⁵À vùtè a vutekia gbii sare. Yonatā vùtè a are, Abana kú a sare. Dauda vuteki sō, gbèke kú gwero. ²⁶Solu dí yāke o zī birearo, zaakū àten da yāke mé à a lè, gbāsī nàame, abirekū mé à gine. ²⁷Kū gu dō mɔ gɔɔ plade zī, Dauda vuteki da korime, akū

Solu a né là à pì: Bóyāi Yese né dí su pò ble gĩa kũ gbàaroò? ²⁸ Akũ à pìne: À zé gbèkama à pì áni gé Betilihamu. ²⁹ À pì mà tò à gé, zaakũ a bedeno ten sa o wète pìi gũmme, akũ a vĩni piare à mós. À pì tò à kèmene, mà a gbare à gé a vĩnino gwa. À yā mé à tò adi su pò ble kũnworò. ³⁰ Akũ Solu pò fè Yonatāi à pì: Né fayasari sàgbānade! Má dō kũ n ze kũ Yese néome. N wé'i dà n zīdaa kũ n dao. ³¹ Tó Yese né pì gō kũ kũ wèndiio, ìni le n kpatā blero. N gbēno zī ò a kũ ò su k̄aomene tera. À gān gwe. ³² Akũ Yonatā a là à pì: Bó yā mé à tò ani gaa? Bón à kèè? ³³ Akũ Solu Yonatā gbā kũ sário de à le à a de, akũ Yonatā dō sà kũ a de zè kũ Dauda denaaoime.

³⁴ Yonatā fùte à gò pòblea kũ pòfēo, adi pò ble mō goro plade pì zīro, zaakũ a nēsēē yàka Dauda yā musu, kũ a de a òdi gbē futa ū yāi.

³⁵ Kũ gu dō, Yonatā bò à gèe Dauda le gu pìn. Négōgbē ke téi. ³⁶ Akũ à pì né piine. N bàà lé n gé zā dire. Tó ma kà zù, n wete. Kũ né pìi bàà lè àten gé, akũ Yonatā kàa zù a mīla. ³⁷ Kũ né pìi kà gu kũ Yonatā kàa pèten, akũ à lé zù né pìi à pì: Kàa pìnno kũ n are dire. ³⁸ Akũ Yonatā èra à lé zùì dō à pì: N gé lika-lika, òsun zero. Akũ né pìi kàa pino sète à sùo a dikiriine. ³⁹ Né pì dí yā pì dōro, sé Yonatā kũ Daudao. ⁴⁰ Akũ Yonatā a gōkebono kpà né piia à pì: N sí n táo be.

⁴¹ Kũ né pìi tà, Dauda fùte gbē kpe à sù à kùte Yonatāne gēn aakō à wùte a gberea. Akũ ò lé pèkōa ò sō dō n pla n pínki, Dauda pò mé à kè zōkō. ⁴² Akũ Yonatā pìne: N tá aafia, zaakũ o yā sè kũ Dikiri tóo o pì, Dikirime ó sèedade ū ma burino kũ n burino dagura ari goro sīnda pínki. Dauda bò gwe, akũ Yonatā èra à tò be.

Dauda kunna Nɔbu

21 Kũ Dauda ten gé sa'oriki Aimeleki kīnaa Nɔbu, Aimeleki pìi bò à gèe

à daale. Vīna a kũ, akũ à a là à pì: Bó mé à tò nten kure ndo, gbēke kũ kũnworoo? ² Dauda wèa à pì: Kīna mé à zī dāmene, à pì māsūn tò gbēke yā kũ a dītemene à ma zī mà ke dōro. Akũ o gu dākōne kũ ma ibano ò domene are. ³ Pòble kpāten n vī la teraa? N ma gba burodi mēn soro kesō pò kũ n vī pínki. ⁴ Akũ sa'oriki pìi pì: Burodi pā kunlo, séde pò kũ ò kàte Ludane baasiro. Tó n gbēno dí kakara kũ nōgbēoro, mani kpāmma. ⁵ Akũ Dauda pìne: À de le kō, ó ó zīda kũna nōgbēno yā musu, lākũ odi ke nà gbasa ò da zīkazen. Ma gbēno mēnon gbāsiro. Bee goro kũ óten poyeina táa o, òdīgō gbāsiro, atēnsa tá kũ óten o gbāra. ⁶ Akũ sa'oriki pìi Luda burodii sè à kpāa, zaakũ burodi ke kũ gwero, sé pò kũ ò kàte Ludane. Òdi burodii pì sé Dikiri areme, akũ òdi a lilin ke kũ burodi dufuo.

⁷ Solu ibano doke kũ gwe goro piia, a tón Doegi. Edomu burime, akũ mé à Solu sādārikina ū. ⁸ Akũ Dauda Aimeleki là à pì: N sári ke fēneda vī la yá? Mádi le ma a fēneda ke gōkebo ke sēro, zaakũ kīna zī pìi dāmene likalikame. ⁹ Sa'oriki pìi wèa à pì: Filisitini kũ n dē Ela guvuten Golaya fēneda kũ la. À kũ uta lokomma kpe, biza fifia. Tó n yei, n sé, zaakũ a pānde kũ la doro, séde abirekũ. Akũ Dauda pì: N kpāma, a sára kunlo.

Dauda iadeyāno kekenaa

¹⁰ Dauda bàà lè Solune zī birea, à tà Gata kīna Akisi kīnaa. ¹¹ Akũ Akisi ibano pìne: Isarailano būsū kīna Daudan díroo? Akūme òdi ū wā ò lè sí a yā musuroo? Òdi pì:

Solu gbēno dēde wāa soro, Dauda sō dūbu leu ūgbangba.

¹² Yā pì Dauda kũ gbāna, àten vīna ke Akisine manamana. ¹³ Akũ à a zīda lite, àten iadeyāno keke n wāra. À oge gate-gate bīni zé gbānoa, à tò lē'i dà a lēkāsāa.

¹⁴ Akũ Akisi pì a ibano: À gwa! Gbē pì bi iademe. Bóyāin a a sè a su k̄aao ma

kīnaaa? ¹⁵ Īadeno kīamamee, akū a gbē pii sè a su kāao ma kīnaa de a ĩadeyāno kekemene yá? Ani le à gē ma onno.

Solu Nɔbu sa'orino dedenaa

22 Dauda bò gwe à bàa lè, à gèe à gèe Adulamu gbèween. Kū a vīn-ino kū a de bedeno a baaruu mà, ò gèe ò a lè gwe. ² Yā'ūmmadeno kū finadeno kū gbē kū yā dì keñnerono kàkarai ní pínki, akū à gō ní gbē zōkō ū. Ò kà gbēnon wàa pla taka bà. ³ Bona zaa gwe Dauda gèe Mizipa, Mɔabuno būsun, à pì Mɔabu kīnane: Ñ ma de kū ma dao gba zé ògō kú kúnwo ari mà dō lākū Luda ni kemene nà. ⁴ Akū à ní tó kū Mɔabu kīnao gwe. Ò kú kāao goro kū Dauda kú sēntepɔrtu. ⁵ Abire gbera annabi Gada sù à yā ò Daudane à pì: Ñsungō kú sēntepɔrtu doro. Ñ era n tá Yudano būsun. Akū à fùte à gèe Ereti líkpen.

⁶ Zíkea Solu vutena sàma lí gbáru Gíbea sísíia. À a sári kīna, a ìbano líkai ní pínki. Akū à mà ò Dauda kū gbē kū ò kú kāaono kúki dō. ⁷ Akū à pì a ìbaa pìno: Ákōno Biliaminu burino, à ma yā ma á pínki. Yese né ni burano kū geepi búno kpáawa yá? Ani á dite zíkari gbēnon wàa soro ke gbēnon basoro gbē zōkōno ū yá? ⁸ Á pínki a lé kpākūsūmaime. Kū ma né yā yì kū Yese néo, á gbēke dí omenero. Á gbēke dí ma wēnda gwaro. Ádi damene ma sán kū ma né ma ìbaa pii nēsē fùte àgō ma wete à ma de, lākū àten ke nà teraro. ⁹ Edomu buri Doegi kú kū Solu ìbano gwe, akū à pì: Ma Yese né è, à sù Aitubu né Aimeleki kīnaa Nɔbu. ¹⁰ À yā gbèkane Dikiria, akū à zànaa kpàa kū Filisitini buri Gɔlaya fēnedao.

¹¹ Akū kína gbēno zì ò sa'oriki Aimeleki sísi kū a de bede kū ò de sa'orino ū Nɔbuno ní pínki. Akū ò sù kína kīnaa ní pínki. ¹² Akū Solu pìne: Ñ sà kpá n ma, Aitubu né. À wèa à pì: Ma sà wè, Baa. ¹³ Akū Solu a là à pì: Bóyāin mōkōn

kū Yese néo a lé kpākūsūmai? Bóyāin n pòble kpàa kū fēnedao? N yā gbèkane Ludaa, de à futemai àgō ma wete à ma de, lākū àten ke nà tera. ¹⁴ Aimeleki wèa à pì: N ìbano té pínki, dí mé à náani vī à kà Dauda ūu? N né zāme, n zida dogarino kīname. À tó bò n bea. ¹⁵ Mádí gbekane Ludaa yāroo? Kai! Baa, ñsun yā dí makū n zòbleriario ke ma de bedeno, zaakū má yāke dō yā pii musuro, bee fíti. ¹⁶ Akū kína pìne: Ñni game, mōkōn kū n de bedeno ní pínki. ¹⁷ Akū à ò dogari kū ò kú gwenone à pì: À fute à Dikiri gbàgbarino dede, zaakū ní ɔ kú Dauda yāmmē. Ò a bàasina yā dō, akū odi omenero. Ama a ìbaa pìno dí we ò ɔ sè ò Dikiri gbàgbarii pìno dèdèro. ¹⁸ Akū kína pì Doegine: Ñ fute n sa'ori pìno dede. Akū à fute à ní dede gōno. À sa'outadarii pìno dèdè gbēnon basiikō awēsoro. ¹⁹ Akū Solu èra à sa'orii pìno wete Nɔbudeno dèdè dɔ, gōgbēno kū nōgbēno kū né gbānanao kū nékpāntēno kū zūno kū zaakino kū sāno. Ò ní dede kū fēnedao ní pínki.

²⁰ Akū Aimeleki né ke pītímma, a tón Abiata. À bàa lè à gèe à nà Daudai. ²¹ À pì Daudane, Solu Dikiri gbàgbarino dèdè ní pínki. ²² Akū Dauda pìne: Kū ma Edomu buri Doegi è gwe zì birea, má dō sāsān kū ani o Solune. Ma yāin ò n de bedeno dèdè ní pínki. ²³ Ngō kú kūmao. Ñsun tó vīna n kūro. Gbē kū àteni n wete à n de teni ma wete à ma de se. Yāke nì n le ma ɔiro.

Dauda Keiladeno surabanaa

23 Ò ò Daudane ò pì: Ñ gwa, Filisitino ten zì ká kū Keiladeno, òteni ní póweno nakōa. ² Akū Dauda gbèka Dikiria à pì: Mà gé mà léte Filisitini pìnoan yá? Akū Dikiri pìne: Ñ gé n létemma n Keiladeno sura ba. ³ Akū Dauda gbēno pìne: Lākū vīna teni ó kū Yudano būsun la nà, óni fō ò gé ò zì ká kū Filisitino Keila yá? ⁴ Dauda èra à gbèka Dikiria dɔ, akū Dikiri pìne: Ñ fute

ñ gé Keila, zaakū mani Filisitinino nanne n ɔĩ. ⁵ Akū Dauda gèe Keila kū a gbēno, à zii kà kū Filisitinino, akū à í pókādēno sīmma. À Filisitinino dède dasidasi, akū à Keiladeno sura bà. ⁶ Kū Aimeleki né Abi-ata bàa lè àten gé Dauda kīnaa yā, à a sa'o'uta kūna, akū à gèeo Keila.

Solu petena Daudai

⁷ Kū Solu mà Dauda gèe Keila, à pì: Luda giime, akū à a nāmene ma ɔĩ, za-akū à a zida tàta wēte bīnide gūmme. ⁸ Solu a zikarino kākara í pínki, de ò gé Dauda kagura ke kū a gbēno zaa Keila. ⁹ Kū Dauda mà Solu teni a vāni kpákū-sū kāao, akū à pì sa'ori Abiatane à mó kū sa'o'utao. ¹⁰ Akū Dauda pì: Dikiri Isarailano Luda, makū n zòbleri ma mà Solu ten zé wēte à su Keila à wēte díkīna kakate ma yāi. ¹¹ Keiladeno ni ma kpáan yá? Solu ni su la lákū ma mà nān yá? Dikiri Isarailano Luda, n o makū n zòbleriine. Akū Dikiri pìne: Ani su. ¹² Akū Dauda a là do: Keiladeno ni ma kpáa kū ma gbēnon yá? Akū Dikiri pì: Oni á kpáame. ¹³ Akū Dauda kū a gbēno fūte, ò kà gbēnon wàa aakō taka bà. Kū ò bò Keila, akū òten gé gu kū guo. Kū Solu mà Dauda bò Keila, adi gé gwe doro.

¹⁴ Dauda kú zeki gbānan gbārannan Zifi būsū sīsiden. Lákū gu digō do nà Solu digō a wete à de, ama Luda dí Dauda nane a ɔĩro. ¹⁵ Goro kū Dauda kú Zifi būsū líkpen, à mà Solu kū a gbēno ten su a de. ¹⁶ Akū Solu né Yonatā fūte à gèe à Dauda lè zaa líkpe pìn, à a gbà swèe kū Luda tóo. ¹⁷ À pìne: Ñsun tó vīna n kūro, zaakū ma de ni le à ɔ nammaro. Mókōn mé ĩni kí ble Isarailano, makū sō manigō de n plade ũ. Ma de pì abirekū dō se. ¹⁸ Akū ò yā yī kū kōo í pla Dikiri are. Dauda gō líkpen gwe, akū Yonatā tà be.

¹⁹ Abire gbera Zifiden gèe ò Solu lè Gibea ò pì: Dauda utena ó būsūn sēnteporotu. À kú líkpen Akila sīsigerēi

Yesimo gēnomidoki kpa. ²⁰ Kina, goro kū í yei pínki, n su gwe, óni a kpámma. ²¹ Akū Solu pì: Dikiri arubarika daágu kū a ma wēnda gwà yāi. ²² À tá à era à soru ke. À gu kū àdi gēn gbekagbeka kū gbē kū ò a èno, zaakū ma mà ò pì, a ɔndō bi ɔndōnlo. ²³ À gbekagbeka de à le à a utekino dō pínki, à era à su à ma le, de mà a yā ma sānsān, mani gé kāao. Tó à kú á būsūn gweme, mani pētei Yuda burino té pínki. ²⁴ Akū ò dà zén, ò dò Solune are gena Zifi. Dauda kū a gbēno sō ò kú Maoni gbārannan sēnte Yesimo gēnomidoki kpa.

²⁵ Kū Solu kū a gbēno ten su pētei, à a baaruu mà, akū à kipa kpi pīia à gèe à kú Maoni gbārannan. Kū Solu mà, akū à pētei Maoni gbārannan gwe. ²⁶ Soluno ten taa o kpi kpe dire kpa, Daudano ten taa o a kpe la kpa, òten wā òten bàa lé Solune. Goro kū Solu kū a gbēno ten lika Daudano ò í kū, ²⁷ akū gbēke sù à baaruu kpà Solune à pì: Ñ ke likalika, Filisitinino sù ò lète ó būsua. ²⁸ Akū Solu petena Daudai tò, à gèe Filisitinino le. Abire yāi òdi gu pì sīsī Kōkpaatekpi. ²⁹ Abire gbera Dauda bò gwe à gèe à vūte sēnteporotu, gu kū òdi pì Engedi.

Dauda gina Solu denaai gbèween

24 Kū Solu sù kū petena Filisitin-inciio, ò pīne Dauda kú Engedi gbārannan. ² Akū à Isaraila zikarino sète gbēnon wàa gēro à dà kúnwo zén, de ò Daudano wete gu kū òdi pì Zōno Gbèea. ³ Kū à kà sāno kara kū à kú zé sare kīnaa, à gbèwèe è gwe, akū à gēn à bīnisare ke. Dauda kū a gbēno sō, ò kú gbèwèe pìn zaa a lézekia. ⁴ Akū Dauda gbēno pìne: Ñ gwa, a goro gbāra kū Dikiri pì ani n ibere nanne n ɔĩ n yā kene lán í yei nà. Akū Dauda fūte teene, à Solu arukimba lé zō a sare. ⁵ A gbera Dauda laasun ten wari dōa Solu uta lé kū à zōo pì yāi, ⁶ à pì a gbēnone: Kai! Dikiri sún tó mà yā dí

taka ke ma dikiri kù à a kàanero. Mani ɔ kearo, zaakù Dikiri mé à a kà kín.

⁷ Dauda kpākē a gbēnci kù yā pìio, adi tó ò Solu dèro. Kù Solu bò gbèwēen, àten gē zéla, ⁸ akù Dauda bò gbèwēēē pìn, à lé zùì à pì: Ma dikiri kína! Kù Solu lité à a kpe gwà, akù Dauda kùtè à wùtè a gberēa. ⁹ Akù à pì Solune: Tó ò pì ma yā vāni kpākpa n musu, bó yā mé à tò ndi síí? ¹⁰ N gwa! N wé è gbāra lākù Dikiri n namene ma ɔì nà gbèwēen. Ò pìmene mà n de, akù ma n wēnda gwà, ma pì mani ɔ ke ma dikiriaro, zaakù Dikiri mé à a kà kín. ¹¹ N gwa dí Baa! N gwa, má n uta lé kùna dí! Ma n uta lé zǐ, ama mádi n dero. N dǒ sà kù má n kùna kù nèse vānioro. Mádi taari kennero, akù nteni ma wete n ma de. ¹² Dikiri yā gǒgǒwēre à fīna bom-mamene, ama makù mani ɔ nammaro. ¹³ Lākù ò yási zù zaa zī nà ò pì, yā vāni di bo yāvānikerinò kīnaame, mani ɔ nammaro. ¹⁴ Mǎkōn Isarailanò kína, dí yāin n boo? Dín nten péteii? Gbēda gēen yá? Ke kǎkǎ fītinná? ¹⁵ Dikiri ma yā gwa à yā gǒgǒwēre. Á yā nna kpáma à ze kūmao à ma bo n ɔì.

¹⁶ Kù Dauda yā dí ò Solune à làka, Solu pì: Ma né Dauda, n kòtoon gwe yá? Akù Solu pùtā kù wikio ¹⁷ à pì Daudane: N yā nna demala, zaakù yā vānin ma kēnne, akù n fīna bōmene kù a manao. ¹⁸ N yā mana kù n kēmene ò tera. Kù Dikiri ma nanne n ɔì, nídi ma dero. ¹⁹ Tó gbē bò a ibereēa, àdi tó à tá aafia yá? Dikiri yā mana kù n kēmene gbāra fīna bonne. ²⁰ Má dǒ sà kù īni gǒ kína ū, īnigǒ kí ble Isarailanò. ²¹ N sīmene kù Dikiri tóo, kù īni ma buri kakatero, īni ma tǒ de ma de bedeno téro. ²² Akù Dauda la dà Solune. Kù Solu tà be, akù Dauda kù a gbēnci èra ò tà sēntēpɔrɔtu.

Dauda kù Nabalao kù Abigailio

25 Samuēli gā, akù Isarailanò kākara n pínki, óten ɔɔ dǒ a ganaa musu, akù ò a vī a bea zaa Rama. Abire gbera

Dauda gēē Parani sēntē. ² Maonì gbēke kun, à bǎkɔtē vī Kameli gwe. Aruzekede zǎkǎmē, à sǎnɔ vī wāa gēro kù blēnɔ wāa ɔɔro. Akù à sù Kameli de à a sǎnɔ kǎ zǎzǎ. ³ A tón Nabala, a nanɔ tón Abigaili. Nǒgbē pīi laakari vī akūsǎ a kakana mana, ama a gǒ pì gbēke wéi vīro, a yākenanɔn dǒro vīro. Kalebu burime.

⁴ Gɔɔ kù Dauda kù sēntē, à mà Nabala sù a sǎnɔ kǎ zǎzǎ. ⁵ Akù à a ibanɔ zǐ gbēnci kuri, à pīinne: À fute à gé Nabala kīnaa zaa Kameli, à fǒ kpāamene ⁶ à one à pì: Luda n dǒ kù aafiao kù n ɔn-nwo kù n gbēnci n pínki. ⁷ Ma mà n su kù sǎkǎkērerinɔ. Kù n sǎdārinɔn kù kūoo, odi wari dammaro, n kunna Kameli gūn, pǒke dí kīammaro. ⁸ N n zikerii pīnɔ la, oni onne. N tó ma ibanɔ n pɔnna e, za-akù dikpe zīme. N zǎblerii pīnɔ kù makù n néo n ó gba pǒ kù n è.

⁹ Kù Dauda ibaa pīnɔ kà, ò yā pīi bàba Nabalane kù Dauda tǒo, akù ò zèi. ¹⁰ Akù Nabala pīinne: Dín Dauda ūu? Dín Yese né pì ūu? Zǒ kù ò kē n dikirinɔa gbāranɔn dasi. ¹¹ Á ye mà a burodi kù ma ío kù nǒbo kù ma dē ma sǎkǎkērerinɔneo sēte mà kpá gbē kù má n boki dǒronɔn yá? ¹² Akù Dauda gbēnci èra ò dà zén ò tà. Kù ò kà, ò yā pīnɔ gbāne pínki. ¹³ Akù Dauda pì a gbē pīnɔne: Á baadi a fēneda loko. Akù n baadi a fēneda lòko kù Daudao se. Gbē kù ò gēē kù Daudaonɔ kà wāa pla taka, akù gbēnci wāa do gǒ kù asonɔ.

¹⁴ À sù à lè zikerii pīnɔ doke gēē à ò Nabala nanɔ Abigailine à pì: Dauda gbēnci zǐ ò bò sēntē, ò sù ò fǒ kpá ó dikiria, akù à pàtamma. ¹⁵ Gbē pīnɔ sǒ ò yā mana kēwēre manamana, odi wari dawáro. Ó kunna kūnwo sēntē, pǒke di sǎtewáro. ¹⁶ Gɔɔ kù óten sǎ dǎ n sare fānantē kù gwāanio pínki, òdigǒ likawái lán bīni bà. ¹⁷ N laasun lé yā kù īni kea, zaakù ò zèo ò yā vāni ke ó dikiriine kù a ɔndenɔ n pínki. Àpì manaro, àdi gbē lédamma maro.

¹⁸ Akū Abigaili burodii kàkara likalika mèn wàa do kù sèwēo tūru pla kù sà kù ò kèkeno mèn sɔɔro kù pòblewe kpatanaao kpēne sɔɔro kù geepi kàranɔ mèn basɔɔro kù kaka né kori kàranɔ mèn wàa do, ò yĩ zaakinɔne. ¹⁹ Akū à pì a zikerinɔne: Àgō do are, manigō té á kpe. Adi yāke o a zā Nabalano. ²⁰ Akū à di a zaakia, àten kipa sīsīia. Kū à bō sīsīi kpe, ò dākare kù Dauda, àten kipa sīsīia se kù a gbēno, òten su. ²¹ Dauda ten o a gbēno: Ma gbē pì pónɔ dākpāne sènte pāme. Ódi a pòke séro, akū à yā mana kù ma kēne fīna bōmene kù a vānio. ²² Tó ma a gōgbē ke tò bēne ari gu gō gé do, Luda yā kemene pāsīpāsī.

²³ Kū Abigaili a è, akū à kipa a zaakia likalika, à kùte Daudane à are pète. ²⁴ Akū à kùte a gbá sare à pì: Baa, taari pìi gò ma mèn do musu. Ñ makū n zòbleri gba zé mà yā onne. Ñ sà do makū n zòbleri yāi. ²⁵ Baa, Nabala manaro. Ñsun a yā daro. À de lán a tó bàme. A tón Yōnko, akūsō yōnkoyān àdigō ke. Makū n zòbleri sō, mádi gbē kù n í zīno ero. ²⁶ Baa, lálkū Dikiri kun akūsō í kun nà, Dikiri gínne ñ gbē de ñ mɔra kámma n zīda. Dikiri tó n ibereno kù gbē kù òteni n kpákpa kù a vānio gō lán Nabala bà. ²⁷ Tera sà Baa, ñ gba kù makū n zòbleri ma suonne dí sí ñ kpá n íbanɔa. ²⁸ Ñ sùru ke kù makū n zòbleriio kù ma taario do. Dikiri ní tó n burino gō kí ble goro sīnda pínki, zaakū ndi zì ká Dikirineme, oni a vāni ke emma zikiro. ²⁹ Bee tó gbēke fūte àten pétenyí à n de, Dikiri n Luda ni n wëndiba do kù mōkakōanaame, ani n ibereno wëndi da gbēmban à zu. ³⁰ Baa, tó Dikiri yā mana kēne lálkū à lé sēne nà pínki, tó à n dite Isarailano gbē zōkō ũ, ³¹ n laasun sún wari dōmma à n da yān gbēdena pā ke finabona n zīdane yā musuro. Baa, tó Dikiri yā mana kēne, ñ tó makū n zòbleri ma yā gō dōngu.

³² Akū Dauda pì Abigaline: Ò Dikiri Isarailano Luda sáabu kpá, zaakū à n

zì ñ damale gbāra. ³³ Ma n sáabu kpá se kù lédamma kù n ma gbao, zaakū mōkōmme n kpmene gbāra, akū mádi gbē de ma mɔra kámma ma zīdanero. ³⁴ Tó abirekūnlo, kù Dikiri Isarailano Luda kù à gímene mà yā vāni kenneo, tó nídi wā n su n damale yāro, de gu ní do Nabala négōgbē kearo. ³⁵ Akū Dauda pò kù Abigaili sùoare sì à pì: Ñ ká be aafia. Ma n yā mà, ma yodaado kēne.

³⁶ Kū Abigaili kà Nabala kīnaa, à è àten pò ble lán kīna bà. A pò kè nna, à wē gbē à kà. Akū a nanc pì dí lé bo à yāke òne, bee fítiro, ari gu gèe à dōo. ³⁷ Kū gu dō, wē wère Nabala, akū a nanc yā kù à kèe pìi òne. Akū swēe kēagu, à gò lán gbēe bà. ³⁸ Kū à kè lán goro kuri taka bà, akū Dikiri gòo tōa, à gā.

³⁹ Kū Dauda Nabala gana baaruu mà, à pì: Ò Dikiri kù à zè kūmao sáabu kpá, à wéi kù Nabala dāma bōmene. À gímene mà yā vāni ke, akū à tò Nabala vānikēnaa wì a zīda musu. Abire gbera Dauda gbēno zì Abigailia ò one á ye à a sé no ũ. ⁴⁰ Kū Dauda íbaa pino kà Abigaili kīnaa Kameli, ò pìne: Dauda mé à ó zīmma, à ye à n sé no ũ. ⁴¹ Akū à fūte à kùte à a mii pète à pì: A zòbleriin ma ũ, ma soru kè mà a dikiri íbanɔ gbá pípiíne. ⁴² Akū à fūte à di zaakia gōno. A nōgbē zikerino gèe káao gbēno sɔɔro. Ò dà zén kù Dauda zīrino, akū à gō a no ũ. ⁴³ Dauda Yezerili gbē Aincama kūna no ũ do. Ní pla ní pínki a nōnōme. ⁴⁴ Solu a né Mikala kù à de Dauda no ũ yā kpà Laisi né Palatieli, Galimu gbēa.

Dauda gina Solu denaai gèn plade

26 Zifidenɔ gèe ò Solu lè Gibe a ò pìne: Dauda utena Akila sīsīgereei kù aredɔna Yesimɔa. ² Akū Solu gèe Zifi sènte kù Isaraila zīkarino gbēno wàa gēro, òten Dauda wete ò a de sèe pìn. ³ Solu bura a kàte zé sare Akila sīsīgere kù à aredɔna Yesimɔa, akū Dauda kù sēn. Kū à mà Solu ten péteai, ⁴ akū à

gu'asirigwarinɔ zì, akū à dǝ sà kū Solu kà. ⁵Akū Dauda fùte à gèe gu kū Solu buraan kàten. À Solu kū a zikarinɔ gbě zōkō Nere né Abanao wuteki è. Solu wutena buraan, a gběno kàte ò likai. ⁶Akū Dauda Iti buri Aimeleki kū Zeruya né Abisaio là à pì: Dí mé ani gé kūmao buraan pìn Solu kinaa? Akū Abisai pìne: Makū mé mani gé kūnwō. ⁷Kū Dauda kū Abisaio lɔtɛ gbě pincɔ gwāani, akū ò Solu è wutena, àten i o buraan, a sári petena a mii. Abana kū a gběnon wutena ò likai ní pínki.

⁸Akū Abisai pì Daudane: Luda n ibere nanne n ɔi gbāra. N tó mà a zō kū sario mà a nakōa kū zíteo. Mani a zō gèen dome, adi ke gèen planlo. ⁹Akū Dauda pìne: Nsun a dero. Dí mé ani fō à ɔ na kina kū Dikiri kaa à bo pāa? ¹⁰Akū Dauda èra à pì: Dikiri kun! Dikiri mé ani gò tōa à ga, tó a goro pāpa kesō à gā zilan. ¹¹Kai! Dikiri sún tó mà ɔ na kina kū à kàaro. Ò gé ò sári kū à kú a mii sé kū a í loo ò táo. ¹²Dauda sári kū í lo kū à kú Solu miiioo sè, akū ò tào. N gběke dí ní ero, ò ní yā dōro, òten i o ní pínki. N gběke dí vuro, zaakū Dikiri mé à tò i zōkō dāfla.

¹³Kū Dauda bikū guvute bara dire kpa, akū à zè sīsī musu zāzā, gu yāasa dana ní dagura. ¹⁴Akū à lé zù Abanai kū a gběno à pì: Abana yooo! N yitenan yá? Abana wèa à pì: Dí mé àten lé zu kinaii? ¹⁵Dauda pìne: Gōsa gbāname n ūroo? Gběke kà lán n bà Isarailano būsunn yá? Gběke sùn n dikiri kina de. Bó yā mé à tò nídi a dākpāroo? ¹⁶Ndi yā ke a zéaro. Ma si kū Dikiri a ka ganame, zaakū ádi á dikiri kina kū Dikiri kà dākpāro. N gwa! Kina sári kū a í lo kū à kú a miiio kú mamee? ¹⁷Solu Dauda kòtoo dǝ, akū à pì: Dauda ma né, n kòtoon gwe yá? À wèa à pì: Ma dikiri kina, ma kòtoome. ¹⁸Dauda èra à pì: Bó yā mé à tò ma dikiri ten pété makū a zòbleriiii? Bón ma kèe? Bó taarin ma kèe? ¹⁹Ma dikiri kina, n sà kpá makū n zòbleri yāi sà. Tó Dikiri mé

à n suu kèma, à ma sa'ona gbī ma. Tó bisāsirinome sō, Dikiri láari kemma, zaakū ò pèma ò ma bo Dikiri gběno té, ò pì mà gé do tñanɔime. ²⁰Nsun tó ò ma de zā kū Dikiriōro. Isarailano kina bò, àten kòkò fittinna wete à de, lākū òdigō pé dōa sīsīno musu nà. ²¹Akū Solu pì: Ma durunna kè. Ma né Dauda, n era n su. Mani wari dōmma doro, zaakū n ma wèndii bèere dō gbāra. Yāpurame, ma yōnkoyā kè, ma zā yāa manamana. ²²Akū Dauda pìne: N sárin dí. N tó n ibano doke bikū à mó à sí. ²³Dikiri di fina bo baadine a manakena kū a náanio musu. Dikiri n namene ma ɔi gbāra, ama mádi we mà ɔ nammáro kū Dikiri mé à n ka kín yāi. ²⁴Lākū ma n wèndii bèere dǝ gbāra nà, Dikiri ma wèndii bèere dǝ le, à ma sí yā vāni sinda pínkia. ²⁵Akū Solu pìne: Luda arubarika dangu ma né Dauda. Iní yā zōkō ke, n mī nigō dana íla. Kū Dauda tà, akū Solu tà be.

Dauda kunna Filisitinino būsun

27 Dauda laasun lè à pì: Solu ni ma de zikea. Tó mádi bàa lé ma ta Filisitinino būsunlo, ani bo kūmao nnaro. Tó ma bàa lè, Solu ni ma wetena tó, mani bo a ɔi. ²Akū Dauda fùte à gèe Gata kina Akisi, Maoku né kinaa. Gběnon wàa aakōno gèe káao. ³Akū Dauda kū a gběno vùte Gata kū Akisio, baadi kū a bedeno. Dauda kú gwe kū a nɔno gběnon pla, Yezèrili gbě Ainoama kū Kameli gbě Abigaili kū à de Nabala nɔ ū yāo. ⁴Kū ò ò Solune Dauda bàa lè à tà Gata, adi pétèi doro.

⁵Dauda pì Akisine: Tó ma n ponna è, n ma gba zé mà vute gukea n lakutuno doke gūn. Makū n zòbleri má ye màgō kú kūnwō n wéranlo. ⁶Zi birean Akisi Zikilaga kpàa, akū à gǝ Yudano kinaano pō ū ari kū a gbārao. ⁷Dauda kunna Filisitinino būsun kà wè do kū mɔ siikōo.

⁸Akū Dauda kū a gběno gèe ò lète Gesurunɔa kū Gizino kū Amalekinɔ. Gbè

pìnɔn kú búsuu pìn zaa zīme bona zaa Suru ari à gèe pé Misilaa. ⁹Tó Dauda zīi blè búsuu pì lakutunɔa, àdi gōgbē ke nōgbē ke tó bēnero, sānɔ kú zùnɔ kú zaakɔn kú lakumɔn kú pókasanɔ àdi nakōa. Tó à tà, àdi gé Akisi kīnaa. ¹⁰Tó Akisi a là gu kú à lèten gbēnɔa gbāra, Dauda dī pine a ge Negevi būsun, Yudanɔ ke Yerameeli burɔn ke Kenɔn kīnaame. ¹¹Dauda dī gōgbē ke nōgbē ke tó bēne ò su káao Gataro, zaakū àten pì: Gbēke nì ó kɔrɔmɔɔ ke à pì dera ma kè nān dī. Len àdigō ke le gɔrɔ kú à kú Filisitininɔ būsun. ¹²Akisi Dauda náani kè à pì a zīdane: Isarailanɔn ye a káiro. Anigō de ma zòbleri ūme gɔrɔ sīnda pínki.

Solu kú nōgbē wedekūnnade gèsisirii

28 Gɔrɔ birenɔa Filisitininɔ n zīkar-
inɔ kàkara, ò ye ò gé ò zì ká kú Isarailanɔ. Akū Akisi pì Daudane: Asa n dō kú mōkōn kú n gbēnɔ áni gé kūmao zì ká kó? ²Akū Dauda pine: Tò, ìni e sà lākū makū n zòbleri mani ke nà. Akū Akisi pine: Tó lème, mani n ke ma dākpāri ū ari gɔrɔ sīnda pínki.

³À sù à lè Samueli gà, Isarailanɔ kàkara n pínki, ò ɔɔ dō a ga yā musu, akū ò a vī a be wēten Rama. Solu pè wedekūnnadenɔa kú gèsisirinɔ Isarailanɔ būsun. ⁴Kū Filisitininɔ kō kàkara, ò sù ò bura a kàte Sunemu. Akū Solu Isarailanɔ kàkara n pínki, ò bura a kàte Giliboa. ⁵Kū Solu Filisitinini zīkarinɔ è, vīna a kù, swē kēagu manamana. ⁶À gbēka Dikiria, akū Dikiri dī wea nana gūn ke kú Urimuo ke annabinɔ gāiro. ⁷Akū Solu pì a ibanɔne: À nōgbē wedekūnnade gèsisiri ke wetemene, de mà gé mà yā gbekaa. Akū ò pine: Nōgbē wedekūnnade gèsisiri ke kú Èndɔ.

⁸Akū Solu a zīda līte à pókasa pāndeno dà, akū à gèe à nōgbē pīi lè gwāani, a gbēnɔn planɔ tēi. À pine: N tó n tāna su n gè kú mani a tó onne sísimene. ⁹Akū nōgbē pīi pine: N dō sāsān yā

kū Solu kè. À a būsuu zé zō wedekūnnadenɔne kú gèsisirinɔ. Bó yā mé à tò nten tankute kpákpamene de ò ma dēe?

¹⁰Akū Solu la dāne kú Dikirio à pì: Ma sī kú Dikirio oni wari dōmma yā dī musuro.

¹¹Akū nōgbē pīi pì: Gè kpaten mà sísinne? À pì: Samueli gēeme. ¹²Kū nōgbē pì Samueli è, à wiki pūtā à pì Solune: Mōkōmme Solu ūu? Bōyāin n ōndō kēmenee?

¹³Akū kīna pine: Nsun tó vīna n kuro. Bón n èe? À pine: Gyāwānden ma è, àten bo zīten. ¹⁴Solu a là à pì: À kè deramee? À pine: Mare zī ke mé àten su, à arukimba dana. Akū Solu dō kú Samuelime, akū à kùte à wùte a gberēa.

¹⁵Akū Samueli a là à pì: Bōyāin n wari dōma, kú n ma sisii? À wèa à pì: Ma warikena zōkō ème. Filisitininɔ mé ò sù zì ká kūmao, akū Luda kpe limene. Àdi wema annabi gāi ke nana gūn doro. Abire yāin ma n sisi. N omene lākū mani ke nà. ¹⁶Samueli pine: Dikiri kpe linne à gō n ibere ū, akū n su nten yā gbekama sō bi?

¹⁷Dikiri kenne lākū à dāmene ma ònne nà. À n bo kpatan à n gbēdake Dauda kàn. ¹⁸Dikiri abirekū kenne gbāra, kú n dī a yā maro yāime. N dī pōfē pāsī kipane Amalekinɔaro. ¹⁹Dikiri ni Isarailanɔ kú mōkōnwo kpá Filisitininɔame. Mōkōn kú n nēgōgbēnɔ nigō kú kūmao la zia. Dikiri ni Isaraila zīkarinɔ kpá Filisitininɔa. ²⁰Samueli yā pīi tò vīna Solu kú manamana, akū à lète a gberēa sòrɔrɔ gōnɔ. A gbāna làka, zaakū adi pōke ble gɔrɔ birea ke gwāani kùaro.

²¹Kū nōgbē pīi sù Solu kīnaa, à è swē kēagu manamana, akū à pine: Makū n zòbleri ma n yā mà, ma a zīda kari kè, ma yā kú n òmene kè. ²²N n zòbleri yā ma sà. N tó mà pōble ditenne n ble, de n gbāna kú n da zén. ²³Akū Solu gī à pì: Mani pōblero. Kū a ibanɔ nàkaraa leelee kú nōgbē pīi, akū à n yā mà. Akū à fùte zīte à vùte gádoa. ²⁴Nōgbē pīi zù bōrɔ mèkpana vī bādɔna a bea. À gèe à dè gōnɔ, akū à flawa sè à dè, à burodi futenasari

kèo. ²⁵À dìte Solune kù a ibanò. Ò blè, akù ò fùtè ò tà gwàani birea gònò.

Filisitini kínano Dauda gbarena Zikilaga

29 Filisitininò n zikarinò kàkara Afeki, akūs Isarailanò bùra kù Yezerili isēbokia. ²Filisitini kínano ten gēte kù n zikari gānò, n keno gbēnon basoworo, n gā keno waa soworo. Dauda kù a gbēno tē n kpe kù Akisio. ³Akù Filisitini kína pino Akisi là ò pì: Eberu dínò sō bi? À wēm̃ma à pì: Daudan dí. Isarailanò kína Solu iba keme yā. À goro pla kè kūmao. À kù kūmao de wē dola. Naana zaa goro kù à sù ma kinaa ari gbāra, madi yāke earo. ⁴Akù kína pino po fē kāao ò pì: N gōgbē pì gbare à tá gu kù n kpàawan. Ani le à gé kūoo zìlanlo, de àsun bo ó kpe gwero yāi. Deran ani le à ke nna kù a dikiriio nà, tó adi ke à tà kù ó gbēkeno miio baasiroo? ⁵Dauda kù ò lēe sī ò ũ wā a yā musun gweroo? Kù ò pì:

Solu gbēno dēde waa soworo,
Dauda sō mēn dúbu leu ũgbangba.

⁶Akù Akisi Dauda sīsi à pine: Ma sī kù Dikirio n kemene gbē mana ũme, n gena kūmao zìlan kēmene nna, zaakū naana zaa goro kù n su ma kinaa ari gbāra, madi yāke emmaro. Ama n yā dí ke ó kínanonero. ⁷N era n tá kù aafiao de nsun yāke ke à kēnne iniro. ⁸Akù Dauda Akisi là à pì: Bón ma kēe? Naana zaa goro kù ma su n kinaa ari gbāra, bón n emaa? Bōyāin mani gí gé mà zī ká kù ma dikiri kína iberenoro? ⁹Akù Akisi pine: Má dō kù n manamene lán Luda malaika bà, ama ó kínano pì nsun gé kūoo zìlanlo. ¹⁰Tó gu dō, n fute kōnkōkōnkō kù n dikiri Solu zōbleri kù ò sù kúnwonò, à tá. ¹¹Akù Dauda fute kōnkōkōnkō kù a gbēno, òten tá Filisitininò būsun. Filisitininò sō ò gēe Yezerili.

Dauda Amalekinò kakatenaa

30 Dauda kù a gbēno kà Zikilaga a goro aakōde zī. À sù à lè Amalekinò sù ò lēte Negevi būsuaa kù Zikilagao n kpe. Ò lēte Zikilagaa ò té sōa. ²Ò ngbē kù ò kù gwenò kùkù, nēngbēno kù ngbē zōkōnò n pínki. Odi n gbēke dero, ò n sēte ò tà kúnwo. ³Kù Dauda kù a gbēno kà n be wēten, ò è ò té sōa ò n ngbēno kù n nēgōgbēno kù n nēngbēno kùkù ò tà kúnwo. ⁴Akù Dauda kù gbē kù ò kù kaaonò wiki lè ò sō dō ari n gbāna làka, ari odi fō ò sō dō doro. ⁵Ò Dauda nonò kùkù ò tà kúnwo n pla Ainōama kù Abigailio. ⁶Dauda wētāmma è manamana, zaakū òten pì ò a pápa kù gbēeo ò de. N gbē sinda pínki nēsee yāka n nēgōgbēno kù n nēngbēno yā musu. Ama Dauda gbāna è Dikiri a Ludaa, ⁷akù à pì sa'ori Abiatane: N mō kù n uta lokommao. Kù à gēeone, ⁸akù Dauda yā gbēkao Dikiria, à a là à pì: Mà péte gbānamonnerii pinoi mani n le yá? À pine: N péteñyī, iní n le n n gbēno mī sí. ⁹Akù Dauda dà zén kù gbēnon waa aakōnò. Kù ò kà Beso swai, gbēkeno gō gwe. ¹⁰Gbēnon waa donò gbāna làka, odi fō ò bikù swa piiaro, akù Dauda bikù, à té n gbēi kù gbēnon waa planò.

¹¹Ò Misila gbēke è sēnte, akù ò gēe kāao Dauda kinaa. Ò pōble kpàa à blè, ò í kpàa à mī. ¹²Akù ò kaka né kori kpàa kù geepi kàraao mēn pla à sò. Akù a mēe sù, zaakū à kè fānantē aakō gwāani aakō pōblesari imisari. ¹³Akù Dauda a là à pì: Dí gbēme n ũu? N bo māmēe? Akù Misila gbē pì pì: Amaleki zōnò ma ũ. A goro aakōden dí, ma dikiri pā kpāmai kù maten gyā ke yāi. ¹⁴O lete Negevi būsuaame, gu kù Keretino kun kù Yudano kù Kalebu burino, akù ò té sō Zikilagaa. ¹⁵Akù Dauda a là à pì: Iní fō n gé kūmao gbē pino kinaa yá? À wēa à pì: Tó n sīmene kù Ludao kù iní ma dero, tó iní

ma kpá ma dikiriario, mani gé künwo ní kīnaa.

¹⁶ Akū à gēe kāao. Kū ò kà, ò ní lé, ò fākōana gu sīnda pínkia, òten pò ble òten í mi, òten pōnna ke pò zōkō kū ò sètē Filisitini būsunnō kū Yudano būsuo yāi. ¹⁷ Akū Dauda sì ní té à ní dede naana zaa okosi ari gu gēe à dō okosi. N gbēke dí boki lero, séde kefenna gbēnnō wàa pla kū ò dì lakumia ò bàa lēno baasiro. ¹⁸ Dauda gbē kū Amalekino ní kükūnō mii sì ní pínki kū a nōnō ní pla. ¹⁹ N gbēke dí sāsāro, né fiti gbē zōkō, négōgbēno kū nēnōgbēno ní pínki. Bee pò kū ò sētēno, Dauda èra à pò pīno sì pínki. ²⁰ À sāno kū zūnō nākōa, akū a gbēno pōkāde pīno kpán'are kè ò pì: Dauda pōnōn dí.

²¹ Akū Dauda kà gbēnnō wàa do kū ní gbāna làka odi fō ò gēe kāaoro ò gō Beso swaino kīnaa. Ò bōtē ò dàale kū gbē kū ò kú kāaonō. Kū Dauda nānyī, à fō kpāmma, ²² akū gbē pāsī gaavude kū ò té Daudaino pì: Lākū odi gé kūooro nà, óni pò kū o sīno ke kpāmmaro, tó adi ke ní baadi nanō kū a nēno baasiro. Ò ní sé ò tá kūnwo. ²³ Akū Dauda pì: Oi! Ma gbēno, àsun ke le kū pò kū Dikiri kpāwānōro, zaakū à ó dākpā à gbānamōnneri kū ò lētewāno nàwere ó wī. ²⁴ Gbēke ni yā kū a ò dīkīna síro fá. Gbē kū ò gō òten pōnō dākpāno baka nigō dokōno kū gbē kū ò gēe zīlannōme. Óni kpaatetēkōne lēelēelē. ²⁵ Kū Dauda yā pīi dīte, akū à gō doka ū Isarailanōne zaa zī birea ari kū a gbārao.

²⁶ Kū Dauda kà Zikilaga, à pò kū à sì kenō kpāzā Yudano būsū gbē zōkō kū ò de a gbēnna ūnōne à pì: Gba kū a è pò kū o sì Dikiri iberenōaa gūnnōn gwe. ²⁷ À kpāzānne Beteli kū Ramō Negevio kū Yatio ²⁸ kū Aroao kū Sifimōo kū Esetemōao ²⁹ kū Rakalao kū Yerameeli buri wētēno

kū Keni wētēno ³⁰ kū Dōmao kū Borasāo kū Atakao ³¹ kū Eblōnuo kū gu kū Dauda kurēn kū a gbēno pínki.

Solu gana kū a négōgbēno

31 Filisitininō zīi kà kū Isarailano, akū Isarailano bàa lēne ari ní da-side gāga Giliboa sīsigerēei. ² Filisitininō pētē Solu kū a négōgbēno, akū ò a né pīno Yonatā kū Abinadabuo kū Malak-isuaoo dēde. ³ Zī kū òten ká Solu sare pāsī kù, akū kàzurino a pà, à kīnna manamana. ⁴ Akū à pì a zīkapōnōseriine: N n fēneda woto n ma zō n ma deo. Tó lenlo, gyōfōrōde dīno ni ma zō ò fāai bo kūmao. Akū vīna a zīkapōnōserii kù, adi weiro, akū Solu a fēneda sē, à a zīda ò'oola. ⁵ Kū a zīkapōnōserii è à gā, akū à a zīda ò'o a fēnēdaa se à gā. ⁶ Len Solu kū a négōgbē gbēnnō aakō kū a zīkapōnōseriio kū a gbēno gāga lēelē le zī dokōno pīa ní pínki.

⁷ Kū Isaraila kū ò kú guvuten gweno kū ní gbē kū ò kú Yoda bara direno è ní zīkarino bàa lē, akūsō Solu kū a nēno gāga, ò bàa lē ò ní wētēno tò gwe, akū Filisitininō sū ò vūten. ⁸ Kū gu dō, akū Filisitininō sū òten pōnō bōtē gbē kū ò gāganōa, akū ò Solu kū a né mēn aakō pīno gēno è katena Giliboa sīsigerēei. ⁹ Akū ò Solu mii zī ò a gōkebōno bōtea, akū ò gbēno zī ò a baaruu kpākpa Filisitininō būsū gu sīnda pínkia kū ní tīnakpenō. ¹⁰ Ò a gōkebōno kàte tāna kū òdì pì Asatore kpén, akū ò a gēe lòko Betesā bīnia.

¹¹ Kū Yabesi Giliadadeno yā kū Filisitininō kē Solune pīi mà, ¹² akū ní gōsa gbānāno fūte ní pínki ò tá gwāani ò zī birea, ò Solu kū a nēno gēno kīpa Betesā bīnia, akū ò tào Yabesi ò té sōmma gwe. ¹³ Ò ní wāno sētē ò vī sāmā lí gbāru Yabesi gwe, akū ò lé yī gōro suppla.

SAMUELI TAKADA PLADE

Dauda kíblena Yudanɔa 1:1-4:12

Dauda kíblena Isaraila buri sɪnda pínk-inɔa 5:1-12:31

Abusalomu bona Dauda kpe 13:1-20:26

Dauda kíblena kpekpe 21:1-24:25

Dauda Solu ga baarumanaa

1 Solu gana gbera Dauda sù kù zìblena Amalekinɔaɔ, akù à g̃ Zikilaga gɔɔ pla. ² A gɔɔ aakɔde zī g̃g̃bē ke bò Solu b̃ran à sù. A p̃kasano kēkēna, b̃su ká a mìn. Kù à kà Dauda kīnaa, à kùtene à w̃te a gbera. ³ Dauda a là à pì: N bo máa? À w̃a à pì: Ma bo Isarailano b̃ramme. ⁴ Akù Dauda a là dɔ: À kè dera gwee? Ñ omene. Akù à w̃a à pì: Isarailano bò z̃lan ò bàa lè. Ñ daside lète ò g̃aga. Solu kù a né Yonatão g̃a dɔ. ⁵ Akù Dauda kefenna kù àten baaru pì kp̃are là à pì: N ke deran ñ d̃ kù Solu kù a né Yonatão g̃aa? ⁶ À w̃a à pì: À sù à lè má kù Giliboa kpi gerei gweme, akù ma Solu è, àten gb̃ana e a s̃aria. S̃ogodeno kù s̃odeno ten ká k̃aa kīni. ⁷ Kù à l̃te ma kpa, à ma e, akù à ma sisi. Ma pì: Makù dí! ⁸ Akù à ma la, makùme dí ũu? Akù ma wea ma pì Amaleki burin ma ũ. ⁹ Akù à p̃mene mà naai mà a de, zaakù á kù ga léime, bee kù a w̃é kp̃é kēna f̃iti. ¹⁰ Akù ma nai ma a d̃e, zaakù má d̃ ani f̃ à ble a l̃tenaa gbera doro. Akù ma a kí-fura kù à kuna s̃e kù z̃a kù à danaa, akù ma suonne la ma dikiri. ¹¹ Akù Dauda a p̃kasano g̃a à k̃e, akù gb̃e kù ò kù k̃aono ñ p̃ono k̃e se. ¹² Ò Solu kù a né Yonatão gana ɔɔ d̃ kù Dikiri gb̃e Isarailano, za-akù z̃i ñ blé. W̃éi b̃omma, akù ò l̃é ỹi ari okosi.

¹³ Dauda kefenna kù à baaru p̃i kp̃are là à pì: N be kù máa? Akù à p̃ine: B̃asu ñen ma ũ, Amaleki buri. ¹⁴ Akù Dauda a là à pì: À kè dera kina kù Dikiri

kà dena ṽina dí n k̃uroo? ¹⁵ Akù Dauda a kefenna ke sisi à pì: Ñ a lé ñ de se. Akù à a l̃e à d̃e. ¹⁶ Zaakù Dauda g̃inake à p̃ine: N n z̃ida d̃eme. N z̃ida lé mé à n da ỹan, n p̃i n kina kù Dikiri k̃aa d̃e.

Wëndale kù Dauda s̃i Solu kù Yonatão ga ỹa musu

¹⁷ Dauda w̃enda l̃e díkina s̃i Solu kù a né Yonatão ga ỹa musu. ¹⁸ À p̃i ò l̃e p̃i dada Yudanɔe. À kù Yasa takadan.

¹⁹ Isarailano gakurideno g̃aga s̃isigereei, g̃sa gb̃anano i òme fá!

²⁰ Àsun a baaru kp̃a Gata z̃edanlo, de Filisitini ñgb̃eno sún a p̃onna kero ỹai.

Àsun a kp̃akpa ke Asakelɔniro, de gyɔfɔɔde ññgb̃eno sún ayuwii kero.

²¹ Pl̃i sún kp̃a Giliboa gb̃e doro, leg̃i sún ma bura kù ò kù gwenɔn doro, gwen ò ɔ s̃ g̃sa gb̃anano s̃egbakonoi, ñisi d̃okona Solu s̃egbakoa l̃e z̃e!

²² Kù òten g̃sa gb̃ana aru f̃a gua, òteni ñ gbera para, k̃azuri p̃as̃i Yonatã d̃i kp̃e gwaro, f̃enedade p̃as̃i Solu d̃i su koriro.

²³ Solu kù Yonatão, gb̃e mana yenyidenome! Odi k̃e k̃sa w̃endi ke ganaa g̃unlo.

Ñ w̃ana de ṽaunɔla, ñ gb̃ana de m̃usunɔla.

²⁴ Isaraila ñgb̃eno, à w̃éi bo Solu ga ỹa musu.

À biza t̃era ỹĩare kù ñomanablebɔno, à á p̃kasano k̃e k̃are kù z̃ablebo kù ò p̃i kù wuraaono.

²⁵ G̃sa gb̃anano i ò z̃lan fá! Yonatã wutena g̃e ũ s̃isigereei.

²⁶ Ma gb̃e Yonatã, ma g̃o warikenaa g̃un n ỹai, ñ manamene sw̃aswa. Yenyi kù ñ ṽi k̃umao s̃ara ṽiro, à de no yenyila.

²⁷ G̃sa gb̃anano i ò fá! Ñ z̃ikabono k̃akate.

Dauda kana Yudanɔ kpatan

2 Abire gbera Dauda Dikiri gbèka à pì: Mà gé Yuda wête ke gūn yá? Dikiri pine à gé, akū Dauda èra à a là à pì: Mákpan mà génn? Dikiri wèa à pì: Èblonu kpa. ² Akū Dauda gèe gwe kū a nɔ mèn planɔ, Yezerili gbē Aincama kū Nabala gyaanɔ Abigaili, Kaameli gbēo. ³ Dauda gèe kū gbē kū ò kú káaonɔ dɔ, baadi kú a bedenɔ, akū ò vùte Èblonu kú a laku-tunɔ. ⁴ Akū Yudanɔ gbē zókɔnɔ sù ò nísi kú Dauda mìa gwe, ò a kà Yudanɔ kína ũ.

Kū Dauda mà Yabesi Giliadadenɔ mé ò Solu vī, ⁵ à gbēnɔ zīmma, ò gèe ò ònnɛ: Dauda pì, Dikiri arubarika daágu, kú a gbēke kè Solu á dikiriine a a vī. ⁶ Dikiri gbēke yā kú náani yāo keáre. Makū sō mani yā mana keáre kú a yā pì kè yāi. ⁷ Tera sà àgō gbāna à kú gbāna ke. Á dikiri Solu gà, akū Yudanɔ ma ka í kína ũ.

⁸ À sù à lè Nere né Abana, Solu zìkarinɔ gbē zókɔnɔ gīnake à gèe se kú Solu né Isiboseo Manaimu. ⁹ Akū à a kà kína ũ Giliada bùsun kú Asa burinɔ bùsuuo kú Yezerilio kú Èflaimu burinɔ bùsuuo kú Biliaminu burinɔ bùsuuo kú Isarailanɔ bùsu kparanɔ pínki. ¹⁰ Solu né Isibose wèe buplade gūnn à gē Isarailanɔ kína ũ. À kí blè wèe pla. Yudanɔ sō, Daudan ò zèo. ¹¹ Dauda kí blè Yudanɔ zaa Èblonu ari wèe suppla kú mɔ suddoo.

Isarailanɔ zìkana kú Yudanɔ

¹² Nere né Abana kú Solu né Isibose zìkarinɔ bò Manaimu ò gèe Gibiō. ¹³ Zeruya né Yoabu kú Dauda zìkarinɔ fùte ò gèe dañle Gibiō íkaki sare. Í gā do kú í bara la, í gā do kú í bara dire. ¹⁴ Akū Abana pì Yoabune: Ñ tó kefenna kenɔ futekōi ò gwa. Akū Yoabu pì: Ò gé. ¹⁵ Akū Biliaminu zìkarinɔ fùte gbēnɔn kuri aweepla Isibose pó ũ, akū Dauda zìkarinɔ fùte gbēnɔn kuri aweepla se.

¹⁶ Baadi ɔ kà a ɔsikari dake kòkɔtɔɔi, akū ò kō zōzō kō gbāntereea kú fēneo ò lète leelee. Akū ò tó kpà Gibiō gu piine Fēnelennabura. ¹⁷ Zì kú ò kà zì birea pāsī manamana, akū Dauda zìkarinɔ zìi blè Abana kú Isarailanɔ.

¹⁸ Zeruya négōgbē gbēnɔn aakōnɔn kú gwe, Yoabu kú Abisaio kú Asahelio. Asaheli sō a bà nna lán zō bà. ¹⁹ Akū à pète Abanai, adi lite ɔplai ke ɔzeiro. ²⁰ Kú Abana a kpe gwà à a è, akū à pì: Asaheli, mɔkōmme gwe yá? À wèa à pì: Makūme. ²¹ Akū Abana pine: Ñ lite n ɔplai ke n ɔzei, ñ kefennanɔ doke kú ñ a pónɔ sía. Ama Asaheli dí zenero. ²² Abana èra à pine dɔ: Ñsun namairo. Í ye mà n den yá? Tó ma n de, mani we ó wé ke siikō kú n vīni Yoabuo dɔ yá? ²³ Ama Asaheli gī, adi zenero, akū Abana a zō a gbereea kú a sári páo ari à bò a kpe kpa. Gwen à lèten à gā gōnɔ. Kú gbē sinda pínki kà gu kú à lète à gā pín, ò zè òten gwa.

²⁴ Akū Yoabu kú Abisaio pè Abanaa ari ifāntē gèe à gē kpén. Ò kà Ama sīsī kú à kú Gia ifāboki kpa Gibiō gbáranɔa zén. ²⁵ Biliaminu burinɔ kākara Abanai gā do, akū ò gèe òten gī kú í zīdao sīsīi musu. ²⁶ Akū Abana lé zù Yoabui à pì: Óni ze kōdedenaaneroo? Í dō kú yā pì ni mī de kú ɔɔsiraoroo? Íni o n gbēnɔne ò zewere ò era ò tároo? ²⁷ Akū Yoabu wèa à pì: Luda kun! Tó nídi lé sí yāro, ma gbēnɔ ni zeárerò ari gu gé dɔo. ²⁸ Kú Yoabu kuru pè, akū a gbēnɔ kámma bò, odi gé Isarailanɔa kú zìio doro.

²⁹ Gwāani birea Abana kú a gbēnɔ táa ò sèn ò bikū Yodaa, akū ò té swadɔɔɔi ari ò gèe ò kà Manaimu. ³⁰ Kú Yoabu sù kú pena Abanaaao, akū à a zìkarinɔ kākara í pínki. Dauda gbēnɔ té gbēnɔn baro donsari mé ò kunlo, Asaheli baasi. ³¹ Ò Biliaminu kú ò kú kú Abanaonɔ dède gbēnɔn wàa do kú basɔraakō. ³² Ò Asaheli gèe sè ò vī a de miran Betilihamu. Akū Yoabu kú a gbēnɔ táa ò gwāani ò kà Èblonu gudɔnaao.

3 Zì kù Solu bedenɔ kà kù Dauda bedenɔ gii kè. Dauda gbàna ten kara, Solu bedenɔ sɔ́, n gbàna ten lago.

Dauda négōgbēnɔ

² Négōgbē kù Dauda i Eblɔnɔnɔ tón dí. A káaku tón Aminɔ. A da tón Ainɔama, Yezerili gbēme. ³ A plade tón Kiliabu. A da tón Abigaili, Nabala gyaanɔ Kaameli gbēme. A aakōde tón Abusalomu. A da tón Maaka, Gesuru kína Talamai néme. ⁴ A siikōde tón Adonia. A da tón Agi. A sɔɔrode tón Sefatia. A da tón Abitali. ⁵ A suddode tón Itiriamu. A da tón Egela. Dauda ɔnɔ né pínɔ i Eblɔnume.

Abana nana Dadaa

⁶ Gɔɔ kù Solu bedenɔ ten zì ká kù Dauda bedenɔ, Abana ten gbàna kù Solu bedenɔ gūn. ⁷ Solu nɔ yìgisaride vī yā, a tón Rizipa, Aya néme. Isibose pì Abanane: À kè dera n wute kù ma de nɔoo? ⁸ Abana pɔ fē manamana Isibose yā pì yāi à pì: Gbēdan ma ũ Yudano kpa yá? Maten gbēke ke n de Solu bedenɔne kù a dakūnanɔ kù a gbēnnanɔ ari kù a gbārao. Mádi n na Daudane a ɔíro, akū nteni ma taari e nɔgbē pì yā musu sàa? ⁹ Tó mádi lé kù Dikiri sē Daudane kenere, Luda yā kemene pási-pási. ¹⁰ Mani kpata sí Solu bedenɔa mà tó Dauda gō Isarailanɔ kù Yudano kína ũ sena zaa Dani ari à gé péo Besebaa. ¹¹ Isibose dí we à wē Abanaa doro, kù àten vīna kene yāi.

¹² Abana gbēnɔ zì Dadaa kù a tóo à pìne: Dí mé à bùsu vīi? Ò lédokōnɔ ke, mani kpányī de Isarailanɔ bàka le àgō kù kúnwo n pínki. ¹³ Akū Dauda pì: À mana, mani lédokōnɔ ke kúnwo, ama yā mēn don maten gbekamma. Tó nten su ma gwa, tó ndi sumene kù Solu nénɔgbē Mikalaoro, òsun tó ó wé sikōlero. ¹⁴ Dauda légbāzā kè Solu né Isibosene à pì: Ñ ma nanɔ Mikala sukpaмене. Ma anzure blè kù Filisitinino gyɔfɔɔ mēn

basɔɔro. ¹⁵ Akū Isibose gbēnɔ zì, ò nɔgbē pìi sɔ́ a zā Palatieli, Laisi néa. ¹⁶ Akū a zā pì ten gé káao à téi ari Bahurimu, àten sɔ́ dɔ. Akū Abana òne à era à tá, akū à èra.

¹⁷ Abana yā ò kù Isaraila gbē zōkōnɔ à pì: Zaa zī àten wete Dauda gō de á kína ũ. ¹⁸ À a ká sà, zaakū Dikiri lé sēne à pì, áni a gbē Isarailanɔ bo Filisitinino kù n iberenɔ ɔ́ n pínki a zòb-leri Dauda pìi gāime. ¹⁹ Abana yā pìi dà Biliaminu burinone n sán dɔ. Akū à gēe Eblɔnu, de à yā kù à kè Biliaminu burinone kù Isarailanɔoo pì o Daudane. ²⁰ Kù à kà Dauda kínaa zaa Eblɔnu kù gbēnɔn baro kù ò kù káaonɔ, akū Dauda pɔnna pòble kēñne. ²¹ Akū Abana pì Daudane: Ma dikiri kína, n tó mà fute mà gé mà Isarailanɔ kakaranne n pínki, de ò lédokōnɔ ke kúnwo, ñigō de bùsu kù n pɔ yei pínki kína ũ. Akū Dauda Abana gbàre, à tá aafia.

Abana denaa

²² Zì birea Yoabu kù Dauda gbēnɔ sù kù létemmanaao. Ò pónɔ sɔ́ gbēnɔa manamana ò sùo. Abana kù kù Dadao gwe doro, zaakū à a gbàre, à tá aafia. ²³ Kù Yoabu kù zìkari kù ò kù káaonɔ kà, ò òne Nere né Abana sù kína gwa, akū à a gbàre à tá aafia. ²⁴ Akū Yoabu gēe à kína lè à pì: Bó yān n kè gwee? Kù Abana sù n kínaa, bóyāi n tò à tàa? ²⁵ N Nere né Abana dōroo? À sù òndō kenne, de à le àgō n gégɔɔ kù n sugɔɔ dō kù n yākenanɔ pínki. ²⁶ Kù Yoabu bò Dauda kínaa, akū à gbēnɔ zì, ò pēte Abanai. Ò a lè Sira lògɔ kínaa, akū òten su káao, ama Dauda a yā dōro. ²⁷ Kù ò kà kù Abanao Eblɔnu wēte bīnilea, akū Yoabu a sisi lándɔ à ye à asiriya òne bà, akū à a zō a gbereà à a dè. A dakūna Asaheli dena fīnaan à bòa gwe.

²⁸ Abire gbera kù Dauda mà, à pì: Makū kù ma kíkéo, manigō taari vī Dikirine Nere né Abana dena yā musuro. ²⁹ Yā pì ni wí Yoabu musume kù a de bedenɔ n

pínki. Yoabu bedeno nigɔ̃ kun kentude ke kusu ke ere ke gbē kū zĩ a blē ke nàderii sariro. ³⁰ Yoabu kū Abisaio Abana dè, kū àkū mé à ní dakūna Asaheli dè zĩlan zaa Gibiɔ̃ yāi. ³¹ Akū Dauda pì Yoabune kū gbē kū ò kú kaaono ní pínki: À á pókasano gága à kēkē, à uta kasanò daála, àgɔ̃ té are kū Abana gɛgo kū ɔ̃ɔɔɔ. Kína Dauda sɔ̃ à té ní kpe. ³² Akū ò a vĩ Eblonu gwe. Kína wēnda ɔ̃ dɔ̃ gbānagbāna Abana miraa, akū gbē sinda pínki ɔ̃ dɔ̃ se. ³³ Akū kína wēndale dīkīna sì Abana yā musu à pì:

Abana gana lán mìsaride bà manan gwe
vá?

34 Òdì n gà yīnne n kpe kparo,
òdì m̀òkàkàna kánnero,
n ga lán gbē kù à gè yāwānikerino ōi bà.
Akù gbē sinda pínki èra ò sù d̀ò d̀ò. 35 Gbē
sinda pínki sù ò ò Daudane à p̀ó ble ari gu
g̀ó gé si, ama à la dà à p̀ì: Tó ma burodi ke
p̀óble ke dà ma lén ifántè gēna kpén sari,
Luda yā kemene pāsīpāsī. 36 Gbē sinda
pínki wé t̀è yā p̀iìi, akù à k̀ènnè mana.
Yā kù kína ten ke pínki d̀ì ke gbēnnè
maname. 37 Zì birea Dauda gbēno kù Is-
arailano pínki d̀ò sà kù kína lé kù Nere
né Abana dèna yānlo. 38 Akù à p̀ì a gbē
p̀innè: Á d̀ò kù Isaraila don'arède z̀òk̀ò
gà gbāraro? 39 Makù s̀ò, bee kù Luda ma
ka kína ù, ma busa gbāra. Zeruya né p̀ino
yākena pāsī de ma p̀óla. Dikiri mé ani
fina bo vānikeriing a vāni lén.

Isibose denaa

4 Kū Solu né Isibose mà Abana gà
 Èblonu, a kā gà, akū Isarailano gò
 bídi gūn í pínki. ² Solu né pii zíkari gbē
 zōkōno vī gbēnon pla, a do tón Baana, a
 do sō Rekabu. Bero gbē Rimo, Biliaminu
 buri nénome. Ò Bero dīte Biliaminu būsū
 pō ū yāme, ³ zaakū Berodeno bāa lè ò tà
 Gitaimu ò kú gwe ari kū a gbārao. ⁴ Solu
 né Yonata sū à né ví ere ū. Goro kū né
 pii kā wē soro, akū Solu kū Yonata
 gana Yezerili baaru sù. Kū a gwàri a sè

àten bàa lé kǎao, a wǎnaa gǔnn né pǐi pì-
tia à lètɛ. Abire mé à tò à ɛrɛ kǔ. A tón
Mɛfibosɛ.

⁵ Bero gbē Rimo né pìno Rekabu kù Baanao fute, ifāntē gbānai ò kà Isibose bea, ɔɔɔ kù àtèn i fānantē o. ⁶ Akū Rekabu kù a dakūna Baanao gē kpén ò kè lándō òtèn gé póbłewē dā bà. ⁷ Kù ò gē kpén, Isibose wutena a gádoa, akū ò gēi kpéne gūn ò a zō ò dè. Akū ò a miì zō ò sè ò tào. Ò pète Yoda sèn, akū ò taa ò ari gu gèè à dō. ⁸ Ò sù Dauda kīnaa Èblonu kù Isibose miio ò pìne: N̄ gwa, n ibere Solu kù à wètè à n de né Isibose miin dí. Ó dikiri kína, Dikiri fīnaa bònne Solu kù a burinɔa gbāra. ⁹ Dauda wēm̄ma à pì: Dikiri kun! À ma bo ma warikenaa gūn pínki. ¹⁰ Kù gbēke sù ma kīnaa Zikilaga yā à pì Solu gà, àtèn da baaru nnan áten kpá, akū ma a kù ma dè. A baaru àreen gwe. ¹¹ Dí deñla lākū ákōnō gbē vānino a taarisaride dè a gádoa a kpén nà. Mani a dena fina boáwa mà á wèndi bo se. ¹² Akū Dauda yā ò a gbēnōne, akū ò n̄ dede. Ò n̄ ɔla kù n̄ gbálanō z̄z̄z̄, akū ò n̄ gèno lòko Èblonu ítoki sare. Akū ò Isibose miì sè ò v̄i Abana miran zaa Èblonu.

Dauda kana Isarailano kpatan

5 Isarailano sù ní buria ní pínki Dauda kínaa zaa Èblonu ò pì: Ó aru dokõnwme. ² Zaa zĩ gɔɔ kũ Solu de ó kína ũ, mɔkõmme ndi dowere are zĩlan, gena kũ sunaao. Akũ Dikiri pìnne, mɔkõmme ñigõ de a gbẽ Isarailano don'arede ũ, ní kína ũ. ³ Kũ Isaraila gbẽ zõkõnw sù kína Dauda kínaa zaa Èblonu ní pínki, gwen à lédokõnw kèn kũnwɔ Dikiri are, akũ ò nĩsì kù a miia ò a kà Isarailano kpatan. ⁴ Dauda wẽ baraakuri vĩ gɔɔ kũ à nà kíblenaaa, à vùte kín wẽ bupla. ⁵ À de Yudano kína ũ zaa Èblonu wẽ suppla kũ mɔ suddoo, akũ à de Yudano kũ Isarailano pínki kína ũ zaa Yurusalemu wẽ baraakuri awẽa'akõ.

⁶ Kína kũ a gběno gèe Yurusalemu de à zì ká kũ Yebusi kũ ò kú gwenɔ. Akũ ò ò Daudane: Ìni gē laro, bee vɔnɔn kũ erenɔ oni pémma. Òten da Dauda ni le à gē gwero. ⁷ Bee kũ abireo Dauda wēte bínide kũ òdi pi dɔ Zaiɔ pìi sì, akũ à gō a wéra ũ. ⁸ Zì birea Dauda pì: Tó gbē ye à Yebusino dede, séde à gē íze kũ ò yò gbēn gūn, ani erenɔ kũ vɔnaa pɔnɔ le. Dauda iberenɔme. Abire yāi òdi pi, vɔnɔn kũ erenɔ oni gē kɔnabearo. ⁹ Akũ Dauda be kũ wēte bínide pìi gūn, à a zìda tɔ kpàne, Dauda Wēte. À kpénɔ bòbo à likai ari gu kũ ò wēee tatan, òdi pi Milo. ¹⁰ Dauda gbāna ten kara, zaakũ Dikiri Luda Zikaride kú kaa.

¹¹ Taya kína Hiramũ gbēno zì Daudaa kũ sida líno kũ lí'arino kũ gbè'arino, akũ ò be bōne. ¹² Akũ Dauda dɔ sà kũ Dikiri a ka Isarailano kína ũme, akūsɔ à a kpataa kàraare kũ Isarailanon de Dikiri gbēno ũ yāi.

¹³ Dauda bona Eblonu gbera à èra à nɔ pādenɔ sè à kàra Yurusalemu dɔ kũ nɔ yìgisaridenɔ, akũ à négōgbēno kũ nénɔgbēno ì kũnwo. ¹⁴ Négōgbē kũ à n í Yurusalemu pɔnɔ tón dí: Samua, Sobabu, Natā, Sulemanu, ¹⁵ Iba, Elisua, Nefegi, Yafia, ¹⁶ Elisama, Eliada kũ Elifeletio.

¹⁷ Kũ Filisitinino mà ò Dauda kà Isarailano kína ũ, akũ ò gēe òteni a wete ò a de n í pínki. Kũ à n baaruũ mà, akũ à gēe sēntepɔrtu. ¹⁸ Filisitinino zì'ɔ pòro Refaimu guvuten, ¹⁹ akũ Dauda gbēka Dikiria à pì: Mà gé mà lēte Filisitinino, ìni n namene ma ɔi yá? Akũ Dikiri wèa à pì: Ñ gé, mani n nanne n ɔi. ²⁰ Akũ Dauda gēe Baali Perazimu, à zìi blēmma gwe. Akũ à pì: Dikiri dōmene are, à bò à sù ma iberenɔa bùi lākũ í dɔ gu fɔ nà. Akũ à tɔ kpà gu pìine Baali Perazimu. ²¹ Filisitinino n tãnanɔ tò gwe, akũ Dauda kũ a gbēno sète ò tào.

²² Filisitinino èra ò sù dɔ, ò zì'ɔ pòro Refaimu guvuten. ²³ Akũ Dauda èra à gbēka Dikiria dɔ. Akũ Dikiri wèa à pì:

Ñsun gényĩ súsuro. Ñ likańyĩ kpe kpa ñ léterńma kpè líkpe sare. ²⁴ Tó a gēse kɔni mà lí pɔnɔ musu, à ke likalika, zaakũ makũme ma bo ma doare are gwe, de mà zì bleare Filisitini zikarinɔa yāi. ²⁵ Dauda kè lākũ Dikiri òne nà, akũ à zìi blè Filisitinino sena zaa Gibiɔ ari à gēe pé Gezaa.

Suna kũ Dikiri àkpatiio Yurusalemu

6 Dauda èra à Isaraila kũ à n sètenɔ kākara gbēnon dúbu baraakuri. ² Akũ à fùte à dà kũnwo zén, ò gēe Baala kũ à kú Yudanɔ bɔsun, de ò Luda àkpati sé ò suo. Dikiri Zikaride dígɔ vutena kɔn àkpatii pì malaika dēmberedenɔ dagura, abire yāin òdi pi a tɔ kúa. ³ Ò àkpatii pìi dà zùgo dufu gūn Abinadabu be sīsii musu, akũ ò dào zén. Abinadabu nénɔ Uza kũ Ahioo mé òten dɔ zùgo pìii, ⁴ Luda àkpati kún. Ahio mé à té are, ⁵ akũ Dauda kũ Isarailano ten ũ wā n pínki Dikiri are n gbāna zaka lén kũ lēsinaao. Òten mɔrɔ lé kũ gidigboo kũ sēgēsēgēo kũ fakao kũ sēgēeo.

⁶ Kũ ò kà Nakɔ ésegbēkia, zùnɔ gēe sì, akũ Uza ɔ bò à nà Luda àkpatiia. ⁷ Akũ Dikiri pɔ fēi, à a lè a dè àkpatii sare gwe dà kũ à kè yāi. ⁸ Dauda nēsēe yāka, kũ Dikiri pɔ fēi Uzai yāi, akũ òdi gu pì sísì Pɔfē'uzai ari kũ a gbārao. ⁹ Zì birea vɔna Dauda kũ Dikiri yā musu à pì: Deran mani ke nà mà Dikiri àkpati sé mà táoo? ¹⁰ Akũ adi we à táo a wēte gūn doro, à líte à tào Gata gbē Ɔbedi Edomu bea.

¹¹ Dikiri àkpati kú a bea ari mɔ aakɔ, akũ Dikiri arubarikaa dàn kũ a bedenɔ n pínki. ¹² Ò pì kína Daudane: Dikiri arubarikaa dà Ɔbedi Edomu bedenɔgu kũ pɔ kũ à vɔnɔ pínki a àkpati yāi. Akũ Dauda gēe gwe, à Luda àkpatii sè àten suo a wēte gūn kũ pɔnnao. ¹³ Kũ gbē kũ ò Dikiri àkpati senano gbá sè gēn suddo, akũ Dauda sa ò kũ zùsaa kũ zùne bòro mēkpanaa. ¹⁴ Dauda sa'o'uta dana, àten ũ wā Dikiri are a gbāna zaka lén. ¹⁵ Àpii kũ Isarailano pínki òten su kũ Dikiri àk-

patii, òten ponna wiki lé òten kuru pé.
¹⁶ Kū Dikiri àkpati ten gē Dauda wēte gūn, akū Solu né Mikala ten zīte gwa wondoo gūn. Kū à è kína Dauda ten vīvī àten ū wā Dikiri are, à a gya bò a swēe gūn. ¹⁷ Kū ò sù kū Dikiri àkpatiio, ò dite a gbèn bizakuta kū Dauda dōnēe gūn. Akū à sa'opō kū òdi ká tén à té kū ò Dikiri are kū kennakūkōo sa'opō. ¹⁸ Kū à sa ò à laka, à sa mana ò gbēnōne kū Dikiri Zīkaride tō. ¹⁹ Akū à burōdii kpàatete Isaraila kū ò kakarana gwenōne kōnō dodo gōgbēnō kū nōgbēnō ní pínki kū domina kàraao mēn dodo kū geepi kàraao mēn dodo.

²⁰ Kū Dauda ten su be de à sa mana o a bedenōne, akū Solu né Mikala bò à gēe à dàale à pì: Mōkōn Isarailano kína, gbē bèereade yān n kē gwe gbāra yá? N n zīda mēe mò n ìba nōgbē zīkerinōne, lán wé'isaride dì a zīda mēe mōnne nà. ²¹ Akū Dauda pì Mikalane: Dikiri ma ū wāne. Dikiri mé à ma se n de kū a bedeno gēne ū, à ma ke a gbē Isarailano don'arede ū. ²² Mani futa kū de abirela, mani ma zīda kīa n enaa gūn, ama nōgbē zīkeri kū ní tēmma pīnō mé oni ma bèere dō. ²³ Akū Solu né Mikala dí né iro ari à gēe à gào.

Luda lésena Daudane

7 Kū kína vùte a bea, Dikiri a bò ibere kū ò likainō ō à a gbà ìampaki, ² akū kína pì annabi Natāne: É'e! Kpé kū ò dō kū sida líon manigō vuten, Luda àkpati gō ditena bizakutan yá? ³ Natā wēa à pì: Lákū à kēnne nà ò ke, zaakū Dikiri kú künwo. ⁴ Gwāani birea Dikiri yā sù Natāa à pì: ⁵ N gē ò o ma zōbleri Daudane kū ma pì, àkū mé ani kpé kū manigō kun bomenero. ⁶ Zaa gōrō kū ma Isarailano bōte Misila ari gbāra mádi be kūro. Madigō sōsōsōsōme, bizakutame ma kúki ū. ⁷ Gu kū ma sōsōn kū ma gbē Isarailano ní pínki madì don'aredeno dite ò dōnne are, ama mádi o ní gbēkene,

bóyāi adi kpé bomene kū sida líoro. ⁸ N gē ò o ma zōbleri Daudane, ma Dikiri Zīkaride ma pì, ma a sē sādākia de àgō de ma gbē Isarailano don'arede ū. ⁹ Má kú kāao gu kū à gēen pínki, akū ma a iberenō dēdene. Mani a tō bo manamana sà, anigō kú andunia tōdenō té. ¹⁰ Mani būsū kpá ma gbē Isarailano, mani ní káten, oni vuten ní pō ū. N laakari ni fute doro. Gbē vānino ni le ò wé tāmma lākū ò wé tāmma káaku ¹¹ gōrō kū ma don'aredeno dītefne nà doro. Mani a bo a ibere pīnō ō ní pínki.

Makū Dikiri maten one, makū mé mani be kene a burino gbānaleki ū. ¹² Tó a gōrō pàpa à gà, mani a buri kū à bò a mēen ke sé lei, mani a ká kpatan. ¹³ Àpi mé ani kpé bo kū ma tō nigō kúa, mani a kpatablena gbá péte, anigō kí ble ari gōrō sīnda pínki. ¹⁴ Manigō dene De ū, anigō de ma né ū. Tó à taari kē, mani wé taa kū gōoome, lākū bisāsiri dì gbē gbē nà. ¹⁵ Ama ma gbēke ni kēkōa kāao lākū ma kēkōa kū Solu kū ma a bò Dauda are nāro. ¹⁶ A burino nigō kpata ble gōrō sīnda pínki. A kpata pì nigō lakana vīro.

¹⁷ Akū Natā yā pìi gbā Daudane lākū Dikiri òare nà pínki.

Dauda wékēna Dikiria

¹⁸ Akū kína Dauda gē à vùte Dikiri are à pì: Dikiri Luda, bōn ma ūu? Dínōn ma bedeno ū kū n ma ka gwena dí takaaa? ¹⁹ Dikiri Luda, abirekū bi yā fītime n kīnaa, akū n makū n zōbleri buri kū onigō kú ziano yā ò dō yá? Len ndì kefne le yá, Dikiri Luda? ²⁰ Dikiri Luda, mani pinne derame dō? Makū n zōbleri ní ma dō. ²¹ N yā zōkōo pìi kē lākū n pō yei nà yā kū n ò yāi, akū n tò makū n zōbleri ma dō. ²² Dikiri Luda, ní zōkō fá! Oni gbēke lekōa künworo. N baasiro dikiri ke kunlo, lākū o mà kū ó sào nà. ²³ Dín oni lekōa kū n gbē Isarailano? Andunia burino té buri mēn do pīin n bo n ge n bò, de ògō de n gbēnō ū. N n zīda tō bò, n yā zōkō bon-

sareno kɛ n gbɛ pɛnɔne, n pɛ buri kenɔa kũ n tãnanɔ n gbɛ kũ n n bɔ Misilano are. ²⁴N Isarailano dɛtɛ ògɔ de n gbɛnɔ ũ ari gɔɔ sɛnda pínki. Dikiri, n gɔ n Luda ũ. ²⁵Dikiri Luda, lé kũ n sɛ makũ n zɔb-leriine kũ ma burinɔ yã musu, ñgɔ zɛ kea gɔɔ sɛnda pínki. Ñ ke lálkũ n ò nà ²⁶de ñ tɔ bo manamana ari gɔɔ sɛnda pínki. Gbɛnɔ ni pi Dikiri Zìkarideme Isarailano Luda ũ. Makũ n zɔbleri Dauda, ñni ma burinɔ zini pɛtɛ, ²⁷zaakũ Dikiri Zìkaride Isarailano Luda, n òmene n pì, ñni ma be kemene ma burinɔ gbãnaleki ũ. Abire yã makũ n zɔbleri ma kùgbãna kɛ ma wéke díkĩna kɛmma. ²⁸Dikiri Luda, mɔkɔmme Luda ũ, n yã náani vĩ, akũ n yã mana díno lé sɛ makũ n zɔbleriine. ²⁹Ñ arubarika da makũ n zɔbleri burinɔgu sà, n wé nigɔ ténýy gɔɔ sɛnda pínki. Dikiri Luda, n yã ò n arubarikaa dà makũ n zɔbleri burinɔgu, onigɔ arubarika vĩ ari gɔɔ sɛnda pínki.

Dauda zɛblena buri kenɔa

8 Abire gbera Dauda zɛ blɛ Filisitin-ino a n búsa a n wɛra Gata sɛmma. ²À zɛ blɛ Mɔabunɔa, akũ a tò ò wùtɛ kɔ sare zítɛ. À bàa yǝm̃ma. Tó a bà pla daguraa dɛdɛ, àdi bà do dagura tó bɛnɛ. Akũ Mɔabunɔ gɔ Dauda zɔblerinɔ ũ, akũ òdigɔ táfɛ bone. ³Dauda zɛ blɛ Reobo né Adadeza, Zoba kínaa, gɔɔ kũ kína pii èra àtɛn gɛ ɔ tɔ Yuflati swasaredenɔa. ⁴Akũ a a sɔgonɔ kùkũ mɛn wàa sɔɔro kũ sɔgondenɔ gbɛnɔn dúbu supplá kũ gbɛ kũ ò té gɛsɛnɔ gbɛnɔn dúbu baro. Akũ a n sɔnɔ gbátinɔ zɔzɔ pínki, mɛn basɔɔro mé ò bò. ⁵Siria kũ ò kú Damasukunɔ sù Adadeza leo, akũ Dauda n gbɛnɔ dɛdɛ dúbu baro awɛɛpla. ⁶À gudákpárinɔ ditedite Siria bùsun, akũ ò gɔ a zɔblerinɔ ũ, òdigɔ táfɛ bone. Dikiri tò Dauda zɛ blɛ gu kũ a gɛn pínki. ⁷Dauda Adadeza ibanɔ wura sɛgbakonɔ sɛtɛ a tàò Yurusalemu. ⁸À mɔgotɛ sɛtɛ dasidasi Adadeza wɛtɛ kũ òdi pi Teba kũ Berotaioo gũn.

⁹Kũ Amata kína Tohu mà Dauda zɛ blɛ Adadeza zìkarinɔa n pínki, ¹⁰akũ a a né Adoramu zɛ fɔ kpáa. À a sáabu kpà zɛ kũ a blɛ Adadezaa yã, zaakũ Tohu zɛ kà kãao yã. Adoramu sù kũ wura pónɔ kũ andurufu pónɔ kũ mɔgotɛ pónɔ, ¹¹akũ kína Dauda kàtɛ Dikiri pɔ ũ lálkũ a kɛ kũ buri kũ a gbãna blɛm̃manɔ andurufu pónɔ kũ wura pónɔ nà pínki, ¹²Edòmunɔ kũ Mɔabunɔ kũ Amɔninɔ kũ Filisitininɔ kũ Amalekinɔ. Len a kɛ le kũ pɔ kũ a sì Zoba kína Adadeza, Reobo néaao. ¹³Len Dauda tɔ bò le. Kũ a zɛ blɛ Sirianɔa a sù, a Edòmunɔ dɛdɛ Guvutɛ Wisiden gbɛnɔn dúbu baro plansari. ¹⁴Akũ a gudákpárinɔ ditedite Edòmunɔ bùsun dɔ, akũ Edòmunɔ pínɔ gɔ a zɔblerinɔ ũ. Gu kũ Dauda gɛn pínki Dikiri dɛ tó a zɛ bleme.

¹⁵Daudame Isaraila buri sɛnda pínki kína ũ, a yã mana kɛ a gbɛnɔne a zéa. ¹⁶Zeruya né Yoabume zìkarinɔ gbɛ zɔkɔ ũ. Ailudi né Yosafatame baarukpari ũ. ¹⁷Aitubu né Zadɔki kũ Abiata né Aimelekioome sa'orikinɔ ũ. Serayame takadakɛri ũ. ¹⁸Yoyada né Benayame dogarinɔ gbɛ zɔkɔ ũ. Dauda zɛda négɔgbɛnɔne a kpàasinɔ ũ.

Dauda gbɛkekena Mefibosene

9 Dauda gbɛnɔ là: Solu buri ke dí gɔroo? Má ye mà gbɛke kenɛ Yonatã yã. ²Solu be zìkeri ke kun, a tɔn Ziba, akũ ò a sisi kína Daudane. À a là a pì: Mɔkɔmme Ziba ũ yá? À wɛa a pì: Ee, n zɔbleriin ma ũ. ³Akũ kína pì a là a pì: Solu buri ke kun ari tera yá? Má ye mà gbɛke kũ Luda vĩ keneme. Akũ Ziba wɛa a pì: Yonatã né ke kun ari tera. Èrɛeme. ⁴Akũ kína a là a pì: À kú mámɛɛ? Ziba wɛa a pì: À kú Amieli né Maki bea zaa Lodeba. ⁵Kína Dauda gbɛnɔ zɛ, akũ ò sù kãao. ⁶Kũ Yonatã né Mefibose, Solu daikore kà Dauda kínaa, a kùtɛnɛ a wùtɛ zítɛ. Akũ Dauda pì: Mefibose! À wɛa a pì: N zɔbleriime ma ũ. ⁷Akũ Dauda pì: Ñsun tó vĩna n kũro, zaakũ mani

gbêke kenne n de Yonatā yāi. Mani n dizi Solu burano sukpanne pínki, ñigō su pō ble kūmao ɔɔɔ sīnda pínki. ⁸ Mefibose kūtene à pì: Bón makū n zòbleri ũ kù ñni ma wēnda gwaa? Má de lán gbēnda gēe bároo?

⁹ Akū kína Dauda Solu zikeri Ziba sisi à pìne: Pó kù à de Solu pō ũ kù a bedeno pōo pínki, ma kpà n dikiri daikorea. ¹⁰ Mókōn kù n nēno kù n zikerino, àgō a zíte zī kene, à a pōno keke, de à le àgō zàna vī. N dikiri daikore Mefibose nigō pō ble kūmao ɔɔɔ sīnda pínki. Ziba sō à nēgōgbēno vī gbēno gēro kù zikerino gbēno baro. ¹¹ Akū Ziba pì kinnane: Yā kù ma dikiri kína ò makū a zòbleriine, mani ke pínkime. Akū Mefibose digō pō ble kù kinao, à gē lán kína nēno doke bà. ¹² Mefibose nēgōgbē vī, a tón Mika, akūsō Ziba bedeno gē Mefibose zikerino ũ n pínki. ¹³ À kù Yurusalemu, zaakū àdigō pō ble kù kinao ɔɔɔ sīnda pínkime. Akūsō ereeme.

Dauda zìblena Amōninɔa

10 Abire gbera Amōni kína gà, akū a né Anuni vùte a gēne ũ. ² Dauda pì: Mani gbêke ke Naasa né Anunine lākū a de gbêke kēmene yā nà. Akū Dauda a ìba keno zīa, de ò gē Amōninɔa būsun ò a laakari kpátene a de gana yā musu. Kù Dauda ìbaa pino kà gwe, ³ Amōni kíneno pì n dikiri Anunine: Nten da Dauda gbēno zìmma n de gē kpetana yāi de à n laakari kpátennen yá? À n zī de ò su ó wēte asiri gwame, de ò era ò su ò wēte ble kù zìio. ⁴ Akū Anuni Dauda ìbaa pino kùkū à n lēkāsā kpadono bò, à n pōkasano zōzō n pōrōno dagura, akū à n gbáre. ⁵ Kù ò ò Daudane, akū à gbēno zì ò gē danle, zaakū wéi n kù manamana. Ò pìíne: Kína pì, à vute Yeriko ari á lēkāsā kà kù gbaso à su.

⁶ Kù Amōninɔa è Dauda ye n kái doro, akū ò fina bò gbēno de ò zì káíne: Siria kù ò kù Betereobu kù Zobao kù ò té

gēseno gbēno dúbu baro kù kína Maaka zìkarino gbēno wàa sɔɔro kù Tobudeno gbēno dúbu kuri awēepla. ⁷ Kù Dauda a baaruu mà, akū à Yoabu gbàremma kù zìkarino n pínki. ⁸ Amōninɔa bò ò zì pōro n wēte bīnilea, akū Zoba kù Betereobu Siriano kù Tobudeno kù Maaka gbēno kù sēn ñtēne. ⁹ Kù Yoabu è ò zì pōro a are kù a kpeo, akū à Isaraila zìkari manano sē à n kpaatete ò gē léte Siriano. ¹⁰ Akū à zìkari kparano nà a dakūna Abisaine a ɔi, akū à n gbáre ò gē léte Amōninɔa. ¹¹ À pì: Tó Siriano gbāna teni ma fu, n mós n ɔ dama. Tó Amōninɔa gbāna teni n fume sō, mani su mà ɔ damma. ¹² Ngō gbāna, ò gōgbêke ke ó gbēno kù ó Dikiri wēteno yā musu. Dikiri ni yā kù à kēare mana ke. ¹³ Akū Yoabu kù zìkari kù ò kù kaaono gēe Siriano kù zìio, akū Siria pino bàa lēíne. ¹⁴ Kù Amōninɔa è Siriano bàa lè, akū ò bàa lè Abisaine se ò sì wēte gūn, akū Yoabu n tó gwe à tà Yurusalemu.

¹⁵ Kù Siriano è Isarailano zì blēmma, akū ò èra ò kō kàkara. ¹⁶ Akū Adadeza gbēno zì, ò sù kù Siria kù ò kù Yuflati bara direno, akū ò gēe Elamu. Sobakime Adadeza zìkarii pino gbē zōkō ũ. ¹⁷ Kù Dauda a baaruu mà, akū à Isarailano kàkara n pínki, à bikū kúnwo Yodaa à gēe Elamu. Akū Siriano zì pōroi, akū ò sì kō té. ¹⁸ Kù òten bàa lé Isarailano, akū Dauda n dede sōgodeno gbēno wàa aakō kpé basɔɔro kù gbē kù ò té gēseno gbēno dúbu bupla. Gwen ò n zìkarino gbē zōkō Sobaki dèn. ¹⁹ Kù kína kù ò de Adadeza zòblerino ũ è Isarailano zì blēmma le, akū ò lédokōno kē kù Isarailano ò gō n zòblerino ũ. Vīna Siriano kù, odi gē ò ɔ da Amōninɔa doro.

Dauda yena Basebai

11 Kù í bò wēen, ɔɔɔ kù kínano ò gē zì ká, akū Dauda Yoabu zì kù a ìbano kù Isarailano n pínki. Ò Amōninɔa ásarú kē, akū ò òlìka Rabai. Dauda sō à

kú Yurusalemu. ²Kū ɔkɔsi kè, akū Dauda fùte a gádoa, àten lika a kpé musu. Zaa kpé musu gwe akū à nɔgbē ke è, àten zú o. Nɔgbē pì bi nɔ maname manamana, ³akū à gbē zì ò nɔgbē pì yā gbeka. Akū ò pìne: Eliamu né Baseban gwe, Iti buri Uria nanɔmē. ⁴Akū Dauda gbēnɔ zì ò a sísì. Kū à sù, akū Dauda wùte kāao, akū nɔgbē pìi tà be. Àkū sɔ, a okūna gbāa bò dufume. ⁵Kū à nɔɔ sɔ, akū à légbāzā kè Daudane à pì a nɔɔ sɔ.

⁶Akū Dauda gbē zì Yoabua à pì: Ñ Iti buri Uria gbaremenē. Akū Yoabu a gbàrenē. ⁷Kū Uria pìi sù, akū Dauda Yoabu aafia gbēka kū zìkarinɔ kū zì kū òten káo. ⁸Akū Dauda pìne: Ñ tá be n zú o. Kū Uria bò kínabea, akū kína gbē zì kú póbleo. ⁹Ama Uria dí tá a bearo, kínabe gānu gūnn à in kú kínabe zìkerinɔ. ¹⁰Kū ò ò Daudane ò pì, Uria dí tá a bearo, akū à Uria là à pì: À de n bo tái n sume gwē? À kè dera nídi tá beroo? ¹¹Uria wèa à pì: Àkpati kú Isarailanɔ kú Yudanɔn kú bizakutanɔ gūn. Ma dikiri Yoabu kú a gbēnɔn kú zìlan. Mani fɔ mà tá be mà pɔ ble mà í mi, mà wùte kú ma nanɔoro. Kū n kunnaao mani yā pìi taka kero. ¹²Akū Dauda pìne: Ñ gɔ la gbāra dɔ, zian mani n gbare. Akū Uria gɔ Yurusalemu zì birea kú a gu làa dɔnaao dɔ. ¹³Dauda a sísì à pɔ blè à í mì kāao, akū Dauda í kàkanē. Ama kú à bò ɔkɔsi, à gèè à ì kú a dikiri kína zìkerinɔcome, adi tá a bearo. ¹⁴Kū gu dɔ Dauda takada kè Yoabune, akū à Uria gbàreo. ¹⁵Takada pìi gūn à pì: À Uria doñne are gu kú zì pāsīn, à bo a kpé de ò le ò a de.

¹⁶Gɔɔ kú Yoabu ten lika wēte pìi, akū à Uria dà gu kú à dɔ gɔsa gbānanɔn kún. ¹⁷Kū wētedenɔ bôte òten zì ká kú Yoabuo, ò Dauda zìkari kenɔ dède. Iti buri Uria kú í té.

¹⁸Akū Yoabu gbē zì Daudaa de à zì yā gbāne pínki. ¹⁹À pì zìrii pìine: Tó n zì yā gbā kínane pínki n laka, ²⁰tó a nèssee fùte à n la à pì: Bó mé à tò a na wētei

kānikāni kú zìioo? Á dɔ kú bīnimusudenɔ dì kà gbareñyī zìteroo? ²¹Dí mé à Gidiɔn né Abimeleki dèe? Nɔgbē mé à ɔ sɔ wísilɔgbēei zaa bīni musu, akū à a dè Tebeziroo? À kè dera a na bīni kānikāni lèe? Tó à ònne le, n one a zòbleri Uria, Iti buri gà dɔ. ²²Akū zìrii pìi dà zén. Kū à kà Dauda kīnaa, à yā kú Yoabu dàare òne pínki. ²³À pì: Gbēnɔ bôte wēte gūn òten gbāna mowere bīni kpeme, akū o pēmima ari í wēte bīnilea. ²⁴Ñ kàzurinɔn kú zaa bīni musu, akū ò kà fā n gbēnɔ té zìte ò n gbēkenɔ dède. N zòbleri Uria, Iti buri gà dɔ. ²⁵Akū Dauda ò zìrii pìine: Ñ o Yoabune àsun tó yā pì kene ñiro. Òdigɔ dɔ gbē kú zì ní n blero. À zì ká kú wētepidenɔ kú gbānao à wēte pì kakate. Ñ a gba swè le. ²⁶Kū Uria nanɔ mà a zā gà, à ɔɔ dɔ. ²⁷Kū ò gèè kè ò làka, Dauda gbēnɔ zì ò sù kāao a bea, akū à gɔ a nɔ ũ. À né ì kāao gɔgbē ũ, akū yā kú Dauda kèè pìi kè Dikirine ñi.

Annabi Natā kpākēna Daudai

12 Dikiri Natā zì Daudaa. Kū à kà, à pìne: Gɔgbē gbēnɔn pla kenɔ mé ò kú wēte ke gūn, gbē do bi aruzekedeme, gbē do sɔ takasideme. ²Aruzekede pì sānɔ kú zùnɔ vī dasidasi, ³takaside pì sɔ à póke víro, sā núnu fítinna mèn do-ken à lù. Akū à dàto ari à zɔkɔ kú a bea kú a nénɔ. Òdigɔ pɔ dokɔnɔ ble òdigɔ í mi ta dokɔnɔn, àdi wùte a pɔte, akū àteni a gwa lán a zìda nénɔkpare bà. ⁴Kū nibɔɔ kipa aruzekede pìia, akū adi we à sã ke zùu kú a kpàsaa gūn à nibɔɔ pìi yàri keoro. Takaside sã núnu fítinna pìin à sia à a nibɔɔ pìi yàrii kèò. ⁵Akū Dauda pɔ fè aruzekede pì yā musu manamana, à pì Natāne: Dikiri kun! À kú ò gbē kú à yā pìi kè deme. ⁶Lákū à kè le nà, adi a wēnda gwaro, ani sã pì fīna bo leu si-ikɔ. ⁷Akū Natā pì Daudane: Mɔkɔmmē ade pì ũ. Dikiri Isarailanɔ Luda mé à yā dí ò à pì: Ma n ka Isarailanɔ kína ũ, ma n bo Solu ɔɔ, ⁸akū ma n dikirii pì be

kpàmma, ma a nɔnɔ nànnɛ n ɔĩ. Ma Isarailano kù Yudano kpàmma n gběno ũ. Tó adino kemma fíti yā, de mà a pāndeno karanne dɔ. ⁹Bóyāi n ma yā gya bòò? N yā kù má yeiro kè, n Iti buri Uria dè kù fēnɛdao, n a nɔ sia n sè. N tò Amɔninɔ a dè zĩi gūn. ¹⁰Zaa gbāra yā pāsĩ ni kē n bea ziki doro, zaakū n ma gya bò, n Iti buri Uria nɔ sia n sè. ¹¹Akū Dikiri ɛra à yā dí ò dɔ à pì: N ma! Mani tó n zida bedeno sunyĩ kenne. Mani n nɔnɔ símma mà n kpá n gbědake kea n wára, ani wúte kúńwo gupuraa. ¹²N yā pìi kè asiri gūmme. Makū sɔ mani yā pì kenne gupuraa Isarailano wára n pínki.

¹³Akū Dauda pì Natāne: Ma durunna kè Dikirine. Akū Natā pìne: Dikiri n durunna kemma, ìni garo. ¹⁴Ama lākū n dɔke kù Dikirio manamana nà yā pì kenaa musu, nɛgɔgbē kù nɔgbē pìi ò kúńwo ni game. ¹⁵Kū Natā tà be, akū Dikiri tò né kù Uria nɔnɔ ò kù Daudao pì gyā kù. ¹⁶Akū Dauda ten Luda wé ke né pì yā musu kù léyinaao, gwāani àdigɔ wúte ziteme. ¹⁷A be gbē zɔkɔnɔ digɔ zeala de ò a fute zíte, ama àdi wero, àdi pɔ ble kúńworo. ¹⁸A gɔɔ supplade zĩn né pìi gā. Vĩna Dauda ibano kù, odi fɔ ò ònɛ kù né pìi gāro. Ò pì: Gɔɔ kù né pì kun, o yā ònɛ, adi ó yā maro. Deran óni onɛ nà sà kù né pìi gāa? Ani yā vāni kē. ¹⁹Dauda è a ibano ten yā kpāni okɔnɛ, akū à dɔ kù né pìi gāme. À n lā à pì: Né pìi gān yā? Akū ò wèa ò pì: Ee! À gāme. ²⁰Dauda fúte zíte à zú ò, à nísí dɔkɔ à a pɔkasano líte, akū à gèe à kùte Dikirine a kpén. Kū à ɛra à tà be, à pɔble gběka, akū ò kpāa à blè. ²¹A ibano a là ò pì: À kè dera nten yā ke lee? Gɔɔ kù né pì kun, n lé yĩ n ɔɔ dɔ. Kū à gā sà, n fute n pɔ blè. ²²À wemma à pì: Gɔɔ kù né pì kun, ma lé yĩ ma ɔɔ dɔ, zaakū ma pì, ke Dikiri ni ma wenda gwa à tó né pì gɔ kun gwɛɛ, dí mé à dɔɔ? ²³Lán à gā nà sà, bóyāin manigɔ léyina dɔɔ? Mani fɔ mà a vun yā? Mani gé a kīnaa, ama ani era à su ma kīnaaro.

²⁴Dauda a nɔnɔ Baseba laakarrii kpàtene, akū à gèe à wúte kāao. À né ò gɔgbē ũ, akū à tó kpāne Sulemanu. Dikiri yei, ²⁵akū à annabi Natā zĩa à tó kpà né piine Yedidaya Dikiri yenyĩ pì yāi.

Raba sina Amɔninɔ

²⁶Ari tera Yoabu kpé àten zĩ ká kù Amɔninɔ zaa Raba, akū à kínabe sì. ²⁷Akū à gběno zĩ Daudaa à pì: Ma zĩi kà kù Rabadenɔ, akū ma n ítoki sì. ²⁸N zikari kparano kakara sà, n mɔ n lika wéte pìi ò sí. Tó lenlo, mani sí, oni ma tó kpāne. ²⁹Akū Dauda zikarino kākara n pínki, à gèe à lète Rabaa à sì. ³⁰Ò n kína wura fūraa gò a mĩa ò kù Daudane. A tikisi kà kiloo baraakuri, akūsɔ gbè bèereade kúa. À wéte pì pɔnɔ nākɔa manamana, ³¹akū à gbē kù ò kú gweno kùkù à bòte kúńwo, à n dá sàkasaka zĩn kù diga zĩo kù kpása zĩo, akūsɔ à tò ò kúnku bò. Len à kè Amɔni wētenɔne lè pínki, akū à ɛra à tà Yurusalemu kù a zikarino n pínki.

Amino yena a dāre Tamai

13 Abire gbera Dauda né Abusalomu dāre mana vī, a tón Tama, akū Dauda né Amino yei. ²Yā pì ten wari dɔ Amino piia ari à kà gyākɛna a dāre Tama pì yāi, zaakū à gɔgbē dɔro, ani fɔ à yāke kenero. ³Amino gbēnna ke vī, a tón Yonadabu, Dauda vīni Simɛa nɛme. Yonadabu ɔndɔ gbāna, ⁴akū à Amino là à pì: À kè dera n kine'ina n mēe digɔ yona lākū gu digɔ dɔ nà lee? Ìni omeneroo? Akū Amino wèa à pì: Má ye ma dakūna Abusalomu dāre Tamaima. ⁵Akū Yonadabu pìne: N gé n wúte n gádoa lākū gyāren n ũ bà. Tó n de sù n gwa, n onɛ n ye n dāre Tama su à pɔble kpàmma. À su à keke n wára de ògɔ e, gbasa à nanne n ɔĩ. ⁶Akū Amino wúte lán gyāre bà. Kū kína sù a gwa, akū à pìne: N tó ma dāre Tama su à kàra kemene ma wára, à

namene ma ɔ́. ⁷ Akū Dauda gbē zì Tamaa a bea à pì: Ñ gé n vīni Aminɔ kpén n póbble kene. ⁸ Kū Tama gè a kpén, à a lè wutena, akū à wísiti yà à kàraa kàsao a wára. ⁹ Akū à ta sè à kàraa pìi kànnè. Aminɔ gí sói à pì: Ñ pé gbēncɔ ò bɔtè n pínki. Kū gbē kū ò kú kàaonɔ bɔtè n pínki, ¹⁰ akū à pì Tamane: Ñ su kú póbble pìio kpéne gūn la n namene ma ɔ́. Akū Tama kàra kū à kèe sè à gèò a vīni Aminɔ pì kinaa kpéne gūn. ¹¹ Kū à nài, àten su kpáa à só, akū à a dàre pìi kù à pì: Ñ tó mà wúte kúnwo.

¹² Akū à pì a vīni pìine: Oi! Ñsun gbāna mɔmenero. Zaakū ó Isarailanɔ odi yā dí taka kero. Ñsun yā dɔɔsari bire taka kemenero. ¹³ Makū, mán mani gēn kú wé'yā diio? Mòkɔn sɔ, Isarailanɔ ni n dite gbē pā ũ. Ñ sùru ke! Ñ a yā o kīnane, ani gí ma kpámmairo. ¹⁴ Adi we à a yā màro. À gbāna mɔne, akū à kùsia à wùte kàao. ¹⁵ Akū Aminɔ zàagu pāsīpāsī. Zāngu kū à sè kú Tama pìio de yenyī kú à vī kàao yāla. Akū à pìine: Ñ fute n bo. ¹⁶ Akū nɔgbē pìi pì a vīni pìine: Oi! N pe-nama taari zókɔ de pó kú n kèmenela. Kū abireo adi we à a yā màro. ¹⁷ Akū Aminɔ a zikeri kefenna sīsì à pì: Ñ pé nɔgbē díkīnaa à bomene ma kpén, n gbà ta n a mɔne dan. ¹⁸ Akū a zikerii pì a sè à bò kàao bàai, à gbàa tà à a mɔne dàn. Nɔgbē pìi uta gbāna dana, zaakū uta bire takan kina nénɔkpare lésinɔ digɔ dana. ¹⁹ Akū Tama túbu gbē a mīia, à a uta gbāna kú à danaa pìi gā à kè à ɔ dí a musu, àten ɔɔ dɔ àten tá.

²⁰ A dāgɔ dadokɔncɔde Abusalomu pìine: N dāgɔ Aminɔ wùte kúnwon yá? Ñsun o gbēke maro, zaakū n dāgɔme. Ñsungɔ yā pì kūna n swèe gūnlo. Akū Tama wùte a dāgɔ Abusalomu bea kú pɔyakao. ²¹ Kū kina Dauda yā pìi mà, a pɔ fè manamana. ²² Abusalomu dí yāke o Aminɔncero, yā vāni ke a mana. A zàagu, kú à kùsi a dàre Tamaa yāi.

Abusalomu Aminɔ denaa

²³ Wè pla gbera Abusalomu kú Baali Azo, Èflaimu bùsu lén kú a sākākèrerinɔ, akū à kina nénɔ sīsì pɔnna póbblea n pínki. ²⁴ Akū à gèe à kina lè à pì: Kina, òten makū n zòbleri sānɔ kà zōzō. Mòkɔn kú n ìbanɔ áni gé kúmaoroo? ²⁵ Akū kina wè a né pīia à pì: Oi! Òni fɔ ò gé ó pínkiro. Óni kenne aso ũ. À nàkara kàao, ama adi géro, akū à sa mana òne. ²⁶ Akū Abusalomu pì: Tó ìni géro, n tó ma vīni Aminɔ gé kúoo. Kina a là à pì: Bóyāi n ye à gé kúnwoo? ²⁷ Abusalomu nàkara kàao, akū kina tò Aminɔ gèe kàao kú a né kparanɔ n pínki.

²⁸ Abusalomu yā dìte a gbēncɔne à pì: À sà kpá! Tó í Aminɔ kù, tó ma òàre à a zō, à a de. Àsun tó vīna á kúro. Makū mé ma á dán! À ze gbāna à gōgbēke ke. ²⁹ Abusalomu gbēncɔ kè lākū à òñne nà ò a dè, akū kina né kparanɔ fùte ò dì n baragbāsɔnɔ kpe ò bàa lè. ³⁰ Gɔɔ kú ò kú zén, Dauda a baaruu mà ò pì: Abusalomu kina nénɔ dèdè n pínki, n gbēke dí gɔro. ³¹ Dauda fùte à a pókasanɔ gā à kè, akū à wùte zīte. A ìbanɔ zei kú n pókasanɔ kēkēna. ³² Akū Dauda vīni Simea né Yonadabu pì: Baa, ñsungɔ da ò n né kefenanɔ dèdè n pínkiro, Aminɔ mé à gā ado. Ò yā pìi dè Abusalomu wéa zaa gɔɔ kú Aminɔ kùsi a dàre Tamaame. ³³ Ma dikiri kina, ñsungɔ yā pì kūna n nèsèe gūnlo. N négɔgbēncɔ dí gaga n pínkiro, séde Aminɔ ado. ³⁴ Abusalomu sɔ à bàa lè.

Kú kefenna gudākpari wé zù, à è ò té Oronaimu zén sīsìgereei dasidasi. À gèe à pì kīnane: Ma gbēncɔ è té sīsìgereei Oronaimu kpa. ³⁵ Akū Yonadabu pì kīnane: N è yá? N nénɔ mé òten su gwe lākū ma ònne nà. ³⁶ Kū à yā pìi ò à làka, akū kina né pìnɔ kà gòncɔ, òten wènda ɔɔ dɔ. Kina kú a ìbanɔ ɔɔ dɔ n pínki manamana dɔ.

³⁷ Abusalomu bàa lè à tà Amiudu né Talamai, Gesuru kina kinaa. Kina Dauda sɔ àdigɔ a né gana ɔɔ dɔ gɔɔ sinda pínki.

³⁸Kū Abusalomu bàa lè à tà Gesuru, à kú gwe ari wè aakõ. ³⁹Kū kína Dauda nèsee kpàte Aminõ gana yā musu, akū àten Abusalomu bege ke sà.

Abusalomu suna Yurusalemu

14 Zeruya né Yoabu dõ kú kína pɔ kpé kú Abusalomua, ²akū à gbēnɔ zĩ Tekoa, ò nɔgbē ɔndõde ke sè ò sù káao. Akū à pìne: Ñ ke lándõ nten wēnda ke bà. Ñ gyaanɔ pɔkasanɔ da. Ñsun nísi dɔkɔro. Ñ ke lákū nɔgbē kú a gbē gà àteni a ɔɔ dɔ à gii kè bà. ³Ñ gé kína kinaa le, ñ yā díkína one. Akū Yoabu yā kàka nɔgbē piine. ⁴Kū Tekoa nɔgbē pii gèe à kína lè, à kùtene kú à miiò zĩte à pì: Kína, ñ ma mì sí! ⁵Akū kína pì a là à pì: Bón ñ yeii? À wèa à pì: Gyaanɔn ma ũ, ma zā gā. ⁶Makū n zòbleri, má nɔgbēnɔ vī gbēnɔn pla. Kū òten fiti ke ñ kō tēne bura, gbēke kun à ñ kpaatero. Akū gbē do a gbē do lè à dè. ⁷Akū ma bedenɔ fùte ñ pínki, ò pì makū n zòbleriine mà a né kú à a gbēndo dèe pì kpámma ò de, kú à a gbēndo dè yāi. Ò ye ò yàka m'oro téde kú à gòmene túbibleri ũ pì té deme, de ma zā súnɔ tó ke buri vī andunia gūn doro yāi. ⁸Akū kína pì nɔgbē piine: Ñ tá be, mani yā gwa n yā pii musu. ⁹Akū Tekoa nɔgbē pii pì: Ma dikiri kína, taari pì wí ma musu kú ma de bedenɔ, mɔkɔn ñgɔ kun taari sari kú n kíkéo. ¹⁰Akū kína pì: Tó gbēke lé pà yā piia, ñ mʊ káao ma kinaa la, ani le à wari dɔmma doro. ¹¹Akū nɔgbē pii pì: Kína, ñ sì kú Dikiri n Luda, de mɔrakari sún ma né mèn do kú à gò lakiti kero yāi. Akū kína pii pì: Kú Dikirio n né pii míkà ke ni léte zĩtero. ¹²Akū nɔgbē pii pì: Ma dikiri kína, makū n zòbleri ñ ma gba zé mà era mà yā onne. À wèa à pì: Ñ o! ¹³Akū à pìne: Bóyāi n yā dí taka kpàkūsū kú Luda gbēnɔɔ? Yā kú n òmene mé à n da yān, zaakū ñdi gbē kú n peaa gbese n su káaro. ¹⁴Ó pínki óni ga, ónigɔ de lán í kú à kòte zĩte gbēke dí le à sète doro bà. Luda dī

gbē kú ò pèaa wēndi boro, àdi zé wete ade era à suawame. ¹⁵Ma su yā pì o ma dikiri kinaneme, zaakū gbēnɔ tò vīna ma kú. Akū makū n zòbleri ma pì mani yā pì onne. Òdigɔ dɔro ke ñni ma wékéna sí ¹⁶ñ ma bo gbē kú à ye à makū kú ma néo zĩte kú Luda tòwere sí ó ɔi. ¹⁷Ma dikiri kína, makū n zòbleri ma pì n yā ni tó ma laakari kpáte, zaakū ñ de lán Luda malaikaa bàme, ndi sà kpá yā mana kú a vāniooi pínki. Dikiri n Luda gɔ kú kúnwo.

¹⁸Akū kína pìne: Ñsun gí yā kú mateni n la onaaíro. Akū nɔgbē pii pì: Ñ o ma dikiri kína! ¹⁹Akū kína a là à pì: Yoabu lé kú yā pii gūn yā? Nɔgbē pii wèa à pì: Ma dikiri kína, kú n kunnaao yā kú n òo pì gena are kú kpeo vīro. Ee, n zòbleri Yoabu mé à yā pii kàkamene pínki. ²⁰N zòbleri Yoabu kè le, de à le à yā kú à lokona tera díkú keke yāime. Ma dikiri, ñ ɔndõ lán Luda malaikaa bàme, ñ yā kú à kè andunia gūn dõ pínki. ²¹Akū kína gèe à ò Yoabune: Tò, mani yā pì ke sà. Ñ gé ñ kefenna Abusalomu gbese ñ su káao. ²²Akū Yoabu kùte kínane kú à miiò, à a sáabu kpà à pì: Ma dikiri kína, makū n zòbleri, ma dõ gbāra sà kú ma yā kàngu, zaakū n ma yā mà. ²³Akū Yoabu fùte à gèe à Abusalomu gbēse zaa Gesuru à sù káao Yurusalemu. ²⁴Akū kína pì: Ñ one à gé vute a zida bea, ó wé ni ke siikɔro. Akū Abusalomu gèe à vùte a bea, odi wé sikɔle kú kinaoro.

²⁵Gɔ mana ke kú Isarailanɔ té lán Abusalomu bàro. Òdigɔ a manake yā o manamana. Sena zaa a gèseea ari à gèe pé a midangura mamberu ke kúaro. ²⁶Àdigɔ a mì bo wè kú wèeome. Àdi kea tikisi. Tó à bò, àdi yɔ kilooa, a tikisii dīgɔ de kiloo plala. ²⁷À nɔgbēnɔ ñ gbēnɔn aakɔ kú nɔgbēo mèn do. Nɔgbē pì tón Tama. Nɔ maname. ²⁸Abusalomu kú Yurusalemu ari wè pla wésina kínale sari.

²⁹Akū à Yoabu sisi à géare kína kinaa, ama Yoabu dí we à sù a kinaaro. Akū à

èra à a sìsi dɔ, adi we à sùro. ³⁰ Akū à pì a zìkerinɔne: À Yoabu bura kū à kú ma pò sare gwa, a nagā mà. À gé à té s̄s̄a. Akū Abusalomu zìkerinɔ gèè ò té s̄s̄ Yoabu bura p̄iia. ³¹ Akū Yoabu fùtè à gèè Abusalomu bea, à a là à pì: Bóyāi n zìkerinɔ té s̄s̄ ma buraaa? ³² Akū Abusalomu wèa à pì: Ñ gwa, ma gbē z̄imma ma pì ñ m̄ó mà n zì k̄inaa, de ñ a la b̄ó m̄é à tò à ma gbese zaa Gesuru à sù k̄umaoo? Ma kunna gwe s̄anamene de gu díla! Má ye mà k̄ó e k̄ú k̄inao tera. Tó má taari ke v̄i, à ma de. ³³ Akū Yoabu gèè à yā p̄ii ò k̄inan̄e. Akū k̄ina Abusalomu sìsi. Kū à sù, à k̄utene k̄ú a m̄iio z̄ite. Akū k̄ina lé p̄èa.

Abusalomu bona Dauda kpe

15 Abire gbera Abusalomu s̄go lè a z̄idane k̄ú s̄ɔnɔ k̄ú ḡɔgb̄enɔ gb̄enɔn bupla akuri k̄ú oniḡō bàà lé a arenɔ. ² Àdi fute k̄onk̄onk̄onk̄o àḡō zena b̄inile sare. Tó gbē yā v̄i k̄ú a gb̄edakeo àten géo k̄ina k̄inaa à kekene, Abusalomu d̄i ade sìsi à pine: W̄ète kpaten n bonn? Tó à wèa à pì: Makū n z̄òbleri ma bo Isaraila buri dí ḡümme, ³ akū Abusalomu d̄i pine: N yā nname, à zé v̄i, ama k̄ina gb̄eke kun à s̄ā kpá n yāiro. ⁴ Abusalomu d̄i era à pì: Tó ò ma ke yākpatekeri ũ ó b̄usun, gbē k̄ú à yā v̄i ke gbē k̄ú àten gbē gbeka yākpatekekiea n̄ p̄ínki aniḡō su ma k̄inaa, maniḡō a yā kekene a z̄éa. ⁵ Tó gbē sù à k̄ùtè a are, àdi ɔ bo à ade k̄ú à lé p̄éa. ⁶ Len àdiḡō ke le Isaraila k̄ú òten su yākpate ke k̄ina k̄inaanɔne n̄ p̄ínki, akū n̄ sw̄èè tà a kpa.

⁷ W̄èè siik̄ō gbera à pì k̄inan̄e: Ñ ma gba zé mà gé la k̄ú ma dà Dikirine sa o zaa Èblonu. ⁸ Makū n z̄òbleri ma lé p̄ii gb̄ène ḡɔɔ k̄ú má k̄ú Gesuru, Siria b̄usun ma pì: Tó Dikiri tò ma su Yurusalemu, mani sa oa Èblonume. ⁹ K̄ina pine: Ñ gé ñ su aafia! Akū à fùtè à gèè Èblonu. ¹⁰ À gb̄enɔ z̄i Isaraila burinɔ k̄inaa p̄ínki à pì: Tó a kuru'ũ mà dɔ, à pi Abusalomu mé à k̄i blè Èblonu. ¹¹ Ḡɔɔ k̄ú àten fute Yurusalemu

à gb̄enɔ sìsi gb̄enɔn wàa do ò gé k̄āáo, akū ò gèè k̄ú n̄èse m̄èn doo, ò yā p̄ii asiri d̄ōro. ¹² Ḡɔɔ k̄ú àten sa o, à Gilo gbē Aitofeli, Dauda lédammarii sìsi zaa a be w̄eten, akū l̄ékpak̄ūs̄una Daudai ten kara. Gbē k̄ú ò k̄ú k̄ú Abusalomuonɔ dasi ten kara.

Dauda bàasinaa

¹³ Baarukparii sù à pì Daudan̄e: Isarailanɔ sw̄èè tà Abusalomua. ¹⁴ Akū Dauda pì a ìba k̄ú ò k̄ú k̄āao Yurusalemunɔne: À fute ò bàà lé. Tó ódi ke lero, óni le ò bo Abusalomu ɔ̄iro. Ò ke likalika. Tó ódi ke likalikaro, ani ó le la, ani ó ásarú ke, ani w̄etedenɔ dede k̄ú f̄en̄edao. ¹⁵ K̄ina ìbanɔ p̄ine: Ó dikiri k̄ina, yā k̄ú n z̄eo p̄ínki, ók̄ɔnɔ n z̄òblerinɔ o lakame. ¹⁶ Akū k̄ina dà z̄én. A bedenɔ bò ò t̄èi n̄ p̄ínki, ama à a nɔ ȳigisaride m̄èn kurinɔ tò gwe òḡō be gwa. ¹⁷ K̄ina dà z̄én le k̄ú a gb̄enɔ. Kū ò k̄à w̄ète kpe, à lite à z̄è. ¹⁸ Akū a ìbanɔ p̄ínki k̄ú a dogarinɔ k̄ú Gatadenɔ gb̄enɔn wàa aak̄ō k̄ú ò t̄éi zaa Gatano ḡètè n̄ p̄ínki.

¹⁹ Akū k̄ina pì Gata gbē Itaine: Bóyāi nten gé k̄ūoom̄ee? Ñ era ñ tá ñḡō k̄ú k̄ú k̄ina dufuo, zaakū gbē z̄it̄ɔme n̄ ũ, n bo n b̄usumme. ²⁰ N suna dí ḡɔɔ pla kero, akū n̄ ye ñḡō likara z̄ō k̄ūoo yá? Má d̄ō gu k̄ú maten ḡénlo. Ñ n gb̄enɔ kakara ñ tá k̄ūnwo. Dikiri gb̄eke k̄ú náani yāo kenne. ²¹ Akū Itai wèa à pì: Ma dikiri k̄ina, k̄ú Dikiri kunnaao k̄ú n kunnaao, gu k̄ú n̄ kun p̄ínki, makū n z̄òbleri maniḡō k̄ú gweme, mani ga yā kes̄ō maniḡō kun yā. ²² Akū Dauda p̄ine: Ñ domene are ò gé! Akū Gata gbē Itai èra à dà z̄én k̄ú a gb̄enɔ k̄ú a dane k̄ú ò k̄ú k̄āonɔ n̄ p̄ínki. ²³ K̄ú òten ḡē z̄éla n̄ p̄ínki, akū b̄usudenɔ wiki lè. K̄ú k̄ina bik̄ū Kidironua, akū n̄ p̄ínki ò gb̄áranna zé s̄è.

²⁴ Zad̄oki k̄ú gwe dɔ k̄ú Levinɔ n̄ p̄ínki. Ò Luda bàka kunna k̄ūnwo àkpati sena. Ò àkpatii p̄ii d̄ite Abiata sare ari gb̄enɔ b̄òte w̄eten ò làka n̄ p̄ínki. ²⁵ Akū k̄ina pì

Zadokine: Ñ Luda àkpati sé ñ gëo wëte gūn. Tó ma Dikiri ponna lè, ani tó mà su mà wé siale kù a kúkio. ²⁶Tó à pì ma yā dí káaguro sō, ma laka. À kemene lākū à kèare mana nà. ²⁷Akū kína èra à pì sa'ori Zadokine: Wégupueriime n ūroo? Ñ era ñ tá wëte gūn aafia kù n né Aimazao kù Abiata né Yonatão. À tá kù á né gbēnōn pla pīnō. ²⁸Manigō zena swabikūkia sēntē ari mà baaru maáwa. ²⁹Akū Zadoki kù Abiatao Luda àkpatii sè ò tào Yurusalemu, akū ò gō gwe. ³⁰Dauda ten Kùkpe sīsī kù àten sō do. À pō kù a mīia, à kyate kpanaro. Gbē kù ò kù kāaonō pō kù nī mīia nī pínki, òten sō dōdō òten géo. ³¹Kū ò pì Daudane Aitofeli kù gbē kù ò zè kù Abusalomunō té, akū Dauda adua kè à pì: Dikiri, ñ tó a lédamma gō de yā fayasaride ū.

³²Kū Dauda kà sīsī mīsōntea, gu kù donyīkeki kún, Aki gbē Usai sù à dàale, a uta kēna akūsō būsū kù a mīia. ³³Dauda pine: Tó n ge kūmao, ñigō demene aso ūme. ³⁴Tó n era n ta wēten, akū n ò Abusalomune a zōbleriime n ū sō, ñni Aitofeli lédamma gboromeneme. Ñ pine a de zōbleriime n ū yā, ama tera n gō a zōbleri ūme sà. ³⁵Sa'orino Zadoki kù Abiatao gō kù kúnwo gwe. Ñ yā kù n mà kínabea babañne pínki. ³⁶Ñ né gbēnōn planōn kù kúnwo gwe, Zadoki né Aimaza kù Abiata né Yonatão. Tó n yāke mà, ñ né pīnō zī ò su ò omene. ³⁷Akū Dauda gbēnna Usai pīi tà, à kà Yurusalemu gōrō kù Abusalomu ten gē.

Dauda kù Zibao kù Simeio

16 Kū Dauda vī sīsī mīdangurala fīti, à è Mefibose begwari Ziba gàarii yī zaakinōne mēn pla, àten su daale. Ò burodi sena mēn wāa do kù geepe kàraao mēn basōro kù kaka né kàraao mēn basōro kù sēwēo tūru do. ²Akū Dauda Ziba là à pì: Bó mé à tò n su kù abireoo? Ziba wēa à pì: Kína, zaakinō bi n bedeno pōme ò dia. Burodi kù kàranō bi n gbēnō

póbleme. Wē sō, gbē kù ò kpàsa gbáranna gūnnō pómīnaame. ³Kína a là à pì: N dikiri kù à kè sari daikore kù mame? Ziba wēa à pì: À gō Yurusalemu, zaakū àten da Isarailanō a ká a dizi kpatan gbārame. ⁴Akū kína pine: Pó kù Mefibose vī pínki gō n pō ū. Akū Ziba pì: Má kúte dí! Ma dikiri kína, ñ tó mágō n ponna le le.

⁵Kū kína Dauda nà Bahurimui, à è gōgbē ke bò. A tōn Simeí, Gera nēme. Akūme buri dokōnō kù Solu bedenō. À bò wēte gūn, àten Dauda ká. ⁶Àten gbē zuzu kína Daudai kù a gbēnō, bee kù a zīkarinō kù a dogarinōn kù a oplai kù a ozeio nī pínki. ⁷Àteni a sōsō àten pì: Ñ gé! Ñ gé! Gbēderi! Pó pā! ⁸Dikiri fina bōnne Solu kù n kī blē a gēne ū bedenō dedena yā yāi. Dikiri n bo kpatan à n né Abusalomu kàn. Ásarū kēmma sà, zaakū gbēderiime n ū. ⁹Akū Zeruya né Abisai pì kínane: Ma dikiri kína, à mana gbēda gē dí gō n sōsōro. Ñ tó mà gé mà a mī zō. ¹⁰Akū kína pì: Zeruya nēnō, bó mé à ó kakaraa? Tó Dikiri mé à òne à ma sōsō, akū àteni ma sōsō, dí mé ani fō à a la à pi, bōyāi àten ke lē? ¹¹Akū Dauda ò Abisaine kù a ìbanō nī pínki à pì: À gwa, ma zīda né'ina mé àten wete à ma de. Oni Biliaminu buri díkína pō ò do yá? À a tó gwe. Tó Dikiri mé à pine à ma sōsō, à maname. ¹²Òdigō dōro ke Dikiri nī ma wari dō à fina bōmene kù yā manao sōsō kù òten kemene gbāra yāi. ¹³Kū Dauda té zén kù a gbēnō, Simeí té sīsī pānde kpadoi, àteni a sōsō àteni gbē zuzui àten būsū fā. ¹⁴Kū kína kù a gbē kù ò kù kāaonō kà swai, ò kpàsa, akū ò kámma bò gwe.

Abusalomu kana Yurusalemu

¹⁵Abusalomu kà Yurusalemu kù Isarailanō nī pínki. Aitofeli kù kāao. ¹⁶Akū Dauda gbēnna Usai, Aki gbē gēe à Abusalomu lè à pine: Luda n dō kù aafiao Zaaki! Luda n dō kù aafiao Zaaki! ¹⁷Abusalomu a là à pì: Gbēke kù nī vī kù n gbēnnaon gwe yá? Bōyāi nídi gé kù

n gbēnaoroo? ¹⁸Usai wèa à pì: Lenlo! Gbē kù Dikiri kù gbē dīkīnānò sè pón ma ũ. Ma ze kù kína kù Isarailānò kàa pìio. ¹⁹Abire gbera dɔ, dí mé à mana mà zò blene, n baasii? Lákù ma zò blè n dene nà, len mà blenne le.

²⁰Abusalomu pì Aitofeline: À lé dawá. Bón óni kee? ²¹Akù Aitofeli wèa à pì: Ñ gé ñ wùte kù n de nɔ yìgisaride kù à ñ tó la òten be gwānɔ, de Isarailānò le ò dɔ ñ pínki kù n tò n de ye n káiro, gbē kù ò kù kúnwónɔ gbāna ni kara. ²²Akù ò biza-kuta dɔ Abusalomune kpé musu, akù à gèè à wùte kù a de nɔ pìnɔ gwe Isarailānò pínki wára. ²³Gɔɔ birenɔa lé kù Aitofeli dí damma de lán gbē kù à yā gbèka Luda da yā bàme. Len Aitofeli lédamma de le Daudane kù Abusalomuo ñ pínki.

Usai ɔndɔkena Abusalomune

17 Aitofeli pì Abusalomune: Tó makūme, mani zìkarinɔ sè gbēnɔn dúbu kuri aweepla mà péte Daudai kúnwo gwāaniala. ²Mani létea gɔɔ kù à kpàsa a ɔ bùsa, mani a fu. A gbēnɔ ni bàa lé ñ pínki, mani a de ado, ³mani sunne kù gbē pìnɔ ñ pínki. Gbē kù nten wete ñ de ganān gbē pìnɔ suna ũ ñ pínki. Tó à gà, gbē kparānɔ ni gɔ aafia ñ pínki. ⁴Yā pìi kè Abusalomune nna kù Isaraila gbē zòkɔnɔ ñ pínki. ⁵Akù Abusalomu pì: Ò Aki gbē Usai sísi dɔ ò ma lákù ani o nà se. ⁶Kù Usai kà, Abusalomu pìne: Lákù Aitofeli ò nān dí. Ò ke lákù à ò nān yá? Ke òsun ke lero. N è deramee? ⁷Usai wèa à pì: Lé kù Aitofeli dàáwa gbāra manaro. ⁸Ñ n de dɔ kù a gbēnɔ. Zìkari manānɔme ñ ũ, ò pāsì lán músu nérānde kù ò a nēnɔ siaa bàme. N de bi zìkariime, ani we à i gu dokɔnɔ kù a gbēnɔoro. ⁹Gu kù à kun tera, anigɔ utena gbèwèee gūn ke gukea. Tó à sù à lète ó gbēnɔa káaku sɔ, gbē kù à a baaruu mà ni pì, ò zìi blè Abusalomu zìkarinɔame. ¹⁰Bee gɔsa gbāna kù à wɔrɔɔ vī lán músuu bānɔ

swè ni kēngume, zaakù Isarailānɔ dɔ ñ pínki kù n de bi zìkari maname, akūsɔ gɔsa gbānānɔn kù káao. ¹¹Abire yāi lédamma yā kù má vīn dí. Ñ Isarailānɔ kakaranyī ñ pínki zaa Dani ari gena Beseba, ògɔ dasi lán ísirale bùsu'atè bà, ñ doñne are zìlan. ¹²Óni a le gu kù à kun pínki, óni létea lán plí dí kóte zíteā nà. Api kù gbē kù ò kù káaonɔ ñ pínki, ñ gbēke ni boro. ¹³Tó à sù à gè wète ke gūmme sɔ, Isaraila gbē sinda pínki ni bà sé à géo gwe, oni wète pì kátebɔnɔ gáte ò táo guvuten. Bee a gbè kaso ke, oni e gwe doro. ¹⁴Akù Abusalomu kù Isarailānɔ pì ñ pínki: Usai lédamma mana de Aitofeli pólá. Dikiri mé à zèò à Aitofeli lédamma mana pìi gboro, de à le à Abusalomu ásarú ke yāi.

¹⁵Akù Usai ò sa'ori Zadokine kù sa'ori Abiatao à pì: Aitofeli lé dà Abusalomua kù Isaraila gbē zòkɔnɔ à pì à ke lán dí bà, akù ma lé damma ma pì ò ke lán dí bà. ¹⁶À gbēnɔ zì likalika ò gé ò o Daudane àsun i swabikūkiaro, à bikù likalika, de òsun àpìi kù gbē kù ò kù káaonɔ dúgu zɔro yāi. ¹⁷Yonatá kù Aimazao kù Enlogeli, zaakù oni fɔ ò bo gupuraa Yurusalemuro. Akù nɔkpare zìkeri ke gèè à òñne ò gé baaruu pìi kpá kína Daudane. ¹⁸Akūsɔ kefenna ke ñ é, akù à gèè à ò Abusalomune. Gbēnɔn pla pìnɔ dà zén gònɔ, ò gèè gbēke bea Bahurimu. Lògɔ kù ɔnn gwe, akù ò gèè. ¹⁹Akù bede pì nān lògɔ pì né kpàale à póbwe fàtea, gbēke a yā dɔro. ²⁰Kù Abusalomu gbēnɔ sù nɔgbē pì bea ò pì: Aimaza kù Yonatao kù māmee? À wèmmā à pì: Ò bikù swa'onea. Ò ñ wète, odi ñ ero, akù ò èra ò tà Yurusalemu. ²¹Kù ò tà, akù gbēnɔn pla pìnɔ bòte lògɔ pìi gūn, ò gèè ò pì kína Daudane: Ñ bikù swaa likalika, zaakù Aitofeli n kpakpa kù yā vāniome. ²²Dauda dà zén kù gbē kù ò kù káaonɔ ñ pínki, ò bikù Yodaa. Kù gu dɔ, ñ gbēke dí gɔro, ò bikù ñ pínki. ²³Kù Aitofeli è òdi zì ke a lédamma yāaro, à fùte à gàarii yì

a zaakine à tà a be wēten. À a be póno nàkōa, akū à a zīda lòko à gà, akū ò a vī a de miraween.

²⁴ Dauda gēe Manaimu, akū Abusalomu bikū Yodaa kū Isarailano ní pínki.

²⁵ Abusalomu Amasa dìte zìkarino gbē zōkō ū Yoabu gēne ū. Amasa bi Sumaila buri Yeta néme. A dan Naasa né Abigaili ū, Yoabu da Zeruya dakūname. ²⁶ Isarailano kū Abusalomuo bŭraa kē Giliada bŭsun.

²⁷ Kū Dauda kà Manaimu, Naasa né Sobi, Raba wēte kū à kú Amōnino bŭsun gbē sù kū Lodeba gbē Amieli né Makio kū Rogelimu kū à kú Giliada bŭsun gbē Bazilaio. ²⁸ Ò sù kū wutebōno kū tano kū orono kū éseo kū nagāo kū wísitio kū póbŭlewe kpatanaao kū bláo kū dò póno ²⁹ kū zóo kū vīfāaniio kū sã nōbōno kū gāsii, ò kpà Daudaa kū gbē kū ò kú kāaono ò ble, zaakū ò pì: Nà kú ímio gbē pino dē gbārannan, ò kpàsa.

Abusalomu ganaa

18 Dauda gbē kū ò kú kāaono kākara, akū à gbē zōkōno ditedite gbēnon wàa sɔwɔwɔnono kū gbēnon basɔwɔwɔnono. ² Akū à a zìkarii pino kpàatete gā aakō. À gā do nà Zeruya né Yoabune a ɔī, a do sō Yoabu dakūna Abisai ɔī, a do sō Gata gbē Itai ɔī. Akū kína pì a zìkarinone: Makūme mani doáre are. ³ Akū gbēnon pì: Ñsun géro. Tó o sù o bàa lè, oni ó yā daro. Bee tó ó gbē kpadono gāga, oni ó yā daro. Mòkōn òteni n gwa de gbēnon dúbu kurinola. N kpanawái wēte gūn mé à mana. ⁴ Akū kína pinne: Lákū à kēáre mana nàni mani ke. Kína gēe à zē bīnile sare, akū zìkarino bōte gā kú gāao gbēnon basɔwɔwɔnono kū gbēnon wàa sɔwɔwɔnono. ⁵ Akū kína yā dìte Yoabune kú Abisaio kú Itaio à pì: À ke kēfenna Abusalomune busebuse ma yāi. Zìkarino yā kú kína dìte gbē zōkōnone Abusalomu yā musu mà ní pínki. ⁶ Zìkarino bōte ò gēe lákpen, de ò zì ká kú Isarailano, akū ò

sì kō té Èflaimu dàkon. ⁷ Dauda zìkarino zīi blē Isarailano. Gbē kú ò gāga zī bireanon dasi, gbēnon dúbu barome. ⁸ Zīi pìi dà bŭsuu pìla pínki, akū zī birea sēnte gbēno blē dasi de fēnedala.

⁹ Kū Abusalomu kpākū kú Dauda gbēno, à dina baragbāsō kpe. Akū baragbāsō pìi gēe gbiri lí zōkō gāno gbāru, akū a wakaa kpà lígān gínin, akū a sō pìi gēe zéla, à gēe lokona lígān gwe. ¹⁰ Kū gbēke a è, à gēe à pì Yoabune: Ma Abusalomu è lokona lígān. ¹¹ Akū Yoabu pì gbē kú à baaru pì kpàarene: Bówo? N a è yá? Bóyāin rídi a lé n dèroo? De yā ma n gba andurufu kuri kú zìka'asaa. ¹² Akū gbē pìi wē Yoabua à pì: Bee tó ò andurufu wàa sɔwɔro yē ò kà ma ɔn, mani fō mà ɔ pá kína né pìiario, zaakū kína yā ditenne kú Abisaio kú Itaio ó sã mà, à pì ò ke kēfenna Abusalomune busebuse. ¹³ Tó ma a dē, de ma ásarú kē ma zīdaneme. A ke utena kīnanero, mòkōn sō ñni ze kūmaoro. ¹⁴ Yoabu pì: Mani n dā doro. Akū à sári sōnte sē mēn aakō, à gēe à Abusalomu zōo a swēn gɔwɔ kú à lokona lígān bēne. ¹⁵ Akū Yoabu zìkapɔnɔseri gbēnon kurino likai ò a dē.

¹⁶ Akū Yoabu kuru pē à a zìkarino dàdā, akū ò kámma bō kú petena Isarailanɔiio. ¹⁷ Ò Abusalomu gēe sē ò zù wēe zōkō gūn lákpen gwe, akū ò gbēe kākaraa, à gēe gbēdidikōana zōkō ū. Isarailano sō ò bàa lè, ní baadi tà a bea.

¹⁸ Gɔwɔ kú Abusalomu kun, à gbēe pēte a zīdane Kína guvuten, zaakū à pì á négōgbē vīro, akū á ye a tó garo. À a zīda tó kpà gbē kú à pēte piine, akū òdígō gwe sísi Abusalomu Dɔngupɔ ari kú a gbārao.

Dauda Abusalomu ga baarumanaa

¹⁹ Zadoki né Aimaza pì: Ñ tó mà bàa lé mà gé baaru kpà kīnane, lákū Dikiri yā nna kpàa nà à a bō a ibereno ɔī. ²⁰ Akū Yoabu pìne: Ñni le ñ baaru kpà gbāraro, sé gɔwɔ pānde zī. Gbāra pó dín ñni kpáro, kú kína né gā yāi. ²¹ Akū

Yoabu pì Etiopia burine: Ì gé ò yā kù n è o kínane. Akù Etiopia buri pì kùte Yoabune à fùte kù bàao. ²² Zadoki né Aimaza èra à pì Yoabune: Bee deramee, ò tó mà bàa lé màgō té Etiopia buri pì kpe. Akù Yoabu pine: Né, báyāi ní ye ò gé? Baaruu pì nigō àre vīnnero. ²³ Akù Aimaza pì: Bee deramee, má ye mà géme. Akù Yoabu pine: Ì gé! Akù à bàa lè à gèe à bôte kù swa sare zéō, à Etiopia buri pìi kè.

²⁴ Dauda vutena wēte bīnile gbà mèn planō dagura. Gudākpārii didi bīnia ari gānu pìi musu. Kù à wé zù, à gbēke è à té kù bàao. ²⁵ À lé zù kīnai à òne. Akù kína pì: Lākù à té ado nà, àten su kù baaru nnaome. Kù àten su, à kà kāni. ²⁶ Akù gudākpārii pì gbē pānde è dō, àten bàa lé. À lé zù zédākpārii à pì: Gbē pānde té a kpe dire kù bàao, àten su dō. Akù kína pì: Àten su kù baaru nnaome dō se. ²⁷ Akù gudākpārii pì pì: Ma è gbē káaku bàasina de lán Zadoki né Aimaza bàasi-naa bà. Akù kína pì: Gbē maname, baaru nnan àten suo. ²⁸ Aimaza lé zù kīnai à pì: Aafia kun! Akù à kùte kīnane à mīi pēte zīte à pì: Ò Dikiri n Luda sáabu kpá, à gbē kù ò kùsee birimmanō kpamma, ma dikiri kína. ²⁹ Akù kína a là à pì: Kefenna Abusalomu kun kù aafiao yá? Aimaza wèa à pì: Kù Yoabu tēni n zòbleri zī kù makù n zòbleriio, ma mà zuka fùte manamana, ama má dō tó bó mé à sùro. ³⁰ Kína pì: Ì zē kpado la gīa. Akù à zē gwe.

³¹ Kù Etiopia buri sù, à pì: Ma dikiri kína, ma sunne kù baaru nnaome. Dikiri yā nna kpamma gbāra, à n bo gbē kù ò bò n kpenō. ³² Akù kína a là à pì: Kefenna Abusalomu kun kù aafiao yá? Etiopia buri pìi wèa à pì: Ma dikiri kína, Luda tó n iberenō kù gbē kù ò fùte òten wari dōmmanō gō lán kefenna pìi bà. ³³ Swēe kè kīnagu, à didi à gè kpé kù à kù gānu pìi musu, akù à sō dō gwe. Goro kù àten didi gwe à pì: O'o ma né Abusalomu! Ma

né Abusalomu! Ma gana n gēne ū sàna yā! Abusalomu ma né! Ma né!

Yoabu kpākēna Daudai

19 Ò pì Yoabune: Kína ten sō dō, àten wēnda ke Abusalomu yā musu. ² Zī bīrea zīkarinō zīblena pōnna lī wēndakena ū, zaakù ò mà ò pì, kína nèsee yāka a né yā musu. ³ Zī bīrea zīkarinō gè wēten sōrōsōrōrō lán gbē kù ò bàa lè zīlan, wēi ní kūnō bà. ⁴ Kína pō kù a ānla, àten wēnda sō dō àten pì: O'o ma né Abusalomu! Abusalomu ma né! Ma né!

⁵ Akù Yoabu gèe à kína lè kpén à pì: N wēi dà n gbēnōa gbāra. Ò n bo gbāra kù n nēgōgbēnō kù n nēnōgbēnō kù n nōnō kù n nō yīgīsaridenō. ⁶ N zāngur-inōn ní yeñyī, akù ní zā n yenyīdenōgu. N mōwere gbāra, ókōnō n zīkari gbē zōkōnō kù ó gbēnō ódi kánne pōke ūro. Ma dō sà, tó Abusalomu kun gbāra, akù ókōnō o gaga ó pínki, abirekù mé ani kenne nna. ⁷ Ì fute ò bo sà. Ì gé ò n gbēnō nèsee kpátēnne. Ma sinne kù Dikirio, tó nídi géro, ní gbēke ni i kúnwo la gwāanialaro. Abirekù ni kenne vāni de yā vāni kù à n le zaa n kefennakegorōa ari suna gbārāla. ⁸ Akù kína fùte à gèe à vùte bīnilea. Kù ò ò gbēnōne kína vutena gānun, akù ò sù ò zè a are ní pínki.

Dauda gbesenaa

Isarailanō bàa lè, baadi tà a bea. ⁹ Isaraila burinō té pínki gbēnō ten lékpakōana ke ò pì: Kína ó sí ó iberenōa à ó bó Filisitininō, akù à bàa lè à bò ò būsūn Abusalomu yāi. ¹⁰ O Abusalomu kà kpatan, akù à gà zīlan. Bón àten dā kù kína gbesenaaoo?

¹¹ Kína Dauda gbēnō zī sa'ori Zadokia kù sa'ori Abiatāo à pì: Yā kù Isarailanō ten o pínki gè ma sān zaa ma kúkia la. À yā dīkīna gbeka Yuda gbē zōkōnōa à pì: Báyāi a gō kpe kù ma gbesenaaoo? ¹² Ma gbēnō, pō dokōnōnōnō ó ū, ó aru dokōnōme. À kè dera a gīi kè

kū ma gbesenaaoo? ¹³ Ñ o Amasane pò dokɔ̃nɔ̃n ɔ ũ, ɔ aru dokɔ̃nɔ̃mɛ. Tó mádi tó à gò ma zìkarinɔ gbē zōkō ũ Yoabu gēne ũ zaa gbāraro, Luda yā kemene pāsī-pāsī. ¹⁴ A yā Yudanɔ swēē blē, í lé kē dokɔ̃nɔ̃, akū ò légbāzā kēne ò pì: Ñ su kū n gbēnɔ í pínki.

¹⁵ Kína ten su, à kà Yodai, akū Yudanɔ gēe daale zaa Giligala, de ò bikū káao swa píia. ¹⁶ Gera né Simeí, Biliáminu buri kū à kú Bahurimu wà à gé da kína Daudale kū Yudanɔ. ¹⁷ Biliáminu burinɔn kú káao gbēnɔn wàa sɔɔro. Solu begwari Ziba gēe dɔ kū a nэгōgbē gbēnɔn gēronɔ kū a zìkeri gbēnɔn baronɔ. Ò wà ò kà Yoda léa kína ā, ¹⁸ de ò le ò bikū kū kínabedenɔ, ò yā kū ani ke kínane nna ke yāi. Akū Gera né Simeí wùte kína are ari àgō gé bikū Yodaa. ¹⁹ À pìne: Ma dikiri, òsun ma taari yā daro. Yā vāni kū makū n zòbleri ma kēne gɔɔrɔ kū n bo Yurusalemu sún dɔnguro. Ma dikiri kína, òsungō yā pì kūna n swēē gūnlo. ²⁰ Makū n zòbleri, má dō kū ma durunna kē. Yusufu burinɔ té í pínki, makūme ma doñne are ma su danle gbāra ma dikiri kína. ²¹ Akū Zeruya né Abisai pì: Simeí kína kū Dikiri kàa kàme. Adi ká ò a deroo? ²² Akū Dauda pì: Zeruya nēnɔ, bón ɔ vī kōoo? Á ye à zé zōmene gbāran yá? Óni gbēke de Isarailanɔ búsun gbāraro, zaakū má dō gbāra kū makūme Isarailanɔ kína ũ. ²³ Akū kína pì Simeine: Ìni garo. Akū kína la dànɛ.

²⁴ Solu daikore Mefibose gēe da kínale. Zaa gɔɔrɔ kū kína bò wēten ari gɔɔrɔ kū à sù aafia, Mefibose dí a gbá pípiro, adi a yīkā zōzōro, adi a pónɔ pípiro. ²⁵ Kū à bò Yurusalemu à sù à dà kínale nà, akū kína a là à pì: Mefibose, À kē dera ndi gé kūmaoroo? ²⁶ À wèa à pì: Ma dikiri kína, ma zìkeri mé à òndō kēmene. Ma òne à gàari yīmene ma zaakine mà dia mà gé kūnwo, zaakū erēen ma ũ. ²⁷ Ma dikiri kína, akū à gēe à makū n zòblerii yàka n kīnaa. Ma dikiri kína í

de lán Luda malaika bàme. Ñ ke lākū à kēne mana nà. ²⁸ Ma dikiri kína, à de yā n ma de bedeno dēde í pínki, akū n makū n zòbleri baka kākara kū n gbē kū òdi pò ble lēlenɔ. Má zé vī mà kúte ke kēne doro. ²⁹ Akū kína pìne: Yā kpaten ìni o dɔɔ? Ma dīte məkōn kū Zibao, à zīte kpaatekōneme. ³⁰ Akū Mefibose pì kīnane: Ma dikiri kína, lākū n su be aafia nà, ñ tó à sé pínki.

³¹ Giliada búsu gbē Bazilai bò Rogelimu à gēe ze kínane ari Yoda bara dire. ³² Bazilai zī kú manamana à kà wē basiikō. À kína yàrii kē gɔɔrɔ kū à kú Manaimu, zaakū aruzekede zōkōme. ³³ Akū kína pìne: Ñ bikū kūmao, mani n gwa ma bea zaa Yurusalemu. ³⁴ Bazilai wèa à pì: Wē ũgba mé à gōmene andunia gūn kū mà tá kūnwo Yurusalemuu? ³⁵ Ma ka wē basiikō kò. Má pò mana kū a vānio dōkōne dɔ yá? Makū n zòbleri mani fō mà pò kū ma blē ke í kū ma mì nna ma dɔ yá? Mani gōgbē ke nɔgbē lēsirinɔ kòto ma dɔ yá? Ma dikiri kína, ñ tó mà aso lagonne. ³⁶ Makū n zòbleri óni Yoda bikū lēle, mà zenne kánikāni gwe. À kē dera í ye ñ fīna bomene lēe? ³⁷ Makū n zòbleri, ñ tó mà era mà tá ma be wēten, de māsun ga ma de kū ma da mirao zàro yāi. Ñ ma né n zòbleri Kimamu gwa la. Ma dikiri kína, ñ tó à bikū kūnwo. Ñ kene lākū à kēne mana nà. ³⁸ Akū kína pì: Kimamu ní bikū kūmao. Mani yā kū à kēne mana kene, yā kū n gbēkama sō pínki mani kēne. ³⁹ Gbē sīnda pínki bikū Yodaa, akū kína bikū. Kína lé pē Bazilaia à sa mana òne, akū Bazilai èra à tà be.

⁴⁰ Kū kína bikū à gēe Giligala, Kimamu bikū káao.

Yuda zìkarinɔ í pínki kū Isaraila zìkari kpadonɔ kína bikū. ⁴¹ Akū Isaraila buri pínki sù ò kína lè ò pìne: Bóyāi ɔ gbē Yudanɔ bikū káao kpāni, məkōn kū n bedeno kū n gbēnɔ pínkii? ⁴² Akū Yudanɔ wēm̃ma ò pì: Kū kína de ɔ dane ũ yāime.

Býyāi yā bire kèàre ĩnii? Ódi kína zàna blero, ódi a póké sí ó póké ũro. ⁴³ Akū Isarailano pì Yudanone: Zaakū ó buri leu kurime, ó ɔ kú kú kína Daudao de á pólá. Býyāi a ó díte futaa? Ókōnōme o kína gbesena yā ò káakuroo? Ama Yudanano wena pásì de Isarailano pólá.

Seba bona Dauda kpe

20 Gaavude ke mé à kú gwe, a tón Seba, Bikiri né, Biaminu burime. Akū à kuru pè à pì:

Ó baka kú kú Daudaoro,
ó baka kú kú Yese néoro,
ákōn Isarailano, á baadi tá a bea.

² Akū Isarailano kè Dadaa n pínki ò gèe ò nà Bikiri né Sebaa, ama Yudanano zè kú n kinao bona zaa Yodai ari Yurusalemu. ³ Kū Dauda sù a bea Yurusalemu, à a nò yìgisaride gbēnōn kuri kú à tò òten be gwanò sè à n ká be ken ògō n dākpā. Dauda n gwá, ama adi wúte kúnwo doro. Ò n káka kpén gyaanōn ũme ari ò gèe ò gāgao.

⁴ Akū kína pì Amasane: N Yuda zìkarino sísì ò kakaramai goro aakō dagura. Mōkōn sō, ñigō kú lame. ⁵ Amasa gèe à Yudanano sísì, ama à gii kè de goro kú kína ditenela. ⁶ Akū Dauda pì Abisaine: Bikiri né Seba ni wari dōwá tera de wari kú Abusalomu dōwála. N ma gbēno sète à péteì, de àsun sí wēte bīniden à piti ó ɔiro yāi. ⁷ Akū Yoabu gbēno kú kína dākpārino kú zìkarino n pínki ò bōte Yurusalemu ò pète Bikiri né Sebai.

⁸ Goro kú ò kú gbè gbēntē kú à kú Gibiō sare, akū Amasa sù dañle. Yoabu zìka'uta dana, a fēne dōna a pi. Kū à nà Amasai, à fēne pì wòto a plen ⁹ à pìne: Ma gbē, n aafia yá? Akū à Amasa kù a lēkāsāa kú a ɔ plao lākū à ye à lé péaa bà. ¹⁰ Amasa dí fēne kú à kú Yoabu on tàasi káro, akū Yoabu a zōo a gberen, a nukānino bōte à kate zíte. Yoabu dí era à a plade zōo doro, zaakū à gā kò. Akū Yoabu kú a dakūna Abisaio pète Bikiri né Sebai.

¹¹ Yoabu ìbano do gō zena Amasala à pì: Gbē kú à zè kú Yoabuo kú Daudao, à do Yoabui. ¹² Aru dana Amasa gèla zédan, akū zìkari kú òten suno zè òten gwa n pínki. Kū Yoabu ìbaa pì è gbē kú òten su gwenò n pínki ò zè òten gwa, akū à Amasa gèe gāte à gòo zén à díte sēn, akū à uta kùala. ¹³ Kū à gāte à gòo zén le, gbē sinda pínki bō à tè Yoabui, akū ò Bikiri né Seba gbēse.

¹⁴ Seba lika Isaraila burino būsui pínki ari Abeli Betemaka, akū Beri burino sù ò kākara ò tèi gwe. ¹⁵ Yoabuno sù ò likai zaa Abeli Betemaka. Ò būsui kàtekate wēte bīni sare, akū òten wete ò bīni pìi gboro. ¹⁶ Akū nōgbē òndōde ke lé zù zaa wēte gūn à pì: À sã kpá! À sã kpá! N o Yoabune à su la, mà yā one. ¹⁷ Kū Yoabu nà nōgbē pìi, akū à a là à pì: Mōkōmme Yoabu ũ yá? À wèa à pì: Makūme! Akū à pìne: N sã kpá makū n zōbleri yāi. À pì: Ma sã kpá. ¹⁸ Akū nōgbē pìi pì: Òdi pi yā, n yā gbeka Abelidenō, yā le à mì de. ¹⁹ Ó kun yāketē sari Isaraila gbē nāanidenō ũ, akū nten wete n Isaraila wēte tōde dí kakate yá? Býyāi n ye n Dikiri wēte de? ²⁰ Yoabu wèa à pì: Gyam! Oi! Má ye mà á dederō. Má ye mà á wēte kakaterō. ²¹ Lenlo! Gbē kú òdi pine Bikiri né Seba, Eflaimu burino būsui sísìde gbē mé à fùte kína Daudai. À gbē mēn do pì kpáma, mani go á wētela. Akū nōgbē pìi pìne: N ma! Oni a mì zunne zaa bīni musu.

²² Nōgbē pìi gèe à a gbēno lè kú a òndōkeo, akū ò Bikiri né Seba mì zō ò zù Yoabune. Yoabu kuru pè, akū ò fākōa, ò wēte pìi tò gwe. Baadi tà a bea, akū Yoabu pìi tà kína kinaa Yurusalemu.

Dauda ibano

²³ Yoabume Isaraila zìkarino pínki gbē zōkō ũ. Yoyada né Benayame dogarino gbē zōkō ũ. ²⁴ Adoniramume zōno gbē zōkō ũ. Ailudi né Yosafatame baarukipari ũ. ²⁵ Sevame takadakēri ũ. Zadōki

kū Abiataoome sa'orikino ũ. ²⁶ Yairi gbē Irame Dauda kpàasi ũ.

Fīnabona Gibiḡdenḡne

21 Nà kun Dauda ḡḡḡa, à ḡi kē ari wē aakō. Dauda Dikiri are wēte, akū Dikiri pì: Solu yāime. Gbēdeyā wì a be musu, kū à Gibiḡdenḡ dēde yāi. ² Akū kína Gibiḡdenḡ sīsì à yā òñne. Gibiḡdenḡ de Isarailano ũro, Amḡri buri kū ò ḡḡḡḡme. Isarailano la dāñne yā ò pì oni n̄ dederò, akū Solu wēte à n̄ lakiti ke a anakenaa Isarailanḡne kū Yudano yāi. ³ Akū Dauda Gibiḡdenḡ là à pì: Bón á ye mà keáree? Deran mani kúte keáre, de à le à Dikiri gbēḡ sāabu kpáa? ⁴ Ò wēà ò pì: Ó zé vī ò andurufu ke wura gbeka Solua ke a bedeanḡro, akūsō ó zé vī ò Isaraila gbēke dero. Akū Dauda n̄ lá à pì: Áten pi deramee? Bón mani keáree? ⁵ Ò wēà ò pì: Gbē kū à ó dede à lé kpākūsūwái à ó láka de à le à ó buri bo Isarailano ḡḡn yāi, ⁶ tó ò a buri ḡḡgbē mēn supplanḡ kpáwá, óni n̄ loko lía Dikiri are Gibeá, kína Solu kū Dikiri kàa pì be wēten. Akū kína pì: Mani n̄ kpááwame. ⁷ Kína dí Yonatā né Mefibose, Solu daikore kpám̄maro, lé kū ò kē Dikiria leele kū Yonatāo yāi. ⁸ À néḡḡgbē gbēḡḡḡ pla kū Aya néḡḡgbē Rizipa ì kū Soluoo sē. N̄ tón dí: Amḡni kū Mefiboseo. À néḡḡgbē gbēḡḡḡ sḡḡro kū Solu néḡḡgbē Meraba ì kū Meḡla gbē Bazilai né Adielionḡ sē dḡ. ⁹ À n̄ ná Gibiḡdenḡne n̄ ḡi, akū ò n̄ loko lía sīsī musu Dikiri are. Gbēḡḡḡ suppla pino ḡà leeleme, ò n̄ dede pò dúfu kekeḡḡḡa.

¹⁰ Aya né Rizipa uta kasano sē à kpàte a zīdane gbēea gwe. Zaa pò dúfu kekeḡḡḡa ari legū ḡē à ḡē pino gbē, àdigō ḡí bāḡḡne ò díḡḡma fānantē, àdigō ḡí sēnte nḡḡḡḡḡne ò nañyī ḡwāani. ¹¹ Ò yā kū Solu ḡḡ yīḡisaride pii kē ò Daudane, ¹² akū à ḡē à Solu kū a né Yonatāo wánḡ sēte Yabesi Giliadadenḡ kia. À sù à lè ò n̄ ḡēḡ sēte kpāni Betesā ḡānulea, gu kū Filisitinino n̄ loko bīnia Solu dena Gili-

boa gbera. ¹³ Dauda tò ò n̄ ḡēwa pino sēte ò tào, ò kākara kū gbē kū ò n̄ loko pino ḡēwanḡ, ¹⁴ akū ò vī Solu de Kisi miran Zela, Biliaminu burino būsun. Ò yā kū kína dīte kē pínki, akū Luda adua kū ò kē Isarailano būsū yā musu sī kūñwo.

Gbē gbānagbānano dedena

¹⁵ Filisitinino èra ò zī kà kū Isarailano dḡ. Dauda kū a gbēḡ ḡē ò zī kà kūñwo. Kū Dauda gbāna làka, ¹⁶ akū gbē gbānano buri Isibi Benḡbu pì áni Dauda demē. A mḡḡotē sári tikisi de kiloo aakōla, à fēneda dufu lokona. ¹⁷ Akū Zeruya né Abisai kpài à Filisitini pii dē. Akū Dauda gbēḡ la dāne ò pì: Īni ḡé kūoo zīlan doro, de ó Isarailano fitila sún garo yāi.

¹⁸ Abire gbera òten zī kà kū Filisitinino Gobu, akū Usa gbē Sibekai gbē gbāna buri kū òdi pine Safa dē. ¹⁹ Zī èra à fūte kū Filisitinino Gobu dḡ, akū Betilihamu gbē Yairi né Elana Gata gbē Golaya dakūna Lami dē. Lami sári pá de lán bizatāri ḡòdo lí bàme. ²⁰ Kū òten zī kà kūñwo Gata dḡ, gbē tikisi ke kú gwe, a ḡnenḡ kū a gbānenḡ mēn sudodome, à kē pínki baraasḡḡro donsari. Gbē gbānano burime dḡ. ²¹ À kùsee biri Isarailanḡa, akū Dauda vīni Simeá né Yonatā a dē. ²² Gbēḡḡḡ siikō pino bi Gata gbē gbānano burinḡme. Dauda kū a gbēḡ mé ò n̄ dede.

Dauda Dikiri sáabukpana a zīblena yā musu

(Zab 18)

22 Kū Dikiri kína Dauda bò Solu kū a ibere kparano ḡi, à lèe dà kū Dikiri tso ² à pì:

Dikirime ma gbēsi kū ma zeki gbānao ũ, ma surabariime.

³ Ma Ludame ma gbēsi ũ, madì nai. Àkūme ma sēgbako ũ

ma surabari gbāna kū ma guleio, ma uteki kū ma bokio,

àdi ma sí gbě pāsīnɔa.

⁴ Dikiri kà ò a sáabu kpá.

Madì a sísi, àdi ma bo ma iberenɔ ɔí.

⁵ Gó'ite vlè kúmao,

ísɔ̄ kú àdi ní kakate teni ma ble.

⁶ Mira bànɔ likamai,

ga tankute kpàkpamene ma are.

⁷ Kú má kú wari gūn lè, ma Dikiri sísi,

ma wiki lè ma Luda,

akū à ma kótoo mà zaa a bea,

ma wiki kà a kīnaa, à gè a sán.

⁸ Zite lùkaluka à yìgāyīgā,

kpínɔ dègedege ari ní zínin.

Ò lùkaluka kú a pɔ fè yāi.

⁹ Túsukpe bò a yín,

té kú àdi ní kpata bò a lén,

a yòɔ̄ ten té ke a are.

¹⁰ À musu wè à kipa,

legū sísi a gbá gbáru.

¹¹ Àten vura dina kerubu kpe,

àten yàa ke ìala.

¹² À gusira dà a zīdala,

ludambe sira kù a kúkila.

¹³ Zaa a gakuri tékenaa gūn

legū ten pí pāsīpāsī.

¹⁴ Dikiri pàta zaa musu,

Luda Musude kòto dɔ legūpūtāna ũ.

¹⁵ À kàa fā ma iberenɔa à ní fākōa,

à tò legū pìrīma à pèrīma.

¹⁶ Kú Dikiri pàtāmīma,

kú à pɔ bò a yín,

ísira zīte bò gupuraa,

andunia zīni gò katena pótompo.

¹⁷ À ɔ̀ bò zaa musu à ma kú,

à ma bo swada gūn.

¹⁸ À ma si ma ibere gbāna ɔí

kú ma zānguri kú ní gbāna demalanɔ.

¹⁹ Ò lètema ma sunyīkegɔɔa,

ama Dikiri zè kúmao.

²⁰ À ma bo à ma gba mēporoki,

à ma sura bà kú à yemai yāi.

²¹ Dikiri yā kēmene ma nēsemana lén,

à fina bōmene ma gbāsīsarīke lén.

²² Zaakū má Luda yāditenanɔ kūna,

mádi yā vāni ke ma a Luda tònlo.

²³ A dokayānɔ dīgɔ domene are pínki,

mádi kpe li yā kú à ditenɔnero.

²⁴ Má kunna taari vī Dikirinero,

má a zīda kūna durunna sari.

²⁵ Dikiri fina bōmene ma nēsemana lén,

zaakū à è má kun gbāsī sari.

²⁶ Náanideme n ũ náanidenɔne,

taarisarideme n ũ taarisaridenɔne.

²⁷ Ní swáswa gbě swáswanɔne,

ama ndi ibere kpá kú gbě dōɔsaridenɔ.

²⁸ Ndi zīdaburinɔ sura ba,

ndi zīdabirinɔ lago.

²⁹ Dikiri, mɔkōmmē ma fitila ũ,

Dikiri, ndi ma gusira lite gupura ũ.

³⁰ Kú n gbānao mani fɔ̀ mà kusi karaaa,

ma Luda gāi mani fɔ̀ mà vī gbīla.

³¹ Luda díkīna sɔ̄ a yākena papana,

Dikiri yā mamberu vīro, à swáswa,

à de sēgbako ũ gbě kú ò nàinɔne.

³² Dikiri baasiro, dín Luda ũu?

Ó Luda baasiro, dín gbèsi ũu?

³³ Luda mé àdi ma gba gbāna,

àkū àdi zé poromene súsu.

³⁴ Àdi tó ma gbá kái gō nna lán zō pɔ̀ bà,

àdi tó màgɔ̄ táa o guleinɔ musu.

³⁵ Àdi zīkanaa dadamene,

ari ma gāsā ni fɔ̀ à mōgoté sá gá.

³⁶ Ndi n zīblena sēgbako kpáma,

ndi nate ò ma tó bo.

³⁷ Ndi ma zé yàasa kūmene,

de ma gbá sún sataro.

³⁸ Ma pete ma iberenɔi ma ní dúgu zò,

mádi era mà suro, sé ma ge ma ní dede.

³⁹ Ma ní wiwi dúgudugu, odi fɔ̀ ò fùte

doro,

ò lète ò gò katena ma gbá gēi.

⁴⁰ N ma gba gbāna ma zīi kào,

n tò ma iberenɔ mīi nàtemene.

⁴¹ N tò ma zāngurinɔ kpe lì,

akū ma a ibere pínɔ kàkate.

⁴² Ò wiki lè, gběke dí ní sura baro,

ò lé zù Dikirii, adi wēfīmaro.

⁴³ Ma ní ké nēkuneku lán būsutiti bà,

ma táa òmīma lán zé gūn bókɔ̀tɔ̀ bà.

⁴⁴ N ma bo ma gbě kú ò fùtemainɔ ɔí,

n ma ke burinɔ mīde ũ.

Buri kú má ní dōronɔ dì zò blemene,

⁴⁵ buri zìtɔnɔ dì kã natemene.

Tó ò ma yã mà, òdi mì natemene.

⁴⁶ N kã dì ga,

òdi bo í kúki gbānanɔn kũ lukanaao.

⁴⁷ Dikiri kun! Arubarikademe ma gbèsi ũ!

Ò Luda ma gbèsi ma surabari tó bo!

⁴⁸ Luda mé àdi mɔra kámmamene,

àdi tó burino mì natemene,

⁴⁹ àdi tó mà piti ma iberenɔa.

N ma gba gbāna de ma zangurinɔla,
n ma bo gbẽ pāsɔnɔ ōi.

⁵⁰ Abire yāi mani n sáabu kpá burino té,
mani n tó kpá, Dikiri.

⁵¹ Dikiri dì zì zókɔ ble kína kũ á sèene,
àdi gbẽke ke kína kũ á kàane,
makũ Dauda kũ ma burino
ari ɔɔɔ sɔnda pínki.

Yã kpede kũ Dauda òo

23 Yã kpede kũ Dauda òon dí.
Yese né Dauda yān dí,
gbẽ kũ Luda a gbà gbāna yā'onaame.
Yakubu Luda a kà kína ũ,
àkũme Isarailano lèdari mana ũ.

² Dikiri Nini yā dāmene,
a yā da ma lén.

³ Isarailano Luda yā ò,
Isarailano Gbèsi pìmene:
Tó gbẽ kí blè gbēnɔa a zéa,
tó à kí blè vɔnakena Ludane gūn,
⁴ àdigɔ de lán ifantē botena gupura bàme,
lán gudɔna gukēkōanaa bà,
lán legũ kũ àdi tó sè bute bà.

⁵ Ma bedenɔn nna kũ Ludaoroo?
A bàka nigɔ kú kũmao ari ɔɔɔ sɔnda
pínki.

À a yā gǔgǔ pínki, à sika vīro.

Ani bo kũ ma surabanaaoroo?

Ani pɔ kũ má a ni vī kpáma pínkiroo?

⁶ Gbẽ pānɔn de lán lèe bàme,
òdi zò ò zukūname, òdi kũ kyáuro.

⁷ Gbẽ kũ à ye à ɔ kea,
séto àgɔ gōkebo ke gò kũna,
àdi té naa gu kũ à kún.

Dauda gōsa gbānanao

⁸ Dauda gōsa gbānanao tón dí. Takemo
gbẽ Yasobeamume zìkari tóde gbēnɔn
aakɔnɔ gbẽ zókɔ ũ. Àkũ mé à sári sè
gbēnɔn wàa siikɔnɔi à í zōzōo í pínki
ɔɔɔ dokɔnɔ zī. ⁹ Gbẽ bire gbera Dodai
né Eleaza, Ahoa gbẽ kú zìkari gbēnɔn
aakɔ pínɔ té dɔ. À kú kũ Daudao ɔɔɔ
kũ Isarailano kākara ò zìi kà kũ Filisi-
tinino zaa Pasadamimu. Isarailano bōru
kpe kpa, ¹⁰ àkũ mé à fùte à Filisitininɔ
dèdè ari a ɔ wà à gǔ fēneda pá kũna.
Dikiri tò à zìi blè manamana zī birea.
Zìkari kparano èra ò sù ò a lè, ama pónɔ
porona gēnɔa yāime. ¹¹ Gbẽ dí gbera Age
né Sama gusíside gbẽ kun. Kũ Filisiti-
nino gāa kākara gu kũ blá bú kún, Is-
arailano bàa lèfne, ¹² àkũ mé à zè à gí bú
pì dagura. À bú pìi sòmma à Filisitininɔ
dèdè. Dikiri tò à zìi blè manamana.

¹³ Pókēgɔɔ wórɔgɔde gbēnɔn
baraakurino té, gbēnɔn aakɔnɔ bò ò gèe
Dauda kinaa zaa Adulamu gbēwēen.
Filisitininɔ gāa bùra katena Refaimu
guvuten. ¹⁴ Gɔɔ birea Dauda kú
sēntepɔɔɔtu, Filisitini gudākpārino sō ò
kú Betilihamu. ¹⁵ Dauda teni a be í ni de
à pì: Dí mé ani gé à Betilihamu bīnile
lògɔ'i tómenē? ¹⁶ Wórɔgɔde gbēnɔn
aakɔ pínɔ mé ò gèe ò gèe Filisitininɔ
bùran, ò Betilihamu bīnile lògɔ'i tò ò sùo
Daudane. Àkũ adi we à mìro, à kòte
Dikiri are sa'o'i ũ. ¹⁷ À pì: Haba Dikiri,
mani fɔ mà í dīkũ mìro. Gbẽ kũ ò gí
í wēndiino arume. Adi we à mìro.
Wórɔgɔde gbēnɔn aakɔ pínɔ yākenaan
gwe.

¹⁸ Zeruya né Abisai, Yoabu dakūna mé
à wórɔgɔde gbēnɔn baraakurino gbẽ zókɔ
ũ. Àkũ mé à sári sè gbēnɔn wàa do kpé
basɔɔronɔi à í dede, àkũ à tó bò gbēnɔn
baraakurii pínɔ té. ¹⁹ À tó bò de wórɔgɔde
gbēnɔn aakɔ pínɔla, àkũ à gǔ í gbẽ zókɔ
ũ, ama à kú wórɔgɔde tóde gbēnɔn aakɔ
pínɔ téro. ²⁰ Yoyada né Benaya, Kabazeli

gbēme zìkari wórɔɔde ũ. A yākenanɔn dasi. À Mɔabu zìkari tódeno dède gbēnɔn pla. À gē wēee gūn ɔɔɔ kū legūgbēe kòte, à mūsuu dè. ²¹ À Misila gōsa gbāna kū à sári kūnaa dè. À nài kū gòoo à a sári sia à a dèo. ²² Yoyada né Benaya mé à yā pìnɔ kè, akū à tɔ bò wórɔɔde gbēnɔn baraakurii pìnɔ té. ²³ À tɔ bò de wórɔɔde gbēnɔn baraakurii pìnɔla, ama à kú wórɔɔ tóde gbēnɔn aakɔ pìnɔ téro. Akū Dauda a ðite a ðàkpārino gbē zɔkɔ ũ.

²⁴ Gbēnɔn baraakurii pìnɔ tón dí:

Yoabu dakūna Asaheli,
Dodo né Elana Betilihamu gbē,
²⁵ Arodi gbēnɔ Sama kū Èlikao,
²⁶ Paliti gbē Èlezi,
Tekoa gbē Ikesi né Ira,
²⁷ Anato gbē Abieza,
Usa gbē Mēbunai,
²⁸ Ahoa gbē Salamo,
Netofa gbē Marai,
²⁹ Netofa gbē Baana né Èlebu,
Gibeà kū à kú Biliaminu busun gbē Ribai
né Itai,
³⁰ Piratɔ gbē Benaya,
Gaasi guvute gbē Idai,
³¹ Araba gbē Abialabɔ,
Bahurimu gbē Azamave,
³² Salaboni gbē Eliabu,
Yasē néno,
³³ gusiside gbē Sama né Yonatā,
gusiside gbē Saraa né Ahiamu,
³⁴ Maaka gbē Asabai né Èlifelēti,
Gilo gbē Aitofeli né Èliamu,
³⁵ Kaameli gbē Èzero,
Larubu buri Parai,
³⁶ Zoba gbē Natā né Igali,
Gada buri Bani,
³⁷ Amɔni buri Zeleki,
Bero gbē Narai, Zeruya né Yoabu
zìkapɔnɔserii,
³⁸ Yeta gbēnɔ Ira kū Garebuo
³⁹ kū Iti buri Uriao.
Ŋ pínki ò gbēnɔn baraakuri
aweɛsupplame.

Dauda a zìkarino narona

24 Dikiri èra à pɔ fē Isarailanɔ, akū à Dauda dà à ɔ kà yāi à pì: Ŋ gé n Isarailanɔ kū Yudanɔ naro. ² Akū kína pì Yoabune kū zìkari gbē zɔkɔ kū ò kú kāaonɔ à pì: À Isaraila burino būsɔ para sena zaa Dani ari à gé pé Besēbaa, à zìkarino naro de mà le mà n̄ dasi lé dɔ. ³ Akū Yoabu pì kínane: Ma dikiri kína, Dikiri n Luda n gbēnɔ karanne leu basɔɔro n wé siale, ama ma dikiri kína, À kè dera n̄ ye n̄ ke lèe? ⁴ Bee kū abireo kína yā Yoabu kū zìkari gbē zɔkɔnɔ blè, akū ò bôte kína kīnaa ò gē Isarailanɔ naro. ⁵ Kū ò bikū Yodaa, akū ò buraà kàte Aroa sare. Wēte pì kú guvutemme. Akū ò kurè Gada busun ari Yaza. ⁶ Ò kurè Giliada busun ò gē Kadési, Iti busun ari Daniyani, akū ò gē Sidɔ kpa. ⁷ Ò gē Taya wēte bīniden kū Ivi wētenɔ kū Kanaa wētenɔ pínki, akū ò gē Yudanɔ būsɔ gēnɔmidɔki kpa ari Besēba. ⁸ Ò kurè būsɔ pì gūn pínki. Mɔ kēndo kū ɔɔɔ baroo gbera ò èra ò sù Yurusalemu. ⁹ Akū Yoabu gbē kū à n̄ narono lé ò kínane. Isaraila gōgbē kū ò fēneda dɔnɔ gbēnɔn dúbu wāa siikɔ. Yudanɔ sɔ gbēnɔn dúbu wāa pla kpé basɔɔro.

¹⁰ Gbē pìnɔ narona gbera Dauda kú tómádɔyā gūn, akū à pì Dikirine: Ma durunna kè yā pì kenaa gūn manamana. Dikiri, makū n zɔbleri, n̄ ma taari kēma sà, zaakū ma yɔnkɔ yā kè. ¹¹ Ari Dauda gɔ gé fute konkɔ, Dikiri yā ðidi annabi Gada, Dauda wégupu'eriia à pì: ¹² Ŋ gé n o Daudane ma pì, mani yā mēn aakɔ kátene. À yā pìnɔ do gwa à sé, mani kene. ¹³ Akū Gada gē à Dauda lè à pìne: Nà kana n busun wē suppla ke n iberenɔ petenanyī n bāa lénne mɔ aakɔ ke gagayā gēna n busun ɔɔɔ aakɔ, a kpaten n sèe? Ŋ laasun léa n̄ gwa, mani gé mà o Luda kū à ma zīne. ¹⁴ Akū Dauda pì Gadane: Má kú warikena zɔkɔ gūn. Ma sì ò léte ò da Dikiri ɔī, zaakū à wēnda vī manamana. Àsun tó mà

léte mà da bisāsiri ɔ̄iro. ¹⁵ Akū Dikiri tò gagagyā gè Isarailanɔ̄gu zaa kɔ̄nko birea ari ɔ̄ɔɔ kū à zèo. Sena zaa Dani ari à gèe pé Besebaa Isarailanɔ̄ gàga gbēnɔ̄n dúbu baaakɔ̄ akuri. ¹⁶ Kū malaika ɔ̄ bò à Yurusalemudenɔ̄ kakate, Dikiri a nèsee líte yā pii musu, akū à pì malaika kū àteni ní kakate piine: Ñ ze le! Ñ n ɔ̄ era sà. Yebusi buri Arauna pówegbēkin Dikiri malaikaa pì kún. ¹⁷ ɔ̄ɔɔ kū Dauda malaika pii è àteni ní dede, à pì Dikirine: Makū mé ma durunna kè ma taari kè. Gbē pìnɔ̄ bi ma kpàsa sãnɔ̄me, odi yāke kero. Ñ tó n ɔ̄ su makū kū ma de bedenɔ̄a.

¹⁸ Zī birea Gada gèe à Dauda lè à pìne: Ñ gé Dikiri gbagbaki bo Yebusi buri Arauna pówegbēkia. ¹⁹ Akū Dauda gèe lākū Dikiri a yā ò Gadane nà. ²⁰ Kū Arauna wé zù, à è kína kū a gbēnɔ̄ ten

su a kīnaa, akū à gèe à kùtene à wùte a gbereɔ̄ ²¹ à pì: Ma dikiri kína, À kè dera nten su makū n zòbleri kīnaa lee? Dauda wèa à pì: Ma su mà n pówegbēki lúmma mà Dikiri gbagbaki bon, de gagagyā pì le à go gbēnɔ̄a yāi. ²² Akū Arauna pì Daudane: Ma dikiri kína, ñ pó kū à kènne mana sé ñ sa oo. Ñ zùnɔ̄ gwa sa'opɔ̄ ũ. Ñ pówegbēgonɔ̄ kū gbāngonɔ̄ séte yāka ũ. ²³ Kína, ma n gba pínki. Arauna èra à pìne ɔ̄: Dikiri n Luda sí kúnwo. ²⁴ Akū kína pìne: Oi! Mani lúmma, mani a fina bonne. Mani sa o Dikiri ma Ludaa pā finabonaa sariro. Akū à pówegbēki pì kū zùnɔ̄ lùà andurufu bupla akuri. ²⁵ Akū à Dikiri gbagbaki bò gwe à sa'opɔ̄ kū òdi ká tén à té kū òa kū kennakūkɔ̄o sa'opɔ̄nɔ̄. Dikiri sì kãao a bùsu yā musu, akū gagagyā pì zè.

KINANŌ TAKADA KAAKU

Sulemanu kíblena 1:1-2:46

Kína Sulemanu yā 3:1-11:43

Yudanō kū Isarailanō kōkpaatenaa
12:1-16:34

Iliasu yā 17:1-22:54

Adonia a zīda kana kína ũ

1 Kū kína Dauda zī kù yúkuyuku, bee tó ò bizanō kùala, ĩa dī gí àgō a deme. ²Akū a ĩbanō pìne: Ó dikiri kí, ñ tó ò ñkpare wetenne, àgō zī kenne àgō n gwa, àgō wute n sare de ĩa sún n de doro. ³Akū ò gèe ò kpáte kè ñkpare manai Isarailanō būsun pínki, akū ò bò Sunemu ñgbē Abisagaa, ò a sè ò sù kāao kínane. ⁴Ñkpare pì bi ñ maname. Àdigō kína gwa àgō zī kene, ama kína dí a dō ñgbē ũro.

⁵Dauda nanō Agi né Adonia a zīda dìte kū a ka, akū à pì ákāa mé áni kí ble sà. Akū à sōgonō sè kū sōdenō kū gōgbē gbēññ bupla akuri kū onigō bàa lé ògō téne arenō. ⁶A de dí kpākēi ziki à pì, à kè dera nten ke leero. Ápì sō bi kefenna maname. Abusalomu mé à yō mī à kpāa. ⁷Akū à lédokōñō kè kū Zeruya né Yoabuo kū sa'ori Abiatao, akū ò zè kāao. ⁸Ama sa'ori Zadōki kū Yoyada né Benayao kū annabi Natāo kū Simeio kū Dauda gbēññanō kū a dogarinō dí ze kāaoro. ⁹Adonia sa ò kū sāñō kū zūñō kū zūñe mēkpananō Gbēmīlē kū à kù Ënlogeli sarga. À a dakūna kínanenō sisi í pínki kū Yuda kū ò de kína ĩba ũñō í pínki. ¹⁰Adi annabi Natā sísiro ke Benaya ke Dauda dogarinō ke a zīda dakūna Sulemanu.

¹¹Akū Natā gèe à Sulemanu da Baseba là à pì: Ndi ma kū Agi né Adonia kí blē ó dikiri kína Dauda dōnaa sariroo? ¹²Tò, ñ tó mà lé damma sà lākū ĩni ke nà, ñ n zīda mī sí kū n né Sulemanu pōo. ¹³Ñ fute ñ gé kína Dauda le ñ pine, kū à la ðanne yā à pì n né Sulemanu mé ani kí

ble a gēne ũ à vute a gbàn sō bi? À kè dera Adonia gē kína ũu? ¹⁴Goro kū í kpé nten yā one, mani gē mà yā'i kara se. ¹⁵Akū Baseba gèe à kína là a kpéne gūn, gu kū Sunemu ñgbē Abisaga teni a gwan. Kína sō à zī kù. ¹⁶Baseba kùte à mī pētene, akū kína a là à pì: Bón í yeii? ¹⁷À wèa à pì: Baa, mōkōñ mé n la dà makū n zōbleriine kū Dikiri n Luda tōo, n pì ma né Sulemanu mé ani kí ble n gēne ũ à vute n gbàn. ¹⁸Tera sō ma dikiri kí, Adonia mé à kè kína ũ, akūsō í a yā dōro. ¹⁹À sa ò kū zūñō kū zūñe mēkpananō kū sāñō dasidasi, à n nēñō sisi í pínki kū sa'ori Abiatao kū zīkari don'arede Yoabuo, ama adi n zōbleri Sulemanu sísiro. ²⁰Ma dikiri kí, mōkōmme Isarailanō sã dōnyí í pínki ò ma tó dí mé ani ke kína ũ n gēne ũ. ²¹Ma dikiri kí, tó n ka n dizinola, makū kū ma né Sulemanuo, onigō ó gwa taaridenō ũme.

²²Kū à kpé àten yā o kū kínao, akū annabi Natā sù. ²³Ò ò kínane kū annabi Natā kú la. Akū Natā gē à kùte kínane à wùte a nēsele kutena ²⁴à pì: Ma dikiri kí, mōkōñ mé n pì Adonia ke kína ũ à vute kín n gēne ũ yá? ²⁵Zaakū à gèe à sa ò gbāra kū zūñō kū zūñe mēkpananō kū sāñō dasidasi. À n nēñō sisi í pínki kū n zīkari don'aredeo kū sa'ori Abiatao. Òten pō ble kāao, òten í mī tera, òten pì: Luda kína Adonia dō kū aafiao! ²⁶Ama adi makū n zōbleri sísiro ke sa'ori Zadōki ke Yoyada né Benaya ke n zōbleri Sulemanu. ²⁷Ma dikiri kí, ase mōkōñ mé n kè lē, akū n gi gbē kū ani vute kín n gēne ũ oi ókōñ n zōblerinōne yá?

Sulemanu kana kína ũ

²⁸Akū kína Dauda pì: À Baseba sísimene. Kū Baseba sù à gē, à sù à zè kína are. ²⁹Akū kína la dànē à pì: Kū Dikiri kunnaao! Àkū mé à ma bo wari sinda pínki gūn. ³⁰Ladana kū ma kenne kū Dikiri Isarailanō Luda tōo, ma pì n

né Sulemanu mé ani kí ble ma gbèn à vute kín ma gēne ũ, mani papa gbāra sãnsãmmē. ³¹ Akū Baseba kùte à mii pète zĩte kínane à pì: Ma dikiri kína Dauda, Luda n dō kũ aafiaao gɔɔ sĩnda pínki!

³² Akū kína Dauda pì: À sa'ori Zadoki sísimene kũ annabi Natāo kũ Yoyada né Benayao. Kũ ò sù kína kína, ³³ à piĩne: À ma ibano kakara á ma né Sulemanu sé à a di ma baragbāsā, á gé kãao Giō. ³⁴ Gwen sa'ori Zadoki kũ annabi Natāo ni nĩsĩ kúa ò a ká Isarailano kína ũ, á kuru pé à wiki lé à pì: Luda kína Sulemanu dō kũ aafiaao! ³⁵ Abire gbera á su kãao, a vute gbàn àgō kí ble ma gēne ũ. Àkũme ma dìte Isarailano kũ Yudan don'arede ũ. ³⁶ Akū Yoyada né Benaya pì kínane: À ke le! Dikiri n Luda n légbē sí ma dikiri kí! ³⁷ Lákū Dikiri kú kũwo nà ma dikiri kí, àgō kú kũ Sulemanuo le, à a kíkē sé lei de n pólá se.

³⁸ Akū sa'ori Zadoki kũ annabi Natāo kũ Yoyada né Benayao kũ dogarino gēe ò Sulemanu di kína Dauda baragbāsā, ò gēe zene Giō. ³⁹ Akū sa'ori Zadoki nĩsĩ tũruu sè Dikiri kpén, à nĩsĩ pìi kũ Sulemanua. Akū ò kuru pé, gbē sĩnda pínki wiki lè ò pì: Luda kína Sulemanu dō kũ aafiaao! ⁴⁰ Akū gbē sĩnda pínki bò ò tèi, òten su òten úra pé, òten ponna ke manamana ari zĩte yīgā kĩni kũ òten ke pì yāi.

⁴¹ Kū Adonia kũ gbē kũ à nĩ sisino pólé ò làka, òten su fute, akū ò kĩni pìi mà. Kū Yoabu kuru ũ pìi mà, akū à pì: Bó zuka mé à dō wēte gũn lee? ⁴² Adi yā pì o à làkaro, akū sa'ori Abiata né Yonatā kà gēno. Akū Adonia pì: Ñ gē. Bèeredeme n ũ, maten sí baaru nnan n suo. ⁴³ Akū Yonatā pì Adoniane: Lenlo! Ó dikiri kína Dauda Sulemanu kà kín. ⁴⁴ À sa'ori Zadoki kũ annabi Natāo kũ Yoyada né Benayao kũ a dogarino gbāre ò gé kãao, akū ò gēe ò a di kína baragbāsā. ⁴⁵ Akū sa'ori Zadoki kũ annabi Natāo nĩsĩ kúa ò a kà kína ũ zaa Giō. Kū ò bò gwe, ò sù kũ ponnakenaao, akū wēte lòko. Kĩni

kū a màn gwe. ⁴⁶ Bee derame Sulemanu vùte kín kò. ⁴⁷ Akū ó dikiri kína Dauda ibano sù ò fɔ kpàa se, ò pì Luda tó Sulemanu tó bo de a pólá! Luda a kíkē gba gbāna de a pólá! Akū Dauda mii nàte à donyĩ kè Dikirine a gádoa ⁴⁸ à pì: Ò Dikiri Isarailano Luda saabu kpá, kũ à tò ma wé sɪ ma gēnele kana kína ũ gbāra.

⁴⁹ Kū gbē kũ Adonia nĩ sisino mà le, akū nĩ laakarĩ fute, baadi a zé kũ. ⁵⁰ Kū Adonia ten vĩna ke Sulemanune yāi, akū à fute à gēe à nà Dikiri gbagbakii à a bēne kũ. ⁵¹ Akū ò pì Sulemanune: Adonia ten vĩna kenneme, à gēe à nà Dikiri gbagbakii à a bēne kũna, àten pì n la da akāa n zòbleriine gbāra, kũ ĩni a dero. ⁵² Akū Sulemanu pì: Tó à a zĩda kũna dō gbē mana ũ, bee a mĩkā wén do ni léte zĩtero. Tó ò sù ò yā vāni ke lèa sō, à gāme. ⁵³ Akū kína Sulemanu gbēno zĩ, ò Adonia gò Dikiri gbagbakia. Kū Adonia pìi sù à kùtene, akū Sulemanu pìne: Ñ tá n bea.

Dauda léditena Sulemanune

2 Kū Dauda gagɔɔ kà kãni, à lé dìte a né Sulemanune à pì: ² Maten gé andunia gbē sĩnda pínki gékia. Ñ ze gbāna, nĩ n zĩda mɔ kũ nēgōgbēmē n ũ! ³ Ngō Dikiri n Luda yāno kũna, ngō té a zéi, ngō a ɔɔki gwa, ngō a yāditenano kũna kũ a dokayāno kũ a yā'onnenano, lákū à kú Musa doka takadan nà, yā kũ nten ke sĩnda pínki nigō bo mana, n tá pínki nigō nna. ⁴ Len Dikiri ni yā kũ à òmene papa le à pì, tó ma nēno nĩ zĩda kũna dō akūsò ò té ma zéi kũ nèse mēn doo kũ n poyeinaao pínki, ma burino nigō vutena Isarailano kín gɔɔ sĩnda pínki.

⁵ N yā kũ Zeruya né Yoabu kēmene dō, lákū à Isaraila zĩkari don'arede gbēnono plano dède nà, Nere né Abana kũ Yeta né Amasao. À gbē pino dède, adi ke sō zĩ gɔɔnlo. N aru gō a musu, à kù a asaaa kũ a kyatenɔ. ⁶ N yā kene n ɔndōna lén. Ñsun tó a mĩkā pura kũ gbasa à ta miran yĩdaro. ⁷ N gbēke ke Giliada gbē Bazilai

négōgbēnɔnɛ. N n dite gbē kū ániḡō pō ble leeleno té, zaakū mōkōnō mé ò zè kū-mao ḡɔɔ kū maten bàa sí n vīni Abusalomunɛ. ⁸ Biliaminu buri Gera né Simeí, Bahurimu gbē kú kūnwo dɔ. À ma ka pāsīpāsī ḡɔɔ kū maten gé Manaimu. Kū à sù à ma le Yodai, ma la dāne ma pì kū Dikirio mani a dero. ⁹ Bee kū abireo ñsun a tó gwe wētāmmanaa sariro. N̄ òndō, n̄ dō deran ñni kene nà à ga kpām à gē miran.

¹⁰ Akū Dauda gà. Yurusalemu fārandi kū ò a vīn òdi pì Dauda wēte. ¹¹ À kē IsarailanƆ kína ū ari wē bupla, Eblonu wē suppla, Yurusalemu wē baraakuri awee'aakō. ¹² Sulemanu vùte a de gbàn akūsō à kpata zīni petena.

Adonia ganaa

¹³ Agi né Adonia gē à Sulemanu da Baseba lè, akū Baseba a là à pì: Aafian n su yá? À wēa à pì: Aafiame! ¹⁴ Adonia èra à pì: Má yā vī mà onne. Baseba pì: N̄ o! ¹⁵ Akū Adonia pì: N̄ dō kū kpata de ma pō ū yā. IsarailanƆ wé kúma n̄ pínki mà ke n̄ kína ū, akū yā lite, ma dakūna mé à kpataa blè, zaakū Dikiri mé à a kà. ¹⁶ Tera sà yā mēn don maten wé kemma, ñsun gí kemeneiro. Baseba pì: N̄ o! ¹⁷ Akū à pì: N̄ wé kemene kína Sulemanua à Sunemu nɔgbē Abisaga kpáma n̄ ū, zaakū aní gínne káaoro. ¹⁸ Baseba pìne: Tō, mani onenne.

¹⁹ Kū Baseba gē à kína Sulemanu lè Adonia yā pìi musu, akū kína pìi fùte à gē à dàale à kùtenɛ, akū à èra à sù à vùte a kiblegbān. Akū ò sù Basebane kū kiblegba pāndeo, akū à vùte kína oplai. ²⁰ Baseba pì: Póken má yei mà wé kemma, ñsun ma tēro. Akū kína pì: N̄ wé ke Naa, mani n tēro. ²¹ Akū Baseba pì: N̄ tó ò Sunemu nɔgbē Abisaga kpá n vīni Adoniaa à a sé n̄ ū. ²² Akū kína Sulemanu a da là à pì: Bóyāin nten Sunemu nɔgbē Abisaga wé ke Adonianɛ? N̄ kpata wé kene ḡōn̄ sàee! Zaakū ma vīnime.

Nten kpata wé kene kū sa'ori Abiatao kū Zeruya né Yoabuome. ²³ Akū kína Sulemanu la dà à pì: Ma sì kū Dikirio, tó Adonia dí kura a wēndiii yā kū à wé kē dí yāiro, Luda yā kemene pāsīpāsī. ²⁴ Zaakū Dikiri ma ka kín, à ma dite ma de Dauda gēne ū, à ma buri gbà gbāna lákū à a lé sè nà, ma sì kū Dikirio Adonia ni ga gbārame. ²⁵ Akū kína Sulemanu Yoyada né Benaya dà, à gē à Adonia lè à dè.

Sulemanu pena Abiataa kū Yoabu ganaao

²⁶ Kína pì sa'ori Abiatane: N̄ era n̄ tá n gun Anato. À kù n̄ game, ama mani n de teraro, zaakū mōkōn̄ mé n Dikiri Luda àk-patii sè n doo ma de Daudane are, akūsō n ze káao a wari sīnda pínki ḡūn. ²⁷ Len Sulemanu pè Abiataa le, à a bò Dikiri gbagbana zīn, de yā kū Dikiri ò Ëli bedeno musu zaa Silo le à papa yāi.

²⁸ Kū Yoabu a baaruu mà, akū à bàa sì à gē Dikiri bizakuta kīnaa, à nà Dikiri gbagbakii à a bēnen̄ kù. Yoabu zè kū Adoniaome yā, ama adi ze kū Abusalomuoro. ²⁹ Ò ò kína Sulemanune kū Yoabu bàa lè à gē Dikiri bizakuta kīnaa, à kú sa'oki pii sare, akū Sulemanu pì Yoyada né Benayane à gé à láka káao gwe. ³⁰ Kū Benaya kà Dikiri bizakuta kīnaa, à pīne: Kína pì n̄ bo gwe! Akū Yoabu pì: Oi! Gu dín mani gan. Akū Benaya gbēn̄ zī kīnaa à pì: Lákū Yoabu yā wēma nān dí. ³¹ Akū kína pīne: N̄ kene lákū à ò nà. N̄ a de, n̄ a vī, de a gbēdena pā yā sún wí makū kū ma de bedeno musuro. ³² Dikiri ni tó a gbēdena yā wí a musu, zaakū à lète taarisaride gbēn̄n̄ pla kū n̄ mana dealan̄a. À Nere né Abana, Isaraila zīkarin̄o don'arede kū Yeta né Amasa, Yuda zīkarin̄o don'aredeoo dèdè ma de lé sari. ³³ N̄ dena yā nigō wí Yoabu kū a burin̄o musu ḡɔɔ sīnda pínki, ama Dikiri nigō Dauda kū a burin̄o kū a ɔn-nwo kū a kpataao gba aafia ḡɔɔ sīnda pínki. ³⁴ Akū Yoyada né Benaya gē à

Yoabu lè à dè, akū ò a vî a bea zaa gbàrannan. ³⁵ Akū kína Yoyada né Benaya dîte zîkarino don'arede ù Yoabu gēne ū, sa'ori Zadoki sō, Abiata gēne ū.

Simeï ganaa

³⁶ Kína gbēno zî ò Simeï sisi, akū à pine: Ñ be bo Yurusalemu la ngō kún. Ñsun bo bera la ò gé gukearo. ³⁷ Ngō dō sāsān goro kú n bikú Kidironua, n gan gwe. Ama n n zida dè. ³⁸ Akū Simeï pì kínane: Yā maname ma dikiri kí. Makū n zòbleri mani ke lākū n ò nà. Akū à kú Yurusalemu le ari à gii kè.

³⁹ Wè aakō gbera Simeï zò gbēnon plano bàà sî ò tà Maaka né Akisi, Gata kína kīnaa, akū ò pì Simeine: N zònon kú Gata. ⁴⁰ Akū Simeï fùtè à gàarii yî a za-akine, à gèe Akisi kīnaa Gata a zòo pìno wete. Kū à ní lé, akū à ní sète Gata à sù kúnwo. ⁴¹ Akū ò ò Sulemanune, Simeï bò Yurusalemu à gèe Gata à èra à sù. ⁴² Akū kína gbēno zî ò Simeï sisiare, akū à pine: Ma tò n la dà n pì n sî kú Dikirio, akū ma lé dāmma ma pì, zî kú n bo la n ge gukea, ngō dō kú n game. Akū n pìmene, yā maname, n mà. ⁴³ Bōyāin n bo ladana kú n sî kú Dikiri tóo kpe kú yā kú ma dāneeo? ⁴⁴ Akū kína èra à pine dō: Yā vāni kú n kè ma de Daudane dōngu pínki. Dikiri mé ani tó a vāni pì wí n musu sà, ⁴⁵ ama ani arubarika damagu à tó Dauda kpata zīni gō petena ari goro sīnda pínki. ⁴⁶ Kína Yoyada né Benaya dà, akū à gèe à Simeï lè à dè. Len Sulemanu kpata zīni pète le.

Sulemanu ɔndɔ wékenaa

3 Sulemanu lédokōnò kè kú Misila kína Firi'aunao, à a nénogbè sè nò ū à sù kāao Dauda wēten ari àgō a be kú Dikiri onnwo kú Yurusalemu bīnio bo à láka. ² Goro bīrea odi kpé bo Dikrine kōro, akū òdīgō sa o kpi musu tānagbagbak-inɔa. ³ Sulemanu ye Dikirii, à a de Dauda

yāditenano kūna, ama àdi sa o gbagbaki pìnoa, akū àdīgō turaretiti kpata gwe.

⁴ Akū à gèe sa o zaa Gibiō, zaakū gbagbaki pì mé à de a kparanɔla. À sa'opo kú òdi ká tén à té kú ò gwe mèn wàa soro.

⁵ Gwen Dikiri bò à sù nana gūn gwāani à pì: Ñ pō kú ní yei wé kema. ⁶ Akū Sulemanu pì: N gbēke kè n zòbleri ma de Daudane manamana, kú à denne gbē mana nāanide nēsepurade ū yāi. N gbēke zōkō kène, n tò makū a né ten kí ble a gēne ū gbāra dí. ⁷ Tera sà Dikiri ma Luda, n makū n zòblerii kà kína ū ma de Dauda gēne ū. Né fītin ma ū, má yāke gbá dōro.

⁸ Makū n zòblerii, má kú n gbē kú n sèno té. Ó dasi, oni fō ò ní naro ò ní lé dōro.

⁹ Ñ makū n zòbleri gba ɔndō, de mǎgō yā gōgō n gbēnon a zéa, mǎgō a mana dōkōne kú a vānio. Tó lenlo, deran mani ke nà mà yā gōgō n gbē dasi pìnonne?

¹⁰ Yā kú Sulemanu wé kèe pìi kè Dikrine,

¹¹ akū à pine: Zaakū yā kú n wé kèn gwe, nídi wèndi gbàna wé kero ke aruzeke ke n ibereno ga, séde yāgōgōna a zéa dōnan n wé kè, ¹² mani ke lākū n wé kè nà, mani n gba ɔndō kú wézēo. Gbē ke kun n ā ke n gbera kú anigō ɔndō lán n bàro. ¹³ Mani pō kú nídi wé kero kpámma dō. Mani n gba aruzeke kú gakurio pínki ari n wèndi lén. Kína ke ní ká n ūro. ¹⁴ Tó ní témai, akūsō ní ma yā'onnenano kú ma yāditenano kūna lākū n de Dauda kūna nà, mani n wèndi donne kú mōkakōanaao.

¹⁵ Akū Sulemanu vù, à è kú nanan a ò. Akū à tà Yurusalemu, à gèe à zè Dikiri bàka kunna kú Isarailano àkpai are, à sa'opo kú òdi ká tén à té kúnno kú ken-nakūkō sa'oponno ò gwe, akū à ponna poble kè à ibanone.

Sulemanu yāgōgōna karuanone

¹⁶ Zikea karua gbēnon pla kenò sù Sulemanu kīnaa, ò zè a are. ¹⁷ Ñ gbē dō pì: Ñ gaafara kemene kína. Makū kú nōgbē díó ó kú kpé dokōnne. Akū ma né ò ókōnne ó pla kpé pìi gūn. ¹⁸ A goro

aakōde zī nōgbē pì né ì se. Ókōnōmē ó pla kpé pìi gūn, gbēke kú kūoo gwero. ¹⁹ Kū nōgbē pìi wùte a nēgōgbē pìia gwāani, akū à gà. ²⁰ Akū à fùte gwāani lizāndo, à ma nēgōgbē sè ma sare gōrō kū makū n zòbleri maten i o, à wùte a sare, akū à a né gēe pìi sè à wùtemene ma sare. ²¹ Kū ma vu kōnko mà yō kpá ma néa, akū ma è gē ũ. Kū ma gwā tīi, akū ma è ma nēnlo. ²² Akū nōgbē pì gbē do pì: Ékeme! Ma né mé à bēne, n pó mé à gà. Akū nōgbē káaku pì: Ékeme! N né mé à gà, ma pó mé à bēne. Akū òten lékpakōana ke kína are.

²³ Akū kína pì: Gbē díkína ten pì a né mé à bēne, n pó mé à gà, akūsō gbē dire ten pì, ékeme, n né mé à gà, a pó mé à bēne. ²⁴ Akū kína pì: À mōmene kū fēne-dao. Akū ò sùone. ²⁵ Akū kína pì: À né kū à bēne zōkōre pla, à kpado kpá gbē doa, á kpado kpá gbē doa. ²⁶ Nōgbē kū a né bēne sō, né pìi kēne wēnda, akū à pì kínane: Kí, ò né kū à bēne pì kpáa, òsun a dero. Akū a gbē do pì: Ò a zōkōre pla, ó pínki ò kurai. ²⁷ Akū kína yā mii zō à pì: À né kū à bēne pì kpá nōgbē káakua. Àsun a dero. A dan gwe. ²⁸ Kū Isarailano yākpate kū kína kēe pìi mà, ò vīna kēne, zaakū ò è Luda a gbà ōndō à yā gōgō a zēa.

Sulemanu ibano

4 Kína Sulemanume Isaraila buri sīnda pínki kína ũ. ² A būsū don'aredeño tón dí: Zadōki né Azariame sa'oriki ũ. ³ Sisa nēno Eliorefi kū Ahiaome a takadakērino ũ. Ailudi né Yosafatame yāzībaarukēri ũ. ⁴ Yoyada né Benayame a zīkari don'arede ũ. Zadōki kū Abi-ataoome sa'orino ũ. ⁵ Natā né Azariame a gu don'aredeño gbē zōkō ũ. Sa'ori Zabudu, Natā néme a kpāasi ũ. ⁶ Aisame a be azia ũ. Abada né Adoniramume zōzī gbē zōkō ũ.

⁷ Kína Sulemanu Isarailano būsū gbē zōkōno ditedite gunoa gbēnon kuri awē-

pla. Wē kū wēo í baadi dī su kína kū a ondenone kū póbleo í baadi kū a mōo. ⁸ Í tón dí: Uru né mé à Eflaimu burino gu sīsīde vī. ⁹ Dekā né mé à Makaza kū Sal-abimuo kū Besemesio kū Elōni Betanao vī. ¹⁰ Esedi né mé à Arubo kū Sokoo vī kú Efa guo pínki dō. ¹¹ Abinadabu né mé à Dōru gusīsīde vī. Sulemanu nēnōgbē Tafame a nō ũ. ¹² Ailudi né Baana mé à Tanaki vī kú Megidoo kū Betesā gu kú à káni kú Zaretāo Yezerili gēi kpa pínki zaa Betesā ari Abeli Meola ari Yōkemeamu dire kpa. ¹³ Geba né mé à Ramo Giliada vī kú Manase né Yairi lakutu kū ò kú Giliada gūnno kū Agobu gu kú à kú Basāo kū a wēra bīnide mēn baaakōno. Ò í zé gūrukpanano kē kū mōgotēome. ¹⁴ Ido né Ainadabu mé à Manaimu gu vī. ¹⁵ Aimaza mé à Nafatali gu vī. Àkū mé à Sulemanu nēnōgbē Basema sē nō ũ. ¹⁶ Usai né Baana mé à Asa gu vī kú Alotio. ¹⁷ Parua né Yosafata mé à Isaka gu vī. ¹⁸ Ela né Simēi mé à Biliaminu gu vī. ¹⁹ Uri né Geba mé à Giliada gu vī. Amōrino kína Sīs kú Basā kína Oguo mé ò kú gwe yā. Gebame gu pì don'arede ũ ado. ²⁰ Yudano kū Isarailano dasi lán ísirale būsū'atē bà. Òdigō pó ble ò í mi ò pōnna ke.

Sulemanu nnamana kū a ōndō

²¹ Zaa Yuflati ari Filisitinino būsūn kū Misila būsū léo, Sulemanu mé à kí blē būsū pīnōa pínki. Būsū pīnō gbēno dīgō táfe bone ari a wēndi lén. ²² Sulemanu on gōrō do póblen dí: Flawa asasa bupla akuri, wísiti asasa basōoro. ²³ Zū mēk-pana kū ò gwā be mēn kuri, kpāsa zū baro, sā basōoro kū gāno kū zōno kū bū-gano kū ko manano dō. ²⁴ Zaakū à kí blē būsū kū à kú Yuflati ifālete kpanōa pínki sena zaa Tifisa ari Gaza, akūsō yāketē kú gukearo. ²⁵ Sulemanu gōrōa Yudano kū Isaraila kū ò kú zaa Dā ari Besebano katena í būsūn í laakarīame, baadi kū a geepi línō kū a kakapura línō.

²⁶ Sulemanu sō kū òdi gó gátēno kósó dúbu siikōmē. A sō kū òdi dínmāno sō, dúbu kuri aweēpla. ²⁷ Gu gbē zōkō pino sō, n baadi digō sunē kū pōbleo a mōa kína Sulemanu kū gbē kū òdi su pō ble kāaono pō ū. Pōke di kīammaro. ²⁸ Òdigō su sō pinōne kū éseo kū sēso do gu kū ò kún, lākū ò dìte n baadine nà.

²⁹ Luda Sulemanu gbà òndō kū wézēo manamana. Oni fō ò a dōna lé dōro, lākū oni fō ò ísirale būsut'atē lé dōro nà. ³⁰ Sulemanu òndō de ifābokikpadeno kū Misilano pōla n pínki. ³¹ À òndō de gbē sīnda pínkila. À de Ezera buri Etani pōla kū Maoli nēno Emani kū Kalakolio kū Daadao. À tō bō būsū kū ò likaino gūn pínki. ³² À yāasi zū dúbu aakō akūsō lē kū à dāno kà dúbu do kū mēn sōroo. ³³ À lino kū lano yā bokōtenaa kē, naana zaa sida lí kū à kú Lebana būsūn ari à gēe pé sēsōvlā kū àdi bute bīnianōa. À nōbōno yā dānne do kū bāno kū pō kū òdi taa o kū kuaono kū kpōno. ³⁴ Kína kū ò kú andunia gūnno a òndō baaru mā n pínki. Būsū kū būsūuo pínki n gbēno zī ò gé a òndōyā mā.

Dikiri on katena soru

5 Kū Taya kína Hiramū mā kū ò Sulemanu kà kína ū a de gēne ū, à a iba kenō zā, zaakū Dauda gbēnname yā. ² Akū Sulemanu légbāzā kē Hiramūne à pì: ³ N dō kū mā de Dauda dí le à onn kàte Dikiri a Ludanero, kū buri kū ò likaino ten zī kà kāao yāi, ari Dikiri gēe à n kēne tinton ū. ⁴ Tera sà Dikiri mā Luda tò mā iampaki lē. Ibere ke kú gukearo, ásarū ke kunlo. ⁵ Abire yāin mā ye mā kpé bo Dikiri mā Ludane, lākū Dikiri ò mā de Daudane nà, à pì a né kū áni kà kpatan a gēne ū mé ani kpé boare. ⁶ N gbēno da ò Lebana sida lino zōzōmēne. Mā zīkerino ni zī pì ke kū n zīkerino leelee, māni n zīkeri pino fina bonne lākū n ò nà pínki. N dō kū ó gbēke vī à lizōna dō lán ákōno Sidōdeno bāro.

⁷ Kū Hiramū Sulemanu yā pìi mā, a pō kē nna manamana à pì: Ò Dikiri tō kpá gbāra, zaakū à Dauda gbà né òndōde, àten do a gbē dasinōne are. ⁸ Akū Hiramū gbēno zī Sulemanua à pì: Mā légbāzā kū n kēmēne mā. Māni ke lākū n yei nà sida lino kū pini lino yā musu. ⁹ Mā zīkerino ni lí pino sé zaa Lebana kpino musu, oni kipao ísira léa, māni yīyī mā gbēno zionne ísira musu. Gu kū n òmenen, gwen māni tō ò kátennne, gbasā n tào. Mokōn sō, yā kū má ye n kēmenen dí: N pōble kpá mā ondenōa. ¹⁰ Len Hiramū digō sida lino kū pini lino kpá Sulemanua le lākū à yei nà. ¹¹ Sulemanu sō àdigō pōblewē kpāa wē kū wēso tōn wāa pla kū nísio lita dúbu wāa pla. ¹² Dikiri Sulemanu gbà òndō lākū à a lé sēne nà. Hiramū kū Sulemanuo nna kū kōo, akū ò lédokōno vī.

¹³ Kína Sulemanu gbēno sēse Isaraila burino té pínki à n dá zī pìi gūn gbēnono dúbu baraakuri. ¹⁴ Àdigō n zī Lebana būsūn mō kū mōo gbēnono dúbu kuri. Gbē pino di ke Lebana mō do, akū òdi su ò ke be mō plapla. Adoniramūne zōzī pì gbē zōkō ū. ¹⁵ Sulemanu gbē'arino vī gukpiden gbēnono dúbu basiikō, a sēsērinō sō gbēnono dúbu baaakō akuri. ¹⁶ Gbē pino baasi, Sulemanu gbēno ditedite gbēnono dúbu aakō kū wāa aakōo, ògō wē pá zī piia. ¹⁷ Kína yā dìte, akū ò gbē gbēntē manano yōyō ò à, ò sēte ò sūo kpé pì ēpetegbeno ū. ¹⁸ Len Sulemanu zīkerino kū Hiramū zīkerino kū Gebalidenō lí zōzō le ò kēke, ò gbēe kēke kpé pìi bobo ū.

Dikiri on katena

6 Isarailano bona Misila wē wāa pla kū basiikōoo gbera, Sulemanu kīblena wē siikōden, a mō plade kū òdi pì Zivi gūn, akū à nà Dikiri on katena. ² Kpé kū à bō Dikirinee pìi gbāna kà gāsākuru baaakō, a yāasa baro, a lei baraakuri. ³ Kpé pì èda vī a are, a gbāna leelee kū kpé piio gāsākuru baro, a yāasa sō gāsākuru

kuri. ⁴À a wondono bôbo, a lénón de yàasa, a gūn kpa kpakoto. ⁵À kpéneno bôbo à lika kpé pii kú a Ludakukio kpa plapla kú a kpeo. ⁶À didikōana aakōkō, kpéne kú ò kú zīteno yàasaa kà gāsākuru sɔsɔro, a kú ò kú guragurano suddodo, a kú ò kú musuno supplapla. Dikiri kpé gbè kú ò kú musuno yàasa kĩa zīte pói, de ò e ò kpéne pii líkōkūno didia kpé pii gbèfōnaa sari yāi.

⁷Kū òten kpé pi bo, ò bô kú gbè kú ò à zaa a yōkiaome. Odi ére ke gā ke zīkebo ke kīni ma kpé pi bokiaro. ⁸Kpéne kú ò kú zīteno pínki gēki kú a gēnōmidōki kpame. Didiki gēe kpéne kú ò kú guragurano kú kpéne kú ò di a musuno kīnaa. ⁹Kū à kpé pii bô à làka, à dō kú zà línō kú sida lí lèketeno. ¹⁰À kpéne pínō bô kpé pii gbàna lémme. A pínki lei gāsākuru sɔsɔrome, akūsō ò ní pépe kpé pii kú sida lío.

¹¹Akū Dikiri yā ò Sulemanune à pì: ¹²Kpé kú nten bo díkīna yā musu, tó nten ma ɔdōki gwa, tó n ma yādanne-nano kè, tó ní yā kú ma dītenneno kūna nten zī kea, mani lé kú ma sè n de Daudane papanne. ¹³Manigō kú ma gbè Isarailano té, mani ní tónlo.

¹⁴Kū Sulemanu kpé pii bô à làka, ¹⁵à sida lí lèketeno nàna a gbàia a gūn kpémkpem zaa zīte ari a sakaa, akū à pini lí lèketeno kpàte a zīte pínki. ¹⁶À kpéne kè kpé pii gūn Ludakuki ũ, a gbàna kà gāsākuru baro, akū à sida lí lèketeno nàna a gbàia kpémkpem zaa zīte ari a sakaa. ¹⁷Kpé pi kpéda gbàna kà gāsākuru bupla. ¹⁸Sida lí kú ò nàna kpé pii gūn, ò ɔzī kèa lán tūru kú lávu pianaao bà. A pínki bi sida líme, a gbè ke dí bo gukea ò èro. ¹⁹À kpé pi né kèke Dikiri bàka kunna kú Isarailano àkpati ditekí ũ. ²⁰Kpéne pii gbàna kà gāsākuru baro, a yàasa dō baro, a lei sō baro. À wura atēne nàna kpéne pii gbàia pínki. À turaretitikipataki kú ò kè kú sida lío nàna kú wuraa dō. ²¹À wura atēne nàna kpéda gbàia dō,

akū à mòkakōana kú ò pì kú wuraaonno lòkoloko kpéne gbè kú à wuraa nànaa pii kpélele kpa. ²²À wuraa nàna kpé pii gūngūn kpémkpem kú turaretitikipataki kú à kú kpéne pii sareo.

²³À kú lí à kerubuno ũ mèn pla, à dīte kpéne gūn. Kerubuu pínō lei kà gāsākuru kuri. ²⁴N dēmbereno gbàna kà gāsākuru sɔsɔro. Zaa dēmbere dō léa la ari a dō léa dire a gbàna kà gāsākuru kuri. ²⁵Kerubu mèn pla pínō bōkōa, ò leeeme. ²⁶N pla ní pínki lei kà gāsākuru kurikuri. ²⁷Akū à ní káte kpé pi né gūn. N dēmberenon poroporona, a dō dēmbere gēe à pè gbàia dire, a dō pò pè gbàia la, akū ní dēmbere kú ò gōnō pèkōa kpéne pi guragura. ²⁸À wuraa nàna kerubuu pínō dō. ²⁹À ɔzī kè kpé pii gbàia kpéda kú a néo pínki, à kerubuno wānzān kè kú domina línō kú lávu pianano. ³⁰À wuraa kpàte kpé pi zīte dō, kpéda kú a néo pínki. ³¹À kpéne pi gbàno kú a lípeteno kè kú kú lío. A musu kè sōnte. ³²À ɔzī kè kú lí gbà mèn pla pínō, à kerubuno wānzān kè kú domina línō kú lávu pianano, akū à wuraa nànaa. ³³À kpéda gbà lí kè kusuru siikō kú kú lío dō. ³⁴À a gbàno kè kú pini lío né pla. Gbàa pínō né pínki dī nakōa guragura. ³⁵Akū à ɔzī kè gbàa pínō, à kerubuno wānzān kè kú domina lío kú lávu pianaao, akū à wuraa nànaa.

³⁶À bīni bô à lika a ɔnnyī. Bīni pii gbè kú ò àno vī didikōana leu aakōkō, akū sida lí kú ò zōnō kpákpa a musu. ³⁷Ò Dikiri kpé pi ē pète Sulemanu kíblena wè siikōden, a mō kú òdi pi Zivi gūmme, ³⁸akū ò a lakiti kè a wè kuri awēedoden, a mō sɔraakōde kú òdi pi Bulu gūn lākū à kpé zī dīte nà. A bona kú a kekenaa kà wè suppla.

Sulemanu be bonaa

7 Sulemanu a be bona zī kè pínki wè kuri awē'aakōme. ²À kpé kú òdi pi Lebana líkpe bô, a gbàna kà gāsākuru basɔro, a yàasa kà gāsākuru bupla

akuri, a lei sɔ̃ baraakuri. A sida línɔ̃ pètɛpɛtɛ dɔ̃rɔ̃ siikɔ̃, akū à sida lí kū ò ànɔ̃ dàdànlá ³ mèn bupla aweesɔ̃rɔ̃, dɔ̃rɔ̃ kū dɔ̃rɔ̃rɔ̃ gērogēro leu aakɔ̃, akū à sida línɔ̃ kpàkpa lí kū ò kpàa pínɔ̃la. ⁴ À a won-donɔ̃ bɔ̃bɔ̃ didikɔ̃ana dɔ̃rɔ̃ aakɔ̃kɔ̃, ní are dɔ̃dɔ̃kɔ̃ana. ⁵ Kpé pì lénɔ̃ lei kū a yàasaaɔ̃ pínki leeleme. A lénɔ̃ mèn aakɔ̃kɔ̃ dire kpa kú la kpao, ní are dɔ̃dɔ̃kɔ̃ana. ⁶ À líg-banɔ̃ pètɛpɛtɛ kpé pì kpélele. Kpélele pii gbàna kà gàsàkuru bupla akuri, a yàasa sɔ̃ baraakuri. À gānu bò lígba pínɔ̃ are, akū à lígbanɔ̃ pètɛpɛtɛ à èda dɔ̃ gānu pì léa.

⁷ À a kíblegbaa dìte gānu pìn. Gwen àdì yā gōgōn, akū òdì pì Yākpatɛkekpe. À sida lí lèketenɔ̃ nàna a gbàia zaa zíte ari a sakaa. ⁸ A kpé kū àdì in kú are. À bòkɔ̃a kū gānu pìio. Len kpé kū à dɔ̃ Firi'auna nénɔ̃gbɛ kū à sè nɔ̃ ũne de le dɔ̃. ⁹ Kpé pínɔ̃ bona, gbè mananɔ̃n ò pètɛo ari à gèe pé a sakaa. Ò gbèe pínɔ̃ yò gbasa ò zòzòkɔ̃re kū sàkasakaaɔ̃ kpa plapla pínki. Leme nɔ̃ kpa de le kū bàai kpao. ¹⁰ Ò kpé pínɔ̃ ɛ̃ pètɛ kū gbè gbèntɛ mananɔ̃, a kenɔ̃ gbàna kà gàsàkuru kuri, a kenɔ̃ sɔ̃ sɔ̃raakɔ̃, ¹¹ gbasa ò bò kū gbè mana kū ò yò ò ànɔ̃ kū sida lío. ¹² À bini bò à lika nɔ̃ zòkɔ̃ pii, à gbè kū ò ànɔ̃ vī didikɔ̃ana dɔ̃rɔ̃ aakɔ̃, akū sida lí kū ò ànɔ̃ kpàkpa a musu, lálkū Dikiri kpé kū a èdaaɔ̃ nɔ̃ bini de nà.

Dikiri nɔ̃ pónɔ̃

¹³ Kína Sulemanu gbēnɔ̃ zì ò Huramu sísì zaa Taya, akū ò sù kāao. ¹⁴ Huramu pì da bi Nafatali burime, akūsɔ̃ gyaanɔ̃me. A de bi Taya gbēme, akūsɔ̃ m̀̀gotɛ̃ z̃̀ikeriime. Huramu pì òndɔ̃ kū asānsīnio kū dōnaaɔ̃ vī m̀̀gotɛ̃ z̃̀ sīnda pínki gūn. Kū à sù kína Sulemanu kī-naa, akū à zī kū à dàare kè pínki. ¹⁵ À m̀̀gba pì mèn pla kū m̀̀gotɛ̃o. A pínki lei kà gàsàkuru baro plansari, a lé yàasa kà kuri aweepla. ¹⁶ À a fūraa pì kū m̀̀gotɛ̃o mèn pla à kùte m̀̀gba pínɔ̃ musu.

Fūraa pínɔ̃ lei kà gàsàkuru sɔ̃sɔ̃rɔ̃. ¹⁷ À m̀̀kakɔ̃ananɔ̃ pì, akū à fīfī a fūraa pínɔ̃a lán m̀̀wakare bà, ò lokolokona mèn suppla. ¹⁸ À pónɔ̃ pì lán bísì nénɔ̃ bà à d̀̀d̀d̀ m̀̀gba fūraa pínɔ̃a à likai dɔ̃rɔ̃ pla, m̀̀kakɔ̃anaa pínɔ̃ gēi kū a musuo. A fūraa pínɔ̃n leeleme pínki. ¹⁹ À Dikiri kpé èdaa m̀̀gba fūraa pínɔ̃ pì kū dōnaaɔ̃ lán tafetira vú bà. Tafetira vú pínɔ̃ lei kà gàsàkuru siisiikɔ̃. ²⁰ Bisi né pínɔ̃n d̀̀d̀d̀ m̀̀gba fūraa pínɔ̃ kùd̀k̀ki musu mèn wàa dodo likana m̀̀kakɔ̃anaa pínɔ̃i dɔ̃rɔ̃dɔ̃rɔ̃. ²¹ Akū à m̀̀gba pínɔ̃ pètɛpɛtɛ kū ò Dikiri kpé èda kūna. À tɔ̃ kpà ɔ̃pla pónɛ Ani Kátɛ, ɔ̃zɛ pɔ̃ sɔ̃ Gbāna Kúa. ²² M̀̀gba pínɔ̃ fūranɔ̃ bò lán tafetira vú bà. Len à m̀̀gba pínɔ̃ pì le pínki.

²³ À m̀̀wò kàsa íkaki ũ b̀̀kutu. A lé la kpa ari a lé dire kpa kà gàsàkuru kuri, a lei kà gàsàkuru sɔ̃rɔ̃, a lé yàasa sɔ̃ baraakuri. ²⁴ À ɔ̃z̃i kè íkaki pii lán t̀̀runɔ̃ bà, à lika a léi gēi dɔ̃rɔ̃ pla, gàsàkuru do pínki t̀̀ru mèn kuri. À íkaki pii kàsa leele kū t̀̀ru wānzānde pínɔ̃. ²⁵ Íkaki pì di zùsa mèn kuri aweeplanɔ̃a. Zù mèn aakɔ̃nɔ̃ m̀̀ dɔ̃ gugbānduru kpa, mèn aakɔ̃nɔ̃ ifālete kpa, mèn aakɔ̃nɔ̃ gènn̄mid̀k̀ki kpa, mèn aakɔ̃nɔ̃ sɔ̃ ifāboki kpa. Íkaki pì di ní musu, akūsɔ̃ ní p̀̀rɔ̃nɔ̃ d̀̀d̀d̀ guragura. ²⁶ Íkaki pii gègetee kà ɔ̃la yàasa ũ. A sà de lán oro sà bà, lán tafetira sà bà. Dirɔ̃m lé wàa do ín àdì sí.

²⁷ À tadibɔ̃nɔ̃ pì kū m̀̀gotɛ̃o mèn kuri. Ní pínki gbàna kà gàsàkuru siikɔ̃, a yàasa dɔ̃ siikɔ̃, a lei sɔ̃ aakɔ̃. ²⁸ Kū ò tadibɔ̃nɔ̃ pínɔ̃ pì, ò m̀̀ lèketenɔ̃ kpà à gbánɔ̃ dagura. ²⁹ Akū ò m̀̀su wānzānnɔ̃ kè m̀̀ lèketɛɛ pínɔ̃a pínki kū zùsa wānzānnɔ̃ kū kerubu wānzānnɔ̃. Ò lāvutāna wānzān kè m̀̀suu pínɔ̃ kū zùsa pínɔ̃ musu kū a gēio. ³⁰ Tadibɔ̃nɔ̃ pínɔ̃ m̀̀gotɛ̃ gère kū gòoo vī mèn siisiikɔ̃. Ò gbá vī mèn siisiikɔ̃ dɔ̃. Gbá pínɔ̃ musun òdì ta din. Ò gbá pínɔ̃ kàsa, ò lāvutāna wānzān kè a kpa siikɔ̃a. ³¹ Tadibɔ̃nɔ̃ pínɔ̃ lé wēna b̀̀kutu, a lé kpa

bona gāsākuru do, akūsō à lòkotoo kà otā do. Ò wānzān kè a lé kù à bò musua do. Tadibwō pìno mò lèketè kusurudeno vī, ò de bükuturo. ³² Gére pìnon kù mò lèketè pìno gēi. A gònò pépena tadibwō pìno gbánwa. Gére pìno lei kà gāsākuru do kù a kusuo. ³³ Ò gére pìno pì lán sōgo pò bāmè. Ò a gònò kù a gérenò kù a mōtererenò kù a oronò kàsa kù mōgotēo pínki. ³⁴ Tadibwō pìno kùki vī mèn siisikō a kusurunwa. ³⁵ Tadibwō pìno musu de bükutu, a lei kà otā do. A gbánò kù a mò lèketenon na tadibwō pìno musu. ³⁶ À kerubu wānzān kè a gbánò kù a mò lèketenwa kù mūsu wānzānnò kù domina línò wānzānnò, gu kù à lè pínki. À lāvutāna wānzān kè à likai do. ³⁷ Len à tadibwō pìno pì le. À kàsa pò dokōnò gümme, ní zōkōkè kù ní bonaao leeleme.

³⁸ Akū à dàgaa pì kù mōgotēo mèn kuri. A pínki dì í sí diròm lé siisikō. Dàgaa pìno yàasa kà gāsākuru siisikō. Kù à dàgaa pìno dīdī tadibwō mèn kurii pìnwā, ³⁹ akū à kàtè Dikiri kpé are, mèn sōoro oplai, mèn sōoro ize. À íkaki pìi dīte ize kpa Dikiri kpé kusuru kù à kù ífāboki gènnōmidōki kpa sare. ⁴⁰ Akū Huramu oro túbukabwō kù a sétebwō kù ta arusi-bwō pì do. Len à Dikiri on zī kù kína Sulemanu dàare kè le, à a lakiti kè pínki. ⁴¹ Zī kù à kèe pìnon dí: Mògba mèn pla, a fūra kù à bò lán lo bà kù à kù mògba pìno musu mèn pla, mòkakāana kù à zā blèò a fūraa pìnwā mèn pla, ⁴² bīsi né kù à dōdō mòkakāanaa pìnwā musu mèn wāa pla. À kè ari dōrō pla zāblewō ū mògba fūraa pìnwā. ⁴³ Tadibwō pìno mèn kuri kù a dàganò mèn kuri. ⁴⁴ Íkaki mèn do kù zūsa kù à kù a zītenò mèn kuri aweepla. ⁴⁵ Túbukabwō pìno kù a sétebwō kù ta arusi-bwō. Pó kù Huramu pì kína Sulemanune Dikiri on pò ūnò pínki, à ní pì kù mōgotē kù ò lōlōome. ⁴⁶ Kína tò ò pò pìno kàsa kù Yoda gbīio zaa Suko kù Zaretāo dagura. ⁴⁷ Sulemanu dí tó ò pò

kù ò pì kù mōgotēoo pìno yō kilooa à a tíkisi dōro, kù à kè dasi yāi.

⁴⁸ Sulemanu pò kù à kù Dikiri kpé gūnnò pì do, turaretitikpataki kù ò kè kù wuraa kù wura teburu kù òdī Dikiri burodi káteaao ⁴⁹ kù fitiladibwō kù ò kàtè kpéda gūn kpéne are oplai kù izeo mèn sōoro. Ò pì kù wuraa atēne kù a fitilano kù a kpākonò pínki, ò lāvū wānzān kēmūma. ⁵⁰ À wura tokonò pì do kù fitiladebwō kù tano kù gōmbwō kù tésibwō kù kpéne kù òdī pì Ludakuki gbà asigbenò kù kpéda pónò. ⁵¹ Kù kína Sulemanu Dikiri on zī pìi kè à làka pínki, akū à sù kù wuraa kù andurufuuo kù pò kù a de Dauda dīte Dikiri pò ūnò, akū à kà Dikiri on aruzekatekin.

Tana kù Dikiri àkpatio a kpén

8 Akū kína Sulemanu Isaraila gbē zōkōnò sisi Yurusalemu, ní buri don'aredenò kù ní ombedenò ní pínki, de ò su ò Dikiri bàka kunna kúnwo àkpati sé Dauda wēte kù òdī pì Zaiō ò suo. ² Akū Isarailano kākara a are ní pínki mō supplade Etanimu dikpegwō zī. ³ Kù Isaraila gbē zōkōnò kākara ní pínki, akū sa'orino Dikiri àkpatii pìi sē ⁴ kù dakareki kutao kù Dikiri pò kù ò kù a gūnnò. Sa'orino kù Levi burino mé ò pò pìno sē ò sùo, ⁵ akū kína Sulemanu kù Isaraila kù ò kākaraainò sa ò kù sānò kù zùnò àkpatii pì are. Pó kù ò sa òoo pìno dasi kè zōkō, adi sí naroro. ⁶ Akū sa'orino gē kù Dikiri bàka kunna kúnwo àkpatio a kpén ari kpéne kù òdī pì Ludakukin. Ò dīte a dītekia gwe kerubunò gēi. ⁷ Kerubuu pìno dēmberenon poroporona àkpatii pì kù a sēlinola. ⁸ A sēli pìno gbāna ari òdī ní lé e Dikiri kpé kpéda gūn, ama òdī e onno. Lí pìnon kù gwe ari kù a gbārao. ⁹ Póke kù àkpatii pìi gūnlo, tó adi ke gbè anlo mèn pla kù Musa dàn zaa Orebu, gu kù Dikiri pì a bàka nigō kù kù Isarailano ní bona Misila gbera baasiro.

¹⁰ Kū sa'orino bôte Dikiri kpén, túsukpe kpé pìi pà, ¹¹ odi fō ò gè ò ní zì ke gwero túsukpe pì yāi, zaakū Dikiri gakuri a kpé pà. ¹² Akū Sulemanu pì: Dikiri pì ániḡ kú túsukpe sira gūmme. ¹³ Akū à pì Dikirine: Ma kpé naasi díkīna bōnne, ḡḡ kú a gūn ḡḡ sīnda pínki. ¹⁴ Akū à lite à are dō paria à sa mana ḡḡne. ¹⁵ Akū à pì: Ò Dikiri Isarailano Luda sáabu kpá! À lé sè ma de Daudane, akū à pàpa. Zaakū à pì, ¹⁶ zaa ḡḡ kú a a gbē Isarailano bôte Misila, ádi Isaraila wēte ke dite ò kpé bon arero. Daudan a sè a gbē Isarailano don'arede ū. ¹⁷ Kū ma de Dauda ye à kpé bo Dikiri Isarailano Ludane, ¹⁸ akū Dikiri pīne kpébonaare de a tó ḡ kúa laasun kú à kēe pì mana, ¹⁹ ama adi ke àkū mé ani boarero, a zīda né ke mé ani boare. ²⁰ Akū Dikiri kē lākū à a lé sēne nà. Ma ḡḡ ma de Dauda ḡēne ū, ma vute Isaraila kpatan lākū Dikiri Isarailano Luda a lé sē nà, akū ma kpé dí bōne de a tó ḡ kúa yāi. ²¹ Gwen ma Dikiri àkpati diteki kēken. Dikiri bàka kunna kú ó dizino ní bona Misila gbera yā kú a gūn.

Sulemanu aduakena a gbēnne

²² Sulemanu are dō Dikiri gbagbakia Isaraila kú ò kakarana gwenḡ wára ní pínki, akū à a ḡḡ sē musu ²³ à pì: Dikiri Isarailano Luda, gbēke di sí lekōa kúnwo musu ke zītero. N gbēke gūn n bàka kú kú n zōbleri kú ò té n zén kú nēsēdoonḡ. ²⁴ N yā kú n a lé sē n zōbleri ma de Daudane pàpa. N ò kú léome yā, gbāra sà n pàpa. ²⁵ Tera sà Dikiri Isarailano Luda, n lé sē n zōbleri ma de Daudane n pì, tó a burino ní zīda kūna dō akūsō ò té n zén lākū à téi nà, onigō kú Isaraila kpatan ḡḡ sīnda pínki. ²⁶ Isarailano Luda, n tó yā kú n ò n zōbleri ma de Daudane ke yāpura ū sà. ²⁷ Ama Luda, ḡniḡ kú zīte la yāpura yā? Musu kú a leikeo ni fō à n síro, bele kpé kú ma bōnne díkīna sà? ²⁸ Dikiri ma Luda, n laakari dō makū n zōbleriia, n ma aduakena kú ma kutekenao sí. N sà kpá ó

kū makū n zōbleri maten dōnyī kú adua kú maten kemmao gbāra. ²⁹ N tó n wé ḡḡ pena kpé díkīnaa ḡwāani kú fānantēo, gu kú n pì n tó nigō kúa díkīna pìi. N adua kú makū n zōbleri madì ke aredōna gu día ma. ³⁰ Tó makū n zōbleri ke n gbē Isarailano are dō gu día, tó ó wé kemma, ḡḡ ó wékēna sí zaa n kúkia musu n sūru ke kūoo.

³¹ Tó gbē taari kē a gbēdakene, akū ò pīne à yā sí kú n tó, tó à sū à yā sí kú n tó n gbagbaki dí are, ³² ḡḡ ze kúnwo zaa n kúkia musu n mōḡne. ḡḡ yā ḡḡḡ n zōblerinḡne n yā da taaridela, de a yākena wí a musu n yā nna kpá taarisaridea, de ò le ò dō kú à yāke vīro. ³³ Tó n gbē Isarailano iberenḡ zīi blēmḡma durunna kú ò kēne yāi, ò tà kúnwo, tó ò èra ò are dōmma ò n sisi, tó ò wé kemma ò kúte kēne kpé díkīnaa, ³⁴ zaa n kúkia musu ḡḡ ze kúnwo n sūru ke kúnwo kú ní durunnano, n su kúnwo būsū kú n kpá ní dizinḡa díkīna pīi gūn.

³⁵ Tó ludambe ḡḡ da wārawara, legū di maro kú ò durunna kēne yāi, tó ò are dō gu díkīnaa ò wé kemma ò n sisi, akūsō ò kpe lì ní durunnane kú n wé tāmḡma yāi, ³⁶ zaa n kúkia musu ḡḡ ze kúnwo n sūru ke kúnwo kú ní durunnano. ḡḡ ní da zé manan, n tó legū ma n būsū kú n kpá n gbēnḡa ní pō ū dí gūn. ³⁷ Tó nà ke gagayā kà būsū dín, ke pōwesirakū ke pópukpana ke kwano ke kwa'esēblerinḡ ke tó iberenḡ lika ní wēte kei ke tó kisira ke gyā ḡḡ ní té, ³⁸ tó ní gbēke yā kú à a le dō, tó à a ḡ dō kpé díkīna kpa, tó à wé kemma à kúte kēne, ³⁹ zaa n kúkia musu ḡḡ ze kāao n sūru ke kāao, n kpái. ḡḡ fina bone a yākenaaa, zaakū ní a nēsē dō. Mōkōn mé ní gbē sīnda pínki nēsē dō. ⁴⁰ Len onigō vīna kenne le ari ní wēndi lén būsū kú n kpá ní dizinḡa díkīna gūn.

⁴¹⁻⁴² Zaakū oni n tó zōkō kú n ḡāsā gbānao kú n ḡ kú à poronao baaru ma, tó gbē zītō kú à de n gbē Isaraila buri ūro bō būsū zāzān à sū n tó yāi, tó à are dō

kpé díá à wé kèmma, ⁴³ zaa n kúkia musu ñgō ze káao ñ yā kú à wé kèmma kene, de andunia buri sīnda pínki le à n tó dō, ò vīna kenne lākū n gbē Isarailano dī kenne nà, onigō dō kú n tó kú kpé kú ma bō díá.

⁴⁴ Tó n gbēno bōte ò gē zī ká kú n ibereno, bee gu kú n n zīn pínki, tó ò are dō wēte kú n sē díá kú kpé kú ma bōnne díó, tó ò wé kèmma, ⁴⁵ zaa n kúkia musu ñgō ze kúñwo kúte kú ò kenne yāi, ñ yā nna kpámma. ⁴⁶ Zaakū gbēke dī gí durunna keiro, tó ò durunna kenne, tó n pō fēnyī n nā n iberenone n ōi, tó ò tà kúñwo n būsūn zīzōn ū būsū zāzā ke a kānin yā, ⁴⁷ tó ò nēsee līte būsū kú òten zō blen pīi gūn, tó ò èra ò kúte kenne gwe ò pī: O durunna kē, o taari kē, o yā vāni kē, ⁴⁸ tó ò are dōmma kú nēse mēn doo kú n poyeinaao pínki zaa būsū kú òten zō blen n iberenone pīi gūn, tó ò are dō būsū kú n kpà n dīzinā kú wēte kú n sēeo kú kpé kú ma bōnne díooa, tó ò wé kèmma, ⁴⁹ zaa n kúkia musu ñgō ze kúñwo kúte kú ò kenne yāi, ñ yā nna kpámma. ⁵⁰ Ngō sūru ke kú n gbē kú ò durunna kēnneno kú taari kú ò kēeo, ñ tó gbē kú òten zō blēnneno n wēnda gwa, ⁵¹ zaakū n pōvīnanome, n gbē kú n n bōte Misilano wētāmma pāsī gūnnome.

⁵² Ñ tó n wé gō kú makū n zōbleriia, ñ sā kpá kúte kú ma kēnei kú kúte kú n gbē Isarailano kēnneo. Ñ sā kpányī goro kú ò wiki lēmma pínki. ⁵³ Dikiri Luda, zaakū andunia buri sīnda pínki gūn mókōnōn n n sē n gbēno ū, lākū n ò n zōbleri Musa gāi nà goro kú n ó dīzino bōte Misila.

⁵⁴ Goro kú Sulemanu ten wé ke Dikiria, à kutēna a kosoame kú a onō porona musu. Kú à adua kē à lāka, akū à fūte à zē Dikiri gbagbakia gwe, ⁵⁵ akū à sa mana ò Isaraila kú ò kú gwenone n pínki, à ò gbānagbāna à pī: ⁵⁶ Ò Dikiri sáabu kpá, zaakū à ókōn a gbē Isarailano gbā iampaki lākū à ò nà. Yā mana kú à a lē sē a zōbleri Musa gāino pāpa pínki, a ke dí léte

pāro. ⁵⁷ Dikiri ó Luda gō kú kúoo, lākū à kú kú ó dīzinō nà. Àsun ó tónlo, àsun pā kpáwairo. ⁵⁸ À tó ò swē kpáawa ògō té a zén, ògō a yāditenano kúna kú yā kú à dà ó dīzinōneno, ògō a òòki gwa. ⁵⁹ Adua kú ma kē Dikiri ó Ludaa gō òn fānantē kú gwāanio. Àgō yā nna kpá makū a zōbleriia kú a gbē Isarailano lākū gu dīgō dō nà, ⁶⁰ de andunia buri sīnda pínki le à dō kú Dikiri bi Ludame, a pānde kunlo. ⁶¹ À kú à á swē kpá Dikiri ó Ludaa māmam, àgō a òòki gwa, àgō a yāditenano kúna lākū á kúna gbāra nà.

Dikiri on sakenaa

⁶² Akū kína kú Isarailano n pínki sa ò Dikiria. ⁶³ Sulemanu kennakūkō sa ò Dikiria kú zūnō dūbu baro aweepla kú sānō dūbu basuddo. Len kína kú Isarailano n pínki Dikiri on sa kē le. ⁶⁴ Zī pīia kína gbā bō on kú à kú Dikiri kpé kpéleleane, akū à sa'opo kú òdī ká tén à té kú ò gwe kú pōblewe gbao kú kennakūkō sa nīsio, zaakū sa'oki kú à kē kú mōgotēo kú à kú Dikiri kpé kpélelea zōkōro, adi fō à sī pínkiro. ⁶⁵ Zī bīrea Sulemanu kú Isarailano n pínki dikpe kē Dikiri n Ludane ari goro suppla, akū ò Kutadōna dikpe kē goro suppla dō. A pínki kē goro gēro donsari. Ò dasi manamana, ò bō zaa Lebo Amata ari à gē pé Misila būsū lēzeki swaa. ⁶⁶ A goro sraakōde zī à n gbāre, akū ò lē zāa ò tà n bea kú pōnnao. N pō kē nna yā mana kú Dikiri kē a zōbleri Dauda kú a gbē Isarailanone pínki yāi.

Dikiri bo à suna Sulemanua

9 Kú Sulemanu Dikiri onn kàte à lāka kú a onnwo kú zī kú a pō kúano pínki, ² akū Dikiri èra à bō à sūa a gēn pladeo lākū à bō à sūa Gibiō nà ³ à pīne: Ma adua kú n kē kú kúte kú n kēmenēoo mà. Ma kpé kú n bōo pīi dīte ma pō ū, ma tó nigō kúa lakanaa sari. Ma wé nigō kúa, ma pō nigō kúa. ⁴ Mōkōn sō, tó n

té ma zén súsu kú nèse purao lákú n de Dauda bà, tó n yā kú ma ditenneño kúna kú ma yā'onnenanƆ, tó nteni ma ɔɔki gwa, ⁵mani n kpata zīni péte IsarailanƆ té, anigō lakana vīro, lákú ma a lé sè n de Daudane nà, ma pì a burinƆ nigō kú Isaraila kpatan gɔɔ sīnda pínki. ⁶Tó mɔkɔn ke n néno kpe limene sō, tó á ma dokayāno kú yā kú ma ditéárenƆ kúnaro, tó a ge do tñanƆ ari áteni n gbagba, ⁷mani IsarailanƆ bote būsú kú ma kpámman, mani gí kpé kú ma dite ma pó ũ pīi, oni gō lalandi pó ũ, pina pó ũ buri sīnda pínkine. ⁸Bee kú kpé pì naasikeo, a yā ni bo gbē kú òten gēte a sareno sare. Oni suru gá ò pi: À kè dera Dikiri kè būsú dí kú kpé díoonē lee? ⁹Oni piñne: Kú ò pā kpà Dikiri n Luda kú à n dizinƆ bôte Misi-lai yāime. Ò zè kú tñanƆ, òteni n gbagba òten kúteñne. Abire yāin Dikiri kisira dí zīmma pínki.

Sulemanu yākēna kparanƆ

¹⁰Sulemanu ɔn mèn pla pìno kàe wē barome, Dikiri ɔn kú a zida beo. Abire gberan ¹¹à Galili būsú wēte kpà Taya kína Hiramua mèn baro, zaakū Hiramua sida lí kú pini lío kú wuraa kpàa lákú à yei nà. ¹²Kū Hiramua bō Taya à gēe à wēte kú Sulemanu kpàawanƆ gwà, adi kenero, ¹³akū à pì: Ma gbē, wēte kpate takanƆ n kpàma gwee? Akū ò tó kpà gu piine Kabulu ari kú a gbārao. ¹⁴Hiramua gīnake à wuraa kpàzā Sulemanune yā tɔn siikō.

¹⁵Gbē kú Sulemanu n dá zòzīnƆ yān dí. Gbē pìno mé ò Dikiri ɔn kú Sulemanu ɔnnwo zī kè. Ò Milo wēee tàta kú būsuo, ò Yurusalemu bīni bō, ò èra ò Azo kú Megidoo kú Gezao kēke ò kàte. ¹⁶Misila kína Firi'auna lēte Geza piia yā, akū à sī à té sšà à Kanaa kú ò kú a gūnnƆ dēde, akū à kpà a nēnɔgbēa zākēna gba ũ gɔɔ kú à a kpàzā Sulemanua. ¹⁷Akū Sulemanu èra à Geza pīi kēke à kàte kú Betoroni gēi pōo ¹⁸kū Baalao kú Tadamo kú à kú a būsú gbārannanwo ¹⁹kū wēte

kú à kusuna kàtenno kú wēte kú a sōgonƆ kú a sōnon kunno kú kpé kú à ye à do YurusalemunƆ kú Lebanao kú būsú kú àten kí bleanƆ pínki. ²⁰Buri kú ò de Isaraila ũronƆ: AmɔrinƆ, ItinƆ, PerizinƆ, IvinƆ kú Yebusi kú ò gōnƆ n pínki, ²¹gbē kú IsarailanƆ dí fō ò n dederonƆ, n buri kú ò gō n būsuo pinnƆn Sulemanu n dá zòzīn, akū òdigō zī pì ke le ari kú a gbārao. ²²Adi IsarailanƆ da zòzīnlo. MōkōnƆ à n díte a zīkarinƆ ũ, a ibanƆ, a kína dak-eno, a gbēno don'arendenƆ, a sōgodenƆ, a sōdenƆ. ²³MōkōnƆme zī kú òten ke pì gbē zōkōnƆ ũ do, ò gbēnƆn wàa pla kú basupla akurio.

²⁴Kū Firi'auna nēnɔgbē bō Dauda wēten à tà a kpé kú Sulemanu bōaren, a gberan Sulemanu Milo wēee tàta. ²⁵Wē kú wēeo Sulemanu digō sa o gēn aakōkō. Àdi sa'opƆ kú òdi ká tén à té kú kú ken-nakūkō sa'opƆ o sa'oki kú à bō Dikirineea, àdi turaretiti kpata Dikiri are gwe do. Len à Dikiri ɔn zīnƆ kè le māmman.

²⁶Kína Sulemanu gó'itenƆ kè Eziō Geba Elata sare Edomu būsun Isira Tēra léa. ²⁷Hiramua a góde kú ò ísira dōnƆ zī, akū ò di ísira musu leelee kú Sulemanu gbēnƆ. ²⁸Ò gēe Ofi, ò wuraa sēte gwe tɔn gēro ò sūo kína Sulemanune.

Seba būsú saraunia suna Sulemanu kīnaa

10 Kū Seba būsú saraunia mà lákú Sulemanu tó bō nà Dikiri yā musu, akū à sū a yō à gwa kú yā zī'ū gbekanaao. ²À kà Yurusalemu kú a ibanƆ dasidasi kú pō gbī nnanƆ kú wuraa sà zōkōnƆ kú gbē bèereede kú lakuminƆ senanƆ, akū à gēe Sulemanu kīnaa à yā kú à kú a nēsee gūn fāaii bō kāao pínki. ³Akū Sulemanu yā kú à làlaawanƆ bōkōtene pínki. A ke bōkōtena dí a furo. ⁴Kū saraunia pì Sulemanu ɔndōyānƆ mà pínki, akūsō à a be kú à bōo è ⁵kū pōble kú àdi blenƆ kú a ibanƆ gwenaaao kú a be zikerinƆ kunnaao kú n pōkasano kú a

wēkpaaterino kũ sa'opo kũ òdi ká tén à té kũ kũ à ò Dikiri ɔnnɔ, yā pìi a kũ gbāna, akũ a lé wē. ⁶ Akũ à pì kínane: N yākenano kũ n ɔndɔ baaru kũ ma mà zaa ma būsuno bi yāpurame. ⁷ Mádi yā pino síro ari ma ge ma kao la, akũ ma wé siale sà. Odi omene pínki sero fá! N ɔndɔ kũ n aruzekenon de lákũ ma a baaru mà nàla zà. ⁸ Minnadenome n gbēno ù kũ n ìba kũ òdigɔ kũ kũno ɔɔɔ sinda pínki, ògɔ n ɔndɔyā manɔ! ⁹ O Dikiri n Luda sáabu kpá, zaakũ n yā kàagu, akũ à n ka Isarailano kpatan. Yenyi kũ Dikiri vī kũ Isarailano ɔɔɔ sinda pínki mé à tò à n ka kína ũ, de ògɔ yā ɔgɔɔ́ne a zéa. ¹⁰ Akũ saraunia pì kína gbà wura tɔn si-ikɔ kũ pɔ gbī nnano dasidasi manamana kũ gbè bèeredeno. Pɔ gbī nna kũ à kína Sulemanu gbàa pino zɔkɔ, gbēke dí suone à kà le ziki doro.

¹¹ Hiram gó'ite kũ ò sù kũ Ofio kũ wuraano sù kũ lí bèeredeno manamana kũ gbè bèeredeno ɔ. ¹² Akũ kína Dikiri ɔn pɔno kèo kũ a zida be pɔno, à mɔɔno kũ gidigbono kèo lèsirino ɔ. Odi su kũ lí pì burio à kà le ziki doro, odi wé si a takale doro ari kũ a gbārao.

¹³ Pɔ kũ Seba būsuno saraunia pì yei pínki à gbēka kína Sulemanua, akũ à a gbà, gba kũ à kène yɔnkɔyɔnkɔno baasi. Akũ à èra à tà a būsuno kũ a ìbano.

Sulemanu gakurike

¹⁴ Wura kũ àdi su Sulemanua wē kũ wēo di ká tɔn baro awē'aakɔ, ¹⁵ táfe kũ táa'orino kũ lagatarino kũ Larubu kínano kũ a būsuno gbē zɔkɔno di suone baasi. ¹⁶ À sēgbako zɔkɔno kè kũ wura kũ ò gbēgbēo mèn wàa ɔ, n baadi tikisii kà kiloo aakɔkɔ kũ a kusuo. ¹⁷ À sēgbako fítinano kèo ɔ, n baadi tikisii ye à ká kiloo plapla. À sēgbako pino kàte kpé kũ òdi pì Lebana Líkpen. ¹⁸ Kína kíblegba zɔkɔno kè kũ wisa sakaao, akũ à wura atēne kùtea. ¹⁹ Gbàa pì didiki vī, a gbápeki mèn suddo. A kpenaki musu de mɔɔ kusuru

sari. À gāsādikino vī, músu taka kũ ò kènon zezena gāsādikino pino sare. ²⁰ Músusu pino zezena gbápeki pino kpa pla, a pínki kà kuri awēepa. Odi gbàa pìi taka ke būsuno ken zikiro. ²¹ Kína Sulemanu tokono bi wuraame pínki. Kpé kũ òdi pì Lebana Líkpe pɔno pínki bi wuraame atēne. Andurufu póke kú gwero, zaakũ òdi andurufu dite póke ù Sulemanu ɔɔɔaro.

²² Kína gó'iteno digɔ dina ísiralá kũ Hiram gono. Wē aakɔ pínki òdigɔ su kũ wuraao kũ andurufuuo kũ wisa sakaao kũ gbakũno kũ zàno. ²³ Kína Sulemanu aruzeke kũ a ɔndɔo zɔkɔ de andunia kínano pɔla n pínki. ²⁴ Baadi pínki ten zé wete à wé si Sulemanule à a ɔndɔyā kũ Luda dāne a swèn ma. ²⁵ Wē sinda pínki baadi digɔ sune kũ a gbao: Andurufu pɔno, wura pɔno, utano, zikabono, pɔ gbī nnano, sɔno kũ baragbāsɔno. ²⁶ Sulemanu sɔgono kũ sɔno kākara. A sɔgo pino kà wàa suppla, a sɔno sɔ dúbu kuri awēepa. Òdi a sɔ pino gwa a sɔgo wētɔno gūn kũ a be Yurusalemuo. ²⁷ Kína tò andurufu gɔ di Yurusalemu lán gbēe bà, akūsɔ sida lí kũ òdi kpé boo dasi lán bète lí bà sèn. ²⁸ Òdi bo kũ Sulemanu sɔ pino zaa Misila kũ Silisia būsuno. Kína lagatarino mé òdi gé lúlu gwe. ²⁹ Òdi sɔgono lúlu Misila andurufu ɔɔ mèn wàa aakɔme, sɔno sɔ mèn basuppla akuri, akũ àdi era à sɔ pino yá Iti kínano kũ Siria kínano.

Sulemanu ɔno

11 Kína Sulemanu yē buri pānde nɔgbēno dasi. Firi'auna nénɔgbē baasi, akũ à Mɔabuno kũ Amɔnino kũ Edɔmuno kũ Sidɔdeno kũ Itino sēsɔno ũ. ² Dikiri pì Isarailano ɔsun buri pino séro, zaakũ oni n sāteme, de ò té n tñanɔi. Bee kũ abireo n yenyi Sulemanu kũ gbāna. ³ À kínano sēsɔno ũ gbēno wàa aakɔ kũ basɔɔroo, akūsɔ à n yigisaridenɔ vī ɔ wàa ɔ kũ basɔɔroo.

Akū a nɔ pɪnɔ a s̄at̄e. ⁴Kū z̄ikū ten ḡen, a nɔnɔ t̄ò à t̄è t̄ānanɔ, adi a sw̄è kp̄a Dikiri a Luda a m̄ammam l̄an a de Dauda b̄aro. ⁵À t̄è Sid̄ōdenɔ t̄āna Asatorei k̄u Am̄oninɔ t̄āna M̄oleki k̄u Luda z̄āaguo. ⁶À yā k̄u Dikiri yeiro k̄è, adi t̄éi k̄u n̄es̄edoo l̄an a de Dauda b̄aro. ⁷Akū à ḡè à t̄ānagbagbaki b̄ò s̄is̄i k̄u à k̄u Yurusalemu if̄aboki kpa musu M̄abunɔ t̄āna gina Kem̄osine k̄u Am̄oninɔ t̄āna gina M̄olekio. ⁸Len à k̄è le a buri p̄ānde n̄on̄on̄e n̄ p̄ínki, akū ò turaretiti kp̄ata n̄ t̄ānan̄on̄e ò sa òm̄ma.

⁹Akū Dikiri Isarailanɔ Luda p̄o f̄è Sulemanui k̄u à kp̄e l̄ine a sw̄è kúa doro yāi, zaakū Dikiri b̄ò à s̄ua yā ḡen pla. ¹⁰Bee k̄u Dikiri p̄ine àsun t̄é t̄ānan̄oiro, adi yā k̄u Dikiri òt̄e p̄i maro. ¹¹Akū Dikiri p̄ine: Zaakū n̄ k̄è le, n̄di ze k̄u ma bàka kunna k̄unwo yā k̄u ma òt̄en̄n̄eoro, mani kpata s̄im̄ma mà n̄ z̄òblerinɔ doke ká n̄ ḡene ū. ¹²Ama n̄ de Dauda yāi mani k̄e le n̄ ḡor̄aro, n̄ n̄en̄ mani k̄ene. ¹³Bee k̄u abireo mani kpata s̄ia p̄ínkiro. Buri leu don mani t̄ó n̄ né p̄iine ma z̄òbleri Dauda k̄u Yurusalemu k̄u ma s̄e ma p̄o ūo yāi.

Sulemanu iberenɔ

¹⁴Akū Dikiri t̄ò Èd̄omu gb̄e Adada k̄u à de k̄ine ū ibere s̄e k̄u Sulemanuo. ¹⁵Ḡor̄o k̄u Dauda ten z̄i ká k̄u Èd̄omunɔ yā, a z̄ikarinɔ don'arede Yoabu ḡe à Isarailanɔ ḡen v̄i, akū à Èd̄omu b̄usu ḡōgb̄enɔ d̄ede gwe n̄ p̄ínki. ¹⁶Àkū k̄u a gb̄en̄on̄ k̄u gwe ari m̄o suddo ari ò ḡè ò Èd̄omu b̄usu ḡōgb̄e p̄inɔ d̄edeo n̄ p̄ínki. ¹⁷Kū Adada b̄aa s̄i, àten t̄a Misila k̄u a de iba kenɔ. Ḡor̄o birea s̄o Adada bi kefenname. ¹⁸Ò b̄ò Mid̄iā ò ḡè Parani, akū ò Paranide kenɔ s̄e ò ḡè k̄ūf̄wo Misila k̄ina Firi'auna k̄inaa. Firi'auna kp̄e kp̄aa k̄u p̄óbleo k̄u z̄it̄eo. ¹⁹Adada yā k̄a Firi'aunane manamana, akū à a nanɔ Tapenesi dak̄una kp̄aa n̄ ū. ²⁰Akū Tapenesi dak̄una p̄i né ò ḡōgb̄e ū, òdi pine Genuba, akū Tapenesi né p̄i gw̄a Firi'auna on̄n k̄u Firi'auna n̄en̄o

l̄eele. ²¹Ḡor̄o k̄u Adada k̄u Misila, à mà k̄u Dauda ḡa ak̄ūs̄o a z̄ikarinɔ don'arede Yoabu ḡa d̄o. Akū à p̄i Firi'aunane: N̄ ma gba z̄e mà t̄a ma b̄usun. ²²Akū Firi'auna a là à p̄i: B̄o mé àten k̄iamma ma k̄inaa, gbas̄a n̄ ye ò t̄a n̄ b̄usunn̄? À w̄èa à p̄i: P̄oke ten k̄iamaro, n̄ ma gba z̄e dé!

²³Akū Luda t̄ò d̄o Èliada né Rez̄ō k̄u à b̄aa s̄i a dikiri Zoba k̄ina Adadezane yā f̄ute Sulemanui. ²⁴Kū Dauda Adadeza gb̄enɔ d̄ede, akū Rez̄ō gb̄enɔ k̄akaraai ò k̄è gb̄anam̄on̄nerinɔ ḡa ū, akū à ḡò n̄ don'arede ū. Ò ḡè ò v̄ute Damasuku, akū à gwe s̄i. ²⁵Rez̄ōme Isarailanɔ ibere ū ari Sulemanu w̄endi l̄en, ȳakete k̄u Adada f̄uteo baasi. À kpata bl̄e Siria b̄usun, à ḡi Isarailanɔ k̄ai.

Yeroboamu bona Sulemanu kp̄e

²⁶Nebati né Yeroboamu bi Sulemanu iba keme. Èflaimu burime, k̄u à b̄ò Zereda, akū à b̄ò Sulemanu kp̄e. A da bi gyaan̄ome, a t̄on̄ Zerua. ²⁷Lákū à k̄è n̄a à b̄ò k̄ina kp̄en̄ dí. Sulemanu w̄èe k̄u òdi p̄i Milo t̄ata k̄u b̄usuuo, akū à a de Dauda w̄ete b̄ini b̄ò à p̄ekere. ²⁸Yeroboamu bi n̄éḡōgb̄e laakarideme. Kū Sulemanu è kefenna p̄i kokari v̄i, akū à a òt̄e z̄i gb̄ana k̄u Yusufu burinɔ ten k̄e p̄i gb̄e z̄ōk̄ ū. ²⁹Ḡor̄o birean Yeroboamu b̄ò Yurusalemu, akū à d̄akare k̄u annabi Ahia, Silo gb̄eo z̄en, à uta dufu dana. Ò k̄u s̄en̄ gwe n̄ pla. ³⁰Akū Ahia a uta dufu p̄i ḡa à k̄è à p̄arapara leu kuri aw̄epla. ³¹Akū à p̄i Yeroboamune à a paranaa p̄i s̄ete m̄en̄ kuri, zaakū Dikiri Isarailanɔ Luda p̄i: Mani Sulemanu bo kpatamme mà Isaraila buri leu kuri kp̄amma. ³²Mani buri leu do t̄one ma z̄òbleri Dauda k̄u Yurusalemu k̄u ma s̄e Isaraila buri s̄inda p̄ínki w̄eten̄o t̄eo yāi. ³³Mani k̄ene le, k̄u à ma zuk̄una à ḡè àten Sid̄ōdenɔ t̄āna Asatore k̄u M̄abunɔ t̄āna Kem̄osio k̄u Am̄oninɔ t̄āna M̄olekio gbagba yāi. Adi t̄émairo, adi yā k̄u à manamene kero, adi ma d̄ok̄i gw̄aro, à ma dokayān̄o k̄una

lán a de Dauda bàro. ³⁴Bee kũ abireo mani kpata bo a ɔĩ sãnsãno, zaakũ ma gĩnake ma a kè kína ũ ari a wëndi lémme ma zòbleri Dauda kũ ma sè yāi, kũ à ma yāditenano kũna akūsō à ma ɔɔki gwà. ³⁵A nén mani kpata sí a ɔĩ mà Isaraila buri leu kurino kpámma. ³⁶Isaraila buri leu don mani tó a né pĩne, de ma zòbleri Dauda buri gō kí blemene Yurusalemu goro sinda pínki, wête kũ ma sè ma tó gō kúaa pĩi. ³⁷Mòkōn sō, ma n sè Isarailano kína ũ, de ngō kí ble pó kũ n po yeiia pínki. ³⁸Tó nten yā kũ ma ditenne ke pínki, tó ní tēmai, nten yā kũ à manamene ke, tó nteni ma ɔɔki gwa akūsō ní ma yāditenano kũna lán ma zòbleri Dauda bà, manigō kú künwo, manigō n burino ká Isaraila kpatan goro sinda pínki, lākũ ma Dauda burino kàn nà. ³⁹Mani Dauda burino era kpe yā kũ ò kèè pì yāi, ama adi ke goro sinda pínkinlo.

⁴⁰Sulemanu zé wête à Yeroboamu de, akũ à fùte à bàa sì à tà Misila kína Sisaki kínaa, à gō gwe ari Sulemanu gèè à gào. ⁴¹Sulemanu yā kparano kũ ɔndōyā kũ à kèno pínki kú Sulemanu yāno takadan. ⁴²Sulemanu kè Isaraila buri sinda pínki kína ũ Yurusalemu wè buplame. ⁴³Kũ à gā, ò a vī a de Dauda wēten, akũ a né Reoboamu vùte a gēne ũ.

Isarailano bona Reoboamu kpe

12 Reoboamu gèè Sekemu, zaakũ gwen Isaraila buri sinda pínki gèen de ò a ká kína ũ. ²Kũ Nebati né Yeroboamu a baaruu mà, akũ à bò Misila à sù, zaakũ gwen à kun zaa goro kũ à bàa sì Sulemanune. ³Akũ Isaraila kũ ò kō kākara pino a sìsi, akũ ò gèè ò yā ò lēle kũ Reoboamuo ò pì: ⁴N de zī gbāna dāwere pāsīpāsī. Mòkōn sō, n zī gbāna pì kũ aso tikisi kũ à dīwereo lago, óni mī natenne. ⁵Akũ à wēm̄ma à pì: À tá gĩa ari goro aakō, gbasà à era à su. Akũ ò tà.

⁶Kína Reoboamu yā pìi gbā gbē zōkō kũ ò de a de Sulemanu ìba ũnōne à pì:

Yā kpaten a è à mana mà we gbē pinoaa?

⁷Akũ ò wèa ò pì: Tó n mī nàteñne gbāra, akũ n yā mana wēm̄ma, onigō de n zòblerino ũ goro sinda pínki. ⁸Akũ Reoboamu gĩ gbē zōkō pino lédammai, à gèè à yā pìi gbā a ìba kefenna kũ ò né blè lēlenōne. ⁹À ní lá à pì: Gbē kũ ò pīmene mà zī gbāna kũ ma de dāñne lagoñne pino, yā kpaten a è à mana ò síñlaa?

¹⁰Akũ kefenna pino wèa ò pì: Gbē kũ ò pīnne n de aso tikisii dīñne ò lagoñne pino, ò oñne n ɔnekpare gbīgiri de n de pila. ¹¹N de aso tikisii dīñne, mòkōn sō, ìni aso pì karañne. N de wé tām̄ma kũ flāaome, ama flā lēden ìni wé tām̄ma.

¹²A goro aakōde zī Yeroboamu kũ Isarailano era ò sù ò Reoboamu lè ní pínki, lākũ à òñne nà à pì, ò era ò su goro aakō gbera. ¹³Akũ kína gĩ gbē zōkōno lédammai à yā wēm̄ma pāsīpāsī. ¹⁴À tē kefennano lédammai à pì: Aso tikisin ma de diāre, makũ sō mani aso pì karaāreme. Flāan ma de wé tàoáwa, makũ sō, flā lēden mani wé tàoáwa. ¹⁵Akũ kína gĩ Isarailano yā mai, zaakũ yā pìi bò Dikiri kínaame, de yā kũ à ò Nebati né Yeroboamune annabi Ahia, Silo gbē gāi le à ke yāi.

¹⁶Kũ Isarailano è kína gĩ ní yā mai, ò pīne:

Ó bàka kú kũ Daudaoro,

ó lé kú Yese né yāno.

Isarailano, á baadi tá a bea!

Dauda buri, ò n zīda be kũ!

Akũ Isarailano tà ní bea. ¹⁷Isaraila kũ ò kú Yuda burino wēte gūnnōn Reoboamu gō ní kína ũ ado. ¹⁸Kína Reoboamu a zōzī gbē zōkō Adoniramuo zī Isarailano, akũ ò a pāpa kũ gbēeo ò a dè. Akũ kína Reoboamu fùte kũ wānao à sì a sōgo gūn à bàa sì à tà Yurusalemu. ¹⁹Len Isarailano gĩ Dauda burino le ari kũ a gbārao. ²⁰Kũ Isarailano mà ní pínki kũ Yeroboamu sù, akũ ò a sìsi kōkakaranaa gūn, akũ ò a ká Isaraila burino kína ũ. Isaraila buri ke dí

ze kũ Dauda burinƆo doro, tó adi ke Yuda burinƆo baasiro.

²¹ Kũ Reoboamu kà Yurusalemu, à YudanƆo kàkara ní pínki kũ Biliaminu burinƆo. Zíkarii pínƆo gbě̀nƆn dúbu bakě̀ndome. Akũ òten gé zĩ ká kũ IsarailanƆo, de ò le ò Sulemanu né Reoboamu kpata síne ò kpáa dɔ. ²² Akũ Luda yā sù Luda gbě̀ kũ òdi pí Semayaa à pì: ²³ Ñ o YudanƆo kína Sulemanu né Reoboamune kũ YudanƆo ní pínki kũ Biliaminu burinƆo kũ gbě̀ kparanƆo, ²⁴ makũ Dikiri ma pì, àsun gé zĩ ká kũ á Isaraila dakenƆoro. Á baadi tá a bea, zaakũ yā kũ à kě̀e pìi bò ma kĩnaame. Akũ ò yā kũ Dikiri ò́nne mà ò tà.

²⁵ Yeroboamu Sekemu kũ à kú Eflaimu gu kpiden bĩni bò, akũ à vùten. Zaa gwen à gě̀e à Penieli kě̀e à kàte. ²⁶ Akũ à laasun lè à pì: Oni Dauda buri era kpatamme fá! ²⁷ Tó IsarailanƆo ten gé sa o Dikiri ɔnn Yurusalemu, oni era ò ze kũ ní dikiri YudanƆo kína Reoboamuome, oni ma de ò ze káao. ²⁸ Kũ kína yā pìi gwà, akũ à wura zùsane pì mèn pla, akũ à pì gbě̀nƆne: IsarailanƆo, á gena Yurusalemu mò le. Á dikiri kũ ò á bóte MisilanƆon dí! ²⁹ Akũ à a do òte Beteli, a do sɔ ari Dā. ³⁰ Akũ yā pì gɔ́́nne durunna ũ, òdi gé donyĩ ke a done Beteli, a do sɔ ari Dā. ³¹ Yeroboamu kpé̀ bò zùu pínƆne tãnagbagbakinƆa, akũ à gbě̀ òte sa'orinƆo ũ, bee kũ gbě̀ kũ ò de Levi buri ũronƆo. ³² Akũ à mɔ sraakɔ́de gɔ́ro gě̀rode òte dikpe ũ lán YudanƆo pò bà se, akũ à sa ò tãnagbagbaki kũ à kú Beteli pìia. Á sa ò zùsane kũ à pìi pínƆa, akũ à sa'orinƆo òte gwe. ³³ Akũ à sa ò sa'oki kũ à kě̀ Beteli pìia mɔ sraakɔ́de gɔ́ro gě̀rode zĩ. Gɔ́ro pìn à òte a zĩda pɔyeinaaa dikpe ũ IsarailanƆone.

Luda gbě̀ lékena Beteli sa'okine

13 Luda gbě̀ke bò YudanƆo bùsun à sù Beteli lákũ Dikiri dāne nà gɔ́ro kũ Yeroboamu zena sa'oki pìi sare de a sa o. ² Akũ à lé kě̀ sa'oki pìine à pì: Sa'oki, sa'oki, Dikiri pì oni né i Dauda bea, oni

tó kpáne Yosia. Akũ mé ani sa omma kũ tãnagbagbaki sa'ori kũ òten zĩ ke lanƆo, ani bisāsiri wánƆo kpátamma. ³ Gwe gòƆƆo Luda gbě̀ pì yā pì kena sèedaa ò́nne à pì: Sèeda kũ Dikiri òn dí. Sa'oki pì ni parakɔ́re a túbu ni kóte.

⁴ Kũ kína Yeroboamu lé kũ Luda gbě̀ pìi kě̀ Beteli sa'oki pìine mà, akũ à ɔ dɔa zaa sa'okia gwe à pì: Á a kũ! Akũ ɔ kũ à dɔaa pìi gbàgbà, ani fɔ à kòko doro. ⁵ Akũ sa'oki pìi parakɔ́re a túbu kòte lákũ Dikiri dà Luda gbě̀ pìine à ò nà. ⁶ Akũ kína pì Luda gbě̀ pìine: Ñ kúte kemene Dikiri n Ludane. Ñ wé keamene de ma ɔ le à su a gbèn. Akũ Luda gbě̀ pì kúte kě̀ Dikirine, akũ a ɔ sù a gbèn lán yā bà. ⁷ Akũ kína pì Luda gbě̀ pìine: Ñ mɔ ò gé ma bea ò pò ble mà gba kenne. ⁸ Akũ à pì kína pìine: Bee tó n n aruzeké kpado kpàma, mani gé kũnworó. Mani pò ble ke mà í mi gu dínlo, ⁹ zaakũ Dikiri pìmene màsun pò ble laro, màsun í mi laro, akũsɔ màsun era kũ zé kũ ma suooro. ¹⁰ Akũ à zé pānde sè, adi zé kũ à sùo Beteli sé doro.

¹¹ Annabi zĩ ke kú Beteli gwe. Kũ a néƆo sù, ò yā kũ Luda gbě̀ pìi kě̀ gwe zĩ birea bàba ní dene kũ yā kũ à ò kínaneeo pínki. ¹² Akũ ní de ní lá à pì: Zé kpaten à sèe? Akũ a néƆo zé kũ Luda gbě̀ kũ à bò YudanƆo bùsun pìi sèe òne. ¹³ Akũ à pìine: Á gàari yĩmene zaakine. Akũ ò yĩne ò a dì a kpe. ¹⁴ Kũ à pète Luda gbě̀ pìii, akũ à a lè vutena gbiri lí gbáru. Akũ à a là à pì: Luda gbě̀ kũ à bò YudanƆo bùsumme n ũ yá? Á wèa à pì: Makúme! ¹⁵ Akũ annabi zĩ pìi pìine: Ñ mɔ ò gé ma bea, n pò ble. ¹⁶ Á wèa à pì: Mani fɔ mà era mà tá kũnworó. Mani fɔ mà pò ble ke mà í mi kũnwo gu dínlo, ¹⁷ zaakũ Dikiri pìmene màsun pò ble ke mà í mi laro, akũsɔ màsun tá kũ zé kũ ma suooro. ¹⁸ Akũ annabi zĩ pìi pìine: Annabiin ma ũ lán n bà. Malaika ke mé à Dikiri yā òmene à pì mà pétenyĩ mà su kũnwo ma bea, de n pò ble ò ní mi. Ama éken annabii

pì ten to. ¹⁹ Akū Luda gbē pìi èra kāao, à pò blè a bea à í mì. ²⁰ Goro kū ò vutena pòblei, Dikiri yā sù annabi zī kū à sù kāaoo pìia, ²¹ akū à wiki lè Luda gbē kū à bò Yudanò busun pìia à pì: Dikiri n Luda pì, lākū n gí a yā mai nà, ndi yā kū à ònne maro, ²² n era n su n pò blè n í mì gu kū à ònne òsun pò blenlo òsun í minlo pìi, oni n vī kū n dizinoro. ²³ A pòblena kū a íminaao gbera, annabi kū à sù kāao pìi gàarii yīne zaakia. ²⁴ Kū à dà zén, akū à kpākū kū mūsuuo, akū mūsuuo pì a dè. A gèe gò ditena zén, akū zaaki kū mūsuuo gò zena a gèe pìii. ²⁵ Kū gbē kū òten gēteno a gèe è wutena zén gwe kū mūsu kū à zena a sareo, akū ò gèe ò a baaruu kpà wēte kū annabi zī pì kún. ²⁶ Kū annabi kū à sù kāaoo pì a baaruu mà, à pì: Luda gbē kū à gí Dikiri yā main gwe. Akū Dikiri a kpà mūsuua, à a è'e à dè lākū Dikiri òne nà. ²⁷ Akū à pì a nénone: À gàari yīmene zaakine. Akū ò yīne. ²⁸ À dà zén, akū à gèe à a gèe lè wutena, zaaki kū mūsuuo zei. Mūsuuo pì dí gèe pì soro akūsò adi zaaki pì é'ero. ²⁹ Akū annabii pìi Luda gbē pìi gèe sè à dì zaaki musu à sùo a be wēten, de à gèe sò do à a vī. ³⁰ Akū à a vī a zīda miraween, à sò do à pì: Waiyoo ma gbē! ³¹ Kū à a vī à laka, à pì a nénone: Tó ma ga, à ma vī mirawee kū ma Luda gbē pìi vīn à ó gè kpākūsū. ³² Zaakū yā kū Dikiri dāne à ò Beteli sa'oki musu kū tñakpe kū ò kú Samaria busu wēte tñagbagbakiano ni ke yāpura.

³³ Bee kū abireo Yeroboamu dí kpe li a yāwānikenaanero, à èra à Isaraila buri sīnda pínki dìte tñagbagbaki sa'orino ũ do. Gbē kū ò ye ò gō tñagbagbaki sa'orino ũn à ní ké a ũ. ³⁴ Durunna kū à tò ò Yeroboamu burino dúgu zò ò laka andunia gūnn gwe.

Annabi Ahia yā kū ani Yeroboamu le onaa

14 Goro birea gyā Yeroboamu négōg-bē Abia kù. ² Akū Yeroboamu pì a nanone: Ñ fute ò n zīda lite, de òsun n dō ma nò ũro, ò gē Silo. Annabi Ahia kú gwe. Akū mé à pīmene manigō de Isarailano kina ũ. ³ Ñ burodi sé mēn kuri kú karanò kú zó tūruuo, ò géone. Ani yā kú ani né pì le onne. ⁴ Akū Yeroboamu nana kè le, à fute à gē Silo à gē Ahia bea. Ahia wé dí gu e doro, zaakū à zī kú a wé gò dāadāa. ⁵ Dikiri gīnake à ò Ahiane kú Yeroboamu nana né ten gyā ke, akū àten su à yā gbekamma. Ñ one lán dí bà lán dí bà, zaakū tó à sù, ani a zīda littenne gbē pānde ũme.

⁶ Kū Ahia a gēse kīnii mà, àten gē kpén, à pì: Ñ gē Yeroboamu nana! Bóyāin n n zīda lite lee? Yā pāsīn Luda pì mà onne. ⁷ Ñ gē ò Yeroboamune, Dikiri Isarailano Luda pì, akāame a n se n gbēno té, a n ke a gbē Isarailano don'arede ũ. ⁸ A kpataa bò Dauda burino cī, akū a n kan, ama ní de lán a zòbleri Dauda bàro, kú à a yāditenano kīna, à téi kú nēsēdoo à yā kú á yeii kè. ⁹ N yā vāni kè de gbē kū ò dōnne arenola, n ge n tñanano kè n zīdane, mò kú n kāsano, akū n kpe liare, n a pò fē. ¹⁰ Abire yāin áni ásarú zī n burino, áni n gōgbēno kakate Isarailano gūn zōno kú zīdadeno ní pínki, áni té na n bea, lākū òdi té na zūgbōca nà ari à té kú à laka pínki. ¹¹ Gbēdano ni n buri kú oni gaga wētenno só, bāno ni n gbē kū oni gaga sēno ble. Dikiri mé à ò le. ¹² Mōkōn sō nōgbē, ò fute ò tá be. Tó n gēsēe pēte wēte gūn gōno, né pì ni ga. ¹³ Isarailano ni a gē sò do ò a vī. Yeroboamu burino té ní pínki, àpiin oni vī ado, zaakū àkūme ado Dikiri Isarailano Luda yā mana lèa Yeroboamu onn. ¹⁴ Dikiri ni kina pānde dìte a gbē Isarailano. Akū mé ani Yeroboamu burino dede. Gbāra dí! Bócc? Leme, tera dí! ¹⁵ Dikiri ni gò tō Isarailano, oni gō

lán leba kũ àten yīgā í gũn bà. Ani IsarailanƆ bɔte bũsu mana kũ à kpà ní dizinƆa dín à ní fākōa Yuflatí bara dire, kũ ò Asatore lí pètepete ò Dikiri pɔ fēone yāi. ¹⁶Ani IsarailanƆ kpámma durunna kũ Yeroboamu kè à IsarailanƆ dà a kenan yāi.

¹⁷Akũ Yeroboamu nanƆ fùte àten tá. Kũ à kà Tiza, kũ à gèsee zè kpélelea gũnƆ, akũ nēgōgbē pìi gā. ¹⁸Ò a vī, akũ IsarailanƆ ɔ̀ dɔ̀ ní pínki lākũ Dikiri ò a zòbleri annabi Ahia gāi nà. ¹⁹Yeroboamu yā kparanƆn kú IsarailanƆ kɔnanƆ gīayākena takadan, zì kũ à kànƆ kũ a kíkēyānƆ pínki. ²⁰Yeroboamu kí blè wè̃ baro awēplame. Kũ à gā, akũ a né Nadabu vùte a gēne ũ.

YudanƆ kína Reoboamu

²¹Sulemanu né Reoboamume YudanƆ kína ũ. À kí blè a wè̃ bupla awēedodemme, akũ à kí blè Yurusalemu wè̃ gēro awēeppla, wēte kũ Dikiri sè Isaraila buri sinda pínki wētenƆ té de a tó gō kúa. A da tón Naama, Amóni burime. ²²YudanƆ yā kũ Dikiri yeiro kè, ò a pɔ fēne de ní dizinƆa ní pínki ní durunna kũ ò kè yāi. ²³Ò tãnagbagbakinƆ bò ní zīdane sīsī lei sinda pínki musu kũ lí zōkō sinda pínki gbáruo, ò gbènƆ kũ línƆ pètepeten. ²⁴Bee se tãnagbagbaki karuanƆn kú IsarailanƆ bũsun gōgbēnƆ kũ nōgbēnƆ. Leme IsarailanƆ buri kũ Dikiri pēmman̄nƆn dà vāninƆ sète le pínki.

²⁵Kína Reoboamu kíblena wè̃ ɔ̀ɔrode gũnn Mísila kína Sisaki sù à lète Yurusalemua. ²⁶À Dikiri ɔ̀n aruzekenƆ kũ kɔnabe pónƆ nākōa à wura sēgbako kũ Sulemanu pìnƆ sète pínki. ²⁷Akũ kína Reoboamu sēgbako pìnƆ gēne pì kũ m̀ogotē ò nà a be dogari don'arēdenƆne ní ɔ̀i a be kpélelea. ²⁸Tó kína ten gé Dikiri ɔ̀nn, dogarii pìnƆ dīgō sēgbako pìnƆ kúna. Tó ò era ò sù, òdi era ò káte ní kpén.

²⁹Reoboamu yā kparanƆ kũ yā kũ à kènƆ pínki kú YudanƆ kɔnanƆ gīayākena

takadan. ³⁰Reoboamu kũ Yeroboamuo dīgō zì ká kũ kōo gɔɔ sinda pínki. ³¹Kũ Reoboamu gā, ò a mira kpàkūsũ kũ a dizinƆo Dauda wēten. A da tón Naama, Amóni burime. Akũ a né Abia vùte a gēne ũ.

YudanƆ kína Abia

15 Nebati né Yeroboamu kíblena wè̃ baro plansaride gũnn Abia gō YudanƆ kína ũ ²à kí blè Yurusalemu wè̃ aakōme. A da tón Maaka, Abusalomu burime. ³À durunna kũ a de kènƆ kè pínki, adi a zīda kpá Dikiri a Luda a lán a dizi Dauda bàro. ⁴Ama Dauda yāin Dikiri a Luda tò a buri kí blè Yurusalemu, à a buri pìi dīte a gēne ũ à tò Yurusalemu gbāna lè. ⁵Zaakũ Dauda yā kũ Dikiri yeii kè, adi gí yā kũ Dikiri dītene mairo ari a wè̃ndi lén, tó adi ke yā kũ à kè Iti buri Uriane baasiro.

⁶Abia kũ Yeroboamuo dīgō zì ká kũ kōo ari Abia wè̃ndi lén. ⁷Abia yā kparanƆ kũ yā kũ à kènƆ pínki kú YudanƆ kɔnanƆ gīayākena takadan. ⁸Kũ à gā, ò a vī Dauda wēten, akũ a né Asa vùte a gēne ũ.

YudanƆ kína Asa

⁹IsarailanƆ kína Yeroboamu kíblena wè̃ barode gũnn Asa gō YudanƆ kína ũ, ¹⁰akũ à kí blè Yurusalemu wè̃ bupla awēedo. A dai tón Maaka, Abusalomu burime. ¹¹Kína Asa yā kũ Dikiri yeii kè lán a dizi Dauda bà. ¹²À pè tãnagbagbaki karuanƆa a bũsun, akũ à tãna kũ a dizinƆ kènƆ kòte pínki. ¹³Bee se à a dai Maaka bò kpatan, kũ à Asatore lí ginaa pète yāi. Kína Asa lí pìi zō à té nàa Kidironu guvutēn. ¹⁴À a zīda kpà Dikiria ari a wè̃ndi lén, ama adi tãnagbagbaki kũ ò bònƆ gbororo. ¹⁵À wura kũ anduru-fuuo kũ pó pānde kũ akāa kũ a deo dīte Dikiri pó ũnƆ sète à kàte Dikiri ɔ̀nn.

¹⁶Asa kũ IsarailanƆ kína Baasao dīgō zì ká kũ kōo ari ní kíblena lén. ¹⁷Baasa mé à gèe à lète YudanƆ būsuaa, akũ àten

bīni bo à lika Ramai, de gbēke sún bo ke à gē YudanƆ kína Asa būsuno yāi. ¹⁸ Akū Asa andurufu kū wura kū à gō Dikiri ɔn laasinno sēte kū pó kū ò kú a be laasinno, à nà a ibanone ní ɔī, akū à ní zī Dama-suku, Siria būsú kína Benadada, Tabirimo né, Eziō daikore kínaa à pì: ¹⁹ Ò lédokōn ke lākū ma de kū n deo kè nà yā. A andurufu kū wuraaon dí. Ñ lédokōn kū ní vī kū IsarailanƆ kína Baasao gboro, de à gomala kū a zīkarinƆ. ²⁰ Akū Benadada lédokōn kè kū Asao à a zīkarinƆ gbàre ò gèè ò lète Isaraila wētenƆ. Ò Iyon sì kū Dāo kū Abeli Betemakao kū Genesareti guo kū Nafatali burinƆ guo do pínki. ²¹ Kū Baasa a baaruu mà, akū à bīnibona Ramaii tò à tà Tiza. ²² Akū kína Asa kpàkpaa kè Yudanone ní pínki, adi gbēke tè boro à pì, ò Rama gbènƆ kū lí kū Baasa ten bīni boonƆ sēte. Akū à bīni bòo à lika Geba kū à kú Biliaminu burinƆ gui kū Mizipao. ²³ Kína Asa yā kparanƆn kú YudanƆ kínanƆ gīayākena takadan, a nēgōgbēkeyānƆ kū yā kū à kènƆ pínki kū wēte bīni kū à bònƆ. Kū à zī kù, gyā a kù a gbálanƆ. ²⁴ Kū à gà, ò a mira kpàkūsū kū a dizinƆ a dizi Dauda wēten, akū a né Yosafata vùte a gēne ũ.

IsarailanƆ kína Nadabu

²⁵ YudanƆ kína Asa kíblena wè plade gūnn Yeroboamu né Nadabu kè IsarailanƆ kína ũ à kí blè wè plame. ²⁶ À yā kū Dikiri yeiro kè à zè kū yā kū a de kè à IsarailanƆ dà durunna gūnwɔ. ²⁷ Ahia né Baasa, Isaka buri lé kpàkūsūi gɔɔ kū akū kū IsarailanƆ ten lika Filisitini wēte Gibetōi, akū à a dè gwe. ²⁸ À a dè YudanƆ kína Asa kíblena wè aakōde gūmme, akū à vùte a gēne ũ. ²⁹ Kū à nà kíblenaaa, akū à Yeroboamu burinƆ dèdè ní pínki, adi ní gbēke tóro, à ní kákate lán Dikiri ò a zòbleri Ahia, Silo gbē gāi nà. ³⁰ Yā pìi kè le durunna kū Yeroboamu kè yāi, kū à IsarailanƆ dà a kenan à Dikiri IsarailanƆ Luda pɔ fèone. ³¹ Nadabu yā kparanƆ kū

yā kū à kènƆ pínki kú IsarailanƆ kínanƆ gīayākenanƆ takadan. ³² Kína Asa kū IsarailanƆ kína Baasao zīi kà kū kōo ari ní kíblena lémme.

IsarailanƆ kína Baasa

³³ YudanƆ kína Asa kíblena wè aakōde gūnn Ahia né Baasa kè IsarailanƆ kína ũ. À kí blè Tiza wè baro aweesiikō. ³⁴ À yā kū Dikiri yeiro kè à zè kū Yeroboamu yākenaaƆ kū durunna kū à IsarailanƆ dà a kenanwo.

16 Dikiri yā sù Anani né Yehua, akū à yā ò BaasanƆ à pì: ² Ma n bo būsutitin, ma n ke ma gbē IsarailanƆ don'arède ũ, akū n ze kū Yeroboamu yākenaaƆ n ma gbē IsarailanƆ dà durunakenan, akū ní durunna pìnƆ ma pɔ fè. ³ Mɔkōn kū n burinƆ, mani á dúgu zōme sà. Mani ke n ɔnnne lākū ma kè Nebati né Yeroboamu ɔnnne nà. ⁴ GbēdanƆ ni n gbē kū oni gaga wēte gūnnƆ só, bānƆ ni n gbē kū oni gaga sēnnƆ ble. ⁵ Baasa yā kparanƆ, yā kū à kènƆ kū a nēgōgbēkeyānƆn kú IsarailanƆ kínanƆ gīayākenanƆ takadan. ⁶ Kū Baasa gà, ò a vī Tiza, akū a né Ela vùte a gēne ũ.

⁷ Dikiri yā pìi ò BaasanƆ kū a burinƆ annabi Yehu, Anani né gāi, yā vāni kū à kè à Dikiri pɔ fèone lākū Yeroboamu burinƆ kè nà yāi kū Yeroboamu buri kū à ní kakatenƆ yāo dɔ.

IsarailanƆ kína Ela

⁸ YudanƆ kína Asa kíblena wè baraasɔɔro awēedode gūnn Baasa né Ela kè IsarailanƆ kína ũ à vùte Tiza wè pla. ⁹ A ibanƆ do Zimirime a sōgonƆ kpado gbē zōkō ũ, akū à lé kpàkūsūi kūnwɔ. Gɔɔ kū í Ela kū a begwari Aza kpén zaa Tiza, ¹⁰ akū Zimiri gē à a dè Asa kíblena wè baraasɔɔro awēeplade gūn, akū à vùte a gēne ũ. ¹¹ Kū à kí blè gōnƆ, akū à Baasa burinƆ dèdè ní pínki, adi gōgbē ke tó a danenƆ ke a gbēnnanƆ téro. ¹² À Baasa buri pínƆ kákate ní pínki, lākū

Dikiri ò annabi Yehu gāi nà. ¹³ Baasa kũ a né Elao Dikiri IsarailanƆ Luda pɔ fɛ̃nɛ durunna kũ ò kè tãna pãpãno yã musu, akũ dɔ ò IsarailanƆ dà a kenan yã. ¹⁴ Ela yã kparanƆ kũ yã kũ à kènƆ pínki kũ IsarailanƆ kínanƆ gĩayãkena takadan.

IsarailanƆ kína Zimiri

¹⁵ YudanƆ kína Asa kíblena wɛ̃ baraasɔɔro awɛɛplade gũnn Ɔmiri kí blè Tiza gɔɔ supplá. Gɔɔ birea Isaraila zĩkarinƆ bùra kũ Filisitini wɛ̃tɛ Gibetɔ sare. ¹⁶ Kũ zĩkarii pínƆ mà Zimiri lé kpàkũsũ kũ gbɛ̃nƆ kínai à a dè, akũ ò n̄ don'arede Ɔmiri kà IsarailanƆ kína ũ n̄ bùran gwe g̃nƆ. ¹⁷ Akũ Ɔmiri kũ Isaraila zĩkarinƆ fùtɛ Gibetɔ ò gɛ̃ ò lika Tizai. ¹⁸ Kũ Zimiri è ò a wɛ̃tɛ siawa, akũ à dɪdɪ à gɛ̃ a be kpédidikɔana musu gũn à té nàa, akũ à té kũ à gà ¹⁹ durunna kũ à kè yã. À yã kũ Dikiri yeiro kè à zè kũ Yeroboamu yãkenaao. À durunna kè, akũ dɔ à IsarailanƆ dà a kenan. ²⁰ Zimiri yã kparanƆ kũ lé kũ à kpàkũsũ kũnwo Elaiio kũ IsarailanƆ kínanƆ gĩayãkena takadan.

IsarailanƆ kína Ɔmiri

²¹ IsarailanƆ kpàatɛ leu pla. N̄ kpadonƆ ye ò Ginati né Tibini ká kína ũ, n̄ kpadonƆ sɔ, Ɔmiri. ²² Kũ gbɛ̃ kũ ò zè kũ ƆmirionƆ gbàna de gbɛ̃ kũ ò zè kũ Ginati né TibinionƆla, akũ ò Tibini dè, Ɔmiri kí blè. ²³ YudanƆ kína Asa kíblena wɛ̃ baraakuri awɛɛdode gũnn Ɔmiri kè IsarailanƆ kína ũ, à kí blè wɛ̃ kuri awɛɛpla. À kè Tiza wɛ̃ suddo, ²⁴ akũ à Samaria s̄is̄i lù Sema kũ andurufuuo kiloo baaakɔ akuri, akũ à wɛ̃tɛ kàtea à tɔ kpàne Samaria kũ Sema mé à s̄is̄i pì v̄i yã yã. ²⁵ Ɔmiri yã kũ Dikiri yeiro kè à durunna kè de gbɛ̃ kũ ò dònɛ arenƆ pólá n̄ pínki. ²⁶ À zè kũ Nebati né Yeroboamu yãkenaao pínki. À Dikiri IsarailanƆ Luda pɔ fɛ̃nɛ kũ durunna kũ à kè tãna pãpãno yã musuo à IsarailanƆ dà a kenan dɔ.

²⁷ Ɔmiri yã kparanƆ kũ yã kũ à kènƆ kũ a négɔgbɛ̃keyãnon kũ IsarailanƆ kínanƆ gĩayãkena takadan. ²⁸ Kũ à gà, ò a v̄i Samaria, akũ a né Ahabu vùtɛ a gɛ̃nɛ ũ.

IsarailanƆ kína Ahabu

²⁹ YudanƆ kína Asa kíblena wɛ̃ bupla plansaride gũnn Ɔmiri né Ahabu kè IsarailanƆ kína ũ à kí blè Samaria wɛ̃ baro awɛɛplame. ³⁰ À yã kũ Dikiri yeiro kè de gbɛ̃ kũ ò dònɛ arenƆ pólá n̄ pínki. ³¹ A zena kũ Nebati né Yeroboamu durunnakenaao dí kene yãke ũro, akũ à SidɔdenƆ kína Ɛtabaali n̄nɔgbɛ̃ Yezabeli sè nɔ ũ, akũ à nà Baali tãnagbagbanaaaa, àdigɔ kútene. ³² À kpé bò Baaline Samaria, akũ à a gbagbaki pètɛ kpé pìi gũn. ³³ À Asera lí pètɛn dɔ à èra à Dikiri IsarailanƆ Luda pɔ fɛ̃nɛ de IsarailanƆ kína kũ ò dònɛ arenƆ pólá n̄ pínki.

³⁴ Ahabu gɔɔɔan Beteli gbɛ̃ Iyeli Yeriko kèkè à kàtɛ. Kũ à a b̄ini ɛ̃ pètɛ, akũ a daudu Abiramu gà. Kũ à a zé gbànƆ pètɛ, akũ a né kpede Segubu gà lákũ Dikiri ò Nuni né Yɔsua gāi nà.

KāakāannanƆ annabi Iliasu gwanaa

17 Tisibe gbɛ̃ Iliasu bò a bea Giliada b̄usun à gɛ̃ à Ahabu lè à pì: Kũ Dikiri IsarailanƆ Luda kũ maten doi kunnaao, zaa wɛ̃nla plí ni kpáro, legũ ni maro, séde gɔɔ kũ ma ò baasiro.

² Akũ Dikiri yã sù Iliasua à pì: ³ N̄ fute n̄ gé ifáboki kpa, n̄ ute Keriti swaween Yoda bara dire kpa. ⁴ Ìnigɔ swa pì í mi. Ma dite kāakāannanƆnɛ ògɔ n̄ gwa gwe. ⁵ Akũ à gɛ̃ à kè lákũ Dikiri òare nà, à vùtɛ Keriti swaween Yoda bara dire kpa. ⁶ KāakāannanƆ digɔ sune kũ burodiio kũ n̄nɔɔɔ kɔnko kũ ɔkɔsio, akũ àdigɔ swa pì í mi.

Zarefa gyaano Iliasu gwanaa

⁷ Gɔɔ pla gbera swa pì í bàba kũ legũ dí ma b̄usuu pinlo yã. ⁸ Akũ Dikiri yã

sua à pì: ⁹ Ñ fute ñ gé Zarefa Sidō būsun, ñgō kú gwe. Ma gyaano ke dîte àgō n gwa gwe. ¹⁰ Akū à fùte àten gé Zarefa. Kū à kà wēte pìi sare, à gyaano ke lè, àten yàka we gwe. Akū Iliasu lé zù gyaano pìi à pì: Ñ gé ñ sumene kú ío, bee fíti, mà mi. ¹¹ Kū àten gé tó, Iliasu èra à lé zù à pì: Ñ sumene kú burodi kusuo dō. ¹² Akū ñg-bē pìi pìne: Kū Dikiri n Luda kunnao, bee burodi má viro, séde wísiti okú do kú à gō gbaka gūn kú nísio fíti tūruu gūn baasiro. A yàkaan maten we la, de mà tá be mà póbble keo, ò ble kú ma néo ògō ga dā. ¹³ Akū Iliasu pìne: Ñsun tó vīna n kūro. Ñ gé ñ ke lākū n ò nà, ama ñ burodi keo fíti ñ suomenē gīa, gbasa ñ n pō ke kú n néo. ¹⁴ Zaakū Dikiri Isarailano Luda pì, wísiti ni lāka gbaka pìi gūnlo, akūsō nísi ni lāka tūruu pìi gūnlo ari gōrō kú ani tó legū ma būsuo pìn. ¹⁵ Gyaano pìi gēè à kē lākū Iliasu òare nà, akū póbble mōmā ari gōrō ūgbangba, àpìi kú a bedeno kú Iliasuo. ¹⁶ Wísiti dí lāka gbaka pìnlo, akūsō nísi dí lāka tūruu pìnlo, lākū Dikiri ò Iliasu gāi nà.

¹⁷ Abire gbera ñgbē bede pì né ten gyā ke. Kū gyā gbāna kpà manamana, akū a wēndii bō. ¹⁸ Akū ñgbē pìi pì Iliasune: Luda gbē, bó mé à ó ká kú n su ma kīnaaa? N su ma durunna dō Ludagu de à ma né de yāin yá? ¹⁹ Akū Iliasu pìne: Ñ n né pì kpāma. Akū à né pìi sī ñgbē pì ō à dīdī kāao kpé musu gu kú à kīpan. À a wùte a gádoa gwe, ²⁰ akū à ō dō Dikirine à pì: Dikiri ma Luda, mōkōn mé n tò gyaano kú ma kipa a bea né gā n pōsira kpai yá? ²¹ Akū à wùte à a zīda pōro ñégōgbē pīla gēn aakō à ō dō Dikirine à pì: Dikiri ma Luda, ñ tó a wēndi era à su a mēe gūn. ²² Dikiri Iliasu ō dō mà, akū wēndii èra à sū né pīia à fùte. ²³ Kū Iliasu ñégōgbē pìi sē à kīpa kāao, à gē kāao kpén, akū à a kpà a daa à pì: Ñ gwa, n né pìi wēndii sù! ²⁴ Akū ñgbē pìi pì Iliasune: Má dō sà kú Luda gbēme n ū. Dikiri yā kú à bō n lén bi yāpurame.

Iliasu kū Obadiao

18 À gōrō pla kē, akū Dikiri yā sū Iliasua legūmanasari wē aakōde gūn à pì: Ñ gé ñ n zīda mō Ahabune, mani tó legū ma a būsun. ² Akū Iliasu fùte àten gé a zīda mō Ahabune.

Kū nàa kē gbāna Samaria, ³ akū Ahabu a begwari Obadia sīsī. Obadia pì sō à Dikiri vīna vī manamana. ⁴ Gōrō kū Yezabeli ten Dikiri annabino dede yā, akū Obadia í gbē kenō sēte gbēnōn basōro à í úte gbēwēenō gūn gbēnōn bupla akurikuri, akū à í gwá kú póbbleo kú ío. ⁵ Akū Ahabu pì Obadiane: Ó dodo gunoi ò gé ísēbokino kú swawēenōn pínki. Òdigō dōro ke óni sē le ò kpá ó sōnōa kú ó baragbāsōnō. ⁶ Akū ò gu kpàate, í baadi a zé sē. ⁷ Kū Obadia tena, akū ò kpākū kú Iliasuo. À a dō, akū à wùte a nēsele kutena à pì: Ma dikiri Iliasu, mōkōmmen gwe yá? ⁸ Iliasu wēa à pì: Makūme! Ñ gé o n dikiriine má kú la. ⁹ Akū Obadia pì: Bó taarin ma kē, kú nten makū n zōbleri na Ahabune a ō à ma dēe? ¹⁰ Ma sī kú Dikiri n Ludao buri ke būsuo ke kun kú ma dikiri gī gbēnō zīmā ò n wetenyīro. Tó ò pì í kú gwero, àdi tó ò la dame. ¹¹ Akū nten omene dō mà gé mà o ma dikiri Ahabune kú í kú la yá? ¹² Tó ma da zén, manigō dō gu kú Dikiri Nini ni n sē à tá kūnworō. Tó ma ge mà ò Ahabune, tó à sū adi n ero, ani ma demē. Makū n zōbleri sō má Dikiri vīna vī zaa ma kefennakegōrōa. ¹³ Ma dikiri Iliasu, kú Yezabeli ten Dikiri annabino dede, nídi yā kú ma kē maroo? Makū mé ma í gbēkenō sēte gbēnōn basōro, ma í úte gbēwēenō gūn gbēnōn bupla akurikuri, ma í gwá kú póbbleo kú ío. ¹⁴ Akū n pīmene dō mà gé mà o ma dikiri Ahabune í kú la yá? Ani ma demē. ¹⁵ Akū Iliasu pì: Ma sī kú Dikiri Zīkaride kú maten doiio, mani ma zīda mōne gbāra sà.

Iliasu kũ Baali tãnagbagbarino Kaameli kpi musu

¹⁶ Akũ Obadia gèè à dà Ahabule à yã pìi ònè, akũ Ahabu gèè da Iliasule. ¹⁷ Kũ Ahabu Iliasu è, à pìne: Isarailano bùsuderì, m̀k̀k̀mmen gwe yá? ¹⁸ Akũ Iliasu pì: Adi ke makũ mé ma Isarailano bùsuu dèro, m̀k̀k̀n kũ n de bedeno ák̀k̀n mé a tè, zaakũ a pã kpà Dikiri yãditenanɔi a te Baalii. ¹⁹ Ñ Isarailano sísì n pínki, ò dakare Kaameli kpi musu leelee kũ Baali tãnagbagbari gbẽnɔn wàa pla kũ bupla akurio kũ Asera tãnade gbẽnɔn wàa pla kũ òdi ṕ ble kũ Yezebelionɔ.

²⁰ Ahabu Isarailano sísì n pínki, akũ à tãnade pìnɔ kàkara Kaameli kpi musu. ²¹ Akũ Iliasu nà gbẽnɔi à n lá à pì: Á laasun nigɔ kpaatena ari bɔremèe? Tó Dikiri bi Ludame, à téi. Tó Baalime sɔ, à téi. Odi yãke wearo, ²² akũ Iliasu pínne: Dikiri annabino té makũ mé ma gɔ mado. Baali tãnagbagbarino sɔ, gbẽnɔn wàa pla kũ bupla akuriome. ²³ Á zùsano kpáwá mèn pla, tãnade pìnɔ à mèn do sé ò z̀z̀z̀k̀rè ò ká yàkala, òsun té naaro. Makũ se mani a do keke mà ká yàkala, mani té naa sero. ²⁴ M̀k̀k̀nɔ sɔ ò Baali sísì, makũ sɔ mani Dikiri sísì. Ñ gbẽ kũ à mà, akũ à sù kũ téo, àkũme Luda ù. Akũ gbẽ sinda pínki pì: Yã maname! ²⁵ Akũ Iliasu pì tãnade pìnɔne: Á zùsa mèn do sé à keke káaku, zaakũ ák̀k̀n mé á dasi. Á á tãna sísì, ama àsun té naaro. ²⁶ Akũ ò zùsa kũ ò kpámma sɔ ò kèke, akũ òten Baali sísì zaa kɔnkɔ ari ifantè gèè káo midangura. Òten ù wã, òten lika sa'oki kũ ò b̀oi, òten pì: Baali, n yã mawá! Bee kũ abireo odi yãke maro, adi yã maĩmaro. ²⁷ Kũ ifantè kà midangura, akũ Iliasu teni n lalandi ke à pì: Á wiki lé gbãna à kara, àkũme dikiri ũroo? Ke a laasun tà kpadome. Ke à gèè bínikpe keme. Ke à gèè wẽteame. Ke àten i ome, akũ ádi a vuroo? ²⁸ Akũ òten wiki lé kũ k̀to gbãnao, òteni n zida líli kũ fẽnedao kũ sário lákũ òdi ke nà, ari aru ten pla n

mèea. ²⁹ Kũ ifantè gò miia, akũ òten yã ya ari sa ɔkɔsi ogɔɔ gèè à kàò. Bee kũ abireo adi yãke weĩmaro, adi yã maĩmaro, adi sã kpányĩro.

³⁰ Akũ Iliasu pì parine: Á namai la! Kũ ò nài n pínki, akũ à Dikiri gbagbaki kũ à gb̀roo kèke àten bo. ³¹ Á gbèè sèse mèn kuri aweepla Yakubu burino dasi lén. Yakubun Dikiri yã ònè yã à pì ògɔ pine sà Isaraila. ³² Kũ à Dikiri gbagbaki pìi b̀, akũ à wèèe ỳ ò líkai. Wèèe pìi kà à í sí lita gèro. ³³ Á yàkaa kà sa'oki pila, à zùu pìi z̀z̀z̀k̀rè à kà yàkaa pìia à pì: Á í tó lo siikɔ, à ká sa'opɔ pìia kũ yàkaa pìio. ³⁴ Kũ ò t̀, akũ à pì: Á era à tó dɔ. Kũ ò t̀, akũ à pì: Á era à tó à ke gèn aakɔ. Akũ ò t̀ ari gèn aakɔ. ³⁵ Í pìi bàa lè à lika sa'oki pìii ari wèèe pìi pà. ³⁶ Sa ɔkɔsi ogɔɔ akũ annabi Iliasu nài à pì: Dikiri, Ibrahĩ kũ Isaakuo kũ Isarailao Luda, n tó ò dɔ gbãra kũ m̀k̀k̀mme Isarailano Luda ù akũsɔ n z̀b̀b̀lerime ma ù, maten yã dí ke kũ m̀k̀k̀n mé n ma dan yã. ³⁷ Ñ yã mama Dikiri! Ñ yã mama, de gbẽ dínɔ le ò dɔ kũ Dikiri, m̀k̀k̀mme n Luda ù akũsɔ nteni n nèse liteĩne de ò era ò summa. ³⁸ Akũ Dikiri té sù sa'obɔɔ pìia kũ yàkaao kũ gbẽnɔ kũ bùsuuo, ò té kũ, akũ í kũ à kú wèèe pìn bàba. ³⁹ Kũ gbẽnɔ è, akũ ò wùte n nèsele kutena ò pì: Dikirimè Luda ù! Dikirimè Luda ù! ⁴⁰ Akũ Iliasu dàĩne à pì: Á Baali tãnagbagbarii pìnɔ kũkũ, n gbẽke sún pitiáwaro. Kũ ò n kũkũ, akũ Iliasu gèè kũnwo Kisɔ guvuten à n dede gwe.

⁴¹ Iliasu pì Ahabune: Ñ gé ṕ ble n í mi, zaakũ ma legũ k̀inii mà dɔ. ⁴² Akũ Ahabu gèè ṕ ble à í mi. Akũ Iliasu didi à gèè Kaameli m̀s̀ntea à vùte à m̀i kà tún. ⁴³ À pì à z̀k̀eriine: Ñ gé gu gwa ísira kpa. Akũ à gèè à gwà. Kũ à sù à pì: Póke kú gwero. Akũ Iliasu pine à era à gé gwa dɔ, akũ à gèè le ari gèn supplá. ⁴⁴ A gèn suppladeo z̀k̀erii pìi pì: Ma legũ è lokona serere lán ɔla bà, àten fute ísira musu. Akũ Iliasu pine: Ñ gé n ò Ahabune à sɔgo

do sōnɔa à gēn à kipa kpia ari legū gō gé a dādā. ⁴⁵ Legū ten sīsī busebuse, zàgā'ia fūte, akū legū mà manamana. Ahabu kú sōgon, àten tá Yezerili. ⁴⁶ Dikiri gbāna sù Iliasua, akū à a uta zōkōw kākara à kù, à bàa lè à Ahabu kē ari à gèe káo Yezerili.

Dikiri yā'ona kù Iliasuo Orebu

19 Akū Ahabu yā kù Iliasu kēe bàba Yezebeline pínki, lákū à tănade pino dède nà kù fēnedao ní pínki. ² Akū Yezebeli légbāzà kē Iliasune à pì: Ari zia mandara'i, tó mádi kenne lákū n kē tādadenɔne nàro, tănano yā kemene pāsī-pāsī! ³ Akū vīna Iliasu kù, akū à fūte à bàa sì à a zīda miboki wēte. Kū à kà Beseba, Yudano būsun, gwen à a zīkerii tòn, ⁴ akū à táa ò gbáranan goro do. À gèe à wūte sē lí gbáru, akū à adua kē à le à ga à pì: Dikiri, yā díkīna mōma le. N ma wēndi sé gōnɔ, zaakū má de ma dizinɔlaro. ⁵ Akū à wūte àten i o sē lí pì gbáru.

Kānto malaikaa sù à ɔ kēa à pì: N fute n pó ble. ⁶ Kū Iliasu gu gwā, akū à kàra asāna è kù í tūruuo katena a mīii. Akū à pó blè à í mī à èra à wūte. ⁷ Dikiri Malaikaa èra à sù a gēn pladeo, à ɔ kēa à pì: N fute n pó ble, zaakū tá gbānan nten su o. ⁸ Akū à fūte à pó blè à í mī. Póble pì tò à gbāna lè, akū à táa ò goro bupla fānantē kù gwāanio ari à gèe à kà Luda kpi kù òdi pì Orebu. ⁹ Akū à gē gbēwēen à ì gwe, akū Dikiri yā sùà à pì: Iliasu, bón nten ke laa? ¹⁰ À wēa à pì: Dikiri Luda Zīkaride, ma laakarīi fūte manamana, zaakū Isarailano pā kpà n bàka kunna kúnwo yāi, akū ò n gbagbakino gbōro ò n annabino dède kù fēnedao. Makū mé ma gō mado, akū òteni ma we se. ¹¹ Akū Dikiri pì: N bo n gé ze ma are kpi musu, mani gēte n are.

Zàgā'ia gbāna fūte, àten kpi pino para àten gbēno wīwī Dikiri are, ama Dikiri kú ía pìi gūnlo. Ía pìi gbera zīte yīgāyīgā, ama Dikiri kú zīte yīgāyīgānaa pìi

gūnlo. ¹² Zīte yīgānaa pìi gbera akū té bō, ama Dikiri kú té pìi gūnlo. Té pìi gbera akū koto busee bō teene. ¹³ Kū Iliasu kotoo pìi mà, à a uta zōkōw kù a wéa. Akū à bō à gèe à zē gbēwēee pì léa, à mà ò piare: Iliasu, bón nten ke laa? ¹⁴ À wēa à pì: Dikiri Luda Zīkaride, ma laakarīi fūte manamana, zaakū Isarailano pā kpà n bàka kunna kúnwo yāi, akū ò n gbagbakino gbōro ò n annabino dède kù fēnedao. Makū mé ma gō mado, akū òteni ma we se. ¹⁵ Akū Dikiri pìne: N era n tá Damasuku gbáranan. Tó n ka gwe, n Azaili ká Siria kína ũ, ¹⁶ n Nimisi daikore Yehu ká Isarailano kína ũ, n Abeli Mēcla gbē Safata né Elisa ke n gēne ũ annabi ũ. ¹⁷ Gbē kù bō Azaili fēneda léi, Yehu mé ani a de. Tó à bō Yehu fēneda léi sō, Elisa mé ani a de. ¹⁸ Bee kù abireo má Isarailano kúna gbēnɔn dúbu suppla, kù ní gbēke dí kúte Baaline à lé pèaro.

Elisa sisinaa

¹⁹ Akū Iliasu fūte à bō gwe à gèe à Safata né Elisa lè, àten bú wí kù zūno swa kuri aweepla. Àkū mé à té zù swa kpedei. Akū Iliasu nài à a gyabaa gò à dàala. ²⁰ Akū Elisa a zūno tò gwe à bàa lè à bō à té Iliasu kpe, akū à pìne: N tó mà gé lé za ma de kù ma daooa gīa, gbasà mà su mà ténýí sà. Akū Iliasu pìne: N gé n era n su. N dō yā kù ma kēenne. ²¹ Akū Elisa èra à gèe à a zūno kùtu kpà à té kà kù a zù swa gbāngoo, akū à zūu pino nòbɔw fufuu kē à kpà gbēnɔa ò sò. Akū à bō à té Iliasui, à gō a plade ũ.

Benadada kù a zīkarino likana Samariai

20 Siria kína Benadada a zīkarino kākara ní pínki. Kína gbēnɔn baraakuri aweeplanon kú káo kù ní sōnɔ kù ní sōgonɔ. Akū ò gèe ò lika Samariai ò lētea. ² Akū à gbēno zī Ahabua wēte gūn à pì: Makū Benadada ma pì, ³ n andurufu kù n wurao gō ma pó ũ. N nɔ manano

kū n né mananƆ gò ma pò ũ dɔ. ⁴ Akū IsarailanƆ kína pì: Ma dikiri kína, makū kū pò kū má vīnƆ gò n pò ũ pínki lákū n ò nà. ⁵ Akū Benadada èra à gbēnƆ zīa dɔ à pì: Makū Benadada ma gbēnƆ zī ma n andurufu kū n wuraaƆ kū n nɔnƆ kū n nénƆ làmma. ⁶ Zia mandara'i mani ma gbēnƆ zīmma ò n be kpukē kū n gbēnƆ benƆ, oni á pò bèeredenƆ sète ò suomenē pínki. ⁷ Akū IsarailanƆ kína a būsƆ gbē zōkōnƆ sīsī n pínki à piñne: A è lákū àteni ó lé wete nà yá? Kū à gbēnƆ zīma, à ma nɔnƆ kū ma nénƆ kū ma andurufuƆ kū ma wuraaƆ làma, mádi gíonero. ⁸ Akū gbē zōkōnƆ pīnƆ kū gbē kparanƆ pīnƆ: Ñsun a yā maro, ñsun wenero. ⁹ Akū à pì Benadada zīrinƆne: À gé à o ma dikiri kīnane, pò kū à là makū a zòbleriia káakun mani ke. Pò kū à làma kpekpe dín mani kero. Akū zīrii pīnƆ èra Benadadane kū légbāzā piio. ¹⁰ Akū à èra à gbēnƆ zī Ahabua dɔ à pì: Tó Samaria būsutiti gò à kà kū ma gbēnƆ le à dādā okū dodo, tānanƆ yā kemene pāsīpāsī! ¹¹ Akū IsarailanƆ kína pì: À gé à one, gbē kū àten zīka'uta da sún ĩa dā lákū gbē kū à uta pīi bò à kàte bàro. ¹² Kū Benadada yā pīi mà gɔrƆ kū àten í mi kū a kína dakenƆ n bizakutanƆ gūn, akū à pì a gbēnƆne ò soru ke. Akū ò gēe soru ke.

Ahabu zīblena Benadadaa

¹³ Annabi ke sù à IsarailanƆ kína Ahabu lè à pīnƆ: Dikiri pì, n zīkari dasinƆ è gwe yá? Áni n nanne n ɔi gbāra, ĩnigò dɔ kū akāame Dikiri ũ. ¹⁴ Akū Ahabu a là à pì: Dí mé ani abire kēe? À wèa à pì: Dikiri pì, n būsƆ gu gbē zōkōnƆ kefenna zīkarinƆ mé oni ke. Akū Ahabu a là dɔ: Dí mé ani na zīa káakuu? À wèa à pì: Mòkōmme! ¹⁵ Akū Ahabu gu gbē zōkōnƆ kefenna zīkarii pīnƆ kākara gbēnƆn wàa dɔ kū baraakuri aweeploa. Akū à a zīkarinƆ kākara n pínki, ò kē gbēnƆn dúbu suppla. ¹⁶ Ò fūte wēten ifāntē kà mīdan-gura, gɔrƆ kū í ten Benadada kū a kína

dake pīnƆ de n bizakutanƆ gūn. ¹⁷ Akū gu gbē zōkōnƆ kefenna zīkarii pīnƆ bòte káaku. Akū Benadada zīrinƆ gēe ò òne, gbēnƆ ten bo Samaria. ¹⁸ Akū Benadada pì: Tó aafian òten sun yoo ke kū zīio, à n kūkū bēne. ¹⁹ Kū gu gbē zōkōnƆ kefenna pīnƆ bò wēten, zīkarinƆn té n kpé, ²⁰ akū n baadi a ibereē dē. Kū SirianƆ lèkōa, akū IsarailanƆ pēm̄ma, akū Siria kína Benadada kū a sōde kenƆ bàa sì ò n kē sō musu. ²¹ Akū IsarailanƆ kína bò à gēe à sōdenƆ kū sōgodenƆ dēde à SirianƆ ásarƆ kē manamana. ²² Annabi pīi èra à sù à IsarailanƆ kína lè à pì: Ñ n zīkarinƆ kara ñgò kú soru gūn, zaakū tó SētāgɔrƆ kà, Siria kína ni era à su létemma dɔ.

²³ Akū Siria kína ibanƆ pīnƆ: Isaraila tānanƆ bi sīsī tānanƆme. Abire yāin n gbāna deóla. Tó óten zī ká kúnwo gusaran, ó gbāna nigò deñla. ²⁴ Ñ n kína dakenƆ lilin ke, n don'arede pāndenƆ ditedite n gbēn. ²⁵ Séde n zīkarinƆ kū n sōnƆ kū n sōgonƆ gò dasi lán káakupƆ kū n kurainƆ bà, ó zī ká kúnwo gusaran, ó gbāna ni deñla. Kína n yā mà, akū à kē le.

²⁶ Kū SētāgɔrƆ kà, Benadada SirianƆ kākara, akū à gēe zī ká kū IsarailanƆ zaa Afeki. ²⁷ Ò IsarailanƆ kākara ò kusuna kēñne, akū ò gēēñyī. SirianƆ dàgula gu sīnda pínki, akū IsarailanƆ bura a kàte lán blè kpàsa fītinna leu planƆ bà, ò are dòkōa. ²⁸ Akū Luda gbē pīi sù à pì IsarailanƆ kīnane: Dikiri pì, zaakū SirianƆ ten da sīsīnƆ dikirin a ũ, guvute dikirin a ũro, áni a zīkari dasi díkīnanƆ nanne n ɔi, ĩnigò dɔ kū akāame Dikiri ũ. ²⁹ N buraƆ are dɔdɔkōana le ari gɔrƆ suppla, a gɔrƆ supplade pīnƆ ò nà zīia. Akū IsarailanƆ Siria gēsedenƆ dēde gbēnƆn dúbu basɔrƆ zī pīia. ³⁰ Kū gbē kparanƆ lèkōa ò sì Afeki wēten, akū a bīni lète à sīm̄ma. Gbē pīnƆ kà gbēnƆn dúbu baraasɔrƆ aweesuppla. Benadada sō à bàa sì à sì wēte pīn se, à gēe à ùte kpéne gūn. ³¹ Akū à ibanƆ pīnƆ: O mà IsarailanƆ kīnanƆn gbēke vī. Ò uta

kasano dɔ ɔ pi, ɔ bɑ dɔ ɔ wakale, ɔ bo ɔ gɛ ɔ a le. Ɔdigɔ dɔro ke ani n tɔ kũ wɛndiio. ³² Akũ ɔ uta kasano dɔ n pi, ɔ baa dɔ n wakale, ɔ gɛ ɔ Isarailano kina lɛ ɔ pi: N zɔbleri Benadada pi n a tɔ kũ wɛndiio. Akũ Isarailano kina pi: Ase à kpé kun yá? Ma gbɛme. ³³ Yā pii kɛ gbɛ pinɔne àlesi mana ũ, akũ ɔ yā pii dā ɔ kũ ɔ pi: Ee, Benadada bi n gbɛme. Akũ kina pi: À gɛ à a sɛ à su kaa. Kũ Benadada sũ, akũ Ahabu pine à gɛ kaa a sɔgon. ³⁴ Akũ Benadada pine: Wɛte kũ ma de si n deano mani era mà kpámma, ñigɔ laga yía Damasuku lākũ ma de kɛ nà Samaria. Akũ Ahabu pi: Ɔ lédokɔnɔ ke abire musu, má n gbare. Akũ à lédokɔnɔ kɛ kaa à a gbare.

Annabi yādana kina Ahabula

³⁵ Dikiri pi annabi gā gbɛkene à o a gbɛdakene à a lé. Kũ annabii pii ɔne, akũ à gĩ. ³⁶ Akũ à pine: Zaakũ ndi Dikiri yā maro, tɔ o kɛkɔa gɔnɔ, músu ni n deme. Kũ ɔ kɛkɔa, akũ músu a è à dɛ. ³⁷ Annabii pi gbɛke lɛ dɔ, akũ à pine à a lé. Akũ à a lɛ à kina. ³⁸ Akũ annabii pi biza kũ a wɛa à a zida lite, akũ à gɛ àten kina dā zé léa. ³⁹ Kũ kina ten gɛte, akũ annabii pi lé zui à pi: Makũ n zɔbleri, kũ ma ge zilan, akũ gbɛke sũ ma kinaa kũ gɔgbɛ keo, à pi màgɔ a dākpā. Tɔ ma tò à pitima, ma wɛndi lén gwe, kesɔ mani fina bo kũ andurufuuo kiloo bupla sɔrosari. ⁴⁰ Kũ ma laakarɛ tã gu pãdea, akũ gɔgbɛ pii gɛte. Akũ Isarailano kina pine: Lākũ oni wé tãmma nã n ɔ gwe. ⁴¹ À biza pii gò a wɛa likalika, akũ Isarailano kina a dɔ annabi ũ. ⁴² Akũ annabii pii pine: Dikiri pi, zaakũ n gɔgbɛ kũ a dite à ga gbare, ñi ga a gɛne ũ, n gbɛnɔ ni gaga a gbɛnɔ gɛne ũ. ⁴³ Akũ Isarailano kina dà zén à tà a bea zaa Samaria. A nɛsɛ yàka à ãnn sisi.

Naboti geepi líkpe

21 Abire gbera Yezerili gbɛke kun, a tɔn Naboti. À geepi líkpe vĩ gwe Samaria kina Ahabu be sare. ² Akũ Ahabu pine: Ñ n geepi líkpe kpáma mà ke dɔ kara ũ, zaakũ à kú ma be sare. Mani geepi líkpe kũ à mana de abirela kpámma a gɛne ũ. Tɔ n yei, mani fina bonne kũ andurufuuo lākũ à kũ nà. ³ Akũ Naboti pi Ahabune: Kai, ani sí kero! Mani fɔ mà túbi kũ ma dizinɔ tòmene kpámmaro. ⁴ Akũ Ahabu nɛsɛ yàka, à tà be kũ pɔsiraɔ kũ Yezerili gbɛ Naboti pine áni túbi kũ a dizinɔ tòare kpáaro yāi. Akũ à wute a gádoa à are dɔ gbɛia à gĩ pɔ blei. ⁵ A nã Yezebeli sũ à a là à pi: Bó mé à n le n ãnn sisi, ndi pɔ bleroo? ⁶ Akũ à wɛa à pi: Ma pi Yezerili gbɛ Nabotine à a geepi líkpe kpáma, mani fina bone kũ andurufuuo. Tɔ geepi líkpe pãnden à yei sɔ, mani kpáa a gɛne ũ. Akũ à pi áni kpámaro. ⁷ Akũ a nã Yezebeli pine: Mɔkɔn Isarailano kina yākenan dí yá? Ñ fute n pɔ ble kũ pɔnnao, mani Yezerili gbɛ Naboti geepi líkpe sínne.

⁸ Akũ à takadano kɛkɛ kũ Ahabu tɔo à a tambari lèa, à kpázākpázā gbɛ zɔkɔnɔ kũ kine kũ ɔ kú Naboti wɛte gũnnɔne. ⁹ Takada pinɔ gũn à pi: À léyigɔɔ dite à a kpàkpa ke. À vuteki mana kpá Nabotia gbɛnɔ té ¹⁰ à gbɛ ginano wete gbɛnɔn pla à n káte a are, de ɔ yā dia ɔ pi à Luda kũ kinao tɔ vāni si. À a kũ à bo kaa wɛte kpe, á a pápa kũ gbɛo à de. ¹¹ Akũ Naboti wɛte gbɛ zɔkɔnɔ kũ kinenɔ kɛ lākũ Yezebeli ɔ takada kũ à kpázānnɔn gũn nà. ¹² Ɔ léyigɔɔ dite, akũ ɔ vuteki mana kpà Nabotia gbɛnɔ té. ¹³ Akũ gbɛ gina gbɛnɔn pla pinɔ sũ ɔ wute a are, ɔ yā dia gbɛnɔ wára ɔ pi à Luda kũ kinao tɔ vāni si. Akũ ɔ a kũ ɔ bɔ kaa wɛte kpe ɔ a pápa kũ gbɛo ɔ dɛ. ¹⁴ Akũ ɔ légbāzā kɛ Yezebeline ɔ pi, ɔ Naboti pápa kũ gbɛo ɔ dɛ.

¹⁵ Kū Yezebeli mà ò Naboti pàpa kū gbèso ò dè, akū à gèe à pì Ahabune: Ñ fute ò gé Naboti geepi líkpe kū à gionne pì sí n pò ũ, zaakū à kun doro à gà. ¹⁶ Kū Ahabu mà Naboti gà, akū à fùte àten gé de à a geepi líkpe sí a pò ũ.

¹⁷ Akū Dikiri yā sù Tisibe gbē Iliasua à pì: ¹⁸ Ñ fute ò gé Samaria kína Ahabu le. À gèe Naboti geepi líkpe sí, à kú gwe. ¹⁹ Ñ one makū Dikiri ma pì, à gbē dè à sù a túbi sín gweroo? Ñ one dɔ, gu kū gbēdano Naboti aru sāsān, gwen oni àpii pò sāsān se.

²⁰ Kū Ahabu Iliasu è à pì: Ma ibere, ari tera nídi ma tóroo? Akū Iliasu pìne: Ee, mádi n tóro, zaakū n n zída dà yā kū à vāni Dikirine kenan. ²¹ Akū Dikiri pì áni sunyĩ zímma áni n burino kakate, n gōgbē ke ni gō Isarailano būsuno, bee zídade kesō zò. ²² Áni ke n onne lākū à kè Nebati né Yeroboamu onne nà, lākū à kè Ahia né Baasa onne nà, zaakū n Isarailano dà durunnakenan n a pò fēne. ²³ Yezebeli sō, Dikiri pì gbēdano ni a só Yezerili bini sare. ²⁴ Gbēdano ni n gbē kū oni gaga wēte gūno sò, bāno ni n gbē kū oni gaga sēno ble.

²⁵ Gbēke kun ziki kū à a zída dà yā kū Dikiri yeiro kenan lán Ahabu bàro, akūsò a nāno Yezebeli dī té káagu. ²⁶ À yā kū ò a tēno kè manamana, à tē tānāno lán Amōrino kè nà, kū Dikiri pēm̃ma Isarailano.

²⁷ Kū Ahabu mà le, akū à a uta gà à kè à uta kasano dà ari à lo, akū à lé yì à gō té kū pōsirao. ²⁸ Akū Dikiri yā sù Iliasua: ²⁹ N è deran Ahabu a zída nātemene nà yā? Zaakū à a zída nātemene, mani yā vāni pì ke a onne a gōraro. A nēgōgbēn mani yā vāni pì ke a onne.

Mikaya annabikeyā vāni ona Ahabune

22 À kà wē aakō kū Siriano kū Isarailano dí zì ká kū kōoro. ² A wē aakōde pì gūnn Yudano kína Yosafata gèe à Isarailano kína lè. ³ Isarailano kína

pì a gbēno: Á dō kū Ramo Giliada bi ó pōme yāroo? Ama ódi a sina Siria kínaa yā kekero. ⁴ Akū à Yosafata là à pì: Ìni gé kūmao zì ká kū Ramo Giliadadenroo? Akū Yosafata wèa à pì: Pó dokōno ó ũ, ma gbēno bi n gbēno. Ma sōno bi n sōno. ⁵ Akū à èra à pìne: Ñ Dikiri gbeka ò ma gĩa. ⁶ Akū Isarailano kína annabin kākara lán gbēno wāa pla bà, akū à í lá à pì: Mà gé zì ká kū Ramo Giliadadenon yā, ke māsūn géro? Akū ò wèa ò pì: Ñ gé! Dikiri ni í nāne n ōi. ⁷ Akū Yosafata pì: Dikiri annabi ke kú la ò a laroo? ⁸ Akū Isarailano kína wèa à pì: Gōgbē ke kun dɔ, a tón Mikaya, Imlā néme. Ani fō à yā gbekawere Dikiri, ama má yeiro, zaakū àdi yā mana omene zikiro, séde a vāni. Akū Yosafata pì: Ñsun o lero kína! ⁹ Akū Isarailano kína a ibano doke sisi à pìne: Ñ gé ò Imlā né Mikaya sisi à su likalika.

¹⁰ Isarailano kína kū Yudano kína Yosafatao baadi a kible'uta dana, ò vutena í kiblegbāa pōwegbēki kū à kú Samaria bīnile, akū annabii pīno ten annabikeyā o í are í pīnki. ¹¹ Kenana né Zedekia mōsi pì lán bēne bà à pì: Dikiri pì bēne dīno ìni Siriano zōzō ò í dede í pīnki. ¹² Akū annabii pīno ten yā dokōno o í pīnki òten pì: Ñ gé léte Ramo Giliadaa, ìni fuaro. Dikiri ni í nāne n ōi.

¹³ Gbē kū à gèe Mikaya sisi pìne: N annabi dakeno lé kè dokōno yee! Yā nnan òten o kīnane. Ñ yā dokōno pì o se ò yā nna one. ¹⁴ Akū Mikaya pì: Ma sì kū Dikiri kunnaao, yā kū Dikiri òmenen mani o kīnane.

¹⁵ Kū à kà, akū kína a là à pì: Mikaya, ò gé zì ká kū Ramo Giliadadenon yā, ke òsun géro? Akū à wèa à pì: Ñ gé létem̃ma! Ìni fuaro. Dikiri ni í nāne n ōi. ¹⁶ Akū kína pìne: Gēn ūgban mani n da ò sí kū Dikirio kū yāpuran ìni omene? ¹⁷ Akū Mikaya pì: Ma Isarailano è fākōana sisīno kpadoa lán sà kū ò dāri virono bà. Akū Dikiri pīmene, gbē pīno

don'arede viro. ¹⁸ N baadi tá a bea aafia. ¹⁸ Akū Isarailano kína pì Yosafatane: Ndi ma gweroo? Mádi onne kú àdi yā nna omene zikiro, séde a vāni? ¹⁹ Akū Mikaya èra à pì: N Dikiri yā ma! Ma Dikiri è vutena a kpatan, ludambe zikarino zeze a sare n pínki oplai kú ɔzeo. ²⁰ Akū Dikiri pì: Dí mé ani ɔndɔ kemene Ahabune à gé léte Ramo Giliadaa de à ga gwee? Akū gbēke pì la, gbēke pì la dɔ. ²¹ Akū nini ke bɔ à sù à zè Dikiri are à pì: Makú mé mani gé ɔndɔ kene. Akū Dikiri a là à pì: Īni ke deramee? ²² Akū à wèa à pì: Mani gé mà ke nini ékede ū mà yā soso mà ká a annabinone n lén. Akū Dikiri pì: Īni ɔndɔ kene, ĩni fuaro. N gé ke le. ²³ Len Dikiri tò nini ékede pì yā soso à kà n annabi dínone n lén le n pínki. Sunyĩn Dikiri kpányĩ. ²⁴ Akū Kenana né Zedekia gèe à Mikaya sãn kè à pì: Bɔren Dikiri Nini boma à gèe à yā ònnne? ²⁵ Akū Mikaya wèa à pì: Īni dɔ zĩ kú n bàa lè n ge ute kpénen. ²⁶ Akū Isarailano kína pì: À Mikaya kú à tá kãao wète kína Amo kú ma né Yoasio kinaa, ²⁷ á onne ma pì ò a da kpésiran, ògɔ burodi kpáa kú ío fítifiti ari mà gé suo aafia. ²⁸ Akū Mikaya pì: Tó n ge n su aafia, séde adi ke Dikiri mé à yā ò ma gairo. Akū Mikaya èra à pì: Asa á baadi pínki ma yā pìi maa?

Ahabu gana zaa Ramo Giliada

²⁹ Isarailano kína kú Yudan kína Yosafatao gèe Ramo Giliada. ³⁰ Akū Isarailano kína pì Yosafatane: Mani ma zida lite mà si zĩn. Mòkɔn sɔ, ngɔ kú la kú n kible'utao dana. Akū Isarailano kína a zida lite à sɔ zĩn. ³¹ Siria kína gĩnake sɔ à ò a sɔgo don'arede gbēnon baraakuri awɛɛplanone à pì: Àsun are dɔ gbēkea zĩnlo, bee díme, séde Isarailano kína ado. ³² Kú sɔgo don'arede pino Yosafata è, òten da Isarailano kiname. Kú ò sɔ dàa, akū Yosafata wiki lè. ³³ Kú ò è Isarailano kinanlo, akū ò a tò gwe.

³⁴ Kú gbēke kaa gbàre, akū à gèe à Isarailano kína pà, à gè a mò'uta pekerekedi dagura. Akū à pì a sɔgodene: N sɔ lé lite ò bo zĩn, ò ma kinname gwe. ³⁵ Zĩ pì gbāna kpà zĩ birea, akū ò kína pì kúkuna a sɔgo gūn, ò are dɔ Siriano. Gu kú ò a kinnan pì ten aru bo àten kóte sɔgo gūn. Zĩ pìi ɔkɔsin à gà. ³⁶ Kú ifantē ten gè kpén, zikarino wiki kākara ò pì, baadi tá a busun ari a be wēten. ³⁷ Len kína pìi gà le, akū ò a gèe sè ò sùo Samaria ò a vɔ. ³⁸ Ò a sɔgo pìpi Samaria íkákia, gu kú karuano dɔ zú on, akū gbēdano sù ò a aru sāsā lākú Dikiri ò nà.

³⁹ Ahabu yā kparanon kú Isarailano kinanlo gĩayākena takadan, yā kú à kèno pínki kú kpé kú à bò kú wisa sakaa kú wēte kú à kèke à kàteno. ⁴⁰ Kú Ahabu gà, akū a né Azia vùte a gēne ū.

Yudan kína Yosafata

⁴¹ Isarailano kína Ahabu kíblena wè si-ikode gūnn Asa né Yosafata kè Yudan kína ū. ⁴² A wè baraakuri awɛɛɔɔrode gūnn à kè kína ū, akū à kí blè Yurusalemu wè baraasɔɔro. A da tón Azuba, Sili néme. ⁴³ À zè kú a de Asa yākenano zé sinda pínki gūn, adi pānero, à yā kú Dikiri yei kè. Bee kú abireo adi tānag-bagbaki kú ò bono gbororo. Ò kpé òten sa oa òten turaretiti kpáta gwe.

⁴⁴ Yosafata kú Isarailano kinao kú kú kɔo aafia. ⁴⁵ A yā kparanon kú Yudan kinanlo gĩayākena takadan, a nɛgɔgbēkeyāno kú zĩ kú à kàno pínki. ⁴⁶ Tānag-bagbaki karua kpara kú ò gò a busun zaa a de Asa gɔɔɔano, à pēmma gɔgbēno kú nɔgbēno n pínki. ⁴⁷ Edɔmu busu kína vɔ gɔɔ birearo, séde gbē zɔkɔ kú Yudan kína dɛte.

⁴⁸ À gó'ite lagatabono kè de ò gé wura sé Ofi, ama odi le ò bo kú táo ísir-alaro, zaakú gó pino wíwi zaa Eziɔ Geba. ⁴⁹ Gɔɔ birean Ahabu né Azia pì Yosafatane à tó a gbēno da ísira musu kú a gbēno lèele, ama Yosafata dí wero. ⁵⁰ Kú

Yosafata gà, ò a mira kpàkūsū kū a diz-
inƆ a dizi Dauda wēten, akū a né Yoram
vùte a gēne ũ.

IsarailanƆ kína Azia

⁵¹YudanƆ kína Yosafata kíblena wē
gēro awēplade gūnn Ahabu né Azia kē

IsarailanƆ kína ũ Samaria, à kí blè wē
pla. ⁵²À yā kū Dikiri yeiro kē à zè kū
a de kū a dao yāo kū dƆ Nebati né Yer-
oboamu kū à IsarailanƆ dà durunnake-
nan yāo. ⁵³À dò Baalii, à a gbàgba, akū
à Dikiri IsarailanƆ Luda pƆ fēne lākū a de
kē nà.

KINANO TAKADA PLADE

Iliasu yā 1:1-2:18

Elisa yā 2:19-8:15

Yudano kinano kū Isarailano kinano
8:16-16:20

Isarailano gōna zizono ū 17:1-17:41

Yudano kinano 18:1-24:20

Yudano gōna zizono ū 25:1-25:30

Iliasu kū kina Ahazia

1 Ahabu gana gbera Mōabuno n zida sɪ Isarailano. ²Goro kū Ahazia bàkē zaa a kpé musu wondoo gūn Samaria, à kɪnna manamana. Akū à gbēno zì à pì: À gé à Èkeronu tana Baalizebubu gbekamene, tó mani aafia le. ³Akū Dikiri Malaikaa pì Tisibe gbē Iliasune: N fute n gé da Samaria kina zirinole n n la, Luda kú Isarailano busunlo, gbasà òten gé yā gbeka Èkeronu tana Baalizebubua yá? ⁴Abire yāin ma pì, Ahazia ni fute a gyāpe kū n wutenaaro, ani game. Akū Iliasu gēè à ò le.

⁵Kū ziri pino èra ò tà kina kina, akū à n lá à pì: À kè dera a era a su likalika lee? ⁶Akū ò wèa ò pì: Gōgbē ke mé à sù à dàòlè à piwèrè ò era ò su ò onne, Dikiri pì á kú Isarailano busunlo, akū n gbēno zì ò yā gbeka Èkeronu tana Baalizebubua yá? Abire yāin ini fute n gyāpe kū n wutenaaro, ini game. ⁷Akū kina n lá à pì: Gōgbē kū à sù à dàálè à yā òáre pì de derame? ⁸Ò wèa ò pì: Pókā utan gōgbē pì dana, akūsō à bára asa dona a pì. Akū kina pì: Tisibe gbē Iliasun gwe.

⁹Kina a zikari gbēnon bupla akuri kū n don'aredeo zì ò Iliasu kū, akū ò gēè ò a lè vutena sīsī musu. Don'arede pì pine: Luda gbē, kina pì n kipa n mɔ! ¹⁰Iliasu wèa à pì: Tó Luda gbēn ma ū, té bo ludambe à a dede kū n zikari gbēnon bupla akurinɔ. Akū té bò ludambe à n dede n pínki. ¹¹Akū kina èra à zikari gbēnon bupla akuri pāndenɔ zì do kū n don'aredeo.

Don'arede pì pì: Luda gbē, kina pì n kipa n su likalika! ¹²Iliasu pine: Tó Luda gbēn ma ū, té bo ludambe à a dede kū n zikari gbēnon bupla akurinɔ. Akū Luda té bò zaa musu, à n dede n pínki. ¹³Akū kina èra à zikari gbēnon bupla akuri pāndenɔ zì kū n don'aredeo a gēn aakōdei. Don'arede pì gēè à kùte Iliasune à kùte kēne à pì: Luda gbē, makū kū n zōbleri gbēnon bupla akuri dínɔ, n ó wēndi bèere gwa. ¹⁴Té bò ludambe à don'arede gbēnon pla káakunɔ dèdè kū n zikarinɔ n pínki. Tera sà n ma wēndi bèere gwa. ¹⁵Akū Dikiri Malaikaa pì Iliasune: N kipa n téi, nsun vīna kenéro. Akū à kipa, ò gēè kina kina lee. ¹⁶Akū Iliasu pì kinate: Dikiri pì á kú Isarailano busunlo, gbasà n gbēno zì ò yā gbeka Èkeronu tana Baalizebubua yá? Abire yāin ini fute gyāpe kū n wutenaaro, ini game. ¹⁷Akū kina Ahazia gà lākū Dikiri ò Iliasu gāi nà.

Yudano kina Yehoram, Yosafata né kɪblena wè plade gūnn Yoram vùtè Ahazia gēne ū, kū Ahazia négōgbē vīro yāi. ¹⁸Ahazia yā kparanɔn kú Isarailano kinano gīayākenanɔ takadan kū yā kū à kēnɔ.

Iliasu tana Dikiri kina

2 Goro kū Dikiri ye à Iliasu sé kū zàgā'iao à tá káao a kina, Iliasu kū Elisao bò Giligala ò té zén. ²Akū Iliasu pì Elisane: N ze la! Dikiri ma zì Beteli. Akū Elisa pì: Kū Dikiri kunnao kū n kunnao mani kēmmaro. Kū òten gé Beteli, ³akū annabinɔ gà gbē kū ò kú Betelinɔ bò ò sù ò Elisa là ò pì: Asa n dō kū Dikiri ye à n dikiri sɪmma gbāraa? À wēm̐ma à pì: Má dō bi. À abire tó! ⁴Akū Iliasu pì Elisane: N ze la! Dikiri ma zì Yeriko. À wèa à pì: Kū Dikiri kunnao kū n kunnao mani kēmmaro. Akū ò gēè Yeriko lee. ⁵Annabinɔ gà gbē kū ò kú Yerikonɔ bò ò sù ò Elisa là ò pì: Asa n dō kū Dikiri ye à n dikiri sɪmma gbāraa? À wēm̐ma à pì: Má dō bi! À abire tó! ⁶Akū Iliasu

pìne: Ìn ze la! Dikiri ma zī Yodan. Akū à wèa à pì: Kū Dikiri kunnaao kū n kunnaao mani kēmmaro.

Akū ò tékōi, ⁷annabi gbēnōn bupla akurinōn ténýi. Kū gbēnōn pla pino zè Yoda bara, akū annabii pino zè zāzā òteni n gwa. ⁸Akū Iliasu a utagyabaa bò à fī à í lèò, akū í pì zòkōre zaa bara la ari bara dire. Gukori bò, akū gbēnōn pla pino bikù. ⁹Kū ò bikù, akū Iliasu Elisa là à pì: Bón n ye mà kenne ari Luda gō gé ma símmaa? Elisa wèa à pì: Ìn tó n annabikegbāna kū n vī gōmene túbi ū leu pla. ¹⁰Akū Iliasu pìne: Yā kū n gbèkama pì zīŭ. Goro kū Luda teni ma símma, tó n ma e, ani gōnne. Tó rídi ma e sōro, ìni lero. ¹¹Kū ò tena, òten yā o leelee, akū sōgo téde kū sō tédeno n kēkōa, akū Iliasu tà musu kū zāgaŭao. ¹²Kū Elisa è le, à wiki lè à pì: Baa! Baa! Mòkōmme Isaraila sōgonō kū a sōdeno ū. Adi a e doro, akū à a pókasanō gā à kēkōre. ¹³À Iliasu utagyaba kū à bò à lèteaa sè, akū à èra à gèe à zè Yoda bara. ¹⁴À í lè kū Iliasu utagyaba kū à kūnaa pìio à pì: Dikiri Iliasu Luda kú māmee? Kū à í lèò, akū à zòkōre zaa bara la ari bara dire, akū à bikù.

¹⁵Annabino gā gbē kū ò bò Yerikonō teni a gwa, akū ò pì: Iliasu annabikegbāna gō Elisane. Akū ò sù ò dàale ò kùtene ¹⁶ò pì: Ókōnō n zòblerino, ó gōsa gbāna gbēnōn bupla akurinō vī. Ìn tó ò gé n dikiri wete. Òdigō dōro tó Dikiri Nini a sè à zù kpi ke musu ke guvute ken gwèe. Akū Elisa pì: Àsun n ziro. ¹⁷Ò nàkaraa, akū à n wé'i kù à pì: À n zī. Akū ò gbēnōn bupla akurii pino gbàre, ò kpáte kè Iliasui goro aakō, odi boaro. ¹⁸Kū ò èra ò sù, ò Elisa lè Yeriko, akū à pì: Asa má òàre àsun gé à a weteroo?

Elisa daboyā káakuno

¹⁹Wētepideno pì Elisane: Ìn gwa dikiri! Ó wēte katena mana lākū n è nà. A í mé à nnaro, a zīte dī pō ke manaro. ²⁰Akū à

pì: À wisi ká ta dufun à móomene. Akū ò sùone. ²¹À gèe ísēbokia, akū à wisi pì kàn à pì: Dikiri pì a í pì yòroo kè. Í pì ni su kū gaga ke zīte pókēnamanasario doro. ²²Akū í pì kè nna ari kū a gbārao lākū Elisa ò nà.

²³Kū Elisa bò gwe, àten gé Beteli. Goro kū à té zén, akū kefenna keno bòte wēte gūn ò a kè pāpā ò pìne: Migbarasude, ñgō gé! Migbarasude, ñgō gé! ²⁴À lite à n gwá, akū à n ká kú Dikiri tōo. Akū nōbo pāsino bò líkpen mèn pla, ò né gbēnōn bupla awēepa pino kēkēkōre. ²⁵Kū Elisa bò gwe, à gèe Kaameli kpi musu, akū à èra à tà Samaria.

Mwabuno n zida sina Isarailanōa

3Yudano kina Yosafata kiblana wē baro plansaride gūnn Ahabu né Yoramū kè Isarailano kina ū Samaria, à kī blè wē kuri awēepa. ²À yā kū Dikiri yeiro kè, ama adi ká a de kū a dao pō ūro. À Baali gbè kū a de pète wò, ³ama à zè kū durunna kū Nebati né Yeroboamu Isarailano dà a kenanwo, adi pānero.

⁴Mwabu kina Mesa sā kpāsano vī, àdigō sāne bōroo táfē bo Isarailano kīnane dúbu basōroo kū sākaro dúbu basōroo kōo. ⁵Kū Ahabu gā, akū Mwabu kina a zida sī Isarailano kīnaa. ⁶Gwe gōnō kina Yoramū bò Samaria à Isarailano kākara n pínki. ⁷À gbēno zī Yudano kina Yosafataa à pì: Mwabu kina a zida sīma. Ìni gé kūmao zī ká kú Mwabunoro? À wèa à pì: Mani gé, za-akū pō dokōnōme ó ū. Ma zīkarino bi n zīkarinōme, ma sōno bi n sōnōme.

⁸Kū Yosafata sù, akū à Yoramū là à pì: Mákpan óni sēten ò létefūmaa? Yoramū wèa à pì: Óni sēte Edōmu gbāranna kpame. ⁹Akū Isarailano kina dà zén kū Yudano kinao kū Edōmu kinao. Kū ò lika gui goro suppla, akū í làka zīkarinōa kū n pókādeno. ¹⁰Akū Isarailano kina pì: Yā gī! Dikiri ókōnō kina gbēnōn aakōnō kākara à ó ná Mwabunone n ōi

yá? ¹¹ Akū Yosafata pì: Dikiri annabi ke kú la à Dikiri gbekawereroo? Akū Isarailano kína ibano doke pì: Safata né Elisa kun. Akū mé àdi í kú Iliasune a ɔa yā. ¹² Akū Yosafata pì: Dikiri kú káao. Akū Isarailano kína kú Yosafatao kú Edomu kinao gèe Elisa kinaa. ¹³ Akū Elisa pì Isarailano kínane: Ó bàka kú kú kɔo máme? Ñ gé n de kú n dao tánagbagbarino kinaa. Akū Isarailano kína wèa à pì: Oi! Ókɔno kína gbɛnon aakɔno, Dikiri mé à ó kákara à ó ná Mɔabunone í ɔi. ¹⁴ Akū Elisa pine: Kú Dikiri Zikaride kú maten zī kene kunnao, tó adi ke Yudano kína Yosafata yāinlo, mani wé sé mà n gwa sero. ¹⁵ À sumene kú mɔɔlerio. Kú mɔɔlerii pìi nà a lenaaa, akū Dikiri gbāna sù Elisaa ¹⁶ à pì: Dikiri pì à wèe yōyō swawee díkīnan. ¹⁷ Dikiri pì áni zàgā'ia kú legūo ero, ama í ni guvute díkīna pa, áni mi kú á pókādeno. ¹⁸ Dikiri kīnaan yā pì zī'ūro. Ani Mɔabuno naare á ɔime do. ¹⁹ Áni léte í wēte mana bīnidenɔa pínki. Áni lí kú òdi a né bleno zōzō pínki. Áni ísēbokino tata pínki. Áni búgbe manano yaka kú gbēeo pínki. ²⁰ Kú gu dō sa kɔnko ogɔɔ, akū í bō Edomu būsú kpa à dà zītela pínki.

²¹ Kú Mɔabuno mà kína pino sù zī ká kú'wo, ò gbē kú ò kà ò zī káno sisi í pínki né fti gbē zōkō, akū ò í kákara í būsú lézekia. ²² Kú ò fute kɔnko, ifantē dō í piia í are, à deñne tēe lán aru bà. ²³ Akū ò pì: Arun gwe fá! Kína pino are dōkōa ò kō dēde! Mɔabuno, ò gé ò í póno sēte! ²⁴ Kú ò kà Isarailano búrano, akū Isarailano fute ò lèteríma, akū Mɔabu pino fākōa. Akū Isarailano sì í būsú ò í dede. ²⁵ Ò í wētano wīwī. Baadi gbēe sēte ò zūzu búgbe manano, ò dà búgbe pinola pínki. Ò ísēbokino tātā pínki. Ò lí kú òdi a né bleno zōzō pínki. Í wéra Kirarese mé à gē lési ado, akū gbēzurino likai, òten wēte pì bīni pápa kú gbē zōkōno. ²⁶ Kú Mɔabu kína è ò ye ò zī bleawa, akū à fēnedadeno sē gbēnon wāa aakō kú

basɔɔroo, de ò gbēno kē kùo gena Edomu kína kinaa, ama ò fua. ²⁷ Akū à a daudu kú ani kí ble a gēne ū sē à sa ò káao bīnia. Akū vīna Isarailano kú, ò gò Mɔabunola ò tà í būsú.

Gyaano nísí tūru yā

4 Annabino gā gbēke nano ɔo dō Elisaa à pì: Ma zā kú à de n gbē ū gā. Í dō kú n gbē pì Dikiri vīna vī. A finade ten su à ma nēgōgbē gbēnon plano sēte a zōno ū. ² Akū Elisa pine: Bón í ye mà kennē? Ñ omene, bón í vī n kpénno? À pì: Makū n zōbleri, nísí kú à kú tūruu gūn baasiro má pōke vīro. ³ Akū Elisa pì: Ñ gé bàai ò ta korino gbekagbeka n gbēdakenɔa í pínki, àgō dasi, ⁴ í gē kpén ò zé tatanle kú n nēno, ògō nísí káka ta pino gūn, ta kú à pà ígō dite kpado.

⁵ Akū nōgbē pìi fute à bō a kinaa à gēe ke le. À gē kpén kú a nēno à zé tātā, òten ta done, akū àten nísí kákan. ⁶ Kú ta pino pà pínki, à pì a nēno dokene à ta pānde dōare, akū à pine ta ke kun doro, akū nísí pìi yonaa zē. ⁷ À gēe à ò Luda gbē pīne, akū Luda gbē pìi pì: Ñ gé ò nísí pì yía ò fina boo, mōkōn kú n nēno ániḡ pō ble kú a kpāra kú à gōɔo.

Elisa Sunemu nōgbē né futena gan

⁸ Zīkea Elisa gēe Sunemu. Nōgbē tóde ke kú gwe, à nākaraa à pì, à pō ble a bea, akū à pō blē. Zaa gɔɔ bīrea tó àten gēte, àdi bote à pō ble gwe. ⁹ Akū nōgbē tóde pìi pì a zāne: Má dō kú gbē kú àdigō gēte la gēn baaakō pì bi Luda gbēme sūsú. ¹⁰ Ò kpéne bo ó kpé musu ò gádo ditene gwe kú teburuuo kú gbāao kú fitilaa. Tó à sù ó gwa, aniḡ kipa gwe.

¹¹ Zīkea kú Elisa sù gwe, à gē a kpé pìn à wūte. ¹² Akū à pì a zīkeri Geazine. Ñ Sunemu nōgbē pì sisi. Kú à a sisi, akū à sù à zē Elisa are. ¹³ Akū Elisa pì Geazine: Ñ one à nibokenaa kēwere manamana. Bón à ye ò keare sōɔ? À ye ò yāke oare kīnane ke zīkari don'aredene yá? Akū nōgbē pìi

pì: Póke ten kīama ma gbēno téro. ¹⁴ Akū Elisa Geazi là à pì: Bón à de ò kenée? Akū Geazi wèa à pì: Too, à négōgbē ke vīro, akūsō a zā zī kù. ¹⁵ Akū Elisa pì: N̄ a sīsī. Kū à a sīsī, akū à sù à zè kpélele. ¹⁶ Akū Elisa pīne: Ziki mandara'ī īnigō négōgbē kūna n ɔī. Akū nōgbē pīi pì: Oi ma dikiri Luda gbē, ñsun makū n zòbleri kekero.

¹⁷ Akū nōgbē pīi n̄o sī. Kū wēē pīi kà, à né ì gōgbē ū lākū Elisa òne nà. ¹⁸ Kū né pīi kē zōkō, akū zīkea à gēē à a de lè bura kū pókērino. ¹⁹ Akū à pì a de pīine: Ma mii! Ma mii! Akū a de pīi pì a zīkeriine: N̄ né pì sé ñ tá kāao a dane. ²⁰ Kū à a sē à tà kāao a dane, akū a da pīi a sē à dī a gbála. Kū ifāntē kà midangura, akū à gā.

²¹ Akū à a sē à didi kāao Luda gbē pì kpén à a wùte a gádoa, akū à bò à zé tàtaale.

²² Akū à a zā sīsī à pīne: N̄ zīkerino doke gbaremene kū zaakio. Má ye mà gé Luda gbē kīnaa likalika. ²³ Akū à a lá à pì: À kē dera nten gé a kīnaa gbāraa? M̄o dufu ke kāmabogoro zīn gbāraro. Akū nōgbē pīi pì: Yāke kunlo. ²⁴ À gārari yī zaakine à dīa, akū à pì a zīkeriine: N̄ a kpake ò gé. Ñsun zero, séto ma ònne. ²⁵ Ò dà zén ò gēē Luda gbē pì kīnaa zaa Kaameli kpi musu. Kū Luda gbē pīi a è té zaa zā, à pì a zīkeri Geazine: N̄ Sunemu nōgbē gwa, à té dire! ²⁶ N̄ bàà lé ñ gé daale, í a la, tó à aafia kū a zāo kū a néo. Akū nōgbē pīi wèa à pì: Aafiaame! ²⁷ Kū à kà Luda gbē kīnaa kpi pīi musu, akū à a kù a gbáa. Kū Geazi sù à ɔ sōi, akū Luda gbē pīi pì: N̄ a tó. A nēsēē yāka, ama Dikiri abire ùtemene, adi omenero. ²⁸ Akū nōgbē pīi pì: Ma dikiri, ma négōgbē wé kēmman yá? Mádi pì ñsun ma kekerooro?

²⁹ Akū Elisa pì Geazine: N̄ n asa d̄omma ñ ma gò sé ñ gé. Tó n dakare kū gbēkeo, ñsun f̄o kpáaro. Tó gbēke f̄o kp̄amma sō, ñsun wero. N̄ gé ñ ma gòo pì na né pì area. ³⁰ Akū né pì da pì: Kū Dikiri kunnao kū n kunnao mani tá n sariro. Akū Elisa bò à téi. ³¹ Geazi dò are à gēē à gòo pīi nà né pì area, ama adi kīni ke

kero, adi yīgāro. Akū Geazi èra à gēē à dà Elisale à pīne: Né pì dí futero. ³² Kū Elisa kà be pìn, à né pīi è wutena a gádoa gē ū.

³³ Akū à gēē né pīi ado, à zé tàta à wé kē Dikiria. ³⁴ Akū à wùte né pīi. À lé pē a léa à wé pē a wén à ɔ dàda a ɔnɔn. Lākū à wùte né pīi nà, akū a mēē kē lógolgo.

³⁵ Elisa fùte à zé à táa ò kpé pìn à gēē à sù, akū à èra à wùte né pīi do. Akū né pì yī sà gēn suppla à wé wē. ³⁶ Akū Elisa Geazi sīsī à pīne: N̄ Sunemu nōgbē pì sīsī.

Kū à à sīsī à sù, akū Elisa pīne: N̄ nén dí. ³⁷ Akū à kùte à mīi pēte a gbá sare à a né pīi sē à bò kāao.

Sewe kana do'oron

³⁸ Elisa tà Giligala. Goro birea nà kú būsuu pìn. Annabinɔn káte a are, akū à pì a zīkeriine: N̄ dàga di téa, í dò kuku annabi dínɔne. ³⁹ Kū í gbēke gēē dò pónɔ wete bura, akū à bò sēnte boboa. À a né bōbo à kà a uta lébaran à pà. Kū à sùo, akū ò pàrapara ò kà dòn, gbēke dō lākū à de nàro. ⁴⁰ Kū ò dòo pīi dà gbē pínɔne ò pó bleo, kū ò lé kē, ò wiki lè ò pì: Luda gbē, ga kú do'oro pìn. Akū odi f̄o ò blèro. ⁴¹ Akū Elisa pì: À flawa sé à suo. Akū à dà à kà do'oro pìn à pì: N̄ kpaateíne ò ble. Akū sewe pīi làka do'oron.

Póblekpana gbēnɔn basɔɔroa

⁴² Gbēke bò Baali Salisa à sù Luda gbē pīine kū burodi kú ò kē kú pówē káakuo mèn baro kū gbado dufuo. Akū Elisa pì: N̄ kpá gbēnɔa ò só. ⁴³ Akū a zīkeri a là à pì: Gbē pínɔ kà gbēnɔn basɔɔro, deran mani abire kpaateíne nàa? À wèa à pì: N̄ kpám̄ma ò só, zaakū Dikiri pì oni só, a kp̄ara ni gō. ⁴⁴ Akū à kpám̄ma, ò sò, a kp̄ara gō lākū Dikiri ò nà.

Naama werekōana kū a kusuo

5 Naamame Siria kína zīkarino don'arede ū. À bèere vī a dikiri ɔī akūsō a tó bò, zaakū a gāin Dikiri tò Siriano zīi blè. Négōgbēme zīi gūn,

ama à kusu kũ. ²Gɔɔ kũ Siria zĩkari gbānamɔnnɛrɛnɔ gɛɛ Isarailanɔ bɔsun yā, ò nɛnɔkpare ke kũ, akũ à gɔ Naama nanɔ zĩkeri ũ. ³Akũ nɛnɔkpare pìi pì a dikiriine: Tó ó bede ni fɔ à gé annabi kũ à kú Samaria kīnaa yā, de à a wɛrɛkɔa kũ a kusuo. ⁴Akũ Naama gɛɛ kīna kīnaa à pì: Yā kũ nɔkpare kũ à bò Isarailanɔ bɔsun òn dí. ⁵Akũ Siria kīna pì: N̄ gé, má takada kɛ Isarailanɔ kīnanɛ. Akũ Naama andurufuu sɛtɛ kiloo wāa do kũ basupplao kũ wurao kiloo baaakɔ akuri kũ utao waka kuri. ⁶À gɛɛ kũ takada kũ kīna kɛ Isarailanɔ kīnanɛɔ do. Takada pìi gūn kīna pì: Ma takada dí kpāzānne kũ ma ìba Naamao, de ò a wɛrɛkɔamene kũ a kusuo. ⁷Kũ Isarailanɔ kīna takada pì kyó kɛ, à a uta zɔkɔɔ gā à kɛ à pì: Ludame ma ũ kũ mani gbɛ wɛndi bo mà eraone do yā? Bóyāin à gbɛ díkīna gbārema mà a wɛrɛkɔa kũ a kusuo? À gwa lākũ àtɛni ma lé wete nā fá!

⁸Luda gbɛ Elisa mà kũ Isarailanɔ kīna a uta zɔkɔɔ gā à kɛ, akũ à légbāzā kɛnɛ à pì: Bóyāin n n uta zɔkɔɔ gā n kɛɛ? N̄ tó ade pì su ma kīnaa, ani dɔ kũ annabi kú Isarailanɔ bɔsun. ⁹Akũ Naama gɛɛ a sɔgon à gɛɛ à zɛ Elisa be gānulea. ¹⁰Akũ Elisa gbɛ zīa à pì: N̄ gé ò zú o Yoda swan gɛn suppla, n mɛ ni era à su a gbɛn, ìni wɛrɛkɔa swáswa. ¹¹Akũ Naama pɛtɛ kɛ, àtɛn tá à pì: Maten da ani bo a kpén à su à ze ma are à Dikiri a Luda sísi à ɔ lika ma bɔɔi, de ma kusu pì lākame. ¹²Damasuku swanɔ Abana kũ Faapao í mana de Isaraila swanɔ ìlaroo? Mani fɔ mà zú o gwe mà gɔ swáswaroo? Akũ à èra kũ pɔfɛo, àtɛn tá.

¹³Akũ a ìbanɔ tɛi ò pì: Baa, tó yā zīŭn annabii pìi dānne yā, ìni keroo? Kũ à pinne ò gé zú o, ò gɔ swáswa, abire ni n fu yā? ¹⁴Akũ à gɛɛ à a zida kpàtɛ Yoda ìn gɛn suppla lākũ Luda gbɛ pìi òare nā. Akũ a mɛ èra à sù a gbɛn swáswa lán né fíti pó bà. ¹⁵Akũ Naama kũ a ìbanɔ

èra ò gɛɛ Luda gbɛ kīnaa í pínki. À zɛ a are à pì: Má dɔ sà kũ Luda kú gukea andunia gūnlo, sɛde Isarailanɔ bɔsun. N̄ gba kũ makũ n zɔbleri ma suonne dí sí. ¹⁶Akũ Elisa pì: Kũ Dikiri kũ madì zī kene kunnaao mani síro. Naama nàkaraa à sí, bee kũ abireo à gí síi. ¹⁷Akũ Naama pì: Tó òndi síro, ò makũ n zɔbleri gba zé mà bɔsu sɛ baragbāsɔ sà pla, zaakũ mani sa o tānaa doro, sɛde Dikiri. ¹⁸Dikiri sùru kemene kũ yā díkīnao. Tó ma kīna gɛɛ Rimo gbagba a kpén, tó ma ge zɛnɛ, tó ma kute Rimo kpé pìn, Dikiri sùru kemene kũ yā pìio. ¹⁹Akũ Elisa pìnɛ: N̄ ká be aafia!

Kũ à dà zén, à taa ò fíti, ²⁰akũ Luda gbɛ Elisa zĩkeri Geazi laasun lè à pì: Ma dikiri tò Siria gbɛ Naama ten tá pā, adi pó kũ à sùoare síro. Kũ Dikiri kunnaao mani pɛtɛi mà póke sía. ²¹Akũ Geazi pɛtɛ Naamai. Kũ Naama è à tɛ í kpe kũ bàao, akũ à bò a sɔgon, àtɛni a dā. Kũ à kà, akũ Naama a là à pì: Aafiaan yā? ²²À wèa à pì: Aafiaame. Ma dikiri mé à ma zīmma, à pì annabinɔ gā kɛfenna gbɛnɔn pla kenɔ mé ò bò Èflaimu gusísiden ò sù a kīnaa tera. N̄ í gba andurufu kiloo bupla kũ utao waka pla. ²³Akũ Naama pì: Tó leme, ò andurufu kiloo basiikɔ sí gɔnɔ. À kàne asasan mɛn pla kũ utao waka pla. À kpà a ìba gbɛnɔn planɔa, akũ ò sɛ ò dò Geazine are. ²⁴Kũ ò kà Elisa bea sísi musu, akũ Geazi pó pìn sīmma à kàtɛ a kpén, akũ à gbɛ pìn gbàrɛ ò tà. ²⁵Kũ à gɛɛ a dikiri Elisa kīnaa, akũ Elisa à là à pì: Geazi, mán n genn? À wèa à pì: Makũ n zɔbleri, mádi gé gukearo. ²⁶Akũ Elisa pìnɛ: Kũ gɔgbɛ pìi bò a sɔgon, àtɛni n dā, ò dɔ kũ ma nini kú kūnwo gweroo? Andurufu ke utanɔ sīmmana gɔɔn díro, ke kùkpenɔ ke geepi búno ke sāno ke zūno ke gɔgbɛ kũ nɔgbɛ zĩkerinɔ. ²⁷Naama kusu ni gōnne kũ n burinɔ ari gɔɔ sīnda pínki. Kũ à bò Elisa kīnaa, akũ kusu pìi lìi púu lán buu bà.

Kpásawe funa íla

6 Annabi gâ gbēno pì Elisane: Ñ gwa, gu kù òten kōkakarana ken kèwewe ffiti. ² Ò gé Yodai, ó baadi ni lí zō ò kpé boo gwe, gu kù ónigō kun. Akū Elisa pì: À gé. ³ Akū n gbēke pì: Ìni sùru ke n gé kùooroo? Akū à pì: Mani gé. ⁴ Akū à gèe kùñwo. Kù ò kà Yodai, òten lí zōzō. ⁵ Kù n gbēke ten lí zō, akū a kpásawe wò a pán à zù ín bùdum, akū à wiki lè Elisaa à pì: O'o dikiri, ma kpása pìi sènmame fá! ⁶ Akū Luda gbē pì: Mákpán à zùn sú-suu? Kù à mōne, akū Elisa lí zō à zù ín gwe, à tò kpásawe pìi fù íla. ⁷ Elisa pì: Ñ sé n boo! Akū gbē pì ɔ bō à kù.

Siria zìkarino vīnakūnaa

⁸ Siria kína fùte Isarailano kù zīio. À lé kpākūsū kù a ibano, akū à pīnne gukean oni bùra káten. ⁹ Akū Luda gbē légbāzā kè Isarailano kínane à pì, àgō gu pì dāk-pā àsun gēalaro, zaakū Siriano ten su gweme. ¹⁰ Akū Isarailano kína gbēno zī gu kù Luda gbē a yā òare pìi gūn. Len Elisa dīgō lé daa gēn baaakō le, akū àdi tó ògō gu pīno dākpā. ¹¹ Akū Siria kína laakarii fùte yā pìi yāi. À a ibano kākara, akū à n lá à pì: Ó dí mé à de Isarailano kína gbē uu? À omene. ¹² A ibaa pīno doke wèa à pì: Ma dikiri kí, adi ke ó gbēke bi a gbēnlo. Isarailano bùsu annabi Elisa mé àdi yā kù ndi o zaa n kpéne gūn gbā Isarailano kínane. ¹³ Akū kína pì: À gé à a wete gu kù à kún, mani gbēno zī ò a kù. Akū ò pīne: À kú Dotāme. ¹⁴ Akū kína zìkarino gbàre gwe dasidasi kù sōdeno kù sōgono. Ò gèe gwe gwāani ò lika wēte pīi.

¹⁵ Kù Luda gbē zīkerii fùte kōnko káaku, à bō, akū à zīkarii pīno è likana wētei kù sōdeno kù sōgono. Akū à pì Elisane: O'o dikiri, óni ke deramee? ¹⁶ À wèa à pì: Ñsun tó vīna n kùro. Gbē kù ò kú kùoonon dasi de gbē kù ò kú kùñwonla. ¹⁷ Akū Elisa wé kè à pì: Dikiri,

ñ a wé kēne. Akū Dikiri zīkerii pì wé kēne. Kù à gu gwà dō, akū à sōdeno kù sōgo tédeno è likana Elisai, ò dà sīsī pila. ¹⁸ Kù Siriano ten su Elisa kù, akū à wé kè Dikiria à pì: Ñ tó gbē pīno vīna kù. Akū Dikiri tò ò vīnaa kù lākū Elisa wé kēawa nà. ¹⁹ Akū Elisa pì Siria zīkarii pīnne: Zé dīkīnanlo! Wēte dīkīnanlo! À témai mà gé káo gbē kù áten wete kīnaa. Akū à gèe kùñwo Samaria. ²⁰ Kù ò gèe wēte pīi gūn, akū Elisa pì: Dikiri, n n wé wēñne sà. Kù Dikiri n wé wēñne, ò gu gwà ò è Samarian ò kún. ²¹ Kù Isarailano kína n é, à Elisa là à pì: Mà n deden yá? Baa, mà n deden yá? ²² Akū Elisa wèa à pì: Ñsun n dedero. Ndi gbē kù n n kùkù zīlanno deden yá? Ñ póbale kpámma ò ble. Ñ í kpámma ò mi, gbasa ò ta n dikiri kīnaa. ²³ Akū kína pōnna póbale kēñne, ò blè ò í mi, akū ò n gbàre, ò tà n dikiri kīnaa. Abire gbera Siria gbānamonnerino dí era ò sù léte Isarailano bùsuua doro.

Siriano Samaria kagurakenaa

²⁴ Goro pla gbera Siria kína Benadada a zīkarino kākara n pínki, akū ò sù ò Samaria kaguraa kè. ²⁵ Akū nà gbāna kù wēte pīn, ò a kaguraa kè à gii kè ari òten zaaki mī yía andurufu kiloo do, lukuluku gbō zaka ffitinna lé do sō andurufu ɔgo mēn ɔɔro. ²⁶ Kù Isarailano kína té bīni musu, akū nōgbē ke ɔɔ dōne à pì: Ma dikiri kí, n ma sura ba. ²⁷ Akū kína pīne: Tó Dikiri dí n sura baro, mani le mà n sura ba deramee? Má pówe ke wē vīn yá? ²⁸ Akū à èra à a là à pì: Bó mé à n lee? Akū nōgbē pīi wèa à pì: Nōgbē ke mé à pīmene mà su kù ma négōgbē ò só gbāra, zia sō ó a pó só. ²⁹ Akū o ma né kùku o sò. Kù gu dō, akū ma pīne à su kù a pó se ò só, akū à a pó ki ùte. ³⁰ Kù kína mà yā kù nōgbē pīi ò, akū à a uta zōkō gā à kè. Kù ò wé sè ò a gwà lākū à té bīni musu nà, ò a è kù uta kasano dana a uta zōkō gēi. ³¹ Akū kína pì: Tó mádi Safata né Elisa mī zō gbāraro, Luda yā kemene pāsīpāsī.

³² Elisa vutena a kpén kù gbě zōkōn. Akū kína gbě zì à doare are à gé Elisa kù ari àgō ká. Ari zìrri pì gō ká gwe, akū Elisa pì gbě zōkōn pìnōne: Gbēderi pì gbě zì, àten su à ma mì zō. À laakari ke! Tó zìrri pì kà, à zé tatane, àsun tó à gēro. Àdi a dikiri gēse kīni ma dō a kperoo? ³³ Kū à kpé àten yā oñne, akū zìrri pì kà. Akū kína pì kà à pì: Sunyī dí bō Dikiri kínaame, bō mani wé dōi dō?

7 Akū Elisa pì: À Dikiri yā ma! À pì zia mandara'i oni flawa yía Samaria bīnilea zaka lé do andurufu ɔgō mēn do, pōblewe zaka lé pla sō, andurufu ɔgō mēn do. ² Akū kína kpàasi yā sì Luda gbě pìla à pì: Bee tó Dikiri legū foro fī, yā pì ni sí ke yá? Akū Elisa pìne: Īni wé siale, ama ĩni le n̄ blero.

Kusuno baaru nna kpanaa

³ Kusu gbēnōn siikōnōn kú bīnilea. Akū ò pikōne: Bóyāin ónigō vutena la ari ò gé gagaa? ⁴ Tó ò pì óni gē wēte gūn, nà kú gwe, óni gagame. Tó ò gō la sō, ga dokōn pīime. Ò fute ò gé na Siriano buraai. Tó ò ó tó bēne, ónigō kun. Tó ò ó dedeme sō, o gagan gwe. ⁵ Akū ò fute ɔkōsi, òten gé Siriano bŭran. Kū ò kà bŭra léa, ò è gbēke kú gwero. ⁶ Dikiri tò Siria bŭradenō sōgonō kú sōnō kú zīkari dasinō kīni m̄, akū ò pikōne, Isarailanō kína fina bō Iti kīnanōa kú Misila kīnanō ò su ò létewá. ⁷ Akū ò bàa sì ɔkōsii pīia gōnō ò ní biza-kutanō tò gwe kú ní sōnō kú ní zaakinō. Ò ní bŭraa tò gwe lākū à de nà, ò lèkōa ò ní zīda mīboki wēte.

⁸ Kū kusu pìnō kà bŭraa pìn gwe, ò gē biza-kuta pìnō doke gūn, ò pō blē ò í m̄, akū ò andurufu kú wuraa kú pōkasano sēte ò gē ò ùte. Kū ò èra ò sù, ò gē biza-kuta pānden dō, ò pōnō kākara ò gē ò ùte. ⁹ Akū ò pikōne: Yā kú óten ke dí manaro. Gbāra mé à de ò baaru nna kpá, akū ó yītena yá? Tó ò yīte le ari gu gē ò dō, a gò ni ó lé. Ò fute gōnō ò gé ò kīn-abedenōne. ¹⁰ Kū ò kà gwe, ò lé zù wēte

zédākpārino ò pì: O ge Siriano bŭran, ódi gbēke e gwero, ódi gbēke kīni maro. N̄ sōnō kú ní zaakinō mé ò bàdōdōna gwe, akūsō ní bizakutanōn kú ní gbēn gboronaa sari. ¹¹ Kū zédākpārīi pìnō lé zù ò óñne wēten, akū ò a baaru kpa kīnabe ɔnn. ¹² Akū kína fute gwāani, à pì a ìbanōne: Mani yā kú Siriano kēwere oāre. Kū ò dō kú nà ó kú gbāna, abire yāin ò bōte ní bŭran ò gē ò ùte sēn. Òten dà óni bōte wētemme, gbaso ò ó kúkū bēne ò ó wēte sí. ¹³ Akū a ìbanō doke pine: Zaakū ókōnō kú ò gōnō ó kú ga léi, n̄ tó ò sō mēn ɔɔro kú ò gōnō sē ò gbēnō zīo, de ò yā kú à kē gwa. ¹⁴ Akū ò sōgonō sē mēn pla kú sōnō, akū kína ní gbāre à pì: À gé à Siria zīkarinō gbese à gwa! ¹⁵ Akū ò ní gbese ari Yodai. Ò è kú Siriano bàa sìme, ò ní pōkasano kú ní gōkēbōnō fākōa zé gūn gwe. Akū zìrri pìnō èra ò sù ò yā pì gbā kīnane.

¹⁶ Akū ò bōte ò gē Siriano bŭran ò pōnō sēte, akū òten flawa yía zaka lé do andurufu ɔgō mēn do, pōblewe zaka lé pla andurufu ɔgō mēn do lākū Dikiri ò nà. ¹⁷ Kína a kpāsii dīte bīnile dākpārī ū, akū gbēnō gēse zēzea bīnilea gwe à gā, lākū Luda gbē gīnake à ò nà gōrō kú kína sù a bea. ¹⁸ À kē lākū Luda gbē pīi ò kīnane nà à pì: Oni flawa yía zia mandara'i Samaria bīnilea zaka lé do andurufu ɔgō mēn do, pōblewe sō zaka lé pla andurufu ɔgō mēn do. ¹⁹ Kína kpàasi yā wē Luda gbēa à pì: Bee tó Dikiri legū foro fī, yā pì ni ke yá? Akū Luda gbē pìne: Īni wé siale, ama ĩni le n̄ blero. ²⁰ Len à kē le, ò gēse zēzea bīnilea à gā.

Kína Sunemu nōgbē bura eranane

8 Elisa pì nōgbē kú à a né fute pīine à fute à tá bŭsu pānden kú a bedenō à gōrō pla ke gwe, zaakū Dikiri dīte nà ni gē Isarailanō bŭsun ari wē supplame. ² Akū nōgbē pīi kē lākū Luda gbē òare nà. Āpii kú a bedenō gē ò vŭte Filisitiini bŭsun ari wē suppla. ³ Wē suppla pīi

gberan à bò Filisitini bùsun à sù, akū à gèe wé ke kínaa a be kū a burao yā musu. ⁴Gɔɔ birea kína ten fàai bo kū Luda gbē zikeri Geazio à pì: Ñ yā zōkō kū Elisa kènɔ babamene. ⁵Gɔɔ kū àteni a gèfutena yā o kínane, akū nɔgbē kū à a nɛgōgbē fūtenee pìi sù wé ke kína piia, de à a be kū a burao eraare. Akū Geazi pì: Ma dikiri kí, nɔgbē kū Elisa a né fūtenee piin dí kú a néo. ⁶Kū kína a làla yā piíi, akū nɔgbē pì yā piíi bàbane. Akū kína pì a ibanɔ dokene: Ñ nɔgbē pì pónɔ erane kū póbile kū à kè a buranwo zaa gɔɔ kū à fūte la ari kū a gbārao.

Azaili kína Benadada denaa

⁷Elisa gèe Damasuku gɔɔ kū Siria kína Benadada ten gyā ke. Kū ò ònɛ Luda gbē sù la, ⁸akū kína pì Azailine: Ñ gba sé ñ gé dao Luda gbēle ñ kpáa ñ one à Dikiri gbekamene, tó mani fute kū gyā díkínao. ⁹Akū Azaili Damasuku pó mananɔ sète lakumi aso bupla, akū à gèe dao Elisale. Kū à kà a kínaa à pì: N zòbleri Siria kína Benadada mé à ma zímma mà n gbeka, tó áni fute kū a gyāo. ¹⁰Akū Elisa wèa à pì: Ñ gé ñ one ani fute kū abireo, ama Dikiri mòmene kū ani game. ¹¹Akū Luda gbē wé pè Azailia ari wé'i a kù, akū Luda gbē nà ɔɔɔnaaa. ¹²Akū Azaili a là à pì: Ma dikiri, bóyāin nten ɔɔ ɔɔi? À wèa à pì: Kū má yā vāni kū ìni ke Isarailanɔne dō yāime. Ìni té na ñ zeki gbānanɔ, ìni ñ kefennanɔ dede kū fēnedao, ìni ñ nénɔ yāmiyāmi, ìni ñ nòsindarenɔ nèse fōfō. ¹³Akū Azaili pì: Makū n zòbleri, gbēdan ma ũ, deran mani yā zōkō bire taka kee? Akū Elisa pìne: Dikiri mòmene kū ìni gō Siria kína ũ.

¹⁴Kū à bò Elisa kínaa, à èra à tà a dikiriia. Kū kína yā kū Elisa òo gbèkaa, akū à pì: À òmene ìni fute aafia. ¹⁵Kū gu dō, Azaili biza gègetee sè à yàku, akū à kù kína ānla ari à gā, akū Azaili a gēne blè.

Yudano kína Yehoram

¹⁶Isarailanɔ kína Ahabu né Yoram kíblena wè sɔɔrode gūn, Yudano kína Yosafata né Yehoram nà kíblenaana. ¹⁷A wè baraakuri aweepladen à kí blè, à vùte kín Yurusalemu wè sɔraakō. ¹⁸À zè kū Isarailanɔ kinanɔ yākenaao lán Ahabu bedenɔ bà, zaakū à Ahabu nénɔgbē sè nɔ ũ, akū à yā kū Dikiri yeiro kè. ¹⁹Bee kū abireo Dikiri dí we à Yudano dúgu zōro a zòbleri Dauda yāi, zaakū à lé sène à pì, a buri nigō kí ble gɔɔ sinda pínki.

²⁰Yehoram kiblegɔɔan Edomunɔ ñ zīda sì Yudanɔ ò ñ zīda kína kà. ²¹Abire yāi Yehoram gèe Zai kū a sōgono pínki, akū Edomunɔ likai kū a sōgodenɔ. À fūte à ñ kè kùo gwāani à tà, akū a zikarinɔ bà sì ò tà be. ²²Edomunɔ ñ zīda sì Yudanɔ ari kū a gbārao. Gɔɔ birean Libinadenɔ ñ zīda sì Yudanɔ se. ²³Yehoram yā kparanɔ kū yā kū à kènɔ pínki kú Yudano kinanɔ gīayākenanɔ takadan. ²⁴Yehoram gā, ò a mira kpàkūsū kū a dizinɔ Dauda wēten, akū a né Ahazia a gēne blè.

Yudano kína Ahazia

²⁵Isarailanɔ kína Ahabu né Yoram kíblena wè kuri aweeplade gūn Yudano kína Yehoram né Ahazia nà kíblenaana. ²⁶A wè baro aweeplade gūn à kí blè, à kú kín Yurusalemu wè dome. A da tón Atalia, Isarailanɔ kína Omiri daikoreme. ²⁷Ahazia zè kū Ahabu bedenɔ yākenaao, à yā kū Dikiri yeiro kè lán Ahabu bedenɔ bà, zaakū a anzurenome. ²⁸À gèe à nà Ahabu né Yoramua, akū òten zī ká leelee kū Siria kína Azailio zaa Ramɔ Giliada. Kū Sirianɔ Yoramua kinnna, ²⁹akū à èra à tà Yezerili ari a bòo pì gō láka. Akū Ahazia gèe wé kpátei gwe.

Yehu kana Isarailanɔ kína ũ

9 Annabi Elisa annabi gā gbēke sisi, akū à pìne: Ñ asa dōmma ñ kū, ñ

nísi tūru dí sí ñ géo Ramo Giliada. ²Tó n ka gwe, ñ kpáte ke Yosafata né Yehu, Nimisi daikorei ñ bo káao a gbēno té, í gē kpén ari kpénen. ³Ñ tūruu pì nísi kú a mīia, í one kú Dikiri pì a a kà Isarailano kína ũ. Abire gbera ñ zé wē, í bàa sí ñ su. Ñsun gí ke gwero. ⁴Akū annabi kefenna pìi gēe Ramo Giliada. ⁵Kū à kà gwe, à zikari don'aredeño è katena, akū à pì: Don'arede, má yā vī mà onne. Akū Yehu a là à pì: Ó díme nten oo? À wèa à pì: Mòkōmme don'arede. ⁶Kū Yehu fùte à gē kpén, akū kefenna pì nísi kú a mīia à pì: Dikiri Isarailano Luda pì a n ka a gbē Isarailano kína ũ. ⁷Ñ Ahabu bedeno dede, Dikiri ni a zòbleri annabino fīna boríma kú a zòbleri kú Yezebeli í déno í pínki. ⁸Ñ Ahabu bede pino dede zòno kú zīdadeno í pínki. Í gōgbē ke sún gō Isarailano būsuno, ⁹Ahabu on ni gō lán Nebati né Yeroboamu onn bà, lán Ahia né Baasa onn bà. ¹⁰Gbēdano ni Yezebeli gē só Yezerili bīnikpeme, gbēke ni a vīro. Akū annabii pì zé wē à bàa sì. ¹¹Kū Yehu bò à gēe a don'arede dakeno kīnaa, akū ò a là ò pì: À kè deran īade pīi sūn kīnaaa? À wēmīma à pì: Á a dō kú yāzōzōrime. ¹²Akū ò pì: Ékeme! Ñ owere. Akū à pì: Yā kú à òmenen dí. À pì Dikiri pì a ma ka Isarailano kína ũ. ¹³Akū í baadi kē likalika à a uta zōkōw sē à kàte a gbá sare didikia, akū ò kuru pē ò pì: Yehu kē kína ũ.

¹⁴Akū Yehu lé kpākūsū kūnwo Yoramui. Goro birea kína Yoramui pì kú Isarailano í pínki ten gí kú Ramo Giliadao, òten zī ká kú Siria kína Azailio. ¹⁵Kū Siriano a kīnna, akū à èra à tà Yezerili ari à aafia le. Akū Yehu pì a gbē pīnōne: Tó a ze kūmaome, àsun tó gbēke bo wēten à gé yā dí baaru kpá Yezeriliro. ¹⁶Akū Yehu gē a sōgon, àten gé Yezerili. Yoramui wutena gwe kīnnana, Yudano kína Ahazia kú gwe dō, à gēe wé kpátei. ¹⁷Kū gudākpāri kú à kú Yezerili gudākpāri lei musu Yehu è kú a gbēno, òten su,

akū à wiki lē à pì: Ma gbēno è, òten su. Akū Yoramui pì: Ñ sōde gbare à gé dañlè à í la tó aafiaan òten suo. ¹⁸Akū sōde bò à gēe à Yehu lē à pì: Kína pì, aafiaan nten suo yá? Yehu wèa à pì: N bàka ũgba kú aafiaaoo? Ñ mō ngō témai. Akū gudākpārii pì: Zīrii pì í lé, ama adi era à sūro. ¹⁹Akū kína sōde plade gbàre dō. Kū à í lé, à pì: Kína pì, aafiaan nten suo yá? Akū Yehu wèa à pì: N bàka ũgba kú aafiaaoo? Ñ mō ngō témai. ²⁰Akū gudākpārii pīi pì: À í lé, ama akū sō adi era à sūro. Gbē pì gófīna de lán Nimisi daikore Yehu bà, àdi gó baka lán īade bàme.

²¹Akū kína Yoramui pì: Ñ gó dōmene sōnōa! Kū ò dāa, akū à bò wēten kú Yudano kína Ahaziaao, baadi kú a sōgoo, òten gé da Yehule. Akū ò dākare Yezerili gbē Nabōti kú ò a dē yā bura. ²²Kū Yoramui wé sì Yehule, akū à a là à pì: Yehu, aafiaan nten suo yá? À wèa à pì: Aafia kú māmē? Zaakū n da Yezebeli tānagbagbana kú a pódammanaao dàgula. ²³Kū Yoramui līte àten bàa sí, akū à lé zū Ahaziai à pì: Bonkpeyāme Ahazia! ²⁴Akū Yehu a sá gā à Yoramui pà a ople dagura. Kāa pīi a swēē kū, akū à kē yōkōw a sōgon. ²⁵Akū Yehu pì a zikari gbē zōkō Bidikane: Ñ a gē sé ñ zu Yezerili gbē Nabōti buran gwe. Ma dōn kú ó kú sōgo gūn leelee yā ó pla, ó té a de Ahabu kpe, goro kūa Dikiri gīnake à lé kē a yā musu à pì ²⁶a è lán ò Nabōti dē nà kú a nēno. Bura dīn āni Nabōti pō fīna bone Ahabua. Abire yāin ñ a gē sé ñ zukūna buran gwe lākū Dikiri ò nà.

²⁷Kū Yudano kína Ahazia è lē, akū à dà Betagā zén kú bàao. Akū Yehu pētei àten pì: À a de se. Akū ò a pà a sōgo gūn goro kú àten Guru sīsī kú Ibleamu sare. Akū à í kē à tà Megido, gwe à gēe à gān. ²⁸A ibano a gēe sē ò dà sōgo gūn ò tào Yurusalemu, akū ò a mira kpākūsū kú a dizino Dauda wēten. ²⁹Ahabu né Yoramui kīblena wē kuri aweedode gūnn Ahazia kē Yudano kína ũ.

Yezebeli ganaa

³⁰ Kū Yehu sù Yezerili, Yezebeli a baaruu mà, akū à kiro kà à a mikā kèke. Zaa bini kpé musu wondoo gūn àten wé kpáte. ³¹ Kū Yehu gè bīnilea, akū Yezebeli pì: N ke leele kū Zimirio, n n dikirii dè. Aafiaan n suo la yá? ³² Kū Yehu wé sè musu, à wondoo gwà, akū à pì: Dí mé à zè kúmaoo? Dí mé à kú ma kpaa? Kū kínabe zikeri gbēnɔn pla ke aakɔnɔ sù ò wé kpáte wondoo gūn, ³³ akū Yehu pīnne: À ɔ sɔi à lète. Kū ò ɔ sɔi à lète, akū Yehu gèse pètepetea kū sɔgoo ari a aru fà gbīia kū a sɔnɔ. ³⁴ Kū Yehu gè kínabea, à pɔ blè à í mī, akū à pì: Bee kū ò láari bò nɔgbē piia, ò a vī, zaakū kína burime. ³⁵ Kū ò gèe ò a gè sè ò vī, akū odi póke lero, tó adi ke a mítoko kū a gbálanɔ kū a ɔlanɔ baasiro. ³⁶ Akū ò èra ò gèe ò ò Yehune, akū à pì: Yā kū Dikiri ò a zòbleri Tisibe gbē Iliasu gāin gwe, à pì: Gbēdanɔ ni Yezebeli nòbɔ só Yezerili bini kpe. ³⁷ Yezebeli gè ni gɔ káte zíte lán pókāde gbɔɔ bà Yezerili bini kpe. Gbēke ni le à pi Yezebelin díro.

Ahabu burino dedenaa

10 Ahabu burinɔn kú Samaria gɔgbēnɔ ũ gbēnɔn baaakɔ akuri. Akū Yehu takada kè à kpàzā Samaria gbānadenɔne kū gbē zɔkɔnɔ kū gbē kū òten Ahabu né gwanɔ à pì: ² Tó takada díkina gè á ɔi, zaakū á dikiri Ahabu burinɔn kú kááo akūsɔ á sɔgonɔ vī kū sɔnɔ kū wēte bīnideo kū zikabɔnɔ, ³ à á dikiri né kū à kèáre mana de gbē kparanɔla ká a de gēne ũ à zì ká á dikiri pì bedenɔne. ⁴ Akū vīna í kū manamana ò pì: Zaakū kína gbēnɔn planɔ dí fɔ ò gínero, ókɔnɔ óni fɔ ò gíne yá? ⁵ Akū kínabe dākpāri kū wēte don'aredeo kū gbē zɔkɔnɔ kū négwarii pìnɔ gbēnɔ zì Yehua ò pì: N zòblerinɔme ó ũ. Yā kū n òweree pínki óni ke. Óni gbēke ká kína ũro. N ke lākū à kènne mana nà. ⁶ Akū Yehu takada

pānde kēñne à pì: Tó a ze kúmao, áteni ma yā ma, à á dikiri Ahabu négɔgbē pìnɔ mī zɔzɔ à suomenɛ Yezerili zia mandara'i.

Kínane pìnɔ sɔ ò kà gbēnɔn baaakɔ akuri, ò kú kū wēte gbē zɔkɔ kū òteni í tùtu kenɔ. ⁷ Kū takada pii kà, akū ò kínane gbēnɔn baaakɔ akurii pìnɔ kùkū ò í dede í pínki, akū ò í mìnɔ zɔzɔ ò kàka tǎnkɔn ò kpàzāne zaa Yezerili. ⁸ Kū zírri pii kà, akū à pì Yehune: Ò sù kú kínane pìnɔ mìnɔ. Akū Yehu pì ò káte bīnilea leu pla ari gu dɔ.

⁹ Kū gu dɔ, akū Yehu bò à gèe à zè gbēnɔ are à pì: Ákɔnɔ á yāke vīro, makū mé ma bo ma dikiri kpe ma a dè, ama dí mé à gbē dínɔ dèdɛ. ¹⁰ Ágɔ dɔ sà kú yā kū Dikiri gínake à ò Ahabu bedenɔ yā musu, a ke ni lète pāro. Dikiri kè lākū à ò a zòbleri Iliasu gāi nà. ¹¹ Akū Yehu Ahabu bede kū ò gɔ Yezerilinɔ dèdɛ í pínki kū a ìba gbē zɔkɔnɔ kū a gbēnɔn kū a sa'orinɔ. Adi a gbēke tó kú wèndiioro.

¹² Akū à fùte à dà Samaria zén. Kū à kà sādārinɔ bùrakūkia, ¹³ akū à dàkare kū Yudanɔ kína Ahazia danenɔ à í lá à pì: Dínɔme á ũu? Ò wèa ò pì: Ahazia danenɔme ó ũ, o su fɔ kpá kína Yoramú bedenɔame kú a da Yezebeli bedenɔ. ¹⁴ Akū Yehu pì a gbēnɔne: À í kùkū bēne! Akū ò í kùkū ò í dede bùraa pín lɔgɔɔ sare. Í gbēnɔn bupla aweeplame, í gbēke dí boro.

¹⁵ Kū à bò gwe, à dàkare kū Rekabu né Yonadabuo, àten su daale. Akū Yehu a là à pì: N swè kúma lākū ma swè kúmma nà yá? Yonadabu wèa à pì: Ee! Akū Yehu pì: Zaakū lème, n n ɔ dɔmene. Kū à ɔ dɔ Yehui, akū Yehu a kù à gè káao a sɔgo gūn. ¹⁶ Yehu pì: Ò gé leelee, íni kokari kú má vī kū Dikiri yāo e. Akū à tò à gèe káao leelee a sɔgo gūn. ¹⁷ Kū Yehu kà Samaria, à Ahabu buri kú ò gɔ gwenɔ dèdɛ í pínki. À í dúgu zɔ lākū Dikiri ò Iliasu gāi nà.

Baali t̃anagbagbarinƆ dedenaa

¹⁸ Yehu gb̃enƆ k̃akara ñ p̃nki, akū à p̃inne: Ahabu d̃o Baalii f̃itinleme, makū Yehu, mani doi manamana. ¹⁹ Ñ Baali t̃anadenƆ s̃isimene ñ p̃nki kū a gb̃agbarinƆ kū a don'aredenƆ ñ p̃nki. Ñ gb̃eke s̃un gí suiro, má ye mà sa z̃ōk̃ō o Baaliame. Gb̃e kū à g̃i sui, à g̃ame. Yehu ten ̃nd̃ō keñne de à le à Baali gb̃agbarii p̃inƆ kakateme. ²⁰ Akū à p̃i: À dikpe d̃ite Baali p̃ō ũ. Akū ò a kp̃akpaa k̃e. ²¹ À l̃égb̃az̃ā k̃e IsarailanƆ b̃usun p̃nki, akū Baali gb̃agbarinƆ s̃u ñ p̃nki, ñ gb̃eke dí g̃oro. Kū ò g̃e Baali kp̃en, ò kp̃e p̃ii p̃a g̃ingin, gb̃ápeteki kunlo. ²² Akū Yehu p̃i kp̃e p̃ii utakateki d̃ákp̃ariine: Ñ b̃ote kū utanƆ Baali gb̃agbarinƆ ñ p̃nki. Akū à b̃oteñne kū uta p̃inƆ. ²³ Yehu kū Rekabu né Yonadabuo g̃e Baali kp̃en, akū Yehu p̃i Baali gb̃agbarii p̃inƆ: À w̃é pá gb̃enƆ à ñ gwagwa manamana, de Dikiri gb̃agbarinƆ s̃ung̃ō kú k̃áo laro, sé ák̃onƆ Baali gb̃agbarinƆ át̃ene baasiro. ²⁴ Akū Yehu kū Yonadabuo g̃e de ò sa o. À s̃u à l̃e Yehu g̃inake à gb̃enƆ k̃atekate bàai gb̃enƆn basiik̃ō. À kp̃ak̃eñỹi à p̃i t̃ó ñ gb̃eke t̃o gb̃e kū àteni ñ nañne ñ ̃inƆ doke p̃itiawa, à w̃end̃ii musume. ²⁵ Kū Yehu sa'op̃o kū òdi ká t̃en à té kū ò à làka, akū à p̃i dogarinƆ kū z̃ikari gb̃e z̃ōk̃ō p̃inƆ: À g̃e à ñ dede! Àsun t̃ó ñ gb̃eke p̃itiáwaro. Kū ò ñ dede kū f̃enedao ò ñ g̃enƆ k̃ote bàai, akū ò g̃e Baali kúkia. ²⁶ Ò Baali t̃anakpe gb̃e s̃e ò b̃o ò té s̃ā, ²⁷ akū ò w̃iwi ò a kp̃e gb̃oro, akū ò gu p̃ii k̃e b̃inikpekeki ũ ari kū a gb̃ārao.

²⁸ Len Yehu Baali t̃anagbagbanaa m̃i d̃e le IsarailanƆ b̃usun. ²⁹ Bee kū abireo adi kpe li durunna kū Nebati né Yeroboamu IsarailanƆ dà a kenannero, à té wura z̃usane b̃oro kū ò kú Beteli kū D̃āonci. ³⁰ Dikiri p̃ine: Zaakū ñ yā k̃e mana, ñ yā kū má yeii k̃e, ñ k̃e Ahabu bedenƆne l̃ákū ma z̃eo ña, ñ buri nig̃ō kana IsarailanƆ k̃in ari ñ nasionƆa. ³¹ Ama

Yehu dí ze kū Dikiri IsarailanƆ Luda dokayāoro, adi laakari d̃o kū ñese m̃en dooro. Adi kpe li durunna kū Yeroboamu IsarailanƆ dà a kenannero.

³² G̃oro k̃uà Dikiri t̃o IsarailanƆ b̃usu ña lagonaa. Azaili gb̃āna bl̃e IsarailanƆ b̃usu ³³ kū à kú Yoda if̃āboki kpaa p̃nki sena zaa Aroa kū à kú Año swad̃onci ari Giliada kū Bas̃ā b̃usuuo. Gada burinƆ kū Rubeni burinƆ kū Manase burinƆn kú gwe. ³⁴ Yehu yā kp̃ara kū à k̃enƆn kú IsarailanƆ k̃inanƆ g̃iayākenanƆ takadan kū a ñég̃gb̃ek̃eyānƆ p̃nki. ³⁵ Yehu g̃a, ò a ṽi Samaria, akū a né Yoaza k̃e a g̃ēne ũ. ³⁶ Yehu ṽute Samaria à k̃i bl̃e IsarailanƆne w̃e baraakuri plansari.

Yoasi kū a dai Ataliao

11 Kū Ahazia da Atalia è a né g̃a, akū à f̃ute àten k̃ina burinƆ dede ñ p̃nki. ² Akū k̃ina Yehoram̃u ñenƆgb̃e Yoseba, Ahazia d̃are, Ahazia né Yoasi s̃e ñ sare k̃inane kū òteni ñ dedenƆ té. À a ùte Ataliane kp̃e kū g̃adonƆn katenan kū ñgb̃e kū àten ỹō kp̃āaa leele, akū odi le ò a d̃ero. ³ Né p̃ii g̃ō utena Dikiri onn kū a gw̃ari p̃ii ari w̃e suddo. G̃oro b̃irea Ataliame YudanƆ b̃usu k̃ina ũ.

⁴ A w̃e supplade g̃unn sa'oriki Yoyada k̃inabe dogari gb̃e z̃ōk̃ōnƆ kū z̃ikari gb̃e z̃ōk̃ōnƆ s̃isi, akū ò s̃u k̃ūnwo a k̃ina Dikiri onn. Akū à yā ỹi k̃ūnwo à t̃o ò la dà Dikiri onn gwe, akū à k̃ina ñég̃gb̃e p̃i m̃ōñne. ⁵ Akū à yā d̃iteñne à p̃i: Yā kū áni ken dí. T̃ó a su gu d̃ákp̃a k̃ammabog̃oro z̃i, á g̃a k̃áaku nig̃ō k̃inabe d̃ákp̃a, ⁶ á g̃a plade s̃ō Suru g̃ānu, á g̃a aak̃ode nig̃ō g̃ānu kū à kú dogari kparanƆ kpe d̃ákp̃a. ⁷ Á g̃a pla kū òten k̃amma bo k̃ammabog̃oro z̃inƆ nig̃ō k̃ina p̃i d̃ákp̃a Dikiri onn. ⁸ Á likai, á baadi kū a g̃ōkeb̃onƆ k̃ūna. Gb̃e kū à s̃u à ñai s̃ō, à a de. Àg̃ō té k̃ina p̃ii gu kū àten g̃en p̃nki.

⁹ Z̃ikari gb̃e z̃ōk̃ōnƆ k̃e l̃ákū sa'oriki Yoyada oñne ña. Ñ baadi a gb̃enƆ s̃e à g̃e k̃ūnwo Yoyada k̃inaa, gb̃e kū òten

kámma bono kũ gbẽ kũ òten su ń lilin kenƆ ń pínki. ¹⁰ Akũ Yoyada kína Dauda sárinƆ kũ a sēgbako kũ ò kú Dikiri ɔnnƆ kpà zíkari gbẽ zókƆ pínƆa. ¹¹ Akũ dogarii pínƆ sù ò kàte Dikiri kpé kũ sa'okio kpélelea sena zaa Dikiri ɔn ɔplai ari a ɔzei, baadi kũ a gōkeboƆ kũna, de ògō kína pì dākpāo. ¹² Akũ Yoyada bō kũ kína nēgōgbẽ piio à kífuraa kũne à doka takada kpāa. Kũ ò nísí kũ a miia ò a kà kína ũ, akũ ò ɔkpa lè ò wiki lè ò pì: Luda kína dō kũ aafiaao! ¹³ Kũ Atalia dogarinƆ kũ gbẽ kparanƆ kīni pīi mà, akũ à fùte à gēe ń kīnaa Dikiri ɔnn. ¹⁴ Kũ à wé sè, à kína pīi è zena gbēgba sare lākũ òdi ke nà. Zíkari gbẽ zókƆ kũ kākākiperinƆ zena a sare, akūsō gbẽ sīnda pínki ten ponna ke òten kākāki pé. Akũ Atalia a pōkasano gā à kè à pūtā kũ wikio à pì: Ò bō ma kpe! Ò bō ma kpe! ¹⁵ Akũ sa'oriki Yoyada pì zíkari gbẽ zókƆ pínƆne: À nɔgbẽ pì sé à bo kāao bàai, á gbẽ kũ ò bō ò téino dede kũ fēnedao. Zaakũ à pì òsun a de Dikiri ɔnnlo. ¹⁶ Goro kũ nɔgbẽ pīi kà kínabe gānu lé kũ sōno dì gēn zén, akũ ò ɔ pētea gwe ò a dè.

¹⁷ Yoyada tò kína kũ a gbēno Dikiri bàka kunna kūnwo yā kēke, de ò le ògō de Dikiri gbēno ũ yāi. À tò kína kũ a gbēno lédokƆ kè kũ kō dɔ. ¹⁸ Akũ ò gēe ò Baali kpé gbōro, ò a gbagbakino kũ a tñanano wīwi dúgudugu, akũ ò Baali gbagbari Matā dè gbagbaki pínƆ sare.

Yoyada Dikiri ɔnn nà gudākpārinƆne ń ɔi, ¹⁹ akũ à zíkari gbẽ zókƆ sète kũ dogarinƆ kũ gbẽ kparanƆ ń pínki, ò bō Dikiri ɔnn kũ kína piio, ò kínabe gānu lé kũ dogarinƆ dì gēn zé sè. Kũ ò kà kínabea, akũ kína pīi vùte kpatan, ²⁰ akũ būsuu pì gbẽ sīnda pínki pō kè nna, akūsō wēte gō yāketete sari, kũ ò Atalia dè kũ fēnedao kínabea yāi. ²¹ Yoasi kí blè a wè supplade gūn.

Dikiri ɔn kekenaa

12 À kè kína ũ Yehu kíblena wè supplade gūn, akũ à kí blè Yurusalemu wè bupla. A da bi Beseba gbēme, a tón Zibia. ² Goro kũ sa'oriki Yoyada lé dà Yoasia, akũ à yā kũ à mana Dikirinēe kè. ³ Ama adi tñanagbagbaki kũ ò bōno gbororo, ò kpé òten sa o gwe, òten turaretiti kpāta.

⁴ Yoasi pì sa'orinƆne: À ɔgo kũ ò sùo Dikiri ɔnn kakara, ɔgo kũ ò lili baadine kũ légbēna ɔgo kũ poyeina gbanƆ pínki. ⁵ Sa'orinƆ gō ɔgo pì sí ɔgosirinƆa ò Dikiri ɔn gu kũ à yàkano kekeo. ⁶ Akũ Yoasi kí blè ari wè baro awēaakō, ama sa'orinƆ dí Dikiri ɔn gu kũ à yàkano kekero, ⁷ akũ kína Yoasi sa'oriki Yoyada sìsi kũ sa'orinƆ ń pínki à ń lá à pì: À kè dera adi Dikiri ɔn gu kũ à yàkano kekeroo? Àsun ɔgo sí ɔgosirinƆa doro. À tò ògō Dikiri ɔn gu kũ à yàkano kekeo. ⁸ Akũ sa'orinƆ wè kũ oni ɔgo ke sí gbēno doro, oni sō Dikiri ɔn gu kũ à yàkano kekero. ⁹ Akũ sa'oriki Yoyada àkpatii sè à a né fō, akũ à dìte sa'oki sare tò òten gē Dikiri ɔn ɔplai. Akũ sa'ori kũ òten kpé zé dākpāno dì ɔgo kũ ò sùo Dikiri ɔnn kán pínki. ¹⁰ Tò ò è àkpatii pīi ɔgo kè dasi, akũ kína takadakēri kũ sa'orikio dì naro ò káka asasano gūn. ¹¹ Òdi ɔgo pì dedebaru ke ò na gbẽ kũ ò Dikiri ɔn zī dànnēnƆne ń ɔi, akũ òdi fina boo lí'arinƆne kũ kpéborinƆ ¹² kũ gbīborinƆ kũ gbē'arinƆ. Akũ ò lí kũ gbē anano lùluo dɔ, de ò Dikiri ɔn gu kũ à yàkano kekeo yāi kũ kpé kekene zī pāndenƆ pínki. ¹³ Odi Dikiri ɔn andurufu tano pì kũ ɔgo kũ ò sùo Dikiri ɔnn piioro, ke fitila tēdebano ke arusibano ke kākākinƆ ke wura póno ke andurufu pō kparanƆ. ¹⁴ Dikiri ɔn kēkerinƆ òdi fina boónne. ¹⁵ Gbẽ kũ ò ɔgo pīi kpāmma ò fina boo zikerinƆne, òdi ń gbeka ɔgo pì yāiro, zaakũ gbẽ pínƆ bi nāanidenome. ¹⁶ ɔgo kũ ò kpà taari finabobo ke du-

runna kútekebo ũno, òdi gëo Dikiri onno, sa'orino pómɛ.

¹⁷ Goro kúa Siria kína Azaili gèè à lète Gataa à sì, akū à èra àten su léte Yurusale-mua do. ¹⁸ Akū YudanƆ kína Yoasi pó kú a dizi YudanƆ kinanƆ Yosafata kú Yoramuo kú Ahaziao kpà DikirianƆ sète kú pó kú à kpà DikirianƆ do kú wura kú à kú Dikiri on laasii gūnwo kú a be laasii gūnwo pínki, à kpàzà Azailine, akū Azaili gò Yurusalemula. ¹⁹ Yoasi yā kparanƆ kú yā kú à kènò pínki kú YudanƆ kinanƆ gīayākenanƆ takadan. ²⁰ A ibanƆ lé kpākūsū, akū ò a dè zaa Betemilo Sila zén. ²¹ Gbē kú ò a dèè pínò tón dí: Simeata né Yozabada kú Soma né Yozabadao. Kú Yoasi gà, ò a mira kpākūsū kú a dizinƆ Dauda wēten, akū a né Amazia a gēne blè.

IsarailanƆ kína Yoaza

13 YudanƆ kína Ahazia né Yoasi kíblena wè baro awɛɛ'aakɔde gūnn Yehu né Yoaza kè IsarailanƆ kína ũ, akū à kí blè Samaria wè gëro awɛɛpla. ² À yā kú Dikiri yeiro kè à zè kú durunna kú Nebati né Yeroboamu IsarailanƆ dà a kenanwo, adi pānero. ³ Akū Dikiri pɔ fɛ IsarailanƆ à n ná Siria kína Azailine a oī kú a né Benadadao ari Yoaza kíblena lén. ⁴ Yoaza kúte kè Dikirine, akū Dikiri sì, zaakū à è deran Siria kína pì ten wé tā IsarailanƆ nà. ⁵ Dikiri tò ò surabarii lè, akū ò bò SirianƆ oī, akū baadi kú a onn lán zī bà. ⁶ Ama odi kpe li durunna kú Nebati né Yeroboamu n dá a kenannero, ò zèo. Asera lí sɔ à kpé petena Samaria. ⁷ Yoaza zīkarinƆ kà lakana, séde sɔde gbēnƆn bupla akurinƆ kú sɔgo mèn kurinƆ kú zīkari gèsede gbēnƆn dúbu kurinƆ baasiro, zaakū Siria kína n ké búgubugu, ò gò lán būsutiti bà. ⁸ Yoaza yā kparanƆ, yā kú à kènò kú a nэгōgbēkeyānƆ kú IsarailanƆ kinanƆ gīayākenanƆ takadan. ⁹ Kú Yoaza gà, akū ò a ví Samaria, akū a né Yehoasi a gēne blè.

IsarailanƆ kína Yehoasi

¹⁰ YudanƆ kína Yoasi kíblena wè baraakuri awɛɛsupplade gūnn Yoaza né Yehoasi kè IsarailanƆ kína ũ, akū à kí blè wè gëro awɛɛdo. ¹¹ À yā kú Dikiri yeiro kè, adi kpe li durunna kú Nebati né Yeroboamu IsarailanƆ dà a kenannero, à kpé àten ke. ¹² Yehoasi yā kpara kú à kènò kú a nэгōgbēkeyānƆ kú zī kú à kà kú YudanƆ kína Amaziao kú IsarailanƆ kinanƆ gīayākenanƆ takadan. ¹³ Kú à gà, ò a mira kpākūsū kú IsarailanƆ kinanƆ Samaria, akū Yeroboamu a gēne blè.

Elisa ganaa

¹⁴ Elisa ten gyā ke, ani fɔ à ble doro, akū IsarailanƆ kína Yehoasi gèè à à lè, àten ɔɔ do à pìne: Baa! Baa! Mɔkɔmmɛ IsarailanƆ sɔgonƆ ũ kú n sɔdenƆ. ¹⁵ Akū Elisa pìne: N sá sé kú kànƆ. Kú à sè, ¹⁶ akū Elisa pìne: N kà kpá sála. Kú à kpá sála, akū Elisa a ɔnƆ didi kína pì ɔnƆ ¹⁷ à pì: N ifāboki kpa wondo wè. Kú à wè, akū Elisa pì: N kàa pì zu. Kú à zù, akū Elisa pì: Dikiri zīblena kàan gwe. Zīblena SirianƆ kàame. Ini SirianƆ kakate mámmam zaa Afeki. ¹⁸ Akū Elisa pì: N kàa pínò sète. Kú à sète, akū Elisa pìne: N zite léo. À lèo gèn aakɔ, akū à zè. ¹⁹ Akū Luda gbē pì pɔ fɛ à pì: Tó n zite lèo yā gèn ɔɔro ke suddome, de n zīi blè SirianƆa mámmam. Tera sà ini zī blémma gèn aakɔme.

²⁰ Elisa gà, akū ò a ví. Tó Sètāgoro kà, akū Mɔabu gbānamonnerino dì su léte IsarailanƆ būsua. ²¹ Goro kúa gbēnƆ ten gè ví. Kú ò gbānamonnerinƆ gāa è, akū ò gèe pìi sè ò zù Elisa miran. Kú gèe pìi lète à nà Elisa wánɔa, akū à vù à fùte à zè.

²² Siria kína Azaili gbāna mɔ IsarailanƆa ari Yoaza kíblena lén. ²³ Akū Dikiri sùruu kè kúnwo à wēnda dōnne, à n wé gwà a bàka kú à kú kú Ibrahim kú Isaakuo kú Yakubuo yāi. Adi we à n dúgu zōro, adi n zukūnaro ari kú a gbārao. ²⁴ Kú Siria kína Azaili gà, akū

a né Benadada a gēne blè. ²⁵ Kū Yoaza né Yehoasi zii kà kū Azaili né Benadada piiio, à èra à wēte kū Azaili si a de Yoazano sia. Yehoasi zii blèa gēn aakōme, akū à Isaraila wēte pino sia.

Yudano kina Amazia

14 Isarailano kina Yoaza né Yehoasi kiblana wē plade gūnn Yoasi né Amazia kē Yudano kina ū. ² A wē baraasɔrode gūnn à kɪ blè, à vùte kɪn Yurusalemu wē baraakuri donsari. A da bi Yurusalemu gbēme, a tɔn Yoadi. ³ À yā kū Dikiri yeii kē, ama adi ká a dizi Dauda pɔ ūro. À a de Yoasi ágba sè sūsu. ⁴ Adi tãnagbagbaki kū ò bònɔ gbororo, ò kpé òtɛn sa o gwe òtɛn turaretiti kpátan. ⁵ Kū à kpata zĩni pètè à làka, akū à a ìba kū ò a de dènn dèdè se. ⁶ Lákū à kú Musa doka takadan nà, adi gbēderii pino nēno dederò. Takada pii gūn Dikiri pì òsun deno dede ní nēno durunna yāiro, akūsɔ òsun nēno dede ní deno durunna yāiro. Baadi ni ga a zida durunna yāime. ⁷ Amazia mé à zii blè Edomunɔa gbēnn dúbu kuri zaa Guvute Wisiden. Zii pii gūnn à Sela si, akū à tɔ kpàne Yokoteli, tɔ pì kpé kúa ari kū a gbārao.

⁸ Abire gbera Amazia gbēnn zì Isarailano kina Yoaza né Yehoasi, Yehu daikorea, à pìne: Ñ mɔ ò kɔ le wédewe zìlan. ⁹ Isarailano kina Yoasi wèa à pì: Lebana busu lèkara lègbāzā kē Lebana busu sida líne à pì à a nēnɔgbē kpāzā a néa, akū Lebana busu nòbɔ pāsī sù à kitii pà lèkarāa pii. ¹⁰ N zii blè Edomunɔa, akū n n zida bi. Ñ ze kū n tɔmanakeo ñ vute teene. À kē dera nten ɔ ká yā pāsiii? Abire ni sunne kū kisirao kū Yudano se. ¹¹ Ama Amazia yā pii kpà sākoto, akū Yehoasi sù létea. Ò dākare zaa Besemesi Yudano busun. ¹² Isarailano zii blè Yudano, akū Yudano bàa si ò tà ní bea. ¹³ Besemesi gwen Yehoasi Amazia kùn à gēe káo Yurusalemu. À a bini gbòro lán mita wàa do bà zaa Eflaimu gānu léa ari

gena Kusuru gānu léa. ¹⁴ À wura kū an-durufuuo kū pɔ kū ò kú Dikiri ɔnnnɔ kū pɔ kū ò kú kɪnabe laasinno sète pínki, akū à gbēkeno kùkū à tà kúnwo Samaria zizɔno ū.

¹⁵ Yehoasi yā kpara kū à kēno kū a nēgɔgbēkeyānnɔ kú Isarailano kɪnango gīayākenano takadan. Lákū à zii kà kū Yudano kina Amaziao nà kú gwe do.

¹⁶ Kū Yehoasi gā, ò a mira kpàkūsū kū Isarailano kɪnango Samaria, akū a né Yeroboamu vùte a gēne ū.

¹⁷ Yudano kina Amazia kē wē gēro Yehoasi ganaa gbera. ¹⁸ Amazia yā kparanɔn kū Yudano kɪnango gīayākenano takadan. ¹⁹ Ò lé kpàkūsūi Yurusalemu, akū à bàa si à tà Lakisi. Akū ò gbēno gbàre ò pètèi ò a dè gwe. ²⁰ Akū ò a gēe sè kū sɔo ò sùo Yurusalemu, ò a mira kpàkūsū kū a dizinɔ Dauda wēten. ²¹ Akū Yudano Uzia kū à kà wē gēro aweedo kà kina ū a de Amazia gēne ū. ²² Àkū mé à Elata si à kēke à kàte Yudano a de ganaa gbera.

Isarailano kina Yeroboamu plade

²³ Yudano kina Yoasi né Amazia kiblana wē gērode gūnn Isarailano kina Yoasi né Yeroboamu kē kina ū Samaria, à kú kɪn wē bupla aweedo. ²⁴ À yā kū Dikiri yeiro kē, adi kpe li durunna kū Nebati né Yeroboamu Isarailano dà a kenannero. ²⁵ Àkū mé à èra à Isarailano busuu sɪnne zaa Lebo Amata ari gena Ísira Wisidei, lákū Dikiri Isarailano Luda ò a zɔbleri Amitai né Inusa, Gatefa gbē gāi nà. ²⁶ Zaakū Dikiri è Isarailano ten wari ke manamana, zòno kū zidadeno ní pínki, akūsɔ ò gbēke vī à kpányiɔ. ²⁷ Dikiri dí pi áni Isaraila tɔ dede andunia gūnlo, akū à ní sura bà Yehoasi né Yeroboamu gāi. ²⁸ Yeroboamu yā kpara kū à kēno kū zì kū à kànɔn kú Isarailano kɪnango gīayākenano takadan. Lákū à èra à Damasuku kū Amataoo si Isarailano nà kú gwe do. ²⁹ Kū à gā,

ò a mira kpàkūsū kū a dizi Isarailano kɛnanɔ, akū a né Zakari vùte a gēne ũ.

Yudano kɛna Uzia

15 Isarailano kɛna Yeroboamu kɛblena wɛ baraasɔɔro awɛɛplade gūn Amazia né Uzia kɛ Yudano kɛna ũ. ²A wɛ gɛro awɛɛdode gūnn à kɛ blɛ, akū à kú kú Yurusalemu wɛ bupla akuri awɛɛpla. A da bi Yurusalemu gbɛmɛ, a tɔn Yekolia. ³À yā kú Dikiri yeii kɛ lākū a de Amazia kɛ nà. ⁴Ama adi tãnagbagbaki kú ò bònɔ gbororo, ò kpé òten sa o gwe òten turaretiti kpátan. ⁵Dikiri tò a kusu kú, à kúo ari à gɛɛ à gào. À kpé kúki ado. A né Yotamu mé à kɛnabe ɔn kúna, àkúme Yudano don'arɛde ũ. ⁶Uzia yā kparanɔn kú Yudano kɛnanɔ gɛyākenanɔ takadan kú yā kú à kɛnɔ pínki. ⁷Kū à gà, ò a vɛ kú a dizinɔ Dauda wɛten, akū a né Yotamu vùte a gēne ũ.

Isarailano kɛna Zakari

⁸Yudano kɛna Uzia kɛblena wɛ bupla plansaride gūnn Yeroboamu né Zakari kɛ Isarailano kɛna ũ Samaria, à kɛ blɛ mɔ suddo. ⁹À yā kú Dikiri yeiro kɛ lākū a dizinɔ kɛ nà. Adi kpe li durunna kú Nebati né Yeroboamu Isarailano dà a kenannero. ¹⁰Akū Yabesi né Salumu lé kpàkūsui kú gbɛnɔ à a dɛ zaa Ibleamu, akū à a gēne blɛ. ¹¹Zakari yā kparanɔn kú Isarailano kɛnanɔ gɛyākenanɔ takadan. ¹²Len yā kú Dikiri ò Yehunɛ kɛ le, à pì a burinɔ mé onigɔ Isarailano kɛ ble ari à gɛ pé a nasionɔa.

Isarailano kɛna Salumu

¹³Yabesi né Salumu kɛ kɛna ũ Yudano kɛna Uzia kɛblena wɛ bupla donsaride gūn, à kɛ blɛ Samaria mɔ do. ¹⁴Akū Gadi né Menahemu bò Tiza à gɛɛ Samaria, akū à Yabesi né Salumu lè à dɛ gwe, akū à a gēne blɛ. ¹⁵Salumu yā kparanɔ kú lé kú à kpàkūsū kú gbɛnɔ Zakariiii kú

Isarailano kɛnanɔ gɛyākenanɔ takadan. ¹⁶Goro birean Menahemu bò Tiza à gɛɛ à lɛte Tifisaa kú gbɛ kú ò kú a gūnnɔ kú gu kú à likainɔ pínki, zaakū ò gɛ zé wɛnei. À nòsindarenɔ nɛsɛɛ pàrapara nɛ pínki dɔ.

Isarailano kɛna Menahemu

¹⁷Yudano kɛna Uzia kɛblena wɛ bupla donsaride gūnn Gadi né Menahemu kɛ Isarailano kɛna ũ, akū à kɛ blɛ Samaria wɛ kuri. ¹⁸À yā kú Dikiri yeiro kɛ ari a wɛndi lén. Adi kpe li durunna kú Nebati né Yeroboamu Isarailano dà a kenannero.

¹⁹Kū Asiria kɛna Tigila Pilesa lɛte Isarailano búsuaa, akū Menahemu a gbà andurufu tɔn baraakuri awɛɛsiikɔ, de Tigila Pilesa le à ɔ daawa, à kpata zini le à péte yāi. ²⁰Menahemu tò Isarailano andurufu pì finaa bò, akū ɔɔɔdenɔ andurufu ɔɔ kpà nɛ miiamii mèn bupla akurikuri Asiria kɛna pó ũ. Akū Asiria kɛna pìi èra à tà, adi ze nɛ búsun doro. ²¹Menahemu yā kparanɔn kú Isarailano kɛnanɔ gɛyākenanɔ takadan kú yā kú à kɛnɔ pínki. ²²Kū à gà, akū a né Pekaya a gēne blɛ.

Isarailano kɛna Pekaya

²³Yudano kɛna Uzia kɛblena wɛ bupla akuride gūnn Menahemu né Pekaya kɛ Isarailano kɛna ũ, à kɛ blɛ Samaria wɛ pla. ²⁴À yā kú Dikiri yeiro kɛ, adi kpe li durunna kú Nebati né Yeroboamu Isarailano dà a kenannero. ²⁵A zikari gbɛ zɔkɔ Remalia né Peka lé kpàkūsui kú gbɛnɔ. Akū à Giliada búsudenɔ sɛ gbɛnɔn bupla akuri à sɛ kúnwo kɛna pìii a zeki gbānan Samaria, à a dɛ kú Agobuo kú Ariɛo, akū à a gēne blɛ. ²⁶Pekaya yā kparanɔn kú Isarailano kɛnanɔ gɛyākenanɔ takadan kú yā kú à kɛnɔ pínki.

Isarailano kɛna Peka

²⁷Yudano kɛna Uzia kɛblena wɛ bupla akuri awɛɛplade gūnn Remalia né Peka

kɛ IsarailanƆ kina ũ, à kɛ blɛ Samaria wɛ̃ baro. ²⁸À yā kũ Dikiri yeiro kɛ, adi kpe li durunna kũ Nebati né Yeroboamu IsarailanƆ dà a kenannero. ²⁹Peka ɔɔɔan Asiria kina Tigila Pilesa sù à Iyon sì kũ Abeli Betemakao kũ Yancoo kũ Kedesio kũ Azoo. À Nafatali burinƆ gu sì dɔ, Giliada kũ Galilio pínki, akũ à gupidenƆ kũkũ à tà kũnwo Asiria. ³⁰Ela né Osea lé kpàkūsũ kũ gbɛnƆ Pekai, akũ à a dɛ à a gɛnɛ blɛ Uzila né Yotamu kɛblena wɛ̃ barode gũn. ³¹Peka yā kparanƆn kũ IsarailanƆ kɛnanƆ ɔ̃yāyākenanƆ takadan kũ yā kũ à kɛnƆ pínki.

YudanƆ kina Yotamu

³²IsarailanƆ kina Remalia né Peka kɛblena wɛ̃ plade gũnn Uzia né Yotamu kɛ YudanƆ kina ũ. ³³A wɛ̃ baraasɔɔrode gũnn à kɛ blɛ, akũ à kũ kɛn Yurusalemu wɛ̃ gɛro awɛɛdo. A da tɔn Yerusa, Zadoki néme. ³⁴À yā kũ Dikiri yeii kɛ lálkũ a de Uzia kɛ nà. ³⁵Ama adi tǎnagbagbaki kũ ò bònƆ gbororo, ò kpɛ òten sa o gwe òten turaretiti kpátan. Akũ mé à Dikiri ɔn gānu kũ à kũ musu kɛkɛ. ³⁶Yotamu yā kparanƆn kũ YudanƆ kɛnanƆ ɔ̃yāyākenanƆ takadan kũ yā kũ à kɛnƆ pínki. ³⁷Ɔɔɔ birean Dikiri tò Siria kina Rezĩ kũ Remalia né Pekao nà letena YudanƆaaa. ³⁸Kũ Yotamu gā, ò a mira kpàkūsũ kũ a dizinƆ Dauda wɛ̃ten, akũ a né Aza vùte a gɛnɛ ũ.

YudanƆ kina Aza

16 Remalia né Peka kɛblena wɛ̃ gɛro awɛɛplade gũnn Yotamu né Aza kɛ YudanƆ kina ũ. ²A wɛ̃ barode gũnn à kɛ blɛ, akũ à kũ kɛn Yurusalemu wɛ̃ gɛro awɛɛdo. Adi yā kũ Dikiri a Luda yei ke lán a dizi Dauda bàro. ³À zè kũ IsarailanƆ kɛnanƆ yākenaa ari sé à sa'opɔ kũ òdi ká tén à té kũ ò kũ a nɛgɔgbɛo. À yā vāni kɛ lálkũ buri kũ Dikiri pɛ̃mma IsarailanƆnɛnƆ dɛ ke nà yā. ⁴À sa ò à turaretiti kpàta tǎnagbagbaki kũ ò bònƆ

kũ sɛ̃sɛ̃ musunƆ kũ lí zɔkɔ sɛ̃nda pínki gbáruo.

⁵Abire gbera Siria kina Rezĩ kũ IsarailanƆ kina Remalia né Pekao sù zĩ ká Yurusalemu. Gwen ò lika Azai, ama odi fɔ ò a blɛ kũ zĩoro. ⁶Ɔɔɔ birean Rezĩ pɛ̃ YudanƆa à n̄ bóte Elata à èra à gwe sɛ̃mma, akũ ɛdɔmunƆ sù ò vùte gwe ari kũ a gbārao. ⁷Akũ Aza gbɛnƆ zĩ Asiria kina Tigila Pilesaa à pì: N zòbleriime ma ũ, n néme ma ũ. N̄ mɔ n̄ ma bo Siria kina kũ IsarailanƆ kina kũ ò fùtemainƆ ɔ̃. ⁸Aza andurufu kũ wura kũ à kũ Dikiri ɔnn kũ a be laasii gũnwo sɛ̃te à Asiria kina gbà à kpàzānɛ. ⁹Akũ Asiria kina a yā mà, à gɛ̃ à lètɛ Damasukua à sì. À Rezĩ dɛ, akũ à tà kũ DamasukudenƆ ari Kiri. ¹⁰Kina Aza gɛ̃ à dà Asiria kina Tigila Pilesale zaa Damasuku. À sa'oki è gwe, akũ à a taka gà takada gũn à kpàzā sa'ori Uriane kũ a kena takao pínki. ¹¹Sa'ori Uria sa'oki pìi kɛ lálkũ kina Aza kpàzāare nà kyáu, à a m̄i dɛ ari kina pì gɔ su kũ Damasuku. ¹²Kũ à sù, à sa'oki pìi è, akũ à nà. ¹³À sa'opɔ kũ òdi ká tén à té kũ òa à wísiti kàn à í tɔa à kennakūkɔo sa'o'aru kua. ¹⁴Dikiri gbagbaki kũ ò pì kũ m̄ogotɛo kũ sa'oki dufu pì kũ Dikiri kpéo dagura, akũ Aza sè à dɛte sa'oki dufu pì ɔplai. ¹⁵Akũ à yā dɛte sa'ori Uriane à pì: Ìnigɔ sa'o kɔnkɔpɔ kũ òdi ká tén à té kũ ò sa'oki zɔkɔ pìia kũ ɔkɔsi póblewɛ gbao kũ kina sa'opɔ kũ òdi ká tén à té kũo kũ a póblewɛ gbao kũ gbɛnƆ sa'opɔ kũ òdi ká tén à té kũo kũ n̄ póblewɛ gbao kũ n̄ sa'o'io. Ìnigɔ sa'opɔ kũ òdi ká tén à té kũ kua kũ kennakūkɔo sa'o'aru. Sa'oki kũ ò pì kũ m̄ogotɛo sɔ, anigɔ de ma màsokeki ũ. ¹⁶Akũ sa'ori Uria kɛ lálkũ kina Aza òare nà.

¹⁷Kina Aza m̄ lèketenƆ gògò tadibonƆa à n̄ tanƆ gò à dɛte. À íkaki gò m̄ogotɛ zusa kũ ò kũ a zitenƆa à dɛte kɛnɛ gbɛɛa. ¹⁸À kina tintin kũ ò bò Dikiri ɔnn kũ a gānu kũ à kũ gweoo gbòro m̄inatena Asiria kɛnane yāi.

¹⁹Aza yā kparanƆn kú YudanƆ kínanƆ gīayākenanƆ takadan kú yā kú à kènƆ pínki. ²⁰Aza gà, akū ò a mira kpàkūsū kú a dizinƆ Dauda wēten, akū a né Ezekeya vùte a gēne ũ.

IsarailanƆ kína kpède Osea

17 YudanƆ kína Aza kíblena wē kuri awēplade gūnn Ela né Osea kē IsarailanƆ kína ũ Samaria, à kí blē wē kēndo. ²À yā kú Dikiri yeiro kē, ama adi ke lākū IsarailanƆ kína kú ò dōare arenƆ kē nàro. ³Asiria kína Samanesa sù à lētea, akū Osea kē a zòbleri ũ, àten táfe bone. ⁴Osea gbēnƆ zì Mísila kína Soa, akū adi táfe kú àdi bo Samanesane wē kú wēro bone doro. Kú Samanesa è Osea bò a kpe, akū à a kú à a dà kpésiran. ⁵Akū Samanesa lēte IsarailanƆ bùsuua pínki. A gbēnƆ sù ò Samaria kaguraa kē ari wē aakō. ⁶Osea kíblena wē kēndode gūnn Samanesa Samaria sì à tà kú IsarailanƆ a bùsun, à n kátekate Ala kú Gozā kú à kú Abo barao kú Midia bùsu wētenƆ gūnwō.

IsarailanƆ gōna zìzƆnƆ ũ n durunna yāi

⁷Yā pìi kē le, kú IsarailanƆ durunna kē Dikiri n Ludane kú à n bóte Mísila kína Firi'auna Ƶī yāi. Ò donyī kē tānanƆne ⁸ò buri kú Dikiri pēmmanēnƆ ágba sē ò zē kú yā kú IsarailanƆ kínanƆ dānēnƆ. ⁹Ò yā dōrosari dīte Dikiri n Luda yā gbēn ò tānagbagbakinƆ bò n zīdane n wētenƆ gūn pínki zaa gudàkpākia gena ari wēte bínide. ¹⁰Ò gbēnƆ kú línƆ pētepete sīsī leinƆa pínki kú lí zōkō sīnda pínki gbáruo. ¹¹Ò turaretiti kpàta tānagbagbaki kú ò bòo pínƆa pínki lākū buri kú Dikiri pēmmanēnƆ kē nà. Yā vāni kú ò kēe pínƆ mé à Dikiri pƆ fēne. ¹²Ò kùte tānanƆne, bee kú Dikiri pīnē òsun kero. ¹³Dikiri IsarailanƆ kú YudanƆ sā gà a annabinƆ kú wégupu'erino gāi n pínki à pì, ò kpe lí n yā vāninƆne, ògō Dikiri yāditenanƆ kú a yādannenaao kūna, lākū

à kú doka takada kú à dīte n dizinƆne gūn nà, akū à èra ò a zòbleri annabinƆ gāi.

¹⁴Bee kú abireo IsarailanƆ gīmai, n sā gbāna lán n dizi kú odi Dikiri n Luda náani keronƆ pƆ bàme. ¹⁵Ò gī a Ƶòkì gwai, ò a bàka kunna kú n dizinƆ yā gbòro, odi laakari kú à dānē yā daro. Ò tē pƆ pāpānƵi, akū mókōnƆ kē pā. Ò buri kú ò likāyīnƆ ágba sē, buri kú Dikiri pì òsun n dà séro pínƆ. ¹⁶Ò pā kpà Dikiri n Luda yāditenanƵi, ò mō kàsa mēn pla lán zūsane bōrƆnƆ bà n tānanƆ ũ, ò Asera lí pēte, ò susunenƆ gbàgba, ò kùte Baal-ine. ¹⁷Ò sa'opƆ kú òdi ká tēn à té kú ò kú n nēnƆ, gōgbēnƆ kú nōgbēnƆ, ò māsoo kē ò eze vāni kē, ò n zīda kpà yā kú Dikiri yeiroa, ò a pƆ fēne. ¹⁸Akū Dikiri pƆ fēnyī manamana à pēmma. YudanƆ mé ò gō nēne. ¹⁹Bee se YudanƆ dí Dikiri n Luda yāditenanƆ maro, ò IsarailanƆ ágba sē. ²⁰Akū Dikiri gī Isaraila buri pínƵi n pínki. À wē tāmma à n ná gbē kú òten gbāna mōnēnƆne n Ƶī ari à gēe pēomma.

²¹Kú Dikiri IsarailanƆ kē Dauda burinƆa, akū ò Nebati né Yeroboamu dīte n kína ũ. Yeroboamu mé à IsarailanƆ sā gbàgbā Dikirine, à tò ò durunna zōkō kē. ²²IsarailanƆn kpē òten durunna kú Yeroboamu kēnƆ ke, odi kpe linero, ²³akū Dikiri pēmma lākū à ò a zòbleri annabinƆ gāi nà. AsirianƆ IsarailanƆ sēte n bùsun ò tà kūrwo zìzƆnƆ ũ, akū ò kú gwe ari kú a gbārao.

SamariadenƆ yā

²⁴Asiria kína tò gbēnƆ bōte Babilonu kú Kutao kú Avao kú Amatao kú Se-favaimuo, akū à n kátekate Samaria wētenƆ gūn IsarailanƆ gbēn. Len ò Samaria bùsuu kē n pƆ ũ le, ò vùtevute a wētenƆ gūn. ²⁵Kú ò kà gwe káaku, odi donyī ke Dikirinero, akū à mūsuno gbàremma, òteni n gbēkenƆ dede. ²⁶Akū ò gēe ò ò Asiria kínane ò pì: Gbē kú n n sé n n kátekate Samaria wētenƆ gūnnƆ,

ò bùsuu pì tãnakekana dõro, akū à mú-suno gbàremma, òteni ní dede. ²⁷ Akū Asiria kína pì: Ò Samaria sa'ori kú o su kúnwon doke gbare, à tá gwe à bùsuu pì tãnakekana dadañne. ²⁸ Akū Samaria sa'orino doke èra à tà gwe à vùte Beteli. À dàda gbẽwne deran oni ke nà ò donyĩ ke Dikirine.

²⁹ Goro birea gbẽ kú ò sù ò vùte wête pino gũnnò, buri sinda pínki kú a tãnao, akū ò ní tãna pino taka kè ò pètetepe tãnagbagbaki kú Isarailano bònò kpénò gũn. ³⁰ Babilonudeno Sukobenoti tãna kè, Kutadeno Negali tãna kè, Amatadeno Asima tãna kè, ³¹ Avadeno Nibazi kú Tatakio tãna kè, Sefavaimudeno sa'opo kú òdi ká tén à té kú ò kú ní nénò ní tãna Adaramelekia kú Anamelekio. ³² Akū ò èra ò donyĩ kè Dikirine do. Gbẽno ditena tãnagbagbaki pino sa'orino ù tè víñnero, akū òdigò sa onne tãnagbagbaki pino kpénò gũn. ³³ Ò donyĩ kè Dikirine, akū òteni ní tãnaso gbagba lákú bùsu kú ò bòn futeokarayã de nà. ³⁴ Len ò ní futeokarayã kúna le ari kú a gbãrao. Odi vîna ke Dikirinero, zaakū òdi a ɔɔki gwaro, òdigò a yãdannena kúnaro ke a doka ke yã kú à dite Yakubu kú à èra à tó kpàne Isaraila burinoneno. ³⁵ Kú Dikiri pì a bàka nigò kú kú Isaraila pino yã, à pì òsun do tãnanɔiro òsun kúteñnero, òsun ní gbagbaro òsun sa om̃maro, ³⁶ séde akãa kú a ní bôte Misila kú a gbãna zókɔɔo kú a gãsã gbãnao. Akãame ògò donyĩ keare, ògò kúteare, ògò sa oawa. ³⁷ À pì ògò a ɔɔki gwa, ògò a yãdannenanò kúna kú a dokayãno kú yãditena kú a kèñne takada gũnnò ari goro sinda pínki. Òsun donyĩ ke tãnanonero. ³⁸ Òsun tó a bàka kunna kúnwo yã sãnguro. Òsun tãnanò sísiro. ³⁹ Ògò donyĩ ke akãa Dikiri ní Ludane ado. Akãa mé áni ní bo ní ibereno ɔĩ ní pínki.

⁴⁰ Bee kú abireo ò gí mai, akū ò zè kú ní futeokarayã. ⁴¹ Buri pino donyĩ kè Dikirine, ama ò kpé òteni ní tãnanò

gbagba do, akū ní nénò kú ní daikorennon ten ke lákú ní dizino kè nà ari kú a gbãrao.

Yudano kína Ezekaya

18 Isarailano kína Ela né Osea kíblena wè aakòde gũnn Aza né Ezekaya kè Yudano kína ù. ² A wè baraasɔɔrode gũnn à kí blè, à kú kpatan Yurusalemu wè baraakuri donsari. A da tón Abia, Zakari nème. ³ À yã kú Dikiri yeii kè lákú a dizi Dauda kè nà pínki. ⁴ À tãnagbagbaki kú ò bònò gbòro à tãna gbẽno wíwí à Asera lípeteno zòzò. À mògotè mlè kú Musa pii gbègbè à è'e, zaakū ari goro birea Isarailanon kpé òten turaretiti kpátaa. Mlèe pìin ò tó kpàne Neusutã. ⁵ Ezekaya Dikiri Isarailano Luda náani kè. Yudano kína ke dí sí lekõa kãaoro, gbẽ kú ò kí blè a ãno kesò gbẽ kú ò kí blè a kpeno. ⁶ À nà Dikirii, adi kpe linero. À yã kú Dikiri dà Musaneno kúna. ⁷ Dikiri kú kãao, akū yã kú à kèno sa'a kè pínki. À bò Asiria kína yã kpe, adi zò blene doro. ⁸ À zii blè Filisitininɔa ari Gaza kú gu kú ò likaino sena zaa gudãkpákia ari wête bínidea.

⁹ Kína Ezekaya kíblena wè aakòde gũn, Isarailano kína Ela né Osea kíblena wè supplade gũnn Asiria kína Samanese sù ò Samaria kaguraa kè. Ò katena gwe ¹⁰ ari wè aakò, ò wête pii sì Ezekaya kíblena wè suddode gũn. Isarailano kína Osea kíblena wè kèndoden gwe. ¹¹ Asiria kína Isarailano sète à tà kúnwo a bùsun à ní kátekate Ala kú Gozã kú à kú Abo bara kú Midia bùsu wèteno gũnwò. ¹² Yã pii kè le kú odi Dikiri ní Luda yã maro yãime. Ò a bàka kunna kúnwo yãno kúnaro, odi yã kú Dikiri zòbleri Musa dite ma ò zĩ kèaro.

Asiria kína vīnadadana Yurusalemudenoɔi

¹³ Kína Ezekaya kíblena wè gẽro donsaride gũnn Asiria kína Senakeribi sù à lète Yuda wête bínidenɔa à sì pínki. ¹⁴ Akū Yudano kína Ezekaya gbẽno zĩ

Asiria kinaa zaa Lakisi à pì: Ma taari kè. Ñ gomala, manigō fina bonne lākū ìni límene nà. Akū Asiria kina anduru-fuu lì Ezekayane tòn kuri kù wuraa tòn do. ¹⁵ Akū Ezekaya andurufu kù à lè Dikiri ònn kù a be laasii gūnwoo kpàa pínki. ¹⁶ Goro birea à wuraa gò Dikiri kpé gbàncà kù pò kù à kùte gbàa pìnc lípetenaa à kpà Asiria kinaa.

¹⁷ Akū Asiria kina a kpàasi kù a ìbanò gbē zōkōo kù a zìkari gbē zōkōo zì, ò bō Lakisi ò sù Yurusalemu kina Ezekaya kinaa kù zìkarino dasidasi. Kù ò kà Yurusalemu, ò sù ò zè musu kpa íkaki sare òsiwera zén. ¹⁸ Ò kina sisi, akū kina begwari Ilikia né Eliakimu kù a takadakēri Sebenao kù a yāzibaarukēri Asafa né Yoao bō ò gèe n kinaa. ¹⁹ Akū zìkarino gbē zōkōo pìi pínne: À gé o Ezekayane, Asiria kina zōkō mé àteni a la à pì: Bón à gèsee pètea lee? ²⁰ À pì á zìkana gbá dō akūsō á gbāna, ama yā pā korime. Dín àten náani ke, akū à bō ma yā kpee? ²¹ À Misila kina kù àteni a náani ke pì gwa. À de lán leba gò enaa bàme. Gbē kù à gbāna lèa, àdi a lí a ɔame. ²² Tó a pìmene Dikiri á Ludame á náanikena, à de a tñagbagbakino kù a sa'okinon Ezekaya gbōro fá! Akū à pì Yurusalemu-deno kù Yudanone n pínki ò su ò donyí ke sa'oki día Yurusalemu. ²³ À gōgō à dōkōi kù ma dikiri Asiria kinao, mani a gba sō dúbú pla, tó á gbēno vī kù oni dímma dé! ²⁴ Zaakū àten Misila sōgonò kù sōdeno náani ke, deran ani fō à kpá bee ma dikiri zìkari gbē zōkō kù à kīanyīno dokene? ²⁵ Àten da ma dikiri sù léte gu día à a kakate Dikiri lé sarin yá? Dikiri mé à pìne à léte bùsu dí piia à a kakate.

²⁶ Akū Eliakimu kù Sebenao kù Yoao pì zìkarino gbē zōkōo pìine: Ñ yā ò ókōno n zòblerinone kù Siria yāo, zaakū odi ma. Ñsun yā owere kù Eberu yāoro, de gbē kù ò kù bīni musuno sún maro yāi. ²⁷ Akū gbē zōkōo pìi wēm̄ma à pì: Ma dikiri dí ma zī mà yā pìi òare kù á dikirio átēnero,

kù gbē kù ò vutena bīni musunome dō, zaakū oni n zīda bōto ble, oni n zīda osoro mi lán á bà. ²⁸ Akū gbē zōkōo pìi fūte à pūtā kù Eberu yāo à pì: À Asiria kina zōkō yā ma! ²⁹ Kina pìi pì, àsun tó Ezekaya á kekero, zaakū ani fō à á bo a ɔiro. ³⁰ Ezekaya pì Dikiri ni á bo ani á wēte dí kpá Asiria kinaaro. Àsun Ezekaya yā ma à Dikiri náani ke yā dí musuro. ³¹ Àsun Ezekaya yā maro. Asiria kina pì, à a yā ma à su a kpa, á baadi ni a zīda geepe né kù a zīda kaka néo ble, ani a zīda orozā í mi ³² ari àgō su á sēte à tá káo bùsu kù à de lán á pò bàa gūn. Póblewe kù sēwē nnao dimme, burodí kù geepe búo kù kù lino kù zó'io dimme. À ze kù wēndio. Àsun ze kù gaoro. Ezekaya pì Dikiri ni á bo, ama àsun weiro, àsun tó à á kekero. ³³ Burino tana ke fō à gí Asiria kinae kù n būsuo de àsun sím-maró yá? ³⁴ Amata kù Apadao tñanon kù mamee? Sefavaimu ke Ena ke Iva tñanon kù mamee? Samaria tñanon fō ò gine kù n wēte yá? ³⁵ Būsuo pino kpate tana mé à fō à gine kù a būsuo? Gbasa ò pì Dikiri ni fō à gine kù Yurusalemuo?

³⁶ Gbēno yitena kítikiti, odi yā wearo, zaakū n kina pínne òsun yā wearo. ³⁷ Akū kina begwari Ilikia né Eliakimu kù a takadakēri Sebenao kù Asafa né Yoa a yāzibaarukērii n pókasanò kēkē ò era ò sù Ezekayaa ò zìkarino gbē zōkō yā pìi gbāne.

Ezekaya wékana Dikiria

19 Kù kina Ezekaya yā pìi mà, à a uta gā à kē, akū à uta kasa dàala à gēo Dikiri ònn. ² À a begwari Eliakimu kù a takadakēri Sebenao kù sa'orikino zì annabi Isaya, Amozu néa kù uta kasanoo dadana. ³ Ò pìne: Ezekaya pì yā gí gbāra, ò kpākēwāi ò wé'i dàdawá. O gō lán nōgbē kù a né kà bona à gbāna vī à fō à iro bà. ⁴ Asiria kina a zìkari gbē zōkōo zì, à sù à Luda Wēndide lalandii kè. Dikiri n Luda yā pìi mà, ani kpākēi yā pìi ona yāin

yá, ó dōro. Ñ adua ke ókōnƆ gbē kpára kũ o gōnƆne.

⁵ Kũ kína Ezekaya zĩrii pìnƆ gēè ò Isaya lè le, ⁶ à pĩnne: À gé o á dikiriine, Dikiri pì àsun tó vīna a kũ Asiria kína ìbanƆ dƆkena kāao yā kũ à maa pì yāiro. ⁷ À ma! Tó Asiria kína baaru ke mà, Dikiri ni tó laasun gēagu à tá a būsun, Dikiri ni tó ò a de kũ fēnedao gwe.

⁸ Kũ zĩkari gbē zōkōƆ mà Asiria kína fūte Lakisi, akũ à èra à gēè à a lè, àten zĩ ká kũ LibinadenƆ. ⁹ Kũ Asiria kína mà Etiopia kína Tiraka ten su zĩ ká kāao, akũ à èra à zĩrinƆ gbàre Ezekayaa kũ takadao à pì: ¹⁰ À o YudanƆ kína Ezekayane, tāna kũ àteni a náani ke gbasa à pì áni Yurusalemu namene ma yĩro, àsun tó tāna pì a kekero. ¹¹ Adi ma lākũ Asiria kínanƆ kè būsunƆne nà à ní ké búgubugu pínkiroo? Àkũ mé ani bo ado sàa? ¹² Buri kũ ma dizinƆ ní kákate Gozā kũ Aranao kũ Rezeffio kũ Èdeni kũ à kú TelasaonƆ, ní tānanƆ ní bó yá? ¹³ Amata kína kú máa? Apada kína kú máa? Sefavaimu ke Ena ke Iva kínanƆn kú máa?

¹⁴ Ezekaya AsirianƆ takada sì zĩrii pínƆa. Kũ à a kyó kè, akũ à gēè Dikiri onn à pòro a are ¹⁵ à wé kēa à pì: Dikiri IsarailanƆ Luda, ní kú kerubunƆ dagura, mǎkōmme būsú kũ à kú andunia gūn pínki Luda ũ. Mǎkōn mé n musu kũ zĩteoo kè. ¹⁶ Ñ sǎ kpá ñ yā ma, Dikiri. Ñ wé sé ñ gu gwa, Dikiri. Ñ dƆkena kũ mǎkōn Luda Wēndideo légbāzā kũ Senakeribi kè ma fá! ¹⁷ Yāpurame Dikiri, Asiria kínanƆ buri pìnƆ kákate ní pínki, ní būsunƆ gō bezĩ ũ. ¹⁸ Ò ní tānanƆ kà tén ò ní kpáta, zaakũ pó pìnƆn kú póké léiro, pó kũ bisāsiri kè kũ lío kũ gbēsonƆme. ¹⁹ Dikiri ó Luda, ñ ó bo a yĩ, de būsú kũ à kú andunia gūn sīnda pínki gō dō kũ mǎkōn Dikiri, mǎkōmme Luda ũ ndo.

Senakeribi ganaa

²⁰ Akũ Amozu né Isaya légbāzā kè Ezekayane à pì: Dikiri IsarailanƆ Luda pì

a wékena kũ n kè Asiria kína Senakeribi yā musu mà, ²¹ akũ à lé kēne a pì: Zaiš nǎkpare būnu teni n gya bo, àteni n lalandi ke n kpe.

Yurusalemu nǎgbē ten ère ke, àteni a mì dada a gān.

²² Dín n dǎke kāao n sōšōƆ?

Dín n pataa n n mìi dāne íaa?

IsarailanƆ Luda kũ à kú adonan n abire kēne.

²³ N dà n zĩrinƆne, akũ ò Dikiri sōšō,

n pì n didi kpínƆ musu

kũ n sōgonƆ dasidasi

ari Lebana būsú kpi mìšōnteá.

N sida lí gbānanƆ zōzō,

n pini lí zōkōnƆ nè,

n ka a léa musu ari a líkpe sisinan.

²⁴ N lōgƆƆ yē buri pāndenƆ būsun,

n a í mì,

n gēšēe pētepete Misila swanƆa ari ní í bàba.

²⁵ Kũ makũ mé ma dìte le zaa zĩ,

índi maroo?

Ma zeo à gii kè, akũ ma tò à kè.

Ma tò n ní wēte bīnidenƆ gbòro gbirim,

a gbēnƆ gō katena.

²⁶ WētepidenƆ gbāna kĩa,

ò gō sùum, wé'í ní kũ,

ò de lán sēè bà, lán sēla bōtƆƆ bà,

lán sēè kũ à bò kpé musu à kori kè gōnƆ bà.

²⁷ Má n kúki dō,

má n gena kũ n sunaao dō,

má n futenamai dō.

²⁸ Zaakũ n futemai,

n wékáka kũ ní vī yā gēè ma sǎn,

mani bà kánne n yīn,

mani sōmƆ kánne n lén,

mani tó ñ era ñ tá kũ zé kũ n suooo.

²⁹ Ezekaya, yā díkína nigō denne sēeda ũ:

Áni pó zà ble wēnla,

ziki dō áni ble gwe.

Ziki dire sà á pó tō áni pó keke,

á geepi lí pépé áni a né ble.

³⁰ Yuda kpára kũ ò gōnƆ

ni zīni péte zīte gbasa ò né i musu.

³¹ Zaakū gbē kparanƆ ni bo Yurusalemume, gbē kū ò gōō pìnƆ ni Ɔ tá zaa Zaiō kpia. Dikiri Zīkaride kokari mé ani abire ke.

³² Abire yāin ma yā dí ò Asiria kína musu:

Ani gē wēte dínlo,
ani kà zunlo,
ani a sēgbako dñero,
ani likai à gbà lei dairo.

³³ Ani era à tá kū zé kū à sùooo,
ani gē wēte dínlo.

Makū Dikiri makū mé ma ò.

³⁴ Mani gí kū wēte dífome,
mani a sura ba ma zīda yāi
kū ma zòbleri Dauda yāo dō.

³⁵ Gwāani kùā Dikiri Malaikaa bò à gē AsirianƆ bùran à gbēnƆ dēde dúbu bakēndo awēesworo. Kū ò fùte kɔnkɔ, akū ò gēnƆ è katena gu sīnda pínkia. ³⁶ Akū Asiria kína Senakeribi fùte a bùraa pìn à èra à tà Nineva à gō gwe. ³⁷ Zīkea kū à kutena a tāna Nisiroku kpén, akū a néno Adarameleki kū Sarezao a dē kū fēnedao. Ò bàà sì ò tà Ararata bùsun, akū a né Esaradō a gēne blè.

Ezekaya gyākenaa

20 Goro birea Ezekaya gyā kē à kà gana, akū annabi Isaya, Amozu né gē à a lè à pìne: Dikiri pì ò lé dite n gbēnƆne, zaakū nten su game, òni fute doro. ² Akū Ezekaya are dō gbīia à wé kē Dikiria ³ à pì: Dikiri, n yā nna! Zaakū ma donyī kū yāpura, akūsō ma yā kū ní yei kē kū nēse mēn doo, ò tó à dɔngu. Akū à wēnda ɔ dō. ⁴ De Isaya gō gé bo ɔnn, akū Dikiri yā sūa à pì: ⁵ Ñ gē ò ma gbēnƆ don'arede Ezekayane, kū makū Dikiri a dizi Dauda Luda, ma pì ma a aduakenaa mà, ma a wé'i è. Mani a gba aafiaa, a goro aakōde zī ani gé ma kpén. ⁶ Ma a goro kàrane wē gēro. Mani a sí Asiria kína kū wēte díó. Mani gí kū wēte díó ma zīda yāi kū ma zòbleri Dauda yāo.

⁷ Isaya pì ò kaka né ló. Kū ò lò, ò dōko a bōbūnua, akū à aafiaa lè. ⁸ Akū Ezekaya Isaya là à pì: Zaakū Dikiri pì áni ma gba aafiaa mani gé a kpén a goro aakōde zī, bó mé anigō de a sēeda ūu? ⁹ Akū Isaya wēa à pì: Sēeda kū Dikiri ni kenne lé kū à sēne yā musun dí. Ura kū ifāntē ten suo Aza didikinƆa, ní ye à gé ari a gbāpeki mēn kuriian yā, ke à era à su kpe kpa mēn kuriame? ¹⁰ Akū Ezekaya wēa à pì: Ura kipana gbāpeki mēn kuriia zī'uro. À tó à era kpe kpa gbāpeki mēn kuriia. ¹¹ Kū annabi Isaya Dikiri wé kē, akū ura kū ifāntē ten suo èra à dīdi gbāpeki mēn kuri kū à kipaa yānƆa.

Babilonu bùsu zīrinƆ suna Yurusalemu

¹² Goro birea Baladā né Merodaki Baladā, Babilonu kína takada kpāzā Ezekayane kū gbao, kū à a gyākena baaru ma yāi. ¹³ Ezekaya gbānake kpā zīrii pìnƆ à gē kūnwo a laasin, à a andurufu pónƆ mōnne kū wura pónƆ kū pō gbī nnanƆo kū nísí manao. À gē kūnwo a gōkebokatekin dō à a aruzekeno mōnne māmman. Pōke kú a bea ke a bùsun kū à gí mōnneiro. ¹⁴ Akū annabi Isaya gē à a lè à a là à pì: Yā kpaten gbē pìnƆ ònnē? Zaa mákpan ò bòn ò sù n kinaaa? Akū Ezekaya wēa à pì: Ní boki zà, Babilonun ò bòn. ¹⁵ Akū Isaya a là à pì: Bón ò è n beaa? À wēa à pì: Ò ma be pō sīnda pínki è. Ma aruzeke ke kun kū ma gí mōnneiro. ¹⁶ Akū Isaya pìne: Ñ yā kū Dikiri ò ma: ¹⁷ Goro ten su, oni n be pō sīnda pínki kū aruzeke kū n dizinƆ tònne ní kúna ari gbāranƆ sēte ò táo Babilonu. Dikiri pì a ke ni gōro. ¹⁸ Oni né kū òni ní i keno sēte ò tá kūnwo, oni gō Babilonu kínabe zīkerinƆ ū. ¹⁹ Akū Ezekaya pì Isayane: Dikiri yā kū n òmēne pì mana. Zaakū àten da vutena aafia yāketē sari anigō kun ari a wēndi lémme. ²⁰ Ezekaya yā kparanƆ kū a nēgōgbēkeyānƆn kú YudanƆ kinanƆ gīayākenanƆ takadan kū lálkū à

íkaki kè nà kù íbaze kù à sò gbèn àdi su kù ío wète gūnwɔ. ²¹ Kù à gà, akù a né Manase a gēne blè.

Yudano kína Manase

21 Manase wè kuri awɛɛplade gūnn à kí blè, akù à kú kín Yurusalemu wè baaakɔ asɔɔrosari. A da tón Efɛziba. ² À yā kù Dikiri yeiro kè à zè kù buri kù Dikiri pènmma Isarailanɔnɔnɔ yāvāniken-
nanɔ. ³ À tǎnagbagbaki kù a de Ezekeya gbòronɔ kèkè à bò kù Baali sa'okino. À Asera lí pète lákù Isarailanɔ kína Ahabu kè nà yā. À kùte susunenɔne à ní gbagba. ⁴ À sa'okino bò Dikiri ɔnn Yurusalemu, gu kù Dikiri pì a tó nigɔ kúaa pii. ⁵ À sa'okino bò Dikiri ɔn mèn planɔ gūn susunenɔne pínki. ⁶ À sa'opo kù òdi ká tén à té kù ò kù a nэгɔgbè, à pó dànmma à masonɔ kè, à yā gbèka gèsisirinɔ kù wedekūnnadenɔ, à yā kù Dikiri yeiro kè manamana, akù à a pɔ fène. ⁷ À Asera tǎna kù à kèe pii dìte Dikiri ɔnn kù Dikiri pì Daudane kù a né Sulemanuo a tó nigɔ kúa gɔɔ sǐnda pínki, zaakù Isaraila wètenɔ té pínki Yurusalemun à sè. ⁸ À pì, tó Isarailanɔn yā kù a dìteɛnnɔn kùna pínki, tó ò zè kù doka kù a zòb-
leri Musa kpāmmao pínki, áni era à ní bɔte bùsu kù a kpà ní dizinɔanlo, áni tó ò likara zɔ doro. ⁹ Bee kù abireo ò gí a yā mai. Manase ní sàte, akù ò yā vāni kè de buri kù Dikiri ní kakate ní dizinɔnɔnɔ póla.

¹⁰ Akù Dikiri yā ò a zòbleri annabino gāi à pì: ¹¹ Zaakù Yudano kína Manase yā kù à de tè ũnɔ kè à yā vāni kè de Amɔri kù ò kù a ānɔla, à Yudano dà durunnake-
nan tǎna kù à kèno yā musu, ¹² abire yāin makù Dikiri Isarailanɔ Luda ma pì, mani ásarɔ zǐ Yurusalemua kù Yudano bùsuuo pínki. Gbè kù ò a baaruu mǎnɔ ni ke gíri. ¹³ Zaka kù ma yòo Samarianen mani yòo Yurusalemune se. Mani kene lákù ma kè Ahabu bene nà. Mani Yurusalemu wawa lákù òdi ta wawa ò a lé kùte nà. ¹⁴ Mani

pā kpá ma gbè kpara pínɔi mà ní na ní iberenɔne ní ɔí. Oni ní pónɔ nakɔa ò ní sète, ¹⁵ zaakù ò yā kù má yeiro kè, òdigɔ ma pɔ fēmene zaa gɔɔ kù ní dizinɔ bò Misila ari kù a gbārao.

¹⁶ Manase taarisaridenɔ dède dasidasi ari ní gèno Yurusalemu pà zaa a léa la ari a léa dire, durunna kù à kè à Yudano dà yā kù Dikiri yeiro kenan baasi. ¹⁷ Manase yā kparanɔ kù durunna kù à kèno pínki kù Yudano kínanɔ gīayākenanɔ takadan. ¹⁸ Kù à gà, ò a vǐ a bea, Uza karan, akù a né Amɔ a gēne blè.

Yudano kína Amɔ

¹⁹ Amɔ wè baro awɛɛplade gūnn à kí blè, akù à kú kín Yurusalemu wè pla. A da tón Mesulɛme, Aruzu né, Yɔɔɔba gbème. ²⁰ À yā kù Dikiri yeiro kè lákù a de Manase kè nà. ²¹ À a de ágba sè pínki. À dò tǎna kù a de dònýĩnɔi à kùteɛne. ²² À Dikiri a dizinɔ Luda tòn, adi a zé séro. ²³ Akù a ìbanɔ lé kpàkūsūi ò a dè a bea. ²⁴ Kù Yudano gbè kù ò lé kpàkū-
sūii pínɔ dède ní pínki, akù ò a né Yosia kà kína ũ a gbèn. ²⁵ Amɔ yā kparanɔn kù Yu-
danɔ kínanɔ gīayākenanɔ takadan kù yā kù à kèno pínki. ²⁶ Kù ò a vǐ Uza karan, akù a né Yosia vùte a gēne ũ.

Yudano kína Yosia

22 Yosia wè sɔraakɔde gūnn à kí blè, akù à kú kín Yurusalemu wè baraakuri awɛɛdo. A da tón Yedida, Adaya né, Bɔɔɔka gbème. ² À yā kù Dikiri yeii kè à a dizi Dauda ágba sè pínki, adi pāne ɔplai ke ɔzeiro. ³ A kíblena wè baro plansaride gūnn à a takadakèri Safana, Azalia né, Mesulamu daikore zǐ Dikiri ɔnn à pì: ⁴ Ñ gé sa'oriki Ilikia kínaa ñ one à ɔɔ kù ò sùo Dikiri ɔnn kù zédāk-
pārinɔ sǐ ní ɔí naro ⁵ à na gbè kù ò ní díte Dikiri ɔn zikerinɔ gbè zǔkɔ ũnɔne ní ɔí, ò fīna boo gbè kù òten kpé pì gu kù à yàkanɔ kekenɔne, ⁶ lí'arinɔ kù kpéborinɔ kù gbè'arinɔ. Ò lí lúo dɔ kù gbè ananɔ

ò kpé pì kekeo. ⁷ Òsun gbeka lákū ò ɔɔ kū ò nàñne n̄ ɔ́ pìi dè nàro, zaakū gbē náanidenome.

⁸ Sa'oriki Ilikia pì takadakēri Safanane a bo Musa doka takadaa Dikiri ɔnn, akū à kpàa. Kū à a kyó kè, ⁹ akū à gèe kína kinaa à a yā gbāne à pì: N ibanɔ ɔɔ kū à kú Dikiri ɔnn bôte ò nà ɔn zikerinɔ gbē zōkōnɔne n̄ ɔ́. ¹⁰ À èra à pine sa'ori Ilikia takada kpàawa, akū à a kyó kè kínane. ¹¹ Kū kína Musa doka takada pì yā mà, akū à a uta zōkō ɔ̀ gā à kè. ¹² Akū à pì sa'ori Ilikiane kú Safana né Aikamuo kú Mikaya né Akaboo kú takadakēri Safanao kú a iba Asayao à pì: ¹³ À gé gbekamene Dikiria Yudanɔne n̄ pínki takada kú ò bòdà dí yā musu. Dikiri pɔ fēwái à kè zōkō, zaakū ó dizinɔ dí ó yā kú à kú takada dí gūn ma ò zī kèaro. ¹⁴ Akū sa'ori Ilikia kú Aikamuo kú Akaboo kú Safanao kú Asayao gèe ò yā pìi ò nɔgbē annabi Uludane. Nɔgbē pì kú Yuruselemu fārandi plade gümme, a zā tón Salumu, Tikiva né, Arasa daikoreme. Arasan Dikiri ɔn utakateki dākpāri ũ. ¹⁵ Dikiri Isarailanɔ Luda yā sù nɔgbē piia à pì: À gé à o gbē kú à á zīmane, ¹⁶ makū Dikiri ma pì mani kisira kpá gu díkīnai kú gbē kú ò kunno lákū à kú takada kú Yudanɔ kína a kyó kèe pìi gūn nà. ¹⁷ Mani pɔfē kipa gu díkīnaa, ma pɔfē pì ni kpátero, zaakū ò ma ton ò turaretiti kpàta tãnanɔ ò ma pɔ fēmene tãna kú ò kèe pìnɔ yāi. ¹⁸ À o Yudanɔ kína kú à á zī à gbekamane, yā kú à màa pìi musu, makū Dikiri Isarailanɔ Luda ma pì ¹⁹ yā kú ma ò gu díkīnaa kú gbē kú ò kunno, ma pì ani gō bezi ũ kana pó ũme, zaakū à swēe kpà yā piia à a zīda būsà à a uta zōkō ɔ̀ gā à kè à ɔ́ dō, abire yāi ma a yā mà. Makū Dikiri makū mé ma ò. ²⁰ Abire yāin mani tó à ga, ò a vī yīda gūn. A wé ni si ásarú kú mani zī gu díalero. Akū zīrii pìnɔ èra ò tà kína kinaa kú yā pìio.

Yosia zena kú Dikiri bàka kunna kú Isarailanɔ yāo

23 Kína Yuruselemu gbē zōkōnɔ kú Yuda gbē zōkōnɔ sīsī, akū ò kàkarai n̄ pínki. ² À gèe kúnwo Dikiri ɔnn kú sa'orinɔ kú annabinɔ kú Yuruselemudeno kú Yudanɔ n̄ pínki, né fíti gbē zōkō, akū à tò ò Dikiri bàka kunna kúnwo takada kú ò lè a ɔnn pì kyó kè n̄ wára pínki. ³ Kína zena kpé gbēgba sare, akū à èra à zè kú Dikiri bàka kunna kúnwo yānw. À pì á té Dikirii, ániɔ́ a yāditenanɔ kú a yādannenanɔ kúna, ániɔ́ a ɔɔki gwa kú nēse mēn doo kú a pɔyeinaao pínki, lákū à kú takada pìi gūn nà. Akū baadi pínki zè kú Dikiri bàka kunna kúnwo yāo dɔ.

⁴ Kína pì sa'oriki Ilikiane kú a kpàasiio kú Dikiri ɔn zédākpārino ò pó kú ò kè Baaline kú Aserao kú susunenɔ sète ò boo Dikiri kpén. Akū à gèe à té nàa Yuruselemu bīni kpe Kidironu guvute búgben, akū ò a túbu sète ò tào Beteli. ⁵ Akū kína pè tãna sa'orinɔ kú Yudanɔ kínanɔ n̄ díte ò sa o Yuda wēte tãnagbagbakinɔ kú pó kú ò lika Yuruselemuinɔ n̄ pínki kú sa'ori kú ò sa ò Baalianɔ kú ifantēo kú mɔvuraao kú susune tódenɔ kú susune kparanɔ pínki. ⁶ À Asera lípete sè à bòo Dikiri ɔnn à gèe à té nàa Yuruselemu bīni kpe zaa Kidironu guvuten, akū à a tí bò à a fāfā talakanɔ miranɔ. ⁷ À gōgbē karuanɔ kpé kú à kú Dikiri ɔnnnɔ gbòro dɔ. Kpé pìnɔ gūnn nɔgbēnɔ dī Asera kuta bizanɔ tãn. ⁸ À tò sa'ori kú ò kú Yuda wētennɔ sù Yuruselemu, akū à tãnagbagbaki kú ò bò kú sa'orinɔ sa òanɔ gbāa lè sena zaa Gēba ari Beseba. À tãnagbagbaki kú ò kú wēte don'arēde Yɔsua gānu léa wēte pì bīnile ɔzeinɔ gbòro. ⁹ Bee kú tãnagbagbaki sa'orii pìnɔ dī sa ò Dikiria Yuruselemuro, òdi burodi futenasari só kú n̄ sa'ori dakenɔ. ¹⁰ À tò sa'oki kú à kú Tofeti, Beninɔmu guvuten gbāa lè, de gbēke sún sa'opo kú òdi ká tén à té

kū o Mɔlekia kū a nɛgɔgbɛ ke a nɛnɔg-bɛo doro. ¹¹ À sɔ kū Yudanɔ kɛnanɔ sa kɛ ifantɛ pɔ ũnɔ Dikiri kpɛ kpɛlelea gò, akū à sɔ pɛnɔ gónɔ kpàta. Sɔ pɛnɔn kū gbànade Natāmeleki kpɛ sare. ¹² À sa'oki kū Yudanɔ kɛnanɔ bò Aza kpɛ musuanɔ gbòro kū a kū Manase bò Dikiri ɔn mɛn pla gūnnɔ. À wìwi búgubugu, akū à a búruu sɛtɛ à kòtɛ Kidironu guvuten. ¹³ Isarailanɔ kɛna Sulemanu tɛnagbagbakinɔ bò yā Sídòdenɔ tana Asatorene kū Mɔabunɔ tana Kemɔsio kū Amɔninɔ tana Mɔlekio Yurusalemu ifāboki kpa zaa Kùkpɛ sísìgɛɛi gènnɔmidɔki kpa, akū Yosia tɛnagbagbaki pɛnɔ gbāa lè. ¹⁴ À a gbɛpetenɔ wìwi à a lípetenɔ zòzò, akū à bisāsiri gèwanɔ fākɔa gu pɛnɔla.

¹⁵ Bee tɛnagbagbaki kū Nebati né Yeroboamu bò Beteli kū a sa'okio à Isarailanɔ dào durunnakenan pɛi, Yosia gbabgaki pɛi kū a sa'okio gbòro. À gbagbaki pɛi gbènɔ wìwi à a tí bò à tɛ nà Asera lípetea dɔ. ¹⁶ Kū à wé zù, à miranɔ è sísíia gwe, akū à gèwanɔ bɛten à kpàta sa'oki pɛia à a gbāa lè, lán Dikiri gɛnake à ò nà Luda gbɛ gāi. ¹⁷ Akū kɛna pɛi: Dí miran ò sèedaa kɛa zā díree? Akū wɛtɛpidenɔ pɛi: Luda gbɛ kū à bò Yudanɔ búsomme. Akū mɛ à gɛnake à yā kū n kɛ Beteli sa'oki díkɛnanɛ pɛi ò. ¹⁸ Akū kɛna pɛi: À a tó gwe. Gbɛke sún a wá sɛ à sɔsɔoro. Akū ò a wánɔ tò gwe kū annabi kū à bò Samaria wáo. ¹⁹ Tɛnagbagbaki kpɛ kū Isarailanɔ kɛnanɔ bò Samaria búsú wɛtenɔ gūn ò Dikiri pɔ fɛnenɔn Yosia wìwi pínki lákū à kɛ Beteli pónɛ nà. ²⁰ Akū à gbagbaki pɛnɔ sa'orinɔ kùtu kpàkpa sa'oki kū òdi sa oanɔa n pínki à bisāsiri gèwanɔ kpàtaa, akū à èra à tà Yurusalemu.

²¹ Kɛna pɛi gbɛ sɛnda pínkine: À Vɛnla dikpe ke Dikiri á Ludane lákū à kú Dikiri bàka kunna kūoo takada dí gūn nà. ²² Zaa gɔɔ kū yāgɔgɔrinɔ dò Isarailanɔne are kū gɔɔ kū Isarailanɔ kɛnanɔ kū Yudanɔ kɛnanɔ ten kí bleo pínki, òdi Vɛnla

dikpe pɛi kɛ à kà lero. ²³ Kɛna Yosia kɛblena wɛ baro plansaride gūnn ò Vɛnla dikpe pɛi kɛ Yurusalemu. ²⁴ Abire gbera à gèsisirinɔ kū wedekūnnadenɔ mii dɛ kū kpɛ gūn tɛnanɔ kū ɔn tɛnanɔ kū tɛ pɔ kū ò è Yurusalemu kū Yudanɔ búsúuonɔ pínki, de à zɛ ke dokayā kū ò kú takada kū sa'oriki Ilikia bòa Dikiri ɔnn pɛnɔ. ²⁵ Kɛna kū ò kú a ānɔ kū kɛna kū ò kú a gberanɔ tɛ, n gbɛke dí are ò Dikiria kū nɛse mɛn doo kū a pɔyeinaao pínki lákū a bàro. À Musa doka kɛna pínki a gbāna lén. ²⁶ Bee kū abireo Dikiri pɔfɛna Yudanɔi kū pɛtɛ pāsio yā vāni kū Manase kɛ yāi dí kpátero. ²⁷ Dikiri pɛi: Mani pɛ Yudanɔa mà n gomala lákū ma pɛ Isarailanɔa mà n gómala nà. Mani gí Yurusalemu kū ma sɛi kū kpɛ kū ma pɛi mà tó nigɔ kúaa. ²⁸ Yosia yā kparanɔn kú Yudanɔ kɛnanɔ gɛyākenanɔ takadan kū yā kū à kènnɔ pínki.

²⁹ Kɛna Yosia gɔɔa kū Misila kɛna Firi'auna Neko ten gé Asiria kɛna le Yuflati, akū Yosia gɛɛ zɛ ká káao Megido. Kū ò kɔ lè, akū Neko a dɛ. ³⁰ A ibanɔ a gɛɛ sè ò dà sɔgo gūn ò sùo Yurusalemu ò vɛ. Akū Yudanɔ a né Yoaza kà kɛna ũ a gɛne ũ.

Yudanɔ kɛna Yoaza

³¹ Yoaza wɛ baro awɛ'aakòde gūnn à kí blè, akū à kú kɛn Yurusalemu mɔ aakɔ. A da tón Amutali, Ilimia né, Libina gbɛme. ³² À yā kū Dikiri yeiro kɛ lákū a dizinɔ kɛ nà. ³³ Akū Firi'auna Neko mɔò kàa Ribla, Amata búsun, de àsungɔ de kɛna ũ Yurusalemuro yāi, akū à pɛi Yudanɔ fɛna boare andurufu tɔn aakɔ kū a kusuo kū wurao kiloo baraaakuri awɛesɔɔoro. ³⁴ Akū à Yosia né Eliakimu dìtɛ kɛna ũ a de gɛne ũ, akū à a tó litɛne Yoyakimu. Akū à Yoaza sɛ à tà káao Misila, gwen à gàn. ³⁵ Yoyakimu andurufu kū wura kū Firi'auna Neko gbɛkaawa sì a búsudenɔa baadi gbāna lén, akū à kpāa.

Yudano kína Yoyakimu

³⁶Yoyakimu wɛ̃ baraasɔɔrode gũnn à kí blè, akū à kú kín Yurusalemu wɛ̃ kuri aweɛdo. A da tón Zebida, Pedaya né, Ruma gbɛ̃mɛ. ³⁷À yā kū Dikiri yeiro kè lākū a dizino kè nà.

24 Yoyakimu kíblegɔɔan Babilonu kína Nebukaneza sù à lè̃te Yudanɔ̀ būsuaa, akū Yoyakimu g̃ɔ̃ a zòbleri ũ ari wɛ̃ aakō. Abire gbera Yoyakimu nè̃sɛe lite, akū à bò a kpɛ. ²Dikiri Babilonia gbānamonnerino gbàrea kū Siri-anɔ̃ kū Mɔabunɔ̃ kū Amɔninɔ̃. À n̄ gbàre ò Yudanò būsua kakate lākū à ò a zòbleri annabinɔ̃ gāi nà. ³Yā pì Yudanò lè kū Dikiri mé à ò yāi, de à pé̃m̃ma à n̄ goala durunna kū Manase kè̃nɔ̃ yāi kū yā kū à kè̃nɔ̃ pínki ⁴kū taarisaride kū à n̄ dedenɔ̃ yāo. Manase tò Yurusalemu pà kū taarisaride kū à n̄ dedenɔ̃ aruo. Abire yāi Dikiri dí we à sùru kè k̃aaoro. ⁵Yoyakimu yā kparanɔ̃n kú Yudanò kínanò gīayākenanò takadan kū yā kū à kè̃nɔ̃ pínki. ⁶Kū à gā, akū a né Yoyakini a gē̃ne blè. ⁷Misila kína dí era à bò a būsun doro, zaakū Babilonu kína būsua kū à de Misila pó ũ yā sia pínki sena zaa Misila būsua lè̃zeki swai ari Yuflatii.

Yudano kína Yoyakini

⁸Yoyakini wɛ̃ baro plansaride gũnn à kí blè, akū à kú kín Yurusalemu mɔ aakō. A da tón Neusuta, Elenatā né, Yurusalemu gbɛ̃mɛ. ⁹À yā kū Dikiri yeiro kè lākū a de kè nà. ¹⁰Gɔɔɔ birean Babilonu kína Nebukaneza z̃ikarinɔ̃ sù Yurusalemu ò a kaguraa kè. ¹¹Akū Nebukaneza sù gwe gɔɔɔ kū a z̃ikarii pìnɔ̃n likai. ¹²Akū Yudanò kína Yoyakini bò à gè̃e à a zīda kpāa, àpii kū a dao kū a ibanò kū a sakpanò kū a kp̃aasinò. Babilonu kína Yoyakini kū a kīblena wɛ̃ sɔraakōde gū̃n. ¹³Akū à Dikiri ɔn aruzekenɔ̃ kākara à bōo gwe kū kínabe aruzekenɔ̃ pínki. À wura pó kū Isarailanò kína Sulemanu kè

Dikiri kpé pó ũno z̃ōzōkōre pínki lākū Dikiri gīnake à ò nà. ¹⁴À Yurusalemu gbɛ̃ zōkōno kū z̃ikarinɔ̃ kū̃kū à tà kū̃nwo z̃iz̃ono ũ n̄ pínki. Ò kà gbē̃nɔ̃n dúbu kuri. À tà kū l̃íarinɔ̃ kū sianɔ̃ dɔ. Gbē̃ke dí gōro, séde talakanò baasiro. ¹⁵Len à Yoyakini kū Yurusalemu le kū a dao kū a nɔ̃no kū a kp̃aasinò kū būsua gbɛ̃ zōkōno à tà kū̃nwo Babilonu z̃iz̃ono ũ. ¹⁶À tà Babilonu kū g̃ɔ̃ gbānɔ̃no gbē̃nɔ̃n dúbu suppla kū z̃iz̃ikerinò kū sianɔ̃ gbē̃nɔ̃n wāa sɔɔro. N̄ pínki z̃ikari gbānanɔ̃mɛ. ¹⁷À Yoyakini disē Matania dite kína ũ a gē̃ne ũ, akū à a tó litene Zedekia.

Yudano kína Zedekia

¹⁸Zedekia wɛ̃ baro aweɛdode gũnn à kí blè, akū à kú kín Yurusalemu wɛ̃ kuri aweɛdo. A da tón Amutali, Ilimia né, Libina gbɛ̃mɛ. ¹⁹À yā kū Dikiri yeiro kè lākū Yoyakimu kè nà. ²⁰Dikiri pɔfē mé à tò yā pì Yurusalemu kū Yudanò būsua uo lè pínki ari à gè̃e pé̃m̃ma à n̄ goala. Akū Zedekia bò Babilonu kína kpɛ.

Yurusalemu kakatenaa

25 Zedekia kīblena wɛ̃ kē̃ndode gū̃n, a mɔ kuri gɔɔɔ kuriden Babilonu kína Nebukaneza sù lè̃te Yurusalemu, àpii kū a z̃ikarinɔ̃ n̄ pínki. Ò b̃uraa pè̃te a b̃ini sare, akū ò gbà leinò dò ò likai. ²Ò wè̃te pì kaguraa kè le ari kína Zedekia kīblena wɛ̃ kuri aweɛdode gū̃n. ³A mɔ siikō gɔɔɔ kē̃ndoden nà gbāna kpà wè̃te pìn, gbē̃ke pób̃le vī doro. ⁴Kū ò b̃ini f̃ɔ̃, bee kū Babilonianɔ̃n likana wè̃te piĩi, akū Yuda z̃ikarinɔ̃ bà̃a s̃i n̄ pínki, ò b̃ò̃te kū kínabe karaao ò b̃ò̃te wè̃te gē̃kia gwā̃ani, akū ò pè̃te Yoda sē̃n. ⁵Akū Babilonia z̃ikarinɔ̃ pè̃te kína piĩi ò a lè̃ sē̃n Yeriko kpa. Kū Zedekia z̃ikarinɔ̃ lè̃kō̃a ò a tòn, ⁶akū ò a kū ò tà k̃aa Babilonu kínane zaa Ribla, akū ò yā dàala. ⁷Ò a nē̃no dè̃de a wāra, akū ò a wé̃ bō̃bo ò mō̃gotē̃ kp̃at̃ii kp̃an̄e ò tà k̃aa Babilonu.

⁸ Babilɔnu kína kíblena wɛ̃ baro don-saride gūn, a mɔ sɔɔro ɔɔro supplade zī a ɪba Nebuzaradā sù Yurusalemu. Akūme Nebukaneza dogarino gbɛ̃ zōkō ũ. ⁹ À té nà Dikiri onnwa kū kínabeo kū Yurusalemu kpéno pínki. Kpé kū à de kpé zōkō ũ pínki, à té nàa. ¹⁰ Akū à tò Babilonia zikarino n pínki Yurusalemu bini gbòro. ¹¹ À gbɛ̃ kū ò gō̃ wɛ̃te pii gūnno kākara à tà kúnwo Babilɔnu kū gbɛ̃ kū ò gɛ̃ ò nà Babilɔnu kínaano kū gbɛ̃ kparano. ¹² Talakanɔn à tòn de ògō̃ geepi búno kū búgbeno sɛ̃ wa.

¹³ Babiloniano Dikiri onn m̀̀gotɛ̃ gbáno kū tadibɔno kū íkaki zōkō̃ wìwi ò tào Babilɔnu. ¹⁴ Ò túbukabɔno kū a sɛ̃tebɔno kū fitiladebɔno kū gō̃mbɔno kū m̀̀gotɛ̃ pó pānde kū òdi Dikiri zī keono kākara ò tào dɔ. ¹⁵ Akū dogarino gbɛ̃ zōkō̃ pì takasono kū arusibɔno kū pó kū ò pì kū wurao ke kū andurufuono sɛ̃te pínki. ¹⁶ M̀̀gba mèn pla kū íkaki pìio kū tadibɔ kū Sulemanu pì Dikiri on pó ũno, òdi f̃ ò a m̀̀gotɛ̃ ỹ̃ kilooaro, a tikisii kè zōkō̃. ¹⁷ M̀̀gba pino lei kà gāsākuru baro plansari, akūs̃ a fura kū ò kú musuno lei kà gāsākuru sɔɔro. M̀̀kakōana tāna kū ɔzī kū ò kè lán bisi né bāno likana fura pino pínki. M̀̀gba mèn pla pino leeleme.

¹⁸ Dogari gbɛ̃ zōkō̃ pì sa'oriki Seraya kù kū a plade Zefanayao kū zédāk-pāri gbēno aakōno. ¹⁹ À gbɛ̃ zōkō̃ kū à de zikari don'arede ũ kù wɛ̃te gūn kū kína ɪba gbēno sɔɔro kū à bōmma wɛ̃te gūno dɔ kū zikari gbɛ̃ zōkō̃ takadakēri kū àdi gbēno t̃ da sozanwo kū a gbēno gbēno baaakō kū ò bōmma wɛ̃te gūno. ²⁰ Nebuzaradā n kākara à tà kúnwo Ba-

bilɔnu kínane zaa Ribla, ²¹ akū Babilɔnu kína n dede Ribla gwe Amata b̃sun. Len ò Yudano kākara n b̃sun ò tà kúnwo le.

Gedalia ditena Yudano b̃su gbɛ̃ zōkō̃ ũ

²² Babilɔnu kína Nebukaneza Aikamu né Gedalia, Safana daikore d̃te gbɛ̃ kū ò gō̃ Yudano b̃sunno gbɛ̃ zōkō̃ ũ. ²³ Kū zikari don'arede kū n gbēno mà Babilɔnu kína Gedalia d̃te gbɛ̃ zōkō̃ ũ, akū ò sù a kína Mizipa. Netania né Sumaila kú n té kú Karea né Yoananao kú Tanume né Seraya, Netofa gb̃eo kú Maaka gbɛ̃ né Yazaniao kú n gbēno. ²⁴ Akū Gedalia la dāne kú n gbɛ̃ pino à pì: Àsun vīna ke Babilonia gbānadenono. À vute ó b̃sun la à zò ble Babilɔnu kínane, ániḡō aafia. ²⁵ Ama a mɔ supplade gūnn Netania né Sumaila, Elisama daikore kū à de kine ũ sù kū gbēno kurino à Gedalia d̃e kú Yuda kū ò kú k̃ao Mizipano kú Babilonia kū ò kú k̃ao gwenɔ. ²⁶ Akū Yudano f̃te, né f̃ti gbɛ̃ zōkō̃ n pínki kū zikari don'arede pino, ò bà s̃ ò tà Misila, kū òten vīna ke Babilonianone yāi.

Yoyakini gbarenaa

²⁷ Yudano kína Yoyakini tana Babilɔnu wɛ̃ baraakuri awɛ̃supplade, a mɔ kuri awɛ̃pla ɔɔro baraasɔɔro awɛ̃pladen Babilɔnu kína Evi Merodaki a b̃ kpésiran a kíblena wɛ̃ káaku gūn. ²⁸ À yā mana òne, akū à vuteki kp̃aa kū à de a kína dake kū ò kú k̃ao Babilɔnuno p̃la. ²⁹ Akū Yoyakini a kpésira uta b̃ ò k̃ate, àdigō pó ble kú kinao leele ari a w̃endi lén. ³⁰ Lákū gu digō dɔ nà kína digō p̃ble kú à yei kp̃aa ari à gɛ̃ ò g̃a.

ISIRELIBAN BANDUN GARI GBIKII

À n gina Isireliban bandun garin tire gbiikuru gara kaa n̄̄, Samuelin tirera yēro u sua u ka tu yorua. Dafidin bandun gariya u m̄ te Gusun̄on tii u swīi. Yēro u kī u sun s̄ōsi ma Gusun̄o turowa u s̄a Isireliban sina boko. Ma ben sinam be u ra swīi mi, ba s̄a win s̄om kowobu.

Ta maa sun s̄ōm̄ ma Dafidiwa u s̄a yerun banan himba ka ten s̄oma kpuron s̄ōru kua. Ma u Lefiba b̄onu kua wuu wuuka s̄aarun s̄. Adama Salom̄owa u tu bana.

Tire ten kpunaa

1. Bwese t̄ōki ka yin t̄ombun yīsa, wiru 1n di sere wiru 9.
2. S̄ōlun ḡō, wiru 10.
3. Dafidin bandun gari, wiru 11n di sere wiru 29.

ISIRELIBAN BWESE T̄ŌKI

Adamun bweserun t̄ōkan di

n ka girari Esaun bibun

bwesero

1 Adamuwa u s̄a Setin tundo. Ma Seti u maa En̄osi mara. ²Ma En̄osi u Kenani mara. Ma Kenani u Mahalaleeli mara. Ma Mahalaleeli u maa Yeredi mara. ³Yerediwa u En̄oku Mara. Ma En̄oku u Metusela mara. Ma Metusela u Lemeki mara. ⁴Ma Lemeki u maa N̄owe mara. N̄owe wiya u s̄a Semu ka Kamu ka Yafetin tundo.

⁵Be ba s̄a Yafetin bibu, bera Gomē, ka Maḡogu, ka Madai, ka Yafani, ka Tubali, ka Meseki, ka sere maa Tirasi. ⁶Be ba s̄a Gomēen bibu, bera Asikenasi, ka Rifati, ka Togaama. ⁷Be

ba s̄a Yafanin bibu, bera Elisa, ka Taa-sisa, ka Kitimu, ka sere Dodanimu.

⁸Kamun biba, Kusi, ka Misiraimu, ka Puti, ka sere Kanani. ⁹Kusin biba maa, Saba, ka Hafila, ka Sabuta, ka Raema, ka sere Sabuteka. Be ba s̄a Raeman bibu, bera Seba ka Dedani. ¹⁰Kusi u maa bii mara wi ba sokum̄ Nimurodu. Wiya u gb̄ia u kua w̄oruḡo damgii handunia s̄ō. ¹¹Misiraimuwa u Ludiba mara ka Ananiba, ka Lehabuba, ka Nafituba, ¹²ka Paturusigibu, ka Kasulugibu, min di Filisitiban bwesera yarima, ka sere Kafitorigibu. ¹³Kananiwa u Sidoni ka Heti mara. Sidoni wiya u s̄a win bii gbiikoo. ¹⁴Kanani win bibu gaba ba kua Yebusiba, ka Am̄oreba, ka Girigasiba, ¹⁵ka Hefiba, ka Aakiba, ka Siniba, ¹⁶ka maa Aafadiba, ka Semarigibu, ka Hamatiba.

¹⁷Be ba s̄a Semun bibun bweseru, bera Elamu, ka Asuri, ka Aapasadi, ka Ludi, ka Aramu, ka Usi, ka Uli, ka Get̄e, ka sere Meseki. ¹⁸Aapasadiwa u Sela mara. Ma Sela u maa Heberu mara. ¹⁹Bii t̄on dur̄bu yiruwa Heberu u mara. Gbiikoon yīsira Pelegi. Yisi ten tubusiana, ba b̄onu kua, ȳen s̄ win waati s̄ōra duniagiba tem b̄onu kua. Win w̄on̄on yīsira maa Yokutani. ²⁰Yokutaniwa u Alim̄odadi mara, ka Selef̄u, ka Hasamafeti, ka Yeraa, ²¹ka Hadoramu, ka Usali, ka Dikila, ²²ka Ebali ka Abimaeli, ka Seba, ka Ofiri, ka Hafila, ka Yobabu. ²³Beni kpuruwa ba s̄a Yokutanin bibu.

²⁴Semuwa u Aapasadi mara. Ma Aapasadi u maa Sela mara. ²⁵Selawa u Heberu mara. Ma Heberu u Pelegi mara. Ma Pelegi u maa Rehu mara. ²⁶Rehuwa u Serugu mara. Ma Serugu u Nakori mara. Ma Nakori u maa Tera mara. ²⁷Terawa u Aburamu mara wi ba maa sokum̄ Aburahamu.

²⁸Aburahamun biba, Isaki ka Isimeeli. ²⁹Ben bibun bweseru wee.

Isimeelin bii gbiikoowa Nebayotu. Win wɔnɔba Kedaa, ka Adibeli, ka Mibusamu, ³⁰ka Mikima, ka Duma, ka Masa, ka Hadadi, ka Tema, ³¹ka Yeturi, ka Nafisi, ka sere Kedima. Beniwa ba sāa Isimeelin bibu.

³²Aburahamun kurɔ wi ba mɔ Keturu, win biba Simurani, ka Yokusani, ka Medani, ka Madiani, ka Yisibaku, ka sere Sua. Yokusanin biba maa Seba ka Dedani. ³³Madianin biba Efa, ka Efee, ka Enɔku, ka Abida, ka Elida. Beni kpurowa ba sāa Keturan bibu ka win nikurɔminu.

³⁴Aburahamuwa u Isaki mara. Isakin biba Esau ka Isireli. ³⁵Be ba sāa Esaun bibu, bera Elifasi, ka Reweli, ka Yeusi, ka Yalamu, ka sere Kore. ³⁶Be ba sāa Elifasin bibu, bera Temani, ka Omaa, ka Sefi, ka Gatamu, ka Kenasi, ka Tinna, ka sere Amaleki. ³⁷Be ba sāa Rewelin bibu, bera Nahati, ka Seraki, ka Sama, ka sere Misa. ³⁸Seirin biba Lotani, ka Sobali, ka Sibeoni, ka Ana, ka Disoni, ka Esee, ka sere Disani. ³⁹Be ba sāa Lotanin bibu, bera Hori, ka Homamu. Lotanin sesuwa Tinna. ⁴⁰Be ba sāa Sobalin bibu, bera Aliani, ka Manahati, ka Ebali, ka Sefi, ka sere Onamu. Sibeonin biba maa Aya ka Ana. ⁴¹Anan biiwa Disoni. Disonin biba maa Hamurani, ka Esibani, ka Yitirani, ka sere Kerani. ⁴²Be ba sāa Eseen bibu, bera Bilani, ka Safani, ka Yakani. Be ba maa sāa Disanin bibu, bera Usi ka Arani.

Edɔmun sinambu

(I maa meerio Torubu 36:31-43)

⁴³Sinam be ba bandu di Edɔmuɔ, Isireliba bu sere maa bandu swii ben temɔ, bera Bela, Beorin bii. Win wuun yisira Dinaba. ⁴⁴Ye Bela u gu, ma Yobabu, Serakin bii, Botisiragii u gɔna kɔsire kua. ⁴⁵Ye Yobabu u gu, ma

Husamu, Temanigii u gɔna kɔsire kua. ⁴⁶Ye Husamu u gu, ma Hadadi, Bedadin bii u gɔna kɔsire kua. Wiya u Madianiba go Mɔabun baru kpaanɔ. Win wuuwa Afiti. ⁴⁷Ye Hadadi u gu, ma Samula, Masirekagii u gɔna kɔsire kua. ⁴⁸Ye Samula u gu, ma Sɔɔlu, Rehobɔtugii u gɔna kɔsire kua. Rehobɔtu ye, ya wāawa daa bakarun bera gia. ⁴⁹Ye Sɔɔlu u gu, ma Baali Hanani, Akaborin bii, u gɔna kɔsire kua. ⁵⁰Ye Baali Hanani u gu, ma Hadari, Paigii, u gɔna kɔsire kua. Win kurɔn yisira Mehetabeli, Matiredin bii, Mesaabun debubu.

⁵¹Hadarin gɔɔn biru, Edɔmuba ba bandu bɔnu kuawa bwese kera ka bwese kera. Be ba kua wirugibu bwese keri yi sɔɔ, bera Tinna, ka Alifa, ka Yeteti, ⁵²ka Oholibama, ka Ela, ka Pinɔni, ⁵³ka Kenasi, ka Temani, ka Mibisaa, ⁵⁴ka Madieli, ka Iramu. Be ba kua ben bwese kerin wirugibu Edɔmuɔ, bera mi.

Yudan bibun bweseru

2 Yakɔbu wi ba maa sokumɔ Isireli, win bibun yisa wee. Rubeni, ka Simeɔ, ka Lefi, ka Yuda, ka Isakari, ka Sabuloni, ²ka Danu, ka Yosefu, ka Benyamee, ka Nefitali, ka Gadi, ka Asee.

³Be ba maa sāa Yudan bibu, bera Eri ka Onani, ka Sela. Ben merowa Sua, Kananigii. Eri, Yudan bii gbiikoo wi, u kɔsa kua Yinni Gusunɔn nɔni sɔɔ, ma Yinni Gusunɔ u dera u gu. ⁴Tamaa Yudan biigii kurɔwa u nɔn Peresi ka Seraki marua. Ma Yudan bibu kpuro ba kua tɔmbu nɔɔbu. ⁵Be ba sāa Peresin bibu, bera Hesironi, ka Hamulu. ⁶Serakin biba maa Simiri, ka Etani, ka Hemani, ka Kalikoli, ka sere Dara. Be kpuro ba kuawa mi tɔmbu nɔɔbu. ⁷Kaamiwa u Akani mara. Akani wiya u Isireliba nɔni swāaru kpɛe kɔsa ye u kuan sɔ. U yānu sua ni Gusunɔ u nee bu kpeerasia mam mam. ⁸Etanin biiwa Asaria. ⁹Be ba maa sāa Hesironin bibu,

bera Yerameeli, ka Ramu, ka Kalebu, wi ba maa sokumɔ Kelubai.

¹⁰ Ramuwa u Aminadabu mara. Ma Aminadabu u maa Nasoni mara, wi u kua Yudaban wirugii. ¹¹ Nasoni wiya u Saluma mara. Ma Saluma u maa Boasi mara. ¹² Boasiwa u Yobedi mara. Ma Yobedi u maa Isai mara. ¹³ Eliabuwa u sāa Isain bii gbiikoo. Ma Abinadabu u sāa yiruse. Ma Sama u sāa itase. ¹⁴ Ma Netaneeli u sāa nnese. Ma Radai u sāa nɔɔbuse. ¹⁵ Ma Osemu u sāa nɔɔba tiase. Ma Dafidi u sāa nɔɔba yiruse. ¹⁶ Ben sesuba Seruya ka Abigali. Be ba sāa Seruyan bibu, bera Abisai ka Yoabu ka Asaeli. Ba sāawa mi, be ita. ¹⁷ Amasan merowa Abigali. Win tundowa maa Yetee, Isimeeli.

¹⁸ Kalebu, Hesironin bii u tɔn durɔbu ita mara ka win kurɔ Asuba. Bera Yesee ka Sobabu ka Aadoni. U maa ka Yeriɔtu mara. ¹⁹ Ye Asuba u gu, ma Kalebu u Efarata sua kurɔ. Ma Efarata wi, u nɔn Huri marua. ²⁰ Huri wiya u Uri mara. Ma Uri u maa Besaleli mara.

²¹ Yen biru, ye Hesironi u kua wɔɔ wata, yera u Makiri, Galadin tundon bii sua kurɔ. Ma u nɔn Segubu marua. ²² Segubu wiya u Yairi mara. Yairi wi, u wusu wawa yenda ita Galadin temɔ. ²³ Adama Gesuriba ka Sirigibu ba Yairin wuu si wɔri ba mwa ka Kenatin wusu ka sin baru kpaanu kpuro. Su sāawa wusu wata. Be ba wāa wuu si sɔɔ kpuro, ba sāawa Makiri Galadin tundon debuminu. ²⁴ Hesironi, Abian durɔn gɔɔn biru, Kalebu u maa ka Efarata menna ma u nɔn bii tɔn durɔ marua wi ba sokumɔ Asuri. Asuri wiya u sāa Tekoagibun sikado.

²⁵ Yerameeli, Hesironin bii gbiikoon biba, Ramu, ka Buna, ka Oreni, ka Osemu, ka Akiya. Ramuwa u sāa ben gbiikoo. ²⁶ Yerameeli wi, u maa kurɔ goo sua wi ba sokumɔ Atara, Onamun mero. ²⁷ Ramu, Yerameelin bii gbiikoon biba

Maasi, ka Yamini, ka Ekee. ²⁸ Be ba sāa Onamun bibu, bera Samai, ka Yada. Be ba maa sāa Samain bibu, bera Nadabu ka Abisuri. ²⁹ Abisurin kurɔn yisira Abihaili. Wiya u nɔn Akubani ka Mɔlidi marua. ³⁰ Be ba sāa Nadabun bibu, bera Seledi ka Apaimu. Seledi wi, u nɔn bii mara u ka gu. ³¹ Apaimuwa u Yisei mara. Ma Yisei u Sesani mara. Ma Sesani u maa Alai mara. ³² Be ba sāa Yada, Samain wɔnɔn bibu, bera Yetee ka Yonatam. Yetee wi, u nɔn bii mara u ka gu. ³³ Be ba sāa Yonatam bibu, bera Peleti ka Sasa. Beni kpurowa ba sāa Yerameelin bibun bweseru.

³⁴ Sesani u nɔn bii tɔn durɔbu mara. Bii tɔn kurɔbu tɔnawa u mara. Sesani wi, u Egibitigii goo mɔ yoo, wi ba ra soku Yara. ³⁵ Ma Sesani u win bii tɔn kurɔ sua u Yara win yoo Egibitigii wi wē u sua kurɔ. Ma u nɔn Atai marua. ³⁶ Ataiwa u Natani mara. Ma Natani u maa Sabadi mara. ³⁷ Sabadiwa u Efilali mara. Ma Efilali u Obedi mara. ³⁸ Obediwa u Yehu mara. Ma Yehu u maa Asaria mara. ³⁹ Asariawa u Halesi mara. Ma Halesi u maa Elasa mara. ⁴⁰ Elasa u Sisimai mara. Ma Sisimai u maa Salumu mara. ⁴¹ Salumuwa u Yekamia mara. Ma Yekamia u Elisama mara.

⁴² Kalebu, Yerameelin mɔɔn bii gbiikoowa Mesa, wi u sāa Sifun tundo ka Maresa wi u sāa Heboronin tundo. ⁴³ Be ba sāa Heboronin bibu, bera Kore, ka Tapua ka Rekemu, ka Sema. ⁴⁴ Semawa u Rakamu, Yɔɔkamun tundo mara. Rekemuwa u maa Sammai mara. ⁴⁵ Sammaiwa u Maoni mara. Ma Maoni u Beti Suri mara. ⁴⁶ Efa, Kalebun kurɔ goo, wiya u Harani, ka Mɔsa, ka Gasesi mara. Harani wi, u maa bii mara ma u nɔn yisuru kā Gasesi. ⁴⁷ Be ba sāa Yadaibib, bera Regemu ka Yotamu, ka Gesani, ka Peleti, ka Efa, ka Saafu. ⁴⁸ Maaka, Kalebun kurɔ goowa u Se-

bɛɛ ka Tirana mara. ⁴⁹Yen biru u maa Saafu, Madimanan tundo mara, ka Sefa, Makibena ka Gibeana tundo. Kalebu u bii tɔn kurɔ mara. Wiya ba mɔ Akusa.

⁵⁰Win kurɔ Efaratan bii gbiikoowa Huri. Bibu itawa Huri u mara. Bera Sobali wi u sãa Kiriati Yarimun kaba wuko, ⁵¹ka Saluma, Betelehemun kaba wuko, ka Harefu, Beti Gedɛen kaba wuko. ⁵²Be ba sãa Sobali, Kiriati Yarimun kaba wukon bweseru, bera Haroegibu, ka Mɛnuhɔtugibun sukum, ⁵³ka bwese keri yi yi wãa Kiriati Yarimuɔ. Yiya Yetɛɛba, ka Putiba, ka Sumatiba, ka Misiraiba. Bwese keri yin min diya Soreagibu ka Esitaoligibu ba yara.

⁵⁴Saluman min diya Betelehemugibu ba yara ka Netofagibu, ka Atarɔtu Beti Yoabugibu, ka Manahatigibun sukum, ka Soreagibu, ⁵⁵ka be ba ra tirenu yore ba ka wãa Yabesio. Bera Tireatigibu ka Simeatigibu ka Sukatigibu. Ba sãawa Keniba be ba yara Hamatin bweserun di wi u sãa Rekabun bweserun sikado.

Dafidin bibun bweserun tɔka

3 Bii be Dafidi u mara Heboronio ben yĩsa wee. Amɔɔ, Akinɔamu Yisireeligiin biiwa u sãa gbiikoo. Ma Danieli, Abigali, Kaameligiin bii u sãa yiruse. ²Ma Abusalɔmu, Maakan bii u sãa itase. Maaka wi, u sãawa Talimai, Gesurin sina bokon bii. Ma Adoniya, Hagitin bii u sãa nnese. ³Ma Sefatia, Abitalin bii u sãa nɔɔbuse. Ma Yitireamu, Egilan bii u sãa nɔɔba tiase. Egila wi, u maa sãawa Dafidin kurɔbun turo. ⁴Be nɔɔba tia yera ba nɔn marua Heboronio. Dafidi u bandu diwa Heboroni mi wɔɔ nɔɔba yiru ka suru nɔɔba tia. Yen biruwa u maa bandu di Yerusalemɔ wɔɔ tena ka ita. ⁵Bii be u maa mara Yerusalemɔ, bera Simeɔ, ka Sobabu, ka Natani ka Salomɔɔ. Bibu

nnɛ ye, ya sãawa Bati Seba, Amielin biin bibu. ⁶Dafidi u maa bibu gabu mara. Bera Yibaa, ka Elisua, ka Elifeleti, ⁷ka Nɔga, ka Nefegi, ka Yafia, ka Elisama, ⁸ka Eliada, ka Elifeleti. Ba sãawa mi be nɔɔba nnɛ. ⁹Be ba sãa Dafidin bibu bera mi, win kurɔbu gabun bibu baasi. Ben sesuwa Tamaa.

¹⁰Salomɔɔwa u Roboamu mara. Ma Roboamu u Abiya mara. Ma Abia u Asa mara. Ma Asa u Yosafati mara. ¹¹Ma Yosafati u Yoramɔ mara. Ma Yoramɔ u Akasia mara. Ma Akasia u Yoasi mara. ¹²Ma Yoasi u Amasia mara. Ma Amasia u Asaria mara. Ma Asaria u Yotamu mara. ¹³Ma Yotamu u Akasi mara. Ma Akasi u Esekiasi mara. Ma Esekiasi u Manase mara. ¹⁴Ma Manase u Amɔɔ mara. Ma Amɔɔ u Yosiasɔ mara. ¹⁵Be ba sãa Yosiasɔ bibu, be wee. Yohananiwa u sãa gbiikoo. Ma Yoyakimu u sãa yiruse. Ma Sedesiasɔ u sãa itase. Ma Salumu u sãa nnese. ¹⁶Be ba sãa Yoyakimun bibu, bera Yekonia ka Sedesiasɔ.

¹⁷Be ba maa sãa Yekonian bibu, bera Asiri wi u Sealitili mara, ¹⁸ka Maakiramɔ, ka Pedaya, ka Senasaa, ka Yekamia, ka Hosama, ka Nedabia. ¹⁹Be ba sãa Pedayan bibu, bera Sorobabeli ka Simeɔ. Be ba maa sãa Sorobabelin bibu, bera Mesulamu ka Hanania. Selomitiwa u sãa ben sesu. ²⁰Pedaya wi, u maa bibu nɔɔbu gabu mara. Bera Hasuba, ka Oheli, ka Berekia, ka Hasadia, ka Yusabu Hesedi.

²¹Be ba sãa Hananian bibun bweseru, bera Pelatia, ka Esai, ka Refayan bibu, ka Ananin bibu, ka Abudiasin bibu, ka Sekanian bibu. ²²Bibu nɔɔba tia Sekania u mara. Bera Semaya, ka Hatusi, ka Yigeali, ka Bariaki, ka Nɛaria, ka Safati. ²³Bibu itawa Nɛaria u mara. Bera Elionai, ka Esekiasi, ka Asirikamu. ²⁴Be ba maa sãa Elionain bibu, bera Hodafia, ka Eliasibu, ka Pelaya, ka

Akubu, ka Yokanani, ka Delaya, ka Anani. Ba maa sāawa mi be nɔɔba yiru.

Yudan bibun bweseru

4 Be ba sāa Yudan bibu, bera Peresi, ka Hesironi, ka Kaami, ka Huri, ka Sobali. ²Reaya, Sobalin biiwa u Yasati mara. Ma Yasati u Akumai ka Lahadi mara. Bera ba sāa Sorean bweserun tōka.

³⁻⁴Huri, Efaratan bii gbiikoo, Betelehemun kaba wuko, u bibu mara. Bera Etamu, ka Yisireeli, ka Yisima, ka Yidibasi, ka ben sesu Heseleponi, ka Penueli, Gedorin kaba wuko, ka Esee, Husan kaba wuko.

⁵Kurɔbu yiruwa Asuri, Tekoan kaba wuko u mɔ. Bera Helea ka Naara. ⁶Be Naara u nɔn marua, bera Akusamu, ka Hefee, ka Temeni, ka Akasitari. ⁷Be ba sāa Helean bibu, bera Sereti, ka Sokaa, ka Etinani.

⁸Kɔsiwa u Anubu ka Sobeba mara. Hosi win min diya Akaakeli, Harumun biin bwese tōka ya yara.

⁹Yabesi u beere mɔ n kere win wɔɔɔbu. Win mero u nɔn yisi te kawa yen sɔ u wahala kua win marubu sɔɔ. ¹⁰Yabesi wi, u kanaru kua u nee, Gusunɔ, Isireliban Yinni, a de wunen domaru ta n man wāasi. A nen tem kpāaru sosio. A wunen nɔmu demio a man kōsu. Kpa a de nɔni swāaru ka wahala yu ka man tonda.

Ma Gusunɔ u nɔn kua ye u bikia.

¹¹Kelubu, Sukan mɔɔwa u Meki, Esitonin tundo mara. ¹²Esitoniwa u sāa Rafa ka Paseaki ka Tekinan yenugibun sikado. Tekina wiya u wuu ge ba mɔ Nakasi swii. Ben bibun bwesera ta sina Rekaɔ.

¹³Be ba sāa Kenasin bibu, bera Otinieli ka Seraya. Otinielin biiwa maa Hatati. ¹⁴Menotaiwa u Ofara mara. Ma Seraya u maa Yoabu mara. Yoabu wiya u sāa sɔm kowobun sikado be ba wāa

wɔɔwɔ ye ba mɔ Nɔman sɔm kowobun wɔɔwa.

¹⁵Kalebu, Yefunen biiwa u Iru ka Ela ka Naamu mara. Elawa u maa Kenasi mara.

¹⁶Be ba sāa Yehaleelin bibu, bera Sifu, ka Sifa, ka Tiria, ka Asareli.

¹⁷⁻¹⁸Esidasasin biba Yetee, ka Meredi, ka Efee, ka Yaloni. Meredi u Bitiya Egibiti sunɔn bii wɔndia sua kurɔ, ma u nɔn Mariamu ka Samai ka Yisiba marua. Yisiba wiya u wuu ge ba mɔ Esitemɔa swii. Ma Meredi wi, u maa kurɔ Yuda goo sua. Wiya u Yeredi mara, ka Hebee, ka Yekutieli. Yerediwa u wuu ge ba mɔ Gedori swii, ma Hebee u maa Soko swii, ma Yekutieli u maa Sanɔa swii.

¹⁹Hodiyawa u Nakamun sesu sua kurɔ. Win bibun bwesera Gaamiba be ba wāa Keilaɔ ka sere Maakagibu be ba wāa Esitemɔaɔ.

²⁰Be ba sāa Simɔɔn bibu, bera Amɔɔ, ka Rina, ka Beni Hanani, ka Tiloni. Be ba maa sāa Yisein bibun bweseru, bera Soketi ka win bii.

²¹Be ba sāa Sela, Yudan biin bweseru, bera Eri, wi u wuu ge ba mɔ Leka swii, ka Lada, wi u maa Maresa swii, ka sere maa bwese te ta ra beka wesi ka wēe damgii Beti Asibeaa, ²²ka Yokimu ka tɔn be ba wāa Kosebaɔ ka Yoasi ka Sarafu be ba Mɔabuba sua kurɔbu, ba sere na ba sina Lesemuɔ. Yeni ya koorawa yee yellun di. ²³Ben bibun bwesera ta ra wekenu mɔm. Ba ra n wāa dāa gbaanɔ ka kpaa yeno ba n sina boko sɔmburu kuamme.

Simeɔn bibun bweseru

²⁴Be ba sāa Simeɔn bibun bweseru, bera Nemueli, ka Yamini, ka Yaribu, ka Seraki, ka Sɔɔlu. ²⁵Ye Sɔɔlu u seewa, yera u Salumu mara. Ma Salumu u maa seewa u Mibusamu mara. Ma Mibusamu u maa Misama mara. ²⁶Ye

Misama u seewa, yera u Hamueli mara. Ma Hamueli u maa seewa u Sakuri mara. Ma Sakuri u maa Sime'i mara. ²⁷Bii tɔn durɔbu wɔkura nɔɔbu ka tia Sime'i u mara ka sere bii tɔn kurɔbu nɔɔba tia. Ben bweseru ta ɛ mara n dabi. Yen sɔna ta ɛ kuure too nge Yudan bweseru.

²⁸⁻³¹Wuu si sɔɔ ba wɔa sere n ka girari Dafidin bandun waati sɔɔ, si ka sin baru kpaanu, siya Beri Seba, ka Mɔlada, ka Hasaa Suali, ka Bila, ka Etisemu, ka Toladi, ka Betueli, ka Hɔɔma, ka Sikilagi, ka Beti Maakabɔti, ka Hasaa Susimu, ka Beti Bire, ka Saaraimu, ³²ka maa wusu nɔɔbu yeni, Etamu, ka Aini, ka Rimɔɔ, ka Tokeni, ka Asani, ³³ka sere maa wuu si su ka bu sikerene ka sin baru kpaanu n ka girari sere Balatiɔ. Ye ba yorua ben wɔa yenu ka ben bwese tɔkan sɔ, yera mi.

³⁴Be ba sɔa Simeɔn bwese keran wirugibu, bera Mesobabu, ka Yamuleki, ka Yosa, Amasian bii, ³⁵ka Yoeli ka Yehu, Yosibian bii, Serayan debubu, Asielin sikadobu, ³⁶ka Elionai, ka Yaakoba, ka Yesosaya, ka Asaya, ka Adieli, ka Yesimieli, ka Benaya, ³⁷ka Sisa, Sifein bii, Alonin debubu, Yedaya ka Simuri ka Semayan sikadobu. ³⁸Beniwa ba sɔa wirugibu ben bwese keri sɔɔ. Ma ben bwesera marura ba dabi. ³⁹Ma ba da Gedorin bera gia n ka da wɔwan sɔɔ yari yeru gia bu ka yakasu kasu ben yaa sabenun sɔ. ⁴⁰Ba yaka geesu wa mi. Ben tem mɛ, mu kpɔ. Ma mu wɔa bɔri yendu sɔɔ. Domi be ba raa wɔa mi yellu ba sɔawa Kamun bweseru. ⁴¹Esekiasi, Yudaban sina bokon waati sɔɔra tɔn be, ba na tem mɛ sɔɔ, ma ba Maoniba kpeerasia mam mam. Ma ba ben kunu wɔri ba kɔsuka. Ma ba sina tem mɛ sɔɔ. Domi yakasu wɔa mi, ben yɔanun sɔ.

⁴²Simeɔn bwese keran tɔmbu gabu ba da Seirin guurɔ. Ben geera sɔawa tɔmbu

nɛera wunɔbu (500). Be ba maa sɔa ben wirugibu, bera Pelatia, ka Nɛaria, ka Refaya, ka Usieli, Yisein bii. ⁴³Ma ba Amaleki be ba tie mi go. Ma ba sina mi, sere ka gison giso.

Rubenin bwese keran tɔmbu

5 Rubeni u sɔawa Isirelin bii gbiikoo. N deema Rubeni wi, u ka win tun-don kurɔ kpuna. Ma ba win yerumaru mwa ba win wɔnɔ Yosefun bibu wɛ. Yen sɔna ba ɛ win bwese keran tɔmbun yɔsa tireru doke yerumarun swaa sɔɔ. ²Isirelin bii be sɔɔ, Yudawa u dam bo. Win bwese keran diya kparo u yara. Adama Yosefun biba ba yerumaru wɛ.

³Be ba sɔa Rubeni, Isirelin bii gbiikoon bibu, bera Enɔku, ka Paalu, ka Hesironi, ka Kaami.

⁴Yoeliwa u Semaya mara. Ma Semaya u seewa u Gɔgu mara. Ma Gɔgu u maa seewa u Sime'i mara. ⁵Ye Sime'i u seewa, ma u Misee mara, ma Misee u seewa u Reaya mara. ⁶Ma Reaya u seewa u Baali mara. Ma Baali u seewa u Beera mara. Wiya u sɔa Rubeniban wirugii. Wiya Tigilati Pileseɛ, Asirin sina boko u yoru mwa.

⁷Beeran tɔmbun yɔsa wee nge mɛ ba ka bu tireru doke yenu ka yenu, bwese kera ka bwese kera, ka nge mɛ ba ka keranɛ. Yeyeliwa u sɔa ben gbiikoo. Ma Sakari u swii, ⁸ka Bela, Asasin bii, Seman debubu, Yoelin sikadobu.

Belan tema Aroɛn di, n ka da guu te ba mɔ Nebɔɔ, sere ka Baali Mɛɔniɔ. ⁹Sɔɔ yari yeru gia, win tem mu wɔawa saa Efaratin daarun di sere n ka da gɔbaburun duu yerɔ. Domi ben yaa sabenu nu dabi Galadin tem mɛ sɔɔ. ¹⁰Sɔɔlu, sina bokon waati sɔɔ, ba ka Hagareniba tabu kua ba kamia. Ma ba sina ben wɔa yeno Galadin sɔɔ yari yerun bera gia kpuro.

Gadin bwese keran tumbu

¹¹ Gadin bwese keran tumbu ba sina Rubeniban deedeeru sɔɔ yɛsan nɔm geugia, Basanin temɔ sere n ka girari Salikaɔ sɔɔ yari yeru gia. ¹² Yoelin bwese kera ya kpāaru bo. Ma Safamugia ya sāa yiruse. Ma Yanaigia ka Safatigia ya wāa Basaniɔ. ¹³ Bwese keri nɔɔba yiru gɛɛ maa wāa. Yiya Mikaelin bwese kera, ka Mesulamugia, ka Sebagia, ka Yoraigia, ka Yakanigia, ka Siagia, ka sere Ebɛɛgia. ¹⁴ Be ba sāa Abihailin bibun bweseru, bera Huri, ka Yaroasi, ka Galadi, ka Mikaeli, ka Yesisai, ka Yado, ka sere Busi. ¹⁵ Aki, Abudielin bii, Gunin debubuwa u sāa ben wirugii. ¹⁶ Gadin bwese kerin tɔn be, ba wāawa Galadiɔ ka Basaniɔ ka yen baru kpaanɔ ka yen kpapa yeno saa Saronin di n ka da yen nɔɔ bura yeno.

¹⁷ Ba ben bwese keri yi kpuro tireru dokewa nge me yi ka swiine, Yotamu Yudaban sina boko ka Yeroboamu Isireliban sina bokon waati sɔɔ.

¹⁸ Rubenin bwese kera ka Gadigia ka sere Manasen bwese keran bɔnu ba tabu durɔ damgibu mɔ be ba koo kpī bu tereru ka takobi nene kpa bu tendu to. Ba maa tabu tobu yɛ gem gem. Ben geera sāawa tumbu nɔɔɔbun suba weeru ka nne ka tumbu nata ka wunɔbu ka wata (44.760). Ba maa sɔɔru sāa bu ka tabu to. ¹⁹ Ma ba Hagareniba ka Yeturigibu, ka Nafisigibu, ka Nɔɔdabugibu tabu wɔri. ²⁰ Sanam mɛ ba taa bi mɔ, ba Yinni Gusunɔ somiru kana domi ba ben naane doke wi sɔɔ. Ma ba Hagarenigii be, ka be ba bu somiru na kamia. ²¹ Ma ba ben yaa sabenu mweera. Niya yooyoosu nɔɔɔbun suba weeraakuru (50.000) ka yāa ninu nɔɔɔbun suba goobu ka weeraakuru (250.000) ka ketekunu nɔɔɔbun suba yiru (2.000) ka sere tumbu nɔɔɔbun suba wunɔbu (100.000). ²² Tɔn be ba go taa bi sɔɔ,

ba dabi. Domi Yinni Gusunɔwa u dera n kooru mɛ. Ma ba sina tem mi sere n ka tura saa ye ba bu yoru mwa ba ka doona.

Manasen bwese kera

²³ Manasen bwese keran sukum mu na mu sinawa tem mɛ mu wāa Basaniɔ, n ka da Baali Heemɔɔwɔ ka Seniriɔ, sere ka guu te ba mɔ Heemɔɔ. Tɔn be, ba dabi. ²⁴ Ben wirugibun yisa wee. Efeɛ, ka Yisei, ka Elieli, ka Asirieli, ka Yeremi, ka Hodafia, ka Yadieli. Ba sāawa tɔn durɔ wɔrugɔba, ma ba yisuru yara.

²⁵ Adama ba Gusunɔ ben baababan Yinni torari. Ba bwese tukunun būnu sāwa ni u raa kam koosia. ²⁶ Yen sɔna wi, Gusunɔ Isireliban Yinni u dera Asirin sinam beni, Pulu ka Tigilati Pileseɛ ba Rubeniba, ka Gadiba, ka Manasen bwese keran sukum yoru mweera ba ka da Salasiɔ, ka Saboriɔ, ka Haraɔ, ka sere Gosanin daarun bɔkuɔ. Miya ba wāa sere ka giso.

Lefi be ba sāa yāku kowo

tɔnwɛrobu

²⁷ Be ba sāa Lefin bibu, bera Geesoni, ka Kehati, ka Merari. ²⁸ Ye Kehati u seewa, ma u Amuramu ka Yisehari ka Heboroni ka Usieli mara. ²⁹ Ye Amuramu u seewa, ma u Aroni ka Mɔwisi ka Mariamu mara. Ma Aroni u maa seewa u Nadabu ka Abihu ka Eleasaa ka Itamaa mara. ³⁰ Ye Eleasaa u seewa, ma u Fineesi mara. Ma Fineesi u seewa u Abisua mara. ³¹ Ye Abisua u seewa ma u Buki mara. Ma Buki u seewa u Usi mara. ³² Ye Usi u seewa, ma u Seraya mara. Ma Seraya u seewa u Merayɔtu mara. ³³ Ye Merayɔtu u seewa, ma u Amaria mara. Ma Amaria u seewa u Akitubu mara. ³⁴ Ye Akitubu u seewa, ma u Sadɔku mara. Ma Sadɔku u seewa u Akimasi mara. ³⁵ Ye Akimasi u seewa,

ma u Asaria mara. Ma Asaria u seewa u Yokanani mara. ³⁶Ye Yokanani u seewa, ma u Asaria mara. Asaria wiya u ra yākunū ko Yinni Gusunon sāa yerō te Salomō u bana Yerusalemu. ³⁷Ye Asaria wi, u seewa, ma u Amaria mara. Ma Amaria u seewa u Akitubu mara. ³⁸Ye Akitubu u seewa ma u Sadōku mara. Ma Sadōku u seewa u Salumu mara. ³⁹Ye Salumu u seewa, ma u Hilikiya mara. Ma Hilikiya u seewa u Asaria mara. ⁴⁰Ye Asaria u seewa ma u Seraya mara. Ma Seraya u seewa u Yosadaki mara. ⁴¹Sanam me Yinni Gusunon u dera Nebukanēsaa u Yudaba ka Yerusalemu gibu yoru mwēera u ka doona, ka Yosadaki wi sanna mi.

Lefin bwese keran

tombu gabu

6 Lefiwa u Gēsoni ka Kehati ka Merari mara. ²Ye Gēsoni u seewa, ma u Libini ka Simeī mara. ³Be ba sāa Kehatin bibu, bera Amuramu, ka Yisehari, ka Heboroni, ka Usieli. ⁴Be ba maa sāa Merarin bibu, bera Makili ka Musi. Beni kpurowa ba kua wirugibu Lefin bwese kerī sō.

⁵Ma Gēsoni u seewa u Libini mara. Ma Libini u seewa u Yasati mara. Ma Yasati u seewa u Simma mara. ⁶Ma Simma u seewa u Yoasi mara. Ma Yoasi u seewa u Ido mara. Ma Ido u seewa u Seraki mara. Ma Seraki u seewa u Yatarai mara.

⁷Kehatiba sō, Kehati u seewa u Aminadabu mara. Ma Aminadabu u seewa u Kore mara. Ma Kore u seewa u Asiri mara. ⁸Ma Asiri u seewa u Elikana mara. Ma Elikana u seewa u Abiasafu mara. Ma Abiasafu u seewa u Asiri mara. ⁹Ma Asiri u seewa u Tahati mara. Ma Tahati u seewa u Urieli mara. Ma Urieli u seewa u Osiasi mara. Ma Osiasi u seewa u Sōolu mara.

¹⁰Be ba sāa Elikanan bibu gabu, bera Amasai ka Akimōti. ¹¹Ahimōtin bweseru sō, Akimōti u seewa u Elikana mara. Ma Elikana u seewa u Sofai mara. Ma Sofai u seewa u Nahati mara. ¹²Ma Nahati u seewa u Eliabu mara. Ma Eliabu u seewa u Yeroamu mara. Ma Yeroamu u seewa u Elikana goo mara. ¹³Samuelin biba maa sāa Yoeli ka Abiya.

¹⁴Merarin bwese kera sō, Merari u seewa u Makili mara. Ma Makili u seewa u Libini mara. Ma Libini u seewa u Simeī mara. Ma Simeī u seewa u Usa mara. ¹⁵Ma Usa u seewa u Simeā mara. Ma Simeā u seewa u Hagiya mara. Ma Hagiya u seewa u Asaya mara.

¹⁶Sanam me ba Yinni Gusunon woodan kpakororu yii yeru waawa, sanam meya Dafidi u Lefi ben gabu kua wom kowobun wirugibu Yinni Gusunon sāa yerō. ¹⁷Bera ba ra wom kowobu kpare Yinni Gusunon kuu bekurugirun wuswaā sere Salomō u ra ka Yinni Gusunon sāa yeru bana Yerusalemu. Ba ben sōmburu kuawa dee dee nge me ba bu ten wooda wē.

¹⁸Be ba kua wom kowobun wirugibu ka ben bibun bweseru wee.

Kehatin bweseru sō, Hemaniwa u sāa wom kowobun wirugii. Win sika-dobara Yoeli ka Samuēli, ¹⁹ka Elikana, ka Yeroamu, ka Elieli, ka Toa, ²⁰ka Sufu, ka Elikana, ka Mahati, ka Amasai, ²¹ka maa Elikana goo, ka Yoeli goo ka Asaria, ka Sofoni, ²²ka Tahati, ka Asiri, ka Abiasafu, ka Kore, ²³ka Yisehari, ka Kehati, ka Lefi, ka Isireli.

²⁴Asafu u maa sāawa wom kowobun wirugii turo. Wiya u ra n wāa Hemanin nōm geu u n nūn somimō. Win sika-dobara Berekia, ka Simeā, ²⁵ka Mikaeli, ka Baaseya, ka Maakiya, ²⁶ka Etini, ka Seraki, ka Adaya, ²⁷ka Etani, ka Simma, ka Simeī, ²⁸ka Yasati, ka Gēsoni, ka Lefi.

²⁹ Merarin bweseru sɔɔ, be ba ra womusu ko, ba ra n wāawa Hemanin nɔm dwaru gia. Ben wirugiiwa Etani. Etani win sikadobara Kisi, ka Abudi, ka Maluku, ³⁰ ka Hasabia, ka Amasia, ka Hilikiya, ³¹ ka Amusi, ka Sani, ka Semɛɛ, ³² ka Makili, ka Musi, ka Merari, ka Lefi.

³³ Ben mero bisi be ba tie, bera ba ra sɔma ko ye ya wāa Yinni Gusunɔn sāa yerɔ kpuro.

³⁴ Aroni ka win bibun bwesera ba ra yāku dɔɔ mwaararuginu ko yāku yeru wollo kpa bu maa turare dɔɔ doke mi. Bera ba ra sɔma kpuro ko dii te ta dɛere gem gem sɔɔ kpa bu torarun yākunu ko Isireliban sɔ nge mɛ Mɔwisi, Gusunɔn sɔm kowo u bu yiire. ³⁵ Aronin bweserun tōka wee. Aroni u seewa u Eleasaa mara. Ma Eleasaa u seewa u Finɛɛsi mara. Ma Finɛɛsi u seewa u Abisua mara. ³⁶ Ma Abisua u seewa u Buki mara. Ma Buki u seewa u Usi mara. Ma Usi u seewa u Seraya mara. ³⁷ Ma Seraya u seewa u Merayɔtu mara. Ma Merayɔtu u seewa u Amaria mara. Ma Amaria u seewa u Akitubu mara. ³⁸ Ma Akitubu u seewa u Sadɔku mara. Ma Sadɔku u seewa u Akimasi mara.

Wuu si ba Lefin bibun

bweseru wē

³⁹ Ye ba tete toba, be ba gbia ba tem wē bera Kehatin bwese keragibu, Aronin bweseru sɔɔ. Ben wāa yenu ka ben kpapa yenu ka ben tem nɔɔ bura yenu wee. ⁴⁰ Niya Heboroni ye ya wāa Yudan temɔ ka yen kpapa yenu ni nu ka ye sikerene. ⁴¹ Adama yen baru kpaanu, Kalebu, Yefunen biiwa ba mi wē. ⁴² Wu si ba Aronin bibun bweseru wē, siya Heboroni mi ba ko n da kpikuru de, ka Libina ka yen kpapa yenu, ka Yatiri, ka Esitemɔa ka yen kpapa yenu, ⁴³ ka Hileni ka yen kpapa yenu, ka Debiri ka yen kpapa yenu, ⁴⁴ ka Asani ka yen kpapa yenu,

ka Beti Semesi ka yen kpapa yenu, ⁴⁵ ka Benyameen tem wuu sini, Gibeaa ka yen kpapa yenu, ka Alemeti ka yen kpapa yenu, ka Anatɔtu ka yen kpapa yenu. Wu si kpuro su kuawa mi wɔkura ita nge mɛ bwese keri yi, yi geeru ne.

⁴⁶ Ye ba maa tete toba, Kehatin bibun bwese te ta tie, ta wusu wɔkuru wa Efaraimun bwese keran tem sɔɔ ka Danun bwese keragim sɔɔ, ka Manasen bwese keran sukumgim sɔɔ. ⁴⁷ Gɛɛsɔnin bibun bweseru ta wusu wawa wɔkura ita nge mɛ ben bwese kerin geera ne. Wu si, su wāawa Isakarin bwese keran tem sɔɔ ka Aseɛn bwese keragim sɔɔ, ka Nefitalin bwese keragim sɔɔ ka Manasen bwese keragim sɔɔ Basanico. ⁴⁸ Ye ba maa wure ba tete toba, wusu wɔkura yiruwa Merarin bibun bwesera wa Rubenin bwese keran tem sɔɔ, ka Gadigian tem sɔɔ, ka Sabulonigian tem sɔɔ nge mɛ ben bwese kerin geera ne. ⁴⁹ Isireliba ba maa Lefiba wusu gasu wē ka sin kpapa yenu. ⁵⁰ Ba wuu si gosawa ka tete Yudan bwese keran temɔ, ka Simeɔn bwese keragim sɔɔ, ka Benyameen bwese keragim sɔɔ.

⁵¹ Kehatin bibun bwese te ta maa tie, ta wusu wawa Efaraimun bwese keran tem sɔɔ. ⁵² Wu si ba bu wē, siya Sikemu ye ya wāa Efaraimun guuro, ka yen kpapa yenu. Miya ba ko n da kpikuru de. Ka Gesɛ ka yen kpapa yenu, ⁵³ ka Yokumeamu ka yen kpapa yenu, ka Beti Horoni ka yen kpapa yenu, ⁵⁴ ka Ayaloni ka yen kpapa yenu, ka sere maa Gati Rimɔɔ ka yen kpapa yenu. ⁵⁵ Wu si Manasen bwese keran sukum mu maa wa, siya Anɛ ka yen kpapa yenu, ka Bileamu ka yen kpapa yenu. Siya ba Kehatin bwese keragii be ba tie wē.

⁵⁶ Ba maa Gɛɛsɔnin bwese keran tumbu wusu wē. Wu si ba wa Manasen bwese keran sukum min di, siya Golani ye ya wāa Basanico ka yen kpapa yenu, ka Asitarɔtu ka yen kpapa yenu. ⁵⁷ Wu

si ba wa Isakarin bwese keran min di, siya Kedesi ka yen kpara yenu, ka Dabarati ka yen kpara yenu, ⁵⁸ka Ramoti ka yen kpara yenu, ka sere Anemu ka yen kpara yenu. ⁵⁹Wuu si ba wa Aseen bwese keran min di, siya Masikali ka yen kpara yenu, ka Abudoni ka yen kpara yenu, ⁶⁰ka Hukoku ka yen kpara yenu, ka sere Rehobu ka yen kpara yenu. ⁶¹Wuu si ba wa Nefitalin bwese keran min di, siya Kedesi ye ya waa Galilen temo ka yen kpara yenu, ka Hamoo ka yen kpara yenu, ka sere Kiriataimu ka yen kpara yenu.

⁶²Ba Lefi be ba tie Merarin bweseru sɔɔ wusu wɛ. Wuu si ba wa Sabulonin bwese keran min di, siya Rimono ka yen kpara yenu, ka Tabori ka yen kpara yenu. ⁶³Wuu si ba wa Rubenin bwese keran min di Yuudenin guru giɔ, Yerikon deedeeru sɔɔ yari yeru gia, siya Beseri ye ya waa tem saaraɔ ka yen kpara yenu, ka Yasa ka yen kpara yenu, ⁶⁴ka Kedemoti ka yen kpara yenu, ka sere Mefati ka yen kpara yenu. ⁶⁵Wuu si ba maa wa Gadin bwese keran min di, siya Ramoti, Galadin temo ka yen kpara yenu, ka Mahanaimu ka yen kpara yenu, ⁶⁶ka Hesiboni ka yen kpara yenu, ka sere Yasee ka yen kpara yenu.

Isakarin bibun bweseru

7 Bibu nnewa Isakari u mara. Bera Tola, ka Pua, ka Yasubu, ka Simuroni. ²Tolan biba Usi, ka Refaya, ka Yerieli ka Yamai, ka Yibisamu, ka sere Samueli. Bera ba saa wirugibu ben yenusɔ, Tolan bwese kera sɔɔ. Ba saawa worugoba ben waati ye sɔɔ. Dafidin waati sɔɔ, ben geera saawa norobun suba yenda yiru ka tambu nata (22.600). ³Usin biiwa Yisiraya. Yisiraya ka win bibu ba saawa be wirugibu nobu. Win bii bera Mikaeli, ka Abudiasi, ka Yoeli, ka Yisiya. ⁴Be

ba waa ka be sannu, ton kurabu ka bibu ba dabi sere ba koo kpɛ bu ton durabu norobun suba tena ka noba tia (36.000) wa be sɔɔ be ba koo kpɛ bu tabu ko.

⁵Isakarin bwese kera sɔɔ, be ba tireru doke, ben geera saawa norobun suba wene ka noba yiru (87.000). Be kpuro ba saawa worugoba.

Benyamee ka Nefitalin

bibun bweseru

⁶Bibu itawa Benyamee u mara. Bera Bela, ka Bekee, ka Yedieli. ⁷Bibu nobuwa Bela u mara. Bera Esiboni, ka Usi, ka Usieli, ka Yerimoti, ka maa Iri. Ben baawure u saawa win bwese keran wirugii. Be kpuro maa worugobara. Ba bu tireru doke ma ben geera kua norobun suba yenda yiru ka tambu tena ka nne (22.034). ⁸Bekene biba Semira, ka Yoasi, ka Eliesee, ka Elionai, ka Omiri, ka Yeremoti, ka Abiya, ka Anatotu, ka Alameti. Beni kpurowa ba saa Bekene bibu. ⁹Ma ba bu tireru doke nge me ba ka swiine bwese kera ye sɔɔ. Be kpuro ba saawa yenu yero worugoba. Ma ben geera saa tonu norobun suba yendu ka goobu (20.200). ¹⁰Yedielin biwa Bilihani. Bilihanin biba maa Yeusi, ka Benyamee, ka Ehudu, ka Kenaana, ka Setani, ka Taasisi, ka sere Akisasaa. ¹¹Be kpuro ba saawa Yedielin bibun bweseru. Be kpuro maa worugobara. Ma ben baawure u saa wirugii win bwese kera sɔɔ. Ben geera saawa norobun suba wokura nobu ka yiru, ka tambu goobu (17.200) be ba koo kpɛ bu tabu ko.

¹²Supimu ka Hupimu ba saawa Irin bibu. Ma Husimu u maa saa Akeen bii.

¹³Nefitalin biba Yasieli, ka Guni, ka Yesee, ka sere Salumu. Beni kpuro ba saawa Bilihan nikuraminu.

Manasen bibun bweseru

¹⁴Bii be Manase u ka win kuro Sirigii mara, bera Asirieli ka Makiri wi u saa Galadin tundo. ¹⁵Makiri wiya u Hupimu ka Supimu kurɔbu sua. Win sesun yisira Maaka. Win bii yirusen yisira Selofadi. Bii tɔn kurɔba Selofadi wi, u mara. ¹⁶Maaka, Makirin kuro u bii tɔn durɔ mara ma ba nɔn yisuru kɔ Peresi. U maa wure u bii tɔn durɔ mara ma ba nɔn yisuru kɔ Seresi. Seresi wiya u Ulamu ka Rekemu mara. ¹⁷Ulamun biiwa Bedani.

Beniwa ba saa Galadi, Makirin bii, Manasen debubun bibun bweseru.

¹⁸Hamɔleketi, Galadin sesuwa u Isodu ka Abiesee ka Mala mara. ¹⁹Be ba saa Semidan bibu, bera Akiyani ka Sikemu ka Likisi ka sere Aniamu.

Efaraimun bibun bweseru

²⁰Efaraimun bibun bweseru wee. Efaraimu u Sutelaki mara. Ma Sutelaki u Beredi mara. Ma Beredi u Tahati mara. Ma Tahati u Eleada mara. Ma Eleada u Tahati mara. ²¹Ma Tahati u Sabadi mara. Ma Sabadi u Sutelaki mara. Efaraimu u maa bibu yiru mara, Sutelaki baasi, beya Esee ka Eleadi. Bera ba Gatigibu wɔri bu ka sibun yaa sabenu mwa. Adama Gatigii be, siba bu go. ²²Ma Efaraimu u goɔ wooru sina n ka te. Ma win mero bisibu ba na ba nɔn nukuru yemiasia. ²³Yen biruwa u ka win kuro menna, ma u gura sua u bii tɔn durɔ mara. Ma ba nɔn yisuru kɔ Beria yɛn sɔ u nuku sankiranu wa win yenuɔ. ²⁴U maa bii tɔn kuro mara wi ba mɔ Seraki. Wiya u Beti Horoni bana ye ya waa wɔwɔɔ, ka ye ya waa gun-guru wɔlɔɔ, ka maa Useni Seera. ²⁵Ma Beria wi, u seewa u Refa mara. Ma Refa u seewa u Resefu mara. Ma Resefu u seewa u Telaki mara. Ma Telaki u seewa u Takani mara. ²⁶Ma Takani u seewa u Ladani mara. Ma Ladani u seewa u

Amihudu mara. Ma Amihudu u seewa u Elisama mara. ²⁷Ma Elisama u seewa u Nuni mara. Ma Nuni u seewa u Yosue mara.

²⁸Tem me ba wa ba sina meya Beteli ka yen wuu si su ka ye sikerene. Siya Naarani ye ya waa sɔɔ yari yeru gia ka Gesee ye ya waa sɔɔ duu yeru gia ka yen baru kpaanu, ka Sikemu ka yen baru kpaanu, n ka girari Gasaa ka yen baru kpaanu.

²⁹Tem me Manasen bibun bwesera wa, meya Beti Seani ka yen baru kpaanu, ka Taanaki ka yen baru kpaanu, ka Megido ka yen baru kpaanu, ka sere Dori ka yen baru kpaanu.

Wuu si sɔɔra Yosefu, Isirelin biin bibun bwesera sina.

Aseen bibun bweseru

³⁰Be ba saa Aseen bibu, bera Yimina ka Yisifa ka Yisifi ka Beria ka sere ben sesu Seraki. ³¹Be ba saa Berian bibu, bera Hebee ka Maakieli. Maakieli wiya u wuu ge ba mɔ Biisafiti swii. ³²Hebeewa u Yafileti mara ka Somee ka Hotamu ka sere ben sesu Sua. ³³Be ba saa Yafiletin bibu, bera Pasaki ka Bimali ka sere Asifati. Be ba saa Yafiletin bibu, bera mi. ³⁴Be ba saa Sameen bibu, bera Aki ka Roga ka Huba ka sere Aramu. ³⁵Be ba saa win wɔnɔ Helemun bibu, bera Sofaki ka Yimina ka Selesi ka sere Amali. ³⁶Be ba saa Sofakin bibu, bera Sua ka Haanefee ka Suali ka Beri ka Yimura, ³⁷ka Beseri ka Hɔdu ka Samma ka Silisa ka Yitirani ka sere Beera. ³⁸Be ba saa Yeteen bibu, bera Yefune ka Pisipa ka sere Ara.

³⁹Be ba saa Ulan bibu, bera Ara ka Hanieli ka sere Risia.

⁴⁰Be ba saa Aseen bibun bweseru, bera mi. Ben baawure u saawa wirugii win beraɔ. Be kpuro ba saawa worugɔba. Be ba tireru doke, ben geera

sāawa nɔɔbun suba yenda nɔɔbu ka tia (26.000) be, be ba koo kpī bu tabu ko.

Benyameen bwese keragii

be ba wāa Yerusalemu

8 Bibu nɔɔbuwa Benyamee u mara. Wee nge me ba ka swiine, Bela ka Asibeli ²ka Ara ka Noka ka sere Rafa. ³Be ba sāa Belan bibu, bera Adari ka Gera ka Abihudu ⁴ka Abisua ka Naama ka Akoasi ⁵ka Gera ka Sefufani ka sere Huramu.

⁶Ehudun bii be ba sāa wirugibu Gebagibun suunu sɔɔ, ma ba ka bu da Manahatio, ⁷bera Namani ka Akiya ka sere Gera. Gera wi u ka bu da mi, wiya u Usa ka Ahihudu mara.

⁸Saaraimu u win kurɔbu yiru beni gira. Bera Husimu ka Baara. Yen biruwa u bibu gabu mara Mɔabuban temɔ. ⁹Bii be u ka win kurɔ Hodesi mara, bera Yobabu ka Sibiya ka Mesa ka Malikamu, ¹⁰ka Yeusi ka Sokia ka sere Mirima. Be kpuro ba sāawa yenu yɛrobu. ¹¹Be u ka win kurɔ Husimu mara, bera Abitubu ka Elipali. ¹²Be ba sāa Elipalin bibu, bera Ebɛɛ ka Miseamu ka sere Semɛɛ wi u wuu ge ba mɔ Onɔɔ bana ka sere maa Lodu ka yen baru kpaanu.

¹³Beria ka Sema be ba sāa wirugibu Ayalonigibun suunu sɔɔ, bera ba Gatigibu gira. ¹⁴⁻¹⁶Be ba sāa Berian bibu, bera Akiyo ka Sasaki ka Yeremoti ka Sebadia ka Aradi ka Edɛɛ ka Mikaeli ka Yisifa ka sere Yoasi.

¹⁷⁻¹⁸Be ba sāa Elipalin bibu, bera Sebadia ka Mesulamu ka Hisiki ka Hebeɛ ka Yisimerai ka Yisilia ka sere Yobabu.

¹⁹⁻²¹Be ba sāa Simein bibu, bera Yakimu ka Sikiri ka Sabidi ka Elienai, ka Silitai ka Elieli ka Adaya ka Beraya ka Simurati.

²²⁻²⁵Be ba sāa Sasakin bibu, bera Yisipani ka Ebɛɛ ka Elieli ka Abudoni ka

Sikiri ka Hananu ka Hanania ka Elamu ka Antotia ka Yifideya ka sere Penueli.

²⁶⁻²⁷Be ba sāa Yerohamun bibu, bera Sanserai ka Seharia ka Atalia ka Yaaresia ka Eliya ka sere Sikiri.

²⁸Be ba sāa wirugibu nge me ba ka swiine, bera mi. Ba wāawa Yerusalemu.

²⁹Wi u Gabaoni swii, u wāa Gabaoni mi. Win kurɔn yisira Maaka. ³⁰Win bii gbiikoowa Abudoni. Be ba maa tie, bera Suri ka Kisi ka Baali ka Nadabu, ³¹ka Gedori ka Akiyo ka Sekɛɛ, ³²ka sere Mikoloti, Simean tundo. Ben tii ba wāawa Yerusalemu, ben mero bisibun bokuɔ.

Sɔɔlun bibun bweseru

(I maa mɛɛrio 9:39-44)

³³Neriwa u Kisi mara. Ma Kisi u Sɔɔlu mara. Ma Sɔɔlu u Yonatam mara ka Maakisua ka Abinadabu ka sere Esibaali. ³⁴Yonatamwa u Meribu Baali mara. Ma Meribu Baali u maa Misee mara. ³⁵Be ba sāa Miseen bibu, bera Pitoni ka Meleki ka Tarea ka sere Akasi. ³⁶Akasiwa u Yehoyada mara. Ma Yehoyada u Alemeti mara ka Asimafeti ka sere Simiri. Simiriwa u Mɔsa mara. ³⁷Ma Mɔsa u Binea mara. Ma Binea u Rafa mara. Ma Rafa u Eleasaa mara. Ma Eleasaa u Aseli mara. ³⁸Bibu nɔɔba tia Aseli u mara. Bera Asirikamu ka Bokuru ka Isimeeli ka Searia ka Abudiasi ka sere Hananu. Beni kpurowa ba sāa Aselin bibu. ³⁹Aseli wi, u wɔnɔ mɔ wi ba sokumɔ Eseki. Bibu itawa Eseki wi, u mara. Bera Ulamu ka Yeusi ka Elifeleti. ⁴⁰Ulamun bibu ba kuawa wɔrugɔba ka tɛn towobu. Ben bibu ka ben debuminu dabi. Ba tura nge tumbu wunaa weeru ka wɔkuru (150).

Be kpuro ba sāawa Benyameen bibun bweseru.

9 Ba Isireliba kpuron yīsa yorua ben gari garin tireru sɔɔ nge mɛ ba ka swīine, bwese kera ka bwese kera.

Isireli be ba wurama yorun di

N deema ba Yudaba kpuro yoru mwa ba ka da Babiloniɔ kōsa ye ba kuan sō. ²Be ba gbia ba sina ben tem wusu sɔɔ, bera Isireliba ka yāku kowobu ka Lefiba ka sere Netiniba.

³Be ba na ba sina Yerusalemuɔ, bera Yudan bweseru ka Benyameen bweseru ka Efaraimugiru ka Manasegiru.

⁴Ka sere Utai wi u wāa Yudan bwese kera sɔɔ. U sāawa Amihudun bii. Amihudu wi, u sāawa Omirin bii, Imirin debubu, Banin sikadobu, Peresin bwese kera sɔɔ. ⁵Silonigibun bwese kera sɔɔra Asaya u wāa ka win bibu. Asaya wiya u sāa win bii gbiikoo. ⁶Serakin bwese kera sɔɔra Yeweli ka wigibu ba wāa. Ben geera sāawa nata ka wene ka wɔkuru (690).

⁷Be ba wāa Benyameen bwese kera sɔɔ, bera Salu, Mesulamun bii, Hodafian debubu, Asenuan sikadobu, ⁸ka Yibinea, Yoramun bii, ka Ela, Usin bii, Mikirin debubu ka Meslamu, Se-fatian bii, Rewelin debubu, Yibinian sikadobu, ka sere ben tumbu gabu. ⁹Tɔn be kpurowa ba sāa wirugibu ben yenuso nge mɛ ba ka swīine. Ben geera sāawa nene ka wunɔbu ka weeraakuru ka nɔɔba tia (956).

¹⁰Be ba sāa yāku kowobu, bera Yedaya ka Yoyaribu ka Yakini, ¹¹ka Asaria. Win sikadobara Hilikiya ka Mesulamu ka Sadɔku ka Merayɔtu ka sere Akitubu wi u sāa Yinni Gusunɔn sāa yerun wirugii. ¹²Adaya u maa sāa yāku kowo. Win sikadobara Yerohamu ka Pasuri ka Maakiya ka Masai ka Adieli ka Yasisia ka Mesulamu ka Mesilemiti ka Imeri. ¹³Be ka begii be ba sāa wirugibu ben yenuso, ben geera sāawa tumbu nɔɔbu ka nata ka wunɔbu ka wata

(1.760). Be kpuro ba sāawa wɔrugɔba. Bera ba ra sɔmburu ko Yinni Gusunɔn sāa yero.

¹⁴Semaya u sāawa Lefi. Win sikadoba wee, nge mɛ ba ka swīine. Bera Hasubu ka Asirikamu ka sere Hasabia, Merarin bwese kera sɔɔ. ¹⁵Be ba maa sāa Lefiba, bera Bakibakaa ka Heresi ka Galali ka Matania. Matania win sikadobara Miseen ka Sikiri ka Asafu. ¹⁶Abudiasin tii u sāa wa Lefi. Win sikadobara Semaya ka Galali ka Yedutum. Berekia, Asan bii, Elikanan debubu wi u wāa Netofagibun temɔ, u maa sāawa Lefi.

¹⁷Be ba sāa kɔnnɔ kōsobu, bera Salumu ka Akubu ka Talumuɔ, ka Ahimani ka begibu. Salumuwa u sāa ben wirugii. ¹⁸Wiya u ra n wāa sina bokon kɔnnɔwɔ ge ga wāa sɔɔ yari yeru gia sere ka giso. Be ba sāa kɔnnɔ kōsobu Lefin bweseru sɔɔ, bera mi. ¹⁹Salumu, Koren bii, Abiasafun debubu, Koren sikadobu ka wigii be ba tie, bera ba ra Yinni Gusunɔn kuu bekurugirun kɔnnɔ kōsu. Ben sikadobara ba ra raa sɔmbu te ko. ²⁰Fineesi, Eleasaan biiwa u sāa ben wirugii. Ma Yinni Gusunɔn u wāa ka wi. ²¹Sakari, Meselemian biiwa u ra kuu bekurugii ten kɔnnɔ kōsu.

²²Be kpuron geera sāawa mi goobu ka wɔkura yiru (212). Bera ba ra kɔnnɔsu kōsu. Ben yīsa ba maa doke tireru sɔɔ ka ben wusu. Dafidi ka Gusunɔn sɔmɔ Samueliwa ba bu sɔmbu te nɔmu sɔndia. ²³Be ka ben bibun bwesera ba ra Yinni Gusunɔn sāa yee ten kɔnnɔ si kōsu.

²⁴Be ba sāa yerun kɔnnɔ si kōsu mi, ba ra n wāawa bera ka bera, sɔɔ yari yero ka sɔɔ duu yero, ka sɔɔ yēsan nɔm geuɔ ka yen nɔm dwaro. ²⁵Begibu gabu ba ra ne ben mi saa ben wusun di bu ka bu sina mi alusuma tia. ²⁶Kɔnnɔ kōsobun wirugibu nne be, ba sāawa Lefiba. Ba ra n wāawa ben sɔmburu sɔɔ baadomma. Bera ba ra maa sāa yerun dii sɔsu ka sāa yee ten arumani kōsu. ²⁷Ba ra kpunewa

bu ka sāa yee te sikerena. Yam mù n sāra, kpa bu ten kǎnnɔsu wukia.

²⁸ Kǎnnɔ kǎso ben gaba ba ra yāku-run dendi yānu kǎsu. Ba ra nu gariwa bà n nu yaramɔ. Kpa bu maa nu gari bà n nu duusiamɔ. ²⁹ Ben gaba ba ra maa sāa yerun dendi yāa ni nu tie kǎsu ka sere maa som ka tam ka gum ka turare ye ba ra dǎo doke ka maa turare nubu dururugia. ³⁰ Yāku kowoba ba ra turare nubu dururugia ye ko.

³¹ Lefi ben turo, Matitia, Salumun bii gbiikoo, Koren bweseru sɔɔ, wiya u ra kiranu wǎ. ³² Wigibu gabu Kehatin bweseru sɔɔ, bera ba ra tǎɔ wǎrarugiru baateren pǎɛ ko, ye ba ra Yinni Gusunɔ yiiye.

³³ Bera ba sāa Lefiban yenu yǎrobu. Bera ba ra maa wom kowobu kpare. Ba ra n wāawa sāa yerun dinu ganu sɔɔ. Ba ku ra maa sɔma gaa ko, yèn sǎ ba ra n sɔmburu mǎ sǎɔ sɔɔ ka wǎkuru.

³⁴ Bera ba sāa Lefiban yenu yǎrobu nge mǎ ba ka swīine. Be, ba wāawa Yerusalemɔ.

Sɔɔlun bibun bweseru

(I maa meerio 8:29-38)

³⁵ Yeyeli wi u Gabaoni swīi, u wāawa Gabaoniɔ. Win kurɔn yīsira Maaka. ³⁶ Win bii gbiikoowa Abudoni. Be ba maa tie, bera Suri ka Kisi ka Baali ka Neri ka Nadabu, ³⁷ ka Gedori ka Akiyo ka Sakari ka sere Mikoloti. ³⁸ Mikoloti wiya u Simeamu mara. Be kpuro ba wāawa Yerusalemɔ gegibun bɔkuɔ.

³⁹ Neriwa u Kisi mara. Ma Kisi u Sɔɔlu mara. Ma Sɔɔlu u Yonatam mara ka Maakisua ka Abinadabu ka sere Ɛsi-baali. ⁴⁰ Yonatamwa u Meribu Baali mara. Ma Meribu Baali u maa Miseen mara. ⁴¹ Miseen biba Pitoni ka Meleki ka sere Tarea. ⁴² Akasiwa u Yara mara. Ma Yara u Alemeti mara ka Asimafeti ka sere Simiri. Simiriwa u Mɔsa mara. Ma Mɔsa u maa Binea mara. ⁴³ Bineawa

u Refaya mara. Ma Refaya u Eleasaa mara. Ma Eleasaa u Aseli mara. ⁴⁴ Bibu nɔɔba tia Aseli u mara. Ben yīsā wee, Asirikamu ka Bokuru ka Isimeeli ka Searia ka Abudiasi ka sere Hananu. Be ba sāa Aselin bibu, bera mi.

DAFIDI, ISIRELIBAN SINA BOKON GARI

Sɔɔlu ka win bibun gɔɔ

(I maa meerio Samueli I, 31:1-13)

10 Filisitiba ba Isireliba tabu wǎri. Ma Isireliban tabu kowobu ba duki sua. Filisiti be, ba bu naa gira ba go go Giliboan guurɔ. ² Ba maa Sɔɔlun tii ka win bibu ita Yonatam ka Abinadabu ka Maakisua naamwe. Ma ba bii be go. ³ Sannɔ ge, ga Sɔɔlu swīe. Ten towobu ba nùn sǎenu twee ba meera kua gem gem. ⁴ Yera u win tabu yāa sɔɔwo sɔɔwa u nǎɛ, u win takobi womɔ u nùn ye sɔku kpa bango sarirugii be, bu ku raa nùn sɔku bu yaa kasiki.

Adama durɔ wi, u yina u ko mǎ, domi berum nùn mwa gem gem. Ma Sɔɔlu u takobi ye mwa u ka tii sɔka u kibarisi u taare. ⁵ Ye win tabu yāa sɔɔwo wi, u wa ma u gu, yera u maa win takobi sua u tii sɔka nge mǎ Sɔɔlu u kua. Ma ba gu yam tem mi.

⁶ Nge meya Sɔɔlu u ka gu ka win bibu ita be, ka win tabu yāa sɔɔwo ka sere maa win tabu kowobu kpuro sannu. ⁷ Ye Isireli be ba wāa Yisireelin wǎwaa ba nua ma ben tabu kowoba duki sua, Sɔɔlu ka win bii tǎn durɔbu ba maa gu, yera ba ben wusu deri ba duki sua. Ma Filisitiba ba na ba sina wuu si sɔɔ.

⁸ Ye n kua sisiru Filisitiba ba na ba goo nin yānu potirimɔ. Yera ba Sɔɔlu ka win bibu itan gonu wa Giliboan guurɔ. ⁹ Ma ba Sɔɔlun wiru bura ba win tabu yānu kpuro potira. Yera ba sɔmɔbu gɔra bu yen labaari kpapa ben būu diaɔ ka ben

tombun mi, ben tem sɔɔ kpuro. ¹⁰Yera ba win tabu yānu sua ba doke ben būu dirɔ. Ma ba win wiru sua ba bwē ben būu wi ba mō Dagonin dirɔ.

¹¹Sanam me Yabesi ye ya wāa Galadin temɔ, yen tɔmbu ba nua ye Filisitiba ba Sɔɔlu kua, ¹²yera be ba sāa tabu durɔ wɔrugɔba ba seewa ba Sɔɔlu ka win bibun goo ni sua ba ka da Yabesiɔ. Ma ba ben kukunu sikua dāru garun nuurɔ Yabesi mi. Ma ba nɔɔ bɔkua sɔɔ nɔɔba yiru.

¹³Sɔɔlu u guwa yèn sɔ u Yinni Gusunɔ tɔnu kam kom kua, u n win woodaba mem nɔɔwɛ. U bikiaru dawa be ba ra gɔribu sokun mi. ¹⁴U n Yinni Gusunɔ bikie. Ma Yinni Gusunɔ u dera u gu. Ma u win bandu sua u Isain bii, Dafidi wē.

Dafidi u kua Isireliban sunɔ

(I maa meerio Samueli II, 5:1-3)

11 Isireliba kpuro ba menna ba na Dafidin mi Heboroniɔ. Ma ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, bese ka wunɛ, sa sāawa yem tem. ²Baa yellun di, saa ye Sɔɔlu u sāa besen sunɔ, wuna a ra sun menne a sun kpara a ka tabu da, kpa a ka maa sun wurama. Gusunɔ wunen Yinni u maa nun sɔɔwa u nɛɛ, wuna kaa ko besen wirugii kpa a bese win tɔmbu kpara.

³Yera Isireliban guro gurobu kpuro ba na Dafidi sina bokon mi Heboroniɔ. Ma u ka bu arukawani bɔkua Yinni Gusunɔn wuswaɔ Heboroni mi. Yera ba nùn gum tāre wirɔ, ba nùn kua be, Isireliban sunɔ nge me Yinni Gusunɔ u gerua saa Samuelin nɔɔn di.

Dafidi u Yerusalemu wɔri

u mwa

(I maa meerio Samueli II, 5:6-10)

⁴Sɔɔ teeru, Dafidi ka Isireliba kpuro ba Yerusalemu wɔri. Yerusalemu yera ba maa sokumɔ Yebusi. Miya Yebusiba

ba wāa. ⁵Yera ba Dafidi sɔɔwa ba bɛɛ, n n koorɔ u duuma wuu ge sɔɔ.

Adama Dafidi u bu wɔri u ben wuu gbāraruguu ge mwa. N deema gera ba maa sokumɔ Sionɔ. Yen biru ba gu soka Dafidin wuu. ⁶N deema Dafidi u raa win tabu kowobu sɔɔwa u nɛɛ, wi u gbia u Yebusiba wɔri u kamia, yērowa u koo ko tabu kowobun wirugii. Ma Yoabu, Seruyan bii u gbia u bu wɔri u kamia. Ma u kua wirugii.

⁷Dafidi u da u sina wuu gbāraruguu gen mi. Yen sɔna ba gu soka Dafidin wuu. ⁸Ma u bani kua u ka gu sikerena. U banawa saa Milon di u ka sikerena. Ma Yoabu u maa gen mi n tie sɔnwa.

⁹Ma Dafidin dam mu sosimɔ. Domi Gusunɔ wollu ka tem Yinni u wāa ka wi.

Dafidin tabu kowobu

(I maa meerio Samueli II, 23:8-39)

¹⁰Wee be ba sāa Dafidin tabu kowobun wirugibu. Be ka Isireliba kpurowa ba nùn kua sina boko nge me Yinni Gusunɔ u gerua win tɔmbun sɔ. Ba nùn mem nɔɔwawa mam mam win bandun waati ye kpuro sɔɔ.

¹¹Yasobeamu, Hakumɔnin bii u sāa tabu kowobun wirugii ben turo. Wiya u tɔmbu gooba wunɔbu (300) go ka yaasa nɔn teerun tabu sɔɔ.

¹²Yen biru Eleasaa, Dodon bii, Akosigii, u sāawa tabu kowobu ita yen turo. ¹³U wāa ka Dafidi Pasi Damimuɔ, sanam me Filisitiba ba menna bu ka bu tabu wɔri. Ma Isireliba ba duki Filisitiban wuswaan di. N deema gberu gara wāa mi, tē sɔɔ ba ɔɔsu duura.

¹⁴Yera Eleasaa ka win tɔmbu ba yōra gbee ten suunu sɔɔ ba ka tu yina. Ma ba ka Filisitiba tabu kua ba bu go. Yinni Gusunɔ u bu nasara baka wē dɔma te.

¹⁵Sɔɔ teeru Dafidin tabu sinambu tena ye sɔɔ, ben ita ba da ba nùn deema Adulamun kpee wɔruɔ, sanam me Filisitiban tabu kowobun wuuru garu ta

na ta ten sansani gira Refaban wɔwɔɔ.
¹⁶Saa ye sɔɔ, Dafidi u wāa kpee wɔru
 ge sɔɔ, ma Filisitiban sansani ya maa
 gire Betelehemuɔ. ¹⁷Ma Dafidi u Betele-
 hemun beke kua u nɛɛ, wara u koo ka
 man Betelehemun gbāra kɔnnɔn dɔkɔn
 nim naawa n nɔ.

¹⁸Yera win tabu durɔbu ita be, ba da
 ba Filisitiban sansani ye wɔri ka dam ba
 Dafidi nim mɛ takama ba ka na. Adama
 u ɛ mu nɔra. U ka mu yākuru kuawa, u
 Yinni Gusunɔ yaria. ¹⁹U nɛɛ, Gusunɔ u
 man gbara bu nɛɛ, nena na nim mɛ nɔra.
 Domi mɛn sɔna tɔn beni ba ben wāaru
 kari bɔrie. Nim mɛ, mu sāawa nge ben
 yem mɛ mu koo raa yari.

Yen sɔna u yina u mu nɔ.

Yeniba kpurowa Dafidin tabu kowobu
 ita be, ba kua.

²⁰Abisai, Yoabun wɔnwɔwa u sāa tabu
 sinambu tena yen wirugii. Tɔmbu gooba
 wunɔbuwa (300) u go ka win yaasa.
 Ma u yīsiru yara wigibun suunu sɔɔ.
²¹Ba nɔn beere wɛ too. Adama u ɛ tabu
 durɔbu ita be tura.

²²Benaya, Kabisɛɛligii, Yehoyadan
 bii, u sāawa tabu durɔ wɔrugɔ. Ma u
 yīsiru yara nasara dabi te u wan sɔ.
 Wiya u Mɔabuban tɔmbu yiru gabu go,
 be ba sɛ nge gbee sinansu. Wiya u maa
 dua dɔkɔ kpiriru sɔɔ u gbee sunɔ kāsasi
 mi, u go puran saa sɔɔ. ²³Ma u Egibitin
 tabu durɔ damgii goo go. Win gunum
 mu sāawa gɔm soonu nɔɔbu. Ma u yaasa
 neni. Yen buru ta sāawa nge weson dɛka
 ye u ra beku yasa tɛke. Saa yɛ sɔɔ u
 nɔn wɔrim dɔɔ, bokura u neni. Ye u
 tura mi, ma u durɔ win yaasa ye u neni
 mi wɔra u ka nɔn sɔka u go. ²⁴Yeniba
 kpurowa Benaya Yehoyadan bii u kua.
 Ma u yīsiru yara tabu kowobu tena ye
 sɔɔ. ²⁵U beere baka wa Dafidin tabu
 durɔbu tena ye sɔɔ. Adama ya ɛ tabu
 durɔ gbiikobu ita begia tura. Ma Dafidi
 u nɔn kua win tiin kɔsobun wirugii.

²⁶Dafidin tabu kowo ben gabun
 yīsira wee, Asaeli, Yoabun wɔnwɔ, ka
 Elikanani, Dodon bii, Betelehemugii,
²⁷ka Samɔti, Harorigii, ka Helesi,
 Palonigii, ²⁸ka Ira, Ikesin bii, Tekoagii,
 ka Abiesɛɛ, Anatɔtugii, ²⁹ka Sibekai,
 Husagii, ka Ilai, Akoasigii, ³⁰ka
 Maharai, Netofagii, ka Heledi, Baanan
 bii, wi u maa sāa Netofagii, ³¹ka
 Itai, Ribain bii, Gibeagii, ye ya
 wāa Benyamɛn temɔ, ka Benaya,
 Piratonigii, ³²ka Hurai, Nasale
 Gaasigii, ka Abieli, Arabagii, ³³ka
 Asimafeti, Basarumugii, ka Eliaba,
 Saabonigii, ³⁴ka Bene Hasemu,
 Gisonigii, ka Yonatam, Sagen bii,
 Hararigii, ³⁵ka Akiamu, Sakaan bii,
 Hararigii, ka Elifali, Urun bii, ³⁶ka
 Hefɛɛ, Mɛkeragii, ka Akiya, Palonigii,
³⁷ka Hesiro, Kaameligii, ka Naarai,
 Esibain bii, ³⁸ka Yoeli, Natanin mɔɔ,
 ka Mibisaa, Hagirin bii, ³⁹ka Seleki,
 Amɔnigii, ka Nakarai, Berɔtugii wi u ra
 Yoabu, Seruyan biin tabu yānu sɔbe,
⁴⁰ka Ira, ka Garebu be ba sāa Yetɛɛba,
⁴¹ka Uri, Heti, ka Sabadi, Alaigii,
⁴²ka Adina, Sisan bii, Rubenin bwese
 keran wirugii turo, wi u tabu kowobu
 tena mɔ, ⁴³ka Hanani, Maakan bii,
 ka Yosafati, Mitinigii, ⁴⁴ka Osiasi,
 Asitarɔtugii, ka Sama, ka Yeyeli be ba
 sāa Hotamun bibu, Aroɛɛgibu, ⁴⁵ka
 Yedieli, Simurin bii, ka win wɔnwɔ Yoka,
 Tisigii, ⁴⁶ka Elieli, Makafimugii, ka
 Yeribai, ka Yosafia, Elinamun bibu, ka
 Yitima, Mɔabu, ⁴⁷ka Elieli, ka Obedi,
 ka Yasieli, Sobagii.

Tabu kowo be ba ka Dafidi

nɔɔ tia kua Sɔɔlun waati

12 Sanam mɛ Dafidi u kpikuru sua
 u da Sikilagiɔ u ka Sɔɔlu Kisin
 bii tonda, yera gaba seewa ba da win
 mi. Ba sāawa tabu durɔ wɔrugɔba be
 ba sɔɔru sāa bu ka nɔn tabu somi. ²Ma

ba tennu ka kpurantēenu neni. Ba maa ye kpuron tobu yēwa nōm geu ka nōm dware.

Be ba sāa Benyamēeba, Sōōlun bwese kera sōō, ³bera tabu sunō Akiesēē ka Yoasi be ba sāa Sema, Gibeagiin bibu, ka Yesieli, ka Peleti be ba sāa Asimafetin bibu, ka Beraka ka Yehu be ba sāa Anatōtugibu, ⁴ka Yisimaya, Gabaonigii, wi u sāa tabu sinambu tena yen wirugii turo, ⁵ka Yeremi ka Yasieli, ka Yokanani ka Yosabadi, Ged-eragii, ⁶ka Elusai ka Yerimōti ka Bealia ka Semaria ka Sefatia, Harōfugii, ⁷ka Elikana ka Yisiya ka Asareli, ka Yoesēē ka Yasobeamu, be ba sāa Koren bwese keragibu, ⁸ka Yoela ka Sebadia be ba sāa Yerohamun bibu, Gedorigibu.

⁹Gadiba sōō, tabu durō wōrugōba ba na Dafidin mi kpee wōru gen mi, ghaburō. Ba sāawa be ba tabu tobu yē. Ma ba terenu ka yaasi neni. Ba dam mōwa nge gbee sinansu. Ma ba sāu nge nem ni nu wāa guunu wōlō. ¹⁰⁻¹⁴Ba sāawa tōnu wōkura tia. Bera tabu sunō Esee ka Abudiasi ka Eliabu ka Misimana ka Yeremi ka Atai ka Elieli ka Yokanani ka Elisabadi ka Yeremi ka Makibanai. ¹⁵Be ba sāa Gadigibu ba ka sāa tabu sinambu, bera mi. Wi u piiburu bo be sōō, wiya u koo tōmbu wunōbu (100) tabu wōri. Wi u maa bo, kpa u tōmbu nōrōbu (1.000) tabu wōri. ¹⁶Bera ba Yuudeni tōbura wōōn suru gbiikoo sōō, sanam mē ya nim yiba sere bōōwō. Bera ba maa tōn be ba wāa wōwi sōō gira yen sōō yari yeru gia ka yen sōō duu yeru gia.

¹⁷Benyamēeba ka Yudaba ben tii ba maa na Dafidin mi kpee wōru mi. ¹⁸Dafidi u bu sennō da, ma u bu sōōwa u nēē, i n ween na nen mi ka bwisiku geenu, i ka man somi, kon ka bēē nōō tia ko. Adama i n ween na i ka man samba ko, kpa nen yibereba bu ka man go sanam mē na n taare gaa kue, Gusunō besen baababan Yinni u ye waawo, kpa u sun siria.

¹⁹Yera Yinni Gusunōn Hunde u dua Amasai, tabu sinambu tena yen turo sōō, ma u gerua u nēē, wuna sa ka yōra, wunē Dafidi, Isain bii.

Wunē ka be ba nun somimōn bwēra yu kpunō.

Domi Gusunō wunen Yinni u nun faaba kua.

Ma Dafidi u bu mwa ka nuku dobu. Ma u dera ba dua win tabu sinambun wuuru sōō.

²⁰Manasen bwese keran tōmbu ba Dafidi swii sanam mē wi ka Filisitiba ba dōō bu ka Sōōlu tabu ko. Adama ba n Filisiti be somi. Domi ye Filisiti ben wirugibu ba wesiana, ba Dafidi girawa ba nēē, u ko n wāawa Sōōlu win yinnin biruō kpa u ra bu wiru bōōri.

²¹Manasen bwese keragii be ba Dafidi swiima sanam mē u gōsirama Sikilagio, bera Adina ka Yosabadi ka Yedieli ka Mikaeli ka Yosabadi goo ka Elihu ka Sil-itai. Be kpuro ba sāawa Manasen bwese keran tabu kowo wuunun wirugibu.

²²Bera ba Dafidi somi domi be kpuro ba sāawa tabu durō wōrugōba ka maa tabu sinambu. ²³Tōō baatere, tōmbu ba ra n naamōwa Dafidin mi bu ka nūn somi sere win tabu kowobu ba dabia ba dam kua nge Gusunōn tabu kowobu.

Tabu sinam be ba Dafidi kua

Isireliba kpuron suno

²⁴Tabu kowo be ba na Dafidin mi Heboronio bu ka nūn Sōōlun bandu we-sia nge mē Yinni Gusunō u gerua, ben geeru wee.

²⁵Yudan bwese kera sōō, tabu kowo be ba terenu ka yaasi neni, ba sāawa tōnu nōrōbun suba nōōba tia ka nene (6.800). ²⁶Simeōn bwese kera sōō, be ba sāa tabu durō wōrugōba ben geera sāawa nōrōbun suba nōōba yiru ka wunōbu (7.100). ²⁷Lefiban bwese kera

sɔɔ, tɔmbu nɔɔɔbun suba nne ka nata (4.600) ba wāa, ²⁸ka Yehoyada, Aronin yɛnun wirugii ka win tɔmbu nɔɔɔbun suba ita ka nata ka wunɔbu (3.700), ²⁹ka Sadɔku, aluwaasi kpɛmbu wi u sāa tabu durɔ wɔrugɔ ka wirugibu yenda yiru be ba sāa win tundon yɛnugibu. ³⁰Benyameen bwese kera sɔɔ, be ba sāa Sɔɔlun mero bisibu, ba sāawa tɔmbu nɔɔɔbun suba ita (3.000) domi ben dabira ba ka Sɔɔlu yōra n ka saa ye girari. ³¹Efaraimun bwese kera sɔɔ ba sāawa nɔɔɔbun suba yendu ka nene (20.800). Ba bu gara yenu ka yenu. Ba sāawa tabu durɔ wɔrugɔba be ba yīsiru yara. ³²Manasen bwese keran sukumgibu ba sāawa nɔɔɔbun suba wɔkura nɔɔbu ka ita (18.000). Bera ba soka ka ben yīsa bu ka da bu Dafidi ko sunɔ. ³³Isakarin bwese kera sɔɔ, ba sāawa tabu sinambu goobu (200) ka sere maa ben tɔn be ba kpare. Isakarin bwese keragii be, ba ben waatin asansi yē bu ka tubu ye Isireliba ba koo ko. ³⁴Sabulonin bwese kera sɔɔ, ba sāawa tɔmbu nɔɔɔbun suba weeraakuru (50.000) be ba tabu yē, ba maa tabu yāa bwese bweseka neni, ba sɔɔru kpeere bu ka tabu ko ka gōru tia. ³⁵Nefitalin bwese kera sɔɔ, ba sāawa tabu sinambu nɔɔbu (1.000) ka sere maa tabu kowobu nɔɔɔbun suba tena ka nɔɔba yiru (37.000) be ba terenu ka yaasi neni. ³⁶Danun bwese kera sɔɔ, be ba tabun sɔɔru kpeere, ba sāawa tɔmbu nɔɔɔbun suba yenda nɔɔbu ka ita ka tɔnu nata (28.600). ³⁷Asɛen bwese kera sɔɔ, be ba tabu yē ma ba sɔɔru sāa bu ka tabu ko, ba sāawa tɔmbu nɔɔɔbun suba weeru (40.000). ³⁸Be ba wāa Yuudenin sɔɔ yari yeru gia, Rubeniba ka Gadigibu ka Manasen bwese keran sukumgibu ba sāawa tɔmbu nɔɔɔbun suba wunaa teeru (120.000). Ba maa tabu yāa bwese bwe-seka mɔ.

³⁹Tɔn be ba tabun sɔɔru sāa mi, be kpurowa ba na Heboroniɔ ka gōru tia, kpa bu ka Dafidi ko Isireliba kpuron sunɔ. Ma Isireli be ba tie ba ka bu nɔɔ tia kua. ⁴⁰Ma ba kua sɔɔ ita Dafidin mi, ba dimɔ ba nɔrumɔ. Domi begibu ba dīanun sɔɔru kua ben sɔ. ⁴¹Yen biru be ba wāa ben bɔkuɔ n ka girari Isakariba, ka Sabuloniba ka sere Nefitaliba, ba ra ben ketekunu ka ben yooyoosu ka ben birakosu ka sere maa ben ketɛba dīanu sɔbimewa bu ka na, ka maa som ka figi gbebi, ka resɛm gbebi, ka tam ka gum, ka ketɛba ka yāanu dabi dabinu, domi be kpuro ba wāa nuku dobu sɔɔ.

Dafidi u Yinni Gusunɔn

woodan kpakororu yi

Obedi Edɔmun yenuɔ

(I maa mɛerio Samuɛli II, 6:1-11)

13 Sɔɔ teeru Dafidi u tabu kowobu nɔɔɔm nɔɔɔm ka wunɔm wunɔm wirugibu menna ka sere maa wirugii be ba tie. ²Ma u be kpuro sɔɔwa u nɛɛ, yɛni yà n ween na Gusunɔ besen Yinnin min di, ma ya bɛɛ wēre, i de su sɔmɔbu gɔri besegibun mi Isirelin tem kpuro sɔɔ, yāku kowobu ka Lefiban mi be ba wāa wuu marosɔ ka kpara yɛnɔ kpa bu mɛn-nama. ³Kpa su ka Gusunɔ besen Yinnin woodan kpakoro te wurama. Domi sa n̄ ten gari kue Sɔɔlun waati sɔɔ.

⁴Ma tɔn be kpuro ba wura bu ko mɛ. Domi gari yi, yi ka bu naawa. ⁵Ma Dafidi u Isireliba kpuro menna saa Sikorin di ye ya wāa Egibitiɔ sere ka Hamatin duu yɛrɔ kpa bu da bu Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te suama Kir-iati Yarimun di. ⁶Yera Dafidi u seewa ka Isireli be kpuro ba da Baalaɔ ye ba maa m̄ Kiriati Yarimu, Yudan temɔ, bu ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te tama, tɛn wuswaɔ ba ra Yinni Gusunɔn yīsiru soku, wi u ra n s̄ ten wallɔ wɔl-

lun k̄sɔbun suunu sɔɔ. ⁷Ma ba tu sua ba doke naa keke kpaa gaa sɔɔ ba ka doona Aminadabun yenun di. Usa ka Akiyowa ba naa keke ye kpare. ⁸Ma Dafidi ka Isireliba kpuro ba bu swii ba mɔɔkunu soomɔ ka ḡɔɔgenu, ka bara kpānu, ka seketirenu, ka yankokonu. Ma ba womusu m̄ ba yaamɔ ka ben dam kpuro ba ka Gusunɔ sāmɔ. ⁹Saa yē sɔɔ ba tura Kidonin doo soo yerɔ, yera kpakoro te, ta wɔrumaa dɔɔ, ma Usa u noma demia u tu gaba. ¹⁰Mii mii, Yinni Gusunɔ u ka n̄n mɔru kua. Ma u dera u wɔruma kpakoro ten bɔkuɔ u gu, yēn s̄ɔ u tu baba.

¹¹Dafidi u mɔru kua too yēn s̄ɔ Yinni Gusunɔ u ka Usa seeyasia mē. Ma u yam mi yīsiru k̄a Peresi Usa. Yen tubusiana Usan goo yeru. Yisi tera ba ka mu sokumɔ sere ka gison giso. ¹²Ma Dafidi u Yinni Gusunɔ nasia dɔma te. Yera n dera u ka n̄e, amona u koo ko u ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te turi win yenuɔ.

¹³U n̄ dere bu gina ka tu da win yenuɔ Yerusalemɔ. U dera ba ka tu dawa Obedi Edomu Gatigiin yenuɔ. ¹⁴Ma ta kua mi suru ita. Ma Yinni Gusunɔ u durɔ wi ka win yenugibu ka maa ye u mɔ kpuro domaru kua.

Dafidi u wāa Yerusalemɔ

(*I maa m̄erio 3:5-9; Samueli II, 5:11-16*)

14 S̄ɔ teeru, Hiram, Tirin sunɔ u Dafidi s̄mɔbu ḡria ka d̄a gea ye ba sokumɔ seduru ka d̄a d̄akobu ka be ba ra kpenu d̄aku, kpa bu n̄n sina kpaaru bania. ²Dafidi u tuba ma Gusunɔwa u win bandun dam siremɔ. Wiya u maa ban te wolle suamɔ win t̄mbu Isireliban s̄ɔ.

³Yen biru Dafidi u maa kurɔbu gabu sua Yerusalemɔ. Ma ba n̄n bii t̄n durɔbu ka t̄n kurɔbu marua. ⁴Bera Sa-

mua ka Sobabu ka Natani ka Salomɔɔ ⁵ka Yibaa ka Elisua ka Elifeleti ⁶ka Nɔga ka Nefegi ka Yafia ⁷ka Elisama ka Beliada ka sere Elifeleti goo.

Dafidi u Filisitiba kamia

(*I maa m̄erio Samueli II, 5:17-25*)

⁸Ye Filisitiba ba nua ba Dafidi gum t̄are wirɔ u kua Isireliba kpuron sunɔ, yera be kpuro ba seewa ba n̄n wɔrim wee. Ye u nua mē, yera u sara u da u ka bu yinna. ⁹Saa ye s̄ɔra Filisiti be, ba tunuma ba teria Refan wɔwaɔ. ¹⁰Ma Dafidi u Yinni Gusunɔ bikia u n̄e, n doo n Filisiti be w̄ri? Kaa man bu n̄mu beria?

Ma Yinni Gusunɔ u n̄n wisa u n̄e, a doo, kon nun bu n̄mu beria.

¹¹Ma ba seewa ba da Baali Perasimuɔ. Miya Dafidi u Filisiti be go go. Ma u gerua u n̄e, Yinni Gusunɔ u nen yibereban wuuru ḡia nge mē nim tora ya ra guna ḡie.

Yen s̄ɔna ba yam mi yīsiru k̄a Baali Perasimu. ¹²Yera Filisiti be, ba duki sua ba ben bw̄arokunu deri mi. Ma Dafidi u win t̄mbu s̄ɔwa bu nu guro bu d̄ɔ meni.

¹³Amen biru, Filisiti be, ba kpm na ba teria Refan wɔwa mi. ¹⁴Ma Dafidi u Yinni Gusunɔ bikia u n̄e, n maa doo n bu w̄ri? Ma Yinni Gusunɔ u n̄n wisa u n̄e, oo. Adama a ku da s̄ɔru s̄ɔrum mē. A besiro kpa a da a n wāa d̄a ye ba m̄ miren s̄ɔwaɔ. ¹⁵Sanam mē a naa damu damusu gasu n̄ɔɔmɔ d̄a wolle, a yarima. Domi n̄e, Yinni Gusunɔwa na nun gbiiye n ka ben sansani ye w̄ri.

¹⁶Ma Dafidi u kua nge mē Yinni Gusunɔ u n̄n s̄ɔwa. U da u Filisiti be go go saa Gabanonin di n ka da Geseeɔ. ¹⁷Ma Dafidi u yīsiru yara tem baama kpuro s̄ɔɔ. Ma Yinni Gusunɔ u n̄n dam w̄e bwesenu kpuro s̄ɔɔ.

Dafidi u Yinni Gusunɔn*woodan kpakororu wāa yeru**sɔɔru kua*

15 Yeniban biru, Dafidi u tii dia bania Yerusalemuɔ. U maa Yinni Gusunɔn woodan kpakororu wāa yeru kua mi. ²Ma u nɛɛ, Lefiba tɔnawa n weene bu tu sɔbe. Domi bera Yinni Gusunɔn u gɔsa bu ka tu sɔbe, kpa bu maa ten sɔmburu ko saa kpuro sɔɔ.

³Ma Dafidi u Isireliba kpuro menna Yerusalemuɔ bu ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te da ten ayerɔ mi u sɔɔru kua ten sɔ. ⁴U maa yāku kowobu Aronin bweserugibu ka Lefiba menna. ⁵Kehatin bweseru sɔɔ, Urieliwa u sāa wirugii ka wigibu tɔnu wunaa teeru (120). ⁶Merarin bwese kera sɔɔ, Asayawa u sāa wirugii, ka wigibu tɔmbu goobu ka yendu (220). ⁷Gɛɛsɔnin bwese kera sɔɔ, Yoeliwa u sāa wirugii ka wigibu tɔmbu wunaa teeru ka wɔkuru (130). ⁸Elisafanin bwese kera sɔɔ, Semayawa u sāa wirugii ka wigibu tɔnu goobu (200). ⁹Heboronin bwese kera sɔɔ, Elieliwa u sāa wirugii ka wigibu tɔnu wene (80). ¹⁰Usielin bwese kera sɔɔ, Aminadabuwa u sāa wirugii ka wigibu tɔnu wunɔbu ka wɔkura yiru (112). ¹¹Ma Dafidi u yāku kowobu Sadɔku ka Abiataa soka, ka sere maa Lefi beni, Urieli ka Asaya ka Yoeli ka Semaya ka Elieli ka sere Aminadabu. ¹²Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛya i sāa wirugibu Isireliban bwese keri sɔɔ. Yen sɔ, i tii deerasio bɛɛ ka bɛɛn yenugibu, kpa i da i ka Gusunɔn bɛɛ Isireliban Yinnin woodan kpakororu suama i ka na yam mi na tu wāa yeru kua sɔɔ. ¹³Yellu, Gusunɔn besen Yinni u sun seeyasia ka

gɔɔ yɛn sɔ i n daa wāa mi, ma sa n win wooda mem nɔɔwe.

¹⁴Yera yāku kowo be, ka Lefi be, ba tii deerasia bu wa bu ka Gusunɔn be Isireliban Yinnin woodan kpakoro te suama. ¹⁵Ma Lefi be, ba kpakoro te sua ba seru sɔndi ka ten dāa pɔɔsi yi ba ra ka tu sue nge mɛ Yinni Gusunɔn u raa yiire bu ko saa Mɔwisin nɔɔn di. ¹⁶Ma Dafidi u maa Lefiban wirugii be sɔɔwa u nɛɛ, bu begibu sɔɔru koosio be ba koo womusu ko ba n guunu ka mɔɔkunu ka seketirenu soomɔ ka dam bu ka nuku dobu sɔɔsi. ¹⁷Be Lefiba ba sɔɔru koosia, bera Hemani, Yoelin bii ka win sɔm kowosii beni, Asafu, Berekian bii ka sere maa Etani, Kusayan bii, Merarin bwese keragii. ¹⁸Be ba maa swii, bera Sakari ka Beni ka Yaasieli ka Semiramɔtu ka Yehieli ka Uni ka Eliabu ka Benaya ka Maaseya ka Matitia ka Elifele ka Mikineya ka Obedi Edɔmu ka sere Yeyeli. N deema beni kpuro ba sāawa kɔnnɔ kɔsobu. ¹⁹Wom kowo be ba seketirenu soomɔ ni ba kua ka sii gandu, bera Hemani ka Asafu ka sere Etani. ²⁰Be ba maa guunu soomɔ ni nu gɔru yāka mɔ, bera Sakari ka Asieli ka Semiramɔtu ka Yehieli ka Uni ka Eliabu ka Maaseya ka sere maa Benaya. ²¹Matitia ka Elifele ka Mikineya ka Obedi Edɔmu ka Yeyeli ka sere Asasia, bera ba mɔɔku serum nɔɔba itaginu soomɔ ba ka womusu swii. ²²Lefi be sɔɔ, Kenaniawa u sāa wom kowo ben wirugii. Wiya u bu womusu koosiamɔ domi u yɛru mɔ. ²³Be ba ra Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te sɔbe, bera Berekia ka Elikana ²⁴ka Obedi Edɔmu ka Yehia. Yāku kowo be ba ra kobi so Yinni Gusunɔn woodan kpakoro ten wuswaaɔ, bera Sebania ka Yosafati ka Netaneeli ka Amasai ka Sakari ka Benaya ka sere Eliesɛɛ.

Yinni Gusunon

woodan kpakororu

ta tura Yerusalemu

(I maa meerio Samueli II, 6:12-19)

²⁵ Dafidi ka Isireliban guro gurobu ka tabu kowobu nɔrɔm nɔrɔm wirugibu ba swaa wɔri ba ka Yinni Gusunon woodan kpakoro te wee Obedi Edmun yenun di ka nuku dobu. ²⁶ Yinni Gusunon u waa ka Lefi be ba win woodan kpakoro te sɔɔwa. Ma ba ketɛ nɔɔba yiru ka yaa kinenu nɔɔba yiru go ba ka yākuru kua. ²⁷ Dafidi ka Lefi be ba woodan kpakoro te sɔɔwa ka wom kowobu, ka sere Kenania wi u wom kowo be kpare, be kpuro ba yabenu sebua ni ba kua ka wɛɛ damgii. Yen biru, Dafidi u maa yāku kowon yabe tarakpe doke. ²⁸ Isireliba kpuro ba ka Yinni Gusunon woodan kpakoro te na Yerusalemu. Ba kuuki mɔ nuku dobun sɔ, ma ba kɔbi ka seketirenu ka guunu ka mɔrɔkunu soomɔ.

²⁹ Ye ba ka Yinni Gusunon woodan kpakoro te duɔ Dafidin wuu, yera Mikali Sɔɔlun bii tɔn kurɔ u meerima saa fenentin di. Ye u wa sina boko Dafidi u yɔɔkumɔ u yaamɔ, yera u nɔn gema.

16 Ye ba ka kpakoro te tunuma, yera ba tu doke ten ayero kuu bekurugiru sɔɔ te Dafidi u kua ten sɔ. Yen biruwa u Yinni Gusunon yāku dɔɔ mwaaruginu ka siarabun yāku kua. ² Ye Dafidi u yāku ni kua u kpa, yera u win tɔmbu Isireliba domaru kua ka Yinni Gusunon yisuru. ³ Ma u be kpuro dīanu bɔnu kua, tɔn kurɔbu ka tɔn durɔbu. U baawure pɛɛ ka yaa wɔɔra wɛ ka sere maa kira te ba kua ka resem gbeba.

Lefiba ba Yinni Gusunon

siaramɔ ka womusu

(I maa meerio Womu
105:1-15; 96; 106:1,47-48)

⁴ Ma Dafidi u Lefi ben gabu sɔma wɛ woodan kpakoro ten sɔ, kpa bu ka Gusunon be Isireliban Yinni sɔ. Kpa bu nɔn siara, kpa bu nɔn beere wɛ. ⁵ Asafuwa u sɔa ben wirugii. Ma Sakari u sɔa win yiruse. Ma Yeyeli ka Semiramotu ka Yehieli ka Matitia ka Eliabu ka Benaya ka Obedi Edmu ka sere Yeyeli ba guunu ka mɔrɔkunu soomɔ. Ma Asafu u maa seketirenu soomɔ. ⁶ Ma yāku kowo beni, Benaya ka Yasieli ba kɔbi soomɔ taa taa Yinni Gusunon woodan kpakoro ten wuswaɔ. ⁷ Tɔɔ tera Dafidi u dera Asafu ka wigibu ba Yinni Gusunon tɔmam torua. Ba nɛɛ,

⁸ i Yinni Gusunon siaro, kpa i nɔn sɔ, kpa i bwesenu nɔɔsia sɔm baka ni u kua. ⁹ I nɔn tɔmɔ.

I nɔn siaro ka womusu,
kpa i win sɔm maamaakiginun gari kpara.

¹⁰ I yɛerio win yisi deerarun sɔ, kpa i nuku dobu ko beɛ bɛn gɔru ga nɔn kasu.

¹¹ I gɔsiro Yinni Gusunon Dam kpurogiin mi,

kpa i nɔn kasu baadomma.

¹²⁻¹³ Beɛ Isireliba, Yakɔbu Gusunon sɔm kowon bweseru,

beɛ be u gɔsa,
i yaayo sɔm maamaakigii ni u kua ka gari yi u beɛ sɔɔwa.

¹⁴ Gusunowa u sɔa besen Yinni.

Wiya u koo handunia kpuro siri.

¹⁵⁻¹⁶ I arukawani ye yaayo baadomma ye u ka Aburahamu bɔkua ka maa nɔɔ mwɛɛ te u Isaki kua.

¹⁷ U ka ye Isireliba, Yakɔbun bweseru bɔkuawa

ya n sɔa wooda sere ka baadommaɔ.

¹⁸ U nɛɛ, u koo bu Kananin tem wɛ
bu tubi di.

¹⁹ N deema sanam mɛ,
Isireliba ba ɛn dabi,
ma ba s̄a s̄abu tem mɛ s̄ɔɔ.

²⁰ Ba ra n daamɔwa bwese tukunun mi
ka wuu tukusɔ.

²¹ Adama u ɛn dere goo u bu dam dɔre.
U maa sinambu s̄ɛyasia ben s̄ɔ.

²² U nɛɛ, i ku nɛn tɔn be na gɔsa baba.
I ku maa nɛn s̄omɔbu k̄ɔsa kua.

²³ Yen s̄ɔ, bɛɛ handuniagibu,
i Yinni Gusunɔ tɔmɔ.

I win faaban gari kparo t̄ɔɔ baatere.

²⁴ I win yiikon girima ka win s̄om
maamaakiginu kparo
bwesenun suunu s̄ɔɔ.

²⁵ Domi Yinni Gusunɔ u kp̄a.
Wiya n weene bu siara.

U b̄unu kpuro nanum kere.

²⁶ Bwese tukunun b̄unu nu s̄aawa kam
dirum.

Adama Yinni Gusunɔwa u w̄ollu kua.

²⁷ Yiiko ka girima ya w̄a win wuswaɔ.
Ma dam ka nuku dobu w̄a win w̄a
yerɔ.

²⁸ Bɛɛ bwesenu kpuro,
i Yinni Gusunɔ yiiko ka beere w̄ɛɛyɔ.

²⁹ I Yinni Gusunɔn ȳisiru yiiko w̄ɛɛyɔ.
I ka n̄n k̄ɛnu daawo win s̄a yerɔ.

Kpa i yiira win wuswaɔ
i n̄n s̄a win d̄ɛrarun s̄ɔ.

³⁰ Bɛɛ handuniagibu kpuro,
i diirio win wuswaɔ.

Tem mu dam mɔ,
mu ɛn b̄aarinɔ.

³¹ W̄ollu, a ȳɛrio,
kpa tem mu nuku dobu ko.

I bwesenu kpuro s̄ɔɔwɔ
ma Yinni Gusunɔ u bandu dii.

³² Nim w̄ɔku gu kuuki koowo,
ka ye ya w̄a ge s̄ɔɔ.

Ye ya w̄a gen bera mi gia kpuro,
yu nuku dobu koowo.

³³ D̄anu, i nuku dobu kuuki koowo
Yinni Gusunɔn wuswaɔ.

Domi u wee u handuniagibu siri.

³⁴ I Yinni Gusunɔ siaro win tɔn geerun
s̄ɔ.

Win k̄iru ta ɛn n̄ru mɔ.

³⁵ I n̄n n̄ɔgiru sueyo i nɛɛ,

Gusunɔ besen Faaba kowo, a sun faaba
koowo.

A sun w̄oro bwese tukunun n̄man di,
kpa a sun menna.

Saa yera sa ko nun t̄oma
sa n wunen ȳisi d̄ɛraru soku,

kpa sa n ȳɛrimɔ, sa n m̄ɔ,

³⁶ Gusunɔ, Isireliban Yinni,

wuna ba ko n siaramɔ sere ka
baadommaɔ.

Ma t̄umbu kpuro ba nɛɛ, ami! I Yinni
Gusunɔ siaro.

³⁷ Yen biru Dafidi u Asafu ka wigibu
yiire ba n w̄a Yinni Gusunɔn woodan
kpakoro ten mi, ba n s̄omburu m̄ɔ baa-
domma. ³⁸ Ma u Ob̄edi Ed̄omu ka Hosa
ka begibu ḡɔsa. Ben geera s̄aawa t̄umbu
wata ka n̄ɔba ita (68). Ob̄edi Ed̄omu,
Yedutum bii, ka Hosa ba s̄aawa k̄onnɔ
k̄ɔsobu.

³⁹ Ma Dafidi u ȳaku kowo Sad̄oku ka
wigibu yiire bu s̄omburu ko gunguru
w̄ollɔ Gabaonɔ, mi ba ra Yinni Gusunɔ
ȳakuru kue, ⁴⁰ ba n da n̄n ȳaku d̄ɔɔ
mwaararuginu kue baadomma ȳaku
yerɔ, bururu ka yoka, kpa bu maa ko
kpuro ye ya w̄a wooda s̄ɔɔ ye u Isire-
liba w̄ɛ. ⁴¹ Be s̄ɔra Hemani ka Yedu-
tum ka sere be ba ḡɔsa ba ben ȳisa
sia sia mi, bu ka Yinni Gusunɔ s̄a ba
w̄a. Domi wi, Yinni Gusunɔn tɔn geeru
ta ra n w̄aawa sere ka baadommaɔ.
⁴² Hemani ka Yedutum, bera ba ra k̄ɔbi
ka seketirenu ka sere maa ȳa ni nu tien
wunan̄su ko, ni ba ra ka womusu ko b̄a
n Yinni Gusunɔ s̄aamɔ. Yedutum biba ba
maa s̄a k̄onnɔn k̄ɔsobu.

⁴³ Yen biru, t̄umbu kpuro ba ḡɔsira ba
wura ben yenusɔ. Ma Dafidi u maa da
win yenuɔ u ka win yenugibu domaru
kua.

Nɔɔ mwɛɛ te Gusunɔ u Dafidi

ka win bibun bweseru kua

(I maa meerio Samueli II, 7:1-17)

17 Ye Dafidi u da u sina win yenuɔ, yera u Gusunɔn sɔmɔ Natani sɔɔwa u nɛɛ, n weene na n wāa diru sɔɔ te ba kua ka dāa gea ye ba mɔ sɛduru, kpa Gusunɔn woodan kpakororu ta n wāa kuu bekurugiru sɔɔ?

²Ma Natani u nùn wisa u nɛɛ, a doo a ko nge mɛ a gōru doke kpuro. Domi Yinni Gusunɔ u wāa ka wunɛ.

³Ye n kua wōkuru, yera Yinni Gusunɔ u Natani sɔɔwa kāsiru sɔɔ u nɛɛ, ⁴a doo a nen sɔm kowo Dafidi sɔ a nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunɔ na nùn sɔɔmɔ ma n n wi u koo man diru bania mi na ko n wāa. ⁵Domi na n sinare diru garu sɔɔ saa mìn di na ka Isireliba yarama Egibitin di sere n ka kua gisɔ. Adama na ra n wāawa kuu bekurugirɔ kpa ba n ka man bɔsu. ⁶Baama mi sa da nɛ ka Isireliba, na ra kparobu gɔsiwa ba n be ba tie kpare. Adama na n ben goo taare wēere n nɛɛ, mban sōna u n man diru banie ka dāa ye ba mɔ sɛduru. ⁷Yen sɔ, a doo a Dafidi nen sɔm kowo sɔ a nɛɛ, nɛ, Gusunɔ wollu ka tem Yinni, na nɛɛ, yāa kparabun diya na nùn wunama u n ka sāa nen tumbu Isireliban kparo. ⁸Na wāa ka wi, baama kpuro mi u da. Meyā na nùn win yibereba dera. Ma na dera u yīsiru yara nge tɔn boko dunia sɔɔ. ⁹Na nen tumbu Isireliba ayeru kua na bu sinasia ba n ka wāa mi ka bɔri yendu, kpa tɔn kōsobu bu ku raa maa se bu bu nɔni sɔ ¹⁰nge mɛ ba bu kua yellu kparobun waati sɔɔ. Na win yibereba kpuro sekuru doke. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na nùn sɔɔmɔ ma kon nùn ko bwese bakarun nuuru. ¹¹Win saa yā n tura u gu, ba nùn sika win baababan sikaɔ, kon win bii turo wuna u bandu di, kpa n ban ten dam sire. ¹²Bii wiya u koo man

diru bania, kpa n win sina gɔna swīi ya n dam mɔ sere ka baadommaɔ. ¹³Na kon sāa nge win tundo, kpa u n maa sāa nge nen bii. Na n nùn nen durom wunarimɔ nge mɛ na mu sunɔ wi u nùn gbiiye wunari. ¹⁴Kon nùn ko nen tɔmbun sunɔ, kpa n win ban ten dam sire sere ka baadommaɔ.

¹⁵Ye Natani u gari yi kpuro nua u kpa, yera u da u yi Dafidi sɔɔwa nge mɛ Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔsi kāsī te sɔɔ.

Dafidi u kanaru kua

(I maa meerio Samueli II, 7:18-29)

¹⁶Ma Dafidi u seewa u da Yinni Gusunɔn sāa yerɔ. U gerua u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, na yē ma na n sāa gāanu. Nen bwesera kun maa gāanu tura. Ka mɛ, a man kua sunɔ Yerusalem mini. ¹⁷Ma a ye garisi gāa piiminu wunen mi. Domi a kpam gerumɔ nge mɛ nen bweseru ta ko n sāa sia. Ma wunɛ wi a kpā, a man ye sɔɔmɔ nɛ wi na sāa tɔn diro. ¹⁸Mba kon maa gere beere ye a man doke min sɔ. Domi a man yē kɔ. ¹⁹Yinni Gusunɔ, wunen gari ka maa wunen gōrun kīrun saabuwa a ka man gāa baka nini kpuro kua. Ma a man nu sɔɔsi. ²⁰Gāanu kpuro ye sa nua a kua, ya sɔɔsi ma a kpā. Goo sari wi u sāa nge wunɛ. Wunɛ turowa a sāa Gusunɔ. ²¹Bweseru garu maa sari nge besɛ Isireliba te ta koo nɛɛ, ten būu u tu yakiamā yorun di, ma u tu yīsiru kā ta n ka sāa wīgiru. Ka geema, gāa bakana a sun kua. A maa gāa maamaakiginu kua besen wuswaɔ ye a ka bwese tukunu gira besen wuswaan di, ma a sun yakiamā Egibitigibun min di. ²²A wunen tumbu Isireliba swīi ba n ka sāa wunegibu mam mam sere ka baadommaɔ. Ma wunɛ Gusunɔ, a kua ben Yinni. ²³N n men na, gari yi a gerua nɛ ka nen bweserun sɔ a de yi koora sere ka baadommaɔ. ²⁴A de wunen yīsiru tu wolle suara sere ka baadommaɔ. Kpa bu nɛɛ, wunɛ Gusunɔ wollu ka tem Yinniwa a

sāa Isireliban Yinni. Kpa a de nen bwese kera ya n bandu dii wunen wuswaaɔ. ²⁵Yinni Gusunɔ, wunen tiwa a man sɔɔwa a nɛɛ, kaa de nen bibun bweseru tu bandu di nen biru. Yen sɔna na ka kākā na kana teni mɔ. ²⁶Yinni, wuna a sāa Gusunɔ. Wuna a maa nɛ wunen sɔm kowo durom menin nɔɔ mwɛeru kua. ²⁷Ŋ n mɛn na, a nen bweseru domaru kuo, kpa ta n bandu dii sere ka baa-dommaɔ wunen wuswaaɔ. Ye a domaru kua, ya ko n maa domaru mɔwa sere ka baadommaɔ.

Dafidi u bwese tukunu kamia

(I maa mɛerio Samuɛli II, 8:1-14)

18 Yeniban biru, Dafidi u Filisitiba kamia, u bu sekuru doke. Ma u Gati ka yen baru kpaanu mwa. ²Ma u Mɔabuba kamia ba kua win yobu. Ma ba nùn wɔɔ gobi kɔsiamɔ. ³Yen biru u Hadadesɛɛ, Soban sina boko kamia Hamatin bera gia, sanam me wi, Hadadesɛɛ u dɔɔ u win tem yasiasia daa te ba mɔ Efaratiɔ. ⁴Ma Dafidi u nùn tabu keke nɔɔɔbu (1.000) mwaari ye dumi gawe, ka maasɔbu nɔɔɔbun suba nɔɔba yiru (7.000), ka naanaakobu nɔɔɔbun suba yendu (20.000). Ma u ben dumi kpuron naa siinu bɔɔra ma n kun mɔ wunɔbu (100) yi u tii deria. ⁵Sirigii be ba wāa Damasio ba na bu ka Hadadesɛɛ, Soban sina boko somi. Ma Dafidi u ben tɔmbu nɔɔɔbun suba yenda yiru (22.000) go. ⁶Ma u bu kparobu yiya. Ma Sirigii be, ba kua win yobu, ba nùn wɔɔ gobi kɔsiamɔ. Yinni Gusunɔ u ra n Dafidi kɔsuwa baama kpuro mi u da. ⁷Ma u Hadadesɛɛn sɔm kowobun tɛrenu mwɛera ni ba kua ka wura. Ma u ka nu na Yerusalemɔ. ⁸U maa sii gandū gurama ta kpā Tibusati ka Kunun di. Wusu yiru ye, ya sāawa Hadadesɛɛgisu. Sii gan teya Salomɔ u ka boo kua ka gen yɔratii ka maa sāa yerun dendi yānu.

⁹Ye Tohu, Hamatin sina boko u nua ma Dafidi u Hadadesɛɛ, Soban sina boko ka win tabu kowobu kamia, ¹⁰yera u win bii Hadoramu gɔra Dafidin mi u nùn tɔbiri kpa u nùn siara yɛn sɔ u Hadadesɛɛ tabu wɔri u kamia. Domi Tohu u raa ka Hadadesɛɛ tabu mɔwa. Ma u Dafidi gbɛa mɔrisia bwese bweseka ye ba kua ka wura ka sii geesu ka maa sii gandū. ¹¹Ma Dafidi u ye kpuro yi Yinni Gusunɔn sɔ, ka maa sii geesu, ka wura ye u mwɛera bwese tuku ninin min di. Niya, Edɔmuba ka Mɔabuba ka Amɔniba ka Filisitiba ka sere Amalekiba.

¹²Abisai, Seruyan bii, u Edɔmuba kamia wɔwɔɔ ye ba mɔ Bɔru. Ma u ben nɔɔɔbun suba yendu yiru sari (18.000) go. ¹³Ma u kparobu yi yi Edɔmu mi. Ma Edɔmu be kpuro ba kua Dafidin yobu. Yinni Gusunɔ u ra n Dafidi kɔsuwa baama kpuro mi u da.

Dafidin sɔm kowobun yīsa

(I maa mɛerio Samuɛli II, 8:15-18)

¹⁴Dafidi u bandu di Isireliba kpuro sɔɔ. Ma u gea mɔ, u bu siriamme dee dee. ¹⁵Yoabu, Seruyan biiwa u tabu kowobu kpare. Ma Yosafati, Ahiludun bii u sāa tirenun bero. ¹⁶Sadɔku, Akitubun bii, ka Abimeleki, Abiataan biiwa ba sāa yāku kowobu. Ma Safusa u sāa tire yoro. ¹⁷Benaya, Yehoyadan biiwa u sāa Keretiba ka Peletiban kparo. Ma Dafidin bibu ba sāa win gerunasibu.

Ba Dafidin sina asakpɔbu

sekuru doke

(I maa mɛerio Samuɛli II, 10:1-5)

19 Yeniban biru Nakasi, Amɔniban sina boko u gu. Ma win bii u bandu kɔsire kua. ²Ma Dafidi u nɛɛ, kon Hanuni, Nakasin bii wi tɔn geeru kua. Domi meya win tundo u man kua. Yera Dafidi u sɔmɔbu gɔra bu

nùn nukuru yemiasia win tundon gōōn sō. Ye Dafidin sōmō be, ba tura Hanuni win mi, Amōniban temō bu ka nùn nukuru yemiasia, ³yera Amōniban wirugibu ba Hanuni sōōwa ba nēē, a tamaa Dafidi u ka wunen tundo beere wēn sōna u sōmōbu gōrima bu nun nukuru yemiasia? A ñ yē bu ka wuu ge bukiana bu gen saria gia kpa bu gu wōrima bu kam koosian sōna sōmō beni ba na wunen mi?

⁴Yera Hanuni u Dafidin sōmō be mwa u ben toba kōna ma u ben yabenu karana saa suunun di sere taanō. Ma u bu yōsu ba doona. ⁵Ye Dafidi u nua ye n tōn be deema ma u wa ba wāa seku bakaru sōō, yera u gabu gōra bu ka bu yinna kpa bu bu sō bu gina doo bu sina Yerikōō sere ben toba ye, yā n kpia bu sere wurama.

Dafidi u ka Amōniba

ka Sirigibu tabu kua

(I maa meerio Samueli II, 10:6-19)

⁶Ye Amōni be, ba wa ma ba Dafidin mōru seeyawa, yera Hanuni ka Amōni be, ba sii geesun gobi nōrōbu (1.000) mōrisia Sirigibun mi be ba wāa Mesopotamio ka Maakaō ka sere Sobaō bu ka bu tabu kekeba ka maasōbu wēema. ⁷Ma ba bu tabu keke nōrōbun suba tena ka yiru (32.000) wēema, ka maa Maakan suno ka win tabu kowobu. Ma ba na ba ben sansani gira Medebaō. Ma Amōniba ba maa yarima ben wusun di ba menna ka tabun sōōru.

⁸Ye Dafidi u nua mē, yera u bu Yoabu ka win tabu kowo damgibu sure. ⁹Ma Amōniba ba yarima ba wāa wuun duu yero. Sinam be ba maa bu somiru na, ma ba da ba yōra nennenka. ¹⁰Ma Yoabu u deema u koo tabu kowa biruō ka wuswaāō. Ma u Isireliban tabu kowo damgibu sōō tabu kowo wuuru sua u Sirigibu kpare. ¹¹Ma u maa win wōnō

Abisai tabu kowo be ba tie wē bu ka Amōniba wōri. ¹²Ma u nēē, Sirigibu bā n man kamiamō, a man somiru na. Amōniba bā n maa nun kamiamō, kon nun somiru na. ¹³A de a n wōrugōru mō, kpa su taa bi ko ka wōrugōru besen tōmbun sō ka maa Gusunō besen Yinnin wusun sō. Kpa Yinni Gusunō u ko ye n ko n nūn wēre.

¹⁴Ma Yoabu ka win tōmbu ba Sirigibu tabu wōri. Ma Sirigii be, ba duki sua Yoabun wuswaan di. ¹⁵Ye Amōniba ba wa ma Sirigibu ba duki sua, yera ben tii ba maa duki yarina Abisai, Yoabun wōnōn wuswaan di ba dua wuuō. Ma Yoabu u gōsiramama Yerusalemuō.

¹⁶Ye Sirigibu ba wa ma Isireliba ba bu kamiawa, yera ba sōmōbu gōra bu Sirigii be ba wāa daarun guru giō sokuma. Sofaki, Hadadesēēn tabu kowobun wirugii u bu gbiiye. ¹⁷Ma ba ye Dafidi nōōsia. Yera u Isireliban tabu kowobu kpuro menna, u ka bu Yuudeni tōbura, ma ba sīa ba da Sirigii ben bera gia ba bu tabu wōri ba kamia. Ma Sirigii be, ba duki sua Isireliban wuswaan di. ¹⁸Dafidi u ben tabu keke be dumi gawe nōrōbun suba nōōba yiru (7.000) kōsuka ka be ba wāa be sōō, ka naanaakobu nōrōbun suba weeru (40.000), ka sere maa ben tabu suno Sofaki.

¹⁹Ye Hadadesēēn sōm kowobu ba wa ma Isireliba ba bu kamiawa, yera ba ka Dafidi nōō tia kua ba nūn tii wē. Saa dōma ten di, Sirigibu ba ku ra maa kā bu Amōniba somiru da.

Yoabu u Raba tabu wōri

u mwa

(I maa meerio Samueli II, 11:1; 12:26-31)

20 Wōō kpōōn saa yē sōō sinambu ba ra tabu yari, yera Yoabu ka win tabu kowo damgii be u kpare ba da ba Amōniban tem wōri ba kōsuka. Ma ba Raba tarusi ba mwa. N deema

saa ye sɔɔ, Dafidi u wāawa win yenuɔ Yerusalemuɔ.

²Yen biruwa Dafidi u wuu gen sunɔn furɔ wuragu u mwa. Gen bunum mu sāawa kilo tena ka nne. Ma ba gu kpee gobiginu gore. Ma ba gu sua ba Dafidi dokea wirɔ. Yen dɔma te, dukia baka Dafidi u gura wuu gen min di u ka doona. ³Ma u gen tɔmbu yoo sɔma koosia. Ben gaba dāa bɔɔrimɔ ka sii, gabu ka gbɛɛ, gaba kpenu dākumu, ma gaba taem gbemɔ ka dākunu. Nge meya u maa Amɔniban wusu kpuron tɔmbu yoo sɔma koosia. Yen biru, Dafidi u gɔsirama Yerusalemuɔ ka win tabu kowobu.

Ba Filisitiba kamia

(I maa meerio Samuɛli II, 21:18-22)

⁴Yeniban biru Isireliba ba ka Filisitiba tabu kua Gesɛɛɔ. Saa ye sɔɔra Sibekai, Husagii u Sipai, Rafan bweserun turo go. Ma u Filisiti be sekuru doke. ⁵Yen biru tabu maa seewa Isireliba ka Filisitiban suunu sɔɔ. Yera ɛlikanani Yairin bii, u Lasimi, Goliati, Gatigiin wɔnɔ go. Lasimi win yaasan buru ta bɔɔruwa nge weson beku tɛketiru. ⁶Isireliba ba maa ka Filisitiba tabu kua Gati mi. Miya tabu kowo goo wāa u gunu too. Niki binu nɔɔba tia tiawa u mɔ nɔmaɔ ka naasɔ. Ma ni kpuro nu kua yenda nne. Win tii u sāawa Rafan bweserugii. ⁷U Isireliba nɔɔ kuura, ma Yonatham, Dafidin mɔɔ, Simean bii, u nɔn go.

⁸Tɔn be kpuro ba sāawa Rafan bweseru. Dafidi ka win tabu kowoba ba bu go Gatio.

Dafidi u dera ba Isireliba gara

(I maa meerio Samuɛli II, 24:1-9)

21 Sɔɔ teeru Setam u Isireliba seesi, ma u Dafidi bɔrie u ka bu gari. ²Ma Dafidi u Yoabu ka tabu kowobun wirugii be ba tie sɔɔwa u nɛɛ, bu doo

bu Isireliba gari saa ben tem sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di sere men sɔɔ yɛsan nɔm dwarɔ, kpa bu na bu nɔn gɔra tusia. Nge meya u koo ka ben geeru gia.

³Yoabu u wisa u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u de win tɔmbu bu dabia wunɔm wunɔm subenu. Nen yinni sina boko, tɔn beni kpurowa ba sāa wunen sɔm kowobu. Mban sɔna a maa yeni bikiamɔ. Mban sɔna kaa bu torasia.

⁴Adama sina boko u yɔrariwa win wooda ye sɔɔ dim dim, ye u Yoabu wɛ mi. Ma Yoabu u da u Isireliban tem kpuro bukiana. Ma u wurama Yerusalemuɔ. ⁵U Dafidi gari gari yi tusia. Isirelibe ba koo kpɛ bu tabu ko, ben geera sāawa yako tia ka tɔmbu nɔɔbun suba wunɔbu (1.100.000). Yudaban geera sāawa nɔɔbun suba nɛɛru ka wata ka wɔkuru (470.000).

⁶Yoabu u n Lefin bwese keragibu ka Benyameen bwese keragibu gara. Domi sina bokon wooda ye, ya n ka nɔn naawe.

Yinni Gusunɔ u Dafidi

taare wɛ

(I maa meerio Samuɛli II, 24:10-17)

⁷Dafidin wooda ye, ya n Yinni Gusunɔ dore. Ma u Isireliba seeyasia. ⁸Ma Dafidi u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, ye na kua mi, tora bakara. A de a ne wunen sɔm kowo suuru kua, domi wiira kookoosa na kua mi.

⁹Ma Yinni Gusunɔ u win sɔmɔ Gadi sɔɔwa u nɛɛ, ¹⁰a doo a Dafidi sɔ a nɛɛ, ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, wee, na nɔn nɔni swāanu ita yiyiye. U gɔsio te u kɛ n ka nɔn seeyasia.

¹¹Yera Gadi u da Dafidin mi, ma u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. ¹²U nɛɛ, gɔɔru tu wunen tem wɔri wɔɔ ita, n kun me wunen yibereba bu ka nun tabu ko suru ita bu kamia, n kun me Yinni Gusunɔ u de gɔɔn gɔrado

u kēsi kēsi bararu pusi Isireliban tem kpuro sɔɔ u mu kpeerasia. Nɔni swāanu ita ye sɔɔ, a ɔsio ye a kī kpa n da n ye Yinni Gusunɔ sɔ, wi u man ɔrɔma.

¹³ Dafidi u Gadi wisa u nɛɛ, na wāa nuku sankira bakanu sɔɔ. Adama n buram bo n wɔri Yinni Gusunɔn nɔmuɔ ye kon ka wɔri tɔmbun nɔmaɔ. Domi win wɔnwɔnda kpā.

¹⁴ Ma Yinni Gusunɔ u kēsi kēsi bararu sure Isireliba sɔɔ. Ma tɔmbu nɔɔbun suba wata ka wɔkuru (70.000) ba gu. ¹⁵ Yinni Gusunɔ u win ɔrɔdo ɔra Yerusalemɔ u ye kpeerasia. Sanam me ɔrɔdo wi, u ye kpeerasiamɔ, Yinni Gusunɔ u mɛɛra, ma u ɔrɔ ɔsia kɔsa yen di. Ma u win ɔrɔdo wi u wuu ge kpeerasiamɔ mi, sɔɔwa u nɛɛ, n den tura mɛ, a wunen nɔmu wunɔ.

N deema ɔrɔdo wi, u wāawa ɔɔnani, Yebusin doo soo yerɔ. ¹⁶ Dafidi u nɔni seeya u ɔrɔdo wi wa u wāa wɔllu ka tem baa sɔɔ, u win takobi sue Yerusalemun bera gia. Yera Dafidi ka win tɔmbun guro gurobu ba saaki dewa ma ba yiira ba wuswaa tem girari nuku sankiranun sɔ. ¹⁷ Yera Dafidi u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, nena na wooda wē bu tɔn be gari. N n men na, nena na tora. Tɔn beni ba n ɔāanu kue. Yen sɔ, a nɛ ka nen yenugibu nɔma dokeo kpa a wunen tɔmbu Isireliba deri.

Dafidi u Yinni Gusunɔ

yāku yeru bania

(I maa mɛerio Samueli II, 24:18-25)

¹⁸ Yinni Gusunɔn ɔrɔdo u Gadi sɔɔwa u nɛɛ, a Dafidi sɔɔwɔ a nɛɛ, u doo ɔɔnani, Yebusin doo soo yeru mi, u Yinni Gusunɔ yāku yeru bania.

¹⁹ Ma Dafidi u seewa u da nge me Yinni Gusunɔ u Gadi sɔɔwa. ²⁰ N deema ɔɔnani u wāa win doo soo yerɔ ka win bibu nne ba alikama soomɔ. Ye u siira yera u Gusunɔn ɔrɔdo wa ma ba da ba

kukua. ²¹ Ma Dafidi u da ɔɔnani mi. Ye ɔɔnani u Dafidi wa, yera u yarima doo soo yee ten min di u yiira win wuswaa u siriru tem girari. ²² Ma Dafidi u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a man wunen doo soo yee te derio n Yinni Gusunɔ yāku yeru bania mi. Kpa wahala ye ya nen tɔmbu deema mi, yu kpe. Kon tu dwe ka sii geesun gobi nge mɛ kaa ten gobin geeru bure.

²³ Ma u Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, nen yinni sina boko, a tu suo a ka ko ye a kī. Ketɛba wee, a ka yāku dɔɔ mwaararugiru ko. Naa kekɛba wee yi ko yāku dāa. Alikama wee a ka kɛrun yākuru ko. Ye kpuro na nun kāwa.

²⁴ Ma Dafidi sina boko u nɔn wisa u nɛɛ, aawo, kon tu dwewa nge mɛ kaa ten gobin geeru bura. Na n Yinni Gusunɔ ɔāanu wɛɛmɔ ni nu sāa wuneginu n ka nɔn yāku dɔɔ mwaararugiru kua te ta n man ɔāanu diiri.

²⁵ Ma Dafidi u nɔn wuran gobi nata (600) wē yam min sɔ. ²⁶ Dafidi u Yinni Gusunɔ yāku yeru bania mi. Ma u yāku dɔɔ mwaararuginu ka siarabun yākunu kua. Yen biru u Yinni Gusunɔ kana. Ma Yinni Gusunɔ u win kanaru mwa, u dera dɔɔ u sarama wɔllun di yāku yeru wɔllu mi, u yāku ni mwa. ²⁷ Yinni Gusunɔ u ka win ɔrɔdo wi gari kua, ma u win takobi wesia yen kararɔ.

²⁸ Saa yera Dafidi u tuba ma Yinni Gusunɔ u win kanaru mwa ɔɔnani Yebusin doo soo yeru mi. Saa dɔma ten diya u ra nɔn yākuru kue mi. ²⁹ Saa ye sɔɔ, Yinni Gusunɔn kuu bekurugii te Mɔwisi u kua gɔburɔ, ta wāawa Gabaonin gungurɔ ka yāku yeru sannu mi ba ra yāku dɔɔ mwaararuginu ko. ³⁰ Dafidi kun kpē u da kuu bekurugii ten mi, u ka bikiaru ko Yinni Gusunɔn mi, yèn sɔ berum nɔn mwa ɔrɔdo win sɔ.

22 Ma Dafidi u nɛɛ, yam miniwa ba koo Yinni Gusunɔn sāa yeru bani. Miya yāku yera ko n maa wāa

mi Isireliba ba ko n da yāku dɔɔ mwaararuginu ko.

Dafidi u Yinni Gusunɔn

sāa yeru sɔɔru mɔ

²Dafidi u dera ba sɔbu kpuro menna be ba wāa Isireliɔ. Ma u bu yiire bu kpee bakanu dāku bu ka Yinni Gusunɔn sāa yeru bani. ³U maa sisu sɔɔru kua siki siki bu ka kulumba seku gamboban kadiriban sɔ ka maa sɔretii. Sii gan te u menna, ta kpā sere n ɛ koorɔ bu tu yiire. ⁴Meya u maa dāa gea ye ba mɔ seduruba menna siki siki sere ba ɛ kpē bu ye gari. Sidonigibu ka Tirigiba ba ka nɔn ye naawa. ⁵Domi Dafidi u tii sɔɔwa u nɛɛ, win bii Salomɔɔ u sāawa bii piibu. U ɛ gina bwisi mɔ. Wee sāa yee te ba koo Yinni Gusunɔ bania mi, ta ko n yīsiru yarawa tem kpuro sɔɔ ten giriman kpāarun sɔ. Yen sɔna u kī u nɔn ten sɔɔru kua. Ma Dafidi u sɔɔru dabɛnu kua u sere gu.

Dafidi u Salomɔɔ yiire

u Yinni Gusunɔn sāa yee te

bani

⁶Dafidi u win bii Salomɔɔ soka ma u nɔn yiire u nɛɛ, a Gusunɔ Isireliban Yinni sāa yeru baniɔ. ⁷Nen bii, nen tiwa na raa gɔru doke n nɔn tu bania. ⁸Adama u man sɔɔwa u nɛɛ, na tɔmbun yem yari too win wuswaɔ taa baka bi na kuan sɔ. Yen sɔ n ɛ ne kon nɔn sāa yeru bania mi ba ko n da nɔn sɔ. ⁹Adama kon bii ma. Bii wi, u ko n wāawa bɔri yendu sɔɔ. U koo maa nɔn wɔra win yibere be ba ka nɔn sikerenen nɔman di. Ba koo nɔn sokuwa Salomɔɔ. Yen tubusiana bɔri yendu. Domi win bandun saa sɔɔ, u koo de Isireliba ba n wāa bɔri yendu sɔɔ. ¹⁰Wiya u koo nɔn sāa yeru bania. U ko n sāawa win bii,

kpa wi, u n maa sāa win tundo. Kpa u win bandun dam sire Isireliban suunu sɔɔ sere ka baadommaɔ. ¹¹Tē, nen bii, Gusunɔ wunen Yinni u ko n ka nun wāa. Kpa wunen wāaru tu dakaɔ da. Kpa a kpī a nɔn sāa yee te bania nge mɛ u nun yiire. ¹²U de a n bwisi ka yēru mɔ sanam mɛ u koo de a bandu di Isireliba sɔɔ, kpa a win woodaba mem nɔɔwa. ¹³À n Yinni Gusunɔn wooda ka win yiirebu mem nɔɔwa bi u Mɔwisi wē Isireliban sɔ, saa yera ye a mɔ kpuro ya koo nun koorɔ. A n gesi dam ka wɔrugɔru mɔ. A ku nanda, a ku maa berum ko. ¹⁴Wee na kookari kua na wura sɔɔru kua ya tɔnnu nɔɔɔbun suba ita (3.000) kere Yinni Gusunɔn sāa yee ten sɔ. Ma na sii geesu sɔɔru kua su tɔnnu nɔɔɔbun suba tɛna (30.000) kere. Na sii gandu ka sii wɔkusu sɔɔru kua siki siki sere ba ɛ kpē bu su yiire. Me ya na maa dāa ka kpenu sɔɔru kua. Adama wunen tii kaa kpī a maa sosi mi sɔɔ. ¹⁵Sɔm kowoba ko n wāa wunen bɔkuɔ dabi dabɛnu. Bera be ba ra kpenu dāku ka be ba ra dāa dāku ka sere be ba sɔm bwese bwesekan kobu yē. ¹⁶Wee a wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii wɔkusu mɔ su ɛ geeru mɔ. Tē, a seewo, kpa a sɔmbu te ko. Kpa Yinni Gusunɔ u n ka nun wāa.

¹⁷Yen biru Dafidi u Isireliban guro gurobu kpuro yiire bu win bii Salomɔɔ somi sɔmbu te sɔɔ. ¹⁸U maa bu sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ beɛn Yinni u wāa ka beɛ. Wiya u dera i wāa bɔri yendu sɔɔ beri berika. Domi u man tem mɛ nɔmu berika. Ma mu kua wi ka win tɔmbugim. ¹⁹Tē i Gusunɔ beɛn Yinni kasuo ka beɛn gɔru kpuro ka beɛn bwēra kpuro. I seewo i win sāa yeru bani, kpa i ka win woodan kpakororu ka win sāarun dendi yānu kpuro da mi.

Dafidi u dera ba Lefiba gara

23 Ye Dafidi u tɔkɔ kua, yera u win bii Salomɔɔ kua Isireliban sunɔ.

²Ma u Isireliban guro gurobu ka yāku kowobu ka Lefiba menna.

³Ma ba Lefiba gara tia tia be ba wōw tena mɔ, ka be ba kere mɛ. Ma ben geera kua nɔɔɔɔɔ suba tena ka nɔɔɔɔ ita (38.000). ⁴Ma Dafidi u tɔmbu nɔɔɔɔɔ suba yenda nne (24.000) gɔsa be sɔɔ, be ba ko n da Yinni Gusunɔn sɔa yee ten bana nɔni doke, ka tɔmbu nɔɔɔɔɔ suba nɔɔɔɔ tia (6.000) be ba koo tɔmbu kpara, kpa ba n da bu sirie. ⁵U maa tɔmbu nɔɔɔɔɔ suba nne (4.000) gɔsa be ba tie sɔɔ, ba n da sɔa yee ten kɔnɔsu kɔsu, kpa tɔmbu nɔɔɔɔɔ suba nne (4.000) be ba tie ba n da Yinni Gusunɔ tɔmɛ ka dwee yāa ni wi, Dafidi u dera ba kua bu ka Yinni Gusunɔ siara. ⁶Ma u bu bɔnu kua wuu wuuka nge mɛ ba ka wāa Gɛɛsɔni ka Kehati ka Merari, Lefin bibun bwese keri sɔɔ.

⁷Gɛɛsɔnin biba Ladani ka Sime. ⁸Bibu itawa Ladani u mara. Bera Yehieli ka Setamu ka Yoeli. Yehieliwa u sɔa ben gbiikoo. ⁹Bibu itawa Sime u mara. Bera Selomiti ka Hasieli ka Harani. Bera ba sɔa Ladani bwese keran wirugibu. ¹⁰Sime u maa bibu nne gabu mara. Bera Yasati ka Sina ka Yeusi ka Beria. ¹¹Yasatiwa u sɔa ben gbiikoo. Ma Sina u sɔa yiruse. Yeusi ka Beria ba n bibu mara n dabi. Ma ba bu garisi bwese keri tia.

¹²Bibu nnewa Kehati u mara. Bera Amuramu ka Yisehari ka Heboroni ka Usieli. ¹³Amuramun biba Aroni ka Mɔwisi. Ma ba Aroni ka win bibun bweseru gɔsa ba yi nenem sere ka baadommaɔ ba n da ka Yinni Gusunɔ turare dɔɔ dokeye, kpa ba n da maa sɔarun sɔmburu ko, kpa ba n da maa tɔmbu domaru kue ka Yinni Gusunɔn yisiru. ¹⁴Adama ba Mɔwisi Gusunɔn sɔm kowon bibu garisiwa Lefin bwese kera sɔɔ. ¹⁵Mɔwisin biba, Gɛɛsɔmu ka Eliesɛɛ. ¹⁶Gɛɛsɔmun bii gbiikoowa Sebueli. ¹⁷Eliesɛɛn biiwa Rehabia. Bii turo

win biru u n maa goo mara. Adama Rehabia u bibu mara ba dabi. ¹⁸Yiseharin bii gbiikoowa Selomiti. ¹⁹Bibu nnewa Heboroni u mara. Bera Yeriya ka Amaria ka Yasieli ka Yekameamu. ²⁰Bibu yiruwa Usieli u mara. Bera Misee ka Yisiya.

²¹Merarin biba Makili ka Musi. Makilin biba maa Eleasaa ka Kisi. ²²Eleasaa u n bii tɔn durɔbu mara u ka gu. Bii tɔn kurɔba u mara. Bera ben mero bisibu Kisin bibu ba sua kurɔbu. ²³Bibu itawa Musi u mara. Bera Makili ka Edɛɛ ka Yeremɔti.

²⁴Be ba sɔa ben yenun wirugibu Lefin bibun bweseru sɔɔ nge mɛ ba ka bu tireru doke tia tia, bera mi. Bera ba ko n da sɔmburu ko Yinni Gusunɔn sɔa yero saa be ba wōw yendu mɔn di n ka da be ba mɛ kere. ²⁵Domi Dafidi u raa nɛɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni u win tɔmbu bɔri yendu wɛ. Yen biru u ko n wāawa Yerusalemɔ sere ka baadommaɔ. ²⁶Saa ye sɔɔ, Lefiba ba n maa Yinni Gusunɔn kuu bekurugiru ka ten dendi yānu sɔɔmɔ. ²⁷Dafidin yiire dāaki bin biruwa ba Lefiba gara saa be ba wōw yendu mɔn di n ka girari be ba kere mɛ. ²⁸Ba bu dokewa Aronin bibun bweserun wuuru sɔɔ bu ka sɔmburu ko Yinni Gusunɔn sɔa yerun yaaraɔ ka ten dii sɔɔɔ. Bera ba ko n da sɔa yee ten dendi yānu kpuro dɛɛrasie kpa bu maa sɔma gaa ko mi. ²⁹Bera ba ko n da pɛɛ ye ba ko n da Yinni Gusunɔ yiiye ko, ka sere maa som mɛ ba ko n da ka kɛnun yākunu ko, ka pɛɛ ye ba ku ra seeyatia doke, ka pɛɛ ye ba ra wɔ perenti sɔɔ, ka kira ni ba ra sɔmɛ. Beya ba ko n da yeba kpuron kpāaru ka yen dɛɛɔun saria mɛeri. ³⁰Ba ko n da nɛwa sɔa yeru mi bururu ka yoka bu ka Yinni Gusunɔ tɔma, kpa bu nɔn beere wɛ. ³¹Mɛya ba ko n da maa nɔn yāku dɔɔ mwaararuginu kue baadomma tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ, ka suru kpao n yara, ka tɔɔ baka ni nu

tia sɔɔ nge me nin geera ne ka nge me ba nin wooda yi. ³²Bera ba ko n da Yinni Gusunɔn kuu bekurugirun sɔmburu ko, kpa Aronin bibun bweseru tu maa win sɔa yerun sɔmburu ko.

Yāku kowobun wuunu

24 Ba Aronin bibun bweseru bɔnu kua wuuru ka wuuru. Bibu nnewa Aroni wi, u mara. Bera Nadabu ka Abihu ka Eleasaa ka Itamaa. ²Nadabu ka Abihu ba gbia ba guwa ben tundo u sere gu. Be, ba n bibu mara. Eleasaa ka Itamaa, be tɔnawa ba yāku sɔma kua. ³Dafidi u Aronin bibun bweseru bɔnu kuawa nge me ben baawuren sɔmbura sɔa. Sadɔku u wāawa Eleasaan bibun bweseru sɔɔ. Ma Akimelēki u maa wāa Itamaan bibun bweseru sɔɔ. ⁴N deema tɔmba dabiru bo Eleasaan bibun bweseru sɔɔ n kere Itamaan bibugiru sɔɔ. Yen sɔna ba Eleasaan bibun bweseru bɔnu kua wuuru wɔkura nɔɔbu ka tia, nin baatere ka ten wirugii. Ma ba maa Itamaan bibugiru bɔnu kua wuuru nɔɔba ita, nin baatere ka ten wirugii. ⁵Ba bu bɔnu kuawa ka tete. Domi be ba sɔa sɔa yerun wirugibu ka Yinni Gusunɔn sɔarun wirugibu, be kpuro ba sɔawa Eleasaa ka Itamaan bibun bweseru.

⁶Tire yoro Semaya, Netanɛlin bii, Lefin bwese kera sɔɔ, wiya u ben yīsa tireru doke sina boko ka wirugibu ka yāku kowo Sadɔku ka Akimelēki, Abiataan bii ka yāku kowobun wirugibu ka Lefiban wirugibun wuswaaɔ. Ba Eleasaa ka Itamaan bibun bwese nin yīsa tireru dokewa ka tete. Ba ra gina Eleasaagibu gɔsiwa, yen biru kpa bu maa Itamaagibu gɔsi. ⁷⁻¹⁸Wuuru ka wuurun wirugii be ba gɔsa ka tete, ben yīsa wee. Yehoyaribuwa u sɔa gbiikoo. Ma Yedaya u sɔa yiruse.

Ma Harimu u sɔa itase.
Ma Seorimu u sɔa nnese.
Ma Maakiya u sɔa nɔɔbuse.
Ma Miyamini u sɔa nɔɔba tiase.
Ma Hakɔtu u sɔa nɔɔba yiruse.
Ma Abiya u sɔa nɔɔba itase.
Ma Yosue u sɔa nɔɔba nnese.
Ma Sekania u sɔa wɔkuruse.
Ma Eliasibu u sɔa wɔkura tiase.
Ma Yakimu u sɔa wɔkura yiruse.
Ma Hupa u sɔa wɔkura tiase.
Ma Yesebabu u sɔa wɔkura nnese.
Ma Biliga u sɔa wɔkura nɔɔbuse.
Ma Imeri u sɔa wɔkura nɔɔbu ka tiase.
Ma Hesiri u sɔa wɔkura nɔɔbu ka yiruse.
Ma Hapisesi u sɔa wɔkura nɔɔbu ka itase.
Ma Petahia u sɔa wɔkura nɔɔbu ka nnese.
Ma Esekieli u sɔa yenduse.
Ma Yakini u sɔa yenda tiase.
Ma Gamulu u sɔa yenda yiruse.
Ma Delaya u sɔa yenda itase.
Ma Maasia u sɔa yenda nnese.

¹⁹Nge meya ba ka bu yi yi bu ka sɔmburu ko Yinni Gusunɔn sɔa yero. Ba ra ben sɔmburu kowa nge me ben sikado Aroni u bu yiire bu ko. N deema Gusunɔ Isireliban Yinnin tiwa u Aroni wooda ye wē.

Lefi be ba tien yīsa

²⁰Lefin bibun bweserun wirugii be ba tien yīsa wee.

Amuramun bibun bweseru sɔɔ, Subaeliwa. Subaelin bibun bweseru sɔɔ, Yesidiawa. ²¹Rekabian bibun bweseru sɔɔ, Yisiyawa u sɔa gbiikoo. ²²Yiseharin bibun bweseru sɔɔ, Selomɔtuwa. Selomɔtun bibun bweseru sɔɔ maa, Yasatiwa. ²³Heboronin bibun bweseru sɔɔ, Yeriyaawa u sɔa gbiikoo. Ma Amaria u sɔa yiruse. Ma Yasieli u sɔa itase. Ma Yekameamu u sɔa nnese. ²⁴Usielin bibun bweseru sɔɔ, Miseewa. Miseen bibun bweseru sɔɔ, Samiriwa.

²⁵Yisiya, Miseen mɔɔn bibun bweseru sɔɔ, Sakariwa. ²⁶Merarin bibun bweseru sɔɔ, Makili ka Musi ka Musin bii Yasian biba. ²⁷Yaasiya, Merarin biin bibun bweseru sɔɔ, Sohamu ka Sakuri ka Ibirawa. ²⁸⁻²⁹Makilin bibun bweseru sɔɔ, Eleasaawa, wi u kun bibu mara. Kisin bibun bweseru sɔɔ, Yerameɛliwa. ³⁰Musin bibun bweseru sɔɔ, Makili ka Edɛɛ ka Yerimɔtiwa.

Be ba sɔa Lefin bibun bweseru keru, bera mi. ³¹Ben tii ba tɛtɛ tobawa nge mɛ begibu Aronin bibun bweserugibu ba kua sina boko Dafidi ka Sadɔku ka Akimeleki ka yɔku kowobun wirugibu ka Lefiban wirugibun wuswaɔ. Ka woro tee teya ba ka ben baawuren yisuru tireru doke, ba n ben keranaa mɛɛra.

Wom kowobun wuunu

25 Dafidi ka tabu sinambu ba Asafun bibun bweseru ka Hemanin bibugiru ka Yedutum bibugiru gɔsa ba yi nenem sɔarun sɔ. Gari yi Gusunɔ u bu sɔɔwa, yiya ba ra ka womusu ko ka mɔɔɔkunu ka guunu ka seketirenu. Be ba sɔma ye mɔ, ben yisa wee.

²Asafun bibun bweseru sɔɔ, Sakuri ka Yosefu ka Netania ka Asarela. Ben tundo Asafuwa u ra n bu kpare. Gari yi Gusunɔ u nɔn sɔɔwa yiya u ra n ka womu mɔ nge mɛ sina boko u nɔn yiire.

³Yedutum bibun bweseru sɔɔ, Gedalia ka Seri ka Esai ka Hasabia ka Matitia ka Simeɛiwa. Ben tundo Yedutumwa u ra n bu kpare. Gari yi Gusunɔ u nɔn sɔɔwa, yiya u ra n ka womu mɔ ka mɔɔku, u n ka Gusunɔ siaramɔ kpa u n nɔn beere wɛɛmɔ.

⁴Hemanin bibun bweseru sɔɔ maa, Bukia ka Matania ka Usieli ka Sebueli ka Yerimɔti ka Hanania ka Hanani ka Eleata ka Gidaliti ka Romanti Esee ka Yosibekasa ka Malɔti ka Hotiri ka Makasiɔti. ⁵Beni kpurowa ba sɔa Hemanin bibun bweseru. Hemani wiya

u ra Yinni Gusunɔn dam wolle sue kpa u sina boko sɔ ye Yinni Gusunɔ u gerua. Hemani wi, u bii tɔn durɔbu mara wɔkura nne, bii tɔn kurɔbu maa ita.

⁶Tɔn be kpurowa ba ra womusu ko Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ ka seketirenu ka guunu ka mɔɔɔkunu kpa ben tundubu ba n bu kpare. Ba ra ben sɔmburu kowa ka sina bokon wooda. Kpa Asafu ka Yedutum ka Hemani ba n bu gbiiye. ⁷Be ba womusu yɛ ka be ba bu swii, be kpuron geera sɔawa goobu ka wene ka nɔɔba ita (288).

⁸Ba tɛtɛ tobawa bu ka sɔmburun kpunaa yi. Ba n nɛɛ, bukurowa gee, n kun mɛ biiwa gee. Meya ba n maa nɛɛ, be ba womusu yɛwa gee, n kun mɛ be ba torumɔwa gee.

⁹⁻³¹Wuuru ka wuurun wirugii be ba gɔsa ka tɛtɛ, be wee.

Yosefu, Asafun bweseru sɔɔ, wiya u sɔa gbiikoo.

Ma Gedalia u sɔa yiruse.

Ma Sakuri u sɔa itase.

Ma Yiseri u sɔa nnese.

Ma Netania u sɔa nɔɔbuse.

Ma Bukia u sɔa nɔɔba tiase.

Ma Yesarela u sɔa nɔɔba yiruse.

Ma Esai u sɔa nɔɔba itase.

Ma Matania u sɔa nɔɔba nnese.

Ma Simeɛi u sɔa wɔkuruse.

Ma Asareli u sɔa wɔkura tiase.

Ma Hasabia u sɔa wɔkura yiruse.

Ma Subaeli u sɔa wɔkura itase.

Ma Matitia u sɔa wɔkura nnese.

Ma Yeremɔti u sɔa wɔkura nɔɔbuse.

Ma Hanania u sɔa wɔkura nɔɔbu ka tiase.

Ma Yosibekasa u sɔa wɔkura nɔɔbu ka yiruse.

Ma Hanani u sɔa wɔkura nɔɔbu ka itase.

Ma Malɔti u sɔa wɔkura nɔɔbu ka nnese.

Ma Eliata u sɔa yenduse.

Ma Hotiri u sɔa yenda tiase.

Ma Gidaliti u sɔa yenda yiruse.

Ma Makasiɔti u sɔa yenda itase.

Ma Romanti Esee u sāa yenda nneese.

Wuuru baateren wirugii ka win yenuyibu ba ra n sāawa wākura yiru.

Be ba ra sāa yerun kōnnōsu

kōsu

26 Ba be ba ra sāa yerun kōnnōsu kōsu bōnu kua wuu wuuka. Koren bweseru sō, Meselemia, Koren bii, Asafun debubuwa ba gōsa. ²Bibu nōba yiruwa u mara. Wee nge mē ba ka swīine. Sakari ka Yedieli ka Sebadia ka Yatinieli, ³ka Elamu ka Yokanani ka sere Elionai.

⁴Ba maa Obedi Edōmu gōsa. Ma Yinni Gusunō u nūn domaru kua, u bibu nōba ita mara. Wee nge mē ba ka swīine. Semaya ka Yosabadi ka Yoasi ka Sakaa ka Netaneeli, ⁵ka Amieli ka Isakari ka sere Pelitai. ⁶Semaya, Obedi Edōmun bii gbiikoo u bibu mara be ba kua damgibu, begibun suunu sō. Domi ba sāawa wōrugōba. ⁷Bii bera, Otini ka Refaeli ka Obedi ka Elisabadi ka sere ben wōnōbu yiru beni, Elihu ka Semaya be ba sāa wōrugōba. ⁸Tōn be kpurowa ba sāa Obedi Edōmun bibun bweseru. Be ka ben bibu ka ben dusibu ba sāawa wōrugōba ma ba hania mō sōmburu sō. Ba sāawa tōmbu wata ka yiru.

⁹Meselemian bibu ka win wōnōbu ba sāawa tōmbu wākura nōbu ka ita. Be kpuro ba sāawa wōrugōba.

¹⁰⁻¹¹Merarin bweseru sō, Hosawa ba gōsa. Bibu nnawa u mara. Bera Simiri ka Hilikiya ka Tebalia ka Sakari. Ma u Simuri kua ben wirugii baa mē n ñ wi u sāa bii gbiikoo. Hosan bibu ka win wōnōbu ba sāawa tōmbu wākura ita.

¹²Kōnnō kōsobun wuu ni, ka nin wirugibu ka ben mero bisibu, bera ba ko n da kōnnōsu kōsu Yinni Gusunōn sāa yerō. ¹³Ba kōnnōsu bōnu kuawa ka tete, yenu ka yenu, bibu ka bukurobu, baawure u n ka yē mi u koo kōsu.

¹⁴Ye ba tete toba, sō yari yeru giara Selemia u wa. Ma win bii Sakari wi u sāa bwisi kēō u maa sō yēsan nōm geu gia tete di. ¹⁵Obedi Edōmuwa u sō yēsan nōm dwarugia tete di. Ma win bii u maa yenusu tete di mi ba ra dīanu bere. ¹⁶Supimu ka Hosawa ba kōnnō ge ga wāa sō duu yeru gia tete di, ka ge ba mō Saleketi, ga mēra swaaw ye ya dō gunguru gia. Kōso be, ba mēerinewa.

¹⁷Tō baatere Lefiba nōba tia ba ra n wāa sō yari yeru gia, kpa tōmbu nne ba n wāa sō yēsan nōm geu gia, kpa nne ba n wāa sō yēsan nōm dwarō kpa nne ba n maa wāa diaō mi ba ra dīanu bere. Adama ba diagii be bōnu sāawa wuunu yiru, wuu teerō tōmbu yiru. ¹⁸Sō duu yeru gia, dia ye ba gōri gōri sō, tōmbu yiru, swaan bera gia, maa tōmbu yiru.

¹⁹Kōnnō kōsobun wuu ni ba kua Kore ka Merarin bwese keri sō, niya mi.

Sōma ye ba Lefi gabu wē

²⁰Lefiba sō, Akiyawa u ra Yinni Gusunōn sāa yerun arumani bere ka sere maa kēē ni ba ka Yinni Gusunō naawa.

²¹Gēesonin bweseru sō, Ladanin bibun bwesera ba sāa yenu yērobu. Wee nge mē ba ka swīine. ²²Yeyeli ka win bibu Setamu ka win wōnō Yoeli bera ba ra Yinni Gusunōn sāa yerun arumani bere. ²³Amuramun bweseru sō ka Yiseharin bweseru sō, ka Heboronin bweseru sō ka Usielin bweseru sō, ²⁴Sebueli, Gēesōmun bii, Mōwisin debubuwa u sāa arumanin berobun wirugii. ²⁵Win bweseru sōra Eliesē, Gēesōmun wōnōn bibun bwesera wāa. Rehabia, Eliesēen bii u Esai mara. Ma Esai u Yoramu mara. Ma Yoramu u Sikiri mara. Ma Sikiri u Selomiti mara. ²⁶Arumani ye sina boko Dafidi ka yenu yērobu ka tabu kowobu nōrōm nōrōm ka wunōm wunōm wirugibu ka tabu sinambu ba ka Yinni Gusunō naawa, yera Selomiti ka wigibu ba kōsu. ²⁷N deema arumani

ye ba tabu di, yen sukuma ba ka Yinni Gusunɔ naawa bu ka win sāa yeru sɔmɛ. ²⁸Arumani ye Gusunɔn sɔmɔ Samuɛli ka Sɔɔlu, Kisin bii ka Abinɛɛ, Nɛrin bii ka Yoabu, Seruyan bii, ba ka Yinni Gusunɔ naawa, Selomiti ka wigii bera ba maa ye kpuro berua.

²⁹Kenania ka win bibu be ba wāa Yiseharin bweseru sɔɔ, bera ba ra tɔmbun wunanɔsu ka siribu ko Isirelin temɔ.

³⁰Hasabia ka tɔmbu nɔɔbu ka nata ka wunɔbu (1.700) gabu be ba sāa wɔrugɔba Yiseharin bweseru sɔɔ, bera ba Isireliban tem kpare mɛ mu wāa Yu-udenin sɔɔ duu yeru gia. Bera ba ra maa Yinni Gusunɔn sāa yerun sɔmburu ko ka maa sina bokogiru. ³¹Yeriyawa u sāa wirugii Heboronin bweseru sɔɔ. Dafidin bandun wɔɔ weeruse sɔɔra ba bwese ten tɔkan kaso kua. Ma ba wɔrugɔba wa be sɔɔ Yasɛɛ Galadin temɔ. ³²Yerian mero bisi be, ba sāawa wɔrugɔba. Be kpuro maa yenu yɛroba. Ben geera sāawa nɔɔbun suba yiru ka tɔmbu nata ka wunɔbu (2.700). Bera ba Yinni Gusunɔn sāa yerun sɔmburu ka maa sina bokogiru nɔmu beria bera mi Rubeniba ka Gadigibu ka Manasen bwese keran sukumgiba wāa sɔɔ yari yeru gia.

Tabu kowobun sɔma

27 Wee Isireli be ba sina bokon sɔmburu mɔ. Ba sāawa yenu yɛrobu ka tabu kowobu nɔɔm nɔɔm ka wunɔm wunɔm wirugibu. Bera ba ra tabu kowobun wuunu kpare be ba ra n sɔmburu naamɔ suru ka suru, wɔɔ sɔɔ. Wuuru baatere ta sāawa tɔmbu nɔɔbun suba yenda nne (24.000). ²⁻¹⁵Wuu nin baatere ta ten wirugii mɔ. Suru gbiikoo sɔɔ, Yasobeamu, Sabudiɛlin bii, Perɛsin bweseru sɔɔ, wiya u wuu gbiikii ten tabu sinambu kpara.

Suru yiruse sɔɔ, Dodai, Akosigiiwa u wu-uru yiruse kpara. Ma Mikoloti u sāa win yiruse.

Suru itase sɔɔ, Benaya, yāku kowo Yehoyadan biiwa u wuuru itase kpara. U sāawa tabu durɔ wɔrugɔba tenan turo. Wiya u maa sāa ben wirugii. Win bii Amisabadiwa u nɔn kɔsire kua u wuu te kpara.

Suru nnese sɔɔ, Asaeli, Yoabun mɔɔwa u wuuru nnese kpara. Yen biruwa win bii Sebadia u nɔn kɔsire kua.

Suru nɔɔbuse sɔɔ, Samehutu Yisiragiiwa u wuuru nɔɔbuse kpara.

Suru nɔɔba tiase sɔɔ, Yira, Ikɛsin bii, Tekoagiiwa u wuuru nɔɔba tiase kpara. Suru nɔɔba yiruse sɔɔ, Helesi Palonigii, Efaraimun bwese kera sɔɔ, wiya u wu-uru nɔɔba yiruse kpara.

Suru nɔɔba itase sɔɔ, Sibekai Husagii, Serakin bwese kera sɔɔ, wiya u wuuru nɔɔba itase kpara.

Suru nɔɔba nnese sɔɔ, Abiesɛ Anatɔ-tugii, Benyameen bwese kera sɔɔ, wiya u wuuru nɔɔba nnese kpara.

Suru wɔkuruse sɔɔ, Marai Netofagii, Serakin bwese kera sɔɔ, wiya u wuuru wɔkuruse kpara.

Suru wɔkura tiase sɔɔ, Benaya Pira-tonigii, Efaraimun bwese kera sɔɔ, wiya u wuuru wɔkura tiase kpara.

Suru wɔkura yiruse sɔɔ, Helidai Netofagii, Otiniɛlin bwese kera sɔɔ, wiya u wuuru wɔkura yiruse kpara.

Bwese kerin wirugibu

¹⁶Wee be ba sāa Isireliban bwese kerin wirugibu.

Rubenin bwese kera sɔɔ, Eliesɛ, Sikirin biiwa u sāa wirugii.

Simeɔn bwese kera sɔɔ, Sefatia, Maakan biiwa u sāa wirugii.

¹⁷Lefin bwese kera sɔɔ, Hasabia, Kemuelin biiwa u sāa wirugii.

Aronin bibun bweseru sɔɔ, Sadɔkuwa u sāa wirugii.

¹⁸Yudan bwese kera sɔɔ, Elihu, Dafidin mero bisibu sɔɔ, wiya u sāa wirugii. Isakarin bwese kera sɔɔ, Omiri, Mikaelin biiwa u sāa wirugii.

¹⁹Sabulonin bwese kera sɔɔ, Yisimaya, Abudiasin biiwa u sāa wirugii. Nefitalin bwese kera sɔɔ, Yerimoti, Asiriēlin biiwa u sāa wirugii.

²⁰Efaraimun bibun bweseru sɔɔ, Hosee, Asasian biiwa u sāa wirugii. Manasen bwese keran sukumgibu sɔɔ, be ba wāa sɔɔ duu yeru gia, Yoeli, Pedayan biiwa u sāa wirugii.

²¹Manasen bwese keran sukumgibu sɔɔ, be ba maa wāa sɔɔ yari yeru gia, Galadin temɔ, Ido, Sakarin biiwa u sāa wirugii.

Benyamēen bwese kera sɔɔ, Yaasieli, Abunēen biiwa u sāa wirugii.

²²Danun bwese kera sɔɔ, Asareli, Yerohamun biiwa u sāa wirugii.

Tɔn beni kpurowa ba sāa Isireliban bwese kerin wirugibu.

²³Dafidi u ɛ Isireliba gara be ba wɔɔ yendu mɔ ka be ba ɛ tura mē, yēn sɔ Yinni Gusunɔ u nɔɔ mwēeru kua ma u koo Isireliba dabiasia nge wollun kperi.

²⁴Yoabu, Seruyan biiwa u raa Isireliba garibu torua, ma ya Yinni Gusunɔ mɔru kua. Yen sɔna u ɛ ye kurasie. Adama ba ɛ tɔn be ba gara min geeru yorua sina boko Dafidin wāarun faagin tireru sɔɔ.

Dafidin sɔm kowobu gabu

²⁵Asimafeti, Abudiēlin biiwa u ra sina bokon arumani bere.

Yonatam, Osiasin biiwa u ra maa gbean dīanu bere, wuu marosuginu ka baru kpaanuginu, ka sere kɔsu yenuginu.

²⁶Esiri, Kelubun bii wiya u sāa be ba gbean sɔma mɔn wirugii.

²⁷Simej, Ramagii, wiya u sāa resem gbaa sɔm kowobun wirugii.

Sabidi Sefamugii, wiya u sāa mi ba ra tam bere kpuron wirugii.

²⁸Baali Hanani, Gedeegii, wiya u ra dāa ye ba mɔ olifi ka sikamɔre ye ya wāa wɔwa ye ba mɔ Sefalaɔn wunanɔsu ko.

Yoasi, wiya u maa sāa gum beru yenun wirugii.

²⁹Sitarai Saronigii, wiya u ra kete yi ba kparamɔ Saroniɔn wunanɔsu ko.

Safati, Adilain bii, wiya u ra maa kete yi ba kparamɔ wɔwi sɔɔn wunanɔsu ko.

³⁰Obili, Isimeeli, wiya u ra yooyoo si ba mɔn wunanɔsu ko.

Yesidia Meronɔtugii, wiya u ra maa keteku ninu ni ba mɔn wunanɔsu ko.

³¹Yasisi Hagarenigii, wiya u ra yāa ni ba mɔn wunanɔsu ko.

Beni kpurowa ba sina boko Dafidin arumanin wunanɔsu mɔ.

Sina bokon gerunasibu

³²Yonatam, Dafidin dusiwa u sāa win bwisi kēɔ. Yonatam wi, u bwisi ka yēru mɔ too. Yehieli, Hakumɔnin bii wiya u sāa sina bokon bibun keu koosio.

³³Ahitofeli u maa sāawa sina bokon bwisi kēɔ. Usai Aakigii, wiya u sāa sina bokon bɔɔ kpaasi. ³⁴Ahitofelin biru, Yehoyada, Benayan bii ka Abiataa, beya ba maa kua win bwisi kēɔbu. Ma Yoabu u sāa win tabu sunɔ.

Dafidi u Salomɔɔ yiire

u Yinni Gusunɔn sāa yeru bani

28 Dafidi u Isireliban guro gurobu kpuro menna Yerusalemɔ ka ben bwese kerin wirugibu ka tabu kowo wunun wirugibu ka tabu sinam be ba tabu kowobu nɔɔm nɔɔm ka wunɔm wunɔm kpare ka be ba sina bokon arumani ka win sabenun wunanɔsu mɔn wirugibu, ka win bibun keu koosiobu ka win sina kpaarun sɔm kowobu ka win tabu durɔ wɔrugɔba ka ben damgibu kpuro gesi. ²Yera sina boko Dafidi u seewa u yɔra u nēē, bēē nen mero bisibu,

bɛɛ nɛn tɔmbu kpuro, i man swaa dakio i nɔ. Wee na raa gɔru doke n Gusunɔ besen Yinni diru bania mi ba koo win woodan kpakororu yi te ta sãa win naa sɔnditiru, ma na sɔɔru sãa n ka tu bani. ³Adama u man sɔɔwa u nɛɛ, n n̄ n̄ kon tu bani. Domi na sãawa tɔnu wi u tabu kua ma u yem yari. ⁴Wi, Gusunɔ bese Isireliban Yinni u man gɔsa nɛn tundon yenun di n ka ko bɛɛ Isireliban sunɔ sere ka baadommaɔ. Yellun di, Yudan bwe- sera u kua wirugii. Yudan bwese te sɔɔ, ma u nɛn tundon yenu gɔsa. Nɛn tundon yenu ge sɔɔ, ma u man gɔsa n ka bandu di bɛɛ Isireliba sɔɔ. ⁵Yinni Gusunɔ u man bii dabiru kã. Be sɔɔra u Salomɔɔ gɔsa u swii bɛɛ Isireliban sina gɔna sɔɔ, ye ya sãa wi, Yinni Gusunɔgia. ⁶U man sɔɔwa u nɛɛ, nɛn bii Salomɔɔwa u koo n̄n diru bania ka ten yaari mi ba ko n da n̄n sã. Domi wiya u gɔsa u n ka sãa nge win bii kpa wi, Yinni Gusunɔ u n maa sãa nge win tundo. ⁷U koo win bandun dam sire sere ka baadommaɔ ù n win woodaba ka win yiirebu mɛm nɔɔwammɛ nge mɛ u m̄ giso. ⁸Tɛ, negibu, na bɛɛ yiiremɔ Isireliba, Gusunɔn tɔmbun wuswaɔ ka Gusunɔ besen Yinnin tii wi u sun swaa dakin wuswaɔ, i de i win wooda mɛm nɔɔwa, i ye nɛnɛ bɛɛn gɔrusɔ kpa i wa i n tem mɛ mɔ, kpa i maa bɛɛn bibu mu deria bu tubi di sere ka baadommaɔ.

⁹Ma u maa nɛɛ, wunɛ maa Salomɔɔ nɛn bii, a Gusunɔ, nɛ wunen tundon Yinni gio kpa a n̄n sã ka wunen gɔru kpuro ka wunen bwɛra kpuro. Domi wiya u ra tɔmbun gɔrusu ka ben bwisikunu wɛɛri. À n n̄n kasu, u koo de a n̄n wa. Adama à n n̄n deri, u koo maa nun deriwa sere ka baadommaɔ. ¹⁰Tɛ, a n yɛ ma Yinni Gusunɔ u nun gɔsawa a ka n̄n diru bania mi ba ko n da n̄n sã. Yen sɔ a de a n wɔrugɔru mɔ kpa a se a sɔmburu ko.

Dafidi u Salomɔɔ

sãa yee ten kpunaa wɛ

¹¹Yen biru Dafidi u win bii Salomɔɔ sãa yee ten kpunaa wɛ ka ten dia ye ba gɔri gɔrigia, ka ten arumani beru yerugia, ka dii wɔrukinugia, ka dii sɔɔ- inugia, ka dii tɛn mi ba koo Yinni Gusunɔn woodan kpakororu yigia. ¹²Dii ten kpunaa kpurowa u n̄n wɛ ye u raa himba sãa u ko kpuro. Yera sãa yerun yaarin kpunaa ka dia ye ya ka yi sik- erenɛgia ka dia yɛn mi ba ko n da sãa yee ten arumani beregia, ka yɛn mi ba ko n da kɛnu beregia ni ba Gusunɔ wɛ, ¹³ka nge mɛ ba yãku kowobu ka Lefiba bɔnu kua wuu wuukagia, ka nge mɛ ba ko n da ben sɔmburu koosinɛ Yinni Gusunɔn sãa yerɔgia, ka sere maa dendi yã ni ba ko n da ka sɔmburu kogia. ¹⁴U n̄n wura sɔɔsi ye u koo ka dendi yã wuraginu ko, nge mɛ nin baaniren bunum nɛ. Ma u n̄n sii geesu sɔɔsi si u koo ka dendi yã sii geesuginu ko, nge mɛ nin baaniren bunum nɛ. Ba koo dendi yã ni kowa nin baanire ka nin sɔmburu. ¹⁵Meya u maa bu wura ka sii geesun bunum saka wɛ ye ba koo ka dabu wuraginu ka sii geesuginu ko, ni kpuro ka nin fitilaba. ¹⁶U maa n̄n wura wɛ m̄n saka ba koo ka tabulu wuragii ko mi ba ko n da Yinni Gusunɔ pɛɛ yiye, ma u maa n̄n sii geesu wɛ u ka tabulu gɛɛ ko. ¹⁷Yen biru u maa n̄n sɔɔsi nge mɛ ba koo kaato don- nuginu koosina ka gbɛa ka nɔri yi ba kua ka wura gea ka sii geesugii, ka yin baayeren bunum, ¹⁸ka yãku yee wura- giru mi ba ko n da turare dɔɔ doke ka ten bunum. U maa n̄n sɔɔsi nge mɛ ba koo naa keke ka wɔllun kɔsobun weenasibu koosina ka wura. Yin kasi yi ko n deriewa yi n Yinni Gusunɔn woodan kpakororu wukiri. ¹⁹Ma Dafidi u nɛɛ, Yinni Gusunɔn tiiwa u yeniba kpuron

kpunaa yorua u man wē. Ma u man yen bwisi wē n ka ye tubu.

²⁰Yen biru, Dafidi u win bii Salomɔ sɔɔwa u nɛɛ, a tii dam kēɔ, kpa a n wɔrugɔru mɔ, kpa a se a sɔmburu ko. A ku berum ko, a ku maa nanda. Domi Gusunɔ nen Yinni u ko n ka nun wāa. U n nun derimɔ, u n maa nun biru kisimɔ sere win sāa yee ten sɔmburu kpuro tu ka wiru goora. ²¹Yāku kowobu ka Lefiba wee ba bɔnu sāa wuu wuuka bu ka Yinni Gusunɔn sārurun sɔma ko. N n sāa yee ten banan sɔn na, tɔmbu wee be ba sɔm bwese bwesekan kobu yē ba maa tii wē ka kīru. Be ka wirugibu ka Isireliba kpuro ba koo nun wiru kpīiya.

Kēɛ ni ba wē

sāa yee ten banan sɔ

29 Sina boko Dafidi u tɔn be ba menne mi kpuro sɔɔwa u nɛɛ, nen bii Salomɔ wi Yinni Gusunɔ u gɔsa, u sāawa bii piibu. U n gina tɔmbun kparabun bwisi mɔ. Sɔmbu te u koo maa ko ta kpā, domi sāa yee te, ta n ko n sāa tɔnugiru. Ta ko n sāawa Yinni Gusunɔgiru. ²Na nen dam kpuro doke n ka Gusunɔ nen Yinni sāa yee ten banan sɔɔru ko. Dendi yāa ni ba koo ko ka wura, na nin wura yii. Ni ba koo maa ko ka sii geesu, na nin sii geesu yii. Ni ba koo maa ko ka sii gandu, na nin sii gandu yii. Ni ba koo maa ka sii wōkusu ko, na nin sii wōkusu yii. Ni ba koo maa ko ka dāa, na nin dāa yii. Ni ba koo maa ko ka kpee gobigii nɔni bwese bwesekaginu, na nin kpee gobiginu yii. Ma maa kpee kpiki buranu yii nu kpā. ³Gusunɔ nen Yinnin sāa yee ten kīrun sɔ, wura ye na mɔ ka sii gee si na mɔ, ye kpurowa na wē sāa yee ten sɔ ye na raa sɔɔru kua yellu baasi. ⁴Yera wura ye ya na Ofirin di tɔnnu wunɔbu (100), ka sii geesu tɔnnu goobu ka weeru (240) bu ka sāa yee ten gani pote, ⁵ka sere maa

dendi yāa ni ba koo ka wura ko ka ni ba koo ka sii geesu ko, dendi yāa ni sɔm kowo be, ba koo gesi ko kpuro. Tē, bɛɛ sɔɔ, wara kī u Yinni Gusunɔ kēru wē ka nuku tia, kpa sɔm kowobu bu ka ye gāa wuraginu ka sii geesuginu seku.

⁶Yera yenu yērobu ka Isireliban bwese kerin wirugibu ka tabu kowobu nɔɔm nɔɔm ka wunɔm wunɔm wirugibu ka sina bokon sɔm kowobun wirugibu ba kēnu wē ka nuku tia. ⁷Ye ba wē Yinni Gusunɔn sāa yee ten sɔ, yera wuran tɔnnu wunaa wata ka wɔkuru ka wuran gobi nɔɔbun suba wɔkuru (10.000) ka sii geesun tɔnnu gooba wunɔbu (300) ka sii gandun tɔnnu nata (600) ka sii wōkusun tɔnnu nɔɔbun suba ita (3.000). ⁸Be ba kpee gobiginu mɔ, ba nu Yeyeli, Gɛɛsɔnin bweserugii wē u doke Yinni Gusunɔn sāa yerun arumanin beru yerɔ. ⁹Tɔn be kpuro ba nuku dobu kua kēɛ ni ba Yinni Gusunɔ wēn sɔ, domi ba nu wēwa ka nuku tia. Ma sina boko Dafidin tii u nuku doo bakabu kua.

Dafidin kanaru

¹⁰Dafidi u Yinni Gusunɔ siara tɔn be ba menne mi kpuron wuswaɔɔ. U nɛɛ, i Gusunɔ besen sikado Yakɔbun Yinni siaro sere ka baadommaɔ. ¹¹Yinni Gusunɔ, wuna a kpā, a dam mɔ, a maa yiiko mɔ. A n nɔru mɔ. Domi wuna a mɔ kpuro ye ya wāa wɔllɔ ka ye ya wāa temɔ. Wuna a bandu dii, wuna a kpuro kere. ¹²Wunen min diya dukia ka bɛere ya ra ne. Wuna a bandu dii kpuron wɔllɔ. Wunen nɔmɔɔra dam kpuro mu wāa. Wuna kaa kpā a gāanu kpuro wolle sua kpa a nu tāsisia. ¹³Tē, Gusunɔ besen Yinni, sa nun siaramɔ, sa maa wunen yīsirun kpāaru bɛere wēɛmɔ. ¹⁴Ne ka nen tɔmbu sa n gāanu tura su ka nun kēnu wē. Gāanu kpuro naamɔwa wunen min di. Ye sa maa nun wēɛmɔ kpuro, wunen min diya sa ye waamɔ. ¹⁵Sa besen wāaru dimɔwa wunen wuswaɔɔ

nge sɔbu nge mɛ besen sikadoba ba kua. Besen wāarun tōru kpuro koo doonawa nge saaru, yīiyɔbu sari. ¹⁶ Gusunɔ besen Yinni, wuna a kpuro mɔ. Wunen min diya arumani yeni kpuro ya wee ye sa sɔɔru kua su ka nun diru bania te ta ko n wunen yīsi deeraru sɔɔwa. ¹⁷ Gusunɔ nen Yinni, na yē ma wuna a ra tɔnun gōru wēeri, a ra maa gem kã. Wee na ka nun kēē nini naawa ka gōru dēerɔ. Na maa wa wunen tɔn be ba wāa mini, ba nun kēnu wēmɔ ka nuku dobu. ¹⁸ Gusunɔ, besen sikadoba Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbun Yinni, a de wunen tɔmbun gōrusu ka ben bwisikunu nu n sāa meni baadomma, kpa ben gōrusu su n tāsā wune sɔɔ. ¹⁹ Kpa a de nen bii Salomɔɔn gōru ga n sɔ, u ka wunen yiirebu ka wunen sɔɔsinu ka wunen woodaba mem nɔɔwa, u ka ye kpuro sɔmburu ko, kpa u sāa yee te bani tèn sɔ na sɔɔru yeni kpuro kua.

²⁰ Dafidi u maa tɔn be ba menne mi kpuro sɔɔwa u nɛɛ, i Gusunɔ bɛen Yinni siaro.

Ma be kpuro ba Gusunɔ ben sikadoban Yinni siara, ba yiira win wuswaɔɔ ka maa sina bokon wuswaɔɔ.

Ba Salomɔɔ kua sina boko

²¹ Yen sisiru, ba Yinni Gusunɔ siarabun yākunu ka yāku dɔɔ mwaararuginu kua ka ketɛ nɔɔɔbu (1.000) ka yāa kinenu nɔɔɔbu (1.000) ka yāa kpenminu nɔɔɔbu (1.000), yāku nin baatere ka ten tam. Ma ba maa yāku dabinu ganu kua Isireliba

kpuron sɔ. ²² Yen tɔɔ te, ba di ba nɔra Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ ka nuku doo bakabu. Ma ba maa Salomɔɔ Dafidin biin bandu dam sire ba nùn gum tāre wirɔ nɔn yiruse Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ, u ka ko kparɔ. Yen biru, ba maa Sadɔku gum tāre wirɔ ba nùn kua yāku kowo. ²³ Salomɔɔ u sina Isireliban sina gɔnɔɔ ye ya maa sāa Yinni Gusunɔgia. U kua sunɔ win tundo Dafidin ayerɔ. U kuura, ma Isireliba kpuro ba nùn wiru kpīiya. ²⁴ Wirugibu ka tabu kowo damgibu ka mam sina boko Dafidin bii be ba tie kpuro, ba nùn wiru kpīiyawa. ²⁵ Yinni Gusunɔ u Salomɔɔ wolle sua Isireliba kpuron suunu sɔɔ. Ma u win bandu girima doke n kere sinam be ba nùn gbiiye Isireliɔ.

Dafidin gɔɔ

²⁶ Dafidi Isain bii u bandu di Isireliba kpuro sɔɔ. ²⁷ U bandu diwa wɔɔ weeru Isireliba sɔɔ. Heboroniɔ wɔɔ nɔɔba yiru, Yerusalemɔ maa wɔɔ tena ka ita. ²⁸ Dafidi u dukia ka girima wa. U tɔkɔ kuawa kɔɔ kɔɔ. Ma u gu bɔri yendu sɔɔ. Ma win bii Salomɔɔ u bandu kɔsire kua.

²⁹ Ye sina boko Dafidi u gbia u kua, ka ye u kua dāku te, ye kpuron gari yi yorua yam wao Samuelin tireru sɔɔ ka Gusunɔn sɔmɔ Natanin tireru sɔɔ, ka sere maa yam wao Gadin tireru sɔɔ. ³⁰ Tire ni sɔɔra ba maa win bandun gari yorua ka win worugɔru, ka ye n koora Isireliban temɔ ka tem tukumɔ win waati ye sɔɔ.

ISIRELIBAN BANDUN GARI YIRUSE

Salomwɔn bandun faagiwa tire te, ta mɔ ka nge mɛ Isireliban bwese keri wɔkuru ta win bii Roboamu seesi ma ta Yeroboamu kua ten sina boko. Ma Roboamu u kua Yudaba tɔnan sina boko ma win bibun bwesera ban te wɛɛnamɔ sere Babilonigibu ba ra ka na ba Yerusalemu wɔri ba kamia.

Tire ten kpunaa

1. Salomwɔn bandun gari, wiru 1n di sere wiru 9.
2. Isireliban banda bɔnu kua yiru, wiru 10:1n di sere wiru 11:4.
3. Yudaban bandun gari, wiru 11:5n di sere wiru 36:23.

SALOMWɔ, ISIRELIBAN SINA BOKON GARI

1 Salomwɔ, Dafidin biin banda dam kua domi Gusunɔ win Yinni u wɔa ka wi, ma u nɔn wolle sua.

Salomwɔ u bwisi kana

(I maa mɛerio Sinambu I, 3:4-15)

²Sɔw teeru Salomwɔ u ka Isireliba kpuro gari kua ka ben tabu kowobu nɔwɔm nɔwɔm (1.000) ka wunɔm wunɔm sinambu ka ben siri kowobu ka ben yɛnu yɛrobu, ben wirugibu kpuro gesi. ³U ka tɔn be kpuro da Gabaonɔ gungurɔ. N deema miya Yinni Gusunɔn kuu bekurugiru ta wɔa te Mɔwisi Gusunɔn sɔm kowo u kua sanam mɛ Isireliba ba wɔa gbaburɔ.

⁴Adama ba Yinni Gusunɔn woodan kpakororu sua saa Kiriati Yarimun di

ba ka da Yerusalemuɔ ba yi kuu bekurugirɔ. ⁵N deema kuu ten wuswaaɔra yɔku yee te Besaleli, Urin bii, Hurin debubu u kua ka sii gandu ta wɔa.

Miya Salomwɔ ka tɔn be kpuro ba bikiaru kua Yinni Gusunɔn mi. ⁶Yera Salomwɔ u da u yɔkuru kua yɔku yee ten mi, te ta wɔa kuu bekurugii ten wuswaaɔ. Yɔanu nɔwɔbuwa (1.000) u ka yɔku dɔw mwaararuginu kua. ⁷Ye n kua wɔkuru, yera Yinni Gusunɔ u Salomwɔ kure. Ma u nɔn sɔwɔa u nɛɛ, a man bikio ye a kɔ n nun kɛ.

⁸Ma Salomwɔ u nɛɛ, wee a nɛn tundo Dafidi durom kua. Ma a man kɔsire kua win ayerɔ. ⁹Tɛ, a de wunen nɔw mwɛɛru tu yibiara te a nɛn tundo Dafidi kua. Domi a dera na bandu di tɔn wuurun sunu sɔw te ta dabi nge yani seeri. ¹⁰Yen sɔw tɛ, a man bwisi ka laakari kɛɛyɔ, kpa n kpɔ n ka tɔn be kpura. Ma n kun mɛ, wara u koo kpɔ u wunen tɔn dabi te kpura.

¹¹Gusunɔ u Salomwɔ sɔwɔa u nɛɛ, na nua ye ya wɔa wunen gɔruɔ. Wee, a n dukia ka arumani bikie, n kun mɛ beere, n kun mɛ be ba nun tusan gɔw. Meya a n maa bikie wunen wɔaru tu dakaɔ da. Adama bwisi ka laakariwa a bikia a ka nɛn tɔmbu kpura bɛn wɔlɔ na dera a bandu dii. ¹²Tɛ, kon nun bwisi ka laakari ye wɛ. Ye baasi, kon maa nun dukia ka arumani ka beere wɛ ye sinam be ba nun gbiiye ba n waare a sere bandu di. Meya wunen biru, goo kun maa ye wasi.

¹³Yeniban biru, Salomwɔ u sarama gunguu ten min di, mi Yinni Gusunɔn kuu bekurugira wɔa. Ma u wurama Yerusalemuɔ u bandu dii Isireliba kpuron wɔlɔ.

Yiiko ka arumani

ye Salomɔɔ u mɔ

*(I maa mɛerio 9:25-28,
Sinambu I, 10:26-29)*

¹⁴Salomɔɔ u tabu keke yi dumi gawe menna nɔɔbu ka nɛeru (1.400). Ma u maa maasɔbu menna nɔɔbun suba wɔkura yiru (12.000). Ma u be kpuro yi yi wusu gasu sɔɔ ka sere maa Yerusalemɔɔ mi win tii u wāa. ¹⁵U dera wura ka sii geesu dabia Yerusalemɔɔ nge kpenu. Ma u dera dāa ye ba mɔ seduru ya maa dabia baama nge dāa ye ba mɔ sikamɔre ye ya ra n wāa Sefalan wɔwɔɔ. ¹⁶Egibitin diya ba ra ka nɔn dumi naawe. Tenkubara ba ra yi dwem de. ¹⁷Ba ra nɔn tabu keke yi dumi gawen tia dɔrewa sii geesun gobi nata (600). Kpa bu maa nɔn duma dɔre sii geesun gobi wunaa weeru ka wɔkuru. Bera ba ra maa ka Hetiban sinambu ka Sirigibun sinambu dumi daawe.

Salomɔɔ u sāa yerun banan

sɔɔru mɔ

*(I maa mɛerio Sinambu I,
5:15-32, 7:13-14)*

¹⁸Salomɔɔ u wooda wē bu Yinni Gusunɔɔ diru bania, kpa bu maa win tii sina kpaaru bania.

2Yera u tɔmbu nɔɔbun suba wata ka wɔkuru (70.000) gɔsa be ba ko n da sɔmunu sue, ka tɔmbu nɔɔbun suba wene (80.000) be ba ko n da kpenu daku guunɔ. Ma u maa tɔmbu nɔɔbun suba ita ka nata (3.600) gɔsa be ba ko n sɔmbu te nɔni doke.

²Salomɔɔ u Hiram, Tirin sunɔ gɔria u nɛɛ, nge mɛ a raa nen tundo Dafidi dāa ye ba mɔ seduru kā u ka win sina kpaaru bana, nge meya nen tii na maa kī a man kēema. ³Wee na Gusunɔɔ nen Yinni diru baniamme ta n sāa wigiru. Miya

ba ko n da nɔn turare nubu durorugia dɔɔ dokeye, kpa bu win pēɛ yi mi baadomma. Miya ba ko n da maa yāku dɔɔ mwaararuginu ko bururu ka yoka, tɔɔ baatere, ka tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ, ka suru kpao baawure sɔɔ, ka Yinni Gusunɔɔ tɔɔ bakaru baatere sɔɔ nge mɛ ba Isireliba yen wooda wē sere ka baadommaɔ. ⁴Dii te, ta ko n kpā. Domi Gusunɔɔ bɛsen Yinni u būnu kpuro kpāaru kere. ⁵N n men na, goo kun kpē u nɔn diru bania. Domi baa wɔllu ka ten kpāaru ta n kpē tu nɔn mwa. Yen sɔ, wara ra n nɛ, Salomɔɔ n sere ka nɔn diru bania. Negia n ko mi ko na n da nɔn turare dɔɔ dokeye. ⁶Yen sɔ tē, wunɛ Hiram, a man goo mɔrisiama wi u wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii wɔkusun sɔmburu yē ka sere beka ye ba wɔkua ka wunɔm ka maa gaadura kpa u n maa gāanun weenasinun kobu yē gana sɔɔ, kpa bu sɔmburu ko sannu ka nen tɔn be ba maa yēru mɔ ba ka wāa Yerusalemu mini ka Yudan tem kpuro sɔɔ. Tɔn be, ba sāawa be nen tundo Dafidi u gɔsa. ⁷A de a man dāa ye ba mɔ seduru ka sipere ka santali mɔrisiama Libanin di. Domi na yē ma wunen sɔm kowobu ba yen burabu yē. Nen sɔm kowobu ba koo bu somi sɔmbu te sɔɔ. ⁸A de bu man dāa ye kasuama ya n kpā. Domi dii te na kī n bani mi, ta kpā. Ta ko n maa wā. ⁹Saa ye sɔɔ, kon wunen sɔm kowobu alikaman som tɔnnu nɔɔbun suba nɔɔba tia (6.000) wē ka dīa bimi yi ba mɔ sɔsun som tɔnnu nɔɔbun suba nɔɔba tia ka tam ditiri nɔɔbun suba nene (800.000) ka sere maa gum ditiri nɔɔbun suba nene.

¹⁰Ma Hiram, Tirin sunɔ, u Salomɔɔ wisa tireru sɔɔ u nɛɛ, geema, yèn sɔ Yinni Gusunɔɔ u win tɔmbu kī, yen sɔna u nun kua ben sunɔ. ¹¹I ka man Gusunɔɔ Isireliban Yinni siaro wi u wɔllu ka tem taka kua. Wee u Dafidi bii bwisigii ka laakarigii kā wi u koo wi, Yinni Gusunɔɔ sāa yeru bania ka sere maa win tiin sina

kpaaru. ¹²Tē, wunε Salomɔɔ, kon sɔm yēro goo mɔrisiama. Yēro u bwisi mɔ too. Win yīsira Huramabi. ¹³U sāawa kurɔ goon bii. Kurɔ wi, u sāawa Danun bweserugii. Ma win tundo u sāa Tirigii. Huramabi wi, u wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii wɔkusu ka kpenu ka dāan sɔmburu yē. U maa bekan sɔmburu yē, ye ba kua ka wēε wunɔmgii ka gaaduragii, ka wēε swēε ka sere maa wēε damgii. Meya u maa gāanun weenasinun kobu gani sɔɔn sɔmburu yē. Sɔmbu te ba gesi nūn nɔmu sɔndia kpuro, u koo kpī u tu kowa. U koo sɔmbu te kowa ka wunen sɔm kowobu sannu ka sere be nen Yinni Dafidi wunen tundo u gɔsa. ¹⁴Tē, wunε maa, a sun alikama ka ɔɔsu ka gum ka tam mε mɔrisiama yēn gari a gerua mi. ¹⁵Besε sa ko maa nun dāa bɔɔria nge mēn nɔɔ a kī, kpa su ye mɔrisiama ka goo nimkusu sere Yafoɔ. Kpa wunεgibu bu maa na bu ka ye da Yerusalemuɔ.

¹⁶Salomɔɔ u sɔbu gara be ba wāa Isireliba sɔɔ. N deema win tundo Dafidi u raa bu gara. Sɔɔ ben geera kuawa tɔnu nɔɔɔbun suba wunaa weeru ka wɔkura ita ka nata (153.600). ¹⁷Ma u ben nɔɔɔbun suba wata ka wɔkuru (70.000) gɔsa ba n da sɔmunu sue, kpa ben nɔɔɔbun suba wene (80.000) ba n da kpenu dāku guunɔ. Ben nɔɔɔbun suba ita ka nata (3.600) ye ya tie, ba n da sɔm kowo be ba tie nɔni doke.

Sāa yerun bana

(I maa meerio Sinambu I, 6:1-38)

3 Salomɔɔ u sāa yee ten bana torua Yerusalemuɔ guu te ba mɔ Mɔriyan wɔllɔ mi ba win tundo Dafidi sɔɔsi. N deema yam mi n daa sāawa ɔɔnani, Yebusin doo soo yeru. ²U sāa yee ten bana toruawa win bandun wɔɔ nnesen suru yirusen sɔɔ yiruse sɔɔ.

³Ba dii te yīirawa ka yellun yīiru-tia ye ba ra ka gāanu yīire. Ten dēebu

bu sāawa gɔm soonu wata. Ten yasum maa sāa gɔm soonu yendu. ⁴Dii ten yasum ka ten duu yee gbiikirun dēebu n newa. N sāawa gɔm soonu yendu. Ma ten gunum mu sāa gɔm soonu wunaa teeru. Ma Salomɔɔ u ten sɔɔɔwɔ wura gea pote. ⁵Ma u dii ten tiin gani dāa ye ba mɔ sipere wukiri. Yen biru, u maa ye wura ye ya gea sāa pote. Ma u dera ba kpakpa wurusu ka yɔnin weenasii kua kua gani yi sɔɔ. ⁶Ma u tu buraru kua ka kpee gobiginu. N deema wura ye u ka sɔma ye kpuro kua mi, ya weewa saa Paafaimun di. ⁷U dii te wura potewa ka ten gbereba sɔɔ, ka ten kɔnnɔ suukusɔ ka ten ganiɔ, ka ten gamboba sɔɔ, ma u wɔllun kɔsɔbun weenasibu kua ten gani sɔɔ.

⁸Ma u dii te ta dēere gem gem bana mi. Ten dēebu ka dii ten tiin yasum mu newa. Mu sāawa gɔm soonu yendu. Ma ten yasum maa sāa gɔm soonu yendu. Ma u tu wura gea pote. Wura yen geera sāawa tɔnnu yendu. ⁹Wura ye ba ka kulumba kuan geera sāawa kilon bɔnu. Baa ka dia ye ya wāa wɔllɔ kpuro ba ye wura potewa.

¹⁰U maa kɔsɔbun weenasibu yiru kua dii te ta dēere gem gem mi sɔɔ. Ma u ye wura pote. ¹¹Wɔllun kɔso ben kasa nne ye kpuron dēebu bu sāawa gɔm soonu yendu. Kasa yen tian dēebu bu sāawa gɔm soonu nɔɔbu. Ma ben turon kase teeru ta gana girari. Ma tee teni ta ka kɔso yirusegirun teeru girarine. ¹²Ma kɔso yiruse win kase teeru ta maa dii ten goo teɔɔ girari. N deema ten yirusewa ta ka gbiikoo wigiru girarine. ¹³Kɔso be kpuron kasa ya dēiarewa. Ma yen dēebu kua gɔm soonu yendu. Ma ba yɔ ba wuswaa tīi dii ten kɔnnɔ gia. ¹⁴Ma u dii ten beku kareru kua ka wēε damgii yi ba wɔkua ka gaadura ka wunɔm ka sere maa tom. Ma ba maa kɔsɔbun weenasibu kua beku te sɔɔ.

Dii ten ghere be ba kua

ka sii gandu

(I maa meerio Sinambu I, 7:15-22)

¹⁵U dii ten wuswaaɔ ghere yiru kua. Yen baayeren gunum mu s̄aawa ḡom soonu t̄ena ka n̄ɔɔbu. Ma ba ye fur̄ɔsu s̄ondia w̄ollɔ. Sin gunum mu s̄aawa ḡom soonu n̄ɔɔbu. ¹⁶U maa ȳɔnin weenasiiɪn buraru garu kua nge te u raa kua s̄a yeru mi. Ma u bura te doke fur̄ɔ sin w̄ollɔ. Ma u d̄aa marum gam weenasim kua wunɔɔbu (100) u doke ȳɔni yi s̄ɔɔ. ¹⁷Ma u ghere yiru ye gira s̄a yee ten wuswaaɔ. Tia n̄ɔm geuɔ, tia maa n̄ɔm dwarɔ. Ma u n̄ɔm geugia ye ȳisiru k̄a Yakini. Ma u maa n̄ɔm dwarugia ye ȳisiru k̄a Boasi.

4 U maa ȳaku yeru kua ka sii gandu. Ten d̄eebu bu s̄aawa ḡom soonu yendu. Ma ten yasum maa s̄a ḡom soonu yendu. Ma ten gunum mu s̄a ḡom soonu w̄okuru.

Boo sii ganduguu

(I maa meerio Sinambu I, 7:23-26)

²U boo sii ganduguu kua. Gen n̄ɔɔn yasum mu s̄aawa ḡom soonu w̄okuru. Gen gunum maa ḡom soonu n̄ɔɔbu. Ma gen kekera s̄a ḡom soonu t̄ena. Ga s̄aawa bw̄eereke mam mam. ³Ba gen n̄ɔɔ b̄okan tem̄o ket̄eban weenasii kua ba ka s̄ikerena. Ḡom soo teerun baa s̄ɔɔ, ket̄e w̄okura ba kua. Ba ket̄en weenasii yi kuawa s̄ia yiru. Ma ye kpuro ya s̄a sii b̄ori tia ka boo sii ganduguu ge. ⁴Ba boo ge s̄ondiwa ket̄en weenasii w̄okura yirun w̄ollɔ. Yen ita ya wuswaa kisi s̄ɔɔ ȳesan n̄ɔm geu gia, ita maa s̄ɔɔ duu yeru gia, ita yeni maa s̄ɔɔ ȳesan n̄ɔm dwaru gia, ita ye ya maa tie, s̄ɔɔ yari yeru gia. Ma boo ge, ga s̄ondi ket̄en weenasii yin w̄ollɔ. Ma ket̄e ben biru ga wura s̄ɔɔw̄ɔ. ⁵Boo gen sinum mu ka n̄ɔm tararu n̄e. Ma ba gen n̄ɔɔ b̄oka kua nge n̄ɔragia.

Ma ga maa n̄ɔɔ deriare nge biibii. Ga koo kp̄i gu nim mwa ditiri n̄ɔɔɔbun suba wunaa teeru (120.000).

⁶U wekenu w̄okuru kua ma u nin n̄ɔɔbu yi s̄a yee ten n̄ɔm geuɔ. N̄ɔɔbu yeni maa ten n̄ɔm dwarɔ bu wa bu ka tii s̄aras̄ia, kpa bu maa ka ȳaku yaa kpakia b̄a n̄ ȳaku d̄ɔɔ mwaararuginu m̄e. Boo sii ganduguu gen nima ȳaku kowobu ba ra ka ben n̄oma ka naasu kpakie.

Dendi ȳaa ni ba kua ka sisu

(I maa meerio Sinambu I, 7:40-51)

⁷U maa dabu wuraginu kua wasi w̄okuru. U nu kuawa nge m̄e ba nin wooda yi. Ma u nin n̄ɔɔbu yi s̄a yee ten n̄ɔm geuɔ. N̄ɔɔbu yeni maa n̄ɔm dwarɔ.

⁸U tabulu w̄okuru kua u yi s̄a yeru mi. U n̄ɔɔbu yi n̄ɔm dwarɔ, ma u maa n̄ɔɔbu yi n̄ɔm geuɔ.

Ma u maa gb̄ee wuraginu kua wunɔɔbu (100) n̄i s̄ɔɔ ba ko n̄ da ȳaku yaa yem doke bu ka ȳeka.

⁹U yaara gaa kua ȳaku kowobun s̄ɔ. Yen biru, u maa yaara baka gaa kua ka yen gamboba. Ma u gambo be sii gandu pote.

¹⁰U boo sii ganduguu ge yiwa yaara yen n̄ɔm geuɔ s̄ɔɔ yari yerun n̄ɔm dwaru gia.

¹¹Huramu u torom guratii kua ka kaatonu ka gb̄ea ȳe s̄ɔɔ ba ko n̄ da ȳaku yaa yem doke bu ka ȳeka. Nge m̄eya u ka s̄ambu te kua u kpa te sina boko Salom̄ɔ u n̄un yiire u ko Yinni Gusun̄ɔn s̄a yee ten s̄ɔ. ¹²Wee ye u maa kua. Yera ghere yiru

ka fur̄ɔsu yiru si ba koo doke ghere ben w̄ollɔ

ka k̄ok̄ɔs̄ɔ bw̄esenu yiru ye ba koo s̄ondi fur̄ɔ sin w̄ollɔ.

¹³U maa d̄aa marum weenasim kua n̄eɛru (400) k̄ok̄ɔs̄ɔ yiru yen s̄ɔ. K̄ok̄ɔs̄ɔ yiru yen baayere s̄ɔɔ, d̄aa marum weenasim men s̄ia yiru yiruwa u kua u ka s̄ondi fur̄ɔ sin w̄ollɔ.

¹⁴ U wekenu kua wəkuru ka nin sɔwaritii wəkuru.

¹⁵ U boo sii ganduguu kua, ka keten weenasii wəkura yiru yi yi boo ge sɔɔwa.

¹⁶ U maa torom guratii kua, ka kaatonu, ka kaato donnuginu.

Dendi yāa ni sina boko Salomɔɔ u dera Huramabi u kua mi, u nu kuawa ka sii gan te ba wɔriasia. ¹⁷ U dera ba yāa ni kpuro kua ka sii gandu Yuudenin wɔwɔa mi sɔnda wāa Sukotu ka Seredan baa sɔɔ. ¹⁸ Salomɔɔ u dera ba dendi yāa ni kua nu dabi sere ba n̄ maa sii gan ten bunum yīira.

¹⁹ Salomɔɔ u maa dera ba dendi yāa ni nu tie kua. Niya

yāku yee wuragii te,

ka tabulu yē sɔɔ ba ra p̄ɛ sɔndi,

²⁰ ka dabunu ka nin fitilanu ni ba kua ka wura gea. Ba koo nu sɔrawa nge me sāa yerun wooda ya gerua.

²¹ U maa biibiin weenasii kua ka fitilanu ka nin bakusu. U ye kpuro kuawa ka wura gea.

²² U maa woba kua, ka n̄ri, ka gbēa, ka d̄ɔɔ guratii. Ba ye kpuro kuawa ka wura gea.

U maa dii te ta d̄ere gem gem gamboba ka sāa yee ten tiin kɔnnɔn gamboba kua ka wura.

5 Ye Salomɔɔ u sāa yee ten sɔmburu kua u kpa, yera u sii geesu ka wura ka gāa ni win tundo u raa yi sāa yee ten s̄ɔ kpuro gurama u doke Yinni Gusunɔn arumanin beru yerɔ.

Ba woodan kpakororu yi

Yinni Gusunɔn sāa yera

(I maa meerio Sinambu I, 8:1-13)

² Yen biru, Salomɔɔ u Isireliban guro gurobu ka ben yenu yērobu ka bwese kera baayeren wirugibu sokusia Yerusalemɔɔ bu ka Yinni Gusunɔn woodan kpakororu suama saa Dafidin sina kpaarun di te ba maa m̄ Sioni,

kpa bu tu doke sāa yeru mi. ³ Yera Isireliba kpuro ba menna Salomɔɔn mi wɔɔn suru nɔɔba yiruse w̄i sɔɔ ba ra t̄ɔɔ bakaru garu ko. ⁴ Ye ben guro guro be kpuro ba tunuma, yera Lefiba ba Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te sua, ⁵ ka win kuu bekurugii te, ka sere s̄aarun dendi yāa ni nu wāa te sɔɔ kpuro. Yāku kowobu ka Lefibara ba ye kpuro suama. ⁶ Sina boko Salomɔɔ ka Isireliba kpuro be ba m̄ne mi, ba na ba yōra Yinni Gusunɔn woodan kpakoro ten wuswaaɔ. Ma ba yāanu ka ketē dabinu go ba ka yākunu kua. Sabe ni ba go mi, nu n̄ garirɔ.

⁷ Ma yāku kowobu ba ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te da ten ay-erɔ dii te ta d̄ere gem gem sɔɔ. Ba tu yiwa w̄ollun k̄sɔbun weenasibu yirun kasin k̄k̄ɔɔ. ⁸ K̄sɔ be, ba kasa d̄eriewa ba woodan kpakoro te ka ten nenutii wukiri. ⁹ Ba koo k̄p̄i bu nenutii yi wa yi tere saa dii te ta d̄ere gem gem k̄nnɔn di. Domi ba yi kuawa yi d̄ēu. Adama ba n̄ k̄p̄e bu yi wa saa t̄ɔɔn di. Miya kpakoro te, ta wāa sere ka gisɔn gisɔ. ¹⁰ Gāanu sari kpakoro te sɔɔ, ma n̄ kun m̄ɔ wooda w̄kurun kpee besi yiru ye M̄wisi u doke mi. Yinni Gusunɔwa u n̄n̄ yi w̄ē Horebun guurɔ sanam m̄e u ka Isireliba arukawani b̄kua ye ba yarima Egibitin di.

¹¹ Yāku kowobu ba tii d̄erasia. Adama ba n̄ kue nge m̄e wooda ya n̄e bu ko wuuru ka wuuru. Ma be kpuro ba yara sāa yee ten min di. ¹² Ma Lefiba kpuro be ba sāa wom kowobu, Asafu ka Hemani ka Yedutum ka ben bibu ka begibu kpuro ba yabenu sebua ni ba kua ka w̄ē damgii ba ka yō yāku yerun s̄ɔɔ yari yeru gia ba seketirenu neni ka guunu ka m̄ɔɔkunu. Ma yāku kowobu wunaa teeru ba wāa ben b̄kua ba k̄bi soomɔ. ¹³ Be ba k̄bi soomɔ ka be ba womusu m̄ɔ ba Yinni Gusunɔ siaramɔ ba m̄ɔ, i Yinni Gusunɔ siaro, domi u

sāawa tɔn geo, win durom mu ko n wāawa sere ka baadommaɔ.

Ye ba m̀ m̃, saa yera guru wii wurora Yinni Gusunɔn sāa yee te wukiri. ¹⁴Ma yāku kowobu ba kpana bu yōra bu ben sɔmburu ko guru wii ten s̃. Domi Yinni Gusunɔn yiikon girima ya dii te yiba.

6 Yera Salomɔɔ u nɔɔgiri sua u n̄, Yinni Gusunɔ, a bwisika a n wāa guru wii sinumgiri sɔɔ.

²Adama n̄, na nun wāa yee geeru bania mi kaa n wāa sere ka baadommaɔ.

Gari yi Salomɔɔ

u Isireliba s̃ɔwa

(I maa m̄erio Sinambu I, 8:14-21)

³Yera sina boko Salomɔɔ u s̃ira Isireliba kpuron mi gia, mi ba yō. Ma u bu domaru kua. ⁴U gerua u n̄, na Gusunɔ Isireliban Yinni siara. Domi u win nɔ mw̄eru yibia te u Dafidi nen tundo kua u n̄, ⁵saa m̄n di u win tɔmbu Isireliba yarama Egibitin di, u n̄ wuu gagu gɔsa ben wusu gasu sɔɔ bu ka diru bani mi ba koo n̄n s̃. U n̄ maa goo gɔsa u n̄ ka s̃a win tɔmbun kparɔ. ⁶Adama Yerusalemuwa u gɔsa bu ka n̄n s̃a yeru bania mi. Meya u maa Dafidi gɔsa u n̄ ka s̃a ben kparɔ. ⁷Nen tundo Dafidi wi, u raa gōru doke u Gusunɔ besen Yinni diru bania. ⁸Ma Yinni Gusunɔ u n̄n s̃ɔwa u n̄, ya wā ye u gōru doke u ka n̄n diru bania. ⁹Adama n̄ wi, u koo n̄n tu bania. Win bii wi u koo ma, wiya u koo tu bani. ¹⁰T̄, Yinni Gusunɔ u win nɔ mw̄e te yibia. Wee n̄, Salomɔɔ, na sina bes̄ Isireliban sina gɔna wɔllɔ na kua nen tundo Dafidin k̄sire. Yen biru, na Gusunɔ besen Yinni dii te bania mi ba ko n̄ da n̄n s̃. ¹¹Dii te s̄ɔra na win woodan kpakororu wāa yeru kua. Kpee besi yiruwa yi wāa kpakoro te sɔɔ, yì

sɔɔ ba win woodaba yorua be u besen baababa w̄.

Salomɔɔn kanaru

(I maa m̄erio Sinambu I, 8:22-53)

¹²Yera Salomɔɔ u yōra Yinni Gusunɔn yāku yerun wuswaɔ Isireliban n̄ni biru, ma u n̄ma yiya wɔllɔ u kanaru kua. ¹³N̄ deema Salomɔɔ u raa turaru garu kua ka sii gandu. Ma u tu doke s̃a yerun yaara yen suunu sɔɔ. Tura ten d̄ēbu bu s̃aawa gɔm soonu nɔɔbu. Ten yasum maa gɔm soonu nɔɔbu. Ma ten gunum maa s̃a gɔm soonu ita. Miya u yɔɔwa u yiira Isireliba kpuron wuswaɔ. Ma u n̄ma yiya wɔllɔ u n̄, ¹⁴Gusunɔ, bes̄ Isireliban Yinni, goo maa sari nge wun̄ wɔllɔ ka temɔ. Wunen bwā be ba nun m̄m nɔɔwamme ka gōru tia, a ra arukawani ye a ka bu b̄kua yibie, kpa a bu wunen wɔnwɔndu s̄ɔsi. ¹⁵Wee a wunen nɔ mw̄eru yibia te a wunen b̄ɔ Dafidi nen tundo kua. Ye a n̄n s̃ɔwa kpuro, a ye kua gisɔ ka wunen dam. ¹⁶Yen s̃, Gusunɔ besen Yinni, a nɔ mw̄e te yibio te a n̄n kua mi. A n̄, u n̄ k̄sire biamɔ win bibun bw̄es̄eru sɔɔ wi u koo win bandu di, bii be, b̄ n̄ tii neni dee dee ben wāaru sɔɔ, ma ba nun m̄m nɔɔwamme nge m̄ wi, Dafidi u kua. ¹⁷N̄ n̄ men na, Gusunɔ besen Yinni, a de wunen gari yi a n̄n s̃ɔwa mi kpuro yi koora.

¹⁸Adama kaa sere kp̄ a sina tem me sɔɔ ka gem? Domi wɔlla kun nun tura. Kaa sere gere dii te na nun bania mini? ¹⁹Ka m̄, Gusunɔ nen Yinni, a nen gere swaa dakio, kpa a nen kanaru nɔ te na m̄ gisɔ. ²⁰A de wunen n̄ni yi n̄ wāa dii te sɔɔ w̄kuru ka s̄ɔ sɔɔ. A nen kanaru swaa dakio te na m̄ yam mini. Domi miya a n̄, kaa tii s̄ɔsi. ²¹N̄ ka wunen tɔmbu, s̄ n̄ menna yam mini, sa kanaru m̄, a sun swaa dakio saa wɔllun di mi a wāa kpa a sun suuru kua.

²²Goo ù n win winsim torari, ma ba yēro tilasi kua u ka na mini u bōre yāku yerō, ²³na nun kanamō a yēro swaa dakio wöllun di kpa a bu siria. A tōn kōso nūn win kōsa kōsieyo, kpa a maa gemgii nūn win gem wē.

²⁴Yibereba bā n wunen tōmbu Isireliba kamia yēn sō ba nun torari, ma ba gōru gōsia ba na ba nun suuru kanamō dii teni sō, ²⁵a bu swaa dakio saa wöllun di, kpa a bu ben durum suuru kua. Kpa a de be ba yoru mwēera bu wurama tem me sō me a raa ben baababa wē.

²⁶À n dera gura ya yōra yēn sō ba nun torari, ma ba gōru gōsia yēn sō a bu sekuru doke, ma ba mēerima yam mini ba nun sāmō ba kanaru mō, ²⁷a bu swaa dakio saa wöllun di, kpa a bu ben durum suuru kua. A bu swaa gea sōsio yē sō ba koo sī, kpa a de gura yu ne tem me sō, me bese wunen tōmbu sa tubi di mi.

²⁸Gōru tā n dua tem me sō, ñ kun me kēsi kēsi bararu, ñ kun me dīanun gō, ñ kun me twee, ñ kun me kōkōnu ganu ni nu ra dīanu sanku, ñ kun me yibereba bā n tem men wusu tarusi, ñ kun me bara bwese bweseka yā n wunen tōmbu deema, ñ kun me wahala gaa, ²⁹bā n seewa ba kanaru mō ma ben baawure u win toraru wura win gōru, ma u win nōma suema dii tenin bera gia, ³⁰a bu swaa dakio saa wöllun di mi a wāa kpa a bu suuru kua a baawure kua nge me u sāa. Domi wunē turowa a tōnun gōru yē. ³¹Kpa bu nun nasia ba n sīimō wunen swē sō ben wāaru kpuro sō tem me sō, me a ben baababa wē.

³²Tōn tuko goo ù n na u ka nun sā yēn sō u nua wunen yīsira kpā, ma a dam bakam mō, ma yēro u kanaru mō dii te sō, ³³a nūn swaa dakio saa wöllun di mi a wāa, kpa a nūn kua ye u nun bikiamō. Kpa handunian tōmbu kpuro bu nun gia, kpa bu nun nasia nge me wunen tōmbu Isireliba ba nun nasie, kpa ba n

yē ma wuna ba ra sā dii te sō, te na bana mini.

³⁴À n wunen tōmbu Isireliba wooda wē bu da bu ben yibereba tabu wōri, ma ba kanaru koosima wunen mi, ba mēerima wunen gee a gōsa, ka dii te na nun banian bera gia, ³⁵a ben kanaru swaa dakio wöllun di kpa a bu kua dee dee.

³⁶Bā n daa maa nun torari domi goo sari wi u ku ra tore, ma wunen mōru ya seewa, a bu yibereba nōmu sōndia, ma ba bu mwēera ba ka da ba yoru dimō turuku ñ kun me mi n toma, ³⁷⁻³⁸bā n bwisika tem mi ba yoru dimō mi ma ba gōru gōsia mam mam ba nun tii wē, ma ba tem menī mēerima me a ben baaba wē, ka wuu geni ge a gōsa ka sāa yee te na nun bania mini, bā n kanaru mō ba mō, ba nun torari, ba durum kua, ³⁹a bu swaa dakio saa wöllun di mi a wāa kpa a bu kua dee dee, kpa a bu ben toranu kpuron suuru kua. ⁴⁰Tē, Gusunō nen Yinni, a de a nōni wukia kpa a swaa daki kana te na mō.

⁴¹Yinni Gusunō, a seewo a na mi a ra wēre, wunē ka wunen woodan kpakororu, mi wunen dam mu ra sōsire. A de wunen yāku kowobu ba n faaba mō.

Kpa be ba nun mēm nōwamme ba n nuku dobu mō doo nōru sō.

⁴²Yinni Gusunō, a ku wi a gōsa biru kisi. A wunen durom yaayo me a Dafidi wunen sōm kowo kua.

Sāa yee ten wukiabu

(I maa mēerio Sinambu I, 8:62-66)

7 Sanam me Salomō u kanaru kua u kpa, yera dō u sarama wöllun di u yāku dō mwaararugii ni ka yāku ni nu tie mwa. Ma Yinni Gusunōn yikon girima ya dii te wukiri. ²Yāku kowobu ba ñ kpā bu du Yinni Gusunōn sāa yerō,

domi win yiikon girima ya yiba ten mi.
³Ye Isireliba kpuro ba dɔɔ wi ka Yinni Gusunɔn yiikon girima ye wa ya sarama ya wāa sāa yee ten wɔllɔ, yera ba yira ba siriru tem girari turarun wɔllɔ te ba kua ka kpenu. Ma ba Yinni Gusunɔ siaramɔ ba mɔ, Yinni Gusunɔ u sāawa tɔn geo. Win durom mu ra n wāawa sere ka baadommaɔ.

⁴Isireliba kpuro ka sina boko ba yākuu kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.
⁵Yen dɔma te, Salomɔɔ u naa kinenu nɔɔbun suba yenda yiru (22.000) go ka yāanu nɔɔbun suba wunaa teeru (120.000). Nge mɛya ba ka sāa yee te wukia. ⁶Yāku kowobu ba yɔ ben ayenɔ, ma Lefiba ba dwee yānu soomɔ, ni sina boko Dafidi u dera ba kua bu ka Yinni Gusunɔ sā. N deema u raa bu yiire bu womu geni ko bu nɛɛ, Gusunɔn durom mu ko n wāawa sere ka baadommaɔ. Ma yāku kowobu ba kɔbi soomɔ Isireliba kpuron wuswaaɔ mi ba yɔ. ⁷Salomɔɔ u sāa yee ten yaaran suunu dɛerasia ye ya wāa sāa yee ten tii tiin wuswaaɔ. Domi miya u yāku dɔɔ mwaaruginu ka siarabun yākuu kua yɛn sɔ yāku yee te ba kua ka sii gandu ten ayera kun tura bu ka yāku ni kpuro ko mi.

⁸Salomɔɔ ka Isireliba kpuro ba tɔɔ baka te diwa sere sɔɔ nɔɔba yiru. Ma tɔn dabiru ta na saa Hamatin tem kpuron di, n ka girari Egibitin daaru gian di. ⁹Sɔɔ nɔɔba itase, ba maa mennu be kpuro ba yāku yee te dɛerasia ba yi nenem. Ba ye kuawa sɔɔ nɔɔba yiru. Yen biruwa ba maa tɔɔ bakarun tii di sere sɔɔ nɔɔba yiru. ¹⁰Wɔɔn suru nɔɔba yirusen sɔɔ yenda itase sɔɔra Salomɔɔ u dera tɔmba wura ben yenusɔ. Ma ba nuku dobu mɔ durom mɛ Gusunɔ u Dafidi ka Salomɔɔ ka sere win tɔmbu Isireliba kuan sɔ.

Yinni Gusunɔ

u kpam Salomɔɔ kure

(I maa mɛerio 1:7-12, Sinambu I, 9:1-9)

¹¹Sanam mɛ Salomɔɔ u Yinni Gusunɔn sāa yeru ka win tiin sina kpaaru bana u kpa, ma ye kpuro ya kooru, ye u gɔru doke u ko Yinni Gusunɔn sāa yeru ka sere maa win tiin sina kpaaru, ¹²yera Yinni Gusunɔ u nɔn kure wɔkuru. Ma u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, na wunen kanaru nua. Na yam mi gɔsa. Miya ba ko n da man yākuu kue. ¹³Nā n wɔllu kenua, ma gura kun maa nemɔ, n kun mɛ na dera twee yi tem mɛ wukiri yi mɛn dīanu di, n kun mɛ nā n mɛn tɔmbu kɛsi kɛsi baranu sure, ¹⁴saa ye sɔɔ, bɛɛ be i sāa nen tɔmbu, i nen yīsiru sɔɔwa, ma i tii kawa i bɛɛn daa kɔsa deri, ma i man soka, kon bɛɛ wurari wɔllun di kpa n bɛɛ bɛɛn toranu suuru kua, kpa n bɛɛn tem arumani wesia. ¹⁵Saa ye sɔɔ, kon bɛɛ mɛeri kpa n kana ni i man koosima sāa yeru mini swaa daki. ¹⁶Tɛ, na tu gɔsa na yi nenem nen sɔ, ta n ka nen yīsiru sɔɔwa. Ten miya nen nɔni ka nen gɔru kpuro ko n woo. ¹⁷Wunɛ maa Salomɔɔ, ā n siimɔ nge mɛ wunen tundo Dafidi u sia, ma a mɔ ye na nun yiire kpuro, ma a nen woodaba mem nɔɔwammɛ, ¹⁸kon wunen bandun dam sire nge mɛ na wunen tundo Dafidi nɔɔ mwɛeru kua na nɛɛ, u n kɔsire biamɔ wi u koo bandu di Isireliba. ¹⁹Adama i n gɔsira i nen woodaba deri be na bɛɛ wɛ, ma i maa da i būnu sāwa, ²⁰kon bɛɛ wunawa nen tem di mɛ na bɛɛ wɛ. Kpa n dii te yina te na gɔsa na yi nenem nen yīsirun sɔ mi. Kpa n de bwesenu kpuro nu tu yɛɛ. ²¹Be ba raa ten kpāaru yɛ yellu, bā n saru mi, biti koo bu mwa kpa bu bikia bu nɛɛ, mban sɔna Yinni Gusunɔ u wuu geni ka dii teni kua mɛ. ²²Kpa bu wisi bu nɛɛ, ba Gusunɔ ben baababan Yinni

deriwa, wi, wi u bu yarama Egibitin di ma ba da ba būnu yiirammē ba sāamō. Yen sōna u dera wahala yeni kpuro ya bu deema.

Ye Salomō u maa kua

(I maa meerio Sinambu I, 9:10-28)

8 Wōō yendun baa sōra Salomō u Yinni Gusunōn sāa yeru ka sere maa win tiin sina kpaaru bana u kpa. ²U maa wuu si Huramu u nūn kā sōnwa. Ma u dera Isireliba ba sina mi.

³Salomō u Hamati wōri ye ya wāa Soban bera gia, ma u ye mwa. ⁴U tem mi gāanu ku ra kpin wuu ge ba mō Tadinōri bana ka sere maa Hamatin wuu sīn mi ba ko n da win dīanu bere. ⁵U Bēti Horoni ye ya wāa gunguru wōlō ka ye ya wāa wōwāo bana. Wuu si, su gbāranu ka gamboba mō, ka maa yen sēretinu. ⁶U maa wuu ge ba mō Balati bana ka wuu sīn mi u ko n da win dīanu bere. Ma u sin gasu sō win tabu kēkē yi dumi gawe berua ka maasōbu. Ye Salomōn gōru ga kī, yera u bana Yerusalemuō ka Libaniō, ka sere wuu si u mō sō.

⁷Tōn be ba tie Hetiba sō, ka Amōreba sō, ka Feresiba sō, ka Hefiba sō, ka Yebusiba sō, be, be ba ñ sāa Isireliba, ⁸ben bibun bwese te ta seewa ben biru, tera Salomō u yoo sōma koosia sere ka gisōn gisō. ⁹Salomō u ñ Isireliban goo yoo sōmburu koosie. Be, ba sāawa win tabu kowobu ka wirugibu, ka tabu sinambu, ka tabu kēkē yi dumi gawen kparobu. ¹⁰Wirugii be Salomō u gōsa bu ka win tōmbu kpara sōmbu te sō, ben geera sāawa goobu ka weeraakuru (250).

¹¹Salomō u dera win kurō wi u sāa Egibiti sunōn bii u yara Dafidin yēnun di ge u bana. U nēē, win kurō kun sinamō Dafidi Isireliban sina bokon yenuō. Domi mi ba woodan kpako-

roru doke, yam mi, mu kuawa mi yam deeram.

¹²Yera Salomō u yāku dōō mwaararuginu kua yāku yee ten wōlō te u bana Yinni Gusunōn sāa yerun wuswaaō. ¹³U ra yākunu ko nge mē Mōwisin wooda ya gerua tōō baateren sō, ka suru kpaon sō, ka tōō wēerarugiru sō ka tōō bakanu ita yenin sō ñi ba ra ko wōō tia sō. Niya pēē ye ba ku ra seeyatia doken tōō bakaru, ka duurubun tōō bakaru, ka sere maa Kunun tōō bakaru. ¹⁴U yāku kowobu yi wuu wuuka nge mē win tundo Dafidi u raa kua. Yāku kowo ben baawure ka win sōmburu. Lefiba ka maa ben sōmburu. Bera ba ra n Yinni Gusunō siaramō tōō baatere kpa bu maa yāku kowobu somi ben sōma sō. Ma ba kōnnōsun kōsobu yi yi wuu wuuka. ¹⁵Ba ñ sina bokon wooda sare ye u yi yāku kowobu ka Lefiban sō ka sere maa arumani beru yerun sō.

¹⁶Nge mēya ba ka sāa yee ten sōmbu te kpuro kpara saa ten torubun di sere ba da ba ka tu wiru go. Nge mēya ba ka dii te bana ba kpa.

¹⁷Yen biru Salomō u da Esioni Gebeēō ka Eltūō. Wuu si, su wāawa nim wōkun bōkuō Edōmun temō. ¹⁸Huramu u dera win sōm kowo be ba nim yē ba ka Salomō goo nimkusu daawa. Ma ba da Ofiriō ka Salomōn sōm kowobu sannu. Min diya ba ka sina boko Salomō wuran tōnnu wōkura ita naawa.

Seban sunō tōn kurō

u Salomō meirim da

(I maa meerio Sinambu I, 10:1-13)

9 Saa yē sō Seban sunō tōn kurō u nua ma Yinni Gusunō u dera Salomō u yīsiru yara, yera u da u ka Salomōn bwisi yin saka meeri kpa u nūn gāa dabinu bikia. U tura Yerusalemuō, ka win sina bwāa dabinu be ba nūn swīi,

ka yooyoo si su turare ka wura dabinu sɔɔwa, ka kpee gobiginu. Ye u tura Salomɔɔn mi, ma u gerua kpuro ye ya wāa win gɔruɔ. ²Ma Salomɔɔ u nūn wisa kpuro ye u bikia. Yen gaa kun nūn wis-ibu sēsie. ³Ye kuro wi, u Salomɔɔn bwisi yi kpuro wa, ka dii te u bana ⁴ka dīa ni u ra di, ka win bwāabun wāa yeru, ka win sɔm kowobun yāa ni ba ra doke bu ka nūn nɔɔri, ka sere be ba ra nūn tam dokeye nɔraɔginu, ka yāku ni u ra ko diru mi u ra Yinni Gusunɔ sā, ⁵ye kpuro ya nūn biti mwa sere u wom mwe. Ma u sina boko Salomɔɔ sɔɔwa u nēe, wunen dam ka wunen bwisin baaru ye na nua saa nen tem di, ye kpuro geema. ⁶Adama na n̄ daa gari yi naanē kue sere na ka tunuma mini. Wee nen nɔni yi ye kpuro wa. Ka gem, ye na wa mini, ba n̄ daa man yen bɔnu sɔɔwa. Wunen bwisi ka wunen dukia ya kpā n kere nge mē wunen yīsira yara. ⁷Doo nɔɔrugiba wunen tɔmbu ka wunen sɔm kowo be ba nun nɔɔrimɔ saa baayere. Ma ba wunen bwisi yin gari swaa daki. ⁸Na Gusunɔ wunen Yinni siara wi u nun durom kua u nun swīi Isireliban sina gɔna wɔllɔ. U bu kīwa sere ka baadommaɔ. Yen sōna u nun kua ben sunɔ a n da ka bu sirie dee dee.

⁹Ma u sina boko wura kā tɔnnu ita ka bɔnu, ka maa turare ka kpee gobiginu. Salomɔɔ kun maa turare waare gam gum di ya n kpāaru nē mē.

¹⁰Huramun sɔm kowobu ka Salomɔɔgii be ba ka wura naamɔ Ofirin di, beya ba maa ka dāa gea ye ba m̄ santali ka kpee gobiginu naamɔ. ¹¹Ma sina boko u ka dāa ye yɔɔtii kua sāa yerɔ ka sere maa win tiin dirɔ. Dāa yera u maa ka wom kowobun mɔɔɔkunu ka ben guunu kua. Dāa yen bwesera kun saara mɔ. Meya ba n̄ maa yen bweseru waare Yudan temɔ.

¹²Salomɔɔ u sunɔ tɔn kuro wi wē kpuro ye u bikia. U nūn kēru kāwa n

kere ye u ka na. Yen biru, ma kuro wi, u gɔsira u wura win temɔ ka win bwāabu.

Salomɔɔn dukia

(I maa mēerio Sinambu I, 10:14-29)

¹³Wura ye Salomɔɔ u ra wa wɔɔ ka wɔɔ ya sāawa tɔnnu yendu. ¹⁴Ye baasi, u ra maa wura ka sii geesu mwe tenkuban mi ka maa sinam be u ka arukawani bɔkuan mi, ka sere maa win tem beri berikan wirugibun mi.

¹⁵⁻¹⁶U dera ba tere bakanu goobu (200) ka tere piiminu gooba wunɔbu (300) kua ka wura. Tere baka nin teerun bunum mu sāawa kilo nɔɔba tia. Ma pi-imii nin teerun bunum mu maa sāa kilo ita. Ma u tere ni doke diru garu sɔɔ te ba sokumɔ Libanin dāa sɔɔ, win sina kpaarɔ.

¹⁷Yera u maa sina kitaru kua ka suunu donnu, ma u tu wura gean tii pote. ¹⁸Sina kita te, ta yɔɔtia mɔwa naa dabusanu nɔɔba tia. Ma ba ten naa sɔnditia kua ka wura. Ma ta nɔm sɔnditia mɔ yēsi yēsika. Yen baayeren bɔkuɔra ba gbee sunɔn weenasia kua ya yɔ, tia nɔm dwarɔ, tia maa nɔm geuɔ. ¹⁹Ma ba maa gbee sinan sin weenasisu kua wɔkura yiru ba doke tia tia yɔɔtia yen naa dabusaru baateren yēsi yēsikaɔ. Nɔɔba tia ya wāa nɔm dwarɔ, nɔɔba tia maa wāa nɔm geuɔ. Sunɔ goo maa sari wi ba maa kita ten bweseru kuare.

²⁰Salomɔɔn nɔri kpuro yi sāawa wura gea ka sere maa win gbēa ye u ra ka di win sina kpaarɔ te ba sokumɔ Libanin dāa sɔɔ. Gāanu ganu sari mi ni ba kua ka sii geesu, domi win waati ye sɔɔ, ba n̄ sii geesu garisi gāanu. ²¹Yēn sō Huramun sɔm kowobu ba ka Salomɔɔn goo nimkusu tenkuru m̄ su ra n naamɔ wɔɔ ita ka wɔɔ ita saa tontonden di, su n wuraba ka sii geesu sɔɔwa ka suunu donnu, ka wɔnnu ka gunɔ burasu.

²²Salomɔɔ u sinam be ba wāa dunia sɔɔ kpuro bwisi ka dukia kere.

²³ Sinambu kpuro ba ra n kasuwa bu win gari nɔ win bwisi yi Yinni Gusuno u nùn kân sɔ̃. ²⁴ Wɔ̃ baagere, ben baawure u ra ka nùn kēru naawewa. Gabu sii geesu, gabu wura, gabu yabenu, gabu tabu yānu, gabu turare, gabu maa dumi ka ketekunu.

²⁵ Ma Salomɔ̃ u tabu kekeba kasu yi dumi gawe ka maasɔ̃bu. U dum gɔ̃nu kua nɔ̃ɔ̃bun suba nne (4.000). Maasɔ̃ be, ba maa sãa nɔ̃ɔ̃bun suba wɔ̃kura yiru (12.000). Ma u bu yi yi wuu marosɔ̃, mi win tabu kekeba ba wāa ka sere maa Yerusalemɔ̃ mi win tii u wāa. ²⁶ Sinam be ba wāa saa daa te ba mɔ̃ Efaratin di sere n ka girari Filisitiban temɔ̃, n ka da Egibitin daaɔ̃, Salomɔ̃wa u be kpuro mɔ̃. ²⁷ Ma u dera sii geesu koora Yerusalemu mi nge kpenu. Mɔ̃ya u maa dera dāa gea ye ba mɔ̃ seduru ya dabia nge yakasun dāa ye ba mɔ̃ sikamɔ̃re ye ya ra n wāa Sefalan wɔ̃waɔ̃. ²⁸ Salomɔ̃ u tenkuba mɔ̃ be ba ra nùn dumi dwem daawe Egibitiɔ̃ ka sere maa tem baamaɔ̃.

Salomɔ̃n ɔ̃ɔ̃

(I maa mɛerio Sinambu I, 11:41-43)

²⁹ Salomɔ̃n kookoo si u kua, gbiik-isu ka dāakisɔ̃, si kpuron garin sukum yorua Gusunɔ̃n sɔ̃mɔ̃ Natanin tireru sɔ̃ɔ̃, ka Gusunɔ̃n sɔ̃mɔ̃ Akiya, Silogiin tireru sɔ̃ɔ̃, ka sere maa Gusunɔ̃n sɔ̃mɔ̃ Yedon kāsɔ̃nɔ̃n tireru sɔ̃ɔ̃. Yedo wiya u Yeroboamu, Nebatin bii, Isireliban sina bokon wāarun faagi yorua. ³⁰ Salomɔ̃ u bandu diwa wɔ̃ɔ̃ weeru Isireliba kpuron wɔ̃llɔ̃ Yerusalemɔ̃. ³¹ Yen biruwa u kpuna u gu. Ma ba nùn sikua win tundo Dafidin wuuɔ̃. Ma win bii Roboamu u bandu kɔ̃sire kua.

YUDAN SINAMBUN GARI

Isireliban banda

bɔ̃nu kua yiru

(I maa mɛerio Sinambu I, 12:1-15)

10 Roboamu u da Sikemuɔ̃. Domi Isireliba kpurowa ba da mi bu ka nùn ko sunɔ̃. ² N deema Yeroboamu, Nebatin bii, u raa kpikiru sua Salomɔ̃n sɔ̃ u da u wāa Egibitiɔ̃. Sanam mɛ u nua Roboamu u bandu di, yera u ɔ̃sɔ̃sirama Egibiti min di. ³ Yera ba nùn sɔ̃mɔ̃ ɔ̃ria ba nɛɛ, u na. Ye u tunuma, yera wi ka Isireliban bwese keri wɔ̃kuru ba menna ba da ba Roboamu sɔ̃ɔ̃wa ba nɛɛ, ⁴ wunen tundo u sun yoo sɔ̃ma koosia, ma ya sun bunie nge keten sugu. Adama wune a sun tu kawo kpa su nun swii.

⁵ Ma u bu sɔ̃ɔ̃wa u nɛɛ, i gina doo. N n kua sɔ̃ɔ̃ ita kpa i wurama.

Ma tɔ̃n be, ba doona. ⁶ Yera Roboamu u Isireliban bukurobu menna win mi, be ba ra raa win tundo Salomɔ̃ bwisi kē. Ma u bu bikia u nɛɛ, bwisi yirã i man kēmɔ̃ n tɔ̃n be sɔ̃.

⁷ Ma ba nùn wisa ba nɛɛ, à n wura saa gisɔ̃n di, a tɔ̃n be nɔ̃ɔ̃ri kpa a ko ye ba nun bikia, kpa a bu wisi ka kīru, ba ko n sãawa wunen tɔ̃mbu sere ka baadommaɔ̃.

⁸ Adama Roboamu wi, u n bukuro ben gari wure. Win saarasi ka be u biru di sannu, bera u bwisi bikia. ⁹ U bu sɔ̃ɔ̃wa u nɛɛ, bwisi yirã i man kēmɔ̃ n ka tɔ̃n be wisi be ba nɛɛ, n bu yoo sɔ̃ma kawo ye nen tundo u raa bu koosia.

¹⁰ Yera ba nùn wisa ba nɛɛ, a bu sɔ̃ɔ̃wa a nɛɛ, wunen niki bii piibu ga wunen tundon pɔ̃ra bɔ̃ɔ̃rum kere. ¹¹ Wunen tundo u raa bu yoo sɔ̃ma koosia. Mɔ̃ya kaa maa tu sosi. Wunen tundo u raa bu

seeyasia ka yii sennu. Meya kaa maa bu seeyasia ka som kpaki.

¹²Yera Yeroboamu ka tɔn be kpuro ba na Roboamun mi sɔɔ itase te, nge me u raa gerua. ¹³Roboamu u tɔn be wisa ka dam. U ɛn bukuro ben gari yi garisi gāanu. ¹⁴Adama win saarasi ben bwisiya u ka sɔmburu kua, ma u nee, nen tundo u raa beɛ yoo sɔma koosia. Adama tē, negira ta koo kera. U raa beɛ seeyasia ka yii sennu. Adama ne, som kpakiya kon ka beɛ seeyasia.

¹⁵Nge meya Roboamu u yina u tɔn begii swaa daki, domi Yinni Gusunɔwa u dera n koorā me, kpa win gari yi ka koorā yi u raa Yeroboamu, Nebatin bii sɔɔwa saa Akiya, Silogiin nɔɔn di.

Roboamu

u kua Yudaban sunɔ

(I maa meerio Sinambu I, 12:16-25)

¹⁶Ye Isireliba kpuro ba wa ma sina boko u ɛn ben gere swaa daki, yera ba nɔn sɔɔwa ba nee, mba n sun mɔɔsine bese ka Dafidi, Isain bii.

Sa ɛn maa bɔnu gaa mɔ ka wi.

Bese Isireliba i de su gɔsira

su wura besen yenusɔ.

Wune Roboamu,

a wunen bweserun wunano koowo.

Ma Isireli be, ba gɔsira ba wura ben yenusɔ. ¹⁷Ma Roboamu u kua Yudaba tɔnan sunɔ. ¹⁸Saa ye sɔɔra u Hadoramu gɔra Isireliban mi, wi u ra bu kpare bu ka wɔɔ gobi mwa. Ma ba nɔn kpenu kasuka ba go. Yera n dera Roboamun tii u win tabu keke wɔri fuuku fuuku u da Yerusalemuɔ. ¹⁹Nge meya Isireliban bwese keri wɔku te, ta ka Dafidin yenuhibu karana sere ka giso.

11 Saa ye sɔɔ Roboamu u tunuma Yerusalemuɔ, yera u Yudaba ka Benyameeba kpuro menna, ma u be sɔɔ tabu durɔ damgibu nɔɔɔbun suba

wunɔbu ka wene (180.000) gɔsa bu da bu Isireliban bwese keri wɔku te wɔri kpa bu ban te wɔrama bu nɔn wesia. ²Adama Gusunɔ u ka win sɔma Semaya gari kua u nee, ³a Roboamu, Salomɔɔn bii, Yudaban sunɔ ka Yudaba ka Benyameeba kpuro sɔɔwa a nee, ⁴wee ye ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nee, bu ku raa da bu ka ben mero bisibu Isireliba tabu ko. Ben baawure u gɔsira win yenusɔ. Domi yeni ya nawa saa nen min di.

Ma ba Yinni Gusunɔn gere wura, ba gɔsira ba wura ben yenusɔ.

Roboamu

u wusu gbāranu banisi

⁵Roboamu u da u sina Yerusalemuɔ. Ma u Yudan wusu gbāranu banisi. ⁶U Betelehemu bana, ka Etamu ka Tekoa ⁷ka Beti Suri ka Soko ka Adulamu ⁸ka Gati ka Maresa ka Sifu ⁹ka Adoraimu ka Lakisi ka Aseka ¹⁰ka Sorea ka Ayaloni ka Heboroni. Wu si, su wāawa Yudan temɔ ka Benyameen temɔ. Ma u su tāsisia. ¹¹U su gbāranu toosi, ma u tabu sinambu yi yi mi. Ma u dia kua mi ba ko n da dīanu ka gum ka tam bere. ¹²U wuu sin baagere sɔɔ tereɔu ka yaasi yi. Ma u su tāsisia. Ma Yudaba ka Benyameeba ba ka nɔn yɔra.

Yāku kowobu ka Lefiba

ba wura Roboamun mi gia

¹³Yāku kowobu ka Lefi be ba wāa Isireliban tem sɔɔ kpuro, ba seewa ben wāa yerun di ba na Roboamun mi. ¹⁴Lefiba ba ben wāa yenu deri ma ba na Yudaɔ ka Yerusalemuɔ yēn sɔ Yeroboamu ka win bibu ba bu yinari bu ben yāku kowo sɔma ko. ¹⁵Yeroboamu u yāku kowobu yi yi win bwāarokunun sɔ, ni u kua nu ka boo kinenu ka keteba weene. ¹⁶Isireli be ba tie ba

Yinni Gusunɔn s̄aarun k̄iru mɔ, ba Lefiba swī Yerusalemuɔ bu ka Gusunɔ ben baababan Yinni yākuru kua. ¹⁷Ma ba Yudan bandun dam sire, ba Roboamu, Salomɔɔn bii t̄āsisia w̄ɔ ita. W̄ɔ ita ye s̄ɔra ba s̄ia Dafidi ka Salomɔɔn yira s̄ɔ.

Roboamun bweseru

¹⁸Roboamu u Mahalati sua kuro. Mahalatin tondon ȳsira Yerimɔti, Dafidin bii. Win meron ȳsira Abihaili, Eliabun bii, Isain debubu. ¹⁹Mahalati wi, u bii t̄on durɔbu mara. Bera Yeusi ka Semaria ka Sahamu. ²⁰Mahalatin biru, u Maaka sua kuro. Maaka wi, u s̄awa Abusalɔmun bii. Ma u Roboamu Abia ka Atai marua ka maa Sisa ka Selomiti. ²¹Roboamu u Maaka k̄i too n kere win kuro be ba tie. Domi kurɔbu yendu yiru sariwa u sue yenuɔ ma u maa kuro tanɔbu mɔ wata t̄ɔwɔ. Bii t̄on durɔbu tena yiru sariwa u mara. Bii t̄on kurɔbu maa wata. ²²Roboamu u Abia, Maakan bii yerumaru w̄e. Ma u n̄n kua win maabu ka win w̄ɔnbun guro guro. Domi u k̄i u n̄n ko sunɔ. ²³Yen biru, u win bii be ba tie yarinasia ka bwisi. U dera ba da ba w̄a Yudaba ka Benyameen wuu gb̄aranugisu s̄ɔ. U bu d̄ianu w̄e nu kp̄a. Ma u maa bu kuro dabinu sua.

Egibitin sunɔ Sisaki

u Yudaba w̄ri

(I maa meerio Sinambu I, 14:25-28)

12 Ye Roboamu u wa ma win banda dam kua, u t̄asa, yera u Yinni Gusunɔn woodaba deri. Ma Isireliba kpuro ba maa win yira swī. ²Roboamun bandun w̄ɔ n̄ɔbuse s̄ɔra Sisaki, Egibitin sunɔ u Yerusalemu w̄ri. Domi Roboamu ka wigibu ba Yinni Gusunɔ torari. ³Sisaki wi, u tabu kekeba m̄wa n̄ɔɔbu ka goobu (1.200), maas̄ɔbu maa n̄ɔɔbun suba wata (60.000). Ma u na

saa Egibitin di ka t̄on dabi dabinu. Bera Libigibu ka Sukigibu ka Etiopigibu. ⁴Ma u Yudan wuu gb̄aranugisu mw̄era sere n ka girari Yerusalemuɔ. ⁵Yera Gusunɔn s̄ɔmɔ Semaya u da u Roboamu deema ka Yudaban tabu sinambu be ba duki sua sanam m̄e Sisaki u wee. Ma u bu s̄ɔwa u n̄e, wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U n̄e, i n̄n deri. Wee u koo maa b̄en tii deri, kpa u b̄e beri Sisakin n̄muɔ.

⁶Isireliban tabu sinambu ka ben sina bokon tii, ba ben toranu wura ba n̄e, Yinni Gusunɔ u s̄awa gemgii.

⁷Ye Yinni Gusunɔ u wa ba tii kawa, yera u Semaya s̄ɔwa u n̄e, wee ba tii kawa. Yen s̄, na n̄ maa bu kpeerasiamɔ. Na n̄ t̄emɔ n ka bu somiru na. Na n̄ derimɔ Sisaki u maa Yerusalemu w̄ri nen m̄ɔrun s̄. ⁸Adama ba koo ko Sisakin yobu kpa bu gia ma nen yinniru ka handunian sinambun yinniru nu n̄ tia.

⁹Sisaki, Egibitin sina boko u da u Yerusalemu w̄ri ma u Yinni Gusunɔn s̄a yera ka sina bokon dirun arumani gura. Ye kpurowa u sua. U maa terenu gura ni Salomɔ u kua ka wura. ¹⁰Ma Roboamu u tere nin k̄sire kua ka sii gandu. Ma u nu sina kpaarun k̄n̄n̄n̄ k̄s̄obun wirugibu n̄mu s̄ndia. ¹¹M̄en n̄ɔ sina boko u gesi d̄ɔ Yinni Gusunɔn s̄a yera, k̄n̄n̄n̄ k̄s̄o be, ba ra newa bu nu sua. Yen biru, kpa bu maa ka nu wura bu yi ben dirɔ.

¹²M̄ru ye Yinni Gusunɔ u raa ka Roboamu s̄a ya sure ȳn̄ s̄ u tii kawa. Ma u n̄ dere bu n̄n kam koosia mam mam. Ma u dera ḡa geenu tiara Yudɔ.

Roboamun bandun kpeeru

(I maa meerio Sinambu I, 14:21-24,29-31)

¹³Roboamu u m̄wa w̄ɔ weeru ka tia sanam m̄e u bandu di Yerusalemuɔ. Ma u win bandun dam sire. U kuawa w̄ɔ w̄kura n̄ɔɔbu ka yiru bandu s̄ɔ Yerusalemu mi. N deema wuu gera Yinni Gusunɔ u ḡsa Isireliba kpuron s̄

ga n ka win yīsiru sɔɔwa. Roboamu win meron yīsira Naama, wi u sāa Amōni. ¹⁴Kōsa u kua, domi u ñ Yinni Gusunɔ kasu ka win gōru kpuro.

¹⁵Roboamun kookoo si u kua, gbi-ikisu ka dāakisɔ, ye kpuron gari yi yorua Gusunɔn sɔmɔbu Semaya ka Idon tirenu sɔɔ. Tire ni sɔɔra ba ben yīsa yorua nge mɛ ba ka swīnɛ. Roboamu ka Yeroboamu ba ra n tabu mɔwa baadomma. ¹⁶Roboamu u kpuna u gu, ma ba nùn sikua win baababan sikaa Dafidin wuuɔ. Ma win bii Abia u bandu kɔsire kua.

Abia u bandu di Yudaɔ

(I maa meerio Sinambu I, 15:1-8)

13 Yeroboamun bandun wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka itase sɔɔra Abia u bandu di Yudaɔ. ²U bandu diwa wɔɔ ita Yerusalemuɔ. Win meron yīsira Maaka, Urieli, Gibeagiin bii.

Abia ka Yeroboamu ba tabu kuawa ben wāaru kpuro sɔɔ. ³Abia u tabu kowo damgibu sua nɔɔɔbun suba nɛeru (400.000) u ka Yeroboamu wɔri. Ma Yeroboamu u maa tabu durɔ damgibu sua nɔɔɔbun suba nɛnɛ (800.000) u bu sure. ⁴Yera Abia u seewa u nɔɔgiri sua saa guu te ba mɔ Semaraimun di. Guu te, ta sāawa Efaraimun guurun bee tia. U nɛɛ, Yeroboamu, wunɛ ka Isireliba, i man swaa dakio i nɔ. ⁵I ñ yɛ ma Dafidi ka win bibun bwesera Gusunɔ Isireliban Yinni u bandu wɛ Isireliba kpuro sɔɔ? U maa nɛɛ, u ñ arukawani ye kusiamɔ. ⁶Adama Yeroboamu, Nebatin bii, Salomɔɔ, Dafidin biin sɔm kowo u win yinni seesi. ⁷N deema garu koo saribara ba menna ba na wi Yeroboamun mi. Ma ba Roboamu kamia. Roboamu u sāawa aluwaasi. U ku ra gāanu ko ka toro sindu. Ma u kpana u yōra dim dim ben wuswaaɔ. ⁸Tɛ, i tamaa i ko i ka ban te yina te Yinni Gusunɔ u Dafidin bibun bweseru

nɔɔ mwɛeru kua. Geema i dabi too. Ma i keten bwāarokunu mɔ ni Yeroboamu u bɛɛ kua ka wura nu n sāa bɛɛn yin-nibu. ⁹Ma i Yinni Gusunɔn yāku kowobu Aronin bibu ka sere Lefiba yina. Ma i tii yāku kowo kpaobu kua nge bwese tukunu. Wi u gesi seewa u ka naa kpema ka yāa kinɛnu nɔɔba yiru na, wiya ba ra ko bwāaroku nin yāku kowo, ni, ni nu ñ sāa Gusunɔ. ¹⁰Adama bɛɛ Yudaba, Gusunɔwa u sāa besen Yinni. Sa ñ maa nùn deri. Yāku kowobu Aronin bweseru ka Lefiba, bera ba win sɔma mɔ. ¹¹Sa ra Yinni Gusunɔ tɔɔ baateren yāku dɔɔ mwaaruginu kue bururu ka yoka. Sa ra nùn turare dɔɔ dokeye kpa su nùn pɛɛ yiiya tabulu dɛɛra yen wɔɔɔ. Meya sa ra maa fitilanu sɔre yoka baayere dabu wuraguɔ gen wɔɔɔ. Bɛɛ, sa nùn mem nɔɔwamme. Adama bɛɛ i nùn deri. ¹²Meya Gusunɔ ka win yāku kowobu ba wāa ka bɛɛ. Ba sun swaa gbiiye. Meya sa kɔbi mɔ yin swii yi dam mɔ. Sa ko bɛɛ yi swee. Bɛɛ Isireliba, i ku ka Gusunɔ bɛɛn baababan Yinni tabu ko. Domi i ñ kamiamɔ.

¹³Yera Yeroboamu u dera win tɔn be ba kukua Yudaban biruɔ ba yarima ba Yuda be wɔri. N deema Yeroboamun tabu kowobu gabu ba wāa Yudaban wuswaaɔ. Nge meya n kua ba ka bu sunu doke. ¹⁴Ye Yudaba ba siira, yera ba wa ma ba koo tabu kowa biruɔ ka wuswaaɔ. Ma ba nɔɔgiri sua ba Yinni Gusunɔ somiru kana. Sanam mɛ, yāku kowobu ba kɔbi soomɔ, ¹⁵yera Yudaba kpuro ba tabun kuuki wura. Ma Yinni Gusunɔ u Yeroboamu ka wigibu wɔri Abia ka Yudaban wuswaaɔ. ¹⁶Isireliba ba duki yakikira adama Gusunɔ u bu beri Yudaban nɔmaɔ. ¹⁷Ma Abia ka win tɔmbu ba Isireliba kamia. Isireli be sɔɔ, tɔmbu nɔɔɔbun suba nɛɛra wunɔɔbuwa (500.000) ba wɔruka ba gu. ¹⁸Isireliba ba sekuru wa dɔma te. Ma Yudaba ba nasara sua. Domi Gusunɔ ben baababan

Yinniwa ba tāsā. ¹⁹Abia u Yeroboamu naa gira, ma u nūn wuu sini mwaari, Beteli ka yen baru kpaanu ka Yesana ka yen baru kpaanu ka Eforoni ka yen baru kpaanu.

²⁰Yeroboamun dam kpuro mu kpa Abian waati ye sɔɔ. Ma Yinni Gusunɔ u dera u gu. ²¹Yen biru, Abia u win bandun dam sire. U kurɔbu sua wɔkura nne. Ma u bii tɔn durɔbu yenda yiru mara ka bii tɔn kurɔbu wɔkura nɔɔbu ka tia.

²²Ye Abia u kuan sukum ka ye u gerua, ya yorua Gusunɔn sɔmɔ Idon tireru sɔɔ. ²³Abia u kpuna u gu, ma ba nūn sikua win baababan sikaɔ, Dafidin wuuɔ. Ma win bii Asa u bandu kɔsire kua.

Asa u bandu di Yudaɔ

(I maa meerio Sinambu I, 15:9-11)

Ma bɔri yenda dua tem me sɔɔ sere wɔɔ wɔkuru.

14 Asa u sīa dee dee Gusunɔ win Yinnin wuswaɔɔ. ²U būu yāku yenu ka gungunu ka bwāarokunu kɔsuka. ³U Yudaba sɔɔwa u nɛɛ, bu Gusunɔ ben baababan Yinni kasuo, kpa bu win yiirebu ka win woodaba mem nɔɔwa. ⁴U bwāaroku ka gungunu mi ba ra būnu sā kpuro kɔsuka. Ma win banda wāa bɔri yendu sɔɔ. ⁵U dera ba wuu gbāranugisu seeya. Win bandu sɔɔ, tabu sari. Bɔri yenda ta wāa, domi Yinni Gusunɔ u dera u wēra. ⁶Asa u maa Yudaba sɔɔwa u nɛɛ, su wuu si sɔme su si gbāranu ka kɔsu yenu toosi kpa su sin kɔnnɔsun gamboba kɔkɔrɔba doke, domi tem me, mu sāawa besegim. Meya sa Gusunɔ besen Yinni kasu ma u sun wērabu wē beri berika kpuro.

Ma ba kpīa ba wuu si sɔnwa.

⁷Asa u tabu kowobu nɔɔɔɔ suba gooba wunɔbu (300.000) mɔ Yudaba sɔɔ be ba terenu ka yaasi mɔ. Benyameɛba sɔɔ maa, tɔmbu nɔɔɔɔ suba goobu ka wene (280.000) be ba terenu neni ma ba

ten toobu yē. Be kpuro ba sāawa tabu durɔ damgibu. ⁸Yera Seraki, Etiopigii u Yudaba wɔrim wee. Ma u tunuma Maresaɔ ka win tabu kowobu nɔɔɔɔ suba nɔɔɔɔ (1.000.000), ka tabu keke yi dumi gawe gooba wunɔbu (300). ⁹Ma Asa u seema u ka nūn yinna wɔwa ye ba mɔ Sefataɔ, Maresan bɔkuɔ. ¹⁰Ma Asa u Gusunɔ win Yinni kana u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, wune turowa kaa kpī a damgii n̄ kun me dam sarirugii somiru na. Yen sɔɔ, a na a sun somi. Domi wune sɔɔra sa tāsā. Meya ka wunen yīsira sa ka tɔn dabi teni wɔrim na. Gusunɔ besen Yinni, a ku de tɔnu u nasara wa wunen wɔllɔ.

¹¹Ma Yinni Gusunɔ u dera Asa ka Yudaba ba Etiopigibu kamia, ba duki yarina Yudaban wuswaan di. ¹²Ma Asa ka wigibu ba bu naa gira sere Geraɔ. Ma Etiopigii be, ba wɔruka ba gu. Domi Yinni Gusunɔ ka win tabu kowoba ba Etiopigii be kam koosia. Yen dɔma te, Yudaba ba yānu gurawa too. ¹³Asa ka win tɔmbu ba wuu si su wāa Geraɔ wɔri ba kɔsuka. Ma ba dukia baka gura. Domi sin tɔmba Yinni Gusunɔn berum kua ba nanda. ¹⁴Ba be ba yaa sabenu kɔsun kuu bekunuginu kasuka. Ma ba yāanu ka yooyoosu mweera dabi dabinu. Yen biru, ba gɔsira ba wura Yerusalemɔ.

Asa u būu sāaru yina

(I maa meerio Sinambu I, 15:12-15)

15 Yinni Gusunɔ u dera win Hunde u Asaria, Odedin bii yɔɔwa. ²Ma u da Asan wuswaɔɔ u nūn sɔɔwa u nɛɛ, Asa, wune ka Yudaba, ka Benyameɛba, i swaa dakio i nɔ. Yinni Gusunɔ u wāa ka bɛɛ, i n ka nūn yōra. I n nūn kasu, i ko i nūn wa. Adama i n nūn deri, u koo maa bɛɛ deri. ³N deema saa ye sɔɔ, Isireliba ba Yinni Gusunɔ deri. Ba n̄ yāku kowobu mɔ be ba koo bu Yinni Gusunɔn woodaba sɔɔsi. Meya ba n̄ maa Gusunɔn wooda gaa mɔ. ⁴Adama

ben nuku sankiranu sɔɔ, ba ɔsɔsɔrɔma Gusunɔ ben Yinnin mi ba nɔn kasu. Ma u tii bu sɔɔsi. ⁵ Waati ye sɔɔ, be ba dumɔ ka be ba yarimɔ ba ɔ bɔri yendu mɔ. Domi tabu wɔawa tem kpuro sɔɔ. ⁶ Tabu wɔa bwesenu sɔɔ ka wusu sɔɔ. Domi Gusunɔwa u bu wahala dabi ni suremɔ. ⁷ Yen sɔ tɛ, i yɔro dim dim, kpa i ku mwia kpɔna. Domi i ko i been kookoosun are wa i mwa.

⁸ Ye Asa u Gusunɔn sɔmɔ Asaria, Odɛdin biin gari yi nua, yera u dam wa ma u bɔu ni nu wɔa Yudan tem sɔɔ ka Benyameen tem sɔɔ kpuro kpeerasia ka sere maa ni nu wɔa wuu si ba mwɛɛra sɔɔ Efaraimun guurɔ. Ma u Yinni Gusunɔn yɔku yeru seeya te ta ra n wɔa sɔa yerun wuswaɔɔ. ⁹ Ma u Yudaba kpuro menna ka Benyameɛba ka Efaraimuba ka Manaseba ka sere Simeɔba, be, be ba wurama win mi Yudaɔ. Domi Isireliba dabira ta wurama Yudaɔ yɛn sɔ ba wa ma Gusunɔ, Asan Yinni u ka nɔn wɔa. ¹⁰ Ma ba menna Yerusalemɔ wɔɔn suru itase sɔɔ. N deema Asan bandun wɔɔ wɔkura nɔɔbuse sɔɔra mi. ¹¹ Yen tɔɔ te, arumani ye ba gura sɔɔ, ketɛ nata ka wunɔbu (700) ka yɔanu nɔɔbun suba nɔɔba yiruwa (7.000) ba ka Yinni Gusunɔ yɔkunu kua. ¹² Ba nɔ mwɛɛru kua ma ba koo Gusunɔ ben baababan Yinni kasuwa ka ben ɔrɔ kpuro, ka ben bwɛra kpuro. ¹³ Ben wi u yina u Gusunɔ Isireliban Yinni kasu, ba koo yɛro gowa, baa ɔ n sɔan na bukuro ɔ kun mɛ bii, tɔn durɔ ɔ kun mɛ tɔn kurɔ. ¹⁴ Ma ba bɔri yi wuramɔ ka dam Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ, ma ba nuku dobun kuuki mɔ ba kɔbi ka guunu soosimɔ. ¹⁵ Ma Yudaba kpuro ba nuku dobu kua ben nɔ mwɛɛ te ba kuan sɔ. Domi ba tu kuawa ka ben ɔrɔ kpuro. Ma ba Yinni Gusunɔ kasu ka ben ɔrɔ kpuro. Ma u bu tii sɔɔsi, u bu wɛrabu wɛ beri berika.

¹⁶ Asa u mam Maaka win mero yara bandun di. Domi u bwɔaroku kua Asitaaten sɔ. Ma Asa u gu kasuka muku muku u dɔɔ meni wɔwɔɔ ye ba mɔ Sedoroni. ¹⁷ Adama Asa u ɔ kpɔa u gun-gunu mi ba ra bɔnu sɔ kpuro kpeerasie baa mɛ u tii Gusunɔ wɛ mam mam win wɔaru kpuro sɔɔ. ¹⁸ Wi ka win tundo ba sii geesu ka wura ka ɔa bwese bweseka yi Yinni Gusunɔn sɔ. Ma u ye kpuro sua u ka da Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ.

¹⁹ Ma tabu yɔra saa ye sɔɔ, sere n ka kua Asan bandun wɔɔ tena ka nɔɔbuse sɔɔ.

Asa u ka Basa,

Isireliban sina boko tabu kua

(I maa mɛerio Sinambu I, 15:16-22)

16 Asan bandun wɔɔ tena ka nɔɔba tiase sɔɔ, yera Basa, Isireliban sina boko u Yudaba tabu wɔrima. Ma u Rama gbɔraru toosi u ka Asan tɔmbu Yudaba yinari bu du bu yari. ² Yera Asa u sii geesu ka wura yarama Yinni Gusunɔn arumani beru yerun di ka maa sina bokon arumani beru yerun di. Ma u ka ye kpuro ɔra Sirin sina boko Beni Hadadin mi, wi u wɔa Damasio. ³ U nɛɛ, u de bu arukawani bɔke nge mɛ ben baababa ba raa bɔkua. Wee u nɔn sii geesu ka wura mɔrisiamme. Yen sɔ, u de u win arukawani kusia ye wi ka Basa Isireliban sina boko ba bɔkua, kpa Basa u wa u wi, Asa deri. ⁴ Ma Beni Hadadi u Asan gari yi wura. Ma u win tabu sinambu ɔra bu Isireliban wusu wɔri. Ma ba Iyoni wɔri ka Danu ka Abeli Maimu ka sere maa Nefitalin wuu sɔn mi ba ra dɔanu bere. ⁵ Sanam mɛ Basa u ye nua, yera u win sɔmburu yɔrasia u Raman bana ye deri. ⁶ Ma Asa u dera Yudaba ba kpenu ka dɔa ye Basa u raa ka Rama banimɔ mi gura. Ma ba ka ye Geba ka Misipa bana.

Asa u Gusunɔn sɔmɔ Hanani

pirisɔm doke

⁷Saa ye sɔɔra, Gusunɔn sɔmɔ Hanani u da u Asa Yudaban sina boko deema u nɛɛ, yɛn sɔ a wunen naane doke Sirin sina boko sɔɔ, n ɛ mɔ Gusunɔ wunen Yinni sɔɔ, yen sɔ, Sirin sina bokon tabu kowobu ba koo nun kisirari. ⁸Etiopigibu ka Libigibu ba tabu kowo dabi dabinu mɔ ka tabu keke dabi dabinu yi dumi gawe, ka sere maa maasɔbu. Ka mɛ, Yinni Gusunɔ u nun bu nɔmu beria yɛn sɔ a nɔn naane kua. ⁹Domi Yinni Gusunɔ u kpuro mɛera handunia ye sɔɔ u ka wa be ba nɔn kɪ ka ben gɔru kpuro. Adama wunɛ, a gari baka kookoosu kua gari yi sɔɔ. Yen sɔ, saa tɛn di, ba koo ka nun tabu ko.

¹⁰Ma Asa u ka Gusunɔn sɔmɔ wi mɔru kua gem gem. Ma u dera ba nɔn pirisɔm doke. Saa ye sɔɔra u maa Yudaban gabu dam dɔremɔ.

Asan bandun kpeeru

(I maa mɛerio Sinambu I, 15:23-24)

¹¹Asan bandun tore ka ten kpeerun gari yi yorua Yudaban sinambu ka Isireliban sinambun tireru sɔɔ. ¹²Asan bandun wɔɔ weeru tia sarise sɔɔ, u naasu bara sere u nɔn sɔɔra. Baa mɛ u barɔ, ka mɛ, u ɛ Yinni Gusunɔ kasu. Timgiba u kasu. ¹³Ma Asa u kpuna u gu win bandun wɔɔ weeru ka tiase sɔɔ. U da u win baababa deema. ¹⁴Ba nɔn sikua siki ni u dera ba gban teerɔ Dafidin wuuɔ. Bu sere nɔn sike, ba nɔn kpɪwa kpin yeru garun mi tɛ sɔɔ ba turare bwese bweseka mɛnna ye ba kua nge mɛ turare kowobu ba ra ko. Ma ba nɔn ye dɔɔ dokea gem gem.

Yosafati u bandu di

17 Asan gɔɔn biru, win bii Yosafatiwa u bandu kɔsire kua.

²U win bandun dam sire Isireliban sɔ. Ma u tabu kowobu yi yi Yudan wuu gbāranugisu kpuro sɔɔ. Ma u maa wirugibu yi yi Yudan tem mɛ sɔɔ ka sere maa Efaraimun wusu sɔɔ si win tundo Asa u raa mweera. ³Yinni Gusunɔ u ka Yosafati wāa. Domi u sɪa Dafidi win sikadon yiri gbiikii sɔɔ. U ɛ bɪu wi ba mɔ Baali kasu u sɔwa. ⁴Gusunɔ win sikadon Yinniwa u kasu. Ma u win woodaba mem nɔɔwa. U ɛ Isireliban yira swii. ⁵Yinni Gusunɔ u Yosafatin bandu dam sire. Ma Yudaba kpuro ba ka nɔn kɛnu naawammɛ. U dukia baka ka beere baka wa. ⁶Ma win gɔru ga tɔsa Yinni Gusunɔ sɔɔ. Ma u dera ba bɪnu ka nin sɔa yenu kɔsuka Yudaɔ.

⁷Win bandun wɔɔ itase sɔɔ, yera u win tabu sinam beni gɔsa bu da bu keu sɔɔsi Yudan wusu sɔɔ. Bera Beni Haili ka Abudiasi ka Sakari ka Netanɛeli ka Misee. ⁸Ma u dera Lefiba ba bu swii. Lefi bera Semaya ka Netania ka Sebadia ka Asaeli ka Semiramɔtu ka Yonatam ka Adoniya ka Tobiya ka Tobi Adoniya ka sere yāku kowo beni, Elisama ka Yoramu. ⁹Ba Yinni Gusunɔn woodan tireru neni ba ka Yudaban wusu bukiane, ba bu wooda yen keu sɔɔsimɔ.

Yosafatin bandun dam

¹⁰Sinam be ba ka Yudaba sikerene ba berum duura Yinni Gusunɔn sɔ. Ba ɛ maa ka Yosafati tabu kue. ¹¹Filisitiba ba ka Yosafati kɛnu naawa, ka sere maa wɔɔ gobi yi ba ra nɔn kɔsie ka sii geesun gobi. Ma Daarububa ba ka nɔn yaa sabenu naawa. Niya yāanu nɔɔɔbun suba nɔɔba yiru ka nata ka wunɔbu (7.700) ka bonu nɔɔɔbun suba nɔɔba yiru ka nata ka wunɔbu.

¹²Ma Yosafatin yiiko ya sosimɔ ya dɔɔ. Ma u dii damginu ka maa wusu bana Yudaɔ mi ba ra dɪanu bere. ¹³U sɔm dabi dabinu kua Yudan wusu sɔɔ.

Ma u tabu kowo wɔrugɔba mɔ Yerusalemuɔ. ¹⁴Tabu kowo ben geeru wee yenu ka yenu. Yudaba sɔɔ, be ba s̄a tabu kowobu nɔɔɔm nɔɔɔm (1.000) wirugibu, be wee. Adina ka win tabu kowo wɔrugɔba nɔɔɔbun suba gooba wunɔbu (300.000). ¹⁵Yen biru, Yokanani ka win tabu kowobu nɔɔɔbun suba goobu ka wene (280.000). ¹⁶Ma Amasia, Sikirin bii wi u tii Yinni Gusunɔ wɛ ka k̄iru, u maa tabu kowobu nɔɔɔbun suba goobu (200.000) kpare. ¹⁷Benyameen bweseru sɔɔ, Eliada tabu kowo wɔrugɔwa u tabu kowobu nɔɔɔbun suba goobu (200.000) kpare be ba tennu ka t̄erenu mɔ. ¹⁸Ma Sosabadi u maa tɔmbu nɔɔɔbun suba wunɔbu ka wene (180.000) kpare be ba tabu ȳanu neni. ¹⁹Tabu kowo beniwa ba sina bokon sɔma mɔ, be ba w̄a Yudan wuu gb̄aranugisu sɔɔ baasi.

Yosafati u ka Akabu

arukawani bɔkua

(I maa m̄erio Sinambu I, 22:1-4)

18 Yosafati u dukia baka ka beere baka wa. Ma u ka Akabu arukawani bɔkua kuro k̄ēnaa sɔɔ. ²Amen biru, u da u Akabu deema Samariɔ. Ma Akabu u dera ba ka ȳanu ka kete dabi dabinu go Yosafati ka win tɔmbun s̄s. Ma Akabu u Yosafati kana bu da bu Ramɔti w̄ori ye ya w̄a Galadin temɔ. ³U n̄e, Yosafati, kaa ka man da Ramɔti, Galadin temɔ?

Ma Yosafati u n̄un wisa u n̄e, oo. À n sɔɔru kpa, na maa kpawa mi. Wunen tɔmbu bà n seewa, negiba maa seewawa mi. Sa ko ka nun taa bi da kpa su wuu ge w̄ori sannu.

Sɔmɔ weesugiba n̄e,

Akabu koo tabu di

(I maa m̄erio Sinambu I, 22:5-12)

⁴Ma Yosafati u Isireliban sina boko s̄ɔɔwa u n̄e, adama a gina Yinni Gusunɔ bikio a nɔ m̄e u koo nun s̄s.

⁵Ma Isireliban sina boko u sɔmɔbu menna tɔmbu n̄eru (400). Ma u bu bikia u n̄e, su tabu doo Ramɔti Galadin temɔ? Nge su ku da.

Ma ba wisa ba n̄e, a doo, Gusunɔ u koo nun ge nɔmu beria.

⁶Adama Yosafati u maa bikia u n̄e, Yinni Gusunɔn sɔmɔ goo maa sari mini w̄in min di sa ko win gere nɔ?

⁷Isireliban sina boko u wisa u n̄e, Gusunɔn sɔmɔ turowa u w̄a mini w̄in min di sa ko kp̄i su Gusunɔn gere nɔ. Adama na n̄un tusa domi u ku ra man ḡa geenu s̄s ma n kun mɔ ḡa k̄osunu. W̄in ȳisira M̄isee Yimilan bii.

Ma Yosafati u n̄un s̄ɔɔwa u n̄e, sina boko, a ku gere m̄e.

⁸Yera Isireliban sina boko u win sɔm kowo ḡra u da u M̄isee Yimilan bii sokuma fuuku.

⁹Ma Isireliban sina boko wi, ka Yosafati Yudaban sina boko ba ben sina ȳanu doke, ben baawure u s̄s win sina kitarɔ Samarin gb̄ara k̄onnɔɔɔ. Ma Gusunɔn sɔmɔ be kpuro ba w̄a ben wuswaɔ ba gari m̄. ¹⁰Yera Sedesiasi, Kenaanan bii u sisun kɔbunu seka. U n̄e, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U n̄e, kɔbi yini yi s̄awa ȳireru te ta wunen dam s̄ɔɔsimɔ m̄e kaa ka Sirigibu go mam mam.

¹¹Ma Gusunɔn sɔmɔ be kpuro ba gari tee yi gerua. Ba m̄, a doo Ramɔti Galadin temɔ. Kaa nasara wa. Yinni Gusunɔ u koo nun wuu ge nɔmu beria.

Misee u nɛɛ,*ba koo Akabu kamia**(I maa mɛerio Sinambu I, 22:13-28)*

¹² Sɔmɔ wi ba gɔra u bu Misee sokua u Misee sɔɔwa u nɛɛ, wee Gusunɔn sɔmɔ be ba wāa mi kpuro ba sina boko gari dori gerua. Yen sɔ, a de wunɛ ka ben gari yi ko tee.

¹³ Ma Misee u wisa u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn wāaru, ye wi, Gusunɔn nɛn Yinni u man sɔɔwa, yera kon gere.

¹⁴ Ye Misee u tunuma sina bokon mi, yera sina boko u nɔn bikia u nɛɛ, Misee, sa ko kpɪ su tabu da Ramɔtiɔ Galadin temɔ? Nge su ku da.

Ma Misee u wisa u nɛɛ, i doo mɛ. I ko i nasara wa. Yinni Gusunɔn u koo nun bu nɔmu beria.

¹⁵ Adama sina boko u nɛɛ, nɔn nyewa kon nun bɔrusia a sere man gem sɔ mɛ Yinni Gusunɔn u nun sɔɔwa a gere.

¹⁶ Misee u nɛɛ, na Isireliba wa ba yarine guunu wɔlɔ, ba sāa nge yāa ni nu kun kparo mɔ. Ma Yinni Gusunɔn u nɛɛ, tɔn beni ba n kparo mɔ. Ben baawure u gɔsiro u wura yenuɔ ka alafia.

¹⁷ Yera Isireliban sina boko u Yosafati sɔɔwa u nɛɛ, na n daa nun sɔɔwa ma u ku ra man gāa geenu sɔ, ma n kun mɔ gāa kɔsunu?

¹⁸ Yera Misee u Akabu sɔɔwa u nɛɛ, a Yinni Gusunɔn gari swaa dakio. Na nɔn wa u sɔ win sina kitarɔ. Ma win tabu kowobu ba yɔ win nɔm geuɔ ka win nɔm dware. ¹⁹ Ma u nɛɛ, wara koo Akabu nɔni wɔke u ka taa bi da Ramɔtiɔ Galadin temɔ, kpa u gbi mi. Ma ba yen wesiano mɔ. Wini n gerua meni, wɔnɔn u gere mɛ. ²⁰ Yera hunde gaa ya yarima ya yɔra Yinni Gusunɔn wuswaaɔ ya nɛɛ, kon Akabu wi nɔni wɔke. Ma Yinni Gusunɔn u ye bikia u nɛɛ, amɔna

kaa koosina. ²¹ Hunde ye, ya nɛɛ, kon yari kpa n du Gusunɔn sɔmɔ be sɔɔ, kpa n de bu weesu ko bu ka sina boko nɔni wɔke. Ma Yinni Gusunɔn u ye wisa u nɛɛ, ya wā. Swaa gea. Kaa maa kpɪ a bu nɔni wɔke. N n men na, a yario a da a ko mɛ. ²² Wee tɛ, Yinni Gusunɔn u dera hunde ye, ya dua win sɔmɔ be sɔɔ bu ka nun weesu kua. Yen sɔ, a n yɛ ma kɔsa Yinni Gusunɔn u koo de yu nun deema.

²³ Yera Sedesiasi, Kenaanan bii u susi Miseen bokuɔ, u nɔn baara so. Ma u nɛɛ, swaa yerà Yinni Gusunɔn hunde u ka yara nɛn min di u ka sere nun gari kua.

²⁴ Misee u nɔn wisa u nɛɛ, kaa ye gia dɔma te kaa n duku dukubu mɔ a n kuku yeru kasu diaɔ.

²⁵ Yera Isireliban sina boko u nɛɛ, i Misee mɔɔ i ka da Amɔɔ wi u sāa wuun wirugii ka maa Yoasi sina bokon biin mi. ²⁶ Kpa i bu sɔ i nɛɛ, ameniwa nɛ sina boko na gerua. Na nɛɛ, bu nɔn mɔɔ bu kpɛɛ pirisɔm sɔɔ kpa ba n nɔn dīanu ka nim wɛɛmɔ saka sɔɔ sere n ka wurama tabu gberun di ka alafia.

²⁷ Misee u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, à n wurama ka alafia, n n Yinni Gusunɔn u ka man gari kua. Bɛɛ be i wāa mini, bɛɛn baawure u gari yi swaa suo.

Akabun gɔɔ*(I maa mɛerio Sinambu I, 22:29-40)*

²⁸ Yeniban biru, Isireliban sina boko ka Yosafati, Yudaban sina boko ba seewa ba taa bi da Ramɔtiɔ Galadin temɔ. ²⁹ Yera Isireliban sina boko u Yosafati sɔɔwa u nɛɛ, kon yānu ganu kɔsi ni ba n ka man tubu. Adama wunɛ, a n wunen sina yānu doke.

Mesuma Isireliban sina boko u kua u ka taa bi da. ³⁰ N deema Sirin sina boko u win tabu kekeban tabu sinambu sɔɔwa u nɛɛ, i ku goo go ma n kun mɔ Isireliban sina boko tɔna.

³¹ Ye tabu sinam be, ba Yosafati wende kua, yera ba nɛɛ, Isireliban

sunɔwa. Ma ba nùn kooro bure bu ka nùn wɔri. Adama u nɔɔgiri sua u somiru kana. Ma Yinni Gusunɔ u nùn somi, u bu gira ba ka nùn tonda. ³²Ye tabu sinam be, ba wa ma n n̄ Isireliban sina boko mi, yera ba nùn deri ba doona.

³³Yera goo u s̄u tooma Isireliban mi gia. U n̄ goo ȳisi. Adama ga na ga Akabu wɔri deedeeru mi win tarakpe ga ȳɔra. Yera u win tabu keke swaa s̄ɔsio s̄ɔwa u n̄e, a tabu keke ye sīyɔ biruɔ, kpa a man yara tabu s̄ian di. Domi ba man m̄era kua.

³⁴Tabu sw̄ia yen d̄oma te, sere ba sina boko neni u ka ȳɔ win tabu keke s̄ɔɔ u m̄era Sirigibun sansani gia sere n ka kua yoka. Ye s̄ɔɔ u dua, ma u gu.

Yosafati u wirugibu gɔsa

19 Yeniban biru, Yosafati u wurama Yerusalemuɔ ka b̄ɔri yendu. ²Ma Yehu, Gusunɔn s̄omɔ Hananin bii u nùn sennɔ da. Ma u Yosafati s̄ɔwa u n̄e, ba ra t̄on k̄so somi? A be ba Gusunɔ tusa k̄i? Yeniban s̄ɔ, Yinni Gusunɔ u ka nun m̄ɔru s̄aa. ³Adama u ḡaa geenu wa ni a kua. Yera a b̄u wi ba m̄ɔ Asitaaten bw̄arokunu kpuro k̄suka mam mam tem m̄e kpuro s̄ɔɔ. Ma a wunen tii w̄e a ka wi, Yinni Gusunɔ kasu.

⁴Yen biru Yosafati u maa sina Yerusalemuɔ. Ma u win t̄umbu bera saa Beri Seban di n ka da Efaraimun guunɔ. Ma u ben ḡɔrusu wesia Gusunɔ ben baababan Yinnin mi. ⁵Ma u siri kowobu yi Yudan wuu gb̄araruguu baagere s̄ɔɔ. ⁶Ma u siri kowo be s̄ɔwa u n̄e, i de i n tii se ye i sirimɔ s̄ɔɔ. Domi n n̄ t̄ombun s̄ɔ i siribu m̄ɔ. Yinni Gusunɔn s̄ɔna i sirimɔ. U ko n maa w̄aa b̄een b̄okuɔ. ⁷Yen s̄ɔ, i de i nùn nasia kpa i n tii se. Domi Yinni Gusunɔn mi, weesu sari. U ku ra maa goo garisi tuko. M̄eya u ku ra maa n̄om biram k̄enu mwe.

⁸Sanam m̄e ba wurama Yerusalemuɔ, Yosafati u Lefiba ka ȳaku kowobu yi, ka sere maa Isireliban guro gurobu, bu ka t̄umbu siria b̄a n gari ḡeɛ m̄ɔ. ⁹⁻¹⁰Wee wooda ye u bu w̄e. U n̄e, goo ù n ka siribu na b̄een mi saa wuu gagun di ȳen s̄ɔ ba goo go, n̄ kun m̄e goo u wooda sara, n̄ kun m̄e u Yinni Gusunɔn yi-irebu gabu yina, i ko i nùn siriawa dee dee Gusunɔn nasiaru s̄ɔɔ, ka murafitiru sariru s̄ɔɔ, ka ḡɔru d̄eɛɔ. I de i bu swaa gea s̄ɔsi kpa bu ku raa Yinni Gusunɔ torari kpa u ku b̄e ka b̄eɛgibu m̄ɔru ko. Nge m̄eya i ko i n da ka bu sirie kpa i ku ka taare wa. ¹¹Wee ȳaku kowo t̄onwero Amaria u ko n s̄aa wirugii s̄aarun swaa s̄ɔɔ, kpa Sebadia, Isimeelin bii Yudaban yenu ȳero u n s̄aa wi u ra sina bokon yenu wunanɔsu ko, kpa Lefiba ba n maa s̄aa siri kowobu. Yen s̄ɔ, i tii dam k̄eɛyɔ kpa i se i s̄oma ko, kpa Yinni Gusunɔ u n w̄aa ka wi u koo gea ko.

Yosafati u ka Ed̄omuba

tabu kua

20 Yeniban biru, M̄abuba ka Am̄oniba ba seewa ba Yosafati tabu w̄rim wee. ²Ma ba na ba ye Yosafati s̄ɔwa. Ba n̄e, wee t̄on dabiru ta nun w̄rim wee saa nim w̄̄ku b̄ɔrugun guru ḡion di, Ed̄omun temɔ. Ba w̄aa Hasas̄on Tamaaɔ ye ya w̄aa Engedio.

³Yera Yosafati u nanda. Ma u Gusunɔ kasu. U dera ba n̄ɔ b̄okuɔ Yudan tem kpuro s̄ɔɔ. ⁴Ma Yudaba kpuro ba menna bu ka Yinni Gusunɔ kana. T̄umbu kpurowa ba na saa Yudan wusu kpuron di bu ka Yinni Gusunɔ kasu. ⁵Yosafati u seewa u ȳɔra Yudaba ka Yerusalemuɔ ben suunu s̄ɔɔ Yinni Gusunɔn s̄aa yerun yaara kpaan wuswaɔɔ. ⁶Ma u n̄e, Gusunɔ besen baababan Yinni, wuna a s̄aa Yinni w̄ollɔ. Wuna a bwe-senu kpuron bandu neni. Wuna a maa

dam kpuro neni wunen nɔmaɔ. Goo sari wi u koo ka nun tabu ko. ⁷Yinni Gusunɔ, wuna a tem min tɔmbu gira bese, wunen tɔmbu Isireliban wuswaan di. Ma a mu bese, Aburahamu wi u nun kɔan bibun bweseru wɛ. ⁸Sa sina tem mɛ sɔɔ. Ma sa sɔa yeru bana te ta wunen yisiru sɔɔwa. ⁹Sa nɛɛ, wahala gaa yà n sun deema, aa, taba? Wunen siribu bu sun wɔriwa? Aa, barara? Aa, gɔɔra? Ma sa seema sa na diru mini wunen wuswaɔ sa nun kana besen wahala sɔɔ, kaa sun wurari kpa a sun faaba ko. ¹⁰⁻¹¹Wee tɛ, Mɔabuba ka Amɔniba ka Edɔmuba be ba wɔa Seirin guurɔ ba na bu bese Isireliba gira tem mɛ a sun wɛn di. N deema a raa besen baababa sɔɔwa a nɛɛ, bu ku du bwese ni sɔɔ sanam mɛ ba wee Egibitin di. Ma ba bu deri, ba n bu kam koosie. Wee, ba wee bu sun kɔsa kua. ¹²Yera wunɛ Yinni Gusunɔ, a n kaa bwese ni siri? Domi bese, sa n dam gam mɔ. Wee tɔn dabira sun wɔrim wee, sa n yɛ ye sa ko ko. Adama wuna sa mɛera.

¹³Ma Yudaba kpuro ba yɔ Yinni Gusunɔn wuswaɔ ka ben kurɔbu ka bibu kpuro.

Gusunɔ u dera

Yudaba ba tabu di

¹⁴Yera Yinni Gusunɔn Hunde u Yaasieli, Sakarin bii yɔɔwa tɔmbun suunu sɔɔ. Yaasieli wi, u sɔawa Asafun bweseru, Lefiba sɔɔ. Win sikadobara Benaya ka Yeyeli ka Matania. ¹⁵Ma Yaasieli u nɛɛ, bɛɛ Yudaba kpuro, ka bɛɛ Yerusalemugibu kpuro, ka sere wunɛ sina boko Yosafati, i swaa dakio i nɔ ye Yinni Gusunɔ u gerumɔ. U nɛɛ, i ku nanda, i ku maa wurura tɔn dabi ten wuswaɔ. Domi n n bɛɛ i ko i tabu ko. Wi, Yinni Gusunɔn tiiwa u koo taa bi ko. ¹⁶Sia i doo i bu wɔri. Ba koo kurana saa gunguu te ba mɔ Sisini di, kpa i bu deema wɔwi piibu gagu sɔɔ gbabu te

ba mɔ Yeruelio. ¹⁷Bɛɛn tii i n tabu mɔ. Adama i gesi doo i yɔra mi. I ko i wa faaba ye Yinni Gusunɔ u koo bɛɛ ko. Bɛɛ Yudaba ka bɛɛ Yerusalemugibu, i ku nanda, i ku maa wurura. Sia i yario i ka bu yinna. Wi, Yinni Gusunɔ u ko n ka bɛɛ wɔa.

¹⁸Yera Yosafati ka Yudaba kpuro ka Yerusalemugibu ba yiira ba wuswaɔ tem girari Yinni Gusunɔn wuswaɔ bu ka nɔn bɛɛrɛ wɛ. ¹⁹Yera Lefiba sɔɔ, Kehatiba ka Koreba ba seewa ba Gusunɔ Isireliban Yinni siaramɔ ka nɔɔguru.

²⁰Yera ba yara buru buru yellu ba da gbaburu gia te ba mɔ Tekoa. Sanam mɛ ba yario, yera Yosafati u seewa u yɔra. U nɛɛ, bɛɛ Yudaba ka bɛɛ Yerusalemugibu, i man swaa dakio i nɔ. I Gusunɔ bɛɛn Yinni naane koowo, kpa i dam wa. I bɛɛn naane dokeo win sɔmɔbun gere sɔɔ, kpa i nasara wa.

²¹Ma ba nɔɔsina ka tɔn be. Yera Yosafati u wom kowobu gɔsa ba n sɔa yɔnu sebua, kpa ba n tabu kowobu gbiye, ba n Yinni Gusunɔ siaramɔ ka womu geni, ba n mɔ, i Yinni Gusunɔ siaro. Domi win durom mu n nɔru mɔ.

²²Sanam mɛ tɔn be, ba taki seewa ba womu mɔ bu ka Yinni Gusunɔ siara, yera Yinni Gusunɔ u Amɔniba ka Mɔabuba ka Edɔmu be ba wɔa guu te ba mɔ Seiriɔ burisina. Ma ba sɛsukuna ben tii tiine. ²³Amɔniba ka Mɔabuba ba Edɔmuba wɔri ba kam koosia mam mam. Ye ba bu go ba kpa, yera ba wɔrina ben tii tiine ba goona. ²⁴Sanam mɛ Yudaba ba tunuma min di ba ra n tem mi gɔanu ku ra kpi wende sɔa, yera ba mɛera bera mɔ gia tɔn dabira raa wɔa, ma ba deema gona nu kpɔ kpɔ. Goo kun kisire. ²⁵Yera Yosafati ka wigibu ba na ba goo nin yɔnu potira. Ba dukia gurawa be sɔɔ ka sere gɔa gobiginu. Ba yɔa ni gurawa nge mɛn nɔɔ ba koo kpɔ bu sua. Ba kuawa sɔɔ ita ba yɔa ni guramɔ. Domi nu kpɔ.

²⁶ Sõw nnese, ba menna wɔwɔɔ ye ba mɔ Beraka. Ma ba Yinni Gusunɔ siara. Yen sɔna ba yam mi yĩsiru kã Beraka. Tera ba ka mu sokumɔ sere ka gisɔ. Yĩsi ten tubusiana, mi ba Yinni Gusunɔ siara. ²⁷ Yosafati u Yudaba ka Yerusale mugibu kpuro kpara ka nuku dobu ba ka wura Yerusalemuɔ. Domi Yinni Gusunɔ u bu nuku dobu wɛ ben yibere be u bu kamian sɔ. ²⁸ Ba dua Yerusalemuɔ ba womusu mɔ ka mɔɔkunu ka gɔɔɔɔɔɔɔ ka kɔbi ba ka dua sere Yinni Gusunɔn sãa yerɔ.

²⁹ Ma tem tukum sinambu kpuro ba Yinni Gusunɔ nasia sanam mɛ ba nua ma u Isireliban yibereba kpeerasia. ³⁰ Yosafati u win bandu diwa bɔri yendu sɔɔ. Ma Gusunɔ win Yinni u nɔn wɛrabu wɛ beri berika kpuro.

Yosafatin bandun kpeeru

(I maa mɛerio Sinambu I, 22:41-51)

³¹ Sanam mɛ Yosafati u bandu di Yudɔ, wɔɔ tena ka nɔɔbuwa u mɔ. Win meron yĩsira Asuba, Silikin bii. Ma u kua wɔɔ yenda nɔɔbu bandu sɔɔ Yerusalemuɔ. ³² Yosafati u win tundo Asan yira swiwa mam mam. Gea u kua Yinni Gusunɔn wuswɔɔɔ. ³³ Adama u nɔn gun-guu nɔn mi ba ra bũu yãkunu ko kpuro kpeerasie. Domi win tɔmbu Yudaba ba nɔ ben gɔru Gusunɔ ben baababan Yinni wɛ mam mam. ³⁴ Yosafatin kookoosun sukum, gbiikisu ka dãakisu, ye kpuro ya yorua Yehu, Hananin biin tireru sɔɔ te ba doke Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

³⁵ Yeniban biru, Yosafati u da u ka Akasia Isireliban sina boko arukawani bɔkua. Akasia wi, u nɔ Yinni Gusunɔn beere yɛ. ³⁶ Durɔ wiya Yosafati u ka arukawani bɔkua ma ba goo nimkusu kua si su ra de Taasisiɔ. Ba goo nimkusu si kuawa ɛsioni Gebɛɛɛ. ³⁷ Yera Eliesɛɛ, Dodafan bii, Maresagii u Gusunɔn gari gerua Yosafatin sɔ u nɛɛ, Yinni Gusunɔ

u koo wunen sɔmburu kam koosia yɛn sɔ a ka Akasia arukawani bɔkua.

Yen biruwa goo nimkusu si, su kɔsikira. Su nɔ maa kpã su Taasisi de.

21 Yeniban biru, Yosafati u kpuna u gu. Ma ba nɔn sika win baababan sikaɔ, Dafidin wuuɔ. Ma win bii Yoram u bandu kɔsire kua.

Yoram u bandu di

(I maa mɛerio Sinambu II, 8:16-24)

² Yoram u wɔnɔbu mɔwa nɔɔba tia. Be kpuro ba sãawa Yosafatin bibu. Bera Asaria ka Yeyeli ka Sakari ka Asaria ka Mikaeli ka Sefatia. ³ Ben tundo u ben baawure kɛru wɛ ta kpã. Tera sii geesu ka wura ka gã gobiginu ka wuu si su gbãranu mɔ Yudan temɔ. Adama Yoram u bandu wɛ domi wiya u sãa win bii gbiikoo.

⁴ Sanam mɛ Yoram u ban te di u kpa, ma u tu tãsisia, yera u win wɔnɔ be kpuro ka Isireliban bukurobu gabu go. ⁵ Sanam mɛ Yoram u ban te di, u mɔwa wɔɔ tena ka yiru. Ma u kua wɔɔ nɔɔba ita bandu sɔɔ Yerusalemuɔ. ⁶ Isireliban sinambun yira u swi nge mɛ Akabun yenugibu ba kua. Domi Akabun bii tɔn kurɔwa u sua kurɔ. Kɔsa u kua Yinni Gusunɔn wuswɔɔɔ. ⁷ Adama Yinni Gusunɔ u nɔ wure u nɔn go, arukawani ye u ka Dafidi bɔkuan sɔ ye u nɛɛ, Dafidi kun kɔsire biamɔ bandu sɔɔ win bweserɔ.

⁸ Yoramun waati ye sɔɔ, Edɔmuba ba ka tii yina, ma ba ben sunɔ kua. ⁹ Yera Yoram u seewa ka win tabu sinambu ka tabu keke yi dumi gawe, ma ba bu tarusi. Adama, ye n kua wɔkuru, ma ba duki yakura. ¹⁰ Saa yen dɔma ten diya Edɔmuba ba ka tii yine sere ka gisɔn gisɔ.

Ma Libinagibu ba maa Yudaba seesi yɛn sɔ ba Gusunɔ ben baababan Yinni deri. ¹¹ Yoram u mam bũu yãku yenu kua Yudaban guunu wɔllɔ. Ma u dera ba

būu gasirinu w̄ri. U bu b̄riewa ni s̄w mam mam.

¹²Yera Gusun̄n s̄w̄ Eli u n̄n yorua u n̄e, ameniwa Gusun̄ wunen baaba Dafidin Yinni u gerua. U n̄e, wee, a ñ s̄ia wunen baababa Yosafati ka Asa, Yudaban sinambun yira s̄w̄. ¹³Isireliban sinambun yira s̄w̄ra a s̄ia. Ma a dera Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro ba būu gasirinu w̄ri nge m̄e Akabun yenugibu ba dera Isireliba ba kua. Yen biru, a maa wunen w̄n̄obu mw̄era a go, be, be ba nun san̄ kere wunen tondon yenū. ¹⁴Yen s̄, Yinni Gusun̄ u koo wunen t̄mbu wahala baka doke, ka wunen kur̄bu ka wunen bibu ka sere maa b̄en arumani ye i m̄. ¹⁵Kpa u wunen tii bara bakaru kp̄e nuki s̄w̄. Kpa ta n kp̄am̄ t̄w̄ baatere sere tu ka wunen nuki yarama t̄w̄w̄.

¹⁶Yera Yinni Gusun̄ u Filisitiba seeya ka Daarububa be ba w̄a Kusigibun b̄kū. Ma ba Yoramu w̄ri. ¹⁷Yera ba Yudaba w̄ri ba ben dukiaba mw̄era ye ya w̄a sina bokon yenū ka maa win bibu ka win kur̄bu ba ka doona. Win bii d̄ako Akasiawa ba deri, wi ba maa m̄ Yoakasi.

¹⁸Yeniban biru, Yinni Gusun̄ u sina bokon tii bararu kp̄e nukur̄ te u ñ bekuram̄. ¹⁹Ma win bara te, ta sosim̄ t̄w̄ baatere. Bara ten w̄w̄ yiruse s̄w̄ra win nuki yarima ten wahalan s̄. Ma u gu n̄ni sw̄a bakaru s̄w̄. Win t̄mbu ba ñ n̄n turare d̄w̄ dokeye nge m̄e u win baababa kua.

²⁰Yoramu u m̄wa w̄w̄ t̄na ka yiru sanam m̄e u bandu di. Ma u kua w̄w̄ n̄w̄ba ita bandu s̄w̄ Yerusalem̄. Ye u gu, goo kun n̄n w̄n̄w̄ndu kue. Ma ba n̄n sikua Dafidin wuū. Adama n ñ m̄ sinambun sik̄w̄.

Akasia u bandu di Yudā

(I maa m̄erio Sinambu II, 8:25-29, 9:27-29)

22Yerusalemugibu ba dera Akasia, Yoramun bii d̄ako u bandu di win tondon ayer̄. Domi yibere be ba na ka Daarububa ba win maabu kpuro w̄ri ba go. Nge meya Akasia u ka bandu wa u di. ²Sanam m̄e u bandu di, u m̄wa w̄w̄ yenda yiru. W̄w̄ tia u kua bandu s̄w̄ Yerusalem̄. Win meron ȳsira Atali, Omirin bii. ³U s̄iawa Akabun yenugibun yira s̄w̄. Domi bwisi k̄siya win m̄ero u n̄n k̄m̄w̄ u ka k̄sa ko. ⁴K̄sa u kua Yinni Gusun̄n n̄ni s̄w̄ nge m̄e Akabun yenugibu ba kua. Ben miya u bwisi k̄̄bu wa win tondon ḡw̄n biru. Ba n̄n bwisi k̄si k̄a, ma yi n̄n kam koosia. ⁵Domi u ka Yoramu Akabun bii, Isireliban sina boko tabu da bu ka Hasaeli, Sirin sina boko tabu w̄ri Ram̄tī Galadin tem̄. Ma Sirigibu ba Yoramu m̄era kua. ⁶Ma u ḡsira Yisirelī bu ka win m̄era ye tim kua. Yera Akasia, Yoramun bii, Yudaban sina boko u na Yisireli mi u ka n̄n wa mi ba n̄n tim nendu kuamme. Domi m̄era ye, ya ñ san̄ m̄.

⁷Yinni Gusun̄ u dera Akasia u Yoramu beram da kpa u ka kam ko mi. Ye Akasia u tura mi, yera wi ka Yoramu ba Yehu, Nimusin bii w̄rim da. N deema Yinni Gusun̄wa u Yehu wi ḡsa u ka Akabun yenugibu kpeerasia. ⁸Sanam m̄e u Akabun yenugii be kpeerasiam̄, yera u ka Akasian sina bw̄abu yinna ka win maabun bibu be ba n̄n k̄su. Ma Yehu u be kpuro mw̄era u go. ⁹Ma ba Akasian tii kasu ba m̄wa Samarī, mi u kukua. Ba ka n̄n na Yehun mi, ba go. Ma ba n̄n sikua ȳn̄ s̄ u s̄a sina boko Yosafati wi u Gusun̄ kasu ka win ḡru kpuron bii.

Akasian bwese te s̄w̄, goo sari wi u s̄a dee dee u ka bandu di.

Atali u bandu di

(I maa mærio Sinambu II, 11:1-3)

¹⁰Ye Atali u wa win bii Akasia u gu, yera u Yudaban sina bibu kpuro go. ¹¹Sanam me ba bii be goomɔ, yera Yoseba, sina boko Yoramun bii tɔn kurɔ u Yoasi, Akasian bii sua u berua asiri sɔɔ. Ma u nɔn sua u ka da ka win nɔɔrio mi kpɔn yenu wāa sāa yerɔ. Nge meya Yoseba, yāku kowo Yehoyadan kurɔ u ka Yoasi wɔra Atalin nɔman di, u n ka nɔn wa u go. Yoseba wi, u sāawa Akasian sesu. ¹²Ba nɔn beruawa wɔɔ nɔɔba tia Yinni Gusunɔn sāa yerɔ. Domi Atali u bandu dii saa ye.

Ba Atali bandu yara

(I maa mærio Sinambu II, 11:4-20)

23 Wɔɔ nɔɔba yiruse sɔɔ, Yehoyada u wɔrugɔru kua u ka tabu kowobun wirugii be ba tabu kowobu wunɔm wunɔm kpare arukawani bɔkua. Bera Asaria, Yerohamun bii ka Isimeeli, Yokananin bii ka Asaria, Obedin bii ka Maseya, Adayan bii ka Elisafati, Sikirin bii. ²Ba Yudan tem bukiana. Ma ba Lefiba menna saa Yudan wusu kpuron di ka sere Isireliban yenu yērobu. Be kpuro ba na Yerusalemɔ. ³Ma be kpuro ba ka sina bokon bii Yoasi arukawani bɔkua Yinni Gusunɔn sāa yerɔ. Yera Yehoyada u bu sɔɔwa u nɛɛ, wee, sina bokon bii u koo bandu di Yerusalemɔ nge me Yinni Gusunɔ u gerua Dafidin bibun sɔ. ⁴Wee ye ba koo ko. Be ba koo sɔmburu ko tɔɔ wērarugiru sɔɔ, yāku kowobu ka Lefiba, ba koo tii bɔnu kowa wuunu ita. ⁵Wuu teeru ta n sāa yerun kɔnnɔsu kɔsu, kpa wuu teeru ta n sina kpaaru kɔsu, kpa itaseru ta n wāa kɔnnɔwɔ ge ba mɔ Kpɛɛkpɛɛku, kpa tɔn be ba tie kpuro ba n yɔ sāa yerun yaaraɔ. ⁶Goo u ku raa du Yinni Gusunɔn sāa yerɔ ma n kun mɔ yāku kowobu ka Lefiba be ba sɔm-

buru mɔ dɔma te. Beya ba koo kpī bu du mi, domi beya ba deere. Tɔmbu kpuro ba koo yɔrawa tɔɔwɔ bu kɔnnɔ kɔsu. ⁷Lefiba ba koo sina boko sikerenawa, kpa ben baawure u n tabu yānu neni, wi u dua mi, bu ka nɔn go. I ko i n wāawa sina bokon bɔkuɔ sanam me u duɔ ka sanam me u yariɔ.

⁸Lefiba ka Yudaba kpuro ba kua kpuro ye yāku kowo Yehoyada u gerua. Ben baawure u win tɔmbu sua be ba duɔ sɔmburu sɔɔ ka be ba yariɔ tɔɔ wērarugii te sɔɔ. Domi yāku kowo Yehoyada u n goo bure. ⁹U tabu kowobu wunɔm wunɔm wirugibu yaasi ka tere bakanu ka piiminu wē. Tere ni, nu sāawa sina boko Dafidiginu ni nu wāa Yinni Gusunɔn sāa yerɔ. ¹⁰Ma u tɔmbu yi yi ba sina boko sikerene saa sāa yee ten nɔm geu gian di n ka da ten nɔm dware yāku yerun bɔkuɔ. Ben baawure u win tabu yānu neni. ¹¹Yera ba ka Yoasi susima. Ma Yehoyada ka win bibu ba nɔn bandun gum tāre u kua sina boko. Ma ba nɔn sina furɔ dokea. Ma ba nɔn woodan tireru wē ba nɛɛ, sina boko, wunen wāaru tu daka da.

¹²Ye Atali u nua tɔmba duki mɔ ba sina boko tɔmamɔ, ¹³yera u na ben mi, Yinni Gusunɔn sāa yerɔ. U mɛera u deema sina boko u yɔ turaru wɔllɔ. Ma wirugibu ka be ba kɔbi wuramɔ ba yɔ win bɔkuɔ. Tɔmbu kpuro ba nuku dobu mɔ, ba kɔbi soomɔ. Yera wom kowobu ba womusu mɔ ka ben dwee yānu ba Yinni Gusunɔ siaramɔ. Yera Atali u win yānu nenua u gēeka nuku sankiranun sɔ. U nɛɛ, ba man seesi! Ba man seesi!

¹⁴Ma Yehoyada u tabu sinam be yara be ba sāa tabu kowobu wunɔm wunɔm wirugibu. U bu sɔɔwa u nɛɛ, i Atali wi yaro. Wi u maa nɔn swii, kpa i yēro go ka takobi. N deema yāku kowo Yehoyada u raa bu sɔɔwa u nɛɛ, bu ku nɔn go sāa yeru mi.

¹⁵ Ma ba nùn deri u da sina bokon dirɔ saa dumin kɔnnɔn di. Miya ba nùn sɛre ba go.

¹⁶ Yeniban biru, Yehoyada ka tɔn be ba tie ka sina boko Yoasi ba arukawani bɔkua ba nɛɛ, ba ko n sɔawa Yinni Gusunɔn tɔmbu. ¹⁷ Ma tɔn be kpuro ba dua bũu wi ba mɔ Baalin dirɔ ba ye kɔsuka ka yen turarɔ ka yen bwɔarokunɔ. Ma ba yen yāku kowo Matani go yen yāku yenɔ. ¹⁸ Yehoyada u Yinni Gusunɔn sɔa yeru Lefi be ba sɔa yāku kowobu nɔmu beria bu kɔsu. N deema Dafidi u raa bu bɔnu kua wuu wuuka bu ka Yinni Gusunɔ yāku dɔɔ mwaararuginu kua nge mɛ Mɔwisin wooda ya gerua. Kpa ba n da maa womusu ko ka nuku dobu bu ka Gusunɔ siara. ¹⁹ U kɔnnɔn kɔso be yiwa sɔa yee ten kɔnnɔwɔ kpa disigii goo u ku raa ka du mi.

²⁰ U tabu sinambu ka sina bibu ka wuun bukurobu ka sere tɔmbu kpuro menna. Ma u dera ba ka sina boko yara Yinni Gusunɔn sɔa yerun di, ma ba ka nùn da sina kpaarɔ saa kɔnnɔ ge ga wɔa gunguru gian di. Miya ba sina boko sinasia sina kitarɔ. ²¹ Ma tɔmbu kpuro ba nuku dobu mɔ.

Wuu ga wɔa bɔri yendu sɔɔ yèn sɔ ba Atali go.

Yoasi u dera ba Yinni Gusunɔn

sɔa yeru sɔnwa

(I maa mɛerio Sinambu II, 12:1-17)

24 Wɔɔ nɔɔba yiruwa Yoasi u mɔ sanam mɛ u bandu di. Ma u kua wɔɔ weeru bandu sɔɔ Yerusalemɔ. Win meron yīsira Sibia, Beri Sebagii. ² Yoasi u kuawa ye ya Yinni Gusunɔ wɛre yāku kowo Yehoyadan wɔaru kpuro sɔɔ. ³ Yera Yehoyada u Yoasi kurɔbu yiru sua. Ma ba Yoasi bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marua.

⁴ Yeniban biruwa Yoasi u gōru doke u Yinni Gusunɔn sɔa yeru sɔmɛ. ⁵ Ma u yāku kowobu ka Lefiba menna u nɛɛ, i yario i da Yudaban wusu sɔɔ, ka Isirelibagisɔ i gobi mwɛeri wɔɔ baagere i ka Gusunɔ besen Yinnin sɔa yeru sɔmɛ. I de i ye ko fuuku.

Adama Lefiba ba n ye kue. ⁶ Yera sina boko u yāku kowo Yehoyada soka. U nùn bikia u nɛɛ, mban sɔna a n Lefiba gobi yi bikie yi Mɔwisi Yinni Gusunɔn sɔm kowo u Isireliba bure bu ka Yinni Gusunɔn sɔa yeru sɔmɛ. ⁷ Domi Atali tɔn kɔso wi ka win bibu ba Yinni Gusunɔn sɔa yerun yānu gura ka ten dendi yānu ba ka bũu wi ba mɔ Baali sɔawa.

⁸ Yera sina boko u nɛɛ, bu de bu kpakoro piibu gagu ko, kpa bu gu yi sɔa yerun kɔnnɔwɔ tɔɔwɔ. ⁹ Ma ba kpapa Yudaɔ ka Yerusalemɔ ba nɛɛ, bu ka gobi yi na yi Mɔwisi Gusunɔn sɔm kowo u Isireliba bure gɔaburɔ mi gāanu ku ra kpi. ¹⁰ Yenu yērobu ka tɔn be kpuro ba nuku dobu kua. Ma ba ka gobi na ba kpɛɛmɔ kpakoro te sɔɔ sere ta ka yiba. ¹¹ Tɔɔ baatere Lefiba ba ra newa bu kpakoro te sua bu ka da tɔn be sina boko u gɔsa ba n da gina tu mɛerim mi. Bɔ n deema kpakoro te, ta yiba, yera sina bokon tire yoro ka yāku kowo tɔn-weron sɔmɔ ba ra gobi yi wie kpa bu kpakoro te wesia ten ayero. Nge meya ba ra ko tɔɔ baatere, kpa bu gobi wa yi n kpā. ¹² Yen biru sina boko ka Yehoyada ba ra gobi yi tɔn be wɛ be ba sɔmbu te nɔmu sɔndia. Domi ba sɔm kowobu sua be ba koo gobi kɔsia. Ben gabu ba sɔawa kpee dākobu, gabu dāa dākobu, gabu maa be ba ra sisu ka sii gandun sɔmburu ko. Tɔn beni kpurowa ba koo dii te sɔmɛ. ¹³ Be ba sɔmbu te nɔmu sɔndia, ba sɔmburu kua. Ma ba dera ba sɔa yee te sɔmmɔ. Ba dii te sɔnwa ta dam kua.

¹⁴ Sanam mɛ ba sɔmbu te kua ba kpa yera ba ka gobi yi yi tie na sina boko ka Yehoyadan mi. Ba sɔa yee

ten dendi yānu kua ka mi ba ra yāku dō mwaararuginu kon dendi yānu, ka nōri, ka dendi yānu ganu ni ba kua ka wura ka sii geesu. Ba ra yāku dō mwaararugii ni kowa Yehoyadan wāarun tōru kpuro sō Yinni Gusunon sāa yerō.

Yoasi u Gusunō biru kisi

¹⁵Yen biru, Yehoyada u tōkōru kua kō kō. Ma u kpuna u gu. U mōwa wō wunaa teeru ka wōkuru sanam me u gu. ¹⁶Ma ba nūn sikua Dafidin wuu, mi ba ra sinambu sike. Domi u gea kua Isirelio ka maa Yinni Gusunon wuswaā ka sere sāa yee ten mi.

¹⁷Yehoyadan gōon biru, Yudan wirugibu ba na ba sina boko kpuna ka beere, ma u ben gari swaa daki. ¹⁸Yera ba Gusunō ben baababan Yinnin sāa yeru biru kisi. Ma ba da ba būu wi ba mō Asitaate sāamō ka sere bwāarokunu ganu. Yera Yinni Gusunō u ka Yudaba ka Yerusale mugibu mōru kua. Domi ba tora. ¹⁹Yinni Gusunō u bu win sōmōbu goria bu wa bu ka gōru gōsia bu wurama win mi. Ma sōmō be, ba ka bu gari kua. Adama ba nō swaa daki. ²⁰Yera Yinni Gusunon Hunde u Sakari, yāku kowo Yehoyadan bii yōwa. Ma u yōra tōmbun wuswaā u nē, ameniwa Yinni Gusunō u gerumō. U nē, mban sōna i win woodaba saramō. I nō maa koorō. Domi i wi, Yinni Gusunō deri. Yen sōna win tii u koo maa bē deri.

²¹Yera ba nō toosi kua ka sina boko. Ma u bu wooda wē bu ka Sakari kpenu kasuku bu go Yinni Gusunon sāa yerun yaaraō. ²²Sina boko Yoasi u duari gea ye Sakarin tundo Yehoyada u nūn kua. Ye Sakari u gō dō, yera u nē, Yinni Gusunō, a waawo kpa a baawure siria.

Yoasin bandun kpeeru

(I maa meerio Sinambu II, 12:18-22)

²³Wō tian biru, Sirigibun tabu kowobu ba Yoasi wōrima. Ba Yudan tem kpuro wukiri, ba tunuma sere Yerusalemu. Ma ba wirugibu go go ba ben yānu gura ba ka ben sina boko daawa Damasio. ²⁴Tabu kowo be Sirigibu ba ka na mi, ba nō dabi. Adama ka me, Yinni Gusunō u dera ba Yudaban tabu kowo dabi dabinu kamia. Domi ba wi, Gusunō ben baababan Yinni deri. Nge meya Yinni Gusunō u Sirigibu denda u ka Yoasi seeyasia. ²⁵Sanam me Sirigii be, ba biru kisi, ba Yoasi deri wahala baka sō, ma win bwāaba nūn seesi ba go win kpin yerō yēn sō u yāku kowo Yehoyadan bibu go. Ma ba nūn sikua Dafidin wuu. Adama ba nō ka nūn de mi ba ra sinambu sike. ²⁶Be ba nūn seesi, bera Sabadi ka Yosabadi. Sabadin meron yīsira Simeati, wi u sā Amōni, Yosabadin meron yīsira maa Simeriti, wi u sā Mōabu.

²⁷Yoasin bibun geeru ka gari yi ba gerua win sō ka sere Yinni Gusunon sāa yee te u sōnwa, ye kpuron gari yi yorua sinambun faagin tireru sō. Win bii Amasiawa u bandu di win ayerō.

Amasia

u kua Yudaban sina boko

(I maa meerio Sinambu II, 14:1-7)

25 Amasia u mōwa wō yenda nōbu sanam me u bandu di Yerusalemu. Ma u kua wō yenda nōbu ka nne bandu sō. Win meron yīsira Yoadani, Yerusale mugii. ²U kua dee dee Yinni Gusunon nōni sō. Adama u nō win gōru kpuro Yinni Gusunō wē.

³Sanam me win banda dam kua, yera u win bwāabu go be ba raa win tundo go. ⁴Adama u nō ben bibu go. U Yinni Gusunon wooda swiwa ye u Mōwisi

sɔɔwa u yorua woodan tireru sɔɔ u nɛɛ, baababa ba ɛ gbimɔ ben bibun tora-nun sɔ. Mɛya maa bibu ba ɛ gbimɔ ben baababan toranun sɔ. Baawure u koo gbiwa win tiin torarun sɔ.

⁵Yera Amasia u Yudaba ka Benyameeba menna yenu ka yenu ka sere tabu sinam be ba tabu kowobu wunɔm wunɔm ka nɔɔm nɔɔm (1.000) kpare. Ma u bu gara saa be ba wɔɔ yendu mɔn di n ka girari be ba kere mɛ. Ma ba kua tɔmbu nɔɔɔbun suba gooba wunɔbu (300.000). Ba sɔawa be ba tabu yɛ sɔa sɔa. Ba koo kpɪ bu ka yaasi ka tɛrenu sanna. ⁶Ma u maa tabu durɔ wɔrugoba kasu Isireliba sɔɔ, tɔmbu nɔɔɔbun suba wunɔbu (100.000) bu ka nɔn somi kpa u bu sii geesun gobi tɔnnu ita wɛ. ⁷Yera Gusunɔn sɔmɔ goo u na u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, Yinni, a ku de Isireliba bu ka nun da. Domi Yinni Gusunɔ u ɛ ka bu wɔa, be Efaraimu be. ⁸À n ka bu da, baa mɛ a dam mɔ, Gusunɔ u koo nun sura yibereban wuswaɔ. Domi wiya u ra somi kpa u kamia.

⁹Ma Amasia u sɔmɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, amɔna kon ko tɛ n ka nɛn sii geesun gobi tɔnnu ita ye mwa ye na Isireliban tabu kowo be wɛ mi.

Yera sɔmɔ wi, u nɔn wisa u nɛɛ, Gusunɔ u koo kpɪ u nun wɛ n ye kpuro kere.

¹⁰Yera Amasia u tabu kowo be ba na saa Efaraimuban min di mi wuna, kpa bu ka gɔsira bu we. Adama tabu kowo be, ba ka Yudaba mɔru kua, ma ba gɔsira ben yenuɔ ka mɔru baka.

¹¹Ma Amasia u wɔrugɔru seewa u win tɔmbu kpaa ma u da u wɔa wɔwɔɔ ye ba mɔ Bɔru. Miya u tɔmbu nɔɔɔbun suba wɔkuru (10.000) go Seirin bibun bwe-seru sɔɔ. ¹²Ma ba maa tɔn ben nɔɔɔbun suba wɔkuru (10.000) mwɛera wasiru ba ka da guuru wɔllɔ. Min diya ba bu kasi kooma ba kasikira.

¹³Adama Efaraimu be Amasia u yinari bu ka nɔn tabu da mi, ba pusi Yudan wusu sɔɔ saa Samarin di n ka da Beti Horoniɔ. Ma ba tɔmbu nɔɔɔbun suba ita (3.000) go, ba ben yɔnu gura.

Yoasi, Isireliban sina boko

u Amasia kamia

(I maa mɛerio Sinambu II, 14:8-14)

¹⁴Sanam mɛ Amasia u Edɔmuba kamia u wurama, yera u dera ba Seirin bibun bweserun bɔnu gurama ba ka na win temɔ. Ma u nu kua win tiiginu. U nu yiiramɛ u sɔamɔ. Ma u nu turare dɔɔ dokeamɛ. ¹⁵Yera Yinni Gusunɔ u ka Amasia mɔru kua. Ma u nɔn win sɔmɔ goo gɔriama. U nɔn bikia u nɛɛ, mban sɔna a Edɔmuban bɔnu gurama, ni, ni nu ɛ kpɪa nu bu wɔre wunen nɔman di.

¹⁶Sanam mɛ u gari yi mɔ u dɔɔ, yera Amasia u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, wara nun gɔsa a n ka sɔa nɛ sina bokon bwisi kɛɔ. A doonɔ min di. Mban sɔna a kɪ bu nun go.

Ye sɔmɔ wi, u doonɔ, yera u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, na yɛ ma Gusunɔ u gɔru doke u nun kpeerasia yɛn sɔ a kua mɛ. Wee a ɛ nɛn bwisi kɛru wure.

¹⁷Sanam mɛ Amasia ka wigibu ba nɔɔsina, yera u gɔra bu Yoasi, Isireliban sina boko Yoakasin bii, Yehun debubu sɔ bu nɛɛ, u na bu tabu yinna. ¹⁸Yera Yoasi Isireliban sina boko u wisima u nɛɛ, sɔkin kikiru garu ta wɔa Libanin guurɔ. Tera ta dɔa bakaru sɔmɔbu gɔria Libaniɔ ta nɛɛ, a man wunen bii wɔndia kɛɛma u ko nɛn biin kurɔ. Adama gbeeku yɛ yi seewa yi da yi sɔkin kiki te taaka yi go. ¹⁹Geema Amasia. Wee, a Edɔmuba kamia. Ma a tii sue. Yen sɔ, a sino sɛɛ wunen yenuɔ. Mban sɔna kaa tii tabu sure bi bu koo ka nun kɔsa naawa. Domi wunɛ ka Yudaba, sa ko bɛɛ kam koosia.

²⁰ Adama Amasia kun nùn swaa daki.

Domi ye kpuro ya weewa saa Yinni Gusunon min di u ka wa u nùn yibereba nōmu beria. Domi Amasia wi, u Edomuban būnu guramawa u sāamō.

²¹ Yera Yoasi, Isireliban sina boko u seewa u da u Amasia, Yudaban sina boko wōri Beti Semesio Yudaban temō.

²² Ma Isireliba ba Yudaba kamia. Ma Yuda ben baawure u duka sua u wura win yenuō. ²³ Yoasi, Isireliban sina boko u Amasia, Yudaban sina boko Yoasin bii, Yoakasin debubu yoru mwa Beti Semesio. Ma u ka nùn da Yerusalemū. Saa ye sōra wi, Yoasi, u Yerusalemun gbāraru sura gōm soonu nēru (400) saa kōnō ge ba mō Efaraimun di sere n ka da kōnōwō ge ba mō Gani gōmburu.

²⁴ Ma Yoasi wi, u wura ka sii geesu gura ka sāa yerun gāa gee ni nu wāa Obedi Edomun yenuō ka sere maa sina kpaarun arumani. Ma u gabu mōoru mweera u ka gōsira win wuū Samario.

Amasian gōw

(I maa mēerio Sinambu II, 14:15-20)

²⁵ Isireliban sina boko Yoasi, Yoakasin biin gōon biru, Amasia, Yudaban sina boko Yoasin bii, u maa kua wōw wōkura nōobu bandu sōw.

²⁶ Ye Amasia u gbia u kua ka ye u kua dāku ten sukum, ye kpuro ya yorua Yudaba ka Isireliban sinambun faagin tireru sōw. ²⁷ Ye Amasia u ka Yinni Gusunō tonda u kpa, yera ba nùn seesi Yerusalemū. Ma u duka sua u da u wāa Lakisio. Miya ba nùn naa swīi ba go. ²⁸ Ma ba win goru suama ka dumi ba ka na ba sikua win baababan sikao Dafidin wuū.

Osiasi

u kua Yudaban sina boko

(I maa mēerio Sinambu II, 14:21-22, 15:1-3)

26 Amasian gōon biru, Yudaba kpuro ba Osiasi sua ba swīi bandu sōw win tundo Amasian ayerō. Saa ye sōw, u mōwa wōw wōkura nōobu ka tia. ² Wiya u Elati bana u sōnwa. Ma u dera ya kua Yudabagia win tundon gōon biru.

³ Osiasi u kuawa wōw weeraakuru ka yiru Yerusalemū. Win meron yīsira Yekolia Yerusalemugii. ⁴ U sīawa dee dee Yinni Gusunon wuswaaw nge mē win tundo Amasia u kua.

Osiasi u Gusunō biru kisi

⁵ Osiasi u kookari kua u ka Yinni Gusunō sāwa Sakarin wāaru kpuro sōw. Sakari wi, u bwisi mō u ka kāsini tubusia ni nu wee Gusunon min di. Saa ye sōw, ye Osiasi u mō kpuro ya ra nùn koorewa.

⁶ Sōw teeru u yara u ka Filisitiba wōri. Ma u da u Gatin gbāraru yaba ka Yabinegiru ka Asidōdugiru. Ma u wusu bana Asidōdugibun temō Filisitiban wusun suunu sōw. ⁷ Yinni Gusunō u nùn somi u ka Filisitiba ka Daarububa tabu kua ka be ba wāa Guri Baalio ka sere Maoniba.

⁸ Saa ye sōw, Amōniba ba ka Osiasi kēnu naawammē ma u yīsiru yara sere Egibitin tem nōw bura yerō. Domi win dam mu nōora baama kpuro. ⁹ Osiasi u kōsu yenu kua Yerusalemū kōnōwō ge ba mō Gani gōmburu, ka ge ga wāa wōwa gia, ka gbāraruun goo gōmkirō. Ma u dera nu dam mō. ¹⁰ U maa kōsu yenu bana gbaburō, ma u dōkō dabi dabinu gba, domi u sabe dabi dabinu mō ni nu wāa Sefalan wōwaw ka nim wōkun goorō. Meya u maa gbaa wukobu mō ka

be ba ra resem sɔmburu ko guuno ka guu te ba mɔ Kaamelio. Domi u ra gbee sɔmburu kã.

¹¹ Osiasi u tabu durɔbu mɔ be ba ra tabu de wuu wuuka nge mɛ win tire yoro Yeyeli ka win tabu sunɔ turo Maaseya ba ka bu gara. Win sina asakpɔ turo wi ba mɔ Hanania, wiya u bu kpare.

¹² Yenu yɛrobu ka tabu durɔ wɔrugɔba, be kpuron geera sãawa nɔɔɔɔ suba yiru ka nata (2.600). ¹³ Tɔn be, ba tabu durɔbu nɔɔɔɔ suba gooba wunɔbu ka nɔɔba yiru ka nɛera wunɔbu mɔ ba kpare (307.500). Bera ba ra sina boko somi tabu sɔɔ. ¹⁴ Osiasi u tabu kowo be kpuro tɛɛnu ka yaasi wɛ ka sii furɔsu ka yabe tarakpenu ka tɛnnu ka kpuran-tɛnnu. ¹⁵ U dera bwisigii goo u tabu yãnu ganu kua ni ba yi kɔsu yenɔ ka gani gɔmunɔ. Niya nu ra n sɛɛnu toomɔ, n kun mɛ nu n kpenu kasukumɔ. Ma sina boko Osiasi u yĩsiru yara n toma. Domi u somiru wa sere u ka win bandu tãsisia.

¹⁶ Sanam mɛ Osiasi u win bandu tãsisia u kpa, yera u tii sua sere bu nɔn kam kua. U n Gusunɔ win Yinni mɛm nɔɔwɛ. Ma u da Yinni Gusunɔn sãa yerɔ u ka turare dɔɔ doke mi, ka tii. ¹⁷ Yen biru, yãku kowo Asaria u dua mi, ka yãku kowobu wɛnɛ, ¹⁸ be ba wɔrugɔru mɔ. Ma ba sina boko Osiasi sɔɔwa ba nɛɛ, Osiasi, n n wunɛ kaa Yinni Gusunɔ turare dɔɔ dokea. Aronin bibun bwesera ba gɔsa yen sɔ. N n men na, a yario sãa yeru min di. Domi a kua mɛm nɔɔ sari. A n maa beɛre wasi Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ.

¹⁹ Yera sina boko Osiasi u mɔru seewa. N deema u ye ba ra ka turare dɔɔ doke neni. Yera bara disigira nɔn wɔri win sirikanɔ yãku kowo ben nɔni biru Yinni Gusunɔn sãa yeru mi, mi ba ra turare dɔɔ doken wuswaɔɔ. ²⁰ Yera yãku kowo tɔnwero Asaria ka yãku kowo be ba tie, ba nɔn mɛera, ma ba deema wee, bara disigira win sirikanɔɔ. Yera

ba yande nɛɛ, u yario tɔɔwɔ. Ma Osiasi u yara tɔɔwɔ fuuku fuuku, domi u wa ma Yinni Gusunɔ u nɔn bara disigiru kpɛɛ.

Osiasin bandun kpeeru

(I maa mɛerio Sinambu II, 15:5-7)

²¹ Ma bara disigii te, ta Osiasi wãasi sere u da u ka gu. Ba nɔn yara Isireliban suunu sɔɔn di, u da u wãa wi turo. Win bii Yotamuwa u nɔn kɔsire kua u tem mɛ kparamɔ. ²² Ye Osiasi u gbia u kua, ka ye u kua win wãa dãakiru sɔɔ, ye kpuron gari yi yorua Gusunɔn sɔmɔ Esai, Amɔtin biin tireru sɔɔ. ²³ Osiasi u kpuna u gu. Ma ba ka nɔn da mi ba ra sinambu sike. Adama ba n nɔn sikua win baababan siki wɔruɔ, domi ba nɛɛ, u bara disigiru mɔ. Ma win bii Yotamu u bandu kɔsire kua.

Yotamu

u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛerio Sinambu II, 15:32-38)

27 Wɔɔ yenda nɔɔbuwa Yotamu u mɔ sanam mɛ u bandu di. Ma u kua wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka tia bandu sɔɔ Yerusalemɔ. Win meron yĩsira Yerusa, Sadɔkun bii. ² U siawa dee dee Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ. Win tundo Osiasin yira u swii mam mam. Adama u n due Yinni Gusunɔn sãa yerɔ. Yen biru, u dera tɔmba sankiramɔ win tem mɛ sɔɔ.

³ Wiya u Yinni Gusunɔn sãa yerun kɔnnɔ ge ga wãa gunguru gia bana. Ma u maa bani dabinu kua Ofelin gbãrarɔ. ⁴ U wusu bana Yudan guuno. Ma u maa kɔsu maru yenu kua ka dii baka damginu yakasɔ.

⁵ U maa ka Amɔniba tabu kua, ma u bu kamia. Wɔɔ ge sɔɔ, Amɔniba ba nɔn sii geesun gobi wunɔbu (100) wɛ ka dĩa bimi yi ba mɔ wɔsun tɔnnu nɔɔɔɔ suba ita (3.000) ka alikaman tɔnnu nɔɔɔɔ suba ita. Nge meya ba mɔ sere n ka girari wɔɔ ita. ⁶ Yotamu u dam kua.

Domi u win naane doke Yinni Gusuno sɔɔ.

⁷Ye Yotamu u kuan sukum, win tabu ka win sɔma ye u kua, ye kpuron gari yorua Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ. ⁸Yotamu u mɔwa wɔɔ yenda nɔɔbu sanam me u kua sina boko. Ma u kua wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka tia ban te sɔɔ Yerusalemɔ. ⁹Yen biru, u kpuna u gu. Ma ba nɔn sikua Dafidin wuuɔ. Ma win bii Akasi u bandu kɔsire kua.

Akasi u kua sina boko Yudaa

(I maa meerio Sinambu II, 16:1-6)

28 Akasi u mɔwa wɔɔ yendu sanam me u bandu di. U kuawa wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka tia bandu sɔɔ Yerusalemɔ. U n̄ s̄ia dee dee Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. U n̄ win sikado Dafidin yira swii. ²Isireliban sinambun yira u swii. U mam b̄uu wi ba m̄ Baalin bw̄aroku sii ganduguu kua. ³U turare d̄ɔɔ doke Hinɔmun bibun bweserun wɔwaɔ. Ma u ka win tiin bibu ȳaku d̄ɔɔ mwaararuginu kua nge me bwese tukunu nu ra ko ni Yinni Gusunɔ u gira Isireliban wuswaan di. ⁴U ra b̄uu ȳakunu ko kpa u nu turare d̄ɔɔ dokea gungunɔ ka guunɔ ka sere d̄aa kubenɔ.

⁵Gusunɔ wi, Akasin Yinni u n̄n Sirin sina boko n̄mu beria. Ma ba n̄n kamia ba win tɔn dabinu mw̄era ba ka da Damasiɔ. Yen biru, Gusunɔ u maa n̄n beri Isireliban n̄maaɔ. Ma Isireli be, ba n̄n kamia. ⁶Peka, Remalian bii, u t̄mbu n̄rɔɔbun suba wunaa teeru (120.000) go s̄ɔɔ teerun s̄ɔɔ, ȳen s̄ɔ ba Gusunɔ ben baababan Yinni deri. Tɔn be ba go mi, be kpuro ba s̄awa tabu durɔ w̄rɔgɔba. ⁷Sikiri, Efaraimuban tabu durɔ u Maaseya, sina bokon bii go ka Asirikamu wi u s̄aa sina bokon yenun s̄om kowobun wirugii ka sere Elikana sina bokon sina asakp̄o gbiikoo. ⁸Isireliba ba ben mero bisibu Yudaba yoru mwa t̄mbu n̄rɔɔbun suba goobu

(200.000), kurɔbu ka bibu. Ma ba ben ȳaa dabinu gura ba ka da Samariɔ.

⁹N deema Yinni Gusunɔn s̄omɔ goo u w̄aa mi. Win ȳisira Od̄edi. Yera u tabu kowo be sennɔ da. U n̄e, wee Gusunɔ been baababan Yinni u ka Yudaba m̄ru kua, ma u bee bu n̄mu beria, ma i bu go ka w̄ɔnw̄ɔndu sariru sere ben wuri yi n̄n girari. ¹⁰Yera i k̄i t̄e, Yuda be, ka Yerusalemugii be, bu ko been yobu? I n̄ tamaa i Gusunɔ been Yinni torari? ¹¹I swaa dakio i n̄. I yoo be i mw̄era been mero bisibu s̄ɔɔ mi ȳsuo bu wura ben yenusɔ. Domi Yinni Gusunɔ u ka bee m̄ru baka m̄.

¹²Efaraimuban wirugibu gabu, Asaria, Yokananin bii ka Berekia, Mesilemɔtun bii ka Esekiasi, Salumun bii ka Amasa, Adilain bii, bera ba tabu kowobu seesi be ba wee tabu gberun di. ¹³Ba bu s̄ɔwa ba n̄e, i n̄ ka yoo be duɔ mini. I k̄i i besen taare sosiwa Yinni Gusunɔn mi. Domi sa tore kɔ. Ma Yinni Gusunɔ u ka sun m̄ru s̄aa.

¹⁴Yera tabu kowo be, ba yoo be ȳsu, ba bu ben ȳanu wesia Isireliba ka ben wirugibun wuswaaɔ. ¹⁵Wirugii be ba soka ka ben ȳsa ba yoo be sua, ba ben be ba w̄aa tereru ȳanu dokea ni tabu kowoba mw̄erima. Ba bu ȳanu ka baranu w̄e. Ba dera ba di ma ba n̄ra. Ma ba ben m̄eran bosu b̄kua. Ma ba yoo be s̄ɔ be ba kun kp̄e bu s̄i ketekunu s̄ondi ba ka da Yerikoɔ mi kpakpa b̄e w̄aa. Yen biru, Isireli be ba ka bu da ba wurama Samariɔ.

Akasi u somiru kasu

Asirigibun mi

(I maa meerio Sinambu II, 16:7-20)

¹⁶Saa ye s̄ɔra sina boko Akasi u ḡra Asirin sinambun mi, u bu somiru kana. ¹⁷Ed̄muba ba na ba kpam Yudaba w̄ri ba kamia, ma ba Yuda be, yoru mw̄era ba ka doona. ¹⁸Filisitiba ba

wɔraa na wuu si su wāa Sefalan wɔwaa ka si su wāa Yudan tem sɔɔ yēsan nɔm dwaru gia. Ma ba Beti Semesi ka Ayaloni mwa ka Gederɔtu ka Soko ka yen baru kpaanu ka Tinna ka yen baru kpaanu ka Gimuso ka yen baru kpaanu. Ma ba sina wuu si sɔɔ. ¹⁹Domi Yinni Gusunɔ u Yudaba sekuru doke ben sina boko Akasin sɔ. Akasi wi, u kom bereteke kuawa Yudaɔ, u Yinni Gusunɔ mem nɔɔbu sariru koosiwa mam mam.

²⁰Ma Asirin sina boko Tigilati Pilesee u na u nɔn wɔri nge yibere. U ɛ nɔn somi. ²¹Domi Akasi u Yinni Gusunɔn sãa yeru ka sina kpaaru ka win tem wirugibun arumani gura u Asirin sina boko wē. Adama ka mē, yen gaa kun nɔn yare. ²²Sanam mē u wāa nuku sankiranu sɔɔ, ka mē, u Yinni Gusunɔ mem nɔɔbu sariru koosimɔwa u dɔɔ. ²³U Damasina bɔnu yākuru kua ni nu nɔn kamia mi. Domi u nɛɛ, wee Sirin sina bokon bɔnu nu ra bu somi. Tē, win tii u koo maa nu yākuru kua kpa nu wa nu nɔn somi. Adama nu ɛ nɔn somi. Nu nɔn kam kuawa wi ka Isireliba kpuro. ²⁴Akasi u Yinni Gusunɔn sãa yerun dendi yānu kpaasina u kɔsuka. Ma u dera ba tu kenua. Ma u bɔnu yāku yenu kua beri berika kpuro Yerusalemɔ. ²⁵Yera u gungunu kua Yudan wusu kpuro sɔɔ bu ka bɔnu yākuru kua kpa bu maa nu turare dɔɔ dokea mi. Nge meya u kua u ka Gusunɔ win baababan Yinnin mɔru seeya.

²⁶Akasin kookoosun sukum gbiikisu ka dāakis si kpuro su yorua Yudaba ka Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ. ²⁷Yen biru, Akasi u kpuna u gu, ma ba nɔn sikua Yerusalemɔ. Adama ba ɛ nɔn sikua Isireliban sinambun sikaɔ. Yen biru, win bii Esekiasi u bandu kɔsire kua.

Esekiasi u bandu di Yudaɔ

(*I maa meerio Sinambu II, 18:1-4*)

29 Esekiasi u mɔwa wɔɔ yenda nɔɔbu sanam mē u bandu di. Win meron yīsira Abiya, Sakarin bii. U kuawa wɔɔ yenda nɔɔbu ka nne bandu sɔɔ Yerusalemɔ. ²U kua ye ya Yinni Gusunɔ wēre. Win sikado Dafidin yira u swii mam mam.

³Win bandun wɔɔ gbiikuun suru gbiikoo sɔɔ, u Yinni Gusunɔn sãa yeru kenya. Ma u ten gamboba sɔnwa. ⁴U dera yāku kowobu ka Lefiba ba na. Ma u bu menna sãa yerun batumaɔ ye ya wāa sɔɔ yari yeru gia. ⁵Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛ Lefiba i swaa dakio i nɔ. I tii dɛerasio, kpa i maa Gusunɔ been baababan Yinnin sãa yeru dɛerasia. I ye ya disi mɔ kpuro yaro sãa yee ten min di. ⁶Besen baababa ba kua mem nɔɔ sariba. Ba kɔsa kua Gusunɔ besen Yinnin nɔni sɔɔ. Ba wi ka win sãa yeru biru kisi. ⁷Ma ba sãa yee te kenua, ba ten fitilaba go. Ba ku ra nɔn turare dɔɔ dokeye. Ba ku ra maa nɔn yāku dɔɔ mwaararuginu kue. ⁸Yera Yinni Gusunɔ u Yuda ka Yerusalemɔ mɔru seesi. Ma u dera ye kpuro ya kua bansu ba ye yēɛmɔ nge mē i waamɔ gisɔ. ⁹Besen baababa ba gbisuka tabu sɔɔ ma besen bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ka besen kurɔbu ba yoru da tem tukumɔ Yinni Gusunɔn mɔru yen sɔ. ¹⁰Tē, na kī n ka Gusunɔ bese Isireliban Yinni arukawani bɔke, kpa win mɔru ye, yu wa yu sure u sun deri. ¹¹Yen sɔ, nen bibu, i ku maa Gusunɔ atafiiru ko. Domi u bɛɛ gɔsawa i ka nɔn sɔmburu kua, i n nɔn sãamɔ, kpa i n nɔn turare dɔɔ dokeamme.

¹²Lefiba be ba seewa ba na, bera Mahati, Amasain bii ka Yoeli, Asarian bii Kehatin bibun bweseru sɔɔ ka Kisi, Abudin bii ka Asaria, Yehalelin bii Merarin bibun bweseru sɔɔ ka Yoasi, Simman bii ka Edeni, Yoan bii Gɛɛsɔnin

bibun bweseru sɔɔ ¹³ka Simuri ka Yeyeli Elisafanin bibun bweseru sɔɔ ka Sakari ka Matania Asafun bibun bweseru sɔɔ ¹⁴ka Yeyeli ka Simeï Hemanin bibun bweseru sɔɔ ka Semaya ka Usieli Yedutum bibun bweseru sɔɔ. ¹⁵Ba ben mero bisibu menna ye ba tii deerasia ba kpa. Yen biru, ba Yinni Gusunɔn sãa yeru deerasia nge me sina boko u gerua ka nge me Yinni Gusunɔ u wooda wẽ. ¹⁶Yãku kowobu ba dua Yinni Gusunɔn sãa yerɔ bu ka tu deerasia. Ma ba disinu kpuro yara ni nu wãa sãa yeru mi, ka ten yaaraɔ. Min diya Lefiba ba disi ni gura ba ka da ba kube wɔwɔa ye ba mɔ Sedoroni. ¹⁷Ba sãa yee ten deerasiabubu toruawa wɔɔn suru gbiikoon tɔɔ gbiikirun di. Yen sɔɔ nɔɔba itase, ma ba tura ten aderɔwɔ. Yen biruwa ba maa kua sɔɔ nɔɔba ita ba ka tu deerasia ba kpa. Sɔɔ wɔkura nɔɔbu ka tia ba kua ba ka te kpuro deerasia ba kpa.

¹⁸Ma ba da sina boko Esekiasin mi ba nɛɛ, wee sa sãa yee te deerasia sa kpa ka yãku yee te, ka ten dendi yãnu ka tabulu mi ba ra pɛɛ yi ka yen dendi yãnu. ¹⁹Yãa ni kpurowa sa sɔnwa, ma sa nu deerasia ni Akasi u raa disi doke win mem nɔɔbu sarirun sɔ sanam me u bandu dii. Ni kpurowa sa yi Yinni Gusunɔn yãku yerun wuswaaɔ.

Esekiasi u maa

Yinni Gusunɔn sãaru seeya

²⁰Yera sɔɔ teeru, Esekiasi u seewa buru buru yellu u wuun wirugibu menna, ma ba da Yinni Gusunɔn sãa yerɔ. ²¹Ma ba ka naa kinenu nɔɔba yiru na ka yãa kinenu nɔɔba yiru ka yãa kpemminu nɔɔba yiru ka boo kinenu nɔɔba yiru bu ka toranun yãkunu ko bandun sɔ ka yãku yee ten sɔ ka sere Yudaban sɔ. Yera sina boko u yãku kowobu Aronin bibun bweseru sɔɔwa u nɛɛ, bu ye kpuro goowo Yinni Gusunɔn

yãku yerɔ. ²²Ma ba kete kine ni sakira ba nin yem sua ba yẽka yãku yerɔ. Yen biru, ba yãa kine ni sakira ma ba nin yem yẽka yãku yerɔ. Mɛya ba maa yãa kpemmii ni sakira ba nin yem yẽka yãku yerɔ. ²³Yen biru, ba maa ka boo kine ni na sina bokon wuswaaɔ ka tɔmbu kpuron wuswaaɔ bu ka toranun yãkunu ko. Ma be kpuro ba ben nɔma sɔndi boo nin wiru wɔllɔ. ²⁴Ma yãku kowobu ba boo ni sakira ba nin yem yari yãku yerun temɔ. Ba yãku te kuawa Isireliba kpuron toranun sɔ. Domi sina boko u nɛɛ, yãku dɔɔ mwaararugii ni, ka toranun yãku ni, ba koo nu kowa Isireliba kpuron sɔ.

²⁵U Lefiba doke Yinni Gusunɔn sãa yerɔ ba sɛketirenu neni ka guunu ka mɔrɔkunu nge me Dafidi ka Gusunɔn sɔmɔbu Gadi ka maa Natani ba wooda wẽ bu ko. Yinni Gusunɔwa u bu wooda ye wẽ. ²⁶Ma Lefiba ba na ba sina Yinni Gusunɔn sãa yerɔ ka dwee yãa ni Dafidi u dera ba kua. Ma yãku kowobu ba maa dua ka ben kɔbi. ²⁷Ma Esekiasi u nɛɛ, bu yãku dɔɔ mwaararugiru koowo yãku yeru wɔllɔ. Ye ba yãku dɔɔ mwaararugii te torua, yera ba maa womusu torua. Ma ba kɔbi so ka sere Dafidi Isireliban sina bokon dwee yãa ni. ²⁸Ma tɔn be kpuro ba yiira bu ka Yinni Gusunɔ beere wẽ. Ba kɔbi soomɔ, ba womusu mɔ sere ba ka yãku dɔɔ mwaararugii te wiru go. ²⁹Sanam me ba yãku ni kua ba kpa, yera sina boko ka win tɔn be kpuro ba yiira ba Yinni Gusunɔ beere wẽ. ³⁰Yera Esekiasi ka Yudaban wirugibu ba Lefiba sɔɔwa ba nɛɛ, bu Yinni Gusunɔ siaro ka Dafidin womusu ka maa Asafun womusu. Ma ba Yinni Gusunɔ kpuna ba nùn sãwa ka nuku doo bakabu.

³¹Esekiasi u nɛɛ, tɛ, wee i tii deerasia, i kua Yinni Gusunɔgibu. Yen sɔ, i susima i nùn siarabun yãkunu kua win sãa yerɔ.

Yera tɔn be, ba maa ka yaa sabenu na ba ka nɔn siarabun yāku ni kua. Ma gaba maa nɔn yāku dɔɔ mwaararuginu kua ka nuku tia. ³²Yaa sabe ni ba ka yāku dɔɔ mwaararugii ni kua mi, nu dabi. Keteban geera sāawa wata ka wɔkuru, yāa kinenu maa wunɔbu (100) ka sere yāa kpemminu goobu (200). Ye kpurowa ba ka yāku dɔɔ mwaararugii ni kua. ³³Yen biru, ba maa ketɛ nata (600) go ka yāanu nɔɔbun suba ita (3.000). ³⁴Adama yāku kowobu ba n dabi dɔma te. Yen sɔna ba n kpā bu yāku yāa ni koku. Ben mero bisibu Lefibara ba bu somi ba ka sɔmbu te kua sere saa ye yāku kowobu be ba tie ba tii deerasia. Domi Lefiba ba tii wɛ ka kīru n kere yāku kowobu. ³⁵Dɔma te, ba yāku dɔɔ mwaararuginu kua nu dabi ka siarabun yāku ni ba kua ka yaa gum ka sere tam mɛ ba ka yāku dɔɔ mwaararuginu kua.

Nge meya ba ka sāaru seeya Yinni Gusunɔn sāa yero. ³⁶Esekiasi ka tɔn be kpuro ba nuku dobu kua yɛn sɔ Gusunɔ u doke tɔmbun gɔrusɔ ba ka win sāaru seeya mesum fuuku.

Gɔɔ sararibun tɔɔ bakarun

sɔɔru

30 Esekiasi u sɔmbu gɔra Isireliɔ ka Yudaɔ. N deema u raa Efaraimuba ka Manaseba tireru yorua bu ka na bu Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru di Gusunɔ, be Isireliban Yinnin sāa yero, Yerusalemɔ. ²Sina boko Esekiasi ka win sina asakpɔbu ka Yudaba ba nɔɔsina ma ba koo Gɔɔ sararibun tɔɔ baka te di wɔɔn suru yiruse sɔɔ. ³Domi ba n kpɛ bu tu di ten saa sɔɔ yɛn sɔ yāku kowo dabiru ta n tii deerasie. Meya tɔn dabira kun maa menne Yerusalemɔ. ⁴Sina boko ka tɔn be kpuro ba tɔɔ te wura. ⁵Ma ba dera ba kpapa Isirelin tem kpuro sɔɔ saa Beri Seban di n ka da sere Danu, tɔmbu bu ka na Yerusalemɔ bu

Gusunɔ Isireliban Yinni Gɔɔ sararibun tɔɔ baka te diiya. Domi tɔn dabiru ta ku ra raa maa tu di nge mɛ ba yorua bu ko. ⁶Ma gɔro be, ba sina boko ka win sina asakpɔbun tire ni sua ba ka da Isireliɔ ka Yudaɔ. Ma ba bu sɔɔwa ka sina bokon yīsiru ba nɛɛ, bɛɛ Isireliba, i wurama Gusunɔ Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbun Yinnin mi, kpa win tii u maa wurama bɛɛn mi. I de i wurama bɛɛ be i kisira Asirin sina bokon nɔman di. ⁷I ku bɛɛn baababa ka bɛɛn maabu saari be ba n Gusunɔ ben baababan Yinni mɛm nɔɔwe, ma u bu kam koosia nge mɛ i waamɔ gisɔ. ⁸I ku swaa taaya nge bɛɛn baababa. I wurama Yinni Gusunɔn mi. I na i nɔn sā win sāa yero te u tii yiye sere ka baadomma. I na i Gusunɔ bɛɛn Yinni sā kpa win mɔru baka ye, yu bɛɛ doonari. ⁹I n wurama Yinni Gusunɔn mi, bɛɛn tɔmbu ka bɛɛn bii be ba mwɛɛra ba ka yoru da, ba koo bu wɔnwɔndu kua kpa bu den de bu wurama tem mɛ sɔɔ. Domi Gusunɔ bɛɛn Yinni u ra suuru ko. Win wɔnwɔnda kpā. U n maa bɛɛ biru kisimɔ i n wurama win mi.

¹⁰Nge meya gɔro be, ba gerumɔ ba ka wusu gasirimɔ saa Efaraimun tem di ka Manasen temɔ n ka girari Sabulonin temɔ. Ma ba bu yɛɛmɔ ba yaakoru koosimɔ. ¹¹Adama gaba tii kawa Aseɛn temɔ ka Manasen temɔ ka Sabulonin temɔ, ma ba seema ba na Yerusalemɔ. ¹²Meya maa Yinni Gusunɔ u ka Yudaba wāa. Ma u dera ben gɔru ga kua tia bu ka sina boko ka win sina asakpɔbun gari mɛm nɔɔwa nge mɛ wi, Yinni Gusunɔ u gerua.

Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru

¹³Tɔn dabiru ta menna wɔɔn suru yiruse sɔɔ Yerusalemɔ bu ka pɛɛ ye ba kun seeyatia doken tɔɔ bakaru ko. Dɔma te, tɔn be, ba dabia. ¹⁴Yera ba seewa ba būu yāku yee ni nu wāa Yerusalemɔ kɔsuka ka sere mi ba ra nu turare dɔɔ dok-

eye. Ma ba ye kpuro gura ba sure wɔwɔa ye ba m̃ Sedoroni. ¹⁵Yen biru, ba Gɔɔ sararibun t̃ɔɔ bakaru yāku yaa sakira w̃ɔɔn suru yirusen s̃ɔɔ w̃ɔkura nnese s̃ɔɔ. Sekura yāku kowobu ka Lefiba mwa, ma ba tii d̃eerasia. Ba yāku d̃ɔɔ mwaararuginu kua Yinni Gusunɔn s̃aa yerɔ. ¹⁶Ben baawure u da u w̃aa win ay-erɔ nge m̃e M̃owisi Yinni Gusunɔn t̃ɔnu u yorua woodan tireru s̃ɔɔ. Ma yāku kowobu ba yem ỹekamɔ m̃e Lefiba ba bu w̃eɛmɔ. ¹⁷Nge m̃e t̃ɔn dabira w̃aa be ba ñ tii d̃eerasie d̃ɔma te, yera n dera Lefiba ba bu yāku ỹe yi sakiriamme, kpa bu ka yi d̃eerasia bu yi nenem Yinni Gusunɔn s̃ɔ. ¹⁸⁻¹⁹T̃ɔn dabiru ta w̃aa te ta ñ tii d̃eerasie, n mam ñeere Efaraimuba s̃ɔɔ ka Manaseba s̃ɔɔ ka Isakariba s̃ɔɔ ka sere Sabuloniba s̃ɔɔ. Ba Gɔɔ sararibun t̃ɔɔ bakaru di. Adama ba ñ ten wooda sw̃ii. Yen s̃ɔna Esekiasi u bu kanaru kua u ñe, Yinni Gusunɔ, wune t̃ɔn geowa. Be ba tii w̃e ka ben g̃ɔru kpuro ba ka wune Gusunɔ ben baababan Yinni kasu, baa m̃e ba ñ tii d̃eerasie, a bu suuru kuo.

²⁰Yinni Gusunɔ u Esekiasin kana te mwa ma u t̃ɔn be suuru kua.

²¹Nge m̃eya Isireli be ba menna Yerusalemɔ, ba ka p̃e ye ba kun seeyatia doken t̃ɔɔ bakaru di s̃ɔɔ ñɔɔba yiru ka nuku dobu. T̃ɔɔ baatere yāku kowobu ka Lefiba ba ra ñ Yinni Gusunɔ siaramɔwa ka dwee yānu. ²²Esekiasi u Lefi baawure siara s̃ɔmbu te u kuan s̃ɔ Yinni Gusunɔn s̃ɔ. Ba yāku yaa ye tema s̃ɔɔ ñɔɔba yiru. Ma ba siarabun yāku kua ba ka Gusunɔ ben baababan Yinni siara. ²³Yen biru, t̃ɔn be, ba maa wura bu t̃ɔɔ bakaru di s̃ɔɔ ñɔɔba yiru. Ma ba maa sina s̃ɔɔ ñɔɔba yiru ba t̃ɔɔ bakaru di ka nuku dobu. ²⁴Domi Esekiasi u kete kinenu ñɔɔbu (1.000) g̃ɔsa ka yāanu ñɔɔbun suba ñɔɔba yiru (7.000). Ma win sina asakp̃ɔbu ba maa kete kinenu ñɔɔbu g̃ɔsa ka yāanu ñɔɔbun suba w̃ɔkuru (10.000). Ma yāku kowobu

dabinu ba tii d̃eerasia. ²⁵Yudaba kpuro ka yāku kowobu ka Lefiba ka sere be ba na Isirelin di ka s̃ɔbu be ba w̃aa Isireliɔ ka Yudaa, be kpurowa ba nuku dobu kua d̃ɔma te. ²⁶Nuku doo bakabu bu w̃aa Yerusalemɔ. Saa Salomɔɔ Dafidi Isireliban sina bokon biin waatin di, ba ñ t̃ɔɔ baka ten bweseru koore Yerusalemɔ. ²⁷Yera yāku kowobu ka Lefiba ba seewa ba t̃ɔn be domaru kua. Yinni Gusunɔ u ben ñɔɔ nua domi ben kana te, ta ñn girari sere win w̃aa yee d̃eerarɔ w̃ollɔ.

Esekiasi

u Yinni Gusunɔn s̃aa ru seeya

31 Yeniba kpuron biru, Isireli be ba w̃aa mi, ba seewa ba da Yudan wusu kpuro s̃ɔɔ ba bw̃aarakunu k̃ɔsuka ma ba gungunu ka b̃uu yāku yenu kpuro k̃ɔsuka Yudan temɔ ka Benyameen temɔ ka Efaraimun temɔ ka Manasen temɔ. Yen biru, be kpuro ba wurama ben temɔ, ben baawure u da u w̃aa win w̃aa yerɔ.

²Esekiasi u wure u yāku kowobu ka Lefiba wesia ben s̃ɔmburu s̃ɔɔ nge m̃e ba ka b̃onu s̃aa ka s̃ɔmbu te baawure u ra ko. Bera ba ko ñ da yāku d̃ɔɔ mwaararuginu ka siarabun yāku kua ko ka sere womusu bu ka Yinni Gusunɔ siara win s̃aa yerun k̃ɔnnɔwɔ. ³Sina boko Esekiasi u win dukian sukum w̃e bu ka yāku d̃ɔɔ mwaararuginu ko ni ba ra ko bururu ka yoka ka ni ba ra ko t̃ɔɔ w̃eɔrarugiru s̃ɔɔ ka suru kpaon t̃ɔɔ bakaru s̃ɔɔ ka sere t̃ɔɔ baka ni nu tie s̃ɔɔ nge m̃e ba yorua woodan tireru s̃ɔɔ.

⁴Yera u Yerusalemugibu s̃ɔɔwa u ñe, bu yāku kowobu ka Lefiba ben baa w̃eɔyɔ, kpa bu kp̃i bu Yinni Gusunɔn woodaba mem ñɔɔwa s̃aa s̃aa. ⁵Sanam m̃e gari yi, yi ñɔɔra baama, yera Isireliba ba ben alikama ye ya gb̃ia ya ye w̃e ka tam kpam ka gum ka tim ka sere ben d̃ianu ganu. M̃eya ba maa ka

gāanu kpuron wākuru baateren wǎllǎn tia tia na. ⁶Meya Isireliba ka Yudaba be ba wāa Yudan wuu marosɔ ba ben yaa sabenun wākuru baateren wǎllǎn tia tia wē ka sere gāa ni ba gɔsa ba yi nenem Yinni Gusunɔn sɔ̄. Ma ba nu suba suba. ⁷Ba nin subenu toruawa saa wɔɔn suru itasen di n ka da wɔɔ gen suru nɔɔba yiruse sɔɔ. ⁸Esekiasi ka win sina bwāabu ba na ba subu ni wa, yera ba Yinni Gusunɔ ka win tumbu siara.

⁹Ma Esekiasi u yāku kowobu ka Lefi be bikia u nɛɛ, subu nirà mini. ¹⁰Yera yāku kowo tɔnwero Asaria, Sadɔkun bweseru sɔɔ, u nùn wisa u nɛɛ, saa mìn di ba ka kēnu naamɔ Yinni Gusunɔn sãa yerɔ, dīanu ra n wāawa sa n dimɔ, sa n debumɔ. Ni nu tiara nu kpā niya mini. Domi Yinni Gusunɔ u sun domaru kua.

¹¹Ma Esekiasi u wooda wē bu dinu sɔme mi ba koo nu yi. Ma ba dinu sɔnwa. ¹²Ma ba ka kēnu ka wākuru baateren wǎllǎn tia tia na ka yāku dīa ni nu sãa Yinni Gusunɔginu. Lefi wi ba mɔ Konania wiya ba dīa ni nɔmu sɔndia, ma win mero bisi Simeɪ u sãa win yiruse. ¹³Yeyeli ka Asasia ka Nakati ka Asaeli ka Yerimɔti ka Yosabadi ka Elieli ka Yisimakia ka Makati ka Benaya be kpurowa Konania ka win mero bisi Simeɪ ba kpare nge me sina boko Esekiasi ka yāku kowo Asaria Yinni Gusunɔn sãa yerun wirugii ba wooda wē. ¹⁴Kore wi u sãa Lefi Yiminan bii, u sãawa kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yari yeru gian kɔso. Wiya ba kēɛ ni nɔmu sɔndia nì ba ka Yinni Gusunɔ naawa ka nuku tia ka sere ni ba ra wunɛ Yinni Gusunɔn sɔ̄. Beya ba ko n da kēɛ ni bɔnu ko. ¹⁵Yāku kowobun wusu sɔɔ, Edeni ka Miyamini ka Yosue ka Semaya ka Amaria ka Sekaniawa ba gɔsa bu Kore wi somi ba n da ka kēɛ ni begibu bɔnu kue dee dee bibu ka bukurobu kpuro nge me ba ka bu bɔnu sãa wuu wuuka. ¹⁶Beya tɔn durɔ bii be ba gara saa wɔɔ itan di n ka da

be ba kere me, ka be ba gesi dumɔ Yinni Gusunɔn sãa yerɔ tɔɔ baatere bu ka ben sɔma ko wuu wuuka, ¹⁷ka yāku kowo be ba gara yenu ka yenu ka Lefiba be ba gara saa be ba wɔɔ yendu mɔn di nge me ben sɔmbura sãa wuu wuuka, ¹⁸ka sere maa tɔn be ba tie kpuro ka ben debuminu ka ben kurɔbu ka bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu, domi ba tii wēwa mam mam Yinni Gusunɔn sãa yerun sɔmburu sɔɔ. ¹⁹Aronin bibun bweseru te ta sãa yāku kowobu baru kpaanɔ wuu marosun bokuɔ, ba tumbu gɔsa wuu baagere sɔɔ be ba ko n da bu dīanu bɔnu kue ben suunu sɔɔ, ka sere Lefi be ba gara garan suunu sɔɔ.

²⁰Wee ye Esekiasi u kua Yuda kpuro sɔɔ. U sãawa dee dee gem sɔɔ Gusunɔ win Yinnin wuswaɔɔ. ²¹Sɔma ye u kua bu ka sãaru ko Yinni Gusunɔn sãa yerɔ ka sere win woodan mem nɔɔbu, u ye kpuro kuawa ka gɔru tia. Ma u koora.

Asirin sina boko Sankeribu

u Yudan tem wɔri

*(I maa meerio Sinambu II,
18:13, Esai 36:1)*

32 Esekiasi u sãa dee dee Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ. Yeniban biruwa Sankeribu, Asirin sina boko u na Yudaɔ, ma u dera ba wuu gbārarugisu tarusi. U nɛɛ, u koo su wɔriwa ka dam. ²Ye Esekiasi u wa Sankeribu u na u ka Yerusalemu tarusi, yera u wirugibu ka tabu kowo damgibu soka, ³bu wesiana bu ka bwii yi kene yi yi wāa wuun biruɔ. ⁴Tɔn dabira ta nùn somi ba ka bwii yi kɔrua ka nim tora ye ya kokumɔ bera yen suunu sɔɔ. Domi Esekiasi u nɛɛ, u n̄ kī Asirigibu bā n tunuma bu nim deema n kpā.

⁵Ma u win bandun dam tāsisia. U Yerusalemun gbārarun mi n wɔruma seeya ka maa wuun kɔsu yenu. Ma u gbāraru garu bana wuun biruɔ u ka sik-

erena. Ma u kari ye sɔnwa ye ba mɔ Milo Dafidin wuu. U tabu yāa dabi dabinu kasu ka maa terenu.

⁶U tabu sinambu kua ma u bu menna wuun gbārarun kɔnnɔwɔ. Ma u bu kirɔ kua u nɛɛ, ⁷bu tii dam kēɛyɔ kpa bu wɔrugɔru sɔɔsi. Bu ku berum ko bu di-iri Asirin sina boko ka win tɔn dabi ten wuswaaɔ. Domi be ba ka bu wāa ba dabi n kere be ba ka nɔn wāa. ⁸Tɔmba ba ka nɔn wāa. Adama be, Gusunɔ ben Yinniwa u koo bu somi. Wiya u koo bu dam wē tabu sɔɔ.

Ma tɔn be, ba Esekiasi Yudan sina bokon gari yi naane kua.

Sankeribu u gɔra

Yerusalemuɔ

*(I maa mɛerio Sinambu II,
18:17-37, Esai 36:2-22)*

⁹Yeniban biru, Sankeribu, Asirin sina boko u win sɔm kowobu gɔra Yerusalemuɔ sanam mɛ u wāa Lakisiɔ ka win tabu kowobu kpuro. U sɔm kowo be gɔrawa Esekiasi ka Yuda be ba wāa Yerusalemuɔ kpuron mi, ¹⁰bu nɛɛ, amɛniwa wi, Sankeribu, Asirin sina boko u gerua. U nɛɛ, ma sɔɔra ba ben naane doke ba ka wāa Yerusalemuɔ ka nuku sankiranu. ¹¹Bu ku de Esekiasi u bu nɔni wōke kpa u de bu gbi gɔɔru ka nim nɔrun sɔ ye u nɛɛ, Gusunɔ ben Yinni u koo bu wɔra wi, Asirin sina bokon nɔman di. ¹²Ba ñ yē ma wi, Esekiasiwa u gungunu kɔsuka ka Yinni Gusunɔn yāku yee te? Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, yāku yee teeru tɔnan miya ba ko n da de bu yiira bu Yinni Gusunɔ sã kpa bu nɔn turare dɔɔ dokea. ¹³Adama be, ba ñ yaaye ye wi, Sankeribu ka win baababa ba bwe-senu kpuro kua? Nin bũnu nu kpĩa nu bu yara saa win nɔman di? ¹⁴Bwese ni win baababa ba kam koosia sɔɔ, nin niren bũna nu kpĩa nu bu yakia win nɔman di ben tii bu ka sere nɛɛ, Gusunɔ ben

Yinni u koo bu yakia. ¹⁵Yen sɔ, bu ku de Esekiasi u bu nɔni wōke kpa u n bu gari seeyamɔ mesum. Bu ku nɔn naane ko. Domi bweseru garun bũnu kun kpĩa nu tu wɔre win nɔman di, ñ kun mɛ win baababan nɔman di. Kaa sere gere Yudaban bũnu?

¹⁶Nge meya Sankeribun sɔmɔ be, ba Yinni Gusunɔ ka win sɔm kowo Esekiasi wɔmmɔ.

Sankeribun sɔmɔbu

ba Yinni Gusunɔ wɔmmɔ

*(I maa mɛerio Sinambu
II, 19:14-19, Esai 37:14-20)*

¹⁷Sankeribu u tireru yorua u ka Gusunɔ Isireliban Yinni wɔmɛ. U nɛɛ, nge mɛ bwese ni nu tien bũnu nu ñ kpĩa nu nin tɔmbu wɔre win nɔman di, nge meya Gusunɔ, Esekiasin Yinni u ñ maa kpē u bu wɔra win nɔman di.

¹⁸Ma Sankeribun sɔmɔ be, ba gbāramɔ ka dam ka Yudan barum bu ka tɔmbu nandasia be ba wāa gbāra ten sɔɔwɔ kpa bu wa bu wuu ge mwa. ¹⁹Ba Gusunɔ Yerusalemugibun Yinnin gari mɔ nge bwese ni nu tien bũu ni ba ka tii seka.

Asirigibu ba duki yakikira

*(I maa mɛerio Sinambu II,
19:15,35-37, Esai 37:15,36-38)*

²⁰Yera Esekiasi ka Gusunɔn sɔmɔ Esai, Amɔtin bii ba kanaru wɔri gari yin sɔ ba Yinni Gusunɔ nɔɔgiru sue wɔllɔ. ²¹Yera Yinni Gusunɔ u gɔrado goo gɔra u Asirigibun sansani wɔri u ben tabu durɔ wɔrugɔba ka ben tabu sinambu ka ben wirugibu go. Yera Asirin sina boko u gɔsira u wura win temɔ ka sekuru. Ma u da win bũu dirɔ. Miya win tiin bibu ba na ba nɔn kãasi ba go ka takobi.

²²Nge meya Yinni Gusunɔ u ka Esekiasi ka Yerusalemugibu faaba kua saa Sankeribun nɔman di ka sere be ba tie

kpuron noman di. Ma u bu kōsu be ba ka bu sikerenen sō. ²³Tōn dabira ta ra ka Yinni Gusunō kēnu naawe Yerusalemuo kpa tu maa ka Esekiasin tii kēe gobiginu naawa. Saa yen dōma ten di, u yīsiru yarawa bwesenu kpuro sō.

Esekiasin bandun kpeeru

(I maa meerio Sinambu

II, 20:1-21, Esai 38:1-8, 39)

²⁴Saa ye sō, Esekiasi u bara sere u gōo turuku kua. Ma u Yinni Gusunō kana. Ma Yinni Gusunō u nūn wisa, ma u nūn sōm maamaakiginu kua. ²⁵Adama Esekiasi kun kue nge u durom wa Yinni Gusunōn min di. Ma u tii sua. Yera Yinni Gusunō u bu mōru seesi wi ka Yudaba ka Yerusalemuhibu. ²⁶Ye u wa me, yera wi ka Yerusalemuhibu ba tii kawa. Ma Yinni Gusunōn mōru ya doona ben min di Esekiasin waati ye sō.

²⁷Esekiasi u dukia baka ka beere baka wa. U sii geesu ka wura ka kpee gobiginu ka turareba kasu ka tereu ka gāa bwese bweseka ye ya wā. ²⁸U alikaman biranu kua, ma u tam kpam ka gum beru yenu kua ma u yaa sabenu baaniren gōru kua ka sere nin dii yenu. ²⁹Ma u tii wusu bania. U yaa sabenu wa dabi dabinu, keteba ka yāanu ka bonu. Domi Yinni Gusunō u nūn dukia baka wē.

³⁰Wiya u maa Gihonin yeru gēn nōo ga wāa gungurun bera gia kōrua, ma u nōo kpōo yaba Dafidin wuun sōo duu yeru gia.

Ye Esekiasi u gōru doke u ko kpuro, ya nūn koorawa. ³¹Adama sanam me Babilonin sina boko u sōmōbu mōrisia u ka wa sōm maamaaki ye Yinni Gusunō u mō Isireliba, yera Gusunō u Esekiasi deri u ka wa ye ya wāa win gōruo.

³²Ye Esekiasi u kuan sukum ka nge me u Gusunō sāwa ka naane, ye kpuron gari yi yorua Gusunōn sōmō Esai, Amōtin biin kāsīnun tireru sōo ka maa Isireliba

ka Yudaban sinambun faagin tireru sōo. ³³Esekiasi u kpuna u gu. Ma ba nūn sikua Dafidin bibun bweserun siku yero bera gee n gunum bo. Yerusalemuhibu ka Yudaba ba nūn gōo swīiya. Yen biru, win bii Manase u bandu kōsire kua.

Manase

u kua Yudaban sina boko

(I maa meerio Sinambu II, 21:1-18)

33 Manase u mōwa wōo wōkura yiru sanam me u bandu di Yuda. Ma u kua wōo weeraakuru ka nōobu ban te sōo Yerusalemuo. ²Kōsa u kua Yinni Gusunōn nōni sōo. Bwese ni Yinni Gusunō u gira Isireliban wuswaan di nin kom kōsum meya u swīi. ³U wure u gununu seeya ni win tundo Esekiasi u kōsuka. Ma u būu wi ba mō Baalin yāku yenu kua ka būu wi ba mō Asitaaten bwāarokunu ni win tundo u raa kōsuka. Ma u kperi ka sōo ka surun sāaru wōri. ⁴U būu turanu bana Yinni Gusunōn sāa yero tēn mi Yinni Gusunō u win yīsiru doke sere ka baadommao. ⁵U maa suru ka sōo ka kperin yāku yenu kua sāa yee ten yaari yiru ye sōo. ⁶U dera ba ka win bii tōn durōbu yākuru kua Hino-mun wōwao. U ra ka wee ka guru winu sōroru ko kpa u dobo doboba ko. U gōri sokobu yii be ba ra nūn sian gari sō. Ma u kōsa mō u dōo ye ya Yinni Gusunōn mōru seeya. ⁷U win būun bwāaroku kua u yi Yinni Gusunōn sāa yero. N deema Yinni Gusunō u raa Dafidi ka win bii Salomōo sōowa u nēe, sāa yee teni ka Yerusalemu yeniwa na gōsa Isireliban suunu sōo ya n ka nen yīsiru sōowa sere ka baadommao. ⁸Na n maa Isireliba yaramō saa ben tem di me na ben baababa wē bā n gesi nen woodaba ka nen gere mem nōowamme ye na Mōwisi wē u yorua. ⁹Adama Manase u dera Yudaba ka Yerusalemuhibu ba ka Yinni Gusunō tonda, ma ba kōsa kua n kere

bwese ni Yinni Gusunɔn tii u gira be Isireliban wuswaan di.

¹⁰Yinni Gusunɔ u ka Manase ka win tɔmbu gari kua. Adama ba ɛ nɔn swaa daki. ¹¹Yera Yinni Gusunɔ u Asirin sina bokon tabu sinambu gɔra ba Manase mwa ba yɔni doke, ma ba nɔn bɔkua ka sii gandun yɔni ba ka da Babiloniɔ. ¹²Sanam mɛ u wɔa nuku sankiranu sɔɔ, yera u tii kawa Gusunɔ win baababan Yinnin wuswaaɔ. Ma u nɔn kana. ¹³Ma Yinni Gusunɔ u gɔru gɔsia u win kanaru mwa, u ka nɔn wura Yerusalemɔ win bandu sɔɔ. Saa ye sɔɔra Manase u gia ma Gusunɔwa u sɔa Yinni.

¹⁴Yeniban biru, u gana bana Yerusalemun tɔɔwɔ Gihonin sɔɔ duu yeru gia wɔwaaɔ. Gana ye, ya dawa sere kɔnnɔwɔ ge ba mɔ Swɛɛ. Ma ya ka Yerusalemun wɔɔ bera ye ba mɔ Ofɛli sikerena. U dera gana ye, ya gunia too. Ma u tabu sinambu doke Yudan wuu si su gbɔranu mɔ kpuro sɔɔ. ¹⁵Ma u tɔn tukobun bɔnun bwɔarokunu ka win tiiguu ge, ni u raa doke Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ kpuro wuna ka sere bɔu yɔku yee ni u bana Yinni Gusunɔn sɔa yerun guurɔ Yerusalemɔ. Ma u nu kasi kua wuun biruɔ. ¹⁶Yera u Yinni Gusunɔn yɔku yeru wesia sɔa yerɔ. Ma u siarabun yɔkunu kua. U Yudaba wooda wɛ bu Gusunɔ Isireliban Yinni wi turo sɔa. ¹⁷Saa ye sɔɔ, tɔmba yɔkunu mɔ gungunɔ, adama Gusunɔ ben Yinniwa ba nu kuamme.

¹⁸Ye Manase u kuan sukum ka kana te u kua ka Yinni Gusunɔn gari yi win sɔmɔbu ba nɔn sɔɔwa, ye kpuro ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ. ¹⁹Win kanaru ka nge mɛ Yinni Gusunɔ u nɔn wurari ka win toranu ka gunguu ni u kua ka mem nɔɔbu sari te u kua ka sere bwɔaroku ni u seka ma u nu gira u sɔwa u sere tii kawa, ye kpuron gari yi yorua Hosain tireru sɔɔ. ²⁰Yen biruwa Manase u kpuna u gu. Ma ba

nɔn sikua win tiin dirɔ. Ma win bii Amɔɔ u bandu kɔsire kua.

Amɔɔ u kua sina boko Yudaɔ

(*I maa mɛerio Sinambu II, 21:19-26*)

²¹Wɔɔ yenda yiruwa Amɔɔ u mɔ sanam mɛ u bandu di. Ma u kua wɔɔ yiru ban te sɔɔ Yerusalemɔ. ²²Kɔsa u kua Yinni Gusunɔn nɔni sɔɔ nge win tundo Manase. U bwɔaroku ni Manase u kua kpuro yɔkuru kua u sɔwa. ²³U ɛ tii kawe Yinni Gusunɔn wuswaaɔ nge mɛ win tundo u tii kawa. Adama u win toranu sosimɔwa u dɔɔ.

²⁴Win sɔm kowobu ba nɔn seesi ma ba nɔn go win dirɔ. ²⁵Adama be ba nɔn seesi ba go mi, tɔmba maa ben tii so ba go. Ma ba win bii Yosiasia kɔsire kua bandu sɔɔ.

Yosiasia

u kua Yudaban sina boko

(*I maa mɛerio Sinambu II, 22:1-2, 23:4-20*)

34 Wɔɔ nɔɔba itawa Yosiasia u mɔ sanam mɛ u bandu di. Ma u kua wɔɔ tena ka tia bandu sɔɔ Yerusalemɔ. ²Gea u kua Yinni Gusunɔn nɔni sɔɔ. Win sikado Dafidin yira sɔɔra u sɔa mam mam. U ɛ yen gam gere.

³Win bandun wɔɔ nɔɔba itase sɔɔ, sanam mɛ u sɔa aluwaasi, u Gusunɔ win sikado Dafidin Yinni kasum wɔri. Win bandun wɔɔ wɔkura yiruse sɔɔ, u Yerusalemu ka Yuda dɛerasiabu torua. U gunguu nɔn mi ba ra bɔnu sɔa kɔsuka ka nin bwɔaroku bwese bweseka. ⁴Ba bɔu wi ba mɔ Baalin yɔku yenu kɔsuka win wuswaaɔ. Ma u bwɔaroku ni ba kua sɔɔn sɔ ka ni ba kua ka sii gandu kɔsuka. U dera ba nu munkawa ma ba nin kɛki gura ba wisi be ba nu sɔamɔn sikan wɔllɔ. ⁵Ma u bɔu yɔku kowobun kukunu sikia u dɔɔ doke ben yɔku yeno.

Nge meya u ka Yuda ka Yerusalemu deerasia.

⁶Manasen wusu sɔɔ ka Efaraimugiso ka Simeɔgisɔ ka Nefitaligisɔ si su kua bansu, u bɔu yāku yenu kɔsukawa ⁷ma u bwāarokunu surura ma ba nu kɔsuka muku muku nu kua tua. Meya u maa bwāaroku ni ba kua sɔɔn sɔ kɔsuka Isireliban tem kpuro sɔɔ. Ma u gɔsira u wura Yerusalemuɔ.

Yāku kowo tɔnwero

u woodan tireru wa

(I maa meerio Sinambu II, 22:3-10)

⁸Yosiasin bandun wɔɔ yendu yiru sarise sɔɔ, sanam me u tem me, ka Yinni Gusunɔn sɔa yee te deerasia u kpa, yera u Safani, Asalian bii gɔra ka Maaseya wi u sɔa wuun guro guro ka Yoasi, Yoakasin bii wi u sɔa tire bero bu ka Gusunɔ win Yinnin sɔa yeru sɔme. ⁹Tɔn be kpuro ba da yāku kowo tɔnwero Hilikiyan mi. Ma ba nɔn gobi wē yi Lefiba ba raa mweera Yinni Gusunɔn sɔa yerun sɔ saa Manasen tem di ka Efaraimun tem di ka Yudaban min di ka Isireliba kpuron min di ka Benyameen tem di ka sere Yerusalemuɔgibun min di. ¹⁰Be ba sɔmbu te kpare bera ba gobi yi nɔmu sɔndia ma ba yi sɔm kowobu wē be ba sɔa yee te sɔmmɔ. ¹¹Bera dāa dākobu ka banɔbu. Gobi yiya ba koo ka kpee bakanu dwe ka dāa ye ba koo ka dia kpe ye Yudaban sinamba sankā. ¹²Tɔn be, ba sɔmburu kuawa ka naane. Yasati ka Abudiasi be ba sɔa Lefiba, Merarin bweseru sɔɔ ka Sakari ka Mesulamu, Kehatin bweseru sɔɔ, bera ba bu kpare. ¹³Lefi be ba womusu ka dweebu yē, bera ba ra maa be ba ra sɔmunu sue nɔni doke ka sere maa sɔa yee ten sɔm bwese bwesekan kowobu. Ma Lefiba gabu ba sɔa tire yorobu ka sɔman guro gurobu. Gaba maa sɔa kɔnnɔn kɔsobu.

¹⁴Sanam me ba da bu ka gobi yi sua yi ba wē Yinni Gusunɔn sɔa yerun sɔ, yera yāku kowo Hilikiya u woodan tireru wa tē Yinni Gusunɔ u raa Mɔwisi wē. ¹⁵Yera Hilikiya u Safani, tire yoro sɔɔwa u nee, na woodan tireru wa Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ. Ma Hilikiya u tu suama u Safani wē. ¹⁶Ma Safani u tire te sua u ka sina boko daawa. Ma u nɔn sɔɔwa u nee, wunen sɔm kowobu ba kua kpuro ye a bu yiire. ¹⁷Ba tɔn be a sɔa yee ten sɔmburu nɔmu sɔndia ka tɔn be ba sɔma mɔ mi, gobi yi wē.

¹⁸Yen biru, yāku kowo Hilikiya u maa man tireru garu wē.

Ma Safani u tu gara sina bokon wuswaɔɔ.

Yosiasi u tɔmbu gɔra

bu bikiaru ko Huludan mi

(I maa meerio Sinambu II, 22:11-20a)

¹⁹Sanam me sina boko u wooda yen gari nua, yera u win yānu nenua u karana nuku sankiranun sɔ. ²⁰Yera sina boko u Hilikiya ka Akikamu, Safanin bii ka Abudoni, Miseen bii ka tire yoro Safani ka Asaya win sɔm kowo sɔɔwa u nee, ²¹i doo i bikiaru ko Yinni Gusunɔn mi Isireliba ka Yuda be ba tien sɔ tire te sa wa minin garin sɔ. Domi Yinni Gusunɔ u ka sun mɔru mɔ ya kpā yēn sɔ besen baababa ba n win gari mem nɔɔwe. Ba n kue nge me ya yorua woodan tire te sɔɔ.

²²Hilikiya ka tɔn be sina boko u gɔsa mi, ba da Gusunɔn sɔmɔ tɔn kurɔ Huludan mi. Huluda wi, u sɔawa Salumun kurɔ, Tokehatin bii, Hasira wi u ra sɔa yānu kɔsun debubu. Huluda wi, u wāawa Yerusalemun wɔɔ beri kpaɔɔ. Sanam me ba nɔn sɔɔwa ye ba kī, ²³yera u bu wisa u nee, ameniwa Gusunɔ Isireliban Yinni u gerua. U nee, i durɔ wi u beɛ gɔrima sɔɔwɔ i nee, ²⁴u koo de kɔsa ka bɔri yi tem men tɔmbu deema

yi yi yorua tireru sɔɔ tɛ i gara Yudaban sina bokon wuswaaɔ. ²⁵ Domi ba nɔn biru kisi ba da ba bɔnu turare dɔɔ dokeamme. Ma ba win mɔru seeya ka bwāaroku ni ba tii kua ba sāmɔ. Yen sɔ, u ko n ka tem men tɔmbu mɔru sāmɔ, ya n sɔremɔ. ²⁶⁻²⁷ Adama i ko i Yudaban sina boko wi u bɛɛ gɔrima i ka bikiaru ko Yinni Gusunɔn mi sɔ i nɛɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni u nɛɛ, u win kanaru mwa. Domi ye u win woodan gari yi nua, yi win gɔru taare wɛ, ma u tii kawa Gusunɔn wuswaaɔ, ma u win yaberu nenua u karana nuku sankiranun sɔ, ma u swi wi, Gusunɔn wuswaaɔ. ²⁸ Tɛ, Gusunɔ wi, u koo de u gbi bɔri yendu sɔɔ kpa bu nɔn sike win sikirɔ. Win nɔni kun wahala ye wasi ye u koo de yu Yerusalemu ka yen tɔmbu deema.

Yosiasi u wure u ka Gusunɔ

arukawani bɔkua

(I maa mɛerio Sinambu II, 22:20b-23:3)

Yera Hilikiya ka wigibu ba ka sina boko gari yi daawa. ²⁹ Ma sina boko u gɔra bu Yudaba ka Yerusalemun guro gurobu kpuro menna. ³⁰ Yen biru, u da Yinni Gusunɔn sām yero ka Yudaba ka Yerusalemgibu kpuro ka yāku kowobu ka Lefiba tɔmbu kpuro gesi, saa bukurobun di n ka da bibɔ. Ma u be kpuro Yinni Gusunɔn woodan tire te garia te ba wa sām yee ten mi. ³¹ Yera sina boko u yɔra win turaru wollo, ma u ka Yinni Gusunɔ arukawani bɔkua u nɛɛ, u koo wi, Yinni Gusunɔn woodaba ka win gere swiwa ka win gɔru kpuro ka win bwɛra kpuro kpa u ka gari yi mem nɔɔwa yi ba yorua woodan tire te sɔɔ. ³² Ma u dera tɔn be ba wāa Yerusalemuɔ ka Benyameen temɔ ba dua arukawani ye sɔɔ. Ma ba kua nge me Gusunɔ ben baababan Yinnin arukawani ye, ya gerumɔ. ³³ Yosiasi u bɔnun bwāarokunu kɔsuka ni Isire-

liba ba waama tem tukum di. Ma u be ba wāa Isireliɔ kpuro tilasi kua bu ka Gusunɔ ben Yinni sām. Win wāarun tɔru kpuro sɔɔ, ba n gere Yinni Gusunɔn yiran di.

Yosiasi

u Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru di

(I maa mɛerio Sinambu II, 23:21-23)

35 Yosiasi u Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru di Yerusalemuɔ Yinni Gusunɔn sɔ. Ba ten yāku yɛ sakirawa wɔɔn suru gbiikoon sɔɔ wɔkura nneɛ sɔɔ. ² U yāku kowobu doke ben sɔmburu sɔɔ. Ma u bu dam kām bu ka Yinni Gusunɔn sām yerun sɔmburu ko. ³ U Lefi be ba gɔsa nenem Yinni Gusunɔn sɔ ba Isireliba keu sɔɔsimɔ sɔɔwa u nɛɛ, i Yinni Gusunɔn woodan kpakoro deera te dokeo sām yero tɛ Salomɔɔ Dafidi Isireliban sina bokon bii u bana. I n maa tu suamɔ senɔ. I de bɛɛ ka beɛn tɔmbu i Gusunɔ beɛn Yinni sām. ⁴ I de i n sɔɔru sām yenu ka yenu ka nge me Dafidi Isireliban sina boko ka win bii Salomɔɔ ba bɛɛ bɔnu kua ba yorua. ⁵ I de i beɛn ayeru mwa sām yero yenu ka yenu nge me ba beɛn mero bisibu Lefiba bɔnu sām. ⁶ Beeya i ko i Gɔɔ sararibun yāku yɛ sakiri. Yen sɔ, i de i tii deerasia, kpa i ten sɔɔru ko beɛn mero bisibun sɔ nge me Yinni Gusunɔ u Mɔwisi wooda wɛ.

⁷ Yosiasi u tɔn be ba wāa mi yāanu ka bonu wɛ nɔɔɔbun suba tena (30.000) ka sere ketɛba nɔɔɔbun suba ita (3.000) bu ka ye kpuro Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru ko. Yaa sabe ni kpuro nu weewa sina bokon arumanin di. ⁸ Win sina bwāabu ba tɔmbu ka yāku kowobu ka Lefiba kɛnu kām ka nuku tia. Ma sām yerun wirugibu, Hilikiya ka Sakari ka Yehieli ba yāku kowobu yāanu nɔɔɔbun suba yiru ka nata (2.600) ka sere ketɛba gooba wunɔbu (300) wɛ. ⁹ Konania ka Semaya ka Netaneeli ka ben mero bisibu

Lefiban wirugibu, Hasabia ka Yeyeli ka Yosabadi ba Lefiba yāanu nārɔbun suba nɔɔbu (5.000) ka keteba neera wunɔbu (500) wē. ¹⁰Wee nge me ba tɔɔ baka ten kpunaa koosina. Yāku kowobu ka Lefiba ba ben ayeru sua wuu wuuka nge me sina boko u gerua. ¹¹Ba Gɔɔ sararibun yee go. Ma yāku kowobu ba yem yēkamɔ me Lefiba ba bu tiimɔ. Yen biru, ma Lefi be, ba yee yi kokumɔ. ¹²Ba yāku dɔɔ mwaararuginun yee yi nenem bu ka ye tɔmbu wē yenu ka yenu kpa bu ka ye Yinni Gusunɔ yākuru kua nge me ba yorua woodan tireru sɔɔ te Yinni Gusunɔ u Mɔwisi wē. Nge meya ba maa kua ka keteba. ¹³Ba Gɔɔ sararibun yāku yaa ye wɔɔwa nge me wooda ya gerua. Yen biru, ba yaa ye ba wāa nenem Yinni Gusunɔn sɔ yikua. Ma ba yande ye tɔmbu kpuro bɔnu kua. ¹⁴Yen biruwa ba ben tiigia ka yāku kowobugia yikua. Domi yāku kowo Aronin bibu ba sɔm-buru kua sere ka wɔkurɔ. Ba yāku dɔɔ mwaararuginu ka yaa gum yākuu mɔ. Yen sɔna Lefiba ba bu yaa yikuamme. ¹⁵Wom kowo Asafun bibu ba wāa ben ayero nge me Dafidi ka Asafu ka Hemani ka Yedutum, sina bokon bwisi kēɔ ba wooda yi. Ma kɔnnɔn kɔsobu ba yɔ kɔnnɔ baageren mi. Ba n doone ben ayerun di, domi Lefiba ba bu ben dīanu kuamme. ¹⁶Nge meya ba kpunaa yi dama te, bu ka Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru di, kpa bu yāku dɔɔ mwaararuginu ko Yinni Gusunɔn yāku yero nge me sina boko u wooda yi.

¹⁷Isireli be ba wāa mi kpuro ba Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru di dama te, ma ba pēe ye ba kun seeyatia doken tɔɔ bakaru di sɔɔ nɔɔba yiru. ¹⁸Saa Gusunɔn sɔmɔ Samuelin waatin di sere n ka gisɔ girari, ba n Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru garu diire me Isireliɔ. Meya sina boko goo maa sari Isireliɔ wi u Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru diire nge Yosiasi ka yāku kowobu ka Lefiba ka Yudaba ka Isireliba be ba wāa

Yerusalemuɔ dama te. ¹⁹Yosiasin bandun wɔɔ yendu yiru sarise sɔɔra ba Gɔɔ sararibun tɔɔ baka te di.

Yosiasin bandun kpeeru

(I maa meerio Sinambu II, 23:28-30)

²⁰Ye Yosiasi u Yinni Gusunɔn sāa yee te sɔnwɔ u kpa, yen biruwa Egibitin sunɔ Neko u seewa u tabu dɔɔ Kaakemisio, daa te ba mɔ Efaratio. Yera Yosiasi u seewa u nɔn wɔrim da mi. ²¹Yera Neko u nɔn sɔmɔbu goria u nee, mba n sun mɔɔsine ne ka wune Yudaban sina boko. Domi n n wune na tabu wɔrim wee gisɔ. Yenu ge ga ka man tabu mɔ, gera na wɔrim dɔɔ. Yinni Gusunɔwa u man sɔɔwa u nee, n doo fuuku. Yen sɔ, a ku ka Gusunɔ gabirina wi u ka man wāa, kpa u ku raa nun kam koosia. ²²Adama Yosiasi u yina u nɔn deri. U n Nekon gari yi wure yi yi wee Yinni Gusunɔn min di. Ma u tii kɔsa bu ku ka nɔn tubu. U da u Neko tabu wɔri wɔwɔa ye ba mɔ Megido. ²³Yera ten towobu ba Yosiasi twee. Ma u win sɔm kowobu sɔɔwa u nee, i ka man doonɔ minin di, domi ba man meera kua ya kpā.

²⁴Win sɔm kowobu ba nɔn sua saa win tabu keken di ma ba nɔn doke win tabu keke gaa sɔɔ ba ka da Yerusalemuɔ. Ma u kpuna u gu. Ma ba nɔn sikua win baababan sikaa. Ma Yudaba ka Yerusalemugibu ba win gɔɔ swi.

²⁵Yeremi u gɔɔ swi Yosiasin sɔ. Ma wom kowobu, tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ba Yosiasi doke gɔɔ swiin womusu sɔɔ sere ka gisɔ. Su kua wororu Isireliɔ. Womu si, su wāa ben gɔɔ swiin womusun tireru sɔɔ.

²⁶⁻²⁷Ye Yosiasi u kuan sukum, ye u gbia u kua ka ye u kua dāku te, ka nge me u Gusunɔ sāwa ka naane nge me Yinni Gusunɔn woodan tirera gerua, ye kpuron gari yi yorua Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ.

Yoakasi ka Yoyakimu

ka Yoyakini ba bandu di

ba wēena

(I maa mēerio Sinambu II, 23:30-24:17)

36 Tōmba Yoakasi, Yosiasin bii sua ma ba nūn kua sunō win tundon ayeŕō Yerusalemū. ²Yoakasi u mōwa wōō yenda ita sanam mē u bandu di Yudaō. Ma u kua suru ita ban te sōō Yerusalemū. ³Egibitin sunōwa u nūn bandu yara. Ma u win tōmbu sii geesun tōnnu ita ka wuran kilo tēna bure bu kōsia wōō ka wōō. ⁴Yen biruwa u Yoakasi win wōō, Eliakimu sua u kōsire kua bandu sōō. Ma u nūn yīsi kpaaru kā Yoyakimu. Ma u Yoakasi sua u ka da Egibitio.

Yoyakimu

u kua Yudaban sina boko

⁵Yoyakimu u mōwa wōō yenda nōōbu sanam mē u bandu di Yudaō, ma u kua wōō wōkura tia bandu sōō. Kōsa u kua Gusunō win Yinnin nōni sōō. ⁶Yera sōō teeru Babilonin sina boko, Nebukanesaa u na u Yoyakimu tabu wōri. Ma u nūn mwa u bōkua ka sii gandun yōni u ka da Babilonio. ⁷Nebukanesaa u Yinni Gusunōn sāa yerun dendi yānu gura u ka da u yi win sina kpaarō.

⁸Ye Yoyakimu u kuan sukum ka kōsa ye u kua, ye kpuron gari yi yorua Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru sōō. Yen biru, win bii Yoyakiniwa u bandu kōsire kua.

Yoyakini

u kua Yudaban sina boko

⁹Wōō nōōba itawa† Yoyakini u mō saa ye u bandu di. Ma u kua suru ita ka sōō wōkuru ban te sōō Yerusalemū. Kōsa u kua Yinni Gusunōn nōni sōō. ¹⁰Ye n kua wōō kpōō, yera Nebukanesaa Babilonin sina boko u na u Yoyakini mwa u ka da Babilonio. Ma u Yinni Gusunōn sāa yerun dendi yānu ganu gura. Ma u Yoyakinin baa yākabu Sedesiasi kua sunō Yudaban suunu sōō Yerusalemū.

Sedesiasi u bandu di Yudaō

(I maa mēerio Sinambu II, 24:18-25:21, Yereṁi 39:1-10, 52:1-27)

¹¹Sedesiasi u mōwa wōō yenda tia sanam mē u bandu di Yudaō. Ma u kua wōō wōkura tia ban te sōō Yerusalemū. ¹²Kōsa u kua Gusunō win Yinnin wuswaāō. U ñ tii kawē Gusunōn sōmō Yereṁin wuswaāō wi u ra nūn Yinni Gusunōn gari sō. ¹³U swaa taaya, ma u gōru bōbia. U ñ win gōru wesie Gusunō Isireliban Yinnin mi gia. U mam Nebukanesaa seesiwa wi u nūn bōrusia ka Yinni Gusunōn yīsiŕu sanam mē ba arukawani bōkumō. ¹⁴Yāku kowobun wirugibu ka Yuda be ba tie kpuro ba kōsa kua ya kpā. Domi ba tōn tukobun komanu swīi. Ma ba Yinni Gusunōn sāa yeru disi doke te u gōsa Yerusalemū. ¹⁵N deema Gusunō ben baababan Yinni wi, u bu kīrō kua yee yellun di saa win sōmōbun min di. Domi u kī u win tōmbu ka win sāa yee te faaba ko. ¹⁶Adama ba Yinni Gusunōn sōmō be yēē ba yaakoru koosi. Ba ben gari atafiiru kua sere Yinni Gusunōn tii u ka bu mōru kua ye ba ñ kpē bu suresia. ¹⁷Yera Yinni Gusunō u dera Nebukanesaa, Babilonin sina boko

†36:9 wōō nōōba itawa - Sinambu II, 24:8 ya nēē, Yoyakini u mōwa wōō wōkura nōōbu ka ita sanam mē u bandu di.

u bu tabu w̄ri, ma u ben aluwaasiba takobinu s̄kura u go ben s̄a yew. U ñ goo deri, aluwaasiba ka w̄ndiaba ka dur̄ t̄k̄nu. Be kpurowa Yinni Gusun̄ u beri win n̄ma. ¹⁸Nebukan̄saa u Yinni Gusun̄n s̄a yerun arumani gura baka ka piibu ka ben sina kpaarun arumani ka sina bokon tiigia ka sere maa win sina bw̄abugia. ¹⁹Ma ba Yinni Gusun̄n s̄a yeru ka Yerusalem̄n dii geenu d̄w̄ s̄ka. Ma ba yen ḡa geenu k̄suka. Ma ba yen gb̄araru sura. ²⁰Nebukan̄saa u be ba ñ go tabu s̄w̄ gura u ka da Babilonī. Ma ba kua wi ka win bibun yobu sere P̄esiba ba ka bandu di. ²¹Nge meya Yinni Gusun̄n gari yi ka koora yi win s̄m̄ Yeremi u raa gerua u n̄e, ba koo Yudaba yoru mwa kpa tem m̄e, mu wa mu sanam

w̄ragim di kpa mu w̄ra sere w̄w̄ wata ka w̄kuru, wahala ye mu raa wan s̄.

Sirusi u Yudaba wooda w̄

bu wura ben tem̄

²²Sirusi, P̄esin sina bokon bandun w̄w̄ gbiikuu s̄w̄, yera Yinni Gusun̄ u ḡru doke u win gari yibia yi u raa gerua saa win ḡro Yeremin n̄w̄n di. Ma u doke Sirusin ḡrū bu ka gari yini yore. Ma ba yi kpara win tem kpuro s̄w̄. ²³Yi n̄e, ameniwa Sirusi, P̄esin sina boko u gerua. U n̄e, Gusun̄ W̄rukoo u man handunian bannu kpuro w̄. Ma u man yiire n n̄n s̄a yeru bania Yerusalem̄n Yudaban tem̄. Yen s̄, be ba s̄a Isireliba kpuro bu wuro Yerusalem̄n kpa Gusun̄ ben Yinni u n ka bu w̄a.

EZERA

Zizɔ kũ ò sùnɔ

Sirusu Isarailano gbarenaa

1 Pesiano kína Sirusu kíblena wě káaku gūn Dikiri té kàagu de yā kũ à dà Ilimiane à ò ke yāi. Akū Sirusu kpàk-paa kè a būsun pínki, gbasa à kè takadan à pì: ²Yā kũ makū Sirusu, Pesiano kína ma ònɔn dí. Dikiri Luda Musude tò andunia kpata sinda pínki gò ma pò ũ, akū à ma dite mà kpé boare Yurusalemu, Yudanɔ būsun. ³Gbē kũ à de a gbē ũ á té, Luda gō kú kāao à tá Yurusalemu, Yudanɔ būsun, à kpé bo Dikiri Isarailano Luda kũ à de Dikiri ũ Yurusalemune gwe. ⁴Ŋ gbē kũ ò gò pìnɔ gbēdakenɔ kpányi kũ andurufuuo kũ wurao kũ aruzekenɔ kũ pókādenɔ kũ Luda kpé kũ òten gé bo Yurusalemu gbanɔ.

⁵Akū Yudanɔ kũ Biliaminunɔ ɔmbedenɔ kũ sa'orinɔ kũ Levinɔ kũ gbē kũ Luda té kàngunɔ fùte, òten gé Dikiri kpé bo Yurusalemu. ⁶Ŋ gbēdakenɔ ɔ dāmma ò ní gbá andurufu pónɔ kũ wura pónɔ kũ aruzekenɔ kũ pókādenɔ kũ pò ɔɔɔdenɔ kũ Dikiri kpé gbanɔ pínki. ⁷Akū Pesiano kína Sirusu bò kũ Dikiri kpé pò kũ Nebukaneza sète yā zaa Yurusalemu à kàte a tana kpé gūnnɔ. ⁸À pì a ɔɔɔuteri Mitiredane à pò pìnɔ naro à kpá Yudanɔ kína Sesebazaa, akū à kè le. ⁹Pò pìnɔ dasi lén dí:

Wura ta baraakuri,
andurufu ta wàa ɔɔɔro,
tire baraakuri donsari,
¹⁰wura toko baraakuri,
andurufu toko wàa pla kũ kuriio,
ta buri pāndenɔ wàa ɔɔɔro.
¹¹Wura kũ andurufu tano fùte pínki mèn dúbu ɔɔɔro kpé wàa pla. Kũ zizɔ pìnɔ bôte Babilonu ò sù Yurusalemu, akū Sesebaza sù kũ pò pìnɔ pínki.

2 Babilonu kína Nebukaneza Isarailano kũkũ zizɔ ũ à tà kũnwo Babilonu yā, akū ní gbēkenɔ bò zizɔke pìn ò sù Yurusalemu, Yudanɔ būsun sà, akū ní baadi tà wētea. ²Ŋ don'aredenɔn dí: Zerubabeli, Yesua, Nēemaya, Seraya, Relaya, Mdekai, Bilisā, Misipa, Bigivai, Reumu kũ Baanao. Isaraila gōgbē kũ ò sùnɔ dasi lén dí.

³Parosu burinɔ gbēnɔn dúbu pla kũ mèn basɔraakɔ akuri aweɛplao.

⁴Sefatia burinɔ gbēnɔn wàa do kũ mèn basɔraakɔ akuri aweɛplao.

⁵Ara burinɔ gbēnɔn wàa aakɔ kũ mèn bakēndɔ ɔɔɔrosario.

⁶Pamɔabu buri kũ ò de Yesua kũ Yoabuo burinɔ ũnɔ gbēnɔn wàa gēro donsari kũ kuri aweɛplao.

⁷Elamu burinɔ gbēnɔn wàa suddo kũ mèn bupla akuri aweɛsiikɔ.

⁸Zatu burinɔ gbēnɔn wàa siikɔ kũ mèn basuppla aweɛɔɔroo.

⁹Zakai burinɔ gbēnɔn wàa aakɔ kũ mèn basɔraakɔ.

¹⁰Bani burinɔ gbēnɔn wàa aakɔ kũ mèn bupla aweɛplao.

¹¹Bebai burinɔ gbēnɔn wàa aakɔ kũ mèn baro aweɛ'aakɔ.

¹²Azagada burinɔ gbēnɔn wàa suddo kũ mèn baro aweɛplao.

¹³Adonikamu burinɔ gbēnɔn wàa aakɔ kũ mèn baaakɔ aweɛsuddoo.

¹⁴Bigivai burinɔ gbēnɔn wàa kuri kũ mèn bupla akuri aweɛsuddoo.

¹⁵Adini burinɔ gbēnɔn wàa pla kũ mèn bupla akuri aweɛsiikɔ.

¹⁶Ata burinɔ gbēnɔn basɔɔro plansari.

¹⁷Bezai burinɔ gbēnɔn wàa do kũ mèn basuddo aweɛ'aakɔ.

¹⁸Yora burinɔ gbēnɔn basɔɔro akuri aweɛpla.

¹⁹Asumu burinɔ gbēnɔn wàa do kũ mèn baro aweɛ'aakɔ.

²⁰ Giba burino gbēnɔn basiikɔ akuri awɛɛsɔɔro.

²¹ Betilihamudeno gbēnɔn basuddo awɛɛ'aakɔ.

²² Netofadeno gbēnɔn bupla akuri awɛɛsuddo.

²³ Anatodeno gbēnɔn basuddo akuri plansari.

²⁴ Azamavedeno gbēnɔn bupla awɛɛpla.

²⁵ Kiriayarimudeno kɔ Kɛfiradeno kɔ Berodeno gbēnɔn wàa aakɔ kɔ mèn basuppla awɛɛ'aakɔ.

²⁶ Ramadeno kɔ Gebadeno gbēnɔn wàa aakɔ kɔ mèn baro awɛɛdoo.

²⁷ Mikimasadeno gbēnɔn basuddo awɛɛpla.

²⁸ Betelideno kɔ Aideno gbēnɔn wàa do kɔ mèn baro awɛɛ'aakɔ.

²⁹ Nebodeno gbēnɔn bupla akuri awɛɛpla.

³⁰ Magbisideno gbēnɔn basuppla akuri awɛɛsuddo.

³¹ Elamu pānde burino gbēnɔn wàa suddo kɔ mèn bupla akuri awɛɛsiikɔ.

³² Arimu burino gbēnɔn wàa do kɔ mèn basuddoo.

³³ Lodudeno kɔ Adidideno kɔ Onodeno gbēnɔn wàa aakɔ kɔ mèn basuddo awɛɛsɔɔro.

³⁴ Yerikodeno gbēnɔn wàa do kɔ mèn basuppla awɛɛsɔɔro.

³⁵ Senadeno gbēnɔn wàa baro plansari kɔ mèn barakurio.

³⁶ Sa'ori buri kɔ ò sùnɔn dí:

Yesua buri Yedaya burino gbēnɔn wàa siikɔ kɔ mèn basɔraakɔ akuri awɛɛ'aakɔ.

³⁷ Ima burino gbēnɔn wàa sɔɔro kɔ mèn bupla akuri awɛɛplao.

³⁸ Pasu burino gbēnɔn wàa suddo kɔ mèn bupla awɛɛsupplao.

³⁹ Arimu burino gbēnɔn wàa sɔɔro kɔ mèn gɛro awɛɛplao.

⁴⁰ Levi kɔ ò sùnɔn dí:

Odavia buri Yesua kɔ Kadamielio burino gbēnɔn baaakɔ akuri awɛɛsiikɔ.

⁴¹ Asafa buri lèsirino gbēnɔn basuddo akuri plansari.

⁴² Zédākṗāri kɔ ò de Salumu kɔ Atao kɔ Talamɔ kɔ Akubuo kɔ Atitao kɔ Sobaio buri ùnɔ gbēnɔn basuppla donsari.

⁴³ Gbē dínɔ burino mé ò Luda ɔn zikerino ù:

Zia, Asufa, Tabao,

⁴⁴ Kerosu, Sia, Padɔ,

⁴⁵ Lebana, Agaba, Akubu,

⁴⁶ Agabu, Salamai, Anana,

⁴⁷ Gideli, Gaa, Raya,

⁴⁸ Rezi, Nɛkoda, Gazamu,

⁴⁹ Uza, Pasea, Besai,

⁵⁰ Asana, Meunimu, Nefusimu,

⁵¹ Bakabuku, Akufa, Aru,

⁵² Bazalu, Meida, Asa,

⁵³ Bakosi, Sisera, Tema,

⁵⁴ Nezia kɔ Atifao.

⁵⁵ Sulemanu zòbleri dínɔ burino mé ò bò zizɔken ò sù:

Sotai, Asofere, Peruda,

⁵⁶ Yala, Daakɔ, Gideli,

⁵⁷ Sefatia, Atili, Pɔkere Azebaimu kɔ Amio.

⁵⁸ Luda ɔn zikerii pínɔ kɔ Sulemanu zòblerii buri pínɔ kɔ gbēnɔn wàa do kɔ mèn bakendo akuri awɛɛplao.

⁵⁹ Gbēkeno bò Telemela kɔ Telasao kɔ Kerubuo kɔ Adɔo kɔ Imao, akɔ odi le ò ní buri bozire ònne kɔ Isarailanɔme ní ùro.

⁶⁰ Delaya kɔ Tobiao kɔ Nɛkodao burinɔme, ò kɔ gbēnɔn wàa aakɔ kɔ mèn bupla akuri awɛɛplao. ⁶¹ Sa'ori buri kɔ ò de Obaya kɔ Akozuo kɔ Bazilaio burino ù sù dɔ. Bazilai pì Giliada bùsu gbē

Bazilai né sè yā, akɔ à a anzure pì tó sè. ⁶² Gbē pínɔ ní tó wète buri bozire takadan, ama odi boaro, akɔ ò gínne kɔ sa'orikeo.

⁶³ Bùsu don'arede pínne, tó adi ke sa'ori ní yā gwà kɔ Urimuo kɔ Tumimuo baasiro, òsun sa'opɔ blero.

⁶⁴ Gbē pínɔ́ ń pínki gbēnɔ́n dúbu bupla aweepla kpé wàa do kù basɔ́raakɔ́ome. ⁶⁵ N̄ zòbleri gōgbēnɔ́ kù nɔ́gbēnɔ́ kun do gbēnɔ́n dúbu suppla kpé wàa do kù basuddo akuri aweesupplao. Lèsirino gōgbē kù nɔ́gbēo kú kúnwo do gbēnɔ́n wàa do. ⁶⁶ Ò s̄ vī mèn wàa aak̄ kù mèn basuddo akuri aweesuddoo, baragbās̄ wàa do kù mèn bupla aweesɔ́ɔ́roo, ⁶⁷ lakumi wàa pla kù mèn baraakuri aweesɔ́ɔ́roo, zaaki dúbu suddo kpé wàa aak̄ kù basuddo.

⁶⁸ Kù ò kà Dikiri kpé bokia Yurusalem, n̄ ɔ́mbedenɔ́ gba dà, de ò le ò Luda kpé keke ò boo a gbèn. ⁶⁹ Ò gba dà kpé z̄i ɔ́ɔ́ɔ́dit̄eki gūn n̄ gbāna lén, wura kiloo wàa pla kpé basɔ́ɔ́ro, andurufu t̄on aak̄ kù sa'ori gyabano basɔ́ɔ́ro. ⁷⁰ Sa'orino kù Levinɔ́ kù lèsirino kù zédākpārino kù Luda ɔ́n z̄ikerino kù gbē kp̄ara kenɔ́ vùt̄evut̄e lakutu kù ò k̄ek̄en̄enɔ́ gūn, akù Isaraila kparano vùt̄e n̄ w̄etenɔ́ gūn.

Dikiri gbagbaki bonaa

3 Kù w̄ē m̄ɔ́ supplade kà, Isarailanɔ́n vutena n̄ w̄etenɔ́ gūn, akù ò k̄ò kākara Yurusalem gbē dok̄nɔ́n ū. ² Yozadaka né Yesua kù a sa'ori dakenɔ́ kù Sealatieli né Zerubabelio kù a gbēnɔ́ Isarailanɔ́ Luda gbagbaki bò, de ò sa'op̄o kù òdi ká tén à té kù oa lākū Luda gbē Musa ò a doka gūn nà. ³ Bee kù òten v̄ina ke gbē kù ò kú b̄usuu p̄i gūnn̄ne, ò gbagbaki p̄i bò a gbèn, akù ò sa'op̄o kù òdi ká tén à té kù ò Dikiri k̄onko kù ɔ́k̄osio. ⁴ Ò Kutad̄ona dikpe k̄ē lākū ò kú takada gūn nà, òdiḡ sa'op̄o kù òdi ká tén à té kù o lākū gu òdiḡ do nà lākū ò a lé òt̄e nà. ⁵ Abire gbera ò sa'op̄o kù òdiḡ ká tén à té kù ɔ́ɔ́ s̄inda pínki ò kù m̄ɔ́ dufu p̄o kù dikpe kù Dikiri òtenɔ́ p̄o kù gba kù òdi suoneno. ⁶ M̄ɔ́ supplade ɔ́ɔ́ káaku z̄in ò nà Dikiri gbagbanaa le, bee kù odi a kpé bo k̄òro.

⁷ Ò ɔ́ɔ́ kp̄a gb̄'arino kù lí'arino, akù ò p̄oble kù p̄ominaao kù n̄isio kp̄a Sid̄ōdeno kù Tayadenɔ́, de ò sida lí z̄ōz̄ Lebana

b̄usun ò ȳȳ ò géo ari Ȯpa funa ísir-ala, lākū Pesiano kina Sirusu n̄ gbá z̄é nà. ⁸ N̄ kana Luda kpé bokia Yurusalem w̄ē plade m̄ɔ́ plade gūn, Sealatieli né Zerubabeli kù Yozadaka né Yesua ò z̄ia kù n̄ gbē kparano, sa'orino kù Levinɔ́ kù gbē kù ò b̄ò z̄iz̄oken ò sù Yurusalemun̄ n̄ pínki. Ò Levi kù ò kà w̄ē baro ke kù ò dealano òt̄e Dikiri kpé z̄i p̄i gbē z̄k̄ōn̄ ū. ⁹ Yesua kù a burino nāk̄ōa kù Kadamielio kù a né Odavia burino, akù ò ɔ́ z̄i p̄i gbē z̄k̄ōn̄ ū kù Enadadao kù a burino. Levin̄ne n̄ pínki. ¹⁰ Kù Dikiri kpéborino ten kpé p̄i ē p̄t̄e, sa'orino z̄eze gwe sa'ori p̄okasano dadana, ò n̄ kākākin̄o kūkūna, akūs̄ Levi né Asafa burino kú gwe do kù s̄ēḡen̄o de ò Dikiri táaki léo lākū Isarailano kina Dauda òt̄e yā nà. ¹¹ Ò l̄ē s̄i ò Dikiri táaki l̄ē ò a s̄aabu kp̄a ò p̄i:

Dikiri mana,
a gbēke kena ók̄ōn̄ Isarailan̄ne lakana v̄i-ro.

Akù gbē s̄inda pínki wiki gbāna l̄ē ò Dikiri táaki l̄ē, kù ò Dikiri kpé ē p̄t̄e yāi. ¹² Ama sa'ori paride kù Levinɔ́ kù bede kù ò z̄i kù ò w̄ē s̄i kpé káakulen̄o, kù ò kpé p̄i ēbonaa è, ò w̄enda ɔ́ do. Gbē kparano s̄ō, òten p̄on̄na wiki lé dasi. ¹³ Gbēke dí p̄on̄na wiki d̄ōk̄ōne kù w̄enda ɔ́ kù òten d̄o doro, kù baadi ten wiki gbāna lé yāi, akūs̄ ò wiki p̄i mà z̄à.

Iberesena kù Dikiri kpéborino

4 Kù Yudano kù Biliaminun̄o ibereno mà z̄iz̄o kù ò s̄un̄o ten kpé bo Dikiri Isarailano Ludane, ² ò sù ò Zerubabeli kù ɔ́mbedenɔ́ l̄ē ò p̄in̄ne: À tó ò kpé bo k̄āáo, zaakū odi á Luda ki wet̄e lán á bàme se. Òdiḡ a gbagbame zaa ɔ́ɔ́ kù Asiriano kina Esarad̄ sù k̄ūoo la. ³ Akù Zerubabeli kù Yesua kù Isaraila bede kparano p̄in̄ne: Ó Luda kpébona de á yā ūro. Óni ó p̄o bo Dikiri Isarailano Ludane ó t̄ēne lākū Pesiano kina Sirusu òt̄ewere nà. ⁴ Akù b̄usupiden̄o ten wet̄e ò Yudano n̄es̄e yaka, òten w̄ē t̄ām̄ma de òsun kpé

pì boro yāi. ⁵ Ò fina bò kína lédammar-inɔne zaa Sirusu ɔɔɔ ari à gèè pé Pesiano kína Dariusu kíblegɔɔɔ, akù ò gínne kù yā kù òten péaa.

⁶ Ò takada kè Asuerune kù à kí blè gɔɔ ò gbè kù ò kú Yurusalemuno kù Yudano bùsuuo pínki káara kè a kia. ⁷ Bisilamu kù Mitiredao kù Tabelio kù ñ gbè kparano takada kè Pesiano kína Atasesene dɔ a kíblegɔɔɔ. Ò kènne kù Siria yāo, akù ò bòkɔtene. ⁸ Bùsu gbè zòkɔ Reumu kù a takadakèri Simisaio takada kè kína Atasesene Yurusalemu yā musu dɔ ò pì: ⁹ Bùsu gbè zòkɔ Reumu kù a takadakèri Simisaio kù ñ gbè kpara yākpatekerino kù gbānadeno kù Tiripolideno kù Pesiano kù Erekideno kù Babilɔnudenɔ kù Susade kù ò bôte Elamu bùsuu gūnnɔ ¹⁰ kù gbè kù kína zòkɔ bèere de Asubanipali ñ bôte ñ būsun à ñ vútevute Samaria wēten kù Yuflati bara la gu pāndeno, ¹¹ ókɔnɔ Yuflati baraladeno n zòblerinɔ mé o takada dí kènne kína Atasese, o pì:

¹² Kína, ñgɔ dɔ kù Yuda kù ò bò n kīnaa ò sù lano gèè òten Yurusalemu wēte vāni pāsī pì káte, ò èra òteni a bīni bo dɔ, òteni a bezī fute. ¹³ Kína, ñgɔ dɔ dɔ, tó ò èra ò wēte pii káte ò a bīni bò ò làka, oni táfe bonne doro ke ete'ɔgɔ ke be'ɔgɔ, n ɔgɔ kù ndì sí ni lago. ¹⁴ Tera lán dí bà kína, lákù n be wisin odi ble nà, adi kù ò n kpè ero. A yā mé à tò o takada díkína kpāzāanne de ò yā pì onne. ¹⁵ Ñ wete n dizino takadano gūn ñ gwa, ñni dɔ dera wētepideno sà gbāna, ò wari dɔ kínano kù bùsu gbānadeno. Zaa zī wētepideno yākete kè zòkɔ. Abire yāin ò wēte pii gbòro. ¹⁶ Kína, óten onne, tó ò èra ò wēte pii fùte ò èra ò a bīni bò ò làka, ñnigɔ pòke vī Yuflati bara la doro.

¹⁷ Abire gbera kína takada kpāzāanne à pì: Bùsu gbè zòkɔ Reumu kù a takadakèri Simisaio kù á gbè kpara kù ò kú Samaria kù Yuflati bara direno, ma fɔ kpāáwa. ¹⁸ Takada kù a kpāzāmene, ò a kyó kè ò

bòkɔtemene. ¹⁹ Ma pì ò wete takada zīno gūn, akù ò lè yāpurame, wētepideno dīgɔ bo kínano kpeme. Zaa zī yāketedenɔme. ²⁰ Kína zòkɔnɔ kpata blè Yurusalemu gwe, ò gbāna blè Yuflati baradiredeno ñ pínki, akù ò táfe bōinne kù ete'ɔgɔ kù be'ɔgɔ. ²¹ À yā dite gbè pínɔne ò kámma bo sà. Òsun era ò wēte pì futuro ari mà ñ gba lé. ²² À laakari ke! Àsun nigāzī kpá yā piaro, de yā vāni pì sún ɔ tá à ó ásarú kero yāi.

²³ Kù ò kína Atasese takada pì kyó kè ò bòkɔte Reumune kù a takadakèri Simisaio kù ñ gbè kparano, akù ò fùte ò gèè ò Yudano lè Yurusalemu gɔɔnɔ. Ò gínne pāsīpāsī ò pì ò kámma bo. ²⁴ Len ò kámma bò le kù Luda kpé zī kù òten ke Yurusalemuo ari Pesiano kína Dariusu kíblena wè plade gūn.

Tatenai takadakēna kína Dariusune

5 Annabi Agai kù annabi Zakari, Ido néo annabikeyā ò Yuda kù ò kú Yurusalemuno kù Yudano bùsuuo kù Isarailano Luda tóo. ² Akù Sealatieli né Zerubabeli kù Yozadaka né Yesuao fùte ò nà Luda kpé bonaaa Yurusalemu. Luda annabii pínɔn kù kūnwo òten kpányī. ³ Gwe gɔɔnɔ Yuflati bara la don'arede Tatenai kù Seta Bozenaio kù ñ gbèno sù ò ñ lé ò ñ lá ò pì: Dí mé à á gbá zé à kpé dí keke à boo? ⁴ Ò gbè kù òten kpé pì bono tɔ gbèka dɔ. ⁵ Ama Luda wé té Yuda gbè zòkɔ pínɔi, akù odi oríne ò kámma boro. Ò pì oni légbāzā ke Dariusune gīa, oni takada kù ani kè a yā musu le. ⁶ Yuflati bara la don'arede Tatenai kù Seta Bozenaio kù ñ gbè Pesiano takada kè, akù ò kpāzā kína Dariusune. ⁷ Légbāzā kù ò kènen dí, ò pì:

Kína Dariusu, o fɔ kpámma mana-mana. ⁸ Kína, ñgɔ dɔ kù o ge Yudano būsun ari Luda kù à zòkɔ kpén. Òten kpé pì bo kù gbè gbèntēno òten lí lèkete kpáte kpé pii gbīnɔn. Òten zī pì ke kù laakariio àten taa o. ⁹ O yā lala ñ gbè zòkɔnɔ o

pì: Dí mé à á gbá zé à kpé díkína keke à boo? ¹⁰O ní tó gbèka de ò le ò onne, akū o ní don'arede pìno tó dà takadan. ¹¹Lákū ò yā wèwá nà dí. Ò pì, musu kū zíteo Luda zòblerinome ní ũ. Kpé kū ò bò yā à wèè kè ò kèke òten bo do. Isarailano kína zókō mé à bò yā. ¹²Ò pì ní dizino Luda Musude pò fē, akū à ní ná Kaladia buri Nebukaneza, Babilonu kínane a oī, akū à kpé pìi wìwi à gbè pìno sète à tà kúinwo Babilonu. ¹³Ama Babilonu kína Sirusu kíblena wè káaku gūn à yā dìte à pì ò era ò Luda kpé pì bo do. ¹⁴Bee wura kū andurufu pò kū Nebukaneza sète Luda kpén zaa Yurusemu à kàte a tãna kpén Babilonuno, kína Sirusu bôte à kpà Sesebaza kū à dìte būsū don'arede ũa. ¹⁵À pìne à pò pìno sé à gé à kàte Luda kpén zaa Yurusemu, tó ò kpé pìi kèke ò bò. ¹⁶Akū Sesebaza sù Luda kpé ē pète. Òten kpé pì bo zaa goro kùu ari kū a gbàrao, ama adi láka kòro. ¹⁷Kína, tó à kènne mana, n takada wete kìnano takadakatekia zaa Babilonu n gwa tó kína Sirusu yā dìte ò Luda kpé bo Yurusemu. Lákū n è nà, n légbāzā kewere.

Dariusu yāditena Luda kpé bona yā musu

6 Kína Dariusu yā dìte, akū ò takada pìi wète takada kū ò kàte Babilonu takadakatekiano té. ²Akū ò bò takada kokonaaa Ekebatana wète bīniden Midia būsū. Yā díkína kú a gūn de òsun sāsāiro yāi:

³Kína Sirusu kíblena wè káaku gūn à yā dìte Luda kpé kū à kú Yurusemu musu, à pì ò kpé pì bo sa'oki ũ. Ò a ē kpáte, kpé pì lei ká gāsākuru baaakō, a yāasa gāsākuru baaakō. ⁴Ò gbè gbèntē mèn aakō didikōa, lí lèkete mèn do, gbè gbèntē aakō, lí lèkete mèn do. Oni a fīna bo kū kínabe gogo. ⁵Wura kū andurufu pò kū Nebukaneza sète Luda kpén Yu-

rusalemu à sùo Babilonuno sō, oni era ò gé kàte a gbèn Luda kpén Yurusemu.

⁶Akū kína Dariusu légbāzā kè à pì: Tera sà Yuflati bara dire gbè zókō Tate-nai kū Seta Bozenaio kū á gbè kū ò kú Yuflati bara gwen, à á zīda gá gwe. ⁷À Luda kpé bōrinno tó teene. À tó Yuda don'aredeno kū ní gbè zókōno Luda kpé pì keke ò bo. ⁸Maten yā kú àsun ke Yuda gbè zókōno Luda kpé pì bonaa musu diteare. À pò kú ò yeino sète ma aruzekatekin gwe kú Yuflati bara dire táfe kū ò bò, à kpámma pínki de zī pì sún ze doro yāi. ⁹Pò kú ò yei pínki, zūsaa, sākaro, sāne bōro kū òdi Luda Musude gbagbaoo, pòblewe, wisi, sèwē, nīsi, àgō kpá Yurusemu sa'orinno lákū gu dīgō do nà lákū ò gbèka nà funaa sari, ¹⁰de ò le ò sa kú à kà Luda Musudegu oa, ò wé keamene kū ma nēgōgbēno. ¹¹Tó gbēke yā kú ma dìte díkína līte, oni ade kpé lí wo ò a pāa ò pète ò a be ke tubura ũ. ¹²Tó kína ke buri ke ten wete yā pì līte ke àten wete Luda kpé kū à kú Yurusemu pì wí, Luda kū à tò a tó kúaa pì a kakate. Makū Dariusu makū mé ma yā pìi dìte. Ò zī kea manamana.

Luda kpé sakenaa

¹³Kū kína Dariusu légbāzā pìi kè le, Yuflati bara la gbè zókō Tatenai kū Seta Bozenaio kū ní gbēno yā pìi kè kū laakariio. ¹⁴Akū Yuda gbè zókōno kpébona ten gé are lákū annabi Agai kū annabi Zakari Ido néo annabikēyā ò nà. Ò kpé pìi bò ò làka lákū Isarailano Luda ò nà, lákū Pesiano kìnano Sirusu kū Dariusuo kū Ataseseo a yā dìte nà. ¹⁵Ò Luda kpé làka Ada goro aakōde zī kína Dariusu kíblena wè suddode gūn. ¹⁶Akū Isarailano Luda kpé sa kè kū pōn-nao, sa'orino kū Levino kū gbè kpara kū ò sù kú zìzōkeono ní pínki. ¹⁷Luda kpé sake-naa pì yāi ò sa ò kú zūsano mèn basoro kú sākaronno mèn wàa do kú sāne bōro mèn wàa pla, akū ò sa ò kú blēkofinino

mèn kuri aweepla Isaraila dasi lén nín pínki durunna kútekebo ũ.

¹⁸ Ò sa'orino ditedite gâ kû gâao, akû ò Levino ditedite gâ kû gâao dɔ de ò zî ke Ludane Yurusalemu lákû à kú Musa takada gûn nà. ¹⁹ Mɔ káaku gɔɔ kuri aweesiikɔde zî, zîzo kû ò sùu pínɔ Vínla dikpe kè. ²⁰ Sa'orino kû Levino gbà bò nín zîdane ò gò gbási sari nín pínki, akû ò Vínla sà kùtu kpàkpa zîzo kû ò sùnɔne kû nín sa'ori dakeno pɔo kû nín zîda pɔo. ²¹ Isaraila zîzo kû ò sùu pínɔ mé ò sò kû gbè kû ò nín zîda kè buri pāndenɔ yābēnekenanɔ òten Dikiri Isarailano Luda ki wetenɔ. ²² Akû ò Burodi Futenasari dikpe kè kû pɔnnao ari gɔɔ supplā. Dikiri tò nín pɔ kè nna, zaakû à tò Asiriano kína nèsee líte nín yā musu, akû à kpānyī a kpé bona zî gûn, Isarailano Luda pìi.

Ezera su à Yurusalemu sorukenaa

7 ¹⁻⁵ Yā bireno gbera Pesiano kína Atasese kíblegɔɔɔ Ezera bò Babilonu à sù. Sa'oriki zɔkɔ Haruna mé à Eleaza ì, Eleaza Fineasi ì, Fineasi Abisua ì, Abisua Buki ì, Buki Uzi ì, Uzi Zeraya ì, Zeraya Merayo ì, Merayo Azaria ì, Azaria Amaria ì, Amaria Aitubu ì, Aitubu Zadɔki ì, Zadɔki Salumu ì, Salumu Ilikia ì, Ilikia Azaria ì, Azaria Seraya ì, akû Seraya Ezera pìi ì. ⁶ Ezera bi yādanneriime, à Musa doka kû Dikiri Isarailano Luda dîte dɔ sānsān. Lákû Dikiri a Luda ɔ kúa nà, kína pɔ kû à wé kèaa kpàa pínki. ⁷ Kína Atasese kíblena wè supplade gûn Isaraila kenɔ sù Yurusalemu dɔ. Sa'orinon kú nín té kû Levino kû lèsirino kû zédākpārino kû Luda on zikerino. ⁸ Ezera kà Yurusalemu kína kíblena wè supplade mɔ ɔɔɔrode gûn. ⁹ À fùte Babilonu mɔ káaku gɔɔ káaku zî, akû à kà Yurusalemu mɔ ɔɔɔro gɔɔ káaku zî. A Luda ɔ kúa, ¹⁰ zaakû Ezera mēe kpà Dikiri doka wàaripanaaa kû a kenaa, de à le à a yāditenano kû a dokayāno dada Isarailanone.

Takada kû kína Atasese kpà Ezeraa

¹¹ Takada kû kína Atasese kpà sa'ori Ezeraa yān dí, kû àdi Dikiri yāditenano kû a dokayāno da Isarailanone. ¹² Atasese, kínano kína mé à takada díkina kè Luda Musude dokadanneri sa'ori Ezerane. Ma fɔ kpāmma. ¹³ Ma yā dîte ma pì Isaraila ke sa'ori ke Levi kû à kú ma būsun kû à ye à gé kúnwo Yurusalemu à gé. ¹⁴ Makû kû ma ìba gbēnon supplano mé o n gbare de n gé Yurusalemu kû Yudano būsuo pínki yā gwagwa n Luda doka kû nín kína musu. ¹⁵ Nè andurufu kû wura kû makû kû ma ìbano o Isarailano Luda kû a be kú Yurusalemu gbà sète n géo ¹⁶ kû anduru-fuuo kû wura kû n lè Babilonu būsunwo pínki kû pɔ kû gbēno kû sa'orino kpà nín Luda kpé pɔ ũ Yurusalemuo. ¹⁷ Nè zūsano kû sākaronɔ kû sāne bɔɔɔno lúlu kû ɔɔ pìio n laakariia n sa'opo kû òdi ká tén à té kû o n Luda kpé gbagbakia Yurusalemu kû flawa gbao kû pómína gbao. ¹⁸ Mɔkɔn kû n gbēno à ke kû anduru-fuuo kû wura kû à gɔɔo lákû à kèare mana nà, lákû á Luda yei nà. ¹⁹ Nè pɔ kû ò nānne n ɔī n Luda kpé donyīkebo ũno kpà Luda kû à kú Yurusalemu pìia. ²⁰ Tó nín ye Luda kpé pɔ kparanɔi, tó a kekēnaa gɔ n yā ũme, n sè ma laasin gwe. ²¹ Makû kína Atasese, ma yā dîte Yuflatì bara dire ɔɔ'uterinone nín pínki. À wéke kû Luda Musude dokadanneri sa'ori Ezera kèáwa kpáa gònɔ pínki. ²² Andurufu sún de tɔn aakɔlaro. Póblewe sún de tɔn baraakurilaro. Sèwē kû nísio sún de lita wàa basɔɔɔrolaro. Wisi sɔ, lákû à yei nà lén. ²³ Lákû Luda Musude dîte pínki nà, à kpà gònɔ a kpé pɔ ũ, de àsun pētē ke kû ma kíkeo ke kû ma nénɔoro. ²⁴ Agɔ dɔ sɔ kû á zé vī à táfē ke ete'ɔgo ke be'ɔgo sí Luda onn pì zikerinɔaro ke sa'orino ke Levino ke lèsirino ke zédākpārino ke zíkēri pāndenɔ.

²⁵ Mòkōn sō Ezera, n̄ yākpatekerinɔ kū yāgōgōrinɔ ditedite ɔ̄ndō kū n Luda kpàmma lén, de ògō yā keke a zéa gbē kū ò kú Yuflati bara direnɔne ní pínki. Onigō de gbē kū ò n Luda doka dōnɔ ũ. Gbē kū ò dōronɔ sō, n̄ dadañne. ²⁶ Gbē kū n Luda doka kū b̄usu dokao kūna ɔplaplaro, oni yā daala, a dēnaa ke a bona b̄usun ke a aruzeke sinaa ke a dana kpésirann yá.

²⁷ Akū Ezera pì: Ò Dikiri ó dizinɔ Luda sáabu kpá! À laasun mana dà kínane a swèn, akū kína pì gbāna kpà a kpé kū à kú Yurusalemua le. ²⁸ À tò ma yā kà kína kū a ìbanɔgu kū a kína gbānade dakenɔ ní pínki. Lákū Dikiri ma Luda ɔ kúma nà, ma kùu kè gbāna, akū ma Is-araila don'aredenɔ kàkara ò gé kūmao.

ESITA

Kína Asueru nanc Vasati bona kpatan

1 Kína Asueru ɔɔɔɔ a kí blè bñsu mèn basuddo aweesupplanɔɔ sena za India bñsun ari à gèe pé Etiopia bñsuua. ²Vutena a bea Susa wéran ³a kíblena wè aakõde gñn à gbñadenɔ kñ a ìbano kàkara n pínki dikpe pòblea. Pesia kñ Midião bñsu zìkari bàdenɔn kú gwe kñ gbè bèeredenɔ kñ bñsu gbñadenɔ. ⁴À a kpata aruzéke zòkñn kñ a zòkñke gaku-rio mññne ari mñ suddo. ⁵Kñ ɔɔɔɔ bireno pàpa, à dikpe pòble kè gbè kñ ò kú Susanɔne, kñnenɔ kñ talakanɔ n pínki. Ò dikpe pò blè ari ɔɔɔɔ suppla a be ɔn líkpen. ⁶Ò biza pura kñ a búguo dðd andurufu tñnkanɔ kñ bà purano kñ bà gaaruradenɔ, akñ ò lòko kpé gbègba kñ ò bò kñ gbèpunɔ. Wura kñ andurufu wutebɔnɔ katena gusara kñ ò kè kñ gbèpuo kñ gbètèo kñ gbèsirao kñ gbè búguo. ⁷Ò wè kpàkpañma gwe kñ wura tokonɔ. Toko pinɔ buri donadona kñne pínki. Kína wè pñi kpàñma à gè ɔla. ⁸Kína dìte kñ òsun gí wémirinɔnero. À pñ a begwarinɔne ò wè kpá baadia lálkñ à yei nà.

⁹Kína Asueru nanc Vasati dikpe pòble kè nɔgbènenɔ kñnabea dð. ¹⁰A ɔɔɔɔ supplade zñ kína pɔ kè nna wèa, akñ à pñ a dogari gbènenɔn suppla kñ ò n fèrèe kènenɔ: Meuma, Bizita, Abona, Bigita, Abagata, Zeta kñ Kakasao, ¹¹ò suare kñ a nanc Vasatio kñ a kí nanc fùraao kuna, de à a manake mñ gbènenɔne kñ gbñadenɔ, zaakñ nɔgbè pñ bi nɔme. ¹²Kñ kína dogari pinɔ yā pñi ò a nanɔne, à gñ sui, akñ kína pètè kè a pɔ fèi manamana. ¹³Kína yā pñi ò wézèri susune tàasikarinɔne, zaakñ àdigō yā sñnda pínki gbeka gbè kñ ò bñsu doka dñnɔame. ¹⁴Pesia kñ Midião gbñade kñ òdigō kñ a sare gbènenɔn supplanɔ tón dí: Kasena, Seta,

Adamata, Tasisi, Mèresi, Masena kñ Memukão. Mókñnɔme a kpàasinɔ ù. A kpata gbñadenɔn gwe. ¹⁵À pññe: Ma a dogarinɔ zñ ma nanc Vasatia kñ yāo, akñ à gñ mai. Òni ke kñao deramee? Doka pñ deramee? ¹⁶Akñ Memukā pñ kñnane kñ gbñade pinɔ: Kí, mókñmme n nanc Vasati taari kènnè ndoro, à taari kè gbñadenɔne kñ n bñsu gbè sñnda pínki. ¹⁷Yā kñ n nanc pñi kè nì dagula, nɔgbè sñnda pínki nì ma ò n zānɔ gya bo ò pñ: Kína Asueru pñ ò a nanc Vasati sísiare, akñ à gñ sui. ¹⁸Pesia kñ Midião bñsu gbñadenɔ nɔgbè kñ ò n nanc yā pñi mñn nigō yā vāni we n zānɔ tera. Lè'ena kñ kñ zukao nì ke dasi. ¹⁹Kí, tó à kàngu, n yā dìte Vasatine àsun wè ke pla kñnwo doro, n nɔgbè kñ à deala ká kpatan a gène ù. Oni yā pñ kè Pesia kñ Midião doka kñ òdi gbororo takada gñn. ²⁰Tó ò yā kñ n dìte kpàkpaa kè n bñsu zòkñn gñn pínki, nɔgbèni nì bèere lí n zānɔne, n gbñadenɔ kñ n fñtinannɔ n pínki. ²¹Yā pñi ká kñnagu kñ gbñadenɔ n pínki, akñ à kè lálkñ Memukā òne nà. ²²Akñ à lég-bāzā kè bñsu kñ à vñnɔne pínki, bñsu kñ bñsuuo kñ a takadakēna burio, buri kñ burio baadi kñ a buriyāo. À pñ gōgbè mé anigō gbāna ble ɔnn, a buriyān ògō o ɔnn pñi gñn.

Esita gñna kína nanc ù

2 Yā bireno gbera kñ kína Asueru pñ kpàte, yā kñ Vasati kène kñ yā kñ à dìte a yā musuo dí sāaguro. ²Akñ kína ìbano pinɔ: Kí, n tó ò nɔkpare mananc wetenne. ³N gbè zòkñn dìte n bñsunɔ gñn pínki ò nɔkpare mananc kakara ò su ò n ká n nɔgbèni té Susa la. N nɔgbèni gwàri Egai kñ ò a fèrèe kè nì n gwa kñ n nɔnɔ, oni n keke kñ nísidɔkñnanc swáswa. ⁴Nɔgbè kñ à kàngu nì gō n nanc ù Vasati gène ù. Yā pñi kè kñnane nna, akñ à zèo le.

⁵Yuda ke kñ Susa Biliaminu burime, a tón Mòdekai, Yairi néme. Simeï kñ Ki-

sio kú a dizino té. ⁶À kú zìzono té kú Babilonu kína Nebukaneza ní kùkù Yurusalemu kú Yudan kína Yekoniao à tà kùnwò. ⁷Àteni a disē né Adasa kú òdi pine dɔ Esita gwa, zaakù a de kú a dao kunlo. Nɔkpare pì kakana mana akūsō à mana. Kú a de kú a dao gà, Mɔdekai a sè a né ũ. ⁸Kú ò yā kú kína dìte pìi mà, akù ò gèe kú nɔkpareno dasidasi Susa ò í ná Egaine a ɔí. Akù ò Esita sè ò gèe káao kínabea kína nɔgbēno gwàrii piine. ⁹Nɔkpare pìi kène mana, akù à gbēke kène à pì ò a keke kú nísidokonano swáswa gònɔ, ò póbile mana kpáa. À kínabea nɔkpare kú a sè gbēnon supplanɔ kpàa, akù à kpé mana kpàa kína nɔgbēno bea. ¹⁰Esita dí a buri ke a be búsú o gbēkenero, zaakù Mɔdekai pine àsun tó gbēke dōro. ¹¹Lákù gu digō dɔ nà Mɔdekai digō kína nɔgbēno be gānule zé sɔ, de à le àgō Esita kunna dō kú yā kú àteni a leo.

¹²Ari nɔkpareno zé e ògō gé i kú kína Asueruo, séto ò yā kú ò dìtérine ke gĩa ari mɔ kuri awēēpla. Òdigō nísí kú ò kè kú lífɔ gbí nnao dɔkɔmma ari mɔ suddo, akù òdigō í keke kú nísí gbí nnano kú nɔgbē mēkekebonɔ ari mɔ suddo. ¹³Nɔkpare kú kína pì ina kàa, kína nɔno be pɔ kú à gbēka pínki òdi kpáa à géome. ¹⁴Àdi gé ɔkɔsi à su kína nɔno bea kɔnkɔ gwàri kú òdi pine Sasagaza kú ò a fēree kè fárandi. Àkù mé àdi ɔ lika kína nɔ yìgisaride pínɔi. Àdi le à era à gé kína kínaa doro, séto a yā kà kína pín à a sisi dɔ baasiro. ¹⁵Kú inaa kà Abihaili né Esita kú a disē Mɔdekai a sè né ũ piia, adi pókè gbekaro, séde pɔ kú kína nɔgbēno gwàri Egai pìi òne baasiro. Esita yā kà gbē kú ò a ènɔgu í pínki. ¹⁶Kína kíblena wè supplade gūn ò gèe káao a bea mɔ kuride Tebe gūn. ¹⁷Kína ye Esitai de a nɔ kparanɔla í pínki. A yā kàagu, à kène mana de nɔkpare kparanɔla í pínki, akù à kína nana fùraa kùne à a dìte a nɔ Vasati gēne ũ. ¹⁸Akù kína pì dikpe póbile kàkara gbānadenɔne kú a ìbano

Esita sena yā musu. À dìte kú ò dikpe zókɔ ke, akù ò a kpàkpaa kè búsú kú búsuu, akù à gba dà gbēnɔne à gèe ɔla.

Mɔdekai kú Amanao

¹⁹Nɔkpareno kakarana gèen pladen Mɔdekai vutena kínabe gānu gūn. ²⁰Esita dí a be búsú ke a buriyā o gbēke mào lákù Mɔdekai òne nà. À tè Mɔdekai yāi lákù àdigō ke nà zaa gɔɔ kú àteni a gwa. ²¹Kú Mɔdekai vutena kínabe gānu gūn le, kína Asueru dogari zédákpári gbēnon planɔ pɔ fè kínai, akù ò lé kpákūsūi ò a de. Í tón dí: Bigitana kú Teresio. ²²Kú Mɔdekai yā pìi mà kpāni, à ò kína nana Esitane, akù Esita ò kínane kú Mɔdekai tóo. ²³Ò yā pìi gwàgwa ò è yāpurame, akù ò gbēnon pla pínɔ lòko lía ò gà. Ò yā pìi kè búsú gīayākena takadan kína wára.

3 Yā bireno gbera kína Asueru Ame-data né Amana, Agaga buri gwenaa kàra à a gbà gbāna, à vuteki kú à de a gbānade dakenɔ pɔla í pínki kpàa. ²Kína ìba kú ò kú a be gānu gūnnɔ dì kúte ò mì nate Amanane lákù kína dìte nà, ama Mɔdekai dì kúte à mì natenero. ³Akù kína ìbaa pínɔ Mɔdekai là ò pì: À kè dera nídi kína yā maroo? ⁴Lákù gu digō dɔ nà òdigō one le, ama àdi í yā daro, à pì Yudan a ũ. Akù ò ò Amanane de ò le ò dō tó ani Mɔdekai yākenaa pì fɔ. ⁵Kú Amana è Mɔdekai dì kúte à mì natearero, akù a pɔ fè. ⁶Kú ò Mɔdekai buri òne, akù a dena ado kène fíti, akù àten zé wetè à Mɔdekai buri Yuda kú ò kú Asueru búsú gūnnɔ dede í pínki.

Amana lékpakūsūna Yudanɔi

⁷Kína Asueru kíblena wè kuri awēēpladen a mɔ káaku Nisā gūn, Amana gbè kú òdi pì purimu zù à gu gwà, de à mɔ kú ani yā pì kea dō kú a gɔɔɔ. Akù gugwanaa pìi bò mɔ kuri awēēpla kú òdi pì Ada gūn. ⁸Akù Amana pì kína Asuerune: Buri ke kun a gbēno

fākōa buri pāndenɔ té n būsɔ dasinɔ gūn pínki. N futeokarayānɔ donadona kū buri kparanɔ pɔo, òdi n doka daro. Adi kɔ sí ñ ñ tó teenero. ⁹ Kí, tó à kènne nna, ñ yā dite de ò láka kúnwo, mani andurufu tɔn wàa pla kpá n ɔgɔ'uterinɔa ò ká n aruzekekatekin. ¹⁰ Kína a tǎnka sèedakebɔɔ bò ò kpà Amedata né Amana, Agaga buri Yudanɔ zāngurii piia ¹¹ à pì: N ke buri piine lákú à kènne mana nà, ñgɔ andurufu pì kúna n pɔ ũ.

¹² Mɔ káaku gɔɔ kuri awɛe'aakɔde zĩ Amana kína takadakérinɔ sisi. Ò yā kū Amana dite kína ibanɔ kū kína kū ò kú būsɔ kū būsɔuonɔ, buri kū burio gbā-nadenɔne dà takadan. Ò kè buri kū burioone, baadi kū a yā takao, būsɔ kū būsɔuonɔ kū a takadakēna burio. Ò kè kū kína Asueru tɔo, akū ò a sèedaa kè takada piia kū a tǎnkao. ¹³ Ò takada pinɔ nà zìrinɔne ñ ɔ ò ñ gbáre kína būsɔ dasinɔ gūn. Takada pii gūn ò pì ò Yudanɔ dede ò láka kúnwo ò ñ buri bo, né fiti gbè zɔkɔ, gɔgbēnɔ kū nɔgbēnɔ gɔɔ do gūn, mɔ kuri awɛeplade Ada gɔɔ kuri awɛe'aakɔde zĩ, ò ñ pónɔ kakara. ¹⁴ Oni yā kū à dite pì takada kpāzā būsɔ kū būsɔuonɔne pínki de àgɔ de doka ũ, oni a kpàkpa ke buri sinda pínkine de ògɔ kú soru gūn gɔɔ pì zĩ. ¹⁵ Zìrinɔ wà ò gèe gònɔ yā kū kína dite pì yāi, akū ò a kpàkpaa kè Susa wéran. Kína kū Amanaò vùte òten í gbè. Susadenɔ sɔ ò bídi kè yā piia.

Mɔdekai wékenaa Esitaa de à lé da yān

4 Kū Mɔdekai yā kū ò kèe pii mà, à a pókasanɔ gà à kè, akū à uta kasanɔ kùala à túbɔ gbè à mìa, akū àten kure wète gūn àten wènda ɔ gbāna dɔ. ² À gèe ari kínabe gānulea, zaakū gbèke dì fɔ à gè kínabe gānu gūn kū uta kasanɔ danaro. ³ Ò yā kū kína dite doka ũ pii kpàkpaa kè būsɔ kū būsɔuonɔne pínki, akū Yudanɔ nà ɔɔɔnāaa manamana gu sinda pínki kū léyinaao. Òten wétè kóte òten wènda ɔ

dɔ. N gbēnɔ uta kasanɔ dàda dasi ò túbɔ gbè ñ mìa.

⁴ Kū Esita ìba nɔgbēnɔ kū gɔgbēnɔ sù ò òne, a nèsee yàka manamana. À pókasanɔ kpāzā Mɔdekaine à da uta kasanɔ gbèn, ama adi we à sìro. ⁵ Ataka kū ò a fèree kèeme dogari kū kína dite àgɔ kú Esita sare ũ. Esita a sisi à a zĩ Mɔdekaia à gé à a lá: Bó yā mé à sùu? Bó yā mé à tò àten ke lee? ⁶ Ataka bò kínabe gānulea à Mɔdekai lè. ⁷ Mɔdekai yā kū à a le bàbane pínki, akū à andurufu kū Amana pì ani ká kína aruzekekatekin Yudanɔ dedena yāi lé òne papana. ⁸ À yā kū ò dite Yudanɔ dedena yā musu kū ò a kpàkpaa kè Susa takada kpàa dɔ de à mɔ Esitane à a bokotene. À pì à o Esitane à gé kína kīnaa à kúte kene à wé kea a gbēnɔ yā musu. ⁹ Ataka tà à yā kū Mɔdekai ò bàba Esitane.

¹⁰ Akū Esita pine à gé à yā dí o Mɔdekaine: ¹¹ Kía ibanɔ kū a būsɔ gbēnɔ dɔ ñ pínki kū tó gɔgbè ke nɔgbè nà kīnai a kpé gūn, tó adi a sísiro, doka kun mèn dome. Òdi ade deme, tó adi ke kína a wura gòo dɔ adea de à le àgɔ kun baasiro. Makū sɔ, à kà gɔɔ baraakuri kū odi ma sísi mà gé kína kīnaaro. ¹² Kū à gèe à Esita yā pì bàba Mɔdekaine, ¹³ akū Mɔdekai èra à légbāzā kène à pì: Nsungɔ da mɔkɔn mé ìni bo ndo Yudanɔ té n kunna kínabea yāiro. ¹⁴ Tó ñ yītena gɔɔ díkína taka gūn, kpányi ni bo gukea à Yudanɔ mì sí à ñ bo. Mɔkɔn kū n de bedenɔ sɔ áni gaga. Tó gɔɔ díkína taka yāime n gɔ kína nanɔ ũ, dí mé à dɔɔ? ¹⁵ Akū Esita légbāzā kè Mɔdekaine à pì: ¹⁶ N gé ñ Yuda kū ò kú Susanɔ kakara ñ pínki, à lé yī ma yā musu. Àsun pɔ blero àsun í miro gɔɔ aakɔ fānantè kū gwāanio. Makū kū ma ibanɔ óni lé yī le se. Abire gbera mani gé kína kīnaa, bee tó má gena zé vīro. Tó sɔ ma ga, ma gan gwe. ¹⁷ Akū Mɔdekai tà à yā kū Esita ònee kè pínki.

Esita wékëna kínaa

5 A gɔɔ aakɔde zĩ Esita a kína nana bizano yĩ, akũ à gèe à zè kínabe onn kpé kũ à kun kpélelea. Kína vutena kíblegbaaa kpé gũn gwe, a are dona kpélelea. ²Kũ à a nana Esita è zena kpélelea, a pɔ kèa nna, akũ à a wura gò kũ a kũna dɔa. Esita nài à ɔ kè a gòo pì léa. ³Kína a là à pì: Esita, bómee? Bón nten gbekamaa? Bee tó ma kpata kpadome mani kpámma. ⁴À wèa à pì: Kí, tó à kènne mana, n Amana sísì póbble kũ maten kennea gbára. ⁵Akũ kína pì ò su kũ Amanao gòno, de ò gé ò yā kũ Esita gbekaa pì ke. Akũ kína kũ Amanao gèe de ò póbble kũ Esita kènne pì ble.

⁶Kũ òten sèwē mi, kína Esita là à pì: Bón nten wé ke maa? Mani kenne. Yā kpaten nten gbekamaa? Bee tó ma kpata kpadome mani kpámma. ⁷Esita wèa à pì: Yā kũ maten wé kemman dí. ⁸Kína, tó ma n ponna lè, tó à kènne, n yā kũ maten wé kemma kemene, à mó à póbble kũ mani kéare zia ble, mani yā kũ n ma lai onne.

⁹Kũ Amanao bò zĩ birea, a pɔ kè nna àten yāa dɔ. Ama kũ à Mɔdekai è kínabe gānu gũn adi fute à zèarero adi vīna kearero, akũ à pɔ fèi. ¹⁰À a zīda kũ à tà be. Kũ à a gbennano sīsì kũ a nana Zeresio, ¹¹akũ àten ĩa dā a aruzeke zókō kũ a nēgōgbē dasino yā musu. À pì a karanaa lè kína kínaa à a gba gbāna de a ĩba kparanla kũ gbānadenno ní pínki. ¹²À pì dɔ: Madon kína nana Esita ma sīsì à póbble kēmene kũ kínao. À èra à ma sīsì mà pò ble kũ kínao zia dɔ. ¹³Bee kũ abireo tó ma Yuda buri Mɔdekai è vutena kínabe gānu gũn, yā birenno pínki dī kemene pòke ũro. ¹⁴Akũ a nana Zeresi kũ a gbennano pìne: Ñ tó gbēno lí péténne a lei kà gāsākuru bupla akuri, n wé ke kínaa zia konko à n gba zé n Mɔdekai lokoa, gbaso n gé kũ kínao n pò ble kũ ponnao. Yā pìi kà Amanagu manamana, akũ à lí pìi pète.

Bèerekarana Mɔdekaine

6 Gwāani birea kína dí fō à ĩ òro. Akũ à pì ò mó kũ a bùsu gīayākëna takadao. Ò a kyó kènne, ²akũ ò Mɔdekai yā è gwe, lākũ kína dogari zédākpāri gbēnono plano Bigitana kũ Teresio lé kpākūsūi nā, akũ Mɔdekai bōo. ³Kína a ĩbano là à pì: Ò Mɔdekai bèere kàra ò a gbà gbāna yā pì yāi deramee? Ò wèa ò pì: Odi yāke kenero. ⁴Akũ kína pì: Dí mé à kú onn gwee? Gɔɔ kũa Amanao gè kínabe onn gòno de à Mɔdekai lokona lí kũ à pète pīia yā onē. ⁵Akũ kína ĩbano wèa ò pì: Amanao mé à kú onn gwe. Akũ kína pì à gē. ⁶Kũ à gē, kína a là à pì: Bón oni ke gōgbē kũ má ye mà a karane? Amanao laasunn lè à pì: Dín kína ye à bèere karane de makūlaa? ⁷Akũ à wèa à pì: Tó ní ye n gbē bèere kara, ⁸oni kína arukimba kũ n dà yā sé ò móo kũ n sō kũ ò kífuraa kùaa. ⁹Ñ arukimbaa pì kũ sō pīio kpá n gbānade bèeredeno dokea, à arukimbaa pì da gbē kũ ní ye n a bèere karane à a dī sōa agō té a are wēte zédano gũn agō pūtā agō pì: Len kína dī ke le gbē kũ à ye à a bèere karaneene. ¹⁰Akũ kína pīne: Ñ gé n arukimbaa pì sé gòno kũ sōo lākũ n ò nā, n yā pì ke Yuda buri Mɔdekai kũ ādigō vutena ma be gānu gūnne. Ñsun yā kũ n pì ò kenē pì ke tóro.

¹¹Amanao gèe à arukimbaa pīi sè kũ sō pīio à sūo. Akũ à arukimbaa pīi dà Mɔdekaine à a dī sōa, à té a are wēte zédano gũn, àten pūtā à pì: Len kína dī ke le gbē kũ à ye à a bèere karaneene. ¹²Kũ ò sū, Mɔdekai gèe à vùte kínabe gānu gũn, akũ Amanao ɔ kũ a wéa à tà be kũ ɔɔɔɔ. ¹³À yā kũ à a le bàba a nana Zeresine kũ a gbennano ní pínki. Akũ a lédammarii pīno kũ Zeresio pīne: Zaakũ Mɔdekai kũ n gō kpe a yāi pì bī Yuda burime, ĩni a fō doro, ĩnigō kīai ngō géme. ¹⁴Gɔɔ kũ òten yā pì onē, kína dogari kũ ò ní fīree kènno kà, akũ ò a sè líkalika ò gèe káao póbble kũ Esita kèa.

Amana lokona líá

7 Akū kína kū Amanao gèe pò ble kū Esitao. ²Goro kū òten wē mi a goro plade pì zī, akū kína Esita là à pì: Esita, bón ìni wé kemaa? Mani kenne. Yā kpaten nten gbekamaa? Bee ma kpata kpadome mani kpámma. ³À wèa à pì: Tó ma n pónna lè akūsō yā pìi kènnē, ò tó màgō kú wèndiio. Wéke kú ma kèmmān gwe. Ò tó ma gbēno gō wèndi vī. Yā kú ma gbēkan gwe. ⁴Zaakū makū kú ma gbēno, ò dìte kú ò ó dede ò láka kúnwo ò ó buri bome. Tó òteni ó yía zòno ū yāme, de má yītena. Wari dí taka dí ká mà wari dōmmaro. ⁵Akū kína a là à pì: Dí mé ani fō à ze kú yā bire taka buri kenaaoo? ⁶À wèa à pì: Amana vāni díkīnan ibere kú à zāógu pì ū. Swèe kè Amanaa kína kú a nāno pìio yā musu. ⁷Kína fùte a wēla pōfē gūn à gèe líkpen a onn. Amana sō à gō gwe kú Esitao, akū Amana ten kúte kene a wèndi yā musu, zaakū à è kú kína zèo à vāni keareme. ⁸Kū kína bò líkpen à sù pòblekia gōno, Amana lèle gbà wutebo kú Esita gengesekenaana, akū à pì: À ye à kusi ma nāno ma wára kpé gūn lan yá? Kū yā pìi bò kína lén gōno, ò sù ò pò yī Amanaa ānnwa. ⁹Kína dogarino doke Abona pine: Lí petena Amana pì be sare à kà gāsākuru bupla akuri. Akū mé à lí pìi pète de à le à Mōdekai kú à yā mana kènnē lokoa. Akū kína pì: À a lokoa. ¹⁰Kū ò Amana lòko lí kú à pète Mōdekaine pìia, akū kína pò kpàte.

Kína yā pānde ditena Yudanō yā musu

8 Zī pìian kína Asueru Yudanō zān-guri Amanaa be kpà a nāno Esitaa. Esita pì kīnane Mōdekaime a danē ū, akū Mōdekai nà kīnai. ²Kína a tānka kú à sī Amanaa bò à dà Mōdekaine, akū Esita Amanaa be nāne a cī.

³Esita èra à gèe yā ò kīnane dō. À wùte a gbà are àten wētē kóte, à kúte kène de à yā vāni kú Agaga buri Amanaa a lé kpākū-

sū Yudanōii gboro. ⁴Kína wura gò dōa, akū à fùte à zè a are ⁵à pì: Tó ma yā kàngu akūsō ma n pónna lè, tó yā díkīna zé vī akūsō ma yā kànnē, zaakū Amadata né Amanaa, Agaga buri zèo à Yuda kú ò kú n būsū gūnno dede ní pínki, ò n takadakērino ò takada kē ò Amanaa yā pì lite kpēdangara. ⁶Mani ke deran mà kisira kú ani su ma gbēno le gwaa? Mani ke dera mà wé ke pla kú ma burino dedenaao? ⁷Akū kína Asueru pì a nāno Esitane kú Mōdekaio: À gwa, ma Amanaa be kpà Esitaa, akū ma Amanaa pìi lòko líá kú à yā vāni kpākūsū Yudanōi yāi. ⁸À takada kē Yudanō yā musu lākū à kēare mana nà. À kē kú ma tōo à ma tānka sēeda kea, zaakū takada kú ò kē kú ma tōo ò ma tānka sēedaa kēa litena vīro. ⁹Gwe gōno ò kína takadakērino sisi. Mō aakōde Sīvā goro baro awee'aakōde zīn ò yā kú Mōdekai dìte Yudanōne kú kína ibano kú kīnāno kú būsū gbānadeno kē pínki būsū mēn basuddo aweesupplanōne sena zaa India būsūn ari à gèe pé Etiopia būsūua. Ò takada kē būsū kú būsūuo kú ní takadakēna burio, buri kú burio kú ní yāo. Ò takada kē Yudanōne kú ní takadakēna takao kú ní buriyāo dō. ¹⁰Mōdekai takada kē kú kína Asueru tōo à kína tānka sēedaa kēa à takada pīno nà zīrinōne ní cī, akū ò dī sō bàaleri kú ò bò kína sōyīkianōa ò gēe.

¹¹Yā kú kína dìte pì Yuda kú ò kú wēte kú wēteono gbà zé ò kō kakara ò gí kú ní zīdao. Tó buri ke būsū zīkari ke lētemma kú ní nēno kú ní nōgbēno, ò ní dede ò láka kúnwo ò ní mì de ò ní pōno sēte. ¹²À ní gbà zé ò abire ke kína Asueru būsūno gūn pínki mō kuri aweeplade Ada goro kuri awee'aakōde zīn. ¹³Ò yā kú à dìte pì takada kpāzā būsū kú būsūuo pínki doka ū. Ò a kpākpaa kē buri sīnda pínkine de Yudanō gō kú soru gūn ò yā yía ní iberenōa zī birea. ¹⁴Kína yādītena pì yāin zīrii pīno kē likalika dina kína sō bàalerino ò gēe. Akūsō ò yā pìi kpāk-

paa kè Susa wéran. ¹⁵ Mòdekai bò kínabea à kíkè pò pura kù pò búguo dana, à kífura zōkō kù ò pì kù wurao kuna. À táaru biza arukimba tēra dana dɔ, akū Susadeno ayuwii kè kù ponnao. ¹⁶ Gu pù Yudanone zī birea, òten ponna ke kù yāa dɔo, zaakū ò n gbá gbāna. ¹⁷ Bùsu kù bùsuuo wēte kù wēteo, gu kù kína yā dite-naa pii kàn pínki Yudan ponna kè kù yāa dɔo ò dikpe kè kù pōblegbēnaao. Buri pāndeno gō Yudan ũ dasi, kù vīna n kù Yudan yā musu yāi.

Yudan zīblena n iberenɔa

9 Mò kuri awēplade Ada gɔɔ kuri awē'aakōde zīn yā kù kína dite kēgɔɔ ũ. Zī kúa Yudan iberenɔ wé doi yā kù ò gbāna mɔ Yudanone, ama yā pii lite kpedangara, akū Yudan gbāna mɔ n iberenone. ² Kína Asueru būsuno gūn pínki Yudan kō kākara fārandi kù ò kun de ò léte gbē kù ò yā vāni kpākū-sūnyīnɔa. Gbēke dí fō à n furo, zaakū buri pāndeno ten vīna kēne n pínki. ³ Bùsu gbānadeno, kína ibano kù kīneno kù a zīkerino n pínki zē Yudan kpe, kù òten vīna ke Mòdekaine yāi. ⁴ Mòdekai bèere vī kínabea, akū a tó dà bùsu sīnda pínkila, zaakū a gbāna ten karame.

⁵ Yudan n iberenɔ dède kù fēnedao ò láka kúnwo n pínki ò n poyeinaa kè n zāngurii pínɔa. ⁶ Ò gōgbēno dède Susa wéran gbēnon wāa pla kpé basɔɔro. ⁷ Ò Pasandata kù Dalafō kù Asapatao ⁸ kù Poratao kù Adaliao kù Aridatao ⁹ kù Pamasatao kù Arisaio kù Aridaio kù Vaizatao dède dɔ. ¹⁰ Gbē pino bi Amēdata né Amana, Yudan zānguri nēgōgbē gbēnon kurinome. Bee kù abireo odi ɔ ke n pókearo.

¹¹ Zī dokōno pīan ò gbē kù ò n dede Susano dasi lé gbā kīnane. ¹² Akū à pì a nana Esitane: Yudan gōgbēno dède Susa la gbēnon wāa pla kpé basɔɔro kù Amana nēgōgbē gbēnon kurino. Bón ò kè ma bùsu kparano gūn sēe! Yā kpaten nten

wé kema dɔɔ? Mani kenne. Bó yān nten gbekamaa? Mani kpámma. ¹³ Esita wēa à pì: Kína, tó à kēne mana, n Yuda kù ò kù Susa lano gba zé ò yā kù n dite ò ke gbāra ke zia dɔ, ò Amana nēgōgbē gbēnon kurii pino loko lía. ¹⁴ Kína pì, ò ke le. Ò a kpàkpaa kè Susa, akū ò Amana né pino gēe lòkoloko. ¹⁵ Yuda kù ò kù Susano kō kākara Ada gɔɔ gēro donsaride zī, akū ò gōgbēno dède dɔ gbēnon wāa do kpé basɔɔro. Bee kù abireo odi ɔ ke n pókearo.

¹⁶ Yuda kpaa kù ò kù kína būsuno gūnon n pínki kō kākara de ò gí kù n zīdao ò bo n iberenɔ yān, akū ò n zāngurii pino dède gbēnon dúbu basiikō sɔɔro sari. Bee kù abireo odi ɔ ke n pókearo. ¹⁷ Ò yā pii kè Ada gɔɔ kuri awē'aakōde zīme, a gɔɔ gēro donsaride zīn ò kámma bò. Ò gɔɔ pii dite dikpe ũ de ò dikpe poble ke ò ponna ke gɔɔ pīa.

¹⁸ Yuda kù ò kù Susano kō kākara a gɔɔ kuri awē'aakōde zī kù a gɔɔ gēro donsaride zīo, akū ò kámma bò a gɔɔ gērode zī. Ò gɔɔ pii dite dikpe ũ de ò dikpe poble ke ò ponna ke gɔɔ pīi.

¹⁹ Abire yāin Yuda búbari kù ò kù lakutu gūnon di dikpe pì ke Ada gɔɔ gēro donsaride zī ò dikpe poble ke ò ponna ke òdi poble dakōne.

Purimu dikpe ditena

²⁰ Mòdekai yā pino kè takada gūn, akū à kpāzā Yuda kù ò kù kína Asueru bùsuu gūnon n pínki, gbē kù ò kù kánino kù gbē kù ò kù zāno n pínki. ²¹ À dīteine kù ògō dikpe pì ke wē kù wēeo Ada gɔɔ gēro donsaride zī kù a gɔɔ gērode zīo. ²² Gɔɔ pīnɔme Yudan bona n iberenɔ ōi dikpe ũ. Mò pīi gūn n pōsira lite ponna ũ, n wēndakenaa lite dikpekēna ũ. Ògō dikpe pì ke gɔɔ pino zī, ògō dikpe poble ke ògō ponna ke, ògō poble dakōne, ògō gba da takasidenone. ²³ Yudan zē kù yā kù Mòdekai kēnneo, akū dikpe kù ò kè pīi gōine futeokarayā ũ.

²⁴ Amedata né Amana, Agaga buri Yudanɔ pínki zānguri yā vāni kpàkūsūnyī kũ à n̄ dede, akũ à gbè kũ òdi pi purimu zù à a gu gwà de à le à n̄ fu à n̄ dede. ²⁵ Ama kũ kína yā pìi mà kpāni, à yā dīte takada gūn, de yā vāni kũ à a lé kpàkūsū Yudanɔii pìi era a musu. Akũ ò a lòko lía kũ a n̄gōgbēnɔ leele. ²⁶ A yā mé à tò òdi gɔɔ pìnɔ sísi Purimu, zaakũ gbè kũ à zù à a gu gwà tón gwe. Yā kũ Mɔdekai k̄è takada pìi gūn kũ yā kũ à n̄ lénɔ yāin ²⁷ ò sì kũ ò dikpe ke gɔɔ pla pìnɔ gūn w̄è kũ w̄èeo. Ò pìi mókōnɔ kũ n̄ n̄nɔ kũ gb̄è kũ ò nāmmanɔ ni gí dikpe pìi keiro, ògō ke a gɔɔ lākũ ò k̄è takadan nà. ²⁸ W̄è kũ w̄èeo gɔɔ pìnɔ yā gō dōngu, ògō a dikpe ke ɔn kũ ɔnnwo w̄ete kũ w̄eteo b̄usu kũ b̄usuuo, de Purimu dikpe pìi sún láka Yudanɔ kínaaro yāi, a k̄egɔɔ sún mì de n̄ burinɔaro.

²⁹ Kína nanɔ Esita, Abihaili né takada plade k̄è kũ a ikooo pínki Purimu yā musu, à gbāna kpào takada kũ Yuda

buri Mɔdekai k̄èa. ³⁰ Mɔdekai takada pìi kpàzā Yuda kũ ò kú kína Asueru b̄usu m̄en basuddo aw̄esuppla gūnnɔne. À kunna aafia kũ laakarikipatenaao yā òn̄ne, ³¹ akũ à Purimu dikpe pìi dīte a gɔɔa, lākũ àp̄ii kũ kína nanɔ Esita dīteñne nà, lākũ mókōnɔ s̄ ò sì ò ke nà kũ n̄ burinɔ n̄ kpe kũ léyinaao kũ ɔɔɔɔ. ³² Yā kũ Esita dīte pìi gbāna kpà Purimu doka pìnɔa, akũ ò k̄è takadan.

Kína Asueru kũ Mɔdekaio yā

10 Kína Asueru tò gb̄è kũ ò kú a b̄usuuo gūnnɔ pínki kũ ísira luannɔ táfe boare. ² Yā zōk̄ kũ à k̄ènɔ kũ a ikokeyānɔ k̄ēna Midiānɔ kũ Pesianɔ kínanɔ gīayākena takadan. Lākũ kína Mɔdekai gbà gbāna à gō gb̄è zōk̄ ū nà, a yā kú takada pìi gūn dɔ. ³ Yuda buri Mɔdekaime kína Asueru kpàasi ū. À tó b̄ò Yudanɔ té akūs̄ a yā kàngu dasi, zaakũ à a gb̄nɔ aafiaa w̄ete, akũ à kunna nna zé k̄èke a buri pinn̄ne.

ZABURA

TAKADA KAAKU

Zabura 1-41

Arubarikade

1 Arubarikaden gbē kū àdi gbē vānino
lédamma maro ũ,
àdi kifirino zé séro,
àdi vute kū gbē foborinoro.
² Dikiri doka mé àdi káagu,
àdigō laasun léa fānantē kū gwāanio.
³ À de lán lí kū ò pète swa sare bà,
a lá dì kori kero,
àdigō né i a goro,
yā kū àdi ke pínki karana vī.
⁴ À de léele kū gbē vāninoro,
ò de lán ése ũkā kū ĩa dì sété bà.
⁵ Gbē vānino ni bo mana yākpatekegoro
zīro,
kifirino ni ze gbē manano sarero.
⁶ Dikiri dì gbē manano zé dākpāñne,
gbē vānino zé sō à mì pé kakatenaana.

Kína kū Luda kà

2 Bóyāi burino ten zuka káa?
À kè dera òten lé pā kpákūsūu?
² Andunia kínano ten zì soru ke,
kpatablerino ten kakara Dikirii
kū Kína kū à kào.
³ Òten pi: Ò ní mōkakōanano kēkē,
ò ní bàa porowá.
⁴ Dikiri teni ní fobo,
à vutena musu, àteni ní yáa do.
⁵ Àten patarímma kū pofēo,
a pētē dì ní gba vīna.
⁶ À pì a a Kína kà a kpi Zaiō musu.
⁷ Mani yā kū Dikiri dìtemene o kū à pì:
Ma Néme n ũ, gbāran ma n i.
⁸ N̄ wé kema,
mani buri sīnda pínki kpámma n pó ũ,
mani n gba andunia kusuru siikō.
⁹ ĩni kí bleńma kū mō gōoo,

ĩni ní wíwi lákū òdi oro wíwi nà.
¹⁰ Kínano, à lédamma díkĩna ma,
andunia kpatablerino, à ɔndō kū sà.
¹¹ À do Dikirii kū vīnao,
à ponna keo kū lukanaao.
¹² À lé pé a Néa
de a pō sún fēái à gaga zénlo,
zaakū a pō dì fē kántome.
Arubarikaden gbē kū à nài ũ.

Lézuna Ludai ibereno yā musu

(2Sa 15:13-17)

*Lè kū Dauda dà goro kū à bàa
lè a né Abusalomune.*

3 Dikiri, ma weterinon dimme fá,
gbē kū ò iberē sè kūmaonon dasi.
² Òteni ma yā o dasidasi,
òten pi Luda ni ma sura baro.
³ Mōkōn sō Dikiri,
ndì ɔ likamai sēgbako ũ,
ma gakurime n ũ,
ndì tó ma mì gō dana ĩla.
⁴ Madì wiki lé Dikiria,
àdi wema zaa a kúkia kpi musu.
⁵ Madì wúte mà i o mà vu,
zaakū Dikirime ma kūna ũ.
⁶ Gbēnon dúbu kurino teni ma we kpa
sīnda pínkia,
ama madì vīna keńnero.
⁷ N̄ fute, Dikiri,
n̄ ma sura ba, ma Luda,
n̄ ma ibereno s̄an keke,
n̄ gbē vānino saka é'ē.
⁸ Dikiri mé àdi gbē sura ba.
N̄ arubarika da n gbēngu.

Okosi aduakenaana

Dauda lèe. Òdi sí kū mōrolenaaome.

4 Tó ma n sisi, n̄ wema Luda ma
zekūnwode,
tó má kakūnna, n̄ ma gba ĩampaki,
n̄ ma wēnda gwa n̄ ma aduakena sí.
² Gbēno, áni gí àgō wé'i da ma Luda
gakuridea ari bōremēe?

Ánigō ye pō pānci àgō té tānancin yá?

³ Àgō dō kù Dikiri a gbēncō dìte adona,
tò ma a sìsì, ani ma yā ma.

⁴ Tó a pō fē, àsun durunna kero,
à laasun lé á wutebō musu à yīte.

⁵ À sa kù à de à o o,

à Dikiri náani ke.

⁶ Parincō dì pi: Dí mé ani yā mana
kewere?

Ñ àn werewá, Dikiri, ò arubarika daógu.

⁷ Bee tó póbłewe kù sēwēo dĩnyī,
ponna kù ñ dàmene ma swēn de ñ pōla.

⁸ Madì wúte mà i o nnanna,
zaakū Dikiri, mōkōmme ndì tó màgō kù
ma laakariia.

Konko aduakenaa

Dauda lèe. Òdi sí kù kutepenaaoe.

5 Ñ sã kpá ma yāi, Dikiri,
ñ laakari dō ma ndanaaa.

² Ma Kína, ñ ma ódōna ma,
ma Luda, maten wé kemma.

³ Dikiri, ndì ma kòto ma gudōo,
madì ma yāncō dōdōnne konkō,
ma wé digō dōnyī.

⁴ Mōkōn Luda ñ ye yā vāniiro,
ndigō kù leelee kù gbē vānioro.

⁵ Iadārii dì le à ze n arero,
n zā yāvānikerincō ñ pínki.

⁶ Dikiri, ndì ékedencō mì de,
ñ ye gbēderincō kù gbēblerincō kairo.

⁷ Makū sō, manì gē n onn n gbēke zōkō
yāi,
manì kúte mà are dō n kpéa mà mì
natenne.

⁸ Dikiri, ñ ma da zén n náanikena yāi,
ñ zé poromene ma weterincō yāi.

⁹ Zaakū ñ yāke náani vīro,
ñ nèse de lán kaka be bàme,
ñ kòto de lán mira wēnaa bàme,
òdi lénna kéñne.

¹⁰ Ñ tó yā vutēm̃ma Luda,
ñ tó yā vāni kù òten kpákpano wí ñ musu.
Ñ pém̃ma n are ñ taari dasincō yāi,
zaakū ò gí n yā mai.

¹¹ Ñ tó gbē kù ò utena n kīnaano yāa dō,
ògō lè sí kù pōnnao goro sīnda pínki.

Ñ o kù gbē kù ò yenyīncō,
de ò pōnna ke n yā musu.

¹² Dikiri, ndì arubarika da gbē
mananngu,

ndì likańyī kù yenyīo lán sēgbako bà.

Faaba wikilena Luda

Dauda lè. Òdi sí kù mōwlenaaome.

6 Dikiri, òsun patama kù pētēoro,
òsun ma toto kù pōfēoro.

² Ñ ma wēnda gwa, Dikiri,
zaakū ma gō fēfēna,
ñ ma gba aafiaa, Dikiri,
zaakū ma wāncō ten wíme.

³ Ma pō yāka manamana,
Dikiri, ñni kpámai bōremē?

⁴ Ñ era ñ ma mì sí, Dikiri,
ñ ma sura ba n gbēke yāi.

⁵ Zaakū gē ni le à n tó kpáro,
oni n sáabu kpá mira gūnlo.

⁶ Ma ndana ma kpasa,
ma mibōkōwō dì yaku kù wé'io,
ma wutebō dì yīda kù ari gu gé dōo.

⁷ Ma wé kakana kù posira ódōnaao,
àten ga kù ma iberenon dasi yāi.

⁸ À go ma kīnaa yāvānikerincō,
zaakū Dikiri ma óo dō mà.

⁹ Dikiri ma wikilena mà,
Dikiri ma aduakenaa sí.

¹⁰ Wé'ì ni ma iberencō kù ò gō bídi gūn,
oni fua kānto ò kpe lí ñ pínki.

Ñ yā nna kpáma, Dikiri!

*Lè kù Dauda sì Dikirine
Biliaminu buri Kusu yā musu.*

7 Dikiri ma Luda, ma nanyī,
ñ ma mì sí ñ ma sura ba
gbē kù ò pētēmaino o.

² Tó lenlo, oni ma ke yákiyaki
lán músuu dì kéñne nàme,
oni ma kēkēkōre,
gbēke ni ma mì síro.

³ Dikiri ma Luda, tó ma taari ke kè,
 tó ma ɔ kú yā vānin,
⁴ tó ma a vāni kè ma gbēdakene,
 ke tó ma gbāna mò ma ibereene pā,
⁵ ò tó ma ibere pì pétémai à ma kù,
 à gèse pétepetema zíte,
 à ma vī būsū'atēn.
⁶ Ñ fute ò ze kù pōfēo, Dikiri,
 ò fute ma iberenɔi ñ nèse kpākpā yāi.
 Ñ vu, ma Luda,
 ò yā gōgō a zéa.
⁷ Ñ tó gbēno kakaranyī,
 ò kī blérúma zaa musu.
⁸ Dikiri, ndi yākpate ke kù gbēno.
 Dikiri, ò tó yā bo kūmao nna ma
 yāzedeke lén.
 Luda Musude, ò yā kemene ma nēsepura
 lén.
⁹ Luda, mōkōmme mana,
 ndi nèse kù laasunnwo kpáte ke.
 Ñ gbē vānino pāsikenaa mī de,
 ò gbē manano gba zeki.
¹⁰ Luda Musudeme ma sēgbako ū,
 àdi gbē kù ñ nèse manano sura ba.
¹¹ Luda di yākpate ke a zéa,
 àdi tó yā gō vuterúma goro sinda pínki.
¹² Tó gbē dí a nèse litero,
 Luda di a fēneda lé keke
 àdi a sá kú à ká.
¹³ Àdi a gōkebo kù àdi ga ínno keke,
 àdi a kà tédeno kpá sála.
¹⁴ Ñ gwa, yā vāni di ò dō gbēn,
 akū àdi wari ò sí à né i éke ū.
¹⁵ Àdi wē yō gbēno zāzā tankute ū,
 akū àdi zu wē kù à yō pìi gūn.
¹⁶ A àlesi pāsī di doi,
 a wētāna gbēno di wí a mīa.
¹⁷ Mani Dikiri sáabu kpá a manake yāi,
 mani Dikiri Musude tó bo kù lēsinaao.

Luda gakuri yā'onaa

Dauda lèe.

8 Dikiri ó Dikiri, n tó bò andunia gūn
 pínki,
 n gakuri bò gupuraa musu.

² N dà né fitinone kù nékpāntēno ò n
 sáabu kpá
 de n iberenɔ kù n zānguri mōrakarino
 yíte.
³ Kù ma n zī gwà musu,
 mōvura kù susune kù n pēpe gwenɔ,
⁴ ma pì bón bisāsiri ū kù a yā dīgō
 dōnguu?
 Bóme a ū kù n laakari dōaa?
⁵ N a kē kiana malaikanɔi fíti,
 n a kà kpatan kù gakurio kù bèereeo.
⁶ N tò à kī blé pō kù n kēnoa,
 n tò pō sinda pínki mī nātene,
⁷ sāno kù zūno kù nōbōsēnteno pínki,
⁸ bāno kù kpōno kù pō kù ò kú ísira
 gūnno.
⁹ Dikiri ó Dikiri, n tó bò andunia gūn
 pínki.

Luda sáabukpana kù àdi yā keke gbēno yāi

Dauda lèe.

9 Dikiri, mani n sáabu kpá kù nēsēdoo,
 mani n yābonsarekenano kpākpā
 kēne.
² Mani pōnna ke mà ía dā n yā musu,
 Luda Musude, mani n tó kpá kù lēsinaao.
³ Ma iberenɔ di kpe li,
 òdi léte ò gaga n are.
⁴ Zaakū n ze kūmao n yā nna kpāma,
 vutena n tintinnwa n yā gōgō a zéa.
⁵ N kpākē burinoi,
 n gbē vānino kàkate n í tó dēde mómio.
⁶ N kisira kù àdi lākaro kpá ma
 zāngurinoi,
 n í wēteno gbōro, í yā dō gbēkegu doro.
⁷ Dikiri di kī ble goro sinda pínki,
 à a kpata dìte yākpatekena yāi.
⁸ Ani yākpate ke kù andunia gbēno sūsū,
 ani kī ble burinoa a zéa.
⁹ Dikirime uteki ū gbē kù òten gbāna
 mōnnēnoe,
 à deñne aafialeki ū warikegoro.
¹⁰ Dikiri, gbē kù ò n tó dōno n náani vī,
 ndi n ki weterino zukūnaro.

¹¹ À lè sí Dikirine, àten kí ble zaa Zaiṣ,
 à a yākenanṵ kpàkpa ke buri sīnda
 pínkine.
¹² Zaakū àdi mṛaa ká gbēderiia, yā dì
 sánlo,
 àdi takasidenṵ wikilena yā da.
¹³ Dikiri, ñ gwa lākū ma iberenṵ ten wari
 dṵma nà,
 ñ ma wēnda gwa ñ ma bo ga léi,
¹⁴ de mà n tó kpá Zaiṣ bīnilea,
 mà pṵnna ke kū n ma sura bà yāi.
¹⁵ Burinṵ sī wēē kū ò yōn,
 n gbá zù bà kū ò kpàkpan.
¹⁶ Ò Dikiri dṵ kū yākpatekena a zéaaṵ,
 àdi tó gbē vāni yākena era a musu.
¹⁷ Gbē vāninṵ dì tá gyāwān,
 buri kū òdi Luda yā daro pínṵ.
¹⁸ Wēndadenṵ yā ni sāagu zikiro,
 takaside sṵ à wédṵina lakana vīro.
¹⁹ Ñ fute Dikiri, ñsun tó bisāsiri n gà fīro,
 ñ buri sīnda pínki kakara ñ yākpate ke
 kūnwo.
²⁰ Dikiri, ñ tó vīna burinṵ kū,
 de ò le ò dṵ kū bisāsirinṵme n ũ.

Wékena Ludaa à yākpate ke bisāsirinṵne

10 Dikiri, bóyāi n zena zāzāa?
 À kè dera ndi n zīda ute
 warikegṵṛṵaa?
² Gbē vāni dì gbānasaride wete à de zīd-
 abi gūn,
 àdi manafiki kene à a kū.
³ Gbē vāni dì a pónidenanṵ ïa dā,
 àdi sānkarade sáabu kpá àdi Dikiri tó
 yaka.
⁴ Gbē vāni zīdabi mé à tò àdi Dikiri ki
 wetero,
 à Luda laasun vīro.
⁵ Yā kū àdi ke pínki dì bone maname,
 àdi a zīda kara, àdi n doka daro,
 àdi lézuki ke a iberenṵa.
⁶ Àdi pi áni kpágularo,
 ániḡ kú kū pṵnnao warikenaa sari.
⁷ Éke kú gbékanaao kú yā pāsio a lé pà,
 àlesi pási kú yā vānio mé àdiḡ da a lén.

⁸ Àdi nate taarisaridene lakutu kpē
 de à le à a de asiri gūn,
 àdi àleside kpákpa gukpado.
⁹ Àdi nate gbēnṵne asiri gūn lán músu bà,
 àdi nate lākpen de à le à gbānasaride kū.
 Tó à a kū, àdi a gáte kū a bàao.
¹⁰ Gbē kū à a lè à kū diḡṵ wutena sūm,
 gbāna mé à a nè.
¹¹ Gbē vāni dì pi Luda dì yā tàasi káro,
 àdi ɔ kú a wéame àdi gu ero.
¹² Dikiri, ñ fute ñ su kū n gbānao,
 Luda, ñḡṵ takasidenṵ tàasi ká.
¹³ Luda, bóyāin gbē vāni dì dṵke kūnwo
 lēē?
 Àdi pi a swēē gūn ñni wari dṵáwaro.
¹⁴ Bee kū abireo ndi gbēnṵ yā'ūmmana e
 sānsān,
 ndi n pṵsira yā da de ñ le ñ ɔ dāmma.
 Gbānasaride dì a zīda kpámma,
 tone kū à gwàri vīro kpānyīriime n ũ.
¹⁵ Ñ gbē vāninṵ kū gbē pāsīnṵ gāsā éñne,
 ñ n yā vāni kū òten da ò dṵro eramma.
¹⁶ Dikiri diḡṵ kí ble gṵṛṵ sīnda pínki,
 a yādarisarinṵ ni kakate a bṵsun.
¹⁷ Dikiri dì takasidenṵ wékena sí,
 àdi n gba swēē, àdi sá kpá n ɔ dṵi.
¹⁸ Àdi ze kú tone kū à gwàri vīronṵ
 kū gbē kū òten wé tāmmanṵ,
 de bisāsiri kū à de bṵsutiti ũ
 sún tó swē kē gbēnṵgu doro yāi.

Laakarikipatenaa

Dauda lèē.

11 Ma na Dikiri.
 Bó yā mé à tò àten pimene mà
 vura
 mà tá kpi musu lán bā bàà?
² À yāvānikerinṵ gwa, ò kàa kpà sála,
 ò nate gusare ò n sá gá,
 ò kàa dṵdṵ nēsemanadenṵa.
³ Tó futeokarayā ten kakate,
 gbē mananṵ ni ke derameē?
⁴ Dikiri kú a kpé kú à kú adonaa gūn,
 à vutena kpatan musu gwe.
 Àdi wé pé bisāsirinṵla à n tàasi ká.

5 Dikiri dī gbē manano gwagwa,
ama à zà yāvānikerinɔgu
kū gbē kū yā pāsī dī kēfne nnano.
6 Ani tēyɔ kū ifāntēgbɔɔ kū
yāvānikerinɔ,
īa wāna mé anigɔ de í baka ũ.
7 Zaakū Dikiri dī yā ke a zéa,
yāmanakenaa dī kene nna,
gbē manano ni wé ke káo pla.

Bisāsiri vānīkē

Dauda lèε. Òdi sí kũ mɔɾɔlenaaomε.

12 Ìn ma sura ba, Dikiri,
 zaakū gbē mana ke kun doro,
 nāanide làka bisāsirino té.
 2 Baadi dí òke to a gbēdakene,
 àdi lénna kásańne kù nēseplao.
 3 Dikiri, ò lénnade lé kò é
 kù zīdabiri pínki póo.
 4 Òdi pi ní lé mé ani tó ò zì ble,
 ò ní lé vī, dí mé ani kí blerńmaa?
 5 Wétāna gbē busenɔa
 kù wēndadenɔ ndanaao yāi
 Dikiri pì áni fute sà
 à ní gba zéboke kù òteni a ni de.
 6 Dikiri yā mamberu vīro,
 à de lán andurufu kù ò yò tévuraa gūn
 ò bàasa gēn suppla bà.
 7 Mòkōn Dikiri, ìnigō ó dākpā goro sīnda
 pínki,
 ní ó sí gbē bire takanɔa.
 8 Tó gbēnɔ yā bène kù ɔplapla,
 gbē vānino òigō kure kù zīdabio gu sīnda
 pínkia.

Wikilena Ludaa

Dauda lèe.

13 Ari bõrɛɛ, Dikiri?
Ma yā nigõ sāngu gɔɔ sīnda
pínkin yá?
ĩni kpe limene ari bõrɛɛɛ?
²Manigõ ɔsi ká kũ ma laasunno ari
bõrɛɛɛ?
Ma pɔ dìgõ sira lákũ gu dìgõ dɔ nà,

ma ibere nigõ gbăna blema ari bõremee?
³ Dikiri ma Luda, ñ ma gwa ñ ma yã ma,
 ñ ma ăn weremene de mäsun garo yăi,
⁴ de ma ibere sún pi a ma nero yăi,
 de ma zăngurino sún ponna ke ma fuana
 yă musuro.
⁵ Mateni n gbêke náani ke,
 ma pò kè nna kũ n ma sura bà.
⁶ Mani lè sí Dikirine,
 zaakũ à vã mana kèmene.

Yõnkɔ ɣã'onaa

Dauda lèè.

14 Yōnko dì o a swēn Luda kunlo.
Gbēno yàku kpà, ní yākena vāni,
yāmanakeri ke kú ní téro.
² Zaa musu Dikiri dì bisāsirinwa tàasi ká
à gwa tó gbēke ɔ̀ndɔ́ kà à a ki wete.
³ O sàte ní pínki ò g̃s̃ d̃òrɔɔ sari mómio,
yāmanakeri ke kú ní téro, bee mèn do.
⁴ Vānikerinn dōna vīnloo?
Òdi ma gbēno mómio lán ú bà,
òdi Dikiri sísiro.
⁵ Gwen vīna ní kūn manamana,
zaakū Luda kú kū gbē manano.
⁶ Òdi kpá takasidene a poyeinakenaa,
ama Dikirime a uteki ū.
⁷ Luda, ñ bo Zaiɔ́ ñ mó ñ Isarailano sura
ba!
Tó Dikiri sù kū a gbēno ní gwena zīn,
Yakubu burino ní ponna ke,
Isarailano ni yáa do.

Ludayāmari yā'onaa

Dauda lèe.

15 Dikiri, dí mé à zé vī à gē n be
 ɔnnn?
 Dí mé ani fō àgō kú n kpi musuu?
² Gbē kū àdigō kun taari sari,
 àdi yā ke a zéa,
 àdi yāpura o zaa a nēsen.
³ Àdi yā di gbēkearo,
 àdi taari ke a gbēdakenero,
 àdi a gbē do sōsōro.

⁴ Àdi ludayādarisarinɔ gya bo,
 àdi bèèrè li ludayāmarinɔnɛ.
 Àdi a légbèna papa, bee tó à kènè zĩ'ũ.
⁵ Àdi ɔɔ sākāñne kū a íoro,
 àdi bo taarisaride kpe gusaregba yāiro.
 Gbē kū àdi ke le ni kpágula zikiro.

Nana Ludai aduua

Dauda lèè.

16 Ìn ma dākpā Luda, mɔkɔn ma nanyĩ.
² Ma pì Dikirine: Mɔkɔmme ma Dikiri ũ,
 n baasiro má pɔ mana ke víro.
³ N gbē kū ò kú bùsu dí gūnɔ,
 mɔkɔnɔmɛ gakuride kū ò kàmagunɔ ũ.
⁴ Gbē kū òdi wā ò gé tāna kīnaano
 dì yā'ummana kpá í zīdaime.
 Mani sa'o'aru kóte kúnworo,
 oni í tānana tó ma ma lénlo.
⁵ Dikiri, mɔkɔmme má n vī ndo,
 n ma ka ma bakaaa,
 ma wèndi kú n ɔĩmɛ.
⁶ N zīte lézekinɔ dàmenɛ gu mana gūn,
 gba kū n dàmenɛ kàmagu.
⁷ Mani Dikiri sáabu kpá kū àdi lé dama
 yāi,
 bee gwāani àdi tó ma swē ma gba
 laakarīi.
⁸ Madigɔ Dikiri e ma wén baala'i,
 lākū à kú ma ɔplai nà, pēke ni ma lukaro.
⁹ Abire yāi ma pɔ digɔ nna,
 ma nèsegūn pù.
 Má tāmāa vī kū ma mē nigɔ kun,
¹⁰ zaakū ìni ma tó mira gūnlo,
 ìni we n gbē kū à kú adona yagi kũro.
¹¹ N ma da wèndi zéa,
 ma pɔnna nigɔ pana n kīnaa,
 pɔ manana nigɔ kú n ɔĩ ɔɔɔ sīnda pínki.

Taarisaride aduakēnaa

Dauda aduakēnaa

17 Dikiri, ò ma yāzede ma,
 ò sà kpá ma wikilēnaai,
 ò ma wēkena sí,

zaakū maten ke kū manafikioro.
² N kīnaan mani yā nna len,
 n wé ten yā kū à zé vī e sāsān.
³ N ma swē gwā, n wé témai gwāani,
 n ma tàasii kà, rídi yāke emaro,
 zaakū ma zeo kū ma lé ni ma kari boro.
⁴ Madì té bisāsiri yākenanɔro,
 madì gbē pāsīnɔ turuba séro.
⁵ Ma kure n zén sūsu,
 mádi pā n yānero.
⁶ Maten lé zunyī, zaakū ìni wema.
 Luda, ò sà kpá ma aduakēnaai.
⁷ Ìn n gbēke yābonsare kemene,
 ò gbē kū ò nānyīnɔ bo í iberenɔ ɔĩ.
⁸ Ìn laakari dōma lán n wéne bà,
 ò ma sɔɔ n orun.
⁹ Ìn ma sí gbē pāsī kū òdi wari dōmanɔa,
 ma ibere kū ò likanamai pìnɔ.
¹⁰ Òdi gbēke wé gwaro,
 í lé dì zida sena lei yā o.
¹¹ Ò pètemai ò likamai,
 ò wé pítima de ò le ò ma pāte zīte.
¹² Ò ye ò ma ke yákiyaki
 lākū músu nàderi dì ke nà,
 lán músu kū à natena gukpado bà.
¹³ Dikiri, ò fute ò dañle ò í nɛ,
 ò ma sí gbē pāsīnɔa kū n fēnedao.
¹⁴ Ìn ma bo í ɔĩ kū n gbānao.
 Ín baka kú andunia díkīna gūn,
 í aruzeke digɔ dínyī, í nénɔ dì kà,
 òdi pɔ kū à dínyīnɔ káte í nénɔnɛ.
¹⁵ Makū sɔ, mani wé ke pla kúnwo ma
 nèsemana yāi,
 tó ma n e ma vugɔɔa, abirekū ni ma kã.

Zīble sáabukpanaa

(2Sa 22:1-51)

*Lè kū Dikiri zòbleri Dauda sīnɛ ɔɔɔ kū à a
 bò Solu kū a ibere kparanɔ ɔĩ.*

18 Má yenyī Dikiri, mɔkɔmme ma gbāna ũ.
² Dikirime ma gbēsì ũ kū ma zeki gbānao,
 ma surabariime.
 Ma Ludame ma zeki gbāna ũ, madì nai.
 Àkūme ma sēgbako ũ,

ma surabari gbāna kū ma guleio.

³ Dikiri kà ò a sáabu kpá.

Madi a sisi, àdi ma bo ma iberenɔ ɔí.

⁴ Gó'ite vlè kúmao,

ípaka kū àdi ní kakate teni ma ble.

⁵ Mira bànɔ likamai,

ga tankute kpàkpamene ma are.

⁶ Kū má kakúnna, ma Dikiri sisi,

ma wiki lè ma Ludaa,

akū à ma kótoo má zaa a bea,

ma wiki kà à kīnaa, à gè a sán.

⁷ Zite lùkaluka à yìgàyìgā,

kpínɔ dègedege ari ní zínin.

Ò lùkaluka kū à pɔ fè yāi.

⁸ Túsukpe bò a yín,

té kū àdi ní kpata bò a lén,

a yòɔ ten té ke a are.

⁹ À musu wè à kìpa,

legū sisi a gèse gbáru.

¹⁰ Àten vura dina kerubu kpe,

àten yàa ke ìala.

¹¹ À gusira dà a zìdala,

ludambe sira kù a kúkila.

¹² Zaa a gakuri tékenaa gūn legū ten sisi,

legūgbè ten kɔte, legū ten pi pāsìpāsì.

¹³ Dikiri pàta zaa musu,

Luda Musude kòto dɔ legūpūtāna ũ.

¹⁴ À kàa fā ma iberenɔ à ní fākōa,

à tò legū pìrìmma à pèrìmma.

¹⁵ Kū n patarìmma Dikiri,

kū n pɔ bò n yín,

ísira zíte bò gupuraa,

andunia zìni gò katena punsi.

¹⁶ À ɔ bò zaa musu à ma kū,

à ma bo swada gūn.

¹⁷ À ma si ma ibere gbāna ɔi

kū ma zānguri kū ní gbāna demalanɔ.

¹⁸ Ò lètema ma sunyìkègɔɔa,

ama Dikiri zè kúmao.

¹⁹ À ma bo à ma gba mèporoki,

à ma sura bà kū à yemai yāi.

²⁰ Dikiri yā kèmene ma nèsemana lén,

à fina bòmene ma gbāsìsarikena lén.

²¹ Zaakū má Luda yāditenanɔ kūna,

mádi yā vāni ke ma a Luda tònlo.

²² A dokayānɔ dīgɔ domene are pínki,

mádi kpe li yā kū à ditenɔnero.

²³ Ma kunna taari vī Dikirinero,

má a zida kūna durunna sari.

²⁴ Dikiri fina bòmene ma nèsemana lén,

zaakū à è má kun gbāsì sari.

²⁵ Náanideme n ũ náanidenɔne,

taarisarideme n ũ taarisaridenɔne.

²⁶ Ní swáswa gbè swáswanɔne,

ama ndi kisira li gbè dɔɔsaridenɔi.

²⁷ Ndi zidabusarinɔ sura ba,

ndi zidabirinɔ lago.

²⁸ Dikiri, ndi ma fitila té tó nana,

ma Luda, ndi ma gusira lite gupura ũ.

²⁹ Kū n gbānao mani fɔ mà kùse kpá

karaa,

ma Luda gāi mani fɔ mà vī gbìla.

³⁰ Luda díkīna sɔ a yākena bɔtena.

Dikiri yā mamberu vīro, à swáswa.

À de sēgbako ũ gbè kū ò nàinɔne.

³¹ Dikiri baasiro, díme Luda ũu?

Ó Luda baasiro, dín gbèsi ũu?

³² Luda mé àdi ma gba gbāna,

àkū mé àdi zé poromene súsu.

³³ Àdi tó ma gbá kái gō nna lán zō pɔ bà,

àdi tó màgɔ táa o guleinɔ musu.

³⁴ Àdi zìkanāa dadamene

ari ma gāsā ni fɔ à mōgotè sá gá.

³⁵ Ndi n zìblesēgbako kpáma,

ní ma kūna n ɔplaa,

ndi nate ò ma tɔ bo.

³⁶ Ndi ma zé yàasa kùmene

de ma gbá sún sataro.

³⁷ Ma pete ma iberenɔi ma ní kùkū,

mádi era ma suro, sé ma ge ma ní dede.

³⁸ Ma ní zōzō, odi fɔ ò fùte doro,

ò lète ò gò katena ma gbá léi.

³⁹ N ma gba gbāna ma zii kào,

n tò ma iberenɔ mii nàtemene.

⁴⁰ N tò ma zāngurinɔ kpe li,

akū ma a ibere pínɔ kàkate.

⁴¹ Ò wiki lè, gbèke dí ní sura baro,

ò lé zù Dikirii, adi wèrmmaro.

⁴² Ma ní ké nēkuneku lán būsutiti kū ìa

sète bà,

ma táa òrìmma lán zé gūn bɔkɔtɔ bà.

⁴³ N ma bo gbè kū ò fùte kùmaonɔ ɔí,

n ma ke buri kũ burio mĩde ũ.
 Buri kũ má nĩ dōrono dì zò blemene,
⁴⁴ buri zìtono dì kã natemene.
 Tó ò ma yã mà, òdi mì natemene.
⁴⁵ Nĩ kã dì busa,
 òdi bo kũ lukanaao nĩ zeki gbānanon.
⁴⁶ Dikiri kun! Arubarikademe ma gbèsi
 ũ!
 Ò Luda ma surabari tó bo.
⁴⁷ Luda mé àdi mōra kāmamene,
 àdi tó burino mì natemene,
⁴⁸ àdi tó mà piti ma iberenca.
 N ma gba gbāna de ma zāngurinola,
 n ma bo gbē pāsino ōi.
⁴⁹ Abire yāi mani n sáabu kpá burino té,
 mani n tó kpá, Dikiri.
⁵⁰ Dikiri dì zĩ zōkō ble kína kũ à a sèene,
 àdi gbēke ke kína kũ à a kàane,
 makũ Dauda kũ ma burino
 ari goro sinda pínki.

Ludambe gakuri kũ Luda yã gakurio

Dauda lèe.

19 Musu dì Luda gakuri bo gupuraa,
 sarapuraponò dì a zĩ mōne.
² Àdigō yã o'ōne lán gu digō dō nà,
 àdi dōna kpáne gwāani kũ gwāanio.
³ Àdi yã oro, a yã'ona buri ke kunlo,
 òdi a kīni maro.
⁴ A kòtoo dì da anduniala pínki,
 a yã'onaa dì gé ari zite léa.
 Luda kpé bò ifāntēne gwe,
⁵ àdi bo kpén à fute lán nōserii bà,
 àdi fute táo kũ ponnao lán gōsa gbāna bà.
⁶ Àdi fute ludambelea la,
 àdi bikũ à gé ari a léa dire,
 pōke digō utena a puusuiro.
⁷ Dikiri doka papana,
 àdi nĩ kunna keke à kéne dō.
 Dikiri yã náani vī,
 àdi lé da òndōsaridenca.
⁸ Dikiri dì dōki dōne sūsu,
 àdi nĩ pō ke nna.
 Dikiri yāditenanon gbāsī vīro,

àdi nĩ ān wereñe.

⁹ Mīnatena Dikirine zé pì wēbona,
 onigō téi goro sinda pínki,
 Dikiri yākpatekena yāpura vī,
 àdigō mana swáswa.
¹⁰ A mana de wurala, bee wura mana,
 a nna de zō'ila, bee zō búsu.
¹¹ Abire musu ndi lé da makũ n zòbleriia,
 gbē kũ à n yã kūnaa àree digō zōkō.
¹² Dī mé ani fō à yã kũ à zāano dō?
 N sūru ke kūmao kũ ma taari kũ ò
 utenanō.
¹³ Nsun tó makũ n zòbleri taari kenne
 gbīnigbīniro,
 nsun tó durunnano kí blemaro,
 manigō kun swáswa taari zōkō sari.
¹⁴ N tó yã kũ àten bo ma lén kángu
 kũ laasun kũ à kú ma swēe gūnwō,
 Dikiri, ma gbèsi, ma surabarii.

Zĩble wēkenaa

Dauda lèe.

20 Dikiri sí kūnwō n warikegoro,
 Yakubu Luda o kúmma.
² À n sura ba bona a kúkia,
 à kpányī bona zaa Zaiō.
³ À n sa'ona sí pínki,
 n sa'opo kũ òdi ká tén à té kūno dōn.
⁴ À pō kũ n pō yei kpámma,
 à tó n pō kũ nten péa le.
⁵ Óni ayuwii ke zĩ kũ n blè yã musu,
 óni tuta dō musu kũ ó Luda tōo.
 Dikiri wēke kũ n kè sí pínki.
⁶ Má dō sà kũ Dikiri dì kína kũ à à kà sura
 ba,
 àdi yã sí kāao zaa a be kũ à kú adona,
 àdi tó à zĩ ble kũ a gāsā gbānao.
⁷ Gbēkeno dì sōgono náani ke,
 gbēkeno dì sōno náani ke,
 ókōno sō, Dikiri ó Ludan odì náani ke.
⁸ Oni sata ò léte,
 ókōno sō onigō zena gíngin.
⁹ Dikiri, n tó kína zĩ ble.
 Tó o n sisi, n wewá.

Zìble sáabukpana

Dauda lèè.

21 Dikiri, kína ten pɔnna ke kũ n gbānao,
a pɔ nna manamana kũ n tò à zii blè.
²N pɔ kũ a pɔ yeii kpàa,
ńdi gí a wékena síro.
³N daale kũ arubarika zókɔɔ,
n wura fura kùne.
⁴À wëndii gbèkamma, akũ n kpàa,
n tò àgɔ kun ari gɔɔ sinda pínki.
⁵A gakuri zókɔ kũ n tò à zii blè,
n bèere kũ zókɔkeo kpàa.
⁶Ndígɔ arubarika daagu gɔɔ sinda
pínki,
n kunna káao tò a pɔ kè nna.
⁷Zaakũ kína Dikiri náani kè,
kunna Luda Musude gbèken ani yīgāro.
⁸N ɔ ni n iberenɔ kũ ní pínki,
ĩni n zāngurino kũ kũ n ɔplao.
⁹Ini ní ke tāmte yāka ũ n sugɔɔa.
Dikiri ni ní kakate a pɔfegɔɔa,
ani tó té ní ble.
¹⁰Ini ní neno dede andunia gũn,
ĩni ní burino kè bisāsirinɔa.
¹¹Bee tó ò lé kpākūsūnyī,
ní pɔyeinayā ni zī kero.
¹²Ini kà dɔdɔ ní wéa,
ĩni tó ò kpe li.
¹³N gbānake gũn, Dikiri, ò n zīda sé lei,
óni lè sí ò n zókɔke sáabu kpá.

Ódɔɔna Ludaa

Dauda lèè.

22 Ma Luda, ma Luda,
à kè dera n ma tonn?
Ma wiki lè,
à kè dera ńdi su ma sura baroo?
²Ma Luda,
ma lé zūnyī fānantē, ama ńdi wemaro,
ma wiki lēmma gwāani dɔ, mádi yītero.
³Ŋ kú adona ní vutena kpatan,
mɔkɔn kũ Isarailano dī n sáabu kpá.

⁴Mɔkɔmme ó dizino náani kè,
ò n náani kè, akũ n ní mii sí.
⁵Ò lé zūnyī, akũ ò boki lè,
ò n náani kè, akũ wéi dí ní kũro.
⁶Kòkɔ ffitinnan ma ũ, bisāsirime ma ũro,
òteni ma sɔsɔ, òteni ma gya bo.
⁷Gbē kũ òteni ma gwanɔ teni ma fobo,
òten lészuki kema,
òteni ní mī ke dékūdekū òten pi:
⁸Lákū àten Dikiri náani ke nà, à a sura
ba,
tó a yā kàagume, à a mī sí.
⁹Mɔkɔmme n ma bo ma da nēsen,
n ma gwa aafia ma yōmigɔɔ.
¹⁰Má na n ɔi zaa néisɔmme,
ma Ludame n ũ zaade má kú ma da
nēsen.
¹¹Ŋsungɔ kú kũmao zāro,
zaakũ wari kè kāni kũmao,
gbēke kun à kpámairo.
¹²Ò likamai dasidasi lán zūsano bà,
ò ma kaguraa kè lán Basā būsū zūsa gbā-
nana bà.
¹³Òten lé atēma lán mūsū ɔɔɔri
kũ òten pɔ ke yákiyakino bà.
¹⁴Ma gbāna tà lán í kotenaa bà,
ma mē gupekinɔ bōkūn pínki,
ma mēe yò lán zósaa bà.
¹⁵Ma kòto kori kè lán kpēne kaso bà,
ma nēne nà ma lé musu,
ò ma wute lán gēe bà lukutēn.
¹⁶Lewannano gā likanamai,
gbē vāni pino nākarama,
ò ma ɔnɔ kũ ma gbāno zōzō.
¹⁷Mani fɔ mà a wāno naro pínki,
ò wé biribiri, òteni ma gwa.
¹⁸Ò ma pɔkasano kpàatekōne,
ò kàpaa kpà ma uta yā musu.
¹⁹Dikiri, òsungɔ kú kũmao zāro,
mɔkɔmme ma gbāna ũ,
n mɔ ò kpámai likalika.
²⁰Ŋ ma bo ní fēneda léi,
n ma wēndi sí lewanna pino.
²¹Ŋ ma bo mūsū pino léi,
n ma sí zūsēnte pino bēnea.
²²Mani n tó bo ma gbēno té,

mani n sáabu kpá kōkakaranaa gūn.

²³ Ákōno Dikiri vīnakerino, à a sáabu kpá,

ákōno Yakubu burino, à a tó bo,

ákōno Isarailano, à mì natene.

²⁴ Zaakū adi takaside gya boro,

adi a wēndake foboro,

adi mikpere zunero,

à sà kpà a wikilenaai.

²⁵ Mani n sáabu kpá pari kōkakaranaa gūn,

mani lé kú ma gbènnè papa n vīnakerino wára.

²⁶ Takasidenō ni pó ble ò kā,

Dikiri ki weterino ni a sáabu kpá,

onigō kú kú wēndiio goro sīnda pínki.

²⁷ Andunia lézekidenō nigō Dikiri dō ò are dā,

buri kú ò kunno ni kútene ní pínki,

²⁸ zaakū kíblena bi Dikiri pómé,

àdì kí ble buri sīnda pínkia.

²⁹ Andunia aruzekedenō ni donyī kene ní pínki,

kú gbē kú ò kú ga léino,

gbē kú ò gē gékiano ni mì natene ní pínki.

³⁰ Zia gbēno ni donyī,

oni Dikiri yā baba gbē kú oni sunone.

³¹ Ō surabana yā o gbē kú òdì ní i kōronone,

zaakū à gīnake à kè.

Dikirime ma dāri ū

Dauda lèe.

23 Dikirime ma dāri ū,

póke ni kīamaro.

² Àdì ma wúte sēla bōtōno,

àdì gé kūmao í katena kítikiti sare.

³ Àdì ma kunna keke dō,

àdì domene are zé manano gūn a tóbona yāi.

⁴ Bee tó ma taa ò guvute sira pāsīn,

mani yā vāni vīna kero, zaakū ní kú kūmao,

n sári kú n gòò dī ma laakari kpátemene.

⁵ Ndi póbale káte ma are ma ibereno wára,

ndì nísí gbīnnade kú ma mīia,

ndì í ká ma tokon ari à pa yérere.

⁶ Yāpura Dikiri gbēke kú a yenyīo nigō

kú kūmao goro sīnda pínki,

manigō kú a onn ari ma wēndi lén.

Dikiri gēna a kpé gūn

Dauda lèe.

24 Zīte kú pó kú ò kúnno bi Dikiri pómé,

andunia kú gbē kú ò kúnno ní pínki.

² À zīte zīni pète ísiran,

à andunia kàte kú swano.

³ Dí mé à zé vī à didi Dikiri kpiaa?

Dí mé ani fō à gē a onnn?

⁴ Gbē kú à taari vīro akūsō a nèse mana,

gbē kú a laakari dī tá tānanao kparo

akūsō àdì sí kú tāna tōoro.

⁵ Dikiri ni arubarika da adegú,

Luda a surabari ni tó yā bo kāao nna.

⁶ Len à de le kú a ki weterino,

Yakubu burino Luda are weterino.

⁷ À bīnileno wēwē,

à gbà zīno wēwē,

à tó Kína gakuride gē.

⁸ Díme Kína gakuride pì ūu?

Dikiri gbānazōkōdeme,

àkūme Dikiri zīkari gbānade pì ū.

⁹ À bīnileno wēwē,

à gbà zīno wēwē,

à tó Kína gakuride gē.

¹⁰ Dín Kína gakuride pì ūu?

Dikiri Zīkarideme Kína gakuride pì ū.

Luda ó dākpārii

Dauda lèe.

25 Dikiri, ma a swēē kpàmma,

² Ma Luda, mateni n náani ke,

ñsun tó wé'í ma kūro,

ñsun tó ma ibereno ma nero.

³ Wé'í ni gbē kú ò wé donyīno kú zikiro,

sé gbē kú ò bō n kpe sēeda ke sarino.

⁴ Dikiri, ñ n zé mōmene,

ñ n yā dadamene.

5 Ñ ma da n yāpura zén,
 ñ a yā dadamene,
 zaakū Luda ma surabariime n ũ,
 ma wé digō ñnyīme gōrō sīnda pínki.
 6 N wēnda kū n yenyīo gō ñngū,
 zaakū abirekūnō kú kūnwo zaa zī, Dikiri.
 7 Ñsun taari kū ma kēnō yā daro
 ke durunna kū ma kē ma
 kefennakegōrōnō.
 8 Ñ tó ma yā gō ñngū yenyī gūn,
 kū nī mana yāi, Dikiri.
 8 Dikiri mana, àdi yā ke a zéa,
 abire yāi àdi a yā dada durunnakerinōne.
 9 Àdi zīdabusarinō da a zéa,
 àdi yā mana dadañne.
 10 Dikiri digō yenyī kū náanio vī
 kū gbē kū ò a bàka kunna kūnwo yā
 kūnanō.
 11 Bee kū ma durunna zōkō Dikiri,
 ñ kēma n tōbona yāi.
 12 Dí mé à Dikiri vīna vīi?
 Dikiri di ade da zé kū à de a sēa.
 13 Ade nigō kú nmananaa gūn,
 a burinō mé onigō nī būsū vī.
 14 Dikiri nna kū a vīnakerinō,
 àdi tó ògō a bàka kunna kūnwo yā dō.
 15 Ma wé digō ñ Dikiri baala'i,
 àkū mé àdi ma gbá bo bàn.
 16 Ñ are ñoma, nī ma wēnda gwa,
 zaakū má kú mado wētāmma gūn.
 17 Ma yā'ummananō kàra ma nēsee gūn,
 ñ ma bo ma wari pīn.
 18 Ñ ma wētāmma kū ma pōsīrao gwa,
 ñ ma durunnānō kēma pínki.
 19 Ñ gwa lākū ma iberenō dàgula nà,
 ò zāmagu pāsīpāsī.
 20 Ñ ma wēndi dākpā, nī ma sura ba,
 ñsun tó wé'i ma kūro, zaakū ma nanyī.
 21 Ñ tó yāpura kū kunna manao gō ma
 dākpā,
 zaakū ma wé digō ñnyī.
 22 Luda, ñ Isarailanō bo nī warikenanōn
 pínki.

Gbē mana aduakenaa

Dauda lèe.

26 Ñ yā nna kpáma Dikiri,
 zaakū ma yā kē a zéa,
 ma n náani kē sika sari.
 2 Ñ ma yō ñ ma gwa Dikiri,
 nī ma nēse kū ma laasunno gwa,
 3 zaakū n yenyī digō domene are,
 madī zī ke n yāpura.
 4 Madī vute kū ékedennōro,
 madī gē manafikidenō tēro.
 5 Ma zā durunnakerinō kōkakaranan,
 madī vute kū gbē vāninōro.
 6 Ma ñ pīpī ma taarisarike sēda ũ,
 maten lika n gbagbakii, Dikiri,
 7 de mà le mà n sáabu kpá lēsinaa gūn,
 mà n yābonsarenō kpàkpa ke.
 8 Dikiri, má ye n kpé kū ndigō kunyī,
 gu kū n gakuri di kīpan.
 9 Ñsun ma kakara kū durunnakerinōro,
 ñsun ma baka kakara kū gbēderinō
 pōro.
 10 Laasun vāni mé àdigō doñne are,
 nī ñ digō pa kū ñdōnkpēgbānō.
 11 Makū sō, madī yā ke a zéa,
 ñ ma wēnda gwa, nī ma sura ba.
 12 Ma zēki è gu manan,
 manī Dikiri sáabu kpá pari kōkakaranāa
 gūn.

Dikirime ma gupura ũ

Dauda lèe.

27 Dikirime ma gupura ũ kū ma
 surabariio,
 dīn manī vīna kēnē?
 Dikirime ma uteki ũ,
 dí vīnan manī kē?
 2 Tó gbē vāninō sīmagu de ò ma ke
 yākiyaki
 ke tó ma iberenō kū ma zāngurinō
 lētema,
 ò gē sī ò lēte.
 3 Bee tó zīkarinō līkamai,

ma kù ni vīro,
 bee tó gbēno fùtema kù zīio,
 ma laakari nigō kpatena.
⁴Yā mēn don maten gbeka Dikiria,
 yā pīn maten wete manamana.
 Má ye màgō kú Dikiri onn ari ma wēndi
 lén,
 de mà le màgō a are wete a kpén gwe,
 má wé dō a manakenaai.
⁵Ani ma ute a kpén warikēgōra,
 ani ma gwa a bizakutan,
 ani ma ze gbēe musu aafia.
⁶Ma mì ni bo ma ibere kù ò likamaino
 pōla,
 má sa o Dikiri onn kù ayuwiikenaao,
 má lè sí mà a sáabu kpá.
⁷Tó ma n sisi Dikiri, ò wema,
 ò ma wēnda gwa, í ma yā ma.
⁸Ma nēse ten lé dama mà n are wete,
 Dikiri, mateni n are wete.
⁹Ñsun n mīkperē zu makū n zòbleriinero,
 òsun kpe domene kù pōfōoro.
 Ma kpányiriime n ũ, òsun ma zukūnaro,
 Luda ma surabarii, òsun ma tónlo.
¹⁰Tó ma de kù ma dao pā kpāmai,
 Dikiri ni ɔ likamai.
¹¹Dikiri, ò ma da n zéa,
 ò domene are zé sūsu gūn ma wétāmmar-
 ino yāi.
¹²Ñsun tó ma iberen poyeina kemenero,
 zaakū sēda ékeden ten yā dima,
 gbē pāsīno ten yī fēma.
¹³Má yā díkīna náanikena,
 kù Dikiri ni yā mana kemene andunia
 díkīna gūn.
¹⁴Ñ wé dō Dikirii,
 ò ze gbāna, í laakari kpáte,
 ò wé dō Dikirii.

Wékena kù sáabukpanaao

Dauda lèe.

28 Dikiri, mōkōmme ma gbēsi ũ,
 mateni n sísi,
 òsun n sá tatamenero.
 Tó n yītema dé,

mani gō lán gbē kù ò sì gyāwānnno bàme.
²Maten kpányī ɔ dōnne,
 ò sá kpāmai,
 mateni ma ɔ sé n kúkia.
³Ñsun ma gáte lee kù gbē bēnen ke
 vānikerinoro.
 Òdi yā nna o í gbēdakenone,
 ama zāngu mé à kú í swēn.
⁴Ñ keñne í yākenaa kù í vānikenaao,
 ò fina boñne í dàaa
 de a gbē wí í musu.
⁵Òdi Dikiri yākena kù à zīkenaao yā
 doro,
 ani í lite kpēdangara, ani í fute doro.
⁶Arubarikademe Dikiri ũ,
 zaakū à sá kpā ma wēnda wikilenaai.
⁷Dikirime ma gbāna ũ kù ma sēgbakoo,
 má a náani vī ma swēn.
 Àdi kpāmai, ma pō dī ke nna,
 madī a sáabu kpá kù lēsinaao.
⁸Dikirime a gbēno gbāna ũ,
 à de uteki ũ kína kù à kàane, àdi a sura
 ba.
⁹Ñ n gbēno sura ba ò arubarika dangu,
 ò í dākpā ngō í kūna goro sīnda pínki.

Dikiri yā'ona zàgā'ia gūn

Dauda lèe.

29 Ákōno malaikano, à Dikiri tó kpá,
 à gakuri kù gbānao dō Dikirine.
²À Dikiri tó kpá,
 à kúte Dikirine a kúadona gupuran.
³Dikiri kòto kú ínno musu,
 Luda Gakuride dī tó legū pūtā,
 Dikiri kòto kīni dō ínno musu.
⁴Dikiri kòto gbāna dō,
 Dikiri kòto gakuri vī.
⁵Dikiri kòtoo dī sida línno para,
 Dikiri dī Lebana būsū sida línno para.
⁶Àdi tó Lebana kpīno vīvī lán zūne bà,
 Émo gbē sō lán zūsane bōroo bà.
⁷Dikiri kòtoo dī bo kù legūpinano,
⁸Dikiri kòtoo dī gbāranna yīgāyīgā,
 Dikiri dī Kadesi gbāranna yīgāyīgā.
⁹Dikiri kòtoo dī línno yīgāyīgā,

àdi líkpeno pura kù,
gbē kù ò kù à ɔnnɔ ten pine,
Gakurideme a ũ.
¹⁰ Dikiri kù í kù à da anduniala musu,
Dikiri vutena Kína ũ ɔɔɔ sinda pínki.
¹¹ Dikiri dì a gbēno gba gbāna,
Dikiri dì arubarika daŋgu ògō aafia.

Dikiri sáabukpanaa

Lè kù Dauda dà Luda ɔn sakena yāi.

30 Mani n tó sé lei Dikiri,
zaakū n ma kara,
ńdi tó ma ibereno ma nero.
² Dikiri ma Luda, ma ɔɔ dōnne,
akū n ma gba aafia.
³ Dikiri, n ma si miraa,
ńdi tó ma si gyāwānnlo.
⁴ Dikiri gbēno, à a tó kpá,
à a tó kù à kù adona sáabu kpá.
⁵ Zaakū a pōfēnaa di la kù lao lero,
à arubarika mé àdigō kun ari gbē wēndi
lén.
Ɔɔɔɔnaa dīgō kun gwāani,
akū gu di dō kù pōnnao.
⁶ Kū má kù nmananaa gūn ma pì:
Mani kpágula zikiro.
⁷ Dikiri, kù n arubarikaa dāmagu,
n ma ze gíngin lán kpi bà.
Ama kù n kpe limene,
ma gō bídi gūn.
⁸ Mòkōn Dikiri, ma n sisi,
ma kúte kè ma dikiriine ma pì:
⁹ Bó àreen ma gana ke ma sina gyāwān
vii?
Ma mira ni n tó kpán yá?
Ani n náani kpàkpa ken yá?
¹⁰ N ma yā ma Dikiri n ma wēnda gwa,
Dikiri, ñgō de ma kpányiri ũ.
¹¹ N ma ɔɔɔnaa líte ũwāna ũ,
n ma uta kasano bōtema,
n pōnna dāmene pókasa ũ.
¹² Manigō yītenaro, manigō n tó kpáme,
Dikiri ma Luda,
manigō n sáabu kpá ɔɔɔ sinda pínki.

Zidakpana Dikiria

Dauda lèe.

31 Dikiri, mòkōnn ma nanyī,
N ma sura ba n manakena yāi.
² N sá kpámai n ma faaba ke likalika,
n gō ma uteki gbē ũ,
zeki gbāna kù ani ma faaba ke ũ.
³ Ma gbēsi kù ma zeki gbānaoome n ũ,
n domene are n ma da zéa n tó yāi.
⁴ Nsun tó mà zu bà kù ò kpàkpamenenlo,
zaakū ma surabariime n ũ.
⁵ Ma a nini nānne n ɔi,
n ma sura ba Dikiri Luda yāpurade.
⁶ Ma zā gbē kù òdi na tānanɔinɔn,
Dikirin ma náani kè.
⁷ Mani yáa dō mà pōnna ke kù n yenyīo,
zaakū n ma yā'ūmmanaa è,
n ma warikenaa dōmene.
⁸ Ndi ma na ma iberenone n ɔi,
n ma gba mēporoki.
⁹ N ma wēnda gwa Dikiri,
zaakū má kù wari gūmme,
pōsira tò ma wé gō súkusuku,
ma pō sira kù ma nēsee yàka.
¹⁰ Pōsira teni ma swē ble,
ndana teni ma wē lago,
laasun tò má gbāna vī doro,
ma wāno būsā.
¹¹ Ma gbēdakeno di ma gya bo ma
ibereno yāi,
ma yā di ma gbēno gba vīna manamana,
gbē kù òdi dakare batuno di pāmene.
¹² Ma yā di dō gbēkegu doro,
ma gō lán gèe bà,
ma gōñne lán oro kaso bà.
¹³ Madì ma kù gbēno teni ma pi dasi,
vīnapōnɔn likamai.
Òdi kakara ò lé kpákūsūmai,
òdi lédokōno ke ma wēndibona yāi.
¹⁴ Ama ma n náani kè Dikiri,
madì pi ma Ludame n ũ.
¹⁵ Ma wēndii dīgō kù n ɔi ɔɔɔ sinda
pínki,

ñ ma sí ma ibere kũ òteni ma wetē
ò ma dēnɔ ɔĩ.

¹⁶ Ñ ǎn were makũ n zòbleriia,
ń ma sura ba n yenyĩ gũn.

¹⁷ Dikiri, ñsun tó wé'i ma kũro,
zaakũ ma wiki lèmma.

Ñ tó wé'i yāvānikerinɔ kũ,
ñ tó ń lé gɔ nakɔana gyāwānn,

¹⁸ ñ tó éketorii pìnɔ néne nate.
Òdi dɔke kũ gbē mananɔ,

òdi ń gya bo kũ ñadānaao.

¹⁹ Aruzeke kũ n kākara n vīnakerinɔne
zɔkɔ,

ndi arubarika da gbē kũ ò nanyĩnɔgu
gbē sīnda pínki wára.

²⁰ Tó gbēnɔ lé kpākūsūnyĩ, ndi ń ute n
kuru,

tó òten lékpakɔa ke kũnwo, ndi ń dākpā
n kukia.

²¹ Arubarikademe Dikiri ũ,
zaakũ à yenyĩ zɔkɔ mòmene
wēte kũ ò likaii gũn.

²² Swēē kēmagu gwe,
akũ ma dà, n ma zukūname.
Kũ ma faaba lé zūnyĩ,
n ma wēnda ɔɔɔnaa mà.

²³ Àgɔ ye Dikirii, ákɔnɔ á gbēnɔ.
Dikiri di a náanikerinɔ dākpā,
àdi fina bo zidabirinɔne pāsīpāsī.

²⁴ Ákɔnɔ kũ á wé dɔ Dikiriinɔ,
àgɔ gbāna à á swē kpáte.

Durunna'ona Ludane

Dauda lèe.

32 Arubarikademe gbē kũ Luda a
taarinɔ tònē
à a durunnano kēne ũ.

² Arubarikademe gbē kũ Dikiri di a du-
runna yā daro ũ,
akūsɔ manafiki kú à nēsēē gūnlo.

³ Kũ ma yīte kũ ma durunnao, ma fēfē,
ma wiki diɔ dɔ zaa kɔnko ari ɔkɔsi.

⁴ N ɔ diɔ tɔnama fānantē kũ gwāanio,
ma gbāna làka lākũ guwānagɔɔ ifāntē
ma le bà.

⁵ Akũ ma wenne ma durunnai,
mádi ma yā vāni utenne doro.
Ma pì, mani ma taarinɔ o Dikirine,
akũ a ma durunna kēmene.

⁶ Abire yāi n náanikeri wé kemma a
gɔɔa,

tó kisira ten su, ani a lero.

⁷ Ma utekime n ũ,
ndi ma bo wētāmmanaa gūn,
ndi likamai ñ ma sura ba.

⁸ Mani yā danne mà n da zé kũ à de ñ sēa,
mani lé damma, ma wé gɔ tēnyĩ.
⁹ Ñsungɔ kun laasunn sari

lān sɔ ke baragbāsɔ bàro,
tó ndi sɔmɔ káíne kũ a bàaoro,
òdi da n dɔɔɔaro.

¹⁰ Yā'ummanaa di da gbē vāninɔla,
Dikiri yenyĩ di lika a náanikerinɔa.

¹¹ Gbē mananɔ, à pɔnna ke Dikiri yāi,
nēsēpuradenɔ, à ayuwii ke à yāa dɔ.

Luda sáabukpanaa

33 À ayuwii ke Dikirine gbē mananɔ,
à kũ nēsēpuradenɔ a sáabu kpá.

² À Dikiri tɔ kpá kũ gidigboo,
à lè sīne kũ mɔɔɔɔ.

³ À lè dufu sīne,
à p'ūborinɔ lé kũ dōnaao kũ pɔnna
wikio.

⁴ Zaakũ yā kũ Dikiri ò bi yāpurame,
à náani vī a yākenaa gūn pínki.

⁵ À ye yā manai kũ yāzedeo,
Dikiri yenyĩ andunia pà.

⁶ Dikiri yā'ona mé à musu kè,
a lé'ia mé à musupɔnɔ pèpe.

⁷ À í kàte gu dokɔnɔ, à gɔ ísira ũ,
à íno kākara, à gɔ í lòkoto ũ.

⁸ Andunia gbē sīnda pínki, à vīna ke
Dikirine,

gbē bēnenɔ pínki, à mì natēne.

⁹ Zaakũ à yā ò, akũ andunia gɔ katena,
à yā diɔ, akũ pɔ sīnda pínki gɔ kun.

¹⁰ Dikiri di lé kũ burinɔ kpākūsũ ke pā,
àdi kpá būsudenɔne kũ pɔ kũ òten péaa.

¹¹ Yā kũ Dikiri zèò diɔ zena gíngin,

yā kū à a pɔ gbà dīgō kun gɔɔ sīnda pínki.

¹² Arubarikaden buri kū Dikiri de a Luda ũ ũ,

gbē kū à n̄ sé a pɔ ũɔ.

¹³ Zaa musu Dikiri dī gu gwa zīte, àdī bisāsirinɔ e n̄ pínki.

¹⁴ Zaa gu kū à kun àdī wé pā

gbē kū ò kú andunia gūnnɔla n̄ pínki.

¹⁵ Àkū mé à gbē sīnda pínki swēē kē, àdī n̄ yākenanɔ dō pínki.

¹⁶ Kína ke dī zī ble a zīkari gbānanɔ yāiro,

zīkari ke dī bo a gōsagbānake yāiro.

¹⁷ Sō nāanikena à n̄ mī sí bi ékeme, bee kū a gbānakenao ani fō à gbē sura baro.

¹⁸ Dikiri wé kú a vīnakerinɔ, gbē kū n̄ wé dɔ a yenyīanɔ.

¹⁹ Ani n̄ bo ga léi,

ani n̄ gwa nàgɔɔ.

²⁰ Ó wé dīgō dɔ Dikirii, àkūme ó kpányīri ũ kū ó sēgbakoo.

²¹ Zaakū Dikirin ó pɔ dīgō nna kāao, ó a tó kū à kú adona náani vī.

²² Dikiri, n̄ tó n̄ yenyī gō kú kūoo lākū ó wé dɔnyī nà.

Dikiri manakenaa

Lè kū Dauda dà gɔɔ kū à a zīda dīte īade ũ Abimeleki aɛ, ari Abimeleki pèa à tà.

34 Manigō Dikiri tó sé lei lakanaa sari,

manigō a tó kpá lākū gu dīgō dɔ nà.

² Manigō īa dā Dikiri yā musu, takasidenɔ ni ma ò pɔnna ke.

³ À zōkōke dō Dikirine kūmao, ò a tó bo lēele.

⁴ Ma Dikiri ki wēte, akū à wèma, à ma bo ma vīnanɔ gūn.

⁵ Gbē kū n̄ wé dɔino ān nigō werena, wéi ni n̄ kū zikiro.

⁶ Gbē takaside dí Dikiri sisi, akū à wèa, à a bò a warinɔ gūn pínki.

⁷ Dikiri Malaika dīgō kú a vīnakerinɔ sare,

àdī n̄ mī sí.

⁸ À lé ke à gwa, áni dō kū Dikiri nna, arubarikaden gbē kū à nài ũ.

⁹ Dikiri gbēnɔ, à vīna kene, póke dī kīa à vīnakerinɔaro.

¹⁰ Nà dī músunɔ de, póbile dī kīam̄ma, ama pɔ mana ke dī kīa Dikiri ki weterinɔaro.

¹¹ Gbēnɔ, à mō à ma yā ma, mà vīnakena Dikirineɛ dadaáre.

¹² Ákōnɔ kū á ye á wēndi gō mana akūsó á ye á kunna gō nna,

¹³ à á lé kū kū yāvāni'onaa, àsun tó éke bo á lénlo.

¹⁴ À kpe li yā vānine à yā mana ke, à aafia zé wete àgō téi.

¹⁵ Dikiri dīgō wé té gbē mananɔ, àdī sã kpá n̄ ɔɔɔn̄aa.

¹⁶ Dikiri dī kpe li yāvānikerinɔne, de n̄ yā sún dɔ gbēkeguro yāi.

¹⁷ Tó gbē mananɔ lé zù Dikirii, àdī ma, àdī n̄ bo n̄ warinɔ gūn pínki.

¹⁸ Dikiri kāni kū gbē kū n̄ pɔ yàkanɔ, àdī kpá gbē kū n̄ ān sisinanɔ.

¹⁹ Wari dīgō gbē mana le gēn baaakō, ama Dikiri dī a bo a gūn pínki.

²⁰ Àdī a wánɔ dākpā pínki, a ke dī éro, bee mēn dɔ.

²¹ Kisira ni gbē vāninɔ dede, yā ni vute gbē mana iberenɔa.

²² Dikiri dī a zòblerinɔ mī sí, yā ni vute gbē kū à naiaro.

Gbē mana ɔɔɔn̄aa Dikirine

Dauda lèe.

35 Dikiri, n̄ íbere sé kū ma iberenɔ, n̄ zī ká kū gbē kū òten zī ká kūmaonɔ.

² N̄ n̄ sēgbako kū n̄ zīkabonɔ sète, n̄ fute n̄ kpámai.

³ N̄ n̄ sári kū n̄ fēnedao sé dɔ, n̄ gé n̄ da gbē kū òten pétemainɔle. N̄ omene ma surabariime n̄ ũ.

⁴ Gbē kū òteni ma wete ò ma deno,
 ò tó ò kpe li, wé'i ní kù.
 Gbē kū òten kisira gōgōmaino,
 ò tó ò fua, mà ní kpe e.
⁵ Ògō de lán ése ūkā kū ĩa sète bà,
 Dikiri Malaika pémma.
⁶ Ní zé gō gusira ū kū guzāreēo,
 Dikiri Malaika ɔ sōnyī.
⁷ Zaakū ò wēē yōmene pā,
 mādī yāke kēñnero, akū ò bàà
 kpàkpamene.
⁸ Ní tó kisira ní le kánto,
 ò tó bà kū ò kpàkpamene ní kù
 de ò léte wēē kū ò yōō pìi gūn.
⁹ Ma pɔ ni gbasa à ke Dikiri nna,
 maní pɔnna ke kū à ma sura bà yāi.
¹⁰ Mani pi kū nèsedoo,
 Dikiri, dí mé à de lán n bàà?
 Ndì takasidenɔ sí gbānamɔnnerinɔ,
 ndì wēndadenɔ bo ní wētāmmarinɔ ɔ.
¹¹ Sèeda ékedenɔ dì futemai,
 òdi yā kū má a yā dōro lalama.
¹² Òdi yā mana fīna bomene kū yā vānio,
 akū ma gō boado ū.
¹³ Tó ò gyā kē sō, ma uta kasa dà,
 ma ma zīda būsā kū lēyīnaao,
 ma adua kēñne lakanaa sari,
¹⁴ lākū ò de ma gbēnna ke ma dane ū bà.
 Ma kure má mīpetena kū pōsirao,
 lākū ma dan maten wēnda kenēē bà.
¹⁵ Ama kū ma gēē sī,
 ò likamai kū pōnnao,
 ò ma ke pā ò lètēma,
 ò ma yaka lakanaa sari.
¹⁶ Ò ma fobò pāsīpāsī,
 ò saka pītima.
¹⁷ Dikiri, ĩnigō ma gwa le ari bōrēē?
 Mūsū pìnɔ teni ma ke yākiyaki,
 ò ma sīmma mǎgō kú wēndiio.
¹⁸ Mani n sáabu kpá pari kōkakarana
 gūn,
 mani n tó kpá gbēnɔ wára.
¹⁹ Nsun tó ma iberenɔ ma yāa doro,
 nsun tó gbē kū ò zāmagu pānɔ
 ma gwa kū wé vānioro.
²⁰ Yā nna dì bo ní lénlo,

òdi yā di yāketesaridenɔ.

²¹ Òdi lé atē ò pi:

Ĕhē, Ĕhē, ó wé è.

²² Dikiri, n wé è, òsungō yītenaro,
 ma Dikiri, òsungō zā kūmaoro.

²³ Ma Luda, ò fute ò ze kūmao,
 ma Dikiri, ò tó yā bo kūmao nna.

²⁴ Ndì yā ke a zéa,

Dikiri ma Luda, ò yā nna kpáma,
 nsun tó ò ma yāa doro.

²⁵ Nsun tó ò o ní swēn ò ma nero,
 nsun tó ò pi ò ma mɔ bēnero.

²⁶ Lākū òten pɔnna ke ma wētāmmaanaa
 musu nà,

ò tó wé'i ní kù, mà ní kpe e.

Lākū òten zōkōke mōmene nà,
 ò wé'i damma ò ní kpe bo.

²⁷ Gbē kū ma bona mana dì kēñne nnano
 ò tó ò pɔnna ke ò ayuwii ke.

Gbē kū ma bona aafiaa dì kánguno
 ò tó ògō pi baala'i, Dikiri mé à zōkō.

²⁸ Makū sō, mani n náani yā o,
 manigō n sáabu kpá goro sīnda pínki.

Bisāsiri vāni

Dikiri zòbleri Dauda lèe.

36 Gbē vāni durunna yā dɔ ma
 swēea,

à wé digō Luda wé'i vīro.

² Zaakū àdigō a zīda e gbē mana ūmē,
 àdi a durunna dō gbasa à zānlo.

³ Éke kū manafikio kú a lén,
 à ɔndō kū manakenaao tò.

⁴ Àdi yā vāni laasun lé a wútēkia,
 àdi gí yā pāsīro,

àdi a zīda da zé fayasariden.

⁵ Dikiri, n yenyī zōkō kà ludambea,
 ní náani vī manamana, à zō susunenɔ.

⁶ N manakena zōkō lán kpino bà,
 n yāzedeke lé vīro lán ísira lòkotoo bà.

Dikiri, ndì bisāsirinɔ kū nòbɔnɔ bo pínki.

⁷ Luda, n yenyī bèere vī fá,
 bisāsirinɔ dì ute n orun.

⁸ Òdi n ɔn pòble nísìde ble ò kà,
 ndì n swa'i pɔnnade kpámma ò mi.

⁹ Zaakū mākōmme wēndiboki ũ,
ó kunna n gupuran mé à ó wé kē.
¹⁰ Ngō yenyī mō gbē kū ò n dōnōne,
ngō nēsepuradeno sura ba ngō gé.
¹¹ Nsun tó zīdabirino gēse pétepetemaro,
nsun tó yāvānikerino ɔ sōmairo.
¹² N gwa, manafikide pino lēte,
ò gō wutena sōrɔrɔ, oni fō ò futero.

Gbē manano kū gbē vānino ziakepe zī

Dauda lēe.

37 Nsun tó gbē vānino yā n kū
gbānaro,
nsun yāvānikerino gwena ni dero,
² zaakū ò kori ke tera lán sēe bāme,
ń manakena ni láka lán sēla ísi bà.
³ N Dikiri náani ke, ngō yā mana ke,
ngō kú būsú dín, ngō nna ma.
⁴ N tó n pɔ gō nna kū Dikirio,
ani pó kū n nēse yei kpámma.
⁵ N ze kū Dikirio ò a náani ke,
ani yā dínó kenne.
⁶ Ani tó yā bo kūnwo nna lán gudōnaa
bà,
ani tó ò bo mana lán fānantē gupurakū-
naa bà.
⁷ N ze kū menao Dikiri are ò a dā,
nsun tó aruzekede yā n kū gbāna
gɔrɔ kū à bō kū a wēzē vānioro.
⁸ N pɔfē tó ò mī kē pētēa.
Nsun tó yā bireno n kū gbānaro,
àdi su kū yāvānikenaaoime.
⁹ Zaakū gbē vānino ni kakate,
gbē kū ń wé dɔ Dikiriino mé ògō būsú vī.
¹⁰ À gō fīti kū gbē vānino nigō kun doro,
bee tó n ń wēte, ĩni ń lero.
¹¹ Zīdabusarino mé onigō būsú vī,
onigō pɔnna ke kū aafia zōkɔɔ.
¹² Gbē vāni dī yā vāni kpákpa gbē
manane,
àdi sakaa pítia.
¹³ Ama Dikiri dīgō a yáa dɔ,
zaakū à dō kū a gɔrɔ ni papa.
¹⁴ Gbē vānino dī fēneda woto,
òdī ń kà kpá sála,

de ò le ò takasideno kū wēndadeno
dedeo,
ò gbē kū ń yākena manano kakate.
¹⁵ N zīda fēneda ni ń zō ń swēn,
oni ń sáno é'ēne.
¹⁶ Pó fīti kū gbē mana vī
de gbē vāni dasino aruzekela,
¹⁷ zaakū gbē vānino gbāna ni mī de,
ama Dikirime gbē manano kūna ũ.
¹⁸ Dikiri taarisarideno yā dō,
ń bakaa dīgō de ń pó ũ gɔrɔ sīnda pínki.
¹⁹ Wēi ni ń kū yā pāsī gɔrɔ zīro,
bee tó nàa kà, onigō kána.
²⁰ Gbē vānino sō oni kakate,
Dikiri ibereno ni láka lán sēla bōtɔɔ bà,
ò gēte lán túsukpe bà.
²¹ Gbē vāni dī pó sākāmma à a fina boro,
gbē mana sō àdi gba da yōnkoyōnko.
²² Gbē kū Dikiri arubarikaa dànguno mé
ògō būsú vī,
gbē kū à lé kēnneno sō oni kakate.
²³ Dikiri mé àdi zémile kū gbēne,
a pɔ dīgō nna a kunnaaa.
²⁴ Bee tó à gēe sì, ani lēte sɔrɔrɔrɔ,
kū Dikiri a kūna yāi.
²⁵ Kefennan ma ũ yā, akū ma zī kù,
mádi e Luda gbē mana zùkūna zikiro,
mádi e à nēno ten bara kero.
²⁶ Àdīgō gba da gɔrɔ sīnda pínki
àdīgō pó sākāfne,
a nēno nigō de arubarikadeno ũ.
²⁷ N kpe li yā vānine ngō yā mana ke,
īnigō kú būsú dín gɔrɔ sīnda pínki.
²⁸ Zaakū Dikiri ye yāzedei,
ani a náanikerino zukūnaro.
Onigō kun aafia gɔrɔ sīnda pínki,
gbē vānino sō oni kakate.
²⁹ Gbē manano mé ògō būsú vī,
onigō kun gɔrɔ sīnda pínki.
³⁰ Ōndōyā dī bo gbē mana lén,
a lé dī yāzede o.
³¹ A Luda doka kú a swēn,
a gbá dī sata pókearo.
³² Gbē vāni dī gbē mana kpákpa
de à le à a de,
³³ ama Dikiri ni a tó a ōiro,

ani we yākpate a blero.

³⁴ Ñ Dikiri dā ñgō a yā kūna,

ani n kara de ñgō būsū vī,

īni gbē vānino mīdena e.

³⁵ Ma gbē pāsī gbānade ke è yā,

àten ɔ tá lán lí kù zīte kēne nna bà.

³⁶ Kū tá kà kūmao gwe, à kú gwe doro,

ma a wēte, mádi a lero.

³⁷ Ñ taarisaride yā gwa,

ñ wé pé gbē mana yāi,

zaakū nēseyidade burino ni gō buri ū.

³⁸ Durunnakerino sō oni kakate leeleelee,

gbē vānino buri ni mī de.

³⁹ Dikiri mé ani gbē manano sura ba,

anigō deñne uteki ū warikegoro.

⁴⁰ Dikiri ni kpányī à n bo,

ani n sī gbē vānino à n sura ba

kū ò nài yāi.

Takaside aduakēnaa

Dauda lèe.

38 Dikiri, ñsun ma toto kū pōfēoro,

ñsun ma sã fi kù pētēoro.

² N kàno ma papa,

n ɔ tōma.

³ Ma mè gbāna làka n pētē yāi,

ma wá aafiaro ma durunna yāi.

⁴ Ma taarino dāmala,

ò tōma lán aso tikisii bà.

⁵ Ma bōno lì fōna ū,

ò yagi kè ma yōnkoke yāi.

⁶ Má kuna, ma gō zòlolo,

madigō té ānsisiname goro sīnda pínki.

⁷ Ma kpewa ten wí yāpura,

ma mè gbāna vīro.

⁸ Má gbāna vīro, ma mēe kè búgubugu,

maten wiki lé ma poyakana yāi.

⁹ Dikiri, n pó kù má yei dō pínki,

ndi ma ndana ma sānsān.

¹⁰ Ma kù ten vī gbì gbì, ma gbāna làka,

ma wé ten té ke doro.

¹¹ Ma gbēnnano kù ma gbēno di

gbātemene,

ma daneno di bàa lémene ma bōno yāi.

¹² Gbē kù ò wete ò ma deno di bà

kpákpamene,

ma weterino di yā vāni kpákūsū kūmao,

òdigō manafikiyā gwa kù kōo goro sīnda

pínki.

¹³ Ma gō lán sato bà, madì yā maro,

lán gbē kù a néne nàte bà, madì lé

wēkōaro.

¹⁴ Má de lán gbē kù àdi yā maro bà,

madì wēm̄maro.

¹⁵ Dikiri, mōkōmme ma wé dōnyī,

īni ma yā ma, Dikiri ma Luda.

¹⁶ Ma pì, ñsun tó ò yōgō kemaro,

ñsun tó ò īa dā ma satana yāiro.

¹⁷ Ma ka letena,

madigō kù yā'ūmmanaa gūn.

¹⁸ Mani ma yā vānino onne sà,

zaakū ma durunna yāin ma pō yakana.

¹⁹ Ma ibere pāsīnōn lé vīro,

gbē kù ò zāmagu pāpānōn dasi.

²⁰ Òdi yā mana fīna bomene kù yā vānio,

yā manan má téi, akū ò ibere sè kūmao.

²¹ Dikiri, ñsun ma zukūnaro,

ma Luda, ñsungō kù kūmao zāro.

²² Ñ mō ñ kpāmai likalika,

ma Dikiri, ma surabarii.

Takaside ɔdōna Ludane

Dauda lèe.

39 Ma pì, manigō ma zīda kūna dō,

mani tó ma lé ma da durunnake-

naa gūnlo.

Tó gbē vāni kù kūmao, mani ma lé kù.

² Ma lé nakōana, ma yīte kítikiti,

mádi yāke oro, bee yā mana se,

akū ma yā'ūmmanaa èra à kàra.

³ Ma swēe puusu bō ma gūn,

kù ma laasunn lè, ma nēsee wà,

akū ma lé bō ma pì:

⁴ Dikiri, n tó mà a wēndigoro lé dō

kù ma goro dasi léo.

Ñ tó màgō dō lākū ma wēndii ni láka nà

araga.

⁵ N ma wēndi lé yō n ɔla lén,

ma kunna de wé kù yīola n kīnaaro.

Gbē sīnda pínki dì gēte lán ĩa bàme,
⁶ bisāsiri tena digō de lán uraa bàme.
 Àdi ke gāragara à aruzeke kakara,
 ama à dō ke dín ani gōnero.
⁷ Tó leme, bó tāmaan manigō vīi?
 Mōkōmme ma wé donyī, Dikiri.
⁸ Ñ ma taarinō kēma,
 ñsun tó yōnkōnō ma foboro.
⁹ Ma lé nakōana, mádi ma lé wēkōaro,
 zaakū mōkōn mé n yā bire kē.
¹⁰ Ñsun ma lé doro,
 n okū teni ma ká gaa.
¹¹ Ndi gbē toto ndi wé taa a durunna yāi,
 ndi a aruzeke ble lán blé bà.
 Gbē sīnda pínki dì gēte lán ĩa bàme.
¹² Ñ ma aduakena sí Dikiri,
 ñ sã kpá ma wikilenaana.
 Ñsun sã tata ma ɔdɔnaanoero,
 zaakū n nibɔɔn ma ũ,
 má de gbē zītō ũ lán ma dizinō bà.
¹³ Ñ wé goma de ma pɔ le àgō nna dɔ,
 ari màgō gé andunia tó.

Dikiri sáabukpanaa

Dauda lèe.

40 Ma wé dō Dikirii manamana,
 akū à are dōma à ma ɔdɔnaa mà.
² À ma bo tɔnɔwɛɛ gūn,
 à ma bo fokon.
 À ma gbá pête gbèsi musu,
 à ma zɛ gwe gíngin.
³ À lè dufu dàmenɛ ma lén
 ó Luda sáabukpana pó ũ.
 Gbēnɔ ni e dasi, vīna ni n kū,
 ò Dikiri náani ke.
⁴ Arubarikaden gbē kū à Dikiri náani vī
 ũ,
 akūsō àdi are dɔ zīdabirinō kū
 tãnagbagbarinōaro.
⁵ Dikiri ma Luda, n yābonsarekenanɔn
 dasi,
 oni fō ò yā kū nten péawere dɔdɔro.
 Tó maten babanne, à lé vīro,
 mani fō mà o pínkiro.
⁶ Ñ ye sa'opo ke gbairo,

akū n ma gba sã mà yā mao.
 Ndi sa'opo kū òdi ká tén à té kū
 ke durunna kútekebo gbekaro.
⁷ Akū ma pì: Makūme la,
 ma su lákū à kēna takadan ma yā musu
 nà.
⁸ Má ye n pɔyenyīna keme, ma Luda,
 n doka kú ma swēe gūn.
⁹ Mani yāzede baaru kpá pari
 kōkakaranaa gūn,
 mani ma lé nakōaro, lákū n dō nà Dikiri.
¹⁰ Mádi n yāzedeke uteñnero,
 ma n náani kū n surabanaao yā ò.
 Mádi gí n yenyī kū n yāpurao oi
 pari kōkakaranaa gūnlo.
¹¹ Dikiri, ñsun gí ma wēnda gwairo,
 n yenyī kū n yāpurao gō ma dākpā.
¹² Zaakū yā vāni kū à likanamai lé vīro,
 ma taarinō dāmala, maten gu ero,
 à dasi de ma mikāla, swēe kēmagu.
¹³ Dikiri, ñ sūru ke ñ ma sura ba,
 Dikiri, ñ ke likalika ñ mó ñ kpámai.
¹⁴ Wéi gbē kū òten wete ò ma deno kū,
 ò n mī pête.
 Gbē kū ò ye mà kisira eno kpe li,
 n ān gō sisina.
¹⁵ Gbē kū òdi pimene, taare, taarenɔ,
 wéi n kū ò gō gīri.
¹⁶ Gbē kū òteni n ki wetenɔ,
 ñ tò n pɔ kemma nna ò yāa dɔ.
 Gbē kū ò ye n surabanaino
 gō pi Dikiri zōkō.
¹⁷ Takaside wēndademe ma ũ,
 ñ laasun lé ma yāa, Dikiri.
 Mōkōmme ma kpányīri ũ kū ma mīsiriio,
 ma Luda, ñsun gī kero.

Gyāre aduakena

Dauda lèe.

41 Arubarikaden gbē kū àdi gbā-
 nasaride yā da ũ,
 Dikiri di a bo warikenagɔɔa.
² Dikiri ni à dākpā à a gba wēndi gbàna,
 ani arubrika daagu a būsun,
 ani a kpá a iberenɔa ò n pɔyeina kɛaro.

³ Dikiri ni ze kāao tó à wutena gyān,
ani tó à fute gyā pìn aafia.
⁴ Ma pì: Dikiri, ma durunna kènne,
n̄ ma wēnda gwa, n̄ ma gba aafiaa.
⁵ Ma iberenɔ teni ma wete kũ gao ò pì:
Boren ani ga de a tó sātē?
⁶ Tó ò sù ma gwa, yā pān òdi omene,
òdi baaru vāni wete ma yā musu,
gbasa òdi fute ò gé ò yā pì fā bàai.
⁷ Ma zāngurino dì ma kpákpa kũ yā
vānio,
n̄ pínki òdi àlesi vāni dōma ò pì:
⁸ Gagagyā mé à a lè,
ani fute a wutena bire gūn doro.
⁹ Bee ma gbēnna kũ ma a náani kè,
kũ odi ɔ kakara ta dokɔnɔ gūn bò ma kpe.
¹⁰ Mòkɔn sō Dikiri, n̄ ma wēnda gwa,
n̄ ma gba aafiaa de mà fīna boñne.
¹¹ Tó ma iberenɔ dí ma yǝgǝ kemaro,
manigǝ dǝ sà kũ ma yā kàngu.
¹² N̄ ma kũna ma n̄semama yāi,
n̄ tò màgǝ kú n̄ are gɔɔ sīnda pínki.
¹³ Arubarikade Dikiri, Isarailanɔ Luda
zaa káaku ari gɔɔ sīnda pínki!
Aami! Aami!

TAKADA PLADE

Zabura 42-72

Zizɔ ɔɔɔɔnaa

Kora burino lē.

42 Lákũ zǝ dì swa sare ni de nà,
len n̄ ni dì ma de le, Luda.
² Ma nini ten Luda ni de, Luda Wëndide
pìi.
Boren mani le mà gé daalē?
³ Wétē mé à gǝ ma pǝble ū
fānantē kũ gwāanio,
òdigǝ pimene gɔɔ sīnda pínki:
N Luda kú máa?
⁴ Ma n̄see wēnne, akũ yā díkīnanɔ
dòmagu,
lákũ madì gé pari gūn nà ari Luda ɔnn,
gbēnɔ digǝ tété ma kpe kũ ayuwiiio,

dikpekerino dì dodomai kũ
sáabukpanaao.

⁵ Bóyāin ma n̄see yàkaa?
À kè dera ma laakarīi fūte?
Séde màgǝ wé dɔ Ludai,
zaakũ mani era màgǝ à sáabu kpá,
ma Surabari, ma Luda.
⁶ Ma n̄see yàka, akũ n̄ yā dòmagu
zaa Miza kpigereei ari Yoda mīia,
zaa ɛmɔ kpino musu.
⁷ Ndì tó isǝkena kīni gǝ dɔ,
í lǝkotonɔ ten lē zukǝi.
N tò í ten damala,
a sǝ ten tá kūmao.
⁸ Dikiri dì yenyī mōmene fānantē,
a lēe digǝ dɔ ma lén gwāani,
maten wé ke Luda kũ à de ma wēndi ūa.
⁹ Madì pi Luda ma gbēsine:
Bóyāin ma yā sǝnguu?
À kè dera n̄ tò màgǝ té kũ pǝsirao
ma ibere wétāmmaana yāii?
¹⁰ Ma waridǝmmarinɔ dì ma sǝsǝ,
akũ ma wánɔ digǝ wí,
òdigǝ pimene gɔɔ sīnda pínki:
N Luda kú máa?
¹¹ Bóyāin ma n̄see yàkaa?
À kè dera ma laakarīi fūte?
Séde màgǝ wé dɔ Ludai,
zaakũ mani era màgǝ a sáabu kpá,
ma Surabari, ma Luda.
43 N̄ ma yā nna kpáma Luda,
n̄ ze kūmao buri ludadǝrisarinɔ
yā musu,
n̄ ma bo gbē vāni manafikidenɔ ɔi.
² Luda, mòkǝmme ma uteki ū,
bóyāin n̄ gimaii?
À kè dera n̄ tò ma gǝ té kũ pǝsirao
ma ibere wétāmmaana yāii?
³ N̄ n̄ gupura kũ n̄ yāpurao zīma,
à domene are n̄ kpi musu,
à gé kūmao ari n̄ kúkia gwe.
⁴ Gbasa mà gé n̄ gbagbakia Luda,
ma pɔ ni kemma nna, Luda ma pǝnna,
mani n̄ tó kpá kũ mǝɔɔɔɔ,
Luda ma Luda.
⁵ Bóyāin ma n̄see yàkaa?

À kè dera ma laakarîi fùtée?
Manigō wé dō Ludai,
zaakū mani era mǎgō a sáabu kpá,
ma Surabari, ma Luda.

Isarailano faaba wékenaa

Kora burino lèe.

44 Luda, yā kū n kè zaa gikena ó diz-
ino gɔɔɔa,
ò òwɛɛ ó sǎ mà.
²N ɔ sǎ burinoi n wari dòmma,
n ó dizino kàtè ní gbèn,
n ní kara ò dàgula.
³Adi ke ní fènedà mé à ní ká bùsu díaro,
ní gàsǎ gbānan ò zii blèoro.
N zida gàsǎ gbāna mé à tò,
n are dòmma kū ní yeñyī yāi.
⁴Mokōmme ma Kína ũ ma Luda,
ndi tó Yakubu burino zii ble.
⁵N gāin odi ɔ sǎ ó iberenoi,
kū n tón odi gbá pétepete ó zāngurinɔa.
⁶Adi ke ma sá náanikenanlo,
adi ke ma fènedà mé adi ma boro.
⁷Zaakū mokōn mé ndi ó sí ó iberenɔa,
ndi wéi da ó zāngurinɔa.
⁸Luda, odigō n sáabu kpá gɔɔɔ sinda
pínki,
odigō n tó kpá lakanaa sari.
⁹Bee kū abireo n giwái n tò wéi ó kū,
ndi bo kū ó zikarinɔ doro.
¹⁰N tò o boru kpe ó iberenɔe,
n tò ó zāngurinɔ ó pónɔ nàkɔa.
¹¹N ní gbá zé ò ó dede lán sǎnɔ bà,
n ó fākɔa burino té.
¹²N n gbēnɔ yia araga,
ndi àre le a gūnlo.
¹³N tò ó gbēdakenɔ ó sǎsǎ,
gbē kū ò kú ó sareno ó lalandii kè.
¹⁴N tò o gō baaru pó ũ burinɔe,
gbēnɔ di ní mì yīgāwɛɛ.
¹⁵Madigō kú kū wéio gɔɔɔ sinda pínki,
ma gasuu gō kpá ma wéi
¹⁶ma lalandikerinɔ kū ma sǎsǎrinɔ yāi
kū ma ibere kū ò ye ò fina bomano yāo.
¹⁷Abirekū ó lé pínki,

bee kū n yā dí sǎoguro,
ódi n bàka kunna kūoo yā gbororo.
¹⁸Ó laasun dí kēmmaro,
ódi kē n zéaro.
¹⁹N ó kē dúgudugu,
n ó búsu kē gbēgbonno kureki ũ,
n gusira níkiniki dàóla.
²⁰Tó ó Dikiri tó sǎogú yā,
ke tó ó wé dō buri zítɔnɔ tǎnanɔi,
²¹Luda ni gí ei yá?
Zaakū àkū mé à ó nèsegūnyāno dō pínki.
²²N yāi ó kú ga léi zaa kónko ari ɔkɔsi,
òdi ó dite lán sǎ kū oni ní kùtu kpánɔ bà.
²³N vu Dikiri! À kè dera nten i oo?
N fute! Nsun giwái gɔɔɔ sinda pínkiro.
²⁴À kè dera n kòkɔɔɔ dōwɛɛ?
Ó wéndake kū ó wétāmmānaao sǎngun
yá?
²⁵O gō yīna lukutēn,
o gō wutena zíte.
²⁶N fute n kpáwái,
n mó n ó bo n yenyi yāi.

Kína nɔsena lèe

Yenyi lè kū Kora burino dà.

45 Yā nna ten pípi ma swèe gūn,
lákū maten lè díkína da kínane
nà.
Ma lé nna lán takadakēri mana
takadakēɔɔɔ bà.
²N manake de gbē sinda pínkila,
n légbɛe digō nna,
arubarika kū Luda dàngu lakana vīro.
³Mokōn zikari pāsī, n n fènedà sé
n loko n kíkɛgakuri sèeda ũ.
⁴N di sǎa n gé zii ble n gakurike gūn
yāpura kū nèsedoo kū yāzedeo yāi,
n yā náasidenɔ ke kū n ɔpla gbānao.
⁵Kí, n kànɔ lé sǎnte,
adi gē à n iberenɔ swè zǎ,
burino di létɛ n gbá sare.
⁶Luda, ñigō vutena kpatan gɔɔɔ sinda
pínki,
ñigō n kíkɛgo kūna yāzede ũ.

⁷ N' ye yāmanakenaai, n zā a yāvānikenagu.

À yā mé à tò Luda, n Luda, n ka kín, à ponna pisimma de n gbēnola.

⁸ L'w gbī nnanna pisi n pókasanja, m'w'ū dī n p'w ke nna

n kpé kū ò kèkè kū wisa sakaao gūn.

⁹ Kína nénogbēn'w kú n n'w yenyiden'w té, n n'w dufu kú n wplai,

à Ofi būs'u wurap'w dana.

¹⁰ Nénokpare, ñ sà kpá ñ ma!

N de be kú n gbēn'w yā sún donne arero.

¹¹ N nomanake ten kína mēe luka, ñ mī natene, zaakū n dikirime a ū.

¹² Tayaden'w ni su ò gba danne, aruzekeden'w ni n wé wete.

¹³ Kína nénokpare vutena kpéne gūn kū gakurio,

ò w'zī kè a pókasanja kū wura bàao.

¹⁴ Òten su kǎao kínane kū a pókasa wānzānden'w dana.

Nénokpare zennerin'w téi,

òten su kǎao a kīnaa.

¹⁵ Òten gē kūn'w kínabea, òten ponna ke kū ayuwiikenaao.

¹⁶ N nég'wgbēn'w ni g'w n den'w gēne ū, ñni ñ ditedite kínano ū andunia gūn pínki.

¹⁷ Mani tó n t'w g'w d'w gbēn'wgu lakanaa sari,

burin'w nig'w n sáabu kpá g'w sinda pínki.

Luda kú kūoo

Kora burin'w lèe.

46 Luda ni kpái gud'w. òtegi kpáwái g'w sinda pínki ó warikenaa gūn.

²⁻³ A yā mé à tò bee tó andunia yàka akūs'w kpino lète ò sī isiran, bee tó í pì kīni kà à fūtaa b'w akūs'w kpino dège kū kīnio, swè ni kēóguro.

⁴ Swa ke kun kū a í dī su kū ponnao Luda wēte gūn,

Luda Musude kúki kū à kú adonaa pìi.

⁵ Luda kú wēte pìi gūn, ani g'w bezī ūro,

Luda ni kpái gud'w.

⁶ Burin'w ten wiki lè, kpatan'w ten yīgā, Luda pūtā, akū andunia yò.

⁷ Dikiri Zīkaride kú kūoo, Yakubu Luda ó uteki ū.

⁸ À m'w à Dikiri yākenan'w gwa, lākū à yā yia anduniaa nà.

⁹ Àkū mé àdī zīi mī de ari andunia lén, àdī sán'w é'w àdī sárin'w dūgu z'w,

àdī té s'w sēgbakonaa.

¹⁰ À ze teene àg'w d'w kū makūme Luda ū.

Burin'w ni ma t'w sé lei,

oni ma t'w kpá andunia gūn pínki.

¹¹ Dikiri Zīkaride kú kūoo, Yakubu Luda ó uteki ū.

Ludame andunia pínki kína ū

Kora burin'w lèe.

47 Buri sinda pínki, à w'kpa lè, à ponna wiki lè Ludane kū ayuwii.

² Zaakū Dikiri Musude naasi vī, andunia pínki Kína z'wkw'wme a ū.

³ À tò o zīi blè burin'w, à tò o gèsee pète gbēn'w.

⁴ À ó zīte bakaa kpàwá, a yenyide Yakubu burin'w ñadāb'w ū.

⁵ Luda fūte, òten ayuwii ke, Dikiri zena, òten kuru pé.

⁶ À lè sí Ludane, à lè síne, à lè sí ó Kínane, à lè síne.

⁷ Zaakū andunia pínki Kínane a ū, à lè síne kū dōnaao.

⁸ Luda ten kí ble burin'w, à vutena a kpata kū à kú adonaaa.

⁹ Burin'w kpatablerin'w ten k'w kakara gbē kū ò de Ibrahī Luda gbēn'w ū,

zaakū andunia kínano bi Luda p'wme. À deñla ñ pínki.

Zaiš bi Luda wēteme

Kora burin'w lèe.

48 Dikiri z'wkw, à kà ò a sáabu kpá manamana

ó Luda wête gûn a kpi kû à kú adonaa musu.

² Zaiš gbè katena mana, à de andunia gbè sînda pínkine ponna ũ. Kína zškō wête pì kú kpi gugbānduru kpa.

³ Luda kú a gudākpākinō gûn, à tò ò a dō aafialedi ũ.

⁴ Kū kīnanō lédokōnō kè de ò su ò lētea leele,

⁵ kû ò wête pii è le, akū à bò ní sare, vīna ní kû, akū ò bàa lè.

⁶ Ò gō kû lukanaao lán nōgbē nōwāwakerii bà.

⁷ N ní ké dúgudugu lākū ifāboki ĩa dī lagatarino gó'iteno kakate nà.

⁸ Yā kū o mǎan ó wé è Dikiri Zīkaride ó Luda wête gûn. Luda wête pii kàte àgō kun goro sînda pínki.

⁹ Luda, ó kú n kpé onn, óten laasun lé n yenyīkenaaaa.

¹⁰ Luda, lākū n tó dàgula ari andunia lén nà,

lén n sáabukpanaa dàgula le dō. Ndī yā gōgō n gbēnōne a zéa.

¹¹ Zaiš kpidenō ten ponna ke, Yudanō būsū wētedenō pō kè nna, yākpate kū n kēnō yāi.

¹² À dōdōkōa à lika Zaišī, à a bīni dākpāki lei dasinō naro.

¹³ À a bīninō tàasi ká kū a zeki gbānāno de à le à baba zīadenōne.

¹⁴ Zaakū Luda díme ó Luda ũ goro sînda pínki, àdi dowerē are ari ò gé gao.

Aruzeke náanikena bi yōnkoyāme

Kora burinō lèe.

49 Buri sînda pínki, à yā díkīna ma, andunia pínki, à sǎ kpá,

² kīnanō kū talakanō, aruzekedenō kū takasidenō á pínki.

³ Ōndōyā kú ma lén,

dōna kú ma swēn.

⁴ Mani sǎ dō yáasi yāi mà a bōkōte ke kū mōrōlenaa.

⁵ Mani vīna ke yā pāsī gorōnero, bee tó ma zāngurino likanamai.

⁶ Ò ní aruzeke náani vī, òdi ní ɔgōda ĩa dā.

⁷ Gbēke ni fō à gí a gbēdakenē ga kū ani gairo,

ani le à póke kpá Ludaa à a wēndi booro.

⁸ Zaakū gbē wēndi bona zī'ū, aruzeke ni fō à bo zikiro.

⁹ Ani fō à tó àgō kun goro sînda pínkiro, ani fō à gīne àsun wé ke pla kū gyāwānworo.

¹⁰ Zaakū ò dō kū bee ōndōrinō dī ga, mīsaridenō kū yōnkōnō dī mī de le se, òdi ní aruzeke tó gbē pāndenōne.

¹¹ Bee kū ò ní tónō kpà būsūnōne yā, ní mira nigō de ní be ũme goro sînda pínki, anigō ní kúki ũ ari ní buria.

¹² Bisāsiri kū a bēerekeo dīgō kun goro sînda pínkiro, ani kakate lán nōbōnō bāmē.

¹³ Mīsaridenō lakanaan gwe, lēmē à de le dō kū gbē kū ò té ní ágbainō.

¹⁴ Oni si gyāwānn lán sǎnō bà, ga mé anigō de ní dǎri ũ, gbē manānō ni kí blēmma gudōo.

N mēnō ni yagi kū miran, gyāwān mé anigō de ní be ũ.

¹⁵ Ama Luda ni ma wēndi sí gyāwānnwa à gbānake kpāmai.

¹⁶ Tó gbē ten gō aruzekede ũ akūsō a be tó ten bo nna,

ñsun tó à kenne yāke ũro,

¹⁷ zaakū ani le à póke sé à táo a gagōro, a aruzekenō ni bo téiro.

¹⁸ Bee tó à a zīda dō arubarikade ũ a wēndi goro

akūsō ò a sáabu kpà a nmanana yāi,

¹⁹ ani ká a dizinōlāmē, ani wé ke pla kū gupurao ziki doro.

²⁰ Bisāsiri kū a bēerekeo, tó a wé dí kēro, ani gēte lán nōbōnō bāmē.

Donyíkēna yāpura

Asafa lēe.

50 Dikiri Luda Gbānasīndapinkide
ten yā o,
àten lé zu andunia gbēnci
zaa ifāboki kpa ari a léte kpa.
² Luda gakuri ten bi Zaiō,
wēte kū a manake papana.
³ Ó Luda ten su, anigō yītenaro.
Té kū àdi ní ble kú a are,
zàgaīa pāsī likai.
⁴ Àten musudencō sīsī kū zītedencō
de à le à yākpate ke kū a gbēncō.
⁵ À pì: À ma yāmarincō kakaramene,
gbē kū ma bàka kú kúnwo sa'onaa gāincō.
⁶ Ludame yākpatekeri ū,
musudencō dì a yākena a zéa kpàkpa ke.
⁷ À ma, ma gbēncō, má yā vī mà oáre,
Isarailancō, mani á dà bobo,
makūme Luda á Luda ū.
⁸ Maten zuka káái á sa'ona yāiro,
ke sa'opo kū adigō ká tén à té kū.
⁹ Má zùsa kū à kú á kpàsan ni vīro,
kesō blē kū à kú á karaa gūn,
¹⁰ zaakū nòbōsēntencō bi ma pónome
kū pókāde kpàsa kū ò kú sīsī dasincō
musuo.
¹¹ Má kpi musu bāncō dō pínki,
sēnte pó ketencō kun ma pó ūme.
¹² Tó nà teni ma de, mani oárero,
zaakū makūme má andunia vī
kū pó kū ò kunncō pínki.
¹³ Madì zùsa nòbō sòn yá?
Madì blēkofīnii aru mìn yá?
¹⁴ À sa oma kennakūkō pó ū,
à lé kū a gbē makū Luda Musudea fīna
bo.
¹⁵ À ma sīsī warikegōra,
mani á bo, áni bèere límene.
¹⁶ Akū Luda pì yāvānikerinōne:
À kè dera áteni ma yāditenancō dōdō?
Býyāi ma bàka kunna kúnwo yā da á
lénn?
¹⁷ Á ye ma yādannenaairo,

a ma yāncō kpà kpe.

¹⁸ Tó a kpāni è, adì a ke á gbēnna ūme,
á bàkaa digō kú kū zinakerincō.

¹⁹ Á légbēe vāni,

adì lēnna keñne.

²⁰ Adigō á gbēndo pi,

adì á da né éke bo.

²¹ A yā birencō kè, akū má yītena.

Àten da má de lán á bàme,

ama mani kpākeāi mà á dà bobo.

²² Ákōncō kū ma yā sàáguncō, à yā pì ma.

Tó len sōro, mani á ke yákiyaki,

gbēke ni fō à á símaro.

²³ Gbē kū à kennakūkō sa òma zōkōke
dōmene,

àteni ma gba zé mà mōáre

lákū madì gbēncō sura ba nà.

Sùrukpana Luda

*Lè kū Dauda dà gōrō kū annabi Natā gèe a
kīnaa a zinakena kū Basebao gbera*

51 Luda, ò ma wēnda gwa n yenyī
gūn,

ò ma taarincō gogo n mana zōkō yāi.

² Ñ ma durunna kēma mà gō swáswa,

ò ma durunna kēma mícimicō.

³ Má a taarincō dō sà,

ma durunna digō sāmāguro.

⁴ Mōkōmme ma durunna kēnne,

ma yā kū ní yeiro kè.

Tó n yā ò, n yā nigō zé vī,

tó n yākpate kè kūmao, n yā nigō nna.

⁵ Zaa ma da nēsen má vāni,

má durunna vī zaa ma ina gōrōme.

⁶ Nēsemāna mé àdi kángu,

ò òndō damene ma swēe gūn.

⁷ Ñ ma zú o kū sakoo mà pu swáswa,

ò ma nēse pípimene mà gō píu táitai.

⁸ Ñ tó mà pōnna ke kū yáadōnaao,

ò tó ma wá kū n būsancō were.

⁹ Ñsun ma durunnancō yā daro,

ò ma yā vānincō bo ò zukūna pínki.

¹⁰ Luda, ò nēsepura damene,

ò era ò tó ma laakari gō kpatena.

¹¹ Ñsun ma zukūnaro,

ñsun n Nini símaro.

¹² Ñ era ñ tó ma pɔ ke nna
kū n ma sura bà yāi.

Ñ ma nini gba màgɔ n yā ma,

¹³ gbasà mà n yā dàdà yāvānikerinɔne,
durunnakerinɔ ni era ò are dɔmma.

¹⁴ Ñ ma bo gbēdena yān,

Luda, Luda ma surabarii,

mani lè sí n yākena a zéa musu.

¹⁵ Dikiri, ñ ma gba lé

mà n sáabu kpá.

¹⁶ Sa'onaa di kenne nnaro,

tó lenlo de ma ò.

Sa'opɔ kū òdi ká tén à té kū di kánguro.

¹⁷ Sa kū maten ommame ma nēseyida ũ,
ndi wēndade sùrude gya boro.

¹⁸ Luda, ñ arubarika da Zaiɔgu

n pɔyeina mana gūn,

ñ Yurusalemu bīni gba gbāna,

¹⁹ gbasà sa'ona a zéa ni kángu

kū sa'opɔ kū òdi ká tén à té kūo,

oni sa o kū zùsanenɔ n gbagbakia.

Aruzekede ìadānaa

*Lè kū Dauda dà gɔɔ kū à gèe Aimeleki
bea, akū Edomu gbē Doegi gèe à ò Solunee*

52 Gōsa gbāna, Luda gbēke kun gɔɔ
sīnda pínki,

à kè dera nten ìa dā kū yā vānioo?

² Ndigɔ léfɔtɔ ke kū gbēnɔ gɔɔ sīnda
pínki,

n lé nna lán gē mibobɔɔ bà,

ndi gbēnɔ gbákí zɔo.

³ Ñ ye yā vānii de a manala,
èketonaa di kenne nna de yāpurala.

⁴ Ñ ye gbēkakatena yāi,
manafikiyā mé à da n lén.

⁵ Luda ni n gbāna kò é ari gɔɔ sīnda
pínki,

ani n kū à bo kúnwo n kpén,

ani n bo gbē bēnenɔ té.

⁶ Tó gbē mananɔ è, vīna ni í kū,

oni n lalandi ke ò pì:

⁷ Gbē kū adi Luda ke a uteki ũron dí!

À náani kpá a aruzeke zɔkɔa,

à gɔ gbānade ũ gbēkakatenaa gūn.

⁸ Má de lán kū lāsirade kū à kú Luda ɔnn
bà,

manigɔ ze kū Luda yenyio gɔɔ sīnda
pínkime.

⁹ Manigɔ n sáabu kpá gɔɔ sīnda pínki

yā kū n kè yāi,

mani n tó sé lei n yāmarinɔ wára,

kū í mana yāi.

Yōnko yā'onaa

Dauda lèe.

53 Yōnko di pi a swēn Luda kunlo.
Gbēnɔ yāka, í yākenaa vāni,
yāmanakeri ke kú í téro.

² Zaa musu Luda di bisāsirinɔ tàasi ká
à gwa tó gbēke ɔndɔ kà à a kīnaa wete.

³ Ò sàte í pínki ò gɔ dɔɔɔ sari mímio,
yāmanakeri ke kú í téro, bee mēn do.

⁴ Yāvānikerinɔ dōna vīroo?

Òdi ma gbēnɔ mómɔ lán ú bà,

òdi Luda sísiro.

⁵ Gwen vīna í kūn manamana,

vīnapɔɔn kú gwe sōro.

Luda tò gbē kū ò lètéáwanɔ gɔ katena
gēnɔ ũ,

a wé'í dàmmma kū Luda gíníyí yāi.

⁶ Luda, ñ bo Zaiɔ ñ mó ñ Isarailanɔ sura
ba!

Tó Luda èra à sù kū a gbēnɔ í gwena zīn,

Yakubu burinɔ ni ponna ke,

Isarailanɔ ni yāa dɔ.

Gbē kū òten wé taa aduakena

*Lè kū Dauda dà gɔɔ kū Zifidenɔ gèe ò pì
Solunee, Dauda utena í būsun.*

54 Luda, ñ ma sura ba n tó yāi,
ñ yā sīmene kū n gbānao.

² Luda, ñ ma aduakena ma,

ñ sã kpá ma yā'onaa.

³ Zaa kú buri pāndenɔ fùtemai,

gbē pāsīnɔ teni ma we ò ma de,

òdi Luda yā daro.

⁴ Ludame ma kpanyiri ũ,

Dikiri mé à ma kūna.

⁵ Ìn ma zāngurino vāni eramma,
n ñ dūgu zō n náani yāi.

⁶ Mani sa omma kū ma poyeinaao,
mani n tó bo Dikiri, zaakū ñ mana.

⁷ À ma bo ma warino gūn pínki,
à tò ma yōgō kè ma iberenḡa.

Aduakena kunna wétāmmanaa gūn

Dauda lèe. Òdi sí kù guruminḡme.

55 Luda, ñ ma aduakena ma,
ñsun lá kú ma yālaro.

² Ìn sã wē ma yāi ñ wema,
ma laasun ma likara ma gō bídi gūn,

³ ma iberenḡ yā'ona yāi
kū gbē vānino wēbirimanaao,
zaakū òten wari dḡmame,
ò ma kūna kū pōfēo.

⁴ Swēē kēmagu,
ga vīna gēmagu.

⁵ Vīna ma kū, maten lukaluka,
ma nini vūra.

⁶ Tó má dēmbere vī lán potēne bà,
de mani vura mà gé kámma bo,

⁷ mani bàa lé mà gé zāzā,
mani gé mà vute gbārannan.

⁸ Mani wā mà gé mà uteki wete,
de zāgaīa gbāna sūn ma lero yāi.

⁹ Ìn ñ yā gboro, Dikiri, ñ ñ yā yākatēne,
zaakū ma è zuka kū fitiio kú wēte gūn.

¹⁰ Òdi kpáte ke bīni musu fānantē kū
gwāanio,
yā vāni kū yā gbānao di wēte gūn.

¹¹ Gbēdedeyā mé à wēte pīi pà,
gbānamḡnnena kū manafikio di kē a
batunlo.

¹² Tó ma ibere mé àteni ma sōsō yā, mani
mena,

tó ma zānguri mé à fūtemai, mani utene.

¹³ Ama mōkōn, mōkōn kū ó sára léle,
ma gbēndo, ma gbēnna!

¹⁴ Òdi fāai bo kū kōo yā nnanna,
òdigō tékōi pari té Luda ḡnn.

¹⁵ Ga ni zāmba ke ma iberenḡne,
ò si gyāwān ñ gbānagḡḡ,

zaakū vāni vuteki è ñ gūn.

¹⁶ Makū sō, madī Luda sísi,
akū Dikiri di ma sura ba.

¹⁷ Kōnkō, fānantē kū ḡkōsio
madigō ma yā'ūmmanano bḡtene kū
ndanaao,

akū àdi ma yā ma.

¹⁸ Bee kū ma iberenḡn dasi,
àdi ma sí à ma bo fitin aafia.

¹⁹ Luda digō vutena kpatan gḡḡ sīnda
pínki,

ani ma yā ma, ani wē'i daḡma,
zaakū òdi ñ dà litero, ò Luda vīna vīro.

²⁰ Ma gbē pīi fiti kè kū a gbēḡḡḡ,
à bō lédokōḡḡ kū ò kè kú kōo kpe.

²¹ Àdi yā nna o lán zó bà,
ama fiti laasun kú a swēn.

Àdi lēnna kēḡne páipai,
ama yāadḡmma bà da a bḡkḡmmē.

²² Ìn yā'ūmmanano tó Dikirine,
anigō n kūna,

àdi tó gbē mana fu zikiro.

²³ Gbēderi nāanisaridenḡ ni ñ gḡḡ
dagura lero,

Luda, ñni tó ò si gyāwān tḡḡḡwēen.

Makū sō, manigō n náani vī.

Zidakpana Luda

*Lè kù Dauda dà gḡḡ kù
Filisitininḡ a kù zaa Gata.*

56 Ìn ma wēnda gwa Luda, òten
péma,
òdigō zī ká kūmao ògō wē tāma gḡḡ
sīnda pínki.

² Ma kpākparino digō péma gḡḡ sīnda
pínki,

ñ karambaani yāin òten zī ká kūmao.

³ Tó vīna teni ma kū, mani n náani ke.

⁴ Mani Luda tó kpá yā kū à ò yāi,
má Luda náani vī, mani vīna kero.
Bón bisāsiri ni fō à kemenēe?

⁵ Òdigō ma yā lite kpedangara gḡḡ sīnda
pínki,

òdigō ma kpákpa kū yā vānio.

⁶ Òdi kō kakaramai ò natemene,

òdi ma kpákpa ògō ye ò ma dɛ.
⁷ Luda, òsun tó ní gbēke boro,
 ò burino ne kù pɔfēo.
⁸ N ma warikena yā da,
 ò ma wētēkotena ká n tūruu gūn.
 À kù n takada gūnloo?
⁹ Tó ma lé zù Ludai,
 ma iberenɔ ni boru kù kpeo,
 manigō dō kù à yā simene.
¹⁰ Mani Luda tó kpá yā kù à ò yāi,
 ee, mani Dikiri tó kpá yā pì ona yāi.
¹¹ Má Luda náani vī, mani vīna kero.
 Bón bisāsiri ni fō à kemenɛ?
¹² Luda, mani lé kù ma gbēnnɛnɔ fina bo,
 mani kennakūkō sa omma.
¹³ Zaakū n ma si ga léi,
 ndi tó ma gē sīro,
 de mǎgō kure kūnwō
 gupura kù àdi wēndi kpámma gūn.

Wikilena Luda Musudei

*Lè kù Dauda dà gɔɔ kù à bàa lè
 Solune à ùtè gbèwɛn.*

57 N ma wēnda gwa Luda, ò ma
 wēnda gwa,
 zaakū mǎkōmme ma nanyī.
 N ma sɔtɔ n orun ari ma bo ga léi.
² Maten wiki lé Luda Musudei,
 Luda kù àdi yā kù à ò papamene pìi.
³ Ani tó kpányī bo zaa musu à ma sura
 ba,
 ani wéi da gbē kù òten pémanɔa,
 ani a gbēke kù a náaniyāo kemene.
⁴ Má kù músunɔ té,
 ma gō wutena nòbɔ pāsīnɔ dagura.
 Gbē pìnɔ néne nna lán fēneda bà,
 ní saka bi sárime kù kàao.
⁵ Luda, ò n zīda tó sé lei ari musumusu,
 ò tó n gakuri da anduniala pínki.
⁶ Ò tankute kpàkpamene ma zén,
 akū ma gō wari gūn,
 ò wèɛ yō ma arɛ, akū ò zù wèɛ pìn.
⁷ Ma laakari kpatena Luda, ma laakari
 kpatena,
 mani lè sí mà n táaki lé.

⁸ N vu, ma swè!
 Ma mǎɔ kù ma gidigboo kù máa?
 Mani gudɔ pá mīio.
⁹ Dikiri, mani n sáabu kpá burino té,
 mani n táaki lé gbēnɔnɛ.
¹⁰ Zaakū n gbēke zōkōw kà n kīnaa,
 n náani ludambe luku lè.
¹¹ Luda, ò n zīda tó sé lei ari músumusu,
 ò tó n gakuri da anduniala pínki.

Gbē vānino tona kù Ludao

Dauda lèɛ.

58 Gbānadɛnɔ, àdi yā o a zéa sō yá?
 Àdi yākpate ke kù gbēnɔnɔ sūsū
 yá?
² Àdi yā vāni laasun lé á swèɛ gūn,
 àdi gbāna mǎ gbēnɔnɛ á būsun.
³ Gbē vānino n sātɛna zaa ní ina gɔɔmɛ,
 ékɛdenɔn yakana zaa ní da nēnɛn.
⁴ N légbɛ de lán mlè sewe bà,
 ò de lán káre kù à a sǎ tàtaa bà,
⁵ de mlèɛ pì sún a kōkō'ori úra ū maro,
 de àsun a dabukeri gonike ero.
⁶ Luda, ò ní saka é'énne ní lén,
 Dikiri, ò músuu pìnɔ saka sōntɛnɔ é'énne.
⁷ N tó ò gēte lán í bàasinaa bà.
 Tó ò sá gà, ò ní kànɔ é'énne.
⁸ N tó ò kori ke zén lán kɔntɔ léi bà,
 ògō de lán nòbɔtɛne kù adi ifantē ero bà.
⁹ Ari yàka té gō oro wā,
 gbē vānino ni gēte kù iao.
¹⁰ Gbē mananɔ ni pɔnna ke
 zī kù Luda fina bōnnɛ gbē vāninɔa,
 kù ò ní gbá pipi ní aru gūn.
¹¹ Gbēnɔ ni pì: Gbē mananɔn láada ví fá!
 Luda kun, àdi yākpate ke andunia gūn.

N ma sí ma iberenɔa

*Lè kù Dauda dà gɔɔ kù Solu
 gbēnɔ zī ò a dādā a bea ò a dɛ.*

59 Ma Luda, ò ma sí ma iberenɔa,
 ò ma bo gbē kù ò fùtemainɔ oī.
² N ma sí yāvānikerinɔa,
 ò ma bo gbēderinɔ oī.

³ Ñ gwa, òteni ma kpákpa,
gbē pāsīnɔ ten fiti ke kūmao.
Dikiri, mádi taari ke durunna keńnero,
⁴ mádi zāńne yākearo,
akū ò kú kú soruo ò nakarama.
Ñ ma wēnda gwa ñ fute ñ mó ñ kpāmai!
⁵ Mòkōn Dikiri Luda Zikaride, Isarailano
Luda,

ñ fute ñ wé tā buri kùńɔa í pínki.
Ñsun bonkpède vāni kùńɔ wēnda gwaro.

⁶ Òdi era ò su ɔkɔsi dɔ,
òdi likara zō wēten,
òdi hùu kema lán gbēnɔ bà.

⁷ Ñ gwa, í léi ten tɔ,
fēne kpá í lén,
òdi pí gbēke teni í maro.

⁸ Mòkōn sō Dikiri, ndi í yáa dɔ,
ndi buri pínɔ lalandi ke í pínki.

⁹ Luda ma gbāna, ma wé dɔnyí,
mòkōmme ma aafialedi ũ.

¹⁰ Luda ni domene are a gbēke gūn,
ani tó mà yǒgō ke ma zāngurinɔa.

¹¹ Dikiri ó sēgbako, ñsun í dedero,
de í yā sún sã ma gbēnɔguro yāi.
Ñ tó ò likara zō ñ í kóte kú n gbānao.

¹² Yā kú àdi bo í lén bi durunna yāme.
Ñ tó í karambaanikena í kú,
zaakū òdi éke to òdi gbē ká.

¹³ Ñ í kakate kú pɔfēo,
ñ í dúgu zō, òsungō kun doro,
gbasa ògō dō ari andunia léa
kú Luda ten kí ble Yakubu burinɔa.

¹⁴ Òdi era ò su ɔkɔsi dɔ,
òdi likara zō wēte gūn,
òdi hùu ke lán gbēnɔ bà.

¹⁵ Òdi likara ògō pǒble wete,
tó odi kāro, òdi wiki lé.

¹⁶ Makū sō, mani lè sí n gbāna yā musu,
mà ayuwii ke kɔnko n gbēke yāi,
zaakū mòkōmme ma aafialedi ũ,
mòkōmme ma uteki ũ warikegɔɔa.

¹⁷ Luda ma gbāna, mani n táaki lé,
zaakū mòkōmme ma aafialedi ũ,
Luda kú àdi gbēke kemene.

Óni zì ble kú Luda gbānao

*Lè kú Dauda dà gɔɔ kú à zìi kà kú Siria
kú ò kú Mesopotamia būsun kú Zoba būsuu
gūnnɔ, akū Yoabu sù à Èdòmuno dède
Guvute Wisiden gbēnɔn dúbu kuri awēepla.*

60 Luda, n pɔ fēwái,
n ɔ gbàrewái n ó zukūna.

Ñ era ñ are dɔwá sà.

² N tò ó būsuu yīgá ari à pàra.

Ñ era ñ tata a gbèn,
zaakū à gǒ kpámme.

³ N tò yā zīŭ sù n gbēnɔa,
n ó káka kú í gbānao,
akū óten tātantatan ke.

⁴ Ama n tuta dō n vīnakerinɔne,
de ò le ò bo gbēnɔ ságana léi.

⁵ Ñ wewá ñ ó sura ba kú n gāsā gbānao
de ókōn n gbē yenyīdeno le ò bo.

⁶ Luda yā ò zaa a kúkia à pì:
Mani Sekemu kpaate kú kùwikio,
mani gba da kú Suko guvuteo.

⁷ Giliada būsui bi ma pómé,
Manase burinɔ būsui bi ma pómé,
Èflaimu burinɔ būsui bi ma mǒfuraame,
Yudano būsui bi ma gòome.

⁸ Mɔabuno būsui bi ma ɔpipibɔmme,
madì ma kyate káte Èdòmuno būsun,
madì kùwiki dɔ Filisitininɔ būsuaa.

⁹ Dí mé ani gē kūmao wēte bínide gūnn?
Dí mé ani domene are ari Èdòmuno
būsunn?

¹⁰ Luda, à de mòkōn mé n ɔ gbàrewái,
ndi bo kú ó zikarinɔ doroo?

¹¹ Ñ ɔ dawá ó iberenɔ yāi,
zaakū bisāsiri kpányī bi yā pāme.

¹² Óni zì ble kú Luda gbānao,
àkū mé ani gēse pétepete ó iberenɔa.

Kína aduakenaa

Dauda lèe.

61 Luda, ñ sã kpá ma wikilenaai,
ñ ma aduakena ma.

² Kunna zaa andunialea ma wiki lèmma,

kū ma wëndii gǝ leekee, akū ma n sisi.
 Ñ gé kūmao gbèsi kū à lei demala kīnaa.
³ Zaakū mǝkǝmme ma aafiaaleki ũ,
 ma uteki gbāna ũ ma ibereno are.
⁴ Má ye mǝgǝ kú n ɔnn gɔɔ sīnda pínki,
 mǝgǝ sɔɔna n orun.
⁵ Luda, zaakū n lé kū ma gbènne mà,
 n n vīnakerino bakaa kpàma.
⁶ Ñ kīna dǝ kū aafiaao,
 ñ tó à ká a gɔɔa.
⁷ Àgǝ kpata ble n dǝnaa gūn gɔɔ sīnda
 pínki,
 ñ a dǝkpā n gbēke kū n nāanikenaa yāi,
⁸ gbasaa mǝgǝ n táaki lé lǝkū gu dīgǝ dǝ
 nà,
 manigǝ lé kū ma gbènne fina bo gɔɔ
 sīnda pínki.

Ludame uteki ũ

Dauda lèe.

62 Luda ado mé à tò ma laakari
 kpátana,
 àkū mé àdi ma sura ba.
² Àkūme ma gbèsi ũ ma surabari ũ,
 madì gbāna lea, mani yīgā zikiro.
³ Gēn ũgbān ániǝ fute gbēaa?
 Áni a ne lán gbǝ kū à è à kpán
 ke kara zī bàn yá?
⁴ A gona a tía lén áten kpákūsū,
 éketona mé àdi kéare nna.
 Adì sa mana o gbēne kū léome,
 akū adì n ká á swēe gūn.
⁵ Luda ado mé à tò ma laakari kpátana,
 zaakū àkūme ma wé dǝi.
⁶ Àkūme ma gbèsi ũ ma surabari ũ,
 madì gbāna lea, mani yīgā zikiro.
⁷ Ma aafia kū ma bèrere dǝ bo a
 kīnaame,
 àkūme ma gbèsi gbāna ũ, ma uteki ũ.
⁸ Gbēnɔ, àgǝ a nāani vī gɔɔ sīnda pínki,
 à á swē wēne, àkūme ó uteki ũ.
⁹ Talakanɔn de lán lé'ia bàme,
 gbānadenɔn kú póke léiro.

Tó ò n yǝ kilooa,
 n pínki nigǝ de fáuunle.
¹⁰ Àsun gbēble'ɔgɔ náani kero,
 àsun ía dǝ kū kpāni pǝoro.
 Tó á aruzeke ten kǝ,
 àsun tó à á swē blero.
¹¹ Yā mēn don Luda ò,
 yā mēn pla dínɔn ma mà:
 Luda, mǝkǝn mé n gbāna vī,
¹² Dikiri, mǝkǝn mé n gbēke vī,
 akū ndì fina bo baadine a yākenaaa.

Luda nidenaa

*Lè kū Dauda dà gɔɔ kū
 à kū Yuda gbārannan.*

63 Luda, ma Ludame n ũ,
 mateni n are wete,
 ma nini yenyī, mateni lukanyī
 lán zīte kori kū à ye íi bà.
² Ma n e n kúkia,
 ma wé sǝ n gbāna kū n gakuriole.
³ Zaakū n gbēke manamene de wëndila,
 n sáabukpana nigǝ da ma lén.
⁴ Manigǝ n tǝ kpá ari ma wëndi lén,
 mani ɔ sé musu mà n sísi.
⁵ Ma nèse ni kǝ lǝkū òdi pǝ nna ble ò kǝ
 nà,
 n táakilena nigǝ da ma lén kū
 ayuwiikenaao.
⁶ N yā dǝ dǝmagu ma wútekia,
 madì laasun lémma gwāani.
⁷ Ma sɔɔna n orun, maten lè sí,
 zaakū mǝkǝmme ma kpānyīri ũ.
⁸ Ma nini namma,
 n ma kūna n ɔplan.
⁹ Gbē kū òteni ma weno ni kakate,
 ò gē zīte.
¹⁰ Luda ni tó ò n dede kū fēnedaome,
 ò gǝ gbēgbonnɔ pǝble ũ.
¹¹ Kīna sǝ ani pɔnna ke kū Ludao.
 Gbē kū òdi la da kū Ludaonɔ ni a sáabu
 kpá,
 ékedeno sǝ, n lé nigǝ nakǝana.

N̄ ma sí gbē vānino ɔ̄

Dauda lèè.

64 Luda, n̄ ma ndana ma,
n̄ ma bo ma ibere kũ òteni vīna
damaino ɔ̄.

²N̄ ma ute gbē vāni kũ ò lé
kpàkūsūmainone,

yāvānikeri zukade pīno.

³Òdi ní lé keke lán fēneda bà,

yā pāsīno dì bo ní lén lán kà sewede bà.

⁴Òdi taarisaride dādā ò a pá,

òdi a pá kǎnto, vīna dì ní kũro.

⁵Òdi té kákōgu ní vānikenaa gūn,
òdi bàkpakannena gusare yā gōgō

òdi pi: Gbēke ni ó ero.

⁶Òdi vānikena yā gōgō ò pi,
yā kũ o a lé kpàkūsū papana.
Bisāsiri nēsēgūnyāno asiri zōkō.

⁷Ama Luda ni ní pá kũ kàao,
ani ní kīnna kǎnto.

⁸Ani tó yā kũ ò ò wí ní musu,
gbē kũ à ní é pínki nigō mì ke dékūdekū
ò pi taare.

⁹Vīna ni gbē sīnda pínki kũ,
oni Luda yākenano baba,
onigō yā kũ à kēno laasun lé.

¹⁰Gbē manano, àgō ponna ke Dikiri gūn
ò nai,
nēsēpuradeno, àgō a táaki lé ní pínki.

Buri sīnda pínki wé dō Ludai

Dauda lèè.

65 Luda, à kũ ò n táaki lé Zaiō
ò lé kũ ò gbēnneno fina bo.

²Mokōn kũ ndi aduakena ma,
n kīnaan buri sīnda pínki ni sun.

³Ó yā vānino ó fú,
akū n ó taarino kēwá.

⁴Arubarikademe gbē kũ n sè
n gē kāao n ɔnn ū.

N kpé pó manano mōwá,
n kpé kũ à kú adona pīi.

⁵Ndi wewá kũ yā mana naasideno,

Luda ó Surabari.

Andunia lézekidenō kũ ísirabaradeno
wé donyī ní pínki.

⁶N gbāna dānla,
n kpino kē kũ n ikoo.

⁷Ndi ísira kũ a sōno kīni kpáte,
ndi burino zuka lákaíne.

⁸N daboyāno dì swē kē
gbē kũ ò kú zíteleanon,
òdi ayuwii dōmma zaa ifāboki kpa
kũ a léte kpao.

⁹Ndi laakari dō anduniaa, ndi a gba í,
ndi taaki ká zítene, n swanon pana kũ ío,
ndi tó póweno ke, zaakū len n dìte le.

¹⁰Ndi í dagula ari búgbano pa,
ndi guno foko fō kũ legūo,
ndi arubarika da pō kũ à bütēnogu.

¹¹Ndi arubarika da burazīn wē kũ wēēo,
póble nísīde dì kóte n ágbān.

¹²Pódādākinō sēla bōtō kũ sēnte,
sīsīno ponna dà uta ū.

¹³Pókādeno dàgula ní dādākinōa,
pówe dàgula sīsīgereēi.
Òten ponna wiki lé, òten lè sí.

Luda sáabukpanaa

66 Andunia gbē sīnda pínki,
à ayuwii ke Dikiria.

²À lè sí a tō gakurike musu,
à a táaki lé à a tō bo.

³À o Ludane: N yākenanon naasi vī,
n gbāna zōkō dì tó n iberenō ká nate.

⁴Andunia pínki dì kútenne,
òdi n táaki lé ò n tō bo.

⁵À mó à Luda yākenano gwa,
yā kũ àdi ke bisāsirinone naasi vī.

⁶À ísira lì gukori ū,
ò swa bikū gēse.

Ò ponna ke a yā musu.

⁷Àdigō kí ble kũ a gbānao goro sīnda
pínki,

a wé òigō kú burinōa.

Sāgbānadeno sūn dōke kāaoro.

⁸Burino, à ó Luda sáabu kpá,
a táakilena gō dō á lén.

⁹À ó wēndi dàkpāwēre,

adi tó ó gbá sàtaro.

¹⁰ Luda, zaakū n ó lé n ó gwá,
n ó baasa lán andurufuu bà.

¹¹ N ó ká kpésiran,
n aso tikisii diwèrè ó kpe.

¹² N tò ò diwá lán sò bà,
ó wé té mà, í dàóla,
akū n su kūoo nnamana kīnaa.

¹³ Mani su n ɔnn mà sa'opo kū òdi ká tén
à té kū o,

mani lé kū ma kèmmannò fina bo,

¹⁴ yā kū à bò ma lén ma warikégɔɔa.

¹⁵ Mani sa omma kū pó mèkpanannò,
mani sàkaronnò kpátanne,
mani n gbagba kū zùsannò kū
blèkofininnò.

¹⁶ Ákōnò kū á Luda vīna vīnò,
à mós à ma á pínki,
mani yā kū à kèmene oáre.

¹⁷ Ma wiki lèa,
a táakilena da ma lén.

¹⁸ Tó ma yā vāni dà ma swèn,
de Dikiri gí ma yā mai.

¹⁹ Ama à ma yā mà,
akū à ma aduakēnaa sì.

²⁰ Arubarikademe Dikiri ũ,
adi gí ma aduakēna mairo,
adi gí gbēke kemeneiro.

Arubarika gbekana Ludaa

Lè kū òdi sí kū guruminno.

67 Luda, n ó wēnda gwa,
n ɔnn werewá n arubarika daógu,
² de andunia pínki gō n zé dō,
buri sīnda pínki dō lākū ndi gbē sura ba
nà.

³ Ò n táaki lé Luda,
gbē sīnda pínki n táaki lé.

⁴ Burinnò ɔnnna ke à ayuwii ke,
zaakū ndi yākpate ke kū gbēnò a zéa,
ndi do andunia burinnò are.

⁵ Ò n táaki lé Luda,
gbē sīnda pínki n táaki lé,

⁶ gbasa zíte póbè ke,
Luda ó Luda ni arubarika daógu.

⁷ Luda ni arubarika daógu,
andunia lézekidenò ni vīna kene í pínki.

Luda zōkōke

Dauda lèe.

68 Luda fute, a iberennò fākōa,
a zāngurinnò bàa léne.

² Lākū túsukpe di gbēte kū iáo nà,
n tò ó gbēte le.

Lākū zōsaa di yó té sare nà,
yāvānikerinnò ni kakate Luda are le.

³ Gbē manannò sō ò ɔnnna ke,
ò yáa dō Luda are,
ò vīvī kū ɔnnna zōkōo.

⁴ À lè sí Ludane à lé maa,
à di ludambe lukua, à a tó bo,
a tón Dikiri, à ɔnnna wiki lé a are.

⁵ Kunna a kpé kū à kú adonaa gūn,
Luda bi tonennò deme,
gyaannò zekūnwodeme.

⁶ Luda di be ke gbē kū à gbē vīrone,
àdi purusunannò bote à í da nnamanan,
sāgbānadennò sō onigō kú gu kori gūmme.

⁷ Luda, kū n do n gbēnnò are,
gɔɔo kū n táa ò kūnwò gbārannan,

⁸ zíte yīgāyīgā, ludambe legū gbàre n are,
mōkōn Luda kū n yā ò Sinai kpi musu,
Luda, Isarailannò Luda.

⁹ Luda, n mūsee pīsī í būsua baala'i,
n n gbē busannò gbà gbāna.

¹⁰ N gbēnò vūte a gūn Luda,
akū n wēndadennò gbà pó n manake yāi.

¹¹ Dikiri yā ò,
akū nōgbēnò gō a baarukparinnò ũ dasi.

¹² Kínnannò kū í zīkarinnò ten bàa lé
likalika,

nōgbē kū ò gō beno teni í ɔnnno kpaatete.

¹³ Bee kū a wute a kpàsa guragura,
andurufu í kú ma potēne dēmbereɔa,
a kānno ten té ke lán wuraa bà.

¹⁴ Kū Gbānasīndapinkide kínnannò fākōa,
ò kòte Zalammò kpia lán legūgbēe bà.

¹⁵ Basā kpi gakuri vī,
Basā kpi mīsōntennò dasi.

¹⁶ Ákōnò kpi mīsōntennò,

bóyāi áten kpi kũ Luda sè
 a kíbaleki ũ gwa kũ nèségōbaao?
 Gwen Dikiri nigō kun gɔɔ sɪnda pínki.
¹⁷ Luda sōgono lé vīro,
 à kà dúbu leu ũgbangba,
 Dikiri bòo zaa Sinai,
 à sù à kipa a gu kũ à kú adonan.
¹⁸ N fute n ta musu dona zìzɔnɔn are,
 n gba si gbēnɔa ari kũ sãgbānadeno,
 akũ n vute gwe, Dikiri Luda.
¹⁹ Arubarikademe Dikiri Luda ó surabari
 ũ,
 àkũme àdigō ó asono sɛna lákũ gu dīgō
 dɔ nà.
²⁰ Ó Luda bi Luda kũ àdi n sɔra bame,
 Dikiri Luda mé àdi ó bo ga léi.
²¹ Luda ni a ibereno mì wíwínnɛ,
 bisāsiri mĩkã dɔrɛ kũ ò té n durunnaano.
²² Dikiri pì: Mani n bɔte Basã bùsun,
 mani n bɔte ísira lòn,
²³ de à á gbá ya á ibereno arun,
 á gbēdano ni néne maten ò n baka ble.
²⁴ Luda, o n gbēno è ò tétékōi,
 ma Luda ma Kína, òten su n kúkia.
²⁵ Lèsirino n té are, batano n té n kpe,
 nokpare sēgēsēgēparino n té n guragura.
²⁶ À Luda tɔ bo pari kōkakaranaa gūn,
 à Dikiri sáabu kpá ákōno Isaraila burino.
²⁷ Né kpede Biliaminu burino n té are
 gwe,
 abire gbera Yudano kíneno kũ n gbēno
 kũ Zebuluni buri kíneno
 kũ Nafatali buri kíneno.
²⁸ Luda, n n gbāna mowere,
 Luda, n bo kũ n gbāna kũ n mōwere yāo.
²⁹ Kínano ni sunne kũ n gbano
 n kpé kũ à kú Yurusalemu yāi.
³⁰ N kpākē Misila ítenɔɔɔi,
 n pata burino zùsano kũ n gbēno.
 N andurufu gò tōmma,
 n gbē kũ zìkanaa di kéne nnano fākōa.
³¹ Misilano ni zìrino gbaremma,
 Etioṗiano ni ɔ dōmma, Luda.
³² Andunia kpatablerino, à lè sí Ludane,
 à Dikiri táaki lé,
³³ àkũ kũ à di ludambe kũ à kun zaa zīzīa.

À ma, àten pūtā gbānagbāna.
³⁴ À Luda gbāna kpàkpa ke,
 ò a zōkōke dō Isarailano,
 a gbāna kú ludambea.
³⁵ Luda, n naasi vī n kúkia,
 Isarailano Luda di gbāna kũ ikooo kpá a
 gbēnɔa.
 Arubarikademe Luda ũ!

Wétāmma n gūn aduakenaa

Dauda lèe.

69 Luda, n ma sura ba,
 zaakũ í ma kũ ma wakale.
² Foko teni ma mó ma ka zà,
 gèsɛpeteki kunlo,
 ma kpate í lòkoton,
 ísō ten damala.
³ Ma wiki lè ma kpasa,
 ma kòtoo nà,
 ma wé dò ma Ludai
 ari ma wé ten sira kũ.
⁴ Gbē kũ ò zàmagu pāno n
 dasi de ma mĩkālā.
 Ma ibereno n lé vīro,
 ò ye ò ma de pòke wínnɛ sari.
 Pó kũ mádi a kpāni oron
 ò pì mà kpámma.
⁵ Luda, n ma yōnkoyāno dō,
 ma taarino n utenannero.
⁶ Dikiri Luda Zìkaride,
 gbē kũ n wé donyīno
 òsun tó wéi n kũ ma yāiro.
 Isarailano Luda,
 gbē kũ òdi n ki weteno
 òsun tó n tó yaka ma yāiro.
⁷ Zaakũ n yāin maten sōsōna fō,
 akũ ma gasuu gē kpá ma wéi.
⁸ Ma gō zìto ũ ma gbēno té,
 ma gō boado ũ ma da bedeno té.
⁹ N ɔn yā ma kũ gbāna manamana,
 gbēno dōkena kũnwo gōmene.
¹⁰ Tó ma lé yì pɔsira gūn,
 òdigō ma sōsō.
¹¹ Tó ma uta kasano fīfima,
 òdigō ma lalandi ke.

12 Gbē kū ò vutena gānuleano dì ma pi,
 ígbānamirino dì lè da ma yāi.
 13 Ama tó à gō ma yāi, Dikiri,
 mōkōn manigō wé kemma a gōra.
 Ñ wema Luda n gbēke zōkō yāi,
 ñ ma sura ba yāpura.
 14 Ñ ma bo fokon,
 ñsun tó mà vlēno.
 Ñ ma bo í lōkoton,
 ñ ma sí ma zāngurinā.
 15 Ñsun tó ísō damalaro,
 ñsun tó mà kpáté í lōkotonlo,
 ñsun tó wèe tatamalero.
 16 Ñ wema Dikiri, zaakū n gbēke mana,
 ñ are dōma n sùru zōkō gūn.
 17 Ñsun mikpere zu n zōbleriinero,
 ñ wema likalika,
 zaakū ma gō kagura gūmme.
 18 Ñ namai ñ ma mì sí,
 ñ ma sura ba ma iberenā.
 19 Ñ ma sōsōna dō
 kū ma wé'idammanaao kū ma
 kpebonaao,
 nten gbē kū ò ma kūna kū yāono e.
 20 Sōsōnaa ma swēe zō, ma gō gbāna sari,
 gbē kū ani ma wēnda gwan ma wēte,
 mādī lero,
 gbē kū ani ma nēse kpátemenen ma wé
 dōi,
 à kunlo.
 21 Ò eze vāni kāmene pōblen,
 kū ímī ma kū, ò sēwē kpākpāa kpāma mà
 mī.
 22 Ñ dikpekēna gōñne tankute ũ
 à í kū à yā lúñne.
 23 Ñ wé sira kū de òsun gu ero,
 í wó gō kokona.
 24 Ñ n pētē kipāmma,
 ñ n pōfē pāsī pisiñma.
 25 Ñ be gō bezī ũme,
 í gbēke sūngō kun de à vutē í kpén doro.
 26 Zaakū òdi wé tā gbē kū n í lēnā,
 òdi gbē kū n í kīnnano wāwā yā o.
 27 Ñ í yā sīnda pínki taari díñne,
 í baka sūngō kú n surabanaa gūnlo.

28 Ñ í tó gogo wēndi takada gūn,
 í tó sūngō kú kū gbē manano tōoro.
 29 Luda, má kú wāwā kū yā'ūmmanaao
 gūn,
 ñ ma sé lei de mà bo aafia.
 30 Mani Luda tó bo lēsinaa gūn,
 mani a sáabu ke mà a tó sé lei.
 31 Abirekū ni ká Dikirigu de sa'ona kū
 zūuola,
 bee zūsane kū à bēne vī.
 32 Takasidenō ni e ò pōnna ke,
 ákōnō Luda ki weterino nigō wēndi vī.
 33 Zaakū Dikiri dì wēndadenō yā ma,
 àdi a gbē kū ò de zīzō ũnō gya boro.
 34 À a táaki lé musu kū zīteo,
 ísira kū pō kū ò kú a gūnnō pínki.
 35 Zaakū Luda ni Zaiō sura ba,
 ani era à Yuda wētenō kátē,
 a gbēnō ni vuten í pō ũ.
 36 A zōbleri nēnō mé ògō vī,
 gbē kū ò ye a tó nnainō nigō kún.

Wikilena surabarii

(Zab 40:14-18)

Dauda lèe.

70 N yā nna Luda, ñ ma mì sí,
 Dikiri, ñ ke likalika ñ mó ñ
 kpāmai.
 2 Ñ tó wé'í gbē kū òteni ma we ò ma denō
 kū,
 ò í mì pétē.
 Ñ tó gbē kū ò ye mà sunyī lenō kpe li,
 í ān gō sisina.
 3 Gbē kū òdi omene, taare, taarenō,
 ñ tó ò era kū wé'iyāo.
 4 Gbē kū òteni n ki wetenō pō kemma nna
 ò yāa dō,
 gbē kū ò ye ñ surabanaainō gō pi Luda
 zōkō.
 5 Takaside wēndademe ma ũ,
 Luda, ñ ke likalika.
 Mōkōmme ma kpanyīri ũ kū ma
 surabarii,
 Dikiri, ñsun gī kero.

Mare zōkō aduakena

71 Dikiri, mōkōnn ma nanyī,
 ñsun tó wé'i ma kũ zikiro.
² Ñ ma bo ñ ma mī sí n manakena yāi,
 ñ sã kpámai ñ ma sura ba.
³ Ñgō de ma uteki gbē kũ manigō gé uten
 ũ.
 N dite ñ ma sura ba,
 ma gbēsi kũ ma zeki gbānaoome n ũ fá!
⁴ Ma Luda, ñ ma bo yāvānikerinō ōi,
 ñ ma sí gbē vāni pāsīnā.
⁵ Mōkōnn ma wé dōnyī, Dikiri Luda,
 mōkōnn má n náani vī zaa ma
 kefennakegōwā.
⁶ Ma gbāna lēmā zaa ma igōw,
 mōkōn mé n ma bo ma da nēsen.
 N táakin madigō lé.
⁷ Ma kunna de yābonsare ũ gbēñone dasi,
 zaakū mōkōmme ma uteki gbāna ũ.
⁸ N táakilena digō da ma lén,
 madigō n manake bo kōnkō kũ okōsio.
⁹ Ñsun pā kpámai ma zikūkena yāiro,
 ñsun ma zukūna ma gbāna lakana yāiro.
¹⁰ Zaakū ma iberenō teni ma pi,
 ma weterinō ten lé kpákūsūmai ma wēndi
 bona yāi.
¹¹ Ò pi: Luda giime, ò péa ò kũ,
 gbēke kun kũ à a sura baro.
¹² Luda, ñsungō kú kūmao zāro,
 ma Luda, ñ ke likalika ñ mō ñ kpámai.
¹³ Ñ tó wé'i gbē kũ òten yā dimanō kũ
 de ò kakate,
 ñ tó sōsōna da gbē kũ òten wé tāmānōla
 de ní tó yaka.
¹⁴ Makū sō, ma wé nigō dōnyī,
 manigō n táaki lé mǎgō gé.
¹⁵ N manakena nigō da ma lén gōw sīnda
 pínki
 kũ n surabana kũ má a lé dōroo.
¹⁶ Mani su mà n zōkōkeyānō o Dikiri
 Luda
 n mēn do manaken mani da gbēñone.
¹⁷ N yā dāmene zaa ma kefennakegōwā,
 Luda, ari tera mateni n yābonsarenō o'o.
¹⁸ Bee kũ ma zī kũ, ma mīkā pura,

ñsun ma tónlo, Luda,
 de mà le mà n gbāna baba teradenōne,
 mà n gbānakeyā da gbē kũ òten futenōne
 í pínki.
¹⁹ Luda, n manakena zō susunenōw,
 n yā zōkōw kē, dín oni lekōa kūnwoo?
²⁰ N tò wari pāsī ma le dasidasī,
 ama ñni era ñ ma gba wēndii dō,
 ñni era ñ ma bo zīte.
²¹ Ñni ma bèere karamene,
 ñni era ñ ma laakari kpátemene dō.
²² Ma Luda, mani n sáabu kpá
 kũ mōwōw n náani yāi.
 Isarailanō Luda kũ í kú adona,
 mani n táaki lé kũ gidigboo.
²³ Ayuwii nigō dō ma lén,
 makū kũ n ma mī sī mani n táaki lé.
²⁴ Manigō n manakena o gōw sīnda
 pínki,
 zaakū wé'i gbē kũ ò ma wete kũ vānionō
 kũ,
 ò gō bídi gūn.

Aduakena kínane

Sulemanu lèe.

72 Luda, ñ dada kínane à yākpate ke
 kũ yāpurao,
 ñ tó kína yā mana ke lákū ndi ke nà,
² de à do n gbēñone are a zéa,
 à yā gōgō talakanōne sūsū,
³ gbasā kpínō nī su gbēñone kũ aafiaao,
 sīsīnō nī tó ògō kú nmananaa gūn.
⁴ Kína nī tó yā bo kũ talakanō nna,
 ani takaside néñō sura ba,
 ani gbānamōnnerinō dúgu zō.
⁵ Anigō kun lákū ifāntē digō kun nà,
 lán mōwura digō kun nà wē kũ wēeo.
⁶ Anigō de lán kabura legū bà,
 lán mōwō kũ àdi pisi zīteaa bà.
⁷ Gbē mananō nī ō tá a gōwā,
 nmanana nigō zōkō ari mō sūngō kun
 doro.
⁸ Ani kí ble zaa ísira bara la kũ bara
 direo,
 sena zaa Yuflati ari gena andunia léa.

⁹Buri kû ò kú gbáranna gūnno ni su ò kútene,

a ibereno ni wúte kû kùaa a are.

¹⁰Tasisi kína kû ísira bara kínano ni táfe bone,

Seba kû Seba kínano ni su ò gba dane.

¹¹Kínano ni su ò kúte a are ní pínki, buri sinda pínki ni donyí.

¹²Zaakū ani wëndade kû ní wiki dɔno bome,

ani takaside kû ò kpányiri vírono sura ba.

¹³Ani gbānasaridenɔ wēnda gwa, ani takasidenɔ bo ga léi.

¹⁴Ani ní bo gbānamɔnnerino kû gbē pāsino ɔ́,

zaakū à ye ní arukɔtēnaairo.

¹⁵Luda kína dō kû aafiaa!

Ògō a gba Seba būsū wuraa,

ògō wé kene Luda lakanaa sari,

ògō sa mana one goro sinda pínki.

¹⁶N tó burapono ke a būsūn manamana, a lano gō da sisino musu sí,

ò né i ò pia lán Lebana lákpe bà,

ò gbā lán kāsapli bà sēte.

¹⁷N tó a tó gō kun goro sinda pínki

lán ifantē bà,

buri sinda pínki ni arubarika le a gāi,

oni a tó nna sí.

¹⁸Arubarikaden Dikiri Luda, Isarailano Luda!

Àkū mé àdi yābonsarenɔ ke ado.

¹⁹Ògō a tó gakuride bo goro sinda pínki!

À tó a gakuri da anduniala pínki!

Aami! Aami!

²⁰Yese né Dauda aduakena lén gwe.

atēnsa nēsepuradenɔ.

²Makū sō, ma ka kāni letena,

ma gbá ye à satame yā.

³Kū ma yāvānikerinɔ kunna mana è, ma iadārii pino gwena ni dè.

⁴Yāke di kpánnero,

aafia mómma akūsō ò mèkpana.

⁵Òdi wari ke lán dakenɔ bàro,

òdi gyā ke lán dakenɔ bàro.

⁶Òdi iadāna da ní wakan lán mōwakare bà,

òdi pásike da pókasa ũ.

⁷N swēe kè gbāna kū yāvānikenaao,

yā bène ní nēsee pà.

⁸Òdi gbē lalandi ke òdi yā vāni lírma,

òdi gbāna mōrne ní zókōke yāi.

⁹Òdi pi: Luda kipa ò ɔsi ká, akūsō ní yā mé àdi ble andunia gūn.

¹⁰Abire yāi òdi era ní kpa,

òdi yā kū ò ò pínki sí yāpura ũ.

¹¹Òdi pi: Luda dō māmee?

Luda Musude dōna kà le yá?

¹²N yāvānikerinɔ gwa, òdi yāke damu kero,

ní gwena digō kara goro sinda pínki.

¹³Ase ma nēse pura pān yá?

Ma a ɔ bôte taarin swáswa pāme yá?

¹⁴Ndigō ma gbē goro sinda pínki,

ndigō ma sā gágamene lākū gu digō dō nà.

¹⁵Tó ma ze kū yā dí taka onaa,

abirekū nigō de bona n gbēno kpe yā ũme.

¹⁶Kū ma laasunn lè yā piia de mà dō,

à kēmene zī ũ.

¹⁷Sé kū ma gē Luda kúkia,

gbasa ma wé kè lākū oni láka nà.

¹⁸N ní dá guzāre kpa yāpura,

ndi ɔ sōnyī ò lété ò kakate.

¹⁹Òdi gō kakatena pō ũ kanto,

vīnapono di ní le ò láka.

²⁰Lākū nana di gēte kū iao nà tó gbē vù,

tó n fute Dikiri, n tó ò gēte le.

²¹Kū ma nēsee yāka,

akūsō ma pō sira kù,

²²ma ke yōnko, má yāke dōro,

TAKADA AAKŌDE

Zabura 73-89

Yāvānikerinɔ nnamanaa

Asafa lèe.

73 Luda di yā mana ke Isarailanone yāpurame,

ma gōnne lán nòbòsēnte bà.

²³ Bee kũ abireo madigō kũ kũnwo,
ń ma kũna ma ɔplaa.

²⁴ Ndi domene are kũ n lédammao,
ĩni láka ñ ma sí n gakuri gũn.

²⁵ Dín ma wé ɔi musu n baasii?
N baasiro pòke ni teni ma de andunia
gũnlo.

²⁶ Bee tó ma mè kũ ma swēeo ten láka,
Ludame ma swē gbānaleki ũ,
àkũme ma baka ũ goro sinda pínki.

²⁷ Gbē kũ ò kèmmāno ni láka,
ĩni gbē kũ ò bò n kpeno kakate.

²⁸ Luda, ma nanyĩna mé à kèmene nna,
Dikiri Luda, ma n ke ma uteki ũ,
mani n yākenano babañne.

Wikilena Ludai a kpé kũ ò wì yāi

Asafa lèe.

74 Luda, bóyāi n giwái ari goro sinda
pínkii?

À kè dera n pētē ten fute n kpàsa sãnoii?

² Ñ tó gbē kũ n ń sí zaa zĩno yā ɔngũ,
buri kũ n bò ò gĩ n pó ũno
kũ Zaiō kpi kũ n kè n kúki ũo.

³ N ibereno n kúki wì ò ɔ̀te māmman,
ñ ɔ̀ɔ̀ɔ̀ ñ gwa, à gbòro pínki.

⁴ N zāngurino zuka kākara gu kũ odi
danlen,

ò ń zĩda tutano pēte gwe sēeda ũ.

⁵ O è, ń kpása ɔ̀ ɔ̀ musu,

òten ke lākũ òdigō dàko gbē nà.

⁶ Lí ana mana kũ ò nàna n kpé kpataaa,
ò gbē ò gbòro kũ kpásao kũ adao.

⁷ Ó té sō n kúkia à kòte,
ò tò kpé kũ n tó kúaa pìi gbàa lè.

⁸ Ò ò ń nēsen: Ò ɔ̀ tōmma māmman.

Ò té sō ó bùsu aduakekpena.

⁹ N kpé sēedanō kun doro,
annabi ke kun doro.

Ónigō kun le ari bōremēe?

Ó gbēke dōro.

¹⁰ Luda, ĩni tó n ibereno gō n yáa ɔ̀ ari
bōremēe?

N zāngurino nigō n gya bo lakanaa sarin
yá?

¹¹ Bóyāin n ɔ̀ kakūnnaa?

Ñ ɔ̀ go n kùaaa ñ ń dede.

¹² Ludame ma kína ũ zaa káaku,
àkũ mé àdi gbē sura ba andunia gũn.

¹³ Mòkōn mé n ísira zōkōre kũ n gbānao,
n kwā kāsaraa mìnɔ̀ wìwi í gũn.

¹⁴ N Misilano kākate gwe,
n ń gēno kpà gbāranna nòbɔ̀no ɔ̀ble ũ.

¹⁵ N swano bò n zé wē ísēbokinone,
n swa kũ a í babana vīro zōkōre.

¹⁶ Fānantē kũ gwāanio de n pó ũ,
n mɔ̀vura kũ ifāntēo kúki kēñne.

¹⁷ Mòkōn mé n andunia lézekino dà pínki,
n sakare kũ bunsireeo goro òte.

¹⁸ N yá kũ n ibereno ɔ̀ yā ɔ̀ngũ Dikiri,
yōnkono n tó gya bò.

¹⁹ Ñsun n potēne kpá nòbo pāsĩnoaro,
n gbē wēndadeno yā sún sānguro.

²⁰ Ñ laakari ɔ̀ n bàka kunna kũoooo,
zaakũ ó bùsu gusareno pāsĩ kũ pínki.

²¹ Ñsun tó ó gōnawēndadeno boru kpé kũ
wé'io,ro,

ñ tó wēndadeno kũ takasideno n táaki lé.

²² Luda, ñ fute ñ gĩ kũ n zĩdao,
ñ n yá kũ yōnkono ten ɔ̀ zēnaa sari ma
dé!

²³ Ñsun zuka kũ n ibereno ten kányĩ kpá
sākotoro,

n zāngurino kĩni òigō ɔ̀ lakanaa sari.

Ludame yākpatekeri ũ

Asafa lèe.

75 O n sáabu kè Luda, o n sáabu kè.
Tó ò n yābonsareno bàba, ndigō
kú kãni.

² Luda pì: Ma goro òte

kũ mani yākpate ke a zéa.

³ Tó andunia yīgā kũ gbē kũ ò kunno ń
pínki,

makũ mé madì a gbègbano kũ gíngin.

⁴ Madì o zĩdabirinone òsun ĩa dāro,
madì o yāvānikerinone òsun kùa biriro.

⁵ Àsun kùa biri ludambearo,

àsun waka ɲɔɲɔmairo.

⁶ Zaakū gbāna dī bo ifāboki kpa ke a léte kparo,

àdi bo gbārannanlo,

⁷ Ludame yākpatekeri ũ,

ākū mé àdi gbē do lago à gbē do kara.

⁸ Toko kú Dikiri ɔī, í gbāna kán à pà, àten sén a pɔfē ũ fùuu.

Àdi atē andunia yāwānikerinɔa ní pínki, òdi mi à láka láí kú a gbɔ̃ɔo.

⁹ Makū sō, manigō yā pì o gɔɔ sīnda pínki,

mani Yakubu Luda táaki lé.

¹⁰ Mani yāwānikerinɔa bēne é'ε, gbē mananɔ bēne sō, mani sé musu.

Ludame zìblena gbāna ũ

Asafa lèe. Òdi sí kú guruminɔo.

76 Ò Luda dō Yudanɔ būsūmme, a tó zōkō Isarailanɔ té.

² A bizakuta kú Salemu, a kúki kú Zaiō.

³ Zaa gwen à kà wānanɔ è'en kū sēgbakonɔ kū fēnedanɔ kū zīkabonɔo.

⁴ Ndi gu pu ndigō té ke, n zōkōke de kpi kū ò kun gɔɔ sīnda pínkinɔla.

⁵ N kùgbānadeno gōkebonɔ sīmma, ò wutena kú ga'io, gō gbāna pìnɔ doke dí fō à a ɔ sèro.

⁶ Yakubu Luda, n kpākēnyī, akū sōdenɔ kū ní sōnɔ gō katena gènɔ ũ.

⁷ Mòkōn mé ní naasi vī ndo, tó n pó bò n yīn,

dí mé ani fō à ze n arēε?

⁸ Zaa musu n yākpate kē, akū vīna andunia kū, à yīte kítikiti,

⁹ zī kú Luda, n fute ò yā gōgō anduniane de ò gbānasaridenɔ sura ba.

¹⁰ N pɔfēna gbēnci dī n tó bo, n pɔfē kpara digō dō n pì.

¹¹ À lé ke Dikiri á Ludaa à a fīna bo. Ákōnɔ kú á likanawáinɔ, à mó

à Luda kú à de ògō a vīna vī gba pó.

¹² Àdi kpatablerinɔ ká kpáte,

àdi tó vīna andunia kīnanɔ kū.

Luda kpányī begekēna wari gūn

Asafa lèe.

77 Ma lé zù Ludai ma a sīsì, ma wiki lè Ludaa de à ma yā ma. ² Kū má kú wari gūn ma Dikiri ki wēte, ma ɔ sē musu gwāani kāmmanbonaa sari, ma laakari gī kpátei.

³ Kū ma laasun tà Luda kīnaa, akū ma āā,

kū ma dō a yān, ma gō kpam lēekēε.

⁴ N tò ma wé tè i'ona, ma gō bídi gūn má dō deran ma ò nàro.

⁵ Ma dō yā zīnɔn kū wē kú ò gētenɔ.

⁶ Ma laasunn lè ma swēε gūn gwāani, ma a zīda là mà wete mà dō.

⁷ Ma pì: Dikiri gīwai sānsānn yá? A pɔ ni ke nna kūoo doroo?

⁸ A gbēke làka māmman yá?

A yā nigō futena gɔɔ sīnda pínkin yá?

⁹ Ó wēndagwana yā sà Ludagun yá?

A pɔ fēwái, ani wēnda kewere doroo?

¹⁰ Akū ma pì: Yā kú à ũman dí.

Luda Musude ɔ būsawere.

¹¹ Mani laasun lé Dikiri yābonsarenɔa, mani dō yā kú à kē yānɔn.

¹² Mani n daboyākenanɔ laasun lé pínki, mani n yāzōkōkenanɔ da ma swēn.

¹³ Luda, n zé kú adona.

Dikiri kpate zōkō mé à kà lán ó Luda bàa?

¹⁴ Mòkōmme Luda yābonsarekeri ũ, n n gbāna mò burinɔne.

¹⁵ N n gbēnɔ sura bà kú n gāsā gbānao, ókōnɔ Yakubu kú Yusufu burino.

¹⁶ Kū ísira wé sinle Luda, kú ísira wé sinle, akū à kótɔ kpà, à yīgāyīgā ari a lòkoton.

¹⁷ Ludambe í kòte, surapatana kīni dō musu,

n kànɔ ten fā legūpina ũ.

¹⁸ N pūtāna kīni dō zāga'ia gūn, n legūpinaa andunia pù pínki, zīte kē gīri à yīgāyīgā.

¹⁹N zé dà ísiran,
n gēki kè í zōkōno dagura,
odi n gèsegbe ero.
²⁰N do n gbēno are lán sã kpàsaa bà
Musa kù Harunao gāi.

Lè kù Isarailano yā ó gbáo laakaríi

Asafa lèe.

78 Ma gbēno, à ma yādannena ma,
à sã kpá ma yāi.
²Mani yā oare kù yāsio,
mani yā kù à utena zaa zī bokotéare,
³yā kù o mà akūsō ó dō,
yā kù ó deno bàbawere.
⁴Óni yā pì ute ó nénōnero,
óni Dikiri táakilena da ó daikorenōne,
a gbāna kù yābonsare kù à kēno.
⁵À yā dìte Yakubu burinōne,
à a doka dà Isarailanōne,
à dìte ó dizinōne ò tó n nēno dō,
⁶de à gō n buri kù ò kpénōne futeokarayā
ū,
gbasa ò fute ò dada n nénōne se,
⁷de ò le ò Luda náani ke,
a yākenano sún sǎnguro,
ama onigō a yāditenano kūna.
⁸Ōgō de lán n dizino bàro,
zaakū ò sāgbāna kè ò gí Luda yāi,
n swè kú Ludaaro, ò yāpura vīnero.
⁹Ẹflaimu burino bi kàzurinōme,
akū ò bōru kpe zīi gūn.
¹⁰Odi ze kù Luda bàka kunna kūnwo
yāoro,
ò gí té a dokaiii.
¹¹A yākenano sǎngu
kù yābonsare kù à mōnneno.
¹²À daboyāno kè n dizino wára
Zoā wēte gūn, Misila būsun.
¹³À ísira zōkōre à bikū kūnwo,
à tò í gō zena lán bīni bà.
¹⁴À dōnne are téluku gūn fānantē,
gwāani sō kù té gupurao.
¹⁵À gbèsi pàra gbárannan,
à í kpànmá zōkō lán ísira'i bà.
¹⁶À tò í bōnne gbèn,

à tò í bàa lè lán sèbèe bà.
¹⁷Akū ò kpé òten durunna kenē,
ò gí Luda Musude yā mai gbárannan.
¹⁸Ò Luda lè ò gwà kù nèse plao,
ò n poyeina pòble gbèkaa.
¹⁹Ò Luda vāni bò ò pì:
Luda ni fō à ó gbá pòble gbárannan la
yá?
²⁰Bee kù à gbèe lè, í bò à dàgula,
ani fō à pòble ke nòbo kpáwá dō yá?
²¹Kù Dikiri yā pìi mà, à pō fē,
akū té fùtè à dà Yakubu burinōla,
à pōfē kipa Isarailanōa.
²²Zaakū odi Luda yā síro,
odi a surabana gbāna náani kero.
²³Bee kù abireo à yā dìte ílukune,
à musu zé wè,
²⁴akū à mana kòtēnne ò blè,
à pòble kù à bò musu kpànmá.
²⁵Ò malaikanō pòble blè,
à zànaa kēnne, à gē ọla.
²⁶À tò ía gbāna bò ifāboki kpa,
à pè gènomidōki kpa íaa dō kù a gbānao,
²⁷akū à nòbo kòtēnne dasi lán lukutē bà,
bāno dàńla lán ísirale būs'atē bà.
²⁸À tò ò kípakipa n b̄ran,
ò gō kátē likana n kpēnci.
²⁹Luda pō kù òteni a ni deno kpànmá,
akū ò blè ò kà gínjin.
³⁰De a ni kpé à bōnmá,
gōro kù pòble pì kpé da n lén,
³¹Luda pōfē fùtēnyí,
à Isaraila gō gbānāno dèdè,
à n kēfennāno lè à nè.
³²Bee kù abireo ò kpé òten durunna ke,
bee kù a yābonsarekenano, odi a náani
kero.
³³Akū à n wēndii kēnne pā lán lē'ia bà,
à tò sunyí n lè.
³⁴Tó à n gbēkeno dèdè, òdi a ki wete,
òdi era ò are dōa kù wānao.
³⁵Akū ò dōn sà kù Ludame n gbèsi ū,
ò dō kù Luda Musudeme n surabari ū.
³⁶Gōro kù sà òdi lé maa,
òdi éke tone,
³⁷n swè kúaro,

ò a bàka kunna kúnwo yā gbòro.

³⁸ Àpi sō à í wēnda gwà,
à í durunnano kēm̃ma, adi í kakatero.
Àdigō a zīda mile ble baala'i,
adi a pɔfēkipammana ɔ lago.

³⁹ À í bisāsirike dōm̃ma,
kū òdi gēte sunaa sari lán īa bà.

⁴⁰ À sāgbāna kēne gbārannan gēn
ūgbangbaa!

Ò a pɔ yākanē sēnte gwe à kē dasi.

⁴¹ Ò Luda lè ò gwà, ò Luda lè ò gwà,
ò Isarailano Luda kū à kú adonaa fē.

⁴² A iko gbāna sāngu,

lákū à í sí í iberenco nà,

⁴³ lákū à daboyāno kē Misila nà,
akūsō à yābonsareno kē Zoā būsun.

⁴⁴ À í swa íno lì aru ū,

akū odi fō ò a í mì doro.

⁴⁵ À ífinino kàngu, ò í soso,
kū kaso kū ò kisira kpānyīno.

⁴⁶ À tò kwano í bú póbleweno blè,
à sutēno kà í burapɔno.

⁴⁷ À tò legūge í geepi líkpeno kē
búgubugu,

zāga'ia í kaka líno è'e.

⁴⁸ À í pókādeno kàkate kū legūgbēo,
sura pète í kpāsano.

⁴⁹ À a pɔfē zōkō bōbom̃ma,
à kē ini kúnwo kū pɔfēo kū pētēo,
à malaika kisiradeno gbārem̃ma.

⁵⁰ À a pɔfē zé wē, adi í gane doro,
à gagagyā kàngu.

⁵¹ À Misila dauduno dède í pínki,
Hamu buri nēgōgbē káakuno gāga.

⁵² Ama à bò kū a gbēno lán sāno bà,
à dōnne are gbārannan lán sā kpāsano
bà.

⁵³ À té kúnwo kū laakariio kpátēna vīna
sari,

í iberenco sō, ísira dàníla.

⁵⁴ À kà kúnwo a būsū lén,
gusīsīde kū à sì kū a gbānaoo pii.

⁵⁵ À pērine burinɔa,
akū à í būsū kpāateteíne í pō ū,
à ɔnn kpākpa Isaraila burinɔa.

⁵⁶ Akū ò Luda yō ò gwà ò gī a yā mai,

ò Luda Musude yāditenano kūnaro.

⁵⁷ Ò èra ò bò a kpē lán í deno bà,
ò náani vīro lán sá kotinaa bà.

⁵⁸ Ò a pɔ fē kū í sa'okinɔo,
ò a nēsegōba fūte kū í tānana.

⁵⁹ Kū Luda dō le, akū a pɔ fē,
à gī Isarailano pāsīpāsī.

⁶⁰ À a bizakuta tò zaa Silo gwe,
a bē kū à dō bisāsirinɔ té pii.

⁶¹ À tò í weterino sū ò a àkpatii sē,
àkūme a gbāna kū a gakuribokio ū.

⁶² À tò ò a gbēno dède kū fēnedao,
a pɔ fē buri kū í sēi.

⁶³ Í kefennano té kù zīi gūn,
í nɔkpāreno dí le ò zākele sī doro.

⁶⁴ Ò í sa'orino dède kū fēnedao,
í gyaanɔno dí fō ò ɔo dōro.

⁶⁵ Akū Dikiri fūte sà lán i'orii bà,
lán gōsa kū à vū kū wē'io bà.

⁶⁶ À í weterino gbē, ò bōru kpē,
à tò ò gō kū wē'io goro sīnda pínki.

⁶⁷ À gī Eflaimu burinɔi,
adi Yusufu buri pī sé doro.

⁶⁸ Yuda burin à sē sà
kū Zaiš kpi kū à yeiio.

⁶⁹ À a kúki bò musumusu gwe,
anigō kun goro sīnda pínki lán andunia
katēnaa bà.

⁷⁰ Akū à a zōbleri Dauda sē,
à a bò sākpasan.

⁷¹ À a bò sādānan, à dō Isarailanone are,
Luda gbē Yakubu burinɔ kīname.

⁷² Dauda í kpá a kpē kū nēsedoo,
à dōnne are kū a ɔ arubarikadeo.

Ɔɔɔɔna Yurusalemu winā yā musu

Asafa lēe.

79 Luda, burinɔ sī n būsū,
ò n kpē kū à kú adona yāka,
ò Yurusalemu wīwi ò dāte.

² Ò n zōblerino gēe kpā bānaɔ,
ò n yāmarino mēe tò nōbō pāsīnɔne póbile
ū.

³ Ò í aru kōte lán í bà Yurusalemu
bīnikpe,

gbêke kun à ní víro.

⁴O gō sōsōna pō ũ ó saredenone,
o gō lalandi pō ũ gbē kū ò likawáinone.

⁵Dikiri, ìnigō pō fē kūoo ari bōremee?
N pētē té nigō kū gōrō sīnda pínkin yá?

⁶Ŋ pōfē kipa buri kū ò n dōrona,
gbē kū òdi n sísirono būsuna.

⁷Zaakū ò Yakubu burino blè,
ò ní būsuu yàka.

⁸Ŋsun ó deno durunnano wí ó musuro.
Ŋ wēnda dōwere likalika,

zaakū o busa o gō búgubugu.

⁹Ŋ kpáwái, Luda ó surabari,
n ó sura ba de n tó bo,

n ó durunnano kēwá n tó yāi.

¹⁰Bóyāi ìni tó burino ó lá ò pi:

Ó Luda kú máme sée?

Ŋ tó burino gō dō ó wára
kū ndi n zòblerino dedena fīna bómma.

¹¹Ŋ tó zìzono ódona gē n sǎn,
n gbē kū ò kú ga léino bo

kū n gāsā gbānao.

¹²Ŋ lalandi kū buri kū ò likawáino kènne
fīna bómma gēn suppla, Dikiri.

¹³Ókōno n gbēno, n kpàsa sǎno,
ónigō n sáabu kpá gōrō sīnda pínki,
ónigō n tó babañne ari ó buria.

Isarailano suna ní gwena zín aduakenaa

Asafa lèe.

80 Ŋ sǎ kpá, Isarailano Don'arede,
mòkōn kū ndi Yusufu burino dā
lǎn sǎ bà.

Ŋ bo n mó, mòkōn kū ní vutena kerubuno
dagura,

²n do Eflaimu burinone are
kū Biliaminu burino kū Manase burino.

Ŋ fute kū n gbānao, n mó n ó sura ba!

³Luda, n tó ò era ò su ó gwena zín,
n ǎn werewá, ní ó sura ba.

⁴Dikiri Luda Zìkaride,
ìni fē n gí n gbēno aduakena síi ari
bōremee?

⁵N wé'i dōñne ní pómína ũ,

n ní wé'i yōñne a pō pà, ò mì.

⁶N tò o gō fobona pō ũ ó saredenone,
ó ibereeno teni ó lalandi ke.

⁷Luda Zìkaride, n tó ò su ó gwena zín,
n ǎn werewá ní ò sura ba.

⁸N geepi lí wò Misila,
n pe burino, akū n lí pìi pè ní gbèn.

⁹N gu kèkene à zīni pète,
akū à ɔ tà à gu sì.

¹⁰A uraa dà kpínola,
a gǎno de sida lí zókónola.

¹¹À ɔ tà à gèe ari ísira léa,
a oneno kà ari Yuflati.

¹²Bóyāin n a karaa gbòro
de gbē kū òten gēteno gō ɔ máte a néii?

¹³Sàkpano dì lé kái ò bi,
nòbòsēnteno dì su ò a lá ble.

¹⁴N yā nna! Luda Zìkaride, n era n are
dowá!

Zaa musu n wé kpáte n gwa!

Ŋ laakari do geepi lí díá,

¹⁵pō kū n pè kū n ɔplao,
né kū n tūtūu kè n zīdanee.

¹⁶Ò n geepi lí pìi zò ò té sǎa,
n wé tēra pitiñma de ò kakate.

¹⁷Ŋ ɔ kú gbē kū à kú n ɔplaiia,
bisāsiri né kū n sè n pō ũ pìi,

¹⁸óni kēm̃ma doro.

Ŋ ó kunna keke n kewere, óni n sísi.

¹⁹Dikiri Luda Zìkaride,
n tó ò su ó gwena zín,

n ǎn werewá ní ó sura ba.

Isarailano dikpe lèe

Asafa lèe.

81 À ayuwii ke Luda ó gbānaa,
à ponna wiki lé Yakubu burino
Ludaa.

²À lè do à bata lé
kū m̃wɔ'ũ nnao kū gidigboo.

³À kuru pé m̃o dufu bonaa,
à pé tó m̃o kè papana ó dikpeg̃o,

⁴zaakū à de doka ũ Isarailanoneme,
yā kū Yakubu burino Luda diten gwe.

⁵À yā pìi dà Yusufu burinone

ḡṛṵ kû à vî Misila bùsula.

Ò kòto kû ò dōro mà à pì:

⁶Ma aso ḡò á ḡàaa,

ma á ɔ̀ bō ēbona zīn.

⁷A ṣṵ dōmene warikeḡṛṵa, akū ma á bó,
ma weáwa zaa legūvīnaa ḡūn,

ma á lé ma á ḡwá zaa Meriba í kīnaa.

⁸À sā kpá ma ḡbēnɔ, mani lé daáwa,
ákōnɔ Isarailanɔ, tó áni ma yā ma dé!

⁹Àsungō buri zītɔnɔ tāna vī á téro,

àsun kúte dikiri pāndenero.

¹⁰Makūme Dikiri á Luda ū,

ma á bóte Misila.

À á lé wē, mani tó à kà.

¹¹Ama Isarailanɔ ḡi ma yā mai,

ma ḡbē pìnɔ dí mì natemenero.

¹²Akū ma ní tó kū ní sāḡbānakeo,

ò té ní zīda poyeinaai.

¹³Tó ò pi Isarailanɔ ni ma yā ma,

tó ma ḡbēnɔn té ma yāi,

¹⁴de mani ní iberenɔ sōpete ḡñnɔḡñnɔ,

mani ɔ̀ sō ní zāngurinɔi.

¹⁵Ma zāngurinɔ ni kà nate ma are,

ní wētāmmana nigō lakana vīro.

¹⁶Gbasà mà á ḡwa kū póblewē manao,

mà era mà ḡbē zó'i kpááwa à móawa.

Yākpatekena kū ḡbānadeno

Asafa lèe.

82 Luda vutena pari kōkakaranaa ḡūn,

àten yākpate ke kū Ludanɔ à pì:

²Ari bōren ániḡō yākpate kee a
kpēdangara

à yā sí yāvānikerinonē?

³À yā nna kpá ḡbānasaridenɔa kū
tonenɔ,

à ze kū takasidenɔ kū ḡbē kū òten wé
tāmmanɔ.

⁴À ḡbānasaridenɔ kū wēndadenɔ sura
ba,

à ní bo yāvānikerinɔ ɔ̀.

⁵Ò yāke dōro, ò a ke ḡbá dōro,

ò kú gusira ḡūmmē,

akū andunia yīgā ari a ḡēi.

⁶Ma pì Ludanɔme á ū,

Luda Musude nēnɔn á ū á pínki.

⁷Bee kū abireo áni ga bisāsiri gana ūme,
áni kpágula lán ḡbānade kparanɔ bàme.

⁸Luda, ò fute ò yākpate ke kū anduniao,
zaakū buri sīnda pínki bi n pōme.

Iberenɔ kpana Ludaa

Asafa lèe.

83 Luda, òsungō yītenaro,

òsungō kun kítikitiro, Luda.

²Ñ n iberenɔ ḡwa lākū ò fùte ò zè nà,

n zāngurinɔ teni ní mì zuzu.

³Òten òndō ke n ḡbēnɔne,
òten lé kpákūsū n ḡbē yenyīdenɔi.

⁴Òten pi: À mó ò ní buri bo,
de ní tó Isaraila sūngō dɔ ḡbēken doro.

⁵Ò lé kpákūsū, ní yā kō sē,

ò lédokōnɔ kè kū kōo ò futenyī.

⁶Edomunɔ kū Sumaila burinɔ

kū Mōabunɔ kū Hazara burinɔ

⁷kū Gebalidenɔ kū Amōninɔ

kū Amalekinɔ kū Filisitininɔ kū

Tayadenɔ.

⁸Bee se Asirianɔ nāmma dɔ,

de ò ɔ̀ da Lutu burinɔa.

⁹Ñ keñne lākū n kè Midiānɔne nà,
lākū n kè Sisera kū Yabīone nà Kisōi.

¹⁰N ní kē búgubugu Endɔ,

akū ò ḡō katena zīte lán bisaa bà.

¹¹Ñ ke ní wēnenɔne

lākū ò kè Orebu kū Zebuone nà.

Ñ ke ní kīnanenɔne

lākū ò kè Zeba kū Zalamunaone nà.

¹²Mókōnɔ mé ò pì yā,

ò Luda sādāki sé ní pō ū.

¹³Ma Luda, ò tó ò ḡō lán sēĩampuruu bà,

lán ése ūkā kū ĩa ten sé bà.

¹⁴Lākū dākoo dì té kū nà,

kesō lākū té dì kpino ble nà,

¹⁵ñ péteñyī kū n zāḡaĩao,

ò tó n ĩa pāsī swē kēñgu.

¹⁶Ñ tó ní gasu ḡō kpá ní wēi,

de ò n ḡbāna dō Dikiri.

¹⁷ Wé'i nigṓ n̄ kũ gɔɔ sɪnda pínki kũ
bídio,
ò boru kpɛ ò mì dɛ.
¹⁸ Ñ tó ògṓ dō kũ n tón Dikiri,
mɔkōmmɛ Luda Musude ũ andunia gũn
pínki.

Luda ɔn begebenaa

Kora burino lèɛ.

84 N kúki mana fá, Dikiri Zìkaride!
² Maten Dikiri ɔn beɛ ke ari gu
ten lima,
ma nini kũ ma m̀ɛo ten luka Luda
Ẁɛ̀ndidei.
³ Dikiri Zìkaride ma Kína ma Luda,
bee bāntoro sàa dà n gbagbaki sare,
Ludakibebā kpé b̀ò gwe à a nénɔ kàn.
⁴ Arubarikadenɔmɛ gbɛ kũ ò kú n ɔnnɔ
ũ,
òdigṓ n táaki lé gɔɔ sɪnda pínki.
⁵ Arubarikadenɔmɛ gbɛ kũ n̄ gbānan n
ũnɔ ũ,
n ɔn gena yā kú n̄ swɛɛ gũn.
⁶ Tó òten gɛtɛ Baka guvutɛa,
àdi gō lán gu kũ à ísɛbokino vī bà,
pótōgɔɔ legū dì tó arubarika dagula.
⁷ Ñ genaa gũn n̄ gbāna dìgō karamɛ
ari ò gé káo n kínaa Zaiō.
⁸ Dikiri Luda Zìkaride, n̄ ma aduakena sí,
n̄ sã kpá ma yāi, Yakubu Luda.
⁹ Luda, n̄ kína kũ à de ó sɛgbako ũ gwa,
n̄ wé pɛ kína kũ n kàai.
¹⁰ Kunna n ɔn gɔɔ do manamene
de kunna gu pāndea gɔɔ wàa sɔɔrola.
Ma Luda ɔn zédākpārike sì
de kunna ɔn dokōnɔ kũ yāvānikerinɔla.
¹¹ Dikiri Luda deñne ifāntɛ kũ sɛgbako ũ,
Dikiri dì gbɛke keñne kũ bèɛɛɛo,
àdi gí pó mana kpá taarisaridenɔairo.
¹² Dikiri Zìkaride,
arubarikademe gbɛ kũ àteni n náani ke
ũ.

Aafia wékena Ludaa

Kora burino lèɛ.

85 N arubarikaa dà n b̀usun, Dikiri,
n su kũ Yakubu burino n̄ gwena
zĩn.
² N n gbɛnɔ taarino gòmɛma,
n n̄ durunnano k̀ɛm̄ma pínki.
³ N n pɔ kpàkpāa tò pínki,
n n pɔfɛ pāsĩ tò.
⁴ Ñ su kũoo ó gwena zĩn, Luda ó
Surabari,
n̄ pɛtɛ kũ n k̀ɛ kũoo lago.
⁵ N pɔ nigṓ fɛnawái gɔɔ sɪnda pínkin yá?
Ìnigṓ n pɔfɛgɔɔ gága wè kũ ẁɛɛon yá?
⁶ Ìni era n̄ n gbɛnɔ kunna keke n̄ keñne
dɔ,
de n̄ pɔ le à kemma nnaroo?
⁷ Dikiri, n̄ n gbɛke mɔwɛɛɛ,
n̄ ó sura ba kũ n gbānao.
⁸ Ma sã dɔ Dikiri Luda yā'onaaaa,
zaakū àdi aafia lé sé a yāmarinɔne,
tó odi era ò sù n̄ ỳnkɔyānɔaro.
⁹ A vīnakerino surabanaa gɔɔ zāro,
de a gakuri le àgō kú ó b̀usun yāi.
¹⁰ Gbɛke kũ náanio dì dakare,
yāzede kũ aafiaaò dì ɔ kpákōa.
¹¹ Náani dì ɔ poro musu,
yāzede dì ɔ kɔnɔ zite.
¹² Dikiri ni yā mana kewere,
ó zite ni póble ke.
¹³ Yāzede dìgō té a are,
àdi zé kekene.

Kpányi wékena Ludaa

Dauda lèɛ.

86 Dikiri, n̄ sã kpá ma yāi n̄ wema,
zaakū takaside ẁɛ̀ndaden ma ũ.
² Ñ ma ẁɛ̀ndi dākpā,
zaakū má a zīda kpāmma.
Ñ makū n zòbleri sura ba,
zaakū mateni n náani ke,
mɔkōmmɛ ma Luda ũ.
³ Ñ sùru ke kũmao, Dikiri,

zaakū madīgō n sīsī kōnko kū okosio.

⁴ Ñ makū n zòbleri pō ke nna,
zaakū ma laakarīi tà n kīnaa, Dikiri.

⁵ Ñ mana akūsō n sūru vī, Dikiri,
n gbēke zōkō n sīsirinōne.

⁶ Dikiri, n sã kpá ma wēkenaai,
n laakari dō ma wēnda wikia.

⁷ Mani n sīsī ma warikegōrō zī,
zaakū ndi wema.

⁸ Tāna ke ni sí lekōa kūnworo, Dikiri,
gbēke di fō à n kena kero.

⁹ Buri kū n kēnō ni su ò kútenne,
ò n tó bo n pínki.

¹⁰ Zaakū n zōkō akūsō ndi daboyānō ke,
mōkōmme Luda ũ ndo.

¹¹ Ñ n zé mōmene, Dikiri, manigō táa o n
yāpura gūn,
n ma laasun kemene do, de mǎgō n vīna
vī.

¹² Mani n sáabu kpá kū nēsēdoo,
Dikiri ma Luda, manigō n tó bo gōrō
sīnda pínki.

¹³ Zaakū gbēke kū n kēmene zōkō,
n ma wēndii si gyāwān lōn.

¹⁴ Luda, karambaanidenō ten futemai,
gbē pásīnō teni ma wē, òdi n yā daro.

¹⁵ Mōkōn Dikiri, Luda wēndadōnnerime n
ũ,

n sūru vī akūsō n pō di fē likalikaro,
n gbēke kū n náanio zōkō.

¹⁶ Ñ are dōma n ma wēnda gwa,
n n zòbleri gba gbāna,
n makū n zōnōkpare né sura ba.

¹⁷ Ñ yāmanakena sēeda kemene
de ma zāngurino e, wéi n kū,
zaakū Dikiri, n kpmāi,
n ma laakarīi kpātemene.

Zaiō bi Luda wēteme

Kora burino lē.

87

Luda a wēte kàte
kpi kū à kú adona musu,

² Dikiri ye Zaiō bīnilenōi
de Yakubu burino wēte kparanōla pínki.

³ Luda wēte,

Luda gakuriyā ò n musu à pi:

⁴ Mani Misilano kū Babilōnudenō da
gbē kū ò ma dōnō té.

Filisitinino kú a gūn dō
kū Tayadenō kū Etiopiano.

Oni pi, ò gbē bireno ì gweme.

⁵ Zaiō yā musu oni pi:

Ò wāane kū wāaneo ì gweme,
Luda Musude mé àdi a zīni péte gíngin.

⁶ Tó Dikiri ten gbēno tó da takadan,
ani pi: Ò gbē dí ì gweme.

⁷ Lēsirino kū ūwārinō n pínki ò pi:
Ó manake pínki di bo Zaiōme.

Kunna ga léi aduakēnaa

Ezera buri Emani lē.

88

Dikiri Luda ma Surabari,
maten wiki lēmma fānantē kū
gwāanio.

² Ñ tó ma aduakēna kāmma,
n sã kpá ma fōdōnaai.

³ Zaakū yā'ūmmana ma nēsēe pā,
ma wēndii kú ga léi.

⁴ Ò ma da gbē kū òten si gyāwānnnō té,
ma gō gbānasaride ũ.

⁵ Ò pā kpāmai ò ma da gēnō té
lān gbē kū ò wutena miran sōrōrōnō bà,
lān gbē kū n yā dōngu doro
n bāka kú kūnworōnō bà.

⁶ N ma zu wēe lōkoton
ari zīte tú tōnōwēe gusiran.

⁷ N pōfē tōma,
a ísō dāmala.

⁸ N tò ma gbēno ma zukūna,
n tò ò ye ma kairo.

Ò ma tata, boki kunlo,

⁹ warikena ma wé sira kù.

Mateni n sīsī zaa kōnko ari okosio,
ma nōn dōnanyī.

¹⁰ Gēnōn ndi yābonsare kēine yá?

Gyāwāndenō mé òdi fute ò n sáabu kpá
yá?

¹¹ Òdi n gbēke baba mira gūnn yá?

Òdi n náanikēna yā o gyāwānn yá?

¹² Ò n daboyānō dō gusira gūnn yá?

N yāmanakenano dōna kú yāsānguki
gūnn yá?

¹³ Dikiri, maten ɔ́ɔ dōnne,
ma aduakena kōnko dī ká n kīnaa.

¹⁴ Bóyāi nten gímai, Dikiri?

À kè dera n mīkperè zūmenēē?

¹⁵ Má kú ga léi wēndawēnda zaa ma
kefennakegɔɔɔa,
n yā pāsino tōma, ma gō sàii.

¹⁶ N pōfēnamai dāmala,
n vīnapɔnɔ ma kakate.

¹⁷ Ò dāmala lán í bà zaa kōnko ari ɔkosi,
ò likamai māmman.

¹⁸ N tò ma gbēno kú ma gbēnnano ma
zukūna,

gusira mé à gō ma kpàasi ũ.

Luda lékena Daudane

Ezera buri Etani lèe.

89 Dikiri, manigō lè sí n gbēke yā
musu lakanaa sari,
manigō n náanikena kpàkpa ke wè kú
wèeo.

² Mani o kú n gbēke lakana vīro,
n náanikena zīni petena n bea zaa musu.

³ N pì: Ma bàka kú kú gbē kú ma sèeo,
ma lé sè ma zòbleri Daudane.

⁴ Mani tó a buri gō kí ble gɔɔ sīnda pínki,
mani a kpata gba gbāna ari a buria.

⁵ Musudeno dī n daboyāno sáabu kpá,
Dikiri,

malaikano dī n náanikena yā o n
kōkakaranaa gūn.

⁶ Zaakū gbēke kú musu kú à kà Dikiri
ūro,

malaika ke ni sí lekōa kāaoro.

⁷ Luda vīna dī malaikano kú n
kōkakaranan,

à naasi vī de gbē kú ò likainola.

⁸ Dikiri Luda Zīkaride, dí mé à lèele
kūnwoo?

Í gbāna kú náanio vī yā sīnda pínki gūn.

⁹ Ndi gbāna mo ísirane,
tó à sō fūte kú vīvīnaao, ndi a gbāna fī.

¹⁰ N Misilano dúgu zō, ò gō gēno ũ,

n n zāngurino fākōa kú n gāsā gbānao.

¹¹ Musu bi n pómé, zīte do bi n pómé,
n andunia kàte kú pó kú ò kú a gūnno
pínki.

¹² N gugbānduru kú gēno midokio kè,
Tabo kú ɛmo gbēno dī ayuwii ke kú n tóo.

¹³ N gāsā bi gbāna pómé,
n ɔ gbāna akūsō n ɔpla do musu.

¹⁴ Yāmanake kú yāzedekēoome n kpata
zīni ũ,

gbēke kú náanio mé à donne are.

¹⁵ Arubarikadenome gbē kú ò ayuwi-
ikemman ũ,

kú òdigō taa o gupura kú à kú n kurunyī,
Dikiri.

¹⁶ Òdigō pōnna ke kú n tóo gɔɔ sīnda
pínki,

òdī ía dā kú n manakeo.

¹⁷ Zaakū n gakuri kú n gbānaome n ũ,
n zena kūoo dī ó sé lei.

¹⁸ Ó kína bi Dikiri pómé,
ó sēgbako pì bi Isarailano Luda pómé.

¹⁹ N yā ò n yāmarinone yā wégupu'ena
gūn

n pì: Ma kpányī kè gōsaane,
ma kefenna sè musu a gbēno té.

²⁰ Ma a zòbleri Dauda lè,
ma a nīsi kua ma a dite.

²¹ Manigō a kūna ma ɔī,
ma gāsā gbāna nigō kú kaa.

²² Ibere ke ni fī à táfe síaro,
gbē vāni ke ni le à gbāna monero.

²³ Mani a weterino mī de a are,
mani a zāngurino ne.

²⁴ Mani gbēke kené kú náanio,
oni a sé lei kú ma tóo.

²⁵ Mani ísira nane a ɔī,
anigō iko vī swanɔa.

²⁶ Ani ma sísi à pì,
má de a De ũ kú a Ludao,

a gbēsi ũ kú a surabariio.

²⁷ Mani a ke ma daudu ũ,
anigō de andunia kīnno mīde ũ.

²⁸ Manigō gbēke vī kaa gɔɔ sīnda pínki,
ma bàka kú à kú kaa gborona vīro.

²⁹Mani tó a buri gō kí ble goro sinda
 pínki,
 a kpata nigō kun lākū ludambe digō kun
 nà.
³⁰Tó a burino pā kpà ma dokai,
 akūsō odi té ma yāditenanōiro,
³¹tó ò bò ma yā kpe,
 akūsō ò ma yādannenano kūnaro,
³²mani gò tōmma ní taarino yāi,
 mani ní ke búgubugu ní vānikenaa musu.
³³Ama gbēke kù má vī kāao ni lākaro,
 mani fō mà nāanisariyā kero.
³⁴Mani ma bàka kunna kāao yā gbororo,
 mani yā kù à bò ma lén litero.
³⁵Ma sì kù ma kunnao gèn do,
 mani éke to Daudanero, kù ma pì,
³⁶a buri nigō kun goro sinda pínki,
 a kpata nigō kun ma wára lán ifantē bà.
³⁷Lākū mōvura de sèeda nāanide ū musu
 nà,
 len a kpata nigō kun goro sinda pínki le.
³⁸Bee kù abireo n gi kína kù n kài,
 n ɔ gbàrei n pɔ fē kāao manamana.
³⁹N n bàka kunna kù n zòbleriio yā
 gbòro,
 n a kífura gya bò n pàte zíte.
⁴⁰N a wēte bīnino gbòro,
 n a zeki gbānanao kòte n dàte.
⁴¹Gbē kù òten gētēno ní baka bòn ní pínki,
 à gō lalandi pó ū a buri dakenone.
⁴²N a weterino gāa sè lei,
 n tò a ibereno ponna kè.
⁴³N a fēneda gbāna è,
 níde ze kāao zīi gūnlo.
⁴⁴N a kíkēgoo sia,
 n a kpataa nè.
⁴⁵N tò à zī kù a gbānan,
 n wé'i dàa arukimba ū.
⁴⁶Dikiri, ìnigō utenawere ari bōremee?
 N pɔfē té nigō kù goro sinda pínkin yá?
⁴⁷N laasun lé ma wēndi kutukea.
 N bisāsiri kè pān yá?
⁴⁸Dí mé anigō kun à gí gaii?
 Dí mé ani fō à a zīda sí mira gbānaaa?
⁴⁹Dikiri, gbēke kù ní vī yā gèe máa?

N yenyī kù n a lé sè Daudane kù náanio
 sō bi?

⁵⁰N tò n zòbleri fobona yā dōngu,
 burino ma sōsō ò ma nèsee yāka.

⁵¹N ibereno kína kù n kà lalandii kè
 ari gu kù a gèsee pèten, Dikiri.

⁵²Arubarikaden Dikiri ū ari goro sinda
 pínki!

Aami! Aami!

TAKADA SIIKŌDE

Zabura 90-106

Luda kù bisāsiri

Luda gbē Musa aduakenaa.

90 Dikiri, ó utekime n ū wē kù wēeo.
²De ní kpé ò kpino ke,
 de ní kpé ò zíte kù anduniao káte,
 Ludame n ū zaa káaku ari goro sinda
 pínki.

³N díte kù bisāsiri era zíte,
 ndi pínne ò era būsun.

⁴Wē wāa soro denne lán goro do bà,
 à denne lán gā ke gwāani zaka bà.

⁵Ndi bisāsiri sé kù ga'io,
 ò de lán sē yīda bà kōkō.

⁶Àdi bute kōkō à gbā,
 àdi yitoro kù ɔkɔsi à kori ke.

⁷N pɔfē di ó kakate,
 n patammanaa di swē kēógu.

⁸Ó yā vāninon katena n are,
 ó asiriyāno bò gupuran n kùru.

⁹Ó goro di gēte n pētē yāi,
 ó wēndii di lāka kù ndanaao.

¹⁰Ó wē di ká baaakō akuri,
 tó ó gbāna sō, basiikō.

Wari kù pōsiraoon wē pino di suowere,
 òdi gēte likalika, akū odi kpágui.

¹¹Dí mé à n pɔfē gbāna lé dō?
 n pētē zōkō kà vīna kù à de ò kenne ū.

¹²N dadawere ògō ó wēndi kutuke lé dō,
 de ò òndō le ó swē gūn.

¹³Dikiri, boren ìni n pɔfē kpátēe?
 N n zòblerino wēnda gwa.

¹⁴ Ìn tó n gbêke suwá lákū gu ñigō dō nà,
de ñigō ponna ke kū ayuwiikenaa ari ó
gōrō lén.

¹⁵ Ìn ó pō ke nna ɔ kū n tōwá gōrō lén,
wari kū o kè wè lén.

¹⁶ Ìn n yākenanɔ mɔ ókōnɔ n zòblerinɔne,
n tó ó nénɔ n gbāna gakuri dō.

¹⁷ Dikiri ó Luda, n tó ò n ponna le,
n tó ó zī àrè le,
ee, n tó ó zī àrè le.

Ludame ó dākpāri ũ

91 Gbē kū à utena Luda Musude ɔ
nigō kú Gbānasīndapinkide
uraai.

² Ani pi Dikirime a zeki gbāna ũ,
a Ludame a uteki ũ, á a náani ví.

³ Àkū mé ani n sí kariia,
ani n sura ba kū gagagyāo.

⁴ Ani n sɔtɔ a pɔtɛn, ñinigō utena a orun,
a náanikena mé ani n dākpā lán sēgbako
bà.

⁵ Gwāani karinɔ kū fānantē kà vīnlano
n ke vīna ni n kūro,

⁶ ke gagagyā kū àdigō té gusiran
ke gyāgēwētē kū àdi n le fānantē gbāna.

⁷ Bee tó gbēnɔn wàa sɔɔro ten lété n sare,
ke gbēnɔn dúbu kuri ten ga n ɔplai,
póke ni n lero.

⁸ Ìni wé sé n gwa,
ñi e lákū òdi wé tã yāvānikerinɔa nà.

⁹ Tó n Luda Musude kè n uteki ũ,
tó n Dikiri kè n kúki ũ,

¹⁰ yā vāni ke ni n lero,
kisira ni gē n ɔnnlo.

¹¹ Zaakū ani n yā o a malaikanɔne,
de ò n dākpā gu kū nten gén pínki.

¹² Oni n sé n ɔ
de ñsun gē sí gbēearo yāi.

¹³ Ìni gēse ze músuuu kū káreo,
ñi gēse pétēpetē sàbooa kū pitikoo.

¹⁴ Dikiri pì: Zaakū à nàmai, mani a bo,
zaakū à ma dō, mani ɔ kúa.

¹⁵ Ani ma sísi, mani wea,
tó yā nākaraa, manigō kú kāao,
mani a sura ba mà a kpe ta.

¹⁶ Mani a pō ke nna kū wēndi gbānao,
mani tó à e lákū madì gbē sura ba nà.

Luda sáabukpanaa

Kámmabogɔrɔ lèe.

92 À mana ò n sáabu kpá, Dikiri,
ò lè sí ò n tó bo, Luda Musude,

² ò n gbēke baba kɔnkɔ,

ò n náanikēyā o gwāani,

³ ò n táaki lé kū mɔɔɔɔ

kū gidigboo kū kontigiio.

⁴ N yākenanɔ dī ma pō ke nna, Dikiri,
madì ayuwii ke n ɔzikenanɔa.

⁵ Dikiri, n yākenanɔn zōkō manamana,
n laasunnon zà à kè zōkō.

⁶ Yōnkɔ yā pì dōro,
mìsaride ni fō à dōro dōro.

⁷ Bee tó gbē vāninɔ fùtē ò gbà lán sēe bà
akūsō yāvānikerinɔ karana lè n pínki,
n zia bi kakatena lakanasarime.

⁸ Mòkōn sō Dikiri,
ndigō kú musu gōrɔ sinda pínki.

⁹ Ìn gwa, n iberenɔ ten láka,
vānikerinɔ ten fākōa n pínki.

¹⁰ N ma gba gbāna lán zūsēntē bà,
n nísí mana kù ma miia.

¹¹ Ma wé sì ma weterinɔ letenale,
ma sã ma ibere vāninɔ wikilenaa mà dō.

¹² Gbē mananɔ ni gbà lán domina línɔ bà,
oni ke zōkō lán Lebana sida línɔ bà.

¹³ Ò pena Dikiri be gūn,
oni gbà ó Luda ɔnn.

¹⁴ Bee kū n zíkūkeo onigō né ime,
n lá nigō té ke síi plèple.

¹⁵ Ò pì, Dikirin mana,
àkūme ó gbēsì ũ, vāni ke kú a gūnlo.

Dikirime Kína ũ

93 Dikiri mé àten kí ble,
à zōkōke dana uta ũ.

Dikiri zōkōke dana,

à gbāna dō a pì,

à andunia kàtē gíngin,

ani yīgāro.

² N kpata petena zaa zīzī,

ń kun zaa káaku.

³ Í zōkō dāgula Dikiri,

í zōkō kīni dō,

í zōkō ten gāgā lé.

⁴ Dikirin kú musu, à zōkō,

a zōkō de í dasi kīnila,

a gbāna de ísira sō vīvīnala.

⁵ Dikiri, n yāditenanōn gborona vīro,

à kù n kpé gō kú adona ari gōrō sīnda pínki.

Ludame yākpatekeri ũ

94 Dikiri Luda Mōrakari,
Luda Mōrakari, ñ bo gupuran!

² Andunia yākpatekeri, ñ fute,
ñ fina bo zīdabirinōa í yākenaaa.

³ Gbē vānino nigō pōnna ke ari bōremēē?
Ari bōremēē, Dikiri?

⁴ Yāvānikerinō dī gōsa yā o,
òdi yā bōte òdi ía dā í pínki.

⁵ Dikiri, òdi n gbēno dūgu zō,
òdi gbāna mō gbē kù n í sēnōne.

⁶ Òdi gyaanōnō kù bōasunō dede,
òdi tonenō kakate.

⁷ Òdi pí Dikiri dí í ero,
Yakubu burinō Luda laakari kúmmaro.

⁸ Ákōnō yōnkōnō, à laakari ke!
Ákōnō misaridenō, áni ōndō kù bōremēē?

⁹ Luda mé à sā pè, ani gí yā mai yá?

À wé kè, ani gí gu ei yá?

¹⁰ Àdi burinō toto, ani í sā gágaro yá?

Àdi yā dāfīne, à dōna vīro yá?

¹¹ Dikiri bisāsiri laasun dō,
kù yā pāme.

¹² Arubarikademe gbē kù ndi toto
ñ n doka dadane ũ, Dikiri.

¹³ Ndi a laakari kpātene warikegōrōa
ari ò gé wèe yō vānikeriine.

¹⁴ Dikiri ni pā kpá a gbēnciro,
ani gbē kù à í sé a pō ūnō zukūnaro.

¹⁵ Oni era ò yākpate ke a zéa,
nèsepuradenō ni zeo.

¹⁶ Dí mé ani futemene gbē vāninōaa?

Dí mé ani ze kūmao yāvānikerinō yā
musuu?

¹⁷ Tó adi ke Dikiri kpányī kēmenenlo,
de má kú miran kítikiti kò.

¹⁸ Kù ma pì guzāre teni ma sète,
n ma kù n gbēke gūn, Dikiri.

¹⁹ Kù laasun pà ma swēn,
n ma laakarīi kpātemene n ma pō kè nna.

²⁰ N bàka nigō kù kù yālekperēgōgōrinō
kpataao yá?

Í yāditenanō dī suīne kù wario.

²¹ Òdi lé kpákūsū gbē manai,
òdi yā da taarisaridela ò a de.

²² Dikirime ma zeki gbāna ũ,
ma Ludame gbēsi kù madī uten ũ.

²³ Ani í vānikena eramma,
ani í burī bo í taarinō yāi.

Dikiri ó Luda ni í burī bo.

Luda táakilenaa

95 À mó ò pōnna lè sí Dikirine,
ò ayuwīi dō Gbēsi kù àdi ó sura
baa.

² Ò su a are ò a sáabu kpá,
ò lè sí ò a táaki lé.

³ Zaakū Dikiri bi Luda kù à zōkōme.
Kína zōkōme, à de dikiri sīnda pínkila.

⁴ Zite lòkoto kú a zō,
kpi mīsōnteno bi a pōme.

⁵ Ísira bi a pōme, zaakū à kè,
àkū mé à zite í kàsa kù a zō.

⁶ À mó ò kúte ò donyī ke
ò wúte Dikiri ó Kēri are.

⁷ Zaakū àkūme ó Luda ũ,
a kpàsa gbēnōme ó ũ,

a sā kù àteni í dānō ũ.

Tó a a kōtoo mà gbāra,

⁸ àsun sāgbāna ke lākū á dizinō kè nà zaa
Meribaro

ke Masa gōrō kù ò kú gbáranann.

⁹ Bee kù ò ma yākenanō ò,
ò ma le ò ma gwa gwe.

¹⁰ Akū ma pō fē gbē pīnci ari wè bupla,
ma pì gbē sāsānanōme í ũ,

ò ma zēnō dōro.

¹¹ Akū ma la dà ma pōfē gūn ma pì,
oni gē ma kāmabokinlo.

Dikirime Kína zókõ ù

96 À lè dufu sí Dikirine,
andunia gbē sīnda pínki, à lè sí
Dikirine.

² À lè sí Dikirine à a tó bo,
àgō a surabana baaru kpá lálū gu dīgō
dò nà.

³ À a gakurikeyā o burinōne,
à a yābonsareno baba gbē sīnda pínkine.

⁴ Dikirin zókõ, à kà ò a táaki lé,
à kù ò vīna kene de tñanola ní pínki.

⁵ Burino tñano bi pó ginanome,
ama Dikiri mé à musu kè.

⁶ Zókõke kù bēereeo kúa,
gbāna kù gakurio kú a kúkíame.

⁷ À gakuri kù gbānao dō Dikirine,
bùsu sīnda pínki gbēno, à dō Dikirine.

⁸ À Dikiri tó gakuri dōne,
à mó kù gbao à gēo a onn.

⁹ À donyī ke Dikirine a kúadona
manaken,

zīteden, àgō luka a are á pínki.

¹⁰ À o burinōne, Dikiri ten kí ble.
Andunia katena gíngin, à yīgāna vīro,
ani yākpate ke kù gbē sīnda pínkio a zéa.

¹¹ Musudeno, à ponna ke,
zīteden, à vī kù ponnao,
ísira kù pó kù ò kunno, à kīni ke.

¹² Sēnte kù pó kù ò kunno, à ponna wiki
lé,

lí kù ò kú dàkoo gūnno, à ayuwii ke á
pínki.

¹³ Oni ponna ke Dikiri are, zaakū àten su,
àten su yākpate ke kù anduniao.

Ani yākpate ke kù anduniao a zéa,
à yā gōgō gbēnōne kù yāpurao.

Dikiri sunaa

97 Dikiri mé àten kí ble,
zīteden ponna ke,
ísirabaradeno gō kú ponna gūn.

² Legū luku kù gusira níkinikio likai,
manake kù yāzedeome a kpata zīni ū.

³ Té dīgō kù a are,
àdi ibere kù ò likaino kpata.

⁴ A legūpinaa dì zīte pu,
tó andunia è, àdi luka.

⁵ Kpino dì yó lán zósaa bà Dikiri are,
andunia pínki Dikiri are.

⁶ Musudeno dì a manake kpàkpa ke,
buri sīnda pínki dì a gakuri e.

⁷ Wé'i dì tñagbagbarino kù ní pínki,
gbē kù òdi ia dà kù pó ginano.

Tñano ni donyī kene ní pínki.

⁸ Zaiōdeno mà ò ponna kè,
Yuda wētedenon kù ponna gūn

n yākpatekenano yāi, Dikiri.

⁹ Zaakū ní kú musu de andunia pínkila,
Dikiri, ní de tñanola ní pínki.

¹⁰ Dikiri ye gbē kù ò zā yā vāninno,
àdigō a yāmarino wēndi dākpā,
àdi ní bo yāvānikerino ōi.

¹¹ Gu dì dō gbē manano,
nēsepuradenon ponna vī.

¹² Gbē manano, à ponna ke Dikiri gūn,
à a tó kù à kú adona bo.

Dikiri suna táakilenaa

98 À lè dufu sí Dikirine,
zaakū à yābonsareno kè,
à zīi blè kù a opla kù à kú adona gbānao.

² Dikiri tò ò a surabanaa dō,
à a manakenaa mò burinōne.

³ Gbēke kù náani kù à vī kù Isarailano
dōn,
andunia lézekidenon ó Luda surabanaa è
ní pínki.

⁴ Andunia pínki, à ponna wiki lé Dikiri,
à kakūn kù ayuwiikenaao.

⁵ À mōrolena ū dō Dikirine,
à mōro léne kù lèsinaao

⁶ kù kākākipenaao kù kuru
yīsāmpanaao.

À ponna wiki lé Dikiri ó Kínane.

⁷ Ísira kù pó kù ò kunno kīni ke,
andunia kù gbē kù ò kunno ní pínki.

⁸ Swano okpa lé Dikiri are,
kpino ayuwii ke leelee,

⁹ zaakū àten su yākpate ke zīteme,
ani yākpate ke kù anduniao a zéa,
ani yā gōgō gbēnōne kù yāpurao.

Luda kũ à kú adonaa

99 Dikiri ten kí ble, burinɔ luka,
à vutena kerubunɔ dagura,
andunia yīgā

² Dikirin zōkō Zaiō,

à de buri sīnda pínkila.

³ Ò a tó zōkō à naaside bo,
à kú adona.

⁴ Kína pì gbāna vī, à ye yāzedei,
àkū mé à yākpatekena a zéaa dà,
à yā gōgō Yakubu burinɔne a zéa.

⁵ À Dikiri ó Luda tó sé lei,
à kúte a tintin are,
à kú adona.

⁶ Musa kũ Harunao kú a gbàgbarinɔ té,
Samuelime a sīsirinɔ doke ũ,
ò a sīsì, akū à wēm̃ma.

⁷ Zaa téluku gūnn à yā ònne,
ò a doka kũ a yādannenano kūna.

⁸ Dikiri ó Luda, n wēm̃ma,
mōkōmme Luda kũ àdi n taari kēm̃ma ũ,
bee kũ abireo n n yā vānino wì n musu.

⁹ À Dikiri ó Luda tó sé lei,
à donyī kene a kpi kũ à kú adona musu,
zaakū Dikiri ó Luda kú adona.

Dikiri sáabukenaa

Sáabukena lèe.

100 Andunia pínki, à ponna wiki
lé Dikiria.

² À donyī ke Dikirine kũ ponnao,
à mó a kīnaa kũ ayuwiikenaa.

³ À dō kũ Dikirime Luda ũ,
àkū mé à ó ké, ó de a pó ũ,
ó de a gbēno ũ, a kpāsa sāno ũ.

⁴ À gē a onlen kũ sáabukenaao,
à gē a onn kũ a táakilenaa,
à a sáabu ke à a tó sé lei.

⁵ Zaakū Dikiri mana, a gbēke lakana vīro,
àdigō náani vī goro sīnda pínki.

Kína lésena Ludane

Dauda lèe.

101 Mani lè da gbēke kũ yāzedeo
musu,

mani lè sínne, Dikiri.

² Mani laakari ke mǎgō kun taari sari,
boren ini sumaa?

Manigō kú ma onn kũ nēsēpurao.

³ Ma wé nigō kú pō ginaaaro,
mani zā yādorɔsarikenan, ani namaro.

⁴ Ma nēsē nigō manafiki vīro,
ma bàka nigō kú kũ yā vānioro.

⁵ Mani gbē kũ àdi a gbēdake yaka a kpe
kakate,
mani sùru fō kũ karambaanidenɔ kũ
zīdabirinɔoro.

⁶ Ma wé nigō kú ma bùsu náanidenɔ,
de ògō kú kūmao,
gbē kũ àdigō kú taari sari nigō de ma
zikeri ũ.

⁷ Mani we gbēsāteri gō kú ma bearo,
mani tó manafikide ze ma arero.

⁸ Manigō ma bùsu gbē vānino láka lākū
gu dīgō dō nà,
manigō yāvānikerinɔ buri bo Dikiri wēte
gūn.

Gbānasaride aduakenaa

*Wēndade gbānasaride kũ àteni a
yā'ummanano bote Dikirine aduakenaa.*

102 Dikiri, n ma aduakena ma,
n tó ma wiki n ki le.

² Nsun wé utemene ma warikegoroaro,
n sã kpāmai,

tó ma n sisi, n wema likalika.

³ Zaakū ma goro ten gēte lán túsukpe bà,
ma mē ten puusu bo lán tēyō bà.

⁴ Ma nēsē yāka, ma gō lán sē kori bà,
ma sã pōbleyān.

⁵ Ma ndana gbāna mé à tò
ma gō wàakuu ũ.

⁶ Ma gō lán gbāranna tiongo bà,
lān bezī kóro bà.

⁷ I dì gē ma wénlo,
 ma gō lán bā kǔ à di kpé musu ado bà.
⁸ Ma iberenò dìgō ma sōsō goro sīnda
 pínki,
 ma foborinò dì gbē ká kǔ ma tóo.
⁹ Túbume ma póblee ũ,
 ma wé'i dì ká ma ímibon
¹⁰ n pɔfē kǔ n pētēo yāi,
 zaakū n ma sē n ma zukūna.
¹¹ Ma goro ten gēte lán uraa bà,
 akū maten kori ke lán sēē bà.
¹² Mókōn sō Dikiri,
 ndīgō kú kpatan goro sīnda pínki,
 n tó ni garo ari ó buria.
¹³ Ìni fute n Zaiō wēnda gwa, zaakū goro
 kà,
 goro kǔ n dite kà, kǔ ìni a ponna wete.
¹⁴ A gbēnò kè n zòblerinòne mana,
 a gborona bùsuu dì ke'ne wēnda.
¹⁵ Buri sīnda pínki ni vīna kenne, Dikiri,
 andunia kīnanò ni n kīke dō ñ pínki.
¹⁶ Zaakū Dikiri ni Zaiō keke à bo dō,
 ani bo à su'mma kǔ gakurio.
¹⁷ Ani takasidenò aduakena sí,
 ani ñ wēkena kpá sākotoro.
¹⁸ Ò yā dí kē kpedenò yāi
 de gbē kǔ ò kpénò Dikiri táaki lé.
¹⁹ Dikiri zīte gwà zaa a kúkia,
 zaa musu à wé kpàte zīte,
²⁰ de à gbēnò zòble ɔɔ dō ma
 à ñ bo ga léi yāi.
²¹ Oni Dikiri tó bo Zaiō,
 oni a táaki lé Yurusalemu,
²² zī kǔ bùsu sīnda pínki gbēnò ni kō
 kakara gwe,
 kǔ kpatablerinò ò donyī kenē.
²³ À ma gbāna bùsa zégban,
 à ma wēndi kè kutu,
²⁴ akū ma pì: Ma Luda,
 òsun ma wēndi bo gugbānlo,
 mókōn kǔ ñ kun ari ó buria.
²⁵ N andunia zīni pète zaa káaku,
 musu bi n ɔzīme.
²⁶ Ñ pínki ni gēte, ama ñinigō kun,
 oni zī kǔ lán pókasa bà,
 ñni ñ lite lán uta bà ñ ñ zukūna.

²⁷ Mókōn sō n kunnaa dìgō dokōn,
 n goro lakana vīro.
²⁸ N zòblerinò nénò nigō kun aafia,
 ñ burinò ni zīni pète n kuru.

Luda gbēke

Dauda lèe.

103 Ma swē, n Dikiri sáabu kpá,
 ma gu sīnda pínki, n a tó kǔ à
 kú adona bo.
² Ma swē, n Dikiri sáabu kpá,
 òsun sà a yāmanakena kenlo.
³ Àdi ma taarinò kēma pínki,
 àdi ma werekōa kǔ ma gyānò pínki.
⁴ Àdi ma wēndi bo gyāwān,
 àdi a nna diramene a gbēke kǔ a wēndao
 gūn.
⁵ Àdi tó pó mana kǔ má yeinò mómá,
 de ma kefennake le àgō dufu lán vāu pó
 bà.
⁶ Dikiri dì yā ke a zéa,
 àdi tó yā bo gōnawēndadenò nna.
⁷ À tò Musa a poyeina yā dō,
 à a yābonsarenò mò Isarailanòne.
⁸ Dikiri sùru vī kǔ wēndao,
 a pò dì fē likaro, a gbēke dasi manamana.
⁹ Ani ñ taari le gēn baaakōro,
 ani pɔfē da a nēsen goro sīnda pínkiro.
¹⁰ Àdi yā kewere lán ó durunnanò de
 nàro,
 àdi fīna bowá lán ó sātēnanò de nàro.
¹¹ Lákū ludambe lei de nà kǔ zīte,
 len à gbēke zōkō kǔ a vīnakerinò le.
¹² Lákū ifāboki zākōne kǔ a lēte kpao nà,
 len àdi ó taarinò kēwá le.
¹³ Lákū de dì a nénò wēnda gwa nà,
 len Dikiri dì wēnda dō a vīnakerinòne le.
¹⁴ Zaakū à dō pó kǔ à ó kéo,
 à dòn kǔ bùsuume ó ũ.
¹⁵ Bisāsiri wēndi kutu lán sēē bà,
 àdigō gakuri vī goro pla lán lávu bà.
¹⁶ Tó ña pàa, àdi gēte,
 gu kǔ à kunn pìi dì dō a yān doro.
¹⁷ Dikiri dìgō gbēke vī kǔ a vīnakerinò
 zaa káaku ari goro sīnda pínki,

³³ Mani lè sí Dikirine ari ma wèndi lén,
mani ma Luda táaki lé ari ma ɔɔɔ lén.
³⁴ Ñ tó ma laasun kánne, Dikiri,
lákū maten ponna ke künwo nà.
³⁵ Durunnakerino mi de andunia gūn,
yāwānikerino sūngō kun doro.
Ma swē, ñ Dikiri sáabu kpá.
Aleluya!

Luda a gbēno surabanaa

105 À Dikiri sáabu ke à a tó kpá,
à tó burino a yākenano dō.
² À lè sí à a táaki lé,
à a yābonsarekenano baba pínki.
³ À ia dā kū Dikiri tó kū à kú adonaa,
ákōno Dikiri kiweterino à ponna ke.
⁴ À Dikiri ki wete à gbāna wé kea,
àgō a are wete lakanaa sari.
⁵ À tó yābonsare kū à kēno dōagu,
a daboyākenano kū a yāpatekenano,
⁶ ákōno Dikiri zōbleri Ibrahī burino,
ákōno Yakubu buri kū à á sēno.
⁷ Ákūme Dikiri ó Luda ū,
a yāpatekena kú andunia gūn pínki.
⁸ A bàka kunna kūoo yā dī sāagu zikiro,
yā kū à dīte nigō kun ari ó buria.
⁹ A bàka kú kū Ibrahīo,
à èra à sì kū a kunnaao Isaakune dō.
¹⁰ A yā pīi pāpa Yakubune dokayā ū,
akū à kú kū Isarailano ari ɔɔɔ sinda
pínki.
¹¹ À pī áni Kanaano būsū kpámma,
anigō de ní baka ū kū ògō ví.
¹² ɔɔɔ birea ò dasiro, òdi ní yā daro,
ò kú Kanaano būsūn bōasunō ūme.
¹³ Òdigō likara zō buri kū buriono té,
òdigō kure būsū kū būsūuo.
¹⁴ Adi we ò gbāna mōnnero,
à kpākē kīnanci ní yā musu à pī,
¹⁵ òsun ɔ na gbē kū a ní sēncaro,
òsun wé tā a annabinaro.
¹⁶ Akū à tò nāa gē būsūu pīn,
à tò ní zānaa lāka pínki.
¹⁷ Akū à Yusufu gbàre à dōnne ní are,
ò a yia zō ū.
¹⁸ Ò mòkpatii kpà a gbáa,

ò mòkakōanaa kà a wakale
¹⁹ ari yā kū à gīnake à òo gē à pāpao,
akū yā kū Dikiri dāneè tò yā bō kāao nna.
²⁰ Kū kīna gbē zī, akū ò a gbàre,
būsū gbē zōkō pī a kē.
²¹ À a dīte a būsū don'arede ū,
à tò à iko ví a aruzekenca pínki.
²² Yusufu a kīnaneno tòto a poyeinaaa,
à òndō dàda a ibanone.
²³ Akū Yakubu sū Misila,
Isarailano kun nibono ū Hamu burino
būsūn.
²⁴ Dikiri tò a gbēno kō gwe manamana,
à tò ò dasi kū de ní iberenola.
²⁵ À ní iberē pīno sā vūnne, akū ò zā a
gbēnoɔ,
de ò òndō ke a zōblerino.
²⁶ À a zōbleri Musa zīmma
kū Haruna kū à a sēo.
²⁷ Ò dabodabono kē Misilano,
ò yābonsareno kē Hamu burino būsūn.
²⁸ À gusira gbāremma, gu sì ní būsūn,
kū ò gī a yā mai yāi.
²⁹ À ní ino lì aru ū,
akū ní kpōno gāga.
³⁰ Kasono dà ní būsula
kū ní gbānadeno wutekino pínki.
³¹ À yā ò, akū ifinino dàña,
sāano sì ní té ari ní būsū lén pínki.
³² À legūgbē kōteñne legū gēne ū,
surapatanaa dà ní būsula pínki.
³³ À ní geepi lino è'e kū ní kakapura lino,
à ní būsū lino kē búgubugu.
³⁴ À yā ò, akū kwanò dàña,
kwa zēkōno kà ò lé vīro.
³⁵ Ò ní būsū sē kū lāo blē ò nè,
ò ní burapono blē pínki.
³⁶ À ní būsū dauduno dēde ní pínki,
ní né daudu kū ò ò ní kefennakeɔɔɔ.
³⁷ À bō kū Isarailano,
ò andurufu kū wuraa sena,
ní buri gbēke dí gē sí zénlo.
³⁸ Kū ò bōte, Misilano po kē nna,
kū vīna ní kū Isarailano yā musu.
³⁹ À téluku dà a gbēnola,
à kē té ū gwāni à gu pūñne.

⁴⁰ Ò wé kèa, akū à sùñne kū
 kpekperewino,
 à musu pòble kpàñma, ò mòmma.
⁴¹ À gbèsi pàra, akū í bòn,
 í bàa lè gbàrannan gwe lán swa'i bà.
⁴² Zaakū à dò lé kū à sè
 a zòbleri Ibrahīne yān.
⁴³ À bò kū a gbēno, òten ponna ke,
 gbē kū à í sēno ten ayuwii dō.
⁴⁴ À burino būsuu kpàñma,
 ò zì kū dakeno kēē àree blè,
⁴⁵ de ò le ògō a yāditenano kūna,
 ò a dokayāno da.
 Aleluya!

Isarailano í durunnano ona Ludane

106 Aleluya!
 À Dikiri sáabu ke, zaakū à
 mana,
 a gbēke lakana vīro.
² Dí mé ani fō à Dikiri yāzōkōkenano oo?
 Dí mé ani fō à a táaki lé pínkii?
³ Arubarikadenon gbē kū òdi yā ke a
 zéano ū,
 kū òdi yā mana ke goro sinda pínki.
⁴ Tó nteni a nna ke n gbēno,
 ò tó ma yā gō dongu, Dikiri,
 tó nteni í sura ba, ò ma wé gwa,
⁵ de ma baka le àgō kú n gbēno
 nnamanan,
 mà ponna ke kū buri kū n í sēno,
 de mani n táaki lé n gbē pino té.
⁶ O durunna kè lán ó dizino bà,
 o taari kè o yā vāni kè.
⁷ Kū ó dizino kú Misila,
 odi Dikiri daboyākenano yā daro,
 gbēkeyā dasi kū à kēñneno sǎngu,
 akū ò sǎgbāna kè Isira Tēra sare.
⁸ Bee kū abireo à í sura bà a tó yāi,
 de à a gbāna zōkō mōñne.
⁹ À kpākē Isira Tērai, akū gukori bò,
 à gē kūñwo a wēen, ò bikū lán ò pi
 gbàrannan bà.
¹⁰ À í bó í ibereno cī,
 à í sí í zāngurino gbānaa.
¹¹ Í dà í weterinola,

bee í gbē mēn do adi boro.
¹² Akū ò a yā kū à òo sì,
 ò a táaki lè.
¹³ Ama a yākenano sǎngu gōno,
 akū odi ze de à lé dammaro.
¹⁴ Ò pòble pānde ni dē gbàrannan,
 akū ò Dikiri lè ò gwà sēnte gwe.
¹⁵ À pò kū ò wé kēawa kpàñma,
 akū à mè'ibabagyā zīmma.
¹⁶ Ò gōba kpà kū Musao bōran
 kū Haruna kū à kú adona Dikirineeo.
¹⁷ Zite pàra à Datani mò,
 à nākōa Abiramua kū a gbēno.
¹⁸ Té fūte í ìbano té,
 tévuraa kùte gbē vāninōa à í blé.
¹⁹ Ò mò pì zaā Orebū lán zūsane bōro
 bà,
 ò donyī kè í tāna kū ò pīne.
²⁰ Ò Luda gakuride lilin kè
 kū zù sēsorii takao.
²¹ Ò sāsā Luda í surabari yān,
 kū à yā zōkōno kēñne zaā Misila,
²² kū à daboyāno kè Hamu burino būsun,
 kū à naasiyāno kè Isira Tēra léa.
²³ Abire yāin à pì áni a gbēno kakate,
 akū Musa kū à a sēe kpāne,
 à tò a pō kpāte, adi í kakatero.
²⁴ Ò būsū nide kū gya bò,
 ò gī Dikiri yā náani kei.
²⁵ Ò yāvunu kà í bizakutano gūn,
 odi do Dikiri yāiro.
²⁶ Akū à ɔ pāte à la dāñne à pì,
 áni tó ò gaga gbàrannan,
²⁷ áni tó í burino gaga burino té
 áni í fākōa būsuno gūn.
²⁸ Ò dò Peo tānai,
 ò pò kū ò sa òo pógēnaa blè.
²⁹ Í yākenano Dikiri pō fē,
 akū gagagyā gēngu.
³⁰ Fineasi fūte à yā pì té dē,
 akū gyā pīi zè.
³¹ Akū Dikiri tò yā bò kāao nna,
 a bàka kú kāao ari a buria.
³² Ò Dikiri pō fē Meriba í kīnaa,
 akū yā bò kū Musao vāni í yāi.
³³ Zaakū ò a nēsee yāka,

akū à yā ò laasunn sari.

³⁴ Odi būsupideno kakate

lākū Dikiri dīteñne nàro.

³⁵ Ò kè kō gbēno ū kū buri pīno,

ò ní futeokara ágba sè.

³⁶ Ò dò ní tãnanɔi,

akū yā pì gǝñne tankute ū.

³⁷ Ò ní nēgōgbēno kè sa'opɔ ū,

ò sa ò tãnanɔ kū ní nēno gbēno.

³⁸ Ò taarisaridenɔ kùtu kpàkpa,

ní nēgōgbēno kū ní nēno gbē pīno.

Ò sa ò kúñwo Kanaano būsú tãnanɔa,

akū ní būsú pīi gbàa lè.

³⁹ Ò gbàa lè ní yākenano yāi,

ò gǝ náanisaridenɔ ū ní yākenanɔa.

⁴⁰ Akū Dikiri pɔfē kīpam̃ma,

à ye gbē kū à ní sēno kái doro.

⁴¹ À ní kpá burinɔa,

akū ní zāngurinɔ kí blè ní musu.

⁴² Ní ibereno gbāna m̃dñne,

ò ɔ tòm̃ma.

⁴³ Àdigō ní bo gèn baaakō,

ama ò zè kū ní sāgbānakenaao,

akū ò vlè ní durunna gūn.

⁴⁴ Bee kū abireo tó à ní wiki mà,

àdi ní warikena yā da.

⁴⁵ Ní yāi àdi dɔ a bàka kunna kúñwo yān,

àdi a nēse lite a gbēke zōkō yāi.

⁴⁶ À tò gbē kū ò ní kūkū zīzɔ ūno

ní wēnda gwà.

⁴⁷ Dikiri ó Luda, ñ ó sura ba,

ñ ó bote burinɔ té ñ ó kakara,

de ò n tó kū à kú adona bo

ò ĩa dā kū n tákilenaa.

⁴⁸ Arubarikade Dikiri, Isarailano Luda

zaa káaku ari gɔɔ sinda pínki!

Gbē sinda pínki pi aami!

Aleluya!

TAKADA SƆRODE

Zabura 107-150

Dikiri sáabukenaa

107

À Dikiri sáabu ke, zaakū à mana,

a gbēke lakana víro.

² Gbē kū Dikiri ní bóno o le,

gbē kū à ní bó ní ibereno ɔino.

³ Gbē kū à ní bó būsú kū būsúuo à ní kakara

bona ifāboki kpa kū a léte kpao

kū gūgbānduru kpao kū gēno midɔki kpaono.

⁴ Ní gbēkenɔ likara zǝ gbáranann,

odi wēte kū oni gé vuten zé dōro.

⁵ Nà ní dé, ímí ní kū,

ñ wēndii gǝ lēkeke.

⁶ Akū ò wiki lè Dikiria ní warikenan,

akū à ní bó ní wētēra gūn.

⁷ À ní dá zé súsun

ari ò kà wēte kū oni vuten.

⁸ Ò Dikiri sáabu ke a gbēke yāi

kū yābonsare kū àdi ke gbēno nēeo.

⁹ Zaakū àdi ímiderinɔ kòto yīda kúñne,

àdi pó mana kpá nàderinɔ ò ká.

¹⁰ Ní gbēkenɔ kú ga gusiran,

òten wari ke yīna kū mòkakōanaao.

¹¹ Zaakū ò gí Luda yā mai,

ò Luda Musude lédamma gya bò.

¹² À tò ò ní búsa kū zī gbānao,

ò gēe sì ò lète, kpányiri kunlo.

¹³ Akū ò wiki lè Dikiria ní warikenan,

akū à ní bó ní wētēra gūn.

¹⁴ À ní bó ga gusiran,

à ní mòkakōanano gà à kèkè.

¹⁵ Ò Dikiri sáabu ke a gbēke yāi

kū yābonsare kū àdi ke gbēno nēeo.

¹⁶ Zaakū àdi bīnile gbà kū ò pì kū mò-

gotēoo gboro,

àdi mòsi gbāngo zétatabono é'e.

¹⁷ Ní gbēkenɔ likara ní sāgbāna yāi,

ò wētāmma lè ní taarinɔ yāi.

¹⁸ Póble ni bò ní pɔn,

ò kà gana.

¹⁹ Akū ò wiki lè Dikiria ní warikenan,

akū à ní bó ní wētēra gūn.

²⁰ À a yā zīm̃ma, akū ò wèrekōa,

à ní bó ga léi.

²¹ Ò Dikiri sáabu ke a gbēke yāi

kū yābonsare kū àdi ke gbēno nēeo.

²² Ò kennakūkōo sa oa,

ò a yākenano baba kū ayuwiikenaao.

²³ Ñ gbēkeno dì ísira musu gó gūn,

òten laga tá í zōkōla.

²⁴ Ò Dikiri yākenano è,

kū yābonsare kū àdi ke í dagurano.

²⁵ À yā ò, akū zāga'ia gbāna kàka,

ísira sō à fute musumusu.

²⁶ Òten fute musu, òten su zīte,

ò kú kari léi, akū swēe kēngu.

²⁷ Gó yīgāyīgā kūnwo,

ò tātantatan kē lán wēderii bà,

íte'ōndō sīnda pínki làkaríma.

²⁸ Akū ò wiki lè Dikiria ní warikenan,

akū à ní bó ní wētēra gūn.

²⁹ À ía gbāna zè, à gō ía fēē ũ,

à ísō kpàtè, akū í zè kítikiti.

³⁰ Kū gu yī, ní pō kē nna,

akū à gēē kūnwo gódōki kū òten wete
kpa.

³¹ Ò Dikiri sáabu ke a gbēke yāi
kū yābonsare kū àdi ke gbēnōnēo.

³² Ò a tó bo dasi kōkakaranaa gūn,
ò a táaki lé don'aredenō kakaranan.

³³ À swa ídenō kē gbáranna ũ,

à tò ísēbokino gō gukori ũ.

³⁴ À zīte arubarikade lì guwiside ũ

gbē kū ò vuteno yāvānikena yāi.

³⁵ À gbáranna lì sēbe ũ,

à tò gukori gō ísēbokino ũ.

³⁶ À nāderino kàte gwe,

akū ò wēte kàte ò vūten.

³⁷ Ò burapono tō, ò geepi líno bà,

akū à né íñne manamana.

³⁸ À arubarikaa dàngu, ò kē dasi
manamana,

adi tó ní pōkādēno làgoro.

³⁹ Akū à ní lago dō, ò būsā

gbānamōnnena kū kisirao kū pōsirao yāi.

⁴⁰ À wé'i dà kínēno,

à tò ò likara zō gukori zēsaride gūn.

⁴¹ Ama à wēndadēno bò takasiken à ní sé
lei,

à tò ní òndēno kē dasi lán kpāsapono bà.

⁴² Tó gbē manano è, òdi pōnna ke,

gbē vānino sō òdi ní lé nakōa.

⁴³ Òndōde laakari dō yā pīnoa,

à Dikiri gbēke gwa lākū à de nà.

Luda mé àdi tó ò zī ble

Dauda lèe.

108 Ma laakari kpatena, Luda,
mani lè sí mà n táaki lé kū
nēsēdoo.

² Ma mōro kū ma gidigboo kú máa?

Mani gudō pá mīo.

³ Dikiri, mani n sáabu kpá burino té,
mani n táaki lé gbēnōne.

⁴ Zaakū n gbēke zōkōw kà n kīnaa,
n nāanikenaa ludambe luku lè.

⁵ Luda, ò n tó sé lei ari n kukia,
n tó n gakuri da anduniala pínki.

⁶ Ñ wewá ò ó sura ba kū n gāsā gbānao,
de ókōnō n gbē yenyīdenō le ò bo.

⁷ Luda yā ò zaa a kúkia à pì:
Mani Sekemu kpaatete kū kùwikio,
mani Suko guvute kpámma.

⁸ Giliada būsū bi ma pómē,
Manase burino būsū bi ma pómē,
Eflaimu burino būsū bi ma mōfuraame,
Yuda būsū bi ma gòome.

⁹ Moabuno būsū bi ma ɔpipibōome,
madì ma kyate káte Eðomuno būsuaa,
madì kùwiki dō Filisitinino būsuaa.

¹⁰ Dí mé ani gē kūmao wēte bīnide gūnn?
Dí mé ani domene are ari Eðomuno
būsunn?

¹¹ Luda, à de mōkōn mé n ɔ gbàrewái,
ndi bo kū ó zīkarino doroo?

¹² Ñ ɔ dawá ó ibereno yāi,
zaakū bisāsiri kpányī bi yā pāme.

¹³ Óni zī ble kū Luda gbānao,
àkū mé ani gēse pétepete ó iberenaa.

Sa vāni ona ibereene

Dauda lèe.

109 Luda, mōkōnn madì n táaki lé,
nēsungō yītenaro.

² Zaakū gbē vāni bonkpedeno dì ma
yaka,

òdi lé bo ò ékeyā dima.

³ Òdi likamai kũ zānguyāo,
 òdi fiti ke kũmao pòke wíwinnenaa sari.
⁴ Òdi yenyī eramene kũ yādimmanaao,
 bee kũ madì adua keñne.
⁵ Òdi yā mana fina bomene kũ a vānio,
 yenyī sō, kũ zānguo.
⁶ Ñ Setan sūu kea,
 ñ a kpakũ kũ Ibilisio.
⁷ Ñ tó yākpate a ne,
 ñ tó a aduakena yā ine.
⁸ A wēndi gō kutu,
 gbē pānde gō a gēne ũ.
⁹ Ñ tó a néno gō de sari,
 a nano gō gyaano ũ.
¹⁰ A néno gō likarazōrino ũ ògō bara ke,
 ògō ñ kpake ñ be zīino gūn.
¹¹ A finade a póno nakōa pínki,
 buri zītōno a zī àre sía.
¹² Gbēke sún gbēke kenenero,
 òsun wēnda dō a né kũ à tònoero.
¹³ Ñ tó a burino láka,
 ñ tó sūngō kú buri kũ oni futeno téro.
¹⁴ A dizino vānikena yā gō dōngu, Dikiri,
 òsun tó a da durunna kēa zikiro.
¹⁵ Ñ durunna gō dōngu, Dikiri,
 ñ yā sā gbēngu andunia gūn.
¹⁶ Zaakū adi dōn à gbēke ke gbēkenenero,
 àdi wé tā takasidenōa kũ wēndadeno
 kũ pōsiradenōa ari gyāwān.
¹⁷ À ye sa vāni onnenaai,
 ñ tó à wí a musu.
 Sa mana onnenaai dī kánero,
 ñ tó arubarika ke kāao zā.
¹⁸ À lékennenaai dà lán uta bà,
 à a mēe yāku lán í bà,
 à gē a wāno lán nísi bà.
¹⁹ Kanaa pì gō daala lán uta bà,
 àgō dō a pì lán asa bà.
²⁰ Dikiri fina bo ma yādimmarinōa le
 kũ gbē kũ òdi yā vāni o ma musuno.
²¹ Dikiri Gbānasīndapinkide,
 ñ ma wēnda gwa n tó yāi,
 ñ ma bo n manake kũ n gbēkeo yāi.
²² Zaakū takaside wēndademe ma ũ,
 ma po yāka búgubugu.

²³ Maten gēte lán okosi uraa bà,
 má de lán kwa kũ ía ten sé bà.
²⁴ Léýinaa tò ma gbá dì sí sé doro,
 ma fēfē ma gō wàakuu.
²⁵ Ma gō yáadōnapo ũ ma
 yādimmarinōne,
 òdi ma gwa ò mì gbāke.
²⁶ Ñ kpámai, Dikiri ma Luda,
 ñ ma sura ba n gbēke yāi,
²⁷ de ò dō kũ n ɔ mé à kē,
 mōkōn Dikiri, n kenaame.
²⁸ Bee tò ò ma ka, ñni arubarika damagu,
 tò ò fūtemai, wéi ni í kũ,
 makũ n zōbleri mani pōna ke.
²⁹ Tó vāni ni gō ma yādimmarinōne uta
 ũ,
 oni wéi damma lán arukimbaa bà.
³⁰ Mani Dikiri sáabu kpá kũ kòto gbānao,
 mani a táaki lé dasi kōkakaranaa gūn.
³¹ Zaakū àdi ze kũ wēndadeno,
 àdi ñ sí gbē kũ òdi yā vūtemmanōa.

Arumasihu kíke

Dauda lèe.

110 Dikiri pì ma dikiriine à vute a
 oplai
 ari àgō a ibereno kene a tintin ũ.
² Dikiri ni tó n iko dagula,
 ñni kí ble n ibereno zaa Zaiō.
³ N gbēno ni ñ zīda kpámma zìkagoro
 kpi kũ à kú adona musu,
 n kefennano ni su n kīnaa lán gudo plík-
 panaa bà.
⁴ Dikiri la dà, ani lé sukparo à pì:
 Ñnigō de sa'ori ũ ari goro sīnda pínki
 lán Melekizedeki bāme.
⁵ Dikiri kú n oplai,
 ani kīnanao dúgu zō a pōfēgoro.
⁶ Ani yākpate ke kũ burino,
 ñ gēno nigō kpá,
 ani andunia pínki kīnanao dúgu zō.
⁷ Ani í mi swai zé léa,
 abire yāin a mì nigō dana íla.

Dikiri tóbonaa

111 Aleluya!
 Mani Dikiri sáabu kpá kù
 nèsedoo
 gbě manano kōkakaranaa gūn.
²Dikiri yākenanɔn zōkō,
 gbě kù a yā kēñne nnano dī a laasun lé.
³A yākenanɔn bèere vī kù gakurio,
 a yāmanakena lakana vīro.
⁴Dikiri tò a yābonsarekenano dōógu,
 à sùru vī kù wēndao.
⁵Àdi póbale kpá a vīnakerinɔa,
 àdigō dō a bàka kunna kùñwo yān.
⁶À a yākenano gbāna mò a gbēnɔne,
 à buri pāndenɔ būsuno sì à kpām̃ma.
⁷A yākenanɔn náani vī akūsō à zé vī,
 a yādannenano yāpura vī pínki.
⁸Yā pìno zīni petena gɔɔ sīnda pínki,
 àdi yā ke a zéa kù náanio.
⁹À surabarii zì à a gbēno bò,
 a bàka kù kùñwo gɔɔ sīnda pínki.
 A tó kù adona, à naasi vī.
¹⁰Vīnakena Dikirineeme òndō zīni ũ,
 gbě kù ò a vīna vīnɔme asānsīnidenɔ ũ.
 A táakilena nigō lakana vīro.

Gbē kù à Dikiri vīna vī

112 Aleluya!
 Arubarikademe gbě kù à
 Dikiri vīna vī ũ,
 akūsō Dikiri yāditenano dī káne
 manamana.
²A néno nigō gbānadeno ũ ní būsun,
 nèsepurade burino nigō de
 arubarikadeno ũ.
³Ogo kù aruzekeo dī a bea,
 a yāmanakena lakana vīro.
⁴Bee gusiran gu dī pu gbě manane,
 nèsepurade kù à sùru kù wēndao vī.
⁵Gbē kù àdi ɔ poro, kù àdi pó sākāñne,
 akūsō àdi yā ke a zéa, yā dī bo káo nna.
⁶Póke ni gbě mana lá ble zikiro,
 a yā nigō dōngu gɔɔ sīnda pínki.
⁷Baaru vāni dī a vīna kūro,

a laakarīi digō kpatena, àdigō Dikiri
 náani vī.
⁸A kùu dī vīro, vīna dī a kūro
 ari à gé à yōgō ke a iberenɔa.
⁹Àdi pó fā takasidenɔne,
 a yāmanakena lakana vīro,
 a gbāna digō kara kù bèereeo.
¹⁰Gbē vāni dī a e à pō fē,
 àdi saka kakūn à nagui,
 gbē vāni poyeinaa dī ke pā.

Dikiri táakilena

113 Aleluya!
 Dikiri zòblerino, à a táaki lé,
 à Dikiri tó bo!
²Ò Dikiri sáabu kpá
 zaa tera ari gɔɔ sīnda pínki.
³Ò Dikiri tó bo
 zaa ifāboki kpa ari a lété kpa.
⁴Dikiri zōkō de buri sīnda pínkila,
 a gakuri dana musula.
⁵Dí mé à kà Dikiri ó Luda ũu?
 À vutena kpatan zaa musu,
⁶àdi wé zu zíte
 à musu kù zíteo gwa.
⁷Àdi gbānasaridenɔ bo būsuno té à ní fute,
 àdi wēndadenɔ bo tuburan à ní sé lei.
⁸Àdi ní da kīnaneno té,
 buri kù à sē kīnaneno.
⁹Àdi para kara a ben,
 àdi a ke nérande ponnade ũ.
 Aleluya!

Vīnla dikpe lèe

114 Kù Isarailano bò Misila,
 kù Yakubu burino bò gbě
 zītɔnɔ té,
²Yudano būsuno gō Dikiri kúki ũ,
 Isarailano būsuno gō a kíbleki ũ.
³Isira Tēra wé sīñle à bàà lè,
 Yoda í èra kpe.
⁴Kpino vīvī lán sākaronɔ bà,
 sīsīno kɔɔ lè lán sānenɔ bà.
⁵Ísira, bó mé à n le n bàà lèe?
 Yoda, à kè dera n èra kpe?
⁶Kpino, býyāin a vīvī lán sākaronɔ bàà?

Sĩsĩnɔ, à kè dera a kɔɔrò lè lán sãnenɔ bàa?

⁷ Andunia, ñ yīgāyīgā Dikiri are,

Yakubu Luda are.

⁸ À gbèsi kè íkateki ù,

à gbèpu lì ísèboki ù.

Dikiri mé àdi arubarika dangu

115 Adi ke ókōnɔnlo Dikiri,
adi ke ókōnɔnlo,

mɔkōmmɛ ní de ò n tɔ bo

n gbèke kù n náanio yāi.

² À kè dera burinɔ dì ó la

ò pi ó Luda kú máa?

³ Ó Luda kú musu,

pó kù à yein àdi ke.

⁴ Ò ní tãnanɔ pì kù andurufuuo kù
wuraaɔ,

bisāsiri ɔzĩmɛ.

⁵ Ò lé vī, ama òdi yā oro,

ò wé vī, ama òdi gu ero.

⁶ Ò sã vī, ama òdi yā maro,

ò yī vī, ama òdi pó gbī maro.

⁷ Ò ɔ vī, ama òdi pó kũro,

ò gbá vī, ama òdi táa oro,

òdi kòto kekero.

⁸ Nĩ pĩrinɔn leelee kũnwome
kù gbè kù òteni ní náani kenɔ ní pínki.

⁹ Isarailanɔ, à Dikiri náani ke!

Àkũmɛ á kpanyĩri ù kù á sēgbakoo.

¹⁰ Haruna burinɔ, à Dikiri náani ke!

Àkũmɛ á kpanyĩri ù kù á sēgbakoo.

¹¹ Dikiri vĩnakerinɔ, à Dikiri náani ke!

Àkũmɛ á kpanyĩri ù kù á sēgbakoo.

¹² Dikiri dõ ó yān,

ani arubarika daógu.

Ani arubarika da Isaraila burinɔgu,

ani arubarika da Haruna burinɔgu,

¹³ ani arubarika da a vĩnakerinɔgu,

né fĩti gbè zōkō.

¹⁴ Dikiri á buri kara,

ákōnɔ kù á nénɔ.

¹⁵ Dikiri arubarika daágu,

musu kù zĩteo Kèrii.

¹⁶ Musu bi Dikiri póme,

ama à zĩte nà bisāsirinɔne ní ɔĩ.

¹⁷ Adi ke gènn mé òdi Dikiri táaki léro,

kesō gbè kù ní lé yĩtenɔ.

¹⁸ Ókōnɔ, ónigō Dikiri sáabu kpá

zaa tera ari gɔɔrò sinda pínki.

Aleluya!

Gbè kù à bò ga léi Dikiri sáabukpanaa

116 Má ye Dikirii, zaakù à ma yā
mà,

à ma wikilenaawa mà.

² Manigō a sísi ari ma wèndi lén,

kù à sã kpàmai yāi.

³ Ga bàa fíkāmai yā,

mira wāwā tōma,

wétāmmana kù pōsirao dàmalá.

⁴ Akù ma Dikiri sisi ma pì:

Dikiri, n yā nna, ñ ma mì sí.

⁵ Dikirin sùru vī akūsō à mana,

ó Luda wènda vī.

⁶ Dikiri dì gbānasaridenɔ dākpá,

kù ma busa, à ma sura bà.

⁷ Ma swè, ñ keke ñ kpáte,

zaakù Dikiri yā mana kènne.

⁸ Dikiri, n ma bo ga léi,

n wé'í wàramene, nídi tó ma gè síro,

⁹ de màgō té n are gbè bēnenɔ kukia la.

¹⁰ Bee kù wari tōma ma gō búgubugu,

má kpé a náanikena, akù ma yā ò.

¹¹ Bídi ma kù ma pì:

Gbè sinda pínki bi ékedenɔmɛ.

¹² Bón mani fĩna boo Dikirine

yā mana kù à kēmene pínki musuu?

¹³ Mani Dikiri surabana toko sé musu,

mani a sísio.

¹⁴ Mani lé kù ma kè Dikirianɔ papa

a gbēnɔ wára ní pínki.

¹⁵ Dikiri yāmarinɔ gana bèere vīne.

¹⁶ Dikiri, n yā nna, n zòbleriime ma ù,

nɔgbè kù à zòò blènne néme ma ù,

n ma bo bàn.

¹⁷ Mani kennakūkōo sa omma,

mani n sísio, Dikiri.

¹⁸ Mani lé kù ma kè Dikirianɔ papa

a gbēnɔ wára ní pínki

¹⁹ a kpé ɔnn Yurusalemu gūn.

Aleluya!

Dikiri táakilenaa

117 Ákōno buri sīnda pínkino à
Dikiri tó kpá,
ákōno būsū sīnda pínki gbēno à a táaki
lé.

² Zaakū gbēke kū à vī kūoo kè zōkō,
Dikiri náani vī goro sīnda pínki.
Aleluya!

Gena Dikiri onn kū sáabukenaao

118 À Dikiri sáabu ke, zaakū à
mana,
a gbēke lakana vīro.

² Isarailano o:

A gbēke lakana vīro.

³ Haruna burino o:

A gbēke lakana vīro.

⁴ A vīnakerino o:

A gbēke lakana vīro.

⁵ Ma lé zù Dikirii ma warikena gūn,
akū à wema à ma gba mēporoki.

⁶ Dikiri kú kūmao, vīna ni ma kūro.
Bón bisāsiri ni fō à kemenē?

⁷ Dikiri kú kūmao ma kpanyīri ū,
mani yōgō ke ma iberenwa.

⁸ Nana Dikirii mana de
bisāsiri náanikenala.

⁹ Nana Dikirii mana de
gbānadenō náanikenala.

¹⁰ Buri sīnda pínki likamai,
akū ma ní kakate kū Dikiri tóo.

¹¹ Ò likamai kpa sīnda pínki,
akū ma ní kakate kū Dikiri tóo.

¹² Ò fīma lán zóno bà,
akū ò laka lán kani tékūnaa bà,

ma ní kakate kū Dikiri tóo.

¹³ Ò ɔ sōmai kpe, má ye mà léte,
akū Dikiri kpāmai.

¹⁴ Dikiri mé à ma gbāna ū, a táakin madi
lé,

akū mé à gō ma surabari ū.

¹⁵ À ma, ponna wiki do gbē manano
būran,

Dikiri ɔpla zī zōkō kè.

¹⁶ Dikiri ɔpla kú musu,

Dikiri ɔpla zī zōkō kè.

¹⁷ Mani garo, manigō kun,
manigō Dikiri yākenano baba.

¹⁸ Dikiri ma toto manamana,
ama adi tó ga ma sero.

¹⁹ À zé mana gbàno wēmenē,
de mà gē mà Dikiri sáabu kpá.

²⁰ Dikiri ɔn zén dí,
gbē manano mé òdi gēn.

²¹ Ma n sáabu kè Dikiri, zaakū n wema,
n gō ma surabari ū.

²² Gbē kū kpéborino pā kpài
mé à gō kpé kusuru gbē mīde ū.

²³ Dikiri mé à abirekū kè,
akū à kèwēre yābonsare ū.

²⁴ Goro kū Dikiri diten dí,
ò ponna ken ó nèse ke nna.

²⁵ N yā nna Dikiri! Ñ ó sura ba!
Ñ sùru ke Dikiri! Ñ tó ò sa'a le!

²⁶ Arubarikademe gbē kū àten su kū
Dikiri tóo ū,

zaa Dikiri onn óten gbānake kpányī.

²⁷ Dikirime Luda ū, à gu pùwēre.
À zà lá kpákpa àgō téo dikpekerinɔi

ari sa'oki bēnenō kīnaa.

²⁸ Ma Ludame n ū, mani n sáabu ke,
ma Luda, mani n tó sé lei.

²⁹ À Dikiri sáabu ke, zaakū à mana,
a gbēke lakana vīro.

Luda yā sena lei

119 Arubarikadenome gbē kū ò
kun taari sari

ò Dikiri doka kūnana ū.

² Arubarikadenome gbē kū ò Dikiri yā
kūna

ò a ki wete kū nèsedoono ū.

³ Òdi yā kpedangara kero,
òdi taa o a zé gūn.

⁴ N n ɔdoki mōwēre,
de ògō téi kū laakariio.

⁵ Má ye màgō kú ma dōroa
màgō n yādannenano kūna.

⁶ Tó má n yāditenano kūna pínki,
abirekū ni tó wé'i ma kūro.

⁷ Goro kū mateni n dokayā manano dada,

mani n sáabu kpá kù nèsèpurao.

⁸ Manigō n yādannenano kūna,
 ñsun ma tón sãnsãno.

⁹ Deran kefenna ni fō àgō kun gbāsī sari
 nàa?

Séde a yākena kō sé kù n yāo.

¹⁰ Mateni n ki wete kù nèsèdoo,
 ñsun tó mà zā n yāditenanaro.

¹¹ Ma n yā dà ma swèè gūn
 de màsun durunna kennero yāi.

¹² Arubarikademe mōkōn Dikiri ũ,
 ñ n yāditenano damene.

¹³ Dokayā kù ò bò n lénno pínki,
 mani babañne kù ma léo.

¹⁴ Madì pōnna ke kù n yāno
 lākū òdi ke kù aruzēke zōkōno nà.

¹⁵ Madì laasun lé n ɔɔkɔia,
 ma wé kù n zénna.

¹⁶ Ma pō kè nna n yāditenanwa,
 n yā ni sãmaguro.

¹⁷ Ñ yā mana ke makū n zòbleriine
 de màgō kun kù wèndiio, màgō n yā
 kūna.

¹⁸ Ñ ma wé kēmene
 de mà wé si yābonsarenle n dokan.

¹⁹ Nibwome ma ũ andunia gūn,
 ñsun n yāditenano utemenoro.

²⁰ N dokayāno nidena baala'i
 ma swèè blè.

²¹ Ndì kpākē karambaanide kù lé ñ
 kūnci,
 gbē kù ò zā n yāditenanano.

²² Ñ ma bo sōsōnan kù gyabonaao,
 zaakū má n yāno kūna.

²³ Bee kù kínanenò vùte ò lé kpākūsūmai,
 ma laasun nigō kù n yādannenano.

²⁴ N yāno dì ma pō ke nna,
 n yā pì dì lé dama.

²⁵ Ma gō wutena zīte,
 ñ ma wèndi dākpā lākū n ò nà.

²⁶ Ma a yākenano dōdōnne, akū n wema,
 ñ n yādannenano damene.

²⁷ Ñ tó mà n ɔɔkino dō,
 ma laasun nigō kù n yābonsarenwa.

²⁸ Ma pō sira à kè zōkō,
 ñ ma gba gbāna lākū n ò nà.

²⁹ Ñ ma bo manafiki zéa,
 ñ ma gba zé mà ze kù n dokao.

³⁰ Ma yāpura zé sè,
 ma swèè dīgō kù n dokaa.

³¹ Má n yāno kūna ɔplapla,
 ñsun tó wé'i ma kūro, Dikiri.

³² Madì wā n yāditenano zéi,
 zaakū n ma laakarii kpātemene.

³³ Dikiri, ñ n yādannenano zé mōmene
 de màgō kūna ari ma wèndi lén.

³⁴ Ñ ma gba ɔndō màgō n doka kūna,
 màgō zī kea kù nèsèdoo.

³⁵ Ñ ma da n yāditenano zén,
 zaakū abirekū mé àdi kámagu.

³⁶ Ñ tó ma swè tá n yānwa,
 àsun tá bīni zénlo.

³⁷ Ñ ma wé go pō pānwa,
 ñ ma wèndi dākpā lākū n ò nà.

³⁸ Ñ yā kù n ò papa makū n zòbleriine,
 lé kù n sè n vīnakerinone.

³⁹ Ñ tó sōsōna kù madì a vīna ke goma,
 zaakū n dokayāno mana.

⁴⁰ Má ye n ɔɔkii fá,
 ñ ma wèndi dākpā n manake gūn.

⁴¹ Dikiri, ñ mō ñ gbēke kemene,
 ñ ma sura ba lākū n ò nà,

⁴² gbasà mà yā we ma sōsōrinwa,
 zaakū mateni n yā náani ke.

⁴³ Ñsun yāpura yā sí ma lénlo,
 zaakū n dokayāno ma wé dōi.

⁴⁴ Manigō n doka kūna
 ari gōro sīnda pínki.

⁴⁵ Manigō té aafia,
 zaakū ma n ɔɔki wète.

⁴⁶ Mani n yāno o kínano are,
 wé'i ni ma kūro.

⁴⁷ N yāditenano dì ma pō gba,
 zaakū má yei.

⁴⁸ Ma gāa sè n yāditena kù má yeinone,
 madì laasun lé n yādannenano.

⁴⁹ Ñ dō yā kù n ò n zòbleriinen,
 zaakū n tò ma wé dōi.

⁵⁰ Yā kù àdi ma laakari kpāte ma warike-
 nan dí,
 n lésena mé àdi ma wèndi dākpā.

51 Karambaanidenɔ teni ma fobo lakanaa sari,
 bee kũ abireo madì zā n dokaaro.
 52 Madì dɔ n dokayā kũ à kú zaa zĩnɔn,
 akũ òdì ma nèse yīda kũmene, Dikiri.
 53 Madì pɔ fē manamana,
 kũ yāvānikerinɔ dì pā kpá n dokai yāi.
 54 Madì lè sí n yādannenano musu
 ma kunna andunia díkĩna gũn.
 55 N yā digō domagu gwāani, Dikiri,
 madigō n dokayāno kũna.
 56 Ma dōne kè kũ yā birenɔ,
 zaakũ madigō n ɔɔɔki gwa.
 57 Dikiri, mɔkōmme ma baka ũ,
 ma lé sè kũ mani n yā ma.
 58 Madì kúte kenne kũ nèsedoo,
 ò sùru kè kũmao lākũ n ò nà.
 59 Ma a yākenano laasunn lè,
 akũ ma era n dokayāno.
 60 Mani wā, mani zezero,
 de mà n yāditenano da.
 61 Bee kũ gbē vānino bàa fĩkāmai,
 n dokayāno ni sāmaguro.
 62 Madì fute mà sáabu kenne lizāndo
 n dokayā manano musu.
 63 N vīakeri pínki gbēnname ma ũ,
 gbē kũ òdì n ɔɔɔki gwanɔ.
 64 Dikiri, n gbēke andunia pà,
 ò n yāditenano damene.
 65 N a mana kè makũ n zòbleriine,
 lākũ n ò nà, Dikiri.
 66 N wézē kũ dōnao damene,
 zaakũ ma n yāditenano sì.
 67 De ní kpé ò ɔ tōma, má sātename,
 ama tera sà má n yā kũna.
 68 N mana, akūsō n yākenano mana,
 ò n yāditenano damene.
 69 Bee kũ karambaanidenɔ yāsira nàma,
 madigō n ɔɔɔki gwa kũ nèsedoo.
 70 N sã dì, àdì yā maro,
 makũ sō ma pɔ nna n dokaa.
 71 N ɔtōmanaa kēmene mana,
 de mà le mà n yādannenano dada.
 72 Doka kũ à bò n lén manamene
 de wura kũ andurufu mèn dúbu
 ũgbangbanla.

73 N ɔ ma í kàsa à ma kè,
 ò ma gba ɔndō mà n yāditenano dada.
 74 N vīakerino ni ma e ò pɔnna kè,
 zaakũ n yān ma wé dɔi.
 75 Dikiri, má dō kũ n dokayāno mana,
 kũ ní náani vī yāin n ɔ tōma.
 76 N gbēke kemene de ma nèse le à yīda
 kũ,
 lākũ n ò makũ n zòbleriine nà.
 77 N mɔ ò wēnda dōmene de màgō kun,
 zaakũ n dokayāno me ma pɔnna ũ.
 78 N tó wé'í karambaanide kũ ò taari
 kēmene pāno kũ,
 makũ sō mani laasun lé n ɔɔɔkia.
 79 N tó n vīakerino su ma kīnaa,
 gbē kũ ò n yāno dōno.
 80 N tó ma nèse gō yāke vīro n yāno musu
 de wé'í sún ma kũro yāi.
 81 N surabana yā teni ma swè ble,
 n yān ma wé dɔi.
 82 Ma wé dɔɔɔna n lésenaai ari ma wé
 wò,
 bɔren ìni ma nèse yīda kũmenee?
 83 Má de lán bára bòko kũ à túsukpe màa
 bà,
 bee kũ abireo n yāditenano dì sāmaguro.
 84 Makũ n zòbleri manigō n dā ari bɔree?
 Bɔren ìni wari dɔ ma wétāmmarinɔaa?
 85 Karambaanidenɔ dì wēe yōmene mà
 zun,
 ní yā dì kō sé kũ n dokaoro.
 86 N yāditenano pínki náani vī,
 ò kpāmai, zaakũ òten wé tāma pāme.
 87 À gō ffiti kũ oni láka kũmao andunian,
 makũ sō mádi pā kpá n ɔɔɔkinero.
 88 N ma wēndi dākpā n gbēke yāi,
 mani n yāno da.
 89 Dikiri, n yā digō kun gɔɔ sīnda pínki,
 a zīni petena zaa musu.
 90 N náani vī wè kũ wēeo,
 n andunia kàte, akũ à kpé kun.
 91 Pó sīnda pínki kpé kun gbāra n doka
 yāi,
 zaakũ pó sīnda pínki dì donyī.
 92 Tó n dokame ma pɔnna ũ yāro,
 de ma laka ma warikenaa gũn.

⁹³ N ɔɔki ni sāmāgu zikiro,
 zaakū a gāin n ma wëndii dākpā.
⁹⁴ N pómē ma ũ, ñ ma sura ba,
 zaakū ma n ɔɔki wètē.
⁹⁵ Gbē vānino teni ma dā ò ma de,
 ama ma laakari kú n yānɔa.
⁹⁶ Ma è kú pó mana sīnda pínki zaka lé
 kumme,
 ama n yāditenano zōkō lé vīro.
⁹⁷ Má ye n dokai à kè zōkō fā,
 madigō laasun léa zaa kōnko ari ɔkōsi.
⁹⁸ N yāditenano dì tó ma ɔndō gō de ma
 ibereno pōla,
 zaakū à kú ma swèn goro sīnda pínki.
⁹⁹ Ma wézē de ma yādannerino pōla í
 pínki,
 zaakū ma laasun digō kú n yānɔame.
¹⁰⁰ Ma ɔndō de mareno pōla,
 zaakū madigō n ɔɔkino gwa.
¹⁰¹ Madì mī kē zé vāni sīnda pínkia
 de mà le mǎgō n yā kūna yāi.
¹⁰² Mádi kē n dokayānɔaro,
 zaakū mōkōn mé n dāmene.
¹⁰³ N yānɔn nnamene à kè zōkō,
 à nna de zōla ma lén.
¹⁰⁴ N ɔɔki dì ma gba laakarīi,
 abire yāi ma zā sātēna zé sīnda pínkin.
¹⁰⁵ N yāme fitila ũ ma gbáne,
 àdi gu pumene zén.
¹⁰⁶ Ma la dà ma zēo
 kú manigō té n dokayā manano.
¹⁰⁷ Ma wétāmmaanaa kè zōkō, Dikiri,
 ñ ma wëndi dākpā lākū n ò nà.
¹⁰⁸ Ñ ma sáabukpana sí,
 gbasa ñ n dokayānɔ damene, Dikiri.
¹⁰⁹ Madigō ma zīda da kariī gūn,
 bee kú abireo n dokayānɔ dì sāmāguro.
¹¹⁰ Yāvānikerino tankute kpākpamene,
 ama mádi zā n ɔɔkiaro.
¹¹¹ N yānɔme ma túbī ũ ari goro sīnda
 pínki,
 mókōnɔme ma pōnna ũ.
¹¹² Ma swè kú n yādannenano
 ari ma wëndi lén.
¹¹³ Ma zā nēsepladenɔn,
 má ye n dokai.

¹¹⁴ Mōkōmme ma uteki kú ma sēgbakoo
 ũ,
 n yān ma wé doi.
¹¹⁵ À gomala ákōnɔ yāvānikerino
 de mǎgō ma Luda yāditenano kūna.
¹¹⁶ Ñgō ma kūna lākū n ò nà, manigō
 kun,
 ñsun tó tāmāa ma nero.
¹¹⁷ Ñ ma sé musu de mà bo aafia,
 ma wé nigō pé n yādannenano.
¹¹⁸ Ndì gí gbē kú ò zā n yādannenaaano,
 í manafikikena bi pāme.
¹¹⁹ Ndì andunia yāvānikerino kóte lán
 mōgbōw bà,
 abire yāin má ye n yānɔi.
¹²⁰ Ma mēe dì fute n vīna yāi,
 n dokayānɔn naasi vīme.
¹²¹ Ma yā kè a zéa sūsu,
 ñsun ma tó ma wétāmmarinɔnero.
¹²² Ñ zenkpeke sé makū n zòbleriine de
 mà bo mana,
 ñsun tó karambaanidenɔ ma wé tāro.
¹²³ Ma wé dɔ n surabanaai ari ma kpasa,
 mateni n lésena mana dā.
¹²⁴ Ñ yā kemene n gbēke gūn,
 ñ n yādannenano da makū n zòbleriine.
¹²⁵ N zòbleriime ma ũ, ñ ma gba laakarīi
 de mà n yānɔ dōro dō.
¹²⁶ Yākēna goro kà, Dikiri,
 zaakū òten bo n doka kpe.
¹²⁷ Má ye n yāditenano de wurala,
 bee wura baasanaa.
¹²⁸ Ma è n ɔɔki mana,
 abire yāi sātēna zé pínki dì kemenero.
¹²⁹ N yānɔn demene yābonsare ũ,
 abire yāi má kūna ma swèn.
¹³⁰ N yā bokotenaa dì gu puíne,
 àdi nēsēdodenɔ gba laakarīi.
¹³¹ Ma lé wēna, maten wesa bo fēeku,
 zaakū n dokayānɔ ni teni ma de.
¹³² Ñ are dōma ñ sūru ke kūmao,
 lākū ndi ke gbē kú ò ye n tōinɔne nà.
¹³³ Ñ ma da zéa lākū n ò nà,
 ñsun tó yā vāni ke kí blemaro.
¹³⁴ Ñ ma bo gbē takikerino oí
 de mà n ɔɔki gwa.

¹³⁵ Ñ ǎn were makū n zòbleriia,
 ñ tó mà n yādannenano dō.
¹³⁶ Wé'i ten pla ma wén
 kū ò n doka kūnaro yāi.
¹³⁷ Dikiri, ní mana,
 n dokayānōn zé vī.
¹³⁸ N n yānō dīte a zéa,
 ò náani vī manamana.
¹³⁹ Ma iberenō sà n yān,
 akū ní yā ma kū gbāna manamana.
¹⁴⁰ Ò n yā yò ò gwà ò sánkara ke vīro,
 makū n zòbleri, má yei manamana.
¹⁴¹ Póken ma ūro, òdi ma gya bo,
 bee kū abireo n ɔ̀doki dì sāmāguro.
¹⁴² N yāmanakena lakana vīro,
 n doka yāpura vī.
¹⁴³ Wari kū yā'ūmmanāao ma le,
 ama n yāditenanōmē ma pōnna ū.
¹⁴⁴ N yānōn mana gɔ̀ɔ sīnda pínki,
 ñ ma gba laakari de mǎgō kun.
¹⁴⁵ Madì n sísì kū nèsedoo Dikiri,
 ñ wema, manigō n yāditenanō kūna.
¹⁴⁶ Madì lé zunyī ñ ma sura ba,
 manigō n yānō kūna.
¹⁴⁷ Madì fute gudɔ̀o mà wiki lémma,
 n yān ma wé dōi.
¹⁴⁸ I dì na ma wéa gwāaniro
 de mà le mà laasun lé n yāa yāi.
¹⁴⁹ Ñ ma yā ma n gbēke yāi, Dikiri,
 ñ ma wēndi dākpā lākū n yāzedeke de
 nà.
¹⁵⁰ Gbē kū òdi lé kpákūsūmainō kāni
 kūmao,
 ama ò zà kū n dokao.
¹⁵¹ Ní kú kūmao kāni Dikiri,
 n yāditenanō pínki yāpura vī.
¹⁵² Zaa gikena ma dō n yānōa
 kū n dīte àgō kun gɔ̀ɔ sīnda pínki.
¹⁵³ Ñ ma warikena gwa ñ ma sura ba,
 zaakū n doka dí sāmāguro.
¹⁵⁴ Ñ ze kūmao ñ ma bo,
 ñ ma wēndi dākpā lākū n a lé sè nà.
¹⁵⁵ N surabanaa zà kū yāvānikerino,
 zaakū òdi n yādannenano wetero.
¹⁵⁶ N wēnda zōkō, Dikiri,

ñ ma wēndi dākpā lākū n yāzedeke de
 nà.
¹⁵⁷ Ma ibere kū òdi wé tāmānōn dasi,
 ama mādī zā n yānōaro.
¹⁵⁸ Má ye n náanisaridenō kairo,
 kū ò n yā kūnaro yāi.
¹⁵⁹ Ñ gwa lākū má ye n ɔ̀doki nà.
 Dikiri, ñ ma wēndi dākpā n gbēke yāi.
¹⁶⁰ N yā sīnda pínki bì yāpurame,
 n dokayānōn mana ò lakana vīro.
¹⁶¹ Gbānadeno dì wé tāmā pā,
 ama n yā vīna dì ma kū.
¹⁶² Madì pōnna ke kū n lésēnaao,
 lākū ma aruzēke zōkō sètē zīi gūn bà.
¹⁶³ Ma zā manafikin, má ye a yāiro,
 n dokan má yei.
¹⁶⁴ Madigō n táaki lé gɔ̀ɔ do gēn
 supplapla
 kū n dokayānōn mana yāi.
¹⁶⁵ Gbē kū ò ye n dokainō aafia zōkō,
 yāke dì tó ò furo.
¹⁶⁶ Ma wé dōi ñ ma sura ba, Dikiri,
 madì té n yāditenanōi.
¹⁶⁷ Má n yānō kūna,
 zaakū má yei manamana.
¹⁶⁸ Madì n ɔ̀doki gwa madì n yānō ma,
 zaakū ma yākena sīnda pínki kú n ɔ̀ime.
¹⁶⁹ Ñ tó ma wikilena n kīnaa le, Dikiri,
 ñ ma gba laakari lākū n ò nà.
¹⁷⁰ Ñ tó ma aduakena n ki le,
 ñ ma sura ba lākū n lé sè nà.
¹⁷¹ N táakilena gō da ma lén,
 zaakū ndi n yādannenano damene.
¹⁷² Mani lè sí n lésēnaa musu,
 zaakū n yāditenanōn mana pínki.
¹⁷³ Ngō kú kū soruo ñ ɔ̀ dama,
 zaakū ma ze kū n ɔ̀doki.
¹⁷⁴ Mateni a ni de ñ ma sura ba, Dikiri,
 n dokame ma pōnna ū.
¹⁷⁵ Ñ tó mǎgō kun, manigō n táaki lé,
 ñ tó n dokayānō gō ma kūna.
¹⁷⁶ Ma zā zéa lán sà kū à sàte bà,
 ñ makū n zòbleri wete,
 zaakū n yādannenano dí sāmāguro.

Kunna yāketedenɔ té

Gena Yurusalemu lèe.

120 Ma warikena gūn ma Dikiri sisi,
 akū à wèma.
² Ñ ma sí yāsiradenɔ ɔĩ
 kū manafikidenɔ léo.
³ Manafikide, deran Luda ni ke nà
 kūnwoo?
 Ke bón ani kennɛɛ?
⁴ Ani wé tāmā kū gōsa kà lé nnano
 kū sē lí sīsī wānao.
⁵ Waiyoo makū kū má kú Meseकिन tɛ,
 má vutena Kedano bizakutan.
⁶ Ma vute à gīi kè manamana
 kū gbē kū ò zā aafiano.
⁷ Vutena aafiaan má yei,
 ama tó ma yā ò, fitiin òdi futeomai.

Dikiri ó Dākpārii

Gena Yurusalemu lèe.

121 Ma wé dɔ sīsīno kpa,
 gu kū ma kpányī dī bon.
² Ma kpányī dī bo Dikiri kīnaame,
 àkū mé à musu kū zīteoo kè.
³ Ani tó n gbá sataro,
 n dākpāri ni idekū dero.
⁴ Isarailano dākpāri ni idekū dero fá,
 ani i o sero.
⁵ Dikirime n dākpāri ū,
 Dikiri denne ura ū n ɔplai.
⁶ Ifāntē ni n lé fānantēro,
 kesō mɔvura gwāani.
⁷ Dikiri ni n sí kisira sīnda pínkia,
 ani n wēndi dākpānne.
⁸ Dikiri ni n dākpā n genaa gūn kū n
 sunaao
 zaa tera ari gɔɔ sīnda pínki.

Dauda aduakena Yurusalemune

Gena Yurusalemu lèe.

122 Kū ò pīmene ò gé Dikiri ɔnn,
 ma pɔ kè nna.
² Ó zena n bīnilea sà Yurusalemu.
³ Ò Yurusalemu kàte nanakōana gíngin.
⁴ Gwen Isaraila burino dī gēn,
 buri kū Dikiri sēe pino.
 Òdi gé Dikiri sáabu kpá
 lākū à ditefne nà.
⁵ Gwen yāgōgōrinɔ gbànɔn káten,
 Dauda burino kpata gbànɔ ū.
⁶ À aafia wé ke Yurusalemune à pi:
 Luda tó gbē kū ò yenyīno arubarika le!
⁷ Aafia gō kú n bīnino dagura,
 n gudākpākinɔ gō katena nna.
⁸ Ma gbēno kū ma gbēnnano yāi mani pi,
 Luda n gba aafia.
⁹ Dikiri ó Luda kpé yāi
 mani yā mana wé kenne.

Wédona Ludai

Gena Yurusalemu lèe.

123 Ma wé sè, mateni n ki gwa,
 mɔkōn kū n kpata kú zaa
 musu.
² Lākū zò wé dīgō dɔ pói a bede ɔĩ nà
 akūsō zōnɔgbē wé dīgō dɔ a dai,
 len ó wé dīgō dɔ Dikiri ó Ludai le
 ari à gé ó wēnda gwao.
³ Ñ ó wé gwa, Dikiri, ñ ó wé gwa,
 zaakū gbēno ó gyabona ó kpasa
 manamana.
⁴ O zīdabirino lalandikena fɔ
 manamana
 kū karambaanidenɔ gyabonaao.

Dikiri ó zekūnwode

Gena Yurusalemu lè kú Dauda dàa.

124 Tó Dikiri kú kūoo yāro,
 Isarailano o:
² Tó Dikiri kú kūoo yāro

gɔɔ kũ ò fùtewái,
³ de ò ó mɔmɔ bēne kũ ò pɔ fēwái,
⁴ de ò dàóla lán í zókɔɔ bà,
 de ò ó sète ò tà kūoo lán swa panaa bà,
⁵ de ò ó wára lán swa'i kũ à fēe bà.
⁶ Arubarikademe Dikiri ũ,
 kũ adi tó ò ó ke yákiyakiro.
⁷ O bo tankuten lán bā bā,
 bāa kè, o pitiímma.
⁸ Ó kpányi dì bo Dikiri kīnaame,
 àkũ mé à musu kũ ziteoo kè.

Luda gbēno kunna aafia

Gena Yurusalemu lèe.

125 Dikiri náanikerinon de lán Za-
 iɔ kpi bà,
 à yīgāyīgāna vīro, àdigɔ kun gɔɔ sīnda
 pínki.
² Lákũ kpinon likana Yurusalemui nà,
 len Dikiri likana a gbēno le
 zaa tera ari gɔɔ sīnda pínki.
³ Gbē vānino ni le ògɔ kí ble
 gbē manano būsun ògɔ géro,
 de gbē manano sún ɔ da vānikenanlo yāi.
⁴ Dikiri, ò yā mana ke gbē mananone,
 gbē kũ ò nēse purano.
⁵ Gbē kũ ò zé kotinaa sēno sɔ,
 Dikiri ni ò wara kũ vānikerinome.
 Luda Isarailano gba aafia!

Isarailano suna ò gwena zīn

Gena Yurusalemu lèe.

126 Kũ Dikiri ó bó zòblen à sù
 kūoo Zaiɔ,
 à dewere lán nana bàme.
² O vī kũ yáadoo o ayuwii kè,
 akũ burino pikōne,
 Dikiri yā zókɔɔ kèwere.
³ Dikiri yā zókɔɔ kèwere,
 akũ óten ponna ke.
⁴ Dikiri, ò su kūoo ó gwena zīn,
 lákũ ndi su kũ ío gbārannan nà.
⁵ Gbē kũ ò pɔ tò kũ wé'ionɔ,

adenɔ ni keke kũ ayuwiikenaao.
⁶ Gbē kũ à bò kũ ɔɔdo kũ pówe burio
 kūna,
 ade ni era à su kũ ayuwiikenaao
 kũ ése bàkaao sēna.

Pó sīnda pínki bi Luda gbame

Gena Yurusalemu lè kũ Sulemanu dàa.

127 Tó adi ke Dikiri mé à kpé boro,
 a bōrino ten zī pā keme.
 Tó adi ke Dikiri mé à wēte dàkpāro,
 a dàkpārino ten ibēne ke pāme.
² Futena kɔnkɔkɔnkɔ, wutena lizāndo,
 zikena bāmbām póbale yāi bi pāme,
 zaakũ Dikiri dì a gbē yenyidenɔ gba
 ĩampānaa.
³ Négɔgbēno bi Dikiri gbame,
 néno bi a láadame.
⁴ Lákũ kànnon de nà zìkari ɔ,
 len kefennakegɔɔ négɔgbēnon de le.
⁵ Arubarikaden gbē kũ a gbàta pana
 kũnwo ũ,
 tó a ibereno a lè gānulea, wé'i ni a kūro.

Yā mana kũ Dikiri vīnakerii dì le

Gena Yurusalemu lèe.

128 Arubarikademe gbē kũ à
 Dikiri vīna vī
 akūsɔ à té a zén ũ.
² ĩni n zī àre ble,
 ĩnigɔ arubarika vī, ĩnigɔ kun aafia.
³ N nɔ nigɔ kú n onn
 lán geepi lí né'irii bà,
 n négɔgbēno nigɔ lika n teburuui
 lán kú lí keteno bà.
⁴ Len gbē kũ à Dikiri vīna vī
 ògɔ arubarika vī le.
⁵ Zaa Zaiɔ Dikiri arubarika dangu
 ari n wēndi lén.
 À tó ò wé sí Yurusalemu nnamanale,
⁶ à tó ò n daikoreno e kũ wéo.
 Dikiri Isarailano gba aafia!

Isarailano sa vāni ona ní iberenone

Gena Yurusalemu lèe.

129 Zaa ó néfitikegoro ò wé tǎwá a lé vīro.

Isarailano o:

² Zaa ó néfitikegoro ò wé tǎwá a lé vīro, ama òdi fǐ ò ó fúro.

³ Ò ó kpedagura bú kpàte, ò a dǎro kè gbānagbāna.

⁴ Dikirin mana, à gbē vānino bàa zǝwere.

⁵ Gbē kū ò zǎ Zaiǝnno era kpe kū wé'iyǎo.

⁶ Ògǝ de lán sè kū à bùte kpé musu bà, ari àgǝ gbā à kori kè.

⁷ Ani sèkēri okū paro, ani bàka ke à sí yī ò da gǎnlo.

⁸ Gbē kū òten gēteno sún pi, Dikiri arubarika daǎguro, ke ò arubarika daǎgu kū Dikiri tǎo.

Wédona Dikirii

Gena Yurusalemu lèe.

130 Zaa í lòkoton ma wiki lè Dikiria ma pì,

² Dikiri, ò ma yā ma, ò sǎ kpá ma wikilenaai ò ma wé gwa.

³ Dikiri, tó ndi ó durunnano kè ò diteme, Dikiri, dí mé ani boo?

⁴ Mǎkǝn mé ní durunnakēmmana zé vī, abire yāin òdi vīna kenne.

⁵ Ma wé dīgǝ do Dikirii, mateni a dǎ, a yā náanin má vī.

⁶ Lákū gudākpārino wé dīgǝ do gudǝnaai nǎ,

ma wé dīgǝ do Dikirii deńla, ee, à de gudākpārino wédona gudǝnaaila.

⁷ Ákǝn Isarailano, à wé do Dikirii, zaakū Dikiri gbēke vī,

à surabana gbāna vī papana.

⁸ Ákū mé ani Isarailano bo ní durunnano gūn pínki.

Nana Dikirii

Gena Yurusalemu lè kū Dauda dàa.

131 Dikiri, madì ma zīda biro, madì wé mateńyīro, madì ǝ ká yā kū à demalairo kesǝ yā kū à zīǝmene.

² Lenlo! Ma a nèsee dà dokǝn, ma a laakarrii kpàte

lǎn né yǝmiri kū à kú a da ǝi bà, ma nèse de lǎn né yǝmiri pǝ bà.

³ Ákǝn Isarailano, á wé gǝ do Dikirii zaa tera ari goro sīnda pínki.

Dauda burino vutena kpatan Zaiǝ

Gena Yurusalemu lèe.

132 Dikiri, ò tó Dauda yā gǝ dǝngu kū wari kū à kèno pínki.

² À la dà Dikirine,

à lé sè Yakubu Luda gbānadene à pì,

³ áni gē kpénlo,

áni wúte a gǎdoaro,

⁴ áni we à idekū dero,

áni tó i na a wéaro,

⁵ ari à gé gu leo Dikirine

à kpé bo Yakubu Luda gbānadene.

⁶ O a baaruu mà ǝflata bǝsun,

o boa Yarimu bura.

⁷ Ò gé a kúkia,

ò kúte a tǝntin are.

⁸ Dikiri, ò fute ò su n kipakia,

mǎkǝn kū n gbānake àkpatiio.

⁹ N gbǎgbarino manake da uta ũ,

n yāmarino ayuwii gǝ do.

¹⁰ ǝsun mǝkperu zu kína kū n kǎanero

n zǝbleri Dauda yāi.

¹¹ Dikiri sì kū a kunnao Daudane,

à náani vī, ani lé litero, à pì:

Mani n burino doke ká n kpatan.

¹² Tó n burino ma bàka kunna kūńwo yā dà,

tó ò yā kū ma dàńnenò kūna,

ni burino nigǝ vute n kpatan goro sīnda pínki.

¹³ Zaakū Dikiri Zaiō sè,
à ye àgō de a vuteki ũ, à pì:
¹⁴ Gu dín manigō kun gɔɔ sīnda pínki,
lan manigō vutena, zaakū à ma pɔ
gbàme.
¹⁵ Mani arubarika dan manamana,
mani póbile kpá a takasidenɔ à mómma.
¹⁶ Mani surabana da a sa'orinɔɔ uta ũ,
ma yāmarinɔ ayuwii nigō dɔ.
¹⁷ Gwen mani Dauda buri kína gbānade
bon,
gwen kína kù ma kà té nigō kún.
¹⁸ Mani wé'i da a iberenɔa,
a kífura nigō pí a mīia.

Kunna kũ k̄o kũ lédokōnɔ

Gena Yuruselemu lè kũ Dauda dàa.

133 À gwa lálkũ à mana nà akūsō
à nna,
tó Luda gbēnɔ kun kũ k̄o kũ lédokōnɔ.
² À de lán sakena nísi
kũ ò kũ Haruna mīiaa bà,
kũ à plà à lékāsāi ari à kà a uta léa.
³ À de lálkũ ò pi
ɛmɔ plí mé àten kpá Zaiō kpinɔa bà.
Gwen Dikiri a arubarikadangunaa diten
wēndi lakanasari ũ.

Dikiri sáabukpana gwāani

Gena Yuruselemu lèe.

134 Ákōnɔ Dikiri zīkerinɔ,
à Dikiri sáabu kpá á pínki,
ákōnɔ kũ áten zī ke Dikiri ɔnn gwāaninɔ.
² À á ɔ sé musu Dikiri kúki kpa,
à a sáabu kpá.
³ Zaa Zaiō Dikiri arubarika daágu,
ákū mé à musu kũ zīteoo kè.

Dikiri táakilenaa

135 Aleluya!
À Dikiri tó bo!
À Dikiri sáabu kpá, ákōnɔ a zīkerinɔ!
² Ákōnɔ kũ adì zī ke Dikiri beanɔ,

á gbē kũ adigō zena ó Luda ɔnnnɔ.
³ À Dikiri tó bo, zaakū à mana,
à a táaki lé, zaakū abirekū mé à nna.
⁴ Dikiri Yakubu burinɔ sè a pó ũ,
à Isarailanɔ dīte a gbē yenyīdenɔ ũ.
⁵ Má dō kũ Dikirin zōkō,
ó Luda mé à de tãnanɔla ní pínki.
⁶ Dikiri dī yā kũ à yei ke
musu kũ zīteo,
ísira gūn kũ a lōnɔ.
⁷ Àdì tó legū sisi ari andunia lēzekia,
àdì tó legū ma kũ a pinaao,
àdì bo kũ zàgā'iao a pókatekin.
⁸ À Misila daudunɔ dēde
kũ pókāde né káakunɔ pínki.
⁹ À sēedanɔ kũ daboyānɔ kè Misila,
à wé tã Firi'auna kũ a ibanɔa ní pínki.
¹⁰ À burinɔ lāka dasi,
à kína gbānadennɔ dēde,
¹¹ Amɔrinɔ kína Siō
kũ Basā kína Oguo
kũ Kanaanɔ būsú kínanɔ ní pínki.
¹² À ní būsú sì à kpà
a gbē Isarailanɔa túbí ũ.
¹³ Dikiri, n tó digō kun gɔɔ sīnda pínki,
Dikiri, n yā nigō dɔ gbēnɔgu ari ó buria.
¹⁴ Zaakū Dikiri ní tó a gbēnɔ bo mana,
ani a zōblerinɔ wēnda gwa.
¹⁵ Burinɔ ní tãnanɔ pì kũ andurufuuo kũ
wuraao,
bisāsiri ɔzīnɔme.
¹⁶ Ò lé ví, ama òdì yā oro,
ò wé ví, ama òdì gu ero,
¹⁷ ò sã ví, ama òdì yā maro,
òdì wesa boro.
¹⁸ N pìrinɔn leelee kúnwome
kũ gbē kũ òteni ní náani kenɔ ní pínki.
¹⁹ Isarailanɔ, à Dikiri sáabu kpá!
Haruna burinɔ, à Dikiri sáabu kpá!
²⁰ Levi burinɔ, à Dikiri sáabu kpá!
Dikiri vīnakerinɔ, à Dikiri sáabu kpá!
²¹ Arubarikademe Dikiri ũ zaa Zaiō,
ákū kũ à kú Yuruselemu.
Aleluya!

Dikiri sáabukenaa

136 À Dikiri sáabu ke, zaakū à mana,
 a gbēke lakana vīro.
² À Luda kū à de tãnanɔla sáabu ke,
 a gbēke lakana vīro.
³ À Dikiri kū à de dikirinɔla sáabu ke,
 a gbēke lakana vīro.
⁴ Àkū mé àdi daboyā zōkōno ke ado,
 a gbēke lakana vīro.
⁵ À musu kē kū a ōndōo,
 a gbēke lakana vīro.
⁶ À zīte kpàtē í musu,
 a gbēke lakana vīro.
⁷ À pógupuri zōkōno kē,
 a gbēke lakana vīro.
⁸ À ifantē kē à kí ble fānantē,
 a gbēke lakana vīro.
⁹ À mɔvura kū susuneno kē ò kí ble gwāani,
 a gbēke lakana vīro.
¹⁰ À Misila dauduno dède,
 a gbēke lakana vīro,
¹¹ À Isarailano bôte í té,
 a gbēke lakana vīro.
¹² À a gāa pòro kū a iko gbānao,
 a gbēke lakana vīro.
¹³ À Isira Tēra zōkōre pla,
 a gbēke lakana vīro.
¹⁴ À tò Isarailano gēte a dagura,
 a gbēke lakana vīro.
¹⁵ À Firi'auna kū a zīkarino kà Isira Tēran,
 a gbēke lakana vīro.
¹⁶ À dò a gbēno are gbárannan,
 a gbēke lakana vīro.
¹⁷ À kína zōkōno lè à nè,
 a gbēke lakana vīro.
¹⁸ À kína gbānadeno dède,
 a gbēke lakana vīro.
¹⁹ Amorino kína Siō,
 a gbēke lakana vīro.
²⁰ Kū Basā kína Oguo,
 a gbēke lakana vīro.
²¹ À í būsuu sì à gba dào,

a gbēke lakana vīro.

²² À kpà a zòbleri Isarailano túbí ũ,

a gbēke lakana vīro.

²³ À dò ó yān ó gwena vānin,

a gbēke lakana vīro.

²⁴ À ó bó ó ibereeno ɔĩ,

a gbēke lakana vīro.

²⁵ Àdi póbile kpá pò sinda pínkia,

a gbēke lakana vīro.

²⁶ À Luda Musude sáabu ke,

a gbēke lakana vīro.

Zizono wikilenaa

137 Kū o vute Babilonu swano sare,
 Zaiō yā dōógu, akū o ɔo dò.
² O ó mɔɔno tò lokona luba línɔa gwe.
³ Gwen gbē kū ò ó kūnɔno pì ò lè sínne,
 ó wētāmmarinɔ ye ò kōkō onne,
 ò Zaiō lèno doke sínne.
⁴ Deran óni Dikiri lèno sí nà
 buri pāndeno būsuu gūnn?
⁵ Tó n yā sàmagu Yurusalemu,
 ma ɔpla ga.
⁶ Tó Yurusalemu yā dí dɔmaguro,
 tó mádi a dite ma ponnakena mède ũro,
 ma nēne nate.
⁷ Dikiri, nē dɔ yā kū Edomuno kēn
 zī kū ò yā mō Yurusalemune
 ò pì: À wíwi,
 à wíwi à date manamana.
⁸ Babilonudeno bi pò kakatenanome!
 Arubarikademe gbē kū ani yā kū a
 kèwere fína boare ũ,
⁹ kū ani á nēno kūkū à í pápa gbēa.

Dikiri sáabukpana a gbēke yāi

Dauda lèe.

138 Mani n sáabu kpá kū nēsédoo,
 mani n táaki lé gbānadeno are.
² Mani kúte mà are dɔ
 n kpé kū à kú adona kpa,
 mani n tó bo n gbēke kū n náanio yāi,
 zaakū n n tó kū n yāoo sè lei de pò sinda
 pínkila.

³ Kū ma n sisi, n wema,
 ò ma kù ke gbāna, ò ma swè kpáte.
⁴ Tó andunia kíanan yā kū n òo mà,
 oni n sáabu kpá í pínki, Dikiri.
⁵ Oni lè sí Dikiri yākenan musu,
 zaakū Dikiri gakuri zōkō.
⁶ Bee kū Dikiri kunnamusukeo,
 àdi gbè kíanan wènda gwa,
 àdi wé tá zidabirinola.
⁷ Bee tó wétāmmanaa likamai,
 ndi ma wèndi dākpā,
 ndi ma iberen pofè kpáte,
 ndi ma sura ba kū n gā gbānao.
⁸ Dikiri ni yā kū à ò papamene.
 Dikiri, n gbèke lakana vīro,
 òsun makū kū n ma ke tóro.

Dikiri yā sīnda pínki dō

Dauda lèe.

139 Dikiri, n ma yā gwāgwa n dō,
² ò ma vutena kū ma futenaao
 dō,
 zaa zāzā ò ma laasunnō dō.
³ Ndi ma taa'ona kū ma wutenaao tàasi
 ká,
 n kō dō kū ma yānō pínki.
⁴ Ari yā gō bo ma lén,
 Dikiri, ò dō sāsān.
⁵ Ò likamai kpe kū areo,
 n ɔ kúmala.
⁶ Dōna bire demene daboyā ùme,
 à demala, ma òndō dí káaro.
⁷ Mán mani gén mà kē n Niniaa?
 Mán mani bàa sí mà gén mà kuranyii?
⁸ Tó ma fute ma ge musu, ò kú gwe!
 Tó ma wuteki kē gyāwān, mōkōmme
 gwe!
⁹ Tó ma fute ma ge ifāboki kpa,
 tó ma ge vute ísira bara ifālete kpa,
¹⁰ bee gweme má na n ɔ,
 ònigō ma kūna kū n ɔplao.
¹¹ Tó ma pì gusira damala,
 ke gupura kū à likamai li gwāani ū,
¹² gu dīgō sirannero,
 gwāani dīgō denne lán fānantē bàme,

gupura kū gusirao dīgō lèlenneme.

¹³ Mōkōn mé n ma gūn kē,
 n ma í kàsa ma da nēsen.
¹⁴ Ma n sáabu kē kū ma kena naasi vī
 akūsō à yābonsare vī.
 N yākenanō dī bo í sare,
 má dō sāsān ma nēsen.
¹⁵ Gōrō kū n ma í kàsa né'isōō gūn,
 ma wá ke utenannero.
 Kū ma mè ten li asiri gūn gwe,
¹⁶ n wé sì ma négbínile.
 Lákū n ma gōrō dīte nà pínki,
 a lé kú n takadan
 zaade a ke dí naaro.
¹⁷ Luda, n laasunn bēere vīmene
 manamana,
 a lé vīro fá!
¹⁸ Tó má ye mà naro,
 ò dasi de būsū'atēla,
 tó ma vu,
 madīgō kú kūnwo ari tera.
¹⁹ Luda, tó òni gbè vāninō dede dé?
 À gomala, ákōnō gbēderinō!
²⁰ N iberenō dī n yā o kū nēse vānio,
 n tó bēere vī n lénlo.
²¹ Dikiri, madì zā gbè kū ò
 zāngunōguroo?
 Madì gí gbè kū ò fūtenyīnō kái.
²² Má yāke vīnnero, se zāngu,
 madì ò dite ma iberenō ùme.
²³ Luda, ò ma gwagwa ò ma nēse dō,
 ò ma yō ò ma gwa ò ma laasun dō.
²⁴ Ò gwa tó má laasun vāni ke vī,
 ò ma da zé kū àdīgō kun gōrō sīnda
 pínkiaa gūn.

Aduakena gbè vāninō musu

Dauda lèe.

140 Dikiri, ò ma sí gbè vāninōa,
 ò ma dākpā gbè pāsīnō yāi.
² Òdi yā vāni laasun lé ò swèe gūn,
 fītiin òdīgō wete gōrō sīnda pínki.
³ Òdi ò lé keke lán mlèe bà,
 ò légbè bi pitiko seweme.
⁴ Dikiri, òsun tó gbè vāninō ɔ namaro,

ñ ma sí gbě pāsīnɔa,
òdi lé kpákūsū de ò ma pāte.

⁵ Zidabirino wèee yòmene,
ò tankute kpàkpamene,
ò bàa kpàmene zén.

⁶ Dikiri, ma pìnne: Ma Ludame n ũ,
ñ sã kpá ma wēnda wikii, Dikiri.

⁷ Dikiri Luda, ma surabari gbāna,
mɔkɔn kũ ndi ɔ kúmala zìlan,

⁸ ñsun tó gbě vānino n poyeina zé lero,
Dikiri, ñsun tó n lékpákūsūna kō séro.

⁹ Gbē kũ ò likamaino,
ñ tó yā vāni kũ òteni ma kpàkpao wí n
musu.

¹⁰ Ñ tó téyɔ wāna kúmma, ñ tó ò n zu tén,
ñ tó ò si wèe kũ oni bonlo gūn.

¹¹ Ñsun tó gběyakarino zeki le andunia
gūnlo,

ñ tó kisira gō gbě pāsīnɔ wē zēnaa sari.

¹² Má dō kũ Dikiri di yā nna kpá
wēndadenɔa,

àdi yā keke takasidenɔne a zéa.

¹³ Yāpura, gbě manano ni n tó bo,
nèsepuradenɔ nigō kú n are.

Surabana aduakēnaa

Dauda lèe.

141 Dikiri, maten wiki lénýi, ñ ke
likalika,

tó ma n sisi, ñ sã kpá ma yāi.

² Ñ tó ma aduakēna ká n kīnaa

lán turaretiti túsukpe bà.

Ñ tó ma ɔ dɔna musu gō denne
sa ɔkɔsi ona ũ.

³ Dikiri, ñ lésɔ damene ma léne,
ñ tó mà a lé fɔ.

⁴ Ñsun tó yā vāni ma swè gátero,
de māsūn kakara kũ yāvānikerino

ñ yāvānikēnaa gūnlo,
de māsūn n pó nnano ble kūńworo.

⁵ Tó gbě mana ma le, à gbēke kēmeneme!

Tó à kpàkēmai, mani gūiro,

nisi kũ a kpèoomē.

Madigō adua ke baala'i

de gbě vānino yākena gboro.

⁶ Tó ò n gbānadeno kà sīsīgororo wēen,
yāvānikerino ni sí kũ ma yā mé à nna.

⁷ Lákũ òdi yàkaa para a bùru fākōa nà,
len n wá nigō fākōana n mira léa le.

⁸ Dikiri Luda, mɔkōmme ma wé dɔnyī,
ma nanyī, ñsun ma kpá gairo.

⁹ Ñ ma bo tankute kũ ò kpàkpamenenɔn,
bà kũ yāvānikerino kpàkpamenenɔ.

¹⁰ Ñ tó gbě vānino si n zida bàa gūn,
makũ sō mani gēte aafia.

Aduakēna gbèwēen

Dauda aduakēna gɔɔ kũ à kú gbèwēen.

142 Maten ɔ gbāna dɔ Dikirine,
maten wēnda wiki lé Dikiria.

² Mateni ma yā'ūmmana bɔtēne,
mateni ma warikēna gbāne.

³ Tó ma nèsee yāka manamana,
mɔkɔn, ndigō ma gēsēsena dō.

Ò tankute kpàkpamene ma zén.

⁴ Ñ wé sé n ma ɔpla gwa,

gbēke di ma yā daro.

Má naki ví doro,

gbēke di ma aafiaa gbekaro.

⁵ Dikiri, maten wiki lémma ma pì:

Mɔkōmme ma uteki ũ,

mɔkōmme ma baka ũ andunian.

⁶ Ñ sã kpá ma wikilēnaai,

zaakũ ma gō múkumukume.

Ñ ma sí gbě kũ òten pémanɔa,

zaakũ n gbāna demala.

⁷ Ñ ma bo kagura díkīnan,

de mà n tó bo,

gbasa gbě manano likamai

kũ n yā mana kēmene yāi.

Kunna iberenɔ ɔi aduakēnaa

Dauda lèe.

143 Dikiri, ñ ma aduakēna sí,
ñ sã kpá ma wēnda wikii,

ñ wema n náani kũ n manao yāi.

² Ñsun yākpate ke kũ makũ n zòbleriioro,
zaakũ gbēke taari sari n kīnaaro.

³ Ma ibere pètēmai à ma ne,

à tò má kú gusiran
 lán gbē kū à gà zaa gikenaa bà.
⁴ Akū ma n̄s̄s̄e yàka manamana,
 ma s̄p̄t̄e vāni.
⁵ Yā zizīno d̄magu,
 madì laasun lé n zikenano,
 madì n yākenano da.
⁶ Ma a ɔ d̄nyī,
 madì n ni de lán gukori d̄i í ni de nà.
⁷ N̄ wema likalika Dikiri,
 ma gbāna lāka.
 N̄sun m̄kpere zumen̄ro,
 de m̄sun gō lán gbē kū ò s̄i gyāwānno
 bàro.
⁸ N̄ n gbēke m̄m̄ene k̄nko,
 zaakū m̄k̄m̄me má n náani vī.
 N̄ ma da zé kū à de mà s̄ea,
 zaakū m̄k̄m̄me ma a sw̄ēē kp̄amma.
⁹ N̄ ma sí ma ibereno, Dikiri,
 m̄k̄m̄me ma nanyī.
¹⁰ M̄k̄m̄me ma Luda ū,
 n̄ n p̄oyenyīna yā damene.
 N̄ tó n Nini mana domene are gusaran.
¹¹ N̄ ma w̄endi d̄ākpā n tó yāi, Dikiri,
 n̄ ma bo yā'ummanaa gūn n mana yāi.
¹² N̄ ma ibereno lāka n gbēke yāi,
 n̄ ma zāngurino dede í p̄ínki,
 zaakū n z̄b̄leriime ma ū.

Aduakena surabana yā musu

Dauda l̄e.

144 Arubarikademe Dikiri ma
 gb̄esi ū,
 àdi z̄ikana dadamene,
 àdi ma ɔ t̄utu ke z̄ikana yāi.
² Àkūme ma uteki ū, àdi gbēke kemene,
 à de ma z̄eki gbāna ū, àdi ma sura ba.
 À de ma s̄ēngbako ū kū madì nai,
 àdi tó burino m̄i natemene.
³ Dikiri, b̄ón bisāsiri ū
 kū a yā d̄iḡo d̄onguu?
 B̄ón a ū kū ndi laakari d̄aa?
⁴ Bisāsiri de lán k̄asa pl̄i b̄ame,
 a w̄endii d̄i ḡete lán uraa bà.
⁵ Dikiri, n̄ musu nate n̄ kipa,

n̄ ɔ na kp̄ino de ò t̄usukpe bo.
⁶ N̄ tó legū p̄í n̄ gb̄eno f̄ākōa,
 n̄ k̄a f̄ā í t̄é ò lekōa.
⁷ N̄ ɔ bo zaa musu n̄ ma kū,
 n̄ ma bo í z̄ōk̄ō gūn,
 n̄ ma sí buri z̄it̄ono.
⁸ Éketona í lé p̄a,
 òdi ɔ p̄ate kū l̄ép̄āgb̄ēnaao.
⁹ Luda, mani l̄e dufu s̄inne,
 mani n t̄aaki lé kū m̄ɔɔ bà m̄en kurideo,
¹⁰ m̄k̄ōn kū ndi tó k̄inano z̄i ble,
 ndi n z̄b̄leri Dauda bo f̄ēneda p̄āsī l̄ei.
¹¹ N̄ ma sí n̄ ma bo buri z̄it̄ono ɔ,
 éketona í lé p̄a,
 òdi ɔ p̄ate kū l̄ép̄āgb̄ēnaao.
¹² Ó n̄éḡgb̄eno ni fute í kefennakeḡɔɔ
 lán lí kū à nna màa bà,
 ó n̄én̄gb̄eno ḡo de
 lán k̄inabe gb̄egba kū ò z̄a bl̄ēaa bà.
¹³ Ó d̄ōno ni pa kū p̄o buri s̄inda p̄ínki.
 Ó s̄ano ni k̄o l̄eu w̄aa do,
 oni k̄a ūgbangba ó kp̄asan.
¹⁴ Ó z̄ūno niḡo de n̄randeno ū,
 n̄b̄otena niḡo kunlo,
 lagona niḡo kunlo,
 w̄enda'w̄od̄ona niḡo kú ḡanulearo.
¹⁵ Arubarikadenome gbē kū í kunna de
 leno ū,
 arubarikadenome gbē kū Dikiri de í
 Luda ūno ū.

Dikiri táakilena a manakena yāi

Dikiri táaki kū Dauda l̄e.

145 Mani n t̄aaki lé, ma Luda ma
 Kína,
 maniḡo n t̄o bo ḡoro s̄inda p̄ínki.
² Maniḡo n s̄áabu kp̄a l̄ákū gu d̄iḡo d̄o nà,
 maniḡo n t̄aaki lé lakanaa sari.
³ Dikiri z̄ōk̄o, à k̄a ò a t̄aaki lé,
 a z̄ōk̄o lé v̄iro.
⁴ Kp̄aino ni n yākenano s̄áabu kp̄a
 Wuren̄ne,
 oni n yāz̄ōk̄ōkenano kp̄akpa ke.
⁵ Oni n manake z̄ōk̄o gakuride yā o,
 mani n yābonsarekenano laasun lé.

⁶ Oni n yākena naasi gbāna yā o,
mani n zōkōke gadi keñne.
⁷ Oni n manake zōkō baaru kpá,
oni ayuwii ke n yāzedekenano yāi.
⁸ Dikiri sùru vī kù wēndao,
àdi pò fē likaro, à gbēke vī zōkō.
⁹ Dikiri dì yā mana ke gbē sīnda pínkine,
àdi a pò kù à kèno wēnda gwa n pínki.
¹⁰ Pó kù n kèno ni n sáabu kpá n pínki,
n yāmarino ni n tó sé lei, Dikiri.
¹¹ Oni n kpata gakuri gadi ke,
oni n iko gbāna yā o,
¹² de gbē sīnda pínki n yāzōkōkenano dō
kù n kpata mana gakuride yāo.
¹³ N kpata bi kpata lakanasarime,
īnigō de kína ū ari ó buria.
Dikirin náani vī yā kù à ò musu pínki,
à sùru vī kù pò kù à kèno n pínki.
¹⁴ Dikiri dì gbē kù òten létèno kù,
àdi gbē kù wari tòmmano fute.
¹⁵ Pó sīnda pínki wé donyī,
ndi pòble kpámma a goro.
¹⁶ Ndi ɔ poroñne pó mómma,
ndi pó sīnda pínki poyeina bokotene.
¹⁷ Dikiri yākenanono mana pínki,
à gbēke vī a yā sīnda pínki kenaa gūn.
¹⁸ Dikiri káni kù a sisirino n pínki,
gbē kù òdi a sísi kù yāpuraono.
¹⁹ Àdi a vīnakerino poyeina bokotenne,
àdi n wikilena ma à n sura ba.
²⁰ Dikiri dì gbē kù ò yeaino dākpā n
pínki,
ama ani yāvānikerino kakate.
²¹ Dikiri táakilena nigō da ma lén,
pó sīnda pínki gō a tó kù à kú adona bo
goro sīnda pínki.

Dikiri laakaridona wēndadenɔa

146

Aleluya!

Ma swè, n Dikiri táaki lé.

² Manigō Dikiri táaki lé ari ma wēndi léa,
manigō lè sí ma Ludane ari ma kunna léa.
³ Àsun náani kpá gbānadenɔaro,
surabana kú bisāsiri kīnaaro.
⁴ Tó n wēndii tà, òdi era ò gē būsun,
zī birean yā kù òten péa dì láka.

⁵ Arubarikademe gbē kù Yakubu Luda de
a kpanyīri ū ū,
kù à wé dō Dikiri a Ludai.
⁶ Àkū mé à musu kù zīteo kè,
ísira kù pò kù ò kú a gūnno pínki.
Dikiri náani vī goro sīnda pínki,
⁷ àdi yā sí kù gbē kù òten gbāna
mómnenɔo,
àdi pòble kpá naderinɔa.
Dikiri dì bàa poro gbē kù ò yīnanɔa,
⁸ Dikiri dì vīnanɔ wé wēñne,
Dikiri dì gbē kù wari tòmmano fute,
Dikiri digō ye gbē mananɔi.
⁹ Dikiri dì bōasuno gwa,
àdi ɔ da gyaanɔnɔa kù tonenɔo,
ama àdi zé yākate gbē vāninɔne.
¹⁰ Dikiri digō kí ble goro sīnda pínki,
Zaiɔdenɔ, á Luda digō kun ari á buria.
Aleluya!

Pó sīnda pínki kú Luda ɔ

147

Aleluya!

Lèsina ó Ludane mana,
à nna akūsō à kù ò a táaki lé.

² Dikiri ten Yurusalemu fute dō,
à Isaraila zizono kākara àten era à su
kūnwō.

³ Àdi gbē kù n nēsēe yākanɔ laakari
kpátēñne,

àdi n bō pípíñne.

⁴ À susunenɔ lé dō,

àdi n baadi sísi a tōa.

⁵ Ó Dikiri zōkō, à iko vī manamana,
a ɔndō lé vīro.

⁶ Dikiri dì zīdabusarino gba gbāna,
ama àdi ɔ tō yāvānikerino ari zīte.

⁷ À lè sí Dikirine kù a sáabukenaao,
à ó Luda táaki lé kù mɔwɔwɔ.

⁸ Àdi tó legū sisi,

àdi zīte gba legū,

àdi tó sē bute sīsīnɔa.

⁹ Àdi pòble kpá nòbɔnɔa

kù kākāanna nēno, tó òten wiki pé.

¹⁰ Àdi ke sō gbānake mé àdi kánero,
adi ke gōsagbānake mé àdi kenero.

¹¹ Gbē kù ò a vīna vīno mé àdi káne,

gbē kū n̄ wé do a gbēkeino.

¹²Yurusalemudeno, à Dikiri tó bo, Zaiṣṣdeno, à á Luda táaki lé.

¹³Zaakū àdi arubarika daágu, àdi á wēte bīnileno gbāna karaáre.

¹⁴Àdi á gba aafia ari á būsule lén, àdi póburi mana kpááwa à ká.

¹⁵Àdi yā o à kpāzā zītene, a yā dī ká gōngōno.

¹⁶Àdi tó legūgbē kóte púu lán buu bà, àdi tó plí kpá lán túbu bà,

¹⁷àdi legūgbē fā lán gbèkōno bà.

Dí mé ani fī à ze a ĩa yīdaii?

¹⁸Àdi yā o à kpāzā, legūgbē dī yó, àdi ĩa gbare, a í dī bàà lē.

¹⁹Àdi tó Yakubu burino gō a yā dō, àdi doka kū à ditenō da Isarailanone.

²⁰Adi abirekū ke buri pānde kenere, ò a yāditenano dōro.

Aléluya!

Dikiri pó kū à kèno a táakilena

148 Aléluya!
À Dikiri táaki lé, a bedeno!
À a táaki lé zaa musu!

²À a táaki lé, a malaikano á pínki!

À a táaki lé, a ibano á pínki!

³À a táaki lé, ifāntē kū mōvuraao!

À a táaki lé, susune ĩnnano pínki!

⁴À a táaki lé, sarapura musumusu póno
kū í kū à kú ludambelano.

⁵Ò Dikiri tó bo,

zaakū à yā ò, akū ò kun.

⁶À n̄ pepe n̄ pépekia

de ògō kú gwe goro sīnda pínki,

à doka dīteíne, oni fī ò vīalano.

⁷À Dikiri táaki lé, pó kū ò kú zītēno,
kpò gbēntēno kū ísira lònno

⁸kū legūpinaao kū legūgbēno kū
legūsisinaao

kū zāgaĭa kū àdi mīi nate a yāneeo,

⁹kū kpino kū sīsīno pínki

kū lí né'irino kū sida líno pínki,

¹⁰kū n̄bōsēntēno kū pókādeno pínki

kū pó kū òdi taa o kū kuaono kū bāno,

¹¹kū andunia kīnāno kū burino pínki

kū kīnāneno kū būsū gbānadeno n̄ pínki,

¹²kū kefennano kū nokpareno n̄ pínki
kū gbē zōkōno kū né fītino.

¹³Ò Dikiri tó bo,

zaakū a mēn do tó mé à zōkō,

a gakuri de musu kū zīteola.

¹⁴À kīna kà a gbēno,

kū a yāmarino dī a táaki lé,

Isaraila kū ò kāni kaaono.

Aléluya!

Dikiri gbēno yākpatekena kū burino

149 Aléluya!
À lē dufu sí Dikirine,
à a táaki lé a gbēno kōkakaranaa gūn.

²Isarailano pō ke nna n̄ Kēriia,

Zaiṣṣdeno ponna ke kū n̄ kīnao.

³Ò ũ wā ò a tó bo,

ò a táaki lé kū mōroo kū sēgēsēgēo.

⁴Zaakū Dikiri gbēno yā dī káagu,
àdi surabana fūra kú zīdabusarinone.

⁵Dikiri yāmarino ponna wiki lé n̄ zīblena
yāi,

ò ayuwii ke n̄ wutēno musu.

⁶Luda táakilena gō da n̄ lén,

fēneda lēkpaplade gō na n̄ wī,

⁷de ò mōra káo burino,

ò būsū sīnda pínki gbēno wé tǎo,

⁸de ò n̄ kīnāno yīyī kū mōkakōanano,

ò mō ká n̄ kīnenā,

⁹de ò yā daŋla lākū à kēna takada gūn
nā.

Gakuri kū Dikiri yāmarino ni len gwe.

Aléluya!

Dikiri táakilena

150 Aléluya!
À Luda táaki lé a kúkia,
à a táaki lé sarapura zōkōo gūn.

²À a táaki lé a gbānake yāi,

à a táaki lé kū a zōkō deŋla yāi.

³À a táaki lé kū kurupenaao,

à a táaki lé kū mōroo kū gidigboo.

⁴À a táaki lé kū gāgāo kū ūwānaao,

à a táaki lé kū gugeo kū úrao.

⁵À a táaki lé kū sēgēpānaao,

à a táaki lé kũ sègě ù gbānao.

⁶Pó bēne sīnda pínki, à Dikiri táaki lé!

Aleluya!

YAASINŌ

Yā kū à tò òdi yāasi zu

1 Yāasi kū Dauda né Sulemanu, Is-arailano kína zù,
 2 de gbě̀nɔ le ò ɔ̀ndɔ kū ògɔ laakari vī,
 ò dɔ̀na yā dada,
 3 ò gɔ wéz̄eri laakaridenɔ ũ
 manakena kū yāzedeo kū náanio yā gūn.
 4 Yāasi dínɔ dì nèsedode gba laakarii,
 àdi tò kefenna gɔ kú a d̄rɔɔa kū dɔ̀naao.
 5 Laakaride ni ma, a yādadana le à kara,
 nèsede ni lédamma le a gūn,
 6 ani yāasi kū yālekɔ̀anaao mì dɔ
 kū ɔ̀ndɔrinɔ yā'onaao kū í gara kutu
 yānɔ.
 7 Vīnakena Dikirineeme dɔ̀na naana ũ,
 ama yōnkɔ̀ dì ɔ̀ndɔ kū lédammao gya bo.

Laakarikena gbě vāni manafikii

8 Ma né, ò n de yā'onnena ma,
 òsun pā kpá n da lédammairo.
 9 Anigɔ de fūra mana ũ n mīia,
 anigɔ de m̄wakare ũ n wakaaa.
 10 Tó durunnakerinɔ teni n laakari gáte,
 òsun wero, ma né.
 11 Òdi pi: Ñ m̄ ó ò gé gbě̀nɔ dādā ò í dede,
 ò taarisaridenɔ kpákpa ò í kūkū.
 12 Ò í m̄m̄ bēne lākū mira dì ke nà,
 ò í m̄ vāni lākū gyāwān dì ke nà,
 13 óni p̄ ɔ̀gode buri sinda pínki le,
 ó kpéno ni pa kū p̄ kū o nākɔ̀anɔ.
 14 Ñ m̄ ò ó baka kakara,
 ó pínki ó ɔ̀gɔsɔ̀nɔ nigɔ dokɔ̀nɔ.
 15 Ma né, òsun gé kúnworo,
 òsun zé sé kúnworo.
 16 Zaakū òdigɔ lika kū yāvānikenaao,
 ò wāna kū gbēdenaao.
 17 Bākpakpana bānɔ wára bi yā pāme.
 18 Òten tankute kpákpa í zīdaneme,
 í toke mé à í para.
 19 ɔ̀gɔvāniweterinɔ zian gwe í pínki,
 í lukana p̄í mé àdi í wēndi bo.

ɔ̀ndɔ teni ó sisi

20 ɔ̀ndɔ ten wiki lé gānulea,
 a kòto dɔ zédan.
 21 Àten lé zu zé kū òdi kō kakaran léa,
 àten kpákpa ke wēte bīnilenɔ gūn à pi:
 22 ɔ̀ndɔsaridenɔ, anigɔ kun kū
 ɔ̀ndɔsarikeo ari b̄rɛɛ?
 Lalandikerinɔ, áni ma fobona tó b̄rɛɛ?
 Yōnkɔ̀nɔ, anigɔ zā dɔ̀nan ari b̄rɛɛ?
 23 Tó a ma lédamma mà yā,
 de ma a dɔ̀naa pisiáwa,
 mani tó àgɔ ma laasun vī.
 24 Lākū ma á sisi a gi s̄a kpái nà,
 ma ɔ̀ p̄oroáre á gbēke dí laakari kero,
 25 lākū a ma lédamma kpà sākoto nà
 pínki,
 ádi we laakari kū ma á gbáiro,
 26 tó kisira á lé, mani á yāa d̄m̄e,
 tó yā á lé, mani á lalandi keme,
 27 bee tó yā á lé lán zàga'ia bà,
 ke tó kisira á lé lán tūtuu bà,
 ke tó takasi kū yā'ūmmaanao gēái.
 28 Zī birea áni lé zumai, mani we s̄oro,
 áni ma ki wete, áni ma e s̄oro.
 29 Zaakū a zā dɔ̀nan,
 ádi ze kū vīnakena Dikirineeoro.
 30 Ádi we ma lédammairo,
 a laakari kū ma á gbá gya bò.
 31 Áni á dāa gbē le,
 yā vāni kū a zeo ni wí á musu.
 32 Kpelina ɔ̀ndɔne ni ɔ̀ndɔsaridenɔ dede,
 laasunsari ni yōnkɔ̀nɔ dúgu z̄ɔ.
 33 Gbē kū à ma yā kūna s̄ɔ anigɔ kun
 aafia,
 anigɔ kun kū laakariio kpatena vīnakena
 vāninee sari.

Tena ɔ̀ndɔi àree

2 Ma né, tó n ma yā s̄i,
 tó í ma yāditenano kūna n swēn,
 2 tó nten s̄a kpá ɔ̀ndɔyāi,
 tó n swēe kpà yā asānsia,
 3 tó n lé zù wéz̄ei,
 tó n wiki lē yā d̄rɔ dɔ̀naaa,
 4 tó n kpatē kēi lán andurufuu bà,

tó n wète lán aruzeke kù à utenaa bà,
⁵ Ìnigō vīnakena Dikirine dō sà,
 ìni bo Luda dōnaaa.
⁶ Zaakū Dikiri mé àdi ñ gba òndō,
 dōna kù yā dōrō dōnaao di bo a kīnaame.
⁷ À zīblena kūna gbē mananōne,
 à de sēgbako ū taarisaridenōne.
⁸ Àdi ɔ lika gbē mananɔi ñ zé gūn,
 àdi a yāmarinɔ dākpā ñ taa'onaa gūn.
⁹ Ìnigō yāzede dō sà kù yā sūsuo
 kù yā manao kù zé manao pínki.
¹⁰ Zaakū òndō ni gē n swēn,
 dōna ni n pɔ ke nna.
¹¹ N laakari ni n dākpā,
 asānsi ni ɔ likanyī.
¹² Ani n bo gbē vāninɔ zén
 ani n sí yābēne'orinɔ ɔi.
¹³ Gbē pínɔ pà zé sūsune,
 ò gusira zé sè.
¹⁴ Òdi pɔnna ke vānikenaa gūn,
 òdi yā vāni fayasari nna ma.
¹⁵ Ñ yākena sūsuro,
 òdigō yā ke kù manafikiome.
¹⁶ Òndō pì ni n sí zinakeri ɔi,
 ani n bo karua yānnanna'onnenan.
¹⁷ Nɔgbē pì pā kpà a nénɔkpārekegɔrɔ
 gōi,
 à Luda bàka kunna kāao yā gbòro.
¹⁸ A be di mī pé kūnwo gaame,
 a kpé zé di tá kūnwo gyāwān.
¹⁹ Gbē kù à gēii di nèse litero,
 àdi wēndi zé le doro.
²⁰ Òndō pì ni n da gbē mananɔ zéa,
 ìnigō dōrɔdenɔ zé kūna.
²¹ Zaakū nèsepuradenɔ mé oni gō būsū
 vī,
 taarisaridenɔ mé onigō kù a gūn.
²² Yāvānikerinɔ sō, oni pémma ò ñ bote
 būsūn,
 oni náanisaridenɔ kpake a gūn.

Dikiri náanikenaa di ñ gba òndō

3 Ma né, òsun tó ma yādannena
 sānguro,
 ògō yā kù ma dītēnnēnō kūna n swēn.
² Zaakū ani n ká wēndi gbānaa,

ani aafia karanne.
³ Gbēke kù náanio sún kēmmaro,
 ògō dana mōwakare ū,
 ò kē n swēēa lākū òdi yā kē anloa nà,
⁴ n tó nigō nna,
 ònigō mana Luda kīnaa kù bisāsirinɔ.
⁵ Ñ Dikiri náani ke kù nèse mēn doo,
 òsun gbāna kpá n zida dōnaaaro.
⁶ Ògō a dō n yā sīnda pínki kenaa gūn,
 ani zé poronne sūsuo.
⁷ Òsun n zida gwa òndōde ūro,
 ògō Dikiri vīna vī ò kē yā vānia.
⁸ Abirekū nigō de n mē aafia eze ū,
 ani n wánɔ gba gbāna.
⁹ Ñ bèere lí Dikirine kù n aruzekeo
 kù n burapɔ káakunɔ pínki,
¹⁰ póblewēnɔ ni n dō pa ari àgō kóte,
 n lo zōkōnɔ ni pa yérere kù sēwē dufuo.
¹¹ Ma né, tó Dikiri ten foru dɔmma,
 òsun dɔke kù a yāoro,
 tó à kpākēnyī, òsun tó à kenne òniro.
¹² Zaakū gbē kù Dikiri yeiin àdi toto,
 lākū de di ke a né kù à kēne manane nà.

Òndō àree

¹³ Arubarikaden gbē kù à òndō lè à kù
 à dōnaa lè à pāpa ū.
¹⁴ Zaakū à àre vī de andurufula,
 àdi karana kēñne de wurala.
¹⁵ À bèere vī de gbē bèeredela,
 pó kù ñ a ni vīnɔ ke dí ká a ūro.
¹⁶ Wēndi gbāna kù a ɔplan,
 aruzeke kù gakurio kù a ɔzen.
¹⁷ A yākenanɔn nna,
 a zé sīnda pínki aafia vī.
¹⁸ À de lí wēndide ū gbē kù ò kūnanōne,
 arubarikadenɔn gbē kù ò sīnɔ ū.
¹⁹ Dikiri gonike gūn à zīte kàte,
 a òndō gūn à musu kē.
²⁰ À ísira wēè bō a dōnaa gūn,
 à tò ludambe luku mɔɔ vī.
²¹ Ma né, ògō wézē vī kù fayaa,
 òsun wé vīaloro.
²² Anigō de n nini wēndi ū,
 anigō de mōwakare ū n wakaaa.
²³ Ìnigō kure n laakariia,

póke ni kpánnero.

²⁴Tó n wute, vīna ni n kūro,
īni wúte ñ i o nna.

²⁵Īni vīna ke kariinero,
ke kisira kū àdi yāvānikerinŋ le kǎnto.

²⁶Zaakū Dikiri nigō de n mikpaki ūme,
ani tó n gbá vī tankutela.

²⁷Tó n ɔ teni n kpe le,
ñsun gí ñ yā mana ke gbē kū à de ñ
kenēneno.

²⁸Tó n kpányí zé vī,
ñsun pi n gbēdakene à gé gīa ari ziario.

²⁹N gbēdake kū à kú n sare kū à n
nāanikena,
ñsun a kū yā vānioro.

³⁰Tó gbē dí yāke kennero,
ñsun lékpakōa ke kǎao pāro.

³¹Ñsun gbānamōnneri kunna ni dero,
ñsun té a yākena keiro.

³²Zaakū Dikiri tēeme manafikidenŋ ū,
nēsepuradenŋ àdi ke a kpāasinŋ ū.

³³Dikiri di láari bo gbē vāninŋ onnwa,
àdi arubarika da gbē mananŋ ben.

³⁴Àdi lalandidenŋ lalandi ke,
ama à gbēke vī kū zidabusarinŋ.

³⁵Ōndōde di bèere le,
yōnkō sō àdi wéi da a zīdaa.

Gbē zōkō lédamma

4 Ma nēnŋ, à gbē zōkō lédamma ma,
à laakari dōa de à asānsi le.

²Dōna sūsun maten daáre,
àsun pā kpá ma yādannenaairo.

³Kū má kun né ū ma de ɔi,
má busana ma da né mēn do légelege ū.

⁴Ma de yā dāmene à pi:
Ngō ma yā kūna n swēe gūn,
ñ ma yāditenanŋ da īnigō kun.

⁵Ñ ōndō kū ngō dōna vī,
ñsun sāsāi ñ pā ma yānero.

⁶Ñsun pā kpá ōndōiro, ani n dākpā,
ngō yei, ani ɔ kúmma.

⁷Ñ ōndō kū, àkūme yā sīnda pínki mī ū,
ñ dōna wete kū aruzeke kū n vīo pínki.

⁸Ñ a kū gbāngbān, ani n kara,
ñ a kū ɔplapla, ani bèere línne.

⁹Anigō de fūra mana ū n mīia,
anigō denne kífura gakuride ū.

¹⁰Ma né, ñ sǎ kpá ma yāi,
ñ yā pī da, n wēndi nigō gbàna.

¹¹Ma ōndō zé mōnne,
ma n da yā mana zén.

¹²Tó nten táa on, póke ni kpánnero,
tó nten bàa lén, īni gē síro.

¹³Ngō ma lédamma kūna, ñsun gbarero,
ñ a kū gbàna, zaakū àkūme n wēndi ū.

¹⁴Ñsun yāvānikerinŋ zé séro,
ñsun té gbē vāninŋ zéiro.

¹⁵Ñ pāñne, ñsun nañmaro,
ñ kēm̃ma ñ n gena ke.

¹⁶Tó odi vāni le ò kèro, òdi i oro,
tó odi gbē le ò kari boro, i di gē n wénlo.

¹⁷Zaakū vānikenaame n póbile ū,
wétāna gbēnnaame n pómīna ū.

¹⁸Gbē mananŋ zé de lán gudōnaa bàme,
a gupura digō bo lán ifāntē bonaa bà.

¹⁹Yāvānikerinŋ zé de lán gusira nīkiniki
bàme,

òdi pō kū à tò òdi gē sí dōro.

²⁰Ma né, ñ laakari dō yā pīnŋa,
ñ sǎ kpá ma yā'onnenaanaa.

²¹Ñsun kpá sākotoro,
ngō kūna n swēe gūn.

²²Zaakū à de wēndi ū gbē kū à lè à
kūnaane,

à de mē pínki aafia ū.

²³A kū à denla ñ laakari dō n swē yāa,
zaakū wēndi zīni bò swē kīnaame.

²⁴Ñ bo yāvāni'onan,
ñ mī kē yālekperē'onanaa.

²⁵Ñ wé dō n are,
ñ gu gwa n kuru sūsū.

²⁶Ñ zé sé sūsū,
n yākenanŋ pínki ni bo mana.

²⁷Ñsun na ɔplai ke ɔzeiro,
ñsun gbá pétē yā vāni zénlo.

Laakarikena karuaai

5 Ma né, ñ laakari dō ma dōnaaa,
ñ sǎ kpá ñ ma ōndō yā ma,

²de ngō kū n laakariia,
dōna yā nigō kú n lén.

³ Karua yā'onaa diḡō nna lán zó bàme,
 àdi ní gáte kũ lénnao,
⁴ ama kpekpe àdi keńne kyàkyā lán sewe
 bà,
 àdi ní zó lán fēneda lénna kpa plade bà.
⁵ A zé di mĩ pé kũnwo gaa,
 àdi si kũ gbē kũ ò téinwo gyāwān.
⁶ Àdi laasun lé wēndi zéaro,
 à dō a zā zé p̄iario.
⁷ Ma né, ñ sã kpá ma yāi sà,
 ñsun kpe li ma lédammanero.
⁸ Ñ pā nɔgbē dí takane zàzā,
 ñsun na a be gānuleiro,
⁹ de n bèere sún gō gbē pāndenɔnero,
 de ñsun n wēndi kpá gbē pāsīnɔaro,
¹⁰ de n aruzekenɔ sún gō dakenɔnero,
 de n zī àre sún gō ɔn pānde bedenɔnero.
¹¹ Ìnigō nda n goro lakanaaa,
 ìni fēfē n gbāna ni láka.
¹² Ìni p̄i: Ma gi lédammai fá!
 Ma dɔkena kũ foruo mé à tò.
¹³ Mádi arufannanɔ yā'onnenana maro,
 mádi sã kpá ma yādannerinɔiro.
¹⁴ À gō f̄iti kũ mà kpe bo
 andunia dagura.
¹⁵ Ñ n zīda orožá í mĩ,
 ñ ze kũ n zīda lōg'io.
¹⁶ N í kɔtena bàai manaro.
 N í bona gānulea zé v̄iro.
¹⁷ Ñ tó àgō de n nanɔ p̄ó ũ ado,
 àsungō de gbē pānde p̄ó ũro.
¹⁸ Luda arubarika da n f̄boki p̄in,
 ñ p̄onna ke kũ n kefennakegɔɔ nɔo.
¹⁹ N gā yenyīde! N bikyao mana!
 Ñ tó a bāndaragana gō kennē nna,
 ñ a yenyī ni de lākũ gu diḡō dō nà.
²⁰ Ma né, b̄oyāin ìni karua ni deē?
 B̄oyāin ìni bāndara gá kũ gbē pānde
 nɔoo?
²¹ Bisāsiri yākena ke utena Dikirinero,
 àdiḡō zé kũ à sē dō p̄ínki.
²² Yāvānikeri taari di bà kpákpane,
 a durunna di a kũ.
²³ Lédammamanasari ni a kpá gai,
 a yōnkoke zōkō ni a sate.

Fina kũ ma'āo kũ bisāsiri pāo yā

6 Ma né, tó n n gbēdake fina di n musu,
 tó n zenkpeke sē gbēne,
² tó n lé n ásarũ kē,
 tó n yā'ona n da yān,
³ ñ ke dí bà, ma né, ñ lé bo yā p̄in,
 zaakũ n na n gbēdake ōi.
 Ñ gé ñgō zeze n gbēdake p̄iini,
 ñ kúte kene.
⁴ Ñsun tó i gē n wé gūnlo,
 ñsun tó n wébara tikisi kuro,
⁵ ñ n zīda sía lākũ gā di ní kē nà,
 lākũ bà di bo gbàgidikpakpari ɔn nà.
⁶ Ma'ade, ñ gé blēnɔ gwa,
 ñ a yākena tàasi ká ìni ɔndō kũ.
⁷ À don'arede v̄iro,
 à gbē zōkō ke dikiri v̄iro.
⁸ Àdi zàna zī di sakareme,
 àdi a p̄oble kakara p̄ókēgɔɔra.
⁹ Ma'ade, ñigō wutena ari b̄oree?
 B̄oren ìni vu inn?
¹⁰ Ndĩ kámma bo f̄iti ndĩ i o f̄iti,
 ndĩ wúte f̄iti ɔkpana n kùseɛa.
¹¹ Takasi ni gēnyī lán kpāni wédewe bà,
 p̄ókiammana ni summa
 lán gbē kũ à gōkebo kũna bà.
¹² Bisāsiri pā bi gbē vānime,
 àdiḡō kure kũ ékeo da a lén.
¹³ Àdi yā o kũ wéo kũ ɔo,
 àdi sēeda keńne kũ gbáo.
¹⁴ Manafiki mé à a nēse pana,
 yā vāni laasunnn àdiḡō lé goro s̄inda
 p̄ínki.
¹⁵ Abire yāi kisira ni sua lēzammanaa
 sari,
 kakatena ni gēi k̄anto, anigō futena v̄iro.
¹⁶ Yā mēn suddo kun kũ Dikiri zāagu,
 à kà se suppla kũ à denē tē ũ.
¹⁷ Zidabinaa, éketonaa, taarisaride
 denaa,
¹⁸ yā pāsī laasunlenaa, wāna vānii,
¹⁹ sēeda éketona kũ danenɔ d̄okōanaao.

Laakarikena zinakenaai

²⁰ Ma né, ñgō n de yāditenanɔ kũna,

ñsun pā kpá n da yādannenaairo.

²¹ Ñgō kūna n swēē gūn,

ñgō dana mōwakare ũ.

²² Ani donne are n taa'ona gūn,

ani n dākpā n wutena gūn.

Tó n vu, ani lé damma.

²³ Zaakū yāditenaa pìno bi fitilame,

yādannena pì bi gupurame,

lédamma kù foruo bi zé wëndideme.

²⁴ Ani n sí nōgbē vāni ɔ́,

ani n bo gbē pānde no

yānnanna'onnenan.

²⁵ Ñsun a manake ni dero,

ñsun tó a wékpāntē n kūro.

²⁶ Karuaa di ní ke kori,

gbē pānde no sō àdi ní wëndi bèere
kakate.

²⁷ Tó gbē té sè à dà a poten,

a pókasa ni gí té kūi yá?

²⁸ Tó gbē gèsee pète téyōa,

ani gí a kpátai yá?

²⁹ Len à de le kù gbē kù à gè a gbédake
noio,

zaakū tó à ɔ kèa, ani bo pāro.

³⁰ Tó nà ten gbē de, tó à kpāni ò,

òdi a yā da pā yá?

³¹ Tó ò a kù, ani a fina bo leu suppla,

ani pókū à vī a ɔnn kpá pínki.

³² Zinakeri laasun vīro,

gbē kù àdi abirekū ke di a zida kakateme.

³³ Gbēna mana kù kpebonaaoome a baka
ũ,

a tó vāni ni kēaro.

³⁴ Zaakū gōgbē nēsegōba mé ani su kù
pōfēo,

tó àten fina bofūma, ani ní wēnda dōro.

³⁵ Ani kútekebo ke síro,

bee tó à gba zōkōo dànē, ani weiro.

Laakarikena karuaai

7 Ma né, ñgō ma yāno kūna,
n ma yāditenano da n nēsen.

² Ñgō ma yāditenano kūna ñngō kun kù
wëndiio,

ñ laakari do ma yādannenaana lán n wéne
bà.

³ Ñ da n ɔnea tānka ũ,

ñ kē n swēēa lākū òdi kē anloa nà.

⁴ Ñ o òndōne n dāren a ũ,

ñ asānsi sísi n gbē ũ.

⁵ Ani n sí bona karua ɔ́,

ani n bo gbē pānde no

yānnanna'onnenan.

⁶ Má zena ma kpé wondoo gūn,

maten bàai gwa.

⁷ Akū ma gō gbāna keno è, òndō kiamma,
kefenna ke kù ní té, à laasun vīro.

⁸ Àten likara karua gānulea,

àten wakalokū kēkei a be kpa

⁹ zaa ifāntē letenaao ari gwāani,

ari gu gèe à sira kù manamana.

¹⁰ Akū nōgbē pìi bò à sù daale òndō'òndō,
àten ɔ má a zīdaa lán karuaa bà.

¹¹ Kùgbānademe, à wé'isari vī,

a pòro di pète bero.

¹² Zikenɔa àdigō kù zédan, zikenɔa
gānulea,

àdigō kpáte ke zérankpakōa.

¹³ Akū à kefenna pìi kù à lé pèa,

à wékpāntē mâtei à pì:

¹⁴ Sáabukpa sa'ona kúma yā,

akū ma lé kù ma gbēe pì finaà bò gbāra.

¹⁵ Ó kō'ena yāin ma boi,

mateni n wete ma n e la sō.

¹⁶ Ma bɔɔɔɔ kpàte ma gádoa

kù Misila bùsu biza wé manao.

¹⁷ Ma turare'i fāke ma wútekia
kù ò kè kù lí'ɔ gbī nnao kù lítekeeo.

¹⁸ Ñ mō ò yenyī ke ari gu gé doo,

ò ó poyeina ke ari à mōwá.

¹⁹ Zaakū ma zā kù bero,

wēte kù à gèen zā.

²⁰ À ɔɔɔɔɔɔ yī à gèeo,

ari àgō gé su mo ni ke papana.

²¹ À a swēē blè kù yā dasi fānaao,

à gā nàa kù yānnanna'onaao.

²² Akū kefenna pìi bò à tèi gōno,

lán zù kù òten gé a kùtu kpá bà,

lán gā kù àten gbá pète goron bà,

²³ lán bà kù àten wā à sì gbèsaan bà.

Adi dō kù a a zīda kpà gairo,

ari kàa gèe à a swēē kù.

²⁴ Tera sà, ma nénɔ, à ma yā ma,
à laakari dɔ yā kù àtɛn bo ma lénwa.
²⁵ Àsun tó á laasun tá a kīnaaro,
àsun sàtɛ à gē a zénlo.
²⁶ Gbē kù à nī né à nī kakatɛnɔn dasi,
gbē kù à nī dede pìnɔ lé vīro.
²⁷ A be bi mira zédame,
àdì gē kúnwo gyāwān kpénɛn.

Ōndō teni ó sisi

8 Ōndō mé àtɛn lé zuwáiroo?
Wézē mé àtɛni ó sísiroo?
² À kù sísi musu zé kpado,
à zena zérankpakōa.
³ À kù wētɛ bīnile sare,
a kòto dɔ bīnile pìi gbàno kīnaa.
⁴ Gbēno, ákōno mateni á sisi,
bisāsirinɔ, maten lé zuái.
⁵ Nigāzikerinɔ, à laakari wetɛ àgō vī,
yōnkōno, à tó àgō laasun vī.
⁶ À sà kpá, zaakū yā tikisiin mani oáre,
yā dōrɔde mé ani bo ma lén.
⁷ Zaakū ma lé dī yāpura o,
ma zā yā vānigu.
⁸ Yā kù ò da ma lénnoɔn mana,
nī ke manafiki ke sātɛna vīro.
⁹ À súsu asānsinidenɔne pínki,
à zé vī gbē kù ò dōna vīnɔne.
¹⁰ À ma lédamma sé de andurufula,
à dōna sé de wura manala.
¹¹ Zaakū ōndō bēere vī de gbè
bēeredenola,
póke ni kúmma kù à kà a ūro.
¹² Makū ōndō má laakari vī,
má yākena a zéa dōna vī.
¹³ Vinakena Dikirineeme zāna yā vānigu
ū.
Ma zā zīdabinan kù īadānaao
kù kunna vānio kù yālekperɛ'onaao.
¹⁴ Lédamma kù fayayākenaao bi ma
póme,
ma kīnaan gbāna dī bon kù asāsīnio.
¹⁵ Kínano dī kpata ble ma gāime,
kpatablerinɔ dī yāzede dite kù ma
gbānao.
¹⁶ Gbānadenɔ dī iko ke ma gāime

kù andunia kpatadenɔ nī pínki.
¹⁷ Má ye gbē kù ò yemainɔi,
gbē kù òdì ma weteno mé òdì ma e.
¹⁸ Aruzeke kù gakurio kù ma ōi
kù ɔgɔda karanaao kù kunna nnao.
¹⁹ Né kù madì inne sàna de wura manala,
karana kù madì kéne de andurufu
swáswala.
²⁰ Má té yā mana zén,
madì taa o zé súsu gūn.
²¹ Madì gbē kù ò yemainɔ gba pò,
madì nī aruzekatekinɔ pañne.
²² Dikiri ma ke a zī naanagɔɔa,
ari àgō gé yā kù à kè zaa káakuno ke.
²³ À ma dite zaa káakume,
zaa a naana gɔɔa, de adi andunia ke
kòro.
²⁴ À ma i zaade ísira kunlo,
ísēboki ke kun gɔɔ kùaro.
²⁵ À ma i kpino ā,
ari àgō gé sisino zīni péte,
²⁶ ari àgō gé andunia káte,
ke sēnte ke būsú wén do.
²⁷ Kù àtɛn pò kù ò kù musuno ke,
kù àtɛn sarapura da ísiralá,
²⁸ kù àtɛn legū na musu,
kù àtɛn zīte í zé fō,
²⁹ kù àtɛn ísira lézeki ke
de a í sún vīaloro,
kù àtɛn andunia káte, má kù gwe.
³⁰ Má kù a sare ɔzikeri mana ū,
ma pò dīgō nna a are lākū gu dīgō dɔ nà,
madīgō ponna ke kāao gɔɔ sīnda pínki.
³¹ Ma pò dīgō nna Dikiri anduniaa,
bisāsirinɔ de ma ponnakebo ū.
³² Tera sà, ma nénɔ, à ma yā ma,
arubarikaden gbē kù à ma zé kūna ū.
³³ À ma lédamma ma à ōndō kù,
àsun pā kpáiro.
³⁴ Arubarikaden gbē kù àtɛn sà kpá ma
yāi ū
kù àdīgō ma wetɛ ma kpéleleá,
kù àdīgō ma dā gɔɔ sīnda pínki.
³⁵ Zaakū gbē kù à ma e wéndii è,
anigō nna kù Dikirio.
³⁶ Gbē kù à kùramai yā vāni ì a zīdaneme,

gbē kū à zàmagunon ye gaimē.

Ōndō kū yōnkōkeo

9 Ōndō a kpé bō,
à a gbègbano à mèn suppla à
pètēpete,
² à nòbwo dē à sèwē bà,
à pòblen soru kè à kàte.
³ À a nòkpare zīkerinō zī,
àten lé zu wētē sīsī misōntea à pì:
⁴ Ákōnō fayasaridenō à era à mó la!
Ákōnō laasunsaridenō maten oáre,
⁵ à mó à ma pòble ble,
à wē kū ma bà mi.
⁶ Á a yōnkōke tó, anigō kun wëndiio,
à táa o wēkēna zén.
⁷ Gbē kū àten lalandide da zéa ten sōsō
weteme,
gbē kū àten kpākē yāwānikerii ten taari
wete a zīdaneme.
⁸ Nsun kpākē lalandideiro, ani ke kūnwō
īni,
n ōndōde da zéa, anigō yenyī.
⁹ N yā da ōndōdenē, a ōndō nigō din,
n yā o gbē mananē, a dōna ni kara.
¹⁰ Vinakena Dikirineeme ōndō naana ū,
Luda kū à kú adona dōnaame wēkēna zé
ū.
¹¹ Zaakū īni gí ke ma gāi,
n wëndi gbàna ni kara.
¹² Tó ní ōndō, n zīdaneme,
tó lalandideme n ū, n mīi musu.
¹³ Yōnkōke de lán nōgbē léde bāmē,
à ōndō vīro akūsō à yāke dōro.
¹⁴ Àdi vute gbàaa a kpélelea,
a kpé kú wētē sīsīa,
¹⁵ àten lé zu gbē kū òten gētenoi,
àten pì gbē kū ò té zén sūsunōne:
¹⁶ Ákōnō fayasaridenō à era à mó la!
Ákōnō laasunsaridenō, maten oáre,
¹⁷ í kpāni minaa digō nna,
pòblenaa asiri gūn bi zómē.
¹⁸ Gbē pìnōn dō kū abire bi gyāwān
zénlo,
gbē kū yōnkōke ní sisinō sì gyāwān
tōnōween.

Sulemanu yáasinō

10 Né ōndōde dì tó a de pō ke nna,
né yōnkō dì a da nēsēe yakane.
² Ōgō vāni dì àre kero,
yākena a zéa dì ní sí ga cī.
³ Dikiri dì tó nà gbē mana dero,
àdi yāwānikerinō tē pō kū ò yeii.
⁴ Ō ma'ade dì su kú takasio,
zíkēna oplapla mé àdi su kú aruzēkeo.
⁵ Né kū àdi pówē kakara sakare bi
laakarideme,
né kū àdi i o pókēgōrō wé'ī vīro.
⁶ Gbē mana mīi digō arubarika vī,
yā pāsī dì yāwānikeri lé pa.
⁷ Gbē mana dì ga kú a tōoro,
yāwānikeri tō dì kakateme.
⁸ Ōndōde dì zī ke yāditenanōa,
yābōteri dì a zīda nē.
⁹ Gbē kū àdi yā ke a zéa kú a laakariia,
yāwānikeri yā ni bo gupuraa.
¹⁰ Gbēgwana kū wédoo dì su kú yāo,
gbē kū àdi yā ute a nēsēe gūnlo mé àdi
ibere mī de.
¹¹ Gbē mana lé bi ísēboki wëndideme,
yā pāsī dì yāwānikeri lé pa.
¹² Zāngu dì fiti da,
yenyī dì lá kúte taari sīnda pínkila.
¹³ Ōndō yā digō kú laakaride lén,
flāan fayasaride pō ū a kpēa.
¹⁴ Ōndōrinō dì dōna zī dì,
laakarisaride lé dì a kakate araga.
¹⁵ Ōgōde aruzēke digō denē lán wētē
bīnide bà,
takaside takasi sō àdi a kakatē.
¹⁶ Gbē mana láada dì sune kū wëndiio,
yāwānikerii àree dì wētāmma ine.
¹⁷ Gbē kū àdi lédamma ma dì wëndi zé
mó'ínē,
gbē kū àdi pā kpá foruii dì ní sātē.
¹⁸ Gbē kū àdi zāngu ute bi ékēdeme,
guderi bi yōnkōmē.
¹⁹ Yā dasi bōtenaa digō durunna sariro,
gbē kū àdi a lé kū bi laakarideme.
²⁰ Gbē mana néne de lán andurufu
swáswa bà,

yāvānikerii nēsee bèere vīro.

²¹ Gbē mana yā'onaa dī gbē dasino da zéa,

laakarisaride dī ga fayasarike gūmme.

²² Dikiri arubarikaa dī ní ke aruzekede ū, zíkēna kū wario dī pókē kararo.

²³ Vānikēna de yōnkōne kōkōyā ū,

ōndō dī ke laakaridene nna.

²⁴ Yā kū yāvānikeri ten vīna kenē mé ani a le,

Luda ni pókū gbē mana yei kpáa.

²⁵ Tó zàga'ia kàka à gè, yāvānikerino dīgō kun dorō,

gbē mana zīni dīgō petena goro sīnda pínki.

²⁶ Lákū lemu kpàkpāa dī ke sakaane nà, lákū túsukpe dī ke wéne nà,

lén ma'ade de le gbē kū ò a zīnōne.

²⁷ Vīnakēna Dikirine dī wēndi gbàna kara,

yāvānikerino sō, ní wēndi nigō kutume.

²⁸ Gbē manano wé dīgō dō pōnnai,

yāvānikerino sō, wédōina ni ní nē.

²⁹ Dikiri zé de uteki ū gbē mananōne,

yāvānikerino sō, àdì ní kakateme.

³⁰ Oni gbē mana fute a gbèn zikiro,

gbē vāni sō ani vuteki e būsuno.

³¹ Ōndō yā dī bo gbē mana lén,

lévānide sō, oni a nēne zōkōreme.

³² Gbē mana yā kū à kō sio ò oñne dō, yākpédangara'onaa dīgō da gbē vāni lén.

11 Dikiri zà pōyōna kū manafikion,

kilooyōna sūsun à yei.

² Zidabina dī su kū wé'io,

zīdabusanaame ōndōyā ū.

³ Gbē mana nēsepura dī a da zéa,

nāanisaride nēse vāni dī a yaka.

⁴ Aruzeke àre vī yākpatekēgoro zīro,

yākenā a zéa sō àdì ní sí gaa.

⁵ Taarisaride manakenaa dī zé porone,

yāvānikeri yāvānikēna dī a nē.

⁶ Nēsepurade manakenaa dī a bo,

nāanisaride pōnidēna sō àdì a kū.

⁷ Tó gbē vāni gā, a wédōinaa dī mī de, pókū à nāanikēna a gbānagoro dī lāka pínki.

⁸ Gbē mana dī bo wétāmma,

akū gbē vāni dī gēn a gēne ū.

⁹ Ludayādarisari lé dī a gbēdake yaka,

ama dōnaa dī gbē mana bon.

¹⁰ Tó gbē mananōn kú nnamanan, wēte dīgō nna,

tó gbē vānino gāga, òdì ayuwii ke.

¹¹ Wēte dī kara nēsepuradenō gāi,

gbē vānino lé dī wēte de.

¹² Fayasaride dī a gbēdake fobo,

laakaride dī a lé kū.

¹³ Kōrōmōtode dī bo kū asiriāo gupuraa,

gbē nāanide dī ní asiri ta.

¹⁴ Don'aredesarike dī tó gbēno fu,

yākekeri dasino dī tó ò zī ble.

¹⁵ Tó n gbē pānde fina dī n musu,

wétāmma n leme,

gbē kū a ɔ bōten dī gō a laakariia.

¹⁶ Gbānamōnnerii dīgō aruzeke vī,

ama nōgbē nēsemanade dīgō bèere vīnne.

¹⁷ Sūrude dī mana i a zīdane,

gbē pāsī dī a zīda kpá waria.

¹⁸ Gbē vāni láada dīgō arubarika vīro,

yāmanatōrii dī àre e yāpura.

¹⁹ Kunna mana yāpura dī ní ká wēndiia,

tena yā vāni dī su kū gao.

²⁰ Dikiri tēeme nēsevānidēno ū,

a pō dī ke nna taarisaridenōa.

²¹ Yāpura, gbē vānino ni bo pāro,

ama gbē manano ni bo aafia.

²² Lákū wura tānka de nà aledē yīn,

lén nō mana ōndōsaride de le.

²³ Gbē manano poyeina dī ní ká nnamanāaa,

gbē vānino wédōinaa dī ní nē.

²⁴ Gbē kū àdì ɔ poro dī karana le,

gbē kū à gī pókū à de à kpá kpāii dī gō takasimme.

²⁵ Bisāsiri arubarikade ni nna ma,

gbē kū àdì ní pōyīda kū ni pōyīda le se.

²⁶ Òdì gbē kū àdì pōblewe ute láari bo,

òdì sa mana o gbē kū àdì yīammane.

²⁷ Gbē kū àdì yā mana wete nigō nna kū gbēno,

gbē kū àdì yā vāni wete, yā vāni ni a le.

²⁸ Gbē kū àdì a aruzeke nāani ke ni léte,

gbē mana ni ɔ tá lán lí láde bà.

²⁹ Gbē kū à yā ì a ɔnnne ni gō kori,
yōnkɔ ni gō ɔndōde zò ũ.

³⁰ Gbē mana yākennena bi lí wëndideme,
gbē kū àdi gbēno le ɔndō vī.

³¹ Zaakū Luda di fina bo gbē manane
andunian,
oni ludayādarisariri kū durunnakeriio pò
o dɔ yá?

12 Gbē kū lédamma di kene nna ye
dōnaai,

gbē kū foru di kene vāni mī vīro.

² Gbē mana di Dikiri ponna le,
ama Dikiri di yā da manafikidela.

³ Vānikenaa di gbēke zīni pétero,
gbē mana zīni yīgāyīgāna vīro.

⁴ Nɔ mana de a zāne lán fūraa bà,
nɔ wé'idammari dene lán mèkemunaa
bà.

⁵ Gbē manano di pé yāzedeā,
gbē vānino lédamma manafiki vī.

⁶ Gbē vānino yā bi gbēdena yāme,
gbē manano lé sō àdi n̄ bo.

⁷ Ōdi gbē vānino lite n̄ kpedangara ò mī
de,

ama gbē manano ɔnn digō kun.

⁸ Ōdi gbē tó bo a ɔndō lémme,
òdi fayasaride gya bo.

⁹ Gbē futa kū à zīri vī sàna de
gbē kū àdi a zīda dite pōke ũ akūsō à
pōble vīrola.

¹⁰ Gbē mana a pōkādēno gwana dō,
gbē vānino dà pāsī kū n̄ pónɔ.

¹¹ Búbari aniade digō kāna,
laasun kīa gbē kū àdi pé gukorīaaa.

¹² Gbē vāni di ɔɔ vāni ni de,
ama gbē mana zīni digō mɔtɔ vī.

¹³ Gbē vāni lé vāni di a kū,
ama gbē mana di bo yāketen.

¹⁴ Lé mana di n̄ ká pó manaa,
zī kū gbē kē, a àree di sua.

¹⁵ Yōnkɔ yākenaa di kene mana,
ɔndōde sō àdi lédamma ma.

¹⁶ Yōnkɔ di tó ò a pōfē dō gōnɔ,
laakaride sō àdi sōsō daro.

¹⁷ Yāpura'orii di yāzede o,

sèeda'ekede yā digō manafiki vīme.

¹⁸ Laasunsariyā di n̄ swē zō lán fēneda bà,
ɔndōde légbēe di su kū aafiaao.

¹⁹ Yāpura kū ò òo digō gikena,
éke sō àdi gē zēla lán wé'ipakenaa bà.

²⁰ Manafiki kū vānilekpakūsūrinɔ swēn,
gbē'aafiaweterinɔ mé ò ponna vī.

²¹ Vāni ke di gbē mana lero,
gbē vānino sō, yā di dañla.

²² Dikiri tèeme ekede ũ,
a pɔ digō nna yāpuraade.

²³ Laakaride digō a dōna kūna a swēn,
yōnkɔ di yā fayasari kpàkpa ke.

²⁴ Zikena ɔplapla di tó gbē kí ble,
ma'a di gbē da zòblen.

²⁵ Kunna bídi gūn di gbē sōpete,
yānna'onnenaa di n̄ pɔ ke nna.

²⁶ Gbē mana di a gbēdake da zēa,
gbē vānino yākenaa di n̄ sātē.

²⁷ Ma'āde di a nòbɔ kā wawaro,
aniade di laakari dɔ a pónɔa.

²⁸ Kunna yāzede zén wēndi vī,
zé pì senaa di n̄ kpá gairo.

13 Né ɔndōde di a de lédamma ma,
lalandide di gí kpākēnaai.

² Légbē nna di gbē ká pó manaa,
nāanisaride di ble a pāsī gūmme.

³ Gbē kū àdi a lé kū di a wēndi dākpā,
gbē kū a lé di kúro di a zīda yaka.

⁴ Ma'āde di pó kū à yei lero,
aniade sō àdi nna ma.

⁵ Gbē mana zā manafikiyān,
gbē vāni di wé'i damma àdi n̄ kpe bo.

⁶ Manakenaa di taarisaride sura ba,
vānikenaa di durunnakeri lite
kpedangara.

⁷ Gbēkenɔ di n̄ zīda dite aruzekede ũ,
ama òdigō pōke vīro.

Gbēkenɔ di n̄ zīda dite takaside ũ,
ama òdigō pó vī zōkō.

⁸ Aruzekede di a zīda bo kū a aruzekekeo,
takaside sō àdi wētāmma lero.

⁹ Gbē manano gupura digō puna,
gbē vānino fitilaa di garīma.

¹⁰ Zīdabinaa di fiti da,
lédammamana di tó ò ɔndō kū.

¹¹ Ɔgɔ vāni dī gé arero,
 ɔgɔ kũ ò lè ísimma gūn sō àdi kō.
¹² Wédɔinaa gikēnaa dī n̄ n̄s̄e yaka,
 pó kũ ò yei lenaa dī su kũ w̄ndi dufuo.
¹³ Gbē kũ àdi yā daro ni yā le,
 gbē kũ àdi yā ma ni àre le.
¹⁴ Ɔndōde yādannenaame ísēboki w̄n-
 dide ū,
 àdi n̄ bo ga bàn.
¹⁵ Wézē mana dī tó gbē dakare m̄nnao,
 ama nāanisaridenɔ zé pāsī.
¹⁶ Laakaridenɔ dī yā ke kũ dōnaa,
 yōnkɔ dī a fayasarike m̄n̄ne.
¹⁷ Zīri vāni dī gē yān,
 ìba nāanide dī su aafia.
¹⁸ Gina foruii dī su kũ takasio kũ w̄'io,
 lédammamanaa dī bèere lífne.
¹⁹ Pónidena lenaa dī n̄ pɔ ke nna,
 ama yōnkɔ ye kēna yāvānikēnaairo.
²⁰ Gbē kũ à té ɔndōrin̄ii dī ɔndō kũ,
 gbē kũ à kakarana kũ yōnkɔ dī yā le.
²¹ Kisira digō té durunnakerin̄i,
 nnamaname gbē mananɔ àre ū.
²² Gbē mana dī túbī tó a daikoren̄e,
 durunnakeri aruzekē ni gō gbē manan̄e.
²³ Takaside bura dī pób̄le ke manamana,
 ama yākena lékpere dī tó à kurai.
²⁴ Gbē kũ àdi a né gb̄ero zān,
 gbē kũ à ye a n̄i dī a toto káaku.
²⁵ Gbē mana dī pób̄le à k̄a,
 gbē vāninɔ n̄s̄e digō da kori.
14 Nɔgbē ɔndōde dī ɔn k̄ate,
 a fayasaride sō àdi ɔn fākōa.
² Gbē kũ àdi yā ke a zéa Dikiri vīna vī,
 gbē kũ àdi zé sé súsuero sō àdi a gya bo.
³ Fayasaride léme a gbēbo ū,
 ɔndōde yā'ona dī a bo.
⁴ Tó zù kunlo, pób̄le gb̄aa digō da korime,
 òdi àre zōkō le kũ zùnɔ gb̄anao.
⁵ Sèeda yāpurade dī éke toro,
 sèeda ékede yā digō manafiki vī.
⁶ Lalandide dī kp̄ate ke ɔndōi à kurai,
 yādōnaa araga laakariden̄e.
⁷ N̄ kē yōnkɔa zāzā,
 zaakū ìni dōna learo.
⁸ Ɔndō dī tó laakaride laasun lé a zéa,

yōnkɔ fayasarike dī a s̄ate.
⁹ Fayasaridenɔ dī taari kutekena gya bo,
 gbē mananɔ digō nna kũ kōo.
¹⁰ Baadi a zīda yā'ūmmana dō,
 gbē pōnna digō de gbē pānde pō ūro.
¹¹ Gbē vāninɔ ɔn ni m̄i de,
 gbē mananɔ be ni ɔ tá.
¹² Zé ke kun àdi ke gb̄en̄e mana,
 ama a m̄ideki bi game.
¹³ Bee yāadōnaa gūn n̄s̄e dī yaka,
 pōnna kun kũ àdi m̄i de kũ pōsirao.
¹⁴ Borukpede yākenaa dī wī a musu,
 gbē mana dī a yākenaa gb̄e le.
¹⁵ Laasunsaride dī yā sinda pínki síme,
 laakaride dī yā nāani ke laasunlenaa
 sariro.
¹⁶ Ɔndōde digō vānikēnaa vīna vī àdi
 pāne,
 yōnkɔ dī nāani kp̄a a zīdaa àdigō wāna.
¹⁷ Pōf̄er̄ii dī yā futa ke,
 manafikide dī zāngu i a zīdane.
¹⁸ Ɔndōsaridenɔ dī gō faya sari,
 laakaridenɔ dī dōna kũ fūra ū.
¹⁹ Gbē vāninɔ ni m̄i nat̄e gbē manan̄e,
 yāvānikerin̄i ni kúte n̄sepuradenɔ
 kp̄elelea.
²⁰ Takaside, bee a gb̄edake dī zān,
 ama aruzekede gb̄ennanɔ digō dasi.
²¹ N gb̄edake gyabona bi durunn̄ame.
 Arubarikaden gbē kũ àdi w̄enda dō
 takasiden̄e ū.
²² Yā vāni lékpakūsūrin̄i n̄ s̄atenaroo?
 Yā mana laasunlerin̄i sūru vī kũ
 nāanio.
²³ M̄ekpana zīa digō àre vī,
 yāb̄otena pā dī su kīanaao.
²⁴ Ɔndōdenɔ aruzekeme n̄ fūra ū,
 yōnkɔ fayasarike dī su kũ fayasariyāo.
²⁵ Sèeda yāpurade dī gbē sura ba,
 ama sèeda ékede yā manafiki vī.
²⁶ Vīnakena Dikirine bi gb̄analeki
 nāanidem̄e,
 à de surabaki ū a n̄en̄e.
²⁷ Vīnakena Dikirine bi ísēboki
 w̄endidem̄e,
 àdi tó ò bo ga bàn.

²⁸ Tó kína gbēnɔn dasi, àdigō gakuri vī,
būsugbēsarike bi kpatableri kisirame.

²⁹ Gbē kū àdi pɔfē likaro wé kēna,
pɔfērii di a futake sé lei.

³⁰ Laakarikipatena bi mè aafiaame,
zāngu di mēkemuna zīmma.

³¹ Wēndade wētāmmarii di a Kèri kpe bo,
takaside wégwarii di a Kèri kpe ta.

³² Tó kisira sù, àdi yāvānikeri neme,
bee tó gbē mana gā, à uteki vī.

³³ Ōndō di vutēki le laakaride nēsen,
ama òdi e yōnkaro.

³⁴ Yāzede di būsū sé lei,
durunna di wé'i da gbēnɔa, bee díme.

³⁵ Zōbleri laakaride yā di ká kínagu,
ama àdi a pɔfē kipa a wé'idammariia.

15 Yāwemmanaa di pɔfē kpáte,
yā pāsī di í pɔ fē.

² Ōndōde yā'onaa di í gba dōnaa,
ama yōnko yā digō faya sari.

³ Dikiri wé kú gu sīnda pínkia,
àdigō gbē vānino kū gbē manano tàasi ká.

⁴ Yābuse'onaa di í gba wēndi dufu,
yālekperē di í ká de.

⁵ Fayasaride di a de foru gya bo,
lédammamari sō à laakari vī.

⁶ Gbē mana ɔnn digō aruzeke vī zōkō,
gbē vāni póno digō yāketē vī.

⁷ Ōndōde lé di dōna fā,
yōnkɔnɔ sō, ò nēse vīro.

⁸ Dikiri tēeme gbē vānino sa'ona ū,
ama gbē manano wēkenaa di káagu.

⁹ Dikiri zā gbē vāni yākenan,
à ye gbē kū ò té yāzedeinɔi.

¹⁰ Foru pāsīme gbē kū à pā zéne pó ū,
gbē kū à ye lédammairi sō ani game.

¹¹ Lákū Dikiri gyāwān kū kakatenaao yā
dō nà,

oni bisāsiri swē pó o dɔ yá?

¹² Lalandide digō ye ò a gba laakararo,
àdi gé ōndōrino kīnaaro.

¹³ Nēse nna di tó ān gō werena,
nēse yakanaa di gbē mè de.

¹⁴ Laasunde di dōna wetē,
yōnko di yāfayasari mómó.

¹⁵ Goro sīnda pínki digō pāsī
wēndadeneme,

ɔnnnade digō kú dikpē gūn.

¹⁶ Pó vīna fīti vīnakena Dikirinēe gūn
mana de aruzeke zōkō kūna wari gūnla.

¹⁷ Dò pā blena yenyī gūn

mana de nòbɔ nísīde sona kū zānguola.

¹⁸ Pɔfērii di fīti da,

nēseyidade di zuka mì de.

¹⁹ Ma'āde zé digō denē lēkara ūme,
gbē mana zé bi zédame.

²⁰ Né ōndōde di tó a de pɔ ke nna,
bisāsiri yōnko di a da gya bo.

²¹ Yāfayasarii di ke laasunsaridenē nna,
laasunde di zé sé sūsū.

²² Lēkpakūsūnasari di yā gboro,
lédammari dasino di tó yā ke.

²³ Yāwemmanaa di a òri pɔ ke nna,
yā'ona a goroaa digō nna fá!

²⁴ Wēndi zé di gé kū laakaridenɔ musu
de òsun sí gyāwānnlo yāi.

²⁵ Dikiri di zīdabiri ɔn wī,
àdi gyaano gulezeki dākpā.

²⁶ Dikiri zā laasun vānin,
yānna'onaa di kene gbāsīro.

²⁷ ɔgovāniweterii di wari dɔ a ɔnnwa,
gbē kū à zā gusaregbān nigō kun aafia.

²⁸ Gbē mana di laasun lé yā kū ani
wēmmaa,

yā vāni di bo gbē vānino lén gōnɔ.

²⁹ Dikiri zā kū gbē vānino,
àdi sā kpá gbē manano aduakenaai.

³⁰ Ānwerenaa di í pɔ ke nna,
baaru nna di í wá were.

³¹ Gbē kū àdi sā dɔ aafia lédammai
nigō bede ū ōndōrino té.

³² Gbē kū à gī foruii zā a zīdan,
lédammamari sō àdi gō laakaride ū.

³³ Vīnakena Dikirinēe di ōndō dañne,
zīdabusanaa di bèere lííne.

16 Bisāsiri di yā dite a swēn,
ama a midenaa di bo Dikiri
lēmme.

² Baadi di a yākena e maname,
ama Dikiri di í nēsegūnyāno yō à gwa.

³ Ō yā kū nten ke na Dikiri ɔi,

n poyeina ni bo mana.

⁴Dikiri pó sīnda pínki kè a poyeina yāime,

yāvānikerinō pón wétāmmagorō ū.

⁵Dikiri tēeme zīdabirinō ū,

yāpura, oni bo pāro.

⁶Gbēke kū náanio dì lá ká taarila, vīnakena Dikirineē dì tó ò pā yā vānine.

⁷Tó gbē yākenanō kè Dikirine nna, àdì tó a iberenō ke kāao nna se.

⁸Pó fīti lena manakenaa gūn

mana de àre vāni zōkō lenala.

⁹Bisāsiri dì zé kū àten sé laasun lé, ama Dikiri dì a gèse da zéa.

¹⁰Lákū kína dì yā dite Luda gēne ū nà, à mana a yā bo yāzede kpero.

¹¹Zaka mana kū kiloo súsuo bi Dikiri pómē, pótikisigwabo sīnda pínki bi a pókenanómē.

¹²Adi kō sío kína yā vāni kero, òdì kpata zīni pétē yāzede musumē.

¹³Yāzede'orīi dì ke kínane nna, àdigō ye yāpura'orīii.

¹⁴Kína pōfē de lán ga zīrii bàme, ama òndōde dì a té de.

¹⁵Kína ān werenaa digō aafia vī, a manakennena de lán pótōgōrō legū bàme.

¹⁶Òndōkūna mana de wurala zā, gōna laakaride ū bèere vī de andurufu manala.

¹⁷Gbē mana zé kū àdì sé pā zé vānine, gbē kū à a zīda kūna dō dì a wèndi dākpā.

¹⁸Īadānaa dì su kū letenaa, zīdabinaa dì su kū kakatenaa.

¹⁹Zīdabusana talakano té mana de baka kunna kū zīdabirinōla.

²⁰Gbē kū àdì yā'onnenā ma dì yā mana le,

Dikiri náanikeri digō pōnna vī.

²¹Gbē kū a nèse panan òdì sīsī laakaride, gbē kū a lé nnan òdì a yādōna zé e.

²²Laakariime wèndi mì ū gbē kū ò vīnōne,

fayasaridenō yāfayasari dì wé tāmma.

²³Òndōde laasun dì a lé da zén,

a lé dì tó ò a yādōna zé e.

²⁴Yānna'ona bi zómē,

à nna nèsen akūsō àdì mè gba aafia.

²⁵Zé ke kun àdì ke gbēnōne mana, ama a mīdeki bi game.

²⁶Búbarii nèsee dì a da zīn,

zaakū nàa dì té káime.

²⁷Gbē pā dì yā vāni gōgō,

a légbē de lán té kū àten kū bàme.

²⁸Gbē dōrōsaride dì fīti da,

kōrōmōtode dì gbēnnanō kēkōa.

²⁹Gbē pāsī dì manafiki ke a gbēdakene, gbasa à a da zé vānin.

³⁰Gbē kū àten wé lé laasun digō kpedangara,

gbē kū àten lézuki ke zè kū yā vāniome.

³¹Mikā pura bi fūra gakurideme, manakenaa dì n káa.

³²Nèseyīdade mana de zīkarila, gbē kū à a zīda kūna dō mana de wētesirila.

³³Òdì yā gbēka kū ɔgō purao, ama a bokōtenaa dì bo Dikiri kīnaame.

17 Burodi kusu kori sona yākete sari mana de nōbōgbēna ɔn fitidenla.

²Zō laakaride nigō gbāna vī né wé'idammarii musu, anigō baka vī ɔn tūbi gūn.

³Òdì andurufu kū wurao baasa, ama Dikiri dì n swēē tàasi ká.

⁴Gbē vāni sā digō nna kū yādōrōsario, ékede laakarii digō kú gbēpiriia.

⁵Gbē kū àdì takaside fobo dì a Kèri gya bo,

gbē kū àdì gbē yāa dō kisiraa ni bo pāro.

⁶Daikorenōmē n dīzinō gakuri ū, denōmē n nēnō ĩadābō ū.

⁷Yāzede'onaa dì kō sí kū yōnkōoro, éke dì kō sí kū bèeredeoro.

⁸Gusaregba de yōbande ū a dàriine, gu kū à līten pínki a tá digō nname.

⁹Gbē kū à lá kú taarila ten yenyī weteme, yāzīfuteri sō, àdì gbēnna kēkōa.

¹⁰Òndōde dì kpākēnyīna ma, ama yōnko dì gbēna gēn baaakō daro.

¹¹ Yā vāni dī do sāgbānadene are,
 oni zīri wēndadōrisaride gbarea.
¹² Dakarena kū mūsu kū ò a nēno sēteo
 sāna de dakarena kū yōnkoo a yōnkoke
 gūnla.
¹³ Tó gbē yā mana finaa bò kū yā vānio,
 yā vāni nī kē a onnwaro.
¹⁴ Lēkpakōana naana de lán íze wēnaa
 bāme,
 ò gwe ari fiti gō gé fute.
¹⁵ Yā nna kpana taaridea kū yādana
 taarisaridelao,
 Dikiri zā yā birennon pínki.
¹⁶ Bó àreen yōnkō vī ogoblēna kyódōnaa
 musuu?
 Zaakū à nèse vīro.
¹⁷ Gbēna yenyī digō kun goro sīnda
 pínki,
 vīni kū dakūnāno kun ní yā dōkōnēna
 yāime.
¹⁸ Yōnkō dī gbē fīna dī a musu,
 àdī zenkpeke sé a gbēdakene.
¹⁹ Gbē kū à ye fitiī ye durunnaime,
 gbē kū à a gānule bò yàasa dī kisira wete
 a zidane.
²⁰ Laasunkpedangarade dī yā mana lero,
 lēfotode dī lēte à da yān.
²¹ Yōnkō da pō digō sirame,
 fayasaride de pō digō nnaro.
²² Nēse nname eze mana ū,
 pōsira dī ní fēfē.
²³ Yāvānikerii dī gusaregba soto a utan,
 de à yāzede mī deo yāi.
²⁴ Laakaride wé digō kú ōndōa,
 ama yōnkō wépeki digō zāme.
²⁵ Né yōnkō dī tó a de pō gō sira,
 àdī a da'ina nèsee yaka.
²⁶ À mana ò wé tā taarisaridearo,
 bèere de gbēna a nèsemana yāi zé vīro.
²⁷ Gbē kū àdī a lé kū dōna vī,
 nèseyīdade digō laakari vī.
²⁸ Bee yōnkō, tó à yītēna, òdī a dite
 ōndōde ūme,
 gbē kū àdī a lé kū bī laakarideme.
18 Zida poyeina dī do gbē kū àdī
 kēmmane are,

àdī gī lédamma sīnda pínkii.
² Yōnkō dī pōnna ke laakari yā musuro,
 yā kū à bò a lén àdī o.
³ Vānikēnaa dī su kū gbē gyabonaaome,
 kpeboyā dī su kū wé'io.
⁴ Bisāsiri légbe bī í lòkotoome,
 swa'ī bàasinaame, ísēboki wēndideme.
⁵ Kēna vānikeriīne kērekere
 ke yākena taarisaridene lēkpere manaro.
⁶ Yōnkō lé dī a da fitin,
 a yā'ona dī a kpá gbēnaai.
⁷ Yōnkō lé dī a yaka,
 a yā'ona dī a kū lán tankute bà.
⁸ Gbēpiri yā dī kēfne lán zó bà,
 àdī gē lén dōo ari nèsee gūn.
⁹ Gbē kū àdī pā kpá a zīi bī
 ásarude dakūname.
¹⁰ Dikiri tó bī uteki leime,
 gbē mana dī bàa lé à gēn à aafia le.
¹¹ Ogode aruzeke dene lán wēte kū ò
 lēkara likai bà,
 lán bīni kū oni fō ò didiario bà.
¹² Zidabinaa dī su gbēne kū letēnaao,
 zidabusanaa dī su kū bèereeo.
¹³ Gbē kū àdī wēmā sākpanaa sari,
 yōnkōke kū kpebonaao gōne.
¹⁴ Kāgbānake dī gbē gba gbāna gyāpēea,
 ama dí mé ani pōsira fōo?
¹⁵ Laakaride dī yā dada a swēn,
 ōndōde sā digō dō dōnaai.
¹⁶ Gba kū gbē dàa dī zé kekene,
 àdī zé wēne gena gbē zōkōno kīnaa.
¹⁷ Gbē kū à yā ò káakun òdī a gwa yān-
 nade ū,
 ari a ibere gō gé a éke bo.
¹⁸ Līkpanaa dī fiti mī de,
 àdī gōsa gbānāno kpaate.
¹⁹ Dane kū ò taari kēne yā digō gbāna lán
 bīni bà,
 ní fiti de lán zékakana kū lēeo bà.
²⁰ Yā'ona dō dī su gbēne kū kānaao,
 a légbee dī tó pō móa.
²¹ Ga kū wēndiio kú lēmme,
 gbē kū à ye yā'onaai nī a gbē le.
²² Gbē kū à nō lē à sē pō mana lē,
 arubarika dí bò Dikiri kīnaame.

²³ Takaside dī yā o wēndawēnda,
aruzekede dī wēm̄ma gbānagbāna.

²⁴ Gbēnna berekete dī yā vāni in̄neme,
gbēnna ken̄o kun̄o òdī na gbēi de ɔn gbēla.

19 Kunna takaside taarisaride ū
mana

de kunna yōnkō yāvāni'ori ūla.

² Kokari vīna dōnaa sari manaro,
wāna zōkō dī n̄ kē zēame.

³ Bisāsiri fayasarike dī zē yakane,
akū àdī Dikiri taari e.

⁴ Aruzeke dī tó ò gbēnna le dasi,
takaside gbēnna dī kēame.

⁵ Sēeda ékede ni bo pāro,
ékede ni gí wētām̄ma leiro.

⁶ Gbē daside dī kpatableri tó nna sí,
gbē sīnda pínki dīgō ye gbadari gō de a
gbē ūme.

⁷ Takaside danen̄o dī pā kpáime,
oni a gbēnnan̄o kēnaa o doro.
Tó àten wete à yā o kūn̄wo,
òdigō kú bero.

⁸ Gbē kú àten ɔndō kú ye a zīdaime,
gbē kú à ye laakarīi dī yā mana le.

⁹ Sēeda ékede ni bo pāro,
éketeri ni kakate.

¹⁰ Lákū nmananaa dí kō sí kú yōnkōoro
nà,

len zō kīblena zīdaden̄a dí kō síoro le.

¹¹ Laakaride pō dī fē likaro,
lákana taarilame a iadābo ū.

¹² Kína pōfēna de lán músu pūtānaa bà,
a manakennena de lán m̄ot̄opisina sēea
bàme.

¹³ Né yōnkōme a de yakana ū,
n̄o fitide de lán it̄ot̄ona zēnaa sari bàme.

¹⁴ Òdī bē kú a aruzekēo le túbī ūme,
ama n̄o laakaride lenaa dī bo Dikiri
kīnaame.

¹⁵ Ma'ākenaa dī n̄ da izōkō'onan,
nàa dī gbē gina de.

¹⁶ Gbē kú àdī yā'on̄nena da dī a wēndi
dāk̄pā,

gbē kú àdī a zīda yākena daro ni ga.

¹⁷ Gbē kú à wēnda dō takasidene pō sākā
Dikirineme,

àkū mé ani a yākenan̄o fīna bone.

¹⁸ N̄ n né toto a gōra,
ama ñsun tó à gē ɔla ari à garo.

¹⁹ Pōfēri ni fīna bome,
tó n a bò, a bona nigō lé vīro.

²⁰ N̄ lédamma ma ñ totona da,
de ñ ɔndō kú are yāi.

²¹ Laasun kú bisāsiri nēsen dasi,
ama yā kú Dikiri zēo mé àdī kē.

²² Gbēken òdī wete bisāsiria,
takaside mana de ékedela.

²³ Vīnakena Dikirin̄e dī su kú wēndiio,
gbē kú à vī dī i o laakarīio kpatena,
yā vāni dī a lero.

²⁴ Ma'āde dī a ɔ da tan
à fu pōblelinaa à da a lén.

²⁵ N̄ lalandide gbē, yōnkō ni gō laakari vī,
ñ kpākē laakaridei, ani yā dada.

²⁶ Né kú àdī a de gbē à pé a daa né
né gina kú àdī wé'i dar̄mame.

²⁷ Ma né, tó n kámma bò kú
lédammamanaao,

n pā yādōnaan̄en gwe.

²⁸ Sēeda vānide dī yāzede fobo,
yāvānikerii dī yā vāni móm̄o vāni.

²⁹ Gōo lokona lalandikerin̄ola,
gbēnan yōnkōn̄o pō ū n̄ kpēa.

20 Wē dī lalandi zīm̄ma,
í gbāna dī n̄ da yāb̄oten,
gbē kú à tò à a de ɔndō vīro.

² Kína pōfēna de lán músu pūtānaa bà,
gbē kú à tò à pō fē a zīda kpā gaim̄e.

³ Bàalena ledikpanaane bèere vī,
fayasariden̄o dī kasa fiti kero.

⁴ Ma'āde dī bú wí a gōraro,
tó à gēe bura pókēgōr̄o, àdī pōke lero.

⁵ Bisāsiri nēsegūnyā bí í lòkotoome,
ama laakaride mé à yā pìn̄o t̄ona dō.

⁶ Gbē daside dī a manakena yā o,
ama bona gbē nāanidea zī'ū.

⁷ Gbē mana dīgō kun taari sari,
arubarikaden̄on né kú à n̄ tón̄o ū.

⁸ Kína kú à vutena a yākpatekēkia
dī yā vāni sīnda pínki dō a wé gūn à plē
dodo.

⁹ Dí mé ani fō à o kú a nēse yāke vīro,

á kun durunna sari swáswaa?

¹⁰ Kilooyōna vāni kũ manafiki zakaaŋ,
Dikiri zā abirenŋn pínki.

¹¹ Bee kōkō'ona gūn ōdi dō néa,
tō a yākena mana ke à zé vī.

¹² Sā kũ ōdi yā mao kũ wé kũ ōdi gu
eooo,

Dikiri mé à n kē n pínki.

¹³ Tó n ye i'onaai, ini gō takaside ūme,
n ibēne ke, pōble ni mómma.

¹⁴ Pólurii di pi: À manaro! À manaro!
Tó à kào are, àdi a zīda sáabu kpá.

¹⁵ Wura kun, akūsō ōso din,
ama dōna kunna lémme gbē bēere de ū.

¹⁶ Tó gbē nibo finaa di a musu,
n a uta sí ngō kūna tōrōma ū ade gēne ū.

¹⁷ Dibidibi pōble digō nna gbēneme,
àdi láka à gō n lén lán gbēwa bà.

¹⁸ N ze kũ yāo lédamma musu,
n yā gwa manamana gbasa n zī ká.

¹⁹ Kōrōmōtōde digō kure kũ dakeno
asiriyaōme,

nsun kakara kũ yābōteriioro.

²⁰ Gbē kũ à lé kē a de ke a dané,
a fitila ni ga gusira níkinikimme.

²¹ Túbiblena káaku warikesari
digō arubarika vī saaro.

²² Nsun yā vāni finabonaa laasun léro.
N Dikiri dā à n sura ba.

²³ Dikiri zā kilooyōna vānin,
manafiki zakaa di káaguro.

²⁴ Dikiri mé àdi bisāsiri gēse da zéa.
Deran gbē ni yā kũ ani ke zé dō?

²⁵ Gba lésena Ludane wānawāna kari vī,
ini láka n laasun lé lé kũ n kēne pīia.

²⁶ Kína ōndōde di gbē vānino pleple
à n ká gbēn à n akara ke.

²⁷ Dikiri fitilaa di bisāsiri laasun pu,
àdi nēsegūnyā tāasi ká pínki.

²⁸ Gbēke kũ náaniome kína dākpārino ū,
manakenaa di a kpata zīni pété.

²⁹ Kefennano gbāname n iadābō ū,
mare zōkōno mikā purame n gākuri ū.

³⁰ Wētāmmanaa di yā vāni kēm̄ma,
flā ūmmanaa di yā bēne bo nēsen.

21 Kína nēse kú Dikiri ōi lán íze
bām̄e,

àdi a lite gu kũ à yeiia.

² Baadi digō e a yākena mana,
ama Dikiri mé àdigō n nēse dō.

³ Manakena kũ yākena a zéaao
di ke Dikirine de sa'onala.

⁴ Zidabina kũ iadāo

di yāvānikerino durunna bo gupuraa.

⁵ Kokaride laasun di a ká nmanaaaa,
nēsewānade di gē takasin.

⁶ Aruzēke kũ gbē lē éketonaa gūn
ni gēte kũ iāo à n kpá gai.

⁷ Yāvānikerino pāsikena ni tá kūnīwo,
zaakū ōdi we ō yāzede kero.

⁸ Taaride yākenaa digō dōro vīro,
taarisaride yākenaa digō swáswa.

⁹ Ina kpé laasin mana
de kunna kpén lēle kũ nō fitideola.

¹⁰ Yāvānikerii swēe digō kú yā vāniame,
àdi a gbēdake wēnda gwaro.

¹¹ Tó ō wé tā lalandidea, yōnko di ōndō
kūme,

tó ō kpākē ōndōdei, a dōnaa di karamē.

¹² Luda mana, àdi yāvānikeri be tāasi ká,
àdi yāvānikerino ká kakatenan.

¹³ Gbē kũ adi sā kpá wēndade wikiaro,
àpii ni wiki lé se, gbēke ni wearo.

¹⁴ Gbadana asiri gūn di pōfē kpáte,
gusaregba sōtōna utan di pōfē mī de.

¹⁵ Yāgōgōna a zéaa di gbē mana pō ke
nna,

ama àdi vīna dada yāvānikeriine.

¹⁶ Gbē kũ à pā laakari zéne

ni si gyāwāndeno tēme.

¹⁷ Gbē kũ à nēsee kpā pōnnakenaaa ni gō
takasin,

gbē kũ à ye wēi kũ nísio ni ke aruzēkede
ūro.

¹⁸ Yāvānikerino me gbē manano tōrōmak-
pabō ū,

Luda di wé tā náanisaridenōa nēsepu-
radeno gēne ū.

¹⁹ Kunna gbārannan mana
de vutena kũ nō fitide pētēdeola.

²⁰ Póble mana kũ nísio ðigō katena
ñndōde bea,

ama yōnko ði a pō mómō gōñomē.

²¹ Gbē kũ àdi yāzede kũ gbēkeo wete
ðì wēndi kũ yā nnao kũ bèereeo le.

²² Òndōde ði si gōsa gbānanao wētea,
àdi zeki gbāna kũ òteni a náani ke gboro.

²³ Gbē kũ à a lé fō akūsō à a nēne kũ,
àkũ mé àdi a zīda bo yān.

²⁴ Gbē kũ à zīda bina vī kũ ñadānaao tón
fobori,

àdi yā ke kũ zāzā zōkōomē.

²⁵ Ma'ade poyeinaa ði a kpá gai,
kũ à ɔ gbàre zīi yāi.

²⁶ Àdigō kũ pónidenan goro sīnda pínki,
gbē mana sō, àdi gba da kũ nēse mēn doo.

²⁷ Gbē vāni sa'ona Dikiria bi tēeme,
atēnsa tó àten o kũ manafikio.

²⁸ Sēeda ékede ni mī ðe,
gbē kũ à tē a yāi ni kakate.

²⁹ Gbē vāni wé ðigō pāsīme,
nēsepurade wé ðigō té a yākenaai.

³⁰ Òndō ke wézē ke lédamma,
ń ke ni fō à Dikiri furo.

³¹ Òdi sō soru ke zī yāime,
ama Dikiri mé à zīblena yā dō.

22 Tó nna de aruzekela,
nna kũ gbēno de wura kũ
andurufuola.

² Aruzekede kũ takasideo zīni dokōnomē,
Dikiri mé à ń ké ń pínki.

³ Laakaride ði gínake à yā vāni e à utene,
ñndōsaride ðigō gé ari à wétamma le.

⁴ Zīdabusana kũ vīnakena Dikirineeo
gbēeme

aruzeke kũ bèereeo kũ wēndiio ũ.

⁵ Lēe kũ tankuteo kũ gbē ðōrsaride zén,
gbē kũ à ye aafiai ði kēmma.

⁶ Ñ né fīti da zé kũ à de à sēa,
tó à zōkō kũ, ani kēaro.

⁷ Aruzekede ði gbāna mo takasidene,
pōsākārii ði zò ble pódene.

⁸ Gbē kũ à yā vāni tō, ade ni yā le a
kēgoro,

a pāsikego ni a gbē.

⁹ Luda ni arubarika da gbē kũ à gbēke
vīne

kũ àdi póble kpaate takasidenomē yāi.

¹⁰ Ñ pé lalandikeria, fīti ni mī ðe,
yāketē kũ wé'io ni láka.

¹¹ Nēsepurade kũ a légbe nna
mé anigō de kína gbēna ũ.

¹² Dikiri wé ðigō pé dōnaai,
àdi mikpere zu náanisaride yāne.

¹³ Ma'ade ði pi músu kú bàai,
tó ma bo, ani ma ðe gānulea.

¹⁴ Karua lé bi wēe lòkotoome,
gbē kũ Dikiri po fēe kāao ði lēte à sin.

¹⁵ Fayasariyā ðigō kú nēno swēn,
foru kũ flāao ni tó ò kēa.

¹⁶ Gbē kũ àdi wé tā takasidea de à a
aruzeke kara
kũ gbē kũ àdi gba da ɔgōdenēeo, ń pínki
ni kīa.

Òndōdeno lédamma

¹⁷ Ñ sā kpá ñ òndōrino yā'onnena ma,
ñ n nēse wē ma yādannenaane,

¹⁸ zaakū à nna ñgō kūna n swēe gūn,
àgō kú n lén.

¹⁹ Bee mōkōn, maten yā danne gbāra,
de ñgō Dikiri náani vī yāime.

²⁰ Ma yā'onnena kēne mēn baraakuri,
yā pīno lédamma kũ dōnao vī.

²¹ Maten yāpura kũ à náani vī danne,
de ñ le ñ yā wēmma a zēame.

²² Ñsun gbānasaride ble a gbānasarike
yāiro,

ñsun gbāna mo wēndadene
yākpatekēiario,

²³ zaakū Dikiri ni yā sí kúnwo,
ani wé tā gbē kũ òten wé tāmmanja.

²⁴ Ñsun gbēna kpá kũ pōfēriio,
ñsun kure kũ nēsewānadeoro,

²⁵ de ñsun a dà sēte
ñ n zīda da yānlo yāi.

²⁶ Ñsun gbēke fīna ði n musuro,
ñsun zenkpeke sénero.

²⁷ Tó ń pōke vī ñ fīna booro,
onī n wutebo sé n zītea.

²⁸ Ñsun zīte lé sēeda zī woro,

n dizinŋ mé ò a pète.

²⁹N gbē kū à a zī dō manamana è yá?

Ade ni zī ke kīnanŋne,

adi ke talakanŋme ani keńnero.

23 Tó n su pó ble kū gbānadeo,
 ñgō dō gbē kū à kú n are.

²Tó sānkarademe n ũ,

ñ fēne da n kōtooa.

³Ñsun wākū ke a poble nísídeiro,

zaakū poble pí de lán daburuzunnenaa
 bāme.

⁴Ñsun wari dō n zīdaa ɔgodasiwetena
 yāiro,

ñ ɔndō kū ñgō n zīdakūna dō.

⁵Òdi wé lé ɔgɔa, akū àdi gē zéla,

àdi dēmberē bobo à vura lán vāu bà.

⁶Ñsun aniapāsīde pó blero,
 ñsun wākū ke a poble nísídeiro,

⁷zaakū àdigō a ɔgɔ naro a nēsemme.

Ani pinne ñ pó ble ñ í mi,
 ama adi kene a nēsenlo.

⁸Ini a fíti kū n blēe pisime,
 sáabu kū n kē ni ke pā.

⁹Ñsun yā o yōnko sánlo,
 zaakū ani pā kpá n ɔndōyāime.

¹⁰Ñsun zīte lé sēeda zī woro,
 ñsun tonenŋ bú lé ñ ká n pólaro,

¹¹zaakū í Dākpāri gbāna,
 ani bo n kpe à yā sí kūńwo.

¹²Ñ lédamma yā da n swēn,
 ñ laakari dō dōna yāa.

¹³Ñsun gí n né foruiro,
 tó n a gbē kū flāao, ani garo.

¹⁴Ñ a gbē kū flāao,

de ñ a bo ga ōi.

¹⁵Ma né, tó n ɔndō ví n swēn,
 ma pɔ ni ke nna.

¹⁶Tó yāzede ten bo n lén,
 ma pɔ ni ke nna.

¹⁷Ñsun durunnakerinŋ gwenā ni dero,
 ñgō Dikiri vīna vī gɔrɔ sīnda pínki,

¹⁸zaakū ñigō zia vīme,
 tāmaa ni n nero.

¹⁹Ma né, ñ ma yā ma, ñni ɔndō kū,
 ñ tó n swē gō té zé manai.

²⁰Ñsun kakara kū wēmiringro,

ñsungō kú lé'idenŋ téro,

²¹zaakū wēderi kū lé'ideo dī gō takasi-
 denŋ ũ,

í mēkpetee dī í da utakasadanamme.

²²Ñ n de'ina yā ma,

tó n da zī kù, ñsun a gya boro.

²³Ñgō yāpura wete, ñsun ɔ gbareiro,

ñ ɔndō kū kū yādadanaao kū wézēo.

²⁴Gbē mana de pɔ digō nna manamana,
 gbē kū à né ɔndōde ì pɔ digō nnaame.

²⁵Ñ tó n de kū n dao pɔ kemma nna,

ñ tó n da'ina ayuwii kemma.

²⁶Ma né, ñ n nēse wēmene,

n wé gō té ma yākenai,

²⁷zaakū karua bi wēe lòkotoome,

nɔ pāpākeri bi lògɔ sɔrɔrɔme.

²⁸Àdi gbē kpákpa lán kpāni wédewe bà,
 àdi tó gōgbēnŋ gō náani sari dasi.

²⁹Dín òdi waiyoo kenēe?

Dín òdi o'o kenēe?

Dí mé à lékpakōana vīi?

Dí mé à zuka vīi?

Dí mé àdi kīnna pāa?

Dí wé mé à tēraa?

³⁰Gbē kū òdi gí ke wēmikiano,

kū òdi gé kpáte ke sēwē yākatenanŋime.

³¹Ñsun wé biri sēwēa

de a tērake n ni dero,

zaakū àdigō pípi zaa tūruu gūn,

akūsō a gēna lén digō nna.

³²Ani láka saka tōmma lán mlēe bà,

ani n gbā à n kū lán pitiko bà.

³³Ini wé ke pla kū pó kū rídi e yāroo,

ini laasun kpedangara lé n swēn.

³⁴Ñigō de lán gbē kū à wutena gón ísira
 musu bà,

lán gbē kū à kú gó'ite biza mīsōntēa bà.

³⁵Ini pi: Ò ma gbē, adi ūmaro,

ò ma ke búgubugu, mádi a wari maro.

Bōren ma wé ni were de mà í wete mà mī
 dɔɔ?

24 Ñsun luka gbē vāninŋ gwenaaíro,
 ñsun kakara kūńwo ni de sero,

²zaakū yā pāsī laasun mé àdigō kú í
 swēn,

yākete digō kú n lén.

³ Ǫndōn òdi be péteo,
 laakarīi dī tó àgō arubarika vī.
⁴ Dōnaan òdi pō káo kpénō pa
 kū aruzeke mana bèereдео.
⁵ Ǫndōde gbāna dīgō karamē,
 dōri ikoo dīgō gé areme.
⁶ Baaruu dī tó ò zī asānsīni dō,
 tó yākekerinon dasi, àdi tó ò zī ble.
⁷ Ǫndō lei de fayasaridela,
 lakutu kōkakaranaa gūn a lé dīgō
 nakōaname.
⁸ Gbē kū àdīgō vānikennena laasun vīn
 òdi a sísi manafikide.
⁹ Yāfayasari wàaripana bi durunname,
 gbēke dīgō ye lalandikeriiri.
¹⁰ Tó n mèbuseē kē warikegōrōa,
 n gbāna zōkōro.
¹¹ N gbē kū ò mīi pē gaano sura ba,
 n gī gbē kū ò sōro òten si kakatenannōne.
¹² Tó n pī: O'o, ó dō yāro fá,
 Luda kū à nèsegūnyā dō ni eroo?
 N wēndi Gwàri a yā dō,
 ani fīna bo baadine a yākenaaame.
¹³ Ma né, n zō ble, zaakū à mana,
 zōsa dī ke léne nna.
¹⁴ Len Ǫndō dī ke gbēne nna a nēsen le.
 Tó n Ǫndō kū, īnīgō zia vī,
 tāmaa nī n nero.
¹⁵ Dàde, òsun gbē mana on kpákpáro,
 òsun a be pōnō wararo.
¹⁶ Bee tó gbē mana lēte gēn suppla,
 àdi era à futeme,
 yāvānikerinō sō, kisira dī ní fu.
¹⁷ Tó n ibere lēte, òsun pōnna kero,
 tó à fū, òsun à yāa dōro.
¹⁸ Tó Dikiri è le, ani kene nnaro,
 a pōfē nī were n ibereē pīame.
¹⁹ Òsun tó gbē vāninō yā n kū gbānaro,
 òsun yāvānikerinō gwena nī dero,
²⁰ zaakū gbē vāni nīgō zia vīro,
 Luda nī yāvānikerinō fitila té de.
²¹ Ma né, n vīna ke Dikirine kū kínao,
 òsun gbēnna kpá kū gbē kū ò bò ní
 kpēnōoro,
²² zaakū yā nī ní le kántome.
 Dī mé à dō lākū oni ní ásarū ke nàa?

Ǫndōdenō yān dí dō

²³ Ǫndōdenō yān dí dō:
 Gbēwegwana yākpate gūn manaro.
²⁴ Gbē kū àdi yā nna kpá taaridea,
 gbēnō nī sa vāni one, burinō nī a ká.
²⁵ Gbē kū àdi yā da taaridela nīgō yā
 mana le,
 Luda nī arubarika daagu manamana.
²⁶ Yāwemmana sūsu
 de lán lépena léaa bà.
²⁷ N n bàai zī ke n n bura soru ke,
 gbasa n kpé bo sà.
²⁸ Òsun n gbēdake bobo a dàn pāpāro,
 òsun tó n lé gbēnō sātero.
²⁹ Òsun pī: Mani kene lākū à kēmene
 nàro,
 kesō mani fīna bone a yākenaaa.
³⁰ Ma pā ma'āde búne,
 ma do fayasaride geepi búi,
³¹ akū ma è lēe bôte à dàgula pínki,
 à sēe kū, gbī kū à bò kū gbēeo lēte.
³² Ma yā dí gwà ma laasun lèa,
 akū pō kū ma è yā dàdamene.
³³ Tó n pī: Mani i o fīti, mani kámma bo
 fīti,
 mani wúte fīti okpana ma kùua,
³⁴ takasi nī bo n ā lán kpāni bà,
 pókiammana nī summa
 lán gbē kū à gōkebo kūnaa bà.

Sulemanu yáasi pāndenō

25 Sulemanu yáasi kū Yudanō kína
 Ezekaya gbēnō kē takada gūnnon
 dí.
² Luda gakuri vī à yā ute,
 kīnanō gakuri vī ò yā tàasi ká.
³ Lán óni fō ò ludambe lei kū zīte lòko-
 tooo dōro nà,
 len óni fō ò kína laasun dōro le.
⁴ N andurufu gbāsi bōte,
 a pīri nī pō mana pio,
⁵ n yāvānikerinō bōte kína are,
 a kpata nī gbāna kū yāzede musu.
⁶ Òsun n zīda sé lei kína arero,
 òsun vute gbē zōkōnō vutēkiaro.

⁷ Zaakū à sàna à pinne ò su are la de à n dìte kīana gbē bēeredenò arela.

⁸ Yā kū n wé è,
 òsungō wāna kū a gōgōnaaoro,
 zaakū tó ò n yā éke bō,
 bōn òni láka ò kee?

⁹ Tó nten yā gōgō kū n gbēdakeo,
 òsun bō kū gbē pānde asirioro.

¹⁰ Tó à mà, ani wé'i dammame,
 n tó vāni ni láka doro.

¹¹ Yāmana'ona a gōra nna
 lán mangoro tēra kū à da andurufu tan bā.

¹² Ōndōde lédamma mana gbē kū à nèse vīne

à de lán wura nomanablebō bāmē.

¹³ Lākū í yīda dīgō de nà pókērinōne,
 len zīri náanide de le gbē kū ò a zīnōne,
 àdi ní nèse yīda kūrīne.

¹⁴ Gbē kū àdi gbadana lé sé akū àdi daro de lán legū kū à sisi a īa kākā adi maro bāmē.

¹⁵ Menana dì tó kīna a yāze e,
 kpatena yāii dì tó a yā ble.

¹⁶ Tó n zó lè, ò ble n nèse lén,
 de òsun ble dasi ò lé sukparo yāi.

¹⁷ Ōsun n gbēdake be zé soro,
 de àsun kpasa kūnwo à zānguro yāi.

¹⁸ Gbē kū à yā dì a gbēdakea
 de lán gò ke fēneda ke kàle sōnte bāmē.

¹⁹ Nana náanisarīdea warīkegōra
 de lán saka gyāre ke gbá erēe bāmē.

²⁰ Pōnna lēsina pōsiradene
 de lán utasimmana īampurugōra
 ke yūku kana bōra bāmē.

²¹ Tó nà teni n ibere de, ò pōble kpāa,
 tó ímime sō, ò a gba í.

²² Tó n kè le, nteni a ɔ kúne a léame,
 Dikiri ni fina bonne.

²³ Lākū gugbānduru kpa īa dì su kū legūo nà,
 len gbēpīnaa dì su ānsisīnaao le.

²⁴ Ina kpé laasin mana
 de kunna kpén lēle kū nō fitideola.

²⁵ Baaru nna bonaa būsū zāzān

de lán íyīdakpana gbē kū a gbāna làkaaa bāmē.

²⁶ Gbē mana kū àdi we vānikeriīne
 de lán ísēboki kū a í yanāa bāmē,
 lán lògō kū a í yākaa bà.

²⁷ Zōblena dasi manaro,
 gbē bēerelina a zīdane gakuri vīro.

²⁸ Gbē kū à a zīda kūna dōro
 de lán wēte kū a bīni gboronaa bāmē.

26 Lán legūsisina de nà sakare kesō lán legūmana de nà pókēgōra,

len gakuri dí kō sí kū yōnkōoro le.

² Lākū bāntoro kū ludakibebāoo
 dīgō vuravura à gé la à su gwe nà,
 len gbēkana pā dì pōke bōmāro le.

³ Gése bi sō pōmé,
 bà bi zaaki pōmé,
 yōnkō pón gò ū a kpēa.

⁴ Ōsun we yōnkōa a fayasarīkearo,
 de òsun gō lán a bàro yāi.

⁵ Ō yā we yōnkōa a fayasarīke lén,
 de àsun a zīda gwa ōndōde ūro yāi.

⁶ Tó n légbāzā kē yōnkō gāi,
 n n zīda yākame, n yā wēte n zīdane.

⁷ Yāasi kū à kú yōnkō lén
 de lán erē gbá kū àten gbāke bāmē.

⁸ Bēerelina yōnkōne
 de lán gbēdana gbēmban bà.

⁹ Yāasi kū à kú yōnkō lén
 de lán lè kū à dana wēderi ɔi bāmē.

¹⁰ Gbē kū à yōnkō ke gbē kū àten gēte dà zīn

de lán tofekari kū àdi nòbō sīnda pínki gbā bāmē.

¹¹ Yōnkō erana a yāfayasarīkenāaa
 de lán gbēda kū à era à a pisi blēe bāmē.

¹² N gbē kū à a zīda dìte ōndōde ū è yá?
 Yōnkō sàna deala.

¹³ Ma'āde dì pi: Músū kú zémme,
 nòbō pāsī té batun.

¹⁴ Lākū gbāa dīgō yīgā a asigbeaa nà,
 len ma'āde dīgō litelite a wútekia le.

¹⁵ Ma'āde dì ɔ da tan
 à fu pōblelinaa à da a lén.

¹⁶ Ma'āde dīgō da a ōndō

de yāwemmadōri gbēnōn supplanōla.

¹⁷ Gbē kū à vī à pète dakenō ledikpanan de lán gbē kū à gbēda kū a sāaa bà.

¹⁸⁻¹⁹ Gbē kū à a gbēdake sàte

gbasa à pìne: Maten fāai bome

de lán bānde kū àten kà téde

kū kàgbao zuñyī bàme.

²⁰ Tó yàka kunlo, té dì game,

tó kōrōmōtōde kunlo, fitii dì lākame.

²¹ Lākū sisī dì ke tēyōne nà,

lākū yàkaa dì ke tēne nà,

lén lēkpakōade dì fiti dà le.

²² Kōrōmōtōde yā dì kefīne lán zó bà,

àdì gē lén dōō ari nēseē gūn.

²³ Nēsepāsīde kū àdì yā nnanna oñne

de lán lo kū ò andurufu í lēaa bàme.

²⁴ Zāngurii dì a zīda keke kū léome,

ama manafiki mé à kú a swēn.

²⁵ Tó yā nnanna bò a lén, òsun síro, zaakū yā vāni mēn suppla mé à kú a swēn.

²⁶ Bee tó à a zāngu ùte manafiki gūn,

a vāni dì bo gupuraa pari wára.

²⁷ Gbē kū àten wēe yōñne ni zu a gūmme, gbē kū àten gbē gbigiri ke, gbēe pì ni si adea.

²⁸ Ékede dì zā gbē kū àdì ní yakan,

manafikide dì gbē kpá letenaai.

27 Òsun n zīda sáabu kpá zia yā musuro,

zaakū ní dō yā kū ani su ziaro.

² Ò tó ò n sáabu kpá,

òsun n zīda sáabu kpáro.

Ò tó à bo gbēnō lén,

òsun tó à bo n lénlo.

³ Gbēe tìkisi, bùsu'atē bi asome,

ama yōnko pōfē tìkisi de abirekūnola pínki.

⁴ Pētē pāsī, pōfē dì dañla,

ama dí mé ani nēsegōba fō?

⁵ Kpākēna gbēi pari wára mana

de yena gbēi asiri gūnla.

⁶ Gbēnna yā'ummana kpányī náani vī, ibere lépemmaana manafiki vī.

⁷ Gbē kū à kána dì zāzā kū kū zóome, ama nàderi pō kyākya dōro.

⁸ Gbē kū à kē a ɔnnwa àten likara

de lán bā kū à sàte a sāaa bàme.

⁹ Nísi gbī nnanna kū turaretitio dì ní pō ke nna,

lédakōana kū nēse mēn doo dì gbēnnanō ke nna.

¹⁰ Òsun pā kpá n gbēnnairo ke n de gbēnna.

Tó yā n le, òsun gé n vīni ke n dakūna bearo.

N gbēdake kū à kú káni kúnwo mana

de n be gbē kū à kú zàla.

¹¹ Ma né, ògō ɔndō, ma pō ni kemma nna, mani we ma sōsōrinōa sà.

¹² Laakaride dì yā pāsī e káaku, akū àdì utene,

laasunsaride dì gí àgō gé, akū àdì yā le.

¹³ Tó gbē nibō fīnaa dì a musu,

hà a uta sí ògō kūna tōrōma ũ ade gēne ũ.

¹⁴ Tó n yā ò gbānagbāna

n sa mana ò n gbēdakene kōnkōkōnko,

onigō da sa vānime.

¹⁵ Nō fitide de lán legū'i

kū àten tótō zēnaa sari bàme,

¹⁶ a dādāna de lán ía dādānaa bàme,

ade ten nísí'iwa kū kū ɔome.

¹⁷ Lākū mōnō dì kō lé keke nà,

lén bisāsiri dì a gbēdake keke le.

¹⁸ Tó gbē laakarii dō kaka lía, ani a né ble,

tó gbē a dikiri yā mà, ani a kpe ta.

¹⁹ Lākū gbē dì a nini e ín nà,

lén bisāsirinō digō kō laasun dō le.

²⁰ Lākū gēnō dì mō gaaro nà kū gyāwānnwo,

lén gbē wē yena pōi dì mōaro le.

²¹ Lākū òdì andurufuu kū wuraaō mana dō a baasanaa gūn nà,

lén òdì bèere lí gbēne a tóbōnaa gūn le.

²² Bee tó n fayasaride dà gón

n a sabò lán pòblewe bà,

a fayasarike ni kēaro.

²³ Ògō n pókādenō kunna dō manamana, hā laakari dō n kpàsa pónōa,

²⁴ zaakū aruzeke digō kun gōrō sīnda pínkiro,

beekpata di gō gbē pō ū ai a buriaro.

²⁵ Sēē di lāka, a dufu di bute,

ndi a tārāga kṗá pónṵa,

²⁶ ndi pókasa ke kṵ n sānṵ kǎo,

ndi bú lú kṵ n blèe ɔgɔo,

²⁷ n blènṵ vī diḡṵ dīnyī n póbḷe ū,

ndi n ɔndenṵ kṵ n nɔgbē zīkerinṵ gwao.

28 Yāvānikerii di bàa lé, bee tó òten
péaro,

gbē mana diḡṵ wórɔgɔ vī lán músu bà.

² Tó bùsu taari kē zókṵ, a kínanṵ diḡṵ

dasime,

ama laakaride yādōri ni tó aafia gō kun.

³ Kína kṵ àdi wé tā takasidenṵa

de lán legū kṵ à mà à póbḷe yàkaa bàme.

⁴ Dokadarisarinṵ di yāvānikerinṵ sáabu
kṗá,

dokadarinṵ sō òdi fiti ke kṵnwo.

⁵ Gbē vāninṵ yāzede mī dōro,

ama gbē kṵ òdi Dikiri are wetenṵ dō
swáswa.

⁶ Takaside taarisaride mana

de aruzekede yālekperekerila.

⁷ Né dokadari asānsini vī,

pāpādenṵ gbēnna di wé'i da a deame.

⁸ Gbē kṵ àdi a aruzeke kara ɔgɔ'i zókṵ
gūn

ten pō kakara gbē kṵ àdi takasidenṵ
wēnda gwaneme.

⁹ Gbē kṵ àdi doka kṗá sākoto,

Luda di zā a aduakenan.

¹⁰ Gbē kṵ àdi gbē mananṵ da zé vānia

ni léte à da a zīda tankutemme,

taarisaridenṵ sō oni bo mana.

¹¹ ɔgɔde di a zīda dite ɔndōde ūme,

ama takaside asānsinide di a ɔndō
dōame.

¹² Tó gbē mananṵ zīi blè,

gbē sīnda pínki di ía dāme,

tó yāvānikerinṵ kpata blè,

baadi diḡṵ mī kṗáguime.

¹³ Tó n n taarinṵ ùte, íni gé arero,

tó n ò akūsṵ n tò, Luda ni n wēnda gwa.

¹⁴ Arubarikademe gbē kṵ àdigō Dikiri
vīna vī ū,

sāgbānade sō àdi léte à da yān.

¹⁵ Gbē pāsī kṵ àdi kí ble takasidenṵa

de lán músu kṵ àten pūtā bàme,

lán sàbo kṵ àten kusimma bà.

¹⁶ Don'arede kṵ àdi wé tā a gbēnṵa faya
vīro,

gbē kṵ à zā ɔgɔvānilenan wēndii diḡṵ
gbāna.

¹⁷ Gbēderi kṵ a laasun ten wari dṵa

nigō bàa lé ari à gé gaome.

Gbēke sūn kṗānero.

¹⁸ Gbē kṵ àdi yā ke a zéa nigō aafiame,

yādrɔsarikeri sō ani léte kǎnto.

¹⁹ Gbē kṵ àdi laakari dṵ a bú zīa diḡṵ
kǎna,

gbē kṵ àdi pé gukoria sō àdigō kṵ takasi
gūmmē.

²⁰ Luda ni arubarika da náaniden
manamana,

gbē kṵ àten wā à ke ɔgɔde ū ni bo pāro.

²¹ Gbēwēgwana manaro,

bee kṵ abireo gbē ni taari ke burodi kusu
yāi.

²² Sānkarade di wā kṵ aruzekelenaao,

àdigō dō kṵ takasi ni a lero.

²³ Gbē kṵ àdi kṗākē gbēi nigō nna kǎao

de gbē kṵ à a tó nna sīla.

²⁴ Gbē kṵ à kṗāni ò a de ke a daa,

akṵ àten pi, taarinlo,

ade lēle kṵ kṗāni wédeweome.

²⁵ Gbē kṵ à wākū vī di fiti dame,

gbē kṵ à Dikiri náani vī mé ani karana
le.

²⁶ Gbē kṵ àteni a zīda náani ke bi
yōnkome,

gbē kṵ à té ɔndōi mé ani bo mana.

²⁷ Pó di kīa gbē kṵ àdi takasidenṵ gba
páro,

òdi gbē kṵ àdi í wé gwaro káme.

²⁸ Tó yāvānikerinṵ kpata blè,

baadi diḡṵ mī kṗáguime.

Tó ò gāga, gbē mananṵ di dagula.

29 Gbē kṵ ò kṗākēi manamana, akṵ
à gī mai,

ade ni kakate kǎnto yòrɔɔ sari.

² Tó gbē mananṵ dàgula, gbēnṵ pɔ diḡṵ
nname,

tó gbē pāsī kú kpatan, òdigō n dame.

³ Gbē kú à ye òndōii dì a de pō ke nna, karuano be zéserii dì a ɔgo yaka.

⁴ Kína dì tó a būsu gbāna kú yāzede musu,

gusaregbasiri sō àdi a būsu deme.

⁵ Gbē kú àten lénna ke a gbēdakene ten bà kpákpa a zīdane.

⁶ Gbē vāni taarikenaa dì a kú tankute ūme,

gbē mana dì ayuwii ke kú pōnnao.

⁷ Gbē mana dì laakari dō takaside yāgōgōnaaa,

yāvānikeri sō àdi a yā daro.

⁸ Lalandikerino dì wēte wā, òndōrino dì gbēno laakari kpátēnne.

⁹ Tó òndōde gēe yākpate ke kú yōnkō, yōnkō pii dì pō fē àdi yāa dō, a lé dì nakāro.

¹⁰ Gbēderino dì zā taarisaridegume, òdigō gbē manano wete ò n de.

¹¹ Yōnkō pōfē dì pisi a wéame, òndōde sō, àdi mena fōme.

¹² Tó gbānade ten sā kpá ékeyāi, a ibano dì gō yāvānikerino ū n pínkime.

¹³ Takaside kú gbānamōnnerii yā mēn dō dí vī,

Dikiri mé à tò n wé ten gu e n pínki.

¹⁴ Kína kú àdi yākpate ke takasidenone kú yāpurao, a kpata zīnipetena nigō gbāna goro sīnda pínki.

¹⁵ Totona kú flāao dì tó gbē òndō kú, né kú ò tò a zīdane di wé'i da a daame.

¹⁶ Tó yāvānikerino dàgula, taarikenaa dì kōme,

ama gbē manano ni n kpe e.

¹⁷ N n né toto, ani n laakari kpátenne, ani tó n pō ke nna.

¹⁸ Gu kú Luda yā kunlo, òdigō n zī-dakūna dōro.

Arubarikaden gbē kú à a doka kūna ū.

¹⁹ Òdi zòo toto kú léoro,

bee tó à mà, ani zī kearo.

²⁰ N gbē kú àdi wā à yā o è yá?

Yōnkō sàna de adela.

²¹ Zō kú ò a vā zaa a fíti goro, ani láka à gō guturu ūme.

²² Pōfērii dì fíti da, nèsefutade dì durunna ke manamana.

²³ Iadānaa dì n busame, zīdabusana mé àdi n kara.

²⁴ Gbē kú àdi ble kú kpānio zā a zīdagume,

àdi sí kú Ludao, ama àdi we à yāpura oro.

²⁵ Vinakena bisāsirine bi tankuteme, gbē kú àdi Dikiri náani ke mī nigō da íla.

²⁶ Gbēno dì gbānade are wete dasi, ama yākpatekena bi Dikiri yāme.

²⁷ Gbē mana ye ékedeiro, gbē vāni dì zā zēsuserigume.

Agu yā'ona

30 Yake né Agu yā'onaame.

Ma kpasa Luda, ma kpasa manamana,

² zaakū ma yōnkōke de dakeno póla, má bisāsiri asānsīni vīro.

³ Mádi òndō dadaro, má Luda dōna vīro.

⁴ Dí mé à gēe ludambe yā à sùu?

Dí mé à ía kākara à kù a ɔii?

Dí mé à legū'i kòko a pókasann?

Dí mé à zīte lézekino kēe?

A tón deraa? A Né tón deraa?

Tó n dō.

⁵ Luda yāno pínki à mamberu vīro, àdigō de sēgbako ū gbē kú à nàaiine.

⁶ Nsun yāke kara a yā gūnlo, de àsun n éke kánne n ɔiro yāi.

⁷ Yā mēn plan maten gbekamma Dikiri, nsun gíomenero ari màgō gé ga.

⁸ N ma kē yāpā'onaaa kú éketonaa, ngō ma gba póbble mōkōana.

Nsun ma ke takaside kesō ɔgodaside ūro,

⁹ de pó súngō dimai mà ledi kpányi

mà pi díme Dikiri ū yāi,

de takasi sún ma kú mà kpāni o

mà n tó yakaro yāi.

¹⁰ Nsun yā dí zòo a dikiri kīnaaro,

de àsun n ká à wí n musuro yāi.

¹¹ Gbēkeno kun òdi ní deno tó bēne sí,
òdi ní danō sōsō.

¹² Gbēkeno kun òdigō da ò gbāsīro,
ama ní vānike dí kēm̄maro.

¹³ Gbēkeno kun òdi ní zida bi,
òdi gbēno gwa ò mì zu.

¹⁴ Gbēkeno kun ní saka de lán fēneda bà,
ní saka sōntenon de lán fēnenò bà,
òdi andunia takasidenō kù bisāsiri wēn-
dadenō keo yákiyaki.

¹⁵ Toro nēnōgbēno vī mēn pla,
òdi pi: Ñ ó gba, ñ ó gba.
Pó mēn aakō kun kù òdi káro,
à kà siikō se, òdi pi pó mēm̄maro:

¹⁶ Gyāwān kù para nē'isoo

kù zīte kù í dì mōaroo
kù té kù àdi pi a károo.

¹⁷ Wé kù né dì a de foboo
akūsō àdi a da gya boo,
swawee kākāannanō ni a wé pì bo,
yumburukunō ni a gè ble.

¹⁸ Yā mēn aakō kun kù ò de ma dōnala,
à kà mēn siikō se má ní mì dōro:

¹⁹ Zé kù vāu digō téo musu,
zé kù mlēē digō taa on gbē sàraaa,
zé kù gó'ite digō tén ísira dagura
kù zé kù gōgbē digō ye nōkpareiio.

²⁰ Nō zinakeri yākenaan dí:

Àdi pó ble à ɔ má a léa
à pi ádi yā vāni kero.

²¹ Yā mēn aakō mé àdi tó zīte lukaluka,
à kà siikō se, zīte ni yā pīnō fōro:

²² Zō kù à kpata blē,
yōnkō kù à pó blē à kà,

²³ nōgbē kù ò zāagu akū à zā kē
kù zō nōkpare kù à gō a dikiri zā nō ūo.

²⁴ Pó fītinon kù zīte mēn siikō,
ama ò òndō vī manamana:

²⁵ Babarenon kun pó gbānanō ūro,
ama òdi póble zàna ke sakareme.

²⁶ Gbē'ēnenon kun pó zōkōnō ūro,
ama òdi be bo gbē dagurame.

²⁷ Kwano digō kína vīro,
ama òdi bōte ò zeze gā kù gāaome.

²⁸ Ìni fō ñ zukpata kù kù ɔ,
ama àdi gé na kína kpé sakaaimē.

²⁹ Pó mēn aakō kun kù ní tena mana,
à kà siikō se, ní taa'ona nna:

³⁰ Músu kù à de gōsa ū nōbōnō té,
àdi boru kpe pōkenero

³¹ kù kosa kù à tuke bōoo kù blēkofiniio
kù kína kù à kú a zīkarinō areo.

³² Tó n yōnkoyā kē zīdabinaa gūn
ke tó n yā vāni laasun lē,
ñ ɔ kù n léa,

³³ zaakū lākū òdi vī fakam pá à nísi bo
nà,

ke lākū òdi yī kù ò fī à aru bo nà,
lən gbē pōfēnaa dì fiti da lē.

Kína Lemueli yā

31 Kína Lemueli da lé dāa à pì:
² Derameē, ma né? Bómēē, ma
né'ina?

À kē derameē, né kù ma a lé sē Ludanē?

³ Ñsun n wó de nōgbēno kīnaaro,
ñsun zé kù àdi kīnanō yaka séro.

⁴ Lemueli, sēwē de kīnanō pómīna ūro,
í gbāna de kpatablerinō pómīna ūro,

⁵ de òsun mī, dokayānō sāngu,
ò yā gōgō takasidenōne faya sarīro yāi.

⁶ Á í gbāna kpá gbē kù òten ganōa,
à sēwē kpá pōsīradenōa

⁷ ò mī, ní takasi sāngu,
ní yā'ūmmana sūngō dōngu doro.

⁸ Ñ yā o gbē kù oni fō ò yā oronō gēne ū,
ñ yā sí gbē kù ò kpányiri vironōne.

⁹ Ñsungō yītenaro, ñ yākpate ke a zēa.

Ñ takasidenō kù wēndadenō yā nna
kpámma.

Nō laakaride

¹⁰ Dí mé ani nō laakaride lee?

A bèere vī de gbē bèèredenōla zā.

¹¹ A zā digō a náani ke kù nēsēdoome,
pó mana ke dì kīaaro.

¹² Yā manan àdigō ke a zāne,
adi ke yā vāninlo ari a wēndi lēn.

¹³ Àdi sākā kù bāwisio wete
à a ɔzī ke kù pōnnao.

¹⁴ Àdi gé póbile sé zā
lān gó'ite lagatarii bà.

¹⁵ Àdi fute gukēkōana à poble ke a
ɔndenɔne,

àdi zī kpaatete a nɔkparenɔne.

¹⁶ Àdi zīte mana wete à lú,

àdi geepi líno pépen kù a zīda bòkɔɔ ɔɔɔ.

¹⁷ Àdi gbāna dɔ a pia asa ũ

à gāsāwa bobo a zīa.

¹⁸ Àdigō dō kù áni ete le,

a fitilaa digō nana gwāanime.

¹⁹ A ɔ digō porona àgō buutābo kūna,

àdigō keke ũ wā kù a ɔneo.

²⁰ Àdi ɔ poro wēndadenɔne,

àdi ɔ lika takasidenɔi.

²¹ Àdi ĩampurugɔɔ vīna ke a bedeno yā
musuro,

zaakū a ɔndeno dì uta didikōame.

²² Àdi wutebo bizano tā a zīda,

a pókasano bi táaru biza kù biza
gaaruradenɔne.

²³ A zā dì tó bo fàaibokia,

àdigō vutena gu dokōno kù būsū gbē
zōkōno.

²⁴ Nɔgbē pìi dì pódangān ke àgō yía,

àdi gère tā à kpá a lagatarinɔa.

²⁵ Àdigō gbāna kù gakurio dana pókasa
ũ,

a kunna zia yā dì swē kēaguro.

²⁶ Ōndōyā digō da a lén,

àdi yā dañne kù yenyīo.

²⁷ A wé digō pé a ɔn yākenaaí,

àdi pó ble ma'anlo.

²⁸ A nēno dì fute ò sa mana one,

a zā dì a sáabu kpá à pi:

²⁹ Nɔgbēno kokari vī dasi fá,
ama mɔkōn mé í deñla í pínki.

³⁰ Kakana mana digō náani vīro,
nɔmanake dì gē zélame,

nɔgbē kù à Dikiri vīna vīn òdi sáabu kpá.

³¹ N zī kù à kè àre kpáa,

h à tó kpá a yākenaa musu batun.

LAASUNDE

A pínki pāme

1 Laasunde Dauda né, Yurusalemu kína yān dí.

² Makū laasunde ma pì:
Yā pā búbubugu,
yā pā búbubugu,
a pínki pāme.

³ Bó àreen bisāsiri dì le andunia gūn wari kū àten ke a zī sīnda pínki gūnwaa?
⁴ Kpàino dì gēte, wurenò dì su, ama andunia dìgō kun gōrō sīnda pínkime.

⁵ Ifāntē dì bo àdi gē,
àdi wā à era à gé gu kū àdi bon.

⁶ Īa dì káka gènmidoki kpa,
àdi era à su gugbānduru kpa,
àdigō likara àgō gé àgō su.

⁷ Swa sīnda pínki í dìgō ká ísira gūmme,
ama ísira dì paro,
í pino dì era ò su swa pino miiame.

⁸ Pó sīnda pínki dì í kpasa,
kpasa pì yā gē onala.
Gugwana dì mó wéaro,
yāmana dì sã paro.

⁹ Yā kū à kun yā mé ani era àgō kun dō,
yā kū ò kē yān oni era ò ke dō.
A dufu ke kú andunia gūnlo.

¹⁰ Póke kun kú oni pì:
Nè pó dufu ke gwa yá?
Oi! À gīnake à kun ó ā zaa zī kò.

¹¹ Gbē káakuno yā dìgō dō gbēken doro.
Bee gbē kū onigō kun ziano,
ní yā ní dō gbēken ziakepezīro.

¹² Makū laasunde ma kí blē Isarailanɔa Yurusalemu. ¹³ Ma mēe kpà yā kū òten ke andunia gūn pínki tàasikanaaaa, ma gwàgwa òndō'òndō ma è Luda zī pāsī dà bisāsirinone ò ke. ¹⁴ Ma yā kū òten ke andunia gūn è pínki, a pínki bi pāme, pena gukoriame.

¹⁵ Pó fikarana porona víro,
òdi le ò pò kú à kunlo naroro.

¹⁶ Akū ma ò ma swēe gūn ma pì: N gwa! Ma òndō zōkō de gbē kū ò kpata blē Yurusalemu ma ānola í pínki, ma òndō kū ma dōnaao wé bō manamana.

¹⁷ Akū ma mēe kpà òndō asiri dōnaaa de mà yōnkoke kū misariyāo asiri dō, akū ma è abirekū bi pena gukoriame dō.

¹⁸ Òndō zōkō dì su kū nēseyakana zōkōome,
òdi yā'ummana le í dōna lémme.

Ponnakena pāme

2 Ma ò ma zīdane: N fute n ponnakena yō n gwa n nmanana dō, akū ma è abirekū pāme dō. ² Ma è kū yáadōna bi yōnkoyāme. Ponnakena sō, bón òdi leaa?

³ Ma ponna wēte wēminaa gūn ma ɔ lika yōnkoyāi, ama ma swē ten domene are òndō gūn de mà dō yā kū à mana bisāsirine à ke andunia gūn a wēndi zaka lén.

⁴ Ma zī zōkōno ɔ kpà, ma kpéno bō ma zīdane ma geepi lino pēpe dasidasi.

⁵ Ma karano kpàkpa ma swa dākonò kēke ma lí kū òdi a né ble buri sīnda pínki bāban. ⁶ Ma íkakinò kēke ògō mōto pisi líkpe pino. ⁷ Ma zōno lùlu gōgbēno kū nōgbēno, ò a kenò ì ma bea. Má zūno kū pókāde keteno vī dasidasi de gbē kū ò kú Yurusalemu ma ānola í pínki. ⁸ Ma andurufu kū wurao kākaramai kū kīnāno aruzekeno kū ní būsū pōno. Ma lēsirinò sē gōgbē kū nōgbēno, ma nōgbē kū gōgbē dì lukañyīno sē dasi. ⁹ Ma tō bō, má zōkō de gbē kū ò kú Yurusalemu ma ānola í pínki, akū má kpé òndō vī a pínki gūn.

¹⁰ Mádí gí ma zīdane
kū pó kú à ma wé blēeoro.

Mádí pó kú à ma pō gbà ke tóro.

Ma pō kē nna ma zīkena sīnda pínkia, àkūme ma ísimmawarana pínki láada ũ.

¹¹ Kū ma wé pē yā kū ma kēno pínki kū ísimma kū ma wàraao a musu,
ma è a pínki bi pāme, pena gukoriame,
à àre vī andunia gūnlo.

¹² Akū ma laasun lē gena òndō
kū yōnkokeo kū misarikeo kpa.

Yā kū ò kè zaa zī baasiro,
a kpaten kína gēne ni ke dɔɔ?

¹³Ma è ɔ̀ndɔ̀ àrè vī de yɔ̀nkɔ̀kela
lākū gupura dīgɔ̀ àrè vī de gusirala nà.

¹⁴Ɔ̀ndɔ̀ri wé dīgɔ̀ kú a are,
yɔ̀nkɔ̀ dīgɔ̀ kure gusiran.

Akū ma è gó dokɔ̀nɔ̀ mé ani ní bikū ní
pínki.

¹⁵Akū ma laasun lè ma swèn ma pì,
zaakū gó dokɔ̀nɔ̀ mé ani ó bikū kū
yɔ̀nkɔ̀nɔ̀ nà,

bó àreen mani le ma ɔ̀ndɔ̀aa?

Akū ma pì, abirekū pāme dɔ.

¹⁶Ɔ̀ndɔ̀ri yā ni dɔ gbēken de yɔ̀nkɔ̀laro,
ní pínki ní yā ni sã gbēnɔ̀n zia.

Ɔ̀ndɔ̀ri dī ga lán yɔ̀nkɔ̀ bàme.

Ísimmawarana pāme

¹⁷Akū ma a kunna gya bò, zaakū yā
kū òten ke andunia gūn pínki dī kemene
nèseyakayā ũme. A pínki bi pāme, pena
gukoriame. ¹⁸Akū ma zī kū ma kè an-
dunia gūnɔ̀ gya bò pínki kū mani tó
ma gēnene yāi. ¹⁹Dí mé à dɔ́ tó ɔ̀ndɔ̀ri
ke yɔ̀nkɔ̀n a ũu? Bee kū abireo zī kū
ma kè andunia gūn kū ɔ̀ndɔ̀o ni gōneme.
Abirekū pāme dɔ. ²⁰Akū ma pɔ̀ yàka
ísimma kū ma wàra andunia gūn pínki
yā musu. ²¹Zaakū gbē dī zī ke kū ɔ̀ndɔ̀o
kū dɔ̀naao kū gonikeo, akū àdī tó gbē kū
adi a ke kerone à gɔ́ a pɔ́ ũ. Abirekū pāme
dɔ, nèseyakayāme manamana. ²²Bɔ́n gbē
dī le ísimma kū à wàra andunia gūn
kū ɔ̀sī kū à kàao pínki yā musuu? ²³A
kunna andunia gūn gɔ̀ɔ́ sīnda pínki
a zī dīgɔ̀ sune kū yā'ummanaao kū
pɔ̀yakanaaome. Bee gwāani a laakarīi
dīgɔ̀ kpatenaro. Abirekū pāme dɔ.

²⁴Yā kū à mana kū bisāsirio mé à de
à pɔ́ ble à í mi à a zī sáabu kpá. Ma è
abirekū bò Luda ɔ́ime dɔ. ²⁵Luda kpányī
sari dí mé ani fɔ́ à pɔ́ ble à pɔ̀nna kɛɛ?
²⁶Luda dī ɔ̀ndɔ̀ kū dɔ̀naao kū pɔ̀nnao
kpá gbē kū à kènɛɛa, ama àdī aruzeke
kakarana zī da durunnakeriine de à sí à

kpá gbē kū a kènɛɛa. Abirekū pāme dɔ,
pena gukoriame.

Yā sīnda pínki kū a gɔ̀ɔ̀ome

3 Yā sīnda pínki kū a gɔ̀ɔ̀ome,
bɔ̀kɔ̀te sīnda pínki kū a kegɔ̀ɔ̀o.

²Né'igɔ̀ɔ̀ kun, gagɔ̀ɔ̀ kun,
pótɔ̀gɔ̀ɔ̀ kun, a wotogɔ̀ɔ̀ kun.

³Degɔ̀ɔ̀ kun, gbana aafia gɔ̀ɔ̀ kun,
gborogɔ̀ɔ̀ kun, a dɔ̀gɔ̀ɔ̀ kun.

⁴Ɔ̀ɔ̀dɔ̀gɔ̀ɔ̀ kun, yáadɔ̀gɔ̀ɔ̀ kun,
wèndakegɔ̀ɔ̀ kun, kɔ̀kɔ̀'ogɔ̀ɔ̀ kun.

⁵Gbèkɔ̀tena gɔ̀ɔ̀ kun, gbèkakarana gɔ̀ɔ̀
kun,

bàndaragagɔ̀ɔ̀ kun, a kēna gɔ̀ɔ̀ kun.

⁶Pówetena gɔ̀ɔ̀ kun, a ɔ̀gbarena gɔ̀ɔ̀
kun,

pókūna gɔ̀ɔ̀ kun, a gbarena gɔ̀ɔ̀ kun.

⁷Pógaokēna gɔ̀ɔ̀ kun, a nabigɔ̀ɔ̀ kun,
lékūna gɔ̀ɔ̀ kun, yā'ona gɔ̀ɔ̀ kun.

⁸Yenyī gɔ̀ɔ̀ kun, zāngu gɔ̀ɔ̀ kun,
zíkana gɔ̀ɔ̀ kun, vutena aafia gɔ̀ɔ̀ kun.

⁹Bó àreen zikeri dī le wari kū à kèaa?

¹⁰Ma zī kū Luda dà bisāsirinɔ̀ne ò ke è.

¹¹Luda tò pɔ́ sīnda pínki mana a gɔ̀ɔ̀a. À
kunna gɔ̀ɔ̀ sīnda pínki laasun dà bisāsiri
swèn dɔ, bee kū abireo ani fɔ́ à yā kū
Luda ten ke zaa andunia naana ari a
lakanaa dɔ̀ɔ̀ dɔ̀ɔ̀. ¹²Má dɔ́ kū póke
mana kū bisāsirio de kunna pɔ̀nna gūn
kū manakenaao a wèndī lénlaro. ¹³Tó
gbē ten pɔ́ ble àten í mi àteni a zī sīnda
pínki sáabu kpá, Luda mé à a gbà. ¹⁴Má
dɔ́ kū yā kū Luda dī ke nigɔ́ kun gɔ̀ɔ̀
sīnda pínki. Oni fɔ́ ò póke karanlo, oni
fɔ́ ò póke lagonlo. Luda kè le de ògɔ́ a
vīna vī yāime. ¹⁵Pó kū à kun tera gīnake
à kun zaa zī kò. Pó kū anigɔ́ kun zia kun
yā kò. Luda dī yā kū ò kè yānɔ̀ gbè sísi.

¹⁶Ma yā è andunia gūn dɔ,
gu kū à de yāzede gɔ́ kún,

yāzesaride mé à kú gwe,

gu kū à de yā mana gɔ́ kun sɔ́,

yā vāni mé à kú gwe.

¹⁷Ma ò ma swèe gūn,

Luda ni yákpate ke kū gbē manano

kū gbē vānino ní pínki,
zaakū yākena sīnda pínki kū a gɔɔome,
bɔkɔte sīnda pínki kū a kegɔɔo.

¹⁸Ma ò ma swēe gūn dɔ, bisāsirinɔ sɔ,
Luda dī ní yā wé wēnne de ò dɔ ní zīdaa
kū ò de lán nɔbɔnɔ bāme. ¹⁹Bee zaa zī
bisāsirinɔ kū nɔbɔnɔ, gó dokɔnɔ mé àteni
ní bikū. Lákū nɔbɔnɔ dī ga nà len bisāsiri dī
ga le se, ní we'ona dokɔnɔme. Bisāsiri de
nɔbɔlaro, zaakū a pínki pāme. ²⁰Ní pínki
dī gé gu dokɔnɔme, zaakū ní pínki bò
bɔsutiti gūmme, ní pínki ní era à gɔ bɔ-
sutiti ũme. ²¹Tó bisāsiri nini dī tá musu,
nɔbɔ pɔ sɔ àdì tá zīteme, dí mé à dɔ? ²²A
yā mé à tò ma è yāke mana kū bisāsirio
de à a zī sáabu kpálaro, zaakū a bakaan
gwe. Dí mé ani tó à dɔ yā kū ani ke a
gberaa?

Kunna kū kɔo

4 Akū ma gbāna kū òten mɔ gbēnɔne
andunia gūn yā gwà dɔ pínki. Ma gbē
kū òten wé tāmmanɔ wétē è, ò laakarik-
pateri víro. Ò laakarikpateri víro, zaakū
ní wétāmmari pínɔ mé ò gbāna vī. ²Akū
ma pì, gbē kū ò gànɔn sáabu vī de gbē kū
ò kunɔla, ³ama gbē kū odi i kòro akūsɔ
adi wé ke pla kū a vāni kū òdì ke andunia
gūnworɔ sānaŋma ní pínki. ⁴Ma è kū pɔ
kū à tò gbē dī zī ke à mè kpāa, de àgɔ
de a gbēdakela yāime. Abirekū pāme dɔ,
pena gukoriame.

⁵Yɔnkɔ dī ɔ kpa a kùla ari à fēfē.

⁶Kunna kū pɔ okū doo kū
laakarikpatenaao
mana de kunna kū pɔ okū plao
kū ísimmawaranaao kū pena gukoriaola.

⁷Akū ma era ma yā pā pānde è an-
dunia gūn dɔ. ⁸Gbēke mé à kun à né víro,
à vīni kesɔ dakūna víro. A ísimma dī
lákaro, bee kū abireo a aruzeke dī mɔaro.
Dí yāin àten zī kee? Bóyāi à nnamanaa
tē a zīdanee? Abirekū pāme dɔ, yābɔkɔte
pāsime.

⁹Pla de dola,
zaakū ní zīkena àre nigɔ mana.

¹⁰Tó gbē mèn do lète, a gbēndo ni a sé.

Waiyoo gbē mèn do!

Tó à lète, anigɔ sèri víro.

¹¹Tó gbēnɔn planɔn wutena gu dokɔnɔn,
oni kɔ puusu ma.

Deran gbē mèn do ni ke nà à bo iann?

¹²Òdì gbāna mɔ gbēmendone,

gbēnɔn planɔ sɔ òdì ze ò gíme.

Bà né mèn aakɔ dī kē likaro.

¹³Kefenna ɔndɔri takaside mana de kína
zikūna yɔnkɔ kū àdì lédamma ma dorola,

¹⁴bee tó kefenna pìi bò kpésira gūn, akū
à gɔ kína ũ, ke tó ò a i búsuu pìn takaside

ũ. ¹⁵Ma è andunia tē kína gēne kū à de

kefenna ũ pìiime. ¹⁶Gɔɔo birea à gbēnɔ

dasi lé víro, à de ní don'arede ũ. Ama gbē

kū ò sù zānɔ dí a sáabu kpáro. Abirekū
pāme dɔ, pena gukoriame.

Lékena Ludaa laasunlenaa sari

5 Tó n ge Luda ɔnn, ògɔ kú kū
laakariio. N nai n a yā ma mana
de yɔnkɔnɔ sa'ona gwela, zaakū ní yādɔ-
nasari mé àdì tó ò yā vāni ke. ²N lé súngɔ
wānaro, òsun wā n yā o Ludanero. Lákū
à kú musu ní kú zīte nà, òsun yā o dasiro.

³Lákū yābɔkɔte dasi dī su kū nana'onaao
nà, len yā dasi bɔtenaa dī su kū yɔnkɔyāo
le. ⁴Tó n lé kē Ludaa, òsun a finabona
gɔɔo gágaro. N a fina bo, zaakū yɔnkɔnɔ
yā dī kánero. ⁵Lékena Ludaa sari mana

de n lé kēa papanaa sarila. ⁶Òsun tó n
lé n da yānlo. Òsun o sa'oriine n pì n sà

lékena yānlo. N ye Luda pɔ fēnyī n yā pì
yāi à zī kū nten ke kakaten yá? ⁷Nana
dasi ona kū yā dasi bɔtenaa dī su kū yā
pāome. Abire yāi ògɔ Luda vīna vī.

Aruzeke pāme

⁸Tó n è òten gbāna mɔ takasidenɔne
gukea, òten gínne kū yāzedeo òten yā
gɔgɔnnne a zéaro, òsun tó yā pì bo n
sarero, zaakū búsuu pì gbānadeno ten wé
dɔkɔi, akū ní gbē zɔkɔnɔ ten wé dɔnyī dɔ.

⁹Ní pínki dī búsuu pì baka blemē, zaakū
kína mé à burano vī.

¹⁰ Gbē kū à ye ɔɔɔɔ di kīaa,
gbē kū à ye aruzekēi àrē di mǎaro.
Abirekū pāme dɔ.

¹¹ Tó aruzekē ten kara,
a blèrino digō karamē.
Bó àreen à vī a dikiriinē?

À wé pitia baasiro.
¹² Zìgbānakerii di i nna o
à pǎ blè fitin yā ke dasin yā.
Aruzekede sǎ a pǎ dasi di tó à i oro.

¹³ Ma nēseyakana yā pāsī è andunia gūn,
gbēke zé tātā a ɔɔɔdale
à a zīda kariii bō,

¹⁴ akū à bɔkɔtē vāni kēo,
a aruzekē lāka pínki.
Kū à nēgōgbē i, à pǎke vī kū à tónero.

¹⁵ Bisāsiri di bo a da gberen pótompome.
Lākū à sù nà len àdi era à tá le dɔ,
àdi a zī àrē ke le à sé à na a ɔī à táoro.

¹⁶ Abirekū bi nēseyakayā pāsīme dɔ.
Lākū gbē sù nà len àdi era à tá le dɔ.
À ísimma wàrà à pè gukoria pā,
bó mé à gǔnē?

¹⁷ Abire gbera à a gɔɔɔ dè gusiran
kū nēseyakana zōkōɔ
kū gyāo kū pǎfēo.

¹⁸ Akū ma è à mana kū bisāsirio à pǎ ble
à í mi à zī kū à kè kū wario andunia gūn
sáabu kpá a wèndi zaka kū Luda a gbà
lén, zaakū a bakaan gwe. ¹⁹ Abire gbera
tó Luda gbē gbà ɔɔɔda kū aruzekēo, akū à
a gbà zé à anfāni keo, à zé kū a bakaa à
a zī sáabu kpá. Luda mé à a gbà. ²⁰ Àdigō
laasun lé a wèndi zakaaa dasi doro, za-
akū Luda mé à yā mǎa kū pǎnnao.

6 Ma nēseyakana yā è andunia gūn dɔ
kū à tǔ bisāsirinɔa. ² Luda gbē gbà
ɔɔɔda kū aruzekēo kū bèerēo, a pǎ kū
à de àgō a ni de pínki vī, akū Luda dí a
gba zé à anfāni kèoro, gbē pānde mé à gǔ
vī. Abirekū pāme, nēseyakayā pāsīme dɔ.

³ Tó gbē né i mèn basɔɔro, akū à zī
kū yúkuyuku, bee kū a gikenakeo, tó adi
pǎnna keoro, tó à gǎ, tó a gèvi kpetanaro,
ma pì né kū ò i gè ū sǎna deala. ⁴ Za-
akū né pii sù pāme, akū à tǎ gusiran, a tǎ

gǔ tatana. ⁵ Bee kū adi ifāntē ero akūsō
à yāke dōro, à nna mǎ de aruzekede
pila. ⁶ À de gbē kū à kun wè wǎa kuri
pǎnnakesarila. Gu dokōnɔn òdi gén n
pínkinloo?

⁷ Bisāsiri ísimma kū à wàrà,
de à pǎ le à da lén yāime,
ama a gberē di kǎro.

⁸ Bón òndōri deo yōnkɔlaa?
Bó àreen yākēna a zéaa di i takasidenē?

⁹ Pǎnnakēna kū pǎ kū n vīo
mana de a pānde nidenala.
Abirekū pāme dɔ, pena gukoriaime.

¹⁰ Pǎ kū à kè yā tǎ vī kǔ,
pǎ kū bisāsiri de a ū sǔ, ò dǔ kǔ.

Bisāsiri ni fǔ à lékpakōa ke
kū gbē kū a gbāna dealaoro.

¹¹ Yābɔtena dasi di yā yaka.
Bó àreen abire vī gbēnē?

¹² Dí mé à dǔ pǎ kū à mana kū bisāsirio
a wèndi kori zaka kū àdi gēte lán uraa bà
gūnn? Dí mé ani fǔ à yā kū ani ke a kpe
andunia gūn onē?

Òndōdannēnaa

7 Tó nna mana de nísi gbī nna
bèeredela,
gagɔɔ mana de igɔɔla.

² Gēna ɔn kū òten gè ɔɔ dɔn mana
de gēna ɔn kū òten dikpe kenla,
zaakū gbē sīnda pínki lakanaan gwe,
à mana gbē kū ò kunno yā pì da.

³ Wèndakēna mana de yáadɔnala,
pǎsirakēnaa gbera nēse di were.

⁴ Òndōri laakarii digō kú ɔn kū òten ɔɔ
dɔnwa,
yōnkɔ laakarii digō kú ɔn kū òten pǎnna
kenwa.

⁵ À mana n òndōri kpākēnyīna da
de n sǎ kpá yōnkɔ n tǔkpanala,

⁶ zaakū yōnkɔnɔ yáadɔna de
lán sǎkpa lí tǎpūtāna kīnii gūn bāme.
Abirekū pāme dɔ.

⁷ Gbāna mǎna gbēnɔnē di tó òndōri
yōnkɔ kūme,
gusaregba di gbē yakame.

8 Yā mīdena mana de a naanala,
 mena mana de í zīda binala.
 9 Ñsun tó n pɔ fē likalikaro,
 zaakū yōnkɔ mé àdigō pɔfē vī.
 10 Ñsun pi, bōyāin yāgɔɔ mana de tera
 pólaro,
 zaakū yālana dí taka bi ɔndōyānlo.
 11 Ɔndō bi pɔ maname lán túbi bà,
 à àre vī gbē kū ɔten ifantē enone.
 12 Ɔndō bi utekime,
 lākū ɔɔɔ de uteki ũ nà,
 ama dōna àreen dí:
 Ɔndō dì gbē kū ò vīnɔ sura ba.
 13 Ñ laasun lé Luda yākenanɔa.
 Dí mé ani fō à pɔ kū à kè kotinaa dɔdɔɔ?
 14 Tó gɔɔ nna sùmma, ñ pɔnna keo.
 Tó gɔɔ vānime sō, ñ laasun lé.
 Luda mé à a pínki kè,
 de gbēke súnɡō a zia dōro yāi.
 15 Ma wēndi kori dí gūn
 ma yā díkīnanɔ è pínki.
 Ma gbē mana è,
 à gà a manakenaa gūn,
 ma gbē vāni è,
 àten gí ke a yāvānikenaa gūn.
 16 Ñsun tó n manakena gē ɔlaro,
 ñsun tó n ɔndō gē ɔlaro.
 À kè dera ñni n zīda kakatē?
 17 N vāni sún gē ɔlaro,
 ñsungō yōnkɔ ũro.
 À kè dera ñni ga n gɔɔ āa?
 18 À mana ñgō yā mēn pla pīnɔ kūname,
 ñsun ɔ gbareiro,
 zaakū gbē kū à Luda vīna vī
 dì a pla pīnɔ zé le pínkime.
 19 Ɔndō dì tó ɔndōri gbāna gō de
 wētē gbānade gbēnɔn kurinola.
 20 Gbē mana kū àdigō yā mana ke
 kū àdi durunna kero kú andunia gūnlo.
 21 Ñsun sā kpá yā kū gbēnɔ ten oi pínkiro,
 de ñsun ma n zīkeri tēni n sōsōro.
 22 Zaakū í dō n zīdane,
 kū mɔkōn se n gbēnɔ sōsō dasi.
 23 Ma yā bireno gwà kū ɔndōo pínki,
 ma zeo kū mà ɔndō kū,
 akū à zā kūmao.

24 Bee tó ɔndō fō àgō dera, a kúki zā,
 a asiri zōkō manamana,
 dí mé ani fō à boaa?
 25 Ma ɔndō kū yā sīnda pínkiioo mīi tàasii
 kà,
 ma gwāgwa de mà le mà dō,
 de mà yāvānikena dō yōnkōke ũ,
 de mà yōnkōke dō mīsarikē ũ.
 26 Nɔgbē kū à de tankute ũ
 a swē bi gbāgidiime
 a ɔnɔ bi mōkakōanaame,
 a yā dì ma pɔ yaka de gala.
 Gbē kū a yā kà Ludanē dì wotoa,
 ama nɔgbē pīi dì durunnakeri kūme.
 27 Makū laasunde ma pī,
 ñ yā kū ma boa gwa.
 Kū maten yā gwa zéazea
 de mà le mà a mī dō,
 28 gɔɔ kū maten wētē lenaa sari,
 ma gōgbē mana lè mēn do
 gbēnɔn wāa sɔɔronɔ té,
 ama bee nɔgbē mana mēn do
 mādī le í tēro.
 29 Yā kū ma boaan dí.
 Luda bisāsirinɔ kè nēsepuradenɔ ũme,
 akū ò gē manafiki zén.
8 Dí mé à de lán ɔndōrii bàa?
 Dí mé à yānɔ bɔkɔtena dōɔ?
 Ɔndō dì bisāsiri ān werene,
 àdi a wē pāsī lite wē mana ũ.
 2 Ñ mī nate kīna yāne,
 zaakū n lé kēa kū Luda tōme.
 3 Ñsun wā ñ go a arero,
 ñsun ze yā kū àdi kene vāni kpero,
 zaakū yā kū à kēne nnan àdi ke pínki.
 4 Zaakū kīna yā mé à zé vī,
 dí mé ani fō à pine: Bón nten ke gwee?
 5 Gbē kū à mīi nātene ni gē yānlo,
 gbē kū à ɔndō ni a gɔɔ kū a kenaao dō.
 6 Yā sīnda pínki a gɔɔ kū a kenaao vīme,
 bee tó yā'ūmmāna ten tō gbēa
 manamana.
 7 Zaakū gbēke zia dōro,
 dí mé ani fō à yā kū ani su onē?
 8 Gbēke a wēndi kūna gbāna vīro,
 lēme se gbēke ni fō à a gagɔɔ sōsō arero.

Òdi le ò bò sozan zii gūnlo,
leme dɔ yā vāni dī a kèrinɔ gbarero.

⁹Kū ma yā kū òten ke andunia gūn laasun lè pínki, ma è bisāsiri dī gbāna blémma à wari kpányī. ¹⁰Akū ma yā-vānikeri kū òteni nī vīnɔ è. Gbēnɔ bò Luda ɔnn ò sù nī tó nna sí wéte kū ò nī yā vāni kèn gūn. Abirekū pāme dɔ. ¹¹Tó odi wari dɔ dākèrii likalikaro, a yā dī tó gbēnɔ zɛo nī swèn ò a vāni keme se. ¹²Bee tó durunnakerii dàa kè gèn baaakɔ, akū à gii kè, má dɔ kū gbē kū ò Luda vīna vī akūsɔ òten mī natenenɔ sàna deala. ¹³Yā ni bo kū gbē vāninɔ nnaro, kū ò Luda vīna vīro yāi, nī gɔɔ ni gī kero lán uraa bàme.

¹⁴Yā pā pānde kun àten ke andunia gūn. Yā dī gbē mana le lākū yāvānikeriin a ũ bà, yā dī yāvānikeri le lākū gbē manan a ũ bà. Ma pī abirekū pāme dɔ. ¹⁵Madī ponnakena sáabu kpá, zaakū à mana kū bisāsirio andunia gūn à pó ble à í mi à ponna ke, ponna pī ni done are a zikenaa gūn lākū Luda a gbà a wèndi lén nà andunia gūn.

¹⁶Ma mēe kpà òndɔkūnaaa, akū bɔkɔte kū òten ke andunia gūn kū i dī na nī wénlo fānantē kū gwāanio, ma a laasun lè ¹⁷ma è Luda tò gbēke ni fɔ à yā kū àten ke andunia gūn dɔro. Bee tó gbē kpáte kèi manamana, ani a mī dɔro. Bee tó òndɔrii pī á dɔ, ani fɔ à boaro.

Yā dokɔnɔ mé àten gbē sīnda pínki dā

9 Ma abirenɔ laasun lè pínki, akū ma zɛo kū gbē mananɔ kū òndɔrinɔ kū nī yākenanɔn kú Luda ɔime. Gbēke dīgɔ dɔ tó yenyī ke zāngu tēni a dāro. ²Yā dokɔnɔ mé àten gbē sīnda pínki dā, yāpura-denɔ kū nēsēpāsidenɔ, gbē mananɔ kū gbē vāninɔ, gbāsīsarisidenɔ kū gbāsīdenɔ, ludagbagbarinɔ kū ludagbagbarisarinɔ. Lākū à de kū gbē mananɔ nà, lén à de le kū durunnakerinɔ. Lākū à de nà kū gbē kū òdi la da kū Ludaonɔ, lén à de le kū gbē kū òdi la da kāaronɔ. ³Yā kū

àdi ke andunia gūn pínki nēsēyakayāme, kū yā dokɔnɔ mé àdi gbē sīnda pínki le. Yā vāni kò bisāsirinɔ swèn, yōnkɔyā mé àdi doñne are, a gbera òdi tá gyāwānn. ⁴Gɔɔ kū gbē kú kū wèndiio àdigɔ tā-maa vī. Bee gbēda bēne à sàna de mūsu gèla. ⁵Gbē bēnenɔ dɔ kū oni ga, gènɔ sɔ ò póke dɔro. Ò láada ke vī doro, nī yā ni dɔ gbēken doro. ⁶Nī yena gbēi kū nī za-na gbēnwɔ kū nī nēsēgɔbakenaao gè zélan gwe kò. Nī bàka nigɔ kú kū yā kú àdi ke andunia gūnwɔ ziki doro. ⁷Nī gè nī n pó ble kū ponnao, nī n sèwē mi kū yáado-naao, zaakū Luda nī yākenaa pínɔ sáabu kpà kò. ⁸Ngɔ uta pura dana gɔɔ sīnda pínki. Nsungɔ kun nīsi dɔkɔna nī mīa sariro. ⁹Nī ponna ke kū nī nānɔ yenyīdeo nī wèndi kori kū Luda kpàmma andunia gūn lén, zaakū nī bakaan gwe gɔɔ kū nī nten ísimma wara andunia gūn.

¹⁰Zī kū nī nā a kenaaa, nī ke nī gbāna lén, zaakū zī ke yāgɔgɔna ke dɔna ke òndɔ kú gyāwān kū nten tánlo. ¹¹Ma è andunia gūn dɔ kū bākpakūsūblenaa dī ke bà nna yānlo, zīblenaa dī ke gbāna yānlo, póblelenaa dī ke òndɔ yānlo, aruzekelenaa dī ke wézē yānlo, nna kū gbēnɔ dī ke kyódɔna yānlo, zaakū gɔɔ vāni kū kisirao dī nī lé nī pínki, ¹²gbēke gɔɔ kū yā vāni nī a le dɔro. Lán kpò kū à sī táaru gūn bà, lán bà kū bà a kùu bà, lén gu dī dɔ gbēne vānivāni à a kū búrurum le.

Òndɔ de gbānala

¹³Ma òndɔ ke taka è andunia gūn, a yā ma kū gbāna. ¹⁴Lakutu ke kun yā, a gbēnɔn dasiro, akū kína gbānade sù à lètea à lika a bīnii. ¹⁵Gɔgbē takaside òndɔri ke kú lakutu pīi gūn, à lakutu sura bà kū a òndɔo, akū takaside pī yā dí dɔ gbēkenlo. ¹⁶Akū ma pī òndɔ de gbānala, ama òdi takaside òndɔ gya bo, òdi a yā daro.

¹⁷ Ændõri yā yīdayīda kū ò sã kpài
mana de yõnkõnõ kína patammanala.

¹⁸ Ændõ mana de gõkebõnõla,
ama durunnakeri mèn do dì yā mana
zõkõ yakame.

Yõnkõke kari

10 Lákū ífini gèñ dī tó turarekeri
nisi gbī vāni kū nà,
len yõnkõke fīti dī gbē kū à Ændõ vī kū
bēereeo t́ yaka le.

² Ændõri laasun dī tá ɔplai,
yõnkõ pó dī ta ɔzei.

³ Bee tó yõnkõ ten táa o zén,
a Ændõ digõ kīaname,
àdī tó gbē sīnda pínki a mīsarike dõ.

⁴ Tó gbānade pɔ fēnyī,
ñsun go n tíaro,
kunna n laakariia dī lá ká taari zõkõɔa.

⁵ Ma nèseyakayā ke è andunia gūn,
à de gbānade sātēna yāa ūme.

⁶ Òdī yõnkõnõ ká kpata zõkõn dasi,
aruzekedenõ sõ òdigõ kú kpata fītin.

⁷ Ma zòñ è dī sōa,
zīdadēnõ sõ òten táa o gèse lán zòñ bà.

⁸ Gbē kū àten wēe yō ni zu a gūn,
gbē kū àten bīni gboro, mlē ni a só.

⁹ Gbē kū àten gbē wí, gbē ni a kīnna,
gbē kū àten yaka para, yaka ni a kari bo.

¹⁰ Tó kpása lén̄naro,
akū òdī a lé kekero,
sé ñ gāsāwa boboi kū gbānao,
ama Ændõ dī tó ò zé leme.

¹¹ Tó mlē bon'ā kè a kōkõ'oriine à a sò,
à àre vī a gūn doro.

¹² Ændõri légbē nna,
ama yõnkõ lé dī a kakateme.

¹³ Àdī na yā'onaaa yõnkoyõnkõ,
àdī a mī de kū mīsariyā vānio,

¹⁴ zaakū yõnkõ dī yā bõteme.
Lákū gbēke yā kū ani su dõro nà,
dí mé ani fī à yā kū ani ke a kpe onē?

¹⁵ Yõnkõ zī dī a kpasame,
ari se àdī zé dõ gena wēte gūnlo.
¹⁶ Waiyoo būsū kū a kína de kefenna ū,
a ibanõ digõ póbble gbē zaa kōnkõ.

¹⁷ Mīnnaden būsū kū a kína de kínane ū,
a ibanõ dī pó ble a gɔɔa gbānakarana
yāi,

adi ke wēdena yāinlo.

¹⁸ Tó gbē ma'ā vī,
a kpé líkõkūnõ digõ sīkūname,
tó àten gwa kū wéó,
a kpé nī í bo.

¹⁹ Òdī póbble zõkõ ke pōnnakēna yāime,
wēmīna dī su kū yāadōo,
ama ɔgɔ mé àdī su kū a pínkiõ.

²⁰ Ñsun kína sōsōro, bee n nèseē gūn,
ñsun aruzekede káro, bee n kpé gūn,
zaakū bā nī yā pī sēte à gé à oñne.

11 Ñ gba da kū póbbleo gbēñone,
zikea ñni le dō.

² Ñ kpaatete gbēñon supplanone ke
sɔraakõ,
zaakū n̄ kisira kū ani būsū le dõro.

³ Tó ludambe sira kù kū ío,
àdī ma zīte legū ūme,
tó lí lēte ifāboki kpa ke ifālete kpa,
gu kū à lēten, gwen àdigõ wúten.

⁴ Gbē kū à wé dō ïai dī pó tōro,
gbē kū àten ludambe sira gwa dī pó kēro.

⁵ Lákū n̄ wēndiboki dõro nà
ke né kasana a da gberen,
ñni fī ñ Luda Pósin̄dapinkikeri zī dõro.

⁶ Ñ pó tō kōnkõ,
ñsun ma'ā kū ɔkõsiro,
zaakū n̄ dõ a kpate mé ani arubarika
kero.

Adíkinan yá ke adirekūn yá,
ke onigõ mana n̄ pínkin yá, n̄ dõro.

⁷ Gupura nna,
ifāntē'ena dī kángu.

⁸ Bee tó gbē wēndi gbàna fī àgõ dera,
à pōnna ken pínki.

Bee kū abireo à laasun lé gusira gɔɔa,
zaakū onigõ dasime.

Yā kū àten su pínki pāme.

Lédana kefennanɔa

⁹ Kefenna, ñ pōnna ke n kefennakegɔɔa,
ñ tó n pɔ ke nna n nēgõgbēkegɔɔa zī.
Ñ yā kū à n pɔ gbà ke

ò té pò kù à kàngui,
 ama a pínki gūn ògò dō kù
 Luda ni yākpate ke kūnwo.
¹⁰ Ñsun tó n pò yakaro,
 ò n mē'ūmmanò gonla,
 zaakū kefennake kù mikā sirao dī gē
 zélame.

12 Ñ tó n Kèri yā gō dōngu n kefen-
 nakegòwò zī

ari gòwò vāni gē ká,
 ari wē kù ònì pì nteni a nna ma doroa.

² Ñ tó a yā gō dōngu
 ari ifāntē kù gupurao gō lago,
 ari mowura kù susunenò gō sira kù,
 ari legūmanaa gbera guweresari gō gē su.
³ Gòwò birea n onò nigō lukaluka,
 n gbáncò ni koko,
 n pòsobòwò ni kámma bo kù ò dasi doro
 yāi,
 n gugwabòwò ni gu e ní wondoo gūn
 dāadāa.

⁴ Ñ lé nigō nakōana gānulea,
 wísilògbē kīni ni buse kūnne.
 Bāncò wiki ni n vu in,
 ncòkparencò lè ni kenne buse.

⁵ Ìni vīna ke guleine kù kurena zé gūnwo,
 n mikā ni pura kù lán desu vú bà.
 Ìni n zīda gáte lán kwa taa'onaa bà,
 pòke ni n mē fute doro,
 zaakū bisāsiri dī gē a gékiamē,
 akū òwòwòrincò dīgō kure gānulea.

⁶ Ñ tó n Kèri yā gō dōngu
 ari n andurufu bà gō gē kē,

ari n wura ta gō gē kpakoto kù,
 ari n í lo gō gē wíwí,
 ari n lògò guga gō gē wí,
⁷ ari n būsutiti gō era à gē gē zīten,
 gu kù à bòn,
 ari n nini gō gē tá
 Luda kù à kpàmma kīnaa.
⁸ Makū laasunde ma pì:
 Yā pā búgubugu,
 a pínki pāme.

Yā pì lakanaa

⁹ Abire gbera lākū laasunde pì òndō nà,
 à dōnaa dàdāñne. À laasun lè à kpáte kē
 yāi, akū à yāasincò lè dasi. ¹⁰ À kpáte kē
 yā manai, akū a yā pìncò kē a zéa, akūsō
 yāpurame.

¹¹ Òndōri yāncòn de
 lākū gò kù òdì pókādenò léo bàme,
 ní yā'onanòn de
 lán koosa kù ò pà gínginnò bà.
 Sādāri mèn do mé à yā pìncò dà.

¹² Ma né, ò laakari ke, òsun yāke karanlo.
 Òdì takadanò kē dasidasi, à lé víro.
 Kyókena zōkō sō àdì mēe kpasame. ¹³ Ò
 a pínki mà, a mīdenaan dí:

Ñ vīna ke Ludane,
 ògō a yāditenanò kūna,
 zaakū gbē sīnda pínki yān gwe.

¹⁴ Luda ni yākpate ke ó yā sīnda pínki
 musu,

kù yā kù utēnaao pínki,
 bee a mana ke a vāni.

WOMU GE GA DOBU BO

Ka Heberum ba tire te sokawa Womu ge ga dobu bo. Kurɔ ka durɔn kīrun gariya ta m̀.

Yuuba ba tire ten gari weesinawa ka kīi te Gusunɔ u win tɔmbu Isireliba kīa. Ma naane dokeobu ba maa tu weesina ka kīi te Yesu Kirisi u win yigberu kīa.

Tire ten kpunaa

1. Womu 1, wiru 1.1n di sere wiru 2.7.
2. Womu 2, wiru 2.8-17.
3. Womu 3, wiru 3.1n di sere wiru 5.1.
4. Womu 4, wiru 5.2n di sere wiru 6.3.
5. Womu 5, wiru 6.4n di sere wiru 7.11.
6. Womu 6, wiru 7.12n di sere wiru 8.5a.
7. Womu 7, wiru 8.5b-14.

1 Womu ge ga dobu bo wee.
Salomɔɔwa ga ka yā.

Kurɔ ka durɔn faagi

Kurɔ u nɛɛ,

²a man s̄suo ka wunen tiin nɔɔ.

Domi wunen kīrun kookoosu su tam dobu kere.

³Wunen wani yi nuburu do.

A s̄awa nge turare ye ya pusa.

Yen s̄na wɔndiaba ba nun kī.

⁴A man tii gawema kpa su nun naa swīi ka duka.

A s̄awa nen sunɔ, a ka man doo wunen wāa yerɔ.

Wunen saabuwa sa nuku dobu mɔ.

Wunen kīru ta tam dobu kere.

Ba gem mɔ be ba nun kī.

⁵Yerusalemun wɔndiaba, i swaa dakio i nɔ.

Na tīri, adama na s̄a kurɔ burɔ.

Na tīri nge Kedaan kuu bekuruginu,

adama na wāwa nge beku karenu ni nu wāa Salomɔɔn sina kpaarɔ.

⁶I ku man gem yèn s̄ na tīri.

S̄ɔwa u man kua mɛ.

Nen sesubu ba ka man mɔru kua.

Ba man kua ben reseem dāa gbaarun k̄so.

Adama na n̄ nen tiigiru k̄su.

⁷A man s̄ɔwɔ nen kīnasi mi a ra wunen sabenu kpare,

ka mi a ra de nu s̄ɔ sure.

Kpa na kun maa sirene wunen beruse-bun sabenun suunu s̄ɔ.

Yāa kparoba nɛɛ,

⁸wunɛ wi a tɔn kurɔbu kpuro buram kere,

à kun yam mi yē, a doo a yāa ḡɔɔn yira swīi.

Kpa a wunen bonu kpara kparobun wāa yerun bɔkuɔ.

Durɔ u nɛɛ,

⁹nen kīnasi, a ka dum nia weene

ye ya Egibitin sunɔn tabu keke gawamɔ.

¹⁰Wunen bura yānu nu ra de wunen baanu nu man wēre.

Wunen wīra ka goonu wā.

Yāa kparoba nɛɛ,

¹¹sa ko nun saba kua ye ya wura ka sii geesu menne.

Kurɔ u nɛɛ,

¹²sanam mɛ sina boko u s̄ ka wigibu,

nen turaren nubura pusa.

¹³Nen kīnasi u nuburu dowa nge turare ye ba m̀ miru,

ye ya sure nen tororɔ.

¹⁴Nen kīnasi u s̄awa nge dāa wēe burasu.

Su ra kpiwa res̄em dāa gbaarɔ Engedio.

Durɔ u nɛɛ,

¹⁵nen kīnasi, a s̄awa kurɔ burɔ.

Wunen nɔni yi ballimɔ nge waa bakagii.

Kurɔ u nɛɛ,

¹⁶nen kīnasi, a s̄awa durɔ burɔ,

wuna a man wēre.

Besen kpin yeru ta ko n nɔɔ nɛ nge yaka bekusu.

¹⁷ Dāa ye ba m̀ seduru, yera ba ka besen dirun dāa mwaanatia kua.

Ma ba ten yari kua ka dāa ye ba m̀ sipere.

2 Nena na sāa nge gunarun biibii ye ya kpia tem tɛɛraɔ.

Na maa sāa nge yakasun biibii ye ya wāa wɔwɔaɔ.

Duro u nɛɛ,

² à n nɛn kīnasi wa win wɔndia kpaasi-bun wuuro,

u ra n sāawa nge biibii ye ya wāa sākin suunu sɔɔ.

Kuro u nɛɛ,

³ à n nɛn kīnasi wa aluwaasiban suunu sɔɔ,

u sāawa nge dāa te ba m̀ pɔmie dānun suunu sɔɔ tɛn marum mu dibu do.

Na ra kā na n sɔ win saaro.

⁴ U ka man da mi ba ra tɔɔ baka dīanu di.

Ma u man nenua ka kīru.

⁵ Wee kīra man barɔ kua.

A man dam kē ka kira duronu, ka pɔmien marum.

⁶ Na kī na n nɛn wiru sɔndi win nɔm dware,

kpa win nɔm geu gu man bɔkasi.

Duro u nɛɛ,

⁷ bɛɛ Yerusalemun wɔndiaba, na bɛɛ sɔɔmɔ

ka yɛɛ kpiki ka nennun yīsinu,

i ku nɛn kīnasi yamia saa ye u n̄ kī u se.

Duro u wee

Kuro u nɛɛ,

⁸ na nɛn kīnasin nɔɔ nɔɔmɔ.

Wɔɔ u guunu sarikiramɔ u wee.

⁹ U sāawa nge yaa kpiku n̄ kun mɛ nge gini kpema.

Wi wee dirun biruɔ,
u man mɛerima fenentin di.

¹⁰ Ma u ka man gari kua u nɛɛ,
a seewo nɛn kīnasi, kuro burɔ, a na.

¹¹ Wee puran saa ya doona,
ma gura ya yɔra.[‡]

¹² Biibii ya kpia yam kpuro.

Sa guno bweseke swīi nɔɔmɔ.

Kparukonun swīi yi nɔɔra besen tem sɔɔ.

¹³ Dāa te ba m̀ figie ta marum torumɔ,
ma resem tōkan wɛsun nubura pusa.

A seewo, a na nɛn kīnasi, kuro burɔ,

¹⁴ wune wi a sāa nge sākusa ye ya wāa kpee baa sɔɔ ya kukua.

A man wunen wuswaa sɔɔsio.

A de n wunen nɔɔ nɔ.

Domi wunen dɔkɔra nɔɔbu do.

Meya maa wunen wuswaa ra man wēre.

Kuron mero u nɛɛ,

¹⁵ i sun demaku binu mweerio

ni nu besen resem gbaaru sankumɔ saa ye ya wɛsu sāa.

Kuro u nɛɛ,

¹⁶ nɛn kīnasi u sāawa negii,
na maa sāa wigii.

U win sabenu kparamɔ yakasun biibiin suunu sɔɔ.

¹⁷ A de a gɔsira, nɛn kīnasi, a n wāa gu-unu wollo

a n sāa nge yaa kpiku n̄ kun mɛ nge gini kpema,

sere sɔɔ u ka du saaru tu kpɛa.

Kuro u ka win kīnasi dosimɔ

Kuro u nɛɛ,

3 wōku girira na kpī nɛn kpin yeru wollo.

Na kasu wi nɛn gōru ga kī.

[‡]2:11 *gura ya yɔra* - Isireliban temɔ, puran saa gura ra nɛ.

Adama na ò nùn wa.

² Ñ n men na, kon sewa n bɔsu wuu sɔɔ, gen swɛɛɔ ka gen yaburɔ na n kasu wi nen gɔru ga kī.

Na nùn kasu kasu, adama na ò nùn wa.

³ Ye wuu gen kɔsoba bɔsu ba wuu mɛerimɔ, ba man wa,

ma na bu bikia na nɛɛ, i nen kīnasi wa?

⁴ Ye na bu deri kese, yera na nen kīnasi wi wa.

Na nùn sɛre, na ò nùn yɔsu

sere na ka nùn da nen mero wi u man maran dirɔ.

⁵ Bɛɛ Yerusalemun wɔndiaba,

na bɛɛ sɔɔmɔ ka yɛɛ kpiki ka nennun yīsinu,

i ku nen kīnasi yamia saa ye u ò kī u se.

Kurɔ u nɛɛ,

⁶ wara u saram wee gbaburun di meni nge wii tīa.

U turare ye ba mɔ miru ka turare dɛkagia bwese bwesekan nuburu mɔ.

⁷ Salomɔɔn kpin yera ba sɔɔwa ba ka wee,

Isireliban tabu durɔ damgibu wata ba nùn swīi ba wāa gɔn gɔnka.

⁸ Be kpuro ba ka takobi sannɔ yɛ.

Ba sāawa tabu durɔbu.

Ben baawure u win takobi beki win yɛsɔɔ

u ka sɔɔru sāa baa yibereba bà n kurama wɔkuru.

⁹ Sina boko Salomɔɔ u dera ba nùn amakeɛn kitaru kua ka dāa ye ba ka na Libanin di.

¹⁰ Ma ba ten suatian dɛki kua ka sii geesu.

Ba maa ten gballitia kua ka wura.

Ba ten sin yerun leferi beku wunɔmgiru wukiri

te Yerusalemun wɔndiaba ba buraru kua kīrun sɔ.

¹¹ I yarima bɛɛ Sionin wɔndiaba, i sina boko Salomɔɔ wa.

U win furɔ doke ge win mero nùn dokea saa ye u kurɔ kpaaru kua.

Dɔma te, u wāa nuku dobu sɔɔ.

Durɔ u nɛɛ,

4 a sāawa kurɔ burɔ, nen kīnasi.

Wunen nɔni yi ballimɔ nge waa bakagii wunen sɔnditian wɛrin di.

Wunen seri yi sāa nge boo wuuru te ta saramamɔ Galadin guuru wɔllun di.

² Wunen donnu nu buriri nge yāa nīn sansu ba bɔɔra nu nīm nɔrum wee.

Nu maa nɔɔ nɛwa swɛɛ swɛɛ, nīn gara kun kande.

³ Wunen nɔɔ ga swɛriwa nge tom, ma ga waabu wā.

Wunen baanun nu ballimɔwa nge dire sɔnsɔm bia wunen sɔnditian wɛrin di.

⁴ Wunen wīira wāwa nge Dafidin dii bwereku gagu

mi ba ra tabu yānu bere.

Wunen saban bataniba ba sāa nge tabu yāa nī ba bwɛ mi.

⁵ Wunen bwāsu sāa nge yaa kpikun binu yiru nī nu yakasu dimɔ biibiin suunu sɔɔ.

⁶ Sere sɔɔ u ka du saaru tu kpɛa, kon da guuru wɔllɔ mi turare ye ba mɔ miru ka turare dɛkagia ya wāa.

⁷ A sāawa kurɔ burɔ, nen kīnasi.

A ò bau gagu mɔ.

⁸ A na su doona saa Libanin guunun di ka Seniri ka Hɛemɔɔn guurun di mi gbee sinansu ka musuku yambarɔsu ra n wāa.

⁹ Besen nɔni yì n yinna, ò kun mɛ nà n wunen saban batani tia wa, wunen kīra ra nen gɔru kpuro mwewa, nen sesu, nen kurɔ.

¹⁰ Wunen kīru ta nuku dobu mɔ nen sesu, nen kurɔ.

Wunen kīru ta tam dobu kere.

Mɛya maa wunen turaren nuburu ta do ta turare kpuro kere.

¹¹ Wunen nɔɔ ga sɔsɔbu do nge tim bau.

Tim ka bom mu wāa wunen nɔɔ sɔɔ.
Wunen yānu nu nuburu dowa nge dāa
te ba m̀ seduru Libaniɔ.

¹² A sāawa nge dāa gbaaru te ba kara
koosi, nen sesu, nen kuro.

A sāawa nge dɔkɔ ye ba kenua, ɛ kun
mɛ nge bwia ye ba mara.

¹³ Wunen nim mu dāa gbaarun dānu
yɛkamɔ.

Nin binu ni ba sokumɔ gerenadi nu do
too.

Meya lalle ka naadi ya maa kpia mi,
¹⁴ ka safarani, ka yaka si su nuburu do,
ka kaneli,

ka dāa ni ba ra ka turare dekania ko, ka
miru, ka aloesi,

ka sere yaka si su nuburu do bu kpuro.

¹⁵ Wune a sāawa nge dāa gbaarun dɔkɔ
ɛ kun mɛ nge bwia ye ya nim sumɔ
mɛ mu wee saa Libanin guunun di.

Kuro u nɛɛ,

¹⁶ sɔɔ yɛsi yɛsikan wosu,
i seewo i nen dāa gbaarun dānu kɔ,
kpa nin nubu duroru tu yari kpuro.
I de nen kɛnasi u du win dāa gbaaru sɔɔ
kpa u yen dāa bii geenu di.

Duro u wee

Duro u nɛɛ,

5 na dua nen dāa gbaaru sɔɔ,
nen sesu, nen kuro.
Na nen turare ye ba m̀ mirun dāa
yorimɔ ka kiki si su nuburu do.
Na nen tim baun tim dimɔ.
Na nen tam ka nen bom nɔrumɔ.

Yerusalemun wɔndiaba ba nɛɛ,

i dio, bɛɛ be i kɛane.
I nɔruo kpa i n kɛru barɔ.

Kuro u gambo wukia

adama n dākuru kua

Kuro u nɛɛ,

² na d̀ adama nen bwɛra ya ɛ kpɛ.

Na ka nen kɛnasi dosimɔ u gambo
soomɔ.

Duro u nɛɛ,

a man kenio, nen sesu, nen kɛnasi.

Wune wi a sāa nge sākusā, a yiba.

Nen wira nikerera.

Ma nen seri nim sɛɛra.

Kuro u nɛɛ,

³ wee na nen yaberu pota.

Kon maa kpɛ n se n tu sebe?

Na nen kɔri kpakia kɔ, yera kon maa se
n yi disinu kɔ?

⁴ Yera nen kɛnasi wi, u win nɔmu kpɛɛma
gambon wem di,

ma nen bwɛra wura win mi.

⁵ Na seewa n ka nɛn kenia.

Turare ye ba m̀ miru ya dāakumɔ nen
nɔman di gambon nenutia sɔɔ.

⁶ Na nen kɛnasi kenia,

adama na deema u doona.

Nen bwɛra raa wura win mi, sanam me
na win nɔɔ nua.

Na nɛn kasu kasu, na ɛ nɛn wa.

Na nɛn soka, u ɛ wure.

⁷ Wu gen kɔsobu ba ka man yinna.

Ba man so ba mɛɛra kua.

Be ba gbāraru kɔsu, ba nen sɔnditia
mwa.

⁸ Bɛɛ Yerusalemun wɔndiaba, na bɛɛ
kanamɔ,

ɛ n nen kɛnasi wa, i nɛn sɔɔwɔ win kɛra
man barɔ kua.

Yerusalemun wɔndiaba ba nɛɛ,

⁹ wune wi a kurɔbu kpuro buram kere,
mba wunen kɛnasi wi, u mɔ ye goo kun
mɔ a ka sun sɔɔmɔ mɛ.

Kurɔ u nɛɛ,

¹⁰nen kīnasi, tɔn swāɔwa, win wuswaa ballimɔ.

Tɔmbu nɔɔɔbun suba wɔkuru (10.000) sɔɔ, wiya kaa waabu gbi.

¹¹Win wuswaa ya ballimɔ nge wura gea.

Win seri yi tiriwa nge gunɔ mɔran sansu.

¹²Win nɔni yi sāawa nge waa bakagii ye ya wāa daaro.

Win nɔni kpiki yi sāawa nge bom bekum.

Nɔni yi, yi ka kpee gobiginu weene ni ba doke taabu sɔɔ.

¹³Win baanu nu wāwa nge turare bii yi yi kpiibu wee.

Win nɔɔ ga sāawa nge biibii yèn min di turare ya dāakumɔ.

¹⁴Win nɔma ya ka wuran suma weene ye ba kpee gobiginu dokea.

Win wasi yi wɔru nge suunu don te ba wɔriasia

ba buraru koosi ka kpee buranu ni nu nɔni boogu mɔ.

¹⁵Win kōri yi sāawa nge gbere yiru ye ba kua ka kpee kpikuru.

Ma ba ye gira wura gean wollo.

À n nùn meera, u sāawa nge Libanin dāa ni ba mɔ sɛduru.

¹⁶Win nɔɔn gari do.

Wi sɔɔra nen bwēra ra n wāa mam mam.

Beɛ Yerusalemun wɔndiaba, mɛ nen bɔɔɔ kīnasi wi, u sāawa mi.

Yerusalemun wɔndiaba ba nɛɛ,

6mana wunen kīnasi wi, u da, wunɛ wi a kurɔbu kpuro buram kere. Bera mana u gere, kpa su ka nun wi kasu.

Kurɔ u nɛɛ,

²nen kīnasi u dawa win dāa gbaaro, mi turare bii wāa yi yi kpiibu wee, u ka win sabenu kpapa kpa u biibii bɔɔri.

³Na sāawa nen kīnasigii, ma u maa sāa negii.

U win sabenu kparamɔ biibiin suunu sɔɔ.

Nge mɛ kurɔ win wasi sāa

Durɔ u nɛɛ,

⁴a girima mɔ nge wuu ge ba mɔ Tirisa.

Nen kīnasi, a wā nge Yerusalemu.

A nanum mɔ nge tabu sīa ka yen gidi bɔra.

⁵A ku maa man meeri.

Domɛ wunen nɔni yi nen kīru seeyamɔ.

Wunen seri yi sāa nge boo wuuru

te ta saramamɔ Galadin guurun wollun di.

⁶Wunen donnu nu buriri nge yāa nèn sansu ba bɔɔra

nu nim nɔrum wee, nu maa nɔɔ newa swɛɛ swɛɛ, nin gara kun kande.

⁷Wunen baanu nu ballimɔwa nge dire sɔnsɔm bia wunen sɔnditian wērin di.

⁸Sinanibun geera sāawa wata,

sina kurɔbu maa wene.

Wɔndiaban geera kun nɔru mɔ be.

⁹Adama nen kīnasi wi, u n̄ bau mɔ,

u sāawa nenem be sɔɔ.

U sāawa win meron bii wɔndia teereru te u kī too.

Wɔndia be ba nùn wa, ba nɛɛ,

u sāawa domarugii.

Sinanibu ka ban sina kurɔbu ba maa nùn siara ba nɛɛ,

¹⁰wara u yarimam wee nge buruku sɔɔ.

Wara u wā mɛ nge suru.

Wara u ballimɔ nge sɔɔ.

U nanum mɔ nge tabu sīa ka yen gidi bɔra.

¹¹Na da dāa gbaaro mi dāa marum wāa,

n ka wa yakasu sùn n kpia wɔwɔɔ,

kpa n wa resɛm tōka yà n kpapa,

kpa n maa wa dāa te ba mɔ gerenadi tà n wēsua sāa.

¹²Na ñ ka baaru nen bwēra man sua,
ya man doke nen tɔmbun tabu kekeban
suunu sɔɔ yi dumi gawe.

Kurɔbu ka wɔndiaba ba nɛɛ,

7 a gɔsirama, a gɔsirama, Sunemun
bii,
a gɔsirama su nun meeri.
Mban sɔna i ne Sunemun bii meera
nge wi u yaamɔ tɔn wuunu yirun baa
sɔɔ.

Durɔ u nɛɛ,

²wɔndia beeregii, wunen naasu su wā
salubata sɔɔ.

Wunen pɔra ya wāwa nge saba.

Wi u ye kua mɔmɔn tiwa.

³Wunen bwīrun gira yera sāawa
bwerere nge nɔran nɔɔ
ye ya ku ra tam kpe.

Wunen bɔsɔ ga swēri nge alikama ye ba
ka biibii sikerene.

⁴Wunen bwāsu sāawa nge yaa kpikun
binu yiru.

⁵Wunen wīru ta buririwa nge suunu
donnu.

Wunen nɔni yi deerewa nge Hesibonin
yeru

si su wāa wuu bɔkɔ gen kɔnnɔn bɔkuɔ.

Wunen wēru ta dendewa mam mam nge
Libanin kɔsu yeru

te ta Damasi meera.

⁶Wunen wira suarewa nge guu te ba mɔ
Kaameli.

Ma wunen tara ya ballimɔ nge beku
gobigiru

sere ya sina bokon bwēra kpuro mwa.

⁷Wunen buram banda, a man wēre too.

Wunɛ sɔra nen kīru kpuro wāa.

⁸Wunen wasi yi dendewa nge kpakpa
bāa.

Wunen bwāsu su sāawa nge dāa marum
swaaru.

⁹Na nɛɛ, kon kpakpa yɔwa kpa n yen
marum nene.

Wunen bwāsu su sāawa nge resem
swaaru.

Wunen wēsiaru ta nuburu do nge dāa
marum mɛ ba mɔ pɔmu.

¹⁰Nà n nun sɔsu, na ra n nuku dobu mɔ
nge wi u tam durom nɔra.

Kurɔ u nɛɛ,

tam mɛ, mu kokuo nen kīnasin sɔ
mu du win nɔɔ sɔɔ ù n dweeyamɔ.

¹¹Na sāawa nen kīnasigii,
ma win kīru kpuro wāa ne sɔɔ.

Kīana sɔra nuku doba wāa

Kurɔ u nɛɛ,

¹²nen kīnasi, a yarima su da baru
kpaanɔ kpa sa n wāa mi.

¹³Bururu sa ko se su da dāa gbaarɔ,
su wa resem tɔka ka dāa te ba mɔ
gerenadi yà n kpare ya wēsu sāa.

Miya kon nun kīru sɔɔsi.

¹⁴Dāa te ba mɔ mandaragore ta ten
turare yēkamɔ.

Besen yenu kɔnnɔwɔ, sa dāa marum
kpuro mɔ mɛ mu dobu bo,

ginakugim ka gisɔku gegim.

Na mɛ kpuro yii wunen sɔ nen kīnasi.

8 Å n daa sāa nen sesu mero turosi,
kon ka nun yinna tɔɔwɔ,
kpa n nun bɔkasi, goo kun maa man
gemmo.

²Kon ka nun da nen meron yenuɔ
kpa a man bwisi kē.

Kon nun tam nubu durorugim wē
mɛ na kua ka dāa bii ni ba mɔ gerenadi.

³Na kī na n nen wiru sɔndi win nɔm
dwarɔ,

kpa win nɔm geu gu man bɔkasi.

⁴Bɛɛ Yerusalemun wɔndiaba, na bɛɛ
sɔɔwɔ,

i ku nen kīnasi yamia saa ye u ñ kī u se.

Wɔndiaba ba nɛɛ,

⁵wara u wee gbaburun di u win kīnasi
gballi.

Kĩrun dam

Kurɔ u nɛɛ,

na nun yamia dāa saarɔ wunen yenun
bɔkuɔ,
mi wunen mero u wunen gura sua u nun
mara.

⁶ A de nɛ turon gari yi n wāa wunen
gɔruɔ.

A de a n nɛ turo bɔkasi.

Domi kĩru ta dam mɔwa nge gɔɔ.

Nisinu nu maa sāawa gāa gɔbunu nge
gɔribun wāa yeru.

Nin dam mu sāawa nge dɔɔ yari.

Yinni Gusunɔn min diya yi wee.

⁷ Nim wɔkun nim ka mɛn kpāaru mu n
kpɛ mu kĩrun dɔɔ go.

Meya maa daanun nim yiburu ta n kpɛ
tu kii te wukiri.

Tɔnu wi u win dukia kpuro wɛ bu ka nɔn
kian sɔ,

u n kii te wasi.

Yen kɔkɔɔ, ba koo nɔn gemwa.

Kurɔn sesubu ba nɛɛ,

⁸ sa sesu piibu mɔ wi u kun gina bwāa
kpia.

Amɔna sa ko nɔn kua sanam mɛ ba nɔn
kian na.

⁹ Û n sāa nge gbāraru,

sa ko tu tāsisiawa ka sii geesu.

Û n maa sāa nge kɔnnɔ,

sa ko ge kɔrewa ka dāa ye ba mɔ sɛdu-
run gambo.

Kurɔ u nɛɛ,

¹⁰ na sāawa nge gbāraru,

ma nen bwāa ya sāa nge wuu kɔsobun
wāa yeru.

Nen kɔnasi u yɛ ma na bɔri yendu mɔ win
mi.

Durɔ u nɛɛ,

¹¹ Salomɔɔ u resem tɔkan gbaaru mɔ
Baali Hamɔɔɔɔ.

Ma u gbaa te kɔsobu nɔmu sɔndia.

Ben baawure u ra ka sii geesun gobi
nɔɔɔbu (1.000) newa

bu sere gbaa ten marum sɔri.

¹² Salomɔɔ u win sii geesun gobi nɔɔɔbu
(1.000) suo u n mɔ,

kpa u win gbaa kɔsobu yen goobu (200)
wɛ.

Nena na nen tiin resem gbaaru mɔ,
ma na tu kɔsu.

¹³ A de n wunen nɔɔ nɔ nen kɔnasi,
wunɛ wi a ra n wāa dāa gbaaru sɔɔ.

Kpaasiba kii bu gu nɔ.

Kurɔ u nɛɛ,

¹⁴ a wasi suo nen kɔnasi,

kpa a n sāa nge yaa kpiku n kun mɛ nge
gini kpema

ye ya wāa guuru wɔllɔ mi yaka nubu
durorugisu wāa.

YEREMI

Gusunɔn sɔmɔ Yeremi u sɔawa yɔku kowon bweseru. U nɔni swɔaru wa win tɔmbun suunu sɔɔ. Ba nɔn tusa win garin sɔ. Gusunɔn sɔmɔ Esain biru, n kuawa nge wɔɔ wunɔbu (100) u sere win sɔmburu torua. Win wɔaru sɔɔ, u Yinni Gusunɔn tɔmbu Yudaba kirɔ kua bu ka ben bɔu sɔanu ka ben toranu deri. Ma n kun mɛ, bwese tukunu nu koo na nu bu wɔri. Win gari yi kooru win nɔni biru. Babilonin sina boko u Yerusalemu ka Yinni Gusunɔn sɔa yeru wɔri. Ma u Yudaban sina boko ka tɔn dabinu yoru mwɛɛra u ka da win temɔ. Mɛya Yeremi u maa tɔmbu Gusunɔn gari sɔɔwa u nɛɛ, sɔɔ teeru ben sukum koo wurama yoo ten di.

Tire ten kpunaa

1. Yeremin sokuru u ka ko Gusunɔn sɔmɔ, wiru 1.
2. Gari yi Yeremi u gerua Yosias ka Yoyakimu ka Yoyakini ka sere Sedesiasin waati sɔɔ, wiru 2n di sere wiru 25.
3. Ye ya kooru Yeremin wɔaru sɔɔ, wiru 26n di sere wiru 45.
4. Ye Gusunɔ u gerua bwese tukunun sɔ, wiru 46n di sere wiru 51.
5. Yerusalemu ya wɔruma, wiru 52.

1 Tire ten gari yi sun sɔɔmɔ ye Yeremi Hilikiyan bii u kua ka gari yi Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa. Hilikiya wi, u sɔawa yɔku kowo goo Anatɔtuɔ, Benyamɛn temɔ. ²Yudaban sina boko Yosias Amɔɔn biin bandun wɔɔ wɔkura itase sɔɔra Yinni Gusunɔ u ka Yeremi wi gari kua. ³U maa ka nɔn gari kua Yoyakimu wi u sɔa Yosiasin bii Yudaban sina bokon waati sɔɔ, ka maa Sedesias Yosiasin biin waati sɔɔ sere n ka girari win bandun wɔɔ wɔkura

tiasen suru nɔɔbuse. Saa ye sɔɔra ba Yerusalemgibu yoru mwɛɛra ba ka da Babiloniɔ.

Gusunɔ u Yeremi soka

u ka ko win gɔro

⁴Sɔɔ teeru Yinni Gusunɔ u ka nɛ, Yeremi gari kua u nɛɛ,

⁵u sere man mɔme nen meron nukurɔ, u man yɛ saa ba n man marubu kpa. U man gɔsa u yi nenem n ka ko win gɔro handunian bwesenun mi bu sere man ma.

⁶Ma na nɔn wisa na nɛɛ, Yinni Gusunɔ, wee na n kpɛ n gari gere tɔn dabinun wuswaɔɔ, domi nɛ biiwa.

⁷Adama Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u nɛɛ,

n ku gere mɛ.

Domi bɛn mi u man gɔriɔ kpuro kon dawa.

Ye u maa man sɔɔwa kpuro kon ye gerewa.

⁸N ku ben berum ko.

Domi u ko n ka man wɔa, kpa u man wɔra karin di.

Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

⁹Ma u win nɔmu demia u nen nɔɔ baba u nɛɛ, wee u win gari doke nen nɔɔwɔ.

¹⁰Yen biruwa u maa nɛɛ,

wee gisɔ, u man yiiko wɛ

bwesenu ka nin sinambu kpuron wɔlɔ

n ka nu wukiri n sura,

kpa n maa wure n nu gira nge dɔa.

Mɛya n maa ka nu kɔsuku n kam koosia,

kpa n maa wure n nu seeya.

Kɔsinu yiru

¹¹Yinni Gusunɔ u maa man bikia u nɛɛ, mba na waamɔ mi.

Ma na nɔn wisa na nɛɛ, dɔru garun kɔasa na waamɔ.

¹² Ma u nɛɛ, na wawa dee dee, domi u ko n tii sɛ u ka win nɔɔ mwɛɛru yibia.

¹³ Ma u kpam man bikia u nɛɛ, mba na maa waamɔ mi.

Na nùn wisa na nɛɛ, wekera na wa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ta man nɔɔ sike ta swɛɛ ta gbisimɔ.

¹⁴ Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, geema saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian diya wahala ya koo na yu tem mɛn tɔmbu kpuro wɔri.

¹⁵ U koo sinam be ba wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia seeyama bu na bu Yerusalemu ka Yudan wuu si su tie tabu wɔri kpa bu Yerusalemu ye tarusi bu sina yen gbāra kɔnnɔsɔ nge siri kowobu.

¹⁶ U koo win tɔmbu sɛɛyasia ben kɔsa yen sɔɔ ye ba ka nùn deri, ba bũnu turare dɔɔ dokea, ma ba bwāaroku ni ben nɔmu ga kua yiira ba sāwa.

¹⁷ Adama nɛ, n be sɔɔru koowo, n kpaka sɛka kpa n se n bu sɔ kpuro ye u koo man yiire. U nɛɛ, n ku de nɛn tororu tu kara ben suunu sɔɔ, kpa u ku raa man bɛrum sosia n diiri ben wuswaaɔ.

¹⁸⁻¹⁹ Wee tɛ, Yudaban sinambu ka ben wirugibu ka ben yāku kowobu ka sere tɔn be ba tie kpuro ba koo ka man tabu ko. Adama ba n kpɛ bu man kamia. Domi saa ye sɔɔ, u koo man dam wɛ nge wuu ge ba gbāraru toosi, n kun mɛ nge ghere ye ba kua ka sisu, n kun mɛ nge gbāra te ba kua ka sii gandu.

U ko n wāawa ka nɛ u ka man wɔra ben nɔman di.

Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Isireliban sikadoban durum

2 Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u nɛɛ, ² n doo n bɛɛ Yerusalemu gibu sɔ n nɛɛ, u yaaye nge mɛ i nùn kīa yellu nge kuro kpao,

i ka nùn swii gbabu tɛn mi gāanu ku ra kpi.

³ Bɛɛ Isireliba, i raa wāawa wi turon sɔ. I sāawa win arumani ye u tii gosia.

Wi u na u bɛɛ gura, wahala ya ra yɛro deemewa.

Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

⁴ Tɛ, bɛɛ Isireliba, bɛɛ be i sāa Yakɔbun bweseru, i swaa dakio i nɔ.

⁵ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, tora tera bɛɛn sikadoba ba nùn waasi ba ka nùn deri,

ba da ba kam swii, ma ben tii ba kam kua.

⁶ Ba n tii bikie bu nɛɛ, mana wi, Yinni Gusunɔ u wāa, wi, wi u bu yarama Egibitin di.

Mana u wāa, wi, wi u ka bu da gbaburo mi gāanu ku ra kpi.

Gbabu te sɔɔ, nim sari, dɔko kpirina nu yiba, wāara maa sɛ mi.

Yen sɔna goo kun wāa mi, goo ku ra maa si mi.

⁷ Yen biru, u ka bu da mi tem gem wāa, kpa bu ka mɛn dāa bii duronu ka mɛn dīa geenu di.

Adama ye ba tura mi, ba tem mɛ sankaa, ba mu disi doke.

⁸ Ben yāku kowobu ba n bikie bu nɛɛ, mana Yinni Gusunɔ u wāa.

Meya maa wooda yɛrobu ba n nùn gie. Ben wirugibu ba nùn seesi.

Būu wi ba mɔ Baali, win gariya Gusunɔn sɔmɔbu ba swii ba ka gari mɔ.

Ma ba da ba bũnu sāwa ni nu n bu arufaani gaa wɛɛmɔ.

⁹Yen sōna u koo bɛɛ ka bɛɛn bibun bwe-seru siribu soku.

¹⁰I be ba wāa nim wōkun tem bure te ba sokumɔ Sipu mɛerio.

I goo gɔrio Kedaɔɔ

u mɛeri sāa sāa u ka wa

bā n mō nge bɛɛ,

¹¹u ka wa bweseru garu tā n ten būnu kōsire

baa mɛ nu n sāa gem,

nge mɛ bɛɛ, i Gusunɔ deri

wi u sāa bɛɛn beere.

Ma i wura yɛ sɔɔ i n arufaani gaa wasi.

¹²Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

bɛɛ wɔllugibu, i biti sooro yenin sɔ,

kpa i wɛnu wura.

¹³Wee win tɔmbu ba durum yiru kua.

Ba nūn deri, wi, wi u sāa nge nim gem mɛ mu koo nɔrura,

ma ba da ba būnu swīi ni nu sāa nge dɔkɔ kpiri ni nu n nim nenumɔ.

Isireliban naane sarirun are

¹⁴Isireliba, i n sāa yobu.

Ba n bɛɛ mara yoru sɔɔ.

N n men na, mban sōna bɛɛn yibereba ba bɛɛ naa swīi nge gbeeku yɛɛ.

¹⁵Wee ba bɛɛ kukirisi nge gbee sinansu.

Ba bɛɛn tem yānu gura,

ma ba bɛɛn wusu dɔɔ meniki,

goo maa sari mi.

¹⁶Nɔfu ka Tapanesigibun tii

ba koo bɛɛ kōni bu pɔɔru woka

bu ka bɛɛ yoru mwɛeri.

¹⁷Yeni ya koo bɛɛ deema,

domi i Gusunɔ bɛɛn Yinni deri sanam mɛ u bɛɛ kpare swaa gea sɔɔ.

¹⁸Ì n da i tii Asirigibu

n kun mɛ Egibitigibu wɛ,

i ben daarun nim nɔrumɔ,

mba i ko wa.

¹⁹I n yɛ ma bɛɛn nuku kōsuru ka bɛɛn naane sariru ta koo bɛɛ nōni sɔ.

Saa ye sɔɔra i ko wa,

kpa i gia ma gāa kōsuna i kua mi,

ye i ka man deri,

i n maa man nasie.

Nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Isireliba ba sāawa nge kuro

wi u kun naane mɔ

²⁰Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

saa yellun di, i tii yoru yara,

i sugu ka yōni yi ba raa bɛɛ doke kasuka.

Ma i nɛɛ, i n maa kī i man yoru diiya.

Ma i da gungunu wɔllɔ ka dāa kubenɔ

i būnu gasirimɔ i sāmɔ.

²¹Yellu, na bɛɛn bweseru duurawa

nge resɛm dāa geeru te ta kpuro kere,

adama tɛ, i kɔsa i kua

nge resɛm dāa te ta yina.

²²Baa i n wobura ka werem mɛ mu gem durom mɔ,

ka mɛ, ko na n bɛɛn disi yi waamɔwa.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²³Amɔna i ko kpī i siki i nɛɛ,

i n tii disi koosi,

i n būu wi ba mō Baali sāwa.

I bɛɛn naasun yira mɛerio wɔwa sɔɔ.

I de i wura ye i kua,

bɛɛ be i sāa nge yooyoo niu

ge ga bɔsu ga durɔbu kasu.

²⁴Bɛɛ be i sāa nge gbeeku keteku niu

ge ga gbaburun dɔɔne mɔ.

Gen yɔɔbun saa sɔɔ,

ga ra n yōɔkumɔwa,

goo kun kpɛ u gu yōrasia.

Keteku dwaa ye ya gu kasu kpuro,

ya ku ra wasire yu ka gu wa.

Domi ya ra gu deemewa gen yɔɔbun saa sɔɔ.

²⁵Bɛɛ Isireliba, na nɛɛ,

i ku būnu gasiri sere bɛɛn baranu nu diira,

kpa nim nɔru gu bɛɛ go.

Adama i n wure.

Ma i nɛɛ, n n koorɔ,

domi niya i kī,

i ko maa nu swīi i sāwa.

Ba koo Isireliba seeyasia

²⁶ Nge me sekuru ta ra gbena mwe
ba n nun mwa subaru so,
nge meya bee Isireliba ka been sinambu
ka been wirugibu ka been yaku kowobu
ka Gusunon somobu i ko i sekuru wa.

²⁷ Domi i buu daru sokumo been baaba,
ma i maa kperu sokumo been mero.
Wee bee Isireliba kpuro i man biru kisi,
i n maa man meerimo.

Adama i n waa wahala so,
i ra newa, n seema n bee faaba ko.

²⁸ Bee Yudaba, been bwaroku ni i tii
sekua

nu ka been wusu geeru ne mi,
mana nu waa.

Nu seewo nu bee faaba ko wahalan saa
so

nun n koo kpi.

²⁹ Mban sana i ka man sikirinamo.

Wee bee kpuro i n ka man yore.

³⁰ Kam soora na bee seeyasia.

I n nen seeyasia bi garisi gāanu.

I Gusunon somobu wari i go

nge me gbee suno ga ra yaa wari gu go.

³¹ Bee Isireliba, bee be i tie, i ne, Yinni
Gusunon gari swaa dakio i no.

Na bee sawewa nge tem mi gāanu ku
ra kpi?

Na bee sawewa nge yam woku
nanumgiri?

Mban sana bee nen tambu i gerumo i mo,
i tii mo,

i n gosiramamo nen mi.

³² Wandia u ra win bura yānu duari ro?
Kuro kpao u ra win sanditia duari?

Amāna bee nen tambu i ka man duari n
ka te me,

na n mam yen tōnun geeru ye.

³³ I duro dama bwisi mo sere kuro tanobu
ba yi giamo been min di.

³⁴ Wee ton be ba n toren yem mu yiba
been yabenō

be, be i n ka gāa kōsunu ganu mwe.

³⁵ Ka me, i tii sokumo be ba deere.

Ma i mo, ne, Yinni Gusunon moru yu bee
doonari.

Adama kon bee siribu soku yen so i mo,
i n durum mo.

³⁶ Mban sana i sirene i ka swaa kosi.

Egibitigiba koo bee sekuru doke
nge me Asirigiba bee kua.

³⁷ Kpa i yari min di i n tuke.

Domi ne, Yinni Gusunon na be i naane sāa
mi yina.

I n maa somiru garu wasi ben min di.

Isireliba

ba sawa naane sarirugibu

3 Yinni Gusunon u maa nee,
goo u n win kuro yina,
ma kuro wi, u da u duro goo sua,
duro guro wi, u ra maa kuro wi naa de?
Aawo. U n kua me, ya koo win tem disi
doke.

Adama bee Isireliba, i kua me.

I da i buu dabiru samo,

ma i ki n maa bee mwaama.

Ne, Yinni Gusunon na yeni gerua.

² I seewo i meri guunu gia,
kpa i wa nge guuru gara waa ten mi i n
bunu sawa.

Wee, i ra bunu kasu

nge me kuro tano u ra win kinasibu kasu.

I saa nge Daarubu swaa dio be ba ra n
tambu mara swee so.

Ma i tem me disi doke been buu gasiribu
ka been nuku kosurun so.

³ Yen sana gura kun taramo

bu sere nee, ya koo ne.

Adama ka me,

i bunu gasirimo i dawwa.

Sekura kun bee mo.

⁴ Wee te, i man nagiru suemo i mo,

i man nagiru mo i gerumo

nena na saa been baaba,

i maa man kiwa saa been piiburun di.

⁵ Ma i bikiamo,

ko na n ka bee moru sawa sere ka
baadommo?

Bɛɛ Isireliba, yeniwa i ra n gerumɔ,
adama i kōsa m̀ɔ i dɔɔ
nge m̀ɛn nɔɔ i kɪ.

Yudaba ka Isireliba,

i de i gōru gosia

⁶Yudaban sina boko Yosiasin waati sɔɔ, Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, a wa ye Isireliba ba m̀ɔ? Ba s̄awa m̀ɛm nɔɔ sariba. Wee, ba da mi gungunu ka d̄aa kubenu w̄aa kpuro, ba b̄unu s̄aamɔ. ⁷Ma nɛ, Yinni Gusunɔ na tii sɔɔwa na nɛɛ, b̄a n yeniba kpuro kua, ba koo wurama nen mi. Adama ba n wurame. Ben mero bisibu, Yudan bweseru te ta s̄aa nge kurɔ naanɛ sarirugii, ben tii ba wa me. ⁸⁻¹⁰Isireliba ba tem me disi doke ben b̄uu gasiribun s̄o ka ben sekuru sarirun s̄o te baawure u gerumɔ. Ma ba b̄uu s̄aamɔ kpenu ka d̄anun nuurɔ. Yen s̄ona na bu yina ma na bu yinabun tireru w̄ɛ. Ka me, na wa Yudaba ba n berum kue. Ba dawa ba b̄unu gasira ben tii. Ba n wurame nen mi ka ben gōru kpuro. Weesu sɔɔra ba ȳɔ.

¹¹Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, baa me Isireliba ba s̄aa m̀ɛm nɔɔ sariba, ba sanɔ bo ka sere Yudaba. ¹²Yen s̄o, a doo s̄o ȳɛsan nɔm geu gia a Isireliba gari yini s̄o a nɛɛ, bu wurama, na n ka bu nɔnu kōsu m̄erimɔ.

Domi na s̄awa wɔnwɔndugii.

Na ku ra m̄oru ko n ka te.

¹³Bu gesi ben durum wuro.

Bu wuro ma ba n ka man ȳɔre,
nɛ, Gusunɔ ben Yinni.

Domi ba da ba b̄unu gasira d̄aa kubenɔ.
Ba yina bu nen gari swaa daki.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔn tɔmbu

ba koo wurama win mi

¹⁴Bu wurama nen mi, be, bii mem nɔɔ sariba. Domi na s̄awa ben Yinni. Kon be ba tie yarama wuu s̄in mi ba w̄aa kpuron di, baa n n tɔn turon na, n kun me yiru. Kpa n ka bu wurama nen mi S̄onɔ. ¹⁵Saa ye sɔɔ, kon bu kparobu w̄ɛ be nen gōru ga kɪ. Kpa bu bu kpapa ka bwisi, ka laakari.

¹⁶Ba koo marura bu dabia tem me sɔɔ. Sanam me sɔɔ, ba koo man gia. Ba n maa nen woodan kpakororun gari m̀ɔ. Goo kun maa ten bwisikunu m̀ɔ. Goo kun maa tu yaayamɔ u nɛɛ, mana ta w̄aa. Goo kun maa ten k̄sire m̀ɔ. ¹⁷Saa ye sɔɔ, nen sina gɔna ya ko n w̄aawa Yerusalemɔ. Kpa bwese ni nu tie kpuro nu maa menna mi, nen ȳisirun s̄o. Ba n maa ben bwisi k̄si sw̄imɔ. ¹⁸Saa ye sɔɔ, Yudaba ka Isireliba ba koo menna bu ko tia. Domi ba koo wurama sannu saa s̄o ȳɛsan nɔm geu gian di. Kpa bu sina tem me sɔɔ me na ben baababa w̄ɛ ba tubi di.

¹⁹Nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua na nɛɛ, kon daa bɛɛ Isireliba kowa nen bii k̄inasibu,
kpa n bɛɛ tem gem w̄ɛ
me mu buram bo handunia yeni sɔɔ.
Na raa tamaa i ko man sokuwa b̄ɛn
Baaba,

kpa i ku maa man deri.

²⁰Adama i man tɔnu kam kom kua
nge me kurɔ naanɛ sarirugii u ra win
durɔ kue.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²¹Wee, nɔɔ gagu ga nɔɔra guuru w̄ollɔ.
Ase Isirelibara ba kuuki m̀ɔ ba b̄unu
kanamɔ,

domi ben sanu sanusu kpuro su sankira,
ba nɛ, Gusunɔ ben Yinni duari.

²²Bɛɛ, bii mem nɔɔ sariba, i wurama nen
mi.

Kon bee been mem nɔɔbu sariru suuru
kua.

Ma Isireliba ba nee, Gusunɔ, wuna a sãa
besen Yinni.

Bese wee, wunen miya sa wee.

²³ Geema bũu ni sa raa sãamɔ guunu
wollɔ sa kuuki mɔ,
nu sãawa weesu.

Adama Gusunɔ besen Yinni,
wuna a sãa bese Isireliban faaba kowo.

²⁴ Wee, saa besen birun di sa waamɔ bũu
wi ba mɔ Baali,

wiya u besen baababan gbean dīanu di
kpuro,

ka maa ben yāanu ka ben ketēba ka sere
ben bibu.

Ma ba sekuru wa.

²⁵ Su kpuna sekuru sɔɔ

kpa su besen beere sariru wukiri nge
bekuru.

Domi bese ka besen baababa
sa wune Gusunɔ besen Yinni torari.
Saa besen birun di n ka gisɔ girari
sa n wunen gere wure.

4 Yinni Gusunɔ u nee,
bee Isireliba,

i n kī i wurama nen mi, i ko kpī i
wurama.

Ì n been bũu sãaru deri, i n maa
yaayaare mɔ,

² i n da bōre gem sɔɔ ka gōru deero,
i nee, ka Yinni Gusunɔn wāaru,
saa yera bwese tukunu nu koo domaru
wa nen min di,

kpa bu woo kana nen sɔ.

³ Ne, Yinni Gusunɔwa na bee Yudaba ka
Yerusalemugibu sɔɔmɔ na mɔ,
i gbee kpaanu kasirio, i dāa dɔɔ go.

I ku ra maa been dīanu duure sãki sɔɔ.

⁴ Geema, i bango sãa wasi sɔɔ.

Adama n tiewa i man tii wē,
kpa nen mɔru yu ku raa yabura nge dɔɔ,
wi goo kun kpē u go,
domi been nuku kōsuru ta kpā.

Ba Yudaba wɔrima

⁵ Yeremi u nee,
i Yudaba sɔɔwɔ kpa i gbāra
Yerusalemuɔ.

I kɔba soowo tem me kpuro sɔɔ.

I nɔɔgiru suo ka dam i nee,
bu mennama bu da wuu si su gbāranu
mɔ sɔɔ.

⁶ Bu gidi bɔra sueyo Sioni gia
bu duki yakuro bu ku yōra.
Domi Gusunɔ u koo de kōsa yu na
saa sɔɔ yēsan nɔm geu gian di.

⁷ Yibere be ba ra bwesenu kam koosie
ba seewa ben wāa yerun di nge gbee
sunɔ

ge ga tii demiamɔ gen bweun di,
ba wee bu ka tem me kam koosia.

Bee Yudaba, ba koo been wusu kɔsuku
kpa su ko bansu.

⁸ I saaki sebuo nuku sankiranun sɔ
kpa i swī i weeweenu ko,
domi Yinni Gusunɔn mɔru kun sun
doonarimɔ.

⁹ Ma Yinni Gusunɔ u nee,
yen tɔɔ te sɔɔ,
sina boko ka win sina asakpɔbu ba koo
mwia kpana

kpa yāku kowobu bu bitɔ soora,
kpa Gusunɔn sɔmɔbu bu nɔsu nene,

¹⁰ bu nee, ne, Yinni Gusunɔ
na be, Yudaba ka Yerusalemugibu nɔni
wōkua

ye na nee, ba koo bɔri yendu wa.

Wee tē ba woburu sɔndi ben wīino.

Yibereba ba Yudaba sikerene

¹¹ Saa ye sɔɔ, kon bu sɔ n nee,
wee, woo ga wee saa ghaburun guunun
di,

gu ka nen tɔmbu Yudaba swee.

Woo ge, ga n sãa fere fere
nge ge ba koo ka dobi sara.

¹² Ga ko n dam mɔwa.

Ne, Yinni Gusunɔwa na gu sokusiamɔ.

Tēwa kon bu siri.

¹³ Ma Yudaba ba nɛɛ,
 gbera sun di, domi sa kam kua.
 Wee, wi u koo sun kam koosia u sīmo
 nge guru wiru.
 Win tabu keke yi sāa nge guru woo.
 Ma win dumi yi guno bakeru sāabu kere.

¹⁴ Yinni Gusuno u nɛɛ,
 bɛɛ Yerusalemugibu,
 sere saa yerà i kī i n kōsa bwisikumo.
 I been gōrusu deerasio, kpa i faaba wa.

¹⁵ I swaa dakio gari yi ba ka na Danun
 tem di
 ka Efaraimun guunun di
 ba nɛɛ, kōsa wee.

¹⁶ I ye bwesenu kpuro nɔɔsio.
 Kpa i ye Yerusalemugibu sō i nɛɛ,
 yiberɛba ba wee saa tontonden di.
 Ba koo Yudaban wusu tabun kuuki
 koosi.

¹⁷ Kpa bu Yerusalemu sikerena
 nge be ba gberu kōsu.
 Domi yen tumbu ba man seesi.
 Nɛ, Yinni Gusunowa na yeni gerua.
¹⁸ Bɛɛ Yudaba, geema wahala ya bɛɛ
 noni sōowa sere been woo sɔndo.
 Adama ya sāawa been kom kōsum ka
 been nuku kōsurun are.

Yeremi u wasikiramɔ

win tɔmbun wahan sō

¹⁹ Yeremi u nɛɛ,
 nen nuki man wuririmɔ ma nen torora
 kara.
 Na n̄ kpē n nɔɔ mari wahala yenin sō.
 Na tabun kɔba nɔɔmɔ. Bu wee.
²⁰ Ba sun nɔɔsiamɔ ma ba wuu dabinu
 kɔsuka.
 Tem me kpuro mu kam kobu dɔɔwa.
 Subaru sɔɔra ba na ba besen tabu
 kowobun kuu bekuruginu wukura.
 Ma ba nu gura ba ka doona.
²¹ Sere domma na kon yiberɛban gidi
 bɔra waamɔ,
 kpa na n kɔban swīi nɔɔmɔ tāa tāa.

²² Ma Yinni Gusuno u nɛɛ,

wee, nen tumbu ba n̄ bwisi mɔ.
 Meya ba n̄ man yē.
 Ba sāawa gari bakasu.
 Ba kōsan kobun bwisi mɔ,
 adama ba n̄ gean kobu yē.

Kam kobu wee

²³ Na tem mɛera ma mu sāa bitam,
 gāanu sari men wollo.
 Na maa wollu mɛera,
 na deema yam bururam sari mi.
²⁴ Na guunu mɛera, na wa wee,
 nu wɔruma. Ma gungunu nu bāarimɔ.
²⁵ Na maa mɛera na wa wee,
 tɔnu sari tem sɔɔ.

Ma gunɔsu su yarina kpuro.
²⁶ Na tem mɛera mɛ mu raa sāa tem
 gem.
 Na deema wee, mu kua tem saaram.
 Ma wuu si su wāa mi, su wɔruka.
 Yinni Gusunowa u ye kua win mɔrun
 saabu.

²⁷ Yinni Gusuno u nɛɛ,
 u koo tem mɛ gosia tem saaram,
 adama u maa nɛɛ,
 u n̄ derimɔ mu n sāa mɛ ka baadommaɔ.
²⁸ Yen sō, tem mu ko n gɔɔ wooru sō,
 kpa wollu tu yam tīra.
 Domi u himba yi kɔ, u n̄ maa biru wurɔ.
²⁹ Ye wusu kpuron tumbu ba maasɔbu
 ka ten towobun wɔkinu nua,
 yera ba duki yakikira kpuro.
 Gaba wɔriki dāa sōsɔ ma gaba dua kpee
 baaba sɔɔ.

Ba wuu si deri su kua bansu.
³⁰ Wunɛ Yerusalemu, buraru mba kaa
 maa tii kua.
 Kaa tii beku wunɔmgiru kasuawa a
 dewe,
 kpa a wuran saba sebe, kpa a kiro doke?
 Kam sɔɔra kaa tii buraru kua.
 Wee wunen kīnasibu ba nun tusa
 ba kasu bu nun go.
³¹ Na wuri ka weeweenu nɔɔmɔ
 nge tɔn kurɔ wi u yiire u kī u win bii
 gbiikoo ma.

Ase Yerusalemun nɔɔwa ga nɔɔramɔ mi.
Ya wom gabamɔ, ya nɔma demie ya mɔ,
ya kam kuawa.
Wee yen yibereba ba ye sɛre, ya gɔɔ dɔɔ.

Yerusalemugibun toraru

5 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
bɛɛ Yerusalemugibu, i bɛɛn swɛɛ
kpuro swiɣɔ.

I doo ka mi tɔmba ra menne i kasu
i n ko i goo wa wi u ra ko dee dee
ma u ra gem gere.
i n yɛro wa,
saa ye sɔɔra ne, Yinni Gusunɔ, kon bɛɛn
durum wɔka.

² Ma Yeremi u nɛɛ,
wee, ba ra n bɔrumɔ ba n mɔ,
ka Yinni Gusunɔn wɔaru,
adama weesu sɔɔra ba bɔri yi mɔ.

³ Yinni, n n wi u gem swii, wiya a kasu?
Wee, a bu sura adama ba nun atafiiru
kua.

A bu nɔni sɔɔwa, adama ka mɛ, ba n
gɔanu gie.

Ben gɔru ga bɔbiawa nge kperu.
Ba yina bu wurama wunen mi.

⁴ Ma na nɛɛ, ba sɔawa nge bibu,
ba mɔwa nge gari bakasu.
Domi ba n wunen swɛɛ yɛ,
ba n maa wunen woodaba yɛ.

⁵ Kon gɔsira n da be ba bukuren mi,
kpa n ka bu gari ko.

Domi be, ba wunen swɛɛ yɛ,
ba maa wunen woodaba yɛ.

Wee, ben tii ba nun yina
nge yɔa te ta wɛɛ yina
ma ta yi kasuka.

⁶ Yen sɔna bɔ n dua dɔa sɔɔwɔ,
gbee sinansu su ra bu go.
Bɔ n dua yakasɔ,
gbeeku bɔnu nu ra bu go.
Ma musuku gbeeku ga ra bu yɔɔru
bwɛɛye

ben wuun gbɔrarun kɔnnɔwɔ,
be ba yara min di,
gu ka bu sɛre gu kasuku.

Domi ben toranu nu dabia.
Ben naane sariru ta kpɔ.

⁷ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
mban sɔna kon nen tɔmbun durum
wɔka.

Domi wee, ba man deri
ma ba bɔrumɔ ka bɔnun yisinu.

Na bu debia,
adama bɔna ba ka arukawani bɔkua
ba nu gasirimɔ.

⁸ Ba sɔawa nge dum dwɛɛ yi yi deba
yi wuri mɔ yi kurɔbu gire.
Nge mɛya ba ra n ben berusebun kurɔbu
naa gire,
ba n kpeeki mɔ.

⁹ Mban sɔna na n ko n bwese teni mɔru
kɔsie,
kpa n tu sɛɛyasia yenin sɔ.

¹⁰ Ne, Yinni Gusunɔ,
kon bu yibereba surema,
be, be ba sɔa nge nen resem gbaaru.
Ba koo ten kara sura
kpa bu ten dɔa kɔasi bɔɔri yi yi n sɔa
negii.

Adama ba n gbɔa te kam koosiamɔ
kpuro.

¹¹ Mɛya kon ko domi Isireliba ka
Yudaba
ba n ka ne turo yɔre.
Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Ye ya koo Isireliba deema

¹² Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
Isireliba ba man siki
ba nɛɛ, na n dam gam mɔ.
Kɔsa kun maa bu deemamɔ.

Ba n tabu wasi,
ba n maa gɔɔru wasi.

¹³ Nen sɔmɔbun gari yi maa sɔawa nge
wom dirum.

Ben goo ku ra bu gari gee sɔ.
Ba maa gerumɔ ba mɔ,
sɔmɔ ben gari yi wɔri ben tii sɔɔ.

¹⁴ Yen sɔ, nɛ, Gusunɔ, wɔllu ka tem
Yinni,
na nɛɛ, ye ba ka gerua mɛ,

wee, nen gari yi ko n sāa nge dōw wune
Yeremin nōw sōw,
kpa nen tōn be, ba n sāa nge dāa ye dōw
wi, u koo mwa.

¹⁵ Tē bee nen tōmbu, Isireliba,
kon bee bweseru garu surema tontonden
di.

Bwese te, ta dam mō
ta raa maa wāawa saa yellun di.
I ñ maa ten barum nōmō.

¹⁶ Ba sāawa tabu durōbu be kpuro.
Ben sēenun saabu,
gonu ra n yibawa sikaō.

¹⁷ Bwese te, ta koo been dīanu kam
koosia,
ka been bibu, ka been yaa sabenu, ka
been dāa marum,
kpa bu been wuu si su gbāranu mō tabu
wōri,
bu kōsuku,
sì sōw been yīyōbu wāa.

¹⁸ Adama yen tōw te, n ñ bee kpuro
kon kam koosia. ¹⁹ Tē Yeremi, bà n nē,
mban sōna nē, Gusunō ben Yinni na bu
yenin bweseru kuammē, kaa bu wisiwa
a nē, ba man deri ba ka tōn tukobun
būnu na ben temō ba sāamō. Nge meya
ben tii ba koo da bu tōn tukobu sã tem
tukumō.

Gusunō u win tōmbu kiro mō

²⁰ Yinni Gusunō u nē,
i Yakōbun bweseru sōwō,
be, be ba sāa Yūdaba, i nē,
²¹ bu swaa dakio ye na bu sōwō.

Ba sāawa nge wōkobu, ba ñ bwisi mō.
Ba nōni mō, adama ba ñ yam waamō.
Ba swasu mō, adama ba ñ gari nōmō.

²² Ba ñ koo man nasia?
Ba ñ koo diiri nen wuswaō?
Nena na dera yani seeri yi nim wōkun
nim gunua.

Ma na nē, mu ñ maa saramō
mi na men nōw bura yeru yi mi.
Miya mu ko n wāa sere ka baadommaō.

Baa me nim kurenu nu ra se, nu ñ dam
mō.

Baa me nu ra wōki, mu ku ra gam de.
²³ Adama be, nen tōmbu, ba sāawa mem
nōw sariba.

Ba ra ka man mōru ko kpa bu man deri.
²⁴ Ba ku ra tii sō bu nē,
bu nē, Yinni Gusunō nasia,
nē wi na ra bu gura wē
wōw ka wōw yen saa sōw,
kpa n maa saa yi bu ka dīanu gē.

²⁵ Ba n yē ma ben durum ka ben toranun
sōna

ba ku ra maa doma ten bweseru wa.
²⁶ Domi ben suunu sōw tōn kōsoba wāa.
Ba ra tōmbu yēri beriewa bu ka bu
mwēeri

nge be ba ra gunōsu taa yinue.

²⁷ Takiwa ya ra n yiba ben yenusō,
nge me gunō taason gunō diru
ta ra n gunōsu yiba.

Nge meya ba kuura ma ba dam kua.

²⁸ Ba dīa geenu di ma ba bōria.
Ba ra kōsa kowa yu banda.
Ba ku ra ka gobeku yine, ñ kun me sāaro.
Ba ku ra bu ben gem wē.
Kpa ben tii ba n kuuramō.

²⁹ Mban sōna na ñ kon bwese teni mōru
kōsie,

kpa n bu seeyasia yenin sō.

³⁰ Wee, nen tōmba gāa kōsunu mō tem
me sōw.

³¹ Ben sōmōbu ba gari weesugii mō.
Ma yāku kowobu ba ben tiin arufaani
kasu.

Ma nen tōmbu ba bu yen dam kēmō.
Sanam me kpuro ya koo nōru ko, amōna
ba koo ko.

Yibereba ba Yerusalemu tarusi

6 Bee Benyameeba,
i duki yakuro Yerusalemun di.
I kōba soowo Tekoō.
I yīreru koowo Beti Hakeremuō.
Domi nōni swāa bakaru ka kam kobu
sisi,

saa sɔɔ yēsan nɔm geu gian di.

² Ba koo Yerusalemu, wuu burɔ ge kɔsuku.

³ Wee, tɔmba ye wɔrim wee nge kparobu ka ben yaa sabenu.

Ba ben sansani gira ba ka ye sikerena.

Ben baawure u win bweu mwa, wi ka win tabu kowobu.

⁴ Ba kuuki mɔ ba mɔ,

i de su se sɔɔ sɔɔ gbāara su wuu ge wɔri.

Adama tē sɔɔ kpa, yam maa tīramɔ.

⁵ Ñ n men na, i de su se wɔkuru su da su gen dii geenu kɔsuku.

⁶ Ma Yinni Gusunɔ u bu sɔɔwa u nɛɛ, bu dāa bɔɔrio kpa bu ka ye sasanu gira bu ka Yerusalemu sikerena, bu ye sɛɛyasia

yèn sɔ yen tɔmba dam dɔrenamɔ.

⁷ Nge mɛ dɔkɔ ya ra nim swī mu n kokumɔ,

nge meya Yerusalemugibun nuku kɔsuru ta ra n sɔɔsiramɔ.

Daa bɔɔɔya ka kam kobun kookoosun gariya

yi ra n nɔɔramɔ mi.

Na ra n waamɔ baadomma

ba tɔmbu nɔni sɔɔmɔ ba bu mɛɛra mɔ.

⁸ Ñ n men na, bɛɛ Yerusalemugibu,

i nen sɔɔsiru laakari koowo,

kpa n ku ra nen tii gawa saa bɛɛn min di

n bɛɛn tem kam koosia.

Isireliba

ba kua mɛm nɔɔbu sariba

⁹ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ,

ba koo Isireli be ba tie gura mam mam nge mɛ ba ra dāa binu sɔri

ba kun gāanu deri.

¹⁰ Ma Yeremi u wisa u nɛɛ,

wara kon gari sɔ, kpa n nùn kirɔ ko.

Wara koo man swaa daki.

Wee, ba swaa tau. Ba ñ kpē bu laakari ko.

Ben mi, wunɛ Yinni Gusunɔn gari

yi ra bu sekuru kowa.

Ba ku ra kā bu yi nɔ.

¹¹ Yinni Gusunɔ,

wee, na ka tɔn be mɔru mɔ wunen sɔ.

Na kpana n tii nɛnɛ.

Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

a de mɔru ye a man kuammɛ mi,

yu wɔri bibu sɔɔ be ba dweemɔ dāa saanɔ,

ka sere maa aluwaasiban wuunu sɔɔ.

Domi kurɔbu ka durɔbu ka tɔkonu,

kpurowa ba koo gura bu ka doona.

¹² Kpa ben yenusu su ko gabugisu

ka ben gbea ka ben kurɔbu.

Domi kon tem mɛ kpuron tɔmbu nen dam sɔɔsi.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹³ Domi saa bwɛɛbwɛɛbun di sere ka damgibɔ,

ben tii tiin arufaaniwa ba ra n naa gire.

Nen sɔmɔbu ka yāku kowobun tii,

ba ra n weesu mɔwa.

¹⁴ Ba ra n nen tɔmbun wahala atafiiru sāawa,

ba n mɔ, alafia wāa,

adama alafia gaa sari.

¹⁵ Ñ weenɛwa sekuru ta n bu mɔ,

kɔsa ye ba mɔn sɔ,

adama ba ñ sekuru mɔ.

Ba ñ mam wure ma ba tore.

Yen sɔna ba koo wɔruma bu gbi.

Ba koo fukura bu wɔruku

dɔma te kon bu sɛɛyasia.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni kpuro gerua.

¹⁶ Yinni Gusunɔ u win tɔmbu sɔɔwa u nɛɛ,

i seewo i swɛɛ mɛɛri

i bɛɛn yellun swaa bura ye kasu i swīi,

kpa i wa i n wāa bɔri yendu sɔɔ.

Adama ba wisa ba nɛɛ,

sa ñ ye swīimɔ.

¹⁷ Gusunɔ u nɛɛ,

na bɛɛ kɔsobu wɛ

i ka ben kɔban swīi swaa daki.

Adama ba wisa ba nɛɛ,
sa ɛ swaa dakimɔ.
¹⁸Yen sɔ, u nɛɛ, bɛɛ bwese ni nu tie,
i swaa dakio i nɔ ye ya koo nen tɔmbu
deema.

¹⁹Bɛɛ temgibu, i waawo.
Wee kon nen tɔmbu kɔsa sure.
Yera ya ko n sɔa ben bwisikunun are.
Domi ba ɛ nen gari swaa daki,
ma ba nen woodaba gema.
²⁰Na ɛ ben turare ye ya wee Seban di
ɛ kun me dɔa kiku nubu duroruguu
ge ba ka na saa tontonden din bukata
mɔ sɔarun sɔ.

Na ɛ ben yɔku dɔɔ mwaararuginu kɔ.
Meya ben yɔku ni nu tie, nu ɛ maa man
wɛremɔ.

²¹Yen sɔna kon bu sokuratia dokea,
kpa baababa ka ben bibu,
tɔnu maa ka win bɔɔ
bu sokura mi bu gbi.

Ba koo Isireliba wɔrima

²²Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
wee bweseru gara sisi
saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di
mi n toma.
Bwese ten tɔmbu ba dam mɔ.
²³Ba tennu ka yaasi neni.
Ba nuki sosu, ba ɛ wɔnwɔndu mɔ.
Ma ba kukirimɔ nge nim wɔkun nim.
Ba yɔɔwa dumi wɔllɔ,
ma ba yɔ swɛɛ swɛɛ, ba tabun sɔɔru sɔa
bu ka wune Yerusalemu wɔri, wune wi a
sɔa Siɔni.

²⁴Yerusalemugiba nɛɛ,
ye sa ben labaari nua,
yera besen goma dwiia.
Sa wurura nge tɔn kuru
wi u yiire u kɔ u ma.
²⁵Goo u ku raa yari u da swɛɛɔ.
Goo ku raa maa yari u da yakasɔ.
Domi yibereba ba wɔa mi,
ba ben takobiba neni.
Tɔmba berum soore baama.

²⁶Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

bɛɛ nen tɔmbu, i saaki pɔra sɛkeo
kpa i tii torom wisi nuku sankiranun sɔ.
Bɛɛn baawure u gɔɔ swiia
nge wi u win bii teereru bia.
I wuri koowo ka nɔni yiiesu.
Domi wi u koo bɛɛ kpeerasia
u koo bɛɛ wɔriwa subaru sɔɔ.

Isireliba ba swaa tau

²⁷Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
wune Yeremi, na nun yi a ka nen tɔmbu
sɔwa
nge me seko u ra sii geesu sɔwe,
kpa a ka ben daa gia.

²⁸Ma Yeremi u nɛɛ,
tɔn be, ba sɔawa wee kowobu ka mem
nɔɔ sariba.
Ba bɔɔbuwa nge sisu. Be kpuro ba
sankirewa.

²⁹Ba n sisu ka pɛerum dɔɔ doke ba wure,
ye kpuro ya ra yandewa,
kpa pɛerum me, mu sii si sɔwa.
Adama kam sɔɔra ba Isireliba sɔwa.
Ben tɔn kɔsobu ba ɛ wunaramɔ,
³⁰ma ba bu sokumɔ sii si su ɛ gea sɔa.
Domi Yinni Gusunɔ u bu biru kisi.

Yeremi u waasu mɔ

Yinni Gusunɔn sɔa yera

(I maa meerio 26:1-19)

7 Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ,
²a doo a yɔra nen sɔa yerun kɔn-
nɔwɔ a nɛɛ, yeniwa ne, Yinni Gusunɔ na
gerua. Na nɛɛ, be Yudaba, be, be ba ra
gesi du saa kɔnnɔ minin di bu ka man sɔ,
bu swaa dakio bu nɔ. ³Ne, Gusunɔ Isire-
liban Yinni, ne wi na wɔllu ka tem mɔ,
na gerua na nɛɛ, bu ben sanu sanusu ka
ben daa kɔsio. Saa yera kon de ba n wɔa
tem me sɔɔ. ⁴Bu ku ben naane doke dii
teni sɔɔ ba n mɔ, ne, Yinni Gusunɔn sɔa
yera mi! ⁵Ba n ben sanu sanusu ka ben
daa kɔsa, ma ba gea kuanamme, ⁶ma
ba kun sɔbu ka gɔminibu ka gobekuba
dam dɔremɔ, ma ba kun maa tɔnu wi

u kun gāanu kuen yem yarimɔ, ma ba kun būnu sāmɔ ni nu koo de bu kam ko, ⁷ saa yera kon de ba n wāa tem me sɔɔ me na ben baababa wē, ba n mɔ sere ka baadommaɔ.

⁸ Adama wee gari weesugiiya ba naane sãa yi yi ñ arufaani gaa mɔ. ⁹ Ba ra n gbenimɔ, ba ra n tɔmbu goomɔ, ba ra n sakararu mɔ, kpa ba n nɔɔ mwɛɛ weesuginu mɔ, kpa ba n būu wi ba mɔ Baali turare dɔɔ dokeamme, kpa ba n maa būu sãaru mɔ te ba ku ra raa ko. ¹⁰ Kɔsi yiniwa ba ra n mɔ, kpa bu sere na bu yōra dii tɛn mi ba ra man sã ba n mɔ, sa yakiara yibereban nɔman di. ¹¹ Ba tamaa dii tɛn mi ba ra man sã ta sãawa gbenɔbun wāa yeru? Domi me-suma na waamɔ.

¹² Ñ n mɛn na, bu doo Siloɔ bu yam mi na raa gɔsa bu ka man sã mɛeri. Kpa bu wa nge me na mu kua nen tɔmbu Isireliban daa kɔsan sɔ. ¹³ Tɛ, yɛn sɔ ba kookoo sinin bweseru kua, ma na bu gerusi kpeetim sari adama ba ñ man swaa daki, na bu soka ma ba ñ man wurari, ¹⁴ yen sɔna kon nen sãa yee tɛ sɔɔ ba ben naane doke ka tem me na be ka ben baababa wē kam koosia nge me na Silo kua. ¹⁵ Kon bu gira bu tonda nen wuswaan di nge me na ben mero bisibu Isireliba gira.

Gusuno u Yeremin

kanaru yina Yudaban sɔ

¹⁶ Wune Yeremi, a ku man suuru kana Yudaban sɔ. A ku bu kanaru garu kua. Domi na ñ nun swaa dakimɔ. ¹⁷ A ñ waamɔwa ye ba mɔ Yudaban wuu maroɔ ka sere Yerusalemun swɛɛ sɔɔ? ¹⁸ Bibu ba dāa guramɔ būu yākunun sɔ. Ma ben baababa ba ka ye dɔɔ sɔrumɔ būu sãa yenɔ. Tɔn kurɔba pɛɛ som burimɔ bu ka kiranu ko ni ba koo ka būu wi ba mɔ Asitaate ka sere maa būnu ganu sã, kpa bu ka man torari.

¹⁹ Adama ka gem, n ñ ne ba torarimɔ, beya ba tii sekuru dokemɔ.

²⁰ Yen sɔna na nɛɛ, kon de nen mɔru yu wɔri nen sãa yee te sɔɔ, ka tɔmbu sɔɔ, ka yaa sabenu sɔɔ, ka dāaɔ ka sere maa dīanu sɔɔ. Nen mɔru ye, ya ko n gbisimɔwa, ya ñ suremɔ.

Yudaban mem nɔɔbu sariru

²¹ Wee ye ne, Gusuno Isireliban Yinni, ne wi na wollu ka tem mɔ na gerua na nɛɛ, i ra yākununu ko ñn sukum i ra di, ka yāku dɔɔ mwaararuginu, adama n buram bo i ni kpuro menna i beeyam di. ²² Domi na ñ beɛn baababa yākurugaru yiire dɔma te na bu yara saa Egibitin di. ²³ Ye na bu yiire yera, bu nen gari nɔɔwɔ, kpa na n sãa ben Yinni, kpa be, ba n maa sãa nen tɔmbu. Bu nen wooda kpuro swiɔye ye na bu wē, kpa ben wāaru tu wēra. ²⁴ Adama ba ñ swaa tem kpī bu nen gari nɔ. Ben tiin gōru kīra ba swi, ma ben daa kɔsa ya sosi. ²⁵ Saa dɔma tɛn di beɛn baababa ba yara Egibitin di sere n ka gisɔ girari, na ra n beɛn nen sɔmɔbu gɔriammewa saa baayere. ²⁶ Adama i swaa taaya i ñ man swaa daki. Ma i kɔsa kua n kere ye beɛn baababa ba kua.

²⁷ Wune Yeremi, à n yeniba kpuro gerua, ba ñ nun swaa dakimɔ. À n maa bu soka, ba ñ nun wurarimɔ. ²⁸ Ka me, a bu sɔɔwɔ a nɛɛ, ba sãawa bwese te ta ku ra Gusuno ten Yinnin gari nɔ. Tora tee teya ba ra n mɔ baa ù n bu seeyasia. Gem ku ra n maa wāa ben nɔɔɔ.

Durum ye Yudaba ba kua

Beni Hinɔmun wɔwɔ

²⁹ Yinni Gusuno u nɛɛ, Yudaba bu ben seri buro bu kō yi yi sɔɔsimɔ ma ba sãa negibu. Bu yɔɔwo guuru wollɔ, kpa bu gɔɔ swi. Wee ba nen mɔru seeya,

ma na bu biru kisi.

³⁰ Domi be, Yudaba ba kōsa kua nen nōni sɔɔ. Ba ka būnu dua diru mi ba ra man sā, ba tu disi doke. ³¹ Ma ba būu turanu bana Tofetiɔ, Beni Hinɔmun wɔwɔɔ bu ka ben bibu yāku dɔɔ mwaararuginu ko mi, yāku nɛn bweseru na n̄ mam gōru doke n bu s̄ɔ bu ko.

³² Yen sōna tōnu ganu sisi n̄ sɔɔ ba n̄ maa wɔwa ye sokumɔ Tofeti n̄ kun m̄ Beni Hinɔmu. Ba koo ye sokuwa tɔn goo yeru. Miya ba koo tumbu sike ȳn s̄ɔ ayeru maa sari gam. ³³ Gunɔsu ka ȳȳ yi koo tɔn gonu di. Goo sari wi u koo yi yinari. ³⁴ Kon de Yerusalemu ka Yudaban wusu su mari s̄ɔ s̄ɔ, ba n̄ maa nuku dobun kuuki m̄ wuu si sɔɔ. M̄ya ba n̄ maa kuro kpaarun womusu nɔɔmɔ mi. Domi tem m̄, mu koo kowa bansu.

8 Yinni Gusunɔ u n̄ȳ, yen t̄ɔ te, ba koo Yudaban sinambu ka ben asakpɔbun kukunu sikia sikirun di ka ben yāku kowobuginu ka ben sɔmɔbuginu ka sere maa Yerusalemun tɔmbuginu. ² S̄ɔ sɔɔ, nu ko n s̄ɔ soore. W̄kuru kpa nu n wāa suru ka kperin tarum sɔɔ. Ba n̄ maa nu guramɔ bu sike. Nu koo kowa taaki tem sɔɔ. Domi s̄ɔ ka suru ka kperi yiya ba raa k̄ia ma ba yiira ba yi sāwa. ³ Be ba koo tiara be, Yuda daa k̄sagii be sɔɔ, mi na bu yarinasia kpuro, gɔɔwa ba ko n k̄i n kere wāaru. Ne, Yinni Gusunɔwa na yen i gerua.

Yudaban bwisikunu

kun asansi m̄

⁴ Yinni Gusunɔ u Yeremi s̄ɔɔwa u n̄ȳ, a nen tumbu bikio a n̄ȳ, tɔnu ù n wɔruma, u ku ra se? Goo ù n gera win swaan di, u ku ra wurame?

⁵ Ñ n men na, mban sōna nen tumbu Yudaba

ba swaa kōsa swīi ba dɔɔ.

Ba yōrariwa dim dim ben weesu sɔɔ

ba n būnu sāmɔ.

Ba n̄ k̄i bu ḡsirama nen mi.

⁶ Na ȳ s̄ȳ na bu swaa daki ka laakari.

Ba gari gerumɔ yi yi n̄ asansi gaa m̄.

Ben goo kun gōru ḡsiamɔ win nuku k̄-surun di,

u n̄ȳ, mban sōna u yen i m̄.

Be kpuro ba ben tiin swaa swīiwa

nge duma ye ya wāa tabu sɔɔ.

⁷ Baa tionko ka kpurabu ka kpaaru baniku

nu ȳ s̄aa ye n ween̄ nu s̄i

ka saa ye n ween̄ nu wurama nin wāa yerɔ.

Adama n̄n tumbu ba n̄ nen wooda ȳ

ye na ka bu kpare.

Be ba tii garisi bwisigibu

⁸ Yinni Gusunɔ u maa n̄ȳ,

amɔna ba koo ka kp̄i bu n̄ȳ ba bwisi m̄.

Beya ba n̄ Gusunɔn wooda m̄.

Domi be ba wooda ye yorua, ba ye ḡsɔiwa.

⁹ Wee bwisigiba n̄ȳ, Yinni Gusunɔn gari gema.

Ma ba yibereban yina mwaara

ba wāa biti ka sekuru sɔɔ.

Ñ n men na, bwisi yir̄a ba maa m̄.

¹⁰ Yen sōna n̄ȳ, Yinni Gusunɔ, kon de yibereba bu ben kurɔbu ka ben gbea mw̄eri.

Domi saa ben bw̄ēbw̄ēbun di

n ka girari ben damgibɔ,

ben tii tiin arufaaniwa ba ra n naa gire ka taki.

Nen sɔmɔbu ka yāku kowobu, weesa ba ra n m̄.

¹¹ Ba ra n nen tɔmbun wahala atafiiru s̄āwa,

ba n m̄, alafia wāa,

adama alafia gaa sari.

¹² N weenewa sekuru tu bu mwa kōsa ye ba m̄n s̄.

Adama sekura ku ra bu mwe bu tuka.

Ba ku ra maa ben toranu tubu.

Yen sōna ba koo wɔruma bu gbi

dama te kon bu seeyasia.
Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔ ka win tɔmbu

¹³ Yinni Gusunɔ u neɛ,
gbaa wuko u ra win dīanu gēwa u
menna.

Adama wee, na kī n nen dīanu menna
Isireliban mi,

ma na deema ba sāawa nge resem
n kun me nge figie ye ya wurusu della
ya n binu mɔ.

Yen sōna kon bu deri swaa sarobun sō.

¹⁴ Yudaba ba neɛ,
mban sōna sa sō mini.

I de su menna

kpa su da wuu si su gbāranu mɔn mi,
sa n gɔɔ mara.

Domi Gusunɔ besen Yinni u yiwa su gbi.
U koo sun nim dēegim nɔrusia,
yèn sō sa nùn torari.

¹⁵ Wee, sa tamaa wāara koo kɔsi,
adama ya n koore.

Sa tamaa saa gaa wee yè sɔɔ besen nɔni
swāaru

ta koo kpe,
adama nandaba bu sun deema.

¹⁶ Wee sa yibereban dumin wɔkinu
nɔɔmɔ Danun bera gia.

Ma yi wuri mɔ, yi tem kpuro neni mu
diirimɔ.

Yibere be, ba dīanu guramɔ ba gbea
mwaamɔ,

ka sere Yerusalemu ka yen tɔmbu.

¹⁷ Adama Yinni Gusunɔ u wisa u neɛ,
na n daa bɛɛ sōɔwa me ro?

Wee kon bɛɛ wɛɛ dēegii kparema
yi yi n dobo dobogibun gari nɔɔmɔ.

Yi koo bɛɛ dwēewa.

Yeremin nuki sankira

¹⁸ Yeremi u neɛ,
nen nuki sankira nen tɔmbun wahalan
sō.

Na kī n tii nukuru yemiasia,
adama ya n koorɔ.

¹⁹ Wee, na nen tɔmbun weeweenu nɔɔmɔ
baaman di.

Ba mɔ, Yinni Gusunɔ u sariwa Sionio?
Yen sunɔ u n maa wāawa mi?

Ma Yinni Gusunɔ u wisa u neɛ,
mban sōna ba nen mɔru seeya
ba būnu sāmɔ nɔn bwāarokunu
ba waama tɔn tukobun min di.

²⁰ Ma Yeremi u neɛ,
saa ye sa raa yīiyɔ su faaba wa,
ya doona nge gēɛbun saa.

Wee, sa n faaba wa.

²¹ Nen tɔmbu ba nɔni sōɔre.

Ben nɔni swāa te, ta man bɔkana.

Na nande, na nuki sankire.

²² Tibu sariwa Galadio?

Dokotoro goo sariwa mi?

Nge mban sōna Isireliban bosu kun
kpeemo.

²³ Nen wiru tà n daa nim yiba
ma nen nɔni yi sāa nge bwii,
kon daa wuri kowa sōɔ sɔɔ ka wōkuru
nen tɔn be ba gun sō.

Bwese weesugiru

9 Yeremi u neɛ,
nà n daa kuru mɔ gɔaburɔ, kon daa
dawa ten mi,

n nen tɔmbu deri na n ka bu tondine.

Domi be kpuro ba sāawa nge sakara
kowobu.

Ma ba kua naane sarirugibu.

² Yinni Gusunɔ u gerua u neɛ,

ba ra n nɔɔ dēɛrawa bu ka weesu ko.

Ba ku ra tem me kpare dee dee gem sɔɔ,
sere ka weesu.

Wee siya su kua ben dam.

Ba ra n nuku kōsuru mɔwa ba n dɔɔ.

Meya ba ku ra ne, Yinni Gusunɔ wure.

³ Baawure u ra n win kpaasi taki
dimɔwa.

Ba n naane mɔɔsine.

Ba ra n kɔrumɔtɔnu kuanammewa,
kpa ba n weesu sōɔnamɔ.

⁴ Kpa ba n nɔni wōkunamɔ.

Ba ku ra gem sōɔne,

kpa ba n ben nɔɔ dɛɛrimɔ bu ka weesu ko.

Meya ba ra n mɛɛrimɔ nge mɛ ba koo ka kɔsa ko.

⁵ Ba ra tii wɛ kɔsan kobu ka weesu sɔɔ sere ba yina bu man wura.

⁶ Nɛ, Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, na nɛɛ, wee, kon bu sɔwa n ben laakari mɛɛri. Domi na ɛ yɛ ye kon ka nen tɔn beni ko ben nuku kɔsurun sɔ.

⁷ Wee, tɔn ben yara ya sɔawa nge sɛɛ dɛɛguu ge ga ra go.

Weesa ba ra n mɔ,

kpa ba n ben berusebu bɔri yɛndun gari sɔɔɔ.

Adama ben gɔruɔ, yina ba ra n bu berie.

⁸ Yeniban sɔ, kon bu sɛɛyasia kpa n bu mɔru kɔsie.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Wuri ka swiɛn sanam

⁹ Yeremi u nɛɛ, kon guunu ka mi ba ra raa yaa sabenu kpare swiɛya.

Domi nu gbera, goo ku ra maa sare mi, ba ku ra maa yaa sabenun wuri nɔ mi. Ma gunɔsu ka gbeeku yɛɛ yi duki yakikira min di.

Gāanu kun maa wāa mi.

¹⁰ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, u koo de Yerusalemu yu ko bansu, kpa yu ko gbeeku bɔnnun wāa yeru. Meya u koo maa de Yudaban wusu su ko bansu.

¹¹ Wara u bwisi mɔ u ka ye tubusia. Yinni Gusunɔ ɛ n ka yɛro gari kua, u geruo yɛn sɔ tem mɛ, mu kua bansu mi goo ku ra maa sare.

¹² Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, yeni ya koorawa yɛn sɔ nen tɔmbu ba nen woodaba deri ye na bu wɛ, ma ba ɛ

nen gere wure, ba ɛ ka ye sɔmburu kue.

¹³ Ma ba ben tiin kīru swiɛ ba būu wi ba mɔ Baali sɔwa nge mɛ ben baababa ba bu sɔɔsi. ¹⁴ Yen sɔna nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, nɛ wi na wɔllu ka tem mɔ, na nɛɛ, wee, kon bu dāa kiku gagu⁴ ge ga sosu diisia, kpa n bu nim mɛ mu dɛɛ mɔ nɔrusia. ¹⁵ Kpa n de bu yarina bu da bwese tukunun suunu sɔɔ, mi be ka ben baababa ba ɛ daa yɛ. Kon de bu bu go ka takobi, kpa bu bu kam koosia mam mam. ¹⁶ Nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yin-niwa na yeni gerua.

Yeremi u nɛɛ, i doo i tɔn kuro be ba ra gɔɔ swi kasuma.

I doo i yen goniba sokuma

¹⁷ bu na fuuku bu sun gɔɔ wuri kua, kpa besen nɔni yiresu su koku.

¹⁸ Domi wuri nɔɔra Siɔniɔ.

Ba mɔ, wee, ba sun gura, seku bakara sun deema.

N kua tilasi su ka besen tem deri.

Wee ba besen yenusu kɔsuka.

¹⁹ Bɛɛ kurɔbu, i Yinni Gusunɔn gari nɔɔɔ.

Kpa i swaa daki i nɔ ye u gerumɔ.

I bɛɛn wɔndiaba wuri sɔɔsio,

i gɔɔ wuri sɔɔsino.

²⁰ Domi gɔɔ u sun kāsasi saa fenɛntin di, ma u dua sere sina kpaarɔ.

Meya u maa bii be ba bɔsu swɛɛ sɔɔ goomɔ,

ka sere maa aluwaasiba mi ba ra gesi menne kpuro.

²¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, tɔmba koo wɔruku bu gbisuku, kpa ben gonu nu n terie yakasɔ nge naa bisu,

ɛ kun mɛ nge dobi yi yi gea yina ba deri gberɔ.

Ba ɛ maa yi suamɔ.

⁴9:14 dāa kiku gagu - Dāa kiku gera ba ra soku abusenti.

À n kī a n bwisi gee mɔ,

a Gusunɔ gio

²²Yen sɔ, bwisigii u ku woo kana win bwisin sɔ.

Damgii u ku maa woo kana win dam sɔ.
Meya dukiagii u ku woo kana win duk-
ian sɔ.

²³Adama wi u kī u woo kana,
u woo kanɔ yèn sɔ u bwisi mɔ u ka man
tubu,
ma u yɛ ma nɛna na sāa Yinni Gusunɔ.
Na sāawa naanɛgii wi u ra siri dee dee,
kpa u de durom mu n wāa tem sɔɔ.
Tɔn benin bwesera ba ra man wɛre.
Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yen i gerua.

Kirɔ

Yuu be ba n Gusunɔ yɛn sɔ

²⁴Wee tɔru gara sisi tè sɔɔ kon bu kam koosia be ba bango mɔ wasi sɔɔ ma ba ku ra nen arukawani yibie. ²⁵Beya Egibitigibu, ka Yudaba, ka Edɔmuba, ka Amɔniba, ka Mɔabuba, ka be ba ra ben wii baarun seri kɔni, ka sere be ba wāa gɓaburɔ. Domi bwese tuku ni kpuro ka mam Isireliban tii, ba sāawa bango sariba ben gɔrusɔ.

Būnu ka Yinni Gusunɔ

10 Bɛɛ Isireliba, i swaa dakio i nɔ ye Yinni Gusunɔ u bɛɛ sɔɔmɔ. U nɛɛ,
²i ku bwese tukunun yira swii.
I ku wurura wollun yīre nin sɔ,
ni bwese tukunu nù n wa,
nu ra nande.

³Domi bwese nin sāaru ta sāawa kam dirum.

Nu ra sewa nu da dāa sɔɔwɔ nu dāa bura.

Kpa dāa dāko u ka ye bwāaroku ko.

⁴Kpa bu gu buraru kua,
bu gu sii geesu ka wura pote.

Kpa bu gira bu kulumba kpare ka matalaka,

gu ku ka wɔruman sɔ.

⁵Bwāarokunu nu ra n sāawa

nge nare ye ba ra ko gberɔ.

Nu n gari mɔ, ba ra n nu sɔɔwawa,
domi nu n kpɛ nu ka tii sɔ.

Yen sɔ, i ku nin berum ko.

Nu n kpɛ nu bɛɛ kɔsa n kun mɛ gea kua.

⁶Ma Yeremi u Gusunɔ siara u nɛɛ,

Yinni Gusunɔ, a kpā.

Goo sari wi u ka nun weene.

Ma a yīsiru yara wunen dam saabu.

⁷Wuna a sāa bwesenu kpuron sina boko.

Wara u n koo nun nasia.

Wuna a yiiko kpuro mɔ.

Bwesenu kpuron bwisigibu sɔɔ,

goo sari wi u ka nun weene.

⁸Be kpuro ba n bwisi mɔ.

Ben yēru ta sāawa kam.

Domi dāra ba ra dāku ba n sāamɔ.

⁹Kpa bu tu sii geesu pote, si ba ka na Taasisin di,

n kun mɛ wura ye ya wee Ufasin di,

kpa bu tu yabe gaaduragiru ka wunɔm-
giru sebusia.

Yeba kpuro ya sāawa tɔnun nɔman sɔmburu.

¹⁰Adama wunɛ Yinni Gusunɔ,

a sāawa Yinni, wuna n weene bu sā.

A wāawa. Kaa n maa bandu diiwa sere ka baadomɔaɔ.

Wunen mɔru yà n seewa,

tem mu ra yīiriwa,

kpa bwesenu kpuro nu kpana nu yōra wunen wuswaaɔ.

¹¹Bɛɛ bwese tukunu, i swaa dakio i nɔ,

bɛɛn būu ni, nu n wollu ka tem taka kue.

Nin tii nu koo kam kowa mam mam.

¹²Yinni Gusunɔwa u tem taka kua

ka win dam, ka win yēru,

ma u wollu teria ka win bwisi.

¹³Wiya u ra de bukɔ gu se wollɔ,

kpa u woo seeyama saa gen wāa yerun di,

kpa guru winu nu nim kpaasina,
kpa guru maakinu nu koora, kpa gura
yu nɛ.

¹⁴ Tɔnu ù n ye kpuro mɛɛra, u ra bitɪ
soorewa.

Sekuru ta ra maa sekobu mwɛwa
bà n ben bwāaroku ni wa.

Domi nu ù ñ kpē nu ko mɛ, nu ñ wēsiaru
mɔ.

¹⁵ Ba nu kuawa bu ka tɔmbu nɔni wōke.
Nu ñ sãa gāanu. Nu koo kam ko sɔɔ
teeru,

dɔma te Yinni Gusunɔ u koo nu siri.

¹⁶ Gusunɔ, Isireliban Yinni u ñ sãa nge
ni.

Domi wiya u kpuro taka kua.

Wiya u sãa win tɔmbun arumani.

Win yīsira Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni.

Yerusalemun wɔrumaa

ya turuku kua

¹⁷ Yeremi u nɛɛ,

bɛɛ Yerusalemugibu, weɛ, yibɛɛ ba bɛɛ
tarusi.

I seewo i bɛɛn yānu kpaasina.

¹⁸ Domi Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
u koo de yibɛɛ be, bu bɛɛ wɔri,
kpa bu bɛɛ gura bu ka bɛɛ da mi n toma.

¹⁹ Yerusalemugibu ba wuri wɔri ba mɔ,
sa kam kua. Wee, besen bosu kpɛa,
besen nɔni swāara banda.

Sa raa nɛɛ, kōsa yà n sun deema,
sa ko kpī su ye ma.

²⁰ Adama besen dia ya wɔruka.

Yen wēɛ kpuro kasikira.

Ma ba besen bibu gura kpuro.

Goo sari wi u koo maa besen wuu seeya.

²¹ Yera Yeremi u nɛɛ,
bɛɛn kparobu ba kua gari bakasu.

Ba ñ Yinni Gusunɔ kasu.

Yen sōna ba ñ kuure,

ma bɛɛ kpuro i yarina.

²² Wee damu gagu ga nɔɔramɔ.

Tɔn dabira weɛ saa sɔɔ yēsan nɔm geu
gian di,

bu ka Yudaban wusu kpeerasia,
kpa su ko gbeeku bōnun wāa yeru.

Yeremi u kanaru mɔ

ka win tɔmbun yīsiru

²³ Yinni Gusunɔ, na yē

ma tɔnu kun kpē u win tii kpara
nge mɛ n weene.

Goo sari wi u koo kpī u win tii swaa gea
sure.

²⁴ Yinni Gusunɔ, a man sɛɛyasio saka
sɔɔ,

n kun ka mɔru, kpa a ku ra man kam
koosia.

²⁵ A wunen mɔru sureo

bwese ni nu ñ nun mɛm nɔɔwammen mi,
ni, ni nu ñ nun sāmɔ.

Domi nu wunen tɔmbu Yakɔbun bwe-
seru kpeerasiamɔ,
nu ben tem bansu koosiamɔ.

Isireliba ba Yinni Gusunɔn

arukawani kusia

11 Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u
Yeremi sɔɔwa. U nɛɛ, ²a nen
arukawanin gari nɔɔwɔ, kpa a Yudaba
ka Yerusalemugibu sɔ a nɛɛ, ³nɛ, Yinni
Gusunɔ, na gerua na nɛɛ, bōrurowa wi u
yina u nen arukawani yenin gari nɔ, ⁴ye
na raa ka bɛɛn baababa bɔkua sanam
mɛ na bu yara Egibitin di mi ba raa
nɔni sɔɔre too. Miya na bu sɔɔwa na nɛɛ,
bu nen gari swaa dakio, kpa bu ko ye
na bu sɔɔwa. Saa ye sɔɔra ba ko n sãa
nen tɔmbu, kpa na n maa sãa ben Yinni.
⁵Nge meya kon ka nen nɔɔ mwɛɛru yibia
te na bɛɛn baababa kua na nɛɛ, kon bu
tem wē mē sɔɔ tim ka bom mu kokumɔ.
Tem meya i waamɔ gisɔ.

Ma Yeremi u Yinni Gusunɔ wisa u nɛɛ,
ami.

⁶Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa
u nɛɛ, a gari yini geruo Yudaban wusu
kpuro sɔɔ ka Yerusalemun nukurun swɛɛ

kpuro sɔɔ, a nɛɛ, bu nen arukawanin gari swaa dakio kpa bu yi mem nɔɔwa. ⁷Saa dɔma tɛn di na ben baababa yarama Egibitin di sere ka giso, na ra n bu sɔmɔwa bu de bu man mem nɔɔwa. ⁸Adama ba ɛn nɛn gari yi swaa daki, bu sere yi mem nɔɔwa. Ben baawure u win tiin gɔru kɪru swiwa. Ma na dera bɔri yin gari yi waa arukawani ye sɔɔ, yi bu di.

⁹Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, wee Yudaba ka Yerusalemgibu ba nɔɔ tia kua. ¹⁰Ba wura ben baababan yira sɔɔ, be, be ba yina bu nen gari swaa daki. Ma ba ka bɪnu arukawani bɔkua ba nu sɔamɔ. Isireliba ka Yudaba ba nen arukawani ye kusia ye na ka ben baababa bɔkua.

¹¹Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ, kon de kɔsa yu bu wɔri. Ba ɛn yariɔ kɔsa yen min di. Ba koo man nɔɔgiri sue adama na ɛn bu swaa dakimɔ. ¹²Yudaba ka Yerusalemgibu ba koo da bu bɪnu soku ni ba yɔkunu koosimɔ. Adama bɪu ni, nu ɛn bu faaba mɔ wahalan saa sɔɔ. ¹³Bɛɛ Yudaba, nge mɛ bɛɛn wusu su geeru nɛ, nge mɛya bɛɛn bɪnu nu geeru nɛ. Nge mɛ Yerusalemun swɛɛ yi geeru nɛ, nge mɛya yen sɔa yenu nu geeru nɛ, mi i ra bɪu wi ba mɔ Baali sɔ. ¹⁴Adama wunɛ Yeremi, a ku kanaru ko tɔn ben sɔ. Domi baa bɔ na man soka ben wahalan saa sɔɔ, na ɛn bu wurarimɔ.

Isireliba ba sɔa nge dɔa

te ta ɛn maa arufaani mɔ

¹⁵Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, bɛɛ nen tɔn be na kɪ, mba i kasu nen sɔa yerɔ. Domi murafitira i ra n mɔ. I tamaa kon maa bɛɛn yɔkunu mwa, kpa i kun maa nɔni sɔɔre? I tamaa kon de i yari wahalan di? ¹⁶Yellu i sɔa nge nen dɔa geeru, te ta kpore ta maa bii geenu marumɔ.

Adama tɛ kon dɔa te ka ten kɔasi kpuro dɔɔ meni subaru sɔɔ.

¹⁷Nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na raa bɛɛ gira nge dɔa. Nena kon de kɔsa yu bɛɛ deema bɛɛ Isireliba ka bɛɛ Yudaba, kɔsa ye i kua i ka nen mɔru seeyan sɔ. Domi i bɪu wi ba mɔ Baali yɔkunu koosimɔ.

Yeremin yenugibu

ba nɛn seesi

¹⁸Yinni Gusunɔ u man sɔɔsi ye nen tɔmbu ba man bɔkuammɛ. U man ben sanu sanusu sɔɔsi. ¹⁹Na raa bu naanɛ sɔawa nge yɔa te ba ka dɔɔ bu go. Na ɛn yɛ kɔsa ba man bwisikusimɔ, ba mɔ, bu de bu dɔa te sura ka ten marum. Bu tu wuna wasobun suunu sɔɔn di kpa bu ku maa ten yɪsiru nɔ.

²⁰Adama wunɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, a sɔawa wi u ra siri dee dee. Wuna a tɔnun gɔru ka win bwisikunu yɛ. Wuna na nen weeweenu nɔmu sɔndia. Na marawa n wa mɔru ye kaa bu kɔsia.

²¹Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wee ye u koo Anatɔtugibu kua, be, be ba kasu bu nen wɔaru wuna ba mɔ, n ku Gusunɔn gari gere ka win yɪsiru. Nɔ n maa yina, ba koo man go. ²²Yen sɔna wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u koo bu mɔru kɔsia. Ben aluwaasiba ba koo gbi tabu sɔɔ, kpa ben bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu bu gbi gɔɔrun sɔ. ²³Domi u koo Anatɔtugibu nɔni swɔaru kpɛɛwa wɔɔ gɛ sɔɔ u koo bu mɔru kɔsia kpa goo kun tiare be sɔɔ.

Yeremi

u Yinni Gusunɔ gari bikiamɔ

12 Yinni Gusunɔ, a sɔawa gemgii baadomma, na ɛn kpɛ n nun siribu soku. Adama ka mɛ, na kɪ n nun gɔanu bikia wunen gem mɛ sɔɔ.

Ye na bikiamɔ wee.

Mban sɔna durumgiin wāaru ta ra n kuuramɔ.

Mban sɔna a ra de be ba ñ nun naane sãa

ba n wāa bɔri yendu sɔɔ.

²Wuna a bu duura nge dāru, ma ba nu-uru kua,

ba kpɛa ba binu marumɔ.

Meya wunen gari ra n wāa ben nɔɔwɔ.

Adama yi ñ wāa ben gɔruɔ.

³Yinni Gusunɔ, a man yɛ.

A man waamɔ ma a nɛn gɔru wɛɛra,

a wa ma ga wāa ka wunɛ.

A tɔn kɔso be wunɔ nge yāa ni ba ra mwe bu sake.

A bu sɔɔru koowo a yi

tɔɔ te ba koo tɔmbu gon sɔ.

⁴Sere saa yerà kaa n dera besen tem mu n wāa nuku sankiranu sɔɔ. Wee yakasu kpuro gberamɔ, ma gbeeku yɛɛ ka gunɔsu gbimɔ besen tem men tɔn kɔ-sobun sɔ. Domi ba gerumɔ ba mɔ, a ñ ben sanu sanusu waamɔ.

⁵Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

Yeremi,

à n ka naasugibu duka mɔ,

ma a bu kpana, a wasira,

amɔna kaa ka kpī a ka dumigibu duka da.

À n bɔri yendu mɔ sanam mɛ tem mu alafia mɔ tɔna,

amɔna kaa ko Yuudenin daaru tà n nim yiba ta yarimɔ.

⁶Domi wunen mero bisibu ka wunen yenugibu ba nun naane sarirun kom kuamme. Wee ba nun nɔɔgiri suemɔ biruɔ. A ku bu naane ko, baa bà n nun gari dori sɔɔmɔ.

Yinni Gusunɔ

u win tɔmbu deri

⁷Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

na nɛn sãa yeru deri. Na nɛn tɔmbu biru kisi,

be, be ba sãa nɛn arumani.

Wee be, be na kī mi, na bu yibereba nɔmu sɔndia.

⁸Domi ba man seesi nge gbee sunɔ ge ga kukirimɔ dāa sɔɔwɔ.

Yen sɔna na ñ maa bu kī nge yellu.

⁹Ba kua nge gunɔ ge gunɔsu gasu su kasu su di.

Kon gbeeku yɛɛ kpuro soku yi na yi di.

¹⁰Yibere dabiru ba na nɛn tɔmbun temɔ ba mu sanku,

nge mɛ yaa sabenu nu ra gberun dīanu sanku.

Tem mɛ, mu raa wā,
adama ba ñ gāanu deri mi.

¹¹Ba tem mɛ gɔsia nge tem saaram.

Wee mu sãare nge tɔnu wi u gɔɔ sumɔ u nuki sankire.

Tem mɛ kpuro mu kam kua.

Goo sari wi u men weeweenu kua.

¹²Ka guunun wii kpiirɔ kpuro yibereba ba yɔɔwawa.

Na dera tabu bu tem mɛ kpuro wukiri.

Goo sari wi u wāa bɔri yendu sɔɔ.

¹³Wee ba dīanu duura, ma sãki kpia.

Ba tii wahala kua kam.

Sekura ba gā nɛ, Yinni Gusunɔn mɔrun sɔ.

Nɔɔ mwɛɛ te Yinni Gusunɔ

u bwese ni nu ka Isireliba sikerene kua

¹⁴Yinni Gusunɔ u nɛɛ, bwese ni nu ka Isireliba sikerene, nu sãawa tɔn kɔ-sobu. Nu tem mɛ mwa mɛ nɛ, Yinni Gusunɔ na Isireliba wɛ mu n sãa ben tubi. Wee ye na gerumɔ bwese nin sɔ. Na nɛɛ, kon nu wuka saa nin tem di, kpa n Yudaba wuna nin suunu sɔɔn di.

¹⁵Adama sanam mɛ na nu wuka na kpa, kon maa nin wɔnwɔndu ko kpa n de nin baatere tu wura ten temɔ mɛ ta tubi di. ¹⁶Geema ba raa nɛn tɔmbu sɔɔsi bu bɔre ka būu wi ba mɔ Baalin yīsiru, adama bà n gɔru gɔsia, ba mɔ nge mɛ n weene nɛn tɔmbu bu ko, kpa ba n

bõrumo ba n m̀, ka ne, Yinni Gusunon wāaru. Saa yera kon de bu sina ka nuku dobu nen tɔmbun suunu sɔɔ. ¹⁷ Adama bwese te ta yina tu man mem nɔɔwa, kon tu wukawa kpa n tu kpeerasia. Ne, Yinni Gusunowa na yenɛ gerua.

Kpaka ye ba kua

ka wɛɛ damgii

13 Yinni Gusunɔ u neɛ, ne, Yeremi, n doo n kpaka dwe kpa n ye sɛka pɔraɔ, adama n ku ye doke nim sɔɔ. ² Ma na kpaka ye dwa na sɛka pɔraɔ nge mɛ u man sɔɔwa. ³ Ma Yinni Gusunɔ u kɔam neɛ, ⁴ n kpaka ye suo kpa n se n da daa te ba m̀ Efaratiɔ kpa n ye bere mi, kpee wɔru gagu sɔɔ. ⁵ Ma na seewa na da na ye berua mi, nge mɛ u gerua. ⁶ Ye n tɛ, u maa neɛ, n wuro Efarati mi, kpa n kpaka ye suama ye u raa neɛ, n bere mi. ⁷ Ma na seewa na da na kpaka ye sua mi ya raa beruan di. Adama na deema wee, ya sankira ya n maa garu koorɔ.

⁸ Yera Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u neɛ, ⁹ nge meya u koo Yudaba ka Yerusalemugibun tii suabu kpeerasia. ¹⁰ U neɛ, ba sɔawa tɔn kɔsobu, ba ku ra wure bu win gari nɔ. Ben gɔru kɔrun gariya ba ra n yɔrari, kpa ba n bɔnu yi-iramme ba n sɔamɔ. Ba koo kowa nge kpaka ye, ye ya n maa garu koorɔ mi. ¹¹ Nge mɛ ba ra kpaka sɛke pɔraɔ, nge meya u raa Isireliba ka Yudaba kpuro sua u tii sɛke ba n ka sɔa win tɔmbu, ba n win yisiru sɔɔwa, ba n sɔa win buraru, kpa tɔmba n nɔn siaramɔ ben sɔ. Adama ba n win gari wure. Wi, Yinni Gusunowa u yenɛ gerua.

Yinni Gusunon mɔru

¹² Yinni Gusunɔ u neɛ, Yeremi sɔɔwa u neɛ, n doo n nen tɔmbu Isireliba sɔ ma wi, ben Yinni, u gerua u neɛ, tam bwāara wāawa tam sɔ. Adama b̃a n

wisa ba neɛ, ba yɛ mɛ, ¹³ saa yera kon bu sɔ n neɛ, mesuma wi, Yinni Gusunɔ u gerua. U neɛ, u koo de win mɔru yu ko nge tam mɛ mu koo Yerusalemun tɔmbu kpuro go, ka sinam be ba sɔ Da-fidin sina gɔna sɔɔ, ka yāku kowobu, ka win sɔmɔbu, tem men tɔmbu kpuro gesi. ¹⁴ Kpa bu soona bu kɔsukuna, baaba ka bii, u n ben goon wɔnwɔndu m̀. Gāanu maa sari ni nu koo nɔn yɔrasia sere u ka be kpuro go.

Yinni Gusunɔ u tɔmbu

kirɔ m̀ ben tii suabun sɔ

¹⁵ Bɛɛ, Isireliba, i swaa dakio i nɔ, ye na gerumɔ. I ku maa tii sua, domi Yinni Gusunɔ u ka bɛɛ gari m̀.

¹⁶ I Gusunɔ bɛen Yinni bɛɛɛ wɛɛyo u sere ka yam wɔkuru na te ta koo de i sokukira guunu wɔllɔ. Meya i yam bururam mara, adama u koo de mu tɔra mam mam kpa mu gosia yam wɔku bakaru nge te ta wāa gɔribun wāa yero.

¹⁷ I kun gari yi swaa daki, kon da n swi bɔkuɔ bɛen tii sua bin sɔ. Kon nɔni yiresu yari n banda. Domi ba koo bɛɛ Yinni Gusunon tɔmbu yoru mwɛɛri bu ka da tem tukumɔ.

¹⁸ Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u neɛ, n sina boko ka win mero sɔɔwɔ n neɛ, bu sino temɔ domi ben sina furɔsu wɔruka si su sɔa ben buraru.

¹⁹ Wee, wuu si su wāa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia Negebuɔ, sin tɔmba doona kpuro, ma wuu si, su kenua. Goo sari wi u koo maa su kenia, domi ba sin tɔmbu Yudaba gura kpuro sem ba ka doona tem tukumɔ.

Ba Yerusalemun beere wuna

²⁰ Wunε Yerusalemu, a nōni seeyo a wa,
wee, wunen yibereba ba wee sōw yēsan
nōm geu gian di.

Mana tən be na raa nun nəmu səndia ba
wāa,

bèn sǎ̃ a raa bæere mǎ.

²¹ Be ba ra a nun sokumə yinni,

bà n nun sɛɛyasiabu na, mba kaa gere.
Saa ye sɔɔra wuriribu bu koo nun deema
nge tɔn kurɔ wi u yiire u kɪ u ma.

²²Kaa tii bikia gõruo a nɛɛ, mban sɔna
yeni ya nun deema.

Wunen tora dabinun sōna ba wunen
bekuru pota ka dam

ba nun sekuru doke.

²³ Etiopigii u koo kpĩ u win wasin gona
kɔsi?

Musuku gbeeku ga koo maa kpĩ gu gen
sansun bausu kəsi?

Adwo.

Nge mɛya bɛɛ be i kɔ̃san dɔɔnɛ mɔ,
i n̄ kp̄ɛ i gea ko.

²⁴Yen sɔ̃, kon bɛɛ yarinasiawa
nge mɛ woo ga ra yakasu yarinasie
gbaburɔ.

25 Wunɛ, Yerusalemu,
yɛn sɔ̃ a nɛ, Yinni Gusunɔ̃ duari,
ma a wunen naanɛ doke weesu sɔ̃,
wee ye na nun yiiye.

²⁶ Kon wunen bekuru ghabia
kpa bu wunen tereru wa.

²⁷ Na waamō sakararu ka kuuki yi a m̀, sanam me a būnu gasirimō a sāmō gu-unu wollo ka yakaso.

Ya sãawa gãa kãsunu nen noni soɔ.

Yen sō, wunɛ Yerusalemu, kaa kam ko à
kun tii dɛgrasie.

Saa verà a mara, a ka tii dɛɛrasia.

Nim gǝw bakaru

14 Sanam me nim gᵛōra wāa, Yinni
Gusuno u Yeremi sᵛōwa u nēe,

²Yudaba ba gɔɔ wooru sã.

Goo maa sari ben wuu marosun
kənnəsə.

Wee ba wɔruka temɔ ba nuki sankire.
Ma Yerusalemugibu ba nɔɔgiri sue ba
faaba kanamɔ.

³Damgibu ba bwẽebwẽebu g̃orimɔ bu
nim kasuma.

Adama bà n dɔkɔ da ba ku ra nim wa.

Ba ra gosiramewa ka koto gbebusu,
kpa seku bakaru ta n bu m̀, ba n
wuswaa gāanu wukiri.

⁴ Tem mu besikira yèn sǎ gura kun nemo.
Ma sekura gbee wukobu mò ba wuswaa
gǎanu wukiri.

⁵ Yaka bekusu sari.

Batuma soora nennu ra ma
kpa nu doona nu binu deri.

⁶Wee gbeeku ketekunu nu wãa guunu
wollo,

nu wom gabirimɔ nge gbeeku bõnu.

Nin nōni tonda vèn sō vakasu sari.

7Yudaba ba gerumo ba mō,
baa me sa taare mō besen durum sō,
Yinni Gusuno, a sun somio wunen
yīsirun beeren sō.

Wee sa kua mem nō sariba, ma sa nun
torari.

⁸Wune wi bese Isireliba sa naane sãa,
wuna a ra sun faaba ko wahalan saa
§§.

Mban sōna kaa n sãa nge sɔɔ wi u sarɔ
besen temɔ

u kpuna wõku teeru tona.

⁹Mban s̄na kaa n s̄a nge wi ba w̄ri
subaru s̄w̄,

ñ kun me nge tabu durɔ wi u kpana u
 sun faaba ko,

a sere wāa besen suunu sɔɔ.
Yinni Gusuno, ma sa wunen yĩsiru
sɔɔwa.

a ku sun deri.

¹⁰ Wee ye Yinni Gusuno u gerua win
tombun sō. U nē, ba ra kā ba n
yaayaare mō. Ba ku ra kpī bu sina bu tii
nene. Ba ñ maa nùn wēremō. U ben du-
rum yaaye. Yen sōna u bu sēyvasiamō.

¹¹ Ma Yinni Gusuno u Yeremi sɔɔwa u neɛ, a ku tɔn be kanaru kua n ka bu gea kua. ¹² Domi baa bà n nɔɔ bɔkua, na n ben kanaru nɔɔɔ. Bà n maa yāku dɔɔ mwaaruginu ka kēnu ganu kua, na n nu mwaamɔ. Kon de bu gbiwa gɔɔrun sɔ ka kēsi kēsi bararun sɔ ka maa tabu sɔɔ.

¹³ Ma Yeremi u wisa u neɛ, Yinni Gusuno, wee wunen sɔmɔbu ba wunen tɔmbu sɔmɔ ba mɔ, ba n tabu wasi. Gɔɔra kun maa duɔ ben temɔ. Kaa de ba n wāawa bori yendu sɔɔ ka toro sindu.

¹⁴ Yinni Gusuno u maa nūn sɔɔwa u neɛ, weesa ba gerumɔ ka nen yīsiru. Na n bu gɔre, na n bu wooda gaa wē. Meya na n maa bu gari gɛɛ sɔɔwa. Kāsinu ka sian gari ka ben gɔrusun gari yi ba gerumɔ, ye kpuro weesa. ¹⁵ Yen sɔ, sɔmɔ be na n gɔre mi, ba ka tɔmbu sɔmɔ ba mɔ, ba n tabu wasi ben temɔ, gɔɔra kun duɔ mi, kon de bu gbi tabu sɔɔ, ka gɔɔrun sɔ. ¹⁶ Kpa tɔn be ba maa weesun gari sɔmɔ mi, ba n wɔruka Yerusalemun swɛɛ sɔɔ gɔɔ te, ka taa bin sɔ. Ba n goo wasi wi u koo bu sike, be ka ben kurɔbu ka bibu. Kon de ben nuku kɔsuru tu wɔriwa ben tii sɔɔ.

¹⁷ Yeremi u neɛ, Gusuno u man sɔɔwa n tɔn be sɔ n neɛ, nen nɔni yīresu su kokumɔ bururu ka yoka, su n yōre.

Domi wahala baka ya nen tɔmbu deema.

Ba bu so ba mɛera kua.

¹⁸ Nà n yara na da yakasɔ, na ra tɔn be ba go tabu sɔɔn gonu wawa nu kpī.

Nà n maa wurama wuuɔ, kpa n deema tɔmba barɔ gɔɔrun saabu. Gusunɔn sɔmɔbu ka yāku kowobu ba ra n den sirenawa tem mɛ sɔɔ.

Ba n yē ye ba mɔ.

Isireliba ba Yinni Gusuno

suuru kanamɔ

¹⁹ Yinni Gusuno,

a bese Yudaba biru kisiwa mam mam? A sun bwēra yarawa?

Mban sɔna a sun seeyasiamɔ a mɛera mɔ ye ya n bekuramɔ.

Sa bori yendu mara, adama sa n tu wa. Sa mara a sun bekia, adama nɔni swāaru sɔɔra sa wāa.

²⁰ Yinni Gusuno, sa durum kua wunen mi.

Sa tuba ma nuku kɔsura sa kua, bese ka besen baababa.

²¹ A wunen arukawani yaayo ye a ka sun bɔkua.

Wunen yīsirin sɔ, a ku sun gem.

A ku maa Yerusalemu fune wāa mi a wunen sina gɔna yiikogia yii.

²² Būu goo sari wi u koo kpī u gura neesia,

wallun tii, ta n kpē tu gura neesia.

Gusuno besen Yinni, wuna a ra de gura yu ne.

Wuna sa maa naane sāa. Domi wuna a ra ye kpuro ko.

15 Yinni Gusuno u Yeremi sɔɔwa u neɛ, na n nen tɔmbu Yudaba wɔn-wɔndu kuamme, baa Mɔwisi ka Samueli bà n na nen mi, bu ka man suuru kana ben sɔ. Kon bu sɔwa n neɛ, bu doonɔ nen wuswaan di. ² Bà n maa wune Yeremi bikia ba neɛ, mana ba koo da, kpa a bu wisi a neɛ, ba koo gbiwa.

Gaba koo ben yaron gɔɔ gbi, gɔɔ wiya koo bu sua.

Gaba koo gbi tabu sɔɔ, gɔɔ wiya koo bu sua.

Gaba koo gbi gɔɔrun sɔ, gɔɔ wiya koo bu sua.

Kpa bu maa gabu yoru mwɛeri, yoo tera ba koo di.

³ Kon de kēsinu nne yu bu deema. Ba koo gbi tabu sɔɔ, kpa bōnu nu ben gonu geeri, kpa gbeeku yee ka gunɔsu bu di mam mam. ⁴ Biti ka berum koo bwese tukunu mwa bà n wa ye ya bu deema, ye Yudan sina boko Manase Esekiasin bii u kuan sɔ kpuro Yerusalemɔ.

Yinni Gusuno

u koo Yudaba seeyasia

⁵ Saa ye sɔɔ, Yerusalemu, wara u koo wunen wɔnwɔndu wa. Wara u koo nun wanyo kua. Wara u koo na u bikia ye n nun mɔ. ⁶ Wee a man deri, ma a biru wura. Yen sɔ, kon nun noma doke n nun kpeerasia. Domi na wasira ka baadomman wɔn-wɔn te na nun kuamme. ⁷ Kon nen tɔn be sarawa nge dobi wusun gbāra kɔnnɔɔ. Kon de bu ben bibu bia, kpa n bu kam koosia. Domi ba yina bu ben swɛɛ kōsi deri. ⁸ Kon de ben gɔminibu bu yani seeri dabiru kera yi yi wāa nim wōkun goorɔ. Kon de yibereba bu na bu ben aluwaasiban merobu wɔri sɔɔ sɔɔ gbāara. Kpa nuku sankiraru ka berum ben mero be deema subaru sɔɔ. ⁹ Wi ba raa beere wɛɛmɔ yèn sɔ u bii tɔn durɔbu nɔɔba yiru mara u wasikiramɔ. U koo mam gbiwa sekum ka seku bakaru. Be ba tie, kon de yibereba bu bu gowa tabu sɔɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yeremi u Yinni Gusuno

weeweenu koosimɔ

¹⁰ Yeremi u nɛɛ,

nen mero, mban sɔna a man mara. Wee na kua bōruro. Domi nen sɔna tem men tɔmbu kpuro ba sikirinamɔ ba sannamɔ. Na ñ goon mi gāanu bɔkure, na ñ maa goo gāanu bɔkure. Adama ka mɛ, ba man bōrusimɔwa kpuro.

¹¹ Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, kon nun yakia wunen gean sɔ, kpa n nun wunen yibereba kamia wahala ka nuku sankiranun saa. ¹² Goo kun kpɛ u sisu bɔɔku, si su wee sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di ka sere maa sii gandɔ. ¹³ Kon de yibereba bu na bu tem men arumani kpuro gura nen tɔmbun durum sɔ ye ba kua tem mɛ kpuro sɔɔ.

¹⁴ Kon de bu ben yibereba sã tem tukumɔ mi ba ñ yɛ.

Domi nen mɔru seewawa be sɔɔ nge dɔɔ.

¹⁵ Yera Yeremi u Yinni Gusunɔ wisa u nɛɛ, a kpuro yɛ.

A man yaayo. A ku man duari. A be ba man nɔni sɔɔmɔ mɔru kɔsio. A ku man go, wunɛ wi a suuru mɔ. A yɛ ma wunen sɔna na sekuru sɔɔwa.

¹⁶ Wunen gari kpurowa na swaa daki. Ma na yi doke gɔruɔ.

Yiya yi man nuku dobu wɛ. Gusunɔ wollu ka tem Yinni, a n yɛ ma wunen yīsira na sɔɔwa.

¹⁷ Mɛya na ñ wure n sina ka tɔn yaa kasikiobu

su ka nuku dobu ko sannu. Na tii gɔwawa na sɔ ne turo, domi a dera nen mɔru seewa.

¹⁸ Yinni Gusunɔ, mban sɔna na wahala mɔ sere ka tɛ. Mban sɔna ya sãa nge boo wi u ku ra kpe.

Yinni, kaa n man sãawewa nge bwia ye ya ñ naane mɔ, ñ kun mɛ nge daa te ta ra nim kpe?

¹⁹Ma Yinni Gusunɔ u Yeremi wisa u neɛ,
à n gɔsiramana nen mi,
kon de a maa ko nen sɔm kowo.
À n wura a mem saarinu deri
kpa a gari arufaanigii gere,
kon maa nen gari doke wunen nɔwɔ.
N ò mɔ wuna kaa gɔsira ben mi,
beya n weene bu wurama wunen mi.
²⁰Kon de a n dam mɔ
nge gbàra te ba kua ka sii gandɔ.
Ba koo ka nun tabu ko,
adama ba ò nun kamiamɔ.
Domi ko na n ka nun wàa n nun faaba
ko.
²¹Kon nun yakia tɔn kɔsobun nɔman di.
Kpa n nun wɔra be ba nuki sosun nɔman
di.
Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Gusunɔ u yina

Yeremi u kurɔ sua

16 Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔwɔwa u neɛ, ²a ku kurɔ sua, kpa a ku bibu ma tem mini. ³Wee ye ya koo bii be ba koo marura tem me sɔw deema, ka ben merobu ka ben tundobu. ⁴Barara ta koo bu go. Ba ò bu gɔw swiɣyamme. Ba ò maa bu sikumɔ. Ba koo kowa taaki tem sɔw. Be ba tia kpa bu bu go tabu sɔw, ò kun me, gɔwru tu bu go, kpa gbeku yee ka gunsu ben gonu di.

⁵Yinni Gusunɔ u maa neɛ, a ku du diru mi ba gɔw wooru sɔw a ka bu duru. Domi na nen bɔri yendu wuna tɔn ben min di. Na ò ben kɪru mɔ, meya na ò maa ben wɔnwɔndu mɔ. ⁶Damgibu ka bwɛɛbwɛɛbu ba koo gbiwa. Ba ò bu sikumɔ, ba ò maa ben gɔw wooru sinamɔ. Goo kun tii muririmɔ, goo kun maa kɔnimɔ ben gɔw nuku sankiranun sɔ. ⁷Bèn tɔmba gu mi, ba ò goo wasi wi u koo ka bu dīanu naawa u ka bu nukuru yemiasia. Goo maa sari wi u koo ka bu

tam naawa u ka bu dam kɛ, baa ò n ben meron na u gu, ò kun me, ben tundo.

⁸Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔwɔwa u neɛ, yenu mi ba tɔw baka dim mɔ, a ku du mi, i di i nɔ ka be sannu. ⁹Domi ne, Gusunɔ Isireliban Yinni, ne wi na wɔllu ka tem mɔ, na kon yam min nuku dobu kpeerasia beɛn nɔni biru. Ba ò maa nuku doɓun womusu ka be ba suanamɔn nɔw-giru nɔwɔm mi.

¹⁰Sanam me kaa tɔn be gari yi nɔwɔsia, ba koo nun bikia bu neɛ, mban sɔna ne, Yinni Gusunɔ na bu nɔni swàa tenin bweserun gari sɔwɔm. Mba ba ne, Gusunɔ ben Yinni torari. ¹¹Saa ye sɔwra kaa bu wisi a neɛ, ben baababa ba man deri, ma ba da ba būnu sàwa ba yi-ira nin nuurɔ, ma ba man biru kisi, ba ò nen woodaba mem nɔwɔwe. ¹²Ma ben tii ba kɔsa kua n kere ben baaba be. Wee ben baawure u yɔrari u win gɔrun kɪru kankam swii. Ba ò nen gari swaa dakimɔ. ¹³Yen sɔ, kon bu yara tem minin di, kpa bu da tem mi ben baababa ka ben tii ba ò yɛ. Miya ba koo būnu sà sɔw sɔw ka wɔkuru. Domi na ò maa bu durom gam kuamme.

Isireliba ba koo wurama

¹⁴Yinni Gusunɔ u neɛ, yen sɔna tɔnu ganu sisi nì sɔw ba ò maa bɔrumɔ bu neɛ, ka Yinni Gusunɔn wàaru wi u Isireliba yarama Egibitin di. ¹⁵Adama ba koo bɔrewa bu neɛ, ka Yinni Gusunɔn wàaru wi u Isireliba yarama saa sɔw yɛsan nɔm geu gian di ka sere tem mi u raa bu yarinasian di. Domi kon de bu wurama ben temɔ me na raa ben baababa wɛ.

Seeyasia bi bu wee

¹⁶Yinni Gusunɔ u neɛ, wee, kon yibereba seeya bu Isireliba mwɛeri nge me susure kowobu ba ra swɛɛ mwɛeri. Yeniban biru, kon maa yibere gabu seeya bu bu wɔri bu go gungunu wɔllɔ ka guunɔ, ka sere maa kpee baaba sɔw

nge me taasobu ba ra yee wɔri bu go.
¹⁷ Domi nen nɔni yi ben sanu sanusu meera, sin gasu kun berua nen nɔni sɔɔ.
 Meya na maa ben toranu kpuro waamɔ.
¹⁸ Kon bu ben durum are wɛ mam mam.
 Domi ba nen tem disi doke me mu sɛa
 nen arumani, ma ba dera mu ben bɔun
 bwɛarokunu yiba ni nu n wɛaru mɔ.

Tɔmbu kpuro

ba koo Gusunɔ tubu

¹⁹ Yeremi u neɛ,
 Yinni Gusunɔ, a sɛawa nen dam
 ka nen kuku yee damgiri, nɔni swɛarun
 saa.
 Wunen miya handunian goonu nne
 kpuron tɔmbu ba koo na,
 kpa bu neɛ, weesa ben baababa ba swii.
 Ben bɔnu nu n gɛanu sosi, nu sɛawa
 kam dirum.
²⁰ Tɔnu u koo kpɛ u tii kua ye u koo sɛ.
 Adama ka gem, nu n sɛa Gusunɔ.
²¹ Yen sɔna, wune Yinni Gusunɔ a neɛ,
 kaa bu wunen dam sɔɔsi,
 kpa bu gia ma wuna a sɛa Yinni Gusunɔ.

Yudaban durum

ka ben seeyasiabu

17 Yudaban durum ya yorua ben
 gɔrusɔ.
 Ya maa sɔɔsire ben yɛku yenun kɛanu
 sɔɔ.
 Ma n sɛare ba ye yorua mi,
 ka yorutii sisugia ka kpee te ta bɔbunu
 bo.
² Ya sɛawa seeda ye ya bu taare wɛemɔ.
 Nge meya ben bɔu turanu ka ben
 bwɛarokunu
 ka ben dɛa kubenu ka ben gungunu mi
 ba ra bɔu wi ba mɔ Asitaate sɛ,
 ya maa bu taare wɛemɔ.
³ Yen sɔna ne, Yinni Gusunɔ,
 kon nen guu tɛn mi ba ra man sɛ,
 ka ben dukia ka ben gbea

ka gungunu mi ba ra bɔnu sɛ
 yibereba nɔmu beria, ben durum yen
 saabu
 ye ba kua ben tem me kpuro sɔɔ.
⁴ Ben toranun sɔna ba koo ben tem bia
 me mu sɛa ben tubi.
 Kon bu ko ben yibereban yobu,
 kpa bu da tem mi ba n yɛ.
 Domi ba dera nen mɔru ya yabura nge
 dɔɔ.
 Ya ko n maa yaburewa sere ka
 baadommaɔ.

A kun tɔnu naane sɛa

⁵ Ne, Yinni Gusunɔwa na neɛ,
 bɔrigiiwa wi u win gɔru sɛiya nen min di,
 ma u tɔnu naane sɛa, u tɛsa wi sɔɔ.
⁶ U ko n wɔnwɔndu soorewa
 nge dɛa kiki si su wɛa mi gɛanu ku ra
 kpi.
 U n nuku dobu wasi.
 U ko n wɛawa tem saaramɔ mi goo sari.
⁷ Adama domarugiiwa wi u win naane
 doke ne, Yinni Gusunɔ sɔɔ,
 ma win toro sindu ta wɛa ne sɔɔ.
⁸ Yɛro ko n sɛawa nge dɛa te ta yɔ
 daarun gooro,
 tɛn gbini yi ku ra nim bie.
 Dɛa ten bweseru ta ku ra n yam susuru
 gara.
 Ten wurusu ra n bekusu sɛawa saa
 kpuro.
 Sɔɔ sɛarerun saa yɛ n na,
 ta ku ra gbera, baa wɔɔ ge gbebura yɔra.
 Meya ta ku ra maa marubu yɔre.
⁹ Tɔnun gɔru ga ra kɔsa berewa.
 Meya gen barara ku ra bekure.
 Goo u wɛa wi u koo kpɛ u gen bwisikunu
 gia?
¹⁰ Ne, Yinni Gusunɔwa
 na ra tɔnun gɔru ka win bwisikunu
 wɛeri,
 n ka nɔn ye u kuan are wɛ.
¹¹ Wi u dukia guramɔ ka swaa kɔsa,
 u sɛawa nge kusu ge ga sɛa tuka wee ye
 ga n ka.

Dukia ye, ya koo nùn deriwa
win wāarun suunu suunuka sɔɔ,
kpa u n sāa nge gari bɔkɔ win wāa
dāakiru sɔɔ.

Yinni Gusunɔ turowa

u sāa wāarun bwia

¹² Besen sāa yee dɛɛraru
ta sāawa nge sina kita yiikogiru
te ta wolle suare yellun di.

¹³ Yinni Gusunɔ, wuna bese Isireliba sa
yīiyɔ.

Be ba nun biru kisi, ba koo sekuru wa.
Be ba ka nun tondine, ba koo bu duari.
Ba ko n sāawa nge bèn yīsa ba yorua
tua sɔɔ.

Domi ba wunɛ Yinni Gusunɔ deri,
wunɛ wi a sāa nge bwia yèn nim mu
wāaru wɛɛmɔ.

Yeremi u Yinni Gusunɔ

somiru kanamɔ

¹⁴ Yinni Gusunɔ, a man bekio,
kpa n wa n bekura mam mam.
A man faaba koowo kpa n faaba wa.
Domi wunɛ turowa na ra n siaramɔ.

¹⁵ Yinni Gusunɔ, wee, tɔmba man bik-
iamɔ ba mɔ,
mana nɔni swāarun gari yi a bu sɔɔwa
mi, yi woo.

I den bu wɔrima.

¹⁶ Adama na n yine n wunen tɔmbu
kpara.

N n nɛ, na sende nɔni swāa ten tɔru tu
ka na.

Wunen tii, a yɛ mɛ.

A maa yɛ gari yi na yara nen nɔɔn di
kpuro.

¹⁷ Yen sɔ, a ku de na n maa berum soore
wunen sɔ,

wunɛ wi a sāa nen kuku yeru nɔni
swāarun saa.

¹⁸ A de be ba man nɔni sɔɔmɔ bu sekuru
wa.

Kpa nɛ, na kun tu wa.

A de bu diiri, kpa nɛ, na n wāa ka toro
sindu.

A de nɔni swāaru tu bu deema,
kpa a bu seeyasia n kpā.

Tɔɔ wɛrarugirun beere wɛebu

¹⁹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, Yeremi, a
seewo a da a yɔra kɔnnɔwɔ ge ba mɔ
tɔmbun kɔnnɔ mi Yudaban sinambu ba
ra ka du kpa bu ka yari, kpa a maa
da a yɔra kɔnnɔ si su tien mi. ²⁰ Kpa
a bu sɔ a nɛɛ, be, Yudaba ka ben sunɔ
ka be, Yerusalemugibu, be kpuro be ba
dumɔ kɔnnɔ sin min di, bu nɛ Yinni
Gusunɔgia swaa dakio bu nɔ. ²¹ Na nɛɛ,
ba n tii se kpa bu ku raa sɔmunu sɔbe
tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ. Bu ku raa maa nu
duusia Yerusalemun gbāra kɔnnɔsun di.
²² Bu ku raa mam nu yara ben yɛnusun
di. Bu ku sɔmburu garu ko. Adama bu
sanam mɛ yiiyo nɛ, Yinni Gusunɔn sɔ
nge mɛ na ben baababa yiire. ²³ Geema,
ben baaba be, ba swaa taaya. Ba n man
swaa daki. Ba nen sɔɔsinu yina.

²⁴ Adama be, bà n man swaa daki
ka gem, ma ba n sɔmunu ganu duusie
Yerusalemun kɔnnɔsun di tɔɔ wɛraru-
giru sɔɔ, ma ba tɔɔ te yi nɛ, Yinni
Gusunɔn sɔ, ma ba n sɔmburu garu kue
te sɔɔ, ²⁵ saa yera sinam be ba sɔ Dafidin
sina gɔnaɔ ka ben sina asakpɔbu ba koo
du saa Yerusalemun kɔnnɔ sin min di,
ba n tabu kekeba dua, be dumi gawe,
kpa gabu ba n dumi sɔni. Meya Yudaba
kpuro ka Yerusalemugibu kpuro ba koo
maa du mi, kpa Yerusalemu ya n tɔmbu
yiba sere ka baadommaɔ. ²⁶ Tɔmba
koo na nen sāa yerɔ Yudan wusu ka
Yerusalemun baru kpaanu kpuron di ka
Benyameen tem di, ka sere maa guu-
nun di ka wɔwin di, ka sɔɔ yɛsan nɔm
dwaru gian di, tem mɛ kpuron di gesi, bu
yāku dɔɔ mwaararuginu ko ka siarabun
yākunu, kpa bu ka kɛnu na, kpa bu
turare dɔɔ doke mi. ²⁷ Adama bà kun

nen gari swaa daki, yi na nɛɛ, bu man tɔɔ wɛrarugii te yiiya, ma ba dumɔ Yerusalemun kɔnnɔsun di, ba n sɔmunu sɔɔwa, tɔɔ wɛrarugii te sɔɔ, saa yera kon wuu ge dɔɔ doke wi u ɛ gbimɔ kpa be kpuro bu dɔɔ mwaara.

Yeremi u da mɔmɔn yenuɔ

18 Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, ²a seewo kpa a da mɔmɔn yenuɔ. Miya kon nun gari sɔ.

³Ma u seewa u da mɔmɔn yenu mi. U deema wee u wekeru mɔ. ⁴Weke te u mɔ mi, ta ɛ gea kue. Ma u ten sɔn te sua u ka weke kpaaru kua te ta nɔn wɛre. ⁵Yera Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ⁶mban sɔna na ɛ kpɛ n ka bɛɛ Isireliba ko nge mɛ. Wee nge mɛ mɔmɔ wi, u sɔndu sua u nɛni win nɔmuɔ, nge mɛya i maa wɔa nen nɔmuɔ. ⁷Gasɔ, na ra gere bweseru garun sɔ n nɛɛ, kon tu wuka n sura nge dɔa, kpa n tu kam koosia. ⁸Adama bwese te, tɔ n ten daa kɔsa ta nuku kɔsuru deri, na ra tu deriwa na kun maa tu kɔsa kue. ⁹Mɛya gasɔ, na ra maa gere bweseru garun sɔ n nɛɛ, kon tu seeya. ¹⁰Adama bwese te, tɔ n kɔsa mɔ ma ta ɛ nen gere swaa sue, na ku ra maa tu gea ye kue ye na raa gɔru doke mi. ¹¹Yen sɔ, a Yudaba ka Yerusale mugibu sɔɔwɔ a nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunɔ na sɔɔru mɔ n ka bu kɔsa kua. Na yen kpunaa yi. N n men na, ben baawure u win daa kɔsa derio u wurama nen mi.

¹²Adama ba koo gere bu nɛɛ, mban sɔna ba koo kɔsi. Ben baawure u koo win bwisiku kɔsunu swiwa u ko ye u ki.

Isireliba ba Gusunɔ yina

¹³Yinni Gusunɔ u nɛɛ, Isireliba ba gɔa kɔsunu kua n sara. I bwesenu kpuro bikio, wara u yenin bweseru nɔɔre.

¹⁴Nim mu ra kokubu kpe Libanin guunu wɔllun di? Daa te ta kokumɔ,

ta ra nim gem kpe?

¹⁵Adama nen tɔmbu ba man duari ba da ba bɔnu turare dɔɔ dokeammɛ. Ya dera ba ɛ yɛ ye ba mɔ ben swɛɛ sɔɔ. Ba ben yellun swaa dosu derimɔ, ma ba swaa kisi swi.

¹⁶Ba dera ben tem mu sankira. Ma tɔmbu ba bu yɛmɔ baadomma. Wi u sarɔ mi gesi, ɛ n mu wa, u ra wiru kpaware.

¹⁷Yen sɔna kon de bu yarina yibereban wuswaɔ nge tua ye sɔɔ yari yerun woo ga yarinasia. Kon bu biru kisi. Na ɛ bu mɛerimɔ sanam mɛ ba nɔni sɔɔre.

Ba nɔɔ tia kua

bu ka Yeremi mwa

¹⁸Yera tɔn be, ba nɛɛ, su Yeremi nɔɔ tia kua su nɔn mwa. Domi wooda kun gbimɔ baa yaku kowobu bɔ kun wɔa. Bwisi kun kpeemɔ baa bwisigibu bɔ kun wɔa. Gusunɔn gari kun gbimɔ yɛn sɔ win sɔmɔba sari. N n men na, i na su nɔn wɔri su yaa kasiki, kpa su ku maa win gari nɔ su sere yi laakari ko.

¹⁹Saa yera Yeremi u Yinni Gusunɔ kana u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, a man swaa dakio.

A nen yibereban gari yi nɔɔwɔ.

²⁰Kaa de gea yu gɔsira kɔsa?

Wee ba dɔkɔ kpiriru gba bu ka man kpɛɛ sɔɔ.

A yaayo ma na yɔra wunen wuswaɔ ben sɔ,

na ka nun gari kua kpa a ku maa ka bu mɔru ko.

²¹Yen sɔ, a de gɔɔru tu ben bibu go.

A de bu gbisuku tabu sɔɔ, kpa kurɔbu bu durɔbu ka bibu bia, kpa bu ko gɔminibu.

A de baranu nu durɔ be go,

kpa bu ben aluwaasiba go tabu sɔɔ.
²² A de tabu kowo wuunu nu bu wɔri.
 Kpa wuri yi nɔɔra ben yenusɔ.
 Domi ba dɔkɔ kpiriru gba
 bu ka man kpɛɛ te sɔɔ.
 Ba man yina beria nen swaa sɔɔ.
²³ Adama wunɛ, Yinni Gusunɔ,
 a ben nɔɔsinada kpuro yɛ,
 ye ba kua bu ka man go.
 Yen sɔ, a ku bu ben toranu wɔka.
 A ku ben durum ye duari.
 A de bu fukura wunen wuswaaɔ.
 A bu seeyasio wunen mɔrun saa sɔɔ.

Weke te ta kɔsira

19 Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u
 nɛɛ, a doo mɔmɔn mi a boo dwe
 ge ba kua ka sɔndu. Kpa a yɔku kowo be
 ba bukure ka wuun guro gurobu menna,
² kpa i da wɔwa ye ba mɔ Beni Hin-
 muɔ ye ya wɔa kɔnnɔ gen mi gia, mi
 ba ra wekenu mɔm. Miya kaa nɔɔgiri
 sua a gari gere yi kon nun sɔ. ³ Kaa
 Yudaban sinambu ka Yerusalemugibu
 sɔ bu swaa dakio bu nɔ ye nɛ Gusunɔ,
 Isireliban Yinni, nɛ wi na wɔllu ka tem
 mɔ na gerua. Kon de nɔni swaaru tu
 na Yerusalemɔ sere wi u ten gari nua
 kpuro, win swasu su sikari. ⁴ Domi ba
 man deri, ma ba yam mi disi doke. Ba
 bɔnu turare dɔɔ dokea mi, ni be ka ben
 sikadoba ka ben sinambu ba n yɛ. Ma
 ba tɔn dabinu go mi, be ba n gaaɔ
 kue. ⁵ Ba bɔu wi ba mɔ Baali yɔku yeru
 bania gunguru wɔllɔ. Miya ba ra ka ben
 bibu yɔku dɔɔ mwaararugiru ko, yɔku
 tɛn bweseru na n bu yiire, na n mam ten
 bwisikunu koore.

⁶ Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ,
 tɔnu ganu sisi nɔ sɔɔ ba n maa wɔwa ye
 sokumɔ Tofeti n kun mɛ Beni Hinmu.
 Ba koo ye sokuwa tɔn goo yeru. ⁷ Wɔwa
 yen miya kon Yudaba ka Yerusalemugi-
 bun nɔɔ tia ye ba kua kam koosia, kpa
 n de yibereba bu bu go tabu sɔɔ. Kon de
 gbeeku yɛ ka gunɔsu ben gonu di. ⁸ Kpa

n de Yerusalemu yu ko bansu si ba koo
 yɛɛ. Wi u sarɔ mi kpuro, n n ye wa, u biti
 soora u wia ko nɔni swaa ten sɔ. ⁹ Kon
 de yibere be, bu bu nɔni sɔ sere bu ben
 berusebu ka ben bibun gonun yaa di.

¹⁰ Yen biruwa wunɛ Yeremi kaa boo
 ge kɔra tɔn be ba ka nun da min
 wuswaaɔ. ¹¹ Kpa a nɛɛ, nɛ Gusunɔ, wɔllu
 ka tem Yinni na nɛɛ, kon bu yarinasia
 kpa n wuu ge kɔsuku nge boo ge, ge
 ba n kpɛ bu maa sɔmɛ. Tofetin wɔwa
 miya ba koo tɔmbu sike yɛn sɔ ba n maa
 ayeru wasi gam. ¹² Meyɔ kon tem mɛ ka
 men tɔmbu kua, kpa Yerusalemu yu ko
 nge Tofeti. ¹³ Yerusalemugibun yenusu
 ka Yudaban sinambun yenusu, yenusu
 kpuro gesi mi ba ra bɔnu turare dɔɔ dok-
 eye ka mi ba ra suru ka kperi ka sɔɔ sɔ,
 ka sere mi ba ra maa bɔnu ganu sɔ, si
 kpuro su koo disi duurawa nge Tofeti.

¹⁴ Yen biru, Yeremi u gɔsirama Tofetin
 di mi Yinni Gusunɔ u nɔn gɔra u win
 gari gere. Ma u na u yɔra Yinni Gusunɔn
 sɔa yerun yaaraɔ u tɔmbu kpuro sɔɔwa
 u nɛɛ, ¹⁵ Gusunɔ Isireliban Yinni wi u
 wɔllu ka tem mɔ u nɛɛ, wee u koo de kɔsa
 ye u raa gerua kpuro yu Yerusalemu ka
 yen wuu si su tie deema. Domi sin tɔmba
 swaa taaya, ba n win gere nua.

Ba Yeremi dɔa doke

20 Yera sɔɔ teeru, Pasuri Imerin bii
 wi u sɔa yɔku kowo u ka maa
 sɔa Yinni Gusunɔn sɔa yerun kɔsobun
 tɔnwero u nua ma Yeremi u yeniban
 gari gerua. ² Yera u dera ba nɔn so,
 ma ba nɔn dɔa doke nge wiirɔ Yinni
 Gusunɔn sɔa yerɔ, kɔnnɔ ge ba sokumɔ
 Benyameen kɔnnɔn bera gia. ³ Adama
 yen sisiru bururu, Pasuri u Yeremi dɔa
 ye wuna. Ma Yeremi u nɔn sɔɔwa u
 nɛɛ, Yinni Gusunɔ kun maa nun sokumɔ
 Pasuri. Yisi ten tubusiana bɔri yenda
 ka nun sikerene. Adama tɛ, u nun
 sokumɔ Magɔɔ Misabibu. Yen tubusiana
 nandabu ka nun sikerene. ⁴ Domi Yinni

Gusunɔ u gerua u nɛɛ, u koo wunɛ ka wunen bɔrɔba nandabu kpɛɛ. U koo de bɛɛn yibereba bu bɛɛn gabu go tabu sɔɔ, kpa a ye wa ka wunen nɔni. Kpa Babilonin sina boko u Yudaba go kpa u gabu yoru mweeri u ka da Babiloniɔ.
⁵U koo de yibereba bu Yerusalemun arumani gura, ka sɔma ye tɔmba kuan are kpuro, ka sere gāa gee ni nu wāa ye sɔɔ. U koo de bu Yudaban sinambun arumani gura, kpa bu ka ye kpuro da Babiloni mi. ⁶Pasuri, wunɛ ka wunen yenugibu, ba koo bɛɛ yoru mwa bu ka da Babiloniɔ. Miya i ko i gbi, wunɛ ka be a gari weesugii kua, kpa bu bɛɛ sike mi.

Yeremi u Yinni Gusunɔ

weeweenu koosimɔ

⁷Yinni Gusunɔ, a man kɔkura, ma na wunen gari wura. A man sɛre a kamia. Wee tɔru baatere tɔmbu kpuro ba ra n man yɛɛmɔwa, kpa ba n man gari bɔkɔ mɔ.
⁸Nà n kī n gari gere, sere n nɔɔgiri sua ka dam n nɛɛ, yibereba ba wee bu sun dam dɔre, kpa bu sun kam koosia. Yinni Gusunɔ, tɔmba ra n man yɛɛmɔwa wunen garin sɔ baadomma.
⁹Nà n nɛɛ, kon nun deriwa, na n maa wunen gari kparamɔ, n da n sāawa nge dɔɔ u wāa nɛn wasi sɔɔ u nɛn kukunu menimɔ. Kpa n kookari ko n ka tii marisi, adama na ku ra kpī.
¹⁰Na nɔɔmɔ tɔn dabinu nu man kōsa bwisikusimɔ. Ba mɔ, nandabu wāa baama. Su ka win gari da wirugibun mi. Be ba raa ka man nɔɔ tia sāa

ba mɛɛrimɔ nà n kon sokura. Ba mɔ, sɔrɔkudo kon de bu man samba ko.
 Kpa bu wa bu man mwa bu mɔru kɔsie.
¹¹Adama na yɛ ma wunɛ Yinni Gusunɔ, a wāa ka nɛ nge tabu durɔ damgii. Yen sōna be ba man nɔni sɔɔmɔ ba koo sokura.
 Ba n kpɛ bu man kamia. Yen sōna bu koo sekuru wa kpa ba n tu yaaye sere ka baadommaɔ.
¹²Wunɛ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, wunɛ wi a ra tɔnu wɛɛri, a ka wa n n sāa gemgii, kpa a n win bwisikunu ka win gōrun gari yɛ,
 wuna kon de a nɛn yibereba mɔru kɔsie. Domi wuna na tii nɔmu sɔndia.
¹³I Yinni Gusunɔ siaro ka womusu. Domi u ra wɔnɔwɔndo wɔre saa tɔn kōson nɔman di.
¹⁴Tɔɔ bōrigira tɔɔ tɛ sɔɔ ba man mara. Tɔɔ te, tu ku domaru wa.
¹⁵Bōrurowa wi u da u nɛn tundo sɔɔwa u nɛɛ, wee, ba nùn bii tɔn durɔ marua. Ma labaari ye, ya nùn nuku doo bakabu wɛ.
¹⁶Durɔ wi, u kam koowo nge wuu si Yinni Gusunɔ u kam koosia u n sin wɔnɔwɔndu kue. Kpa u wuri nɔ bururu, kpa u tabun wurenu nɔ sɔɔ sɔɔ gbāara.
¹⁷Mban sōna Gusunɔ u n yande dere n gbi sanam mɛ na wāa nɛn meron nukurɔ, kpa nuku te, tu yande ko nɛn sikiru, kpa na n wāa mi sere ka tɛ.
¹⁸Mban sōna na yara nɛn meron nukurɔn di, na ka sere wahala yeni ka wasi wuriri bini waamɔ, ma nɛn wāara wiru gooramɔ ka sekuru.

Yerusalemu koo kam ko

21¹⁻² Sina boko Sedesiasi u Pasuri, Maakiyan bii, ka Sofoni, yāku kowo Maseyan bii gora Yeremin mi, bu nūn sō bu nēē, u bu bikiaru kuo Yinni Gusunon mi, domi Nebukanesaa, Babilonin sina boko, u ka bu tabu m̄. Sōrōkudo Yinni Gusunō u koo nūn maamaaki gaa kpare ben sō, kpa u wa u bu deri. Yera Yinni Gusunō u ka Yeremi gari kua.

³Ma Yeremi u tōn be wisa u nēē, bu doo sina boko Sedesiasin mi bu nēē, ⁴ameniwa Gusunō Isireliban Yinni u gerua. U nēē, wee, u koo de ben tabu kowo be ba ka Babilonin sina boko ka win tōmbu sannamō wuun biruō bu duki su bu wura wuu ge sō. ⁵Kpa wi, Gusunon tii u ka be Yudaba sanna ka mōru u bu win dam sōsō, ⁶u de bara kōsuru tu hunde koniba kpuro wōri tu go wuu ge sō, tōmbu ka yaa sabenu. ⁷Yen biruwa u koo sina boko Sedesiasi, Nebukanesaa nōmu beria, wi ka win sōm kowobu ka win tōn be ba wāa wuu ge sō, be ba gesi yara bararun di, ka tabun di, ka gōōrun di. Be kpurowa Nebukanesaa u koo go. U ñ ben wōn-wōndu m̄. U ñ maa goo derimō.

⁸Wee ye Yinni Gusunō u maa Yeremi sōōwa win tōmbun sō. U nēē, wee, u bu swaa yiru yiyamme, swaa yēn mi wāara wāa, ka yēn mi gōō u wāa. ⁹Wi u koo gesi yōra wuu ge sō, u koo gbiwa tabu sō, ñ kun mē ka gōōru, ñ kun mē ka bararu. Adama wi u yara u tii Babilonigibu wē be ba bu tarusi, yēro koo win wāaru wōra. Teya ta ko n sāa win arumani ye u kpāa u yara. ¹⁰Domi u yōrariwa u wuu ge kōsa kua, n ñ mō gea. U koo gu Babilonin sina boko nōmu sōndiawa u gu dōō meni.

Gari yi Yinni Gusunō

u Dafidin bweseru sōōwa

¹¹Yinni Gusunō u nēē, ameniwa wune Yeremi kaa Yudaban sina bokon bweseru sō. A nēē, bu nē, Yinni Gusunon gari nōōwō.

¹²Be, Dafidin bweseru, ba n da gem swīi baadomma. Kpa bu be ba dam dōre yakia be ba bu dam dōremōn nōman di. Bā kun kue mē, nen mōru ya koo bu yabure ben kom kōsum sō.

Ba ñ maa kpē bu ye go.

¹³Kon Yerusalemugibu wōri.

Be, be ba wāa wōwa sō kperun wōllo, baa bā n gerumō ba m̄, wara u koo kpī u du ben wāa yero, u ben kuku yeru turi.

¹⁴Kon bu seeyasia nge mē ben kookoosu nē.

Kon ben sina kpaaru dōō meni te ba bana ka dāa ye ba m̄ sēduru, kpa ye ya ka tu sikerene kpuro yu dōō mwaara.

22 Yinni Gusunō u maa Yeremi sōōwa u nēē, a doo Yudan sina bokon yenuō kpa a bu gari yini sō. ²A nēē, wi, Yudaban sina boko, wi, wi u sō Dafidin sina gōnā, ka win bwāabu ka win tōmbu ka be ba gesi wāa sina kpaaru mi, ³bu nē, Yinni Gusunon gari yini swaa dakio bu nō. Bu gem swīiyo. Bu be ba dam dōremō wōro be ba bu dam dōremōn nōman di. Bu ku sōbu ka gōminibu ka gobekuban gāanu mwa ka dam. Bu ku maa taare sarirugibu go yam mini. ⁴Bā n wooda yeni mēm nōōwa, gabu ben bweseru sō, ba ko n bandu diiwa ba n sō Dafidin sina gōna yeni sō. Ba koo du saa kōnnō minin di ba n dua tabu keke sō ye dumi gawe, ñ kun mē, ba n dumi sōni, be ka ben bwāabu ka ben tōmbu. ⁵Adama bā n

yina bu ye men nɔɔwa, sere ka ne, Yinni Gusunɔn wāaru, sina kpaɔ te, ta koo kowa bansu.

⁶Wee ye na maa gerua Yudaban sina kpaarun sɔ̄. Na nɛɛ, baa mɛ na sina kpaɔ te wa ta wā nge dāa sɔ̄ ge ga wā Galadiɔ, ñ kun mɛ, nge Libanin guurun wii kpiiru, ka gem kon tu bansu koosia. Goo kun maa sinamɔ mi.

⁷Kon tabu kowobu tabu yānu sebusia bu tu wɔri.

Kpa bu ten ghere yi ba kua ka dāa ye ba mɔ̄ seduru wukiri bu dɔ̄ doke.

⁸Tɔn tuko dabinu ba koo sara wuu gen mi, kpa bu sɔ̄na bu nɛɛ, mban sɔ̄na Yinni Gusunɔ u wuu bɔkɔ geni kua mɛsum. ⁹Kpa bu bu wisi bu nɛɛ, gen tɔmbu ba wi, ben Yinnin arukawani kusiawa, ma ba da ba būnu sāmɔ.

Ye Yinni Gusunɔ u gerua

Salumun sɔ̄

¹⁰Bɛɛ Yudaba, i ku wuri ko Yosiasɔ wi u gun sɔ̄. I ku maa win ario ko. Adama i wuri koowo Salumun sɔ̄, wi ba yoru mwa ba ka da tem tukumɔ. Domi u ñ maa wee. Meya u ñ maa tem mɛ wasi mi ba nùn mara mini.

¹¹Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Salumu, Yosiasɔ Yudaban sina bokon biin sɔ̄, wi u bandu dii win baan ayeɔ. U nɛɛ, u doona, u ñ maa wee. ¹²U koo gbiwa desiru sɔ̄ mi ba ka nùn da mi, u ñ maa tem mɛ wasi.

Yinni Gusunɔ

u Yoyakimu gerusi

¹³Yeremi u Yoyakimu sɔ̄wa u nɛɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, wunɛ Yoyakimu, bōrurowa a sāa. Wee a wunen sina kpaaru bana,

adama a ñ gem swīi.

A tu gidambisaba sosia adama ye n weenɛ a tɔmbu kua, a ñ bu kuammɛ.

A ra gabu sɔmburu koosie kam.

A ku ra bu ben kɔsiaru wē.

¹⁴Ma a nɛɛ, kaa tii sina kpaɔ bakaru baniawa

kpa ta n gidambisa baka mɔ.

Ma a fenentiba doke,

a ten gani dāa gea ye ba mɔ̄ seduru wukiri.

Ma a tu swērasia kom kom a ka sɔ̄si ma sina kpaara.

¹⁵⁻¹⁶Yèn sɔ̄ a ka sina kpaɔ te seduruba bana,

yeya n dera a sāa sina boko?

Wunen baaban tii u ñ sāa sina boko ro?

U ra diwa kpa u nɔ nge baawure,

adama u ra baawure kuewa ye n weenɛ u ko.

U ra sārɔbu ka wɔnwɔndobu siriewa dee dee.

Yen sɔ̄na ye kpuro ya nùn koora dee dee win wāaru sɔ̄.

Wi u maa mɔ̄ nge mɛ,

wiya u wi, Yinni Gusunɔ yē ka gem.

¹⁷Adama wunɛ, wunen tiin arufaaniwa a kasu.

A kasuwa a taare sarirugibu dam dɔre kpa a bu go.

¹⁸Yen biru, Yeremi u maa nɛɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u gerumɔ Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon sɔ̄. U nɛɛ,

ù n gu, ba ñ nùn gɔɔ swīiyammɛ bu nɛɛ, waiyo nen mɔ̄!

Waiyo nen sesu!

Waiyo nen yinni!

¹⁹Adama ba koo win goru gawawa bu yara Yerusalemun di bu sike nge yaa saberu.

Yerusalemu ya koo sekuru wa

²⁰Yeremi u nɛɛ,

wee ye Yinni Gusunɔ u gerua.

U nɛɛ, bɛɛ Yerusalemgibu,
i doo i yɔ guu te ba mɔ Libanɔ,
ka Basanin guuru,
ka Abarimun gungunu wɔllɔ,
kpa i kuuki ko i nɔɔgiri sua.
Domi be i ka arukawani bɔkua ba
munkira.

²¹ U bɛɛ kɪrɔ kua sanam mɛ i wāa bɔri
yendu sɔɔ,
adama i nɛɛ, i ɛn nɔn swaa dakimɔ.
Nge meya bɛɛn daa ya sāa saa bɛɛn pi-
iburun di,

i ku ra nɔn swaa daki.

²² Tɛ, bɛɛn kparobu ba koo ka woo
doona

kpa be i ka arukawani bɔkua
bu bu yoru mwɛeri bu ka da tem tukumɔ.
Saa ye sɔɔra i ko i sekuru wa,
bɛɛn kom kɔsum sɔ.

²³ Bɛɛ Yerusalemgibu,
bɛɛ be i sɔ sɛɛ bɛɛn dii buranu sɔɔ
ni i kua ka Libanin dāa gea,
amɔna bɛɛn weeweenu ko n nɛ,
sanam mɛ wuriribu koo bɛɛ deema
nge tɔn kurɔ wi u yiire u kɪ u ma.

Yinni Gusunɔ

u Yoyakini sirimɔ

²⁴ Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ,
kaa Yoyakini, wi ba maa mɔ Yekonia,
Yoyakimun bii, Yudaban sina boko sɔ a
nɛɛ, sere ka nen wāaru, baa ɛn n sāan na
nge taabu nen nɔm geuɔ, kon nɔn wuna
min di. ²⁵ Kon nɔn win yibereba nɔmu
sɔndia, be, be ba kasu bu nɔn go. Kon
nɔn bu nɔmu sɔndia be, bɛn berum u mɔ
mi. Beya Nebukanɛsaa, Babilonin sina
boko ka win tabu kowobu. ²⁶ Kon bu kɔ,
wi ka win mero wi u nɔn mara. Kpa bu
ka bu da tem tukumɔ mi ba ɛn bu mara.
Miya ba koo gbi. ²⁷ Saa gaa sɔɔ, ba ko
ba n kɪ bu gɔsirama ben temɔ adama ya
ɛn koorɔ.

²⁸ Gaba koo bikia bu nɛɛ, Yoyakini wi,
u sāawa nge weke te ta kɔsire, ɛn kun mɛ,

nge gāa ni goo kun maa kɪ? Aawo. ɛn n
men na, mban sɔna ba wi ka win bwe-
seru tem yara ma ba ka bu da sere mi
ba ɛn yɛ.

²⁹ Ma Yeremi u nɛɛ, nen temgibu, i
nɔɔwɔ ye Yinni Gusunɔ u gerua. ³⁰ U nɛɛ,
i durɔ wi garisio wi u ɛn kooramɔ win
wāaru sɔɔ. U ko n sāawa nge wi u bibu
bia, domi win bweseru sɔɔ, goo kun maa
sinamɔ sina gɔna sɔɔ u Yudaba kpara.

Kparo kɔsobu

23 ¹⁻² Gusunɔ Isireliban Yinni u nɛɛ,
bɔruroba kparo be ba nen tɔmbu
goomɔ, ma ba bu yarinasiama nge yāa
kparo kɔsobu. Na maa nɛɛ, wee ba nen
tɔmbu gira, ba bu yarinasia ba yina bu
bu nɔɔri. Yen sɔ, kon bu sɛɛyasia ben
nuku kɔsu ten saabu.

³ Kpa n nen tɔn be ba tie mwɛerima
tem kpuron di, mi na raa dera ba yarine,
n ka bu wurama ben temɔ, kpa bu
marura bu dabia. ⁴ Nɛ, Yinni Gusunɔ
kon bu kparo kpaobu wɛ be ba koo bu
kpara. Ba ɛn maa nandamɔ berum sɔ.
Baa ben turo kun maa biaramɔ.

⁵ Wee saa ya sisi
yɛ sɔɔ kon gemgii goo seeya Dafidin
bweserun di

nge dāa kpɪi pɔtura,
kpa u n bandu dii ka baadommaɔ.
U koo tɔn be kparawa ka bwisi gee.
Kpa u gem sɔɔsi tem mɛ sɔɔ.

⁶ Win waati ye sɔɔ,
Yudaba ba koo faaba wa.
Kpa u de Isireliba ba n wāa bɔri yendu
sɔɔ.

Kpa ba n nɔn sokumɔ ba n mɔ,
Yinni Gusunɔwa u sāa ben faaba kowo.

⁷ Yen sɔna na nɛɛ, wee saa ya maa sisi
yɛ sɔɔ ba ɛn maa bɔrumɔ bu nɛɛ, ka Yinni
Gusunɔn wāaru wi u bu yarama saa Eg-
ibitin tem di. ⁸ Adama ba ko n da gerewa
bu nɛɛ, ka Yinni Gusunɔn wāaru wi u bu
yarinasia sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ka wusu

gasu sɔɔ, ma u maa ka bu wurama min di, bu ka sina ben temɔ.

Gari yi Yeremi

u sɔmɔ weesugibu sɔɔwa

⁹ Ñ n sɔmɔbun sɔn na,
nen gɔru ga sankira too,
ma na diirimɔ sere ka nen kukunɔ.
Na sãa nge wi tam mu goomɔ
Yinni Gusunɔ ka win gari deerin sɔ,
yi u man sɔɔwa u nɛɛ,
¹⁰ tɔmba yiba tem mɛ sɔɔ,
be ba sakararu mɔ.
Kɔsa ba naa gire.
Miya ben dam mu wãa.
Yen sɔna tem mɛ, mu sankire,
ma mɛn kpaa yee ni nu wãa gbaburun
bera gia nu gbera.

Domi u mu bɔrusi.

¹¹ Gusunɔn sɔmɔbu ka yãku kowobu ba sankire,

u wa ma ba nuku kɔsu kom mɔ
sere ka win sãa yero.

¹² Yen sɔna ben swaa ya koo wɔria,
kpa yu bu yam tĩre.

U koo de bu bu bɔria,
kpa bu wɔruku saa ye u koo bu seeyasia
u de wahala yu bu deema.

Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Yudan Gusunɔn sɔmɔbun

kɔsan kpãaru

¹³ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
kɔsa ye na wa nen sɔmɔbu ba mɔ
Samariɔ,

ya ñ ka nɔɔ geruɔ.

Domi bũu wi ba mɔ Baalin yĩsira ba ka
gari mɔ.

Ma ba nen tɔmbu Isireliba gerasia nen
swaan di.

¹⁴ Adama kom kɔsum mɛ na wa
Gusunɔn sɔmɔbun suunu sɔɔ
Yerusalemɔ,
mu beɔnɔgim kere.

Ba sãawa sakara kowobu,

ma ba weesu mɔ,

ba tɔn kɔsobu dam kɛmɔ bu ku ka ben
kom kɔsum deri,
ma na be kpuro garisi nge Sodomu ka
Gomɔran tɔmbu.

¹⁵ Yen sɔna nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem
Yinni,

na nen sɔmɔbu Yerusalemɔ sɔɔmɔ

ma wee kon de bu dãa kiku gagu^s ge ga
sosu di,

kpa bu nim mɛ mu dɛɛ mɔ nɔ.

Domi beya ba dera tem mɛn tɔmbu
kpuro ba ñ maa man beɛɛ wɛɛmɔ.

Sɔmɔ weesugibu

¹⁶ Ameniwa nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem
Yinni na gerua. Na nɛɛ,

i ku maa nen sɔmɔ ben gari swaa daki.
Domi ba dera i yĩiyɔ ye i ñ wasi.

Ben tiin gɔrun bwisikuna ba gerumɔ,
n ñ mɔ yi yi wee nen nɔɔn di.

¹⁷ Ba ra mam be ba man gema sɔ bu nɛɛ,
na be gerua na nɛɛ,

ba koo bɔri yendu wa.

Kpa ba n be ba ben tii tiin gɔru kĩru mɔ
sɔɔmɔ ba n mɔ,

ba ñ kɔsa gaa wasi.

¹⁸ Yeremi u nɛɛ,

ben wara u ka Yinni Gusunɔ wesiana.

Nge ben wara u win gari nua u yi
laakari kua.

¹⁹ Wee Yinni Gusunɔn mɔru ya koo na
nge guru woo bɔko

kpa yu tɔn kɔsobu wɔri.

²⁰ Win mɔru ye, ya ñ suremɔ,

ma n kun mɔ u win himba yibia.

Amen biru, ya koo beɛ nen tɔmbu yeeri.

²¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

^s23:15 dãa kiku gagu - A mɛɛrio 9:14.

somɔ be, ba duki da, baa me na n̄ bu
gɔre.

Ba maa gari gerua, baa me na n̄ ka bu
gari kue.

²² Bā n daa nen gari swaa daki,
nen gariya ba koo raa kpaa nen tɔmbun
suunu sɔɔ.

Kpa bu wa bu gōru gosia bu ben kom
kōsum deri.

Yinni Gusuno

u wāa yam kpuro

²³ Ne Gusuno, na wāawa yam kpuro,
turuku ka tontondeɔ.

²⁴ Goo u koo kpī u kuke na kun n̄n wa?
Na wāawa yam kpuro, wollo ka temɔ.

Mba yakasu ka dobi

yi mɔɔsine

²⁵ Na nɔɔmɔ ye sɔmɔbu ba gerumɔ. Be
ba gari weesugii m̄ ka nen yīsiru ba m̄,
na ka bu gari kua dosu sɔɔ, ²⁶ sere saa
yerà sɔmɔ beni ba ko n̄ gari weesugii m̄,
kpa ba n̄ nen tɔmbu n̄ni wōkumɔ ka ben
gōrun gari. ²⁷ Ba kīwa ben dosu weesug-
isun gari yi de nen tɔmbu bu nen yīsiru
duari nge me ben baababa ba raa man
duari būu wi ba m̄ Baalin s̄. ²⁸ Sɔmɔ wi
u dosa u geruo ma u dosa. Wi na maa ka
gari kua u yi tusio dee dee.

Ne, Yinni Gusuno na ne,
mba yakasu ka dobi yi mɔɔsine.

²⁹ Nen gari kun sāa nge d̄ɔ ro?

Yi n̄ sāa nge matalaka ye ya ra kperu
kore ro?

³⁰ Yen s̄na ne, Yinni Gusuno, kon
sɔmɔ be s̄eɣyasia, be, be ba ben win-
sim gari suamɔ ba ka gari weesugii m̄.

³¹ Kon bu s̄eɣyasia be ba ben tii tiin gari
suamɔ ba gerumɔ ka nen yīsiru. ³² Kon
bu s̄eɣyasia be ba ben dosu weesugisu
tɔmbu s̄ɔmɔ. Ma ba dera nen tɔmba
kōɔramɔ ben wee si ka ben tɔn biarun
s̄. Na n̄ bu gɔre, na n̄ maa bu wooda

wē. Meya ba n̄ maa arufaani gaa m̄ tɔn
ben suunu sɔɔ.

Yinni Gusuno gari

yi s̄āawa sɔmunu

³³ Yinni Gusuno u Yeremi s̄ɔwa u ne,
tɔn ben goo, n̄ kun me nen sɔmɔ goo, n̄
kun me yāku kowo goo ù n̄ nun bikia
u ne, mba ne, Yinni Gusuno na gerua,
sɔmu nirà na bu s̄ɔbi, kaa n̄n wisiwa
a ne, bera ba sāa nen sɔmunu. Adama
kon bu biru kisi. ³⁴ Ben wi u gesi n̄ɔ
wukia u ne, ne, Yinni Gusuno na bu
sɔmunu s̄ɔbi, kon yēro s̄eɣyasia wi
ka win yenugibu. ³⁵ Ye baawure u koo
kpī u win winsim bikia, yera, u ne,
mba Yinni Gusuno u gerua, mba u wisa.

³⁶ Adama bu ku raa maa gere bu ne,
na bu sɔmunu s̄ɔbi. Wi u ye gerua, win
gari koo w̄ri win tii sɔɔ. Domi ba nen
gari temamɔwa ne wi na sāa ben Yinni
wi u ra n̄ wāa, u dam kpuro m̄. ³⁷ Kaa
maa sɔmɔ be bikia a ne, mba ne, Yinni
Gusuno na bu s̄ɔwa. Mba na bu wisa.
³⁸ Bā n̄ maa nun wisa ba ne, ne, Yinni
Gusuno na bu sɔmunu s̄ɔbi, baa me na
ne, bu ku maa yen gari ko, a bu wisio
a ne, ameniwa ne, Yinni Gusuno na
gerua. Na ne, ³⁹ kon bu biru kisi kpa
n̄ bu duari, be ka ben wuu ge na raa
be ka ben baababa wē. ⁴⁰ Kon maa bu
seku bakaru doke te ta n̄ duarir̄ sere ka
baadommaɔ. Kpa ba kun maa beere m̄
tɔmbun n̄ni sɔɔ.

Figie bii

ni nu wāa birenu yiru s̄ɔn gari

24 Ye Nebukanesaa, Babilonin sina
boko u Yoyakini, Yoyakimun bii,
Yudaban sina boko mwa ka win sina
asakpɔbu ka ben dāa dākobu ka ben
sekobu, u ka bu da Babiloniɔ, saa ye
s̄ɔra Yinni Gusuno u Yeremi figie bii ni
ba doke birenu yiru s̄ɔ s̄ɔsi sāa yerun

ḵṵṵṵṵṵ. ²Bire nin teeru ta figie bii geenu yiba ni nu sāa nge yen marum gbiikum. Ma teera ma bii kōsunu yiba ni nu ḥ diirō.

³Ma Yinni Gusunō u Yeremi bikia u nēē, Yeremi, mba a waamō mi. Ma u wisa u nēē, birenu yiruwa na waamō, ni nu figie binu yiba. Ganu gea sāa, ma ganu kōsunu sāa, nu ḥ diirō.

⁴Yera Yinni Gusunō u nūn sōwa u nēē, ⁵wee ye na gerua, nē, Gusunō Isireliban Yinni. Na nēē, nge me figie bii gee ni, nu ra tōmbu wēre, nge mēya kon Isireli be ba yoru mwēera ba ka da Babiloniō mēeri ka nōnu geu. ⁶Kon de bu wurama ben tem mini. Na ḥ maa bu suramō, kon bu tāsisiawa. Na ḥ maa bu wukamō, kon bu girawa n sire. ⁷Kon bu gōru kpōw wē, kpa bu gia ma nēna na sāa kpuron Yinni. Ba koo wurama nen mi kpa ba n sāa nen tōmbu ba n man sāmō.

⁸Adama Sedesiasi, Yudaban sina boko ka win sina asakpōbu ka tōn be ba tie Yerusalemō ka be kpuro be ba sō tem mē sōw, ka sere be ba kpikuru da Egibitiō, kon dewa ba n sāa nge figie bii kōsu ni nu ḥ diirō mi. ⁹Tōmbu bā n bu wa ba koo biti soora. Gee kon bu yarinasia kpuro, ba koo bu yēewa bu bu yaakoru koosi kpa ba n wāa sekuru sōw kpa ba n da ka ben yīsiru tōmbu bōrusi. ¹⁰Kon bu tabu surema ka gōru ka baranu sere bu ka gbi tem me kpuro sōw, mē na be ka ben baababa wē.

Yudaban mem nōw sarirun are

25

Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon bandun wōw nneese sōwra Yinni Gusunō u ka Yeremi gari kua Yudaban sō. Ya sāawa Nebukanesaa, Babilonin sina bokon bandun wōw gbiikuu. ²Ma Yeremi u Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro sōwa u nēē, ³saa Yosiasi, Amōw biin bandun wōw wōkura itasen di, n ka

gisō girari, yen wōw yenda itawa mi. Saa min diya na ra n bēē Gusunōn gari sōwō adama i ku ra man swaa daki. ⁴Yinni Gusunō u ra n bēē win sōm kowobu gōriammē, bera win sōwōbu. U dera ba na na saa yee yellun di. Adama i ḥ bu swaa daki, i ḥ ben gari wure. ⁵Sōwō be, ba ra n gerumō ba n mō, i gōru gōsio kpa i bēen daa kōsa deri, kpa i wa i n wāa bēen tem sōw, me Yinni Gusunō u bēē ka bēen baababa wē sere ka baadommasō. ⁶I ku maa būu goo yiira i nūn sā. I ku Gusunōn mōru seeya ka bēen bwāaroku ni i kua ka bēen tii, kpa u ku maa bēē kōsa gaa kua. ⁷Adama Yinni Gusunōn tii u nēē, i ḥ nūn swaa daki. I win mōru seeyawa bēen bwāaroku ni i kuan sō. Ma ya ka bēē kōsa naawa.

⁸Yen sōna wi, Gusunō wōllu ka tem Yinni u nēē, yēn sō i ḥ nūn swaa daki, ⁹yen sōna u koo maa sōw yēsan nōm geun tōmbu kpuro gurama ka win sōm kowo Nebukanesaa, Babilonin sina boko. Kpa bu bēen tem mēn tōmbu wōri bu kam koosia, ka be ba bēē sikerene kpuro. Tem mē, mu koo kowa bansu sere ka baadommasō. Wi u sarō mi, kpa biti yu nūn mwa, sere u wia ko. ¹⁰Ba ḥ maa tōw bakanun womusu nōwō mi, ka sere kurō kpaanun womusu. Mēya ba ḥ maa nambun wōkinu nōwō. Ba ḥ maa fitilanu wasi mi. ¹¹Tem mē kpuro mu koo kowa bansu, kpa bēē, win tōmbu, i Babilonin sina boko yoru diiya wōw wata ka wōkuru.

¹²Adama wōw wata ka wōku ten biru, Yinni Gusunō u koo Babilonin sina boko ka win tōmbu seesima ben tora ni ba kuan sō, kpa u ben tem kam koosia mu ko bansu sere ka baadommasō. ¹³Bōri yi u gerua tem mēn sō, ka sere yēn gari nē, Yeremi na gerua na yorua tire te sōw, bwesenu kpuron sō, yi koo koorawa. ¹⁴Domi bwese damginu ka sinam damgiba koo bu yoru mwēeri.

Nge meya Gusunɔ u koo ka bu ben kōsa kōsie ye ba raa kua.

Gusunɔ

u koo bwesenu kpuro seeyasia

¹⁵ Yinni Gusunɔ u win mɔru weesina ka tam me u doke nɔra sɔɔ u ne, Yeremi tii u neɛ, n ye mɔɔ kpa n de bwese nin mi u man gorio nu ye nɔ. ¹⁶ Bã n wa ma u dera yibereba ba bu wɔri ba goomɔ, ba ko n b̄arimɔwa kpa ba n burisine nge wiiribu.

¹⁷ Yera na nɔra ye mwa Yinni Gusunɔn nɔman di. Ma na dera bwese nin mi u man gɔra nu win mɔru ye nɔra. ¹⁸ Na torua na ye Yerusalemugibu nɔrusia, ka Yudan wusu kpuron tɔmbu ka ben sinambu ka ben sina asakpɔbu, kpa Gusunɔ u wa u ben tem kam koosia kpa wi u sarɔ mi, u biti soora sere u wia ko. Kpa ba n da ka ye tɔmbu b̄rusi nge me ya koora tẽ.

¹⁹ Yen biru, na bwese ni nu tiegibu ye nɔrusia. Beya Egibitin sunɔ ka win sina asakpɔbu, ka win tɔmbu kpuro, ²⁰ ka bwese tuku ni nu wãa Egibitio, ka Usan sinambu, ka Filisitiban sinambu, beya Asikalonigii, ka Gasagii, ka Eko-ronigii, ka sere be ba maa tie Asidɔduɔ, ben sunɔ, ²¹ ka Edɔmuba, ka Mɔabuba, ka Amɔnigibu, ²² ka Tirin sinambu ka Sidonin sinambu, ka sere sinam be ba wãa nim w̄kun bera gio, ²³ ka sere maa Dedanigibu, ka Temagibu, ka Busigibu, ka be ba ra wii baanun seri kɔni, ²⁴ ka maa Daarububan sinambu, ka bwesenu kpuron sinambu be ba wãa gɔburɔ mi yani seeri wãa, ²⁵ ka Simirin sinambu ka Elamun sinambu ka sere Mɛdiban sinambu, ²⁶ ka sinam be ba wãa s̄ɔ ȳsan nɔm geu gia kpuro, be ba wãa tu-ruku ka be ba toma.

Bwese ni nu gesi wãa handunia sɔɔ, ni ka nin sinambu ba mɔru ye nɔra ma

Babiloni ye ba maa m̄ Sesaki, yen sina boko u ye dakura.

²⁷ Yinni Gusunɔ u maa man s̄ɔwa n Isireliba s̄ɔwɔ n neɛ, ameniwa wi, ben Yinni, wi u maa sãa wollu ka tem Yinni u gerua. U neɛ, bu nɔruo sere yu bu go, bu siruku kpa bu wɔruku sere bu kpana bu se ȳen s̄ɔ u dera yibereba ba bu wɔri ba goomɔ. ²⁸ U maa neɛ, bwese nin garu tã n yina tu nɔ ye na tu tii, n tu s̄ɔwɔ n neɛ, tu nɔruo baa ñ n meren na. Wi, Gusunɔ wollu ka tem Yinnin woodawa. ²⁹ Domi u ñ win wuu Yerusalemu deri. Ñ n men na, u koo bweseru garu deri? Aawo, u ñ derimɔ. Bwesenu kpuro sɔɔra u koo win mɔru sure. Wi, Gusunɔ wollu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

³⁰ U maa man s̄ɔwa u neɛ, n bu s̄ɔwɔ n neɛ, wi, Yinni Gusunɔ u koo kukiri wollun di. Win nɔɔ ga koo nɔɔra saa win wãa yee deerarun di.

U koo win tem kukirisi.

U koo handuniagibu kpuro kukirisi nge tɔn dabi te ta d̄ianu ḡẽmɔ gberɔ.

³¹ Win kukiribu koo nɔɔra handunia kpuro sɔɔ.

Domi u tɔmbu kpuro sokumɔ win siri gɔburɔ.

Wi siribu di, u koo ȳero gowa ka takobi.

³² Wi Gusunɔ, wollu ka tem Yinni, u maa neɛ,

win siribu bu ko n sãawa nge woo b̄kɔ ge ga bwesenu kpuro gasirimɔ, ga handunian goonu nne kpuro bukiane.

³³ Be Yinni Gusunɔ u koo de bu gbi siri bi sɔɔ, ba ko n t̄eriewa baama handuniaɔ. Goo sari wi u koo ben gonu menna u sike, kpa bu ben gɔɔ swi. Nu koo kowa taaki tem sɔɔ.

³⁴ B̄eɛ, win tɔmbun kparobu, i wuri koowo, i bindio temɔ.

Domi t̄ɔra tunuma t̄e sɔɔ ba koo b̄eɛ sakiri.

I ko i wɔruma i k̄sikira nge tem m̄n weke buraru.

³⁵ I ñ kisiramo

domi i ñ kuku yeru wasi.

³⁶ Wee, kparo ben wuri yi koo nɔɔra
domi Yinni Gusunɔ u koo ben tem kam
koosia

³⁷ ka win mɔru baka.

Tem me, mu wāa bɔri yendu sɔɔ,
adama mu koo ko bansu.

³⁸ Nge me gbee sunɔ ga ra yari gen wāa
yerun di

gu ka dīanu kasu,

nge meya Yinni Gusunɔ u koo yari win
wāa yerun di,

u de bwesenu nu goona

kpa tem mu tɔmbu bia win mɔru bakan
sɔ.

Yeremi u wāa Yudaban

wirugibuɔn wuswaaɔ

26 Ye Yoyakimu, Yosiasin bii Yudan
sina boko u bandu di, yen sɔɔ
mɛɛ tera Yinni Gusunɔ u ka Yeremi gari
yini kua u nɛɛ, ² ameniwa nɛ, Yinni
Gusunɔ na gerua na nɛɛ, a yɔro sāa
yerun yaara mini. Tɔn be ba koo na saa
Yudan wusu kpuroɔn di bu ka man sā,
kpa a bu gari yi kpuro sɔ yi na nɛɛ, a
bu sɔ. Baa yin tia a ku ra bure. ³ Bā n
wura ba nun swaa daki, ma ba wura ben
dɔɔ sɔɔ, ba ben kom kɔsum deri, kɔsa ye
na raa gɔru doke n bu kua, kon ye deri.
⁴ A bu sɔɔwɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni
Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, bu man swaa
dakio bu nen woodaba swii ye na bu wɛ,
⁵ kpa bu ku nen gɔrobun gari atafiiru ko.
Na ra be bu gorie saa yellun di, adama
ba ñ bu swaa daki. ⁶ Yen sɔ, kon sāa yee
te kam koosia nge me na Silogiru kua,
kpa n de bwesenu kpuro nu wuu gen
yisiru sia nù n bɔrumɔ.

⁷ Yāku kowobu ka Gusunɔn sɔmɔbu ka
wuun tɔmbu ba Yeremin gari yi nua yi
u gerumɔ Yinni Gusunɔn sāa yero. ⁸ Ye
u gari yi gerua u kpa yi Yinni Gusunɔ
u nùn yiire u tɔn be kpuro sɔ mi, yera

yāku kowo be, ka Gusunɔn sɔmɔ be,
ka sere wuun tɔn be ba tie kpuro ba
na ba nùn sēre. Ba gbāsukumɔ ba mɔ,
kaa gbiwa. ⁹ Tɔmbu kpuro ba na ba
Yeremi mɛnɛ Yinni Gusunɔn sāa yeru
mi, ba mɔ, mban sōna a gerumɔ ka Yinni
Gusunɔ yisiru a mɔ, sāa yee teni ta koo
kam kowa nge Silogiru, kpa Yerusalemu
yu ko bansu.

¹⁰ Ye Yudan wirugibu ba nua me,
yera ba seewa sina kpaarun di ba da
Yinni Gusunɔn sāa yero, ma ba sina sāa
yee ten kɔnɔwɔ ge ba sokumɔ kɔnɔ
kpɔɔ. ¹¹ Ma yāku kowo be, ka Gusunɔn
sɔmɔ be, ba wirugibu ka tɔn be ba tie
kpuro sɔɔwa ba nɛɛ, n weenewa bu durɔ
wini go. Domi gari kamwa u wuu geni
gerusimɔ. Bɛɛn tii i maa yi nua ka bɛɛn
swaa.

¹² Ma Yeremi u wirugii be ka tɔn be
kpuro sɔɔwa u nɛɛ, Yinni Gusunɔwa u
man gɔrima n ka gari ko sāa yee teni
ka wuu genin sɔ, nge me i nua kpuro.
¹³ I gɔru gɔsio kpa i kom kɔsum deri.
I Gusunɔ bɛɛn Yinnin gari swaa dakio,
kpa u kɔsa ye deri ye u raa kī u bɛɛ kua.
¹⁴ Adama nɛ wee bɛɛn nɔmɔɔ, i ka man
koowo nge me n bɛɛ dende. ¹⁵ I yē ma
na ñ taare gaa mɔ. Yen sɔ, ñ n man go,
nen yem mu kua bɛɛ ka bɛɛn wuu gen
sɔmunu. Domi ka gem Yinni Gusunɔwa
u man gɔrima n ka bɛɛ gari yini kpuro
sɔ.

¹⁶ Yera wirugii be, ka tɔn be ba tie ba
yāku kowo be, ka sɔmɔ be sɔɔwa ba nɛɛ,
n ñ weenɛ su durɔ wi go domi ka Gusunɔ
besen Yinnin yisira u gari yini gerua.

¹⁷ Ma wuu gen guro gurobu gabu ba
seewa ba tɔn wɔru ge sɔɔwa ba nɛɛ,
¹⁸ Misee Mɔresetigii u raa Gusunɔn gari
gerua Yudan sina boko Esekiasin waati
u nɛɛ, ameniwa Gusunɔ, wollu ka tem
Yinni u gerua. U nɛɛ,
ba koo Yerusalemu bwiiya nge gberu,
kpa yu ko nge kpee ni ba suba,

kpa guu tèn wollo ba Yinni Gusunɔn sãa yee te bana,
tu dānu kpi n ko dāa sōo bōko.

¹⁹Yudaba ka ben sina boko Esekiasi wi, ba Misee wi go? Esekiasi wi, u ñ Yinni Gusunɔ nasie? Nge u ñ Yinni Gusunɔ suuru kan ro? Ma Yinni Gusunɔ u kōsa ye deri ye u raa kī u bu kua. Yera i ko de bese, su tii durum baka yeni sōbi?

Yoyakimu

u Gusunɔn sɔmɔ Uri go

²⁰⁻²¹N deema Yoyakimun waati ye sɔɔ, durɔ goo maa wāa wi ba mē Uri, Semaya Kiriati Yarimugiin bii. Durɔ wi, u ra gari gere ka Yinni Gusunɔn yīsiru. Ma u gari tee yi gerua win tii, wuu genin sō nge mē Yeremi u gerua mi. Ma Yoyakimu ka win tabu durɔbu ka maa win sina asakpɔbu ba gari yi nua. Yera sina boko wi, u kasu u Uri go. Ye Uri u nua mē, u berum soora, ma u kpikiru sua u da Egibitiɔ. ²²Yera Yoyakimu u Elinatani Akaborin bii gɔra Egibitiɔ ka tumbu gabu sannu bu ka Uri mwaama. ²³Ma ba Uri wi mwaama ba ka nūn na sina bokon mi. Ma u dera ba nūn go ka takobi. Yera ba win goru kare mi ba ra tɔn dirobu sike.

²⁴Adama Akikamu Safanin bii u yōrawa ka Yeremi ma u yina bu tɔn be Yeremi nōmu beria bu go.

Yeremi

u sugu sɔndi win seru wollo

27 Ye Sedesiasi Yosiasin bii, Yudaban sina boko u bandu di u kpa, n tē fiiko, yera Yinni Gusunɔ u ka Yeremi gari kua u nē, ²Yeremi, a tii suguba kuo ka maa wēa a ye sōbe, ³kpa a ye sɔmɔbu wē be sinam beni, Edɔmuban sunɔ, ka Mɔabuban sunɔ, ka Amɔniban sunɔ, ka Tirin sunɔ, ka Sidonin sunɔ ba gɔra Yerusalemɔ

Sedesiasi, Yudaban sina bokon mi, kpa ben baawure u ka ye win yinni daawa. ⁴Kpa a maa bu sō bu ben yinnibu sō bu nē, nē, Gusunɔ, wollo ka tem Yinni, wi Isireliba ba sāmɔ, na nē, ⁵nena na tem taka kua ka tumbu ka yee yi yi wāa mē sɔɔ, ka nen dam bakam. Wi na kī, wiya na ra mu wē. ⁶Wee tē kon bēen tem mē kpuro nen sɔm kowo Nebukanesaa, Babilonin sina boko wē. Kpa n de sere ka gbeeku yēeyɔ yi nūn sɔmburu kua. ⁷Bwesenu kpuro nu koo wi ka win bibu, ka win debuminu sã. Adama saa gaa koo na yē sɔɔ bwese damginu ni nu sinam damgibu mɔ, nu koo ra win tii ka win temgibu yoru mwa.

⁸Bweseru garu tã n yina tu Nebukanesaa sã tu nūn yoru diiya, nē, Yinni Gusunɔ, kon de u bwese te tabu wɔri. Kon maa tu bararu ka gōɔru kpē, u ka kpī u tu kpeerasia.

⁹Ñ n men na, bē, i ku maa bēen sɔmɔbu swaa daki, ka bēen sɔrobu ka bēen tiin dosusu, ka bēen gɔri sokobu, be, be ba ra bē sō bu nē, i ñ ko Babilonin sina boko sã. ¹⁰Domi weesa ba gerumɔ, ye ya koo de n bē tondasia bēen tem di kpa n bē kpeerasia.

¹¹Adama bwese te ta wura tu Babilonin sina bokon sugu sōbe, tu nūn yoru diiya, kon bwese te deri ten tem sɔɔ kpa tu gbea ko mi, ta n wāa. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹²Ma Yeremi u maa gari tee yi Sedesiasi sōɔwa. U nē, Sedesiasi, wunē ka wunen tumbu, i Babilonin sina bokon sugu dokeo, i nūn yoru diiya, wi ka win tumbu, kpa i wa i n wāa. ¹³Mban sōna kaa de bu wunē ka wunen tumbu go tabu sɔɔ, ñ kun mē i gbi gōɔru ka baranun sō nge mē Yinni Gusunɔ u gerua. U nē, bwese te ta yina tu Babilonin sina boko wiru kpīiya ta koo gbiwa nge mē. ¹⁴U maa nē, i ku sɔmɔ ben gari swaa daki, be, be ba bē sōɔmɔ ba mē, i ñ Ba-

bilonin sina boko yoru diiyammē. Domi gari weesugiiya ba m̀. ¹⁵N n̄ n̄, Yinni Gusun̄ na bu ḡra. Ba gari m̀wa ka nen ȳsiru adama weesa ba m̀. Ì n bu swaa daki, kon b̄e girawa, kpa i gbi, b̄e ka be sannu.

¹⁶Ma Yeremi u maa ȳku kowobu ka t̄n be ba men̄e mi, gari yi s̄̄wa. U n̄e, wee ye Yinni Gusun̄ u gerua. U n̄e, i ku b̄en s̄m̄bun gari swaa daki, be ba gerum̄ ba m̀, ba koo ka Yinni Gusun̄ s̄a yerun dendi ȳnu wurama saa Babilonin di n n̄ t̄em̄. Domi gari weesugiiya ba m̀ mi. ¹⁷I ku bu swaa daki. I Babilonin sina boko wiru kp̄īȳ, kpa i wa i n w̄a. Mban s̄na i ko i de b̄esen wuu geni gu ko bansu.

¹⁸Yeremi u maa n̄e, s̄m̄ be, b̄a n s̄an na Gusun̄ s̄m̄bu ka gem ma win gariya ba kparam̄, bu n̄n kan̄, wi, w̄llu ka tem Yinni, u ku de bu ȳa ni gura ni nu tie win s̄a yer̄ ka Yudaban sina kpaar̄ ka Yerusalem̄ s̄̄ kpuro, bu ka da Babilon̄. ¹⁹⁻²⁰Domi sanam m̄ Babilonin sina boko u Yoyakini, Yoyakimun bii, Yudaban sina boko yoru mwa ka win sina asakp̄bu, u n̄ gina dendi ȳa nini gure, gbereba, ka boo sii ganduguu, ka gen s̄warit̄i, ka dendi ȳa ni nu tie Yerusalem̄. ²¹Wee ye Yinni Gusun̄ u gerua dendi ȳa nin s̄. ²²U n̄e, ni kpurowa ba koo gura bu ka da Babilon̄. Miya nu ko n w̄a sere win t̄i u ra ka de bu ka nu wurama min di.

Yeremi

ka Gusun̄ s̄m̄ Hanania

28 Sedesiasin bandun w̄̄ n̄̄e te s̄̄, yen suru n̄̄buse s̄̄, Hanania, Asurin bii, wi u s̄a Gusun̄ s̄m̄ Gabanon̄, u ka Yeremi gari kua ȳku kowobu ka t̄mbu kpuron wuswā, Yinni Gusun̄ s̄a yer̄. ²U n̄e, ameniwa Gusun̄, Isireliban Yinni wi u w̄llu ka tem m̄ u gerua. U n̄e,

u koo wigibu yara Babilonigibun yorun di, te ta s̄a nge sugu ben w̄̄n̄. ³N ka ko w̄̄ yiru u koo de Nebukanesaa u ka wi, Yinni Gusun̄ s̄a yerun dendi ȳa ni wurama, ni u raa gura u ka da Babilon̄. ⁴U koo maa de Yoyakini, Yoyakimun bii, Yudaban sina boko u wurama, ka sere Yudaban t̄n be ba ka da Babilon̄. Domi u koo bu yara Babilonin yorun di.

⁵Yera Yeremi u Gusun̄ s̄m̄ Hanania wisa ȳku kowobu ka t̄n be ba w̄a Yinni Gusun̄ s̄a yeru mi kpuron wuswā, ⁶u n̄e, ami. Gusun̄ u de yu koora nge m̄ a gerua. Kpa u de t̄n be kpuro bu wurama Babilonin di ka Yinni Gusun̄ s̄a yerun dendi ȳa ni. ⁷Adama Hanania, a gari yini swaa dakio a n̄, yi na gerum̄ wunen wuswā ka t̄n ben wuswā. ⁸Gusun̄ s̄m̄ be ba gb̄a ba na yellun di, sa sere na, n̄ni sw̄aru ka tabu ka baranun gariya ba bwese bakanu ka sina bokobu s̄̄wa. ⁹T̄ Gusun̄ s̄m̄ goo ù n seewa u b̄ri yendun gari m̀, am̄na t̄mba koo ka tubu ma Gusun̄wa u ȳro ḡrima, ma n kun m̄ ye u gerua mi, ya koora.

¹⁰Yera Gusun̄ s̄m̄ Hanania u Yeremi sugu ye wuna ma u ye b̄̄ka. ¹¹Ma u t̄mbu kpuro s̄̄wa u n̄e, ameniwa Yinni Gusun̄ u gerua. U n̄e, n ka ko w̄̄ yiru u koo Babilonigibun dam m̄ bua nge m̄ na sugu ye b̄̄ka.

Ma Yeremi u win swaa mwa u n doon̄.

¹²Sanam m̄ Hanania u sugu d̄a ye wuna Yeremin w̄̄irun di u b̄̄ka u kpa, yera Yinni Gusun̄ u Yeremi s̄̄wa u n̄e, ¹³a doo a Hanania s̄̄ a n̄e, u kp̄a u sugu d̄aagia ye b̄̄ka, adama u koo yen k̄sire wa ye ya s̄a sisugia.

¹⁴N̄ Gusun̄, Isireliban Yinni, n̄ wi na w̄llu ka tem m̄, na n̄e, wee na sugu sisugia dokem̄ bwese ni kpuron w̄̄n̄, kpa nu ka Nebukanesaa, Babilonin sina

boko yoru diiya. Baa ka gbeeku yęęyɔ, kun nùn ye nɔmu beriawa.

¹⁵Yera Yeremi u Hanania sɔɔwa u nęę, a swaa dakio a nɔ, Yinni Gusunɔ kun nun gɔre. Ka mę, a da a tɔmbu gari weesugii sɔɔwa, ma ba yi naane kua. ¹⁶Yen sɔ, tę, wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nęę, u koo nun wuna tem minin di, domi wunen gari yi dera tɔmba nùn seesi. Kaa gbi gisɔku ge.

¹⁷Ma Gusunɔn sɔmɔ Hanania wi, u gu wɔɔ gen suru nɔɔba yiruse sɔɔ.

Yeremi u Yuda be ba wāa

Babiloniɔ tireru kua

29 Saa Yerusalemun diya Yeremi u bukurobu ka yāku kowobu ka Gusunɔn sɔmɔbu tireru kua, tɔmbu kpuro gesi be Nebukanęsaa, Babilonin sina boko u yoru mwęera u ka da Babiloniɔ. ²N deema saa ye sɔɔ, ba sina boko Yoyakini mwa kɔ ka win mero ka win sɔm kowo be ba maatam kua, ka wirugibu be ba wāa Yerusalemuɔ ka Yudan wuu si su tie sɔɔ, ka dāa dākobu ka sekobu. ³Wee saa ye sɔɔ, Sedesiasi, Yudaban sina boko u Eleasaa Safanin bii, ka Gemaria, Hilikiyan bii gɔriɔ Nebukanęsaan mi, Babiloniɔ. Ma Yeremi u bu win tire te wę. Wee ye tire te, ta gerumuɔ.

⁴Ta nęę, Gusunɔ, wollu ka tem Yinni, u maa sāa bęę Isireliban Yinni. Wiya u ka bęę gari mɔ, bęę be u dera ba yoru mwęera ba ka da Babilonin temɔ. ⁵U nęę, i dia banio kpa i n wāa ye sɔɔ. I gbea koowo kpa i yen dīanu di. ⁶I kurɔbu suo kpa i bibu ma. I de bęęn bii tɔn durɔbu bu kurɔbu sua bu bibu ma, kpa i bęęn bii tɔn kurɔbu durɔbu kę kpa ben tii bu maa kɔwara. I dabio mi i wāa mi, i ku kaara. ⁷I kasuo nge mę tem mę, mu koo ka kuura mi Yinni Gusunɔ u dera i yoru dimɔ. Kpa i nùn kana tem men sɔ, domi mù n kuura, bęęn tii i ko i kuurawa.

⁸Gusunɔ, bęęn Yinni wi, u maa nęę, i ku de nen sɔmɔ be ba wāa bęęn suunu sɔɔ, bu bęę nɔni wōke. I ku sɔrobu ka be ba bęę bęęn dosusu tubusiamɔ naane ko. ⁹Domi ba gerumuɔ ba mɔ, wiya u bu gɔra, bu ka bęę gari sɔ. Adama weesa ba mɔ, n n wi.

¹⁰U maa nęę, wɔɔ wata ka wɔkurun baa yà n doona, u koo na u bęę yara u ka wurama bęęn temɔ. Nge męya u koo ka win nɔɔ mwęeru yibia. ¹¹Yinni Gusunɔ u maa nęę, u yę himba ye u yii bęęn sɔ. Himba gea, n n himba kɔsa. U koo de ye i yīiyɔ yu bęę kooru sia. ¹²Saa ye sɔɔ, i n nùn soka bęęn kanaru sɔɔ, u koo bęę swaa daki kpa u bęę wurari. ¹³I n nùn kasu ka bęęn gɔru kpuro, u koo de i nùn wa, ¹⁴kpa u bęę be ba raa yoru mwęera mi, mennama saa tem kpuron di ka bwesenu kpuro sɔɔn di mi u dera i yarine, kpa u bęę gɔsiamu i wurama bęęn temɔ, min di u dera ba bęę gura. Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

¹⁵U bęę yeni sɔɔmɔwa, domi i gerumu i mɔ, wiya u bęę sɔmɔbu wę Babiloniɔ.

¹⁶Tę, wee ye u gerumu sunɔ wi u sɔ Dafidin sina gɔnaɔn sɔ, ka sere tɔn be ba wāa Yerusalemuɔ be ba n yoru mwe ba ka de Babilonin sɔ. ¹⁷U nęę, wee, u koo de bu bu tabu wɔrima kpa gɔɔru ka bararu tu bu wɔri. U koo bu wahala kpęę kpa ba n sāa nge dāa marum me mu kɔsa ba yina bu di. ¹⁸Ba n duki yakura, u koo bu naa girawa ka tabu, kpa u de gɔɔru ka bararu tu bu wɔri sere bwesenu kpuro nu nanda nù n bu wa. Kpa u bu yarinasia bwesenu kpuro sɔɔ kpa ba n da ka ben yīsiru tɔmbu bɔrusi, n kun mę, bu ka goo gāa kɔsunu sie, n kun mę gāa nanumginu, n kun mę, gāa sekuruginu. ¹⁹Domi ba n wi, Yinni Gusunɔn gari swaa sue baa mę u ra n bu yi sɔɔmɔ saa win sɔmɔbun nɔɔn di. Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

²⁰ Adama bee be u dera ba gura ba ka da Babiloni, i swaa dakio i no ye u geruma.

²¹ U nee, Akabu, Kolayan bii ka Sedesiasi, Maseyan bii, be, be ba bee gari weesugii sowa ka win yisuru, u koo bu Nebukanesaa, Babilonin sina boko noma beria kpa u bu so u go, been noni biru. ²² Kpa bee Yudaba, bee be i waa Babiloni, i tumbu yiru yen yisinu sua i n da ka tumbu borusi, i nee, Gusuno u nun kua nge Sedesiasi ka Akabu be Babilonin sina boko u sowa dso sso. ²³ Domi ton be, ba ga kdsunu kua, ba sakararu kua ka ben berusebun kurabu. Ma ba weesu kua ka wi, Yinni Gusunon yisuru, baa me u n bu yiire. Adama u ye ba kua kpuro, u saa yen seedagii.

Semayan tireru

²⁴⁻²⁵ Gusuno Isireliban Yinni wi u wollu ka tem taka kua, u Yeremi gora Semaya, Neelamugiin mi. N deema Semaya wi, u raa yaku kowo Sofoni, Maseyan bii tireru marisia ka sere yaku kowo be ba tie, ka Yerusalemgibu kpuro. ²⁶ Ye u gerua tire te sso wee. U nee, Sofoni, Yinni Gusunowa u nun gosa a ka ko yaku kowo Yehoyadan ayero, kpa a Yinni Gusunon saa yeru kdsu. Goo u n seewa u tii kua nge wiiru ma u tii sokuma Gusunon sowa, kpa a nun mwa a boke ka wee damgii ka yoni. ²⁷ N n men na, mban sna a n Yeremi, Anatugii mwe a seeyasie, wi u tii kua Gusunon sowa been suunu sso. ²⁸ Wee, u mam sun goo goriamaa Babiloni mini u sun so ma sa ko yoru di mini n ka te. Yen so, su be dia banio kpa sa n waa ye sso, kpa su be gbea ko kpa su yen dianu di.

²⁹ Ma Sofoni u Yeremi tire te garia. ³⁰ Saa yera Yinni Gusuno u Yeremi sowa u nee, ³¹ a be ba yoru mweera ba ka da Babiloni mi goro a nee, ³² wee ye ne, Yinni Gusuno na gerua Semaya, Neelamugiin so. Semaya wi, u bee gari

sowa, adama na n nun gari gee sowa been so. Wee te u dera i weesu naane kua. Yen so, ne, Yinni Gusuno kon nun wori wi ka win bweseru kpuro. Ben goo kun maa waaaru dima been suunu sso. U n maa durom me wasi me kon nen tumbu kua. Domi u dera ba man seesi.

Noo mwee ni Yinni Gusuno

u Isireliba kua

30 Gusuno, Isireliban Yinni, u Yeremi sowa u nee, ² a gari yi kpuro yoruo tireru sso yi na nun sowa. ³ Na nee, toru gara sisi te sso kon nen tumbu Isireliba ka Yudaba yakiamaa yorun di, n ka bu wurama ben temo. Kon de bu wurama tem me na ben baababa we sso, kpa mu ko begim.

⁴ Wee ye Yinni Gusuno u Yeremi sowa Isireliba ka Yudaban so. ⁵ U nee, na nandabun kuuki sowa. Tumba berum soore, ba n bori yendu mo.

⁶ I bikio kpa i no ton duro u n da yiire u ma.

N n men na, mban sna na tumbu wa ba ben gaanu neni nge ton kuro wi u yiire u ki u ma. Mban sna be kpuron wuswaa burisine.

⁷ Anna a wahala baka wa ya wee.

Tso te, tso kdsura.

Ta n ka toru garu weene.

Te sora Isireliba ba koo noni swaa bakaru wa.

Adama ka me, kon bu faaba ko.

⁸ Yen tso te, ne, Yinni Gusuno, ne wi na wollu ka tem taka kua, kon ben sugu wuna saa ben winun di n booku kpa n wee yi ba raa ka bu sori kasuku, n ben yoru kpeesia. Ba n maa ton tukobu saama. ⁹ Ne, Gusuno ben Yinniwa ba koo sa, ka sere maa Dafidin ksire wi kon swii ben sina gona.

¹⁰ Bee Isireliba, Yakobun bweseru, bee be i saa nen som kowobu,

i ku nanda, i ku diiri.

Wee, kon bee yaklama saa tem tukum di mi i yoru dii,

bee ka been bibun bweseru.

I ko i wurama kpa i wēra i n wāa bōri yendu sō.

Goo kun maa bee tōya mō.

¹¹ Domi ko na n ka bee wāa kpa n bee faaba ko.

Kon bwesenu kpuro kpeerasia nīn mi i raa yarine i wāa.

Adama bee, na n bee kpeerasiamō.

Kon bee seeyasiawa nge me n weene.

Domi na n kpē n bee deri n nee, i n gāanu kue.

¹² Wee ye ne, Yinni Gusunō na maa bee Yerusalemugibu sōmō.

Na nee, been barara kpā, been meera ya n bekuramō.

¹³ Goo kun been wōnwōndu mō u been meera ye tim doke.

Tim gam sari me mu koo been meera ye bekia.

¹⁴ Be ba raa ka bee arukawani bōkua, ba n maa bee kasu,

domi na bee sowa nge me ba ra yibere so.

Na bee seeyasia ka dam been durum dabinun sō.

¹⁵ Mban sōna i meeran weeweenu mō ye i wa been toranun sō.

I n yē ma been durum bakan sōna na bee yeni kua.

¹⁶ Adama be ba bee wōri ba di, kon ben tii wōriwa n di.

Be ba sāa been yibereba kpuro

ba koo bu yoru mweeriwa.

Be ba been yānu guramō,

kon de bu maa ben tiin yānu gura.

¹⁷ Adama bee, be ba raa mō i kam kua,

ma goo kun been laakari mō,

kon been meeran bosu bekia.

Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

¹⁸ Na wure na nee,

wee, kon bee Isireliba Yakōbun bweseru yara yorun di,

kpa i wura been yenusō.

Kon been yenusun wōnwōndu ko,

kpa n been wuu bani gen bansō

n been sina kpaaru seeya n swīi mi ta raa wāa.

¹⁹ I ko i siarabun womusu ko ka nuku dobun kuuki.

Kon bee dabiasia, i n maa kaaramō.

Kon de bu bee beere wē, kpa bu ku bee gem.

²⁰ I ko i n sāawa nge yellu,

kpa i n da been mennōsu ko nen wuswaa.

Kpa n be ba bee dam dōremō kpuro seeyasia.

²¹ Been turowa koo ko been sunō.

Kpa n de u man susima,

domi goo kun kākō u man susi,

ma n kun mō na nūn soka.

Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

²² Saa ye sōra i ko i n maa sāa nen tōmbu,

kpa n ko been Yinni.

²³ Wee, ne, Yinni Gusunōn mōru ya wee nge guru woo bōkō,

kpa yu tōn kōsobu wōri.

²⁴ Nen mōru ye, ya n suremō

ma n kun mō ya nen himba yibia.

Amen biru kpa yu bee yeeri.

Isireliba

ba koo gōsirama yenusō

31 Yinni Gusunō u nee, saa gaa sisi yē sō kon maa ko Isireliban bwesenu kpuron Yinni, kpa be, ba n maa sāa nen tōmbu.

² Sanam me ba wāa ghaburō,

na bu nen durom sōsi,

ben be ba yara tabun di,

ba wee bu wēra sere ka baadomma.

³ Bee Isireliba, na bee nen tii sōsi saa yellun di.

Na bee kīwa sere ka baadomma.

Yen sōna na bee nen durom derie.

⁴ Bee Isireliba, kon maa wure n bee swīi,

kpa i yōra.
 Kon de i been baranu so,
 kpa i yari i n yaamɔ be ba nuku dobu
 mɔn suunu sɔɔ,
⁵ i ko i maa resemba duure Samarin
 guunɔ,
 kpa i yen binu wa i sɔri.
⁶ Saa ya sisi yɛ sɔɔ wuun kɔsobu ba koo
 nɔɔgiru sua
 Efaraimun guuru wɔllun di
 bu nɛɛ, i seewo su da Sionio
 mi Gusunɔ besen Yinni u wāa.
⁷ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,
 i Yakɔbun bweseru taki kuo ka nuku
 dobu.
 I yɛɛrio ten sɔ te ta sāa bwesenun wiru.
 I nɔɔgiru suo kpa i siarabun womusu ko.
 I nɛɛ, Yinni Gusunɔ u win tɔmbu Isireli
 be ba tie faaba mɔ.
⁸ Wee na ka bu wee saa sɔɔ yɛsan nɔm
 geu gian di.
 Na bu mennamɔ handunian goonu nnen
 di.
 Tɔn be, ba dabi.
 Be sɔɔ, wɔkoba wāa ka yemɔbu ka
 gurigibu,
 ka be ba yiire ba kī bu ma.
⁹ Be wee ba wee ka swīi, ba man
 kanamɔ.
 Ma na bu kpare na ka dɔɔ nim bwerɔ
 ka swaa ye ya nɔɔ nɛ sɔɔ,
 mi ba n sokuramɔ.
 Domi na sāawa Isirelin bweserun
 Baaba.
 Ma ta maa sāa nen bii yeruma.
¹⁰ Bɛɛ bwese tukunu, i nɛ, Yinni Gusunɔn
 gari swaa dakio,
 kpa i yi kpaa
 i ka da sere mi n toma.
 I nɛɛ, nɛ wi na Isireliban bweseru
 yarinasia,
 na kon maa tu menna,
 kpa n tu kɔsu nge mɛ yāa kparo u ra win
 yāanu kɔsu.
¹¹ Domi nɛ, Yinni Gusunɔ na Yakɔbun
 bweseru yakia,

na tu wɔra saa wi u tu dam keren nɔmun
 di.
¹² Ba koo na Sionin guuru wɔllɔ,
 ba n nuku dobu mɔ ka kuuki.
 Ba koo duki na arumani ye nɛ, Yinni
 Gusunɔ na bu wɛn sɔ.
 Yeya, dobi ka resɛm ka olifi ye ba ra ka
 gum ko, ka yāanu ka nɛɛ.
 Ben bwɛra koo yemiawa nge dāa gbaaru
 te ta nim waamɔ.
 Ba n koo maa wahala ko.
¹³ Wɔndiaba ba koo nuku dobu ko, ba n
 yaamɔ.
 Mɛya maa aluwaasiba ka durɔ tɔkɔnu
 ko n yɛɛrimɔ.
 Domi kon ben nuku sankiranu gosia
 nuku dobu,
 n bu nukuru yemiasia.
 Kpa n maa ben nɔni swāaru gosia bɔri
 yendu.
¹⁴ Kon de nen yāku kowobu bu dāa geenu
 di bu debu,
 kpa nen tɔmbu bu debu nen arumanin
 sɔ.
 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.
¹⁵ Ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U
 nɛɛ,
 ba swīi gɛɛ nɔɔmɔ Ramaɔ.
 Yɛro u sumɔ u weeweenu mɔ.
 Ase, Raseliwa u sumɔ win bibun sɔ.
 Ma u yinamɔ bu nɔn suuru kana
 domi bii be kpurowa ba gu.
¹⁶ Adama na nɛɛ,
 u mario,
 u win nɔni yīresu woko.
 Domi u koo are wa ye u win bibu kuan
 sɔ.
 Ba koo wurama yibereban tem di.
¹⁷ Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, win sia ya
 koo wɛra,
 domi win biba koo wurama ben temɔ.
¹⁸ Na Isireliban nɔɔ nɔɔmɔ ba weeweenu
 mɔ, ba mɔ,
 n de bu wurama nen mi ka gem.
 Ba sāawa nge naa buu ge ga gen tii
 kpare,

ma na bu seeyasia.

Domi nena na sāa Gusunɔ ben Yinni.

¹⁹Ye ben laakari ya wurama, ma ba tuba kua.

Ye ba ben toranu gia,

ma ba tuka ka sekuru

ye ba kua saa ben aluwaasirun din sɔ.

²⁰Isirelin bweseru ta sāawa nge nen bii kinasɩ.

Meya na maa tu kīru sɔɔsi.

Domi nge mɛn nɔru na ten gari mɔ,

nge meya ten kīru ta ra n wāa nen gɔruɔ.

Nen bwēra kun kpunɛ ten sɔ.

Kon tu wɔnwɔn bakaru kua.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²¹Bɛɛ Isireliba, i yīreru koowo bɛɛn swaa sɔɔ

kpa i dāa gira.

I swaa ye laakari koowo ye i raa swīi.

Bɛɛ Isireliba, i wurama bɛɛn wusɔ.

²²Sere saa yerà i ko i n kɔɔre i n yaayaare mɔ, bɛɛ naane sariba.

Wee nɛ Yinni Gusunɔ, na gāa kpaanu kua temɔ.

Tɔn kurɔwa u koo durɔ kasu.

Arumani ye Yinni Gusunɔ

u koo win tɔmbu wē

²³Gusunɔ Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem mɔ u gerua u nɛɛ, nà n ka Isireliba wurama saa yorun di, ameniwa ba koo gere Yudan tem kpuro sɔɔ bu nɛɛ, Yinni Gusunɔ u guu te u gɔsa Yerusalemuɔ domaru kuo,

mi gem mu wāa.

²⁴Yudaba kpuro, ka ben gbaa wukobu, ka be ba ra yaa sabenu kpare ba koo wura bu sina ben tem wuu marosɔ ka mɛn baru kpaanɔ. ²⁵Domi kon wi nim nɔru ga mɔ nim wē, kpa win gɔru gu yemia. Kpa n de wi u wɔkɔnu wɔrimɔ gɔɔrun sɔ u di u debu. ²⁶Saa ye sɔɔ, Yeremi u dom yanda, ma u mɛera u deema win dosu ge, ga dora.

²⁷Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wee saa ya sisi yè sɔɔ kon de yaa sabenu ka tɔmbu bu yibu Isireliɔ ka Yudaɔ. ²⁸Nge mɛ na raa bu wukura na surura nge dānu, na bu kɔsuka na kam koosia nge dia, nge meya kon maa wure n bu seeya n gira. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ²⁹Saa ye sɔɔ, ba n maa gerumɔ bu nɛɛ, baababara ba resem goma di, ma ben bibun nɔsu yaaya.

³⁰Adama wi u win resem goma di, win nɔɔwa ga koo yaaya. Wi u maa durum kua, wiya u koo gbi.

³¹Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, tɔnu ganu sisi nì sɔɔ kon ka Isireliba ka Yudaba arukawani kpaa bɔke. ³²Adama ya n ko n sāa yèn bweseru na raa ka ben baababa bɔkua sanam mɛ na bu nɔmu nenua na yarama Egibitin di. Ba n ye mem nɔɔwe, baa mɛ nɛ, Yinni Gusunɔ na sāa ben Yinni. ³³Tē, arukawani kpaa ye wee, ye kon ka Isireliba bɔke. Nɛ, Yinni Gusunɔ, kon de nen woodaba ba n wāa ben bwisikunu sɔɔ, kpa n ye yorusi ben gɔrusɔ. Kpa na n sāa ben Yinni, kpa be, ba n maa sāa nen tɔmbu. ³⁴Domi tɔmbu kpurowa ba ko n man yē saa bi-bun di sere ka bukurobɔ. Goo kun maa win winsim n kun mɛ win mero bisi goo keu mɔ u ka Gusunɔ gia. Kon bu ben durum wɔka, kpa n ku maa ye yaaya.

³⁵Yinni Gusunɔwa u sɔɔ kua u ka yam dɛerasia sɔɔ sɔɔ.

Ma u suru ka kperɩ yi yi, yi ka yam dɛerasia wɔkuru.

U ra maa de nim kurenu nu se nim wɔkun di, kpa nu waki.

Win yīsira Yinni Gusunɔ wi u wɔllu ka tem mɔ.

Wiya u gerua u nɛɛ,

³⁶taka koora yeniba kpuro yà n koo kpe, Isireliban bwesera koo maa kpe, kpa ta kun maa wāa.

³⁷U maa gerua u nɛɛ,

ma ba kpīa ba wɔllun kpāaru yīira ba gia,

ma ba dua temɔ ba men kpɛɛkpɛɛkun
asansi gia,
saa yera u koo maa Isirelin bweseru
kpuro yina kɔsa ye ba kuan sɔ̃.

³⁸Wee saa ya sisi yɛ sɔ̃ ba koo
man beere wɛ bu Yerusalemu bani
saa Hanameelin di sere n ka da wuun
gb̃ararun kɔnnɔwɔ ge ba mɔ gani
gomburun kɔnnɔ. ³⁹Kpa bu maa wɛɛ
demiamin min di bu yĩire bu ka da
Garebun gungurɔ, kpa bu besira bu da
sere Goatio. ⁴⁰Wɔwa ye kpuro mi ba ra
gonu sike kpa bu kubanu yari mi, ka
gbea ye ya wɔa bera mi sere n ka da
Sedoronin daarɔ, ka kɔnnɔ ge ga wɔa
sɔ̃ yari yeru gia, mɔn di dumi yi ra ka
du, yeba kpurowa ya ko n s̃aa ne, Yinni
Gusunɔgia. Ba ñ maa ye kɔsukumɔ sere
ka baadommaɔ.

Yeremi u gberu garu dwa

32 Yudaban sina boko Sedesiasin
bandun wɔ̃ wɔkuruse sɔ̃, Yinni
Gusunɔ u ka Yeremi gari kua. N deema
Babilonin sina boko Nebukanesaan
bandun wɔ̃ yendu yiru sarisewa mi.
²Saa ye sɔ̃ra win tabu kowobu ba
Yerusalemu tarusi, ma Yeremi u wɔa
pirisɔm sɔ̃ Yudaban sina kpaarɔ.
³Sedesiasi wiya u nɔn pirisɔm ye kpɛɛ
yɛn sɔ̃ u Gusunɔn gari gerua u neɛ,
wee Yinni Gusunɔ u Babilonin sina
boko wuu geni nɔmu beria kpa u gu
kamia. ⁴Sedesiasi kun maa kisiramɔ
tabu kowobun nɔman di. Babilonin
sina boko u koo nɔn nɔma turi, kpa
bu waana nɔni ka nɔni bu gari ko.
⁵Babilonin sina boko wi, u koo ka nɔn
da Babiloniɔ. Miya u ko n wɔa sere
Gusunɔ u ka win gari ko. Yen sɔ̃, baa
i n ka Babilonigibu tabu mɔ tɛ, i ñ bu
kamiamaɔ.

⁶Yeremi u neɛ, Yinni Gusunɔ u maa
man sɔ̃wa u neɛ, ⁷wee, Hanameeli,
Salumun bii, nen baan tundo turosin bii,
u koo na u neɛ, n na n win gberu dwe

Anatɔtuɔ, Benyameen temɔ. Domi nena
n weene n tem me yakia n tubi di.

⁸Yera n koora nge me Yinni Gusunɔ
u gerua. Hanameeli wi, u na nen mi
pirisɔm dirɔ u neɛ, n win tem me dweeyo
me mu wɔa Anatɔtuɔ Benyameen temɔ
domi nena n weene n mu yakia n tubi
di.

Saa ye sɔ̃ra na tuba ma Gusunɔwa u
kĩ me.

⁹Ma na gbee te yakia ka sii geesun
gobi wɔkura nɔɔbu ka yiru. ¹⁰⁻¹¹Ma
na seedagibu sua na tem men dwee
tirenu yorua yiru na nen yĩreru doke ten
teeru wɔllɔ na wukiri nge me wooda ya
gerua ma na sii gee si sua na kilo sɔndi
seedagii ben wuswaaɔ. Ma na tire ni sua
¹²na Baruku, Neriyan bii, Maseyan de-
bubu wɛ Hanameeli ka seedagii be ba
ben yĩrenu doke tire te sɔ̃ ka sere maa
Yudaba be ba wɔa pirisɔm dii yaara min
nɔni biru. ¹³Be kpuron nɔni bira na maa
Baruku sɔ̃wa ¹⁴na neɛ, Isireliban Yinni
wi u wɔllu ka tem mɔ, wiya u gerua u
neɛ, u dwee tirenu yiru ye suo, te ba
yĩreru koosi, u da u nu doke wekeru sɔ̃
kpa nu ku raa sankira.

¹⁵Domi sɔ̃ teeru tɔmbu ba koo maa
dia ka gbea dwe tem me sɔ̃.

Yeremin kanaru

¹⁶Sanam me na tem men dwee tire ni
Baruku, Neriyan bii wɛ na kpa, na Yinni
Gusunɔ kana na neɛ, ¹⁷Yinni Gusunɔ, a
wɔllu ka tem kua wunen dam bakam
ka wunen yiikon saabu. Gāanu sari ni
a kpane. ¹⁸A ra bwesenu durom kue
sere ka nin bibun bibɔ. Adama baababa
bà n tora, a ra ben bibu seeyasie tora
nin sɔ̃. Gusunɔ, a s̃awa Yinni boko, ma
a dam mɔ. Wunen yĩsira wɔllu ka tem
Yinni. ¹⁹Wunen himba ya kpā, a maa
dam mɔ a ka ye yibia. A ra n meera ye
tɔmba mɔ kpa a baawure kua nge me
win kookoosu ne.

²⁰ A som maamaakiginu kua sanam me besen sikadoba ba wāa Egibiti. Me ya giso a maa mō besen suunu sō. Isireliō ka bwese ni nu tien suunu sō. Ma a yisiru yara nge me sa nōmō giso. ²¹ A wunen dam sōsi, a som maamaakiginu kua. Ma tōmba nanda. Yera ya dera a wunen tōmbu yara saa Egibitin di. ²² Ma a bu tem me wē me a ben baababa nō mwēru kua ka bōri, me mu tim ka bom yiba. ²³ Me ya maa na ba tem me mwa mu kua begim. Adama ba n wunen gere mem nōwe. Ba n maa wunen woodaba swii. Me ya ba n maa kue ye a bu yiire. Saa yera a dera kōsa yeni kpuro ya bu deema.

²⁴ Wee tē Babilonigibu ba gungunu bana bu ka wa bu wuu ge wōri. Ba koo maa gu mwa, domi a bu gu nōmu beria. Kaa de bu gu kamia ka tabu ka gōru ka bararu. Me ya ye a gerua kpuro ya kooru, Yinni Gusunō, a maa ye waamō. ²⁵ Wee wuu ge, ga wāa Babilonigibun nōma sō. Adama ka me, a man sōwa a nē, n tem dweeyo ka gobi kpa n yi kōsia seedagibun wuswaa.

Yinni Gusunō u Yeremi wisa

²⁶ Yera Yinni Gusunō u Yeremi wisa u nē, ²⁷ wee, nē Gusunō, na sāawa handuniagibu kpuron Yinni. Gāanu sari ni na kpane. ²⁸ Yen sōna na nē, kon de Babilonin sina boko Nebukanesaa ka win tabu kowobu bu Yerusalemu nōma turi. U koo maa ye mwa. ²⁹ Ba koo ye wōri kpa bu ye dō meni kpa bu dia yēn wōllo Yudaba ba ra būu wi ba mō Baali yākuru kue dō sōku, ka sere mi ba ra tōn tukobun būu sā bu tam tāra. Domi yeba kpurowa ba ka nen mōru seeya.

³⁰ Wee kōsa Isireliba ka Yudaba ba ra n mō saa ben toren di. Ben ye ba mō kpuro ya ra nen mōru seeyewa. Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua. ³¹ Saa mīn di ba wuu ge swii, n ka girari giso, gen tōmbu ba ra nen mōru seeyewa. Yen

sōna na n kī n gu wa nen wuswaa.

³² Domi Yudaba ka Yerusalemgibu ka Isireliba, be ka ben sinambu ka ben sina asakpōbu ka ben yāku kowobu ka Gusunōn sōmōbu, ba kōsa kua. Yera ya nen mōru seeya. ³³ Ba yina bu man mēeri. Biruwa ba man kisi. Na bu keu kua saa yee yellun di. Adama ba yina bu nen sōsiru nō. ³⁴ N n mam ye tōna, ba maa ben bwārokunu duusiawa nen sāa yero ba tu disi doke. ³⁵ Ba būu wi ba mō Baali sāa yeru bania Beni Hinōmun wōwaa. Miya ba ra ka ben bibu yāku dō mwaaruginu ko Mōlōkun sō. N deema na n bu yen gaa yiire. Na n mam bwisika bu kōsa yenin bweseru ko ye ya dera Yudaba kpuro ba man torari.

³⁶ Nē Gusunō, Isireliban Yinni, na nē, Yeremi, Yerusalemu ye i nē, ba koo Babilonin sina boko nōmu beria mi, kpa u ye wōri u kamia ka tabu ka gōru ka bararu, ³⁷ wee, kon yen tōmbu mēna bu wura ye sō. Domi na raa ka bu mōru kua gem gem, ma na bu yarinasia baama, adama kon de bu wurama mini kpa ba n wāa bōri yendu sō. ³⁸ Ba koo wure bu ko nen tōmbu kpa na n maa sāa ben Yinni. ³⁹ Kon de ba n wāa nō tia sō ba n kookoo teesu mō, kpa ba n man nasie baadomma. Yera ya koo de ba n nuku dobu mō sere ka ben bibun bibo. ⁴⁰ Kon ka bu arukawani bōke ye ya kun kpeemo. Na n bu biru kisimo, kon bu gea kuawa, kpa n de ba n man nasie ben gōru kpa bu ku raa maa gera nen swaan di. ⁴¹ Ka nuku doba kon bu gea kua kpa n bu swii mam mam tem me sō ka gōru tia.

⁴² Nē, Yinni Gusunō na nē, nge me na dera kōsa baka ya tōn be deema, nge me ya kon maa de durom bakam mu na be sō mēn nō mwēru na kua. ⁴³ Yeremi, a gerua a nē, ba tem me Babilonigibu nōmu beria. Wee, mu kua bansu. Tōmbu ka yaa sabenu maa sari me sō. Adama miya tōmbu ba koo wura

kpa bu gbea dwe. ⁴⁴Ka gem ba koo gbea dwe baama kpuro ka gobi, kpa bu yen dwee tirenu ko, bu nu yirenu koosi seedagibun wuswaa. Ba koo gbea dwe Benyameen temɔ ka Yerusalemun baru kpaano, ka Yudan wuso, ka wuu si su waa guunun bera gia, ka si su waa wɔwi sɔɔ, ka si su waa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. Domi sin tɔn be ba raa yoru mwɛera mi, kon de bu wurama. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Nɔɔ mwɛɛ ni Yinni Gusunɔ

u kua Yerusalemun sɔ

33 Yinni Gusunɔ u kpam ka Yeremi gari kua sanam me u waa pirisɔm sɔɔ. ²U neɛ, ne wi na ra n waa, ne wi na tem taka kua ma na mu neni, nena na neɛ, ³a man sokuo, kon nun wurari. Kon nun gaa baka asiriginu sɔɔsi ni a n yɛ. ⁴Ne Gusunɔ, Isireliban Yinni, na gaanu mɔ ni na ki a nɔ, Yerusalemun dia ka sere Yudaban sina kpaanun sɔ, ni Babilonigiba wɔri ba surura. ⁵Ma be ba ka Babilonigii be tabu kua, ben gonu yiba wuu ge sɔɔ, nen mɔru bakan sɔ, domi Yerusale mugibu ba kɔsa kua sere na n maa ki n wuu ge wa.

⁶Wee, saa gaa sisi yɛ sɔɔ kon gu nɔɔri nge barɔ. Kon gu bekia n bwaa dorasia, kpa n de gen tɔmbu ba n waa bɔri yendu sɔɔ. ⁷Kon de be ba yoru mwɛera Yudan di, ben waa ru tu kɔsi, kpa n bu swii nge yellu. ⁸Kon bu ben durum kpuro wɔka ye ba man koosi. Kon ben tora ni ba man torari sanam me ba man seesi suru kua. ⁹Saa ye sɔɔ, na kon nuku dobu mɔ Yerusalemun sɔ, kpa ya n nen yisuru beere wɛemɔ, kpa bwese tukunu nu n man siaramɔ. Bwese ni, nɔn n wa durom bakam me kon ye kua ka doo nɔɔ te kon ye wɛ, nu koo biti ko sere nu diiri.

¹⁰Yinni Gusunɔ u neɛ, beɛ Yudaba, i neɛ, beɛn tem mu kua bansu. Tɔmbu ka yee maa sari mi. Ma

Yerusalemu ka Yudaban wusun swɛɛ yi kua swɛɛ gonu yi goo ku ra maa si.

¹¹Adama ba koo wure bu nuku dobu kuuki nɔ ka tɔɔ bakarugii. Ba koo kuro kpaanun womusu nɔ. Ba koo maa wure bu womu geni nɔ, ge ga neɛ, i Gusunɔ, wollu ka tem Yinni siaro. Domi u saa tɔn geo.

Win kuru ta n nɔru mɔ.

Meya ba koo maa tɔn be ba ka yakunu na saa yerɔn womusu nɔ. Domi kon de tɔn be ba raa yoru mwɛera mi, bu wurama tem me sɔɔ, kpa n bu wesia nge yellu. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹²Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u neɛ,

tem me, mu raa kua bansu mi goo sari, yaa sabenu sari men wusu kpuro sɔɔ. Adama tɛ, yaa kparobu ba koo waa yeru wa mi, kpa ben yaa sabenu nu wɛra. ¹³Yaa kparobu ba koo maa yaanu kpara baama kpuro wuu si su waa guunun bera gia ka si su waa wɔwi sɔɔ, ka si su waa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia, ka Benyameen temɔ ka Yerusalemun baru kpaano ka Yudaban wuso. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Gusunɔ

ku ra win nɔɔ mwɛeru kobie

¹⁴Yinni Gusunɔ u neɛ, tɔra sisi tɛ sɔɔ kon nen nɔɔ mwɛɛ gee ni yibia ni na Isireliba ka Yudaba kua. ¹⁵Saa ye, ya n tunuma, kon goo seeya nge daa kpai potura Dafidin bweseru sɔɔ u n saa gengii, kpa u tɔmbu kpara gem sɔɔ. ¹⁶Yen tɔɔ te, Yuuba ba koo faaba wa kpa Yerusalemu ya n waa bɔri yendu sɔɔ, kpa bu ye yisuru kɛ, Yinni Gusunɔn miya besen gem waa.

¹⁷Yinni Gusunɔ u maa neɛ, Dafidi sina boko u n goo biamɔ wi u koo sina win bweserun sina gonɔɔ Isireliɔ sere ka baadommaɔ. ¹⁸Meya maa Lefiba be ba

sāa yāku kowobu, ba ñ kəsire biamɔ ben bweseru sɔɔ bu ka man yāku dɔɔ mwaararuginu kua, kpa bu man turare dɔɔ dokea kpa ba n da yāku ko tɔɔ baatere.

¹⁹ Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, ²⁰ nena na ka sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru arukawani bɔkua. Ì n ko i kpī i yen gaa yɔrasia yu ku maa sɔmburu ko yen saa sɔɔ, kpa yu nen arukawani ye kusia, ²¹ saa yera nen tii, kon maa nen arukawani kusia ye na ka Dafidi nen sɔm kowo bɔkua, kpa u kəsire bia win bweseru sɔɔ wi u koo bandu di. Kon maa nen arukawani kusia ye na ka yāku kowobu Lefin bweseru bɔkua be ba ra sɔmburu ko nen sāa yero. ²² Adama n ñ koorɔ mɛ. Kon Dafidin bweseru ka yāku kowobun bweseru dabiiasiawa nge kperi, ñ kun mɛ nge yani sɛeri yi yi wāa daarun gooro yi ba ñ kpɛ bu gari.

²³ Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, ²⁴ a ñ nɔɔmɔ ye tɔmba gerumɔ? Ba mɔ, na Isireliban bweseru ka Yudaban bweseru ni na gɔsa biru kisi. Yen sɔna ba bu gema, ba ñ bu garisi bweseru. ²⁵ Adama wee ye na gerumɔ, nɛ wi na ka sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru arukawani bɔkua, ma na wɔllu ka tem wooda yiiya, ²⁶ nena kon Isireliban bweseru ka Dafidi nen sɔm kowon bweseru biru kisi? Kpa na kun win bweseru sɔɔ goo gɔsa u bandu di Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbun bweseru suunu sɔɔ?

Aawo. Kon ben wɔnwɔndu ko be ba yoru mwɛera mi, kpa n de bu wurama.

Gari yi Yinni Gusunɔ

u Sedesiasi sɔɔwa

34 Nebukanesaa, Babilonin sina boko, u Yerusalemu ka Yudan wusu tabu wɔri. Saa ye sɔɔ, win tabu kowobu kpuro ba wāa mi, ka handunian sinambun tabu kowobu kpuro ka sere maa be u tabu di. Saa

yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa ² u nɛɛ, nɛ Gusunɔ, Isireliban Yinni, na nun sɔɔmɔ, a doo a Sedesiasi, Yudaban sina boko deema kpa a nùn sɔ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na nùn sɔɔma. Kon Yerusalemu Babilonin sina boko nɔmu beria u ye kam koosia u dɔɔ meni. ³ Meya wi, Sedesiasi u ñ nùn kisirarimɔ. U koo nùn mwa kpa bu waana nɔni ka nɔni bu gari geruna u sere ka nùn da Babilonio.

⁴ Yen sɔ, u nen gari swaa dakio yi na gerumɔ. Na nɛɛ, u ñ gbimɔ tabu sɔɔ, ⁵ u koo gbiwa bɔri yendu sɔɔ kpa bu win gɔɔ ko nge mɛ ba win sikado sinam be ba nùn gbiyegii kua. Ba koo nùn turare dɔɔ dokea kpa bu nùn gɔɔ wuri yini kua bu nɛɛ, wanyo! Sina boko u gu! Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁶ Ma Yeremi u da u gari yi Sedesiasi, Yudaban sina boko sɔɔwa Yerusalemu mi. ⁷ N deema saa ye sɔɔ, Babilonin sina bokon tabu kowobu ba Yerusalemu ka Yudaban wusu kpuro wɔri. Wuu gbārarugii si su raa tie, siya Lakisi ka Aseka.

Yoo be ba raa yakia,

ba wure ba maa mwɛera

⁸ Yinni Gusunɔ u maa ka Yeremi gari kua sanam mɛ Sedesiasi u ka Yerusale-mugibu nɔɔ tia kua bu ben yobu kpuro yakia. ⁹ Saa ye sɔɔ, baawure wi u win Heberusi mɔ yoo, tɔn kurɔwa? A, tɔn durɔwa? U koo yɛro karawa u yari yorun di. Goo u ku maa win winsim yoru mwa u sɔmburu koosia. ¹⁰ Ma Yerusalemun wirugibu ka tɔn be ba tie kpuro ba wura batuma sɔɔ bu ku maa ben yobu sɔmburu koosia. Ba koo bu karawa ba n tii mɔ. Ma ben baawure u win yobu kara ba doona. ¹¹ Adama amen biru tɔn be, ba gari yi yina. Ba ben yoo be naa swii ba mwaama ba yoo sɔma koosia ka tilasi.

¹²Saa yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, a tɔn be sɔɔwa a nɛɛ, ¹³wee, nɛ Gusunɔ ben Yinni, na ka ben sikadoba arukawani bɔkua sanam me na bu yarama Egibitin di, mi ba raa yoru dimɔ. ¹⁴Na nɛɛ, baawure wi u win Heberusi dwa yoo, ma yoo wi, u nɔn sɔmburu kua wɔɔ nɔɔba tia, yen nɔɔba yiruse u koo nɔn karawa yoo ten di, u n tii mɔ. Adama ben sikado be, ba n man swaa daki bu sere nen gere nɔ. ¹⁵Wee tɛ ba wurama ben dɔɔ sɔɔ ma ba gea kua nen nɔni sɔɔ. Domi ba nɔɔ tia kua ba nɛɛ, baawure wi u yoo mɔ u nɔn karo u n tii mɔ. N deema nen sɔa yerɔwa ba nɔɔ tia kua. ¹⁶Yen biruwa ba gari yi yina ma ba nen yisuru sanku. Ben baawure u win yoo naa da. Ba maa wure ba bu kua ben yobu ka tilasi.

¹⁷Yen sɔ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. N daa weenewa ben baawure u win yobu kara ba n tii mɔ. Adama ba yina, ba n man mem nɔɔwɛ. Yen sɔna kon bu yɔsu tabu sɔɔ kpa n bu baranu ka gɔɔru kpɛ kpa bwese ni nu tie nɔn bu wa nu biti ko.

¹⁸⁻²⁰Wee tɛ, Yudaban wirugibu ka Yerusalemun wirugibu ka yaku kowobu ka sunɔn sɔm kowobu ka sere tɔn be ba tie, be, be ba raa ka man arukawani bɔkua batuma sɔɔ sere ba naa buu go ba berana, ma ba dua gen besi yin suunu sɔɔ bu ka ben arukawani ye sire, ba n ye mem nɔɔwɛ, ba n ben nɔɔ mwɛ te yibie. Yen sɔ, kon bu ben yiberɛ be ba kasu bu bu go nɔmu beria, kpa yaberekunu ka gbeeku yɛ yi ben gonu di. ²¹Mɛya kon Sedesiasi Yudaban sina boko ka win sina asakpɔbu kua. Kon bu yiberɛba nɔmu beria be ba kasu bu bu go. Kon bu Babilonin tabu kowobu nɔmu beria baa bɔ n ka bu tonde. ²²Kon de bu na bu wuu ge wɔri bu dɔɔ meni kpa Yudan wusu su ko bansu. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yeremi ka Rekabun bweseru

35 Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon waati sɔɔ, Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, ²a doo a Rekabun bweseru deema kpa a ka tu na nen sɔa yerɔ dia ye ya wɔa ten yɛsi yɛsibun teerɔ kpa a bu tam wɛ mi, bu nɔ.

³Ma Yeremi u da u Yaasania Yerebin bii, Habasinian debubu soka ka win dusibu ka win bibu kpuro, Rekabun bweseru kpuro gesi. ⁴Ma u ka bu da Yinni Gusunɔn sɔa yerun dii teeru mi, tɛn mi Hananu, Yigidalian bii, Gusunɔn sɔm kowo u wɔa. Dii te, ta wɔawa sina asakpɔbun dirun bɔkuɔ, gbɔra kɔso, Maaseya, Salumun biin dirun wɔllɔ. ⁵Ma Yeremi u bu tam bwɔanu wɛ ka nɔri u nɛɛ, bu nɔruo.

⁶Adama ba nɔn wisa ba nɛɛ, sa n tam nɔrumɔ. Domi besen sikado Yonadabu, Rekabun bii, u sun wooda wɛ u nɛɛ, su ku ra tam nɔ sere ka besen bibun bibo, ⁷su ku ra dia bani, su ku ra gbenu ko, su ku ra maa resem gbaanu ko, sa n kpɛ sa n mam ye mɔ.

Adama sa ko n wɔawa kuu bekunuginu sɔɔ besen wɔaru kpuro sɔɔ.

Nge mɛya sa ko ka te tem mɛ sɔɔ, mi sa wɔa sa sɔru dimɔ mini.

⁸Yen sɔ, besɛ ka besen bibu sa Yonadabu, Rekabun biin gere ye mem nɔɔwammɛ. Sa n tam nɔrumɔ besen wɔarun tɔnu kpuro sɔɔ, besɛ ka besen kurɔbu ka besen bibu. ⁹Sa n maa dia banimɔ yɛ sɔɔ sa ko n wɔa. Mɛya sa n gbea mɔ, sa n maa resem gbaanu mɔ.

¹⁰Sa wɔa kuu bekuruginu sɔɔ. Mesuma sa ka besen sikado Yonadabun gere ye mem nɔɔwammɛ. ¹¹Adama sanam mɛ Nebukanesaa, Babilonin sina boko u tem mɛ wɔrima, yera sa nɛɛ, su se su da Yerusalemuɔ, kpa su Babilonin tabu kowobu ka Sirigibu duka suuri. Yen sɔna sa wɔa Yerusalemu mini giso.

¹²Yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, ¹³nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, nɛ wi na maa sɔa Isireliban Yinni, na nɛɛ, a doo a Yudaba ka Yerusalemugibu sɔ a nɛɛ, ba ɛ nen kirɔba swaa dakimɔ kpa bu man mem nɔɔwa?

¹⁴Wee Rekabun bweseru ta Yonadabu, Rekabun biin gere mem nɔɔwa ye u nɛɛ, win bibu bu ku raa tam nɔ. Mɛya ba ɛ maa tam mɛ nɔra sere ka gison giso. Ba ben sikado mem nɔɔwa. Adama nɛ, na ka be, Yudaba gari kua saa yee yel-lun di, ma ba ɛ man swaa daki. ¹⁵Na bu nen sɔmɔbu gɔriama saa yellun di, bu ka ben baawure sɔ u win daa kɔsa deri. Bu ku maa bɛnu sɔ kpa bu wa ba n wɔa tem mɛ sɔɔ, mɛ na ben baababa wɛ. Adama ba ɛ sɔmɔ be swaa daki, bu sere man mem nɔɔwa. ¹⁶Yonadabu, Rekabun biin bweseru ta ten sikadon gere mem nɔɔwa. Adama be, nen tɔmbu, ba ku ra man mem nɔɔwɛ.

¹⁷Yen sɔna nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, nɛ wi na maa sɔa Isireliban Yinni, na nɛɛ, wee kon de kɔsa kpuro ye na raa gerua mi yu Yudaba ka Yerusalemugibu deema. Domi na ka bu gari kua, ba ɛ man swaa daki. Na bu soka, ba ɛ man wurari.

¹⁸Yera Yeremi u Rekabun bwese te sɔɔwa u nɛɛ, ameniwa Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni wi u maa sɔa Isireliban Yinni u gerua. U nɛɛ, wee i bɛn sikado Yonadabun gere ka win yiirebu kpuro mem nɔɔwa. ¹⁹Yen sɔ, Yonadabu, Rekabun bii wi, u ɛ kɔsireba biamɔ win bweseru sɔɔ be ba ko n nen sɔmburu mɔ.

Baruku u tireru kusia u gara

Yinni Gusunɔn sɔa yero

36 Yudaban sina boko Yoyakimu Yosiasin biin bandun wɔɔ nnese sɔɔra Yinni Gusunɔ u ka Yeremi gari kua u nɛɛ, ²a tireru suo, kpa a gari yi yore yi na raa nun sɔɔwa Yudaba ka Isireliba

ka bwese tukunu kpuron sɔ saa dɔma tɛn di na ka nun gari torua Yosiasin waati sɔɔ n ka giso girari. ³Yudaba bɔ n nua kɔsa ye kon bu kua sɔɔkudo ba koo gɔru gɔsia bu ben kom kɔsum deri. Saa yera kon bu ben durum wɔka.

⁴Yen biru Yeremi u Baruku Neriyan bii soka ma u nɛn sɔɔwa kpuro ye Yinni Gusunɔ u nɛn sɔɔwa. Ma Baruku u ye yorua tire te sɔɔ.

⁵Yera Yeremi u maa nɛn sɔɔwa u nɛɛ, wee ba man mwa ba neni, na ɛ kpɛ n da Yinni Gusunɔn sɔa yero. ⁶Yen sɔ, dɔma te ba koo nɔɔ bɔke, a doo wunen tii, kpa a Yinni Gusunɔn gari yi na nun sɔɔwa a yore mi gari sɔa yeru mi. Kpa Yuda be ba koo na saa ben wusun di ka sere maa tɔn be ba ko n wɔa mi kpuro bu yi nɔ. ⁷Sɔɔkudo ba koo gɔru gɔsia bu ben daa kɔsa deri, kpa bu Yinni Gusunɔ suuru kana. Domi win mɔru ya kpɔ ye u ka bu mɔ.

⁸Yera Baruku Neriyan bii wi, u kua kpuro ye Yeremi u nɛn sɔɔwa. U Yinni Gusunɔn gari yi gara sɔa yee ten mi. ⁹Yoyakimun ban ten wɔɔ nɔɔbuse sɔɔ, yen suru nɔɔba nnese sɔɔ, yera ba nɔɔ bɔkurun tɔru yi tɛ sɔɔ Yerusalemugibu ka Yudaba kpuro ba koo na bu nɔɔ bɔke Yinni Gusunɔn sɔa yero. ¹⁰Yen tɔɔ te sɔɔra Baruku u Yereimin gari yi gara tɔn ben wuswaɔ Yinni Gusunɔn sɔa yero, saa Gemaria, Safanin biin dirun di, wi u sɔa tire yoro. Dii te, ta wɔawa kɔnnɔ ge ba mɔ kɔnnɔ kpɔɔn bera gia, gunguru wɔllɔ.

Misee u wirugibu

tire ten gari sɔɔwa

¹¹Ye Misee Gemarian bii, Safanin debubu u Yinni Gusunɔn gari yi nua yi ba yorua tire te sɔɔ, ¹²yera u da sina bokon yenuɔ sere win tire yoron dirɔ. Ma u deema wirugii beni ba mɛnnɛ mi. Beya, tire yoro Elisama ka Delaya

Semayan bii, ka Elinatani, Akaborin bii, ka Gemaria Safanin bii, ka Sedesiasi Hananian bii ka sere wirugii be ba tie. ¹³Ma Misee u bu sōwa kpuro gari yi u nua Baruku u tɔn be garia.

¹⁴Yeniban biru, wirugii be, ba Baruku Yehudi Netanian bii, Selemian debubu, Kusin sikadobu goria ba nɛɛ, u ka tire te na te u Yudaba garia mi. Ma Baruku u tire te sua u ka da. ¹⁵Ye u tura mi, yera ba nɔn sōwa ba nɛɛ, a sino kpa a sun tire te garia.

Ma Baruku u sina u bu tu garia. ¹⁶Ye ba gari yi nua, yera ba mɛrina ka nandabu ma ba Baruku bikia ba nɛɛ, ¹⁷a sun sōwɔ nge mɛ a koosina a ka gari yi yorua. Sa ko ka yi sina boko daawawa.

¹⁸Yera Baruku u bu wisa u nɛɛ, Yeremiwa u man gari yi sōmɔ ma na yoromɔ tireru sɔɔ ka ankiri.

¹⁹Ma wirugii be, ba nɔn wisa ba nɛɛ, i doo i kuke wune ka Yeremi, kpa goo u ku raa bɛɛ wa.

Sina boko u tire te dōɔ meni

²⁰Yeniban biru, wirugiba tire te mwa ba berua Elisama tire yoron dirɔ. Ma ba da sina bokon mi, ba nɔn gari yi sōwa.

²¹Yera sina boko u Yehudi gɔra u nɛɛ, u doo u tire te suama. Ma u da Elisaman dirɔ u tu suama u gara sina boko ka wirugii ben wuswaaɔ. ²²N deema saa ye, puran saawa. Wōɔn suru nɔɔba nnese sɔɔra mɛ. Ma u deema sina boko u sō u dōɔ wōsu win diru mi u ra sine puran saa. ²³Yehudi ù n tire ten kabura ita, ñ kun mɛ nne gara u kpa, yera sina boko u ra tire yoron kōɔ piibu gagu sue u ka mi ba gara bura u kpɛɛ dōɔ sɔɔ, sere te kpuro ta ka dōɔ mwaara muku muku. ²⁴Ye sina boko ka win bwāabu ba ye kpuro nua ba ñ nande, ba ñ maa ben yānu gēeka nge mɛ ba ra ko nuku

sankiranun sō. ²⁵Sina boko u sere tire te dōɔ meni, Elinatani ka Delaya ka Gemaria ba nɔn suuru kana gem gem u ku ka tu dōɔ meni. Adama u ñ bu swaa daki. ²⁶Yera sina boko u Yerameeli wi u sāa sunɔn bii, ka Seraya Asirielin bii, ka Selemia Abudelin bii wooda wē u nɛɛ, bu tire yoro Baruku ka Gusunɔn sōmɔ Yeremi mwaama, adama Gusunɔ u bu berua, ba ñ bu wa.

Yeremi

u tire ten kpaaru yorua

²⁷Sanam mɛ sina boko u tire te dōɔ meni, te Yeremi u Baruku sōwa u yore mi, yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sōwa u nɛɛ, ²⁸a maa tire kpaaru suo kpa a gari yi yore yi yi raa wāa tire te sɔɔ, te sina boko Yoyakimu u dōɔ meni mi. ²⁹Kpa a maa nɔn sō a nɛɛ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua.

Wee u tire te dōɔ meni, ma u nɛɛ, mban sōna wune Yeremi a yorua ma Babilonin sina boko u koo na kpa u tem mɛ kam koosia, kpa u men tɔmbu ka men yaa sabenu gura. ³⁰Yen sōna, nɛ, Yinni Gusunɔ na wi sina boko Yoyakimu sōmɔ, ma win goo kun maa sinamɔ Dafidin sina gɔna sɔɔ. Meyā ba koo maa win tiin goru deri tɔɔwɔ sōɔ sɔɔ ka wōkuru ta n sōɔ ka pura sooramɔ. ³¹Kon bu sɛyasia ben durum sō wi ka win bibun bweseru, ka win bwāabu. Kon de kōsa yu Yerusalemgibu ka Yudaba deema, ye na raa bu sōwa, yèn sō ba ñ wure bu man swaa daki.

³²Ma Yeremi u tireru garu sua u Baruku, Neriyan bii, wi u sāa tire yoro wē. Yera u maa nɔn tire te Yoyakimu u dōɔ meni min gari sōwa kpuro. Ma u yi yorua u maa gari gɛɛ yorua yi yi ka yi weene.

Sedesiasi

u Yeremi gɔra u bu Gusunɔ kana

37 Babilonin sina boko Nebukanesaa u Sedesiasi Yosiasin bii kua sina boko Yudaɔ, Yekonia Yoyakimun biin ayerɔ. ²Sedesiasi wi, ka win bwāabu, ka win tumbu ba n̄ Yinni Gusunɔn gari yi swaa daki yi Gusunɔn sɔmɔ Yeremi u bu sɔɔwa mi.

³⁻⁴N deema saa ye sɔɔ, ba n̄ gina Yeremi pirisɔm doke. U ra dewa mi u kī, win tɔmbun suunu sɔɔ. Yera sina boko Sedesiasi u Yukali Selemian bii ka Sofoni Maaseyan bii wi u s̄a yāku kowo gɔra win mi, bu ka n̄n s̄ u bu Gusunɔ ben Yinni kana u ka bu n̄nu geu m̄eri. ⁵Saa yera Babilonigibu ba Yerusalemu tarusi. Ye ba nua ma Egibiti sunɔn tabu kowobu ba Yerusalemgii be somiru sisi, yera ba yarina ba doona min di. ⁶⁻⁷Saa yera Gusunɔ Isireliban Yinni u Yeremi sɔɔwa u n̄e, a Yudaban sina boko wi u nun gɔrima nen mi sɔɔwa a n̄e, wee, Egibiti sunɔn tabu kowo be ba raa wee bu ka n̄n somi ba gɔsirɔ ben temɔ. ⁸T̄, Babilonigii be, ba koo maa wurama bu Yerusalemu w̄ri bu ye mwa, bu d̄ɔ s̄ku. ⁹Yen s̄, ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na n̄e, bu ku tii n̄ni w̄ke bu n̄e, Babilonigii be, ba tonda. Adama ba n̄ ȳ ma ba n̄ gam de. ¹⁰Baa b̄a n̄ Babilonin tabu kowo be kamia, kpa n̄ tie be ba m̄era kua, ka me, ba koo se saa ben kuu bekuruginun di bu wuu ge d̄ɔ meni.

Ba Yeremi kp̄e pirisɔm dirɔ

¹¹Sanam me Babilonigibun tabu kowo be, ba yarina ba Yerusalemu deri Egibiti sunɔn tabu kowo ben s̄, ¹²yera Yeremi u kī u yari Yerusalemun di u da

Benyameen temɔ u ka win baa sua tubi ye ba b̄nu m̄ s̄ɔ. ¹³Sanam me u yariɔ u k̄nnɔ tura ge ba m̄ Benyamee, ma u deema ben k̄sobun t̄nwero wi ba m̄ Yireya Selemian bii, Hananian debubu u ȳ mi. Ma u n̄n ȳrasia u n̄e, a tii Babilonigibu w̄.

¹⁴Yera u n̄e, aawo, na n̄ nen tii Babilonigibu w̄.

Adama durɔ wi, u n̄ win gari yi wure. Ma u n̄n mwa u ka da wirugibun mi. ¹⁵Yera wirugii ben m̄ru ya seewa ba n̄n mwa ba so ba pirisɔm doke Yonatam dirɔ wi u s̄a tire yoro. N deema ba win d̄i te ḡsiawa pirisɔm diru. ¹⁶Nge m̄ya ba ka n̄n pirisɔm doke dirɔ w̄ru s̄ɔ sere n̄ ka te.

¹⁷S̄ɔ teeru, sina boko Sedesiasi u gɔra u n̄e, bu Yeremi sokuma. Ye u na, ma u n̄n gari bikia asiri s̄ɔ u n̄e, Yeremi, a gari ḡe m̄ yi yi wee Yinni Gusunɔn min di a man s̄?

Ma u n̄n wisa u n̄e, oo. Yinni Gusunɔ u koo de Babilonin sina boko u nun n̄ma turi.

¹⁸Ma Yeremi u maa n̄n bikia u n̄e, tora ter̄a na be tora wune ka wunen bwāabu ka sere wunen tumbu kpuro i ka man mwa i pirisɔm kp̄e. ¹⁹Mana be n̄ s̄mɔ be, ba w̄a be ba be gari sɔɔwa ba n̄e, Babilonin sina boko kun nun w̄rim wee u sere tem me mwa.

²⁰T̄, nen yinni sina boko, a man swaa dakio kpa a nen kanaru n̄, kpa a man kua ye na kī. A ku maa de n̄ wura Yonatam tire yoron diru mi, kpa n̄ ku ra ka gbi.

²¹Yera sina boko Sedesiasi u wooda w̄ u n̄e, bu n̄n yiyo pirisɔm dirun yaaraɔ kpa ba n̄ da n̄n p̄e kuse teeru w̄ baadomma ye wuun p̄e kowoba ra ko sere wuu nukurun p̄e yu ka kpe. Nge m̄ya u ka sina pirisɔm dirun yaara mi.

Ba Yeremi kpɛɛ

dɔkɔ kpiriru sɔɔ

38 Sefatia Matanin bii, ka Gedalia Pasurin bii, ka Yukali Selemian bii, ka Pasuri Maakiyan bii ba nua ye Yeremi u tɔn be sɔɔwa. U nɛɛ, ² ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, wi u sina Yerusalemu ye sɔɔ, yibereba ba koo nɔn gowa tabu sɔɔ, ɛ̃ kun mɛ u gbi gɔɔrun saabu, ɛ̃ kun mɛ ka bararu garu. Adama wi u tii Babilonigibu nɔmu sɔndia, wiya ko n wāa. Win wāa tera ta ko n sāa win dukia ye u wa u ka yara wahala yen min di.

³ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, u koo de Babilonin tabu kowobu bu Yerusalemu mwa.

⁴ Yera wirugibu ba na ba sina boko sɔɔwa ba nɛɛ, durɔ wini u tabu kowobu ka tɔn be ba wāa wuu ge sɔɔ berum tiamɔwa ka win gari. U ɛ̃ besen gea kasu sere besen kōsa. N n men na, n weene bu nɔn go.

⁵ Ma sina boko Sedesiasi u wisa u nɛɛ, wi wee u wāa been nɔmuɔ. Na ɛ̃ kpɛ̃ n beɛ gāanu yinari.

⁶ Yera ba nɔn sua ba kpɛɛ sina bii wi ba mɔ, Maakiyan dɔkɔ kpiriru garu sɔɔ. Dɔkɔ kpiri te, ta wāawa pirisɔm dirun yaaraɔ. Te sɔɔra ba nɔn kpɛɛ ka wɛɛ. Adama ta ɛ̃ nim mɔ. Pɔtɔkɔwa ta mɔ, ma u numa pɔtɔkɔ ye sɔɔ.

⁷ Etiopigii goo wi ba mɔ, Ebɛdi Meleki u wāa u sɔmburu mɔ sina kpaaru mi. Yera u nua ma ba Yeremi kpɛɛ dɔkɔ kpiriru sɔɔ. Saa ye sɔɔ, sina boko u wāa u sɔ gbāra kɔnnɔwɔ ge ba sokumɔ Benyamɛɛ, u sirimɔ. ⁸ Yera Ebɛdi Meleki wi, u yara sina kpaarun di u da u sina boko deema u nɛɛ, ⁹ nen yinni sina boko, ye tɔn be, ba kua mi, ya ɛ̃ wā, ye ba ka Yeremi kpɛɛ dɔkɔ kpiriru sɔɔ. U koo gbi mi, gɔɔrun sɔ, domi dīanu kun maa wāa wuuɔ.

¹⁰ Ma sina boko u Ebɛdi Meleki wooda wɛ̃ u nɛɛ, a tɔmbu tena suo kpa i da i Yeremi yara saa dɔkɔ kpiri ten min di u sere gbi.

¹¹ Yera Ebɛdi Meleki wi, u tɔn be sua. Ma u da sina kpaarun arumani beru yerɔ u yāa tɔkɔnu yarama. U nu Yeremi kpɛɛya dɔkɔ ye sɔɔ ka wɛɛ. ¹² Ma u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, a yāa tɔkɔ ni dokeo wunen būu bakusɔ a sere wɛ̃ yi doke.

Ma Yeremi u kua mɛ. ¹³ Ma ba nɔn yarama ka wɛ̃ yi, saa dɔkɔ kpiri ten min di, ba dera u wāa pirisɔm dirun yaaraɔ.

Sedesiasi

u Yeremi bwisi bikiamɔ

¹⁴ Sɔɔ teeru Sedesiasi u maa gɔra u nɛɛ, bu Yeremi sokuma kpa u na u nɔn deema Yinni Gusunɔn sāa yerun kɔnnɔ itaserɔ. Ye u tunuma, yera sina boko u nɛɛ, na gari geɛ mɔ kon nun bikia. A ku man gāanu berua.

¹⁵ Ma u nɔn wisa u nɛɛ, nà n nun ye sɔɔwa, a ɛ̃ man goomɔ? Na yɛ ma nà n nun bwisi kɛmɔ a ɛ̃ man swaa dakimɔ.

¹⁶ Yera sina boko Sedesiasi u bōrua asiri sɔɔ u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn wāaru wi u sun wāaru wɛ̃, na ɛ̃ nun goomɔ. Na ɛ̃ maa nun tɔn be nɔmu beriamme be ba kasu bu nun go mi.

¹⁷ Yera u sina boko Sedesiasi sɔɔwa u nɛɛ, ameniwa Gusunɔ Isireliban Yinni wi u wollu ka tem mɔ u gerua. U nɛɛ, à n wunen tii Babilonin sunɔn tabu sinambu wɛ̃ kaa n wāawa wune ka wunen yenugibu. Meya u ɛ̃ maa wuu ge dɔɔ menimɔ. ¹⁸ Adama à kun bu tii wɛ̃, u koo bu wuu ge nɔmu beria kpa bu gu dɔɔ meni. A ɛ̃ maa kisiramɔ ben nɔman di.

¹⁹ Yera Sedesiasi u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, na wurure Yuu be ba tii Babilonigibu wɛ̃n sɔ. Na berum mɔ bu ku raa man bu nɔmu sɔndia kpa bu man nɔni sɔ.

²⁰Ma Yeremi u nùn wisa u nɛɛ, ba ɛn nun bu nɔmu sɔndiammɛ. A nɔwɔ ye Yinni Gusunɔ u gerumɔ saa nen min di, kpa a faaba wa, a n wāa. ²¹Adama à n yina a bu tii wē, wee ye Yinni Gusunɔ u man sɔɔsi kāsiru sɔɔ. ²²Na wa ba wune Yudan sina bokon kurɔ be ba tie mwɛɛra ba ka da Babilonin sunɔn tabu sinambun mi. Ma kurɔ be, ba mɔ, wee, be ba raa nun gari sɔɔwa ba nɛɛ, kaa n bɔri yendu mɔ mi, ba nun nɔni wɔkua ma ba nun kamia.

Ye ba deema a nummɔ pɔtɔkɔ sɔɔ, ma ba yarina ba nun deri.

²³Wee ba koo wunen kurɔbu ka wunen bibu kpuro mwɛɛri bu ka da Babilonigibun mi. Wunen tii a ɛn maa kisiramɔ ben nɔman di. Ben sina bokowa koo nun mwa kpa u wuu ge dɔɔ menɛ.

²⁴Yera Sedesiasi u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, a ku ra de goo u gari yi nɔ kpa bu ku raa nun go. ²⁵Wirugibu bà n nua ma na ka nun gari kua, ma ba na ba nun bikia ba nɛɛ, a ku bu gāanu berua ye a man sɔɔwa ka ye na nun sɔɔwa sɔɔ, kpa bu ku raa nun go, ²⁶saa ye sɔɔ, a bu wisio a nɛɛ, a man suuru kanam nawa n ku ka nun da Yonatam yenuɔ kpa a ku ra ka gbi.

²⁷Yera wirugii be kpuro ba na Yeremin mi, ba nùn gari yi bikia. Ma u bu wisa nge mɛ sina boko u nùn sɔɔwa mam mam, ma ba nɔɔ mari ba yara. Domi gari yi u nùn sɔɔwa mi, yi ɛn gina yara tɔwɔ. ²⁸Pirisɔm dirun yaara miya u wāa sere ba ka Yerusalemu mwa.

Babilonigibu

ba Yerusalemu mwa

*(I maa mɛɛrio 52:4-16,
Sinambu II, 25:1-12)*

Wee ye n koora sanam mɛ Babilonigiba Yerusalemu mwa.

39 Sedesiasi Yudaban sina bokon bandun wɔɔ nɔɔba nɛɛ, yen suru wɔkuruse sɔɔra Nɛbukanesaa, Babilonin sina boko u Yerusalemu wɔrima ka win tabu kowobu kpuro. Ma ba san-sani gira yen bɔkuɔ, ma ba kuku yenu kua ba ka sikerena. ²Sedesiasin bandun wɔɔ wɔkura tiasen suru nɛɛ, yen sɔɔ nɔɔba nɛɛ sɔɔra ba gbāraru yaba. ³Saa yera Babilonin tabu sinambu ba dua ba wuu ge tarusi gen kɔnnɔ wuu suunuguu gian di. Tabu sinam ben yisa wee, Nɛgali Saresɛɛ, ka Sangaa Nɛbu, ka Saasekimu, sina bokon sɔm kowobun wirugii, ka maa Nɛgali Saresɛɛ wi u sãa dobo dobogibun wirugii, ka sere sina bokon tabu sinam be ba tie.

⁴Ye Sedesiasi, Yudaban sina boko ka win tabu kowobu ba bu wa, yera ba duki yarina wɔkuru ba yara ka kɔnnɔ ge ga wāa gbāranu yirun baa sɔɔ sina bokon dāa gbaarun bɔkuɔ wɔwan bera gia. ⁵Adama Babilonin tabu kowo be, ba sina boko Sedesiasi naa swii ma ba nùn naamwe Yerikon wɔwɔ. Yera ba nùn mwa ba ka da Babilonin sina bokon mi, Ribilaɔ, Hamatin temɔ. Miya u nùn siri. ⁶Ma u dera ba Sedesiasin bibu ka win sina asakpɔbu sakira Ribila mi, win nɔni biru. ⁷Yen biru u Sedesiasin tiin nɔni wɔwa ma u nùn bɔkua ka sii gandun yɔni ba ka da Babiloniɔ.

⁸Babilonigii be, ba Yerusalemun sina kpaaru ka yen yenusu dɔɔ menɛ, ma ba yen gbāraru surura. ⁹Yen biru Nɛbusarada, kɔsobun wirugii, u tɔn be ba tie Yerusalemuɔ ka be ba nùn tii wē ka sere maa be ba tie tem mɛ sɔɔ gura u ka doona Babiloniɔ. ¹⁰Adama u ben bwɛɛbwɛɛ be ba ɛn gāanu mɔ deri tem mɛ sɔɔ ma u bu gbea wē.

Ba Yeremi yara pirisɔm di

¹¹Ma Nɛbukanesaa, Babilonin sina boko u Nɛbusarada, kɔsobun wirugii wooda wē Yeremin sɔ u nɛɛ, ¹²a

nùn mēerio kpa a nùn kōsu. A ku nùn kōsa gaa kua. Ye u nun sōwa kpuro, a koowo. ¹³Ma Nebusarada, kōsobun wirugii, ka Nebusasibani, sina bokon sōm kowobun wirugii, ka Nēegali Saresee, dobo dobogibun wirugii, ka sere sina bokon tabu sinambu kpuro, ¹⁴ba gora bu Yeremi yarama pirisōm dirun di, kpa bu ka nùn da bu Gedalia, Akikamun bii, Safanin debubu nōmu sōndia. Wiya u ka nùn da win yenu. Nge meya Yeremi u ka yara u wāa ka Yuda be ba tie.

Gari yi Yinni Gusunɔ

u Ebēdi Meleki sōwa

¹⁵Saa yē sō Yeremi u wāa pirisōm sō, Yinni Gusunɔ u nùn sōwa u nē, ¹⁶a doo a Ebēdi Meleki, Etiopigii wi sō a nē, nē, Gusunɔ Isireliban Yinni, nē wi na wōllu ka tem mō, na raa gerua na nē, kōsa ya koo wuu ge deema, n n mō gea. Tē, kon de kōsa ye, yu tunuma. Ye kpurowa ya koo koora win nōni biru. ¹⁷Adama yen tō te, kon nùn yakia. Bēn berum u mō mi, ba n nùn nōma turi. ¹⁸Na n derimō bu nùn go. Kon win wāaru yakia, domi u man naane kua. Nē, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yeremi u da Gedalian mi,

Misipaɔ

40 Yinni Gusunɔ u ka Yeremi gari kua sanam mē Nebusarada u dera u wurama saa Raman di.

N deema ba raa nùn bokuawa wi ka Yerusalemugibu gabu ba ka dō Babiloniɔ. Min diya Nebusarada u nùn yara. ²Ma Nebusarada wi, u nùn soka u ka da bee tia u nē, Gusunɔ wunen Yinni u raa gerua u nē, kōsa ya koo wuu geni deema. ³Wee, tē, ye u gerua mi, ya koora yēn sō i nùn torari, i n win gere mem nōwē. ⁴Tē, kon nun yakia n nun

yōni yi pota. Adama à n kī a ka man da Babiloniɔ, a na su da. Kon nun nōri. À kun maa kī, a sō. A doo a sina mi n nun wēre.

⁵Sanam mē Nebusarada u wa ma Yeremi kun fuuku wisa, yera u nē, n men na, a doo a Gedalia, Akikamun bii, Safanin debubu deema. Wiya sina boko Nebukanesaa u kua sunɔ Yudaban wusu sō. Kaa n ka nùn wāa ka tōn be ba tie sannu, n kun mē, a doo mi a kī.

Ma Nebusarada wi, u nùn dīanu kusenu kua ka sere maa kēnu ganu. Ma u dera u doona. ⁶Yera Yeremi u da Gedalian mi, Misipaɔ, u sina mi ka tōn be ba tie tem mē sō sannu.

Gedalia u Yudan tem kpere

(I maa mēerio Sinambu II, 25:23-24)

⁷Saa yē sō tabu sinam be ba raa woo tabu gberɔ ka ben tabu kowobu ba nua ma Babilonin sina boko u Gedalia, Akikamun bii kua Yudaban sunɔ, ma u nùn tōn be ba tie Yudaɔ kpuro nōmu beria, ka sere bwēbwē be ba n yoru mwē ba ka de Babiloniɔ, ⁸yera ba da Gedalian mi, Misipaɔ. Be ba da mi, bera, Isimeeli, Netanian bii, ka Yokanani ka Yonatam, Karean bibu, ka Seraya, Tanumetin bii, ka Efai Netofagiin bibu, ka Yesania, Maakagiin bii, be kpuro ka ben tōmbu. ⁹Yera Gedalia u bu sōwa ka bōri u nē, i ku berum ko i ka Babilonigibu sā. I gesi sō besen tem mē sō kpa i Babilonin sina boko sā. Saa yera i ko i n wāa bōri yendu sō. ¹⁰Wee, na wāa Misipa mini na n ka sāa bēn nōni Babilonigii ben mi. Adama bē, i doo i gberun dāa marum sōri mē ba ra di ka mē ba ra ka maa gum ka tam ko. Kpa i mu bere bēn wekenɔ, kpa i sina i n wāa wuu si i mwa sō.

¹¹Ma Yuda be ba wāa Mōabun temɔ ka Amōniban temɔ ka Edōmuban temɔ, ba nua ma Babilonin sunɔ u gabu deri Yudaban temɔ, ma u Gedalia kua ben

kparo. ¹²Yera be kpuro ba wurama ben temɔ. Ma ba da ba Gedalia deema Misipaɔ. Wɔɔ ge sɔɔ, ba resɛm wa too, ka maa dāa marum gam.

Ba Gedalia go

(I maa mɛerio Sinambu II, 25:25-26)

¹³Sɔɔ teeru Yokanani, Karean bii, ka sere tabu sinam be ba wurama tabu gherun di mi, ba na Gedalian mi Misipaɔ. ¹⁴Ma ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, a yɛ ma Baalisi, Amɔniban sina boko u Isimeeli, Netanian bii gɔra u nun go?

Adama Gedalia u ñ ye wure. ¹⁵Ma Yokanani u da Misipaɔ u Gedalia sɔɔwa asiri sɔɔ u nɛɛ, a de n da n Isimeeli, Netanian bii wi go, kpa goo u kun yɛ. Nge mban sɔna kaa de u nun go, kpa Yuda be ba mɛnne mini bu maa yarina kpa ben gabu bu gbi.

¹⁶Ma Gedalia u Yokanani wisa u nɛɛ, a ku Isimeeli go, domi ye a gerua win sɔ mi, weesa.

41 Adama wɔɔ gen suru nɔɔba yiruse sɔɔ, yera Isimeeli u na Misipaɔ Gedalian mi. Isimeeli wi, u sāawa sina bii ka maa sina asakpɔ. Tɔmbu wɔkura ba nùn swiima ba ka na mi. Sanam mɛ ba sɔ ba dimɔ ka Gedalia, ²yera Isimeeli ka tɔn be ba nùn yɔsirima mi, ba seewa sannu sannu ba Gedalia takobi sɔkura ba go, wi, wi Babilonin sina boko u gɔsa u ka Yudan tem kpapa mi. ³Isimeeli wi, u maa Yudaba kpuro ka Babilonin tabu kowo be ba wāa mi go.

Isimeeli u tɔmbu wɛnɛ go

⁴N deema goo kun yɛ ma Gedalia u gu. Ye n kua sɔɔ yiru, win gɔɔn biru, ⁵yera tɔmbu wɛnɛ gabu ba seema saa Sikemu ka Silo ka Samarin di. Tɔn be, ba ben toba kɔna, ben yānu nu gɛɛkire ma ba tii murura baama nuku sankirarun sɔ. Meyā ba maa alikama sɔɔwa ka turare bu ka Yinni Gusunɔ

yākuru kua Yerusalemuɔ win sāa yerɔ. ⁶Yera Isimeeli u seewa Misipan di u da u ka bu yinna swaaw, u sumɔ. Ye u tura ben mi, ma u nɛɛ, i na su da Gedalian mi.

⁷Adama ye ba dua wuuɔ, yera wi ka win tɔmbu ba tɔn be mwa ba sakira. Ma ba ben gonu kpɛɛ dɔkɔ kpiriru garu sɔɔ. ⁸N deema be sɔɔ, u ñ tɔmbu wɔkuru go yèn sɔ ba raa nùn sɔɔwa ba nɛɛ, u ku bu go, be, ba alikama ka gbɛɛ, ka gum ka tim berua yakasɔ. ⁹Dɔkɔ kpiri tɛ sɔɔ u tɔn ben gonu doke mi, ta sāawa te Asa u dera ba gba sanam mɛ wi ka Basa Isireliban sina boko ba tabu mɔ. Te sɔɔra u tɔn goo ni yibia.

¹⁰Yen biru, u be ba tiara mi yoru mwɛɛra u ka doona ka sina bokon bii wɔndiaba ka sere tɔn be Nɛbusarada, kɔsobun wirugii u Gedalia deria. Be kpurowa u yoru mwɛɛra u ka da Amɔniban mi.

Ba yoo be Isimeeli u mwɛɛra

yakia

¹¹Yokanani, Karean bii, ka Yudaban tabu sinam be ba wāa ka wi, ba nua kɔsa ye Isimeeli u kua. ¹²Yera ba tabu durɔbu sua ba da bu ka Isimeeli wɔri. Ma ba nùn deema yeru bɔkɔwɔ ge ga wāa Gabaonɔ. ¹³Tɔn be Isimeeli u mwɛɛra mi, ye ba Yokanani wa ka win tabu sinambu, yera ben nuki dora. ¹⁴Ma be kpuro ba Isimeeli deri, ba da ba Yokanani deema. ¹⁵Adama Isimeeli wi, u duka yakura Yokananin min di ka tɔmbu nɔɔba ita gabu, ma u da u wāa Amɔniban mi.

¹⁶Yokanani ka win tabu sinam be, ba tɔn be ba tie mwɛɛra Isimeelin nɔman di, be u raa mwɛɛra sanam mɛ u Gedalia go. Bera tabu kowobu ka tɔn kurɔbu ka bibu ka sina bokon sɔm kowobu. Be kpurowa u mwɛɛrima saa Gabaonin di. ¹⁷Ma ba da ba wāa sɔbun sɔbia

yeru garun mi, te ba ra soku Kimuhamu Betelehemun bokuo. Yen biru, ba kpikuru da Egibitio. ¹⁸ Domi ba Babilonigibun berum mo yèn sō Isimeeli u Gedalia go wi Babilonin sina boko u kua Yudaban kparo.

Yudaba ba Yeremi bikia

u bu Gusuno kana

42 Yera tabu sinam be ba raa kpikuru sua, ka Yokanani, Karean bii, ka Yesania, Hoseen bii, ka tɔn be ba tie kpuro, saa wirugibun di sere ka bwɛɛbwɛɛbo, ba na ba Yeremi sɔɔwa ba nɛɛ, ² a de a no ye sa nun bikiamo. A sun Gusuno kanɔ, bese be sa tien sɔ, domi sa raa dabi, adama tɛ sa kaara, nge me a waamo. ³ A Gusuno wunen Yinni kanɔ u sun sɔɔsi mi sa ko da ka ye sa ko ko.

⁴ Ma Yeremi u bu wisa u nɛɛ, na nua. Kon Gusuno besen Yinni kana nge me i man bikia kpa n wurama n bɛɛ sɔ ye u man sɔɔwa. Na n bɛɛ gāanu beruamme.

⁵ Ma ba Yeremi wisa ba nɛɛ, sa wura su ko mam mam ye Yinni Gusuno u koo nun sɔ su ko. Wiya u koo ko besen seeda dio gemgii ka naanegii sà kun besen nɔ mwɛɛru yibie. ⁶ Wee besera sa nun gora a sun Gusuno besen Yinni bikia. Yen sɔ, sa ko ko ye u sun sɔɔwa su ko, baa yà kun sun wɛre. Ka me, sa ko n nuku dobu mo yèn sɔ sa nùn mem nɔɔwamme.

Yinni Gusuno u Yeremi wisa

⁷ Sɔɔ wɔkurun biru, Yinni Gusuno u Yeremi wisa. ⁸ Ma Yeremi u Yokanani, Karean bii sokusia ka tabu sinam be ba nùn swii ka sere ben tɔmbu kpuro be ba wāa mi, wirugibu ka bwɛɛbwɛɛbu. ⁹ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, wee beɛya i man gora n Gusuno bɛɛ Isireliban Yinni bikia. Ye u man sɔɔwa wee. U nɛɛ,

¹⁰ i n sina tem me sɔɔ, u koo de beɛn tɔmbu bu tāsī.

U n maa bu goomo.

U koo bɛɛ swiwa i n nuuru mo.

U n bɛɛ wukamo,

u n maa derimo kōsa yu bɛɛ deema

ye u raa bwisika u bɛɛ kua.

¹¹ N n men na, i ku maa Babilonin sina bokon berum ko.

Domi wi, Yinni Gusuno u ko n ka bɛɛ wāa kpa u bɛɛ faaba ko.

¹² Wi, Gusuno u koo de u beɛn wɔn-wɔndu wa.

Kpa u de i wurama beɛn temo.

¹³ Adama i n nɛɛ, i n wi, Yinni Gusuno mem nɔɔwamme, i n sinamo tem meni sɔɔ, ¹⁴ i ko i dawa Egibitio mi i n tabu wasi, baa bin koban swii i n nɔɔmo, i n maa dīanu biamo, yen sɔ, miya i ko sina, ¹⁵ tɛ i swaa dakio ye Gusuno, bɛɛ Isireliban Yinni wi u wollu ka tem mo, u gerumo. U nɛɛ, bɛɛ Yuda be i tie, i n gōru doke i ka da Egibitio ka gem,

kpa i n wāa mi,

¹⁶ sanam meya taa bin berum i mɔ, bu koo bɛɛ deema Egibiti mi.

Gōɔ tɛn weeweenu i maa mɔ mi,

ta koo bɛɛ deema,

kpa i gbisuku mi gia.

¹⁷ Be ba gesi nia kua

bu ka da Egibitio bu kuke,

ba koo gbiwa tabu sɔɔ,

ka gōru sɔɔ, ka baranu sɔɔ.

Ben goo kun kisiramɔ kōsa yen di

ye u koo bu surema mi.

¹⁸ Yeremi u nɛɛ, wee ye Gusuno, Isireliban Yinni wi u wollu ka tem mo u gerua. U nɛɛ, nge me u Yerusalemgibu win mɔru seesi, nge meya u koo maa bɛɛ ye seesi, i n da Egibitio. Saa ye sɔɔra ba ko n da ka beɛn yīsiru tɔmbu bōrusi, n kun me, bu ka goo gāa kōsunu sie, kpa bu bɛɛ gem i seku bakaru wa kpa i kun maa sine tem me sɔɔ.

¹⁹ U maa nɛɛ, i ku Egibiti da, bɛɛ be i tie Yudaban bweseru sɔɔ. I de i n yē ma u bɛɛ ye yinariwa gisɔ. ²⁰ Sanam me

i man gɔra n bɛɛ Yinni Gusunɔ kana, ye na wurama, i gerua i nɛɛ, n bɛɛ sɔɔwa mam mam ye Gusunɔ beɛn Yinni u man sɔɔwa kpa i ye ko. Adama weesa i tii kua. ²¹ Domi giso, na ka win wisibu na adama i ɛ bin gabu swaa daki bi u nɛɛ, n bɛɛ sɔ. ²² Tɛ, mi i dɔɔ i sina mi, i n yɛ ma tabu sɔɔra i ko i gbi, ɛ kun mɛ gɔɔru sɔɔ, ɛ kun mɛ baranu sɔɔ.

Ba ka Yeremi da Egibitiɔ

ka dam

43 Sanam mɛ Yeremi u gari yi tɔn be ba wɔa mi kpuro sɔɔwa, yi Gusunɔ ben Yinni u nɛɛ, u bu sɔ, ² yera Asaria, Hoseen bii, ka Yokanani, Karean bii, be kpuro ba Yeremi wisa ka tɔn piiburu ba nɛɛ, ye a gerua mi, weesa. Gusunɔ besen Yinni kun nun sɔɔwa a sun sɔ, su ku Egibiti da. ³ Adama Baruku, Neriyan biiwa u nun bɔriemɔ a ka sun sɔ su ku da mi, domi u kiwa Babilonigibu bu sun mweeri bu go, ɛ kun mɛ bu sun yoru mwa bu ka da ben temɔ.

⁴ Nge meya Yokanani, Karean bii, ka tabu sinambu kpuro ka ben tɔmbu kpuro ba yina bu Yinni Gusunɔn gari nɔ ye u nɛɛ, bu de bu sina ben tem mi. ⁵ Yera Yokanani ka tabu sinam be, ba ka Yuda be ba tie da Egibitiɔ, be, be ba raa kpikiru da tem tukumɔ ba wurama, ⁶ tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ka bibu ka sina bokon bii wɔndiaba, be kpuro gesi be Nebusarada, kɔsobun wirugii, u Gedalia, Akikamun bii, Safanin debubu deria. Ma ba ka Yeremin tii da ka maa Baruku Neriyan bii. ⁷ Ba da ba wɔa Egibitin wuu ge ba mɔ Tapanesio. Nge meya ba ɛ ka Gusunɔn gere mɛm nɔɔwe.

Ba koo Egibiti tabu wɔri

⁸ Sɔɔ teeru Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa Tapanesio u nɛɛ, ⁹ a kpee bakanu suo kpa a da a nu sike Yudaba kpuron wuswaɔ mi ba ra birikiba wɔ ye ya

wɔa Egibitin sina kpaarun kɔnnɔwɔ Tapanesio. ¹⁰ Kpa a Yudaba sɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, nɛ wi na wɔllu ka tem mɔ, na gerua. Na nɛɛ, wee, kon de bu Nebukanesaa, nen sɔm kowo kasum da kpa n win bandu swii kpee ni a sikuan wɔllɔ kpa u win sina gɔna teria mi, ¹¹ kpa u Egibitigibu seeyasia. Be u koo go, u go, be u koo mweeri u ko yobu kpa u mweeri, be u koo maa sakiri ka takobi, kpa u sakiri. ¹² Kpa u ben biiu dia dɔɔ meni, kpa u biiu nin tii gura kpa u maa ben yɔnu gura ya kun nɔn sɛsie kpa u yari min di ka bɔri yendu, nge mɛ naa kparo u ra win kpaa yaberu sebe u n doonɔ. ¹³ U koo Beti Semesin bwɔarokunu kɔsuku, kpa u biiu dia ye ya tie dɔɔ meni Egibiti mi.

Gari yi Yinni Gusunɔ u Yuda

be ba kpikiru da Egibitiɔ

sɔɔwa

44 Yinni Gusunɔ u Yuda be ba wɔa Migidolio ka Tapanesio ka Menfisio ka Paturɔsio Egibitin temɔ sɔɔwa saa Yeremin min di u nɛɛ, ² wee, ye nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni na gerua. Na nɛɛ, i kɔsa ye kpuro wa ye na Yerusalemu kua ka Yudan wuu si su tie. ³ Domi ba kɔsa kua ba nen mɔru seeya ye ba ka da ba biiu yɔkunu kuamme ni bɛɛ ka beɛn baababa i ɛ daa yɛ. ⁴ Na bɛɛ nen sɔmɔbu gɔria saa yellun di bu ka bɛɛ sɔ, i ku sɔa kɔsu nini ko, ni nen tii na tusa. ⁵ Adama i ɛ man swaa daki. I ɛ beɛn kom kɔsum deri. I ɛ maa biiu yɔku kobu deri. ⁶ Ma na ka bɛɛ mɔru kua gem gem. Na Yudan wusu ka Yerusalemun swɛɛ kpeerasia ma ye kpuro ya kua bansu, nge mɛ i waamɔ giso.

⁷ Yen sɔ tɛ, ameniwa nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, nɛ wi na wɔllu ka tem mɔ, na gerua. Na nɛɛ, mban sɔna i tii du-

rum baka yeni sɔbimɔ ye i ka dera ba kurɔbu ka durɔbu ka bibu ka bii wɛɛnu go sere goo kun maa tie. ⁸I kɪwa i nen mɔru seeya ka bɛɛn bɪu yaku kookoo si i mɔ Egibitiɔ mi i waa? I kɪwa i tii kam ko, kpa i ko bɔrigibu ka sekurugibu handunia ye sɔɔ? ⁹I duariwa kɔsa ye bɛɛn baababa ka bɛɛn sinambu ka ben kurɔbu ka bɛɛn tii ka bɛɛn kurɔbu i kua Yudaɔ ka Yerusalemɔ? ¹⁰Wee, sere ka tɛ i n tii kawɛ i gɔru gosie. I n man nasie, i n maa nen woodaba swii ye na bɛɛ ka bɛɛn baababa wɛ.

¹¹Yen sɔna nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, nɛ wi na wɔllu ka tem mɔ na bɛɛ biru kisi ma na bɛɛ kɔsa kua n ka bɛɛ Yudaba kpuro kam koosia. ¹²Kon Yuda be ba kpikiru da Egibitiɔ kam koosia. Egibiti miya ba koo gbi kpuro. Ba n goo buremɔ. Ba koo gbiwa tabu sɔɔ, ka gɔru sɔɔ kpa bu bu gem bu sekuru wa, kpa ba n da ben yisiru sie bu ka goo bɔrusi, n kun mɛ bu nɔn gaa kɔsunu gerusi. ¹³Kon bu seeyasiawa nge mɛ na Yerusalemugibu seeyasia ka tabu, ka gɔru, ka maa baranu. ¹⁴Kon de ben fiiko bu kpikiru su. Be baasi, goo kun kisiramɔ. Goo kun maa wee Yudan temɔ baa mɛ ba ko n kɪ bu wurama amen biru.

Ba Asitaate yākuru kuamme

¹⁵Yera be kpuro be ba yɛ ma ben kurɔbu ba ra bɪnu turare dɔɔ dokeye ka tɔn kurɔ dabɪnu kpuro be ba waa mi, ka tɔn dabi te ta tie Paturɔsiɔ, Egibitin tem mi, ba Yeremi sɔɔwa ba nɛɛ, ¹⁶sa n gari yi mɛm nɔɔwamme yi a gerua a nɛɛ, yi weewa Yinni Gusunɔn min di. ¹⁷Sa ko kowa nge mɛ sa gerua, su bɪu wi ba mɔ Asitaate turare dɔɔ dokea, kpa su maa nɔn tam taa nge mɛ sa ra raa ko, bese ka besen baababa, ka besen sinambu ka besen wirugibu Yudan wusu sɔɔ ka Yerusalemun swɛɛ sɔɔ. Domi saa ye sɔɔra sa ra wa su di su debu, sa n nuku dobu mɔ kpa sa kun wahala gaa

wa. ¹⁸Adama saa dɔma tɛn di sa n maa bɪu wi turare dɔɔ dokeare, sa n maa nɔn tam taa rare, saa min diya sa kpuro bia. Tabu sun di, ma gɔra sun go.

¹⁹Ma tɔn kurɔ be, ba gerua ba nɛɛ, sanam mɛ sa bɪu wi yakunu kuamme, ka besen durɔbun yɛra. Ba yɛ ma sa ra bɪu wi kiraru kue su ka nɔn beere wɛ, kpa su nɔn tam taa temɔ.

²⁰Ma Yeremi u tɔn be kpuro wisa, kurɔbu ka durɔbu, u nɛɛ, ²¹bɛɛ ka bɛɛn baababa ka bɛɛn sinambu ka bɛɛn wirugibu, i ra bɪu yakunu kue Yudan wusu sɔɔ ka Yerusalemun swɛɛ sɔɔ. Nge weesa? I tamaa Yinni Gusunɔ kun ye yɛ? Nge i tamaa u ye duariwa. ²²Aawo, u n ye duari. U ka bɛɛ wasirawa bɛɛn kom kɔsum sɔ ka daa kɔsa ye i kuan sɔ. Yen sɔna bɛɛn tem mu kua bansu. Goo maa sari mɛ sɔɔ. Ma mu kua tem bɔruram nge mɛ sa waamɔ giso. ²³Wahala ye, ya bɛɛ deemamɔwa giso yɛn sɔ i bɪnu yakuru kua ma i Yinni Gusunɔ torari i n win gere wure, i n maa win sɔɔsinu ka win woodaba ka win kirɔba swii.

²⁴Yeremi u maa tɔn be kpuro, kurɔbu ka durɔbu, sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛ Yudaba, bɛɛ be i waa Egibitiɔ, i swaa dakio i nɔ ye Yinni Gusunɔ u gerua. ²⁵Wee ye Gusunɔ Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem mɔ u gerua. U nɛɛ, bɛɛ ka bɛɛn kurɔbu, i nɛɛ, i ko i bɛɛn nɔɔ mwɛɛnu yibia ni i bɪu tɔn kurɔ wi ba mɔ Asitaate kua. Wiya i ko i turare dɔɔ dokea, kpa i maa nɔn tam taa temɔ. Wee, i maa ye kua. ²⁶Yen sɔ tɛ, i swaa dakio i nɔ ye wi, Yinni Gusunɔ u bɛɛ sɔɔmɔ. U bɔrumɔ ka win yisi bakararu ma Egibitin tem kpuro sɔɔ, Yuda goo kun maa bɔrumɔ ka win yisiru u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn waaaru. ²⁷U koo dewa kɔsa yu bɛɛ deema, n n mɔ gea. Yuda be ba waa Egibitiɔ kpuro, ba koo gbiwa tabu sɔɔ ka gɔru sɔɔ. ²⁸Ka mɛ, bɛɛn fiiko ba koo kisira tabun di, kpa bu wurama Yudaɔ. Saa yera, bɛɛ be i da mi kpuro i ko i gia i n nen garin na

yi koora, ò n maa beegiin na yi koora.
²⁹U koo bee deema Egibiti mi, kpa u bee
 yireru we te ta koo bee sɔsi ma kɔsa
 ye u raa gerua ya koo nawa ka gem.
 Yire tera, ³⁰u koo Egibitin sunɔ Hofara
 win yibereba nɔmu beria be ba kasu bu
 nɔn go, nge me u Yudaban sina boko
 Sedesiasi Nebukanesaa nɔmu beria, wi,
 wi u kasu u nɔn go. Yinni Gusunɔwa u
 yeni gerua.

Gari yi Yeremi u Baruku

sɔɔwa

45 Sanam me Baruku Neriyan bii u
 gari yi yorua tireru sɔɔ yi Yeremi
 u nɔn sɔɔwa Yoyakimu, Yosiasin bii,
 Yudaban sina bokon bandun wɔɔ nnese
 sɔɔra mi. Yen biru Yeremi u Baruku
 sɔɔwa u nɛɛ, ²wee ye Gusunɔ Isireliban
 Yinni, u gerua wunen sɔ. ³U nɛɛ, a
 gerumɔ a mɔ, a kam kuawa domi wi,
 Yinni Gusunɔ u wunen wahala sosimɔ.
 Ma a weeweenu mɔ sere a wasira.
 Adama a bia mi kaa wɛra.

⁴Wee, ye Yinni Gusunɔ u nɛɛ n nun sɔ.
 U nɛɛ,
 u koo ye u raa bana kɔsukuwa,
 kpa u ye u raa duura wukiri.
 Yen tubusiana, u koo tem me kpuro
 sanku.

⁵U maa nɛɛ,
 gɔa bakana a kasu wunen tiin sɔ?
 A ku be nu kasu.
 Domi u koo de kɔsa yu na yu tɔmbu
 kpuro wɔri.
 Adama wunɛ u koo wunen wɔaru yara
 mi a da kpuro.
 Tera ta ko n sɔa nge wunen arumani ye
 a gura tabu sɔɔ.

46 Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u
 Yeremi sɔɔwa bwese tukunun sɔ.

Ba Egibitigibu kamia

Kaakemisiɔ

²Babilonin sina boko u Egibitin sunɔ
 Neko ka win tabu kowobu kamia
 Kaakemisiɔ, Efaratin daarun bɔkuɔ. N
 deema saa ye sɔɔ, Yoyakimu, Yosiasin
 bii, Yudaban sina bokon bandun wɔɔ
 nnese sɔɔra mi. Saa ye sɔɔra Yinni
 Gusunɔ u gari yini gerua Egibitin sina
 boko ka win tabu kowobun sɔ u nɛɛ,
³wee Egibitin tabu sinambu ba kuuki
 mɔ ba mɔ,

i terenu sɔɔru koowo,
 bakanu ka piiminu,
 kpa i se i tabu da.

⁴I been tabu keke be dumi gawe sɔɔru
 koowo.

Bee maasɔbu, i been dumi yɔɔwo,
 kpa i been tabu furɔsu doke.

I been yaasi sunkuo yi balli,
 kpa i been tarakpenu sebe.

⁵Adama mba Yinni Gusunɔ u sere
 waamɔ ya kooramɔ ben suunu sɔɔ.
 U nɛɛ, be wee ba mwia kpana ba biruku
 yira wuramɔ.

Ba ben tabu durɔbu kamia.
 Ma ba duki mɔ, ba ñ mam biru meirimɔ.
 Tem me kpuro mu berum duura.

⁶Kam sɔɔra be ba sɔu ba duki mɔ.
 Baa tabu durɔ damgibu bà n duki sua
 kama.

Domi sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, Efaratin
 daarun bɔkuɔ,
 dabiru ta sokuramɔ ta wɔrukumɔ.

⁷Wara u ka daa te ba mɔ Nilu weene tà
 n yiba.

Wara u ka tu weene sanam me ten tora
 bɔ.

⁸Egibitigiba ba ka tu weene.
 Domi ba nɛɛ, nge me Nilun nim mu ra
 terie ka dam tem sɔɔ,
 nge meya ben tabu kowobu ba koo maa
 teria tem sɔɔ,
 kpa bu wusu ka sin tɔmbu kam koosia.

⁹Wee ba m̀, ben maasɔbu bu seewo fuuku.

Be ba tabu keke be dumi gawe dua, bu duki doo.

Ben tabu durɔbu bu seewo.

Puti ka Kusi tabu durɔbu be ba tere pi-iminu neni,

ka sere Ludiba be ba s̄a ten towobu, bu seewo.

¹⁰Adama t̄ɔ teni, ta ko n s̄aawa Gusunɔ, w̄llu ka tem Yinnigiru.

Ta ko n s̄aawa t̄e s̄ɔ u win yibereba m̄ru k̄siemɔ.

Takobi ya koo t̄mbu di,

kpa yu yem debu.

T̄n dabi te ya koo go,

Gusunɔ w̄llu ka tem Yinnin s̄,

ta ko n kp̄ nge ȳku yaa

Efaratin daarun goorɔ,

s̄ɔ ȳsan n̄m geu gia.

¹¹B̄e Egibitigibu tabu kowobu,

baa ì n seewa i da Galadiɔ i tim kasu, kama.

B̄en m̄era ya ñ kpeemɔ.

¹²Bwesenu kpuro nu koo nɔ

nge m̄ ba b̄e sekuru doke.

Domi ba koo b̄en desirun kuuki nɔ baama.

B̄en tabu durɔbu ba ko n b̄arimɔwa.

B̄a n yinna, ba koo w̄rukuwa sannu.

Nebukanesaa u Egibiti w̄ri

¹³Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u Yeremi s̄ɔwa sanam m̄ Babilonin sina boko,

Nebukanesaa u na u Egibiti w̄ri. U n̄e,

¹⁴a Egibitigibu n̄sio

ka be ba w̄a yen wuu si ba m̀ Migidoli, ka Menfisi, ka Tapanesi s̄,

a n̄e, ben baawure u seewo u s̄ɔru ko.

Domi ba bu tabu w̄rima baaman di.

¹⁵Ben tabu durɔ damgibu ba w̄ruka.

Ba ñ kp̄a ba ka tii yine.

N̄e, Yinni Gusunɔwa na bu fuka.

¹⁶Na dera ben tabu kowo dabiru ta sokura ta w̄ruka.

Ma ba m̀, bu seewo bu wura ben temɔ

mi ba bu mara, mi tabu sari.

¹⁷N̄e, Yinni Gusunɔ na n̄e,

bu Egibitin sunɔ ȳsi kpaaru k̄eyɔ

bu n̄e, woo kanɔ.

U dera saa gea n̄n doonari.

¹⁸N̄e Gusunɔ, w̄llu ka tem Yinni,

n̄ wi na s̄a sina boko,

sere ka nen w̄aru,

nge m̄ ba ȳ ma guu te ba m̀ Tabori

ta guu ni nu tie gunum kere,

ka nge m̄ ba ȳ ma guu te ba m̀

Kaameli

ta w̄a nim w̄kun b̄kuɔ,

nge m̄ya ba n ȳ kam kam

ma yibereba ba koo na bu bu w̄ri.

¹⁹B̄e Egibitigibu, i s̄ɔru koowo i b̄en

ȳanu gura,

ba koo b̄e yoru mw̄eri.

Domi wee, Menfisi ya koo ko bansu.

Goo kun maa sinamɔ ye s̄.

²⁰B̄e Egibitigibu, i s̄aawa nge naa gbi-

iba ye ya w̄.

Adama wee, daru sw̄a gaa ya wee

saa s̄ɔ ȳsan n̄m geu gian di,

yu ye w̄ri.

²¹B̄en tabu kowo be ba ra b̄e somi

gobin s̄,

ba b̄ɔru nge naa gumgia.

Ka m̄, ben tii ba koo biruku yira wura

bu duki yakikira.

Domi n̄ni sw̄ara koo bu w̄ri.

Ben s̄eyasiabun saa ya tura.

²²Egibitigiba duki m̀

nge w̄e yi yi doonɔ w̄kinu sari.

Domi yibereba ba bu w̄rimɔ ba

suririmɔ,

nge d̄a buro wi u d̄a suririmɔ ka gb̄a,

d̄a s̄ɔwɔ.

²³Baa m̄ ben d̄a s̄ɔ ga kp̄

sere goo kun kp̄ u du mi,

ka m̄, ba koo gu b̄ɔriwa.

Domi yibere be, ba twee dabiru kere.

Goo kun kp̄ u ben geeru gia.

N̄e, Yinni Gusunɔwa na yen gerua.

²⁴Egibitigiba w̄a sekuru s̄.

Domi wee, ba bu sɔɔ yɛsan nɔm geugibu
nɔmu sɔndia.

²⁵ Ne, Gusunɔ Isireliban Yinni, ne wi
na wɔllu ka tem mɔ, na maa neɛ, kon
bɛu wi ba mɔ Amɔɔ seɛyasia wi u wɔa
Tebesio, ka Egibitin sunɔ, ka Egibitigibu
kpuro ka ben bɛnu ka ben sinambu, ka
sere maa be ba Egibitin sunɔ wi naane
sɔa. ²⁶ Kon bu Nebukanesaa, Babilonin
sina boko ka win sɔm kowobu nɔmu
beria, be ba kasu bu bu go.

Adama yeniban biru, Egibiti ya koo
wurama nge yellu. Yeniwa ne, Yinni
Gusunɔ na gerua.

Yinni Gusunɔ

u koo Isireliba yakia

(I maa meerio 30:10-11)

²⁷ Yinni Gusunɔ u neɛ,
beɛ Isireliba, Yakɔbun bweseru,
beɛ, nen sɔm kowobu,
i ku berum ko, i ku maa nanda.
Domi kon beɛ wɔrama saa tontonden di.
Kon beɛn bweseru yakiaama saa yorun
di.

I ko i wurama i wɛra,
i n wɔa bɔri yendu sɔɔ.
Goo kun maa beɛ nɔni sɔɔmɔ.

²⁸ I ku berum ko.
Domi na wɔa ka beɛ.
Kon bwese ni kpuro kpeerasia,
nɛn suunu sɔɔ na raa beɛ yarinasia mi.
Adama beɛ, na n beɛ kpeerasiamɔ.
Kon beɛ seɛyasiawa nge mɛ n weene,
domi na n kpɛ na kun beɛ seɛyasie.

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Filisitiban sɔ

47 Egibitin sina boko u sere Gasa
tabu wɔri, wee ye Yinni Gusunɔ
u Yeremi sɔɔwa Filisitiban sɔ. U neɛ,
² wee, yibereba ba wee saa sɔɔ yɛsan
nɔm geu gian di,

ba teriamɔ tem sɔɔ nge daa te ta nim
yibumɔ ta bɔɔ saramɔ.

Ma ba tem ka ye ya wɔa mɛ sɔɔ wukiri
ka men wusu ka tɔn be ba wɔa si kpuro
sɔɔ.

Tɔn be kpuro ba kuuki mɔ, ba weeweenu
mɔ.

³ Dumin naa damu damusu ka tabu
kekeban uruuban wɔkinu nɔɔramɔ.

Baababa ba ben bibu derimɔ,
domi ben gɔma kpuro dwiia.

⁴ Saa ya tunuma yɛ sɔɔ ba koo Filisitiba
kpuro go,

ka tɔn be ba koo kpɛ bu Tirigibu, ka
Sidonigibu somi,

ka tɔn be ba tie ba wɔa tem bure te ba
mɔ Kafitorio.

⁵ Gasagibu ba wɔawa nuku sankiranu
sɔɔ

ba wii pɔɔnu pote.

Asikalonigibu ka be ba wɔa wɔwɔɔ ba
nɔɔ maari.

Beɛ be i tie, sere saa yerà i ko i n wɔa
i n tii muririmɔ i ka gɔɔ swi.

⁶ Wee, i gerumɔ i mɔ,
Yinni Gusunɔn takobi, domma kaa
wɛra.

A wuro wunen kararɔ,
kpa a n wɔa mi sɛɛ.

⁷ Amɔna ya koo ka wɛra.

Domi Yinni Gusunɔn tiiwa u ye wooda
wɛ,

yu ka Asikalonigibu ka nim wɔkun
goonugibu wɔri.

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Mɔabuban sɔ

48 Wee ye Gusunɔ Isireliban Yinni
wi u wɔllu ka tem mɔ, u gerua
Mɔabuban sɔ. U neɛ,
Nebo ya kam kua
domi wee ba yen yɔnu gura.
Kiriataimu ya wɔa sekuru sɔɔ
domi ba ye mwa.
Misigabu ya wɔa sekuru sɔɔ,

domi ba ye kɔsuka.

² Mɔabun beere ya kpa.

Ma ba bwisikumɔ bu Hesiboni kam koosia.

Ba mɔ, su da su ye kam koosia kpa ya kun maa wāa handunia sɔɔ.

Wunɛ Madimeni, kaa ko bansu, domi wee ba nun tabu wɔrimam wee.

³ Ba faaba kanamɔ saa Koronaimun di, ba mɔ,

wee ba besen yānu guramɔ.

Wee ba kpuro kɔsukumɔ.

⁴ Ba Mɔabu kam koosia.

Ma bibun nɔɔ ga nɔɔramɔ.

⁵ Ba wuri wenne guu te ba mɔ Lusitiɔ, ma nuku sankiranun kuuki yi saramamɔ saa Koronaimun guurun di.

⁶ Ba mɔ, i duki yakuro, i beɛn wāaru wɔra, kpa i da i n wāa nge gbeeku ketekunu gbaburu.

⁷ Domi i beɛn naane dokewa beɛn nɔman sɔmburu ka beɛn arumaniba sɔɔ.

Wee, tɛ ba koo beɛn tii mwɛeri kpa bu beɛn būu wi ba mɔ Kemɔsi ka win yāku kowobu ka win wirugibu yoru mwa bu ka doona.

⁸ Be ba koo bu kam koosia mi.

Ba koo duwa wuu baagere sɔɔ.

Gen gaga kun kisiramɔ ben nɔman di.

Ba koo kpuro kam koosiawa wɔwi sɔɔ ka tem tɛeri sɔɔ.

Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

⁹ U maa nɛɛ,

i Mɔabuban sika sɔɔru koowo,

domi ben gɔɔ turuku kua.

Ben wusu su koo ko bansu.

Goo kun ko n maa wāa si sɔɔ.

¹⁰ Be ba Gusunɔn sɔmburu mɔ ka atafi-iru, u bu bɔrusio.

Be ba yinamɔ bu tɔmbu go ka takobi,

Gusunɔ u bu bɔrusio.

¹¹ Wee, saa yellun di, Mɔabuba ba wāa bɔri yendu sɔɔ.

Ba n yoru diire gam.

Ba sɔwa kpetɛɛ nge tam kɔrɔru.

Ba n bu gɔsiare gam sɔɔ nge tam.

Ben dobu ka ben wani kun kɔsa.

¹² Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, tɔru gara sisi tɛ sɔɔ kon bu tɔmbu surema bu bu gɔsie wekenu ganu sɔɔ, kpa bu weke ni kɔsuku. ¹³ Mɔabu be, ba koo sekuru wa ben būu wi ba mɔ Kemɔsin sɔ, nge mɛ Isireliba ba sekuru wa būu wi u wāa Beteliɔn sɔ, domi wi sɔra ba ben naane doke.

¹⁴ Bɛɛ Mɔabuba, amɔna i ko i ka kpī i gere i nɛɛ, i sɔawa tabu durɔbu be ba wāa tabun sɔ.

¹⁵ Domi wee, i kam kua.

Beɛn wusu su dɔɔ mwaara.

Ma yibereba ba beɛn aluwaasi damgibu mwɛera ba sakira.

Yeniwa sina boko u gerua. Win yīsira Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni. U nɛɛ,

¹⁶ Mɔabun kam kobu turuku kua.

Nɔni swāa te ba koo wa, ta wee fuuku fuuku.

¹⁷ Bɛɛ be i wāa ben turuku, i ka bu gɔɔ sino.

Bɛɛ be i bu yɛ, i bu bikio i nɛɛ, amɔna n koosina ba ka ban tenin dam bakam mɛ kpeerasia mɛ.

¹⁸ Bɛɛ maa Dibonigibu, i beɛn sin yee beɛreginu derio, kpa i na i sina temɔ.

Domi be ba Mɔabuba kam koosia,

ba wee bu bɛɛ wɔri,

kpa bu beɛn gbāra damginu kɔsuku.

¹⁹ Bɛɛ Aroɛgibu, i doo swaas i mɛɛri, kpa i Mɔabu be ba kpikiru sua bikia i nɛɛ,

mba n koora.

²⁰ Ba koo bɛɛ wisi bu nɛɛ,

ba wāawa sekuru sɔɔ ba diirimɔ.

I kuuki koowo, i gbāra,

kpa i baawure nɔɔsia Aanɔwɔ

ma ba Mɔabuba gura.

²¹ Yinni Gusunɔwa u bu sɛɛyasiamɔ be ba wāa wɔwa sɔɔ ka yen wuu sini sɔɔ, si ba mɔ, Holoni ka Yahasi ka

Mefati, ²²ka Diboni ka Nebo ka Beti Dibilataimu, ²³ka Kiriataimu ka Beti Gamulu ka Beti Meoni, ²⁴ka Keristu ka Botisira, Mɔabuban wusu kpuro gesi, si su wāa turuku ka tontondeo.

²⁵Ba Mɔabuban dam bua, ma ben yiiko ya kpa.

Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

²⁶Mɔabuba ba tii sua Gusunɔn wuswaao. Yen sɔ, bu bu tam taasio sere bu mu siruku kpa bu bu yē. ²⁷Bee Mɔabuba, i yaayo ma i raa Isireliba yē. I raa bu wii gimanu koosi nge be i gbena mwa.

²⁸Tē, i yario been wusun di kpa i da i n wāa kpee baaba sɔ, kpa i kpee goominu saari, i been wāa yenu ko kpee baaba sɔ.

²⁹Sa Mɔabuban tii suabun gari nua, ka ben tɔn biaru, ka sere maa ben woo kanabu, ka ben degangam, ka ben nɔni yɔnnu.

³⁰Yinni Gusunɔ u nē, nēn tii, na yē ma ba ra tii sue ben gari gerubu sɔ. Adama ye ba mɔ kpuro, ya ku ra n arufaani gaa mɔ.

³¹Yen sɔna na Mɔabuba kpuro gɔɔ swiyyammē.

Ma na Kiri Heresigibu weeweenu kuammē.

³²Sibiman resēm gbaaru, na wuri mɔ wunen sɔ.

Nen wuri yi, yi Yaseegibugii kere.

Yellu, wunen dāa kāasi yi nim wōku saramɔ.

Yi mam Yaseen daarun nim dekamɔ.

Adama wee, kam koosio u yin marum wɔri u kam koosia.

³³Nuku dobun womusu kun maa wāa Mɔabuban gbeao.

Goo ku ra maa tam game mi.

Tam sari wekenu sɔ.

Nuku dobun kuuki kun maa nɔɔramɔ mi, ma n kun mɔ tabugii.

³⁴Hesibonigibu ba nɔɔgiru sue ba somiru kanamɔ. Ba ben nɔɔ nɔɔmɔ

Elealeo, ka Yahasio, ka Soario, ka Koronaimuɔ, ka Egalati Selasio. Domi baa Nimurimun daaru ta kam kua.

³⁵Yinni Gusunɔ u nē, kon den Mɔabuba kpeerasia, be, be ba yɔɔmɔ ben būu turano ba nu turare dɔɔ dokeammē.

³⁶Yen sɔna nēn gōru ga sumɔ nge guuru Mɔabuba ka Kiri Heresigibun sɔ. Domi ben dukia ye ba gura kpuro ya kam kua. ³⁷Tɔmbu kpuro ba ben seri ka ben toba kɔna, ba tii murura nɔma yiru kpuro, ba saaki deewa ben nuku sankiranun sɔ. ³⁸Ba gɔɔ wuri mɔ yenu baagere sɔ ka sere mi ba ra mēnne kpuro gesi domi na Mɔabuban tem kɔsuka nge weke te goo kun maa kī. Nē, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ³⁹I gɔɔ swiyyɔ, Mɔabuba ba wɔruma. Ba biruku yira wura. Anna a sekuru wa. Be ba ka bu sikerene kpuro, ba bu yēmmɔ.

⁴⁰Yinni Gusunɔ u nē, wee, yibereba ba koo na nge yaberekunu ni nu bellimo wallo.

⁴¹Kpa bu wuu ge ba mɔ Keristu mwa, bu gen gbāranu kɔsuku.

Mɔabun tabu durɔ damgibu ba koo nanda nge tɔn kurɔ wi u yiire u kī u ma.

⁴²Ba koo Mɔabuba kpeerasia.

Ben bwesera koo nɔru ko, domi ba nē, Yinni Gusunɔ seesi.

⁴³Wee, ba bu yina ka taa ka suura berie.

⁴⁴Wi u duka mɔ berum sɔ, u koo wɔriwa suura ye sɔ.

Wi u maa yara suura yen di, kpa u taa mwaara.

Domi kon de Mɔabun seeyasiabun tōru tu na.

Nē, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁴⁵Be ba kpikiru sua ba n maa dam tie, ba wēra yeru kasu Hesibonio.

Adama dɔɔ yari yi koo yari yen sina boko Sihonin dirun di, yi da yi Mɔabuban tem nɔɔ bura yenu ka mēn guunu di.

⁴⁶Bee, Mɔabuba, i kam kuawa.

Bɛɛ Kemɔsigibu, i kpeerawa.

Wee, ba koo bɛɛn bibu yoru mwɛɛri bu ka doona.

⁴⁷ Adama saa gaa sisi

yɛ sɔɔ kon ka Mɔabu be ba yoru mwɛɛra mi wurama ben temɔ.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Nge meya kon ka Mɔabuba seɛyasia.

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Amɔniban sɔ

49 Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Amɔniban sɔ. U nɛɛ,

mban sɔna bɔu wi ba mɔ Malikɔmu u Gadin tem mwa.

Mban sɔna win tɔmbu Amɔniba ba Isireliban wusu wɔra.

Isireliba ba n bibu mɔwa be ba koo mu tubi di?

² Yen sɔ tɛ, kon de tabun wurenu nu nɔɔra ben wuu maroɔ ge ba mɔ Raba.

Raba ye, ya koo bansu ko, kpa yen baru kpaanu nu dɔɔ mwaakira. Nge meya Isireliba ba koo bu gira be, be ba raa bu gira.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³ Bɛɛ, Hesibonigibu, i gɔɔ swiɔyɔ.

Domi ba koo Ayi kam koosia.

Raban baru kpaanugibu, i nɔɔgiru suo i somiru kana.

I saaki deewo nuku sankiranun sɔ, kpa i n sirene i n gɔɔ sumɔ.

Domi ba koo bɛɛn bɔu wi ba mɔ Malikɔmu sua,

ka win yaku kowobu ka win wirugibu bu ka doona.

⁴ Bɛɛ Rabagibu, bɛɛ be i ku ra mem nɔ, wee i tii sue bɛɛn wɔwa ye ya tem gem mɔn sɔ.

Ma i bɛɛn dukia naane sɔa.

Ma i mɔ, wara u koo kpɔ u bɛɛ wɔrima.

⁵ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni u nɛɛ, wee kon bɛɛ nɔni swɔaru surema.

Ta koo nawa saa baaman di,

kpa i yarina.

Goo maa sari wi u koo bɛɛ menna.

⁶ Adama amen biru kon de be ba yarinɛ mi, bu wurama.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Edɔmuban sɔ

⁷ Wee ye Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni u gerua Edɔmuban sɔ. U nɛɛ, bwisi yi kpawa Temanio?

Ben bwisigibun bwisi yi kpawa?

Mana yi kpuro yi doona.

⁸ Bɛɛ Dedanigibu, i gosiro, i duki yakuro i da i kuke kpee baaba sɔɔ. Domi kon Esaugibu nɔni swɔaru kpɛɛ sanam mɛ kon bu seɛyasia.

⁹ Be ba ra resɛm sɔri bɔ n na bɛɛn mi, ba ra fiiko deri.

Gbenɔbu bɔ n tɔmbu wɔri, ba ra suewa ye ba koo kpɔ.

¹⁰ Adama nɛ, Yinni Gusunɔ, kon Esaun bweseru kpuron yānu gurawa.

Kon bu sikiam a ben kuku yenun di.

Ba n kpɛ bu kuke.

Ben bibu ka ben dusibu ka be ba ka bu sikerene kpuro ba koo gbiwa.

Goo kun tiaramɔ.

¹¹ Baa bɔ n ben bibu deri ba kua gobekuba,

nena kon de ba n wɔa,

kpa ben gɔminibu bu man naane ko.

¹² Na maa nɛɛ, be na n daa seɛyasiamɔ, kon bu seɛyasia. Yera bɛɛ, Edɔmuba, i tamaa i yara min di? Aawo, kon bɛɛ seɛyasiawa. ¹³ Na bɔrumɔ sere ka nen wɔaru ma bɛɛn wuu maro Bɔtisira ga koo bansu ko kpa n sɔa sekuru, kpa tɔmbu ba n da gu sie bɔ n goo bɔrusimɔ. Meya maa bɛɛn wuu si su tie su koo ko bansu sere ka baadommaɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁴Yinni Gusunɔ u Yeremi labaari yeni
sɔɔwa u nɛɛ,
ba sɔmɔ goo gɔra bwesenun suunu sɔɔ u
nu sɔ u nɛɛ,
nu mennama nu Edɔmuba wɔri,
nu seewo nu bu tabu wɔri.

¹⁵Domi nɛ, Yinni Gusunɔ, kon bu ko
dɔakobu bwesenu kpuro sɔɔ,
be tɔmba ko n gema.

¹⁶Ben tii suabu ka ben nɔnigiru ta dera
ba kɔɔra.
Be ba wɔa kpee baaba sɔɔ, ka sere gun-
gunun wii kpiɔnɔ,
baa bɔ n wɔa yenu kua sere wollun sɔɔ
sɔɔwɔ, nge gunɔ bakeru,
kon bu surama min di.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁷Edɔmu ya koo kowa bansu. Be ba
sarɔ mi, bɔ n ye wa, biti ya koo bu
mwa kpa bu wia ko asɔɔ yen sɔ. ¹⁸Domi
ya ko n sɔawa nge mɛ ba Sodomu ka
Gomɔra kpeerasia ka yen baru kpaanɔ.
Goo kun maa sinamɔ mi.

¹⁹Ko na n sɔawa nge gbee sunɔ
ge ga yarima Yuudenin gbee surorun di
ga dɔɔ gu nim nɔ.
Kpa n tɔmbu kpuro yarinasia subaru sɔɔ.
Saa ye sɔɔra kon Edɔmuba sunɔ kpao wɛ
wi nen tii na gɔsa.
Nge wara u ka man nɛ.
Wara u koo kpɔ u man wooda wɛ.
Sina boko wara u koo kpɔ u yɔra nen
wuswaaɔ.

²⁰Yen sɔ, i swaa dakio i nɔ himba ye na
kua Edɔmuban sɔ,
ka sere kpunaa ye na yi Temanigibun sɔ.
Na nɛɛ, kam kam, kon de bu be kpuro
mwɛɛriwa nge yɔanu
bu ka da tem tukumɔ.

Ba koo ben tem kpuro kam koosiawa.

²¹Kam koo bin wurenu sɔɔ, tem mu koo
yɔiri.
Tɔmba koo nɔɔgiru sua bu somiru kana,
kpa ben nɔsu su nɔɔra sere nim wɔkuɔ,
ge ba mɔ Sɔɔ.

²²Wee, yiberɛba ba koo Botisira
wukiri nge mɛ yaberekunu nu ra yaa
gonu kunisi. Yen dɔma te, Edɔmun tabu
durɔ damgibu ba ko n kpasa wɔri mɔwa
nge tɔn kurɔ wi u yiire u kɔ u ma.

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Damasin sɔ

²³Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua
Damasin sɔ. U nɛɛ,
yen wuu sini, Hamati ka Aapadi,
sin tɔmba wɔa sekuru sɔɔ.
Ba labaari kɔsa nua, ma ba diirimɔ.
Ben laakari ya burisina nge nim wɔkun
nim,
sere ya n kpɔa ya wuramɛ.

²⁴Damasigibu ba mwia kpana ba gɔsira
bu ka duki su,
adama ba bɛrum soore.

Ma nuku sankiranu ka wuriribu bu neni
nge tɔn kurɔ wi u yiire u kɔ u ma.

²⁵Wuu gɛn sɔ na ra n nuku dobu mɔ,
mban sɔna gen tɔmbu ba n kpikiru sua.
Wuu bɔkɔ ge, ge ga yɔsiru yara mi,
mban sɔna gen tɔmbu ba n gu deri.

²⁶⁻²⁷Sɔɔ teeru ba koo gen aluwaasiba
go gen swɛɛ sɔɔ. Ba koo maa gen tabu
kowobu kpuro kpeerasia, kpa n de bu gu
dɔɔ meni ka Beni Hadadin sina kpaaru.
Nɛ, Gusunɔ, wollu ka tem Yinniwa na
yeni gerua.

Gari yi Yinni Gusunɔ

u gerua Kedaagibu

ka Hasorigibun sɔ

²⁸Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua
Kedaagibun sɔ ka bwese ni nu wɔa
Hasoriɔn sɔ, ni Babilonin sina boko
Nebukanesaa u kamia. U nɛɛ,
i seewo i Kedaagibu wɔri.

I be, sɔɔ yari yerugii be kpuro goowo.

²⁹I ben kuu bekunuginu ka ben yaa
sabenu kpuro guro,

ka ben beka ka ben sɔmunu ka ben
yooyoosu,

kpa i kuuki ko baama i bu berum tia.

³⁰ Bɛɛ Hasorigibu i seewo i duki su
fuuku,

kpa i da i kuke wɔrusu sɔɔ.

Domi Babilonin sina boko Nebukanesaa
u kpunaa kua u ka bɛɛ wɔri.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³¹ U maa nɛɛ,

i doo i bu wɔri be, be ba wāa bɔri yendu
sɔɔ, ba sɔ sɛɛ ben yenusɔ.

Ben wusu su ɛ gamboba ka kɔkɔɔba mɔ,
ma ba ka tɔmbu desire.

³² Yibereba ba koo ben yooyoosu mwɛɛri
ka sere maa ben yaa sabenu ya n dabi.

Kon bu yarinasia baama,

be, be ba ra ben wii baanun kɔni beri
berika.

Kon de yibereba bu na baaman di bu bu
kam koosia.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³³ Hasorin wuu ga koo ko bansu,

kpa ga n sāa gbeku bɔnun wāa yeru
sere ka baadommaɔ.

Goo kun maa sinamɔ mi.

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Elamun sɔ

³⁴ Wee ye Yinni Gusunɔ u win sɔmɔ
Yeremi sɔɔwa Elamun sɔ. Saa ye sɔɔ,

Sedesiasi, Yudaban sina bokon bandun
torewa mi. ³⁵ Gusunɔ, wɔllu ka tem

Yinni u nɛɛ,

wee, kon Elamugibun tennu bɔɔku

ni nu sāa ben dam nuuru.

³⁶ Kon bu handunian goonu nne
kpuron woo kparema, kpa n bu
yarinasia baama. Tem gam sari mi ba
ɛ ko n wāa.

³⁷ Kon de Elamugibu bu diiri

ben yibereba ka be ba kasu bu bu gon
wuswaɔɔ.

Nɛn mɔrun saabu kon bu nɔni swāa
bakaru kpɛɛ.

Taba kon ka bu go n kpe,

³⁸ kpa n ben sinambu ka ben wirugibu
go

kpa n nɛn tiin bandu swii.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³⁹ Adama tɔru gara wee tɛ sɔɔ kon de
be ba raa yarina mi, bu wurama.

Babiloni ya kam kua

50 Wee gari yi Yinni Gusunɔ u gerua
Babilonin sɔ ka yen tem kpuron
sɔ, saa Yeremin min di. U nɛɛ,

² i bwesenu labaari yeni nɔɔsio.

I yirenu koowo nu ka ye gia.

I ye kparo i nɛɛ,

Babiloni ya wɔruma.

Yen bɔnu nu sekuru sua.

Bɔu ni ba mɔ Beli ka Merodaki
nu wāa sekuru sɔɔ.

Nin bwāarokunu nu berum soora.

³ Bweseru gara ye wɔrim wee

saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di.

Ta koo tem mɛ gɔsiawa bansu.

Goo kun ko n maa wāa mi.

Tɔmbu ka yɛɛ kpuro koo yarina min di.

⁴ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

yen tɔɔ te, Isireliba ka Yudaba ba koo
wurama ben temɔ sannu,

ba n sumɔ, ba n nɛ Gusunɔ, ben Yinni
kasu.

⁵ Ba koo Sionin swaa bikia,

bu wɔrima yen mi,

kpa bu na

bu ka man arukawani bɔke

ye ba ɛ duarimɔ sere ka baadommaɔ.

⁶ Be, nɛn tɔmbu, wee ba sāa nge yāa gɔɔ
ge ga raa kɔɔre.

Ben kparoba raa bu kɔ

ba dera ba sirene guunu wɔllɔ

ba gasirimɔ gee ka giɔ,

sere ba ben wāa yeru duari.

⁷ Yibere be ba bu wɔri gesi,

ba ra bu gurewa.

Kpa yibere be, bu nɛɛ,

ba ɛ kɔsa kue.

Be, Isireli ben tiiwa ba Yinni Gusunɔ torari,
wi, wi u sãa gemgii
ka wi ben sikadoba ba naane sãa.

⁸ Bɛɛ Isireliba, i yario i duki su Babilonin di,

nge boo ni nu gɔɔ gbiiye.

⁹ Domi wee, kon bwesenu seeya wuu wuuka

kpa n de nu Babiloni wɔri.

Ba koo nawa saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di,

kpa bu ye tarusi bu mwa.

Ben sɛɛnu nu ñ kam wɔrimɔ.

Baa ben tabu durɔ turo kun gɔsirɔ nɔm dira.

¹⁰ Babilonigibu ba ñ kisiramɔ kam koo bin di.

Be ba koo ben yãnu gura kpuro,

ba koo nu gurawa ka nuku tia.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹¹ Bɛɛ Babilonigibu, bɛɛ be i nen arumani gura,
i nuki doro.

I n yɔɔkumɔ nge naa kpemi yakasɔ.

I n sumɔ nge dum dwɛɛ.

¹² Adama i been tem mɛerio.

Wee, mu wãa sekuru sɔɔ.

Wee, mu kua bansu, nge tem mi gãanu ku ra kpi.

Ma mu biru wura tem kpuro sɔɔ.

¹³ Yinni Gusunɔn mɔrun saabu, mu kua bansu.

Be ba koo sara Babilonin tem mi, biti koo bu mwa

kpa bu wia ko.

¹⁴ Bɛɛ be i ra tendu to,

i na i Babiloni tarusi.

I ye sɛɛnu tweeko.

I ku yen wɔnwɔndu ko.

Domi ya nɛ, Yinni Gusunɔ torari.

¹⁵ I tabun kuuki koowo baama

domi Babilonin gani yi wɔruka,

yen gbãrara suba.

Wee yen tɔmba nɔma yiiye

ba tii yibereba wɛ.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na ye mɔru kɔsiemɔ,

na mɔ, i ye mɔru kɔsieyo.

I ye kuo nge mɛ ya raa gabu kua.

¹⁶ Tabu wee ka kam kobu sannu.

I bu goowo be ba duurumɔ

ka be ba gɛɛmɔ.

Baawure u seewo u da win temɔ mi win bwesera wãa.

¹⁷ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

Isireliba ba sãawa nge yãa ni nu kɔɔra

ma gbee sinansu su nu naa swii.

Asirin sina bokowa u gbia u nu wɔri

u gura, ma Babilonin sina boko u maa

na u nu wɔri u kɔsuka. ¹⁸ Yen sɔna,

nɛ Gusunɔ Isireliban Yinni, wi u wɔllu

ka tem mɔ, na nɛɛ, kon Babilonin sina

boko ka win temgibu sɛɛyasia nge mɛ na

Asirin sunɔ sɛɛyasia.

¹⁹ Adama kon de Isireliba bu wurama

ben wãa yero,

kpa bu ben dīanu yewe guu te ba mɔ

Kaamelio

ka Basanio ka guu te ba mɔ Efaraimuɔ,

ka sere maa Galadin temɔ.

Ba ñ maa gãanun yãaru mɔ.

²⁰ Yen doma te, ba koo Isireliba ka

Yudaban durum kasu ba kun wa,

domi be, be ba tie mi, kon bu ben durum

wɔka.

²¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

i Merataimugibu ka Pekodigibu wɔrio.

I bu goowo i kam koosia mam mam.

I nen woodaba kpuro yibio.

²² Wee, tabun wurenu nɔɔramɔ tem mɛ

kpuro sɔɔ.

Asɔɔ baka ya tunuma.

²³ Babiloni ye ya handunia kpuro kɔ-

suka, nge matalaka,

yen tii wee, ya kɔsikira,

ya kua bansu bwesenu kpuron suunu

sɔɔ.

²⁴ Babiloni, na nun yina beria,

ma ya nun mwa a ñ ka baaru.

Wee, tɛ, a kua pirisɔm,

domi a nɛ, Yinni Gusunɔ wɔri.

²⁵Ma na nen tabu yānun beru yeru wukia.

Ma na nen mōru sōsi ka tabu yāa ni.
Domi ne Gusunō, wōllu ka tem Yinni,
na sōmburu mō te kon ko Babiloniō.

²⁶Beē handuniagibu kpuro,
i na i Babilonigibu biranu suriri,
kpa i ben yānu gura i subu subu nge yakasu,

i ye kam koosia.

Gāanu nu ku maa tiara mi.

²⁷I ben tabu durō damgibu goowo.

I bu sakirio nge yaa sabenu.

Ba kam kua, domi ben tōra tunuma,
tē sō ba koo bu seeyasia.

²⁸Yera Isireliba be ba kpikuru suuma
ba na Yerusalemuō ba mō,
Yerusalemu, Yinni Gusunō u nun mōru kōsia.

U win sāa yee dēeraru mōru kōsia.

²⁹I ten towobu menno bu Babiloni wōri,
kpa bu ben sansani gira bu ka ye sikerena,

kpa bu ku raa de goo u kisira min di.

Bu bu kōsieyo nge mē ben daa ya nē.

Bu bu kuo nge mē ba raa gabu kua.

Domi ba tii wōlle sua nē, Yinni Gusunōn wuswaao,

ne wi na sāa Isireliban Yinni Deero.

³⁰Yen sō, mi ben aluwaasiba ba wāa kpuro,
ba koo gbisukuwa, kpa ben tabu kowobun tii bu gbisuku tōō te.

³¹Nē, Gusunō, wōllu ka tem Yinni, na nē,

wunē Babiloni, wunē wi a tii sue,

na ka nun mōru sāa.

Wunen tōra tunuma tē sō kon nun seeyasia.

³²Wunē wi a tii sue mi, kaa fukura a wōruma.

Goo sari wi u koo nun seeya.

Kon wuu si su ka nun sikerene dōō doke kpa u sin tem kpuro di.

³³Nē, Gusunō, Isireliban Yinni, ne wi na wōllu ka tem mō, na maa nē,
wee ba Isireliba ka Yudaba dam dōre

ba bu yoru nenusi,

ma ba yinamō bu bu yōsu.

³⁴Adama nē, ben yakio, na dam mō.

Nen yīsira Gusunō, wōllu ka tem Yinni.

Kon ka bu yina kpa n ben tem bōri yendu wē,

kpa n Babilonigibu burisina.

Himba ye Yinni Gusunō u yi

Babilonin sō

³⁵Yinni Gusunō u maa nē,

i Babilonigibu tabu wōrio

ka sere ben wuu bōko gen tōmbu

ka ben sina asakpōbu ka ben bwisigibu.

³⁶I ben sōmō tii suo be tabu wōrio

kpa bu gōsira wiirōbu.

I ben tabu durō damgibu wōrio

kpa bu nanda.

³⁷I ben dumi ka ben tabu keke yi dumi gawe tabu wōrio.

I tōn be ba kana ba bu somimō tabu sō,
tabu wōrio,

kpa bu berum soora nge tōn kurōbu.

I ben dukia wōrio i gura.

³⁸Ben daanun nim mu gbero.

Domi tem mi, būna ba ra sā,

ma nu dera ba wiru bie.

³⁹Yen sōna kon de Babiloni yu ko bansu sere ka baadommao,

kpa purukanu ka taataanu nu na nu n wāa mi.

⁴⁰Kon Babiloni ye kōsukuwa nge Sodomu ka Gomōra

ka sin wuu si nē, Yinni Gusunō na kam koosia.

Goo kun maa sinamō mi.

Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

⁴¹Wee, bweseru gara wee saa sōō yēsan nōm geu gian di.

Bwese te, ta kpā.

Ten sinambu ba dam mō.

Be wee, ba swaa mō ba wee saa tonton-den di.

⁴²Ben tabu kowobu ba takobi ka tema neni.

Ba ñ wɔnwɔndu mɔ, ba bɔɔbu.
 Ba wɔki nge nim wɔkun nim.
 Ba dumi yɔɔwa ba swiine swee swee.
 Ba tabun sɔɔru sɔa bu ka Babilonigibu
 wɔri.

⁴³ Ye Babilonin sina boko u labaari ye
 nua,

yera win gɔma dwiia.
 Berum ka wuribu nɔn mwa
 nge tɔn kuro wi u yiire u ki u ma.

⁴⁴ Ne, Yinni Gusunɔ, kon wuu
 gb̄araruguu wɔri
 nge gbee sunɔ ge ga yarima
 saa Yuudenin gbee surorun di,
 kpa n gen tɔmbu kpuro yarinasia subaru
 sɔɔ.

Saa ye sɔɔ, kon bu sunɔ kpao wē
 wi nen tii na gɔsa.

Nge wara u ka man ne.

Wara u koo kpī u man wooda wē.

Sina boko wara u koo kpī u yɔra nen
 wuswaaɔ.

⁴⁵ Yen sɔ, i swaa dakio i nɔ himba ye na
 yi

Babiloni ka yen tɔmbun sɔ.

Na nee, kam kam kon de bu be kpuro
 gura

nge yāanu bu ka da tem tukumɔ.

Ba koo ben wāa yeru kpuro kam
 koosiawa.

⁴⁶ Babilonin kam koo bin wurenu sɔɔ,
 tem mu koo yīri,

kpa wɔki bakanu nu se saa handunian
 baama kpuron di.

51 Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Ba-
 bilonin sɔ. U nee,

kon de woo gu Babiloni swee,

ye ka yen tɔmbu,

kpa gu bu kam koosia.

² Kon de tɔmbu bu bu yarinasia

nge me woo ga ra yakasu yarinasie.

Tɔɔ kɔsu te sɔɔ, ba koo ye wɔrima
 baaman di.

³ Ten towobu bu wuu gen tɔmbu tweeyo.

Bu yēro tweeyo wi u win tarakpe naane
 sɔa.

Bu ku gen aluwaasiba deri.

Bu gen tabu kowobu kpuro goowo.

⁴ Kpa bu ben gonu deri

nu n kpī kpī ben tem kpuro sɔɔ ka Ba-
 bilonin sweeyɔ.

⁵ Domi ba Gusunɔ Isireliban Yinni Deero
 torari n kpā.

Adama wi, Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
 u ka win tɔmbu Isireliba ka Yudaba
 wāa.

⁶ I duki yario Babilonin di.

Baawure u win wāaru wɔro,

kpa u ku raa gbi Babiloni ye sɔɔ,

ye, ye ya koo ko bansu mi.

Domi Yinni Gusunɔn mɔrun tɔra
 tunuma.

U koo Babilonigibu ben kookoosun are
 wē.

⁷ Babiloni ya raa sɔawa nge nɔra
 wuragia Yinni Gusunɔn nɔma sɔɔ.

Yera u ka handuniagibu tam wē ba nɔra
 sere mu bu go ba wiru bia.

⁸ Wee subaru sɔɔ, Babiloni ya wɔruma
 ya kɔsikira.

I gɔɔ swiɔyɔ yen sɔ,

kpa i ka tim na i doke mi ya bosu wa.

Sɔɔkudo ya koo bekura.

⁹ Sɔɔ be ba wāa mi, ba nee,

sa Babiloni tim kā,

adama ya ñ bekure.

Su ye deri su gɔsira besen temɔ,

domi yen seeyasia bi, bu kpā

sere bu nɔɔra handunia kpuro sɔɔ.

¹⁰ Gusunɔ besen Yinni u sun siria.

Su da Sionio su kpara ye u sun kua.

¹¹ Yinni Gusunɔ u kī u Babiloni kam
 koosia, kpa u win sɔa yee deerararu mɔru
 kɔsia. Yen sɔna u Mɛdiban sinambu dam
 kēmɔ bu ka ye wɔri.

I beɛn sēɛnun nɔsu sɔnwɔ,

kpa i beɛn terɛnu sua.

¹² I yīreru koowo kpa i Babiloni wɔri.

Wuun kɔsobu, bu wureo bu yɔɔrɔ sɔme
 ben kɔsu yerɔ.

I Babiloni yɔɔru bwēeyɔ.

Domi ye Yinni Gusunɔ u yɔrari u ko ye
 ɔɔ,
 u koo ye kowa.

¹³ Wunɛ Babiloni, wunɛ wi a sɔ daa
 bakanun bɔkuɔ,
 wunɛ wi a dukia yiba,
 wee wunen kpeerun tɔru ta tura.
 Wunen bine ya koo kpe.

¹⁴ Domi Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
 u bɔrua u nɛɛ, sere ka win wāaru,
 u koo nun tɔmbu kparema nge twee
 kpa bu nun nasaran kuuki koosi.

Yinni Gusunɔn yiiko

¹⁵ Yinni Gusunɔwa u tem taka kua ka
 win dam.

Wiya u maa handunia swii ka win yɛru,
 ma u wɔllu teria ka win bwisi.

¹⁶ Û n nɔɔgiru sua u wooda wɛ,
 nim mu ra kpaasinewa wɔllɔ,
 kpa guru winu nu n siimɔ,
 kpa guru maakinu nu de gura yu nɛ,
 kpa woo gu seema gen wāa yerun di.

¹⁷ Tɔmbu bā n ye kpuro mɛɛra,
 ba ra biti soorewa,
 kpa sekuru tu bwāarokunun sekobu
 mwa,

domi nu sāawa weesu, nu ñ wāaru mɔ.

¹⁸ Nu sāawa kam dirum mɛ mu tɔmbu
 nɔni wɔkumɔ.

Ni kpuro nu koo doonawa
 sanam mɛ Yinni Gusunɔ u koo nu
 seɛyasia.

¹⁹ Adama Gusunɔ u ñ sāa nge bwāaroku
 ni.

U sāawa Isireliban arumani.

Wiya u kpuro taka kua,

wiya u maa Isireliba mɔ.

Win yisira Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni.

Babilonin kpeeru

²⁰ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 Babiloni, a raa sāawa nge nen matalaka
 baka tabu sɔɔ.

Wuna na denda na ka bwese dabinu
 kɔsuka,

ma na nin bannu surura.

²¹ Wuna na maa denda na ka maasɔbu
 ka ben dumi kɔsuka,
 ka tabu keke yi dumi gawe ka yin
 kparobu,

²² ka durɔbu ka kurɔbu,
 tɔkɔnu ka bibu, aluwaasiba ka
 wɔndiaba.

²³ Wuna na maa denda na ka yāa
 kparobu ka ben yāanu kɔsuka
 ka gbāa wukobu ka ben naa wukuba
 ka sinambu ka ben sina asakpɔbu.

²⁴ Adama nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ,
 kon wunɛ Babiloni ka wunen tem tɔmbu
 kɔsie

wunen nɔni biru kɔsa ye i kua Siɔniɔ.

²⁵ Kon nun wɔrima, wunɛ wi a sāa
 nge guu te ta handuniagibu kpuro kam
 koosia.

Kon nun nɔma demie,
 kpa a binda a wɔruma temɔ.

Kaa kowa nge guu te ta dɔɔ mwaara.

²⁶ Baa wunen kperu garu,
 ba ñ maa suamɔ bu ka dirun koru swii.
 Kaa kowa bansu sere ka baadommaɔ.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²⁷ I tabun gidi bɔra yɔrasio i Babiloni
 wɔri.

I kɔba soowo kpa bwesenu nu mɛnna.

I nu sɔɔru koosio.

I sinam be ba wāa Araratio ka Miniɔ
 ka Asikenasio mennama bu Babiloni
 tabu wɔri.

I tabu sinambu gɔsio
 kpa i de dumi yi se nge twee
 yi bu wɔri.

²⁸ I bwesenu kpuro sɔɔru koosio
 n mam nɛɛre Mɛdiban sinambu
 ka ben bera ka beran wirugibu
 ka sere tɔn be ba wāa ben tem sɔɔ kpuro.

²⁹ Wee tem mu yīirimɔ.

Yinni Gusunɔn himba ya koo koora Ba-
 biloni sɔɔ.

U koo de yu ko bansu.

³⁰ Yen tabu durɔbu ba koo kpana bu
 maa tabu ko.

Ba koo da bu kuke kuku yee damginu
 ಸೌ.

Ben dam mu koo kpe,
 kpa bu ko nge tɔn kurɔbu.
 Ben gb̄ara kɔnnɔsu ko n wukiare,
 kpa bu ben yenusu d̄ɔ doke.

³¹ Sɔmɔbu ba ko n daamɔ ba n
 wuramamɔ

bu ka Babilonin sina boko s̄ɔ
 ma ba win wuu mwa beri berika.

³² Ba swee kpuro bɔra.
 Ba maa kuku yenu kpuro d̄ɔ meni.
 Ma tabu durɔbu ba wurure.

³³ Amenawa Gusunɔ, Isireliban Yinni
 wi u wɔllu ka tem mɔ u gerua. U n̄e,
 wee yiberɛba ba koo na bu Babilonigibu
 suriri

kpa bu bu taaku nge dobi
 yi yi w̄a doo soo yerɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo Isireliba somi

³⁴ Yerusalemu ya n̄e,
 Babilonin sina boko Nebukanesaa u raa
 man gura,
 ma u man deri nge weke diiru.
 U man s̄ere nge yaa gɔba,
 ma u sua ye ya gea s̄aa kpuro n̄e s̄ɔ.
 Yen biru u n̄en tɔmbu gira.

³⁵ Yen s̄ɔ, Babilonigii be, bu n̄oni s̄ɔro
 dam m̄e ba man d̄ren s̄ɔ,
 kpa yem m̄e ba yari mi, mu w̄ori ben
 wiru wɔllɔ.

³⁶ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua
 Yerusalemugibun s̄ɔ. U n̄e,
 wee, kon b̄e sanna.
 Kon Babilonin daanu ka yen bwii kpuro
 gberasia.

³⁷ Babiloni koo kowa bansu
 mi gbeeku b̄ɔnu nu ko n w̄a.
 Tɔnu kun ko n maa w̄a mi,
 kpa bu ye ȳe.

³⁸ Wee yen tɔmba gina s̄aa nge gbee
 sinansu si su kukirimɔ.

³⁹ Adama sanam m̄e ba ḡar̄i seewa,

kon de bu tam nɔ sere n banda,
 kpa ba n nuku dobu m̄ɔ,
 kpa mu bu go, bu dweeya sere ka
 baadommaɔ.

Ba n̄ maa seemɔ.

N̄e, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁴⁰ Kon bu sakiriwa nge ȳaanu ka bonu
 yaa goo yerɔ.

Ba Babiloni gɔɔ sw̄iyamme

⁴¹ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Ba-
 bilonin s̄ɔ. U n̄e,
 anna a wa ma Babiloni,
 wuu b̄kɔ ge tɔmba raa siaramɔ,
 ya w̄ruma.

Wee, ya kua bansu bwesenu kpuron su-
 unu s̄ɔ.

⁴² Nim kurenu nu ye swee,
 ma nu ye wukiri.

⁴³ Yen baru kpaanu nu kua bansu,
 ma tem mu gbera mu kua tem saaram.
 Goo kun maa w̄a mi.

Goo ku ra maa sare mi.

⁴⁴ Yinni Gusunɔ u maa n̄e,
 kon Babilonin b̄u wi ba m̄ɔ Beli seesi.
 Kon n̄n siasia ye u raa mwe,
 kpa tɔmbu bu ku maa na win mi.
 Wee Babilonin gb̄arara w̄ruma.

⁴⁵ B̄e, n̄en tɔmbu Isireliba, i yario min
 di.

Baawure u win w̄aru w̄ro n̄en m̄ɔru
 baka ye ya ween di.

⁴⁶ I ku nanda. I ku maa diiri labaari
 ye ya n̄ɔramɔ tem m̄e kpuro s̄ɔn s̄ɔ.
 W̄ɔ baagere ka gen labaariwa. Tɔmbu
 ba ko n dam diinamɔ, kpa sinambu ba
 n seesinamɔ.

⁴⁷ Adama s̄ɔ teeru kon Babilonin b̄unu
 seesi,
 kpa yen tem kpuron tɔmbu bu sekuru
 wa.

Gonu nu ko n t̄eriewa baama kpuro.

⁴⁸ Wɔllɔ ka temɔ ka yam kpuro,
 nuku dobun kuuki koo n̄ɔra Babilonin
 s̄ɔ.

Domi yiberēba ba koo na saa sō yēsan
nəm geu gian di,
bu ye kpeerasia.

⁴⁹Yen tōmba tōn dabinu go handunia
kpuro sō.

Tē yen tiin saa ya tunuma yu ka
wōruma.

Domi ba Isireliba dabinu go.

⁵⁰Bē Isireliba, bē be i kisira ben nōman
di,

i ku maa yōra mini.

I doonō n toma Babilonin di.

Saa min di, i Yinni Gusunō yaayo
ka bēen wuu Yerusalemu.

⁵¹Ma Isireliba ba nē,
sanam mē sa nua ba sun wōmmō,
sekura ra sun mwēwa.

Sanam mē yiberēba ba Yinni Gusunōn
sāa yeru wōri ba kōsuka,
sekura sun mwawa.

⁵²Adama wi, Yinni Gusunō u nē,
wee, tōnu sisi nī sō u koo Babilonin
būnu seesi,
kpa be ba mēera wan wuri yi nōra tem
kpuro sō.

⁵³Baa Babilonigibu bā n seewa ba da
wollō,
baa bā n ben gbāranun dam sosi
sere goo kun kpē u da mi,
ka mē, u koo de yiberēba bu bu wōri bu
kam koosia.

⁵⁴Kam kobu Babilonin tem deema,
ma kuuki nōoramō yen wusu sō.

⁵⁵Yinni Gusunōwa u ben wusu kam
koosia.

U koo de ben kuuki yi kpe.

Yiberēba ba wee ba wōki nge nim wōku.

⁵⁶Ba wee bu Babilonigii be wōri,
kpa bu ben tabu kowo damgibu mwēeri
bu ben tēnnu bōoku.

Domi Gusunō u sāawa Yinni
wi u ra baawure kōsie ye u kua.

⁵⁷U sāawa sunō. Win yīsira wollu ka
tem Yinni. U nē, u koo de tam mu Ba-
bilonin sinambu go, ka ben bwisigibu ka
ben tem yērobu ka ben wirugibu ka ben

tabu durō damgibu kpa bu dweeya sere
ka baadommaō ba kun maa seewe.

⁵⁸Babilonin gbāra baka ni, nu koo
wōruma.

Nin kōnnō baka si, su koo dō mwaara.

Nge meya sōmbu te ba kua gbāra ten sō,
ta koo kam ko.

Ben hania kpuro ya koo kam kowa dō
sō.

Ba Yeremin tireru kpē

daa te ba mō Efaratiō

⁵⁹Seraya, Nēriyan bii, Maseyan de-
bubu, u sāawa Sedesiasi, Yudaban sina
bokon sōm kowobun wirugii. Sedesiasin
bandun wō nne se sōra ba da Babiloniō
wi ka sina boko. ⁶⁰Yera Yeremi u yorua
tireru sō kōsa ye ya koo Babiloni deema
ka sere maa gari kpuro yi Yinni Gusunō
u gerua Babilonin sō. ⁶¹Ma u Seraya yi-
ire u nē, sanam mē a tura Babiloniō,
a kookari koowo a gari yini gari ka
dam tōmbu bu nō. ⁶²Kpa a kanaru ko a
nē, Yinni Gusunō, wuna a gerua a nē,
goo kun maa sinamō Babiloniō sere ka
yēeyō. Ya koo kowa bansu sere ka baa-
dommaō. ⁶³À n tire te gara a kpa, a tu
kperu gbinisio kpa a tu kpē daa te ba
mō Efaratiō, ⁶⁴kpa a nē, nge mē tire
te, ta numa mi, nge meya Babiloni ya
koo kam ko. Ya n maa seemō, kōsa ye
Yinni Gusunō u ye suremōn sō. Ya koo
wōrumawa kpa ya kun maa dam mō.

Yeremin garin kpurowa mi.

Yerusalemu ya wōruma

*(I maa mēerio 39:4-7,
Sinambu II, 24:18-25:7)*

52 Wō yēnda tia Sedesiasi u
mō sanam mē u bandu di
Yudaō. Ma u kua wō wōkura tia
bandu sō Yerusalemu. Win meron
yīsira Hamutali, Yeremi, Libinagiin
bii. ²Sedesiasi wi, kōsa u kua Yinni
Gusunōn nōni sō. U kua mam mam nge

mɛ Yoyakimu u raa kua. ³Yinni Gusunɔ u ka Yerusalemugibu ka Yudaba mɔru kua, ma u bu gira win wuswaan di.

Ma Sedesiasi u Nebukanesaa Babilonin sina boko seesi. ⁴Sedesiasin bandun wɔɔ nɔɔba nnesen suru wɔkuruse, yera Nebukanesaa u na ka win tabu kowobu kpuro bu ka Yerusalemu wɔri. Ma ba ben sansani gira gb̄arun ḡarɔ. Miya ba kuku yenu gba gba ba ka gb̄ara te sikerena. ⁵Ma ba Yerusalemu ye tarusi sere n ka kua Sedesiasin bandun wɔɔ wɔkura tiase.

⁶Wɔɔ gen suru nnesen sɔɔ nɔɔba nnese sɔɔ, yera ḡɔra wuu ge nɛnua. Domi d̄ianu maa sari tem mɛ sɔɔ ni tɔmba koo di. ⁷Yera ba gb̄araru yaba, ma Yerusalemun tabu kowobu kpuro ba duki yakikira wɔkuru. Ba yara saa kɔnɔn di ge ga w̄a gb̄araru yirun baa sɔɔ sina bokon d̄a gbaarun bɔkuɔ. N deema saa ye sɔɔ, Babilonigiba wuu ge sikereɛ. Be ba duki yakikira mi, ba kpawa ka swaa ye ya d̄ɔ Yuudenin wɔwa gia. ⁸Ma Babilonin tabu kowobu ba sina boko Sedesiasi naa gira, ba n̄n mwa Yerikon wɔwaɔ. Yera win tabu kowobu kpuro ba yarina ba n̄n deri. ⁹Babilonigii be, ba sina boko Sedesiasi mwa ba ka da ben sina bokon mi Ribilaɔ, Hamatin temɔ. Ma u n̄n siri. ¹⁰U dera ba Sedesiasin bibu ka Yudan wirugibu kpuro sakira wi, Sedesiasin tiin nɔni biru Ribila mi. ¹¹Ma u Sedesiasin tiin nɔni wɔwa u n̄n bɔkua ka sii gandun yɔni. Yen biru, u n̄n sua u ka da Babiloniɔ u n̄n doke piriɔm sɔɔ sere u ka gu.

Ba Yinni Gusunɔn s̄aa yeru

d̄ɔ meni

*(I maa m̄erio 39:8-10,
Sinambu II, 25:8-21)*

¹²Yeniban biru, Nebukanesaan bandun wɔɔ yendu tia sarise sɔɔ, yen suru nɔɔbusen sɔɔ wɔkuruse, yera

Nebusarada wi u s̄aa sina bokon k̄sobun guro guro u na Yerusalemuɔ.

¹³Ma u Yinni Gusunɔn s̄aa yeru d̄ɔ meni, ka sina kpaaru, ka yenu si su tie Yerusalemu mi kpuro, kaa sere gere damgibun yenusu? ¹⁴Ma Nebusarada wi, ka win tabu kowobu ba Yerusalemun gb̄araru kɔsuka ba surura.

¹⁵Ma ba bw̄ebw̄ebu gabu yoru mw̄era ka be ba tie wuu ge sɔɔ ka be ba tii w̄e ka sere nɔman sɔm kowobu. ¹⁶Adama Nebusarada u bw̄ebw̄e ben gabu deri bu ka resɛm gbaanu ka gbea wuku.

¹⁷⁻¹⁸Yen biru, Babilonigii be, ba s̄aa yee ten torom ḡaritii sua ka kaatonu ka woba ka n̄ri ka gb̄e ȳe sɔɔ ba ra ȳaku yem doke ka sere s̄aa yee ten dendi ȳa ni ba kua ka sii gandɔ. Ma ba s̄aa yee ten gbereba surura yi ba kua ka sii gandɔ, ma ba boo sii ganduguu ge kɔsuka ka gen ȳoratii. Yen biru, ba sii gan ni kpuro gura ba ka da Babiloniɔ. ¹⁹Ma k̄sobun guro guro wi, u maa gb̄e yorukunu sua ka d̄ɔ guratii ka n̄ri ka torom ḡaritii ka gb̄e ȳe sɔɔ ba ra ȳaku yem doke, ka dabunu. Ye kpurowa ba gura ye ba gesi kua mi ka wura ka sii geesu.

²⁰Gbere yiru ye, ka boo sii ganduguu ge, ka sere keten weenasii wɔkura yiru ye ya boo ge sɔɔwa, ye sina boko Salomɔ u kua ka sii gandɔ Yinni Gusunɔn s̄aa yee ten s̄, goo kun yen bunum geeru ȳe. ²¹Gbere yiru ye, ya gunum n̄ewa. Yen baayeren gunum mu s̄awa gɔm soonu yendu yiru sari. Ma yen bɔɔrum mu s̄aa gɔm soonu wɔkura yiru. Yen baayere ya wem m̄owa. Ma sii si ba ka ye kuan sinum mu s̄aa nɔm tararun saka. ²²Ba yen baayere furɔ dokea ge ba kua ka sii gandɔ. Furɔ gen baageren d̄ebu s̄awa gɔm soonu nɔɔbu, ma ba gen baagere sii yɔni ka d̄a marum weenasii gore ba ka sikerena. Ba ye kpuro kuawa

ka sii gandɔ. ²³Dāa marum weenasii wunɔbuwa (100) ba gen baagere gorea ba ka sikerena. Adama wunɔbu nne sariwa ba koo kpī bu wa saa tem di.

Ba ka Yudaba da Babiloni

²⁴Nebusarada sina bokon kōsobun guro guro wi, u Seraya yāku kowo tɔnwero mwa ka Sofoni wi u sāa yāku kowo Serayan yiruse ka sāa yerun kɔnnɔn kōsobu ita, ²⁵ka sina kpaarun tabu kowobun wirugii goo, ka tɔmbu nɔɔba yiru gabu be ba ra ka sina boko wesiane ka tabu kowobun wirugiin tire yoro wi u ra tabu kowobun yīsa yore tireru sɔɔ ka sere maa tɔmbu wata be ba sāa wu-ugibu. ²⁶Be kpurowa u mwēera, ma u bu kpaa u ka da Babilonin sina bokon mi Ribilaɔ. ²⁷Ma sina boko u bu so so. Ma u dera ba bu go Ribila mi, Hamatin temɔ.

Nge meya ba ka Yudaba yoru mwēera ba ka doona n toma ben tem di.

²⁸Yuda be Nebukanesa u yoru mwēera u ka da win temɔ win bandun wɔɔ nɔɔba yiruse sɔɔ, ben geera sāawa tɔmbu nɔɔɔbun suba ita ka yenda ita (3.023).

²⁹Be u maa yoru mwēera Yerusalemɔ win bandun wɔɔ yendu yiru sarise sɔɔ,

ben geera sāawa tɔmbu nene ka tɛna ka yiru (832).

³⁰Win bandun wɔɔ yenda itase sɔɔ, yera Nebusarada wi, u tɔmbu nata ka wunaa weeru ka nɔɔbu (745) mwēera Yerusalemɔ u ka da. Yuda be ba mwēera mi kpuro, ben geera kuawa tɔmbu nɔɔɔbun suba nne ka nata (4.600).

Babilonin sina boko

u Yoyakini yakia

(I maa mēerio Sinambu II, 25:27-30)

³¹Efili Merodaki Babilonin sina boko, win bandun wɔɔ gbiikuu sɔɔ, yera u Yoyakini Yudaban sina boko wolle sua ma u nūn yara pirisɔm di win yoru dibun wɔɔ weeru ita sarise sɔɔ, yen suru wɔkura yirusen sɔɔ yenda nɔɔbuse sɔɔ.

³²U ka nūn gari kua ka kīru ma u win bandu wolle sua n kere sinam be ba yoru mwēera ba ka wāa Babiloni mi, ka wi sannu. ³³Ma u win pirisɔm yānu kɔsa, u dera u ra di ka wi, sina boko sannu sere ka win wāarun nɔɔɔ. ³⁴Babilonin sina boko wiya u ra nūn nɔɔri baadomma kpa u nūn wē yēn bukata u mɔ kpuro sere u da u ka gu.

YEREMIN SWII

Yeremi u swi Yerusalemu ye ba wɔri ba kɔsukan sɔ ka sere Yudaban toranun sɔ. U wigibu tubusia yɛn sɔ Gusunɔ u dera yiberɛba ba kua mɛ. Adama u nɛɛ, Yudaba bɔ n gɔru gɔsia, Gusunɔ u koo bu win wɔnwɔndu sɔsi.

Tire ten kpunaa

1. Yerusalemu ya sɔa nge kurɔ gɔmini, wiru 1.
2. Yinni Gusunɔ u Yerusalemu sɛɛyasia, wiru 2.
3. Nɔni swɔaru sɔɔ, yiiyɔbu wɔa, wiru 3.
4. Yerusalemugibu wahala tabun sɔ, wiru 4.
5. Yinni Gusunɔ, a de su wurama wunen mi, wiru 5.

Yerusalemu ya sɔa nge kurɔ gɔmini

1 Yerusalemu yɛ sɔɔ tɔmba raa dabi, wee ya wɔa ye tɔna, ya kua nge gɔmini. Ya raa yiɛsiru yara bwesenun suunu sɔɔ. Wee tɛ ba ye yoru diisiamɔ.
² Ya wuri mɔ wɔku giriru ma yen nɔni yiɛresu kokumɔ. Be ba raa sɔa yen kinasibu, ben goo sari wi u ye nukuru yemiasiamɔ. Be kpuro ba kuawa naane sariba, ma ba kua yen yiberɛba.
³ Ba Yudaba gura ba ka doona tem tukumɔ. Meyɔ, ba bu dam dɔremɔ ba yoru diisiamɔ. Ba ku ra n wɛrabu mɔ. Ben yiberɛba ba bu wɔri subaru sɔɔ ba deema ba wɔa nɔni swɔaru garu sɔɔ.
⁴ Yerusalemu ya wɔa nuku sankiranu sɔɔ, domi ba ku ra maa yen sweɛ si bu tɔɔ bakaru na. Goo kun maa wɔa yen gbɔra kɔnnɔwɔ.

Yen yɔku kowobu ba weeweenu mɔ. Yen wɔndiabab nuki sankira. Yen tii ya wɔa nuku sankira bakaru sɔɔ.
⁵ Yen yiberɛba ba ye tabu di, ma ba wɔa bɔri yendu sɔɔ. Yinni Gusunɔwa u ye nuku sankira ni kpɛɛ yen tora dabinun sɔ. Wee yiberɛba ba yen bibu kpura ba ka da ba yoru diisiamɔ.
⁶ Yerusalemun bɛɛɛ ya kpa. Ma yen wirugibu ba ka gini weene yi yi n yakasu wa yi di. Yi n maa dam mɔ ma yi duki mɔ taason wuswaan di.
⁷ Saa yeni sɔɔ, Yerusalemu ya wɔa yɔaru sɔɔ, yen tɔmba yaayaare mɔ. Yera ya yaaya gɔa gee ni ya raa mɔ yellu. Sanam mɛ yen yiberɛba ba ye kamia, ya goo bia u na u ye somi, ma n yiberɛ be dore, ba ye yaakoru koosimɔ.
⁸ Yerusalemu ya tora too. Yen sɔna ba ye tusa. Be ba raa ye doke, bɔ n yen bansu wa ba ra ye gemwa. Wee, yen tii, ya weeweenu mɔ, ya wɔa sekuru sɔɔ.
⁹ Wee, yen durum yiɛreru ta wɔa yen yabɛɔ. Adama ya n daa yen kpeeru bwisika. Ya wɔuma subaru sɔɔ goo kun ye nukuru yemiasie. Ma ya nɔngiru sua ya nɛɛ, Yinni Gusunɔ, a nen nɔni swɔaru mɛɛrio. A mɛɛrio nge mɛ yiberɛ u tii sue.
¹⁰ Wee, ba nen gɔa gee ni na mɔ gura. Wee, bwese tuku ni a yina nu n wɔa ka wunen tɔmbu sannu, nu dua wunen sɔa yerɔ.
¹¹ Wee, Yerusalemugibu kpuro ba wasire ba dɔanu kasu ni ba koo di. Ma ba ka ben gɔa geenu dɔa ni kɔsina

bu wa ba n ka wāa.

Yerusalemu ya nē,

Yinni Gusunɔ, a meerio nge me na wɔn-
wɔndu soore.

¹² Bēya na ka yā, bēe be i sarɔ mini
kpuro.

I meerio nɔni swāaru garu tã n maa negii
teni kere,

te Yinni Gusunɔ u man kpēe win mɔrun
saa sɔɔ.

¹³ Saa wɔllun di n sãare u dɔɔ surema
nen wasi sɔɔ,
ma u man di.

U nen naasu yina beria.

Ma u man sura gbaru gbara

u man kpēe nuku sankiranu sɔɔ sere ka
baadommaɔ.

¹⁴ U nen toranu kpuro menna
nge wēe yi ba tara.

Ma u nu gbinisi nen wīirɔ.

U nen dam bua.

Ma u man yibere nɔmu beria

mi na ñ kpē n ka tii yina.

¹⁵ Yinni Gusunɔ u nen tabu kowobu
surura.

U tabu durɔbu menna

bu ka nen aluwaasiba kam koosia.

U nē, Yerusalemu taaka
nge me ba ra resem taaku.

¹⁶ Yen sɔna na wura mɔ,
na nɔni yīresu kokumɔ.

Wi u koo man nukuru yemiasia u man
wāaru wesia,
u man deri.

Nen biba nuki sankire,

domi yibere u man kamia.

¹⁷ Na noma yīiya na kanaru kua.

Adama goo kun nē u man nukuru
yemiasia.

Yinni Gusunɔ u dera be ba ka nen tɔmbu
Isireliba sikerene

ba kua nen yibereba,

ma ba man garisi disi.

¹⁸ Yinni Gusunɔ u gem mɔ ye u ka kua
mē.

Domi na ñ win gere mem nɔɔwē.

Bēe bwesenu kpuro, i swaa dakio i nɔ,

kpa i nen nuku sankiranu wa.

Nen wɔndiaba ka nen aluwaasiba ba
yori da tem tukumɔ.

¹⁹ Na nen kīnasibu somiru kana,
adama ba man bɔrɔ kɔɔru kua.

Nen yāku kowobu ka wuun guro gurobu
ba gu nen swēe sɔɔ

sanam me ba dīanu kasu ni ba koo di ba
n ka wāa.

²⁰ Yinni Gusunɔ, a nen nɔni swāaru
meerio,
nen bwēra kun kpī.

Na nuki sankire too,

domi na ñ nun mem nɔɔwē.

Tɔɔwɔ tabu sun dimɔ.

Ma wuun sɔɔwɔ gɔɔ wāa.

²¹ Ba nen weeweenu nua.

Adama goo kun man nukuru yemiasie.

Yibereban nukura dora, yèn sɔ a man
kua mē.

Ñ n men na, a de tɔɔ te, tu na te a gerua
mi,

kpa bu ko nge nē.

²² A ben nuku kɔsuru meerio,

kpa a bu kua nge me a man kua nen du-
rum kpāarun sɔ.

A meerio nge me na weeweenu mɔ, nen
nuki sankire.

Yinni Gusunɔ u Yerusalemu seeyasia

2 Yinni Gusunɔn mɔru baka ya seewa.
Ma ya Yerusalemu wukiri nge guru
wii bakaru.

Yen bēere ye ya raa girari sere guru
winɔ,

u ye kara u kɔ temɔ.

Win mɔru yen saa sɔɔ,

u ñ yaaye ma Yerusalemu ya sãa win
naa sɔnditia.

² U Isireliban wāa yenu

ka ben wusun gbāranu kpuro surura ka
mɔru wɔnwɔndu sari.

Ni wee nu wɔruka temɔ.

U ben bandu ka ten wirugibun dam bua.

³ U Isireliban dam kpuro bua win mɔru bakan sɔ̃.

U tii bɔkua sanam me yibereba ba bu wɔrim na.

Ma u Isireli be dɔ̃ kare,
ma dɔ̃ wi, u bu di beri berika.

⁴ U bu win tendu gawe ka win nɔm geu.

Ma u bu yiisi nge yibere,
u kpuro go ye ya gea sɔ̃a ben nɔni sɔ̃.
U dera win mɔru yabura nge dɔ̃
ben wɔ̃a yenɔ Yerusalemu.

⁵ Yinni Gusunɔ u Isireliba wɔri nge yibere.

U bu mwa nge dɔ̃ u ben dii geenu di.

U ben gbɔranu kɔsuka,
ma u dera wuri yi nɔwramɔ baama ben suunu sɔ̃.

⁶ U win sɔ̃a yeru kɔsuka.

U dera ba ku ra maa sɔ̃arun tɔ̃ bakanu
ka tɔ̃ wɔ̃rarugiru di.

Win mɔru seewa ka dam.

Ma u sina boko ka yɔ̃ku kowobu yina.

⁷ U win sɔ̃a yeru mi ba ra nɔn yɔ̃kuru
kue biru kisi.

U yibereba Yerusalemun dii geenu nɔmu beria.

Ma wɔkinu nɔwra win sɔ̃a yeru mi, nge tɔ̃ bakanun saa.

⁸ Yinni Gusunɔ u gɔru doke u Yerusalemun gbɔranu kɔsuku.

Wee u nu kɔsuka kpuro mam mam.

Ya kua wɔnwɔndu baama kpuro.

Gbɔranu yiru ye kpuro ya kua bansu.

⁹ Yen kɔnnɔsu su numa temɔ.

Sin dɔ̃a ye ba ra ka su sɔ̃suku ya bɔ̃kira.

Ma ba yen sina boko ka yen wirugibu gura

ba ka da tem tukumɔ.

Wooda maa sari.

Baa Gusunɔn sɔ̃mɔbu ba n maa kɔsinu waamɔ win min di.

¹⁰ Wee, yen guro gurobu ba sɔ̃ temɔ ba nɔsu maari.

Ba tii torom wisi winɔ,

ba saaki deewa nuku sankiranun sɔ̃.

Ma yen wɔndiaba ba sɔ̃ ba take.

¹¹ Nen nɔni yandamɔ wurin sɔ̃.

Nen wasi gbisimɔ ma nen torora kare.

Domi nen tɔmba kam kua.

Wee, bii wɔ̃enu ka bibu ba wɔ̃a Yerusalemun swɛɛ sɔ̃,

ba n maa dam mɔ.

¹² Ba ben merobu sɔ̃wɔmɔ ba mɔ,

mana sa ko dɔ̃anu wa.

Ma ba wɔrukumɔ swɛɛ sɔ̃ nge be ba mɛɛra kua.

Gaba gbisukumɔ ben meron tororu wallo.

¹³ Yerusalemu, mba kon nun sɔ̃.

Mba kon ka nun weesina.

Wara u maa nɔni sɔ̃wre nge wune,

n ka kpɔ̃ n nun nukuru yemiasia.

Domi wunen nɔni swɔ̃ara kpɔ̃ nge nim wɔ̃kun nim.

Goo sari wi u koo kpɔ̃ u tu kpeesia.

¹⁴ Wunen sɔ̃mɔbu ba nun gari weesugii sɔ̃wɔa.

Ba n nun wunen toranu sɔ̃wsi

bu ka nun gbara yorun di.

Gari weesugiiya ba nun sɔ̃wɔa yi yi nun nɔni wɔ̃kua.

¹⁵ Wee, tɔ̃ wi u sarɔ̃ u ra nun taka koosiwa u yɛɛ,

kpa u wia ko u nɛɛ,

wuu geniwa ba ra raa soku wuu burɔ̃,

gɛn sɔ̃ handunian tɔmbu kpuro ba ra n nuku dobu mɔ?

¹⁶ Kpa yibereba ba n nɔ̃ tendu beri

ba n nun yɛɛmɔ ba n mɔ̃,

sa nun mwe nge dɔ̃a dɔ̃ka.

Wee, tɔ̃ te sa mara ta tunuma,

sa tu wa.

¹⁷ Yinni Gusunɔ u kua ye u gɔru doke.

U yibia ye u gerua saa yellun di u nɛɛ,

u koo ko.

Wee u wune Yerusalemu kam kua.

U n wunen wɔnwɔndu wa.

U dera yibereban nukura dora wunen sɔ̃,
domi u bu dam kɔ̃.

¹⁸ Yerusalemu, a Yinni Gusunɔ nɔwgiru sueyo,

a de u wunen wuri nɔ.

A nɔni yĩresu kokuo nge daaru.

A ku wēra, a ku wuri mari.

¹⁹ A seewo a wuri ko wōkuru,
a wunen gōru kpuro kusia Yinni
Gusunɔn wuswaaw.

A noma yiiyo a nùn kana wunen bibun
sō

be ba gbimɔ swē sɔw gōwrun sō.

²⁰ Yinni Gusunɔ, a mēerio a wa.

Wara a kuare nge mē.

Mban sōna a dera tɔn kurɔba ben bibu
tema be ba kī mi.

Mban sōna a dera yibereba ba maa
wunen sɔmɔbu ka yāku kowobu go
wunen sāa yerɔ.

²¹ Wee bukurobu ka bibun gonu nu kpī
swē sɔw.

Ba nen wɔndiaba ka aluwaasiba go tabu
sɔw.

A dera ba bu sakira wɔnwɔndu sari,
wunen mɔrun saa.

²² A nen yibere be na nasie sokusia
baaman di

ba menna nge tōw bakarun saa.

Yen dɔma te, goo kun kisire.

Goo kun maa seewe bii be na kī na seeya
sɔw.

A dera nen yibere u bu go kpuro.

Nɔni swāaru sɔw, yīiyɔbu wāa

3 Na sāawa tɔnu wi u nɔni swāaru yē
te ta na Yinni Gusunɔn mɔrun sō.

² U dera na da yam wōkuru sɔw, mi yam
bururam sari.

³ Ne turowa u noma doke bururu ka
yoka.

⁴ U dera na woora saa nen wirun di sere
ka nen naasɔ.

N sāare u nen kukunu kɔsuka,

⁵ u ka man nuku sankiranu ka nɔni
swāaru bunana nge gbāraru.

⁶ U dera na da yam wōkuru sɔw
nge gɔri be ba gu n tē.

⁷ U man gbāraru bunana n ku ka yari,
ma u man bɔkua ka yɔni damgii.

⁸ Ma na nɔwɔgiri sua na somiru kana.

Adama u n man swaa daki u sere nen
kanaru mwa.

⁹ U nen swaa kenua ka kpee bakanu,
u ye go.

¹⁰ U kukua u man mara
nge gbeeku bōw ge ga yaa mara.
U man mara nge gbee sunɔ
ge ga yaa yɔwru bwēyē.

¹¹ U nen swē bɔwra,
ma u man mwa u gēeka.

U man deri biti sɔw.

¹² U win tendu beri
ma u man kua nge yaa ye u koo to.

¹³ U nen yēsa yabura ka sēenu.

¹⁴ Ma tɔmbu kpuro ba man yēmo
ba womusu dokemɔ tōw baatere.

¹⁵ U dera na nɔni swāaru wa
ma nuku sankirara man goomɔ nge tam.

¹⁶ U dera na kpenu tema
ma nen donnu bɔwkira.

Ma u man torom wisi.

¹⁷ U dera na n maa wāa bɔri yendu sɔw,
na n maa nuku dobu mɔ.

¹⁸ Ma na gerua na nē,
na n maa dam mɔ,
na n maa gāanu yīiyɔ wi, Yinni Gusunɔn
mi.

¹⁹ Nā n nen nɔni swāaru yaaya,
n da n sāarewa nge dāa sosurarun nima
na nɔra ka dēe.

²⁰ Nā n yeniba kpuro yaaya, na ra
wururewa.

²¹ Adama wee ye ya man yīiyɔbu
wēemɔ.

Na kī n tii ye yaayasia n gere.

²² Yera, Yinni Gusunɔn durom kun kpa,
win wɔnwɔnda kun maa nɔru kue.

²³ Ta ra n wuramamɔwa bururu
baatere.

Win bɔwkiniru ta kpā.

²⁴ Na nē, Yinni Gusunɔ u sāawa negii.
Yen sōna na yīiyɔbu mɔ wi sɔw.

²⁵ U ra wi u nùn naane sāa kīru sɔwsi,
kpa u wi u nùn kasu durom kua.

²⁶ Ya wā tɔnu ù n Gusunɔn somiru mara
ka temanabu.

27 Ya wā tōnu u Gusunōn yoru wura win
aluwaasiru sōw.

28 Û n laakari meeribu gabu wa,
u tii gawo sēe u da u n wāa wi turo,
domi Yinni Gusunōwa u nūn bu kpēe.

29 U n nūn wiru kpīiye win nuku
sankiranu sōw,

kpa u n yīiyo ma u koo nūn somi.

30 U wi u nūn baara soomō baaru tīiyo u
sōme,

kpa u wura bu nūn wōme.

31 Domi Yinni Gusunō u ku ra tōnu biru
kisi ka baadommasō.

32 Baa ù n dera yēro u nōni swāaru wa,
ka me, u nūn kī too,
domi win wōnwōnda kpā.

33 N ñ win kīru u ka tōnu nōni sō,
kpa u nūn nuki sanku.

34–36 Yinni Gusunō u yē
sanam me ba yobu nōni sōwō ba
taakumō.

U yē sanam me ba ñ tōmbu kuamme nge
me n weene.

U yē sanam me ba ñ bu siriamme dee
dee.

37 Goo kun kpē u nēe, gāanu nu kooro,
Yinni Gusunō ù kun nin wooda wē.

38 Wi, Gusunō Wōrukoo
wiya u ra de gea ka kōsa yu na.

39 Ñ n men na, mban sōna tōnu u ko n
weeweenu mō.

U de u weeweenu ko win durum sō.

40 Yen sō, i de su besen daa meeri

kpa su ye wēeri

su wa su ka gōsirama Yinni Gusunōn mi.

41 Gusunō u wāa wōllo.

I de su nōma yīiya su nūn kana.

42 Su nēe, Yinni, sa durum kua,
sa nun seesi.

A ñ sun suuru kue.

43 A tii berua wunen mōru bakan sō,
ma a sun naa gira a go wōnwōndu sari.

44 A dua guru wiru sōw a ku ka besen
kanaru nōn sō.

45 A dera ba sun garisi nge kubanu bwe-
senun suunu sōw.

46 Besen yibereba kpuro ba sun nōw
kuurimō.

47 Ye ya sun tie, yera nandabu ka berum,
domi ba besen yānu gura,
besen tem mu kua bansu.

48 Wee na nōni yīresu kokumō

yēn sō nen tōmba kam kua.

49 Nen nōni yīresu kokumō, su ñ yōre,

50 na ka mara Yinni Gusunō u nen
laakari kooma wōllun di,

51 kpa u wa ma ye ya Yerusalemgibu
deemamō,

ya nen nuki sanku.

52 Be ba man tusa kam sōw

ba man naa gira nge gunō.

53 Ba kī bu nen wāaru kpeesia wōru sōw.
Ba man kpenu kasuka.

54 Nim mu man mwēemō,
ma na nēe, na kam kuawa.

55 Saa ye sōw, na kanaru kua na nēe,
Yinni Gusunō, na nun soka saa wōru ge
sōw di,

56 ma a nen nōw nua.

A ku wunen swaa kōre.

A nen wuri ka nen weeweenu nōwōw.

57 Dōma te, a man susi,
a man sōwō a nēe, n ku berum ko.

58 Yinni a man siria
ma a nen wāaru yakia.

59 A wa kōsa ye ba man kua,
a man sirio.

60 A wa mōru ye ba man kōsiemō
ka nōw tia ye ba mō bu ka man seesi.

61 Yinni Gusunō, a ben wōma nua ye ba
man koosimō.

62 A ben nōw tia wa ye ba man koosi
ba ka man gerusimō tōw baatere.

63 Ye ba mō kpuro sōw gesi,
nena ba ra n womu dokemō.

64 Yinni Gusunō, na yē ma kaa bu kōsie
nge me ben kookoosu nē.

65 Kaa ben gōrun nōni wōke
kpa a de wunen bōri yi n sāa ben baa.

66 Kaa bu naa gira ka mōru baka
kpa a bu kpeerasia

ba kun maa wāa tem me sōw.

Yerusalemugibun wahala tabun sɔ

4 Yinni Gusunɔn sɔa yerun wura gea ye, ya tɪra.

Ten kpenu nu yari swɛɛ kpuro sɔɔ.

²Yerusalemun tɔn be ba raa garisi nge wura gea,

ba giso bu garisiwa nge tem mɔnnu.

³Baa ka gbeeku bɔnɔ, nu ra nin binu bom kɛ.

Adama nen tɔmbu ba ɛ ben bibun wɔn-wɔndu mɔ.

Ba sɔawa nge taataa niru te ta wɔa gɔaburu.

⁴Ba dera ben bii wɛɛnun yari mani nin darosu sɔɔ nim nɔrun sɔ.

Bibu ba dɪanu kasu, adama goo sari wi u koo bu wɛ.

⁵Be ba ra raa dɪa geenu di,

ba gbisukumɔ swɛɛ sɔɔ.

Be ba seeya doo nɔɔru sɔɔ,

ba kubanu bɔurimɔ.

⁶Nen tɔmbun seeyasiabu bu kpɔ, bu Sodomugibu kere,

wuu ge Yinni Gusunɔ u kpeerasia nɔni kpaki teeru

goon nɔma sari mi sɔɔ.

⁷Ben sina bibu ba raa wɛsu bururam kere.

Ba mam bom bekum bururam kere.

Ben wasin gɔna ra n sɔriwa

kpa ben wuswaa ya n ballimɔ nge kpee gobiginu.

⁸Adama tɛ ba dɔɔ durom tɪram kere.

Ba ku ra maa bu tubu swɛɛ sɔɔ.

Ba woorewa sere ben gɔna ya kukunu mani.

Ma ben wasi gɔbere nge dɔa gɔbeba.

⁹Be ba gbimɔ tabu sɔɔ, ben gɔɔ buram bo

n kere be ba ra nɔni sɔɔre

bu woora gɔɔrun sɔ bu sere gɔi.

¹⁰Baa mɛ bii mɛrobu ba ben bibu kɪ too, ka mɛ, ba bu yikumɔ ba dimɔ

wahala ye ya be, nen tɔmbu deeman sɔ.

¹¹Yinni Gusunɔ u win mɔru kpuro sɔɔsi,

u Yerusalemu dɔɔ sɔre

ma ya dɔɔ mwaara sere ka yen kpeɛkpeɛkuɔ.

¹²Sina boko goo ɛ kun mɛ tɔn diro goo sari handunia sɔɔ

wi u raa tamaa yibere u koo kpɪ u du Yerusalemun gbɔrarun kɔnnɔn di.

¹³Wahala baka yeni ya nawa

Gusunɔn sɔmɔbu ka yɔku kowobun toranun sɔ.

Domi bera ba be ba ɛ toranu ganu kuen yem yari Yerusalemun swɛɛ sɔɔ.

¹⁴Ba ra n sirenɛwa swɛɛ sɔɔ ba n babi nge wɔkɔbu

ba n disi sɔɔwa tɔmbun yem sɔ.

Goo kun kɔkɔ u mam ben yɔnu baba.

¹⁵Bɔ n da tɔmbun bɔkuɔ, ba ra bu girewa bu nɛɛ,

i doonɔ minin di, bɛɛ disigibu.

I ku susima i sun baba.

Yera ba ra doone min di ba kun yɛ mi ba dɔɔ.

Bɔ n maa wɔa bwese tukunun suunu sɔɔ, nu ra bu sɔwa nu nɛɛ,

i ku sina besen suunu sɔɔ mini n ka tɛ.

¹⁶Yinni Gusunɔn tii u bu yarinasia ka mɔru.

U ɛ kɪ u bu wa.

U ɛ ben yɔku kowo goo doke gɔanu.

U ɛ maa ben durɔ tɔkɔnun wɔnwɔndu kue.

¹⁷Sa swaa mɛɛra sa wasira

su ka wa min di somira koo sun naawa.

Sa raa bweseru garu mɛɛra

te sa yɪyɔ ta koo sun faaba ko.

Wee, ta ɛ sun faaba kue.

¹⁸Yibereba ba besen sanu sanusu mɛɛra, bu ka sun yinari su da wuun batuma sɔɔ.

Besen gɔɔ turuku kua.

Besen wɔarun tɔra kpawa mi.

¹⁹Besen yibere be, ba gunɔ bakeru sɔabu kere.

Ba sun yɔɔru bwɛɛye gɔaburu.

Ba sun naa gire sere guunu wɔlɔ.

²⁰Besen sina boko wi u dera sa wɔa,

wi, wi Yinni Gusunɔ u gɔsa,

wee, ba nùn yina mwa.

N deema sa raa nɛɛ,

win saabuwa sa ka tii mɔ bwesenun su-
unu sɔɔ.

²¹ Bɛɛ maa Edɔmuba, bɛɛ be i wāa Usiɔ,
i ko kpī i nuku dobu ko tē,
adama i n yē ma siribu bɛɛ mara.

I ko i ko nge be tam mu goomɔ kpa i
tereru yōra.

²² Bɛɛ Yerusalemugibu, beɛn sɛɛyasiabu
kpa.

Ba ñ maa bɛɛ yoru mwaamɔ bu ka
doona.

Adama bɛɛ Edɔmuba, Yinni Gusunɔ u
koo bɛɛ mɔru kɔsia,
kpa u beɛ toranu terasia.

Yinni Gusunɔ, a de su wurama wunen mi

5 Yinni Gusunɔ, a yaayo ye n sun
deema.

A mɛɛrio a wa nge mɛ sa wāa sekuru sɔɔ.

² Besen tem mɛ a sun wē mu kua
gabugim.

Tɔn tukoba ba wāa besen diaɔ.

³ Besen baababa ba gu,
ma besen merobu ba gɔminiru sɔ.

Sa wāa tundobu sari.

⁴ Gobiya sa ra kɔsie su sere besen tiin
dɔkɔn nim nɔ.

Gobiya sa ra maa ka besen tem dāa dwe.

⁵ Wee, besen yibereba ba sun yoru
diisiamɔ.

Sa wasire, ba ñ maa sun wērabu wēemɔ.

⁶ Sa Asirigibu ka Egibitigibu dīanu kana.

⁷ Wee, besen baababa ba kōsa kua,
adama ba ñ maa ka sun wāa.

Besera sa yen wahala sɔɔwa.

⁸ Yoba ba kua besen yinnibu.

Goo maa sari wi u koo sun wɔra ben
nɔman di.

⁹ Sa ra besen wāaru kari bɔriewa,

domi sa ra ka yibereba tabu kowa
gbaburɔ

su sere wa su di.

¹⁰ Gōɔrun sɔ besen wasi swīa nge pēɛ wōɔ
yeru.

¹¹ Ba tɔn kurɔbu ka wɔndiaba gabirimɔ
Yudan tem kpuro sɔɔ ka sere
Yerusalemɔ.

¹² Ba besen wirugibu mwēera ba soora
doke.

Ba ñ durɔ tɔkɔnu beɛɛ wē.

¹³ Ba besen aluwaasiba mwēera nge
yobu bu ka som nam.

Ma biba dāa guramɔ ba wɔrukumɔ yen
bunum sɔ.

¹⁴ Besen bukurobu ba ku ra maa sine
bu siribu ko siri yero.

Meya besen aluwaasiba ba ku ra maa
womusu ko.

¹⁵ Besen nuku dobu bu kpa.

Besen nuku dobun yaabu gɔsira nuku
sankiranu.

¹⁶ Besen beɛɛ ya kpa.

Anna a wahala baka wa tora ni sa kuan
sɔ.

¹⁷ Giso sa nuki sankire,
ma sa nɔni yīresu kokumɔ,

¹⁸ yèn sɔ guu te ba mɔ Siɔni ta kua
bansu,

ma ta kua gbeku bōnun wāa yeru.

¹⁹ Adama wune Yinni Gusunɔ, a sāawa
sunɔ.

Kaa n bandu diiwa sere ka baadommaɔ.

²⁰ Kaa n sun deriwa n ka te?

Mban sōna kaa n sun duari sere ka
baadommaɔ.

²¹ Yinni Gusunɔ, à n nɛɛ, su wurama
wunen mi,

sa ko wurama.

A de besen wāaru tu wurama nge yellu.

²² Kaa n ka sun mɔru baka sāawa?

Kaa n sun deriwa mam mam?

ESEKIELI

Sanam me Esekieli u Gusunon gari yini gerua u wāawa Babiloniō u yoru dimō ka win mero bisibu Yuda gabu. U wāawa yoo te sō, Babilonigibu ba sere Yerusalemu kōsuka.

Gbiikaa, u Yudaba sōmō ma Gusunō u koo bu siri kpa u de yibereba bu Yerusalemu wōri bu kamia. Yiruse, Gusunō u koo maa bwese tukunu siri yēn sō nu win tōmbu dam dōre. Itase, u Yudaba nukuru yemiasiamō, domi Gusunō u nō mwēru kua ma u koo de bu wurama Yerusalemuō kpa ben sia yu wēra. Nnese, u wa win kāsiru sō nge me Yinni Gusunon sāa yeru ta koo kpm wurama.

Tire ten kpunaa

1. Esekielin sokuru, wiru 1n di sere wiru 3.
2. Gari yi u gerua Yudaban sō yibereba bu sere Yerusalemu wōri, wiru 4n di sere wiru 24.
3. Gari yi u gerua bwese tukunun sō, wiru 25n di sere wiru 32.
4. Ba koo Yerusalemu seeya, wiru 33n di sere wiru 39.
5. Sāa yee kpaaru kāsiru sō, wiru 40n di sere wiru 48.

Yinni Gusunō

u tii Esekieli sōsɔi

1¹⁻³ Wō tenasen suru nnesen sō nōbuse sōra Esekieli, yāku kowo Busin bii u wāa daa te ba mē Kebarin goorō ka Yuu be ba yoru mwērima sannu. Miya u wa wōlla keniara ma Gusunō u dera u kāsiru wa. U ka nūn gari kua ma win dam nūn nenua. N deema sina boko Yoyakimun wō

nōbusewa mi, ye u ka wāa yoru sō Babiloniō.

⁴Wee ye u wa kāsɔi te sō. U woo bōko wa ga seema saa sō yēsɔn nōm geu gian di ga guru wiru sōwa ka guru maak-inu. Ma yam bururam mu guru wii te sikerene. Ma ten suunu sō n ballimō nge sii gan te ba wōriasia. ⁵Guru wii te sō, hunde koniba nne ba wāa mi be ba ka tōmbu weene. ⁶Ben baawure wuswaa nne ka kasenu nnewa u mō. ⁷Ben kōri yi dende. Ma ben naasu su ka naa buun naa kaburosu weene, ma su ballimō nge sii gan te ba wōriasia. ⁸Kasa yen baayeren temō, tōnun nōmuwa ga wāa mi. Nōma yen baayere ya demiewa mi wuswaa ka kasa ye, ya mēera. ⁹Kasa ye kpuro ya nōsu girarinewa. Hunde koni be, bā n sīimō, ba ku ra sīire. Mi ba dō, miya ba ra n mēera. ¹⁰Hunde koni ben baawure u wuswaa mōwa nne. Tia ya sāa tōnun wuswaa. Yen nōm geu gia, gbee sunon wuswaa. Yen nōm dwaru gia keten wuswaa. Yen biru gia maa gunō bakerun wuswaa. ¹¹Ben baawuren kasa yiru ya demiarewa wōllō ma ya girarine mi gia. Ma yiru ye ya maa tie ya ben wasi wukiri. ¹²Mi wuswaa yen baayere ya wāa, mi giawa ya mēera. Yen sōna mi ba kī bu da kpuro, ba ra dewa ba kun sīire. ¹³Hunde koni ben baa sō, dō gēya yi wāa mi, yi fiamō nge wii bōnnu. Dō win yam bururam mu kpā. Min diya dō buri yi yarimō nge guru maakinu. ¹⁴Hunde koni be, ba ra n sāuwa nge guru maakinu, ba n dō, ba n wee.

¹⁵Ye u bu mēera mesum, yera u uruu wa ya tem girari ben baawuren bōkuo. ¹⁶Uruu be, ba ballimōwa nge kpee go-biginu. Ma ba weene. Ma n sāare uruu baayere ya wāa uruu gaa sō. ¹⁷Ba koo kpī bu da bera nne kpuro sō ba kun tii sīye. ¹⁸Ben gunum mu nanum mō. Ma ben nōsu sō n sāare gāanu mani mani ni nu ballimō. ¹⁹Hunde koni be, bā n sanum seewa, uruu be, ba ra n

wāawa ben bōkuo. Bā n maa yōwa, ka be sanna. ²⁰Hunde koni be, ba ra dewa mi ba kī, adama ka uruu be sanna. Domi beya ba uruu be gawe. ²¹Yen sōna bā n sīimō, uruu be, ba ra n maa sīimō. Bā n yōra kpa uruu be, bu yōra. Bā n maa seewa, kpa uruu be, bu maa se. Domi hunde koni ben hunde ya wāawa uruu be sōo.

²²Ma gāanu terie hunde koni ben wollo nu ballimō nge kpee gobiginu. ²³Ma ba ben kasa yiru yiru demie ya girarine gāa nin temō. Ma yiru yiru ye ya bu tie ya ben wasi wukiri. ²⁴Sanam me ba sīimō, yera na ben kasan wokinu nōmō nge nim wōkun wokinu, n kun me nge Gusunō Dam kpurogiin nō, n kun me nge tabu kowo wuurun wokinu. Adama ye ba yōra, ba ben kasa ye ku-ruawa. ²⁵Ma na maa wokinu nōmō gāa nin wollun di. ²⁶Ma na gāanu wa mi, nu ka sina kitaru weene, nu ballimō nge kpee gobiginu. Ma na maa gāanu wa nu sō sina kita ten wollo nu ka tōnu weene. ²⁷Ma n sāare tōnu wi, u ballimō nge sii gan te ba wōriasia dōn suunu sōo. Ma yam bururam ka nūn sikerene. ²⁸Yam bururam me, mu ka guru waa weene ye ya ballimō sanam me gura nemō. Yeniba kpuro ya sāawa Yinni Gusunōn yiikon girima.

Gusunō u Esekieli gōra

Isireliban mi

Ye u ye kpuro wa me, yera u yiira u wuswaa tem girari. Ma u nua goo u ka nūn gari kua.

2 U nēē, tōnun bii, a seewo a yōra, kpa n nun gari sō.

²Sanam me u ka nūn gari yi mō, yera Yinni Gusunōn Hunde u nūn yōwa ma u nūn yōrasia. Ma u yēro swaa daki wi u ka nūn gari mō mi. ³U nēē, tōnun bii, na nun gōrio Isireliban mi, be ba man seesimō. Wee be, ka ben baababa ba man

tora sere ka giso. ⁴Tōn be, ba swaa tau, ba maa gōru bōobu. Ben miya na nun gōrio kpa a bu sō a nēē, ameniwa nē, Yinni Gusunō na gerua. ⁵Na nēē, wee ba sāa mem nōo sariba. Ba nun swaa daki? Ba nēē, ba koo gia ma Gusunōn sōmō u wāa ben suunu sōo.

⁶Wunē Esekieli, a ku bu nasia, a ku maa ben garin berum ko, baa me n ko n sāare a wāa sāki ka niin suunu sōo. Domi ba sāawa mem nōo sariba. ⁷Ba nun swaa daki? Ba nēē, ba koo gia ma Gusunōn sōmō u wāa ben suunu sōo. A gesi bu sōwō ye na gerua, baa me ba sāa mem nōo sariba.

⁸Adama wunē, tōnun bii, a nōmō ye kon nun sō. A ku ko mem nōo sari nge bwese te. A wunen nōo wukio kpa a tem ye kon nun wē.

⁹Saa yera Esekieli u nōmu gagu wa ga demie win mi gia, ga tireru neni te ba kurua. ¹⁰Nōmu ge, ga tire te kusia win wuswaa. Ba tu yoruawa bera yiru kpuro. Gari yi yi yorua tire te sōo, yiya weeweenu ka wuri ka nuku sankiranun gari.

3 U maa nēē, tōnun bii, a tire teni temwō kpa a da a ka Isireliba gari ko.

²Ye u nōo wukia, yera Gusunō u tire te kpēē mi, u dera u tu tema. ³Ma u nēē, tōnun bii, a wunen nukuru yibio kpa a wunen wasi diisia ka tire te na nun wē mi.

Ye u tire te tema, ma ta nūn dore nge tim.

⁴Yera u maa nēē, Esekieli, a seewo a da Isireliban mi kpa a bu nen gari sō. ⁵⁻⁶N nēē, na nun gōrio bwese tuku dabinun mi, nūn barum mu nōobu sē, a nēē, maa kpē a ben gari tubu. Adama Isireliban miya na nun gōrio. Nā n daa nun gōra bwese tuku nin mi, nu koo nun swaa daki, ⁷adama wee, Isireliba ba nēē, na nun swaa dakimō. Domi ba nēē, bu nen gere nō yēn sō be kpuro ba swaa tau ma ben gōru ga bōobu. ⁸Yen sō, kon maa wunen

tii bɔbiasia kpa a swaa taaya nge be, ⁹a n gɔru bɔ nge kperu. A ku berum ko ben swaa taa bin sɔ̄. Domi ba sɔ̄awa bwese te ta ku ra mem nɔ̄.

¹⁰Ma u maa kpam nɛɛ, Esekieli, a swaa dakio a nɔ̄ kpa a gari yi kon nun sɔ̄ nene wunen gɔ̄ruɔ. ¹¹Yen biru, kpa a da a wunen mero bisibu deema mi ba yoru dimɔ̄. Ba nun swaa daki? Ba ñ nun swaa daki? A gesi bu sɔ̄ɔwɔ ma nɛna na ka bu gari mɔ̄.

¹²Yera Gusunɔn Hunde u Esekieli sua ma u nɔ̄ɔgiru nua win biruɔ ta gerumɔ̄ ka dam ta mɔ̄, bu Yinni Gusunɔ siaro mi u wɔ̄a u win yiiko baka sɔ̄ɔsimɔ̄.

¹³Ma u hunde koni ben kasan wɔ̄kinu nɔ̄ɔɔɔ ya soonamɔ̄ ka sere maa ben uru-uban wɔ̄kinu. Wɔ̄ki ni, nu kpɛ̄a n banda.

¹⁴Gusunɔn Hunde wi u nɔ̄n sua mi, u ka nɔ̄n doona, ma win dam nɔ̄n nɛnua. Ma Esekielin mɔ̄ru seewa u burisina. ¹⁵U tura Teli Abibuɔ, Kebarin daarun bɔ̄kuɔ mi yoo be, ba wɔ̄a. Ma u sina ka biti baka ben suunu sɔ̄ sɔ̄ nɔ̄ɔba yiru.

Esekieli koo Isireliba kiro ko

¹⁶Sɔ̄ nɔ̄ɔba yiru yen biru, Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔ̄ɔwa u nɛɛ, ¹⁷wune tɔ̄nɔn bii, kon de a Isireliba nɔ̄ni doke. Kaa n da nɛn gari swaa daki kpa a ka bu kiro ko. ¹⁸Ne, Yinni Gusunɔ, nà n tɛ nɛɛ, tɔ̄n kɔ̄so goo u koo gbi, ma a ñ nɔ̄n kiro kue u win daa kɔ̄sa ye deri u ka win wɔ̄aru wɔ̄ra, tɔ̄n kɔ̄so wi, u koo gbiwa win daa yen sɔ̄. Wuna kon maa win yem bikia. ¹⁹Adama à n nɔ̄n kiro kua, ma u ñ win daa kɔ̄sa ye deri, u koo gbiwa win daa kɔ̄sa yen sɔ̄ kpa wune a wunen wɔ̄aru wɔ̄ra. ²⁰Gemgii ù n gem deri u kɔ̄sa kua ma a ñ nɔ̄n kiro kue, ma na nɔ̄n yina beria, u koo gbiwa kɔ̄sa yen sɔ̄. Na ñ win yellun daa gea garisimɔ̄, adama wuna kon win yem bikia. ²¹À n maa nɔ̄n kiro kua u ku ka durum ko, ma u ñ durum ye kue, u ñ gbimɔ̄. Wunen tii

a maa wunen wɔ̄aru wɔ̄rawa mi, domi a nɔ̄n kiro kua.

Esekieli

kun maa kpɛ̄ u gari ko

²²Yinni Gusunɔn dam mu Esekieli yɔ̄ɔwa ma u nɔ̄n sɔ̄ɔwa u nɛɛ, a seewo a da wɔ̄wɔ̄. Miya kon nun gari sɔ̄.

²³Ma u seewa u da wɔ̄wa mi. Ma u Gusunɔn yiikon girima wa nge sanam me u raa wɔ̄a Kebarin daarun bɔ̄ku mi. Ma u yiira ka dam u siriru tem girari. ²⁴Yera Gusunɔn Hunde u maa nɔ̄n yɔ̄ɔwa. Ma u nɔ̄n seeya u yɔ̄rasia. Saa ye sɔ̄ɔra Yinni Gusunɔ u nɛɛ, a doo a tii kenusi wunen dirɔ̄. ²⁵Meya ba koo nun bɔ̄ke kpa a kpana a yari tɔ̄ɔwɔ̄, tɔ̄mbu bu nun wa. ²⁶Kon de wunen yara yu wunen daro mani kpa a kpana a gari ko. Meya a ñ kaa kpɛ̄ a maa bu gerusi be, be ba ku ra mem nɔ̄ mi. ²⁷Adama nà n ka nun gari kua, kon wunen nɔ̄w wukia. Saa ye sɔ̄ɔra kaa tɔ̄n be sɔ̄ a nɛɛ, ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Adama ben gaba ba koo nun swaa daki, gaba kun maa nun swaa dakimɔ̄. Domi ba sɔ̄awa bwese te ta ku ra mem nɔ̄.

Gusunɔn sɔ̄mɔ̄ u nɛɛ,

ba koo Yerusalemu tarusi

4 Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wune Esekieli tɔ̄nɔn bii, a biriki suo kpa a ye doke wunen wuswaaɔ a Yerusalemun weenasia ko ka yora biriki yen wɔ̄lɔ̄. ²A ye koowo nge wuu ge ba tarusi, a kuku yenu doke kpa a gungunu bani a san-sani gira kpa a tabu sinambu yi yi a ka sikerena. ³A sii si su yasuo suo kpa a su doke wune ka ganana baa sɔ̄, kpa a su wuswaa kisi. Ba koo gu tarusi, wunen tii kaa n gu yɔ̄re, kpa ye kpuro ya n sɔ̄a yɔ̄reru Isireliban sɔ̄.

⁴Yen biru kpa a kpuna ka wunen yɛsi nɔ̄m dwarugia kpa a n Isireliban

toranu sɔɔwa sere tɔɔ te kaa se. ⁵Tɔɔ nin geeru ta kon sɔɔwa wɔɔ sin geeru, si sɔɔ Isireliba ba man torari. Nu sɔɔwa sɔɔ gooba wunɔbu ka wene ka wɔkuru (390). Tɔɔ ni kpuro sɔɔra kaa n ben tora ni sɔɔwa. ⁶Yen biru kpa a gɔsia a ka wunen yɛsi nɔm geugia kpuna sɔɔ weeru kpa a wahala ko Yudaban toranun sɔ. Sɔɔ teeru ta ko n sɔɔwa wɔɔ tia. ⁷Kpa a wunen wuswaa kisi Yerusalemu gia ye ba tarusi, kpa a ye gɔseru kpare kpa a yen gari gere. ⁸Meya ne, Yinni Gusunɔ kon ka nun wɛɛ bɔke kpa a ku ra siira. Meya kaa n kpɛ ka yɛsi tia ye, sere tɔɔ te na nun bura mi, tu ka yibu. ⁹Kpa a alikama ka swii ka gbɛɛ ka dɔsi ka dobi sua a ye menna gbɛɛ teeru sɔɔ a burina a ka pɛɛ ko. Yera kaa n da di sere sɔɔ gooba wunɔbu ka wene ka wɔku te, tu ka yibu, kpa a n kpɛ ka yɛsi tia ye. ¹⁰Pɛɛ kure piibuwa kaa n da di nge garamu goobun (200) saka sɔɔ teeru. Nge meya kaa n dimɔ mi sere tɔɔ te, tu ka yibu. ¹¹Meya nim me kaa maa nɔ mu ko n saka mɔwa, ditiri tian sakawa kaa n da nɔ sɔɔ teeru. ¹²Tɔmbun bii gbebusa kaa ka pɛɛ wɔ. Kaa n da ye wɔwa ben nɔni biru. ¹³Nge meya Isireliba ba ko n da ben dɔanu di ka disi tɔn tukobun suunu sɔɔ mi kon bu yarinasia.

¹⁴Esekieli u Yinni Gusunɔ wisa u nɛɛ, na tii nenua disi kpuron di. Na n yaa goru garu diire saa nen piiburun di. Na n maa yaa disigia gaa tende. ¹⁵Yinni Gusunɔ u wisa u nɛɛ, a naa bisu suo a ka wunen doo ko kpa a tɔmbun bisu deri.

¹⁶Kon dɔanu fiiko ye ya tie Yerusalemu kpeesia kpa bu bu dɔanu ka nim saka kua kpa bu di bu nɔ ka nuku sankiranu ka wururabu. ¹⁷Nge meya ba koo dɔanu ka nim bia kpa ba n nuki sankire be kpuro. Ba koo woorawa ben toranun sɔ.

Gusunɔ u koo Isireli seɛyasia

5 Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wune tɔnun bii, a kɔɔ suo ge ga nɔɔ do kpa a ka wunen seri ka wunen toburu kɔni. Yen biru kpa a kilo sua a seri yi yɛre kpa a yi bɔnu ko suba ita. ²Kpa a sube teeru sua a dɔɔ doke Yerusalemun suunu sɔɔ sanam me yen tarusibun tɔra yiba. Yen biru kpa a maa sube teeru sua a n ka tu kɔɔ ge soomɔ a ka wuu ge sikerena. Yeniban biru kpa a maa suberu itase sua a pusi yam kpuro, yen biruwa kon bu takobi suesi. ³Kpa a seri yin fiiko kure wunen yaberun swaa buaɔ. ⁴Kpa yi sɔɔ, a gee sua a dɔɔ doke kpa dɔɔ wi, u Isireliba kpuro seesi.

⁵Yinni Gusunɔ u nɛɛ, yɛre ni, Yerusalemuwa nu ka yɔ. Wee na ye kua handunian suunu. Tɔn tukobun tem mu ye sikerene. ⁶Ma yen tɔmbu ba man seesi n kere bwese tuku ni nu ka bu sikerene. Domi ba nen woodaba yina. Ba n nen gere swii. ⁷Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, wee ba man seesi n kere bwese tuku ni nu ka bu sikerene, ma ba n nen woodaba mem nɔwɛ. Ba n maa nen gere swii ye na bu sɔɔwa. Ben daa kɔsa ya mam bwese ni nu ka bu sikerengia kere. ⁸Yen sɔ, nen tii kon bu seesi. Kon bu siriwa handuniagibun wuswaaɔ. ⁹Kpa n bu seɛyasia bi na n daa bu koo ben bɔu sɔanun sɔ. Meya na n maa bin bweseru mɔ kpam. ¹⁰Yen sɔna tundoba koo ben bibu tem, kpa bibu bu maa ben tundobu tem. Kon bu siriwa n go, kpa n be ba tie yarinasia handunian goonu nne sɔɔ.

¹¹Wee ba nen sɔa yeru disi doke ka ben bɔnu kpuro. Yen sɔ, sere ka nen wɔaru nen tii kon bu biru kisi, na n maa bu meirimɔ ka wɔnwɔndu. ¹²Ba n bu bɔnu kua subenu ita, sube teeru ta koo gbiwa Yerusalemun nukurɔ, bararu ka gɔɔrun sɔ, kpa suberu yiruseru tu maa gbi tabu sɔɔ Yerusalemun biruɔ. Kpa n

maa sube te ta tie mini yarinasia handunian goonu nne kpuro sɔɔ. Kon bu takobi suesiwa. ¹³Ne, Yinni Gusunɔ kon bu nen mɔru seesiwa mam mam sere nen bwɛra yu ka kpuna. Nà n bu mɔru kɔsie, saa yera ba koo gia ma na ñ kī ba n sãa mem nɔɔ sariba. ¹⁴Ben tem mu koo ko bansu, kpa mu beere bia bwese ni nu bu sikerenen wuswaaɔ. ¹⁵Kon bu siriwa ka nen mɔru baka n bu seeyasia ka dam. Kpa bwese ni nu ka bu sikerene mi, nu bu yɛɛ. Adama yeni ya ko ñ sãawa nge kiro ye ya koo de ben tii bu berum dura. Ne Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁶Kon de bu gbisuku gɔɔrun sɔ. Gɔɔ te, ta koo bu nɔni sɔwa nge be ba sɛɛnu twee. Kon ben dīa ni nu tie kpeerasia kpa bu gbisuku gɔɔrun sɔ. ¹⁷Kon bu gɔɔru ka gbeeku yɛɛ sure kpa yi ben bibu go. Bararu ka tɔn goberu ka tabu, ye kpurowa ya koo bu kpeerasia. Ne Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Be ba būnu sãamɔ

6 Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ²wune tɔnun bii, a wunen wuswaa seeyo Isireliban guunun bera gia, kpa a nen gari gere be ba wãa min sɔ. ³A nɛɛ, ne, Yinni Gusunɔ kon be ba wãa Isireliban guunɔ ka gungunɔ ka nin wɔwi sɔɔ wɔrima ka takobi, kpa n ben gunguu nin mi ba ra būu yākuru ko kɔsuku. ⁴Kon ben būu yāku yenu kɔsuku ka mi ba ra nu turare dɔɔ dokeye, kpa ben gonu nu n wɔruka ben būnun nuurɔ. ⁵Kon Isireliban gonu kpī ben bwāarokunun wuswaaɔ. Kpa n ben kukunu yaruku ben būu yāku yeno. ⁶Wuu sɔn mi ba wãa kpuro, su koo kowa bansu. Kpa n ben yāku yenu kɔsuku ni ba kua gungunu wɔlɔɔ. Kon ben bwāaroku ni gura n kɔsuku, kpa nu kun maa wãa mi. Meyā kon bwāaroku ni ba ra ka sɔɔ sã suriri. Ye ba gesi seka ka nɔma ya koo kam kowa mam mam. ⁷Ben suunu sɔɔ gaba koo wɔruku bu gbisuku. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nena

na sãa Yinni Gusunɔ. ⁸Adama kon de bu kisira tabun di, kpa ba n yarine tem tukumɔ. ⁹Saa ye sɔɔ, be, be ba kisira ba koo man yaaya mi ba yoru dimɔ. Domi kon ben gɔru ge wīa ge ga ñ ka nɛ turo yɔ. Kon ben sakara nɔni wīa yi ba ka būnu meera. Ben tii ba koo tii tusi, kɔsa kpuro ye ba kuan sɔ. ¹⁰Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena Yinni Gusunɔ. N ñ kam sɔɔ na ka bu gerusi, ye na nɛɛ, kon bu wahala yeni kpɛɛ.

¹¹Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na nun sɔɔmɔ. A nɔma suo kpa a ka naasu tem so a nɛɛ, wanyo. Wee Isireliba ba kɔsa kua ya kpā. Yen sɔ, ba koo gbi tabu sɔɔ, ka gɔɔru sɔɔ, ka bararu sɔɔ. ¹²Wi u toma, barara ta koo nùn go. Wi u maa wãa turuku, tabu sɔɔra ba koo nùn go. Wi u koo sina yenuɔ, ba koo nùn tarusiwa kpa u gbi gɔɔrun sɔ. Kon bu mɔru seesiwa mam mam. ¹³Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ bā n wa gonu kpī ben būnun bɔkuɔ ka sere ben yāku yeno ka gungunɔ ka guunɔ ka dāa kubeno ka dāa koo bakano mi ba ra raa būnu turare dɔɔ dokeye, ya n nubu duroru mɔ. ¹⁴Kon bu nen nɔmu demie kpa n de tem mɛ, mu ko bansu saa sɔɔ yɛsan nɔm dwarun di n ka girari Dibilaɔ sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Mi ba wãa kpuro kpa bu gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

Isireliban seeyasiabu

bu turuku kua

7 Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, ²wune tɔnun bii, a swaa dakio a nɔ ye na gerumɔ beɛ Isireliban sɔ. Na nɛɛ, kpeera wee. Ta pusi beɛn tem goonu nne kpuro sɔɔ. ³Tɛ ta koo beɛ deema. Kon de nen mɔru yu beɛ wɔri. Kon beɛ siriwa nge me beɛn sanu sanusu sãa. Kpa n beɛ kɔsa ye i kua kpuron are kɔsie. ⁴Na ñ beɛ meɛrimɔ ka wɔnwɔndu. Nà n beɛ seeyasiamɔ, na ñ tii nenumɔ. Kɔsa ye i

kua yera kon bee kōsia. Kpa i gia ma nena na sāa Yinni Gusunō.

⁵Ameniwa ne, Yinni Gusunō na gerua. Na nee, kōsa wee, ya ñ maa ka gaa weene. ⁶Kpeera wee, kpeera wee. Wee ta seemō ta wee been mi. Wee ta sisi. ⁷Bee Isireliba, bee be i wāa tem me sō, saa ya turuku kua. Tōō te, ta turuku kua, ta ko n sāawa wahalan tōru. Tōō te sō, nuku dobun kuuki kun maa nōoramō guunu wollo. ⁸Tē kon de nen mōru yu se. Na ñ ye yōrasiamō ma n kun mō ya ka tii sara. Kon bee siriwa nge me been daa ya ne. ⁹Na ñ bee meerimō ka wōnwōndu. Nā n bee seeyasiamō, na ñ maa tii nenumō. Kōsa ye i kua yera kon bee kōsie kpa i gia ma ne, Yinni Gusunōwa na bee seeyasia.

¹⁰Tōō te wee ta tunuma, ta turuku kua. Bōbunu ka tii suabu bu sosimō. ¹¹Bōbunu nu kua nge deka ye ba ra ka tumbu so. Gāanu kun maa bee tiamme. Tōn dabiru ta koo gbi. Baa wōkinu kun maa nōoramō. Goo kun maa weeweenu mō been sō. ¹²Saa ya turuku mō. Tōō te, ta wee. Wi u dwemō u ku yēeri. Wi u maa dōramō u ku swī. Domi ne, Yinni Gusunōn mōru sisi tōn be ba wāa tem me sō kpuron sō. ¹³Wi u dōra u ñ maa ye u dōra wasi u mwa baa ñ n wāa wāaru sō. Domi gari yi ba gerua tōn be kpuron sō, yi koo koora. Goo sari wi u koo yakiara yēn sō baawure u wāa kom bereteke sō. ¹⁴Wee ba kōba so ba sōru kpa. Adama ben goo kun tabu seemō, domi ne, Yinni Gusunōn mōru seewa be tōn dabi ten sō.

Goo sari

wi u koo seeyasiabu kisirari

¹⁵Yinni Gusunō u maa Esekieli sōōwa u nee, tabu ko n wāawa swēe sō kpa baranu ka gōōnu nu n wāa yenusō. Tōmbu ba koo gbi tabu sō yakasō. Be ba maa wāa wuu sō ba koo gbiwa gōōru ka baranun sō. ¹⁶Be ba maa kisira

ba koo kpikiru dawa guunu wollo nge kparukonu kpa bu weeweenu ko ben toranun sō.

¹⁷Ben nōma ko n sāare dam sarirun sō. Kpa ben dūa yu diiri.

¹⁸Ba koo saaki sebewa kpa bu ben seri kōni nuku sankiranun sō.

Ba koo nanda kpa sekuru bu mwa.

¹⁹Ba koo gobi kō swēe sō, kpa bu ben wuraba garisi nge kubanu, domi sii geesu ñ kun me wura yen gaa kun kpē yu bu faaba ko Gusunōn mōrun tōru sō.

Ba ñ gāanu wasi ye ya koo bu debu, ñ kun me ye ya koo ben bine kpunasia, domi sii geesu ka wura yera ya dera ba tora.

²⁰Ba tii sua ben wuran sō.

Ma ba ka ye bwāaroku bakanu kua ni nu nanum mō.

Yen sōna ne, Yinni Gusunō kon de bu ye tusi.

²¹Kon de tōn tukobu bu ben dukia ye gura, kpa be ba ñ Gusunōn beere yē bu ye tubi di bu ye kpuro disi doke.

²²Na ñ ka bee yinamō sanam me gbenōbu ba koo nen sāa yerun dukia disi doke bu gura.

²³A yōni sōru koowo domi tem me, mu tōn gowobu yibawa.

Meya been wuu ge, ga tumbu yiba be ba daa bōōbōya mō.

²⁴Kon bwesenu sokuma ni nu nuku kō-suru bo,

kpa nu been yenusu mwēeri.

Kon been damgibun tii suabu kpeesia.

Kpa n de bu been sāa yenu disi doke.

²⁵Kam kobu wee.

I ko i faaba kasu, adama i ñ wasi.

²⁶Kōsa ya koo sosi kōsa sō.

Meya labaari kōsi yi ko yi n nōoramō yi n dō.

I ko i Gusunōn sōmōbu bikia bu kāsiru kasu kpa bu bee sō ye ya koo na.

Adama yāku kowobu ba ñ ko n Yinni
Gusunɔn wooda yē.

Been guro gurobu ba ñ maa bwisi gēe mɔ
bu tɔnu kē.

²⁷ Been sina boko u koo gɔɔ sina
kpa sina bibu ba n wurure.

Tɔmbu kpuro ba ko n diirimɔ.

Kon bu kuawa nge mē ben kookoosu ne.
Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena na sāa
Yinni Gusunɔ.

Ba būnu sāmɔ

Yinni Gusunɔn sāa yero

8 Wɔɔ nɔɔba tiasen suru nɔɔba tiasen
sɔɔ nɔɔɔbuse sɔɔ, Esekieli u sɔ win
dirɔ ka Yudan guro gurobu. Yera Yinni
Gusunɔn dam nūn yɔɔwa. ² Yera u mēera
u wa gāanu kurama nu ka tɔnu weene.
Win pɔran tem gia ya sāa nge dɔɔ ma
win wɔllu gia ya ballimɔ nge sii gan te
ba wɔriasia. ³ Ma u gāanu demia nge
nɔma u ka wi, Esekielin seri nenua. Kāsi
te sɔɔ, Gusunɔn Hunde nūn sua wɔllu
ma u ka nūn da Yerusalemuɔ. U deema
yen kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yēsan nɔm
geu gia ba bwāroku gagu yōrasie ge ga
Gusunɔn nisinu seeye. ⁴ Ma Gusunɔ Isire-
liban Yinnin yiikon yam bururam nūn
kure mi nge mē u raa mu wa wɔwaɔ. ⁵ U
nēe, tɔnun bii, a mēerio sɔɔ yēsan nɔm
geu gia.

Ma u mēera. U wa yāku yerun duu
yero bwāroku gaga yɔ ge ga Gusunɔn
nisinu seeye. ⁶ Ma Yinni Gusunɔ u nēe,
tɔnun bii, a wa ye ya kooramɔ mi? Wee
Isireliba ba būnu sāmɔ bu ka man gira
nen sāa yerun di. N ñ maa ye tɔna, kon
kpam nun gam sɔɔsi.

⁷ Ma u maa nūn sua u ka da tɔɔwɔ sāa
yerun yaaran kɔnnɔwɔ. Ma u wɔru gagu
wa ganaɔ. ⁸ Gusunɔ u nēe, tɔnun bii, a
gana ye yabo.

Ma u ye yaba u deema kɔnnɔ gaga
wāa mi. ⁹ U nēe, a duo kpa a wa kom
kɔsum mē tɔn be, ba mɔ mini.

¹⁰ U dua mi. Ye u wa wee, yēe yi yi
ra kabiri ka yēe kōsi geen weenasii ba
kua gani sɔɔ ba ka sikerena ka sere
maa būnu kpuro ni ba ra sā. ¹¹ Ma u
Isireliban guro gurobu wa tɔnu wata
ka wɔkuru yēen weenasii yi kpuron
wuswaɔ. Ma Yaasania Safanin bii u
wāa be sɔɔ. Bukuro ben baawure u
turare ka gāanu neni yē sɔɔ ba ra turare
dɔɔ doke. Ma turaren wiisu bakua wɔllu
tuku tuku. ¹² Yinni Gusunɔ u bikia u nēe,
tɔnun bii, a wa ye Isireliban guro gurobu
ba mɔ asiri sɔɔ? Ben baawure u win būu
yeru mɔ. Ma ba tii gafara kuammē ba
mɔ, nē, Yinni Gusunɔ na ñ bu waamɔ.
Domi na ben tem deri.

¹³ U nēe, a na a maa wa ye ba mɔ ye
ya yeni kere.

¹⁴ Ma u ka nūn da win sāa yerun kɔn-
nɔwɔ ge ga sɔɔ yēsan nɔm geu gia mēera.
U deema tɔn kurɔba sɔ ba būu wi ba mɔ
Tamusi swīiyamme. ¹⁵ Yera u maa nēe,
a wa nge mē mi n sāa? Tē, a na a maa
gam wa ye ya yeni kere.

¹⁶ Ma u nūn sua u ka da sāa yerun
yaaraɔ yāku yeru ka dii dēerarun kɔn-
nɔn baa sɔɔ. Miya u tɔmbu yenda nɔɔbu
wa ba sāa yeru biru kisi ba yiire sɔɔ yari
yeru gia ba sɔɔ sāmɔ. ¹⁷ Gusunɔ u maa
nēe, wunen tii a wa ye ba mɔ. Yeniba
kpuron kobu ya ñ Yudaba tura, ma ba
maa kōsa mɔ ba goonamɔ tem mē sɔɔ
bu ka nen mɔru seeya. Adama beya ba
tii wēru deka sɔkumɔ. ¹⁸ Nen tii kon bu
ye ba kua kōsie ka nen mɔru baka. Na ñ
bu mēerimɔ ka wɔnwɔndu. Ba koo wuri
kowa ka dam bu ka man somiru kana.
Adama na ñ bu swaa dakimɔ.

Yerusalemun seeyasiabu

9 Yen biru Esekieli u Yinni Gusunɔn
nɔɔ nua. U nēe, i susima bēe be i ko
i Yerusale mugibu seeyasia. Baawure u n
win tabu yānu neni ni u koo ka bu kam
koosia.

²Yera u wa wee tumbu nɔɔba tia ba yarima saa sãa yerun kɔnnɔ ge ga wãa gungunu wɔllu gian di, sɔɔ yẽsan nɔm geu. Ma ben baawure u win tabu yãnu neni ni u koo ka tumbu kam koosia. Ma ben suunu sɔɔ goo u wãa u yãku kowon yaberu doke ba gãanu sɔre win kpaka sɔɔ nì sɔɔ u koo yore. Yera u na u yõra yãku yerun bɔkuɔ te ba kua ka sii gandu. ³Ma Gusunɔn yiiko ye ya raa wãa wɔllun kɔsobun weenasibu sɔɔ, ya seewa ya da sãa yerun kɔnnɔ gia. Ma Yinni Gusunɔ u durɔ wi soka wi u yãku kowon yãnu doke mi, ka gãa nì sɔɔ u koo yore. ⁴U nùn sɔɔwa u nɛɛ, a doo wuu suunu sɔɔ a tumbu yĩreru koosi sirikanɔɔ be ba weeweenu m̀ kɔsa ye tumba m̀ Yerusalemun sɔ.

⁵Ma Esekieli u nua durɔ wi, u be ba tie sɔɔmɔ u m̀, i durɔ wi swiĩyɔ wuu ge sɔɔ kpa i tumbu so i go. I ku bu meeri ka wɔnwɔndu. I ku tii nene. ⁶I bu goowo mam mam tɔkɔnu ka aluwaasiba ka wɔndiaba ka tɔn kurɔbu ka bibu. Adama i ku be ba yĩreru koosi mi baba. I toruo saa nen sãa yerun di.

Ma ba torua ka Isireliban guro gurobu be ba wãa dii ten kɔnnɔwɔ. ⁷U nɛɛ, i sãa yee te disi dokeo i ten yaari tɔn gonu yibie. Yen biru kpa i da tɔwɔ i tumbu go.

Ma ba yara tɔwɔ ba tumbu sɛsuka ba go.

⁸Sanam mɛ tumba tɔn be goomɔ, Esekieli u yɔ mi. Yera u yiira u siriru tem girari, u nɔɔguru sua wɔllɔ u nɛɛ, Yinni Gusunɔ kaa Isireli be ba tie kpuro gowa wunen mɔru yen sɔ?

⁹Yinni Gusunɔ u nɛɛ, be Isireliba ka Yudaban torana nu kpɛa. Wee ben tem mɛ sɔɔ, tɔn gobera ta wãa, gem sari. Domi ba m̀, nɛ, Yinni Gusunɔ na ben tem deri. Na n̄ maa waamɔ ye ba m̀. ¹⁰Yen sɔna nen tii n̄ n bu seeyasiamɔ, na n̄ bu meerimɔ ka wɔnwɔndu. Na

n̄ maa tii nenumɔ. Kon bu ben daa kɔsiewa ye ba kua.

¹¹Durɔ wi u yãku kowon yãnu doke mi, u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, wee, na kua kpuro ye a man sɔɔwa.

Yinni Gusunɔ

u maa Esekieli tii sɔɔsi

(I maa meerio 1:1-28)

10 Esekieli u meera wɔllun kɔsobun weenasii ben wɔllɔ. Ma u kpee gobigiru wa ta ka sina kitaru weene. ²Ma Gusunɔ u durɔ wi u yãku kowon yãnu doke mi sɔɔwa u nɛɛ, a duo uruu ben baa sɔɔ, be ba wãa wɔllun kɔso ben temɔ. Kpa a dɔɔ gɛɛ gure wunen nɔmaɔ wɔllun kɔso ben suunu sɔɔn di kpa a da a dɔɔ gɛɛ yi wisi wuu ge sɔɔ.

Yera Esekieli u wa durɔ wi, u da u dɔɔ gɛɛ yi sua. ³Sanam mɛ u tura sãa yee ten mi, wɔllun kɔso be, ba yɔ ten nɔm geu gia. Ma guru wiru ta dii te yiba. ⁴Ma Yinni Gusunɔn yiikon girima ya seewa wɔllun kɔso ben wɔllun di ya da sãa yee ten kɔnnɔwɔ. Ma sãa yee te, ta wiisu yiba. Yera Yinni Gusunɔn yiikon giriman yam bururam sɔɔsira sere ka ten yaaraɔ. ⁵Ma wɔllun kɔsobun kasenun wɔkinu nu nɔɔra sere sãa yee ten yaaraɔ. Ma n sãare nge Gusunɔ Dam kpurogiin nɔɔwa ga gari m̀. ⁶Yera Yinni Gusunɔ u wi u yãku kowon yãnu sebua mi sɔɔwa u nɛɛ, a doo a dɔɔ sua uruu be sɔɔ, wɔllun kɔso ben baa sɔɔ. Ma durɔ wi, u da uruu ben bɔkuɔ. ⁷Ma kɔso ben turo u nɔma demie dɔɔ gia, wi u wãa ben suunu sɔɔ. Ma u ka ye dɔɔ gura u durɔ wi wɛ. Ma durɔ wi, u ka doona.

⁸Ma n sãare tɔnun nɔma yarima saa kɔso ben kasan tem di. ⁹Ma Esekieli u maa uruu nne wa, yen baayere ya wãa wɔllun kɔso ben turon bɔkuɔ. Uruu yen baayere ya ballimɔwa nge kpee gobigiru. ¹⁰Ye kpuro ya weenewa ma n

sāare tia wāa tian sɔɔwɔ. ¹¹ Ya koo kpī yu sī beri nne kpuro ya kun tii sīye. Ma ya dɔɔ mī gia wollun kōsobun wira wāa. ¹² Kōso ben wasi ka biru ka noma ka kasenu, ye kpuro ya nōni mowa. Nge meya maa uruu nne ye kpuro ya mɔ. ¹³ Ma Esekieli u nua ba uruu be sokumɔ woo guna. ¹⁴ Wuswaa nnewa wollun kōso ben baawure u mɔ. Wuswaa gbi-ikaa ya ka Gusunɔn gɔradogia weene. Yiruse ya ka tɔnugia weene. Itase ya ka gbee sunogia weene. Nnese maa ya ka gunɔ bakerugia weene. ¹⁵ Ma wɔllun kōso be, ba yɔɔwa wɔllɔ. Ba sāare nge hunde koni ye u wa Kebarin daarun bɔkuɔ. ¹⁶ Bā n swaa wɔri, uruu be, ba ra n maa swaa wɔriwa. Bā n seewa bu ka yɔ, uruu be, ba ku ra bu deri. ¹⁷ Bā n yōra, uruu ben tii ba ra yōrewa. Bā n yɔɔwa ba ra ka bu yōwa. Domi hunde koni beya, ba uruu be gawe.

Yinni Gusunɔn yiiko

ya sāa yee te derimɔ

¹⁸ Yera Yinni Gusunɔn yikon girima ya doona dii kɔnnɔ gen min di ma ya na ya sina wollun kōso be sɔɔ. ¹⁹ Yera Esekieli u wa kōso be, ba ben kasi deria ba seewa ba yɔɔwa ka uruu be. Ma ba da ba yōra sāa yerun kɔnnɔwɔ ge ga wāa sɔɔ yari yeru gia. Ma Gusunɔ Isireliban Yinnin yikon girima ya balimɔ ben wɔllɔ. ²⁰ Hunde koni ben bwesera Gusunɔ u dera u raa wa Kebariɔ. Ma u gia ma wollun kōsoba. ²¹ Ben baawure u wuswaa nne mɔ ka kasenu nne. Ma ba noma mɔ nge tɔnugia ya wāa ben kasan temɔ. ²² Ben wuswee yi, yi ka hunde koni ye u wa Kebariɔ migii weene. Ben baawure u dɔɔwa deedeeru mi u wuswaa kisi.

Yinni Gusunɔ

u koo Yerusale mugibu siri

ben toranun sɔ

11 Yinni Gusunɔn Hunde u Esekieli sua ma u ka nūn da sāa yerun kɔnnɔwɔ ge ga wāa sɔɔ yari yeru gia. Kɔnnɔ gen miya u tɔmbu yenda nɔɔbu wa. Be sɔɔ, u Yaasania Asurin bii tuba ka Pelatia Benayan bii. Be kpuro ba sāawa Isireliban wirugibu. ² Yinni Gusunɔ u nne, tɔnun bii, tɔn be a wa mi, ba sāawa be ba kōsa bwisikumɔ ma ba tɔmbu bwisi kōsi kēma Yerusalemuɔ. ³ Ba mɔ, n n mɔ tē sa ko dinu bani. Domi Yerusalemu ya sāawa nge wekeru. Ma besɛ yen tɔmbu sa sāa nge yaa ye ya wāa te sɔɔ. ⁴ Yen sɔ, tē tɔnun bii, a bu gerusio.

⁵ Ma Yinni Gusunɔn Hunde u nūn yɔɔwa u nne, a bu sɔɔwɔ a nne, ne, Yinni Gusunɔ na yē ye be Isireliba ba bwisikumɔ ka ye ba gerumɔ. ⁶ Wee ba begibu goomɔ dabi dabinu wuu ge sɔɔ. Ma gonu yiba ben swee sɔɔ. ⁷ Yen sɔ, begii be ba go mi, ba sāawa nge yaa. Ma wuu gen tii ga sāa nge wekeru. Adama be ba tie ba wasi, ba koo bu yarawa bu ka doona. ⁸ Wee ba tabun berum mɔ. Adama kon de taa bi, bu bu deema. Ne, Yinni Gusunɔwa na ye gerua. ⁹ Kon de bu yari wuu gen di. Kpa n bu tɔn tukobu nɔmu beria. Nge meya kon ka bu sirisina. ¹⁰ Tabu sɔɔra ba koo gbi. Kon bu siri be Isireliba, ben tem nɔɔ bura yero. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ. ¹¹ Wuu ge, ga n bu nenumɔ nge wekeru. Ba n ko n maa sāa nge yaa te sɔɔ. Ben tem nɔɔ bura yerɔwa kon bu siri. ¹² Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ wɔn gere ba n mem nɔɔwe, ka wɔn woodaba ba n swii. Ma ba sere bwese tuku ni nu ka bu sikerenen gari swii.

¹³Sanam me Esekieli u Yinni Gusunɔn gari yi gerumɔ, yera Pelatia Benayan bii u kpuna u gu. Saa ye sɔɔra Esekieli u wuswaa tem girari u nɔɔgiri sua u neɛ, Yinni Gusunɔ, kaa dewa Isireli be ba tie bu gbisuku?

Yinni Gusunɔ u koo win tɔn

be ba yarine menna

¹⁴Yinni Gusunɔ u neɛ, ¹⁵tɔnun bii, wee, be ba wāa Yerusalemɔ ba Isireliba, wunen mero bisibu, ka be ba tie bwisi kɛmɔ ba mɔ, bu yɔro mi ba yoru dimɔ mi, ba n ka Yinni Gusunɔ tonde, domi be, be ba wāa Yerusalemɔ mi, beya ba tem me wɛ. ¹⁶Adama a bu sɔɔwɔ a neɛ, baa me na dera ba yarine mi, ba wāa tem tukumɔ, sɔɔ teeru ko na n ka bu wāa nge me na ra n wāa sāa yero. ¹⁷Kpa n bu menna n yara bwese nin suunu sɔɔn di mi ba yarine mi, n bu Isireliban tem wɛ. ¹⁸Mɛya ba koo na kpa bu būu ni kpuro wuna ni ba ra raa sā mi, ni ne, Yinni Gusunɔ na n kī. ¹⁹Kon bu gɔru teu wɛ kpa n bu bwisiku kpaanu wɛ. Kon ben gɔru ge ga raa bɔɔbu nge kperu mi wuna, kpa n bu gɔru kpɔɔ wɛ ge ga du. ²⁰Kpa bu ka nen gere mem nɔɔwa, bu nen woodaba swii. Ba ko n sāawa nen tɔmbu, kpa na n maa sāa Gusunɔ ben Yinni. ²¹Adama be ba yɔrari ba ben kīru swii ba da ba būnu sāamɔ ni ne, Yinni Gusunɔ na n kī mi, kon bu ben kookoosun are kɔsia. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔn yiikon girima

ya yara Yerusalemun di

²²Yen biruwa wollun kɔso be, ba kasi deria ba seewa ka ben uruu be sannu. Ma Yinni Gusunɔn yiikon girima ya sɔɔsire ben wollɔ. ²³Ma win yiikon girima ye, ya seewa wuu suunun di ya da ya wāa guuru garun wollɔ, wuun sɔɔ

yari yeru gia. ²⁴Ma Gusunɔn Hunde u Esekieli sua kāsī te sɔɔ, u ka wurama Babiloniɔ mi Isireliba ba yoru dimɔ. Saa yera kāsī te u waamɔ mi, ta kpa. ²⁵Ma u Isireli be ba yoru dimɔ mi, sɔɔwa kpuro ye Yinni Gusunɔ u dera u wa.

Ba koo Isireliba yoru mwɛɛri

12 Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u neɛ, ²tɔnun bii, wee a wāa mem nɔɔ sariban suunu sɔɔ. Ba nɔni mɔ adama ba n kī bu ka yam wa. Ba swasu mɔ, adama ba n kī bu ka gari nɔ yèn sɔ ba bɔ. ³Yen sɔ, a sɔɔru koowo kpa a se a doona sɔɔ sɔɔ ben baawuren nɔni biru a da a n wāa gam. Sɔɔkudo ba koo gia ma ba sāa bwese mem nɔɔ sariba. ⁴Yen biru Yinni Gusunɔ u neɛ, a wunen yānu menno a yara wunen dirun di sɔɔ sɔɔ gbāara. Kpa a yari wuu gen min di yoka ben baawuren nɔni biru nge wi ba yoru mwa. ⁵Kpa a gana yaba ben nɔni biru a wunen yānu yara min di. ⁶U maa neɛ, a yāa ni sɔɔwo ben nɔni biru kpa a ka nu yari wɔkuru. Kpa a tii wɔke ka yasa a ku ka tem me mɛɛri. Domi na kīwa a n sāa yīreru Isireliban sɔ.

⁷Ma u kua ye Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa. U yara sɔɔ sɔɔ gbāara ka win sɔɔru nge wi ba yoru mwa. Yoka u da u gbāraru yaba ka nɔma u win yāa ni sua u yara wɔkuru tɔmbun nɔni biru. ⁸Buru buru Yinni Gusunɔ u ka nùn gari kua u neɛ, ⁹Isireliba, mem nɔɔ sari be, bā n nun bikia ba neɛ, mba a mɔ mi, ¹⁰a bu wisio a neɛ, Isireliban sunɔ wi u wāa Yerusalemɔ mi, wiya ye a mɔ ya ka yā, ka sere maa Isireliba kpuro be ba wāa mi. ¹¹A sāawa yīreru te ta sɔɔsimɔ ma ba koo yoru da tem gam. Ya koo maa koora. ¹²Sunɔ wi u wāa ben suunu sɔɔ u koo win yānu gura wɔkuru kpa u yari. Ba koo gbāraru yabawa bu ka yari min di. Kpa u tii wɔke u ku ka win tem wa. ¹³Ne, Yinni Gusunɔ kon nùn yina beria kpa u wɔri ye sɔɔ. Kon

ka nùn da Babilonin temɔ. Adama u ñ tem me wasi. Miya u koo gbi. ¹⁴Win sina asakpɔbu ka win kɔsobu ka win tabu kowobu be kpurowa kon yarinasia kpa n de bu bu takobi sɔkiri. ¹⁵Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ, nà n bu yarinasia bwele tuku-nun suunu sɔɔ. ¹⁶Adama kon de gabu bu kisira tabun di ka gɔɔrun di ka bararun di kpa bu wa bu ka gere kɔsa ye ba ne, Yinni Gusunɔ kua. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

¹⁷Yinni Gusunɔ u maa neɛ, ¹⁸tɔnun bii, ka nandaba kaa wunen pɛɛ di kpa a n diirimɔ a n ka nim nɔrumɔ. ¹⁹Kpa a Isireliba sɔ a neɛ, ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na neɛ, be, Yerusalemugibu ba koo ben dɛanu diwa ka berum kpa bu nim nɔ ka nuku sankiranu. Domi ben tem mu kua bansu. Gãa ni nu wãa mi kpuro, nu koo kam kowa ben tɔn dam dɔrebun sɔ. ²⁰Wuu si su tɔmbu dabi su koo kowa bansu, kpa tem me kpuro mu kam ko. Saa ye sɔɔra Isireliba ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

Yinni Gusunɔn gari

yi koo koora

²¹Yinni Gusunɔ u maa Esekieli sɔɔwa u neɛ, ²²mban sɔna Isireliba ba ra n mɔndu mɔ ba n mɔ, wee tɔra denyamɔ, adama kãsi nin gara kun kooramɔ. ²³Yen sɔ, a bu sɔɔwɔ a neɛ, ne, Yinni Gusunɔ kon de mɔn te, tu kpe. Ba ñ maa tu gerumɔ Isireliɔ. Adama a bu sɔɔwɔ a neɛ, tɔra turuku mɔ. Kãsi nin baatere ta koo koorawa. ²⁴Domi nin garu sari te ta koo kam ko. Nen gari geɛ maa sari yi ba gerua bu ka bu nɔni wɔke Isireliɔ. ²⁵Ne, Yinni Gusunɔ, ye na gerua kon ye ko. Ya koo koorawa ya ñ teɛmɔ. Be, mem nɔɔ sariba, ka gem ben nɔni bira kon de gari yi, yi koora.

²⁶Yinni Gusunɔ u maa neɛ, ²⁷tɔnun bii, wee Isireliba ba neɛ, kãsi ni a wa mi, nu ñ kooramɔ tɛ. Nu koo koorawa sere saa gaa. Yen sɔ, a bu sɔɔwɔ a neɛ, ²⁸ne, Yinni Gusunɔ na neɛ, gari yi na gerua kpuro yi koo koorawa tɛ, ya ñ teɛmɔ.

Sɔmɔ weesugibu

13 Yinni Gusunɔ u maa neɛ, ²tɔnun bii, a tɔn be gerusio be ba tii kua nen sɔmɔbu. A de bu swaa daki ye kon bu sɔ. ³Wee ye ne, Yinni Gusunɔ na bu sɔmɔ. Na neɛ, kɔsa koo bu deema be, be ba sãa gari bakasu. Domi ben tiin bwisikuna ba swii ba ka gari gerumɔ, ba ñ gãanu ganu waamɔ. ⁴Bɛɛ Isireliba beɛn sɔmɔbu ba sãawa nge gbeeku bɔnu ni nu bɔsu bansu. ⁵Wee ba ñ dere bu gb̄ararun kuunu kɔre. Ba ñ maa gb̄araru bane tu ka bu ganɛ ne, Gusunɔn mɔrun saa sɔɔ. ⁶Wee ba kãsi weesuginu saarimɔ, ma ba gari gerumɔ yi yi ñ sãa gem. Ba mɔ, wee ne, Yinni Gusunɔwa na bu ye kpuro wɛ. Adama na ñ bu gɔre. Ma ba tamaa kon ben garin dam sirewa. ⁷Adama na nen sɔmɔ be sɔmɔ ma ben kãsinu nu sãawa ni ben tii ba seka. Ben gari yi maa sãawa weesu. Ba tamaa nen gariya ba tɔmbu sɔmɔ. N deema na ñ mam ka bu gari koore. ⁸Yen sɔ tɛ, kon bu wɔrima domi ba kãsinu seka ma ba weesu kparamɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yenɛ gerumɔ.

⁹Kon bu nen dam sɔɔsi be, be ba weesu kparamɔ mi. Ba ñ ayeru wasi nen tɔmbun suunu sɔɔ. Ba koo ben yisa go mi nen tɔmbun yisa yorua. Ba ñ maa wurɔ ben temɔ. Nge meya ba koo ka gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

¹⁰Wee ba nen tɔmbu nɔni wɔkumɔ ba mɔ, bɔri yenda wãa. Adama bɔri yendu garu sari. Nen tɔmba gani seeyamɔ. Ma sɔmɔ be, ba ye soo teɛnimɔ. ¹¹Adama a be ba soo teɛnimɔ mi sɔɔwɔ a neɛ, gana ye, ya koo wɔruma. Guru baka ya koo ne ka kpenu sannu kpa woo bɔko gu se.

¹² Gana ye, yà n wɔruma saa yera tɔmba koo bikia bu nɛɛ, mba soo yen arufaani ye ba tɛɛni mi. ¹³ Yen sɔ̄, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ̄ na gerumɔ̄. Na nɛɛ, kon de nen mɔ̄ru yu woo bɔ̄kɔ seeya, kpa guru baka yu nɛ. Kpa guru kpenu nu nɛ ka dam nu gāanu kpuro go. ¹⁴ Kon gana ye sura yu wɔruma temɔ̄, kpa yen kpɛɛkpɛɛku gu sɔ̄ɔsira. Ya koo bɛɛ wɔ̄ri kpa i gbisuku. Saa yera ba koo gia ma nena na sɔ̄a Yinni Gusunɔ̄. ¹⁵ Nɛ, Yinni Gusunɔ̄ kon nen mɔ̄ru yɔ̄suwa mam mam gana yen sɔ̄ ka be ba ye soo doken sɔ̄. Saa ye sɔ̄, ba koo gere bu nɛɛ, gana ye, ya wɔruma. Be ba raa ye soo doke, ben goo kun maa wāa! ¹⁶ Sɔ̄mɔ̄ weesugii be, ba kpa be, be ba raa gari gerumɔ̄ Yerusalemun sɔ̄, be, be ba ra n waamɔ̄ kāsiru sɔ̄ ma bɔ̄ri yenda wāa, adama bɔ̄ri yendu garu sari. Nɛ, Yinni Gusunɔ̄wa na yeni gerua.

Sɔ̄mɔ̄ tɔn kuro weesugibu

¹⁷ Yinni Gusunɔ̄ u maa nɛɛ, tɔnun bii, a Isireliban tɔn kuro be ba tii kua nen sɔ̄mɔ̄bu sɔ̄wɔ̄ a nɛɛ, ¹⁸ bɔ̄ruoba ba sɔ̄a. Domi ba kiasu gbinumɔ̄ tɔmbun nɔm wīinu sɔ̄ nge bɔ̄ki ma ba tɔmbu kpuro yasi sɛ̄kemɔ̄ wirɔ̄ bukurobu ka bibɔ̄ kpa bu wa ba n ka tɔn be taare. Ba kiwa bu nen tɔmbun wāaru kpeesia kpa na n begiru berua. ¹⁹ Wee ba n man bɛɛɛ wɛ̄emɔ̄ nen tɔmbun wuswaɔ̄ dīa nɔm wɔ̄ɔnun sɔ̄. Ma ba tɔmbu goomɔ̄ be n n weenɛ bu go. Ma ba gabu deri be n weenɛ bu go. Mɛya ba ra nen tɔmbu weesu kue kpa ba n ben wee si swaa daki. ²⁰ Yen sɔ̄na nɛ, Yinni Gusunɔ̄ na nɛɛ, kon bu wɔ̄ri ben kīa sin sɔ̄, si ba ka tɔmbun wāaru mwɛ̄rimɔ̄ mi. Kon bu si mwaaariwa n gɛ̄ɛku kpa n be ba raa mwa yakia. ²¹ Kon ben yasi yi gɛ̄ɛku kpa n nen tɔmbu yakia ben nɔman di. Ba n maa kpɛ̄ ba n bu mɔ̄. Ba koo gia ma nena na sɔ̄a Yinni Gusunɔ̄. ²² Ben weesun sɔ̄, ba gemgibu nukuru sankɔ̄, be, be na n daa kī n kɔ̄sa kua. Ba yina bu tɔn kɔ̄sobu kirɔ̄

ko bu ka ben kom kɔ̄sum deri kpa bu ben wāaru yakia. ²³ Yen sɔ̄, ba n maa kās-inu ka gari weesugii mɔ̄. Kon nen tɔmbu yakia ben nɔman di. Nge mɛya ba koo ka gia ma nena na sɔ̄a Yinni Gusunɔ̄.

Gusunɔ̄ u būu sɔ̄aru yina

14 Sɔ̄o teeru Isireliban guro gurobu gabu ba na ba Esekieli deema u ka bu bikiaru kua Gusunɔ̄n mi. ² Yera Yinni Gusunɔ̄ u nɛɛ, ³ tɔnun bii, tɔn be, ba būu sɔ̄amɔ̄wa ben gɔ̄ruɔ̄, ma ba tii nu wɛ̄, ma nu dera ba wāa durum sɔ̄. Yera ba tamaa kon ben bikiaru wura? ⁴ A bu sɔ̄wɔ̄ a nɛɛ, amɛniwa nɛ, Yinni Gusunɔ̄ na gerua. Na nɛɛ, Isireli goo ù n tii wɛ̄ būu sɔ̄aru sɔ̄, ma ta dera u toramɔ̄, ma u na nen sɔ̄mɔ̄ goon mi u ka nùn bikiaru kua nɛ, Yinni Gusunɔ̄n mi, nen tiiwa kon yɛ̄ro wisi nge mɛ̄n nɔ̄ win būnu dabiru nɛ. ⁵ Nen wisi biya bu koo de Isireliba bu bwisiku ben gɔ̄ruɔ̄ be, be ba man yina ben būu sɔ̄arun sɔ̄. ⁶ Yen sɔ̄, a bu sɔ̄wɔ̄ a nɛɛ, nena na nɛɛ, bu gɔ̄ru gɔ̄sio kpa bu ben būnu deri ka maa kom kɔ̄sum mɛ ba mɔ̄, mɛ mu n nɛ, Yinni Gusunɔ̄ wɛ̄remɔ̄.

⁷ Isireliban goo n kun mɛ sɔ̄o goo ben suunu sɔ̄ ù n man deri u būnu sɔ̄amɔ̄ ma ta dera u toramɔ̄ ma u na nen sɔ̄mɔ̄n mi u ka bikiaru ko nen mi, nɛ, Yinni Gusunɔ̄n tiiwa kon nùn wisi. ⁸ Kon yɛ̄ro wɔ̄riwa n sɛ̄yasia kpa u n sɔ̄a seeda ye ba ko n da ka mɔ̄ndu ko. Kon nùn wunawa nen tɔmbun suunu sɔ̄ɔn di, kpa i gia ma nena na sɔ̄a Yinni Gusunɔ̄.

⁹ Nen sɔ̄mɔ̄ goo ù n wura durɔ̄ wi, u nùn nɔ̄ni wɔ̄kua, ma u nùn bikiaru kua, nɛ, Yinni Gusunɔ̄wa na dera u kua mɛ. Nen tiiwa kon sɔ̄mɔ̄ wi wuna nen tɔmbun suunu sɔ̄ɔn di. ¹⁰ Sɔ̄mɔ̄ wi ka durɔ̄ wi u bikiaru na mi, be kpurowa ba ko n sɔ̄a torobu. Ba koo maa ben tora nin are sɔ̄be. ¹¹ Nge mɛya be Isireliba ba n maa tondamɔ̄ nen swaan di. Ba n maa ben tii disi dokemɔ̄ ka ben tora dabi ni. Ba ko n sɔ̄awa nen tɔmbu kpa na n sɔ̄a

ben Yinni. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

**Gāanu sari ni nu koo
Gusunɔn siribu yōrasia**

¹²Yinni Gusunɔ u maa gerua u nɛɛ,
¹³tɔnun bii, su tē nɛɛ, tem gam tɔmbu
ba man mem nɔɔbu sariru kua. Ma na bu
nen dam sɔɔsi na ben dīanu kam koosia
na bu gɔɔru kpɛɛ ba gbisukumɔ be ka
ben yaa sabenɔ kpuro, ¹⁴baa tɔmbu ita
beni Nɔwɛ ka Danieli ka Yoobu bā n wāa
mi, ba n kpɛ bu tem men tɔmbu kpuro
faaba ko ben gem sɔ. Ben tii tɔnawa ben
gem mu koo de bu faaba wa. Ne, Yinni
Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁵Ŋ kun mɛ nā n dera gbeeku yɛɛ yi
tem mɛ wɔri yi bu go kpuro kpa tem mɛ,
mu ko bansu sere goo kun maa sarɔ mi,
gbeeku yɛɛ yin sɔ, ¹⁶sere ka nen wāaru,
baa tɔmbu ita be, bā n wāa tem mɛ
sɔɔ, tem megibu ba n kpɛ bu faaba wa.
Tɔmbu ita be tɔnawa ba koo faaba wa,
baa ben tiin bibu ba n kpɛ bu faaba wa.
Ma tem mɛ, mu koo kowa bansu.

¹⁷Ŋ kun mɛ nā n dera ba tɔn be tabu
wɔrima, ma ba bu kam koosia sere ka
ben yaa sabenɔ, ¹⁸baa tɔmbu ita be, bā
n wāa mi, be tɔnawa ba koo faaba wa.
Sere ka nɛ, Yinni Gusunɔn wāaru, ba n
kpɛ bu mam ben tiin bibu faaba ko.

¹⁹Ŋ kun mɛ nā n dera barara dua
tem mɛ sɔɔ, ma ba gbisuka be ka ben
yaa sabenɔ, ²⁰baa Nɔwɛ ka Danieli ka
Yoobu bā n wāa tem mɛ sɔɔ, tem men
tɔmbu ba n kpɛ bu faaba wa ben sɔ. Be
ita ye tɔnawa ba koo faaba wa ben gem
sɔ. Baa mam ben tiin bibu ba n kpɛ bu
faaba ko ben gem sɔ.

²¹Yen biruwa Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wee
na Yerusalemu wahala baka nne yeni
kpɛɛ n ka yen tɔmbu ka ben yaa sabenu
go. Yera tabu ka gɔɔru ka gbeeku yɛɛ
gɔbi ka baranu. ²²Adama gabu ba koo
tiara kpa bu bu yara wuun di, kpa bu beɛ
deema kpiki yeru mi. Saa ye sɔɔ, i n ben

daa ka ben kookoosu wa, biti kun maa
beɛ mɔ kɔsa ye na Yerusalemu kuan sɔ.
²³Ya koo beɛn nukuru yemiasia i n ben
daa ka ben kookoosu wa. Saa ye sɔɔ, i
ko i gia ma n n kam sɔɔ na bu wahala
yeba kpɛɛ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni
gerua.

Resem dāa te ba dɔɔ doke

15 Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ²tɔnun bii,
resem dāa ya dāa ye ya tie beɛre
kere? Yen dāa kāasa ya dāa kāasi yi yi
tie kere? ³Ba koo kpī bu ye dendi bu ka
sɔmburu garu ko? Ba koo kpī bu ka ye
gabatia ko? ⁴Geema ya wāawa bu ka ye
dɔɔ sɔre adama yen nɔsu yiru kpuro ka
yen suunu sɔɔ yā n dɔɔ mwaara sɔmbu
terā ya koo maa kpī yu ko. ⁵Sanam mɛ
ya n dɔɔ mwaare ba n ka ye gāanu kue.
Kaa sere gere ye ya den dɔɔ mwaara, ya
n maa garu koorɔ?

⁶Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ.
Nge mɛ dānu sɔɔ resem dāa ba ra
dɔɔ doke, nge mɛya kon maa Yerusale-
mugibu seeyasia. ⁷Kon bu wɔrima. Ba
tamaa ba yara dɔɔn di. Adama dɔɔ wi,
u koo na u bu di, kpa bu gia ma nena
na sāa Yinni Gusunɔ. ⁸Kon de ben tem
mɛ, mu ko bansu, domi ba man mem
nɔɔbu sariru koosi. Ne, Yinni Gusunɔwa
na yeni gerua.

Yerusalemu ya raa sāawa

nge bū wi ba kɔ

16 ¹⁻²Yinni Gusunɔ u Yerusalemu
yen kɔsa sɔɔsi saa Esekielin nɔɔn
di, u nɛɛ, ³Yerusalemu, ba nun marawa
Kananin temɔ. Wunen tundo u sāawa
Amɔreban bweseru. Ma wunen mero u
sāa Hetiban bweseru. ⁴Dɔma te ba nun
mara ba n nun bwia bure. Ba n maa
nun wobura a ka deera. Ba n nun sīre ka
bɔru. Ba n maa nun bekuru tēkusi. ⁵Goo
kun wunen wɔnwɔndu kue u sere nun
gāa nin gaa kua. Adama ba nun kɔwa

yakasɔ dɔma te ba nun mara, domi ba nun tusa. ⁶Saa ye ne, Yinni Gusunɔ na sarɔ wunen bɔkuɔ, na wa a wɔri mɔ wunen maru yānu sɔɔ. Ma na gerua na neɛ, bu de a n wāa baa me a yem wobura. ⁷Ma na dera a kpēa nge dāa yakasɔ. A kpēa a kua kurɔ burɔ. Wunen bwāsu su ye. Ma wunen seri yi kpēa. Adama terera a sīimɔ mam mam. ⁸Ma na sara wunen bɔkuɔ na nun mēera ma na wa saa ya tura su ka kīru ko. Ma na nen yaberun soo sua na ka wunen tereru wukiri. Ma na ka nun arukawani bɔkua ka bōri na neɛ, a kua negii. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁹Ma na nun wobura ka nim, na yem me a mwaare wuna, ma na nun gum sawa. ¹⁰Ma na nun yabe te ba sɔma kua dokea ka bara ni ba kua ka gɔna ba buraru koosi, ka sēkatia ye ba kua ka wēe damgii, ka sere yabe geeru. ¹¹Ma na nun bura yānu dokea ka sumi nɔmaɔ ka saba wīirɔ. ¹²Ma na taabu doke wunen wērɔ ka swaa tonkunu ka sere yasi beeregia wunen wirɔ. ¹³Nge meya na nun buraru kua ka wura ka sii geesu ka sere beku geeru te ba kua ka wēe damgii ka yabe te ba sɔma dokea. Dīa ni a ra maa di, nu sāawa som gem ka tim ka olifin gum. Ma a buram sosimɔ a dɔɔ nge sina kurɔ. ¹⁴Ma a yīsiru yara bwese-nun suunu sɔɔ wunen buram sɔ. Wunen buram me, mu yibawa nen bura yāa ni na nun kuan sɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yerusalemu

ya tii kurɔ tanaru kpēe

¹⁵Yinni Gusunɔ u maa neɛ, Yerusalemu, a wunen naane doke wunen buram sɔɔ. Ma a tii kua nge kurɔ tanɔ yīsi te a yaran sɔ. Tɔnu baawure wi u sarɔ mi kpuro, a ra nūn tii wēwa. ¹⁶Ma a wunen yāa nɔniginu sua a ka da a wunen gungunu mi a ra būnu sā

buraru kua. Miya a tii wē. Ye a kua mi, goo kun yen bweseru waare. Meya yen bwesera kun maa kooramɔ. ¹⁷Ma a wunen bura yāa ni ba kua ka wura ka sii geesu sua a ka būu tɔn durɔbu seka ma a nu sakararu koosi. ¹⁸Ma a wunen yāa ni ba sɔma doke sua a būu ni wukiri. Ma a maa nen gum ka nen turare sua a nu wē. ¹⁹Ma a maa dīa ni na ra ka nun diisie sua a ka būu ni yākuru kua nge me ba ra man yāku nubu durorugiru kue. Dīa niya som ka gum ka tim. Yeniwa ya kooro. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ²⁰Adama sakara te, ta n̄ nun tura. Ma a wunen bii be a man marua mweera a ka būu ni yākuru kua. ²¹Wee a nen bibu sakira a ka būnu yāku dɔɔ mwaararugiru kua. ²²Yen kom kōsum me sɔɔ, a n̄ maa wunen wɔndiaru yaaye ka sanam me a wāa tereru wunen maru yem sɔɔ.

²³Ne, Yinni Gusunɔ na gerumɔ ma a kua bōrura kōsa ye a kuan sɔ. ²⁴Wee a tii sakara kunu gira ka maa būu turanu baama kpuro. ²⁵Wee swaa keenanu baama a būu turanu kua, ma a kom kōsum kua a tii tɔmbu kpuro wē. Be ba gesi sarɔ mi kpuro, ba ra ka nun dendiwa. Ma a wunen sakararu kpēasia. ²⁶A ka wunen berusebu Egibitigibu be ba wasin dam mɔ mi, sakararu kua. Ma a wunen sakararu kpēasia a ka nen mɔru seeya. ²⁷Yera na nun nen dam sɔɔsi na nun nɔma demie. Ma na nun doke nen yibereban nɔmu sɔɔ. Yibere bera, Filisitiba be ba biti soora wunen daa kōsan sɔ. ²⁸Yen biru ma a da a ka Asirigibu sakararu kua, domi a n̄ deba. A da a tii bu wē. Adama ka me, a n̄ deba. ²⁹Ma a da a ka Kananiba sakararu kua ka Babilonigibu. Ka me, a n̄ deba. ³⁰Anna a dam sariru wa mi. A tii kuawa nge sakara kowobun yinni. ³¹Domi a sakara kunu gira swaa keenanɔ ma a būu turanu kua baama kpuro, a ku ra mam maa kurɔ tanɔ gobi mwe. ³²A

sāawa nge kuro tanɔ sakara kowo wi u durɔ tukobu mwaamɔ win durɔn ayero.³³ Kuro tanɔ baawurewa ba ra gāanu kē. Adama wunɛ, a durɔ tanɔbu gāanu wēemɔ kpa a ka bu gawama beri berika kpuron di.³⁴ Ye kuro tanɔbu ba ku ra ko yera a kua sakararu sɔɔ, domi ye kaa ka durɔ tanɔbu kēnu mwaari, wunen tiwa a ra bu wē.

³⁵ Tē, nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, Yerusalemu, a man swaa dakio wunɛ wi a sāa nge kuro tanɔ.³⁶ Wee a dera ba wunen dukia yarinasia baama, ma ba wunen tereru wa sanam mɛ a sakararu mɔ ka būnu ni a kī, ni nu kun mam waabu wā. Ma a wunen bibun yem yari a ka būu ni yākuru kua.³⁷ Yen sōna kon wunen kīnasi be menna ka sere maa be a tusa. Be kpurowa kon mennama baama kpuron di, kpa n nun yōsu tereru ben wuswaaɔ.³⁸ Kon nun seeyasiawa nge mɛ ba ra tɔn gowobu ka kuro tanɔbu seeyasie. Yem mu koo nun wukiri nen mɔru ka nen nisinun saabu.³⁹ Kon nun beri wunen kīnasi ben nomaɔ. Ba koo wunen kunu ka wunen gunguu ni kɔsuku. Ba koo wunen bura yāa ni a doke potiri kpa bu nun yōsu tereru.⁴⁰ Saa ye sɔɔ, kon tɔmbu seeya bu nun seesi bu kpenu kasuku kpa bu nun takobiba sɔkiri.⁴¹ Ba koo wunen dia dōɔ meniki kpa bu nun seeyasia kuro dabinun wuswaaɔ kpa n de wunen sakararu tu kpe. A n maa ben goo gāanu wēemɔ.⁴² Nen mɔru koo sure. Na n maa ka nun nisinu mɔ. Mɛya na n maa ka nun mɔru mɔ.⁴³ Ka mɛ, yèn sō a n yaaye nge mɛ na nun nɔɔri wunen birun di, ma a nen mɔru seeya ka wunen kookoosu, yen sō, kon de a yen are wa. Domi a sekuru sari kom kua ma a būnu sāwa.

Yerusalemuwa ya daa kōsa bo

⁴⁴ Wee be ba ra mɔn teni ko bu nɛɛ, nge mɛ mero u sāa, nge mɛya win bii

wɔndia u ra n sāa, ba koo nɛɛ, wuna ta ka yā.⁴⁵ A sāawa wunen meron bii wi u durɔ ka bibu yina. A sāawa nge wunen maabu be ba durɔ ka bibu yina. Bɛen mero u sāawa Heti. Ma bɛen tundo u sāa Amɔregii.⁴⁶ Wunen mɔɔ wi u wāa sōɔ yēsan nɔm geu gia, wiya Samari ka yen bii wɔndiaba. Wunen wɔɔɔ wi u maa wāa sōɔ yēsan nɔm dware gia wiya Sodomu ka yen bibu.⁴⁷ N n mɔ ben yira a swii tɔna. Ye a kua ya kpā. Wee a sankira a bu kere wunen swɛɛ kpuro sɔɔ.⁴⁸ Sere ka nen wāaru Sodomu ye ya sāa wunen wɔɔɔ ya n kue nge mɛ a kua wunɛ ka wunen bibu.⁴⁹ Tora ni ya kua wee. Ya tii sue ma ya wāa doo nɔɔru ka bɔri yendu sɔɔ. Ya ku ra wɔɔwɔndobu ka sāarobu somi.⁵⁰ Wunen mero bisi be, ba tɔnu bie ba kōsa kua nen nɔni sɔɔ. Ye na wa mɛ, yera na bu gira.⁵¹ Wunen mɔɔ Samari kun mam wunen torarun saka kue. Wunen kōsa ya wigia dabinu kera. Ma wunen kom kōsum mu dera ba nun sanɔ kera.⁵² Wunɛ wi a ra raa bu taare wē wee a sekuru wa. Domi wunen kom kōsum mu begim kera. Bā n wunen daa ye mɛera ba ra deemewa be, ba mam deere. Tē a kua sekurugii yèn sō bā n wunen daa mɛera ba ra wa ba sanɔ sāa.

Sodomu ka Samari

ya koo wurama nge yellu

⁵³ Yinni Gusunɔ u Yerusalemu sōɔwa u nɛɛ, kon Sodomu ka Samari ka ben bii wɔndiaba seeya ka sere maa wunɛ Yerusalemugibu.⁵⁴ Wunen mɔɔ Samari ye, ka wunen wɔɔɔ Sodomu ben nukura koo yemia yèn sō wunen tii a sekuru wa.⁵⁵ Ba koo wurama nge yellu be, ka ben bibu. Mɛya maa wunen tii kaa wurama nge yellu wunɛ ka wunen bibu sannu.⁵⁶ Sanam mɛ a tii sue, a ra ka Sodomu gari kowa ka tii suabu wunen kōsa yu sere sōsira batuma sɔɔ.⁵⁷ Tē, wuna Edɔmuba ka Filisitiba ba koo yēɛ. Wee ba

nun gema yam kpuro. ⁵⁸Ma a wunen sekuru sariru ka daa kōsan are sōwa. Ne Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

⁵⁹Ne, Yinni Gusunō na nē, wee a man gema. A n̄ nen arukawani yibie. Yen sō, kon nun kōsie ye a man kua. ⁶⁰Adama ka mē, na n̄ nen arukawani ye duarimō ye na ka nun bōkua wunen wōndiarun di. Kon maa ka nun arukawani bōke ya n wāa sere ka baadomma. ⁶¹Kaa bwisiku ye a kua kpa sekuru tu nun mwa n̄a n nun wunen maabu ka wōnōbu nōmu beria bu nun wiru kpīiya nge wunen bibu. Adama na n̄ ye mō arukawani ye na ka nun bōkuan sō. ⁶²Kon kpam ka nun nen arukawani bōke kpa a gia ma nena na sāa Yinni Gusunō. ⁶³Kpa a yaaya ye a kua gasō, kpa sekuru tu nun mwa sere a kpana a gari gere. Adama nē kon nun wunen toranu kpuro suuru kua. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Gunō bakeru ka resem

17 Yinni Gusunō u gerua u nē, ²tōnun bii, a Isireliba mōndu kuo. ³A nē, ameniwa nē, Yinni Gusunō na gerua. Na nē, gunō bakeru gara wāa ta kasa dēu ma ta san bakasu mō si su nōni bwese bweseka mō. Ma ta yōwa ta da sere Libanin guurun wii kpīirō. Ma ta da ta dāa ye ba mō sedurun wii kpīiru wīa. ⁴Ma ta dāa ten kāasa ye ya gunum bo wīa ta ka da ta yi tem mi ba ra tenkuru ko, wuu gē sō tenkuba ba wāa. ⁵Ma ta dāa kpīi pōtura gaa sua ta da ta gira nge dāa ye ya ra n wāa nim bōkuō mi tem gem mu wāa, mi nim mu yiba. ⁶Kpīi pōtura ye, ya seewa ya kpēa nge resem koru te ta yasia adama ta n̄ gunu. Ma ten kāasi yi mēera gunō bake ten bera gia. Ma ten gbini yi dua tem men sōwō. Ma dāa ye, ya gōsia resem, ya kpāra ya kāasi kua. ⁷Yen biruwa gunō bakeru gara na ta kasa dēu. Ten sansu taasine. Ma resem koo te, ta ten gbini ka

ten kāasi gōsie gunō bake ten mi gia, domi ta tamaa ta koo nim wa mi gia. ⁸N deema ta raa girewa tem gem sō mi nim yiba kpa tu kāasi geenu ko tu bii geenu ma kpa ta n sāa resem gea.

⁹Wee ye nē, Yinni Gusunō na bikia. Na nē, resem yen bweseru ya koo kpī yu kuura? Gunō bake gbiikii te, ta koo wura tu ye deri ta kun yen gbini wukura? Ta koo wura ta kun yen marum go, kpa ten kpāra kpem mē, mu gbera? N̄ n mēn na, n̄ n maa tilasi tōn dabinu bu na bu ka ye wuka. ¹⁰Wee ta duura, adama ta koo kuura? Sō yari yerun woo gā n tu baba, ta n̄ koo gbera? Geema ta koo gbera mi ta duura.

Mōn ten tubusianu

¹¹Yinni Gusunō u maa nē, ¹²a Yudan mem nō sari be bikio a nē, ba mōn ten tubusianu yē? A bu sōwō a nē, wee Babilonin sina boko u da Yerusalemu. U ben sina boko mwa ka win sina asakpōbu ma u ka bu da Babiloniō. ¹³Ma u turo gōsa wi u sāa nge kpīi pōtura sina bibu sō, u ka nūn arukawani bōkua. U nūn bōrusia. Ma Babilonin sina boko wi, u ben bukurobu gura u ka da win temō. ¹⁴Kpa Yudaban tem mu biru wura, mu ku maa kuura. Kpa bu win arukawani ye mem nōwa. ¹⁵Adama be Yudaba ba Babilonin sina boko wi seesi ba sōmōbu gōra Egibitiō bu ka dumi kasuma ka sere maa tōn dabinu. Wi u yen bweseru kua, u koo kisira? Domi u arukawani kusia.

¹⁶Ne, Yinni Gusunō na nē, sere ka nen wāaru, sina boko wi, u koo gbiwa suno wi u nūn bandu wēn temō. Domi u n̄ win nō mweeru yibie. Babiloni miya u koo gbi. ¹⁷Baa Egibitin suno ù n tabu kowo dabiru mō be ba dam mō, u n̄ kpē u bu somi bu ka tii yina sanam mē Babilonin sina boko u koo na u wōrusu gbe u tabu sīa kpī u ka tōn dabinu go. ¹⁸Domi durō wi, u maa win nō mweeru atafiru kua,

ma u arukawani kusia yè sɔɔ u raa win nɔɔ mweeru doke. Yen sɔ, u n̄ kisiramɔ.

¹⁹Yen sɔna ne, Yinni Gusunɔ na nee, sere ka nen wāaru, nen arukawaniwa Isireliban sina boko u atafiiru kua u kusia. Yen sɔ, u koo yen are wa. ²⁰Kon n̄n yina beria kpa u wɔri ye sɔɔ. Kon ka n̄n da Babiloniɔ. Miya kon n̄n siri win naane sari te u kuan sɔ. ²¹Win tabu kowo be ba koo duki su, kon bu naa swiwa n go ka takobi. Be ba tiara kpa bu yarina nge woo. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nena na yeni gerua.

Yinni Gusunɔn nɔɔ mweeru

²²Ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nee, nen tiiwa kon dāa kāasa kpema meeri seduru yen wii kpiirɔ kpa n ye bura, kpa n da n ye gira guuru garun wɔllo te ta gunu. ²³Kon ye girawa guuru garun wɔllo te ta gunum bo Isireliɔ. Ten kāasi yi koo kuurawa kpa tu binu ma ta n sāa dāa te ta waabu wā. Gunɔ bwese bweseka ya koo sokuru ko ten kāasi sɔɔ. Kpa su n kukua ten saarɔ. ²⁴Saa yera dānu kpuro nu koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ. Nena na ra dāa ni nu gunu kawē, kpa n ni nu pi-iburu bo gunum sosi. Meya na ra ni nu wuru bekusu sāa gberasie, kpa n ni nu gbere bɔrɔm dokea. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. Meya ya koo maa koora.

Gusunɔ u ra baawure siriwa

nge me win daa ya ne

18 Yinni Gusunɔ u gerua u nee, ²Esekieli, mban sɔna Isireliba ba ra mɔn teni ko bu nee, baababa ba resem birenu di, ma ben bibun nɔsu yaaya.

³Adama ne, Yinni Gusunɔ, na bee sɔɔmɔ ma sere ka nen wāaru, i n̄ maa mɔn teni gerumɔ Isireliɔ. ⁴Geema, nena na baawuren wāaru neni, baaba ka bii. Yen sɔ, wi u tora wiya u koo gbi.

⁵Su tē nee, goo u wāa u gea m̄, win daa ya wā. ⁶U ku ra de gungunɔ u būu sã. U ku ra maa būu yākunu di. U ku ra ka goon kurɔ menne. Meya u ku ra maa ka tɔn kurɔ menne sanam me u yasa m̄. ⁷U ku ra goo gbeni. U ku ra maa goo sɔmburu koosie kam. U ra wi u win dibu neni win tɔruba wesie. U ra wi gɔɔra m̄ dīanu wē. Kpa u wi u tereru sīimɔ yānu wē. ⁸U ku ra tɔnu gobi bɔkure u nim doke. U ku ra n maa wāa weesun swaa sɔɔ. U ra siriwa dee dee, u baawure n̄n win gem wē. ⁹U ra nen woodaba mem nɔɔwe mam mam. Tɔnu win bwesera ne, Yinni Gusunɔ na ra soku gemgii. Win wāara ta koo daka da.

¹⁰Su maa tē nee, durɔ wi, u bii mɔ wi u ra tɔmbu wɔri u go, u ben yānu gura, n̄ kun me u ra daa kɔsa gaa ko. ¹¹N deema win baaba ku ra yen bweseru ko. Bii wi, u ra būu yākuru de gungunɔ. U ra ka gabun kurɔbu menne. ¹²U ra bwēɛbwē sɔmburu koosie kam. U ra tɔmbu gbeni. U ku ra be u tɔruba mwaari ye wesie. U ra būnu sã, kpa u n kom bereteke m̄. ¹³U ra tɔmbu gobi bɔkure u nim doke. N weene tɔnu win bweseru u n wāa? Aawo, u koo gbiwa. Domi u daa kɔsa kua. Win yem mu koo wɔriwa win tii sɔɔ.

¹⁴Su tē nee, bii wi, u seewa u mara. Ma win bii u seewa u win tundon toranu kpuro wa. Adama u n̄ win tundon yira ye swi. ¹⁵U ku ra būu yākunu de gungunɔ. U ku ra būnu sã ni Isireliba ba sãamɔ. U ku ra ka goon kurɔ menne. ¹⁶U ku ra goo sɔmburu koosie kam. U ku ra be ba win dibu neni tɔruba mwaari. U ku ra gbeni. U ra wi gɔɔra m̄ dīanu wē. Kpa u wi u tereru sīimɔ yānu wē. ¹⁷U ku ra n wāa weesun swaa sɔɔ. U ku ra tɔnu gobi bɔkure u nim doke. U ra nen woodaba mem nɔɔwe. Bii wi, u n̄ gbimɔ win tundon toranun sɔ. U ko n wāawa ka gem. ¹⁸Adama tundo wiya u koo gbi win toranun sɔ domi u tɔmbu tɔya kua u gbena.

¹⁹I bikiamɔ i mɔ, mban sɔna bii kun win tundon durum are sɔwɔ. Geema, bii kun ye sɔwɔ yɛn sɔ u gea kua. Ma u sɔa dee dee nen yira sɔw, u nen woodaba mem nɔwɔa mam mam. Yen sɔna u ko n wɔa. ²⁰Wi u tora, wiya u koo gbi. Bibu ba ñ ben baababan toranun are sɔwɔ. Meya baababa ba ñ maa ben bibun toranun are sɔwɔ. Kon gemgii nùn win are wɛ yɛn sɔ u kom gem kua. Kpa n maa tɔn kɔso seeyasia yɛn sɔ u kɔsa kua.

Kɔsan kiro

²¹Tɔn kɔso ù n win daa kɔsa deri, ma u gem swii nge mɛ nen wooda ya gerua kpuro, u ñ maa gbimɔ. ²²Kon win toranu kpuro duari, kpa n de u n wɔa gea ye u mɔn sɔ. ²³I tamaa ne, Yinni Gusunɔ na kɔ tɔn kɔso u gbi? Aawo. Ye na kɔ, yera u gɔru gosia kpa u n wɔa. ²⁴Adama wi u gem deri, ma u daa kɔsa mɔ nge tɔn kɔso, i tamaa u ko n wɔa? Aawo. Kon win yellun daa gea ye duariwa kpa n de u gbi win daa kɔsa ka win mem nɔw sarirun sɔ. ²⁵Bɛɛ Isireliba, i mɔ, nen gere ye, ya ñ sɔa dee dee. I swaa dakio i nɔ. Nen gerewa ya ñ sɔa dee dee? Nge beeya i saka saramɔ. ²⁶Gemgii ù n gea deri, ma u kɔsa mɔ, u koo gbiwa kɔsa yen sɔ. ²⁷Tɔn kɔso ù n maa win daa kɔsa deri, ma u daa gea mɔ, u win wɔaru wɔramɔwa. ²⁸U ko n wɔa, domi u gia ma kɔsa u raa mɔ, ma u ye deri. Ñ n men na, u ñ maa gbimɔ. ²⁹Bɛɛ Isireliba i mɔ, nen gere ya ñ sɔa dee dee. Adama n ñ mɛ, beeya i saka saramɔ. ³⁰Yen sɔ, kon baawure siriwa nge mɛ win daa ya sɔa. Ñ n men na, i beɛn daa kɔsio i kɔsa deri. I ku de beɛn daa kɔsa yu bɛ kam koosia. ³¹I beɛn daa kɔsa derio kpa i beɛn gɔrun bwisikunu gosia. Mban sɔna i ko i tii go. ³²I yɛ ma ne, Yinni Gusunɔ, na ñ goon gɔw kɔ. Ñ n men na, i gɔru gosio kpa i wa i n wɔa.

Ba Isireliban sinambu

gɔw wuri kuamme

19 Yinni Gusunɔ u neɛ, a gɔw swiiyɔ Isireliban sina bibun sɔ, a neɛ, ²ben mero u sɔawa nge gbee sunɔ niu geu

ge ba yɛ gbee sinansun suunu sɔw. Ga ra n gen binu kpunewa ga n nu diisiamɔ.

³Ma ga gen buu teu seeya ga kua kpambu.

Ga gu yaa mwaabu sɔsɔi, ma ga tumbu sɛsukum wɔri.

⁴Ye sɔba gen gari nua, ma ba gu yina beria. Yera ba gu mwa ka kɔkɔru ba ka da Egibitio.

⁵Ma gen mero ga mara gu wurama. Adama ga temanabu kpana, ga wa n ñ koorɔ.

Yen biruwa ga maa gen buu teu sua ga seeya ga dam kua, ga kua gbee sunɔ kpambu.

⁶Ma ga wɔri gbee sinansun wuuru sɔw. Ga yaa mwaabu meera.

Ma ga tumbu sɛsukum wɔri.

⁷Ga tem min sina kpaaru wɔri ga sura. Ma men wusu kua bansu. Ma tumbu ka ye ya wɔa tem me sɔw kpuro

ya berum soora gen kukiribun sɔ.

⁸Ma bwesenu nu menna nu ka gu tabu kua.

Bwese ni, nu nawa yam kpuron di. Ba gu suura kua ga wɔri.

⁹Ma ba gen wɛru yaba ba taabu doke

ba gu sɔri diru garu sɔw.

Yen biru ba ka gu da Babilonin sina bokon mi.

Ma ba gu kenusi

sere ba ñ maa gen kukiribu nɔwɔ Isireliban guunɔ.

¹⁰Yinni Gusunɔ u maa neɛ,

ben mero u sāawa nge resem
ye ba duura daa toran bōkuo.

Resem ye, ya ra ma.

Ya maa kāasi yiba nim me ya waamōn
sō.

¹¹ Ya kāasi damgii mō yi ba koo kpī bu
ka sina dēki ko.

Ya waabu wā, yen gunum ka yen kāasi
dabinun sō.

¹² Adama ba ye wuka ka mōru
ba sura temō.

Woo ge ga wee sō yari yerun di,
ga yen marum gherasia.

Yen kāasi damgii yi, yi gbera yi dōo
mwaara.

¹³ Tē ya gire tem gbebum sōo
mi gāanu ku ra kpi.

¹⁴ Ma dōo u yara saa yen kāasin di
u yen marum mwa.

Ya n maa kāasa damgia mō
ye ya koo ko sina dēka.

Womu geni ga sāawa gōo wuri. Geya ba
ko n da ko bā n gōo wuri mō.

Isireliba

ba Yinni Gusunō seesi

20 Sanam me Isireliba ba wāa yoru
sōo Babiloni, yoo ten wōo nōoba
yirusen suru nōobusen sōo wōkuruse
sōora ben guro gurobu gabu ba na Es-
ekieli mi u ka bu bikiaru kua Yinni
Gusunōn mi. Ma ba na ba sina win
wuswaa. ² Yera Yinni Gusunō u nēe,
³ tōnun bii, a tōn beni sōowō a nēe,
ameniwa nē, Yinni Gusunō na gerumo.
Na nēe, n n Isireliba ba nawa bu ka
nen kīru bikia? Sere ka nen wāaru na
n wuramō bu man gāanu bikia.

⁴ Tē a sōoru koowo a ka bu siri. A bu
yaayasio kom kōsum me ben baababa
ba man kua. ⁵ Ye nē, Yinni Gusunō na
gerumo wee. Na nēe, sanam me na be,
Isireliba gōsa be, be ba sāa Yakōbun

bweseru na bu nōo mweeru kua ka bōri.
Ma na bu tii sōosi Egibitiō, na bu sōowa
na nēe, nena na ko n sāa ben Yinni. ⁶ Yen
dōma tera na bu nōo mweeru kua ka bōri
na nēe, kon bu yara Egibitin di. Kpa n ka
bu da tem me na bu gosia sōo mi tim ka
bom mu yiba. Tem me, mu sāawa me mu
tem kpuro buram kere. ⁷ Na bu sōowa na
nēe, baawure u win būu ge u kōde sāa
derio kpa u ku raa tii disi doke ka Eg-
ibitin būu ni. Domi nena na sāa Gusunō
ben Yinni.

⁸ Ka me, ba man seesi ba yina bu
man swaa daki. Ben goo kun būu ni
deri, n sōo ben kōde wāa. Ba n Egibitin
būu ni deri. Ma na bwisika n bu mōru
kpuro seesi n bu wōri Egibitiō. ⁹ Adama
na bu deri, domi na n kī nen yīsiru tu
sankira bwese tukunun suunu sōo yēn
sō na tii bwese tuku ni sōosi ¹⁰ sanam
me na Isireliba yara Egibitin di na ka
da ghaburō. ¹¹ Ma na bu sōowa ye ba
koo ko ka sere nen woodaba ye ba koo
swii ba n ka wāa. ¹² Na bu tōo wēraru-
guru wē ta n sāa yīreru te ta sōosimō
ma nē, Yinni Gusunōwa na bu wuna
nenem. ¹³ Adama be Isireliba ba man
seesi ghaburō ba n nen woodaba ka nen
gere mem nōowe ye bā n swii ba ko
n wāaru mō. Meyā ba n maa nen tōo
wēraruguru mem nōowe sere na bwisika
n ka bu mōru ko n bu kpeerasia ghaburō.
¹⁴ Adama nā n ye kua, bwese tukunu nu
koo nen yīsiru gem, n n nōni biru na bu
yara Egibitin di. ¹⁵ Yen sōna ghaburō na
nōmu sua na bōrua na nēe, na n maa
ka bu dōo tem buram me sōo, mi tim ka
bom mu kokumo me na bu nōo mweeru
kua. ¹⁶ Domi ba n nen woodaba ka nen
gere mem nōowe. Meyā ba maa nen tōo
wērarugii te disi doke yēn sō ben gōru
ga woo būnun mi gia. ¹⁷ Ka me, na ben
wōnwōndu wa na n būu go ghaburō.

Isireliba ba ñ ben

mem nɔɔbu sariru deri

¹⁸ Na ben bibu sɔɔwa gɓaburɔ na nɛɛ, bu ku ben baababan yira swii, bu ku ko ye ba bu sɔɔwa, bu ku maa tii disi koosi ka ben būnu. ¹⁹ Adama bu nɛ Gusunɔ ben Yinnin woodaba ka nɛn gere swiɪyɔ kpa bu ka ye kpuro sɔmburu ko. ²⁰ Bu nɛn tɔɔ wɛrarugiru wunɔ nenem kpa ta n sãa yĩreru nɛ ka ben baa sɔɔ, te ba koo ka gia ma na sãawa Gusunɔ ben Yinni. ²¹ Adama ka mɛ, bii be, ba man seesi, ba ñ nɛn woodaba ka nɛn gere mem nɔɔwɛ ye bà n swii ba ko n wāaru mɔ. Ba nɛn tɔɔ wɛrarugiru disi doke. Ma na bwisika n ka bu nɛn mɔru seesi gɓaburu mi. ²² Adama bwese tukunu nu ku ka nɛn yĩsiru gɛm sɔ, na ñ bu gāanu kue. Domi bwese nin wuswaɔra na be, Isireliba yara Egibitin di. ²³ Gɓaburu miya na nɔma sua wallo na bōrua na nɛɛ, kon bu yarinasia bwesenu sɔɔ ka tem tukumɔ. ²⁴ Domi ba ñ nɛn woodaba ka nɛn gere mem nɔɔwɛ. Ma ba nɛn tɔɔ wɛrarugii te disi doke. Ma ba ben kɔdɛ doke ben baababan būnu sɔɔ. ²⁵ Nena na maa bu wooda wɛ ye ya ñ bu gea maruamme ka ye ya ñ bu wāaru wɛɛmɔ. ²⁶ Na dera ba disi duura ye ba ka ben bii gbiikobu yāku dɔɔ mwaararugiru mɔ, kpa nanum bu mwa kpa bu gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

Gusunɔ u koo Isireliban

būu sāaru kpeesia

²⁷ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, tɔnun bii, a Isireliba sɔɔwɔ a nɛɛ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, ben baababan tii ba man tora, ba ñ nɛn arukawani yibie. ²⁸ Na ka bu da tem me sɔɔ mɛ na bu nɔɔ mwɛɛru kua na sire ka bōri. Miya ba ben bine doke gungunu gia ka dāa kubenu gia. Ma ye kpuro ya kua

ben būu yāku yenu. Miya ba ra yāku dɔɔ mwaararuginu ko ka sere ni ba ra ko ka gberun dīanu ka tam kpa bu turare dɔɔ doke. Ye kpuro ya dera nɛn mɔru seewa. ²⁹ Ma na bu bikia na nɛɛ, mba gunguu ni, nɛn mi i ra n naamɔ. Saa yen dɔma ten di, ba ben yāku yenu sokumɔ gungunu. ³⁰ Yen sɔ, a bu sɔɔwɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, bu ku tii disi koosi nge ben baababa. Bu ku maa būnu gasiri bu sã. ³¹ Wee tɛ, ba tii disi mɔ ba būnu gasirimɔ ba ka nu kēnu daawamme ma ba ka nu ben bibu yākunu kuamme. Yera ba tamaa ba koo bikiaru ko nɛn mi? Aawo, sere ka nɛn wāaru na ñ wuramɔ bu bikiaru ko nɛn mi. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ³² Ba tamaa ba koo ko nge bwese ni nu tie, kpa ba n dānu ka kpenu sãamɔ. Adama n ñ koorɔ. ³³ Sere ka nɛn wāaru ka dama kon bu wɔri kpa n bu seesi, kpa na n bandu dii be sɔɔ. ³⁴ Kon bu yara bwese tuku nin suunu sɔɔn di mi ba yarine kpa n bu menna n bu nɛn dam ka nɛn mɔru sɔɔsi. ³⁵ Kon ka bu da gɓaburɔ be tɔna mi goo kun wāa. Miya kon bu siri. ³⁶ Kon bu siri nge mɛ na ben sikadoba siri gɓaburɔ sanam mɛ ba wee Egibitin di. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ³⁷ Saa ye sɔɔ, kon bu tilasi ko ka sɛna ba n ka sãa nge nɛn yāa gɔɔ kpa bu arukawani ye mem nɔɔwa ye na ka bu bɔkua. ³⁸ Kon bu wuna ben suunu sɔɔn di be ba man seesi ka be ba sãa tɔn kɔsobu kpa n bu yara tem mi ba wāan di. Adama ba ñ dɔɔ Isireliɔ. Saa ye sɔɔra be, Isireliba ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ. ³⁹ Tɛ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na maa gerua ben sɔ. Na nɛɛ, bu doo bu ben būnu sã. Adama amen biru, ba koo man mem nɔɔwa. Ba ñ maa nɛn yĩsiru sankumɔ ka ben būu sāaru. ⁴⁰ Domi Isireliba kpurowa ba koo man sã Isirelin guurɔ te na gɔsa nɛn sɔ. Miya kon ka bu nɔnu geu mɛeri. Kpa n bu yākunu bikia ka kɛɛ gee ni ba sɔɔru

kua nen sō. ⁴¹ Nà n bu yara bwese tuku-nun suunu sōwɔn di mi ba raa yarinɛ ma na bu mennama, saa yera kon bu mwa nge yāku nubu durorugiru. Bwese tuku ni, nù n wa mɛ, kpa nu gia ma nena Yinni Gusunɔ Dɛero. ⁴² Mɛya ben tii ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ nà n bu kpaa na ka da Isireliɔ mi na ben baababa nɔw mweeru kua. ⁴³ Ba koo bwisiku daa kōsa ye ba kua yellu, yè sɔw ba tii disì doke kpa bu tii tusi kōsa ye ba kuan sō. ⁴⁴ Saa ye sɔw, ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ nà n bu sɛyasia nen yisirun bɛren sō. N n̄ mɔ ben daa kōsa ye ba kuan sō. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Labaari kōsa Isireliban sō

21 Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ, ² tɔ-nun bii, a mɛerio sōw yēsan nɔm dwarɔ, kpa a bu gerusi be ba wāa dāa sōw mi. ³ A de bu nen gari swaa daki yi kon gere dāa sōw ge ga wāa sōw yēsan nɔm dwaru gia mi. A nɛɛ, kon gu dōw doke, kpa dōw wi, u dāa bekunu ka ghebunu mwa. Dōw wi, kun gbimɔ. Tɔmbu kpurowa ba koo dōw soora saa sōw yēsan nɔm dwarun di n ka da nɔm geuɔ. ⁴ Tɔmbu kpurowa ba koo wa ma nɛ, Yinni Gusunɔwa na dōw wi sōrua, u n̄ maa gbimɔ.

⁵ Ma Esekieli u Yinni Gusunɔ sōwɔwa u nɛɛ, wee ba ra n ka man wɔki ba n mɔ, suka na ra n bu kuamme.

⁶ Ma Yinni Gusunɔ u nùn sōwɔwa u nɛɛ, ⁷ wunɛ, tɔnun bii, a mɛerio Yerusalemu gia kpa a Isirelin tem ka mɛn sāa yenu gerusi. ⁸ A Isireliba sōwɔw a nɛɛ, wee ye na gerumɔ ben sō. Na nɛɛ, kon bu deema, kpa n nen takobi woma yen kararun di kpa n gemgii ka tɔn kōso go. ⁹ Kon bɛɛ kpuro kpeerasia. Yen sōna kon nen takobi woma saa yen kararun

di, kpa n tɔmbu go saa sōw yēsan nɔm dwaru gian di n ka da nɔm geuɔ. ¹⁰ Tɔmbu kpuro ba koo gia ma na nen takobi woma saa yen kararun di, na n̄ maa ye wesiamɔ mi. ¹¹ Yen sō, wunɛ tɔ-nun bii, a yāaro a weeweenu ko nge wɔn gabu ga bɔɔra. ¹² Bā n nun bikia mban sōna a weeweenu mɔ, kaa bu wisiwa a nɛɛ, labaari kōsa a nua. Ya koo maa tunuma. Kpa tɔmbun toronu nu kara. Ba koo gɔma dwiiya. Kpa ben wɔrugɔru tu kpe, bu dūunu soona. Wee, ya koo na ya mam tunuma. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Takobi ya wee

¹³ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, ¹⁴ wunɛ tɔ-nun bii, a tɔmbu gerusio. A bu sōwɔw ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, takobi gaa wee ya wee, ya nɔw dɛɛrawa mam mam.

¹⁵ Ya ballimɔ, yera ba koo ka tɔmbu go. I tamaa bɛɛn bandu ta n̄ kpeemɔ,**

¹⁶ adama ba takobi ye nɔw dɛɛrawa ba neni.

Ba ye tɔn gowo nɔmu berie.

¹⁷ A gbāro, kpa a weeweenu ko, wunɛ tɔnun bii.

Domi ba ye nen tɔmbu Isireliba ka ben sinambu suesi.

¹⁸ Wee ba be kpuro yibereba nɔmu beria. A wunen nɔma bɔkuo, nɔni swāa bakara wee.

Bɛɛn bandu t̄a n wɔruma maa ni. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.††

¹⁹ Tɛ wunɛ tɔnun bii, a bu gerusio.

A taka koowo nɔn teeru, yen biru nɔn yiru, yen biru nɔn ita, a ka takobi yen dam sōsi.

Domi ya sāawa takobi

ye ya ka gɔw wee.

Gɔw bokowa ya ka wee baaman di.

**21:15 - Naa sin sukum Heberum sɔw mu n̄ dɛɛre.

††21:18 - Naa sin sukum ka Heberum mu n̄ dɛɛre.

²⁰ Ya baawuren wɔrugɔrun dam buamɔ. Ya dera ba wɔrukumɔ.

Wee na dera ya wāa baawuren kɔnnɔwɔ.

Wee ya ballimɔ nge guru maakinu, ya sɔɔru s̄a yu ka go.

²¹ Na maa ye s̄ɔwɔ na m̄, yu soowo nɔm geu gia, kpa yu wura nɔm dwareu gia.

Takobi nɔɔ durora wunɛ, a doo mi ba nun tii.

²² Nɛ, Yinni Gusunɔn tii, kon taka ko kpa n nɛn mɔru kpuro s̄ɔsi mam mam sere yu ka sara. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Babilonin sina boko

u koo Yerusalemu wɔri

²³ Yinni Gusunɔ u kpam gerua u nɛɛ, ²⁴ wunɛ tɔnun bii, a swaa yiru yabo ye ya koo s̄ɔsi m̄n di Babilonin sina boko u koo ka tabu duuma. A de ye yiru ye, yu yari wuu teun di kpa a yen baayere ȳireru ko yu ka s̄ɔsi wuu ḡɛn mi ya dɔɔ.

²⁵ Kaa swaa yiru ye kowa, tia ya n dɔɔ Raba gia, ye ba koo sw̄ii bu ka Amɔniba tabu wɔri, tia maa Yerusalemu gia ye ba koo sw̄ii bu ka Yudaba tabu wɔri.

²⁶ Domi wee Babilonin sina boko u wāa swaa yiru yen keɛnɔnɔ u bikiaru m̄ b̄uu ni ba m̄ Terafimun mi, ka s̄ɛnu ka yaa woru. ²⁷ Ma bikia te, ta Yerusalemu s̄ɔsi win nɔm geu sɔɔ. T̄ɛ, u koo wooda w̄ɛ bu Yerusalemu wɔri ba n tabun kuuki m̄. U koo tabu yānu yi yi Yerusalemun kɔnnɔɔ. Kpa bu gungunu ka kuku yenu ko mi, bu ka ye wɔri. ²⁸ Adama Yerusalemugibu ba tamaa win bikia ten gari yi n̄ s̄a gem. Domi ba tamaa u koo bu deri arukawani ye ba ka n̄n bɔkuan s̄. Adama u n̄ ben toranu duari. Yen s̄, u koo bu wɔri. ²⁹ Yen s̄na nɛ, Yinni Gusunɔ na bu s̄ɔwɔ na m̄, wee ben mem nɔɔbu sari te ta s̄ɔsiramɔ ben daa sɔɔ, ta man ben toranu yaayasiama ma

nu bu taare w̄ɛmɔ. Ba n̄ maa nu deri. Yen s̄, kon bu nɔmu doke n mwa.

³⁰ Wunɛ maa Isireliban kparo, wunen t̄ɔra turuku m̄. Wunen toranu nu den tura m̄. ³¹ Ba koo wunen sina furɔ pota. Gāanu koo k̄si. Be ba tii kawe ba koo w̄lle suara. Kpa be ba tii sue bu wɔruma. ³² Kon de Yerusalemu yu ko bansu mam mam. Ya koo koorawa saa ye wi kon yen dam w̄ u tunuma.

Ba koo Amɔniba tabu wɔri

³³ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, wunɛ tɔnun bii, a Amɔniba gerusio ben kom k̄sum m̄ ba Isireliba kuan s̄. A bu s̄ɔwɔ a nɛɛ, wee, ba takobi nɔɔ d̄ɛɛra ya ballimɔ ya bu mara yu go. ³⁴ Ben k̄asi weesugii ni ka gari weesugii yin s̄, ba koo bu gowa nge tɔn k̄sobu be ba wiru bɔɔra. Domi ben t̄ɔra turuku m̄, ben toranu nu den tura m̄. ³⁵ Bu ben takobiba wesio ben karanɔ. Kon bu siri mi ba bu mara. ³⁶ Kon bu mɔru seesi n bu wure nge d̄ɔ kpa n bu tɔmbu nɔmu beria be ba koo bu wɔri ka dam bu kam koosia. ³⁷ Kon de d̄ɔ u bu di, kpa ben yem mu yari ben tem suunu sɔɔ. Ba n̄ maa bu yaayamɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yerusalemugibun daa k̄sa

22 Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ, ² wunɛ tɔnun bii, a sɔɔru koowo a ka Yerusalemugibu siri be ba s̄a tɔn gowobu mi. A ku sika ko. A de bu bwisiku ben daa k̄sa ye ba kuan s̄. ³ A bu s̄ɔwɔ a nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. Wee ba tɔmbu goomɔ. Yera ya koo de ben wuu Yerusalemun tii yu kam ko. Wee ba bwāarokunu sekumɔ ma ba ben tem disi doke. ⁴ Tɔn be ba go mi, ben taarewa. Ba tii disi doke ye ba ka tii bwāarokunu kua. Nge meya ba ka ben wāarun t̄nu kawa. Yen s̄na kon de bwese tukunu nu bu ȳɛ. ⁵ Be ba toma ka be ba wāa turuku ba koo bu ȳɛ ȳɛn s̄

ben wuu Yerusalemun yīsira beere bia, ma ya burisire.

⁶Wee be, Isireliban sinambu ba tōmbu dam dōremō ba goomō Yerusalemu ye sōw. ⁷Ma yen tōmbu ba ben mērobu ka ben tundobu gema. Gaba sōbu dam dōremō. Gaba maa gobekuba ka gōminibu taki dimō. ⁸Tōmbu ba n nēn sāa yeru daabu kī. Ba n maa kī bu nēn tōw wērarugiru mēm nōwā. ⁹Gaba wāa ba ben winsim kōsa gerumō bu ka nūn go. Meya maa tōmbu ba ra būnun dīanu di gungunūn wōllō kpa ba n sekuru sari kookoosu mō. ¹⁰Gabu ba wāa ba ra ka ben tondon kurōbu kpunē. Gabu ba ra mam tōn kurōbu gabe sanam mē ba yasa mō. ¹¹Gaba maa wāa ba sakararu mō ka ben bensim kurōbu, n kun mē ka ben biin kurō n kun mē ka ben sesu tundo turosibu. ¹²Gaba maa wāa be ba ra wure bu gobi mwa bu ka tōmbu go. Gaba wāa ba ra are beke kasu bā n ben winsim gobi bōkura. Gaba wāa be ba ben winsim taki dimō bu ka gobi ko. Ma ba nē, Yinni Gusunō duari mam mam. Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

¹³Wee kon bu so be, Yerusale mugibu ben gbena ka tōn be ba gon sō. ¹⁴Nā n bu wōri yen tōw te, ba n ko n maa dam ka mwia mō. Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua. Ya koo maa kōora. ¹⁵Kon de bu yarina ba n wāa bwese tukunu sōw. Kpa bu da baama. Nge meya kon ka ben disi yi wuna Yerusalemu ye sōon di. ¹⁶Bwese ni nu tie, nu koo bu gem. Saa ye sōw, ba koo gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō.

¹⁷Yen biru, Yinni Gusunō u maa nē, ¹⁸tōnun bii, wee nēn nōni sōw Isireliba ba sāa nge sii bisu n kun mē nge sii gandū n kun mē nge sii kpikisu n kun mē nge pēerum n kun mē nge sii wōkusu si ba doke sōwatia sōw bu ka su sōwa. Ba sāawa nge sii geesun bisu. ¹⁹Yen sōna nē, Yinni Gusunō na nē, kon bu mēna Yerusalemu sōw. ²⁰Nge mē ba ra sii geesu ka sii gandū ka sii wōkusu

ka sii kpikisu ka sii pēerum mēnne bu doke sōwatia sōw, kpa bu dōw doke su ka yanda, nge meya kon bu mēna nēn mōru sōw, kpa n bu deri bu yanda. ²¹Kon bu mēna sube teeru sōw, kpa n bu kpēe nēn mōrun sundu sōw kpa bu yanda nge sisu. ²²Nge mē sii geesu su ra yande dōw sōw, nge meya ben tii ba koo yanda Yerusalemun suunu sōw. Saa yera ba koo gia ma na ka bu mōru seewa.

²³Yinni Gusunō u maa gerua u nē, ²⁴tōnun bii, a Yerusale mugibu sōwō a nē, ben tem mu sāawa nge mi gura ku ra nē. Yen sō, kon de mu kam ko nēn mōrun saa sōw. ²⁵Ben sōmōbu ba sāawa nge gbee sinan si su kukirimō sanam mē su yaa wa su sēre. Domi ba tōmbu goomō. Ma ba gabun gobi ka dukia wōramō. Ma ba derimō kurō gōminibu ba dabiamō. ²⁶Ben yāku kowobu ba ku ra nēn woodaba mēm nōwē. Ba ku ra maa nēn sāa yeru beere wē. Ba ku ra wunane ye ya sāa negia ka ye ya nē sāa negia. Ba ku ra maa tōmbu sōwsi ye ya dēere ka ye ya nē dēere. Ba ku ra mam nēn tōw wērarugii te mēm nōwē. Ye kpuro sōwra ba ku ra man beere wē. ²⁷Ben sinambu ba sāawa nge gbeeku yē. Domi ba tōmbu goomō bu wa bu ka ben binē suresia. ²⁸Ben sōmōbu ba ye kpuro wukirimō nge gāa ni ba soo tēni. Wee ba bu kāsī weesuginu ka gari weesugii sōwō. Ba gerumō ba mō, gari yi ba tōmbu sōwō yi weewa nēn min di. N deema nē, Yinni Gusunō na nē bu gāanu sōwō. ²⁹Tem mēn tōmbu ba dam dōrenamō ba gbenimō ba sāarobu ka be ba nē dam mō taaremō. Ma ba sōbu taki dimō ba gem biramō. ³⁰Wee na goo kasu ben suunu sōw u gbāraru bani u ka sik-erena, nē kun mē u yōra kururu mi, u ka tem mē yina n ku ka mu kam koosia. Adama na nē goo wa. ³¹Kon bu mōru seesiwa. Na nē yōramō sere nēn mōru yu ka kpe. Kon de bu bu ben daan are kōsie. Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Samari ya sāa nge kuro tano

23 Yinni Gusuno u nee, ²tonun bii, kurabu yiruwa ba waa be kpuro mero turo. ³Ma ba da ba kuro tanaru di Egibitiɔ ben wondiaru sɔɔ. Miya ba ben bwasu sekura. Ba ben toronu bakasi. ⁴Moon yisira Ohola. Wonogira maa Oholiba. Ohola u saawa Samari. Oholiba u maa saa Yerusalemu. Na bu sua kurabu ma ba man bii ton durubu ka ton kurabu marua. ⁵Ohola wi, u kua naane sarirugii, u kuro tanaru wori. Ma u Asirigibu kia too too be ba waa win bakuo. ⁶Ton be, ba yaa wunomginu doke domi ba saawa tem yero bu ka siri kowobu. Ba saawa aluwaasi duru burabu. Ma ba maasoru ye. ⁷Beya Ohola u tii we. Be ba saa Asirin wirugibu mi, be kpurowa u ka sakararu kua. U bu kia too sere u ben binu sawa. ⁸U n win sakara te deri te u raa kua Egibitiɔ. Domi sanam me u saa wondia, ba ra n ka nun kpunamo ba n win bwasu babirimɔ, ma ba nun sakararu kpee. ⁹Yen sɔna na nun deri win kinasi Asirigii ben nomuɔ. ¹⁰Ma ba win yanu potira ba nun yosu tereru. Ma ba win bibu gura ba ka doona. Yen biru ba win tii go ka takobi. U seeyasiabu wa bi bu kua seeda ton kuro be ba tien sɔ.

Yerusalemu ya sakararu kua

¹¹Yinni Gusuno u maa nee, Oholan wono Oholiba u win moon sakara kookoo si wa. Ka me, wigira ta boya sere ta n ka no geruro. ¹²Ma win tii u Asirin tem yero bu kia ka ben siri kowobu. Ton be, ba saawa aluwaasi duru burabu. Ba yaa buranu doke, ba maa maasoru ye. ¹³Ne, Yinni Gusuno na wa ma Oholiban tii u disi mo. Be kpuro swaa tia yera ba swii mi. ¹⁴Oholiba wi, u mam kua ye ya sakararu kere. Sɔ teeru u tom-bun weenasibu wa ba yorusi gani sɔɔ. Ba bu kuawa ka ga swaanu. Ton be,

ba saawa Babilonigibu. ¹⁵Ba kpaki seke pɔraɔ, ma ba dawani noni bwese bwe-sekagii bakua wirɔ. Be kpuro ba saawa nge sinambu ba ka Babilonigibu weene. ¹⁶Ye u bu wa me, yera u bu kia sere u sombu gora Babiloni mi. ¹⁷Ma ba na win mi ba ka nun kpuna ba nun sakararu kpee sere win bwera yowa ben min di. ¹⁸U win sakara te sɔsi batuma sɔɔ. Ma nen goru ga doona win min di nge me ga raa doona win moon min di. ¹⁹Ka me, u sakara te mo u dowa nge me u kua win wondiarun saa sɔɔ Egibitiɔ, ²⁰mi u tii kuro dama kowobu we be ba ra n kurabu yomo nge ketekunu n kun me nge dumi.

Yerusalemun seeyasiabu

²¹Yinni Gusuno u maa nee, Oholiba, wee a maa wure a wura sekuru sariru sɔɔ te a raa kua wunen wondiaru sɔɔ sanam me a dera Egibitigibu ba wunen bwasu babura. ²²Wee ye ne, Yinni Gusuno na gerumo. Kon de wunen yel-lun kinasi be a tusa mi te bu nun seesi kpa bu na baama kpuron di bu nun wori. ²³Beya Babilonigibu ka Pekodigibu ka Koagibu ka sere maa Asirigibu. Ben aluwaasi duru buru be ka ben tem yero bu ka ben sinambu ka ben tabu durubu be kpuro ba yowa dumin wollo. ²⁴Wee ba nun worim wee ba tabu yanu neni ka tabu kekeba yi dumi gawe. Ba menna ba dabi ba ka nun sikerene yam kpuro. Be kpuro ba sii furusu doke ma ba terenu neni. Kon bu siribu nomu sɔndia kpa bu nun siri ka ben wooda. ²⁵Kon nun moru seesi kpa n de bu nun wori ka dam. Ba koo wunen weru ka wunen swasu bokri kpa bu nun dakura tabu sɔɔ, kpa bu wunen bibu gura. Be ba tiara kpa bu be doo meni. ²⁶Ba koo wunen yanu gura kpa bu wunen bura yanu wuna. ²⁷Kon wunen sekuru sariru kpeesia te a mo saa yee yellun di Egibitiɔ. Wunen

nɔni kun maa wurɔ ben mi gia. A ñ maa bu yaayamɔ.

²⁸ Ne, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, wee na nun beri be a tusan nɔmuɔ, bɛn mi wunen bwɛra kun maa wāa. ²⁹ Ba koo nun nɔni sɔ tusirun sɔ kpa bu wunen dukia gura bu nun deri ka nɔm dira basi mam mam. Wunen sekuru sariru ka wunen sakara te, ta koo sɔɔsira. ³⁰ Ye kpurowa ya koo nun deema domi a ka bwese tukunu sakararu kua ma a tii disi doke bɔu sāraru swaa sɔɔ. ³¹ A wunen mɔɔn yira swii. Yen sɔna kon de a nen mɔrun nɔra ye nɔ nge wi. ³² Ne, Yinni Gusunɔ na maa nɛɛ,

kaa ka nɔra ye nɔ

ye wunen mɔɔ u ka nɔra.

Nɔra ye, ya yasɔ, ya maa dɛu.

Yera ya koo de bu nun yɛɛ

bu yaakoru koosi.

Nɔra ye, ya nen mɔru yibawa sere ka nɔɔwɔ.

³³ Ya koo nun go nge tam

kpa yu nun nɔni sɔ.

Nɔra ye, ya ra ka nuku sankiranu ka kam kobu nɛwa.

Yera wunen mɔɔ Samari u nɔra.

³⁴ Kaa ye nɔwa mam mam

sere a ye kɔra ka donnu

kpa a wunen tororu mɛɛra ko ka yen kɛki.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³⁵ Wee a man duari ma a man deri. Tɛ, a wunen sekuru sarirun are sɔɔwɔ.

Gusunɔ u Yerusalemu

ka Samari taare wɛ

³⁶ Yinni Gusunɔ u maa man sɔɔwa u nɛɛ, tɔnun bii, a Ohola ka Oholiba sirio. A bu sɔɔwɔ kɔsa ye ba kua. ³⁷ Wee ba sɔawa kuro sakara kowobu ma ben nɔma yem yiba. Domi ba da ba bɔnu sɔamɔ ma ba ka ben bibu yaku dɔɔ

mwaararuginu mɔ. N deema nena ba raa bii be wɛ. ³⁸ Wee ye ba maa man kua. Ba nen sɔa yeru disi doke, ma ba ñ nen tɔɔ wɛrarugirun wooda mem nɔɔwe.

³⁹ Domi dɔma te ba dua nen sɔa yerɔ ba ka ben bibu bɔu yaku kua ma ba tu disi doke. Yenin bwesera ba kua nen sɔa yerun sɔɔwɔ. ⁴⁰ Yen biru, ba maa sɔmɔbu gɔra bu bu durɔbu kasuama saa tontonden di. Ma durɔ be, ba seema ba na. Saa yera ba wobura ma ba kiro doke ma ba ben bura yanu doke durɔ ben sɔ.

⁴¹ Ma ba da ba sina kita buranu sɔɔ. Tabulu ya yii ben wuswaɔ yɛn wɔlɔ ba nen turare ye ba ra dɔɔ doke ka gum nubu durorugim sɔndi. ⁴² Ma tɔn dabira bu naawa te ta ñ gāanun bwisikunu mɔ, ta wure. Tɔn be, ba sɔawa Sebagibu be ba na saa gɔburun di. Ma ba kuro be sumi dokea nɔm wiiɔ, ma ba maa bu sina furɔ burasu dokea winɔ. ⁴³ Yera na nɛɛ, baa ka wi u tɔkɔ kua sakara te sɔɔ, u ko n tu mɔwa u n dɔɔ? Durɔba ko n maa nɔn naawammɛ? ⁴⁴ Wee durɔbu ba ra ne bu ka nɔn dendi nge kuro tanɔ. Nge mɛya ba Ohola ka Oholiba kua be, be ba sankire. ⁴⁵ Adama gengibu ba koo kuro be siri bu bu taare wɛ ben sakararun sɔ ka tɔn be ba gon sɔ. Domi ben nɔma ya yem yiba.

⁴⁶ Wee ye ne, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, kon de tɔn dabiru tu da tu bu wɔri kpa tu bu nɔni swāaru kpɛɛ, kpa tu ben dukia gura. ⁴⁷ Kpa tu bu kpenu kasuku tu go, kpa tu bu bɔtiri ka takobi. Kpa tu ben bibu go tu ben yenusu dɔɔ meniki. ⁴⁸ Nge mɛya kon ka sakararu kpeesia tem mɛ sɔɔ. Kon tɔn kuro baawure sɔ u ku maa ben maabu yiru yen yira swii. ⁴⁹ Domi ba sakararu kua ba bɔnu sɔawa. Yen sɔ, ba koo ben toranun are sɔbe. Nge mɛya ba koo ka gia ma nena na sɔa Yinni Gusunɔ.

Yerusalemu ya sãa

nge weke te ta wuuru diira

24 Isireliban yorun wɔɔ nɔɔba nnesen suru wɔkurusen sɔɔ wɔkuruse sɔɔra Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, ²wune tɔnun bii, a gisɔn tɔɔ te yoruo. Domi gisɔra Babilonin sina boko u koo Yerusalemu tarusim tore. ³A nen tɔmbu mem nɔɔ sari be mɔn teni sɔɔwɔ a ka bu kiro ko. A nɛɛ, nena na nun yiire na nɛɛ, a sii wekeru suo kpa a tu nim doke.

⁴Kpa a yaa taarun yaa gea ka yaa nɔ-mun yaa gea sua a doke mi. Yen biru, kpa a yaa kuku bɔrɔkɔba sɔndi yen wɔllo.

⁵A maa yãa geeru gɔsio wunen yãa gɔɔn di

kpa a ten yaa doke weke te sɔɔ.

Kpa a doo dãa doke

a yaa ye kpuro yike yu ye sere ka yen kukunɔ.

⁶Kpa a yaa ye wuna tia tia.

Baa yen tia a ku ra deri mi.

Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua.

Na nɛɛ, Yerusalemu ya sãawa bɔrura yen tɔn goberun sɔ.

Ya sãawa nge sii weke te ta wuuru diire, te ba ñ kpɛ bu tea bu naamwe.

⁷Yem me Yerusalemu ya yari mi,

mu wãawa yen suunu sɔɔ.

Ya mu yariwa kperu wɔllo,

n ñ mɔ tem dira sɔɔ tua yu sere mu wukiri.

⁸Tɛ kon yem me deri kpee ten wɔllu mi, mi mu ñ beruro,

kpa nen mɔru yu ku ka se

n Yerusalemu ye mɔru kɔsie.

⁹Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ,

Yerusalemu ya sãawa bɔrura yen tɔn goberun sɔ.

Nen tii kon dãa sube bakaru ko.

¹⁰A dãa taasio kpa a dɔɔ doke

kpa a de yaa ye, yu ye mete mete.

A ye kpee yãnu dokeo

kpa a de yen kukunu nu dɔɔ mwaara mam mam.

¹¹Yen biru, a weke dii te sɔndio dɔɔ gɛɛ sɔɔ

sere tu swia tu swera.

Kpa disi ni nu raa wãa te sɔɔ nu kpe ta kun maa wuuru diire.

¹²Ka mɛ, kookari ye, ya koo kam kowa, domi dɔɔ kun kpɛ u wuu di-iram men bweseru kpeesia. ¹³Nge meya Yerusalemu ya disi duura yen tora ni ya kuan sɔ. Wee na kãa n ye dɛerasia adama ya ñ wure. Yen sɔ tɛ, ya ñ maa kpɛ yu dɛera sere nen mɔru yu ka sure.

¹⁴Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. Kon ye siriwa nge mɛ yen daa ya nɛ, na ñ yen wɔnwɔndu mɔ. Ya koo maa koora. Kon ye kowa na ñ sika mɔ. Na ñ biru wuramɔ.

Esekielin kurɔn gɔɔ

¹⁵Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, ¹⁶tɔnun bii, kon nun wi a kiru bo goori subaru sɔɔ. Adama a ñ yɛron gɔɔ yeru mɔ. A ñ win gɔɔ sinamɔ. A ñ maa gɔɔ sumɔ win sɔ. ¹⁷A weeweenu koowo wunen tii sɔɔ a ku de goo u nɔ. A ku gɔɔ sina. A wunen dawani bɔkuo kpa a wunen baranu doke nge mɛ a ra ko. A ku wunen wuswaa wukiri. A ku maa gɔɔ dɔanu di.

¹⁸Yera Esekieli u ye tɔmbu sɔɔwa bururu ma yen yoka win kurɔ u kpuna u gu. Yen sisiru bururu ma u kua nge mɛ Yinni Gusunɔ u nùn yiire. ¹⁹Yera tɔmbu ba nùn bikiamɔ ba mɔ, u bu tubusio ye u mɔ mi. ²⁰Yera u bu wisa u nɛɛ, Yinni Gusunɔwa u nùn sɔɔwa u nɛɛ, ²¹u be Isireliba gari yini sɔɔwɔ u nɛɛ, wi, Yinni Gusunɔ u koo de bu win sãa yeru kɔsuku tɛn sɔ ba tii sue ka te bà n mɛera ba ra n nuku dobu mɔ ka tɛ sɔɔ ba ben yiɔyɔbu doke. Ba koo ben bii be ba tie Yerusalemu mweeri bu go. ²²Ba koo kowa nge mɛ Esekieli u kua. Ba ñ ben wuswaa

wukirimɔ nuku sankiranun sɔ̃, ba ɛ̃ maa gɔɔ dīanu dimɔ. ²³ Ba koo ben dawani bɔkewa kpa bu ben baranu doke. Ba ɛ̃ koo gɔɔ yeru ko, ba ɛ̃ koo maa gɔɔ swī. Adama ba koo woora ben toranun sɔ̃ kpa ba n weeweenu mɔ̃. ²⁴ Wi, Esekieli u ko n sāawa yīreru ben suunu sɔ̃. Ba koo kowa nge mɛ u kua. Sanam mɛ yeba kpuro ya koo bu deema, saa ye sɔ̃ra ba koo gia ma Gusunɔ u sāawa Yinni.

²⁵ Yen biruwa Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔ̃ɔwa u nɛɛ, u koo de Isireliba bu win sāa yeru bia te ta sāa ben kuku yeru mi, te bā n mɛera ta ra bu nuku dobu wɛ̃ mi, ka tɛn sɔ̃ ba tii sue mi, ma ba ben yīyɔbu doke te sɔ̃. Yen biru kpa u de ben bibu bu gbisuku. ²⁶ Sanam mɛ kɛsi ni, nu koo bu deema, goo u koo nu kisirari kpa u na u nun sɔ̃. ²⁷ Yen tɔ̃ te, wunen nɔ̃ ga koo wukiara kpa a ka yɛro gari ko. Wuna kaa n sāa yīreru wunen tɔmbun sɔ̃. Saa ye sɔ̃, ba koo gia ma nɛ Gusunɔ na sāawa Yinni.

Gari yi ba gerua Amɔniban sɔ̃

25 Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔ̃ɔwa u nɛɛ, ² tɔnun bii, a wuswaa sīiyɔ Amɔniban mi gia. ³ Kpa a bu sɔ̃ a nɛɛ, bu nɛ, Yinni Gusunɔn gari swaa dakio bu nɔ. Yɛn sɔ̃ ba yɛɛ sanam mɛ nen sāa yera disi duura ka yɛn sɔ̃ Isireliba ba kam kua ma ba Yudaba yoru mwa ba ka doona, ⁴ yen sɔ̃ tɛ̃, kon bu sɔ̃ yari yerugibu nɔmu beria, kpa bu ben karaba gira ben tem suunu sɔ̃, kpa bu ben wāa yenu ko mi. Beya ba koo ben dāa marum di kpa bu ben sabenun bom nɔ. ⁵ Kon de Raba yu ko yooyoosun kpaa yeru kpa ben tem kpuro mu n sāa yāanun wāa yeru. Saa ye sɔ̃ra ba koo gia ma nɛna na sāa Yinni Gusunɔ.

⁶ Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na maa gerua. Na nɛɛ, yɛn sɔ̃ ba taki kua, ba yɔ̃ɔka ma ba nuku dobu kua sanam mɛ Isireliba ba nɔni sɔ̃re, ⁷ yen sɔ̃na tɛ̃,

kon bu nɔmu demie, kpa n bu bwesenu ganu nɔmu beria nge gbeku yɛɛ. Kon bu kpeerasia bwesenun suunu sɔ̃n di kpa bu kam ko mam mam. Saa ye sɔ̃, ba koo gia ma nɛna na sāa Yinni Gusunɔ.

Gari yi ba gerua Mɔabuban sɔ̃

⁸ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, yɛn sɔ̃ Mɔabuba ka Edɔmuba ba nɛɛ, Isireliba ba sāawa tia ka bwese ni nu tie handunia ye sɔ̃, ⁹ yen sɔ̃ tɛ̃, u koo wuu si wɔri si su dam mɔ̃ mi, si su ɛ̃ de-rimɔ bu Mɔabuban tem du. Wuu si, su koo wɔrukuwa tia tia baa ka si su buram bo nge Bɛti Yesimɔti ka Baali Mɛɔni ka Kiriataimu. ¹⁰ U koo dewa sɔ̃ yari yerugibu bu bu wɔri nge mɛ ba Amɔniba kua sere ba ɛ̃ maa bu yaayamɔ sere ka baadommaɔ. ¹¹ Ba koo win siribu wa. Saa ye sɔ̃ra ba koo gia ma wiya u sāa Yinni Gusunɔ.

Gari yi ba gerua Edɔmuban sɔ̃

¹² Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, yɛn sɔ̃ Edɔmuba ba tora ba Yudaba mɔru kɔsie, ¹³ yen sɔ̃ tɛ̃, u koo bu nɔmu demie kpa u tɔmbu ka sabenu go. U koo de ben tem mu ko bansu saa Temanin di n ka da Dedaniɔ, kpa mɛn tɔmbu bu gbisuku tabu sɔ̃. ¹⁴ U koo de win tɔmbu Isireliba bu bu mɔru kɔsie. Ba koo bu kua nge mɛ win mɔru ya kpāaru nɛ kpa bu gia ma ba ku ra nɔn tore kam. Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Gari yi ba gerua Filisitiban sɔ̃

¹⁵ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, wee Filisitiba ba Isireliba mɔru kɔsie ka dam domi ba sāawa ben yibereba saa yellun di. ¹⁶ Yen sɔ̃ tɛ̃, u koo bu win nɔmu demie kpa u be kpuro kpeerasia be, be ba wee Keretin di ba ka wāa nim wɔkun goorɔ. ¹⁷ U koo bu seeyasia u mɔru kɔsia ka dam. Saa ye sɔ̃ra ba koo gia ma wiya u sāa Yinni Gusunɔ.

Gari yi ba gerua Tirin sō

26 Isireliban yorun wōw wākura tiasen surun tōw gbiikuru sōwra Yinni Gusunō u ka Esekieli gari kua. U nēē, ²tōnun bii, wee Tirigibu ba Yerusalemu yēēmō ba mō, wee ya kam kua yēn mi gia tōmbu ba ra raa kpe bā n gam dōw. Tē ben mi gia tōmba koo wura kpa be, bu gobi ko. Domi Yerusalemu ya kua bansu. ³Yen sō tē, Yinni Gusunō u koo Tiri ye mōru seesi u de bwese dabinu nu ye wōri nu teria nge mē daara ra nim yibu. ⁴Kpa nu yen gbāranu kōsuku ka yen tabu durōbun kuku yenu. Nu koo ye kpuro kerawa mam mam kpa Tiri ye, ya n sāa nge kpee saara. ⁵Ya koo kowa nge tem bureru te ta wāa nim wōku sōw mi surōkōba ba ra ben yāakoronu kewe. Yinni Gusunōwa u yeni gerua. Bwese tukunu nu koo na nu wuu ge wōri. ⁶Kpa nu be ba wāa gen turuku go go. Saa ye sōw, ba koo gia ma wiya u sāa Yinni Gusunō.

⁷Wee ye Yinni Gusunō u maa gerua. U nēē, u koo de Babilonin sina boko wi u sinambu kpuro dam kere u na saa sōw yēsān nōm geu gian di u Tiri ye wōri. U koo na ka dumi ka tabu kēkē be dumi gawe ka sere maasōbu ka tabu kowo dabi dabinu. ⁸U koo Tirin baru kpaanu kpuro kpeerasia. Tabu kowobu ba koo kuku yenu gbe kpa bu tabu sīa kpī ba n terenu neni bu ka tii ganē. ⁹Ba koo Tiri yen gbāranu kōsuku bu suriri ka ben tabu yānu. ¹⁰Kpa ben dumi dabi dabi ten tua yu ye wukiri kpa yen gani yi n diirimō maasōbun wōkinun sō ka tabu kēkē ben wōkinun sō. Domi ba koo Tiri ye wōriwa nge wuu ge ba kamia kō. ¹¹Ba koo ka dumi swēē kpuro swīiwa kpa ba n tōmbu goomō ka takobi kpa bu yen būu sāa yenun gbereba suriri bēn sō ya woo kanamō. ¹²Ba koo yen dukia ka yen kia ni ya dōramō gurawa nge ye ba tabu diima kpa bu yen gbāranu ka

yen dii geenu kōsuku bu suriri kpa bu yen kpenu ka yen dāa ka yen kēki gura bu sure nim wōku sōw. ¹³U koo de ben womusu su nōru ko. Ba n maa mōrōkunun swīi nōwōmō mi. ¹⁴U koo de yu kowa nge kpee saara yēn wōllō surōkōba ba ko n da ben yāakoronu kewe. Ba n yen bansu seeyamō. Wi, Yinni Gusunōwa u yeni gerua.

¹⁵Wee ye Yinni Gusunō u gerumō Tiri yen sō. U nēē, be ba wāa n toma nim wōkun goorō, bā n nua Tiri ya bansu kua ma ba be ba mēra wan weeweenu nōwōmō, ba koo diiri. ¹⁶Wee tem men kparo be ba wāa nim wōkun bera gia kpuro ba koo se ben sina kitanun di bu ben yabe bakanu ka ben yabe ni ba sōma doke potiri ba n wurure ba n sō temō. Saa kpuro sōw, ba ko n berum soorewa kpa ba n nuki sankire Tirin sō. ¹⁷Ba ko n gōw wuri mō Tirin sō ba n mō, wee ya kam kua ye, ye ya raa yīsiru yara mi.

Ye, yēn tōmbu ba raa dabiru bo nim wōkun bera mi gia.

Beya ba raa maa dam bo, ma be ba ka bu sikerene ba bu nasie.

¹⁸Wee be ba wāa tem burenō ba diirimō Tiri yen kam kobun sō.

Be ba toma ba ka wāa nim wōkun goorō ba nande yen kpeerun sō.

¹⁹Wee ye Yinni Gusunō u maa gerua. U nēē, u koo de Tiri yu ko bansu kpa goo u kun maa wāa mi. Sanam mēya u koo de nim wōkun nim mu ye wukiri kpa ye kpuro yu num ya n wāa gōribun wāa yerō mi yeruku tōmba kpī. ²⁰U koo de yu da sere tem sōwō mi yeruku tōmba wāa kpa ya n kōwre mi. U koo de ya n wāa mi ka gōribu. Goo kun maa sinamō ye sōw. Ya n maa ayeru wasobun suunu sōw. ²¹Tōmba koo nanda ye ya koo ye deeman sō. Ya n ko ya n maa sāa gāanu. Domi ba koo ye kōsukuwa mam mam kpa bu ye kasu bu bia. Yinni Gusunōwa u yeni gerua.

Wuri yi ba kua Tirin bansun sō

27 Esekieli u nēē, Tiri, Yinni Gusunō u man sōwa u nēē, ²n nun gōw wuri kuo, ³n nun sō n nēē, wunē Tiri a wāawa nim wōkun goorō ma a ka bwese dabinu tenkuru mō. Ye Yinni Gusunō u gerua wee. U nēē, wunē Tiri, a ra raa nēē, a sāawa wuu burō.

⁴Wunen dam mu wāawa sere nim wōkuo.

Be ba nun bana, ba nun kuawa nge goo nimkuu burō.

⁵Ma ba wunen wasi kua ka dāa ye ba mō sipere ye ya wee Senirin di.

Ma ba dāa ye ba mō sēduru ye ya wee Libanin di sua

ba ka wunen beku soretiru kua.

⁶Ma ba wunen sesenu kua ka Basanin dāa gea ye ba mō seeni.

Ma ba wunen kitanu kua ka dāa ye ba mō buyi

ye ba ka na saa Kitimun di ma ba nu suunu donnu mani.

⁷Ma ba beku ni ba koo nun karea kua Egibitiō ka wēē damgii

ba sōma doke.

Beku ni, nu sāawa nge wunen gidi bōra.

Ma ba beka ye ya ra wunen kianu wukiri kua ka wēē gaaduragii,

ka maa wēē wunōmgii yi yi wee saa tem bure te ba mō Sipun di.

⁸Sidonigibu ka Aafadiba ba ra wunen sesenu bwie

kpa wunegii be ba yēru bo ba n bu kpare.

⁹Gebalin nōman sōm kowo be ba sōma ye yē sāa sāa,

bera ba ra wunen wōrusu kōre.

Be ba tenkuru mō ka goo nimkusu kpuro,

ba ra yōrewa wunen mi bu wunen kiaru dwe.

¹⁰Peesiba ka Ludiba ka Putigibun tii ba raa sāawa wunen tabu kowobu.

Ba sāawa tabu durōbu ka gem.

Wunen miya ba ra ben terenu ka ben sii furō kōkōnu bwē

kpa ye kpuro ya n nun beere doke.

¹¹Aafadiba ka wunen tiin tabu kowoba ba ra wunen gbāraru kōsu bu ka sikerena. Tabu kowo damgibu gaba ba ra maa wunen kuku yenu kōsu. Wunen gbārarōwa ba ra ben terenu bwē kpa nu n nun beere doke.

Tiri ya sāawa wuu bōko

gēn mi ba ra tenkuru ko

¹²Tiri, wunen arumani bakan sōna Taasisigibu ba ra tenkuru ne wunen mi. Beya ba ra n ka kianu naamō wunen yaburō. Niya sii geesu, ka sii wōkusu, ka sii kpikisu, ka sii pēerum. ¹³Wunē ka Gerekiba, ka Tubaligibu, ka Mesekigibun tii i ra tenkuru koosinē. Ba ra ka nun yobu ka gāa ni ba seka ka sii gandu kiaru dweeri. ¹⁴Togaamagibu ba ra maa dumi yi ba ra ka sōmburu ko

ka yi ba ra ka tabu de ka ketekunu dōram ne wunen yaburō. ¹⁵Wunē ka Dedanigibu ka be ba wāa tem bureru

gia kpuro i ra maa tenkuru koosinē. Ba ra nun wunen dibu kōsie ka su-

unu donnu ka dāa ye ba mō ebeni.

¹⁶Wunē maa ka Sirigibu i ra tenkuru koosinē. Gāa dabina ba ra nun dweeri

kpa bu ka nun kpee gobiginu naawa ni nu sāa nge yaka bekusu, ka beku gaa-

duraginu, ka beku ni ba sōma dokea, ka beku ni ba kua ka wēē damgii, ka

nim wōkun kpee buranu,^{‡‡} ka kpee gobigii ni nu sōri. ¹⁷Wunē ka Yudaba ka

Isireliba i ra tenkuru koosinē. Ba ra ka

^{‡‡}27:16 - *nim wōkun kpee buranu* Ya sāawa yaa piibu gagun kukunu ni ba ra ka bura yānu ko.

nun alikama ye ya wee Minitin di ka p̄ē bwese bweseka ka tim ka gum ka sere gum sawaram kiaru dweeri. ¹⁸ Wun̄ ka Damasigibu i ra tenkuru koosin̄ wunen arumani bakan s̄. Ba ra ka nun tam m̄ mu wee Helubonin di ka w̄ē kpiki yi ba kua ka yāa sansu kiaru dweeri. ¹⁹ Saa Usalin di, Yafanigibu ka Gereki-iba ba ra ka kianu n̄ wunen yabur̄. Niya, sisu ka dāa gaa ka sere dāa kiki nubu durugisu kpa bu ka nun ye kpuro kiaru dweeri. ²⁰ Wun̄ ka Dedanigibu i ra tenkuru koosin̄ kpa bu nun gaari beka d̄re. ²¹ Wun̄ ka Daarububa ka Kedaan wirugibu i tenkuru koosin̄am̄. Ba ra nun kiaru dweeriwa ka yāa kp̄em-minu ka yāa kinenu ka sere maa bonu. ²² Wun̄ ka Seban tenkuba ka Ramagibu i ra tenkuru koosin̄. Ba ra ka turare ye ya gea bo n̄ wunen yabur̄ ka kpee gobiginu bwese bweseka ka sere maa wura. ²³ Wun̄ ka Haranigibu ka Kanneigibu ka Edenigibu ka Seban tenkuba ka Asirigibu ka Kilimadigibu i ra tenkuru koosin̄. ²⁴ Yāa gobigina ba ra ka nun kiaru dweeri. Yāa ni ba ra ka n̄ wunen yabur̄ niya, yabe gaaduraginu ka yabe ni ba s̄oma doke ka beka ye ba s̄oma doke ka sere maa w̄ē damgii yi ba tara.

Ba Tiri ḡw̄ swīyamme

²⁵ Taasisin goo nimkusa su ra n wunen kianu s̄w̄a. Ma wunen dukia ka wunen beere ya kp̄ēa nim w̄kun bera mi gia. ²⁶ Goo tem̄bu ba ka nun b̄su nim bakam s̄w̄. Adama woo gaga koo na saa s̄w̄ yari yerun di gu nun k̄suku nim w̄ku gen suunu s̄w̄. ²⁷ Wunen dukia ka wunen kianu ka be ba ra wunen sesenu bwie ka be ba ra bu kpare ka be ba ra wunen w̄rusu k̄re ka wunen kia d̄robu

ka wunen tabu kowobu ka sere be kpuro be ba wāa wunen tii s̄w̄ ba koo num nim w̄kun s̄w̄w̄ d̄oma te a w̄ruma.

²⁸ Be ba ra nun kpare ba koo kuuki ko kpa nim w̄kun goonu nu diiri.

²⁹ Be ba wunen sesenu bwiam̄ ka be ba bu kpare, be kpuro ba koo sarawa wunen min di bu na tem dir̄a.

³⁰ Ba koo n̄w̄giru sua bu nun wuri k̄si koosi kpa bu tii tua wisi win̄ bu bindi torom s̄w̄ nuku sankiranun s̄.

³¹ Ba koo ben winu k̄ni wunen s̄, kpa bu saakiba dewe bu nun ḡw̄ swīya nuku sankiranun s̄.

³² Ben nuku sankira ni s̄w̄, ba koo nun womu koosi bu n̄ē, wun̄ Tiri, a n̄ ka wuu gagu weene. Wee a kam kua nim w̄kun suunu s̄w̄.

³³ Sanam m̄ a wunen tenkuru m̄ t̄n dabira a ra diisie. Wunen dukia ka wunen kianun kp̄aarun s̄,

a dera sinamba kua dukiagibu.

³⁴ Adama a k̄sikira a w̄ri nim w̄kun s̄w̄w̄ ma wun̄ ka wunen kianu ka wunen t̄n dabi te kpuro i nim diira.

³⁵ Be ba wāa tem burenu s̄w̄ ba nuki sankire wunen s̄. Ma ben sinambu ba berum soore ba wuswaa burisine.

³⁶ Tem tukum tenku be ba koo sara mi, biti koo bu mwa kpa bu nun wia koosi. Domi a kam kua.

A n̄ kaa n maa wāa sere ka baadomma.

Gari yi ba gerua

Tirin sun̄n s̄

28 Yinni Gusun̄ u gerua u n̄ē, ² t̄-nun bii, a Tirin sun̄ s̄w̄w̄ a n̄ē, ameniwa n̄ē, Yinni Gusun̄ na gerum̄.

Na nɛɛ, wee u tii sua sere u gerumɔ u mɛ, wiya u s̄a Gusunɔ. Ma u s̄ Gusunɔn sina kitaru wollo nim wōkun suunu sɔɔ. Adama u n yē ma u s̄awa tɔnu, n n̄ mɔ Gusunɔ, baa mɛ u tamaa win bwisikunu s̄awa teenu ka nɛ Gusunɔginu. ³U tamaa u Danieli bwisi kere ma asiri gaa kun n̄n berue. ⁴Win yēru ka win bwisin s̄ u tii kua dukiagii. U wura ka sii geesu yibia win arumanin beru yerɔ. ⁵Win bwisi beke ka win tenkurun s̄, win dukia ya kuura. Ma u tii sua dukia yen s̄.

⁶Yen s̄na nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, yèn s̄ u tamaa win bwisikunu nu s̄awa teenu ka nɛginu, ⁷yen s̄na kon n̄n tɔn tukobu kparema be ba nuki sosum bwesenu kpuro kere. Ba koo n̄n takobi s̄kiri bwisi beke yin s̄ kpa bu win beere ye disi doke. ⁸Ba koo n̄n surewa gori-bun w̄a yerɔ, kpa u gbi nim wōkun suunu sɔɔ nge wi ba s̄kura. ⁹Saa ye sɔɔ, b̄a n n̄n goobu (200) na, u koo kp̄i u maa nɛɛ, u s̄awa Gusunɔ? Aawo, u ko n s̄awa tɔnu, n n̄ mɔ Gusunɔ, wi u n̄n goomɔn nɔmaɔ. ¹⁰U koo gbiwa nge wi u kun Gusunɔ yē. Tɔn tukoba ba koo n̄n go. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹¹Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, ¹²tɔnun bii, a maa gɔɔ sw̄iɣ Tirin sunɔn s̄. A n̄n s̄ɔwɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, wee u raa s̄a wi u yiban yīreru bwisi sɔɔ ka buram sɔɔ. ¹³U raa w̄awa Edenɔ, Yinni Gusunɔn gbaarɔ. Ma ba n̄n kpee gobigii bwese bweseka dokeye ni nu n̄ni sw̄aaru mɔ ka d̄m buuru ka digi ka wuru beku ka sw̄aaru ka boogu ka sw̄aaru ka sere maa wuru beku ka wura. Ma ba n̄n ḡasu ka guunu soowamme ni ba ka wura. Ma ba n̄n ḡasu ka guunu soowamme ni ba s̄ɔru kua win marubun t̄run s̄. ¹⁴U raa s̄awa nge wollo k̄so ma u kasa derie. Ma na dera u w̄a nen guu deerarɔ u s̄imɔ kpee ni nu ballimɔn wollo. ¹⁵Saa m̄n di ba

n̄n taka kua, win daa ya w̄awa sere n ka girari t̄ɔ te ba daa k̄sa gaa wa wi sɔɔ. ¹⁶Win tenkurun kp̄aaru ta dera u b̄obunu ka keeta w̄ori. Yen s̄, kon n̄n sura saa nen guu deerɔ ten m̄n di, wi, wi u s̄a nge wollo k̄so mi. Kon de u doona saa kpee ni nu ballimɔ m̄n suunu s̄ɔn di. ¹⁷U tii sua win buram s̄ ma u win bwisi ka win beere ye kpuro sankɔ. Yen s̄, kon n̄n k̄ temɔ kpa sinam be ba tie bu n̄n ka. ¹⁸Win durum kp̄aaru ka win keeta ye u m̄ tenkuru s̄ɔn s̄, u win wuun s̄a yenu disi doke. Yen s̄, kon de d̄ɔ u se win tiin m̄n di kpa u n̄n gosia torom tɔn be ba n̄n m̄eran n̄ni biru. ¹⁹Saa ye sɔɔ, bwese ni nu n̄n yē kpuro nu koo biti kowa, domi u koo kam ko. U n̄ ko n maa w̄a sere ka baadomɔa.

Gari yi ba gerua Sidonin s̄

²⁰Yinni Gusunɔ u Esekieli s̄ɔwa u nɛɛ, ²¹tɔnun bii, a m̄erio Sidonin bera gia kpa a ye gerusi. ²²A nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, wee kon ye w̄ori. Kon ye nen dam s̄ɔsi kpa bu man beere w̄e yen suunu sɔɔ. N̄a n ye siri, ma na ye s̄ɔsi ma na s̄awa Deerɔ, saa yera ba koo gia ma nena na s̄a Yinni Gusunɔ. ²³Kon de baranu nu ye w̄ori. Kon de bu t̄mbu go yen swee sɔɔ. T̄mba koo w̄oruku bu gbisuku taa bi ba koo ye w̄rima beri berikan din s̄. Saa ye s̄ɔra ba koo gia ma nena na s̄a Yinni Gusunɔ.

Isireliba

ba ko n w̄a b̄ori yendu sɔɔ

²⁴Bwese ni nu Isireliba sikerene nu bu gema nu n̄ ko n maa s̄a nge s̄aku ni nu bu m̄era m̄ nu ḡekumɔ. Saa yera ba koo gia ma nena na s̄a Yinni Gusunɔ.

²⁵Ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na maa gerua. Na nɛɛ, sanam mɛ kon Isireliba mennama bwese tukunun suunu s̄ɔn di mi ba yarinɛ, kon s̄ɔsi bwese tuku nin

nɔni biru ma na sāawa Deero. Saa ye sɔɔra Isireliba ba koo da bu sina ben temɔ me na ben baaba Yakɔbu wē. ²⁶ Ba koo sina bɔri yendu sɔɔ. Ba koo dia bani kpa bu resemba duure. Ba ko n wāa bɔri yendu sɔɔ domi kon be ba ka bu sikerene ba bu gema siri n seeyasia. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena na sāa Gusunɔ ben Yinni.

Gari yi ba gerua Egibitin sɔ

29 Isireliban yorun wɔɔ wɔkurusen suru wɔkurusen sɔɔ wɔkura yiruse sɔɔra Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, ² tɔnun bii, a wunen wuswaa kisio Egibiti sunɔn mi gia kpa a wi, ka win temgibu kpuro sɔ ³ a nɛɛ, ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, wee kon nɔn wɔrima wi, wi u sāa nge karaku ge ga nanum mɔ ga kpī daa te ba mɔ Nilu. Ma u gerumɔ u mɔ, daa te, ta sāawa wigiru domi wiya u tu kua. ⁴ Kon kɔkɔnu sɔre win baa saburosu sɔɔ kpa n de daa ten swɛɛ yi n sɔre sɔre win koko wɔrukisɔ. Kpa n nɔn gawa n yara daa ten min di ka swɛɛ yi sannu. ⁵ Kpa n nɔn sua n kɔ gɔɔburɔ ka swɛɛ yi kpuro. U koo wɔriwa yakasɔ. Goo kun nɔn seeyamɔ, goo kun maa nɔn dɔbamɔ. Gbeeku yɛɛ ka gunɔsa su koo win goru di. ⁶ Saa ye sɔɔra Egibitigibu kpuro ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ.

Domi somi te u Isireliba kua ta sāawa nge kabaru, ta nɔ dam mɔ. ⁷ Ba nɔn tāsisi ma u bɔɔra ben nɔmaɔ u ben senu mɛɛra kua ma u dera ba suba. ⁸ Yen sɔ, wee ye ne, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, kon de bu nɔn wɔrima ka takobi kpa n de bu win tɔmbu ka yɛɛ kpuro go. ⁹ Egibitin tem mu koo ko bansu kpa bu gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ.

Domi yen sunɔ u nɛɛ, wiya u daa te ba mɔ Nilu mɔ. Wiya u maa be tu kua. ¹⁰ Yen sɔ, kon wi ka win daa te wɔrima. Kpa win tem mu ko bansu saa Migi-

dolin di n ka da Asuanɔ ka Etiopin tem nɔɔ bura yenɔ. ¹¹ Tɔnu kun maa sarɔ mi, meya yaa gaa kun maa sarɔ mi. Ya koo kowa wɔɔ weeru goo kun maa wāa mi. ¹² Wɔɔ weerun baa sɔɔ, kon de Egibitin tem ka yen wusu su ko bansu n kere bansu kpuro. Kon bu yarinasia n de ba n wāa bwese tukunun suunu sɔɔ.

¹³ Ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na maa gerua. Na nɛɛ, wɔɔ wee ten biru, kon Egibitigibu mennama bwese tukunun suunu sɔɔn di mi ba yarine. ¹⁴ Be, Egibitigii be ba raa yoru dimɔ kon ka bu wurama ben temɔ bera mi ba mɔ Paturɔsi. Miya ba koo bandu swii te ta nɔ dam mɔ. ¹⁵ Ta ko n sāawa ban te ta piiburu bo kpa ta kun dam mɔ bwese ni nu tie sɔɔ. Kon tu kawawa kpa tu ku raa ka bwese ni nu tie taare. ¹⁶ Isireliba ba nɔ maa tu naane mɔ. Ba nɔ maa dɔɔ ten mi, bu somiru kana ye ya ko n sāa ben durum. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nena na Yinni Gusunɔ.

Nebukanesaa u koo Egibiti

tabu wɔri u mwa

¹⁷ Isireliban yorun wɔɔ yenda nɔɔbu ka yirusen suru gbiikoon tɔɔ gbiikiru sɔɔra Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ¹⁸ tɔnun bii, wee Nebukanesaa Babilonin sina boko u dera win tabu kowobu ba sɔm sɛsɔginu kua bu ka Tiri kamia. Adama win tabu kowo be kpuro ba wii kpaki kua ma ben senu potikira. Ka me, Babilonin sina bokon tii ka win tabu kowo be, ba nɔ arufaani gaa wa sɔmbu te sɔɔ, te ba kua. ¹⁹ Yen sɔna ne, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, kon Babilonin sina boko Egibitin dukia kpuro wē. U koo ben yānu gura kpa nu n sāa win tabu kowobun kɔsiaru. ²⁰ Kon nɔn Egibiti wēwa ya n sāa win sɔmbu te u kuan kɔsiaru. Domi nena, wi ka win sɔm kowobu ba sɔmburu kua.

²¹ Yen tɔɔ te, kon Isireliba dam kē kpa n maa wune tɔnun biin nɔɔ wukia a ka

bu gari ko kpa bu gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo Egibiti seeyasia

30 Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ²tɔnun bii, a Egibitigibu gerusio kpa a bu sɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, wee tɔɔ kɔsura wee. Bu weeweenu koowo. ³Tɔɔ te, ta sisi tɛ sɔɔ nɛ, Yinni Gusunɔ kon bu wɔri. Wee ta mam turuku kua. Ta ko n sāawa yam wɔkuru. ⁴Tabu koo na Egibitiɔ kpa bu tɔn dabiru go mi, bu ben dukia gura kpa tem mɛ, mu ko bansu, kpa nuku sankira bakanu nu n wāa Etiopiɔ. ⁵Etiopigibu ka Putigibu ka Ludiba ka Daarububa kpuro ka Libigibu ka sere maa nen tɔmbu Isireli be ba ka bu nɔɔ tia sāa ba koo wɔruku bu gbisuku taa bi sɔɔ. ⁶Nɛ, Yinni Gusunɔ na maa gerua na nɛɛ, be ba ka Egibitigibu yinamɔ mi, ba koo bu go tabu sɔɔ saa Migidolin di n ka girari Asuanɔ kpa dam mɛ Egibitigibu ba raa ka tii sue mi, mu kpe. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ⁷Ben tem mɛ, mu koo ko bansu n kere tem mɛ n tie handunia sɔɔ. Ben wusu su koo kowa bansu mam mam n kere wuu si su tie. ⁸Nà n Egibitigibu dɔɔ sɔkuma ma na dera be ba ka bu yinamɔ min dam mu kpa, saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ. ⁹Yen tɔɔ te sɔɔ, kon sɔmɔbu gɔri goo nimkusu sɔɔ bu Etiopigii be ba raa wāa bɔri yendu sɔɔ nandasias kpa bu berum soora Egibitigibu n wahan tɔɔ te sɔɔ, te ta sisi.

¹⁰Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, kon sina boko Nebukanesaa dendi n ka Egibitin tɔn dabi te kpuro kpeerasia. ¹¹Wi, ka win tabu kowo wɔnwɔndu sarirugii be, ba koo na bu tem mɛ wɔri bu kpeerasia. Ba koo Egibitigibu go ka takobi kpa gonu nu yibu tem mɛ kpuro sɔɔ. ¹²Kon de daa te ba mɔ Nilun keri yi gbera

kpa n Egibitin tem tɔn kɔsobu nɔmu beria. Tɔn tukobu ba koo na bu ye kpuro kam koosia. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹³Nɛ, Yinni Gusunɔ na maa gerua na nɛɛ, kon Nɔfun bɔu turanun bwāarokunu kpuro kɔsuku. Goo kun maa bandu dimɔ Egibitiɔ. Kon dewa tem mɛ, mu berum duura. ¹⁴Kon Paturɔsi kpeerasia kpa n Soani dɔɔ meni kpa n maa Tebesi siri. ¹⁵Kon ka Sini mɔru ko ye, ye ya sāa nge Egibitigibun gbāra bakaru kpa n Tebesin tɔn dabi dabi te go. ¹⁶Kon Egibiti dɔɔ sɔku kpa Sini yu burisina. Ba koo Tebesin gbāraru kɔra kpa yibereba bu Nɔfu kamia sɔɔ sɔɔ gbāara. ¹⁷Ba koo Onin aluwaasiba ka Pibesetigibu go ka takobi. Wuu si kpuron tɔmba ba koo yoru mwa. ¹⁸Nà n Egibitigibun dam bua mɛ ba mɔ ba ka tɔmbu yoru diisie, ma dam mɛ ba raa ka tii sue mi, mu nɔru kua, yam mu koo tīra Tapanesio kpa bu yen tɔmbu yoru mwɛeri. ¹⁹Kon Egibitigibu siri kpa bu gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ.

Babilonin sina boko

u sāawa Gusunɔn denditia

²⁰Isireliban yorun wɔɔ wɔkura tiasen suru gbiikoon sɔɔ nɔɔba yiruse sɔɔra Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ, ²¹tɔnun bii, na Egibitin sunɔn gāseru bua. Wee, ba n wa wi u koo nɔn bekia. Domi ba n win mɛera ye bɔkue u sere nɛɛ, u koo kpī u takobi nene. ²²Wee na Egibitin sunɔ wi wɔrim wee. Kon win gāsenu kpuro bɔɔku te ta gea sāa ka te ta n gea sāa. Kon de takobi yu wɔruma win nɔman di. ²³Kon Egibitigibu yarinasia bu da bwese tukunun suunu sɔɔ. Kon de bu da tem baamere sɔɔ. ²⁴Kon Babilonin sina boko dam wɛ kpa n nɔn nen takobi nɔmu beria. Adama kon Egibitin sunɔn gāseru bua kpa u weeweenu

ko Babilonin sina bokon wuswaaw nge u gɔɔ dɔɔ. ²⁵Kon Babilonin sina boko dam wē kpa Egibitin sina bokogim mu kpe. Nà n nen takobi Babilonin sina boko nɔmu beria, ma u ka ye Egibitigibu wɔri, saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ. ²⁶Kon Egibitigibu yarinasia bu da bwesenu kpuro sɔɔ. Kon dewa bu da tem baamere sɔɔ. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ.

Egibitin sina boko u sāawa

nge dāa ye ba m̀ seduru

31 Isireliban yorun wɔɔ wɔkura tiasen suru itasen tɔɔ gbiiikiru sɔɔra Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ²tɔnun bii, a Egibitin sunɔ ka win tɔn dabi dabi te sɔɔwɔ a nɛɛ, wara ka ǹn weene win kpāaru sɔɔ.

³Wee u sāawa nge Libanin dāa ye ba m̀ seduru.

Yen kāasi yi wā

ma yen wurusu kubenu sāa.

Ma ya gunu ya guru winu girari.

⁴Gura ya ye kpēasia.

Nim mɛ mu dua tem sɔɔ mu dera ya gunia.

Nim mɛ kpuro mu kokumɔwa mi yen gbini yi wāa.

Min diya mu kokumɔ mu daamɔ dāa ni nu tien mi.

⁵Yen sōna ya kpēa ya dānu kpuro gunum kera.

Yen kāasi yi dabia ma yi tɛria.

Domi ya nim waamɔ too.

⁶Gunɔsu na su sin sokunu kua yen kāasio.

Ma gbeeku yɛɛ na yi maruramɔ yen kɔkɔɔ.

Ma bwese dabira na ta sɔ yen saarɔ.

⁷Ya sāawa dāa buraru

ma ya gunu ya kāasi dɛu.

Domi yen nuwi yi duawa sere tem sɔɔwɔ mi nim mu kpā.

⁸Baa nɛ, Gusunɔn dāa gbaa te ba m̀ Edeni sɔɔ,

seduru gaa sari ye ya ka ye weene.

Meya dāa ye ba maa m̀ sipere yen gaa sari ye ya kāasi bure m̀ nge ye.

Dāa wuru bakasu gasu maa sari si su ka yegisu weene.

Dāru garu sari te ta ka ye buram nɛ.

⁹Kāasi bureya na ye wē sere dāa ni nu wāa nɛ, Gusunɔn dāa gbaa te ba m̀ Edenio nu nisinu seewa.

Egibitin sunɔ u koo bɔɔra

nge dāa ye ba m̀ seduru

¹⁰Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, seduru ye, ya kpēa ya guru winu girari. Ma ya tii sua. ¹¹Yen sōna kon ye gira kpa n ye sina boko wi u sinambu kpuro dam kere nɔmu beria kpa u ye kua nge mɛ yen torara nɛ. ¹²Tɔn tuko be ba nuku kɔsuru bo ba koo ye kii bu sura bu kɔ. Kpa yen kāasi yi wɔri guunu ka wɔwi sɔɔ kpa yi bɔɔkira tem mɛ kpuron wɔwi sɔɔ. Kpa tɔn be ba raa wāa yen saarɔ bu yarina bu ye deri. ¹³Yen biirun wɔllɔwa gunɔsu su koo na su sina. Kpa gbeeku yɛɛ yi yin wāa yeru ko yen kɔkɔɔ. ¹⁴Yeni ya koo koorawa kpa dāa ni nu nim waamɔ nu ku raa ka gunia nu guru winu girari nu sere tii sua nin gunum sɔ. Domi dānu ka tɔmbu kpuro ba koo gbiwa bu da bu gribu deema.

¹⁵Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, dɔma te seduru ye, ya koo du gɔribun wāa yerɔ, kon de taka koora ye ya wāa yam mi kpuro yu gɔɔ wooru sina. Kon nim yɔrasia yen sɔ, kpa n de daanu nu kokubu yɔra. Kon maa de yam mu tira Libanio, kpa n dānu gberasia yakasɔ. ¹⁶Sanam mɛ kon de seduru ye, yu wɔruma yu da gɔriɔ ka tɔn be ba dɔɔ mi sannu, be ba koo yen wɔrumaan damu nɔ ba koo diiri berum sɔ. Gbaa te ba m̀ Edenin dāa ni nu buram bo ka ni nu gea sāa ni kpuro ni nu gesi

nim waamɔ Libaniɔ nu ko n nuku dobu mɔwa sere tem sɔɔwɔ. ¹⁷Nin tii nu koo sara nu da gɔribun wāa yero nu bu deema be ba go ka takobi. Ba raa sāawa yen dam ma ba wāa yen saaro tɔmbun suunu sɔɔ.

¹⁸Edenin gbaa te sɔɔ, dāa gaa kun ka Egibitin sina boko ne buram sɔɔ ka kpāaru sɔɔ. Ka me, ba koo nūn surewa gɔribun wāa yero tem sɔɔ sɔɔwɔ ka dāa ni nu wāa Edeni mi sannu kpa u n kpī ka be ba go tabu sɔɔ ka takobi, be ba n Gusunɔ yēn suunu sɔɔ. Yenīwa ya koo Egibitin sina boko ka win tɔn dabi te kpuro deema. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni kpuro gerua.

Ba koo Egibitigibu

ka ben sina boko gɔɔ swīya

32 Isireliban yorun wɔɔ wɔkura yirusen suru wɔkura yirusen tɔɔ gbiikuru sɔɔra Yinni Gusunɔ u nee, ²tɔnun bii, a gɔɔ swīya Egibitin sunɔn sɔ. A nūn sɔɔwɔ a nee,

wee u sāawa nge gbee sunɔ kpambu bwesenun suunu sɔɔ.

Ma u maa sāa nge karaku nim wɔku sɔɔ. U ra tii kpare daa ten nim sɔɔ kpa u ten nim buri ka naasu kpa ten kurenu nu soona.

³Yen sɔ, ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nee, kon nūn nen yāakoror surema sanam me tɔn dabinu nu menne kpa bu nūn gawa bu yarama. ⁴Kon nūn yarawa kasaa kpa n nūn kɔ yakasɔ. Kon dewa gunɔsu su na su sina win wɔllɔ kpa gbeeku yee yi nūn di. ⁵Kon win yaa yariwa guunu wɔllɔ kpa n ye ya tie taasi wɔwi sɔɔ. ⁶Kon de win yem mu n yari tem mē sɔɔ u wāa sere ka guunɔ kpa yem mu n yiba men wɔwi sɔɔ. ⁷Sanam me u koo gbi, kon de wɔllu tu tīra. Kon kperin yam bururam go kpa guru wiru tu sɔɔ wukiri, kpa suru u ku maa yam bururasia. ⁸Kon wɔllun fitilanu kpuro

go win sɔ. Kpa n de yam mu tīra win tem sɔɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ⁹Kon de bwese dabinu nu biti soora nūn win kpeerabun labaari nua, baa ka tem me u n yē. ¹⁰Kon de bwese ni, nu n biti soore win sɔ. Kpa nin sinambu ba n diirimɔ berum sɔ sanam me kon nen takobi fia ben wuswaasɔ. Sanam me u koo kpeera mi, ba ko n diirimɔwa saa kpuro sɔɔ, ben baawure u n ka win wāaru nande.

¹¹Domi ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nee, Babilonin sina bokon tabu kowobu ba koo nūn wɔri ka takobi. ¹²Kon nūn tabu kowo damgibu be ba nuku kɔsuru bo surema bu win tɔn dabi te go. Kpa Egibitin tii suabu bu kpe. ¹³Kon win yaa sabenu go nim bakam bɔkuɔ kpa tɔmbu n kun me yaa sabenen naasu su ku maa nim me buri. ¹⁴Kon de mu kpunawa kpa mu n kokumɔ nge gum yarum. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ¹⁵Nā n dera Egibiti ya kua bansu ma na yen dukia gura mam mam, na yen tɔmbu kam koosia, saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ.

¹⁶Womu geniwa bwesenu kpuron tɔn kurɔbu ba koo ko Egibiti ka yen tɔn dabi ten sɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Ba koo bwese ni ba kamia

gɔɔ swīya

¹⁷Isireliban yorun wɔɔ wɔkura yirusen suru wɔkura yirusen sɔɔ wɔkura nɔɔbuse sɔɔ, Yinni Gusunɔ u nee, ¹⁸tɔnun bii, a gɔɔ wuri koowo Egibitigibun sɔ kpa a de wunen gɔɔ wuri yi, yi bu sure sere tem sɔɔwɔ gɔribun wāa yero be ka bwese ni nu dam mɔn tɔmbu. ¹⁹A bu sɔɔwɔ a nee, ba tamaa ba gabu beere kerewa? Aawo! Ba koo dawa gɔribun wāa yero ba n kpī mi sannu ka be ba kun Gusunɔ yē. ²⁰Ba koo wɔrukuwa bu kpuna ka be

ba go tabu sɔɔ sannu. Wee, ba takobi woma kararun di bu ka be kpuro go. ²¹Tabu durɔ damgii be ba wāa gɔribun wāa yerɔ ka be, Egibitigibun somiɔ be ba gu, ba koo nɔɔgiri sua bu bu dam koosia bu nɛɛ, be wee ba sarama be, be ba ɛ Gusunɔ yɛ. Wee ba kpɪ. Ba bu gowa ka takobi.

²²Meya Asirin sina boko ka win tɔn dabinu ba kpɪ ma ben sika ya nɔn sikereɛ. Be kpurowa ba gu tabu sɔɔ. ²³Siki ni, nu wāawa sere tem sɔɔ sɔɔwɔ, ma nu ka ben sina bokogiri sikereɛ. Tabu sɔɔra ba be kpuro go be, be ba raa nasie.

²⁴Meya maa Elamun sina boko ka win tabu kowobu ba kpɪ. Ma win tabu kowobun sikinu wigiri sikereɛ. Be kpurowa ba go tabu sɔɔ be, be tɔmba raa nasie. Ba ɛ Gusunɔ yɛ. Wee ba wāa sikɔ sere tem sɔɔwɔ. Ba sekuru sɔɔwa gɔribun wāa yeru mi. ²⁵Elamun sina boko ka win tabu kowobu ba kpɪ ka be ba go tabu sɔɔ. Win tabu kowobun sika ya wigiri sikereɛ. Be, be ba ɛ Gusunɔ yɛ ba gu tabu gberɔ. Beya tɔmba raa nasie. Be wee tɛ ba kpɪ ba sekuru sɔɔwa ka be ba gu taa bii sɔɔ.

²⁶Meseki ka Tubali ba kpɪ ka ben tabu kowobu kpuro. Ma tabu kowo ben sika begia sikereɛ. Be, be ba ɛ Gusunɔ yɛ mi, ba guwa tabu sɔɔ. Beya tɔmba raa nasie. ²⁷Be, be ba ɛ Gusunɔ yɛ mi, ba ɛ ka bu yellun tabu durɔ damgibu menne ba sikua. Ba duawa gɔribun wāa yerɔ ka ben tabu yānu ba kpuna ben toranun sɔ, ma ben takobiba ba kua ben leferi. N deema beya tɔmbu ba raa nasie. ²⁸Nge meya Egibitigibu ba koo maa gbisuku kpa bu bu sike tɔn be ba ɛ Gusunɔ yɛn suunu sɔɔ be, be ba go tabu gberɔ.

²⁹Edmuba ka ben sina asakpɔbu ben tii ba wāa gɔribun wāa yeru mi. Baa me ba wɔrugɔru mɔ, ba bu gowa. Wee ba bu sikua ka be ba ɛ Gusunɔ yɛ sannu.

³⁰Sɔɔ yɛsan nɔm geu gian sinambu ka sere Sidonigibu ba sara ba da gɔribun

wāa yerɔ. Wee tɔn be, ba wāa sekuru sɔɔ baa me ba raa bu nasie ben wɔrugɔrun sɔ. Adama tɛ, ba da ba kpɪ ka be ba go tabu sɔɔ sannu be, be ba ɛ Gusunɔ yɛ mi. Ba sekuru sɔɔwa gɔribun wāa yeru mi.

³¹Egibitin sina boko u koo bu wa kpa win laakari yu kpuna win tɔn dabi ten sɔ ka win tabu kowobun sɔ be ba go tabu sɔɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³²Na dera tɔmbu ba ra n berum soore Egibitin sina boko win sɔ. Adama tɛ, wi ka win tabu kowo be ba gu tabu sɔɔ, ba koo bu sikewa be ba ɛ Gusunɔ yɛn suunu sɔɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔ u Esekieli kua

Isireliban kirɔ kowo

(I maa mɛɛrio 3:16-21)

33 Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, ²wunɛ tɔnun bii, a wunɛgibu Isireliba sɔɔwɔ a nɛɛ, tabu bɔn n wāa ben tem sɔɔ, ba ra gbamgba sowo gɔsiwa. ³Saa ye sɔɔ, gbamgba sowo wi, ɛ n yibereba wa kpa u gbamgba so u ka wigibu nɔɔsia. ⁴Wi u gbamgba ye nua, ma u ye atafiiru kua, yibere ɛ n nɔn samba kua u go, saa ye sɔɔ, win yem mu koo wɔriwa win tii sɔɔ. ⁵U koo gbiwa yɛn sɔ u gbamgba ye atafiiru kua. Ʋ kun daa ye atafiiru kue, u koo raa win wāaru wɔra. ⁶Su nɛɛ, gbamgba sowo wi, u yibereba waamɔ ba wee, ma u ɛ gbamgba so u ka wigibu nɔɔsia. Saa ye sɔɔ, bɔn n goo samba kua ba mwa ba go, u koo gbiwa win durum sɔɔ. Adama gbamgba sowo win taarewa. Wiya ba koo wi ba go min yem bikia.

⁷Tɔnun bii, wuna na gɔsa nge gbamgba sowo Isireliban suunu sɔɔ a ka bu kirɔ ko. A de a nen gari ka nen kirɔba swaa daki kpa a bu ye nɔɔsia. ⁸Nɔn n tɛ nɛɛ, tɔn kɔso goo u koo gbi, ma a ɛ nɔn kirɔ kue u ka win daa kɔsa ye deri, u koo gbiwa win durum sɔɔ kpa n nun win yem bikia. ⁹Adama ɔn nɔn

kirɔ kua u ka win daa kɔsa deri, ma u yina u ye deri, yɛro u koo gbiwa win durum sɔɔ. Kpa wunɛ a wunen wāaru wɔra.

Wi u win daa kɔsa deri,

u koo wāaru wa

¹⁰ Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, tɔnun bii, a Isireliba yeni sɔɔwɔ a nɛɛ, wee ba ra gere bu nɛɛ, ben toranu ka ben durum ya bu wāasi. Yen sɔna ba nɔni sɔɔre. Amɔna ba koo ka kpɪ ba n wāa.

¹¹ Adama a bu wisio a nɛɛ, ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, sere ka nen wāaru, na n̄ tɔn kɔson gɔɔ kɪ. Na kɪwa u gɔru gɔsia kpa u wa u n wāa. Yen sɔ, be, Isireliba bu gɔru gɔsio. Mban sɔna ba koo tii go.

¹² Tɔnun bii, a maa wunegibu sɔɔwɔ a nɛɛ, gemgii ù n kɔsa mɔ, win gea ye u raa kua ya n̄ win wāaru wɔramɔ. Tɔn kɔso ù n maa win daa kɔsa deri u gea mɔ, win yellun daa kɔsa ye, ya n̄ derimɔ u kam ko. Yen sɔna gemgii ù n kɔsa mɔ, win yellun daa ya n̄ win wāaru wɔramɔ.

¹³ N̄a n gemgii sɔɔwa na nɛɛ, u ko n wāaru mɔ win daa gean sɔ, ma u tamaa win daa gea ye, ya tura, ma u seewa u daa kɔsa wɔri, u n yɛ ma kon win yellun daa gea ye duariwa. Kpa u gbi win daa kɔsan sɔ. ¹⁴ N̄a n maa tɔn kɔso sɔɔwa na nɛɛ, u koo gbi, ma u gɔru gɔsia u win daa kɔsa deri, ma u gea mɔ u gem swii, ¹⁵ ma u tɔruba ye u raa goo mwaari ka sere maa gāa ni u raa gbena wesia, ma u nen woodaba mem nɔɔwammɛ be ba wāaru wɛɛmɔ, u n̄ gbimɔ. U ko n wāawa ka gem, domi u gea mɔ. ¹⁶ Kon win toranu kpuro duariwa kpa u n wāa domi u gea mɔ.

¹⁷ Tɔnun bii, wunegiba nɛɛ, nen gere ye, ya n̄ s̄a dee dee. Adama bera ba saka saramɔ. ¹⁸ Gemgii ù n win daa gea deri, ma u kɔsa mɔ, u koo gbiwa kɔsa

yen sɔ. ¹⁹ Tɔn kɔso ù n maa win daa kɔsa deri, ma u gea mɔ, u ko n wāawa yen sɔ.

²⁰ Be, Isireliba ba nɛɛ, nen gari yi, yi n̄ s̄a dee dee. Ba n yɛ ma kon baawure siriwa nge mɛ win daa ya ne.

Ba koo Isireliban tem

kam koosia

²¹ Sanam mɛ Isireliba ba wāa yoru sɔɔ, ten wɔɔ wɔkura yirusen suru wɔkurusen sɔɔ nɔɔbuse sɔɔ, yera goo u kisirama Yerusalemun di. Ma u na Esekielin mi u nɛɛ, ba Yerusalemu mwa.

²² N deema yoka durɔ wi, u sere tunuma, Yinni Gusunɔ u Esekieli win dam wɛ, ma win yara kusiara. Ye durɔ wi, u na sisiru bururu win mi, yera u ka n̄n̄n gari kua.

²³ Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, ²⁴ tɔnun bii, wee ye tɔn be ba tiara Yerusalemun bansɔ ba gerumɔ. Ba mɔ, Aburahamu u wāawa wi turo. Ka mɛ, u tem mɛ mwa. Kaa sere gere besɛ be sa dabi, ma ba sun tem mɛ wɛ? ²⁵ Yen sɔ, a bu sɔɔwɔ a nɛɛ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na bu sɔɔwɔ. Na nɛɛ, ba yaa temmɔ ka yen yem sannu. Ba b̄nu s̄amɔ, ma ba tɔmbu goomɔ. Yera ba tamaa tem mɛ, mu ko n s̄a begim? ²⁶ Ben tabu yāna ba ra n naane s̄a. Ba ra n daa kɔsa mɔwa, baawure u ka win winsim kurɔ kpunamɔ. Yera ba tamaa tem mɛ, mu ko n s̄a begim?

²⁷ A maa bu sɔɔwɔ a nɛɛ, ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, sere ka nen wāaru, be ba wāa bansu sɔɔ mi, ba koo bu gowa ka takobi. Be ba wāa yakasu sɔɔ, gbeku yeɛya yi koo bu tem. Be ba maa kukua gb̄ara damginu sɔɔ ka kpee baaba sɔɔ, barara ta koo bu go. ²⁸ Kon tem mɛ gɔsia bansu. Mɛn dam mu koo kpe m̄n s̄a ba tii sue. Ba koo m̄n guunu deri. Goo kun maa sarɔ mi. ²⁹ N̄a n tem mɛ bansu koosia mam mam n ka be, Isireliba seɛyasia ben daa kɔsan sɔ,

saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

³⁰Tɔnun bii, wunɛgibu Isireliba ba wunen faagi mɔ ganin bɔkuɔ ka dii kɔn-
nɔɔ. Baawure u win winsim sɔɔmɔ u mɔ, a na su da su Yinni Gusunɔn gari
nɔ.

³¹Ma ba naamɔ dabi dabinu ba nun swaa daki. Adama ba ɛ mɔ ye a bu sɔɔmɔ. Ba wunen gari yaakoru sãa ma ba ben tii tiin arufaani naa gire. ³²Wee a sãawa nge ben barɔ wi u dɔkuru do. A maa bara soberu yɛ. Ba ra wunen kirɔba swaa daki kpa ba kun be mɛm nɔɔwe. ³³Adama ye a bu sɔɔwa mi kpuro yà n koorɔ, ba koo gia ma nen sɔmɔ u wãa ben suunu sɔɔ.

Yinni Gusunɔ u Isireliban

kparobu gerusimɔ

34 Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, ²wunɛ tɔnun bii, a Isireliban kparobu gerusio. A bu nen kirɔba sɔɔwa. Wee ye na bu sɔɔmɔ. Na nɛɛ, be, Isireliban kparobu, ba kuawa bɔrurɔbu. Domi ben tiin gariya ba mɔ. Ba ɛ yãa gɔɔ nɔɔrimɔ. ³Wee ba yãa ni nu gum mɔ goomɔ ba temmɔ ma ba nin bom nɔrumɔ. Adama ba ɛ nu kparamɔ. ⁴Ba ɛ ni nu kpanamɔ somi. Ba ɛ ni nu barɔ nɔɔri. Ba ɛ ni nu mɛɛra wan bosu tim doke. Ba ɛ ni nu geramɔ sure swaa gea sɔɔ. Mɛya ba ɛ ni nu kɔɔra kasu. Adama ba nu dam dɔremɔwa. ⁵Ma nu yarina domi nu ɛ kparo mɔ. Nu kua gbeku yɛɛn dɔɔnu. ⁶Ma nu sirene guunu ka gungunu wɔllɔ nu yarine tem kpuro sɔɔ. Goo kun nin bwisikunu kue u sere mam nu kasum da. ⁷Yen sɔ, be, Isireliban kparobu bu swaa dakio bu nɔ ye na bu sɔɔmɔ. ⁸Nɛ, Yinni Gusunɔ, sere ka nen wãaru, na wa ma ba nen yãanu wɔri ba goomɔ. Ma nu kua gbeku yɛɛn dɔɔnu yɛn sɔ nin kparoba kun nin bwisikunu kue bu nu nɔɔri. Ma ba sere ben tii

nɔɔrimɔ. ⁹Yen sɔ, bu swaa dakio bu nɔ ye na bu sɔɔmɔ. ¹⁰Nɛ, Yinni Gusunɔ, na bu seesimɔ. Ba ɛ ko n maa sãa nen yãa-
nun kparobu bu sere nin arufaani di. Kon nu wɔra ben nɔman di, kpa nu kun maa sãa ben dɔɔnu.

Yinni Gusunɔ u ko n sãa

win yãanun kparo

¹¹Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ saa tɛn di. Na nɛɛ, nen tiwa kon nen yãanu menna n nu nɔɔri. ¹²Kon nu mɛn-
nawa nge mɛ yãa kparo u ra win yãanu mɛnnɛ nɔ yarina. Tɔɔ te nu yarina ta sãawa yam wɔku bakarɔ. Kon da n nu kasuwa baama mi nu yarine. ¹³Kon nu yarama tem tukum di. Kpa n nu menna n ka na nin temɔ Isireliɔ. Kon nu kpara guunɔ ka wɔwi sɔɔ ka sere mi tɔmba wãa kpuro. ¹⁴Kon ka nu da kpara yee geeru sɔɔ. Kpa nu di nu wɛra. Nu koo yɔ Isireliban guunɔ kpa nu yaka geesu wa nu di. ¹⁵Nen tiwa kon nu kpara kpa n de nu wɛra. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ¹⁶Kon ni nu kɔɔra kasuma n ka na. Kpa n ni nu mɛɛra wan bosu tim doke. Kpa n maa ni nu barɔ nɔɔri nu dam ko. Adama kon ni nu bɔɔru go. Nen tiwa kon nen yãanu kpara gem sɔɔ.

Gusunɔ

u win tɔmbu somiru wee

¹⁷Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na Isireliba be ba sãa nge yãanu sɔɔmɔ. Na nɛɛ, kon nin geenu ka kɔsunu wunana. Kon yãanu ka bonu wunana. ¹⁸Domi yaka gee si nin ganu di su nu tura sere nu si nu ɛ di taakumɔ. Nu nim gem nɔra n nu tura ma nu mɛ mu tie taaka nu burisi. ¹⁹Yaka si nu taaka mi, siya nen yãa ni nu tie nu dimɔ. Nim mɛ nu maa burisi mi, mɛya nu nɔrumɔ. ²⁰Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ na nu sɔɔmɔ na mɔ, kon yãa ni nu bɔɔru ka ni nu woore wunana.

²¹ Domi ni nu bɔɔru nu ni nu woore ka kɔbi bɔrikia nu yarinasia. ²² Wee na nu somiru wee. Kpa goo u ku raa maa nu mweeri. Kon nu siria. ²³ Kon nu kparo turo wē wi u koo nu nɔɔri. U koo yariwa nen sɔm kowo Dafidin bweserun di. U koo nu nɔɔri kpa u n sãa nin kparo geo. ²⁴ Ne Gusunɔ ko na n sãa nin Yinni. Kpa nen sɔm kowo Dafidi u n sãa nin kparo. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²⁵ Na nɔɔ mweeru kua ma kon nu bɔri yendu wē. Kon de gbeeku yɛ kpuro yi doona tem minin di. Saa ye sɔɔ, nu koo kpī nu kpuna gɔɔɔɔ ka dāa sɔɔɔɔ. ²⁶ Kon de nu n wāa guu te na gɔsan bɔkuɔ. Kpa n nu domaru kua n de gura yu ne yen saa sɔɔ. ²⁷ Dānu nu koo binu ma. Tem mu koo de dīanu nu ma, kpa baawure u n wāa bɔri yendu sɔɔ. Kon nen tɔmbun yorun yɔni kasuku kpa n bu yakia be ba bu yoru mweeran nɔman di. Kpa bu gia ma nena Yinni Gusunɔ. ²⁸ Tɔn tukobu ba n maa bu dimɔ. Gbeeku yɛ yi n maa bu mweerimɔ. Ba koo yariwa karin di. Goo kun maa bu narumɔ. ²⁹ Kon bu gbea wē ye ya koo yīsiru yari. Ba n maa gɔɔrun wahala mɔ ben tem sɔɔ. Tɔn tukobu ba n maa bu sekuru dokemɔ. ³⁰ Ba koo gia ma ne Gusunɔ na sãawa ben Yinni. Nena na ka be, Isireliba wāa. Ba sãawa nen tɔmbu. Nena na yeni gerua.

³¹ Be nen tɔmbu, beya ba sãa nen yāa ni na nɔɔrimɔ mi. Domi na sãawa ben Yinni. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Gari yi ba gerua Edɔmuban sɔ

35 Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, ² tɔnun bii, a mɛerio Seirin guurun bera gia, kpa a tu sɔ a nɛɛ, ³ ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, wee kon tu wɔrima. Kon tu nen nɔmu demie kpa n tu ko bansu. ⁴ Kon ten wusu bansu koosia, kpa tu yɔra di-iru. Saa ye sɔɔra ta koo gia ma nena na

sãa Yinni Gusunɔ. ⁵ Wee ta ka Isireliba yibere tɛeru neni sere ka gisɔ. Isireliban wahalan saa sɔɔ, ta bu takobi sɔkura sanam mɛ ben durum ya yewa. ⁶ Yen sɔ, ne, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, sere ka nen wāaru, kon ten yem yari. Yem mɛ ta raa yari mi, mu ko n tu swii. Domi ta n tɔmbun yem yaribu yine. Yen sɔ, ba koo ten tiin yem yari. ⁷ Kon de Seirin guu te, tu ko bansu. Kon be ba sarɔ mi kpuro go. ⁸ Tɔn be ba gon gonu nu ko n tɛriewa baama guunɔ ka gungunɔ ka wɔwi sɔɔ ka sere maa wurusɔ. ⁹ Kon de tu kowa bansu sere ka baadommaɔ. Goo kun maa sinamɔ ten wusu sɔɔ. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

¹⁰ Seiri ya nɛɛ, Isireli ka Yudan temgibu ba koo ko yegibu. Ya koo be kpuro mwa baa mɛ na wāa mi. ¹¹ Yen sɔ, sere ka ne, Yinni Gusunɔn wāaru, kon ye mɔru ka nisinu ka tusiru kɔsie nge mɛ ya raa bu kua. Kon bu tii sɔɔsi sanam mɛ kon ye siri. ¹² Saa ye sɔɔ, ya koo gia ma ne, Yinni Gusunɔ na nua wɔma ye ya Isireliban guunu wɔnwa. Ya nɛɛ, wee nu kam kua. Wee ba ye nu nɔmu sɔndia nge gbeeku yɛ. ¹³ Ya tii sua nen wuswaɔ ka yen gari gerubu. Ya man tɔn bia gari gerusi. Nen tiwa na ye nua.

¹⁴ Ne, Yinni Gusunɔ na maa nɛɛ, sanam mɛ tem kpuro mu ko n wāa nuku dobu sɔɔ, yen tem mu koo ko bansu. ¹⁵ Domi ya nuku dobu kua sanam mɛ ya Isireliban tem kam koosia. Nge meya kon Seirin guuru ka Edɔmun tem mɛ kpuro kam koosia kpa n ko bansu. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

Isireliba

ba koo wurama ben temɔ

36 Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, tɔnun bii, a Isireliban guunu nen gari sɔɔɔɔ kpa nu yi swaa daki.

Ma Esekieli u ka guu ni gari kua u n̄e, i swaa dakio i n̄o ye Yinni Gusun̄o u gerua. U n̄e, ²wee yiberēba ba gerum̄o ba m̄, eh̄, tē i kua beginu. ³Yen s̄o, ameniwa wi, Yinni Gusun̄o u n̄e, n b̄e s̄o. U n̄e, u wa ma ba k̄ia bu b̄e kpeerasia beri berika kpuro, bu b̄e m̄w̄e. Kpa bwese ni nu tie nu n b̄e m̄. Meya nu ra n b̄e yēm̄o nu n ka faagi m̄ yam kpuro. ⁴Yen s̄o, u n̄e, b̄e guunu ka gungunu ka daanu ka w̄wi ka bansu ka wuu si ba deri si yiberēba ba w̄ri ba yānu gura ma bwese ni nu ka su sikerene nu su yēm̄o, i swaa dakio i n̄o ye u gerum̄o b̄en s̄o. ⁵Wi, Yinni Gusun̄o u gerua u n̄e, ka nisi bakana u ka Ed̄muba kpuro gari m̄ ka bwese ni nu tie, ni nu tii win tem w̄e ka nuku dobu ka win gendu ma nu ka men yānu kpuro gura. ⁶B̄e Isireliban tem guunu ka gungunu ka daanu ka w̄wi, wee ye u n̄e, n b̄e s̄o. U n̄e, wi wee u gari gerum̄o m̄ru ka nisinun s̄o. Domi bwese tukunu nu b̄e sekuru doke. ⁷Yen s̄ona u n̄oma yīya u b̄rua u n̄e, bwese ni nu ka b̄e sikerene mi, niya nu koo sekuru wa. ⁸Saa ye s̄o, b̄e guunun dānu i ko kp̄ara kpa i binu ma win t̄mbu Isireliban s̄o. Domi ben wuramaru ta turuku kua k̄. ⁹Wi wee u ka b̄e w̄a. U koo b̄e wuswaa kisima. Ba koo maa wuku b̄en tem̄o bu duure. ¹⁰U koo de t̄mbu bu dabia. Isireliba kpuro ba koo wurama mi, kpa ba n w̄a b̄en suunu s̄o. Kpa bu bansu s̄o dii kpaanu bani. ¹¹U koo de t̄mbu ka yaa sabenu bu dabia bu k̄wara kpa bu sina mi nge yellu. Kpa u bu gea kua n kere ye u raa kua. Saa ye s̄o, ba koo gia ma wiya u s̄a Yinni Gusun̄o. ¹²U koo de win t̄mbu Isireliba bu s̄i b̄en w̄ll̄o kpa ba n b̄e m̄. I ko n s̄a ben tubi. Saa ye s̄o, i n̄ maa derim̄o bu ben bibu bia. ¹³Wee t̄mba gerum̄o ba m̄, Isirelin tem mu s̄a nge gbeeku yaa ye ya yen tiin binu tem̄o. ¹⁴Yen s̄ona i n̄ maa t̄mbu tem̄o. I n̄ b̄en

t̄mbu kam koosiam̄o. ¹⁵U n̄ maa derim̄o i bwese tukun̄un w̄ma n̄o. Ba n̄ maa b̄e sekuru dokem̄o. Meya i n̄ maa derim̄o b̄en t̄mbu bu kam ko. Wi, Yinni Gusun̄owa u yen i gerua.

Yinni Gusun̄o

u koo Isireliba m̄enna

¹⁶Yinni Gusun̄o u maa gerua u n̄e, ¹⁷t̄nun bii, sanam m̄e Isireliba ba w̄a ben tem̄o, ba mu disi doke ben daan s̄o ka ben kookoosun s̄o. Ma na ben kookoo si garisi disi nge t̄n kuro wi u yasa m̄. ¹⁸Yen s̄ona na bu m̄ru seesi yem m̄e ba yari ben tem s̄on s̄o ka sere būu ni ba ka mu disi doke. ¹⁹Na bu siri ben daa ka ben kookoosun s̄o. Ma na bu yarinasia ba w̄a w̄a bwesenu ganu s̄o tem tukum̄o. ²⁰Ye ba w̄a bwese nin mi, ni ba tii w̄e, miya ba nen yīsi d̄era te sank̄a sere t̄mba m̄, Yinni Gusun̄on t̄mba. Win tem diya ba yarima. ²¹Yen s̄ona na k̄i n̄ nen yīsi d̄era te faaba ko te be, Isireliba ba sankum̄o bwesenun suunu s̄o mi ba w̄a. ²²Yen s̄o, t̄nun bii, a kp̄am Isireliba s̄ow̄a a n̄e, n n̄ ben s̄o na yen i m̄. Nen yīsi d̄era ten s̄ona te ba sank̄a bwesenu s̄o. ²³Kon nen yīsi baka te b̄ere wesia te ba sank̄a bwesenun suunu s̄o mi. Bwese ni, n̄ n̄ wa ba man b̄ere w̄ēm̄o, nu koo gia ma nena na s̄a Yinni Gusun̄o.

²⁴Kon bu wuna bwese nin suunu s̄on di n bu m̄enna n ka wurama ben tem̄o. ²⁵Kon bu nim d̄eram wisi kpa bu d̄era. Kon ben toranu kpuro w̄ka kpa n ben būnu kpuro wuna n k̄. ²⁶Kon bu bwisiku kpaanu ka ḡru kpaasu w̄e. Kon ben ḡru si su b̄obu nge kperu wuna kpa n bu ḡrusu w̄e si su du nge wasi. ²⁷Kon bu nen Hunde w̄e kpa n de bu nen woodaba m̄em n̄ow̄a ba n ka ye s̄amburu m̄. ²⁸Ba koo sina tem m̄e na ben baababa n̄o m̄w̄eru kua s̄o, kpa bu ko nen t̄mbu kpa na n maa s̄a ben Yinni.

²⁹Kon bu toranu kpuro gbara. Kon de bu dīanu wa nu n kpā. Na ñ maa bu gōoru kparem. ³⁰Kon de dānu nu ma, kpa gbea yu dīanu ko kpa bu ku maa sekuru wa gōorun sō bwesenu sō. ³¹Saa ye sōra ba koo tubu ma ben kookoosu ka ben daa ya ñ wā kpa bu tii tusi yen sō. ³²Adama be, Isireliba ba n yē ma n ñ ben sō na mō me. Bu de sekuru tu bu mwa. Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

³³Ne, Yinni Gusunō na maa nee, dōma te kon bu dērasia ben toranu kpuron di, kon de tōmbu bu yibu wusu sō kpa bu ben bansu seeya. ³⁴Ba koo maa dīanu yewe tem me sō, me ba raa deri tōmbu kpuro bu ka wa ma gāanu ku ra kpi mi. ³⁵Kpa bu nee, tem mi gāanu ku ra kpi mi, wee mu kua nge gbaa te ba mō Edeni. Men wuu si su raa bansu sāa su tē tōmbu yiba ma ba su gbāranu toosi. ³⁶Kpa bwese ni nu ka bee sikerene nu gia ma nena na ye ba raa sura seeya, ma na ye ba raa wuka gira. Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua. Kon maa ye ko.

³⁷Wee ye kon maa wure n Isireliba kua. Kon bu dābiaisia nge yāa gō. ³⁸Wuu si su raa bansu sāa, su koo tōmbu yibu nge yāa gō si ba gōsa yākurun sō, si ba ra ka ne Yerusalemō tōo bakarun sō. Saa ye sō, ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunō. Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

Esekieli u kuku gbebuu wa

kāsiru sō

37

Yinni Gusunōn dam mu Esekieli nenua ma mu win bwēra sua mu ka da wōwa gaan suunu sō. Wōwa ye sō, kukuna nu yiba. ²Ma dam me, mu dera u sīa kuku nin suunu sō. U deema nu dabi wōwa ye sō, ma nu gbera woko woko.

³Ma Yinni Gusunō u nee, tōnun bii, kuku ni, nu koo kpī nu wāaru wa?

Ma u wisa u nee, wuna a yē me, Yinni.

⁴Ma u nūn sōowa u nee, a gari geruo kuku gbebu nin sō a nu sō a nee, nu ne, Yinni Gusunōn gari swaa dakio nu nō. ⁵Na nee, kon nu hunde kpaa wē kpa nu maa se nu n wāa. ⁶Kon nu sīi kpaanu wē kpa n de nu wasi kpaa. Kon nu hunde kpaa wē kpa nu se nu n wāa. Saa yera ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunō.

⁷Ma Esekieli u gari yi gerua nge me Yinni Gusunō u nūn sōowa. Sanam me u gari yi mō, yera u damu gagu ka yīribu gabu nua ma kuku ni, nu susina. ⁸Yera u wa nu sīinu kua ma nu wasi kpaa, adama nu ñ gina hunde mō. ⁹Yinni Gusunō u maa nee, tōnun bii, a gari geruo a hunde sō a nee, ameniwa ne, Yinni Gusunō na gerua. Na nee, hunde yu na saa handunian goonu nnen di kpa yu goo ni wom wure kpa nu se nu n wāa.

¹⁰Ma u gari gerua nge me Yinni Gusunō u nūn sōowa. Ma hunde ya na ni sō, nu wāaru wa ma nu seewa nu yōra. Nu dabi nge tabu kowobu.

¹¹Yinni Gusunō u maa nee, tōnun bii, kuku ni, nu sāawa Isireliba. Wee ba mō, ben kukunu nu gbera. Ben yīyōbu bu doona ma ba kōra. ¹²Yen sō tē, a bu sōowa a nee, wee kon be, nen tōmbun sika wukia kpa n bu yara min di n ka bu wurama ben temō. ¹³Nā n bu kua me, ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunō. ¹⁴Kon bu nen Hunde dokea kpa bu wa ba n wāa. Kon de bu wura bu sina ben temō. Saa ye sōra ba koo gia ma ne, Yinni Gusunō na gari gerua na maa yi kua.

Yudaba ka Isireliban banda

koo ko teeru

¹⁵Yinni Gusunō u maa nee, ¹⁶wune tōnun bii, a dāa kukuru garu suo kpa a Yudaban bandun yīsiru yore ten wollo.

Kpa a maa dāa kukuru garu sua a Isireliban bandun yīsiru yore ten wallo. ¹⁷Kpa a dāa kukunu yiru ye sweena nu ko nge dāa kuku teeru wunen nōma sō. ¹⁸Sanam me tōmba koo nun bikia bu nē, a ñ kaa sun dāa yen tubusianu sō? ¹⁹Saa ye sōra kaa bu wisi a nē, ameniwa nē, Yinni Gusunō na gerua. Na nē, kon Isireliban bandun dāa kuku te sua kpa n tu sweena ka Yudaban bandugiru nu ko dāa kuku teeru nen nōma. ²⁰Dāa kuku ni, nu ko n wāawa wunen nōmao ba n waamo. ²¹A maa bu sōwo a nē, wee, kon Isireliba mennama beri berikan di mi ba yarinē bwesenu sō, kpa n de bu wurama ben tem. ²²Ba koo ko bwese teeru sere ka be ba wāa guunō kpa ba n sunō turo m. Ba ñ ko n maa sāa bwesenu yiru. Ba ñ ko n maa sinambu yiru m. ²³Ba ñ maa tii disi dokemō ben būu sāanun sō ka ben toranun sō. Kon bu yaramawa mi ba wāa ba ka tora kpuron di. Kon bu deerasiawa mam mam. Ba ko n sāawa nen tōmbu kpa na n maa sāa ben Yinni. ²⁴Dafidi nen sōm kowon bibun bweseru sōra ba koo sunō wa. Kparo turowa ba ko n m. Ba koo nen woodaba mem nōwa kpa bu ka ye sōmburu ko. ²⁵Ba koo wure ba n wāa tem me sō me na nen sōm kowo Yakōbu wē. Miya ben baababa ba sina. Ben tii ba koo maa sina mi sere ka ben bibun bibo ka baadommao. Dafidin bibun bwesera ta ko n bandu dii mi sere ka baadommao. ²⁶Kon ka bu arukawani bōri yendugia bōke ye ya ko n wāa sere ka baadommao. Kon de bu sina tem mi, kpa bu dabia. Kpa n nen sāa yeru gira ben suunu sō sere ka baadommao. ²⁷Nen wāa yeru ta ko n wāawa ben suunu sō. Ba ko n sāawa nen tōmbu kpa na n sāa ben Yinni. ²⁸Nen sāa yeru tā n wāa ben suunu sō sere ka baadommao, saa ye sōra bwesenu nu koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunō wi u Isireliba gōsa nenem.

Gari yi ba gerua Gōgun sō

38 Yinni Gusunō u nē, ²tōnun bii, a meerio Gōgun bera gia Magōgun temō wi, wi u sāa Meseki ka Tubalin kparo kpa a nūn gerusi a nē, ³wee ye nē, Yinni Gusunō na gerumō. Na nē, kon Gōgu wōrima wi u sāa Meseki ka Tubalin kparo. ⁴Kon nūn gōsiamā kpa n kōkōnu doke win baa saburosō, kpa n nūn gawama, wi ka win tabu kowobu ka dumi ka maasōbu, kpa win tōn dabi te, ta n tabu yānu sebua ta n tere bakanu ka piiminu neni kpa ta n takobiba fiamō. ⁵Pēsiba ka Etiopigibu ka Putigibu be kpuro ba terenu ka sii furō kōkōnu doke, be kpurowa ba koo ka nūn da. ⁶Gomeen tabu kowobu ka Bēti Togaamagii be ba wāa sō yēsān nōm geun sō sō gia, be ka ben tabu kowobu kpuro ka sere bwese dabi dabinun tōmbu, be kpurowa ba koo nūn swii. ⁷U gesi win sōru koowo wi ka tōn be ba koo nūn swii kpa u n sōru kpeere. Wiya u koo bu kpāra. ⁸Amen biru kon de u ko ben wirugii, kpa u Isireliba wōri be ba kisira tabun di. N deema ba raa yarinewa tem tukumō ma ba seema tem kpuron di mi ba raa wāa. Ba wurama ba menna Isireliban guunō ni ba raa deri n tē. Ma ba sina mi ka bōri yendu. ⁹Adama wi ka win tōn be ba nūn swii ba koo tem me wukiriwa nge woo bōko ñ kun me nge guru wiru. ¹⁰Ne, Yinni Gusunō na nē, saa ye, yā n tunuma, bwisiku kōsunu koo nūn deema kpa u kōsa himba ko. ¹¹U koo gōru doke u nē, u koo tem gam tōmbu wōri be ba wāa bōri yendu sō, bēn wusu su ñ gbāranu ka gamboba m. ¹²U koo da u tōmbu wōri be ba ben wuun bansu seeya kpa u ben yānu gura. Tōn be, ba wuramawa saa tōn tukobun suunu sōn di. Ba dukia ka yaa sabenu wa. Ma ben tem mu wāa handunian suunu sō. ¹³Saban tōmbu ka Dedanigibu ka Taa-sisin tenkuba ka sere be ba wāa turuku

mi, ba koo nùn bikia bu nêe, mban sōna u tōn dabi teni menna. U kīwa u tōmbu wōri u ben yānu gura? U kīwa u tōmbun sii geesu ka ben wura gura? U kīwa u ben yaa sabenu ñ kun me ben dukia baka gura?

¹⁴ Wune tōnun bii, a Gōgu sōwō a nêe, ameniwa nê Yinni Gusunō na gerumō. Na nêe, dōma te nen tōmbu Isireliba ba koo sina bōri yendu sōw, u ko n yē. ¹⁵ Saa ye, u koo na saa win wāa yerun di sōw yēsan nōm geu wi ka bwese dabi dabinun tabu kowobu be kpuro ba n yōwā dumin wōlō. ¹⁶ Yen biru u koo sewa u nen tōmbu Isireliba seesi kpa win tabu kowo be, bu Isireliba wukiri nge me guru wiru ta ra tem wukiri. Amen biru kon de u na u nen tem wōri kpa n bwese ni nu tie sōwsi saa wi, Gōgun min di ma nena na sāa dēero.

¹⁷ Ameniwa nê, Yinni Gusunō na gerua. Na nêe, Gōgu wi, u sāawa win gari na dera nen sōmōbu ba gerua gasōn di Isireliō. Na nêe, kon de u nen tōmbu wōri. ¹⁸ Tōw tē sōw Gōgu u koo Isireliban tem wōri, nê Yinni Gusunō kon wēru wura ka mōru. ¹⁹ Nena na maa yeni gerua ka nisinu ka mōru baka. Na nêe, tōw te, tem mu koo yīri too too Isireliō. ²⁰ Swēe ka gunōsu koo diiri berum sō nen wuswaa ka sere gbeeku yēe ka yēe yi yi ra kabiri ka tōmbu kpuro. Guunu nu koo wōruku kpa kpenu nu kankira kpa gbāranu kpuro nu wōruku. ²¹ Kon de tabu bu nùn wōri nen guunu kpuron wōlō. Baawure u koo win winsim tabu wōriwa. ²² Kon Gōgu wi siri n nùn bararu kpēe kpa n de bu nùn go bu yem yari. Kon de guru baka yu nê ka kpenu kpa dōw ka sōw bisu yu wi ka win tabu kowobu wōri ka sere tōn dabi te ta wāa ka wi. ²³ Nge mēya kon ka bwese dabinu sōwsi ma na kpā na maa sāa dēero kpa nu gia ma nena na sāa Yinni Gusunō.

Ba Gōgu kamia

39 Wune tōnun bii, a Gōgu gerusio a nêe, ameniwa nê, Yinni Gusunō na gerua. Na nêe, nê wee na Gōgu seesi wi, wi u sāa Meseki ka Tubalin kparo. ² Kon nùn yara win tem di me mu wāa sōw yēsan nōm geun sōw sōwōw. Kpa n de u Isireliba wōri. ³ Adama kon win tendu wōra win nōm dwarun di kpa n win sēenu mwēeri win nōm geun di. ⁴ U koo wōruma Isireliban guunu wōlō wi, ka win tabu kowobu ka tōn be ba nùn swīima. Kpa gunōsu ka gbeeku yēe yi ben yaa di. ⁵ U koo wōrumawa temō nge me nê, Yinni Gusunō na gerua. ⁶ Kon Magōgu ye dōw doke ka sere be ba wāa tem burerō bōri yendu sōw. Saa ye sōw, ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunō. ⁷ Kon de bu nen yīsi dēeraru gia Isireliban suunu sōw. Na ñ derimō bu tu sanku. Saa yera bwesenu kpuro nu koo gia ma nena na sāa Gusunō Isireliban Yinni Dēero. ⁸ Wee ye kpuro ya kooramō ya wee. Ya koo koorawa tōw te nen tii na yi. Nê, Yinni Gusunōwa na yeni gerua. ⁹ Yen tōw te, Isireliba ba koo yari ben wusun di, kpa bu ben yibereban tere bakanu ka piiminu mwēeri ka ben tema ka sēenu ka ben yaasi ka ben bōri kpa bu ka ye kpuro dōw sōre wōw nōwba yiru. ¹⁰ Ba ñ maa dāa kaso dōw yakasō. Mēya ba ñ maa dāa buramō dāa sōwōw bu ka doo ko. Domi tabu yāa niya ba koo ka dōw sōre. Ba koo ben yibereba mwēeri be, be ba raa bu mwēera. Ba koo tōmbun yānu gura be ba raa ben yānu gura. Nê Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

¹¹ Yen tōw te, Isireliō kon Gōgu siku yeru wē nim wōku bōruguun sōw yari yeru gia, mi tōmba ra sare. Kpa tu bera min swaa go. Miya ba koo Gōgu ka win tōn dabi te sike, kpa bu yam mi soku Gōgun tōn dabinun wōwa. ¹² Isirelibara ba koo bu sike kpa bu wa bu ka ben tem dēerasia. Ba koo ye kowa suru nōwba

yiru. ¹³Isireliba kpurowa ba koo goo ni sike. Yen tɔɔ te, ba koo man beere wē, kpa bu mɔm. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ¹⁴Suru nɔɔba yiru yen baa sɔɔ, ba koo tɔmbu gɔsi be ba ko n sirene ba n goo ni nu tie kasu ba n sikumɔ. Be ba sarɔ mi kpuro, ba koo bu somi. Meyā ba koo ka tem me kpuro deerasia. ¹⁵Tɔn be ba bɔsu tem me sɔɔ, bā n tɔn kukunu wa, kpa bu yireru ko mi. Be ba siku ten sɔmburu mɔ bā n na kpa bu kuku ni gura bu sike Gɔgun tɔn dabi ten wɔwa mi. ¹⁶Ba koo mam wuu gagu yisuru kē Hamɔna. Yisi ten tubusiana dabiru. Nge meya ba koo ka tem me deerasia.

¹⁷Yinni Gusunɔ u nee, tɔnun bii, a gunɔ bwese bweseka ka gbeeku yee kpuro sɔɔwɔ a nee, yi mennama baama kpuron di nen yāku te kon kon sɔ. Kon yāku bakaru ko Isireliban gunɔ kpa yi yaa tem yi yem nɔ. ¹⁸Yi koo tabu durɔbun gonu di kpa yi wirugibun yem nɔ be, be ba sāa nge Basanin yāa kinenu ka yāa kpemminu ka bonu ka kete kine ni nu gum mɔ. ¹⁹Yi koo yaa gum di yi debu kpa yi yem nɔ sere mu yi go nge tam nen yāku te kon yi kua min sɔ. ²⁰Ne, Yinni Gusunɔ na nee, yi koo dumi ka yin maasɔbun yaa di ka tabu durɔbu ka sere tabu kowobu be ba tie. Yi koo yaa ye diwa yi debu nen dii yero.

²¹Kon bwesenu nen yiiko sɔɔsi kpa nu wa nge me na bu siri ka seeyasia bi na bu kua. ²²Saa yen dɔma ten di sere ka baadommaɔ, nen tɔmbu Isireliba ba koo gia ma nena na sāa Gusunɔ ben Yinni.

Esekielin garin wiru

²³Bwesenu nu koo gia ma Isireliban toranun sɔna ne, Yinni Gusunɔ na bu biru kisi ma na dera ba bu yoru mweera ba ka da tem tukumɔ. Na bu ben yibereba nɔmu sɔndia ba bu go tabu sɔɔ. ²⁴Na bu seeyasia nge me ben toranu nu ne ni nu bu kua disigibu. Ma na bu nen wuswaa berua. ²⁵Adama tē ne,

Yinni Gusunɔ na nee, kon de Isireliba be, Yakɔbun bweseru bu wurama yoron di. Kon be kpuron wɔnwɔndu ko. Saa ye sɔɔ, kon nisinu se nen yisi deera ten sɔ. ²⁶Sanam me ba koo sina ba n wāa bɔri yendu sɔɔ, goo kun maa bu baasimɔ ba koo ben sekuru duari ka ben naane sari te ba man kua. ²⁷Tɔmbu ba koo man beere wē nā n Isireliba wunama ben yibereban suunu sɔɔn di na ka wurama. ²⁸Ba koo gia ma nena na sāa Gusunɔ ben Yinni, ne wi na dera ba ka bu yoru da bwese tukunun suunu sɔɔ, ma na dera ba maa wurama ben temɔ. Baa ben turo na n derimɔ u sina tem tukumɔ. ²⁹Na n maa bu biru kisimɔ. Domi kon bu nen Hunde wē. Ne Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

ESEKIELI U UINNI GUSUNɔN SĀA YEE KPAARU WA KĀSIRU Sɔɔ

Esekieli u kāsiru wa

40 Ye ba Isireliba yoru mwa yen wɔɔ yenda nɔɔbusen suru gbi-ikoon sɔɔ wɔkuruse sɔɔra Yinni Gusunɔn dam mu Esekieli nenua. N deema ye ba Yerusalemu wɔri ba kɔsuka yen wɔɔ wɔkura nnese sɔɔra mi. Ma u nɔn kpapa u ka da Isireliban temɔ ²kāsiru sɔɔ. U nɔn sua u yi guuru wollo te ta gunu too. Ten sɔɔ yēsan nɔm dware gia, u dia wa ya sāa nge wuu. ³Ma u ka nɔn da mi gia. Ma u durɔ goo wa mi, u ka sii gandua weene u wēe damgii ka deka neni ye ba ra ka yiire. Ma u yɔ gambon bɔkuɔ kɔnnɔwɔ. ⁴Durɔ wi, u nee, tɔnun bii, a meerio kpa a swaa daki a de a ye kpuro laakari ko ye kon nun sɔɔsi. Domi ba ka nun nawa mini a ka meeri kpa a ka wa a Isireliba tubusia ye a wa.

Yaara ka kɔnnɔ tɔɔkisu

⁵Wee ye u wa. U gbāraru wa ta sāa yee te sikerene. U deka wa durɔ win

nɔma sɔɔ. Yen dɛɛbu bu ka gɔm soonu nɔɔba tia nɛ. Adama yen gɔm soo ten baatere ta dɛɛbu sosiwa ka nɔm wii teeru. Yen yasum maa kua deka tia. Yen gunum maa kua deka tia. ⁶Ma u da kɔnnɔwɔ ge ga waa sɔɔ yari yeru gia ma u yɔɔwa gen yɔɔtiaɔ. Ma u kɔnnɔ gen yasum yiira. Ma mu kua deka tia. Aderɔ ga waa dii ten suunu sɔɔ ma kɔsu yenu waa gen yɛsi yɛsikaɔ. ⁷Kɔsu yee nin baateren dɛɛbu ka ten yasum mu newa. Ye kpuro ya sɔawa deka tia. Batuma ye ya nu karane ya sɔawa gɔm soonu nɔɔbu. Gambo ye ya waa dii sɔɔn kɔnnɔwɔ a sere sɔa yerun tii du, yen yasum mu sɔawa deka tia. ⁸⁻⁹Ma durɔ wi, u dii sɔɔ ge yiira. Gen ganan gunum mu sɔawa deka nɔɔba ita. Ma gen gani tɔɔkii yi maa sɔa gɔm soonu yiru kɔnnɔ gen sɔɔwɔ. Diru gara waa sɔa yee ten bɔkuɔ. ¹⁰Kɔsu yerun dii ni kpuro ni nu waa sɔɔ yari yeru gia nu newa. Dia ita itawa ya waa aderɔ gen beri berikaɔ. Batuma ye ya bu karane ya maa newa. ¹¹Durɔ wi, u maa kɔnnɔ gen yasum yiira ma ya kua gɔm soonu wɔkuru. Ma gen dɛɛbu bu kua gɔm soonu wɔkura ita. ¹²Kɔsu yee nin baateren wuswaɔ ba batuma gaa wia gɔm soo teeru. Kɔsu yee ten baateren goonu nu sɔawa gɔm soonu nɔɔba tia tia. ¹³Durɔ wi, u yiira saa kɔsu yee teerun gana sɔɔn di n ka girari yirusen gana sɔɔ te ta gbiikii te mɛera. Ma n kua gɔm soonu yenda nɔɔbu. ¹⁴U maa dii sɔɔ ge yiira ma ga kua gɔm soonu yendu. Dii ten bera gia, sɔa yee ten yaara ya ka kɔnnɔ ge sikerenewa. ¹⁵Batuma ye ya waa kɔnnɔ gɛn min di ba ra ka du n ka da kɔnnɔ ge ga waa sɔɔwɔ, yen dɛɛbu bu sɔawa gɔm soonu weeraakuru. ¹⁶Ba kɔsu yee nin fenentiba kuawa nge kɔkɔsɔ nin gani tɔɔkiiɔ ka maa gani yi yi nu burane sɔɔ ka sere dii sɔɔ gen gani sɔɔ. Ma ba dii nin ganin sɔɔwɔ kpakpa wurusun weenasisu koosi ye ya kua yen buraru.

¹⁷Yen biru durɔ wi, u ka nɔn da sɔa yee ten yaara tɔɔkaɔ mi dia tena ya waa. N deema ba gaaɔn tawa nge simaa ba ka yaara ye sikerena. ¹⁸Simaa ye ba tawa mi, ya wawa dia yen bɔkuɔ. Ma ya ka dia yen gani dɛɛbu nɛ. Adama ya n yaara sɔɔkaa gunum tura. ¹⁹Ma u batuma yen dɛɛbu yiira saa kɔnnɔ gbiikuun sɔɔn di n ka girari yaara sɔɔkaan ganaɔ ma n kua gɔm soonu wunɔbu (100). U ye yiira sɔɔ yari yeru gia ka sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. ²⁰Ma u maa yaara tɔɔkaan kɔnnɔ ge ga waa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian dɛɛbu ka yasum yiira. ²¹Kɔnnɔ ge, ga kɔsu yenu nɔɔba tia mɔ, ita ita gen aderɔn yɛsi yɛsikaɔ. Gen gani yi, ka gen dii sɔɔ ya ka kɔnnɔ ge ga waa sɔɔ yari yeru gia dɛɛbu ka yasum newa. ²²Yen fenentiba ka dii sɔɔ ge, ka kpakpa wurusun bura ni ba kua mi, ye kpuro ya sɔawa tia ka kɔnnɔ ge ga waa sɔɔ yari yeru mi. A ka da yen kɔnnɔ ge ga waa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, kaa yɔɔtia yɔwa naa dabusanu nɔɔba yiru. ²³Sɔɔ yɛsan nɔm geun kɔnnɔn dee deeru, kɔnnɔ gaga waa sɔɔwɔ gɛn min di ba ra ka du yaara sɔɔkaɔ. Kɔnnɔsu yiru yen baa sɔɔ ya sɔawa gɔm soonu wunɔbu nge mɛ n sɔa sɔɔ yari yeru gia. ²⁴Ma u ka man da sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia mi kɔnnɔ gaga waa. Ma u gen kɔsu yenu ka gen dii sɔɔ ka gen gani yiira. Ye kpuro ya ka kɔnnɔ siɔnɔgia newa. ²⁵Kɔnnɔ ge, ka gen dia ya fenentiba mɔ ya ka sikereɛ nge fenenti beɔnɔ. Gen dɛɛbu bu sɔawa gɔm soonu weeraakuru. Gen yasum maa sɔa gɔm soonu yenda nɔɔbu. ²⁶Gen yɔɔtia ya mɔwa naa dabusanu nɔɔba yiru a ka da dii sɔɔ gen mi. Ba dii ten gani sɔɔkii buraru kuawa ka kpakpa wurusun weenasisu. ²⁷Yaara sɔɔkaa ya maa kɔnnɔ mɔ sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. Kɔnnɔsu yiru ye, ya tondinewa ka gɔm soonu weeraakuru.

Yaara ka kɔnnɔ sɔɔkisu

²⁸ Duro wi, u ka maa man da yaara sɔɔkaa yen mi, sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian kɔnnɔn di. Ma u kɔnnɔ ge yīira u deema ya nɛwa ka yaara tɔɔkaan kɔnnɔsu. ²⁹ Gen kɔsu yenu ka gen gani ka gen dii sɔɔ, ye kpuro ya nɛwa ka yaara tɔɔkaan kɔnnɔsu. Kɔnnɔ ge, ga fenentiba mɔ ba ka sikerene. Gen dɛɛbu bu sɔɔawa gɔm soonu weeraakuru. Ma gen yasum maa sɔɔ gɔm soonu yenda nɔɔbu. ³⁰ Kɔnnɔ gen dɛɛbu bu sɔɔ gɔm soonu weeraakuru. Gen yasum maa sɔɔ gɔm soonu yenda nɔɔbu. ³¹ Dii sɔɔ gen kɔnnɔ ga mɛerawa yaara tɔɔkaaɔ. Ba gen gani sɔɔkii buraru koosiwa ka kpakpa wurusun weenasisu. Gen yɔɔtia ye, ya naa dabusanu mɔwa nɔɔba ita. ³² Yen biru, u maa ka man da yaara sɔɔkaa yen mi, saa kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yari yeru gian di. Ma u kɔnnɔ ge yīira u deema ga ka si u raa yīira mi nɛwa. ³³ Gen dii sɔɔ ka gen gani ka gen kɔsu yenu, ye kpuro ya nɛwa ka kɔnnɔ si u raa yīira. Yen biru ga fenentiba mɔ ya ka sikerene. Kɔnnɔ gen dɛɛbu bu sɔɔawa gɔm soonu weeraakuru. Gen yasum maa gɔm soonu yenda nɔɔbu. ³⁴ Gen dii sɔɔ ga yaara tɔɔkaa mɛerawa. Ma ba gen gani sɔɔkii buraru koosi ka kpakpa wurusun weenasisu. Ma gen yɔɔtia ya naa dabusanu mɔ nɔɔba ita.

³⁵ U ka maa man da kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Ma u gu yīira. U deema kɔnnɔ ge, ka si u raa yīira mi, su dɛɛbu ka yasum nɛwa. ³⁶ Kɔnnɔ ge, ga maa kɔsu yenu mɔ ka gani yi yi nu burane ka sere dii sɔɔ. Ma ba fenentiba kua ba ka gu sikerena. Gen dɛɛbu bu sɔɔawa gɔm soonu weeraakuru, ma gen yasum maa sɔɔ gɔm soonu yenda nɔɔbu. ³⁷ Dii sɔɔ ge, ga yaara tɔɔkaa mɛerawa. Ma ba gen gani sɔɔkii buraru koosi ka kpakpa wurusun weenasisu.

Gen yɔɔtian naa dabusanu sɔɔawa nɔɔba ita.

³⁸ Kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ga diru garu mɔ te ta mɛera gen dii sɔɔ gia. Miya ba ra yāku dɔɔ mwaararuginun yaa kpakie. ³⁹ Dii sɔɔ gen beri berikaɔ tɔɔwɔ, tabulu yiru yiruwa ya wɔa. Tabulu ben wɔllɔwa ba ra yāku dɔɔ mwaararuginu ka toranun yākunɔ ka yāku ni ba ra ka toranu sɔmen yaa sake. ⁴⁰ Dii sɔɔ gen tɔɔwɔ, tabulu nɛwa ya wɔa. A n dɔɔ kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, kaa kpī a ye wa bera ka bera yiru yiru. ⁴¹ Tabulu nɔɔba itawa ba mɔ yɛn wɔllɔ ba ra yāku yaa go. Ba ye yiwa nne nne kɔnnɔ gen beri berikaɔ. ⁴² Tabulu yen nne sɔɔra ba ra yāku dɔɔ mwaararuginu sɔɔru ko. Ba ye kua ka kpee ni ba dāka. Yen dɛɛbu bu sɔɔawa gɔm soo teeru ka bɔnu, yen yasum maa sɔɔ gɔm soo teeru ka bɔnu, ma yen gunum mu sɔɔ gɔm soo teeru. Tabulu yen miya ba ra yāku sɔm yānu yi. ⁴³ Ma ba tabulu ye nɔɔ bɔki kua nɔm tararun yasum saka. Tabulu yen wɔllɔwa ba ra yāku yaa sɔndi. ⁴⁴ Yen biruwa duro wi, u ka man da yaara sɔɔkaaɔ. Ma na dia yiru wa mi. Teera wɔa kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ma ta nɔɔ tii sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. Teera maa wɔa kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia ma ten kɔnnɔ ga maa tii sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. ⁴⁵ U man sɔɔwa u nɛɛ, dii tɛn kɔnnɔ ga tii sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia mi, ta sɔɔawa yāku kowobun diru be ba ra sɔɔ yerun sɔmburu ko. ⁴⁶ Dii tɛn kɔnnɔ ga maa tii sɔɔ yɛsan nɔm geu gia mi, ta sɔɔawa yāku kowobugiru be ba ra yākuru ko yāku yero. Ma u maa nɛɛ, Lefin bweseru sɔɔ, Sadɔkun bwese kera ya koo kpī yu du sɔɔa yero yu Yinni Gusunɔ sɔɔ.

Yinni Gusunɔn sɔɔa yeru

⁴⁷ Duro wi, u sɔɔa yee ten yaara sɔɔkaa kpuro yīira ma u deema yen goonu

kpuro nu newa. Yen dēebu bu sāa góm soonu wunǒbu (100) ma yen yasum maa sāa góm soonu wunǒbu. Ma yāku yera wāa sāa yee ten kǎnnǎwǎ. ⁴⁸Ma u maa ka man da sāa yee ten aderǎwǎ mǐn di ba ra ka du. Ma u aderǎ gen gbereba yīira. Ma yen baayeren bǎǎrum mu sāa góm soonu nǎǎbu. Kǎnnǎ gen yasum mu sāawa góm soonu wǎkura nǎǎ. Gen yēsa baayeren dāa ya maa sāa góm soonu ita. ⁴⁹Aderǎ gen tiin dēebu bu sāawa góm soonu yendu. Ma gen yasum maa sāa góm soonu wǎkura tia. Ba ra gu duwa ka yǎǎtia ye ya naa dabusanu wǎkuru mǎ. Ma ga gbere mǎ bera ka bera tia tia.

41 Durǎ wi, u ka maa man da sāa yerun suunu sǎǎ. Ma u ye kpuro yīira. Aderǎ gen ganin sinum mu sāawa góm soonu nǎǎba tia. ²Kǎnnǎ gen yasum maa sāawa góm soonu wǎkuru, gen beri berika nǎǎbu nǎǎbu. Ma u sāa yee ten tii yīira. Ten dēebu sāawa góm soonu weeru. Ma ten yasum maa sāa góm soonu yendu. ³Yen biru u dua dii ten sǎǎwǎ u ten kǎnnǎn dāa yīira, ya kuawa góm soonu yiru. Ma kǎnnǎ gen tiin yasum sāa góm soonu nǎǎba tia. Ma gen ganin yasum beri berikaǎ mu sāa góm soonu nǎǎba yiru yiru. ⁴Ma u dii sǎǎ gen tii yīira, gen dēebu ka gen yasum mu newa. Ya sāawa góm soonu yendu. Ma u man sǎǎwa u nǎǎ, ga sāawa dii te ta dēere gem gem.

Dia ye ba gǎri gǎri

⁵Sāa yee te, ta gani yiru mǎ, tia sǎǎwǎ, tia maa tǎǎwǎ. Ma durǎ wi, u ten gana sǎǎkaa yīira ma yen sinum mu kua góm soonu nǎǎba tia. Ma ba dinu gǎri gǎri gani yiru yen baa sǎǎ ba ka sikerena. ⁶Dii ni, nu sweenewa gidambisa ita ita beri berika. Gidambisa baayeren dian geera sāawa tena. Dii nin gani yi ka tǎǎkaaginu manine adama yi ñ ka sǎǎkaaginu manine. ⁷Gidambisa ye, ya

yasum kerane wǎllu gia. Domi yen gana tǎǎkaa ya sinum kaara. Meyā n sāa ya ka sāa yee te sikerena. Yen sǎǎna wǎllu gia batuma ya kpāaru bo yen sǎǎwǎ. Saa gidambisa ye ya wāa temǎn di, tǎnu koo kpī u yǎ u da sere ye ya wāa wǎllu u kun kpa ka swaa gaa. ⁸Ma na dia ye kpuron gunum mēera na deema ye ba gǎri gǎri mi, saa yen kpēekpēekun di, yen gunum mu sāawa dēka nǎǎba tia tia. ⁹Dia yen gana tǎǎkaan sinum mu sāawa góm soonu nǎǎbu. Dia ye ba gǎri gǎri sāa yee ten yēsi yēsikaǎ, ¹⁰ka yāku kowobun dian baa sǎǎ, ba batuma deri yēn yasum mu sāa góm soonu yendu. ¹¹Dia ye ba gǎri gǎri mi, ya nǎǎ tīiwa batuma ye ba derin bera gia. Kǎnnǎsu yiruwa ya wāa mi. Teu sǎǎ yēsan nǎǎm geu gia, teu maa sǎǎ yēsan nǎǎm dwaru gia. Gana ye ya batuma ye sikerene, yen sinum mu sāawa góm soonu nǎǎbu. ¹²Sāa yee ten sǎǎ duu yeru gia, diru gara wāa ta batuma ye ba deri mi nǎǎ tīi. Dii ten dēebu bu sāawa góm soonu wene ka wǎkuru. Ma ten yasum mu sāa góm soonu wata ka wǎkuru. Ten ganin sinum maa sāa góm soonu nǎǎbu. ¹³Durǎ wi, u sāa yee te yīira ma ten dēebu kua góm soonu wunǒbu (100). Batuma ye ba maa deri mi, ka dii te ba bana sǎǎ duu yeru gia mi, ye kpuro ya maa kua góm soonu wunǒbu. ¹⁴Sǎǎ yari yeru gia, sāa yee ten dēebu ka batuma ye ba deri mǐn yasum mu sāawa góm soonu wunǒbu. ¹⁵Ma u maa dii te ta wāa sāa yerun biru yīira ka batuma ye ba deri ma ye kpuro ya maa kua góm soonu wunǒbu.

Sāa yee ten sǎǎwǎ

Sāa yee ten duu yeru ka dii dēeraru ka dii te ta dēere gem gem mi, ¹⁶ba ye kpuron gani ka fenentiban kadiriba dāa besi maniwa. Meyā ba maa kua gidambisa yeba sǎǎ. ¹⁷Sāa yee ten tǎǎwǎ ka ten sǎǎwǎ saa ten kǎnnǎn di sere ka dii te ta dēere gem gem mi, ba ye

kpuron gani buraru koosiwa ¹⁸ka wɔllun kɔsobun weenasibu ka maa kpakpa wurusun weenasisu. Kpakpa wurusun weenasii si, ka wɔllun kɔsobun weenasii be, ba yɔwenewa. ¹⁹Wɔllun kɔsobun weenasii ben baawure u wuswaa mɔwa yiru. Wuswɛe yin tia ya ka tɔnugia weene ya kpakpa wuru sin weenasi teu wuswaa kisi. Wuswaa tia ya maa ka gbee sunɔgia weene ma ya maa kpakpa wuru sin weenasi teu wuswaa kisi. Nge meya ba ka dii te kpuron gani buraru kua. ²⁰Ba wɔllun kɔsobun weenasii be ka kpakpa wurusun weenasii si kuawa ten temɔ ka ten ganiɔ ka ten kɔnnɔsun wɔllɔ. ²¹Sāa yee ten kɔnnɔn kadirin dānu nu nɛwa.

Dii te ta deere gem gem wuswaaɔ, gāanu wāa mi. ²²Nu sāare nge yāku yeru te ba kua ka dāa. Ten gunum mu sāa gɔm soonu ita. Ten dɛɛbu maa gɔm soonu yiru. Ba tu nɔɔ bɔka kuawa ka dāa. Yera durɔ wi, u man sɔɔwa u nɛɛ, tabulu ye ba ra n yii Yinni Gusunɔn wuswaaɔ yera mi.

²³Dii deɛraru ka dii te ta deere gem gem nu mɔwa kɔnnɔsu yiru. ²⁴Gambo sikane yiruwaa kɔnnɔ si, su mɔ. Ye kpuro ya ra n keniarewa. ²⁵Ba gambo yen wɔllɔ wɔllun kɔsobun weenasibu ka kpakpa wurusun weenasisu kua nge me ba kua gani yi sɔɔ. Ma ba kɔbɛ kua ten tɔɔwɔ dii deera ten kɔnnɔwɔ. ²⁶Dii ten yɛsi yɛsikaa ka sere dii ni ba gɔri gɔri mi ka maa yen kɔbɛɔ, ba yen fɛnɛntiba kɔkɔɔ dokeawa ka kpakpa wurusun weenasisu.

Dinu ganu sāa yee ten bɔkuɔ

42 Durɔ wi, u ka man da sāa yee ten yaara tɔɔkaaɔ sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, sere dia ye ya wāa batuma ye ba deri ka dii te ta wāa sāa yee ten biruɔn deedeeru. ²Dia yen dɛɛbu bu sɔɔwaa gɔm soonu wunɔbu (100) ma yen yasum mu sāa gɔm soonu weeraakuru.

³Yen bee tia ya batuma ye ba deri mi nɔɔ kisi. Batuma yen dɛɛbu bu sɔɔwaa gɔm soonu yendu. Ma ya ka sāa yee te sikerɛnɛ. Bee tia, dia ye, ya maa yaara tɔɔkaa ye ba simaa doke nɔɔ kisi. Ya gidambisa ita mɔ. Ma ba ye kɔbɛ kua kua. ⁴Dia yen wuswaaɔ, ba batuma deri gɔm soonu wɔkurun saka. Ma ba swaa wāa ye sɔɔ gɔm soo teeru. Dia yen kɔnnɔsu su nɔɔ tiɔwa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. ⁵Dia ye ya wāa wɔllɔ ya piiminu bo ya kere ye ya wāa temɔ ka ye ya wāa suunu sɔɔ. Domi kɔbɛ ye ba kua mi, ya yen sukum kawawa. ⁶Adama yen kɔbɛ ya n gbereba mɔ nge yaara yen dinun gbereba. Yen sɔna dia ye ya wāa wɔllɔ ya n suunukinu ka temkinu kpāaru tura. ⁷Dia yen gana ye ya yaara tɔɔkaa mɛɛra, yen dɛɛbu bu sɔɔwaa gɔm soonu weeraakuru. ⁸Domi dia yen tiin dɛɛbu bu sɔɔwaa gɔm soonu yenda nɔɔbu. Adama sāa yee ten bera gia, yen dɛɛbu bu sɔɔwaa gɔm soonu wunɔbu (100). ⁹Ba n wee saa yaara tɔɔkaan di, kɔnnɔ gaga wāa dia yen temɔ sɔɔ yari yeru gia gɛn min di ba ra ka du. ¹⁰Kɔnnɔ ge, ga wāa mi yaara tɔɔkaan gana ya torua.

Dia maa wāa yaara tɔɔkaaɔ sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia batuma ye ba deri ka dii te ta wāa sāa yee ten biruɔn deedeeru. ¹¹Dia yen wuswaaɔ, swaa wāa. Dia ye, ya ka ye ya wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia weene. Yen dɛɛbu ka yen yasum ka nge me ba ye banisina ka yen kɔnnɔsu ye kpuro ya sɔɔwaa tia. ¹²Nge meya dia ye ya wāa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian kɔnnɔsu su sāa. Kɔnnɔ gaga wāa swaa yen duu yero, yaara tɔɔkaan ganaaɔ sɔɔ yari yeru gia. Min diya ba ra ka du. ¹³Durɔ wi, u man sɔɔwaa u nɛɛ, dia ye ya wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia mi, ka ye ya wāa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia mi, ya wāawa Yinni Gusunɔn sɔ. Miya yāku kowo be ba ra du Yinni Gusunɔn sāa yero ba ko n da yāku dīa ni di. Dia ye, ya deerewa.

Miya ba koo maa kēnu yi ka yāku yaa ye ba ka toranun yāku kua ka ni ba ka toranu sōnwa. ¹⁴Yāku kowobu bà n dua mi, ba ñ yari sōwō ka ben yānu. Ba koo gina nu potiriwa. Domi yāa ni, nu sāawa sāa yānu. Ben tiin yāna ba ko n da doke bu ka da sāa yerun yaaraa mi tōn be ba tie ba yō.

Gani tōkkiin dēebu

¹⁵Sanam me durō wi, u dii ten sōwō yīira u kpa, yera u dera na yara ka sōwō yari yeru gian kōnō. Ma u batuma ye ya ka sāa yee te sikerene yīirubu wōri. ¹⁶Yera u sōwō yari yeru gian bera yīira ka win deka ma ya kua deka yen neera wunōbu (500). ¹⁷Ma u maa sōwō yēsan nōm geu gia yīira. Ma ya maa kua deka yen neera wunōbu. ¹⁸U maa sōwō yēsan nōm dwaru gia yīira ma ya kua deka yen neera wunōbu. ¹⁹U maa yīira sōwō duu yeru gia ma mi gian tii maa kua deka neera wunōbu. ²⁰Nge meya u gana yen goonu nne kpuro yīira u ka sikerena. Yen dēebu ka yen yasum mu newa. Yen baayere deka neera wunōbu. Gana ye, ya sāa yee te wuna nenem Yinni Gusunōn sō.

Gusunō

u wurama win sāa yerō

43 Durō wi, u ka Esekieli da kōnō ge ga wāa sōwō yari yeru gia. ²Yera Gusunō Isireliban Yinnin yiiko ya na saa sōwō yari yeru gian di. Ma win nōwō ga nōwōramō nge nim bakam. Ma tem mu win yikon girima yiba. ³Kāsi te u wa mi, ta ka te u wa sanam me Gusunō u kī u Yerusalemu kam koosia-giru weenewa. Meya ta maa ka kāsi ni u wa Kebarin daarun bōkuoginu weene. Ma u yīira u wuswaa tem girari. ⁴Ma Yinni Gusunōn yikon girima ye, ya dua sāa yee te sōwō saa kōnō ge ga wāa sōwō yari yeru gian di. ⁵Yera Hunde nūn sua

saa sāa yee ten yaaran di ya ka nūn da sōwō. Saa ye sōwō Yinni Gusunōn yikon girima ya dii te yibumō. ⁶Yera u nua goo u ka nūn gari mō saa dii ten min di. Ma durō wi u ka nūn wāa mi, u yō win bōkuō. ⁷Ma u nūn sōwō u nee, tōnun bii, yam miniwa nen sina kitaru. Miya kon nen naasu sōndi. Kon ka Isireliba sina sere ka baadommaō. Be ka ben sinambu ba ñ maa nen yīsi dēera te sankumō ba n būnu gasirimō ka sere sinambun gōnu ni ba sikua gun-gunu wōllō mi ba ra yākuru ko. ⁸Domi ben sinam be, ba ben sina kpaarun kōnōsu bakunasia nen sāa yerun kōnōsun bōkuō. Gana tia tōna ya nu karane. Meya ba maa nen yīsi dēera te disi doke ka ben daa kōsa ye ba kua. Yen sōna na bu wōri ka nen mōru baka. ⁹Tē ben būu gasiribu bu koo nōru ko kpa bu ben sinambun goo nin gari duari. Kpa na n wāa ben suunu sōwō sere ka baadommaō.

¹⁰Wune tōnun bii, a Isireliba dii ten kpunaa sōwōsio kpa bu sekuru wa ben toranun sō, kpa bu wa bu yen kpunaa yen asansi meeri. ¹¹Sekuru tā n bu mwa yēn sō ba tuba ye ba kua, a bu dii ten kpunaa sōwōsio nge me ba koo tu banisina, ten dēebu ka ten yasum ka ten kōnōsu ka ten ganān buraru ka ten woodaba, a ye kpuro yoruo ben nōni biru. Ba koo wooda ye kpuro swīiwa ten bana sōwō. Yen i ya ko n sāawa ten banan wooda. ¹²Guuru wōllō batuma ye ya ka bu sikerene, ba koo ye garisiwa dēera. Yeniwa ya sāa dii ten wooda.

Yāku yeru ka yāku

¹³Durō wi, u yāku yeru yīira ka yīiru-tia ye ya ka gōm soo teeru ka nōm wīi teeru ne. Wōru ge ga ka yāku yee te sikerene gen yasum mu sāawa yīirutia tia. Ma yen dukum mu sāa yīirutia tia. Ma yen nōwō bōkan biru, ya sāa gōm soorun bōnu. ¹⁴Saa wōru gen tem di n ka girari sāa yee ten temō ya kua yīirutii yiru.

Ma yen yasum mu maa sāa yīirutia tia. Saa yāku yee ten bōka piibun di n ka girari ten bōka bakaw, ya sāawa yīirutii nne. Ma yen yasum maa sāa yīirutia tia. ¹⁵Yāku yee ten wollo mi ba ra dōw sōre, ten gunum mu sāawa yīirutii nne, ma ba kāanu nne kua ba gira tia ten goonun yinna yeno. ¹⁶Yāku yee ten goonu nne kpuro nu newa. Nu sāawa yīirutii wōkura yiru yiru. ¹⁷Ten bōka yirusen goonu nne kpuro nu newa. Ni kpuro nu mōwa yīirutii wōkura nne nne. Ma ba woru kua ye sōw ba ka ye sikerena yīirutia tian yasum saka. Bōka yen nōw bōka ya sāawa gōm soorun bōnu. Ma yen yōwtii yi mēera sōw yari yeru gia.

¹⁸Durō wi, u maa nūn sōwōwa u nēē, tōnun bii, ameniwa Yinni Gusunō u gerua. U nēē, dōma te ba yāku yee te bana ba kpa, ma ba kī bu yāku dōw mwaararuginu ko kpa bu yem yēka, wooda ye ba koo swii wee. ¹⁹Lefiba sōw, Sadōkun bweseru sōwra kaa yāku kowobu wuna ba n da nūn yākuru kue kpa a bu naa kinē kpendu wē torarun yākurun sō. ²⁰Kpa a ten yem sua a yēka yāku yee ten kāanu nne ye sōw ka ten goonu nne ye sōw ka sere maa yen bōka yiruse ye sōw a ka sikerena. Nge meya kaa ka yāku yee te disi wōka kpa a tu sārasia. ²¹Kpa a naa kinē ten yaa sua a doke dōw sōw batuma gaa sōw ye ba sōwru kua tōwō. ²²Tōru yiruse sōw, kaa ka boo kineru nawa te ta n alebu gaa mō kpa a ka tu yākuru ko torarun sō. Nge meya kaa ka sāa yee te sārasia nge mē a raa kua ka naa kinē te. ²³À n torarun yāku te kua a kpa, kaa maa naa kineru ka yāa kineru sua ni nu kun alebu gaa mō. ²⁴Kpa a ka nu da wi, Yinni Gusunōn mi a ka yākuru ko. Yāku kowobu ba koo nin yaa bōru yēkawa kpa bu ka nūn ye yāku dōw mwaararugiru kua. ²⁵Sōw nōwba yirun baa sōw tōw baatere, kaa n da boo kineru ka naa kineru ka yāa kineru gowa a ka torarun yākuru ko. ²⁶Nge meya sōw

nōwba yiru yen baa sōw ba koo ka yāku yee te sārasia kpa ta n wāa wi, Yinni Gusunōn sō. ²⁷Sōw nōwba yiru yen biru, sōw nōwba itase, yāku kowobu ba koo kpī bu den tōmbu yāku dōw mwaararuginu ka siarabuginu kua wi, Yinni Gusunōn mi. Kpa u ka bēē nōnu geu mēeri. Wi, Yinni Gusunōwa u yen i gerua.

Sāa yerun kōnno

ge ga wāa sōw yari yeru gia

44 Durō wi, u maa ka Esekieli da tōwōw kōnno ge ga wāa sōw yari yeru gia. N deema kōnno ge, ga kenuawa. ²Yera Yinni Gusunō u nūn sōwōwa u nēē, kōnno ge, ga ko n kenuawa ba n gu keniamō. Goo kun maa sarō mi, domi nē, Gusunō Isireliban Yinniwa na dua min di. Yen sō, ga ko n kenuawa. ³Adama been kparo u koo kpī u sina mi, u ka di nē Yinni Gusunōn wuswaa. Wiya u koo maa kpī u du kōnno gen aderōn di kpa u yari min di.

Bango sariba ba n duo

Yinni Gusunōn sāa yerō

⁴Ma durō wi, u ka Esekieli da kōnno wōw ge ga wāa sōw yēsan nōm geu gia sāa yee ten dee deeru. Ye Esekieli u mēera yera u wa wee Yinni Gusunōn yiikon girima ya win sāa yee te yiba. Ma u yiira u wiru ten girari. ⁵Yera Yinni Gusunō u nēē, tōnun bii, a wunen laakari dokeo kpa a mēeri sāa sāa ka wunen tiin nōni kpa a swaa daki a nō ye kon nun sō sāa yee ten woodaban sō. A yen dubu ka yen yari-bun wooda nōni dokeo.

⁶A Isireliba sōwōw be, be ba sāa mēm nōw sariba a nēē, ben daa kōsa ye, ya den man nua. ⁷Wee ba dera tōn tuko bango sariba be ba n man sāamō ba dua nen sāa yerō ba tu disi doke. Sanam mē be, Isireliba ba man yākuru kuamme ka pēē ka yaa gum ka yaa yem, ba ku ra nen

arukawani mem nɔɔwe ben daa kōsan sō. ⁸Ben tii ba ñ nen sāa yerun sɔm-buru nɔni doke. Adama sɔba ba tu nɔmu sɔndia. ⁹Ne, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, tē, sɔɔ goo ù n wāa ben suunu sɔɔ, ma u ñ man sāmɔ, ma u ñ maa bango kue, u ñ duɔ nen sāa yeru mi.

Wooda Lefiban sō

¹⁰Yeniban biru, Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, Lefi be ba raa ka man tonda sanam mɛ Isireliba ba man deri ma ba da ba būnu swii, ba koo ben toranun are mwa. ¹¹Ba ko n sāawa nen sāa yerun sɔm kowobu. Bera ba ko n da n sāa yee ten kɔnnɔsu mara. Kpa ba n ten sɔma mɔ. Beya ba ko n da Isireliban yāku dɔɔ mwaarugirun yaa sake kpa ba n wāa ne Yinni Gusunɔn sō. ¹²Wee tē, ba sāa Isireliban yāku kowobu būnun nuurɔ, ma ba dera Isireliba ba tora. Yen sō, kon nɔma sua n bu so kpa bu ben toranun are mwa. ¹³Na ñ maa wuramɔ bu man susi bu Isireliba yākuru kua. Ba ñ maa duɔ nen sāa yerun dii dɛɛrarɔ ka dii te ta dɛɛre gem gem mi. Ba koo sekuru wa kpa bu ben daa kōsan are mwa. ¹⁴Sāa yerun nenubun sɔma kon bu wē bu ko.

Wooda

yāku kowo tɔnwerobun sō

¹⁵Adama yāku kowobu Lefiba Sadɔkun bweseru sɔɔ, be ba sɔmburu kua nen sāa yerɔ sanam mɛ Isireliba ba tora ba man deri, beya ba ko n da man susi bu yākuru ko ka pēɛ ka yaa gum ka yaa yem. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ¹⁶Beya ba ko n da du nen sāa yerɔ kpa bu susi nen tabuluɔ bu man sã. Kpa bu nen sāa yee ten sɔmburu nɔni doke. ¹⁷Bà n duɔ sāa yee ten yaara sɔɔkaaɔ, kon de ba n sāa yānu dokewa ni ba kua ka wēɛ damgii. Bà n sɔmburu mɔ sāa yee ten yaara mi ka sere ten tiin sɔɔwɔ ba ñ

yānu dokemɔ ni ba kua ka yāa sansu. ¹⁸Ba ko n dawani bɔkuawa kpa ba n sokoto kpirinu deewa, ye kpuro ya n sāa ye ba wesa ka wēɛ damgii. Kpa bu ku raa kpaka sēke bu ku ka wenyān sō. ¹⁹Bu sere yari bu da yaara mi Isireliba ba menne, ba koo gina ben yāku yāa ni potiriwa bu yi sāa yeru mi. Kpa bu ku raa ka nu tɔmbu baban sō nu disi duura. Saa ye, kpa bu ganu doke bu ka yarima.

²⁰Yāku kowobu ba ñ wii pɔɔru potamɔ. Ba ñ maa derimɔ ben seri yi denya. ²¹Yāku kowo goo u ku raa tam nɔ u sere da nen sāa yerun yaara sɔɔkaaɔ. ²²Ben goo u ku raa maa gɔmini ñ kun mɛ kurɔ wi ba yina sua kurɔ. Isireliba sɔɔra u koo wɔndia wi u kun durɔ yē sua. Adama u koo kpī u yāku kowo goon gɔmini sua.

²³Ba koo nen tɔmbu sɔɔsiwa ye ya sāa ne Gusunɔgia ka ye ya ñ sāa negia. Yeya, ye ya dɛɛre ka ye ya ñ dɛɛre. ²⁴Bera ba koo nen tɔmbu siria nge mɛ nen woodaba ba gerua. Kpa bu nen woodaba mem nɔɔwa ka nen tɔɔ baka ni na bu wē, kpa bu nen tɔɔ wɛrarugiru beɛre wē.

²⁵Yāku kowo u ku goon goru baba kpa u ku raa tii disi doke. Adama u koo kpī u win tiin tundon goru baba ka win merogiru ka win bibuginu ka win mɔɔgiru ka win wɔnɔgiru ka win sesu wi u kun durɔ yēgiru. ²⁶Ù n tii dɛɛrasia goo ten sō, sɔɔ nɔɔba yiruwa u koo ko u sere win sɔmburu tore. ²⁷Dɔma te u koo du dii te ta dɛɛre mi, u koo gina win tiin toranun yākuru ko. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ²⁸Wee ye ya ko n sāa ben tubi. Nena ba koo sɔmburu kua. Ba ñ bu tem gam wēemɔ ba n mɔ Isireliɔ. Nena ko na n sāa nge ben tem kɔsire. ²⁹Ye ba ka torarun yākunu ka yāku ni ba ra ka toranu sɔme kua ka kēɛ ni ba ka naamɔ ka sere ye ba yi ne, Yinni Gusunɔn sō, ye kpuro ya ko n sāawa ben dīanu. ³⁰Dīa

gbiikii ni ba koo ka ne, Yinni Gusuno naawa, nu koo kowa yaku kowobug-inu. Isireliba ba ko n da ben dia bimin som gem yaku kowobu wewa kpa n bu domaru kua. ³¹ Adama yaku kowobu ba n yaa goru n kun me guno goru dimo n kun me ye gāanu kasuka nu go.

Tem me ba koo wuna nenem

45 Yinni Gusuno u maa nee, sanam me ba koo Isireliban bwese keru yi tem bonu kua, ba koo tem gam wunawa mu n saa keru te ba Yinni Gusuno we. Tem men deebu ko n saawa gom soonu nɔɔɔɔ suba yenda nɔɔɔɔ (25.000). Men yasum maa gom soonu nɔɔɔɔ suba wɔkuru (10.000). Me kpuro mu ko n saawa me ba wuna ba yi Yinni Gusunon so. ² Tem me soɔra ba koo batuma wuna saa yerun so. Yen deebu ka yen yasum mu ko n newa mu n saa deka neera wunom wunom (500) kpa bu maa batuma gaa deri mi, bu ka sik-erena ya n saa gom soonu weeraakuru. ³ Ba koo maa batuma gaa wuna gbi-ikaa ye so mi ba koo Yinni Gusunon saa yeru swii. Ya ko n saawa nenem Yinni Gusunon so tem me so. ⁴ Yera ya ko n saa yaku kowobugia be, be ba ra Yinni Gusuno sɔmburu kue saa yeru. Miya ben dia ko n wa ka Yinni Gusunon saa yeru. ⁵ Batuma mi Lefiba ba ko n wa yen deebu ko n saawa gom soonu nɔɔɔɔ suba yenda nɔɔɔɔ (25.000). Yen yasum maa gom soonu nɔɔɔɔ suba wɔkuru (10.000). Kpa bu dia yendu ko mi. ⁶ Yinni Gusunon batuma yen deedeeru, ba koo maa batuma gaa wuna mi Isireliba ba koo ben dia bani. Batuma yen deebu bu ko n saawa gom soonu nɔɔɔɔ suba yenda nɔɔɔɔ (25.000) kpa yen yasum mu n saa gom soonu nɔɔɔɔ suba nɔɔɔɔ (5.000). ⁷ Ba koo maa batuma gaa wuna ben kparon so. Ya ko n waawa Isirelibagian nɔɔɔɔ ka sere maa Yinni Gusunogian nɔɔɔɔ.

Batuma ye, ya koo dawa saa so duu yerun di n ka girari nim wokuo, saa maa so yari yerun di sere ka mi Isireliban tem mu yora. Yen deebu bu ko n ka Isireliban bwese kera tian tem newa. ⁸ Nge meya kparobu ba ko n ben tem mo Isirelio. Ba n maa nen tumbu dam doremo bu begim mwa. Ba koo bu mu deriawa.

Sina bokon saria ka tɔmbugia

⁹ Wee ye ne, Yinni Gusuno na gerua. Na nee, bee Isireliban sina bibu ya den tura. I de wɔraru ka dam dorebu bu kpe. I gem ka wooda swiyo kpa i ku maa nen tumbu wɔrari ye ba mo. Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

¹⁰ I de been kiloba ka been yiirutinun nu n saa dee dee. ¹¹ Sakaku ge ba ra ka dia bimi yiire ba mo efa ka ge ba ra ka ga yarum yiire ba mo bati, i de ni kpuro nu n ne. Kpa ye kpuro ya n saa sakaku ge ba mo homerin bonu wɔkurun tia. ¹² Sii geesun gobi sikili tia ya n maa saa gobi yi ba mo gera yendu, kpa sikilin gobi wata ya n maa saa minu tia.

¹³ Wee kee ni i ko i n da we. I n been alikama ka dia bima ye ba mo so ga, i ko efan bonu nɔɔɔɔ tian sube teeru suawa homeri tia so. ¹⁴ I n maa gum weemo, i ko i mu yiirewa ka sakaku ge ba mo bati. Bati wɔkuru ta saawa homeri tia. Homeri ka kori ya saawa tia. Batin bonu wɔkurun tia i ko i wuna. ¹⁵ Isirelio, ya ga so so, yaanu goobu (200) nu n wa, ya teera i ko i we kerun so n kun me yaku do mwaararugirun so n kun me siarabun yakurun so. Nge meya ne, Yinni Gusuno kon ka bee been toranu suuru kua. Ne Yinni Gusunowa na yeni gerua.

¹⁶ Isireliba kpurowa ba ko n da ben kparo kee te we. ¹⁷ Domi wiya u ko n da yaku nin wunanosu ko Isireliban so suru kpao baawure so ka to werarugiru so, to bakaru baatere so gesi. Yaku ni ba ko n da ko mi, niya yaku do

mwaararuginu ka kēnu ka yāku ni ba ra ko ka gberun dīanu ka torarun yākunu ka sere siarabun yākunu.

Yāku yerun dēerasiabu

¹⁸Ameniwa nē, Yinni Gusunō na gerua. Na nē, suru gbiikoon tōw gbi-ikuru, ba koo naa kineru sua te ta n̄ alebu gaa mō. Kpa bu ka sāa yee te disi wōka. ¹⁹Yāku kowo u koo naa yen yem sua kpa u yēka sāa yee ten kōnnōn kadiriba sōw ka sere yāku yerun goonu nnen nōw bōkan wōllōw ka sere dii yaara ye ya wāa sōwōwōn kōnnōwōw kadiriba sōw. ²⁰Suru win sōw nōwba yiruse sōw, ba koo maa yākuru ko be ba tora ba n̄ ka baarun sō. Nge mēya ba koo ka sāa yee te sārasia.

²¹Suru gbiikoon sōw wōkura nnese sōwra ba koo Gōw sararibun tōw bakaru di. Ba koo tōw te diwa sōw nōwba yiru. Pēē ye ba kun seeyatia dokewa ba koo di tōw ni sōw. ²²Yen dōma te, Isireliban kparo u koo naa kineru gowa win toranu ka win tōmbuginun sō. ²³Sōw nōwba yiru ye sōw, tōw baatere kete kinenu nōwba yiru ka yāa kinenu nōwba yiruwā u koo go u ka yāku dōw mwaararuginu ko. Kpa u maa boō kinenu nōwba yiru go toranun yākunun sō, yen gaa ya kun alebu gaa mō. ²⁴Yen biru alikaman som kilo tena ka gum ditiri nōwba tia ba koo sōndi naa ka yāaru baateren wōllōw.

²⁵Suru nōwba yirusen sōw wōkura nōwbuse sōw, tōw bakarun sanam, yāku tee niya ba koo ko sōw nōwba yiru ye sōw ka yen som mē, ka gum mē.

Wooda

ye Isireliban kparo u koo swī

46 Ne, Yinni Gusunō na nē, sāa yerun yaara sōwkaan kōnnō ge ga wāa sōw yari yeru gia, ga ko n̄ kenuawa sōw nōwba tia yē sōw ba ra sōmburu ko. Adama ba koo gu kenawa tōw wērarugiru sōw ka sere maa suru kpao ù n̄ yara.

²Isireliban kparo u koo duwa saa kōnnō ge ga wāa tōwōwōn di kpa u na u yōra kōnnō gen kadirin bōkūw sanam mē yāku kowobu ba n̄n yāku dōw mwaararugiru ka siarabun yākuru kuamme. Saa ye sōw, u ko n̄ yiirewa kōnnō gen mi. Yen biru kpa u yari. Ba n̄ kōnnō ge kenumō sere yoka. ³Isireliba ba koo na bu kpunawa bu Yinni Gusunō bēere wē kōnnō gen mi tōw wērarugiru sōw ka sere maa suru kpao baawure sōw.

⁴Tōw wērarugii te sōw, sina boko u koo yāku dōw mwaararugiru ko ka yāa kpemminu nōwba tia ka sere maa yāa kinē teeru. Ni kpuro nu kun alebu gaa mō. ⁵U koo maa alikaman som kilo tena sōndi yāa kineru baateren wōllōw ka sere maa gum ditiri nōwba tia som men wōllōw. Som mē u kīwā u koo sōndi yāa kpemminu wōllōw. ⁶Suru kpao ù n̄ yara, u koo naa kinē kpendu gowa te ta n̄ alebu mō ka yāa kpemminu nōwba tia ka yāa kinē teeru, ni kpuro nu kun alebu mō. ⁷Mēya u koo maa alikaman som kilo tena sōndi naa kineru baateren wōllōw ka yāa kineru baateren wōllōw. U koo gum ditiri nōwba tia doke som mē sōw kpa u yāa kpemmii nin wōllōw som sōndi mē u kī. ⁸Ben kparo u koo duwa saa dii yaaran kōnnōn di. Min diya u koo maa ka yari. ⁹Adama Isireliba bā n̄ man sāaru na tōw bakaru garu sōw, be ba dua saa kōnnō ge ga wāa sōw yēsan nōm geu gian di, ba koo yariwā ka kōnnō ge ga wāa sōw yēsan nōm dwaru gia. Be ba maa dua saa kōnnō ge ga wāa sōw yēsan nōm dwaru gian di, ba koo yariwā ka kōnnō ge ga wāa sōw yēsan nōm geu gia. Goo kun yariō kōnnō ge u ka duan di. ¹⁰Ben kparo u koo du sanam mē ba duō kpa u yari sanam mē ba yariō.

Yākunun wooda

¹¹Tōw bakanun sanam, bā n̄ yākuru mō ka naa kineru ka yāa kineru, alikaman som kilo tena ba ko n̄ da sōndi

sabe nin baateren wǎllo ka gum ditiri nǎɔba tia. Adama ñ n yāa kine kpendun na ba ka mǎ, som mǎn nǎɔ ba kīwa ba koo ka na.

¹² Ben kparo ù n gǎru doke u yāku dǎɔ mwaararugiru ñ kun mǎ siarabun yākuru ko, ba ko n da nùn kǎnnǎ ge ga wāa sǎɔ yari yeru gia keniēwa. U koo tu kowa nge mǎ u ra ko tǎɔ wǎrarugiru sǎɔ. Ù n yara u doona kpa bu kǎnnǎ ge kene.

¹³ Tǎɔ baatere ba ko n da Yinni Gusunǎ yāku dǎɔ mwaararugiru kuēwa ka yāaru wǎɔ tiagiru te ta ñ alebu gaa mǎ. Ba ko n da tu kowa bururu baatere. ¹⁴ Bururu baatere, ba ko n da yākuru kowa ka som kilo nǎɔbu ye ba burina ka gum ditiri yiru. Meyā ba ko n da tu ko tǎɔ baatere sere ka baadommaɔ. ¹⁵ Nge meya bururu baatere ba ko n da Yinni Gusunǎ yāku dǎɔ mwaararugiru kue ka yāa kine kpendu ka som ka sere maa gum. Meyā ba ko n da tu ko sere ka baadommaɔ.

Ye n sǎa Isireliban kparon

bibugia

¹⁶ Ameniwa nǎ, Yinni Gusunǎ na gerua. Na nǎɛ, Isireliban kparo ù n win bibun turo tem kǎ, tem mǎ, mu koo kowa bii win bibun bweserugim. ¹⁷ Adama ù n win yoo tem kǎ, yakiabun wǎɔ gǎ n tura yoo wi, u ñ ko n maa tem mǎ. Saa ye sǎɔ, mu koo kowa wi, kparo wigim. Win bibu tǎnawa ba koo kpī bu win tem tubi di. ¹⁸ Kparo wi, u ku raa win tǎmbu tem mwaari. Ye u koo win bibu wǎ kpuo u de ya n wee win mǎrun di. Kpa nǎn tǎmbu sǎɔ goo u ku raa ka win tem bia.

Sǎa yerun doo koo yeru

¹⁹ Durǎ wi, u ka Esekieli da dirǎ te ta wāa yāku kowobun sǎ sǎa yerǎ. U dua saa kǎnnǎ ge ga wāa sǎɔ yǎsan nǎm geu gian di. Yen sǎɔ mi, ayeru gara wāa sǎɔ

duu yeru gia. ²⁰ Ma u nùn sǎɔwa u nǎɛ, aye te, ta sǎawa mi yāku kowobu ba ko n da toranun yāku yaa yike kpa bu som mǎ ba ka yākunu kua sǎmǎ. Nge meya ba ñ maa ka yi dǎɔ tǎɔwǎ Isireliba bu sere ye babiri. Domi ya sǎawa Yinni Gusunǎgia.

²¹ Yen biru u maa ka nùn da yaara tǎɔkaaɔ. Ma ba da yen goonu nǎɛ ye kpuron mi. Ma u deema ba batuma gaa wāa goo ten baateren mi. ²² Batuma yen baayeren dǎɛbu bu sǎawa gǎm soonu weeru ma yen yasum maa sǎa gǎm soonu tena. Ye nǎɛ ye kpuro ya nǎwa. ²³ Ba gana kua ba ka ye nǎɛ ye kpuro sikerena. Ma ba dosu gira gana ye sǎɔ. ²⁴ Ma durǎ wi, u nùn sǎɔwa u nǎɛ, ya sǎawa mi sǎa yee ten sǎm kowobu ba ko n da yaa yike ye tǎmba ka yākuru na.

Daa te ta yarimǎ

saa sǎa yerun di

47 Yen biru durǎ wi, u ka Esekieli gǎsira sǎa yerun kǎnnǎwǎ. Yera nim mu kuramǎ dii ten kǎnnǎn tem di sǎɔ yari yeru gia. Domi dii ten kǎnnǎ ga meerawa sǎɔ yari yeru gia. Ma nim mǎ, mu kokumǎ mu dǎɔ sǎa yerun nǎm geu gia yāku yerun sǎɔ yǎsan nǎm dwareu gia. ² Ma u maa ka nùn da kǎnnǎ, ge ga wāa sǎɔ yǎsan nǎm geu gia. Ma ba be-sira ba da tǎɔwǎ sere kǎnnǎwǎ ge ga wāa sǎɔ yari yeru gia. Ma Esekieli u wa nim mǎ, mu kokumǎwǎ nǎm geu gia. ³ Durǎ wi, u da sǎɔ yari yeru gia. N deema u wǎɛ nǎni win nǎmǎɔ. Nge mǎ u dǎɔ, u yam mi yīira gǎm soonu nǎɔɔbu (1.000). Ma u Esekieli tǎburasia. Ma nim mǎ, mu na sere win naa wīinǎ. ⁴ Yen biru u maa gǎm soonu nǎɔɔbu yīira. Ma u dera Es-ekieli u nim mǎ tǎbura. Ma nim mǎ, mu na sere win dūu wīinǎ. Ma u maa susi u yīira gǎm soonu nǎɔɔbu. Ma mu na sere win pǎraɔ. ⁵ Ma u maa yīira gǎm soonu

nɔɔbu mi n s̄a nim bwee bakaru te Esekieli u n̄ kp̄e u tɔbura. Domi nim me, mu duku. Goo kun kp̄e u mu tɔbura ma n kun mɔ ka k̄eri. ⁶Ma u Esekieli s̄ɔwa u n̄e, tɔnun bii, a ye kpuro m̄era s̄a s̄a?

Ma u ka n̄n wurama daa ten b̄ɔwɔ. ⁷Ye u ka n̄n tura mi, yera u wa d̄anu nu dabi daa ten goo gookaɔ. ⁸Ma u n̄n s̄ɔwa u n̄e, nim me, mu koo kokuwa mu da wɔ bera ye ya w̄a s̄ɔ yari yeru giaɔ ka w̄wa ye ba m̄ Arabaɔ kpa mu sere da nim w̄kuɔ. M̄ya mu koo nim w̄kun nim d̄erasia. ⁹Mi nim me, mu gesi dua kpuro, hunde koni ye ya w̄a mi ya ko n w̄aru m̄wa. Kpa sw̄e yi n dabi. Domi mi nim me, mu dua kpuro mu koo me mu tie d̄erasiawa. ¹⁰Saa Engedin di n ka da Eni Egalaimuɔ, surɔkɔba ba ko n da n w̄awa mi, ba n ȳakoronu keewa daa ten goorɔ. Ta ko n sw̄e bwese bweseka m̄wa nge nim w̄ku ge ba sokumɔ Mediterane. Sw̄e yi, yi ko n dabi. ¹¹Adama ba koo ten daa burenu ka ten yerusu deriwa b̄ɔ te ta w̄a min s̄. ¹²Ten goonɔ d̄a ko n kpiawa n̄n wurusu kun deruramɔ, n̄n marum kun maa kpeemɔ. Nu ko n da yewa suru baawure. Domi nu ko n nim waam̄wa s̄a yerun di. Ba ko n da d̄a n̄n marum diwa kpa bu ka nin wurusu bararun tim ko.

Yinni Gusunɔ u Isireliban

tem nɔɔ bura yenu ȳimɔ

¹³Ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na n̄e, b̄e Isireliba, tem me i ko i b̄nu ko, kon b̄e men nɔɔ bura yenu s̄ɔsi. Yosefun bwese k̄era b̄nu yiruwa ya koo wa. ¹⁴Bwese keri yi yi tien b̄nu ya ko n newa. Domi ne, Yinni Gusunɔ na n̄ma sua na b̄rua na n̄e, b̄en baababara kon mu w̄. Yen s̄na b̄e i ko i mu wa i tubi di. ¹⁵Tem men nɔɔ bura yeru wee. S̄ɔ

ȳsan n̄m geu gia, ta torua saa nim w̄ku ge ba m̄ Mediteranen di n ka da Hetilonin swaaɔ sere ka Sedadin wuu duu yerɔ, ¹⁶ka Hamatiɔ ka Berɔtaɔ ka Siburaimuɔ. N deema wuu si, su w̄awa Damasi ka Hamatin nɔɔ bura yerun baa s̄ɔ ka Hasee Hatikonin temɔ Hafaranin tem nɔɔ bura yeru gia. ¹⁷Nge m̄ya s̄ɔ ȳsan n̄m geun tem nɔɔ bura yee te, ta ko n w̄a saa nim w̄ku ge ba m̄ Mediteranen di n ka girari Hasaa Enɔwɔ Damasin tem nɔɔ bura yerɔ ka Safoniɔ Hamatin tem nɔɔ bura yerɔ. ¹⁸S̄ɔ yari yeru gia maa tem m̄en nɔɔ bura yeru ta koo daa te ba m̄ Yuudeni sw̄iwa Hafaraniɔ ka Damasiɔ ka Galadiɔ ka Isireliban tem baa s̄ɔ. Ta ko n w̄awa saa tem nɔɔ bura yee te ta w̄a s̄ɔ ȳsan n̄m geu gian di n ka na nim w̄ku b̄ruguuɔ s̄ɔ yari yeru gia. ¹⁹S̄ɔ ȳsan n̄m dwaru gian tem nɔɔ bura yee te, ta koo dawa saa Tamaan di sere ka Meriban bwiaɔ Kadesiɔ kpa tu Egibitin daaru sw̄i sere n ka girari nim w̄ku ge ba m̄ Mediteraneɔ. Nɔɔ bura yee te ta w̄a s̄ɔ ȳsan n̄m dwaru gia, tera mi. ²⁰S̄ɔ duu yeru gian tem nɔɔ bura yeru ta ko n s̄awa nim w̄ku ge ba m̄ Mediterane ma ya ȳra Hamatin deedeeru s̄ɔ ȳsan n̄m geu gia. S̄ɔ duu yerugiara maa mi.

²¹B̄e Isireliban bwese keri w̄kura yiru s̄ɔ ²²i ko i tem me b̄nu ko ka tete b̄en tii tiine s̄ɔ ka s̄ɔ be ba w̄a ka b̄e ba ka bibu mara b̄en suunu s̄ɔ. I ko i bu garisiwa nge Isireliba. Kpa i tubi ye b̄nu ko ka be sannu ka tete. ²³I ko i s̄ɔ n̄n win baa w̄wa bwese k̄era ȳe s̄ɔ u w̄a. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Ba tem me b̄nu kua

48 Isireliban bwese k̄era baayeren ȳisiru wee ka b̄nu ye yen baayere ya wa. Danun bwese k̄era ya yen baa wa s̄ɔ ȳsan n̄m geu gia, swaa ye ya d̄ɔ Hetiloniɔ Hamatin di n ka

da Hasaa Enɔɔ gia Damasi ka Hamatigibun tem bɔkuɔ. Tem mɛ, mu wāawa saa sɔɔ yari yerun tem nɔɔ bura yerun di n ka da sɔɔ duu yeri gia. ²Danu ben bɔkuɔ, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yeri Aseɛbagima mu wāa mi. ³Aseɛbagim bɔkuɔ Nefitalibagima mu wāa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yeri. ⁴Nefitalibagim bɔkuɔ, Manasebagima mu wāa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yeri. ⁵Manasebagim bɔkuɔ Efaraimubagima mu wāa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yeri. ⁶Efaraimubagim bɔkuɔ Rubenibagima mu wāa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yeri. ⁷Rubenibagim bɔkuɔ Yudabagima mu wāa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yeri.

Tem

mɛ ba koo Yinni Gusunɔ wɛ

⁸Yudaban tem bɔkuɔ sɔɔ yari yeru gian tem nɔɔ bura yeri mi, n ka da nim wɔku ge ba mɔ Mediteranɛ sɔɔ duu yeri gia, bera miya ba koo Yinni Gusunɔn tem yīire. Men dɛɛbu bu ko n ka Isirelibagim newa kpa men yasum mu n sāa gɔm soonu nɔɔɔbun suba yenda nɔɔɔbu (25.000). Kpa bu Yinni Gusunɔn sāa yeri bani men suunu sɔɔ. ⁹Batuma ye ba koo Yinni Gusunɔ deria mi, yen dɛɛbu bu ko n sāawa gɔm soonu nɔɔɔbun suba yenda nɔɔɔbu (25.000). Kpa yen yasum mu n sāa gɔm soonu nɔɔɔbun suba wɔkuru (10.000). ¹⁰Yāku kowoba ba koo batuma yen sukum sua. Kpa ya n sāa gɔm soonu nɔɔɔbun suba yenda nɔɔɔbu sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Sɔɔ duu yeri gia gɔm soonu nɔɔɔbun suba wɔkuru. Sɔɔ yari yeri gia maa gɔm soonu nɔɔɔbun suba wɔkuru kpa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia yen dɛɛbu bu n sāa gɔm soonu nɔɔɔbun suba yenda nɔɔɔbu. Kpa Yinni Gusunɔn sāa yeri ta n wāa

yen suunu sɔɔ. ¹¹Yāku kowo Sadɔkun bibun bwesera ta ko n tem mɛ mɔ. Domi beya ba wāa nɛ, Yinni Gusunɔn sɔmburu sɔɔ sanam mɛ Lefi yāku kowo be ba tie ka Isireliba ba man deri. ¹²Batuma ye, ya ko n sāawa nenem ye ba wuna Isireliban tem di Lefiban tem nɔɔ bura yerun bɔkuɔ. ¹³Lefi ben tem mu ko n wāawa yāku kowobugim bɔkuɔ. Mu ko n sāawa gɔm soonu nɔɔɔbun suba yenda nɔɔɔbu. Yen yasum maa gɔm soonu nɔɔɔbun suba wɔkuru. ¹⁴Ba n mɛ sɔɔ gam gum dɔramɔ. Ba n maa kpɛ bu ka mu gam kɔsina n kun mɛ bu mu goo wɛ. Domi meya mu kpuro kere yɛn sɔ mu sāa Yinni Gusunɔgim.

Batuma ye ya ko n sāa

sina bokogia ka wuugibugia

¹⁵Tem mɛ mu tie, men yasum mu sāawa gɔm soonu nɔɔɔbun suba nɔɔɔbu (5.000). Ma men dɛɛbu bu sāa gɔm soonu nɔɔɔbun suba yenda nɔɔɔbu (25.000). Ye kpuro ya ko n sāawa wuugibugia. Mɛ sɔɔra ba koo ben dia bani ka sere ye ya tie. Wuun batuma yen goonu nne ye kpuro ya ko n newa, ¹⁶gooru baatere ta n sāa gɔm soonu nɔɔɔbun suba nne ka neera wunɔɔbu (4.500). ¹⁷Ba koo batuma gaa deriwa bu ka wuu ge sikerena ya n sāa gɔm soonu goobu ka weeraakuru (250) yen goonu nne ye kpuro sɔɔ. ¹⁸Batuma ye ya tie wuugian yɛsi yɛsikaɔ ya ko n wāawa yāku kowobugian bɔkuɔ. Yen dɛɛbu bu ko n sāawa gɔm soonu nɔɔɔbun suba wɔkuru (10.000) sɔɔ yari yeri gia ka maa sɔɔ duu yeri gia. Batuma ye sɔɔra ba koo dīanu duure ni ba ko n da ka be ba wuu gen sɔmburu mɔ nɔɔri. ¹⁹Ba koo sɔm kowo be gɔsiwa bwese kera baayeren min di. Be kpurowa ba koo wuku tem mɛ sɔɔ. ²⁰Yinni Gusunɔn tem mɛ kpuron goonu nne kpuro nu ko n newa, nu n sāa

gɔm soonu nɔrɔbun suba yenda nɔɔbu nɔɔbu (25.000). Me sɔɔra ba koo wuun batuma wā. ²¹ Batuma ye ya tie, ya ko n sāawa sina bokogia kpa ya n Yinni Gusunɔgia ye suunu doke ka sere mi wuugibu ba koo sina. Yen yasum mu ko n sāawa gɔm soonu nɔrɔbun suba yenda nɔɔbu sɔɔ yari yerun tem nɔɔ bura yeru gia, yen dɛɛbu bu n maa sāa gɔm soonu nɔrɔbun suba yenda nɔɔbu sɔɔ duu yeru gia nim wɔku ge ba mɔ Mediterane gia. Nge meya batuma ye ba wuna Yinni Gusunɔn sɔ ka sāa yee ten sɔ, ye kpuro ya ko n wāawa tem men suunu sɔɔ. ²² Lefiban batuma ka wuugia ye, ya ko n ben kparogia bɔnu sāawa yiru. Ya ko n wāawa Yudabagia ye ya wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ka sere Benyameɛbagia ye ya wāa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian baa sɔɔ.

Bwese keri yi yi wāa

sɔɔ yɛsan nɔm dwarɔn tem

²³ Bwese keri yi yi tien tem wee. Benyameɛbagim mu ko n wāawa saa Isireliban tem nɔɔ bura yerun sɔɔ yari yerun di n ka da nim wɔku ge ba mɔ Mediterane sɔɔ duu yerɔ. ²⁴ Benyameɛbagim bɔkuɔ Simeɔbagima mu ko n wāa mi, sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ. ²⁵ Simeɔbagim bɔkuɔ Isakaribagima mu ko n maa wāa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ. ²⁶ Isakaribagim bɔkuɔ Sabulonibagima mu ko n maa wāa mi, sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ. ²⁷ Sabulonibagim bɔkuɔ Gadibagima mu ko n maa wāa mi, sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ. ²⁸ Gadibagima mu ko n sāa Isireliban

tem nɔɔ bura yeru sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. Ta koo dawa saa Tamaan di sere Meriban bwiaɔ Kadesiɔ, kpa tu Egibitin daaru swii sere n ka da nim wɔku ge ba mɔ Mediterane. ²⁹ Tem meya i ko i bɔnu ko ka tete beɛ Isireliban bwese keri sɔɔ kpa been baawure u win bɔnu wa. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yerusalemun kɔnnɔsu

wɔkura yiru

³⁰⁻³¹ Kɔnnɔsu wɔkura yiruwa ba koo doke Yerusalemɔ. Sin baagere ga koo bwese kera tian yiṣiru sɔbewa. Sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, gana yen dɛɛbu sāawa gɔm soonu nɔrɔbun suba nne ka neera wunɔbu (4.500). Kɔnnɔsu itawa ba koo doke mi. Teu sɔɔ, ba koo Rubenin yiṣiru doke, yiruse sɔɔ Yudagiru, itase sɔɔ maa Lefigiru. ³² Sɔɔ yari yeru gia maa gana ya ko n wāa. Yen dɛɛbu bu ko n sāa gɔm soonu nɔrɔbun suba nne ka neera wunɔbu (4.500). Ba koo kɔnnɔsu ita yaba mi. Gbiikuu ga ko n Yosefun yiṣiru mɔ, yiruse Benyameɛgiru, itase maa Danugiru. ³³ Sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian gana ya ko n ka yinɔ dɛɛbu newa. Ba koo maa kɔnnɔsu ita yaba mi. Gbiikuu ga ko n Simeɔn yiṣiru mɔ, yiruse Isakari-giru, itase maa Sabulonigiru. ³⁴ Sɔɔ duu yeru gian gana ya ko n ka yi yi tie dɛɛbu newa. Kpa bu yi kɔnnɔsu ita yaba nge me ba yinɔ kua. Gbiikuu ga ko n Gadin yiṣiru mɔ, yiruse Aseɛgiru, itase maa Nefitaligiru. ³⁵ Gana ye ya koo wuu ge sikerena kpuron dɛɛbu bu ko n sāawa gɔm soonu nɔrɔbun suba yendu yiru sari (18.000).

Saa dɔma ten di, ba ko n da wuu ge sokuwa Yinni Gusunɔ u wāa mini.

DANIELI

Danielin tireru, Yudaban wahala ka ben nɔni swāara ta ka yā sanam me ba wāa yoru sɔɔ tɔn tukobun mi. U tu yorua u ka win tɔmbu dam kē bu ka temana baa bā n wāa nɔni swāaru sɔɔ. Domi Gusunɔ u koo bu nasara wē.

Tire te, ta Gusunɔn kpāaru ka win girima sɔɔsimɔ. Wiya u bannu kpuro neni. Wiya u handunia kpare.

Sa ko kpī su tire ten gari bɔnu ko yiru. Gbiikaa Danieli ka win bɔrɔba ba nasara wa ben yibereban wɔllɔ yèn sɔ ba ben naane doke Gusunɔ sɔɔ. Yiruse Danieli u kāsɔ dabɔnu wa ni nu sɔɔsimɔ nge me bannu ganu koo swīina kpa nu wɔruku. Adama Gusunɔn tɔmba koo nasara wa.

Tire ten kpunaa

1. Danieli ka win bɔrɔba, wiru 1n di sere wiru 6.
2. Danielin kāsɔnu, wiru 7n di sere wiru 12.

Danieli ka win kpaasibu

ba wāa Babiloniɔ

1 Yoyakimu, Yudaban sina bokon bandun wɔɔ itase sɔɔra Nebukanesaa Babilonin sunɔ u na ka win tabu kowobu ba Yerusalemu tarusi. ²Yera Yinni Gusunɔ u dera u Yoyakimu ka win tɔmbu gabu mwa. Ma u dera u sāa yerun dendi yānu ganu gura u ka da Babiloniɔ u yi win būu dirun arumanin beru yero.

³Yen biru, u Asipenasi win sɔm kowobun wirugii sɔɔwa u nɛɛ, u Isireliba sɔɔ sina bibu ka wirugibun bibu gabu gɔsio ⁴ba n sāa durɔ burɔbu be ba n alebu gaa mɔ. Kpa ba n bwisi ka yēru ka laakari mɔ bu ka kpī bu Babilonin

barum keu ko, kpa bu sɔmburu ko sina kpaarɔ. ⁵Ma sina boko u win tiin dīa nɔn bweseru u ra di ka tam mɛn bweseru u ra nɔ bu wē ba n dimɔ kpa ba n nɔrumɔ baadomma ba n ka keu mɔ sere n ka ko wɔɔ ita bu sere sɔmburu tore sina kpaarɔ.

⁶Be ba gɔsa mi sɔɔra Yuda beni ba wāa, Danieli ka Hanania ka Miseli ka Asaria. ⁷Ma sina bokon sɔm kowobun wirugii wi, u bu yīsinu kɔsa. Danieligira Belitasaa. Hananiagira Sadaki. Miseligira Mesaki. Asariagira maa Abenego. ⁸Danieli u gɔru doke u sina bokon dīanu ka win tam me yina, kpa u ku raa tii disi doke. Ma u sɔm kowobun wirugii wi, suuru kana u ku nɔn tilasi ko u ka sese te di. ⁹Ma Gusunɔ u dera wirugii wi, u ka Danieli nɔnu geu mɛera u nɔn durom kua. ¹⁰U nɛɛ, na nɛn yinni sina bokon berum mɔ. Domi wiya u yi ye i ko i di ka ye i ko i nɔ. Û n da maa wa i n bɔɔru nge bɛɛgii be ba tie, saa ye sɔɔ, kari sɔɔra i man doke mi. Domi ba koo kpī bu man wiru bura.

¹¹Yera Danieli u be nne yen nɔɔrio wi wirugii wi, u bu nɔmu sɔndia sɔɔwa u nɛɛ, ¹²a de su dīanu di yaa sari kpa su nim dirum nɔ sɔɔ wɔkurun saka. ¹³Yen biru, kpa a besen wuswaa mɛeri kpa a maa be ba sunɔn dīanu dimɔn wuswaa mɛeri. Yen me a wa kpa a sun kua me.

¹⁴Ma u ben gari yi wura u bu deri sere sɔɔ wɔku te. ¹⁵Ye sɔɔ wɔku te, ta tura, yera u ben wuswaa mɛera ma u wa ba bwāa do. Ba maa be ba sina bokon dīa duronu dimɔ bɔɔrum kere. ¹⁶Ma Danieliban nɔɔrio wi, u n maa bu dīa duro ni, ka tam me wē. U bu dīanu wēwa yaa sari. ¹⁷Gusunɔ u aluwaasi nne ye yēru wē. Ma u bu bwisi kā ba Kaladen barum tireru gia sāa sāa. Ma u bu kua laakarigibu. U maa Danieli bwisi kā u ka dosusu ka kāsɔnu kpuro tubusia.

¹⁸Ye wɔɔ ita ye, ya yiba, ye sina boko Nebukanesaa u bura mi, yera sɔm

kowobun wirugii wi, u aluwaasi be kpuro yara u ka nùn bu daawa. ¹⁹Ma sina boko wi, u ka bu gari kua. Be kpuro sɔɔ, goo sari wi u sāa nge Danieli ka Hanania ka Miseli ka Asaria. Yen sōna sina boko u bu wura ba n sāa win sɔm kowobu. ²⁰Gari yi sina boko u bu bikia kpuro, ba ra yi wisiwa ka bwisi, ka yēru. Ma u wa ba dobo dobogibu ka sɔrobu bwisi kere sere mi n toma, be ba wāa win tem sɔɔ kpuro.

²¹Ma Danieli u wāa mi sere Sirusi u ka bandu di.

Nebukanesaan dosu

2 Nebukanesaan bandun wɔɔ yiruse sɔɔ, u dosu gagu kua. Dosu ge, ga nùn berum mwa sere u kpana u dweeya. ²Yera u dobo dobogibu sokusia ka sɔrobu ka būu sinambu ka bwisigibu bu ka nùn win dosu ge sɔ. Ma tɔn be kpuro ba na ba menna win wuswaɔɔ. ³Ma u bu sɔɔwa u nēē, na dosawa. Ga maa man berum mwa. Na kīwa i man sɔ ye na dosa.

⁴Ma bwisigii be, ba sina boko sɔɔwa ka Aramugibun barum ba nēē, yinni, wunen hunde yu dakaa da! A sun dosu ge sɔɔwa kpa su nun gu tubusia.

⁵Ma sina boko u maa bu sɔɔwa u nēē, wee ye na gōru doke n bēē kua. Ì kun man dosu gen tii sɔɔwa ka gen tubusianu sannu, kon de bu bēē bɔtiri bɔtiriwa kpa bēē yenusu su ko bansu.

⁶Adama ì n man gu sɔɔwa ka gen tubusianu sannu, kon bēē kēē dabinu wē. Kpa i bēere baka wa. Yen sɔ tē, i man dosu gen tii sɔɔwa ka gen tubusianu.

⁷Ba kpam nùn wisa ba nēē, yinni, a sun wunen dosu ge sɔɔwa kpa su nun gu tubusia.

⁸Sina boko u bu wisa u nēē, na yē sāa sāa ma i kī i gari gawawa. Domi i nua ye na gōru doke n bēē kua. ⁹Ma i ñ man dosu ge sɔɔwa, ye na gōru doke n bēē kua mi, ya koo bēē kpuro deema. Domi i

sɔɔru kpa i ka man weesu ka gari suninu naawawa kpa n ka nēn gere kasi. Yen sɔ, i man dosu gen tii sɔɔwa kpa n gia ma i ko i kpī i gu tubusia.

¹⁰Yera ba nùn sɔɔwa ba nēē, goo sari dunia sɔɔ mini wi u koo kpī u wunen gari yini wisi baa be ba dam mɔ nge wunē, ben goo sari wi u gari yinin bweseru bikiare sɔrobun mi, ñ kun me dobo dobogibun mi, ñ kun mē Babilonin bwisigibun mi. ¹¹Ye wunē sina boko a bikia mini, goo sari wi u koo kpī u nun ye tubusia sere būnu baasi ya! Wee nu ku ra n maa wāa tɔmbun suunu sɔɔ.

¹²Ye sina boko u ben gari yi nua, yera u mɔru besira. Ma u wooda wē bu Babilonin bwisigibu kpuro go. ¹³Ma ba sina bokon gari yi kpapa ma ba koo Babilonin bwisigii be go. Ma ba Danieli ka win kpaasibu kasu bu go.

Gusuno

u Danieli dosu ge sɔɔwa

¹⁴Sanam mē Ariɔku sina bokon kirukuban guro guro u yara u ka Babilonin bwisigii be go, Danieli u ka nùn gari kua ka bwisi ka laakari. ¹⁵U nēē, amɔna sina bokon wooda yeni ya ka dam mɔ mē. Yera Ariɔku u nùn gari yin asansi tubusia. ¹⁶Ma Danieli u da sina bokon mi u nùn kana u nùn deri saa fiiko, kpa u wa u nùn dosu ge tubusia.

¹⁷Ma Danieli u wura dirɔ u win kpaasibu Hanania ka Miseli ka Asaria gari yi sɔɔwa. ¹⁸Ma u bu yiire bu Wɔrukoo kana u ben wɔnwɔndu wa kpa u bu dosu ge sɔ kpa bu ku raa bu go ka bwisigii be sannu.

¹⁹Yen biruwa Gusuno u Danieli dosu ge sɔɔwa wōkuru, kāsiru sɔɔ. Ma Danieli u nùn siara. U nēē,

²⁰Yinni Gusuno,
wuna ko na n siaramɔ ka baadommaɔ.
Wuna a bwisi ka dam mɔ.

²¹ Wuna a ra saaba gɔsie.

Wuna a ra sinambu bandu wē.

Wuna a ra maa bu bandu yare.

Wuna a ra laakarigibu laakari wē,
kpa a bwisigibu yēru kē.

²² Wuna a ra tɔnu sɔɔsi ye ya berua,
ye u n̄ kpē u ka tii tubu.

A yē ye ya wāa wōkuru sɔɔ.

Domi yam bururam mu ra n wāawa
wunen mi.

²³ Gusunɔ n̄n baababan Yinni, na nun
siaramɔ.

Na takaru m̄ bwisi ka dam m̄ a man
kān s̄ɔ.

Domi a man sɔɔsi ye sa nun bikia.

A sun sina bokon dosu ge sɔɔwa.

²⁴ Yen biru, Danieli u da Ariɔkun mi,
wi sina boko u wooda wē u ka Babilonin
bwisigibu go. Ma u n̄n sɔɔwa u n̄e,
a ku tɔn be go. A de a ka man da
sina bokon mi. Kpa n̄n win dosu ge
tubusia.

²⁵ Ma Ariɔku u ka Danieli da fuuku
sina bokon mi. Ye ba tura mi, yera u sina
boko sɔɔwa u n̄e, wee na durɔ goo wa
Yuda be ba mweerima sɔɔ, wi u koo nun
wunen dosu ge tubusia.

Danieli u sina boko dosu ge

sɔɔwa ka gen tubusianu

²⁶ Ma sina boko u Danieli wi ba maa
yīsiru k̄a Belitasaa bikia u n̄e, kaa
kpī a man n̄n dosu gen tii s̄ɔ ka gen
tubusianu?

²⁷ Danieli u sina boko sɔɔwa u n̄e,
bwisigibu ka s̄robu ka dobo dobogibu
ka b̄u sinambu ba n̄ kpē bu nun asiri
ye a bikia mini s̄ɔ. ²⁸ Adama Yinni goo
wāa wɔllɔ wi u ra tɔnu asiri sɔɔsi, wiya
Gusunɔ. U maa nun sɔɔsi ye n̄ koo koora.
Sanam m̄ a kpī, ye a dosa ka ye a
wa kāsiru sɔɔ wee. ²⁹ Sian bwisikuna a
m̄. Yera wi u ra tɔnu asiri sɔɔsi u nun
sɔɔsi ye n̄ koo koora. ³⁰ Adama ba n̄ man
asiri ye sɔɔsi ȳn s̄ɔ na tɔn be ba tie

bwisi kere. Ba man ye sɔɔsiwa kpa n̄ ka
nun tubusia kpa a n̄ ka yē ye a bwisika
wunen ḡɔruɔ.

³¹ Sina boko, ye a wa wee. Bwāaroku
bɔkɔ gaga ga ȳɔ wunen wuswaɔɔ.
Bwāaroku ge, ga gunu, ga ballimɔ gem
gem. Ma ga nanum m̄ n̄ kpā. ³² Gen
wiru ta s̄āawa wura gean tii tii. Gen
tororu ka gen ḡasenu maa s̄āa sii geesu.
Gen nukuru ka gen taanu maa s̄āa
sii gandu. ³³ Gen k̄ɔri yi maa s̄āa sii
wōkusu. Ma gen naasu s̄āa sii wōku si
ba ka s̄ɔndu menna. ³⁴ Sanam m̄ a gu
m̄era, yera kperu garu ta mendama gu-
urun di te goo kun karam̄. Ta na ta gen
naasu so ta k̄ɔsuka muku muku. ³⁵ Ma
sii wōku si, ka s̄ɔn te, ka sii gan te, ka sii
gee si, ka wura ye, ye kpuro ya sunkura
muku muku. Ma ya kua nge doo diri yi
ba sara s̄ɔ s̄ārerun saa. Ma yi ka woo
doona. Baa yin yira a n̄ maa kpē a wa.
Adama kpee te ta bwāaroku ge so mi, ta
ḡɔsirawa guu bakaruru. Ma ta handunian
tem kpuro wukiri.

³⁶ Dosu geya mi. Tē, gen tubusianu
wee. ³⁷⁻³⁸ Wun̄e sina boko, wuna a s̄āa
sinambun sunɔ. Wuna a s̄āa nge wii
wuragii te. W̄rukooowa u nun bandu
ka dam ka yiiko ka b̄ere wē. Ma u
nun t̄mbu ka gbeeku ȳe ka gunɔsu
n̄ma beria a n̄ ka s̄āa ye kpuron yinni.
³⁹ Wunen biru, bandu garu ta koo se
te ta n̄ wun̄egiru dam tura. Yen biru,
bandu itaseru gara koo maa se kpa ta
n̄ dam m̄ handunia kpuro sɔɔ. Tera ta
s̄āa nge sii gandu. ⁴⁰ Ma bandu n̄neseru
gara koo maa se, kpa ta n̄ dam m̄
nge sii wōkusu si su ra ḡāanu kpuro k̄-
suku. Nge m̄ya ban te, ta ko n̄ dam
m̄ tu ka bannu kpuro k̄suku. ⁴¹ M̄ya
a maa wa ma bwāaroku gen naasu ka
gen niki binu s̄āawa sii wōkusu si ba
menna ka s̄ɔndu. Yen tubusiana ban te,
ta ko n̄ b̄onu s̄āawa yiru. Ka m̄, b̄onu
tia ya ko n̄ dam m̄ nge sii wōku si.
⁴² Kpa b̄onu tia yu dam bia nge naa niki

bii ni nu s̄aa sii wōku si ba ka s̄ondu menna. ⁴³Sii wōkusu ka s̄on te a wa ya menne mi sannu, ya maa s̄ōsimo ma ban ten wirugibu ba ko n kasu ben bibu bu suana kpa bwesenu nu ka ko tia. Adama ya ñ kooro nge me ya ñ kooro sisu ka s̄ondu bu ko tia.

⁴⁴⁻⁴⁵Kpee te a wa ta m̄ndama ka tii mi, ma ta sii wōku si, ka sii gan te, ka s̄on te, ka sii gee si, ka wura ye kpuro k̄suka muku muku mi, ten tubusiana, ban ten sinambun waati s̄o, W̄rukoo u koo bandu garu sw̄ii. Goo sari wi u koo ban te fuka. Bweseru garu maa sari te ta koo tu yoru diisia. Ban te, ta koo ban ni nu tie kpeerasia kpa te t̄ona ta n w̄aa sere ka baadommao. Gusuno Dam kpurogii wiya u nun s̄ōsi ye n koo koora. Ye a wa wunen dosu ge s̄o kpuro, ya weewa win min di. Yen tubusianu maa s̄awa nge me na nun s̄owa.

⁴⁶Yera sina boko Nebukanesaa u yira u wiru tem girari Danielin wuswaa. Ma u dera ba yākuru kua ka turare bu ka Danieli siara. ⁴⁷Sina boko u Danieli s̄ōwa u n̄e, ka geema been Yinni wini u būnu kpuro kere, u maa s̄awa sinambun Yinni. Wiya u ra t̄onu gari asirigii s̄o. Domi u dera a kp̄ia a gari asirigii yini gerua.

⁴⁸Yera sina boko u Danieli kua t̄on boko win bandu s̄o. Ma u n̄un k̄e baka dabinu k̄a. Yen biru, u n̄un kua Babilonin beran wirugii ka maa yen bwisigibun t̄onwero. ⁴⁹Ma Danieli u sina boko kana u Sadaki ka Mesaki ka Abenego Babilonin bera ye n̄omu beria. Ma win tii u kua sina bokon bwisi k̄e.

Nebukanesaa u wooda w̄e

bu win bw̄aroku wuraguu s̄a

3 Sina boko Nebukanesaa u bw̄aroku wuraguu kua. Gen gunum mu s̄aa ḡom soonu wata. Gen yasum maa s̄aa ḡom soonu n̄ooba tia. Ba gu ȳorasia ba-

tuma gaa s̄o ye ba m̄o Dura, Babilonin tem bera mi. ²Yera sina boko u dera ba tem men sinambu kpuro menna ka men beri berikan wirugibu ka men bwisi k̄eobu ka men siri kowobu ka be ba ra men arumaniba bere ka sere maa men wirugii be ba tie bu ka bw̄aroku gen s̄aru tore. ³Ma t̄on be kpuro ba menna. Ben baawure u ȳra bw̄aroku gen wuswaa bu ka gen s̄aru tore.

⁴Saa yera sina bokon baro u kp̄ara u n̄e, b̄e bwesenu kpuro i swaa dakio i n̄o ye sina boko u b̄e yiirem̄o. ⁵Ma i nua ba k̄oba so ka guunu ka m̄orokunu ka baranu ka ḡasu ka bara bwese ni nu tie, i ko i yiirawa i bw̄aroku wuraguu ge s̄a ge sina boko u kua mi. ⁶Wi u kun yiire u gu s̄awa ba koo n̄un kp̄ewa mii mii d̄o boko wi ba s̄ruan suunu s̄o.

⁷Yen s̄na saa ye t̄on be, ba nua ba k̄obi yi ka guu ni so ka m̄oroku ni, ka bara ni, ka ḡa si, ba yiira ba bw̄aroku wuraguu ge s̄awa.

Danielin kpaasibu ita be,

ba yina bu bw̄aroku ge s̄a

⁸Yen d̄oma te, Babilonigibu gabu ba seewa ba da ba Yuuba d̄ome sina bokon mi. ⁹Ba n̄un s̄ōwa ba n̄e, sina boko, wunen hunde yu dakaa da! ¹⁰Wune sina boko, wuna a wooda w̄e a n̄e, baawure wi u nua ba k̄obi so ka guunu ka m̄orokunu ka baranu ka ḡasu ka bara bwese ni nu tie, u yiire u bw̄aroku ge s̄a. ¹¹Meya a maa n̄e, wi u kun yiire u gu s̄awa bu n̄un kp̄eyo d̄o boko wi ba s̄rua s̄o. ¹²Adama wee Sadaki ka Mesaki ka Abenego, Yuu be a kua Babilonin tem beran wirugibu mi, ba ñ wunen wooda ye garisi ḡāanu. Ba ku ra wunen būnu s̄a. Meya ba ñ maa yiire ba wunen bw̄aroku ge s̄awa.

¹³Ye sina boko u gari yi nua, yera win m̄ru ya seewa u n̄e, bu doo bu Sadaki ka Mesaki ka Abenego mwaama. Ma ba

da ba bu mwaama ba ka na wi, sina bokon mi. ¹⁴Ma sina boko Nebukanesaa u bu bikia u nɛɛ, ka gem, i yinawa i nen būnu ka nen bwāaroku wuragu ge na kua mi sā? ¹⁵Tē, i doo i n sɔɔru sāa. Ì n kpm nua ba kɔba so ka guunu ka mɔɔkunu ka baranu ka gāasu ka bara bwese ni nu tie, i yiïro kpa i bwāaroku ge sā. Ì n yina, ba koo bɛɛ kpɛɛwa mii mii dɔɔ boko wi ba sɔrua sɔɔ kpa n wa ñ n būu weren na u koo bɛɛ wɔra saa nen nɔmun di.

¹⁶Sadaki ka Mesaki ka Abenego ba nùn wisa ba nɛɛ, yinni, sa ñ ka tii yinamɔ. ¹⁷À n sun kpɛɛ dɔɔ boko wi sɔɔ, Gusunɔ wi sa sāmɔ u koo kpī u sun yara dɔɔ win min di kpa u sun wɔra wunen nɔman di. ¹⁸Baa ñ n meren na, a n yɛ ma sa ñ wunen būnu sāmɔ. Meya sa ñ maa wunen bwāaroku ge yiiramme.

¹⁹Ye u ben gari yi nua, yera u ka bu mɔru kua. Ma u gerua u nɛɛ, bu dɔɔ win kpāaru sosio gem gem. ²⁰Ma u durɔ gbe-bunu gɔsa win tabu kowobu sɔɔ be ba dam bo u nɛɛ, bu Sadaki ka Mesaki ka Abenego bɔkuo bu kpɛɛ dɔɔ boko wi sɔɔ. ²¹Yera ba tɔn be mwa ba bɔkua, ma ba bu kpɛɛ dɔɔ boko wi sɔɔ ka ben yāa ni ba doke sannu. Niya ben yabenu ka ben sokoto ka sere maa ben furɔsu. ²²Ma ba dɔɔ win kpāaru sosi nge mɛ sina bokon wooda damgia ye, ya gerua. Yera dɔɔ win yam susura tabu durɔ be go be ba Sadaki ka Mesaki ka Abenego kpɛɛbu da mi. ²³Ma Sadaki ka Mesaki ka Abenego ba wɔri dɔɔ boko wi sɔɔ nge mɛ ba ka bu bɔkua.

Danielin kpaasibu ita be,

ba ñ dɔɔ mwaare

²⁴Yera sina boko Nebukanesaa u nanda ma u seewa fia u be ba ra nùn bwisi kē bikia u nɛɛ, n ñ tumbu itawa sa bɔkua sa kpɛɛ dɔɔ boko wi sɔɔ?

Ba nùn wisa ba nɛɛ, oo, meya.

²⁵Ma u bu wisa u nɛɛ, wee tumbu nnewa na waamɔ ba siimɔ dɔɔ boko win suunu sɔɔ. Ba ñ dɔɔ mwaare. Be kpuro ba maa kusiarewa ma ben nnese u ka wɔllun tɔnu weene.

²⁶Saa ye sɔɔra Nebukanesaa u susi dɔɔ boko win bɔkuɔ u nɛɛ, Sadaki, Mesaki, Abenego, bɛɛ Wɔrukoon sɔm kowobu, i yarima i na mini.

Ma ba yara dɔɔ boko win min di. ²⁷Yera wirugii be sina boko u raa soka ba menna mi, be kpuro ba wa ma dɔɔ kun dam mɔ durɔ be sɔɔ. Meya baa ben seri tia ya ñ dɔɔ mwaare. Ben yāa ni ba sebua nu ñ dɔɔ numie. ²⁸Ma Nebukanesaa u nɔɔgiri sua u nɛɛ, i Gusunɔ siaro wi u sāa Sadaki ka Mesaki ka Abenego Yinni. Domi wiya u win gɔrado gɔrima u ka win bwāa be ba nùn naane kua mi faaba ko. Ba ne sina bokon wooda yina, ba ñ ben wasin wahala garisi gāanu. Ba yina bu būu goo sā ma n kun mɔ Gusunɔ. ²⁹Tē wooda ye na wɛɛmɔ wee, tɔnu baawure baa ñ n bwese teren na u sāa, ma u Gusunɔ, Sadaki ka Mesaki ka Abenego Yinni gari kam gerusi, na kon de bu yēro bɔtiriwa, kpa win yenu gu ko bansu. Domi goo maa sari wi u koo kpī u tɔnu faaba ko nge mɛ.

³⁰Yeniban biru, sina boko Nebukanesaa u Sadaki ka Mesaki ka Abenego aye bakanu wɛ Babilonin tem bera mi.

Nebukanesaan dosu yiruse

³¹Sina boko Nebukanesaa u bwese ni nu wāa handunia sɔɔ kpuro tɔbura u nɛɛ, Gusunɔ u de i n alafia mɔ.

³²N man wɛre n ka bɛɛ sɔ yīrenu ka maamaaki be Wɔrukoo u man sɔɔsi.

³³Win yīre ni, nu kpā.

Maamaaki ye, win sinara.

Win banda kun kpeemɔ.

U ko n sāawa sunɔ sere ka baadommaɔ.

4 Ne, Nebukanesaa, na wāa nen sina kpaarɔ ka bɔri yendu ka nuku dobu.

²Yera wɔkuru garu sɔɔ, na dosu gagu kua ge ga man berum mwa. Kāsi ni na wa sanam me na kpī, nu man nanum mwa. ³Yen sōna na wooda yara na nɛɛ, Babilonin bwisigibu kpuro bu mennama nen mi kpa bu man dosu ge tubusia.

⁴Yera dobo dobogibu ka sɔrobu ka būu sinambu ka Babilonin bwisigibu ba na. Na bu dosu ge sɔɔwa, adama ba kpana bu man gu tubusia. ⁵Yen biru, Danieli wi ba sokumɔ ka nen būun yisiru Belitasaa u na. N deema būu geeba[¶] ka nūn wāa. Ma na nūn nen dosu ge sɔɔwa. ⁶Na nɛɛ, wi, wi u sāa bwisigibu kpuron wirugii, na yē ma būu geebun hunde ya nūn wāasi. Yen sō, asiri gaa sari ye ya ka nūn sē. Nen dosu ge wee. U man gu tubusio. ⁷Sanam me na kpī, ye na dosa wee.

Dāru gara na wa ta yō handunian suunu sɔɔ.

Dāa te, ta gunu too.

⁸Ma ta dam mɔ.

Ten gunum mu sosi sere mu wɔllu girari. Handunian goonu nnegibu kpuro ba tu waamɔwa.

⁹Ten wurusu wā

ma ta mara siki siki nge gandia.

Te sɔɔra handuniagibu kpuro ba ra ben dīanu wa.

Ten saarɔwa gbeeku yɛɛ yi ra sɔɔ sure.

Ten kāasi wɔllɔwa gunɔsu su sokunu sāa.

Te sɔɔra hunde koni baayere ya ra yen dīanu wa.

¹⁰Ma na Gusunɔn gɔrado goo wa u sarama wɔllun di. ¹¹U nɔɔgiri sua u nɛɛ, i dāa te kīiyɔ i sura kpa i ten kāasi bɔɔri bɔɔri.

I ten wurusu wɔko

kpa i ten marum sɔri i yari.

Kpa gbeeku yɛɛ yi duki su saa ten saarun di.

Kpa gunɔsu su se saa ten kāasin di.

¹²Adama i ten koo kpiriru derio tem sɔɔ ka ten gbini yakasɔ

ta n bɔkua ka sisu ka sii gandun yɔni.

Kpa ta n dirum soore

ta n yakasu dimɔ nge gbeeku yɛɛ.

¹³Bu tu tɔnun bwisikunu wunario.

Kpa bu tu gbeeku yaan bwisikunu dokea.

Kpa ta n sāa me wɔɔ nɔɔba yiru.

¹⁴Wooda ye, ya weewa saa Gusunɔn gɔradoban min di kpa tɔmbu kpuro bu ka gia ma Wɔrukoowa u bannu kpuro neni. Wi u kīwa u ra nu wē. U ra wi ba n mam garisi gāanu wɔlle sue.

¹⁵Dosu gera mi, ge ne, Nebukanesaa na dosa. Tē, wunɛ Belitasaa, a man gu tubusio domi bwisigii be ba wāa nen tem me sɔɔ kpuro ba kpana bu man gu tubusia. Adama wunɛ, kaa kpī yēn sō būu geeba ka nun wāa.

Danieli u dosu ge tubusia

¹⁶Yera Danieli wi ba maa sokumɔ Belitasaa u nanda. Ma u biti soora saa fiiko. Ma Nebukanesaa u nɛɛ, Belitasaa, a ku de dosu ge, ka gen tubusianu nu nun biti ko.

Danieli u wisa u nɛɛ, yinni, dosu gen tubusianu nu ka wunen yibereba nera.

¹⁷A dāru wa ta kpā. Ma ta dam mɔ. Ten gunum mu girari wɔllɔ. Ma ba tu waamɔ handunia gira kpuro. ¹⁸Ten wurusu wā. Ma ta binu mara siki siki. Ma handuniagibu kpuro ba ben dīanu waamɔ te sɔɔ. Gbeeku yɛɛ yi ra n wāa ten saarɔ. Gunɔsu su maa sin sokunu mɔ ten kāasi wɔllɔ. ¹⁹Dāa te, ta sāawa wunɛ sina boko. Domi a kpēa a dam kua ma mu wɔllu girari. Ma wunen bandun dam mu sɔɔsira handunian goonu

[¶]4:5 būu geebu - Nebukanesaa u nɛɛ gina tuba ma Yinni Gusunɔwa u wāa ka Danieli. Yen sōna u nɛɛ, būu geeba ba Danieli somimɔ.

nne sɔɔ. ²⁰Yen biru, a Gusunɔn ɔrado goo wa u sarama wɔllun di ma u nɛɛ, i dɔa te kiiyɔ i sura tu kam ko. Adama i ten koo kpiriru derio tem sɔɔ mi, ka ten gbini ta n bɔkua ka sisu, ka sii gandun yɔni yakasu mi. Kpa ta n dirum soore ta n yakasu dimɔ nge gbeeku yɛ sere wɔɔ nɔɔba yiru. ²¹Nen yinni, dosu gen tubusianu wee. Wɔrukoowa u nun win himba sɔɔsi ye u kua wunen sɔ. ²²Ba koo nun gira tɔmbun suunu sɔɔn di. Kpa a n wɔa ka gbeeku yɛ sannu. Kpa a yakasu di nge naa, a n dirum soore sere wɔɔ nɔɔba yiru sere a ka gia ma Wɔrukoowa u bannu kpuro neni. Wi u kiwa u ra maa nu wɛ. ²³Wooda ye ba wɛ ba nɛɛ, bu dɔa ten koo kpiriru ka ten gbini derio mi, yen tubusiana ba koo nun wunen bandu wesia saa ye a wura ma Wɔrukoowa u bannu kpuro neni. ²⁴Yen sɔ, sina boko, a de a nen gere wura. A de a gea ko a ka wunen durum wuna. A daa kɔsa kpuro derio kpa a sɔarobu wɔnwɔndu kua. Saa yera wunen alafia ya koo dakaa da.

Dosu gen gari yi koora

²⁵Yeniba kpuro ya sina boko Nebukanesaa deema. ²⁶Ye n kua suru wɔkura yirun biru, sɔɔ teeru yera u siimɔ win dii teera wɔllɔ Babiloniɔ. ²⁷Ma u nɛɛ, Babiloni wee, wuu bɔkɔ ge na bana ka nen tiin dam ga n ka sɔa nen sina kpaaru. Ga maa nen yiiko ka nen beere sɔɔsimɔ.

²⁸Sanam me sina boko u gari yi gerumɔ u n kpa, yera nɔɔ gaga nɔɔra wɔllun di ga nɛɛ, sina boko Nebukanesaa, a swaa dakio a nɔ. Ba nun bandu yara. ²⁹Ba koo nun gira tɔmbun suunu sɔɔn di. Kpa a n wɔa ka gbeeku yɛ sannu kpa a n yakasu dimɔ nge naa sere wɔɔ nɔɔba yiru sere a ka wura ma Wɔrukoowa u bannu kpuro neni. Wi u kiwa u ra maa nu wɛ.

³⁰Yande gari yi, yi Nebukanesaa deema. Ba nɔn gira tɔmbun suunu sɔɔn

di. Ma u yakasu dim wɔri nge naa u dirum soore. Ma win seri denya nge gunɔ bakerun sansu. Ma win nii kɔkɔsu su denya nge gunɔgisu.

Nebukanesaa

u maa wure u kua tɔnu

³¹Ma Nebukanesaa u nɛɛ, ye saa ye, ya doona, yera na nɔni seeya wɔllɔ. Ma nen bwisikunu wure nu kua tɔnuginu. Ma na Wɔrukoo siara ka beere wi u wɔa sere ka baadommas. Wiya u yiiko kpuro mɔ. Win sinanda kun nɔru mɔ. Win bandu ta ko n wɔawa sere ka baadommas. ³²Baa handunian tɔmbu kpuro bɔ n menna, ben dam kun sɔa gɔanu win nɔni sɔɔ. U ra ko nge mɛ u ki win ɔradoban suunu sɔɔ ka tɔmbun suunu sɔɔ. Goo sari wi u koo kpɔ u win nɔmu deba n kun mɛ u nɔn sɔ u nɛɛ, mba u mɔ mɛ.

³³Sanam me nen laakari ya wurama, yera ba maa man nen beere ka nen girima ka nen bandun yiiko kpuro wesia. Nen bwisi kɔɔbu ka nen sina asakpɔbu kpuro ba na nen mi ba man nen bandu wesia. Ma ten dam mu sosi mu kera yellu. ³⁴Tɛ, nɛ Nebukanesaa, na wɔllun sina boko siara ka beere. Na nɔn wɔlle sua. Domi ye u mɔ kpuro ya sɔawa gea. Win swɛ kpuro yi sɔawa dee dee. U koo mam kpɔ u be ba tii suamɔ kawa.

Beesasaa u tɔmbu dim soka

5 Nebukanesaan biru, sina boko Beesasaa u bandu di. Yera sɔɔ teeru u win sina asakpɔbu nɔɔɔbu (1.000) dim soka. Ma ba tam nɔrumɔ wi ka be sannu. ²Ye tam mɛ, mu Beesasaa nuka, yera u ɔra u nɛɛ, bu win nɔri wuragii ka sii geesugii yarama yi win baaba Nebukanesaa u gurama saa Gusunɔn sɔa yerun di te ta wɔa Yerusalemuɔ. Kpa wi ka win sina asakpɔbu ka win kurɔbu ka win sinanibu bu ka yi tam

no. ³Yera ba ka nōri wuragii yi na, ba ka yi tam nōrumō wi ka win tōn be kpuro. ⁴Tam nōru bi sō, ba ben būnu siaramō nīn bwāarokunu ba kua ka wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii wōkusu ka dāa ka kpenu.

⁵Saa ye sōra sina boko u nōmu gagu wa ga yarima mi fitilan yam bururam mu sōsire, ma ga yorumō sina kpaarun gana wollo mi ba soo kpika teeni. ⁶Yera u nanda, win wuswaa burisina. Win torora kara, u diirimō sere win dūu winu soonamō. ⁷Yera u nōgiri sua ka dam u nē, bu nūn sōrobu ka Babilonin bwisigibu ka būu sinambu sokuama. Ye ba na, yera u nē, wi u kpīa u yora yeni gara u ye tubusia u koo yēro wuran saba dokea kpa u nūn gurumusuru sebusia u nūn win bandun dam sukum wē u n ka sāa tōnu itase win bandu sō.

⁸Sina bokon bwisigii be kpuro ba dua mi yora ye, ya wāa. Adama ba kpana bu ye gari bu sere mam nē, ba koo ye tubusia. ⁹Ma ya sina boko nanda too sere win wuswaa burisina. Ma win sina asakpōbun tii ba bitī soora.

Danieli u yora ye gara

u tubusia

¹⁰Sina bokon mero u sunō ka win sina asakpōbun gari yi nua. Yera u dua mi ba menne ba tōo bakaru dimō. U nē, sina boko, wunen hunde yu dakaa da! A ku nanda sere wunen wuswaa ya n burisine. ¹¹Domi goo u wāa wunen tem me sō, wi u būu geebun^{§§} hunde mō. U bwisi ka laakari mō nge būnu. Yen sōna wunen baaba Nebukanesaan waati sō, u nūn kua sōrobu ka dobo dobogibu ka Babilonin bwisigibun wirugii. ¹²Durō win yīsira Danieli. Wiya sina boko Nebukanesaa u yīsiru kā Belitasaa. Ba wa ma u bwisi ka yēe bakaru mō, ma u

suka ka dosusu ka gāa ni nu sēn tubusianun kēru mō. N n men na, a nūn sokusio, u koo nun yora ye tubusia.

¹³Yera ba ka Danieli da sina bokon wuswaa. Ma sina boko u nūn bikia u nē, wuna Danieli wi? A sāawa Yuu ben turo be nen baaba sina boko u mweerima Yudan tem di? ¹⁴Ba man wunen gari sōwa ma būu geeba ka nun wāa. Yen biru, a bwisi ka laakari gea mō a ka tōnu gāa sēsōginu tubusia. ¹⁵Wee ba ka man bwisigibu ka sōrobu naawa bu ka man yora yeni garia kpa bu man yen tubusianu sō. Adama ba kpana. ¹⁶Na maa nua ma a ra tōmbu gāanu tubusie ni nu bu bitani mō kpa a dosu tubusia. Tē, à n kpīa a yora yeni gara ma a man yen tubusianu sōwa, kon nun gurumusuru sebusia kpa n nun wuran saba dokea n nun nen bandun dam sukum wē. Kpa a ko tōnu itase nen bandu sō.

¹⁷Yera Danieli u nūn wisa u nē, yinni, a wunen kēe ni tii yiyo, n kun me a goo wē. Adama kon nun yora ye garia kpa n nun yen gari tubusia. ¹⁸N n men na, yinni, a swaa dakio a nō. Wōrukoo u wunen tundo Nebukanesaa bandu wē ka beere ka girima ka yiiko. ¹⁹Dam me u nūn wēn sō, bwesenu kpuro nu nūn nasie sere nu ra n diirimō win wuswaa. Ye u kī, yera u ra ka tōnu ko. U koo kpī u nūn go, n kun me u nūn deri, n kun me u nūn wolle sua, n kun me u nūn taare. ²⁰Adama saa ye sō, u tii sua u gōru bōbia, yera Gusunō u nūn yara bandun di ma u gina nūn yiiko ye mwaari. ²¹U nūn wuna tōmbun suunu sōon di. Ma win bwisikunu gosia nge gbeeku yaaginu. U da u wāa ka ketē gbeekinu sannu ma u yakasu dimō nge naa u dirum soore sere u ka wura ma Wōrukoowa u bannu kpuro neni. Wi u kīwa u ra maa nu wē. ²²Wee, wune maa Beesasaa, wune wi a

§§5:11 būu geebu - I wiru 4:5n tubusianu meerio.

sāa win bii, baa me a ye kpuro yē, a yina a tii kawa. ²³Ma a tii sue Yinni Wɔrukoon wuswaa. A dera ba ka win sāa yerun nɔri na i ka tam nɔra wune ka wunen sina asakpɔbu ka wunen kurɔbu ka wunen sinanibu. Ma a seewa a wunen būnu siaramɔ nɛn bwāarokunu ba kua ka sii geesu ka wura ka sii gandu ka sii wɔkusu ka dāa ka kpenu, baa me nu n̄ gari nɔɔmɔ, nu n̄ yam waamɔ, nu n̄ maa gāanu yē. Adama Gusunɔ wi u wunen wāaru neni, a n̄ n̄n beere wē. ²⁴Yen s̄na u n̄mu ge gɔrima ge ga yora ye kua. ²⁵Ye ba yorua mi wee, ba gara, ba gara, ba yīira, ba bɔnu kua. ²⁶Yen tubusianu wee. Ba gara, ya gerumɔwa Gusunɔ u wunen bandun sanam gara ma u tu nɔru koosia. ²⁷Ba yīira, ya gerumɔwa ba wunen bunum yīira ba deema a n̄ bunu. ²⁸Ba bɔnu kua, ya maa gerumɔwa ba wunen bandu bɔnu kua. Ma ba tu Mediba ka Pɛesiba wē.

²⁹Yande mi kɔ, Beesasaa u n̄e, bu Danieli gurumusuru sebusio kpa bu n̄n wuran saba dokea kpa bu kpapa ma u kua tɔnu itase win bandu sɔɔ.

³⁰Dɔma ten wɔkura ba Beesasaa Babilonin sina boko wi go.

6 Ma Darusi wi u sāa Medin bweseru u bandu di. Saa ye, u mɔwa wɔɔ wata ka yiru.

Danielin yibereba

ba n̄n yina beria

²Darusi u tɔmbu wunaa teeru gɔsa ba n̄ sāa win tem beri berikan wirugibu. ³Ma u tɔmbu ita gɔsa u bu kua wirugii ben tɔnwerobu. Ben miya wirugii be, ba ko n̄ da n̄e bu ben sɔma tusia. Kpa sunɔ u ku raa ka asara wa. Danieli u sāawa tɔn-wero ben turo. ⁴U beri berikan wirugii be, ka ben tɔnwerobu bwisi kere. Yen s̄na sina boko u bwisika u n̄n ko tem me kpuron wirugii. ⁵Saa ye sɔɔra Danielin tɔnwerosii be, ka beri berikan

wirugii be, ba n̄ɔɔ tia kua bu ka n̄n toraru garu mani sina bokon bandun swaa sɔɔ. Adama ba n̄ toraru garu wa wi sɔɔ. Domi u sāawa naanegii, u n̄ kōsa gaa koore. U n̄ maa sɔmburu garu ata-fiiru koore. ⁶Yera tɔn be, ba n̄e, sa n̄ gāanu ganu wasi su Danieli mani ma n̄ kun mɔ ye ya sāa win Gusunɔ s̄aarun gari baasi.

⁷Ma ba n̄ɔɔ tia kua ba da sina bokon mi ba n̄e, yinni, wunen hunde yu dakaa da! ⁸Bese beri berikan wirugibu ka tɔn-werobu ka siri kowobu ka wunen we-sianɔsibu, bese kpurowa sa n̄ɔɔ tia kua a ka wooda yara ye ya gerumɔ baawure u nun s̄a sere sɔɔ tena. Wi u ye yina ma u būu goo n̄ kun me tɔnu goo sāwa sere n̄ ka ko sɔɔ tena ye, ba koo yēro kpēewa wɔru m̄ sɔɔ gbee sinansu wāa. ⁹Tē yinni, a wooda ye sireo a n̄ma doke kpa yu ko nge Mediba ka Pɛesiban wooda ye ba ku ra kɔsi.

¹⁰Ma sina boko u wooda ye n̄ma doke ba ye yara.

Ba Danieli kpēe

gbee sinansun wɔru

¹¹Saa ye Danieli u nua ma ba wooda ye n̄ma doke, yera u da win gidambisan wollo u dua yen dii sɔɔwɔ gɛn fenenti ya wukiare Yerusalemun bera gia. Miya u yīira u kanaru kua u Gusunɔ siara nge me u ra ko t̄ru baatere n̄n ita. ¹²Yera s̄ɔɔ teeru tɔn be, ba n̄n duwi ba deema wee u Gusunɔ kanamɔ u somiru bikiamɔ. ¹³Yen biru, tɔn be, ba yara ba da sina bokon mi ba n̄n wooda ye yaayasia ba n̄e, n̄ n̄ wuna a wooda yara ye ya gerumɔ bu nun s̄a? N̄ n̄ wuna a n̄e, ma goo ù n̄ būu goo n̄ kun me tɔnu goo sāwa sɔɔ tenan baa sɔɔ, ba koo yēro kpēewa wɔru ge sɔɔ, mi gbee sinansu wāa?

Ma sina boko u wura u n̄e, wooda ye, ya wāawa dim dim nge me Mediba ka

Peesiban wooda ya sāa. N ñ koorɔ bu ye kɔsi.

¹⁴Ma ba nɛɛ, too, wee, Danieli wi u sāa Isireliban turo be ba mweerima Yudan di, u ñ nun garisi gāanu, u ñ maa wunen wooda ye a nɔmu doke mi mɛm nɔwɛ. U ra win Gusunɔ kanewa tɔru baatere nɔn ita.

¹⁵Ye sina boko u gari yi nua, yera win nukura sankira gem gem. Ma u gɔru doke u Danieli yara wooda ye sɔɔn di. Ma u kookari kua sere sɔɔ u ka dua. ¹⁶Adama tɔn be, ba kɔpam menna ba da sina bokon mi ba nɛɛ, a yaayo ma Mɛdiba ka Peesiban wooda ya ku ra kɔsi sina boko ù n ye nɔma doke.

¹⁷Yera sina boko u wooda wɛ u nɛɛ, bu Danieli yarama bu kpɛɛ wɔru ge sɔɔ, mi gbee sinansu wāa mi. Saa yera u nùn sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ wunen Yinni wi a sāmɔ baadomma mi, u nun faaba koowo.

¹⁸Ma ba kpɛɛ bakaru tama ba ka wɔru gen nɔɔ kɔrua. Yera sina boko u win taabu ka win sina asakɔbun yīreru doke kpɛɛ ten wɔllɔ, goo u ku raa ka Danieli faaba ko. ¹⁹Yen biru, u wura win sina kpaarɔ. Wɔku te, u ñ di, u ñ nɔra, u ñ maa kpune sinani goon bɔkuɔ. Mɛya u ñ maa dweeye dɔma te.

Danieli u yara baani

²⁰Yera sina boko Darusi u seewa buru buru yellu u da wɔru gen mi fuuku fuuku. ²¹Ye u yam mi turuku kua, yera u Danieli sokum wɔri ka nuku sankiranu u mɔ, Danieli Gusunɔn sɔm kowo, Gusunɔ wi a ra n sāmɔ wɛrabu sari mi, u kpīa u nun wɔra gbee sinan sin nɔɔn di?

²²Saa yera Danieli u nùn wisa u nɛɛ, yinni, wunen hunde yu dakaa da! ²³Gusunɔ nen Yinni u win gɔrado gɔrima u gbee sinan sin nɔsu bɔkua. Su ñ man mɛera gaa kue domi u wa ma na ñ toraru garu kue win wuswaɔ ka maa wunen wuswaɔ.

²⁴Yera sina bokon nukura dora ma u wooda wɛ u nɛɛ, bu Danieli yarama saa wɔru gen min di. Ye ba Danieli yarama, ba ñ mɛera gaa wa win wasi sɔɔ. Domi u Gusunɔ win Yinni naane sāa. ²⁵Ma sina boko u wooda wɛ u nɛɛ, bu tɔn be ba raa Danieli taare wɛ mi mwaama bu kpɛɛ wɔru ge sɔɔ, be ka ben bibu ka ben kurɔbu kpuro. Tɔn be, bu sere mam turi wɔru gen temɔ, gbee sinan si, su bu sɛ-sukawa su kukunu kɔsuka.

²⁶Yen biru, sina boko u bwesenu kpuro tirenu yorua u nɛɛ, alafia ya n sosimɔ bɛɛ sɔɔ ya n dɔɔ.

²⁷Wooda ye na wɛɛmɔ wee. Be ba wāa nen tem sɔɔ kpuro gesi, bu de bu Gusunɔ Danielin Yinni nasia kpa bu nùn bɛɛɛ wɛ.

Domi u sāawa waso.

U ko n wāawa sere ka baadommaɔ.

Win bandu ta ñ kpɛmɔ.

Ten dam mu ko n wāawa sere ka baadommaɔ.

²⁸Wiya u ra tɔnu wɔre u faaba ko.

U ra maamaakiba ka yīrenu ko wɔllɔ ka temɔ.

Wiya u Danieli wɔra gbee sinansun nɔ-sun di.

²⁹Darusin bandun waati ye sɔɔ, Danieli u kua tɔn boko sere n ka girari Sirusi Peesin bandu sɔɔ.

Danieli u gbeeku yeɛ nne wa

dosu sɔɔ

7 Beesasaa Babilonin sina bokon bandun wɔɔ gbiikuu sɔɔra Danieli u dosa. U kāsiru wa saa ye u kpī win kpin yerɔ. Yen biru, u yorua ye n weene tɔmbu bu gia dosu ge sɔɔ. ²U gerua u nɛɛ, ye na wa kāsɛ te sɔɔ wɔkuru wee. Na woo gagu wa ga na wɔllun beri berika nnɛn di ga nim wɔku bɔkɔn nim so. ³Yera gbeeku yeɛ beke nne yi yarima nim wɔku gen min di, yen gaa kun ka gaa weene. ⁴Ye na gbɛa na wa ya ka

gbee suno weene ma ya guno bakerun kasa mo. Ye na maa meera, yera na wa ba kasa ye wuna. Ma ba yen tii seeya ba yorasia nge tonu. Ma ba ye tonun bwisikunu dokea. ⁵Yen yiruse ya ka yaa goba weene ma ya ka yesi tia yo. Yesan kukunu itawa ya noo beri. Ma ba ye soowa ba nee, yu seewo yu yaa mwe. ⁶Yen biru, na itase wa ya ka musuku gbeeku weene ma ya kasa nne mo yen biru wollo. Ma ya winu nne mo. Ba ye yiiko we yu ka bandu di. ⁷Yeniban biru, yera na yaa nne wa nen kasi te so. Yaa ye, ya nanum mo. Ya maa dam mo too. Ma ya don sisugii bakanu mo. Ya n yaa mwa, ya ra yaa yen kukunu kosukuwa kpa yu di. Ye ya tiara kpa yu taaku taaku. Yaa ye, ya n ka yee gbiikii yi weene. Kobi wokuva ya mo. ⁸Ye na kabi yi meera saa saa, yera na kibu piibu gagu wa ga yarima yen wirun di ga waa yionon suunu so. Kibu piibu ge, ga kabi woku ten ita wuka. Ga noni mo nge tonu, ga maa noo mo ga gari mo ka tii suabu.

Gusunon siribu

⁹Ye na meera tii, yera na wa ba sina kitaru yiimo. Ma na goo wa nge duru toko u na u sina win sina kitaru so. Yaa kpikinu fara farawa u doke. Ma win seri yi buriri fem fem. Win sina kita te, ta ballimowa nge doo yari bakaru. Me ya maa ten naasun tii. ¹⁰Ma doo yari bakaru ta yarimo win sina kita ten min di ta kokumo nge nim. Gusunon goradoba norom norom ba na ba nun samo. Ma ben gabu ba yo win wuswaa. Siri kowobu ba na ba sina. Ma ba tirenu wukia.

¹¹Ye na kibu piibu ge meera ga tii sua gari gerumo, yera ba na ba yaa ye go, ba ye sua ba kpee doo boko so. ¹²Gbeeku yee yi yi tie, ba yin dam wora. Adama ba dera yi waa sere saa gaa.

¹³Woku te, kasi te so, ye na maa wa wee. Na goo wa u sarama wollun di guru wii wuroru so. Ma u da duru toko win mi gia. Ma ba nun susisia win wuswaa. ¹⁴Ba nun bandu ka beere ka yiiko we. Ma ba nun ganu kpuro nomu sonda. Bwesenu kpuro nu nun sawa. Win banda kun noru mo. Ta ko n wawa sere ka baadommo.

Kasinun tubusianu

¹⁵Ne Danieli nen bwera kun kpune domi kasi ni na wa mi, nu man nanda. ¹⁶Yera na gorado ben turo susi be ba waa mi. Ma na nun bikia na nee, mba gari yi kpuron tubusianu. U man soowa u nee, ¹⁷gbeeku yee beke nne ye, ya sawa sinambu nne be ba koo bandu di di dunia so. ¹⁸Yen biru, Wrukoo u koo de win ton deero bu bandu mwa ba n dii sere ka baadommo. ¹⁹Ka me, na kasu n gbeeku yaa nne ye ya n ka ita yee weene min tubusianu gia dee dee. Domi yaa ye, ya nanum mo too. Yen donnu nu sawa sisu ma yen nikisu su saa sii gandu. Ya n yaa mwa ya ra yen kukunu kosukuwa kpa yu di. Yen ye ya tiara kpa yu taaku taaku. ²⁰Na maa kasu n kabi woku ten tubusianu gia te ya mo yen wiru ka sere maa kibu piibu ge ga yarima yen wirun di ga waa yionon suunu so. Kabi woku ten ita ya wuruka yen wuswaa. Ga noni mo, ga noo mo, ma ga gari mo ka tii suabu, ga maa nanum mo ga yionon kere. ²¹Ma na kibu piibu ge wa ga ka Wrukoon ton deero bu tabu mo ga bu kamiamo. ²²Adama duru toko wi, u na u Gusunon ton be gem we. Sanam me saa ya tura ma ba bandu di.

²³Ma duru wi, u man tubusia u nee, yaa nne ye, ya sawa bandu nne te ba koo swii handunia yeni so. Ban te, ta n ka garu weene. Ta koo handunia kpuro go tu taaku tu munia muku muku. ²⁴Kabi woku te, ta sawa sinambu woku be ba koo ban te di.

Yen biru, sunɔ goo wi u ɛ̃ ka ben goo weene u koo sinambu wɔku ten ita bandu yara kpa u bandu di. ²⁵ Sunɔ wi, u koo Wɔrukoo gari kam gerusi kpa u win tɔn deero bu nɔni sɔ̃. U ko n maa kɪ u saaba ka woodaba kɔsi. Ba koo nɔn tɔn deero bu nɔmu sɔndia sere saa ita ka bɔnu. ²⁶ Yen biru, Yinni Gusunɔ u koo sunɔ wi siri, kpa u nɔn bandu yara mam mam sere ka baadommaɔ. ²⁷ Yen biru, ba koo ban ni nu wɔa handunia sɔ̃ kpuro dam ka nin yiiko Wɔrukoon tɔn deero bu nɔmu beria. Win bandu ta ko n wɔawa sere ka baadommaɔ. Wiya sinambu kpuro ba koo sɔ̃ kpa bu nɔn mem nɔwa.

²⁸ Ye ne Danieli na wa yera mi. Ye na ye bwisika, na nanda ma nen wuswaa burisina. Adama na ye kpuro berua nen gɔruɔ.

Danieli u yɔa kineru

ka boo wa kɔsiru sɔ̃

8 Beesasaan bandun wɔ̃ itase sɔ̃, ne Danieli na kɔsiru wa te na raa wa baasi. ² Sanam me na kɔsi te meera n man sɔare na wɔa wuu bɔkɔ ge ba mɔ Susio Elamun temɔ. Ma n sɔare na wɔa daa te ba mɔ Ulain bɔkuɔ. ³ Ye na nɔni seeya na meera, yera na yɔa kineru wa ta kɔbu bakanu yiru mɔ ta yɔ̃ daa ten dee deeru. Kɔbu teeru ta teeru dɛ̃bu kere. Te ta dɛ̃bu bo mi, tera ta kpia dɔkuru. ⁴ Yera yɔa kinɛ te, ta ten kɔbi soomɔ sɔ̃ duu yeru gia ka sɔ̃ yɛsan nɔm geu gia ka sɔ̃ yɛsan nɔm dwaru gia. Yaa gaa sari ye ya koo ka tu gabirina. Goo maa sari wi u koo ten yibere wɔra ten nɔman di. Ta mɔwa ye ta kɪ. Ma ta kpɛamɔ ta dam mɔ.

⁵ Sanam me na laakari mɔ, yera na meera ma na boo wa ga yarima saa sɔ̃ duu yeru gian di ka duki baka ga tem bɔsu ma n sɔare ga ɛ̃ tem deke. Boo ge, ga kɔba nanumgia mɔ gen nɔnin

baa sɔ̃. ⁶ Ma ga tura sere yɔa kinɛ ten mi, te na raa wa ka kɔbi yiru mi, ta yɔ̃ daa ten dee deeru. Ma ga yɔa kinɛ te gure ka gen dam kpuro. ⁷ Na gu wa ga yɔa te susi ka mɔru ga tu so ga kɔbi bɔka. Yɔa te, ta kpana tu ka tii yina. Ma ga tu sura temɔ ga yasisimɔ. Goo sari wi u tu wɔra gen nɔman di. ⁸ Ma boo ge, ga kpɛa. Ye ga kpɛa ga kpa, yera kɔba baka ye, ya bɔra. Kɔba yen ay-erɔwa kɔbi nne nanumgii yi kpia. Ma yi meera handunian goonu nne kpuro sɔ̃, yen baayera goo teeru gia.

⁹ Saa kɔbi yin tian di, kɔbu piibu gaga yara ga kpɛa sɔ̃ yɛsan nɔm dwaru gia ka sɔ̃ yari yeru gia ka sere tem me mu gea bo gia. ¹⁰ Ma ga seewa ga wɔllun tabu kowobu girari ma ga ben sukum ka kperi surura temɔ ga taaka. ¹¹ Ma ga maa seewa ga tabu kowo ben guro guro seesi. Ma ga bururu baateren yɔku te ba ra nɔn kue yɔrasia. Ma ga win sɔa yeru kɔsuka. ¹² Ga wɔllun tabu kowobu ka baadomman yɔkunu nɔma doke ga kamia toranun sɔ̃. Ma ga gem kasa kua temɔ. Ye ga bwisika gu ko kpuro, ya gu koorawa.

¹³ Ma na tɔn deero goon gari nua. Yen biruwa tɔn deero goo u gbiikoo wi bikia u nee, sere saa yerɔ ba ko n baadomman yɔku ten kobu yɔrasie. Sere saa yerɔ kam kobu ko n wɔa gem sarirun sɔ̃. Sere saa yerɔ sɔa yee te, ta ko n disi dure mesum. Sere saa yerɔ ba ko n wɔllun tabu kowo be taakumɔ. ¹⁴ Ma gbiikoo wi, u wisa u nee, sere tɔnu nɔrɔbun suba yiru ka gooba wunɔbun (2.300) baa yɔ̃ n doona. Yen biruwa yɔku yee te, ta koo wurama ta n deere nge yellu.

Kɔsi ten tubusianu

¹⁵ Sanam me ne Danieli na kɔsi te waamɔ, ma na kasu tu man yeeri, yera na gɔanu wa nu ka tɔnu weene nu yɔ̃ nen wuswaaɔ. ¹⁶ Ma na maa goon nɔ̃ nua daa te ba mɔ Ulain suunun di. U nɔngiru

sua u nee, Gabirie, a durɔ wini kāsī te tubusio. ¹⁷Ma u man susima. Ye u man turuku kooma, yera berum man mwa. Ma na wɔruma temɔ. U man sɔɔwa u nee, tɔnun bii, a de yi nun yeeri. Kāsī te, ta wāawa sanam dāakim sɔ. ¹⁸Sanam me u ka man gari mɔ, yera bitī baka man mwa. Ma na siriru tem girari. U man baba u seeya u yōrasia mi na raa wāa. ¹⁹Yen biru, u maa man sɔɔwa u nee, wee kon nun sɔ ye ya koo na Yinni Gusunɔn mɔrun tōru sɔɔ sanam dāakim sɔɔ. ²⁰Yāa kine te a wa ta kɔbi yiru mɔ mi, ta sāawa Mediba ka Peesiban sinambu. ²¹Boo ge, ga sāawa Geresin sunɔ. Kɔba baka ye ya bɔɔkira mi, ya sāawa sunɔ gbiikoo. ²²Kɔba nne ye ya kpia baka ye ya bɔɔkiran min di, ya sāawa sinambu nne gabu be ba koo yari sunɔ gbiikoo win min di. Adama ba ñ dam wasi nge wi. ²³Sinambu nne yen bandu tã n kpa, ma ba durumgibu kpeerasia, sunɔ goo u koo yari u tii sua kpa u n tɔmbu nɔni wɔkubu yē. ²⁴Win dam mu koo nuuru ko n ñ mɔ ka win tiin dam. U koo gāa dabinu kam koosia ye ya ñ ka nɔɔ gerurɔ. Win ye u mɔ kpuro ya koo nùn koora. U koo bwese damginu go ka maa Gusunɔn tɔmbu. ²⁵U koo tii sua win dukian sɔ ka win bwisin sɔ. U koo tɔn dabinu go be ba wāa bɔri yendu sɔɔ. U koo mam sina boko seesi. Adama u koo kɔsikira goo u kun nùn babe. ²⁶Kāsī te a wa tōnu nɔɔɔbun suba yiru ka gooba wunɔbun (2.300) sɔ, ta sāawa gem. A ye nenuɔ asiri sɔɔ. Domi ya wāawa sanam dāakim sɔ. ²⁷Ma ne Danieli na kua sɔɔ dabiru na barɔ. Na ñ dam mɔ. Yen biruwa na seewa na nen sɔmburu mɔ te sina boko u man wē. Ma na wāa nandabu sɔɔ kāsī ten sɔ. Domi ta ñ man yeeri.

Danieli u kanaru kua

win tɔmbun sɔ

9 Saa ye Darusi, Asuresin bii, Medin bweseru u bandu dii Babilonin temɔ, ²win bandun wɔɔ gbiikuu sɔɔ, Danieli u tirenu meerimɔ ma u girari mi Yinni Gusunɔ u win sɔmɔ Yereimi sɔɔwa u nee, wɔɔ wata ka wɔkura Yerusalemu ya ko n sāa bansu. ³Ma u nɔɔ bɔkua u saaki deewa u tii torom wisi nuku sankiranun sɔ. Ma u kanaru koosi Yinni Gusunɔn mi gia, ⁴u win tɔmbun toranu tuuba mɔ.

U nee, Yinni Gusunɔ, a kpā ma sa nun nasie. A ra wunen nɔɔ mwɛeru yibie kpa a wunegibu kīru sɔɔsi be ba nun kī ba wunen woodaba mem nɔɔwamme. ⁵Sa tora, sa daa kōsa kua, sa sāa nuku kōsurugibu, sa wunen gari yina, sa maa wunen woodaba sara. ⁶Sa ñ wunen sɔmɔbu swaa daki sanam me ba besen sinambu ka besen wirugibu ka besen baababa ka besen tɔmbu kpuro wunen gari sɔɔwa. ⁷Yinni Gusunɔ, a sāawa gemgii. Besera sa tora. Ma sa wāa sekuru sɔɔ giso bese Yudaba ka be ba wāa Yerusalemuɔ ka Isireliba kpuro be a yarinasia tontondeɔ ka turukuɔ yēn sɔ sa ñ nun mem nɔɔwe. ⁸Yinni, wee sa sekuru sɔɔwa bese ka besen sinambu ka besen wirugibu ka besen baababa. Domi sa nun torari. ⁹Gusunɔ besen Yinni, a sun suuru kuo wunen wɔnwɔndun saabu baa me sa wunen gari yina. ¹⁰Sa ñ maa wunen gere swaa daki su sere nee, sa ko wunen woodaba swii ye wunen sɔmɔbu ba sun nɔɔsia. ¹¹Meya bese Isireliba kpuro sa wunen woodaba sara, sa ñ wunen gere swaa daki. Sa tora. Yen sōna bōri yi a dera wunen sɔm kowo Mɔwisi u yorua woodan tireru sɔɔ yi sun di. ¹²Nge meya a dera wunen gari yi koora yi a nee, kaa bese ka besen wirugibu kua. A dera Yerusalemu ya nɔni swāaru wa tēn bweseru ba ñ waare gam. ¹³Wahala ye

kpuro, ya sun deema nge me Mowisi u yorua woodan tireru sɔɔ. Ka me, sa n besen daa kɔsa deri su wunen gem swii kpa su wunen kii geeru kasu. ¹⁴Gusuno besen Yinni, wahala ye a nee, sa ko wa, yera ya sun deema. Ye a kua kpuro ya sɔawa dee dee. Besera sa n nun mem nɔwe.

¹⁵Gusuno besen Yinni, ye a sun yarama Egibitin tem di, wunen dam mu sɔɔsira. A yisiri yara te ta waa sere ka giso. Adama bese, sa durum ka daa kɔsa kua gem gem. ¹⁶Tɛ Yinni, na nun kanamo wunen durom sɔ, a de wunen mɔru yu doona wunen wuu Yerusalemun min di, ge ga waa wunen guu te a gɔsan wollo. Domi be ba sun sikerene ba Yerusalemu ka bese wunen tumbu gema besen toranu ka besen baababan daa kɔsan sɔ. ¹⁷Gusuno, a nen nɔ swaa dakio kpa a nen kanaru nɔ. A wunen saa yee te ta bansu saa mi meerio wunen yisirun sɔ. ¹⁸Gusuno nen Yinni, a swaa dakio a nɔ. A nɔni seeyo a wuu ge ba ka wunen yisiri sokumo meeri nge me ga bansu kua. Sa yɛ ma besen deerara kun tura su ka nun gaanu ganu kana. Adama wunen wonwon bakarun sɔna sa nun yeni kanamo. ¹⁹Yinni, a besen kanaru nɔwɔ kpa a sun suuru kua. A besen gere swaa dakio kpa a ko ye sa bikia. A ku de n te wunen yisirun sɔ. Domi wuna a wuu ge ka tɔn be kpuro mɔ.

Gabirie u kāsiru tubusia

²⁰⁻²¹Sanam me Danieli u kana te mɔ u gari gerumo u n kpa, u wi ka win tɔmbun toranu tuuba mɔ, ma u Gusuno win Yinni kanamo win saa yee deeraten sɔ, yera durɔ wi, Gabirie wi u raa wa win kasi gbiikiru sɔɔ, u nɔn yɔɔsima ka dam u sura win bɔkuɔ saa yɛ sɔɔ ba ra yokan yākuru ko. ²²U ka nɔn gari kua u nee, na nawa wunen mi, n ka nun kasi te tubusia. ²³Saa yɛn di a

wunen kanaru torua, Gusuno u tu mwa. Yen sɔna na nun win gari sɔɔbu na, domi Gusuno u nun ki. N n men na, a swaa dakio n nun kasi te tubusia. ²⁴Saa nɔɔba yirun nɔn wata ka wɔkura Gusuno u himba kua yu doona u sere wunen tumbu ka wunen wuu deerɔ yakia toranu ka kɔsa kpuron di. Yen biru, u koo bu ben toranu suuru kua kpa u bu gem wɛ sere ka baadommaɔ. Gusunɔn sɔmɔbun gari ka kasinun baa ya koo doona kpa tɔn deerɔ goo u ko sunɔ. ²⁵N n men na, a bwisikuo kpa a tubu. Saa min di ba wooda wɛ bu Yerusalemu sɔme bu bani, sere wirugii wi Gusuno u gɔsa u ka na, ya koo kowa saa nɔɔba yirun nɔn nɔɔba yiru. Yen biru, ba koo yen swɛɛ sɔme ka yen gbāraru saa nɔɔba yirun non wata ka yiru sɔɔ. Saa ye, ya ko n sɔawa wahalan saa. ²⁶Saa nɔɔba yirun nɔn wata ka yiru ye, yà n doona, ba koo wirugii wi Gusuno u gɔsa go. Goo sari wi u koo ka nɔn yina. Kpa sunɔ kpao ka win tabu kowobu bu wuu ge, ka saa yee te wisire bu kɔsuku kpa ba n asɔɔ mɔ sere Gusuno u ra ka nɔn kpeerasia nge me u yi. ²⁷Wirugii wi, u ko n ka tɔn dabiru nɔɔ tia saa sere saa nɔɔba yiru. Saa ita ka bɔnun biru, u koo de yākunu ka abɔnu nu kpe kpa u gaa kɔsunu ko saa yerɔ nɔn bweseru goo kun koore sere kam koo bi Yinni Gusuno u yi win sɔ bu ka nɔn deema.

Danieli u tɔnu wa

Tigirin daarɔ kāsiru sɔɔ

10 Sirusi, Pɛsin sina bokon bandun wɔɔ itase sɔɔ, Yinni Gusuno u ka Danieli gari kua wi, wi ba maa mɔ Belitasaa. Gari yi, yi sɔawa gem. Yi ka nɔni swaa bakaru yà te ta koo na. Ma gari yi, yi nɔn yeeri. Saa ye sɔɔra u kasi te tuba.

²N deema u waa nuku sankiraru sɔɔ alusuma ita. ³Alusuma ita ye sɔɔ, u n dɔa geenu ganu diire. U n yaa tende.

Tam kun maa win nɔɔ duure. Meya u n̄ maa tii gum saware. ⁴Wɔɔn suru gbi-koon sɔɔ yenda nneɛ sɔɔ, u wāa u yɔ daa te ba m̄ Tigirin bɔkuɔ. ⁵Yera u n̄ni sua u durɔ goo wa u yānu doke ni ba kua ka wēɛ damgii ma u kpaka sēke ye ba kua ka wura ye ya wee Ufasin di. ⁶Win wasi yi ballimɔ nge kpee ni nu wuru beku n̄ni mɔ, ma win wuswaa ya ballimɔ nge guru maakinu. Ma win n̄ni yi ballimɔ nge d̄ɔɔ yari, ma win gāsenu ka win naasu s̄aa nge sii gan te ba wɔriasia. Ma win nɔɔ ga nɔɔra nge tɔn dabinun nɔɔ. ⁷Danieli turowa u k̄asi te wa. Tɔn be ba ka n̄n wāa mi, ba n̄ tu wa. Adama ba nanda ba duki sua bu ka kuke. ⁸Wi turowa u yōra ma u k̄asi te wa. Win wuswaa ya burisina. Ma win gɔma dwi-ya u dam bia. ⁹U durɔ win nɔɔ nua ma u nanda u wiru tem girari. ¹⁰Yera n̄mu gaga n̄n baba ma u diira u d̄u winu ka n̄m taranu soonamɔ. ¹¹Ma u n̄ɛ, k̄inasi Danieli, a de gari yi, yi kon nun s̄ɔ, yi nun yeeri, kpa a se a yōra mi a wāa mi. Domi ba man gɔrimawa wunen mi. Ye u n̄n gari yi s̄ɔwa u kpa, yera Danieli u seewa u yōra ma u diira. ¹²Durɔ wi, u gerua u n̄ɛ, Danieli, a ku berum ko. Domi saa d̄oma t̄en di gari yi, yi nun yeeri, ma a tii kawa Gusunɔ wunen Yin-nin wuswaaɔ, saa d̄oma ten diya Gusunɔ u wunen kanaru nua. Yen s̄na na na. ¹³P̄ɛsiban sina boko u man seesi s̄ɔ yenda tia ma na sina win bɔkuɔ. Adama wee Miseli w̄llun tabu kowobun sunɔ turo u na u man somi. ¹⁴T̄ɛ, na nawa n ka nun tubusia ye n koo wunen t̄ambu deema sia. Domi sian gariya k̄asi te, ta ka yā.

¹⁵Saa ye u n̄n gari yi s̄ɔmɔ, yera wi, Danieli u tuka ma u mari. ¹⁶Yera u gāanu wa nu ka t̄onu weene ma nu na nu win nɔɔ baba. Ma u nɔɔ wukia u n̄ɛ, nen Yinni, nen wuswaa ya burisina, na n̄ maa dam gam m̄ k̄asi te na wan s̄ɔ. ¹⁷Ne wi na s̄aa wunen s̄om kowo, am̄na

kon ka kp̄i n ka nun gari ko. Domi na n̄ dam gam m̄. ¹⁸Wi u ka t̄onu weene mi, u maa n̄n baba u dam k̄a. ¹⁹Yera u n̄n s̄ɔwa u n̄ɛ, a ku berum ko durɔ k̄inasi, alafia ya n ka nun wāa. A tii dam k̄ɛɛyɔ. Ye u ka n̄n gari m̄, yera u dam wa u n̄ɛ, Yinni, a de a ka man gari ko. Domi a man dam k̄a. ²⁰Durɔ wi, u n̄n bikia u n̄ɛ, a yē yēn s̄ɔ na na wunen mi? T̄ɛ, kon da n P̄ɛsiban sina boko tabu w̄ri. N̄a n doona, Gerekiban sina boko u koo na. ²¹Adama kon nun s̄ɔ ye ya yorua gem tireru s̄ɔ. Goo kun man somimɔ t̄on ben s̄ɔ, ma n kun m̄ Miseli b̄ɛ Isireliban k̄so,

11 wi n̄n tii na somi na dam k̄a Darusi M̄ɛdiban sina bokon bandun w̄ɔ gbiikuu s̄ɔ. ²Wee t̄ɛ, kon wune Danieli gem s̄ɔ.

Sinambun tabu

Wee sinambu ita ba koo bandu di di P̄ɛsiɔ. Yen biru, sina boko n̄ɛɛ u koo bandu di kpa u dukia gura n kere sina bokobu ita ye. Û n dam kua win dukia yen s̄ɔ, u koo Gerekiban sina boko seesi. ³Adama sina boko w̄rugɔ goo u koo se u dam bakam wa kpa u ko ye u k̄i. ⁴Saa yē s̄ɔ win banda dam kua, saa ye s̄ɔra ta koo w̄ruma kpa tu b̄nu ko handunian goonu n̄n kpuro s̄ɔ. Win bi-bun bweseru ta n̄ ban te dimɔ. Ban te, ta n̄ maa dam m̄ nge m̄ ta raa s̄aa. Domi ta koo karana kpa tu wura gabun n̄muɔ.

⁵Sina boko wi u wāa s̄ɔ ȳɛsan n̄m dwaru gian banda ko n dam m̄. Adama win sina asakpɔ turo u koo n̄n dam kera kpa u n̄n taare. Win dam m̄, mu ko n kp̄a. ⁶W̄su gasun biru, ba koo arukawani b̄kuna kpa sina boko wi u wāa s̄ɔ ȳɛsan n̄m dwaru gian bii w̄ndia u na s̄ɔ ȳɛsan n̄m geu gian sunɔn mi bu ka arukawani b̄ke, bu suana. Adama w̄ndia win dam mu koo kpe. Durɔ win tii u koo gbi, wi ka win bi-

bun bweseru. Ba koo mam wɔndia win tii go ka be ba nùn yōsirima ka win tundo ka tɔn be ba ka nùn yōra waati ye sɔɔ kpuro gesi. ⁷ Goo u koo se nge kpɛi pɔtura kurɔ win bweserun di u win tundo bandu di. Kpa u na u sina boko wi u wāa sɔɔ yēsan nɔm geu gia mi wɔri gbāranu sɔɔ u ko ye u kī. Yēro u koo dam ko. ⁸ U koo ben būnun bwāarokunu gura ni ba kua ka sii gandɔ ka ben gāa gee ni ba ka wura ka sii geesu kua u ka da Egibitio. Kpa u ka sina boko wi u wāa sɔɔ yēsan nɔm geu gia mi tonda saa fiiko. ⁹ Yen biru, sunɔ wi u wāa sɔɔ yēsan nɔm geu gia u koo da u sɔɔ yēsan nɔm dwarugii tabu wɔri kpa u gɔsirama win temɔ.

¹⁰ Saa ye sɔɔra win bibu ba koo tabun sɔɔru ko kpa bu tabu kowobu menna ba n dabi too too. Bii ben turo u koo tabu se wi ka win tabu kowobu gabu, kpa u win tem nɔɔ bura yeru sara nge daa te ta nim yiba ta bɔɔ saramɔ. U koo sɔɔ yēsan nɔm dwaru gian sunɔn gbāraru wɔri kpa u gɔsira u wurama.

¹¹ Saa ye sɔɔ, sina boko wi u wāa sɔɔ yēsan nɔm dwaru gia mi, u koo mɔru se kpa u nɔm geugii wi, tabu wɔri. Nɔm geugii wi, u koo maa tabu kowo dabi dabɛnu menna bu wɔnɔn wɔri. Adama ba koo nɔm geugii win tabu kowo be kamia. ¹² Sɔɔ yēsan nɔm dwarugii wi, u koo tii sua win nasara yen sɔ. U koo tabu kowo dabɛnu go. Adama ka me, u n nasara wasi mam mam. ¹³ Yenibiru, sina boko wi u wāa sɔɔ yēsan nɔm geu gia mi, u koo maa tabu kowo dabi dabɛnu menna n kere be u raa menna yellu. Wōsu gasun biru, u koo wurama ka tabu kowo be, ka tabu yāa geenu u nɔm dwarugii wi wɔri. ¹⁴ Saa ye sɔɔ, tɔn dabɛnu nu koo sina boko wi u wāa sɔɔ yēsan nɔm dwaru gia seesi. Tɔn kōsobu ba koo maa nùn seesi wunɛ Danielin tɔmbun suunu sɔɔn di wunen kāsɛ ten gari yi ka koora. Adama ba koo ben tii

kamia. ¹⁵ Sɔɔ yēsan nɔm geugii wi, u koo tem takanu ko kpa u wuu gbāraru gisu mwēeri. Saa ye sɔɔ, ba koo sɔɔ yēsan nɔm dwarugii wi, ka win tabu kowo damgibu kamia. Domi ba n dam wasi bu ka tabu ko. ¹⁶ Wi u gesi seewa u nɔm geugii wi wɔri kpuro, yēro u koo kowa ye u kī. Goo kun kpē u nùn yinari. Yēro u koo mam da tem mɛn mi n buram bo sɔɔ, kpa u go ye u nɔma tura. ¹⁷ Yen biru, u koo gōru doke u na ka win tabu kowobu kpuro kpa u ka nɔm dwarugii wi bɔri yendun arukawani bɔke u nùn win bii wɔndia wē u sua kurɔ, kpa u ka swaa wa u win tem kam koosia. Adama win bwisi yi, yi n nùn yaramɔ. ¹⁸ Yen biru, u koo sīira wuu si su wāa nim wōkun bɔkuɔ kpa u sin dabɛnu mwēeri. Adama tabu sunɔ goo u koo win dam mɛ bua sere u kpama u mɔru kɔsia. ¹⁹ Saa ye sɔɔra u koo gɔsirama win temɔ u ka kuke win wuu gbāraru gisu sɔɔ, adama u koo wɔruma u gbi, ba n maa win yira wasi. ²⁰ Wi u koo nùn kɔsire ko, u koo dam dio doke tem mɛn mi n buram bo sɔɔ. Adama amen biru, dam dio wi, u koo bɔɔkira, n n mɔ mɔrun sɔ, n n maa mɔ tabu sɔɔ.

²¹ Wi ba gema, wiya ba koo bandu kɔsire ko. Ba n nùn sina yānu wēɛmɔ. Bɔri yendu sɔɔra u koo na u bandu di ka taki. ²² Tabu kowo be ba koo yari bu nùn wɔrima nge nim, u koo bu kɔsukuwa u kpeerasia, baa ka mam be ba arukawani bɔkuan wirugii turo. ²³ U koo tɔn be u ka arukawani bɔkua nɔni wōke. U koo bandu di kpa u dam wa ka tɔmbu fiiko. ²⁴ U koo da bera mi tem gem wāa ka bɔri yendu kpa u ko ye win baababa ka win sikadoba ba n daa koore. U koo tem mɛn dukia gura kpa u win bɔrɔba bɔnu kua. U koo mam bwisiku u gbāranu wɔri. Adama u n yeni mɔ n ka tɛ.

²⁵ U koo win dam ka win wɔrugɔru ka win tabu kowobu dendi u ka sɔɔ yēsan

nɔm dwarugii wi wɔri. Nɔm dwarugii wi, u koo maa se ka tabu kowo damgii dabinu, adama u ɛ̃ kamiamɔ. Domi ba koo nɔn murafitiru kuawa. ²⁶ Be ba ka nɔn dimɔ, beya ba koo nɔn kam koosia. Ba koo win tabu kowobu yarinasia nge daa toran nim kpa bu gbisuku dabi dabinu. ²⁷ Sinambu yiru ye, ba koo kasu bu kɔsa ko, kpa mi ba dimɔ mi, bu weesu kuana. Adama yen gaa kun dimɔ. Domi kam koo bi, bu koo nawa saa ye ba yi mi, yà n tura. ²⁸ Sina boko wi u waa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, u koo gɔsira win temɔ ka dukia baka. Swaa sɔɔ, u koo Isireli be Gusunɔ u ka arukawani bɔkua seesi. Yen biru, u koo gɔsira u da win temɔ.

²⁹ Saa ye ba yi yà n tunuma, nɔm geugii wi, u koo sɔɔ yɛsan nɔm dwarugii wi seesi kpa. Adama u ɛ̃ nasara wasi nge mɛ u raa wa yellu. ³⁰ Domi tɔmba koo na saa Kitimun di ka goo nimkusu bu nɔn wɔri. Saa ye sɔɔ, win kabia ya koo bɔɔra, kpa u gɔsira u wura. U koo Isireli be Gusunɔ u ka arukawani bɔkua mi, mɔru seesi kpa u n ka be ba arukawani ye deri nɔɔ tia sãa. ³¹ U koo tabu kowobu sure bu Yinni Gusunɔn sãa yeru ka ten agbara disi doke. Kpa bu tɔɔ baateren yãkunu kpeesia. Kpa bu kam koosion bwãaroku kɔsu gira yãku yeru mi. ³² U koo tɔmbu nɔni wɔke be ba Yinni Gusunɔn arukawani ye deri. Adama tɔn be ba Yinni Gusunɔ yɛ, ba ko n yɔwa dim dim ben daa gea sɔɔ. ³³ Be ba bwisi mɔ, ba koo dabinu keu ko. Saa fiiko sɔɔ, ba koo gabu go tabu sɔɔ, kpa bu gabu dɔɔ meni, kpa bu gabu yoru mwɛeri, kpa bu gabun yãnu gura. ³⁴ Saa ye sɔɔ, ba koo somiru fiiko wa. Tɔn dabira ba koo ka bu nɔɔ tia ko ka murafitiru. ³⁵ Bwisigii ben gaba koo gbi bu ka bu sɔwa bu dɛera mam mam sere kpeerun tɔru tu ka tunuma. Domi yeni ya koo koorawa saa ye ba yii sɔɔ.

³⁶ Sina boko wi, u koo ko ye u kɔ. U koo tii sua u nɛɛ, wiya u bɔnu kpuro kere. Kpa u Gusunɔ wi u kpuro kere wɔmɛ. Wɔmbu te, ta ɛ̃ ka nɔɔ gerurɔ. Tɔmbu ba koo nɔn naane ko sere Gusunɔn mɔru yu ka sɔɔsira. Domi ye wi, Gusunɔ u gerua, ya koo koorawa. ³⁷ U ɛ̃ win sika-doban bɔnu gasirimɔ, u ɛ̃ maa bɔu wi tɔn kurɔba kɔ gasirimɔ, bɔnu kpuro gesi. Domi u koo tii sua n kpuro kere. ³⁸ Adama u koo bɔu sã wi u ra n gbãranu kɔsu wi win sikadoba ba ɛ̃ yɛ. U koo nɔn sã ka wura ka sii geesu ka kpee gobiginu, ka sere gãa ni nu gobi mɔ. ³⁹ U koo wuu si su gbãraru mɔ tabu wɔri ka win bɔu wi u wa tem tukum di. U koo be ba bɔu wi wura bɛɛɛ wɛ, kpa u de bu bandu di tɔn dabinun wɔllɔ, kpa u bu tem bɔnu kua mu n sãa ben are.

⁴⁰ Kpeerun saa sɔɔ, sina boko wi u waa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia u koo ka maa nɔn sanna. Adama sɔɔ yɛsan nɔm geugii wi, u koo nɔm dwarugii wi wukiri nge woo bɔkɔ ka tabu kɛkɛ ye dumi gawe ka maasɔbu ka goo nimkuu dabiru. Kpa u win tem wɔri u sara nge mɛ nim mu ra daaru yibu mu sare. ⁴¹ Kpa u maa wɔri tem men mi n buram bo sɔɔ. Adama Edɔmuba ka Mɔabuba ka sere Amɔniban wirugibu ba koo nɔn kisirari. ⁴² U koo tem dabinu nɔma sik-erena. Egibitigibu ba ɛ̃ mam kisiramɔ win nɔman di. ⁴³ Sunɔ wi, u koo Egibitigibun wuraba ka ben sii geesu ka ben yãa gobiginu gura. Libigibu ka Etiopigibu ba koo nɔn sã. ⁴⁴ Labaari ya koo na saa sɔɔ yari yeru gian di ka sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di yu nɔn nandasia. Saa ye sɔɔra u koo mɔru baka se u tɔn dabinu go. ⁴⁵ U koo win sina kunu gira nim wɔku ka Yinni Gusunɔn guu dɛera ten baa sɔɔ. Saa yera gɔɔ u koo nɔn deema subaru ba kun nɔn somi.

Sanam dāakim

12 Sanam dāakim sɔɔ, Miseli, maleeka wi u sãa tabu sunɔ, u koo seema, wi, wi u ka wune Danielin tɔmbu yɔ̃. Saa ye, ya ko n sãawa nɔni swāarun tɔru tɛn bweseru ta ñ koore saa min di bwesenu nu torua sere n ka saa ye girari. Saa ye sɔɔra wunen tɔmbu ba koo faaba wa bɛn yĩsa ya yorua wāarun tireru sɔɔ. ²Dabiru be ba dɔ sikirɔ, ba koo dom yanda. Ben gabu ba koo se bu ka wāaru te ta ku ra kpe wa. Gabu ba koo maa se bu ka sekuru ka nɔni swāaru wa sere ka baadommaɔ. ³Be ba bwisi mɔ, ba koo balliwa nge wɔllun yam bururam. Be ba maa tɔn dabinu gem swaa sɔɔsi, ba koo balliwa nge kperi sere ka baadommaɔ.

⁴Wune Danieli, a gari yi nenuɔ asiri sɔɔ kpa a yi yĩreru koosi tire te sɔɔ bu ku ka tu wukia sere kpeerun saa. Sanam mɛ, tɔn dabinu nu koo yi gari kpa yēru tu sosi.

Kpeerun saa

ya ko n sãawa asiri

⁵Yen biru, Danieli u mɛera ma u tɔmbu yiru wa ba yɔ̃ turo daarun gooru gee, turo maa wāa daarun gooru giɔ.

⁶Ma turo u wi u yānu doke ni ba kua ka wēɛ damgii u yɔ̃ daa ten nim wɔllɔ bikia u nɛɛ, saa yerà maamaaki yen kpeera koo na. ⁷Yera Danieli u wa grado wi, u win nɔma yiru kpuro yiiya wɔllɔ ma u bɔrua ka wi u ra n wāa sere ka baadommaɔn yĩsiru u nɛɛ, nɔni swāa te, ta ko n wāawa sere saa ita ka bɔnu kpa tu kpe dɔma te ba Gusunɔn tɔmbun dam bua mam mam.

⁸Danieli u gari yi nua adama yi ñ nùn yeeri. Ma u nɛɛ, nɛn Yinni, amɔna gari yi, yi koo ka wiru goora. ⁹Yera u nùn wisa u nɛɛ, Danieli, a wunen laakari kpīiyɔ. Gari yi, yi ko n sãawa asiri sere kpeerun saa yu ka turi. ¹⁰Ba koo dabinu sārasia bu dɛera mam mam. Tɔn kɔ-sobu ba ko n kɔsa mɔ. Ben goo kun tubu ye ya kooramɔ. Adama be ba bwisi mɔ, beya ba koo tubu. ¹¹Saa dɔma tɛn di ba koo tɔɔ baateren yāku ni ba ra Yinni Gusunɔ kue yɔ̃rasia ka saa ye kam koosion bwāaroku kɔsu ga ko n wāa yāku yero, ya ko n sãawa sɔɔ nɔrɔbu ka gooba wunɔbu wɔkuru sari (1.290). ¹²Doo nɔrugiiwa wi u temana sere sɔɔ nɔrɔbu ka gooba wunɔbu ka tena ka nɔɔbu (1.335). ¹³Adama wune Danieli, a de a temana sere ka nɔrɔ. Saa ye sɔɔra kaa wēra kpa a se a wunen are mwa kpeerun saa sɔɔ.

OSEE

Oseen tire teni, Isireliban bwese keri wɔkura ta gerusimɔ yèn sɔ̃ ba kua naane sariba Yinni Gusunɔn mi. Osee u tu yoruawa u ka wigibu kirɔ ko bu ka wa bu gɔru gɔsia kpa bu wura Gusunɔn mi. U sɔ̃sɔsimɔ ma Yinni Gusunɔn kɪru ta kpā, ta ñ maa nɔru mɔ. Tire te, ta kii te ta wāa Gusunɔ ka Isireliban baa sɔ̃ weesinamɔwa nge kii te ta wāa durɔ ka win kurɔ ka ben bibun baa sɔ̃.

Tire ten kpunaa

1 Oseen kurɔ suabu, wiru 1n di sere wiru 3.

2. Osee u Isireliba gerusimɔ, wiru 4n di sere wiru 13.

3. U bu kirɔ mɔ bu gɔru gɔsia, wiru 14.

1 Sanam me sinam beni Osiasi ka Yotamu ka Akasi ka Esekiasi ba bandu di di Yudan temɔ, ka saa ye Yeroboamu Yoasin bii u bandu dii Isirelin temɔ, sanam meya Yinni Gusunɔ u ka Osee Berin bii gari kua.

Oseen kurɔ ka win bibu

²Gari yi Yinni Gusunɔ u gbia u Osee sɔ̃ɔwa yi wee. U nɛɛ,
Osee, a doo a kurɔ sua wi u ra sakararu ko.

Been bibu ba koo maa win yira swii.
Domi Isireliba ba būnu gasirimɔ ba sāmɔ

nge kurɔ sakara wi u durɔbu gasirimɔ.
Ma ba nɛ, Yinni Gusunɔ deri.

³Ma Osee u seewa u Gomeɛ Di-bilaimun bii sua kurɔ. Yera u ka nùn menna. Ma kurɔ wi, u gura sua u nùn bii tɔn durɔ marua. ⁴Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
i bii wi yīsiru kēeyɔ Yisireeli.

Domi saa fiiko sɔ̃ kon Yehun yenugibu wɔri

yèn sɔ̃ ba tɔmbun yem yari Yisireeliɔ,
kpa n Isireliban bandu kpeerasia.

⁵Tɔ̃ te sɔ̃, kon Isireliban tabu durɔbun tennu bɔɔku Yisireelin wɔwɔɔ.

⁶Yeniban biru, Gomeɛ u maa gura sua ma u bii tɔn kurɔ mara. Ma Yinni Gusunɔ u Osee sɔ̃ɔwa u nɛɛ,
a nùn yīsiru kēeyɔ Lo Ruhama.
Yen tubusiana bii wi ba yina.

Domi na ñ maa Isireliba wɔnwɔndu kuamme.

Na ñ bu suuru kuamme.

⁷Adama kon Yudaba wɔnwɔndu kua,
kpa nen tii n bu faaba ko nɛ wi na sāa Gusunɔ ben Yinni. Adama n ñ mɔ kon ka ben yiberɛba tabu ko. Na ñ tendu dendimɔ ñ kun mɛ takobi ñ kun mɛ dumi ka yin maasɔbu.

⁸Yeniban biru, Gomeɛ u bii wi bom kara. Ma u wure u gura sua u bii tɔn durɔ mara. ⁹Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
a nùn yīsiru kēeyɔ Lo Ami.
Yen tubusiana n ñ nen tɔmbu.
Domi i ñ maa sāa nen tɔmbu,
na ñ maa sāa been Yinni.

Isireliba

ba koo wurama nge yellu

2 Yinni Gusunɔ u Osee sɔ̃ɔwa u nɛɛ,
saa ya sisi yè sɔ̃ Isireliba ba koo dabia

nge nim wɔkun yani seeri.

Ba ñ kpē bu ben geeru gari.

Mi ba ku ra raa bu soku nen tɔmbu,
miya ba koo bu soku nɛ Gusunɔ, Yinni wason bibu.

²Yudaba ka Isireliba ba koo menna sannu

kpa bu goo gɔsi u n sāa be kpuron sunɔ.
Domi ba koo dabia bu teria tem mɛ kpuro sɔ̃.

Yen dɔma te, tɔ̃ bakara Yisireeliɔ.

³Beɛ Yudaba ka Isireliba, i sɔ̃ɔnɔ ma i sāawa nen tɔn be na kī.

Isireli u sãawa naane sarirugii

⁴Nen bibu, i been mero taare wēeyo,
domi u ñ maa sãa nen kuro,
meya na ñ maa sãa win durɔ.
I nùn sɔwɔ u de u win durɔ dama nɔni
yi wuna,
kpa u sakara kookoosu wuna win gɔrun
di.
⁵Ma n kun mɛ, kon win yānu potiri mam
mam
kpa n nùn yɔsu tereru
nge mɛ ba ka nùn mara.
Kon de u n sãa nge tem
mi gāanu ku ra kpi,
kpa n de nim nɔru gu nùn go.
⁶Na ñ maa bɛɛ win bibu wɔnwɔndu
mɔ,
domi been mero u sãawa sakara kowo.
⁷U kuro tanaru ka sekuru sariru dɔra.
Domi u nɛɛ, u koo win durɔ tanɔbu
swīiwa
kpa bu nùn nim ka dīanu ka tam ka gum
ka yānu wē ni u koo doke.
⁸Yen sɔ, kon win swaa kenɛ ka sākɪ,
kpa n ye dāa sēsuku kpa u kun maa win
swaa ye swīi.
⁹Baa ù n daa yara u win durɔ tanɔ be
naa gira,
u ñ maa bu naa turi.
Baa ù n bu kasu,
u ñ maa bu wasi.
Saa ye sɔɔra u koo nɛɛ,
ñ n men na, a de n wura nen durɔ gbi-
ikoon mi,
domi na raa nuku dobu mɔ win mi n
kere tɛ.
¹⁰Meya u ñ daa gie ma nena na nùn dobi
ka tam kpam ka gum wēemɔ.
Meya na maa nùn sii geesu ka wura
taasi.
Adama u ka ye būu wi ba mɔ Baali
sāwa.
¹¹Yen sɔ, kon gɔsirama n nen dobi mwa
yin gēebun saa sɔɔ,

ka tam men saa sɔɔ ka sere yāa ni u se-
bua u ka win tereru wukiri,
¹²kpa n nùn sekuru doke win durɔ
tanɔbun wuswaaɔ.
Goo sari wi u koo nùn wɔra nen nɔman
di.
¹³Kon win nuku dobu kpuro kpeerasia
ka tɔɔ baka ni u ra ko suru ka suru
ka tɔɔ wērarugiru ka sere mɛnnɔ si u ra
ko sāraru swaa sɔɔ.
¹⁴Kon de win resem dānu ka win figieba
bu kam ko
be u nɛɛ, u wa durɔ tanɔbun min di.
Kon de gbee ni, nu ko dāa sɔɔ,
kpa gbeeku yɛɛ yi dāa nin marum di.
¹⁵Kon nùn seeyasia yèn sɔ u man deri
u būu wi ba mɔ Baali turare dɔɔ
dokeammɛ.
Ma u win saba ka win taaminu doke u
da u win durɔ tanɔbu swīi.
Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.
¹⁶Adama saa ya sisi yè sɔɔ kon nùn
kɔkiri n ka da gbaburɔ
kpa n ka nùn gari ko ka kīru.
¹⁷Kon nùn win resem gbaaru wesia
te ta wāa Akɔɔn wɔwaaɔ.
Yīsi ten tubusiana nɔni swāarun wɔwa.
Yera ya ko n sãa win yīiyɔbun tore,
kpa u womu ko nge sanam mɛ u yarima
saa Egibitin di win wɔndiaru.

Yinni Gusunɔ

u koo ka win tɔmbu dora

¹⁸Yen tɔɔ te, u koo man soku win durɔ.
U ñ maa man sokumɔ Baali win yinni.
¹⁹Kon de u būu wi ba mɔ Baalin yīsiru
duari
kpa u kun mam kpīa u tu sia.
²⁰Saa yera kon ka gbeeku yɛɛ ka gunɔsu
ka sere yɛɛ yi yi ra kabiri arukawani
bɔke
yi ku ka nen tɔmbu kōsa gaa kua.
Kon de tabu bu kpe, kpa ba n wāa bɔri
yendu sɔɔ.

21-22 Isireli, kon maa nun ko nge nen kuro sere ka baadomma, kpa n nun gem ka wonwundu ka durom sɔsi.

Borakiniru sɔra kon ka nun arukawani bɔke.

Saa ye sɔra kaa wura ma nena na sāa Yinni Gusuno.

23-24 Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerumo.

Saa gaa sisi yè sɔ kon wollun kananu nɔ,

kpa n tu nim kɛ.

Wolla koo tem kanaru nɔ kpa tu gura neesia.

Kpa tem mu dobi ka resem ka olifin kanaru nɔ

kpa ye kpuro yu kpi.

Kpa yu Yisirelin bukata wunana.

25 Kon de nen tumbu bu sina tem me kpuro sɔ

kpa n bu wonwundu kua

be, be na raa yina n wonwundu kua.

Kpa be, be ba ku ra raa soku nen tumbu, n bu soku nen tumbu.

Kpa be, bu maa man soku ben Yinni.

Osee u win kurɔn

laakari meera

3 Ma Osee u nee, Yinni Gusuno u man sɔwa u nee, n doo n kpam nen kuro wi kɛa wi goo u kɛa ma u sekuru sariru mɔ. N kuro wi kɛa nge me wi, Yinni Gusuno u Isireliba kɛ, baa me ba nɔn biru kisi ba da ba bɔnu sɔamɔ ma ba resem kiranu kɛ ni ba ra ka bɔu ni sɔ. ²Ma na da na kuro wi yakia ka sii geesun gobi wokura nɔɔbu ka sere ɔsu* ditiri nata† (600). ³Ma na nɔn sɔwa na nee, a de a n wɔa nen sɔ n ka te. A ku maa sakararu ko. A ku maa da duro goon mi. Nen tii kon maa tii nene.

⁴Nge meya Isireliba ba ko n wɔa suno sari n ka te. Meya ba n ko n maa wirugii mɔ. Ba n maa yɔkunu mɔ. Ba n maa bɔnu ganu sɔamɔ. Meya yɔku kowo goo kun ko n maa wɔa ben suunu sɔ u ka bu bikiaru kua. ⁵Yeniban biru, ba koo wurama bu Gusuno ben Yinni kasu ka maa ben sikado Dafidin bandu wi u raa sɔa ben sina boko. Ba koo nuku dobu ko bɔ n Yinni Gusuno wa ka win kɛi te u koo bu sɔsi saa ye sɔ.

Yinni Gusuno

u Isireliba taare wɛ

4 Bɛe Isireliba, i ne, Yinni Gusuno swaa dakio.

Domi na siribu mɔ ka bɛe tem men tumbu

yɛn sɔ wonwondugii goo sari bɛe sɔ, gemgii goo maa sari.

Meya been goo kun maa man yɛ.

²I nɔ mweenu mɔ ka bɔri, adama weesa i mɔ.

Meya i maa tumbu goomɔ, i gbenimɔ, i sakararu mɔ.

I dam dɔrenamɔ, ma tɔn gobera sosimo ta ɔɔ.

³Yen sɔna ne, Yinni Gusuno, kon de tem me, mu gbera.

Bɛe be i wɔa mi kpuro, i ko woorawa saa gbeeku yɛn di n ka da gunɔɔ ka weeyɔ,

ye kpurowa ya koo kam ko.

Yinni Gusuno

u yɔku kowobu taare wɛemɔ

⁴Yinni Gusuno u nee, goo u ku raa ka tii yina

n kun me u goo gerusi.

Domi wune yɔku kowo tɔnwerowa na ka sannamɔ.

*3:2 ɔsu - Dɛa bimi geen bwesera yi yi ka gbɛe weene.

†3:2 ditiri nata - Ya sɔawa saaki nɔɔba yirun saka.

⁵Sɔɔ teeru kaa wɔrumawa sɔɔ sɔɔ
gbāara

kpa wunen beruse nen sɔmɔ u maa
wɔruma wɔkuru.

Kon maa Isirelin bweseru go te ta sãa
nge wunen mero.

⁶Wee nen tɔmba gbimɔ yèn sɔ ba ñ man
yē.

Adama wunen tii, a yina a man wura.

Yen sɔ, kon nun yina kpa a kun maa sãa
nen yāku kowo tɔnwero.

Nge me a ne, Yinni Gusunɔn woodaba
duari,

nge mɛya kon maa wunen bibu duari.

⁷Nge mɛ ba dabiamɔ, nge mɛya ba man
torarimɔ ba dɔɔ.

Kon ben bæere kpeesia kpa bu sekuru wa.

⁸Wee ba kuuramɔ nen tɔmbun toranun
sɔ.

Ma ba bu bɔriemɔ ba n ka toramɔ ba n
dɔɔ.

⁹Yen sɔ, sɛeyasia tee biya kon nen tɔmbu
ka ben yāku kowobu ko.

Kon bu sɛeyasiawa nge mɛ ben daa ya
ne.

Kon bu kɔsiawa nge mɛ ben kookoosu
ne.

¹⁰Ba koo di, adama ba ñ debumɔ.

Ba koo sakararu ko būu nuurɔ bu ka
bibu wan sɔ.

Adama ba ñ marumɔ yèn sɔ ba ne, Yinni
Gusunɔ biru kisi

ba ñ nen woodaba swii.

¹¹Yinni Gusunɔ u nɛɛ, sakararu ka tama
mu nen tɔmbun wiru gosia.

¹²Dāa kukun miya ba ra bikiaru de gu
ka bu gari sɔ.

Būu gasiribu dera ba kɔɔra ma ba ka
man tonda.

¹³Ba ra de ba n yākunu mɔ guunu wɔllɔ,
kpa ba n turare dɔɔ dokemɔ gungunu
wɔllɔ

ka dāa baka bwese bwesekan nuurɔ nɔn
saara bu wēre.

Yen sɔna ben bii wɔndiaba ba sekuru
sariru mɔ.

Ma ben biigii kurɔbu ba sakararu mɔ.

¹⁴Na ñ ben bii wɔndia be, ka ben biigii
kurɔ be sɛeyasiamɔ

ben sekuru sari te, ka ben sakara te ba
mɔn sɔ.

Domi ben mɔwɔbun tii ba sakararu mɔ
ka kurɔ be ba wāa būu sāarun sɔ.

Ma ba maa yākunu mɔ sannu ka be.

Adama ba n yē nge me mɔndu gara
gerua ta nɛɛ,

tɔn be ba ñ laakari mɔ, ba kam kobu
dɔɔwa.

¹⁵Isireliba ba būnu gasirimɔ,
adama Yudaba bu ku raa bu swii.

Bu ku da Giligaliɔ ñ kun me Beteli
Afeniɔ[‡] bu ka yākunu ko

kpa ba n bɔrumɔ ba n mɔ,
sere ka Yinni Gusunɔn wāaru.

¹⁶Isireliba ba sāawa nge naa gbiiba
ye ba kpāna bu kpāra. Adama tē, Yinni
Gusunɔ u koo bu yōsu batuma sɔɔ nge
yāanu. ¹⁷Isireliba ba būnu sāmɔ. A bu
derio mi. ¹⁸Bà n tam nɔra ba kpa, ba ra
n yande dɔɔwa bu sakararu ko. Wee ben
wirugibu ba ra n kīwa ba n wāa sekuru
sari kom sɔɔ. ¹⁹Sɔɔ teeru woo ga koo na
gu bu sua gu ka doona kpa bu sekuru
wa ben yāku nin sɔ.

Keu koosio kɔsobu

5 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
bɛɛ yāku kowobu, i yeniba swaa
dakio.

Bɛɛ Isireliba, i swaa dakio i nɔ.

Bɛɛ sina kpaarugibu, i swaa tem kpīiyɔ
i nɔ.

Bɛɛya siri bini bu ka yā.

Domi i kua tɔmbun yina Misipaɔ,
ma i kua ben taa Taborio.

²Ma ba man biru kisi ba numa durum
sɔɔ.

Yen sɔ, kon bɛɛ kpuro sɛeyasia.

[‡]4:15 *Beteli Afeniɔ* - yen tubusiana dɔɔn wāa yeru

³Na Isireliba yēwa sāa sāa.

Ben goo kun man berue.

Wee ba da ba būnu gasira
ba tii disi doke.

⁴Osee u nēē,

ba ñ kpē bu maa wurama ben Yinnin mi
ben kookoosun sō.

Domi būu sāarun gasiribu gina wāa ben
gōru sō.

Meya ba ñ maa wi, Yinni Gusunō yē.

⁵Isireliban tii suabu bu sōwsimō mē ba
sāa.

Ba koo wōruma ben durum sō.

Yudaban tii ba koo wōruma ka be
sannu.

⁶Sanam gam sisi

mē sō ba koo bikiaru da Yinni Gusunōn
mi,

kpa bu ka nūn yāanu ka ketēba yākuru
kua.

Adama ba ñ nūn wasi,

domi u bu deri.

⁷Beya ba nūn tōnu kandu kua.

Domi ba da ba bii seegeba mara be ba
ñ nūn yē.

Tē, n ñ tēemō u ka bu kam koosia be ka
ben arumani.

Gusunō u koo de Yudaba

ka Isireliba bu tabu ko

⁸Yinni Gusunō u nēē,

i tabun kōba soowo Gibeāo ka Ramaō.

I tabun wurenu koowo Beteli Afenīo.

Bē Benyamēeba, tabu durōba wee bēen
birun di.

⁹Gari geeya na Isireliba sōmō.

Dōma te kon bu sēyasia, ba koo kam
kowa.

¹⁰Wee Yudaban wirugibu ba sāawa nge
be ba ra tem gbeni

bu ka ben tiin tem sosi.

Yen sō, kon bu nen mōru wisi nge nim
tora.

¹¹Siribu bu Isireliba di, ma ba bu dam
dōremō

yēn sō ba kam naa gire.

¹²Na kon bu di nge gemi.

Kpa na n Yudaba wahala mō nge bara
te ta kukunu temmō.

¹³Meya Isireliba ba tii bararu waasi.

Ma Yudaba ba ben bosu wa.

Ma Isireliba ba gōra Asirio

bu ka sina boko Yarebu somiru kana.

Adama u ñ kpē u bu bekia

u sere nēē, u koo ben bosu kpeesia.

¹⁴Na ko n sāawa nge gbee sunō Isireliba
ka Yudaban sō.

Kon bu wōri n yaaku kpa n bu sua n ka
doona.

Goo sari wi u koo bu wōra saa nen
nōman di.

Isireliba ba ben durum

tuuba kua ka murafitiru

¹⁵Yinni Gusunō u nēē,

ñ n men na, kon bu biru kisi

kpa n wura nen wāa yero

sere bu ka tubu ma ba tora.

Ben nōni swāaru ta koo de bu man kasu
kpa bu man somiru kana.

6 Isireliba ba sōna ba nēē,
i na su gōsira Yinni Gusunōn mi.

Wee u sun so u mēera kua.

Adama u koo besen mēera ye nōri u sun
bekia.

²N ñ maa tēemō u ka sun wāaru wē,

kpa sa n wāa win wuswaao.

³I de su kasu su nūn gia.

Nge mē sa ra n yē kam kam ma sō u koo
yari,

nge meya sa n maa yē ma u koo na.

U koo nawa nge tom buruku gura ye ya
ra tem yemiasie.

⁴Yinni Gusunō u nēē,

bē Yudaba ka Isireliba, mba kon bē
kua.

Wee bēen kīru nen sō ta sāawa nge bu-
rurun kakoru

ñ kun mē nge dirum mē mu ra yarine
fuuku.

⁵Yen sōna kon bee nen sōmōbu gōriama bu bee sō ma kon bee seeyasia.
Kpa bu maa bee sō ma kon bee go.
Nen siribu bu koo sōsira nge yam bururam.

⁶Domi wōnwōnda na kī, n ñ mō yākuru.
Meya na maa kī nen tōmbu bu man gia n kere bu man yāku dōō mwaararuginu kua.

⁷Ba nen arukawani kusia nge me tōmbu ba ra n kuanamme.

Wee ba man tōnu kandu kua.

⁸Galadigibu ba sāawa tōn kōsobu ma ba yem yari baama.

⁹Nge me swaa diobu ba ra n swaa mara, nge meya yāku kowobun wuuru ta wāa Sikemun swaa ta tōmbu goomō.

¹⁰Na gāa kōsunu wa Isirelio,
niya ba būnu gasirimō,
ba tii disi dokemō nge sakara kowo.

¹¹Saa ya sisi yē sōō kon maa bee Yūdaba seeyasia.

Isireliba ka bwese tukunu

Yinni Gusunō u nēē,
sanam me na kī nen tōmbu Isireliba bu wurama yorun di,

7 kpa n bu bekia,
saa yera ben durum maa sōsira Samariō.

Gbenōbu ba dumō diaō ba gbenimō.

Ma ben gaba yiba swēē sōō.

²Adama ben goo sari wi u ra tii sō u nēē,
na yaaye kōsa ye ba mō.

Tē, wee ba mwaara ben kom kōsum me sōō.

Na ye kpuro waamō.

³Ben nuku kōsu kookoosu ka ben weesu su sina boko ka ben wirugibu nuku dobu wēēmō.

⁴Be kpuro ba sāawa sakara kowobu ba sum

nge pēē wōō yeru te pēē kowo u dōō doke u deri.

Ma u da u win pēē som bura u yi sere mu ka se.

⁵Bà n ben sina bokon tōō bakaru mō,
ben sina asakpōbu ka sunōn tii ba ra tam nōwa

kpa ba n tōmbu yaa kasikimō.

⁶Be ba ra nōō tia ko bu ka tōmbu seesi,
ba sāa nge pēē wōō yeru.

Wōkuru, ben wōrugōru ta ra yēmiewa kpa yam sāre bururu tu se nge ba gāanu dōō doke.

⁷Be kpuro ba sumwa nge dōō.

Ba ra ben kparobu gowa

kpa ben sinambu ba n wōrukumō tia tia.
Adama ben goo ku ra maa man somiru kanē.

⁸Yinni Gusunō u maa nēē,
Isireliba ba ka bwese tukunu mēna.
Ma ba kua nge kira te ba ñ gōsie.

⁹Bwese tuku ni, nu bu dam mwaarimō.
Adama ba ñ yē mē.

Tōkōra bu deemamōwa,
adama ba ñ tuba.

¹⁰Ben tii suabu sōsiramō.

Domi ba ñ gōsiramē nē Gusunō ben Yin-nin mi.

Ka yen de kpuro, ba ñ man kasu.

¹¹Ba sāawa nge totoberē
te ta ñ bwisi mō.

Ba Egibitigibu somiru kanamō,
ma ba daamō Asiriō.

¹²Adama bà n swaa wōri na ra bu taa beriewa

n bu mwēeri nge gunōsu.

Kpa n bu seeyasia nge me ba bu nōōsia.

¹³Ba kam kuawa mi, domi ba man duka suurimō.

Ba man seesi, ba man weesu kua.

N deema nena kon daa bu faaba ko.

¹⁴Bà n man somiru kanamō, ba ku ra tu ko gōruō.

Adama ba ra sinewa ba n tii muririmō.

Kpa ba n yīiyo yeya ya koo de ben gbea yu alikama ka resem gea ma.

Nge meya ba ra n mō bu ka man seesi.

¹⁵N deema nena na bu nōni doke na bu dam wē.

Adama ka me, ba man kōsa
bwisikusimɔ.

¹⁶ Ba gōsira goon mi gia.

Ba sāa nge ten te ta ñ gea sāa.

Yen sō, ba koo ben wirugibu go tabu sɔɔ
ben gari kam gerubun sō.

Yera ya koo de bu bu yēē Egibitiɔ.

Ye a duura yera kaa gē

8 Yinni Gusunɔ u nēē,
i kōba soowo.

Wee yibereba ba nen sāa yeru wuusima
nge kasi.

Domi Isireliba ba nen arukawani kusia.
Ma ba nen sōsiru yina.

² Ba koo man nōguru suema bu nēē,
ba ne ben Yinni yē.

³ Adama ba gea deri,
ma yibereba ba koo bu naa swīi.

⁴ Ba tii sinambu kua
ba ñ man saawara kue.

Ma ba būnu seka ka sii geesu ka wura.
Yen sōna ba koo kam ko.

⁵ Bēē Samarigibu, na bēēn naa wuragia
ye tusa.

Na maa ka bēē mōru mō.

Saa yerà i ko i sina ba ku n bēē taare wē.

⁶ Wi u bwāarokunun sōmburu yē Isire-
liba sɔɔ

wiya u naa wuragia ye kua.

Ya ñ sāa Gusunɔ.

Yen sōna ba koo ye kōsuku muku muku.

⁷ Wee i woo duura,
yen sōna i ko i woo bōkō gē.

Mōndu gara nēē, dobi bem sari ku ra n
som mɔ.

I n maa yē ma bēēn gbean dīanu nù n
daa gea kua,

sōba ba koo nu gura.

⁸ Isireliba ba dera ba bu mwe.

Be wee bwesenu sɔɔ nge weke te goo kun
maa kī.

⁹ Domi ba da Asiriɔ nge gbeeku keteku
ge ga tii kpare.

Ba da ba somiru kasu mi.

¹⁰ Ba bwese tukunu gobi kōsia ba n ka
nōɔ tia sāa.

Adama ka me, kon bu menna,
kpa Asirin sina boko u bu yoo sōma
koosia.

¹¹ Isireliba ba būu turanu kua nu dabi.

Niya nu dera ba durum mō.

¹² Baa nà n bu nen woodaba yorua sere
ka yen gari piiminɔ,

ba ra ye garisiwa nge ye ya wee tɔn
tukon min di.

¹³ Ba ra yēē go bu ka man yākuru kua,
kpa bu yin yaa tem.

Adama ben yāku ni, nu ñ man doremɔ.
Na ñ ben toranu duari.

Kon bu sēyasia.

Yen sōna ba koo gōsira bu da Egibitiɔ.

¹⁴ Isireliba ba tii sina kpaaru bania.

Ma ba ne ben taka kowo duari.

Yudaba ba maa ben wuu dabinu
gbāraru toosi.

Adama kon ben wusu dōɔ sōkiri kpa u
ben dii geenu di.

Yinni Gusunɔn tōmbu

ba koo kpuro bia

9 Bēē Isireliba, i ku tōɔ bakaru ko
gēebun saa sɔɔ
nge bwese ni nu tie.

Domi i Yinni Gusunɔ biru kisi.

Ma i da i būnu gasirimɔ

i nu siaramɔ mi ba alikama soomɔ
kpuro.

² Adama alikama ye ba soomɔ ka gum
me ba gamamɔ,

yen gaa kun ko n sāa bēegia.

Meya i ñ tam kpm wasi i wuna.

³ Isireliba ba ñ sinamɔ tem me Yinni
Gusunɔ u bu wē sɔɔ.

Ba koo wurama Egibitiɔ ñ kun me Asiriɔ.
Kpa bu dīa sesenuginu di mi.

⁴ Saa ye sɔɔ, ba ñ maa kpē bu yākuru ko
ka tam.

Baa bà n tu kua,

ta ñ Gusunɔ wēremɔ.

Ben yāku dīanu nu ko n sāawa nge gɔɔ
dīanu.

Wi u nu di, u koo disi duurawa.

Dīa ni, nu koo win gɔɔru kpeesia.

Adama ba ñ ka ye duɔ Yinni Gusunɔn
sāa yero.

⁵ Mba i ko ko Yinni Gusunɔn tɔɔ bakanu
sɔɔ.

⁶ Ì n been yenusu deri bansu,

Egibitigiba koo bee dam koosia ben mi.

Adama yen wuu ge ba mɔ Mɛnfisi ga ko
n sāawa nge been sikiru.

Awīi yi koo been arumani di.

Kpa sāki yi kpi been kunɔ.

⁷ Saa ya tura yɛ sɔɔ Yinni Gusunɔ u koo
siri.

Saa ya tunuma yɛ sɔɔ u koo baawure
kɔsia ye u kua.

Bee Isireliba i ko ye wa.

Wee been toranu ka been tusirun
kpāarun sɔ,

i ra n tamaa Gusunɔn sɔmɔ u wiirawa.

Wi, wi Yinni Gusunɔ u ka gari kua u tam
nɔrawa.

N deema bee, i torewa n kpā, ma i nùn
tusa.

⁸ Adama sɔmɔ wi u bee kiro mɔ,
u wāa ka Gusunɔ.

Ka mɛ, i nùn yina beriamme mi u dɔɔ
kpuro.

I ra mam nùn seesiwa Gusunɔ win Yin-
nin sāa yero.

⁹ Wee i da i kɔsa kua nge mɛ i raa kua
Gibeao.

Yinni Gusunɔ kun been toranu duari.

U koo bee seeyasia nin sɔ.

Yinni Gusunɔ u nuki sankira

¹⁰ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, sanam mɛ na gbia
na Isireliba wa,

nen nɔni sɔɔ, ba sāawa nge resɛm
marum

mɛ ba wa mi gāanu ku ra kpi.

Ma na maa ben baababa wa nge figie
marum gbiiikum.

Adama ye ba tunuma Baali Peorio,

miya ba tii būu wi ba mɔ Baali wɛ.

Ma na bu tusa nge būu wi.

¹¹ Tɛ Isireliban beere ya koo doona nge
gunɔ mɔrin wuuru.

Ben kurɔbu ba ñ maa guri suamɔ bu sere
ma.

¹² Bā n maa bibu seeya, kon de bu gbiwa
bu sere bukura.

Ba koo wahala baka wa nà n bu biru
kisi.

¹³ Nge mɛ na Isireliba waasinamɔ,
ba sāawa nge dāa

ni ba duura tem gem sɔɔ.

Adama ba koo ben bibu yibereba nɔmu
beria

be ba koo bu go.

¹⁴ Osee u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, bā n koo
Isireliba seeyasia,

seeyasia birā ba koo gɔsi.

A de ben kurɔbu bu nukuru yari,

kpa ben bwāsu su gbera.

¹⁵ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

geema ben nuku kɔsuru kpuro ta sɔɔsira
Giligaliɔ.

Miya na bu wa ma na bu tusa.

Kon bu gira nen wuswaan di ye ba kuan
sɔ.

Na ñ maa bu kī.

Domi ben sinambu kpurowa ba man
seesimɔ.

¹⁶ Na be, Isireliba seeyasia.

Ba sāa nge dāa te ta gbera nuurun di
kpuro.

Ta ñ maa binu marumɔ.

Baa bā n maa bibu mara, kon de bii be
ba kī mi, bu gbiwa.

¹⁷ Osee u nɛɛ, Gusunɔ nen Yinni u bu
yina

yèn sɔ ba ñ win gari swaa daki.

Ba koo kowa yaayaare kowobu bwese-
nun suunu sɔɔ.

Isireliban banda kpa

10 Isirelin bweseru ta raa sāawa
nge resɛm gea
ye ya ra ma too.

Adama nge me ba dabiama,
nge meya ba būu yenu dabiiasiam.
Nge me ben tem mu kuurama,
nge meya ba būu yenu sōmma ka kpee
geenu.

²Tōn be, ba sāawa gōrusu yirugibu.

Ba koo yen are sōbe.

Yinni Gusunō u koo ben būu yee ni ka
nin kpee geenu kōsuku.

³Ba koo tē nē, yēn sō sa n Gusunō nasie,
yen sōna sa n sina boko mō.

Adama tēn wāa te sa wāa mini,
mba sina boko koo maa kpī u sun
wunana.

⁴Wee ba gari kam gerumō,
ma ba arukawani bōkumō ka bōri
weesugii.

Yen sō, siribu dabiama nge yaka kōsusu
si su ra kpi gbee te ba wuka sō.

⁵Kpa Samarigii be ba naa buu wuraguu
sāama

ge ge wāa Beteli Afenio bu nanda

kpa bu gōō sina gen sō.

Gen yāku kowobu ba koo diiri

bā n wa gen beere ya kpa.

⁶Domi ba koo ka gu da Asirio

bu gu ben sina boko wē.

Isireliba ba koo sekuru wa.

Ba koo nā n daa yē ko

ye ba ka būu kua ben suunu sō.

⁷N n Samarin sōn na, ye kpuro ya
kpawa mi.

Domi ba koo ka yen sina boko doona

nge deka ye nim mu ka doonō.

⁸Ba koo ben būu yenu kpuro kōsuku mi
ba tora.

Kpa yakasu ka sāki yi kpi mi.

Saa gaa sisi yē sō ba koo guunu ka gun-
gunu sō bu nē,

i sun sēsikio i wukiri.

Isireliba

ba koo gē ye ba duura

⁹Yinni Gusunō u nē,

saa dōma tēn di Isireliba ba durum kua
Gibeao,

ba toramō ba dōwa.

N n weene tabu bu tōn kōso be wōri mi?

¹⁰Ne, Yinni Gusunō kon bu sēyasia nge
me na kī,

kpa bwesenu nu nōō tia ko nu bu wōri
ben tora bakanun sō.

¹¹Isireliba ba sāawa nge naa kpemi yi
yi ra dobi taaku.

Adama kon sugu doke ben wīi bura ni
sō.

Kon de Yudaba bu kōō ko,

kpa be, Yakōbun bweseru bu tem kusanu
kōsuku.

¹²Yen sō tē, bē Isireliba i gbee kpaaru
koowo i gem duure.

Kpa i durom gē.

Domi saa ya tura i ka gōsirama nē, Yinni
Gusunōn mi,

kpa n bē susi n bē gea kua.

¹³Adama bē, i kōsa duura ma i kōsa gā.

Ma i bēen weesun are di.

I bēen naane doke bēen tiin dam

ka tabu kowo dabi dabiru sō.

¹⁴Yen sōna tabun wurenu koo nōōra
bēen suunu sō.

Kpa bu bēen gbāranu kpuro kōsuku

nge me Saluman sina boko u Beti Aribeli
wōri,

ma u bii merobu ka ben bibu munku.

¹⁵Bē Beteligibu, wee ye kon bē kua
bēen nuku kōsurun sō.

Bururu yam sāreru yande,

tabu sōōra ba koo bēen sina boko go.

Yinni Gusunō u win tōmbu kī

baa me ba nūn seesimō

11 Yinni Gusunō u nē,
saa Isirelin bweserun torubun
diya na tu kīa.

Ma na tu yarama Egibitin di na tu soka
nen bii.

²Adama nge me na bu sokumō
nge meya ba ka man tondamō.

Ba da ba būu ni ba m̀ Baali s̄aam̄.

Ma ba nu turare d̄ō dokeamm̄.

³N deema nena na bu kpare,
na ben n̄ma neni.

Adama ba ̀n tuba
ma nena na bu n̄ōrim̄.

⁴Na bu gawama nen mi ka k̄iru
ma na bu d̄ianu w̄ē
nge wi u yaa sabenun sugu yiyyam̄ u ka
nu n̄ōri.

⁵Adama ba yina bu na nen mi.
Yen s̄na na n̄ē, ba koo da Egibit̄i
kpa Asiriḡi u ko ben sun̄.

⁶Ba koo ben wusu tabu w̄ri,
kpa bu ben damgibu k̄suku
ȳen s̄ ba ben tiin kpunaa sw̄i.

⁷Wee nen t̄mbu ba ȳrari bu ka man
tonda.

Ba bu soka bu ḡru ḡsia bu wurama n̄,
W̄rukoon mi.

Adama ben goo kun wure.

⁸Ka m̄, b̄ē Isireliba,
na ̀n kp̄ n b̄ē deri,
n b̄ē t̄nu kandu kua.
Na ̀n kp̄ n b̄ē kam koosia
nge m̄ na wuu si ba m̀ Adima ka Se-
boimu kua.

Wee nen ḡru ga sankire,
nen bw̄ra kun kpun̄.

⁹Na ̀n maa b̄ē kpeerasiam̄ ka nen
m̄ru baka ye.

Na ̀n maa wee n b̄ē kam koosia.
Dom̄ na s̄awa Gusun̄ n ̀n m̄ t̄nu.

Na s̄awa D̄ero b̄ēn suunu s̄ō.

Na ̀n b̄ē w̄rim wee ka m̄ru.

¹⁰B̄ē nen bibu, i ko n̄, Yinni Gusun̄
sw̄i

n̄ n kukura nge gbee sun̄
kpa i duki na saa s̄ō duu yerun di.

¹¹I ko duki na saa Egibitin di nge gun̄
m̄ri

kpa i na saa Asirin di nge totoberenu,
kpa n de i sina b̄ēn yenus̄.

N̄, Yinni Gusun̄wa na yeni gerua.

Saa yellun diya Isireliba

ba Gusun̄n nuki sank̄a

12 Isireliba ba ra n man weesu
kuammewa,
kpa ba n man n̄ni w̄kum̄.

Adama Yudaba ba ka n̄, Yinni Gusun̄
D̄ero s̄im̄ dee dee.

²Isireliba ba Egibitigibu gum w̄ēm̄.
Ma ba ka Asirigibu arukawani b̄kum̄.
Nge meya ba ka kpaasibu kasu be ba ̀n
s̄ā ḡānu.

N s̄are ba woo naa gire.

Ba ben weesu dabiiasiam̄ t̄ō baatere.

Ma ba daa b̄ōb̄oya m̀ ba d̄ō.

³N̄, Yinni Gusun̄ na Yudaba siribu
sokum̄.

Kon be Yakobun bweseru w̄rima ben
daa k̄san s̄.

Kpa n bu ben k̄san are k̄sia.

⁴Ben baaba Yakobu u win m̄ōn naa
tokuru nenua
saa win meron nukurun di.

Ye ba n̄n mara u kp̄a,
ma u ka n̄ Gusun̄ w̄ri kua ka win dam
kpuro.

⁵U ka nen ḡrado w̄ri kua, ma u kamia.
U sw̄i, ma u ḡrado wi kana u n̄n
domaru kua.

Beteli miya u ka n̄ Gusun̄ yinna.

Ma na ka n̄n gari kua.

⁶Nena Gusun̄ w̄llu ka tem Yinni.

Nen ȳsira Wi u ra n w̄a.

⁷B̄ē Isireliba, i de i wurama n̄ b̄ēn
Yinnin mi.

I de i gea ko kpa i n man naane s̄ā
baadomma.

⁸B̄ē Isireliba i s̄awa nge tenku be ba
kilo weesugia neni.

Ba ra gbena k̄a.

⁹Kpa i n̄ē, ka gem i gobi wa, i dukia
baka gura.

K̄sa gaa sari ye s̄ō. B̄ēn s̄mburun
areya.

¹⁰ Adama ne, Gusuno na sāawa been
Yinni

saa mìn di i wāa Egibiti.

Kon maa de i wura i n wāa kuu beku-
ruginu sɔɔ

nge sanam me na bɛe yarama Egibitin
di i wāa gɓaburɔ.

¹¹ Nen sɔmɔba na ka gari kua kāsini sɔɔ,
kpa be, bu maa ka bɛe gari ko.

Beya ba maa bɛe nen himba sɔsi ya ka
gisɔ girari.

¹² Ka me, Galadigibu ba kua tɔn kɔsobu.
Ma ba koo kam ko.

Ba ra ketɛ kinɛ dabinu go Giligaliɔ.

Adama ben yāku yenu nu koo ko kpee
subenu gbaanun kpīi sɔɔ.

¹³ Yakɔbu u kpikuru da Aramuɔ.

Miya u sɔmburu kua u yāanu kpara u ka
kurɔ wa.

¹⁴ Adama sɔmɔ goowa Yinni Gusuno u
gɔra

u da u win bweseru Isireliba yarama Eg-
ibitin di.

Sɔmɔ wiya u bu kpara.

¹⁵ Adama yeniba kpuro sɔɔ,

Isireliba ba Yinni Gusuno nuki sankaa too
too.

Yen sɔ, u koo de yem me ba yari mi, mu
wɔri ben wiru wallo.

U koo de bu yen sekuru wa.

Siri dāaki bi ba Isireliba kua

13 Yellu Efaraimubara ba dam bo
Isireliba sɔɔ.

Ba n bwese keri yi yi tie gari sɔɔwa,
ba ra nandewa.

Adama ba būu wi ba mɔ Baali sāwa,
maa ba gu.

² Wee sere ka tɛ, ba durum mɔ ba dɔɔ.

Ba tii bwāaroku sii geesuginu kua.

Ben tiwa ba bwisika

ma ba nu seka ka ben noma

nu ka naa binu weene.

Ma ba gerumɔ nin sɔ ba mɔ,

be ba yākuru na,

bu yiiri bu naa bii ni sɔsu.

³ Yen sɔna ba koo doona nge bururun
kakoru

ɛn kun me nge dirum.

Ba sāa nge yaka si ba gura ba yari doo
soo yerun di

su ka woo doonɔ

ɛn kun me nge wii si su yarimɔ gɓaburun
di.

⁴ Adama ne, na sāawa Gusuno ben Yinni
saa mìn di na bu yarama Egibitin di.

Ba ɛn maa Yinni goo mɔ ma n kun mɔ ne.
Faaba kowo maa sari ne baasi.

⁵ Na bu kpara saa mìn di ba wāa
gɓaburɔ

mi gāanu ku ra kpi.

⁶ Sanam me ba dua tem me sɔɔ,

ba di ba deba nge yaa sabe ni ba kpare,
ma ba tii suabu torua ba man duari.

⁷ Tɛ, ko na n sāawa nge gbee sunɔ

na n bu mara swaɔ nge musuku
gbeeku.

⁸ Kon bu wɔrimawa nge gbeeku yaa
gɔba

yèn binu ba mwa.

Kpa n ben toronu besuku.

Meya kon bu kasuku

nge me gbeeku yee yi ra yaa kasuku,

kpa gbee sunɔ niu gu bu tem.

⁹ Isireliba, wee i kam kua

yèn sɔ i man seesi ne wi kon kpī n bɛe
somi.

¹⁰ Mana been sina boko u wāa.

I de u bɛe faaba ko been wusu kpuro sɔɔ.

Mana been kparoba wāa be i bikia i nɛɛ,
bu bɛe sinambu kua.

¹¹ Na raa bɛe sina boko wɛ ka mɔru.

Meya kon maa bɛe nùn mwaari ka mɔru.

¹² Na Isireliban durum yorua na yii sere
saa gaa.

¹³ Isirelin bweseru ta sāawa nge bii wìn
marubun saa ya tura

ma u kpasa wɔri mɔ,

adama bii wi, u yina u yarima.

¹⁴ Kon bu wuna saa gɔribun wāa yerun
dam di.

Kpa n bu yakia gɔɔn noman di.

Gɔɔ, a na ka wunen bara te a ra ka tɔnu go.

Gɔribun wāa yeru, a na ka wunen kam kootia.

Domi na n̄ maa ben wɔnwɔndu m̄.

¹⁵ Baa Isireliba b̄a n kuura amɔ,

begibun suunu sɔɔ,

yibereba ba koo na nge woo sum saa sɔɔ yari yerun di.

N̄e, Yinni Gusunɔ na kon bu seeyamawa gɔbaburun di,

kpa bu dɔkɔba gherasia.

Kpa bwii yi nim kpe.

Gāa ni nu gea s̄aa kpurowa ba koo gura bu ka doona.

14 Na kon de bu Samari s̄eeyasia ȳen s̄ɔ ȳen tɔmbu ba n̄e Gusunɔ ben Yinni seesi.

Ba koo bu gowa tabu sɔɔ

kpa bu ben bii piiminu nam.

Kpa bu ben kuro be ba guri m̄ɔn nukunu besuku.

Osee u Isireliba k̄akirimo

² Osee u Isireliba s̄ɔɔwa u n̄e, bu wurama Gusunɔ ben Yinnin mi, domi ba w̄urama ben toranun s̄ɔ.

³ Bu wurama win mi bu kana teni ko te ta n̄e, Yinni Gusunɔ, a sun besen toranu kpuro suuru kuo. Kpa a sun m̄eeri ka n̄ɔnu geu. Ye sa ko ka nun ȳakuru kua, sa ko nun siara.

⁴ Asirigii wi, u n̄n k̄p̄e u sun faaba ko. Sa maa ȳe ma dumi kun sun faaba m̄ tabu sɔɔ.

Sa n̄ maa bw̄aroku ni sa tii kua sokumɔ besen yinnibu pai.

Domi wuna a ra gobekuba wɔnwɔndu kue.

⁵ Yinni Gusunɔ u n̄e,

kon de n̄en tɔmbu bu ka den n̄e turo ȳɔra kpa n bu k̄ia too.

Na n̄ maa ka bu m̄ɔru m̄.

⁶ Ko na n s̄aawa nge kakoru be, Isireliban s̄ɔ.

Ba ko n w̄awa nge d̄aa w̄esu,

kpa bu nuuru gira nge d̄aa ni nu w̄aa Libanɔ.

⁷ Ben k̄aasi yi koo teriawa

kpa yi n w̄a nge d̄aa te ba m̄ olifi,

kpa yi n nuburu do nge d̄aa ni nu w̄aa Libanɔ.

⁸ Ba koo ḡɔsirama bu sina n̄en k̄ɔkɔɔ

kpa bu maa alikama duure.

Ba koo kparawa nge res̄em d̄aa

kpa bu ȳisiru yari nge Libanin tam.

⁹ Saa ye, Isireliba ba n̄ maa b̄unu s̄aamɔ.

Domi kon ben kanaru nɔ,

kpa n bu n̄ɔni doke.

Na kon s̄aawa nge d̄aa ye ya ku ra gber̄e ben s̄ɔ.

N̄en min diya ba koo domaru wa.

¹⁰ Wi u laakari m̄, u de u n tii s̄e gari yinin s̄ɔ.

Wi u maa bwisi m̄, u de yi n̄n yeeri.

Domi Yinni Gusunɔn sw̄e yi s̄aawa dee dee.

Gemgiba ba koo s̄i yi sɔɔ.

Adama be ba n̄n seesimɔ, ba koo w̄urama yi sɔɔ.

YOELI

Gusunɔn sɔmɔ Yoelin waasu ya sãa kɪrɔ ye u win tɔmbu kua. U nɛɛ, Yinni Gusunɔn siribu bu koo na bin saa sɔɔ. Siri bin saawa u sokumɔ Yinni Gusunɔn tɔru. Saa ye sɔɔ, twee yi koo na yi tem wukiri yi arumaniba kam koosia. Nge mɛ twee yi, yi koo tem kam koosia, nge meya Gusunɔ u koo maa tɔn be ba ñ nùn naanɛ doke kam koosia.

Yoeli u maa nɛɛ, sanam dāakim sɔɔ, Yinni Gusunɔ u koo de win Hunde u na win tɔmbu sɔɔ. Ya maa koora nge mɛ sa garimɔ GK 2:16-21 sɔɔ.

Yoeli, yĩsi ten tubusiana Gusunɔ u sãawa Yinni.

Tire ten kpunaa

1. Twee yi koo tem wukiri, wiru 1.
2. Yinni Gusunɔn tɔru, wiru 2:1-17.
3. Ye ya koo Yinni Gusunɔn tɔmbu deema, wiru 2:18n di sere wiru 4:21.

1 Gari wee yi Yinni Gusunɔ u Yoeli, Pɛ-tuelin bii sɔɔwa u Yudaba sɔ.

Twee wuuru ka gbeburu

²U nɛɛ, bɛɛ Yudaban guro gurobu, i swaa dakio i nɔ.

Bɛɛ Yudaba kpuro kpuro

i swaa tem kpĩiyɔ i gari yi nɔ.

Gãa ninin bweseru nu koore been waati sɔɔ,

ñ kun mɛ been sikadoban waati sɔɔ?

³I been bibu yen gari sɔɔwɔ.

Kpa bii be, bu maa ben bibu sɔ,

kpa be, bà n seewa bu maa begibu sɔ.

⁴Wee dĩa ni kɔkɔnu nu di n tiara,

twee yi na yi di.

Ye twee yi na yi di n tiara

ma swĩini yi na yi di.

Ye swĩini yi di n tiara,

ma gbaanu na nu ye di.

⁵Bɛɛ be tam mu goomɔ, i dom yando kpa i swĩ.

Bɛɛ tam nɔrobu, i weeweenu koowo.

Domi tam mu koo kpe resem biarun sɔ.

⁶Domi twee wuura na nge tabu kowobu ta besen tem wukiri.

Yi dabi, yi maa dam mɔ.

Yin donnu dam mɔwa nge gbee sinansuginu.

⁷Yi besen resem gbaanu kam koosiamɔ.

Yi besen figie dānu dimɔ.

Yi yen kokosu wiamɔ.

Ma yi yen kãasi derimɔ kokosu sari.

⁸I wuri koowo nge kurɔ kpao wi gɔminira deema.

⁹Ba ku ra maa ka kēnu de Yinni Gusunɔn sãa yerɔ

ni nu sãa alikama ka tam.

Yen sɔna Yinni Gusunɔn sɔm kowo be ba sãa yāku kowobu ba sãare ba gɔɔ sɔ.

¹⁰Gbea kpuro ya kam kua.

Ma yen tem mu saara.

Alikama sari, resem ka gum maa sari.

¹¹Gbee wukobu ba sɔ biti sɔɔ.

Be ba ra resem yewe, weeweena ba mɔ.

Domi dĩa bimi sari.

Dīanu kpuro nu kam kua.

¹²Resem gbaanu nu gbera.

Figie ya della.

Dāa gbaanu kpuro nu gea yina.

Ya dera tɔmbu ba ñ maa nuku dobu mɔ.

Yoeli u tɔmbu kanamɔ

bu Yinni Gusunɔ suuru kana

¹³Bɛɛ Yinni Gusunɔn sɔm kowobu, yāku kowobu,

i saaki sebuo

i ka kpuna wɔku giriru nuku sankiranun sɔ.

Domi wee ba ku ra maa ka alikama ka tam kēnu ne

Gusunɔ besen Yinnin sãa yerɔ.

¹⁴I tɔru garu wunɔ

tɛ sɔɔ i ko i nɔɔ bɔke.

I tɔmbu kpuro mennɔ sere ka durɔ tɔkɔnɔ
Gusunɔ besen Yinnin sãa yero,
kpa i nùn kana.

Yinni Gusunɔn mɔrun tɔru

¹⁵ Yinni Gusunɔn tɔru ta turuku kua.
Tɔɔ te, ta sãawa win tɔru.
Te sɔɔra wi, Dam kpurogii u koo kpuro
kam koosia.
Anna a tɔɔ kɔsuru wa te ta sisi mi.
¹⁶ Wee sa mɛera ba ka besen dīanu
doonɔ.
Ma nuku dobu kpa Gusunɔ besen Yinnin
sãa yero.
¹⁷ Ye ba duura, ya gbera tem kusanu sɔɔ.
Dīanu kpa biranu sɔɔ.
Ma bira ni, nu wɔrukumɔ.
Domi nu n maa dīanu mɔ.
¹⁸ I swaa dakio i nɔ nge mɛ yɛɛ yi wuri
mɔ,
ma yi bɔsu baama.
Domi yi n yakasu wa kpapa yero.
Baa ka yāano nu nɔni sɔɔre.

Yoeli u kanaru mɔ

¹⁹ Yinni Gusunɔ, wuna na nɔɔgiri
suemɔ.
Domi wee, yakasu ka dāa dɔɔ mwaara
gberɔ.
²⁰ Ma yɛɛ yi nɔɔgiri sue yi nun kanamɔ.
Domi daanu gbera, yakasu maa dɔɔ
mwaakira gbaburɔ.

Yinni Gusunɔn tɔru

ta turuku kua

2 I kɔba soowo Siɔniɔ.
I de bu ye nɔ Yinni Gusunɔn guu
deɛraru mi.
Bɛɛ be i wāa tem mɛ sɔɔ kpuro, i diirio
berum sɔ.
Domi Yinni Gusunɔn mɔrun tɔra wee.
Wee ta mam turuku kua.
² Tɔɔ te, ta tīriwa.
Ta guru wiru ka bukɔ sɔɔwa.
Ma twee wuura wee yi dabi,

yi maa dam mɔ.
Yin wuu te, ta tīriwa
nge yam wɔkura guuru wukiri.
Sa n yen bweseru waare.
Sa n maa yen bweseru wasi.
³ Mi yi sara kpuro,
n da kowa nge dɔɔ mwaara u doona.
Yi ku ra gāanu deri.
Yellu besen tem mu gea sãa
nge gbaa te ba mɔ Edeni.
Adama tɛ yi mu kua nge mi gāanu ku ra
kpi.
⁴ Twee yi, yi sãawa nge tabu maasɔbu
be ba dumi yakiamɔ.
⁵ Yi yɔɔkumɔ yi guunu gasirimɔ.
À n yen wɔkinu nua
a ra n tamaa nge tabu kekebara,
n kun mɛ yaka si su dɔɔ mwaaramɔn
wɔkinu.
Yi ra n weewa nge tabu durɔ be ba tabun
sɔɔru sãa.
⁶ Tɔmbu kpuro ba ra n nandewa yì n
tunuma.
Kpa ben wuswaa yu burisina.
⁷ Yi ra tii yɔsuwa nge tabu durɔbu,
yi n gbāraru gasirimɔ,
yen baayere ya n yen swaa swii.
Yi ku ra gam gere.
⁸ Yi ku ra maa baasine.
Yen baayere ya ra n yen sīa swiwa.
Gāa ni nu koo ye gɔngere ko,
yi ra nu wɔriwa sannu.
Nu ku ra maa ye yɔrasie.
⁹ Yi ra wuu wukiriwa
yi n gbāraru ka yenusu gasirimɔ,
kpa yi n dumɔ fenentiban di nge
gbenɔbu.
¹⁰ Mi yi dua, tem mu ra diiriwa,
kpa n sãare wɔlla koo wɔruma,
kpa suru ka sɔɔ yam tīra,
kpa kperin ballibu kpe.
¹¹ Nge meya Yinni Gusunɔ n gari gerua
win tabu kowobun wuswaaɔ,
ba ra nùn mem nɔɔwewa.
Ba dabi, ba maa dam mɔ.
Yen sɔna win tɔɔ te, ta nanum mɔ.

Wara u koo yōra u tu ma.

I gōru gōsia

¹²⁻¹³ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
na sāawa wɔnwɔndugii.
Nen kīru ta kpā.
Nen mɔru ya ku ra fuuku se.
Na ra maa tɔnu suuru kue
kōsa ye na raa kī n nūn kua sɔɔ.
Tē, i wurama ka bɛɛn gōru kpuro nen mi,
i nɔɔ bɔke, kpa i wuri ko.
Bɛɛn gōruwa i ko i gōsia,
n n̄ mɔ i yānu gēeku tɔna.
I wurama nɛ, Gusunɔ bɛɛn Yinnin mi.
¹⁴ Sɔrɔkudo kon gōru gōsia,
kpa n bɛɛ durom kua.
Saa ye sɔɔra i ko i kpī i ka man alikama
ka tam kēnu naawa.

I kanaru koowo

ka nɔɔ bɔkuru

¹⁵ I kɔba soowo Siɔniɔ.
I tɔmbu mennɔ,
kpa i nɔɔ bɔkurun tōru yi.
¹⁶ I tɔmbu mennɔ bu man sā,
guro gurobu ka bibu, ka bii wēɛnɔ.
Baa ka be ba wāa kuro kpaa dirɔ,
bu yario ben kuro kpaa dirun di.
¹⁷ Kpa yāku kowo be ba man sāamɔ
bu du nen sāa yerɔ ka swīi,
yāku yeru ka kɔnnɔn baa sɔɔ,
bu nɛ ben Yinni kana bu nɛɛ,
n ben wɔnwɔndu waawo, be, nen tɔmbu.
N ku bu sekuru doke.
N ku de tɔn tukobu bu bu yēɛ bu nɛɛ,
mana nɛ, ben Yinni na wāa.

Yinni Gusunɔ

u win tɔmbu wisimɔ

¹⁸ Yinni Gusunɔ u nisinu mɔ win tem sɔ.
U win tɔmbun wɔnwɔndu mɔ.
¹⁹ Ma u win tɔmbun kanaru wisa,
u nɛɛ, kon bɛɛ alikama kpaa wē, ka
resem, ka gum.

I ko i deburu wa.

Na n̄ maa derimɔ bweseru garu tu bɛɛ
yēɛ.

²⁰ Kon bɛɛ yibere be ba na saa sɔɔ yēsan
nɔm geu gian di gira,
kpa n de bu da n toma
mi tem mu gberɛ ma gāanu ku ra kpi.
Kon de ben swaa gbiobu bu nim wōku
bɔruguu wɔri.

Kpa be ba wāa biruɔ bu nim wōku ge ba
mɔ Mɛditerane wɔri.

Ben gonu nu koo numia sere bu kpana
bu wēsia.

Geema, Yinni Gusunɔ u gāa bakanu kua.

²¹ Tem, a ku berum ko,

a nuku dobu koowo,

domi Yinni Gusunɔ u gāa bakanu kua.

²² Bɛɛ gbeku yēɛ, i ku nanda.

Domi yakasu su koo wure su kpi temɔ,
kpa dānu nu ma.

Figie ka resem ya koo binu ma siki siki.

²³ Bɛɛ Siɔnigibu i nuku dobu koowo
Gusunɔ bɛɛn Yinni sɔɔ.

Domi u koo de gura yu nɛ yen saa sɔɔ
nge yellu.

U koo de yu nɛ saa ye ya ra tore

kpa u de yu kpe saa ye ya ra kpe.

²⁴ Alikaman soo yera kun maa gberamɔ.

Olifin gum, ka resem tam kun maa
biaramɔ wekenɔ.

²⁵ Kon bɛɛ wɔɔ si ka dīa nin kɔsire wē,
ni nen tabu kowobu, kɔkɔnu, ka gbaanu,
ka twee yi di

wɔɔ si su doona sɔɔ.

²⁶ Bɛɛ nen tɔmbu, i ko i di i debu.

I n̄ sekuru wasi.

Kpa i nɛ, Yinni Gusunɔ bɛɛrɛ wē,

nɛ wi na bɛɛ sɔm maamaakiginu kua.

²⁷ Saa ye sɔɔ, i ko i gia

ma na wāa bɛɛ Isireliban suunu sɔɔ.

Ma na sāa Gusunɔ bɛɛn Yinni.

Nɛ baasi, Yinni goo maa sari.

Bɛɛ nen tɔmbu, i n̄ maa sekuru wasi.

Yinni Gusunɔ u koo

win Hunde doke tɔmbu sɔɔ

3 Yen biru kon nen Hunde doke tɔmbu kpuro sɔɔ.

Been bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ba koo nen gari gere,

kpa been durɔ tɔkɔnu nu n dosusu mɔ,
kpa been aluwaasiba bu kāsīnu wa.

²Baa ka yobɔ, kon bu nen Hunde wēwa tɔɔ te.

³Yen tɔɔ te sɔɔ, kon maamaakiba ko.

Kon de yem ka dɔɔ ka wii bakasu sɔɔsira wɔllɔ ka temɔ.

⁴Sɔɔ u koo yam tīra,
kpa suru u swēra nge yem,

Yinni Gusunɔn tɔɔ nanumgii te, tu sere tunuma.

⁵Adama yen tɔɔ te,
wi u Yinni Gusunɔ soka, u koo faaba wa.
Gabu ba koo kisira nɔni swāa ten di
Sionin guurɔ Yerusalemɔ
nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua.
Beya be u soka ba n ka wāaru mɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo bwese tukunu siri

4 Yinni Gusunɔ u nɛɛ, yen tɔɔ te,
kon Yudaba ka ben wuu Yerusalemɔ
wesia nge yellu.

²Kpa n bwese tukunu kpuro menna
n nu sure Yosafatin wɔwa sɔɔ.

Miya kon nu siri
kɔsa ye nu nen tɔmbu Isireliba kuan sɔ.
Domi nu bu yarinasia tem kpuro sɔɔ.
Ma nu ben tem bɔnu kua.

³Nu nen tɔmbu bɔnu kua ka tete.
Nu ben aluwaasiba mwēera nu dɔra
nu ka wa nu kurɔ tanɔbu dwe.
Ma nu wɔndiaba mwēera nu dɔra nu ka
tam nɔ.

⁴Bɛɛ Tirigibu ka Sidonigibu ka sere be
ba wāa Filisitiban temɔ,
mba i kī nen mi.

I kī i man mɔru kɔsiawa?

Ñ n men na, na ñ tɛemɔ n ka maa bɛɛ
mɔru kɔsie.

⁵Wee i nen sii geesu ka nen wura
ka nen arumani gura.

Ma i da i ye kpuro yi been būu sāa yerɔ.

⁶Ma i Yudaba ka Yerusalemugibu
mwēera i Gerekiba dɔre.

Nge meya i ka bu tondasia ben tem di.

⁷Adama nɛ, kon ka bu wurama mi ba
raa wāa.

Kon de kɔsa ye i bu kua mi,
yu wɔri been wiru wɔllɔ.

⁸Kon been bibu Yudaba dɔre.

Kpa be maa, bu be Sabegibu dɔre,
be ba wāa n toma.

Yeniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua.

Taa dāakibu ka siribu

⁹Yoeli u nɛɛ,
i bwese tukunu nɔɔsio bu tabun sɔɔru ko.
Nu tabu durɔ damgibu seesio, kpa bu
swaa wɔri,
tabu kowobu kpuro gesi.

¹⁰Nu nin naa tebonu gɔsio takobiba,
kpa nu nin kɔmbɔnu gɔsia yaasi.
Be ba raa sāa berurobu, bu tii koowo
tabu durɔbu.

¹¹I seewo fuuku i na.

Bɛɛ bwese ni i wāa turuku, i mennama.
Yinni Gusunɔ, a de wunen tabu kowobu
bu na.

¹²Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, bɛɛ bwesenu
kpuro,

i seewo i na Yosafatin wɔwa yen mi.

Domi miya kon sina
n bwese ni nu wāa mi kpuro siri.

¹³Domi ben nuku kɔsura banda.

I kɔmbɔnu suo i tɔn be gē nge dīa ni nu
ye.

I na i bu munku nge resɛm ye ba doke
gama yerɔ,

ma yen nim mu kotosu yiba.

¹⁴Wee tɔn wɔru ga wee wɔwa yèn mi ba
koo tɔmbu siri.

Domi nɛ, Yinni Gusunɔn tɔɔ te, ta tura

tè sɔɔ kon nen mɔru sɔɔsi.

¹⁵ Sɔɔ ka suru kun maa ballimɔ.

Ma kperi yi yam tɪra.

¹⁶ Ne, Yinni Gusunɔ na kukirimɔ Siɔnin guurun di.

Nen nɔɔ ga nɔɔramɔ Yerusalemun di.

Wollu ka tem mu yɪirimɔ.

Adama na nen tɔmbu Isireliba kɔsu.

Nena na sãa ben kuku yeru.

¹⁷ Bɛɛ Isireliba, i ko i gia
ma ne Gusunɔ na sãawa bɛɛn Yinni,
ne wi na wãa Siɔniɔ nen guu dɛɛraru mi.
Yerusalemu kpuro ya koo kpam ko
negia.

Tɔn tukobu ba n maa ye wɔrimɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo win tɔmbu domaru kua

¹⁸ Saa gaa wee yè sɔɔ resem ya koo gea
ko

sere ka gungunu wollɔ.

Kpa sabenu nu di mi.

Kpa nu bom ko mu n kpã.

Yudan tem daanu kpuro nu koo nim
koku.

Daru koka gaa koo yari

Yinni Gusunɔn sãa yerun di,

kpa yen nim mu da

sere Sitimun wɔwɔɔ.

¹⁹ Egibiti ya koo kam ko,
kpa Edɔmun tem mu ko bansu.

Domi ba Yudaba dam dɔre,

ma ba taare sarirugibu go.

²⁰⁻²¹ Adama kon be ba tɔmbun yem yari
mi mɔru kɔsia.

Kpa Yudaba ka Yerusalemugibu ba n
wãa ben temɔ

sere ka baadommaɔ.

Kpa ne, Yinni Gusunɔ na n wãa Siɔniɔ.

AMOSU

Amosu wi, u sāawa yaa sabenun kparo. Yaa sabe niya u kparamo Yinni Gusuno u ka nūn soka u ka bwese ni nu ka Isireliba sikerene sō siri bi Yinni Gusuno u koo nu kua. Amosun waati ye sō, Isireliba ba dukia mōwa too, adama ben wāasinaa ka Gusuno ya biru wura. Baa mē ba sāaru neni, ben gōru ga h wāa te sō. Ba h sāarobu nōrimo. Ba bwēeb-wēebu gem biramo. Ba tōmbu taki dimo tenkurun swaa sō.

N deema saa ye sō, Asirigiba dam mo. Amosu u Isireliba yaayasiamo wooda ye Yinni Gusuno u Mōwisi wē ben sō ka nge mē u bu yarama saa Egibitin di. Yen sō, bā kun Gusuno sāamo ka gem, mem nōbu sarira ba mō. U maa bu sōmo ma Yinni Gusunon siribu wee be sō.

Amosu u sāawa Isireliban bwese kera wōkura yiru yen sōmo dāako wi Gusuno u bu gōria Asirigibu bu sere bu yoru mwa bu ka doona.

Tire ten kpunaa

1. Yinni Gusuno u koo win tōmbu ka bwese tukunu siri, wiru 1n di sere wiru 2.
2. Isireliban toranu ka kirō ye Yinni Gusuno u bu kua, wiru 3n di sere wiru 6.
3. Kāsinu nōbu, wiru 7n di sere wiru 9:10.
4. Yinni Gusuno u koo maa Isireliba seeya, wiru 9:11-15.

1 Amosu u sāawa yāa kparo Tekoa. Wiya Yinni Gusuno u ka gari kua Isireliban sō, n kua wōw yiru tem mu sere yīira. Saa ye sō, Osiasiwa u bandu dii Yuda, ma Yeroboamu, Yoasin bii u maa bandu dii Isireli. ² Amosu u nē,

Yinni Gusunon nō ga nōoramō Sionin guuro Yerusalemu.

Yakasu maa sari kpara yen, ma guu te ba mō Kaameli, ten wii kpiira gbera.

Yinni Gusuno

u koo Sirigibu seeyasia

³ Nē, Yinni Gusuno na nē, Damasigibun toranu nu kpēa.

Yen sō, na h nēn himba gōsiamō.

Domi ba Galadigibu taaka ba munda.

⁴ Tē, kon de dō u na u sina boko

Hasaelin yenu wōri,

kpa u Beni Hadadin sina kpaaru di mam mam.

⁵ Kon ben wuu Damasīn gbāraran gam-boba kōsuku,

kpa n Bikati Afenin tōmbu kpeerasia.

Kpa n Beti Edenin suno go.

Kpa n de bu Sirigibu yoru mwēeri bu ka da Kirō.

Nē, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

Yinni Gusuno

u koo Filisitiba seeyasia

⁶ Nē, Yinni Gusuno na nē,

Filisitiban toranu nu kpēa.

Yen sō, na h nēn himba gōsiamō.

Domi ba Isireli dabi dabinu yoru mwēera

ba Edōmuba nōmu beria.

⁷ Mēya kon de bu ben wuu Gasa dō sōku,

kpa u yen dii geenu di.

⁸ Kon Asidōdun tōmbu ka Asikalonin suno kpeerasia.

Kon Ekoronigibu wōri.

Kpa Filisiti be ba tie mi kpuro bu kam ko.

Nē, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

Yinni Gusuno*u koo Fenisiba seeyasia*

⁹Ne, Yinni Gusuno na nee,
Fenisiban toranu nu kpēa.
Yen sō, na ñ nen himba gosiamō.
Domi ba Isireli dabi dabinu yoru
mwēera
ba Edomuba nōmu beria.
Ba ñ ben arukawani yibie ye ba raa ka
bu bokua.
¹⁰Yen sō, kon de bu ben wuu Tiri dō
sōku,
kpa u yen dii geenu di.

Yinni Gusuno*u koo Edomuba seeyasia*

¹¹Ne, Yinni Gusuno na nee,
Edomuban toranu nu kpēa.
Yen sō, na ñ nen himba gosiamō.
Domi ba ben mero bisibu Isireliba naa
swīi ka takobi.
Ba ñ bu wōnwōndu kue.
Ben mōru kun maa sure.
Ma ba ka bu wereru sāa dim dim saa
kpuro.
¹²Yen sō, kon de bu ben wuu Tema dō
sōku
kpa u Botisiran dii geenu di.

Yinni Gusuno*u koo Amōniba seeyasia*

¹³Ne, Yinni Gusuno na nee,
Amōniban toranu nu kpēa.
Yen sō, na ñ nen himba gosiamō.
Domi ba gurigibun nukunu besuka
Galadio,
saa ye ba Galadigii ben tem mwaamō
begim mu ka yasian sō.
¹⁴Yen sō, kon de bu ben wuu Raba tabu
wōri bu ye dō sōku,
kpa u yen dii geenu di mam mam.

Saa ye sō, tabun wurenu koo nōra nge
woo bōko.

¹⁵Kpa bu ben sina boko ka win tabu
sinambu yoru mwēeri.
Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Yinni Gusuno*u koo Mōabuba seeyasia*

2 Ne, Yinni Gusuno na nee,
Mōabuban toranu nu kpēa.
Yen sō, na ñ nen himba gosiamō.
Domi ba Edōmun sina bokon kukunu dō
meni nu kua torom.
²Yen sō, kon de bu Mōabuban tem dō
meni
kpa u ben wuu Kerictun dii geenu di
mam mam.
Kpa Mōabu be, bu kam ko tabu gberō,
sanam mē tabu swīa ba kōbi soomō, ba
kuuki mō.
³Kon ben sina boko ka win tabu
sinambu kpuro kpeerasia.
Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Yinni Gusuno*u koo Yudaba seeyasia*

⁴Ne, Yinni Gusuno na nee,
Yudaban toranu nu kpēa.
Yen sō, na ñ nen himba gosiamō.
Domi ba nen woodaba yina.
Ba ñ ye mem nōwē.
Ma ba būnun weesu swīi, ni ben
baababa ba raa swīi.
Ma nu dera ba gera nen swaan di.
⁵Yen sō, kon de bu ben tem dō meni.
Kpa u ben wuu Yerusalemun dii geenu
di mam mam.

Yinni Gusuno*u koo Isireliba seeyasia*

⁶Ne, Yinni Gusuno na nee,
beē Isireliba, beēn toranu nu kpēa.
Yen sō, na ñ nen himba gosiamō.

Domi i gemgibu dora i ka been dibu wa
i mwa.

Ma i ka saarobu baranun gobi
kosinamɔ.

⁷I ra n kiwa i wɔnwɔndobu taare
kpa ba n wiru tua sāa nuku sankiranun
sɔ.

Kpa i n bwɛɛbwɛɛbu dam dɔremɔ.

Bii ka baa ba ka kuro turo mennamɔ.

Nge meya i ka ne, Yinni Gusunɔn yi
deerarun sankumɔ.

⁸I ra n kpɪ kpɪ been bɔnun nuunɔ
yānu wollo ni i tɔruba mwa,
kpa i n tam nɔrumɔ mɛ i yokuma.

⁹Ka mɛ, na Amɔreba kam koosia mam
mam been sɔ,

be, be ba gunu nge dāa ye ba mɔ sɛduru.

Ma ba dam mɔ nge dāa damgia.

¹⁰Meya na beɛ yarama Egibitin tem di.

Ma na beɛ kpaa gɔbawɔ wɔɔ weeru
n ka beɛ Amɔre ben tem wɛ.

¹¹Na sɔmɔbu seeya been bibu sɔɔ.

Ma na gabu gɔsa nen sɔ been aluwaasiba
sɔɔ,

ma ba man tii wɛ ba bɔrua bu ku tam
nɔ.

Beɛ Isireliba geema? Nge weesa.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni bikiamɔ.

¹²I dera be na gɔsa mi, ba tam nɔra.

Ma i nen sɔmɔbu wooda wɛ i neɛ,
bu ku maa tɔmbu nen gari sɔ.

¹³Wee tɛ, kon beɛ munku muku muku
nge mɛ naa keke ye ya dīanu sɔɔwa ya
ra tem kɔsuku.

¹⁴Yen dɔma te, wasi kasanugiba kun
maa kpɛ bu duka su.

Damgiba kun maa kpɛ bu ben dam
dendi bu ka gāanu ko.

Meya tabu durɔ damgiba kun maa kpɛ
bu ben wāaru wɔra.

¹⁵Ten towoba kun maa kpɛ bu ka tii
yina.

Be ba maa naasu sāu, ba n kisiramɔ.

Meya maasɔba kun maa kpɛ bu we ben
dumin dugin saabu.

¹⁶Be ba sāa tabu durɔ damgibu be sɔɔ
dɔma te,

ba koo ben tabu yānu kɔwa bu duki su
nɔm dira.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔn tɔmbu

ba koo ben daa tusia

3 I swaa dakio i nɔ ye ne, Yinni Gusunɔ
na gerumɔ, beɛ Isireliba kpuron sɔ,
beɛ be na yarama Egibitin di.

²Handunian bwesenu kpuro sɔɔ, beɛ
tɔnawa na gɔsa.

Yen sɔna kon beɛ seɛyasia been durum
ye i kua kpuron sɔ.

Gusunɔ u n gari gerua,

Gusunɔn sɔmɔ kun kpɛ

u nɔɔ mari

³Tɔmbu yiru ba koo swaa wɔri sannu
ba kun gina nɔɔsine?

⁴Gbee sunɔ ga ra gbāre yakaso
ga kun yaa mwɛ ro?

Gbee sunɔ buu ga ra kukiri gen kpin
yerun di

ga kun yaa wa ga dimɔ?

⁵Gunɔ ga koo taa mwaara temɔ
ba kun ye bɛri?

Taa ya koo se wollo
gāanu kun ye kesie?

⁶Ba ra tabun kɔba so wuuɔ
wuugibu ba kun nande?

Kɛsiru garu ta ra koore wuuɔ
n kun nen min di?

⁷Aawo, na ku ra gāanu ganu ko
na kun yɛ nen sɔmɔ sɔɔwa.

⁸Gbee sunɔ gā n gbāra,
wara ku ra nande.

Ne, Yinni Gusunɔ nā n gari gerua,
nen sɔmɔ wara kun yi kpamamɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo Samari seeyasia

⁹I Asidɔdu ka Egibitin tem sina kpaanugibu nɔɔgiru sueyo i neɛ, bu mennama Samarin guunɔ, kpa bu wa daa bereteke ka dam dɔrenaa ye ya wāa ben suunu sɔɔ.

¹⁰Ba ku ra kā bu gea ko. Ma ba arumani guramɔ ka dam ka taki, ba taasimɔ ben sina kpaano.

¹¹Yen sōna kon de yibereba bu na bu tem mɛ tarusi, bu ben dam kpeerasia. Kpa bu ben sina kpaanu kɔsuku. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Faaba ye ya ɛ nuku dobu mɔ

¹²Wee ye na maa gerua. Na neɛ, nge mɛ yāa kparo u ra win sabenun sukum wɔre gbee sunɔn nɔɔn di, nge meya kon beɛ Isireliba wɔra beɛ be i na i sɔ Samariɔ kpin yee buranu sɔɔ.

Kirɔba

¹³I swaa dakio i nɔ kpa i Yakɔbun bweseru kirɔ ko i bu sɔ ye ne Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni na gerua.

¹⁴Na neɛ, sanam mɛ sɔɔ, kon Isireliba seeyasia ben durum sɔ.

Kon Betelin yāku turanu kɔsuku, kpa nin kāanu nu bɔɔkira nu wɔruku.

¹⁵Kon beɛn dia mi i ra n wāa yam susu-run saa ka puran saa kɔsuku.

Kpa n beɛn sina kpaanu kam koosia ni, ni ba buraru koosi ka suunu donnu, ka sere dii gee ni nu tie.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

4 Beɛ Samarin tɔn kurɔbu, beɛ be i dimɔ i bɔriamɔ nge Basanin naa gbiibi

yi yi wāa Samarin guurɔ, i wɔnwɔndobu dam dɔremɔ, i bwēebwēebu taki dimɔ,

ma i beɛn durɔbu sɔɔmɔ bu ka tam na i nɔ.

Tē, i swaa dakio i nɔ.

²Ne, Yinni Gusunɔ na bɔrumɔ ka nen tiin yīsi deeraru na mɔ, wee saa ya sisi yè sɔɔ ba koo beɛ ka beɛn bibun bweseru kɔkɔnu sɔre bu gawa nge swēɛ.

³Beɛn baawure u koo yari kururun di kpa bu beɛ kuba sɔɔ yēsan nɔm geu gia. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Isireliban gɔru bɔbunu

⁴Yinni Gusunɔ u neɛ, beɛ Isireliba, i doo yāku yee ten mi Beteliɔ,

kpa i n man torarimɔ.

I doo Giligaliɔ,

kpa i n man torarimɔ nge mèn nɔɔ i ko kpī.

I n beɛn yākunu mɔ bururu baatere, kpa i n ka beɛn kēnu naamɔ sɔɔ ita ka sɔɔ ita.

⁵I beɛn siarabun yākunu koowo ka pēɛ ye ba seeyatia doke.

Kpa i tɔmbu sɔ ma i kēnu kua ka kīru.

Domi yera beɛ Isireliba i kīru bo.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Kirɔ ye ya kam kua

⁶N wee na dera gɔɔra dua beɛn wuu marosu kpuro sɔɔ.

Ma i dīanu bia beɛn yenusu kpuro sɔɔ.

Adama ka mɛ, i ɛ gɔsirame nen mi.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁷Na yina gura yu ne ye n tie suru ita bu ka dīanu gē.

Na dera gura ya na wusu gasun mi.

Ma na ɛ wure yu ne gasun mi.

Na dera ya na gbenu ganu sɔɔ.

Ma na ɛ wure yu ne ganun mi.

Ma nu gbera.

⁸Yera beɛn wusu gasun tɔmbu ba da wuu gagan mi

bu ka nim wa bu nɔ.

Adama ben nim nɔru ga ɛ kpa.

Ka me, i ñ gɔsirame nen mi.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁹Na dera been dīanu kusenu kua,
ma twee yi na yi been gbean dīanu ka
been dāa gbaanun wurusu kpuro di.
Adama ka me, i ñ gɔsirame ne Gusunɔ
been Yinnin mi.

¹⁰Na maa bee kēsi kēsi bararu sure nge
me na kua Egibitio.

Na dera ba been aluwaasiba go tabu sɔɔ.
Ma ba ben dumi mwɛɛra.

Na dera i been tɔn be ba gun nuburu nua
been sansanio.

Adama ka me, i ñ gɔsirame nen mi.

¹¹Na bee sura na kɔsuka nge Sodomu ka
Gomɔra ye na kam koosia.

Ma i kua nge dāa nɔɔ ge ba wuna dɔɔn
di.

Adama ka me, i ñ gɔsirame ne, Yinni
Gusunɔn mi.

¹²Yen sɔna bee Isireliba kon bee
seɛyasia.

Ñ n men na, i n sɔɔru sāa i n ka ne
Gusunɔ been Yinnin siribu mara.

¹³Domi nena na guunu mɔma,
ma na woo taka kua.

Na ra nen bwisikunu tɔnu giasie.

Na ra maa yam bururam gɔsie yam
wɔkuru,

kpa na n sīimɔ guunu wɔllɔ.

Nen yisira Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni.

Isireliba, i de i gɔru gɔsia

5 Bee Isireliba, i swaa dakio i nɔ gɔɔ
swii yi na mɔ been sɔ.

²Bee be i wɔrumɛ temɔ nge wɔndia be
ba gu,

i ñ maa seemɔ.

Goo sari wi u koo bee seeya.

³Domi Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ,
been wuu ge ga tabu durɔbu nɔɔɔbu
(1.000) mɔ,

bà n tabu da, tɔmbu wunɔbuwa (100)
ba koo wurama.

Ge ga maa tabu durɔbu wunɔbu mɔ,
tɔmbu wɔkura ba koo tia.

I wurama Gusunɔn mi

n sere dākuru ko

⁴Wee ye Yinni Gusunɔ u maa bee Isire-
liba sɔɔmɔ.

U nɛɛ; i n kī i n wāa, wiya i ko kasu.

⁵I ku maa sāaru da Beteliɔ ka Giligaliɔ
ka Beri Sebaɔ.

Domi u koo de bu Giligaligibu yoru
mwɛɛri.

Kpa bu Beteligibu kam koosia.

⁶⁻⁷Bee be i ra gem gɔsie weesu,

kpa i kun mu garisi gāanu,

i na wi, Yinni Gusunɔn mi,

kpa i wa i n wāa,

kpa u ku raa bee Isireliba wɔri u mwa
nge dɔɔ.

Kpa i goo bia Beteliɔ wi u koo dɔɔ wi go.

⁸Yinni Gusunɔwa u kperi bwese bwe-
seka kua,

ma u yen baayere yi yen ayerɔ.

U ra yam wɔkuru gɔsie yam bururam.

Kpa u de sɔɔ sɔɔ gu tīra, gu gɔsia wɔkuru.

U ra nim wɔkun nim menne,

kpa u mu yēkana tem kpuro sɔɔ.

⁹Wiya u ra damgibun dam bue.

Kpa u de bu ben wusun gbāranu kɔsuku.

Ka gem, win yisira Yinni Gusunɔ.

¹⁰Bee Isireliba, be ba bee sirimɔ dee dee,
i ra n bu tusa,

kpa i n ka wi u gem gerumɔ kɔrua.

¹¹I ra bwēebwēebu dam dɔre,

i n ben gbean dīanu mwɛɛrimɔ ka dam.

Yen sɔ, i ñ sinamɔ been dia sɔɔ

ye i bana ka kpee ni i dāka.

Meya i ñ maa been resem ye i duuran bii
duronun tam nɔrumɔ.

¹²Domi u been toranu yē nu kpā,

u maa yē ma i durum kua too.

I gemgibu nɔni sɔɔmɔ.

I nɔm biran kēnu mwaamɔ.

Ma i yinamɔ bu sāarobu ben gem wē siri
yerɔ.

¹³Sanam meni, sanam kɔsuma.

Yen sɔ̃, wi u laakari mɔ̃, wiya u ko n nɔ̃
maari.

¹⁴I de i n gea mɔ̃ n kun mɔ̃ kɔ̃sa.

Kpa i wa i n wāa.

Nge meya Gusunɔ̃ wɔ̃llu ka tem Yinni u
ko n ka bɛe wāa nge mɛ i ra gere.

¹⁵I kɔ̃sa tusio kpa i gea kīa.

I de gem mu siribu di siri yerɔ̃.

Sɔ̃rɔ̃kudo Gusunɔ̃, wɔ̃llu ka tem Yinni u
koo bɛe Isireliban tɔ̃n be ba tiara
wɔ̃nɔ̃wɔ̃ndu kua.

¹⁶Yen sɔ̃, Gusunɔ̃ wɔ̃llu ka tem Yinni u
gerua u nɛɛ,

tɔ̃mba koo gɔ̃ɔ̃ wuri ko yam kpuro,
kpa ba n sumɔ̃ swɛɛ sɔ̃ɔ̃, ba n mɔ̃, wee,
wee!

Ba koo gbaa wukobu sokuma bu gɔ̃ɔ̃
wooru sina,

kpa bu gɔ̃ɔ̃ swiigibu mennama.

¹⁷Sanam mɛ u koo bɛe wɔ̃rima,
ka be ba wāa gberɔ̃ kpuro ba koo gɔ̃ɔ̃
swiwa.

Yinni Gusunɔ̃wa u yeni gerua.

Yinni Gusunɔ̃n siribun tɔ̃ru

¹⁸Bɔ̃ruroba bɛe be i Yinni Gusunɔ̃n siri-
bun tɔ̃ru mara.

Mba i yiɔ̃ɔ̃ i wa tɔ̃ɔ̃ te sɔ̃ɔ̃.

I n yɛ ma ta ko n sāawa yam wɔ̃kuru, n
n mɔ̃ yam bururam.

¹⁹I ko i n sāawa nge tɔ̃nu wi u gbee sunɔ̃
duka suurimɔ̃,

ma u ka yaa gɔ̃ba gaa yinna.

Ye u dua win dirɔ̃ u gana nenua,

ma waa ya nɔ̃n dɔ̃ma.

²⁰Yinni Gusunɔ̃n tɔ̃ɔ̃ te, ta sāawa yam
wɔ̃kuru n n mɔ̃ yam bururam.

Ta tiriwa niki niki, yam bururam sari.

Sāa te Yinni Gusunɔ̃ u tusa

²¹Yinni Gusunɔ̃ u nɛɛ, u bɛɛn tɔ̃ɔ̃ baka ni
i ra nɔ̃n diiye tusa.

U n mam maa kī u bɛɛn mennɔ̃sun woo
nɔ̃.

²²ɪ n nɔ̃n yāku dɔ̃ɔ̃ mwaararugiru kua
ka maa kɛnu,

u ku ra nu mwɛ.

Meya u ku ra maa bɛɛn siarabun yākunu
mɛɛri

ni i ra ko ka yaa sabe ni nu gum mɔ̃.

²³I ka bɛɛn womusun wɔ̃kinu doonɔ̃ win
bɔ̃kun di.

U n maa kī u bɛɛn mɔ̃rɔ̃kunun wurenu
nɔ̃.

²⁴Adama i de gem mu n wāa bɛɛn suunu
sɔ̃ɔ̃,

mu n kokumɔ̃ nge nim mɛ mu ku ra kpe.

²⁵Bɛɛ Isireliba, i ka kua wɔ̃ɔ̃ weeru
gbaburu sɔ̃ɔ̃, i nɔ̃n yākunu ka kɛnu
kuare nge mɛ? ²⁶Būu wi ba mɔ̃ Sakutu
wi i garisi bɛɛn sunɔ̃ ka sere kpera ye i
sāamɔ̃ i mɔ̃ Kewani, i nin bwāaroku ni i
tii kua sɔ̃ɔ̃re nge mɛ i sɔ̃ɔ̃wa giso? Bɛɛn
tii i yɛ ma i n koore mɛ.

²⁷Yen sɔ̃, u koo de bu bɛɛ yoru mwɛɛri
bu ka da sere Damasin bera gɔ̃ɔ̃.

Wi, Gusunɔ̃ wɔ̃llu ka tem Yinniwa u yeni
gerua.

Ba koo Isireliba kpeerasia

6 Bɔ̃ruroba bɛe be i wāa Siɔ̃niɔ̃ bɔ̃ri
yendu sɔ̃ɔ̃,

ka bɛe be i sɔ̃ Samarin guurɔ̃ ka toro
sindu.

Ma i tamaa i sāa bwese te ta kpāaru bon
wirugibu.

Ma Isireliba ba somiru mara bɛɛn min
di.

²I doo Kalineɔ̃ i wa.

Min di, kpa i da Hamatiɔ̃ wuu bɔ̃kɔ̃ gen
mɪ.

Kpa i sara i da Gatiɔ̃ Filisitiban temɔ̃.

Ben wuu si, su bɛɛ Isireliba ka Yudaban
wusu gea tura?

Ben tem mɛ, mu bɛɛn tem kpāaru tura?

³Wee i n kī wahalan tɔ̃ru tu bɛɛ naawa.

Ma i sere tii daa kɔ̃sa gawemɔ̃.

Ma ya bandu dii bɛɛn suunu sɔ̃ɔ̃.

⁴Ma i kpī sau kpin yee buranu sɔ̃ɔ̃, nɪ ba
buraru kua ka suunu donnu.

I tii yāa kpemminu ka naa kpemi yi yi
gum mɔ̃ gɔ̃siamme gɔ̃sun di i temmɔ̃.

⁵I mɔɔɔkunu soomɔ i womusu mɔ
bwisikunu sariru sɔɔ.

Ma i tamaa i nin soberu yɛwa nge
Dafidi.

⁶I tam nɔrumɔ ka nɔri beke.

I tii gum turaregim sawamɔ.

Ma i ɛ nuki sankire yɛn sɔ beɛn bweseru
ta koo kam ko.

⁷Yen sɔna ba koo gbi bu beɛ yoru
mwɛeri bu ka doona

kpa beɛn nuku doɓun kuuki ka beɛn tɔɔ
baka dim mu kpe.

Samari ya koo kam ko

⁸Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u bɔrua ka
win tiin wāaru u nɛɛ,

u ɛ beɛ Isireliban tii suabu kɪ.

U maa beɛn sina kpaanu tusa.

U koo de bu Samari mwa ka ye ya wāa
ye sɔɔ kpuro.

⁹Tɔmbu wɔkuru bā n tie yenu gagu
sɔɔ, ba koo gbiwa. ¹⁰Goo ɛ n win tɔnun
goru sua yenun di u ka yara u dɔɔ u dɔɔ
meni, u koo wi u wāa yenu sɔɔwɔ bikia
u nɛɛ, goo maa tie u wāa ka wune?

Kpa yɛro u nɔn wisi u nɛɛ, goo sari.

Kpa wini u nɛɛ, a mario. N ɛ weene
su Gusunɔn yɛsiru sia saa yenin sɔɔ kpa u
sun sɛirema.

¹¹Domi Yinni Gusunɔ u wooda yenin wɛ
u nɛɛ,

u koo yenusu kpuro kɔsukuwa, bakasu
ka piiminu.

Nasara kam

¹²Ba ra dumi yakie kpee saara wɔllɔ?

Ba ra ka nɛɛ wuku mi?

Adama wee beɛ i gem gosia dɛɛ.

Ma i gea gosia gāa sosuranu.

¹³Beɛ i nuku doɓu mɔ kam sɔɔ, ma i
gerumɔ i mɔ, beɛn tiin dama i ka nasara
wa. ¹⁴Yen sɔna Gusunɔ wɔllu ka tem
Yinni u nɛɛ, u koo de bwese tukuru garu
tu beɛ seesi. Kpa tu beɛ dam dɔre saa
Hamatin duu yerun di sere n ka da nim

toraɔ ye ya wāa gɓaburun bera gia mi
gāanu ku ra kpi.

Amosun kāsiru sɔɔ,

u twee wa yi terie

7 Wee ye Yinni Gusunɔ u dera na wa
kāsiru sɔɔ. Tweeya u dera yi kɔwara
dabi dabinu sanam mɛ yakasu kparam
wee si sina boko u raa bɔɔra win yaa
sabenu sɔ. ²Sanam mɛ yi tem min yaka
si kpuro di, yera na nɛɛ, Yinni Gusunɔ, a
suuru koowo. Amɔna Yakɔbun bweseru
ta ko n ka wāa. Domi ta ɛ maa dam mɔ.

³Ma Yinni Gusunɔ u gɔru gosia kɔsa
yen di. U nɛɛ, yenin ya ɛ maa kooramɔ.

Amosu u maa dɔɔ wa

win kāsiru sɔɔ

⁴Wee ye Yinni Gusunɔ u maa dera
na wa kāsiru garu sɔɔ. U nɛɛ, u koo
tɔmbu seeyasia ka dɔɔ. Kpa u de dɔɔ wi,
u nim mɛ mu wāa tem sɔɔwɔ gɓerasia
kpa u Isireliban tem kpuro di. ⁵Ma na
nɛɛ, Yinni Gusunɔ, a ye yɔrasio. Amɔna
Yakɔbun bweseru ta ko n ka wāa. Domi
ta ɛ dam mɔ.

⁶Ma Yinni Gusunɔ u gɔru gosia kɔsa
yen di u nɛɛ, yenin tii ya ɛ maa kooramɔ.

Amosu u nifoo wa

win kāsiru sɔɔ

⁷Wee ye na maa wa kāsiru garu sɔɔ.
Na Yinni Gusunɔ wa u yɔ ganaɔ ma u
nifoo neni. ⁸Ma u man bikia u nɛɛ, mba
na waamɔ mi.

Na nɔn wisa na nɛɛ, nifoo.

Ma u man sɔɔwa u nɛɛ, nifoowa kon
ka nen tɔmbu Isireliba yɛire nge gana.
Na ɛ maa bu suuru kuammɛ.

⁹Kon ben sikado Isakin būu turanu
kɔsuku,

kpa n Isirelin sāa yenu suriri,

kpa n Yeroboamun bandu sura ka takobi
n tu kpeerasia.

Amosu ka yāku kowo Amasia

¹⁰Yera Amasia Betelin yāku kowo u Yeroboamu Isireliban sina boko goria u nee, wee Amosu u nun seesimo Isireliban suunu sɔɔ. Win gari yi u maa gerua mi, yi tumbu kpuro burisina. ¹¹Domi u nee, wune Yeroboamu, ba koo nun gowa tabu sɔɔ ka takobi.
Kpa bu Isireliba yoru mwɛeri ben tem di bu ka da mi n toma.

¹²Yen biruwa Amasia u na Amosun mi, u nūn sɔɔwa u nee, Gusunɔn sɔmɔ wune, a doo Yudan tem gia, kpa a n wunen gari yi mɔ mi, a ka wa a n dimɔ.
¹³Adama a ku maa Gusunɔn gari gere Beteli mi, domi ya sɔawa sina boko ka Isireliba kpuron sɔa yeru.

¹⁴Ma Amosu u nūn wisa u nee, na n sɔa Gusunɔn sɔmɔ. Na n maa Gusunɔn sɔmɔn bɔɔ. Ne, yāa kparowa. Sikamɔrewa^a na ra yewe. ¹⁵Yera Yinni Gusunɔ u man gɔsa sanam me na yāanu kparamɔ. U man sɔɔwa u nee, n doo n win tumbu Isireliba win gari sɔ. ¹⁶Tē, a swaa dakio a Yinni Gusunɔn gari nɔ. Wune Amasia, wune wi a nee, n ku Isireliba Gusunɔn gari sɔ. ¹⁷Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nee, wunen kuro u koo sakararu ko wuu sɔɔ, kpa bu wunen bibu go tabu sɔɔ, kpa bu wunen gberu bonu ko, domi wunen ti kaa gbi tem tukumɔ mi n toma,
mi ba koo ka Isireliba da bu yoru di.

Amosu u bireru wa win

kāsiru sɔɔ ta dāa marum yiba

8 Wee ye Yinni Gusunɔ u maa man sɔɔsi kasi teni sɔɔ. Na dāa marum

wa bireru sɔɔ me mu ye. ²Ma Yinni Gusunɔ u nee, mba na waamɔ mi.

Na nūn wisa na nee, dāa maruma na wa me mu ye.

Yera u maa man sɔɔwa u nee, saa ya tura u ka win tumbu Isireliba seeyasia.

U n maa bu suuru kuamme.

³U maa nee, yen tɔɔ te, sina kpaarun womusu koo gɔsia nuku sankiranun womusu.

Kpa tɔn dabinun gonu nu n terie baama. Kpa yam mu n maari sɔɔ sɔɔ.

Ba koo Isireliba seeyasia

⁴Yinni Gusunɔ u nee, i swaa dakio bee be i sɔarobu dam dɔremɔ.

Ma i bwɛɛbwɛɛbu kam koosiamɔ.

⁵I mɔ, domma suru kpaon tɔɔ bakara koo kpe.

Kpa su wa su besen alikama dɔra.

Domma tɔɔ wɛrarugira koo kpe, kpa su wa su besen biranu wukia.

Sa ko sakaku kawa,

kpa su yen gobi sosi.

Sa ko kilo gɔsia su ka tumbu gbeni.

Kpa su doo siinu dɔra.

⁶Sa ko wɔnwɔndobu dwe ka gobi,

kpa su sɔarobu ka baranun gobi kɔsina.

⁷Ne, Yinni Gusunɔ, na bɔrua ka nen tiin yisiru na nee,

na n bee Isireliba kɔsa ye i kua duarimɔ.

⁸Been tem mu koo yiiri,

kpa bee nen tumbu i n gɔɔ wooru sɔ.

Tem me kpuro mu koo kuke

kpa mu sure nge Egibitin daarun nim.

⁹Yen tɔɔ te, ne, Yinni Gusunɔ kon de sɔɔ u du sɔɔ sɔɔ gbāara

kpa yam mu tīra.

¹⁰Kon been tɔɔ bakanu gɔsia nuku sankiranu,

kpa been womusu su n sɔa weeweenu.

^a7:14 *sikamɔre* - Ya sɔa dāa tɛn binu ba ra di.

Kpa been baawure u saakiba doke u n
wii pɔɔru pote nuku sankiranun sɔ̃.
Kon de tɔmbu ba n nuki sankire tem me
sɔ̃

nge be ba ben bii teeruru bie.

Tɔ̃ te, ta ko n sɔ̃awa nɔni swaarugiru.

¹¹Wee ye ne, Yinni Gusunɔ na gerua.

Na nee, kon de gɔ̃ɔru tu du tem me sɔ̃.

N n̄ mɔ̃ dianun gɔ̃ɔru, n n̄ maa mɔ̃ nim
nɔru.

Adama nen garin gɔ̃ɔru ka yin nim
nɔruwa i ko i n mɔ̃.

¹²I ko i n yarinewa saa sɔ̃ yɛsan nɔm
dwaru gian di n ka da sɔ̃ duu yero,
saa maa sɔ̃ yɛsan nɔm geu gian di n ka
da sɔ̃ yari yero,

i n bɔsu baama, i n kasu i nen gari nɔ.

Adama i n̄ wasi i yi nɔ.

¹³Saa ye sɔ̃, been wɔndia burɔbu ka
been aluwaasiba ba koo gbi nim
nɔrun saabu.

¹⁴Be ba bɔrumɔ̃ ka Samarigibun bɔnun
yisuru ba mɔ̃,

ka bɔu wi u wɔ̃a Danuɔn wɔ̃aru,
n̄ kun me ka sɔ̃a te ba mɔ̃ Beri Sebaɔ,
be kpurowa kon de bu wɔruku,
kpa bu kpana bu se.

Yinni Gusunɔ

u koo tɔmbu siri

9 Amosu, u Yinni Gusunɔ wa u yɔ̃ sɔ̃a
yerun yaku yero. Ma u n̄n sɔ̃wa u
nee, u sɔ̃a yerun gbereba soowo saa ben
wollun di kpa tem mu diiri,
kpa bu wɔruku bu tɔn be ba wɔ̃a mi
kpuron winu kɔsuku.

Kpa wi, Yinni Gusunɔ u de bu be ba tie
go tabu sɔ̃ ka takobi.

Baa ben goo kun kpɛ u kisira u doona.

²Baa b̄ n̄ kukua gɔ̃riɔ, win nɔmu ga koo
bu yarama.

Baa b̄ n̄ yɔ̃wa wollɔ, u koo bu
sarasiama.

³B̄ n̄ da ba kukua guu te ba mɔ̃
Kaamelin wii kpiirɔ, u koo bu kasu,

kpa u bu mwa.

B̄ n̄ numa nim wɔ̃kun sɔ̃waɔ,
u koo de waa baka yu bu dwɛɛ migum.

⁴Ben yibereba b̄ n̄ maa bu yoru
mwɛɛra,

u koo de yibere be, bu bu go ka takobi.

U ko n bu nɔni girariwa,

kpa u bu kɔ̃sa kua, n n̄ mɔ̃ gea.

⁵Ma Amosu u nee,

Gusunɔ wollu ka tem Yinni u tem baba,
ma mu kɔsikira.

Ma men tɔmbu kpuro ba gɔ̃ woosu sɔ̃.

Me kpuro mu kukumɔ̃,

ma mu suremɔ̃

nge Egibitin daa baka te ba mɔ̃ Nilun
nim.

⁶U win wɔ̃a yeru bana wollɔ,

ma u dera wollɔ kua tem girum kpeeru.

U nim wɔ̃kun nim menna,

ma u mu yɛka tem sɔ̃.

Win yisira Yinni Gusunɔ.

Taaregibun siribu

⁷Yinni Gusunɔ u maa nee,

bee Isireliba, i n̄ Etiopigibu kere nen nɔni
sɔ̃.

Geema, na bee yara Egibitin tem di.

Adama na maa Filisitiba yara Kafitorin
di.

Ma na maa Sirigibu yara Kirin di.

⁸Wee, ne, Yinni Gusunɔ na Isireliban
bandu nɔni girari,

domi ta tora.

Kon tu kpeerasiawa handunia sɔ̃.

Adama n n̄ mɔ̃ Isireliba kpurowa kon
kpeerasia.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁹Wee, kon nen woodaba wɛ,

kpa n Isireliba siire

bwese tukunun suunu sɔ̃

nge me ba ra dobi siire,

baa yen bin teeru ta kun ka wɔ̃a.

¹⁰Nen tɔn be ba durum mɔ̃,

ma ba gerumɔ̃ ba mɔ̃,

na n̄ bu nɔni swaaru suremɔ̃,

ba koo be kpuro gowa tabu sɔ̃.

Isireliban tem koo wurama*nge yellu*

¹¹ Tõru gara sisi tè sɔɔ kon Dafidin
bandu seeya

te ta sãa nge yenu ge ga bansu kua.

Kon tu sɔmɛ, kpa tu se tu wurama nge
yellu.

¹² Kpa bu wa bu Edɔmuban tem ka
bweɛe tuku ni nu raa man sãamɔn
tem mwa.

Ne, Yinni Gusunɔwa kon yeni ko.

¹³ Wee saa ya sisi yè sɔɔ bà n gã, n n̄
tɛɛmɔ bu ka kpam duure.

Bà n resem duura, n n̄ tɛɛmɔ bu ka ye
gama.

Baa ka guunu wɔllɔ resem ya koo kpiwa
ya n terie bu ka tam ko.

¹⁴ Kon nen tɔmbu Isireliba yakia yorun
di.

Kpa bu wure bu wuu si su raa bansu kua
seeya

bu sina mi.

Ba koo resemba duure,

kpa bu yen tam nɔ.

Ba koo dāa gbaanu ko,

kpa bu yen marum di.

¹⁵ Kon den bu girawa n sire dim dim nge
dāa,

ba n wāa ben temɔ mɛ na bu wẽ mi.

Goo kun maa bu wukamɔ mɛ sɔɔn di.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

ABUDIASI

Ba ñ yē sāa sāa sanam me Abudiasi wi, u win sɔmburu kua. Adama Yudaban temɔwa u Gusunɔn gari gerua Edɔmuban sɔ. Edɔmu be, ba sāawa Esaun bibun bweseru. Ba ra n Isireliba tusawa baa me sikado turowa ba mɔ. Ba yina Isireliba bu kpe ka ben temɔ sanam me ba wee Egibitin di. Yen biru, ba ra mam Isireliba wɔraa dewa bu ben yānu gura. Yen sɔna Abudiasi u bu sɔɔwa ma ba koo ben toranun are wa. Domi Gusunɔ u koo bu siri.

Tire ten kpunaa

1. Seeyasia bi Gusunɔ u koo Edɔmugibu ko, naasu 1n di sere naasu 5.
 2. Yinni Gusunɔn siribun tɔru, naasu 6n di sere naasu 21.
- 1** Gari wee yi Yinni Gusunɔ u nɛɛ, Abudiasi u gere Edɔmuban sɔ. Yinni Gusunɔ u sɔmɔ gɔra bwese tuku-nun suunu sɔɔ u nɛɛ, nu seewo nu Edɔmuba tabu wɔri.

Edɔmuba ba koo kam ko

- ²Yinni Gusunɔ u Edɔmuba sɔɔwa saa Abudiasin nɔɔn di u nɛɛ, beɛ Edɔmuba, kon beɛ ko bwese dam sarirugiru bwesenu kpuro sɔɔ. Tɔmbu kpuro ba koo beɛ gem.
- ³Wee beɛn tii suabu beɛ nɔni wɔkua, ma i sɔ kpee baaba sɔɔ mɔ goo kun kpɛ u beɛ naa turi. Ma i tii sɔmɔ i mɔ, wara u koo sun sura minin di.
- ⁴Yen sɔ, i n yē ma baa i n da sere mi gunɔ bakeru ta ten sokuru mɔ, ñ kun me, i dua kperio i beɛn wāa yenu kua mi, kon beɛ sarasiamaa. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁵Gbenɔbu bà n na ba beɛ wɔri subaru sɔɔ wɔkuru, ba koo beɛn yānu gurawa. Bà n beɛn resem gbea wɔri, ba koo ye sɔriwa, kpa bu beɛ fiiko deria.

⁶Adama beɛ Esaun bibun bweseru, yibereba ba koo beɛn arumani gura, baa ka beɛn dukia ye ya berua.

⁷Be i raa ka nɔɔ tia sāa, ba koo beɛ tɔnu kandu kua, kpa bu beɛ gira sere beɛn tem nɔɔ bura yerɔ.

Be ba raa sāa beɛn bɔrɔba, ba koo beɛ dam dɔre.

Ka be i ra raa di sannu, ba koo beɛ yina beria.

Adama i ñ ye tubumɔ.

⁸Ne, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, nen mɔrun tɔru sɔɔ, kon bwisigibu kpeerasia Edɔmun tem sɔɔ, kpa n laakarigibu go.

⁹Beɛ Temagibu, beɛn tabu kowobu ba koo burisina kpa bu be kpuro go.

Yèn sɔ ba koo Edɔmuba

seeyasia

¹⁰Beɛ Edɔmuba, wee i beɛn mero bisibu Yakɔbun bweseru mweera i go.

Yen sɔ, i ko i sekuru wa.

I ko i kam kowa sere ka baadommaɔ.

¹¹Domi i wāa mi sanam me yibereba ba Isireliba tabu kamia ma ba dua ben wusɔ.

Ma ba ben yānu gura Yerusalemɔ ba tɛtɛ toosi.

Beɛn tii i sāa nge yibere be.

¹²Beɛ Edɔmuba, n ñ daa weene i beɛn mero bisibu Yudaba meeri ka nuku dobu

sanam me ba nɔni sɔɔre.

N ñ daa weene i nuku dobu ko

ñ kun me i bu wome sanam me ba nuki sankire.

¹³ Bɛɛ Edɔmuba, n ɛ daa weene i du nen
tɔmbun wuuɔ
sanam mɛ yibereba ba gu kpeerasia.
N ɛ daa weene i gen bansu mɛeri ka
nuku dobu.
N ɛ daa weene i gen dukia gura i tii
koosi.
¹⁴ N ɛ daa weene i yɔra swaa yinna yero
i ben be ba duki mɔ mwɛeri i go,
ɛ kun mɛ i bu mwa i yibereba nɔmu
sɔndia nɔni swaa te sɔɔ.
¹⁵ Domi saa ya turuku kua
yɛ sɔɔ Yinni Gusunɔ u koo bwesenu
kpuro siri.
Saa ye sɔɔ, ba koo bɛɛ kua nge mɛ i gabu
kua.
Kɔsa ye i kua mi, ya koo wɔriwa bɛɛn
wiru wɔlɔ.

Isireliba

ba koo Edɔmuba mɔru kɔsie

¹⁶ Bɛɛ Isireliba, i nen mɔru ye na ka bɛɛ
sɛɛyasia nɔra
nen guu dɛɛrarun wɔlɔ.
Mɛya bwese ni nu tie, nu ɛ kpɛ nu ye nɔ
nu kpe.
Nu ko n ye nɔrumɔwa sere yu ka nu go
kpa nu kpeera mam mam.
¹⁷ Saa ye sɔɔ, Siɔni koo maa ko nɛ
Gusunɔn guu dɛɛraru.

Be ba yara tabun di Yakɔbun bweseru
sɔɔ ba koo faaba wa mi,
kpa bu ben tem mwa be ba raa mu
mwan nɔman di.
¹⁸ Yakɔbun bibun bweseru ka Yosefun
bibun bwesera ko n sɛawa nge dɔɔ.
Ba koo Esaun bweseru dɔɔ meniwa nge
yakasu.
Ba koo bu dɔɔ meniwa mam mam, ba ɛ
goo derimɔ mi.
Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Isireliba ba koo wure

bu be ba bu sikerenen tem mwa

¹⁹ Yuda be ba wɛa sɔɔ yɛsan nɔm
dwaru gia ba koo Edɔmuban tem
mɛ mwa. Be ba wɛa wɔwɔɔ, ba
koo Filisitiban tem ka Samarigim ka
Efaraimugim mwa, kpa Benyameɛba bu
maa Galadin tem mwa.
²⁰ Isireliban tabu kowo be ba raa
kpikuru sua saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian
di, ba koo Kananiban tem mwa sere n
ka da Sarepataɔ. Yerusalemugii be ba
maa kpikuru da Sefaradiɔ, ba koo wuu si
su wɛa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia mwa.
²¹ Ka nasarawa ba koo Siɔnin guuru yɔ.
Min diya ba ko n Edɔmuba kpare.
Kpa Yinni Gusunɔ u n bandu dii!

YONASI

Tɔn dabira ta Yonasin gari yē. Yonasi u n̄ ka Gusunɔn sɔmɔ goo weenē. Domi Gusunɔ u n̄n s̄ɔsi ma handuniagibu kpurowa u kī, n̄ n̄ mɔ Isireliba tɔna. Yen s̄ɔna u n̄n gɔra u da u Ninifugibu waasu kua bu ka ḡɔru gɔsia. Adama Yonasi u yina. Domi Ninifugii be, ba s̄aawa Isireliban yiberē kpokoba. Adama Gusunɔ u n̄n tilasi kua u ka da.

Tire ten gari yi sun ḡɔru gɔsiabun arufaani s̄ɔmɔ. Yesu u Yonasin gari yi sua u ka win seebu gɔrin din gari tubusia, Mateu 12:38-42.

Tire ten kpunaa

1. Yonasin mɛm nɔɔbu sariru, wiru 1.
2. Yonasin kanaru, wiru 2.
3. Yonasin waasu Ninifuɔ, wiru 3.
4. Gusunɔn durom Ninifugibun s̄ɔ, wiru 4.

Yonasi u kookari kua

u ka Gusunɔ duka suuri

1 S̄ɔ teeru, Yinni Gusunɔ u Yonasi, Amitain bii s̄ɔɔwa u n̄ē, ²Yonasi, a seewo a da Ninifu wuu maro bɔkɔ gen mi. Kpa a nɔɔgiru sua a bu gerusi. Domi ben nuku k̄s̄uru ta banda sere ta man girari.

³Adama Yonasi u seewa u duka sua u Taasisin swaa w̄ri, u wa u ka Yinni Gusunɔ tonda. Ma u da Yafoɔ u goo nimkuu dua. Ma u yen daabun gobi k̄sia. Nge m̄ya u ka Taasisin swaa w̄ri wi ka tɔn be ba d̄ɔ Taasisi mi sannu u wa u ka Yinni Gusunɔ tonda.

⁴Adama Yinni Gusunɔ u dera woo bɔkɔ ga seewa nim w̄ku gen mi. Ma n s̄are goo ge, ga koo nim diira. ⁵Be ba goo ge temamɔ, ba berum soora. Ma ben

baawure u win būu soku. Ma ba goo gen s̄munu kawa ba sure nim w̄kuɔ gen bunum mu ka kaara. Adama Yonasi u da u kp̄i u d̄ɔ mam mam sere goo gen s̄ɔɔwɔ. ⁶Ma goo gen temɔ tɔnwero u susi u Yonasi yamia u n̄n bikia u n̄ē, mban s̄ɔna a d̄ɔ. A seewo a wunen būu soku. S̄ɔɔkudo u koo sun yaaya kpa sa kun kam kue.

⁷Ma ba geruna ba n̄ē, i na su tubu tubu ko kpa su ka gia win s̄ k̄sa yeni ya sun deema.

Yera ba tubu tubu ye kua. Ma ya Yonasi di. ⁸Yera ba n̄n bikia ba n̄ē, a sun s̄ɔɔwɔ wi u sun k̄sa yeni kparemɔ. Man diya a wee. Am̄na wunen ȳsiru. Bwese terà a s̄a. S̄ambu teren s̄ɔna a w̄a mini.

⁹Ma Yonasi u bu wisa u n̄ē, na s̄aawa Heberu. Yinni Gusunɔwa na ra s̄a wi u w̄llu ka tem ka nim w̄ku taka kua.

¹⁰⁻¹¹Yera tɔn be, ba nanda ye ba gia ma Yonasi u Yinni Gusunɔ duka su-urimɔwa domi win tii u bu s̄ɔɔwa m̄. Ma ba n̄n bikia ba n̄ē, mban s̄ɔna a kua m̄. Am̄na sa ko nun kua nim m̄, mu ka kpuna.

N deema nim m̄, mu seemɔ mu d̄ɔɔwa. ¹²Ma u bu wisa u n̄ē, i man suo i kp̄ē nim w̄ku ge s̄ɔ. Saa yera nim m̄, mu koo mari. Domi na yē ma nen s̄ɔna woo bɔkɔ geni ga seewa.

¹³Ka m̄, goo temɔ be, ba seewa ba hania m̄ bu ka turi nim men goorɔ. Adama ba kpuna. Domi nim m̄, mu seewawa. ¹⁴Yera ba Yinni Gusunɔ soka ba n̄ē, Yinni Gusunɔ, a ku sun kpeerasia tɔnu winin w̄arun s̄. A ku sun wi u kun sun ḡānu kuen yem s̄obi. Domi a ra kowa ye a kī.

¹⁵Yera ba Yonasi sua ba kp̄ē nim w̄ku ge s̄ɔ. Saa yera ga kpuna s̄ē. ¹⁶Yera tɔn be, ba Yinni Gusunɔ nasia, ba n̄n ȳkuru kua. Ma ba n̄ɔ mweeru kua ma wiya ba koo s̄a.

Yonasin kanaru

swāan nukurɔ

2 Yinni Gusunɔ u dera swāa baka ya Yonasi mwe. Ma u kua wōkuru ita ka sɔɔ sɔɔ ita swāa yen nukurɔ. ²Swāa yen nukurun diya Yonasi u Gusunɔ win Yinni kana. ³U nɛɛ,

Yinni Gusunɔ, sanam mɛ na wāa nuku sankiraru sɔɔ,
na nun nɔɔgiru sue, ma a man wisa.
Saa ɔrɔribun wāa yerun di na nun soka.
Ma a nen nɔɔ nua.

⁴Wee a man kpɛɛ sere nim wōkun sɔɔwɔ.
Ma nim man mwe.
Nim kurenu kpuro man taare.

⁵Na raa tii sɔɔmɔ na mɔ, wee a man gira wunen wuswaan di,
na da sere mi n toma.
Adama wee tɛ, kon maa wunen sāa yee deeraru wa.

⁶Nim man mwe sere na kī n gbi.
Mu man wukiri, ma yaka si su wāa men sɔɔwɔ
su man tɛkusi sere wirɔ.

⁷Na numa na da sere guunun kpeekpeekuɔ,
ma tem sɔɔwɔn gamboba ba man kenusi dim dim.

Adama Gusunɔ nen Yinni, a man yara min di wasiru.

⁸Sanam mɛ na kom yaa bia
na wunɛ Yinni Gusunɔ yaaya,
ma a nen kanaru nua wunen sāa yee deerarun mi.

⁹Be ba būnu sāamɔ, ba ñ maa wunen durom wasi.

¹⁰Adama nɛ, kon nun yākuru kua.

Kon nun siara,
kpa n nen nɔɔ mweeru yibia.
Yinni Gusunɔ, wuna a ra man faaba ko.

¹¹Saa yera Yinni Gusunɔ u swāa ye sɔɔwɔ u nɛɛ, yu doo yu Yonasi sia kasɔɔ.
Ma swāa ye, ya da kasɔɔ ya Yonasi sia.

Yonasi u waasu mɔ Ninifuɔ

3 Yinni Gusunɔ u kpam Yonasi sɔɔwɔ u nɛɛ, ²Yonasi, a seewo a da Ninifu wuu maro gen mi. Kpa a gari yi gere yi kon nun sɔ.

³Ma Yonasi u seewa u da Ninifuɔ nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua. N deema Ninifu sāawa wuu bɔkɔ gɛ sɔɔ ba koo sɔ sɔ ita bu sere gen gooru wa. ⁴Ye Yonasi u tura mi, u sia tɔɔ giriru, u nɔɔ-giru sue u gerumɔ u mɔ, sɔɔ weerun biru, Ninifu ya koo kpe. ⁵Ma Ninifugibu ba Gusunɔ naane kua. Ba nɔɔ bɔkuru kpapa, ba saakiba sebua nuku sankiranun sɔ saa damgibun di n ka da bwɛɛb-wɛɛbɔ. ⁶Ye Ninifun sina boko u gari yi nua ma u seewa saa win sina kitarun di u win yaberu pota. Ma u saaki sebua, u tii torom wisi wirɔ nuku sankiranun sɔ.

⁷Ma u kpapa Ninifuɔ u nɛɛ, sina boko ka win sina asakpɔbu ba wooda yara ba nɛɛ, saa tɔnu sere ka yaa sabenɔ, bu ku gāanu di, bu ku maa nim nɔ. ⁸Kpa tumbu kpuro ka yaa sabenɔ, bu saakiba sebe nuku sankiranun sɔ. Kpa bu Gusunɔ nɔɔgiru sue ka dam bu nūn kana, kpa bu ben kom kɔsum deri ka ben daa bɔɔbɔya ye ba ra raa ko. ⁹Sɔrɔkudo Gusunɔ u koo ɔrɔru ɔsia kpa win mɔru yu sure u kun maa sun kam koosie.

¹⁰Ye Gusunɔ u wa ma Ninifugibu ba ɔrɔru ɔsia, ba ben daa kɔsa deri, yera u win himba ɔsia. Ma u ñ maa bu kɔsa ye kue ye u raa ɔrɔru doke u bu kua.

Yonasin mɔru

Gusunɔn durom sɔ

4 Yera Yonasin mɔru seewa gāa ni Gusunɔ u Ninifugibu kuan sɔ. ²Ma u Yinni Gusunɔ sɔɔwɔ u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, yeniban beruma na mɔ sanam mɛ na wāa nen temɔ. Yen sɔna na duka yakura fuuku na dɔɔ Taasisiɔ. Na yɛ ma a sāawa wɔnwɔndugii, a maa suuru mɔ.

Wunen kīru ta kpā. A ra tōnu kōsa wīari ye a raa gōru doke a nūn kua. ³Tē, a de n gbi, domi n buram bo n gbi ye ko na n ka wāa.

⁴Yinni Gusunɔ u nɛɛ, a ñ gem mɔ Yonasi, a ka mɔru yenin bweseru ko.

⁵Yera Yonasi u yarima Ninifu yen min di u da u wāa yen sōɔ yari yeru gia, u kuru gira mi. Miya u mara u wa ye ya koo wuu ge deema. ⁶Ma Yinni Gusunɔ u dāa kiku gagu kpiisia ga Yonasi gunum kere, gu ka nūn saaru kua, kpa win bwēra yu kpuna. Yera n Yonasi dore too too. ⁷Adama sisiru bururu, Gusunɔ u maa dera kɔkɔru gara na ta dāa te di. Ma ta gbera. ⁸Sanam mɛ sōɔ yara, u dera woo sum ga na saa sōɔ yari yerun

di. Ma sōɔ wi, u Yonasi so wirɔ sere u wasikira. Ma u nɛɛ, n buram bo u gbi ye u ko n ka maa wāa.

⁹Yera Gusunɔ u nūn sōɔwa u nɛɛ, a ñ gem mɔ a ka mɔru ko dāa kiku gen sō.

Ma Yonasi u nɛɛ, na gem mɔ n ka mɔru ko too too sere n gɔɔ kana.

¹⁰Ma Yinni Gusunɔ u wisa u nɛɛ, a ñ sɔmburu garu kue dāa ten sō. N ñ wune a tu kpiisia. Wee ta kpēa wōku teeru, ma ta gu wōku kpaaru. Ka mɛ, wee a tu wɔn-wɔndu kuamme. ¹¹Ninifu wuu bɔkɔ gen tɔmbu ba sāawa tɔmbu nɔɔɔbun suba wunaa teeru (120.000), ba ñ maa gea ka kōsan wunano yē. Yera a ñ kī n be ka ben yaa sabe dabinu wɔnwɔndu kua?

MISEE

Misee ka Esai, waati tia ba ben gari gerua. Miseen tireru sɔɔ, u Isireliba ka Yudaba gerusi yèn sɔ weesu ka naane sariru ka karanabu ka dam dɔrebu ka sere daa bɔɔbɔya ya wāa ben suunu sɔɔ. Gobigibun arumani kun bu tura sere ba maa s̄arobu ka tɔn kurɔbu giramɔ ba bu ben yenusu wɔrarimɔ. Ben wirugibu ba nɔm biran k̄enu mwaamɔ. Ben yāku kowobu ka Gusunɔn sɔmɔbu ba tɔmbu gobi mwaarimɔ bu sere ben sɔmburu ko. Durum yeniba kpuron s̄na Misee u bu gerusi. Yen biru, u bu s̄ɔwa ma Gusunɔn durom mu kpā. Yen s̄ɔ, bu de bu ḡoru gosia kpa bu wurama Yinni Gusunɔn mi. Meya u maa s̄arobu dam k̄emɔ bu ka ben tii Gusunɔ w̄ɛ. Yinni Gusunɔ u ra kpuro ko dee dee. Yen s̄na n n̄ koorɔ u kun k̄ɔsan kowobu s̄eyasie. S̄ɔ teeru u koo win tɔmbu yakia u bu yara seku-run di. Kpa u de b̄ori yendu ka gem mu n wāa ben suunu sɔɔ.

Tire ten kpunaa

1. Isireliban toranu ka ben s̄eyasiabu, wiru 1n di sere wiru 3.
2. Yinni Gusunɔn durom, wiru 4n di sere wiru 5.
3. Yinni Gusunɔ u koo win tɔmbu siri, wiru 6:1n di sere wiru 7:7.
4. Gusunɔn nɔɔ mwɛɛ duronu, wiru 7:8-20.

1 Yudaban sina boko Yotamu ka Akasi ka Esekiasi ben waati s̄ɔra Yinni Gusunɔ u Misee M̄oresetigii s̄ɔwa ye ya koo Samari ka Yerusalemu deema.

Yinni Gusunɔ

u win tɔmbu taare w̄ɛ

² B̄ɛɛ bwesenu kpuro, i swaa dakio. B̄ɛɛ handuniagibu, i swaa tem kp̄iyo i nɔ.

Yinni Gusunɔ u koo na saa win wāa yee d̄ɛrarun di u b̄ɛ taare w̄ɛ.

³ Wee u yarim wee saa win wāa yee ten min di,

u s̄imɔ guunun wɔlɔ.

⁴ Û n nu taara, nu ra numwa.

Kpa w̄ɔwi yi n yandamɔ nge gum yarum n̄ kun m̄ɛ nge nim m̄ɛ mu saram wee gungunun di.

⁵ Isireliba Yakɔbun bibun toranun s̄na yeni kpuro ya koora.

Wara u Isireliba dam k̄a bu ka Gusunɔ seesi.

Ben wuu maro Samariwa.

Wara u Yudaba suremɔ b̄uu s̄āaru sɔɔ.

Ben wuu maro Yerusalemuwa.

⁶ Yinni Gusunɔ u n̄ɛ, yenibara ya koo de Samari yu ko bansu

kpa bu resem duure mi.

U koo yen ganin kpenu sure sere w̄ɔwan s̄ɔwɔ.

Kpa bu yen kp̄ɛkp̄ɛku wa.

⁷ Ba koo yen bw̄āarokunu kpuro k̄ɔsuku. K̄ɛɛ ni ba raa wa, ba koo nu d̄ɔɔ meni.

U koo de bu yen b̄unun s̄āa yānu kpuro gura.

Dom̄i sakara gobiya⁸ ba ka nu dwa.

T̄ɛ, tɔn tukobu ba koo nu gura bu ka s̄āaru ko.

Wahala ya Yerusalemu deema

⁸ N̄ɛ Misee kon weeweenu ko n sw̄i.

Kon s̄i tereru, ka naa dirisu.

Kon wuri ko nge gb̄ee ku b̄ɔɔ.

Kpa n sw̄i nge taataaru.

§1:7 *sakara gobi* - Ben b̄uu s̄āaru sɔɔ ba ra sakararu ko ka kurɔ be ba ra n wāa ben b̄uu diru mi. Sakara gobi yira ba ka dii te bana.

⁹Samarin nɔni swāa te ya wa sere ta
Yudaba girari, ta ñ kpeemɔ.

Wee ta tunuma sere Yerusalemu nen
tɔmbun wuun kɔnnɔwɔ.

¹⁰I ku ye kpapa Gatiɔ.

I ku maa swi Akoɔ.

I bindio tua sɔɔ nuku sankiranun sɔ Beti
Leafaraɔ.

¹¹Wee bɛɛ Safirigibu ba koo bɛɛ yoru
mwɛɛri,

kpa i n wāa tereru ka sekuru sɔɔ.

Sananigibu ba ñ kākɔ bu yari ben wuun
di.

Betisalegibun weeweenu dera ba ñ wāa
yeru mɔ.

¹²Marɔtigibu ba diirimɔ ben alafian sɔ.

Nɔni swāa te, ta weewa Yinni Gusunɔn
min di.

Ta maa Yerusalemun gbāra kɔnnɔ
girari.

¹³Bɛɛ Lakisigibu i bɛɛn keke yi dumi
gawe sɔɔru kowo.

Domi i Isireliban daa kōsa saarimɔ.

Ma i dera Yerusalemgibu ba man seesi.

¹⁴Yen sōna i ko tē karana ka Moreseti
Gatigibu.

Akisibugiba kun maa Isireliban sinambu
somiru wee.

¹⁵Bɛɛ Maresagibu, Yinni Gusunɔ u koo
kpam bɛɛ yibere kpao nɔmu sɔndia.

Isireliban sina yikogibu ba koo da bu
kuke kpee te ba mɔ Adulamuɔ.

¹⁶Bɛɛ Yerusalemgibu, i bɛɛn seri kɔniɔ i
wii kparanu yi nuku sankiranun sɔ.

I swiɔyɔ bɛɛn bii be i kɔn sɔ.

Wee ba koo bu mwɛɛri bu ka da tem
tukumɔ.

Be ba tɔmbu dam dɔremɔ

2 Bɔruroba be ba ra n kōsa bwisikumɔ
wōkuru mi ba kpī.

Bà n seewa buru buru kpa bu ye ko yèn
sɔ ba yen dam mɔ.

²Bà n goon gberu bine kua, kpa bu tu
mwa.

Bà n goon diru bine kua, kpa bu tu mwa.

Ba ra yēro ka win yenugibu dam dɔrewa
kpa bu du bu ben dukia kpuro gura.

³Yen sōna Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wee na
kōsan sɔɔru mɔ tɔn ben sɔ.

Ba ñ maa kpē bu ye duka suuri.

Meya ba ñ maa kpē bu si ba n wīiru
yōrasie dam dam.

Domi tɔɔ te ta wee mi, tɔɔ kōsura.

⁴Yen tɔɔ te, ba koo gɔɔ wura yen ko bu
nɛɛ,

wee! Ba bu gura kpuro mam mam.

Ben tɔmbu ba ñ maa tem mɔ.

Ba bu gira ben gbean di.

Ba ye bɔnu kua ben tii tiine sɔɔ.

Mban sōna ba bu gura nge mɛ.

⁵Adama saa gaa sisi yè sɔɔ ben goo kun
maa tem wasi

Yinni Gusunɔn tɔmbu bà n tem bɔnu mɔ.

Gabu ba Gusunɔn sɔmɔ

Miseen gari siki

⁶Ben gaba ba seewa ba Misee sɔɔwa ba
nɛɛ,

a ku maa gari suni a n mɔ, kōsa ye, ya
weewa kam kam.

⁷Ba Isireliban bweseru bōrusiwa?

Yinni Gusunɔ u suuru kpanawa?

Nge meya u ra raa sun kue?

Adama Misee bu wisa u nɛɛ,

gari doriya na gerumɔ be ba kom gem
mɔn sɔ.

⁸Adama bɛɛya Yinni Gusunɔ u sɔɔmɔ u
mɔ,

i kua win tɔmbun yibereba.

I tɔmbu sɛre be ba wee tabu gberun di i
ben yānu potira.

⁹I ben kurɔbu gira saa yenu si ba kɔn
min di,

ma i dera ben biba kun maa girima wasi
sere ka baadommaɔ yè na raa bu
wē.

¹⁰I seewo i doona,

i ñ maa bɔri yendu wasi tem mɛ sɔɔ.

Wahala baka ya bɛɛ mara bɛɛn mem
nɔɔbu sarirun sɔ.

¹¹ Domi Gusunɔn sɔmɔ benin bwesera i
ra kã
be ba ra bɛ weesu kue bu nɛɛ,
i ko i tam wa i nɔ, yen tam bɔɔbɔm mam.

Yinni Gusunɔ

u koo Isireli be ba tie menna

¹² Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
bɛ Isireliba, Yakɔbun bweseru,
kon bɛ be i tie kpuro menna.
Kon bɛ menna nge yãanu gɔɔ teu sɔɔ.
Kpa i n wãa sannu nge yãanu kpapa
yerɔ.
Bɛɛn tem mu koo tɔmbu yibu.
¹³ Nɛ, Yinni Gusunɔ bɛɛn sina boko,
nena na bɛ kpape.
Kon na n bɛ swaa gbiiye.
Nena kon bɛ swaa kenia i ka yakiara.
I ko i swaa gĩa kpa i yari min di.

Misee u Isireliban wirugibu

kirɔ mɔ

3 Bɛ Isireliba Yakɔbun bweserun
wirugiba na ka yã.
N n bɛɛya n weenɛ i n woodaba yɛ?
² Adama wee i n gea kã,
kɔsa i kã.
I ra tɔmbu ben gãanu kpuro mwaariwa.
Kpa i bu yɔsu tereru.
³ I ra bu diwa mam mam nge yaa ye ba
koka ba kukunu kɔsuka,
ma ba ye bɔtira ba doke wekerɔ.
⁴ Yen sɔna i n Yinni Gusunɔ kana u bɛ
somi,
u n bɛ wisimɔ.
U koo bɛ biru kisiwa kɔsa ye i kua min
sɔ.

Gusunɔn sɔmɔ

be ba Isireliba nɔni wɔkumɔ

⁵ Misee u nɛɛ, wee ye Yinni Gusunɔ
u gerumɔ sɔmɔ be ba win tɔmbu nɔni
wɔkumɔn sɔ. U nɛɛ,

bà n bu gãanu nɔɔ dokea,
ba ra nɛɛwa, bɔri yenda wee.
Bà kun maa bu gãanu wɛ,
kpa bu nɛɛ, tabu sisi.

⁶ Yen sɔ, ba n maa yam wasi.

Ba n maa win gari mɔ.

Yam wɔkura koo ka bu sikerena.

Ba n maa gãanu wasi.

⁷ Sɔmɔ be, ba koo ben wuswaa wukiriwa
sekurun sɔ.

Domi Yinni Gusunɔ u n bu wisimɔ.

⁸ Adama nɛ Misee, kon na n dam
yibawa.

Domi Yinni Gusunɔ u man win Hunde
wɛ.

Na gem ka wɔrugɔru sebua.

Ma na Isireliba, be Yakɔbun bweseru
ben mem nɔɔbu sariru sɔɔmɔ.

Yerusalemu koo ko bansu

⁹ Bɛ Isireliba Yakɔbun bweserun
wirugibu,
i swaa dakio i nɔ.
I ku ra gem kã.

I ra mu gɔsiewa kɔsa.

¹⁰ Wee i tɔmbu goomɔ,
i ben dukia suamɔ i ka Yerusalemu
banimɔ.

¹¹ Ma i nɔm biran kɛnu mwaamɔ i sere
siri.

Yãku kowobu ba ra gina tɔmbu gobi
mwaariwa bu sere wooda sɔɔsi,
kpa Gusunɔn sɔmɔbu bu gobi mwa bu
sere win gari gere.

Kpa ba n sere mɔ ba sãawa Gusunɔn
tɔmbu.

Gãanu kun bu deemamɔ yèn sɔ u ka bu
wãa.

¹² Tɛ, bɛɛn sɔ, ba koo Siɔni kɛra nge gbee
te ba wuka.

Kpa Yerusalemu yu ko bansu.

Kpa guu te ta wãa sãa yerɔ tu kikisu kpi.

Yerusalemu ya ko n wāa

b̄ori yendu s̄o

4 Saa gaa sisi yē s̄o guu tēn mi Yinni
Gusun̄n s̄a yera raa gire,
ta koo guu ni nu tie bēere kera.
Kpa bwese dabinu nu na mi,
²nu nē, i na su da Yerusalem̄o Yinni

Gusun̄n guur̄o
mi Isireliba ba ra n̄n s̄a,
kpa u sun win swē s̄osi su s̄i yi s̄o.
Min diya u koo win wooda yara kpa u
gari geruma.

³U koo bwese dabinu siri,
ni nu dam m̄o nu na tontonden di.
Kpa bwese ni, nu nin takobiba b̄ori nu
ka tebonu seku.

Meya nu koo nin yaasi b̄ori nu woba so.
Bweseru gara kun garu seesim̄o.
Ba ñ maa tabun gari m̄ ben suunu s̄o.

⁴Baawure u ko n wāa win gberu
kpaan̄o b̄ori yendu s̄o.

Goo kun maa n̄n nandasiam̄o.
Gusun̄o wollu ka tem Yinniwa u yeni
gerua.

⁵Bweseru baatere ta ra kāwa tu ten būu
mēm n̄owa.

Adama bese, Gusun̄o besen Yinniwa sa
ko mēm n̄owa sere ka baadommāo.

Yinni Gusun̄owa u s̄a suno

Yerusalem̄o

⁶T̄ru gara sisi tē s̄o kon be ba mēera
kua menna,

kpa n be ba kpikuru sua sokusiam̄o,
be, be na raa n̄ni s̄owa mi.

⁷Kon be ba mēera kua mi menna.

Kpa be, ba n s̄a nen t̄mbun sukum me
mu tie.

Kpa n be, be ba raa kpikuru sua mi ko
bwese damgiru.

Kpa nē, Yinni Gusun̄o na n s̄a ben suno
Sion̄o sere ka baadommāo.

⁸Wunē Yerusalem̄un guuru,

wunē wi a s̄a nge wuu k̄sobun diru,
a t̄mbu k̄su,
kaa maa wunen bēere wa nge yellu.
Domi Yerusalem̄u ya koo kpam ko Isire-
liban wuu maro.

Yerusalemugibu n̄ni

swāaru ka ben yakiabu

⁹Mban s̄na i kuuki m̄ bēe
Yerusalemugibu.

Mban s̄na i t̄i t̄birim̄o nge t̄n kur̄o wi
k̄i u ma.

Mana bēen suno u wāa.

Mana bēen bwisi k̄ebu ba da.

¹⁰Bēe Yerusalemugibu, i wuri koowo
nge t̄n kur̄o wi u yiire u k̄i u ma.

Domi tē, i ko i yari Yerusalem̄un di.

Kpa i da i n wāa yakas̄o.

Ba koo ka bēe da sere Babilon̄o.

Adama Yinni Gusun̄o u koo ra bēe yak-
iama min di.

Kpa u bēe w̄ra bēen yibereban n̄man
di.

¹¹Tē, bwese dabinu nu mēnam̄o nu ka
bēe seesi.

Nu m̄, su de ben wuu Yerusalem̄u ye,
yu bēere bia, yu ko bansu.

Kpa sa n su mēera.

¹²Adama t̄n be, ba ñ yē himba ye Yinni
Gusun̄o u yi win t̄mbun s̄o.

Ba ñ win bwisikunu yē.

U k̄i u bu mēna nge alikama ye ba suba
mi ba ra ye so.

¹³Yinni Gusun̄o u nē,

bēe Yerusalemugibu, i seewo i bēen
yibereba so nge alikama.

Kon de i n dam m̄o nge keten k̄oba ye ya
dam m̄o nge sisu.

Ma yen naa konnu nu dam m̄o nge sii
gandu.

I ko i bwese dabinu munkuwa.

Kpa i ben arumani gea mwa i nē Gusun̄o
tem kpuron Yinni yiiya.

¹⁴Adama bēe Yerusalemugibu,
i bēen tabu kowobu mēnama.

Wee ba bæ tarusi.

Ma ba been sina boko soomɔ baanɔ ka bokunu.

Faaba kowo koo yariwa

Betelehemun di

5 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
wunɛ Betelehemu, Efaratagibun
wuu,

wuna a piiburu bo Yudan wusu sɔɔ.

Adama wunen min diya kparo koo yari
wi u koo nen tumbu Isireliba kpara.

U wāawa saa yee yellun di.

² Adama ko na n gina nen tɔn be deriwa
ben yibereban nɔma sɔɔ

sere kuro wì u koo kparo wi ma, u ka
ma.

Be ba kpikiru da, ba koo gosirama bu
Isireli be ba tie deema.

³ Kpa kparo wi na bæ nɔɔ mwɛɛru kua
mi,

u bæ nen tumbu menna u kpara mam
mam

ka nɛ, Yinni Gusunɔn dam ka nen yiiko.
Win tumbu ba ko n wāa bɔri yendu sɔɔ.

Kpa u yisiru yari handunian goonu nne
ye sɔɔ.

⁴ Wiya u koo ka bɔri yendu na.

Asirigibu bà n na, ba besen tem wɔri
ba dua sere besen sina kpaarɔ,

sa ko besen kparo be ba dam bo seeya
bu bu wɔri.

⁵ Ben tabu yānun sɔ,

ba koo Asirigibu ka Nimurodugii be
taare,

kpa bu sun wɔra Asirigibu bà n besen
tem wɔrima.

Isireli be ba wāa

bwese ni nu tien suunu sɔɔ

⁶ Isireli be ba tiara ba ko n wāa
tɔn dabunun suunu sɔɔ nge kako
arufaanigiru

te Yinni Gusunɔ u dera ta wɔruma,

h̄ kun mɛ nge gura ye ya nɛmɔ tɛɛru,
ya h̄ gāanu yīiyɔ tɔnun min di.

⁷ Isireli be ba tiara ba ko n wāa tɔmbun
suunu sɔɔ,

kpa ba n dam mɔ nge gbee sunɔ ge ga
wāa gbeeku yeen suunu sɔɔ,

h̄ kun mɛ yāa gɔɔ sɔɔ.

Mi ga dua kpuro, ga ra yaa kasukuwa
gu mwe.

Goo kun maa kpɛ u gu mwaari.

⁸ Isireliba, i seewo i been yibereba wɔri.

Kpa i bu go mam mam.

Yinni Gusunɔ

u ye ba gballi wuna

⁹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

tɔru gara sisi tɛ sɔɔ kon been dumi ka
been tabu kekeba kpeerasia.

¹⁰ Kpa n been wusu kam koosia.

Kpa n been gbāranu suriri.

¹¹ Kon been dobo dobogibu go.

I h̄ maa ben dobo dobo wasi been suunu
sɔɔ.

¹² Kon bwāarokunu ka kpɛɛ ni i gira
kɔsuku.

I h̄ maa nu sāmɔ.

¹³ Kon būu wi ba m̄ Asitaaten sāa yerun
dānu wukiri.

Kpa n been wusu kɔsuku.

¹⁴ Nen mɔru koo se,

kpa n nen dam sɔɔsi bwese ni nu h̄ man
mem nɔɔwammen m̄.

Yinni Gusunɔ u win tumbu

taare wɛɛmɔ

6 I swaa dakio ye nɛ, Yinni Gusunɔ na
gerua. Na nɛɛ,

Isireliba, i seewo

i ka tii yina guunu ka gungunun
wuswaaɔ.

² Bæ guunu, i swaa dakio.

Bæ tem kpeɛkpeɛku damginu,

nɛ, Yinni Gusunɔ na nen tumbu taare
wɛɛmɔ.

Na kī n bu siribu soku.

³ Bēe Isireliba, bēe nen tumbu, kōsa mba na bēe kua.

Ma sōra na dera i wasira.

I man wisio.

⁴ I man taare wēemō yèn sō na bēe Isireliba yara saa Egibitin di?

Ñ kun mē yèn sō na bēe yara saa yorun di?

Ñ kun mē yèn sō na bēe kparo beni gōriama, Mōwisi ka Aroni ka Mariamu?

⁵ Bēe nen tumbu, i yaayo kōsa ye Balaki Mōabun sina boko u bwisika u bēe kua.

I maa yaayo ye Balamu Beorin bii u nùn wisa.

Na bēe yōsiri bēen sanum sōo saa Sitimun di sere Giligali.

Ma i nen durom wa mē ne, Yinni Gusunō na bēe kua.

Ye Yinni Gusunō u tumbu

bikiamō

⁶ Kēē terā kon ka Yinni Gusunō wi, wi u kpuro kere daawa

nā n dōo win sāa yerō.

Kēē terā ko na n neni n ka nùn yiira.

Naa wōō tiagia kon ka nùn yāku dōo mwaararugiru kua?

⁷ Yinni Gusunō u yāa kine dabi dabinun bukata mō?

Gum kotosun bukatawa u mō?

Nen bii gbiikoowa kon nùn wē u sere man nen toranu suuru kua?

⁸ Aawo, Yinni Gusunō u tumbu gea sōosi ye u ra kā.

Ye u bu kanamō bu ko,

yera bu ben berusebu wē ye n sāa begia.

Kpa bu bu kīru sōosi.

Kpa bu wi, Gusunō ben Yinni swii ka tii kawabu.

Yinni Gusunō u ra gbēnōbu

ka daa bōōbōyagibu sēyāsie

⁹ Yinni Gusunō u ka Yerusalemugibu yā.

Wi u bwisi mō, u koo nùn nasia.

Bēe Yudaba, i de nen siribu bu bēe yeeri.

¹⁰ Kon wura tōn kōso u dukia gure win dirō ka gbēna?

Kpa u n sakaku mō ge na n kī?

¹¹ I tamaa wi u kilo weesugia mō u dēere?

¹² Wee bēen gobigibu ba tumbu dam dōremō,

ba ra n weesu mō.

Kpa ba n gabu nōni wōkumō ka ben gari.

¹³ Tē, na sōoru kpa n ka bēe sēsuku bēen durum sō,

kpa i kam ko.

¹⁴ I ko i di, adama i n debumō.

I ko i nōwogiru sua gōwrun sō.

Meya n n koorō i gāanu bere.

Ì n maa gāanu berua, taba kon ka ye kam koosia.

¹⁵ I ko i duure, adama i n gēemō.

I ko i olifi gama,

adama i n wasi i yen gum sawa.

I ko i resem tam wīa,

adama i n wasi i mu nō.

¹⁶ Domi i sina boko Omirin daa kōsa saarimō ka sere maa Akabugia.

I ben daa saarimōwa mam mam.

Yen sōna kon de bēen wuu gu ko bansu.

Kpa n de bu bēe yē.

I ko i sekuru wa bēe kpuro nge mē nen tumbu ba ra wa.

Misee u weeweenu mō

7 Misee u nē, wee na wōnwōndu soore nge wi u dāa binu kunōnu mō.

Ma u n gāanu wa u di.

U n maa resem yeba wa ye win gōru ga kī u di.

² Domi tem mē sōo, goo sari wi u Gusunō mem nōwamme.

Goo kun m̀ dee dee.
 Be kpuro ba bwisikumɔwa bu tɔmbu go.
 Ma ba s̄akirianamme.
³ Ba k̄osan kobun ȳeru m̄.
 Ma sinambu ka siri kowobu ba tɔmbu
 nɔm biram k̄enu mwaarimɔ.
 Ben damgibu ba ben bin̄e s̄ɔsimɔ.
 Ma be kpuro ba n̄ɔ t̄ia s̄aa bu ka ko ye
 ba k̄i.
⁴ Ben wi u sanɔ bo, u s̄aawa nge s̄aka.
 Ben wi u d̄eere, u aw̄i k̄osi kere.
 Yen s̄ t̄e, t̄ɔ te Gusunɔn s̄mɔbu ba bu
 n̄ɔɔsia
 t̄e s̄ɔ ba koo bu s̄eeyasia ta tunuma.
 Wee ba burisin̄e k̄ɔ nuku sankiranun s̄ɔ.
⁵ Yen s̄ɔ, a ku wunen berusebu naane ko.
 A de a wunen yara nen̄e wunen tiin
 kurɔn wuswaaɔ.
⁶ Domi bii u ra win tundo w̄ome,
 kpa bii w̄ondia u win mero seesi,
 kpa bigii kurɔ u win dwaa mero seesi.
 Baawure u ra n win yibere m̄owa win
 tiin yenu s̄ɔɔ.
⁷ Adama n̄e, Yinni Gusunɔwa ko na n
 m̄eera.
 Wiya ko na n naane s̄aa.
 Domi u ra man faaba ko.
 Wiya u koo man wisi.

Yinni Gusunɔ

u koo Isireliba faaba ko

⁸ B̄e be i s̄aa besen yibereba,
 i ku ȳe ye ya sun deeman s̄ɔ.
 Baa s̄a n w̄ɔruma, sa ko se.
 S̄a n maa w̄aa yam w̄okuru s̄ɔɔ,
 Yinni Gusunɔwa u ko n s̄aa besen yam
 bururam.
⁹ Sa ko Yinni Gusunɔn m̄ɔru s̄obe,
 domi sa n̄un tora.
 Adama saa gaa sisi ȳe s̄ɔ u koo ka sun
 yina,
 kpa u sun gem w̄e.
 U koo ka sun na yam bururam s̄ɔɔ
 kpa u sun durom kua.
¹⁰ Besen yibereba ba koo ye wa.

Saa ye s̄ɔra ba koo sekuru wa,
 be, be ba ra raa bikie bu n̄e,
 mana Gusunɔ besen Yinni u w̄aa.
 Ba koo bu taaku nge p̄ɔt̄ɔk̄ɔ,
 kpa su bu ȳe.
¹¹ T̄ɔru gara sisi t̄e s̄ɔ ba koo Yerusale-
 mun gani seeya,
 kpa bu besen tem n̄ɔ bura yeru yasiasia
 tu tonda.
¹² Saa ye s̄ɔ, besegii be ba w̄aa Asiriɔ ka
 Egibitio
 ka daa ni ba m̄ Nilu ka Efaratin goorɔ,
 ka sere maa be ba w̄aa nim w̄okun goorɔ
 ka guunɔ,
 ba koo wurama besen temɔ.
¹³ Kpa tem me mu tie dunia s̄ɔɔ mu ko
 bansu,
 t̄ɔn be ba w̄aa min kom k̄ɔsum s̄ɔ.
¹⁴ Yinni Gusunɔ,
 a wunen t̄ɔn be a ḡɔsa kparɔ ka wunen
 kpara d̄eka.
 Be wee ba w̄aa be t̄ɔna d̄aa s̄ɔɔw̄ɔ mi
 tem gem w̄aa.
 A bu kparɔ Basani ka Galadin kpara
 yenɔ nge yellu.
¹⁵ A s̄m maamaakigia koowo nge m̄e a
 kua
 sanam m̄e a sun yarama saa Egibitin di.
¹⁶ Bwesenu nu koo maamaaki ye wa.
 Kpa nu sekuru wa baa m̄e nu dam m̄ɔ.
 Nu koo n̄ɔ n̄oma wukiri, nu ȳɔra nu kun
 gari gerua,
 kpa nu kun ḡaanu nua.
¹⁷ Kpa nu tua di nge waa,
 n̄ kun m̄e nge ȳe yi yi kabirimɔ.
 Nu koo yari saa nin kuku yerun di ka
 berum,
 nu na wune Yinni Gusunɔn mi, nu n
 diirimɔ,
 kpa nu n nun nasie wunen dam s̄ɔ.
¹⁸ Wara u ka nun weene.
 Wee, a ra ka bese wunen t̄ɔmbun bwe-
 serun sukum me mu tie temane
 bese be sa s̄aa wunen arumani
 kpa a sun besen toranu suuru kua.
 Wunen m̄ɔru ku ra t̄e.

Domi kīra a ra sun sōōsi.

¹⁹ Kaa maa besen wōnwōndu wa.

Kpa a ku besen toranu garisi.

Kpa a besen durum wuna a kō yu da sere
nim wōkun temō.

²⁰ Kaa be se be sa sāa Aburhamu

ka Yakōbun sikadominu kīru ka

bōrōkiniru sōōsi

nge me a besen sikadoba nō mweeru
kua saa yellun di.

NAHUMU

Nahumu u sōwsimō win tireru sōw tora ni Ninifugibu ba mō. Yen sōna u bu sōwō ma ba koo ben wuu ge wōri bu kpeerasia. Yeniba kpuro sōw, Gusunō u koo be ba nūn naane sāa wōnwōndu ka durom kua sanam mē u koo Asirigibu siri.

Tire ten kpunaa

1. Garin wiru, wiru 1:1.
2. Gusunōn yiiko, wiru 1:2-8.
3. Gusunōn siribu, wiru 1:9n di sere wiru 2:3.
4. Ninifu ya koo kam ko, wiru 2:4n di sere wiru 3:19.

1 Gari wee yi Yinni Gusunō u gerua wuu ge ba mō Ninifun sō. Nahumu Elikosigiiwa Gusunō u dera u yi wa kāsiru sōw ma u yorua.

Yinni Gusunō u do u sē

- ²Yinni Gusunō u sāawa nisinugii.
U ra mōru kōsie.
Win mōru ya kpā.
U ra win yibereba mōru kōsie.
U ku ra bu suuru kue.
³U ku ra toro deri u kun nūn seeyasie.
Adama u ku ra mōru se fuuku.
Win dam mu kpā.
Ù n sīimō, woo guna ya ra n seewawa,
kpa guru winu nu n sāa nge win naasun tua.
⁴Ù n nim wōku gbāre, ga ra gberewa.
U ra daanu kpuron nim gberasiewa,
kpa yaka si su wāa Basaniō ka Kaamelin gāano su gbera,
kpa dāa wēe si su wāa Libaniō su della.
⁵U dera guunu bāarimō.
Ma gungunu diirimō.
Ma tem ka men tōmbu ba yiyaramō win wuswaaw.
⁶Wara u koo kpī u yōra u win mōru ma.

Wara u koo ka win mōru gabirina.
Win mōru ya ra pusiwa nge dōw.
Wee ya kpenu besukumō.

⁷Yinni Gusunō u sāawa tōn geo.
U sāawa be ba wāa wahala sōw kuku yeru.

Be ba nūn naane sāa, bera u ra nōwri.

⁸U koo Ninifu kpeerasia mam mam ka nim bakam,
kpa u win yibereba naa gira sere gōribun wāa yero yam wōkuru sōw.

Gari yi Gusunō u gerua

Yuda ka Ninifun sō

- ⁹Mba i Yinni Gusunō bwisikusimō.
Wiya u ra kam koosie mam mam.
Ba ku ra nōni swāaru wa nōn yiruse.
¹⁰Yibere be, ba sāa nge sāki kōkōnu,
ba ra tam nō sere mu bu go.
Ka mē, ba koo dōw mwaarawa mam mam nge yaka gbebusu.
¹¹Ninifu, wunen min diya goo u yara wi u Gusunō kōsa bwisikusimō,
ma u kī u nūn seesi.
¹²Yinni Gusunō u Yudaba sōwōwa u nēe,
baa been yibereba bā n dabi amō,
ma ba dam mō amō,
ka mē, kon bu gowa mam mam.
Na bēe sekuru doke.
Na ñ maa wuremō n bēe kua nge mē.
¹³Kon ben yoo te ba bēe diisiamō kpeerasia.
Kon ten yōni kasuku.
¹⁴Bēe Ninifugibu, wee ye nē, Yinni Gusunō na gerua been sō.
Na nēe, i ñ bweseru wasi te ta koo been yīsiru sōbe.
Kon been bwāaroku dāuginu ka sisuginu kpuro wuna been būu dirun di,
kpa n been sika sōwōru ko.
Domi i ñ sāa gāanu.
2 Bēe Yudaba, wee goo u na guunu wōllo
u bōri yendun labaari gea kparamō.

Yen sō, i been tōo baka ni i ra raa di Yinni
Gusunon sō dio.

I been nōo mweenu yibio.

Domi tōn kōso wi, u ñ maa wee been su-
unu sōo.

Na nūn kpeerasiawa mam mam.

² Bē Ninifugibu, kam koosio u bē
wōrim wee.

Yen sō, i been gbāraru maruo,

kpa i been swē kōsu.

I sōoru koowo,

kpa i wōrugōru sōosi ka been dam kpuro.

³ Wee Yinni Gusuno u Yakōbun bweseru,

Isireliba ben bēre wesiamō,

be, be yibereba ba wōri ba ben yānu
gura

nge mē ba ra resem kāasi yakiri.

Ba Ninifu wōri

ba yen yānu gura

⁴ Ninifun yibereban tabu durō damgibun
terenu nu sōri.

Ma ba yāa wunōmginu doke.

Tabun tōru tā n tura,

ben tabu keke be dumi gawe

yi ra kuramewa yi n ballimō nge dōo
buri,

kpa ba n yaasi fiamō.

⁵ Ba tabu kekeba yakiamō swē sōo nge
wiirōbu.

Ba daamō batuma kpuro sōo ka dam.

À n bu wa, a ra n tamaa dōo yariya.

Kpa ba n duki mō nge guru maakinu.

⁶ Ninifun sina boko u win tabu durō
damgibu yaaya u sokumō.

Adama be wee, ba sīimō ba bāarimō.

Ben yibereba ba sende ba ka dōo wuun
gbāraru gia.

Ma ba tii kuku yenu kua.

⁷ Subaru sōo, ba daanun swē kenia,

ma sina kpaara wōruka.

⁸ Ba Ninifu ye mwa ba yen yānu gura ba
ka doona.

Yen tōn kurōbu ba sumō nge kparukonu,
ma ba toronu soomō.

⁹ Ninifu ye, ya sāawa nge nim bwee
bakaru

tēn nim mu gēera mu doona.

Ma nōogira nōoramō ta mō,

i yōro, i yōro.

Adama goo kun yōre.

¹⁰ I sii geesu ka wura guro.

Ben dukia ya ñ nōru mō.

Dukia bwese bwesekawa ba mō.

¹¹ Ba guramō, ba goomō, ba sankumō.

Tōmbu kpuron gōma dwiia.

Ben dūunu soonamō, ma ben dam
doona.

Be kpuron wuswaa burisine.

Ninifu ya sāawa

nge gbee suno ge ba kamia

¹² Mana Ninifu ye, ya wāa tē,
ye, ye ya raa sāa nge gbee sinansun wāa
yeru,

mi gbee suno dwaa ka ninu ka binu nu
ra n bōsu,

goo ku ra maa nu nare,

¹³ kpa dwaa ye, yu yen kurōbu ka yen
binu yaa goowa,

kpa yu wāa yee te yaa yibia.

¹⁴ Gusuno wōllu ka tem Yinni u nē, ne
wee.

Nena na sāa yen yibere.

Kon de yen tabu kekeba bu dōo mwaara.

Kon de bu yen bibu go tabu sōo.

Kon de yu ku maa tōmbun yānu gura.

Goo kun maa yen sōmōbun nōo nōomō.

Ba Ninifu kam koosia

3 Ninifugiba kua bōrurōbu.

Domi ba sāawa tōn gowōbu.

Ba weesu yiba.

Ma ba kuuramō ka gbana.

Ba ra n tōmbun yānu guramōwa.

² Wee senan damusu nōoramō wuu ge
sōo.

Wee tabu kekeban uruun wōkinu
nōoramō,

ma dumi yi yi gawe yi yōokumō.

³Maasɔbu ba wee,
ba takobiba ka yaasi neni yi ballimɔ.
Wee ba tɔmbu mɛera kua,
ma gonu terie baama, nu ɛn garirɔ.
Ma ba nu wɔrikimɔ.

Ba Ninifu sekuru doke

⁴Ninifu ya sɔawa nge kurɔ sakara kowo
kpoko.
Ya bwese dabinu yoru diisia yen buram
ka yen sɔrorun sɔ.
⁵Yen sɔna ne Gusunɔ, wɔllu ka tem
Yinni, kon ye wɔrima.
Kon yen yaberu ghabia n ka yen
wuswaa wukiri,
kpa n yen tereru bwesenu sɔɔsi,
kpa yu sekuru wa.
⁶Kon ye kubanu sure, kpa tɔmbu bu ye
ka.
⁷Saa yera wi u ye wa u koo duka su,
kpa u nɛɛ, Ninifu ya kua bansu.
Wara u koo ye wɔnwɔndu kua.
Mana kon bu wa be ba koo ye nukuru
yemiasia.

Ninifu ya koo kowa

nge Tebesi

⁸Tebesi ya wɔa Nilun nim swɛɛ yi ba
gban bɔkuɔ.
Nim mu ka ye sikerene.
Ma mu sɔa yen gbɔraru.
Ninifu, a tamaa a Tebesi ye sanɔ kere?
⁹Etiopigibu ka Egibitigiba ba sɔa yen
dam.
Putigibu ka Libigibu ba sɔawa yen
somiɔbu.
¹⁰Ka mɛ kpuro, yen tii ya yoru da.
Ba ye mwa ma ba yen bibu go swɛɛ
kpuro sɔɔ.
Ba yen wirugibu tete toosi,
ma ba yen damgibu mwɛera ba yɔni
doke.
¹¹Wune Ninifu, kaa nɔni sɔɔrawa,
kpa a n sɔa nge wi u tam goore,

kpa a kuku yeru kasu yibereban sɔ a
kuke.

¹²Saa ye sɔɔ, wunen gbɔranu kpuro nu
ko n sɔawa nge dɔa nɛn marum mu
ye.

Ba n mu sira kpa mu wɔri wi u koo mu
din nɔɔwɔ.

¹³Wee wunen tɔmbu ba sɔa nge tɔn
kurɔbu wunen suunu sɔɔ.

Wunen tem wusun kɔnnɔsu su keniana
mam mam yibereban wuswaaɔ.

Ma dɔɔ u sin kɔkɔɔba di.

¹⁴Bɛɛ Ninifugibu, i nim takirio i yi.

Domi ba koo bɛɛn wuu tarusi.

I bɛɛn gbɔrarun dam sosio.

I birikiba muro kpa i sɔndu taaku i ka tu
bani.

¹⁵Baa ɛ n yeba kpuro kua,
ka mɛ, dɔɔ u koo na u bɛɛ di,
ɛn kun mɛ bu bɛɛ go ka takobi.
Ba koo bɛɛ kpeerasiawa nge mɛ twee yi
ra dɔa wurusu di.

Ba Ninifun tɔmbu kpuro go

Wee, i dabia nge twee.

¹⁶Bɛɛn tenkuba ba kperi dabiru kere.

Adama be kpuro ba doona
nge twee yi yi yɔɔwa.

¹⁷Bɛɛn kɔsobu ba dabi nge gbabu swɛɛ.
Bɛɛn sɔm kowobu ba dabi nge twee
yi yi sina dɔa kikisɔ bururu.

Adama ye sɔɔ u yara ma yi yɔɔwa yi
doona,

ba ɛn tuba mi yi da.

¹⁸Wune Asirin sina boko,
wee wunen kparobu ba dom yɔbirimɔ.
Wunen tabu durɔ damgibu ba ɛn maa
wasi.

Ma wunen tɔmbu ba yarine yam kpuro
guunu wɔllɔ,
goo sari wi u koo bu kpaasina.

¹⁹Goo kun wunen mɛera ye nɔɔrimɔ.

Ya koo nun gowa.

Wi u nua ye ya nun deema, u koo taka
kowa nuku dobun sɔ.

Domi goo sari wi a ɛn nɔni sɔɔwa.

HABAKUKU

Habakuku u win sɔmburu kuawa Yudaban sina boko Yoyakimun waati sɔɔ. Wi ka Yeremiwa ba sɔmburu kua waati tia sɔɔ.

Habakukun tireru ta win biti ka win nuku sankiranu sɔɔsimɔ win tɔmbun sɔ. Saa ye sɔɔ, Babilonigibu ba Isireliba dam dɔremɔ. Meya bwese ni nu ka bu sikerenen tii nu bu kuamme. Yera Isireliba ba tii bikiamɔ ba mɔ, amɔna ben wāara ko n sāa be ka Gusunɔ. Ma Gusunɔ u bu wisa saa win sɔmɔ Habakukun nɔɔn di u nɛɛ, wi u Gusunɔ naane doke, wiya u koo kpī u n wāa. Wi u mara Gusunɔ u nɔn yakia, wiya u ko n wāa, wiru 2:4.

Tire ten kpunaa

1. Garin wiru, wiru 1:1.
 2. Habakuku u ka Gusunɔ gari mɔ, wiru 1:2n di sere wiru 2:20.
 3. Habakuku u Gusunɔ siara, wiru 3.
- 1** Gari wee yi Yinni Gusunɔ u win sɔmɔ Habakuku sɔɔwa.

Habakuku u Yinni Gusunɔ

somiru kanamɔ

- ²Yinni Gusunɔ, sere saa yerà ko na n nun somiru kanamɔ.
Sere saa yerà kaa n man maari.
Sere saa yerà kaa de na n nun sɔɔmɔ ma tɔmba dam dɔrenamɔ.
Nge sere saa yerà kaa na a sun wɔra.
³Mban sɔna a dera na kɔsa mɛera.
Mban sɔna kaa n tɔmbu mɛera ba n gem biranamɔ.
Wee, tɔmba dam dɔrenamɔ ba daa kɔsa mɔ baama kpuro.
Sannɔsu yiba, ma tɔmba siribu sokunamɔ baama kpuro.
⁴Goo sari wi u wooda mem nɔɔwamme.

Ba ku ra tɔmbu ben gem wē nge mɛ n weene.
Tɔn kɔsowa u ra gemgii siribu di.

Gusunɔ u Habakuku wisa

u nɛɛ, Babilonigiba wee

- ⁵Yinni Gusunɔ u nɛɛ, i bwesenu mɛerio i ka sikerena.
I de biti yu bɛɛ mwa.
Domi kon gāanu ko bɛɛn nɔni biru ni i n naane mɔ,
baa goo n n bɛɛ nu tusia.
⁶Wee, kon Babilonigibu seeyama.
Tɔn be, ba nuki sum.
Ba tem kpuro bukianamɔ bu wa bu ka bwesenu ganun wāa yenu mwɛeri.
⁷Ba nanum mɔ ben dam saabu.
Bera ba ra gɔsi ye ba kī.
⁸Ben dumi yi sannekunu n kun mɛ gbeeku bɔnu duka kere.
Saa tontonden diya yi ra yɔ,
kpa yi yibere wɔri nge kasa ye ya goo buu wa.
⁹Be kpurowa ba wee bu ka tɔmbun yānu gura.
Ba nɔni girariwa mi ba dɔɔ.
Ma ba yobu mwɛerimɔ ba mennamɔ nge yani sɛeri.
¹⁰Ba sinambu gema.
Ba tem yɛrobu yɛɛmɔ.
Ba n wusun gbāranu gara.
Domi ba ra tem turenɔ kowa bu ka gbāra ni yɔ
kpa bu wuu si mwa.
¹¹Yen biru kpa bu yari min di nge woo guna,
kpa bu maa da bu gam wɔri bu kɔsa ko.
Ben dama ba naane sāa, mu sāa nge ben būu.

Habakuku u maa Gusunɔ soku
¹²Saa yellun di, wuna a sāa Gusunɔ.
Wuna a sāa nen Yinni.
A deere. Yen sɔ, sa n gbimɔ.

Yinni, wuna a sāa nen kpee baa mi na ra kuke.

Wuna a Babilonigibu gōsa,
ma a bu dam kā kpa bu ka sun seeyasia.
¹³ Adama a ñ kpē a yōra a n kōsa mēera,
domi a dēere too.

Ñ n men na, mban sōna a mēera ye tōn
kōsoba mō,
ma a ñ gāanu gerumō.

Mban sōna a maari tōn kōsobu ba
gemgibu goomō.

¹⁴ Mban sōna a tōmbu kuamme nge
swēē,
ñ kun mē nge kōkō ni nu ñ kparo mō.

¹⁵ Babilonigibu ba tōmbu mwēerimō
nge swēē yi ba mwa ka kōkōnu
ñ kun mē ka yāakoronu,
kpa bu bu gura bu ka doona ka nuku
dobu.

¹⁶ Yen sōna ba ra ben yāakoronu yākunu
kue,

kpa bu nu turare dōō dokea.
Domi nin saabuwa
ba koo ka kpī bu dīa geenu wa
ni nu do bu di.

¹⁷ Domma ba koo den ben takobiba we-
sia ben karano.

Ba ko n bwesenu sakirimōwa wōnwōndu
sariru sōō sere ka baadommo?

2 Adama nē, Habakuku na yōwa
gbāraru wōllo nen kōsu yero
nge wi u yōru bwēē,
kpa n ka nō ye Gusunō u koo man sō,
ka nge mē u koo man wisi nen weewe-
nun sō.

Gusunō u Habakuku wisa

² Yera Yinni Gusunō u man wisa u nē,
n gari yi yoruo yi u man sōmō.

N yi yoruo kpasasa kpee besi sō.

³ Yin tōra kun gina tura yi ka koora.

Adama yi koo koora yin saa yā n tura.

Baa yì n tēmō, na n gesi yi mara.

Domi yi koo koorawa kam kam.

⁴ N yoruo ma wi u tii sue u ñ wāa swaa
gea sō.

Adama wi u kua gemgii naane dokebu
sōō, u ko n wāawa.

⁵ Wi u tii sue, u ku ra sine sēē.

U ra n sāawa nge tam nōro,

kpa u n nōō wukie nge gōribun wāa yeru.

U ku ra debu nge gōō.

U ra n tii bwesenu gawemōwa u ka ko
nin yinni.

Bōrusibu nōōbu

⁶ Adama bwese ni u mwēera mi,
nu koo nūn seesi nu nūn gari sō ka wōma
ka mōnnu, nu nē,

u kuawa bōruo wi, wi u dukia mennamō
ye ya ñ sāa wigia,

ma u gabun yānu guramō u tōruba
yiimō.

Sere saa yerā u ko n mō nge mē.

⁷ Bēn dibu u nēni, ba koo nūn seesi sub-
aru sōō,

kpa bu gura ye u mō.

⁸ Nge mē u tōn dabinu wōri u nin yānu
gura,

nge meya be ba tie, ba koo maa nūn wōri
bu win yānu gura

yēn sō u tōmbun yem yari,

ma u tem ka men wusu ka men tōmbu
dam dōre.

⁹ Bōruowa wi u dukia guramō

ye ya ñ dēere win berusebun mi,

kpa u wa u n wāa aye bēeregiru sōō,

mi u ñ maa nōni swāaru wasi.

¹⁰ Adama win yenun sekura u sōōru kua
mi,

ye u ka bwese dabinu go.

Win tiin wāara u kari bōrie.

¹¹ Domi baa ka ganiō, yi koo wuri ko yi
nūn taare wē,

kpa kpēerun yari yi wuri wura.

¹² Bōruowa wi u win wuun kpēekpēeku
swiimō yem wōllo,

ma u tōmbu dam dōremō.

¹³ Ye tōmba mō kpuro, ya koo dōō
mwaara.

Ba tii nōwia mōwa kam sōō.

Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa u koo ye
kpuro kam koosia.

¹⁴ Saa ye sɔɔ, Yinni Gusunɔn beere yɛru
ta ko n yibawa tem sɔɔ
nge mɛ nim wɔku ga ra n nim yiba.

¹⁵ Bɔruowa wi u win beruse tam
bɔɔbɔm wɛemɔ

mu ka nɔn go nge dɛɛ, u n yɔ tereru,
kpa u nɔn sekuru doke u n mɛera.

¹⁶ Yɛro u tii sekuru dokemɔwa mi, n ɛ
mɔ beere.

Win tii u mu nɔruo kpa u tereru yɔra.
Yinni Gusunɔ u koo nɔn tilasi ko
u ka win mɔrun nɔra nɔ kpuro,
kpa win beere ye u raa mɔ yu gɔsia
sekuru.

¹⁷ Daa kɔsa ye u kua Libaniɔ,
ya koo wɔri win wiru wɔllɔ.

U yɛɛ go.

Adama yɛɛ yi, yi koo nɔn nandasia.
Yeni kpuro ya koo nɔn deema yem mɛ u
yarin sɔ,
ka dam mɛ u tem mɛ ka men wusu ka
men tɔmbu dɔren sɔ.

¹⁸ Arufaani yerà bwāarokunu nu mɔ
tɔnu u ka sina u nu seku.

Nu sāawa ni ba seka ka sisu,
ma nu dera u weesu naane sāa.

Mban sōna tōnu u koo win naane doke
bwāaroku ni u seka sɔɔ,
ni, ni nu ɛ kpɛ nu gari gere.

¹⁹ Bɔruowa wi u dāa kuku sɔɔmɔ u mɔ,
gu seewo,

ma u kperu sɔɔmɔ u mɔ, tu dom yando.
Yen gaa ya koo kpɛ yu nɔn bwisi kɛ?

Geema, u nu wura ka sii geesu pote.

Adama nu ɛ hunde mɔ, nu n sere wāaru
mɔ.

²⁰ Yinni Gusunɔ u wāa win sāa yee
deerarɔ.

Tɔmbu kpuro bu nɔɔ mario win
wuswaɔɔ.

Habakukun kanaru

3 Wee kana te Gusunɔn sɔmɔ
Habakuku u kua ka weeweenu.

² U nɛɛ, Yinni Gusunɔ, na nua ye a
gerua.

Ma na nanda.

A de yu koora wɔɔ sini sɔɔ.

A de tɔmbu bu ye wa besen waati yeni
sɔɔ.

Adama wunen mɔru ye sɔɔ, a yaayo a
sun wɔnwɔndu kua.

³ Gusunɔ, a na saa Edmun di.

Wunɛ, Dɛero, a na Paraniɔ guurun di.

Wunen yiiko ya wɔllu yam bururasie.

Ma tem kpuro mu nun siaramɔ.

⁴ A na, ma yam mu burura.

Sɔɔ yāna yara wunen nɔman di,
mi wunen dam mu wāa.

⁵ A dera baranu nu pusimɔ.

A nu derimɔ mi a sara kpuro.

⁶ À n yɔra, tem mu ra yīiriwa.

À n bwesenu mɛera, nu ra diiriwa.

Guu ni nu wāa saa yee yellun di, nu
wɔruka,

gunguu ni nu wāa saa tɛɛbun di, nu
kɔsikira,

domi niya nu raa sāa wunen swaa ye a
ra sī.

⁷ Na Kusanigibun weeweenu nɔɔmɔ.

Na maa wa ma Madianiba ba berum
soore.

⁸ Yinni Gusunɔ, a ka daanu mɔru mɔwa?

Nge nim wɔkuwa a ka mɔru mɔ.

Wee a yɔɔwa guru winu wɔllɔ

nge wi u yɔɔwa tabu kɛken wɔllɔ,
ma ya nɔn nasara wɛ.

⁹ A wunen tendu beri.

Wunen bɔri yi sāawa nge sɛenu.

A tem bera ma daanu koka min di.

¹⁰ Guunu nɔ n nun wa, nu ra diiriwa.

Gura ya nɛmɔ ka dam, ma nim wɔkun
nim mu wɔki,

mu nim kurenu kɔɔmɔ sere wɔllɔ.

¹¹ Sɔɔ ka suru ba yɔra ye ba wunen guru
maakinu wa

nu ballimɔ nge yaasa, ma nu dɔɔ nge
sɛenu.

¹² Wee a tem bukianamɔ,

a bwesenu kɔsukumɔ ka mɔru baka.

¹³Wee a yara
a wunen tumbu ka wunen suno wi a gosa
somiru na.

A tɔn kɔsobun suno go.

A win bwāabu kpeerasia mam mam.

¹⁴A yibereban sinambun winu yabura
ka ben tiin sēenu.

Ba raa sun wɔrim wee ka sendaru nge
woo bɔko,

bu ka sun yarinasia.

Ba nuku dobu kuuki mɔ.

Ba sɔɔru sāa bu ka sun go besen kuku
yenu.

¹⁵Yinni Gusuno, a sɔ wunen dumin
wollo,

a nim wɔku taakumo

ge ga nim kɔɔmo ga waki.

¹⁶Na gen wakinu nɔɔmo too.

Ma na nanda gem gem,

nen nɔɔ ga diirimɔ berum sɔ.

Ma nen wasi yi wɔkɔnu wɔrimɔ,
na yɔ sɛɛ na nuku sankiranun tɔru mara
te ta wee bwese ni nu koo sun dam dɔren
sɔ.

¹⁷Figien dānu nu ɛ ko n binu mo.

Resem dānu nu ɛ maa marumo.

Olifin dānu nu ɛ maa binu marumo.

Gbea kun maa dānu wɛɛmo.

Yāanu ka ketɛ kun ko n maa wāa gɔɔwo.

¹⁸Adama ne, nen nuku dobu weewa
wune Yinni Gusunon min di.

Na nuku dobu mo yɛn sɔ a ra man faaba
ko.

¹⁹Wuna a sāa nen dam.

A ra de na n sāu nge nɛmu.

Kpa na n sīimɔ guunu wollo.

Womu geniwa ba wom kowobun
wirugii kua ka mɔɔku.

SOFONI

Sofoni u Yudaba ka Yerusalemgibu sɔwɔ ma Gusunɔ u koo bu seeyasia. Ma u maa tɔn tukobu kiro mɔ be ba ka bu sikerene u neɛ, Yinni Gusunɔn siri-bun tɔra wee. Tɔw te, nɔni swaarugira. Adama amen biru, Isireliban sukum ba koo wurama Gusunɔn mi kpa bu kpa Yerusalemu seeya.

Tire ten kpunaa

1. Gusunɔ u koo Yudaba ka Yerusalemgibu siri, wiru 1:1n di sere wiru 2:3.
2. Gusunɔ u koo bwese tukunu kpeerasia, wiru 2:4-15.
3. Yinni Gusunɔ u koo Yerusalemu seeya, wiru 3:1-20.

1 Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u Sofoni, Kusin bii sɔwɔa Yosias, Amɔn bii, Yudaban sina bokon bandun waati sɔw. Sofoni wi, u sɔawa Gedalian debubu, Amarian sikadobu, Esekiasin yāasebu.

Yinni Gusunɔ

u koo handunia seeyasia

- ²Yinni Gusunɔ u neɛ,
kon kpuro kpeerasia handunia sɔw.
³Kon tɔmbu ka yeɛ ka gunɔsu ka swɛɛ
kpeerasia
ka sere maa tɔn kɔsobu ka ye ya ra bu
sokurasie.
Kon tɔmbu kpuro kpeerasia handunia
sɔw.
Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔ u koo Yudaba

ka Yerusalemgibu seeyasia

- ⁴Yinni Gusunɔ u maa neɛ,
kon Yudaba ka Yerusalemgibu kpuro
nɔma doke.

Kon būu wi ba mɔ Baalin sāa yee ni nu
tie kpeerasia min di.

Kon yen wirugibu ka yen yāku kowobun
yīsa go.

⁵Be ba dii teeri wɔllɔ kperi ka suru
sāamɔ

ka be ba bɔrumɔ ka ne, Yinni Gusunɔn
yīsiru,

ma ba wure ba bɔrumɔ ka ben būun
yīsiru,

be kpurowa kon go.

⁶Be ba man biru kisi ka be ba ku ra man
kasu,

ka sere maa be ba ku ra man ben gari
saawara ko,

be kpurowa kon go.

⁷I nɔw mario wi, Yinni Gusunɔn
wuswaaɔ.

Domi win tɔru ta turuku kua.

U win yākuru sɔwru kua.

U maa gɔsa be ba koo tu di.

⁸Wi, Yinni Gusunɔn yāku ten tɔru sɔw,
u koo wirugibu ka sina bokon bibu wɔri,
ka sere maa be ba tɔn tukobun komanu
swii.

⁹Yen tɔw te, be ba ku ra sāa yerun kɔnnɔ
suuku taaram kɔ nge būu sɔwbu,

ka sere be ba ben sunɔn yenu dukia
yibiamɔ

ye ba gurama ka gbena, ka dam dibu,
be kpurowa u koo wɔri.

¹⁰Yen tɔw te, ba koo wuri nɔ sere kɔn-
nɔwɔ ge ba mɔ Swɛɛ,

ka maa wuun wɔw bera gaan mi.

Meya nɔni swāa bakara ko n wāa guunu
wɔllɔ.

¹¹Beɛ Makitesigibu, i wuri koowo.

Domi tenkuba kpuro ba koo kam ko.

Be ba gobi kɔsimɔ kpuro ba koo kpeera.

¹²Yen tɔw te, u koo Yerusalemu būuri ka
fitlanu.

U koo tɔmbu wɔrima be ba sɔ kpetɛɛ nge
tam kɔwɔnu.

Ma ba gerumɔ ben gɔruɔ ba mɔ,

wi, Yinni Gusunɔ u n gea mɔ, u n maa
kɔsa mɔ.

¹³ Ba koo ben arumani gura kpa ben
yenusu su ko bansu.
Ba koo dia bani yè sɔɔ ba ñ sinamɔ.
Ba koo resem duure, adama ba ñ yen
tam nɔrumɔ.

Yinni Gusunɔn tɔru

¹⁴ Yinni Gusunɔn tɔɔ nanumgira ta tu-
ruku kua.

Te wee ta wee fuuku, ta nɔɔgiru sue.
Tabu durɔ damgii u koo kuuki ko dɔma
te.

¹⁵ Tɔɔ te, ta sɔɔawa mɔrun tɔru.
Tɔɔ te, ta sɔɔawa nuku sankiranun tɔru.
Ta sɔɔawa kam kobun tɔru.
Tɔɔ te, yam wɔkura koo tu wukiriwa nge
bukɔ ka guru winu.

¹⁶ Yen tɔɔ te, tabu kowobu ba koo kɔbi
so
kpa bu kuuki ko bu ka wuu si su gbɔranu
mɔ wɔri.

¹⁷ U koo tɔmbu nuku sankiranu kpɛɛ
kpa ba n sɔimɔ nge wɔkobu.
Domi Yinni Gusunɔwa ba torari.
U koo de ben yem mu n terie nge tua,
kpa ben gonu nu n sɔa nge kubanu.

¹⁸ Yen dɔma te, ben sii geesu ñ kun mɛ
ben wura,
yen gaa kun kpɛ yu bu wɔra Yinni
Gusunɔn mɔru baka yen min di.
Tem mɛ kpuro mu koo dɔɔ mwaara win
mɔrun sɔ.

U koo mɛn tɔmbu kpuro gowa subaru
sɔɔ.

I tii kawo

2 Bɛɛ sekuru sariba,
i de i sina i bwisiku,

² Yinni Gusunɔn himba yu sere koora.
Kpa tɔɔ te, tu ku raa bɛɛ samba ko
nge doo sako ge ga ka woo doonɔ.
I de i sina i bwisiku

Yinni Gusunɔn mɔru baka yen tɔru tu
sere tunuma
tu bɛɛ deema.

³ Bɛɛ be i tii kawo kpuro tem mɛ sɔɔ,

i Yinni Gusunɔ kasuo.

Bɛɛ be i nùn mɛm nɔɔwɛ,
i gem kasuo, kpa i tii kawa.
Sɔɔkudo i ko i yari Gusunɔn mɔrun tɔɔ
te sɔɔn di.

Gusunɔn gari yi ba gerua

bwese tuku ni nu wɔa

sɔɔ duu yeru gian sɔ

⁴ Gasan tem mu koo bansu ko.
Kpa Asikaloni yu yɔra dira.
Ba koo Asidɔɔdun tɔmbu gira sɔɔ sɔɔ
gbɔara.

Kpa bu Ekoronin tɔmbu seeya ben wuun
di.

⁵ Bɛɛ Keretin bweseru, bɛɛ be i wɔa nim
wɔkun goorɔ,
i kam kuawa.

Wune maa Kanani, wune wi a sɔa Fil-
isitiban tem,

Yinni Gusunɔ u nun gerusimɔ.
U nɛɛ, u koo nun kpeerasia.
Goo kun maa sinamɔ wune sɔɔ.

⁶ Nim wɔkun goo te, ta koo kowa kpara
yenu,
mi kparobu ba ko n da bɔsu ba n ben
yɔanu kparamɔ.

⁷ Domi saa ye sɔɔ,
Gusunɔ, Yudaban Yinni u koo ben be ba
tie kpara

kpa u ka ben yobu wurama.
Nim wɔkun goo te, ta koo ko begiru.
Miya ba ko n da yaa sabenu kpare,
kpa yoka bu kpuna Asikalonigibun dia
mi.

Gusunɔn gari yi ba gerua

bwese tuku ni nu wɔa

sɔɔ yari yeru gian sɔ

⁸ U Mɔabuba ka Amɔniban wɔma nua ye
ba ka win tɔmbu sekuru doke.

Ma ba tii sua ba ben tem nɔɔ bura yenu
susisia.

⁹Yen sɔna wi, Gusunɔ Isireliban Yinni,
wi, wi u wɔllu ka tem mɔ,
u nɛɛ, sere ka win wāaru, u koo
de Mɔabuba bu kam ko nge
Sodomugibu,
kpa Amɔniba bu maa kam ko nge
Gomɔragibu,
ben tem mu yaka kɔsusu kpi,
n̄ kun me mu gɔsira bɔru.
Gāanu kun maa kpiimɔ mi sere ka
baadommao.

Win tɔn be ba tie,
ba koo Mɔabu be, ka Amɔni be wɔri
bu ben yānu gura bu tem tubi di.
¹⁰Yeniwa Gusunɔ u koo de yu bu deema
ben tii suabun sɔ
ka sere maa ye ba wi, Gusunɔ wɔllu ka
tem Yinnin tɔmbu wɔnwa
ba sekuru doke.
¹¹Wi, Yinni Gusunɔ, u n̄ ka bu wɔn-
wɔndu m̄.
U koo handunia kpuron b̄nu kam
koosia.
Baa bwese ni nu wāa tem burenɔ,
nu koo yiira win wuswaɔ nin wusɔ.

Gusunɔn gari yi ba gerua

bwese tuku ni nu wāa

sɔɔ yēsi yēsika gian sɔ

¹²Bɛɛ Etiopigibu, ba koo maa bɛɛ sɔkiri
ka win takobi bu go.
¹³U koo win nɔmu demie sɔɔ yēsɔn nɔm
geuɔ
u Asirigibu kam koosia,
kpa Ninifu yu ko bansu.
Gāanu kun maa kpiimɔ mi.
¹⁴Yaa sabena nu koo sina mi,
yɛɛ bwese bweseka gesi.
Boorosu ka duuru bɛekuna nu koo
kpuna furɔ si ba yen gbereba kuan
sɔɔɔɔ.
Ba koo kuuki nɔ saa fenentiban di.

Nɔni swāara ko n wāa yen kɔnnɔwɔ.
Domi dirun bura te ba kua ka sedurun
dāa ta koo kesikira.
¹⁵Nge mɛya wuu ge, ga koo ko,
ge, ge ga raa tii sue mi,
ma ga tamaa ga wāawa bɔri yendu sɔɔ,
ma ga tii sɔɔmɔ ga m̄,
gera ga kpuro kere.
Wee ga wɔruma ga bansu kua.
Ga kua yɛɛn wāa yeru.
Wi u sarɔ mi, u koo wia kowa u nɔma
kpara.

Yerusalemugibu

ba n̄ Gusunɔn gere wure

3 B̄rurɔba bɛɛ Yerusalemugibu.
Domi i s̄awa mem nɔɔ sariba,
ma i disi mɔ, i dam diinamɔ.
²I ku ra googii nɔ.
I ku ra maa sɛɛyasiabu wure.
I ku ra Gusunɔ bɛɛn Yinni naane ko.
I ku ra maa n̄n susi.
³Bɛɛn sina asakpɔbu ba s̄awa nge gbee
sinan
si su kukirimɔ wuu ge sɔɔ.
Ma bɛɛn siri kowobu ba maa s̄a nge
yokan puruka
ni nu ku ra d̄ianu yi bururun sɔ.
⁴Gusunɔn sɔmɔbu ba s̄awa naane
sariba.
Ba ku ra gere ye Gusunɔ u bu sɔɔwa.
Bɛɛn yāku kowobu ba Gusunɔn s̄aru
disi dokemɔ.
Ba ku ra woodaba mem nɔɔwe.
⁵Adama ka me, Yinni Gusunɔ u wāa ka
bɛɛ.
U s̄awa gemgii, u ku ra weesu ko.
U ra win gem terasiewa siribu sɔɔ bu-
ruru baatere.
U ku ra t̄ru bure.
Adama tɔn k̄soba ba k̄sa m̄, sekura
kun bu m̄.
⁶Wi, Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
u bwese girinu go,

ma u nin gbāranu ka nin kuku yenu
kɔsuka.

U dera goo ku ra maa sī nin swɛɛ sɔɔ.

U nin wusu kɔsuka, goo kun maa wāa
mi.

⁷ Yera u nɛɛ, bɛɛ Yerusalemugibu, i n
daa nūn nasie,
ma i win sɛɛyasiabu wuramɔ,
u ɛ daa bɛɛn wāa yenu kɔsukumɔ.

U ɛ daa maa bɛɛ sɛɛyasiamɔ nge mɛ u
kua,

adama i ra n sendewa kɔsan kobu sɔɔ.

⁸ Yen sɔ, wi, Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
i nūn maruo tɔɔ tɛ sɔɔ u koo se u bɛɛ
wɔrima.

Domi u gɔru doke u bwesenu ka nin
sinambu menna

u bu win mɔru sɔɔsi ka yen dam.

Kpa n sãare nge ba tem mɛ kpuro dɔɔ
doke win mɔrun sɔ.

Yinni Gusunɔ

u nɔɔ mwɛɛru kua

⁹ Saa ye sɔɔ, Yinni Gusunɔ u koo tɔmbun
yari dɛɛrasia

kpa bu win yīsiru soku bu nūn sã sannu.

¹⁰ Be ba nūn sãamɔ ba yarinɛ baama,
ba koo ka nūn kɛnu naawa saa Etiopin
daanun gurun di.

¹¹ Yen tɔɔ te, bɛɛ win tɔmbu Isireliba,
i ɛ sekuru wasi bɛɛn daa kɔsa ka bɛɛn
tora ni i kua sɔɔ.

Domi u koo be ba ra tii sue bɛɛn suunu
sɔɔ wuna,

kpa bɛɛn tiin tɔn biaru tu kpe win guu
dɛɛrarun wollo.

¹² U koo de tɔmbu fiiko ba n wāa bɛɛn
suunu sɔɔ

be ba ɛ tii sue.

Ba koo win yīsiru soku u ka bu kɔsu.

¹³ Isireli be ba tie, ba ɛ maa kɔsa mɔ.

Ba ɛ maa weesu mɔ.

Gari kɔsi yi ɛ ko n wāa ben nɔɔ.

Ba ko n wɛrewa,

goo kun bu baasimɔ.

Yerusalemugibu

ba koo wurama

¹⁴ Bɛɛ Siɔnigibu, i gɔru dobun kuuki
koowo.

Bɛɛ Isireliba kpuro gesi, i nuku dobun
kuuki koowo.

Bɛɛ Yerusalemugibu, i yɛerio
kpa i nasaran kuuki ko ka bɛɛn gɔru
kpuro.

¹⁵ Yinni Gusunɔ u bɛɛn sɛɛyasiabu
kpeesia bi u koo raa bɛɛ ko.

U bɛɛn yibɛreba yarinasia.

Gusunɔ sina boko, bɛɛ Isireliban Yinni,
u wāa bɛɛn suunu sɔɔ.

I ɛ maa kɔsa gaa wasi.

¹⁶ Yen tɔɔ te, ba koo bɛɛ Yerusalemugibu
sɔ bu nɛɛ,

i ku berum ko Siɔniɔ.

I ku de bɛɛn gɔma dwiiya.

¹⁷ Gusunɔ bɛɛn Yinni u wāa bɛɛn suunu
sɔɔ.

U sãawa nge tabu durɔ wi u ra faaba ko.

U koo nuku doo bakabu ko bɛɛn sɔ.

U ɛ maa gāanu gerumɔ yɛn sɔ u bɛɛ kɔ.

U ko n nuku doo bakabu mɔ.

¹⁸ Be ba wāa nuku sankiranu sɔɔ
yɛn sɔ ba ka Yerusalemu tonda,
ba wāa sekuru sɔɔ te ta bu buniemɔ nge
sɔmunu,

ma ba ku ra maa win tɔɔ bakanu di,

beya u koo mennama.

¹⁹ Yen tɔɔ te, u koo be ba bɛɛ dam dimɔ
wɔri,

kpa u yɛmɔbu faaba ko.

U koo be ba raa gira menna

kpa u de bu tɔmbu nuku dobu wɛ

kpa bu yīsiru yari tem kpuro sɔɔ

mi ben baawure u raa sekuru dimɔ.

²⁰ Yen tɔɔ te, u koo de i wurama.

Saa ye sɔɔ, u koo bɛɛ menna.

Tɔmbu ba koo bɛɛ bɛɛre wɛ

kpa i yīsiru yari handunian bwesenu
kpuron suunu sɔɔ

sanam me u koo ka been yobu wurama
i bu wa.
Wi, Yinni Gusunowa u yeni gerua.

ASEE

Saa Babilonin diya Asee u wurama yorun di Yerusalemuɔ ka Yuda gabu sannu. Saa ye Yuda be, ba wurama ba wāa Yerusalemuɔ, yera ba Yinni Gusunɔn sāa yee ten bana seewa. Adama ben hania ye, ya ra yemia ma ba sāa yee ten bana deri wahala ye ba waamɔn sɔ saa Samarigibun min di ka sere maa gɔɔ te ta dua ben suunu sɔɔn sɔ. Yera be ba dukia mɔ, ba tii dii geenu baniammɛ. Saa ye sɔɔ, ben goo kun maa kīru mɔ u ka Yinni Gusunɔn sɔmburu ko. Ma Asee u seewa u Yudaba gerusi.

Yen biru u bu dam kēmɔ bu ka bana ye se. Win gari yi sɔɔ, u nɛɛ, bu Gusunɔ mɛm nɔɔwɔ kpa bu win sɔmburu nɔni doke. Yera ya buram bo n kere ba n ben tiin arufaani kasu.

Tire ten kpunaa

1. Sāa yerun bana, wiru 1.
2. Sāa yee kpaa ten girima, wiru 2.

Sāa yerun bana

1 Darusi Peesiban sina bokon bandun wɔɔ yirusen suru nɔɔba tiasen tɔɔ gbiikiru sɔɔra Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u ka Sorobabeli Sealitielin bii, Yudaban kparo ka yāku kowo tɔnwero Yosue, Yosadakin bii gari kua saa win sɔmɔ Aseen nɔɔn di u nɛɛ, ²bɛɛ Isireliba i mɔ, saa kun tura i ka nen sāa yeru bani. ³Yen sɔna na bɛɛ gari yini sɔmɔ na nɛɛ, ⁴n bɛɛ wɛre i n wāa dii buranu sɔɔ ni ba sɔma kua, kpa nen sāa yeru ta n bansu sāa? ⁵Yen sɔna nɛ, wɔllu ka tem Yinni na nɛɛ, i bwisikuo bɛɛn daa ye i mɔn sɔ. ⁶Wee i dīanu duurumɔ too, adama fiikowa i gɛɛmɔ. I dimɔ, adama i n debumɔ. I nɔrumɔ, adama bɛɛn nɔru kun kpeemɔ. I yānu dokemɔ, adama nu n bɛɛ wooru girammɛ. Ì n bɛɛn kɔsiaru

mwa, ta ra doonewa nge te ba doke bɔɔ gɛɛre sɔɔ. ⁷Yen sɔ, nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni na nɛɛ, i bwisikuo bɛɛn daa ye i mɔn sɔ. ⁸I seewo i da guuro i dāa kasuma i ka nen sāa yee te bani, kpa i man bɛɛre wɛ. Ye sɔɔra ko na n nuku dobu mɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ⁹I tamaa i ko i dīanu wawa too bɛɛn gbean di. Adama wee fiikowa i wa. Fiiko ye i wa i ka da yenuɔ mi, ma na ye wom wure na yarinasia. Mban sɔ. Yèn sɔ i nen sāa yeru deri ta kua bansu. Ma baawure u sende u ka win tiin diru bani. Nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua. ¹⁰Yen sɔna gura kun maa nemɔ. Meya tem kun maa bɛɛ dīanu wɛɛmɔ nge mɛ n weene. ¹¹Na dera gbebura kua bɛɛn tem kpuro sɔɔ ka guunɔ. Ma alikama ka resem ka olifi kpuro ya gbera. Dīa ni tem mu ra kpiisie gesi kpuro, nu gberawa. Ma tumbu ka yaa sabenu nɔni sɔɔre. Ma bɛɛn sɔma ye i mɔ kpuro ya kua kam.

¹²Yera Sorobabeli, Sealitielin bii, ka yāku kowo tɔnwero Yosue, Yosadakin bii, ka Isireli be ba tie kpuro, ba Gusunɔ ben Yinnin gari yi mɛm nɔɔwa nge mɛ Gusunɔ u win sɔmɔ Asee sɔɔwa u bu sɔ. Ma ba nanda wi, Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

¹³Asee, Yinni Gusunɔn gɔro u bu sɔɔwa ye Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa. U nɛɛ, Yinni Gusunɔ u wāa ka bɛɛ.

¹⁴Ma u Sorobabeli, Yudaban kparo ka Yosue, yāku kowo tɔnwero ka sere Isireli be ba tie dom yamia. Ba na ba ben Yinni wi u wɔllu ka tem mɔn sāa yee ten sɔmburu torua, ¹⁵Darusin bandun wɔɔ yirusen suru nɔɔba tiasen sɔɔ yenda nnese sɔɔ.

Sāa yee kpaa ten girima

2 Wɔɔn suru nɔɔba yirusen sɔɔ yenda tiase sɔɔra Yinni Gusunɔ u Asee sɔɔwa u nɛɛ, ^{2a}Sorobabeli, Sealitielin bii, Yudaban kparo, ka yāku kowo tɔn-

wero Yosue, Yosadakin bii, ka sere Isireli be ba tie sɔwɔ a nɛɛ, ³be, be ba tie sɔwɔ, ben wara u sãa yee ten yellu yē ten girima gbiikaa sɔwɔ. Tē, amɔna ba tu waasine. Nge mɛ ta sãa mi, ta ñ sãare kam dirum ben nɔni sɔwɔ? ⁴Yen sɔ tē, nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, na nɛɛ, Sorobabeli, ka Yosue, ka Isireli be ba tie, bu tii dam kēeyɔ, kpa bu sɔmburu ko. Domi na wãa ka be. ⁵Nge mɛ na bu nɔw mweɛru kua sanam mɛ na bu yarama Egibitin di, nge meya na maa bu sɔwɔ gisɔ ma nen Hunde wãa ka be. Yen sɔ, bu ku berum ko. ⁶Nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, na ñ maa tɛmɔ n ka wɔllu ka tem ka nim wɔku sira. ⁷Kon bwesenu kpuro sira kpa n de bu nin dukia gea kpuro gurama bu ka na nen sãa yeru mini. Kpa n sãa yee te girima yibia. Nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua. ⁸Nena na sii geesu ka wura mɔ. ⁹Tē, dii ten girima ya koo yellugia kera. Miya kon tɔmbu bɔri yendu wē. Nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Tɔn be ba ñ deere

¹⁰Darusin bandun wɔw yirusen suru nɔwba nnesen sɔw yenda nneɛ sɔwra Yinni Gusunɔ u ka win sɔwɔ Asee gari kua u nɛɛ, ¹¹a yãku kowobu woodan gari yini bikio a nɛɛ, ¹²goo ù n yãku yaa bɔkua win yaberun kasɔw, ma win yabe kasa ye, ya pēɛ baba, ñ kun me kpɛɛ, ñ kun me tam, ñ kun me gum, ñ kun me dīanu ganu, ba tamaa dīa ni, nu kua Yinni Gusunɔginu?

Ye Asee u bu bikia mɛ, yera ba wisa ba nɛɛ, aawo!

¹³Ma Asee u maa bu bikia u nɛɛ, goo ù n disi duura yèn sɔ u goru baba, ma u seewa u maa dīa ni baba, dīa nin tii nu kua disiginu?

Ma yãku kowo be, ba wisa ba nɛɛ, oo, dīa nin tii nu disi duurawa mi.

¹⁴Yera Asee u maa nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ, nge meya

bɛɛ Isireliba i sãa win nɔni sɔw. Meya maa bɛɛn nɔman sɔma ya sãa. Ye i nùn wēɛmɔ kpuro, ya disi mɔ.

I laakari koowo saa tēn di

¹⁵Ñ n men na, i bwisikuo ye ya bɛɛ deema n ka gisɔ girari i sere kpenu menna i ka sãa yee te bani. ¹⁶Wee bɛɛn goo ù n seewa u alikaman sakaku yendu kasum da birarɔ, ma u ye so, wɔkura u ra wa. ù n maa seewa u tam ditiri weeraakuru kasum da resem gama yerɔ, ditiri yenda u ra wa. ¹⁷Nɛ, Gusunɔ na bɛɛn sɔmburu kam koosia. Na dera guru kpenu bɛɛn dīanu sanku nu kɔsa, nu bukusa duura. Adama ka mɛ, i ñ wurame nen mi. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ¹⁸Yen sɔ, i bwisikuo ye ya bɛɛ deema n ka gisɔ girari saa mìn di ba ka sãa yee ten kpɛɛkpɛɛku swīi ba deri. Gisɔn tɔru ta sãawa wɔwɔn suru nɔwba nnesen sɔw yenda nneseru. I de i bwisiku. ¹⁹I maa dīanu mɔ biranu sɔw? Bɛɛn gbean dāa binuginu mara? Aawo, adama saa gisɔn di, kon bɛɛ durom kua.

Nɔw mweɛ ni Yinni Gusunɔ

u Sorobabeli kua

²⁰Yinni Gusunɔ u kpam ka Asee gari kua nɔn mɛɛruse suru win sɔw yenda nneɛ te sɔw u nɛɛ, ²¹a Sorobabeli, Yudaban kparɔ sɔwɔ a nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunɔ kon wɔllu ka tem sira. ²²Kon sinambu kpuron bandu fuka kpa n ben dam kpɛɛsia. Kon bɛɛn tabu keke yi dumi gawe ka be ba dua yi sɔw fukiri ka sere maa dumi ka yin maasɔbu. Ben tii tiinewa ba koo goona ka takobiba. ²³Yen tɔw te, kon nen sɔm kowo Sorobabeli, Sealitielin bii sua kpa n nùn ko nen yīreru. Domi wiya na gɔsa. Nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

SAKARI

Sakari ka Asee, waati tia sɔɔra ba ben sɔmburu kua. Adama ben gari kun sãa tia. Asee u Isireliba kirɔ kuawa bu ka Yinni Gusunɔn sãa yeru bani. Ma Sakari u gerua ye ya sia wee ye ya ka handuniagibu kpuro yã. Win kãsi dabi ni u wan sɔ, u tɔmbu kirɔ kua bu ka gɔru gosia. U nɛɛ, sunɔ win nɔɔ mwɛeru Gusunɔ u kua, u koo na u bandu di kpa u tɔmbu yakia yorun di.

Sa ko kpĩ si tire ten gari bɔnu ko yiru.

Tire ten kpunaa

1. Sakarin kãsi ni u wa ka win kirɔba, wiru 1n di sere wiru 8.
2. Ye ya koo koora sia, wiru 9n di sere wiru 14.

SAKARIN KÃSINU

Yinni Gusunɔ u win tɔmbu

sokumɔ bu wurama

1 Darusin bandun wɔɔ yirusen suru nɔɔba itase sɔɔra Yinni Gusunɔ u ka win sɔmɔ Sakari, Berekian bii, Idon debubu gari kua u nɛɛ, ² nɛ, Yinni Gusunɔ na ka been baababa mɔru kua too. ³ Yen sɔ, na bɛɛ sɔɔmɔ, i wurama nen mi, kpa nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni n maa wura been mi. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ⁴ I ku ka been baababa weena be nen sɔmɔ gbiikobu ba nen gari sɔɔwa ba nɛɛ, bu ben daa kɔsa derio. Adama ba ñ sɔmɔ be swaa daki bu sere man mɛm nɔɔwa. ⁵ Mana been baaba be, ba wãa tɛ. Sɔmɔ ben tii, ba wãa sere ka tɛ? ⁶ Aawo, ba gu. Ka mɛ, wooda ka gari yi na nen sɔmɔ be wɛ, ba yi been baababa sɔɔwa, ma ba gɔru gosia ba nɛɛ, nɛ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni na bu

kua nge mɛ na gɔru doke ben daa kɔsan sɔ.

Sakari u dumi wa kãsiru sɔɔ

⁷ Darusin bandun wɔɔ yirusen suru wɔkura tiase, wi ba mɔ Sebati, win sɔɔ yenda nɛse sɔɔra Yinni Gusunɔ u ka win sɔmɔ Sakari, Berekian bii, Idon debubu gari kua kãsiru sɔɔ. ⁸ Wee ye u wa kãsi te sɔɔ. Wɔkuru, u durɔ goo wa u dum swãa sɔni u ka yɔ dãnu ganun sunuɔ, wɔwa gaa sɔɔ. Ma dum swɛɛ ka dum bɛɔ wurusu ka dum kaaba yi wãa win biruɔ. ⁹ Ma u bikia u nɛɛ, nen Yinni, mba dumi yin tubusianu.

Ma Gusunɔn gɔrado wi, u nùn sɔɔwa u nɛɛ, kon nun yi tubusia. ¹⁰ Yera u nùn sɔɔwa u nɛɛ, dumi yi, yi sãawa yi Gusunɔ u gɔrima yi ka tem bukiana.

¹¹ Ma dumi yin tii yi gɔrado wi sɔɔwa yi nɛɛ, sa tem bukiana sa wa mɛ kpuro mu wãa bɔri yendu sɔɔ.

¹² Ma gɔrado wi, u nɛɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, sere saa yerà kaa Yerusalemu ka Yudaban wuu si su tien wɔnwɔndu wa, si a ka mɔru sãa saa wɔɔ wata ka wɔkurun di.

¹³ Ma Yinni Gusunɔ u gɔrado wi wisa ka gari dori yi yi nùn gɔru yemia.

Yinni Gusunɔ

u koo kpam Yerusalemu gosi

¹⁴ Gɔrado wi, u maa nùn sɔɔwa u nɛɛ, a geruo a nɛɛ, ameniwa wi, Yinni Gusunɔ u gerua.

U nɛɛ, u Yerusalemu ka Siɔnin kĩru mɔ ta kpã.

¹⁵ Meya u ka bwese ni nu tii sue mɔru mɔ.

Yellu u raa ka nu mɔru kua fiiko.

Ma nu Yerusalemu kɔsa kua.

¹⁶ Yen sɔna wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u nɛɛ,

u koo Yerusalemun wɔnwɔndu ko.

Ba koo win sãa yeru bani.

Kpa bu Yerusalemun kpɛɛkpɛɛku yĩire.

¹⁷Win wusu su koo dukia yibu.

U koo maa Yerusalemu nukuru yemiasia.

Kpa u maa ye gɔsi win tiin sɔ.

Wi, Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

Sakari u kɔbi nne

ka sekobu nne wa kāsiru sɔɔ

2 Sakari u nɔni seeya ma u maa kɔbi nne wa. ²Ma u gɔrado wi u ka nùn gari mɔ bikia u nne, kɔbi yirà mini.

Ma u nùn wisa u nne, kɔbi yi yi Yudaba ka Isireliba ka Yerusalemgibu yarinasiawa mi.

³Yen biru, Yinni Gusunɔ u maa nùn sekobu nne sɔɔsi. ⁴Ma u nùn bikia u nne, mba seko be, ba kobu na.

Ma u nùn wisa u nne, ba nawa bu ka kɔbi yi tɔya ko, kpa bu yi bɔɔku yi, yi yi Yudan tem wɔri yi mɛn tɔmbu yarinasia sere ben goo kun kpā u ka tii yina.

Sakari u wēe wa kāsiru sɔɔ

⁵Ye Sakari u maa mɛera, yera u durɔ goo wa u wēe yīrutii neni. ⁶Ma u nùn bikia u nne, mana a dɔɔ.

Ma u wisa u nne, na dɔɔwa n Yerusalemu yīire n ka yen dēebu ka yen yasum wa.

⁷Sanam mɛ Gusunɔn gɔrado wi u ka nùn gari mɔ, u susim wee, yera gɔrado goo u maa na u ka wiɔnɔ yinna. ⁸Ma u nùn sɔɔwa u nne, a duka doo a aluwaasi wi sɔ a nne, Yerusalemu ya koo ko wuu gɛ ba ñ maa gbāraru toosimɔ. Domi gen tɔmbu ka gen yaa sabenu koo dabia. ⁹Yinni Gusunɔ u maa nne, u ko n sāa nge gbāra dɔɔguru Yerusalemu yen sɔ. Mɛya u ko n maa sāa yen bɛere.

Yinni Gusunɔ u be ba raa

kpikuru da soku

¹⁰Sakari u nne,

Yinni Gusunɔ u gerua u nne,
bɛɛ be u raa yarinasia handunian goonu
nne ye sɔɔ,
i wurama.

I seema i wurama saa sɔɔ yēsɔn nɔm geu
gian di.

¹¹Bɛɛ Yerusalemgibu, bɛɛ be i yoru
dimɔ Babilonio,
i kisirama.

¹²Domi wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni
u nne,
yeniban biru,
Yerusalemun bɛɛɛ ya koo wurama.
Wee u man gɔriɔ bwese ni nu bɛɛn yānu
guran mi.

U nne, nù n maa bɛɛ baba,
ya sāawa nge win tiin nɔniya nu baba.

¹³Wee u koo nu nɔma doke
kpa nu gɔsia bɛɛn yobu.

Saa ye sɔɔra nu koo gia ma Gusunɔ,
wɔllu ka tem Yinniwa u man gɔrima.

¹⁴Wiya u nne, bɛɛ Yerusalemgibu, i
nuku dobun kuuki koowo.
Domi u koo na u n ka bɛɛ wāa.

¹⁵Bwese dabina nu koo wura wi, Yinni
Gusunɔn mi gia yen tɔɔ te,
kpa nu ko win tɔmbu,
kpa u n wāa ka be.

Saa ye sɔɔra i ko i gia ma wi, Gusunɔ
wɔllu ka tem Yinniwa u man gɔrima.

¹⁶U ko n maa Yuda mɔ tem dɛeram mɛ
sɔɔ.

U koo maa Yerusalemu gɔsi.

¹⁷Baawure u koo nɔɔ mari Yinni
Gusunɔn wuswaaɔ.

Domi u koo seema win wāa yee
dɛerarun di.

Sakari u yāku kowo wa

kāsiru sɔɔ

3 Sakari u Yosue yāku kowo tɔn-wero wa u yō Yinni Gusunɔn gɔra-don** wuswaaɔ. Ma Setam†† u yō win nɔm geuɔ u ka nùn taare wē. ²Ma Yinni Gusunɔn gɔrado u Setam sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ u nun gerusi wi, wi u Yerusalemu gɔsa. A ñ yē ma Yosue u sãawa nge dāa nɔɔ ge ba wuna dɔɔn di?

³N deema yāa disinugina Yosue u se-bua u ka yō gɔrado win wuswaaɔ. ⁴Ma gɔrado wi, u be ba yō win wuswaaɔ sɔɔwa u nɛɛ, bu Yosue yāa disinugii ni wunɔ. Ma u Yosue sɔɔwa u nɛɛ, wee na nun wunen toranu wuna. Ma na nun tɔɔ baka yānu sebusia.

⁵U maa wooda wē u nɛɛ, bu nùn dawani ye ya deere bɔkusio. Ma ba nùn ye bɔkusia. Ma ba nùn yānu sebusia. Saa ye sɔɔ, gɔrado wi, u yō mi. ⁶U Yosue gari yini sɔɔwa u nɛɛ, ⁷ameniwa wi, Gusunɔ wollu ka tem Yinni u gerua. U nɛɛ, à n sīimɔ win swɛɛ sɔɔ, ma a win woodaba mem nɔɔwammɛ, wuna kaa win sãa yeru ka ten yaaran sɔmburu kpara. U koo nun kowa be ba win sɔmburu mɔn turo.

Yinni Gusunɔ

u koo win sɔm kowo naawa

⁸Yosue, wune yāku kowo tɔnwero, wune ka wunen tɔn be ba sɔ wunen wuswaaɔ, i swaa dakio i nɔ. Tɔn be, ba ko n gina sãawa yīreru wi u sisin sɔ.

Domi Yinni Gusunɔ u koo win sɔm kowo gɔrima wi u sãa kpɛi pɔtura.

⁹Wune Yosue wuswaaɔ, u kperu garu yiimɔ.

Wuswɛɛ nɔɔba yiruwɔ ta mɔ.

Win tiɛwa u koo yore te sɔɔ.

Kpa u tem men toranu wuna sɔɔ teeru.

¹⁰Wi, Gusunɔ wollu ka tem Yinni u nɛɛ, yen tɔɔ te, i ko i sokuna i nuku dobu ko bɔri yendun sɔ been dāa gbaano.

Sakari u dabu wuraguu

ka dāa ye ba mɔ olifi wa

kāsiru sɔɔ

4 Gusunɔn gɔrado wi u ka Sakari gari mɔ u na u nùn yamia nge mɛ ba ra tɔnu dom yamie. ²Ma u nùn bikia u nɛɛ, mba a waamɔ mi.

Ma u nùn wisa u nɛɛ, wuran dabuwa na waamɔ gèn wollɔ ba wekeru garu sɔndi. Weke te, ta kãanu nɔɔba yiru mɔ. Nin wollɔwa ba fitilanu sɔndi tia tia. Kãa nin min diya gum mu ra ka de fitila nin mi. ³Olifin dānu yiru ya wāa weke ten bɔkuɔ. Teeru nɔm dwaru gia, teeru maa nɔm geu gia.

⁴Ma Sakari u wure u gɔrado wi bikia u nɛɛ, yinni, mba yeniba kpuron tubusianu.

⁵Ma Gusunɔn gɔrado u nɛɛ, a ñ yen tubusianu yē?

⁶⁻¹⁰Ma Sakari u nɛɛ, aawo, yinni. Ma gɔrado u nɛɛ, fitila nɔɔba yiru ye, ya sãawa Yinni Gusunɔn nɔni yi yi tem bukianamɔ.

¹¹Ma Sakari u maa nɛɛ, mba olifin dānu yiru ye ya wāa dabu gen nɔm geuɔ ka gen nɔm dwarɔ min tubusianu.

¹²U maa bikia u nɛɛ, mba olifin kãanu yiru yen tubusianu ni nu wāa dabun

**3:1 *Yinni Gusunɔn gɔrado* - Ka Heberum ba yorua Yinni Gusunɔ tɔna.

††3:1 *Setam* - Win sɔmbura u ka taare da Gusunɔn wuswaaɔ.

kāanu yiru yen bokuo, mìn di gum kokumō nge wura.

¹³ Yera u wisa u nēē, a ñ nin tubusianu yē?

Ma u nēē, aawo, Yinni.

¹⁴ U nùn wisa u nēē, nu sāawa tōmbu yiru be na gōsa ba nē, tem kpuron Yinni sāmō.

Nɔɔ mweenu Sorobabelin sō

^{6b} Yera u maa nēē, wee ye Yinni Gusunō u Sorobabeli sōwō. U nēē, n ñ mō ka wi, Sorobabelin dam ñ kun mē ka win yiikowa u koo kpī u sōmburu ko.

Adama ka wi, Gusunōn Hunden dama. Wi, wōllu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

⁷ U maa nēē,

Sakari, mba n da n guu baka te ta wāa Sorobabelin wuswaa.

Sorobabeli wi, u koo tu kōra

kpa u kpee geeru yara

te ba koo sōndi sāa yerun wii kpiirō.

Saa ye sō, tōmbu ba koo nuku dobun kuuki ko ba n mō

anna a kpee buraru wa.

⁸ Yinni Gusunō u maa Sakari sōwō u nēē,

⁹ Sorobabeliwa u dii ten kpeekpeeku swī.

Wiya u koo maa ten bana wiru go.

Saa ye sōra nen tōmbu ba koo gia ma ne, Gusunō wōllu ka tem Yinniwa na nun gōrima.

¹⁰ Yen sō, bu ku sōmbu ten tore gem

bāa tā n sāan na piibu.

Ba koo nuku dobu ko

bā n wēē wa

yi ba ra ka ganān dendabu mēeri

Sorobabelin nōmō.

Sakari u tireru wa ta yōwā

5 Sakari u maa nōni seeya kāsiru sō ma u tire kureru garu wa ta yōwā.

² Ma Gusunōn gōrado u nùn bikia u nēē, mba a waamō mi.

Ma u nùn wisa u nēē, tire kureru gara na waamō ta yōwā. Ten dēebu sāawa gōm soonu yendu. Ten yasum maa gōm soonu wōkuru.

³ Yera u nùn sōwō u nēē, bōriya ta sōwō yi yi koo yabi tem mē kpuro sō. Ten bee tiaō, ba yoruawa ma ba koo gbenōbu kpuro gira minin di. Bee tiaō maa ba koo be ba ra bōri weesugii ko gira. ⁴ Gusunō wōllu ka tem Yinnin tiwa u koo de bōri yi, yi na kpa yi gbenōbun yenusu di ka sere be ba ra ka Yinni Gusunōn yīsiru bōre kam. Miya yi koo sina yi yin wāa yeru ko kpa yi ben dirun kpeekpeeku ka ten kpenu di.

Sakari u tōn kurō goo wa

kāsiru sō

⁵ Gusunōn gōrado wi, u Sakari susi ma u nēē, a nōni seeyo a wa ye ya yarim wee.

⁶ Ma u nùn wisa u nēē, mba mi.

Ma u nēē, birera mi, ta yarim wee tē sō tem min tōmbu kpuron toranu yiba.

⁷ Sanam mē bire ten wukiritia ye ba kua ka pēerum ya wukiara, yera u kurō goo wa u sō ten sōwō. ⁸ Ma gōrado wi, u nēē, kurō wi, u sāawa toranu.

Ma u wure u kurō wi taare bire ten sōwō, ma u wukiri. ⁹ Ye u maa nōni seeya wōllo, yera u kurōbu yiru gabu wa kāsiru sō. Kurō be, ba kasi mō nge kpakpaye, ma woo ga yi suamō. Ma ba na ba bire te sua ba ka da wōllo. ¹⁰ Ma u gōrado wi bikia u nēē, mana ba ka tu dō. ¹¹ U nùn wisa u nēē, ba ka tu dōwā Babilonin temō. Miya ba koo tu diru bania. Bā n tu bana ba kpa, kpa bire te, ta n wāa mi.

Sakari u tabu keke nne wa

kāsiru sō yi dumi gawe

6 Sakari u maa nōni seeya ma u tabu keke nne wa yi dumi gawe

yi yariɔ guunu yirun baan di. Guu ni, nu s̄awa sii ganduginu. ²Tabu keke gbiikaa, dum sw̄eya yi gawe. Yiruse, kɔnkɔɔba. ³Itase, kaaba. Nnese, dumi yi yi bau sw̄aasu mɔ. ⁴Ma u gɔrado wi u ka n̄n gari m̄ bikia u n̄e, ber̄a mi nen Yinni.

⁵U n̄n wisa u n̄e, wollun goonu n̄n wosa si su raa w̄a Gusunɔ, tem kpuron Yinnin b̄kuɔ. Siya su t̄e doonɔ.

⁶Dum kɔnkɔɔ be ba tabu keke yen tia gawe mi, ba d̄ɔwa s̄ɔ ȳsan n̄m geu gia. Ma dum kaa be, ba sw̄i. Adama dum bau sw̄aasugii yi, yi d̄ɔwa s̄ɔ ȳsan n̄m d̄waru gia. ⁷Dum sw̄e yi, yi yara ma yi kana yi da yi tem bukiana. Ma gɔrado wi, u yi s̄ɔwa u n̄e, yi doo yi tem m̄ bukiana.

Ma yi tem m̄ bukiana. ⁸Gɔrado wi, u n̄n soka u n̄e, a m̄erio a wa. Dumi yi yi da s̄ɔ ȳsan n̄m geu gia mi, yi Gusunɔn m̄ru suresiawa bera mi.

Ba koo Yinni Gusunɔn

s̄a yeru seeya

⁹Yinni Gusunɔ u Sakari s̄ɔwa u n̄e, ¹⁰a yoo beni, Helidai ka Tobiya ka Yedayan k̄nu m̄ɔ kpa a da Yosiasi, Sofonin biin yenuɔ mi yoo be, ba w̄a sanam m̄ ba tunuma Babiloniɔ. ¹¹Kpa a sii geesu ka wura sua a ka sina furɔ ko ge kaa doke Yosue, ȳaku kowo t̄nwerɔ, Yosadakin biin wirɔ. ¹²Kpa a n̄n s̄ a n̄e, ameniwa ne, Gusunɔ wollu ka tem Yinni na gerua. Na n̄e, goo w̄a wi ba m̄ kp̄i p̄tura. Saa win min diya w̄ara koo yari kpa u nen s̄a yee te bani.

¹³U koo sina ȳanu sebe, kpa u sina win sina gɔnɔ u t̄mbu kpara.

Ȳaku kowo ko n w̄a win b̄kuɔ kpa ba n n̄ɔ tia s̄a mam mam.

¹⁴Sina furɔ ge, ga ko n w̄awa ne, Yinni Gusunɔn s̄a yerɔ. Geya ga koo

de bu Helemu ka Tobiya ka Yedaya ka Heni, Sofonin bii yaaya.

¹⁵Ma Sakari u n̄e, be ba w̄a n toma, ba koo na bu s̄a yee te bani. Saa ye s̄ɔra ba koo gia ma ne, Gusunɔ wollu ka tem Yinniwa na nun gɔrima.

Yeni kpuro ya koo koorawa ì n n̄e, Gusunɔ b̄en Yinnin gere m̄m n̄ɔwa mam mam.

N̄ɔ b̄ku te ba ka

Yerusalemun bansu yaayamo

7 Darusin bandun w̄ɔ n̄nese s̄ɔ, yen suru n̄ɔba n̄nese wi ba m̄ Kisilun s̄ɔ n̄nese s̄ɔra Yinni Gusunɔ u ka Sakari gari kua u n̄e, ²Beteligibu ba raa Saresee ka Regemu Meleki ka gabu gɔra Gusunɔ wollu ka tem Yinnin s̄a yerɔ bu ka win durom kana. ³Kpa bu maa ȳaku kowobu ka win s̄mɔbu bikia b̄a n ko ba n sumɔn na, kpa ba n n̄ɔ b̄kuɔ w̄ɔn suru n̄ɔbuse kpuro s̄ɔ nge m̄ ba m̄ t̄ebun di.

⁴Yera Gusunɔ, wollu ka tem Yinni u Sakari s̄ɔwa u n̄e, ⁵a ȳaku kowobu ka t̄n be kpuro wisio a n̄e, saa w̄ɔ wata ka w̄akurun di, ba ra n̄ɔ b̄ke

kpa ba n w̄a nuku sankiranu s̄ɔ w̄ɔn suru n̄ɔbuse ka n̄ɔba yiruse s̄ɔ.

Adama ba ñ ye m̄ bu ka man b̄ere w̄e. ⁶B̄a n maa dimɔ, ba n̄rumɔ, ben tiin s̄na.

⁷Yellu, ne, Yinni Gusunɔ na t̄mbu kirɔ kua ka gari yinin bweseru nen s̄mɔ gbiikobun min di. Saa ye s̄ɔ, Yerusalemu ka wuu si su ka ye sik-erenen t̄mbu ba w̄a b̄ori yendu s̄ɔ, ma t̄mba yiba s̄ɔ ȳsan n̄m d̄waru gia ka w̄wɔɔ.

⁸⁻⁹Gusunɔ wollu ka tem Yinni u maa Sakari s̄ɔwa u n̄e, a t̄n be gari yini yaayasio yi yi n̄e, bu t̄mbu sirio dee dee,

kpa ba n tɔn geeru ka wɔnwɔndu
mɔɔsine.

¹⁰ Bu ku gɔminibu ka gobekuba
ka sɔbu ka s̄arobu dam d̄ore.

Bu ku maa ben winsim k̄ɔsa bwisikusi.

¹¹ Adama ba ɛn gari yi swaa sue. Ba
swaa taayawa. ¹² Ma ba ben ḡorusu
bɔbiasia nge kpee kpikuru. Ba ɛn n̄e,
Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin wooda ye
swaa daki, ye na bu w̄e saa n̄en sɔmɔbun
min di, be n̄en Hunde u ka gari kua. Ma
ben swaa taa bi, bu man m̄oru kua too.

¹³ Sanam m̄e na bu soka, ba ɛn wisa.

Yen s̄ɔna n̄en tii na ɛn maa bu wisa
sanam m̄e ba man somiru kana.

¹⁴ Yen s̄ɔna na bu yarinasia bwesenu
kpuron suunu s̄ɔɔ ni ba ɛn daa ȳe.

Ma ba ben tem deri dirum

goo ku ra maa sare mi.

Ma tem gem m̄e, mu kua bansu.

N̄e, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na
yeni gerua.

Yinni Gusunɔ u koo

Yerusalemu wesia nge yellu

8 Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u gerua
u n̄e,

² n̄en nisinu kp̄a Yerusalemun s̄ɔ.

Domi na ye k̄i gem gem.

³ Yen s̄ɔna na n̄e, kon wura Yerusalemu
ye s̄ɔɔ

kpa na n w̄a mi.

Ba koo ye soku wuu gemguu.

Kpa bu maa n̄e, Gusunɔ wɔllu ka tem
Yinnin guu te soku guu d̄eraru.

⁴ Durɔ t̄ɔkɔnu ka kurɔ t̄ɔkɔnu

nu koo ka d̄eki s̄iima

kpa nu na nu sina yen batumaba s̄ɔɔ.

⁵ Bii aluwaasiba ka bii wɔndiaba

ba koo yibu yen batuma be s̄ɔɔ

ba n dweebu m̄ɔ.

⁶ Isireli be ba tien n̄oni s̄ɔɔ,

ya ko n s̄a nge ye ya kun kp̄e yu koora.

Adama n̄e, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni,
kon kp̄i n maamaaki ye ko.

Nena na yeni gerua.

⁷ Wee na n̄en tɔmbu faaba m̄ɔ

be ba w̄a s̄ɔɔ yari yerɔ ka s̄ɔɔ duu yerɔ.

⁸ Kon ka bu wurama kpa bu sina
Yerusalemu

ba n s̄a n̄en tɔmbu

kpa na n maa s̄a ben Yinni gemgii

wi u naane m̄ɔ.

⁹ Wee ye n̄e, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni
na gerua.

Na n̄e, i wɔrugɔru koowo

b̄e be i nua gisɔ ye n̄en sɔmɔbu ba gerua
sanam m̄e ba n̄en s̄a yee ten

kp̄eekp̄eeku sw̄ii.

¹⁰ Domi yellu, goo ku ra win sɔmburun
kɔsiaru wa.

Goo ku ra maa yaa sabe ni nu n̄un sɔm-
buru kuan kɔsiaru w̄e.

Saa ye s̄ɔɔ, goo ku ra yari.

Goo ku ra maa du ka b̄ori yendu
yibereban s̄ɔ.

Domi na tɔmbu ȳɔsuwa bu ka w̄rina.

¹¹ Adama t̄e, na ɛn maa Isireli be ba tie
kuamme nge m̄e na kua yellu.

N̄e, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na
yeni gerua.

¹² Kon de b̄ori yendu tu duwa tem s̄ɔɔ
kpuro.

Resem ya koo ma.

Gura ya koo n̄e

kpa tem mu d̄ianu ko.

Doma nini kpurowa kon Isireli be ba tie
kua.

¹³ B̄e Yudaba ka Isireliba,

wee i kua bwese te na b̄orusi bwesenun
suunu s̄ɔɔ.

Adama t̄e, kon b̄e faaba ko

kpa i n s̄a domarugibu tɔmbun suunu
s̄ɔɔ.

Yen s̄ɔ, i ku b̄erum ko.

I de i n wɔrugɔru m̄ɔ.

¹⁴ Ameniwa n̄e, Gusunɔ wɔllu ka tem
Yinni na gerua.

Na n̄e, na raa ḡoru doke n b̄e k̄ɔsa kua

ȳen s̄ɔ b̄een baababa ba n̄en m̄oru seeya.
Na ɛn daa ḡoru gosie n ye k̄obia.

¹⁵ Adama tē, na gōru doke
n Yerusalemu ka Yudan tem kpuro gea
kua.

Yen sō, i ku berum ko.

¹⁶ I ka gari yini sɔmburu koowo.

Yiya, baawure u n da win winsim gem
sō.

Kpa i n da baawure siri gem sɔɔ
i n ka wāa bōri yendu sɔɔ.

¹⁷ I ku goo kōsa kua.

I ku bōri weesugii ko.

Domi yeniba kpurowa na tusa.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Nɔɔ bɔkurun tōru ta koo

gɔsira nuku dobun tōru

¹⁸ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u nɛɛ,

¹⁹ nɔɔ bɔku ni i ra ko suru nɛse sɔɔ ka
suru nɔɔbuse sɔɔ ka suru nɔɔba yiruse
sɔɔ ka suru wɔkuruse sɔɔ, nu koo gɔsira
nuku dobun tōnu Yudaɔ. Ni sɔɔra ba ko
n da tōɔ bakanu di.

Adama yeba kpuro sɔɔ, i de i gem ka
bōri yendu kīa.

²⁰ Na maa wure na nɛɛ,

tɔmbu ba koo na Yerusalemuɔ
saa wusu dabinun di.

²¹ Wusu gasun tɔmbu ba koo gasun
tɔmbu sō bu nɛɛ,

bu da bu nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin
durom kasu Yerusalemuɔ

kpa bu man sã.

²² Geema, bwese dabinu ka maa bwese
ni nu dam mɔ

nu koo na nu nen durom mɛ kasu

kpa nu man sã.

²³ Nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni na nɛɛ,
yen tōɔ te, bweseru baatere sɔɔ,

tɔmbu wɔku wɔkubu ba ko n Yuu turon
yabe soo neni

ba n mɔ, ba koo ka nùn da.

Domi ba nua ma nɛ, Gusunɔ na wāa ka
wi.

ISIRELIBA KA BWESE TUKUNU

Yinni Gusunɔ

u koo bwese ni nu tie siri

9 Ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua
Hadarakin tem sō u nɛɛ,
kon wuu ge ba mɔ Damasi siri.
Domi nen nɔni wāa tɔmbu sɔɔ
nge mɛ yi wāa Isireliban bwese keri
kpuro sɔɔ.

² Kon maa Hamati ye ya wāa Damasini
tem nɔɔ bura yerɔn tem siri
ka Tiri ka sere maa Sidoni,
baa mɛ wuu sin tɔmbu ba bwisi mɔ.

³ Tiri ye, ya wāa gbāra damgirun suunu
sɔɔ.

Meya ya gobi guramɔ nge tua.
Ma ya wura guramɔ nge pɔtɔkɔ.

⁴ Adama nɛ, Yinni Gusunɔ, kon ye kpuro
mwa.

Kon yen dam sure nim wōku sɔɔ
kpa n de yu dōɔ mwaara.

⁵ Asikalonigibu ba koo ye wa
kpa bu berum duura.
Kon de tem yiiri bakabu bu Gasa wɔri,
kpa Ekoronigibun yiȳɔbu kpuro bu kam
ko.

Gasa ya koo sunɔ bia.

Goo kun ko n maa wāa Asikalonio.

⁶ Sɔbu ba koo na bu sina Asidɔduɔ.

Kpa n Filisitiban tii suabu kpeerasia.

⁷ Ba ñ maa yem dimɔ.

Ba ñ maa būu yāku dīanu dimɔ.

Ba koo kowa nɛ, Gusunɔn tɔmbu nge
Yudaba

kpa Ekoronigibu ba n maa sãa nen
tɔmbu

nge mɛ Yebusiba ba kua.

⁸ Kon nen sansani gira n ka nen sãa yeru
sikerena.

Kpa yibere be ba daamɔ ba wuramamɔ
bu ku raa ye wɔri.

Dam dioba kun maa sarɔ mi.

Domi nen nɔni wāa mi.

Sunɔ wi u ka bɔri yendu sisi

⁹ Bɛɛ Siɔnigibu, i nuku dobun kuuki koowo.

Bɛɛ Yerusalemugibu, i yɛɛrio nuku dobun sɔ.

Wee bɛɛn sina boko u sisi bɛɛn mi.

U sɔawa gɛngii ka faaba kowo.

U ɛ tii sue.

Ketɛku buuwa u sɔni.

¹⁰ Kon de tabu kɛke yi kpe Efaraimun temɔ

kpa dumi ka ten ni ba raa ka tabu kua yu kpeera Yerusalemɔ.

Sunɔ wi, u koo ka bwesenu bɔri yendu naawa.

U ko n bandu diiwa nim wɔku geen di sere ka nim wɔku giɔ,

saa maa daa te ba mɔ Efaratin di n ka da handunian goonu nne sɔɔ.

Pirisɔmban karabu

¹¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
nen arukawani ye na ka bɛɛ bɔkuan sɔ,
ma i ye sire ka yɔku yaa yem,
kon bɛɛn yobu yara dɔkɔ kpirirun di te
ta ɛ nim mɔ.

¹² Bɛɛ yobu, bɛɛ be i yɛiyo bakabu mɔ,
i wuro bɛɛn wusɔ si su gbɔranu mɔ.
Na maa bɛɛ nɔɔsiamɔ ma kon bɛɛ
domaru kua

nge yellugirun nɔn yiru.

¹³ Kon Yuda dendi nge tendu.

Kpa Efaraimu ya n sɔa ten sɛɛnu.

Yerusalemu, kon wunen bibu sua bu
Gerekiba tabu wɔri.

Kon bu kowa nge tabu durɔ damgiin
takobi.

¹⁴ Nɛ, Yinni Gusunɔ, kon tii sɔɔsi wɔllɔ.
Nen sɛu ga koo doona nge guru
maakinu.

Kon kɔba so,

kpa n sarama guru woo bɔkɔ sɔɔ,

ge ga wee saa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian
di.

¹⁵ Nɛ, Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, kon
nen tɔmbu kɔsu.

Ba koo ben yibereba kamia bu ben
kpurantɛɛnun kpenu kɔsuku.

Kon de yibere ben yem mu yari nge tam,
ɛ kun mɛ nge yɔku yaa yem mɛ mu ra
gbɛɛru yibu

bu yɛka yɔku yerun kɔanɔ.

¹⁶ Yen tɔɔ te, kon nen tɔmbu faaba ko
nge mɛ yaa kparo u ra win yɔanu faaba
ko.

Ba koo balli ben temɔ nge kpee gobigii
ni ba mani sina furɔ sɔɔ.

¹⁷ Tem miya doo nɔɔru ka buram mu ko
n wɔa.

Alikama ka tam koo de aluwaasiba ka
wɔndiaba ba n dam mɔ.

Gusunɔ turowa sɔa Yinni

10 I Yinni Gusunɔ kanɔ u bɛɛ tom
buruku gura kɛ.

U koo de guru woo gu na

kpa guru baka yu nɛ.

Kpa yakasu su kpi baama.

² Domi bɔu nɛn bwɔarokunu ba mɔ Tera-
fimu nu weesu mɔ.

Sɔrobu ba kɔsi weesuginu waamɔ.

Ben dosusu su sɔawa weesu.

Sin nuku yemiasibu sɔawa kam dirum.

Yen sɔna ba sirene nge yaa sabenu.

Ba wɔnwɔndu soore,

domi ba ɛ kparo mɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo win tɔmbu yakia

³ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

na ka kparo tuko be ba nen tɔmbu kpare
mɔru mɔ.

Be, be ba sɔa nge bonu mi, kon bu
wɔrima.

Domi nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni

na nen tɔmbu Yudaba naawa.

Kon bu dendiwa tabu sɔɔ nge dum
girimagia.

⁴ Ben min diya sinambu ba koo yari.

Kpa ba n dam mɔ nge gani gɔmburun
kperu,

ɛ̃ kun mɛ nge kuu bekurugirun gberɛ,
ɛ̃ kun mɛ nge ten te ba ra ka tabu de.

⁵ Ba ko n sɛawa nge tabu durɔ damgii
be ba ben yibereba taakumɔ swɛɛ sɔɔ
nge pɔtɔkɔ.

Ba koo tabu ko yɛn sɔ̃ nɛ, Yinni Gusunɔ
ko na n ka bu wɛa.

Ben yibere be ba dumi yɔɔwa ba koo
sekuru wa.

⁶ Kon Yudaba tɛsisia,
kpa n Isireliba wɔra.

Kon ka bu wurama,
domi na ben wɔnwɔndu mɔ.

Ba ko n sɛawa nge be na ɛ̃ daa biru kisi.
Domi nɛna na sɛa Gusunɔ ben Yinni.

Kon ben kanaru mwa.

⁷ Efaraimuba ba ko n sɛawa nge tabu
durɔ damgibu.

Ba ko n nuku dobu mɔ nge wi u tam
nɔra.

Ben bibu ba koo ye wa kpa bu nuku
dobu ko.

Ba koo nuku dobu ko nɛ, Yinni Gusunɔ
sɔ̃.

⁸ Kon wia ko bu ka mennama.
Domi nɛna na bu yakiamɔ.

Ba koo dabia nge yellu.

⁹ Kpa n de ba n pusa bwesenun suunu
sɔɔ.

Mi ba wɛa n toma mi,

ba ko n da man yaaye min di.

Kpa ba n wɛa mi ka ben bibu.

Yen biru, ba koo wurama.

¹⁰ Kon de bu wurama saa Egibitin di.

Kon bu mennama saa Asirin di.

Kpa n de bu wurama Galadiɔ ka Libaniɔ.

Batuma kun bu turi.

¹¹ Ba koo nim wɔku tɔbura mi ba nuku
sankiraru wa.

Gusunɔ u koo gen nim kurenu so,

kpa Nilun daarun nim mu gbera.

Asirigibun tii suabu koo kpe.

Kpa Egibitigibun bandu tu nɔru ko.

¹² Kon nɛn tɔmbu tɛsisia.

Kpa ba n sɛimɔ ka nɛn yɛsiru.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yenɛ gerua.

Ba damgibu kɔsuka

11 Bɛɛ Libanigibu, i bɛɛn kɔnnɔsu
keniɔ

kpa dɔɔ u bɛɛn dɛa ye ba mɔ seduru di.

² Bɛɛ dɛa ye ba mɔ sipɛɛ, i weeweenu
koowo.

Domi sɛduruba ba wɔruka.

Be ba tii sue mi, ba kpeera.

Bɛɛ Basanin dɛa bakanu, i weeweenu
koowo.

Domi dɛa sɔɔ ge ba ɛ̃ daa kpɛ bu du ga
wɔruka.

³ Kparobu ba wuri mɔ,

domi ben bɛɛɛ ya kpa.

Gbee sinansu su kukirimɔ,

domi Yuudenin dɛa sɔɔn bɛɛɛ ya kpa.

Kparobu yiru

⁴ Ameniwa Yinni Gusunɔ u Sakari
sɔɔwa. U nɛɛ, a yɛanu kparo ni ba koo

go. ⁵ Be ba nu dwemɔ ba goomɔ ba ɛ̃
bu sɛɛyasiamɔ. Be ba maa nu dɔramɔ

ba mɔ, ba nɛ, Gusunɔ siara, domi ba
gobi mɔ. Nin kparobu ba ku ra maa

ka nu yinɛ. ⁶ Nɛ, Yinni Gusunɔ na ɛ̃
maa tɔmbun wɔnwɔndu mɔ tem mɛ sɔɔ.

Kon baawure beriwa win winsim nɔmuɔ
ka win sunɔn nɔmuɔ. Ba koo ben tem

arumani gurawa. Na ɛ̃ maa bu wɔramɔ
ben yibereban nɔmun di.

⁷ Yera Sakari u yɛanu kparabu wɔri ni
ba koo go. Yɛa niya nu kɔsuru bo. Ma u

kpara dɛki yiru kasu. U tia soka durom,
tia maa nɔɔ tia. Ma u da u yɛa ni nɔɔri.

⁸ Suru tian baa sɔɔ u nin kparobu ita go.

Ma u ka nu tii kpara u temanabu kpana.

Ma nin tii nu nɛn tusa. ⁹ Ma u nɛɛ, na ɛ̃
maa nu kparamɔ. Nin ni nu koo gbi, nu

gbio. Ni nu koo maa tiara nu tennɔ.

¹⁰ Ma u win dɛka ye u soka durom
bɔɔka u ka sɔɔsi ma u win arukawani

kusia ye u raa ka bwesenu kpuro bɔkua.

¹¹ Yen tɔɔ tera u arukawani ye kusia. Ma

yāa kōsu ni nu nūn mēera mi, nu gia ma Yinni Gusunōn gariya yi kooramō. ¹²Ma u bu sōwa u nē, yā n bu wēre, bu nūn kōsiaru wēeyō, ya kun maa bu wēre, bu derio.

Yera ba sii geesun gobi tena yīira ba nūn kōsia. ¹³Ma Yinni Gusunō u nūn sōwa u nē, a sii geesun gobi tena ye ba mēera bure mi, mōmō wēeyō.

Ma u gobi yi sua u yari Gusunōn sāa yero yi ka ko mōmōgii. ¹⁴Yen biru, u maa win kpara dēka yiruse ye u soka nōō tia mi, bōōka u ka sōōsi ma Yudaba ka Isireliban baa sōō nōō tia maa sari. ¹⁵Yinni Gusunō u maa nūn sōwa u nē, a kparo nge kparo gari bōō. ¹⁶Domi kon kparo goo seeya tem mē sōō, wi u kun yāanu nōōrimō ni nu gōō dōō. U nē nin binu kasum dōō. U nē ni nu mēera wa tim kuamme. Meyā u nē maa ni nu bwāa do nōōrimō. Adama u koo ni nu gum mōn yaa tem sere ka nin kōrio.

¹⁷Bōruowa kparo gari bōō wi u yāanu derimō.

Takobi yu win gāseru ka win nōm geun nōnu kōsukuo,

kpa gāse te, tu gbera kpa nōnu ge, gu gbi.

Yinni Gusunō

u koo Yerusalemu yakia

12 Gari yi Yinni Gusunō u gerua Isireliban sō wee.

Wi, wi u wōllu ka tem mōma, ma u maa tōnu hunde dokea

²u nē, na Yerusalemu kua nge nōra ye ya nen mōru yiba nge tam. Ya koo bwese ni nu ka ye sikerene woo tiro kpē. Woo tiro ge, ga koo Yudaba kpuro nene bā n Yerusalemu tarusi. ³Tōō te sōō, kon ye gosia nge kpee bakaru. Be ba kī bu tu sua ba koo mēera wa. Handunian bwesenu kpuro nu koo menna nu tu wōri. ⁴Yen tōō te, Yinni Gusunō u nē,

kon ben dumi woo tiro kpē kpa n yin maasōbu nōni swāaru kpē, kpa n bwese tukunun dumi wōkoru kpē. Adama kon Yudaba kōsu. ⁵Yudan wirugibu ba koo nē, Yerusale mugiba ba sāa ben dam nē, Gusunō ben Yinnin sō, nē wi na wōllu ka tem mō. ⁶Yen tōō te sōō, kon Yudaban wirugibu kowa nge dōō boko dāa sōōwō, nē kun mē nge wii bōn tēn dōō ba sōka dīa bōkunu sōō. Ba koo bwese ni nu ka bu sikerene kamiawa mam mam. Adama Yerusale mugibu ba ko n sōwa ben temō.

⁷Nē, Yinni Gusunō kon Yudaban yenusu faaba ko, kpa Dafidin yenun beere ka Yerusale mugibun beere yu ku raa Yuda be ba tiegia kera. ⁸Yen tōō te, kon Yerusale mugibu kōsu. Be sōō, wi u kun daa dam mō, u koo dam kowa nge Dafidi. Kpa Dafidin yenugibu ba n sāa nge Gusunōn gōrado wi u yō ben wuswaao.

Ba gōō wooru sō

tem mē kpuro sōō

⁹Yen tōō te, kon kookari ko n bwese ni kpuro go ni nu Yerusalemu wōrim wee.

¹⁰Kon de Dafidin yenugibu ka Yerusale mugibu ba n wōnwōndu mō kpa ba n da kanaru ko, kpa bu gōsirama nen mi, nē wi ba yaasa sōka. Ba koo man swīsi nge wīn bii teeruru ta gu. Ba koo swīwa ka nuku sankira bakanu nge wīn bii gbiikoo u gu. ¹¹Yen tōō te, nuku sankiraru ta ko n kpā Yerusalemu nge te ba kua Hadadirimōōn sō Mēgidon wōwao. ¹²Tem mē kpuro sōō, ba ko n gōō wooru sōwa yenu ka yenu. Dafidin yenugibu, kurōbu ka durōbu nenem. Natanin yenugibu, kurōbu ka durōbu nenem. ¹³Lefin yenugibu, kurōbu ka durōbu nenem. Simein yenugibu, kurōbu ka durōbu nenem. ¹⁴Nge meya yenu si su maa tien tōmbu ba ko n gōō wooru sō nennenska, kurōbu ka durōbu nenem.

13 Yen tɔɔ te, bwia gaa ya koo yari yu ka Dafidin yenugibu ka Yerusalemugibun toranu wɔka.

Yinni Gusunɔ u koo

win sɔmɔ weesugibun

bwāarokunu kɔsuku

²Yen tɔɔ te, nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni kon bɔnun yisinu kpeerasia tem mɛ sɔɔ kpa bu ku raa maa nu yaaya. Kon maa nen sɔmɔ weesugii be ba bɔu s̄aarun k̄iru mɔ mi wuna. ³Goo ù n gari weesugii mɔ, win tundo ka win mero ba koo nùn s̄ɔwa bu nɛɛ, kaa gbi. Domi a weesu mɔwa ka Yinni Gusunɔn yisuru. Kpa tundo wi, ka mero wi, bu nùn takobi s̄oku bu go sanam mɛ u gari yi mɔ. ⁴Yen tɔɔ te, Gusunɔn sɔmɔbu ba koo sekuru wa ben k̄asi weesuginun s̄ɔ. B̄a n gari mɔ, ba ñ maa yabe sansuginu sebumɔ bu ka tɔmbu nɔni w̄ɔke. ⁵Ben baawure u koo nɛɛwa, u ñ s̄aa Gusunɔn sɔmɔ. Wi, gbaa wukowa. Domi ba nùn dwawa saa win piiburun di. ⁶B̄a n nùn bikia ba nɛɛ, mana u sere m̄era yeni wa ye ya w̄aa win nɔmɔ, kpa u wisi u nɛɛ, u ye wawa win b̄ɔɔ k̄inasibun yenuɔ.

Ba koo gia ma

Gusunɔwa u s̄aa Yinni

⁷Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni u nɛɛ, takobi, a nen kparo wi na kua nen b̄ɔɔ w̄orio.

A nùn goowo kpa ȳāanu nu yarina, kpa n ni nu kun dam mɔ w̄ori.

⁸U maa nɛɛ, b̄a n tem men tɔmbu bɔnu kua suba ita, yen suba yiru ya koo gbi kpa sube tee teni tu tiara. ⁹Kon sube tee te d̄ɔɔ doke kpa n tu s̄ɔwa nge mɛ ba ra sii geesu s̄ɔwe. Kon tu s̄ɔwawa nge mɛ ba ra wura s̄ɔwe. Ta koo nen yisuru soku kpa n tu wurari. Kon tu s̄ɔ n nɛɛ,

ta s̄aaawa nen tɔmbu. Kpa ten tii tu maa nɛɛ, na s̄aaawa Gusunɔ ten Yinni.

Yinni Gusunɔn t̄ɔru

14 Bɛɛ Yerusalemugibu, Yinni Gusunɔn t̄ɔra wee.

Ba koo b̄een ȳānu gura bu bɔnu ko b̄een nɔni biru.

²U koo bwesenu kpuro menna nu ka Yerusalemu w̄ori.

Ba koo ye mwa kpa bu yen yenusu d̄ɔɔ s̄oku.

Ba koo ka yen t̄ɔn kurɔbu kpuna ka dam. Kpa bu yen tɔmbun bɔnu yoru m̄w̄eri bu ka doona.

Adama ba ñ be ba tie goomɔ.

³Saa ye s̄ɔɔra Yinni Gusunɔ u koo tii s̄ɔɔsi

kpa u ka bwese ni tabu ko nge mɛ u ra ko tabu s̄ɔɔ.

⁴Yen tɔɔ te, u koo win naasu s̄ondi Olifin guuro

te ta w̄aa Yerusalemun dee deeru, s̄ɔɔ yari yeru gia.

Olifin guu te, ta koo besira suunuɔ

saa s̄ɔɔ yari yerun di sere s̄ɔɔ duu yerɔ.

W̄ɔwi baka ya koo yari ten suunu s̄ɔɔ.

Guu ten bee tia ya koo da s̄ɔɔ ȳesan nɔm geu gia

kpa bee tia yu maa da s̄ɔɔ ȳesan mɔm dwaru gia.

⁵Saa ye s̄ɔɔ, i ko i duki dawa win guun wɔwa s̄ɔɔ.

Domi wɔwa ye, ya ko n w̄aaawa sere Atiselio.

I ko i duki suwa nge mɛ i raa kua

sanam mɛ tem ȳiribu b̄ɛɛ deema

Osiasi Yudaban sina bokon waati.

Saa ye s̄ɔɔra Gusunɔ nen Yinni u koo na ka win t̄ɔn d̄erobu.

⁶Yen tɔɔ te, yam bururam mu ñ ko n maa w̄aa.

Pura ya ko n w̄aa ka sere maa nim mɛ mu ḡsira nge kperu.

⁷T̄ɔɔ te, ta ko n s̄aaawa nenem te Yinni Gusunɔ u ȳɛ.

Ba ñ wōkuru ka sōw sōw wunanamō.
Adama yoka, yam bururam mu koo
sōwsira.

⁸Yen tōw te, nim gem mu koo yari
Yerusalemun di
kpa men sukum mu koku mu da nim
wōkuw
ge ga wāa sōw yari yeru gia,
kpa sukum mu da nim wōku ge ga wāa
sōw duu yeru gia.

Nge meya n ko n sāa sōw sāreru ka guran
saa.

⁹Yinni Gusunōwa u ko n sāa tem kpuron
suno.

Wi turowa u ko n sāa Yinni.

Win turon yīsira tōmbu kpuro ba koo
gia.

¹⁰Isireliban tem kpuro mu koo gōsia
wōwa

saa Geban di sōw yēsan nōm geu gia
n ka da Rimōwōw Yerusalemun sōw yēsan
nōm dwaru gia.

Saa ye sōw, Yerusalemu ya koo yīsiru
yari

kpa ya n wāa yen ayero.

Ya ko n wāawa saa kōnnō ge ba mō
Benyameen di,

n ka da kōnnō gbliikuw,
sere ka kōnnōwō ge ba mō gani
gōmbunu.

Saa maa kōsu yee te ba mō Hananeelin
di,

n ka girari sina bokon resem gama yero.

¹¹Tōmba koo sina ye sōw.

Ba ñ maa ye kam koosiamō.

Ya ko n wāawa bōri yendu sōw.

¹²Wee nōni swāa te Yinni Gusunō u koo
tōmbu kpēe

be ba Yerusalemu tabu wōri.

Ben wasi koo kōsiwa ba n ka sīimō.

Ben nōni yi koo kōsi ben nōni wōrusu sōw,
kpa ben yari yi kōsi ben nōw.

¹³Yen tōw te, ne, Yinni Gusunō kon
wahala baka doke ben suunu sōw.

Kpa bu wōrina bu soona.

¹⁴Yudaba ba koo tabu ko Yerusalemū,
kpa bu bwese tuku ni nu ka bu sikerenen
dukia gurama.

Yera, wura ka sii geesu ka yāa dabinu.

¹⁵Nin dumi ka nin birakōsu

ka nin yooyoosu ka nin ketekunu

ka sere maa yaa sabe ni nu wāa mi,

kpuro nu koo dumgbeku mwaara.

Dumgbeku tia yera ya koo nu deema.

¹⁶Bwese ni nu raa Yerusalemu ye wōri,
nin ni nu tie, nu ko n da newa wōw
baagere

nu yiira Gusunōw sina bokon wuswaaō,

wi u sāa wōllu ka tem Yinni,

kpa nu Kunun tōw bakaru ko.

¹⁷Bweseru garu tā kun de

tu Gusunōw sina boko wi u sāa wōllu ka
tem Yinni yiira

tu sā Yerusalemū,

gura kun nemō ten temō.

¹⁸Egibitigibu bā kun de Yerusalemū

bu ka Kunun tōw bakaru ko,

gura kun nemō ben temō.

U koo bu wahala dokewa

nge bwese ni nu yina nu da

nu Kunun tōw bakaru ko.

¹⁹Nge meya u koo Egibitigibu ka bwese
ni nu yina nu Kunun tōw bakaru da
Yerusalemū kua.

²⁰Yen tōw te, ba koo dumin yangirenu
sōw yore bu nee, Yinni Gusunōgia.

Sāa yerun wekenu kpuro nu ko n sāawa
nge yāku yerun gbēa.

²¹Wekenu kpuro nu ko n sāawa Gusunō,
wōllu ka tem Yinniginu Yerusale-
mū ka Yudaō.

Be ba koo yākuru na,

bera ba ko n da nu sue

bu ka ben yāku yaa yike.

Yen tōw te sōw, ba ñ maa tenkuba wasi
sāa yeru mi,

ba n yānu dōramō.

MALAKI

Sa'ona yā

1 Yā kū Dikiri ò Isarailanɔne Malaki gāin dí. ² Makū Dikiri ma pì má yeái, akū a pì ma yeái deramee? Makū Dikiri ma pì Isau bi Yakubu vñinloo? Bee kū abireo Yakubun má yei ³ ma gi Isau, akū ma a gusísíde lì gugbagaraga ũ, ma a būsuu kè gbáranna gbēgbonno kúki ũ. ⁴ Edomu gbē pino pì ò ní wēteno dúgu zò, oni era ò ní bezĩno fute. Akū makū Dikiri Zìkaride ma pì: Tó ò kèke ò kàte, mani gboro, oni piñne Bùsu Vānidenɔ, gbē kū Dikiri pētē kè kúnwo ari goro sinda pínkinɔ! ⁵ Á wé ni yā pì e à pì Dikiri zōkō ari Isarailano būsú lé dire kpa.

⁶ Né dì a de kpe ta akūsō zòblerii dì a dikiri kpe ta. Kū má de á De ũ, áteni ma kpe ta yá? Kū má de á Dikiri ũ, á ma vīna vī yá? Makū Dikiri Zìkaride makū mé mateni á la. Ákōno sa'orino ákōno mé áteni ma gya bo. Adì pi: Deran o n gya bōo? ⁷ Kū a ma teburu gya bō yāime. Adì su ma gbagbakia kū póbile gbāsio. Adì pi: Deran o n gbagbaki gbāa lèe? ⁸ Kū a su sa oma kū pō vñano, yā vānin gweroo? Kū a sa òma kū pō ereno kū a gyāreno, yā vānin gweroo? Á gé kpá būsú gbē zōkōa à gwa! Á yā ni káagu yá? Aní á sáabu kpá yá? Makū Dikiri Zìkaride makū mé mateni á la.

⁹ Á kúte kemene mà á wēnda gwa. Ama tó pō dí takanɔn kú á ɔĩ, mani sí yá? Makū Dikiri Zìkaride makū mé mateni á la. ¹⁰ Ò pi á gbēke gèe à ma ɔn zé tàta yā, de òsun gē ò té ká ma gbagbakia pāro. Abirekū sàna. Makū Dikiri Zìkaride makū mé ma ò. Á yā ten kemene nnaro, mani á gba síro. ¹¹ Zaa ifāboki kpa ari a léte kpa ma tó nigō zōkō burino té. Oni turaretiti kpátamene oni sumene kū gba gbāsīsarino gu sinda pínkia, zaakū ma tó nigō zōkō burino té. Makū

Dikiri Zìkaride makū mé ma ò. ¹² Ama ákōno adì dōke kū ma tóo adì pi ma teburu gbāsī vī, akū adì sa oa kū pókāde ginano. ¹³ Makū Dikiri Zìkaride ma pì: Adì pi á kpasa kū yā piio, akū adì lézuki kea. Tó a su ma gbagba kū pō kōnɔkunano kū pō ereno kū pō gyāreno, mani abireno sí yá? Makū Dikiri makū mé mateni á la. ¹⁴ Manafikide kū à pō sà vī a kpāsan kū à lé sēmene, akū à gèe à ma gbagba kū pō mamberudeo a gēne ũ, ma láari bō adea. Zaakū makūme Kína zōkō ũ, ma tó dì burino naasi kū. Makū Dikiri Zìkaride makū mé ma ò.

2 Makū Dikiri Zìkaride ma pì: Ákōno sa'orino á yān dí sà. ² Tó ádi ma yā maro, tó ádi da á swèn à ma tó kpáro, mani láari boáwa de àsun gō arubarika vīro. Ma bōáwa se kò, zaakū ádi da á swèn a ma tó kpáro. ³ Á ma! Mani kpākē á burino á yāi, mani dikpe sa'opono gbō lóló á ānnwa, oni á sète ò á kóte. ⁴ Ánigō dō sà kū ma yā dí dīteare de ma bàka kunna kū Levi burino kpé kun. Makū Dikiri Zìkaride makū mé ma ò. ⁵ Ma bàka kunna kúnwo pìi gūn ma wēndi kū aafīaao kpāmma de ògō ma vīna vī, akū ò ma vīna vī, ní nini kòko ma tó yāi. ⁶ Yādannena yāpura da ní lén, odi ékeyā ma ní lénlo. Ó táa ò kūmao kū lédokōno kū nēsepurao ò gbēno bō yā vāni gūn dasi. ⁷ Á mana sa'ori gō dōna vī de gbēno le ò yādannena ma a léi, zaakū àkūme makū Dikiri Zìkaride zìri ũ. ⁸ Ákōno sō a zā zéa, á yādannenanano tò gbēno fù dasi, a ma bàka kunna kū Levi burino gbōro. Makū Dikiri Zìkaride makū mé ma ò. ⁹ Akū ma tò ò á gya bō ma á kīa gbē sinda pínki kīnaa, kū ádi té ma ágbairo akūsō adì gbēno tè bo doka musu.

Yìgidena yā

¹⁰ Á de ó pínki De mēn domee? Á de Luda dokōno mé à ó kee? Bó mé à tò odi yāfute kekōnee? O Luda bàka kunna kū ó dizino yā gbōro. ¹¹ Yudano yāfute kè ò

yā vāni kè Isarailano būsun kū Yurusalemuo, zaakū ò tñagbagbarino sè nò ù ò Dikiri kpé kú à yeii gbàa lèo. ¹²Gbè kú à yā dí taka kè, Dikiri a kè Yakubu burinwa, bee tó díme, bee tó à sù kú gbanò Dikiri Zìkaridene.

¹³Yā plade kú adi ken dí. Adigō ɔɔ dɔ àgō wiki pé, á wé'i dīgō kú Dikiri gbagbakia, kú adi wé sè à gba kú a suone gwa gbasà à siro yāi. ¹⁴Adi pi: Bó mé à sù kú yā diio? Kú Dikiri mé à sèedade ù á dagura kú n kefennakegoro nɔkpammao yāime. Zaakū n nɔkpamma pìn n gbèndo kú a kō yā mà ù, akū n yā fùtene. ¹⁵À de Dikiri á ke mè dokōnò ù de á mè kú á léo gō dokōnò yāime? Bón Luda ten péa á mèdokōnòkè pìi musuu? De á nēno le ò a yā ma yāime. Abire yāi àgō á zīda kūna dō de àsun yā fute á nɔkpammanero. ¹⁶Makū Dikiri Isarailano Luda ma pì, ma zā yìgidenan kú nò kpebonaao. Makū Dikiri Zìkaride makū mé ma ò. Àgō á zīda kūna dō, àsun yā futenero.

¹⁷A tò Dikiri kpàsa kú á y'onaao. Adi pi: Ó yā kpate mé à a kpàsaa? Kú adi pi vānikerino mana Dikirine, akū n yā dī káagu yāi. Adi pi dɔ Luda kú àdi yākpate ke kú gbēno a zéa pì kú māmee?

Dikiri yākpatekegoro zī

3 Makū Dikiri Zìkaride ma pì: À ma! Mani ma Zìri gbare à domene are à zé kekemene. Dikiri kú adi a kīnaa wete ni gē a kpén kānto. À ma, ma bàka kunna kááo Malaika kú á pɔ dɔaa pì ten su! ²Ama dí mé ani a sugoro fɔɔ? Tó à bò gupuraa, dí mé ani fɔ à zee? Zaakū anigō de lán mōbaasari té bàme, lán pópipirii mɔɔɔnò gbāna bà. ³Ani vute à gbēno baasa à gbāsī boñne. Ani gbāsī bo Levi burinone lākū òdi ke wura kú andurufu-uone nà, gbēno ni gbasà ò su Dikirine kú gbanò a zéa. ⁴Goro birea Yurusale-mudeno kú Yudano n pínki gba ni ká Dikirigu lán yā bà, lán a zī bà.

⁵Makū Dikiri Zìkaride ma pì: Mani suái yākpatekokia manigō wāna mà gbè kú ò ma vīna vironò bobo n dān: Pó-dammarino kú zinakerino kú gbè kú òdi la da ékeyā musuno kú gbè kú òdi gbāna mɔ n zikerinone kú gyaanonò kú toneno kú bōasuno.

Kpāni'ona Luda

⁶Makū Dikiri madī litero. Abire yāin ákōnò Yakubu burino ádi kakatero. ⁷Makū Dikiri Zìkaride ma pì: Zaa á dizino goro a pā ma yāne á téiro. À are dɔma, mani are dɔáwa. Adi pi, deran óni are dɔmmaa?

⁸Bisāsiri dī kpāni o Luda yá? Ama áteni kpāni oma. Adi pi, bó musun áten kpāni omaa? Á pó kuride kú á gbanò yā musume. ⁹Á buri sīnda pínki gō láari pó ù kú áten kpāni oma yāi. ¹⁰Á su kú pó kurideo pínki à ká ma aruzekekatekin, de poble gō kú ma kpén. Makū Dikiri Zìkaride makū mé ma ò. À ma lé abire musu à gwa, tó mádi musu zé wē ma arubarikaa pisiáre a kura a kákakiro. ¹¹Makū Dikiri Zìkaride ma pì: Mani kpá á burapo yākarinone de òsun á pónò kakatero. Á geepi línò né ni wororo. ¹²Buri sīnda pínki ni pì arubarikadenon á ù, zaakū á būsuno nigō nna. Makū Dikiri Zìkaride makū mé ma ò.

¹³Makū Dikiri ma pì: A yā pāsī ò ma musu. Adi pi, bó yān ò ò n musuu? ¹⁴A pì zòblena Ludane bi yā pāme. Kú o zī kè Dikiri Zìkaride yā akūsō o uta kasano dà a yāi, bó àreen ò lèe? ¹⁵Tera lán dí bà adi pì iadārinon arubarikadenò ù. Áten da yāvānikerino mé òten zīni péte, gbè kú àdi pi Luda kipa ò ɔsi ká sō, yāke dī a lero.

¹⁶Akū gbè kú ò Dikiri vīna vīno yā ò kú kōo, akū à sā kpá n yāi à mà. Akū ò gbè kú ò Dikiri vīna vī kú òdi laasun léano tó kè dōngu takadan a are. ¹⁷Makū Dikiri Zìkaride ma pì goro kú ma bo kú yāo, onigō de ma pō ù ma aruzeke ù. Mani

sùru ke kũnwo lákũ gbẽ dì sùru ke kũ a né kũ àten zĩ kenɛɛo nà. ¹⁸Áni gbẽ manano kũ gbẽ vānino dōkōne sà, gbẽ kũ òten do Ludaino kũ gbẽ kũ òten doirono.

Dikiri sugoro zĩ

4 Makũ Dikiri Zĩkaride ma pì: À ma! Goro pì ten su, anigō wāna lán tāmāte bà, akūsō iadārino kũ yāvānikerino nigō de lán sē kori bà. Goro pì ni n k̄pata n pĩnki, n zĩni ke n ɔne ni gōro. ²Ákōno kũ á ma vīna vīno sō, á surabana Ifāntē ni bo, aafia nigō kú a gupurai. Áni bote àgō

vīvī lán zūne kũ ò n gbáreno bà. ³Makũ Dikiri Zĩkaride ma pì: Goro kũ ma bo kũ yāo áni gēse pétepete gbẽ vāninɔa, onigō de lán túbu bà á gbá gēi.

⁴À tó doka kũ ma kpà ma zòbleri Musaa zaa Orebu gō dōágu, yā kũ ma dīte Isarailanone kũ yā kũ ma dàńneo. ⁵À ma! Mani annabi Ilia zĩáwa ari ma sugoro zōkō vīnade gō gé ká. ⁶Ani tó deno po gō kú n nēnɔa akūsō nēno po nigō kú n denɔa. Tó lenlo, mani su mà ɔ pātepāte á būsun mà lé keáre.

MATIU

Baaru nna kũ Matiu kɛɛ

Yesu Kirisi inaa 1:1-2:23

Yahaya Da'itekeri waazikenaa 3:1-3:12

Yesu da'itekenaa 3:13-4:11

Yesu yādannena Galili 4:12-18:35

Zaa Galili ari Yurusalemu 19:1-20:34

Yesu kunna Yurusalemu 21:1-26:13

Yesu gana kũ a vunaa 26:14-28:20

Yesu Kirisi buri bozire

(Luk 3:23-38)

1 Ibrahĩ kũ Daudao buri Yesu Kirisi boziren dí:

² Ibrahĩ Isaaku ì,

Isaaku Yakubu ì,

Yakubu Yuda ì kũ a vɛninɔ kũ a dakūnɔ,

³ Yuda Perezi kũ Zerao ì kũ a nɔ Tamao, Perezi Ezerɔnu ì,

Ezerɔnu Ramu ì,

⁴ Ramu Aminadabu ì,

Aminadabu Nasɔ ì,

Nasɔ Salamo ì,

⁵ Salamo Bɔaza ì kũ a nɔ Rahabuo.

Bɔaza Ɔbedi ì kũ a nɔ Rutuo,

Ɔbedi Yese ì,

⁶ akũ Yese kina Dauda ì.

Akũ Dauda Sulemanu ì kũ Uria nanɔ,

⁷ Sulemanu Reoboamu ì,

Reoboamu Abia ì,

Abia Asa ì,

⁸ Asa Yosafata ì,

Yosafata Yehoramu ì,

Yehoramu Uzia ì,

⁹ Uzia Yotamu ì,

Yotamu Aza ì,

Aza Ezekaya ì,

¹⁰ Ezekaya Manase ì,

Manase Amo ì,

Amo Yosia ì,

¹¹ Yosia Yoyakini ì kũ a dakūnɔ ɔɔɔ kũ ò gbɛnɔ kũkũ ò tà kũnwo Babilonu.

¹² Tana kũ gbɛnɔ Babilonu gberan Yoyakini Sealatieli ì,

Sealatieli Zerubabeli ì,

¹³ Zerubabeli Abiudu ì,

Abiudu Eliakimu ì,

Eliakimu Azo ì,

¹⁴ Azo Zadɔki ì,

Zadɔki Akimu ì,

Akimu Eliudu ì,

¹⁵ Eliudu Eleaza ì,

Eleaza Matã ì,

Matã Yakubu ì,

¹⁶ Yakubu Mariama zã Yusufu ì,

akũ Mariama Yesu kũ òdi pine Arumasihu ì.

¹⁷ Zaa Ibrahĩ ɔɔɔ ari à gɛɛ pé Dauda, de kũ a néo kun gɛro donsarime. Zaa Dauda ɔɔɔ ari ɔɔɔ kũ ò tà kũ gbɛnɔ Babilonu, de kũ a néo kun gɛro donsarime. Zaa tana kũ gbɛnɔ Babilonu ari à gɛɛ pé Arumasihua, de kũ a néo kun gɛro donsarime.

Yesu Kirisi inaa

(Luk 2:1-7)

¹⁸ Deran ò Yesu Kirisi ì nàɔ dí: A da Mariama kun Yusufu nɔkpamma ũmɛ. Ari àgɔ gé zã ke, à nò sɔ kũ Luda Nini gbānao. ¹⁹ A gɔkpamma Yusufu bi gbɛ maname, à ye à wé'i daaro, akũ à zɛò kũ áni bo a yān asiri gūn. ²⁰ Ɔɔɔ kũ àten laasun lé yā piia, Dikiri malaika bò à sùu nana gūn à pine: Dauda buri Yusufu, ñsun bídi ke n nɔkpamma Mariama sena yā musuro, zaakũ nò kũ à sinaa bò Luda Nini kinaame. ²¹ Ani né i gɔgbɛ ũ, ñni tó kpáne Yesu, zaakũ ani a gbɛnɔ bo í du-runnao gūn. ²² Abirekũ kɛ pínki, de yā kũ Dikiri dà annabii gāi ke, à pì:

²³ Nɔkpare lési mé ani nò sí

à né i gɔgbɛ ũ,

oni tó kpáne Imanueli.

Tó pìi pì, Luda kú kũoo.

²⁴Kū Yusufu vù, à kè lákū Dikiri malaika ditene nà, à a nɔ pìi sè. ²⁵Ama adi a dɔ nɔgbè ũro ari à gèe à nɛgɔgbè pìi ì. Akū à tɔ kpàne Yesu.

Susuneyādōrino suna Yesu gwa

2 Ò Yesu ì Betilihamu Yudea busun kína Herɔdu gɔɔa. Akū susuneyādōrino bò ifāboki kpa, ò sù Yurusalemu, ²ò gbēno là ò pì: Né kū ò ì Yudano kína ũ kú maa? O a susune è ifāboki kpa, akū o su kútene. ³Kū kína Herɔdu yā pìi mà, à bídí kè kū Yurusalemudeno ní pínki. ⁴À Yuda sa'orikino kū ludayādannerino kākara ní pínki, akū à ní lá gu kū oni Arumasihu in. ⁵Ò wèa ò pì: Betilihamume zaa Yudea busun. Zaakū lákū annabii kè nàndí:

⁶Betilihamu kū à kú Yudano busun, ní kīana Yuda wētendoiro fá.

Zaakū n gūnn kína ni bon, kū ani do ma gbè Isarailano are.

⁷Akū Herɔdu susuneyādōrino sìsi asiri gūn, à susune pì bogɔɔ sānsān gbèkama. ⁸Akū à ní gbare Betilihamu à pì: À gé à né pì baaru gbekagbeka kū laakariio. Tó a a è, à su à omene, makū se, maní gé kútene.

⁹Kū ò kína yā mà, akū ò dà zén. Akū susune kū ò è ifāboki kpa yā pìi dōñne are do ari à gèe à zè né pì kúkila. ¹⁰Kū ò susune pìi è, ní pɔ kè nna manamana. ¹¹Ò gè kpén, ò né pìi è kū a da Mariamao, akū ò kùte ò donyī kène. Akū ò ní aruzeke àkpatino wèwè, ò a gbà wura kū turaretitio kū líɔ gbí nnannao. ¹²Luda òñne nana gūn kū òsun bɔte Herɔdu kīnaaro, akū ò tà ní busun kū zé pāndeo.

Gena kū Yesuo Misila

¹³Ní tanaa gbera Dikiri malaikaa bò à sù Yusufua nana gūn à pì: N fute n né pì sé kū a dao, n bàa lé n gé kúnwo Misila, ìnigɔ kú gwe ari mà su mà yā onne do, zaakū Herɔdu ni né pìi wete à deme.

¹⁴Akū Yusufu fùte gwāani, à né pìi sè kū a dao, à gèe kúnwo Misila. ¹⁵À kú gwe ari Herɔdu gèe à gào. Abirekū kè, de yā kú Dikirii ò annabii gāi ke yāime, à pì:

Ma a né gbèse Misila.

Négɔgbēno dedenaa

¹⁶Kū Herɔdu è susuneyādōrino ɔndɔ kèare, akū a pɔ fè manamana. À susune bogɔɔ taka dɔ yā kū à gbèka susuneyādōrii pínɔa yāi, akū à gbēno zì ò nɛgɔgbè kū ò kà wè pla ke kū ò kīaino dèdè Betilihamu kū a burano pínki. ¹⁷Yā kū annabi Ilimia òo kè sà, à pì:

¹⁸Ò wiki gbāna mà Rama, òten ɔɔ do, òten wiki pé.

Rahila teni a neno ɔɔ do, à gì ò a nèse kpátei, zaakū ò kun doro.

Suna kū Misilao

¹⁹Kū Herɔdu gà, akū Dikiri malaika bò à sù Yusufua Misila nana gūn ²⁰à pì: N fute n né pì sé kū a dao, n tá kúnwo Isarailano busun, zaakū gbè kū òten wete ò né pì deno gaga.

²¹Akū à fùte à né pìi sè kū a dao, à tà kúnwo Isarailano busun. ²²Kū à mà Akelau mé àten kí ble Yudea a de Herɔdu gēne ũ, vutena gwe vīna a kù. Luda yā òne nana gūn, akū à tà Galili busun, ²³à gèe à vùte wēte kū òdi pi Nazera gūn. Len yā kū annabino òo pàpa, kū ò pì: Oni a sìsi Nazera gbè.

Yahaya Da'itekeri waazikenaa

(Maa 1:1-8, Luk 3:1-18, Yuh 1:19-28)

3 Abire gbera Yahaya Da'itekerii sù Yudea gbārannan, àten waazi ke ²à pì: À nèse lite, kpata kū à bò Luda kīana kà kāni. ³A yān annabi Isaya ò yā à pì: À baarukparii kòto ma do gbārannan, àten pi à zé keke Dikirine, à zé térereno porone sūsu.

⁴Yahaya digō pókasa kũ ò tà kũ lakumi kãonɔ dana, àdi bára asa dɔ a pì. Kwa kũ zó'iome a póbile ũ. ⁵Òdigō bɔte Yurusalemu kũ Yudea bũsu gu sɪnda pínkio kũ Yoda dɔrɔɔiio ògō su a kīnaa. ⁶Òdi n durunnano o gupuraa, akũ àdi n da'ite ke Yodan.

⁷Kũ Yahaya è Farisino kũ Sadusino ten su a kīnaa dasi ò da'ite ke, akũ à piñne: Bisāsiri pitikonɔ! Dí mé à lé dàáwa à bàa sí pɔfē kũ Luda ni kipammanē? ⁸À nēsɛlitena yā ke, onigō dō kũ a lite. ⁹Kũ Ibrahī de á dizi ũ, àsungō da kũ abirekũ mé ani á boro. Maten oáre, Luda ni fō à gbè dínɔ ke Ibrahī burino ũ. ¹⁰Kpása ditena línɔi kò. Luda ni lí kũ àdi né mana iro zō à zu té gūn. ¹¹Mateni á da'ite ke á nēsɛlitena sèeda ũme, ama gbēke ni su ma gbera a gbāna demala, mádi ká mà a kyate sétenero. Àkũ mé ani á da'ite ke kũ Luda Ninio kũ téo. ¹²À gbaka kūna a ɔī ésegbēkia. Tó à fā, ani a póbilewe ká a dɔn, ani a sàko ká té kũ àdi garo gūn.

Yesu da'itekenaa

(Maa 1:9-11, Luk 3:21-22)

¹³Akũ Yesu bò Galili bũsun, à sù Yahaya kīnaa Yodai de à a da'ite ke. ¹⁴Yahaya ye à gí à pì: Makũ kũ má de ñ ma da'ite ken n su ma kīnaa yá? ¹⁵Akũ Yesu wèa à pì: Àgō de le gĩa, zaakũ à kō si kũoo le yā sɪnda pínki kena a zéa yāi. Akũ à wè. ¹⁶Kũ Yesu da'ite kè, à bikũ gɔnɔ. Zì birea ludambe wèkōa, akũ à è Luda Nini ten su lán potēne bà à diawa. ¹⁷Akũ ò kòtoo mà bona ludambe à pì: Ma né mèn do légelege yenyiden dí, kũ ma pɔ nnaa manamana.

Yesu yōgwanana

(Maa 1:12-13, Luk 4:1-13)

4 Akũ Luda Nini gèe kũ Yesuo gbáran-nan de Ibilisi a yō à gwa. ²Yesu lé yī fānantē kũ gwāanio ari gɔɔ bupla. Kũ nà teni a de, ³akũ gbēkekerii pìi nài à pì: Tó

Luda Nème n ũ, ñ pi gbè dínɔ li burodi ũ.

⁴Yesu wèa à pì: À kú Luda yān ò pì:

Póblen bisāsiri nigō kúo adoro, sé yā kũ Luda ten o pínki.

⁵Akũ Ibilisi a sè à gèeo Luda wēten, à a zè Luda kpé mīsɔntea ⁶à pì: Tó Luda Nème n ũ, ñ ɔ gbare n zīdai la, zaakũ à kēna Luda yān ò pì:

Ani n yā o a malaikanɔne.

Oni n sé n ɔī de ñsun gèe sí gbēearo yāi.

⁷Yesu wèa à pì: Ò kè dɔ ò pì,

ñsun Dikiri n Luda lé ñ gwaro.

⁸Akũ Ibilisi a sè à gèeo dɔ kpi lei manamana musu, à andunia kpatano mōne pínki kũ n aruzekeno ⁹à pì: Mani n gba adino pínki, tó n kute n donyī kemene.

¹⁰Akũ Yesu pìne: Ñ gomala Setan! Zaakũ ò kè Luda yān ò pì:

Ñ donyī ke Dikiri n Ludane

ngō doi ado.

¹¹Akũ Ibilisi a tò gwe sà, akũ malaikano sù ò kpài.

Yesu nana a zīa zaa Galili

(Maa 1:14-15, Luk 4:14-15)

¹²Kũ Yesu mà ò Yahaya kũ ò dà kpésiran, akũ à tà Galili. ¹³Adi vute Nazera doro, à gèe à vùte sèbēe sare Kape-namu, Zebuluni burino kũ Nafatali burino bũsun, ¹⁴de yā kũ annabi Isaya ò ke yāi à pì:

¹⁵Zebuluni burino kũ Nafatali burino bũsu,

zaa ísira kpa ari Yoda bara,

Galili bũsu kũ buri pāndeno kun pìi,

¹⁶n gbē kũ ò kú gusira gūnno gupura zōkō è,

gu dō bũsu kũ à kú ga léi pì denɔne sà.

¹⁷Zaa gɔɔ kũa Yesu nà waazikenanaa à pì: À nēse lite, kpata kũ à bò Luda kīnaa kà kāni.

Yesu iba káakuno sisinaa

(Maa 1:16-20, Luk 5:1-11)

¹⁸Kũ Yesu ten do Galili sèbēei, à gbēnon plano è, vīni kũ dakūnao, Simo

kū òdi pi Pita kū a dakūna Anduruo. Òten táaru kpá sèbèe pìn, zaakū sɔrɔkɔnɔmɛ. ¹⁹ Akū Yesu pĩnne: À mó à témai, mani á ke gbèweterino ũ. ²⁰ Zaa gwe g̃ɔnɔ ò ní táaruno tòn, ò bò ò tèi. ²¹ Kū à gèe are, à gbēnɔn pla pāndeno è, ṽini kū dakūnao dɔ, Zebedi né Yamisi kū a dakūna Yuhanao. Ò kú gó'ite gūn kū ní de Zebedio, òteni ní táaruno keke. Yesu ní sísi, ²² akū ò ní de tò gó gūn gwe g̃ɔnɔ, ò bò ò tèi.

Yesu yādannena

(Luk 6:17-19)

²³ Yesu dig̃ɔ kure Galili b̃usun, àdi yā dañne ní aduakekpenɔ gūn, àdi kpata kū à bò Luda kīnaa baaru kpá, àdi gbēnɔ kēkōa kū gyā buri sīnda pínkio. ²⁴ A tó dà Siria b̃usula pínki, akū òdig̃ɔ sune kū gbē kū òten gyā buri sīnda pínki kū wāwāo keno kū t̃anadeno kū lételet̃egyādeno kū ereno, akū àdi ní werekōa. ²⁵ Ò bò Galili kū Wētemenkuri b̃usuuo kū Yurusalemuo kū Yudeao kū Yoda barao dasidasi ò tèi.

Arubarikadenɔmɛ Yesu ibano ũ

(Luk 6:20-23)

5 Kū Yesu pari pino è, à didi s̃is̃ia. Kū à ṽute, a ibano s̃u a kīnaa, ² akū à nà yādannenaanaa à pì:

³ Arubarikadenɔmɛ gbē kū ò ní kīana d̃ɔnɔ ũ, zaakū kpata kū à bò Luda kīnaa de ní pɔ ũ.

⁴ Arubarikadenɔmɛ pɔsiradeno ũ, zaakū Luda ni ní laakari kpáteñne.

⁵ Arubarikadenɔmɛ z̃idabusarino ũ, zaakū m̃ók̃ɔnɔ mé onig̃ɔ andunia ṽi.

⁶ Arubarikadenɔmɛ yāzede niderino ũ, zaakū m̃ók̃ɔnɔ mé oni k̃ā.

⁷ Arubarikadenɔmɛ wēndad̃ɔnnerino ũ, zaakū Luda ni ní wēnda d̃ɔ.

⁸ Arubarikadenɔmɛ ñèsepuradeno ũ, zaakū m̃ók̃ɔnɔ mé oni wé si Ludale.

⁹ Arubarikadenɔmɛ iberemiderino ũ,

zaakū oni ní sísi Luda néno.

¹⁰ Arubarikadenɔmɛ gbē kū òdi wari d̃ɔm̃ma ní yāmanakena yāino ũ, zaakū kpata kū à bò Luda kīnaa de ní pɔ ũ.

¹¹ Arubarikadenɔmɛ á ũ, tó ò á s̃ɔs̃ɔ, tó ò wari d̃ɔáwa, tó ò yā ṽani s̃inda pínki d̃iáwa ma yāi.

¹² À p̃ɔnna ke à yāa dɔ, zaakū á láada z̃ók̃ɔ ludambe. Len ò wari d̃ɔ annabi kū ò kú á ānɔa le.

Yesu ibanɔmɛ wisi ũ kū gupurao

(Maa 9:50, Luk 14:34-35)

¹³ Ák̃ɔnɔ mé á wisi ũ anduniane. Tó wisi i nna tà, deran oni ke nà à g̃ɔ wisi ũ d̃ɔɔ? À are ke ṽi doro, séde ò k̃óte gbēnɔ t̃aa oa.

¹⁴ Ák̃ɔnɔ mé á gupura ũ anduniane. Wēte kū ò k̃ate s̃is̃i musu d̃i f̃ɔ āg̃ɔ ute-naro. ¹⁵ Òdi fitila na ò gbaka k̃útearo. Òdi a di a dib̃ɔɔ musumɛ, de à gu pu gbē kū ò kú ɔnñɔne. ¹⁶ À gu pu gbēñɔne le, de ò á yāmanakenano e ò á De kū à kú musu tó kpá.

Musa doka b̃ok̃ɔtenaa

¹⁷ Àsung̃ɔ da ma su Musa doka kū annabino yāno gboronlo. Mádi su gbororo, ma su de mà papame.

¹⁸ Yāpuran maten oáre, ludambe kū z̃iteo ni gēte, ama doka p̃i wānz̃an f̃itinle ke a pɔ kete ke ni gētero, yā s̃inda pínki ni ke. ¹⁹ Abire yāi tó gbē g̃i yā kū ò d̃ite pino dokei, bee a kū à k̃iāñỹi, tó àdi da gbēñɔne ò ke le, ade nig̃ɔ k̃iāñỹi kpata kū à bò Luda kīnaa gbēnɔ téme. Tó gbē kūna, tó àdi dañne le s̃ɔ, ade nig̃ɔ z̃ók̃ɔ kpata kū à bò Luda kīnaa gbēnɔ té. ²⁰ Maten oáre, tó á yāmanakena de ludayādanñerino kū Farisino p̃ɔlaro, áni gē kpata kū à bò Luda kīnaa gūnlo.

Pɔf̃ēnaa

²¹ A mà ò p̃i yādeñɔne òsun gbē dero. Gbē kū à gbē d̃èe, oni yāk̃pate ke k̃āao.

²² Makū sō, maten oáre, gbē kū à pɔ fɛ a gbēdakei kà ò yākpate ke káao. Gbē kū à a gbēdake sòsò kà ò gé káao gbā-nadenɔ kīnaa. Gbē kū à pì a gbēdakene mīsaride sō kà à gē tén gyāwānn. ²³ Tó n su n Luda gba pɔ a gbagbakia, tó n dɔn gwe kū n gbēdake n yā kūna, ²⁴ n n gba tó sa'oki are gwe, n gē n kúte ke n adene gia, gbasa n su n sa o sà. ²⁵ Tó n ibere ten gē kūnwo yākpatekēkia, n ke likalika n ke káao nna zaa zén, de àsun n kpá yākpatekeriari yāi. Tó ndi ke lero, yākpatekeri pì ni n kpá dogariia, dogari ni n da kpésiran. ²⁶ Yāpuran maten onne, ìni bo gwero ari n gē fina boo pínki. Bee kɔbɔ ni gō ténýĩro.

Zinakēnaa

²⁷ A mà ò pì, àsun zina kero. ²⁸ Makū sō, maten oáre, tó gbē nɔgbē gwà kū laa-sun pāndeo, ade zina kē káaon gwe kò. ²⁹ Tó n ɔpla wé dī tó n fu, n a bo n zukūna. N kurana n mēgu kei mana de ò n mēgu sīnda pínki zu ténla. ³⁰ Tó n ɔpla dī tó n fu, n zō n zukūna. N kurana n mēgu kei mana de n mēgu sīnda pínki tana ténla.

Yigidēnaa

(Mat 19:9, Maa 10:11-12, Luk 16:18)

³¹ Ò pì dɔ, tó gbē ten gí a nanɔi, à yigidetakada kpáa. ³² Makū sō, maten oáre, gbē kū à gí a nanɔi, tó adi ke à gō-pose kēnlo, a zā pì mé àdi tó à gō zinakeri ũ. Gbē kū à nɔ kū ò gīi sē sō, à zina kēn gwe.

Ladanaa

³³ A mà ò pì yādenɔne dɔ, ò yā kū ò sī kū Dikirio papa, òsun fuaro. ³⁴ Makū sō, maten oáre, àsun la da sero. Àsun la da kū ludambeoro, zaakū Luda kiblegbaame, ³⁵ ke andunia, zaakū Luda tīn-timmē, ke Yurusalemu, zaakū Kína zōkō wēteme. ³⁶ Nsun la da kū n mīoro, zaakū ìni fō n n mīkā mēn do pura kū ke

n a sira kūro. ³⁷ Àgō pì ee ke oi. Yā kū à de abirekūla bō yā vāni gūmmē.

Fīnabonaa

(Luk 6:29-30)

³⁸ A mà ò pì, ò wé fina bo kū wéo, saka kū sakaa. ³⁹ Makū sō, maten oáre, àsun fina bo gbē kū à vāni kēárearo. Tó gbē n sān kē n ɔpla gasuua, n a do dɔne dɔ. ⁴⁰ Tó gbē ye à n uta lokomma yākpate ke kūnwo, n n uta zōkō tónne dɔ. ⁴¹ Tó gbē gā nāmma n uta séare kiloo do, n géone kiloo pla. ⁴² Tó gbē pɔ wé kēmma, n kpáa. Nsun gbē kū à ye à pɔ sākāmma tēro.

Yena ibereei

(Luk 6:27-28, 32-36)

⁴³ A mà ò pì, àgō ye á gbēdakei, à zā á iberegu. ⁴⁴ Makū sō, maten oáre, àgō ye á iberenɔi, à adua ke gbē kū òdi wé tāáwanɔne, ⁴⁵ de à gō á De kū à kú musu néno ũ yāpura. Zaakū àdi ifāntē bo gbē vāninɔne kū gbē manano n pínki, àdi legū ma taarisaridenɔne kū taaridenɔ n pínki. ⁴⁶ Tó gbē kū ò yeáinɔn á yeñyī, áni láada ke le Luda kīnaa yá? Bee be'ɔgɔsirino dī ke leroo? ⁴⁷ Tó á gbēnɔn adi fɔ kpákpaŋma n̄tēne, bɔ á deo gbē pāndenɔlaa? Bee kifirino dī ke leroo? ⁴⁸ Abire yāi àgō kun papana, lán á De kū à kú musu kun papana nà.

Gbadanaa

6 À laakari ke á donyīyākēna gupuraai. Àsun ke bisāsiri wé yāiro. Tó áten ke le, áni láada le á De kū à kú musu kīnaaro. ² Tó nten gba da takasidenɔne, nsun a kpákpa ke lán manafikidenɔ bāro. Òdi ke aduakekpēno gūn kū gānuleano de gbēno n tó nna sí yāime. Yāpuran maten oáre, ò n láada lèn gwe kò! ³ Mòkōn, tó nten gba da takasidenɔne, nsun tó n ɔze dō lán n ɔpla ten ke nāro. ⁴ N tó n gbadana ke asiriya ũ, n De kū à asiriya dō ni a fina bonne.

Aduakenaa

(Luk 11:2-4)

⁵Tó áten adua ke, àsungõ de lán man-afikidenɔ̀ bàro. Òdigõ ye ò adua ke zena aduakekpen kù zérankpakōanɔ̀ de gbēnɔ̀ ní e yāi. Yāpuraan maten oáre, ò ní láada lèn gwe kò! ⁶Mòkōn, tó nten adua ke, ò gē n kpé gūn, ò gbà tata, ò wé ke n De kù à kú gwe asiri gūnwa, n De kù à asiriya dō ni sí kúnwo. ⁷Tó áten adua ke, àsun yā bote dasi lán kifirinɔ̀ bàro. Òdigõ da ní yābōtena dasi gūn Luda ni sí kúrwō. ⁸Àsungõ de lán ní bàro, zaakū á De pò kù á a ni vī dō ari àgõ gé gbēkaa. ⁹Àgõ adua ke lán dí bà:

Ó De kù à kú musu,

ò tó ògõ dō kù n tó adona,

¹⁰Ò tó kpata kù à bò n kīnaa bo gupuraa, ò n poyenyīna ke andunia gūn, lākū òdī ke zaa musu nà.

¹¹Ò ó gba ú kù óni ble gbāra.

¹²Ò ó taarinɔ̀ kēwá,

lākū odī kē gbē kù ò taari kēwerenɔ̀nə nà.

¹³Ñsun tó ò fu yōgwanāaaro,

ò ó sí a vānia.

¹⁴Tó a gbēnɔ̀ taari kēñne, á De kù à kú musu ni á pò kēáre se. ¹⁵Tó adi gbēnɔ̀ taarinɔ̀ kēñne sōro, á De ni á taarinɔ̀ kēárero.

Léyīnaa

¹⁶Tó á léyīna sō, àsun ān sisi lán man-afikidenɔ̀ bàro. Òdī ní ān yākate de gbēnɔ̀ gō dō kù ò léyīna yāi. Yāpuraan maten oáre, ò ní láada lèn gwe kò! ¹⁷Mòkōn, tó ní léyīna, ò ān pípi, ò nísi māmamma, ¹⁸de gbēnɔ̀ sún dō ní léyīnaro, sé n De kù à kú asiri gūn baasiro. N De kù à asiriya dō ni a fina bonne.

Aruzeke yā

(Luk 11:33-36, 12:33-34, 16:13)

¹⁹Àsun aruzeke kakaraáí andunia gūn laro, gu kù kòkɔ̀nɔ̀ dī pò yakan, pónɔ̀ dī

dāa kpán akūsō kpāninɔ̀ dī gu fō ò pónɔ̀ sétén. ²⁰À á aruzeke kakara ludambe, gu kù kòkɔ̀nɔ̀ dī pò yakanlo, pónɔ̀ dī dāa kpánlo akūsō kpāninɔ̀ dī gu fō ò pónɔ̀ séténlo. ²¹Zaakū gu kù n aruzeke kún, gwen n laakarīi digō kún se.

²²Wéme mē fitila ū. Tó n wé aafia, n mē pínki nigō gupura ū. ²³Tó n wé manaro sō, n mē pínki nigō gusira ū. Tó gupura kù ní kúna de gusira ū, gusira pí zōkō. ²⁴Gbēke dī fō à zō ble dikiri mēn planero, zaakū ani zā gbē don àgō ye gbē doi, kesō ani na gbē doa à gbē do gya bo. Ani fō àgō zō ble Ludane kù ɔ̀gɔ̀ leelero.

Ludanaanikenaa

(Luk 12:22-31)

²⁵Abire yāi maten oáre, àsun á wēndi damu ke à pí bón óni ble ke bón óni miro. Àsun mē damu ke à pí bón óni daro. Wēndi de póbblaroo? Mē de pókasalaroo? ²⁶À gwa bānɔ̀. Òdī pò tōro, òdī pò kēro, òdī pò ká dōō gūnlo, ama á De kù à kú musu dī póbblē kpámma. Á bēere vī manamana de bānɔ̀laroo? ²⁷Á té, dí mé ani fō à a wēndi gbāna kara, bee gɔ̀rɔ̀ do, a damukenaa gūnn?

²⁸Bóyāin adi pókasa damu kēe? Á lāvunɔ̀ gwa sēn lākū ò de nà. Òdī zī kero, òdī buu tāro, ²⁹ama maten oáre, bee Sulemanu kù a aruzekeo, adi uta da a mana kà ní ke ūro. ³⁰Sēla kù à kun gbāra ani té kù zia, lākū Luda dī pò nai le nà, ákōnɔ̀ ludanaanikīanadenɔ̀, oni á pò o dō yá? ³¹Abire yāi àsun póke damu ke à pí bón óni ble ke bón óni mi ke bón óni daro. ³²Kifirinɔ̀n pò pìnɔ̀ pínki yā dī doñne are. Zaakū á De kù à kú musu dō kù pò pìnɔ̀ kō sì kááo, ³³à tó kpata kù à bò a kīnaa kù a yāzedeo doáre are gīa, ani á pò pìnɔ̀ karaáre pínki. ³⁴Abire yāi àsun zia damu kero, zaakū zia a zīda yā dō. Gɔ̀rɔ̀ sīnda pínki yā'ummanaa mēa.

Kõ taari'ena

(Luk 6:37-38, 41-42)

7 Àsun gbê taari ero, Luda ni á taari e sero. ²Zaakū lākū ndi gbê taari e nà, len Luda ni n taari e le. Zaka kū n yōōne ani yōonne. ³Bóyāi nten sēburu kū à da n gbēdake wén ei, akūsō nten límukutu kū à da n wén yā daroo? ⁴Kū límukutu da n wén, à kè dera ini pi n gbēdakenē à tó ñ sēburu kū à da a wén bone? ⁵Manafikide! Ñ límukutu kū à da n wén bo gĩa, gbasa ñ gu e swáswa de ñ le ñ sēburu kū à da n gbēdake wén bone.

⁶Àsun Luda pó kpá kifirincaro, de òsun era ò á kari kero yāi. Àsun á gbê bèeredenō zu aladenōero, de òsun táa o'oaro yāi.

Wékenaa

(Luk 11:9-13)

⁷À wé ke, Luda ni kpááwa. À wete, áni le. À gbà lé, Luda ni wéare. ⁸Zaakū gbê kū à wé kēen òdi kpáa, gbê kū à wete sō àdi le, gbê kū à gbàa lēen oni wēne. ⁹Á té, dí mé ani gbê kpá a néa, tó à burodí wé kēaa? ¹⁰Tó à kpò wé kēaa sō, ani mlē sé à kpáa yá? ¹¹Bee kū á vānikeo, á pó mana kpana á nēnōa dō. Oni á De kū à kú musu pó mana kpana gbê kū ò wé kēanōa pó o dō yá?

¹²À ke gbēnōne lākū á ye ò keáre nà. Musa doka kū annabinō yānō miin gwe.

Zéle kpakoto

(Luk 13:24)

¹³À zéle kpakoto sé. Zé kū a lé yàasa akū à mēporoki vī di gé kūñwo kakatenaa gūmme. Abirekūn pari ten sé. ¹⁴Zé kū àdi gé kūñwo wēndii gūn lé kpakoto à nakōana, akūsō gbê kū ò lè ò sēnōn dasiro.

Gbê dōna a yākenaaa

(Luk 6:43-44, 13:25-27)

¹⁵À laakari ke annabi ékenōi. Òdi su á kīnaa kū sā bárao dana, ama lewanna nàderinōme í ũ. ¹⁶Áni í dō í yākenaaa. Òdi geepi bo lè líaro. Òdi kaka e babare láaro. ¹⁷Lí mana di né nna i, lí vāni di né gina i. ¹⁸Lí mana di fō à né ginaa òro, lí vāni di fō à né nna òro. ¹⁹Òdi lí kū àdi né mana òro zō ò zu té gūmme. ²⁰Leme áni í dō í yākenaaa le.

²¹Adi ke gbê kū àdigō ma sísi Dikiri, Dikiri, mé ani gē kpata kū à bò Luda kīnaa gūnlo, sé gbê kū àdi ma De kū à kú musu poyenyīna kee. ²²Yākpatekegōro zī pari ni pimene: Dikiri, Dikiri, o Luda yā òñne kū n tóo bi! O tānanō gòmūma kū n tóo bi! O daboyānō kē dasi kū n tóo bi! ²³Mani piñne súsu: Má á dō zikiro. À gomala yāvānikerinō!

Kpébori gbēnōn plano

(Luk 6:47-49)

²⁴Abire yāi gbê kū à ma yā dīnō mà, akū à zī kēaa de lán gbē laakaride kū à a kpé bò gbēaa bàme. ²⁵Kū legū mà, í dàgula, ía kàka à sù kpé piia, akū adi létero, kū ò a ē pēte gbēaa yāi. ²⁶Gbē kū à ma yā dīnō mà, akū adi zī kearo de lán misaride kū à a kpé bò būsū'atēaa bàme. ²⁷Kū legū mà, í dàgula, ía kàka à sù kpé piia, akū à gbōro à lēte gbìrim.

Yesu ikoo

²⁸Kū Yesu yā bireno ò à làka, a yādan-nenaa bò pari sare, ²⁹zaakū adi yā dàñne lán lodayādannerino bàro, à dàñne kū ikoome.

Kusu werekōanaa

(Maa 1:40-45, Luk 5:12-16)

8 Kū Yesu kīpa sīsīia, pari téi. ²Akū kusu ke sù à kùte a are à pi: Dikiri, tó í yei, ini fō ñ ma werekōa swáswa. ³Yesu ò bò à nàa à pi: Má yei. Ñ gō swáswa.

Zaa gwe gɔ̃nɔ a kusu laka. ⁴ Akū Yesu pine: Nsun o gbēke maro. N̄ gé n̄ n zīda mɔ sa'oriine, n̄ sa'opo kū Musa dīte kpá n werekōana sēeda ũ gbēnɔnɛ.

Sozano gbē zōkō zikeri werekōanaa

(Luk 7:1-10)

⁵ Kū Yesu ten gē Kapenamu, akū Romu sozano gbē zōkō sū a kīnaa, a wé kēa ⁶ à pi: Dikiri, ma zikeri wútena be, à kōnɔ kù, mē ten ũa manamana. ⁷ Akū Yesu pine: Mani gé mà a werekōa. ⁸ Akū gbē zōkō pīi pine: Dikiri, mádi ká n̄ gé ma bearo. N̄ yā o dé, ma zikeri ni werekōa. ⁹ Zaakū makū se, ò iko vī ma musume, akū má iko vī sozano. Madì o n̄ gbē done à gé, àdi gé. Madì o a pāndene à mɔ, àdi su. Madì o ma zikeriine à adikū ke, akū àdi ke.

¹⁰ Kū Yesu yā pīi mà, à bò a sare, akū à pi gbē kū ò téinɔne: Yāpura maten oáre, mádi le gbēke ma náani kē le Isarailano téro. ¹¹ Maten oáre, gbēnɔ ni bo ifāboki kpa kū ifālete kpao dasidasi oni su pó ble kū Ibrahimō kū Isaakuo kū Yakubuo kpata kū à bò Luda kīnaa gūn. ¹² Gbē kū ò de yā ògō kú kpataa pīi gūnnɔ sō, oni n̄ zu bàai gusira gūmme. Gwen oni ɔɔ don ò ɔ di n̄ mīia. ¹³ Akū Yesu pi sozano gbē zōkō piine: N̄ tá be. À kenne lākū n̄ ma náani kē nà. Akū a zikeri pi gbāna kù gɔɔ kùà gɔ̃nɔ.

Yesu gyāreno werekōana dasidasi

(Maa 1:29-34, Luk 4:38-41)

¹⁴ Yesu gē Pita bea, akū à è a nana da wútena, àten mēwāna ke. ¹⁵ Kū à ɔ nà a ɔa, akū a mē yīda kù, akū à fùte à póble kēne.

¹⁶ Kū ɔkɔsi kē, akū ò sūne kū tñadeno dasidasi, akū à tñana pīnɔ gòmma kū yā'onaao, à gyāreno werekōa n̄ pínki. ¹⁷ Len yā kū annabi Isaya òo kē le à pi: À ó gbānasarike sē, à ó gyāno kēwá.

Gbē kū ò ye ò té Yesuino

(Luk 9:57-62)

¹⁸ Kū Yesu è pari kākaraai, akū à pi a ibanɔne: Ò bikū sèbɛɛ bara. ¹⁹ Akū lundayadanneri ke sū à pi Yesune: Danneri, gu kū nten gēn sīnda pínki manigō ténýi. ²⁰ Yesu pine: Gbēgbonno n̄ tò vī, bānɔn n̄ sà vī, Bisāsiri Né sō à iampaki vīro.

²¹ Akū iba pānde pine: Dikiri, n̄ tó ari ma de kpágui gīa. ²² Akū Yesu pine: N̄ témai. N̄ tó gēnɔ n̄ gēnɔ vī.

Yesu zàga'ia zena

(Maa 4:35-41, Luk 8:22-25)

²³ Yesu gē gó'ite gūn, akū a ibanɔ tēi ò dà zén. ²⁴ Kānto zàga'ia gbāna kaka sèbela, í ten vīvī àten káka n̄ gón. Yesu ten i o, ²⁵ akū a ibanɔ nài, ò a vù ò pi: Dikiri, n̄ ó sura ba, óten kakateme. ²⁶ Akū à piñne: Ludanaanikīanadeno! À kē dera á vīna vī lee? Akū à fùte à gī iane kū ío, akū gu kē kítikiti. ²⁷ Yā pīi bò gbē pīnɔ sare ò pi: Gbē kpate taka burin dí? Bee ía kū ío di a yā mame.

Tānana gbarena aladeno

(Maa 5:1-20, Luk 8:26-39)

²⁸ Kū Yesu bikū bara dire Gadara būsun, tñade gbēnɔn pla kenɔ bò mirano té, ò sū ò dàale. Ò pāsī manamana, gbēke di fɔ à bote gwero. ²⁹ Ò wiki lè ò pi: Bón ó vī kō ɔi, Luda Né? N su wé tawá la ari a gɔɔ gō kán yá? ³⁰ Alede kpasa zōkō kú kúnwo zà dire, òten pó ble. ³¹ Akū tñana pīnɔ kúte kē Yesune ò pi: Tó n̄ pēwá, n̄ ó gbare alede kpasa dire gūn. ³² Akū Yesu piñne: À gé. Akū ò gòmma ò gē aladeno gūn. Akū alede kpasaa pīi wī kū bàao pínki, ò soro sīsīgororooa, ò sī sēben, akū ò gaga í gūn gwe. ³³ Akū aladedārino bàà lè ò gē wēte gūn, ò yā pīnɔ bàbañne kū yā kū à tñadeno lēo pínki. ³⁴ Akū wētedeno bōte ò gē da Yesule n̄ pínki. Kū ò a è, ò kúte kēne kū à boñne n̄ būsun.

Kɔ̃nɔde werekɔanaa

(Maa 2:1-12, Luk 5:17-26)

9 Yesu gɛ̀ gó gūn, à èra à sèbe bikù à kà a be wɛ̀tea. ² Akū gbɛkeno mɔ̀ne kū kɔ̃nɔdeo wútena gyāresebɔn. Kū Yesu è ò a náani vī, akū à pì kɔ̃nɔde piine: Ma gbɛ̀, n̄ laakari kpáte! N durunnano kɛ̀mma. ³ Ludayādanneri kenɔ kú gwe, akū ò ò n̄ n̄sɛɛ gūn ò pì: Gbɛ̀ bire ten dɔke kū Ludaoome. ⁴ Yesu n̄ laasun dɔ, akū à n̄ lá à pì: Bóyāi áten laasun vāni lé á n̄sɛɛ gūnn? ⁵ Tó ma pì, a durunnano kɛ̀a, ke tó ma pì à fute à táa o, a kpate mé à aragaa? ⁶ Ma ò le de àgɔ̃ dɔ kū Bisāsiri Né durunnano kɛ̀mmana iko vī zíte lame. Akū à pì kɔ̃nɔde piine: N̄ fute n̄ n̄ wútebo sé n̄ tá be. ⁷ Akū à fute à tà be. ⁸ Kū pari è le, vīna n̄ kū, ò Luda kū à iko bire taka kpà bisāsirinɔa tɔ̀ bò.

Matiu sisinaa

(Maa 2:13-17, Luk 5:27-32)

⁹ Yesu bò gwe, àten gɛ̀te, akū à gbɛ̀ kū òdi pi Matiu è vutena a be'ɔgɔsikpen. À pine: N̄ mɔ̀ n̄ témai. Akū à fute à tɛ̀i. ¹⁰ Kū Yesu ten pɔ̀ ble a bea, be'ɔgɔsirino kū kifirinɔn kú gwe dasi, òten pɔ̀ ble káao kū a ibano lee. ¹¹ Kū Farisino è le, akū ò a ibano là ò pì: Bóyāi á dikiri ten pɔ̀ ble kū be'ɔgɔsirino kū kifirinɔoo? ¹² Kū Yesu yā pii mà à pì: Gbɛ̀ kū à aafia vī bàka kú kū likita yāoro, sé gyāre. ¹³ À gé à laasun lé yā kū à kēna Luda yān bire mīia ò pì: Kɔ̃ wɛ̀ndagwanaa m̄a yei, adi ke sa'onaanlo. M̄adi su gbɛ̀ manano sísiro, sé kifirino.

Léyīnaa

(Maa 2:18-22, Luk 5:33-39)

¹⁴ Akū Yahaya Da'itekəri ibano sù ò Yesu là ò pì: À kè dera ókɔ̃nɔ kū Farisino odi lé yī, akū n̄ ibano di yī s̄oro? ¹⁵ Akū Yesu yā lɛ̀kɔ̃aíne à pì: Nɔseri gbɛ̀no ni posira ke gɔ̃ɔ kū à kú kúnwo nɔse gūn yá? Oi, ama a gɔ̃ɔ ni su kū oni nɔserii

pì bo n̄ té, gbaso ò lé yī sà. ¹⁶ Gbɛ̀ke di uta zī nambata na kū pɔ̀le dufuoro, zaakū a dufu ni s̄okūn à kɛ̀kɔ̃re, uta zī f̄ona ni kara. ¹⁷ Òdi s̄ewɛ̀ dufu ká tūru zī gūnlo. Tó ò kè le, tūru ni pūtāme, wɛ̀ pì ni kóte, tūru ni wíwi. Oi, òdi s̄ewɛ̀ dufu ká tūru dufu gūmme, onigɔ̃ mana n̄ pinki.

Nénɔkpare vuna kū nɔgbɛ̀ kū à ɔ̀ nà Yesu utaaao

(Maa 5:21-43, Luk 8:40-56)

¹⁸ Gɔ̃ɔ kū Yesu ten yā bireno oíne, gbānade ke sù à kùte a are à pì: Ma n̄nɔgbɛ̀ gà tera dí. N̄ mɔ̀ n̄ ɔ̀ naa, anigɔ̃ kú wɛ̀ndiio. ¹⁹ Akū Yesu fute à tɛ̀i kū a ibano.

²⁰ Nɔgbɛ̀ ke kú gwe, aru di botea à kà wɛ̀ kuri aweɛpla. À sù à ɔ̀ nà Yesu uta léa a kpe kpa. ²¹ Zaakū à pì: Bee tó ma ɔ̀ nà a utaa dé, mani werekɔ̃a. ²² Yesu lite à a è, akū à pì: N̄ n̄ laakari kpáte, nɔgbɛ̀! Ma náani kū n̄ kè mé à n̄ werekɔ̃a. Gwe g̃onɔ nɔgbɛ̀ pì wɛ̀rekɔ̃a.

²³ Kū Yesu kà gbānade pì bea, à è òten kute pé, pari kīni dɔ. ²⁴ Akū Yesu pì: À á zīda gá. Né pì dí garo, àten i ome. Akū òten a lalandi ke. ²⁵ Kū ò pè gbɛ̀no ò bote bàai, akū Yesu gɛ̀ kpén, à né pii kú a ɔ̀a, akū à fute. ²⁶ Akū yā pì baaruu dà b̄usuu pila pinki.

V̄inano werekɔanaa

²⁷ Kū Yesu bò gwe, v̄ina gbɛ̀no planɔn tɛ̀i kū wikio òten pi: N̄ ó wɛ̀nda gwa, Dauda buri! ²⁸ Kū Yesu kà be, v̄ina p̄ino n̄ai, akū à n̄ lá à pì: Á ma náani vī kū mani f̄o mà yā pì keáre yá? Ò wèa ò pì: Leme, Dikiri. ²⁹ Akū à ɔ̀ nà n̄ wéa à pì: Àgɔ̃ deáre lākū a ma náani kè nà. ³⁰ Akū n̄ wé gu è. Yesu kpākēnyī à pì: Àsun o gbɛ̀ke maro. ³¹ Bee kū abireo ò gèè ò a baaruu dàgula b̄usuu p̄in pinki.

Nénenatenade werekɔanaa

³² Gɔ̃ɔ kū v̄inano ten bote, ò sù Yesune kū t̄anade kū a néne natenaao. ³³ Kū Yesu

tāna pīi gòà, akū à yā ò. Yā pīi bò pari sare ò pī: Ódi yā bire taka e Isarailano būsun yāro. ³⁴ Akū Farisino pī: Àdi tāna gońma kū tñnānō kīna gbānaome.

Yesu wēndadōna gbēnōne

³⁵ Yesu gēe wētenōa kū lakutuno pínki, à yā dàńne ní aduakekpeno gūn, à kpata kū à bò Luda kīnaa baaru nna kpāńne, à gyārenō werekōa ní pínki kū gbānasaridenō ní pínki. ³⁶ Kū à pari è, akū ò kēne wēnda, zaakū ò kú bídín, ò likara lán sā kū ò dàri vīronō bà. ³⁷ Akū Yesu pī a ibanōne: Pókēna zōkō, ama zīkerinon dasiro. ³⁸ À wé ke Buradea de à zīkerino gbare ò a póno kē.

Yesu zīri gbēnon kuri awēplanō ditena

(Maa 3:13-19, Luk 6:12-16)

10 Yesu a iba gbēnon kuri awēplanō sìsi, akū à ní gba iko ò tñnānō gońma, ò gyārenō werekōa kū gbānasaridenō ní pínki. ² Zīri gbēnon kuri awēpla pīno tónon dí: Gbē káaku Simo kū òdi pine Pita kū a dakūna Anduruo, Zebedi né Yamisi kū a dakūna Yuhanao, ³ Filipi, Batolomiu, Tomasi, be'ogōsiri Matiu, Alafeu né Yamisi, Tadeu, ⁴ Simo Kokaride kū Yudasi Isikarioti kū à bò a kpeo.

Yesu zīrinō zīnaa

(Maa 6:7-13, Luk 9:1-6)

⁵ Kū Yesu ten gbēnon kuri awēpla pīno zī, à pīńne: Àsun gé buri pāndenō kīnaaro. Àsun gē Samaria wētenō gūnlo. ⁶ À gé Isaraila kū ò sàte lán sā bànō kīnaa. ⁷ À gé àgō waazi ke àgō géo à pī: Kpata kū à bò Luda kīnaa kà kāni! ⁸ À gyārenō werekōa, à gēnō vu bona gan, à kusuno werekōa swáswa, à tñnānō gońma. Lákū a lè pókēkpanaa sari nà, à keńne pókēsinaa sari. ⁹ Àsun ogo da á

bòkonlo. ¹⁰ Àsun bòkolokona séro ke uta plade ke kyate ke gòo, zaakū zīkerii kà à a póbile le. ¹¹ Wēte kū áni kán sīnda pínki ke lakutu, à gbē mana wēte à kipaa, àgō kú gwe ari à gé gēo zéla. ¹² Tó a gē onn, à fōo nna kpámma. ¹³ Tó ondenō kà, á fōo nna ni gōńne. Tó odi ká sōro, á fōo nna ni era à sukpaáwa. ¹⁴ Gu kū odi gbānake kpáái ke odi sá kpá á yāiro, à bo on ke lakutu pīi gūn à lukutē warawara á gbánō. ¹⁵ Yāpuran maten oáre, yākpatekegōro zī wētāmmana kū Sodomu kū Gomoradenō ni le nigō sàna de wēte pī denō póla.

Yā kū ani Yesu ibanō le onnenaa

(Maa 13:9-13, Luk 21:12-17)

¹⁶ Mateni á zī lán sānō bà lewannano téme. Àgō laakari vī lán mlēnō bà, àgō de yākekerisaridenō ū lán potēnenō bà. ¹⁷ À laakari ke bisāsirinōi, zaakū oni á kūkū ò á na yākpatekerinōne ní ōi, oni á gbēgbē ní aduakekpeno gūn. ¹⁸ Oni gé kááo būsū gbē zōkōnō kū kīnānō kīnaa ma yāi. Ánigō deńne ma sēdadēnō ū kū buri pāndenō. ¹⁹ Tó ò á kpámma, àsun yā kū áni o damu kero ke yā kū áni líńma. Zī kúa Luda mé ani yā kū áni o da á lén. ²⁰ Adi ke ákōnō mé áni yā oro, á De Nini mé ani yā da á lén.

²¹ Vīni kū dakūnanō ni kō kpámma ò de. Denō ni bo ní nēnō kpe. Nēnō ni bo ní denō kū ní danō kpe ò ní de. ²² Gbē sīnda pínki ni zāágu ma yāi, ama gbē kū à zēna gbāna ari a gōro léa ni surabana le. ²³ Tó òten wé tǎáwa wēte ken, à bàa lé à tá a pānden. Yāpuran maten oáre, áni gé Isarailano būsū wētenō gūn à láka pínkiro, Bisāsiri Né ni gīnake à su. ²⁴ Ibaa ògō de a dannerilaro. Zīrii ògō de a dikirilaro. ²⁵ Tó iba a yādanneri lenaa lè ke tó zīri a dikiri lenaa lè, abirekū mò le. Tó ò tó kpà on bedene Belezēbubu, tó kū a vāni de abirekūlan oni kpá a ondenōne.

Zena kũ Yesuo gbẽno are

(Luk 12:2-9)

²⁶ Àsun vīna keñnero. Póke kun utena kũ ani bo gupuraaro. Asiriyā ke kun kũ oni gí dōiro. ²⁷ À yā kũ maten oáre gusiran o gupuraa. À yā kũ áten ma á sã gũn kpákpa ke gānulea. ²⁸ Gbẽ kũ òdi mè kakate, ama òdi fĩ ò nini dèrono, àsun vīna keñnero. À vīna ke Ludane, kũ ani fĩ à nini kũ mēeo kakate tē gũn pínki. ²⁹ Òdi bāntoro mēn pla yía kobo donloo? Ama ní ke di léte zíte á De yādōnaa sariro. ³⁰ Bee á mikāno, à a lé dō. ³¹ Abire yāi àsun vīna kero. Á bèere de bāntoro dasinola.

³² Gbẽ kũ à zè kũmao gbẽno are, mani ze kãao ma De kũ à kú musu are. ³³ Gbẽ kũ à ledi kpàmai gbẽno are sō, mani ledi kpái ma De kũ à kú musu are.

Kēkēkōana Yesu yāi

(Luk 12:51-53, 14:26-27)

³⁴ Ásungō da ma su de gbẽno gō nna kũ kōo andunia gūnnlo. Mádi su de gbẽno gō nna kũ kōo yāinlo, sé futena kũ kōo. ³⁵ Ma sume, de gōgbẽ bo a de kpe, nōgbẽ bo a da kpe, nōzāre bo a zā da kpe. ³⁶ Gbẽ bedeno ni gō a ibereno ũ. ³⁷ Gbẽ kũ à ye a de ke a dai demala dí ká àgō de ma ìba ũro. Gbẽ kũ à ye a nēgōgbẽ ke a nōgbẽi demala dí ká àgō de ma ìba ũro. ³⁸ Gbẽ kũ adi a līgbandurukpana sé àgō téomairo, ade dí ká àgō de ma ìba ũro. ³⁹ Gbẽ kũ à a wēndi kũna, ade ni kurai. Gbẽ kũ à gí a wēndiii ma yāi sō, ade nigō wēndi vī.

Láada yā

⁴⁰ Gbẽ kũ à á sí ma sime. Gbẽ kũ à ma si sō, ade gbẽ kũ à ma zī sime. ⁴¹ Gbẽ kũ à annabii sī a annabike yāi ni annabi láada le. Gbẽ kũ à gbẽ mana sī a manake yāi ni gbẽ mana láada le. ⁴² Bee í yīdan, gbẽ kũ à né dínō doke gbà ma ìbake yāi, yāpuran maten oáre, ade ni kura a láadairo.

Yahaya Da'itekeri zìrino

(Luk 7:18-35)

11 Kũ Yesu yā bireno dà a ìba gbẽnon kuri aweeplanone à làka, à bò gwe, à gèe waazi ke ní wēteno gũn, àten yā dañne.

² Zaa kpésiran Yahaya Kirisi yākenano mà, akũ à a ìba keno zì ³ ò a la, àkũ mé à gbẽ kũ ani su ũ yá, ke ògō wé dō gbẽ pāndeime? ⁴ Akũ Yesu wēmima à pi: À gé yā kũ áten ma áten e gbā Yahayane à pi, ⁵ vīnāno ten gu e, ereno ten taa o, kusuno ten werekōa, sātono ten yā ma, gēno ten vu, takasidenō ten baaru nna waazi ma. ⁶ Arubarikademe gbẽ kũ àdi fu ma yāaro ũ.

⁷ Kũ Yaaya zìrino tà, Yesu Yahaya yā ò parine à pi: Bón a ge gwa gbárannan? Kàpa kũ ìa ten yīgān yá? ⁸ Bón a ge gwa sàa? Gbẽ kũ à pókasa zāne danan yá? Pókasamanadarino digō kú kínabeame. ⁹ Bón a ge gwa sàa? Annabiin yá? Leme! Maten oáre, à de annabila se. ¹⁰ Zaakũ Yahayan ò a yā kē Luda yān ò pi: Mani ma zìri gbare n ā de à zé kekenne.

¹¹ Yāpuran maten oáre, nōgbẽ né'inaa gũn gbēke dí bo à kà Yahaya Da'itekeri ũro. Bee kũ abireo gbẽ kũ à de gbẽ kpede ũ kpata kũ à bò Luda kīnaa gũn deala. ¹² Zaa goro kũ Yahaya Da'itekerii nā waazikenāaa ari suna gbāa, òten kōde ke ò gē kpataa pìn, akũ kùgbānadeno ten gēn. ¹³ Musa kũ annabino pínki gīnake ò a yā ò ari à gē pé Yahayaa. ¹⁴ Tó áni fĩ à sí, Yahaya pì mé à Iliasu kũ ò pì ani su ũ. ¹⁵ Gbẽ kũ à sã vī à yā pì ma.

¹⁶ Bón mani gbāragbēno lekōaoo? Ò de lán né kũ ò kú ete gūnnō bà òten lé zukōi ¹⁷ òten pi:

O kutee pèāre, ádi ũ wāro,
o wēnda lēe síāre, ádi ōo dōro.

¹⁸ Zaakũ Yahaya sù, adi burodi sóro, adi wē miro, akũ ò pì tānademe. ¹⁹ Kũ Bisāsiri Né sù, ádi pō ble, ádi í mi, akũ ò pi: Guturu wēmiriime, be'ogōsiringo kũ

kifirincɔ gbēnname! Ama òdi ɔ̀ndɔ̀ dɔ̀ a yākenaaame.

Yesu zukakana wēte kenɔ denɔi

(Luk 10:13-15)

²⁰ Akū Yesu fūte à zuka kà wēte kū à a daboyā paride kēnnɔ gbēncɔi, kū odi n nēse litero yāi à pì: ²¹ Waiyoo Korazidenɔ! Waiyoo Betesaidadenɔ! Tó ma daboyā kū ma kè á ténɔ kè Taya kū Sidɔ́yā yā, de wētepidenɔ pókasanɔ dà-dafila, ò vùte tuburaa à gii kè nēsēlitena sēeda ũ. ²² Maten oáre, yākpatekegɔɔ zī á wētāmmāna nigɔ de Tayadenɔ kū Sidɔ́denɔ pólā. ²³ Ákɔ́nɔ Kapenamudenɔ sɔ́ áni gbā à zɔ́ Ludaan yá? Oni ɔ zɔ́ái ari gyāwānn. Zaakū tó ò daboyā kū ma kēárenɔ kè Sɔ́dɔ́mu yā, de à kun ari kū a gbārao. ²⁴ Maten oáre, yākpatekegɔɔ zī á wētāmmāna nigɔ de Sɔ́dɔ́mudenɔ pólā.

Kámmabona Yesu kīnaa

(Luk 10:21-22)

²⁵ Zī kùā Yesu pì: Baa, musu kū zīteo Dikiri, ma n sáabu kè, kū n yā birencɔ ùte yādɔ́rinɔne kū ɔ̀ndɔ́rinɔ, akū n boo kyódɔ́risarinɔne. ²⁶ Leme, Baa, zaakū n ppyenyīnaame. ²⁷ Ma De pól sīnda pínki nāmene ma ɔ́i. Gbēke Luda Né dɔ́ro, tó adi ke De Luda baasiro. Gbēke De Luda dɔ́ro, tó adi ke a Né kū gbē kū Né pì ye à a mɔ́nnenɔ baasiro.

²⁸ À mól ma kīnaa ákɔ́nɔ kū á aso sena a kpasanɔ pínki, maní á gba zé à kámma bo. ²⁹ À ma gbāngo sé à yā dada ma kīnaa, á laakari ni kpáte, zaakū má buse akūsɔ́ ma nēse yīda. ³⁰ Ma gbāngo sena zī'ũro, ma aso tikisiro.

Kámmabogɔɔ yā

(Maa 2:23-3:6, Luk 6:1-11)

12 Gɔɔ birea Yesu ten pā buranola kámmabogɔɔ zī. Nà teni a ìbanɔ de, akū ò pòblewe wòro, òten só. ² Kū

Farisinɔ è le, akū ò pine: N n ìbanɔ gwa, òten yā kū òdi ke kámmabogɔɔ zīro ke. ³ Akū Yesu pīnne: Adi kyó ke a è lákū Dauda kè nà kū a gbēncɔ gɔɔ kū nà teni n deroo? ⁴ À gē Luda ɔ́nn, àpii kū a gbēncɔ burodi kū ò kàte Ludanee sò, burodi kū ò a sona zé vīro, sé sa'orincɔ. ⁵ Kū sa'ori kū ò kú Luda ɔ́nn kámmabogɔɔ zīncɔ dī gɔɔ pì yā daro, akūsɔ́ adi kēnne taari ũro, ádi a kyó ke a è Luda yānloo? ⁶ Maten oáre: Pól kū à zɔ́kɔ́ de Luda ɔ́nla kú la. ⁷ Tó á yā dífkina mì dɔ́, kū kōwēndagwanaa mǎ yei, adi ke sa'onaanlo, de ádi taarisaridenɔ taari lero. ⁸ Zaakū Bisāsiri Né mé à iko vī kámmabogɔɔa.

⁹ Kū Yesu bò gwe, akū à gē n aduakekpen. ¹⁰ Gōgbē ke kú gwe, a ɔ do íbana. Gbēkenɔ ten zé wete ò yā dí Yesua, akū ò a là ò pì: Gbē werekōana kámmabogɔɔ zī zé vī yá? ¹¹ Akū à wēmma à pì: Tó á gbēke sǎ vī à zu wēn kámmabogɔɔ zī, à gí gé à boii? ¹² Bisāsiri de sǎla zǎ. Abire yāi yāmanakena kámmabogɔɔ zī zé vī. ¹³ Akū Yesu pì gōgbē pīnne: N n ɔ pīi poro. Kū à pòro, akū à kè a gbēn swáswa lán a do bà. ¹⁴ Akū Farisinɔ bôte ò gē ò yā gōgō deran ò ke nà ò Yesu de.

Zīkeri kū Luda sèe

¹⁵ Yesu dɔ́, akū à gò gwe. Pari bò ò tèi, akū à n gyārenɔ wèrekōa n pínki, ¹⁶ à gīnne ò o gbē kū á de a ũ. ¹⁷ Len Luda yā kū annabi Isaya òo kè le, à pì:

¹⁸ Ma zīkeri kū ma sēen dí, ma yenyīde kū a yā dī kámagu. Mani ma Nini dī a musu, ani yāzede da burinɔne.

¹⁹ Ani lékpakōa kero, ani patámmaro, gbēke ni a zuka ma do batunlo.

²⁰ Ani kàpa kū à kpāna zén éro, ani fitila wé'ipakena dero, ari à tó yāzede zī ble.

²¹ Buri sīnda pínki tāmāa nigɔ dɔa.

Tānagona gbēnɔa

(Maa 3:20-30, Luk 11:14-23)

²² Akū ò sù Yesune kù tănade vîna kù a nêne natenaao. Yesu a wèrekôa, àten yā o sà, àten gu e. ²³ Akū yā pîi bô gbēnɔ sare í pínki ò pî: Dauda buri plîn díroo? ²⁴ Kù Farisino mà, akū ò pî: Gbē díkîna ní fô à tâna goóm̃maro sé kù tănano kîna Belezebubu gbānao. ²⁵ Yesu í laasun dō, akū à pî: Kpata kù a gbēnɔ ibereε sè kù kōo ni kakate. Wēte ke ɔn kù a gbēnɔ ibereε sè kù kōo ni gō bezí ũme. ²⁶ Tó Setan teni a zîda go gbēnɔa, à ibereε sè kù a zîdaon gwe. A kpata ni gî ke derameε? ²⁷ Tó Belezebubu gbānan madigō tănano goóm̃ma sō, á gbēnɔ dî í go kù dí gbānaomeε? Len á zîda gbēnɔ á éke bô le. ²⁸ Tó Luda Nini gbānan maten tâna goóm̃ma, àgō dō kù kîna kù Luda kàa sù à á lén gwe.

²⁹ Deran gbē ni ke nà à gē gōsa gbāna kpén à a póno sétéε? Séto à a yî gîa, gbasa à a kpé wara. ³⁰ Gbē kù à de ma gbē ũro bí ma ibereεme. Gbē kù àten pó kakara kúmaoro ten fākōame. ³¹ Abire yāi maten oáre, Luda ni gbēnɔ durunnano kēm̃ma kù a tó vāni kù òdî sísinɔ pínki, ama ani gbē kù à a Nini tó vāni sí kéro. ³² Tó gbē Bisāsiri Né tó vāni bô, Luda ni kêa, ama tó gbē Luda Nini tó vāni bô, ani ade kê andunia tera díkîna gūnlo ke a kù àten su.

Gbē dōna a yākenaa

(Luk 6:43-45)

³³ Tó lí mana, a né nigō maname. Tó lí vāni sō, a né nigō vānime. Zaakū línen òdî lí dōa. ³⁴ Bisāsiri pitikono! Kù á vāni, à kê dera áni fō à yā mana oo? Zaakū yā kù à swèè pàn lé dî o. ³⁵ Gbē mana dî a mana bo a mana kù à katena a gūmm̃me. Gbē vāni sō àdî a vāni bo a vāni kù à katena a gūmm̃me. ³⁶ Maten oáre, yākpatekegɔɔ zî gbēnɔ ní í fayasariyā kù ò

ò baba Ludanē pínki. ³⁷ Zaakū yā kù n ò mé ani yā nna kpám̃ma kesō à yā danla.

Sèedagbekana Yesua

(Maa 8:11-12, Luk 11:29-32)

³⁸ Akū ludayādannerino kù Farisi kenɔo pî Yesune: Danneri, ó ye ò sèeda ke ke ò e. ³⁹ Akū Yesu wēm̃ma à pî: Gbāragbē vāni ludanaanikerisarinɔ mé òdî sèeda gbekama, ama mani sèeda ke kēñnero, sé annabi Inusa pó. ⁴⁰ Lákū Inusa kè kpò gbèntē gberε gūn nà fānantē kù gwāanio ari ɔɔɔ aakō, len Bisāsiri Né ni ke le zîten fānantē aakō gwāani aakō. ⁴¹ Yākpatekegɔɔ zî Ninevadenɔ ni fute ò yā da gbāragbēnɔla, zaakū kù ò Inusa waazi mà, ò í nèsee lite, akū gbē kù à zōkō de Inusala kú la. ⁴² Yākpatekegɔɔ zî gēnɔmidɔki kpa saraunia ni fute à yā da gbāragbēnɔla, zaakū à bô zaa andunia léa à sù Sulemanu òndōyā ma, akū gbē kù à de Sulemanula kú la sà.

Tāna erana a be zîa

(Luk 11:24-26)

⁴³ Tó ò tâna gò gbēa, àdigō likara zō gukorin àgō vuteki wete. Tó adi lero, ⁴⁴ akū àdî pî: Mani era mà tá ma be zîame. Tó à kà gwe, àdî le à da pā, à warana swáswa zéazea. ⁴⁵ Akū àdî gé à à tâna kù í pásî dealano sète mēn supla à su kūrwo òdî gē ò vuten. Leme ade gwena kpede vāni digō de a káakupɔla. Gó dokōno pî mé ani gbāragbē vāninɔ bikū sō.

Yesu daneno

(Maa 3:31-35, Luk 8:19-21)

⁴⁶ Kù Yesu ten yā o gbēnɔne, akū a da kù a dakūnanɔ kà, ò zè bàai, ò ye ò yā o kāao. ⁴⁷ Akū ò pîne: N da kù n dakūnanɔ zena bàai, ò ye ò yā o kūnwo. ⁴⁸ Akū à wèa à pî: Dín ma da ũu? Dín ma dakūnanɔ ũu? ⁴⁹ Akū à ɔ dō a íbanɔa à pî: Ma da kù ma dakūnanɔn dí. ⁵⁰ Zaakū gbē kù

adi ma De kũ à kũ musu ppyenyĩna ken ma dakũna kũ ma dāreo kũ ma dao ũ.

Yālekōana kũ pówefāriio

(Maa 4:1-20, Luk 8:4-15)

13 Goro dokōno pĩ zĩ Yesu bō be à gēe à vùte sēbe léa. ² Ō kākaraĩ dasi-dasi, akũ à gē à vùte gó'iten, gbēno gō sīsīia nĩ pínki. ³ Akũ à yā lèkōānne dasi à pĩ: Búbari ke mé à bō à gēe pówē fā. ⁴ Lákũ àten fā nà, akũ a keno lète zé gũn, bāno sũ ò blè. ⁵ A keno lète gbē sàraa musu, gu kũ à bũsu vī zōkōro, akũ ò bōte gōno, kũ bũsuu gēgete gwero yāi. ⁶ Kũ ifāntē fùte, akũ ò té kũ ò gāga, kũ ò zīni vīro yāi. ⁷ A keno lète lèe gũn, akũ lèe fùte à nākaramma. ⁸ A keno sō ò lète zīte mana gũn, ò fùte ò né ì, a keno wé basōworo, a keno baaakōkō, a keno baraakurikuri. ⁹ Gbē kũ à sã vī, à yā pĩ ma.

¹⁰ Akũ Yesu ibano nài, ò a là ò pĩ: Bóyāi nten yā oĩne kũ yālekōanaao? ¹¹ Akũ à wēm̃ma à pĩ: Luda á gbá zé à kpata kũ à bō a kīnaa asirino dō, ama adi nĩ gba zéro. ¹² Zaakũ gbē kũ à pó vīn Luda ni karane ari agō dasi. Gbē kũ à póke vīro sō, bee a fĩti kũ à vīn Luda ni síame. ¹³ Abire yāin maten yā oĩne kũ yālekōanaao, de ò gu gwa póke'ena sari, òdi sã kpá yāmanaa sari, a dōro dōnaa sari.

¹⁴ Luda yā kũ annabi Isaya òo kēm̃ma à pĩ:

onigō sã kpá yākemanaa sari,
onigō gu gwa póke'ena sari.

¹⁵ Ō nēse vīro de òsun ɔndō kũro yāi, nĩ sã gbāna de òsun yā maro yāi, nĩ wé kukurena de òsun gu ero yāi, zaakũ ò ye ò are dōma mà nĩ gba aafiario. ¹⁶ Arubarikadenome á ũ kũ á wé ten gu e akūsō á sã ten yā ma. ¹⁷ Yāpuran maten oāre, annabino kũ gbē mananōn kun yā dasi, ò ye ò pó kũ áten eno e, odi ero, ò ye ò yā kũ áten manō ma, odi maro.

¹⁸ À pówefāri yā mĩ dō sã. ¹⁹ Tó gbē kpata kũ à bō Luda kīnaa yā mà akũ

adi dōro, Setan dì su à pó kũ ò tō a swēe gũn pĩ síame. Pówē kũ à lète zé gũn mīin gwe. ²⁰ Pówē kũ à lète gbē sàraaa sō, abirekūme gbē kũ à yā mà à sì gōno kũ pōnnao ũ. ²¹ Zaakũ à zīni vīro, àdi ke goro plaro. Tó yā'ūmmana a lè ke tó ò wé tāa yā pĩ yāi, àdi fume gōno. ²² Pówē kũ à lète lèe gũn de lán gbē kũ à yā mà à sì bā, ama andunia yā damukena kũ yena aruzekēio dì nakaraa, akũ àdi gō áree sari. ²³ Pówē kũ à lète zīte mana gũn de lán gbē kũ à yā pīi mà à a dōro dō bā. Àdi ke karana pó ũ, nĩ keno basōworo, keno baaakōkō, keno baraakurikuri.

Yālekōana kũ fōno

²⁴ Yesu yā pānde lèkōānne à pĩ: Lákũ kpata kũ à bō Luda kīnaa de nān dí: Gbēke ése mana tō a bura. ²⁵ Goro kũ òten i o, akũ a ibere sũ à fōno wé fā ése pīn, akũ à gē zéla. ²⁶ Kũ ése nōo sì, àten pia, akũ fōno pīi bō gupuraa. ²⁷ Akũ burade zīkerino sũ ò pine: Dikiri, pówē manan n tō n buranloo? Fōno gēe à bō máa? ²⁸ Akũ à pīnne: Ibere mé à abirekũ kē. Akũ zīkerino pine: Nĩ ye ò gé wotowoton yá? ²⁹ Akũ à pĩ: Oi! Tó áten wotowoto, áni woto kũ éseome. ³⁰ Á tó ò fute leele ari pókégoro. Mani o pókērinone ò fōno pĩ kē gĩa, ò a bàka yī té pó ũ, gbasa ò ése kē ò ká ma dōn.

Yālekōana kũ musadi wéo

(Maa 4:30-32, Luk 13:18-19)

³¹ Yesu yā pānde lèkōānne à pĩ: Kpata kũ à bō Luda kīnaa de lán musadi wé kũ gbē sē à tō a buraa bàme. ³² A wé kete de pówenola pínki, ama tó à fùte, àdi ke zōkō de dō pónola pínki. Àdi lí ke ari bāno dì su ò didi a gānoa.

Yālekōana kũ lùbeneeo

(Luk 13:20-21)

³³ Yesu yā pānde lèkōānne à pĩ: Kpata kũ à bō Luda kīnaa de lán lùbene kũ ngo-

bě sè à kà flawa zaka lé aakō gūn à yàkate pínki bà.

Pó kù à tò Yesu yā lèkōaíne

(Maa 4:33-34)

³⁴ Yesu yā bireno ò gbēnoe kù yālekōanaao. Adi yāke oíne yālekōanaa sariro, ³⁵ de yā kù annabii ò ke yāi, zaakū à pì:

Mani lé wē mà yālekōana oíne, mani yā kù à utena zaa anduniakatena goro oíne.

Fōno yā bōkōtenaa

³⁶ Akū Yesu gbēno tò gwe à tà be. A ìbanò nài ò pì: Ìn bura fōno yā bōkōte kewere. ³⁷ Akū à piíne: Pówe-manatōri bi Bisāsiri Nème. ³⁸ Bura bi anduniamē. Pówe mana bi kpata kù à bò Luda kīnaa gbēnoe. Fōno bi Setan gbēnoe. ³⁹ Ibere kù à í tō bi Ibilisime. Pókēna bi andunialakagoro. Pókērino bi malaikanoe. ⁴⁰ Lákū òdi fōno kē ò ká tén nà, len ani ke le andunialakagoro. ⁴¹ Bisāsiri Né ni a malaikanò gbare ò gbēkerino kù yāvānikerino bote a kpata gbēno té í pínki, ⁴² ò í ká té pāsī gūn. Gwen oni ɔ́ ɔ́n ò ɔ́ di í mīia. ⁴³ Akū gbē manano nigō té ke lán ifāntē bà kpata kù à bò í De kīnaa gūn. Gbē kù à sã vī à yā pì ma.

Yālekōana kù aruzekeo

⁴⁴ Kpata kù à bò Luda kīnaa de lán aruzeke kù à utena zīte gūn bàme. Kù gbēke bóa, à kēke à ùte, akū ɔ́nna gūnn à tà à pó kù à vīno yia pínki, akū à zīte pì lù.

Yālekōana kù gbē bèereдео

⁴⁵ Lákū kpata kù à bò Luda kīnaa de nán dí ɔ́. Lagatari mé àten òso manano wete. ⁴⁶ Kù à òso ɔ́gode lè, akū à tà à pó kù à vīno yia pínki, akū à òsoo pìi lùo.

Yālekōana kù táaruo

⁴⁷ Lákū kpata kù à bò Luda kīnaa de nán dí ɔ́. Ò táaru kpà sèben, à kpò buri sinda pínki kù. ⁴⁸ Kù à pà, ò gàte ò bikūo bara, akū ò vùte ò a manano plèple ò ká tānkon, ò a vānino kōte. ⁴⁹ Len anigō de le andunialakagoro. Malaikanò ni su gbē vānino sēte ò í bo gbē manano té, ⁵⁰ oni í ká té pāsī gūn. Gwen oni ɔ́ ɔ́n ò ɔ́ di í mīia. ⁵¹ Akū Yesu í lá à pì: A yā bireno mīi dō sà pínki yá? Ò wèa ò pì: Ee! ⁵² Akū à piíne: Tó yādanneri kpata kù à bò Luda kīnaa yā dàda, anigō de lán bede kù àdi pó dufu kù a zīo bo a laasii gūn bàme.

Nazeradeno gina Yesui

(Maa 6:1-6, Luk 4:16-30)

⁵³ Kù Yesu yā bireno lèkōaíne à làka, à bò gwe, ⁵⁴ à gèe a be wēten, akū èe yā daaíne í aduakekpen. A yā bò í sare ò pì: Mákpan gōgbē pì ɔ́ndō kù daboyā bireno lènn? ⁵⁵ Lí'ari nén díroo? A da tón Mariamaroo? A dakūnanon Yamisi kù Yusufuo kù Simo kù Yudao ūroo? ⁵⁶ A dāreno kù kūoo laroo? À yā bireno lè máme pínkii? ⁵⁷ Akū ò gii. Yesu piíne: Annabii digō bèere sariro, sé a be wēten kù a ɔ́nnwo. ⁵⁸ Adi daboyā ke gwe dasiro, kù òteni a náani kero yāi.

Yahaya Da'itekeri ganaa

(Maa 6:14-29, Luk 9:7-9)

14 Goro kùu būsuu pì kína Herodu Yesu baaruu mà. ² Akū à pì a ìbanone: Gbē pì bi Yahaya Da'itekeriime. À vù bona gan. Abire yāin à gbāna lè àten daboyāno ke. ³ Zaakū Herodu Yahaya kù yā, à mòò kàa, à a dà kpésiran a vīni Filipi nana Herodia yāi. ⁴ Zaakū Yahaya digō pine: N Herodia kūna no ū zé vīro. ⁵ Herodu ye à a de, ama àten vīna ke gbēnoe, zaakū ò a annabike sì.

⁶ Herodu igoro làa kōkō zī Herodia nénokpare ū wà gbē kù ò sù gwenone, akū à kè Herodune nna manamana. ⁷ Akū

à lé sè à pì: Ma la dà kũ mani n gba pò kũ n a wé kèma pínki. ⁸ Akũ a da yā kàkane à pì: Ñ ma gba Yahaya Da'itekerii mĩ dana tiree gũn la tera. ⁹ Akũ kina pò yàka, ama kũ à la dà nibonɔ wára yāin à pì ò kpáa. ¹⁰ Akũ à gbē zĩ ò Yahaya mĩ zĩ kpésiran. ¹¹ Kũ ò sũ kũ a mĩio dana tiree gũn, ò kpà né pĩia, akũ à gèeo a dane. ¹² Akũ Yahaya ibanɔ sũ ò a gèe sè ò vĩ, akũ ò gèe ò ò Yesune.

Yesu pòblekpana gōgbē gbēnɔn dúbu sɔɔronɔa

(Maa 6:30-44, Luk 9:10-17, Yuh 6:1-15)

¹³ Kũ Yesu yā pĩi mà, akũ a gē gó'ite gũn, àten gé gusare de àgō kú ado. Kũ gbēnɔ mà, ò bò wēte kũ wēteo dasi ò pètei gèse. ¹⁴ Kũ Yesu bò gó gũn, à gbēnɔ è dasidasi, akũ ò kène wēnda, akũ à nĩ gyārenɔ gbà aafia. ¹⁵ Kũ okosi kè, a ibanɔ nài ò pì: Gu díkĩna bi sèntepɔɔtume, akūsō gu ten si. Ñ gbēnɔ gbare ò tá laku-tunɔ gũn, ò pòble wete ò lú. ¹⁶ Akũ Yesu wēmĩma à pì: Adi ke tilasi ò táro. Á pò kpámĩma ò ble. ¹⁷ Akũ ò pĩne: Burodi mèn sɔɔro kũ kpò mèn plaon ó vĩ la. ¹⁸ Yesu pĩnne: Á mómene la. ¹⁹ Á ò gbē pĩnne ò vute sēea, akũ à burodi mèn sɔɔro kũ kpò mèn pla pĩio sè, à a wé sè musu, à arubarikaa dân. Akũ à burodii pĩi lĩlikōre à kpà a ibanɔa, ò kpàatete gbēnɔne. ²⁰ Ò pò blè ò kà nĩ pínki. Akũ ò a kpàra kũ ò gōnɔ sète tãnko mèn kuri awēpla pà. ²¹ Gōgbē kũ ò pò blènɔ kà gbēnɔn dúbu sɔɔro taka, nɔgbēnɔ kũ nénɔ baasi.

Yesu táa'ona sèbela

(Maa 6:45-56, Yuh 6:16-25)

²² Yesu gā nà a ibanɔa gōnɔ ò gē gó'iten, ò done are gena sèbēe bara dire ari àgō pari gbare. ²³ Ñ gbarenāa gbera, à didi sīsīi musu à adua ke ado. Gu ten si, à kú gwe ado. ²⁴ Gó'ite pĩi kà zà kũ í léao, akũ í teni góro pì yīpayīpa kũ zàgā'ia kàkanyī yāi. ²⁵ Gudɔo Yesu gēe nĩ kinaa, àten táa o íla. ²⁶ Kũ ò a è àten táa

o íla, akũ swēe kēngu ò pì: Gyāwāndeme! Ò wiki lè kũ vīnao, ²⁷ akũ Yesu pĩnne gōnɔ: Á á laakari kpáte, makūme! Ásun tó vīna á kũro. ²⁸ Akũ Pita pĩne: Dikiri, tó mōkōmme, ñ tó mà táa o íla mà su n kinaa. ²⁹ Akũ Yesu pì: Ñ mō! Akũ Pita bò gó gũn, àten táa o íla, àten gé a kinaa. ³⁰ Kũ à è ía ten káka, akũ vīna a kũ. Àten vlē, akũ à wiki lè à pì: Dikiri, ñ ma sura ba. ³¹ Gwe gōnɔ Yesu ɔ bò à a kũ, akũ à pĩne: Ludanaanikianade! Bóyāi n sika kēe? ³² Kũ ò gē gó gũn, ía zè. ³³ Akũ gbē kũ ò kú gó gūnnɔ donyī kēne ò pì: Luda Néme n ũ yāpura.

Yesu gyārenɔ werekōana zaa Genesareti

³⁴ Kũ ò bikũ bara, ò kà Genesareti bù-sun. ³⁵ Gwedenɔ Yesu dō, akũ ò a baaruu dàgula bùsuu pìn gu sīnda pínki, akũ ò mōne kũ gyārenɔ nĩ pínki. ³⁶ Ò wé kēa de ò ɔ na bee a uta léa. Akũ gbē kũ ò ɔ nàanɔ wèrekōa nĩ pínki.

Futeokarayā

(Maa 7:1-13)

15 Farisino kũ ludayādanneri kenɔ bò Yurusalemu ò sũ Yesu kinaa, akũ ò a là ò pì: ² Bóyāi n ibanɔ digō ó dizino futeokarayā kũnaro? Òdi ɔ pĩpi gbasà ò pò blero. ³ Akũ Yesu wēmĩma à pì: Bóyāin adì pā kpá Luda yādite-nanɔa de àgō a futeokarayā kũnaa? ⁴ Zaa kũ Luda pì, à á de kũ á dao bèere dō. Á pì dō, gbē kũ à a de ke a da kpe bò, ò ade de. ⁵ Ákōnɔ sō adì pì, tó gbē pì a de ke a dane, pò kũ á vĩ à nĩ kpe tao gō Luda pò ũ, ⁶ àton a de kpe taoro. Leme adì Luda yā ke pā le, de àgō á futeokarayā kũna yāi. ⁷ Á manafikidenɔ! Isaya annabikeyā ò á yā musu swáswa à pì: ⁸ Buri bire dī bèere limene kũ léome, nĩ swē dōmaro. ⁹ Òdigō donyī kemene pāme, bisāsiri yāzekpaten òdi dañne.

Yā kū àdi tó ò gō gbāsī

(Maa 7:14-23)

¹⁰ Akū Yesu pari sisiai à pì: À sã kpá à yā ma. ¹¹ Adi ke pó kú àdi gē lén mé àdi tó gbē gō gbāsīro. Yā kū àdi bo lén mé àdi tó gbē gō gbāsī. ¹² Akū a ibanɔ nài ò pì: Ní dō kú Farisino yā pìi mà à ní zō ní swēearoo? ¹³ Yesu wēm̃ma à pì: Pó kú ma De kú à kú musu dí t̃oro oni wuteme. ¹⁴ À ní tó gwe. Vĩna don'aredenɔme! Tó vĩnaa gò kũna vĩnaane, ní pla ní pínki ni zu wēm̃me. ¹⁵ Pita pine: Ní yā pì bɔkɔtwere. ¹⁶ Akū Yesu pì: Á laasun kpé yĩda se yá? ¹⁷ Á dō kú pó kú à gē lén dī tá gberen gbasaa bo mè gūnloo? ¹⁸ Yā kū àdi bo lén s̃ō àdi bo swēe gūmme. Àkū mé àdi tó gbē gō gbāsī. ¹⁹ Zaakū zaa swēe gūnn laasun vāni dī bon: Gbēdenaa, zinakenaa, pāpākenaa, kpāni'ona, éketona kú gbēs̃s̃onaao. ²⁰ Yā birenɔ mé àdi tó gbē gō gbāsī. Póblena ɔp̃ipisari dī tó gbē gō gbāsīro.

Nɔgbē zītɔ wēkenaa

(Maa 7:24-30)

²¹ Akū Yesu bò gwe, à gēe Taya kú Sid̃so b̃usun. ²² Kanaa nɔgbē ke kú b̃usuu p̃in, à sù à wiki lēa à pì: Dikiri, Dauda Buri, ñ ma wēnda gwa. Tāna ten wé t̃a ma nénɔkp̃area manamana. ²³ Akū Yesu dí wearo. A ibanɔ nài, ò wé kēa ò pì: Ní pé nɔgbē p̃iia, zaakū àdigō téwái kú wikiome. ²⁴ Yesu wēm̃ma à pì: Isarailanɔ s̃atena lán s̃anɔ bàme. Ní k̃inaan Luda ma z̃in ado. ²⁵ Akū nɔgbē p̃iia sù à donyī kēne à pì: Dikiri, ñ kp̃amai. ²⁶ Yesu pine: À mana ò nénɔ pób̃le sé ò zu gbēdanɔnero. ²⁷ Akū nɔgbē p̃iia pì: Yāpurame Dikiri! Ama bee gbēdanɔ dī pób̃le b̃uru kú ò lēte ní dikiri teburuu z̃itenɔ s̃ése. ²⁸ Akū Yesu wēa à pì: Nɔgbē, ní ma náani vī z̃ókō. À kenne lākū ní yei nà. Akū a nénɔkp̃are p̃iia aafiaa lè g̃oro b̃irea g̃onɔ.

Yesu gyārenɔ werekōanaa

²⁹ Yesu bò gwe à gēe àten do Galili s̃èbezi, akū à bikū à ṽute s̃is̃iia. ³⁰ Ò s̃une kú erenɔ kú ṽinanɔ kú k̃onɔdenɔ kú s̃ato kp̃aturukunɔ kú gyāre p̃andenɔ dasidasi. Ò ní k̃ate a are, akū à ní werekōa. ³¹ Kú gbēnɔ è s̃ato kp̃aturukunɔ ten yā o, k̃onɔdenɔ ten gō swās̃wa, erenɔ ten t̃aa o, ṽinanɔ ten gu e, yā p̃iia bò ní sare, akū ò Isarailanɔ Luda s̃aabu kp̃a.

Yesu pób̃lekp̃ana gbēnɔn dúb̃u siik̃onaa

(Maa 8:1-10)

³² Yesu a ibanɔ sisiai à p̃iinne: Gbē d̃inɔ k̃emene wēnda, zaakū ò g̃inake ò kú k̃umao g̃oro aakō, akū ò p̃oke vī ò blero. Má ye mà ní gbare kú ñaoro, de gu s̃un lim̃ma z̃enlo yāi. ³³ Akū a ibanɔ a là ò pì: Mákpan óni pób̃le len s̃entep̃or̃tu la, à pari dí taka k̃aa? ³⁴ Akū Yesu ní lá à pì: Burodi m̃en ũgb̃an á ṽii? Ò pì: M̃en supplame kú kp̃ò kete kenɔ. ³⁵ Akū à pì pari ṽute z̃ite. ³⁶ Akū à burodi m̃en suppla p̃inɔ s̃è kú kp̃onɔ, à s̃aabu k̃è, akū à lilik̃ore à kp̃a a ibanɔ, ò kp̃a gbēnɔ. ³⁷ Gbē s̃inda p̃ínki p̃ó blè ò k̃a. Ò a kp̃ara kú à g̃onɔ s̃ete ari t̃anko m̃en suppla p̃a. ³⁸ Gōgbē kú ò p̃ó bl̃enɔ k̃a gbēnɔn dúb̃u siik̃ō, nɔgbēnɔ kú ñénɔ baasi. ³⁹ Kú Yesu gbēnɔ gb̃are, akū à gē g̃ó'ite g̃un, à gēe Magadā b̃usun.

Farisino manafiki

(Maa 8:11-21, Luk 12:54-56)

16 Farisino kú Sadusino sù Yesu k̃inaa de ò a yō ò gwa, akū ò a gb̃eka à s̃èeda ke k̃eĩne kú Luda gb̃anao ò e. ² Akū Yesu wēm̃ma à pì: Tó if̃ant̃e gē kp̃en adì pi, ludambe ni k̃ek̃ōa, zaakū à t̃era k̃u. ³ Tó k̃onk̃ome adì pi, legū ni ma gb̃ara, zaakū ludambe de t̃ee g̃èneg̃ene. Á ludambe wé d̃ók̃one, ama ádi f̃ō à g̃oro d̃ik̃ina s̃èeda d̃oro. ⁴ Gb̃aragb̃e ṽani ludanaanikerisarinɔ mé òdi s̃èedaa

gbekama, ama mani sèeda ke keñnero, sé Inusa pò. Akū à ní tó gwe à tà.

⁵Kū a ìbanò bikù bara gwe, burodi zàna yā sàngu. ⁶Akū Yesu pìnnè: Àgō á zīda kūna dō! À laakari ke Farisino kū Sadusino lùbenèei. ⁷Akū òten pikōne: Kū òdi burodi séro yāin à ò lè. ⁸Yesu dōmma, akū à ò lá à pì: Ludaanikīanadenò, bōyāin àten pikōne kù á burodi viro yāimèe? ⁹Ari tera adi dōroo? Burodi mèn soro kù ma kpà gbēnò dúbu sōrona yā dí dōáguroo? Á sète tānko mèn ūgbamèe? ¹⁰Burodi mèn suppla kù ma kpà gbēnò dúbu siikōna sō, a sète tānko mèn ūgbamèe? ¹¹Bōyāin adi dō kù burodi yān mádi oáreroroo? À laakari ke Farisino kū Sadusino lùbenèei! ¹²Akū ò dō sà adi ke lùbenèen àten oñne ò laakari keiro, Farisino kū Sadusino yādannenaame.

Pita Yesu Arumasihukena onaa

(Maa 8:27-33, Luk 9:18-22)

¹³Kū Yesu kà Sizaria Filipi būsun, akū à a ìbanò là à pì: Dín gbēno ten pi Bisāsiri Né de a ūu? ¹⁴Ò wèa ò pì: Gbēkenò dī pi Yahaya Da'itekeriime, gbēkenò dī pi Iliasu, gbēkenò dī pi dō Ilimia ke annabi yāno dokeme n ū. ¹⁵Yesu pì: Ákōnò sō, dín adi pi má de a ūu? ¹⁶Simò Pita wèa à pì: Arumasihume n ū, Luda Wèndide Né. ¹⁷Akū Yesu pìnnè: Arubarikademe n ū, Inusa né Simò! Zaakū adi ke bisāsiri mé à yā bire dānnero, ma De kù à kú musume. ¹⁸Maten onne: Pitame n ū, gbèsi pìn mani ma sōsi kátea, gyāwān gbāna ni zī blearo. ¹⁹Mani kpata kù à bò Luda kīnaa mōnenò kpámma. Pó kù n yī zīte yīna musu. Pó kù n pòro zīte porona musu. ²⁰Akū Yesu a ìbanò sã fīnnè de òsun o gbēkene kù Arumasihun a ūro.

Yesu a ga kù a vunaao yā'onaa

(Maa 8:31-38, Luk 9:22-26)

²¹Zaa goro kù Yesu teni a Yurusalemu gena bōkote a ìbanòne à pì, séde à wé-

tāmma le manamana gbē zōkōnò kù sa'orikino kù ludayādannerinò ɔ́, oni a de, a goro aakōde zī áni vu. ²²Akū Pita gēe káao kpado, àten gíne à pì: Kai Dikiri! Abirekū ni n lero! ²³Akū Yesu líte à pì Pitane: Ñ gomene gwe Setan! Ñ ye ò zé zōmeneme. N laasun bi Luda pónlo, bisāsiri pòme.

²⁴Akū Yesu pì a ìbanòne: Tó gbē ye à ke ma ìba ū, séde à gí a zīda wèndiii, à a lígbāndurukpana sé à téomai. ²⁵Gbē kù à ye àgō a wèndi kūna ni kurai. Gbē kù à gí a wèndiii ma yāi sō, ade mé anigō wèndi vī. ²⁶Tó gbē gō à andunia vī pínki, tó à kùra a wèndiii, bó àreen ani lee? Bón gbē ni le à a wèndi lilin keoo? ²⁷Zaakū Bisāsiri Né ni era à su a De gakuri gūn kù a malaikano, ani fīna bo baadine a yākenaa.

²⁸Yāpuran maten oáre, gbēkenò kú gu dín oni garo ari ò Bisāsiri Né e, àten su kína ū.

Yesu linaa

(Maa 8:34-9:13, Luk 9:23-36)

17 Goro suddo gbera Yesu Pita kù Yamisio kù a dakūna Yuhanao sète à gēe kūnwo kpi leia ntēne. ²Akū à lì ní wára. A ān ten té ke lán ifāntē bà, a pōkasano gō pú táitai lán legūpinaa bà. ³Akū Musa kù Iliasuo bò ò sūmma, òten yā o kù Yesuo. ⁴Akū Pita pì Yesune: Dikiri, à mana kù ó kú la. Tó ní yei, mani kuta dō mèn aakō, n pò mèn do, Musa pò mèn do, Iliasu pò mèn do. ⁵Goro kù àten yā o, ludambe luku tékenaa dānla, akū ò kōtoo mà a gūn à pì: Ákūme ma Né mèn do légelege yenyīde ū, a yā dī kámagu. À a yā ma. ⁶Kū a ìbaa pino kōtoo pìi mà, vīna ní kù manamana, ò wùte ní gbera. ⁷Akū Yesu nānyī, à ɔ nāmma à pì: À fute, àsun vīna kero. ⁸Kū ò wé sè musu, odi gbēke ero, sé Yesu ado.

⁹Kū òten kipa kpi pīia, Yesu dīteñne à pì: Àsun wégupu kù a è yā o gbēke maro ari Bisāsiri Né vu bona gan. ¹⁰Akū

a ìbanɔ a là ò pì: Bóyāin ludayādannērino dī pī Iliasu mé ani su káakuu? ¹¹ Akū à wēm̃ma à pì: Iliasu ni su yāpurame, ani yā sīnda pínki keke a gbèn. ¹² Ama maten oáre, Iliasu sù kò, akū odi a dōro, akū ò n̄ poyeinaa kèn̄. Len ò wé tã Bisāsiri Néa le dɔ. ¹³ Akū a ìbanɔ dō kū Yahaya Da'itekeri à téa.

Yesu nэгōgbē tănade werekōanaa

(Maa 9:14-29, Luk 9:37-42)

¹⁴ Kū ò kà pari gūn, gōgbē ke sù à kùte Yesune ¹⁵ à pì: Dikiri, n̄ ma né wēnda gwa, zaakū gasindadem̄. Àdi wari ke manamana, àdigō lēte tén̄ ke ín baala'i. ¹⁶ Ma su kãao n̄ ìbanɔne, odi f̄ ò a wèrekōaro. ¹⁷ Akū Yesu pì: Gbāragbē yakana ludanaanikerisarinɔ! Manigō kú kãáo ari bōrem̄e? Manigō mēna kãáo ari bōrem̄e? À mōmēne kū né pīio la. ¹⁸ Yesu gī tănane, akū à gò né pīia, à wèrekōa gwe gōnɔ.

¹⁹ Abire gbera Yesu ìbanɔ nài n̄tēne, ò a là ò pì: À kè dera ódī f̄ ò pé tãna pīia à bōroo? ²⁰ À wēm̃ma à pì: Kū á Luda náani vī zōkōro yāime. Yāpuran maten oáre: Tó á Luda náani vī f̄tī lán̄ ef̄ wé bà, áni o kpi díkīnane à go la à gé zāa, ani ke le. Yāke ni á furo. ²¹ Tãna dí taka dī sí boro, sé kū aduakēnaao kū léyinaao.

Yesu era à a ga kū a vunaao yā'ona

(Maa 9:30-32, Luk 9:43-45)

²² Gɔɔ kū à kú kū a ìbanɔ lele Galili, à pīn̄ne: Oni Bisāsiri Né nañne n̄ ɔ, ²³ oni a de, a gɔɔ aakōde zī ani vu. Akū n̄ pɔ yàka manamana.

Luda ɔn ɔɔ fīnabonaa

²⁴ Kū ò kà Kapenamu, Luda ɔn ɔɔsirino sù ò Pita là ò pì: Á dann̄rii dī Luda ɔn ɔɔ kpároo? ²⁵ Pita wēm̃ma à pì: Àdi kpá. Kū Pita ten gē be, Yesu gīnake à pīne gōnɔ: Simɔ, dīnɔn andunia dí kīn̄nɔ dī be'ɔɔ ke ete'ɔɔ sīm̄maa? N̄ nēnɔn yá ke gbē pāndenɔm̄e? N̄ yā pīi è deraa? ²⁶ Pita

pì: Gbē pāndenɔm̄e. Yesu pīne: Tó lem̄e, n̄ nēnɔ bàka kunlo. ²⁷ Ama de ó yā sūn ūm̄maro yāi, n̄ gé n̄ daburu da sēbēe gūn. Kpò kū ìni kū káaku, n̄ a lé wē, ìni ɔɔ le a gūn. N̄ abirekū sé n̄ kpám̄ma, makū kū m̄okōnwo pó ū.

Tena Yesui lán̄ né bà

(Maa 9:33-48, Luk 9:46-48, 15:3-7)

18 Zī kúa Yesu ìbanɔ sù ò a là ò pì: Dí mé à deñla kpata kū à bò Luda kīnaa gbēnɔ tée? ² Akū Yesu né f̄tī ke sisi à a zē n̄ are ³ à pì: Yāpuran maten oáre, tó ádi nēse lite a gō lán̄ né f̄tī bàro, áni gē kpata kū à bò Luda kīnaa gūnlo. ⁴ Gbē kū à a zīda būs̄a à gō lán̄ né f̄tī díkīna bà, ade mé à deñla kpata kū à bò Luda kīnaa gbēnɔ gūn. ⁵ Gbē kū à né bire taka sì ma ìbake yāi, makūme à ma si.

Yā kū àdi tó ò sāt̄e

⁶ Tó gbē tò né kū à ma náani vī díkīn̄nɔ do sāt̄e, anigō sàna adene ò wísilɔgb̄e gbēntē dɔ a wakale ò a zu sēbe lòkoton. ⁷ Waiyoo andunia, kū yā kū àdi tó ò sāt̄e kú a gūn yāi. Séde yā kū àdi tó ò sāt̄e gō kun, ama waiyoo gbē kū sāt̄ena yā pīi bò a kīnaa. ⁸ Tó n̄ ɔ ke n̄ gbá mé àdi tó n̄ sāt̄e, n̄ zō n̄ zukūna. À s̄ananne n̄ gē wēndii gūn kū ɔ kusuo ke ere ū de n̄ gō ɔ mēn pla ke gbá mēn pla vīla ò n̄ zu té kū àdi garo gūn. ⁹ Tó n̄ wé mé àdi tó n̄ sāt̄e, n̄ bo n̄ zukūna. À s̄ananne n̄ gē wēndii gūn kū wé doo de n̄ gō wé mēn pla vīla ò n̄ zu té gūn gyāwānn̄.

Yālekōana kū s̄a sāt̄enaao

¹⁰⁻¹¹ À laakari ke dōkena kū né díkīn̄nɔ dooi, zaakū maten oáre, n̄ malaikanɔn kú musu, ò kú kō wén̄ kū ma De kū à kú gweo baala'i. ¹² Áten da deram̄e? Tó gbē s̄a vī mēn basɔɔro, tó a do sāt̄e, ani a mēn basɔɔro donsari tó s̄is̄igereei gwe, à gé à a s̄a kū à sāt̄e pī weteroo? ¹³ Yāpuran maten oáre, tó à bòa, a pɔ nigō nnaa de a mēn basɔɔro

donsari kũ odi sãteronɔla. ¹⁴ Len á De kũ à kú musu ye né dínɔ doke sãte s̄oro le.

Sùrukena kũ k̄so

¹⁵ Tó n gbēdake taari kē, ñ gé ñ a le ndo, ñ yā pì bone gupuraa. Tó à n yā mà, n n gbē pìi mile blē. ¹⁶ Tó adi n yā ma s̄oro, ñ gbē mēn doke gbēnɔn pla sé ñ namma, de à yā pì sí sēedade gbēnɔn pla ke aak̄o musu. ¹⁷ Tó à gĩ ní yā mai, ñ yā pì o s̄osi gbēnɔne. Tó à gĩ à s̄osi gbē p̄ino yā mai d̄o, ñ a d̄ite kifiri ke gbē z̄it̄o ù.

¹⁸ Yāpuran maten oáre, p̄o kũ a ȳi z̄ite ȳina musu, p̄o kũ a p̄oro z̄ite porona musu. ¹⁹ Maten oáre d̄o, tó á gbēnɔn planɔ lé kē dok̄ɔn z̄ite la, yā kũ a a wē kē ma De kũ à kú musua p̄ínki, ani keáre. ²⁰ Zaakũ gu kũ gbēnɔn pla ke gbēnɔn aak̄ɔn k̄o k̄akaran kũ ma t̄oo, má kú ní t̄é.

²¹ Abire gbera Pita sù à Yesu là à pì: Dikiri, gēn ũgban mà sùru ke kũ ma gbē kũ àdiḡo taari kemeneoo? Gēn supplan yá? ²² Yesu wēa à pì: Maten onne, adi ke gēn supplanlo, gēn suppla leu baaak̄o akurime.

²³ Abire yāi kpata kũ à bò Luda k̄inaa de lán dí bà. K̄ina ke mé à ye à a ɔgo yā ḡoḡo kũ a ibanɔ. ²⁴ Kũ à nà ɔgo pì yāa, akũ ò s̄une kũ gbē kũ à a fina sena mil-īo wāa kuriio. ²⁵ Kũ à ɔgo v̄i à finaa pì boro, akũ a dikiri pì ò a ȳia kũ a nanɔ kũ a n̄enɔ kũ p̄o kũ à v̄ino p̄ínki gbas̄a ò a k̄ē. ²⁶ Akũ ibaa p̄ii w̄ute a dikiri are, à k̄ute k̄ene à pì: Ñ mena ke k̄umao, mani n fina bonne p̄ínki. ²⁷ Akũ a dikiri a wēnda gwà a a gb̄are, à finaa p̄ii t̄one. ²⁸ Kũ ibaa p̄ii bò dé, à dàkare kũ a iba dake kũ a fina d̄oa andurufu ɔgo mēn bas̄ɔroo. Akũ à a k̄ũ, àten ɔ t̄o a k̄otooa à pì: Ñ ma fina bomene. ²⁹ A gbēdake p̄ii w̄ute a are, à k̄ute k̄ene à pì: Ñ menamene, mani n fina bonne. ³⁰ Ama adi wero. À tò ò a dà kp̄ésiran ari à a fina bone. ³¹ Kũ a iba kparanɔ è le, ní p̄o ȳaka manamana, akũ ò ḡeè ò yā kũ à k̄eè p̄ii gb̄à ní dikiriine p̄ínki.

³² Akũ dikiri pì a sisi à pì: Ìba p̄āsī! Ma n finaa t̄onne p̄ínki, kũ n k̄ute k̄emene yāi.

³³ Lákũ ma s̄uruu kē k̄unwo nà, de n s̄uru kē kũ n gbēdakeo le se. ³⁴ A dikiri pì p̄o f̄ē, à tò ò a dà kp̄ésiran, òḡo wē t̄aa ari à gé à finaa pì boo p̄ínki. ³⁵ Akũ Yesu èra à pì: Tó á baadi d̄i s̄uru ke kũ a gbēdakeo kũ n̄es̄eeo mēn doro, len ma De kũ à kú musu ni keáre le se.

Yìgidena yā

(Maa 10:1-12)

19 Kũ Yesu yā bireno ò à làka, à bò Galili, à ḡeè Yudea b̄usu kpado Yoda bara. ² Pari t̄éi, akũ à ní gyānɔ w̄erek̄āmma gwe. ³ Farisi kenɔ sù ò a ȳo ò gwa, akũ ò a là ò pì: Ḡoḡbē z̄é v̄i à ȳigi de yā s̄inda p̄ínki yāin yá? ⁴ À w̄em̄ma à pì: Kũ Luda ní kē ḡoḡbē kũ n̄oḡb̄eo ũ zaa k̄áaku, ádi a kyó ke a m̄aroo? ⁵ Luda p̄i, abire yāin ḡoḡbē ni a de kũ a dao t̄o, ò nak̄oa kũ a nanɔ, ní gbēnɔn pla ni ḡo m̄e do ù. ⁶ Ò kun pla doro, sé do. Abire yāi gbē kũ Luda ní n̄ak̄anɔ, bis̄asiri s̄un ní k̄ek̄aro. ⁷ Akũ Farisino a là ò pì: B̄oyāi Musa d̄ite ḡoḡbē ȳigidetakada kp̄a a nanɔ à a gbareoo? ⁸ Yesu w̄em̄ma à pì: Á s̄āgbāna yāin Musa á gb̄a z̄é à á n̄onɔ gbare, ama à de le zaa k̄aakuro. ⁹ Maten oáre, gbē kũ à ȳigii d̄e kũ a nanɔ, tó adi ke à ḡopose k̄enlo, tó à n̄o p̄ānde s̄ē, ade zina k̄en gwe.

¹⁰ Akũ a ibanɔ p̄ine: Tó len ḡoḡbē yā de le kũ a nanɔ, à mana ò n̄o s̄ero. ¹¹ Akũ Yesu p̄iñne: Adi ke ḡoḡbē s̄inda p̄ínki mé ani yā pì f̄iro, sé gbē kũ Luda ní gb̄a a z̄enɔ. ¹² Zaakũ gb̄ekenɔ d̄i n̄o s̄ero, kũ ò ní í le yāi, gb̄ekenɔ d̄iḡo kun le kũ ò ní f̄er̄e kē yāi, gb̄ekenɔ ní z̄ida k̄ũ le kpata kũ à bò Luda k̄inaa yāi. Gbē kũ ani yā pì f̄i à f̄i.

Arubarikadana n̄enɔgu

(Maa 10:13-16, Luk 18:15-17)

¹³ Òdi su Yesune kũ n̄enɔ de à ɔ nam̄ma à adua keñne, akũ a ibanɔ giñne. ¹⁴ Akũ

Yesu pì: À tó nénɔ mɔ ma kīnaa. Àsun gínnɔ, zaakū n takanɔ pómɛ kpata kū à bò Luda kīnaa ũ. ¹⁵ Kū à ɔ nànaímma, akū à bò gwe.

Aruzekede

(Maa 10:17-31, Luk 18:18-30)

¹⁶ Akū gōgbē ke sù Yesu kīnaa, à a là à pì: Danneri, bó manan mani ke mà wëndi kū àdi láraro lee? ¹⁷ À wèa à pì: À kè dera ntení ma la manakena yāii? Luda ado mé à mana. Tó n ye n gē wëndii pìi gūn, ngō a yāditenano kūna. ¹⁸ Akū à a là à pì: A kpatemɛ? Akū Yesu pì: Ñsun gbē dero, ñsun zina kero, ñsun kpāni oro, ñsun yā di n gbēdakearo, ¹⁹ ngō bèere lí n de kū n daoone, ngō ye n gbēdakei lán n zida wëndii bà. ²⁰ Kefenna pìi pìne: Má yā bireno kūna pínki. A kpate mé à gòmene dɔɔ? ²¹ Yesu pìne: Tó n ye ngō papana, n gē n n pónɔ yía pínki, n a ɔɔ kpá takasidenɔ, n mɔ n témai, ñigō aruzeke vī ludambe. ²² Kū kefenna pì yā pìi mà, à tà kū pɔsirao, kū à aruzekeno vī dasi yāi.

²³ Akū Yesu pì a ìbanɔne: Yāpuran maten oáre, à zītū aruzekedene à gē kpata kū à bò Luda kīnaa gūn. ²⁴ Maten oáre dɔ, lakumi gēna pɔwɛen araga de aruzekede gēna kpata kū à bò Luda kīnaa gūnla. ²⁵ Kū a ìbanɔ yā pìi mà, akū à bò n sara manamana ò pì: Tó leme, dí mé ani fɔ à surabana lee? ²⁶ Akū Yesu n gwá tīii, à pìine: Bisāsiri ni fɔro. Luda kīnaa bee pó sīnda pínki dì sí ke.

²⁷ Akū Pita wèa à pì: O pó sīnda pínki tò o tenyī. Bó mé ani gōwɛre sàa? ²⁸ Yesu pìine: Yāpuran maten oáre: Tó Bisāsiri Né vùte a kíblegba gakuridea andunia dufu gūn, ákɔnɔ kū á témainɔ áni vute kíblegba mèn kuri aweeplanɔa, àgō yā gōgō Isaraila buri mèn kuri aweeplanɔne. ²⁹ Gbē kū à a be ke a vīnino tò ke a dakū-nano ke a de ke a da ke a nénɔ ke a burano ma yāi, ade ni era à abire taka le leu basɔro, akūsɔ ani wëndi kū àdi láraro

le. ³⁰ Ama gbē káakunɔ nigō gbē kpedeno ũ dasi, gbē kpedeno nigō gbē káakunɔ ũ dasi.

Yālekōana kū zamalingakerino

20 Lákū kpata kū à bò Luda kīnaa de nán dí: Ɔmbede ke mé à bò kɔnkɔkɔnɔ, à gē zamalingakerino wete ò zī keare a bura. ² N yā kō sè à fina boíne andurufu ɔɔ mèn dodo. Akū à n gbāre a bura. ³ À bò dɔ mò kēndo, akū à gbē pāndeno lè ete gūn katena pā. ⁴ À pìine: Ákɔnɔ sɔ, à gē à zī ke ma bura, mani fina boáre a zéa. ⁵ Akū ò gēe. À èra à bò dɔ ifāntē mīdangura, akū à èra à bò ifāntē ura kipana, à ò gbē pāndeno le dɔ. ⁶ Kū à bò ɔkɔsi, à gbē pāndeno lè katena, akū à n lá à pì: Bóyāi á katena la pā zaa kɔnkɔɔ? ⁷ Ò wèa ò pì: Kū òdi zī dawerero yāime. À pìine: À gē à zī ke ma bura se. ⁸ Ifāntē gēna kpénn burade pìi pì a zamalingakerino gbē zōkɔne: N zamalingakerino sīsì n fina boíne. N naa gbē kpedeno ari à gē mī de gbē káakunɔa. ⁹ Akū ɔkɔsidenɔ sù, ò andurufu ɔɔ lè mèn dodo. ¹⁰ Kū gbē káakunɔ sù, òten da n ɔɔ nigō de gbē kpedeno pólame, akū andurufu ɔɔ mèn don ò lè n pínki. ¹¹ Kū ò n ɔɔ sī, akū ò léfɔtɔ kà bede pìii ¹² ò pì: Awa don gbē kpedeno zī kè, akū n n kè sára kū ókɔnɔ kū o zī zōkɔ kè ifāntē gbāna gūn-woo yá? ¹³ Akū à wè n gbē dɔ pìia à pì: Ma gbē, mádi n blero. O kō yā mà andurufu ɔɔ mèn dɔ musunloo? ¹⁴ N n pó sí n tá. Má ye mà kpá gbē kpede díkīnaa lán n pó bàme. ¹⁵ Má zé vī mà ke kū ma ɔɔo lákū má yei nàroo? Nten wé boboi kū má gbēke vī yāin yá? ¹⁶ Len gbē kpedeno nigō gbē káakunɔ ũ le, gbē káakunɔ nigō gbē kpedeno ũ.

Yesu era à a ga kū a vunaao yā'onaa

(Maa 10:32-34, Luk 18:31-34)

¹⁷ Gɔro kū Yesu ten gé Yurusalemu, à a ìba gbēnɔn kuri aweeplanɔ sètɛ ndona, à yā óíne zén à pì: ¹⁸ Òten gé Yu-

rusalemume. Gwen oni Bisāsiri Né kpá sa'orikinɔa kù ludayādannnerinɔ, oni yā daala à ga, ¹⁹oni a kpá buri pānde gbēnɔa. Oni a fobo, oni a gbē kù flāao, oni a pá líá ò a dɛ, a ɔɔɔ aakōde zī ani vu.

Yamisi kù Yuhanao wékenaa

(Maa 10:35-45)

²⁰Akū Zebedi nénɔ da sù Yesu kīnaa kù a nénɔ. À ye à wé kea, akū à kùtene. ²¹Akū à a là à pì: Bón n̄ yei? À wèa à pì: N̄ tó ma né gbēnɔn pla dínɔ vute kúnwo n kpatan, gbē do n ɔplai, gbē do ɔzei. ²²Akū Yesu pì né pìnɔne: Á yā kù áteni a wé kema d̄sro. Toko'i kù mani mi, áni f̄s à mi yá? Ò wèa ò pì: Óni f̄s. ²³Yesu pínne: Toko'i kù mani mi, áni mi fá, ama vutena ma ɔplai ke ma ɔzei bi ma yānlo. Gbē kù ma De kēkēnnɛnɔ pómɛ. ²⁴Kū a ìba gbēnɔn kuri kparanɔ yā pìi mà, n̄ pɔ f̄f̄ v̄ini kù dakūnaoo p̄i. ²⁵Akū Yesu n̄ kákara à pínne: Á d̄s kù buri pānde kínanɔ d̄i gbāna ble n̄ gbēnɔa, gbānadeno s̄s òd̄i iko m̄ónne, ²⁶ama à de le á kīnaaro. Á té gbē kù à ye à ḡs gbē z̄k̄s ū, sé ade ke á z̄iri ū. ²⁷Leme d̄o gbē kù à ye à ḡs gbē káaku ū, sé ade ke á z̄ò ū. ²⁸Zaakū Bisāsiri Né dí su de ò z̄i kenero, à sù de à z̄i kēnneme, à a z̄ida wēndi kpá de à gbēnɔ bo dasi yāi.

Vīna barakerinɔ werekōanaa

(Maa 10:46-52, Luk 18:35-43)

²⁹Ɔɔɔ kù òten bo Yeriko, pari té Yesui. ³⁰Vīna gbēnɔn planɔ vutena zé léa, ò mà Yesu mé àten gēte, akū òten lé gbāna zu ò pì: Dikiri, Dauda Buri, n̄ ó wēnda gwa! ³¹Ò ḡinne ò pì ò ȳite, akū ò lé gbāna zunaa kàra òten pì: Dikiri, Dauda Buri, n̄ ó wēnda gwa! ³²Akū Yesu zè à n̄ sísi, à n̄ lá à pì: Bón á ye mà keáree? ³³Ò wèa ò pì: Dikiri, ó ye ó wé gu eme. ³⁴Yesu n̄ wēnda gwà, à ɔ nà n̄ wéa. Gwe ḡnɔ n̄ wé gu è, akū ò tèi.

Gbānakekpana Yesui Yurusalemu

(Maa 11:1-26, Luk 19:28-48, Yuh 12:12-22)

21 Kū ò kà kāni kù Yurusalemuo, ò kà Betefage lakutu kù à kù Kùkpe s̄isigereei, akū Yesu a ìba z̄i gbēnɔn pla ²à pínne: À gé lakutu kù à káte á are dire gūn. Tó a gē ḡnɔ, áni zaaki e kù a néo bàdɔna gwe. À poro à suomenɛ. ³Tó ò á lá ò pì, à kè deraa, à pi Dikiri mé à yei, ani era à suo tera. ⁴À kè le de yā kù annabii ò ke yāime à pì:

⁵À o Zaiōdenɔne

n̄ kína mé àten su n̄ kīnaa.

À buse à di zaakine b̄ɔɔ kpe.

⁶Ìbaa pìnɔ gēè ò kè lán Yesu ònne nà.

⁷Ò sù kù zaaki p̄io kù a néo, ò n̄ utano kpàtemma, akū Yesu d̄ia. ⁸Gbēnɔ teni n̄ utano kpáte zén dasidasi, gbēkenɔ ten lá z̄s, òten kpáte zén d̄o. ⁹Gbē kù ò té arenɔ kù gbē kù ò té kpenɔ ten wiki lé òten pi: N̄ gbāna ke, Dauda buri!

Arubarikaden gbē kù àten su kù Dikiri t̄so ū!

Ò gbānake kpái ari ludambe.

¹⁰Kū Yesu gē Yurusalemu, wēte lòko, gbē s̄inda pínki ten pi: Dín gbē bire ūu?

¹¹Pari pi: Annabi Yesume. À b̄o Nazera, Galili b̄usun.

Yesu kunna Luda ɔnn

(Maa 11:15-19, Luk 19:45-48, Yuh 2:13-22)

¹²Yesu gē Luda ɔnn, à pè lagayarinɔ kù lagalurinɔa à n̄ bóte n̄ pínki. A ɔḡolinkerinɔ teburunɔ kù potēneyarinɔ gbànɔ ȳipa à k̄teñne. ¹³À pínne: Ò kè Luda yān, ma kpé niḡs de aduakekpe ū, akū a kè gbēblerinɔ tò ū.

¹⁴V̄inanɔ kù erenɔ sù a kīnaa Luda ɔnn gwe, akū à n̄ werekōa. ¹⁵Kū sa'orikinɔ kù ludayādannnerinɔ yābonsare kù àten kenɔ è, akūs̄o ò mà nénɔ ten wiki d̄ɔa Luda ɔnn òten pi, n̄ gbāna ke, Dauda Buri, akū n̄ pɔ f̄f̄. ¹⁶Ò p̄ine: N mà lákū òten o nà yá?

Yesu wèrɪma à pì: Leme! Kū Luda dà né fítinɔne kū nékpāntēno ò a sáabu kpá, ádi a kyó ke a mǎroo? ¹⁷ Akū à bò wēte pìn à n tón, à gēe à i Betani.

Yesu kaka lí kanaa

(Maa 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Kū gu dō kɔnkɔkɔnkɔ, à èra àten su wēten, akū nà teni a de. ¹⁹ À kaka lí è zé léa, akū à nài adi póke learo, sé a lánɔ. Akū à pì lí piine: Ìni né i ziki doro. Gwe gǔnɔ lí pìi kori kè à gà. ²⁰ Kū a ìbanɔ è, akū à bò n sàre ò pì: À kè dera kaka lí pìi kori kè le gǔnɔgǔnɔ? ²¹ Yesu wèrɪma à pì: Yāpuran maten oáre, tó á Luda náani vī sika sari, adi ke kaka lí pì yān áni ke adoro. Tó a ò kpi díne à fute à a zīda sé à zu sèben, ani ke le. ²² Tó á Luda náani vī, yā kū a a wé kèa aduakēnaa gūn pínki, áni le.

Yesu gbekana a ikooi

(Maa 11:27-33, Luk 20:1-8)

²³ Yesu gē Luda ɔnn, àten yā daíne. Akū sa'orikino kū gbē zōkōnɔ sù ò a là ò pì: Iko kpaten nten yā dínɔ kéoo? Dí mé à n gba ikoo pìi? ²⁴ Akū Yesu wèrɪma à pì: Makū sō, yā mèn don mani gbekaáwa. Tó a òmene, mani iko kū maten yā dínɔ keo oáre. ²⁵ Dí ikoon Yahaya gbēno da'ite kéoo? À bò Luda kīnaan yáa, ke bisāsiri kīnaame? Akū ò yā gǔgǔ ò pì: Tó o pì Luda kīnaame, ani ó la, bóyāin ódi Yahaya yā síroo. ²⁶ Tó o pì bisāsiri kīnaame sō, ó gbēno vīna vī, zaakū gbē sīnda pínki Yahaya annabike sì. ²⁷ Akū ò wè Yesua ò pì: Ó dōro. Akū Yesu piinne: Èhē makū se, mani iko kū maten yā dínɔ keo oáre.

Négōgbē gbēnɔn planɔ

²⁸ Akū Yesu pì: Gbēke négōgbēno vī gbēnɔn pla. Akū à pì Worune: N gé n zī ke bura gbāra. ²⁹ Woru pì: Mani géro. Akū à a nēsēe lite zā à gēe. ³⁰ Mare pìi gēe

à pì Sabine le dɔ. Sabi pì: Tò. Akū adi géro. ³¹ A è dera? Gbēnɔn pla pínɔ gūn, n dí mé à a de poyeinaa kēe? Ò pì: Worume. Akū Yesu piinne: Yāpuran maten oáre, be'ogōsirino kū karuano ni gē kpata kū à bò Luda kīnaa gūn á ā. ³² Zaakū Yahaya sù, à zé sūsus mǎáre, ádi a yā síro. Be'ogōsirino kū karuano mé ò a yā sì. Bee kū abirekū enaa ádi á nēsēe lite zā a a yā síro.

Geepi líkpe arukerino

(Maa 12:1-12, Luk 20:9-18)

³³ À yā pānde ma dɔ. Burade ke mé à kun, à geepi líkpe bà à karaa likai, à wēe yō a gūn geepi'ifēki ũ à búdákpāgbaa dō. Akū à bú pìi nà arukerino né nɔ, akū à fùte kū táo. ³⁴ Kū geepizōgɔrɔ kà, akū à a zīrino zī arukerii pínɔa, de ò a geepi né sí. ³⁵ Akū arukerii pínɔ a zīrino kùkù, ò n gbē do gbē, ò n gbē do dē, ò n gbē do pàpa kū gbēe ò a dē. ³⁶ Akū à èra à zīri pāndeno zīmma, n dasi de gbē káakunɔla, akū ò kēne le dɔ. ³⁷ Kpekpe à a né zīmma à pì: Oni ma né yā da. ³⁸ Kū arukerii pínɔ né pìi è, ò pikōne: Túbibleriin dí. À tó ò a de, a túbi ni gō ó pó ũ. ³⁹ Akū ò a kù ò bò káao bura gūn, ò a dē. ⁴⁰ Tò! Tó burade pìi sù, bón ani ke arukerii pínɔne? ⁴¹ Ò wēa ò pì: Ani gbē pāsī pínɔ dede pāsī-pāsī, ani bura pì na arukeri pānde kū oni a baka kpáa a gɔrɔanɔne nɔ. ⁴² Akū Yesu piinne: Ádi Luda yā dí kyó keroo?

Gbē kū kpéborino pā kpāi mé à gō kpé kusuru gbē mīde ũ. Dikiri mé à abirekū kē akū à kēwere yābonsare ũ.

⁴³⁻⁴⁴ Abire yāi maten oáre: Luda ni á bo kpata kū à bò a kīnaa gūn, ani gbē kū oni a baka kpáano kán.

⁴⁵ Kū sa'orikino kū Farisino Yesu yālekōanaa pínɔ mà, ò dō kū n yān àten o. ⁴⁶ Akū ò zé wēte ò a kū, ama ò vīna kē parine, kū ò a dīte annabi ũ yāi.

Nɔse pɔnnakenaa

(Luk 14:15-24)

22 Yesu ɛra à yā lèkōaŋne à pì: ²Lákū kpata kù à bò Luda kinaa de nàndí dɔ. Kina ke mé àten nɔse pɔnna ke a nène, ³akū à a zìrino zì ò o gbē kù à n sísì ò mɔ pɔ blenɔne ò mɔ, ama ò ye ò suro. ⁴Akū à ɛra à zìri pādeno zì à pīñne: À gé à o gbē kù ma n sísino ma sorumii mà, ma zùsano kù pókāde mèkpanano dè ma kèkè kò. Ò mɔ nɔsepoblekia. ⁵Akū odi laakari dɔ yā pīiaro, n baadi gèe a bɔkɔte kè. Gbēkeno gèe n bura, gbēkeno gèe laga tá. ⁶Gbē kparano zìrii pino kùkù, ò wé'i dànmma, ò n dede. ⁷Akū kina pì pɔ fè, à a sozano gbàre, ò gèe ò gbēderii pino dède, akū ò té sò n wētea. ⁸Akū kina pì pì a zìrino: Nɔsepoble mà, ama gbē kù ma n sísino dí kɔ síoro. ⁹À gé zérankpakōano gūn, à gbē kù a lè sīnda pínki sísì nɔsepoblea. ¹⁰Akū zìrii pino fùte ò gèe zéno gūn, ò gbē kù ò n léno kākara, gbē vānino kù gbē manano n pínki. Len nɔse pɔnnakerino gu pà lè.

¹¹Kū kina pì gè à pɔnnakerii pino gwa, à gōgbē ke è gwe, à nɔse pɔnna uta danaro, ¹²akū à pine: Ma gbē, à kè dera n gè la nɔse pɔnna uta danaa sarii? Akū à yītēna kītikiiti. ¹³Akū kina pì a dogarino: À a ɔno yī kù a gbāno, à a zu bàai gusiran. Gwen oni ɔɔ dɔn ò ɔ di n mīia. ¹⁴Zaakū gbē kù Luda n sísino dasi, ama gbē kù à n sēno dasiro.

Be'ɔgɔkpana Sizaa yā

(Maa 12:13-17, Luk 20:20-26)

¹⁵Abire gberan Farisino bò ò gèe ò yā gōgō lākū oni ke nà ò Yesu kù a yā'onaa gūn. ¹⁶Akū ò n ibano zīa kù Herodu gbēno ò pì: Danneri, ó dɔ kù gbē yāpu-rademe n ũ. Ndì Luda zé dañne sūsu, ndì gbē wé gwaro, ndì gbē gwena gwaro. ¹⁷Lākū n è nà n owere. À zé vī ò be'ɔgɔ kpá Sizaa yā, ke à zé vīro? ¹⁸Yesu n nèse vāni dōmma, akū à pì: Manafiki-

deno! Bóyāi átēni ma yō à gwaa? ¹⁹À ɔgɔ kù òdi be'ɔgɔ kpáo mɔmene. Akū ò ɔgɔ pì do kpāa. ²⁰Akū à n lá à pì: Dí mī wānzān dí kù a tsoo? ²¹Ò wèa ò pì: Siza pómē. Akū à pīñne: Ēhē à pɔ kù à de Siza pɔ ũ kpá Sizaa, á pɔ kù à de Luda pɔ ũ kpá Luda. ²²Kū ò yā pīi mà, à bò n sare, akū ò tà ò a tò gwe.

Gèno vuna yā

(Maa 12:18-27, Luk 20:27-40)

²³Gɔɔ dokɔno pì zī Sadusi kù òdi pì gèno dī ga à vurunɔ sù Yesu kinaa, akū ò a gbēka ò pì: ²⁴Danneri, Musa òwēre tó gōgbē gā nē'isari, a dakūna a vīni gyaano sè de à né buri dato a vīnīne. ²⁵Tò. Dedokɔnodenon kú ó té yā gbēnon suppla. Woru nɔ sè, akū à gā à nɔ pīi tò nē'isari, akū gyaano gō Sabine. ²⁶À kè Sabine lè dɔ kù Bico ari à gèe pé n suppladea. ²⁷N pínki gberan nɔ pīi gā se. ²⁸Tò! Gèno vuna gɔɔ zī n gbēnon suppla pino té dí mé anigō nɔ pì vīi? Zaakū n pínki ò a dɔ nɔ ũ. ²⁹Akū Yesu wēmma à pì: A sātē á Luda takada kù a gbānao dōnaa sari yāi. ³⁰Tó gèno vū, ò n sēro, ò zā kero, onigō kun lán malaikanon kun nà ludambeme. ³¹Gèno vuna yā musu ádi yā kù Luda òáre kyó keroo? À pì ³²akāame Ibrahim kù Isaakuo kù Yakubuo Luda ũ. Luda dī ke gèno Luda ũro, gbē bēnenɔ Ludame. ³³Kū gbēno yā pīi mà, a yādannēnaa bò n sare.

Dokayā kù à deñla

(Maa 12:28-34, Luk 10:25-28)

³⁴Kū Farisino mà Yesu Sadusino fù, ò kō kākara. ³⁵Akū n dokadōrino do a yō à gwa, à a là à pì: ³⁶Danneri, dokayā kpate mé à de a kparanolaa? ³⁷Yesu wèa à pì: Ngō ye Dikiri n Ludai kù nèse mèn doo kù n ninio pínki kù n laasun-nwo pínki. ³⁸Dokayā kù à bèere vī de a kparanolan gwe. ³⁹A plade kù à bòkōaon dí: Ngō ye n gbēdakei lán n zīda wēndii bà. ⁴⁰Musa doka pínki kù annabino yāoo lokona dokayā mèn pla dīncame.

Arumasihu buri yā

(Maa 12:35-37, Luk 20:41-44)

⁴¹ Lákū Farisinɔ kakarana nà, Yesu ní lá à pì: ⁴² A è dera Arumasihu yā musuu? Dí burin a ũu? Ò wèa ò pì: Dauda burime. ⁴³ Akū Yesu piñne: À kè dera Luda Nini dīdi Daudaa, akū Dauda Arumasihu sisi Dikirii? À pì, ⁴⁴ Dikiri pì ma dikirine à vute a ɔplai ari àgō a iberenɔ kátene a gbá gbáru. ⁴⁵ Kū Dauda piñe Dikiri, à kè dera anigō de a buri ũ dɔɔ? ⁴⁶ Gbēke dí fō à wèaro. Zaa gɔɔ birea gbēke dí sù à yāke laa doro.

Ludayādannnerinɔ kū Farisinɔ manafiki

(Maa 12:38-39, Luk 11:43, 46, 20:45-46)

23 Abire gbera Yesu yā ò gbēnɔne kū a ibanɔ ² à pì: Ludayādannnerinɔ kū Farisinɔ mé ò gō Musa gēne ũ. ³ Abire yāi à yā kū òdi oárenɔ ke pínki àgō kūna. Ama àsun ní yākena kero, zaakū òdi yā kū òdi o kero. ⁴ Òdi aso tíkisi yīyī ò di gbēnɔne ní gān akūsō bee ɔne do òdigō ye ò káiro. ⁵ Òdi ní yā sīnda pínki ke de gbēnɔ ní e yāime. Len òdi Luda yā ezēba gbēntē da le, òdi bùsub-usu gbāna da ní pókasanɔi. ⁶ Òdigō ye ò vute pɔnna póbile vuteki mananɔn kū aduakekpe vuteki mananɔ. ⁷ Òdigō ye ògō fō kpákpañma etenɔ, ògō ní sīsī Rabi. ⁸ Àsun tó ò á sīsī Rabio, zaakū á pínki vīninɔ kū dakūnanɔme á ũ, á Danneri mēn dome. ⁹ Àsun gbēke sīsī á de zīte laro, zaakū á De mēn dome, àkū mé à kú musu. ¹⁰ Àsun tó ò á sīsī Arēdero, zaakū á Arede mēn dome, àkū mé à Arumasihu ũ. ¹¹ Á zīrin gbē zōkō ũ á té. ¹² Gbē kū àdi a zīda kara, Luda ni a busa. Gbē kū àdi a zīda busa, Luda ni a kara.

Yesu kpākēna

ludayādannnerinɔ kū Farisinɔi

(Luk 11:37-42, 44, 52)

¹³ Waiyoo ákōnɔ yādannnerinɔ kū Farisinɔ! Manafikidenɔ! Adì kpata kū à bò Luda kīnaa zé tata gbēnɔne. Adì gē a gūnlo, akūsō adì we gbē kū ò ye ò gē a gūnnɔ gēn sero.

¹⁴ Waiyoo ákōnɔ yādannnerinɔ kū Farisinɔ! Manafikidenɔ! Adì adua gbāna ke de gbēnɔ á e yāi, akū adì gyaanɔnɔ kpé sīmma. Abire yāi á wētamma nigō pāsī de gbē sīnda pínki póla.

¹⁵ Waiyoo ákōnɔ yādannnerinɔ kū Farisinɔ! Manafikidenɔ! Adì kure zīte kū ísirao iba mēn do lena yāi. Tó a a lè sō, adì a ke té pō ũ deála leu pla.

¹⁶ Waiyoo ákōnɔ vīna don'arēdenɔ! Adì pi, tó ò pì ò sì kū Luda kpéo, à yāke vīro, ama tó ò pì ò sì kū Luda kpé wuraa, abirekū mé à yā vī. ¹⁷ Vīna yōnkɔnɔ! A kpate mé à zōkōɔ? Wuraan yá, ke Luda kpé kū àdi tó wura gō a pō ũ? ¹⁸ Adì pi dɔ, tó ò la dà kū sa'okio, a yāke vīro, ama tó ò la dà kū sa'obɔ kū à kú gweo, abirekū mé à yā vī. ¹⁹ Vīnanɔ! A kpate mé à zōkōɔ? Sa'obɔnɔ yá, ke sa'oki kū àdi tó sa'obɔ gō Luda pō ũ? ²⁰ Gbē kū à la dà kū sa'okio la dà kū pō kū à kú gwenɔnɔ pínkime dɔ. ²¹ Gbē kū à la dà kū Luda kpéo la dà kū Luda kū à kú a gūnwome dɔ. ²² Gbē kū à la dà kū ludambeo la dà kū Luda kíblegbaao kū Luda kū à vutenaanaome.

²³ Waiyoo ákōnɔ yādannnerinɔ kū Farisinɔ! Manafikidenɔ! Adì tofenɔ tɔkɔtedo kū kpè'akāo kū dà láo kuride kpá Luda, akū adì dokayā tíkisinɔ tón, yāzede kū sūruuo kū náanio. Yā birenɔ mé à de ògō kūna a kpara tonaa sari. ²⁴ Vīna don'arēdenɔ! Adì mósɔ né bo á pómīnan, akū adì lakumi mō.

²⁵ Waiyoo ákōnɔ yādannnerinɔ kū Farisinɔ! Manafikidenɔ! Adì tokonɔ kpé gbāsī bo kū tanɔ, ama wākū kū zīdakūnadō-

nasario mé à á nèsee pà. ²⁶ Mòkōn Farisi vīna! Ñ gbāsī bo toko gūnnē gīa, a kpē ni gō gbāsī sari.

²⁷ Waiyoo ákōnō yādannērino kū Farisino! Manafikidenō! Á de lán mira kū ò gbè pura lèano bàme. Ñ kpē mana wéne, ama gèwano kū gbāsī pínkio mé à í gūn pà. ²⁸ Leme ákōnō se dō, á kunna mana gbēno wéne, ama manafiki kū yā vānio mé à á gūn pà.

²⁹ Waiyoo ákōnō yādannērino kū Farisino! Manafikidenō! Adì pò bo annabino miranōa, adì zā ble Luda gbēno póa ³⁰ adì pì: Tó ó kun yā ó dizino gōrōa, ó bàka nigō kú kúnwo annabino dedenaa gūnlo. ³¹ Leme a sì kú gbē kú ò annabino dèdēno burinon á ũ. ³² À ania ke, à á dizino tàragaa ba à a mì de sà! ³³ Mlèno! Bisāsiri pitikonō! Áni ke dera à bo té yā kú à danaála gūnn? ³⁴ Abire yāi mani annabino kú òndōrino kú yādannērino zīáwa. Áni í gbēkeno dede, áni í gbēkeno pá líá, áni í gbēkeno gbē kú flāao á aduakekpeno gūn, áni pémma wēte kú wēteo. ³⁵ Leme Luda gbē kú ò í dedeno yā ni wí á musu le, sena zaa gbē mana Habila denaaa ari à gèe pé Berekia né Zakari kú a a dè Luda kpé kú sa'okio daguraa. ³⁶ Yāpuran maten oáre, yā bireno pínki ni wí gbāragbēno musume.

Yurusalemu yā

(Luk 13:34-35)

³⁷ Yurusalemudenō, Yurusalemudenō! Adì annabino dede, adì gbē kú Luda í zīáwano papa kú gbèeo à í dede. Madìgō ye mà á kakaramai gēn baaakō, lán ko dī a dèmbere kú a nēnōla nà, ama ádi weiro. ³⁸ Luda ni á kpé toáre bezī ũme sà. ³⁹ Maten oáre, áni ma e doro ari à pì, arubarikaden gbē kú àten su kú Dikiri tóo ũ.

Yurusalemu yakana kú andunia lákagōrō sèedanō

(Maa 13:1-20, Luk 21:5-24)

24 Yesu bò Luda onn àten tá, akū a ìbanō nàai ò lèzuki kène a kpénōa. ² Akū Yesu pìnnē: A abirekū è pínki yá? Yāpuran maten oáre, oni gbè ke tò dikōaro, oni gboro pínkime.

³ Gōrō kú Yesu vutena Kùkpe sīsigerēei, a ìbanō sù a kīnaa gusare, ò a là ò pì: Ñ owere, boren yā dínō ni kē? Bó mé anigō de n suna kú andunialakagōrō sèeda ũu? ⁴ Yesu wèrnma à pì: À laakari ke, àsun tò ò á sātero. ⁵ Zaakū oni su dasi kú ma tso, onigō pì Arumasihume í ũ, oni gbēno sāte dasi. ⁶ Áni zínō baaru ma kú a òpiio. Àsun bídi kero. Sé abirekūno ke, ama gōrō lakana kpé. ⁷ Buri kú burio ni fute kú kōo, leme dō būsū kú būsūuo. Nà kú zīte yīgāyīgānaao nigō kú gukenon. ⁸ Yā bireno pínki nōwāwā naana ũ. ⁹ Abire gbera oni á kùkū ò á kpánnma, ò wé tāáwa ò á de, buri sīnda pínki ni zāágu ma yāi. ¹⁰ Gbēno ni fuma dasi, ò bo kō kpē, oni zākōn. ¹¹ Annabi ékeno ni su dasi ò gbēno sāte dasi. ¹² Yā vāni ni kō, gbēno yenyī ni busa dasi. ¹³ Gbē kú à zēna gbāna ari a gōrō léa mé ani surabana le. ¹⁴ Oni kpata kú à bò Luda kīnaa pì baaru kpá andunia gu sīnda pínkia sèeda ũ buri sīnda pínkine, gbasa pò pínki ni láka.

¹⁵ Tó a tē guyakari kú annabi Danieli a yā òo è Luda onn, kyókeri gō dō, ¹⁶ gbē kú ò kú Yudeano bàà sí ò mì pé kpínōa. ¹⁷ Gbē kú à kú a kpé musu sún kipa à gē kpé gūn à póke sé à booro. ¹⁸ Gbē kú à kú bura sún era be à a uta séro. ¹⁹ Waiyoo nòsindarenō kú nérandenō gōrō birea. ²⁰ À adua ke de bàasinaa pì sún ke bunsire ke kámmabogōrō zīro. ²¹ Zaakū gōrō pì wētamma nigō zōkō. Zaa gōrō kú Luda andunia kè ari gbāra, a taka dí kero, akūsō ani ke zikiro. ²² Tó Luda dí gōrō

pìno lagoro, de gbēke ni boro. Ama ani gɔɔ pìno lago a gbē kū à n sɛno yāime.

Bisāsiri Né sunaa

(Maa 13:21-37, Luk 17:20-37, 21:25-33)

²³ Gɔɔ birea tó gbēke piāre, à Arumasihu gwa la kesɔ à Arumasihu gwa zāa, àsun síro. ²⁴ Zaakū Arumasihu ékeno kū annabi ékeno ni su ò sèeda zókɔno kū daboyāno ke, de ò gbē kū Luda n sɛno sateo se, tó ani sí ke. ²⁵ À ma, ma gīnake ma óare zaa káaku kò. ²⁶ Tó ò piāre à gwa, à kú sɛn, àsun géro. Ke tó ò piāre à gwa, à kú kpéne gūn, àsun síro. ²⁷ Zaakū lākū legū dī pí à ludambe pura kū zaa ifāboki kpa ari a léte kpa nà, len Bisāsiri Né suna nigɔ de le. ²⁸ Gu kū gè kún, gwen yumburukuno ni kō kakaran.

²⁹ Gɔɔ pìno wétamma gbera gɛno ifāntē ni sira kū, mɔvura ni í kero, susuneno ni wowo ludambe, gbāna kū ò kú musuno ni dege. ³⁰ Bisāsiri Né sèeda gbasà à bo ludambe, buri kū ò kú andunia gūnno ni n zīda kēkē n pínki, oni Bisāsiri Né suna e ludambe lukun kū gbānao kū gakuri zókɔno. ³¹ Ani a malaikano zī kū kākāki'ū gbānao, oni a gbē kū à n sɛno kakara andunia kusuru siikɔa zaa ludambe lé dīkū kū a lé direkūo.

³² À yā dada kaka lía. Tó a gāno í kpākpa, àten lá bòto kú, á dō guwānagɔɔ kà kani. ³³ Leme sɔ, tó a yā pìno è pínki le, àgɔ dō kū a sunaa kà kani, à kú kpélelea. ³⁴ Yāpuran maten óare, gɔɔ dí gbēno ni gētero ari yā pìno gé keo pínki. ³⁵ Musu kū zīteo ni gēte, ama ma yānon gētena víro.

³⁶ Gbēke a gɔɔ ke a gɔɔ zaka dōro, bee malaika kū ò kú musuno ke Luda Né, sé De Luda. ³⁷ Lākū à de nà Nuhu gɔɔ, len anigɔ de le se Bisāsiri Né sugɔɔ. ³⁸ Gɔɔ kū í dí da andunialaro, òten pò ble òten í mi, òten nɔ sé òten zā ke ari Nuhu gè à gè gó'ite gūn. ³⁹ Odi dōro, akū í sù à n sɛte n pínki. Len anigɔ de le se Bisāsiri Né sugɔɔ. ⁴⁰ Gɔɔ birea gbēnon

planɔ nigɔ kú bura, oni gbē do sé ò gbē do tón. ⁴¹ Nɔgbē gbēnon planɔ nigɔ pò lólò gbèn, oni gbē do sé ò gbē do tón. ⁴² Abire yāi á wé gɔ dɔ, zaakū á dō gɔɔ kū á Dikiri ni suro. ⁴³ Àgɔ adikina dō. Tó bede gɔɔ zaka kū kpāni ni suawa dō yā, de á wé gɔ dɔ, ani tó à a kpé fīro. ⁴⁴ Abire yāi ákɔno sɔ, àgɔ kú kū soruo, zaakū Bisāsiri Né ni su gɔɔ zaka kū á wé dōiroame.

Zikeri náanide laakaride

(Luk 12:41-48)

⁴⁵ Díme zikeri náanide laakaride kū a dikiri a zikerino nàne a ɔí de à pòble kpámma a gɔɔa ũu? ⁴⁶ Arubarikaden zikeri kū a dikiri a lè àten ke le a sugɔɔa ũ. ⁴⁷ Yāpuran maten óare, ani a aruzeke sīnda pínki nane a ɔime. ⁴⁸ Ama tó zikeri pì pāsī, akū à pì a nèsee gūn a dikiri ten gí ke, ⁴⁹ akū à nà a zikeri dakeno gbēgbēnaaa, àten pò ble àten í mi kū wēderino, ⁵⁰ a dikiri ni su gɔɔ kū a wé dōiroame, gɔɔ zaka kū à dōroa, ⁵¹ ani a zōzókɔre, à a baka da kū manafikidenɔ. Gwen oni ɔɔ dɔn ò ɔ dí n mīa.

Nɔkpare gbēnon kurino

25 Gɔɔ birea kpata kū à bò Luda kīnaa nigɔ de lán nɔkpare gbēnon kuri kū ò n fitilano sè ò bòò, òten gé da nɔserile bàme. ² N gbēnon ɔɔronɔ bi yōnkɔnɔme. N gbēnon ɔɔronɔ sɔ laakaridenɔme. ³ A yōnkɔnɔ n fitilano sè nísí zànaa sari, ⁴ a laakaridenɔ sɔ ò n fitilano sè kū nísí zànaao. ⁵ Nɔseri dí su likalikaro, akū i n sɛ n pínki, òten i o. ⁶ Liza-ndo ò wiki lè: Nɔseri ten su! À fute à gé daale. ⁷ Akū nɔkpare pìno vù n pínki, ò n fitilano kēke. ⁸ Akū yōnkɔnɔ pì laakaridenɔne: À ó gba nísí fíti sàee! Ó fitila ten ga bi! ⁹ Akū laakaride pìno wémma ò pì: Ani mówá káao pínkiro. À gé à á pò lú a yìarino kīnaa. ¹⁰ Kū ò gèe lú, akū nɔseri kà. Gbē kū n soru kèno gè káao nɔse gūn, akū ò gbàa tàta. ¹¹ Kū à kè saa nɔkpare kpara pìno sù, òten lé zu: Dikiri, Dikiri! N

ze wēwere! ¹² Akū à wēm̃ma à pì: Yāpura-
ran maten oáre, má á dōro. ¹³ Abire yāi á
wé gō dō, zaakū á a goro ke a goro zaka
dōro.

Ogodakena zīkerinone

(Luk 19:11-27)

¹⁴ Kpata kū à bò Luda kīnaa de lán gbē
kū àten gé wētea bà, akū à a zīkerinone
sisi, à a aruzēke nānne í ɔ́. ¹⁵ À ɔ́goda
kè í gbē done sōnɔ soro, gbē plade sōnɔ
pla, gbē aakōde sōnɔ dō, í baadi gbāna
lén, akū à gēe wētea. ¹⁶ Sōnɔsoro de gēe
à laga tà kū ɔ́gɔ piio gōnɔ, akū à àree
lè sōnɔ soro. ¹⁷ Sōnɔplade kè lè dō, akū
à àree lè sōnɔ pla. ¹⁸ Sōnɔdode sō à gēe à
wēe yō, akū à a dikiri ɔ́gɔ pìi ùten. ¹⁹ Goro
pla gbera zīkerii pìnɔ dikirii sù, akū àteni
a ɔ́gɔ yā gōgō kúnwo. ²⁰ Sōnɔsoro de sù
kū sōnɔ soro pānde kū à lèeo à pì: Dikiri,
n sōnɔ soro kū n kpàma gwa, à àree
kàramene sōnɔ soro dō. ²¹ Akū a dikirii
pìne: N kè zīkeri mana nāanide! Lákū í
nāani vī kū a fitio nà, mani a zōkō nanne
n ɔ́ sà. N gē ma ponnakenaa gūn. ²² Sōnɔ-
plade sù dō à pì: Dikiri, n sōnɔ pla kū n
kpàma gwa, à àree kàramene sōnɔ pla dō.
²³ Akū a dikirii pìne: N kè zīkeri mana
nāanide! Lákū í nāani vī kū a fitio nà,
mani a zōkō nanne n ɔ́ sà. N gē ma pon-
nakenaa gūn. ²⁴ Akū sōnɔdode sù sà à pì:
Dikiri, má dō kū n yānɔn zī'ù. Ndì pō kē
gu kū ndi tōnlo. Ndì pō kakara gu kū ndi
gbēnlo. ²⁵ Akū vīna ma kū, ma ge ma n
ɔ́gɔ ùte wēen. N pón dí. ²⁶ Akū a dikirii
pìne: Zīkeri vāni ma'āde! N dō kū madi pō
kē gu kū madi tōnlo, madi pō kakara gu
kū madi gbēnloo? ²⁷ À mana yā n ɔ́goda
kèo gbēkene, de tó ma su, mà a pō sí kū a
ío. ²⁸ À sōnɔ dō pì sí a kpá sōnɔsoro dea.
²⁹ Zaakū gbē kū à pō vīn Luda ni karane
ari àgō din. Gbē kū à vīro sō, bee pō kū
à vī Luda ni síame. ³⁰ Zīkeri pā dí sō, à a
zu bàai gusiran. Gwen oni ɔ́ɔ dɔn ò ɔ́ di
n mīa.

Ziakpe zī yākpatekenaa

³¹ Tó Bisāsiri Né sù a gakuri gūn kū a
malaikano í pínki, ani vute a kíblegba
gakuridea. ³² Andunia burinɔ ni kakara
a are í pínki, ani í kēkōa, lákū pōdārii dī
sānɔ kēkōa kū blènɔ nà. ³³ Ani sānɔ kpá
a ɔ́plai, blènɔ sō ɔ́zei. ³⁴ Abire gbera Kína
pì ni pì gbē kū ò kú a ɔ́plainone: Ákōnɔ kū
ma De arubarikaa dāágunɔ, à mō à kpata
kū à a soru kēare zaa anduniakatena goro
ble. ³⁵ Zaakū kū nà teni ma de, a poble
kpàma. Kū ími teni ma de, a í kpàma. Kū
má kun nibɔ ũ, a ma si. ³⁶ Kū má kun
punsì, a asiri tāmene. Kū maten gyā ke,
a ma gwa. Kū ò ma da kpésiran, a su wé
kpàtemai.

³⁷ Gbē manano ni pìne: Dikiri, boren o
è nà teni n de o poble kpàmma ke ími
teni n de, o í kpàmmaa? ³⁸ Boren o n e
nibɔ ũ o n si, ke í kun punsi o asiri tāmene?
³⁹ Boren o n e nten gyā ke, ke ò n
da kpésiran o ge wé kpàtenyii? ⁴⁰ Kína
pì ni wēm̃ma à pì: Yāpura maten oáre,
yā kū a kè gbē kīanaane ma gbē dínɔ té,
makūme a kēmene.

⁴¹ Abire gbera ani pì gbē kū ò kú a
ɔ́zeinone: Á gomene gwe ákōnɔ kū Luda
lé kēarenɔ! Á tá té kū àdi garo kū Luda
kēke Ibilisine kū a íbanɔ gūn. ⁴² Zaakū
nà teni ma de, ádi poble kpámáro. Ími
teni ma de, ádi í kpámáro. ⁴³ Má de nibɔ
ũ, ádi ma síro. Má kun punsi, ádi asiri
tāmenero. Maten gyā ke ke ò ma da
kpésiran, ádi su à wé kpàtemairo. ⁴⁴ Oni
gbasa ò a la ò pì: Dikiri, boren o n e
kū nàao ke ímio ke nibɔ ũ ke punsi ke
gyāre ke purusuna ũ, akū ódi kpányíroo?
⁴⁵ Kína ni wēm̃ma à pì: Yāpura maten
oáre, lákū ádi ke gbē kū à kīanaane
gbē dínɔ téro nà, makūme ádi kemenero.
⁴⁶ Gbē birenɔ ni tá wētāmma kū àdi
lákaro gūmme, gbē manano sō wēndi kū
àdi lákaro gūn.

Lékpakūsūna Yesuii

(Maa 14:1-2, Luk 22:1-2, Yuh 11:45-53)

26 Kū Yesu yā bireno ò pínki à làka, akū à pì a ìbanone: ²Á dō kū Vīnla dikpe gō goro pla, oni Bisāsiri Né kpámma ò a pá lía.

³Abire gbera sa'orikino kū Yuda gbē zōkōno kō kākara sa'oriki zōkō kū òdi pi Kayafa bea. ⁴Ò yā gōgō ɔndōo lākū oni Yesu kū ò a de nà ⁵ò pì: Òsun ke dikpe zīro, de gbēno sūn zuka káro yāi.

Nísi gbī nna kuna Yesu mīia

(Maa 14:3-9, Yuh 12:1-8)

⁶⁻⁷Kū Yesu kú Betani, Simo Kusu bea, àten pò ble gengesekena, akū nōgbē ke nài, à lo fítinna kū nísi gbī nna ɔgode kú a gūn kūna, akū à kù Yesu mīia. ⁸Kū a ìbanò è lē, akū ní pò fùte ò pì: Bón pò lalasekena dí ũu? ⁹De ò nísi pì yīa yā kū ɔgō zōkōno ò kpà takasidenɔa. ¹⁰Yesu dōmma, akū à pīnne: Bóyāi áten wari dō nōgbē pīiaa? Á zī mana kēmeneme. ¹¹Takasidenon kú kááo goro sīnda pínki, makū sō manigō kú kááo goro sīnda pínkiro. ¹²Kū à nísi pīi kú ma mēea, à kē lē de à ma gē keome. ¹³Yāpuran maten oáre, gu kū òteni ma baaru nna waazi ken andunia gūn pínki, onigō yā kū nōgbē pīi kē o a dōngu yāi.

Yudasi bona Yesu kpe

(Maa 14:10-11, Luk 22:3-6)

¹⁴Abire gbera gbēnon kuri awēplano do kū òdi pine Yudasi Isikarioti gēe sa'orikino kīnaa ¹⁵à pì: Tó ma Yesu kpááwa, bón á ye à kpámaa? Akū ò an-durufu ɔgō mēn baraaakurii nàro ò kpàa. ¹⁶Zaa goro birean àten zé wete à Yesu kpámma.

Vīnla póblena

(Maa 14:12-21, Luk 22:7-14, Yuh 13:21-38)

¹⁷Burodi Futenasari dikpe goro káaku zī Yesu ìbanò sù ò a là ò pì: Mán ní ye ò gé kekenne n Vīnla pò blenn? ¹⁸Á wēmma à pì: Á gé wēten gōgbē ke kīnaa à pine, Danneri pì a goro kà kāni. A bean áni Vīnla pò blen kú a ìbanò. ¹⁹Yesu ìbanò kē lākū à dànnē nà, ò Vīnla póbleyā kēke. ²⁰Kū ɔkosi kē, Yesu gengesekena teburuui kū a gbēnon kuri awēpla pino. ²¹Goro kū òten pò ble à pì: Yāpuran maten oáre, á gbē mēn do ni ma kpámma. ²²N nēsee yàka manamana, akū òteni a la dodo: Asa makūmeroo, Dikiri? ²³Yesu wēmma à pì: Gbē kū óten ɔ kakara ta gūn lēle mé ani ma kpámma. ²⁴Bisāsiri Né ni kpágui lākū à kēna a yā musu nà, ama waiyoo gbē kū ani Bisāsiri Né kpámma pīi. Ani ke sàna adene tó odi a i yāro. ²⁵Akū Yudasi kū ani a kpámma pì pì: Asa makūmeroo, Rabi? Yesu pine: Mōkōmme n ò gwe.

Dikiri póble

(Maa 14:22-26, Luk 22:14-20, 1Kō 11:23-25)

²⁶Kū òten pò ble, Yesu burodii sē, à arubarikaa dàn, akū à likōre à kpà a ìbanò à pì: Á sí à só, ma mēn dí. ²⁷Akū à toko sē dō à arubarikaa dàn, à kpámma à pì: Á mi á pínki. ²⁸Ma arun dí, Luda bàka kunna kū gbē dasino aru ũ, kū ani bōtema ní durunnano kēmmana yāi. ²⁹Maten oáre, zaa gbāra mani geepe'i dí mi doro ari kpata kū à bō ma De kīnaa gé boo gupuraa, gbasa mà a dufu mi kááo sà. ³⁰Kū ò lēe sì, akū ò bōte ò gēe Kùkpe sīsīgereei.

Yesu gĩnake à dō yā kũ Pita ni ke

(Maa 14:27-31, Luk
22:31-34, Yuh 13:36-38)

³¹ Akũ Yesu piĩne: Á pínki áni fuma gwāaniala, zaakũ ò kě Luda yān ò pì: Mani sādāri lé, sānɔ ni fākōa. ³² Ama ma vunaa gbera mani doáre are gena Galili. ³³ Akũ Pita pine: Bee tó ò fũmma ní pínki, mani fumma zikiro. ³⁴ Akũ Yesu pine: Yāpuraan maten onne, gwāaniala ari ko gō gé lé zu, íni ledi kpámai gèen aakō. ³⁵ Pita pine: Bee tó mani sù mà ga kũnwo, mani ledi kpányĩ zikiro. Akũ a ìbanɔ ò le se ní pínki.

Yesu aduakena zaa Getesemani

(Maa 14:32-42, Luk 22:39-46)

³⁶ Akũ Yesu kũ a ìbanɔ kà gu kũ òdi pi Getesemani, akũ à piĩne: À vute la ari mà gé adua ke zà dire. ³⁷ À Pita kũ Zebedi né gbēnɔn planɔ sè à gèe kũnwo. A pɔ sira kũ à nèseyɔkɔ sɪ. ³⁸ Akũ à piĩne: Ma pɔ sira kũ manamana ari ga léi. À ze la à itē ke kũmao. ³⁹ Kũ à gèe are fítí, akũ à kùte zíte à adua kè à pì: Baa, tó ani sí ke, ò tó toko'i díkĩna gētemala. Ama adi ke lákũ má yei nàro, séde lákũ ní yei nà. ⁴⁰ Akũ à èra à sù à a ìbanɔ lè, òten i o. Akũ à pì Pitane: Len yá? Ádi fɔ a itē kè kũmao bee awa doroo? ⁴¹ À itē ke àgō adua ke de àsun fu yōgwanaaaro yāi. Nini yei, ama mēe buse. ⁴² À kēmmá a gēen plade, à adua kè à pì: Baa, tó toko díkĩna ni gētemala a í minaa sariro, ò tó n pɔenyĩna ke. ⁴³ Kũ à èra à sù à ní lé, òten i o dɔ, zaakũ òten idekũ dede. ⁴⁴ Akũ à ní tón dɔ, à gèe à wé kè a gēen aakōde, à yā dokōnɔ pii ò dɔ. ⁴⁵ Akũ à èra à sù a ìbanɔ kĩnaa à piĩne: Áten i o, áten kámma bo ari teran yá? À gwa! Gɔɔ kà kāni. Ò Bisāsiri Né kpà durunnakerinɔ. ⁴⁶ À fute ò tá. Gbē kũ à ma nañne ní ɔĩ ten su.

Yesu kũnaa

(Maa 14:43-50, Luk
22:47-53, Yuh 18:3-12)

⁴⁷ Kũ à kpé àten yā pì o, akũ Yudasí, a ìba gbēnɔn kuri awēplanɔ doke sù kũ pario, ò fēnedanɔ kũna kũ gònɔ, ò bò sa'orikínɔ kũ Yuda gbē zōkōnɔ kĩnaa. ⁴⁸ Bonkpède pì sɔ, à sēedaa òñne à pì: Gbē kũ mani lé péa, àkũme gwe. À a kũ. ⁴⁹ Akũ à mii dɔ Yesua gònɔ à pì: Fɔɔ, Rabi! Akũ à lé péa. ⁵⁰ Yesu pine: Ma gbē, ò n kena ke! Akũ ò sù ò ɔ pète Yesua ò a kũ. ⁵¹ Akũ Yesu gbēnɔ do a fēneda wòto, à sa'oriki zōkō zĩrii lèò à a sã gò. ⁵² Akũ Yesu pine: Ò n fēneda sɔɔ a plēn. Zaakũ gbē kũ à zè kũ fēnedao, fēneda mé ani a de. ⁵³ Tó má ye ma De malaika zìkarinɔ gbaremene gònɔ de gā kuri awēplanɔla, ní dɔ mani fua mà a wé kean yá? ⁵⁴ Tó ma kè le sɔ, deran yā kũ ò kè Luda yān ò pì ani ke le ni kēe? ⁵⁵ Akũ Yesu pì parine: Kpāni wédewen ma ũ kũ a su à ma kũ kũ fēnedanɔ kũ gònɔ yá? Madigō vute Luda ɔnn lákũ gu digō dɔ nà madigō yā daáre, ádi ma kũro. ⁵⁶ Ama yā pii kè pínki, de yā kũ annabinɔ kè Luda yān ke yāi. Akũ a ìbanɔ bàà lè ní pínki ò a tòn.

**Yuda gbānadeno
yākatekena kũ Yesuo**

(Maa 14:53-65, Luk 22:54-55,
63-71, Yuh 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Gbē kũ ò Yesu kũnɔ gèe káao sa'oriki zōkō Kayafa bea. Ludayādannerinɔ kũ gbē zōkōnɔ kakarana gwe. ⁵⁸ Pita té a kpe zà dire ari sa'oriki zōkōnɔ pii bea. À gèe ɔnn, à vùte kũ dogarinɔ de à yā pii midena e. ⁵⁹ Sa'orikinɔ kũ Yuda yākatekerinɔ ní pínki ten sēeda wete Yesua ò a de. ⁶⁰ Bee kũ gbēnɔ sù ò ékeyānɔ didia dasi, adi kero. Kpekpe gbēnɔn pla kenɔ sù ⁶¹ ò pì: Gbē pii pì, áni fɔ à Luda kpé wí, áni era à bo gɔɔ aakō dagura sé! ⁶² Akũ sa'oriki zōkōnɔ fute à zè à pì Yesune: Ní yāke ví ò wēmmaroo? Yā kũ òten

didimma dí de deraa? ⁶³Yesu yīte kpēn, akū sa'oriki zōkō pī pīne: Ma nanne Luda Wēndidei, ñ owere tó Luda Né Arumasihume n ũ. ⁶⁴Yesu wēa à pī: Len n ò le. Makū sō, maten oáre, zaa gbāra áni Bisāsiri Né e vutena Gbānasīndapinkide ɔplai, akūsō áni a suna e ludambe lukun. ⁶⁵Akū sa'oriki zōkō pī a utano gā à kē à pī: A dōkē kū Ludao! À kē dera óten sēedade pānde keno wete dō? A mà lākū à dōkē kū Ludao nà. ⁶⁶Yā kpaten a zeo teraa? Akū ò wēa ò pī: A taari kà ò a de. ⁶⁷Akū ò lē'i sù a ānnwa, ò a lèle kū okūo. Gbēkeno a sān kēke ⁶⁸ò pī: Arumasihu, ñ annabikeyā ò ñ gbē kū à n le owere.

Pita ledikpana Yesui

(Maa 14:66-72, Luk 22:56-62, Yuh 18:15-18, 25-27)

⁶⁹Pita vutena onn, akū zōnokpare ke sù à pīne: Mōkōn sō ndīgō kú leele kū Galili gbē Yesu pīiome. ⁷⁰Akū à ledi kpà í pínki wára à pī: Mádi yā kū nten o dōro dōro. ⁷¹Akū à fūte à gē gānun. Nōgbē pānde a è, akū à pī gbē kū ò kú gwenōne: Gbē díkīna leele kū Yesu Nazeraome. ⁷²Pita èra à ledi kpà à la dà à pī: Má gbē pī dōro. ⁷³Kū à kē saa fīti, gbē kū ò zena gwenō nà Pitai ò pī: Yāpura-me, í gbē dome n ũ, zaakū ó n dō n yā'onaame. ⁷⁴Akū à fūte à a zīda kà à la dà à pī: Má gbē pī dōro. Zaa gwe gōnōn ko lé zù. ⁷⁵Akū yā kū Yesu òo dō Pitagu kū à pī, ari ko gō gé lé zu, ani ledi kpāai gēn aakō. Akū Pita bò bàai à pōsira sō dō.

Yudasi ganaa

(Zir 1:18-19)

27 Kū gu dō kōnkōkōnko sa'orikino kū Yuda gbē zōkōnō í pínki yā gōgō Yesui de ò a de. ²Ò a yē, akū ò gē ò a nà būsū gbē zōkō Pilatine a ōi.

³Kū Yudasi kū à bò a kpe è yā dàala, à gō dīndōmene gūn, akū à gē andurufu ɔgō mēn baraaakurii pī era sa'orikinōne kū gbē zōkōnō ⁴à pīnne: Ma durunna kē, ma

taarisaride kpà gai. Akū ò pīne: Ó bàka ūgbaa? N yān gwe. ⁵Akū Yudasi ɔgō pī zù Luda kpēn, akū à tà à gē ò a zīda lòko. ⁶Akū sa'orikino ɔgō pī sēte ò pī: ɔgō pī kana Luda kpé ɔgōdaki gūn zé vīro, za-akū gbēde'ɔgōme. ⁷Kū ò yā gōgō, akū ò orobori gbēdāki lū kū ɔgō pīio nībōnō vīki ũ. ⁸Abire yāi ari kū a gbārao òdi pī zīte pīine Zīte Arude. ⁹Akū yā kū annabi Il-imia òo kē à pī: Ò andurufu ɔgō mēn baraaakurii pī sēte, ɔgō kū Isarailano zēo ò kpà a yā musu pī, ¹⁰akū ò orobori gbēdāki lūo, lākū Dikiri dītemene nà.

Pilati yākpatekena kū Yesuo

(Maa 15:2-5, Luk 23:3-5, Yuh 18:33-38)

¹¹Yesu zena būsū gbē zōkō are. Akū gbē zōkō pī a là à pī: Mōkōn Yudano kīna ũ yā? Yesu wēa à pī: Len n ò le. ¹²Gōro kū sa'orikino kū gbē zōkōnō ten yā didia, adi yāke weñmaro. ¹³Akū Pilati pīne: Ndi yā dasi kū òten didimma maroo? ¹⁴Ama Yesu dí yāke o yā pīno doke musuro, akū yā pīi bò būsū gbē zōkō pīi sare manamana.

Yādana Yesula

(Maa 15:6-15, Luk 23:13-25, Yuh 18:39-19:16)

¹⁵Vīnla dikpe zī pínki būsū gbē zōkō pīi dī purusunano do kū gbēnōn yei gbareñne. ¹⁶Gōro kūa sō purusuna tōde kú gwe òdi pī Baraba. ¹⁷Kū pari kākara, akū Pilati í lá à pī: Dín á ye mà gbareáree? Baraban yá, ke Yesu kū òdi pī Arumasihu? ¹⁸Zaakū à dō kū nēsegōba vīna kū Yesuo yāin ò a kpāawa.

¹⁹Gōro kū Pilati vutena a gbēgbaaa, a nānō gbē zīa à pī: Nsun yāke ke gbē mana pīinero, zaakū nana kū ma ò a yā musu gīa gwāani wari dōma manamana.

²⁰Sa'orikino kū gbē zōkōnō nākara gbēnōa ò Baraba gbeka, ò pī ò Yesu de. ²¹Akū būsū gbē zōkō pīi í lá à pī: Gbēnōn pla pīno gūn, dín á ye mà gbareáree? Akū ò pī, Barabame. ²²Akū

Pilati n lá à pì: Bón mani ke kũ Yesu kũ òdi pi Arumasihuoo? Gbē sīnda pínki pì: N̄ a pá líá. ²³ Akū à n lá à pì: Bó dàan à kèe? Akū ò wiki lè ò kàra ò pì: N̄ a pá líá. ²⁴ Kũ Pilati è áni f̄ à yāke kero, zuka ten kara, akū à í dā, à a ɔ pìpi gbēnɔ wára à pì: Ma ɔ bôte gbē pì gana yān. Á yāme. ²⁵ Akū gbē pìnɔ pì: A dena yā wí ó musu kũ ó nēnɔ. ²⁶ Akū à Baraba gbàreñne, à pì ò Yesu gbē kũ flāao ò a pá líá.

Sozann̄ Yesu fobonaa

(Maa 15:16-20, Yuh 19:2-3)

²⁷ Akū Pilati sozann̄ gē kũ Yesuo būsū gbē zōkōɔ pì bea, akū ò n̄ gā kākara pínki ò likai. ²⁸ Ò a pónɔ bôte a arukimba tēra dāne, ²⁹ akū ò lè fūraa t̄a ò kùne, ò leba nāne a ɔplan gò ū. Akū òten kútekutene, òteni a fobo òten pì: Fɔɔ, Yudanɔ kína! ³⁰ Ò l̄é' s̄ua, ò leba p̄i s̄e ò a l̄eo a m̄ia. ³¹ Kũ ò a fobò ò l̄aka, akū ò arukimba p̄i gòala ò a z̄ida pókasanɔ dāne, akū òten gé a pá líá.

Yesu pana líá

(Maa 15:21-32, Luk 23:26-43, Yuh 19:17-27)

³² Kũ ò bôte òten gé, ò dākare kũ Sireni gbē kũ òdi pi Simɔ, akū ò gā n̄aa à Yesu lígbāndurukpana sé. ³³ Akū ò k̄a gu kũ òdi pi Gogota kũ à pì m̄itokoki. ³⁴ Akū ò s̄ewē kũ ò yākate kũ ez̄eo d̄one à m̄i. Kũ à í k̄e, akū à ḡi m̄i. ³⁵ Kũ ò a p̄a líá, akū ò k̄apaa kp̄a ò a pókasanɔ kp̄atekōne. ³⁶ Akū ò v̄ute òteni a d̄ākp̄a gwe. ³⁷ Ò yā kũ ò d̄iaa k̄e ò n̄ a m̄ila ò pì:

Yudanɔ kína Yesun dí.

³⁸ Akū ò kp̄ani w̄edewenɔ p̄a líá a sare gbēnɔn pla, gbē do a ɔplai, gbē do a ɔzei. ³⁹ Gbē kũ òten gē z̄éla gwenɔ teni n̄ m̄i ke d̄ékūdekū, òteni a s̄ōs̄ ⁴⁰ ò pì: M̄okōn kũ n̄ p̄i īni Luda kp̄e wí n̄ era n̄ bo ḡɔɔ aak̄o daguran gweroo? Tó m̄okōmme Luda Né ū, n̄ n̄ z̄ida sura ba n̄ kipa líá. ⁴¹ Leme do sa'orikino kũ ludayā-dannerino kũ gbē z̄ōkōnɔ teni a fobo le ò

pì: ⁴² À gbē pāndenɔ sura bà, ama ani f̄ ò a z̄ida sura baro. Isarailanɔ k̄inanloo? À kipa líá tera, óni a náani ke. ⁴³ À Luda náani v̄i. Tó Luda yei, à a bo s̄a, zaakū à pì akāame Luda Né ū. ⁴⁴ Bee kp̄ani kũ ò n̄ pá líá leelenɔ teni a s̄ōs̄ le do.

Yesu ganaa

(Maa 15:33-41, Luk 23:44-49, Yuh 19:28-30)

⁴⁵ Kũ if̄ant̄e k̄a m̄idangura, akū gusira dà būsū pila pínki ari f̄anant̄e m̄o aak̄o. ⁴⁶ F̄anant̄e m̄o aak̄on Yesu wiki lè gbā-nagbāna à pì: Eloi, Eloi, l̄ema sabatani! Abirekū pì, ma Luda, ma Luda, à k̄e dera n̄ ma tonn̄? ⁴⁷ Kũ gbē kũ ò zena gwe kenɔ yā p̄i mà, akū ò pì: Dake ten Iliasu s̄isi. ⁴⁸ Zaa gwe ḡōn̄ n̄ gbē do bàa l̄e à ḡe à sako s̄e à dà s̄ewē kp̄ākp̄aa gūn, à f̄if̄i lebaa, akū à d̄o Yesune à m̄i. ⁴⁹ Akū gbē kparanɔ pì: À ze ḡia ò gwa tó Iliasu ni su à a sura ba. ⁵⁰ Yesu èra à wiki gbāna l̄e do, akū à a w̄endii gb̄are.

⁵¹ Akū Luda kp̄e l̄ábure k̄ek̄ōa pla bona musu suna z̄ite. Z̄ite ȳiḡaȳiḡa, gbēnɔ p̄arapara, ⁵² miranɔ w̄ewē, akū Luda gbēnɔ f̄ute bona gan dasi. ⁵³ Yesu vuna gan gbera ò bôte miran, ò ḡe Luda w̄eten, gbēnɔ n̄ é dasi. ⁵⁴ Kũ sozann̄ gbē z̄ōk̄o kũ a gbē kũ òten Yesu d̄ākp̄anɔ z̄ite ȳiḡaȳiḡanaa p̄i è kũ yā kũ ò k̄enɔ pínki, v̄ina n̄ kũ manamana ò pì: Yāpurame Luda N̄en gbē dí ū. ⁵⁵ N̄ogbēn̄on k̄u gwe dasi, òten gu gwa z̄a dire. Ò té Yesui bona Galilime, òdiḡo p̄oble ken̄e. ⁵⁶ N̄ t̄en Mariama Magadalen̄i kun kũ Mariamao Yamisi kũ Yusufuo da kũ Zebedi n̄enɔ dao.

Yesu v̄inaa

(Maa 15:42-47, Luk 23:50-56, Yuh 19:38-42)

⁵⁷ Kũ ok̄osi k̄e, Arimatea gbē ɔḡode kũ òdi pine Yusufu s̄u. Yesu ib̄aame do. ⁵⁸ À ḡe à Yesu ḡe gb̄eka Pilatia, akū Pilati pì ò kp̄aa. ⁵⁹ Kũ Yusufu ḡe p̄i s̄e, a t̄aarū biza dufu f̄if̄ia, ⁶⁰ à a dà a z̄ida gb̄ew̄e kũ

ò sò mira ũ gūn. Akū à gbè gbèntēē gbigiri kè à tà wèè pìlè à tà. ⁶¹ Mariama Magadalenì kū Mariama pānde pìio vutena gwe, ò aredōna miraa.

⁶² Kū gɔɔ lītē, kāmmapogɔɔ zī kà, akū sa'orikino kū Farisino gèe Pilati kīnaa lēlē ⁶³ ò pì: Yā kū gbēkēkerii pìi ò a bēne zī dōgū à pì, gɔɔ aakō gbera āni vu. ⁶⁴ Ñ tò ògō mira pì dākpa ari a gɔɔ aakōde zī. Tò lenlo, a ìbanɔ ni su ò a gè sè kpāni, òni ò gbēnɔnè à fùtè bona gan. Éke kpe bire nigō de a káakupola. ⁶⁵ Akū Pilati pīnne: À sozanɔ sí à gè à mira pì dākpa lākū āni fī nà. ⁶⁶ Akū ò gèe ò sèedaa kè miragbēa, ò sozanɔ tò gwe ògō dākpa.

Yesu vunaa

(Maa 16:1-8, Luk 24:1-12, Yuh 20:1-10)

28 Kāmmapogɔɔ gbera azumanenna zī kōnkōkōnkō Mariama Magadalenì kū Mariama pānde pìio bò ò gèe mira gwa. ² Akū zīte yīgāyīgā gbānagbāna, zaakū Dikiri malaika ke bò musu, à sù à gbèe pì gbigiri kè à gò mira léa, akū à vùtea. ³ A ān de lán legūpinaa bà, a uta de pú táitai lán buu bà. ⁴ Vīna gudākpārino kū, òten lukaluka, akū ò gō sàii. ⁵ Akū malaika pìi pì nɔgbē pìnɔnè: Àsun tò vīna á kūro. Má dō kū Yesu kū ò pà líaan áten wete. ⁶ À kú laro, à fùtè lākū à ò nà. À mō à gu kū ò a wùten gwa, ⁷ á gè à o a ìbanɔnè likalika à fùtè bona gan. Anì dōfne are gena Galilì. Gwen āni a en. Ma òāren gwe.

⁸ Akū ò bò miran likalika kū vīnao, ama ní pɔ nna zōkō. Ò bàà lè òten gè a baaru kpá a ìbanɔnè. ⁹ Akū Yesu dānlē gōnɔ, à fɔ kpāmma. Kū ò nà, ò donyī kēne, akū ò ɔ nà a gèsekpea. ¹⁰ Akū Yesu pīnne: Àsun tò vīna á kūro. À gè à o ma gbēnɔnè ò gè Galilì. Gwen òni ma en.

Soza gudākpārino yāgbānnena

¹¹ Kū nɔgbēnɔ tà, akū soza gudākpārì kenɔ gè wēte gūn, ò yā kū ò kēnɔ ò sa'orikinɔnè pínki. ¹² Akū sa'oriki pìnɔ gbē zōkōnɔ sisi, ò yā gōgō, akū ò ɔgɔ zōkōnɔ kpà sozaa pìnɔa gusare ¹³ ò pì: À pì a ìbanɔ mé ò sù gwāani, ò a gèe sè kpāni gɔɔ kū áten i o. ¹⁴ Tò būsū gbē zōkō yā pìi mà, óni kúte kēne, āni bo yāketen. ¹⁵ Sozanɔ ɔgɔ pìi sì, akū ò kè lākū ò dānnè nà. Akū yā pìi gō Yudanɔnè baaru ũ ari kū a gbārao.

Yesu zī nana a ìbanɔnè ní ɔ

(Maa 16:9-20, Luk 24:36-53, Yuh 20:11-23, Zīr 1:6-8)

¹⁶ Yesu ìba gbēnɔn kūrì awēedonɔ gèe Galilì kpi kū à a ki gōgōnne yā musu. ¹⁷ Kū ò a è, ò donyī kēne, ama ní gbēkenɔ ten sika kē. ¹⁸ Akū Yesu nānyī à pīnne: Luda musu kū zīteo iko pínki kpāma. ¹⁹ Abire yāi à gè à buri sīnda pínki ke ma ìbanɔ ũ, à ní da'ite kē kū De Luda tóo kū a Né tóo kū a Nini tóo, ²⁰ à yā kū má dīteārenɔ dānne ògō kūna pínki. À ma, manigō kú kāáo gɔɔ sīnda pínki ari an-dunia gè lākao.

MAAKU

Baaru nna kũ Maaku kěe

Yesu da'itekenaa 1:1-1:13

Yesu yādannena Galili 1:14-9:50

Zaa Galili ari Yurusalemu 10:1-10:52

Yesu kunna Yurusalemu 11:1-14:9

Yesu gana kũ a vunaao 14:10-16:20

Yahaya Da'itekeri waazikenaa

(Mat 3:1-17, Luk 3:1-22, Yuh 1:19-28)

1 Luda Né Yesu Kirisi baarun dí. ²À nàa lákũ à kú annabi Isaya takada gũn nà à pì:

Mani ma zĩri gbare n á

à zé kekenne.

³À baarukparii kòto ma do gbáranan àten pì:

À zé keke Dikirine,

à zé kotinano porone súsú.

⁴Len Yahaya Da'itekeri sù gbáranan le, àten waazi ke gbēnne à pì ò nèse lite ò da'ite ke, Luda ni í durunnano kēm̄ma.

⁵Yudea būsudenō kũ Yurusalemudenō gēe a kīnaa í pínki. Òdi í durunnano o gupuraa, akũ àdi í da'ite ke Yodai.

⁶Yahaya digō pókasa kũ ò tã kũ lakumi kãonō dana, àdi bára asa do a pi. Kwa kũ zó'ioome a pób̄le ũ. ⁷À waazi kē à pì: Gbēke ni su ma gbera a gbāna demala. Mád̄i ká mà kúte mà a kyate bobonero, ⁸madi á da'ite ke kũ íome, akũ mé ani á da'ite ke kũ Luda Ninio.

Yesu da'itekena

(Mat 3:13-4:11, Luk 3:21-22)

⁹Goro birea Yesu bò Nazera, Galili būsūn, à sù, akũ Yahaya a da'ite kē Yodai.

¹⁰Kũ Yesu bikũ gñō, à è ludambe ten wēkōa, Luda Nini ten suawa lán potēne bà. ¹¹Akũ à kòtoo mà bona ludambe à pì: Mōkōme ma né mēn do légelege yenyīde ũ, kũ ma pō nnamma manamana.

Yesu yōgowanaa

(Mat 4:1-11, Luk 4:1-13)

¹²Akũ Luda Nini a gbàre gbáranan gñō, ¹³akũ à kú gwe kũ nòbōsēnteno ari goro bupla, Setan teni a yō à gwa. Akũ malaikano sù ò kpài.

Yesu iba káakuno sisinaa

(Mat 4:18-22, Luk 5:1-11)

¹⁴Yahaya kīnaa gberan Yesu tà Galili, àten baaru nna kũ à bò Luda kīnaa kpá ¹⁵à pì: A goro kà, kpata kũ à bò Luda kīnaa kà kani. À nèse lite à baaru nna pì sí.

¹⁶Kũ Yesu ten do Galili sèbēe, à Simō kũ a dakūna Anduruo è, òten birigi kpá sèbēe pìn, zaakũ soro kōnōme. ¹⁷Akũ Yesu pīnne: À mós à témai, mani á ke gbēweterino ũ. ¹⁸Zaa gwe gñō ò í birigino tòn ò bò ò tēi. ¹⁹Kũ à gēe are fīti, à Zebedi né Yamisi è kũ a dakūna Yuhanao. Ò kú gó'ite gũn, òteni í birigino keke. ²⁰À í sísi gñō, akũ ò í de Zebedi kũ zamalingakerino tò gó gũn gwe ò bò ò tēi.

Yesu tãnade werekōana Kapenamu

(Luk 4:31-37)

²¹Ò gēe Kapenamu. Kũ kām̄mabogoro kà, Yesu gēe aduakekpen, àten yā dañne. ²²A yādannena bò í sare, zaakũ àdi dañne kũ ikooome, adi ke lán ludayādan-nerino pó bānlo.

²³Goro birea gōgbē tãnade ke kú aduakekpen gwe. À wiki lè à pì: ²⁴Bón ó ví kō ōii, Yesu Nazera? N su ò ó kakaten yá? Má dō gbē kũ í de a ũ, mōkōmme Luda gbē kũ à kú adona ũ. ²⁵Akũ Yesu gī tãna pīne à pì: Ñ yīte! Ñ go gbē pīa. ²⁶Akũ tãna pì a yīgāyīgā à wiki gbāna lè, akũ à gò. ²⁷Bídi gbēno kũ í pínki, òten kō lala: Bó taka buri yān díi? Yādannena du-fun yá? Àdi yā dañne kũ ikooo fá! Bee kũ tãnanō, tó à yā dīteñne, òdi a yā mame. ²⁸Akũ kanto a tó dà Galili būsula pínki.

Yesu gyārenɔ werekōana dasi

(Mat 8:14-17, Luk 4:38-41)

²⁹ Kū Yesu bō aduakekpen, akū à tà Simɔ kū Anduruo bea gōnɔ kū Yamisio kū Yuhanao. ³⁰ Simɔ nanɔ da wūtena, mēwāna a kū, akū ò a yā ò Yesune gōnɔ. ³¹ À gēe a kīnaa à a kū a ɔa à a fūte. Akū a sikonnaa pii wērea ari à pōble kēñne.

³² Kū ɔkɔsi kē, ifāntē ten gē kpén, ò sūne kū gyārenɔ kū tādadenɔ nī pínki. ³³ Wētēdenɔ kākara a kpé kpéleleá nī pínki. ³⁴ À gbēnɔ kēkōa dasi kū gyā buri sīnda pínki, à tādano gò gbēnɔa dasi-dasi. Àdi tādano gba zé ò yā oro, zaakū ò dō gbē kū à de a ũ.

Yesu waazikena zaa Galili

(Luk 4:42-44)

³⁵ Kɔnkɔkɔnkɔ Yesu fūte à bō à gēe sēn gusare, àten adua ke gwe. ³⁶ Akū Simɔ kū a gbēnɔ pētei. ³⁷ Kū ò bōa, ò pīne: Gbē sīnda pínki teni n gbeka. ³⁸ Akū à pīnne: Ò gé gu pāndea lakutu kū à kú ó sarenɔ gūn, mani waazi ke gwe dɔ, zaakū abire yāin ma su. ³⁹ Leme àdigō kure Galili būsɔ gu sīnda pínkia le, àdigō waazi ke nī aduakekpenɔ gūn àdigō tādano gogómma.

Kusude werekōanaa

(Mat 8:1-4, Luk 5:12-16)

⁴⁰ Akū kusude ke sù a kīnaa à kùte à wé kēa à pì: Tó nī yei, ìni fī nī ma werekōa swáswa. ⁴¹ À kē Yesune wēnda, akū à ɔ bō à kēa à pì: Má yei, nī gō swáswa. ⁴² Zaa gwe gōnɔ a kusu làka à gō swáswa. ⁴³ Akū Yesu a gbāre gōnɔ à gīne à pì: ⁴⁴ Ñsun o gbēke maro. Ñ gé nī n zīda mɔ sa'oriine, nī sa'opo kū Musa dīte kpá n werekōana sēeda ũ gbēnɔne. ⁴⁵ Kū à bō, à gēe àten yā pì o'ónne. Yā pīi dàgula, akū Yesu dī fī à gē wēten gupuraa doro. Àdigō kú sēn gusareme, akū òdigō bo gu sīnda pínkia ògō su a kīnaa.

Gbē kōnɔkuna werekōanaa

(Mat 9:1-8, Luk 5:17-26)

2 Goro pla gbera Yesu èra à tà Kape-namu. Kū ò mà à kú be, ² akū ò kàkarai dasidasi, gēki kun doro bee kpéleleá, àten Luda yā oñne. ³ Akū ò sūne kū gbē kōnɔkunaao, gbēnɔn siikō mé ò a sena. ⁴ Kū odi le ò nà kāao Yesuiro pari yāi, akū ò didi kāao kpé musu, ò kpé fī gu kū Yesu kunwa. Kū ò fī, akū ò gyāre pīi kipa kū a wútebɔɔ. ⁵ Kū Yesu è ò a náani vī, à pì gbē kōnɔkuna piine: Ma gbē, n durunnano kēmma. ⁶ Ludayā-danneri kenɔ vutena gwe òten o nī nēsēe gūn: ⁷ Bóyāi gbē dí ten o lēe? Àten dōke kū Ludaome! Dí mé ani fī à durunnano kēmma, tó adi ke Luda ado baasiroo? ⁸ Gwe gōnɔ Yesu dō a nēsēe gūn laasun kū òten lé, akū à nī lá à pì: Bóyāi áten laasun bire taka lé à nēsēe gūnn? ⁹ Tó ma pì gbē kōnɔkuna piine a durunnano kēa, ke tó ma pì à fute à a wútebɔ sé à táa o, a kpate mé à aragaa? ¹⁰ Ma ò le de àgō dō kū Bisāsiri Né durunnano kēmmāna iko vī zīte lame. Akū à ò gbē kōnɔkuna piine à pì: ¹¹ Ma ònne nī fute nī n wútebɔ sé nī tá be. ¹² Akū à fūte gōnɔ à a wútebɔɔ pīi sē à bōo gbēnɔ wára nī pínki. Yā pīi bō nī sare, akū ò Luda tó bō ò pì: Ódi yā dí taka e yāro.

Yesu Levi sisinaa

(Mat 9:9-17, Luk 5:27-39)

¹³ Yesu èra à bō à gēe sēbe léa. Òten su a kīnaa dasidasi, akū àten yā dañne. ¹⁴ Goro kū àten gēte, akū à Alafeu né Levi è vutena a be'ɔgɔsikini. À pīne: Ñ mó nī tēmai. Akū à fūte à tēi.

¹⁵ Zīkea kū Yesu ten pō ble Levi pì bea, be'ɔgɔsirino kū kifirino ten pō ble kāao dasi kū a ibano lēele. Zaakū gbē bire takanɔn tēi dasi. ¹⁶ Farisi kū òdi Luda yā dañnenɔn kú gwe. Kū ò è Yesu ten pō ble lēele kū be'ɔgɔsirino kū kifirino, akū ò a ibano là ò pì: Bóyāin àten pō ble lēele kū

be'wɔɔsirino kũ kifirino? ¹⁷ Kũ Yesu yã pii mà, à piĩne: Gbẽ kũ à aafia vĩ bàka kũ kũ likita yãoro, sé gyãre. Mádi su gbẽ manano sísiro, sé kifirino.

Léyĩnaa

(Mat 9:14-17, Luk 5:33-39)

¹⁸ Yahaya Da'itekeri ibano kũ Farisino ten lé yĩ, akũ ò sù ò Yesu là ò pi: Yahaya ibano kũ Faris ibano di lé yĩ, akũ n ibano di yĩ sero bi? ¹⁹ Akũ Yesu piĩne: Nɔseri gbẽno ni lé yĩ gɔɔ kũ à kũ kũwɔ nɔse gũn yá? Oi! Gɔɔ kũ nɔseri kũ kũwɔ, oni lé yĩro. ²⁰ A gɔɔ ni su kũ oni nɔseri bo ní té. Gɔɔ birean oni lé yĩ sà. ²¹ Òdi p̄sle dufu nambata di uta zĩlaro. Tó ò kè le, a dufu ni s̄kũn oni k̄k̄ɔa, uta zĩ f̄na ni kara. ²² Òdi s̄w̄w̄ dufu ká tũru zĩ gũnlo. Tó ò kè le, w̄ pi ni tũru p̄t̄a, w̄ kũ tũruuo ni yaka ní pĩnki. Oi, òdi s̄w̄w̄ dufu ká tũru dufu gũmme.

Kámmabogɔɔ yã

(Mat 12:1-21, Luk 6:1-11)

²³ Kámmabogɔɔ zĩ kea Yesu ten pã buranola. Lákũ àten gé nà a ibano p̄blewe w̄oro òten só. ²⁴ Akũ Farisino pine: Ñ gwa! B̄ȳain òten yã kũ òdi ke kámmabogɔɔ zĩro k̄e? ²⁵ Akũ Yesu w̄emma à pi: Àdi a kyó ke ziki a è lákũ Dauda kè gɔɔ kũ àpii kũ a gbẽno ten takasi ke, kũ nà teni ní deroo? ²⁶ Sa'oriki Abiata gɔɔa à ḡe Luda onn, à burodi kũ ò k̄ate Ludane sò, kũ gb̄eke a sona zé v̄iro, sé sa'orino, akũ à kpà a gbẽno. ²⁷ Yesu èra à piĩne dɔ: Luda kámmabogɔɔ dìte bisāsiri aafia yāime. Adi ke kámmabogɔɔn à bisāsiri k̄eĩro. ²⁸ Abire yāi Bisāsiri Né iko vĩ kámmabogɔɔa se.

3 Yesu èra à ḡe aduakekpen. Ḡgb̄e ke kũ gwe a ɔ do íbana. ² Gb̄ekenɔ ten Yesu tàasi ká, tó ani a werek̄ɔa kámmabogɔɔ zĩ, de ò yã le ò dia. ³ Akũ Yesu p̄i gb̄e kũ a ɔ íbanaa piĩne: Ñ fute ñ ze zàa gũn. ⁴ Akũ à ní lá à pi:

Kámmabogɔɔ zĩ à zé v̄i ò a mana ken yá, ke a v̄ani? Ò gb̄e mì sín yá, ke ò deme? Akũ odi yāke oro. ⁵ Yesu ní gwá p̄f̄eo à likai, zaakũ a pɔ yāka ní s̄agbāna yāi. Akũ à p̄i ḡgb̄e piĩne: Ñ n ɔ pii poro. Kũ à p̄oro, akũ a ɔ pii k̄e a gb̄en. ⁶ Akũ Farisino b̄te ò ḡe ò yã ḡḡo kũ k̄ina Her̄odu gb̄eno ḡɔɔ, deran oni ke nà ò Yesu de.

Dasi k̄ɔkakarana s̄ebe léa

⁷ Yesu kũ a ibano ní zida ḡaĩne gwe ò ḡe s̄ebe léa. Akũ pari b̄o Galili ò tèi. ⁸ Gb̄ekenɔ b̄o Yudea dɔ kũ Yurusalemuo kũ Ed̄omu b̄usuuo kũ Yoda barao kũ Tayao kũ Sid̄o ò sù a k̄inaa dasidasi, kũ ò yã kũ àten kenɔ baaruuo mà yāi. ⁹ Pari yāi Yesu ò a ibanone ò ḡ'ite soru keare, de òsun nakaraawaro yāi. ¹⁰ Zaakũ Yesu gb̄eno w̄erek̄ɔa dasi yāi, akũ gyāreno ten nakaraa dasi de ò le ò ɔ naa. ¹¹ Tānadeno s̄o, tó ò a w̄é è, òdi su ò w̄úte a areme, òdi wiki lé ò pi: M̄k̄omme Luda Né ũ. ¹² Akũ Yesu di ḡiĩne ò o gb̄e kũ á de a ũ.

Yesu z̄iri gb̄enon kuri aweeplano ditenaa

(Mat 10:1-4, Luk 6:12-16)

¹³ Kũ Yesu d̄idi kpia, à gb̄e kũ à yeino s̄isiai, akũ ò sù a k̄inaa. ¹⁴ Akũ à gb̄enon kuri aweeplano dìte òḡo kũ k̄aao, de àḡo ní zĩ waazi ke, ¹⁵ òḡo iko v̄i ò tānano gom̄ma. À t̄s kp̄aĩne z̄irino. ¹⁶ Ñ t̄n dí: Simo kũ à t̄s kp̄ane Pita. ¹⁷ Zebedi né Yamisi kũ a dak̄una Yuhanao. À t̄s kp̄aĩne B̄anage. T̄s bire p̄i surap-atammarino. ¹⁸ Abire gbera Anduru, Filipi, Batol̄miu, Matiu, Tomasi, Alafeu né Yamisi, Tadeu, Simo Kokaride ¹⁹ kũ Yudas̄i Isikarioti kũ à b̄o a kpeo.

Tānagona gb̄enaa

(Mat 12:22-32, Luk 11:14-23)

²⁰ Kũ Yesu tà be, akũ gb̄eno èra ò k̄akara dɔ dasi, akũ Yesu kũ a ibano dí zé le ò p̄o bl̄e sero. ²¹ Kũ a bedeno yã pii

mà, ò dà zén ò a gbese, zaakū òten pi ìa kàame.

²² Ludayādanneri kū ò bò Yurusalemu ò sùnò pì: À Belezzebubu vī, tānanò kína pì gbānan àdi tāna goom̃ma. ²³ Akū Yesu n̄ sisiai à yālekōana òñne à pì: Setan ni f̄ à a zida goom̃ma yá? ²⁴ Tó kpata gbēno ibereē sē kū kōo, kpata pì ni ḡi ke yá? ²⁵ Tó be kēkōa leu pla, akū ibere kú n̄ dagura, be pì ni ḡi ke yá? ²⁶ Tó Setan ibereē sē kū a zida gbēno ò kēkōa, ani ḡi kero, ani m̄i dem̄e. ²⁷ Gbēke ni f̄ à gē gōsa gbāna kpén à a pónò sétero, séto à a yī ḡia, gbasà à a kpé wara.

²⁸ Yāpuran maten oāre, Luda ni gbēno durunnano kēm̄ma kū a t̄s vāni kū òdi s̄isino p̄inki, ²⁹ ama tó gbē Luda Nini t̄s vāni s̄isi, ani kēaro, zaakū ade durunna kū àdi s̄i kēm̄maro kēm̄e. ³⁰ Yesu ò le kū ò pì à tāna vī yāime.

Yesu daneno

(Mat 12:46-50, Luk 8:19-21)

³¹ Kū a da kū a dakūnanò kà, ò zē bàai, akū ò gbē z̄i ò a s̄isi. ³² Gbēnon vutena ò likai dasi, akū ò p̄ine: Ñ gwa! N da kū n dakūnanò ze bàai òteni n gbeka. ³³ Akū à wēm̄ma à pì: Dín ma da kū ma dakūnanò ūu? ³⁴ Akū à gbē kū ò vutenaainò gwà à pì: Ma da kū ma dakūnanon d̄i. ³⁵ Gbē kū àdi Luda p̄yenyina keme ma dakūna kū ma dāreo kū ma dao ū.

Yālekōana kū pówefāriio

(Mat 13:1-23, Luk 8:4-15)

4 Yesu èra àten yā dāñne sēbēe sare. Ò kàkarai dasidasì, akū à gē à vùte gó'iten ìla, gbēno ḡò katena s̄is̄i bara sēbe léa n̄ p̄inki. ² À yā dāñne kū yālekōanano dasi. Lákū àten dāñne nà à pì: ³ À s̄a kpá! Búbari ke mé à kun à bò à gēe pówe fā. ⁴ Lákū àten fā nà, akū a kenò lète zé gūn, bāno sù ò blē. ⁵ A kenò lète gbē sàraa musu, gu kū à b̄usu vī dasi, akū ò b̄ute ḡño, kū b̄usuu gēgete gwero yāi. ⁶ Kū ifāntē f̄ute, akū ò té k̄u ò ḡaga, kū ò z̄ini

vīro yāi. ⁷ A kenò lète l̄eno gūn, akū l̄e f̄ute à nàkaram̄ma odi né iro. ⁸ A kenò s̄ ò lète z̄ite mana gūn. Ò b̄ute ò f̄ute ò né ì, a kenò karanaa kē baraakurikuri, kenò baaakōkō, kenò bas̄as̄as̄o. ⁹ Akū Yesu pì: Gbē kū à s̄a vī à yā pì ma.

¹⁰ Kū Yesu gōñne gwe à kú ado, akū a gbēnon kuri aweeplanò kū gbē kū ò kúino sù ò yā p̄ino m̄i gbēkaa. ¹¹ Akū à p̄inne: Luda kpata kū à bò a kinaa asiri kpàáwa àḡo d̄s, ama mad̄i yā s̄inda p̄inki o gbē kparan̄ne kū yālekōanan̄me, ¹² de òḡo gwagwa póke'ena sari, òḡo s̄a kpákpa a d̄oro d̄ona sari, de òsun are d̄o Luda, à n̄ durunnano kēm̄maro yāi.

¹³ Akū Yesu n̄ lá à pì: Á yā pì d̄oro? Deran áni yālekōana ke d̄o? ¹⁴ À ma! Búbari p̄i Luda yān àten fā. ¹⁵ Gbēkeno de lán zé gūn pówe bà, gu kū ò Luda yā fān. Tó ò mà, akū Setan d̄i su à Luda yā kū ò fā n̄ té pì s̄im̄ma ḡño. ¹⁶ Gbēkeno de lán pówe kū à lète gbē sàraa musu bà. Tó ò Luda yā mà, òdi s̄i ḡño kū p̄onno. ¹⁷ Zaakū ò z̄ini vīro, òdi ke ḡoro plaro. Tó yā'ummana n̄ lé ke tó ò wé t̄am̄ma yā pì yāi, òdi fume ḡño. ¹⁸ Gbēkeno de lán pówe kū à lète l̄eno gūn bà. Ò Luda yā mà, ¹⁹ ama andunia yā damukena kū yena aruzek̄eio kū p̄ó kparanò nid̄enaò d̄i nakaram̄ma, akū yā p̄i d̄i ḡo àree sari. ²⁰ Gbēkeno de lán pówe kū ò lète z̄ite manaano bà. Òdi Luda yā ma ò s̄i, akū òdi ke karana p̄ó ū, n̄ kenò baraakurikuri, kenò baaakōkō, kenò bas̄as̄as̄o.

Yālekōana kū fitilao

(Luk 8:16-18)

²¹ Yesu p̄inne: Òdi fitila na ò gbaka kútea ke ò dite gádo gbáru yá? fitiladib̄o musun òdi dinloo? ²² Asiri ke kun kū oni ḡi boairi. Póke kun utena kū ani bo gupuraaro. ²³ Gbē kū à s̄a vī à yā pì ma. ²⁴ À p̄inne d̄o: À laakari ke yā kū áten maa. Zaka kū ad̄i ȳoñnen Luda ni ȳoár̄e ani era à karaár̄e d̄o. ²⁵ Gbē kū à p̄ó vī

Luda ni karane. Gbē kū à p'ke vīro sō, bee a fītinna kū à vī Luda ni sía.

Yālekōana kū p'webutenaao

²⁶ À pì dō: Kpata kū à bò Luda kīnaa de lán p'wē kū gbē fā bura bà. ²⁷ Gwāani kū fānantēo bee tó àten i o ke à bēne, p'wē pii dī bute à zōkō kū, gbē pii dīgō dō lākū àdī ke nāro. ²⁸ Zīte mé àdī p'blewe i a zīda. Àdī kà pá gīa gbasà à nò sí, a gberan àdī pia. ²⁹ Tó à mà, akū òdī kē kū kōmao, zaakū a kēgō mé à kà.

Yālekōana kū musadi wéo

(Mat 13:31-32, 34, Luk 13:18-19)

³⁰ À pì dō: Bón kpata kū à bò Luda kīnaa bōkōaoo? Bón óni le ò lekōaoo? ³¹ À de lán musadi wé bà, kū a wé kete de p'wē kū òdī tōnola pínki, ³² ama tó ò tō, àdī bute à zōkō kū de dō p'ónola pínki. Àdī òne gēgeteno ke ari bāno dī su ò didi a lá uran.

³³ Yesu Luda yā òñne dasi kū yālekōana bire takano ní mana lén. ³⁴ Adi yāke òñne yālekōanaa sariro. Tó à kú kū a ìbanō òtēne, akū àdī yā sīnda pínki bōkōtēne.

Yesu zàga'ia zēnaa

(Mat 8:23-27, Luk 8:22-25)

³⁵ Kū ɔkɔsi ten ke, à pì a ìbanone: Ò bikū bara. ³⁶ Lākū Yesu kú gó gūn nà, akū ò gē kāao lēle ò dà zén le ò pari tò gwe. Gó pāndenō gē kūrīwo. ³⁷ Akū zàga'ia gbāna fūte. Í ten gó yīpayīpa àten ká a gūn ari à ye à pa. ³⁸ Yesu kú gó kpe kpa, àten i o a mì dī mibōkōa. Akū a ìbanō a vù ò pìne: Danneri! Kū óten kákate, nídi bídi keroo? ³⁹ Akū à fūte à pàta íaa à pì íne: Ñ yīte! Ñ ze teene! Akū ía kpàte, gu yī kítikiti. ⁴⁰ Akū à ní lá à pì: À kē dera á sika vī lē? Ase á ma náani vīro ari tera yá? ⁴¹ Akū ò gē bídi gūn óten kō lala ò pì: Dín gbē dí ú sée? Bee ía kū ío dī a yā mame.

Tānanao gbarena aledenōa

(Mat 8:28-34, Luk 8:26-39)

5 Ò kà Gadara būsun sēbēe bara. ² Kū Yesu bò gó gūn gōnō, tādade ke bò gēvīkia à sù à dàale. ³ Àdīgō kú gbēwee kū à de mira ūnō gūn. Bee mōkakōanaa dī fō à a yī doro. ⁴ Zaakū òdī a yī kū mōkakōanaaome òdī a dà lín baala'í, ama àdī mō pìno kēkē àdī lí pìno gborogboro. Gbēke dī a gbāna fōro. ⁵ Gwāani kū fānantēo pínki àdīgō kure gēvīkin kū sīsigerenō, àdīgō wiki lé àdīgō a zīda lílī kū gbēeo.

⁶ Kū à Yesu è zāa, akū à bàa lè à sù à kùte a are. ⁷⁻⁸ Kū Yesu pì tāna pì goa, akū à wiki gbāna lè à pì: Yesu, Luda Musude Né, bón ó vī kō yī? Ma nanne Ludai, ñsun wé tāmāro. ⁹ Akū Yesu a là à pì: N tón deraa? Akū à wèa à pì: Ma tón Dasi, zaakū ó dasi. ¹⁰ Akū ò kùte kē Yesune manamana ò pì àsun pémma būsuu pii gūnlo.

¹¹ Alede kpàsa zōkō kú gwe, óten p'ó ble sīsigerēe. ¹² Akū tāna pìno wé kē Yesua ò pì: N ó gbare aledenō té ò dímma. ¹³ Yesu ní gbá zé, akū tāna pìno gòà ò dī alede pìno. Akū alede kpàsa kū à kà wàa kuri taka pìno bò kū bàao ò soro sīsigerēe ò sì sēben, akū ò gāga gwe. ¹⁴ Akū alede-dārinō bàa lè ò gē yā pì bàbañne wēte gūn kū buranō. Akū gbēnō bōte ò gē yā kū à kē pì gwa. ¹⁵ Kū ò sù Yesu kīnaa, ò gōgbē kū tāna kú a gūn dasi yā pii è vutena gwe, à uta dana à bānn pii wērea, akū vīna ní kū. ¹⁶ Gbē kū ò yā pii è kú wēonō yā kū à tādade pì lēe òñne kú aledenō yāo. ¹⁷ Akū ò kùte kē Yesune kū à bōñne ní būsun.

¹⁸ Kū Yesu ten gē g'óiten, gōgbē kū à tānanao vī yā pì wé kēa de à le à tá kāao. ¹⁹ Yesu dí wero à pìne: Ñ tá n bea n gbēnō kīnaa, ñ yā kū Dikiri kēne òñne pínki, dera à n wēnda bò nà. ²⁰ Akū gōgbē pii tà, àten yā kū Yesu kēne kpàkpa ke Wētemenkuri būsun, akū yā pii bò gbē sīnda pínki sare.

Yairu né vuna kū nɔgbē kū à ɔ nà Yesu utaaao

(Mat 9:18-26, Luk 8:40-56)

²¹ Yesu èra à bikū sèbɛɛ bara kū góo, akū pari kàkarai sèbe léa. ²² Aduakekpe gbē zōkō kū òdi pine Yairu sù gwe. Kū à Yesu è, à wùte a kùaa a gbá sare, ²³ akū à kúte kènɛ manamana à pì: Ma nénɔgbē kú ga léi. N mɔ n ɔ naa de à gbāna kū àgō kú wëndiio. ²⁴ Akū Yesu dà zén kāao. Pari téi òten nakaraa.

²⁵ Nɔgbē ke kú gwe aru di bɔtea à kà wè kuri awɛɛpla. ²⁶ Ezedeno a kè takaside ũ manamana, à a ɔgɔ dè pínki. Adi aafia lero, àdi keke àgō karame. ²⁷ Kū à Yesu baaruu mà, akū à nà Yesui pari gūn kpe kpa. Akū à ɔ nà a utaa, ²⁸ zaakū à pì: Bee tó ma ɔ nà a utaa dé, mani werekōa. ²⁹ Akū a arubɔtenaa pìi zè gònɔ. À dɔ a mɛè gūn a werekōa kū a gyā pìio. ³⁰ Zaa gwe gònɔ Yesu dɔ a mɛè gūn gbāna ke bò a gūn, akū à lite pari gūn à pì: Dí mé à ɔ nà ma utaaa? ³¹ Akū a ìbanɔ pine: N è lākū gbēno ten nakaramma nà, akū n pì dí mé à ɔ nàmma yá? ³² Akū Yesu gbēno gwà à likai de à gbē kū à yā pìi kè e. ³³ Vīna nɔgbē pìi kú àten lukaluka, za-akū à dɔ yā kū à a lè a mɛè gūn, akū à sù à wùte a kùaa a gbá sare à a yāpura òne pínki. ³⁴ Akū Yesu pine: Nɔgbē, ma náani kú n kè mé à n werekōa. N tá be aafia, n gyā pìi kèmmann gwe.

³⁵ Kū Yesu kpé àten yā o, ò bò aduakekpe gbē zōkō pì bea ò sù ò òne: N né pìi kè sari, òsun wari dɔ danneriia doro. ³⁶ Yesu dí sã kpá n yāiro, ben à pì gbē zōkō pìine: Òsun tó swè kēnguro, n ma náani ke dé. ³⁷ Adi we gbēke gé zearero, sé Pita kū Yamisio kū Yamisi dakūna Yuhanao. ³⁸ Kū ò kà gbē zōkō pì bea, Yesu è òten ɔɔ dɔ òten wiki gbāna lé òten n zīda kēkē manamana. ³⁹ Kū à gè kpén, à n lá à pì: Bóyāi àteni á zīda kēkē àten ɔɔ dɔɔ? Né pì dí garo, àten i omɛ. ⁴⁰ Kū òteni a lalandi ke, akū à pèmmā ò bôte

bàai n pínki. Sé né pì de kū a dao kū a ìba kū ò kú kāaonɔ, mókōnɔmɛ à n sé à gè kúnwo gu kū né pì kunwa. ⁴¹ Akū à né pì ɔ kù à pine: Talita kum! Yā pìi pì, nénɔkpare, n fute. ⁴² Zaa gwe gònɔ né pìi fùte à táa ò. Né pì sɔ à kà wè kuri awɛɛpla. Yā pìi bò n sare manamana. ⁴³ Akū Yesu giñne sãnsã òsun o gbēke maro. Akū à pì ò pòble kpáa à ble.

Nazeradeno gina Yesui

(Mat 13:53-58, Luk 4:16-30)

6 Yesu bò gwe à gè a be wèten, a ìbanɔn téi. ² Kū kámmabogɔɔ kà, akū àten yā dañne aduakekpen. Akū pari kú ò a yā mànɔ bídi kè ò pì: Mákpán gōgbē pì yā dínɔ lènn? Òndɔ kpaten ò kpàa, akū àten daboyā dí takanɔ kɛɛ? ³ Àkūmɛ l'ari ũroo? Mariama nénloo? Yamisi kū Yusufoo kū Yudaoo kū Simɔnɔ vīnin gweroo? A dāreno mé ò kú kūoo laroo? Akū ò gi. ⁴ Akū Yesu pìine: Annabii diɔ bɛɛɛ sariro, sé a be wèten kū a danenɔ kīnaao kū a ɔnnwo baasiro. ⁵ Yesu dí fɔ à daboyā ke kè gwero, sé gyāre kū à ɔ nàmma à n wérékōa kenɔ baasiro. ⁶ Kū odi a náani kero, n yā bò a sare manamana.

Yesu zìrinɔ zīnaa

(Mat 10:5-15, Luk 9:1-6)

Akū à gè lakutu kū lakutuo, àten yā dañne. ⁷ Akū à a ìba gbēnon kuri awɛɛplanɔ sisiai, akū à n zī gbēnon plapla, à n gbá iko ò tãnanɔ gómma. ⁸ À pìine: Àsun póke sé à géoro, zàna ke bòkɔlokona ke ɔgɔ, sé gòo. ⁹ À kyate kpá, ama àsun uta da mèn plaro. ¹⁰ Be kū a kipan, àgō kú gwe ari à gé boo wète pìi gūn. ¹¹ Gu kū odi gbānake kpáái ke odi sã kpá á yāiro, tó àten tá, à lukutē warawara á gbánɔa n tona kū Ludao sèeda ũ. ¹² Akū ò dà zén ò nèselitena waazi kè gbēnonɛ ¹³ ò tãnanɔ gómma dasi, ò nísì màma gyārenɔa dasi ò n wérékōa.

Yahaya Da'itekeri ganaa

(Mat 14:1-12, Luk 9:7-9)

¹⁴ Kí Herodu yā pínò mà, zaakū Yesu tó kà gu sinda pínkia. Gbēkeno ten pi Yahaya Da'itekeri mé à fùte bona gan, abire yāin à gbāna lè àten daboyāno ke. ¹⁵ Gbēkeno pi Iliasume, gbēkeno pi annabiime lán annabi yāno doke bà. ¹⁶ Kū Herodu mà à pi: Yahaya kū ma a mii zò mé à vù bona gan.

¹⁷⁻¹⁸ Zaakū Herodu dokōno pi mé à a vīni Filipi no Herodia sia à sè. Kū Yahaya digō one a vīni no sinaa manaro, akū Herodu tò ò Yahaya kū ò mōò kàa ò a dà kpésiran. ¹⁹ Herodia sō à Yahaya pētē kūname à ye à a de, ama adi zé lero, ²⁰ zaakū Herodu dō kū Yahaya bi Luda gbē súsume, akū àdi vīna kene àdi tó ò wari dōaro. Tó à gèe à a yā ma, laasun di gēmmē. Bee kū abireo àdigō ye a fāibonaai.

²¹ Herodia zé è Herodu ina goro kōkō zī. Herodu gbānadenò kū soza gbē zōkōno kū Galili gbē bèeredenò kākara póblekia. ²² Akū Herodia nēnokpare gē à ū wā. À kè Herodune nna kū a nibōno ní pínki, akū kína pi né piine: Pó kū ní yei n a wé kema, mani n gba. ²³ Akū à èra à pine: Ma la dāne pó kū n a wé kēma pínki, mani n gbame, bee ma kpata kpaate. ²⁴ Akū nēnokpare pii bò à gèe à a da là à pi: Bón mani wé keaa? Akū a da pine, Yahaya Da'itekerii mii. ²⁵ Gwe gōno à èra à sù likalika à gèe à ò kīnane: Má yei n ma gba Yahaya Da'itekerii mī dana tiree gūn la tera.

²⁶ Akū kína po yàka manamana, ama kū à la dà nibōno wára yāin adi fō à gī doro. ²⁷ Akū kína pi à dogari ke zī gōno, à pine à gé à a mī zō à móo. Akū à gèe à a mii zō kpésiran ²⁸ à dà tiree gūn à sù à kpà né piia, akū à kpà a daa. ²⁹ Kū Yahaya ibano yā pii mà, akū ò sù ò a gèe sè ò vī.

Póblekpana gbēnono dúbu sōrono

(Mat 14:13-21, Luk 10:9-17, Yuh 6:1-15)

³⁰ Yesu zīrii pínò sù a kīnaa, akū ò yā kū ò kēno kū yā kū ò dānneno òne pínki. ³¹ Ōten gé òten su, akū Yesu kū a zīrinò dí zé le ò pó blè sero pari yāi. Akū à piine: À mó ò gé gusare ó tēne ò kámma bo fíti. ³² Akū ò dà zén gó'ite gūn òten gé gusare ní tēne. ³³ Kū gbēno ní genaa è, ò ní dō, akū ò bò wēte kū wēteo dasi ò bàa lè gēse ò kà gwe ní á. ³⁴ Kū Yesu bò gó gūn, à gbēno è dasidasi, akū ò kēne wēnda, zaakū ò de lán sà kū ò dàri virono bàme. Akū àten yā dāne manamana.

³⁵ Kū ifantē būsà, akū a ibano nài ò pi: Gu dí bi sēnteporotume, akūsō gu ten si. ³⁶ N gbēno gbare ò tá bura kū lakutu kū ò kú kāninō, ò pó wete ò lú ò ble. ³⁷ Akū Yesu wēm̄ma à pi: À pó kpám̄ma ò ble. Akū ò pine: Ní ye ò gé burodi lú andurufu ogo wàa do ò kpám̄ma ò blen yá? ³⁸ Akū Yesu ní lá à pi: Burodi mēn ūgban á vīi? À gé gwa. Kū ò kà, ò pi: Burodi kun mēn soro kū kpōno mēn pla.

³⁹ Akū à piine: À gbēno vutēvutē sēla bōtōa gāagāa. ⁴⁰ Akū ò vutēvutē gā kū gāao, gā keno gbēnono basoro, gā keno gbēnono bupla akuri. ⁴¹ Akū Yesu burodi mēn soro kū kpōno mēn pla piioo sē à wé sē musu à arubarikaa dān. Akū à burodii pii è'e à kpà a ibano, ò kpātete gbēnone. Akū à kpō mēn pla pínò kpātete'ine ní pínki. ⁴² Ō pó blè ò kà ní pínki. ⁴³ Akū ò burodi kpāra kū kpō kpāra kū à gōno sēte tānko mēn kuri awēpla pà. ⁴⁴ Gōgbē kū ò pó blēno kà gbēnono dúbu soro.

Yesu táa'ona sēbela

(Mat 14:22-36, Yuh 6:16-21)

⁴⁵ Yesu gā nà a ibano gōno ò gé gó'iten, de ò done are gena Betesaida ari agō pari gbare. ⁴⁶ Kū à lé zām̄ma, akū à dīdi kpi musu à gēe adua ke. ⁴⁷ Kū okosi kē gó'ite kú sēbee dagura, Yesu sō à kú í bara ado. ⁴⁸ Akū à è gófina ten wari

dɔ́mma, kù ìa gbàna ten kákańyí yáì. Gudɔ́naao à gèè ní kínaa àten táa o íla, akù à kè deran á ye à gètemma bà. ⁴⁹ Kù ò a è àten táa o íla, òten da gyāwāndeme, akù ò wiki lè. ⁵⁰ Zaakù ò a è ní pínki, akù swèè kèngu. Akù Yesu pínne gǔnɔ: Á á laakari kpáte, makúme. Ásun tó vīna á kùro. ⁵¹ Kù à gè gó gūn, akù ìa zè, akù yā pìi bò ní sare manamana, ⁵² zaakù ní wé dí kè burodi yāaro kù laasun kīam̃ma yāì.

**Yesu gyārenɔ werekōana
zaa Genesareti**

(Mat 14:34-36)

⁵³ Kù ò bikù bara, ò kà Genesareti, akù ò ní gó bàà dò gwe. ⁵⁴ Kù ò bôte gó gūn, ò Yesu dò gǔnɔ, ⁵⁵ akù ò bàà lè ò gèè bùsuu pì lakutu pínkin, ò gyārenɔ sète kù wútebɔnɔ, gu kù ò mà à kunwa pínki òdigō sù kūnwo a kínaa. ⁵⁶ Gu kù à gèen pínki, lakutunɔ ke wētenɔ ke buranɔ, òdigō sune kù gyārenɔ ari ò ní káte etenɔn, akù òdi wé kea de ò ɔ na bee a uta léa. Akù gbē kù ò ɔ nàanɔ wèrekōa ní pínki.

Futeokarayā

(Mat 15:1-9)

7 Farisinɔ kù ludayādanneri kù ò bò Yurusalemu kenɔ sù Yesu kínaa, ² akù ò è a iba kenɔ ten pó ble ɔpipinaa sari. ³ Zaakù Farisinɔ kù Yudanɔ ní pínki ní dizinɔ futeokarayā kūname, òdi pó ble ɔpipina a zéa sariro. ⁴ Tó ò bò eten ò sù, òdi pó ble zú'ona sariro. Ò futeokarayā pāndenɔ kūna dasi. Leme òdi tokonɔ kù lonɔ kù butanɔ pípi le. ⁵ Akù Farisinɔ kù ludayādanneri pínɔ Yesu là ò pì: Bóyāi n ibanɔ dīgō ó dizinɔ futeokarayā kūnaro? Òdi pó ble ɔpipinaa sari. ⁶ Yesu wèmma à pì: Isaya annabikeyā ò á manafikidenɔ yā musu swáswa lākū à kè Luda yān nà à pì: Buri bire dì bèere limene kù léome, ní swè kúmaro. ⁷ Òdigō donyí kemene pāme,

bisāsiri yāzekpaten òdi dañne.

⁸ A pā kpà Luda yādannenaai, akù á bisāsiri futeokarayā kūna. ⁹ Akù à pínne dɔ: A pā Luda yāne de à le àgō á futeokarayā kūna manan yá? ¹⁰ Musa pì, àgō á de kù á dao bèere dō. À pì dɔ, gbē kù à a de ke a da kpe bò, ò ade de. ¹¹ Ákōnɔ sō, adì pì tó gbē pì a de ke a dane, pó kù á vī à ní kpe tao bi Kɔɔbāme, ¹² à zé vī à a de kù a dao kpe tao dorɔ. Kɔɔbāme pó kù òdi kpá Ludaa ū. ¹³ Leme adì Luda yā ke pā le á futeokarayā kù adì dañne yāì. Yā bire takanɔn adì ke dasi.

Yā kù àdi tó ògō gbāsī

(Mat 15:10-20)

¹⁴ Akù Yesu èra à pari sisiai à pì: À sã kpá à ma yā ma á pínki. ¹⁵ Póke kun kù àdi gē gbē gūn kù àdi a gbà léro. Pó kù àdi bo gbē gūn mé àdi tó àgō gbāsī. ¹⁶ Gbē kù à sã vī, à yā pì ma. ¹⁷ Kù à pari tò gwe à tà be, akù a ibanɔ a là yā pìi mii. ¹⁸ Á pínne: Á laasun kpé yīda se yá? Kù póke kun kù àdi gē gbē gūn à tó àgō gbāsīro, á dōroo? ¹⁹ Pó pìi dì gē a swèè gūnlo, sé a gberen, gbasa à bo mèn. Len Yesu póble sīnda pínki kè blena pó ū le tēe sari. ²⁰ Akù à pì: Yā kù àdi bo gbē gūn mé àdi tó àgō gbāsī. ²¹ Zaakù zaa bisāsiri swèè gūn laasun vāni dì bon: Pāpākenaa, kpāni'ona, gbēdenaa, zinakenaa, ²² wākūu, nēsevāni, manafiki, wé'isariyā, sānkara, gbēsōsōnaa, karambaani kù misariyāo. ²³ Yā vāni pínɔ dì bo swèè gūn pínki, akù mé àdi tó gbē gō gbāsī.

Nɔgbē zītɔ Yesu nāanikenaa

(Mat 15:21-28)

²⁴ Yesu bò gwe à gèè Taya bùsun, akù à kipa be kea. À ye ò a dōro, ama adi le à a zīda ùtero. ²⁵ Nɔgbē kù a nénɔkpare tāna vī Yesu baaruu mà, akù à sù à wùte a are gǔnɔ. ²⁶ Nɔgbē pì sō Giriki gbēme ò a ì Siria Fenisia bùsun. À wé kè Yesua de à tāna goare a néa. ²⁷ Akù Yesu pīne: N

tó ò póbble kpá nénɔa gĩa, zaakū à mana ò nénɔ póbble sé ò zu gbédanɔnɔero. ²⁸ Akū nɔgbē pìi wèa à pì: Dikiri, bee gbēda kū òdi wútenyĩnɔ dì nénɔ póbble bùru sése. ²⁹ Yesu pìne: Kū n yāwenama mana yāi, n̄ tá, n né tãna gòà. ³⁰ Kū à kà be, à a né lè wútena pèèa, tãna pìi gòà.

Sāto werekōanaa

³¹ Akū Yesu fùte Taya bùsun à gèe Sidō, akū à bôte kū Wētemenkuri bùsuuo ari à gèe à kà Galili sèbèei. ³² Akū ò sùnɛ kū sāto bebekariio, ò wé kèa de à ɔ naa. ³³ Yesu bò pari gūn kū sāto pìio à a ɔneterere pèpè a s̄an. Kū à l̄é'i sù, akū à ɔ nà sāto pì nénéa. ³⁴ À wé sè musu à wesa kākara à bò, akū à pìne: Efata. Yā pìi pì n̄ wē. ³⁵ Zaa gwe gōnɔ gōgbē pì s̄a wè a néné fùte, akū à yā ò swáswa. ³⁶ Yesu pìinne òsun o gbēke maro, ama lākū àten gínine nà, leme òteni a kpākpa kéinne le. ³⁷ Yā pìi bò n̄ sare manamana à gè onala, akū ò pì: A yā s̄inda pínki kenaa digō maname. Àdi tó bee s̄atonɔ yā ma, akū àdi tó bebekarinɔ yā o.

Póbblekpana gbēnɔn dúbu siikōnɔa

(Mat 15:32-39)

8 Goro kùnn gūn dɔ gbēnɔ kàkarai dasi. Ò póbble vī ò blero, akū Yesu a ìbanɔ s̄isiai à pìinne. ² Gbē d̄ínɔ kēmene wēnda, zaakū ò ḡínake ò kú kūmao goro aakō, akū ò pókè vī kū ò blero. ³ Tó ma n̄ gbāre ò tá be kū n̄aao, gu n̄i l̄imma zé gūn, zaakū n̄ gbēkenɔ boki z̄a. ⁴ Akū a ìbanɔ a là ò pì: Mákpan óni póbble len s̄entepɔɔrtu la kū ani gbē p̄inɔ k̄aa? ⁵ Akū Yesu n̄ lá à pì: Burodi mèn ūgban á v̄ii? Ò pì: Mèn supplame. ⁶ Akū à pì pari vute z̄ite. Akū à burodi mèn supplá p̄inɔ s̄è à s̄áabu kè, ben à è'e à kpà a ìbanɔa ò kpaatete parine, akū ò kp̄aateteinne. ⁷ Ò kp̄ò fitinnanɔ v̄i f̄iti dɔ. Kū à arubarikaa d̄an, à p̄inne ò era ò abirekū kpaateteinne dɔ. ⁸ Akū ò blè ò k̄a, akū ò a kp̄ara kū ò gōnɔ s̄ète t̄anko

mèn supplá. ⁹ Gbē p̄inɔ k̄a k̄ani dúbu siikō. Kū Yesu n̄ gbāre, ¹⁰ akū à gè gó'ite gūn kū a ìbanɔ, ò gèe Dalamanuta bùsun.

Farisinɔ sèedagbekanaa

(Mat 16:1-12)

¹¹ Akū Farisinɔ sù òten l̄ékpakōa kpá k̄aao òten lí kpátea, òten wete à s̄eeda ke kéinne kū Luda gbānao. ¹² Akū à wesa bò à pì: B̄yāi gb̄aragbēnɔ dì s̄eeda gbekamaa? Yāpuran maten oāre, man̄i s̄eeda ke kénn̄ero. ¹³ Akū à n̄ tó gwe à èra à gè gó'ite gūn à tà bara.

¹⁴ A ìbanɔ s̄an ò burodi z̄ana sé. Burodi mèn do mé à gō'inne gó gūn. ¹⁵ Akū Yesu l̄é d̄am̄ma à pì: Àgō á z̄ida k̄una d̄o. À laakari ke Farisinɔ kū Herɔdu gbēnɔ l̄uben̄ei. ¹⁶ Akū òten pikōne: Kū ó burodi v̄iro yā mé à tò à ò le. ¹⁷ Yesu d̄m̄ma, akū à n̄ lá à pì: B̄yāi áten pi kū á burodi v̄iro yāii? Ari tera á wé dí k̄è à d̄oro? Á laasun v̄iroo? ¹⁸ Á wé v̄i à gu eoroo? Á s̄a v̄i à yā maoroo? Yāke dì d̄águroo? ¹⁹ Kū ma burodi mèn s̄oro è'e ma kpà gbēnɔn dúbu s̄oronɔa, a a kp̄ara s̄ète t̄anko mèn ūgbamee? Ò wèa ò pì: Mèn kuri awēplame. ²⁰ Akū à èra à n̄ lá à pì: Kū ma burodi mèn supplá è'e ma kpà gbēnɔn dúbu siikōnɔa, a a kusu s̄ète sù mèn ūgbaa? Ò wèa ò pì: Mèn supplá. ²¹ Akū à p̄inne: Ari tera á d̄oro?

Betesaida v̄ina wéwēnaa

²² Kū ò kà Betesaida, akū ò sùnɛ kū v̄inao ò wé kèa à ɔ naa. ²³ Akū à v̄inaa p̄ii k̄u a ɔa à bò k̄aao w̄ete kp̄e. À l̄é'i k̄a a w̄ea à ɔ n̄a, akū à a là à pì: Nteni gu e yá? ²⁴ Akū gōgbē pì a wé s̄è musu à pì: Maten gbēnɔ e l̄an l̄inɔ bà òten t̄aa o. ²⁵ Akū Yesu èra à ɔ n̄a a w̄ea dɔ. Kū gōgbē pì wé kè biribiri, akū a wé w̄è àten p̄ó s̄inda pínki e s̄a swáswa. ²⁶ Akū Yesu a gb̄are à tá be à pì: N̄sun b̄ote lakutu gūnlo.

Pita Yesu Arumasihukena onaa

(Mat 16:13-23, Luk 9:18-22)

²⁷ Kū Yesu ten gé kú a ìbanɔ Sizaria Fil-
ipi lakutunɔ gūn, akū à a ìbanɔ là zé gūn
à pì: Dín gbēnɔ dī pì má de a ũu? ²⁸ Ò wèa
ò pì: Gbēkenɔ dī pì Yahaya Da'itekeriime,
gbēkenɔ dī pì Iliasu, gbēkenɔ dī pì do
annabi yān dokeme n ũ. ²⁹ Akū à n lā à
pì: Ákōnɔ sō, dín adi pì má de a ũu? Pita
wèa à pì: Arumasihume n ũ. ³⁰ Akū Yesu
n sã fiñne de òsun yā pì o gbēke maro.

Yesu a ga kú a vunaa yá'ona

(Mat 16:21-28, Luk 9:22-27)

³¹ Akū à nà yādannenaa à pì: Séde
Bisāsiri Né wétamma le manamana, gbē
zōkōnɔ kú sa'orikino kú ludayādannerrinɔ
ni gíi, oni a de, a gɔɔ aakōde zī ani fute.
³² À yā pìi òñne swáswa, akū Pita gèe
kāao kpado, àten gíne. ³³ Kū Yesu líte
à a ìbanɔ gwà, akū à pàta Pitaa à pì:
N gomené gwe Setan! N laasun bi Luda
pónlo, bisāsiri pómé.

³⁴ Abire gbera Yesu pari sisiai kú a
ìbanɔ à piñne: Tó gbē ye à ke ma ìba
ū, séde à gí a zīda wëndiii à a līgban-
durukpana sé à téomai. ³⁵ Gbē kú à ye
àgō a wëndi kūna ni kurai. Gbē kú à gí
a wëndiii ma yāi kú ma baaru yāo sō,
ade nigō wëndi vī. ³⁶ Tó gbē gō andunia
vī pínki, tó à kúra a wëndiii, bó àreen à
vii? ³⁷ Bón bisāsiri ni le à a wëndi lilin
keoo? ³⁸ Tó gbē makū kú ma yān wéi
dè gbāragbē durunnade ludanaanikeris-
arinɔ té, Bisāsiri Né ni ade wéi de gɔɔ kú
ani su a De gakuri gūn kú a malaikanɔ.

9 Akū à piñne: Yāpuran maten oáre,
gbēkenɔ kú la kú oni garo ari ò kína
kū Luda kà e, àten su kú gbānao.

Yesu linaa

(Mat 16:24-17:13, Luk 9:23-36)

² Gɔɔ suddo gbera Yesu Pita kú Yami-
sio kú Yuhanao sè à dīdi kúnwo kpi leia
ntēne. Akū à lì n wára, ³ a pókasanɔ ten

té ke púu táitai. Gbēke kú andunia gūn
kū ani fō à a pura kú lero. ⁴ Akū Iliasu kú
Musao bò ò sūmma, òten yā o kú Yesuo.
⁵ Akū Pita pì Yesune: Danneri, à mana kú
ó kú la. Ò kuta do mèn aakō, n pō mèn do,
Musa pō mèn do, Iliasu pō mèn do. ⁶ À dō
yā kú áten oro, zaakū vīna n kú mana-
mana. ⁷ Ludambe luku kipa à dàila, akū
ò kòtoo mà a gūn à pì: Àkūme ma Né mèn
do légelege yenyide ũ. À a yā ma. ⁸ Kānto
kū ò gu gwāgwa, odi gbēke e doro, sé
Yesu ado.

⁹ Kū òten kipa kpi piia, akū Yesu piñne
òsun yā kú ò èe pì o gbēke maro ari
Bisāsiri Né vuna gan. ¹⁰ Ò yā pì kūna,
ama òten kō lala òten pì: Vuna gan yā
bire de deramee? ¹¹ Akū ò a là ò pì: Bó
yā mé à tò ludayādannerrinɔ dī pì Iliasu
mé ani su káakuu? ¹² À wémma à pì: Il-
iasu ni su káaku yāpurame, ani yā sīnda
pínki keke a gbèn, ama à kè dera ò kè
Luda yān ò pì, Bisāsiri Né ni wétamma le
manamana ari ò gíi? ¹³ Ama maten oáre
Iliasu sù kò, akū ò kēne n poyeinaaame,
lákū ò a yā ò Luda yān nà.

Yesu nēgōgbē tãnade werekōanaa

(Mat 17:14-21, Luk 9:37-42)

¹⁴ Kū ò sù n gbē kparanɔ kīnaa, ò è pari
likañyī, ludayādannerrinɔ ten lékpakōa ke
kúnwo. ¹⁵ Kū pari Yesu è, a yā bò n sare,
akū ò bàa lè ò gèe ò fō kpàa gōnɔ n
pínki. ¹⁶ Akū à a ìbanɔ là à pì: Bó lék-
pakōan áten ke kúnwo lèe? ¹⁷ Akū gōg-
bē ke wèa zàa gūn à pì: Danneri, ma
sunne kú ma néome, tãna mé à a néne
nàte. ¹⁸ Tó à dīdia, àdi a pāte zīte, àdigō
lé'ifuta bote, àdigō saka só, àdi gbāg-
bā sòrɔɔ. Ma pì n ìbanone ò pé tãna
piia à bo, akū ò fūa. ¹⁹ Akū Yesu piñne:
Gbāragbē ludanaanikerisarinɔ! Manigō
kú kãao ari bōremee? Manigō mena kãao
ari bōremee? À mómene kú né piio la.

²⁰ Kū ò sūne kāao, kú tãna pì Yesu è
gōnɔ, akū à né pìi yīgāyīgā à a pāte zīte
bèn. Akū àten gbígiri ke àten lé'ifuta bote.

²¹ Yesu né pì de là à pì: Zaa bɔreme à kúo lɛɛ? À wɛ̀a à pì: Zaa a né fíti zíme. ²² Àdigɔ̃ a zu té kú ío gūn baala'i, àdigɔ̃ ye à a de. Tó ìni fí n pókɛ ke ò ó wɛ̀nda gwa, ò kpáwái. ²³ Yesu pìne: N pì, tó mani fí yá? Bee pò sɛ̀nda pínki dì sí ke gbɛ̃ kú à ma náani vɛ̀ne. ²⁴ Akú né pì de wiki lè gɔ̃nɔ̃ à pì: Má n náani vɛ̀. Ñ n náani kú àten kɛ̀ama karamene. ²⁵ Kú Yesu è zà ten nakaramma, à gí tana pìne à pì: Tana sàto kpáturuku, ma ònne ò go né piia. Ñsun gɛ̃ a gūn doro. ²⁶ Akú tana pì wiki lè à a yígá pásipási, akú à gò. Né pìi gɔ̃ wútena lán gèè bà ari gbɛ̃ daside pì à gàmɛ. ²⁷ Akú Yesu a kú a ɔ̃a à a fùtɛ à zè.

²⁸ Kú Yesu gɛ̃ ɔ̃nn, akú a ìbanɔ̃ a gbɛ̀ka gusare ò pì: À kè dera ódi fí ò pé tana piia à boroo? ²⁹ Akú à wɛ̀mɛma à pì: Adi taka dì sí boro, sé kú aduakenaao.

Yesu era à a ga kú a vunaao yá'ona

(Mat 17:22-23, Luk 43-45)

³⁰ Kú ò bò gwe, akú ò pà Galiline. Yesu ye ògɔ̃ a kúki dɔ̃ro, ³¹ zaakú àten yá da a ìbanɔ̃nɛmɛ. À pínne: Oni Bisásiri Né na gbɛ̀nɔ̃ne ñ ɔ̃ ò a de, a gɔ̃ɔ̃ aakòde zì ani fute. ³² Odi a yá pìi dɔ̃ro dɔ̃ro, akú vɛ̀na ñ kú ò yá pì gbekaa.

Tena Yesui lán né fíti bà

(Mat 18:1-9, Luk 9:46-50)

³³ Akú ò kà Kapenamu. Gɔ̃ɔ̃ kú à kú be, à a ìbanɔ̃ là à pì: Bó lékpakɔ̃an àten ke zé gūnn? ³⁴ Akú ò yítɛna, zaakú òten lékpakɔ̃a ke zé gūn deñla yá musume. ³⁵ Akú à vùtɛ à gbɛ̀nɔ̃n kuri awɛ̀pɛla pìnɔ̃ sisiai à pì: Tó gbɛ̃ ye à ke gbɛ̃ káaku ù, ade gɔ̃ gbɛ̃ kpɛ̀de ù, àgɔ̃ gbɛ̃ sɛ̀nda pínkine zìri ù. ³⁶ À né fíti sè à a zè ñ are, akú à a sè à a kpà a kùla à pínne: ³⁷ Gbɛ̃ kú à né dínɔ̃ do sì ma ìbake yáì, makúme à sì. Gbɛ̃ kú à ma sì sɔ̃, makúme à sì madoro, gbɛ̃ kú à ma zìn à sì.

Gbɛ̃ kú adi ibere kpá kúooro bi ó gbɛ̃mɛ

(Luk 9:49-50)

³⁸ Akú Yuhana pìne: Danneri, o gbɛ̀ke è, àten tãnanɔ̃ gorɛ̀ma kú n tɔ̃o, akú o gine, zaakú ó gbɛ̀nlo. ³⁹ Akú Yesu pì: Ásun gínɛro, zaakú gbɛ̀ke ni fí à daboyá ke kú ma tɔ̃o à era à ma tɔ̃ vāni sí doro. ⁴⁰ Gbɛ̃ kú adi ibere kpá kúooro bi ó baakpɛmɛ. ⁴¹ Yāpuran maten oáre, gbɛ̃ kú à á gba ímina kú á kun Kirisi pò ù yáì, ade ni kura a láadairo.

⁴² Tó gbɛ̃ tò né kú ò ma náani vɛ̀ dínɔ̃ doke sàtɛ, anigɔ̃ sàna adene ò wísilɔ̃gbɛ̃ zɔ̃kɔ̃ do a wakale ò a zu sèbɛɛ gūn. ⁴³⁻⁴⁴ Tó n ɔ̃ mé àdi tó ò n fu, ò zɔ̃ ò zukūna. À sànanne ò gɛ̃ wɛ̀ndii gūn kú ɔ̃ kusuo de n gɔ̃ kú ɔ̃ mɛ̀n plaola ò gɛ̃ té kú àdi garo gūn gyāwān. ⁴⁵⁻⁴⁶ Tó n gbá mé àdi tó ò sàtɛ, ò zɔ̃ ò zukūna. À sànanne ò gɛ̃ wɛ̀ndii gūn ɛ̀rɛ ù de n gɔ̃ kú gbá mɛ̀n plaola ò n zu tén. ⁴⁷ Tó n wé mé àdi tó ò n fu, ò bo. À sànanne ò gɛ̃ kpata kú à bò Luda kinaa gūn kú wé doo de n gɔ̃ kú wé mɛ̀n plaola ò n zu tén, ⁴⁸ gu kú ñ kòkɔ̃birii dì lákaro, té pìi dì garo.

⁴⁹ Té ni mè ù gbɛ̃ sɛ̀nda pínkia lákú òdi pò kɛke kú wísio nà. ⁵⁰ Wisi bi pò maname, ama tó a nna tà, deran oni ke nà à gɔ̃ wisi ù dɔ̃ɔ̃? À tó wisi gɔ̃ kú á gūn, áni gɔ̃ nna kú kɔ̃o.

Yigidena yá

(Mat 19:1-12)

10 Akú Yesu bò gwe à gèè Yudea bùsun ari Yoda bara. Pari èra ò kàkarai gwe, akú à yá dàñne lákú àdi ke nà. ² Farisi kenɔ̃ sù ò a yɔ̃ ò gwa, akú ò a là ò pì: Gɔ̃gbɛ̃ zé vɛ̀ à yìgi de yá? ³ À wɛ̀mɛma à pì: Musa dààre deraa? ⁴ Ò pì: Musa gɔ̃gbɛ̃ gbà zé à yìgidetakada kè à a nanɔ̃ gbareo. ⁵ Akú Yesu pínne: Á sàg-bāna yá mé à tò Musa doka birekú dààre. ⁶ Zaa káaku kú Luda andunia kè, à gɔ̃gbɛ̃ kè kú nɔ̃gbɛ̃ome. ⁷ Abire yáì gɔ̃gbɛ̃ ni

a de kũ a dao tó, ò nakõa kũ a nanɔ, ⁸ń gbẽnɔn pla oni gɔ mè do ũ. Ò kun pla doro, sé do. ⁹A yā mé à tò gbẽ kũ Luda ń nakõano, bisāsiri sún ń kēkõaro. ¹⁰Kũ Yesu tà bɛ, a ibano a là yā pii mii. ¹¹Akũ à piĩne: Gbẽ kũ à yigii dè kũ a nanɔ à nɔ pānde sɛ, ade zina kè a nɔ káakune. ¹²Nɔgbẽ kũ à yigii dè kũ a zāo à gɔ pānde sɛ sɔ, à zina kèen gwe.

Yesu arubarikadana nɛnɔn

(Mat 19:13-15, Luk 18:15-17)

¹³Òten su Yesune kũ nɛnɔ de à ɔ narĩma, akũ a ibano giĩne. ¹⁴Kũ Yesu è le, à pɔ fɛ à piĩne: À tó nɛnɔ mɔ ma kīnaa, àsun gínɛro, zaakũ kpata kũ à bò Luda kīnaa mé à ń takano pɔ ũ. ¹⁵Yāpuran maten oáre, gbẽ kũ adi kpata kũ à bò Luda kīnaa sí lán né fíti bàro ni gɛnlo. ¹⁶Akũ à nɛnɔ sɛ à ń kpákpa a kũla, à ɔ nànarĩma à arubarikaa dàngu.

Aruzekede

(Mat 19:16-30, Luk 18:18-30)

¹⁷Kũ Yesu dà zén àten gé, akũ gɔgbẽ ke bàa lè à sù à kùte a are à a là à pì: Danneri mana, deran mani ke nà mà wɛndi kũ àdi lákaro lee? ¹⁸Akũ Yesu pìne: À kè dera n pì má manaa? Gbẽke manaro, sé Luda ado. ¹⁹ń dokano dɔ: ńsun gbẽ dero, ńsun zina kero, ńsun kpāni oro, ńsun yā di n gbẽdakearo, ńsun gbẽ blero, ńgɔ bɛɛre lí n de kũ n daoone. ²⁰Akũ à pì: Danneri, zaa ma né fíti gɔɔan má yā bireno kũna pínki. ²¹Akũ Yesu a gwà kũ yenyĩ wéo à pìne: Yā mèn do mé à gɔ̃nne. ń gé n pɔ kũ ń vīno yía pínki n a ɔgo kpá takasidenɔa, n mɔ n tɛmai, ńigɔ aruzেকে ví ludambe. ²²Akũ gɔgbẽ pì ànn sìsi yā pì yāi, à tà kũ pɔsirao kũ à aruzekeno ví zɔkɔ yāi. ²³Akũ Yesu a ibano gwàgwa à piĩne: À zĩũ manamana aruzekedene à gɛ kpata kũ à bò Luda kīnaa gūn. ²⁴A yā pii bò a ibano sare, akũ Yesu èra à piĩne: Gbẽno, à zĩũ gbẽne manamana à gɛ kpata kũ à bò Luda kīnaa gūn! ²⁵Lakumi gēna

pɔɔwɛen araga de aruzekede gēna kpata kũ à bò Luda kīnaa gūnla. ²⁶Akũ yā pii bò a ibano sare manamana, ò pikõne: Dí mé ani fɔ à surabana lee? ²⁷Yesu ń gwá à pì: Bisāsiri ni fɔro, sé Luda. Luda kīnaa bee pɔ sinda pínki dì sí ke.

²⁸Akũ Pita pìne: O bee pɔ sinda pínki tò o tenyĩ. ²⁹Yesu pì: Yāpuran maten oáre, gbẽ kũ à a bɛ tò ke a vīnino ke a dakūnana ke a da ke a de ke a nɛno ke a bura ma yāi kũ ma baarukpannena yāo, ³⁰ade ni era à beno kũ vīnino kũ dakūnana kũ dano kũ nɛno kũ burano e leu basɔɔro andunia dí gūn, ama kũ wétāmmaome, ani wɛndi kũ àdi lákaro le andunia kũ àten su gūn. ³¹Gbẽ káakuno nigɔ gbẽ kpedenɔ ũ dasi, gbẽ kpedenɔ nigɔ gbẽ káakuno ũ.

Yesu era à a ga kũ a vunaao yā'onaa

(Mat 20:17-19, Luk 18:31-34)

³²Ò èra ò dà zén òten gé Yurusalemu. Yesu do a ibanone are, akũ yā pii bò ń sare, vīna gbẽ kũ ò té a kpeno kũ. Akũ Yesu a gbẽnɔn kuri aweeplano sɛte ń dona, à èra à yā kũ oni keare ònne do ³³à pì: À ma! Òten gé Yurusalemume. Oni Bisāsiri Né kpá sa'orikino kũ ludayā-dannerinɔa, oni yā daala à ga, oni a kpá kifirinɔa. ³⁴Oni a lalandi ke oni lɛĩ káa oni a gbẽ kũ flāao oni a de, a gɔɔo aakɔde zĩ ani fute.

Yamisi kũ Yuhanao wékenaa

(Mat 20:20-28)

³⁵Akũ Zebedi nɛno Yamisi kũ Yuhanao nà Yesui ò pìne: Danneri, ó ye n yā kũ óten wé kemma kewere. ³⁶Akũ à ń lá à pì: Bón á ye mà keáree? ³⁷Ò wèa ò pì: ń tó ò vute kūnwɔ n kpata gūn, gbẽ do n ɔplai gbẽ do ɔzei. ³⁸Yesu piĩne: Á yā kũ áteni a wé kema dɔro. Toko'i kũ mani mi, áni fɔ à mi yá? Wétāmma kũ mani gɛn áni fɔ à gɛ a gūn yá? ³⁹Ò wèa ò pì: Óni fɔ. Akũ Yesu piĩne: Toko'i kũ mani mi áni mi, wétāmma kũ mani gɛn áni gɛn,

⁴⁰ ama vutena ma ɔplai ke ma ɔzei bi ma yānlo. Gbē kū Luda kēkēnnēno pómē.

⁴¹ Kū a ɪba gbēnɔn kuri kparano yā pìi mà, n pɔ fē Yamisi kū Yuhanaooi. ⁴² Akū Yesu n kákara à pínne: Á dō kū gbē kū òteni n gwa buri pānde kínano ūnɔ dī gbāna ble n gbēnɔ, gbānadeno sō òdī iko mōnne, ⁴³ ama à de le á kīnaaro. Á té gbē kū à ye à gō gbē zōkō ū, sé ade ke á ziri ū. ⁴⁴ Leme dō gbē kū à ye à gō gbē káaku ū, sé ade ke á sinda pínki zō ū. ⁴⁵ Zaakū Bisāsiri Né dí su de ò zī kenero, à sù de à zī kēnneme à a zīda wēndi kpá de à gbēno bo dasi yāi.

Batimeu wēwēnaa

(Mat 20:29-34, Luk 18:35-43)

⁴⁶ Ò kà Yeriko. Kū Yesu ten bo gwe kū a ɪbanɔ kū pario, vīna Timeu né Batimeu vutena zé léa, àten bara ke. ⁴⁷ Kū à mà ò pì Yesu Nazera mé àten gēte, akū à nà lé gbāna zunaa à pì: Yesu, Dauda Buri, n ma wēnda gwa! ⁴⁸ Akū pari ten gīne òten pì à yīte. Akū a lé gbāna zunaa kàra àten pì: Dauda Buri, n ma wēnda gwa. ⁴⁹ Yesu zè à pì: Á a sīsī. Akū ò vīnaa pìi sīsī ò pīne: N laakari kpáte n fute. Àteni n sīsī. ⁵⁰ Akū vīnaa pì a uta bò à vī à fūte à sù Yesu kīnaa. ⁵¹ Akū Yesu a là à pì: Bón n ye mà kennē? Vīnaa pìi wēa à pì: Rabi, má ye ma wé gu emē. ⁵² Akū Yesu pīne: N gē, ma náani kū n kē mé à n werekōa. Zaa gwe gōnɔ a wé gu è, akū à dà káao zén.

Gbānakekpana Yesui Yurusalemu

(Mat 21:1-11, Luk 19:28-40, Yuh 12:12-19)

11 Kū ò kà kāni kū Yurusalemuo, ò kà Betefage kū Betani kū à kú Kùkpē sīsigerēēiio, akū Yesu a ɪbanɔ zī gbēnɔn pla ² à pīnne: Á gé lakutu kū à káte á are dire gūn. Tó a gē gōnɔ, áni zaakine bōro e bàdɔna gwe, gbēke dí dia zikiro. Á poro à suo. ³ Tó ò á lá ò pì, bón áten ke gwe, à pì Dikiri mé à yei, ani era

à suo tera. ⁴ Akū ò gēè ò zaaki è bàdɔna kpélele bàai. Kū òten poro, ⁵ akū gbē kū ò ze gwenɔ n lá ò pì: Bón áten ke kū zaaki pìio kū áten poroo? ⁶ ò wēnma lákū Yesu ònne nà, akū ò n tó ò táo. ⁷ Ò sù kū zaaki pìio Yesune, ò n utano kpátea, akū Yesu dia. ⁸ Gbēno teni n utano kpáte zé gūn dasi, gbēkenɔ ten lánɔ zō sēn òten kpáte dō. ⁹ Gbē kū ò té arenɔ kū gbē kū ò té kpenɔ ten wiki lé òten pì: N gbāna ke!

Arubarikaden gbē kū àten su kū Dikiri tóo ū.

¹⁰ Luda arubarika dà ó dizi Dauda kpata kū àten bo gupuraan.

Ò gbānake kpái ari ludambe.

¹¹ Kū Yesu kà Yurusalemu, à gē Luda ɔnn, akū à pó sīnda pínki gwà à likai. Kū ifāntē ten gē kpén yāi, akū à bò à gēè Betani kū a ɪba gbēnɔn kuri awēepiano.

Yesu láaribona kaka lía kū a kunna Luda ɔnnwo

(Mat 21:12-22, Luk 19:45-48, Yuh 2:13-22)

¹² Kū gu dō, ò bò Betani, akū nà ten Yesu de. ¹³ Á kaka lí è zā dire a lá kù. Akū à gēè gwa ke tó à né vī. Kū à kà gwe, adi pōke lero, sé a lánɔ, zaakū kaka gɔro dí ká kōro. ¹⁴ Akū à pì lí pīine: Gbēke ni n né ble ziki doro. A ɪbanɔ yā pìi mà.

¹⁵ Kū ò kà Yurusalemu, Yesu gē Luda ɔnn, akū à pè eteblerinɔa kū lagatarinɔ à n bôte. Á ɔgɔlilinkerinɔ teburunɔ kū potēnyarinɔ gbànɔ yīpa à kòtēne.

¹⁶ Adi we gbēke a aso sè à gētēo Luda ɔnnlo. ¹⁷ Akū à yā dà gbēnɔne à pì: Ò kē Luda yān ò pì: Ma kpé nigō de aduakekpe ū buri sīnda pínkine, akū a kē gbēblerinɔ tò ū. ¹⁸ Sa'orikinɔ kū ludayādannarinɔ yā pìi mà, akū òten zé wete ò a de. Òten vīna kene, zaakū a yādannena a bò gbē sīnda pínki sare. ¹⁹ Kū ɔkosi kē, akū Yesu kū a ɪbanɔ bòte wēte pìi gūn.

²⁰ Kū gu dō, òten gēte, akū ò kaka lí pìi è à kori kē kū a zīnio. ²¹ Akū à yā

dò Pitan, akū à pì Yesune: Rabi, n̄ kaka lí kū n̄ láari bòa gwa, à kori kù. ²² Yesu wèmma à bè: Àgō Luda náani vī. ²³ Yāpu-ran maten oáre, tó gbē ò kpi díne à fute à a zida sé à zu sèben, tó ádi sika ke a n̄sese gūnlo, tó à náani vī kū yā kū à òo pì ni ke, ani keneme. ²⁴ Abire yāi maten oáre, tó áten adua ke, yā kū a a wé kè pínki, à dite à gínake a lè kō, áni le sō. ²⁵ Tó a fute áten adua ke, tó á n̄sese vāni kūna kū gbēkeo, à kēne, de á De kū à kú musu á durunnano kēáre dō. ²⁶ Tó ádi gbēno kē sōro, á De kū à kú musu ni á durunnano kēáre sero.

Yesu gbekana a ikooi

(Mat 21:23-27, Luk 20:1-8)

²⁷ Akū ò kà Yurusalemu. Lákū Yesu ten kure Luda on̄n nà, sa'orikino kū luda yādan̄nerino kū gbē zōkōno sù ²⁸ ò a la ò pì: Iko kpaten nten yā díno keoo? Dí mé à n̄ gba yā pì kena ikoo? ²⁹ Akū Yesu wèmma à pì: Yā m̄en don mani gbekaáwa. À wema, mani iko kū maten yā díno keo oáre. ³⁰ À omene. Yahaya gbēno da'itakenaa bò Luda kīnaan yá, ke bisāsiri kīnaame? ³¹ Akū ò yā gōgō ò pì: Tó o pì Luda kīnaame, ani ó lá bōyāin ódi Yahaya yā síroo? ³² Tó o pì bisāsiri kīnaame sō, tó! Ò gbēno vīna vī, zaakū gbē sīnda pínki Yahaya annabike sī. ³³ Akū ò wè Yesua ò pì: Ó dōro. Akū Yesu piñne: Èh̄ makū se, mani iko kū maten yā díno keo oáre.

Geepi líkpe arukerino

(Mat 21:33-46, Luk 20:9-18)

12 Akū Yesu fute áten yālekōáine à pì: Gbēke mé à geepi líkpe bà à karaa likai, à wèe yō geepi'ifēki ū à búdākpāgbaa kē, akū à bú pìi nà arukerino ñ ōi, akū à fute kū táo. ² Kū geepizōgōrō kà, akū à a zīrii zī arukerii pīnō de à a geepi né sí. ³ Akū arukerii pīnō a kù ò a gbē, ò a gbàre okori. ⁴ Akū à èra à zīrii pānde zī dō. Akū ò gbē bire lè a

mīa ò wé'i dāa. ⁵ À èra à gbē pānde zī dō, akū ò gbē bire dē. Len à gbē pādeno zī le dasi, ò n̄ gbēkeno gbē ò n̄ gbēkeno dē. ⁶ À nēgōgbē m̄en do yenyīde mé à gōne sà, akū à a zī zā à pì: Oni ma né yā da. ⁷ Akū arukerii pīnō pikōne: Túbibleriime dí. À tó ò a de, a túbi ni gō ó pō ū. ⁸ Akū ò a kù ò a dē, akū ò a gēe sē ò bōo bura gūn. ⁹ Tó! Bón burade pì ni kēe? Ani su à arukerii pīnō dede à bura pì na gbē pādeno ñ ōi. ¹⁰ Ádi Luda yā dí kyó keroo? Gbē kū kpéborino pā kpāi mé à gō kpé kusuru gbē mīde ū.

¹¹ Dikiri mé à abirekū kē, akū à kēwēre yābonsare ū.

¹² Akū ò zé wète ò a kū, zaakū ò dō kū n̄ yāin à yālekōanaa pìi ò, ama ò vīna kē parine, akū ò a tò gwe ò tà.

Bē'ogōkpana Sizaa yā

(Mat 22:15-22, Luk 20:20-26)

¹³ Akū ò Farisi kenō kū Herōdu gbēno zī Yesu kīnaa kū ōndōo, de ò a kū a yā'ona gūn. ¹⁴ Kū ò kà, akū ò pīne: Dan-neri, ó dō kū gbē yāpurademe n̄ ū. Nd̄i gbē wé gwaro, nd̄i gbē gwena gwaro, nd̄i Luda zé dañne sūsus. À zé vī ò būsū'ogō kpá Sizaa yá, ke à zé vīro? Ò kpáan yá, ke òsun kpáaro? ¹⁵ Yesu n̄ manafikike dōm̄ma, akū à piñne: Bōyāin áteni n̄ lé áten gwaa? À mó kōn ogō pì doo mà gwa. ¹⁶ Kū ò kpàa, akū à piñne: Dí mī wān-zān dí kū a tōo? Ò wēa ò pì: Siza pōme. ¹⁷ Akū Yesu piñne: À pō kū à de Siza pō ū kpá Sizaa, à pō kū à de Luda pō ū kpá Ludaa. A yā bò n̄ sare.

Gèno vuna yā

(Mat 22:23-33, Luk 20:27-40)

¹⁸ Akū Sadusi kū òdi pì gēno dī vurono sù Yesu kīnaa, ò a gbēka ò pì: ¹⁹ Dan-neri, Musa òwēre a takada gūn à pì, tó gbē gā à a nāno tōn nē'isari, a dakūna gyaano pì sé, de à né buri dato a vīn-ine. ²⁰ Tó! Dedokōnōnōn kun gbēnōn sup-pla. Woru nō sē, akū à gā nē'isari. ²¹ Akū

Sabi nɔ pɛi sɛ dɔ, akū à gà à nɔ pɛi tò nɛ́isari. Akū Bio kè le dɔ ²²ari à gɛ̀e à pè n̄ suppladea. N̄ pínki ò gà nɛ́isari. N̄ pínki gberan nɔ pɛi gà se. ²³Gɛ̀nɔ vuna gɔɔ zī n̄ dí mé anigɔ nɔ pɛi v̄ii? Zaakū n̄ gbɛ̀nɔn suppla n̄ pínki ò a d̄ɔ nɔ ume. ²⁴Akū Yesu wɛ̀mma à pì: Á Luda yā kū a gbānao d̄nasari yāin a sāteroo? ²⁵Tó gɛ̀nɔ f̄ute, oni nɔ séro, oni zā kero, onigɔ kun lán malaikanɔn kun nà ludambeme. ²⁶Gɛ̀vuna yā musu, ádi Musa takada kyó keroo? Gu kū à lèkara yā òn Luda pine akāame Ibrahim kū Isaakuo kū Yakubuo Luda ū. ²⁷Luda dì ke gɛ̀nɔ Luda ūro, gbɛ̀ bɛ̀nɔn Ludame a ū. A sāte à kè z̄kɔ.

Dokayā kū à deñla

(Mat 22:34-40, Luk 10:25-28)

²⁸Ludayādanneri ke kú gwe, à lék-pakɔa kū òten ke mà. Kū à è Yesu yā wɛ̀mma manamana, akū à nài à a là à pì: Dokayā kpate mé à de a kparanɔla pínkii? ²⁹Yesu wɛ̀a à pì: Yā kū à deñlan dí: Isarailanɔ à s̄a kpá. Dikiri ó Ludame Dikiri ū ado. ³⁰Nḡo ye Dikiri n̄ Ludai kū n̄ɛ̀se m̄ɛ̀n doo kū n̄ ninio pínki kū n̄ laa-sunnwo pínki n̄ gbāna lén. ³¹A pladen dí: Nḡo ye n̄ gbɛ̀dakei lán n̄ z̄ida wɛ̀ndii bà. Dokayā ke de abirenɔlaro. ³²Akū ludayādannerii pɛi pine: Yā maname, danneri. N̄ yāpura ò, n̄ pì Luda m̄ɛ̀n dome, a pānde kunlo, sé àpii. ³³Yena Ludai kū n̄ɛ̀se m̄ɛ̀n doo kū n̄ laasunnwo pínki n̄ gbāna lén kū yena n̄ gbɛ̀dakei lán n̄ z̄ida wɛ̀ndi bàao de sa'opo kū òdi ká tén à té kūla kū sa'ona buri s̄inda pínkio. ³⁴Kū Yesu è à yā wɛ̀awa kū laakarīio, à pine: Gēna kpata kū bò Luda kīnaa gūn z̄à kūn-woro. Zaa gɔɔ birea gbɛ̀ke dí s̄u à yāke laa doro.

Arumasihu buri yā

(Mat 22:41-46, Luk 20:41-44)

³⁵Yesu èra àten yā dañne Luda ɔnn, akū à gbɛ̀nɔ là à pì: Á kè dera ludayā-

dannerinɔ dì pi Dauda burin Arumasihu ūu? ³⁶Kū Luda Nini d̄idi Daudaa, à pì: Dikiri pì ma dikirine à vute a ɔplai ari àḡo a iberenɔ kátene a gbá gbáru. ³⁷Lákū Dauda pine Dikiri ū, à kè dera anigɔ de a buri ū dɔɔ?

Ludayādannerinɔ kū Farisinɔ manafiki

(Mat 23:1-36, Luk 20:45-47)

Akū pari teni a yā ma kū ɔnnao. ³⁸A yādannena gūn à pì: Á laakari ke ludayādannerinɔi. Òdiḡo ye kurenaai kū uta z̄k̄ɔnɔ dana, de òḡo f̄o kpákpaɔmma etenɔa. ³⁹Òdiḡo wete ò vute aduakekpe vuteki mananɔ gūn kū dikpe vuteki mananɔ. ⁴⁰Òdi adua gbāna ke de gbɛ̀nɔ n̄ e yāi, akū òdi gyaanɔnɔ kpé s̄ímma. N̄ wé-tāmma niḡo pās̄ipās̄i de gbɛ̀ s̄inda pínki póla.

Gyaanɔ takaside gba

(Luk 21:1-4)

⁴¹Akū Yesu v̄ute Luda ɔnn ɔgɔdakia are, àten gbɛ̀nɔ gwa lákū òten ɔgɔ dan nà. ɔgɔdasidenɔ ten ɔgɔ z̄k̄ɔ dan. ⁴²Akū gyaanɔ takaside s̄u à kɔbɔ pla dàn, adi ká sisiro. ⁴³Akū Yesu a ibanɔ kākara à p̄inne: Yāpura maten oáre, gyaanɔ takaside dí ɔgɔ dà ɔgɔdaki gūn de gbɛ̀ s̄inda pínkila. ⁴⁴Zaakū n̄ ɔgɔ dasi gūnn ò bòn ò kàn n̄ pínki. Nɔgbɛ̀ dí s̄o, a takasike gūnn pó kū à v̄i à pó bleon à dàn pínki.

Yurusalemu yakana kū andunialakagɔɔ s̄eedanɔ

(Mat 24:1-22, Luk 21:5-24)

13 Lákū Yesu ten bo Luda ɔnn nà, a ibanɔ doke pine: Danneri, n̄ gwa lákū ò kpé mana dí takanɔ bò nà kū gbè mana dí takanɔ. ²Akū Yesu pine: N̄ kpé z̄k̄ɔ d̄inɔ è pínki yá? Gbè ke kú gu dí kū oni tó dik̄aro, oni gboro pínkime.

³Yesu vutena Kùkpe s̄is̄igereei aredɔkɔana kū Luda ɔnnwo, akū Pita kū Yamisio kū Yuhanao kū Anduruo a

gbèka gusare ò pì: ⁴N owere, boren yā dínò ni kee? Bó mé anigō de a pínki kegōrō sèeda ũu? ⁵Akū Yesu pínne: À laakari ke, àsun tó ò á sàtero. ⁶Oni su dasi kù ma tóo, onigō pi Arumasihume ní ũ oni gbēno sàte dasi. ⁷Tó a zín baaru mà kù a òpiio, àsun bídi kero. Sé abirekūno ke, ama andunia lakana kpé. ⁸Buri kù burio ni futekōi, lème dō būsū kù būsūuo. Zite yīgāyīgāna nigō kú gukenon kù nāao. Yā dínome nōwāwā naana ũ.

⁹À laakari ke. Oni á kùkù ò á na yākpatekerinone ní ŵi, oni á gbēgbē aduakekpeno gūn. Oni á ze būsū gbē zōkōno kù kínano are ma yāi, de agō deñne ma sèedadeno ũ. ¹⁰Sé ò ma baaru nna waazi ke buri pínki ma gĩa. ¹¹Tó ò gēe kááo yākpatekēkia, àsun gínake à bídi ke yā kù áni oaro. Yā kù Luda dàáre á lén gōrō kùia à o, zaakū ákōno mé áni yā oro, Luda Ninime. ¹²Vīni kù dakūnāno ni kō kpámma ò de. Deno ni bo ní nēno kpe. Nēno ni bo ní deno kù ní dāno kpe ò ní de. ¹³Gbē sīnda pínki ni zāágu ma yāi, ama gbē kù à zena gbāna ari a gōrō léa ni surabana le.

¹⁴Tó a tēe guyakari è gu kù à de agō kunlo, kyókeri gō dō, gbē kù ò kú Yudeano bàà sí ò mì pé kpínōa. ¹⁵Gbē kù à kú a kpé musu sún kipa à gē kpé gūn à póke sé à booro. ¹⁶Gbē kù à kú bura sún era be à a uta séro. ¹⁷Waiyoo nōsin-dāreno kù nérādeno gōrō birea. ¹⁸À adua ke de yā pì sún ke bunsire gōrō, ¹⁹zaakū wētāmma nigō kun gōrō pínōa. Zaa gōrō kù Luda andunia kē ari gbāra a taka dí kero, ani sō ke zikiro. ²⁰Tó Dikiri dí gōrō pínō lagoro, de gbēke ni boro. Ama à gōrō pínō làgo a gbē kù à ní sēno yāime.

Bisāsiri Né sunaa

(Mat 24:23-44, Luk 21:25-38)

²¹Gōrō birea tó gbēke piāre, à Arumasihu gwa la kesō à Arumasihu gwa

zā dire, àsun síro. ²²Zaakū Arumasihu ékeno kù annabi ékeno ni su ò sèedano kù daboyāno ke, de ò gbē kù Luda ní sēno sāteo, tó ani sí ke. ²³À laakari ke. Ma gínake ma yā pínki òáre zaa káaku kò.

²⁴Gōrō pínō wētāmmanaa gbera ifāntē ni sira kù, mōvura ni í kero, ²⁵susuneno ni woro ludambe, gbāna kù ò kú musuno ni yīgā, ²⁶gbasa ò Bisāsiri Né suna e ludambe lukun kù gbāna zōkōno kù gakurio. ²⁷Ani a malaikano zī andunia kusuru siikō gūn, de ò gbē kù Luda ní sēno kakara zaa andunia lé díkū kù a lé direkūo.

²⁸À yā dada kaka lía. Tó a oneno í kpàkpa àten lá bōtō kú, á dō kù guwānagōrō kà kāni. ²⁹Lème sō, tó a è yā pínō ten ke, agō dō kù a sunaa kà kāni, à kú kpélelea. ³⁰Yāpuraan maten oáre gōrō dí gbēno ni gētero ari yā pínō gé keo pínki. ³¹Musu kù zīteo ni gēte, ama ma yānon gētena vīro. ³²Gbēke a gōrō ke a gōrō zaka dōro, bee malaika kù ò kú musuno ke Luda Né, sé De Luda.

³³À laakari ke, á wé gō dō, zaakū á dō gōrō kù ani suro. ³⁴A de lán gbē kù àten gé wētea bà. À a be tò a zikerinone baadi kù a zīo, akū à pì a gudākpāriine á wé gō dō. ³⁵Ákōno sō, á dō gōrō kù bedē ni suro, okosin yá, lizāndon yá, kolezuon yá, ke gudō. A yā mé à tò á wé gō dō, ³⁶de àsun su kānto à á le áten í oro yāi. ³⁷Yā kù maten oáre maten o gbē sīnda pínkineme, à wé gō dō.

Lékpakūsūna Yesui

(Mat 26:1-5, Luk 22:1-2, Yuh 11:45-53)

14 Vīnla dikpe kù Burodi Futenasari dikpēo gō gōrō pla, akū sa'orikino kù ludayādannēno ten zé wete kù ōndō ò Yesu kù ò de. ²Zaakū ò pì: Òsun ke dikpe zīro, de gbēno sún zuka káro yāi.

Nísi gbī nna kuna Yesu mīia

(Mat 26:6-13, Yoh 12:1-8)

³Gōrō kù Yesu kú Betani, Simō kusu bea, àten pó ble gengesekena, akū nōg-

bē ke nài a lo fitinna kū nīsi gbī nna buri mana ɔɔde kú a gūn kūna. Akū à lo pì wakaa è, à nīsi pìi kù Yesu mīia. ⁴Gbēkeno kú gwe, ní pɔ fùtè ò pì: Bóme nīsi pì laalasekena ũu? ⁵Oni fō ò yía de andurufu wàa do kpé basɔɔrola ò a ɔɔ kpá takasidenɔa. Akū ò léfɔɔ kpà nɔgbē pīii. ⁶Akū Yesu pì: À a tó gwe. Bó yā mé à tò áten wari dɔaa? À zī mana kēmeneme. ⁷Takasidenɔ nigō kú kááo ɔɔɔ sinda pínki, ɔɔɔ kú á yei, áni fō à kēñne. Makū sō manigō kú kááo ɔɔɔ sinda pínkiro. ⁸À kè a gbàna lémme, à gīnake à nīsi kù ma mēea de à ma gè keome. ⁹Yāpuran maten oáre, gu kú òteni ma baaru nna waazi ken andunia gūn pínki, onigō yā kú nɔgbē pīi kè o a dɔngu yāi.

Yudasi bona Yesu kpe

(Mat 26:14-16, Luk 22:3-6)

¹⁰Abire gbera gbēnɔn kuri awēplanɔ do kú òdi pine Yudasi Isikarioti gèe sa'orikino kīnaa de à Yesu kpámma. ¹¹Kū ò a yā mà, akū ní pɔ kè nna, akū ò lé sēne kú oni ɔɔ kpáa. Akū àten zé wete à Yesu kpámma.

Vīnla póbble kēkenaa

(Mat 26:17-25, Luk 22:7-14, 21-23, Yuh 13:21-30)

¹²Burodi Futenasari dikpɛɔɔɔ káaku zī kú òdi Vīnla sāne bɔɔɔ kùtu kpá, Yesu ibanɔ a là ò pīne: Mán ní ye ò gé kēkenne ò Vīnla pó blenn? ¹³Yesu gbēnɔn pla zī a ibanɔ té à pīñne: À gé wēte gūn. Gōgbē ke ni daále à í sena kú loo. À téi ¹⁴ari ɔn kú ani gēn. À o ɔn pì bedene, danneri pì mán a kipaki kunn, gu kú áni Vīnla pó blen kú a ibanɔ? ¹⁵Ani kpé musu zōkō kú ò kēke mɔáre. À póbbleyā kekewere gwe. ¹⁶Yesu ibaa pīnɔ dà zén, ò gè wēte pīi gūn, akū ò lè lākū à òñne nà. Akū ò Vīnla póbbleyā kēke gwe.

¹⁷Kū ɔkɔsi kè, akū Yesu gèe gwe kú a gbēnɔn kuri awēpla pīnɔ. ¹⁸Kū ò gengesekena òten pó ble, akū à pì: Yāpu-

ran maten oáre, á gbē mēn do kú òten pó ble leele ni ma kpámma. ¹⁹N nēsee yàka, akū òteni a la dodo: Asa makūroo? ²⁰Akū à pīñne: À gbēnɔn kuri awēplanɔ do kú òten pó ble ta gūn leeleme. ²¹Bisāsiri Né ni kpágui lākū a kēna a yā musu nà, ama waiyoo gbē kú ani Bisāsiri Né kpámma pīi. Ani ke sāna adene tó odi a i yāro.

Dikiri póbble

(Mat 26:26-30, Luk 22:14-20, 1Kɔ 11:23-25)

²²Kū òten pó ble, Yesu burodii sè à arubarikaa dàn, akū à likōre à kpà a ibanɔ à pì: À sí, ma mēn dí. ²³Akū à toko sè à arubarikaa dàn à kpámma, akū ò mī ní pínki. ²⁴Akū à pīñne: Ma arun yè, Luda bàka kunna kú gbē dasinɔ aru ũ kú ani bɔtema. ²⁵Yāpuran maten oáre, mani gee'pì mī gīa doro ari kpata kú à bò Luda kīnaa gé boo gupuraa, gbasà mà a dufu mī sà. ²⁶Kū ò lèe sì, akū ò bɔte ò gèe Kùkpe sīsigerēe.

Yesu gīnake à dō yā kú Pita ni ke

(Mat 26:31-35, Luk 22:31-34, Yuh 13:36-38)

²⁷Akū Yesu pīñne: Á pínki áni fuma, zaakū ò kè Luda yān ò pì: Mani sādāri lé, sānɔ ni fākōa. ²⁸Ama ma vunaa gbera mani doáre are gena Galili. ²⁹Akū Pita pīne: Bee tó ò fū ní pínki, mani furo. ³⁰Akū Yesu pīne: Yāpuran maten onne, gwāaniala ari ko gō gé lé zu gēn pla, ini ledi kpámai gēn aakō. ³¹Akū Pita pì māmman: Bee tó mani sù mà ga kūnwɔ, mani ledi kpányī zikiro. Akū ò ò lè se ní pínki.

Yesu aduakena zaa Getesemani

(Mat 26:36-46, Luk 22:39-46)

³²Ò kà gu kú òdi pì Getesemani, akū Yesu pì a ibanɔne: À vute la ari mà gé adua ke. ³³À Pita kú Yamisio kú Yuhanao sè à gèe kūnwɔ. Pɔsira a kù a

nèseyɔkɔ sɪ. ³⁴ Akū à pìnnɛ: Ma pɔ sira kù manamana ari ga léi. À ze la à ibēne ke. ³⁵ Kū à gèe are fiti, akū à kùte zīte à adua kè tó ani sí ke, gɔɔ zakaa pì gēteala. ³⁶ À pì: Baa, ma De, pɔ sɪnda pínki dɪ sí kenne. Ñ toko'i dí síma, ama adi ke yā kù má yeinlo, sé kù ní yeii. ³⁷ Akū à èra à sù à a ibano lè, òten i o. Akū à pì Pitane: Simɔ, nteni i on yá? Ndi fɔ n ibēne kè bee awa doroo? ³⁸ À ibēne ke agɔ adua ke de àsun fu yɔgwanaaaro yāi. Nini yei, ama mè buse. ³⁹ À èra à gèe adua ke, akū à yā dokɔno pìi ò dɔ. ⁴⁰ Kū à èra à sù à ní lé, òten i o, zaakū òten idekū dɛde. Ò dɔ deran oni yā one nàro. ⁴¹ A suna gèn aakɔdeò à pìnnɛ: Áten i o áten kámma bo ari teran yá? À mò le. Gɔɔ kà sà. À gwa, ò Bisāsiri Né kpà durunnakerinɔa. ⁴² À fute ò gé. Gbē kù à ma kparíma pì ten su fá.

Yesu kūnaa

(Mat 26:47-56, Luk 22:47-53, Yuh 18:3-12)

⁴³ Kū à kpé àten yā pì o, akū Yudasí a íba gbēnon kuri awɛɛplanɔ doke sù kù pario, ò fēnedano kùkūna kù gònɔ. Ò bò sa'orikino kù ludayādannérino kù gbē zɔkɔno kīnaa. ⁴⁴ Bonkpède pì sɔ à sēedaa ónnɛ à pì: Gbē kù mani lé péa, àkūn dí. À a kù gbāna à tá kāao. ⁴⁵ Akū à mii pè Yesua gɔno à pine: Rabi! Akū à lé péa. ⁴⁶ Akū ò ɔ pète Yesua ò a kù gín-gin. ⁴⁷ Akū gbē kù ò zena gwenɔ doke a fēneda wòto à sa'oriki zìri ke lèò à a sã gò. ⁴⁸ Akū Yesu pìnnɛ: Kpāni wédewen ma ũ kù a su à ma kù kù fēnedano kù gònɔno yá? ⁴⁹ Madigɔ kú kāáo Luda onn lākū gu digɔ dɔ nà, madigɔ yā daáre, ádi ma kūro. Ama sé yā kù ò kè Luda yān papa. ⁵⁰ Akū à ibano bàà lè ní pínki ò a tòn.

⁵¹ Kefenna ke téi à póke danaro, bizatarun à kùala. Kū ò a kù, ⁵² akū à bò ní ɔi à a biza tònnɛ gwe à bàà sɪ à tà punsi.

Yuda gbānadeno yāpatekena kù Yesuo

(Mat 26:57-68, Luk 22:54-55, 63-71, Yuh 18:13-14, 19-24)

⁵³ Akū ò gèe kù Yesuo sa'oriki zɔkɔ bea. Sa'orikino kù gbē zɔkɔno kù ludayādannérino kākara gwe ní pínki. ⁵⁴ Pita té a kpe zà dire ari à gèe à gèe sa'oriki zɔkɔ be onn. À vùte gwe àten té kpákpa kù dogarino lèle. ⁵⁵ Sa'orikino kù Yuda yākpatekerino ní pínki ten sēeda wete Yesui ò a de, akū odi a lero. ⁵⁶ Ò ékeyā dɪdia dasi, ama ní yāke dí kɔ séro. ⁵⁷ Akū gbēkeno fùte ò ékeyā dɪdia ò pì: ⁵⁸ O mà à pì áni Luda kpé kù bisāsiri bò wí áni a pānde bo gɔɔ aakɔ dagura kù bisāsiri dí boro. ⁵⁹ Bee kù abireo ní yā dí kɔ séro. ⁶⁰ Akū sa'oriki zɔkɔno fùte à zè ní are à Yesu gbēka: Ní yāke ví ñ wɛnnmaroo? Yā kù òten didimma dí de deraa? ⁶¹ Yesu yīte kpēn adi yāke wearo, akū sa'oriki zɔkɔno pìi èra à a gbēka: Mɔkɔn Arumasihu, Luda arubarikade Né ũ yá? ⁶² Akū Yesu pì: Makūme a ũ. Áni Bisāsiri Né e vutena Gbānasīndapinkide ɔplai, akūsó áni a suna e ludambe lukun. ⁶³ Akū sa'oriki zɔkɔno pì a utano gā à kè à pì: À kè dera óten sēedade pānde kenɔ wete dɔɔ? ⁶⁴ A mà lākū à dɔkè kù Ludao nà. Yā kpaten a zeo teraa? Akū ò yā dàala ní pínki ò pì ò a de. ⁶⁵ Akū gbēkeno fùte ò lé'i kàa. Akū ò pɔ yīne a ànnwa, òteni a lèle kù okūo òten pine: Nè annabikéyā o ñ gbē kù à n le o. Akū dogarino a kù ò a sã kèke.

Pita ledikpana Yesui

(Mat 26:69-75, Luk 22:56-62, Yuh 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Pita kú onn zīte, akū sa'oriki zɔkɔno zònɔkparenɔ doke sù gwe. ⁶⁷ Kū à Pita è àten té kpákpa, akū à wé dɪa à pine: Mɔkɔn sɔ ndigɔ kú lèle kù Yesu Nazerao. ⁶⁸ Akū à ledi kpà à pì: Má a dɔro, mádi yā kù nteni o dɔro dɔro. Akū à fùte à gè

gānun. ⁶⁹Kū zònpkpare pì a è gwe dɔ, akū à ò gbē kū ò zena gwenɔne à pì: Ní gbē mèn don dí. ⁷⁰Akū Pita ledi kpà dɔ. Kū à kè saa fíti, gbē kū ò zena gwenɔ pì Pitane: Yāpurame ní gbē dome n ũ, zaakū Galili gbēme n ũ. ⁷¹Akū Pita fùte à a zida kà à la dà à pì: Má gbē kū áteni a yā o pì d̄s̄ro. ⁷²Zaa gwe ḡnɔ ko lé ḡn plade zù, akū yā kú Yesu òo d̄ Pitān, kū à pì, ari ko ḡ ḡ lé zu ḡn pla, ani ledi kpāai ḡn aak̄. Akū à nà ɔ̄d̄ɔnaaa.

Pilati yākpatekena kū Yesuo

(Mat 27:1-2, 11-14, Luk 23:1-5, Yuh 18:28-38)

15 Kū gu d̄ ḡnɔ sa'orikino kū gbē z̄k̄nɔ kū ludayādann̄erino kū gbānad̄nɔ ní pínki yā ḡḡɔ, akū ò Yesu yì ò ḡe ò a nà Pilatine a ɔ̄. ²Akū Pilati a là à pì: Mòk̄mme Yudano kina ũ yā? Yesu wèa à pì: Len n ò le. ³Sa'orikino ten yā didia, ⁴akū Pilati a là d̄: Ìni yāke oroo? Yā kū òten didimma ma fá! ⁵Ama Yesu dí yāke wem̄maro, akū yā p̄i b̄ Pilati sare.

Yādana Yesula

(Mat 27:15-26, Luk 23:13-25, Yuh 18:39-19:16)

⁶V̄inla dikpe z̄ òdi purusunano doke kū gb̄nɔ a wé kè gbareñne. ⁷Ḡɔɔ k̄ua s̄ gbēke kú kp̄siran òdi pì Baraba. À kú kū gbē gaavude kū ò gbē d̄nɔ. ⁸Akū pari nà Pilatii ò wé k̄ea à ke lākū àdi keñne nà. ⁹Akū Pilati ní lá à pì: Á ye mà Yudano kina gbareáren yá? ¹⁰Zaakū à d̄ kū n̄seḡba kū sa'orikinon v̄i kū Yesuo yāin ò a kpāawa. ¹¹Akū sa'orikino gb̄nɔ laakar̄i fùte, de ò o Pilatine à Baraba gbareñne. ¹²Akū Pilati ní lá à pì: Bón á ye mà ke kū gbē kū ad̄i pì Yudano kinao teraa? ¹³Akū ò wiki lè ò pì: N̄ a pá líá! ¹⁴Akū Pilati p̄inne: À kè deraa? Bó dàan à k̄e? Akū ò wiki lè ò k̄ara ò pì: N̄ a pá líá! ¹⁵Pilati ye à gb̄nɔ ponna wete, akū

à Baraba gbareñne. À Yesu kpà sozanɔa ò a gbē flāao ò a pá líá.

Yesu fobona

(Mat 27:27-31, Yuh 19:2-3)

¹⁶Akū sozaa p̄nɔ ḡe k̄aa b̄usu gbē z̄k̄ɔ p̄i be ɔnn, akū ò ní ḡa kākara pínki. ¹⁷Ò arukimba t̄era d̄ane, akū ò lè fūraa t̄a ò k̄une. ¹⁸Akū òten f̄ kp̄aa ò pì: F̄ɔ Yudano kina! ¹⁹Òteni a lé kū ḡoo a m̄ia òten l̄éi k̄aa òten k̄ute ní kosoa òten m̄i natene. ²⁰Kū ò a fobò ò l̄aka, akū ò arukimba t̄era p̄i ḡoala ò a z̄ida p̄kasa d̄ane. Akū ò b̄o k̄aa òten ḡe a pá líá.

Yesu pana líá

(Mat 27:32-44, Luk 23:26-43, Yuh 19:17-27)

²¹Kū òten ḡe, Sireni gbē kū ò pine Simo b̄o lakutu kea àten su w̄ete ḡun, akū ò ḡa n̄aa à Yesu lígbāndurukpana sé. Àkūme Alesanda kū Rufuo de ũ. ²²Akū ò ḡe kū Yesuo gu kū òdi pì Goḡta kū à pì m̄i-tokoki. ²³Akū ò s̄ew̄e kū ò ȳakate kū ezeo d̄ne, ama adi miro. ²⁴Kū ò a pá líá, akū ò a p̄kasano kp̄ate ò k̄ate, akū ò k̄apaa kp̄a lākū ní baadi ni sé n̄a. ²⁵Ò a pá líá mò k̄endome. ²⁶Ò yā kū ò d̄iaa k̄e ò n̄a lía a m̄ila ò pì:

Yudano kina.

²⁷Ò kp̄ani w̄edewenɔ pá lía a sare gwe d̄o gb̄nɔn pla, gbē do a ɔplai gbē do a ɔzei. ²⁸Len yā kū ò k̄e Luda yān p̄apa le kū ò pì: Ò a kākara kū d̄akerino.

²⁹Ḡbē kū òten ḡe z̄éla gwenɔ teni ní m̄i ke d̄ék̄udek̄, òteni a s̄s̄ ò pì: Ēh̄e! Mòk̄on kū n p̄i ìni Luda kp̄é wí ní era n̄ bo ḡɔɔ aak̄ daguran gweroo? ³⁰N̄ n z̄ida m̄i sí n̄ kipa líá! ³¹Leme d̄o sa'orikino kū ludayādann̄erino teni a fobo le ò pì: À gbē p̄and̄enɔ m̄i s̄i, ama ani f̄ ò a z̄ida m̄i síro. ³²Tó Arumasihu, Isarailano kina k̄ipa lía tera ò e, óni a náani ke. Akū gbē kū ò ní pá líá leelenɔ teni a s̄s̄ d̄o.

Yesu ganaa

(Mat 27:45-46, Luk
23:44-49, Yuh 19:28-30)

³³ Kū ifāntē kà mīdangura, akū gusira dā būsuu pīla pīnki ari fānantē mō aakō. ³⁴ Fānantē mō aakōn Yesu wiki lē gbā-nagbāna à pī: Eloī, Eloī, lema sabatani! Abirekū pī: Ma Luda, ma Luda, à kē dera n ma tonn? ³⁵ Kū gbē kū ò zena gwe kenō yā pīi mà, akū ò pī: À ma, àten Iliasu sīsī. ³⁶ Akū gbēke bàà lē à gēè à sako sē à dà sēwē kpākpaā gūn, à fīfī lebaa, akū à dō Yesune à mī. Akū à pī: À ze gīa ò gwa, tó Iliasu ni su à a kipa. ³⁷ Yesu wiki gbāna lē à wēndīi tà. ³⁸ Akū Luda kpé lābure kēkōa pla bona musu suna zīte. ³⁹ Kū sozanō gbē zōkō kū à ze Yesu arē gwe è lākū à gā nà, akū à pī: Yāpurame Luda Nén gbē dí ū. ⁴⁰ Nōgbē kenō kú gwe dō òten gu gwa zā dire. N tén Mariama Magadalenī kun kū Mariamao Yamisi Fīti kū Yusufuo da kū Salomeo. ⁴¹ Gōrō kū Yesu kú Galilī, mōkōnō mé òdīgō téi ògō kpái. Nōgbē pāndenōn kú gwe dō dasi kū ò gēè kāao Yurusalemu leele.

Yesu vīnaa

(Mat 27:57-61, Luk
23:50-56, Yuh 19:38-42)

⁴² Azuma zī ɔkosi. Kū òten kāmabogōrō soru ke, ⁴³ Yusufu Arimatea gbē sū. Gbē tódeme Yuda gbānadēnō té. Àkū sō àten kpata kū à bò Luda kīnaa dā. À kùgbāna kē à gēè Pilati kīnaa à Yesu gēè gbēkaa. ⁴⁴ Kū Pilati mà Yesu gīnake à gā kō, à bò a sare. Akū à sozanō gbē zōkō sīsī à a là tó Yesu gā kō. ⁴⁵ Kū Pilati gbē zōkō yā pīi mà, akū à Yusufu gbā zé à gēè pī sé. ⁴⁶ Akū Yusufu gēè à táaru biza lū, akū à gēè à a gēè kīpa lía à biza pīi fīfīa. À a dà gbēwēē kū ò sō mira ū gūn, akū à gbē gbēntē gbigiri kē à tàta wēē pile. ⁴⁷ Mariama Magadalenī kū Mariama

Yusufu dao è gu kū ò Yesu gēè pīi wūten.

Yesu vunaa

(Mat 28:1-10, Luk 24:1-12, Yuh 20:1-10)

16 Kāmabogōrō lakanaao ɔkosi Mariama Magadalenī kū Mariama Yamisi dao kū Salomeo nīsī gbī nna lū, de ò gé ò kú Yesu mēea yāi. ² Azumanenna zī kōnkōkōnko ò bò òten gé mira pī kīnaa. ³ Ò kō là zén ò pī: Dí mé ani gbēē kù gbigiri ke à gowere mira léa sō? ⁴ Zaakū gbēē pī zōkō manamana. Kū ò wé sē ò gwà, akū ò è ò gbēē pī gbigiri kē ò gō mira pī léa. ⁵ Kū ò gē mira pīi gūn, akū ò kefenna ke è vutena ɔplai à utagyaba pura dana. Akū ò kē gīri. ⁶ À pīnne: Àsun ke gīriro, Yesu Nazera kū ò pà lían áten weteroo? À vū, à kú laro. À gu kū ò a wūten gwa, ⁷ áni gé à o a ibanōne kū Pitao kū àten doñne arē gena Galilī. Gwen oni a en lākū à òñne nà. ⁸ Òten lukaluka, yā pīi bò ní sare, akū ò bò miran ò bàà lē. Odi yāke o gbēkenero kū vīna ní kū yāi.

Yesu bo à suna a ibanōne

(Mat 28:16-20, Luk
24:36-53, Yuh 20:11-23)

⁹ Kū Yesu fūte azumanenna zī kōnkōkōnko, à a zīda mō Mariama Magadalenīne káaku. Nōgbē pīi gūnn Yesu pē tāna mēn supplanōa. ¹⁰ Akū nōgbē pīi gēè à ò gbē kū ò kú kāao yānōne. N nēsee yakana òten sō dō. ¹¹ Kū ò mà kū Yesu kú kū wēndīio ari nōgbē pī a è kū wéō, odi síro.

¹² Abire gbera gōrō kū ní gbēnōn planōn té zé gūn òten gé wēte gūn, à bò à sūmma lán gbē pānde bà. ¹³ Kū ò èra ò sū, ò ò gbē kparanōne, ama odi ní yā síro. ¹⁴ Kū à kē saa à bò à sū a iba gbēnōn kuri awēēdonōne kū òten pō ble. Akū à kpākēnyī ní sāgbāna yāi, zaakū odi a náani kero akūsō odi gbē kū ò a è à vūnō yā síro. ¹⁵ Akū à pīnne: À gé andunia gu sīnda

pínkia à ma baaru nna kpá gbēnōne ní pínki. ¹⁶ Gbē kũ à sì akũ à da'ite kè mé ani surabana le. Gbē kũ adi sí sōro, yā ni bo adene vāni. ¹⁷ Gbē kũ ò baaruu pìi sìno yākenanōn dí: Oni tānanō gorŋma kũ ma tóo, oni yāke buri o. ¹⁸ Oni mlè sè kũ oo. Bee tó ò sēwe mì, póke ni ní lero. Oni ɔ na gyārenɔa ò gbāna kũ.

Tana kũ Yesuo ludambe

(Luk 24:50-53, Zīr 1:9-11)

¹⁹ Kũ Dikiri Yesu yā ònne à làka, akũ Luda a sè à tà kāao musu, akũ à vùte

Luda ɔplai. ²⁰ Akũ a ìbaa pìnɔ gèe ò waazi kè gu sīnda pínkia. Dikiri zī kè kũńwo à a yā zīni pète kũ daboyā kũ ò téino.

LUKU

Baaru nna kũ Luku kɛɛ

Yesu Kirisi inaa 1:1-2:52

Yahaya Da'itekeri waazikenaa 3:1-3:20

Yesu da'itekenaa 3:21-4:13

Yesu yadannena Galili 4:14-9:50

Zaa Galili ari Yurusalemu 9:51-19:27

Yesu kunna Yurusalemu 19:28-22:46

Yesu gana kũ a vunaa 22:47-24:53

1 Gbɛnɔ ɔ kpà dasi, de ò yā kũ à kɛ ó té baba takada gũn zéazea, ²lákũ gbɛ kũ ò de yā pìi sèedadɛnɔ ù kũ a baarukparinɔ òwere nà zaa káaku. ³Tera sà makũ sɔ, lákũ ma wé pè yā pìnci nà dodo zaa a naana, ma è à mana mà kɛnne zéazea, ma gbɛ bèɛɛde Tiofilu, ⁴de ò yā kũ ò dānne sānsān dɔ.

Malaika gĩnake à Yahaya Da'itekeri ina yā'onaa

⁵Yudea bùsu kína Herɔdu gɔɔ sa'ori ke kun, a tɔn Zakari. À kú Abia sa'orino gāa gũmmɛ. A nanɔ tɔn Elizabeti. Haruna burime dɔ. ⁶N̄ pla í pínki mana Ludane. Òdigɔ kun taari sari, ò Dikiri doka kũ yā kũ à ditenɔ kũna. ⁷Ama ò né vīro, zaakũ Elizabeti bī parame, akũ í gbɛnɔn pla í pínki zī kũ.

⁸Gɔɔ kũ sa'onaa kà í gāaa, Zakari mé àten sa'ona Ludaa zī ke. ⁹Lákũ sa'orii pìnɔ dī ke nà, ò kàpaa kpà, akũ kàpa Zakari kũ de à gé turaretiti kpata Dikiri kpén. ¹⁰Turaretitikpatana gɔɔ pari kàkara kpélelea í pínki, òten adua ke. ¹¹Akũ Dikiri malaikaa bò a sùu, à zè turaretitikpataki ɔplai. ¹²Kũ Zakari a è, à kè gĩri, vīna a kũ. ¹³Akũ malaikaa pìi pìne: N̄sun tó vīna n kũro Zakari. Luda n wéke sī, n nanɔ Elizabeti ni né i gɔgbɛ ũ, ò tó kpáne Yahaya. ¹⁴N pɔ ni ke nna, ò yāa dɔ, gbɛnɔ ni pɔnna ke a ina yā musu dasi, ¹⁵zaakũ anigɔ de Dikirine

gbɛ zɔkɔ ũmɛ. Ani wé ke í gbāna ke miro, Luda Nini nigɔ kúa zaa a da gberemme. ¹⁶Ani tó Isarailanɔ are dɔ Dikiri í Ludaa dasi, ¹⁷ani dɔ Dikirine are kũ Luda Nini gbāna kũ Iliasu vī yāo. Ani tó denɔ lé ke dɔ kũ í nénɔ, ani tó sáyamarisaridenɔ gbɛ mananɔ ɔndɔ sé. Ani tó gbɛnɔ gɔ kũ soru gũn Dikirine.

¹⁸Akũ Zakari pì malaikaa pìine: Deran mani yā pì yāpura dɔɔ? Zaakũ mare zikũnaan ma ũ, akũ ma nanɔ zī kũ dɔ. ¹⁹Akũ malaikaa pìi wèa à pì: Makũmɛ Gibirilu ũ, madigɔ zena Luda are. Àkũ mé à ma zī mà yā pì onne, mà baaru nna pì kpánne. ²⁰N̄ ma, n néné ni nate, òni fɔ ò yā oro ari yā pì gé keo, kũ ndi ma yā kũ ani ke a gɔɔa síro yāi. ²¹Gɔɔ kũna sɔ òten Zakari dā. A gikenaa Luda kpén bò í sare. ²²Kũ à bò, adi fɔ à yā ò kũnworɔ, akũ ò dɔ kũ à wégupu è Luda kpén. Lákũ a néné nàte nà, akũ àten yā onne kũ ɔ. ²³Kũ Zakari sa'ogɔɔ pàpa, akũ à tà be. ²⁴Abire gbera a nanɔ Elizabeti nɔɔ sī, akũ à a zīda ùtɛ ari mɔ ɔɔɔro à pì: ²⁵Dikiri yā dí kèmmene, à ma wènda gwà, à ma bo wé'yān.

Malaika gĩnake à Yesu ina yā'onaa

²⁶A mɔ suddode gũn Luda malaika Gibirilu zī Galili lakutu kũ òdī pì Nazera gũn. ²⁷À gèe nɔkpere būnu kũ a tɔn Mariama kīnaa. À gɔkpamma vī Dauda buri ũ. A tɔn Yusufu. ²⁸Kũ malaikaa pìi gè a kīnaa, à pìne: Fɔɔ arubarikade! Dikiri kú kũnwo. ²⁹Mariama bídī kè manamana yā pīia, à laasun lè à pì: Fɔɔ bire mī de deraa? ³⁰Akũ malaikaa pìi pìne:

Mariama, òsun tó vīna n kũro, zaakũ Luda gbɛke kènneme.

³¹N̄ ma! Òni nò sí í né i gɔgbɛ ũ, ò tó kpáne Yesu.

³²Anigɔ de gbɛ zɔkɔ ũ, oni a sísi Luda Musude Né. Dikiri Luda ni a ká a dizi Dauda kpatan,

³³ anigō kí ble Yakubu burinɔa gɔɔ sɪnda pínki,
a kíblena nigō lakana víro.

³⁴ Akū Mariama pì malaikaa pìine: Mádi gōgbē dō zikíro, abirekū nì sí kē deraa?

³⁵ Malaikaa wēa à pì:

Luda Nini nì summa,
Luda Musude gbāna nì danla.

Abire yāi né kū ìni i pì kunna nigō adona,
oni a sísì Luda Né.

³⁶ N dane Elizabeti nēgōgbē nòsina se a zíkūnaa gūn. Nōgbē kū ò dìte para ũ pì kú kū nò mɔ suddoo tera. ³⁷ Zaakū Luda kīnaan pó sɪnda pínki dì sí ken.

³⁸ Akū Mariama pì: Dikiri zòbleriin ma ũ. À kemene lákū n ò nà. Akū malaikaa pìi tà à a tòn.

Mariama gena Elizabeti kīnaa

³⁹ Gɔɔ kúa Mariama fùtē à gēe lakutu kū à kú Yudea būsú gusísiden gònɔ.

⁴⁰ À gēe Zakari bea, akū à fɔ kpà Elizabetia. ⁴¹ Kū Elizabeti Mariama fɔɔ pìi mà, a né vī a gberē gūn, akū Luda Nini sù Elizabetia, ⁴² à wiki gbāna lè à pì: Arubarikademe n ũ de nōgbē sɪnda pínkila. Arubarikaden né kū à kú n gberen ũ dɔ. ⁴³ Bón ma ũ, kū ma Dikiri da sù ma gwaa? ⁴⁴ Gɔɔ kū ma n fɔkpammanaa mà dé, né kū à kú ma gberen vī kú pɔnnaome. ⁴⁵ Arubarikademe n ũ, mɔkɔn kū n yā kú Dikiri ònne sì, kú ani ke.

Mariama Dikiri tó sena lei

⁴⁶ Akū Mariama pì:
Maten Dikiri tó sé lei ma swēe gūn,
⁴⁷ ma pɔ ten ke nna
Luda ma Surabariia,
⁴⁸ zaakū à ma yā dà,
makū a zòbleri kū mádi ká póke ũro.
Zaa tera ari gɔɔ sɪnda pínki oni pimene arubarikademe,
⁴⁹ zaakū Luda gbānade yā zōkɔ kèmene.
A tó kú adona.
⁵⁰ Àdi wēnda dō gbē kū òdi a vīna kenɔne ari nì buria.

⁵¹ À a gāa pòro, à a gbāna mòúne,
à zídabirinɔ fākɔa kū nì laasunnɔ.

⁵² À gbānadeno bò kpatan,
à talakanɔ sè lei.

⁵³ À pɔ mananɔ kpà nàderinɔ ò kà,
ama à ɔgɔdenɔ gbāre ɔkɔri.

⁵⁴ À kpà a zòbleri Isarailanɔi,
nì yā dí sàaguro.

⁵⁵ À wēnda dō Ibrahimē kū a buri pìnɔ lákū à ò ó dizinɔne nà.

⁵⁶ Mariama vùtē kū Elizabetio lán mɔ aakɔ bà, akū à èra be.

Yahaya Da'itekeri inaa

⁵⁷ Elizabeti nē'igɔɔ kà, akū à né ò gōg-bē ũ. ⁵⁸ Kū a fàrandidenɔ kū a danenɔ mà lákū Dikiri a wēnda gwà nà, ò pɔnna kē kāao. ⁵⁹ A gɔɔ sɔraakɔde zī ò sù tō zō né pìine, de ò a de Zakari tó kpáne, ⁶⁰ akū a da pì: Oi! Oni a sísì Yahayame. ⁶¹ Ò pìine: Gbēke kú n danenɔ té kū à tó bire víro. ⁶² Akū ò yā ò a denē kū ɔo, de ò dō deran à ye ò tó kpáne nà. ⁶³ Zakari anlo gbēka, akū à kēa: A tón Yahaya. Yā pìi bò nì sare nì pínki. ⁶⁴ Gwe gònɔ a nēne sè lei, à lé bò àten yā o, àten Luda sáabu kpá. ⁶⁵ Akū vīna nì fàrandidenɔ kū nì pínki, akū Yudea būsú gusísìde gbēnɔ ten yā pì o nì pínki. ⁶⁶ Akū gbē kú ò yā pìi mànɔ kūna nì nēsēe gūn ò pì: Bón né pì nigō de a ũ ziaa? Zaakū Dikiri ɔ kúa.

Zakari annabikeyā'onaa

⁶⁷ Luda Nini sù a de Zakaria, akū à annabikeyā ò à pì:
⁶⁸ Ò Dikiri Isarailanɔ Luda sáabu kpá!
À sù à a gbēnɔ bò.
⁶⁹ À Surabari gbānade bòwere a zòbleri Dauda buri té,
⁷⁰ lákū à ò a annabinɔ gāi nà zaa gikena.
⁷¹ Ò pì ani ó sí ó iberenɔa, ani ó bo gbē kū ò zàògu pìnɔ ɔi.
⁷² Leme à ó dizinɔ wēnda gwà le, a bàka kunna kúnwo yā dí sàaguro.
⁷³ À la dà ó dizi Ibrahimē
⁷⁴ à pì áni ó bo ó iberenɔ ɔi,

áni ó gba zé ò doare vīna sari,
⁷⁵ de ó kunna gōne adona gbē manano ũ
 ari ó wēndi lén.
⁷⁶ Mōkōn sō ma né,
 oni n sīsī Luda Musude annabii,
 zaakū mōkōn mé ĩni do Dikirine are ñ zé
 kekene.
⁷⁷ ĩni tó a gbēno dō lākū ani n sūra ba nà,
 lākū ani n durunnano kēm̄ma nà.
⁷⁸ Zaakū ó Luda sūru vī,
 bonaa musu ani su ó gwa lán gudōnaa
 bà,
⁷⁹ de à gu pu gbē kū ò kú gusira gūnnōne
 kū gbē kū ò kú ga lēino,
 de à ó gbá da aafia zén.
⁸⁰ Né pì zōkō kù, à gō kāgbānade ũ. A kú
 gbārannan ari goro kū à bō Isarailanōne
 gupuraa.

Yesu Kirisi inaa

(Mat 1:18-25)

2 Goro kúa Siza Ogosutu bō kū yāo,
 à pì ò a būsū gbēno naro n pínki.
² Naronā káaku kū ò kēn gwe goro kū
 Kiriniu de Siria būsū gbē zōkō ũ. ³ Gbē
 sīnda pínki gēe a bē wēten, de ò a tó
 da takadan. ⁴ Yusufu sō, à bō Nazera,
 Galili būsū, à gēe Dauda bē lakutu Betil-
 ihamu, Yudea būsū, kū à de Dauda buri
 ũ yāi. ⁵ À gēe de ò a tó da takadan gwe
 kū à nōkpamma Mariama kū à nōsinaao,
⁶ akū goro kū ò kú gwe, a né'igoro kà,
⁷ akū à a né daudu i. À biza fīfia, à a
 wūte pōkādēno pōblebōn, kū odi gu le
 nibōno kipakiaro yāi.
⁸ Sādārinōn kú būsū dokōno pìi gūn,
 òten i sēnte, òteni n sāno dākpā gwāani.
⁹ Akū Dikiri malaikaa bō à sūm̄ma, Dikiri
 gakuri gupura kù à likānyī, akū vīna
 n kú manamana. ¹⁰ Malaikaa pìi ònne:
 Ásun tó vīna á kūro, zaakū ma su mà
 baaru nna kpááreme, gbē sīnda pínki
 po ni ke nna manamana. ¹¹ Ò Surabarii
 iāre Dauda wēten gwāaniala, àkūme Aru-
 masihu ũ Dikiri ũ. ¹² Sēda kū ani tó à
 a dōn dí: Áni nékpāntē e wūtena pōkā-

dēno pōblebōno gūn, biza fīfia. ¹³ Kānto lu-
 dambe gbēnōn kú leele kū malaika pìio
 dasidasi, òten Luda sáabu kpá ò pì:
¹⁴ Ò Luda tó sē lei zaa musu,
 gbē kū n yā kēne nnano aafia le zīte.
¹⁵ Kū malaikaa pìno gōnla ò tà lu-
 dambe, akū sādārinō òkōne ò pì: Ò gē
 Betilihamu, de ò yā kū à kēe pì e, yā kū
 Dikiri tó ò dō. ¹⁶ Akū ò fūte ò gēe likalika,
 ò bō Mariama kū Yusufuooa kū nékpān-
 tē pìio wūtena pōkādēno pōblebōno gūn.
¹⁷ Kū ò a è, ò yā kū ò ònne né pì musu ò.
¹⁸ Akū yā kū sādārinō òo pìi bō gbē kū ò
 māno sare n pínki. ¹⁹ Mariama yā pìi kūna
 a nēsee gūn pínki, àten laasun lēa. ²⁰ Sā-
 dārinō èra ò tà, òten Luda tó bo, òteni a
 sáabu kpá yā kū ò mà akū ò è yāi, zaakū
 à kē lākū ò ònne nà.

Tókpana Yesune

²¹ A goro soraakōde zī né tōzōgoro kà,
 akū ò tó kpāne Yesu, tó kū malaikaa ò
 zaade odi a nō síro.

Yesu mōna Dikirine

²² Kū n gbābogoro kà, ò a sē ò gēe à
 mo Dikirine Yurusalemu lākū Musa doka
 ò nà. ²³ Zaakū à kú Dikiri doka takadan
 ò pì, ò dauduno kpá Dikiria. ²⁴ Ò sa'opo
 kū ò òte Dikiri doka takadan kpà, ò pì
 potēne mēn pla ke lukulukune bōro mēn
 pla.

²⁵ Gbēke kú Yurusalemu, a tōn Simeo.
 Gbē maname, à Luda vīna vī, à wé do
 Isarailano surabanaai. Luda Nini kúa,
²⁶ akū à pine ani ga Dikiri gbē kū òdi
 pì Arumasihu enaa sariro. ²⁷ Luda Nini
 dōne are, akū à gē Luda onn. Kū Mariama
 kū Yusufuo sù kū n né Yesuo yā kū ò òte
 doka takadan kena yāi, ²⁸ akū Simeo a sì
 a oī, à Luda sáabu kpá ò pì:
²⁹ Ñ makū n zōbleri gbare aafiaa gūn sà
 lākū n òmene nà Dikiri,
³⁰ zaakū ma wé kē pla kū Surabari kū n
 òte,
³¹ kū n a yā kēke buri sīnda pínki wára.

³² Anigō de gupura ũ de à gupura kũ buri pāndenōne,
à n gbē Isarailano tō bo.

³³ Yā kũ à ò né pii musu bō a de kũ a daoosare. ³⁴⁻³⁵ Simeo sa mana òñne, akũ à ò né pì da Mariamane à pì:
Akũ mé anigō de sēda kũ Isarailano ni gfi ũ,
posira n n swē zō lán fēneda bà.
Isaraila keno ni kakate ní keno ni bo aafia a gāi,

ń nēsee gũn yā ni bo gupuraa.

³⁶ Nōgbē annabi ke kũ gwe, a tón Ana, Fanuēlì né, Asa burime. Nōgbē pì zĩ kũ yúkuyuku. À zā kē kũ a gōkpammao wē supplame, ³⁷ akũ à gō gyaano ũ ari wē basiikō awēsiikō. Àdi bo Luda onno, àdigō do Ludai fānantē kũ gwāanio kũ léyinaao kũ aduakenaao. ³⁸ Zĩ birea gōno à nānyĩ, à Luda sáabu kpà, àten né pì yā o gbē kũ ní wē do Yurusalemu bonaainōne ní pínki.

Era tana Nazera

³⁹ Kũ Yusufu kũ Mariamao kē lākũ à kũ Dikiri doka takadan nà pínki ò làka, ò era ò tà ní be wētea Nazera, Galili bunsun. ⁴⁰ Né pii fùte à gbāna kũ. Òndō mōa, àdigō kũ kũ Luda arubarikaao.

Yesu gena Luda onno a néfitikegōroa

⁴¹ Wē kũ wēeo Yesu de kũ a dao di gē Vĩna dikpe ke Yurusalemume. ⁴² Kũ Yesu kà wē kuri awēpla, ò era ò gē dikpe ke lākũ òdi ke nà. ⁴³ Kũ dikpe làka, òten tá, akũ ní né Yesu gō Yurusalemu, ò a yā dōro. ⁴⁴ Òten da à kũ ní gbēno téme. Kũ ò táa ò gōro do, akũ òteni a wete ní daneno kũ ní gbē dōnno té. ⁴⁵ Kũ odi a ero, ò era ò gē a wete Yurusalemu. ⁴⁶ A gōro aakōde zĩ ò a è Luda onno vutena yādannerino té, àten sã kpà ní yāa, àten yā lalanma. ⁴⁷ A yā dōna kũ a yāwemmanaao bō gbē kũ òteni a yā manō sare ní pínki. ⁴⁸ Kũ a de kũ a dao a è, à bō ní sare, akũ a da pine: Bóyāi n kēwere lee? N

de kũ makũo, ó bídi kē n wetena yāi. ⁴⁹ À wēmma à pì: À kē dera áteni ní wetee? Á dō kũ à kũ mà a De bokote kenloo? ⁵⁰ Ama odi yā kũ à òñne pii dōro dōro.

⁵¹ Yesu era à tà kũwo Nazera, à ní yā mà. A da yā pino kũna a nēsee gũn pínki. ⁵² Yesu zōkō kũ, a òndō kàra, à nna kũ Ludao kũ bisāsirino.

Yahaya Da'itekeri waazikena

(Mat 3:1-17, Maa 1:1-11, Yuh 1:19-28)

3 Siza Tiberia kĩblena wē gērode gũn Pontiu Pilati mé à Yudea bũsu gbē zōkō ũ, Herodu ten kí ble Galili, a vĩni Filipi ten kí ble Iturea bũsun kũ Tarakoniti bũsuuo, Lisanía sō àten kí ble Abilene bũsun. ² Anasa kũ Kayafaoome sa'orikino ũ. Gōro kũna Luda yā ò Zakari né Yahayane gbáranan. ³ Akũ à fùte àten kure Yoda bara dire kũ bara laooi pínki, àten waazi ke gbēno. À òñne ò ní nēsee lite ò da'ite ke, Luda ní ní durunnano kēmma. ⁴ Lākũ à kũ annabi Isaya takada gũn nà à pì: À baarukparii kòto ma do gbáranan, àten pì à zé keke Dikirine, à zé térereno porone sũsu. ⁵ Guvute pínki ni tata, kpino kũ sīsino ni date pínki. Zé kotinano ni poro sũsu, zé wókũwokũno ni kpákũsũ, ⁶ gbē sinda pínki ni e lākũ Luda di ní sura ba nà.

⁷ Gbēno digō su a kinaa dasi ò da'ite ke, akũ àdi òñne: Bisāsiri pitikono! De mé à lé dàáwa à bàa sí pōfē kũ Luda ni kiparmanee? ⁸ À nēsilitena yā ke, onigō dō kũ a lite. Kũ Ibrahim de á dizi ũ, àsungō da kũ abirekũ mé ani á boro. Maten oáre, Luda ni fō à gbē dino ke Ibrahim burino ũ. ⁹ Kpása ditena linoi kō. Lí kũ àdi né mana iro, Luda ni zō à zu té gũn.

¹⁰ Gbēno a là ò pì: Tó lemē, óni ke de-
raa? ¹¹ À wēmma à pì: Gbē kũ à uta vī mēn pla, à a do kpà gbē kũ à víroa. Gbē kũ à pōble vī, à ke le do. ¹² Be'ogōsirino sũ da'ite ke, akũ ò a là ò pì: Danneri, óni

ke deraa? ¹³ À wènmma à pì: Ásun be'ogo símma de lákù ò dìte nàlaro. ¹⁴ Sozano a là: Ókōno sō, óni ke deraa? À òñne: Ásun gbāna mo gbēnoñe à ní blero. À ze kù fina kù òdi boáreo.

¹⁵ Gbēno wédōina ten kara. Baadi pínki ten laasun lé a nēsēe gūn Yahaya yāa, tó àkūme Arumasihi ũ. ¹⁶ Yahaya òñne ní pínki à pì: Madi á da'ite ke kù íome. Ama gbēke ni su a gbāna demala, mádi ká mà a kyate bobonero. Àkū mé ani á da'ite ke kù Luda Ninio kù téo. ¹⁷ À gbaka kùna kù ani pó fáo. Ani póblewé ká a dñn, ani a sàko ká té kù àdi garo gūn. ¹⁸ Yahaya baaru nna kpannenaa gūn, à nàkaramma kù yā pāndenjo dasi. ¹⁹ Akū à yā kpākē kína Herōdui a vīni nano Herōdia yā musu kù yā vāni pānde kù à kēno pínki, ²⁰ akū Herōdu èra à yā vāni kē do, à Yahaya dà kpésiran.

Yesu da'itekenaa

(Mat 3:13-17, Maa 1:9-11)

²¹ Kù Yahaya ten gbēno da'ite ke ní pínki, à Yesu da'ite kē se. Goro kù Yesu ten adua ke, ludambe wèkōa, ²² akū Luda Nini sùà à de lán potēne bà. Akū à kòto ke mà bona ludambe à pì: Mòkōn ma Né mèn do légelege yenyide ũ, kù ma po nnamma manamana.

Yesu buri bozire

(Mat 1:1-17)

²³ Goro kù Yesu nà a zīa, à kà wè baraakuri taka. Òten da Yusufu nē'inaame.

Yusufu sō Eli néme,

²⁴ Eli sō Matata néme,

Matata sō Levi néme,

Levi sō Meleki néme,

Meleki sō Yanai néme,

²⁵ Yanai sō Yusufu néme,

Yusufu sō Matatia néme,

Matatia sō Amosi néme,

Amosi sō Naumu néme,

Naumu sō Eseli néme,

Eseli sō Nagai néme,

²⁶ Nagai sō Maata néme,

Maata sō Matatia néme,

Matatia sō Semei néme,

Semei sō Yoseki néme,

Yoseki sō Yoda néme,

Yoda sō Yoanana néme,

²⁷ Yoanana sō Resa néme,

Resa sō Zerubabeli néme,

Zerubabeli sō Sealatieli néme,

Sealatieli sō Neri néme,

Neri sō Meleki néme,

²⁸ Meleki sō Adi néme,

Adi sō Kosamu néme,

Kosamu sō Elemadamu néme,

Elemadamu sō Ee néme,

Ee sō Yosua néme,

²⁹ Yosua sō Elieza néme,

Elieza sō Yorimu néme,

Yorimu sō Matata néme,

Matata sō Levi néme,

Levi sō Simeo néme,

³⁰ Simeo sō Yuda néme,

Yuda sō Yusufu néme,

Yusufu sō Yonamu néme,

Yonamu sō Eliakimu néme,

Eliakimu sō Melea néme,

³¹ Melea sō Mena néme,

Mena sō Matata néme,

Matata sō Natā néme,

Natā sō Dauda néme,

Dauda sō Yese néme,

³² Yese sō Obedi néme,

Obedi sō Bōaza néme,

Bōaza sō Salamo néme,

Salamo sō Nasō néme,

Nasō sō Aminadabu néme,

³³ Aminadabu sō Ramu néme,

Ramu sō Ezeronu néme,

Ezeronu sō Perezi néme,

Perezi sō Yuda néme,

Yuda sō Yakubu néme,

³⁴ Yakubu sō Isaaku néme,

Isaaku sō Ibrahī néme,

Ibrahī sō Tera néme,

Tera sō Nao néme,

Nao sō Serugu nême,
³⁵ Serugu sō Reu nême,
 Reu sō Pelegi nême,
 Pelegi sō Eberu nême,
 Eberu sō Sela nême,
 Sela sō Kaina nême,
³⁶ Kaina sō Apasada nême,
 Apasada sō Semu nême,
 Semu sō Nuhu nême,
 Nuhu sō Lameki nême,
 Lameki sō Metusela nême,
³⁷ Metusela sō Enoku nême,
 Enoku sō Yaredi nême,
 Yaredi sō Malaleli nême,
 Malaleli sō Kenana nême,
 Kenana sō Enosu nême,
³⁸ Enosu sō Seti nême,
 Seti sō Adamu nême,
 Adamu sō Luda nême.

Yesu yǝogwanaa

(Mat 4:1-11, Maa 1:12-13)

4 Yesu bò Yoda àtèn su kũ Luda Ninio pekerena, akũ Nini pìi gèe kãao gbárannan. ²Ibilisi a yǎ à gwà gwe ari gɔɔ bupla. Gɔɔ kũa adi p̄ske blero. Kũ gɔɔ bupla pìi pàpa, nà teni a de. ³Akũ Ibilisi pìne: Tó Luda Nème n ũ, ò pi gbè dí li burodi ũ. ⁴Yesu wèa à pì: À kú Luda yān ò pì:

Póblen bisãsiri dìgõ kúo adoro.

⁵ Akū Ibilisi gèe kãao musu, akū à an-
dunia kpatano m̀n̄ne pínki a zeki gbèn
g̀n̄o ⁶ à pì: Mani n gba abireno iko pínki
kū a gakurio, zaakū à kú ma ɔ́ime, gbē
kū má yei mani kpáa. ⁷ Tó n kute ma are
dé, ani g̃o n pó ũme pínki. ⁸ Yesu wèa à
pì: Ò k̄è ò pì, n̄ donyī ke Dikiri n Ludane
n̄g̃o doi ado.

⁹ Akū Ibilisi gèe kǎao Yurusalemu, à a zè Luda kpé misǒntea à pì: Tó Luda Nème n ũ, n ɔ gbare n zǐdai la, ¹⁰ zaakū ò kè Luda yǎn ò pì:

Ani n yā o a malaikanone ò n dākpā.

¹¹ Ò pì dɔ:

Oni n sẹ́ n ń, de òsun gẹ̀ sí gbẹ̀ẹ̀aro yáì.

¹² Yesu wèa à pì: Ò pì, òsun Dikiri n Luda
lé ò gwaro.

¹³ Kū Ibilisi Yesu yǎ à gwà kǔ yā pínkio
à làka, akū à a tòn ari zǐkea dọ.

Yesu nana a zĩia Galili

(Mat 4:12-17, Maa 1:14-15)

¹⁴Yesu èra à tà Galili kũ Luda Nini gbãnao, akũ a tó dà bùsuu pìla pínki.

¹⁵Àdi yã dañne n̄ aduakεkpεnɔ gũn,
baadi pínki dì a sáabu kpá.

Nazeradenɔ gina Yesui

(Mat 13:53-58, Maa 6:1-6)

¹⁶ Akū à gèè Nazera, gu kū à né blèn. Kámmabogwō zī à gèè aduakekpen lákū àdi ke nà. À fùtè à zè de à kyó ke, ¹⁷ akū ò annabi Isaya takada kpàa. Kū à pòro, à bò gu kū ò yā dí kēnwà ò pì:

¹⁸ Dikiri Nini kúma,

à ma dite mà baaru nna kpá
takasidenonɛ,

à ma zī mà gōnzīdane kpàkpa ke
gbě kũ ò n zīda vīronone,

mà wéwēnaa kpàkpa ke vīnanɔŋe,
mà gbē kũ ò yīnanɔ poro,

¹⁹ mà Dikiri gbẽkɛnnɛgɔrɔ kpàkpa kɛ.

20 Akū à takada pii kòkò à kpà kpa-nyĩriia, à vùte. Gbē kū ò kú kpé gūnnò wé fia í pínki. 21 Akū à nà yā'onnenaana à pì: Luda yā dí pàpà gbāra lākū áten ma nà. 22 Yā mana kū à da a lén bò í sare í pínki, òteni a tó nna sí ò pì: Yusufu nén díroo?

²³Akū à pìnnè: Má dṣ sànsàn kū ání
yáasi dí zumene. Tó m̀wòmmé likita ũ,
n n zída were. Áni omene mà yā kú a mà
ma kẹ́ za̋ Kapenamu ke ma be wēte gũn
la dɔ. ²⁴Yǎpuran maten oáre, annabii
digō bère vī a be wēte gũnlo. ²⁵Maten
oáre yǎpura, kū ludambe zé tà Iliasu
gɔrɔ, gyaanɔnɔn dasi. Legū dí maro ari
wè akō kū mo suddoo, akū ná zókō gè
Isarailano bùsun píngí, ²⁶ama Luda dí
Iliasu zĩ ní gbẽkearo, sé gyaano kū à kú
Zarefa. Sidṣ sare. ²⁷Annabi Elisa gɔrɔ sṳ,

Isarailano b̄usun kusunon dimme, ama adi n̄ gb̄eke werekōaro, sé Siria b̄usu gb̄e Naama.

²⁸ Kū gb̄e kū ò kú aduakekpe gūnn̄o yā p̄i mà, n̄ p̄ f̄e manamana n̄ p̄inki. ²⁹ Akū ò bò kū Yesuo w̄ete kpe, ò ḡe k̄āao s̄is̄i kū n̄ w̄ete k̄ātea m̄is̄ōntea, de ò ɔ s̄is̄i à l̄ete à s̄in yāi. ³⁰ Akū à bò n̄ té à tà.

Yesu t̄anade werekōana Kapenamu

(Mat 8:14-17, Maa 1:21-39)

³¹ Yesu tà Kapenamu, Galili b̄usun, akū àten yā d̄āine k̄ammabogoro z̄i. ³² A yādannenaà bò n̄ sare, zaakū a yā iko v̄i. ³³ Gōgb̄e t̄anade ke kú aduakekpen gwe, akū à wiki gb̄ana l̄è à p̄i: ³⁴ É'e! Bón ó v̄i k̄ō ɔiii, Yesu Nazera? N su n̄ ó kakaten yá? Má d̄ō gb̄e kū n̄ de a ū, m̄okōmme Luda gb̄e kū à kú adona ū. ³⁵ Akū Yesu ḡi t̄ana p̄ine à p̄i: N̄ ȳite! N̄ go gōgb̄e p̄ia. Akū t̄ana p̄i gōgb̄e p̄i p̄āte gb̄ēno té, à gòà, adi a k̄innaro. ³⁶ Gb̄ēno b̄idi k̄è n̄ p̄inki, òten k̄ō lala: Bó taka buri yān gwee? Àdi yā dite t̄ananone kū iko gb̄anao, akū òdi gom̄ma. ³⁷ Akū a t̄ó dà b̄usu p̄ila p̄inki.

Gyāreno werekōana dasidasi

(Mat 8:14-17, Maa 1:29-34)

³⁸ Kū à bò aduakekpen, akū à tà Simo bea. Simo nan̄o da ten m̄ēwāna ke manamana, akū ò a yā òne. ³⁹ Yesu z̄ēala à ḡi m̄ēwāna p̄ine, akū a m̄ē k̄è s̄āna. Zaa gwe ḡōn̄o à f̄ute à p̄oble k̄ēf̄ne.

⁴⁰ Kū if̄ānt̄e ḡè kp̄én, gb̄e kū ò gyāre v̄ino s̄u k̄ūn̄wo Yesune, akū à ɔ n̄ana n̄ baadia, à n̄ werekōa kū n̄ gyā buri s̄inda p̄inkio. ⁴¹ T̄anano s̄ō òten bo gb̄ēno gūn kū wikio dasi ò p̄i: M̄okōmme Luda Né ū. Ama àdi ḡíf̄ne ò yā o, kū ò a d̄ō Aru-masihu ū yāi.

Yesu waazikena Galili

(Maa 1:35-39)

⁴² Guk̄ēkōana Yesu bò w̄ete gūn, à ḡe gusare, akū gb̄ēno teni a wete. Kū ò bòà,

ò ye à n̄ t̄oro. ⁴³ Akū à p̄inne: Sé mà kpata kū à bò Luda k̄inaa baaru kpá w̄ete kparanone ɔ, zaakū abire yāin Luda ma z̄i. ⁴⁴ Akū à ḡe àten waazi ke Yudea b̄usu aduakekpeno gūn.

Yesu iba k̄aakun̄o sisinaa

(Mat 4:18-22, Maa 1:16-20)

5 Zikea Yesu zena Genesareti s̄ēb̄e bara, akū gb̄ēno k̄akarai dasi de ò Luda yā ma yāi, òten nakaraa. ² Akū à ḡó'ite è katena bara m̄ēn pla, s̄or̄ok̄on̄o b̄ōten òteni n̄ táarun̄o p̄ipi. ³ Akū à ḡè ḡo p̄ino do gūn kū à de Simo p̄ó ū, à w̄é k̄ēa à a ȳipa f̄iti, à go baraa f̄iti. Akū à v̄ute ḡo p̄i gūn, à yā dà gb̄ēnone.

⁴ Kū à yā ò à làka, akū à p̄i Simone: N̄ gé k̄u ḡóo í l̄òkoto kpa, à birigi f̄ā á kp̄ò kū. ⁵ Simo w̄ēa à p̄i: Danneri, o z̄i k̄è ari gu ḡe à d̄ò, ódi p̄óke k̄ūro, ama l̄ákū n̄ ò n̄a, mani f̄ā. ⁶ Kū ò k̄è le, ò kp̄òo k̄àkara ȳon̄k̄oȳon̄k̄o ari n̄ birigin̄o ye ò k̄ēk̄ē. ⁷ Akū ò ɔ k̄è ȳaku n̄ gb̄ēdake kū ò kú ḡo p̄i do gūnn̄one, ò su ò kp̄ányi. Kū ò s̄u, ò kp̄òo k̄à ḡo m̄ēn pla p̄ino p̄a ari ò ye ò kp̄áte. ⁸ Kū Simo Pita è le, à k̄ute Yesu gb̄a sare à p̄i: N̄ go ma sare Dikiri, zaakū durunnakerin ma ū. ⁹ Simo b̄idi k̄è kū gb̄e kū ò kú l̄ēleno n̄ p̄inki kp̄ò dasi kū ò k̄ūu p̄i yāi. ¹⁰ Leme ɔ Yamisi kū Yuhanao, Zebedi né kū ò de k̄ō gb̄ēna ū kū Simo b̄idi k̄è se. Akū Yesu p̄i Simone: N̄sun t̄ó v̄ina n̄ k̄ūro. Zaa gb̄ara bis̄āsirin iniḡō wete. ¹¹ Kū ò k̄à kū n̄ ḡóo bara, akū ò p̄ó s̄inda p̄inki t̄on ò t̄ēi.

Kusu werekōanaa

(Mat 8:1-4, Maa 1:40-45)

¹² Zikea Yesu kú w̄ete ke gūn, akū ḡōgb̄e kū kusu dàala s̄u. Kū à Yesu è, à w̄ute a k̄ūaa, à w̄é k̄ēa à p̄i: Dikiri, t̄ó n̄ yei, in̄i f̄ō n̄ ma werekōa sw̄aswa. ¹³ Akū Yesu ɔ bò à n̄aa à p̄i: Má yei, n̄ ḡō sw̄aswa. Zaa gwe ḡōn̄o a kusu làka. ¹⁴ Akū Yesu p̄ine: N̄sun o gb̄eke maro. N̄ gé n̄ n̄ z̄ida m̄o sa'oriine,

ñ sa'opo kū Musa dìtɛ kpá n werekɔana
 sèeda ũ gbẽnɔnɛ.

¹⁵ Yesu baaruu dàgula de yāla. Gbēno ò dīgō kakara dasi ò a yā ma, de à n̄ werekōa kū n̄ gyāno dō. ¹⁶ Akū Yesu dīgō bo n̄ té àgō gé adua ke gusare.

Kĩnɔde werekĩanaa

(Mat 9:1-8, Maa 2:1-12)

¹⁷ Zikea Yesu ten yā dañne. Farisi keno kū ludayādanneri keno vutena gwe. Ò bò Galili kū Yudea wēteno gūn pínki kū Yurusalemuo. Luda gbāna kú kāao, akū àten gyāreno werekōa. ¹⁸ Akū gbēkeno sù, ò kōnnde sena kū wútebowo, òten zé wete ò gē kāao ò a dite Yesu are. ¹⁹ Kū odi gēki ero pari yāi, akū ò òdidi kāao kpé musu, ò kpé fō, akū ò a kipa kū a wútebowo zàa gūn Yesu are. ²⁰ Kū Yesu è ò a náani vī, à pì: Ma gbē, n durunnano kēm̄ma. ²¹ Ludayādannerino kū Farisi pino ò ní nēsēe gūn: Dín gbē kū àten dōke kū Ludao dí ũu. Dí mé ani fō à durunna kēm̄ma, tó adi ke Luda ado baasiroo. ²² Yesu ní laasun dō, akū à ní lá à pì: Bóyāi áten laasun bire taka lé á nēsēe gūnn? ²³ Tó ma pì a durunnano kēa, ke tó ma pì à fute à táa o, a kpate mé à aragaa. ²⁴ Ma ò le de àgō dō kū Bisāsiri Né durunnakēm̄mana iko vī zíte lame. Akū à pì kōnnde piine: Ma ònne, ñ fute ñ n wútebow sē ñ tá be. ²⁵ Gwe gōño à fute à zē ñ wára, à a wútebowo pìi sē à tà be, àten Luda sáabu kpá. ²⁶ Gbē sinda pínki lé àte, akū ò Luda tó bō. Vīna gūn ò pì: O daboyā è gbāra.

Levi sisinaa

(Mat 9:9-13, Maa 2:13-17)

²⁷ Abire gbera Yesu bò, akū à be'wɔsiri kū òdi pine Levi è vutena a be'wɔsikin. À pine: N mɔ̀ n tɛmai. ²⁸ Akū à fute, à pɔ̀ sɛnda pɛnki tòn à tèi.

²⁹ Akū à póbile zōkōwò kẹ̀ a bea à Yesu sisia, be'ogwosirino kū gbě pāndeno ten pó ble kúnwo dasi. ³⁰ Akū Farisino kū

n ludaŷadannerino ŷakete ka a ibansi
 ò pi: Bóŷai áten pò ble, áten í mi kú
 be'ogósirino kú kifirinoo? ³¹ Akú Yesu
 wérnma à pi: Gbē kú à aafia ví bàka kú
 kú likita ŷaoro, sé gyāre. ³² Mádi su gbē
 manano sísi ò n nèse litero, sé kifirino.

Lévĩna yã

(Mat 9:14-17, Maa 2:18-22)

³³ Akū ò pine: Yahaya ìbànḡ digḡ lẹ̀ yí, ògḡ adua ke baala'i. Leme kū Farisi ìbànḡ dḡ. Ama n gbḡnḡ digḡ pḡ ble òdigḡ í mí.
³⁴ Akū Yesu wèrḡma à pì: Ání fḡ à pì nḡseri gbḡnḡ lẹ̀ yí gḡrḡ kū à kú kúnwo yá?
³⁵ A gḡrḡ ni su kū oni nḡserii pì bo ní té. Zí pìian oni lẹ̀ yí sà. ³⁶ Yesu yā lèkḡaḡne dḡ à pì: Gbēke dī uta dufu lí ò dī a zīlaro. Tó ò kè le, uta dufu ni yakame, a zī ni kḡ sé kū uta dufu nambataoro. ³⁷ Òdì sèwē dufu ká tūru zī gūnlo. Tó ò kè le, wē dufu pì ni tūru pūtāme, ani kḡte, tūru ni yaka.
³⁸ Oj, òdì sèwē dufu ká tūru dufu gūmme.
³⁹ Gbē kū à kḡ dḡ kū wē zī minaa dī a dufu sáabu kpáro, àdì pì a zī mé à nna.

Kámmabogꝛꝛ yã

(Mat 12:1-14, Maa 2:23-3:6)

6 Kámmabogɔɔ zĩ kea Yesu ten pā bu-
ranɔla, akū a ibano pɔblewe wɔro
ò sũkã ní ɔn, òten só. ² Akū Farisi keno
piĩne: Bóyãí áten yã kũ à de òdi ke
kámmabogɔɔ zĩro kɛɛ? ³ Yesu wɛrĩma
à pì: Ádí a kyó ke a è lákũ Dauda kũ
a gbɛno kè nà gɔɔ kũ nà teni ní deroo?
⁴ A gɛ Luda ɔnn, à burodi kũ ò kàte Lu-
daneɛ sè à sò, à kpà a gbɛnɔa, burodi
kũ gbɛke a sona zé viro, sé sa'orino.
⁵ Akū Yesu piĩne: Bisāsiri Né mé à iko
vĩ kámmabogɔɔa.

⁶ Kámmabogwɔ pãnde zĩ dɔ Yesu gẽ aduakekpen, àten yã dañne. Gõgbẽ ke kú gwe, a ɔpla íbana. ⁷ Ludayádannerino kú Farisino ten Yesu tàasi ká, tó ani a werekɔa kámmabogwɔ zĩ, de ò yã le ò dia. ⁸ À ní laasun dɔ, akú à pì gbẽ kú a ɔ íbanaa pìine: Ñ fute ñ ze zàa gũn. Kú à

fùte à zè gwe, ⁹ akū Yesu pìnnè: Mateni á láme. À zé vī ò yā mana ke kámmabogoro zī yá, ke a vāni? Ò gbē mī sín yá, ke ò a deme? ¹⁰ Yesu n gwá à likanyī, akū à pì gōgbē pìnnè: N n ɔ pìi poro. Kū à pòro, akū a ɔ kè a gbèn. ¹¹ Farisino pɔ fē mana-mana, akū ò lé kpākūsū Yesui, deran oni kene nà.

Ziri gbēnon kuri aweɛplano ditena

(Mat 10:1-4, Maa 3:13-19)

¹² Goro birea Yesu bò à gèe adua ke sisigereei, akū à wé kè Ludaa gwāani ari gu gèe dɔo. ¹³ Kū gu dɔ, akū à a ibano sisiai, à gbēnon kuri aweɛplano bò n tē, à n díte zìrino ū. ¹⁴ Gbē pìno tón dí: Simo kū à tó kpàne Pita, a dakūna Anduru, Yamisi, Yuhana, Filipi, Batolomiu, ¹⁵ Matiu, Tomasi, Alafeu né Yamisi, Simo kū òdi pine Kokaride, ¹⁶ Yamisi né Yudasi kū Yudasi Isikarioti kū à gō bonkpede ūo.

Yesu yādannena Galili

(Mat 4:23-25)

¹⁷ Yesu kipa kúnwo, à zè gusaraa, gu kū a iba kparano kū gbē pario kún. Ò bò Yurusalemu kū Yudea būsuo pínki kū ísirale wēte kū ò kú Taya kū Sidōo sareno. ¹⁸ Ò sù a yā ma, de à n werekōa kū n gyāno dɔ. Gbē kū tāna ten wari dómmano aafiaa lè dɔ. ¹⁹ Gbē sinda pínki ten wete à ɔ naa, zaakū gbāna ten bo a gūn, àten gbē sinda pínki werekōame.

Arubarikadenome Yesu ibano ū

(Mat 5:1-12)

²⁰ Akū à wé sè à a ibano gwà à pì: Arubarikadenome ákōno takasidenɔ ū, zaakū kpata kū à bò Luda kīnaa de á pɔ ū. ²¹ Arubarikadenome ákōno kū nà teni á de terano ū, zaakū áni kǎ. Arubarikadenome ákōno kū áten ɔɔ dɔ terano ū,

zaakū áni yáa dɔ.

²² Arubarikadenome á ū, tó ò zāágu, tó ò glái, tó ò á sōsō, tó ò á tó vāni sisi Bisāsiri Né yāi.

²³ Goro kū yā birenɔ á lé, à ponna ke à vīvī kū ponnao, zaakū á láada zōkō ludambe. Len n dizino kè annabinone le.

²⁴ Waiyoo ákōno ɔgodeno, a gínake a á mēnnamanaa è kò.

²⁵ Waiyoo ákōno kū á kána terano, nà nī á de.

Waiyoo ákōno kū áten yáa dɔ terano, áni wēnda ke à ɔɔ dɔ.

²⁶ Waiyoo ákōno, tó gbē sinda pínki teni á tó nna sí, zaakū len n dizino kè annabi ékedenone le.

Yena ibereei

(Mat 5:38-48)

²⁷ Maten o ákōno kū áteni ma yā manone, agō ye á iberenɔi, à a mana ke gbē kū ò zāágunone. ²⁸ À sa mana o gbē kū òdi sa vāni oárenone. À adua ke gbē kū òdi wari dɔáwanone. ²⁹ Tó gbē n sǎn kè n gasu doa, n a do dɔne dɔ. Tó gbē n uta zōkōo simma, ñsun gíne kū n utaneoro. ³⁰ Tó gbē pɔ wé kemma, n kpáa. Tó gbē n pɔ simma, ñsun gbekaaro. ³¹ À ke gbēnon lākū á ye ò keáre nà. ³² Tó gbē kū ò yeáinon á yeñyī, bó sáabun à víáree? Bee kifirino dīgɔ ye gbē kū ò yeñyinoi se. ³³ Tó gbē kū òdi a mana keárenon adi a mana keíne, bó sáabun à víáree? Bee kifirino di ke le se. ³⁴ Tó gbē kū á wé dɔ à pɔ lemmanon adi pɔ sākáíne, bó sáabun à víáree? Zaakū kifirino di pɔ sākáíne, de ò le ò a gēne sí yáime. ³⁵ Agō ye á iberenɔi, à a mana keíne. À pɔ sākáíne wédɔisari, áni láada zōkō le, áni gō de Luda Musude néno ū, zaakū àdi a mana ke guturunone kū gbē vāinɔo. ³⁶ Agō wēnda vī lākū á De wēnda vī nà.

Kõ taari'ena

(Mat 7:1-6)

³⁷ Ásun gbẽ taari ero, Luda ni á taari e sero. Ásun yā vute gbẽaro, Luda ni yā vuteáwaro. Á sùru ke kũ gbẽno, Luda ni sùru ke kááo. ³⁸ Á gbẽ gba pɔ́, Luda ni á gba. Ani zaka mana kũ à gbẽgbẽ à wẽ à pà yérere kááre á uta lén. Zaakũ zaka kũ ndi yõónne Luda ni yõonne se.

³⁹ Akũ à yā lèkõánne à pì: Vĩna ni fɔ à gò kũ vĩnaane yá? N̄ pla n̄ pínki ni si wẽnloo? ⁴⁰ Íbaa dīgɔ de a dannerilaro. Gbẽ kũ à yā dàda pagana de lán a dannerii bàme. ⁴¹ Bóyāi nten sèburu kũ à da n gbẽdake wén e, akũsɔ́ ndi lí kũ à da n wén yā daroo? ⁴² Mɔkɔn kũ ndi límukutu kũ à da n wén ero, òni ke dera n̄ o n gbẽdakene, à tò n̄ sèburu kũ à da a wén bone? Manafikide! N̄ límukutu kũ à da n wén bo gĩa, gbasà n̄ gu e swáswa, de n̄ le n̄ sèburu kũ à kú n gbẽdake wén bone.

Gbẽ dõna a yākenaa

(Mat 7:16-20, 12:33-36)

⁴³ Lí mana dì né vāni iro, lí vāni dì né mana iro. ⁴⁴ Òdi lí sinda pínki dõ a néame. Òdi kaka bo lè líaro, òdi geepi le lèkaraaro. ⁴⁵ Gbẽ mana dì a mana bo a mana kũ à katena a gũmmme. Gbẽ vāni sɔ́ àdi a vāni bo a vāni kũ à katena a gũmmme. Zaakũ yā kũ à kò swèe gũnn lé dì o.

Kpébori gbẽnon plano

(Mat 7:24-27)

⁴⁶ Bó yā mé à tò adīgɔ ma sísí Dikiri, Dikiri, akũ adi yā kũ ma ò keroo? ⁴⁷ Gbẽ kũ à sù ma kĩnaa, à ma yā mà akũ à zĩ kèa, mani mɔ́are lákũ ade de nà. ⁴⁸ Á de lán ēbori kũ à wèe yò zàzà, à ē pète gbèea bàme. Kũ swa pà, í dàgula à kà kpé pii, adi yīgáro, kũ ò bò mana yāi. ⁴⁹ Gbẽ kũ à ma yā mà akũsɔ́ adi zĩ kearo de lán ēbori kũ à ē pète zíte pā wèeyōnaa sari bàme.

Kũ swa'ì kài, akũ à kòte bitim gòno. Kpé pii yakanaa kè zòkò.

Sozano gbẽ zòkò zikeri werekõanaa

(Mat 8:5-13)

7 Kũ Yesu yā bireno ò gbẽnonne pínki à làka, akũ à gèe Kapenamu. ² Romu sozano gbẽ zòkò ke kú gwe, à zikeri vĩ à yei manamana, akũ àten gyà ke à kà gana. ³ Kũ gbẽ zòkò pì Yesu baaruu mà, à Yuda gbẽ zòkò zĩa ò wé kea à su à a zikerii pii mì sí. ⁴ Kũ ò kà Yesu kĩnaa, ò wé kèa gbāngbān ò pì: Gbẽ pii kà n̄ kpái. ⁵ À ye ó burii, àkũ mé à aduakekpe dɔ̀were. ⁶ Akũ Yesu gèe kũnwo. Kũ à kà kāni kũ a beo, akũ gbẽ zòkò pì a gbẽnanno zĩ ò yā dí one: Dikiri, òsun wari dɔ̀ n zĩdaaro, mádi ká kũ n̄ gẽ ma bearo. ⁷ A yā mé à tò ma dìte kũ mádi ká mà su n̄ kĩnaa ma zĩdaro. N̄ yā o, ma zikeri ni werekõa. ⁸ Zaakũ makũ se ò iko vĩmame, má iko vĩ sozano. Madì ò n̄ gbẽ done à gé, akũ àdi gé. Madì o a pāndene à mɔ́, akũ àdi su. Madì o ma zikeriine à adikũ ke, àdi ke. ⁹ Kũ Yesu yā pii mà, à bò a sare. Akũ à lĩte à pì gbẽ kũ ò téainno: Maten oáre, mádi e gbèke ma náani kè le bee Isarailano téro. ¹⁰ Kũ zĩrii pìno èra ò sù, ò è zikerii pii wèrekõa.

Gyaano né mèn do légelege vuna gan

¹¹ Abire gbera Yesu gèe wète kũ òdi pì Naini gūn. A ibano kũ gbẽ pāndeno gèe káao dasidasi. ¹² Kũ à kà kāni kũ wète pì bĩnileo, à è ò gè sena òten boo. Gyaano né mèn do légelegeme. Wètepidenon kũ kũ nɔgbẽ pìio dasi. ¹³ Kũ Dikiri a è, akũ à kène wènda, à pìne: N̄sun ɔ́o dɔ̀ro. ¹⁴ Akũ à nà gèe pii, à ɔ̀ nà a àkpatii. Kũ gbẽ kũ ò senano zè, akũ à pì: Kefenna, ma ònne n̄ vu! ¹⁵ Akũ gèe pii vùte à nà yā'onaana. Akũ Yesu a kpà a daa. ¹⁶ Vĩna gbẽno kũ n̄ pínki, ò Luda sáabu kpà ò pì: O annabi zòkò è ó té. Ò pì dɔ̀: Luda sù a gbẽno gwa. ¹⁷ Akũ Yesu baaruu dà Yudea bùsula kũ bùsu kũ ò likaino pínki.

Yahaya Da'itekeri zìrino

(Mat 11:1-19)

¹⁸ Yahaya ìbano yā pino bàbane pínki. Akū Yahaya n gbēnnon plano sisi, ¹⁹ à n zī Dikiria, ò a la, àkūme gbē kū ani su ū yá, ke ògō wé dō gbē pāndeime? ²⁰ Kū gbē pino kà Yesu kīnaa, ò pine: Yahaya Da'itekeri mé à ó zī ò n la, mōkōmme gbē kū ani su ū yá, ke ògō wé dō gbē pāndeime? ²¹ Zaa gwe gōnō Yesu gbēnō wèrēkōa dasi kū n gyānō kū n wāwānō kū n tānanō. À tò vīnanō gu è dasi dō. ²² Akū à pì Yahaya zìrinone: À gé à yā kū a è, akūsō a mào gbāne. À one vīnanō ten gu e, ereno ten taa o, kusuno ten wèrēkōa, sātono ten yā ma, gēnō ten vu, takasidenō ten baaru nna waazi ma. ²³ Arubarikaden gbē kū àdi fu ma yāaro ū.

²⁴ Kū Yahaya zìrino tà, Yesu Yahaya yā ò parine à pì: Bón a ge gwa gbáran-nan? Kàpa kū ìa ten yīgān yá? ²⁵ Bón a ge gwa saa? Gbē kū à pókasa zāre danan yá? Nnamari kū òdi pókasa mana dano ògō kú kínabeame. ²⁶ Bón a ge gwa saa? Annabiin yá? Leme! Maten oáre à de annabila se. ²⁷ Zaakū Yahayan ò a yā kē Luda yān ò pì: Mani ma zìri gbare n ā à zé kekenne.

²⁸ Maten oáre, nōgbē né'inaa gūn gbēke dí ká Yahaya ūro. Bee kū abireo gbē kū à de gbē kpede ū kpata kū à bō Luda kīnaa gūn deala.

²⁹ Kū gbē sīnda pínki a yā mà, ari kū be'ogōsirino sé, ò yā nna kpà Ludaa, za-akū Yahaya n da'ite kē. ³⁰ Farisino kū luda yādanerino sō, ò gī yā kū Luda dìte à kēñei, akū odi we kū Yahaya n da'ite kēro.

³¹ Yesu pì: Bón mani gbāragbēnō kpákūsūoo? Bón ò bōkōaoo? ³² Ò de lán né kū ò kú ete gūn, òten lé zukōino bà òten pì:

O úra pèàre, ádi ū wāro.

O wēnda lèe siàre, ádi ó doro.

³³ Zaakū Yahaya Da'itekeri sū, adi burodi sóro, adi sèwē miro, akū a pì tānademe. ³⁴ Bisāsiri Né sū, adi pò ble, àdi í mi, akū a pì: Guturu wēmiri-me, be'ogōsirino kū durunnakerino gbēname. ³⁵ Ama òdi òndō dō a yākenaaame.

Nísi gbī nna kuna Yesu gbáa

³⁶ Farisi ke Yesu sisi à su à pò ble káao. Yesu gēe a bea, akū àten pò ble gengesekena. ³⁷ Nōgbē dàvānide ke kú wētē pii gūn. Kū à mà Yesu ten pò ble Farisi pì bea, akū à gēe gwe kú kpáluba fítinnāo kú nísi gbī nnao kú a gūn. ³⁸ À zè a kpè a gbá sare, àten ó dō. A wētē ten tō a gēsēkpea, akū àten wara kú a mīkāo, à lé pèpè a gbáa, akū à nísi gbī nna pìi kù. ³⁹ Kū Farisi kú à a sisi pìi è le, akū à pì a swēe gūn: Tó gbē pì bi annabiime, de à nōgbē kú àten o naa dí taka dō, kú dàvānideme. ⁴⁰ Akū Yesu pì Farisi pìine: Simo, má yāke vī mà onne. Simo pì: N o, Danneri. ⁴¹ Yesu pì: Ogo-dakeri ke mé à kun, gbēnnon plano a fina kūna, gbē do andurufu ogo wāa pla kpé basoro, gbē do sō ogo bupla akuri. ⁴² Kū ò póke vī ò fina booro, akū à tòñne n pla n pínki. N té, dí mé anigō yei de a dake-laa? ⁴³ Simo wēa à pì: Maten da gbē kú ò tōne kú ogo zōkōome. Yesu pine: N we mana. ⁴⁴ Akū Yesu are dō nōgbē piia, à pì Simone: N nōgbē pìi è yá? Kū ma gē n bea, nídi í kpáma ma gbá pipiro, akū nōgbē pì ma gbá pipi kú a wētēo, à wàra kú a mīkāo. ⁴⁵ Ndi lé pémāro. Nōgbē pì sō, zaa goro kú ma gē la, adi kámma bo kú lépena ma gbáaaro. ⁴⁶ Ndi nísi má ma mīaro. Nōgbē pì sō, à nísi gbīnnade kú ma gbánōa. ⁴⁷ Abire yā mé à tò maten onne, à yemai manamana kú a durunna zōkōo kēa yāime. Gbē kú ò a kē kú a fítio sō, yenyi fítinlen àdigō vī. ⁴⁸ Akū à pì nōgbē pìine: N durunnano kēenne. ⁴⁹ Akū gbē kú òten pò ble leeleno òkōne ò pì: Dín gbē pì ū, kú àten durunnano kēmāma?

⁵⁰ Akū Yesu pì nɔgbē piine: Ma náani kū n kè mé à n sura bà. Ñ tá be aafia.

Nɔgbē kū ò té Yesuino

8 Abire gbera Yesu kurè wēte kū wēteo, àten kpata kū à bò Luda kīnaa baaru nna kpáíne. A ziri gbēnɔn kuri awēepiano gēe káao ² kū nɔgbē kū à tãnɔnò bò í gūn à í wérékōa kū í gyānɔ. Mariama kū òdi pine dɔ Mariama Magadalení kú Yesu tãna mēn suplano bôte a gūn kú í té ³ kú Herɔdu begwari Kuza nɔnɔ Yoanao kú Suzanao kú nɔgbē pādenɔnɔ dasi. Òdigō Yesu kú a ìbanɔ gwa kú pó kú ò vío.

Yālekōana kú pówefāriio

(Mat 13:1-23, Maa 4:1-20)

⁴ Ò bò wēte kū wēteo ò kākara Yesui, akū à yā lēkōáíne à pì: ⁵ Búbari ke mé à bò à gēe pówē fā. Lákú àten fā nà, a kenɔ lēte zé gūn ò taa òa, akū bānɔ sù ò blè. ⁶ A kenɔ lēte gbē sàraa musu. Kū ò bùte, akū ò gāga, kú odi mɔto lero yāi. ⁷ A kenɔ lēte lēnɔ gūn, akū lēe fùte kúnwo leelee à nākaraíma. ⁸ A kenɔ sō à lēte zíte mana gūn, akū ò bùte ò né ì leu basɔɔro. Kū à ò le, à pūtā à pì: Gbē kú à sã vī à yā pì ma.

⁹ A ìbanɔ a là yā pì bɔkɔtenaai. ¹⁰ Akū à pì: Luda á gbá zé à kpata kú à bò a kīnaa asirino dɔ, ama madí o gbē kparanɔne kú yālekōanaaome, de ò gu gwa pókē'enaasari, ò yā ma a dɔrɔ dōnaa sari. ¹¹ Yā pì bɔkɔtenaan dí: Pówē pì bi Luda yāme. ¹² Zé gūn pónɔ de lán gbē kú òdi Luda yā manɔ bà, akū Ìbilisi dí su à yā pì bo í swēe gūn, de òsun Luda náani ke à í sura baro yāi. ¹³ Gbē sàraa musu pónɔ de lán gbē kú òdi Luda yā ma ò sí kú pɔnnaonɔ bà, ama ò zīnī víro. Òdi Luda náani ke gɔɔrɔ pla, ama tó ò í yō ò gwà, òdi fume. ¹⁴ Pówē kú ò lēe lēnɔ gūnnɔ de lán gbē kú òdi Luda yā manɔ bà, ama andunia damukena kú aruzeke yāo kú pɔn-nakenaao òdi nakaraíma, òdi fō ò né i

à mào. ¹⁵ Zíte mana pónɔ de lán gbē kú òdi Luda yā ma kú nēsepurao òdi sí kú nēsemanaonɔ bà, akū òdi mena fō ari ò gé karana keo.

Yālekōina kú fitilaa

(Maa 4:21-25)

¹⁶ Òdi fitila na ò ta kútea ke ò dite gádo gbáruo. Òdi di a dibɔɔ musume, de gbē kú òten gēnɔ gupura e yāi. ¹⁷ Pókē kú utena kú oni gí boo gupurairo. Asiriya ke kun kú oni ma ò gí o gupuraairo. ¹⁸ Abire yāi à yā ma kú laakaríio. Gbē kú à pó vīn Luda ni karane. Gbē kú à pókē víro sō, bee pó kú àten da á vī Luda ni sía.

Yesu danenɔ

(Mat 12:46-50, Maa 3:31-35)

¹⁹ Yesu da kú a dakūnanɔ sù a kīnaa, akū odi le ò nàiro pari yāi. ²⁰ Akū ò pine: N da kú n dakūnanɔ kú bàai, ò ye n enaai. ²¹ Akū à wēmíma à pì: Gbē kú òdi Luda yā ma ò zī keanome ma da kú ma dakūnanɔ ũ.

Yesu zàga'ia zenaa

(Mat 8:23-27, Maa 4:35-41)

²² Zíkea Yesu gēe gó'ite gūn kú a ìbanɔ, akū à piíne: Ò bikū sèbee bara. Akū ò dà zén. ²³ Gɔɔrɔ kú òten gé, i Yesu sè. Akū zàga'ia fùte sèbela, í ten ká gó gūn, ò kú kari gūn. ²⁴ Akū a ìbanɔ nài ò a vù ò pì: Danneri! Danneri! Óten ká í té! Akū à fùte à gí íane kú í kú àteni í gó yīpayīpao, akū à zè, gu kè kítikiti. ²⁵ Akū à piíne: Á ma náani víroo? Akū yā pìi bò í sare, vīna í kú, akū ò òkōne: Dín gbē dí ũ sée? Bee ía kú ío, àdi yā diteíne, akū àdi a yā mame.

Tānɔnɔ gbarena aladenɔa

(Mat 8:28-34, Maa 5:1-20)

²⁶ Akū ò kà Gadara bùsun sèbee bara, Galili bùsu ifāboki kpa. ²⁷ Kú Yesu bikū í bara, à dàkare kú wēte pì gōgbē kú à tãna vío. Á gɔɔrɔ pla kè adi pókasa naawaro. Àdigō kú bero, sé mirano té. ²⁸⁻²⁹ Òdi a

yī kū mòkakōanano, òdi a da lín a kūna yāi, ama àdi mòkakōanaa pìno kēkēme, tāna pìi dī a si sēn. Kū à Yesu è, akū à wiki lè, à sù à kùte a arē, akū à pūtā à pì: Yesu, Luda Musude Né, bōn ó vī kō ōi? N yā nna! Nsun wé tāmāro. À ò le kū Yesu ò tāna pāsī pì bo a gūn yāime. ³⁰ Akū Yesu a là à pì: N tōn deraa? Akū à wēala à pì: Ma tōn Dasi. Zaakū tānanon kū a gūn dasime. ³¹ Akū tāna pìno kùte kē Yesune manamana ò pì, àsun nī gbare ò si Zingo wēe lōkotoo gūnlo.

³² Alēde kpāsa zōkō kú gwe, òten pò ble sīsigerēi. Akū tāna pìno wé kē Yesua à nī gba zé ò gē nī gūn. Yesu nī gbá zé, ³³ akū tānāno gò gbē pīia ò gē alēdeno gūn. Akū alēde kpāsaa pīi wī kū bàao, ò sòro sīsigerēi ò si sēben ò gāga gwe. ³⁴ Kū alēdēdārino è le, ò bàa lè ò gē ò yā pīi bàbañne wēte gūn kū burano. ³⁵ Akū ò bōte de ò yā kū à kēe pì gwa. Kū ò sù Yesu kīnaa, ò gbē kū tānāno gōaa pīi è vutena Yesu gbá sare kū pōkasao dana, à kú a laakarīia. Akū vīna nī kū. ³⁶ Kū gbē kū ò yā pīi è kū wéono òñne deran ò tādade pīi wērekōa nà, ³⁷ akū Gadara būsū gbēno pínki kùte kē Yesune à bo nī būsūn, zaakū vīna nī kū manamana. Akū à gē gó'ite gūn, àten tá. ³⁸ Gbē kū tānāno gōaa pīi kùte kēne de à tá kāao, ama Yesu gīne à pì: ³⁹ N era nī tá n bea, nī yā kū Luda kēne òñne pínki. Akū à tà, à yā kū Yesu kēare kpākpaa kē wēte pīi gūn pínki.

**Yairu né vuna kū nōgbē kū
à ɔ nà Yesu utaaao**

(Mat 9:18-26, Maa 5:21-43)

⁴⁰ Kū Yesu èra à sù, akū gbēno gbānake kpai, zaakū gbē sīnda pínki teni a dāme. ⁴¹ Akū gōgbē kū à de aduakekpe gbē zōkō ū kū òdi pine Yairu sù à wūte a kùaa Yesu gbá sare, à kùte kēne de à gé a bea, ⁴² kū a né mēn do légelege ten ga yāi. Nēnōgbē pīi kà wēe kuri awēepla. Kū Yesu ten gé, akū pari ten nakaraa.

⁴³ Nōgbē ke kú gwe, aru dī bōtea à kà wēe kuri awēepla. Pó kū à vī pínki à dē ezedenō kīnaa, ama gbēke dí fō à a wērekōaro. ⁴⁴ Kū à nà Yesu kpē kpa, akū à ɔ nà a uta léa. Zaa gwe gōno a arubōte-naa zē. ⁴⁵ Akū Yesu pì: Dí mé à ɔ nā-maa? Akū nī gbē sīnda pínki pì á a yā dōro. Akū Pita pì: Danneri, gbēno likanyī òten nakaramma. ⁴⁶ Akū Yesu pì: Gbēke ɔ nāma, zaakū má dō kū gbāna bō ma mēe gūn. ⁴⁷ Kū nōgbē pīi è ò a yā dō, akū à sù àten lukaluka, à wūte a kùaa a gbá sare, akū à yā kū à tò à ɔ nāaa ò gbē sīnda pínki wāra kū lākū à aafiaa lè nà gōno. ⁴⁸ Yesu pīne: Nōgbē, ma náani kū n kē mé à n werekōa. Nī tá be aafia.

⁴⁹ Kū Yesu kpē àten yā o, ò bō aduakekpe gbē zōkō pì bea, ò sù ò pīne: N né pīi kē sari, nīsun wari do dannerīia doro. ⁵⁰ Yesu yā pīi mà, akū à pì Yairune: Nīsun tó swē kēnguro. Nī ma náani ke dé, ani werekōa. ⁵¹ Kū à kà a bea, adi we gbēke gē kāaoro, sé Pita kū Yuhanao kū Yamisio kū né pì de kū a dao. ⁵² Gbē kū ò kú gwenō ten ɔ ɔ nī pínki, òteni nī zīda kēkē. Akū Yesu pì: Ásun ɔ ɔ dōro. Adi garo, àten i omē. ⁵³ Akū ò a lalandi kē, zaakū ò dō kū né pīi gā kō. ⁵⁴ Yesu a kū a ɔa, akū à pūtā à pì: Nēnōkpare, nī vu! ⁵⁵ Akū à wēndii sù, à fūte gōno. Yesu pì ò pōble kpāa. ⁵⁶ Yā pīi bō né pì de kū a daoo sare, akū Yesu òñne òsun yā kū à kēe pì ò gbēke maro.

Yesu zīrino zīnaa

(Mat 10:5-15, Maa 6:7-13)

9 Yesu a iba gbēnon kuri awēeplanō sisiai, akū à nī gbá gbāna kū ikoo ò tāna buri sīnda pínki go mūma, ò gyāno werekōamūma. ² Akū à nī zī ò kpata kū à bō Luda kīnaa yā waazi ke, ò gyāreno werekōa. ³ À pīñne: Ásun póke sé à géoro, gò ke bōkolokona ke zāna ke ɔgo ke uta mēn pla. ⁴ On kū a kīpan, àgō kú gwe ari à gé boo wēte pīi gūn. ⁵ Wēte kū odi gbānake kpāárenlo, à bon à lukutē warawara

á gbánɔa ní tona kũ Ludao sèeda ũ. ⁶ Akũ ò dà zén, ò kurè wête kũ wêteo, ò baaru nna kpàńne, ò gyāno wèrèkōam̃ma gu sinda pínki.

Herɔdu bídikena

(Mat 14:1-12, Maa 6:14-29)

⁷ Kũ kína Herɔdu yā bireno mà pínki, akũ à bídi kè, zaakũ gbēkeno ten pi Yahaya Da'itekeri mé à fùte bona gan. ⁸ Gbēkeno pi Iliasu mé à bò à sũm̃ma, gbēkeno pi do annabi yāno doke mé à vù. ⁹ Herɔdu pi: Ma Yahaya mii zò. Dín gbē kũ ma a baaruu màa pi ũ sée? Akũ àten wete ní wé ke pla.

Yesu póblekpana gōgbē gbēnono dúbu sɔɔronɔa

(Mat 14:13-21, Maa 6:30-44, Yuh 6:1-14)

¹⁰ Kũ zĩrii pino sũ, akũ ò yā kũ ò kēno gbà Yesune. Akũ à ní sète ntēne à gèe kũńwo wête kũ òdi pi Betesaida. ¹¹ Kũ pari dũ, akũ ò pètei. À gbānake kpányĩ, à kpata kũ à bò Luda kinaa yā òńne, akũ à gbē kũ ò ye ò ní werekōano wèrèkōa.

¹² Kũ ifantē b̃usa, zĩri gbēnono kuri awēplaño nài ò pine: Ñ gbēno gbare ò gé kipaki kũ póbleo wete lakutu kũ bura kũ ò kú k̃anino gũn, zaakũ sēnte p̃ɔɔtun ó kú la. ¹³ À pińne: Ákōno à pó kpám̃ma ò ble. Akũ ò pi: Burodi mèn sɔɔro kũ kpò mèn plao ó vĩ. Séde ò gé póble lú gbē díñone ní pínki. ¹⁴ Gōgbēnono kú gwe gbēnono dúbu sɔɔro taka. Akũ à pi a ibañone: À tó ò vute gā kũ gāao gbēnono bupla akurikuri. ¹⁵ Akũ ò kè le, ò ní vútēvute ní pínki. ¹⁶ Akũ à burodi mèn sɔɔro kũ kpò mèn pla pino sè à a wé sè musu à arubarikaa d̃an. Akũ à lilik̃ɔre à kpà a ibaña, ò kpàatete gbēnono. ¹⁷ Ò pób̃lè ò k̃a ní pínki, akũ ò a kusu kũ ò g̃ño sète t̃anko kuri awēpla pla.

Pita Yesu Arumasihukena onaa

(Mat 16:13-23, Maa 8:27-33)

¹⁸ Zĩkea kũ Yesu ten adua ke ado, a ibaño sũ ò a lè, akũ à ní lá à pi: Dín gbēno di pi má de a ũu? ¹⁹ Ò wèa ò pi: Gbēkeno di pi Yahaya Da'itekeriime, gbēkeno di pi Iliasu, gbēkeno di pi do annabi yāno doke mé à vù. ²⁰ Akũ à ní lá à pi: Ákōno s̃o, dín adi pi má de a ũu? Pita wèa ò pi: Luda gbē Arumasihume n ũ.

Yesu a ga kũ a vunaao yā'onaa

(Mat 16:21-28, Maa 8:31-9:1)

²¹ Akũ à gińne òsun yā pi o gbēke maro. ²² Akũ à pi do: Séde Bisāsiri Né wé-t̃am̃mana le manamana, gbē z̃ók̃ōno kũ sa'orikino kũ ludayādannerino ni gí, oni a de, a g̃ɔɔ aak̃ode zĩ ani vu.

²³ Akũ à pińne ní pínki: Tó gbē ye à ke ma iba ũ, séde à gí a z̃ida wèndiĩ, àg̃o a lígbāndurukpana sé l̃ákũ gu diğ̃o do nà àg̃o téomai. ²⁴ Gbē kũ à ye àg̃o a wèndi kũna ni kurai. Gbē kũ à gí a wèndiĩ ma yāi s̃o, ade nig̃o wèndi vĩ. ²⁵ Tó gbē andunia lè pínki, à a z̃ida lilin k̃eo à kura a wèndiĩ, b̃o àreen ani lee? ²⁶ Tó gbē makũ kũ ma yāo wé'i kũ, Bisāsiri Né ni ade wé'i kũ g̃ɔɔ kũ ani su a gakuri gũn kũ a De gakurio kũ a malaikano gakurio. ²⁷ Yāpura maten oáre, gbēkeno kú la kũ oni garo ari ò kina kũ Luda k̃a e.

Yesu linaa

(Mat 17:1-8, Maa 9:2-8)

²⁸ Yā pi onaa gbera à k̃a azuma do taka bà, akũ à Pita kũ Yuhanao kũ Yami-sio sè à d̃idi kũńwo kpia de à adua ke. ²⁹ Kũ àten adua ke, a ānn lite a pókasaño kè púu táitai. ³⁰ K̃anto gbēnono plañon kú k̃āao, Musa kũ Iliasuo, òten yā o kũ Yesuo. ³¹ Ò bò ò s̃ua gakuri gũn, òten andunia kũ ani tó zaa Yurusalemu yā o. ³² I Pita kũ a gbēnono sè. Kũ ò vù, ò Yesu gakuri è kũ gbēnono pla kũ ò zena a sareno. ³³ Kũ gbēnono pla pino ten k̃ēk̃o

kū Yesuo, Pita pìne: Dikiri, à mana kū ó kú la. Ò kuta do mèn aakō, n pó mèn do, Musa pó mèn do, Iliasu pó mèn do. À dō yā kū áten oro. ³⁴ Kū áten o le, ludambe luku kipa à dàńla. Kū ò kú a gūn, vīna nī kū, ³⁵ akū ò kòtoo mà a gūn à pì: Ma Né kū ma a sèn dí. À a yā ma. ³⁶ Kòtoo pì manaa gbera ò è Yesu mé à gō gwe ado. A ibaa pìno í lé kù, odi yā kū ò è o gbēke ma goro kùaro.

Négōgbē tãnade werekōanaa

(Mat 17:14-18, Maa 9:14-27)

³⁷ Kū gu dō, ò kipa kpi pìi musu, akū gbēno sù da Yesule dasi. ³⁸ Zàa gūn gōgbē ke pùtā à pì: Danneri, n yā nna! N ma né gwa, zaakū ma né mèn do kū má vīn gwe. ³⁹ Tāna dì futea, akū àdi wiki lé kanto. Àdi a pāte àgō bigiri keke àgō lé'ifuta bote, àdi wari doa àdi goa likaliko. ⁴⁰ Ma wé kè n ibanwa ò pé tana pīia à bo, akū ò fūa. ⁴¹ Yesu pì: Gbāragbē yakana ludanaanikerisarinō! Manigō kú kááo ari bōrē? Manigō mena kááo ari bōrē? N mō kū n né pīio la. ⁴² Ari né pì gō gé nai, akū tana pì a pāte, àten bigiri keke. Akū Yesu gí tana pīine à né pīi wèrekōa, akū à a kpà a dea. ⁴³ Luda gbāna zōkō yā pīi bō nī sare nī pínki.

Yesu era à a ga yā'ona

(Mat 17:22-23, Maa 9:30-32)

Gbēno lé wē Yesu yākenaa pínki, akū à pì a ibanone: ⁴⁴ Àgō yā díkina kūna á nèsee gūn. Oni Bisāsiri Né na gbēnone nī oī tera. ⁴⁵ Odi yā pīi dōro dōro, a mī utenāne, ò fūa, akū vīna nī kū ò yā pì gbekaa.

Denla yā

(Mat 18:1-5, Maa 9:33-37)

⁴⁶ Akū ò fūte kū lékpakōao denakōla yā musu. ⁴⁷ Yesu laasun kū à kú nī nèsee gūn dō, akū à né fīti sè à a zè a sare, ⁴⁸ à pīinne: Gbē kū à né dí taka sì ma ibake yāi, makūme à ma si. Gbē kū à ma si sō,

ade gbē kū à ma zī sìme. Gbē kū à a zīda dìte kīana á té mé à gbē zōkō ū.

Gbē kū adi ibere sé kááo bi a gbēndome

(Maa 9:38-40)

⁴⁹ Akū Yuhana pì: Danneri, o gbēke è, àten tãnanō gómma kū n tóo, akū o gīne, zaakū ó gbēnlo. ⁵⁰ Akū Yesu pì: Ásun gínero, zaakū gbē kū adi ibere sé kááo bi á gbēndome.

Samaria būsulakutu gina Yesu

⁵¹ Kū Yesu tana ludambe goro kà kāni, à mīi pè Yurusalemua. ⁵² Akū à gbēno gbāre ò doáre are, akū ò gēè ò gē Samaria būsulakutu ke gūn de ò soru kenē. ⁵³ Akū lakutude pīno gí a síi kū à mīi pè Yurusalemua yāi. ⁵⁴ Kū a iba kenō Yamisi kū Yuhanao è le, ò pì: Dikiri, nī ye ò pì té bo ludambe à su à nī kakaten yá? ⁵⁵ Akū Yesu līte à kpākēnyī. ⁵⁶ Akū òten gé lakutu pāndea.

Tena Yesu

(Mat 8:19-22)

⁵⁷ Kū ò té zén, gōgbē ke sù à pì Yesune: Gu kū nten gēn pínki, manigō tényī. ⁵⁸ Yesu pìne: Gbēgbonno nī tò vī, bāno nī sà vī. Bisāsiri Né sō à iampaki viro. ⁵⁹ Yesu pì gbē pāndene: N mō nī témai. Akū gbē pīi pì: Dikiri, nī tó ari ma de gēè kpáguí gīa. ⁶⁰ Yesu pìne: N tó gēno nī gēno vī. Mōkōn sō, nī gé kpata kū à bō Luda kīnaa yā waazi ke. ⁶¹ Gbē pānde pì do: Manigō tényī Dikiri, ama nī tó mà gé lé za ma bedenwa gīa. ⁶² Yesu pìne: Gbē kū swakure na a oī, tó àten kpe gwa, ade dí kō sé kū kpata kū à bō Luda kīnaaoro.

Gbēnon baaakō akuri aweeplanō zīnaa

(Mat 11:20-27, 13:16-17)

10 Abire gbera Dikiri gbēnon baaakō akuri aweepla pāndeno dìte, akū à nī zī gbēnon plapla ò doáre are wēte kū gu kú á ye à gēnnōo pínki. ² À pīinne:

Pókēna zōkō, ama a zīkerinon dasiro. À wé ke Buradea de à zikerino gbare ò a pò keke. ³À da zén. Mateni á zī lán sáne bòrono bà lewannano téme! ⁴Ásun ɔɔsōno séro ke bòkolokona ke kyatenɔ. Ásun ze zén à fɔ kpá gbēkearo. ⁵On kù a gēn pínki à pi gīa Luda on pì gba aafia. ⁶Tó aafiade kú gwe, á fɔ aafiade ni gōne. Tó à kú gwe sōro, ani era à suáwame. ⁷Àgō kú on pìi gūn, à pómīna ke póbble kù ò kpááwa ble, zaakù zīkerii kà à à láada le. Ásungō kipaki lilin kero. ⁸Wēte kù a gēn akù ò á sí, à pò kù ò sùoáre ble. ⁹À wēte pì gyāreno werekōa, à o gbēnono kpata kù à bò Luda kīnaa kà kāni kūnwo. ¹⁰Tó a gē wēte gūn, tó odi á sí sōro, à bote gānulea à pi: ¹¹Bee á wēte lukutē kù à kpà ó gbála se, o wàra á tona kù Ludao sēda ũ. Àgō dō sānsān kù kpata kù à bò Luda kīnaa kà kāni. ¹²Maten oáre, yākpatekegɔɔ zī wētamma kù Sodomudeno ni le nigō sàna de wētepideno pòla.

¹³Waiyoo Krazidenɔ! Waiyoo Bete-saidadenɔ! Tó ma daboyā kù ma kè á ténò kè Taya kù Sidō yā, de wētepideno uta kasano dàda, ò vùte tuburaa à gii kè nēsēlitenaa sēda ũ. ¹⁴Yākpatekegɔɔ zī á wētamma nigō de Tayadenɔ kù Sidōdenɔ pòla. ¹⁵Á Kapenamudeno sō, áni gbā à zō Ludaan yá? Oni ɔ sōái ari gyāwān.

¹⁶Akù Yesu pì a ìbanone: Gbē kù à á yā mà ma yā màme. Gbē kù à gīái gīmāime. Gbē kù à gīmai sō, ade gī gbē kù à ma zīime.

¹⁷Gbēnon baaakō akuri aweēpla pìno gēe, akù ò èra ò sù kù ponnao ò pì: Dikiri, bee tānāno mīi nātewere n tó yāi. ¹⁸Yesu pīnne: Ma Setan è à lète bona ludambe lán legūpīnaa bà. ¹⁹Ma á gbá zé à taa o mlēno kù fīno kù á ibere gbāna pínkinɔa, pòke ni á kīnnaro. ²⁰Bee kù abireo ásun ponna ke kù mī kù tānāno dī nateáreoro. Á ponna ke kù á tó kú takadan ludambe yāi.

²¹Zī birea Luda Nini Yesu pò kè nna manamana à pì: Baa, musu kù zíteo Dikiri, ma n sáabu kè, kù n yā birenɔ ùte yādōrinone kù òndōrinɔ n boo kyódōrisarinone. Leme, Baa, zaakù n poyenyī-naame. ²²Ma De pò sīnda pínki nāmene ma ōi. Gbēke Luda Né dōro, tó adi ke De Luda baasiro. Gbēke De Luda dōro, tó adi ke a Né kù gbē kù Né pì yei à mōneno baasiro.

²³Akù Yesu are dō a ìbanɔa rītēne, à pīnne: Arubarikadenome á ũ pò kù áten e kù wéo yāi. ²⁴Maten oáre, annabinɔ kù kīnanon kun yā dasi, ò ye ò pò kù áten eno e, odi ero, ò ye ò yā kù áten manɔ ma, odi maro.

Samaria būsū gbē mana

²⁵Dokadōri ke fùte de à Yesu yō à gwa à pì: Danneri, deran mani ke nà mà wēndi kù àdi lākaro lee? ²⁶Yesu pīne: Deran ò kè doka takadan nàa? N a kyó kè n mà deramee? ²⁷Gbē pīi wēa à pì: Ngō ye Dikiri n Ludai kù nēsēe mēn do kù n ninio pínki kù n laasunnwo pínki n gbāna lén, n swē gō kúa, abire gbera ngō ye n gbēdakei lán n zīda wēndii bà. ²⁸Yesu pīne: N we mana. Ngō ke le, inigō kun. ²⁹Gbē pì ye à yā nna kpá a zīdaa, akù à Yesu là à pì: Dín ma gbēdake ũu?

³⁰Akù Yesu pīne: Gbēke mé à bò Yurusalemu áten gé Yeriko, akù kpāni kāsaranɔ zé zōne. Ó a pókasanɔ sia, ò a gbē búgubugu ari à kà gana. Akù ò a tòn ò gē zéla. ³¹À sù à lè sa'ori ke zé dokōno pīi sè. Kù à a è, akù à pāne à gēte. ³²Leme do kù Levi buri ke kà gu pìn, à a è, akù à pāne à gēte. ³³Ama Samaria būsū gbēke té zé pìn. Kù à sù à a è, akù à kēne wēnda. ³⁴À nài, à eze māmā gu kù à kīnnanɔa kù nísio kù sēwēo, à pò yīyīa. Akù à a sè à dī a zaaki kpe, à gēe kāao nibono kipakia, gu kù à a gwàn. ³⁵Kù gu dō, akù à an-durufu ɔɔ bò mēn pla à kpà kipakide pīia à pì: N a gwamene. Tó n ɔɔ dē de adila a musu, mani fīna bonne, tó ma su.

³⁶Tò! Gbēnɔn aakɔ pɛnɔ tɛ dɪn nten da gbɛ kũ kpānɪnɔ dāale pɪ gbēdake ũu? ³⁷Dokadɔrrii pɪi wɛa à pɪ: Gbɛ kũ à a wēnda dɔmɛ. Akũ Yesu pɪnɛ: Ñ gé ñ ke le se.

Yesu kunna Maata kũ Mariamao bea

³⁸Gɔɔ kũ Yesu kũ a ìbanɔn tɛ zén, ò kà wɛtɛ gũn, akũ nɔgbɛ kũ òdi pine Maata Yesu sɪ a bea. ³⁹À dakũna vɪ, òdi a sɪsɪ Mariama, à vùtɛ Dikiri gbá sare, àtɛni a yā ma. ⁴⁰Kɪni zɪ kɛ Maataa dasi, akũ à sù Yesu kɪnaa à pɪ: Dikiri, kũ ma dakũna ma to zɪ gũn mado, adi kenne yāke ũroo? Ñ onɛ à kpámai. ⁴¹Akũ Dikiri wɛa à pɪ: Maata, Maata, nten damu ke dasi, nten wari dɔ n zɪdaa kũ yānɔ dasi. ⁴²Yā mèn do mé à zé vɪ. Mariama baka mana sɛ, oni sɪaro.

Aduakenaa

(Mat 6:9-15, 7:7-11)

11 Zikea Yesu ten adua ke gukea. Kũ à làka, a ìba ke pɪnɛ: Dikiri, ñ aduakenaa dadawere, lákũ Yahaya dà a ìbanɔnɛ nà. ²Akũ à pɪnɛ: Tó áten adua ke, àgɔ pɪ: Baa, ñ tó ògɔ dɔ kũ n tɔ adona. Ñ tó kpata kũ à bò n kɪnaa bo gupuraa. ³Ñ ó gba pɔ kũ ónigɔ ble lákũ gu dɪgɔ dɔ nà. ⁴Ñ ó durunnɔnɔ kɛwá, zaakũ odì kɛ gbɛ kũ ò durunna kɛwɛnɔnɛ ñ pínki. Ñsun tó ò fu yɔɔgwanaaaro. ⁵Akũ à pɪnɛ: Ò pɪ á gbɛke mé à gbɛnna vɪ, akũ à gɛɛ a kɪnaa lizándo à pɪnɛ: Ma su n kɪnaame, ñ burodi sākāmene mèn aakɔ. ⁶Nibɔɔ kɪpama tera dí, má póke vɪ mà kpáaro. ⁷Akũ a gbɛnna pɪi wɛa zaa kpé gũn à pɪ: Ñsun wari dɔmaro, ma gbàa tà kò. Ma gɛ kpén kũ ma nɛnɔ, mani fɔ mà fute mà póke kpámmaro. ⁸Maten óaré, bee tó adi fute à kpàa gbɛnnake yāiro, ani fute à pɔ kũ à yei kpáa, kũ à zèi dāndān yāi. ⁹Makũ sɔ maten óaré, à wé ke, Luda

ni kpááwa. À wete, áni le. À gbà lé, Luda ni wɛáre. ¹⁰Zaakũ gbɛ kũ à wé kɛn òdi kpáa, gbɛ kũ à wɛtɛ sɔ àdi le, gbɛ kũ à gbàa lɛen oni wɛnɛ. ¹¹Ákɔnɔ kũ á nɛnɔ vɪ, tó á né kpò wé kɛáwa, á dí mé ani mlɛ sé à kpáaa? ¹²Ke tó à né konegbɪni wé kɛáwa, á dí mé ani fɪ sé à kpáaa? ¹³Bee kũ á vānikɛo á pɔ mana kpana á nɛnɔa dɔ. Oni á De kũ à kú musu Nini kpana gbɛ kũ ò wé kɛanɔa pɔ o dɔ yá?

Tānagona gbɛnɔa

(Mat 12:22-30, 43-45, Maa 3:20-27)

¹⁴Yesu ten tāna sāto kpáturuku go gbɛa. Kũ tāna pɪi gò, sāto pɪi nà yā'onaaaa, akũ yā pɪi bò pari sare. ¹⁵Akũ ñ gbɛkenɔ pɪ: Àdi tāna gómma kũ tānɔnɔ kína Belezzebubu gbānaome. ¹⁶Akũ gbɛ pāndɛnɔ a yɔ ò gwà, ò a gbɛka à sɛeda ke kɛnɛ kũ Luda gbānao. ¹⁷Kũ Yesu ñ laasun dɔ, akũ à pɪnɛ: Kpata kũ a gbɛnɔ ibereɛ sɛ kũ kɔo ni kakatɛ. On kũ a gbɛnɔ ibereɛ sɛ kũ kɔo ni gɔ bezɪ ũmɛ. ¹⁸Tó Setan ibereɛ sɛ kũ a gbɛnɔ, deran a kpata ni gɪ kɛɛ? Ma ò le kũ áten pi madì tāna gómma kũ Belezzebubu gbānao yāime. ¹⁹Tó Belezzebubu gbānan madì tāna goómma, á gbɛnɔ dɪ gómma kũ dí gbānaomeɛ? Leme á zɪda gbɛnɔ á éke bò le. ²⁰Tó ma tānagómmana bi Luda ɔgbɛmɛ, àgɔ dɔ kũ kína kũ Luda kàa sù à á lén gwe. ²¹Tó gɔsa gbāna zikabɔnɔ kũna àtɛni a ɔn dākpāo, a aruzekɛnɔ dɪgɔ aafiaame. ²²Ama tó gbɛ kũ a gbāna deala sù à gɛi à gbāna mɔnɛ, ani a gɔkebo kũ à a náani vɪnɔ sɛtɛ, ani a aruzeke kpaatɛtɛnɛ. ²³Gbɛ kũ à kú kúmaoro bò ma kpe. Gbɛ kũ àdi pɔ kakara kúmaoro dɪ fākɔame.

²⁴Tó ò tāna gò gbɛa, àdigɔ likara zɔ gukorin àgɔ vuteki wete. Tó adi lero, akũ àdi pɪ: Mani era mà tá ma be zɪame. ²⁵Tó à kà gwe, àdi le à warana swáswa zéazea, ²⁶akũ àdi gé tāna kũ ñ pāsɪ dealanɔ sɛtɛ mèn suppla à su kúnwo, òdi gɛ ò vuten.

Leme ade gwenā kpekpe vāni dīgō de a káakupōla.

Arubarika yā

²⁷ Kū Yesu ten o le, nōgbē ke pūtā zāa gūn à pì: Nōgbē kū à n i à yō kpamma arubarika vī. ²⁸ Akū Yesu pì: Oi! Arubarikadenon gbē kū ò Luda yā mà ò kūnānō ū.

Sèeda gbekana Yesua

(Mat 12:38-42)

²⁹ Kū pari ten kara, akū Yesu pì: Gbāragbēnōn zara. Òdi sèeda gbekama, ama mani sèeda ke keñnero, sé Inusa pō. ³⁰ Lākū Inusa de sèeda ū Ninevadenōne nā, len Bisāsiri Né nigō de sèeda ū gbāragbēnōne le. ³¹ Yākpatekegōwō zī gēnōmidōki kpa saraunia ni vu à yā dí gbāragbēnō, zaakū à bò zaa andunia léa, à sù Sulemanu òndōyā ma, akū gbē kū à de Sulemanula kú la sà. ³² Yākpatekegōwō zī Ninevadenō ni fute ò yā da gbāragbēnōla, zaakū kū Ninevadenō Inusa waazi mà ò nèsee līte, akū gbē kū à zōkō de Inusala kú la sà.

Wéme mē fitila ū

(Mat 5:15, 6:22-23)

³³ Òdi fitila na ò dite gukpado ke ò gbaka kútearo. Òdi di a dibōwō musume, de gbē kū òten gēnō gupura e yāi. ³⁴ N wéme n mē fitila ū. Tó n wé aafia, n mē pínki nigō gupura ū. Tó n wé gbānaro sō, n mē pínki nigō gusira ū. ³⁵ Abire yā mé à tò, ñ laakari ke, de gupura kū nten da ñ vī súngō de gusira ūro. ³⁶ Tó n mē pínki gupura vī, a ke kú gusira gūnlo, anigō gu pura kū swáswa lándō fitila'i dōmma bà.

Yesu ludayādannērino kū Farisino bobona ñ dān

(Mat 23:1-36, Maa 12:38-40, Luk 20:45-47)

³⁷ Kū Dikiri yā ò à làka, akū Farisi ke a sīsì à mó à pō ble kāao, akū à gē à

vùte. ³⁸ Kū Farisi pìi è adi ɔ da ín gbasa ò pō blero, à bò a sare. ³⁹ Akū Dikiri pìne: Ákōnō Farisino adi gbāsī bo tokonō kpe kū tanō, ama wākū kū yāvānikenaao mé à á nèsee pà. ⁴⁰ Yōnkōnō! Luda kū à pō kpe kē mé à a gūn kē seroo? ⁴¹ Á pō kū à kú á tanō gūn dā wēndadenōne, á ta pìnō ni gōāre gbāsī sari.

⁴² Waiyoo ákōnō Farisino! Adì tofeno tōkōtēdo kū kpē'akāo kū dò pōnō pínki kuride kpá Ludaa, akū adì pā kpá yāzēdei kū yena Ludaiio. Yā bireno mé à de àgō kūna pākpāna a kparānō sari. ⁴³ Waiyoo ákōnō Farisino! Adìgō ye à vute aduakekpe vuteki manānō, adìgō ye ògō fō kpākpāāwa etenōn. ⁴⁴ Waiyoo ákōnō! Á de lán mira kū òdìgō taa oa a yādōnaa sari bàme.

⁴⁵ Akū dokadōri ke pìne: Danneri, tó n ò le, nteni ó sōsōme se. ⁴⁶ Yesu pì: Waiyoo ákōnō dokadōrino sō! Adì gbēnō da asosena zī'ūn, akū adì ɔ dāfūma kū a senaao, bee ɔnē. Waiyoo ákōnō! ⁴⁷ Adì pō bo annabi kū á dizino ñ dedenō mirānō ñ yā dōngu yāi. ⁴⁸ Leme a sì kū a ze kū á dizino yākenānōome. Ò annabino dēde, akū adì pō bo ñ mirānō. ⁴⁹ Abire yāi Luda wēzē gūn à pì, áni annabino kū zīrino zīāwa. Áni ñ gbēkenō dede, áni wé tā ñ gbēkenō. ⁵⁰ Leme annabi kū ò ñ dede zaa andunia naanagōwō ari gbāranō yā ni wí teradenō musu le, ⁵¹ sena zaa Habila dena ari à gēe pé Zakari kū ò a dē sa'oki kū Luda kpéo daguraa. Ee, maten oāre, yā bireno pínki ni wí teradenō musume. ⁵² Waiyoo ákōnō dokadōrino! A dōnaa gbā mōne wòto. Ádi gē a gūnlo, akū a kpa gbē kū ò ye ò gē a gūnnōne. ⁵³ Kū Yesu bò gwe, ludayādannērino kū Farisino nākaraa gbāngbān, òten yā lalaa dasi, ⁵⁴ òteni a kpākpa, de ò a kū yā kū àten o gūn.

Laakarikena Farisinɔ manafikii

(Mat 10:26-27)

12 Gɔɔ birea gbɛnɔ kàkarai, ò ní lé d̄sɔ, ari òten gɛsɛ pétepetek̄s̄a, akū à yā ò à ìbanɔne gĩa à pì: À laakari ke Farisinɔ lùbenɛɛi. Àkūmɛ ní manafiki ũ. ²P̄s̄ke kun utena kū ani bo gupuraaro. Asiriya ke kun kū oni gí d̄s̄iɔ. ³Lemɛ dɔ yā kū a ò gusiran, oni ma gupuraa, asiriya kū a ò k̄s̄ s̄an kpé tú, oni a kpàkpa ke gānu are.

Zena kū Yesuo gbɛnɔ are

(Mat 10:19-20, 28-33, 12:32)

⁴Ma gbɛnnanɔ, maten oáre, gbɛ kū oni m̄e kakate a gbera oni f̄s̄ ò yāke keáre doronɔ, àsun vīna keñnero. ⁵Mani gbɛ kū à de à vīna kenɛ oáre. À vīna ke Luda ne kū à gbāna vī à á zu té gūn m̄ekaate-naa gbera. Ee, maten oáre, à vīna kenɛ. ⁶Òdi bāntoro m̄en s̄ɔɔro yía k̄ɔɔ plaroo? Ama bee ní ke yā d̄i s̄a Luda nlo. ⁷Bee á mikānɔ, à a lé d̄s̄. Àsun vīna kero, á bèere de bāntoro dasinɔla.

⁸Maten oáre, gbɛ kū à zè kūmao gbɛnɔ are, Bisāsiri Né ni ze k̄aao Luda malaikanɔ are. ⁹Gbɛ kū à ledi kp̄amai gbɛnɔ are s̄s̄, mani ledi kp̄ái Luda malaikanɔ are. ¹⁰Tó gbɛ Bisāsiri Né vāni b̄o, Luda ni a k̄e. Ama tó gbɛ Luda Nini t̄s̄ vāni s̄i, ani k̄enɛro. ¹¹Tó òten gé k̄aáo yākpatek̄ek̄ia aduakekpen ke k̄inanɔ kū gbānadɛnɔ are, àsun á zīda bona damu kero ke yā kū áni o, ¹²zaakū Luda Nini m̄e ani yā kū à de à ò daáre zī birea.

Ɔgɔde

(Mat 6:19-34)

¹³Zāa gūn gb̄ke pì Yesune: Danneri, ñ o ma vīnine à ma baka kp̄ama ó túbì gūn. ¹⁴Akū à w̄eà à pì: Ma gb̄e, dí mé à ma dite á yākpatekeri ke á yāḡs̄ḡi ũu? ¹⁵Akū à pì gb̄enɔne: Àḡs̄ á zīda kūna d̄s̄. À laakari ke p̄o s̄inda p̄ínki aniap̄s̄ike-

naai, zaakū aruzek̄e bi bisāsiri w̄endinlo, bee tó à f̄s̄ àḡs̄ didik̄s̄a dia.

¹⁶Akū à yā l̄èk̄s̄añne à pì: Ɔgɔde m̄e à kun a bura p̄oble k̄ene manamana, ¹⁷akū à laasun l̄e à pì: Bón mani kee? Má p̄ówekaki vīro. ¹⁸Akū à pì: Yā kū mani ken dí: Mani ma p̄ókatekinɔ gboro, mani a z̄ók̄nɔ bo, mani ma p̄ówe k̄an p̄ínki kū ma aruzek̄enɔ. ¹⁹Mani pi ma zīdane: Gb̄e, n ḡinake ní p̄o mana vī z̄ók̄s̄, kū ani k̄á k̄ūnwo w̄è ũgbangbaa? Ñ k̄amma bo, ñ p̄o ble, ñ í m̄i, ñ p̄onna ke. ²⁰Akū Luda p̄ine: Ȳonko, gwāaniala mani n w̄endi gbekamma. Soru kū n k̄e ni ḡo dí p̄o ũm̄ee? ²¹Lemɛ gb̄e kū à aruzek̄e t̄òk̄s̄ai, ama à de Ɔgɔde ũ Luda nro yā de l̄e.

Ludanaanikena

(Mat 6:19-21, 25-34)

²²Akū à pì a ìbanɔne: Abire yāi maten oáre, àsun á w̄endi damu à pi b̄ón óni blero, àsun á m̄e damu ke à pi b̄ón óni daro. ²³W̄endi de p̄oblela. M̄e de p̄ókasala. ²⁴À k̄aak̄aannanɔ gwa. Òdi p̄o t̄s̄ro, òdi p̄o k̄ero, ò d̄s̄ ke gb̄as̄o vīro, bee kū abireo Luda dí ní gwa. Á bèere vī manamana de b̄anɔla fá! ²⁵Á té, dí mé ani f̄s̄ à a w̄endi gb̄ana kara, bee ḡɔɔ do, a damukenaa gūnn? ²⁶Tó áni yā f̄iti dí f̄s̄ro, b̄ȳai áten yā kparanɔ damu kee? ²⁷À l̄ávunɔ gwa s̄en l̄ákū ò de n̄a. Òdi zī kero, òdi buu t̄aro, ama maten oáre bee Sulemanu kū a aruzek̄eo, adi uta da a mana k̄a ní ke ũro. ²⁸S̄èla kū à kun gb̄ara ani té kū zia, l̄ákū Luda d̄i p̄o nai l̄e n̄a, oni ák̄onɔ ludanaanik̄ianadɛnɔ p̄o o d̄o yá? ²⁹Àsun tó p̄o kū áni ble ke p̄o kū áni mi yā doáre arero. Àsun a damu kero. ³⁰Andunia dí burinɔn p̄o p̄inɔ p̄ínki yā d̄i d̄on̄ne are, á De s̄s̄ à d̄s̄ kū p̄o p̄inɔ k̄s̄ s̄i k̄aáo. ³¹À tó kpata kū à b̄o a k̄inaa yā doáre are, ani p̄o p̄inɔ karaáre. ³²Ma kp̄asa f̄iti gb̄enɔ, àsun vīna kero, zaakū á De p̄yenyīnaame à á kp̄a kpataa p̄in. ³³À p̄o kū á vīnɔ yá, à takasidenɔ gba a Ɔgɔ. Á Ɔḡɔs̄nɔ kū adi zī k̄uro z̄s̄, ludambe

aruzeke kũ àdi lákaro káki ũ, kũ kpāni dī nairo, kòkò sō àdi a yakaro. ³⁴ Zaakũ gu kũ á aruzeke kún, gwen á laakari nigō kun se.

Zíkəri náanide laakaride

(Mat 24:45-51)

³⁵ Àgō kú soru gūn, à tó á fitila gō nana. ³⁶ Àgō de lán gbē kũ òteni n̄ dikiri suna dā à su kũ n̄se ponnakenaao bà, de goro kũ à sù à gbàa lè, oni zé wēne gōn. ³⁷ Arubarikadenon zíkəri kũ n̄ dikiri ni n̄ le bēne a sugoroano ũ. Yāpuran maten oāre, dikirii pì ni a póno keke à yī, ani n̄ vute, ani pób̄le kakarañne. ³⁸ Bee tó à sù lizāndo ke kónkókónkò, tó à n̄ lé le, arubarikadenome á ũ. ³⁹ Àgō yā dí dō. Tó bede goro zaka kũ kpāni ni suawa dō yā, de ani tó à a kpé fōro. ⁴⁰ Ákōnō sō, àgō kú kũ soruo, zaakũ Bisāsiri Né ni su goro zaka kũ á wé dōiro.

⁴¹ Pita pì: Dikiri, ó yāin n yā pìi lèkōa yá, ke gbē sīnda pínki yāime? ⁴² Dikiri pì: Dín begwari náanide laakaride kũ a dikiri dī a zikerino nane a oī, à pób̄le kpámma a goroa ũu? ⁴³ Arubarikadenon zíkəri kũ a dikiri a lè, àten ke le a sugoroa ũ. ⁴⁴ Yāpuran maten oāre, ani a aruzeke sīnda pínki nane a oīme. ⁴⁵ Ama tó zikerii pìi pì a nēsee gūn, a dikiri suna ten gí ke sō, akũ à nà a zíkəri dakeno gbēgbēnaaa, gōgbēno kũ nōgbēno, àten sánkara pób̄le, àten wēde ke, ⁴⁶ a dikiri ni su goro kũ a wé dōiroame, goro zaka kũ à dōroa, ani a zōzōkōre à a baka da kũ kifirino.

⁴⁷ Zíkəri kũ à a dikiri ppyenyīna dō, akũ adi soru ke à a poyeinaa kēro, oni a gbē búgubugu. ⁴⁸ Zíkəri kũ à a dikiri ppyenyīna dōro, akũ à yā kũ à de ò a gbē kē sō, oni a gbē fítīme. Gbē kũ Luda a gbà zōkō Luda ni wetea zōkō. Gbē kũ Luda pób̄ nane a oī zōkō, ani gbekaa deñla.

Kēkēkōana Yesu yāi

(Mat 10:34-36)

⁴⁹ Tén ma su na anduniaa, mádi gii té pì gō kũ se teraro. ⁵⁰ Má wētāmma vī kũ mani gēn. Má kú laasun zōkō gūn ari à gé lákao. ⁵¹ Áten da ma su de gbēno gō nna kũ kōo andunia gūnn yá? Oi! Maten oāre, kēkēkōana yāin ma su. ⁵² Zaa tera on kũ gbēnon sōronon kún, oni kō kpaatete. Gbēnon aakōnō ni bo gbēnon planō kpe, gbēnon planō ni bo gbēnon aakōnō kpe. ⁵³ De ni bo a nēgōgbē kpe, nēgōgbē ni bo a de kpe. Da ni bo a nēnōgbē kpe, nēnōgbē ni bo a da kpe. Zā da ni bo nōzāre kpe, nōzāre ni bo a zā da kpe.

Goro díkīna yāasi dōnaa

(Mat 6:2-3)

⁵⁴ Yesu pì gbēnōne: Tó a è legū ten sisi ifālete kpa, áni pì gōnō, legū ni ma, akũ àdi ke le. ⁵⁵ Tó a è ĩa ten bo gēnōmidōki kpa, áni pì, gu ni wā, akūsō àdi wā. ⁵⁶ Manafikidenō! Á zīte kũ musuo wé dōkōi, akũ á goro dí yāasi dō sōro bī?

Gaafara wetenaa

(Mat 5:25-26)

⁵⁷ Bóyāi á yākēna a zēa dō á zīdaa-roo? ⁵⁸ Tó n ibere ten gé kúnwo yākpatekēkia, n̄ kokari ke de à gaafara kenne zaa zēn, de àsun n gāte à gé kúnwo yākpatekeri kīnaaro yāi. Tó n̄di ke lero, yākpatekerii pì ni n kpá dogariia, dogari ni n da kpésiran. ⁵⁹ Maten onne, ĩni bo gwero ari n̄ gé fīna boo pínki. Bee kōbo ni gō tēnyīro.

Nēselitena ke ga

13 Goro birea gbēkeno sù ò Galili gbē kũ Pilati n̄ dede à n̄ aru yākate kũ n̄ sa'obo aruono yā ò Yesune. ² Akũ Yesu pīnne: Kũ Galili gbē pīno ga de le, áten da n̄ durunna de Galili gbē kparano pólān yá? ³ Oi! Maten oāre, tó ádi nēse litero, á pínki ni ga lán n̄ bàme. ⁴ Gbēnon

baro plansari kũ Siloamu kpédidikōanaa gbòro à sím̃ma ò gàgano s̃s̃, áten da ní taari de gbē kpara kũ ò kũ Yurusalemuno pól̃an yá? ⁵ Oi! Maten oáre, tó ádi ñs̃e litero, á pínki áni ga lán ní bàme.

⁶ Akũ à yā dí lèkōañne à pì: Gbēke mé à kaka lí bà a swadakoo gũn, akũ à gēe a né wete adì ero. ⁷ Akũ à pì a zík̃eriine: Ñ gwa, a wē aakōden dí, kũ madì su né wete kaka lí piia mádì ero. Ñ a z̃s̃, óni tó à gu sí pān yá? ⁸ Akũ zík̃erii piì pìne: Baa, ñ tó ari ziki d̃o. Mani gu bi mà likai mà taaki káne. ⁹ Ani gí né i zikiro. Tó adi ñe iro sà, mani a z̃s̃ mà ñe.

Nɔgbē kɔ̃nɔde werekōanaa

¹⁰ Kámmabog̃ɔɔ zĩ Yesu ten yā dañne aduakekpen. ¹¹ Nɔgbē ke kũ gwe, tāna a k̃ñɔ kũ à kà wē baro plansari. Àdigō kokoname, àdi f̃s̃ à a zīda poro bee f̃t̃iro. ¹² Kũ Yesu a è, akũ à a s̃isi à pì: Nɔgbē, n k̃ñɔke gòm̃ma. ¹³ Akũ à ɔ ñaa. Zaa gwe g̃ñɔ à p̃oro, akũ à Luda sáabu kpà.

¹⁴ Akũ aduakekpe gbē z̃k̃k̃ p̃o f̃ē, kũ Yesu a wèrekōa kámmabog̃ɔɔ zĩ yāi, akũ à f̃ute à pì gbēñɔne: G̃ɔɔ suddo mé à kun kũ òdi zĩ ken. Àg̃s̃ su ò á werekōa g̃ɔɔ abireñɔ, ama kámmabog̃ɔɔ zĩ baasi. ¹⁵ Akũ Dikiri wēa à pì: Manafikideñɔ! Kámmabog̃ɔɔ zĩ á baadi d̃i a z̃u ke zaaki poro a bàd̃kia à gé í kpáaroo? ¹⁶ Ibrahī buri nɔgbē dík̃ina s̃s̃, Setan a ỹi wē baro plansarime. A bàa piì poronaa kámmabog̃ɔɔ zĩ zé ṽiroo? ¹⁷ Kũ à ò le, akũ wé'i a ibereñɔ kũ ní pínki, ama gbēñɔ p̃o k̃e nna daboyā kũ áten keñɔa pínki.

Yālekōana kũ musadi wéó

(Mat 13:31-32, Maa 4:30-32)

¹⁸ Akũ Yesu pì: Bón kpata kũ à bò Luda k̃inaa b̃òk̃aoo? Bón mani kpákūsūoo? ¹⁹ À de lán musadi wé bà, akũ gbē s̃e à t̃s̃ à karaa gũn. Kũ à b̃ute, à k̃e lí ũ, akũ b̃añɔ s̃u ò d̃idi a g̃añɔa.

Yālekōana kũ lùbenẽẽo

(Mat 13:33)

²⁰ Akũ à pì d̃o: Bón mani kpata kũ à bò Luda k̃inaa kpákūsūoo? ²¹ À de lán lùbene kũ nɔgbē s̃e à kà flawa zaka lé aakō gũn, à yākate pínki bà.

Zéle kpakoto

(Mat 7:13-14, 21-23)

²² G̃ɔɔ kũ Yesu ten gé Yurusalemu, áten gē w̃eteñɔ kũ lakutuñɔla, áten yā dañne, ²³ akũ ò a là ò pì: Baa, ase gbē kũ oni surabana leñɔn dasiroo? Akũ Yesu pì gbēñɔne: ²⁴ À kokari ke à gē zéle kpakoto gũn. Maten oáre, gbēñɔ ni wete ò gēn dasi, ama oni f̃ro. ²⁵ Tó bede f̃ute à zé t̃ata à làka, tó a g̃s̃ bàai, akũ áten gbà lé, áten pi: Baa, ñ zé w̃ewere, ani oáre, á á d̃s̃ gukearo. ²⁶ Abire gbera tó a p̃ine à p̃ó bl̃e k̃áo, à í m̃i k̃áo, à yā dañne á be g̃anulea, ²⁷ ani oáre á á d̃s̃ gukearo. À goala á yāw̃anikeriñɔ á pínki.

²⁸ Tó a Ibrahī kũ Isaakuo kũ Yakubuo kũ annabiñɔ è pínki kpata kũ à bò Luda k̃inaa gũn, akũ ò á z̃ú bàai, gwen áni ɔ̃ɔ d̃ñ, à ɔ di á m̃iia. ²⁹ Gbēñɔ ni bo if̃aboki kpa kũ if̃alete kpao kũ gugb̃anduruo kũ g̃eñɔmid̃k̃io, oni su p̃ó ble kpata kũ à bò Luda k̃inaa gũn. ³⁰ Len gbē kpedeñɔ nig̃s̃ gbē k̃áakuñɔ ũ le, gbē k̃áakuñɔ nig̃s̃ gbē kpedeñɔ ũ.

Yurusalemu yā

(Mat 23:37-39)

³¹ G̃ɔɔ birea g̃ñɔ Farisi keñɔ s̃u Yesu k̃inaa ò p̃ine: Ñ f̃ute gu d̃ín, zaakũ Her̃ɔdu ye à n dem̃e. ³² Akũ à piñne: À gé o fl̃ē piine, maten t̃anañɔ gom̃ma, maten gyāreñɔ werekōa gbāra kũ ziao, a g̃ɔɔ aakōde zĩ s̃s̃ mani ma zĩ papa. ³³ Bee kũ abireo séto mà gé are gbāra kũ ziao kũ ziañdoo, zaakũ adi kũ annabi ga gukearo, sé Yurusalemu. ³⁴ Yurusale-mudeñɔ, Yurusalemedeñɔ! Adì annabiñɔ ded̃e, adi gbē kũ Luda ní z̃iáwañɔ pápa kũ

gbèe, à ñ dede. Madigō ye mà á kakara-mai gën baaakō, lākū ko dī dēmbere kú a nēnola nāme, ama adī weiro. ³⁵ Luda ni á kpé tóáre bezī ūme sà. Maten oáre, áni ma e doro ari à pi, arubarikaden gbē kū àten su kū Dikiri tso ū.

Yesu kunna Farisi ke bea

14 Kámmabogoro ke zī Yesu gēe pō ble Farisino gbē zōkō ke bea, akū gbē kū ò kú gwenō teni a kpákpa. ² Kák-agyākeri ke kú Yesu are gwe. ³ Akū Yesu dokadōrino kū Farisino là à pì: Òdi gbē werekōa kámmabogoro zī yá ke òdi werekōaro? ⁴ Akū ò gō yītēna kítikiti. Akū Yesu gyāre pīi kū, à a werekōa à a gbàre. ⁵ Akū à ñ lá à pì: Tó á gbēke né ke zù vī à zù lògon kámmabogoro zī, ani a bo gōnoro? ⁶ Odi fō ò wēaro.

⁷ Yesu è deran gbē kū ò ñ sísino ten vuteki mana kū nà, akū à yā lèkōaíne à pì: ⁸ Tó ò n sisi nōse pōblea, ñsun vute vuteki mana gūnlo. Tó ò gbē kū à zōkō denla sisi bi! ⁹ Tó á sisirii sù à pinne: Ñ fute ñ vuteki kpá gbē pīia, ñni fute ñ gé vute kpe kpa kū wéíome. ¹⁰ Tó ò n sisi, ñgō vute kpe kpa, de tó n sisirii sù, ani pinne: Ma gbēna, ñ fute ñ su are la. Abirekū ni n ke bēere ù gbē kū á kú leeleno are. ¹¹ Gbē kū àdi a zīda karan Luda ni a busa. Gbē kū àdi a zīda busa sō, Luda ni a kara.

¹² Akū Yesu pì a sisirii pīine: Tó nten gbēno sisi pōble fānantē blenaaa ke kōsi pō, ñsun n gbēnnano sísiro ke n vīnino kū n dakūnāno ke n daneno ke n ogo òde dakeno. Tó n kē le, oni era ò n sísime se ò fina bonne. ¹³ Tó nten gbēno sisi pōblea, ñ takasidenō sisi kū kōndeno kū ereno kū vīnāno, ¹⁴ arubarikadenome á ū, za-akū ò pōke vī ò fina boonnoro. Luda mé ani fina bonne gbē manano vugoroa.

Yālekōana kū pōble dasio

(Mat 22:1-14)

¹⁵ Kū gbē kū ò kú leeleno doke yā pīi mà, akū à pī Yesune: Arubarikaden gbē kū ani pō ble kū kpata kū à bō Luda kīnaa gbēno ū. ¹⁶ Yesu pīne: Gbēke mé à ye à pōble ke, akū à gbēno sisi dasidasi. ¹⁷ Pōblegorō zī à a zikerii zī à o gbē kū à ñ sísino ò su, ò pō sīnda pīnki soru kē ò làka sà. ¹⁸ Akū ñ baadi ten wete ò ñ kē. Gbē káaku pīne: Ma bú lù, mani gé gwa. N yā nna, ñ ma kē. ¹⁹ Gbē pānde pī: Ma zù búbabōno lù mēn kuri, mani gé ñ gwa. N yā nna, ñ ma kē. ²⁰ Gbē pānde pī: Ma nō sē dufume. A yā mé à tò mani le mà suro. ²¹ Akū zikerii pīi èra à tà, à ñ légbē ò a dikiriine. Akū bede pī pō fē, à pī a zikeriine: Ñ gé wēte gūn likalika gānuleano kū zédano, ñ takasidenō kū kōndeno kū vīnāno kū ereno kakara ñ su kūnwo la. ²² Abire gbera zikerii pīi sù à pīne: Dikiri, ma yā kū ñ òo kē, ama vuteki kpé kun. ²³ Akū dikirii pīi pī zikerii pīine: Ñ gé zēno gūn kū zé térereno pīnki, ñ gā na gbēno ò gē, de ma on pa. ²⁴ Maten oáre, gbē kū ma ñ sisi pīno ke ni lé zō ma pōble pīaro.

Gōna Yesu iba ū

(Mat 10:37-38)

²⁵ Ò té zén kū Yesuo dasidasi, akū à lite à pīne: ²⁶ Tó gbē sù ma kīnaa, akū à ye a dei demala ke a da ke a nāno ke a nēno ke a vīnino ke a dakūnāno ke a zīda, ani fō à ke ma iba ūro. ²⁷ Gbē kū adi a lígbāndurukpana sé ágō téomairo, ade ni fō à ke ma iba ūro. ²⁸ Tó á gbēke ye à kpédidikōana bo, ani vute gīa à a ogo dōdo à gwa, tó ani fō à zī pī keroo? ²⁹ Tó adi ke lero, akū à ē pēte, tó adi fō à a làkaro, gbē kū à è pīnki ni a lalandi ke ³⁰ ò pi: Gbē dīkīna nà kpēbonaaa à fūa à a mī de. ³¹ Ke tó kīna ke ye à gé zī ká kū kīna pānde, ani vute gīa à a laasun lé à gwa, tó a soza gā kurino ni fō ò kù kpá

soza gǎ̃ baro kũ òten sunɔaroo? ³² Tó à è áni f̃ro, ani z̃irino z̃i, de ò lédok̃ñokena yǎ gbekaa zaade adi ká k̃aniro. ³³ Leme d̃o, tó á gb̃eke dí ɔ gbare p̃o kũ à ṽino p̃inkiro, ani f̃o à ke ma ìba ũro.

³⁴ Wisi bi p̃o nname, ama tó a í nna tà, deran oni ke nà à g̃o nna d̃oɔ? ³⁵ À mana z̃ite ke z̃ùgb̃okatekinero, òdi kótème. Gb̃e kũ à sǎ ṽi à yǎ p̃i ma.

Pó s̃ātenano

(Mat 18:12-14)

15 Be'ɔg̃osirino kũ durunnakerino ten na Yesui de ò a yǎ ma í p̃inki.

² Akũ Farisino kũ ludayādanerino yākete kà ò p̃i: Gb̃e dík̃ina dì durunnakerino sí à p̃o ble kũnw̃o l̃ẽle.

³ Akũ Yesu yǎ dík̃ina l̃èk̃aíne à p̃i: ⁴ Ò p̃i á gb̃eke sǎ ṽi m̃en basɔro, akũ a do s̃ate, àdi a basɔro donsari tó s̃en à p̃ete sǎ kũ à s̃ate p̃i ari à gé leroo? ⁵ Tó à bòa, àdi a sé à da a g̃an kũ p̃onno ⁶ à táo b̃e, à a gb̃ennano kũ a f̃arandideño s̃isi à p̃inne: À p̃onna ke kũmao. Ma a sǎ kũ à s̃ate p̃i l̃è. ⁷ Leme d̃o maten oáre, oni p̃onna ke ludambe durunnakeri m̃en do kũ à nè̃se l̃ite yǎ musu de gb̃e mana gb̃enñon basɔro donsari kũ ò nè̃selitena ni ṽironɔla.

⁸ Ñogb̃e kũ à andurufu ɔg̃owapu ṽi m̃en kuri s̃o bi, tó a m̃en do s̃ate, àdi fitila na à kp̃é wara, à wete busebuse ari à gé leroo? ⁹ Tó à bòa, àdi a gb̃ennano kũ a f̃arandideño s̃isi à p̃inne: À p̃onna ke kũmao. Ma a andurufu ɔg̃o kũ à s̃ate p̃i l̃è. ¹⁰ Leme d̃o maten oáre, Luda malaikano dì p̃onna ke durunnakeri m̃en do kũ à nè̃se l̃ite yǎ musu.

Nég̃ōgb̃e kũ à s̃ate

¹¹ Yesu p̃i d̃o: Gb̃eke mé à kun à nég̃ōgb̃eño ṽi m̃en pla. ¹² Akũ Sabi p̃i a dene: Baa, ò ma baka kũ manig̃ō ṽi túbi g̃un kp̃ama. Akũ de p̃i a aruzeke kp̃aateteíne. ¹³ Adi ke g̃oro plaro, akũ Sabi a p̃ono

nàk̃o p̃inki, à tà b̃usu p̃anden z̃az̃a. Gwen à a aruzeke k̃akaten p̃ap̃akenaa g̃un. ¹⁴ Kũ à p̃o kũ à ṽino d̃e p̃inki, akũ nà gb̃ana kà b̃usu p̃in, akũ à g̃ō kũ takasio. ¹⁵ À g̃e à nà b̃usu p̃i gb̃ekei zamalingakeri ũ, akũ gb̃e p̃i a gb̃are a bura à p̃oble kp̃a al̃edenɔa. ¹⁶ Àdig̃o ye à p̃o t̃eke kũ al̃edenɔ ten ble ble à k̃a, ama òdi p̃oke kp̃aaro. ¹⁷ Kũ à laakar̃i s̃i à p̃i: Ma de zamalingakeriñon p̃oble ṽi dínỹi, akũ maten ga kũ ñaao la. ¹⁸ Mani fute mà tá ma de k̃inaa, mani pine: Baa, ma durunna k̃e Ludane kũ m̃ok̃nwo, ¹⁹ mádi ká ò ma s̃isi n né ũ doro. Ò ma dite n zamalingakerino do ũ. ²⁰ Akũ à f̃ute àten tá a de k̃inaa. Kũ à té z̃à àten su, a de p̃i a è, akũ à k̃ene w̃enda. À bàa s̃i à g̃e à k̃usia, à lé p̃ea. ²¹ Akũ né p̃i pine: Baa, ma durunna k̃e Ludane kũ m̃ok̃nwo, mádi ká ò ma s̃isi n né ũ doro. ²² Akũ de p̃i p̃i a z̃ikeriñone: À gé likalika, à uta z̃ok̃o mana kũ à de a kparañola sé à suo à dane, à t̃anka dane, à kyate kp̃ane. ²³ À z̃usane b̃oro m̃ekpana kũ à de, ò só p̃onnakenaa g̃un, ²⁴ zaakũ ma né p̃i g̃a à f̃uteme. À s̃ateme, akũ ma a l̃è. Akũ ò nà p̃onnakenaaa.

²⁵ Woru s̃o à kp̃é bura. Kũ àten su à kà k̃ani kũ beo, akũ à bata ũ mà d̃o kũ k̃ok̃o k̃inio. ²⁶ Akũ à z̃ikerino do s̃isi, à a là b̃on òten kee. ²⁷ Akũ à w̃ea à p̃i: N dak̃ina mé à s̃i, akũ n de z̃usane b̃oro m̃ekpana d̃e, kũ à a l̃è aafia ỹai. ²⁸ Akũ Woru p̃o f̃e, à g̃i g̃e ɔnnỹi. Kũ a de bò, à kúte k̃ene, ²⁹ akũ Woru p̃i p̃i a dene: É'e! À kà w̃e ũgbangba kũ maten z̃i kenne, mádi g̃i n ỹai z̃ik̃iro, akũ bee bl̃ekofini gok̃u nídi kp̃ama mà p̃onna keo kũ ma gb̃ennañoro. ³⁰ Kũ n né kũ à n aruzeke k̃akate karuañone p̃i s̃i, n z̃usane b̃oro m̃ekpanaa d̃ene. ³¹ Akũ a de pine: Ma né, í kú kũmao g̃oro s̃inda p̃inki. P̃o kũ má ṽi p̃inki n p̃ome. ³² À k̃o s̃io ò p̃o ble kũ p̃onnaome, zaakũ n dak̃ina p̃i g̃a à f̃ute. À s̃ateme, akũ ò a l̃è.

Aruzeke náanisari

16 Yesu pì a ìbanɔne: Ɔɔɔde ke mé à kun à begwarii dite a zìkerinɔne. Akū ò sù ò kɔɔmɔɔw kène ò pì, àteni a aruzeke kakate. ² Akū à a sisi à pìne: Yā kū ma mà n musu de deramee? Ñ yā kū nten ke n begwanaa gūn babamene. Ìni gō de ma begwari ù doro. ³ Akū begwarii pìi ò a swèe gūn: Ma dikiri teni ma bo zì gūn, mani ke deraa? Akū dí mani fō mà sè waro, akū barakena demene wéiyā ũ. ⁴ Má dō yā kū mani ke de gbēno ma dite ní bea, tó à ma bo zīn. ⁵ Akū à a dikiri finadeno sisi dodo, à gbē káaku là à pì: Ní ma dikiri fina kūna ũgbamee? ⁶ À pì: Nísi gáruwa lé basɔɔrome. Akū begwarii pìi pìne: N fina takadan la. Ñ vute ñ kē bupla akuri likalika. ⁷ Akū à pì gbē pāndene: Mòkōn sō, n fina ũgbamee? Akū à pì: Ése asasa basɔɔrome. Akū begwarii pìi pìne: N fina takadan la, ñ a kē basikōme. ⁸ Akū dikirii pì begwari náanisaride pì sáabu kpà wézē kū à kē yā musu. Zaakū andunia díkīna gbēno wé zēna de gupuradenola ní kō tēne yākenaa gūn.

⁹ Makū sō maten oáre, à gbēnnano wete kū andunia aruzekenɔ, de ɔɔɔ kū à làkaáwa, Luda ni gbānake kpáái be kū àdi lákaro gūn. ¹⁰ Gbē kū à náani vī kū a fítio nigō náani vī kū a zōkōɔome se. Gbē kū à náani vī kū a fítio nigō náani vī kū a zōkōɔo sero. ¹¹ Tó adi ke á náani vī kū andunia aruzekeoro, Luda ni á náani ke kū a yāpuradeo yá? ¹² Tó adi ke á náani vī kū gbē pānde pónɔɔro, Luda ni a zīda pó kpááwa yá? ¹³ Zìkerii dì fō à zō ble dikiri mèn planero, zaakū ani zā gbē dogu àgō ye gbē doi, ke ani na gbē doa à gbē do gya bo. Áni fō àgō zō ble Ludane kū ɔɔɔo leelero.

Ɔɔɔde kū Lazaru

¹⁴ Farisino ye ɔɔɔi. Kū ò yā pìi mà pínki, akū òten lézuki ke Yesua. ¹⁵ Yesu pínne: Àdi yā nna kpá á zīdaa bisāsirino

kīnaame, ama Luda á swè dō. Yā kū à zōkō bisāsirinɔnen Luda dì a gya bo.

Ɔɔɔde kū Lazaru

(Mat 5:31-32, 11:12-13, Maa 10:11-12)

¹⁶ Musa doka kū annabino takadano kun ari Yahaya ɔɔɔa. Zaa ɔɔɔ kūa òten kpata kū à bō Luda kīnaa baaru kpá, akū gbē sínda pínki ten wete à gēn kū gbānao. ¹⁷ Ludambe kū zīteo gētenaa araga de doka pìi wānzān fítio gogonala. ¹⁸ Gbē kū à gī a nāni à nɔ pānde sē, ade zina kēme. Gbē kū à nɔ kū ò gīi sē sō, à zina kēn gwe.

¹⁹ Gōgbē ɔɔɔde ke kun àdi pókasa mana ɔɔɔdenɔ da, àdigō ponna ke nna-manana gūn ɔɔɔ sínda pínki. ²⁰ Barakeri kū òdi pine Lazaru dìgō wútena a be gānu gūn, bōno dodo a mēea. ²¹ Àdigō poble kū àdi léte ɔɔɔde pì teburu zīte blena ni de. Gbēdano mé òdigō a bōo pino sāsā. ²² Barakerii pìi gā, akū malaikano a sè ò tà káao Ibrahī kuru. Ɔɔɔde pìi gā se, akū ò a vī. ²³ Kunna wétamma gūn gyāwān, kū à wé sē musu, akū à Ibrahī è zā, Lazaru kú a sare. ²⁴ Akū à lé zūi à pì: Baa Ibrahī, ñ ma wēnda gwa, ñ Lazaru zī à a ɔne zō ía, à mó à tōmene ma nénea, zaakū maten wāwā ma tévura díkīna gūmme. ²⁵ Akū Ibrahī pì: Ma né, ñ tó nnamana kū à likanyī n wēndigoro yā dōngu kū takasi zōkō kū Lazaru kēeo. A laakari kpatena la sà, akū ní kú wāwā gūn. ²⁶ Abire gbera wēe lòkoto kú ó dagura. Tó gbē ye à bo la à gé á kīnaa, ani fōro, gbēke ni fō à bo gwe à su ó kīnaa sōro. ²⁷ Akū ɔɔɔde pìi pì: N yā nna Baa, tó leme, ñ a zī ma de bea, ²⁸ zaakū má dakūnāno vī gbēno ɔɔɔro. À gé lé damma, de òsun su gu wāwāde dí gūnlo. ²⁹ Akū Ibrahī pì: Ó Musa kū annabino takadano vī, ò ní yā ma. ³⁰ Akū ɔɔɔde pìi pì: Oi, Baa Ibrahī! Tó gbēke bō gan à gēe ní kīnaa, oni ní nèse lite. ³¹ Akū Ibrahī pìne: Tó odi Musa kū annabino yā maro, bee tó gbēke bō gan, oni a yā síro.

Ludanaanikenaa

(Mat 18:6-7, 21-22)

17 Yesu pì a ìbanɔne: Yā kū àdì tó gbě̀nɔ fu dīgɔ sariro, ama waiyoo gbē kū ani bo a kīnaa. ² Anigɔ sàna adene ò wísilɔgbē zǝkɔ dɔ a wakalē, ò a zu sēbēe gūn de à tó né dínɔ do fula. ³ Àgɔ kú kū laakariio. Tó n gbě̀ndɔ durunna kē, n gē n a le. Tó à a nēseē lite, n sùru kene. ⁴ Tó à durunna kēnnē gɔɔ do gēn suppla, akū à èra à pinne gēn suppla a nēseē lite, n sùru kene. ⁵ Dikiri zìrínɔ pine: Ñ ó ludanaanikena karawere. ⁶ Dikiri pì: Bee tó á Luda náani vī fítì lán efɔ wé bà, áni o siri lí dīne à a zīda wo à gé pé sēbēe gūn, ani á yā ma.

⁷ Tó á gbēke zò vī, àten sē wa ke àten sǎnɔ dā, tó à sù kū burao, a dikiri ni pine à su à pɔ ble gǝnɔn yá? ⁸ Oi, ani pine à pɔble keare, à a uta lite, à suare kū pɔbleo kū pómīnaao, àpii ni gbasà à pɔ ble, à í mi. ⁹ Òdì zò sáabu kpá, kū à yā kū ò dānēe kē yāin yá? ¹⁰ Leme ákɔnɔ se, tó a yā kū Luda dàáre kē pínki, à pi: Zònnɔ ó ũ, ó zín o kē.

Kusu gbě̀nnɔn kurinɔ werekɔanaa

¹¹ Kū Yesu ten gé Yurusalemu, àten kure Samaria būsù léa kū Galilio. ¹² Kū àten gē lakutu ken, akū gǝgbē kusu gbě̀nnɔn kurinɔ dàalē. Ò ze dire, ¹³ ò lé zùì ò pì: Dikiri Yesu, n ó wě̀nda gwa. ¹⁴ Kū à n é, akū à pīnne: À gé à á zīda mɔ sa'orinɔne. Kū òten gé, akū ò wèrēkɔa. ¹⁵ Kū n gbē do è a werekɔa, akū à èra à sù, àten Luda sáabu kpá kū kòto gbānao. ¹⁶ À wùte a kùaa Yesu are à fɔ kpāa. Gbē dí bi Samaria gbēme. ¹⁷ Akū Yesu pì: Gbě̀nnɔn kurinɔ mé ò wèrēkɔaroo? Gbě̀nnɔn kēndonɔn kú máa? ¹⁸ Ní gbēke dí era à sù Luda sáabu kpáro, sé gbē zìtɔ dí yá? ¹⁹ Akū Yesu pine: Ñ fute n tá, ma náani kū n kē mé à n werekɔa.

Bisāsiri Né sunaa

(Mat 24:23-41)

²⁰ Farisinɔ Yesu là kpata kū à bò Luda kīnaa bona gupuraa, akū à wě̀mma à pì: Kpata kū à bò Luda kīnaa dī bo gupuraa ò e kū wéoro. ²¹ Oni pì à gwa la ke à gwa direro. Kpata kū à bò Luda kīnaa pì kú á té lame.

²² Akū à pì a ìbanɔne: A gɔɔ ten su kū áni Bisāsiri Né sugɔɔ pínɔ doke ena ni de, áni ero. ²³ Oni piáre à kú dire ke à kú la, ama àsun géro, àsun tényīro. ²⁴ Lákū legūpīnaa dī gupura kū ludambe lé gu dín kū a lé direkūo nà, len anigɔ de le Bisāsiri Né sugɔɔ. ²⁵ Séto à wé-tām̃ma è manamana gīa, gbārāgbě̀nɔ ni gīi. ²⁶ Lákū à de nà Nuhu gɔɔ, len anigɔ de le se Bisāsiri Né sugɔɔ. ²⁷ Gbēnɔ ten pɔ ble, òten í mi, òten nɔ sé, òten zā ke ari Nuhu gē à gē gó'ite gūn, akū í dà anduniala, ò gāga pínki. ²⁸ Leme dɔ Lutu gɔɔ, òten pɔ ble, òten í mi, òten pɔ lú, òten pɔ yá, òten pɔ tɔ, òten kpé bobo. ²⁹ Gɔɔ kū Lutu bò Sɔdɔmu, té kū ifān-tēgbɔɔ kòte bona ludambe, akū ò gāga pínki. ³⁰ Len anigɔ de le gɔɔ kū Bisāsiri Né ni bo gupuraa.

³¹ Gɔɔ bīrea gbē kū à kú a kpé musu sún kipa à gē kpé gūn à pɔnɔ sēte à booro. Len dɔ gbē kū à kpé bura sún era à pɔ sé bero. ³² À tó Lutu nanɔ yā dɔágu. ³³ Gbē kū à ye àgɔ a wě̀ndi kūna ni kurai. Gbē kū à gī a wě̀ndi sɔ, ade nigɔ wě̀ndi vī. ³⁴ Maten oáre, gwāani bīrea gbě̀nnɔn planɔ nigɔ wútena kɔ sare, oni gbē do sé ò gbē do tón. ³⁵ Nɔgbē gbě̀nnɔn planɔ nigɔ pɔ lólɔ gu dokɔnɔ, oni gbē do sé ò gbē do tón. ³⁶ Gǝgbē gbě̀nnɔn planɔ nigɔ kú bura, Luda ni gbē do sé à gbē do tón. ³⁷ Akū ò a là ò pì: Dikiri, má kpaa? À wě̀mma à pì: Gu kū gē kún, gwen yumburukunɔ ni kɔ kakaran.

Gyaano kū à zè yākpatekerila

18 Yesu yā lèkōaṇne de à mōṇne ògō adua ke Luda baala'i, òsun kpasaro. ²À pì: Yākpatekeri ke mé à kú wēte kea, à Luda vīna vīro, àdi gbēke yā daro. ³Gyaano ke kú wēte pìi gūn, àdigō su a kīnaa gēn baaakō àdi pì: Ñ ze kū-mao ma ibere yā musu. ⁴Adi wero ari goro pla. Abire gbera à pì a zidane: Bee tó má Luda vīna vīro, akūsō madì gbēke yā daro, ⁵lákū gyaano pì ten wari dōma nà, mani ze kāao. Tó mádi ke lero, a ze-malana lakanaa sari ni ma kpasame.

⁶Akū Dikiri pì: À yākpatekeri vāni yā'ona ma. ⁷Luda ni ze kú gbē kū à n sè òten wiki léa fānantē kū gwāaninoro? Ani mēyīda ke kú wēmanāaon yá? ⁸Maten oáre, ani ze kūnwome gōno. Bee kú abireo tó Bisāsiri Né sù, ani a náanikeri e andunia gūn yá?

Farisi kū be'ogōsirii

⁹Akū à èra à yā díkīna lèkōa gbē kū òdi n zīda dite mana ò n gya bonōne. ¹⁰Gbēnon pla kenō mé ò gēe adua ke Luda onn, gbē do bi Farisime, gbē do sō be'ogōsirii. ¹¹Farisi pì zena, àten adua ke. À pì a swēe gūn: Luda, ma n sáabu kē kú má de lán gbē kparano bāro, dibidibikerino, náanisari-deno, zinakerino ke lán be'ogōsiri dí bà. ¹²Madigō lé yī goro plapla azuma kū azu-maao. Pó kú ma lè pínki madì a kuride bonne. ¹³Be'ogōsirii pì sō ze dire, adi fō à wé sè à musu gwà sero. À a zīda kēkē à pì: Luda, n sùru ke kūmao, durunnakeriime ma ū. ¹⁴Maten oáre, gōgbē pìi tà a bea Luda yāsinakāao gūmme, adi ke Farisi pīnlo. Zaakū gbē kū àdi a zīda kara, Luda ni a busa. Gbē kū àdi a zīda busa sō, Luda ni a kara.

Arubarikadana nēnōgu

(Mat 19:13-15, Maa 10:13-16)

¹⁵Òten su Yesune kū n né fītinō de à ɔ naṁma. Kū a ibano è le, akū ò giṇne. ¹⁶Akū Yesu nēno sisi à pì: À tó nēno su ma kīnaa, àsun gínnero, zaakū n takano pón kpata kū à bò Luda kīnaa ū. ¹⁷Yāpuraan maten oáre, gbē kū ani kpata kū à bò Luda kīnaa sí lán né fīti bāro ni gēnlo.

Aruzekede

(Mat 19:16-30, Maa 10:17-31)

¹⁸Gbānade ke sù à Yesu là à pì: Dan-neri mana, deran mani ke mà wēndi kū àdi lākaro lee? ¹⁹Yesu pīne: À kē dera n pì, má manaa? Gbēke manaro, sé Luda ado. ²⁰Ñ dokano dō: Ñsun zina kero, ñsun gbē dero, ñsun kpāni oro, ñsun yā dí n gbēdakearo, ñgō bēere lí n de kú n daone. ²¹Akū à pīne: Zaa ma né fīti goroa má yā bireno kūna pínki. ²²Kū Yesu yā pīi mà, à pīne: Yā mēn do mé à gōnne. Ñ pó kú n vīno yīa pínki, n a ɔgo kpá takasidenɔ, ñigō aruzekē vī ludambe. Abire gbera n mó n témai. ²³Kū à yā pīi mà, a nēsee yāka, zaakū aruzekēzōkōdeme. ²⁴Kū Yesu a gwà, akū à pì: À zī'ū manamana aruzekedene à gē kpata kū à bò Luda kīnaa gūn. ²⁵Lakumi gēna poroween araga de aruzekede gēna kpata kū à bò Luda kīnaa gūnla. ²⁶Akū gbē kū ò yā pīi mánō pì: Tó leme, dí mé ani fō à surabana lee? ²⁷Yesu wēnma à pì: Yā kú bisāsiri fūa à ke, Luda kīnaa àdi sí ke.

²⁸Akū Pita pì: O beebō pínki tò o tenyī. ²⁹Akū Yesu pīnne: Yāpuraan maten oáre, gbē kū à a be tò ke a nāno ke a vīnino ke a dakūnāno ke a de ke a da ke a nēno kpata kū à bò Luda kīnaa yāi, ³⁰ade ni era à abire taka le de yāla dasidasi andunia dí gūn, ani wēndi kū àdi lākaro le andunia kū àten su gūn.

Yesu era à a ga kū a vunaao yā'onaa

(Mat 20:17-19, Maa 10:32-34)

³¹ Yesu a gbēnɔn kuri aweɛplano kākaraai, akū à pīñne: Óten gé Yurusalemu. Gwen yā kū annabino kē Luda yān Bisāsiri Né musu ni papan pínki sà. ³² Oni a kpá buri pānde gbēnɔa, oni a fobo, oni a sōsō, oni lē'i sua, oni a gbē kū flāao, oni a de, ³³ a ɔɔɔ aakōde zī ani fute. ³⁴ Ama a ibaa pino dí a ke mī dōro, zaakū yā pīi mī utenañne, ò dō yā kū àten oro.

Vīna barakeri werekōanaa

(Mat 20:29-34, Maa 10:46-52)

³⁵ Kū Yesu kà kāni kū Yerikoo, vīna ke vutena zé léa, àten bara ke. ³⁶ Kū à mà gbēnɔ ten gēte dasi, akū à n lā à pī, bón òten kee. ³⁷ Akū ò pine, Yesu Nazera mé àten gēte gwe. ³⁸ Akū à lé zui à pī: Yesu, Dauda buri, n ma wēnda gwa. ³⁹ Gbē kū ò té areno gine ò pī à yīte, akū a lé gbāna zunaa kàra àten pī: Dauda buri, n ma wēnda gwa. ⁴⁰ Yesu zè à pī ò mó kāao. Kū à sù, akū Yesu a là à pī: ⁴¹ Bó n ye mà kennee? À wèa à pī: Dikiri, má ye ma wé gu eme. ⁴² Akū Yesu pine: N gu e. Ma náani kū n kè mé à n werekōa. ⁴³ Zaa gwe gōnɔ a wé gu è, akū à tèi, àten Luda sáabu kpá. Kū gbē sīnda pínki è le, akū ò Luda tó bò.

Zakeusi

19 Kū Yesu kà Yeriko, àten gēte a gūn. ² Gbēke kú gwe a tón Zakeusi. Be'ɔɔsirinɔ gbē zōkōme, akūs aruzekedeme. ³ Àten wete à e gbē kū Yesu de a ũ, ama gbē kutuume, adi fō à a èro pari yāi. ⁴ Akū à bàa lè à gèe are à dīdi síri lía de à Yesu e, zaakū ani gēte gwe kpame. ⁵ Kū Yesu kà gwe, akū à wé sè musu à pine: Zakeusi, n kipa likalika. Séde mà kipa n bea gbāra. ⁶ Akū Zakeusi kipa likalika, à gbānake kpai kū pōnnao. ⁷ Kū gbēnɔ è le, akū òten yākete ká ò pī: À

gèe kipa durunnakeri bea. ⁸ Akū Zakeusi fūte à zè à pī Dikirine: Dikiri, mani ma aruzeke kpado kpaate takasidenɔne. Tó ma gbēke blè sō, mani era mà a gēne kpāa leu siikōme. ⁹ Akū Yesu pine: On dí denɔ surabanaa è gbāra. Zaakū gbē dīkīna se bi Ibrahī burime. ¹⁰ Bisāsiri Né sù de à gbē kū à sàte wete à a sura bame.

Ɔɔɔdakena zīkerinɔne

(Mat 25:14-30)

¹¹ Ɔɔɔ kū òteni a yā pī ma, akū à èra à yā kàrañne dō. Lákū à kà kāni kū Yurusalemuo nà, òten da kpata kū à bò Luda kīnaa ni bo gupuraa gōnɔme, akū à yā lēkōañne ¹² à pī: Kīna buri ke mé àten gé kpata ble būsú zāzān, ani era à su. ¹³ Akū à a zīkerinɔ sīsī gbēnɔn kuri, à andurufu ɔɔɔwapu kpà n baadia mēn basɔɔɔro à pīñne: Àgō laga táo ari màgō gé su. ¹⁴ A būsudenɔ sō ò zāagu, akū ò zīrinɔ zī a kpe ò pī: Óni we gbē pī kí blewerero. ¹⁵ A suna kū kpatablēnaao gbera, à pī ò zīkeri kū a ɔɔɔ kpāmma pino sīsī, de à le à dō lākū ò àree lè nà. ¹⁶ Gbē káaku sù à pī: Dikiri, n ɔɔɔ pīi àree kàramene leu kuri. ¹⁷ Akū à pine: N kè zīkeri mana. Lákū n náani vī kū a fītio nà, inigō gbāna vī wēte mēn kurinɔa. ¹⁸ Gbē plade sù à pī: Dikiri, n ɔɔɔ pīi àree kè leu ɔɔɔro. ¹⁹ Akū à pine: Mōkōn sō, inigō gbāna vī wēte mēn ɔɔɔronɔa. ²⁰ Akū gbē pānde sù à pī: Dikiri, n ɔɔɔ la. Ma ùte kokona bizakasa gūn. ²¹ Má n vīna vī, zaakū n yānɔn zī'ū. Ndī pō kū nđi ditero sé, ndī pō kū nđi tōro kē. ²² Akū à pine: Zīkeri zara, n lé mé à n kari kē. N dō kū ma yānɔn zī'ū, madī pō kū mádi ditero sé, madī pō kū mádi tōro kē. ²³ Kū n dō le, bōyāin nđi ɔɔɔda keonneroo, de tó ma su, mà a pō sí kū a àreeo? ²⁴ Akū à pī gbē kū ò kú gwenɔne: À a ɔɔɔ pī sía à kpá gbē kū à àree lè leu kuriia. ²⁵ Akū ò pine: Dikiri, à àre leu kuri kūna kō. ²⁶ Akū à wēmma à pī: Maten oáre, gbē kū à pō vīn Luda ni karane. Gbē kū à vīro sō, bee pō

kū à vī Luda ni síame. ²⁷ Ma ibere kū ò ye mà kí bleńneronɔ sɔ̃, à mɔ̃ kũńwo la à n̄ dede ma are.

Gbānakekpana Yesui Yurusalemu

(Mat 21:1-17, Maa 11:1-19, Yuh 12:12-19)

²⁸ Kū Yesu yā pii ò à làka, akū à dà zén, àten gé Yurusalemu. ²⁹ Kū à kà káni kũ Betefageo kũ Betanio, s̄s̄i kũ òdi pi Kùkpe gereei, akū à a ibaa z̄i gbēnɔn pla ³⁰ à pińne: À gé lakutu kũ à káte á are direkū gūn. Tó a gē, áni zaakine b̄ɔɔ e bàdɔna gwe, gbēke dí dia zikiro. À poro à suo. ³¹ Tó ò á lá ò pì, à kè deran áten poroo, à pi Dikiri mé à yei. ³² Akū z̄irino ḡe, ò è lákū à òńne nà. ³³ Kū òten za-aki pi poro, akū a dikirino n̄ lá ò pì: Dí mé à pì à zaaki p̄i poroo? ³⁴ Ò w̄em̄ma ò pì: Dikiri mé à yei. ³⁵ Akū ò sù kũ za-aki piio Yesune, ò n̄ utano kpàtea, akū ò Yesu dia. ³⁶ Lákū àten gé nà, gbēnɔ teni n̄ utano kpàte zén.

³⁷ Kū à kà káni kũ gu kũ zé p̄i m̄i p̄ete Kùkpe s̄s̄i guvutenwo, akū p̄onna gūn a ibà kũ ò téino pínki nà Luda s̄abukpanaaa kũ kòto gbānao daboyā kũ ò ènɔ musu pínki ³⁸ ò pì: Arubarikaden kína kũ àten su kũ Dikiri t̄o ũ.

Aafia kú ludambe!

Ò Luda tó kpá zaa musu!

³⁹ Farisi kũ ò kú z̄aa gūn kenɔ p̄ine: Dan-neri, n̄ pata n̄ ibanɔa. ⁴⁰ Akū à w̄em̄ma à pì: Maten oáre, tó ò ȳite, gbēnɔ mé oni wiki p̄i lé.

Yesu ɔɔdɔna Yurusalemudenɔne

⁴¹ Kū à nà Yurusalemui, à gwà, akū à ɔɔ d̄ɔ a masu ⁴² à pì: Tó n̄ yā kũ ani sunne kũ aafiaaoo d̄ɔ gbāra yā dé, de à ke nna. Tera sà à utenanneme. ⁴³ A gɔɔ ni su kũ n̄ iberenɔ ni su ò gbà leino d̄ɔ ò likanyĩ ò n̄ kagura ke ⁴⁴ oni n̄ gboro oni n̄ gbēnɔ ú ló z̄itea. Bee gbē ken oni tó didik̄aro, kũ n̄di gɔɔ kũ Luda wé kp̄atenyĩ d̄ɔro yāi.

Yesu kunna Luda ɔnn

(Mat 21:12-17, Maa 11:15-19, Yuh 2:13-22)

⁴⁵ Kū Yesu ḡe Luda ɔnn, akū à p̄e la-gayarinɔa. ⁴⁶ À pińne: Ò k̄e Luda yān ò pì: Ma kpé niḡɔ de aduakekpe ũme, akū a lite gbēblerino t̄o ũ.

⁴⁷ Lákū gu diḡɔ d̄ɔ nà Yesu diḡɔ yā dańne Luda ɔnn. Akū sa'orikino kũ ludayādannerino kũ gbē z̄ɔk̄ɔnɔ ten zé wete ò a de, ⁴⁸ ama odi a kena zé ero, kũ gbē s̄inda pínki s̄a kpá òteni a yā ma yāi.

Yesu gbekana a ikooi

(Mat 21:23-27, Maa 11:27-33)

20 Zikea Yesu ten yā da gbēnɔne Luda ɔnn, àten baaru nna kp̄ańne, akū sa'orikino kũ ludayādannerino kũ gbē z̄ɔk̄ɔnɔ sù ² ò p̄ine: N̄ owere, iko kpaten nten yā d̄ino keoo? Dí mé à n̄ gba iko dí p̄i? ³ Akū à w̄em̄ma à pì: Makū se mani yā gbekaáwa. À omene, ⁴ Yahaya gbēnɔ da'itekenaa b̄o Luda kínaan yáa, ke bisāsiri kínaame? ⁵ Akū ò yā ḡɔḡɔ ò pì: Tó o pì Luda kínaame, ani ó la, b̄oyāin ódi Yahaya yā síroo? ⁶ Tó o pì bisāsiri k̄inaame s̄ɔ, gbē s̄inda pínki ni ó pápa kũ gbēeo ò ó dede, zaakū ò Yahaya annabike si. ⁷ Akū ò w̄ea ò pì: Ó d̄ɔ gu kũ à b̄onlo. ⁸ Akū Yesu pińne: Makū se mani iko kũ maten yā d̄ino keo oárero.

Geepi líkpe arukerino

(Mat 21:33-46, Maa 12:1-12)

⁹ Akū Yesu èra à yā l̄èk̄ańne à pì: Gbēke mé à geepi líkpe bà, akū à nà arukerino n̄ ɔĩ à f̄ute kũ táo à gɔɔ pla k̄e gwe. ¹⁰ Kũ geepiz̄ɔgɔɔ k̄a, akū à a z̄iri ke z̄i arukerii p̄inɔa, de ò a geepi né p̄i kpáa, akū arukerii p̄ino a gbē, ò à gbàre ɔk̄ori. ¹¹ Akū à èra à z̄iri p̄ande z̄i d̄ɔ, akū ò a gbē ò w̄e'i d̄aa ò a gbàre ɔk̄ori. ¹² Akū à èra a gbē aak̄ode z̄i d̄ɔ, akū ò a k̄inna ò p̄ea. ¹³ Akū burade p̄i p̄i: Mani ke derame s̄aa? Mani ma n̄éḡgbē m̄en

do yenyīde zīm̃ma. Ke oni a yā da gwɛɛ?
¹⁴ Kū arukerii pīnɔ a è, ò pīkōne: Túbib-
 lerin dí, ò a de, a túbí ni gōwɛɛ. ¹⁵ Akū
 ò bò k̃āao bura gūn, ò a dè.

Tò! Bón burade pì ni ke kūnwoo? ¹⁶ Ani
 su à arukerii pīnɔ dede à bura pì na gbē
 pāndenɔne ní ɔí. Kū gbēnɔ yā pìl mà ò pì:
 Osun ero! ¹⁷ Akū Yesu ní gwá t̃íí à pì: Yā
 kū ò kē Luda yān díkina de deraa?

Gbē kū kpēborinɔ pā kpāi
 mé à gō kpé kusuru gbē mīde ū.
¹⁸ Gbē kū à lète gbē piia ni wfwime.
 Tó gbē pì lète à sì gbēa s̃ō, ani a ú lóme.

Be'ɔgɔkpana Sizaa yā

(Mat 22:15-22, Maa 12:13-17)

¹⁹ Ludayādannerinɔ kū sa'orikinɔ d̃ō
 kū ní yāin à yālek̃ōanaa pìl ò, akū ò zé
 wète ò a kū g̃ōnɔ, ama ò vīna kē gbēnɔne.
²⁰ Òteni a kpákpa, akū ò zāmbade kū
 òteni ní zīda dite gbē mana ūnɔ z̃ā, de
 ò le ò a kū a yā'onaa gūn, ò a kpá ní
 b̃usu gbānadea à gbāna m̃ɔne. ²¹ Akū za-
 mbade pīnɔ a là ò pì: Danneri, ó d̃ō kū
 ndi yā ò n yā dañne a zēa, ndi gbē wé
 gwao, ndi Luda zé dañne kū yāpurao.
²² À zé vī ò be'ɔgɔ kpá Sizaa yá ke òsun
 kpáaro? ²³ Yesu ní manafikike d̃m̃ma,
 akū à p̃iñne: ²⁴ À ɔgɔ pì do m̃ɔmene mà
 gwa. Dí mì wānzān dí kū a t̃soo? Ò wèa
 ò pì: Siza p̃óme. ²⁵ Akū à p̃iñne: Tò, à p̃ó
 kū à de Siza p̃ó ū kpá Sizaa, à p̃ó kū à
 de Luda p̃ó ū kpá Luda. ²⁶ Akū ò f̃ua ò a
 kū a yā'onaa gūn gbēnɔ wára. A yāwem-
 manaa bò ní sare, akū ò ní lé nàk̃ōa.

Gènɔ vuna yā

(Mat 22:23-33, Maa 12:18-27)

²⁷ Akū Sadusi kū òdi pì gènɔ dì vuronɔ
 sù Yesu kīnaa, ò a gbēka ²⁸ ò pì: Danneri,
 Musa òwɛɛ a takada gūn à pì: Tó gbē gā
 à a nanɔ tò né'isari, a dakūna gyaanɔ pì
 sé de à le à né buri dato a ṽinine. ²⁹ Leme
 dedok̃ɔnɔnɔn kun gbēnɔn supplā. Woru

nɔ sè, akū à gā né'isari. ³⁰ Akū Sabi nɔ
 pìl sè d̃ɔ. ³¹ Sabi gbera Bio sè d̃ɔ. Ò kē le
 ní gbēnɔn supplā ní pínki, ò gāga né'isari.
³² Ní pínki gberan nɔ pìl gā se. ³³ Tò! Gènɔ
 vuna ɔgɔ zī ní dí mé anig̃ɔ nɔ pìl ṽií? Za-
 akū ní gbēnɔn supplā ní pínki ò a d̃ō nɔ
 ūme. ³⁴ Akū Yesu wèr̃m̃ma à pì: Andunia
 la gbēnɔ dì nɔ sé òdi zā ke, ³⁵ ama gbē
 kū Luda dite kū ò k̃ō s̃io ò bo gan ò an-
 dunia dufu lenɔ ni nɔ séro, oni zā kero.
³⁶ Onig̃ɔ kun lán malaikanɔn kun nàme,
 oni ga doro. Onig̃ɔ de Luda nénɔ ūme,
 gāavunɔ ū. ³⁷ Bee Musa à gènɔ vuna yā
 b̃iriañne, gu kū à tariankpā yā òn à pì,
 Dikirime Ibrahī kū Isaakuo kū Yakubuo
 Luda ū. ³⁸ Dikiri dì ke gènɔ Luda ūro, gbē
 bēnɔn Ludame, zaakū gbē s̃inda pínki
 bēne Ludane. ³⁹ Akū ludayādanneri kenɔ
 f̃ute ò yā ò ò pì: Danneri, n yā mana ò.
⁴⁰ Akū odi sù ò yāke làa doro.

Arumasihu buri yā

(Mat 22:41-46, Maa 12:35-37)

⁴¹ Yesu ní lá à pì: À kē dera òdi pì
 Dauda burin Arumasihu ūu? ⁴² Zaakū
 Dauda pì Zabura takada gūn:
 Dikiri pì ma dikirine à vute a ɔplai
⁴³ ari àg̃ɔ a iberenɔ kene tintin ū.
⁴⁴ Kū Dauda a sisi Dikiri, à kē dera anig̃ɔ
 de a buri ū d̃ɔɔ?

Ludayādannerinɔ kū Farisinɔ manafiki

(Mat 23:1-36, Maa 12:38-40)

⁴⁵ Kū gbē s̃inda pínki teni a yā ma,
 akū à pì a ibanɔne: ⁴⁶ À laakarí ke lu-
 dayādannerinɔi. Òdig̃ɔ ye òg̃ɔ kure kū
 uta z̃ōk̃ōnɔo dana, de òg̃ɔ f̃ɔ kpákpañma
 etenɔa. Òdig̃ɔ ye ò vute aduakekpe vuteki
 mananɔn kū p̃onna p̃óble vuteki man-
 anɔo. ⁴⁷ Òdi adua gbāna ke de gbēnɔ ní
 e yāi, akū òdi gyaanɔn kpé s̃ím̃ma. Ní
 wétāmmana nig̃ɔ p̃ās̃i de gbē s̃inda pínki
 póla.

Gyaano takaside gbadanaa

(Maa 12:41-44)

21 Kū Yesu wé sè musu, akū à è ɔɔ-deno teni n gbanɔ ká ɔɔɔɔɔɔ gūn. ²Akū à gyaano takaside ke è gwe, à kɔɔɔ pla dàn. ³Akū à pì: Yāpuraan maten oáre, gyaano takaside pì ɔɔɔ dàn de gbē sīnda pínkila. ⁴Zaakū n ɔɔɔ dasi gūnn ò bòn ò kàn n pínki. Nɔgbē pì sō, a takasike gūn pò kū à vī à pò bleon à dàn pínki.

Yurusalemu kakatena kū andunia lákagɔɔ sèedano

(Mat 24:1-22, Maa 13:1-20)

⁵Gbēkenɔ ten Luda ɔn yā o, ò pì ò a kpénɔ kèke mana kū gbē manano kū pò kū ò Luda gbàno, akū Yesu pì: ⁶Gɔɔɔke ni su, pò kū a è dínɔ, bee gbē ken oni tó dikōaro, oni gboro pínkime. ⁷Akū ò a là ò pì: Danneri, boren yā dínɔ ni kē? Bó mé anigō de a kegɔɔ sèeda ũu? ⁸Akū à wēm̃ma à pì: À laakari ke, àsun tó ò á sātero, zaakū oni su dasi kū ma tóo, onigō pì Arumasihume n ũ, gɔɔɔ pì sō à kà kani. Àsun téñyīro. ⁹Tó a zínɔ baaruu mà ke futekōina yāno, àsun tó vīna á kuro. Sé abirekūno ke káaku gia, ama andunia ni láka gōno. ¹⁰Akū à piñne: Buri kū burio ni futekōi, leme dɔ būsú kū būsuo. ¹¹Zite yīgāyīgāna pāsino kū nāao kū gagagyāno nigō kú gukenɔ. Àlesi bēne vīna yāno ni bo ludambe.

¹²De yā pino kpé à su pínki oni á kükū ò wé tāáwa. Oni á na aduakekpedenone n ɔi, oni á ká kpésiran, oni gé káo kinao kū būsú gbē zōkono are ma tó yāi, ¹³ánigō deñe ma sèedadeno ũ. ¹⁴À á laakari kpáte, àsun káaku yā kū áni o damu kero, ¹⁵zaakū makū mé mani yā daáre á lén, mani á gba òndō, de á ibere ke sún gí a yāi ke à á éke boro. ¹⁶Bee á de kū á dao kū á vīnino kū á dakūnanao kū á daneno kū á gbēnnano ni á kpám̃ma, ò á gbēkeno de. ¹⁷Gbē sīnda pínki ni za-
~águ ma yāi, ¹⁸ama bee á mikā wén do ni

zūkūnaro. ¹⁹Zena gbāna gūn áni wēndi le.

²⁰Tó a è zikarino lika Yurusalemui, àgō dō kū a kakatena zà doro. ²¹Gbē kū ò kú Yudeano bàa sí ò mì pé kpino, gbē kū ò kú Yurusalemunō fākōa. Lakutudeno sún gē a gūno. ²²Zaakū gɔɔ pì bi wētāmmagɔɔme, de yā kū ò kē Luda yān papa pínki yāi. ²³Waiyoo nōsindarenō kū nérandenō gɔɔ birea, zaakū būsuo pì wari nigō zōkō, Luda pɔfē ni kipa gbē pino. ²⁴Oni n gbēkeno dede kū fēnedao, oni n gbēkeno kükū ò tá kúnwo būsú sīnda pínki gūn zìzono ũ, buri pāndenō ni kiti pá Yurusalemu ari n gɔɔ papa.

Bisāsiri Né sunaa

(Mat 24:29-35, Maa 13:24-31)

²⁵Sèedano nigō kú ifantēa kū mɔvu-raao kū susuneno, buri sīnda pínki nigō kú pōsiran andunia gūn. Onigō kú bídi gūn ísira kīni kū a zuzunaa yāi. ²⁶Vī-nakena yā kū àteni su anduniaaa yāi gídi ni tó gbēno gbāsī lé, zaakū pò kú ò kú ludambeno ni sate n kúkia, ²⁷gbasa wà Bisāsiri Né suna e ludambe lukun kū gbānao kū gakuri zōkōo. ²⁸Tó yā bireno nà kenaaa, à fute à ze, à á mì sé musu, zaakū á surabana mé à kà kani.

²⁹Yesu yā lēkōañne à pì: À kaka lí gwa kū lí kparano. ³⁰Tó a è ò lá bòto kù, adi dō á zida kū guwānagɔɔ kà kani. ³¹Leme sō, tó a è yā pino ten ke le, àgō dō kū kina kū à bō Luda kinaa sunaa kà kani. ³²Yāpuraan maten oáre, gɔɔ dí gbēno ni gētero ari yā pino gé keo pínki. ³³Musu kū zīteo ni gēte, ama ma yāno gētena vīro.

³⁴À laakari ke. Àsun tó pāpākēna kū wēdekēnaao kū wēndi damukēnaao á laakari síáwaro, de a sugɔɔ sún á kū kanto lán tankute bàro yāi. ³⁵Zaakū ani kúte gbē kū ò kú andunia gūno gu sīnda pínki.

³⁶À itē ke, àgō adua ke baala'i, de à fō à piti yā kū àten sua pínki à ze Bisāsiri

Né are. ³⁷ Lákū gu diḡō dō nà Yesu diḡō yā dañne Luda ɔnn. Tó ɔkɔsi kè, àdi bo à gé i Kùkpe sīsīgeree. ³⁸ Kɔnkɔkɔnkɔ gbē sīnda pínki di fute à gé a yā ma Luda ɔnn.

Lékpakūsūna Yesui

(Mat 26:1-5, Maa 14:1-2, Yuh 11:45-53)

22 Burodi Futenasari dikpe kù òdi pi Vīnla kà kàni. ² Sa'orikino kù lundayādannerino ten zé wete ò Yesu de, zaakū òten vīna ke gbēnɔne.

Yudasi bona Yesu kpe

(Mat 26:14-16, Maa 14:10-11)

³ Akū Setan gè Yudasi kù òdi pine Isikarioti gūn, gbēnɔn kuri aweeplano dokeme. ⁴ Akū Yudasi gèe à yā ò kù sa'orikino kù Luda ɔn dākpāri gbē zōkōno lākū áni ke nà à Yesu kpámma. ⁵ N pɔ kè nna, akū ò lédokōno kè ò ɔgo kpáa. ⁶ À zèò, akū àten zé wete à Yesu kpámma gbēno kpe.

Vīnla póblena

(Mat 26:17-25, Maa 14:12-21, Yuh 13:21-30)

⁷ Burodi Futenasari dikpe gɔɔ kà, gɔɔ kù òdi Vīnla sāne bɔɔɔ kùtu kpá. ⁸ Akū Yesu Pita kù Yuhanao zì à pì: À gé Vīnla póbleyā kekewere. ⁹ Akū ò à là ò pì: N ye ò keke māmee? ¹⁰ Akū à wēmma à pì: Tó a ge wēte gūn, gōgbē ke ni daāle à í sena kù loo. À téi ari ɔn kù ani gēn. ¹¹ À o ɔn pì bedene, Danneri pì, mán kipaki kunn, gu kù áni Vīnla pó blen kù à ibanɔ? ¹² Ani kpé musu zōkō kù ò kèke mɔ́are. À póbleyā keke gwe.

¹³ Kù ò gèe, ò è lākū Yesu òñne nà, akū ò Vīnla póbleyā kèke gwe.

Dikiri póble

(Mat 26:26-30, Maa 14:22-26, 1Kɔ 11:23-25)

¹⁴ Kù a gɔɔ kà, Yesu sù à vùte gwe kù a zìrino leelee. ¹⁵ Akū à pìñne: Vīnla póble dí blena kááo ni teni ma de manamana

ari mǎgō gé wari ke, ¹⁶ zaakū maten oáre, mani ble doro ari kpata kù à bò Luda kīnaa gé boo gupuraa, gbasá dikpe yāpura gé su. ¹⁷ Kù à toko sè, à Luda sáabu kpà, akū à pì: À sí à dɔdɔkōne, ¹⁸ zaakū maten oáre, mani geepe'i mi doro ari kpata kù à bò Luda kīnaa gé boo gupuraa. ¹⁹ Kù à burodii sè, akū à arubarikaa dān à likōre à kpámma à pì: Ma mè kù má kpà á yāin dí, àgō abirekū ke ma yā dɔnaágu yāi. ²⁰ Kù ò pó blè ò lāka, à toko pii sè le dɔ à pì: Ma aru kù ani boteáren dí, Luda bàka konna kù gbēnɔo tera aru ū. ²¹ Ma bonkpède ɔ kù kūmao ta gūn, ²² zaakū Bisāsiri Né ni kpágui lākū Luda dītene nàme. Waiyoo gbē kù ani a kpámma pii. ²³ Akū ò nà kō lalanaaa ò pì: Ó dí mé ani yā bire kee?

Yesu lédana a ibanɔ

²⁴ Akū lékpakōanaa fùte n té, kù ò ye ò dō n gbē kù à de a dakela. ²⁵ Akū Yesu pìñne: Buri pānde kínano di gbāna ble n gbēnɔ, gbānadeno sō òdi n zīda sīsī yāmanakerino. ²⁶ Ama àsun ke lero. Séde gbē kù à zōkō á té gō de lán gbē kù à kīanaaí bà. Séde á don'arede gō de lán gbē kù àten zī keáre bà. ²⁷ Póbleri kù zīriio, n dí mé à zōkō? Póbleriinloo? Makū sō má kú á té lán zīrii bàme. ²⁸ Gbē kù ò zè kūmao ma warikenaa gūnnɔn á ū. ²⁹ Lākū ma De ma ka kpatan nà, len mani á ká kpatan le se, ³⁰ áni pó ble kūmao ma kpatan, áni vute kíblegbāaa àgō yā gōgō Isaraila buri mēn kuri aweeplanɔne.

Yesu gīnake à dō yā kù Pita ni ke

(Mat 26:31-35, Maa 14:27-31, Yuh 13:36-38)

³¹ Simɔ, Simɔ, n ma. Setan zé wēte à á fāfā lākū òdi póblewe fāfā nà. ³² Akū ma adua kēne de ma náani kù n vī sún kīammaro. Tó n era n suma, n n gbēno gba gbāna. ³³ Pita pìne: Dikiri, ma sì ò ma da kpésiran mà ga kúnwo.

³⁴ Yesu pì: Pita, maten onne, ari ko gō gé lé zuo gbāra, ìni ledi kpámai gènn aakō. ³⁵ Akū à ñ lá à pì: Kū ma á zī ɔɔsōnō kū b̀̀k̀olokonaao kū kyatenɔ sari, p̀́ke k̀́aáwa yá? Akū ò pì: Oi. ³⁶ Akū à piínnē: Tera sà gbē kū à ɔɔsōnō vī, à sé. Leme dō kū b̀̀k̀olokonaao. Gbē kū à fēneda vī sōro, à a uta yía à lú. ³⁷ Maten oáre, séto yā kū ò kē Luda yān ma musu papa kū ò pì: Ò a dite dokōnō kū taarikerinō. Yā kū ò kē ma musu pì mé àten ke sà. ³⁸ Ò pì: Dikiri, fēneda mēn plan dí. Akū à piínnē: Abirekū m̀̀.

Yesu aduakena zaa Kùkpe s̀̀s̀igereei

(Mat 26:36-46, Maa 14:32-42)

³⁹ Yesu bò à g̀̀e Kùkpe s̀̀s̀igereei lākū àdi ke nà. A ìbanɔn t́́i. ⁴⁰ Kū à kà gu kū àten ǵ́en, à piínnē: À adua ke de ásun fu ỳ̀ɔgwanaaaro. ⁴¹ Akū à k̀́m̀ma à kà lākū òdi gbē zu à léte taka bà. Akū à kùte à adua kē ⁴² à pì: Baa, tó ñ ye, ñ toko'í síma, ama adi ke ma p̀́yenyīnaanlo, séde n p̀́. ⁴³ Akū malaikaa bò ludambe à s̀̀a à a gbà gbāna. ⁴⁴ Kunna wétamma gūn àten adua ke kū kokario. Akū à ísimma ten t́́o zíte lán arutónnaa bà. ⁴⁵ Kū à adua kē, à fùte à èara à s̀̀u à a ìbanɔ lè, òten i o kū p̀́sira. ⁴⁶ Akū à piínnē: À kē dera áten i oo? À fute à adua ke de ásun fu ỳ̀ɔgwanaaaro.

Yesu kūnaa

(Mat 26:47-56, Maa 14:43-50, Yuh 18:3-11)

⁴⁷ Kū à kpé àten yā o, akū ò kà dasidasi. Gbē kū òdi pine Yudasi, a ìba gbēnɔn kuri awēplanɔ doke mé à d̀̀nnē are. Kū à nài de à lé péa, ⁴⁸ akū Yesu pìnnē: Yudasi, lépenaaan ìni Bisāsiri Né kpáómma yá? ⁴⁹ Kū gbē kū ò kú kú Yesuonɔ yā kū àten su è ò pì: Dikiri, ò ñ léle kū fēndaon yá? ⁵⁰ Akū ñ gbē do sa'orikino z̀̀k̀ɔ z̀̀rii lè à a ɔpla sà gò. ⁵¹ Akū Yesu pì: À abirekū tó. Kū à ɔ nà a s̀̀a, akū a s̀̀a èra à nàn. ⁵² Akū à pì sa'orikino kū Luda ɔn

dākpārinɔ kū gbē z̀̀k̀ɔ kū ò s̀̀uinnē: A sumai kū fēnedano kū g̀̀nɔ lākū kpāni wédewen ma ũ bà yá? ⁵³ Lākū gu d̀̀g̀ɔ d̀̀o nà madig̀̀ kú k̀́áo Luda ɔnn, akū ádi ɔ namaro. Ama g̀̀ɔɔ dí de á p̀́ ũme, gusira kíblena g̀̀ɔɔmē.

Pita ledikpana Yesui

(Mat 26:57-58, 69-75, Maa 14:53-54, 66-72, Yuh 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Kū ò Yesu k̀̀ ò s̀̀u k̀́áo, ò g̀̀e k̀́áo sa'oriki z̀̀k̀ɔ bea. Pita té ñ kpe z̀̀z̀z̀. ⁵⁵ Kū ò té kà ɔn gura, ò kàte ò likai, akū Pita s̀̀u à s̀̀t̀o ñ té. ⁵⁶ Z̀̀nɔkp̄are ke a è, akū à wé dia à pì: Gbē dí kú k̀́áo s̀̀ bi. ⁵⁷ Akū à ledi kpai à pì: Nɔgbē, má a d̀̀ro. ⁵⁸ Kū à kē saa f̀̀ti gbē pānde a è, akū à pì: M̀̀k̀ɔn se, ñ gbē dome n ũ. Akū Pita pì g̀̀gbē piínnē: Makūmero. ⁵⁹ Kū g̀̀ɔɔ g̀̀t̀e lán awa do bà, gbē pānde nàkarao à pì: Yāpura gbē dík̀ina kú k̀́aome, zaakū Galili gbēme. ⁶⁰ Akū Pita pì: Má d̀̀o p̀́ kú ñ téaro. Zaa gwe g̀̀nɔ kū àten yā o, akū ko lé z̀̀. ⁶¹ Dikiri lite à wé pè Pitaa, akū yā kū à òo d̀̀o Pitagu kū à pì, ari ko g̀̀ gé lé zu gbāra, ani ledi kpáai gènn aakō. ⁶² Akū Pita bò bàai à p̀́sira ɔɔ d̀̀.

Yesu fobonaa

(Mat 26:67-68, Maa 14:65)

⁶³ Gbē kū òten Yesu dākpānɔ a fobò ò a gbē. ⁶⁴ Ò p̀́ ỳ́nnē a ānnwa, akū òten i a lala ò pì: Ñ annabikeyā o, dí mé à n lèe? ⁶⁵ D̀̀kena k̀́áo gūn ò yā dasi pāndeno ònē d̀̀.

Yuda gbānadeno yākpatékēna kū Yesuo

(Mat 26:59-66, Maa 14:55-64, Yuh 18:19-24)

⁶⁶ Kū gu d̀̀, Yuda gbē z̀̀k̀ɔnɔ k̀̀ k̀̀k̀ara, sa'orikino kū ludayādannerino ñ pínki, akū ò Yesu s̀̀ ò g̀̀e ñ yākpatēkēkia. ⁶⁷ Akū ò a là ò pì: Arumasi-hume n ũ yá? Ñ owere. À wēmmā à pì: Tó ma òáre, áni síro. ⁶⁸ Tó ma yāke

làáwa sō, áni wero. ⁶⁹ Zaa tera Bisāsiri Né nigō vutena Luda Gbānade ɔplai. ⁷⁰ Akū gbē sīnda pínki pì: Ase Luda Nème n ũ yá? Akū à wēm̃ma à pì: Lákū a ò nà, makūme a ũ. ⁷¹ Akū ò pì: Ó bàka ũgba kù sēedadeo ɔɔɔ? O mà a lén kò.

Pilati yākpatekena kù Yesuo

(Mat 27:1-2, Maa 15:1-5, Yuh 18:28-38)

23 Akū ò fùte ní pínki ò gèe kāao Pilati kīnaa. ² Ōten yā dia ò pì: O gbē dí lè àten gude ke ó b̃sun, àdi gíñne ò be'ɔgɔ kpá Sizaa, akū à a zīda dìte Arumasihu ũ, kīna ũ. ³ Akū Pilati a là à pì: Mòkōn Yudanɔ kīna ũ yá? À wèa à pì: Len n ò le. ⁴ Akū Pilati pì sa'orikino kù pari kù ò kú gwenɔne: Mádì taari e gōgbē p̃iario. ⁵ Akū ò nàkara kāao ò pì: Àdigō té ká gbēnɔgu a yādannena a gūn Yudea b̃sun pínki. À nàa Galilime ari à gèe à kào la sà.

⁶ Kù Pilati mà le, akū à gbèka tó Galili gbēme a ũ. ⁷ Kù à dō kù à bò Herɔdu b̃summe, akū Herɔdu pì sō à kú Yurusalemu zī b̃rea, akū à a gbàrea. ⁸ Kù Herɔdu Yesu è, akū a pò kè nna manamana. À a baaruu mà, akū à ye ní wé ke pla zaa gikena. À wé ɔɔ à Yesu daboyàkena e. ⁹ À yāno lálàa dasi, akū Yesu dí a ke wearo. ¹⁰ Sa'orikino kù ludayādan-nerinɔn zena gwe òten yā didia pāsīpāsī. ¹¹ Herɔdu kù a sozano Yesu gya bò ò a fobò ò uta wéde dàñe, akū à èra à a gbàre Pilatia. ¹² Zī b̃rea Herɔdu kù Pilatio gō kō gbē ũ, zaakū ò ibereɛ sè kù kōo yā.

Yādana Yesula

(Mat 27:15-26, Maa 15:6-15, Yuh 18:39-19:16)

¹³ Pilati sa'orikino kù gbānadenɔ kù gbē kparano kàkara ní pínki ¹⁴ à p̃inne: A sumene kù gōgbē kù a pì guderimee. Ma a lálà á wára yā kù a d̃diano musu, mádì e à taari ke kèro. ¹⁵ Len Herɔdu dí ero le se, zaakū à èra à a gbàrewáme. À gwa, adi yāke ke kù à kà mà a dero.

¹⁶⁻¹⁷ Mani tó ò wari ɔɔa, gbasa mà a gbare. ¹⁸ Akū ò wiki lè ní pínki lèele ò pì: Ñ gōgbē pì de! Ñ Baraba gbarewere! ¹⁹ Ò Baraba p̃i dà kpésiran yā bona gbānadenɔ kpe kù gbēdenaao yāime. ²⁰ Pilati ye à Yesu gbare, akū à gbēno laakarii gâte à sùawa. ²¹ Akū ò èra ò wiki lè ò pì: Ñ a pá lía! Ñ a pá lía! ²² A gèen aakōdeo Pilati p̃inne: Bó dāan à kèe? Mádì taari kù à kà ò a de earo. Mani tó ò wari ɔɔa, gbasa mà a gbare. ²³ Akū ò zèi òten gbèkaa kù wiki gbānao à a pá lía. Akū ní zukakanaa tò ò yā blè. ²⁴ Akū Pilati dìte kù ò ke lákū ò gbèkaawa nà. ²⁵ Gōgbē kù ò dà kpésiran bona gbānadenɔ kpe kù gbēdenaao yāi kù ò gbèkaa p̃iin à gbàreñne, akū à Yesu kpà gai lákū ò yei nà.

Yesu pana lía

(Mat 27:32-44, Maa 15:21-32, Yuh 19:17-27)

²⁶ Kù òten gé kāao, akū Sireni gbē Simo ten su kù burao, akū ò a kù ò lígbān-durukpanaa d̃ine àgō téo Yesui. ²⁷ Pari bò téi kù nōgbē kù òten ɔɔ ɔɔ òten wēnda keneno. ²⁸ Yesu l̃te à are d̃òm̃ma à pì: Yurusalemu nōgbēno, àsun ɔɔ ɔɔ ma yāiro. À ɔɔ ɔɔ á zīda yāi kù á nēno. ²⁹ Zaakū a gɔɔ ten su kù oni pì: Arubarikadenɔn para kù odi né iro, né dí ní yō mironɔ ũ. ³⁰ Gɔɔ b̃rea oni pì kpino l̃te à s̃im̃ma, oni o s̃is̃ino l̃te à dañla. ³¹ Lákū òten yā dí taka ke kù lí b̃usuo, lí kori pò nigō de deraa?

³² Ōten gé kù dāk̃eri gbēnɔn pla kenɔ ɔɔ, de ò ní dede kù Yesuo l̃ẽle. ³³ Kù ò kà gu kù òdi pì M̃itokokia, akū ò a pá lía gwe kù dāk̃erii p̃ino, gbē do a ɔplai, gbē do a ɔzei. ³⁴ Akū Yesu pì: Baa, ñ gaafara keñne, zaakū ò dō pò kù òten kero. Akū ò kàpaa kpà ò a pòkasano kp̃atekōne. ³⁵ Gbēnɔn zena gwe ò wé kà òteni a gwa, akū Yuda gbānadenɔ ten l̃ézuki kea ò pì: A gbē pāndenɔ sura bà. Tó Arumasihu kù Luda d̃iteme a ũ, à a zīda sura bae!

³⁶ Sozano teni a lalandi ke do. Akū ò nài ò sèwē kpākpāa dōne ³⁷ ò pì: Tó Yudano kiname n ũ, ò n zida sura ba. ³⁸ Sèeda ke na a mii musu ò kēa:

Yudano kinan dí!

³⁹ Dàkeri kù ò lokona lía pìno do dōkena yā òne à pì: Arumasihume n ũroo? Ñ n zida sura ba kù ókōno leele. ⁴⁰ Akū a gbēndo pàtaa à pì: N Luda vīna vīroo? Yā dokōno mé à kúwá. ⁴¹ Ókōno, ó pó kú a zéame. Pó kù o tō mé à bütewá, ama gbē dí dí yā ke kero. ⁴² Akū a pì: Yesu, tó n su kpata ble, ò do ma yān. ⁴³ Akū à wèa à pì: Yāpuran maten onne, gbāra īnigō kú kūmao aruzenna.

Yesu ganaa

(Mat 27:45-56, Maa 15:33-41, Yuh 19:28-30)

⁴⁴ Kū ifāntē kà mīdangura, akū gusira dà būsuu pīla pínki ari fānantē mō aakō. ⁴⁵ Luda kpé lābure kēkōre pla. ⁴⁶ Yesu wiki gbāna lè à pì: Baa, ma a wēndii nānne n ũ. Kū à ò le, akū a wēndii tà. ⁴⁷ Kū sozano gbē zōkō yā kù à kēe pīi è, à Luda sáabu kpà à pì: Yāpurame gbē maname a ũ. ⁴⁸ Pārī kù ò kākara ò sù gu gwan, kù ò yā kù à kēno è, ò èra ò tà òteni n zida léle. ⁴⁹ Yesu gbē dōnāno kù nōgbē kù ò téi bona Galilino pínki zena zà òten gu gwa.

Yesu vīnaa

(Mat 27:57-61, Maa 15:42-47, Yuh 19:38-42)

⁵⁰ Gōgbē ke kun a tón Yusufu. Yuda gbānadano dokeme. Gbē maname, akūsō à bèere vī. ⁵¹ A lé kú yā kù a gbēno zè kù a kēnaao pīno. Yuda lakutu Ari-matea gbēme, a wé do kpata kù à bò Luda kīnaai. ⁵² À gēe Pilati kīnaa à Yesu gēe gbēkaa. ⁵³ Akū à gēe pīi kīpà à táaru biza fīfīa à dà gbēwēe kù ò sò mira ũ gūn, odi gbēke dan zikiro. ⁵⁴ Goro pī bi azuma zīme, kāmabogoro ten ká. ⁵⁵ Nōgbē kù ò té Yesui bona Galilino té Yusufu pī

kpe, ò mira pīi è lākū à Yesu gēe wùte a gūn nà. ⁵⁶ Akū ò tà ò gēe nīsi gbī nna kù eze kù àdi tó gē vāro soru ke. Kāmabogoro zī ò kāmāa bò lākū Luda dīte nà.

Yesu vunaa

(Mat 28:1-10, Maa 16:1-8, Yuh 20:1-10)

24 Azumanenna zī kōnkōkōnko nōg-bē pīno bò ò gēe mira pī kīnaa kù nīsi gbī nna kù ò a soru kēeo. ² Ò lè ò gbēe gò mira léa. ³ Kù ò gē, odi Dikiri Yesu gē ero. ⁴ Ò kú bīdī gūn, akū gōgbē gbēnon pla kenō bò ò sūmāa kù pōkasa kù òten té kenō dana. ⁵ Vīna n kù ò n mīi nāte, akū gōgbē pīno pīnne: À kē dera áten gbē bēne wete gēno tēe? ⁶ À kú laro, à vū. À tó yā kù à òāre goro kù à kú Galili dōāgu ⁷ à pī, séto ò Bisāsiri Né kpá kifirino ò a pá lía, a goro aakōde zī ani vu. ⁸ Akū a yā pīi dōngu. ⁹ Bona mira kīnaa, ò gēe ò yā pī baaruu kpà zīri gbēnon kuri aweedonone kù gbē kparano. ¹⁰ Mariama Magadalenī kù Yoanao kù Yamisi da Mariamao kù nōgbē kpāra kù ò kú kūnwono mé ò yā pīi ò zīrii pīnne. ¹¹ Akū nōgbē pīno yā pīi kēnne lán fāai yā bà, odi síro. ¹² Akū Pita fūte à bàa sī à gēe mira pī kīnaa. Kù à wé kpāte mira pīn, adi pōke ero, sé táaru bizano, akū à èra à tà laasun gūn, yā pī a kù gbāna.

Zaa Ēmausi zén

(Maa 16:12-13)

¹³ Goro dokōno pī zī Yesu ìba gbēnon pla kenō ten gé lakutu kù òdi pī Ēmausi. À zā kù Yurusalemuo lán kiloo kuri aweedo bà. ¹⁴ Òten yā kù à kē pínki fāai bokōne, ¹⁵ akū goro kù òteni a fāai bo òteni a laasun lé, Yesu n lé zén, akū òten taa o leele. ¹⁶ Akū n wé sīsī odi a dōro. ¹⁷ Akū à n lá à pì: Bó yān á té áten o kù kōo? Akū ò zè n ān sisina. ¹⁸ N gbē do kù òdi pine Keleopa wèa à pì: Mōkōn nibōme n ũ ndo Yurusalemu gwēe, kù nīdi yā kù à kē goro pla dia dōro? ¹⁹ Akū

à ní lá à pì: Yā kpatemē? Ò wèa ò pì: Yesu Nazera yāme. Annabi zōkōwme. Gbē sīnda pínki dō kù a yākena kù a yā'onaao bō Luda kīnaame. ²⁰ Akū sa'orikīnō kù ó gbānadēnō dake kpām̄ma, de ò ga yākpate kene yāi, akū ò a pà líá ò a dē. ²¹ Ókōnō sō, daken óten da ani Isarailanō mī sí. Abire gbera yā pì kena gōrō aakōden gbāra. ²² Akū yā kù ó nōgbē kenō òò bō ó sare. Kū ò gēe a mira kīnaa konkōala kākukaaku, ²³ odi a gē lero. Ò sù ò pì malaikanō bō ò sūm̄ma ò pīnne à kù wēndiio. ²⁴ Akū ó gbēkenō gēe ò mira pīi gwà, ò è lākū nōgbē pīnō ònne nà, à kù gwero. ²⁵ Akū Yesu pīnne: Laasunsaridenō, adi yā kù annabinō ò sí likalikaro. ²⁶ Luda dí dite Arumasihu wētām̄ma le lán dí bà gbasà à gē a gakuri gūnloo? ²⁷ Naana zaa Musa takadaa ari à gēe pé annabinō póa pínki, Yesu yā kù à kēna Luda yān a musu bōkōtēnne pínki.

²⁸ Kū ò kà kāni kù lakutu kù òten gēnwo, Yesu kē lākū áni gē zéla bà. ²⁹ Akū ò a kùkū ò pì: Ñ gō kūoo la. Okosi kē, gu ten si. Akū à gēe onn à gō kūnwo. ³⁰ Gōrō kù àten pō ble kūnwo, akū à burodii sè à arubarikaa dān, akū à likōre à kpām̄ma. ³¹ Akū ní wé kē ò a dō sà, akū ò kùrai. ³² Akū ò òkōne: Kū àten yā owere zén àten Luda yā bōkōtewere, ó nēsee gūn ten puroo? ³³ Akū ò fūte gwe gōnō ò èra ò gēe Yurusalemu. Ò a zīri gbēnon kuri aweedonō è kakarana gwe kù gbē kù ò nāmmanō ³⁴ òten pì: Dikiri vù yāpurame, à a zīda mō Simōne. ³⁵ Akū gbēnon pla pīnō zé gūn yā bàbānne kù deran ò a dō nà burodi likōrenaa gūnwo.

Yesu bo à suna a ìbanōne

(Mat 28:16-20, Maa 16:14-18,
Yuh 20:19-23, Zīr 1:6-8)

³⁶ Kū òten yā pì o le, kānto ò a è zena ní té, akū à pīnne: Àgō kù kù aafiaao!

³⁷ Akū swēe kēngu ò kē giri, òten da gyāwānden ò è. ³⁸ Akū à pīnne: À kē dera á nēsee fūte? À kē dera á kù kù nēsee plaoo? ³⁹ À ma onō kù ma gbānō gwa, kù makūme. À ɔ nama à gwa. Gyāwānde digō mè kù wáo vī lākū á èma nāro. ⁴⁰ Kū à ò le, akū à a onō kù a gbānō mōnne. ⁴¹ Pōnna gūn odi we kāaoro, kù à bō ní sare yāi. Akū à ní lá à pì: Póble ke kun yá? ⁴² Akū ò kpō kpáteana kōnō kpāa, ⁴³ akū à sì à sò ní wára. ⁴⁴ Akū à pīnne: Yā kù ma òare gōrō kù má kù káo mé à kē. Ma pì sēto yā kù ò ò ma musu Musa doka takadan kù annabinō takadao kù Zabura takadao papa pínki. ⁴⁵ Akū à ní nēsee wēnne de ò yā kù à kù takada pīnō gūn dōrō dō. ⁴⁶ À pīnne: Ò kē Luda yān ò pì Arumasihu ni wētām̄ma e, a gōrō aakōde zī ani fute bona gan, ⁴⁷ oni waazi ke buri sīnda pínkine kù a tóo naana zaa Yurusalemu, de ò nēsee lite ní durun-nanō kēm̄ma. ⁴⁸ Ákōnō yā pì sēedadēnō ũ. ⁴⁹ Makū sō, mani gba kù ma De a lé sè kpāzāare. Àgō kù wēte gūn la ari gbāna bo ludambe à daála.

Tana kù Yesuo ludambe

(Maa 16:19-20, Zīr 1:9-11)

⁵⁰ Kū Yesu bō kūnwo wēte kpe ari Betani sare, akū à a onō sè lei à arubarikaa dāngu. ⁵¹ Kū àten arubarika dāngu le, akū à kēm̄ma, Luda a sè à tà káo a kīnaa. ⁵² Akū ò donyī kēne ò èra ò tà Yurusalemu kù pōnna zōkōo. ⁵³ Òdigō kù Luda onn gōrō sīnda pínki ògō Luda sáabu kpá.

YUHANA

Baaru nna kù Yuhana kɛɛ

Yahaya Da'itekeri kù Yesu ìba káakunɔ
1:1-1:51

Yesu yádannena 2:1-12:50

Yesu kunna Yurusalemu 13:1-17:26

Yesu gana kù a vunaao 18:1-20:31

Yesu boasuna a ìbanɔa 21:1-21:35

Yesu Kirisi suna andunia gūn

1 Zaa káaku Yā kun, Yā pì kù kù Ludo, Yā pìime Luda ũ. ²À kù kù Ludo zaa káaku. ³Luda pò sīnda pínki kè a gāime, pòke kun kù à kè a sariro. ⁴A gūnn wèndi kún, akū wèndii pì de gupura ũ gbēnɔne. ⁵Gupura pìi dī pu gusiran, akū gusira pì ni le à daalaro.

⁶Luda gbēke zì a tón Yahaya. ⁷À sù gupura pìi sèedade ũme, à gupura pì yā ò gbēnɔne, de baadi a náani ke a gāi. ⁸Àkūme gupura pì ũro, à sù gupura pìi sèedade ũme. ⁹Gupura yāpurade kù àdī gu pu gbē sīnda pínkine mé àten su andunia gūn.

¹⁰Yā pì kù andunia gūn. Bee kù Luda andunia kè a gāi, andunia dí a dōro. ¹¹À sù a bea, akū a gbēnɔ dí a sīro. ¹²Gbē kù ò zè káao ò a náani kènnɔ sō, à ní gbá zé ò gò Luda nénɔ ũ. ¹³Ní inaa pì dí bo gbēke aru gūnlo, adi bo mēfutena ke gōgbē poyeina kīnaaro, Luda mé à ní í.

¹⁴Yā pìi gò bisāsiri ũ, à goro pla kè kūoo, akū o a gakuri è, De Luda Né mèn do légelege gakurime, a gbēke kù yāpurao pekereana. ¹⁵Yahaya a sèedaa kè à pūtā à pì: Gbē kù ma a yā òon dí, ma pì gbē kù àten su ma gbera demala kù à kun ma ā yāi. ¹⁶Gbēke pekereanaa gūn à gbēke kè ó baadine, akū o arubarikaa lè didikōana. ¹⁷Luda a doka kpāwá Musa gāi, à gbēke kù yāpurao kèwere Yesu Kirisi gāime. ¹⁸Gbēke dí wé si Ludale

zikiro. Luda Né mèn do légelege kù à kù a De kuru pì mé à tò ò a dō.

Yahaya Da'itekeri Yesu sèedakēnaa

(Mat 3:1-12, Maa 1:1-8, Luk 3:1-18)

¹⁹Yuda gbānade kù ò kù Yurusalemunɔ sa'ori kenɔ kù Levi buri kenɔ zì Yahayaa, akū ò a là ò pì: Díme n ũu? Yā kù à òñnen dí. ²⁰À òñne sūsus, adi yāke uteñnero à pì: Arumasihun ma ũro. ²¹Akū ò a là ò pì: Díme n ũ sée? Iliasumen ũ yá? À wèrñma à pì: Oi! Akū ò èra ò a là dō: Annabi zōkōme n ũ yá? À wèrñma à pì: Oi! ²²Akū ò pìne dō: Díme n ũ sō? Ñ owere de ò gé ò o gbē kù ò ó zīnɔne. Deran nten o nà n zīda yā musuu? ²³Akū à pì lākū annabi Isaya ò nà:

Gbē kù a kòto dō gbārannamme ma ũ, kù àten pì ò zé poro Dikirine.

²⁴Gbē kù ò ní zī pìnɔ sō, ò bò Farisino kīnaame. ²⁵Akū ò a là ò pì: Zaakū Arumasihume n ũro ke Iliasu ke annabi zōkō, bōyāi nteni gbēnɔ da'ite ke? ²⁶Yahaya wèrñma à pì: Madì gbēnɔ da'ite ke, ama gbēke kù á té, á a dōro. ²⁷Akū mé ani su ma gbera, mádi ká mà a kyate bobonero. ²⁸Yā pìnɔ kè Betani kù à kù Yoda bara direme, gu kù Yahaya ten gbēnɔ da'ite ken.

Sāne Bōro kù Luda kpàa

²⁹Kū gu dō, Yahaya Yesu è àten su a kīnaa, akū à pì: Sāne Bōro kù Luda kpàa à andunia durunna gon dí. ³⁰Gbē pì yān ma ò yā ma pì, gbē kù àten su ma gbera demala, kù à kun ma ā yāi. ³¹Má a dō yāro, ama ma su, maten gbēnɔ da'ite ke de Isarailanɔ a dō yāime. ³²Yahaya a sèedaa kè à pì: Ma è Luda Nini bò ludambe lán potēne bà, à sù à zāa. ³³Mádi a dō yāro. Kū Luda ma zī gbēnɔ da'ite ke, à pìmene gbē kù ma è a Nini sù à kīpaa, akū mé ani gbēnɔ da'ite ke kù Nini pīio. ³⁴Ma abirekū è, akū ma a sèedaa kè kù àkūme Luda Né ũ.

Yesu ìba káakunò

³⁵ Kū gu dō, Yahaya èra à kú gwe dō kū a ìba gbēnnon planò. ³⁶ Kū à Yesu è àten gēte, à pì: Sāne Bòrò kū Luda kpàan gwe! ³⁷ Kū ìba gbēnnon pla pìno yā pìi mà, ò bò ò tè Yesui. ³⁸ Yesu lite à è ò téai, akū à ní lá à pì: Bón á yeii? Ò pìne: N be kú māmē, Rabi? Tó pìi pì Danneri. ³⁹ À wēm̃ma à pì: À mō à gwa. Akū ò gēè ò gu kú à kun è, akū ò gō káao zī birea. Okosi mō siikō taka bà.

⁴⁰ Gbēnnon pla kū ò Yahaya yā mà ò bò ò té Yesui pìno, ní gbē do bi Simò Pita dakūna Andurume. ⁴¹ À gēè à a vīni Simò lè gĩa, akū à pìne: O Arumasihu è. Tó pìin òdi pì dō Kirisi. ⁴² Akū à gēè káao Yesu pì kīnaa. Yesu a gwà tīii à pì: Yuhana né Simóm̃e n ũ. Oni pinne sà Pitame. Tó pìi pì gbēè.

⁴³ Kū gu dō, Yesu ye à tá Galili būsun, akū à dà Filipile à pìne: Ñ témai. ⁴⁴ Filipi pì bi Anduru kū Pitao be wēte Betesaida gbēm̃e. ⁴⁵ Akū Filipi gēè à Natanaeli lè à pì: Gbē kū Musa a yā ò a doka gūn, akūsō annabinò a yā ò dō, o a lè. Yusufu né Yesume. Nazera gbēm̃e. ⁴⁶ Natanaeli pìne: Gbē mana ni bo Nazera yá? Filipi pìne: Ñ mō ò gwa. ⁴⁷ Kū Yesu Natanaeli è àten su a kīnaa, à a yā ò à pì: Isaraila yāpuraden dí, a nēsee manafiki viro. ⁴⁸ Akū Natanaeli pìne: Ní ma dō māmē? Akū Yesu wèa à pì: Ari Filipi gō gē n sīsì, ma n e kaka lí gbáru. ⁴⁹ Akū Natanaeli pìne: Rabi, Luda Ném̃e n ũ, Isarailano kiname n ũ. ⁵⁰ Yesu pìne: Kū ma ònne ma n e kaka lí gbáru, akū mé à tò n ma náani kè yá? Ìni yā zōkō e de adikīnala. ⁵¹ À èra à pìne dō: Yāpuran maten oáre, áni ludambe e wēkōana, Luda malaikano nigō didi Bisāsiri Néa ògō kipaa.

Nōsena za Kana

2 A goro aakōde zī òten nò sé za Kana, Galili būsun. Yesu da kú gwe, ² akū

ò Yesu kū a ìbano sīsì nōse kīnaa dō. ³ Kū sèwē kīa, Yesu da pìne: ò sèwē vī doro bi. ⁴ Akū Yesu wèa à pì: Bóyāi n ma le abireoo? A goro dí kāmene kòro. ⁵ Akū a da pì zikerinone: Lákū ani oáre nà, à ke le. ⁶ Gbē orozānon kú gwe mēn suddo Yudanò gbābo'ì kábōnō ũ. A kenò dí í sí lita basiikōm̃e, a kenò sō basuddo. ⁷ Akū Yesu pì zikerinone: À í káka orozā díno pa. Akū ò í káka à pà yérere. ⁸ Akū à pìne: À tó à géo kōk'orino gbē zōkōne sa. Akū ò tò ò gēèone. ⁹ Kū gbē zōkō pì í litena sèwē ũ pì lé kè, adi dō gu kú à bōnlo, ama zikeri kū ò í pìi tōnon dō. Akū gbē zōkō pì ebayao sīsì ¹⁰ à pìne: Wē nnan òdi kpám̃ma gĩa. Goro kū wē ten dírm̃an òdi su kú a gebuo sà. Mōkōn sō, n wē nna tò kpekpe. ¹¹ Yesu daboyā káakuden gwe, kū à kè za Kana, Galili būsun. À tó bò, akū a ìbano a náani kè. ¹² Abire gbera Yesu gēè Kapenamu kū a dao kū a dakūnano kū a ìbano, ama odi goro pla ke gwero.

Yesu kunna Luda onn

(Mat 21:12-13, *Maa*
11:15-17, *Luk* 19:45-46)

¹³ Kū Yudanò Vīnla dikpe kà kāni, akū Yesu gēè Yurusalemu. ¹⁴ À è òten zūno kū sāno kū lukulukuno yía Luda onn, ogolilinkerinon vutena gwe. ¹⁵ Akū à bàflāa tà à pèrm̃ma ò bote kū sāno kū zūno pínki. À ogolilinkerii pìno ogo fākōa, à ní teburuno yīpa à kōtēfne. ¹⁶ Akū à pì lukulukuyarii pìnone: À pō pìno sēte à boo pínki. Àsun ma De on ke ete ũro. ¹⁷ Akū yā kū à kēna Luda yān díkīna dō a ìbanogu kū à pì: N on yā ma kū gbāna manamana. ¹⁸ Akū Yuda gbānadeno a là ò pì: Daboyā kpaten ìni kēwere de ò dō kū ní yā bire kena iko vīi? ¹⁹ Yesu wēm̃ma à pì: À Luda kpé dí wí, mani era mà fute goro aakō dagura. ²⁰ Akū gbānade pìno pìne: Wē bupla aweesuddon ò kpé pìi bò, akū mōkōn ìni fute goro aakō gūn yá? ²¹ Ama Luda kpé kū à a yā òo pìi, a mē

yān àtèn o. ²²Kū Yesu vù bona gan, yā kū à òo pìi dò a ìbanɔngu, akū ò yā kū à kēna Luda yān sì kū yā kū Yesu òo pìio.

Yesu baadi nèse dō

²³Kū Yesu kú Yurusalemu Vīnla dikpe zī ò a náani kè dasi, kū ò daboyā kū à kēnɔ è yāi. ²⁴Yesu dí n náani kero, zaakū à baadi nèse dōmē. ²⁵Adi ke séto gbēke gbē yā ònoro, zaakū à yā kū à kú baadi nèseē gūn dō.

Yesu kū Nikodemuo

3 Farisi ke kun kū òdi pine Nikodemu. Yuda gbānadeno dome. ²À sù Yesu kīnaa gwāani à pine: Rabi, ó dō kū mōkōn danneri kū à bò Luda kīnaa ũ, zaakū gbēke ni fō à daboyā kū ndi kēnɔ kero, sé Luda kú kāao. ³Akū Yesu pine: Yāpuraan maten onne, tó adi ke ò èra ò gbē ì dō baasiro, ani fō àgō kpata kū à bò Luda kīnaa dōro.

⁴Akū Nikodemu Yesu là à pì: Oni gbē kū à zī kù i deramē? Ani era à gē a da nèseē gūn de à a i dōn yá? ⁵Akū Yesu wēa à pì: Yāpuraan maten onne, tó adi ke ò gbē ì kū ío kū Luda Ninio baasiro, ani fō à gē kpata kū à bò Luda kīnaa gūnlo. ⁶Bisāsiri nē'ina bi mē yāme, Luda Nini nē'ina bi nini yāme. ⁷Ŋsun tó yā kū ma ònne bo n sarero, séde ò era ò á i dō. ⁸Īa dī káka gu kū à yein. Ndī a kīni ma, í dō gu kū à bōn ke gu kū àtèn gēnlo. Len àdigō de le kū gbē kū Luda Nini a iio.

⁹Akū Nikodemu a là à pì: Yā bire ni sí ke yá? ¹⁰Yesu wēa à pì: Mōkōn Isarailanɔ yādanneri ina akū í abirekū dōroo? ¹¹Yāpuraan maten onne, yā kū ó dōn ótèn o. Yā kū o èe sēdaan ótèn kpá, akū áten gí ó yā síí. ¹²Lákū ma andunia yā óáre nà, akū a gi síí, tó ma ludambe yā óáre, áni sí yá? ¹³Gbēke dí gé ludambe yāro, tó adi ke Bisāsiri Né kū à bò gwe baasiro. ¹⁴Lákū Musa mlēē sē à dò musu gbārannan nà, len oni Bisāsiri Né sé ò dō musu le, ¹⁵de gbē kū àtèn a náani

ke gō wēndi kū àdi láraro vī. ¹⁶Zaakū Luda ye andunia à kē zōkō, akū à a Né mēn do légelege kpà, de gbē kū àtèn a náani ke sún garo, séde àgō wēndi kū àdi láraro vī. ¹⁷Luda dí a Né zī andunia gūn de à yā vute anduniaa yāinlo, de à andunia sura ba a gāi yāime. ¹⁸Yā ni vute a náanikeriario. Yā gīnake à vute a náanikerisaria kō, kū adi Luda Né mēn do légelege pì náani kero yāi. ¹⁹Pō kū à tò yā vute gbēnaa dí: Gupura sù andunia gūn, akū gbēno ye gusirai de gupura pila, kū í yākenanɔn vāni yāi. ²⁰Zaakū yā-vānikeri sīnda pínki dī zā gupuramme, àdi su gupura kīnaaro, de a yākenanɔ sún bo gupuranlo yāi. ²¹Gbē kū àdi zī ke yāpura, akū mé àdi su gupura kīnaa, de ògō dō kū kunna Luda gūnn à yā pīnɔ kēn.

Yahaya Da'itekeri Yesu sēedakēnaa

²²Abire gbera Yesu gēe Yudea būsun kū a ìbanɔ. À goro pla kē kūnwo gwe, àtèn gbēno da'ite ke. ²³Yahaya ten gbēno da'ite ke se zaa Aino, Salimu sare, zaakū í di gwe. Òdigō su a kīnaa, akū àdi í da'ite ke. ²⁴Zaakū odi Yahaya da kpésiran kōro. ²⁵Goro birea Yahaya iba kēnɔ nà ledikpakēnaa kū Yuda gbānade keo gbābona yā musu. ²⁶Akū ò nà Yahayai ò pì: Rabi, gbē kū à kú kūnwo yā Yoda bara dire, kū n a yā òwere mé àtèn gbēno da'ite ke tera, baadi ten gé a kīnaa. ²⁷Yahaya pīnne: Gbēke dī fō à pōke le à síro, tó adi ke Luda a gbà baasiro. ²⁸Ákōnɔ mé á ma sēedadeno ũ kū ma pì makūme Arumasihu ũro. Ma pì Luda ma zī mà done areme. ²⁹Nɔseri mé à nɔ vī. Nɔseri gbēnna sō àdigō ze a sare àdi sà kpá a yāi, nɔseri kòtoo dī a pō ke nna. Len sō ma pōnna kē zōkō le. ³⁰Séde àpīi gō kara makū sō mǎgō lago.

Gbē kū à bò musu

³¹Gbē kū à bò musu de gbē sīnda pínkila. Gbē kū à bò zīte bi andunia

gbẽmẽ, andunia yān àdì o. Gbẽ kù à bò ludambe sō de gbẽ sīnda pínkila, ³² àdigō pō kù à è kù yā kù à màaoo sèeda ke, akù gbẽke teni a yā síro. ³³ Gbẽ kù à a yā sì zèò kù Luda bi yāpurademẽ. ³⁴ Gbẽ kù Luda a zīi pìi dī Luda yā o, zaakù Luda a Nini kpàa papaname. ³⁵ De Luda ye a Néi, akù à pō sīnda pínki nàne a ɔ́. ³⁶ Gbẽ kù àten Né pì náani ke wèndi kù àdì lákaro vī. Gbẽ kù àten gí a yā mai ni wèndii pì lero, Luda pɔ́fẽ kpé kúame.

Yesu kù Samaria nɔgbẽo

4 Farisino mà kù Yesu ten gbẽno da'ite ke àten ibano le de Yahayala. ² Adì ke Yesu mé àdì nì da'ite ke a zīdaro, a ibano mé òdì ke. ³ Kù Yesu yā pìi mà, à fùte Yudea à èra àten tá Galili. ⁴ Kù àten gé sō, à kù à bɔte Samaria būsun. ⁵ Akù à kà Samaria wète kù òdì pì Sika. À zà kù zīte kù Yakubu kpà a né Yusu-fuaaoro. ⁶ Yakubu lògo kù gwe. Yesu táa ò à kpàsa, akù a vùte lògo pìi sare. Ifantẽ kà mīdangura.

⁷ Samaria nɔgbẽ ke sù í tó, akù Yesu pine: Ñ ma gba í mà mi. ⁸ A ibano sō, ò gèe pòble lú wète gūn. ⁹ Akù nɔgbẽ pìi pine: Yudame n ù, Samaria nɔgbẽn ma ù, akù nten í wé kemaa? Zaakù Yudano kù Samariadeno yā dī kō séro. ¹⁰ Akù Yesu pine: Tó nì gba kù Luda dī dañne dō kù gbẽ kù àten í wé kemmao, de mɔkɔmmẽ ìni wé kea à n gba í wèndide. ¹¹ Nɔgbẽ pìi pine: Baa, nì guga víro. Lògo dī sō a wèè lòkoto. Ìni í wèndide pì le mámẽ? ¹² Ñ de ó dizi káaku Yakubula gwẽ? Àkù mé à lògo pìi tòwere. Àpì a í mī kù a neno kù a pókādeno. ¹³ Akù Yesu pine: Gbẽ kù à í dīkīna mī, ímī ni era à a demẽ dō. ¹⁴ Gbẽ kù ani í kù mani kpáa mī sō, ímī ni a de ziki doro. Zaakù í kù mani kpáa nì gō a nèssee gūn ísēboki í kù ani bɔtene wèndi kù àdì lákaro ùmẽ. ¹⁵ Akù nɔgbẽ pìi pine: Baa, nì ma gba í pìi, de ímī sún ma de mà su í tó la doro. ¹⁶ Yesu pine: Ñ gé n zā sísi à su leelee. ¹⁷ Nɔgbẽ

pìi wèa à pì: Má gō víro. Akù Yesu pine: Kù n pì, nì gō víro, n yā ò a zéame. ¹⁸ N zā kè leu sɔɔro, akù gōgbẽ kù nì kù káao tera bi n zānlo. N yāpura ò. ¹⁹ Akù nɔgbẽ pìi pine: Baa, má dō sà kù annabiime n ù. ²⁰ Ó dizino donyī kè Ludane kpi dí musu, ákɔno sō adì pì Yurusalemu mé à gu kù ò donyī kenne ù. ²¹ Yesu pine: Nɔgbẽ, nì ma yā sí. Goro ke ten su kù áni donyī ke De Ludane kpi dí musu ke Yurusalemu doro. ²² Ákɔno, adì donyī ke Ludane, ama á a dōro, ókɔno sō, odì donyī kene, akúsō ó a dō, zaakù surabanaa dī bo ókɔno Yudano kīnaame. ²³ Goro ten su à kà kò, kù donyīri yāpuradeno nì donyī ke De Ludane kù yāpura kù a Nini gbānao. Gbẽ bire takano De Luda ten wete ò donyī keare. ²⁴ Luda bi ninime, séde gbẽ kù òdì donyī keneno donyī kene kù yāpura kù a Nini gbānao. ²⁵ Akù nɔgbẽ pìi pine: Má dō kù Arumasihu kù òdì pine Kirisi nì su. Tó à sù, ani yā sīnda pínki bɔkɔtewere. ²⁶ Akù Yesu pine: Makù kù maten yā onne, makūme a ù.

²⁷ Goro biera Yesu ibano sù, ò a lè àten yā o kù nɔgbẽo. À bò nì sare, ama nì gbẽke dí a la bón à yeiro ke báyāi àten yā o kù nɔgbẽ piioro. ²⁸ Akù nɔgbẽ pì a lo tò gwe, à gè wète gūn à pì gbẽno: ²⁹ Á mō à gōgbẽ ke gwa. À yā kù ma keno òmene pínki. Ke Arumasihu piime gwẽ? ³⁰ Akù ò bɔte wète gūn òten gé Yesu kīnaa.

³¹ Goro biera sō Yesu ibano pine: Rabi, ìni pō bleroo? ³² Akù à pīnne: Má pòble ke vī kù á dōro. ³³ Akù a ibano kō lala ò pì: Gbẽke sūne kù pòbleon yá? ³⁴ Akù Yesu pīnne: Ma pòblen gbẽ kù à ma zī poyenyīnakena ù ari mà zī kù à dāmene mī de. ³⁵ Ákɔno adì pì mɔ siikō mé à gō kù pókégworo nì ká. Maten oáre, à wé sé à burano gwa, zaakù póno mà ò kà kēna. ³⁶ Pókēri teni a láada le kò, àten gbẽno kakara wèndi kù àdì lákaro pō ù, de pótōri kù pókēriiio ponna ke leelee. ³⁷ Zaakù yā dīkīna bi yāpurame: Gbẽke mé àdì pō tō, gbẽke kē. ³⁸ Ma á zī pō kē gu

kū ádi zī kenlo. Gbē pāndenɔ mé ò zī kè gwe, akū áteni ní zī àre ble.

³⁹ Samaria gbē kū ò kú wēte pìi gūnno Yesu náani kè dasi yā kū nɔgbē pìi òñne yāi, kū à pì à yā kū a kènɔ òare pínki.

⁴⁰ Abire yāi kū ò kà Yesu kīnaa, ò wé kèa à gō kúnwo, akū à kè kúnwo goro pla.

⁴¹ Kū Yesu yā òñne, gbē pāndenɔ a náani kè dasidasi. ⁴² Akū ò pì nɔgbē piine: Adi ke yā kū n òwere yāin o a náani kè adoro. O a yā mà ò zídame, akū o dō sà kū andunia Surabariin a ù yāpura.

Gbānade né werekōanaa

⁴³ Kū à goro pla kè kúnwo, a gberan à tà Galili, ⁴⁴ zaakū à pì annabi dīgō bèere vī a zīda būsuno. ⁴⁵ Kū à kà Galili, Galilidenɔ gbānake kpai, zaakū ò gèe ò Vīnla dikpe Yurusalemume, akū ò yā kū à kè dikpe pì zīnɔ è pínki. ⁴⁶ Akū Yesu èra à gèe Kana, gu kū à í lite sèwē ũ. Būsu gbānade ke kú gwe, a nēgōgbē ten gyā ke zaa Kapenamu. ⁴⁷ Kū à mà Yesu bò Yudea à sù Galili, akū à gèe a kīnaa à wé kèa à gé a né werekōa, zaakū a kú ga léi.

⁴⁸ Akū Yesu pìne: Tó adi ke a daboyānɔ kū yābonsarenɔ è baasiro, áni ma náani kero. ⁴⁹ Akū gbānade pìi pìne: Baa, n mó ari ma né kpé à ga. ⁵⁰ Yesu pìne: N tá be. N né ni garo. Gōgbē pì yā kū Yesu ònne sì, akū à dà zén. ⁵¹ Goro kū à té zén, à dàkare kū a zīrinɔ, akū ò pìne a né kun. ⁵² Akū à ní lá à pì: Goro kpate takan à kè sànaa? Akū ò pìne: Già fānantē mò do zakan mēwāna pìi kèa. ⁵³ Akū de pìi dō kū goro kū Yesu òare kū a né ni garon gwe. Akū ò a náani kè, àpìi kū a bedeno ní pínki. ⁵⁴ Sèeda plade kū Yesu kè bona Yudea suna Galilin gwe.

Gyāre werekōana íkpakia

5 Abire gbera Yudano dikpe ke kà, akū Yesu èra à gèe Yurusalemu. ² Íkpaki kú gwe Sā Gēki sare, kū òdi pi Beteseda kū Eberu yāo. Íkpaki pì kámmaboki vī leu soro, ³ gyāreno dīgō wútenan dasi-

dasi, vīnana kū ereno kū gbē kū ní mègu fēfēnanɔ. ⁴⁻⁵ Gōgbē ke kú gwe àten gyā ke à kà wē bupla plansari. ⁶ Kū Yesu a è wútena gwe, à dō kū àten gyā ke a gii kè manamana, akū à pìne: N ye ngō aafia yá? ⁷ Akū gyāre pìi wèa à pì: Mare, má gbēke vī à ma da í gūn goro kū à yī-gāro. Tó maten gé gēn, gbē pānde dī gī-nake à gé ma āme. ⁸ Yesu pìne: N fute n ze, n n pè sé n táa o. ⁹ Gwe gōnɔ gōgbē pìi aafia lè. À a pèe sè à táa ò. Goro pì bi kámmabogoro zīme, ¹⁰ akū Yuda gbānadenɔ pì gōgbē kū à wèrekōa piine: Kámmabogoro zīn gbāra. À zé vī ngō n pè senaro. ¹¹ À wēm̃ma à pì: Gbē kū à ma gba aafia mé à òmene mà a pè sé mà táa o. ¹² Akū ò a là ò pì: Dí mé à pìinne n n pè sé n táa oo? ¹³ Gbē kū à wèrekōaa pì dō tó dínlo, zaakū Yesu gète pari kū ò kú gwenɔ téme. ¹⁴ Abire gbera Yesu a lè Luda onn, akū à pìne: N ma, n aafiaa lè. Nsun durunna ke doro, de yā kū à vāni de abirekūla sún n le doro yāi. ¹⁵ Akū gōgbē pìi gèe à ò Yuda gbānadenɔne kū Yesu mé à tò a aafiaa lè.

¹⁶ Akū gbānade pìnɔ wé tà Yesua, kū àdi yā bire takanɔ ke kámmabogoro zī yāi. ¹⁷ Akū Yesu wēm̃ma à pì: Ma De dīgō zī ke kámmabonaa sarime, len maten ke le se. ¹⁸ Yā bire yāi gbānade pìnɔ ten Yesu wete ò a de de káakula. Adi ke kū àdi kámmabogoro zī yā daro ado yānlo, kū àdi pi Ludame a De ũ, àten sára kpá kū Luda yāime.

Luda Né ikoo

¹⁹ Yesu èra à wēm̃ma à pì: Yāpuran maten oāre, Luda Né dī fō à yāke ke kū a zīda gbānaoro, sé yā kū à è a De ten ke baasiro, zaakū yā kū a De dī ke pínki, àkūme a Né pìi dī ke se. ²⁰ Zaakū De Luda ye a Néi, àdi yā kū àdi ke pínki mone. Ani yā kū a zōkō de abirekūla mone, ani bo á sare. ²¹ Lákū De Luda dī gèno vu à wèndi kpám̃ma nà, len a Né dī wèndi kpá gbē kū à yeinɔa le. ²² De Luda dī yākpate ke

kū gbēkeoro, à yākpatekena gbāna pínki kpà a Néa, ²³ de baadi bèere li a Néne, lākū òdi li De Ludane nà. Gbē kū àten bèere li Luda Nénero, ade ten bèere li a De kū à a zīinero. ²⁴ Yāpuran maten oáre, gbē kū àteni ma yā ma, akūsō àten gbē kū à ma zī náani ke, ade wèndi kū àdi lākaro vī. Yā ni vutearo, ade bò gan à gē wèndii gūmme. ²⁵ Yāpuran maten oáre, goroke ten su à kà kò, kū gēnō ni Luda Né kòto ma, í gbē kū ò mǎnō ni vu. ²⁶ Lākū De Luda wèndikpammana gbāna vī nà, len à wèndikpammana gbāna kpà a Néa le dō. ²⁷ À yākpatekena gbāna kpàa dō, kū à de Bisāsiri Né ū yāi. ²⁸ Àsun tó abirekū bo á sarero, zaakū goroke ten su kū gē kū ò kú mira gūnnō ni a kòto ma ²⁹ ò bote í pínki. Yāmanakerinō ni vu ò gē wèndii gūn, yāvānikerinō sō yāvutemmanaa gūn. ³⁰ Madì fō mà yāke ke kū ma zīda gbānaoro. Madì yākpate ke lākū à òmene nàme, madì yākpate ke a zéa, zaakū madì ma zīda poyeina wetero, sé gbē kū à ma zī pì pò.

Yesu iko sèedadenō

³¹ Tó má de ma zīda sèedade ū, de ma yā náani vīro. ³² Sèedade pānde kun kū àdi ma yā o, má dō kū ma yā kū àdi o náani vī. ³³ Bee ákōnō, a gbēnō zī Yahayaa, akū à yāpura òáre. ³⁴ Mádi mē kpá bisāsiri sèedakenaaaro, mateni abirekū oáre de à le à bo zia yāime. ³⁵ Yahaya de lán fitila kū à nana àten gupura kū bà, akū a we à ponna kē a gupurai gorō pla. ³⁶ Yā kū De Luda dāmene mà kenō, kū maten ke pìnō deáre sèeda ū, kū De Luda mé à ma zī. Ma sèedaa pì de Yahaya pōla. ³⁷ Ma De kū à ma zī ma yā ò dō. Ádi a kòto ma zikiro, ádi wé ke siikō kāaoro, ³⁸ a yā dí vuteki le á swēē gūnlo, kū áten gbē kū à a zī náani kero yāi. ³⁹ Adì mē kpá Luda yā kyókenaaaa, zaakū adigō da gwen áni wèndi kū àdi lākaro len. Ma yān takada pì ten o sō, ⁴⁰ ama áten gí su ma kīnaai de à wèndii pìi le. ⁴¹ Maten

sáabu wete bisāsiri kīnaaro, ⁴² ama má á dō, má dō kū á ye Ludairo. ⁴³ Ma su kū ma De tóo, akū ádi ma síro. Tó gbē pānde sū kū a zīda tóo, áni a sí. ⁴⁴ Lākū adì sáabu wetekōa nà, ama adì sáabu wete Luda mēn ò légelegea lero, áni ke dera à ma yā sí? ⁴⁵ Àsungō da makū mé mani gé kū á yāo ma De kīnaaro, Musa kū á wé dōi mé ani gé kū á yāo. ⁴⁶ Tó a Musa yā sì, de a ma yā sì se, zaakū ma yān à kē Luda yān. ⁴⁷ Kū ádi yā kū à kē Luda yānnō síro, áni ke dera à ma yā sí?

Póblekpana gōgbē gbēnnōn dúbu sɔɔronɔa

(Mat 14:13-21, Maa 6:30-44, Luk 9:10-17)

6 Abire gbera Yesu bikū Galili sèbe kū òdi pì dō Tiberia bara. ² Gbēnō gō téi dasidasi, kū ò a daboyānō è deran àten gyārenō werekōana yāi. ³ Akū Yesu dīdi à vùte sīsīi musu kū a ibanō. ⁴ Yudanō Vīnla dikpe kà kāni. ⁵ Kū Yesu wé sè musu, à è gbēnō ten su a kīnaa dasidasi, akū à Filipi là à pì: Mákpān óni póble lún de gbēnō blee? ⁶ À abirekū ò de à Filipi yō à gwa yāime, zaakū à dō lākū áni ke nà. ⁷ Akū Filipi wèa à pì: Andurufu ɔɔ mēn wāa do burodii, bee tó ò è è baadine fítifiti, ani móm̃maro. ⁸ A ibanō do Anduru, Simō Pita dakūna pīne: ⁹ Négōgbē ke kú la, à burodi araga vī mēn sɔɔro kū kpò fítinnanō mēn pla. Bón abirekū ni ke pari díkīnanōnē? ¹⁰ Yesu pì: À gbēnō vutēvutē. Sēla di gu pìn, akū ò vutēvutē. Gōgbēnō kà gbēnnōn dúbu sɔɔro taka. ¹¹ Yesu burodii pīnō sè à arubarikaa dàn, akū à kpàatete gbē kū ò vutēnaa pīnōne lākū ò yei nà. Len à kpòō kpām̃ma le dō. ¹² Kū ò kà ó pínki, à pì a ibanōne: À a kpāra kū à gō sēte pínki, de a ke sún ke pāro. ¹³ Akū ò burodi mēn sɔɔro kū ò sòo pì kpāra kū ò gōnō sēte tǎnko kuri awēēpla pà. ¹⁴ Kū ò daboyā kū Yesu kēē pīi è ò pì: Gbē pì bi annabi kū àten su andunia gūmme yāpura. ¹⁵ Yesu dō kū ò ye ò su

ò a kũ ò a ká kína ũ kũ gbānaome, akũ à gòñne gwe à èra à didi sìsĩ musu ado.

Yesu táa'ona sèbela

(Mat 14:22-27, Maa 6:45-52)

¹⁶ Kũ ɔkɔsi kè, a ìbanɔ gèe sèbèe bara. ¹⁷ Akũ ò gè gó'ite gũn, òten bikũ sèbèe pìi bara dire Kapenamu kpa. Gu gĩnake à sì Yesu dí ká nĩ kinaa kōro. ¹⁸ Zàgá'ia gbāna kàka, akũ í ten fute. ¹⁹ Kũ a ìbanɔ gó lí ò kà kiloo sɔɔro ke suddo taka bà, akũ ò Yesu è àten táa o íla, àten na nĩ góí, akũ vīna nĩ kũ. ²⁰ Akũ à pĩñne: Makũme, àsun tó vīna á kũro. ²¹ Ò wène à gè gó gũn, akũ gó pìi kà gu kũ òten gén gòno.

Gbēno Yesu wetenaa

²² Kũ gu dò pari kpé zena sèbèe bara dire. Ò dō kũ gó'ite kú gwe yā mèn dome, Yesu sō adi gè gó pìi gũn kũ a ìbanɔro, ò tà n̄tēneme. ²³ Kũ à kè saa gó'ite pān-deno bò Tiberia, ò sù gu kũ kāni kũ gu kũ ò burodii sònwo, kũ Dikiri sáabu kpà à lāka. ²⁴ Kũ pari pìi è àpìi ke a ìbanɔn kú gwe doro, ò gè gó pìno gũn ò gèe a wete Kapenamu.

Yesume póbble kũ àdi nĩ ká wèndiia ũ

²⁵ Kũ ò a è sèbèe bara gwe, ò pìne: Rabi, n ka la bɔrɛ? ²⁶ Yesu pĩñne: Yāpura maten oáre, áteni ma wete burodi kũ a sò a ká yāime, adi ke daboyā kũ a èno yāinlo. ²⁷ Àsun zĩ ke póbble kũ àdi lāka yāiro, sé póbble kũ àdi nĩ ká wèndi kũ àdi lākaroa. Bisāsiri Né mé ani á gba póbble pìi, zaakũ àpìin De Luda a sèedaa kèa.

²⁸ Akũ ò a là ò pì: Deran óni ke nà ò yā kũ Luda ye ò ke kèe? ²⁹ Yesu wèñma à pì: Yā kũ Luda ye à ken dí: À gbē kũ à a zĩ náani ke. ³⁰ Ò pìne: Daboyā kpaten ìni kèwèrè, de ò le ò n náani kèe? Yā kpaten ìni kèe? ³¹ Ó dizino mana blè gbárannan lākũ ò kè Luda yān nà ò pì: A póbble kũ à bò musu kpāmma ò blè. ³² Akũ Yesu pĩñne: Yāpura maten oáre, adi ke Musa mé à póbble kũ à bò musu kpááwaro. Ma

De mé àdi póbble yāpurade kũ à bò musu kpááwa. ³³ Póbble kũ Luda kpà pìin gbē kũ à bò musu àdi wèndi kpá anduniaa ũ.

³⁴ Ò pìne: Mare, ngō póbble bire taka kpáwá gɔɔ sīnda pínki. ³⁵ Akũ Yesu pĩñne: Makũme póbble kũ àdi nĩ ká wèndiia ũ. Nà ni gbē kũ à sù ma kīnaa dero, ími ni ma náanikeri de zikiro. ³⁶ Bee kũ abireo lākũ ma óáre nà, bee kũ a ma e, ádi ma náani kero. ³⁷ Gbē kũ ma De kpàma ni su ma kīnaa, mani pé gbē kũ à sù ma kīnaa zikiro. ³⁸ Adi ke ma zīda poyenyīna yāin ma bo musu ma suro, gbē kũ à ma zĩ pómè. ³⁹ Pó kũ gbē kũ à ma zĩ pì yein dí: Māsun tó gbē kũ à kpāmāno ke sātèro. À ye mà nĩ fute gɔɔ kpède zĩ. ⁴⁰ Zaakũ pó kũ ma De yein dí: Gbē kũ à wé pè a Néa, akūsō àteni a náani ke gō wèndi kũ àdi lākaro vī, má a vu gɔɔ kpède zĩ.

⁴¹ Akũ Yuda gbānadeno zuka kài, kũ à pì ákāame póbble kũ à bò musu ũ yāi. ⁴² Ò pì: Gbē pì bi Yesu Yusufu nénloo? Ó a de kũ a dao dō bi! Akũ àten pì a bo musume. ⁴³ Yesu pĩñne: Àsun zuka káro. ⁴⁴ Gbēke ni fō à su ma kīnaaro, tó adi ke ma De kũ à ma zĩ a sìsi baasiro, mani a fute gɔɔ kpède zĩ. ⁴⁵ À kēna annabino takada gũn ò pì: Luda mé ani yā da baadine. Gbē kũ à De Luda yā mà, akūsō à a yā dà, àkũ mé àdi su ma kīnaa. ⁴⁶ Adi ke gbēke De Luda è kũ wéonlo. Gbē kũ à bò a kīnaa mé à a è ado. ⁴⁷ Yāpura maten oáre, ma náanikeri wèndi kũ àdi lākaro vī. ⁴⁸ Makũme póbble kũ àdi nĩ ká wèndiia ũ. ⁴⁹ Á dizino mana blè gbárannan, bee kũ abireo ò gāga. ⁵⁰ Póbble kũ àdi bo musu sō, tó gbē blè, ani garo. ⁵¹ Makũme póbble wèndide kũ à bò musu pì ũ. Tó gbē adi blè, anigō kun gɔɔ sīnda pínki. Póbble kũ mani kpām̄mame ma mèbaasi ũ, de andunia gō wèndi vī yāi.

⁵² Akũ gbānade pìno ten lékpakōa ke kũ kōo ò pì: Gbē pì ni fō à a mèbaasi kpáwá ò sòn yá? ⁵³ Akũ Yesu pĩñne: Yāpura maten oáre, tó ádi Bisāsiri Né

mèbaasi só a a aru mìro, ániḡō wèndi vîro. ⁵⁴ Gbê kû àdi ma mèbaasi só à ma aru mi wèndi kû àdi lákaro vî. Makû mé mani a fute ḡorḡ kpede zî. ⁵⁵ Zaakû ma mèbaasi bi pòble yāpurame, ma aru bi pómîna yāpurame. ⁵⁶ Gbê kû àdi ma mèbaasi só à ma aru mi kú ma ḡün, makû sô má kú a ḡün. ⁵⁷ Lákû De Luda Wèndide ma zî, akûsô má kun a yâi nà, len gbê kû àdi ma mèbaasi só niḡō kun ma yâi le. ⁵⁸ Pòble kû à bò musun gwe. À de lán pòble kû á dizinḡ blè ò gà bàro. Pòble bire blèri niḡō kun ḡorḡ sînda pínkime. ⁵⁹ Yesu yā bireno ò ḡorḡ kû àten yā dañne Kapenamu aduakekpeemme.

Yesu iba keno borukpenaa

⁶⁰ Kû a ìbanḡ yā pîi mà, ní gbê dasidenḡ pî: Yā gbāname, dí mé ani abirekû fḡḡ? ⁶¹ Yesu dḡ a swèe ḡün kû a ìbanḡ ten zuka ká yā pîi musu, akû à pîñne: Yā pî teni á fu yá? ⁶² Tó a è Bisāsiri Né fùte àten tá gu kû a kun yā sô bi? ⁶³ Luda Nini mé àdi wèndi kpámma, mèbaasi bi pòkenlo. Yā kû ma òārenḡme Luda Nini kû àdi ní ká wèndiia yā ũ. ⁶⁴ Ama á gbēkenḡ teni ma náani kero. Zaakû Yesu gbê kû òteni a náani keronḡ dḡ zaa káaku kû gbê kû ani a kpámmao. ⁶⁵ Akû à pî dḡ: Abire yāin ma òāre, gbêke ni fḡ à su ma kînaaro, séto De Luda a gbà zé.

⁶⁶ Zaa ḡorḡ bîrea a ìba keno bòro kpèo dasidasi, òdi téi doro. ⁶⁷ Akû Yesu a ìba gbēnḡn kuri awēplano là à pî: Á ye à tá sen yá? ⁶⁸ Simḡ Pita wèa à pî: Dikiri, dí kînaan óni ḡénḡ? Ní wèndi kû àdi lákaro yā vî. ⁶⁹ O n náani kè, o dḡ kû Luda gbê kû à kú adoname n ũ. ⁷⁰ Yesu pîñne: Á gbēnḡn kuri awēpla dínḡn ma sèroo? Bee kû abireo á gbê mèn do bi ibilisiime. ⁷¹ Yudasi, Simḡ Isikariḡti nén à téa. Ákūme gbēnḡn kuri awēpla pínḡ doke kû ani a kpámma ũ.

Yesu kû a dakūnana

7 Abire gbera Yesu gèe Galili wète kû wèteo, zaakû à ye à kure Yudearo, kû Yuda gbānadeno teni a wete ò a de yâi. ² Yudano Kutadḡna dikpe kà kâni, ³ akû a dakūnana pine: Ní fute la ñ gé Yudea, de n ìba kû ò kú gweno yā kû nten kenḡ e se. ⁴ Tó gbê ye à tḡ bo, àdi a yānḡ ke utenaro. Lákû nten yā dínḡ taka ke nà, ñ n zîda mḡ anduniane. ⁵ Bee a dakūna pínḡ dí a náani kero. ⁶ Akû Yesu pîñne: A ḡorḡ dí kámene kòro. Ákḡnḡ sḡ á zé vî ḡorḡ sînda pínki. ⁷ Andunia ni we à zāáguro, ama à zāmagu kû madì pî a yākena vāni yâi. ⁸ Á gé dikpekekia, maten géro, zaakû a ḡorḡ dí kámene kòro. ⁹ Kû à yā pî ò, akû à ḡḡ Galili.

Yesu gena Kutadḡna dikpen

¹⁰ Kû a dakūna pínḡ gèe dikpekekia, gbasa à gèe. Adi gé gbēnḡ wáaro, à gèe asiri ḡümme. ¹¹ Yuda gbānadeno teni a wete dikpekekia ò pî: Àpî kú máa? ¹² Pari ḡün òten yā o kpānikpāni a musu manamana. Gbēkenḡ pî: Gbê maname. Gbēkenḡ pî: Oi, àten gbēnḡ sāteme. ¹³ Gbêke dí a yā o gupuraaro, kû òten vîna ke gbānade pínḡne yâi.

¹⁴ Kû dikpe kà a dagura, Yesu gèe Luda ḡnn, àten yā dañne. ¹⁵ A yā bò gbānade pínḡ sare ò pî: Gbê kû adi kyó kero mé à takada dḡ le yá? ¹⁶ Akû Yesu pîñne: Yā kû madì dañne bi ma zîda yānlo, gbê kû à ma zî yāme. ¹⁷ Gbê kû à ye à ze kû Luda ppyenyínakenaao niḡō dḡ tó ma yādannena de Luda pḡ ũ, kesḡ ma zîda yān maten o. ¹⁸ Gbê kû àdi a zîda yā o ten wete à tḡ bome. Gbê kû àdi wete à gbê kû à a zî tḡ bo náani vî, manafiki kú a ḡünlo. ¹⁹ Musa dí doka daáreroo? Á gbêke yā pî kûna sḡro. Býyâi áten wete à ma dee?

²⁰ Akû gbēnḡ pine: Ní tāna vîme. Dí mé àten wete à n dee? ²¹ Yesu pîñne: Daboyā mèn don ma kè, akû à bò á pínki sare. ²² Musa tḡzḡyā dàāre, akû adì tḡ zḡ

kámmabogɔɔ zĩ. Ase adi ke Musa kīnaan à nàanlo, à bò á dizi káakunɔ kīnaame. ²³Lákū òdì t̃ z̃ néné kámmabogɔɔ zĩ nà de òsun bo Musa doka kpero yāi, à kè dera á pɔ fēnamai, kū ma gbē gbà aafia swáswa kámmabogɔɔ zii? ²⁴Àsun yā gwa lákū á wé ten e nàro. À yā gwa a zéa.

Kēkēkōana Yesu yāi

²⁵Akū Yurusalemudenɔ pì: Gbē pì bi gbē kū òteni a wete ò a denloo? ²⁶À gwa, àten yā o gupuraa, akū gbēke dí yā liaro. Gbānadeno a d̃ Arumasihi ũ yāpura yā? ²⁷Ó d̃ gu kū gbē dí bòn. Tó Arumasihi sù, onigō d̃ gu kū à bònlo. ²⁸Abire yāi gɔɔ kū Yesu ten yā dañne Luda ɔnn, à pùtā à pì: Á ma d̃, akūsō á d̃ gu kū ma bon. Ase mádi su kū ma zīdaoro. Gbē kū à ma zī bi yāpurademe, akū á a d̃ro. ²⁹Má a d̃, zaakū ma bo a kīnaame, akū mé à ma zĩ.

³⁰Akū òteni a wete ò a kū, ama gbēke dí ɔ naaro, zaakū a gɔɔ dí papa kòro. ³¹Zàa gūn ò Yesu náani kè dasi ò pì: Tó Arumasihi sù, ani daboyā ke dasi de a kū gbē dí kèlan yā?

Dogarino zīna ò Yesu kū

³²Kū Farisino mà òten yā o kpānikpāni zāa gūn a yā musu, akū sa'orikino kū Farisì pìnɔ dogarino zì ò a kū. ³³Akū Yesu pì: Ma kunna kááo g̃ f̃ti, mani gbasa mà tá gbē kū à ma zī kīnaa. ³⁴Áni ma wete à kuramai, zaakū áni f̃ à gé gu kū má kunlo.

³⁵Akū gbānade pìnɔ ten kō lala: Mán à ye à gén kū óni kuraii? À ye à gé ó gbē kū ò f̃ákōa Giriki b̃sunɔ gūn kīnaa de à yā da Giriki p̃nɔnen yā? ³⁶Yā kū à òo p̃i m̃i de deramee? Kū à p̃i óni a wete ò kuraai akūsō gu kū á kun óni f̃ à gé gwero.

Í kū àdi ní ká wēndiia

³⁷Dikpe gɔɔ kpede zōkō zĩ Yesu f̃ute à pùtā à pì: Gbē kū ími teni a de à mó ma

kīnaa à í mi, ³⁸gbē kū àteni ma náani ke s̃ō, í kū àdi ní ká wēndiia nigō bàa lé zaa a ñesee gūn lákū ò kè Luda yān nà. ³⁹À yā dí ò Luda Nini kū gbē kū òteni a náani kenɔ ní s̃i yā musume. Ò Luda Nini p̃i ṽi g̃iario, kū Yesu dí g̃inake à t̃o bo kòro yāi.

Gbēno kēkēkōana Yesu yāi

⁴⁰Kū gbēno yā p̃i mà, gbēkeno pì: Gbē díkīna bi annabii piime yāpura. ⁴¹Gbēkeno pì: Gbē díkīna bi Arumasi-hume. Ama gbēkeno pì: Arumasihi ni bo Galili s̃ō yā? ⁴²Ò kè Luda yān ò p̃i, Arumasihi bi Dauda burime, ani bo Dauda be w̃ete Betilihamume. ⁴³Akū gbēno kēkēkōa Yesu yāi. ⁴⁴Ñ gbēkeno ye ò a kū, ama gbēke dí ɔ naaro.

Yuda gbānadeno di Yesu náani kero

⁴⁵Akū dogarino èra ò tà sa'orikino kū Farisino. Akū ò ní lá ò pì: Bóyāi ádi a kū a su k̃aoroo? ⁴⁶Dogari pìnɔ w̃em̃ma ò pì: Gbēke dí yā o lán gbē díkīna bà zikiro. ⁴⁷Akū Farisino p̃iñne: Á á likara sen yā? ⁴⁸Gbānade ke Farisi ke a náani k̃en yā? ⁴⁹Pari bire Luda yā d̃ro, Luda lé k̃ēnneme. ⁵⁰Nikodemu kū à g̃ee Yesu kī-naa yā bi gbānade pìnɔ dokeme. À p̃iñne: ⁵¹Ó doka gūn ò p̃i, òsun yā da gbēla a yā manaa sariro ke yā kū à kè d̃naa sariro. ⁵²Ò p̃ine: Galili gbēme ñ ũ se yā? Ñ t̃aasi ká ñ gwa. Íni e kū annabi ke di bo Galiliro. ⁵³Akū baadi tà a bea.

Nɔgbē kū ò kū zinakenaa gūn

8 Yesu g̃ee Kùkpe s̃is̃igereei. ²Kū gu d̃ò g̃onɔ, à èra à g̃ee Luda ɔnn. Gbē s̃inda p̃inki sù a kīnaa, akū à ṽute àten yā dañne. ³Akū ludayādannerino kū Farisino sù a kīnaa kū nɔgbē kū ò kū zinakenaa gūn, ò a zè zāa gūn ⁴ò p̃i Yesune: Danneri, ò nɔgbē díkīna k̃u k̃u g̃ōposeo wedewe. ⁵Ó doka gūn Musa d̃ite ò nɔgbē dí taka pápa kū gbēeo ò a deme. Ñ è dera s̃ō? ⁶Ò abirekū ò de ò a ỹ ò gwa ò le ò yā daala yāime. Akū Yesu ñate àten ɔgbē

kē zītea. ⁷Kū ò kpé òteni a lala, akū à a mii sè lei à piinne: Á gbē kū adi durunna ke zikiro a pá kū gbēeo káaku. ⁸Akū à èra à nàte àten ogbe kē zītea dō. ⁹Kū ò mà le, akū ò fākōa dodo sena zaa gbē zōkōnōa. Akū ò Yesu tò ado kū nōgbē piiio. ¹⁰Akū à èra à a mii sè lei à pine: Nōgbē, ò tà maa? Odi yā danla doroo? ¹¹Nōgbē pii wēa à pì: Baa, í gbēke kú la doro. Akū Yesu pine: Makū se, mani yā danlaro. Ñ gé. Zaa gbāra ñsun durunna ke doro.

Yesume gupura ũ anduniane

¹²Akū Yesu yā ò gbēnōne dō à pì: Makūme gupura ũ anduniane, gbē kū à témai nigō kú gusiran doro, gupura kū àdi í ká wēndiian ade nigō vī.

¹³Akū Farisino pine: Ní de n zīda sēedade ũ, n yā náani vīro. ¹⁴Akū Yesu wēm̄ma à pì: Bee tó mateni ma zīda yā o, ma yā náani vī, zaakū má dō gu kū ma bon kū gu kū maten tánwo. Ákōnō sō, á gu kū ma bon kū gu kū maten tánwo dōro. ¹⁵Áteni ma taari e bisāsirikemme. Mádi gbēke taari e sōro. ¹⁶Tó ma gbē taari è sō, taari'enaai pii nigō náani vī, zaakū má kú madoro, ma De kū à ma zī kú kūmao. ¹⁷Á kú á doka takadan ò pì, sēedade gbēnōn planō yā mé à náani vī. ¹⁸Makūme ma zīda sēedade ũ. Ma De kū à ma zī bi ma sēedademe dō.

¹⁹Akū ò a là ò pì: N de kú maa? Yesu wēm̄ma à pì: Á ma dōro, akūsō á ma De dōro. Tó a ma dō, de a ma De dō. ²⁰Yesu yā bire ò ɔgodakia, goro kū àten yā dafine Luda ɔn gūmme. Odi a kūro, zaakū a goro dí papa kōro.

Áni fō à gé gu kū maten tánlo

²¹Akū Yesu piinne dō: Maten tá, áni ma wete, ama áni ga á durunna gūmme. Áni fō à gé gu kū maten tánlo. ²²Akū gbānade pino pì: Á pì óni fō ò gé gu kū áten tánlo. Ani a zīda den yá? ²³Akū Yesu piinne: Zite la gbēnōn á ũ, musu gbēn ma ũ. Andunia díkīna gbēnōn á ũ, andunia

díkīna gbēn ma ũro. ²⁴Abire yāin ma piāre áni ga á durunna gūmme. Tó ádi sí kū makūme gbē kū má de a ũ ũro, áni ga á durunna gūmme.

²⁵Akū ò a là ò pì: Díme n ũu? Yesu wēm̄ma à pì: Gbē kū ma óare zaa káakun ma ũ. ²⁶Má yā vī dasi mà o á musu mà yā daoála. Gbē kū à ma zī bi yāpurademe, yā kū ma mà a kīnaan madì o anduniane.

²⁷Odi dō kū De Ludan à téaro, ²⁸akū Yesu piinne: Tó a Bisāsiri Né sè a dō musu, gbasa à dō kū makūme gbē kū má de a ũ ũ. Madì yāke ke kū ma zīdaoro, yā kū ma De dàmenen madì o. ²⁹Gbē kū à ma zī kú kūmao, adi ma tó madoro, zaakū madigō yā kū àdi káagu ke goro sīnda pínki. ³⁰Goro kū Yesu ten yā pino o, ò a náani kē dasi.

Zīdadeno kū zōno

³¹Akū Yesu pì Yuda gbānade kū ò a yā sīnōne: Tó á ma yā kūna, áni gō de ma ibano ũ yāpura. ³²Áni gō yāpura dō, yāpura pì ni tó à gō á zīda vī.

³³Akū ò pine: Ibrahī burin ó ũ, ódi zō ble gbēkene zikiro. Akū nten pi óni gō ó zīda vī yá? ³⁴Yesu wēm̄ma à pì: Yāpuran maten óare, gbē kū àdi durunna ke bi durunna zōmme. ³⁵Zō kun ɔn gbē ũ goro sīnda pínkiro, ɔn né mé à ɔn gbē ũ goro sīnda pínki. ³⁶Tó Luda Né á bo zōble-nan, áni gō á zīda vī yāpura. ³⁷Má dō kū Ibrahī burin á ũ, ama áteni ma wete à ma de kū ma yā kú á nēsēe gūnlo yāi. ³⁸Yā kū ma è ma De kīnaan maten o, yā kū a mà á de kīnaan áten ke.

³⁹Akū ò pine: Ibrahīme ó de ũ. Akū Yesu piinne: Tó Ibrahī nēnōn á ũ, de a Ibrahī dà sēte. ⁴⁰Tera sà áten wete à ma de, makū kū ma yāpura kū ma mà Luda kīnaa óare. Ibrahī dí yā bire taka kero. ⁴¹Áteni á de yākena keme. Akū ò pine: Nō yìgisaride nēnōn ó ũro. De mēn don ó vī, àkūme Luda ũ. ⁴²Yesu piinne: Tó á den Luda ũ, de á yemai, zaakū Luda kīnaan ma bon ma su. Mádi su kū ma zīdaoro,

àkū mé à ma zĩ. ⁴³ À kè dera ádi ma yā dōrō dōroo? Kū adì fō à ma yā dōrō dōro yāime. ⁴⁴ Á de Ibilisi pón á ũ, a poyeinaan á ye à ke. Gbēderiin a ũ zaa káaku, àdi ze kū yāpuraoro, kū yāpura kú a nēsee gūnlo yāi. Tó à éke tò, a zīda dàan gwe, zaakū ékeden a ũ, éke mīime. ⁴⁵ Makū sō, madi yāpura o. Abire yāi adì ma yā síro. ⁴⁶ Á té, dí mé ani pi ma durunna kēe? Kū yāpuran maten o, à kè dera áteni ma yā síroo? ⁴⁷ Gbē kū à de Luda pō ũ dī yā kū Luda ten o mame. Á de Luda pō ũro, abire yāin adì we ma yāiro.

Yesu dena Ibrahimā

⁴⁸ Akū gbānade pīno pīne: Samaria gbēme n ũ! N tana vīme! Ke yāpuranlo? ⁴⁹ Akū Yesu pī: Má tana vīro. Madi bēere li ma Dene, ama adì ma kpe bo. ⁵⁰ Madi wete mà a zīda tó boro, gbēke mé àdi wetemene, àkūme yāgōgōri ũ. ⁵¹ Yāpuran maten oáre, gbē kū àdi dō ma yāi ni ga zikiro.

⁵² Akū gbānade pīno pīne: Ó dō sà kū n tana vī. Ibrahimā gā kū annabinō pínki, akū nten pi gbē kū àdi dō n yāi ni ga zikiro yá? ⁵³ N de ó dizi Ibrahimā kū à gālan yá? Annabinō gāga dō. Dín nteni n zīda sé a ũu? ⁵⁴ Akū Yesu pī: Tó mateni ma zīda tó bome, abirekū bēere vīro. Ma De kū áten pi à de á Luda ũ, àkū mé àdi ma tó bo. ⁵⁵ Á a dōro, ama má a dō. Tó ma pī má a dōro, manigō de ékede ũ lán á bàme. Má a dō, akū má a yā kūna. ⁵⁶ Á dizi káaku Ibrahimā pōnna kē ma gōro ena yā musu. À è, akū a pō kē nna.

⁵⁷ Akū gbānade pīno pīne: Ndi ká wē bupla akuri kōro, akū n Ibrahimā è yá? ⁵⁸ Yesu pīnne: Yāpuran maten oáre, de odi Ibrahimā i kōro, má kun. ⁵⁹ Akū ò gbēe sēte de ò a pápao. Akū a a zīda ùte à bò Luda onn.

Gōgbē kū ò ì vīna ũ werekōanaa

9 Kū Yesu ten kure, à gōgbē kū ò ì vīna ũ è. ² Akū a ibano a là ò pī: Rabi, dí

durunna yāin ò gbē pīi ì vīna ũu? A zīda pō yāin yá, ke a de kū a dao pómē? ³ Yesu wēm̄ma à pī: Adi ke àpīi ke a de kū a dao durunna yāinlo. De ò Luda yākena ea yāime. ⁴ Séde ò gbē kū à ma zī zī ke zaa gupuraa. Gusira ten su kū gbēke ni zī ke le à ke doro. ⁵ Gōro kū má kú andunia gūn, má de gupura ũ anduniane.

⁶ Kū à ò le, à léí tò zīte, akū à yākate à mām̄a a wēna. ⁷ À pīne: N gē n ān pīpi Siloamu í gūn. Tó pīi pī, í gbarena. Akū à gēe à ānn pīpi, akū à sù kū wēo wēna. ⁸ Á fárandidenō kū gbē kū ò a dō barakeri ũno pī: Gbē kū àdigō bara ke vutena pīin gwerōo? ⁹ Gbēkenō pī: Àkūme. Gbēkenō pī: Oi, ade bōkōaome. Gōgbē pīi pī: Makūme! ¹⁰ Akū ò a là ò pī: À kè dera n wē wēe? ¹¹ À wēm̄ma à pī: Gbē kū òdi pine Yesu mé à būsuu yākate à mām̄a ma wēa, à pī mà gē ān pīpi Siloamu í gūn. Kū ma ge ma ānn pīpi, akū ma gu è. ¹² Akū ò a là ò pī: Àpi kú maa? À pī: Má dōro.

Farisino yālalana gbē kū à de vīna ũ yāa

¹³ Akū ò gēe Farisino kīnaa kū gbē kū à de vīna ũ yā pīio. ¹⁴ Akūsō kámmabogōro zīn Yesu būsuu yākate à a wē wēone. ¹⁵ Akū Farisino a là dō: Deran n kē nā n gu èe? À wēm̄ma à pī: À bōkōto mà ma wēame. Kū ma pīpi, akū ma gu è. ¹⁶ Akū Farisi kenō pī: Gbē pī dí bo Luda kīnaanlo, zaakū àdi kámmabogōro zī yā daro. N gbēkenō pī: Durunnakeri ni fō à daboyā bireno taka ke yá? Akū ò kēkēkōa. ¹⁷ Akū ò a là dō: Mōkōn sō, gbē kū à n wē wēenne, nteni a yā da deramee? À pī: Annabiime. ¹⁸ Bee kū abireo gbānadenō dí sí kū vīnaan a ũ gbasa a wē wēro, akū ò gēe ò a de kū a dao sīsī. ¹⁹ Ò n lá ò pī: Á nén dí yá? A a ì vīna ũn yá? À kè dera àten gu e sàa? ²⁰ Akū a de kū a dao wēm̄ma ò pī: Ó dō kū ó nēme. O a ì vīna ũme. ²¹ Ama lākū à kē nā àten gu e sà, ke gbē kū à a wē wēne, ó dōro.

À a la gwe. Gbē ɔ̃ndɔ̃naame, ani fɔ̃ à a zɪda yā o. ²²A de kũ a dao ò le, kũ òten vɪna ke gbānadenɔ̃ne yāime. Zaakũ ò zèò kũ gbē kũ à pì Yesu bi Arumasihume, ò aduakekpe zé zōne. ²³Abire yāin a de kũ a daoo pì, gbē ɔ̃ndɔ̃naame, ò a la.

²⁴Gbē kũ à de vɪna ũ yā pì sɪsina gēn plade gūnn ò pìne: Ñ yāpura o Luda yāi. Ó dɔ̃ kũ gōgbē pì bi durunnakeriime. ²⁵Akũ à pì: Tó durunnakeriime, má d̃ro. Yā mēn don má d̃. Vɪnaan ma ũ yā, akũ maten gu e sà. ²⁶Akũ ò a là ò pì: Bón à kēnnē? Deran à kē nà à n wé wēnnē? ²⁷À wēm̃ma à pì: Ma òáre kò, ádi sã kpáro. Bó á ye à ma d̃w? Á ye à gō a ibañ ũ sen yá? ²⁸Akũ ò zuka kài ò pì: M̃kōm̃me n̄ de a ib̃a ũ gwe! Ókōñ s̃ Musa ibañon ó ũ. ²⁹Ó d̃ kũ Luda yā ò kũ Musao. Àkũ s̃, ó d̃ gu kũ à b̃onlo. ³⁰Akũ gōgbē pì p̃innē: À yābonsare ma gwe! À ma wé wēm̃ene, akũ á d̃ gu kũ à b̃onlo yá? ³¹Ó d̃ kũ Luda d̃i sã kpá durunnakeriño yāiro, ádi sã kpá a yāmari kũ òdi a p̃oyenyina keño yāime. ³²Zaa lākũ Luda andunia kàte nà, odi ma gbēke gbē kũ wà a i vɪna ũ wé wēne zikiro. ³³Tó adi ke gbē p̃ii b̃ò Luda kīnaaro, ani fɔ̃ à p̃s̃ke kero. ³⁴Akũ ò p̃ine: Ò n i durunna gūn mām̃mam̃me, akũ nten yā dawere yá? Akũ ò p̃ea.

Ludad̃nasari bi vɪnakūnaame

³⁵Yesu mà kũ ò p̃ea. Kũ à a lè, à a là ò p̃i: Nten Bisāsiri Né náani ke yá? ³⁶Gōgbē p̃ii wèa à p̃i: Mare, d̃ín a ũ de mà le mà a náani kē? ³⁷Yesu p̃ine: N a è, àkũ mé àten yā o kūnwo. ³⁸Akũ gōgbē p̃ii p̃ine: Dikiri, mateñi n náani ke. Akũ à donyī kēne. ³⁹Akũ Yesu p̃i: Gbēño kēkēkōana yāin ma su andunia gūn la, de wésiradeño wé kē, wékērino gō wésiradeño ũ.

⁴⁰Farisi keño kú gwe. Kũ ò yā p̃ii mà, ò p̃ine: Ókōñ, vɪnañon ó ũ se yá? ⁴¹Akũ Yesu p̃innē: Tó vɪnañon á ũ, de á durunna ṽiro. Ama kũ áten p̃i á wé kēna yāi, á durunna kpé kú k̃āóme.

Yālekōana kũ sādāriio

10 Yāpuran maten oáre, gbē kũ àdi gē sã karalenlo ama àdi vlē karala gu pānden, ade bi kpānime, kpāni wédewem̃e. ²Gbē kũ àdi gē karalen s̃, aden sādāri ũ. ³Kara dāk̃pārii d̃i zé wé adene, s̃año s̃ ò a kòto d̃. Àdi a s̃año s̃isi n̄ baadi t̃s̃a à b̃ote kūnwo. ⁴Tó à b̃ote kūnwo, ádi doñne are òdigō téi kũ ò a kòto d̃ yāi. ⁵Òdi we ò té gbē pāndeiro. Òdi bàa lēne kũ ò gbē pānde kòto d̃ro yāi. ⁶Yesu yā p̃ii lēkōañne, akũ odi d̃ tó bó yān àten oñnero.

Yesu bi sādāri maname

⁷Abire yāi Yesu èra à p̃innē: Yāpuran maten oáre, makūme karale ũ s̃añone. ⁸Gbē kũ ò dòmene areño bi kpāniñome, kpāni wédeweñome n̄ p̃ínki, akũ s̃año d̃i n̄ yā maro. ⁹Makūme karale ũ. Gbē kũ à gē ma gūn ni aafia le. Anigō gē agō bo ani p̃óbleki le. ¹⁰Kpāni'ona yāin kpāni d̃i su àdi p̃ó de àdi p̃ó kakate. Ma sume, de gbēño gō wēndi ṽi ògō ṽi papana. ¹¹Makūme sādāri mana ũ. Sādāri mana d̃i g̃i a wēndiii a s̃año yāi. ¹²Zamalinga bi sādāri mananlo. Kũ s̃año de a p̃ó ũro yāi, tó à è lewanna ten su, ádi s̃año tón à bàa lēne, akũ lewanna d̃i s̃i s̃año té à n̄ fākōa. ¹³Gbē p̃ii bàkaa d̃igō kú kũ s̃añoro, kũ à de zamalinga ũ yāi. ¹⁴Makūme sādāri mana ũ. Má a s̃año d̃, ma s̃año s̃ ò ma d̃, ¹⁵lākũ De Luda ma d̃ akūs̃ má a d̃ nà. Maten gi ma wēndiii n̄ yāi. ¹⁶Má sã pāndeño ṽi kũ ò kú kara d̃i gūnlo. Séde mà su kūnwo se. Oni ma kòto ma, kpàsa ni gō mēn do kũ d̃āriio mēn do. De Luda yemai ¹⁷kũ maten gi ma wēndiii yāi, de mà era mà s̃i d̃. ¹⁸Gbēke ni ma wēndi s̃imaro, mani g̃ii kũ ma z̃idaome. Má a giina zé ṽi, má a sina zé ṽi d̃. Yā kũ ma De d̃itemenen gwe.

¹⁹Yā p̃ii yāi Yuda gbānadeño kēkēkōa d̃. ²⁰Ñ té gbēño p̃i dasi: À t̃ana ṽime, a m̃ii l̃ite. Bóyāin áten sã kpá a yāii?

²¹ Ñ gbēkeno pì: Tānade yā'onaan gwero. Tāna ni fō à vīna wé wé yá?

Yesu a ludakena onnenaa

²² Luda kpé sakena dikpe kà zaa Yurusemu. Bunsire gūmme, ²³ akū Yesu ten kure Luda ɔnn, zaa gu kū òdi pì Sulemanu èdan. ²⁴ Akū Yuda gbānadeno likai, ò à là ò pì: Ìni ó tó lokona ari bōrē? Tó Arumasihume n ũ, ñ owere swāswa. ²⁵ Akū Yesu wēm̃ma à pì: Ma òárē, ádi síro. Yā kū maten ke kū ma De tsoo pìnc̃n a sēeda ũ. ²⁶ Ákōñ sō ádi síro, kū á de ma s̃āñ ũro yāime. ²⁷ Ma s̃āñ dī ma kòto ma. Má ñ dō, akū òdigō tēmai. ²⁸ Madi wēndi kū àdi lākaro kpám̃ma, oni ga zikiro. Gbēke ni fō à ñ bo ma ɔīro. ²⁹ Ma De kū à ñ kpáma de gbē sīnda pínkila. Gbēke ni fō à ñ bo a ɔīro. ³⁰ Makū kū ma Deo ó dokōñme.

³¹ Gbānade pìnc̃n gbēe sēsē dō de ò a pápao ò a de. ³² Akū Yesu píñne: Ma yā mana kū ma De dāmeneno kēárē dasi. Yā mana kpate yāime á ye à ma pápa kū gbēeoo? ³³ Akū gbānade pìnc̃n wēa ò pì: Ó ye ò ñ pápa kū gbēeoo yā mana kū ñ kē yāinlo. Kū ñ dōkē kū Ludao yāime. Bisāsirime n ũ, akū ñ ñ zida sē Luda ũ. ³⁴ Akū Yesu wēm̃ma à pì: Luda ò á doka takadan à pì Ludañme ñ ũ. ³⁵ Luda dí gbē kū àten yā oñ̃ne pìnc̃n sīsī ludañroo? A yā gogona vī sōro. ³⁶ Makū kū ma De ma dite adona à ma zī andunia gūn sō, kū ma pì Luda Nén ma ũ, bóyāi a pì ma dōkē kū Ludao? ³⁷ Tó mateni ma De yākena kero, àsun ma yā síro. ³⁸ Tó maten ke sō, bee tó ádi ma yā síro, à ma náani ke ma yākenano yāi, de àgō dō s̃āns̃ān kū De Luda kú ma gūn, akū má kú a gūn sō. ³⁹ Akū ò èra òten zé wete ò a kū, akū à pìtírm̃ma.

⁴⁰ Akū à èra à gēe Yoda bara dire, gu kū Yahaya gbēno da'ite kēn káaku. À goro pla kē gwe, ⁴¹ akū ò sù a kīnaa dasidasi ò pì: Bee kū Yahaya dí daboyā ke kero,

yā kū à ò gbē díkīna musu pínki bi yāpura-me. ⁴² Akū wà a náani kē gwe dasi.

Lazaru ganaa

11 Gbē kū òdi pine Lazaru ten gyā ke zaa Betani wēte kū Mariama kū a vīni Maatao kún. ² Mariamame nōgbē kū à nīsī gbīnnade kù Dikiri gbāa à gōgo kū a mikāo ũ. ³ Akū Lazaru dāre pìnc̃n lég-bāzā kē Yesune ò pì: Dikiri, ñ gbēnna ten gyā ke. ⁴ Kū Yesu yā pīi mà à pì: Gyā pīi nī lāka kū gaoro. De Luda gakuri bo gupuraa yāime, de Luda Né sō tó bo a musu. ⁵ Yesu ye Maatai kū a dakūnao kū Lazaru. ⁶ Kū à mà Lazaru ten gyā ke, akū à gō gu kū à kun gĩa goro pla. ⁷ Abire gberan à pì a ibañne: Ò era ò gé Yudea. ⁸ Akū a ibaññ pine: Rabi, gbānadeno ye ò ñ pápa kū gbēeoo adi gī kero, akū ñ ye ò era ò gé gwe dō yā? ⁹ Yesu pì: Fānantē dō bi awa kuri awēplanloo? Gbē kū àten kure fānantē dī gē síro, kū àten gu e andunia díkīna gupurai yāi. ¹⁰ Tó àten kure gwāani, àdi gē sí kū à gupura pì vīro yāi.

¹¹ Yā pì onaa gbera Yesu píñne: Ó gbēnna Lazaru i òme. Mani gé mà a vu. ¹² Akū a ibaññ pine: Dikiri, tó àten i ome, ani aafia le. ¹³ Lazaru ga yāñ Yesu ten oñ̃ne, akū òten da i'onaame yāpura. ¹⁴ Akū Yesu òñ̃ne swāswa sà à pì: Lazaru gāme. ¹⁵ Ma pō kē nna kū má kú gwero, de à le à ma náani ke yāi. Ò gé a kīnaa. ¹⁶ Akū Tomasi kū òdi pine Sika pì a gbēñne: Ò gé kū Dikirio ò ga ó pínki.

Yesume gbē kū àdi gènc̃n vu à wēndi kpám̃ma ũ

¹⁷ Kū Yesu kà gwe, à sù à lè ò Lazaru vī à gīnake à kē goro siikō kō. ¹⁸ Betani kú kāni kū Yurusemuo lán kiloo aakō bà. ¹⁹ Yuda gbānadeno bò zaa gwe dasi ò sù Maata kū Mariamao kīnaa, de ò sùru kpám̃ne ñ dāgō ga yā musu. ²⁰ Kū Maata mà Yesu ten su, à bò à gēe daale, ama Mariama zē be. ²¹ Akū Maata pì Yesune: Dikiri, tó ñ kú lame yā, de ma

dāgō dí garo. ²² Bee tera má dō kũ yā kũ n gbèka Luda, ani kenne. ²³ Yesu pìne: N dāgō ni vu. ²⁴ Maata pìne: Má dō kũ ani vu zī kũ gèno ni vu goro kpède zī. ²⁵ Yesu pìne: Makūme gbē kũ àdi gèno vu à wèndi kpámma ũ. Bee tó ma náanikerii gā, anigō kpé kumme. ²⁶ Gbē kũ à kun, akū àteni ma náani ke ni ga zikíro. N abirekū sì yá? ²⁷ Maata pìne: Ee, Dikiri, ma sì kũ Arumasihume n ũ, Luda Né kũ ò pì ani su andunia gūn.

Yesu wé'i kàn

²⁸ Kũ Maata ò le, akū à gèe à a dakūna Mariama sisi, akū à pìne asiri gūn à pì: Danneri sù àteni n gbeka. ²⁹ Kũ Mariama yā pìi mà, à fùte likalika àten gé a le. ³⁰ Yesu dí gínake à gē wēte gūn kòro, à kpé kú gu kũ Maata dàalen. ³¹ Gbānade pìno kú kpén kũ Mariamao, òten sùru kpáne. Kũ ò è à fùte likalika à bò, ò bò ò tēi, zaakū òten da àten gé sò do miraame. ³² Kũ Mariama kà gu kũ Yesu kún, kũ à a è, à kùte a gbá sare à pìne: Dikiri, tó n kú lame yā, de ma dāgō dí garo. ³³ Yesu è àten sò do, akū gbānade kũ ò kú káao pìno ten sò do do. Akū à nèseyoko sì a pò yāka. ³⁴ Akū à pì: A a vī máa? Ò wèa ò pì: Mare, n mō n gwa. ³⁵ Yesu wé'i kàn. ³⁶ Akū gbānade pìno pì: À gwa lākū à yei nà. ³⁷ Akū n gbēkeno pì: Àkàa kũ à vīna wé wē, ani fō à gi Lazarune àsun garoo?

Lazaru vunaa

³⁸ Kũ Yesu ten gé mira pì kīnaa, akū à nèseyoko sì do. Mira pì bi gbēwēeme, gbē gbēntē tàtaalé. ³⁹ Yesu pì: À gbēe pì go a léa. Akū gbē kũ à gāa pì dāre Maata pìne: Dikiri, àten gbī sō, zaakū à kē goro siikōn dí. ⁴⁰ Yesu pìne: Mádí onne kũ tó n ma náani kē, ìni Luda gakuri eroo? ⁴¹ Kũ ò gbēe pìi gò, akū Yesu wé sē musu à pì: Baa, ma n sáabu kē kũ n ma yā mà. ⁴² Má dō kũ ndigō ma yā ma goro sīnda pínki, ama ma ò le pari kũ ò kú lano yāime, de ò le ò sí kũ mōkōmme n ma zī. ⁴³ Kũ à ò le,

akū à pūtā kũ kòto gbānao à pì: Lazaru, n bo. ⁴⁴ Akū gbē kũ à gāa pìi bò, pòle fífina a mēea, biza yīna a mīia. Yesu pìinne: À pò poroa à a gbare.

Lélpakūsūna Yesui

⁴⁵ Yuda gbānade kũ ò sù Mariama kīnaa pìno, kũ ò yā kũ Yesu kēe pìi è, ò a náani kēe dasi. ⁴⁶ Ama n gbēkeno gēe Farisino kīnaa, ò yā kũ Yesu kēe gbāfīne. ⁴⁷ Akū sa'orikino kũ Farisi pìno gbānadeno sisi kōkakaranaaa ò pì: Gbē pì ten daboyā ke dasi, bō óten kēe? ⁴⁸ Tó o tò àten ke le, baadi ni a náani ke, Romudeno ni su ò ó Luda kpé kũ ó burio kakate pínki. ⁴⁹ Akū Kayafa n gbē mēn do kũ à de sa'oriki zōkō ũ wē birea pìinne: Á yāke dōro. ⁵⁰ Á dō kũ gbē mēn do gana ó pínki gēne ũ mana de ó buri kakatenalaroo? ⁵¹ Adi yā pì o kũ a zida poyeinaaoro. Kũ à de sa'oriki zōkō ũ wē birea yāin à annabikeyā ò kũ Yesu ni ga Yudano gēne ũ. ⁵² Adi ke Yudano ntēnenlo, ari kũ Luda né kũ ò fākōanano do, de à n ke mē dokōno ũ. ⁵³ Zaa zī bīrean gbānade pìno zē kũ Yesu denaao. ⁵⁴ Abire yāi Yesu dí bo gupuraa n té doro. Akū à gēe lakutu kũ à kú gbāranna sare kũ òdi pì Eflaimu. À goro pla kē gwe kũ a ìbano.

⁵⁵ Yudano Vīnla dikpe kà kāni. Ò bò lakutuno gūn dasidasi, ò gēe Yurusalemu gbābona yāi ari dikpe pì gé ká. ⁵⁶ Òten Yesu wete, ò zena Luda onn, òten kō lala òten pì: Áten da deramee? Ani we à su dikpe dí ke yá? ⁵⁷ Sa'orikino kũ Farisino dite kũ tó gbēke Yesu kúki dō, à onne de ò le ò a kũ.

Nísi gbī nna kuna Yesu gbáa

(Mat 26:6-13, Maa 14:3-9)

12 Vīnla dikpe gō goro suddo, akū Yesu sù Betani, Lazaru kũ à a vù bona gan wētea. ² Ò pòble kē Yesune gwe. Maata mé àten pòble kpaatete, Lazaru sō à kú pòblerino té kũ Yesuo. ³ Akū Mariama nísi buri mana ogode sē

à sùo, à kù Yesu gbáa, akù à a gbá gògo kù a mìkào. Nísi gbí dàgula kpé pìi gūn. ⁴Yesu ìbano doke Yudasì Isikarioti kù ani Yesu kpámma pì: ⁵Nísi dí ɔɔ kà andurufu wàa do kpé basɔro. Bóyāi odi yā à a ɔɔ kpà takasidenɔaroo? ⁶Adi ke à abirekù o takasidenɔ wëndagwana yāinlo, kù à de kpāni ũ yāime. Àkù mé àdigɔ ɔɔsɔnɔ kùna àgɔ ɔɔ finti bo. ⁷Akù Yesu pì: Ñ nɔgbē dake tó. Abirekù dīte ari ma gē kegɔrame. ⁸Takasidenɔ nigɔ kú kááo gɔɔ sinda pínki, makù sɔ manigɔ kú kááo gɔɔ pínkiro.

Lékpakūsūna Lazarui

⁹Yuda gbānadenɔ mà kù Yesu kú Betani, akù ò gēe gwe dasidasi. Adi ke Yesu yāin ò gēe adoro, de do ò Lazaru kù Yesu a vù bona gan e yāime. ¹⁰Akù sa'orikino zèo ò Lazaru de se do, ¹¹zaakù a yāin gbānadenɔ ten kēm̃ma dasi, òten Yesu náani ke.

Gbānakekpana Yesui zaa Yurusalemu

(Mat 21:1-11, *Maa*

11:1-11, Luk 19:28-40)

¹²Kù gu dɔ, pari kù ò sù dikpe ke Yurusalemuno mà kù Yesu ten su, ¹³akù ò zaa lánɔ zǔzǔ ò gēe daaleo. Òten wiki lé òten pì:

Ñ gbāna ke!

Arubarikaden gbē kù àten su kù Dikiri tóo ũ!

Arubarikaden Isarailano kina ũ!

¹⁴Yesu zaaki è à dià lákù à kēna Luda yān nà ò pì:

¹⁵Zaiɔdenɔ, àsun vīna kero.

Á kina ten su à di zaakine boro kpe.

¹⁶A ìbano dí yā pìi mì dɔ gīaro. Yesu fute à tana gakuri gūn gberan ò dɔ sà kù ò yā pìi kē a musume, akù mókɔnɔ mé ò a pínki kēne.

¹⁷Kù Yesu Lazaru sìsi à a vù bona miran, gbē kù ò kú káaono a baaruu kpàkpañne. ¹⁸Abire yāin pari gēe ò dàale, zaakù ò mà kù à daboyā pìi kē. ¹⁹Akù

Farisino pikɔne: A è yá? Óni fɔ ò póke woaro. À gwa lákù andunia bò à téi nà.

²⁰Girikinon kù gbē kù ò sù donyī ke dikpekekinɔ té, ²¹akù ò gēe Filipi kù à bò Betesaida, Galili būsun kīnaa, ò wé kēa ò pì: Mare, ó ye kɔ'enaai kù Yesuo. ²²Filipi gēe à ò Andurune, akù ò gēe ò ò Yesune leelee.

Yesu a ga yā'onaa

²³Yesu piñne: Bisāsiri Né tɔbogɔɔ kà. ²⁴Yāpuran maten oāre, tó pówe dí gē būsuu gūn à fɔmbaa boro, àdigɔ kun adome. Tó à fɔmbaa bò sɔ, àdi né i manamana. ²⁵Gbē kù à ye a wëndiii ni kurai. Gbē kù à gì a wëndiii andunia díkīnan sɔ, ade nigɔ kùna ari gɔɔ sinda pínki. ²⁶Tó gbē ye à zī kemene, àgɔ témai. Ma zīkeri pì nigɔ kú gu kù má kún. Tó gbē ten zī kemene, ma De ni a kpe ta. ²⁷Tera sà ma pɔ yàka. Bón mani oo? Mani pì, Baa, ñ ma bo yā kù àten suman yá? Oi! Ma su yā kù àten suma pì yāime. ²⁸Baa, ñ tó bo. Akù kòtoo bò ludambe à pì: Ma tó bò kò, akūsɔ mani era mà bo do.

²⁹Kù gbē kù ò kú gwenɔ mà, ò pì: Legū mé à pūtā. Gbēkenɔ pì: Malaika mé à yā òne. ³⁰Akù Yesu piñne: Adi ke ma yāin kòtoo pìi boro, á yāime. ³¹Yā ni vute andunia díkīnaa sà. Oni andunia díkīna kina bo kpatan sà. ³²Makù sɔ, tó ò ma se ò ma do musu mani buri sinda pínki gáte ò su ma kīnaa.

³³Kù Yesu ò le, à ga kù ani ga takan à téa. ³⁴Akù gbēnɔ piñne: O mà à kú doka takadan ò pì Arumasihi nigɔ kun gɔɔ pínkime, akù n pì oni Bisāsiri Né sé ò do musu sɔ bi? Díme Bisāsiri Né pì ũu? ³⁵Yesu wēm̃ma à pì: Gupura kunna kááo gɔ fítme. Gɔɔ kù gupura pì kú kááo, àgɔ kuren, de gu sún sira kúáwaro yāi. Gbē kù àten kure gusiran dɔ gu kù àten génlo. ³⁶Gɔɔ kù á gupura pì vī, à gupura pì náani ke, de à gɔ gupuradenɔ ũ.

Kù Yesu ò le, akù à gēe à ùtérne.

Gběno dí Yesu náani kero

³⁷ Bee kù daboyā dasi kù à kè n wáranɔ, odi a náani kero, ³⁸ de yā kù annabi Isaya ò le à papa yāi kù à pì: Dikiri, gbēke dí baaru kù o kpà síro.

Ò n gbāna è odi dōro.

³⁹ Odi we ò a náani kèro, zaakū Isaya pì dɔ:

⁴⁰ Luda n wé vīna kùñne

de òsun gu ero.

À n kùgbāna kùñne

de òsun yā ma

ò are dɔa à n werekōaro.

⁴¹ Isaya abirekū ò kù à Yesu gakuri è yāime, akū à a yā ò. ⁴² Bee kù abireo gbānade pìno Yesu náani kè dasi. Faris-ino yāin òdigō ye ò dōm̄maro, de òsun aduakekpe zé zōñnero yāi. ⁴³ Zaakū ò ye bisāsirinɔ n sáabu kpá de Luda n sáabu kpála.

⁴⁴ Akū Yesu pūtā à pì: Gbē kù àteni ma náani ke, adi ke makūn àteni náani ke adoro, àten gbē kù à ma zī náani keme se dɔ. ⁴⁵ Gbē kù àteni ma e ten gbē kù à ma zī eme se. ⁴⁶ Ma su andunia gūn gupura ūme, de gbē kù àteni ma náani ke sún gō gusiran doro. ⁴⁷ Gbē kù à ma yā mà akū à kūnaro, adi ke makū mé mani yā vutearo, zaakū mádi su yā vute anduni-anlo, ma su andunia sura bame. ⁴⁸ Yākpatekena ten gbē kù à gīmai adi ma yā síro dā. Yā kù ma òneɛ pì mé aní vutea zī-azī. ⁴⁹ Zaakū mádi yāke o kù ma zīdaoro. Yā kù ma ò kù yā kù ma dàñneo, ma De kù à ma zī mé à dìtemene. ⁵⁰ Má dō kù yā kù à dìtemene bi wēndi kù adi lākaro yāme. Abire yāi yā kù maten o, maten o lākū ma De dàmene nàme.

Yesu a ibano gbá pipinaa

13 Ari Vīnla dikpe gō gé ká, Yesu dō kù a bona andunia dí gūn tana a De kīnaa goro kà. Lākū à ye a gbēno an-

dunia gūn nà, à yeñyī ari a wēndi lémme.

² Kū òten ɔkɔsi pò ble, Ibilisi gīnake à yā dà Simo Isikarioti né Yudasī swēn kò, de à Yesu kpámma. ³ Yesu dō kù a De pò sīnda pínki nàare a ɔī. À dō kù a bo Luda kīnaame, akūsō áni era à tá a kīnaame. ⁴ Goro kù òten pò ble, Yesu fūte à a uta bō à kàte, akū à tawali sē à dō a pì. ⁵ Abire gbera à í kà ta gūn, akū à nà a ibano gbá pīpinaa, àten gogo kù tawali kù à dō a piaao. ⁶ Kū à kà Simo Pita kīnaa, Pita pīne: Dikiri, mōkōn mé īni ma gbá pīpimene yá? ⁷ Yesu wēa à pì: N yā kù maten ke dō gīaro, ama īnisūn dō. ⁸ Pita pīne: Īni ma gbá pīpimenero fá! Yesu pīne: Tó mádi n gbá pīpiro, n bàka kù kūmao doro. ⁹ Simo Pita pīne: Dikiri, adi ke ma gbáme adoro, ma ɔ kù ma mīoome dɔ. ¹⁰ Yesu pīne: Gbē kù à zú òo bàka kù kù a mēgu ke pīpinaaoro, séde a gbá, zaakū à puname. Á gbāsīro, ama adi ke á pínkinlo. ¹¹ À gbē kù ani a kpámma dō. Abire yāin à pì ò gbāsī sari n pínkiro.

¹² Kū à n gbá pīpīnne à làka, à a uta sē à dà, akū à èra a gbēnh. À pīnne: Á yā kù ma kēare dō yá? ¹³ Adì ma sīsī Danneri kesō Dikiri. Àten o a zéame, zaakū má de a ūme. ¹⁴ Lākū makū kù má de á dikiri kù á danneriio ū á gbá pīpiare nà, àgō kō gbá pīpi le se. ¹⁵ Ma a taka kēare. Àgō ke lākū ma kēare nà. ¹⁶ Yāpuran maten oare, zōblerii dīgō de a dikirilaro, zīrii dīgō de gbē kù à a zīlaro.

¹⁷ Lākū a yā bire dō nà, arubarikadenon á ū tó àten ke le. ¹⁸ Adì ke á pínki yān maten oro. Má gbē kù ma n sēno dō. Séde yā kù à kēna Luda yān dí papa kù ò pì: Gbē kù odi ɔ kakara ta dokōno gūn mé à bō ma kpe. ¹⁹ Maten oare tera ari à kpé à su, de tó à sù, áni sí kù makūme a ū. ²⁰ Yāpuran maten oare, gbē kù à ma zīrii sì ma sime. Gbē kù à ma si sō, ade gbē kù à ma zī sime.

Yesu gĩnake à dō yā kũ Yudasi ni ke

(Mat 26:20-25, Maa
14:17-21, Luk 22:21-23)

²¹ Kũ Yesu ò le, à nèseyoko sì, akũ à òĩne swáswa à pì: Yāpuran maten oáre, á gbē mèn do mé ani ma kpámma. ²² Akũ a ibano kō wé gwàgwa ò bídi kè gbē kũ à téa. ²³ Iba do kũ Yesu yei manamana gengesekena a sare. ²⁴ Akũ Simo Pita lézuki kène à Yesu la tó dín à téa. ²⁵ Akũ ibaa pìi nà Yesu à a là à pì: Dikiri, díme? ²⁶ Yesu wèa à pì: Mani loma zō dōoa mà kpá adea. Akũ à lomaa zō dōoa à kpà Simo Isikarioti né Yudasia. ²⁷ Kũ Yudasi lomaa pìi sì, Setan gèagu gònɔ. Akũ Yesu pìne: Yā kũ ìni ke n ke lika-lika. ²⁸ Gbē kũ òten pò blenɔ ke dí dō ke báyāi Yesu òne lero. ²⁹ Kũ Yudasi mé àdigō ɔgōsōnō kũna, akũ gbēkeno ten da Yesu pìne à gé dikpe pò kũ ò yeino lúme ke à gé póke kpá takasidenɔa. ³⁰ Kũ Yudasi lomaa pìi sì, à bò gònɔ. Gwāanime sō.

Yesu gĩnake à dō yā kũ Pita ni ke

(Mat 26:31-35, Maa
14:27-21, Luk 22:31-34)

³¹ Kũ Yudasi bò, akũ Yesu pì: Tera sà Bisāsiri Né ni tó bo, Luda sō ani tó bo a yā musu. ³² Tó Luda tó bò a musu sō, Luda ni a tó bo a kīnaa, akūsō ani bo gōnɔme. ³³ Ma néno, ma kunna kááo gō fítme. Áni ma wete, ama maten oáre tera lākũ ma ò gbānadenone nà, áni fō à gé gu kũ maten tánlo. ³⁴ Maten yā dufu diteáre, àgō yekōi. Lākũ má yeáì nà, ákōnō sō àgō yekōi le dō. ³⁵ Tó á yekōi, baadi ni á dō ma ibano ũ.

³⁶ Simo Pita a là à pì: Dikiri, nten tá máa? Yesu wèa à pì: Gu kũ maten tán, ìni fō n témai gīaro, ama ìni láka n su. ³⁷ Pita pìne: Dikiri, báyāi mani fō mà ténýi teraroo? Mani gí ma wëndiini n yāi. ³⁸ Yesu pì: Ìni gí n wëndiini ma yāi sō yá? Yāpu-

ran maten onne, ari ko gō gé lé zu, ìni ledi kpámai gēn aakō.

Yesume ludambe zé ũ

14 Àsun tó á nèse yakaro. À Luda náani ke, à ma náani ke dō. ² Ma De be onn kpénenon kun dasi, tó à de lero, de ma oáre. Maten gé gu kekeáre. ³ Lākũ maten gé gu kekeáre nà, mani era mà su mà á sète mà tá kááo ma kīnaa, de ákōnō se àgō kú gu kũ má kunwa. ⁴ Á gu kũ maten tán zé dō. ⁵ Akũ Tomasi pìne: Dikiri, ó dō gu kũ nten tánlo. Óni fō ò a zé dō derame? ⁶ Yesu wèa à pì: Makũme zé ũ, makũme yāpura kũ wëndiio ũ. Gbēke dī le à gé ma De kīnaa ma gbákūnaa sariro. ⁷ Tó á ma dō, de á ma De dō. Zaa tera a a dō, akūsō a a è.

⁸ Akũ Filipi pìne: Dikiri, n n De mowere. Abirekũ ni mōwá. ⁹ Yesu pìne: Filipi, má kú kááo zaa gikena, akũ ní ma dōroo? Gbē kũ à ma e à ma De e. Báyāi nten pì mà a De mōáre? ¹⁰ Kũ má kú ma De gūn, akūsō ma De kú ma gūn, nídi síroo? Yā kũ maten oáre maten o kũ ma zidaoro. Ma De kũ à kú ma gūn mé àdi a yākenano ke. ¹¹ Kũ ma pì má kú ma De gūn, ma De sō à kú ma gūn, à ma yā sí. Tó len sōro, à sí daboyākena pino yāi. ¹² Yāpuran maten oáre, gbē kũ àteni ma náani ke ni yā kũ madì ke pino ke. Bee kũ à de abireno la se, kũ maten tá ma De kīnaa yāi. ¹³ Pó sinda pínki kũ áni wé ke kũ ma tóo mani ke de ma De tó bo ma musu yāi. ¹⁴ Pó kũ áni a wé kema kũ ma tóo pínki, mani ke.

Yesu lékena a Nini yā musu

¹⁵ Tó á yemai, áni gō yā kũ ma ditenɔ kũna. ¹⁶ Mani wé ke ma Dea, ani á gba Zekūnwode pānde kũ anigō kú kááo goro sinda pínki ¹⁷ Nini yāpurademe. Andunia gbēno ni fō ò a síro, zaakũ òteni a ero, akūsō ò a dōro. Ama á a dō, zaakũ à kú kááo, akūsō anigō kú á gūn. ¹⁸ Mani á tó ádoro, mani era mà su á kīnaa. ¹⁹ Á gō

fíti kú andunia ni ma e doro, ama áni ma e. Kú má kun yāi, ániḡ kun se. ²⁰ Goro kúá ániḡ dō kú má kú ma De gūn, á kú ma gūn, akūsō má kú á gūn. ²¹ Gbē kú à ma yāditenano dà akūsō à kūna, ade mé à yemai. Ma De nigō ye gbē kú à yemai, makū sō manigō yei mani ma zīda mōne.

²² Akū Yudasí a là, adi ke Yudasí Isikariotintin, à pì: Dikiri, à kē dera ini n zīda mōwere, akū andunia sō ani n eroo? ²³ Akū Yesu wēà à pì: Tó gbē yemai, anigō ma yā kūna. Ma De nigō yei, óni su a kīnaa ò vute lēlē. ²⁴ Gbē kú à yemairo ma yā kūnaro. Yā kú áten ma pì dí bo ma kīnaaro, à bò ma De kú à ma zī kīnaame. ²⁵ Ma yā pìi òáre goro kú má kpé kú kááo. ²⁶ Ma De ní a Nini zī kú ma tōo Zekūnwode ũ. Àkū mé ani yā sīnda pínki dadaáre, ani tó yā kú ma òáre dōágu pínki. ²⁷ Mateni á tó kú aafiaao, ma zīda aafiaan mateni á gba. Mateni á gba lálkū andunia dì ní gba nàro. Àsun tó á nèse yakaro, àsun tó vīna á kūro. ²⁸ A mà ma òáre maten tá mani era mà su á kīnaa. Tó á yemaime, de á pō nna kú maten tá ma De kīnaa yāi, zaakū ma De demala. ²⁹ Ma òáre tera ari à kpé à ke, de tó à kē, áni ma náani ke. ³⁰ Mani le mà yā ò kááo à gūi kē doro, zaakū andunia díkīna kīna ten su. À gbāna vī ma musuro, ³¹ ama lálkū ma De dāmene nān maten ke, de andunia le à dō kú má yei. À fute ò go gu díkūn.

Yesume geepi lí yāpura ũ

15 Makūme geepi lí yāpura ũ, ma Deme geepi lí búde ũ. ² Àdi lígā kú à péma né'inaa sari zō pínki, akūsō àdi a né'iri one lago pínki de a né'ina kara yāi. ³ Ákōno sō á puname yā kú ma òáre yāi. ⁴ Àḡō kú ma gūn lálkū má kú á gūn nà. Lígāa dì fō à né kpá a zīdaoro, séde àḡō kú lídaa. Leme ákōno áni fō à né kpáro, tó adi ke àḡō kú ma gūn baasiro. ⁵ Makūme geepi lída ũ, ákōnōme a gāno ũ. Gbē kú à kú ma gūn, akūsō má kú a gūn, àkū mé ani né kpá manamana, za-

akū áni fō à póke ke ma sariro. ⁶ Tó gbē kú ma gūnlo, oni a zukūna, lálkū òdi lígā zō ò zukūna à kori kú ò séte ò ká tén à té kú nà. ⁷ Tó á kú ma gūn, akūsō ma yā kú á gūn, à pō sīnda pínki kú á yei wé ke, áni le. ⁸ Tó a né kpá manamana, gbēno nigō dō kú ma íbanon á ũ yāpura, ma De tō ní bo. ⁹ Má yeáí lálkū ma De yemai nà. Àḡō kú ma yenyī gūn. ¹⁰ Tó á yā kú ma ditenō kūna, ániḡ kú ma yenyī gūn, lálkū má yā kú ma De ditenō kūna nà, akūsō má kú a yenyī gūn. ¹¹ Ma yā pino òáre, de ponna kú má vī ḡō kú á gūn yāime, á ponna nigō papana. ¹² Yā kú ma díteáren dí: Àḡō yekōi lálkū má yeáí nà. ¹³ Tó gbē ḡi a wēndiii a gbēnnano yāi, gbēke yenyī vī de abirekūlaro. ¹⁴ Tó áten yā kú ma díteáre ke, ma gbēnnanon á ũ. ¹⁵ Madí á sísí zōblerino doro, zaakū zōblerii díḡō a dikiri bokote dōro. Ma á sísí ma gbēnnanōme, zaakū yā kú ma mà ma De kīnaan ma òáre pínki. ¹⁶ Ákōno mé a ma sero, makū mé ma á sé, akū ma á zī à gé né ká, nékana kú ani lálkaro, gbasa De Luda á gba pō sīnda pínki kú a wé kēa kú ma tōo. ¹⁷ Yā kú ma díteáren dí: Àḡō yekōi.

Andunia zāna Yesugu kú a íbanō

¹⁸ Tó andunia zāágu, àḡō dō kú à zāmagu á ā. ¹⁹ Tó andunia gbēnon á ũ, de andunia yeáí. Lálkū ma á sé ma á bó andunia gūn nà, á de a gbēno ũro. Abire yāin andunia zāágu. ²⁰ À tó yā kú ma òáre ḡō dōágu. Zōblerii díḡō de a dikirilaro. Lálkū ò wé tāma nà, len oni tāáwa le. Tó ò ma yā kūname, onigō á yā kūna se dō. ²¹ Oni yā bireno keáre pínki ma tō yāi, zaakū ò gbē kú à ma zī dōro. ²² Tó mádi su ma yā òñne yāro, de ò taari víro. Ama tera sà ní taari kutena víro. ²³ Gbē kú à zāmagu zā ma Degume se. ²⁴ Tó mádi yā kú odi ke yāro ke ní téro, de ò taari víro. Ama tera sà ò yā kú ma kēno è, akū ò zāmagu kú ma Deo ó pínki, ²⁵ de yā kú à kú ní doka gūn papa, kú ò pì ò zā-

magu pāme. ²⁶Tó Zekūnwode kū mani a gbareáwa bò ma De kīnaa à sù, Nini yāpurade kū àdi bo a kīnaa pìi, ani ma sèeda ke. ²⁷Ákōnō sō, áni ma sèeda ke, kù á kù kūmao zaa káaku yāi.

16 Ma yā dínō òáre de àsun furo yāime. ²Oni aduakekpe zé zšáre. A goro ten su se kù gbē kù ani á de nigō da Luda zín àten ke. ³Oni yā pínō keáre kù ò ma De kù makūo dšro yāi. ⁴Ma yā dínō òáre de tó a goro kà, ániḡ dš kù ma òáre kò.

Luda Nini zikenaa

Mádi yā dínō òáre zaa káakuro, kù má kù kááo yāi. ⁵Maten tá gbē kù à ma zī kīnaa sà, ama á gbēke dí ma la gu kù maten tánlo. ⁶Á nèsee yàka sà kù ma yā dínō òáre yāi. ⁷Yāpuran maten òáre, ma tana ni àre keáre, zaakū tó mádi táro, Zekūnwode pì ni su á kīnaaro. Tó ma ta, mani a zíáwa. ⁸Tó à sù, ani tó andunia a yāze dš durunna kù manakenaao kù yāvutemmanaao musu. ⁹Oni a yāze dš durunna yā musu, kù odi ma náani kero yāi. ¹⁰Oni a yāze dš manakena yā musu, kù maten tá ma De kīnaa, áni ma e doro. ¹¹Oni a yāze dš yāvutemmanaao musu, kù yā vùte andunia díkīna kīnaa yāi. ¹²Má yā vī dš dasi mà òáre, ama áni yā pínō fš gīaro. ¹³Tó Nini yāpurade sù, ani doáre are yāpura pínki gūn. Ani yā o kù a zida dšnaaoro, yā kù à màan anigō o, ani yā kù àten suno baaru kpááre. ¹⁴Ani ma tó bo, zaakū ani ma yānō sēte à babaáre. ¹⁵Pš kù ma De vī pínki bi ma pómē. Abire yāin ma pì, ani ma yānō sēte à babaáre. ¹⁶À ḡḡ fíti kù áni ma e doro, à ḡḡ fíti dš kù áni ma e.

Pšira litena pōnna ũ

¹⁷Akū a ìba keno pikōne: Bó yān àten owere gwee? À pì à ḡḡ fíti kù óni a e doro, à ḡḡ fíti dš kù óni a e. À pì dš, áten tá a De kīnaame. ¹⁸Akū ò pì: À ḡḡ fíti kù à òo pì de deraa? Ódi yā kù àten o pìi dšro dšro.

¹⁹Yesu dš kù ò ye ò a la, akū à pīnne: Kù ma pì à ḡḡ fíti kù áni ma e doro, akūsō à ḡḡ fíti kù dš áni ma e, abirekūn áten kš lalai yá? ²⁰Yāpuran maten òáre, áni sō dš à wēnda ke, ama andunia ni pōnna ke. Ániḡ kù pšira gūn, ama á pšira pì ni lite pōnna ũ. ²¹Tó nōgbē ye à né i, a nèsee dš yaka kù a wāwākēna goro kà yāi. Tó à né ì sš, wāwā kù à màa pìi dš dōn doro. A pō dš ke nna kù à né dufu ì andunia gūn yāi. ²²Len ákōnō sš á nèsee yakana le gīa. Mani era mà á e dš, á pō ni ke nna, gbēke sš ani fš à á pōnna pì síáwaro. ²³Goro kùá áni yāke lama doro. Yāpuran maten òáre, ma De ni pš sīnda pínki kù áni wé kea kù ma tó kpááwa. ²⁴Ari tera ádi pške wé ke kù ma tšoro. À wé ke, áni le de á pōnna ḡḡ papana yāi.

Yesu zīi blē anduniaa

²⁵Ma yā pínō lēkšāáreme. A goro ten su kù mani yā òáre kù yālekšāanaao doro, mani ma De yā òáre swáswa. ²⁶Goro kùá áni wé ke kù ma tó. Mádi òáre kù makūme mani wé keáre ma Dearo, ²⁷zaakū ma De a zīdane yeáí kù á yemai yāi, akūsō a ma bona a kīnaa sī. ²⁸Ma bo ma De kīnaa ma su andunia gūn. Tera sà maten andunia tó maten tá a kīnaa.

²⁹Akū a ìbanō pīne: Tš, nten yā o kù yālekšāanaao doro, nten o swáswame sà. ³⁰Ó dš sà kù í yā sīnda pínki dš, àdi ke sēto ò yāke gbekammáro. Abire yāin o n bona Luda kīnaa sī. ³¹Akū Yesu pīnne: Áteni ma náani ke sà yá? ³²A goro ten su à kà kš, kù áni fākšā, á baadi ni tá a bea à ma tó mado. Bee kù abireo má kun madoro, zaakū ma De kù kūmao. ³³Ma yā dínō òáre, de á laakari ḡḡ kpatena kunna ma gūn. Áni wētāmma le andunia gūn, ama à swē dite, ma gīnake ma zīi blē anduniaa.

Yesu aduakena a ìbanōne

17 Yesu yā pì onaa gbera à wé sē musu à pì: Baa, a goro kà. Ñ n Né

tó bo, de n Né n tó bo. ²N tò má iko ví gbě sīnda pínki musu, de mà wēndi kù àdi lákaro kpá gbě kù n kpàmanɔ. ³Mókɔn Luda mēn do légelege yāpurade kù makū Yesu Kírisi kù n zīio dōname wēndi kù àdi lákaro pì ũ. ⁴Ma n tó bò zíte. Zī kù n dāmenē mà ke ma kè ma laka. ⁵Baa, ñ gakuri kpáma n kīnaa tera sà, lákù n kpàma nà n kīnaa zaade andunia katenaro. ⁶Gbē kù n í sē andunian n í kpàmanɔ ma tò ò n dō. N pónome, akù n í kpáma. Ò n yā kūna, ⁷ò dō sà kù yā kù n dāmenē pínki bò n kīnaame. ⁸Ma yā kù n dāmenē dāfīne. Ò sì, akù ò dō kù ma bo n kīnaame yāpura. Ò sì kù mókɔn mé n ma zī. ⁹Maten wé keñne, adi ke andunian maten kenero, séde gbē kù n í kpáma pínɔ, zaakù n pónome. ¹⁰Ma gbēnɔ bi n gbēnɔme í pínki, n pónɔ bi ma pónome pínki. Maten tó bo í gāi. ¹¹Maten su n kīnaa, manigō kù andunia gūn doro, ama mókɔnɔ nigō kù andunia gūn. Baa Kúadonade, ñgō í kūna kù n tó kù n kpàma gbānao, de ògō kun mē dokɔnɔ lán ó bà. ¹²Gwɔ kù má kù kúnwo, má í kūna kù tó kù í kpàma pì gbānao. Ma í dākpā, akù í gbēke dí sātero, tó adi ke gbē kù à mīi pē kakatenaaa de n yā le à papa yāi. ¹³Tera sà maten su n kīnaa. Ma yā dínɔ ò andunia gūn, de ògō pónna kù má ví ví àgō papanafīma. ¹⁴Ma n yā dāfīne, akù andunia zāngu, kù andunia gbēnɔme í ũro yāi, lákù makū má de andunia gbē ũro nà. ¹⁵Maten wé kemma, adi ke de ñ í bo andunia gūnnlo, ama de ñ í dākpā a vāni yāime. ¹⁶Andunia gbēnɔme í ũro, lákù makū má de andunia gbē ũro nà. ¹⁷Ñ tó í kunna gō adona kù yāpura gbānao. N yāme yāpura pì ũ. ¹⁸Lákù n ma zī andunia gūn nà, len makū sō ma í zī andunia gūn le. ¹⁹Mateni ma zīda kpámma í yāi, de ògō kun n gbēnɔ ũ yāpura. ²⁰Adi ke maten wé keñne ndonlo, kù gbē kù oni ma náani ke í yā yāinome dɔ, ²¹de í pínki gō kun mē dokɔnɔ ũ. Baa, lákù í kù ma gūn nà

akūsō má kù n gūn, mókɔnɔ sō gō kù ó gūn le, de andunia le à sí mókɔn mé n ma zī. ²²Gakuri kù n kpàman ma kpàfīma, de ògō kun mē dokɔnɔ lán ó bà. ²³Má kù í gūn, akūsō í kù ma gūn, de ògō kun mē dokɔnɔ ũ māmam, de andunia gō dō kù mókɔn mé n ma zī, akūsō í yeñyī lākù í yemai nà. ²⁴Baa, gbē kù n kpàmanɔ, má ye ògō kù gu kù má kún, de ò wé ke pla kù ma gakurio, gakuri kù n kpàma kù í yemai yāi zaade andunia katenaro. ²⁵Baa Mana, andunia n dōro, ama má n dō, akù gbē dínɔn dō kù mókɔn mé n ma zī. ²⁶Ma tò ò n dō, manigō tó ògō n dō, de yenyī kù í ví kūmao gō kù í gūn, de makū sō mágō kù í gūn.

Yesu kūnaa

(Mat 26:47-56, *Maa*
14:43-50, Luk 22:47-53)

18 Yesu yā pì onaa gbera à bò kù a ìbanɔ, akù ò bikù Kidironu bara dire. Swadako kù gwe, akù à gēn kù a ìbanɔ. ²Yudasi bonkpede sō à gu pì dō, zaakù Yesu kù a ìbanɔ digō kakara gwe baala'i. ³Akù Yudasi gēe gwe kù soza gā doo kù dogari kù sa'orikino kù Farisino í zīnɔ. Ò fitilano kūna kù sētēnɔ kù gōkebonɔ. ⁴Yesu yā kù ani a le dō pínki, akù à bò à dāfīle à í lá à pì: Dín áten wetee? ⁵Ò wēa ò pì: Yesu Nazerame. À pīfīne: Makūme a ũ. Yudasi bonkpede pì kù kúnwo. ⁶Kù Yesu pīfīne, makūme a ũ, akù ò èra kpekpe, ò bò ò lēte. ⁷Yesu í lá dɔ: Dín áten wetee? Akù ò pì: Yesu Nazerame. ⁸Yesu wēfīma dɔ à pì: Ma òáre kù makūme a ũ. Tó makū áten wete, à tó gbē díkīnanɔ tá. ⁹À ò le de yā kù à ò yā le à papa yāime, kù à pì: Gbē kù n í kpàmanɔ, í gbēke dí sātero. ¹⁰Simɔ Pita fēneda lokona, akù à wòto à sa'oriki zōkō zīrii lēo à a opla sā zō fīēm. Zīrii pì tón Malaku. ¹¹Akù Yesu pì Pitane: Ñ n fēneda sɔtɔ a sòn. Mani wētāmma toko kù ma De dītemene í miroo?

¹² Akū sozano kū n gbē zōkōo kū Yuda dogarino Yesu kū ò a yì. ¹³ Akū ò gèe káao Anasa kīnaa gīa. Anasa bi Kayafa kū à de sa'oriki zōkō ū wē birea anzureeme. ¹⁴ Kayafa mé à lé dà Yuda gbānadenone yā à pì: À mana gbē mèn do ga baadi gēne ūme.

Pita ledikpana Yesui

(Mat 26:69-70, *Maa*
14:66-68, *Luk* 22:55-57)

¹⁵ Simo Pita kū iba pānde té Yesu kpe. Sa'oriki zōkōo iba pānde pì dō, akū ibaa pì té Yesui à gè sa'oriki zōkōo pì be onn, ¹⁶ ama Pita gō zena gānulea. Akū iba kū sa'oriki zōkō dō pìi gèe à yā ò nōgbē kū àten zé pì dākpāne, akū à tò Pita gè. ¹⁷ Akū nōgbē zédākpārīi pì Pita là à pì: Gōgbē pìi ibano dokeme n ūroo? Pita wèa à pì: Makūro. ¹⁸ Zīrino kū dogarino ten té kū ò lè kpákpa kū ĩa kun yāi. Pita kú kúnwo gwe, àten té kpákpa se.

Sa'oriki yālalana Yesua

(Mat 26:59-66, *Maa*
14:55-64, *Luk* 22:66-71)

¹⁹ Akū sa'oriki zōkō ten Yesu lala a ibano yāi kū a yādannenaao. ²⁰ Yesu wèa à pì: Ma yā ò baadine gupuraa. Ma yā dà-dāfīne aduakekpeno gūn kū Luda onnwo, gu kū Yudano dī kō kakaran n pínki. Mádi yāke o asiri gūnlo. ²¹ Bóyāi nteni ma lalaa? N ma yāmarino la, ò yā kū ma òfīne dō. ²² Kū Yesu yā ò le, dogari kū ò kú gwenò do a sān kè à pì: Òdi yā we sa'oriki zōkōo lero. ²³ Yesu wèa à pì: Tó yā vānin ma ò, n o ò ma. Tó yā manan ma ò sō, bóyāin n ma lee? ²⁴ Akū Anasa Yesu gbàre sa'oriki zōkō Kayafa kīnaa yīna.

Pita era à ledikpana Yesui dō

(Mat 26:71-75, *Maa*
14:69-72, *Luk* 22:58-62)

²⁵ Pita kpé ze gwe àten té kpákpa. Akū ò a là ò pì: A ibano dokeme n ūroo? Pita ledi kpà à pì: Makūmero. ²⁶ Sa'oriki

zōkōo zīrino do bi gbē kū Pita à a sā gò daneme, akū à pì: Mádi á e lee le swadakoo gūnloo? ²⁷ Akū Pita ledi kpà dō. Zaa gwe gōno ko lé zù.

Pilati yākpatekena kū Yesuo

(Mat 27:1-2, 11-14, *Maa*
15:1-5, *Luk* 23:1-5)

²⁸ Gudōo akū Yuda gbānadenò bō kū Yesuo Kayafa bea, ò gèe káao būsū gbē zōkō bea. Odi gē a onnlo, de òsungō gbāsīro yāi, zaakū ò ye ò Vīnla dikpe keme. ²⁹ Abire yāi Pilati bō à sù n kīnaa à pì: Yā kpaten á vī kū gbē pīioo? ³⁰ Ò wèa ò pì: Tó yāvānikeriinlo, de òdi su ò a kpámmaro. ³¹ Akū Pilati pīnne: À a sé à gé yākpate ke káao á zīda dokaa. Akū gbānade pīno pīne: Ó gbēdena zé vīro. ³² Abirekū kè de yā kū Yesu ò le à papa yāime, kū à a ga yā taka ò. ³³ Akū Pilati èra à gè onn. À Yesu sisi, akū à a là à pì: Mōkōn Yudano kīna ū yá? ³⁴ Yesu wèa à pì: Nten o le kū n zīdaoon yá, ke ò ma yā onnemee? ³⁵ Pilati pì: Yudan ma ū yá? N burino kū n sa'orikino mé ò n kpama. Bón n kèe? ³⁶ Yesu pì: Ma kpata bi andunia dīkīna pónlo. Tó ma kpata bi andunia dīkīna pómē, de ma ibano zīi kà de òsun ma kpá Yuda gbānadenaro. Ma kpata bi andunia la pónlo. ³⁷ Akū Pilati pīne: Ase kīname n ū yá? Yesu wèa à pì: N ò a zéa kū kīnan ma ū. Ò ma i, akū ma su andunia gūn yāpura sèedade ū. Gbē kū à de yāpura pō ū dī ma yā ma. ³⁸ Pilati pì: Bón yāpura ūu?

Yādana Yesula

(Mat 27:15-31, *Maa*
15:6-20, *Luk* 23:13-25)

Kū à ò le, à èra à bō à gèe Yuda gbānadenò kīnaa à pīnne: Mádi taari ke le gbē diaro. ³⁹ Á futeokarayā vī kū madī purusunano doke gbareáre Vīnla dikpe zī. Á ye mà Yudano kīna gbareáren yá? ⁴⁰ Akū ò wiki lè dō ò pì:

Àkūmero, Barabame! Baraba pì sō bi kpāni wédeweme.

19 Akū Pilati pì, ò Yesu kù ò a gbē kù flāao. ²Akū sozano lè fūraa tà ò kùne ò arukimba tēra dāne. ³Ōten nai dodo òten pi: Fɔɔ, Yudano kína! Akū òteni a sān keke. ⁴Pilati èra à bò dɔ, akū à pì gbēnɔne: À gwa, maten booāre bàai la de à le à dɔ kù mádi yāke learo. ⁵Yesu bò bàai, à lè fūraa pì kuna à arukimba wéde pì dana. Akū Pilati pínne: Gōgbē piin dí! ⁶Kū sa'orikino kù dogarino a è, ò wiki lè ò pì: Ñ a pá lía! Ñ a pá lía! Akū Pilati pínne: À a kù à pá lía á zida, zaakū mádi taari ke learo. ⁷Yuda gbānade pino wèa ò pì: Ó doka ví, akūsɔ doka pìi pì séde à ga, kù à a zida dīte Luda Né ũ yāi.

⁸Kū Pilati yā pìi mà, akū vīna kēke à a kù. ⁹À èra à gē kù Yesuo ɔnn dɔ, akū à a là à pì: N bo máa? Yesu dí wearo, ¹⁰akū Pilati pìne: Íni yā ò kūmaoroo? Ñ dɔ kù má n gbarena iko ví, akūsɔ má n pana lía iko víroo? ¹¹Yesu wèa à pì: Ñ iko ke ví ma musuro, sé kù Luda kpamma. Abire yāi gbē kù à ma kpamma durunna mé à zōkō. ¹²Zaa gɔɔ birea Pilati ten zé wete à a gbare, ama Yuda gbānadenɔ wiki lè ò pì: Tó n gbē pìi gbàre, Siza gbēnname n ũro. Gbē kù à a zida dīte kína ũ ibereɛ sē kù Sizaome. ¹³Kū Pilati yā bire mà, à pì ò bo kù Yesuo bàai. Akū à vùte a tintiia gu kù òdi pì gbē gusaran, kù Eberu yāo sō, Gabata. ¹⁴Vīnla dikpe sorukezīme, ifāntē kà midangura. Akū Pilati pì Yuda gbānade pinɔne: Á kinnan dí. ¹⁵Akū òten wiki lè òten pi: Ñ a de. Ñ a de. Ñ a pá lía. Pilati pínne: Mani á kína pá lía yá? Sa'orikino pì: Ó kína ke víro, Siza baasiro. ¹⁶Akū Pilati Yesu kpamma ò a pá lía. Akū ò a sē ò tà kāao.

Yesu pana lía

(Mat 27:32-44, *Maa*
15:21-32, Luk 23:26-43)

¹⁷Yesu bò wēte gūn à a zida lígbān-durukpana sena, à gēɛ gu kù òdi pì Mì-

tokokia, kù Eberu yāo sō Gɔgɔta. ¹⁸Gwen ò a pà lía kù gbēnɔn pla pāndenɔ, gbē do a ɔplai gbē do a ɔzei, akū Yesu kù í dagura. ¹⁹Pilati takada kē à nà Yesu lí piia. Yā kù à kēɛ piin dí:

Yesu Nazera, Yudano kína.

²⁰Yudano takada kù à kēɛ pì kyó kē dasi, zaakū gu kù ò Yesu pà lían pìi zā kù wēteoro. Ò takada pìi kē kù Eberu yāo kù Romudenɔ yāo kù Giriki yāome. ²¹Akū Yuda sa'orikino pì Pilatine: Ñsun kē ñ pì Yudano kínaro, ama ñ kē kù àkū mé à pì Yudano kíname a ũ. ²²Pilati pì: Yā kù ma kēn ma kē. ²³Kū sozano Yesu pà lía ò làka, akū ò a pókasanɔ sète ò kpàate lɛu siikō baadi mīia. Ò a utagyaba kù ò tà nabinaa sari zaa musu ari zīte sē dɔ, ²⁴akū ò pikōne: Òsun uta pì kēkēkōrero. Ò kàpa kpá de ògɔ dɔ gbē kù ani gōne. Ò kē le, de yā kù ò kē Luda yān le à papame, kù ò pì:

Ò ma pókasanɔ kpàatekōne,

ò kàpaa kpà ma uta yāi.

Abire yāin sozano kē le. ²⁵Yesu da kù a da dakūnao kù Kolopa nanno Mariamao kù Mariama Magadalenio kù lí kù ò Yesu pàaa sare. ²⁶Kū Yesu a da è kù a iba kù à yeiio zena kō sare, à pì a dane: Nɔgbē, n nēn dí! ²⁷Akū à pì ibaa pìine: N dan dí! Zaa zī birean ibaa pìi a sē à tà kāao a bea.

Yesu ganaa

(Mat 27:45-56, *Maa*
15:33-41, Luk 23:44-49)

²⁸Abire gbera Yesu dɔ kù a pínki pàpa. De yā kù à kēna Luda yān le à papa akū à pì: Ími teni ma de. ²⁹Lo kù gwe, sèwē kpàkpà kán pana. Akū ò sako yàku wē pìi gūn ò pē sēlia ò dɔ Yesune a léa. ³⁰Kū à wē pìi mì à pì: Yā làka. Akū à a mīi pēte à a wēndii gbàre.

Yesu zōna kù sário

³¹Kámmabogɔɔ sorukezīme. Yuda gbānadenɔn ye gēnɔ gō lía ari

kámmabogɔɔ zīro, zaakū kámmabogɔɔ zī pì bi ɔɔɔ zōkōmē. Akū ò gèè ò wé kè Pilatia ò ñ gbá é'è ò ñ kipa. ³² Akū sozanɔ gèè ò gbē káaku kū ò pà lía léele kū Yesuo gbá é'è kū a plade pɔ́o dɔ. ³³ Kū ò kà Yesu kīnaa, ò è à gīnake à gà kɔ́, akū odi a gbá é'ero. ³⁴ Akū sozanɔ doke Yesu zō kū sário a gbānterēēa. Gwe gōnɔ aru kū ò bōte. ³⁵ Gbē kū à yā pīi è kū wéó mé a ò. A sēedakena yāpura vī, à dō kū yāpura āten o, de ákōnɔ sō à le à Yesu náani ke. ³⁶ Yā birenɔ kè de yā kū à kēna Luda yān díkīna papame, ò pī: Oni a wá ke éro. ³⁷ À kēna Luda yān dɔ ò pī: Oni gbē kū ò a zō gwa.

Yesu vīnaa

(Mat 27:57-61, Maa
15:42-47, Luk 23:50-56)

³⁸ Abire gbera Yusufu Arimatea gèè à wé kè Pilatia, de à a gba zé à Yesu gèè kipa. Yesu ibaame asiri gūn, kū āten vīna ke Yuda gbānadenɔne yāi. Pilati wēne, akū à gèè à a gèè sè à tào. ³⁹ Nikodemu kū à gèè Yesu kīnaa gwāani gèè se kū lí'ɔ yākatena kū eze kū ādi tó gè vāroo à kà kiloo baraakuri taka bà. ⁴⁰ Akū ò Yesu gèè sè ò táaru bizanɔ fīfia kū eze pīio, lākū Yudanɔ dī gè kpe ta nà ñ futeokarayā gūn. ⁴¹ Kara kú gu kū ò Yesu pà líaa pīn. Gbēwē kū ò sō mira ū dufu kú karaa pīi gūn, odi gbēke dan zikiro. ⁴² Gwen ò Yesu wūten, kū à zā kūnɔworo, kū dɔ Yudanɔ kámmabogɔɔ ten ká yāi.

Yesu vunaa

(Mat 28:1-8, Maa 16:1-8, Luk 24:1-12)

20 Azumanenna zī gudɔ Mariama Magadalení bō à gèè mira kīnaa, akū à lè gbè gona mira léa. ² Akū à bàà lè à gèè Simɔ Pita kīnaa kū iba pānde kū Yesu yeii pīio à pīnne: Ò Dikiri bō miran, ó dō gu kū ò a dānlo. ³ Akū Pita kū iba pānde pīio fūte ò gèè mira kīnaa. ⁴ Ñ gbēnɔn pla ñ pínki ten bàà lé léele, akū iba pānde pīi bà nna de Pitala, à kà

mira kīnaa káaku. ⁵ Kū à wé kpāten, akū à táaru bizanɔ è katena, ama adi gē a gūnlo. ⁶ Kū Simɔ Pita kà a gbera, akū à gèè miran. À táaru biza pīi è katena ⁷ kū biza kū ò fīfī a mīiao. Biza pīi pekerena kū pólé pīnɔoro, à kokona ditena adome. ⁸ Akū iba kū à kà mira kīnaa káaku pīi gè se. À è, akū à sì. ⁹ Ari tera odi yā kū à kēna Luda yān dōɔ dōro kū ò pī, ani fute bona gan. ¹⁰ Akū iba gbēnɔn pla pīnɔ èra ò tà bē.

Yesu bo à suna Mariama Magadalenine

(Mat 28:9-10, Maa 16:9-11)

¹¹ Mariama zena mira léa, āten sɔ dɔ. Lākū āten sɔ dɔ nà le, akū à wé kpāte miran. ¹² Akū à malaika gbēnɔn planɔ è vutena gu kū ò Yesu gèè wūten yāaa. A do kú a mī kpa, a do sō gbá kpa. Ò uta pura dana. ¹³ Akū ò a là ò pī: Nɔgbē, bō mé à n le nten sɔ dɔɔ? À wēm̄ma à pī: Ò ma Dikiri sè ò tà kaaome, má dō gu kū ò a wūtenlo. ¹⁴ Kū à ò le, akū à lite à Yesu è zena, ama adi dō kū Yesunlo. ¹⁵ Yesu a là à pī: Nɔgbē, bō yā mé à tò nten sɔ dɔɔ? Dín nten wetee? Mariama ten da karademe, akū à pīne: Mare, tó mōkōn mé n a sè n bo kaa, ñ omene gu kū n a wūten de mà gé mà a sé. ¹⁶ Yesu pīne: Mariama! Akū à are dōa à pīne kū Eberu yāo: Rabi! Tó pīi pī Danneri. ¹⁷ Yesu pīne: Ñsun ɔ namaro, mádi tá ma De kīnaa kōro. Ñ gé ñ o ma gbēnɔne maten tá ma De kū ñ Deo kīnaa, ma Luda kū ñ Ludao kīnaa. ¹⁸ Akū Mariama Magadalení gèè à a baaruu kpà a ibanɔne à pī: Ma Dikiri è. Akū à yā kū à ònēe bàbañne.

Yesu bo à suna a ibanɔne

(Mat 28:16-20, Maa
16:9-18, Luk 24:36-49)

¹⁹ Azumanenna birea ɔkɔsi a ibanɔ kakarana kpén, ò gbà tātāñle ò mōne kà, kū òten vīna ke Yuda gbānadenɔne yāi. Akū Yesu sù à zè ñ té à pīnne: Àgō kun

aafia! ²⁰ Kū à ò le, akū à a ɔɔ mɔ́nne kū a gbàntereɛo. Kū ibaa pìno Dikiri è, ní pɔ kè nna manamana. ²¹ Yesu èra à pìnnè: Àgɔ kun aafia! Lákū ma De ma zī nà, len mateni á zī le. ²² Kū à ò le, akū à ĩa vùmma kū léo à pì: À Luda Nini sí. ²³ Gbē kū a ní kē kū ní durunnano, à kēman gwe. Gbē kū ádi ní kēnero sɔ, ani kēmmaro.

Yesu kū Tomasio

²⁴ Goro kū Yesu sù, Tomasi, a ĩba gbēnon kuri awɛplano doke kū òdi pine Sika kú kúnwo. ²⁵ Akū a ĩba kparano pine: O Dikiri è. Akū à pìnnè: Tó mádi koosa gbè e a ɔɔ gūn ma ɔne pèno, akūsó mádi ɔ zɔ a gbànterenlo, mani síro. ²⁶ A goro làa a ĩbanon kú kpén do, Tomasi kú kúnwo sà. Ò gbà tàtáñle ò mone kà, akū Yesu sù à zè ní té à pì: Àgɔ kun aafia! ²⁷ Akū à pì Tomasine: Ñ n ɔne pé ma ɔ gūn la ñ gwa, ñ n ɔ zɔ ma gbàntereɛa. Ñsun sika ke doro. Ñ ma náani ke. ²⁸ Tomasi wèa à pì: Ma Dikiri, ma Luda. ²⁹ Yesu pìnnè: Kū n ma e yāin n ma náani kè. Arubarikadenon gbē kū ò ma náani kè ma enaa sarino ũ.

³⁰ Yesu daboyā pādeno kè dasi a ĩban wé wára kū odi kē takada dí gūno. ³¹ Ama ò adikīnanao kè de à le à Yesu sí Luda Né Arumasihu ũ à wèndi le a náanikenaa gūn yāime.

Yesu bo à suna a ĩbanone sèbe léa

21 Abire gbera Yesu èra à a zīda mɔ a ĩbanone do Tiberia sèbe léa. Lán dí bàn à a zīda mɔ́nne. ² Simo Pita kú lèele kū Tomasi kū òdi pine Sikao kū Natanaeli kū à bò Kana, Galili bùsuuo kū Zebedi néno kū Yesu ĩba gbēnon pla pādeno. ³ Simo Pita pìnnè: Maten gé kpò weteme. Akū ò pìnnè: Ókōno se óni gé kúnwo. Akū ò gèè ò gè gó'ite gūn, ama odi pókè kū gwāani birearo. ⁴ Kū gu ten su do, Yesu zena bara, ama a ĩbanó dí dō kū àkúmero. ⁵ Akū à lé zúnýí à pì:

Gbēno, ádi pókè le a kùroo? Ò pì: Oi! ⁶ Akū à pìnnè: À birigi zu gó ɔplai áni pó kū. Kū ò zù, ò kpòo kú dasidasi ò fù sena. ⁷ Akū ĩba kū Yesu yeii pìi pì Simo Pitane: Dikirime. Pita uta danaro. Kū à mà ò pì Dikirime, akū à a uta sè à dà à kùsi ía. ⁸ ĩba kparano ten birigi gáte pana kū kpòo òten suo kū góo, zaakū ò zà kū baraoro, à de mita basɔɔo takalaro. ⁹ Kū ò bikù bara, ò burodii è katena gwe kū kpòo kpakpana téa. ¹⁰ Yesu pìnnè: À mɔ kū kpò kū a kù terao kenɔ. ¹¹ Akū Simo Pita gè gó gūn à birigi gáte à bikùo bara. À pana kū kpò gbèntēno mèn basuppla akuri awɛ'aakɔ. Bee kū à dasi le, táaru pì dí kēro. ¹² Yesu pìnnè: À mɔ à pó ble. A ĩba ke dí fɔ à lé bò à a là dín a ũro, zaakū ò dō kū Dikirime. ¹³ Yesu gèè à burodii sè à kpámma. Len à kè le kū kpòo do. ¹⁴ Yesu a zīda mɔna a ĩbanone gèen aakɔden gwe a vuna gan gbera.

Yesu kū Pitao

¹⁵ Kū ò pó blè ò làka, Yesu Simo Pita là à pì: Yuhana né Simo, ní yemai de gbē dínola yá? À wèa à pì: Ee Dikiri, ní dō kū má yenyí. Yesu pìnnè: Ñ pókè kpá ma sáne bɔɔno. ¹⁶ A gèen plade Yesu èra à a là do à pì: Yuhana né Simo, ní yemai yá? À wèa à pì: Ee Dikiri, ní dō kū má yenyí. Yesu pìnnè: Ñ ma sáno dāmenɛ. ¹⁷ À a là a gèen aakɔde à pì: Yuhana né Simo, ní yemai yá? Kū Yesu Pita là a gèen aakɔde tó à yeai, a pɔ yàka, akū à pìnnè: Dikiri, ní yā sinda pínki dō. Ñ dō kū má yenyí. Yesu pìnnè: Ñ pókè kpá ma sáno. ¹⁸ Yāpuraan maten onne, kū ní de kefenna ũ, ndi pó da n zīda ñ gé gu kū ní yein, ama tó n zī kù, ĩni n ɔno poro, gbē pānde ni danne à gé kúnwo gu kū ní yeiron. ¹⁹ Kū Yesu ò le, Pita ga kū ani Luda tó bon à téa. Abire gbera Yesu pìnnè: Ñ témai.

Yesu kū ĩba kū Yesu yeiiio

²⁰ Pita lite à ĩba kū Yesu yeii pìi è tényí. Gbē pì mé à nà Dikirii goro kū òten pò

ble, à a là gbē kū ani a kpámmai. ²¹ Kū Pita a è, à pì Yesune: Dikiri, gbē dí sō bi? ²² Yesu pìne: Tó má ye àgō kú wèndiio ari màgō gé su, a yā n le máa? Ngō témai dé. ²³ Akū yā pìi fākōa Yesudenɔ té kū ìbaa pì ni garo. Ama Yesu dí onɛ kū ani ganlo. À pì, tó á ye àgō kun ari àgō gé su, a yā a le māmɛɛ?

²⁴ Ìbaa pì mé à yā dínɔ sèeda kè. Àkū mé à takada dí kè, akū ó dō kū a sèedakena náani vī.

Mìdenaa

²⁵ Yesu yā pāndenɔ kè dasidasi dɔ. Tó ò kè takada gūn dodo pínki, maten da andunia a zīdane ni fō à takada kū ò kèɛ pìnɔ síro.

ZĪRINŌ YĀKENANŌ

Yesu tana ludambe 1:1-1:26

Luda Nini kipanaa 2:1-2:47

Yudanŋ Yesu yā sinaa 3:1-12:25

Pɔlu wētegena káakude 13:1-14:28

Pɔlu wētegena gēn plade 15:1-18:22

Pɔlu wētegena gēn aakōde 18:23-21:16

Pɔlu gena Romu 21:17-28:31

Lésena Luda Nini yā musu

1 Tiofilu, ma ònne ma takada káaku gūn lákū Yesu kè nà kū yā kū à dàñnenŋ pínki zaa a naana gɔɔ ²ari gɔɔ kū à yā dīte a zīrinŋne kū Luda Nini gbānao, akū Luda a sè à tà kāao a kīnaa. ³Zaakū a ganaa gbera à a zīda mōñne à sèedayānŋ kēñne dasi kū à tò ò dō sika sari kū à bēne. À a zīda mōñne gɔɔ bupla à kpata kū à bò Luda kīnaa yā òñne. ⁴Kū ò kakarana, akū à pīñne: Àsun bo Yurusalemuro. Àgō lé kū ma De sēare dā, lákū ma a yā òare nà. ⁵Zaakū Yahaya gbēnŋ da'ite kè í gūmme, ama gɔɔ pla la mani á da'ite ke Luda Nini gūn.

Tana kū Yesuo ludambe

(Maa 16:19-20, Luk 24:50-53)

⁶Kū ò kakarana le, akū ò a là ò pì: Dikiri, gɔɔ dí gūnn ìni Isarailanŋ kpata erañne yá? ⁷À wēmma à pì: Á zé vī àgō gɔɔ kesō gɔɔ zaka kū ma De dīte kū a zīda ikooo dōro. ⁸Tó Luda Nini kipaáwa, áni gbāna le àgō de ma sèedadennŋ ū Yurusalemu kū Yudea būsū gu sīnda pínkio kū Samaria būsūuo ari à gé pé andunia léa. ⁹Yā bire onaa gbera Luda a sè nī wāra ari à gēè à sātē nī wēa ludambe lukun. ¹⁰A tanaa gūn lákū nī wé pé ludambea nà, akū gbēnŋ pla kenŋ bò ò zè nī sare ò pókasa puranŋ dana. ¹¹Ò pì: Galili būsudenŋ, à kè dera á zena áten ludambe gwaa? Yesu kū Luda a bò á té à tà kāao a kīnaa pìi, ani era à su lákū a è áten tá gwe nà.

Yudasi gēnekenaa

¹²Akū ò kipa Kùkpe sīsīia ò sū Yurusalemu. Sīsīi pìi zā kū Yurusalemuo à kà lán kiloo do taka bà. ¹³Kū ò kà, akū ò dīdi kpé musu, gu kū òdigō kún. Pita kú gwe kū Yuhanao kū Yamisio kū Anduruo kū Filipio kū Tomasio kū Batolomio kū Matiuo kū Alafeu né Yamisio kū Simŋ Kokarideo kū Yamisi né Yudasio. ¹⁴Ñ pínki nī zīda kpà aduakenaaa leele kū Mariama Yesu dao kū Yesu dakūnanŋ kū nŋgbē kparanŋ.

¹⁵Gɔɔ birea Pita fūte à zè Yesu ìba kū ò kà gbēnŋ basuddo takanŋ té à pì: ¹⁶Ma gbēnŋ, yā kū Dauda ò kū Luda Nini gbānao Yudasi kū à dò gbē kū ò Yesu kūnnŋne are yā musu, tilasime Luda yā pì papa. ¹⁷Ó gbē dome yā a baka kú ó zī dīkīna gūn. ¹⁸À zīte lù kū ɔɔ kū à lè a vānikēnaa gūnwo. Gwen à bàkē à lēten, a nēsēē pūtā a nukānino bōte pínki. ¹⁹Yurusalemudenŋ pínki yā pìi mà, akū ò tó kpà gu pīine Akeledama kū nī buri yāo. Tó pìi pì gbēderi zīte. ²⁰Ò a yā ò Zabura takada gūn ò pì:

A be gō bezī ūme,
gbēke sūngō kú a gūn doro.
Ò pì dŋ:

Gbē pānde gō a gēne ū.

²¹⁻²²A yā mé à tò gbē kū òdigō téwái gɔɔ kū ó kú leele kū Dikiri Yesuo zaa Yahaya gbēnŋ da'itekegɔɔa ari gɔɔ kū Luda a bò ó ténŋ, ò nī gbē do bo àgō de a vuna gan sèedade ū kūoo. ²³Akū ò gbēnŋ planŋ bò, Yusufu kū òdi pine Baasaba òdi pine dŋ Yusutu kū Matiao. ²⁴Akū ò adua kè ò pì: Dikiri, nī gbē sīnda pínki nēsē dō. Gbēnŋ pla dīnŋ té ò gbē kū n bò mŋwere, ²⁵de a bàka gō kú kū ókōnŋ zīrinŋ zī dīkīna gūn yāi, zī kū Yudasi bōn à gēè gu kū kō sè kāao gūn. ²⁶Akū ò kàpaa kpà gbēnŋ pla pīnŋ yā musu. Akū líkpana Matia kū, akū ò a dà zīri gbēnŋ kuri aweedonŋ té.

Luda Nini kipanaa

2 Kū Pentikōsi dikpe ɔɔɔr kà, ò kú gu dokōnɔa ní pínki. ² Kānto ò kīni mà bona ludambe lán zàgaīa gbāna bà, akū kpé kú ò vutena wà. ³ Ò pó è lán tēneneno bà à fākōa à dīdī ní baadia. ⁴ Akū Luda Nini kīparíma ní pínki, akū ò nà yāke-buri'onaaa lākū Nini pì ní gbá lé nà.

⁵ Yuda kenɔ kú Yurusalemu gwe, luda yāmari kú ò bò andunia būsū sīnda pínki gūnnɔ ũ. ⁶ Kū ò ní zuka pīi mà, ò kākaraíyī dasidasi, akū ò bīdī kè, kú ò mà òteni ní gbē sīnda pínki buri yā o. ⁷ Yā pì ní kú gbāna à bò ní sare ò pì: Yā'orīi pīnɔ bi Galilidenome ní pínkiroo? ⁸ À kè dera o mà òteni ó baadi būsū yā oo? ⁹ Patiano kú Midiano kú Elamunɔn ó ũ kú gbē kú ò kú Mesopotamiano kú Yudeao kú Kapadosiao kú Pōntuo kú Asiao ¹⁰ kú Firigiao kú Pamfiliao kú Misilao kú Libia būsū kú à kú Sireni sareo kú gbē kú ò bò Romunɔ. ¹¹ Yudano kú gbē kú ò ní donyī zé sēnɔn ó ũ kú Keretino kú Larubunɔ, akū óten ma òten Luda yābonsare kenano o kú ó baadi buriyānɔ. ¹² Yā pì ní kú gbāna ò bīdī kè, òten kō lala òten pì: Yā kpate takan gwee? ¹³ Gbēkenɔ sō òteni ní landi ke ò pì: Í mé à ní kú.

Pita waazikenaa

¹⁴ Akū Pita fùte à zè kú a gbē kpara gbēnɔn kuri aweedonɔ à yā ò gbāngbān à pì: Ákōnɔ Yudano kú gbē kú á kú Yurusalemunɔ pínki, à sā kpá à tó mà yā pì oáre. ¹⁵ Í dí gbē pīnɔ kú lākū áten da nàro, zaakū kōnko mò kēndon tera. ¹⁶ Yā kú annabi Yoeli òon dí:

¹⁷ Luda pì:

Ɔɔɔr kpedenɔ zī mani ma Nini pisi gbē sīnda pínkia,
á nēgōgbēnɔ kú á nēnōgbēnɔ ni annabikeyā o,
á kefennano ni wégupu e,
á mare zōkōnɔ ni nana o.

¹⁸ Ɔɔɔr birenɔa

mani ma Nini pisi ma zōblerinɔa
gōgbēnɔ kú nōgbēnɔ ní pínki
oni annabikeyā o.

¹⁹ Mani sēedanɔ ke musu,
mani yābonsarenɔ ke andunia gūn,
aru kú téo kú túsukpe sīi lukuo nigō kún.

²⁰ Ifāntē ni sira kú,
mōvura ni tēra kú lán aru bà
ari Dikiri sugɔɔr zōkō gakuride gō gé ká,
²¹ gbē sīnda pínki kú òdī Dikiri sīsino ni bo.

²² Isarailano, à yā dí ma. Lākū á dō á zīdane nà, Luda Yesu Nazera mōáre a gbē ũ kú daboyānɔ kú yābonsarenɔ kú sēeda kú à kè a gāi á ténɔ. ²³ Luda zēo a pōyenīna kú a dōnaao gūn kú ò a kpāáwa, akū a tò kifirino a pà lía ò a dē.

²⁴ Akū Luda ga bàa pōroa à a vù, zaakū à zé vī kú ga ni fō àgō a kūnaro. ²⁵ Zaakū Dauda a yā ò à pì:

Madīgō Dikiri e ma wén ɔɔɔr sīnda pínki,
lākū à kú ma ɔplai nà
póke ni ma lukaro.

²⁶ Abire yāin ma pō digō nna,
ma nēsegūn pū.

Ma tāmāa vī kú ma mē nigō kun,

²⁷ zaakū īni ma tó mira gūnlo,
īni we n gbē kú à kú adona yagi kūro.

²⁸ N ma da wēndi zēa,
ma pōnna nigō pana n kīnaa.

²⁹ Ma gbēnɔ, mani fō mà ó dizi káaku Dauda yā oáre swáswa. À gā ò a vī a mira kú wēte dín ari kú a gbārao. ³⁰ A annabike gūn à dō kú Luda lé sēawa à pì, áni a burino doke ká a kpatan. ³¹ Dauda gīnake à Arumasihu vuna gan è, akū à a yā ò à pì: Luda ni a tó mira gūnlo, ani we a mē yagi kūro. ³² Yesu pīin Luda a vù gan. A sēedadennɔn ó ũ ó pínki. ³³ Vutena Luda ɔplai à a Nini kú à a lé sēwere sī a Dea. Yā kú áten e akūsō áten ma tera de Luda Nini kú à pisiwá ũme. ³⁴ Zaakū adi ke Dauda mé à fùte à gēe ludambero, à pì:

Dikiri ò ma dikirine à vute a ɔplai

³⁵ ari àgō a iberenɔ kene a tīntin ũ.

³⁶ Isarailano, àgō dō sānsān kũ Yesu kũ a a pà líaan Luda dite Dikiri ũ, Arumasihu ũ dō.

³⁷ Kũ ò yā pìi mà, à n̄ zō, akũ ò Pita kũ zĩri kparano là ò pì: Gbēno, óni ke de-
raa? ³⁸ Akũ Pita pìinne: Á baadi nēse lite à da'ite ke kũ Yesu Kirisi tóo, á durun-
nano ni kēáwa áni Luda Nini sí gba ũ.
³⁹ Zaakũ lé kũ Luda sēe pì de á pò ũme
kũ á nēno kũ gbē kũ ò kũ zāno, gbē kũ
Dikiri ó Luda n̄ n̄ sísi pino n̄ pínki. ⁴⁰ À
yā pādeno òinne dasi à nàkarańma à pì:
À á zida bo gbāragbē vāni dino té. ⁴¹ Akũ
gbē kũ ò a yā pìi sino da'ite kē. Zĩ birean ò
kàra n̄ té gbēno wàa gēro. ⁴² Ò laakarīi
dò zĩrino yādannenaana kũ kōgbēkenaao
kũ Dikiri póblenaao kũ aduakenaao.

Yesudeno kunna kũ kōo

⁴³ Zĩrii pino ten sēda kũ yābonsareno
ke, akũ vīna gbē sīnda pínki kũ. ⁴⁴ Dikiri
nāanikerino pínki gā dokōnōme. Pó kũ ò
vīno gō n̄ pínki pó ũ. ⁴⁵ Tó ò n̄ pó kũ
ò vīno yia, òdi a ɔɔ kpaatetekōne lākũ
baadi bokote de nà. ⁴⁶ Lākũ gu digō dō
nà òdigō kō kakara Luda onn, òdigō pō
ble kō bea kũ pōnnao kũ nēse mēn doo.
⁴⁷ Òdigō Luda tó kpá, akūsō òdigō nna kũ
baadi pínki. Dikiri digō gbē kũ áteni n̄
sura bano kara n̄ té lākũ gu digō dō nà.

Gōgbē ere werekōanaa

3 Zíkea Pita kũ Yuhanao gēe Luda onn
fānantē mō aakō aduakegōra. ² Gōg-
bē ke kũ gwe ò a i ere ũme. Lākũ gu digō
dō nà òdi a sé ò su ò a dite Luda onn
gānu kũ òdi pì Gānu Mana gūn. Gwen
àdigō bara ke gbē kũ òten gē on pìi gūn-
noa. ³ Kũ à Pita kũ Yuhanao è, òten su
gē Luda onn, akũ à baraa kēńma. ⁴ Ò wé
pēa, akũ Pita pìne: N̄ ó gwa la. ⁵ Akũ à wé
pēm̄ma àteni n̄ gba dā. ⁶ Akũ Pita pìne:
Má ɔɔ vīro, ama pó kũ má vīn mani n̄
gba. Kũ Yesu Kirisi Nazera tóo n̄ fute n̄
táa o. ⁷ Akũ Pita a kũ a ɔplaa à a fute a
zē. Gwe gōno a gbálanō kũ a gēsewaano

gbāna kũ. ⁸ À vī à zē, akũ à nà táa'onaaa.
À gē kũńwo Luda onn àten táa ò àten vīvī
àten Luda sáabu kpá. ⁹ Baadi pínki a è
àten táa ò àten Luda sáabu kpá, ¹⁰ akũ
ò a dō barakeri kũ àdigō vute Luda onn
Gānu Manan ũ, akũ yā kũ à a lè n̄ kũ
gbāna à bò n̄ sare.

Pita waazikena Luda onn

¹¹ Lākũ à na Pita kũ Yuhanao nà gu
kũ òdi pì Sulemanu èdan, akũ baadi
pínki ten gē n̄ kīnaa, kũ yā pìi bò n̄
sare yāi. ¹² Kũ Pita gbēno è, à pìinne: Is-
arailano, bó yā mé à tò yā pìi bò á saree?
Bó yā mé à tò á wé fīwá lēe? Áten da
ó zida gbāna kesō ó ludayāmana mé à
tò gbē dí táa ò yá? ¹³ Ó dizi káakuno
Ibrahī kũ Isaakuo kũ Yakubuo Luda gwe-
naa kpá a zĩkeri Yesua. Ákōno sō a a kpá
gbānadenoa a bo a kpe Pilati kũ à zē kũ
a gbarenaao are. ¹⁴ A bo Luda gbē mana
kũ à kũ adona pì kpe, akũ a wé kē Pila-
tia à gbēderi gbareáre. ¹⁵ A Wēndikpam-
marii dē, akũ Luda a vū bona gan. A
sēedadenon ó ũ. ¹⁶ Yesunaanikena mé à
tò gōgbē kũ á a dō áteni a gwa dí wērekōa
Yesu tó gbāna yāi. Yesunaanikena mé
à a gbà aafia á pínki wára. ¹⁷ Tera ma
gbēno, má dō kũ ákōno kũ á gbānadenon
yā pìi kē wēsirakenaa gūmme. ¹⁸ Luda
dò annabinōne are, akũ ò gīnake ò pì
n̄ pínki kũ Arumasihu n̄ wētāmma e,
akūsō à kē le. ¹⁹ Abire yāi à nēse lite à
are dō Ludaa, á durunnano ni kēáwa de
à suáre kũ nēsekpātenaao ²⁰ à Yesu kũ à
gīnake à a dīteáre Arumasihu ũ pì zīáwa.
²¹ Séde àgō kũ musu gĩa ari gōro kũ Luda
ni pó pínki keke à ke dufu, lākũ à dà a
annabinōne nà ò ò zaa káaku. ²² Musa pì,
Dikiri á Luda ni á gbēke sé annabi ũ lán a
bà. À yā kũ ani oáre ma pínki. ²³ Gbē kũ
adi annabii pì yā ma sōro, Luda ni ade bo
á té à a deme. ²⁴ Annabi kũ ò Luda yā òno
pínki naana Samuēli kīnaa gōro díkīna
baaruu kpá. ²⁵ Yā kũ annabii pino òo kũ
Luda bàka kũ à kũ kũ á dizi káakuno

gǝ á pǝ ū, lākū à ò Ibrahīne nà à pì áni arubarika da andunia buri pínkigu a buri gǝi. ²⁶ Kū Luda a zíkəri pìi dīte, à a zǝáwa káaku, de à arubarika daágu à á baadi kpe li a yǎvānikenanǝne.

Yākpatekena kū Pitao kū Yuhanao

4 Kū Pita kū Yuhanao ten yā o gbēnǝne, sa'orinǝ kū Luda kpé dog-ari gbē zǝkǝǝo kū Sadusinǝ gēñyī. ² N pǝ fē kū òten yā da gbēnǝne yāi, òten gēnǝ vuna Yesu gūn kpàkpa ke. ³ Akū ò n kū ò n dá kpésiran ari gu dǝ, zaakū gu gīnake à si kǝ. ⁴ Ama gbē dasi kū ò n yā mǎnǝ Yesu náani kè ari n gǝgbēnǝ dasi kū à kà gbēnǝn dúbu sǝǝro taka bà.

⁵ Kū gu dǝ, Yuda gbānadēnǝ kū gbē zǝkǝnǝ kū ludayādannerinǝ kākara Yurusalemu. ⁶ Sa'oriki Anasa kú gwe kū Kayafao kū Yuhanao kū Alesandao kū gbē kū ò de sa'oriki pìi danē ūnǝ n pínki. ⁷ Ò sù kū Pitao kū Yuhanao gbānade pìnǝ are, akū ò n lá ò pì: Bǝ gbāna ke dí tǝn a abirekū kēoo? ⁸ Akū Luda Nini sù Pitaa à pīnne: Gbānadēnǝ kū gbē zǝkǝnǝ, ⁹ lākū áteni ó lala gbāra nà yā mana kū o kè ereene yāi, deran o kè à wērekǝa nà, ¹⁰ ákǝnǝ kū Isarailanǝ pínki ágǝ dǝ kū gbē kū à zena á are dí aafiaa lè kū Yesu Kiriši Nazera kū a a pà lía Luda a vù bona gan tǝome. ¹¹ Leme gbē kū ákǝnǝ kpéborinǝ a pà kpàì mé à gǝ kpé kusuru gbē mīde ū. ¹² Gbē pānde ke kun kū ani gbē sura baro, zaakū andunia gūn pínki Luda dí gbēke dīte bisāsirinǝne à n sura baro, sēde àpīi.

¹³ Kū ò Pita kū Yuhanao kùgbānake-naa è, akūsǝ ò dǝ kū talaka wésiradenǝme n ū, à bǝ n sare, akū ò dǝ sà kū ò gīnake ò kú kū Yesuome yā. ¹⁴ Lākū ò gbē kū à werekǝanaa pīi è ze nà n sare, odi fǝ ò yāke ò doro. ¹⁵ Ò pīnne ò bǝte, akū ò yā gǝgǝ ¹⁶ ò pì: Óni ke dera kū gbē pìnǝoo? Zaakū Yurusalemudenǝn dǝ pínki kū ò daboyā zǝkǝnǝ kè, óni fǝ ò gīro. ¹⁷ De yā pì sūn dagula de adilaro, ò kpàkēñyī

pāsīpāsī de òsun yā o gbēkene kū tǝ pīio doro. ¹⁸ Akū ò n sīsī ò yā dīteñne òsun yā o kesǝ ò yā dañne kū Yesu tǝoro sǝnsǝn. ¹⁹ Akū Pita kū Yuhanao wēmǝma ò pì: À gwa á zīdane. Á yān óni ma yā, ke Luda pǝ? A kpate mé à mana Ludanē? ²⁰ Za-akū óni fǝ ò gī ò yā kū o mà akūsǝ o è oiro. ²¹ Gbānade pìnǝ èra ò vīna dàdāñyī, akū ò n gbāre. Odi wētāmmana zé lero, zaakū baadi pínki ten Luda sáabu kpá yā kū à kēe pì yāi. ²² Gbē kū ò werekǝana daboyā bire kēnēe pì zī kù de wē buplala.

Yesudenǝ kùgbāna wēkenaa

²³ Kū ò n gbāre, akū ò tà n gbēnǝ kī-naa, ò òñne lākū sa'orikinǝ kū gbē zǝkǝnǝ òñne nà. ²⁴ Kū ò mà, ò ó gbāna dǝ Ludaa lēele ò pì: Dikiri, mǝkǝn mé n musu kè kū zīteo kū ísirao kū pǝ kū ò kú n gūnnǝ pínki. ²⁵ N dà n zíkəri ó dizi Daudane kū n Nini gbānao, akū à pì:

Bǝ yā mé à tò burinǝ ten zuka káa?

À kè dera òten lé pā kpákūsūu?

²⁶ Andunia kīnanǝ ten zǝ soru ke, kpatablerinǝ ten kakara Dikirii kū Kína kū à kàao.

²⁷ Yāpurame, Herǝdu kū Pǝntiu Pilatio kākara wēte dí gūn kū Isarailanǝ kū buri pāndenǝ n zíkəri kū à kú adona Yesu kū n kà kīna ū pīii. ²⁸ Ò kè lākū n gīnake n zeo nà n gbāna kū n pǝyenyīnaaooa. ²⁹ Tera sà Dikiri, n yā pāsī kū ò ò ma gwe. Ókǝnǝ n zǝblerinǝ, n ó gba lé ò n yā o kū kùgbānao manamana. ³⁰ N ǝ dawá de ò gbēnǝ werekǝ ò daboyānǝ kū yābonsarenǝ ke kū n zíkəri kū à kú adona Yesu tǝo. ³¹ Kū ò adua kè ò làka, gu kū ò kǝkakaranan yīgāyīgā, Luda Nini sūmǝma n pínki, akū ò gēe òten Luda yā oñne kū kùgbānao.

Yesudenǝ nēsedokǝnǝkena kū kǝo

³² Yesu náanikerinǝ laasun dokǝnǝ vī kū lédokǝnǝ. N gbēke dī pi a pǝ kū á vīnǝ bi a pǝme adoro. N pǝ pínki bi n pínki pǝme. ³³ Luda zīrinǝ ten Dikiri Yesu vuna gan yā o gbēnǝne kū gbāna zǝkǝǝo.

Ò Luda gbêke zôkô lè ní pínki. ³⁴ Póke dí kĩa ní gbêkearo, zaakū gbē kū ò bú ke kpé vīnƆ dì yía ò su kū a ɔɔɔ ³⁵ ò kpá zīrinƆa, de ò kpá baadia lákū à a bókote de nà. ³⁶ Levi buri Yusufu kū à bò Sipiru būsun kú ní té. Luda zīrinƆ tó kpàne Baanaba. Tó pìi pì Laakarikipaterii. ³⁷ À bú kū à vī yia, akū à sù à a ɔɔɔ kpà zīrinƆa.

Anania kū Safirao

5 Gōgbē kū òdi pine Anania kun dɔ kū a nana Safirao. A zīte yia ² à a ɔɔɔ finti bò kū a nana dōnaao, akū à gèè à a kpàra kpà zīrinƆa. ³ Akū Pita pine: Anania, bōyāi n tò Setan dōnne are le sée? N n zīte ɔɔɔ finti bò, akū n éke tò Luda Ninine. ⁴ Goro kū nídi zīte pì yíaro, n pónloo? Kū n yia sō, lákū ní yei nà ìni ke kū a ɔɔɔroo? À kè dera n yā bire kena laasun lèè? Adi ke bisāsirin n éke tònèro, Luda n tònè. ⁵ Kū Anania yā pìi mà, à lète à gà. Akū vīna gbē kū ò yā pìi màno kù manamana. ⁶ Kefennano gèè ò biza dàala, akū ò a sè ò gèè ò a vī.

⁷ Kū à kà lán awa aakō bà, yāke manaa sari a nana sù à gèè. ⁸ Akū Pita a là à pì: Ñ omene, a zīte pìi yia lán dí bàn yá? À wèa à pì: Ee, leme. ⁹ Akū Pita pine: Bó yā mé à tò a Luda Nini lè a gwàa? Gbē kū ò n zā vīnƆn kú kpélelea, oni n sé ò bo kúnwo se. ¹⁰ Gwe gōnƆ à lète a are à gà. Kū kefennano gèè, ò è à gà, akū ò a sè ò gèè ò a vī a zā sare. ¹¹ Akū vīna sɔsi gbēnƆ kù manamana ní pínki kù gbē kū ò yā pìi màno ní pínki.

DaboyānƆ kū yābonsarenƆ

¹² Luda zīrinƆ ten daboyā kū yābonsarenƆ ke dasi gbēnƆ té. Yesu náanikerino dì kōkakarana ke lèele Sulemanu èdan ní pínki. ¹³ Gbē pāndenƆ dì we ò nām-maro, ama gbē sīnda pínki dì ní tó nna sí, ¹⁴ ama gbē dasi kū òten Dikiri Yesu náani kenƆ, gōgbēnƆ kū nōgbēnƆ ní pínki, òdigō kara ní té. ¹⁵ Akū ò gyārenƆ sète kū wútebonƆ kù gyāresebonƆ ò ní káte zén, de

tó Pita ten gēte, a nini le à da ní gbēkenƆla yāi. ¹⁶ Pari bò wēte kū ò kú Yurusalemu sarenƆn ò sù kù gyārenƆ kù gbē kū tānana ten wari dōmmanƆ, akū ò wèrekōa ní pínki.

Wētāmma mōna zīrinƆne

¹⁷ Akū sa'oriki kù Sadusi gā gbē kū ò de a gbē ūnƆ fūte ò nèsegōbaa kpà kúnwo. ¹⁸ Ò zīrinƆ kùkū ò ní ká kpésiran, ¹⁹ akū Dikiri malaika sù à kpé pì zé wēnne gwāani à ní bóte à pì: ²⁰ À gé àgō kú Luda onn, à wēndi dufu pì yā ò baadi pínkine. ²¹ ZīrinƆ yā pìi mà, akū ò gèè Luda onn kōnkōkōnƆ òten yā dañne.

Kū sa'oriki kù a gbēnƆ fūte, ò Isaraila gbānadennƆ kù ní gbē zōkōnƆ kākara, akū ò dogarinƆ zī ò gé zīrinƆ bote kpésiran ò su kúnwo. ²² Kū dogari pīnƆ kà gwe, odi ní le kpénlo. Akū ò èra ò tà ò pīnne: ²³ Kū ò ka kpé pì kīnaa, ò lè gbānƆn tatana gíngin a dākpārinƆn kú kpélelea, ama kù ò wè, ódi gbēke lenlo. ²⁴ Kū Luda on dākpārinƆ gbē zōkō kù sa'orikinƆ yā pìi mà, ò bídi kè lán yā pì de nà. ²⁵ Akū gbēke sù à pīnne: À ma! Gbē kū a ní ká kpésira gūnnƆn kú Luda onn òten yā dañne. ²⁶ Akū Luda on dākpārinƆ kù ní gbē zōkōnƆ gèè ò ní kùkū ò sù kúnwo yāketè sari, zaakū òten vīna ke gbēnƆne, de òsun ní pápa kù gbēeoro yāi.

²⁷ Kū ò sù kúnwo, ò ní zé gbānadennƆ are, akū sa'oriki ní lala yāi à pì: ²⁸ O giāre sānsān à yā dañne kù tó pīio, akū a tò yā pì kpé àten da Yurusalemula pínki, akūsō á ye à gbē pì ga yā diwa yá? ²⁹ Akū Pita kù zīri kparanƆ wēmma ò pì: Luda yā mé à kù ò ma de bisāsiri póla. ³⁰ Ó dizinƆ Luda mé à Yesu kù a a lòko lía a dè pìi vù. ³¹ Luda a sè à vùte a ɔplai Kínane Surabari ū, de à IsarailanƆ gba zé ò nèse lite à ní durunnano kēmma. ³² Yā pīnƆ sèedadennƆ ó ū, ókōnƆ kù Luda Nini kù Luda dì kpá gbē kū òdi a yā manƆaa.

³³ Kū ò yā pìi mà, ní pɔ fè manamana, akū ò ye ò ní dede. ³⁴ Farisi kù òdi pine

Gamalieli kú n̄ té. Ludayādanneriime, gbē sīnda pínki dī a tó nna sí. À fūte à zē à pì ò bo kú gbē pìnɔo gīa. ³⁵ Akū à pīnne: Isarailanɔ, à laakari ke yā kú á ye à ke gbē pīnɔneea. ³⁶ Adī gī kero kú Tuda fūte àteni a zīda dite a ka. Ò tèi lán gbēnɔn wàa pla bà. Kú ò a dē, akū a ìbanɔ fākōa, akū yā làka. ³⁷ A gbera Galili gbē Yudasī fūte gbēnɔ narogɔɔa à gbēnɔ gāte à nàawa dasi. À gā se, akū a ìbanɔ fākōa n̄ pínki. ³⁸ Maten oāre tera, àsun gbē pīnɔ yā daro, à n̄ tó. Tó n̄ poyeina kú n̄ yāke-nanɔ bō bisāsiri kīnaame, ani mì de. ³⁹ Tó à bō Luda kīnaame sō, áni fō à kpáínero. À laakari ke zīkana kú Ludaoui. ⁴⁰ Ò a yā mà, akū ò zīrinɔ sisi ò n̄ gbē. Ò gīnne ò yā o kú Yesu tso, akū ò n̄ gbāre.

⁴¹ Zīrinɔ bō gbānadeno kīnaa kú pɔn-nao, zaakū ò è ò kà kú ò wé'i daríma Yesu tó yāi. ⁴² Lákú gu dīgō dō nà òdīgō yā dañne Luda ɔnn kú n̄ benɔo, òdīgō Yesu baaru nna kpáñne kámmabonaa sari, òdi pì àkūme Arumasihu ū.

Kpanyīri gbēnɔn supplanɔ ditena

6 Gɔɔ birea kú Yesu ìbanɔ ten kara, n̄ Girikiyāmarinɔ ten yāketē ká n̄ Eberuyāmarinɔ ò pì, tó òten pòble kpaate lákú gu dīgō dō nà, òdi pā kpá n̄ gyaanɔnɔime. ² Akū zīri gbēnɔn kuri awēeplanɔ Yesudenɔ sisi n̄ pínki ò pì: À zé vī ò pā kpá Luda yāi ò laakari dō pòble kpaatenaaaro. ³ À gōgbēnɔ bo á té gbēnɔn suppla, gbē mana kú ɔndō kú Luda Ninio pēkerekmanɔ, de ò n̄ dite zī pì gbē zōkōnō ū, ⁴ óni laakari dō aduakēnaaa kú Luda yā'ónnēnaao. ⁵ Yā pìi kàngu n̄ pínki, akū ò Sitivī kú Luda Nini kú ludanaanikēnaao pēkerekēaa sē kú Filipio kú Porokoruo kú Nikanɔo kú Timɔo kú Pamenao kú Antiokú gbē Nikola kú à Yudanɔ donyīze sē yāo. ⁶ Ò gēe kúnwo zīrinɔ kīnaa, akū ò adua kēñne ò ɔ nām̄ma.

⁷ Luda yā ten dagula, Yesu ìbanɔ ten kara Yurusalemu manamana, akū sa'orinɔ Yesu yā sī dasidasi.

Sitivī kūnaa

⁸ Luda arubarika kú gbānao pēkere Sitivīa, akū àten daboyā kú yābonsarenɔ ke gbēnɔ té. ⁹ Aduakekpe ke kun kú òdi pì zīdadeno aduakekpe. N̄ gbēkenɔ bō Sireni kú Alesandario kú Silisia būsuo kú Asia būsuo. Akū ò ibere sē kú Sitivīo ò lēkpakōa kē kāao. ¹⁰ Ama odi a fōro ɔndō kú Luda Nini a gbà yāi. ¹¹ Ò té kà gbēnɔn, akū gbē pīnɔ pì: O mà à bō Musa kú Ludao yā kpe. ¹² Ò Yudanɔ kú n̄ gbē zōkōnɔ kú ludayāddannerinɔ laakarii fūte, akū ò gēe ò Sitivī kú, ò gēe kāao n̄ gbānadeno kīnaa. ¹³ Akū ò sù kú sēedade ékenɔ ò pì: Gbē dí mé àdīgō Luda kpé kú a dokao vāni bo lakanaa sari. ¹⁴ Zaakū o mà à pì Yesu Nazera ni kpé pì kakate à ó futeokarayā kú Musa dàwere lite sé. ¹⁵ Akū gbānade kú ò vutena gweno wé pē Sitivīa n̄ pínki, ò è a ān de lán malaika ānn bà.

Sitivī yā'ona gbānadeno

7 Akū sa'oriki Sitivī là à pì: N yā pīnɔ ò yāpuraan yā? ² Akū à pì: Ma gbēnɔ kú ma denɔ, à ma! Luda Gakuride bō à sù ó dizi káaku Ibrahim̄a gɔɔ kú à kú Mesopotamia būsun, zaade à kpé à gē vute Arana. ³ À pīne: N̄ bo n̄ būsun n̄ danenɔ té n̄ tá būsú kú mani mōnnen. ⁴ Akū à bō Kaladia būsú pīi gūn à gēe à vute Arana. A de ga gbera Luda sù kāao būsú kú á kun tera dí pīn. ⁵ Luda dí būsú pì zīte ke kpāa bee gēse doro, ama à a lé sēne à pì ani gō a pō ū kú a burinɔ. Gɔɔ birea sō Ibrahim̄i né vīro. ⁶ Luda pīne lán dí bà: N burinɔ ni nibo ble būsú pānden. Gwen oni zō blen, oni wé tām̄ma ari wē wāa pla. ⁷ Luda pì áni wari dō buri kú oni zō blēnnēnɔa, Ibrahim̄i buri pīnɔ ni bote ò su ò donyī keare gu dí pīn. ⁸ Akū Luda tōzōyā dà Ibrahim̄i a bàka kunna kāao

sèeda ũ. Kū à Isaaku ì, à tǝǝ zǝne a ɔɔɔ sɔɔraakǝde zĩ. Len Isaaku kǝ Yakubune le dɔ, akū Yakubu kǝ ó dizi káaku gbǝnɔn kuri awǝɛplanɔne le se dɔ. ⁹ Akū ó dizi káaku pɛnɔ nǝsɛgǝbaa kpà kū n gbǝndo Yusufuo, ò a yia ò tà káao Misila. Luda kú káao, ¹⁰ à a bò a wari sɛnda pínki gūn. Luda Yusufu pɛi gbà ɔndǝ à tò à nna kú Misila kína Firi'aunao, akū à a dɛte Misila bǝsu gbǝ zǝkǝ ũ kú a be ɔnnwo. ¹¹ Akū nàa kà Misila kú Kanaano bǝsuuo pínki. Wari kǝ zǝkǝ, ó dizi pɛnɔ dí pǝke le ò blǝro. ¹² Kú Yakubu mà pǝblewe kú Misila, à ó dizi pɛnɔ zǝ gwe. N gɛna káakuden gwe. ¹³ A gǝn pladen Yusufu a zida mò a vɛninɔne, akū Firi'auna Yusufu danɛnɔ dǝ. ¹⁴ Akū Yusufu gbǝ zǝ a de Yakubua à mò kú a danɛnɔ n pínki. N pínki gbǝnɔn baaakǝ akuri awǝɛɔɔrome. ¹⁵ Akū Yakubu gǝɛ Misila. Gwen à gàn kú ó dizi pɛnɔ n pínki. ¹⁶ Ò sù kú n gǝnɔ Sekemu, akū ò n vɛ gbǝwǝɛ kú Ibrahĩ lù mira ũ gūn Amɔ nǝnɔa à fɛnaa bǝnne kú andurufuuo.

¹⁷ Kú lé kú Luda sǝ Ibrahĩne ɔɔɔ ye à ká, ó buri dasi kú à kàra Misila manamana. ¹⁸ Akū kína dufu kú à Yusufu dǝro kpata blǝ Misila. ¹⁹ À pási kú ó burio à wǝ tǝ ó dizinɔa, à tò ò n nǝnɔ kǝte ò gàga. ²⁰ ɔɔɔ birean ò Musa ì a àlesi mana. Ò a gwà a de bea mɔ aakǝme. ²¹ Kú ò a zùkúna, akū Firi'auna nǝnɔgbǝ a sǝ a a gwà a zida né ũ. ²² Ò Misilano ɔndǝ dà Musane pínki, à gǝ gbǝ zǝkǝ ũ yǝ'ona kú yǝkenaao gūn.

²³ Kú à kà wǝ bupla, à dà a nǝsǝɛ gūn à gǝ a Isaraila dakenɔ gwa. ²⁴ Kú à è Misila gbǝ ten wari dɔ a gbǝ mǝn doa, akū à yǝ sǝ a gbǝne à fɛna bòa à a dǝ. ²⁵ Kú Luda ye à a gbǝnɔ sura ba a gǝi, àten da ò dǝme, ama ò dǝro. ²⁶ Kú gu dǝ, Isaraila gbǝnɔn planɔ ten fiti ke, akū a sù à n kpaate à kúte kǝnne à pɛi: Ma gbǝnɔ, à kǝ dera áten wari dǝkǝ átenɛɛ? ²⁷ Akū gbǝ kú àten wari dɔ a gbǝndoa ɔ sǝ Musai à pɛi: Dí mé à n ke kína yǝgǝgǝri ũwǝɛɛ?

²⁸ N ye n ma de lákū n Misila gbǝ dǝ nà gǝan yá? ²⁹ Kú Musa yǝ pɛi mà, à bàa lǝ à tà Midiā bǝsun. Gwen à nǝgǝgbǝnɔ in gbǝnɔn pla.

³⁰ Wǝ bupla gberan malaika bò à súa gbáranann Sinai kpi sare tariankpǝ té gūn. ³¹ Kú Musa daboyǝ bire è, à bò a sare. Kú à nà à gwa, à Dikiri kǝtoo mà à pɛi: ³² Makǝme n dizinɔ Ibrahĩ kú Isaakuo kú Yakubuo Luda ũ. Vɛna Musa kú àten lukaluka, adi fǝ à wǝ sǝ à gwǝro. ³³ Akū Dikiri pɛi: N n kyate bobo, zaakū gu kú n zen kú adoname. ³⁴ Ma wǝtǝmma kú òten mɔ ma gbǝ kú ò kú Misilano ɛ sǝn-sǝn ma n ndanaa mà, akū ma su mà n sura ba. Mani n zĩ Misila sà. ³⁵ Musa kú ò gǝne yǝ ò pɛi dí mé à a kǝ kína yǝgǝgǝri ũnne pɛin Luda yǝ òne malaika kú à bò à súa tariankpǝ gūn gǝi, à a zǝ kína kú ani n gbarǝ ũ. ³⁶ Akū mé à bò kúnwo à yǝbonsarenɔ kú daboyǝnɔ kǝ Misila kú Isira Tǝrao kú gbáranna gūnwo wǝ bupla. ³⁷ Musa pɛi mé à pɛi Isarailano, Luda ni n gbǝke sǝ annabi ũ lán a bà. ³⁸ Musa pɛi kú kú gbǝ kú ò kakarana pɛnɔ gbáranann, à kú gwe kú ò dizinɔ kú malaika kú à yǝ òne Sinai kpi musuo. Akū mé à yǝ wǝndidenɔ sǝ à kpáwá.

³⁹ Ó dizinɔ dí a yǝ maro, akū ò gǝi n laasun ɛra à tà Misila. ⁴⁰ Ò pɛi Harunane: N tǝna kenɔ kewere ò dowere are, zaakū Musa kú à ó bǝte Misila, ó dǝ yǝ kú à a lǝro. ⁴¹ ɔɔɔ birean ò tǝna pɛi lán zǝsane bǝɔɔ bà, akū ò sa òa ò dikpe kǝ pǝ kú ò kǝ n zǝdane pɛi yǝ musu. ⁴² Akū Luda kpe lǝnne à tò ò donyĩ kǝ ludambe pǝnɔne lákū ò kǝ annabinɔ takada gūn nà ò pɛi: Isarailano, adi ke makū a sa òma gbáranann wǝ buplano.

⁴³ Tǝna Mǝleki bizakutan á sena kú susune tǝna Refǝ kú a zeo takao. Dikiri kú a pɛi a donyĩ kǝnnɛnɔ yǝin mani tó ò tá káao Babilɔnu dire kpa. ⁴⁴ Ó dizinɔ Luda bàka kunna kúnwo kuta vɛ gbáranann. Luda a taka mò Musane, akū ò kǝ lákū Luda òne nà. ⁴⁵ Kuta pɛi gǝ

Yɔsuane kū ó dizino, akū ò sù ò buri kū Luda pèrmañnenò būsuu sīmma. Kuta pì kú gwe ari Dauda ɔɔɔa. ⁴⁶ Dauda pì nna kū Ludao, akū à wé kèa de à le à kpé bo Yakubu Ludane. ⁴⁷ Sulemanu mé à kpé pìi bōne. ⁴⁸ Ama Luda Musude ñigō kú kpé kú bisāsirinò bōo gūnlo, lākū annabii ò nà:

⁴⁹ Dikiri pì:

Musu bi ma kīblegbaame,
zīte bi ma tīntimmmme.

Kpé kpate takan áni bomenɛɛ?

Mákpán ma kipaki kunn?

⁵⁰ Makū mé ma pó sīnda pínki kèroo?

⁵¹ Ludayādarisarinon á ũ! Á nèse vīro! Á sã gbāname! Adigō gí Luda Nini adigō ke lán á dizino bà. ⁵² Annabi kpaten á dizino gí wé tãaii? Ò gbē kū ò gīnake ò Gbē Mana suna yā òo pīnò dèdè. Ade pīin a bo a kpe a a dè sà. ⁵³ A doka kū malaikano sūoo sī, ama ádi zī ke a yāaro.

Sitivī papana kū gbēo

⁵⁴ Kū ò yā pīi mà, n pò fēi ò saka sòì. ⁵⁵ Akū Luda Nini òdì Sitivīa à wé pè ludambea, akū à Luda gakuri è kū Yesuo zena a ɔplai. ⁵⁶ Akū à pì: Á ma! Ma ludambe è wēna, Bisāsiri Né zena Luda ɔplai. ⁵⁷ Akū ò ɔ tātà n sãa ò wiki gbāna lè, akū ò kūsia leelelele. ⁵⁸ Ò a gātè ò bō kãao wēte kpe, akū òtēni a pápa kū gbēo de ò a dè. Ò n uta zōkōnò bō ò kàte kefenna kū òdì pine Solu sare. ⁵⁹ Kū òtēn Sitivī pápa kū gbēo lè, à adua kè à pì: Dikiri Yesu, n ma nini sí. ⁶⁰ Akū à kùte à wiki gbāna lè à pì: Dikiri, ñsun n durunna díkīna daro. Yā bire onaa gberan à gā.

8 Solu kú gbē kū ò Sitivī dènn kpe.

Solu wétamma mɔna Yesudenonɛ

Zī birean ò nà wétāna sɔsi gbē kū ò kú Yurusalemunɔa manamana. Zīrino baasi ò fākōa n pínki Yudea kū Samaria būsuno gūn. ² Ludayāmari kenɔ Sitivī vī ò a gè ɔɔ dō kū wiki gbānao. ³ Akū

Solu kokari kè kū sɔsi gbēno kakatenaao. Adigō gē ɔn kū ɔnnwo àgō gōgbēno kū nōgbēno kūkū àgō n gātè à gé à n ká kpésiran.

Baarunnakpana Samaria būsun

⁴ Gbē kū ò fākōano gē ò Yesu baaruu kpà gu sīnda pínkin. ⁵ Filipi gēe Samaria būsuno wēte ken, akū à Arumasihu waazi kēñne. ⁶ Kū gbēno Filipi yā mà, akūsō ò daboyā kú à kēno è, ò laakarii dō yā kū àtēn oa kū nèse mēn doo. ⁷ Zaa kú gbē kū n tãnanò gòmma kū wiki gbānaonon dasi, akūsō kōnɔdeno kū ereno wèrekōa dasi. ⁸ Akū ò ɔnna kè manamana wēte pīi gūn.

⁹ Gōgbē ke kú gwe zaa zī òdì pine Simo. Adigō daboyā ke à bō Samariadenò sare, akū à a zīda dīte gbē bèere de ũ. ¹⁰ Né fīti gbē zōkō pínki dī laakari dō a yāa ò pì: Gbē pì bi gbē kū òdì pine Luda gbāna zōkōdeme. ¹¹ Daboyā kū adigō ke n té zaa gikena n kū gbāna. ¹² Ama kū ò kpata kū à bō Luda kīnaa baaru kū Filipi kpāñne kū Yesu Kirisi tóoo mà, ò sī, akū ò da'ite kè gōgbēno kū nōgbēno n pínki. ¹³ Bee Simo yā pīi sī ò da'ite kè, akū à nà Filipia. Kū à daboyā kū gbāna yā zōkō kū Filipi ten kenò è, yā pīnò bō a sare.

¹⁴ Kū zīrino mà zaa Yurusalemu Samariadenò Luda yā sī, ò Pita kū Yuhanao zīmma. ¹⁵ Kū ò kà gwe, ò adua kēñne de ò Luda Nini le yāi. ¹⁶ Ò n da'ite kè yā kū Dikiri Yesu tóo, ama Luda Nini dí didi n gbēkearo. ¹⁷ Kū ò ɔ nāmma, akū ò Luda Nini lè sà. ¹⁸ Kū Simo è ò Luda Nini è kū zīrino ɔnammanaao, akū à sūñne kū ɔgɔ ¹⁹ à pì: Á ma gba gbāna pì se, de gbē kū ma ɔ nàa ni Luda Nini le. ²⁰ Akū Pita pīne: N ɔgɔ kakate kūnwo, zaa kú nten da ñni Luda gba lú kú ɔgɔcome. ²¹ N ɔ kú zī pīi gūnlo, n baka kú a gūnlo, zaa kú n nèse mana Ludanero. ²² N kpe lī n yā vāni pīine n adua ke Dikiria, ke ani sūru ke kūnwo kú n laasun bire takao gwɛɛ? ²³ Zaa kú

ma è kũ sewe zīni kũ n gũn, durunna baa kãnne. ²⁴ Akũ Simo pì: À adua kemene Dikiria de yā kũ a ò ke sún ma lero yāi.

²⁵ Kũ Pita kũ Yuhanao Dikiri sèedaa kè ò a yā dànnē, akũ ò èra òten tá Yurusalemu, òten baaru nna kpá Samaria lakutunŋ gũn dasidasì.

Filipi kũ Etiopia gbānade keo

²⁶ Dikiri malaika yā ò Filipine à pì: Ñ fute ñ gé gènnmidŋki kpa. Ñ zé kũ à bò Yurusalemu à gèe Gaza sé, zé kũ à bòte gbārannan. ²⁷ Akũ à dà zén. Etiopia gbēke té zé pìn. Etiopia būsū saraunia kũ òdi pine Kandase begwariime, a aruzeke dākpārino gbē zōkōme. À sù à donyī kè Yurusalemu, ²⁸ akũ à èra àten tá à vutena a sōgo gũn, àten annabi Isaya takada kyó ke. ²⁹ Akũ Luda Nini pì Filipine: Ñ gé ñ na sōgo direi. ³⁰ Akũ Filipi baa lè à gèe. À mà àten annabi Isaya takada kyó ke, akũ à a là à pì: Ñ kyó kũ nten ke bokote dō yá? ³¹ À wèa à pì: Tó gbēke dí a bokotemenero, mani fō mà a dōro dō yá? Akũ à Filipi sīsì à gè à vùte a sare. ³² Yā kũ àteni a kyó ke pīin dí:

Lán sã kũ òten gé a kùtu kpá bà, lán sãne bōro kũ òteni a kã kè bà, à yīte kpēn adi lé wēkōaro.

³³ Ò wé'i dāa,

odi yākpate ke kãao a zéaro.

Dí mé ani fō à a goro bire yā oo?

Zaakũ ò a wëndii bò andunia gũn.

³⁴ Akũ gōgbē pīi pì Filipine: Ñ omene, dí musun annabi yā bire òo? A zīdan yá ke gbē pāndeme? ³⁵ Naana Luda yā pīia Filipi Yesu baaru nna kpāne. ³⁶ Kũ òten gé are, ò kà í ke kīnaa, akũ gōgbē pīi pì: Ñ í gwa la. Bó mé ani kpāmene mà da'ite kee? ³⁷ Akũ Filipi pīne: Tó n yā pīi sī kũ nēse mēn doo, īni fō. À wèa à pì: Ma sī kũ Yesu Kirisi bi Luda Néme. ³⁸ Akũ à pì ò gó ze. Akũ í pla í pínki ò kīpa ò gè ín. Akũ à a da'ite kè. ³⁹ Kũ ò bikũ bara, akũ Dikiri Nini Filipi kpāgui, gōgbē pī dí a e

doro, akũ pōnna gũn à dà zéla. ⁴⁰ Filipi a zīda è ze Azotu, akũ à gèe à Yesu baaru nna kpā wēte kũ wēteo ari à gèe à kào Sizaria.

Yesu bo à suna Solua

(Zir 22:6-16, 26:12-18)

9 Goro birea sō Solu ten pó bo a yīn, àten yā pāsī ò Dikiri ibano dedena yā musu. À gèe sa'oriki kīnaa, ² à gbēkaa à lá kè Damasuku aduakekpedenŋne à kpáawa, de tó à zé pì denŋ lè gwe, gōgbēnŋ kũ nōgbēnŋ í pínki, ani í kũkũ à su kũnwo Yurusalemu. ³ Kũ à dà zén, àten gé à kà kāni kũ Damasuku, akũ kānto gupura bò ludambe à dāmala. ⁴ À bò à lète, akũ à kòtoo mà à pīne: Solu, Solu, bó mé à tò nten wé tāmāa? ⁵ Akũ à pì: Díme n ūu, Dikiri? Akũ à wèa à pì: Makūme Yesu kũ nten wé taa ū. ⁶ Ñ fute ñ gé wēte gũn, oni onne yā kũ īni ke. ⁷ Gbē kũ òten gé kāaonŋ gō sàii. Ò kòtoo pīi mà, ama odi gbēke ero. ⁸ Kũ Solu fūte, à a wé wē, akũ adi gu ero. Akũ ò a kũ a ja ò gèe kāao Damasuku. ⁹ À kè goro aakō gu'ena sari, adi pó blero adi í miro.

¹⁰ Yesude ke kũ Damasuku kũ òdi pine Anania. Dikiri yā òne wégupu'ena gũn à pì: Anania. Akũ à wèa à pì: Makūn dí, Dikiri. ¹¹ Akũ Dikiri pīne: Ñ fute ñ da zé kũ òdi pì Súsun ari Yudasi be onn ñ Taasu gbē kũ òdi pine Solu gbeka. Àten adua ke gwe. ¹² Wégupu'ena gũn à n e, n su n o nàa de à gu e. ¹³ Akũ Anania pīne: Dikiri, ma mà ò gbē pī yā ò dasi, lākũ à yā vāni kè n gbē kũ ò kũ Yurusalemunŋne nà. ¹⁴ Sa'orikino a gbà zé à gbē kũ òteni n sīsì lanŋ kũkũ. Abire yāin à sù. ¹⁵ Akũ Dikiri pīne: Ñ gé, zaakũ ma gbē pīi sè à gé ma tó bo buri pāndenŋne kũ í kīnanŋ kũ Isarailanŋcome. ¹⁶ Lākũ ani wētāmāma le ma tó yāi nà mani mōne. ¹⁷ Akũ Anania bò à gèe à gè on pīn, à o nà Solua à pì: Solu ma gbē, Dikiri Yesu kũ à bò à sūmma zén goro kũ nten su la, akũ mé à ma zī de ñ gu e Luda Nini summa yāi.

¹⁸ Gwe gòŋŋ pò bôte a wén lán kpòtekee bà ò lète, akū à gu è. Akū à fùte à da'ite kè. ¹⁹ Kū à pò blè, à gbāna kū.

Solu waazikena zaa Damasuku

Solu gɔɔ pla kè kū Damasuku Yesu-denɔ, ²⁰ akū à nà Yesu yā waazikenaaa gòŋŋ Yudanɔ aduakekpenɔ gūn, à pì Yesu bi Luda Nème. ²¹ Yā pii bò gbē kū ò mànɔ sare ò pì: Gbē bire mé adi gbē pii sisirino ásarɔ ke Yurusalemuɔ? Akū mé adi su la à n̄ kūkū à tá kúnwo sa'orikino kīnaa-roo? ²² Solu s̄, a gbāna diḡ kara, akū a yā Yuda kū ò kú Damasukunɔ fū à bīri-aine kū Yesu bi Arumasihum̄e.

²³ Gɔɔ pla gbera Yudanɔ lédokōnɔ kei ò a de, ²⁴ akū à n̄ lékpakūsūnaai pii mà. Òten wēte bīnilenɔ dākpā fānantē kū gwāanio de ò a de yāi. ²⁵ Gwāanin Solu gbēnɔ a dà tǎnkɔn ò a gbàre kū bàao bàai bona bīni musu.

Solu waazikena zaa Yurusalemu

²⁶ Kū à kà Yurusalemu, à wēte à na Yesudenɔa, akū ò vīna kēne n̄ pínki, odi a Yesudekena náani kero. ²⁷ Akū Baanaba a sè à gēe káo zīrinɔ kīnaa, à gbāine lākū Solu Dikiri è zén nà kū yā kū Dikiri ònɛɛo kū lākū à Yesu yā ò gupuraa nà zaa Damasukuɔ. ²⁸ Akū Solu gē n̄ té à kurè kúnwo Yurusalemu à yā ò gbēnɔne kū Dikiri tso gupuran. ²⁹ Kū à yā ò Yuda Girikiyāmarinɔne à lékpakōa kè kúnwo, akū òten wete ò a de. ³⁰ Kū à gbēnɔ d̄, ò zēne Sizaria, akū à tà Taasu.

³¹ Abire gbera s̄si gbē kū ò kú Yudea kū Galilio kū Samaria būsuoŋŋn kun aafia pínki. Òten gbāna kū òten gé are vī-nakena Dikirineɛ gūn, òten kara kū Luda Nini n̄ n̄se kpàtēne yāi.

Ainea werekōanaa

³² Pita di kure wēte kū wēteɔ pínki, akū à gēe Luda gbē kū ò kú Lidano gwa. ³³ À gōgbē kū òdi pine Ainea è gwe, à kōnɔ kū katena wē s̄sraakō. ³⁴ Akū Pita pine:

Ainea, Yesu Kirisi n werekōa. Ñ fute ñ n pè koko. Akū à fute gòŋŋ. ³⁵ Lidadenɔ kū Sarɔnudenɔ a è, akū ò lite ò are d̄ Dikiria.

Tabita vuna gan

³⁶ Nɔgbē Yesude ke kú Yɔpa a tón Tabita, kū Giriki yāo s̄ Dɔkasi. Tó pii pì z̄s. Yā mana kenaa pèkerea, akūs̄ àdi takasidenɔ wēnda gwa. ³⁷ Gɔɔ birean à gyā kè à gā. Kū ò a zú ò, ò a sè ò wùte kpé musu gūn. ³⁸ Yɔpa s̄ à zā kū Lidaoro. Kū Yesudenɔ mà Pita kú gwe, ò n̄ gbēnɔn planɔ z̄a ò wé kēa ò pì: Ñ m̄ ó kīnaa likalika. ³⁹ Akū Pita fute à gēe kúnwo. Kū à kà, ò didi káo kpé pii musu. Akū gyaanɔnɔ nài n̄ pínki kū s̄ɔɔɔ, ò uta kū pókasa kū Tabita kè gɔɔ kū à kpé kú kúnwonɔ m̄ne. ⁴⁰ Pita pēm̄ma à n̄ bóte bàai. À kùte à adua kè, akū à are d̄ gēe piia à pì: Tabita, ñ fute. Kū à wé wē, à Pita è, akū à vùte. ⁴¹ Pita a kú a ɔa à a fute à a zē. Akū à Luda gbē pìnɔ s̄si kū gyaanɔnɔ, akū à a kpām̄ma bēne. ⁴² Yā pii dà Yɔpala pínki, akū ò Dikiri náani kè gwe dasi. ⁴³ Pita gɔɔ pla kè gwe Simo Āna bea.

Pita kū Kɔneliuo

10 Gbēke kú Sizaria a tón Kɔneliu. Ākūme soza gā kū òdi pi Itali gā gbē z̄k̄ ū. ² Gbē pi bi ludayāmari-me, àdiḡ Luda vīna vī àpii kū a bedenɔ n̄ pínki. Àdi gba da manamana, akūs̄ àdiḡ adua ke gēn baaak̄. ³ Zikea fānantē m̄ aak̄ à Luda malaikaa è tētēntē wégupu gūn, à gē a bea à pine: Kɔneliu. ⁴ Akū Kɔneliu wé wēa kū vīnao, akū à pì: Bóm̄e, Dikiri? À wēa à pì: N aduakena kū n gbadana gbēnɔnɛɛo kà Luda kīnaa, akū à s̄i. ⁵ Ñ gbēnɔ z̄i Yɔpa s̄a, de ò Simo kū òdi pine Pita s̄isi. ⁶ À kipa gbē kū òdi pine Simo Āna bea. A be kú ísira léa. ⁷ Kū malaikaa pii tà, Kɔneliu a zikeri gbēnɔn pla kenɔ s̄si kū soza ludayāmari kū à

naaa. ⁸ Kū à yā pīi bàbañne pínki, akū à n zī Yɔpa.

⁹ Kū gu dō, akū ò dà zén, ò kà káni kū wēte pīio. Goro birea kū ifāntē kà mī-dangura, Pita dī kpé musu de à adua ke. ¹⁰ Nà teni a de à ye à pó ble, akū goro kū òten póbale ke à wégupu è. ¹¹ À ludambe è wēkōana, pōke ten kipa lán biza zōkō bà. Bà dōdona a kusuru mēn siikōna pínki, àten su zīte. ¹² Pó buri sīnda pínki kú a gūn, nōbōnō kū pó kū òdi táa o kú kuaonō kū bānō. ¹³ Akū ò pine: Pita, n fute n de n só. ¹⁴ Akū Pita pī: Agya Dikiri. Mádi tē pó ke pó gbāsī ble zikiro. ¹⁵ Akū à kò-too pīi mà a gēn plade dō ò pī: Pó kú Luda pī à swáswa, òsun a tē boro. ¹⁶ À kē le gēn aakō, akū kanto ò pó pīi gā ò tào ludambe.

¹⁷ Pita ten bīdi ke wégupu kū à è pīia, akū Kōneliu zīri kū ò Simo be gbēkano kà gōnō, ò zena gānu léa. ¹⁸ Ò lé zù ò gbēka tó gwen Simo kū òdi pine Pita kipan. ¹⁹ Ari tera Pita ten laasun lé wégupu kū à èea, akū Luda Nini pine: Gbēnōn aakōnō teni n gbeka. ²⁰ N kipa n gé kúnwo sikaa sari, zaakū makū mé ma n zīmma. ²¹ Akū Pita kipa à gēe gbē pīnō kīnaa à pī: Makūme gbē kū áten gbeka ũ. Bó yā mé à tò a su laa? ²² Ò pī: Sozanō gbē zōkō Kōneliu mé à ó zī. Gbē maname, à Luda vīna vī. Yudano pínki dī a tō nna sí. Luda malaikaa pine à n sīsī n su a bea de à n yā ma. ²³ Akū Pita gē kúnwo onn à n yārii kē.

Kū gu dō, à fūte à dà kúnwo zén. Yɔpa Yesude kenō gēe kāao lēlē. ²⁴ A goro aakōden ò kà Sizaria. Kōneliu a danenō kū a gbēnna káninō kākara àteni n dā. ²⁵ Kū Pita gē onn, akū Kōneliu gēe à dàale à kùte a are. ²⁶ Akū Pita a fūte à pī: N fute n ze. Bisāsirin ma ũ se. ²⁷ Áten yā o kāao ari ò gēe ò gēe kāao kpén, akū à gbēnō lē kakarana gwe dasidasi. ²⁸ À pīñne: Á dō kū Yudano zé vī ò yākate kū buri pāndeo ari ò gē n onnlo. Ama Luda mōmene māsūn gbēke gbāsī gwa ke mà a

tē boro. ²⁹ A yā mé à tò kū ò ma sisi, ma su sikaa sari. Má ye mà yā kū a ma sisiia ma sà. ³⁰ Akū Kōneliu pī: A goro siikōden dī kū maten adua ke ma bea ifāntē mō aakō mandara'i. Akū kanto ma gbēke è zena ma are à pókasa kū áten té ke dana ³¹ à pī: Kōneliu, Luda n aduakenaa sì, n gbadanaa kàagu. ³² N gbēnō zī Yɔpa Simo kū òdi pine Pita sīsī. À kipa Simo Ána bea zaa ísira léa. ³³ Akū ma gbēnō zīmma gōnō. Lákū n su nà à kē mana. Tera sà ó pínki ó kú la Luda dōnaa gūn, de ò yā kú Dikiri ònne n owere ma yāi.

Pita yā'onaa

³⁴ Pita nà yā'onaaa à pī: Ma sì yāpura sà kú Luda dī gbēke wé gwaro. ³⁵ Buri sīnda pínki té gbē kū áten vīna kene, akūsō àdi yā mana ke, ade yā mé àdi káagu. ³⁶ Á légbāzā kú Luda kē Is-arailanōne dō, à kena kāao nna Yesu Kirisi gāi baaru nna kpāñne. Ákūme buri sīnda pínki Dikiri ũ. ³⁷ Á yā kú à kē Yudea gu sīnda pínki dō, lākū à nàa nà zaa Galili Yahaya waazikena da'itekena yā musu gbera. ³⁸ Á dō lākū Luda a Nini pīsī Yesu Nazeraa nà, akū à kú kú gbānao à gēe wēte kú wēteo, à yā mana kēñne à gbē kú Ibilisi nō fēñne n kpenōa wērekōa, zaakū Luda kú kāao. ³⁹ Ókōnōme yā kú à kē Yudea būsūn kú Yurusalemuo pínki sēedadēnō ũ. Ò a lòko lía ò a dē, ⁴⁰ akū Luda a vū gan a goro aakōde zī à tò à a zīda mōwere. ⁴¹ Adi ke gbē sīnda pínki mé à a èro, sé ókōnō kú Luda gīnake à ó sé a sēedadēnō ũ. A vuna gan gbera o pó blē o í mī kāao. ⁴² Akū à dàwere ò waazi ke gbēnōne ò oñne kú akāame gbē kú Luda dīte gbē bēnenō kú gyāwāndēnō pínki yākpatekeri ũ. ⁴³ Annabīnō pínki a yā ò ò pī gbē kú ò a náani kēnō durun-nano ni kēmma a tō gāi.

Luda Nini kipana buri pāndenōne

⁴⁴ Goro kú Pita kpé áten yā pī oñne, Luda Nini kipa gbē kú òten yā pī manōa n

pínki. ⁴⁵Yā pīi bō Yuda Yesude kū ò sù kū Pitaonō sare, kū bee buri pāndenon Luda a Nini pīsimma gba ū yāi. ⁴⁶Zaakū ò mà òten yāke buri o òten Luda yābonsare kenano o. Akū Pita pī: ⁴⁷Gbē pīnō Luda Nini lè lán ó bà. Dí mé ani fō à gínine ò da'ite kēē? ⁴⁸Akū à pī ò da'ite kēine kū Yesu Kiriisí tóo. Akū ò wé kēà à goro pla ke kúnwo.

Pita buri pāndenō yā gbāna Yuda Yesudenonē

11 Zīrinō kū Yesude kū ò kú Yudeano mà lākū buri pāndenō Luda yā sì nà se. ²Kū Pita sù Yurusalemu, gbē kū ò zè kū tōzōyāonō a taari lè ³ò pī: N gē gyoforōdenō bea n pō blè kúnwo. ⁴Akū Pita fūte àten yā pī bokotēine zéazea à pī: ⁵Má kú Yopame, maten adua ke, akū ma wégupu è. Ma pōke è lán biza zōkōwò bà, bà dōdōna a kusuru mēn siikōnōa, à bō ludambe àten kipa ma kīnaa. ⁶Ma wé pēa tīii, ma nōbōnō è a gūn, sēnte pōnō kū pō kú òdī taa o kū kuaonō kū bānō. ⁷Akū ma kōtoo mà ò pīmene: Pita, n fute n de n só. ⁸Akū ma pī, agya Dikiri, tē pō kesō pō gbāsī ke dí gē ma lén zikiro. ⁹Kōtoo pī bona ludambe gēn plade pī dō, pō kú Luda kēke à gō swāswa, māsūn a tē boro. ¹⁰À kē le gēn aakō, akū ò èra ò gā pínki ò tào ludambe. ¹¹Goro bire gōnō gbēnon aakō kū ò n zīma bona Sizarianō sù on kū má kún. ¹²Akū Luda Nini pīmene mà gé kúnwo sikaa sari. Ó gbēnō gbēnon suddo dīkīnanō gē kūmao leele se, akū o gē gbē kū à gbē pīnō zīma bea. ¹³Akū à òwēre lākū a malaikaa è nà, à bō à sūawa a kpén à òare à gbē zī Yopa à ma sīsī, ¹⁴de mà yā kú ani a sura ba oare, akāa kū a bedeno n pínki. ¹⁵Kū ma na yā'onaaa, Luda Nini kīpāmā lākū à kīpawā káaku nà. ¹⁶Akū yā kú Dikiri ò dí dōmagu kū à pī, Yahaya gbēnō da'ite kē kú ío, akāa sō áni ó da'ite ke kú Luda Ninio. ¹⁷Lākū

Luda gba dokōnō kēine kū ókōnō kū o Dikiri Yesu Kiriisí náani kēnō nà, dín ma ū mà fō mà gí Ludanēē? ¹⁸Kū ò yā pīi mà, odi yāke o doro, akū ò Luda tó bō ò pī: O è Luda èra à buri pāndenō gbà zé dō ò nèse lite ò wēndi kū àdī lākaro le.

Antiokudenō zena kū Yesuo

¹⁹Wētāmmana kū à fūte Sitivī ga gbera mé à tò gbēnō fākōa ò tà Fenisia būsūn kū Sipiru būsūuo kū Antiokuo, òten Luda yā o Yudanōne nītēne. ²⁰Ama n gbēkenō bi Sipiru būsū kū Sireni būsūuo gbēnōne, akū ò gē Antioku òten yā o buri pāndenōne se dō, òten Dikiri Yesu baaru nna kpáinne. ²¹Dikiri ten o damma, akū gbēnō yā pīi sì dasidasi ò are dō Dikiria.

²²Akū yā pī baaru kà Yurusalemu sōsi gbēnō kīnaa, akū ò Baanaba zī Antioku. ²³Kū à kà gwe, à è lākū Luda arubarikaa kēine nà, akū a pō kē nna. À lé damma n pínki ò ze kú Dikirio kū nèse mēn doo. ²⁴Baanaba bi gbē maname, Luda Nini kū ludanaanikenaao pēkēre, akū ò kàra Dikiri gbēnō gūn dasidasi. ²⁵Akū Baanaba gē Taasu de à Solu wete. ²⁶Kū à a lè, akū à sù kāao Antioku. Òdigō kakara kū sōsi gbēnō dasidasi ògō yā dāine ari wē do papana. Antioku gwen ò Yesu ibanō sīsīn Yesudenō ū káaku.

²⁷Goro kua annabinō bō Yurusalemu ò sù Antioku. ²⁸N gbē kū òdī pine Agabu fūte à zè à gīnake à nà zōkō kú ani ká andunia gūn pínki yā òine kū Luda Nini gbānao. Kalaudio kīblena gōron nàa pīi kà. ²⁹Akū Yesudenō zēo ò n gbē kū ò kú Yudeano kāmaza ke lākū baadi gbāna kà nà ò kpāzāinne. ³⁰Akū ò kē le ò Baanaba kū Soluo zīo ò kpā n gbē zōkōnōa.

Yamisi dena kū Pita dana kpésiranwo

12 Goro kua kina Herodu o pēte Yesude kenōa pāsīpāsī. ²À Yuhana vīni Yamisi dē kū fēnedao. ³Kū à è yā bire kē Yudanōne nna, akū à èra à Pita kù dō. À abirekū kē Burodi

Futenasari dikpe zīme. ⁴Kū à Pita kũ, à a dà kpésiran à a nà sozanone ní ɔ́ ò a dākpā. Soza pìnɔ̀ gā̀ do bi gbēnɔ̀n siisiikōme leu siikō. À dite à yākpate ke kāao gbēnɔ̀ wāra Vīnla dikpe gbera. ⁵Akū ò Pita kūna kpésiran, ama sɔ́si gbēnɔ̀ ten adua kene zēnaa sari.

Pita bona kpésiran

⁶Zī kũ tó gu dō kũ Herɔ̀du ni bo kāao, zī bīrea gwānin Pita ten i o soza gbēnɔ̀n planɔ̀ dagura yīna kũ mōkakōanaao mēn pla, akūsō gbēnɔ̀n planɔ̀n kũ kpéleleā òten kpé pì dākpā. ⁷Kānto gōnɔ̀ Dikiri malaikaa gē gwe, akū kpé pì pura kũ. À Pita lè a gbāntereēa à a vù à pì: Ñ fute likalika. Akū mōkakōanaa pìnɔ̀ bōte a ɔ́a. ⁸Akū malaikaa pìi pìne: Ñ n uta da ñ n kyate kpá. Pita kè le, akū malaikaa pìi pì: Ñ n uta kakara ñ kũ ñ témai. ⁹Akū Pita bō à tèi. Adi yā kũ malaika ten kene dō yāpura ūro, àten da áten nana ome. ¹⁰Ò gēte gudākpāri káakula kũ a pladeo, akū ò kà bīnīlea. Bīnīle pìi gbà bi mōome, akū à wēñne kũ a zīdao. Ò bōte òten gē wēten, akū gwe gōnɔ̀ malaikaa pì Pita tò zēda gūn. ¹¹Kū Pita wé kē à pì: Má dō sānsān sà kũ Dikiri a malaikaa zī de à ma bo Herɔ̀du ɔ́i kũ yā kũ Yudanɔ̀ wé dōi ò kemeneo pínki.

¹²Kū a laakarīi sù, à gēe Yuhana kũ òdi pine dō Maaku da Mariama bea. Ò kakarana gwe dasidasi òten adua ke. ¹³Kū à gānu gbà lè, akū nɔ̀gbē zikeri kũ òdi pine Roda gēe gwa. ¹⁴Kū à Pita kòtoo dō, pɔ̀nna gūn adi zé wēro, à bàa lè à èra à gēe à pīnne Pita ze kpéleleā. ¹⁵Ò pīne: Īa ten kāmman yā? Akū à zēo kũ yāpurame. Akū ò pì: A malaikaame. ¹⁶Pita kpé àten gbà lé. Kū ò wē, ò a è, akū yā pìi bō ní sare. ¹⁷Akū à ɔ̀ kēñne yáku ò yīte, akū à bàbañne lākū Dikiri a bo kpésiran nà. Akū à pì: À gé à o Yamisine kũ ó gbē kparanɔ̀. Akū à bō à gēe gu pāndea dō.

¹⁸Kū gu dō, zuka gbāna kà sozanɔ̀ dagura òten kō lala: Bó mé à Pita lèe?

¹⁹Herɔ̀du pì ò a wete. Kū odi a lero, akū à yā lāla gudākpārii pīnɔ̀a, akū à pì ò ní dede.

Herɔ̀du ganaa

Abire gbera Herɔ̀du bō Yudea à gēe à gɔ̀ɔ̀ pla kē Sizaria. ²⁰À pɔ̀ fē Tayadenɔ̀ kũ Sidōdenɔ̀i manamana, akū gbē bireno lédokōnɔ̀ kē ò sù a gwa leelee. Ò gēe kīna pì begwari Blasatu kīnaa. Kū Blasatu ní yāze è, ò gēe lédokōnɔ̀ ke kũ Herɔ̀duo, za-akū ní būsɔ̀ pòble dī bo a būsɔ̀mme.

²¹Kū gɔ̀ɔ̀ kũ ò dite kà, Herɔ̀du a kīble'utano dà à gēe à vùte a tintinnwa, akū à yā ò gbēnɔ̀ne. ²²Gbēnɔ̀ wiki lè ò pì: Luda ke mé àten yā o, adi ke bisāsirinlo. ²³Gwe gōnɔ̀ Dikiri malaika a lè à a nè, kũ adi zōkōke dō Ludanero yāi, akū a mēe kòkɔ̀ kà à gā.

²⁴Luda yā tén dagula àten kara. ²⁵Baanaba kũ Soluo sō, kũ ò ní kāmaza yā kēke ò lāka, ò bō Yurusalemu ò Yuhana kũ òdi pine Maaku sè ò tà kāao.

Baanaba kũ Soluo zīnaa

13 Annabino kũ yādannerinɔ̀n kũ Antiokɔ̀ sɔ́si gbēnɔ̀ té, ní tón Baanaba kũ Simeɔ̀ kũ òdi pine Bárasirao kũ Sireni būsɔ̀ gbē Lusiuo kũ Manae kũ à né blè kũ kīna Herɔ̀duo leelee kũ Soluo. ²Gɔ̀ɔ̀ kũ òten donyī ke Dikirine kũ léyīnaao, Luda Nini pì: À Baanaba kũ Soluo dite ndona zī kũ ma ní sēa yāi. ³Kū ò lé yī ò adua kē, akū ò ɔ̀ didimma ò ní gbāre, ò dà zén.

Kunna Sipiru būsɔ̀n

⁴Kū Luda Nini Baanaba kũ Soluoo zī le, ò gēe Selusia. Zaa gwe ò gē gó'iten ò gēe Sipiru būsɔ̀n. ⁵Kū ò kà Salami, ò Luda yā waazi kē Yudanɔ̀ aduakekpenɔ̀ gūn. Yuhana Maaku kũ kūnwo kpanyīri ū. ⁶Ò gēte luan pīla ari Pafɔ̀, akū ò kpākū kũ Yuda dabokeri kũ à de annabi éke ūo gwe. A tón Yesune. ⁷Àdigō kũ kũ būsɔ̀u pì gbē zōkō Segiu Pɔ̀luo. Gbē zōkōɔ̀ pì bi

ōndōriime, akū à Baanaba kū Soluo sìsi kū à ye à Luda yā ma yāi. ⁸ Dabokerii pì tón Elima kū Giriki yāo. À ibere sè kūnwo, àten wete à gbē zōkō pì sà vù de àsun Yesu náani kero yāi. ⁹ Akū Solu kū òdì pì dō Pōlu, Luda Nini didia, akū a wé pè Elimaa à pì: ¹⁰ Ibilisi nēno doke keme n ũ! Mana sinda pínki kparaside! Bisāsiri kū yā vāni sinda pínki pèkerea! Wézēri pāsī! Īni Dikiri zé sūsū litena kpedangara tóroo? ¹¹ Tera sà Dikiri nì ɔ kútemma de ò vīna kū. Īni gɔɔ pla ke kū ifānt'enaao. Gwe gōnɔ Elima wé gō dāadāa, gusira kùtea. Akū àten ɔ mātēmate à gbē wete à a ɔ kū. ¹² Kū gbē zōkō pì yā kū à kēe pīi è, à Dikiri náani kē, zaakū Dikiri yā kū Pōlu dāne a kū gbāna.

Kunna Antioku kū à kú Pisidia būsun

¹³ Akū Pōlu gē gó'iten kū a gbēno ò bò Pafō ò gēe Pega, Pamfilia būsun. Gwen Yuhana Maaku n tón à èra à tà Yurusalemu. ¹⁴ Bona Pega ò gēe Antioku kū à kú Pisidia būsun. Kámmabogɔɔ zī ò gēe ò vùte aduakekpen. ¹⁵ Doka kū annabino takadano kyókenaa gbera aduakekpe gbē zōkōno gbē zī à pīnne: Gbēno, tó á karana yāke vī à o gbēno, à o. ¹⁶ Akū Pōlu fūte à ɔ kēnne à pì: Isarailano kū buri pānde donyīrino, à ma yā ma. ¹⁷ Isarailano Luda ó dizino sē, akū à n buri kàra kū ò kú Misila būsun. Akū à bò kūnwo gwe kū a gbāna zōkōo. ¹⁸ À n gwa gbáranlan lán wē bupla taka bà. ¹⁹ À gbāna blē Kanaano būsū buri mēn supplanɔ, akū à n būsū pīi kpāmima. ²⁰ A pínki kà wē wāa pla kpé bupla akuri taka bà. Abire gbera à yāgōgōrino dītefne ari à gēe pé annabi Samuelia. ²¹ Kū ò kína gbēka, akū Luda Kisi né Solu, Biliaminu buri dītefne. À kpata blē wē bupla, ²² akū Luda a bò kpatan à Dauda kà a gēne ũ. Luda Dauda yā ò à pì a lè Yese né Dauda laasun pō kēare, ani a poyeina pínki yā keme. ²³ A buri gūn à Yesu bōn Isarailano Surabari ũ lākū à a lé sè nà.

²⁴ Ari Yesu pì gō gē su Yahaya gīnake à waazi kē Isarailano n pínki, à ònne ò n nēse lite ò da'ite ke. ²⁵ Kū Yahaya zī ye à lāka à pì: Dín áten da má de a ũu? Gbē kū áten wé dōin ma ũro. À ma! Ade ten su ma gbera, mádi ká mà a kyate bobonero.

²⁶ Ma gbēno, Ibrahim burino kū buri pānde donyīrino, ókōno Luda surabana yā díkina kpāzawere. ²⁷ Yurusalemudeno kū n gbānadenó dí Yesu dōro, odi annabino takada kū òdigō a kyó ke kámmabogɔɔ zī pínki zé dōro, akū ò tò annabii pino yā pāpa ò yā dàala. ²⁸ Odi yāke lea kū à kà ò a dero, akū ò wé kē Pilatia de ò a de. ²⁹ Kū ò yā kū ò kē a yā musu kē pínki, ò a kipa lía ò a wùte miran. ³⁰ Ama Luda a vù bona gan. ³¹ A gɔɔ pla kenaa gūn à bò à sù gbē kū ò bò Galili ò gēe káo Yurusalemuno. Mókōnme a sēedadeno ũ gbēno. ³² Ókōno sō, o su a baaru nna kpáare. Lākū Luda lé sē ó dizino nà ³³ à kē ókōno kū ò de n buri ũno, à Yesu vù lán ò ò Zabura plade gūn nà. Luda pì: Ma nēme n ũ, gbāran ma n i.

³⁴ Adi yagi kero, ama Luda a vù bona gan lākū Luda ò nà yā à pì: Mani kúadona arubarika kēare yāpura lākū ma ò Daudane nà.

³⁵ Akū ò ò gukea dō ò pì:

Īni we n gbē kū à kú adona yagi kero.

³⁶ Dauda sō à Luda poyenyīnaa kē a gɔɔ, à gā ò a mira kpākūsū kū a dizino pōo, akū à yagi kē. ³⁷ Gbē kū Luda a vù bona gan pì dí yagi kero. ³⁸ Ma gbēno, àgō dō kū durunnano kēmmāna waazi kū óten kēare bò Yesu gāime. ³⁹ Musa doka dī fō à tò Luda yā bo kūnwo nnaro, ama Luda dī tó yā bo kū gbē kū òten Yesu náani kenno nna a pínki gūn. ⁴⁰ À laakari ke, de yā kū annabino ò sún á lero ⁴¹ ò pì:

À ma, ákōno lalandikerino,

à ke gīri à kakate,

zaakū mani yāke ke á gɔɔ.

Bee tó ò òáre, áni síro.

⁴²Kū Pɔlu kū Baanabao ten bɔte ad-uakekpen, ò wé kènmma ò era ò su yā pì oñne kámmabogɔɔ lāa dɔ. ⁴³Kū òten fākōa, Yudanɔ kū gbē kū òdi donyī ke kūñwonɔ bò ò tè Pɔlu kū Baanabaooi dasi. Ò yā òñne ò lé dànmma, de ògō gé are kū gbēke kū Luda kèñneo.

⁴⁴Kámmabogɔɔ lāa wētedenɔ kàkara ní pínki ò sù Dikiri yā ma. ⁴⁵Kū Yudanɔ pari è le, ò nèségōbaa kpà manamana, akū òten Pɔlu yā éke bo òteni a sōsō. ⁴⁶Akū Pɔlu kū Baanabao yā òñne kū swègbānao ò pì: Ákōnɔn à kù ò Luda yā oáre káaku gā. Zaakū a gii áten da ádi ká à wēndi kū ádi lákaro lero, óni era ò are dɔ buri pāndenɔa sà. ⁴⁷Zaakū Dikiri yā dí ditewere à pì:

Ma n dite gupura ũ buri pāndenɔne, de ò gé kū surabana yāo ari zīte léa.

⁴⁸Kū buri pāndenɔ yā pìi mà, ní pɔ kè nna ò bèere è lli Dikiri yāne, akū gbē kū Luda ní díte wēndi kū ádi lákaro pɔ ũno Yesu náani kè.

⁴⁹Akū Dikiri yā dà būsuu pìla pínki. ⁵⁰Yudanɔ ɔ zì buri pānde nɔgbē donyīri bèeredenɔi kū wēte gbānadenɔ, akū ò wé tã Pɔlu kū Baanabaooa ò pènmma ní būsun. ⁵¹Ò lukutē kpùkekpuke ní gbānɔa ní tona kū Ludao sèeda ũ, akū ò gēe Ikoniú. ⁵²Yesudenɔ sō, Luda Nini pèkerenmma kū pɔnnao.

Kunna Ikoniú

14 Ò kè Ikoniú lákū òdi ke nà, ò gè Yudanɔ aduakekpen ò yā ò ari Yudanɔ kū buri pāndenɔ Dikiri náani kè dasidasi. ²Akū Yuda kū ò gi yā pì síino buri pāndenɔ sã vù Yesudenɔne ò ibere è sè kūñwo. ³Bee kū abireo Pɔlu kū Baanabao gɔɔ pla kè gwe ò Dikiri yā ò kū swègbānao, akū Dikiri ní gbá zé ò sèedanɔ kū daboyāno kè, kū à yāpura kpà a gbēkeyā kū òten oa. ⁴Akū wētedenɔ kèkèkōa, gbēkeno zè kū Yudanɔ, gbēkeno sō kū zìrinɔ. ⁵Akū Yudanɔ kū

buri pāndenɔ kū ní gbānadenɔ zèo ò wé tāmma ò ní pápa kū gbèeo. ⁶Kū Pɔlu kū Baanabao ní yā dō, akū ò bàa sì ò tã Likaonia būsú wētenɔ gūn, Lisitira kū Debio kū ní lakutunɔ. ⁷Akū ò kpé òten baaru nna pì kpáñne gwe.

Kunna Lisitira

⁸Gōgbē ke kú Lisitira a gbánɔ íbana. Zaa lákū ò a ò nà ereeme, adi tãa ò zikiro. ⁹Áten sã kpá Pɔlu yāi, akū Pɔlu wé pèa tíii, à è a ludanaanikenaa kà à a werekōa, ¹⁰akū à pìne kū kòto gbānao: Ñ fute ñ ze n gbáa. Akū à vǐ à zè à nà tãa'ona. ¹¹Kū gbēno è lákū Pɔlu kè nà, akū ò wiki kàkara kū Likaonia yāo ò pì: Tānanɔ lli bisāsirinɔ ũ ò kípawá. ¹²Ò tó kpà Baanabane Zusu, Pɔlu sō Emesi kū àkū mé ádi doñne are kū yā'onaao yāi. ¹³Zusu pì kpé kú wēte kpe, akū a gbàgbarii sù kū zùsa kū ò lávu zāblebɔɔ kèñnenɔ wēte bīnilea. À ye gbēno sa oo zìrinɔ. ¹⁴Kū Baanaba kū Pɔluo yā pìi mà, ò ní utano gāga ò kèkè, akū ò sì gbēno té kū wikio ¹⁵ò pì: Gbēno, bó yā mé à tò áten ke lee? Bisāsirinɔn ó ũ se lán á bà. Baaru nnan óten kpááre, de à kpe li pɔ gina dínɔne à are dɔ Luda Wēndidea. Àkū mé à musu kè kū zíteo kū ísirao kū pɔ kū ò kú a gūnnɔ pínki. ¹⁶À buri sínda pínki tò yā ò ní zida zé sè. ¹⁷Bee kū abireo à a zida mǎáre yāmanakenaa gūn. Ádi tó legū maáre de à pɔ kè a gɔɔa. Ádi á gba póbile dasi de àgō kú pɔnna gūn. ¹⁸Bee kū yā bire onaa, gbāna kū gbānao ò gbasa ò gi gbēno ne ò sa omma.

¹⁹Akū Yudanɔ bò Antiokú kū Ikoniúo ò sù ò gbēno sã vù. Akū ò Pɔlu pápa kū gbèeo ò a gāte ò bò káao wēte kpe, òten da à gāmɛ. ²⁰Kū Yesudenɔ kàkarai, akū à fùte à gè wēte gūn. Kū gu dō, àpii kū Baanabao gèe Debi.

Zìrinɔ tana Antiokú

²¹Kū ò baaru nna kpáñne wēte pìi gūn, ò gbēno lè dasidasi. Akū ò èra ò gèe

Lisitira kũ Ikɔniuo kũ Antiokuo, ²²òten Yesudenɔ gba gbāna, òten lé damma ò wé tã Yesu náanikenaaaa ò pì: Séde ò wari ke manamana, gbasà ò gē kpata kũ à bò Luda kīnaa gūn. ²³Ò gbē zōkōnɔ dītefīne sɔsi kũ sɔsio, akũ ò adua kēfīne kũ lēyī-naao ò ní ná Dikiri kũ ò a náani kē ɔī.

²⁴Kũ ò bôte Pisidia būsū kpa, akũ ò kà Pamfilia būsūn. ²⁵Ò Luda yā ò Pega, akũ ò gēe Atalia. ²⁶Gwen ò gē gō'iten ò tà Antiokū, gu kũ ò ní ná Ludane a ɔī yā, de à gbēke kēfīne zī kũ ò kē ò lāka tera yā musu. ²⁷Kũ ò kà, ò sɔsi gbēnɔ kākara ò yā kũ Luda kēfīne gbāfīne pínki, lākũ à buri pāndenɔ gbà zé ò a náani kē nà. ²⁸Akũ ò gɔɔ pla kē kūnwo gwe.

Yāgōgōna Yurusalemu

15 Gbēkenɔ bò Yudea ò sū Antiokū, akũ ò yā dà Yesudenɔne ò pì: Tò ádi t̄ zō lākũ Musa dīte nàro, áni surabana lero. ²Pɔlu kũ Baanabao zuka kānyī ò lēkpakōa kē kūnwo manamana yā pii musu. Akũ Yesudenɔ zēo Pɔlu kũ Baanabao kũ ní gbēkenɔ gé Yurusalemu de ò yā pì gōgō kũ zīrinɔ kũ gbē zōkōnɔ. ³Ò gē ò zēfīne, akũ ò bôte Fenisia kũ Samariao būsū kpao. Ò buri pāndenɔ nēsēlitena yā bàba ní gbēnɔne gwe, akũ ní pɔ kē nna manamana. ⁴Kũ ò kà Yurusalemu, sɔsi gbēnɔ kũ zīrinɔ kũ gbē zōkōnɔ gbānake kpānyī, akũ ò yā kũ Luda kēfīne pínki baaru kpāfīne. ⁵Akũ Farisi Yesude kenɔ fūte ò pì: Séde buri pāndenɔ t̄ zō, ò ofīne ògō Musa doka kūna. ⁶Akũ zīrinɔ kũ gbē zōkōnɔ kō kākara òten yā pì gwa. ⁷Kũ yāgōgōnaa gbāna kũ, Pita fūte à pīfīne: Ma gbēnɔ, á dō kũ Luda ma dīte á té à gī kē, de buri pāndenɔ Yesu baaru nna ma ma lén ò a náani ke. ⁸Luda gbē sīnda pínki nēse dō, akũ à ní gbà a Nini ní sinna sēeda ū lākũ à ó gbà nà. ⁹Luda dí ní dīte dodo kũ ókōnɔro. À ní nēsē pipīfīne kũ ò Yesu náani kē yāi. ¹⁰Bó yā mé à tò áten Luda lé áten gwa teraa? Aso kũ ò dīzinɔ fūa ò sé kũ ókōnɔn á ye à dīfīne yá?

¹¹Lenlo! Ó sì kũ óni surabana le Dikiri Yesu gbēke yāi lán mókōnɔ bà se.

¹²Gbēnɔ kē kítikiti ní pínki, akũ ò sã kpà Baanaba kũ Pɔluooi, òten sēedanɔ kũ daboyā kũ Luda kē ní gāi buri pāndenɔ tēnɔ ofīne. ¹³Kũ ò yā ò ò lāka, Yamisi fūte à yā ò à pì: Ma gbēnɔ, à ma yā ma. ¹⁴Simɔ ò lākũ Luda wé pā buri pāndenɔla káaku nà à gbēnɔ sē ní té a pō ū. ¹⁵Annabino yānɔ kō sē kũ abireo, zaakũ ò pì:

¹⁶Abire gbera mani era mà su mà Dauda bezī bo,

mani a guforo keke mà tata mà a fute,

¹⁷de bisāsiri kparanɔ ma ki wete,

buri pānde gbē kũ ma tó kúmma pīnɔ ní pínki.

Dikiri kũ áten yā pì ke mé à ò,

¹⁸akũ mé à tò ò yā pì dō zaa káaku.

¹⁹A yā mé à tò ma è à mana ò yā kũ à zī'ū dīte buri pānde kũ òten are dɔ Ludaanɔnero. ²⁰Ò takada kēfīne ò mī kē tāna póblea kũ pāpākenaa kũ nòbɔ kùtukpanasario kũ aruo. ²¹Zaakũ à gī kē kũ òdīgō Musa takada kyó ke aduakekpenɔ gūn kāmmbogɔɔ zī pínki òdīgō a doka waazi ke wēte kũ wēteo.

Gbēnɔ zīna buri pānde Yesudenɔa

²²Akũ zīrinɔ kũ gbē zōkōnɔ kũ sɔsi gbēnɔ pínki zēo ò gbēnɔ bo ní té ò ní zī Antiokū kũ Pɔluo kũ Baanabao. Akũ ò ní arede kenɔ bò, Yudasi kũ òdi pine Baasaba kũ Silasio. ²³Ò ní zī kũ takadao, yā kũ ò kē a gūnn dí:

Ókōnɔ zīrinɔ kũ gbē zōkōnɔ o fɔ

kpà ákōnɔ ó gbē kũ ò de buri pānde

ūnɔa zaa Antiokū kũ Siria būsūuo kũ

Silisia būsūuo. ²⁴O mà ó gbēkenɔ

gēe á kīnaa ó lé sari, ò á nēsēe

yākaáre ò á dá bīdín ní yā'ona gūn.

²⁵Akũ ò lédokōnɔ kē o zeo kũ ò

gbēnɔ bo ò ní zīáwa kũ ó gbē yenyī-

denɔ Baanaba kũ Pɔlu ²⁶kũ ò gī ní

wēndīii ó Dikiri Yesu Kirisi tōbona

yāiio. ²⁷A yā mé à tò óten Yudasi

kū Silasio zīáwa, de ò yā kū o kē takadan oáre kū léo. ²⁸ Zaakū Luda Nini kū ókōno o zeo òsun aso ke diárrero, séde pó kū à zé vī dīkīnāno. ²⁹ À mì kē nòbò kū ò sa òo tānaaa kū aruo kū nòbò kùtukpanasario kū pā-pākenaao. À mana à mì kē adinōa. Ò kō e aafia!

³⁰ Akū ò ní gbáre ò gēe Antioku. Ò sōsi gbēno kākara ní pínki, akū ò takada pii kpāmuma. ³¹ Kū ò a kyó kē, akū ní pò kē nna manamana kū nēseyidakūna yā piio. ³² Yudasi kū Silasio bi annabinome, akū ò lé dà ní gbē pínōa manamana ò ní gbá gbāna. ³³ Kū ò goro pla kē gwe, Yesudeno lé zāmuma, akū ò tà ní zīrinō kīnaa aafia. ³⁴⁻³⁵ Pōlu kū Baanabao gē Antioku. Kū gbē dasi pāndeno ò Dikiri yā dāfīne, ò baaru nna kpāfīne.

Pōlu kū Baanabao kēkōanaa

³⁶ Goro pla gbera Pōlu pī Baanabane: Ò era ò gé ó gbēno gwa wēte kū ò Dikiri yā waazi kēn yāno gūn, ògō dō lākū ò kun nā. ³⁷ Baanaba ye à Yuhana Maaku sé à gé kūrwo, ³⁸ akū Pōlu ten da à mana ò gbē kū à kēmuma Pamfilia à gī tēfīyī ní zī gūn sé doro. ³⁹ Kū odi kō yā maro, akū ò kēkōa. Baanaba Maaku sē ò gē gó'iten ò gēe Sipiru. ⁴⁰ Akū Pōlu Silasi sē. Yesudeno ní ná Dikirine a oī de à gbēke kefīne, akū ò dà zén, ⁴¹ ò gēte Siria kū Silisiaola ò sōsi gbēno gbà gbāna.

Pōlu wētegena kū Timōtio kū Silasio

16 Pōlu kà Debi kū Lisitirao. Gwen Yesude ke kun a tōn Timōti. A da bi Yuda Yesudeme, a de sō bi Girikime. ² A tó nna Yesude kū ò kú Lisitira kū Ikōniuoño kīnaa. ³ Pōlu ye à gé kāao, akū a tōzō zōne Yuda kū ò kú wēte pīno gūnno yāi, zaakū ní pínki dō kū a de bi Girikime. ⁴ Wēte kū ò gēen pínki, ò yā kū zīrinō kū gbē zōkōno dìte Yurusalemu ò sōsi gbēno ògō kūna. ⁵ Akū òten gbāna kū

ní ludanaanikenaa gūn òten dasi kū lākū gu dīgō dō nā.

Pōlu wégupu'ena Toroasi

⁶ Luda Nini gīnne ò gé Luda yā o Asia būsun, akū ò gēte Firigia kū Galatia būsuncola. ⁷ Kū ò kà Misia būsun lén, ò ye ò gē Bitinia būsun, akū Yesu Nini dí wefīnero. ⁸ Kū ò gēte Misia būsula, akū ò kà Toroasi. ⁹ Gwāani Pōlu Masedonia būsū gbēke è zena wégupu'ena gūn, àten kúte kene à pi: Ñ bikū ñ su ó kīnaa Masedonia ñ kpawái. ¹⁰ Kū à wégupu è le, akū o Masedonia soru kē gōno, zaakū ò dō sà kū Luda mé àteni ó sīsī ò gé baaru nna kpāfīne.

Lidia Yesu zé sēnaa

¹¹ Akū ò gē gó'iten Toroasi o mīi pē Samotarasia. Kū gu dō o ka Neapoli. ¹² Bona gwe o gē Filipi. Àkūme Masedonia būsū kpado pī wéra ũ, kū Romudenon vī. Akū o goro pla kē wēte pii gūn. ¹³ Kāmabogoro zī ò bo wēte kpe o gē swa sare, gu kū o mà aduakeki kunwa. Akū o vute o yā ò nōgbē kū ò kakarana gwenōne. ¹⁴ Nōgbē ke kú gwe òdi pine Lidia. Tiatira gbēme, biza wé tēra búgu yīariime, akūsō Luda donyīriime. Àten yā kū Pōlu ten o ma, akū Dikiri a swēe wēne à yā pii sī. ¹⁵ À da'ite kē kū a bedeno, akū à wé kēwá à pi: Tó a ma Dikiri nāanikenaa sī, à mó à kīpa ma bea. Akū o a yāze è.

Pōlu kū Silasio dana kpésiran Filipi

¹⁶ Zīkea kū óten gé aduakekia, o dakare kū zōnōgbē kū à mlē tāna vīo. A dikirino dì ogo le manamana a zi-ayā'onnenaa musu. ¹⁷ Akū à bò à tēwái, ókōno kū Pōluo, àten wiki lé à pi: Gbē dīno bi Luda Musude zōblerinome, òten surabana zé kpākpa keáre. ¹⁸ Àdigō ke le lán gu dīgō dō nā, akū Pōlu kpàsa kāao. À līte à pi tāna piīne: Ma ònne kū Yesu Kirisi tóo ñ goa. Akū à gòà gōno.

¹⁹ Kū a dikirinŋ dō n̄ àrelena a yā musu wēdōinaa lāka, akū ò Pōlu kū Silasioo kū ò n̄ gāte ò gēe kūnwo gbānadeno kīnaa ete gūn. ²⁰ Ō gēe kūnwo yākpatekerino kīnaa ò pì: Gbē dīnŋ bi Yudanŋme, òteni ó wēte yakawere. ²¹ Futeokarayā kū ókōnŋ Romudenŋ doka gīi ò sí ke ò ken òten dañne. ²² Pari fūteñyī, akū yākpatekeri pīnŋ pì ò n̄ pōnŋ boñma ò n̄ léle gōoo. ²³ Kū ò gbēna mana kēñne, akū ò n̄ dá kpésiran ò pì kpé pīi dākpārīine à n̄ dākpā manamana. ²⁴ Kū ò òne le, akū à n̄ dá kpé tú à n̄ gbānŋ yī lía gíngin.

²⁵ Lizāndo gūn Pōlu kū Silasio ten adua ke òten lè sí Ludane, gbē kparanŋ ten sã kpá n̄ yāi. ²⁶ Kānto zīte yīgāyīgā kū gbānao ari kpé pīi gbīnŋ kē gīri. Gwe gōnŋ a gbānŋ wēwē pínki, akū purusunano mōkakōnanano bōtemma pínki. ²⁷ Kū kpé dākpārīi pīi vū, à gbānŋ è wēwēna pínki, akū à a fēneda wōto à ye à a zīda de, za-akū àten da purusunano bàa sìme. ²⁸ Akū Pōlu pūtā kū kōto gbānao à pì: Ñsun n zīda kari boro. Ó kú la ó pínki. ²⁹ Kpé dākpārīi pīi pì ò mó fitilaa, akū à sì n̄ té kū bàao à kùte Pōlu kū Silasio are àten lukaluka. ³⁰ À bō kūnwo bàai, akū à pì: Mareno, deran mani ke mà surabana lee? ³¹ Ō pīne: Ñ Dikiri Yesu náani ke ìni surabana le, mōkōn kū n bedeno á pínki. ³² Akū ò Dikiri yā òne kū a bedeno n̄ pínki. ³³ Lizāndo kūa kpé dākpārīi pì n̄ sé à gēe à n̄ bōnŋ pīpīñne, akū à da'ite kē gōnŋ kū a gbēnŋ n̄ pínki. ³⁴ Akū à gēe kūnwo a bea à pōble kēñne. Àpīi kū a bedeno, n̄ pō kē nna manamana kū ò Luda náani kē yāi.

³⁵ Kū gu dō, yākpatekerino dogarinŋ zī ò gé one à gbē pīnŋ gbare. ³⁶ Akū kpé dākpārīi pīi pì Pōlune: Yākpatekerino gbēnŋ zīma de mà á gbare. À bōte à tá aafia. ³⁷ Akū Pōlu pì dogarii pīnŋne: Ō ó gbē gbēnŋ wāra yākpatekena kūoo sari ò ó dá kpésiran, ókōnŋ kū Romudenŋn ó ū. Tera sà ò ye ò ó bōte asiri gūn yá? O'o! Oi! Séde ò su ò ó bōte n̄ zīda. ³⁸ Dogarii

pīnŋ yā pì gbē yākpatekerinŋne. Kū ò mà Romudenŋme n̄ ū, akū vīna n̄ kū. ³⁹ Akū ò sù ò kùte kēñne ò n̄ bōte kpésiran, akū ò wé kēñma ò boñne n̄ wēte gūn. ⁴⁰ Kū ò bōte kpésiran, ò gēe Lidia bea. Ō Yesudenŋ lè gwe, akū ò n̄ nēse yīda kūñne ò dà zén.

Pōlu kunna Tesalonika

17 Ō bōte kū Amfipollio kū Apoloniao, akū ò kà Tesalonika, gu kū Yudanŋ aduakekpe kún. ² Akū Pōlu gēe aduakekpen lākū àdīgō ke nà, à waazi kēñne yā kū à kēna Luda yān musu kāmabogōwō aakō. ³ Àten bōkōteñne lākū à kō sēo Arumasihu wētāmma le nà à fute bona gan à pì: Yesu kū mateni a yā oáre mé à Arumasihu pì ū. ⁴ N̄ gbēkenŋ yā pì zé è, akū ò nà Pōlu kū Silasiooa. Len Giriki donyīrinŋ nāmma le dasi se ari kū nōgbē kū ò tó bōnŋ dasi dō.

⁵ Akū Yudanŋ nēsegōbaa kpà kūnwo, ò kurepāpā'orinŋ kākara ò dasi kù, akū ò wēte wā. Ō gēe ò līka Yasō bei, òten Pōlu kū Silasio wete de ò n̄ kū ò bō kūnwo gupuraa. ⁶ Kū odi n̄ lero, ò Yasō kū Yesude pāndenŋ gāte ò bō kūnwo wēte gbānadeno kīnaa, òten wiki lé òten pì: Gbē pīnŋ bi andunia guderinŋme. Ō sù la, ⁷ akū Yasō n̄ díte a bea. Gbē pīnŋ ten pā Siza dokane n̄ pínki, òdi pì kína pānde kun òdi pīne Yesu. ⁸ Yā pīi zō gbēnŋ pōa kū wēte gbānadeno. ⁹ Akū ò wō sī Yasōa kū a gbē kparanŋ ò n̄ gbāre.

Pōlu kunna Berea

¹⁰ Gwāani bīrea gōnŋ Yesudenŋ Pōlu kū Silasio gbāre Berea. Kū ò kà gwe, akū ò gēe Yudanŋ aduakekpen. ¹¹ Gbē bireno nēse mana de Tesalonikadenŋ pōla ò Luda yā sì wāplāla. Lākū gu dīgō dō nà òdīgō Luda yā gwagwa de ò dō tó Pōlu yā pīnŋn yāpura vī. ¹² N̄ gbēnŋ Dikiri náani kē dasidasi kū Giriki nōgbē bèeredeno kū Giriki gōgbēnŋo dasidasi dō. ¹³ Kū Tesalonika Yudanŋ mà Pōlu ten Luda yā

waazi ke Berea dɔ, akū ò sù gwe ò yāketē dā gbēno té ò ní pɔ fūte. ¹⁴ Akū Yesudeno Pɔlu gbāre gēno ísira kpa, ama Silasi kū Timotio gē gwe. ¹⁵ Gbē kū ò gēe ze Pɔluneno gēe kāao Atení, akū ò èra ò tà Silasi kū Timotio kīnaa kū Pɔlu légbēe, à pì ò mɔ ò a le likalika.

Pɔlu kunna Atení

¹⁶ Kū Pɔlu teni ní dā Atení, a pɔ yàka kū à è tāna di wēte pìi gūn yāi. ¹⁷ Akū à waazi kē Yudanone kū buri pānde donyīrino aduakekpen kū gbē kū àdigō ní le ete gūnno lākū gu digō dɔ nà. ¹⁸ Pɔlu ten yā lekōa kū yāwaaripari kū òdi ní sísi Epikurenō kū Sotoikinō. Akū ní gbēkeno pì: Bó yān titimako dí ten bɔtē? Gbēkeno pì: Óten da tāna dufuno yā kpākpan àten ke. Ò ò le kū àten Yesu yā kū a vuna ganwo baaru nna kpaíne yāime. ¹⁹ Akū ò Pɔlu sè ò gēe kāao gbē zōkōno kīnaa Areopagu ò pì: Īni yā dufu kū ndi daíne owerero? ²⁰ O yābonsare mà n lén, ó ye ò a bɔkɔtēna dō. ²¹ Atenidenō pínki kū nibo kū ò kú gwenō digō ye yā pāndeiro, séde yā dufu mana kū a wàaripanaao.

²² Akū Pɔlu fūte à zè Areopagude pino té à pì: Atenidenō, ma è á minatena tānanone kokari vī manamana yā sīnda pínki gūn. ²³ Kū maten kure á wēte gūn, maten pɔ kū adi donyī kēneno tāasi ká, akū ma sa'oki ke è, ò pɔ kēa ò pì: Luda kū ó dōro pɔ. Luda kū á a dōro àten donyī kene baaruun maten kpáare. ²⁴ Luda andunia kē kū pɔ kū ò kú a gūnno pínki. Àkūme musu kū zīteo Dikiri ū, àdigō kú kpé kū bisāsirinō bōnenō gūnlo. ²⁵ A bàka kú kū bisāsiri ɔdamma keoro. Àkū mé àdi wēndi kū we'oo kpá gbē sīnda pínkia kū pɔ sīnda pínki. ²⁶ À buri sīnda pínki bò gbē mēn do kīnaame, akū ò kú andunia kusuru siikō pínkia. A gīnake à gɔɔ ditedite buri pínkine kū gu kū onigō kunwa léo. ²⁷ À ní ké de ògō a wete ò ɔ mātēmate ari ò gé boa. Bee kū abireo à zā kū ó gbēkeoro. ²⁸ Zaakū àkū mé àdi

tó ògō wēndi vī ò fɔ ò ó mè sé ògō kún. Lākū á kere kenō ò nà: A burinon ó ū se. ²⁹ Lākū Luda burinon ó ū nà, òsungō da Luda de lán tāna bàro kū bisāsiri kē kū wurao ke andurufu ke gbēe kū à a ɔzī kēa a laasunnwa. ³⁰ Luda mīkpere zù ó wésiragɔɔ yāne, ama àten yā dite gbēno gu sīnda pínkia tera de ò nēse lite. ³¹ Zaakū à gɔɔ dite kū gbē kū à a sē yākpate ke kū anduniao a zéa. À gbē kū à a sēe pìi vù gan sēda ū gbē sīnda pínkine.

³² Kū ò gēno vuna yā pìi mà, ní gbēkeno a fobò, ama ní gbēkeno pì: Óni n yā pì ma zīkea dɔ. ³³ Akū Pɔlu bò ní kīnaa. ³⁴ Gbēkeno nàa, akū ò Yesu náani kē. Areopagu gbē kū òdi pine Dionisiu kú ní té kū nōgbē kū òdi pine Damario kū gbēkeno dɔ.

Pɔlu gɔɔ pla kena Kōrinti

18 Abire gbera Pɔlu bò Atení à gēe Kōrinti. ² À kpākū kū Yuda keo gwe, Pɔntu būsū gbē kū òdi pine Akila kū a nanō Pirisilao. Ò sù kū Itali būsūuo dufume, kū Siza Kalaudio dite Yudanone ò bɔte Romu yāi. Pɔlu gēe ní kīnaa, ³ akū à kipaíma, àten zī ke kúnwo kū ɔzī-dokōnokerinome ní ū yāi. Zaakū bizakutakerinome ní ū ní pínki. ⁴ Kámmabogɔɔ zī pínki àdi waazi ke aduakekpen àten wete Yudanō kū Girikinō a yāze e.

⁵ Kū Silasi kū Timotio bò Masedonia būsun ò sù, Pɔlu zè kū waazikenaa òten o Yudanone swáswa kū Yesume Arumasihu ū. ⁶ Kū Yudanō ibere sè kāao ò a sōsō, akū à a pókasanō kpùke à pì: Yā kū a kē wí á musu, ma yān doro. Zaa tera mani gé buri pāndenō kīnaame. ⁷ Kū à bò gwe à gēe à kipa buri pānde donyīri kū òdi pine Titiu Yusutu bea aduakekpe pìi sare. ⁸ Aduakekpe gbē zōkō Kirisipu Dikiri náani kē kū a bedenō ní pínki. Kōrintide kū ò Pɔlu yā mànō Yesu náani kē dasi, akū ò da'ite kē. ⁹ Gwāani kea Dikiri ò Pɔlune wégupu'ena gūn à pì: Ñsun tó vīna n kūro, ñsun kámma

bo kū yā'onnenaaoro, ¹⁰ zaakū gbēnōn kū ma pō ū dasidasi wēte dī gūn. Makū mé má kū kūnwo, gbēke nī n kū à wari dōm-marō. ¹¹ Akū Pōlu wē do kū mō suddoo kē gwe àdigō Luda yā da gbēnōne.

¹² Gōrō kū Romu gbē Galio de Girisi būsū gbē zōkō ū, Yudanō lédokōnō kē ò fūte Pōlui, ò gēe kāao yākpatekekia ¹³ ò pī: Àkū mé àten té ká gbēnōgu ògō donyīyā kū à pā ó dokane kūna. ¹⁴ Kū Pōlu ye à yā o, akū Galio pī Yudanōne: Yudanō, tó dà ke taari zōkōn à kē yā, à kù mà mena kāáo. ¹⁵ Lákū áten yākete ká gbēnō tō yā musu nà kū á zida dokao, abirekū gō á yā ūme. Ma gi yā bire taka kekenaaime. ¹⁶ Akū à pēm̃ma à n bōte yākpatekekpen. ¹⁷ Akū pari aduakekpe gbē zōkō Sōsōtene kù ò a gbēgbē yākpatekekpe léa. Ama adi ke Galione yāke ūro.

Pōlu tana Antiōku

¹⁸ Pōlu gōrō pla kē Kōrinti dō, akū à lé zà Yesudenōa à gē góiten àten tá Siria būsūn. Pīrisila kū Akilao gēe kāao. À mīi bō Kenkerea lé kū à sē à Ludane yāi. ¹⁹ Kū ò kà Efesu, Pōlu Pīrisila kū Akilao tō gwe. A gēe aduakekpen ò yā lēkōa kū Yudanō, ²⁰ akū ò wé kēa à gōrō pla ke kūnwo. Akū à gi, ²¹ ama kū àten lé zam̃ma à pī: Tó Luda wē, mani era mà su á gwa. Akū à bō Efesu kū gó'iteo. ²² Kū à kà Sizaria, à gēe à fō kpā sōsi gbēnōa zaa Yurusalemu, akū à tà Antiōku. ²³ Kū à gōrō pla kē gwe, à èra à dà zén à gēe wēte kū wēte Galatia būsūn kū Fīrīgia būsūo à Yesudenō gbà gbāna n pīnki.

Apolo waazikena Efesu

²⁴ Yuda ke kun a tón Apolo, Alesandaria gbēme. A lēna, akūsō à Luda yā dō manamana. ²⁵ Ò Dikiri zé yā dāne, akū Yesu yādannena a kù gbāna. Àdi dāfne a zéa, ama Yahaya da'itekena yān à dō. À sū Efesu, ²⁶ akū à nà yā'onaaa aduakekpen kū swēgbānao. Kū Pīrisila kū

Akilao a yā mà, akū ò a sīsī ò Luda zé yā bōkotene sānsān. ²⁷ Kū Apolo ye à gē Girisi būsūn, Yesudenō a gbà swēe, akū ò takada kē Yesude kū ò kú gwenōne de ò a kū ɔplapla. Kū à kà gwe, à ɔ dà gbē kū ò Yesu náani kē Luda gbēke gāinōa manamana. ²⁸ Zaakū a yā Yudanō fū pari gūn mām̃mam, à mōfne Luda yā gūn kū Yesume Arumasihi ū.

Pōlu kunna Efesu

19 Gōrō kū Apolo kú Kōrinti, Pōlu gē Asia būsū guragura. Kū à kà Efesu, à Yesude kenō lē gwe, ² akū à n lā à pī: Kū a Dikiri náani kē, a a Nini lē yá? Akū ò wēa ò pī: Oi, ódi a Nini kunna yā ma sero. ³ Akū à n lā à pī: Da'ite kpaten a kē? Ò wēa ò pī: Yahaya pōme. ⁴ Akū Pōlu pīnne: Yahaya gbēnō da'ite kē n nēselitena sēda ūme. À ò gbēnōne ò gbē kū ani su a kpe náani ke. Yesun à téa gwe. ⁵ Kū ò yā pīi mà, ò da'ite kē kū Dikiri Yesu tōo. ⁶ Kū Pōlu ɔ nām̃ma, Luda Nini dīdīm̃ma, akū ò yāke buri ò ò annabikeyā ò. ⁷ Gbē pīnō kà lán gbēnōn kuri aweepla bà n pīnki.

⁸ Pōlu digō gé aduakekpen ari mō aakō. À yā òfne kū swēgbānao, àten yā gāga kūnwo de ò a yāze e kpata kū à bō Luda kīnaa musu. ⁹ Ama n gbēkenō sāgbāna kē odi Luda yā síro, akū ò zé pī vāni bō pari gūn. Akū Pōlu gbē kū ò Yesu náani kēnō sēte ò bō n té. Akū àdigō yā gāga kūnwo Tiranu kyókpen lākū gu digō dō nà. ¹⁰ À kē le ari wē pla, akū Asia būsudenō Dikiri yā mà Yudanō kū Girikinō n pīnki.

Seva nēno

¹¹ Luda Pōlu gbà zé à daboyā bonsarenō kē. ¹² Len bee tó ò ísimmawarabōnō ke fūranō nà Pōlu mēea ò gēe ò nà gyārenōa, òdi werekōame n tānanō dī gorīm̃ma. ¹³ Yuda tānagommari kū òdigō kure kenō wēte ò tāna go kū Dikiri Yesu tōo ò pī: O óare kū Yesu kū Pōlu dī a yā waazi ke

tso, à gom̃ma. ¹⁴Yudano sa'oriki kũ òdi pine Seva nẽgõgbẽ gbẽnon supplanõ mè òdi ke le. ¹⁵Akũ tãna piĩne: Má Yesu dõ, akũsõ ma Põlu baaruu mà. Ákõnõ sõ, dín á üu? ¹⁶Akũ tãnade pii kũsirĩma à gbãna mòĩne, à ní né ní pínki à ní kĩna, akũ ò bàa lè ò bõte on pii gũn punsi. ¹⁷Kũ Efesudenõ yã pii mà Yudano kũ Girikino ní pínki, vĩna ní kũ, akũ ò Dikiri Yesu tó sè lei. ¹⁸Akũ gbẽ kũ ò Yesu náani kẽnõ sù òteni ní yãkenano o gupuraa dasidasi. ¹⁹Põdammarĩ kenõ ní takadano nãkõa ò sù ò kà tén pari wára. Kũ ò takada pínõ ɔɔɔ dõdõ, ò è à kà andurufu ɔɔɔ mèn dúbu bupla akuri. ²⁰Len Dikiri yã ten dagula le àten gbãna kũ.

Yãkete futena Efesu

²¹Yã bireno kenaa gbera Põlu zèò a nẽsẽ gũn kũ ani bõte kũ Masedonia bùsuuo kũ Girisi bùsuuo à gé Yurusalemu à pì tó a gẽ gwe, séde à gé Romu. ²²Akũ à a kpanyĩri gbẽnon pla kenõ zĩ Masedonia, Timotĩ kũ Erasatuo. Ákũ sõ à gõ Asia bùsun gĩa.

²³Goro birean yãkete fũte manamana Dikiri zẽ yã musu. ²⁴Andurufupiri ke kun a tón Demeteriu, àdi Atemi tãnakpe taka pì kũ andurufuuo. A piri dakenõ dì àre zõkõ le zĩ plĩa. ²⁵Akũ à ní kákara kũ ní gbẽdake kũ òdi zĩ bire taka kenõ à piĩne: Gbẽnõ, á dõ kũ zĩ dime ó bleki ü. ²⁶Áten e akũsõ áten ma lákũ Põlu ten ke nà, kũ à pì tãna kũ ò ní pínõ bi dikirinõnlo. À gbẽnõ mii lite dasidasi, ò a yãze è. Adi ke Efesu lan adoro, ari kũ Asia bùsu gu dasiome. ²⁷Yã dí ní fõ à kisira iwere fá. Adi ke ó zĩ letena adonlo, a yã ní tó tãna nõgbẽ zõkõ Atemi kpé ke pã, tãna kũ Asia bùsudenõ kũ andunia gbẽnõ pínki dì donyĩ kenẽ pì gakuri kò ní é.

²⁸Kũ ò yã pii mà, ní pɔ fẽ, akũ ò nà wikilenaana ò pì: Efesudenõ Atemi zõkõ. ²⁹Wẽte wã, gbẽnõ bàa lè òten sí kõkakarakekin, akũ ò Masedonia bùsu

gbẽnon pla Gayusi kũ Arisitaku kũ òdi gé wẽtea kũ Põluono kũ ò gẽe kũnwo gwe. ³⁰Põlu ye à gẽ zà pii gũn, akũ Yesudenõ dí wenero. ³¹Asia bùsu gbẽ zõkõ kenõ bi a gbẽnnanõme, akũ ò gbẽnõ zĩa ò le dàa àsun gẽ zànlo. ³²Kõkakaranaa yàka, gbẽnõ ten wiki lé òten kõ yã maro, zaakũ pari dõ tó bõyãin ò kàkarairo. ³³Yudano ɔ sõ Alesandai à yã o, akũ zàa gũn gbẽkenõ ten lé dõa. Akũ Alesanda ɔ kẽĩne de ò yĩte, à ye à Yudano bàka bo yã gbẽnõ wára. ³⁴Kũ ò a dõ Yuda ü, akũ ní pínki wiki sikũn leele lán awa pla bà ò pì: Efesudenõ Atemi zõkõ.

³⁵Akũ wẽte gbẽ zõkõ ní zuka zè à pì: Efesudenõ, gbẽ sinda pínki dõ kũ á de tãna zõkõ Atemi kpé dãkpãri ü kũ a surakpasao. ³⁶Lákũ gbẽke ni fõ à bo abirekũ kpero nà, à á zĩda kũ tẽene. Àsun yãke ke kũ wãnaoro. ³⁷A su kũ gbẽ dínõ la, odi ɔ na ó tãnakpe pókearo odi ó tãna tó vãni síro. ³⁸A yã mé à tò, tó Demeteriu kũ a piri dakenõ yã vĩ kũ gbẽkeo, yãkatekegoro kun kũ yãkekerinõ. Ò gé kõ sísí gwe. ³⁹Tó á yã pãnde vĩ dõ, oni gõgõáre kõkakarana kũ gbãnadeno gbẽkaa gũn. ⁴⁰Zaakũ oni fõ ò ó taari le zuka kũ ò kà gbãra díkĩna yã. Óni yãzede le ò o zuka pii musuro, zaakũ à gbá vĩro. ⁴¹Yã bire onaa gberan à gbẽnõ gbàre.

Põlu gena Masedonia bùsun kũ Girisio

20 Kũ zuka làka, Põlu Yesudenõ kákara à ní gbá swẽ à lé zãmĩma, akũ à gẽe Masedonia. ²Kũ àten gẽte bùsu birela, à gbẽnõ gbà swẽ kũ yãno dasi ari à gẽe à kàò Girisi, ³akũ à mɔ aakõ kè gwe. Kũ àten gé gẽ gó'iten de à tá Siria bùsun, à mà Yudano lé kpákũsũai, akũ à zèò à era à tá kũ Masedonia kpao. ⁴Gbẽ kũ ò gẽe zeneno tón dí: Berea gbẽ Piru né Sopata kũ Tesalonika gbẽnõ Arisitaku kũ Sekunduo kũ Debi gbẽ Gayusio kũ Timotĩ kũ Asia bùsu gbẽnõ Tikiku kũ Torofimuo. ⁵Gbẽ bireno dõwere are ò gẽe, òteni ó

dā Toroasi. ⁶ Ōkōnŋ sō Burodi Futenasari dikpe gbera o gē gó'iten Filipi, akū goro soro gbera o ní lé Toroasi. Gwen o azuma do dēn.

Yutiku letena bona wondon

⁷ Azumanenna zī o kō kākara de ò burodi sō lēlē. Pōlu ten waazi kēfne. Kū à ye à tá tó gu dō, akū à dà yāla ari lizando. ⁸ Fitila dasi kú kpé musu gu kú ó kōkakaranan. ⁹ Kefenna ke vutena wondoo gūn kú òdi pine Yutiku, àten idekū dede. Kū Pōlu waazikenaa kē gbāna, i a lē, akū à bò zaa kpé musu pì leu aakōde wondoo gūn à lēte, akū ò à sè gē ū. ¹⁰ Akū Pōlu kipa à kùsia, akū à a sè à kpà a kùla à pì: Àsun tó swē kēáguro, à kú wēndiio. ¹¹ Kū à èra à didi musu, à burodii lilikōre à sò, akū à yā ò manamana ari gu dōo, akū à dà zén. ¹² Akū ò tà kú kefenna pìio bēne, gbēnŋ nēsè yīda kù manamana.

Zaa Toroasi ai Miletu

¹³ Ōkōnŋ sō o ge o gē gó'iten, o do Pōlune are o ta Aso, wēte kú óni a sén. Len à zèò lē, zaakū à ye à gé gwe gēseme. ¹⁴ Kū à ó lé Aso, akū o a sè o ge Mitileni. ¹⁵ Kū gu dō, o bo gwe kú gó'iteo o ge Kio. Gu làa dōna o ge Samŋ, akū a goro aakōde zīn o ka Miletu. ¹⁶ Pōlu zèò yā à do Efesui de goro sún gēa Asia būsuno yāi, zaakū àten wā de à lē à ká Yurusalemu ari Pentikōsi dikpe gō káme, tó ani sí ke.

Pōlu lézana Efesu gbē zōkōnŋa

¹⁷ Pōlu gbēnŋ zī sōsi gbē zōkōnŋa Efesu à pì ò su Miletu. ¹⁸ Kū ò kà, akū à pinnē: Á dō lākū madì ke nà goro kú má kú kāáo zaa zī kú ma gbá pēte Asia būsuna. ¹⁹ Ma zī kē Dikirine zīdabusanaa gūn kú wé'io. Ma wari kē Yudano lékpakūsūnamai yāi. ²⁰ Mádi karana yāke uteárero, ma waazi kēare ma dàare gupuraa kú á benŋ. ²¹ Ma lé dà Yudanŋa kú Girikino ní pínki ò are dō Ludaa ò ó Dikiri Yesu náani kē. ²² Tera sà maten gē Yurusalemu

lākū Luda Nini ma dan nà, yā kú ani ma le gwe má dōro. ²³ Wēte kú wēteo Luda Nini ten omene kpēsira kú wētāmmanaao teni ní dā. ²⁴ Ama ma wēndi bēere vīmene doro, séde mà yā kú maten péa le mà zī kú Dikiri Yesu dàmene ke mà a mì de. Ákūme Luda gbēke baarunnakpana gbēnŋ ū.

²⁵ Ákōnŋ kú ma kure á té ma kpata kú à bò Luda kīnaa waazi kēarenŋ, má dō tera sà kú óni wé ke pla doro. ²⁶ A yā mé à tò ma òare gbāra, tó á gbēke sàte, ma yān gwe doro. ²⁷ Ma Luda poyenyīna pínki òare, mádi a ke uteárero. ²⁸ À laakari dō á zīdaa kú sà kú Luda Nini á díte ní gbē zōkōnŋ ūnŋ ní pínki. À Luda sōsi gbē kú à ní lú kú a zīda aruo pino gwa. ²⁹ Má dō kú ma tanaa gbera lewanna pásī kú ò sānŋ wēnda vironŋ ni si á té. ³⁰ Bee á gbēkenŋ ni fute ò yālekperē dañne de ò gbēnŋ gá ò namma. ³¹ A yā mé à tò àgō kú a laakariia. Lākū ma lé dà á baadia kú wé'io nā fānantē kú gwāanio wē aakō dagura kāmabonaa sari, à tó a yā gō dōágu.

³² Tera sà mateni á na Ludane a zī kú a gbēke yā kú ani fō à gbāna karaáreo, à á gba zé de á baka gō kú kú a gbēnŋ ní pínki. ³³ Mádi gbēke gō ke a pókasa ke ni dero. ³⁴ Á dō kú á zīdao kú ma zī kē kú ma zīda come, akū ma pō kú ó a ni vī kú ma gbēnŋ lē. ³⁵ Má mōare yā sīnda pínki gūn à zī ke lán dí bà à kpá gbānasari-deno. Yā kú Dikiri Yesu ò gō dōágu kú à pì gbadana pōnna vī de gbasinala.

³⁶ Yā bire onaa gbera à kùte a kosoa kú ní gbē sīnda pínki ò adua kē. ³⁷ Ní wé pà kú wé'io ní pínki ò mīlēmē Pōlua ò lé pēpea. ³⁸ Yā kú à tò ní pō sira kù zōkō mé à de kú à pì ní wé ni ke pla doro. Akū ò zēne ari gó'ite kīnaa.

Pōlu tana Yurusalemu

21 Ó kēnamma gbera o gē gó'iten o da zén o mīi pē Kosua. Gu làa dōnao o ka Rode, akū bona gwe o ge

Patara. ²Gwen o gó'ite kũ àten gé Fenisia bũsun lèn, akũ o gën o da zén. ³Kũ o Sipiru è zà dire, o pāne ɔzei óten gé Siria bũsun, akũ o ka Taya, gu kũ ò gó'ite aso bōten. ⁴O Yesudeno wēte, akũ o azuma do kè kũñwo. N̄ gbēkenɔ ò Pɔlune kũ Luda Nini gbānao kũ àsun gé Yurusalemuro. ⁵Ama kũ ɔɔw pàpa kũ óni tá, o fute óten tá. Ò gē zewere n̄ pínki kũ n̄ ɔɔw kũ n̄ nénɔ wēte kpe ari ísira léa. Akũ o kute ó kosoa o adua kè. ⁶Kũ o lé zàkōa, o gē gó'iten. Mókōnɔ sō ò èra n̄ bea.

⁷Bona Taya o era o da zén ari o ka Tolemai. O fɔ kpà Yesudeno o ke kũñwo ɔɔw do. ⁸Kũ gu dō, o fute o ge Sizaria. O ge o kipa baarunnakpari Filipi bea. Gbēnɔn suppla kũ ò n̄ sé yānɔ dome. ⁹À nénɔgbē annabino vī gbēnɔn siikō odi zā ke kòro. ¹⁰O ɔɔw pla kena gwe gūn annabi kũ òdi pine Agabu bò Yudea bũsun à sù. ¹¹Kũ à sù ó kīnaa, à Pɔlu utabaa sè à a zīda gbánɔ kũ a ɔɔw yīo à pì: Lákũ Luda Nini ò nān dí: Gbē kũ à bà dí vī, len Yudano ni a yī Yurusalemu ò a kpá buri pāndenɔ le. ¹²Kũ o yā pīi mà, ókōnɔ kũ wētepideno o kúte kè Pɔlune àsun gé Yurusalemuro. ¹³Akũ à pì: Býyāi áten ɔɔw áteni ma nēsee yakamene? Àsungō yīna ũ sero. Bee tó mani ga Yurusalemu Dikiri Yesu tó yāi, ma soru kè kò. ¹⁴Kũ òdi fɔ ò a mile blèro, o kámma bò o pì: Dikiri pɔyenyīna ke. ¹⁵Abire gbera o soru kè, akũ o ge Yurusalemu. ¹⁶Yesude kũ ò kú Sizaria kenɔ gè ò kipa kūoo Sipiru gbē Nasō bea. Yesudeme a ũ zaa zī.

Pɔlu gena Yamisi gwa

¹⁷Kũ o ka Yurusalemu, Yesudeno ó sí kũ pɔnnao. ¹⁸Kũ gu dō, Pɔlu gèe kūoo Yamisi bea. Gbē zōkōnɔ kakarana gwe n̄ pínki. ¹⁹Pɔlu fɔ kpām̄ma, akũ à yā kũ Luda kè a zī gāi buri pāndenɔ té bàbañne mām̄mam zéazea. ²⁰Kũ ò yā pīi mà, ò Luda sáabu kpà. Akũ ò pine: N̄ yā pīi gwa, ó gbē. Yudano Yesu náani kè dúbu ũgbangba, akũ n̄ pínki kokari vī Musa doka

musu. ²¹Ò mà kũ nten yā da Yuda kũ ò kú buri pāndenɔ ténɔne ò kpe li Musa dokane, òsun t̄ zō n̄ nénɔnero òsungō n̄ futeokarayāno kūnaro. ²²Óni ke de-
raa? Zaakũ oni gí n̄ suna yā mairo. ²³N̄ ke lákũ óni onne nà. Ó té gbēnɔn siikō kenɔ lé kè Ludaa. ²⁴N̄ n̄ sé à gé gbā bo á zīdane, n̄ n̄ fina bo de ò le ò mì bo, gbē sīnda pínki gō dō kũ yā kũ ò mà n̄ musu bi yāpuranlo. Oni e kũ mōkōn sō n̄ té Musa dokai. ²⁵Buri pānde Yesu náanikerinɔ sō, o takada kè o òñne o zeo ò mì kè nòbɔ kũ ò sa òo tānaaaa kũ aruo kũ nòbɔ kūtukpanasario kũ pāpākenaao.

²⁶Akũ Pɔlu gbē pīnɔ sè à tà kũñwo. Kũ gu dō, ò gbā bò n̄ zīdane, akũ à gè Luda ɔnn de à gbābogɔw lé òdi kũ sa kũ oni o n̄ baadineɛo.

Pɔlu kūna Luda ɔnn

²⁷Kũ gbābona ɔɔw suppla bire kà lakana, Asia bũsu Yuda kenɔ Pɔlu è Luda ɔnn. Ó té kà parigu, akũ ò a kũ. ²⁸Óten wiki lé ò pì: Isarailano, à ó leo. Gbē díkīna mé àdigō yā da gbē sīnda pínkine gu sīnda pínkia, kũ à bo ó gbēnɔ yā kpe kũ ó dokao kũ gu díkīnao. Abire gbera à òkè kũ Luda ɔnnwo dō à gën kũ Girikino. ²⁹Ò ò le kũ ò Efesu gbē Torofimu è kũ Pɔluo wēte gūn yā yāime, akũ òten da Pɔlu gèe káao Luda ɔn gūmme.

³⁰Wēte wà, gbēnɔ bò kũ bàao zaa gu sīnda pínkia ò sù ò Pɔlu kũ Luda ɔnn ò a gāte ò bò káao. Gwe gōnɔ ò Luda ɔn pīi gbànɔ tàta. ³¹Kũ ò ye ò a de, yā pīi baaru Romu sozano gbē zōkō kīnaa lè, à mà Yurusalemu wà. ³²Gwe gōnɔ à soza bàdenɔ sè kũ a bàsaridenɔ, akũ ò gēm̄ma kũ bàao. Kũ gbēnɔ sozano gbē zōkō pīi è kũ sozano lèele, ò Pɔlu gbēnaa tò. ³³Akũ gbē zōkō pīi nà Pɔlui à a kũ à pì ò a yī kũ mōkakōanano mèn pla. À n̄ lá à pì: Dín gbē pīi ũu? Bó yān à kèe? ³⁴Akũ zaa gūn gbēnɔ ten wiki lé òten yā dokōnɔ oro. Kũ zuka dí tó gbē zōkō pīi fɔ à yā pīi sānsān maro, à pì ò gé káao sozano bũran. ³⁵Kũ

ò kà k̄āo didikia, sozano mé ò a sè gbēno nanakōana yāi. ³⁶ Zaakū gbē sīnda pínki téi kū wikio òten pi: À a de.

Pōlu gina kū a zīdao

³⁷ Kū ò ye ò gē kū Pōluo sozano bŭran, akū à gbē zōkōw pìi là à pì: Ìni we mà yā oñne yá? Akū à a là à pì: Ndì Giriki yā ma yá? ³⁸ Misila gbē kū à fùte kū gbā-nadenzo zīna à gēe gbārannan kū bŭsuderì gbēnon dūbu siikōnme n ūroo? ³⁹ Pōlu wēa à pì: Yudan ma ū. Ò ma i Taasu, Silisia bŭsumme. Wēte tósari-denlo. Ma wé kemma n ma gba zé mà yā o gbēnonne. ⁴⁰ À a gbà zé, akū Pōlu zè didikia à ɔ sè gbēnonne. Kū ò yīte kítikiti, à yā òñne kū Eberu yāo à pì:

22 Ma gbēno kū ma marenzo, à sã kpá à ma yāze ma tera. ² Kū ò mà àten yā oñne kū Eberu yāo, ò zè kítikiti. Akū Pōlu pì: ³ Yudan ma ū, ò ma i Taasu, Silisia bŭsumme, akū ma kefen blè wēte gŭn la. Gamalieli kīnaan ma doka kū ó dizino kūna dàdan a zéa. Má ania vī Ludane lākū á kun nà gbāra á pínki. ⁴ Ma wé tà donyī zé pì sèrinzo ari n gbēkeno gāga, ma gōgbē kū nōgbēno kŭkū ma n ká kpésiran. ⁵ Sa'oriki kū gbē zōkōnzo de ma sèedadeno ū n pínki. Ma takada kū ò kē Damasuku Yudanone sì n ɔ, maten gé gwe mà gbē pino kŭkū mà su kŭnwo Yurusalemu ò wé tām̄ma.

Pōlu a Yesu zé sena bàbannena

(Zīr 9:1-19, 26:12-18)

⁶ Kū má té zén, ma ka k̄āni kū Damasuku ifāntē kà mīdangura, akū k̄ānto gupura zōkōw bō ludambe à dāmala. ⁷ Ma bo ma lete zīte, akū ma kōtoo mà ò pīmene: Solu, Solu, à kē dera nten wé tām̄aa? ⁸ Akū ma pì: Díme n ūu, Dikiri? Akū à pīmene: Makūme Yesu Nazera kū nten wé t̄aa ū. ⁹ Gbē kū ò kú kūmaono gupura pìi è, ama odi gbē kū àten yā o kūmao kòto maro. ¹⁰ Akū ma a là: Bón mani kēe, Dikiri? Akū à pīmene mà fute

mà gē Damasuku. Gwen oni yā kū a dītemene mà ke omene pínki. ¹¹ Gupura pì í gbāna tò ma wé dí gu e doro, akū ma gbēno ma kū ma ɔa ò gē kūmao Damasuku.

¹² Donyīri ke kú gwe kū òdi pine Anania. Àdi mī nate Luda dokane, akūsō Damasuku Yudan pínki dī a tó nna sí. ¹³ À sù ma kīnaa à zè ma sare, akū à pīmene: Solu ma gbē, n era n gu e. Gwe gōnzo ma wé wē, akū ma a è. ¹⁴ À pì ó dizino Luda mé à ma se de mà wé ke pla kū Gbē Manao mà yā ma a lén mà a poyenyina dō. ¹⁵ À pì manigō de a sèedade ū m̄agō yā kū ma è kū yā kū ma m̄aao o gbē sīnda pínkine. ¹⁶ Akū à pì bón maten dā dzo, mà fute mà da'ite ke ma durunnano ni kēma kū à sīsinaao.

Pōlu zīna buri pāndeno kīnaa

¹⁷ Kū ma era Yurusalemu, maten adua ke Luda ɔnn, akū ma wégupu è. ¹⁸ Ma Dikiri è, à òmene mà ke likalika mà bo Yurusalemu, zaakū gbēno ni yā kū maten o a musu síro. ¹⁹ Akū ma pì Dikirine, ò dō s̄ans̄an kū madigō gē aduakekpe kū aduakekpenwo de m̄agō a n̄aanikerino ká kpésiran ògō n gbē. ²⁰ Kū òteni à sèedade Sitivì de s̄ō, makū má kú gwe ma ze kū a dèrinzo má n utano kūnañne. ²¹ Akū Dikiri pīmene mà gé, áni ma zī ari buri pāndeno kīnaa z̄az̄a.

Pōlu bi Romu gbēme

²² Ò sã kpá a yāi ari à gēe à kà buri pāndeno yā pīia, akū ò nà wikia ò pì: À a de! Gbē dí taka kunna zé vīro! ²³ Òten wiki lé òteni n utano kpuke òten bŭsutiti fā musu. ²⁴ Akū Romu sozano gbē zōkōw pì ò gē kū Pōluo n bŭran, ò a gbē kū fl̄āao ari à yāpura o ò le ò yā kū òten wiki dzo a yāi ma. ²⁵ Kū òten Pōlu ɔno poro de ò a yī, à pì soza bàde kū à kú gwene: Á a zé vī à Romu gbē gbē yākpatekenaa sari yá? ²⁶ Kū sozaa pì yā pīi mà, à gēe à pì n gbē zōkōne: Bón ìni kēe? Gbē pì bi Romu

gbēme. ²⁷ Akū gbē zōkōw pīi sù à Pōlu là à pī: Ñ omene, Romu gbēme n ū yá? À wèa à pī: Ee. ²⁸ Akū gbē zōkōw pīi pīne: Ma ɔɔɔ dasi kpàme, akū ma gō Romu gbē ū. Akū Pōlu pīne: Makū sō ò ma i a ūme. ²⁹ Akū gbē kū ò yei ò yā lalaa yānw bōru kpe gōnw. Kū gbē zōkōw pīi dō kū Pōlu bi Romu gbēme, vīna a kū kū à tò ò mòw kàa yāi.

Yuda gbānadeno yākpatekena kū Pōluo

³⁰ A gu dō kū gbē zōkōw pī ye à yā kū Yudan sùo sāsān ma, à mòw pòroa, akū à sa'orikino kū Yuda gbānadeno kākara à sù kū Pōluo n are.

23 Pōlu wé pè gbānadeno à pī: Ma gbēnw, yāke teni ma swè vī Luda arero ari kū a gbārao. ² Akū sa'oriki Anania ò a dogarinone ò a lé a léa. ³ Akū Pōlu pīne: Luda n lé se, bisāsiri kaka né. N vutena nten yākpate ke kūmao doka musu, akū mōkōn sō n bo a kpe, n pī ò ma lé. ⁴ Akū dogari pīnw pī: Mōkōmme nten Luda sa'oriki sōsō le yá? ⁵ Pōlu pī: Gbēnw, má dō sa'orikinlo, zaakū ò kē Luda yān ò pī òsun ó būsū gbānade tō vāni sīro.

⁶ Pōlu dō kū gbānade pīnw gbēkeno bi Sadusinome, n gbēkeno sō Farisino, akū à òñne gbāngbān: Ma gbēnw, Farisin ma ū, Farisino nēn ma ū. Gēnw vuna tāmaa kū má vī yāin áten yākpate ke kūmao. ⁷ Kū à yā pīi ò, Farisino kū Sadusino fūte kū kōo kū lékpakōao, akū kōkakararinō kpàate lēu pla. ⁸ Sadusino dī pī gēnw dī vuro, akūsō malaikano kū ninino kunlo. Farisino sō ò zē kū yā pīnw pīnki. ⁹ Ò zuka gbāna kà n té, akū Farisi kū òdi doka dañne kenō fūte kū lékpakōa gbānao ò pī: Ódi yā vāni ke le gbē diaro. Tó nini ke malaika mé à yā òne sō bi? ¹⁰ Kū lékpakōa kē gbāna, sozano gbē zōkō ten vīna ma de gbēnw sún Pōlu ke yākiyakiro yāi, akū à ò a sozanone ò kipa ò gē n té ò a kū ò gé káo n bñran.

¹¹ Zī birea gwāani Dikiri bò à sù Pōlua à pī: Ñ laakari kpáte! Lákū n ma yā ò Yurusalemu la nà, séde n o Romu dō.

Lékpakūsūna Pōlui

¹² Kū gu dō, Yuda kenō kākara asiri gñn ò la dà ò pī oni pō blero oni í miro ari ò gé Pōlu deo. ¹³ Lékpakūsūrii pīnw de gbēnw buplala. ¹⁴ Ò gēe sa'orikino kū gbē zōkōnw kīnaa ò pīnne: O sī kū Luda o pī tó ódi Pōlu deo, tó o pō blē, Luda láari bowá. ¹⁵ Ákōnw kū gbānadeno á pīnki à gé à o sozano gbē zōkōnw à suáre kū Pōluo lākū ò pī á ye à a yānw tāsai ká tera de a káakupōla bà. Ókōnw sō ónigō kú soru gñn ò a de zén ari ágō gé ká la.

¹⁶ Kū Pōlu dāre nēgōgbē n yā kū ò gōgōw pīi mà, akū à gēe à gēe sozano bñran à ò Pōlune. ¹⁷ Akū Pōlu soza bàde sīsī à pīne: Ñ gé kū kefenna dio á gbē zōkō kīnaa, zaakū à ye à baaru ke kpáne. ¹⁸ Akū à a sē à gēe káo n gbē zōkō kīnaa à pī: Pōlu kū ò a dà kpén ma sīsī à kúte kēmene mà su n kīnaa kū kefenna dio. Á yāke vī à ye à onne. ¹⁹ Akū gbē zōkōw pīi kefenna pīi kū a ɔa à gēe káo gukpado n pla, akū à a là à pī: Bō yān n vī n omenee? ²⁰ Akū à pī: Yudanō mé ò lé kpākūsū, ò ye ò kúte kenne n su kū Pōluo n gbānadeno zia, lākū ò pī ò ye ò a yā gwa tera de a káakupōla bà. ²¹ Ñsun weñnero, zaakū n gbēnw teni a dā zén ò de gbēnw buplala. Ò la dà ò pī oni pō blero oni í miro ari ò gé a deo. Ò soru kē kō, n yān n sā dōi. ²² Gbē zōkōw pīi pīi kefenna pīnne: Ñsun tó gbēke dō kū n òmenero. Akū à a gbāre.

Pōlu gbarena Sizaria

²³ Akū à soza bàde gbēnw planō sīsī à pīnne: Á o soza fēnedade gbēnw wāa donone ò soru ke ò gé Sizaria ɔkosi úblegɔw kū sōde gbēnw baaakō akurino kū sáride gbēnw wāa donō. ²⁴ Á sō yā keke Pōlune à dia à géo būsū gbē zōkō

Felisi kīnaa aafia. ²⁵ Akū à takada kēne à pì:

²⁶ Bùsu gbē zōkō Felisi, makū Kalaudio Lisia ma takada díkīna kēne ma fō kpamma. ²⁷ Yudano mé ò gbē díkīna kū ò ye ò a de. Kū ma a dō Romu gbē ū, akū ma ge kū sozano ma a sírma. ²⁸ Kū má ye mà a taari kū ò lèa ma, ma a sè ma ge kāao nī yākpatekerino kīnaa. ²⁹ Gwen ma dōn kū taari kū ò lèa bi nī doka yāme, adi yā kū à kà ò a de ke ò a da kpésiran kero. ³⁰ Kū ò lé kpākū-sūi, ò a yā kpāni kēmene, akū ma a gbàremma gōno ma ò yādenone ò gé kū a yāo n kīnaa gwe.

³¹ Akū sozano kē lākū ò ònne nà ò Pōlu sè ò gēe kāao Antipatari gwāani. ³² Kū gu dō, soza kū òten taa o gēsēe pino Pōlu nà sōdenone nī ōi ò do kāao are, akū ò èra ò tà nī būran. ³³ Kū sōdeno kà Sizaria, ò takada pìi kpà bùsu gbē zōkō pìia, akū ò Pōlu nàne a ōi. ³⁴ Bùsu gbē zōkō pì takada pì kyó kē, akū à Pōlu là bùsu kū à bōn. À mà kū Silisia bùsuun à bōn, ³⁵ akū à pìne: Tó gbē kū ò yā vī kūnwono sū, mani ma lākū oni o nà. Akū à pì ògō a dākpā Herōdu kipakia.

Yudano Pōlu káarakpanaa

24 Goro soro gbera sa'oriki Anania sù Sizaria kū gbē zōkō keno kū dokadōri kū òdi pine Tetuluo. Ò sù Pōlu káara kpá bùsu gbē zōkō kīnaa. ² Kū ò Pōlu sìsi, Tetulu fute àten yā daala à pì: Felisi, kū n arubarikaao ó bùsu katena aafia. N zia laasunlèna mé à ó bùsuu kē mana. ³ Òdi n tó nna sí ògō n sáabu kpá gu sīnda pínkin goro sīnda pínki. ⁴ Kū má ye mà n yā gágaro, mani wé kemma n sùru ke kūoo ò ó yā fītinna dí ma. ⁵ O è kū gbē pì bi guderime. Àdi yākete da Yudano té andunia gūn pínki, à de donyize éke kū òdi nī sísi Nazeradeno don'arede ū. ⁶ À ye se à Luda on gbà lé, akū o a kū. ⁷⁻⁸ Tó n a lāla n zīda, ini taari kū ó lèa

yāpura dō. ⁹ Akū Yudano yā'i kàra ò pì len yā pino de le.

Pōlu gina kū a zīdao Felisi are

¹⁰ Akū bùsu gbē zōkō pìi mīi kē dékū Pōlune de à yā o. Akū Pōlu pì: Lākū má n dō yākpatekeri ū bùsu dí gūn a wē dasi kē, a yāi mateni ma mibona yā o ma laakariia. ¹¹ Tó n gbēka, oni onne kū ma gena Yurusalemu mà donyī ke de goro kuri aweēplalaro. ¹² Odi ma e maten lékpakōa ke kū gbēkeo Luda onno. Odi ma e maten yākete da aduakekpeno gūn ke wēte gūnlo. ¹³ Gbē pino ni fō ò taari kū ò lèma sēedade lennero. ¹⁴ Ma sì kū zé kū òten sísi donyize éke pìi gūnn maten do ó dizino Ludai. Má yā kū ò kē Musa doka gūn kū annabino takadano náanikena pínki. ¹⁵ Ma wé do Ludai lán mókōno bà, kū gbē manano kū gbē vānino ni vu nī pínki. ¹⁶ A yā mé à tò madigō ma zīda toto goro sīnda pínki de ma swē sūngō vī Luda are ke bisāsiri arero. ¹⁷ Ma wēkena kū ma bùsuuo gbera ma era ma su ma o dāmma ma sa ò ¹⁸ Luda onn. Kū maten sa o ma gbābonaa gbera, akū ò ma le gwe. Mādi gbēno kákararo, yākete kunlo. ¹⁹ Asia bùsu Yuda kenome yādeno ū. Séde ò su ò yā bo kō lén n kīnaa. ²⁰ Tó lenlo, ò tó gbē kū ò kú lano dà kū ò lèma goro kū ò yākpate kē kūmao o. ²¹ Sé yā mēn do kū ma ònne kū kōto gbānao, gēno vuna yā musun òten yākpate ke kūmao.

²² Felisi Yesu zé bokotena dō, akū à lá kū Yudano yāla à pì: Tó sozano gbē zōkō Lisia sù, mani á yā mī deare. ²³ À ò soza bàdene agō Pōlu dākpā, ama à a gba zé à iam pá, à tó a gbēno kpái.

Pōlu kunna kpésiran Sizaria

²⁴ Goro pla gbera Felisi sù kū a Yuda nana kū òdi pine Durusilao. À Pōlu sìsi, akū à Kirisi Yesu náanikena yā màa. ²⁵ Pōlu ten yā o manakenaa musu kū zīdakūnadōnaao kū yākpatekena kū àten suo, akū vīna Felisi kū à pì: N fute n

tá gĩa. Goro kū ma ɔ lè mani era mà n sísi. ²⁶Àten wé do Pɔlui kū ani gusaregba daareme, akū àdigō a sísi gēn baaakō à su fāai bo kāao. ²⁷Kū à kè wē pla, Pɔsiu Fesutu vùte Felisi gēne ũ. Kū Felisi ye àgō nna kū Yudano yāi, akū à Pɔlu tò dana kpésiran.

Pɔlu zè kū gena Siza kīnaao

25 Fesutu vutena kpatan goro aakō gbera à fùte Sizaria à gēe Yurusalemu. ²Gwen sa'orikino kū Yuda gbānadeno sù a kīnaa ò fùte kū Pɔlu yāo. Ò wé kēa ³à sùru ke à tó Pɔlu su Yurusalemu. Zaakū ò zèò ò tankute kpákpane zén ò a deme. ⁴Akū Fesutu pínne: Pɔlu kú kpésiran Sizaria, makū sō mani tá gwe tera. ⁵Á gbānade keno su ò gé kūmao. Tó à yā vāni kēme, áni o.

⁶Fesutu kè kúnwo lán goro soraakō ke goro kuri taka bà, akū à èra à tà Sizaria. Kū gu dō, à vùte a tintinnwa à pì ò mó kū Pɔluo. ⁷Kū ò sù kāao, Yuda kū ò bò Yurusalemuno likai, akū ò yā zōkō kū odi fō ò a sēedade lèrono dia dasidasi. ⁸Pɔlu zè kū a zīdao à pì: Mádi taari ke Yudano doka ke Luda onnnero, ke Siza. ⁹Fesutu ten wete àgō nna kū Yudano, akū à Pɔlu là à pì: Ìni we ñ gé Yurusalemu de mà yākpate ke kúnwo gwe yā dínno musu yá? ¹⁰Pɔlu pì: Siza doka kū à kù ò yākpate keomene aren má zen la. Mádi taari ke Yuda kenero lākū mōkōn ñ dō sānsān nà. ¹¹Tó ma taari kū à kà ò ma de kè, maten gí mà garo. Ama lākū mádi yā kū gbē dínno ten o ma musu ke kero nà, gbēke zé vī à ma kpámmaro. Gena Siza kīnaan ma zeo. ¹²Kū Fesutu lé kpākūsū kū a gbēno à pì: Kū Sizame n zeo, a kīnaan ìni gén.

Gena kū Pɔluo kína Agaripa kū Benisio are

¹³Goro pla gbera kína Agaripa kū Benisio sù Sizaria de ò fō kpá Fesutua. ¹⁴Kū òten goro pla ke gwe yāi, Fesutu bò kū Pɔlu yāo kína piine à pì: Gōgbē ke kú

la kū Felisi a tò da kpésiran. ¹⁵Kū ma ge Yurusalemu, sa'orikino kū Yuda gbē zōkōno sūmene kū a yāo ò pì mà sùru ke mà yā daala. ¹⁶Ma piinne tó gbē kū ò sù kū a yāo dí zé le à kō e kū gbē kū ò yā vī lèlèno à yā wēmmaro, ókōno Romudeno odi à kpámmaro. ¹⁷Kū o su la lèlè, mádi zezero. Kū gu dō gōno, akū ma vute ma tintinnwa ma pì ò mōmene kū adeo. ¹⁸Gbē kū ò taari lèaa pino yā ò, odi yā vāni kū maten kpákpa o a musuro. ¹⁹Ò yāketi vī kāao ñ donyize yā musu kū gōgbē kū òdi pine Yesu yāo. À gà, akū Pɔlu zè kū a kunna wēndin yāo. ²⁰Ma bídi kè yā pì zé dōnaaa, akū ma a là tó à ye à gé Yurusalemu ò yā pì gōgōne gwe. ²¹Akū Pɔlu pì Romu kīnan a zeo ògō a kīna. Akū ma pì ògō a dākpā ari mào gē a gbare Siza. ²²Akū Agaripa pì Fesutune: Má ye mà gbē pì yā ma ma zīda. Akū Fesutu pì: Ìni yā ma a lén zia.

²³Kū gu dō Agaripa kū Benisio sù kū gakuri zōkōno, akū ò gē kōkakarakekpen kū soza gbē zōkōno kū wēte gbē bèerendeno. Kū Fesutu yā ò, ò sù kū Pɔluo. ²⁴Akū Fesutu pì: Kí Agaripa kū ákōno kū á kú kūoo lano pínki, a gbē dí é yá? Yuda kū ò kú Yurusalemuno kū gu dínno ñ pínki gbē pì yā sè ò sūoma, òten wiki léma ò pì à mana àgō kun doro. ²⁵Makū sō, mádi e à yāke kè kū à kà ò a dero, akū lākū à zè kū Sizao nà, ma zeo mà a gbarea. ²⁶Mádi yā pì gbá dō gbaso mà takada kē kīnane a yā musuro. A yā mé à tò ma su kāao á are, atēnsa mōkōn kína Agaripa, de yālalananaa gbera mà yā le mà kē. ²⁷Zaakū purusuna gbaremmāna taari kū ò lèa sānsān onaa sari zé vī ma kīnaaro.

Pɔlu a zīda yā bōkōtena kína Agaripa are

26 Akū Agaripa pì Pɔlune: Ñ zé vī ñ n yā o. Akū Pɔlu ɔ sè à a zīda yā bōkote à pì: ²Kí Agaripa, ma è ma mìnna kè, kū ma lè mateni ma zīda yā bōkote n

are gbāra taari kŭ Yudano ðima pínki yā musu. ³ Atēnsa kŭ n̄ Yudano futeokarayā dō pínki kŭ n̄ yāketeno. Abire yāi ma wé kēm̄ma n̄ ma yā dí mamene. ⁴ Yudano ma kunna dō zaa ma né fíti zī naana zaa ma bŭsun ari Yurusalemu. ⁵ Ō ma dō à gīi kē. Tó ò yei, oni fō ò o kŭ má kú ó donyīrinō gā kŭ à gbāna kŭ Luda yāo kŭ òdi pi Farisino té. ⁶ Tera sà òten yākpate ke kŭmao kŭ ma wé dō lé kŭ Luda sē ó dizinōnēi yāi. ⁷ Ó buri mēn kuri awēplanō digō do Ludai fānantē kŭ gwāanio wēdōna lēsena dokōno pii. Kí, tām̄aa pī yāin Yudano fūtemai. ⁸ Bóyāin Luda gēno vunaa kēāre yāzesari ū sē?

⁹ Makū sō yā, ma zeo kŭ yā kŭ ani bo Yesu Nazera kpe pínkin manigō ke. ¹⁰ Len ma kē le Yurusalemu. Sa'orikino ma gba zé, akū ma Luda gbēno kà kpésiran dasi. Tó òteni n̄ dede sō, ma lé digō kú a gŭmme. ¹¹ Madigō gé aduakekpe kŭ aduakekpeo gēn baaakō, mǎgō wé tām̄ma mà gā nar̄ma de ò ledi kpá Yesui. Ma pō fēnañyī, akū madì gé wari dōm̄ma ari buri pānde wēteno.

Polu a Yesu zé sena yā'onaa

(Zīr 9:1-19, 22:6-16)

¹² Abire yāi maten gé Damasuku kŭ doka kŭ sa'orikino ma gbareooo. ¹³ Kína, kŭ má té zén kŭ ifāntēo di midangura, ma gupura è à bò ludambe à damala kŭ ma gbēno, à pāsī de ifāntēla. ¹⁴ O lete zīte ó pínki, akū ma kōtoo mà ò òmene kŭ Eberu yāo ò pì: Solu, Solu, à kē dera nten wé tām̄aa? Lēzōna kŭ gbáo kyate sari ten wari dōm̄ma fái! ¹⁵ Ma pì: Díme n ūu, Dikiri? Akū Dikiri pì: Makūme Yesu kŭ nten wé taa ū. ¹⁶ N̄ fute n̄ ze. Ma bo ma summa de mà n sé ma zikeri ūme, ngō de yā kŭ n è kŭ yā kŭ mani mōnnēoo sēedade ū. ¹⁷ Mani n sura ba Yudano oī kŭ buri pāndenō. Mani n zīm̄ma ¹⁸ de n̄ n̄ wé kērine, ò kpe li gusirane ò are dō gupuraa, ò bo Setan gbānan ò gē Luda

pón, de n̄ durunnano le à kēm̄ma, n̄ baka gō kŭ kŭ Luda gbēno ma nāanikena yāi.

Polu zīkena Yesune

¹⁹ Kí Agaripa, àkū mé à tò mádi gí ludambe gbē kŭ à bò à sūma yāiro. ²⁰ Ma waazi kē Damasuku gīa kŭ Yurusalemuo, akū ma kē Yudea bŭsu gu sīnda pínkia kŭ buri pāndenō kīnaao. Ma òñne ò nēsē lite ò are dō Luda, ò yā kŭ ani tó ò dō kŭ ò nēsē lite ke. ²¹ Abire yāin Yudano ma kŭ Luda onn, ò ye ò ma de. ²² Luda kpányīn má kunwo ari kŭ a gbārao, akū má zena a sēedade ū né fíti gbē zōkōnōne n̄ pínki. Madì yā pānde oro, sé yā kŭ annabino kŭ Musao ò à ke baasiro. ²³ Ō pì Arumasihi ni wari le, àkū mé ani fute bona gan káaku à gupura yā o Yudano kŭ buri pāndenō.

²⁴ Kŭ Polu teni a zīda yā bokote le, Fesutu wiki dōa à pì: Īa kāmman yá Polu? N dōna zōkō mé àteni n̄ mī lite. ²⁵ Akū Polu pì: Īa dí kámaro, gbē bēere de Fesutu. Yāzedden maten o, akūsō yāpurame. ²⁶ Kí, lākū n̄ yā bireno dō nà mani fō mà yā onne sūsū vīna sari. Má dō kŭ a ke dí ke n̄ mī kpero, zaakū yā pì bi gukpado yānlo. ²⁷ Kí Agaripa, n̄ yā kŭ annabino òo sī yá? Má dō kŭ n̄ sī. ²⁸ Akū Agaripa pì Polune: Goro fíti dí lén nten da ĩni fō n̄ ma lite mà gō Yesude ūn yá? ²⁹ Polu pì: Bee tera ke gikena má yei, tó Luda wē. Adi ke ndonlo, kŭ gbē kŭ òteni ma yā ma gbāranō n̄ pínki, ò gō lākū má de nà mōkakōana dīno baasi. ³⁰ Akū kína pì kŭ bŭsu gbē zōkōno kŭ Benisio fute kŭ gbē kŭ ò kakarana gweno. ³¹ Kŭ ò bōte, òten o'okōne: Gbē pì dí yā kŭ à kà ò a de ke ò a da kpésiran kero. ³² Akū Agaripa pì Fesutune: Tó gbē pì dí ze kŭ gena Siza kīnaao yāro, de óni fō ò a gbare.

Gena kŭ Poluo Romu gó'ite gŭn

27 Kŭ ò zēo ò da Itali zén, akū ò Polu kŭ purusuna kpara kenō nà soza bàde kŭ òdi pine Yuliune a oī. À de soza

gà kũ òdi pi Siza sozano don'aredeno do ũ. ²O gē gó'ite kũ à bò Adaramitiumu gũn, àten bote kũ Asia bũsu wēteno, akũ o da zén. Masedonia bũsu gbē Arisitaku Tesalonika kũ kūoo. ³Kũ gu dō o ka Sidō. Yuliu Pōlu kũna kũ nēsedoo, akũ à a gbà zē à gé a gbēno gwa, de ò kpái. ⁴Kũ o bo gwe, o ka í dagura. Kũ ïa ten daóle yāi, akũ o do Sipiru bũsuui kpē kpa. ⁵Tāa'ona ísira dagura o do Silisia kũ Pamfilia bũsuncōi, akũ o ka Míra, Lisia bũsun. ⁶Gwen soza bàde pi Alesandaria gó'ite kũ àten gé Itali lèn, akũ à ó kán.

⁷Gwō keno gũn ó tá bũsa. O ŋsi kà ari o ka Sinidu léa. Kũ ïa dí wewere ò gé súsuro, o pāne o bo Kereti bũsu kpē kpa Salamōne sare. ⁸Ōsikanaa gũn óten pā Keretine, akũ o ka gu kũ òdi pi Gódōki Manan. A kāni kũ wēte kũ òdi pi Laseao. ⁹Lákũ o gii kē zén nà, ó gena are gē kari yā ũ, zaakũ Yudano léyigwō gē kō. A yā mé à tò Pōlu lé dànmma ¹⁰à pi: Gbēno, ma è tá dí ni su kũ ásaruru zōkōno kũ kisirao. Adi ke gó pi kũ a asono adonlo, kũ ókōnōme se. ¹¹Ama soza bàde gódōdōri kũ gódeo yā sì de Pōlu pōla. ¹²Gu pi mana ò gó dōn ò bunsire blenlo, akũ gbēno zē dasi kũ ò era ò da zén ò tá. Ō ye ò ká Fenisi, wēte kũ à kú Kereti ifālete kpa, tó ani sí ke ò bunsire ble gwe.

Zàga'ia futena ísiralá

¹³Kũ ïa buse fute gēno midōki kpa, òten da ò fō ò ní poyeina keme. Akũ ò ní gó pōro ò dà zén òten pā Keretine kānikāni. ¹⁴Adi gi kero zàga'ia gbāna kũ òdi pi ïa pāsī bò Kereti kpī kpa. ¹⁵À gó lite, ódi fō ò are dōa doro, akũ o gō tēi. ¹⁶Kũ à ó kpá luan ffitinna kũ òdi pi Kodai, à kēwá sàna fíti. Ōsikanaa gũn o ó gó ffitinna surababwō lè o kũ gwe. ¹⁷Kũ ò sè ò gēo gó zōkōno gũn, akũ ò kēke ò bàa dō gó zōkōno piia. Kũ òten vīna ke Libia bũsu í sārara gēnane yāi, akũ ò gó kúra gbare ín ò gē té ïai. ¹⁸Kũ gu dō, lákũ zàga'ia kpē àteni ó gó yīpayīpa gbāngbān nà, akũ ò nà asono zuzunaaa í

gũn. ¹⁹A gwō aakōde zī ò ní gó zīkebōno bōte ò kōte ní zīda. ²⁰À kà gwō ũgbangba ifāntē kũ susuneno dí boro, ïa pāsī pii kũ legūo dí kpátero. Surabana tāmaa kũ ó vī yā lākawá pínki.

²¹O gwō pla kē ódi le o pō blēro, akũ Pōlu fute à piñne: Gbēno, tó a ma yā māmē yā, de ódi fute Kereti, kisira kũ ásaruru dīno gbasa à ó léro. ²²Ari tera maten lé daáwa à laakari kpáte! Á gbēke ni garo, sé gó pii yaka. ²³Gīa gwāani Luda kũ má de a pō ũ maten doi malaiika bò à sūma ²⁴à pi: Ñsun vīna kero, Pōlu. Séde ñ Siza are le. Luda gbē kũ ò kú kũnwo gó gũnno bōnne aafia ní pínki. ²⁵A yā mé à tò gbēno, à laakari kpáte! Má Luda náani vī kũ ani ke lákũ à òmene nà. ²⁶Séde ò ká luan ke í sāraran.

²⁷A gwō gēro donsaride zī gwāani ïa pāsī pi teni ó gáte Adariatiki íla ari tera. Akũ lizāndo gó gbēno ten da o ka kāni kũ í baraome. ²⁸Akũ ò bà ílogwabwō gbare ín, ò è gāsākuru basiikō. Kũ à kē saa fíti ò gbare dō, ò lè a lòkotoo kà gāsākuru baaakō. ²⁹Ōten kpāna gbēla vīna ke, akũ ò kúra mēn siikō gbare gó pōro kpē, akũ òten adua ke de gu dōnmma. ³⁰Gó gbēno ten zē wete ò bote gó gũn ò bàa lé, akũ òten gó surababwō pii kipa ò da íla, òten ke lákũ ò ye ò kúranō gbare gó are bà. ³¹Akũ Pōlu pi soza bàdene kũ a bàsari-deno: Tó gbē bireno dí gō gó gũnlo, áni fō à boro. ³²Akũ sozano gó surababwō bànō zōzō ò tò à lēte ín.

³³Kũ gu ye à dō, Pōlu kúte kēñne ní pínki ò pō ble à pi: A gwō gēro donsarín gbāra a gō lokona pōble sari. ³⁴Maten kúte kēare à pō ble de à gbāna le à bo aafia. Bee á mikā mēn do ni létero. ³⁵Pōlu yā bire onaa gbera à burodii sē à Luda sáabu kpā gbē sīnda pínki wára, akũ à è àten só. ³⁶N gbē sīnda pínki laakarii kpáte, akũ ò pō blē sà. ³⁷Ókōno kũ ó kú gó gũnno ó pínki o ka gbēnon wàa do kpē baaakō akuri aweesuddo.

³⁸ Kū ò pò blè ò kà, ò pòblewe bòte ò kà ín, de gó le à ke futa yāi.

Gó'ite yakanaa

³⁹ Kū gu dō, ò sīsīaa lè odi dōro. Kū ò luankore è kū būsū'atē sàraao, akū ò zèò ò gé kū góo í sàranan gwe, tó oni fō. ⁴⁰ Ó kúrānō pòro ò dà í gūn, akū ò báli gódodobonō bàa pòro gōnō. Ó gó are biza pòro iāne, akū ò mii pè gu sàraa piia. ⁴¹ Akū ò sī būsū'atēn dōnaa sari, akū gó zè gwe. Būsū'atē pì gó are kù gín-gín adi fō à yīgāro, akū ísōkena kū àten káka kū gbānao ten gó pòro kpe yaka. ⁴² Sozanō zèò ò purusunano dēde, de ní gbēke sún í kpá ò pitimmaro yāi. ⁴³ Ama soza bàde ye à Pòlu mì sí, akū à gínne ò ní poyeina ke. À pì íkparinō doñne are ò kusi ía ò bikū, ⁴⁴ gbē kparanō gō té ní kpe lí lèketenō ke gó kasonō musu. Len gbē sīnda pínki í bara lè aafia le.

Pòlu kunna Malata luan

28 Kū o í bara lè aafia, o mà luan pì tón Malata. ² Bedenō ó sí kū yenyīo manamana. Ó gbānake kpàwái, ò té sàa lèwere, zaakū legū nà manaaa, akū ía bòte. ³ Pòlu yàka kete kàkara à sù àten ká tén, pitiko kú a gūn. Kū té puusu a pà, à bò à Pòlu sò a ɔa. ⁴ Kū bedenō mlēe pìi è dō a ɔa, ò pikōne: Gbē bire bi gbēderiime yāpura. Bee kū à bikū í bara aafia, yāpura dí wene àgō kunlo. ⁵ Ama Pòlu mlēe pìi gbàke à dà tén, adi pśke kenero. ⁶ Gbēnō wé dōi kū a ɔ ni ká à léte à ga gwe gōnōme. Kū à gii kè, ò è pśke dí a lero, akū ò lé lite ò pì, gbē pì bi tāna zōkō keme.

⁷ Gu pìi saren luan gbē zōkō kū òdi pine Publiu be kunwa. À ó díte gōro aakō à nibōkenaa kèwere kū yenyīo. ⁸ Publiu de wútena kū mèwānao àten bādubādu ke. Akū Pòlu gē a kīnaa à adua kēne, à ɔ nàa à a wèrekōa. ⁹ Kū à kè le, luan pì gyāre kparanō sù a kīnaa, akū ò wèrekōa se.

¹⁰ Ó kpe tà manamana. Kū óten tá, ò zānaa kèwere dō.

Pòlu kana Romu

¹¹ Ó kunna luan pìi gūn mō aakō gbera o gē gó'ite kū à bunsire blè gwen o da zén. Gó pìi bò Alesandaria ò sika tānanō sēedaa kēa. ¹² Kū o ka Sirakusi, o gōro aakō kè gwe. ¹³ Bona gwe o dō í léi ari o ge káo Regiumu. Kū gu dō ía bò gēnōmidōki kpa, a gōro pladen o ka Puteoli. ¹⁴ Wēte pìi gūnn o Yesudenō lèn. Ó pì ò sùru ke ò azuma do ke kūnwo. O kè le, akū o da Romu zén. ¹⁵ Romu Yesudenō ó baaruu mà, akū ò sù daóle. Gbēkenō ó lé Apiu Eten, gbēkenō sō gu kū òdi pì Kipakimen'aakōn. Kū Pòlu ní é, à Luda sáabu kpà a laakarii kpàte.

Pòlu waazikena Romu

¹⁶ Kū o ka Romu, ò Pòlu gbà zé àgō kun adona kū soza kū anigō a dākpāo. ¹⁷ Gōro aakō gbera Pòlu Yuda gbē zōkōnō sīsī. Kū ò kàkara, à piñne: Ma gbēnō, mádi zā Yudanōne yākearo. Mádi bo ó dizinō futeokarayāke kpero, akū ò ma kū Yurusalemu ò ma kpa Romudenōa. ¹⁸ Ó ma lala yāi odi yāke le ma musu kū à kà ò ma dero, akū ò ye ò ma gbarē. ¹⁹ Akū Yudanō bò ma kpe. Tilasi ma ze kū gena Siza kīnaao, adi ke má yā ví kū ma būsū gbēnōnlo. ²⁰ A yā mé à tò ma á gbēka, de ò kō e mà yā o kááo, zaakū gbē kū Isarailanō wé dōi yāin ò mò dí kàmai.

²¹ Akū ò pīne: Ódi takada ke le à bò Yudea būsūn n yā musuro. Ó gbēke sō adi bo gwe à sùwere kū n baaru vānioro. ²² O è à mana ò yā kū ní ví ma n lén, zaakū o mà òdi donyīze pì vāni bo gu sīnda pínkiame.

²³ Ó gōro ditekōne kū Pòluo, akū ò sù a kīnaa ɔn kū à kīpan dasidasi. À ye ò a yāze dō Yesu yā musu, akū à nà Musa dokaa kū annabinō yānō, à kpata kū à bò Luda kīnaa yā òñne à bōkōteñne zaa kōnko ari ɔkosi. ²⁴ Gbēkenō yā kū

àten onƆ zé lè, ama gbēkenƆ gii. ²⁵ Kū òten kēkōa kū lékpakōao, Pɔlu yā mèn do kàrañne à pì: Yā kū Luda Nini dà annabi Isayane à ò á dizinƆne bi yāpurame, kū à pì:

²⁶ Ñ gé ñ o gbē kũnƆne,
onigō sã kpá yākemanaa sari,
onigō gu gwa yāke'ena sari.

²⁷ Ò nēse vīro de òsun òndō kūro yāi,
ń sã gbāna de òsun yā maro yāi,
ń wé kukurena de òsun gu ero yāi,

zaakū ò ye ò are dɔma mà ń gba aafiaro. ²⁸⁻²⁹ A yā mé à tò, àgō dō kū Luda gbēnƆ zì kū surabana yāo buri pāndenƆa. MókōnƆme oni sí.

³⁰ Pɔlu kè kpé kū àten fīna bo gūn wè pla mámam. Àdigō gbē kū òdì su fāai bo kāaonƆ kū ɔplapla ń pínki. ³¹ À kpata kū à bò Luda kīnaa yā waazi kēñne à Dikiri Yesu Kirisi yā dàñne kū laakariio kpatena, gbēke dí kpānero.

ROMUDENƆ

Gbē sīnda pínki bi durunnakeriime
1:1-3:20

Lákū Luda dì tó yā bo kúnwo nna nà
3:21-4:25

Kunna gbē dufuno ũ Kirisi gūn 5:1-
8:39

Yā kū Luda ten wete Isarailano musu
9:1-11:36

YesudenƆ yākenaa 12:1-15:13

Pɔlu fɔkpammanaa 15:14-16:27

Pɔlu fɔkpana RomudenƆa

1 Makū Pɔlu, Kirisi Yesu zɔbleri, Luda ma sisi à ma díte a zìri ũ, baaru nna ²kū à gínake à a lé sè à annabinƆne ò kè a yān kpàri ũ. ³⁻⁴A Né Yesu Kirisi ó Dikiri yāme baaru nna pì ũ. A bisāsirike gūn à bò Dauda buri gūmmē. A ludaninike gūn a bona gan mé à m̀wɛrē kū gbānao kū Luda Néme a ũ. ⁵Kirisi ma gba zé m̀gɔ de a zìri ũ buri sīnda pínkine, de ò le ò a náani ke ò gɔ a yāmarino ũ, de à tɔ bo. ⁶Á kú gbē kū Yesu Kirisi ń sisi à ń sɛno té se. ⁷Ma takada díkína k̀éáre, ákɔno Romude kū Luda yeáí à á sísi a gɔ a gbēno ũ pínki. Luda ó De kū Dikiri Yesu Kirisio gbēke k̀éáre, à á gba aafia.

⁸Káaku gĩa ma Luda sáabu k̀e Yesu Kirisi gāi á pínki yā musu, kū á ludanaanikēnaa dà anduniala pínki yāi. ⁹Tó maten adua ke gɔɔ sīnda pínki, á yā dì sāmaguro. Ludame ma sèedade ũ. Àpiin maten doi kū nèse m̀en doo mateni a Né yā baaru kpá. ¹⁰Madìgɔ wé kea à zé kekemene lákū à yei nà de mà le mà su á gwa sà. ¹¹Wésinaále ni teni ma de manamana, de mà le mà Luda Nini gba ke daágu á zīnipetena yāi, ¹²de á

ludanaanikēna kū ma pɔo le à ó baadi gba swèe. ¹³Ma gbēno, má ye àgɔ dɔ kū madìgɔ gɔɔ díte gèn baaakɔ mà su á gwa,^{††} de mà a zī gbē e á té lákū ma è buri pāndenƆ té nà, akū ari tera mádi zé ero. ¹⁴Girikiyāmarino kū GirikiyāmarisarinƆ ń pínki, d̀ɔrino kū d̀ɔrisaridenƆ ń pínki, ń yā gɔ ma yā ũ. ¹⁵Abire yāi ma m̀e wà mà baaru nna pì kpá ákɔno RomudenƆne se. ¹⁶Madì wé'i kū kū baaru nna pì yāoro,^{¶¶} àkúme gbāna kū Luda dì gbē kū òteni a náani kenƆ sura bao ũ, atēnsa Yudano, ń gbera buri pāndenƆ. ¹⁷Baaru nna pìi dì owere lákū Luda dì tó yā bo kúnwo nna nà. À de ludanaanikēna yā ũ adome, lákū ò k̀e Luda yān nà ò pì: Gbē kū Luda tò yā bò k̀aao nna a náani kū àten ke yāi nigɔ kun.

Bisāsirino bi taaridenƆme Luda kīnaa

¹⁸Zaa musu Luda dì a pɔfēna kipa bisāsiri kū ń vānikēna dì zé zɔ yāpu-ranenƆa ń pākpaina kū ń vānikēnaao yāi. ¹⁹Yā kū oni fɔ ò dɔ Luda yā musu ute-nañnero, Luda mé à yā pìi b̀ɔnne gupura. ²⁰Zaa gɔɔ kū à andunia kàte, a gbāna kū àdi lākaro kū a ludakena kū òdi e kū wéoro b̀o gupuraa a zīno gūn swáswa. A yā mé à tò bisāsirino kutekena víro. ²¹Ò Luda dɔ, ama òdi bèere líne a zéa ò a sáabu kpáro. Ń laasunno k̀e pā, akū ò gɔ gusiran ń misari yāi.^{§§} ²²Ò ń zida díte òndɔrino ũ, akū ò gɔ ỳnknɔno ũ. ²³Òdi kúte bisāsiri kū òdi ganƆ kū bāno kū ǹɔnɔno kū pɔ kū òdi t́aa o kū k̀uaono takane Luda kū àdi garo gēne ũ.

²⁴A yā má à tò Luda ń kpá gbāsike-naai, de ò wé'isariyā ke kū k̀o, lákū òdi a ni de ń nèse gūn nà.* ²⁵Ò Luda yāpu-rade lilin k̀e kū ékeo. Òdi donyī ke Luda pókenanƆne ò donyī Luda kū à pɔ sīnda

^{††}1:13 Zír 19:21

^{¶¶}1:16 Maa 8:38

^{§§}1:21 Èfe 4:17-18

*1:24 Zab 81:12

pínki kè gēne ũ. Arubarikaden a ũ goro sīnda pínki! Aami.

²⁶Abire yāi Luda n kpá wé'isariyā nidenaaa. Bee n nɔgbēnɔ yā kū òdi ke lilin kè kū yā kū òdi keroo. ²⁷Leme se gōgbēnɔ, ò yā kū òdi ke kū nɔgbēnɔ tò, òdi lukakōi. Gōgbē kū gōgbēo di wé'isariyā ke kū kōo, òdi a gbè le n zīdaa n sātena lén. ²⁸Lákū odi we ò zè kū Luda dōnaaoro nà, akū à n laasun kè lékpere, de ò yā kū à de ò keronɔ ke. ²⁹Yā vāni sīnda pínki pēkererīma: Nèse pāsī, wākū, īnikena kōo, nèsegōba vīna kōo, gbēdenaa, fitii, gbēblena kū manafikikenaao. Kōrɔmɔtodenome n ũ, ³⁰gbēyakarinɔ, Luda iberenɔ, gbē takikerinɔ, yōgōdenɔ, īadārinɔ, vāni laasunlerinɔ, de kū dao yādarisarinɔ, ³¹mīsaridenɔ, nāanisaridenɔ, gbēyākerisaridenɔ, wēndasaridenɔ. ³²Ò dō kū Luda dīte kū yā bire taka kērinɔ kà ò n dede, ama òdi ze kū a kenanɔ adoro, òdi té ká a kērinɔgume dō.

Luda ni yākpate ke a zéa

2 Abire yāi mōkōn kū ndi gbē pānde taari e, n kutekena vīro. Tó n gbē pānde taari è, n n zīda dà yāmmē,[†] zaakū mōkōn gbētaari'eri ndi ke le se dō. ²Ó dō kū Luda yākpatekena kū yā bire taka kērinɔ kun a zéame. ³Mōkōn kū ndi yā bire taka kērinɔ taari e, akū ndi ke se, nten da īni bo Luda yākpatekenan yá? ⁴Ke nten dōke kū Luda nnaken-nena zōkōo kū a menao kū a sūru-uome? N dō kū Luda teni a nna kenne de n n nèse lite yāinloo? ⁵N sāgbāna kè, nīdi nèse litero, nten pōfē kakaranyī ari Luda pōfēkipamma goro zī, tó Luda yākpatekenaa kū gbēnɔ a zéa bō gupurāa. ⁶Ani fina bo baadine a yākenaaa.[‡] ⁷Gbē kū òten gakuri kū bèereeo kū mēvānasario wete, akūsō òten yā mana ke kū menaonɔ ni wēndi kū ādi lākaro le.

⁸Gbē kū n zīda poyeina ten doñne are ò gi yāpurai ò té yā vāninɔ sō, Luda ni pōfē kū pētēo kipañma. ⁹Wētāmma kū wāwāo ni yāvānikeri sīnda pínki le, atēnsa Yudanɔ, n gbera buri pāndenɔ. ¹⁰Luda ni yāmanakeri sīnda pínki gba gakuri kū bèereeo kū aafiaao, atēnsa Yudanɔ, n gbera buri pāndenɔ. ¹¹Zaakū Luda di gbēke wé gwaro.

¹²Gbē kū à durunna kè Musa doka dōnaa sari ni kakate le doka pii sari. Gbē kū à durunna kè nana doka pì oī sō, Luda ni yākpate ke kāao doka pii musume. ¹³Adi ke gbē kū àten doka ma kū sō mé à mana Ludanero. Gbē kū àten zī kea mé ani bo mana. ¹⁴Tó buri kū ò Musa doka dōronɔ yā kū à kō sioo kè kū n zīdao, ò doka vī n zīdaame. ¹⁵Òten mowere kū yā kū à kú doka pii gūn kú n nēsemme. N laasun teni a yāpura o dō, zaakū n laasun mēn doro, a kenɔ di n da yān, a kenɔ di n bon. ¹⁶Leme yākpatekegoro zī Luda ni yākpate ke kū bisāsirinɔ yā kū à utena n nēsen musu Kirisi Yesu gāi, lākū baaru nna kū maten kpá ò nà.

Yudanɔ bi dokadarisarinome

¹⁷Mōkōn Yuda inaa, n ze kū n Yudakeo, n Musa doka náani vī, nteni īa dā kū Luda. ¹⁸N Luda poyenyīna dō kū yā kē à zé vīo, kū ò doka pii dàdanne yāi. ¹⁹Nteni da n de vīnanɔ wéde ũ, gbē kū ò kú gusira gūnnɔ fitila ũ, ²⁰wēsiradenɔ yādanneri ũ, gbē dufunɔ kyódari ũ. Nteni da Luda dokame dōna kū yāpurao mī ũ. ²¹Mōkōn kū ndi yā da gbē pāndenɔne, bōyāi ndi da n zīdaneroo? N pì òsun kpāni oro, mōkōn ndi o se yá? ²²Ndi pì òsun zina kero, akū ndi ke se yá? Ndi tānanɔ gya bo, akū ndi n kpé póno kpāni o se yá? ²³Ndi īa dā Luda doka musu, akū n doka pì danasari di Luda tó yaka.

[†]2:1 Mat 7:1-2

[‡]2:6 Zab 62:12

²⁴ Zaakū á yāin buri pāndenɔ dìgō Luda tó vāni sí lākū ò kē Luda yān nà.

²⁵ Tó ní Luda doka kūna, akū tōzō àrē vīnne. Tó nídi a yā da sōro, ní lēle kū gyɔfɔrɔdenɔme. ²⁶ Tó gyɔfɔrɔde Luda dokanɔ kūna, Luda ni gyɔfɔrɔde pì gwa lēle kū gbē kū à tōzō zōɔroo? ²⁷ Bee tó ní doka takada pì kūna, akūsō ní tōzōna, tó nídi doka pì daro, gyɔfɔrɔde kū à yā pì kūna ni tó yā danla. ²⁸ Kunna Yuda ũ yāpura bi mēbarayānlo, lēme tōzōna yāpura bi mēbarayān sero. ²⁹ Kunna Yuda ũ yāpura bi nēsegūnyāme, lēme dō tōzōna yāpura bi nēsegūnyāme se. Luda Nini zīme, adi ke doka takada yānlo. Luda mé àdi gbē bire taka sáabu kpá, adi ke bisāsirinlo.

3 Karana kpaten dena Yuda ũ vīi? Àrē kpaten tōzōna vīi? ² À karana vī zōkō yā sīnda pínki gūn. Káaku gīa Luda a yā nāñne ní ōime. ³ Kū ní gbēkenɔ náani vīro, bón abirekū vīi? Ní kunna náani sari ni Luda náani gboro yá? ⁴ Oi! Lenlo! À tó Luda gō yāpura vī, bee kū gbē sīnda pínki bi ékedeme, lākū ò kē Luda yān nà ò pì: Tó n yā ò, n yā nigō zé vī, tó n yākpate kē kúnwo, n yā ni ble.[†]

⁵ Tó ó vānike dì Luda manake bo gupuraa, bó yān óni oo? Óni pì Luda vāni kū àdi pɔfē kipawá yāin yá? Maten o lán bisāsiri onaa bàme. ⁶ Oi! Lenlo! Tó Luda yāze vīro, à kē dera ani fō à yākpate ke kū anduniaoo? ⁷ Gbēke ni pì, tó a ékeke ten Luda náani kara, akūsō àteni a tó bo, bóyāi ani yā daala lán durunnakerii bà? ⁸ Tó n ò le nteni pì ò yā vāni ke, yā mana ni bon. Gbēkenɔ ma tó vāni sī ò pì len madì o le. Luda yādanlana kō sī kúnwo.

Gbēke manaro

⁹ Tò! Ókōnɔ Yudanɔ ó sànan yá? Lenlo fá! Zaakū ma Yudanɔ kū buri pāndenɔ bòbo ní dàn ní pínki kò, ní pínki bi durunna zōnɔme. ¹⁰ Ò kē Luda yān ò pì: Gbēke manaro, bee mēn do.

¹¹ Laakaride ke kunlo, Luda ki weteri ke kunlo.

¹² Ò sāsā ní pínki ò gō dōrɔɔ sari, yāmanakeri ke kunlo, bee mēn do.[§]

¹³ Ní kòto de lán mira wēnaa bàme.

Òdi lénna keñne,

ní légbē bi pitiko sēweme,^{**}

¹⁴ yā ìni kū gbēkanaao ní lé pà.^{††}

¹⁵ Ò wāna kū gbēdenaao,

¹⁶ òdi suñyī kū kisirao kū wētāmmao,

¹⁷ ò aafia zé dōro,

¹⁸ ní wé dìgō Luda wé'i vīro.^{‡‡}

¹⁹ Ó dō kū Luda doka pínki de gbē kū ò na doka pì ōino pó ūme, de gbē sīnda pínki lé gō nakōana, andunia gbē sīnda pínki gō taaride ũ Luda kīnaa. ²⁰ Zaakū gbēke ni bo mana Luda kīnaa doka pì kūna yāiro.^{¶¶} Luda doka mé àdi tó ò durunna dō.

Deran Luda dì tó yā bo kúnwo nna nà

²¹ Deran Luda dì tó yā bo kúnwo nna nà bò gupuraa sà, lākū a yā kēna Musa doka kū annabinɔ takadanɔ gūn nà. Adi ke a doka kūna yānlo. ²² Luda dì tó yā bo kúnwo nna Yesu Kirisi náanikena yāime. Gbē kū àteni a náani ke sīnda pínki póme. Gbēke bona adoro, ²³ zaakū baadi durunna kē, ò kīa Luda gakurii. ²⁴ Luda dì tó yā bo kúnwo nna gba ũ a gbēke yāi kū Kirisi Yesu kū à ní bó gbānao. ²⁵ Àkūme Luda kpá durunna kútekebo ũ gbē kū

[†]3:4 Zab 51:4

[§]3:12 Zab 53:1-3

^{**}3:13 Zab 5:9, 140:3

^{††}3:14 Zab 10:7

^{‡‡}3:18 Zab 36:1

^{¶¶}3:20 Zab 143:2, Gal 2:16

òteni a aru náani kenɔne, de à mó baadi pínkine kú adì yá ke a zéaame. À mena yá, adi durunna zínɔ yá daro, ²⁶akū à mòné tera kú adì yá ke a zéa. Deran Luda dì yá ke a zéa nànn gwe, akūsɔ̄ adì tó yá bo kú Yesu náanikerinɔ nna.

²⁷Bisāsirinɔ ni fɔ̄ ò ìa dā dɔ yá? Abirekū ni sí kero. Bóyāii? Zaakū à de zíkēna dokaa yá ũro, Yesu naanikēna yāme. ²⁸Zaakū ma è yá dì bo kú gbēo nna Yesu náanikēna yāime, zíkēna dokaa baasi. ²⁹Luda bi Yudanɔ Ludame ntēne yá? Buri pāndenɔ Ludan seroo? Ee, buri pāndenɔ Ludame dɔ. ³⁰Zaakū Luda mēn dome. Ani tó yá bo kú gbē kú à tɔ̄ zɔ̄o nna a náani kú àten ke yāime, akūsɔ̄ ani tó yá bo kú gyɔfɔrɔdeo nna a náani dokɔ̄nɔ pīi musu. ³¹Óten doka da póke ũro ludanaanikēna yāin yá? Lenlo, óten gbāna kpáaame.

Yá bò kú Ibrahim̄o nna ludanaanikēna yāi

4 Ókɔ̄nɔ Yudanɔ, óni o derame ó dizi káaku Ibrahim̄i yá musuu? ²Tó Luda tò yá bò káao nna yá kú à kè yāi, de à à ìadāyā lè, ama adi fɔ̄ à dā Luda arero. ³Deran ò ò nà Luda yānn? Ò pī Ibrahim̄i Luda náani kè, akū Luda tò yá bò káao nna a náani kú à kè yāi.^{§§} ⁴Fīn-abona zikeriine bi gbēkekennēnaanlo, a ísimmame. ⁵Bee tó gbē ten yāke kero, tó àten Luda kú adì tó yá bo kú taaridenɔ nna náani ke, Luda ni tó yá bo káao nna a náani kú àten ke yāi. ⁶Dauda gbē kú Luda tò yá bò káao nna yākekenaa sari arubarikalēna yá ò à pī:

⁷Arubarikadenɔn gbē kú Luda pó kù ní taarinola à ní durunnann kēfīmanɔ ũ.

⁸Arubarikaden gbē kú Dikiri ni a durunna yá daro ũ.*

⁹Arubarika bire bi gbē kú à tɔ̄ zɔ̄ pómē ado yá, ke gyɔfɔrɔde pómē dɔ? Ò pī Luda tò yá bò kú Ibrahim̄o nna, kú à a náani kè yāi. ¹⁰Deran Ibrahim̄i de gɔ̄ɔ̄ kú Luda tò yá bò káao nnaa? À tɔ̄zɔ̄na yá ke gyɔfɔrɔdemē? Adi tɔ̄ zɔ̄ro, gyɔfɔrɔdemē. ¹¹Akū à tɔ̄ zɔ̄ sēda ũ, kú Luda tò yá bò káao nna a gyɔfɔrɔdekegɔ̄ yāi.[†] Len à de gyɔfɔrɔde kú Luda tò yá bò kúnwo nnann dizi ũ le ní pínki ní ludanaanikēna yāi. ¹²À de gbē kú ò tɔ̄ zɔ̄nɔ dizi ũmē dɔ. Adi ke ní tɔ̄zɔ̄na yāinlo, kú ò té ó dizi Ibrahim̄i gēsēgbēxi yāime kú à Luda náani kè a gyɔfɔrɔdekegɔ̄ɔ̄.

Deran Ibrahim̄i Luda náani kè nà

¹³Luda lé sē Ibrahim̄ine kú a burinɔ à pī, andunia ni gɔ̄ ní pó ũ.* Adi ke a doka kúna yāinlo, kú Luda tò yá bò káao nna a náani kú à kè yāime. ¹⁴Tó gbē kú ò doka kúnann mé oni kí ble, akū ludanaanikenaa àre víro, akūsɔ̄ Luda lése-naa kè pāpā,[†] ¹⁵zaakū doka dì su kú Luda pɔ̄fēome. Gu kú doka kunlo, taari dīgɔ̄ kú gwero. ¹⁶A yāi pó kú Luda a lé sē lena bi a náanikēna yāme, de àgɔ̄ de a gbēke yá ũ. Lése-naa pī sɔ̄ bi Ibrahim̄i buri pīnɔ pómē ní pínki, adi ke gbē kú ò Musa doka kúna ntēnenɔnlo, kú gbē kú òten Luda náani ke lán Ibrahim̄i bānɔmē dɔ. Ibrahim̄i bi ó pínki dizime.[§] ¹⁷À de ó dizi ũ Luda kínaa, lākū ò kè Luda yān nà. Luda pī a a dīte buri dasinɔ dizi ũ. Ibrahim̄i Luda kú adì wēndi kpá gēnɔa à tò

§§4:3 Naa 15:6, Gal 3:6

*4:8 Zab 32:1-2

†4:11 Naa 17:10

‡4:13 Naa 17:4-6, 22:17-18, Gal 3:29

¶4:14 Gal 3:18

§4:16 Gal 3:7

pó kũ ò kun yārono gō kun** náani kè.
¹⁸ À Luda náani kè à wé dò pó kũ gbēke
wé doiroi, akũ à gō buri dasino dizi ũ
lákũ Luda òne nà à pì, lème a burino nigō
de le.†† ¹⁹ Ibrahim kà lán wē basoro taka
bà. Bee tó à laasun lè a gōgbēkebsaria
kũ Sara né'iso tatanao, a ludanaanikena
dí busaro.‡‡ ²⁰ Adi sika ke lé kũ Luda
sēneearo, adi gí Luda náani keiro, akũ à
gbāna lè a ludanaanikena a Luda tó bō,
²¹ zaakũ à dō kũ à yā futena viro, Luda ni
fō à lé kũ à sèe pì ke. ²² Abire yāin Luda tò
yā bō kāao nna. ²³ Òdi yā bona kāao nna
pì kē a yāi adoro, ²⁴ ò kē ókōno kũ Luda
ni tó yā bo kūoo nnano yāime do, ókōno
kũ óten Luda kũ à ó Dikiri Yesu fùte bona
gan náani ken. ²⁵ Luda a kpàmma de à
le à ó taarino kēwere yāime, akũ à a fùte
kũ wēndiio, de yā le à bo kūoo nna yāi.

Kena nna kũ Ludao

5 Lákũ Luda tò yā bō kūoo nna nà a
náani kũ óten ke yāi, ó nna kāao sà
ó Dikiri Yesu Kirisi gāi. ² A náanikena
gūn o zé lè a gāi o gē Luda gbēke kũ ó
kūoo pìi gūn, akũ óten ponna ke kũ Luda
gakuri kũ ó wé doio. ³ Adi ke abiren
adoro, óten ponna ke kũ ó warikenaao
do, zaakũ ó dō kũ wari dī su kũ menao,
⁴ mena dī su kũ dà manao, dà mana dī
su kũ tāmāao, ⁵ tāmāa sō àdi ó néro, za-
akũ Luda a yenyī dà ó nēsen a Nini kũ à
ó gbá gāi. ⁶ Ó gbānasarika gūn Kirisi gā
ókōno yāwānikerino gēne ũ goro kũ Luda
ditea. ⁷ Gana gbē mana gēne ũ aragaro.
Ke gbēke ni we à ga gbē mana gēne ũ
gwē, ⁸ akũ Luda mōwere deran á yewái
nà, zaakũ ó durunnadeke gūnn Kirisi gā
ó gēne ũ. ⁹ Lákũ yā bō kūoo nna nà sà
a aru yāi, a ó sina Luda pofēa a gāi sika

vī do yá? ¹⁰ Yā ó ĩni kũ Ludaome, akũ
o ke kāao nna a Né gana yāi. Lákũ o
ke kāao nna nà sà, ó surabana a kunna
wēndiio yāi sika vī do yá? ¹¹ Adi ke adikī-
name adoro, óten ponna ke kũ Ludao do
ó Dikiri Yesu Kirisi kũ à tò o ke kāao nna
gāi.

Kirisi yā lekōana kũ Adamuo

¹² Gbē mēn do yāin durunna gē an-
dunia gūn,¶¶ akũ durunna ga i.¶¶ Lème
do ga kũ gbē sīnda pínkia, kũ gbē sīnda
pínki durunna kē yāi. ¹³ Durunna kũ an-
dunia gūn de Musa doka gō gé su. Goro
kũ doka kunlo, Luda dí durunna yā daro,
¹⁴ ama sena zaa Adamua ari à gēe pé
Musaa ga kí blè gbē sīnda pínkia, bee
gbē kũ odi durunna ke lán Adamu sātēna
bàrono. Adamu bi gbē kũ ani su takame.

¹⁵ Ama Luda gba ni sí lekōa kũ Adamu
taarioro, zaakũ lákũ gbēno gā dasi nà
Adamu ado sātēna yāi, Luda gbēke kũ
a gbao kũ à kà gbēno dasi Yesu Kirisi
ado gbēke yāi de abirekūla. ¹⁶ Luda gba
ni sí lekōa kũ gbē mēn do durunna pīoro.
Taari mēn do pì mé à sù kũ yākpateke-
naao, akũ yā vùte bisāsirinwa. Taarino sù
kũ Luda gbao, akũ yā bō kũ gbēno nna.
¹⁷ Lákũ Adamu ado taari mé à tò ga sù
à kí blè nà, Yesu Kirisi ado yā kũ à sùo
zōkō de abirekūla. Abire yāi gbē kũ Luda
gbēke kēne, kũ à tò yā bō kũnwo nna
gba ũno ni kí ble wēndii gūn. ¹⁸ Abire
yāi lákũ taari mēn do pì tò yā vùte buri
sīnda pínkia nà, lème do yāmanakena
mēn do pì dī tó buri sīnda pínki bo mana
le ò wēndi le. ¹⁹ Lákũ gbē mēn do sǎg-
bāna mé à tò gbēno gē durunnadeno ũ
dasi nà, lème do gbē mēn do yāmana ni tò
gbēno bo mana dasi. ²⁰ Doka sù de taari

** 4:17 Naa 17:5

†† 4:18 Naa 15:5

‡‡ 4:19 Naa 17:17

¶¶ 5:12 Naa 3:6

§§ 5:12 Naa 2:17

le àgō kara yāime. Ama kū durunna kàra, Luda gbēke kàra de abirekūla. ²¹ Lákū durunna kíblenaa sù kū gao nà, len do Luda gbēke kíblenaa dì tò ò bo mana le, ò wèndi kū àdi lákaro le ó Dikiri Yesu Kirisi gāi.

Kunna Kirisi gūn

6 Óni o deramee? Óni gí ògō durunna ke de Luda gbēke le àgō karan yá? ² Oi! Lenlo! Ókōnō kū ó de gēnō ũ durunna yā musu, à kè dera ónigō kpé ògō durunna ke dō? ³ Ókōnō kū o da'ite kè Kirisi Yesu pō ũnō, á dō kū ò lēle kāao a ga gūnloo? ⁴ O ga kāao da'itekenaa gūn, ò ó vī kāao de ògō kú kū wèndi dufuo, lákū Kirisi bò gan kū a De gbāna gakurio à kun nà. ⁵ Lákū o gō kāao mè dokōnō ũ a ga gūn nà, len óni gō kāao le a vunaa gūn se. ⁶ Ó dō kū ó dà zī gā kāao lía, de ó mè durunnade kakate òsun zò ble durunnane doro, ⁷ zaakū gbē kū à gāa bò durunna yāmmē. ⁸ Lákū o ga kū Kirisio nà, ó a náani vī kū ónigō kú kāao dō. ⁹ Ó dō lákū Kirisi bò gan nà, ani ga doro, ga gbāna vīa doro. ¹⁰ Zaakū gana kū à gā, à gā durunna yā musu gēn dome, kunna kū à kun tera sō, à kun Luda pō ũmē. ¹¹ Len ákōnō se, à á zīda dite gēnō ũ durunna yā musu le, áni gō kun Luda pō ũ Kirisi Yesu gūn. ¹² Abire yāi àsun tó durunna kí ble á mè kū ani gaa á dà vāni doáre are doro. ¹³ Àsun á mēguke kpá durunnaa vānikebo ũro. À á zīda kpá Ludaa gbē kū ò bò gan ò kunno ũ, à á mēguno kpáa yāmanakebōnō ũ. ¹⁴ Àsun tó durunna gō gbāna vīáwa doro, zaakū á na doka oīro, séde Luda gbēke.

Yāmanakena zōnō

¹⁵ Deran gwee? Lákū ó kú doka oī doro nà, séde Luda gbēke oī, ónigō gí durunna ken yá? Oi! Lenlo! ¹⁶ Á dō kū tó a á zīda

kpá gbēa áten mì natene, á de ade zò ũroo? Tó durunna a á zīda kpáa, áni game. Tó a mì nàte Ludane sō, áni bo mana. ¹⁷ O sáabu kè kū Ludao, zaakū durunna zōnōn á ũ yā, akū a mì nàte yā kū ò dàáre zéazeane kū nēse mēn doo. ¹⁸ A bo durunna yān, a gō yāmanakena zōnō ũ. ¹⁹ Maten yā pì o lákū bisāsiri yā'ona ba á gbānasarike yāime. Lákū a á mēguno kpá yā pāpākena kú yā vānio zōnō ũ a yā vāni kè nà, len tera dō à á mēguno kpá manakena zōnō ũ de á kunna gō adona. ²⁰ Kū á de durunna zōnō ũ yā, á bàka kú kū yāmanakenaaro. ²¹ Àre kpaten a lè yā kū a kè yā kū à kēáre wé'yā ũ terano musuu? Yā pìno lakana bi game. ²² Tera sà lákū a bo durunna yān nà áten do Ludai, á àreen kunna adona ũ, a lakana sō bi wèndi kū àdi lákarome. ²³ Durunna làada bi game, ama gba kū Luda dàwere kunna ó Dikiri Kirisi Yesu gūnn wèndi kū àdi lákaro ũ.

Ó kú Musa doka oī doro

7 Ma gbēnō, maten yā oáre lán gbē kū ò Musa doka dōnō bà. Á dō kū doka iko vī gbēa gōrō kū à kun kū wèndiionloo? ² Len doka pì nōzāre yī a zāne le gōrō kū à kun kū wèndiio. Tó a zā gā, akū doka pì dì poroa. ³ Gōrō kū a zā kun, tó à gō gō pānde pō ũ, oni pine zinakeriime. Tó a zā game sō, doka pì pōroaan gwe. Tó à gō gō pānde pō ũ sà, abirekū bi zina yāme doro. ⁴ Len ákōnō se ma gbēnō, a ga doka musu Kirisi mēe gāi, akū a gō gbē kū à vù gan pì pō ũ, de ò le ò karana le Luda pō ũ. ⁵ Kū ó dàa dōwere are yā, doka mé à tò durunna ni ó kū ó mēe gūn, akū o karana lè ga pō ũ. ⁶ Tera sà o ga pō kū à ó kū zò ũ pì yā musu, o bo dokan, akū óten do Ludai a Nini zé dufu gūn, adi ke doka takada zé zī gūnlo.

Doka kũ durunnao

⁷ Óni pi deramee? Luda doka bi durunna yá? Lenlo fá! Doka pì mé à tò ma durunna d̃. Tó doka dí pì òsun pò ni deroro,[†] de má d̃o daran pónidena d̃g̃o de ñaro. ⁸ Durunna zeki lè Luda yāditenaa p̃iia, akū à tò pò s̃inda p̃ínki ni ma kũ. Zaakū má doka d̃ro, durunna demene yāke ũro. ⁹ Má kun yā doka sari, ama kũ ma yāditenaa p̃ii mà, durunna vù in, ¹⁰ akū ma ga. Yāditenaa kũ à de à w̃endi kp̃ama p̃ii s̃umene kũ gao. ¹¹ Durunna zeki lè yāditenaa p̃iia, akū à k̃eke à ma de yā p̃ii g̃ai. ¹² Leme doka pì kunna adona, akūs̃o Luda yāditenaa pì kunna adona, à zé ṽi akūs̃o à mana. ¹³ Yā mana mé à tò ma ga yá? Lenlo fá! De durunna le à bo gupuraa, à ga ìmene yā mana g̃ai, de ò durunna d̃o durunna ũ yāditenaa p̃ii g̃ai.

Z̃ikana kũ durunnao

¹⁴ Ó d̃o kũ doka pì bò Luda k̃inaame. Makū s̃o, dàden ma ũ, má na durunna õi. ¹⁵ Mad̃g̃o yā kũ maten ke gbá d̃ro, zaakū mad̃i yā kũ má ye mà ke kero, yā kũ má ye mà keron mad̃i ke.[‡] ¹⁶ Tó yā kũ ma k̃e dí k̃o sí kũ ma p̃oyeinaaoro, ma we kũ doka pì mana. ¹⁷ Adi ke makū mé maten kero, durunna kũ à kú ma g̃umme. ¹⁸ Má d̃o kũ yā mana kú ma g̃unlo, ma dà manaro. Mad̃g̃o ye mà yā mana ke, ama mad̃i f̃o mà kero. ¹⁹ Yā mana kũ má ye mà ke, mad̃i kero. Yā ṽani kũ má yeiron mad̃i ke. ²⁰ Tó yā kũ má yeiron maten ke, adi ke makū mé maten kero, durunna kũ à kú ma g̃umme. ²¹ Ma è tó má ye mà a mana ke, a ṽani mé àdi domene are. ²² Luda doka mé àdi kemene nna ma sw̃eē g̃un, ²³ ama ma è iko p̃anden kú ma m̃eē

g̃un, àdig̃o z̃i ká kũ iko kũ à kú ma laasun g̃unwo, akū má na durunna iko kũ à kú ma m̃eē g̃un pì õi. ²⁴ Makū w̃endade ina, dí mé ani ma sí ma m̃eē kũ à ma kpa gai dí õi? ²⁵ Ma s̃aabu k̃e kũ Ludao! Kũ ó Dikiri Yesu Kirisi gb̃anao. Len má de z̃o ũ Luda dokane ma laasun g̃un le, akūs̃o má de z̃o ũ durunna ikoone ma d̃aa g̃un.

Z̃iblena kũ Luda Nini gb̃anao

8 Yākpate ni gb̃e kũ ò kú Kirisi Yesu g̃unno ble doro, ² zaakū kunna Kirisi Yesu g̃un Luda Nini kũ àdi w̃endi kp̃ám̃ma gb̃ana ma bo durunna kũ gao ikon. ³ Yā kũ Musa doka dí f̃o à k̃ero bis̃asiri gb̃anasarike yāi, Luda k̃e. À a z̃ida Né z̃i bis̃asiri ũ lán ók̃ono durunnao bà durunna k̃ém̃mana yāi, akū à w̃e'i dà durunnaa a Né m̃eē p̃ii g̃ai, ⁴ de yā kũ doka ten wete yāpura kewá, ók̃ono kũ ó d̃aa d̃i dowerē are doro, sé Luda Nini. ⁵ Gb̃e kũ ní d̃aa d̃i doñne areno d̃i laakari do ní dà yāa, gb̃e kũ Luda Nini d̃i doñne areno d̃i laakari do Luda Nini yāa. ⁶ Dà donnena are bi game. Luda Nini donnena are bi w̃endi kũ aafiaaome. ⁷ Dà donnena are bi iberesena kũ Ludaoome. Ade d̃i m̃i nate Luda dokanero, ani f̃o sero. ⁸ Gb̃e kũ ní d̃aa d̃i doñne areno yā d̃i ká Ludaguro.

⁹ Ák̃ono s̃o, á d̃aa d̃i doáre arero, sé Luda Nini, tó à kú á g̃un yāpura. Tó gb̃e Kirisi Nini ṽi s̃ro, à kun Kirisi pò ũro. ¹⁰ Tó Kirisi kú á g̃un, bee tó á m̃eē de g̃e ũ durunna yāi, á nini kumme,[†] kũ Luda tò yā bò k̃áo nna yāi. ¹¹ Tó Luda kũ à Yesu bò gan Nini kú á g̃un,[§] Luda kũ à Kirisi p̃ii vù gan ni w̃endi kp̃a á m̃eē kũ à g̃aa p̃iia a Nini kũ à kú á g̃un g̃ai.

¹² A yā mé à tò ma gb̃eño, tena ó dàai bi tilasinlo, p̃oyeinaame. ¹³ Tó á té á dàai, áni game. Tó á yā ṽani kenano m̃i d̃e kũ

[†]7:7 Bon 20:17

[‡]7:15 Gal 5:17

[¶]8:10 Yuh 6:63

[§]8:11 1K̃o 3:16

§§8:36 Zab 44:22

à láari kema ma Isaraila dakenƆ gēne ũ. ⁴MókōnƆn Luda n̄ sé a nēnƆ ũ,* à a gakuri mōnne, a bàka kú kúnwo, à a doka kpām̄ma, à donyikenaa dānne, à lé sēnne. ⁵Ò de Luda gbē káakunƆ burinƆ ũ, akūsō n̄ buri gūnn Kirisi kú à de gbē sīnda pínkila bòn bisāsiri ũ. Ākūme Luda kú à kú ògō a sáabu kpá gōƆ sīnda pínki ũ. Aami.

⁶Adi ke yā kú Luda ò lēte pānlo, zaakū Isaraila gbē sīnda pínkime Isaraila yāpura ũro. ⁷Adi ke Ibrahim̄ buri sīnda pínkime Ibrahim̄ pì nēnƆ ũ Luda kīnaaro, zaakū Luda ò Ibrahim̄ne à pì, Isaaku burinƆn onigō piñne a burinƆ ũ.[†] ⁸Leme adi ke nē kú à n̄ í kú poyeinaaonƆme Luda nēnƆ ũro, nē kú à n̄ í Luda lésenaa musunƆme buri pìnƆ ũ. ⁹Zaakū Luda lé sē à pì: Mani era mà su ziki mandara'i, Sara ni né í gōgbē ũ.* ¹⁰⁻¹²Adi ke abire adoro. Luda ò gbēnƆ sé lākū a poyenyīnaa bàme, adi ke n̄ yākena yāinlo, kú à n̄ sīsí yāime. Leme kú Rebeka sīkanƆ nò sī kú ó dizi káaku Isaakuo, ari àgō gé n̄ í, ari ògō gé yā mana ke a vāni ke, Luda pì Rebekane, a kú à bō káaku nigō nē ũ gbē kpedene.[†] ¹³Lākū ò kē Luda yān nà ò pì: Má ye Yakubui, Isau sō, ma gii.[§] ¹⁴Ōni pì deramee? Yā vāni kú Luda kīnaan yá? Lenlo fá! ¹⁵Zaakū à pì Musane, gbē kú á ye à sùru ke káaon áni keo, akūsō gbē kú á ye à wēnda dōnen áni dōne.**

¹⁶A yā mé à tò Luda gbēnƆ sena dí bo bisāsirinƆ poyeinaa gāiro ke n̄ kokarikenan, à bō Luda sùru gūmmē. ¹⁷Zaakū Luda ò Firi'aunane a yān à pì: Ma n

ka kpatan de mà a gbāna mƆ gbēnƆne n musume, ò ma tó kpá andunia gūn pínki.^{††} ¹⁸Leme gbē kú à ye à sùru ke káaon ádi ke káao le, akūsō gbē kú à ye à a sā gbāgbān ádi gbāgbā.

Luda pofē kú a sùruuo

¹⁹Á gbēke ni ma la, bóyāi Luda ten gbēnƆ taari le dƆ? Dí mé ani fō à gí Luda poyenyīnaai? ²⁰Mókōn bisāsiri ina, díme n ũ gbasa n̄ yā sí Ludalaa? Oro ni a bōri la à pì: Bóyāi n ma bo lán dí bà yá? ²¹Orobori zé vī à oro sāde kú a sāsario bo kú ē dokōnƆ kú à tòtooro? ²²Tó Luda ye à a pofē mōnne de ò a gbāna dō, akū à mena zōkō kē kú gbē kú ò de à pofē kipañma à n̄ kakatenƆ sō bi! ²³Tó à abire pìi kē, de ókōnƆ kú à sùru kē kūoonƆ a gakuri zōkō dō sō bi, ókōnƆ kú à gīnake à ó kēke de ò gē a gakuri pìi gūnnƆ! ²⁴Gbē kú Luda n̄ sīsí à n̄ sé pìnƆn ó ũ. Adi ke YudanƆme ntēnero, kú buri pāndenƆme se. ²⁵Lākū Luda ò annabi Osea takadan nà à pì: Buri kú ò de ma gbēnƆ ũronƆn mani piñne ma gbēnƆ.

Buri kú má yeñyironƆn manigō yeñyī.

²⁶Gu kú Luda pìñne ò de a gbēnƆ ũro, gwen oni n̄ sīsí Luda Wēndide pì nēnƆ.

²⁷Isaya wiki lē IsarailanƆ yā musu à pì:

Bee tó IsarailanƆn dasi

lān ísirale būsutē bà,

n̄ kp̄ara kú à gō mé ani bo.

²⁸Zaakū Dikiri ni yā kú à ò ke andunia gūn,

akūsō ani a mì de zēnaa sarime.

²⁹Lākū Isaya gīnake à ò nà à pì:

Tó Dikiri Zikaride dí ó buri kenƆ tó yāro,

*9:4 Bon 4:22

†9:7 Naa 21:12

‡9:9 Naa 18:10

§9:10-12 Naa 25:23

§9:13 Mal 1:2-3

**9:15 Bon 33:19

††9:17 Bon 9:16

de o gō lán Sɔɔɔmudenɔ bà,
de o ke lán Gɔmɔradenɔ bà.

Isarailanɔ gina Kirisi baaruui

³⁰ Óni pi derame sàa? Buri pāndenɔ ten wete Luda tó yā bo kúnwo nnaro, akū à tò à bò kúnwo nna. À tò yā bò kúnwo nna a náani kū ò kè yāi. ³¹ Isarailanɔ sɔ òten wete Luda tó yā bo kúnwo nna doka musu, akū adi bo kúnwo nnaro. ³² Bɔyāii? kū ò ye Luda tó yā bo kúnwo nna n yākenaaa yāime, adi ke a náanikena yāinlo. Ò gē sɔ gbè kū àdi n pātea ³³ lākū ò kè Luda yān nà: N gwa, maten gbè kū àdi tó ò gē sí dite Zaiɔ,

gbèsi kū àdi tò ò fu.

Wéi ni gbè kū à a náani kè kūro.

10 Ma gbēnɔ, yā kū má yei ma swèe gūn mateni a wé ke Ludaame Isarailanɔ surabana ũ. ² Mani fɔ mà n sèeda ke kū ò kokari vī kū Luda yāo, ama n wé kēnaro. ³ Zaakū ò dɔ deran Luda di tó yā bo kúnwo nna nàro, akū òdigɔ wete yā bo kúnwo nna kū n zīda gbānao. Deran Luda di tó yā bo kúnwo nna nà, odi wero. ⁴ Zaakū Kirisi Musa doka lé pàpa, de yā bo kū gbè sīnda pínki kū à a náani kèo nname.

Surabana bi gbè sīnda pínki póme

⁵ Deran doka di tó yā bo kúnwo nna nà Musa ò a takadan à pì, gbè kū à yā pìi kè mé ani wèndi le a gūn. ⁶ Lākū ludanaanikena di tó yā bo kúnwo nna nà kēna a yān à pì: Nsun o n nēsen n pì, dí mé ani gé ludambe à Kirisi kípàro, ⁷ ke dí mé ani gé gyāwān à Kirisi bo ganlo.

⁸ Yā kū à òon dí:

Yā pì kú kúnwo kāni,

à kú n lén kū n nēsēeo.††

Ludanaanikena yā kū odi a waazi ken yā pì ũ. ⁹ Tó n ò kū léo gupuraa kū Yesume Dikiri ũ, akūsɔ n sɔ n swèn kū Luda a bò gan, ani n sura ba. ¹⁰ Zaakū yā pì sina n swèn mé àdi tó yā bo kúnwo nna, akūsɔ yā pì ona kū n léo mé àdi n sura ba. ¹¹ À kēna Luda yān ò pì, wéi ni gbè kū àteni a náani ke kū zikiro.

¹² Yudanɔ kū buri pāndenɔ donadona kōnero, zaakū n pínki Dikiri dokōnɔme, àdi karana ke gbè kū òdi a sísɔnɔne n pínki. ¹³ Zaakū Dikiri sísirinɔ ni bo n pínki. ¹⁴ Deran gbēnɔ ni a sísɔ a náanikena sarii? Deran oni a náani ke a yāmanaa sarii? Deran oni a yā ma waazikerii sarii? ¹⁵ Tó òdi waazikerinɔ zīm̄maro, deran oni waazi kēnne nàa? À kēna Luda yān ò pì: Baarunnakparinɔ suna di kēnne nna fá! ¹⁶ Ama adi ke gbè sīnda pínki mé à baaru nna pì sɔro. Akū Isaya pì: Dikiri, dí mé à ó yā sɔi? ¹⁷ Leme ludanaanikena di bo a yāmana kīnaame, yā pì sɔ bi Kirisi yāme. ¹⁸ Ma pì yóo! Odi manloo? Ò mà. N kòtoo dà anduniala pínki, n yā'onaa gèe ari zīte léa.¶¶

¹⁹ Ma pì yóo! Isarailanɔ dí dɔro yá? Káaku gĩa Musa pì: Mani tó ò gōba kpá kū buri kū ò de ma gbè ũronɔ, manì tó n pɔ fē bisāsiri wésiradenɔ yā musu.

²⁰ Akū Isaya Luda yā ò kū kùgbānao à pì: Gbè kū odi ma ki weteronɔ mé ò ma le, ma a zīda m̀ gbè kū odi ma gbekaronɔne.

²¹ Isarailanɔ yā musu à pì:

Zaa kɔnkɔ ari ɔkɔsi ma ɔ d̀ buri sāgbānade kū ò fēna kūmaonɔne.

Luda dí Isarailanɔ zukūnaro

11 Ma pì yóo? Luda a zīda gbēnɔ zùkūnan yá? Lenlo fá! Makū bi

††10:8 Dok 30:12-14

¶¶10:18 Zab 19:4

Isaraila burin ma ũ. Ibrahim burin ma ũ Biliaminu buri gũn.^{§§} ²Luda dí a gbẽ kũ à gĩnake à n dõno zukũnaro. Á Iliasu yã kũ à kēna Luda yãn díkĩna dõroo? Kũ à gēe kũ Isarailano yāo Luda kĩnaa à pì: ³Dikiri, ò n annabinò dèdè, ò n gbagbakino gbòro. Makũ mé ma gō mado, akũ òteni ma wēe.* ⁴Luda pì Iliasune deramee? À pì, á gbẽ kũ odi kúte Baalinerono kũna a pō ũ gbēnon dúbu suppla.[†] ⁵Leme dō n gbẽ kpara kũ Luda n sē a gbēke gũnno kpé kun ari gbāra. ⁶Lákũ à n sē a gbēke gũn nà, adi ke n yākena yāinlo. Tó lenlo, de Luda gbēke nigō gbēke ũro. ⁷Deran gwee? Isarailano dí yã kũ òten wete lero, ama n gbẽ kũ Luda n sēno lè. N gbẽ kũ ò gōno sã tãta, ⁸lákũ à kēna Luda yãn nà ò pì: Luda iweza dànnè, akũ n wé dí gu ero, n sã dí yã maro ari kũ a gbārao.

⁹Dauda pì dō:

N dikpekene gōinne tankute ũ à n kũ, à gōinne gēsiki ũ de à yã lúinne.

¹⁰N wé sisi de òsun gu ero, n wó gō kokona goro sinda pínki.[‡]

¹¹Ma pì yó? Kũ Isarailano gēe sì, ò lète sãnsãnn yá? Lenlo fá! N taarino yāin Luda buri pāndeno sura bà, de Isarailano gōba kpá kũnwo yāi. ¹²Lákũ n taarino mé à tò andunia karanaa lè nà, akūsō n funa mé à tò buri pāndeno karanaa lè, oni n lé papana yã ò dō yá?

Buri pāndeno surabanaa

¹³Maten yã ò ákōno buri pāndenone sà. Lákũ má de zĩri ũ buri pāndeno kĩnaa nà, madì ìa dā ma zĩrikena yã musu, ¹⁴de mà a zĩda burino nèse vute ò gōba kpá, mà n gbēkeno sura ba. ¹⁵Zaakũ Luda gina Isarailano mé à tò andunia kè kãao nna,

tó à èra à n sí dō, abire nigō de deramee? Abire nigō bi wèndi ũ gēnōne.

¹⁶Tó ò burapo káaku kpà Ludaa, a kpara gō arubarika pō ũme. Tó lí zĩni de Luda pō ũ, a gānon de a pō ũme se. ¹⁷Luda kũ lí yāpura gā kenō zōzō, akũ à mōkōn kũ n de kũnne lí ũ pè a gbèn, de ògō kun kũ lí mana zĩni gbānao. ¹⁸Nsun kũ lí yāpura gā kũ à zōzōno gya boro. N ke dera nten ìa dāa? N kun lí zĩni yāime, adi ke lí zĩni mé à kun n yāiro. ¹⁹Ini pì, à lígāa pìno zōzō de à n pé n gbèn yāime. ²⁰Leme, ama à n zōzō kũ odi a náani kero yāi. Mōkōn sō, n zeki lè kũ nten Luda náani ke yāi. Nsun n zĩda biro. N laakari ke! ²¹Lákũ Luda dí gí kũ lí yāpura gāno zōzōiro nà, ani gí n zōi sero. ²²N gwa lákũ Luda mana nà, akūsō à pāsī. À pāsī kũ gbẽ kũ ò fũano, akũ à mananne, tó n ze kũ a manakenaao. Tó lenlo, ani n zōme se. ²³Tó Isarailano n ludanaanikenasari tò, ani era à n pé n gbēmme, zaakũ à n pena n gbèn gbāna vī. ²⁴Tó Luda n zō kũnne lía à n pè kũ lí yāpura lákũ òdi kero nà, kũ lí gā yāpurano era à pena n zĩda lía zé vī de abirelaroo?

Isarailano surabana kpede

²⁵Ma gbēno, má ye àgō asiriya díkĩna dō, de á wé sūngō sira à á zĩda dite ìadārinō ũro yāi. Isaraila kparano sãgbāna kũ gĩa ari buri pāndeno gēna kpata kũ à bò Luda kĩnaa gũn lé gō ká. ²⁶Abire gbera Luda ni Isarailano sura ba n pínki lákũ à kēna Luda yãn nà kũ ò pì: Surabari ni bo Zaiš, ani Yakubu burino kēkōa kũ ludadōnasario.

²⁷Ma bàka kunna kũnwo yān gwe goro kũ mani n durunna kēmfa.

§§11:1 Flp 3:5

*11:3 1Ki 19:10

†11:4 1Ki 19:18

‡11:10 Zab 69:22-23

²⁸Baaru nna pì yā musu ò de Luda iberenƆ ũ á yāi. Luda gbēnƆ sena yā musu ò de Luda yenyidenƆ ũ n dizi káakunƆ yāi. ²⁹Zaakū Luda gbanƆ kū gbē kū à n sísì à n sēnƆ dī sí litero. ³⁰ÁkōnƆ buri pāndenƆ ádi Luda yā ma yāro. Tera sà Luda sùru kē kááo kū IsarailanƆ dí a yā maro yāi. ³¹Len IsarailanƆ gí Luda yā mai le tera, de Luda le à sùru ke kááo gbasà à sùru ke kúnwo. ³²Luda yā-dasarike kpà gbē sinda pínkia de à le à sùru ke kúnwo n pínki yāime.

Luda sáabukpanaa

³³Luda ɔndɔ kú a dɔnaao zɔkɔke kà zà fá!

Gbēke ni fɔ à bo yā kú à zèò asiriario.

Oni fɔ ò a dòrɔ dɔro.

³⁴Dí mé à Dikiri laasun dɔɔ?

Dí mé à yā dāne a lédammari ũu?

³⁵Dí fīna mé à dɔ Ludaa kú ani bonɛɛ?¶

³⁶Pó sīnda pínki bò a kīnaame,

ò kun kú a gbānao,

akūsò ò kun a pó ũ.[§]

Ògò a tó bo gɔrɔ sīnda pínki. Aami.

Zíkēna Ludane

12 Abire yāi ma gbēnƆ, lākū Luda ó wēnda dɔ le nà, ma wé kēáwa à á zida kpáa sa'opɔ bēne mamberusari kú àdi káagu ũ. Ákūme á donyíkēna a zéa ũ. ²Àsun té andunia tera dí ágbairo. À tó Luda á dà lite, á laakari le à gɔ dufu de à le à a pyenyīna dɔ, yā kú à mana, akū à nna, akū à papana.

³Gba kú Luda dàmenē yāin maten o á pínkine, àsun á zīda mana bo de a mana lélaro. Á baadi a zīda dite a

yāpura lén, lākū Luda a gbà zé à a náani ke nà. ⁴Bisāsiri mē mēn do gunƆ vī dasi, n baadi kū a zīome. ⁵Leme, bee kú ó dasikeo, ó mē dokōnƆ Kirisi gūmme, mēgu dakenon ó ũ. ⁶Ó gba bò donadona kōne lākū Luda dāwere nà a gbēke gūn.^{††} Tó annabikeyā'ona gban n vī, n ke n ludanaanikēna lén. ⁷Tó zīrikēnaame, n ke. Tó yādanne-naame, n dāfne. ⁸Tó lédammanaame, n dāfma. Tó gbadanaame, n da araga. Tó don'aredekeme, n ke kú kokario. Tó wēn-dadōnnēnaame, n dōfne kú pōnnao.

⁹À kú yenyī gɔ manafiki sari. À kpē li yā vānine, à ze kú yā manao. ¹⁰Àgɔ nna kú kōo kō gbēnƆ ũ. Àgɔ wāna kú bēere-likōnēnaao. ¹¹Àgɔ kokari vī ma'ā sari, á mē gɔ wāna Dikiri zī gūn. ¹²À pōnna ke yā kú á wé dɔi yā musu. À mēna fɔ warikēnaa gūn. À mē kpá wēkenāaa. ¹³À kpányī ke Luda gbē kú pó ten kīam-manonē. Àgɔ nibɔ ke. ¹⁴À sa mana o á wētāmmarinonē. À sa mana oīne, àsun n káro.^{‡‡} ¹⁵À pōnna ke kú pōnnakerinƆ. À ɔɔ dɔ kú ɔɔdɔrinƆ. ¹⁶Àgɔ kú kú kōo nna. Àsun á zīda biro. À gbēnna kpá kú takasidenƆ. Àsun á zīda dite yādōrinƆ ũro.^{¶¶} ¹⁷Àsun yā vāni fīna bo kú a vānioro. Àgɔ yā kú à mana gbē sīnda pínkine ke. ¹⁸Tó ani sí ke, tó á a zé vī, àgɔ nna kú gbē sīnda pínkio. ¹⁹Ma gbē yenyidenƆ, àsun mɔra ká gbēaro, à a tó kú Ludao. À kēna Luda yān ò pì:

Dikiri pì, akāa mé áni fīna bofma, akāa mé áni fīna bofma.

²⁰Tó nà tēni n ibere de, n póble kpáa. Tó ímime sɔ, n a gba í. Tó n kē le, ntenī a

¶11:35 Ayu 41:11

§11:36 1Kɔ 8:6

**12:5 1Kɔ 12:12

††12:6 1Kɔ 12:4-11

‡‡12:14 Luk 6:28

¶¶12:16 Yaa 3:7

o káne a lémmé.^{§§ 21} Ñsun tó yā vāni zì blemmaro. Ñ zì blea kū yā manao.

Minatena būsū gbānadenonē

13 Gbē sīnda pínki mī nate būsū gbānadenonē, zaakū iko ke kun Luda lé sariro. Luda mé à gbānade kū ò kunno dīte nī pínki. ² Abire yāi gbē kū à bō gbānade yā kpe, ade bō Luda yādītēna kpeme. Gbē kū à bō nī kpeno nī zīda dà yāmmé. ³ Adi ke yāmanakerino mé òdi vīna ke kptablerinonero, sé yā-vānikerino. Tó nī ye gbānadenonē vīna danyīro, nī yā mana ke, ani nī sáabu kpá. ⁴ Gbānade bi Luda zikeriime nī aafia yāi. Tó nī yā vāni kē sō, nī vīna kene, zaakū à fēneda lokona pānlo. Luda zikeriime, àdi fīna bone yāvānikeriia. ⁵ Abire yāi à mana à mī nateñne. Adi ke wētāmmāna yāi adonlo, á laasun yāime dō. ⁶ Abire yāin adī be'ogō kpá dō, zaakū gbānadenonē bi Luda zikerinome, òten zī pī keneme. ⁷ À baadi fīna boñne pínki. À be'ogō kpá a siriia, à á lagano takada sí dō. À mī nate gbē kū à de à mī nateneene. À gbē kū à de à yā dà yā da.*

Goro kà kāni, ògō yekōi

⁸ Àsun gbēke fīna séro, sé yekōina fīna baasiro. Gbē kū à ye a gbēdakei, Luda doka pèkereame. ⁹ Ò pī, ñsun zina kero, ñsun gbē dero, ñsun kpāni oro, ñsun gbē pō nī dero.[†] Yā pīno kū yādītēna pānde kū ò kunno pínki kú yā dí gūmmé, ò pī: Ñgō ye nī gbēdakei lán nī zīda wēndii bà. ¹⁰ Yenyī dī tó gbē yā vāni kē a gbēdakenero. Yenyīme Luda doka papana ū.

¹¹ À ke le, zaakū á goro kū ó kúa díkīna dō. Á vuna in goro kà, zaakū ó surabanaa kà kāni tera de goro kū o Yesu náani

kēla. ¹² Gu sī à kà zā, gudōnaa kà kāni. Ò mī kē gusira yāno a gupura gōkebōno sēte. ¹³ Ògō kú ó dōroa fānantē gbēno ū fayasari kōkō kū wēdenaao sari pā-pākena kū wē'isariyāo sari, lékpakōa kū zānguoo sari. ¹⁴ À Dikiri Yesu Kirisi yāze sé. Àsun tó á dà zī doāre are à a nidena kero.

Kō taari'enaa

14 À gbē kū à buse ludanaanikenaa gūn sí yākete sari. ² Gbēkeno ludanaanikenaa dī pōke tē boro, akū gbē kū nī ludanaanikena busanano dī nōbo soro.[‡] ³ Gbē kū àdi pō sīnda pínki ble sūn gbē kū àdi pō sīnda pínki blero gya boro, akūsō gbē kū àdi pō sīnda pínki blero sūn gbē kū àdi pō sīnda pínki ble taari ero, zaakū Luda a sime. ⁴ Díme nī ū kū ntenī dakeno zikeri taari ee? Tó à fō ke à fūan yā, a Dikiri yān gwe. Ani fō, zaakū Dikiri gbāna nī tó à fō. ⁵ Gbēkeno sī kū goro kenō nna de a kenola, gbē pāndenō sī kū goro sīnda pínki leeleme. Baadi laasun gō dokōno kū yā kū à zēooo. ⁶ Gbē kū àdi goro bo dī bo Dikiri yāime. Gbē kū àdi pō sīnda pínki ble dī ble kū Dikiri gbānaome, à Luda sáabu kpá. Gbē kū àdi pō tē dī tē Dikiri yāime, à Luda sáabu kpá. ⁷ Gbēke dīgō kun a zīda yāiro, gbēke dī ga a zīda yāiro. ⁸ Tó ó kun, ó kun Dikiri pō ūme, tó o ga, o ga Dikiri pō ūme. Ó kunn yā, o gan yā, ó de Dikiri pō ūme. ⁹ Zaakū Kirisi gā à vū de agō de gyāwāndenō kū gbē bēnenō Dikiri ūme. ¹⁰ Kū ntenī nī gbēndo taari e sō bi? Mōkōn sō, à kē dera ntenī nī gbēndo gya bo sō? Luda nigō vutena a tintinnwa, ó pínki óni bo ò ze a are,[¶] ¹¹ lākū à kēna Luda yān nā Dikiri pī:

§§ 12:20 Yaa 25:21-22

* 13:7 Mat 22:21

† 13:9 Bon 20:13-17

‡ 14:2 Kol 2:16

¶ 14:10 2Kō 5:10

Kū ma kunnaao, gbē sīnda pínki ni kútemene, gbē sīnda pínki ni ma ludakena dō.

¹²Len baadi ni a zīda yā baba Ludane le.

Àsun yā kū ani tó a gbēndo fu kero

¹³Abire yāi òsun kō taari e doro. Kū ani kō taari e, à zeo kū áni yā kū ani tó à á gbēndo fu kero. ¹⁴Kunna Dikiri Yesu gūn má dō sānsān kū póbble ke digō gbāsī a zīdaro. Ama tó gbē díte kū pō gbāsī, akū àdigō gbāsīne. ¹⁵Tó n n gbēndo nēsee yàkane pō kū n blē yāi, ní yenyī vīnero. Póbble kū n blē yāi òsun gbē kū Kirisi gà a yāi kakatero. ¹⁶Àsun tó ò pō kū a è à mana gya boárrero, ¹⁷zaakū kpata kū à bò Luda kīnaa bi póbblena kū pómīnaao yānlo. Yàkena a zéa kū aafiaao kū ponna kū Luda Nini dì ínéo yāme. ¹⁸Gbē kū àten do Kirisii lán abirekū bà yā dì ká Ludagu, akūsō bisāsiri dì a sáabu kpá. ¹⁹Abire yāi ògō kō aafia wete ògō gbāna karakōne. ²⁰Ñsun Luda zī yaka póbble yāiro. Póbble sīnda pínki maname, ama pō kū ani tó n gbēndo fu blena manaro. ²¹Nōbōsonaan yá, wēmīnaan yá, yā kū ani tó n gbēndo fu pínki, à mana n tēme. ²²Pō kū ní náani kēe, n tó à gōnne kū Ludao. Arubarikaden gbē kū adi a zīda taari e kū pō kū à zēoro ū. ²³Tó gbē ten sika ke póbble kū àten blea sō, à a zīda dà yāmme, kū adi kō sé kū a ludanaanike-naaoro yāi. Yā kū adi kō sé kū gbē ludanaanikenaao bi durunname.

Ògō yekōi wédōna Ludai gūn

15 Ókōnō kū ó gbāna ludanaanike-naa gūnnō, séde ò gbē kū ò gbānaronō sé lei ní gbānasarīke gūn. Òsungō ó poyeina kero. ²Ó baadi gō yā kū ani ke a gbēdakene nna ke a bona mana yāi kū a zīnipetenaao. ³Zaakū Kirisi dì a

zīda poyeina kero. À kēna Luda yān ò pì, gbēnō dōkena kū Ludao gōne.^{§ 4} Yā kū ò kē yā pínki, ò kē lédanawá yāime. Luda yā pìi dì ó gba mena, àdì ó gba swēe de ògō tāmāa vī. ⁵Luda kū àdì ní gba mena à ní gba swēe tó àgō nēsedokōnō vī kū kōo lākū Kirisi Yesu pō bà, ⁶de à Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De tó bo kū nēsedokōnō kū lédokōnō.

⁷À kō sí lākū Kirisi á sí nà Luda tōbona yāi. ⁸Maten oáre, Kirisi gō zīri ū Yudanōne de à lé kū Luda sē ní dizi káakunōne papa, ògō dō kū Luda náani vī, ⁹buri pāndenō sō Luda tó bo a sūru yāi lākū à kēna Luda yān nà ò pì: A yā mé à tò mani n sáabu kpá burino té, mani n tó kpá.**

¹⁰Ò pì dō:

Burino, à ponna ke kū Luda gbēnō.

¹¹Ò pì dō:

Ákōnō buri sīnda pínki, à Dikiri tó kpá, ákōnō būsū gbēnō sīnda pínki à a táaki lé.††

¹²Isaya pì dō:

Yese zīni ni bōtō pá,
ani fute à kí ble buri pāndenō,
onigō wé dōi.

¹³Luda kū gbē sīnda pínki wé dōi tó ponna pekereáwa kū aafiaao a náani kū áten ke yāi, de á wédōina kara kū a Nini gbānao.

Pōlu zīkena Ludane

¹⁴Ma gbēnō, má dō sānsān kū manake pèkereáwa, á yā sīnda pínki dō swáswa, áni fō à lé dakōa. ¹⁵Ma takada dí kēnaa gūn ma yākenō kē kū swēgbānao ditena de àgō dōágu yāi, zaakū Luda ma gba zé ¹⁶ma gō Kirisi Yesu zīkeri ū buri pāndenōne. Maten baaru kū à bò Luda kīnaa kpáíne, de ní kunna gō adona Luda Nini gāi, ò gō Ludane sa'obo kū àdì káagu ū.

§15:3 Zab 69:9

**15:9 Zab 18:49

††15:11 Zab 117:2

¹⁷ Kunna Kirisi Yesu gūn maten ĩa dā zĩ kũ maten ke Ludane yā musu. ¹⁸ Zaakũ má yāke ona vīro, tó adi ke yā kũ Kirisi kè ma kīnaa baasiro. À tò buri pāndeno Luda yā mà ma yā'ona kũ ma yākenaao gāi ¹⁹ kũ sèedano kũ daboyāno gbānao kũ Luda Nini gbānao. Bona Yurusalemu ma lika wēte kũ wēteo ari Ilirikumu būsun, ma Kirisi baaru kpàkpaa kè papana. ²⁰ Madigō ye mà baaru nna pì kpá gu kũ òdi Kirisi yā ma zikīro, de māsun bú ba gbē pānde gāno yāi. ²¹ Lákũ à kēna Luda yān nà ò pì:

Gbē kũ odi a yā oñne yārono wé ni kē, gbē kũ odi a baaru ma yārono ni dōro dō.

²² Yā kũ àdigō kpá ma suna á kīnaane gēn baaakōn gwe. ²³ À kà wē ũgbangba kũ madigō ye mà su á gwa. Tera sà lákũ yāke dí gōmene būsū dīkīnāno gūn doro nà, ²⁴ má tāmāa vī ò wé sikōle sà ma gena Sapaini būsūn gūn. Tó ma goro pla kè kāáo kũ pōnnao, áni zé kemene gena gwe. ²⁵ Tera la maten gé kũ kpányīo Luda gbēno Yurusalemu, ²⁶ zaakũ gbē kũ ò kú Masedonia kũ Girisino zèò ò Luda gbē takaside kũ ò kú Yurusalemuno kámaza ke. ²⁷ Ò zèò, ama tilasime. Lákũ Yudano Luda aruzeke kpàatete buri pāndeno nà, à mana buri pāndeno ní andunia aruzeke kpàatete Yudanone se. ²⁸ Tó ma gba pìi nāñne ní oī ma làka, ma gena Sapaini gūn mani bo á kīnaa. ²⁹ Má dō kũ tó mani su á kīnaa, mani suare kũ Kirisi arubarikaao papaname.

³⁰ Ma gbēno, ma naare ó Dikiri Yesu Kirisii kũ yenyī kũ Luda Nini dī kpám-mao, à fute à ze à Luda wé ke kūmao, ³¹ de à ma bo Yudea Yesusarideno oī, de zĩ kũ mani ke Yurusalemu Luda gbēno té kēñne nna, ³² gbasā mà á le kũ pōnnao, tó Luda wē, mani su kāmāa bo á kī-

naa. ³³ Luda Aafiade gō kú kāáo á pínki. Aami!

Fəkpammanaa

16 Mateni ó dāre Febe, Kenkerea sosi gbēno zĩri naare á oī. ² À a sí Dikiri gūn, lákũ à mana Luda gbēno ke kũ kōo nà. À kpái kũ pō kũ à yei á kīnao pínki, zaakũ à kpá gbēno dasi kũ makūo se.

³ À fō kpá Pirisila kũ Akilaooa. Ma zikeri dakenome Kirisi Yesu zĩ gūn. ⁴ Ò sì ò ní zīda da kari gūn ma yāi. Adi ke makūme madoro, buri pānde sosino gbēno teni ní sáabu kpá pínki dō.

⁵ À fō kpá sosi gbē kũ òdigō kō kakara ní onnona.

À fō kpá ma gbē yenyīde Epenetua, àkũ kũ à Kirisi náani kè Asia būsūn káaku.

⁶ À fō kpá Mariamaa, àkũ kũ à zĩ kēare manamana.

⁷ À fō kpá Andaroniku kũ Yuniaooa. Ma buri dake kũ ò ó dá kpésiran leelenome. Ò tó bō Luda zĩrino té, akūsō ò kú Kirisi gūn ma ā.

⁸ À fō kpá Ampliatu kũ à de ma gbē yenyīde ũ Dikiri gūnwa.

⁹ À fō kpá Ubanu kũ à de ó zikeri dake ũ Kirisi zĩ gūnwa kũ ma gbē yenyīde Satakio.

¹⁰ À fō kpá Apele kũ à zena gbāna Kirisi gūnwa.

À fō kpá Arisitobulu bedenwa.

¹¹ À fō kpá ma Yuda dake Herodiāa.

À fō kpá Nasisu bede kũ ò kú Dikiri gūnnao.

¹² À fō kpá Tirifena kũ Tirifosaoaa. Nōgbē pino dī zĩ ke Dikirine manamana.

À fō kpá Pesia. Nōgbē yenyīde pì zĩ kè Dikirine manamana.

¹³ À fō kpá Rufu kũ à bō ado Dikiri zĩ gūnwa kũ a da kũ maten gwa ma da ũo.

‡‡15:22 Rom 1:13

¶¶15:25 1Kō 16:1

§§15:27 1Kō 9:11

*16:3 Zīr 18:2

¹⁴À fɔ kpá Asinkiritua kũ Flegōo kũ Emesio kũ Patarobao kũ Emao kũ ń Yesude dake kũ ò kú leeleno ń pínki.

¹⁵À fɔ kpá Filolɔgua kũ Yuliao kũ Nereuo kũ a dāreo kũ Olimpao kũ Luda gbē kũ ò kú leeleno ń pínki.

¹⁶À fɔ kpákōa kũ Luda gbēno lépemaanao. Kirisi sosino gbēno fɔ kpàáwa ń pínki.

Lézammanaa

¹⁷Ma gbēno, maten oáre à laakari ke gbē kũ ò bò yā kũ a dàda kpenci. Òdi gbēno kēkōa ò gbēno sātē. À kēfuma, ¹⁸zaakū gbē bire takano dì do ó Dikiri Kirisiiro, sé ń gberē yā. Òdi taarisaridenō sātē kũ lénnao kũ yādōo. ¹⁹Gbē sīnda pínki á mīnatena Dikirine baaruu mà. Maten ponna ke á yā musu. Má ye àgō yā mana ɔ̀ndō vī àgō wésiradenō ũ yā vāni musu. ²⁰Luda Aafiade ni Setan dúgu zō á gbá zīte tera. Ó Dikiri Yesu gbēke kéáre.

²¹Ma zikeri dake Timoti† kũ ma buri dakeno Lusiu kũ Yasōo kũ Sosipatao fɔ kpàáwa.

²²Makū Tetiu kũ ma takada dí kē fɔ kpàáwa Dikiri gūn.

^{23–24}Ma bede Gayusi‡ kũ sosi gbēno dì kō kakara a onn fɔ kpàáwa. Wēte ɔ̀gɔ'uteri Erasatu fɔ kpàáwa kũ ó gbēndo Kaatuo.

Luda tóbōnaa

²⁵Tera sà Luda ni fō à á gba gbāna kũ Yesu Kirisi baaru kũ maten kpáo, lākū asiriya kũ à utēna zaa káaku kũ ò bìri-amenēo de nà. ²⁶Luda kũ àdigō kun goro sīnda pínki dìte ò yā kũ à kēna annabino takadano gūn pì bo gupuraa sà, de buri sīnda pínki le à dō ò Luda náani ke ò gō a yāmarino ũ. ²⁷Ò Luda mēn do ɔ̀ndōde tō bo Yesu Kirisi gāi ari goro sīnda pínki! Aami.

†16:21 Zīr 16:1

‡16:23-24 Zīr 19:29

KORINTIDENO TAKADA KAAKU

Korinti Yesudeno kōkēkōānaa 1:1-4:21

Korinti Yesudeno durunnakenaa 5:1-7:40

Ōgō kú kú laakariio gōna n zīdane yā musu 8:1-11:1

Donyikenaa 11:2-14:40

Gēno vunaa 15:1-15:58

Pōlu fōkpanmanaa 16:1-16:24

Pōlu fōkpana Korintidenoa

1 Makū Pōlu kú Luda ma sisi à ma se lākū à yei nà, ma gō Kirisi Yesu zīri ũ. Makū kú ó gbēndo Sōsōtenēo, ²ókōno mé o takada dí kē sōsi gbē kú ò kú Korintinōne. Luda á sīsī a gbēno ũ, á kunna adona Kirisi Yesu gūn lēele kú gbē kú òdigō ó Dikiri Yesu Kirisi pì sīsī gu sīnda pínki gūnno, ókōno kú ó Dikiri dokōno. ³Luda ó De kú Dikiri Yesu Kirisio gbēke kēare, à á gba aafia.

⁴Madigō Luda sáabu ke goro sīnda pínki á yā musu gbēke kú à kēare á kunna Kirisi Yesu gūn yāi. ⁵Kunna a gūn pō sīnda pínki kàraare, yā'ona sīnda pínki kú dōna sīnda pínki, ⁶zaakū ó Kirisi yā'onaare zīni pēte á gūn, ⁷akū Luda Nini gba ke dí kīaawaro, goro kú á wé dō ó Dikiri Yesu Kirisi a zīda mōnaai. ⁸Ó Dikiri Yesu Kirisi ni tó à ze gbāna ari goro lé ká, de àgō kun taari sari a sugoro zī. ⁹Luda náani vī. Àkū mé à á sīsī, a gō kō gbē ũ kú a Né Yesu Kirisi ó Dikirio.

Korinti Yesudeno kēkēkōānaa

¹⁰Ma gbēno, ma naare ó Dikiri Yesu Kirisii, àgō lédokōno vī kú kōo á pínki, de kēkēkōana le à láka á té, à kō kú kú laasun dokōno kú nēse mēn doo. ¹¹Ma gbēno, ma mà Koloe bedeno léi kú yākete kú á té. ¹²Lākū ma mà nān dí: Á gbēkeno pì, ò zē kú Pōluo. Gbēkeno pì, ò zē kú Apoloo. Gbēkeno pì, ò zē kú Pitao.

Gbēkeno pì dō, ò zē kú Kirisio. ¹³Kirisi kēkēkōanan yá? Ò Pōlu pà lía á yāin yá? A da'ite kē kú Pōlu tōon yá? ¹⁴Ma Luda sáabu kē, kú mādī á gbēke da'ite kero, séde Kirisipu kú Gayusio baasiro. ¹⁵Lākū à de le nà gbēke ni le à o a da'ite kē, a gō ma ìba ũro. ¹⁶Ee, ma Setefana bedeno da'ite kē dō. Abire baasiro, tó ma gbē pānde da'ite kē, adi dōmagu dorō. ¹⁷Kirisi dí ma zī gbē da'itekena yāiro, séde a baaru nna kpanaa. Adi ke kú yādō-naonlo, de a gana lía sūn ke pāro yāime.

Kirisi bi Luda ōndō kú a gbānaome

¹⁸Kirisi gana lía bi mīsariyāme gbē kú òten sātenōne. Ókōno kú Luda tēni ó sura banō sō, à dewere a gbāna ũ. ¹⁹À kēna Luda yān ò pì:

Mani ōndōrino ōndō mī de,
mani wēzērino wēzē ke pā.

²⁰Ōndōri kú māmē? Takadadōri kú māmē? Andunia tera dīkīna yāpinkidōri kú māmē? Luda dí andunia ōndō dite mīsariyā ūroo? ²¹Luda ōndō gūn, adi tó andunia gbēno a dō kú n zīda ōndōoro. À kēne à gbē kú òteni a náani kenō sura ba waazi kú ò dite mīsariyā ũ pīi gāi. ²²Yudano ye dabodaboyāi, Girikino dī ōndō wete. ²³Ókōno sō, Kirisi gana lía kpākpan óten ke, akū adi tó Yudano kpāgula, buri pāndeno dī pī mīsariyāme, ²⁴ama gbē kú Luda n sīsī à n sēno, Yudano kú Girikino n pínki, Kirisi deñne Luda gbāna kú a ōndō ũ. ²⁵Luda mīsarike pì de bisāsiri ōndōla. Luda gbānasarike pì de bisāsiri gbānala.

²⁶Ma gbēno, à gwa lākū á de nà goro kú Luda á sīsī. Dakeno kīnaa á daside ōndōro, á paride gbānade ũro, á paride kīne ũro. ²⁷Luda gbē kú ò de andunia mīsarike ũno sē de à wēi dao ōndōrinōa. À gbē kú ò de andunia gbānasarike ũno sē de à wēi da gbānadenōa. ²⁸À gbē kú andunia n dite kpedeno ũ, kú òdī n n gya bo akūsō n yā digō kunlono sē de à gbē kú n yā digō kunno ke kpedeno ũ, ²⁹de

gbêke sún le à ìa dā Luda arero. ³⁰ Ákōnɔ sɔ̃, Luda tò á kú Kirisi Yesu gūn, akū à gɔ̃ ó ɔ̃ndɔ̃ ũ. Kunna Kirisi pìi gūn Luda tò yā bò kūoo nna, ó kunna adona, akūsɔ̃ à ó sura bà. ³¹ À yā mé à tò lākū à kēna Luda yān nà, tó gbē ye à ìa dā, à dā Dikiri yā musu.

Kirisi kū a gana lía yāo

2 Ma gbēnɔ, kū ma su á kīnaa, ma su Luda yā kpàkpa keáremɛ, adi ke ma su ɔ̃ndɔ̃ gbāna ke lénna keárenlo. ² Ma zɛo kū mani yāke oárerɛ, séde Yesu Kirisi yā baasiro, atēnsa a gana lía yā. ³ Ma suna á kīnaa gūn ma su kū swēvīnaao kū vīnao kū lukalukanaao. ⁴ Ma waazikenaa gūn maten yā o kū lénnao ke kū ɔ̃ndɔ̃oro. Ma ò kū Luda Nini gbāna mɔ́árenaaome, ⁵ de á ludanaanikena sún bo bisāsiri ɔ̃ndɔ̃ gūnlo, sé Luda gbāna gūn.

ɔ̃ndɔ̃ kū Luda Nini dì dañne

⁶ Bee kū abireo odì ɔ̃ndɔ̃yā o gbē kāsaranɔ̃ne. Adi ke andunia tera díkīna ɔ̃ndɔ̃ ke a gbānade kū í gbāna ten lakanɔ̃ pónlo. ⁷ Luda ɔ̃ndɔ̃n óteni o, a pɔyenyīna kū à utena yā pìi. À gīnake à òtē o gakuri lena yāi zaade adi andunia kátero. ⁸ Andunia tera díkīna gbānade ke ɔ̃ndɔ̃ pìi dōro. Tó ò dōme yā, de odi Dikiri gakuride pá líaro. ⁹ Lākū à kēna Luda yān nà ò pìi:

Pó kū wé dí ero, akūsɔ̃ sã dí maro,
a laasun dí gē gbēke swēē gūnlo,
àkū Luda a soru kē gbē kū ò yeinɔ̃ne.

¹⁰ Luda m̀wɛrɛ kū a Nini gbānao, zaakū a Nini pìi yā sīnda pínki tàasikana, bee kū Luda asiri zōkōnɔ̃.

¹¹ Gbēke a dake nēsegūnyā dōro, tó adi ke a nini kū à kú a gūn baasiro. Leme dɔ̃ gbēke Luda nēsegūnyā dōro, tó adi ke Luda pìi Nini baasiro. ¹² Andunia dí ninin o lèro, Nini kū à bò Luda kīnaan o lè, de ò gba kū Luda dàwɛrɛ dō. ¹³ Yā kū óteni on gwe, adi ke yā kū bisāsiri ɔ̃ndɔ̃ dì dañnenlo, yā kū Luda Nini dì

dañnemɛ. Len odì Luda Nini yā bɔkɔtɛ gbē kū ò Luda Nini vīnɔ̃ne le. ¹⁴ Andunia gbē dì Luda Nini yānɔ̃ síro, zaakū à denɛ mīsariyā ũmɛ. Ani fɔ̃ à a m̀i dō sero, zaakū Luda Nini pìi gbānan òdì a yāzɛ dō. ¹⁵ Gbē kū Luda Nini dì done are dì yā sīnda pínki zé dō, gbēke sɔ̃ à zé vī à a vāni boro. ¹⁶ À kēna Luda yān ò pìi: Dí mé à Dikiri nēse dō gbasà à lé daaa? Ama ókōnɔ̃ ó Kirisi nēse vī.

Zikena Ludane

3 Ma gbēnɔ, mádi fɔ̃ mà yā òáre lākū madì o gbē kū Luda Nini doñne arenɔ̃ne bàro, akū ma òáre lán andunia gbēnɔ̃ bà, zaakū nēkpāntēnɔ̃n á ũ Kirisi gūn. ² Vīn ma kpááwa, adi ke pó lo-madenlo, zaakū ádi ká k̀ro. Bee kū terao ádi káro, ³ zaakū dàdenɔ̃n á ũ ari tera. Lākū á zākōgu nà, akūsɔ̃ á yāketɛ vī, dàdenɔ̃n á ũroo? Á dà mé à doáre are. ⁴ Kū á gbēke pìi a ze kū Pɔluo, akū gbē pānde pìi a ze kū Apoloo, á kú kū á dàaon gweroo? ⁵ Dín Apolo ũu? Dín Pɔlu ũu? Zikerinɔ̃n ó ũ, akū a Kirisi náani k̀è ó gāi. Ó baadi ten zī kū Dikiri dàne kemɛ. ⁶ Ma pó t̃s̃, Apolo í kàne, akū Luda tò à gbā. ⁷ Leme pót̃s̃ri kū íkariio de póke ũro, sé Luda kū àdi tó à gbā. ⁸ Pót̃s̃ri kū íkariio lɛɛlemɛ. Ñ baadi ni a àre le a zī lémme. ⁹ Luda zikeri dak-enɔ̃n ó ũ. Luda búgbɛen á ũ, Luda kpén á ũ.

¹⁰ Gba kū Luda k̀emene mé à tò ma ē p̀etɛ lán ēbori gonide bà, akū gbē pānde sù àten kpé pìi bo. Baadi laakari ke a kpébonaaa, ¹¹ zaakū gbēke ni fɔ̃ à ē ke p̀etɛ doro, sé ē kū à petena Yesu Kirisi ũ baasiro. ¹² Tó gbē kpé pìi dō kū wuraaò ke andurufu ke gbē bèɛɛrede ke tó à dō kū lío ke lá ke s̃ɛ, ¹³ baadi zī yāpura ni bo gupuraa. Oni e yākpatekɛgɔ̃rɔ̃ zī, zaakū gu ni dō kū téome, oni baadi zī taka gwa té pìi gūn. ¹⁴ Tó gbē zī kū à k̀ɛ̀e bò tén aafia, ade ni àre le. ¹⁵ Tó gbē zī té k̀i, ani kisira le, ade ni bo ɔ̃kori lākū òdì bo tén nà.

¹⁶ Á dō kũ Luda kpén á ũ, Luda Nini kú á gūnloo? ¹⁷ Tó gbē Luda kpé pìi yàka, Luda ni ade kakate, zaakũ kpé pìi kunna adoname, akũsō ákōnōme kpé pìi ũ.

¹⁸ Gbēke sún a zīda sātero. Tó á gbēke teni a zīda dite andunia dīkīna ɔndōri ũ, à gōñne mīsaride ũ de à le à ɔndō kũ. ¹⁹ Zaakũ andunia dīkīna ɔndō de Ludane mīsariyā ũme. À kēna Luda yān ò pì: Àdì ɔndōrino kũ ní wézē gūn. ²⁰ À kēna dō: Dikiri dō kũ ɔndōrino laasun pā. ²¹ Abire yāi gbēke sún ĩa dā bisāsiri yā musuro. Pó sīnda pínki bi á pómē: ²² Pɔlu, Apolo, Pita, andunia, wëndii, ga, tera pónɔ, zia pónɔn yá, ní pínki bi á pómē. ²³ Ákōnō sō, Kirisi pón á ũ, Kirisi sō bi Luda pómē.

Kirisi zìrino

4 Abire yāi à ó gwa Kirisi zīkerino ũ, Luda asiriya gwàrino ũ. ² À kũ gwàrino gō náani vī. ³ Tó ákōnō ke bisāsiri yākpatekerino ma taari è, yā pāme ma kīnaa. Madì ma zīda manakena ke vānikena boro. ⁴ Yāke teni ma swē vīro, ama abirekũ ni ma boro, Dikiri ma yākpatekeri ũ. ⁵ Abire yāi àsun gīnake à gbēke taari le Dikiri sugɔro āro. Àkūme ani gu pu pó kũ à utena gusiraaa à nèse yā bo gupuraa. Zī kũa baadi ni ma lākũ Luda ni a sáabu kpá nà.

⁶ Yā kũ ma òáre dínɔ, ma ò makũ kũ Apoloo yā musume de àgō yā dīkīna dō: Òsun vī Luda yālaro. Á gbēke sún ĩa dā à ze kũ gbē doo, à bo gbē do kpero. ⁷ Bó ní deoflāa? Ní pōke vī n zīdanē, kũ odi n gbaro yá? Ò n gba, akũ nten ĩa dā lākũ odi n gbaro bà yá? ⁸ A kǎn gwe kò yá? A ke ɔgɔdeno ũn gwe kò yá? Áten kí ble ó sarin gwe yá? Má ye àgō kí ble, ògō leelee. ⁹ Zaakũ ma è ókōnō Luda zìrino, Luda ó dite zā lán gbē kũ òdi ní de pari wára bàme. Gu sīnda pínki gbēno wé fīwá, malaikano kũ bisāsirino ní pínki. ¹⁰ O gō mīsaridenō ũ Kirisi yāi, akũ kunna Kirisi pìi gūn á de ɔndōrino ũroo? Ó busana akũ á gbāna vīroo? Ó kpebona akũ á kpetaroo?

¹¹ Ari tera nà kũ ímio teni ó de, ó té punsi, o gō pógbēnāno ũ, besaridenō ũ. ¹² Odi zī gbāna ke ari ò kpasa. Tó ò ó ká, odi sa mana oñneme. Tó ò wari dōwá, odi mena fō. ¹³ Tó ò ó sōsō, odi kúte keñneme. Ari tera òteni ó dite andunia bɔto pónɔ ũ, gbē sīnda pínki bīsa ũ.

¹⁴ Maten yā dí oáre wé'idanaáwa yāinlo. Mateni á gba laakari ma né yenyidenō ũme. ¹⁵ Bee tó Kirisi gūn á gwàrino kà gbēno ũgbangba, á de'ina dasiro. Makũ mé ma á í kũ Kirisi Yesu baarunakpanaáreo, akũ á kú a gūn. ¹⁶ Abire yāi maten kúte keáre, àgō ma kena ke. ¹⁷ Abire yāi ma a né yenyide Timoti zīáwa. Àpì bi náanideme Dikiri gūn, àkũ mé ani ma kunna Kirisi gūn yākena dɔágu. Yā kũ madì da sɔsi gbēno wēte kũ wēteon gwe. ¹⁸ Á gbēkeno ten ĩa dā, lākũ mani su á gwaro bà. ¹⁹ Tó Dikiri wē, mani su á gwa tera, mani ĩadārii pino gbāna lé e, adi ke ní yā'ona adonlo. ²⁰ Zaakũ kpata kũ à bò Luda kīnaa bi yā'ona yānlo, gbāname. ²¹ Á yei deramee? Mà suái kũ gdon yá, ke mà su kũ yenyio kũ nèseyidaome?

Pāpākena Yesudenō té

5 Ma mà pāpākenaa gē á té, yā kũ a taka kú bee kifirino té sero. Ò pì, á gbēno doke a de nɔ wēte. ² Akũ áten ĩa dā yá? À kũ á nèsee yaka, à gbē kũ à yā pìi kè bo á té. ³ Bee tó má kú kááoro, ma nini kú kááo, akũ ma yākpate kè kũ gbē kũ à yā pìi kèso gōno lākũ ò pì má kú gwe bà. ⁴⁻⁵ Tó a kō kākara, tó ó Dikiri Yesu gbāna kú kááo, tó ma nini kú kááo, à gbē pì kpá Setanwa kũ ó Dikiri Yesu tso, de a dà kakate, a nini le à bo aafia Dikiri sugɔro zī.

⁶ Á ĩadāna manaro. Á dō kũ lùbene fítì dī flawadēna zōkō séroo? ⁷ À lùbene zī kóte, á gō flawa dufu ũ a lùbene sari, lākũ à kō sio àgō de nà, zaakũ Kirisi gā ó Vīnla sāne bōro ũme. ⁸ A yā mé à tò ògō kun Burodi Futenasari dikpekerino ũ

yāpura gūn kū nēsepurao. Ōsungō kun lūbene zī dikpekerino ū manafiki kū yā-vānikenaao gūnlo.

⁹Takada kū ma kēāre gūn ma pì, àsun kakara kū pāpakerinooro. ¹⁰Adi ke andunia dí pāpakerino ke wākūdeno kū gbēblerino ke tñagbagbarino, zaakū tó gbē díkōnme, séde áni bo andunia gūn. ¹¹Oi, ma óāre gbē kū ò pì ó gbēme, akūsō à de pāpakeri ke wākūde ke tñagbagbari ke gbēyakari ke wēderi ke gbēbleri ū, àsun kakara kāaoro, àsun ɔ kakara kāao sero. ¹²Ma bàka ūgba kū yāgōgōna kū Yesusaridenoo? Á zīda gbēno mé à kō sio à yā gōgō kūrīworoo? ¹³Luda mé ani yākpate ke kū Yesusaridenoo. À gbē vāni pì bo á té.

Yākpatekena kū kōo

6 Tó á gbēke yā vī kū a Yesude dakeo, bōyāi àdi gé yākpate ke kū adeo Luda gbēno kīnaaroo, sé ludadōrisarino kīnaa? ²Á dō kū Luda gbēno mé oni yākpate ke kū anduniaoroo? Lākū ákōno mé áni yākpate ke kū anduniao nà, ádi ká à yāketeno gōgōroo? ³Á dō kū ókōno mé óni yākpate ke kū malaikanoroo? Oni andunia díkīna pō o do yá? ⁴Tó á yā bire taka gōgōna vī, áni gbē kū ò de sōsi gbēnoone pōke ūrono sé yāgōgōrino ū yá? ⁵Ma abirekū ò de mà wēlī daāwa yāime. Á gbēke vī á té kū a ōndō kà à a gbēno yā gōgōnneroo? ⁶Séto á gbē do a gbēdake sīsī yākpatea Yesusaridenoo kīnaa yá? ⁷Lākū á yā vī kū kōo nà, a zā yāa kō māmam. Bōyāin áni we ò á taki keroo? Bōyāin áni tó ò á bleroo? ⁸Ákōno àdi gbē taki ke, àdi gbē ble, bee á kō tēne. ⁹Á dō kū gbē vānino ni gē kpata kū à bò Luda kīnaa gūnloo? Àsun á zīda sātero, pāpakerino ke tñagbagbarino ke zinakerino ke gōgbē karuano ke gbē kū òdi wúte kū nī gōgbē dakeono ¹⁰ke kpānino ke wākūdeno ke wēderino ke gbēyakinino ke gbēblerino, nī gbēke ni gē kpata kū à bò Luda kīnaa gūnlo. ¹¹Á

gbēkeno de lēme yā, akū a zú ò, a gō Luda pō ū, Luda tò yā bò kāao nna kū Dikiri Yesu Kirisi tōo kū ó Luda Nini gbānao.

Ò pāpākena tó

¹²Adi pi, á yā sīnda pínki kena zé vīme. Ama yākeno àre vīro. Adi pi, á yā sīnda pínki kena zé vīme. Ama àsun tó yāke bà kāāre á yīnlo. ¹³Adi pi do, pōble bi nēse pōme, akūsō nēse bi pōble pōme. Bee kū abireo Luda ni nī pínki kakate. Mē bi pāpākebōnlo, Dikiri pōme, akūsō Dikiri mé à mēe pīi gwārī ū. ¹⁴Luda ó Dikiri bò gan, akūsō ani ó bo gan kū a gbānao. ¹⁵Á dō kū á mē mé à Kirisi mēguno ūroo? Oni Kirisi mēgu sé ò ke karua mēgu ūn yá? Oi! ¹⁶Á dō kū gbē kū à kākara kū karuao kē kāao mēe dokōno ūnloo? À kēna Luda yān ò pì, nī gbēno pla ni gō mē do ū. ¹⁷Gbē kū à kākara kū Dikiri kē kāao mēn do Nini gūn. ¹⁸À kēkōa kū pāpākenaao. Durunna pānde kū gbē dī ke pínki bàka kú kū a mēeoro. Pāpakeri sō, àdi durunna ke a mēeneme. ¹⁹Á dō kū á mē mé à Nini kū Luda á gbá, kū à kú á gūn kpé ūroo? Ákōno á á zīda vīro, ²⁰Luda á lú, à fīnaa bò. Abire yāi à Luda tō bo kū á mēeo.

Nōsena

7 Takada kū a kē yā musu, à maname gōgbē gō kun no sari. ²Ama kū pāpākena dàgula yāi, gōgbē sīnda pínki gō a no vī, no gbē sīnda pínki gō a gō vī. ³Gōgbē gō pō kū à kō sio ke a nanone. No gbē gō ke a zāne le se do. ⁴No gbē mē kun a zīda pō ūro, sé a zā pō ū. Lēme do gōgbē mē kun a zīda pō ūro, sé a nano pō ū. ⁵Àsun gīkōnero, séde a mākōne de à laakari do aduakenaaa gīa, gbasà à á kena ke, de Setan sūn ōndō kēāre à fu menaaro yāi. ⁶Lén ma dàāwa, àdi ke tilasinlo. ⁷Má ye gbē sīnda pínki gō de lán ma bà, ama baadi kū a gba kū Luda dàneome, gbē dí kū a pōo, gbē dire kū a pōo.

⁸Maten yā díkína o posenone kū gyaanono. À mana ògō kun nido lán ma bà, ⁹ama tó oni fō ò ní zida kūro, ò no sé, ò zā ke, zaakū kōsena mana de lukana kōila.

¹⁰Maten yā dite nodenone kū gōdeno, adi ke makūnlo, Dikirime. Nōgbē sūn gí a zāiro, ¹¹gōgbē sūn pé a nanaro. Tó nōgbē sū à gí a zāi, à gō pose kesō à era a zāi.

¹²Maten o gbē kparanone, adi ke Dikiri mé à òro. Tó á gbēke no Yesusaride vī, akū no pì ye àgō kú káo leele, àsun péaro. ¹³Leme do tó nōgbē gō Yesusaride vī, akū gō pì ye àgō kú káo leele, àsun gíiro. ¹⁴Zaakū Luda di gō Yesusaride sí a nano yāi, akūsō àdi no Yesusaride sí a zā yāi. Tó lenlo, ní nēno nigō gbāsime. Ama tera ní kunna adona. ¹⁵Tó Yesusaride pìi gii, à gii. Yā bire taka gūn ní kunna kū kōo bi tilasinlo. Luda á sísi, à á sé àgō kun aafiamē. ¹⁶Nōgbē, ke ini n zā sura ba, ní dō yá? Gōgbē, ke ini n nano sura ba, ní dō yá?

À ze kū á gwenaao

¹⁷Baadi ze kū a gwena kū Luda a ditenwo goro kū Dikiri a sisi. Len madi da sasi gbēnone le wēte kū wēteo pínki. ¹⁸Luda gbē sisi tōzōnaden yá, àsun wete à ke gyoforo ùro. Luda gbē sisi gyoforoden yá, àsun tō zōro. ¹⁹Tōzōna yāke viro, akūsō gyoforo yāke viro, sé àgō yā kū Luda ditenō kūna. ²⁰Lākū baadi kun nà goro kū Luda a sisi, à zeo le. ²¹Luda n sisi zō ūn yá? Nsun a damu kero. Ama tó n su n gō zidade ū zé è, n bo zōblenan. ²²Zō kū Dikiri a sisi gō zidade ū Dikiri pìi gūmmē. Leme do zidade kū Dikiri a sisi gō Kirisi zō ū. ²³Luda á lú, à fīnaa bō. Àsun gō bisāsiri zō ūro. ²⁴Ma gbēno, lākū baadi kun nà goro kū Luda a sisi, à ze kū Ludao le.

Kefennano kū nokpareno

²⁵Kefennano kū nokpareno yā musu madi yāke ma Dikiri kīnaaro, ama lākū má náani vī Dikiri sūruu gūn nà, lán ma laasun de nán mani oáre. ²⁶Wētāmana kū à kun tera mé à tò, maten da à mana kū gbē ze kū a kunnaao. ²⁷Tó ní no vī, òsun pì ini a gbarero. Tó ní vī sōro, òsun wete ò séro. ²⁸Tó n sē sō, nídi durunna kero. Tó nokpare zā kē sō, adi durunna kero. Gbē bireno ni yā le andunian, akū má ye abire taka á lero. ²⁹Ma gbēno, yā kū maten on dí: Goro dí gō zāro. Zaa tera nodeno gō lán gbē kū ò virono bà. ³⁰Ódōrino gō lán gbē kū òten ó dōrono bà. Pōnnadenō gō lán gbē kū ní po nnaronō bà. Pólurino gō lán gbē kū ò póke virono bà. ³¹Anduniablerino gō lán gbē kū òten bleronō bà, zaakū lākū andunia dí kun nà tera ten gētēme.

³²Má ye àgō kun damu sarime. Pose di laakari do Dikiri yāno, yā kū à kē Dikirigun àdi ke. ³³Nōde di laakari do andunia yāno, yā kū à kē a nanogun àdi ke, ³⁴akū àdigō kú kū laasun plao. No pose ke nokpare di laakari do Dikiri yāno, àdi a mè kū a ninio kpáa. Nōzare sō, àdi laakari do andunia yāno, yā kū à kē a zāgun àdi ke. ³⁵Adi ke maten mōkakōana kpáārenlo. Ma abirekū ò á aafia yāime, de à yā ke a zēa, à á zida kpá Dikiri gu pānde gwanaa sari.

³⁶Tó gbē nokpamma vī, tó a ségoro ten gē, akū à kēne wéiyā ū, tó à a kaka lán dí bà, à a sé lākū à kēne nà, adi ke durunna ūro. Ò kō sé. ³⁷Ama tó à yā pìi bō a nèsemme, akū tilasi dí a kākaro, akū à a zida kūna dō, tó à dà a swēn kū áni a nokpare pì séro, à kē maname. ³⁸Leme gbē kū à a pō sē kē mana, ama gbē kū adi a pō séro kē mana de abirekūla.

³⁹Nōgbē bi a zā pōme goro kū a zā kú kū wēndiio. Tó a zā sū à andunia tò, à zé vī à zā ke kū gō kū à yeiio, ama gō pì gō kun Dikiri pō ū. ⁴⁰Bee kū abireo tó à

gò pose, maten da a pò nigò nna de tó à zà kèla. Maten da makû, má Luda Nini ví se.

Sa'opoble

8 Sa'opoble yā musu, ó dō kû ó pínki ó dōna ví. Dōna sō, à sena lei ví, yenyí mé à karana ví. ²Tó gbē ten da á yā dō, adi dō lākū à kû à dō nà gīaro. ³Tó gbē ye Ludai, Luda a dō. ⁴Tò, sa'opoblēna yā musu ó dō kû tāna bi pókeme andunia gūnlo, zaakū Luda mèn do kunnan ó dō. ⁵Bee tó pò kû òdi píñe tñanñon kú musu kú zíteo, akū dakeno kīnaa tñanñon dimme, dikirñon dimme, ⁶ó kīnaa Luda mèn dome, àkūme ó De ũ, kú pò sīnda pínki bò a kīnaa, akūsō ó kun a yāi. Dikiri mèn dome do, àkūme Yesu Kirisi ũ, kú pò sīnda pínki kè, akūsō ó kun a gāi.

⁷Ama gbē sīnda pínki dō lero. Gbēkeno kō dō kú tāna yāo ari tera, akū òdi pò kú òteni ble díte sa'opoble ũ, ò yāke dōkōnero, akū í laasun kú zéa doro. ⁸Póble mé ani ó na Ludairo. Tó ódi blero, kīananlo. Tó o blè, karanaanlo. ⁹À laakari ke á konna zīdadeno ũi, de ásun ke gēsiki ũ gbē kú ludanaanikenaa kīammanñero. ¹⁰Mōkōn kú í dōna ví, tó gbē kú à yāke dōkōnero n e, nten pò ble tāna kuru, ani a gba swēē à sa'opo ble seroo? ¹¹Tó n kè le, n dōna n gbē-dake kú ludanaanikēna kīana kú Kirisi gā a yāi kàkaten gwe. ¹²Tó a durunna kè á Yesude dakenōne a gbē kú à yāke dōkōnero kari kèn gwe, akūsō Kirisin a durunna kēne. ¹³Abire yāi tó ma nòb-sona mé ani tó ma Yesude dake fu, mani só ziki doro, de ma Yesude dake sún furo yāi.

Zīrino í zīda busana Kirisī baaru nna yāi

9 Má a zīda vñnloo? Zīriin ma ũroo? Mádi wé si ó Dikiri Yesu léroo? Ákōnme á de ma zī gbē ũ Dikiri gūn fá? ²Bee tó má de zīri ũ gbē pāndenñero,

má deāre a ũ fá. Konna Dikiri gūn ma konna zīri ũ sēedaan á ũ.

³Yā kú madī o ma vāniborinñen dí: ⁴Má póblena kú pómīnaao zé ví ma zī gūnloo? ⁵Má a zé ví mǎgō té kú nō Yesudeo gu kú maten gén lán zīri kparanō kú Dikiri dakūnanō kú Pitao bāroo? ⁶Makū kú Baanabao ó gbēñon pla, ókōnō ó zé ví ò ó zī tónloo? ⁷Dí mé àdi soza ble kú a zīda bōkō ogōoo? Dí mé àdi lí ba, akū àdi a né bleroo? Dí mé àdigō zū dā, akū àdi a ví miroo?

⁸Bee kú bisāsiri yākenanñon ma lēkōāare, à kú Musa doka gūn leroo? ⁹À kēna Musa doka takadan ò pì, àsun lēso da zūune goro kú àten pówē gbēro. Zūun Luda dī laakari dōa yā? ¹⁰Ó yāi à yā pīi òroo? Ee, ó yāin ò yā pīi kē, de búbari gō sē wa kú tāmāao, pówēgbēri gō pò gbē kú tāmāao, de à a baka le a gūn. ¹¹Tó o Luda yā tō á té, akū o ó bakaa lēáwa, yāken yā? ¹²Tó dakeno zé bire víáwa, óni ó pò o do yā? Ódi sēte zé bire gūnlo, o yā sīnda pínki fō, de òsun zé zō Kirisi baaru nnanero yāi. ¹³Á dō kú Luda òn zīkerino dī Luda òn pò bleroo? Luda gbagbaki sa'orino dī í baka le gbagbaki pīi gūnloo? ¹⁴Len Dikiri díte a baarunnakparino gō pò ble baaru pī kpana yā musu le. ¹⁵Bee kú abireo mádi zé pīnō ke séro, akūsō mádi abirekū o de ò kemene yāinlo. Ga manamene de abirekūla. Gbēke ni le à kpá ma iādāna dīnero. ¹⁶Kirisī baarunnakpana demene iādāna yā ũro, tilasi mé à gbá dīma. Waiyoo makū, tó maten baaru nna pī kpáro. ¹⁷Tó maten zī pī ke kú ma zīda poyeinaao, mani wé do ma bakaaime. Lākū Luda mé à nāmene ma ōi nà, à kō sī kūmao mà kē. ¹⁸Bóme ma āre ũu? Tó ma baaru nna pīi kpà osāsānaa sari, tó mádi doka kú má ví baaru nna pī kpanaa gūn kēmāro, ma āreen gwe.

¹⁹Bee kú gbēke ma víro, ma a zīda díte zò ũ gbē pínkine, de mà gbēno le dasi yāi. ²⁰Kū má kú kú Yudanō, ma gō lán í bà,

de ò ma yāze e yāi. Kū má kú kū Musa dokadarinō, ma gō a dàri ū, bee kū à iko vīmaro, de a yā dārinō ma yāze e yāime.

²¹ Kū má kú kū dokadarisarinō, ma gō lán n̄ bà, de ò ma yāze e yāi. Adi ke ma bo Luda doka zēnnlo, Kirisi mé à iko vīma.

²² Kū má kú kū gbē busananō, ma busa, de ò ma yāze e yāi. Madì gō pō sīnda pínki ū gbē sīnda pínkinē, bee dera, de mà le mà n̄ gbēkenō sura ba. ²³ Yā kū madì ke pínki, madì ke Kirisi baaru nna yāime, de mà a baka le a arubarikaa gūn.

²⁴ Bàkpakūsūnaa gūn, gbē sīnda pínki mé àdi bàa lé, ama á dō kū gbē mēn do mé àdi bleroo? À bàa lé le se, à le à ble. ²⁵ Kōkō'ori sīnda pínki dī a zīda tūtū ke, àdi a zīda foru ke yā sīnda pínki musu. Àdi ke le fūra kū àdi yaka lena yāi. Ókōnō sō, a pō kū àdi yakaro yāime.

²⁶ Abire yāi bà kū maten lé, má dō pō kū maten péa, adi ke maten ɔsi ká gukorianlo. ²⁷ Oi, madì wari dō ma mēea, madì ma mēe taki ke, de ma waazikena dak-enone gbera, másun bo pāro yāi.

Laakarikena tñagbagbanaaa

10 Ma gbēnō, má ye ó dizinō yā dīkīna dōágu. Ò tē tēlukui n̄ pínki, ò táa ò ò bōte Isira Tēran n̄ pínki. ² Luda n̄ da'ite kē tēlukui pīi gūn kū ísira pīio n̄ pínki Musa ìbanō ū. ³ Ò Luda pōble dokōnō blē n̄ pínki, ⁴ ò Luda í dokōnō mī n̄ pínki, zaakū ò Luda kpi kū à kú kūn̄wo í mī. Kpi pī sō mé à Kirisi ū. ⁵ Bee kū abireo n̄ daside yā dí ká Ludaguro, akū n̄ gēe gō kpáte gbārannan. ⁶ Yā pī dewere sēeda ū, de òsun yā vāni ni de, lākū ò a ni dē nāro. ⁷ Àsungō de tñagbagbarinō ū lán n̄ gbēkenō bàro. À kēna Luda yān ò pī: Gbēnō vūte òten pō ble, òten í mī, akū ò fūte òten pāpā ke. ⁸ Òsungō de pāpākerinō ū lán n̄ gbēkenō bàro. Ò pāpā kē, akū ò gāga gōro dokōnō zī gbēnōn dūbu baro awe'e'aakō. ⁹ Òsun Dikiri lé ò gwa lán n̄ gbēkenō bàro. Ò a lē ò gwā, akū mlēnō n̄ soso ò gāga. ¹⁰ Àsun yāketē

ká lán n̄ gbēkenō bàro. Ò yāketē kà, akū ga malaika n̄ dēde.

¹¹ Yā pī n̄ lé sēeda ū ókōnō kū ó kú gōro kpedenōaane, akū ò kē takadan de ò ó gbao laakari yāi. ¹² Gbē kū àten da á zena gbāna, à laakari ke letenaai. ¹³ Yōogwana ke dí á léro, séde kū àdi gbē sīnda pínki le baasiro. Luda nāani vī, ani tó ò á yō ò gwa de á gbāna lēlaro. Yōogwanaa gūn ani á gba zé à mena fō à bon.

¹⁴ Abire yāi ma gbē yenyidenō, à mī kē tñagbagbanaaa. ¹⁵ Maten yā oāre laakaridenō ū. À yā kū maten oāre laasun lé á zīda à gwa. ¹⁶ Toko arubarikade kū odì sáabu kpáoo, tó o mī, ó bàka kú kū Kirisi aruoroo? Burodi kū odì lílikōre, tó o sò, ó bàka kú kū Kirisi mēeoroo? ¹⁷ Zaaakū burodi mēn dome, bee kū ó dasikeo ó mē dokōnōme, ó baadi a baka vī burodi dokōnō pīi gūmme. ¹⁸ À gwa Isarailanōa. Gbē kū à sa'opō blē bàka kú kū Luda gbagbakioroo? ¹⁹ Ma ò deramee? Maten o tana sa'opoble bi pōken yá? Ke n̄ tñananō bi pōken yá? ²⁰ Lenlo, ma pī pō kū ò sa òo, ò ò tñaname, adi ke Ludaanlo. Má ye á bàka gō kú kū tñanaoro. ²¹ Áni fō à Dikiri toko í mī kū tñana pōoro. Áni fō à Dikiri pō ble kū tñana pōoro. ²² Ke ó ye ò Dikiri nēsegōba futemee? Ó gbāna kà a ūn yá?

²³ Òdi pī, yā sīnda pínki zé vī. Leme, ama yā sīnda pínki àre vīro. Òdi pī, yā sīnda pínki zé vī. Leme, ama yā sīnda pínki karana vīro. ²⁴ Gbēke zīda yā sūn done arero, sé a gbēdake yā. ²⁵ À nōbō kū òten yía eten sō yāke gbekanaa sari á laasun yāi, ²⁶ zaakū zīte kū pō kū ò kúano pínki bi Dikiri pōme. ²⁷ Tó Yesusaride á sísi pōblea, tó à kēare, tó a ge, à pō kū ò kpāáwa ble yāke gbekanaa sari á laasun yāi. ²⁸ Tó ò sū ò oāre sa'opobleme, àsun blero laasun yāi kū gbē kū à oāre yāio. ²⁹ Maten abirekū ò ade laasun yāime, adi ke á pōnlo.

Gbē pānde laasun yāin manigō ma zīda vīro yá? ³⁰ Tó ma pō blē kū sáabukenaao,

bóyāin òdi ma vāni bo pó kú ma sáabu kēēii pì yā musuu? ³¹ Yā kú áten ke pínki, áten pó blen yá, áten í min yá, àgō a pínki ke Luda tóbona yāi. ³² Àsun tó Yudano ke Girikino ke Luda sōsi gbēno fu á yākena yāiro. ³³ Len madì ke le. Yā sinda pínki gūn madì kokari ke, de ma yā ká gbē sinda pínkigumē. Madì ma zida ponna wetero, sé pari pó, de ò le ò bo yāi.

11 Àgō ma yākenaa dada, lākū madì Kirisi pó dada nà.

Nɔgbēno pókuna í miia yā

² Ma á sáabu kpà kú ma yā digō dōágu yā sinda pínki gūn, akūsō á kèotokōne kú ma dàārenō kūna. ³ Má ye àgō dō kú Kirisi mé à gōgbē sinda pínki mī ū, gōgbē mé à nōgbē mī ū, akūsō Luda mé à Kirisi mī ū. ⁴ Gōgbē kú áten adua ke ke áten annabikeyā o kú póo kuna a miia teni a mī kpe bome. ⁵ Nōgbē kú áten adua ke ke áten annabikeyā o mīgbā teni a mī kpe bome, à de lākū à mī kpārānkparan bāme. ⁶ Tó nōgbē dí pó kú a miario, à a mīkā kēre. Lākū mīkākērena ke mībona de nōgbēne wé'iyā ū nà, à pó kú a miia. ⁷ Adi kú gōgbē pó kú a miario, kú à de Luda taka kú a gakurio ū yāi. Nōgbē sō, àkūme gōgbē gakuri ū. ⁸ Zaakū Luda dí gōgbē bo nōgbē gūnlo, nōgbē à bō gōgbē gūn. ⁹ Adi gōgbē ke nōgbē yāiro, nōgbē à kē gōgbē yāi. ¹⁰ Abire yāi kú malaikano yāo dō, séde nōgbē gō pó kú a miia a zā doka sēda ū. ¹¹ Dikiri gūn nōgbē kun a zīdane gōgbē sariro, gōgbē sō, à kun a zīdane nōgbē sariro. ¹² Lākū nōgbē bō gōgbē gūn nà, len dō gōgbē di bo nōgbē gūn le, akūsō pó sinda pínki di bo Luda kīnaame.

¹³ À yā pīi laasun lé à gwa. Nōgbē aduakena mīgbā mana yá? ¹⁴ Á dō á zīdane kú mīkā gbāna de gōgbēne wé'iyā ūroo? ¹⁵ Ama tó nōgbē vī, à denē gakuri ūme, zaakū Luda nōgbē gbā mīkā à daalame. ¹⁶ Tó gbēke ye à lékpakōa ke, àgō dō kú

ókōno kú Luda sōsi gbēno, ó yā pānde kūnaro, sé abirekū.

Dikiri póbale

(Mat 26:26-29, Maa
14:22-25, Luk 22:14-20)

¹⁷ Yā kú má ye mà daāre tera gūn, mani á sáabu kpáro, zaakū á kōkakaranaa di vāni iāre de a manala. ¹⁸ Káaku gīa ma mà, tó a kō kākara, adi bo kō kpe gā kú gāaome. Ma yā pīi si kpado. ¹⁹ Séde kēkēkōana gō kú á té, de ò yāpuradenō dō á té. ²⁰ Tó a kō kākara, adi ke Dikiri póbale adì blero, ²¹ zaakū á baadi di wā a póbaleime. Nāa di gbēkenō de, wē di gbēkenō de. ²² Á be vī à pó ble, à í minloo? Ke adì Luda sōsi gbēno gya bo à wé'í da pōsaridenōame? Mani oāre deramee? Mani á sáabu kpán yá? Kài! Mani á sáabu kpá yā bire musuro.

²³ Yā kú ma si Dikiri kīnaa, ma dàāren dí: Zī kú ò Dikiri Yesu kpām̄ma, a gwāani pīia à burodii sē, ²⁴ akū à aubarika dàn, à līlikōre, akū à pī, a mē kú áni kpá á yāin dí, àgō abirekū ke a yā dōnaāgu yāi. ²⁵ Leme dō kú ò pó blē ò lāka, à toko sē à pī, Luda bāka kunna kú gbēno dufu a aru gāin dí. Tó áten mī, àgō mī a yā dōnaāgu yāi. ²⁶ Zaakū tó a burodii pīi sō, tó a í pīi mī, áten Dikiri ga baaru kpá ari àgō gé sume.

²⁷ Abire yāi tó gbē burodii pīi sō, tó à Dikiri í pīi mī, burodii kú í pīio yādanaa sari, à taari kē Dikiri a mē kú a aruo yā musume. ²⁸ Baadi a zīda yā gwa, gbasa à burodii pīi sō, à í pīi mī, ²⁹ zaakū tó gbē sō, tó à mī Dikiri mē dōnaa sari, à yā dà a zīdalame. ³⁰ Abire yāi gyārenō kú aafi-asaridenō kē dasi á té, akūsō gbē kú ò kē sarinōn kīanaro. ³¹ Tó óni ó zīda yā gwa, Dikiri ni ó taari lero. ³² Tó à ó taari è, àteni ó totome, de yā sún daóla kú an-duniaoro yāi. ³³ Abire yāi ma gbēno, tó a kō kākara, áten Dikiri pó ble, àgō kō dā. ³⁴ Tó nà ten gbē de, à pó ble a bea, de á

kōkakarana sún yā iárerō yāi. Mani yā kū gñɔ bɔkɔtɛ́aré, tó ma su.

Luda Nini gbanɔ

12 Ma gbɛ́ɔ, Luda Nini gbanɔ yā musu, má ye àgɔ dōnasariro. ² Á dō kū gɔɔ kū á de kifirino ũ, tãna kū òdi yā orono mé òdigɔ á gáte, ògɔ doáre are. ³ Abire yāi ma ye àgɔ dō kū Luda Nini di didi gbɛ́a à Yesu láari kero, akūsɔ gbɛ́ke ni fɔ à o Yesume Dikiri ũro, sɛto Luda Nini done are.

⁴ Gba buri dasi, ama Luda Nini mèn do pìme. ⁵ Zì buri dasi, ama Dikiri mèn do pìme. ⁶ Gbãna sèedano buri dasi, ama Luda mèn do pìme, àkū mé àdi a pínki ke baadine. ⁷ Luda Nini di didi baadia gbɛ́ sɛnda pínki karana yāime. ⁸ Luda Nini di gbɛ́ke gba zé à òndɔ yā o, akū Nini mèn do pì di gbɛ́ pãnde gba zé à dōna yā o. ⁹ Nini mèn do pì di gbɛ́ pãnde gba ludanaanikena zé, gbɛ́ pãnde sɔ gbɛ́ werekōana zé. ¹⁰ Àdi gbɛ́ gba daboy-ākēna zé, gbɛ́ pãnde sɔ annabikeyā'ona zé. Àdi gbɛ́ gba zé à ninino dōkōne. Àdi gbɛ́ gba zé à yāke buri o, àdi gbɛ́ gba yāke buri pì bɔkotena zé. ¹¹ Nini dokōno mèn do pì mé àdi a pínki ke, àdi gba pì da baadine lākū à yei nà.

Mè kū a guno

¹² Mè mèn do guno dasi. Bee kū a dasikeo, mè mèn dome pínki. Len ó kunna Kirisi gūn de le se. ¹³ Ókōno pínki, Yudano ke buri pãdeno, zño ke zì-dadenɔ, Luda ó ké mè dokōno ũ kū a Nini mèn do pì gbãnaome, à ó gbá a Nini mèn do pì, akū o mì ó pínki. ¹⁴ Mèguno dasi, adi ke mèn donlo. ¹⁵ Tó gbá pì, lākū on a ũro nà, á de mè pò ũro, abire yāi anigɔ de mè pò ũro yá? ¹⁶ Tó sã pì, lākū wén a ũro nà, á de mè pò ũro, abire yāi anigɔ de mè pò ũro yá? ¹⁷ Tó mè būnu de wé ũ, bón oni yā maoo? Tó mè būnu de sã ũ, bón oni pò gbì maoo? ¹⁸ Lākū à de nà, Luda mèguno pèpekere n pínki,

lākū à yei nà. ¹⁹ Tó n pínki de mègu buri dokōno ũ, mè nigɔ kú māmɛɛ? ²⁰ Tera sà mèguno dasi, mè mèn dome. ²¹ Wé ni fɔ à pi ɔne a bàka kú kãaororo. Leme do mì ni fɔ à pi gbáne a bàka kú kãaororo. ²² Mègu kú òten da à kiana, mè ni fɔ à ke a sariro. ²³ Mègu kú òten da à gakuri víro, òdi a kpe ta de mègu kparanɔla. A gu kú òteni a ena dite wé'iyā ũ, òdi pò nai de mègu kparanɔla, ²⁴ ama a pò kú à mana bàka kú kú adioro. Kū Luda mèe kākara, à gakuri kàra mègu kú gakuri ten kīaŋmanɔne de mègu kparanɔla, ²⁵ le mè súnɔ kpaatetenaro, a guno kɔ yā dō. ²⁶ Tó mèguno doke ten wari ke, a mègu kparano pínki di ke kãaome. Tó ò mèguno doke kpe tà, a mègu kparano pínki di ɔnna ke kãaome.

²⁷ Ákōnɔme Kirisi mè ũ, akūsɔ á baadi de mèe pì gu ũ. ²⁸ Káaku gĩa Luda zìrino dite sɔsi gbɛ́nɔne, a plade annabino, a aakōde yãdannerino, abire gbera dabokerino, abire gbera gbɛ́ kú à n gbá gbɛ́ werekōana zéno kú kpanyirino kú yãgɔgɔrino kú gbɛ́ kú òdi yāke buri onɔ. ²⁹ Zìrinɔme n ũ n pínki yá? Annabinɔme n ũ n pínki yá? Yãdannerinɔme n ũ n pínki yá? Dabokerinɔme n ũ n pínki yá? ³⁰ Luda gbɛ́ werekōana gba dāŋne n pínkin yá? Òdi yāke buri o n pínkin yá? Òdi yāke buri bɔkɔte n pínkin yá? ³¹ Á wé pé gba kú ò deŋlano.

Tera sà mani zé kú à mana deŋla mɔ́are.

Yenyi

13 Tó ma yāke buri ò, bisāsiri ke malaika pò, tó má yenyi víro, ma kīni kè lán m̀lena ke sègèpanaa bàme. ² Tó ma annabikeyā'ona gba lè, tó ma yā sɛnda pínki asiri mà, akūsɔ má dōna pínki vī, tó ma ludanaanikēnaa kà mà kpi go a tía, tó má yenyi víro, pòken ma ũro. ³ Tó ma pò kú má vīno kpàate takasidenɔne pínki, tó ma tò ò té s̀ma, tó má yenyi víro, à àre vīmenero.

⁴Yenyī mena vī, à gbēke vī. Yenyī dī gōba kpá kúnworo, àdi a zīda biro, àdi ĩa dāro. ⁵Àdi wé'í dām̄maro, àdi a zīda yā wetero, àdi fēñyī likalikaro, àdigō n̄ yā kūna a n̄s̄eē gūnlo. ⁶Àdi yāa dō yā vāniaro, àdi pōnna ke kū yāpuraome. ⁷Yenyī dī yā sīnda pínki f̄s̄, àdi yā sīnda pínki náani ke, àdigō yā sīnda pínki tām̄aa vī, àdi mena kū yā pínki.

⁸Yenyī lakana vīro. Ama tó annabikeyā'onaame, ani láka, tó s̄s̄ yākeburī'onaame, a lé ni ze, tó dōnaame, ani gē zēla. ⁹Zaakū ó dōna kū ó annabikeyā'onaao dí paparo. ¹⁰Tó yāpapana gōrō s̄s̄, a kū adi paparo ni gē zēla. ¹¹Kū má de né f̄t̄i ũ, madī né f̄t̄i yā o, madī né f̄t̄i laasun lé, madī yā gwa lán né f̄t̄i bà. Kū ma ke gbē ōndōna ũ, ma ɔ gbàre n̄f̄it̄ikeyāi. ¹²Tera la óten gu e dígi gūn b̄r̄uburu, zī b̄rea s̄s̄ óni wé sikōle. Tera la ma dōna dí paparo, zī b̄rea s̄s̄ mani yā dō swás̄wa lākū Luda ma dō nà. ¹³Tera sà yā m̄en aakō d̄ino mé ò ḡs̄: Ludanaanikena kū tām̄aaa kū yenyīo, ama yenyī mé à deñla.

Yākeburī'ona kū annabikeyā'onaao

14 À tó yenyī doáre are, à wé pé Luda Nini gban̄a, atēnsa annabikeyā'ona. ²Gbē kū àten yāke buri o ten yā o kū gbēn̄onlo, sé Luda, zaakū gbēke ten maro, àten asiriyā o kū Luda Nini gbānaome. ³Gbē kū àten annabikeyā o ten yā o kū gbēn̄ome, àteni n̄ gba gbāna, àten lé dām̄mame, àteni n̄ n̄s̄e kpáteñneme. ⁴Gbē kū àten yāke buri o teni a zīda karamē, gbē kū àten annabikeyā o ten s̄s̄i gbēn̄o karamē. ⁵Má ye à yāke buri o á pínki, ama má ye à annabikeyā o de abirekūla. Annabikeyā'ori de yākeburī'orila, séto òten bok̄te de s̄s̄i gbēn̄o le ò kara.

⁶Ma gbēn̄o, tó ma suái, akū ma yāke buri ò kááo, bó àreen à víáre? Séde ma yā'ona gō de yāwewēna ũ ke dōna ke annabikeyā'ona ke yādannena. ⁷Len à

de le kū p̄ó'borino dō. Úra ke m̄or̄o, tó àten ũ bo s̄s̄uro, oni le ò dō deran àten o nà yá? ⁸Tó kākāki ũ dí bo s̄s̄uro, sozano ni z̄i soru kero. ⁹Leme ákōn̄o se, tó áten yāke buri o, akū òten maro, deran oni yā kū áten o gbá dō nàa? Á yā ni gē ĩame. ¹⁰Yān̄o buri dasi andunia gūn, n̄ ke bok̄tenaa sariro. ¹¹Tó òten buri kū madī a yā maro o, manigō de a òriine gbē z̄it̄o ũme, akūs̄o anigō demene gbē z̄it̄o ũ se. ¹²Leme ákōn̄o s̄s̄, lākū á kokari v̄i kū Luda Nini gban̄o nà, à kokari ke àgō géo are, de ssiden̄o le ò kara.

¹³Abire yāi yākeburī'ori wé ke de à le à yā kū àten o bok̄te. ¹⁴Tó ma adua kē kū yāke burio, ma nini mé à kē, ma laasun dí domene arero. ¹⁵T̄s̄, yā p̄i de derame? Mani adua ke kū ninio, mani ke kū laakariio dō. Mani l̄e sí kū ninio, mani sí kū laakariio dō. ¹⁶Tó n̄ Luda tó nna s̄i kū ninio, deran gbē dufu kū à kú gwe ni pi, aami, sáabu kū n̄ kpà yā musuu? Zaakū adi yā kū n̄ òo d̄or̄o d̄oro. ¹⁷Bee tó n̄ sáabu kpà a zēa, adi n̄ Yesude dake gbāna kararo. ¹⁸Ma Luda sáabu kē, kū madī yāke buri o deála á pínki, ¹⁹ama kōkakaranaa gūn tó ma yā m̄en s̄or̄o ò kū laakariio, ma yā dàoñe, à manamene de mà yā m̄en ũgbangba o kū yāke buriola.

²⁰Ma gbēn̄o, á laasun s̄ungō de lán n̄en̄o p̄o b̄aro. Àgō de lán né f̄t̄ino bà yā-vānikenaa musu, ama á laasun gō de gbē ōndōn̄ano p̄o ũ. ²¹À kēna Luda yān̄o ò p̄i: Mani buriyā pānde o gbē dík̄inan̄one gbē z̄it̄on̄o lén,

bee kū abireo oni s̄a kpá ma yāiro.

²²Abire yāi yākeburī'ona de sēda ũ Yesu náanikerin̄onero, sé Yesu náanikerisarin̄o. Len dō annabikeyā'ona dí ke Yesu náanikerisarin̄o p̄oke ũro, sé Yesu náanikerin̄o. ²³Tó s̄s̄i gbēn̄o kō kākara n̄ pínki, akū òten yāke buri o n̄ pínki, tó gbē dufun̄o ke Yesusariden̄o s̄u gwe, oni p̄i ĩa kām̄manloo? ²⁴Tó gbē sīnda pínki ten annabikeyā o s̄s̄, akū

Yesusaride ke gbē dufu sù gwe, ani ní pínki yāze dō à a taari e, ²⁵ asiriya kù à kù a nēsen ni bo gupuraa, ani wúte a gbereà à mì nate Ludañe, gbasà à pi Luda kù á té yāpura.

Donyikena zé

²⁶ Óni pi deramee ma gbēno? Tó a kō kākara, á baadi gō lè vī ke yādannena ke yāwewēna ke yākeburi'ona ke yāke buri pì bōktenaa. Á a pínki ke, de gbēno le ò kara. ²⁷ Tó òten yāke buri o, gbēnon pla ke aakō, àsun de abirekūlaro. Ò kō gba zé, gbē mēn do bōkote. ²⁸ Tó a bōkoteri kunlo, à lé nakōa kōkakaranaa gūn, à a pō o ado kù Luda. ²⁹ Annabikeyā'orino gbēnon pla ke aakōno yā o, gbē kparano laasun lé ní yāa. ³⁰ Tó Luda yā sù gbē kù à vutēnaa, gbē kù àten yā o yīte. ³¹ Á pínki áni fō à annabikeyā o dodo, à yā dadakōne á pínki, à kō kara. ³² Sé annabikeyā'orino gō ní lé kùna dō, ³³ zaakù Luda ye yā yāaairo, sé a zéde.

Lákù sōsi gbēno dī ke wēte kù wēteo nà pínki, ³⁴ nōgbēno gō yītena kōkakaranaa gūn, zaakù ò yā'ona zé vīro. Ò mì nate, lákù ò ò Musa doka gūn nà. ³⁵ Tó ò ye ò yāke dō, ò ní zā gbekai be, zaakù nōgbē yā'ona kōkakaranaa gūn bi wé'yāme. ³⁶ Á kīnaan Luda yā bōn yá? Ke á mēn do yāin à sùu?

³⁷ Tó gbē ten da annabikeyā'oriin a ũ ke gbē kù Luda Nini done are, àgō dō kù yā kù ma kēare pì bi Dikiri yādite-naame. ³⁸ Tó gbē pā kpà adii, oni pā kpái se. ³⁹ Abire yāi ma gbēno, à wé pé annabikeyā'onaaa, ama àsun gí yākeburi'onaairo. ⁴⁰ Á yā sīnda pínki ke a zéa sūsú.

Kirisi vuna gan

15 Ma gbēno, baaru nna kù ma kpàare, kù a sì a zeon, má ye mà era mà dōágu. ² Baaru nna pì mé ani á sura ba, tó á waazi kù ma kēare pì kùna. Tó lenlo, á Yesunaanikenaa kè pāme. ³ Yā

kù à deñla kù ma sì, ma dàáren dí: Kirisi gà ó durunna yāi, lákù à kēna Luda yān nà. ⁴ Ò a vī, akù à fùte a goro aakōde zī, lákù à kēna Luda yān nà. ⁵ Á a zīda mò Pitane, akù à a zīda mò a ìba gbēnon kuri awēplanōne dō. ⁶ Abire gbera à a zīda mò ó gbēno kù ò kō kākara gu dokōno, ò de gbēnon wāa pla kpé basōrola. Ní da-side kun ari tera, ama ní gbēkeno andunia tò. ⁷ Abire gbera à a zīda mò Yamisine, akù à a zīda mò zīrinōne ní pínki. ⁸ Ní pínki gbera à bò à sūmai, ma gō lán né kōnosēnaa bà. ⁹ Zaakù Luda zīrinō té makūme kpé, mádi ká ò ma sīsī zīriro, zaakù ma wari dō sōsi gbēno. ¹⁰ Gba kù Luda dāmene yāi má de gbē kù má de a ũ ũ, akūsō gba kù à dāmene pì ginaro, zaakù ma kokari kè deñla ní pínki. Makù mé ma kēro, gba kù Luda dāmene mé à tò ma kè. ¹¹ Tō, à bò ma kīnaan yá ke ní kīnaa, yā kù óteni a waazi ke a sìn gwe.

Gèno vuna gan

¹² Lákù óten Kirisi futena gan waazi ke nà, à kè dera á gbēkeno dī o gèno ni vuroo? ¹³ Tó gèno ni fute ganlo, de Kirisi dí vuro. ¹⁴ Tó Kirisi dí vuro sō, de ó waazikenaa kè pā, akūsō á Kirisi náanikenaa kè pā, ¹⁵ o gō Luda sēedade ékedenō ũ, kù o ò à Kirisi vù yāi. Zaakù tó gèno dī vuro, de Luda dí a vuro. ¹⁶ Tó Luda dī gèno vuro, de Kirisi dí vuro. ¹⁷ Tó Kirisi dí vuro, á Kirisi náanikena àre vīro, akù á kù á durunna gūn ari tera, ¹⁸ gbē kù ò andunia tò Kirisi gūnnō sō, ò sàte. ¹⁹ Tó ó kunna kù wēndiio dí yāin ó wé dō Kirisii ado, de wēndadenōn ó ũ de gbē sīnda pínkila.

²⁰ Yāpura gūn Kirisi fùte bona gan, akù mé à gāavu káaku ũ gbē kù ò wùte ò i òno té. ²¹ Lákù ga bò bisāsiri gāi nà, len gèno vunaa bò bisāsiri gāi le. ²² Kunna Adamu buri ũ tò ga dà gbē sīnda pínkila. Leme dō gbē kù ò kù Kirisi gūnnō ni wēndi le ní pínki. ²³ Baadi kù a goroome. Kirisi mé à gāavu káaku ũ, a gbera a gbēno ni vu a

sugɔɔa. ²⁴ Gbasa ɔɔɔ lé ká, Kirisi ni kíke m̀ de pínki kù dokanɔ kù gbānanɔ, ani a kpata tó De Ludanɛ. ²⁵ Séde Kirisi ɔ́ kí ble ari Luda ɔ́ a iberenɔ ke a tintin ũ. ²⁶ Iberɛ kù ani a kakate kpekpeɛ ga ũ, ²⁷ zaakù Luda pó sɛnda pínki nà Kirisine a ɔ́. Kù à pì, pó sɛnda pínki kù a ɔ́, ó dɔ́ kù Luda kù à pó sɛnda pínki nàne a ɔ́ pìi baasime. ²⁸ Tó à pó sɛnda pínki nàne a ɔ́, àpìi Né kù à pó sɛnda pínki nàne a ɔ́ pì ni m̀ natene, Luda pì nigɔ́ de a pínki ũ pó sɛnda pínkine.

²⁹ Gbɛ kù òdi da'ite ke gèno gēne ũ sɔ́ bi? Tó gèno dì vu yāpuraro, b́yāi òdi da'ite ke n̄ gēne ũu? ³⁰ Ókɔno sɔ́, b́yāi odigɔ́ ó zɛda da kari gūn ɔɔɔ sɛnda pínkii? ³¹ Kù ïa kù madì dā á yā musu kunna Kirisi Yesu ó Dikiri gūnwo, madigɔ́ kù ga léime lákù gu dí dɔ́ nà. ³² Tó ma zɛda yāin ma ɔ́si kài kù nɔ́bɔ pāsɛno zaa Efesu, bó àreen à vīmenɛɛ? Tó gèno ni vuro, ò pó ble, ò í mi, zaakù óni ga ziamɛ.

³³ Àsun tó ò á sàtero, gbēnna vāni dì dà mana yakamɛ. ³⁴ Á su á laakariia súsu, àsun durunna ke doro, zaakù á gbēkenɔ Luda dɔ́ro. Ma abirekù ò de à á wé'iyā dɔ́ yāime.

Gàavuno m̀e

³⁵ Gbēkenɔ ni pì, gèno ni vu deramɛɛ? M̀ kpate takan onigɔ́ vīi? ³⁶ Yōnkɔ yāme! Odì pó tɔ́ à b̀te f̀mbabonaa sariro. ³⁷ Tó ò pó tɔ́, gbadon yoo ke ṕwe pānde, àdi bute ṕwe pì ũro. ³⁸ Luda dì tó à bute lákù à dìte nàme, baadi kù a burio. ³⁹ Pó ẁendidenɔ pínki m̀ dokɔno. Bisāsiri pó ado, nɔ́bɔno pó ado, bāno pó ado, kpɔno pó ado. ⁴⁰ Ludambe pónɔn kun, andunia pónɔn kun. Ludambe pónɔn gakuri ado, andunia pónɔn gakuri ado. ⁴¹ Ifāntɛ gakuri ado, m̀vura pó ado, susunenɔ pó ado. Bee susune pìno n̄ gakuri adonadona kōome.

⁴² Len anigɔ́ de le gèno vuna ɔɔɔ zī. Òdi gè vī à vā, ani vu vānaa sari. ⁴³ Òdi gè vī bèereɛ sari, ani vu kù gakurio. Òdi gè vī gbāna sari, ani vu kù gbānao. ⁴⁴ Òdi gè vī kù andunia m̀eɛo, ani vu kù ẁendi kù àdi lákaro m̀eɛo. Lákù andunia m̀e kun nà, lemɛ ẁendi kù àdi lákaro m̀e kun le dɔ́. ⁴⁵ À kēna Luda yān ò pì, gbɛ káaku Adamu ɔ́ gbɛ bēne ũ, ama Adamu kpede ɔ́ Nini ẁendikpammari ũ. ⁴⁶ Adi ke ẁendi kù àdi lákaro m̀e mé àdi do arero, andunia m̀e mé àdi do are, a gbera sà ẁendi kù àdi lákaro m̀e. ⁴⁷ Bisāsiri káaku bò b̀sutiti gūmmɛ, a plade bò ludambemɛ. ⁴⁸ Gbɛ kù ò de zīte pó ũno b̀kɔa kù gbɛ kù à bò zītenwo. Gbɛ kù ò de ludambe pó ũno b̀kɔa kù gbɛ kù à bò ludambeo. ⁴⁹ Lákù ó de gbɛ kù à bò zīten taka ũ nà, len ónigɔ́ de gbɛ kù à bò ludambe taka ũ le se.

⁵⁰ Yā kù ma òon dí ma gbēno. Tó kpata kù à bò Luda kīnaa bò gupuraa, óni le ò ble kù ó m̀eoro. Óni le ógɔ́ kù gu kù àdi vāro gūn kù ó m̀e kù àdi vāoro. ⁵¹ À ma, mani asiriya oáre. Óni ga ó pínkiro, ama óni li ó pínki ⁵² kānto lán wé'ipakenaa bà kākāki kpede pena zī. Zaakù kākāki ni ũ bo, gèno ni vu vānaa sari, ókɔno sɔ́ óni li. ⁵³ Séde ó m̀e kù àdi vā dí gē a kù àdi vāro gūn. Séde ó m̀e kù àdi ga dí gē a kù àdi garo gūn. ⁵⁴ Tó ó m̀e kù àdi vā gē a kù àdi vāro gūn, akūsɔ́ ó m̀e kù àdi ga gē a kù àdi garo gūn, akù yā kù à kēna Luda yān dí ni papa ò pì: Ò zīi blɛ gaa, à m̀i dè.

⁵⁵ Ga, n ziblena tón deraa?

Ga, n sewe kù māmɛɛ?

⁵⁶ Durunna mé à ga sewe ũ, durunna gbāna sɔ́ àdi bo doka gūmmɛ. ⁵⁷ Ò Luda sáabu ke, kù àdi tó ò zī ble ó Dikiri Yesu Kirisi gāi. ⁵⁸ Abire yāi ma gbɛ yenyidenɔ, à ze gbāna gínjin bona kù kpeo sari. À wé tã Dikiri zīa ɔɔɔ sɛnda pínki, zaakù á dɔ́ kù zī kù áten ke Dikirine pāro.

Pölu wētegena sorukenaa

16 Luda gbēno káamazakenaa yā musu, lākū ma ò Galatia būsú sósino gbēnoñe nà, à ke le se. ²Azumanenna kū azumanennao á baadi gō ɔgō kū à lè a gbāna lén bo adona, àgō kakara de àsun kámaza pì wete goro kū ma suro yāi. ³Tó ma su, mani gbē kū a ní díte ò géno zī Yurusalemu kū takadao kū kámaza kū a kākara pìio. ⁴Tó à kù mà géme sō, oni gé zeme.

Yā kū Pölu kpákpa à keno

⁵Tó ma bote kū Masedonia būsuo, mani su á kīnaa, zaakū mani pā Masedonialame. ⁶Maten kpákpa mà goroṗla ke kááo. Bee bunsire se manigō ye mà ble kááo, áni gé zemene gu kū mani gén. ⁷Tera la má ye mà gēteáwala fàaro, maten kpákpa mà goroṗla ke kááo, tó Dikiri wè. ⁸Mani gō Efesu ari Pentikosi dikpe zīme, ⁹zaakū Luda zé bōmene manamana mà zī mana ke, akūsō ma iberenon dasi.

¹⁰Tó Timoti sù à sù, àsun kene búgubugu à vīna keárero, zaakū àten zī ke Dikirine lán ma bàme. ¹¹Á gbēke sún a gya boro. À zàna kene de à le à ká ma kīnaa aafia, zaakū makū kū ma gbēno ó wé dji.

¹²Ó gbēndo Apolo sō, madigō nakaraa gēn baaakō à su à á gwa kū ó gbē kparano. À ye sunaai gīaro. Tó à zé lè, ani su.

Lédammana kpekepe

¹³Àgō kú á laakariia, àgō zena Yesunaanikenaa gūn. Àgō wōroṗo vī, àgō gbāna. ¹⁴À yā sīnda pínki ke kù yenyio.

¹⁵Á Setefana bedenō dō, kù mókōno mé ò Yesude káakuno ū Girisi būsun, akū ò ní zīda kpà ògō kpá Luda gbēno. Ma gbēno, ma wé kèáwa, ¹⁶à mì nate gbē bire takanone kū gbē kū òten kokari ke leele zī dokōno pìi gūnno ní pínki. ¹⁷Ma pō kè nna Setefana kū Fotunatuo kū Akaikuo sunaaa, zaakū ò gōmene á gēne ūme. ¹⁸Ò tò ma laakarii kpàte kū á pío. À bèere lí gbē bire takanone.

¹⁹Asia būsú sósino gbēno fō kpàáwa. Akila kū Pirisilao kū sōsi gbē kū òdi kō kakara ní beanō fō kpàáwa manamana Dikiri gūn. ²⁰Ó gbē kū ó leeleno fō kpàáwa á pínki. À fō kpákōa kū Luda gbēno lépemmanaao. ²¹Makū Pölu, ma ɔgben dí. Ma fō kpàáwa. ²²Tó gbēke ye Dikiri, Luda láari boa. Ó Dikiri ten su. ²³Dikiri Yesu gbēke keáre. ²⁴Má yeáí á pínki kunna Kirisi Yesu gūn.

KORINTIDENŊ TAKADA PLADE

Pɔlu kù Korinti Yesudenŋ 1:1-7:16

Yudea Yesudenŋ káamazakenaa 8:1-9:15

Pɔlu gina kù a zɛdao 10:1-13:14

Laakarikipatena

1 Makù Pɔlu, Kirisi Yesu zíríi Luda pɔenyínaa gūn kù ó gbē Timótio, ókɔ́nǝ mé o takada dí kè ssi gbē kù ò kù Korintinǝnē kù Luda gbē kù ò kù Girisi búsunnǝ ní pínki. ²Luda ó De kù Dikiri Yesu Kirisio gbēke kéáre, à á gba aafiaa.

³Ò Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De sáabu kpá, De Luda wéndadǝnnéri nèsekpaterii pii. ⁴Àdi ó laakari kpátewere ó wétámmana sǝnda pínki gūn, de ò le ò gbē kù ò kù bee wétámmana kpate taka buri gūnnǝ laakari kpáténne se kù laakarikipatebo kù Luda ó laakarii kpátewere. ⁵Lákù wari kù Kirisi kèè dì liwái nà, lème dǝ ó laakarii dì kpáte manamana Kirisi yái. ⁶Tó óten wari dǝ, á laakarikipatena kù á surabanaao yáime. ⁷Tó Luda ó laakarii kpáte, á laakarikipatena yáime, de à le à wari dokǝnǝ kù óten ke fǝ. ⁸Ó támaa ví á yá musu sikaa sari, zaakù ó dǝ lákù á bàka kù kùoo warikenaa gūn nà, len á bàka kù kù ó laakarikipatenaao le dǝ.

⁹Ó gbēnǝ, ó ye àgǝ dǝ lákù ò ó wé tá Asia búsun nà. Ò mèè ùwá manamana de ó gbāna léla, bee ó wèndi ó wé doi sero. ¹⁰Yá dàóla, óten da o game. Abire ó lé, de òsun ze kù ó zida gbānaoro, séde Luda kù àdi gènnǝ vu gbāna. ¹¹À ó bó kari zǝkǝnǝ gūn, akúsǝ ani ó bon. Àpiín ó wé doi à ó bon dǝ ¹²adua kù áten kewere gǝi. Lème gbēnǝ ni sáabu kene dasi ó yá musu gbēke kù à kèwere yái gbē dasinǝ aduakena sabai.

Pɔlu tá gboronaa

¹²Yá kù odì a ía dǝn dí: Ó laasun ten owere, kù Luda gbānao ó kù kù nèsèpu-rao manafiki sari andunia gūn, aténsa á kīnaa. Andunia ǝndǝn ó kúoro, séde Luda gbēke. ¹³Odì takada ke kéárero, séde a kù áni a kyó ke à dǝ baasiro. ¹⁴Lákù á ó dǝ nà fíti tera, má ye à ó dǝ sǝnsǝn, de à ía dǝ ó yá musu Dikiri Yesu sugǝrǝ zǝ, lákù óni dà á yá musu nà.

¹⁵⁻¹⁶Yá pí nánikenaa gūn ma dìte yá, tó maten gé Masedonia, mà bǝte á kīnaa mà á gwa káaku, mà era mà su kù á kīnaao de à arubarika le gènnǝ pla, gbasa à kpámai ma Yudea genaa gūn. ¹⁷Kù ma tá bire dìte, ma yá fute kènnǝ yá? Tó ma dìte mà yá ke, andunia yá dì domene are mà pi, ee, ee ke oi, oin yá? ¹⁸Lákù Luda náani ví nà, yá kù o óáre bi eeme, adi ke oinlo. ¹⁹Luda Né Yesu Kirisi kù makù kù Silasio kù Timótio o a yá waazi kéáre bi gbē kù àdi pi eeme, adi ke oinlo, àkùme Luda ee ù. ²⁰Zaakù lé kù Luda gbē sǝnda pínki yápura dì ke a gümme. Abire yái kù Yesu Kirisi tóo òdi pi, aami, Luda tóbona yái. ²¹Luda mé à ó zīni pète Kirisi gūn kù ákǝnǝ, à ó díte a pǝ ù, ²²à a sèedaa kèwá, à a Nini dà ó swènnǝ pǝ kù óni le zenkpeke ù.

²³Luda ma nèse dǝ, àkùme ma sèedade ù. Kù má ye mà á bobo á dànlo yáinnǝ mádi gé Korinti doró. ²⁴Adi ke óten gbāna mǝáre á ludanaanikenaa musunlo, zaakù a zīni pète kò, óten zǝ ke kááo á pǝnna yáime.

2 Akù ma zèo kù mani su á kīnaa kù nèseyakanaao doró. ²Tó ma tò á nèsee yàka, dí mé ani ma pǝ ke nnaa, tó adi ke ákǝnǝ kù ma á nèsee yàkaárenǝ baasiroo? ³Ma takada kéáre le, de tó ma su á gwa, ákǝnǝ kù á de à ma pǝ ke nnannǝ sún ma nèse yakaro yáime. Má dǝ sǝnsǝn kù ma pǝnna bi á pínki pǝnname. ⁴Ma takada pii kéáre wari gūn kù pǝsira

zōkōŋo kũ wé'i dasio, adi ke de á pɔ yaka yáinlo, de ágò dō lákũ má yeáì nà yáime.

Sùrukena kũ taarideo

⁵ Tò, tò gbēke nēseyakana yā kē, adi ke ma nēseen à yàkaro, á gbē sīnda pínki pómé à yàka, ke á gbēkenɔ, de māsun o à gē onaloro. ⁶ Wari kũ á daside dō gbē piia m̀̀a. ⁷ Abire yāi à sùru ke k̄ao tera sà, à a laakari kpátene, de a p̄sira kori sún a dero yāi. ⁸ Abire yāi ma kúte k̄are, à m̄ne súsú kũ á yei. ⁹ Àkũ mé à tò ma takada birekũ k̄are, ma lí p̄teóáwa, de mà le mà dō tò á yā kũ ma óare k̄una pínki. ¹⁰ Tó a gbē kē kũ a taario, madì ade kē se. Zaakũ tò ma gbē yā k̄ene, tò yāke sù à kun, madì ke á yāi Kirisi are, ¹¹ de Setan sún òndō kewerero yāi, zaakũ ó a manafikino dō.

Luda zikerino

¹² Kũ ma ka Toroasi de mà Kirisi baaru nna kpá, Dikiri zé b̄m̄ene, ¹³ ama ma laakari kpatenaro, kũ mádi ma gb̄endo Titu lero yāi. Akũ ma lé z̄am̄ma gwe, ma da Masedonia zén.

¹⁴ Ma sáabu kē kũ Luda, zaakũ àdigō doweré are ḡoro sīnda pínki, odigō z̄iblerino ù Kirisi ḡun, odì a d̄na gb̄i dagula gu sīnda pínkia. ¹⁵ Zaakũ ó de turaretiti gb̄innade kũ Kirisi kpàta Ludane ù gbē kũ àteni ní sura b̄ano té kũ gbē kũ ò s̄ate-nano. ¹⁶ Ó de gē gb̄i ù gbēkenone, akũ àdi ga ínne. Ó de w̄endi gb̄i ù gbē kparanone, akũ àdi w̄endi ínne. Ó dí mé à kà à z̄i bire kee? ¹⁷ Ó de lán gbē kũ òdigō laga tá kũ Luda yāono b̄aro. Kirisi ḡun odì yā o kũ n̄esepurao kũ Luda d̄nao a z̄irino ù.

3 O era óteni ó z̄ida sáabu kpán yá? Ó bàka kú kũ s̄eeda takada kũ ò k̄are ke kũ a k̄ēn̄eo lán gbēkeno b̄an yá? ² Àkōn̄ome ó takada pì ù kũ à kēna ó sw̄ēea. Gbē sīnda pínki ni f̄o à dō à a kyó ke. ³ Áten m̄ōne gupuraa kũ ákōn̄ome takada kũ Kirisi kē à n̄awere ó ɔ̄i ù. Adi takada pì kē kũ tawadaoro, à kē kũ Luda

W̄endide Niniome. Adi kē gbē anloaro, à kē á sw̄ēeam̄e.

⁴ Yā kũ ó a náani v̄in gwe Luda are Kirisi ḡai. ⁵ Adi ke o ka ó z̄idane ò pì, yā p̄i b̄o ó k̄inaanlo, Ludame ó gb̄ana ù. ⁶ Àkũ mé à ó k̄aa, akũ ó de a bàka kunna kũ gb̄en̄o dufu z̄ikerino ù. Adi ke doka kũ à k̄enanlo, Luda Nini yāme. Zaakũ doka d̄i ga ínne, Nini pì s̄o, àdi w̄endi ínne.

⁷ Kũ Luda doka kē gbē anloa, a gakuri b̄o Musa ànnwa. Bee kũ a tékena dí ḡi kero, Isarailano dí f̄o ò gw̄aro. Tó zé kũ àdi ga ínne p̄i b̄o kũ gakuri bire takao, ⁸ onì Nini pì zé gakuri yā o d̄o yá? ⁹ Tó zé kũ àdi yā dan̄la gakuri v̄i, zé kũ àdi tò yā bo k̄únwo nna gakuri deala z̄a. ¹⁰ Pó kũ à gakuri v̄i yā gakuri v̄i doro, gakuri kũ à deala pì yāi. ¹¹ Tó pó kũ adi ḡi kero b̄o kũ gakurio, pó kũ àdigō kun gakuri deala z̄a.

¹² Zaakũ ó t̄amaa bire taka v̄i, odì yā o kũ sw̄ēgb̄anao, ¹³ adi ke lán Musa b̄aro, kũ à fáta kũ a ànnwa de Isarailano sún a àn tékena kũ àdi ḡi kero lakana ero yāi.

¹⁴ Ama ní s̄a gb̄ana, zaakũ ari gb̄ara tò òten Luda bàka kunna k̄únwo takada kyó ke, fáta dok̄ono p̄i d̄igō kú ní laasunlame. Àdi goro, s̄eto gbē kú Kirisi ḡun baasiro.

¹⁵ Ari kũ a terao tò òten Musa takada kyó ke, fáta p̄i d̄igō kú ní laasunlame.

¹⁶ Ama tò gbē are d̄o Dikiria, fáta p̄i d̄i goa. ¹⁷ Dikiri p̄ime Luda Nini ù, akūsō gu kũ Dikiri Nini pì kún, àdi tò ò ḡo ní z̄idane. ¹⁸ Ók̄ono kũ pó ḡo ó ànnwano, óten Dikiri gakuri m̄ōne lán dígi bà, odigō li lán a bà gakuri ḡo kara gakurila. Dikiri kũ à de Luda Nini ù pì kenaan gwe.

Luda z̄irino z̄i

4 Abire yāi lákũ Luda z̄i bire d̄awere a s̄uruu ḡun nà, odì kpasaoro. ² O ɔ gb̄are asiri w̄éisariyān̄o, odì yā ke kũ manafikioro, akūsō odì Luda yā kotiro. Odì yāpura ōne súsú, de ò ó z̄ida m̄o gbē sīnda pínkin̄e Luda are. ³ Tó

baaru nna kũ óten kpá utename, gbẽ kũ ò sãtenanɔn à utenañne. ⁴ Zaakũ andunia díkĩna dikiri Yesusaridenɔ wé vĩna kũñne, de òsun baaru nna sí, Kirisi kũ à de Luda taka ù gakuri gu puñnero yãime. ⁵ Ó zĩda kpàkpan óten kero, Yesu Kirisi dikirike kpàkpan óten ke, akũsɔ óten zò bleáre a yãĩ. ⁶ Luda pì, gu pu gusiran, akũ à gu pù ó swèn le dɔ. Gupura pì de a gakuri kũ àten té ke Kirisi ànnwa dɔna ù.

⁷ Ó aruzeke bire vĩ ó mè kũ ò de lán ẽ oro bànɔ gũn, de ò le ò dɔ kũ gbàna zòkɔɔ pìi bò Luda kĩnaame, adi ke ó kĩnaanlo. ⁸ Òdigɔ wari dɔwá kpa sĩnda pínkia, bee kũ abireo odì fuaro. Òdi bídi ke, ama ó tãmaa dì láraro. ⁹ Òdi wé tãwá, ama Luda dì ó tónlo. Òdi ó pãte, ama odì garo. ¹⁰ Gɔɔ sĩnda pínki ó kú Yesu ga taka buri léi, de a kunna le à pisi ó mēa yãĩ. ¹¹ Zaakũ ókɔnɔ kũ ó bēnenɔ odìgɔ kú ga léi Yesu yãĩ, de a kunna le à pisi ó mè kũ ani gaa yãĩ. ¹² Len ga pì ten zĩ ke ó gũn le, akũsɔ wèndi ten zĩ ke á gũn. ¹³ À kēna Luda takadan ò pì: Má Luda náani vĩ, akũ ma yã ò. Ókɔnɔ sɔ, o Luda náani dokɔnɔ pìi kē, akũ óten yã o a yãĩ. ¹⁴ Zaakũ ó dɔ kũ lálkũ Luda Dikiri Yesu vù gan nà, ani ó vu kãao gan se, ani ó káte a are leelee kũ ákɔnɔ. ¹⁵ Yã díno pínki teni ó lé á yãĩ, de Luda gbēke kũ àten li gbēnɔi dasi le a sáabukpana kara a tɔbona yãĩ.

Wédona mè dufui

¹⁶ Abire yãĩ odì kpasaro. Bee tó ó mè ten kakate, ó nini dīgɔ dufu kũ lálkũ gu dīgɔ dɔ nà. ¹⁷ Ó wétamma gɔɔ do lēkeēnle díkĩna ten gakuri zòkɔ kũ àdi láraro iwere, kũ adi sí lekɔaro. ¹⁸ Ó wé pé pɔ kũ òdi wé sialearo, sé pɔ kũ òdi wé sialero. Zaakũ pɔ kũ òdi wé siale bi gɔɔ pla pómē. Pɔ kũ òdi wé sialero sɔ, àdigɔ kun gɔɔ sĩnda pínki.

5 Ó dɔ kũ tó ó sò kũ ó kun kpé ù andunia dí gũn yàka, Luda ni kpé kũ odi bo kũ ɔoro kpáwá a bea ari gɔɔ sĩnda

pínki. ² Tera sɔ odì nda sòò pìi gũn, ó ye ò ludambe pɔ pì da, ³ zaakũ tó o bo sòn, ónigɔ kun mēe sariro. ⁴ Gɔɔ kũ ó kú sò díkĩna gũn, odì nda lálkũ ó aso sena bà. Adi ke ó ye ò bo a gũnnlo, ó ye ò ludambe pɔ dame, de wèndi ó sò kũ ani ga pì mó. ⁵ Abire yãĩn Luda ó soru kei, akũ à a Nini kpáwá pɔ kũ óni le zenkepeke ù.

⁶ Abire yãĩ ó swēe dīgɔ gbàna. Ó dɔ gɔɔ kũ ó kú mè díkĩna gũn, ó kú Dikiri kĩnaaro. ⁷ Zaakũ ludanaanikēnaan ó kúo, adi ke wēsinaale yānlo. ⁸ Ó swēe dīgɔ gbàna. Bona sòò pìn gena Dikiri kĩnaan ó yei. ⁹ Kunna mēe gũnn yá, bona a gũnn yá, odìgɔ wete ó yā káagu. ¹⁰ Zaakũ Kirisi nigɔ vutena a tintinnwa, ó pínki óni bo ò zé a are, ani fina bo ó baadine a kunna mēe gũn yākenaa, a mana ke a vāni.

Bisāsirino kena nna kũ Ludao zĩ

¹¹ Lálkũ óten vĩna ke Dikirine le nà, odì wete gbēnɔ yā pì zé e. Luda ó dɔ sãnsã, akũsɔ ó ye à ó dɔ á swèn le dɔ. ¹² Óteni ó zĩda sáabu kpáare dɔnlo, óteni á gba zé à ãa dā ó yā musumē, de à le à yā we gbē kũ àdi ãa dā kũ mè yāo, adi ke swē yānloa. ¹³ Tó áten da ó mii lite, Luda yãime. Tó ó kú ó dɔɔɔa, á yãime. ¹⁴ Zaakũ Kirisi yenyĩ mé àten té káogu. O è tó gbē mēn do gà gbē sĩnda pínki yãĩ, ò gà ní pínkin gwe. ¹⁵ À gà gbē sĩnda pínki yãĩ, de gbē kũ ò gòno súnigɔ kun ní zĩda pɔ ù doro, séde gbē kũ à gà ní yãĩ à vù pɔ.

¹⁶ Abire yãĩ odì gbēke gwa lálkũ andunia gbēnɔ dì gwa nà tera doro. Bee kũ ó Kirisi dɔ lálkũ andunia gbēnɔ a dɔ nà yā, ó a dɔ le tera doro. ¹⁷ Zaakũ tó gbē kú Kirisi gũn, à gɔ gbē dufu ù. A kunna zĩ gēte, kunna dufu mé à gòne. ¹⁸ Abire bò Luda kĩnaame pínki. À ó ké kãao nna Kirisi gāi, akũ à gbēnɔ kena nna kãao zĩ dāwere. ¹⁹ Kirisi gũn Luda andunia kē kãao nna gbēnɔ taarino yā danaa sari, akũ à gbēnɔ kena kãao nna pì yā nàwere ó ɔĩ. ²⁰ Abire yãĩ Kirisi gēnenɔn ó ù. Luda ten gbēnɔ sísí ó gāi. O kúte kēáre Kirisi

gbèn, à ke nna kù Ludao. ²¹Luda tò durunnasaride gò durunna kùtekebo ù ó yāi, de kunna a gūn Luda tó yā bo kūoo nna.

6 Zaakū Luda zikeri dakenon ó ù, o kùte kèàre, àsun Luda gbèke sí à a ke pāro. ²Luda pì:

Ma n yā mà a gɔɔa,
ma kpanyi surabana gɔɔa.

Gɔɔa kà sà, gbàrame surabana gɔɔa pì ù.

³Odi yā kù ani tó gbē fu kero, de òsun ó zī taari lero yāi. ⁴Odi ó zīda mɔ gbēnɔne zé sīnda pínki gūn kù Luda zikerinon ó ù. Odi mena fɔ manamana kù takasio kù wario kù wētāmmanaa.

⁵Ò ó gbē, ò ó ká kpésiran, ò fùtewái. O zī gbāna kè, ódi le o i òro, nà ó dé.

⁶O mònné kù nèsapurao kù dōnaao kù sùruuo kù manakenaa kù Luda Ninio kù yenyi manafiki sario ⁷kù yāpura'onaao kù Luda gbānao. Ó yāmanakebono kūna ó ɔplan kù ó ɔzeo. ⁸Òdi ó kpe ta, òdi ó kpe bo. Òdi ó tó vāni sí, òdi ó tó nna sí. Yāpuradenon ó ù, akū òdi ó dite manafikidenon ù. ⁹Tódenon ó ù, akū òdi ó dite lán gbē kù ò ní dōrono bà. Ó bēneme fá, akū òdi ó dite gēno ù. Òdi ó dite póg-bēnāno ù, ama òdi ó dero. ¹⁰Ó pɔ digō nname, akū òdigō ó dite pɔsaridenon ù. Odi gbēno ke aruzekedenon ù dasi, akū òdigō ó dite takasidenon ù. Ó pɔ sīnda pínki vī, akū òdigō ó dite pɔsaridenon ù.

¹¹Korintidenon, o yā òàre sūsus, o ó nèsee wèàre. ¹²Òdi ó nèsegūnyā uteárero, ama á á pɔ ùtewere. ¹³Ma yā òàre lán ma nēno bà. Lákū o ó nèsee wèàre nà, á á nèsee wēwere le se.

Àsun ke leelee kù Yesusaridenonoro

¹⁴Àsun ke dokōno kù Yesusaridenonoro. Yā mana bàka ūgba kù a vānioo? Bón gupura kù gusirao vī kù kōoo?

¹⁵Kirisi yā ni kō sí kù Setan pɔo deramee? Derame Yesude bàka nigō kù kù Yesusarideoo? ¹⁶Luda kpé di kō sí kù tā-

nāno yá? Zaakū Luda Wèndide kpén ó ù, lákū à ò nà:

Manigō kù kúnwo, manigō kure í té,
manigō de í Luda ù,
onigō de ma gbēno ù.

¹⁷Abire yāi Dikiri pì:

À kēm̃ma, àgō kù ádona,

àsun ɔ na pɔ gbāsīaro,

mani á sí, ¹⁸manigō dené De ù,

ánigō de ma nēgōgbēno ù kù ma nēnōgbēno.

Dikiri Gbānasindapinkide mé à ò.

7 Ma gbē yenyidenon, lákū Luda lé sēwere le nà, ò mì kē yā kù àdi mē kù ninio gbā léa mámmam, ò ó kunna adona lé papa vīnakena Ludane gūn.

Pɔlu pɔ kè Korintidenon nna

²À tó ó yā gō kù á swèn. Ódi taari ke gbēkenero, ódi gbēke sātero, ódi gbēke taki kero. ³Mádi abire o mà yā daálanlo. Ma ò yā kò kù á yā kù ó swèn ò ga leelee ke ògō kun leelee. ⁴Má á náanikena manamana, madì lé gbē á yā musu manamana. Ó warikenaa gūn pínki ma laakari kpatena métemete, ma pɔ kè nna á gè ɔla.

⁵Bee kù o ka Masedonia būsun, ó mè dí kpátero. Wari likawái kpa sīnda pínkia, ò fùtewái kù fitio, vīna ó kù. ⁶Akū Luda kù àdi gbē kù ò būsano sé lei ó sé lei Titu sunaa gūn. ⁷Adi ke a sunan adoro, kù a a sè lei yāime dɔ. À piwere áteni ma bege ke, á kù dīndōmene gūn, ma yā á kūna gbāna sà, akū ma ponna kàra.

⁸Bee kù takada kù ma kèàre á nèsee yàka, mádi nèsee litero. Kù ma è takada pì á nèsee yàkaàre gɔɔa pla, de ma nèsee lite yā, ⁹ama ma pɔ kè nna sà. Adi ke kù ma á pɔ yàkaàre yāinlo, kù á pɔsira tò a nèsee lite yāime. Á nèseyakanaa pìi bò Luda kīnaame. Abire yāi ódi ásarukéárero. ¹⁰Pɔsira kù à bò Luda kīnaa, àdi tó gbē nèsee lite à surabana le, ani dīndōmene kero. Andunia pɔsira mé àdi ga ínne. ¹¹À gwa pɔ kù pɔsira kù à bò Luda kīnaa pì iàre. Á mèe wà sà, a gi kù

á zīdao, á laakarīi fūte, vīna á kū, a ma bege kè, a wé tà, a ní sã gã. Yã pīi gūn pínki a á zīda mōnne kū á taari vī yã pīi gūnlo.

¹²Bee kū ma takada pīi kēáre, adi ke gbē kū à taari kè ke gbē kū ò taari kēne yāinlo, ma kē Luda dōnaa gūmme, de á yēnawái le à boáre gupuraa. ¹³Abire yāi ó laakarīi kpatēna. Ó laakarīi kpatēnaa pīi gbera, ó pōnna kàra manamana Titu pōnna yã musu, kū á pínki a tò a nini sù yāi. ¹⁴Ma lé gbēne kū á yāo yā, ádi tò wéi ma kūro. Lákū o yāpura óare yā sīnda pínki gūn nà, len ó légbēna Titune kè yāpura ũ le. ¹⁵Lákū a bēere līne nà, a a kpe tà, akūsō a a yā mà á pínki, tò à dō á yā pīin, a yēnaái dì karamē. ¹⁶Ma pō dīgō nna, kū má á náanikēna yā sīnda pínki gūn yāi.

Kōkamazakenaa

8 Ó gbēno, ó ye àgō gbēke kū Luda kè Masedonia būsū sōsino gbēnoone dō. ²Ní yōgwanāa kū wētāmma pāsio gūn, ní pō kè nna manamana, akū bee kū ní takaside búgubugukeo ò gba dānne à gē ɔla. ³Ma óare ò gba dà kū nēse mēn doo ní gbāna lén, à de ní gbānala se. ⁴Ó wé kēwá ní zīda, ò kúte kēwere manamana, ò ní gba zé ní ɔ le àgō kú Luda gbēno kāmazakenaa gūn. ⁵Ó kè de pō kū ó wé dōila, ò ní zīda kpà Dikiria gia kū ókōno dō Luda pōyenyīnaa gūn. ⁶Abire yāi o wé kè Titua à gé kāmaza yā kū à nàa á té lakiti ke. ⁷Zaakū á gbāna yā sīnda pínki gūn, ludanaanikēnaa kū yā'onaao kū dōnaao kū yā sīnda pínki aniao kū yenyī kū á vī kūooo, àgō gbāna kāmaza pī kenaa gūn dō.

⁸Adi ke maten yā dīteárenlo, ania kū gbē pādeno kēen maten oáre, de mà á yenyī yāpura dō. ⁹Á ó Dikiri Yesu Kirisi gbēke dō. Póde inaa gē pōsaride ũ á yāi, akū a pōsarideke gūn à á ké pōdeno ũ. ¹⁰Lákū ma è nà yā pīi musun dí: Á kū ákōno kū a ze kū yā pīio zaa muniyā

akūsō áten kenō, ¹¹à yā pī lakiti ke sà. Zaakū á soru kè kū a kenaa, à ke á gbāna lén. ¹²Tó gbē gba dà kū nēse mēn doo pō kū à vī lén, adi ke kū pō kū à vironlo, abire mé ádi ká. ¹³Adi ke maten aso lago gbē pādenoone, maten diárenlo, de à ke leeleme. ¹⁴Tera lán dí bà zaakū pō díái, à kpá gbē kū pō ádi kīammanɔa, de zīkea tó pō dínyī, akūsō pō kīaáwa, ò kpááwa. Lán abire bà ániḡō leele. ¹⁵Lákū à kēna Luda yān nà ò pī:

Gbē kū à sēte zōkō pō dí dialaro, gbē kū à sēte fīti pō dí kīaro.

Tituno yā

¹⁶Ma sáabu kè kū Ludao, kū à tò á yā kú Titu swēn lákū à kú ma swēn nà se. ¹⁷À ó yā mà, a mēe wà à su á gwa, lákū a pō yei nà. ¹⁸Ó gbē do kū a tó dàgula sōsino gbēno té ní pínki baarunnakpanaa musun o dāne. ¹⁹Abire gbera dō sōsino gbēno a dà à gé kūoo kāmaza zī kū óten ke ke. Óten zī pī ke Dikiri tōbona yāime kū ania kū ó vīo. ²⁰Ó ye gbēke ó taari e lákū óten ke nà kū gba zōkō kū à na ó ɔi yāoro. ²¹Adi ke yā kū à mana Dikirineen óten péa adoro, yā kū à mana bisāsirinōneme se. ²²O ó gbēndo pānde dānne dō. O a laakarīi gwà a lé vīro, o è à ania vī yā sīnda pínki gūn, akūsō a ania era à kàra tera, kū à á náanikēna yāi. ²³Titu dake sō, ma zikeri dake kū odì á mana wete leelen a ũ. Ó gbē kparano sō, sōsino gbēno zīrinōme, mókōnōme Kirisi tōborino ũ. ²⁴Abire yāi à mōnne kū á yeñyī, de sōsi gbē pīno gō dō kū lé kū óten gbē á yā musu bi yāpurame.

9 Adi kū mà takada kēáre Luda gbēno kō kāmaza kenaa pī yā musuro, ²zaakū má dō kū a nēsemana dà, akū ma lé gbē Masedonia gbēnoone ma pī, Girisi gbēno soru mà zaa muniyā. Á aniakenaa pī ní gbēno mēe fūte dasi. ³Akū ma ó gbē pīno zīáwa de àgō kú soru gūn lákū ma ò nà, de lé kū o gbē yā pīi musu sún ke pāro. ⁴Tó Masedonia gbēkeno sù kū-

mao, tó ò è á soru dí manaro, wé'i ni ó kù, kù o á náanikena yāi., Oni á pó o do yá? ⁵ Abire yāi ma dite à mana mà o gbē pínónè ò domene are, ò gba kù a gínake a a lé sè yā keke káaku, de á soru gō mana, àgō de nèsedo gba ũ, adi ke gba tilasinlo.

Gbadana kù nèsedoo

⁶ Àgō yā díkína dō:

Tó n tō fíti, ìni kē fíti,
tó n tō zōkō, ìni kē zōkō.

⁷ Baadi kpá lálkù à dà a swèè gūn nà ànsisinaa sari tilasii sari. Luda ye gbē kù àdi gba da kù pónnao. ⁸ Luda ni fō à tó arubarika sinda pínki likaái, de goro sinda pínki pó sinda pínki mósáwa yā sinda pínki gūn ari à fē kááo à yā mana sinda pínki keo. ⁹ Lálkù à kēna Luda yān nà ò pì:

Àdi pó fā takasidenónè,
a yāmanakena lakana vīro.

¹⁰ Lálkù Luda dì póburi kpá pótōriia nà kù pó kù òdi bleo, ani póburi kpááwa, à karaáre, de á manakena ogbe le à ɔ tá.

¹¹ Ani á ke pódénò ũ yā sinda pínki gūn de àgō gba da dasidasi goro sinda pínki, gbēno Luda sáabu kpá gba kù a dàíne ó gāi yāi. ¹² Zaakū Luda gbēno pókíam-mana bokoten kámaza zī pì ten ke adoro, ani tó Luda sáabukpana dagula mananame dō. ¹³ Gbēno ni Luda tó bo, zaakū kámaza kù a kēè pì ni mofíne, kù a mii nàte Kirisi baaru nna kù a zeeone, akūsō a gbēke kēíne kù gbē sinda pínkio kù nèse doo. ¹⁴ Oni adua kēáre kù á yāo dana ní swēn Luda gbēke kù à pisiáwa yāi. ¹⁵ À Luda sáabu kpá a gba kù à gē onala yāi.

Polu gina kù a zīdao a zī yā musu

10 Makū Polu, ma kúte kēáre kù Kirisi nēseyīdao kù a busekeo, makū kù òdi pi, tó má kù kááo má buse, tó má kù kááoro sō, madigō pāsíáre. ² Ma wé kēáwa, tó ma su, àsun tó mágō pāsī kááoro, zaakū mani fō mágō pāsī kù gbē

kù òdi pi andunia yā mé àten dowerè arenò. ³ Ó kù andunia gūmme, ama odì zì ká lán andunia gbēno bàro. ⁴ Ó gōkebon bi andunia pónlo, Luda gōkebon gbāna kù odì zeki gbānanò gboroonome. Odì éke lékpakōananò gboroo ⁵ kù yōgō yā kù àdi gínne ò Luda dōo pínki. Odì laasun sinda pínki mile ble, de ò mī nate Kirisine. ⁶ Tó a mii nàtewere māmam, o laka kù ò wé tā sáyamarisardenja.

⁷ Àdi yā gwa musume. Tó gbē a zīda náanikena kù Kirisi pón a ũ, ade gō don kù Kirisi pón ó ũ lán a bà se. ⁸ Bee tó ma lé gbē à kē zōkō doka kù Dikiri kpáwá yā musu, wé'i ni ma kùro, zaakū á zīni petena yāime, adi ke á letena yāinlo. ⁹ Àsun ke lándō má ye mà vīna dadaái kù ma takadakēnaao bàro. ¹⁰ Òdi pi ma takadanon bèere vī, akūsō ò gbāna, ama tó ò wé simale, àdi ní kù gbānaro, ma yā dì ká póke léiro. ¹¹ Gbē kù òten o leno gō dō kù lálkù ó yāno de nà takadanò gūn tó ó kù kááoro, len óni ke le, tó o kō è.

¹² Dín ó ũ ò ó zīda ke leelee kesō ò ó zīda lekōa kù gbē kù òteni ní zīda sáabu kpánò. Tó ò ní zīda kpákūsū kōo kesō ò ní zīda lèkōa kōo, òdigō òndōro. ¹³ Ókōno sō, óni lé gbē de a lélaro. Óni gbē ikokeki kù Luda ditewere lémme, kù à à kà á kīnaa se. ¹⁴ Lálkù o ka á kīnaa nà, óten vī ó ikokeki lélaro, zaakū o su kù Kirisi baaru nnao ari á kīnaa káaku. ¹⁵ Odì lé gbē de a léla, ò gbē pāndénò zī ká ó pólaro. Zaakū á ludanaanikena ten kara, ó ye zī kù óten ke á té ɔ tá manamana ari à ká ikokeki kù Luda ditewere lén, ¹⁶ de ò gé ò baaru nna pì kpá būsú kù ò kù á arenò gūn, légbēna kù gbē pāndénò tàragaabanaao sari. ¹⁷ Tó gbē ye à lé gbē, à gbē Dikiri yā musu. ¹⁸ Àdi ke gbē kù àdi a zīda sáabu kpá mé à manaro, sé gbē kù Dikiri dì a sáabu kpá.

Polu kù zīri ékeno

11 À mena kūmao kù ma yōnkōkeo fíti. Ama áten mena kò. ² Lálkù

Luda di gōba kpá nà, len maten kpá le se á yā musu. Ma á kpá Kirisia á gō mèn do ũ, de mà á kpāzāa lākū nōkpare lési bà. ³Lākū mlē ōndō kē Awaune nà, à a sàte, vīna teni ma kū kū ani á laasun likaraáre le se, de à á nana Kirisia gbāsī sari kū nēsēdoo tó. ⁴Tó gbēke sù à Yesu yā kū à bò ado kū ó pōo waazi kēáre, adi sí araga. Adi nini kū à bò ado kū pō kū a sio sí, adi baaru nna kū à bò ado kū pō kū a mào ma. ⁵Maten da má kīana zīri kū a ní díte zōkō kùnci yāke gūnlo. ⁶Bee tó má lén-naro, má dōna vī. O mōáre á pínki súsú yā sīnda pínki gūn.

⁷Kū ma baaru nna kū à bò Luda kī-naa waazi kēáre pōsinaáwa sari, akū ma a zīda būsā á karana yāi, ma taari kèn yá? ⁸Ma sōsi pāndeno gbēno taki kē, ma a bakaa lēmīma, de mà le mà zī keo á té yāi. ⁹Gōrō kū má kú kāáo, tó pō ten kīama, madī wari dō gbēkearo. Ó gbē kū ò bò Masedonia būsunnō sūmene kū pō kū àten kīamao. Maten we mà ke á gbēkene aso ũro, akūsō mani we mà ke á gbēkene aso ũro. ¹⁰Kū Kirisi yāpura kū à kú ma gūnwō, gbēke ni kpámene mà lé pīi gbē Girisi būsunnō. ¹¹Bóyāin ma ò lee? Luda dō kū má yeái.

¹²Yā kū maten ke, manigō keme, de mà gbē kū òteni ní zī lekōa kū ó pōono zīni zōzō kū ní légbēnāno. ¹³Gbē bire takano bi zīri ékenome! Zīkeri manafikidenome! Òdi li Kirisi zīrinō ũ. ¹⁴Yā bonsarenlo. Bee Setan pīi di li gupura malaika ũ se. ¹⁵Zaakū leme, tó a zīkerino lì yā mana zīkerino ũ, yābonsarenlo. Kpekpe oni ní yākenaa gbē le.

Pōlu warikena a zīrike gūn

¹⁶Ma era maten o dō, gbēke sūn ma gwa yōnko ũro. Tó len sōro, àgō ma dite lán yōnko bà, de mà le mà lé gbē fīti. ¹⁷Yā kū maten o, Dikiri mé à ma danlo. Lé kū maten gbē ma zīda náanikenaa gūn, maten gbē yōnkoke gūmme. ¹⁸Lākū gbēno ten lé gbē ní zīda yā musu dasi

nà, makū se mani gbē. ¹⁹Zaakū ákōno ōndōrinō adi mena fō kū mīsaridenō kū pōnnao. ²⁰Tó òteni á ke zōno ũ, tó òteni á aru mi, tó òteni á taki ke, tó òten deñla mōáre, tó òteni á sán ke, adi mena fō. ²¹Yāpurame, ó buse kū yā pīno ke-naao! Abire kēmene wéiyā ũ! Ama pō kū gbē náanikena, àteni a lé gbē, má a náanikena se. Maten abire o yōnkoke gūmme. ²²Eberunome ní ũ yá? Àkū ma ũ se. Isarailanome ní ũ yá? Àkū ma ũ se. ²³Kirisi zīkerinome ní ũ yá? Má a zīkeri ũ deñla. Maten o lán iade bàme. Ma zī kē deñla, ma dana kpēsiran deñla, má a gbēna lé dōro, ma kunna ga léi lé vīro. ²⁴Yudano ma gbē kū flāao lé bupla mèn donsari ari gēn sōro. ²⁵Ò ma lele kū gōoo gēn aakō. Ò ma papa kū gbēoo gēn do. Gó'ite kpàte kūmao gēn aakō, ma ke gōrō do ísira gūn fānantē kū gwāanio. ²⁶Ma wētegena dasino gūn madigō kú kari gūn: Swa kari, kpāni wédeweno kari, Yudano kari, buri pāndeno kari, wēte gūn kari, sēnte kari, ísira kari, Yesude ékeno kari. ²⁷Ma zī gbāna kē kū wāwāo, ma itē kē a lé vīro, nà ma de, ími ma kū, madigō kun pōblenaa sari gēn baaakō, má té punsi ía gūn. ²⁸A kparano onaa baasi sōsino gbēno sīnda pínki laasun di tōma lākū gu digō dō nà. ²⁹Dí mé ani busa, mà gí busai? Dín oni kē zēa à gí ũmaa?

³⁰Tó à kù mà lé gbē, mani gbē ma gbā-nasarike musume. ³¹Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De dō kū maten éke toro. Ògō a sáabu kpá gōrō sīnda pínki! ³²Gōrō kū má kú Damasuku, akū kīna Areta asakpa pī ò wēte pī bīnileno dākpā, de ò le à ma kū yāi, ³³akū ò ma bo wondoo gūn, ò ma kipa kū bàao tānko gūn bīni kpe, akū ma bàa sì.

Pōlu wégupu'enaa

12 À kù tilasi mà lé gbē. Bee kū à àre vīro, mani lé pá wégupu'enano

kū yā kū Dikiri mòmènenɔ sà. ²Má gbêke dō Kirisi gūn, ò a sè ò gèe káao ari ludambe aakōden, a wè gèro donsarin dí. À gèe kū mēeon yá, mēe sarin yá, má dōro, sé Luda. ³Má dō kū ò ade pīi sè ò gèe káao aruzennamme. À gèe kū mēeon yá, mēe sarin yá, Luda mé à dō. ⁴À yā kū àdì sí oro mà, kū bisāsiri ni fō à babaro. ⁵Mani lé gbē ade yā musu, mani gbē ma zida yā musuro, sé ma gbānasarike yā. ⁶Bee tó mani lé gbē, adi ke má yōnkono, zaakū yāpuran mani o. Ama mani lé gbēro, de gbēke sún ma dite de pō kū à èma ke yā kū à mà ma lénlaro. ⁷De màsun ìa dā yā zōkō kū Luda mòmènenɔ musuro yāi, à pō sòto ma mēe gūn Setan zīri ū, àgō wé tāmā, de màsun ìa dāro yāi. ⁸Ma wé kè Dikiria gèen aakō yā pīi musu de à pō pī bo ma mēn, ⁹akū à pīmene, a gbēke kū adi kemene mōma. Gbānasarike gūnn a gbāna papana dī bon. Abire yāi mani lé gbē kū pōnnao ma gbānasarike musu, de Kirisi gbāna gō kú ma gūn. ¹⁰Abire yā mé à tò madī pōnna ke kū gbānasarikeo kū wé'idammanaao kū wario kū takasio kū wétāmmanaao Kirisi yāi, zaakū goro kū gbāna kīaman madīgō gbāna.

Korintidenɔ yā Pɔlu kūna gbāna

¹¹Ma yōnkoyā kè, ákōno mé a ma dan. Ákōno me à de yā à ma sáabu kpá. Bee tó má kun pōke ūro, má kīana zīri kū a ní díte zōkō kùnɔi yāke gūnlo. ¹²Ma a kunna zīri ū mōáre kū menao manamana sèedakenano kū yābonsarenɔ kū daboyāno gūn. ¹³Bó mé à á kīa sōsino gbē kparanɔaa? Ke kū mádi gō á gbēkene aso ūro yāii? À sūru ke kūmao kū taari dio! ¹⁴Tera sà ma soru kè mà su á kīnaa a gèen aakōdeo, akūsō mani gō á gbēkene aso ūro. Ákōno mateni á wete, adi ke á pōnɔn maten wetero. Zaakū denɔ mé òdì aruzeke dite ní nēno, adi ke nēno mé òdì diteñnero. ¹⁵Mani fō mà pō kū má vī deáre pínki, mà a zīda kpááwa kū pōn-

nao. Tó ma yenaái ten kara, á yenamai ni lagon yá? ¹⁶Bee kū a we kū mádi gōáre aso ūro, gbēno dī pī, wézērin ma ū, ma pō siáwa kū ōndō. ¹⁷Ma á blé gbē kū ma ní zīáwanɔ ke gāi yá? ¹⁸Ma kúte kè Titune à gé á kīnaa, akū ma ó gbēndo dànɛ. Titu á blén yá? Ó nēse dokōnɔnloo? Ó ágba dokōnɔnloo?

¹⁹Áten da yā óten boki weten yá? Lenlo! Óten yā o kū Luda dōnaao kunna Kirisi gūmmɛ. Ma gbē yenyidenɔ, ma abire óare pínki á zīni petena yāime. ²⁰Vīna teni ma kū kū tó ma su á kīnaa, mani á le lākū má ye nàro, akūsō áni ma e lākū á ye nàro. Maten vīna ke fitiine kū nēsegōbaao kū pōfēo kū ania pāsio kū kōyakanaao kū kōpinaao kū iadānaao kū zukakanaao. ²¹Vīna teni ma kū kū tó ma era ma su á kīnaa, ma Luda ni tó wé'i ma kū á are. Gbē kū ò durunna kè yā, ò gbāsī kè, ò pāpā kè, ò wé'isariyā kēno, tó odi nēse lite ò mīi kè yā pīnɔaro, mani pōsira ke kúnwo.

Lédammana kpekpe

13 Ma suna á gwa gèen aakōden dí. Òdì yā pínki yāpura ma sèedade gbēno pla ke gbēno aakō léi. ²Ma gīnake ma lé dà gbē kū ò durunna kēno yā kū gbē kparano dō ma suna á kīnaa gèen pladeo, tera ma era maten lé damma dō bee kū má kú kááoro, tó ma era ma su dō, mani ní gbē ke tóro yoo! ³Áten sèeda wete kū Kirisi ten yā o ma gāin yá? Tò! Adi ke Kirisi gbāna sarinlo, à gbāna á té. ⁴Bee kū à gā lía gbānasarike gūn, à kun tera kū Luda gbānaome. Leme kunna a gūn ó kú kū gbānasarikeo le se, ama ónigō kú káao á té kū Luda gbānao.

⁵À á zīda tàasi ká á gwa, tó á kú Yesu Kirisi náanikenaa gūn. À keke à á zīda gwa. Á dō kū Kirisi kú á gūnloo? Tó lenlo, a funame. ⁶Má dō kū áni e ódì fuaro. ⁷Óten wé ke Ludaa de àsun yā vāni ke kero. Adi ke de gbēno ó zī sáabu kpá yāinlo, de à a mana ke yāime, bee tó

òteni ó gwa gbē funanɔ ũ. ⁸ Óni fɔ̀ ò bo yāpura kpero, sé ò zéó. ⁹ Tó ó gbāna vīro, akūsɔ́ á gbāna, ó pɔ́ ðigɔ́ nname. Odi adua keáre de à keke à bo mana. ¹⁰ Ma yā bireɔ́ kēáre kũ má kú kǎáoro, de tó ma su, māsun keáre pāsī kũ doka kũ Dikiri kpàmaoro. À kpàma á zīnipetena yāime, adi ke á letena yāinlo.

¹¹ Tò, ma gbēɔ́, à pɔ́nna ke. À yā keke à bo mana. À ma lédamma ma. À lé-dokɔ́ɔ́ ke àgɔ́ nna kũ kɔ́o, Luda yenyīde aafiade gɔ́ kú kǎáo. ¹² À fɔ́ kpákɔ́a kũ Luda gbēɔ́ lēpemmaanao. Luda gbēɔ́ fɔ́ kpàáwa í pínki. ¹³ Dikiri Yesu Kiriisi gbēke keáre, Luda gɔ́ yeáí, kɔ́gbēkena gɔ́ kú á té kũ Luda Ninio á pínki.

GALATIANS

Baaru nna pānde kunlo

1¹⁻² Makū Pōlu Luda zìrì kù ma Yesude dake kù ó leeleno pínki, ókōnó mé o takada dí kē sɔsi gbē kù ò kú Galatia būsū gūnnōne. *fZir 16:6* Ma kunna zìrì ù dí bo gbēnó kīnaa ke bisāsiri gāiro, Yesu Kirisi kù De Luda kù à a fùte bona ganwo mé à ma zī. ³ Ó De Luda kù Dikiri Yesu Kirisio gbēke keáre, à á gba aafia. ⁴ Kirisi gí a wēndiii ó De Luda pɔyenɔinaaa, à ó durunna kēwá de à ó bo andunia tera vāni dín. ⁵ Luda mé à gakuri vī gɔɔ sīnda pínki! Aami.

⁶ Kù áten kpe li Luda kù à á sísí a gbēke gūnne likalika lán dí bà, à are dō zé pāndea, yā pìi bò ma sare manamana. ⁷ Baaru nna pānde ke kunlo. Gbē kù ò ye ò Kirisi baaru pì liteno teni á likarame. ⁸ Bee tó ókōnó ke malaika kù à bò ludambe baaru nna kù adi kō sé kù a kù o òáreoro waazi kēáre, Luda láari boa. ⁹ O òáre yā akūsō maten oáre dō, tó gbēke baaru nna kù adi kō sé kù a kù a màaoro waazi kēáre, Luda láari boa.

¹⁰ Maten sáabu wete bisāsirian yá, ke Luda? Maten wete ma yā ká bisāsirigun yá? Tó bisāsirin má ye à kángu ari tera, de Kirisi zòbleriin ma ũro.

Yesu Pōlu sena a zìrì ũ

¹¹ Ma gbēnó, má ye à dō kù baaru nna kù madì kpááre dí bo bisāsiri kīnaaro. ¹² Mádi ma bisāsiri kīnaaro, gbēke mé à dàmenero, Yesu Kirisi mé à bò à sùomene.

¹³ A mà lákū má kun nà yā Yudanó donyizen. Ma Luda sɔsi gbēnó wé tã pāsī-pāsī, ma wete mà nī kakate. *fZir 8:3* ¹⁴ Ma Yudanó donyize pì yā kù ɔplapla de ma sáranla dasi, ma kokari deñla ó dizino futeokarayā pìi gūn. ¹⁵ Ama Luda ma dite a pó ũ zaa ma da gberen. Kù ma

sísina a gbēke gūn gɔɔ kàme, ¹⁶ akū à a Né gbàrema, *fZir 9:3-6* de mà a baaru nna kpá buri pāndenōne. Mádi gé dada gbēke kiaro, ¹⁷ mádi gé Yurusalemu gbē kù ò kun zìrinó ũ ma ānó kīnaaro, ma ge Larubunó būsun gūnnōme, akū ma era ma su Damasuku.

¹⁸ Wē aakō gberan ma ge Yurusalemu, de ò kō dō kù Pitao, akū ma ke káao gɔɔ gēro. *fZir 9:26-30* ¹⁹ Mádi zìrì pānde ero, séde Dikiri dakūna Yamisi. ²⁰ Yā kù ma kēáre pìi, ma sì kù Ludao kù adi ke éken ma tōro. ²¹ Abire gbera ma ge Siria būsun kù Silisia būsuo. ²² Gɔɔ birea Kirisi sɔsi gbē kù ò kù Yudeano dí wé simalero, ²³ ama ò mà ò pì, gbē kù àteni nī wé tã yā mé àten donyize kù à wete à kakate pì waazi ke tera sà, ²⁴ akū ò Luda tó bò ma yā musu.

Pōlu kōyāmana kù zìrì kparano

2 Wē kuri aweesiikō gbera ma era ma ge Yurusalemu kù Baanabao. *fZir 15:2-4* Ma Titu sè, à gèe kūoo se. ² Ma ge gwe, kù Luda mé à bò à sùma à pì mà gé yāime. Akū ma baaru nna kù madì kpá buri pāndenōne bókote gbē kù ò de gbē zókō ũnōne nītēne, de zī kù ma kē kù a kù maten keo sún ke pāro. ³ Titu kù ó leele, bee kù a Girikikenaao, odi gā naa à tō zōro. ⁴ Yā pìi fute Yesude éke kù ò gèwái kpāninó musume. Ò gèwái de ò ó zīdadekena Kirisi Yesu gūn asiri gwa ò ó da zòblemme, ⁵ akū odi we ò mii nàteńnero bee fíti, de à le àgō baaru nna pì yāpura kūna yāi. ⁶ Gbē kù òteni nī gwa gbē zókō ũnó dí yāke karamenero. Lákū ò de nà dí kemene yāke ũro, zaakū Luda dī gbēke wé gwaro. ⁷ Ò è Luda baaru nna kpāna buri pāndenōne nāmene ma ɔī, lákū à a kpāna Yudanōne nà Pitane a ɔī nà. ⁸ Zaakū lákū Luda zī kē Pita gāi nà a kunna zìrì ũ yā musu Yudanó té, len à zī kē ma gāi buri pādeno té le. ⁹ Yamisi kù Pitao kù Yuhana kù òteni nī gwa sɔsi gbēgba ũnó gba kù Luda dàmenee dō, akū

ò ɔ kpàwá, ókɔ́nɔ kú Baanabao kɔ́gbɛ́ke sèeda ũ. Ò sì ò gé buri pāndenɔ kīnaa, mókɔ́nɔ sɔ́, Yudanɔ kīnaa. ¹⁰ Yā kú ò yein dí, ní takasidenɔ yā gɔ́ dɔ́ogu. Gɔ́ɔ birea sɔ́ ó mèe wà kú a kēnao kò.

Yesu náanikena mé àdi ó sura ba

¹¹ Kú Pita sù Antiokku, ma gine tètēntē, kú à zà yāa yāi. ¹² Zaakū ari Yamisi zírínɔ gɔ́ gé ká, àdi pɔ́ ble kú buri pāndenɔme. Kú ò kà, akú à bòru kú kpeo à kēm̃ma, kú àten vīna ke Yuda kú ò zè kú t̃z̃ɔ́na yāonɔne yāi. ¹³ Yuda kparanɔ nāa manafikikēnaa pīi gūn. Bee Baanaba se ò a gà ò nām̃ma. ¹⁴ Kú ma è ò baaru nna yāpura kūna a zéaro, ma ò Pitane ní pínki wára: Mókɔ́n Yuda ina ní kun lán buri pānde bà, adi ke lán Yuda bānlo. À kè dera ndí gā na buri pāndenɔ, de ògɔ́ Yudanɔ yā kūnaa?

¹⁵ Yudanɔn ó ũ inaa gūn, buri pānde durunnakerinɔn ó ũro. ¹⁶ Ama ó dɔ́ kú gbɛ́ke dì bo mana doka pī kēna yāiro, séde Yesu Kirisi náanikena ado.*fRom 3:20, 22* Bee ókɔ́nɔ, o Kirisi Yesu náani kè, de ò le ò bo mana ó Kirisi náanikēnaa pī yāime, adi ke doka pī kēna yāinlo, zaakū gbɛ́ke dì bo mana dokakūna yāiro.*fZab 143:2* ¹⁷ Gɔ́ɔ kú óten wete ò bo mana Kirisi gūn, tó o è durunnakerinɔn ó ũ se, abire pī Kirisi ten durunna gba zén yá? Oi! ¹⁸ Tó ma era maten doka kú ma gbòro keke, doka pī taariden ma ũ gwe. ¹⁹ Zaakū ma gɔ́ gè ũ doka pīi musu, akū ma kpe līne, de mǎgɔ́ kun Luda pɔ́ ũ yāi. Ma ga lía kú Kirisio. ²⁰ Makū mé má kun doro, Kirisi mé à kú ma gūn. Tera sà ma bisāsirikēnaa gūn má kú Luda Né kú à yemai à gī a wèndiīi ma yāi náanikēnaa gūmme. ²¹ Maten Luda gbɛ́ke da pāro. Tó gbɛ́ dì bo mana doka pī yāime, de Kirisi gā pāme.

Musa doka kú ludanaanikēnaao

3 Ákɔ́nɔ Galatia yɔ́nkɔ́nɔ! Ò pɔ́ dàáwan yá? O Yesu Kirisi gana lía m̀áre a è

sānsān. ² Má ye mà yā mèn do gbekaáwa. A Luda Nini lè dokakūna yāin yá, ke yā kú a màa pī náanikēna yāime? ³ À kè dera a gɔ́ yɔ́nkɔ́nɔ ũ lán dí bàa? A naa kú Luda Nini gbānao, akū áten láka kú á zida gbānao yá? ⁴ Á wari zókɔ́ kè pān yá? Oi, adi ke pāro. ⁵ Luda a Nini kpàáwa, à daboyānɔ kè á té á dokakūna yāin yá, ke yā kú a màa pī náanikēna yāime?

⁶ À gwa Ibrahimā. À Luda náani kè, akū Luda tò yā bò kāao nna a náani kú à kè yāi.*fNaa 15:6, Rom 4:3* ⁷ Àgɔ́ dɔ́ kú gbɛ́ kú òten Luda náani kēnɔ mé ò Ibrahim burinɔ ũ.*fRom 4:16* ⁸ Luda yā takada gīnake à a baaru kpà Ibrahimē à pī, Luda ni arubarika da buri sīnda pínkigu a gāi,*fNaa 12:3* zaakū Luda yā takada pī gīnake à dɔ́ kú Luda ni tó yā bo nna kú buri pāndenɔ a náani kú oni ke yāi. ⁹ Len Luda dì arubarika da gbɛ́ kú òteni a náani kēnɔgu le, lákū à kè a náanikeri Ibrahimē nà. ¹⁰ Gbɛ́ kú à zè kú dokakūnao gɔ́ láari pɔ́ ũme, zaakū à kēna Luda yān ò pī, gbɛ́ kú òdigɔ́ yā kú ò kú doka takada gūnnɔ kūna pínki a zéaro bi láari póm̃e. ¹¹ Ó dɔ́ sānsān kú Luda dì tó yā bò kúnwo nna dokakūna yāiro, zaakū ò pī, gbɛ́ kú Luda tò yā bò kāao nna a náani kú àten ke yāi mé anigɔ́ kun. ¹² Doka dí kɔ́ le kú ludanaanikēnaaoro, zaakū ò pī, gbɛ́ kú à yā pīi kèe, ade ni wèndi le a gūn. ¹³ Kirisi gɔ́ láari pɔ́ ũ ó gēne ũ, à ó bó doka láari gūn, zaakū à kēna Luda yān ò pī, gbɛ́ kú ò lòko lía bi láari póm̃e. ¹⁴ Abire kè le de arubarika kú Luda dà Ibrahimigu le à gɔ́ buri pāndenɔne Kirisi Yesu gāime, de ò Nini kú Luda a lé sè le a náanikēna yāi.

Musa doka kú Luda lésēnaao

¹⁵ Ma gbēnɔ, bisāsiri yākena takan maten oáre. Tó gbɛ́ légb̃e dīte, akūsɔ́ à sèedadēnɔ vī, oni f̃ɔ́ ò gbororo, oni f̃ɔ́ ò yāke karanlo. ¹⁶ Len Luda lé sè Ibrahimē le kú a burio.*fNaa 12:7* Luda yā takada dí pī kú a burinɔ lákū parin à tēm̃ma

bàro, à pì kù a buriome. Gbē mèn don à téa, àkùme Kirisi ũ. ¹⁷Yā kù má ye mà on dí: Luda gínake à lé sène yā à pì a bàka nigō kú káao. Wē wàa pla kù mèn baraaurio gberan doka sù. *fBon 12:40* Doka pì ni fō à lésēnaa pìi gbororo, ani fō à a ke pāro. ¹⁸Tó òdi Luda arubarika le dokakūnaa gūn, de adi bo a lésēnaa gūn doro. Ama Luda gbēke kē Ibrahīne, kù à a lé sēne yāime. *fRom 4:14* ¹⁹Bóyāi à doka ditei dɔɔ? À doka kàra ari Ibrahī buri kù Luda lé sē a yā musu gō sume, de gbēno le ò dō kù ò de taaridenɔ ũ Luda kīnaa yāi. Luda a doka pìi kpà malaikanɔa, ò nà yākekeriine a ɔi, à dite gbēno. ²⁰Luda lésēna sō, a yāme ado, a bàka kú kù yākekeriioro.

²¹Tò, doka pìi bò Luda lésēna kpen yá? Lenlo! Tó doka kù àdi wēndi kpámma kun yā, de o bo mana doka pì yāi. ²²À kēna Luda yān ò pì, durunna gbē sīnda pínki kà kpén, de arubarika kù Luda a lé sē pì le à gō Yesu Kirisi náanikerino pò ũ a náani kù òten ke pì yāi.

²³Zaade Yesunaanikena dí suro, doka ó ká kpén, à ó kùna purusunano ũ ari Yesunaanikena kù àten su gē à bòo gupuraa. ²⁴Len doka pì de ó gwàri ũ le yā ari Kirisi gō su, de ò bo mana a náanikena yāi. ²⁵Lákū Yesunaanikenaa sù nà sà, o bo ó gwàri yān.

²⁶Kunna Kirisi Yesu gūn á de Luda néno ũ á pínki a náani kù áten ke yāi, ²⁷zaakū ákōno kù a da'ite kē Kirisi pò ũno, a Kirisi dàa sēte. ²⁸Yudano kù buri pādeno, zōno kù zīdadeno, gōgbēno kù nōgbēno donadona kōnero, zaakū á pínki pò dokōno á ũ kunna Kirisi Yesu gūn. ²⁹Tó á de Kirisi pò ũ, á de Ibrahī burino ũme, akūsō á de arubarika kù Luda a lé sēne blérino ũ. *fRom 4:13*

4 Maten oáre, goro kù túbibleri de né ũ, bee tó a de aruzekenon de a pò ũ pínki, à de zōlaro. ²Àdi mì nate gwàrinone kù gbē zōkōno ari goro kù a de ditea. ³Len ókōno se, goro kù ódi kàsara

kūro, odì zò ble andunia pò kù òdi mì nateñnenone. *fGal 4:9, Kol 2:8, 20* ⁴Kù goro kù Luda dite kà, à a Né zì, ò a ì bisāsiri ina ũ Musa doka gūn, ⁵de à ókōno kù òten zò ble Musa dokaneno bo, ò gō a néno ũ. ⁶Luda a Né Nini dà ó swēe gūn, kù ó de a néno ũ yāi. Nini pìi dì wiki lé à pì: Baa, ma De! ⁷Abire yāi zòome n ũ doro, néme n ũ. Lákū Luda néme n ũ nà, à n ke a túbibleri ũme. *fRom 8:15-17*

Pòlu bídikena Galatians yāa

⁸Goro kù á Luda dōro, adi do pò kù ò de Luda ũrono. *f1Kō 8:4-6* ⁹Lákū á Luda dō nà tera sà, atēnsa kù Luda á dō, bóyāi a era áten are do pò gina futa gbānasari pìnɔa dɔɔ? Bóyāin a era á ye à doñyī dɔɔ? ¹⁰Adi goro keno kù mɔ keno kù dikpe keno kù wē keno tē bo. *fRom 14:5, Kol 2:16* ¹¹Vina ma kù á yā musu. Ase zī pān ma kē á té yá?

¹²Ma gbēno, ma wé kēáwa, à gō lán ma bà, zaakū ma gō lán á bà. Ádi taari kemene yāro. ¹³Á dō kù gyākenaa gūnn ma baaru nna kpāare káaku. ¹⁴Bee kù ma gyākena kēare yōogwana ũ, ádi ma gya boro ádi lé'i kúmaro, a ma si lán Luda malaika kesō Kirisi Yesu bāme. ¹⁵Arubarika kù áten kemene yā kē de-
raa? Mani fō mà o á yā musu mà pì, tó ani sí ke yā, de a á wé bòbo a kpāma. ¹⁶Kù ma yāpura òare yāin ma gō á za-
nguri ũ sà yá? ¹⁷Gbē kùnɔ mē wā kù á yāo, ama a mana yāinlo. Ò ye à kēwāme, de à nāmma. ¹⁸Mēwāna kù gbē yāo a mana yāi mé à nna. Ma mē wā kù á yāo goro sīnda pínkime, adi ke goro kù má kú káao adonlo. ¹⁹Ma né yenyidenɔ, mateni á ina wāwā ke do ari Kirisi gō sà da á gūn. ²⁰Má ye mágō kú káao tera, de mà a yā'ona lite, zaakū ma bídì kē á yāame.

Hazara kù Sarao

²¹À omene, ákōno kù á ye doka iko víáwanɔ, ádi yā kù à kēna Musa doka takada gūn maroo? ²²Ò pì Ibrahī

négôgbēno ì gbēnon pla. À a do ì kù zòome,*fNaa 16:15* akù à a do ì kù zìdadeo.*fNaa 21:1-2* ²³Zò pì né ì bisāsirkenaa gümme, akù zìdade a pò ì Luda lésena yāi.*fRom 9:7-8* ²⁴Nôgbē pìno yā dewere yāasi taka ũ, Luda bāka kunna kũwo yā leu pla ũ. A do bô Sinai kpi kīnaame, àdi zòkena ínne. Àkù mé à Hazara ũ. ²⁵À de Sinai kpi kù à kù Larubunò bũsun yāasi taka ũ. Yurusalemu tera de a ũ dɔ, zaakù àten zò ble kù a gbēno ñ pínkime. ²⁶Yurusalemu kù à kù musume zìdade ũ. Àkùme ó da ũ. ²⁷Zaakù à kēna Luda yān ò pì: Ñ pɔnna ke, mɔkɔn para kù nídi né iro! Ñ ayuwii ke, mɔkɔn kù nídi nòwāwā kero! Zaakù mɔkɔn kù n zā pā kpányi, n né dasi de nɔgbē kù a zā are dɔa pɔla. ²⁸Ákɔno sɔ ma gbēno, Luda lésena nénɔn á ũ lán Isaaku bà. ²⁹Né kù ò a ì bisāsirkenaa gūn wari dò né kù ò a ì kù Luda Nini gbānaooa. Len à de le kù a terao. ³⁰À kēna Luda yān deramee? Ò pì: Ñ pé zò pīia kù a néo, zaakù zò né ni túbi ble kù zìdade néoro.*fNaa 21:10* ³¹Abire yāi ma gbēno, zò nénɔn ó ũro, zìdade nénɔn ó ũ.

Gōna zìdadenɔ ũ Kirisi gūn

5 Gōna zìdadenɔ ũ yāin Kirisi ó bóí. À zeo gínɡin, àsun tó ò era ò bà kááre á yīn zòno ũ doro.

²Makù Pɔlu maten oáre, tó a tò ò tɔò zòáre, Kirisi ni karana keárero. ³Ma era ma ò, ma karaáre, gbē kù à tò ò tɔò zòáre, séto à mì nate Musa dokane pínki. ⁴Ákɔno kù áten wete à bo mana doka gūnno, a á zìda kē Kirisia, a kē Luda gbēkea. ⁵Yesu náanikenaa gūn ó bona mana tāmāa vī, ó wé dɔi kù a Nini gbānao. ⁶Kirisi Yesu gūn tɔòzōna ke tɔòzōnasari yāke vīro, séde Yesu náanikena kù àdi yenyī ínne.

⁷Áten gé are yā manamana. Dí mé à tena yāpurai zé zòáree? ⁸Yā kù a a zé lè dí bo Luda kù à á sísi à á sé kī-

naaro. ⁹Lùbene fitinna dì flawadēna fute pínki.*f1Kɔ 5:6* ¹⁰Má á náani vī Dikiri gūn, kù áni nèse pānde daro. Gbē kù àteni á likara sɔ, ani a zī gbē le, bee díme. ¹¹Makù sɔ ma gbēno, tó tɔòzōna waazin maten ke ari gbāra, bóyāi òteni ma wé tāi dɔɔ? Tó leme, de Kirisi gana lía yā ni ũ gbēkearo. ¹²Gbē kù òteni á likara kù tɔòzōna yāono gé ò ñ zìda fere ke se.

¹³Ákɔno sɔ ma gbēno, Luda á sísi à gō zìdadenɔ ũme, ama àsun tó á gōna zìdadenɔ ũ pì gōáre poyeinakena zé ũro. Àgō mì natekōne kù yenyīo, ¹⁴zaakù yā mēn do díkīname Musa doka sīnda pínki mì ũ: Ñgō ye n gbēdakei lán n zìda wēndii bà. ¹⁵Tó áten saka tɔtɔkōa áten kɔ soso, à laakari ke kɔkakatenaa.

Luda Nini donnena are

¹⁶Maten oáre, à tó Luda Nini doáre are, á bisāsirike poyeina ni láka. ¹⁷Á bisāsirike poyeinaa dì kɔ sé kù Luda Nini póoro, akùsɔ Luda Nini poyeinaa dì kɔ sé kù á bisāsirike póoro. Òdi gíkɔime, abire yāi adì fɔ à yā kù á yei kero.*fRom 7:15-23* ¹⁸Tó Luda Nini ten doáre are, doka iko víáwāro.

¹⁹Ó ó bisāsirike dāno dɔ sānsān: Pāpākenaa, gbāsīkenaa, wé'isariyā, ²⁰tānagbagbanāa, gāwākenāa, zāngu, fitii, nēsēgōbaa, nēsēwānaa, denlawetēnaa, kēkēkōanaa, kɔkpaatētenaa, ²¹kena kù kɔo ñni, wēdenaa, fāai pāpā bona kù yā bire takano. Ma a lé dàáwa lākū ma dàáwa nà yā, yā bire taka kērino ni kpata kù à bô Luda kīnaa lero.

²²Luda Nini sɔ, àdi yenyī ínne kù pɔnnao kù aafiaao kù menao kù gbēkeo kù manakenaa kù náanio ²³kù busekenaa kù zìdakūnadōnaao. Doka ke dì gí yā bireno takairo. ²⁴Gbē kù ò de Kirisi Yesu pò ũno ñ bisāsirike dāa pà lía kù a pónidenano kù a poyeinano leele. ²⁵Lākū ó kù Luda Nini gāi nà, ò a dɔro sé. ²⁶Òsungō yēgō vīro, òsun kɔ dɔkōaro, òsun gōbaa kpá kù kōoro.

Odana kōa

6 Ma gbēnɔ, tó á gbēke sù à sàte à du-runna kè, ákōnɔ kù Luda Nini ten doáre arenɔ à gōgō káo busebuse, à laakari ke de òsun á yō ò gwa sero. ² Ágō kō aso sé. Áten Kirisi doka papan gwe. ³ Tó gbēke teni a zida gwa póke ù, akūsō à kun póke ũro, àteni a zida sàteme. ⁴ Baadi a yākena tàasi ká gbasa à ia dā. Àsun a yā lekōa kù gbē pānde pōoro, ⁵ zaakū baadi ni a zida aso séme.

⁶ Gbē kù òten Luda yā dane, à a aruzeke li a danneriine.

⁷ Àsun á zida kekero, Luda dí sí foboro. Pó kù gbē tōn àdi kē. ⁸ Tó gbē tō a bisāsirike dàaa, ani kakatena ine. Tó gbē tō Luda Nini donena are gūn sō, ani wēndi kù àdi lākaro ine. ⁹ Òsun kpasa kù yāmanakenaaoro, zaakū tó ódi kámma booro, óni àre le a gōroa. ¹⁰ Abire yāi tó o zé lè, ògō a mana ke gbē sinda pínkine, atēnsa ó Yesu náanikeri dakenɔ.

Lézammanaa

¹¹ À wānzān gbàgidigbagidi kù ma kē kù ma zida ɔo gwa sà.

¹² Gbē kù òten yā ke gbēnɔ wé yāinɔ mé òten gā naáwa kù tōzōna yāo, de òsun wé tāmma zena kù Kirisi gana lía yāoro yāi. ¹³ Bee tōzōrii pìnɔ se, ò doka kù-naro. Ò ye à tō zō, de ò le ò ia dā á sèedaa pìi yā musu yāime. ¹⁴ Mani ia dā póke yā musuro, séde ó Dikiri Yesu Kirisi gana lía yā baasiro, zaakū a yāi andunia gòmene gè ù akūsō ma gō gè ù anduni-ane. ¹⁵ Tōzōna ke tōzōnasari yāke vīro, séde gōna gbē dufu ù. ¹⁶ Luda gbēke ke gbē kù ò yā pì kūnanone, à n gba aafiaa. Mókōnɔme Isaraila yāpuranɔ ù.

¹⁷ Zaa gbāragbēke sún ma wé tā doro. Wari kù ò dōma Yesu yāi bōgbē kpé kú ma mèea.

¹⁸ Ma gbēnɔ, ó Dikiri Yesu Kirisi gbēke keáre! Aami.

EFESUDENO

Gbêke kù Luda kèwèrè Kirisi gūn

1 Makū Pòlu, Kirisi Yesu zìrii Luda poyenyīnaa gūn, makū mé ma takada dí kē Luda gbē kù òten Kirisi Yesu náani ke zaa Efesunōne. ² Ó De Luda kù Dikiri Yesu Kirisio gbêke keáre, à á gba aafiaa.

³ Ó Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De sáabu kpá! Ó kunna Kirisi gūn Luda a Nini arubarika sīnda pínki dàògu zaa musu. ⁴ À ó sé a gūn andunia katena ã, de ó kunna gō dene adona mamberu sari. Yenyī gūn ⁵ à gīnake à ó díte a nēno ũ Yesu Kirisi gāi, lākū àten wete a poyenyīnaa gūn nà, ⁶ de à tó bo a gbêke gakuride kù à kèwèrè a Né yenyīde gūn yāi. ⁷ A gūn à ó bó kù a aruo. À ó taarino kèwá a gbêke zōkō ⁸ kù à kèwèrè à gè ɔla yāi. Ōndō sīnda pínki kù wézē sīnda pínkioo gūn ⁹ à tò o a poyenyīnaa asiri dō, lākū à zèò à ke Kirisi gāi nà. ¹⁰ Tó a poyenyīnaa pì kegōrō kà, ani pò sīnda pínki kakara Kirisi ní Mīdene, pò kù à kú musu kù zīteo pínki. ¹¹ Luda kù àdi yā sīnda pínki ke lākū à zèò a poyenyīnaa gūn nà gīnake à ó díte lākū àten wete nà, à ó sé a pò ũ Kirisi gūn, ¹² de ókōnō kù ó wé dō Kirisii zaa káakuno ògō de a tó gakuride kpàrino ũ. ¹³ Ákōnō sō, a yāpura yā mà, a baaru nna kù à á sura bàa pìi sì. A gūn Luda a zīda sēdaa kèáwa a Nini kù à a lé sè ũ. ¹⁴ Ákūme túbì kù óni le zenkpeke ũ ari Luda gō gé a gbēno bo, de ò a tó gakuride kpá yāi.

Pòlu aduakena Efesudenōne

¹⁵ Abire yāi zaa gōrō kù ma á Dikiri Yesu náanikenaa mà kù yenyī kù á vī kù Luda gbēno ní pínki, ¹⁶ mādì kámma bo kù Luda sáabukpanaao á yā musuro. Á yā dīgō dōmagu wéke kù madì ke Luda daa gūn. ¹⁷ Madì wé ke De gakuride,

ó Dikiri Yesu Kirisi Ludaa, de à á gba ōndō, à á wé kēáre kù a Nini gbānao de à le à a dō swáswa. ¹⁸ Madì wé kea à á nēse wéáre de à le à tāmāa kù à á sísia dō. À a túbì gakuride aruzeke pino díte a gbēnōne ¹⁹ kù a gbāna zōkō bonsare kù àten zī ke ókōnō kù odì a náani kenō gūnwo. Gbāna zōkō pì zī kē Kirisi gūn ²⁰ gōrō kù Luda a vù gan, à a vùte a ɔplai zaa musu. ²¹ Gwen Kirisi de kpatablerino kù ikodenō kù gbānadenō kù dikirinōla ní pínki kù tó kù òdi mì nateríneno pínki. Adi ke andunia tera díkīna adonlo, kù a pò kù ani suome dō. ²² Luda tò à iko vī pò sīnda pínkia, akū à a díte pò sīnda pínki mīde ũ sōsi gbēnōne. ²³ Sōsi gbē pīnōme Kirisi mè ũ, à de Kirisi kù àdi pò sīnda pínki papa gu sīnda pínkia papana ũ.

Vu à bona gan gēna wēndin

2 Á de yā gēno ũ Ludane á taarino kù á durunnano yāi. ² Á té andunia díkīna ágbai, a mīi nàte ía gbānadenō kīnane, Setan kù à kpé dona ludayādarisarinōne are pīi. ³ Ó pínki ó de lán ní bà yā se. Odì pò kù ó mè yei kù yā kù à ó pò gbào ke. Ó inaa gūn ó de gbē kù Luda ni pōfē kipańmanō ũ lán dakenō bà, ⁴ ama Luda sùru zōkō, à yenyī víwere manamana. ⁵ Gōrō kù ó de gēno ũ ó taarino yāi, à ó fúte kù Kirisio leelee. À á sura bà a gbêke gūn. ⁶ Kirisi Yesu gūn à ó sé à ó vùte kāao zaa musu, ⁷ de à le à a gbêke zōkō bonsare mōńne andunia kù ani su gūn yāi yā mana kù à kèwèrè Kirisi Yesu gūn musu. ⁸ Luda á sura bà a gbêke gūn Yesu náani kù a kē yāi. Abire dí bo á kīnaanlo, Luda mé à á gbá. ⁹ Á surabana dí bo á yākena gāinlo, de gbêke sún ía dāoro yāi. ¹⁰ Luda ɔgben ó ũ. Kirisi Yesu gūn à ó ké de ògō kù kù yā mana kù à gīnake à dītwere kenaao.

Gōna mè dokōnō ũ Kirisi gūn

¹¹ Ákōnō kù á de buri pāndenō ũ inaa gūn, à laasun lé á kunna yāa. Tōzōnadenō

dì á sísi gyɔfɔɔɔdenɔ, ama n tɔzɔna de bisāsiri ɔgbe ũme. ¹² Gɔɔ birea á kun Kirisi sari, á de gbē zītɔɔ ũ Isarailanɔne. Á baka kú Luda bàka kunna kúnwo kú a lésennenaao gūnlo. Á kú andunia gūn tãmaa sari ludadɔnaa sari. ¹³ Kirisi Yesu gūn tera, ákɔɔ kú á zã kú Ludao yãɔ a nai kãni kú Kirisi aru gbãnao. ¹⁴ Ákũme ó kunna kú kɔo nna ũ, à tò Yudan kú buri pãndenɔ gɔ mē dokɔɔ ũ. A mēe gūn à ibere kú à da n dagura bini ũ gbòro, ¹⁵ à Musa doka na gui kú a yãditenanɔ de à tó n pla n pínki gɔ kãao gbē dufu mēn do ũ. Len à tò ò kē kú kɔo nna le. ¹⁶ À ibere làka, à n pla n pínki kē nna kú Ludao mē dokɔɔ pìi gūn a gana lía yāi. ¹⁷ À sù à kena nna kú Ludao baaru kà ákɔɔ kú á zã kú Ludaonɔne kú gbē kú ò kãni kãaonɔ do. ¹⁸ Kirisi yāi ó pínki ó zé vī ò na De Ludai kú a Nini dokɔɔ gbãnao.

¹⁹ Abire yāi á de gbē zītɔɔ ke bɔasunɔ ũ doro, a gɔ bedenɔ ũ kú Luda gbēɔ, a ɔndenɔ ũme. ²⁰ Ákɔɔme kpé kú Luda bò ē kú zĩrinɔ kú annabinɔ nãaa ũ, akũsɔ Kirisi Yesume à ēpetegbe ũ. ²¹ A gūnn kpé pɔ sinda pínki dì kɔ kūn, àdigɔ gbã Luda kpé ũ Dikiri gūn. ²² A gūn ákɔɔ se, á de kpé pì bobɔɔ ũ, ákɔɔme Luda Nini kúki ũ.

Pɔlu zĩkena buri pãndenɔ té

3 Abire mé à tò makú Pɔlu, má de purusuna ũ Kirisi Yesune ákɔɔ buri pãndenɔ yāi. ² Ádi ma lákú Luda a gbēkekennena zĩ dãmene mà ke á téroo? ³ Luda a asiriya mēmene, ma kēáre fíti kò. ⁴ Tó a a kyó kē, áni fɔ à dɔ lákú ma wé kē nà Kirisi asiriya musu. ⁵ Luda dí yā pì o gbēkene yāro, akú tera sà à mò a zĩrinɔ kú a annabinɔne kú a Nini gbãnao. ⁶ Yā kú à utena yā pìn dí: Kirisi Yesu gūn baaru nna mana yāi buri pãndenɔ gɔ Luda túbiblerinɔ ũ leelee kú Yudanɔ, ò gɔ kúnwo mēdokɔɔndenɔ ũ. N baka kú lé kú Luda sēe gūn. ⁷ Ma gɔ baaru nna pìi kpàri ũ gba kú Luda dãmene, a gbãna

tén zĩ ke ma gūn yāi. ⁸ Makú kú má kīana Luda gbēɔ té, Luda gba pìi dãmene, akú maten Kirisi aruzeke lakanasari baaru kpá buri pãndenɔne, ⁹ maten asiriya kú Luda ten wete gbē sinda pínkine boñne gupuraa. Asiriya pì utena Luda kú à pɔ sinda pínki kē kīana zaa káaku, ¹⁰ akú tera sà à tò kpatablerinɔ kú ikode kú ò kú musunɔ a ɔndɔ buri dasinɔ dɔ sɔsi gbēɔ gāi. ¹¹ Luda poyenyina kú à kun zaa káaku pì lé pàpa Kirisi Yesu ó Dikiri gāi. ¹² A gūn ó zé vī ò na Ludai kú swēe kpatena a náanikena yāi. ¹³ Abire yāi ma wé kēáwa, àsun tó á nèse yaka wari kú maten ke á musu yāiro. Á kpetana yāime.

Kirisi yenyi

¹⁴ Abire yāi madì kúte De Ludane. ¹⁵ A kīana a bede kú ò kú musu kú zĩteonɔ n tó lèn n pínki. ¹⁶ Madì wé kea à á gba gbãna á nèse gūn kú a Nini gbãnao a aruzeke gakuride lén, ¹⁷ de Kirisi vute á swēn a náani kú áten ke yāi, á zĩnipetena gɔ gbãna yenyi gūn, ¹⁸ de à le à a yenyi yàasa kú a gbãnao kú a leio kú a lòko-tooo gbá dɔ kú Luda gbēɔ pínki, ¹⁹ de à le à a yenyi kú oni fɔ ò a lé dɔ pínkiro dɔ, Luda papana pínki pekereáwa.

²⁰ Luda zɔkɔ! Ani fɔ à kewere de lákú odì a wé ke ke odì a laasun lé nàla manamana kú gbãna kú áten zĩ ke ó gūnwo. ²¹ Ògɔ a tɔ kpá sɔsi gbēɔ kú Kirisi Yesuoo gūn wē kú wēe ari gɔɔ sinda pínki! Aami.

Mēdokɔɔkenaa

4 Makú kú má de purusuna ũ Dikiri ine, ma wé kēáwa, á kunna gɔ de lákú Luda á sísi àgɔ de nà. ² À kɔ fɔ, àgɔ yekɔi zĩdabusanaa gūn kú nèseyĩdao kú menao. ³ À wé tã àgɔ lédokɔɔ kú à bò Luda Nini kīana vī bà kú àdi á dɔkɔa ũ. ⁴ Mē mēn dome, akũsɔ Nini pìi mēn dome. Len tãmaa kú Luda á sísiaa mēn do le se. ⁵ Dikiri mēn do, akũsɔ donyize mēn do kú da'itekēna mēn doo. ⁶ Luda

mèn dome ó pínki De ù. Àkū mé à iko ví ó baadia, àdigō zī ke ó gbē sīnda pínki gūn, à kú kú ó gbē sīnda pínkió.

⁷ Kirisi gbēke kè ó baadine, lākū à gba dāwēre nà lén. ⁸ Abire yāi à kēna Luda yān ò pì:

Kū à fūte à tà musu, à dò zìzōnōne are, à gba dà gbēnōne.

⁹ A fute à tana musu bire de deramee? Abire pì à kipa ari zite gēi gā. ¹⁰ Gbē kū à kīpaa pīime gbē kū à fūte à tà ludambe musumusu ù, de à gu sīnda pínki pa.

¹¹ Àkū mé à gbēkeno gbà zé ògō de zīrino ù, gbēkeno annabino, gbēkeno baarun-nakparino, gbēkeno pasutonō ke yādan-nerino, ¹² de Luda gbēno gō kú a zī soru gūn, de Kirisi mè gbāna kū, ¹³ ari ó pínki ògō gé ká Luda Né náani dokōno kenaaa a dōna dokōno gūn, de ò gō gbē papanano ù Kirisi kú pó sīnda pínki pèkērea zōkō lén.

¹⁴ Tó lēme ónigō de né fīti kú òdi òndō kú manafikio kēine ò ní sātēno ù doro, kú yā dufu dannena dī ní sé lán īa ke ísō bà. ¹⁵ Oī, óni yāpura o kú yenyīo, ò gbā yā sīnda pínki musu Kirisi kú à de a mī ù gūn. ¹⁶ A gūnn mēgu sīnda pínki dī kō kūn ò nakōa kú tīno gbānao, akū mēguno dī zī ke a zēa, mēe dīgō gbā àgō kara kú yenyīo.

Kunna zī kú kunna dufuo

¹⁷ Abire yāi maten yā oāre kú Dikiri tōo, matenī á gbao laakarīi. Àsungō kun lán kifiri kú ní nēsefutake doñne arenō bàro. ¹⁸ Nī laasun ní ké yōnko, ò zā kú wēndi kú Luda dī kpámmao, kú ní wé sira, akūsō ní sà gbāna yāi. ¹⁹ Ò nēse vīro, ò ní zīda kpà wé'isariyāa, ò dà vāni buri sīnda pínki kena ni vī. ²⁰ Ákōno sō, ádi Kirisi yā dada lero. ²¹ Yesu gūn a a yā mà, a yāpura kú à vī dàda. ²² Ò óare à ɔ gbare á dà zī kú à doāre arei, kú à yàka á pónidena vānino yāi. ²³ Ò óare à á nēse lite á laasun gō dufu, ²⁴ áni dà dufu kú Luda kè lán a pó bà sé, á kunna nigō adona kunna yāpurade ù yāzedeke gūn.

²⁵ Abire yāi à ɔ gbare manafiki yāi, á baadi gō yāpura o a gbēdakene, zaakū mēdokōnōdenōme ó ù. ²⁶ Tó á pō fē, àsun durunna kero. Àsun tó ifāntē gē kpén àgō kpé pōfēnaro, ²⁷ de àsun Ibilisi gba zéro yāi. ²⁸ Gbē kú àdi kpāni o yā à kpāni tó. À wé tā à zī mana ke kú a ɔo, de à pó le à bo takasidenōne. ²⁹ Àsun tó yā vāni ke bo á lénlo, séde a zéde kú ani gbē kara, à ke àre ù gbē kú òten manōne. ³⁰ Àsun Luda Nini kú à kú adona da pōsiranlo. À de sēeda kú Luda kēáwa ari á bona goro zī ù. ³¹ Àsun ke īni kú gbēkeoro. À pōfē tó kú pētēo kú patana gbānao kú gbēsōsōnaao kú pāsīkena buri sīnda pínkió. ³² Àgō gbēke ke kú kōo. Àgō kō wēnda gwa. À sūru ke kú kōo lākū Luda sūruu kè káo nà Kirisi gūn.

Kunna gupuran

5 Lākū á de Luda né yenyīdeno ù nà, à a ágba sé. ² Lākū Kirisi yewái nà à gī a wēndiii ó yāi sa'obo kú a gbī nna Ludane ù, à tó yekōi doāre are le se.

³ Lākū á de Luda gbēno ù nà, adi kú ò pāpākena ke dà vāni buri sīnda pínki ke wākū yā ma á té sero. ⁴ Wé'isariyā'ona kú yā dōro sari onaa kú fāai bēne bonaao mana káooro do, sé sáabukena yā. ⁵ Àgō dō sānsān kú pāpākeri ke kesō dāvānide ke kesō wākūde ke ni kpata kú à bò Luda kīnaa ble lēle kú Kirisioro. Pó kú gbē dī a wākū ke gō a dikiri ūme. ⁶ Àsun tó gbēke á sātē kú yā pā korioro. Yā bire takano mé ani tó Luda pōfē kipa a yādarisarinca. ⁷ Àsun tó á bàka gō kú kūnworo. ⁸ Á kú gusiran yā, tera sà Dikiri gūn á kú gupuran. Àgō kun gupura gbēno ù, ⁹ zaakū gupura dī mana buri sīnda pínki íine kú yāzedeo kú yāpurao. ¹⁰ À yā kú àdi ká Dikirigu dada. ¹¹ Á bàka sūngō kú kú gusira yākena kú à karana vīrooro. À yā bireno bobo gupurai. ¹² Bee yā kú gbē pino dī ke asiri gūn ona bi wé'iyāme. ¹³ Tó ò bò kú yāo gupurai, òdi a sūsú dō,

¹⁴ zaakū gupura dì tò ò pò sīnda pínki e.
Abire yāi òdi pi:
l'ori ò vu ò fute bona gan,
Kirisì ni gu punne.

¹⁵ Àgō á táa'ona dō manamana. Àsungō de yōnkōnō ūro, sé ōndōrinō. ¹⁶ Àgō yā kū Luda a zē bōāre ke, zaakū gōrō dīkīnanōn vāni. ¹⁷ Abire yāi àsungō de yōnkōnō ūro, àgō dō lākū Dikiri pōyenyīna de nà. ¹⁸ Àsungō kú kú wēdekenaaoro, àdi pāpā zīmame, ama à tò Luda Nini gō zī ke á guu papana, ¹⁹ gbasa à fāai bo kú kōo kú zaburao kú Luda tōkpanaao kú lè kú Luda Nini di daāreo. À lè sí, à Dikiri tō kpá á swēe gūn, ²⁰ àgō De Luda sáabu ke gōrō sīnda pínki yā sīnda pínki gūn kú ó Dikiri Yesu Kirisì tōo. ²¹ À mì natekōne Kirisì vīna kú á vī yāi.

Gōgbē kunna kú a nanco

²² Ákōnō nōgbēnō, á baadi gō mì nate a zāne lākū Dikirin áten kene bà. ²³ Zaakū gōgbēme nōgbē mì ū, lākū Kirisì de sōsi gbē kú ò de a mè ūnō mì ū nà kú í Surabariio. ²⁴ Lākū sōsi gbēnō di mì nate Kirisine nà, leme se nōgbēnō gō mì nate í zānōne le yā sīnda pínki gūn.

²⁵ Ákōnō gōgbēnō sō, á baadi gō ye a nanco lākū Kirisì ye sōsi gbēnōi nà, à gí a wēndiīi a yāi. ²⁶ À gbā bōne kú ío a yā gāi de àgō de a pò ū, ²⁷ de à í kpan'are ke kú gakurio sāa sari yitorokūnaa sari mamberu sari gbāsī sari taari sari. ²⁸ Len à kú gōgbē sīnda pínki gō ye a nanco le lán a zīda mēe bà. Gbē kú à ye a nanco ye a zīdaime. ²⁹ Gbēke di gí a zīda mēero. Àdi pōble kpāa, àdi laakari dōa lākū Kirisì di ke sōsi gbēnōne nà, ³⁰ kú ó de a mēguno ū yāi. ³¹ Abire yāi gōgbē ni bo a de kú a dao bea, oni nakōa kú a nanco, í gbēnōn pla ni gō mè do ū. ³² Asiri zōkō kú yā pìi gūn, ma è à de le Kirisì dagura kú sōsi gbēco. ³³ Bee kú abireo à de á yā ū se dō. Á baadi gō ye a nanco lán a zīda bà. Nōgbē sō, à a zā yā da.

Néno yā

6 Ákōnō néno, Dikiri gūn àgō á de kú á dao yā ma, zaakū abire mé à mana. ²⁻³ À bèere lí á de kú á daone, de àgō aafia à gí ke andunia gūn. Yā kú Luda dìte káaku kú lésenaaon gwe.

⁴ Ákōnō deno sō, àsun á néno po yakaro. À í tūtu ke à lé damma Yesude négwana ū.

Zōno yā

⁵ Ákōnō zōno, àgō á andunia dí dikirinō yā ma kú nēsēdoo kú vīnao kú lukanaao lākū Kirisìn áten kene bà. ⁶ Àsun zī keíne í wé yāiro. Àgō Luda pōyenyīna ke kú yāpuraao kú ákōnōme Kirisì zōno ū yāi. ⁷ Àgō zī ke kú kokario lākū Dikirin áten kene bà, adi ke bisāsirinlo. ⁸ Àgō dō kú Dikiri ni baadi yāmanakena fīna bone, zō kesō zīdade.

⁹ Ákōnō dikirinō sō, àgō keíne le se. À yā pāsī oñnena tò. Àgō dō kú mókōnō kú ákōnō pínki, á Dikiri kú musu, àdi yā ke gbēke wé yāiro.

Gōkebo kú Luda kpàwáno

¹⁰ Yā kú à gōn dí: Àgō gbāna Dikiri gūn kú a iko gbāna zōkōo. ¹¹ À gōkebo kú Luda kpàáwano da pínki, de à le à ze gíngin à Ibilisí ōndō fī. ¹² Zaakū adi ke bisāsirinōn ōten cōi ká kūñworo, sé nini vāni kú ò kú musunō. Ò de andunia dīkīna gusira kíblerinō ū kú í mīdenō kú í ikodenō. ¹³ Abire yāi à gōkebo pìnō sēte à da pínki, de à fī à ze à gí gōrō vānia, gbasa à gō zena gíngin a pínki kenaa gbera. ¹⁴ Àgō zena gbāna, à yāpura dō á pi asa ū, à yāzedeke da mò uta ū. ¹⁵ À kena nna kú Ludao baaru nna kpá kyate ū, de àgō kú kú soruo. ¹⁶ Àgō ludanaanikena kūna sēgbako ū gōrō sīnda pínki, de à fī à Setan kà tédeno de pínki. ¹⁷ À surabana sé à kú mò fūra ū, àgō Luda yā kú à de a Nini fēneda ū kūna. ¹⁸ Àgō adua ke gōrō sīnda pínki, àgō Luda

kpányĩ gbeka yā sīnda pínki gūn kũ a Nini donnena areo. Àgõ itē ke kũ mena zōkōo, àgõ adua ke Luda gbēnōne n pínki. ¹⁹ À adua kemene dō, de tó maten yā o, Luda ma gba lé mà a baaru nna asiri oñne vīna sari. ²⁰ Baaru nna pì yāi má de Luda wéde kũ ò dà kpésiran ũ. Àgõ adua kemene, de mà baaru nna kpá vīna sari lākũ à kũ mà kpá nà.

Lézammanaa

²¹ Ó gbēndo yenyīde Tikiku, Dikiri zīkeri náanide ni ma baaru kpááre pínki,

de à le àgõ ma kunna dō kũ pó kũ maten keo. ²² Ma a zīáwa de à ó kunna oáreme, á nèse le à yīda kũ.

²³ Ó gbēnō, De Luda kũ Dikiri Yesu Kirisio á gba aafia, à á yena kōi karaáre kũ á ludanaanikenaao. ²⁴ Luda gbēke ke gbē kũ ò ye ó Dikiri Yesu Kirisii lakanaa sarinōne n pínki.

FILIPIDENO

Pɔlu aduakena Filipidenɔne

1 Makū Pɔlu kū Timotio Kirisi Yesu zɔ̀blerinɔ ɔ̀kɔ̀nɔ mé o takada dí kɛ́ Luda gbɛ́ kú ò kú Filipinɔne kunna Kirisi Yesu gūn kú n̄ gbɛ́ zɔ̀kɔ̀nɔ kú n̄ kpānyirinɔ. ²Luda ó De kú Dikiri Yesu Kirisio gbɛ́ke keáre, à á gba aafiaa.

³Gɔ̀rɔ kú á yā dɔ̀magu pínki, madigɔ́ ma Luda sáabu kpáme. ⁴Ma aduakēnaa gūn pínki madigɔ́ adua keáre á pínki kú pɔ̀nnao, ⁵kū á ɔ́ kakarana kūmao baaru nna kpānaa gūn zaa gɔ̀rɔ kú a mà ari kú a gbārao yāi. ⁶Má dɔ́ sānsān, lākū Luda nà zī manaa á té nà, anigɔ́ ke, ari à gé m̄ deo Kirisi Yesu sugɔ̀rɔ zī. ⁷À mana kú má á yā kūna á pínki lɛ, zaakū á yā kú ma swɛ́n. Má da kpésirann yā, má ze kú baaru nna p̄io a yāpura ona yāin yā, á pínki á baka vī zé kú Luda ma gba gūn. ⁸Luda dɔ́ kú mateni á beɛ ke á pínki kú Kirisi Yesu yenyī burio. ⁹Mad̄i adua keáre, de á yenyī gɔ́ kara àgɔ́ gé dɔ́naa gūn kú wékēnaao swáswa, ¹⁰de à yā kú à kú à ke dɔ́, àgɔ́ kun n̄sepuradenɔ ũ taari sari Kirisi sugɔ̀rɔ zī. ¹¹Àgɔ́ pana kú yā mana kú òdi bo Yesu Kirisi kīnaanɔ, de ò Luda tɔ́ bo, ò a sáabu kpá.

Kirisime Pɔlu wɛ̀ndi ũ

¹²Ma gbɛ́nɔ, má ye àgɔ́ dɔ́ kú yā kú à ma le té kà baaru nna gena areime, ¹³akū soza kínabe dogarinɔ n̄ pínki kú gbɛ́ kparanɔ dɔ́ kú Kirisi yāin ò ma dà kpésiran. ¹⁴Ma dana kpésiran yāi ó gbɛ́nɔ Dikiri náani kɛ́ dasi de yāla, akū n̄ kùgbāna kàra, òten Luda yā ò gbɛ́nɔne vīna sari.

¹⁵Yāpurame, n̄ gbɛ́kenɔ d̄i Kirisi yā waazi ke denlana yāi kú n̄segɔ́baao, gbɛ́kenɔ s̄o kú n̄semanao. ¹⁶Gbɛ́ díkīnanɔ d̄i ke kú yenyīome, zaakū ò dɔ́ kú má zena kú Yesu baarunnakpanaao yāin

má yīna la. ¹⁷N̄segɔ́bade p̄inɔ s̄o, òdi Kirisi yā waazi ke denlamɔ̀nnena yāime, adi ke kú n̄seapuraonlo. Òten da òteni n̄ kunna kpésiran wari karamene. ¹⁸Yāken yá? Manafiki gūnn yā, yāpura gūnn yā, a pínki dé, òten Kirisi yā waazi keme. Ma pɔ́ nna kú abireo, akūs̄o ani era à ke nna dɔ́, ¹⁹zaakū má dɔ́ kú adua kú áten kemene kú Yesu Kirisi Nini kpányio ni tó mà bo. ²⁰Ma wé d̄o, akūs̄o má a náani vī manamana, kú wé'i ni ma kú yāke gūnlo. Tera sà lán yā bà kú kùgbānao mani Kirisi tɔ́ bo ma m̄e gūn, má kunn yā kes̄o ma gan yā. ²¹Zaakū Kirisi yāin má kún, ga demene àre ũ. ²²Tó ma kunna kú wɛ̀ndiio demene zī àrede ũ, má dɔ́ a kú mani séro, ²³ma laasun kpaatename. Má ye mà tá, de m̄agɔ́ kú kú Kirisio. Gwe manamene de gu dila zà. ²⁴Ama à mana m̄agɔ́ kú kú wɛ̀ndiio á yāi. ²⁵Abire yā futena vīro. Má dɔ́ kú mani gɔ́ la m̄agɔ́ kú káo á pínki, de à le à gé are kú pɔ̀nnao ludanaanikēnaa gūn.

²⁶Len gɔ̀rɔ kú mani era mà su á gwa lɛ, áni zé le à iā dā Kirisi Yesu gūn manamana ma yāi. ²⁷A pínki dé, tó ma su á gwa ke mádi suronlo, à tó á kunna kɔ́ sé kú Kirisi baaru nnao, de tó mateni á baaru ma, mà ma kú á zena gín̄gin kú lédokɔ̀nɔ, áten ɔ̀si ká kú n̄se m̄en doo baaru nna p̄i zé yāi. ²⁸Àsun tó á iberenɔ yāke vīna á kuro. Abire nigɔ́ def̄ine s̄eɛda ũ kú ò m̄i p̄e kakatenaaa, ákɔ̀nɔ s̄o áni bo mana. Luda kenan gwe. ²⁹Zaakū Luda á gbá zé à wari ke Kirisine, adi ke a náanikēna adonlo. ³⁰Ɔ̀si kú a è maten ká yā, akūs̄o a mà maten ká ari tera, ákɔ̀nɔ á kú ɔ̀si dokɔ̀nɔ p̄i gūmme.

Zidabusanaa

2 Tó á kunna Kirisi gūn lédamma vī, tó a yenyī ten té kpáái, tó á lédokɔ̀nɔ vī kú a Ninio, tó á kɔ́ wɛ̀nda vī kú s̄uruuo, ²à laasun dokɔ̀nɔ ke, àgɔ́ yenyī dokɔ̀nɔ vī lédokɔ̀nɔdenɔ ũ, p̄yeinayádokɔ̀nɔdenɔ ũ, de ma pɔ̀nna gɔ́ papana. ³Àsun yāke

ke denlana ke yǝḡōkena yāiro. Zidabu-sanaa gūn à a gbēdake kū kū bēere de á zīdala. ⁴Gbēke sún laasun lé a zīda mēn do yāaro, à gbē pāndeno pó lé dō. ⁵Àḡō nēse kū Kirisi Yesu vī vī se.

⁶A ludakenaa gūn adi a zīda kena leele kū Ludao yā daro,

⁷akū à a zīda gwenaa tōn, à zīrike sē, à ḡō bisāsiri ū, à bisāsirike sē.

⁸À a zīda būsā, à mīi nāte ari à gēè à gào, ari lígbāndurukpana ganaa.

⁹Abire yāi Luda a sē musu, à tó kū à de tó sīnda pínkila kpāne,

¹⁰de tó ò Yesu tó sì, gbē sīnda pínki ni kútene ludambe kū zīteō kū zīte gēio,

¹¹gbē sīnda pínki ni o kū a léo kū Yesu Kirisime Dikiri ū De Luda tóbona yāi.

À gu puñne andunia gūn

¹²Abire yāi ma gbē yenyīdeno, lākū adi ma yā ma ḡoro kū má kú kǎáo nà, atēnsa kū má kú kǎáo tera doro, àḡō á bona mana lé papa kū vīnao kū lukanaao. ¹³Zaakū Luda mé àten zī ke á gūn de àḡō ye a poyenyīnaai gbasā à ke. ¹⁴À yā sīnda pínki ke yāketē kū lékpakōanao sari, ¹⁵de àḡō taari sari, gbāsī sari, Luda né mamberusaridenō ū tera gbē sātena nēsepāsīdenō té, kū àten gu puñne andunia gūn lán susunenō bà, ¹⁶àḡō wēndi yā kūna, de mà le mà ìa dā kǎáo Kirisi sugoro zī yāi. Tó àten ke le, de mādī bà pā léro akūsō mādī zī pā kero. ¹⁷Bee tó ma aru ni kóte á ludanaanikena sa'o'i ū, ma pō nigō nna, maten ponna ke kǎáo á pínki. ¹⁸Àkōno sō, à ponna ke le, ò ke leele.

Timōti kū Epafarōdituo

¹⁹Kū Dikiri Yesu arubarikaao mani Timōti zīáwa tera, de mà le mà á baaru ma, ma laakari kpáte. ²⁰Má gbēke vī kū à ye á yāi yāpura lākū a bàro. ²¹Gbē sīnda

pínki zīda yā mé àdi done are, adi ke Yesu Kirisi yānlo. ²²À dō lākū Timōti a zīda bì nà, à baaru nna zī kē kūmao lán né kū a deo bà. ²³Tó má a zena dō sūsū, má ye mà a zīáwa ḡōno. ²⁴Má Dikiri náani vī kū mani su á gwa tera ma zīda.

²⁵Ma gbē Epafarōditu, ma zikeri dake, ma zīkari dake kū a a zī à kpámai kū pó kū mateni a ni deno, ma è à mana mà a gbareáwame. ²⁶Àteni á bege ke á pínki, akūsō a nēse yāka, kū a a gyākena baaru mà yāi. ²⁷À gyā kē yāpura ari à kà gana, akū Luda a wēnda ḡwà. Adi ke àkūme adoro, kū makūome se, de ma pōsira sún kararo yāi. ²⁸Abire yāi maten wā mà a gbareáwa, de á wé sikōle, á pō ke nna, ma laakari kpáte. ²⁹À gbānake kpái Dikiri gūn kū ponna zōkōno. À bēere lí gbē bire takane. ³⁰À ḡō fīti kū ani ga Kirisi zī yāi. À a zīda kpà gaa de à le à kpányī kū áni fō à kemenero kemene yāi.

Kirisi dōnaa

3 Ma gbēno, yā kū à ḡōn dí: À ponna ke Dikiri gūn. Mani gí yā kū ma óare gbē sísiro. Àkūme aafia ūare. ²À laakari ke lewanna kūnōi, yāwānikeri kū òdi ní ke yákiyaki pino! ³Òkōno kū òdi donyī ke Ludane kū a Nini gbānao, òdi ìa dā Kirisi Yesu gūn, òdi náani kpá ó zīda yāaro, òkōno mé ó tōzōnade yāpurano ū. ⁴Makū, má zé vī mà náani kpá ma zīdaa. Tó gbē ten da a a zīda náani kē, ma a pó kē deala. ⁵Ma tōo zō ma ḡoro sōraakōde zī. Isarailan ma ū inaa gūn, Biliaminu buri, Eberu buri yāpura. Musa doka musu má kú Farisino ḡaa gūn. ⁶Ma ania kē, ma wé tǎ sōsi gbēnoa. Yākena a zēa Musa doka gūn, gbēke dí fō à ma taari èro. ⁷Ama yā kū má kūna àre ū yā pino ḡōmene àree sari tera Kirisi yāi. ⁸A kū à deñla ma yā sīnda pínki dīte àree sari ma Dikiri Kirisi Yesu dōna kū à de a pínkila yāi. Kirisi pì yāi ma ɔ gbare yā sīnda pínkii bīsa ū, de mǎḡō a vī, ⁹mǎḡō kú a gūn kū yā kū dī tó ò ke nna kū Lu-

dao a náanikena yáio. Luda di tó yā bo kúnwo nna dokakúna yáinlo, ádi tó yā bo kúnwo nna Kirisi náanikena yáime.¹⁰ Yā kú má yei mé à de mà Kirisi dō kú gbāna kú à fúteo bona ganwo, de ma bàka gō kú a warikenaa gūn, mà gō lākū a bà a ganaa gūn¹¹ gbasa mà gō gàavu ū.

Pó kú nten péa lenaa

¹² Adi ke ma le pínkinlo akūsō má pana gīaro. Maten péame, de mà yā kú Kirisi Yesu ma se a pó ū yāi sí ma pó ū.

¹³ Ma gbēno, mádi sí ma le kōro. Yā mēn don maten ke, madī nono pó kú à kú ma arei, pó kú à kú ma kpe laasunlenaa sari.

¹⁴ Maten pé pó kú ma wé doia, de mà àre kú Luda ó sísia gena musu le Kirisi Yesu gāi. ¹⁵ Ókōno gbē papanano, ògō laasun bire vī. Tó á laasun pānde vī, Luda ni á wé kēare yā bire musu. ¹⁶ A pínki dé, gu kú o kan dí, ò gé are zé dokōno pīi gūn.

¹⁷ Ma gbēno, à ma ágba sé, lākū o a taka kēare nà, á wé gō pé gbē kú n kunna kō sionoi. ¹⁸ Madigō oáre yā gēn baaakō, akūsō ma era maten oáre tera dō kú wé'io, gbēnon kun dasi kú n yākena n ké Kirisi gana lía ibereno ū. ¹⁹ Ò mīi pē kakatenaaa. N gbereme n dikiri ū, wé'yāme n iadābo ū, andunia yān n laasun digō kúa. ²⁰ Ókōno sō, ludambe gbēnon ó ū, ó wé dō Surabari kú ani bo gwea, àkūme Dikiri Yesu Kirisi ū. ²¹ Ani ó mē gbānasarinō li lán a mē gakuride bà kú a gbāna kú ani fō à tó pó sīnda pínki mī nateareo.

Lédammanaa

4 Abire yāi ma gbē yenyīde kú mateni á bēge kenō, ákōno kú á de ma iadābo kú madī pōnna keo ūno, àgō zena gíngin Dikiri gūn le, ma gbēno.

² Ma kúte kē Yuodiane kú Sintisio ògō lédokōno vī Dikiri gūn. ³ Mōkōn sō ma gbēndo náanide, ma wé kēmma, n kpá nōgbē pīnōi, zaakū ò osi kà kūmao baaru

nna kpanaa gūn kú Kelementio kú ma zikeri dakeno. N tó kú wēndi takadan.

⁴ Àgō pōnna ke Dikiri gūn goro sīnda pínki. Ma òáre dō, à pōnna ke. ⁵ Á á zīda busa gbē sīnda pínkine. Dikiri sunaa kà kāni. ⁶ Ásun yāke damu kero. Yā sīnda pínki gūn à adua ke, à yā gbeka Ludaa kú sáabukenaao, à á yā'ummanano one, ⁷ ani á nēse kú á laakariio kpáteáre Kirisi Yesu gūn. Nēsekapatenaa pīi zōkō, à de bisāsiri dōna la.

⁸ Ma gbēno, yā kú à gōáren dí: Yā kú à yāpura vī akūsō à bèere vī, yā kú à zé vī akūsō à gbāsī vīro, yā kú à nna akūsō à arubarika vī, yā kú à mana akūsō òdi a sáabu kpá, àgō laasun lé yā bireno musu. ⁹ Yā kú ma dàáre a sì, yā kú a mà ma léi akūsō a èma, à yā bireno ke, Luda aafiade nigō kú kááo.

Pólu Filipidenō sáabukpanaa

¹⁰ Ma pō nna à kē zōkō Dikiri gūn, zaakū á laasun èra à sūma sà. Á ma yā kūna yā fá, zén ádi lero. ¹¹ Mádi o le kú maten takasi ke yāinlo, zaakū ma dà ma zīdane màgō sáabu vī gwena sīnda pínki gūn. ¹² Má takasikena dō akūsō má nmanana dō. Goro sīnda pínki gu sīnda pínkia kána ke nàa, pódinyī ke pókiammana yāke vīmene doro. ¹³ Mani pó sīnda pínki fō Kirisi kú ádi ma gba gbāna yāi. ¹⁴ Bee kú abireo kú á bàka kú kú ma takasikenaao, a yā mana kē.

¹⁵ Filipidenō, á dō kú á zīdao, ma baaru nna kpanaáre káaku gūn, kú ma bo Masedonia būsun, sōsi ke kun kú à kpāmai kú ogo yā bokotenaao, sé ákōno. ¹⁶ Bee goro kú má kú Tesalonika, a pó kú mateni a ni deno kpāzāmene de gēn dola. ¹⁷ Adi ke gban maten wetero, á àre karana Luda kīnaan maten wete. ¹⁸ Ma pó kú a kpāzāmene lē, à pāpa ari à dīre. Epafarōditu á gbanō kpāma, pó mōma sà. À de sa'obo kú a gbī nna Ludane akūsō ádi káagu à sí ū. ¹⁹ Ma Luda ni pó kú á a

ni vīnŋ kpàáwa Kirisi Yesu gūn a aruzeke
gakuride lén.

²⁰ Ògō ó Luda ó De tó bo goro sīnda
pínki! Aami.

fō kpàáwa. ²² Luda gbēnŋ fō kpàáwa í
pínki, atēnsa gbē kū ò kú Siza beanŋ.

²³ Dikiri Yesu Kirisi gbēke keáre á ninin.

Lézaammanaa

²¹ À fō kpá Luda gbēnŋ í pínki kunna
Kirisi Yesu gūn. Ma gbē kū ó kú lelenŋ

KOLLOSEDEN

Saabukpana kũ aduakenaao

1 Makũ Pɔlu, Kirisi Yesu zĩrii Luda pɔyenyĩnaa gũn kũ ó gbē Timotio, ókɔnɔ mé o takada dí kē ²ó gbē náanide kũ ò kú adona Kirisi gũn zaa Kollosenɔne. Luda ó De gbēke keáre, à á gba aafiaa.

³Gɔɔ sinda pínki tó óten adua keáre, odigɔ Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De saabu kpáme, ⁴zaakũ ó á Kirisi Yesu náanikena baaruu mà kũ yenyĩ kũ á vĩ ó gbēnɔnɔeo ní pínki, ⁵kũ á wé dɔ pɔ kũ à ditenaáre ludambei yāi. A yāpura yā mà zaa káaku baaru nna kũ o kpàáre gũn. ⁶Baaru nna pì ten né i àten dagula andunia gũn pínki, lákũ à kē á té nà zaa gɔɔ kũ a mà, akũ a Luda gbēke súsu dɔ. ⁷Ó gbē yenyĩde ó zĩkeri dake Epafara mé à yā pìi dàáre ó gēne ũ. Kirisi zĩkeri náanidemé, ⁸akũ mé à yenyĩ kũ Luda Nini á káa òwere.

⁹Abire yāi zaa gɔɔ kũ o á baaruu mà, odigɔ wé keáre Ludaa lakanaa sari, de à tó à a pɔyenyĩna dɔ swáswa, a Nini á gba ɔndɔ kũ wézɔo pínki, ¹⁰de àgɔ kun lákũ Dikiri yei nà, á yā sinda pínki káagu, de á yā mana sinda pínki kena gɔ dagula, á Luda dɔna gɔ kara, ¹¹de àgɔ gbāna yā sinda pínki gũn a gbāna gakuride lén, de à pɔ sinda pínki fɔ kũ menao kũ pɔnnao, ¹²de àgɔ De Luda saabu kpá, zaakũ à ó ká baka kũ à dite a gbēnɔne gupuranwa. ¹³À ó bó gusira ikon, à ó ká a Né mèn dɔ yenyĩde kpatan. ¹⁴A gāin o gɔ zĩdadeno ũ, ó durunna kēwá.

Kirisi de pɔ sinda pínkila

¹⁵Kirisi bi Luda kũ òdi e kũ wéoro takame,

Àkũme daudu ũ Luda pɔkenano té pínki.

¹⁶Luda pɔ kũ à kú musu kũ zĩteoo kē pínki a gāi,

pɔ kũ òdi eno kũ pɔ kũ òdi erono,
kpatablerinon yá ke dikirino

ke gbānadenɔ ke ikodenɔ.

Pɔ sinda pínki bò a kinaame,
akūsɔ ò kun a pɔ ũ.

¹⁷À kun pɔ sinda pínki ā,
pɔ sinda pínki kun a gāime.

¹⁸Àkũme sɔsi gbē kũ ò de a mè ũno mè ũ.
Àkũme naana ũ, gāavu káaku ũ,
de à gɔ pɔ sinda pínki mède ũ.

¹⁹Zaakũ à kà Ludagu a kíkē pínki pekerea. ²⁰À tò pɔ sinda pínki kē káao nna a gāi, pɔ kũ ò kú zĩte ke musunon yá. A aru kũ à kòte lía mé à sù kũ kena nna pìio.

²¹A kē Ludaa yā. A iberenon á ũ á laa-sun kũ á vānikenanɔ yāi, ²²akũ Luda tò a ke káao nna Kirisi gana a bisāsirikemēe gũn yāi sà, de à á kpan'are ke gbāsī sari, mamberu sari, taari sari, ²³tó á zena gbāna á ludanaanikena gũn yīgā-naa sari gíngin, tó ádi kēkōa kũ tāmāa kũ á vĩ baaru nna kũ a màa gūnworo. Ò baaru nna pìi kpà gbē kũ Luda kē zĩte lanɔne pínki kũ makũ Pɔlu, ma gɔ a kpàri ũ.

Pɔlu zĩkena sɔsi gbēnɔne

²⁴Tera sà maten pɔnna ke kũ wari kũ maten ke á yāiio. Wari kũ Kirisi kē sɔsi gbē kũ ò de a mè ũno yāin maten pɔ kũ à gɔ papa ma mēe gūn. ²⁵Luda zĩ dāmene, akũ ma gɔ sɔsi gbē pino kpanyiri ũ. À ma zĩ mà a yā oáre papana. ²⁶Asiriyā kũ à utena gbēnɔne zaa káaku zaade Luda dí andunia kátero mé à bò Luda gbēnɔne gupuraa sà, ²⁷Luda ye ò dɔ lákũ asiriyā pìi gakuri zōkɔ nà buri pāndenɔ kīnaa. Asiri pìn dí: Kirisi kú á gūn, akũ á wé dɔ gakuria. ²⁸A waazin odi ke gbē sinda pínkine, odi lé daomma, odi yā dao gbē sinda pínkine kũ ɔndɔ sinda pínkio, de ò gé kũ baadio papana Luda are Kirisi gūn. ²⁹Abire yāi maten zĩ ke, maten kokari ke kũ a gbāna kũ àten zĩ ke ma gūnwɔ gbānagbāna.

2 Má ye àgɔ kokari zōkɔ kũ maten
keáre dɔ, ákɔnɔ kũ Laodiseadenɔ kũ

gbē kū ódi wé sikōlerono pínki, ² de ní swē le à kpáte, ò lédokōno ke kū yenyīo, de ní wé kē swáswa, ògō Luda asiriyā kū à de Kirisi pì ù dō. ³ A kīnaan ōndō kū dōnaao aruzeke sīnda pínki ùten. ⁴ Mateni abire oāre, de gbēke sún á sâte kū lēnna lēk-pakōanaaoro yāi. ⁵ Bee tó má kú kááoro, ma nini kú kááo, ma è áten yā ke a zéa, akūsō á Kirisi náanikena gbāna, akū ma pō kē nna.

Pó sīnda pínki pekeremmana Kirisi gūn

⁶ Lákū a Kirisi Yesu sì á Dikiri ū nà, àgō kú a gūn lē, ⁷ á zīni gō petena a gūn. À kara a gūn, àgō gbāna a náanikena gūn lákū ò dàáre nà. Àgō kú kū sáabukpanaao manamana. ⁸ À laakari ke de gbēke sún dōna gbāna kasaáre à á sâte kū bisāsiri ōndō pā korioro. Yā bireno dì bo futeokarayāno kū andunia yākenano kīnaame, adi ke Kirisi kīnaanlo. ⁹ Zaakū Luda kíkē sīnda pínki pèkere Kirisia a bisāsirikemēe gūn. ¹⁰ Kunna gbē kū à de gbāna sīnda pínki kū iko sīnda pínkioo mīde ū pīi gūn, a sīnda pínki pèkereáwa. ¹¹ A gūn a tōō zō à bò á dà zīn. Adi ke tō kū bisāsiri dì zōñnenlo, kū Kirisi dì zōñneme. ¹² Zaakū da'itekenaa gūn ò á vī káao, akū a fute káao, kū a gbāna kū Luda a fūteo bona gan náani kē yāi. ¹³ Á de gēno ū yā Luda kīnaa á taarino kū á dà zīno yāi, akū Luda á gbá wēndi dufu lēle kū Kirisio, à sūruu kē kūoo kū ó taarino pínki. ¹⁴ Luda ó taari takada kū à ó dá yān gōgo, à sē à pà lía. ¹⁵ Kirisi gana lía gbāna sì dikirino kū gbānadenoōoa, à bò kúnwo sarapuraa à ní kpe bò, à ní kpan'are kē zīzōno ū.

¹⁶ Abire yāi àsun tó gbēke á taari e póblena ke pómīna ke dikpe ke mō dufu bona ke kámmabogōrō yā musuro. ¹⁷ Yā bireno pínki bi yā kū ò pì ani su takame, yā pīno bokōtenan Kirisi ū. ¹⁸ Àsun tó gbē kū àdi a zīda busa éke pō ū kū àdi donyī ke malaikanōne á sâte à á bo pō

kū á wé péanlo. Wégupu'ena yā mé àdigō gbāna gbē bire takane, akū àdi a zīda bi pā a bisāsirikeda laasunno yāi. ¹⁹ À pena Kirisi kū à de mī ūaro. Kirisi gūn mēgu sīnda pínki dì kō kū, ò nākōa kū tīno gbānao, mēe pīi digō gbā lākū Luda ye à gbā nà.

²⁰ Zaakū a ga kū Kirisio andunia yākenano musu, bōyāin adī ní yādītennenano ma lán andunia gbēno bàà? ²¹ Òdi pī, ñsun adikīna na n ōiro, ñsun adikīna í kero, ñsun ō na adiaro. ²² Pó bireno pínki dì láka kū ní anfānikenaao. Bisāsiri yādānnenan abireno ū. ²³ Yā bireno de lán ōndō yā bàme, zaakū òdi donyī yā tilasi dañne kū zīdabusanaao kū waridōna ní zīda mēeao. Bee kū abireo àdi kpá ó dānōnero.

Kunna wēndi dufu gūn

3 Lákū a fute kū Kirisio nà, à tó ludambe yā doáre are, zaakū gwen Kirisi vutena Luda oplai. ² À tó á laasun gō kú ludambe yāno, àsungō kú andunia pōaro. ³ Zaakū a ga, á wēndi utena kū Kirisio Luda gūn.

⁴ Lákū Kirisi de á wēndi ū nà, tó à bò gupuraa, ákōno se áni bo káao kū gakurio sà. ⁵ Abire yāi à andunia yā kū ò kú á nēsee gūno de: Pāpākenaa, wé'iyā, mēfutena, yā vāni nidena kū wākūuo. Pó kū gbē dì a wākū ke gōne a dikiri ūme. ⁶ Yā bireno yāin Luda ni pōfēna kipa a yāmarisarinōa. ⁷ Ákōno se, á kú yā pīno gūn yā, ò doáre are. ⁸ À ō gbare yā dí takano sà: Pōfēna, zukakanaa, nēse pāsī, gbēsōsōna kū yāpāpā'onaao. ⁹ Àsungō éke tokōnero, zaakū a á dà zī kū a yākenano gōala, ¹⁰ a a dufu sē kū à kēke àten dufu kū de à gō lán a Kēri pō bà. ¹¹ Gwe Yudano kū buri pāndeno dokōno me kū tōzōnadeno kū gyōfōrōdeno kū sēnte gbēno kū wēsiradenno kū zōno kū zīdadenno. Kirisime ní pínki ū, à kú ní gūn ní pínki.

¹² Abire yāi, lākū Luda á sé a gbē yenyīdeno ũ nà, dà kù ò de à daáwanon dí: Wēnda, gbēke, zīdabusanaa, buseke kù menao. ¹³ Á kō fō. Tó yāke sù à á ká kù kō, à sùru ke kù kō. Lākū Dikiri sùru kē kááo nà, à ke kù kō le se. ¹⁴ A pínki musu à yenyī kù àdi yā pínō kakara swáswa daáwa. ¹⁵ Á tó aafia kù à bò Kirisi kīnaa kí ble á swēe gūn, zaakū kunna kù kō aafiaan Luda á sísia mēdokōndeno ũ. Àgō Luda sáabu kpá. ¹⁶ Á tó Kirisi yā vuteki le á nēsen manamana. À yā dakōne, à lé dakōa kù ōndō sīnda pínki. Sáabukpanaa gūn à lè sí Ludane á swēe gūn kù zaburao kù tókpanaa kù donyī lè nō. ¹⁷ Pó kù áten ke ke kù áten o pínki, à ke kù Dikiri Yesu tóo, à De Luda sáabu kpá a gāi.

Luda gbēno kunna kù kō

¹⁸ Ákōno nōgbēno, á baadi gō mī nate a zāne. Len à kù à ke Dikiri gūn le. ¹⁹ Gōgbēno, á baadi gō ye a nanōi. Àsungō pāsī kūnwo. ²⁰ Nēno, à á de kù á dao yā ma yā sīnda pínki gūn, zaakū abire mé àdi ká Dikirigu. ²¹ Deno, àsun á nēno nēse fute à n pō yakaro. ²² Zōno sō à á andunia dikirinō yā ma yā sīnda pínki gūn. Àsun zī keñne nī wé yāiro. À zī keñne kù nēse mēn doo, zaakū Dikiri vīnakerinon á ũ. ²³ Yā kù áten ke pínki, àgō ke kù yāpu-rao, lándō Dikiri áten kene bà, adi ke bisāsirinlo. ²⁴ Àgō dō kù áni Dikiri láada le á baka ũ. Dikiri Kirisin áten doi. ²⁵ Yā-vānikeri nī a vāni gbē le. Luda dī gbēke wé gwaro.

4 Ákōno dikirinō, à á zōno gwa a zēa súsu. Àgō dō kù ákōno se á Dikiri vī musu.

² Á á zīda kpá aduakēnaaa kù itēke-naao kù sáabukpanaa. ³ Á wé kewere

Ludaa dō, à zé bowere ò a yā waazi ke, ò Kirisi asiriya oñne. Abire yāin ò ma dai kpésiran. ⁴ Á wé kemene mà yā pì o swáswa, lākū à kù mà o nà. ⁵ Àgō á zīda kūna dō Yesusaridenō té kù ōndō. Àgō yā kù Luda a zé bōáre ke a gōra. ⁶ Á tó á légbē gō nna àgō karana vī, de àgō dō lākū áni yā lí baadia nà.

Lézammanaa

⁷ Ó gbē yenyīde Tikiku nī ma baaru kpááre pínki. Àkūme zikeri náanide ũ, ó zōbleri dakeme Dikiri zī gūn. ⁸ Abire yāime mateni a zīáwa de à ó kunna oáre, à laakari le à kpáte.

⁹ Á gbēndo Onesimu, ó gbē yenyīde náanide ten su káao. Oni pó kù ó kú a gūn gu dia oáre pínki. ¹⁰ Arisitaku kù ó kú leele kpésiran fō kpááwa kù Baan-aba dakūna Maakuo. Ò Maaku yā oáre kò. Tó à sù á kīnaa, à gbānake kpáne. ¹¹ Yesu kù òdi pine Yusutu fō kpááwa dō. Yuda kù óten kpata kù à bò Luda kīnaa zī ke leleno lén gwe. Ma laakari kpatena kūnwo. ¹² Á gbēndo Epafara, Kirisi Yesu zōbleri fō kpááwa. Àdigō ania ke kù aduakēnaáreo gōra sīnda pínki, de à le à kāsara kù àgō papana Luda poyenyīnaa gūn. ¹³ Mani fō mà a sēeda ke kù áten zī keáre manamana, ákōno kù Laodiseadenō kù Ierapolidenō. ¹⁴ Ó likita yenyīde Luku kù Demasio fō kpááwa. ¹⁵ Á fō kpá ó gbē kù ò kú Laodiseanoa kù Nimfao kù sōsi gbē kù òdi kō kakara a beano. ¹⁶ Tó a takada dí kyó kē, à kpá Laodisea sōsi gbēnoa ò a kyó ke, gbasa à nī pō kyó ke se. ¹⁷ Á o Akipune, à laakari dō Dikiri zī kù ò dāneea, à a mī de. ¹⁸ Makū Pōlu makū mé ma yā dí kē kù ma zīda o, ma fō kpááwa. Á tó ma kunna kpésiran yā gō dōágu. Luda gbēke keáre.

TESALONIKADENƆ TAKADA KAAKU

TesalonikadenƆ zémɔnnɛnaa

1 Makū Pɔlu kū Silasio kū Timɔtio, ókɔ́nɔ mé o takada díkína kē Tesalonika sɔsi gbē kū ò kú De Luda kū Dikiri Yesu Kirisio gūnnɔne. Luda gbēke keáre, à á gba aafiaa. ²Ó aduakenaa gūn á yā dígɔ dɔ́ogu gɔɔ sɛ́nda pínki, odígɔ Luda sáabu kpá á pínki yā musu. ³Lákū áten zī ke á ludanaanikenaaaa nà, áten kokari ke yenyī gūn, akūsɔ́ áten mena ke wédɔna ó Dikiri Yesu Kirisii yāi, yā pínɔ dígɔ dɔ́ogu Luda ó De are. ⁴Ó gbē Luda yenyīdenɔ, ó dɔ́ kú Luda á sé, ⁵zaakū kú o baaru nna kpááre, ódi su kú yā'onaa adoro, o su kú Luda Nini gbānaome, yā pì ó kūna gbāna manamana. Á dɔ́ lákū ó kú á té nà á aafia yāi, ⁶akū a gɔ́ ókɔ́nɔ kú Dikirio dādarinɔ ũ. Wari zɔ́kɔ́ gūn a yā pìi sɛ́ kú pɔ́nna kú Luda Nini dàáguo, ⁷akū a zé mɔ́ Yesude kú ò kú Masedonia bɔ́su gūnnɔne kú Girisi bɔ́suuo pínki. ⁸Dikiri yā bò á kīnaa, adi ze Masedonia kú Girisio adoro, á Yesu náanikena yā dàgula pínki, à baarukpana vī doro. ⁹Óten o lákū o zé lè á kīnaa nà, lákū a kpe lì tǎnanɔne, a are dɔ́ Ludaa nà, akū áten do Luda Wēndide Yāpuradei, ¹⁰áteni a Né Yesu kú à a fùte bona gan dā ari à bo ludambe, à su ó sí pɔ́fē kú Luda ni kiparímaaa.

Pɔlu zíkɛna Tesalonika

2 Ma gbēnɔ, á dɔ́ kú á zīdao, kú ó zé lena á kīnaa dí ke pāro. ²Á dɔ́ lákū ò wé tǎwá nà, o wari kē káaku zaa Filipi, akū Luda ó gbá swē, o a baaru nna kpááre kokari kú kokario. ³Ó nakaranaáwa de éke zé yā ũro. Ódi ke laasun vāni ke á takikena yāinlo. ⁴Lákū Luda ó ká a baaru nna kpanaaa nà, len odi kpáíne le, adi ke bisāsiri poyeinan óten wetero, sé Luda ó laasun tāsikeri

pó. ⁵Á dɔ́ kú ódi yā nnanna o gbēkenero, akūsɔ́ ódi yāke ke kú manafikio wākū yāiro. Ludan ó sèedade ũ. ⁶Ódi sáabu wete bisāsiri kīnaaro, ákɔ́nɔ ke gbē pāndenɔ. ⁷Bee kú ó a zé vī ò gɔ́are aso ũ ó Kirisi zīrikena yāi, o kē kááo busebuse, lákū nɔgbē nérande dì laakari dɔ́ a néa nà. ⁸Kū ó yeáí manamana yāi, ódi zeo ò baaru nna kú à bò Luda kīnaa kpááre adoro, kú ó zida kpááwanaaome dɔ́, zaakū a gɔ́ ó gbē yenyīdenɔ ũ. ⁹Ma gbēnɔ, à tó ó zíkɛna kú wario yā dɔ́agu. Gɔɔ kú óten baaru nna kú à bò Luda kīnaa pì kpááre, odígɔ́ zī ke fānantē kú gwāanio, de òsun gɔ́ á gbēkene aso ũro yāi. ¹⁰Ákɔ́nɔme ó sèedadɛnɔ ũ, kú Luda dɔ́, kú ó kú ákɔ́nɔ kú a Yesu náani kēnɔ té a zéa nèsepuradenɔ ũ taari sari. ¹¹Á dɔ́ kú o yā kē á baadine lákū de dì ke a nénɔne nà. ¹²O lé dàáwa, o á nèsee kpáteáre, o nakaraáwa, de á kunna ke leelee kú gbē kú Luda n ká kpata gakuride kú à bò a kīnaanɔo.

¹³Kū a Luda yā kú o óare pìi mà, ádi dite bisāsiri pó ũro, a sɛ́ lákū à de nà, Luda yā yāpura ũ. Àkū mé áten zī ke ákɔ́nɔ kú áteni a náani kēnɔ gūn. Abire yāi dɔ́ odígɔ́ Luda sáabu kpá lakanaa sari. ¹⁴Ó gbēnɔ, á yā kē leelee kú Luda gbē kú ò kú Kirisi Yesu gūn zaa Yudeanɔ, zaakū á bɔ́sudenɔ wé tǎáwa se lákū Yudanɔ tǎmma nà. ¹⁵Yudanɔ Dikiri Yesu dē kú annabinɔ dɔ́, akūsɔ́ ò pèwá. N yā dì ká Luda guro, ò iberee sè kú gbē sɛ́nda pínki. ¹⁶Ódi kpáwere ò yā kú Luda dì gbē sura bao o buri pāndenɔne. Len durunna kú odígɔ́ ke gɔɔ sɛ́nda pínki dígɔ́ didikɔ́a le. Luda pɔ́fē kipa n musu sà.

Timɔti zína Tesalonika

¹⁷Ó gbēnɔ, kú o kēkɔ́a gɔɔ pla, wé mé adi kɔ́ ero, ama ó laasun kúáwa. O á bege kē manamana, o mēe wā kú ò wé sikɔ́le. ¹⁸Ó ye ò su á gwa dɔ́. Makū Pɔlu ma suna zé wete à de gēn do ke gēn plala, akū Setan kpáwere. ¹⁹Tó ó Dikiri Yesu

sù, dí mé anigō de ó tãmaa kũ ó pɔnnao kũ ó gǎzubɔɔ ũ a arɛ á baasii? ²⁰ Zaakũ ákɔnɔmɛ ó gakuri kũ ó pɔnnao ũ.

3 Kũ ódi fɔ ò mena doro, o zɛ ò gɔ Atɛni ó tɛnɛ, ² o ó gbɛndo Timɔti, Luda zíkɛri dake Kírísí baarunnakpanaa gũn zǐáwa, de à á gba gbàna à á nɛsɛ kpátɛárɛ á ludanaanikɛnaa gũn, ³ de á gbɛkɛ laakari sún fute wétãmmãnaa pì yãiro. Á dɔ kũ á zǐdao kũ Luda abire taka dítɛwɛrɛ. ⁴ Gɔɔ kũ ó kú á kĩnaa, o gĩnake o òárɛ kũ oni wé tãwá, akũ à kè le lálkũ á dɔ nà. ⁵ Abire yãì kũ mani fɔ mà mena doro, ma a zǐ à á ludanaanikɛna gwa. Ke Ibílísí á yɔ à á gwá, ó zǐ kè pãn yá, ó dɔro.

⁶ Kũ Timɔti sù sà, à á ludanaanikɛna kũ á yenyĩ baaruu kpàwɛrɛ. À pì ó yã dígɔ dǎágu kũ laasun manao, akũsɔ átení ó bɛgɛ kɛ lálkũ ótení á bɛgɛ kɛ nà. ⁷ Ma gbɛnɔ, á ludanaanikɛna yã mé à tò ó laakari kpatena á yã musu ó wétãmmãna kũ ó wario gũn pínki. ⁸ Zaakũ á zɛna gín-gín Díkiri gũn, tera o ñam pà sà. ⁹ Óni fɔ ò Luda sáabu kpá á yã musu. O ó Luda sáabu kpà manamana kũ pɔnna zɔkɔ kũ odì kɛ a arɛ á yãii. ¹⁰ Gwãani kũ fãnantɛo odígɔ wé kɛ manamana, de ò le ò wé sɩkɔlɛ, ò pɔ kũ à kĩa á ludanaanikɛnaa gũn papaárɛ.

¹¹ Luda ó De kũ ó Díkiri Yesuo zé porowɛrɛ ò su ò á gwa. ¹² Díkiri yenyĩ kũ á vĩ kũ kɔo kũ gbɛ sɩnda pínkio karaárɛ, à dadaála lán yenyĩ kũ ó vĩ kãáo bà, ¹³ à á swè gba gbàna de àgɔ kun gbàsí sari taarisaridɛnɔ ũ Luda ó De arɛ ó Díkiri Yesu kũ a gbɛnɔ pínki sugɔɔa.

Kunna lálkũ Luda yei nà

4 Yã kũ à gɔn dí, ma gbɛnɔ, a mà ó kĩ-naa lálkũ à mana á kunna ká Ludagu nà. Á kunna de le kò, ama óten wé keáwa, óten kúte keárɛ ó Díkiri Yesu gũn, àgɔ kun le àgɔ géo. ² Á yã kũ ò dàárɛ kũ Díkiri Yesu tóo dɔ. ³ Luda yɛ á kunna gɔ adona, à mì kè pãpãkenaaa. ⁴ Á baadi gɔ a zǐda kũna dɔ kũ bèɛrɛɛo gbàsí sari, ⁵ adi kɛ

kũ dà vãni nidenaao lán kifiri kũ ò Luda dɔronɔ bànlo. ⁶ Yã pìi musu gbɛkɛ sún a gbɛdake taki kɛ kɛ à taari kɛnɛro, zaakũ Díkiri ni wé tã yã bire taka kèrɛnɔ a lálkũ o gĩnake o òárɛ nà, o á sã gào. ⁷ Luda dí ó sísí ògɔ kú kũ gbàsíoro, séde ó kunna gɔ adona. ⁸ Abire yãì gbɛ kũ à gí yádannɛna dí, adi kɛ bisàsirin à gíro, Luda kũ àdi a Nini kũ à kú adona dàogun à gíi.

⁹ Óni le ò yekɔina yã oárero, zaakũ kũ á zǐdao Luda yekɔinaa dàárɛ. ¹⁰ Á kunna de le kò, á yɛ ó gbɛ kũ ò kú Masedonia bùsu gũnnɔ ñ pínki. Ma gbɛnɔ, o lé dàáwa, àgɔ kɛ le àgɔ géo, ¹¹ à zé wɛtɛ àgɔ kun yãkɛtɛ sari, á baadi á zǐda yã kɛ à á zǐda zǐ kɛ, lálkũ o dítɛárɛ nà, ¹² de á kunna le à ká bàaidɛnɔgu, de àsun fu á zǐdaa à da gbɛkeiro.

Díkiri sunaa

¹³ Ma gbɛnɔ, o yɛ àgɔ yãpura dɔ gbɛ kũ ò andunia tònnɔ yã musu, de á pɔ sún-gɔ sira lán gbɛ kũ ò tãmaa víronɔ bàro yãì. ¹⁴ Zaakũ ò sì kũ Yesu gá à fute, len dɔ Luda ni tó gbɛ kũ ò andunia tò Yesu gũnnɔ era ò su kãao lɛɛlɛ.

¹⁵ Yã kũ óten oárɛ díkĩna bi Díkiri yádannɛnaamɛ. Ókɔnnɔ gbɛ kpára kũ ónigɔ kun ari Díkiri sugɔɔ zǐnnɔ, óni dɔ gbɛ kũ ò andunia tòo pínɔnɛ arero. ¹⁶ Díkiri mé ani bo ludambe, à kipa kũ yádittɛnnɛnaao kũ malaika gbɛ zɔkɔ kòtooo kũ Luda kãkãki ɔo, gbɛ kũ ò gá Kírísí gũnnɔ ni vu bona gan káaku, ¹⁷ abire gbera ókɔnnɔ gbɛ kpára kũ ó kunnɔ, oni ó sɛtɛ kũnwo lɛɛlɛ ari ludambe lukun ò da Dikirilɛ ña gũn, gbasa ògɔ kú kãao ari gɔɔ sɩnda pínki. ¹⁸ Abire yãì à kɔ laakari kpátɛ kũ yã pìio.

5 Ma gbɛnɔ, yã pìi kɛna kɛ a kegɔɔ oárena zé víro, ² zaakũ á dɔ sãnsãn lálkũ kpãni dì su gwãani nà. Len anigɔ de Díkiri sugɔɔ zǐ le. ³ Tó gbɛnɔ ten pì, ó aafia, ó kun ó laakariia, kakatena ni suñma kãnto lálkũ nɛ'iwãwã dì su nòsɩndarea nà, oni boro. ⁴ Ákɔnnɔ sɔ ó gbɛnɔ, á kú gusiranlo, gɔɔ pìi ni suáwa lán kpãni

bàro, ⁵ zaakū gupura gbēnɔn á ũ, fānan-tē gbēnɔn á ũ á pínki. Gwāani ke gusira gbēnɔn ó ũro. ⁶ Abire yāi òsun i o lán dakenɔ bàro. Ò itē ke ògō kú ó laakariia. ⁷ Iorinɔ dì i o gwāani, wēderinɔ sō òdì wēde ke gwāani. ⁸ Ókōnɔ sō, zaakū fānantē gbēnɔn ó ũ, ògō kú kú laakariio, ò ludanaanikena kú yenyīo da mō uta ũ, ò surabana tāmaa kú mō fūra ũ. ⁹ Zaakū Luda dí ó dite à pɔfē kipawáro. À ó dite à ó sura ba ó Dikiri Yesu Kirisi gāime. ¹⁰ Àkū mé à gà ó yāi de ògō kú káo, tó ó bēne ke o andunia tòn yá. ¹¹ Abire yāi à lé dakōa, à kō gba gbāna, lākū áten ke nà.

Pɔlu yāditena Tesalonikadenɔne

¹² Ma gbēnɔ, o wé kèáwa, à bèere lí gbē kú òdì zī ke á ténɔne, kú ò iko vīáwa Dikiri gūn, òteni á da zéanɔ. ¹³ À n gākuri dōñne manamana yenyī gūn zī kú òten ke yāi. Àgō nna kú kōo. ¹⁴ Ma gbēnɔ, o lé dāáwa, à fayasaridenɔ da zén, à gbē yīdanɔ gba swēē, à laakari dɔ gbānasari-

denɔa, à mena kú gbē sīnda pínki. ¹⁵ À laakari ke, á gbēke sún a vāni fina bo kú a vānioro. À zé wete àgō a mana kekōne kú gbē sīnda pínki gɔɔ sīnda pínki.

¹⁶ Àgō kú kú pɔnnao gɔɔ sīnda pínki. ¹⁷ Àgō adua ke lakanaa sari. ¹⁸ Àgō Luda sáabu kpá yā sīnda pínki musu. Abire mé à deáre a pɔyenyīna ũ Kirisi Yesu gūn. ¹⁹ Àsun Luda Nini té kú àdi kángu dedero, ²⁰ àsun annabikeyā gya boro. ²¹ À yā sīnda pínki tàasi ká, àgō a mana kūna, ²² à mì kē vānikena buri sīnda pínkia.

²³ Luda Aafiade tó á kunna gō kú adona yā sīnda pínki gūn, à á nini kú á wëndiio kú á mēeo dākpaáre aafia taari sari ari ó Dikiri Yesu Kirisi sugɔɔ. ²⁴ Luda kú à á sísí à á sé náani vī, ani yā pì kéáre.

²⁵ Ma gbēnɔ, à adua kewere. ²⁶ À fɔ kpá ó gbēnɔa n pínki kú Luda gbēnɔ lépem-mananao. ²⁷ Ma naáre Dikirii, à takada dí kyó ke ó gbēnɔne n pínki. ²⁸ Ó Dikiri Yesu Kirisi gbēke kéáre.

TESALONIKADENŌ TAKADA PLADE

Yākpatékéna Kirisi sugɔɔɔa

1 Makū Pɔlu kū Silasio kū Timotio, ókɔɔ mé o takada díkína kē Tesalonika sɔsi gbē kū ò kú Luda ó De kú Dikiri Yesu Kirisioo gūnnɔne. ²De Luda kú Dikiri Yesu Kirisio gbēke kéáre, à á gba aafiaa.

³Ó gbēɔ, à kù ògɔ Luda sáabu kpá á yā musu gɔɔ sīnda pínki, lákū à mana nà, zaakū á ludanaanikena ten gé are manamana, akūsɔ yenyī kū á baadi vī kú kōo ten kara. ⁴Abire yāi odi lé gbē á yā musu Luda sɔsino gūn, lákū áten wé-tāmmana kú wari pínkio fɔ nà kú me-nao kú ludanaanikenaao. ⁵Abire m̀wewere kú Luda dì yā gɔgɔ kú gbēɔ a zéame. Abire yāi a ka à gē kpata kú à bò Luda kīnaa gūn kú áten wari ke a yāi. ⁶Luda dì yā ke a zéame. Ani wé tā gbē kú òten wé tāáwanɔ, ⁷ani ákɔɔ kú òteni wé tāáwanɔ gba ĩampaki kú ókɔɔ, tó Dikiri Yesu bò ludambe kú a malaika gbānanɔ ⁸kú tévuraao. Ani wé tā ludadɔrisari kú odi ó Dikiri Yesu baaru nna síronɔ. ⁹Kakatena lakanasarin Luda ni wé tāomma. Oni ní kpake Dikiri are kú a gbāna gakturideo. ¹⁰Tó à sù gɔɔ pì zì, ani t́ bo a gbēɔ yā musu, gbasaa a náanikerii pínɔ a mana bo ní pínki. Anigɔ kú ní té, zaakū a yā kú o òáre sì.

¹¹Abire yāin odigɔ adua kéáre baala'i, de ó Luda tó á kunna ká gwena kú à á síisia, à yā mana kú a ze kú a kenaaonɔ kú zì kú áten ke a náanikenaa gūnnɔ pínki papaáre kú a gbānao. ¹²Dikiri Yesu t́ ni bo á musu, ákɔɔ sɔ á t́ ni bo a musu ó Luda kú Dikiri Yesu Kirisi piio gbēke yāi.

Ludayādarisari

2 Ó gbēɔ, Yesu Kirisi suna kú ó kɔkakaranaao de ò daale yā musu, o

wé kéáwa, ²àsun tó á laakari fute aragaró. Tó annabi yāke waazi ke takada kú ò pì à bò ó kīnaa pì, Dikiri sugɔɔ kà kò, àsun bídi kero. ³Àsun tó gbēke á sàte kú yā bire takaoro, zaakū gɔɔ bire ni suro, séto gbēɔ bona Luda kpe gɔɔ kà gĩa kú ludayādarisari kú à m̀i pè kakatena zéa bona gupuraa. ⁴Ani gí pɔ kú òdi ní dite dikiri ũnci kú pɔ kú òdi donyī kénnɔnɔ pínki, ani a zida bi deńla, ani gé à vute Luda kpén, à a zida dite Luda ũ se. ⁵Gɔɔ kú má kú kááo ma yā pìi òáre. Ádi don-loo? ⁶Á dɔ pɔ kú àteni a dádá de àsun bo a gɔɔ áro yá? ⁷Zaakū ludayādasari ten ɔ tá asiri gūn kò. Ani boro, séto gbē kú àten kpáne gò zén baasiro, ⁸ludayādarisarii pì ni gbasaa à bo sà. Dikiri Yesu ni a de kú a lé'iao, à a kakate kú a suna gakturio. ⁹Ludayādarisari pì ni su kú Setan gbānao à daboyānɔ kú yābonsarenɔ ke kú sèeda éke buri sīnda pínkio. ¹⁰Ani manafiki buri sīnda pínki ke gbē kú ò m̀i pè kakatena zéanɔne, kú ò gí yāpura kú ani ní sura bai yāi. ¹¹Abire yāi Luda ni likarana pásí zímma de ò éke náani ke. ¹²Yā ni gbasaa à vute gbē kú odi yāpura síro kú òdi ponna ke kú a vānionɔ ní pínki.

Luda á sé de à á sura ba

¹³Ó gbē Dikiri yenyīdenɔ, à mana ògɔ Luda sáabu kpá gɔɔ sīnda pínki á yā musu, zaakū Luda á sé zaa káaku, de à bo kú a Nini kú à tò o gɔ a pɔ ũ gbānao á yāpura sina yāi. ¹⁴Luda á sísi à á sé baaru nna kú o kpááre yāi, de á baka gɔ kú ó Dikiri Yesu Kirisi gakturio gūn. ¹⁵Abire yāi ó gbēɔ, à ze gbāna, àgɔ yā kú o dàáre kú léo ke takada gūn kūna. ¹⁶Ó Dikiri Yesu Kirisi kú Luda ó Deo yewái, a gbēke gūn à ó laakaríi kpátewere ari gɔɔ sīnda pínki, à támaa mana dàógu. ¹⁷À á laakari kpátéáre, à á gba gbāna yāmanakena kú yāmana'onaao gūn pínki.

À adua kewere

3 Yā kū à gòn dí, ó gbēnɔ, à adua kewere, de Dikiri yā le à dagula lika-
lika, àgɔ bèrere vīnne lākū à vī á kīnaa
nà. ²À adua kewere de à ó bo gbē vāni
dɔɔsaridenɔ ɔī, zaakū adi ke gbē sīnda
pínki mé à Luda yā sìro. ³Dikiri náani
vī, ani á gba gbāna, ani á sí a vānia. ⁴O
á náani kè Dikiri gūn kū áten yā kū o
òárenɔ ke, akūsɔ́ ánigɔ́ ke. ⁵Dikiri tó à
Luda yenyī kū Kirisi menao gbáze dɔ́ á
swèn.

Òsun ma'ā kero

⁶Ó gbēnɔ, o naáre Dikiri Yesu Kirisii,
à kē ó gbē kū ò ma'ā vīnɔa, kū òdi zī
ke kū yā kū o dànnɛoronɔ. ⁷Á dɔ́ kū á
zīdao, kū à mana àgɔ́ té ó ágbai, zaakū
ma'ādenɔn ó ũ gɔɔɔ kū ó kú á téro. ⁸Ódi
gbēke póble sí o blè fīnabonaa sariro, o
zī kè gwāani kū fānantēo, o wari kè ari í

sìwá, de òsun gɔ́ á gbēkene aso ũro yāi.
⁹Ó a zé vī à kpáwái, ama o kè le de à
ó ágba sé yāime. ¹⁰Gɔɔɔ kū ó kú kááo,
o òdi kū gbē kū à ye zīkenaaairo ni pó
blero. ¹¹O mà kū á gbēkenɔ ma'ā vī, òdi
póke kopiro, séde gude. ¹²O òdi gbē bire
takanɔne, o naáre Dikiri Yesu Kirisii, ò
vuteki kū ò zī ke ò í zīda gwa.

¹³Ákɔnɔ sɔ́ ó gbēnɔ, àsun kpasa kū yā-
manakenaaoro. ¹⁴Tó gbēke dí yā kū o
òáre takada dí gūn daro, à a yā bo à díte.
Àsun kakara káaoro, de wé'i le à a kū yāi.
¹⁵Ama àsun a sé á ibere ũro, à lé daa á
gbēndo ũ.

¹⁶Dikiri Aafiade á gba aafia gɔɔɔ sīnda
pínki yā sīnda pínki gūn. Dikiri gɔ́ kú
kááo á pínki. ¹⁷Makū Pɔlu makū mé ma
fɔkpammana díkīna kè kū ma zīda ɔo.
Abirekūme ma takada pínki sèeda ũ, len
madì kè le. ¹⁸Ó Dikiri Yesu Kirisi gbēke
keáre á pínki.

TIMŌTI TAKADA KAAKU

Yādannerinɔ gbana laakarii

1 Makū Pɔlu, Kirisi Yesu zìrii lákū Luda ó Surabari kū Kirisi Yesu kū ó wé dɔiio ditemene nà, ²ma takada dí kènne Timŏti, ma né'ina Yesu zé gūn. De Luda kū ó Dikiri Kirisi Yesuo gbēke kenne kū sūruuo à n gba aafiaa.

³Lákū ma nakaramma nà gɔɔ kū maten gé Masedonia būsun, n gɔ Efesu n o gbēkenɔne òsun yā kū àdi kɔ sé kū Luda yāoro dañne doro. ⁴Òsun laakari dɔ gara kū dizinɔ tɔ kɔnɔwena kū à lé vīrooa doro. Abire di su kū lékpakɔanaaome. Àdi tó Luda zī kū àdi bo a náanikenaa gūn gé arero. ⁵Ma yā pīi dite de ògɔ yenyī vī yāime, yenyī kū àdi bo nēsepura kū laasunlena dokɔnɔ kū ludanaanikena manafikisarioo gūn. ⁶Gbēkenɔ pà yā pìnɔne ò gè yā pāpā onan. ⁷Ò ye ògɔ de Musa doka yādan-nerinɔ ũ, ama ò yā kū òten o gbáze dɔro ke yā kū ò zèanɔ.

⁸Ó dɔ kū doka pīi mana, tó gbē ten zī kea a zéa. ⁹Ó dɔ dɔ kū Luda dí doka dite gbē mananɔ yāiro, séde dokadarisarinɔne kū sāgbānadenɔ kū ludawekerisarinɔ kū durunnakerinɔ kū ludad̄risarinɔ kū donyīrisarinɔ kū de kū dao dèrinɔ kū gbēderinɔ ¹⁰kū zinakerinɔ kū pāpābēnekerinɔ kū lágilaginɔ kū ékedɔnɔ kū yādimmarinɔ kū gbē kū òdi bo yādannena zéde kpenɔ n pínki. ¹¹Yāzede pīi kɔ sī kū baaru nna gakuride kū Luda arubarikade a kpanaa nāmene ma ɔio.

Lákū Luda gbēke kè Pɔlune nà

¹²Ma Kirisi Yesu ó Dikiri kū à ma gba gbāna sáabu kè, zaakū à ma náani kè à ma se mà zī keare. ¹³Ma a tɔ bēnee sī yā, ma wé tà a gbēnɔa, ma gbāna mōñne. Bee kū abireo à sūruu kè kūmao, zaakū ma kè wésirakenaa gūmme kū a

náanikenasario. ¹⁴Akū ó Dikiri gbēke zɔkɔ kèmene, à tò ma a náani kè, akū má yenyī kū à de ó pɔ ũ kunna Kirisi Yesu gūn vī. ¹⁵Yā díkīna bi yāpurame, à kū ò sí oplapla. Kirisi Yesu sū andunia gūn durunnakerinɔ surabana yāi. Makū, ma durunna mé à de dakenɔ pɔla, ¹⁶akū Luda ma wēnda gwà, de mena zɔkɔ kū Kirisi Yesu kè kū makū durunnakeri kàsaraao bo gupuraa, de àgɔ de sèeda ũ gbē kū oni a náani ke ò wēndi kū àdi lákaro lenɔne. ¹⁷Luda mèn do légelege, gɔɔ sīnda pínki Kína kū àdi garo akūsɔ òdi a e kū wéoro gɔ bēere vī kū gakurio gɔɔ sīnda pínki, aami.

¹⁸Ma né Timŏti, lákū ò gīnake ò annabikeyā ò n yā musu nà, maten yā pīi danne, de ngɔ kūna n zī mana káo ¹⁹ludanaanikenaa gūn kū laakarii kpátēna. Gbēkenɔ yā pínɔ kpà sākoto, akū n ludanaanikenaa di lé kúte. ²⁰Imeneu kū Alesandao kú n té. Ma n kpá Setanwa, de ògɔ dɔ kū òdi dɔke kū Ludaoro.

Donyikenaa

2 Káaku gīa ma lé dàmma, à adua ke gbē sīnda pínkine à zé gbekañne, à kúte ke Ludane n yāi kū sáabukpanaa. ²À adua ke kīnanɔne kū gbānadenɔ n pínki, de ò le ògɔ kun aafia yāketi sari ludayāmarinɔ ũ, ó kunna gɔ bēere vī.

³Abirekū mé à mana, àdi ká Luda ó Surabarin. ⁴À ye gbē sīnda pínki surabana le ògɔ yāpura dɔ.

⁵Zaakū Luda mèn dome, akūsɔ yākekeri kun mèn do Luda kū bisāsirinɔ dagura, àkūme bisāsiri Kirisi Yesu ũ.

⁶À a zīda kpà à gbē sīnda pínki bò, akū ò a sèedaa kè a gɔɔa.

⁷Abire yāi Luda ma dite a kpàkpakeri kū a zīriio ũ, de mà a donyī zé yāpurade da buri pāndenɔne. Yāpura maten o, adi ke ékenlo.

⁸Má ye gɔgbēnɔ adua ke gu sīnda pínkia, ò ɔ sé musu gbāsī sari, pɔfē kū

lékpakōanaao sari. ⁹Má ye dō nōgbēno ní zīda keke a zéa yōgōkenaa sari, zīdamōn-nenaa baasi. Adi ke kū mī yōgōde tā-naao ke wura kū ōso nōmanablebōno ke biza ɔgodenonlo. ¹⁰Ō ní zīda keke kū yā-manakenaao lākū à kū nōgbē donyīrino ke nà. ¹¹Nōgbēno yā dada yītena, ò mī nate yā sīnda pínki gūn. ¹²Madī we nōgbēno yā dada gōgbēno ke ògō iko vīm-maro, séde ògō yītena kítikiti. ¹³Zaakū Adamun Luda kē káaku, a gbera Awau. ¹⁴Adi ke Adamun ò sàtero, nōgbēno ò sàte à gō taaride ū. ¹⁵Ama tó nōgbēno mena fō kū ludanaanikenaao kū yenyio kū kúadonaao zīdamōn-nenaa baasi, oni né i aafia.

Sosi gbē zōkōno

3 Yā díkīna bi yāpurame: Tó gbē ye à ke gbē zōkō ū, àten zī mana ni de. ²Gbē zōkō gō kun taari sari, nōmendode ū, laakaride ū. Àgō a zīda kūna dō gbē fayade ū, nibokūri ū, gbē kū ani fō à yā dañne ū. ³Àsungō de wēderi ke gbē pāsī ūro. Àgō de nēsēdode yāketesaride ū. ɔgo sūn done arero. ⁴Àgō a ɔn kūna dō, a néno gō mī natene ògō a ɔdoki gwa. ⁵Zaakū tó gbē a ɔn kūna dōro, ani ke dera à fō à Luda sosi gbēno gwaa? ⁶Àsungō de Yesude dufu ūro, de àsun ía dā à a zīda da yān lán Ibilisi bàro yāi. ⁷Àgō tó nna vī Yesusaridenō kīnaa dō, de òsun a tó íni sí, à zu Ibilisi tankutenlo yāi.

Sosi kpanyīrino

⁸Leme dō kpanyīrino gō de gbē bèere-deno ū. Òsungō de lépladenō ūro. Wē yā sūn doñne arero. Òsungō de ɔgo vāni weterino ūro. ⁹Ògō Yesu yā asirino kūna kū nēsēpurao. ¹⁰Ō ní yā gwa gīa, tó òdi yāke lem̄maro, gbasa ò ní dite kpanyīrino ū. ¹¹Leme dō ní nōno gō de nōgbē bèere-deno ū, laakaridenō ū, ògō náani vī yā sīnda pínki gūn. Òsungō de kōmōto-deno ūro. ¹²Kpanyīri gō de nōmendode ū, àgō a ɔn kū a néno kūna dō. ¹³Gbē

kū ò ní zī kē a zéano gwena nigō mana, ní laakari nigō kpatena ní Kirisi Yesu náanikenaao gūn manamana.

Ó donyīze asiri zōkō

¹⁴Bee kū maten yā dínno onne, ma dite mani su n gwa saa. ¹⁵Tó ma suna sù à gūi kē, má ye ògō dō lākū à kū ògō kun Luda ɔndenō ū nà. ɔnde pinōme Luda Wëndide sosi ū, yāpura pétéki ū kū a gbānalekio. ¹⁶Ó donyīze asiri kū à bò gupuraa zōkō yāpurame:
À bò à sù bisāsiri ū,
Luda Nini yāpura kpàa,
malaikano a è.
Ò a yā waazi kē burino té,
ò a náani kē andunia gūn,
Luda a sè à tà kāao gakuri gūn.

Tè yāno

4 Luda Nini ò swáswa kū ɔro kpede gbēkeno ni pā kpá Yesu zéi, ò té yā kū tānāno dì ékedeno da a onanyī ò ní sàte. ²Manafikide pino a mana dōkōne kū a vānioro, ní nēsē gana lākū ò pi gē wānan ò kēo bà. ³Òdi gbēno dādā nōsenaai kū zākenaao, akūsō òdi pōble tèbona dite gbēno, pōble kū Luda kē a náanikeri kū ò yāpura dōno yāi, kū à de ò ble kū sáabukpanaao. ⁴Pó kū Luda kē sīnda pínki maname. Òsun a ke tè boro, ò ble kū sáabukpanaao, ⁵zaakū Luda yā kū ò aduakenaao gbāsī bòn.

Kirisi Yesu zikeri mana

⁶Tó n yā pino dà n gbēno, ònigō de Kirisi Yesu zikeri mana ū kū ò gwà kū ó donyīze yāno kū yādanne mana kū ní téiio. ⁷N mī kē futeokaragara kū àdi kō sí kū Luda yāoroa. N n zīda tūtu ke de ògō de ludayāmari ū. ⁸Mètutukenaao àre vī fīti, ama dena ludayāmari ū àre vī yā sīnda pínki gūn, zaakū abire dì su kū wëndiio gbāra kū ziao. ⁹Yā díkīna bi yāpurame, à kà ò sí ɔplapla. ¹⁰Òdi zī ke òdi ɔsi ká a musu, zaakū ó wé dō

Luda Wèndidei. Àkùme gbē sīnda pínki Surabari ũ, atēnsa a náanikerinɔ.

¹¹ Ñ yā pìnɔ diteñe ñ dadañne. ¹² Ñsun tó ò n kefennakena gya boro. Ñ tó n kunna zé mɔ Yesu náanikerinɔne yá'ona gūn kú yākenaao kú yenyīo kú ludanaanikenaao kú kunna gbāsī sario. ¹³ Ari màgɔ su ñ wé tã ñ Luda yā kyó ke gbēñne, ñ dañne ñ lé daom̃ma. ¹⁴ Gba kú Luda dānne gɔɔ kú ò annabikeyā ò n yā musu, akūsɔ gbē zókɔnɔ ɔ nānamma, ñsun pā kpáiro. ¹⁵ Ñ laakari dɔ yā pínɔa ñ mē kpáa, de gbē sīnda pínki n gena are e. ¹⁶ Ñ n zida yā kú n yādannenaao tāsī ká. Ñgɔ gé are kú yā pínɔ. Tó n kē lē, ñni n zida sura ba kú gbē kú òten sã kpá n yāinɔme.

Gyaanɔnɔ kú don'aredenɔ yā

5 Ñsun kpākē mare zókɔiro. Ñ lé daa lán n de bà. Ñ lé da kefennanɔa lán n vīni kú n dakūnanɔ bà. ² Ñ lé da nɔgbē zókɔa lán n da bà, ñ lé da nɔ gbānaa lán n dāre bà kú nēsepuraɔ.

³ Ñ kpá gyaanɔ kú ò gbēke vironɔi. ⁴ Tó gyaanɔ nénɔ vī ke daikorenɔ, ò n danenɔ gwanaa dada gīa n donyikenaa gūn, ò fina bo n denɔne kú n danɔ, zaakū abirekū dī ká Ludagu. ⁵ Gyaanɔ kú à gbēke vīro wé dɔ Ludai, àgɔ adua ke àgɔ kpányī gbekaa gwāani kú fānantēo. ⁶ Gyaanɔ kú a zida poyeinaa dī done are bi gēeme, bee tó à bēne. ⁷ Ñ yā pìnɔ dañne de gbēke sún n taari ero. ⁸ Tó gbē teni a danenɔ gwaro, atēnsa a ondenɔ, à bò Luda yā kpeme, Yesusaride deala. ⁹ Nɔgbē kú à de ò da gyaanɔnɔ tén di: Nɔgbē kú à kà wē baaakɔ, akūsɔ à zā kē gēn dɔ, ¹⁰ ò a dō yāmanakeri ũ, nēgwari mana ũ, nibókūri Luda gbēnɔ gbá pìpiri ũ, takasīde kpanyīri ũ, nɔgbē kú à mē kpà yāmanakena pínkia ũ. ¹¹ Ñsun gyaanɔ nɔ gbānanɔ danlo, zaakū tó n gɔ nidenaa fūte, n nana Kirisia ni busame, onigɔ ye ò zā ke, ¹² ò n zida da yān, kú ò lé kú

ò sēne yā gbòro yāi. ¹³ Abire gbera òdi ma'a dada, òdigɔ gēgē ɔn kú ɔnnwo. Adi ke ma'adenɔme n ũ adoro, òdi gɔ gbēpiri guderinɔ ũme dɔ, òdi yā kú à de ò oro o. ¹⁴ Abire yāi má ye gyaanɔ nɔ gbānanɔ zā ke, ò né i ò laakari dɔ bea, de òsun ó iberenɔ gba zé ò ó tó vāni síro yāi. ¹⁵ Ñ gbēkenɔ bò ò tē Setanyī kò. ¹⁶ Tó Yesude nɔgbē ke gyaanɔnɔ vī a bea, àgɔ kpányī. Àsun tó ò gɔ sɔsine aso ũro, de ò le ò kpá gyaanɔ kú ò gbēke vironɔi yāi.

¹⁷ Gbē zókɔ kú àdi doñne are a zéaa kà ò fina bone leu pla, atēnsa gbē kú à waazikena kú yādannenaao kokari vī. ¹⁸ Luda yā pì: Àsun lésɔ da zù kú àten pɔ gbēnero. À pì dɔ: Zíkərii kà à a làada le. ¹⁹ Ñsun gbē kú à sù kú gbē zókɔ káarao yā síro, séto sèedadennɔ kà gbēnɔn pla ke aakɔ baasiro. ²⁰ Ñ kpākē gbē kú ò durunna kénɔi gbē sīnda pínki wára, de vīna le à gbē kparanɔ kú. ²¹ Ma nanne Luda kú Kirisi Yesuooi kú malaika kú à n sénɔ, ñgɔ yā pìnɔ kúna, ñsun gbēke tē boro. Ñsun yāke ke gbēkene úblembe yāiro. ²² Ñsun wā ñ ɔ na gbēa ñ a da Luda zínlo. Ñsun tó n ɔ gɔ kú gbēke durunna gūnlo. Ñgɔ n zida kúna gbāsī sari. ²³ Ñsun í pā mi atēnero. Ñgɔ sèwē gá fíti n nēse yāi kú n gyākena gēn baaakɔ.

²⁴ Gbēkenɔ durunna dī bo gupuraa ari ògɔ gé a yā gɔgɔ kúnwo, gbēkenɔ sɔ n pɔ dī bo likalikaro. ²⁵ Leme dɔ yāmanakena dī bo gupuraa, bee a kú odi ero ni le à gɔ utenaro.

6 Gbē kú ò de zò ũnɔ n dikirinɔ dite gbē bēeredenɔ ũ ò mī naterine a sīnda pínki gūn, de òsun Luda tó kú yā kú odi dañneo vāni boro yāi. ² Gbē kú n dikirinɔ de Yesu náanikeri ũnɔ sún dɔke kúnwo kú ò de kɔ gbēnɔ ũ yāiro. Ò zò bleñne manamana, zaakū gbē kú òteni n zī àre blenɔ bi Yesu náanikerinɔme, n gbē yenyīdenɔme. Ñ yā pìnɔ dañne, ñ lé daom̃ma.

Yena ɔɔɔi

³Tó gbēke ten yā pānde dañne, akūsō adi ze kũ ó Dikiri Yesu Kirisi yāzedeo kũ ó zé yādannenaao, ⁴īadāriime, à yāke dōro, lékpakōana kori kũ yāgwana lakanasario a kũ gyā ũ. Yā bireno di tó gbēno nēsegōba kpá, ò fiti ke, ò kō sōsō, ò laasun vāni lé kũ kōo, ⁵ògō īni kũ kōo. Gbē pino laasun kotina, yāpura í kē, òdigō da donyīkena bi ɔɔwetezeme. ⁶Donyīkenaa àre zōkō yāpura, tó gbē zē kũ pō kũ à vīo. ⁷Zaakū ódi su kũ pōkeo andunia gūn laro, óni tá kũ pōkeo sōro. ⁸Tó ó pōble kũ pōkasano vī, abirekū mē le. ⁹Gbē kũ ò ye ò gō aruzekede ũno di í zīda da yōgwana tankuten. Pōnidena mīsari karií di gēngu à í kpá kisira kũ kakatenaaoi. ¹⁰Yena ɔɔɔi mé à de yā vāni sīnda pínki zīni ũ. Gbēkeno a kōde kē ari ò kē ó donyīzea ò wāwā zōkō kpá í zīdai.

Ñ ɔsi mana ká

¹¹Zaakū Luda gbēme n ũ, ò bàa sí yā pínone, ò tó yā mana gō donne are kũ yākena a zēaa kũ ludanaanikenaao kũ yenyīo kũ menao kũ busekenaao. ¹²Ñ

ó donyīze ɔsi mana ká, ò wēndi kũ àdi lākaro sí, zaakū abirekūn Luda n sisia ɔɔɔ kũ n lé mana sēne pari wára. ¹³Ma nanne Luda kũ àdi wēndi kpá pō sīnda pínkiai kũ Kirisi Yesu kũ à yā mana ò Pōntiu Pilatineeo, ¹⁴ngō yā kũ ò ditenne kūna gbāsī sari taari sari ari ó Dikiri Yesu Kirisi sugōɔ zī. ¹⁵Gbānade mēn do Arubarikade, kīnāno Kína, dikirino Dikiri mé ani Kirisi pī bo gupuraa a ɔɔɔa. ¹⁶Àkū mé àdi garo ado, àdigō kú gupura kũ òdi fō ò nairo gūn. Gbēke dí wé sialero, oni fō sero. Àkū mé à gakuri kũ gbānao vī ɔɔɔ sīnda pínki, aami.

¹⁷Ñ o andunia tera díkīna aruzekedenone, òsun ía dāro. Òsun gbāna le ɔɔɔda náanisariaro, ò gbāna le Luda kũ àdi pō sīnda pínki kpáwá zōkō ò pōnna keooa. ¹⁸Ñ oñne ò a mana ke, ò nna keñne, ò ɔ poroñne, ògō gbēke vī. ¹⁹Lán abirekū bà oni zāna mana di í zīdane aruzenna pō ũ, oni wēndi kũ à de wēndi ũ yāpura le.

²⁰Timōti, ò yā kũ Luda nanne n ɔi kũ gbāna. Ñ mī kē ludayādanasari yā pāpā onaaa kũ yālekperē'ona kũ òdi pī dōnaao.

²¹Gbēkeno zēo, akū ò pā ó donyīzene.

Luda gbēke keáre.

TIMOTI TAKADA PLADE

Pɔlu tékpana Timotigu

1 Makū Pɔlu, Kirisi Yesu z̄irii Luda pɔyenyinaa gūn wēndi kū à a lé sè Kirisi Yesu gūn yā musu, ²makū mé ma takada dí kēnne, ma né yenyide Timoti. De Luda kū ó Dikiri Kirisi Yesuo gbēke kenne kū sùruuo, à n gba aafiaa.

³Ma sáabu kè ma dizino Ludane kū madì doi kū n̄sepura, zaakū n yā digō dɔmagu lakanaa sari ma aduakena gwāani kū fānantēoo gūn. ⁴Tó wētē kū à bōmma yā dōmagu, madì n bege keme, madigō ye ò wé sikōle, de ma ponna ke zōkō. ⁵N ludanaanikena kū n̄sè mēn doo yā dɔmagu. N dai Loisi kū n da Yunisio Luda náani kè le se, akūsō má dō sānsān kū nten ke le se.

⁶Abire yāi maten dōngu, n̄ fute n̄ ze kū gba kū Luda dānneo goro kū ma ɔ namma, ⁷zaakū Nini kū àdi ó gba gbāna kū yenyio kū zidakūnadōnaaon Luda kpawá, adi ke nini vīnadenlo. ⁸Abire yāi n̄sun wéi kū kū ó Dikiri yā onnenaao. N̄sun wéi kū kū ma yāoro, makū kū ò ma da kpésiran Kirisi yāi. N̄ wari kū òdi ke a baaru nna kpāna yāi ke kūmao kū Luda gbānao. ⁹Àkū mé à ó sura bà, à ó sísi o gō a pō ū. Adi ke yā kū o kē yāinlo, a zīda poyenyina yāime kū gbēke kū à kēwero zaade goro dí naaro. ¹⁰Gbēke pīi bō gupuraa ó Surabari Kirisi Yesu pī sunaa gūn sà. À ga gbāna kàkate, à wēndi kū mēvānasarioo bōwere gupuraa a baaru nna kū òdi kpā gūn. ¹¹Luda ma dite a z̄iri ū, de mà baaru pīi kpākpa ke mà a yā dānne. ¹²Abire yāin maten wari dí kei, ama wéi dī ma kūro, zaakū má gbē kū ma a náani kè dō, akūsō má dō sānsān kū ani fō à yā kū à nāmene ma ɔi dākpā ari a sugoro zī. ¹³Ngō yā kū n mà ma lén ari a zīniaa pī kūna yāzededannena ágba ū kū ludanaanike-

naao kū yenyi kū ó vī Kirisi Yesu gūnwō. ¹⁴N̄ yā mana kū Luda nānne n ɔi kū gbāna kū a Nini kū à kú ó gūn gbānao.

¹⁵N̄ dō kū Asia būsudenɔ ma zukūna ní pínki. Figelu kū Emogeneo kú ní té. ¹⁶Dikiri wēnda dō Onesiforu bedenone! Zaakū à sù à ma n̄sè kpatenamene lé víro, adi wéi kū kū ma dana kpésiran yāoro. ¹⁷Kū à sù Romu gōnɔ, à ma wete ari à gē à bōma. ¹⁸Dikiri wēnda dōne yākpatekegoro zī. N̄ kpányi zōkō kū à kēmene zaa Efesu yā dō sānsān.

Kirisi Yesu z̄ikari mana

2 Mōkōn sō ma né, ngō gbāna kū gbēke kū Luda vī kūoo Kirisi Yesu gūnwō. ²Yā kū n mà ma ò pari wāra, n̄ na gbē nāanidenone ní ɔi, kū oni fō ò dada gbē pāndenone. ³N̄ warikena fō kūoo Kirisi Yesu z̄ikari mana ū. ⁴Andunia yā bōkōtenaa dī do z̄ikari kū à kú zīlanne arero, de a yā ká a dikirigu yāi. ⁵Bākpakūsūri sō, tó adi bàa lé a zéaro, ani zīblena fūra lero. ⁶À kū búbari kū à zī gbāna kè a baka sé káaku. ⁷N̄ laasun lé yā kū ma òo pīnɔ, zaakū Dikiri ni n gba ɔndō a pínki gūn.

⁸N̄ dōn kū Yesu Kirisi bi Dauda burime, akūsō à vū bona gan. Baaru nna kū madì kpán gwe. ⁹Abire yāin maten wari ke. Ò mōo kàma lán dākeri bà, ama Luda yā dí sí mō káaro. ¹⁰Abire yāi madì yā sīnda pínki fō gbē kū Luda ní sēno yāi, de mōkōn se Luda ní sura ba, ò gakuri kū àdi lākaro le kunna Kirisi Yesu gūn.

¹¹Yā dīkīna bi yāpurame:

Tó o ga káao, ónigō kú káao.

¹²Tó o mena fō, óni kí ble káao.

Tó o ledi kpāi, ani ledi kpāwái se.

¹³Tó ó náani víro, à kpé náani vī, zaakū ani we à ledi kpā a zīdairo.

Dikiri z̄ikeri mana kū lékpakōanao

¹⁴N̄ yā pīnɔ dō n gbēngū, n̄ nañne Luda òsun lékpakōana ke yānɔ musuro. À àre víro, adi gbē kū òten manɔ yakame.

¹⁵ Ñ kokari ke de Luda n saabu kpá, zíkari kú àdi yā yāpura wēkōāñne sūsu ũ, kú wé'i dī a kú a zī yā musuro. ¹⁶ Ñ pā yābōtena pā kú àdi kō sé kú Luda yāorone. Àdi gbēno ludayādanasari karañneme, ¹⁷ akū yā kú òdi dañne dī dañla lán fōnna bà. Imeneu kú Filetuo kú n té. ¹⁸ Ò kē yāpura, òdi pī ò fūte bona gan kō, òdi gbēkeno ludanaanikena yakañne. ¹⁹ Bee kú abireo ē kú Luda kpàte zena gbāna, ò yā dīkīna kēa: Dikiri gbē kú ò de a pō ũno dō. Gbē kú àdi Dikiri sīsī mī kē yā vānia.

²⁰ On da digō pōno vī dasi. Ò a keno kē kú wurao kú andurufuuo yātikisikebo ũ, akūsō ò a keno kē kú lío kú gbūio yāfitikebo ũ. ²¹ Tó gbē o bōte yā bèeresari gūn, ani gō yātikisikebo ũ, anigō anfāni vī Dikirine, anigō kú adona yāmanakena pínki soru gūn. ²² Ñ bàa sí kefenna pónidenanone, n tó manakena kú ludanaanikenaao kú yenyīo kú kunna kú kōo nnao donne are leele kú gbē kú òdi Dikiri sīsī kú nēsepuraono. ²³ Ñ o bōte mīsari lékpakōana kú à dōna ke viron. Ñ dō kú àdi fiti da. ²⁴ À mana Dikiri zōbleri gō fiti vīro. A nēse gō do kú gbē sīnda pínki, yādanteri mana kú àdi gbē fō ũ, ²⁵ à gbē kú òdi a yā sirono gba laakari busebuse. Òdigō dōro ke Luda ni fō à n gba zé ò nēse lite ò yāpura sí, ²⁶ ò bo Ibili-isi kú à n kú à n dá a poyenyīnaa gūn bàn, n laakari suñma.

Bisāsirino yākena goro kpedenao

3 Ñgō dō kú goro kpedeno nigō pāsī. ² Gbēno zīda yā ni doñne are, ogo ni n swē ble. Onigō de karambaanidenō ũ, zīdabirino, gbēsōsōrino, de kú dao yādarisarinō, guturunō, ludayādarisarinō, ³ gbēyākerisari- denō, sūrusaridenō, gbēyakarino, fayasaridenō, aniapāsidenō, yā mana iberenō, ⁴ bonkpedenō, laasunsaridenō, yōgōdenō. Onigō ye pōnnakenaai de Luda yāla. ⁵ Òdi donyī ke, ama ò

ye a gbānairo. Ñ ke zā kú gbē bire takano. ⁶ Ñ gbēkeno dī gē nōgbē kú òdi mī gbākenneronoi, ò n fu kú léo. Durunna sàa dà nōgbē pīnon, dà vāni mé à gōñne, ⁷ òdigō yā dada goro sīnda pínki, ama òdi fu yāpura kūnaa. ⁸ Lākū Yane kú Yamberesio bō Musa kpe nā, len gbē pīno dī bo yāpura kpe le. Ñ laasun lékpereme, ó donyize gūn pō ginyīnanome. ⁹ Ò gena are vī doro, zaakū gbē sīnda pínki n yōnkōke dō, lākū ò Yane kú Yamberesio pō dō nā.

Luda yā àree

¹⁰ Mōkōn sō, n témai. N ma kunna dō kú ma yādannenaao kú yā kú maten péaao kú ma ludanaanikenaao kú ma menakeo kú ma yenyīo kú ma zena gbānao ¹¹ kú wé kú ò tāmāo kú wari kú ma kēeo. N yā kú à ma le Antioku kú Ikōniuo kú Lisitirao dō kú wētāmmana zōkō kú ma fōo. Ama Dikiri ma bo a sīnda pínki gūn. ¹² Gbē kú ò ye ògō kun ludayāmarino ũ Kirisi Yesu gūnno ni wētāmmana le. ¹³ Gbē vānino kú manafikidenō vānikena nigō karame. Oni gbēno sāte, mōkōno se onigō sātēna. ¹⁴ Mōkōn sō, n ze kú yā kú n dàda n sì yāpura ũo. N gbē kú ò dàdanneno dō, ¹⁵ zaakū n Luda yā dō zaa n nēfitikegora. Ani fō à n gba ōndō à n ká Kirisi Yesu nāanikena kú àdi n sura baa. ¹⁶ Yā kú à kú Luda yān bō Luda kīnaa pínkime. À àre vī, zaakū àdi yāpura dañne, àdi n éke káñne n oī, àdi n gba laakarii, àdi lé dañma yākena a zéaa gūn, ¹⁷ de Luda gbē sorukena ma yāmanakena sīnda pínki zé gūn.

4 Ma nanne Ludai kú Kirisi Yesu kú ani era à su à kpata ble à yākpate ke kú gbē bēnenō kú gyāwāndenō, ² n Luda yā waazi ke. À zé kē kesō adi kero, nōgō kúo. N yā dīteñne, n kpākēñyī, n lé dañma, n yā dañne kú mena zōkōo. ³ Zaakū goro ke ni su kú gbēno ni we ò sà kpá Luda yāzededanenaairo. Oni yādanterino kakarañyī n

zīda poyeinaaame, de ò yā kū à kàngu dañne. ⁴Oni ní kòkòtò zu yāpurane ò are dɔ garanɔa. ⁵Mòkòn sɔ, ngɔ laakari vī yā sīnda pínki musu. Ñ wari fɔ, ñ baarun-nakpari kena ke, ñ n zī lé papa.

Pɔlu kunna ga léi zaa Romu

⁶Ma gɔɔ pàpa kò, oni ma aru kóte sa'o'i ũ tera. ⁷Ma ɔsi mana kà, ma bàà lè ma bɔte. Má Yesu yā kūna ma a lé pàpa. ⁸Kunna mana fùra ditena, àteni ma dā sà. Dikiri yākpatekeri mana mé ani kúmene yākpatekegɔɔ zī. Adi ke makúme ma adoro, kū gbē kū ò ye a sunaainɔ ní pínkime.

⁹Ñ zé wete ñ su ma kīnaa likalika.

¹⁰Demasi ma ton à tà Tesalonika, kū à ye anduniaí yāi. Keresensi tà Galatia būsun, akūsɔ Titu tà Dalamatia būsun.

¹¹Luku mé à gɔ kūmao ado. Ñ Maaku sé à mó leelee, zaakū àdi kpámai zī gūn man-amana. ¹²Ma Tikiku gbàre Efesu. ¹³Tó nten su, ñ ma utagyaba kū ma tò Kaapu

bea zaa Toroasi sé ñ suomenē kū ma takadanɔ, atēnsa a kū ò kè kū báraonɔ.

¹⁴Alesanda sia yā vāni kèmene manamana. Dikiri ni yā kū à kèe pì fina bone. ¹⁵Ñ laakari kei, zaakū à bò ó yā kpe pāsī-pāsī. ¹⁶Yākpatekena kūmao káaku gūn gbēke dí zé kūmaoro, ò ma ton ní pínki. Luda sún ní yā pì daro. ¹⁷Dikiri zè kūmao à ma gba gbāna, akū ma zé lè ma waazi kè ma a lé pàpa, buri pādenɔ mà ní pínki. À ma bo músu léi. ¹⁸Dikiri ni ma bo yā vāni gūn pínki, ani ma sura ba ari mà gé káo a kpatan musu. Àkū mé à gakuri vī gɔɔ sīnda pínki, aami.

Lézammanaa

¹⁹Ñ fɔ kpá Pirisila kū Akilaooa kū Onesifru bedenɔ. ²⁰Erasatu gɔ Kòrinti. Ma Torofimu tò kū gyāo Miletu. ²¹Ñ zé wete ñ su ari bunsire gɔ ká. Yubulu kū Pudenio kū Linuo kū Kalaudiao kū ó gbēnɔ pínki fɔ kpàmma. ²²Dikiri gɔ kú kúnwo. À gbēke keáre.

TITU

Titu zīkena Kereti būsun

1 Makū Pōlu, Luda zòblerii, Yesu Kirisi zīriin ma ũ. À ma zī mà gbē kū Luda n sēno kara a náanikenan mà tó ò a donyīze yāpura dō, ²de n wé gō dō wēndi kū àdi lákaroi kū Luda a lé sē zaade andunia dí kátero. Àdi éke to sōro. ³Akū yā pii bō gupuraa a goroa waazi kū Luda ó Surabarii dāmene ma ke gūn lākū à dite nà. ⁴Makū mé ma takada dí kēne Titu, ma né yāpura Yesu zé kū ó kú lēle gūn. De Luda kū Kirisi Yesu ó Surabariio gbēke kenne, à n gba aafiaa.

⁵Ma n to Kereti, de n yā kū ò gō gweno gōgō, n gbē zōkōno dite wēte kū wēte lākū ma ònne nà. ⁶À mana gbē zōkō gō kun taari sari nomendode ũ. A néno gō ludanaanikerino ũ, òsungō n dō né zāzade sāgbānadeno ũro. ⁷Zaakū gbē zōkō bi Luda zigwariime, àsungō de taaride ke iadāri ke pofēri ke wēderi ke gbē pāsī ke ogwāniweteri ũro. ⁸Séde agō de nibōkūri ũ, laakaride kū à zē kū yāmanakenaao ũ, gbē sūsū kū à kú adona akūsō à a zīda kūna dō ũ, ⁹gbē kū à zē sūsū kū yā náanide kū òdi dañne ũ, de à le à lé da gbē pāndenōa kū yāzēdedannenaao piiro, à gbē kū à bō a yā kpeno éke káñne n ōi.

¹⁰Zaakū sāyāmarisaride kū òdi gbēno likara kū n yā'onaanon dasi, atēnsa gbē kū ò zē kū tōzōyāono. ¹¹Òdi on būnu yaka. À mana ò léso dañne. Òdi yā kū à de ò dañnero dañne ogo bēne lena yāi. ¹²Kereti būsū annabi ke pì, Keretino bi ékedenome, nōbo pāsīnōme, ye'uide pōke kopirisarinōme. ¹³Yā pì bi yāpuraame. Abire yāi n kpākēnyī manamana, de ò zé sé sūsū. ¹⁴Òsun laakari dō Yudanō garaaro ke gbē kū ò kē yāpuraa yāditenano. ¹⁵Pōke digō gbāsī gbāsīsari-denōnero, akūsō pōke digō gbāsīsari lu-

dayādarisari gbāsīdenōnero, kū n laasun kū n nēseeso vāni yāi. ¹⁶Òdi pì ò Luda dō, akū n yākenaa di n éke bo. Begirinōme, òdi yā maro, òdi fō ò yā mana ke kero.

Yādannena zéde

2 Mōkōn sō, n yā kū àdi kō sé kū yāzēdedannenaao dañne. ²N da mare zōkōno ògō n zīda kūna dō gbē bēerēdeno ũ, laakaridenō ũ. Ò zé sé sūsū kū yenyio kū menao. ³N da nōgbē zōkōno dō n kunna gō de donyiri manano kunna ũ. Òsungō de guderī ke wē zōno ũro. Ò yā mana dañne, ⁴de ò lé da nōzārenōa n baadi gō ye a zāi kū a nēno, ⁵ògō de laakaridenō ũ gbāsī sari, ò laakari dō n on zīa, n baadi mī nate a zāne de òsun Luda yā vāni boro yāi.

⁶N lé da kefennanōa dō ògō laakari vī. ⁷N yāmanakena zé mōñne a pínki gūn. N yādannena gō bēere vī à kō sí kū n yākenaa ⁸kū yāzēde kū oni fō ò a éke boro, de wēi gbē kū ò bō n kpeno kū, òsun yā vāni le ò o ó yā musuro yāi.

⁹N lé da zōno ò mī nate n dikirinōne yā sīnda pínki gūn, ò yā kū ani kángu ke. Òsun yā līmmaro. ¹⁰Òsun kpāni ommaro. Ò tó ògō n dō gbē náanidenō ũ manamana, de Luda ó Surabari yā kū òdi dañne wé bo yā sīnda pínki gūn.

¹¹Zaakū Luda gbēke kū à sū kū surabanaao gbē sīnda pínkinēe bō gupuraa. ¹²Gbēke pì ten dawere ò kpe li yā kū adi kō sí kū Luda yāorone kū andunia pōnidenano, de ògō ó zīda kūna dō gbē manano ũ, ludayāmarino ũ andunia tera díkīna gūn, ¹³ó wé gō dō goro arubarikade kū óten dāa. Àkūme ó Luda zōkō ó Surabari Yesu Kirisi sugoro gakuride ũ. ¹⁴À a zīda kpà ó yāi, à ó bō vāni sīnda pínki gūn, à ó gbāsī gogo, de ò gō a zīda gbē kū ò yāmanakena ania vīno ũ. ¹⁵N yā pīno dañne n lé daomma. N kpākēnyī kū iko kū n vīo pínki. Nsun tó gbēke n gya boro.

Ò laakari dɔ yāmanakenaaaa

3 Ñ dɔ n gbɛnɔgu ò m̀i nate gbā-nadenɔne kũ ikodenɔ, ò n̄ yā ma, ògɔ́ kũ kũ yāmanakena sīnda pínki soruo. ² Òsun gbēke tɔ́ vāni síro. Ògɔ́ de n̄sɛdode yāketesaridenɔ ũ kũ ò busana gbē sīnda pínkinɛ. ³ Zaakũ ókɔnɔ se, ó faya vī yāro, ludayādarisarinɔn ó ũ. O sātɛ, ó de pɔnnakena kũ dà vāni sīnda pínkio zɔnɔ ũ. Odìgɔ́ kũ n̄sɛ vānio kũ n̄sɛgɔ́bao. Ó de begirinɔ ũ, o zākɔ́gu. ⁴ Bee kũ abireo kũ Luda ó Surabari gbēke kũ a yenyĩo bò gupuraa, ⁵ akũ à ó sura bà. Adi ke ó yāmanakena yāinlo, kũ à ó wēnda d̄ɔ́ yāime. À ó zú ò à ó í dufu, à tò o gɔ́ gbē dufunɔ ũ kũ a Nini ⁶ kũ à p̄isiwá gbānao Yesu Kirisi ó Surabarii gāi, ⁷ Abire yāi yā bò kũoo nna a gbēke yāi, o gɔ́ túbiblerinɔ ũ, ó wé dɔ́ wēndi kũ àdi lákaroi. ⁸ Yā p̄i bi yāpurame.

Má ye ñ gā na yā p̄inɔ onaaa mana-mana, de ludanaanikerinɔ le ò mè kpá

yāmanakenaaaa. Abirekũ mana, à karana vī gbɛnɔne. ⁹ Ñ pā m̄isariyā yāgaganaane kũ dizinɔ tɔ́ kɔnɔwenaao kũ fitiio kũ lék-pakɔ́ana Musa doka yā musuo, zaakũ yā pānɔme, ò karana vīro. ¹⁰ Ñ kpākē gbē kũ àdi tó ò kēkɔ́aai bee gēn pla, gbasa ñ péa. ¹¹ Ñgɔ́ dɔ́ kũ gbē bire taka sātɛ. Durunnakeriime, à a zīda b̀b̀b̀.

Lézammanaa

¹² Tó ma Atema ke Tikiku z̄imma, ñ zé wetɛ ñ su ñ ma le Nikɔp̄oli, zaakũ ma zeo mà bunsire láka gwe. ¹³ Ñ ania ke ñ zàna ke bùsu dokad̄ori Zenasine kũ Apoloo de ṕoke sún k̄iarn̄maro n̄ tá gūn. ¹⁴ À mana ó gbɛnɔ yāmanakenaa dada ò n̄ zīda kpáa, ò yā kũ à k̄o sionɔ b̀okɔte de òsungɔ́ kun pāro. ¹⁵ Gbē kũ ó kũ l̄eɛɛnɔ fɔ kp̄amma n̄ pínki. Ñ fɔ kpá gbē kũ ò yewái Yesu zé gūnnɔa. Luda gbēke k̄eáre á pínki.

FILIMO

Pɔlu Filimo sáabukpanaa

1 Makū Pɔlu kū ò ma da kpésiran Kirisi Yesu yāi kū ó Yesude dake Timotio, ókɔnɔ mé o takada díkína kɛnnɛ, ó zíkɛri dake yenyíde Filimo ² kū sɔsi gbɛ kū òdi kɔ kakara n beanɔ kū ó nɔgbɛ yenyíde Afiao kū ó zíkari dake Akipuo. ³ Luda ó De kū Dikiri Yesu Kirisio gbɛkɛ kenne, à n gba aafiaa.

⁴ N yā digɔ domagu gɔɔ sɛnda pínki ma aduakenaa gūn, madigɔ ma Luda sáabu kpá, ⁵ zaakū ma Dikiri Yesu náani kū nten kɛ baaruu mà kū yenyí kū n vī kū Luda gbɛnɔ n pínki. ⁶ Madigɔ wé kɛ, de ó kunna kɔo Yesu zén tó n wé kɛ yā mana kū ó vī kunna Kirisi gūn pínki musu. ⁷ Ma gbɛ, n yena Luda gbɛnɔi ma pɔ kɛ nna manamana, à ma laakarii kpàtemene, zaakū n n laakarii kpàtɛnne.

Pɔlu kutɛkena Filimɔne

Onesimu yā musu

⁸ Abire yāi, bee kū ma zé kà Kirisi gūn mà yā kū à mana n kɛ ditenne, ⁹ bee kū abireo ma kúte kɛnnɛ kū yenyío. Makū Pɔlu, ma mare zɔkɔ ina kū ma kunna kpésiran tera Kirisi Yesu yāiio, ¹⁰ ma kúte kɛnnɛ Onesimu yā musu kū à gɔ ma né ũ Yesu zé gūn kpésiran la yāi. ¹¹ À anfāni vīnne yāro, ama tera à

anfāni vī makū kū mɔkɔnwoone. ¹² Ma a gbàremma, àkūme ma swɛ ũ. ¹³ Ma kunna kpésiran baaru nna kpāna yāi, má ye àgɔ kú ma sare, de àgɔ kpāmai n gɛne ũ, ¹⁴ ama má ye mà yāke kɛ n lé sariro, de nsun yā mana kemene tilasiro, séde kū n pɔyeinaao. ¹⁵ Ke anigɔ Onesimu kemma yā gɔɔ pla de à era à summa àgɔ kú kúnwo gɔɔ sɛnda pínki yāime. ¹⁶ À kun lán zɔɔ bà dorɔ, zaakū à de zɔ la, à de n gbɛ yenyíde ũ kunna Kirisi gūn. Ma gbɛ yenyídeme. Oni mɔkɔn kū à de n zɔ ũ, akúsɔ à gɔ n gbɛ ũ Dikiri gūn pɔ o do yá?

¹⁷ Abire yāi tó n ma dite n gbɛndo ũ, n gbānake kpái, lākū ñi kpāmai nà. ¹⁸ Tó à zānne yākea ke tó à n fina kūna, abire gɔ ma yā ũme. ¹⁹ Makū Pɔlu makū mé ma yā díkína kɛ kū ma zīda ɔo, mani n fina bonne. Kū n ma fina kūna n zīda wɛndi ũ, mani lé páaro. ²⁰ Tɔ, ma gbɛ, kunna Dikiri gūn n yā mana kemene, n ma laakari kpàtemene ó kunna Kirisi gūn yāi.

²¹ Ma takada dí kɛnnɛ, kū má dɔ kū ñi ma yā ma, akúsɔ ñi kɛ de yā kū ma òn-nela. ²² Abire gbera n kipaki kekemene dɔ, zaakū má wé dɔi Luda ni ma boáre wéke kú áten kea yāi.

Lézammanaa

²³ Epafara kū ó kú lee kpésiran Kirisi Yesu yāi fɔ kpamma ²⁴ kū ma zíkɛri dak-enɔ Maaku kú Arisitakuo kú Demasio kú Lukuo. ²⁵ Dikiri Yesu Kirisi gbɛkɛ keáre.

EBERUNO

Kirisi de malaikanola 1:1-2:18

Kirisi de Musala 3:1-4:13

Kirisi de Haruna buri sa'orinola 4:14-7:28

Kirisi sa'orikena deñla 8:1-10:39

Ò Luda náani ke 11:1-12:25

Lédammaanaa 13:1-13:25

Luda Né de malaikanola

1 Luda yā ò ó dizinone yā káaku annabino gāi gēn baaakō zéno gūn dasi, ²ama à yā òwere a Né gāi goro kpede díkinanōn sà. Né pì gāin Luda andunia kēo, à dite kù àkù mé anigō pò sīnda pínki vī. ³Àkù mé à Luda gakuri tékena ũ, à de a kunna ũ sānsān. Àkù mé à pò sīnda pínki kūna kù a yā'ona gbānao. Durunnano kēmmana gbera à vùte musu Luda zōkōde oplai. ⁴Lákù tó kù à blèe pì de malaikano pòla nà, len a zōkō deñla le. ⁵Luda yā dí ò malaika kene yā yá?

Ma Nème n ũ, ma n i gbāra,

Kesō:

Manigō de a De ũ,

anigō de ma Né ũ.

⁶Kù Luda tò a daudu sù andunia gūn à pì:

A malaikano donyī kene í pínki.

⁷Malaikano yā musu à pì:

Adi a zìrino li ía ũ,

a zikerino sō tévura ũ.

⁸A Né yā musu sō à pì:

Luda, ìnigō vutena kíblegbaaa goro sīnda pínkime,

ndigō n kíkego kūna yāzede ũ.

⁹N yē yāmanakenaai, n zā vānikena gu.

Abire yāi Luda, n Luda, n ka kín,

à ponna písemma de n gbēnola.

¹⁰Ò pì do:

Dikiri, n andunia zīni pète zaa káaku, musu bi n ozime.

¹¹N pínki ni gēte, ama ìnigō kun.

Oni zī kù lán pókasa bà,

¹²ini í koko lán uta bà,

ini í lite lán pókasa bà.

Mokōn sō, n kuuna digō dokōn,

n goro lakana viro.

¹³À yā dí ò malaika kene yā yá?

N vute ma oplai

ari mǎgō n iberenō kenne n tintin ũ.

¹⁴Malaikano bi nini zikerinome í pínki.

Luda di í zī de ò kpá gbē kù oni surabana lenome.

Surabana zōkō

2 Abire yāi ò yāpura kù o mà kù oplapla gíngin, de òsun kē zéaro yāi.

²Zaakū yā kù Luda dite malaikano gāi bi tilasime, akū ò finaa bò gbē kù ò gí mai ò pānenone a zéa, ³tó ódi surabana zōkō pì yā da sōro, óni bo yá? Surabana yā pìlì bò Dikiri kīnaame, akū gbē kù ò mǎno yāpura kpāawere. ⁴Luda èra à yāpura kpà yā pìlì kù sèedano kù yābonsarenō kù daboyā dasi kenano kù a Nini gba kù à kpàteteñnenō a poyenyīnaaa.

Yesu gōna bisāsiri ũ lán ó bà

⁵Adi ke malaikanōn Luda andunia zia kù óteni a yā o nāñne í zīro. ⁶À kù Luda yān gukea ò pì:

Bón bisāsiri ũ kù a yā digō dōnguu?

Bón a ũ kù ndi laakari dōaa?

⁷N a kē kīana malaikanoí fété, n a kà kpatan kù gakurio kù bèereeo,

⁸n tò pò sīnda pínki mīlì nàtene.

Kù Luda tò pò sīnda pínki mīlì nàtene, adi a ke tó mīnatenanee sariro. Tera lán dí bà, ódi e kù pò sīnda pínki mīlì nàtene gīaro, ⁹ama o è kù Yesun ò téa. Luda a kīa malaikanoí ari goro pla, de Luda gbēke gūn à ga gbē sīnda pínki gēne ũ, akū à a kà kpatan kù gakurio kù bèereeo ga wari kù à kē yāi.

¹⁰Lákù pò sīnda pínki bò Luda kīnaa nà, akūsō pò sīnda pínki de a pò ũ, kù à ye à gē kù gbēno dasi a gakuri gūn a néno ũ, à kō sī kāao à gbē kù à surabana zé

bóíne papa warikenaa gūn. ¹¹ Gbē kū ò gò Luda gbēno ũ kū gbē kū àdi n̄ ke Luda gbēno ũo, n̄ pínki de dokōnōme. Abire yāi n̄ s̄sina a gbēno ũ di a wé'i kũro. ¹² À pì: Mani n̄ tó bo ma gbēno té, mani n̄ s̄aabu kpá kōkakaranaa gūn.

¹³ À pì dō:

Mani a náani ke.

À pì dō:

Makūme la kū né kū Luda kpàmanō.

¹⁴ Zaakū né pino bi bisāsirinōme, akāa se à gò bisāsiri ũ lán n̄ bà, de à ga à Ibili-si kū àdi su kū gao kakate, ¹⁵ à gbē kū òten vīna ke gane òten zò ble ari n̄ wèndi lénno bo. ¹⁶ Yāpura gūn malaikanon àten ò dammaro, Ibrahī burinōme. ¹⁷ À kō sio à gō lán a dakūnanō bà yā s̄inda pínki gūn, de à gō Sa'oriki s̄urude náanide ũ Luda zī gūn, gbēno durunna kútekebo ũ dō. ¹⁸ Lákū à wari kè à yōgwanaa f̄ō nà, ani f̄ō à gbē kū òteni n̄ yō ò n̄ gwano faaba ke.

Yesu de Musala

3 Abire yāi ma gbēno, ákōno kū Luda á s̄isi a su a kīnaanō, à laasun lé Yesu kū Luda a zī Sa'oriki kū o zeo ũa. ² Náanideme Luda kū à a d̄itene lákū Musa de nà Luda onn. ³ Lákū onkaterii b̄eere d̄igō de onla nà, len Yesu gakuri zōkō de Musa póla le. ⁴ On s̄inda pínki a k̄ateri vī, akūsō p̄o s̄inda pínki K̄aterin Luda ũ. ⁵ Luda on z̄ikeri náaniden Musa ũ, yā kū Luda ni o s̄edademe. ⁶ Kirisi s̄ō bede pì n̄eme. Luda a on n̄ane a oī. Ókōnōme on pì ũ, tó ó kpé óten t̄amaa kū ó vī lé gbē kū kù gbānao.

Luda gbēno kámmaboki

⁷ Abire yāi lákū Luda Nini ò nà:

Tó a Luda kòtoo mà gbāra,

⁸ àsun s̄āgbāna ke lákū á dizino kè n̄aro, kū ò ma le ò ma gwa goro kū ò bò ma kpe gbārannan.

⁹ Bee kū ò ma yākenano è wè bupla,

ò ma le ò ma gwa gwe, ò ma gbāna lé gwà.

¹⁰ Akū ma p̄o f̄ē gbē p̄inōi, ma pì gbē s̄āsānanōme n̄ ũ, odi ma z̄ēno d̄oro.

¹¹ Akū ma la dà ma p̄of̄ē gūn ma pì, oni gē ma kámmabokinlo fá.

¹² Ma gbēno, à laakari ke á gbēke s̄ungō swē vāni ludanaanikenasari vī ari à gé k̄eo Luda Wèndidearo. ¹³ Gu kū àdi dō kū adì pì Gbāra pínki, àgō lé dakōa, de durunna s̄ún á gbēke s̄ate à s̄āgbāna kũro yāi. ¹⁴ Zaakū Kirisi gbēnono ó ũ, tó ó náani kū ó vī zaa káaku kūna gbānagbāna ari a léa. ¹⁵ Lákū ò ò nà:

Tó a a kòtoo mà gbāra, àsun s̄āgbāna ke lákū á dizino kè nà goro kū ò bò ma kpero.

¹⁶ D̄inon gbē kū ò Luda kòtoo màa ò bò a kpeno ũ, tó adi ke gbē kū Musa n̄ b̄óte Misilano baasiroo? ¹⁷ D̄inon Luda p̄o f̄ēnyī ari wè bupla, tó adi ke gbē kū ò durunna kè, n̄ ḡē ḡē katena gbāranna gūnnō baasiroo? ¹⁸ D̄inon à la d̄āñne kū oni gē a kámmabokinlo, tó adi ke gbē kū ò ḡi a yā maino baasiroo? ¹⁹ O è kū odi le ò ḡenlo n̄ ludanaanikenasari yāi.

4 Zaakū gēna kámmabokin kū Luda a lé s̄ē kpé kun, ò laakari ke, de ó gbēke s̄ún kurairo. ² Zaakū o baaru nna mà lán n̄ bàme, ama yā kū ò màa p̄ii àre vīñnero, kū odi ma kū ludanaanikenaaoro yāi. ³ Ókōno kū o yā p̄ii s̄ino, odi gē kámmaboki p̄in. Mókōno s̄ō Luda pì:

Ma la dà kū p̄of̄ēo ma pì,

oni gē ma kámmabokinlo,

À yā bire ò bee kū à a zī m̄i d̄ē zaa anduniakatena goro, ⁴ zaakū ò goro supplade yā ò Luda yān gukea ò pì, goro supplade zī Luda kámma bò kū zī kū à k̄ēo pínki. ⁵ O mà tera à pì, oni gē a kámmabokinlo. ⁶ Zaakū gbē kū ò baaru nna p̄ii mà zaa káakuno dí ḡenlo, kū odi s̄iro yāi, akū a gēnaa ḡē gbē pāndenōne.

⁷ Akū Luda èra à goro ke d̄ite dō òdi pì

Gbāra, abire gbera a gii kè akū à Dauda gbà lé, à ò lákū ò ò nà tera:

Tó a a kòtoo mà gbāra, àsun sàgbāna kero.

⁸Tó Ysua gè kúnwo kámmaboki pìn yā, de Luda dí goro pānde yā o kpekpero. ⁹Ákū mé à tò kámmaboki g̃ Luda gbēno pò ũ. ¹⁰Zaakū gbē kū à gè Luda kámmabokin kámma bò kū a zìome, lákū Luda kámma bò kū a zìo nà. ¹¹Tó leme, ò wé tã ò gè kámmaboki pìn, de ó gbēke sún gí Luda yā mai, à fu lán n̄ bàro yāi. ¹²Luda yā bēne, akūs̄ à gbāna, a lé nna de fēneda kpa plaplala. Àdi n̄ z̄ à gē n̄s̄eē gūn ari ninin, àdi gē mēpepekerekiri ari wá b̄oroḡon, àdi laasun kū n̄s̄eē yāo gwagwa. ¹³Luda pókēna ke utenanero, a ke kpánē guiro. Luda kū óni ó yāno s̄et̄e ò one d̄i pò s̄inda pínki e ari a bia.

Yesu de sa'orikinla

¹⁴Zaakū ó sa'oriki z̄ok̄ kū ludambe w̄ek̄sa ari Luda kīnaa vī Luda Né Yesu ũ, òḡo z̄é kū o s̄é yā kūna ḡinḡin. ¹⁵Zaakū ó sa'oriki vī kū ani f̄ à ó w̄enda d̄s̄ ó gbānasarike gūn. Ò a ȳ ò gwà lán ó bà yā s̄inda pínki gūn, adi durunna kero. ¹⁶Abire yāi ò na Luda Gbēkekenneri k̄iblegbaai kū sw̄ēo kpatena, de à ó wé gwa à gbēke kewere a goro.

5 Òdi sa'oriki s̄inda pínki s̄é gbēno téme, òdi a d̄ite n̄ w̄éde ũ Luda kīnaa, àḡo gba kpáa, àḡo a gbagbañne n̄ durunna yāi. ²Ani f̄ à ke kū gbē kū ò s̄ate n̄ d̄nasarike gūnn̄o busebuse, zaakū àpii kú kū gbānasarikeome se. ³Abire yāi s̄éde à sa o a z̄ida durunna yā musu, lákū àdi o gbē kparano pò musu nà d̄o. ⁴Gbēke d̄i a z̄ida ká kpataa p̄i gūnlo. Luda mé àdi a ká, lákū à Haruna kàn nà.

⁵Len se Kirisi dí a z̄ida ká sa'oriki kpataa gūnlo, Luda mé à a kàn à p̄i: Ma Néme n̄ ũ, gbāran ma n̄ i.

⁶À p̄i Luda yān gukea d̄o:

Ìniḡo de sa'ori ũ goro s̄inda pínki lán Melekizedeki bà.

⁷Goro kū Yesu kú andunia gūn à adua kè kū wiki gbānao kū w̄é'io, à kúte kè Luda kū ani f̄ à a sí gaaane, akū Luda a yā mà, kū àdi a yā da yāi. ⁸Bee kū a Ludanekeo, à m̄inatena Ludane d̄ada a warikenaa gūn. ⁹⁻¹⁰Kū mana p̄ekerea à làka, Luda a kà sa'oriki ũ lán Melekizedeki bà, akū à ḡs̄ surabana kū àdi lákaro boki ũ gbē kū òdi a yā man̄ne n̄ pínki.

Laakarikena funaai

¹¹Yā bire musu ó yā vī dasi ò oáre, ama a b̄ok̄otena z̄'ūme, zaakū adi yā d̄oro d̄s̄ likaro. ¹²Ák̄ono kū a ḡi k̄en lán dí bà, à mana àḡo de yādannerino ũme, ama ari tera á kpé kú ò era ò Luda yā kū òdi dada gbē dufun̄ne daáre d̄o. Ȳs̄'i mé à k̄o s̄i k̄áo, adi ká à yūku pò blero. ¹³Zaakū ȳmiri s̄inda pínki bi néme, adi ká à ̄ze d̄s̄k̄one kū ̄plaoro. ¹⁴Yūku s̄s̄, gbē k̄asara kū ò d̄one k̄ono p̄ome. Ò a mana d̄ona k̄one kū a v̄anioo d̄ada.

6 Abire yāi ò Kirisi yādannena k̄aakup̄ono kpá kpe, ò gé are ari ò ḡo gbē pekerenano ũ. Adi ke óni era òḡo yātákp̄atena d̄ino gbē s̄isi d̄onlo: Kpelina yā ḡen̄ne, ludanaanikēnaa, ²da'ite yādadanāa, ̄nammanāa, ḡen̄o vuna ke zia yākp̄atekenāa. ³Tó Luda w̄e, óni yā bireno kpá kpado ò gé are. ⁴Zaakū tó gbē w̄é k̄e, à Luda gba l̄e, a baka kú Luda Nini gūmme, ⁵tó à Luda yā kú andunia kú àten su gbānao í k̄e, à a nna d̄s̄ ⁶tó à f̄ua, z̄é kun kū à era à n̄s̄e lite doro, zaakū àten Luda Né pá lía d̄ome, àten w̄é'i daa gupuraame. ⁷Tó legū ten ma z̄ite ḡen̄ baaak̄o àten m̄oto le, akū à pò kū à àre vī búbarin̄ne b̄ute, Luda d̄i arubarika dan. ⁸Tó à l̄e kū l̄ekaraao b̄ute s̄s̄, à ginaame, à z̄à kū l̄ekennēnaao. Ani m̄i de kū téome.

⁹Ák̄ono s̄s̄ ma gbē yenyiden̄o, bee kū o ò le, ó laakari kpatena á yā musu kū

á kú kú yā mana kú ò bò surabana zé gūnnɔ. ¹⁰Luda dì yā ke a zéa, á yākenanɔ kú yenyī kú á vī kāaoo ni sāaguro, zaakū a kpányī kè a gbēnɔne, akūsɔ́ á kpé áten ke. ¹¹Ó ye á baadi gō ania vī le ari a léa, de ásun sika ke pó kú á wé dɔi yā musuro. ¹²Ásun ma'ā kero. Á gbē kú òten Luda náani ke kú menao òten pó kú Luda a lé sè leno ágba sé.

Lé kú Luda sè sika vīro

¹³Gɔɔ kú Luda ten lé sé Ibrahīne, kú gbēke kun deala à sí kāaoro, a yāin à sì kú a kunnaao. ¹⁴À pìne, áni arubarika daagu yāpura à tó a buri karane. ¹⁵Ibrahī mena fī, akū à pó kú Luda a lé sēne lè. ¹⁶Òdi la da kú gbē kú à deñla tóome. Ladana mé àdi tó ò yā yāpura dō, akūsɔ́ àdi lékpakōana kēkōañne. ¹⁷Luda ye à mó gbē kú a lésena ni gō n pó ūnɔne swáswa kú a lé litena vīro, akū à sì kú a kunnaao. ¹⁸Leme yā mèn pla kun kú à litena vīro, Luda ni fī à éke to a musuro. Yā pìno teni ókōnɔ kú o nainɔ gba swē manamana, de ò tāmāa kú ó wé dɔi ke sika sari. ¹⁹Ó tāmāa bire vī ó wēndibadɔbɔ ū. À náani vī, akūsɔ́ à gbāna, àdi gē kūoo Luda kúkia lábure kpe, ²⁰gu kú Yesu gínake à gēn ó yāi, à gō sa'oriki ū ari gɔɔ sīnda pínki lán Melekizedeki bà.

Sa'oriki Melekizedeki

7 Melekizedekime Salemu kína ū yā, Luda Musude sa'oriime. Gɔɔ kú Ibrahī zīi blè kīnanɔ áten su, akū Melekizedeki gē à dàale, à sa mana òne, ²akū Ibrahī aruzeke kú áten suo pínki kuride kpàa. Melekizedeki tó pìi pì, yāzede kína. Abire gbera Salemu kína bire pì, aafia kína. ³À de kú dao kú dizinɔ vīro, a wēndi naana ke mīdena vīro. À bò lán Luda Né bàme, sa'oriin a ū gɔɔ sīnda pínki.

⁴À gwa lákū à zōkō nà. Ó dizi káaku Ibrahī aruzeke kú à sète zīlan kuride

kpàa. ⁵Musa doka dìte Levi buri kú ò de sa'ori ūnɔne, ò pó kuride sí n Isaraila dak-enɔa, bee kú n Ibrahī burikeo. ⁶Melekizedeki bi Levi burinlo. Bee kú abireo à Ibrahī pónɔ kuride sì, à sa mana ò Ibrahī kú Luda lé sēneene. ⁷Sikaa sari gbē kú à sa mana ò gbēne zōkō de gbē kú à sa mana ònela. ⁸Sa'ori kú òdi pó kuride sí pìno bi gbē kú òdi ganɔme. Melekizedeki sō, gbē kú ò pì àdigō kun gɔɔ sīnda pínkin a ū. ⁹⁻¹⁰Gɔɔ kú Melekizedeki gē à dà Ibrahīle, odi Levi i kōro, à kú a dizi de Ibrahī wógbamme. Abire yāi oni fī ò pi sé, gɔɔ kú Ibrahī pó kuride pìi kpà, Levi buri kú òdi pó kuride kpámmanɔ mé ò kpà.

Yesu de lán Melekizedeki bà

¹¹Levi buri sa'orii pìnoɔme doka kú Musa kpà Isarailanɔa zīni ū. Tó oni fī ò tó gbēnɔ gō papana, onigō sa'ori pānde ni vī lán Melekizedeki bà doro, sé Haruna buri sa'ori gāa. ¹²Tó sa'orinɔ lītē, séde doka lītē. ¹³Gbē kú ò yā bireno ò a musu bi Isaraila buri kú a gbēke dí sa'ona zī ke zikirome. ¹⁴Zaakū ó dō sānsān kú ó Dikiri bò Yuda buri gūmmē. Ódi ma kú Musa sa'ona yā ò buri pìi musuro. ¹⁵Yā kú yā pì wé bòn dí: Sa'ori pānde bò lán Melekizedeki bà. ¹⁶A gōna sa'ori ū bi doka ke burike yānlo. A wēndi kú àdi lākaro gbāna yāime. ¹⁷Zaakū ò pì: Ìnigō de sa'ori ū gɔɔ sīnda pínki Melekizedeki gān.

¹⁸Ò doka kú à kun yā pìi kpà kpado, kú à gbānaro, akūsɔ́ à kun pōke ūro. ¹⁹Zaakū doka pì dí tó gbēke gō papanaro. Akū tāmāa kú à sàna zé bòwere, kú o nao Ludai.

²⁰Abire gbera Luda dí abirekū ke ladanaa sariro. Gbē kparanɔ gō sa'orinɔ ū ladanaa sarime, ²¹ama Yesu gō sa'ori ū kú ladanaao, kú Luda pìne:

Dikiri la dà ani lé sukparo, à pì anigō de sa'ori ū gɔɔ sīnda pínki.

²²Ladanaa pì yāi Yesume zenkpeke ū kú Luda bàka kunna kúñwo dufu de a zīla.

²³ Abire gbera sa'orinon dasi yā, zaakū ga dī tó ògō kú nī zī gūn goro sīnda pínkiro. ²⁴ Ama kú Yesu kun goro sīnda pínki yāi, a sa'orikena gēneblena vīro. ²⁵ Abire yāi ani fō à gbē kú òdi na Ludai kú a gbānaon sūra ba māmnam, zaakū à kun goro sīnda pínki de àgō kúte keñne Ludane.

²⁶ Sa'oriki bire taka mé à kō sī kūoo. A kunna adona. À yā vāni ke gbāsī vīro. Luda a kēkōa kú durunnakerino, à a sē à tào musu ari a kīnaa. ²⁷ A bàka kú kú sa'ona lākū gu dīgō dō nāo lán sa'oriki kparano bàro. Gbē pīno dī sa o nī zīda durunnano yāi kú nī gbēno pōno dō. Àkāa sō, à ò gēn dome, kú à a zīda kpà. ²⁸ Musa doka dī gbēno ká sa'orikino ū nī gbānasarike gūmme, ama kú Luda sī kú a kunnaao doka pī ditenaa gbera, akū à a Né kú à gō papana ari goro sīnda pínki kàn.

Yesume ó Sa'oriki ū

8 Yā kú óten o mīn dí: Ó sa'oriki bire taka vī vutena kīblegbaaa musu Luda zōkōde oplai. ² Àdi zī ke Ludakukia, biza-kuta yāpura kú Dikiri dōn, adi ke pō kú bisāsirino dōnlo. ³ Zaakū suna kú gbanō kú sa'onaa yāin òdi sa'oriki sīnda pínki kái, à mana àpīi gō pō vī à kpá se. ⁴ Tó à kú andunia gūn, anigō de sa'ori ūro, zaakū sa'ori kú òdi su kú gbanō lākū doka dīte nāno kun kō. ⁵ Zī kú óten ke bi pō kú à kú musu takame, a ninime. Abire yāi kú Musa ye à bizakuta dō, Luda pīne à laakari ke à pō kú a a taka mōne kpī musu ke lākū à de nā pínki. ⁶ Yesu mé à Luda bàka kunna kūoo yākekeri ū. Zaakū Luda bàka kunna kūooo pī de a bàka kunna kūnwo zīla, zī kú ò dāne de sa'oriki pīno pōla. Luda bàka kunna kūooo pīi lésena de a zīla dō. ⁷ Tó Luda bàka kunna kūnwo zī pī papaname yā, de a plade zé vīro. ⁸ Kú Dikiri Isarailano taari lè à pī: A goro ten su kú mani ma bàka

kunna kú Isarailano kú Yudano dufu ke. ⁹ Anigō de lán ma bàka kunna kú nī dizino

goro kú ma nī kú nī ɔa ma nī bóte Misila bàro.

Zaakū odi zē kú ma bàka kunna kūnwooro, akū ma nī tón.

¹⁰ Ma bàka kunna kú Isarailano goro bireno gbera yān dí:

Mani ma dokayāno dañne nī nēsen, mani kē nī swēea.

Manigō de nī Luda ū, onigō de ma gbēno ū.

¹¹ N gbēke ni yā dada a dakenero, nī gbēke ni ma dōna da a gbēnero, zaakū nī pínki nigō ma dōme, né fīti gbē zōkō nī pínki.

¹² Mani sūru ke kūnwo kú nī taarino, mani nī durunnano yā da doro.

¹³ Kú Luda bàka kunna kūnwo dufu pī yā ò, à a káakupō zī bō. Pō kú à zī kú à būsā, a kpāna gui zāro.

Luda bàka kunna kūnwo zī sa'onaa

9 Luda bàka kunna kūnwo káaku donyī zé vī kú Ludakuki kú à kú zīteo. ² Fītila kú teburu kú òdi burodi kátea Ludanexo kú kpéda kú òdi pī gu kú à kú adonan. ³ Kpéne kú òdi pī Ludakuki pī kú lābure plade kpe. ⁴ A gūnn turaretitikipataki kú ò pī kú wurāao kun kú Luda bàka kunna kūnwo àkpati kú wura kútea māmnamwo. Wura lo kú mana kú a gūn kú àkpatii pīi gūn kú Haruna gō kú à lá bōto pāao kú Luda yāditenā gbē anlonko. ⁵ Àkpatii pīi musu kerubu gakuridenon kú durunnakēmamakila. Pō pīno bōkotena dodo goro dīro.

⁶ Nī katena le gūn, sa'orino dīgō gē kpéda gūn gēn baaakō ò nī sa'ona zī ke. ⁷ Sa'oriki mé àdi gē kpéne wē do gēn do, akūsō àdi gē aru sariro. Àdi aru pī fāfā a zīda durunna yāi kú a gbēno pō kú ò kē dōnasarike gūnwo. ⁸ Luda Nini ten mōwere, goro kú kpé káaku pī kun,

Ludakuki zé wēnaro. ⁹ Abirekū ten yā lekōawere kū tera yāo à pì, pò kū donyīrii dī Luda gbanò kū sa'opo kū àdì kpáano dī fō à a nēse dane dokōno swāsware. ¹⁰ Yā ditenaa pino bi mēbarayāme. Póble kū pómīnaao kū gbābona buri sīnda pínkio yāme. Ò dīte ari zé dufu goro gō káme.

Luda bàka kunna kúnwo dufu sa'onaa

¹¹ Akū Kirisi sù yā mana kū à kà tera sa'oriki ū. À gē bizakuta kū à zōkō akūsō à papana de a káakupōla gūn, kū bisāsiri mé à dōro, andunia dīkīna pón sōro. ¹² Adì gē Ludakukin kū blè ke zù aruoro, à gē kū a zīda aruo gēn dome, à gbēno bōo ari goro sīnda pínki. ¹³ Zaakū òdì blè aru kū zūsa aruo kū zūnunu kū ò kpàta túbuo fāfā gbē kū ò gbāsīnōa ò gbà boónne, ¹⁴ oni Kirisi pò o dō yá? À a zīda kpà Ludaa mamberu sari kū Nini kū àdigō kun goro sīnda pínki gbānao. A aru dī ó swē pípiwere bona yā pā kekēna pino gūn, de ò zī ke Luda Wēndidene.

¹⁵ Abire yāi Kirisi mé à Luda bàka kunna kúnwo dufu yākekeri ū, de gbē kū Luda nī sīsino wēndi kū àdì lākaro kū à a lé sè le yāi. À gà de à nī bo, à taari kū ò kē Luda bàka kunna kúnwo káakupō yā musuno kēmīma. ¹⁶ Tó ò ye ò zī ke gbē légbeditenaaa, sé ògō dō sāsān kū ade gà, ¹⁷ zaakū ga gberan légbē dīgō gbāna vī. Tó légbediteri kpé bēne, légbē dīgō gbānaro. ¹⁸ Abire yāin odi Luda bàka kunna kúnwo káakupō pì sa ke aru sarīro. ¹⁹ Kū Musa doka yādite-nano ò gbē sīnda pínki wāra, à sākā tēra zónzon kū sēsōvlāoo sè à zō zūsane bōro kū blēkofini aru kū ò yākate kū íooa, à fāfā Musa dokaa kū gbēno dō nī pínki ²⁰ à pì, Luda bàka kunna kúnwo arun gwe, kū à dīteāre à kūna. ²¹ Len Musa aru fāfā bizakutaa kū sa'ona zīkebōno dō pínki. ²² Doka gūn aru mé àdì gbà bo pò da-side pínkine. Arukotenaa sari durunnano kēmīmana kunlo.

Kirisi a zīda kpà sa'opo ū durunna mīdena yāi

²³ Zaakū à kō sio ò gbà bo pò kū ò kú ludambe taka pīnoe lán abire bà, sa'opo kū à de abirekūla kō sī kū ludambe pò pino. ²⁴ Zaakū Kirisi dī gē Ludakuki taka kū bisāsiri bōnlo, à gē a yāpura ludambeme, gu kū à kun tera ó Zekūnwode ū Luda are. ²⁵ Sa'oriki dī gē Ludakukin kū pókāde aruo wē kū wēeo, ama Kirisi dī gē de à a zīda kpà gēn baaakō yāiro. ²⁶ Tó adi ke lero, de àten wari ke gēn baaakō zaa anduniakatena goro. Yāpura gūn à sū gēn dome goro kū andunia kà a kákia sà, à a zīda kpà sa'opo ū, de à durunna mī deo. ²⁷ Luda dīte bisāsirine à ga gēn do, gbasà à yākpate ke kāao, ²⁸ len Kirisi a zīda kpà gēn do le, à gbēno durunna dī a mīia dasi. Ani era à su a gēn pladeo, adi ke durunna yāin doro, de à gbē kū nī wē dōino sura ba yāime.

10 Musa doka bi yā mana kū àten su takame, adi ke yā pīnlo. Abire yāi sa dokōno pì ona gēn baaakō wē kū wēeo dī fō à gbē kū òten na Ludaino ke papana zikiro. ² Tó sa pì onaa gbà bō donyīrinone gēn do ari goro sīnda pínkime yā, de nī kū gbāna, ò a onaa tò. ³ Yāpura gūn sa'onaa pì mé àdigō gbēno durunna yā dōngu wē kū wēeo. ⁴ Zaakū zūsa kū blēkofinioo aru dī fō à durunna kēmīma zikiro. ⁵ Abire yāi kū Kirisi ten su andunia gūn, à pì Ludane: Nī ye sa'opo ke gbairo, akū n bisāsiri mēe kēmene.

⁶ Sa'opo kū òdì ká tén à té kū kū sa'opo kū òdì o durunna yā musuo dī kánguro.

⁷ Akū ma pì: Makūme la! Lákū ò kē takadan ma yā musu nā ma su n poyenyīna keme, Luda.

⁸ Káaku gīa à pì, sa'ona kū gbao kū sa kū òdì ká tén à té kūo kū sa kū òdì o durunna yā musuo dī ká Ludaguro, à yeiro, bee kū doka mé à dīte. ⁹ Akū à pì, akāame

dí, a su a ppyenyína keme. À a káakupò kpà kpado a plade ditena yāi. ¹⁰Luda ppyenyínaa pì kenaa gūn Yesu Kirisi a zīda kpà sa'opò ū gēn do, à tò ó kú adona Luda gbēno ū.

¹¹Goro sīnda pínki sa'orino digō kú n zī gūmme, ògō sa dokōnō kú àdì fō à durunna kēm̄ma zikiro o gēn baaakō.

¹²Kirisi sō, à sa ò durunna yā musu gēn dome ari goro sīnda pínki, akū à gēe à vūte Luda oplai. ¹³Zaa goro kūa à kú gwe, àten dā Luda a ibereno keare a tintin ū. ¹⁴Zaakū sa'ona gēn do pii gūn, à tò gbē kú à gbà bōnēno gō papana ari goro sīnda pínki. ¹⁵Luda Nini èra àten yā pì owere do à pì:

¹⁶Ma bàka kunna kūnwo goro bireno gbera yān dí:

Mani ma dokayāno dañne n nēsee gūn, mani kē n swēea.

¹⁷Akū gbasà à pì:

Mani n durunna kú n taarino yā da doro.

¹⁸Lákū à n durunna kēm̄ma nà, sa'ona n yāi zé vī doro.

Ò na Ludai

¹⁹Abire yāi ma gbēno, kú Yesu aru gbānao ó gēna Ludakukin zé vī kú swēeo kpatena. ²⁰À wēndi zé dufu bōwere a mēe gāi à gē kūoo lābure kpe ari Ludakukia. ²¹Lákū ó sa'ori zōkō vī nà Luda onkūri ū, ²²ò na Ludai kú nēse doo kú a náanikena sikaa sario kú swē kú ò pìpì ò taari laasun bò a gūnwo kú mē kú ò a zú ò kú í swáswao. ²³Ògō tāmaa kú o zeo kūna gín̄gin, zaakū Luda a lé sè, akūsō à náani vī. ²⁴Ò laakari dokōa, ò té kákōgu yenyī kú yāmanakenaao yā musu. ²⁵Osun pā kpá ó kōkakaranaai lākū gbēkeno dī ke nàro. Ò lé dakōa, atēnsa lākū a è Dikiri sugoro ten ká kani nà.

²⁶Tó o yāpura mà o dō, tò o gi óten durunna ke, sa'ona kú ani durunna kēwá kun doro. ²⁷Pó kú à gōwere mé à de ògō wé do yākpatei ū kú swēkēnguo kú

té gbāna kú ani Luda ibereno kakateo. ²⁸Òdi gbē kú à gī Musa doka dai de a wé gwanaa sari gbēno pla ke aakō sēedakpanaa musu. ²⁹Tó gbē gēsee pēte Luda Néa, akū à Luda bàka kunna kūnwo aru kú à gbà bōare gya bò, akū à Nini Gbēkekenneri sōsō, àgō dō kú a wētāmma nigō zōkō de abirekūla manamana. ³⁰Zaakū ó yā díkīna òri dō à pì, akāa mé áni fina bōm̄ma, akāa mé áni fina bōñne. Ò pì do, Dikiri ni yākpate ke kú a gbēno. ³¹Yā pāsime, tò n lete n da Luda Wēndide o.

³²À laasun lé á kunna yāa. Á wēkēnaa gbera a wari fō á osi zōkō kanaa gūn.

³³Zikenwa òdi á sōsō, òdi á wé tā pari gūn. Zikenwa adi ze kú gbē kú òteni wé tā leno. ³⁴A purusunano wēnda dō. Kú ò á póno siáwa, a we kú pōnnao, zaakū á dō kú á aruzeke mana kú anigō kun goro sīnda pínki vī. ³⁵Abire yāi àsun tò á wórōgo kú à àre viáre zōkō gēteáwaro.

³⁶Séde àgō mena vī de à pó kú Luda a lé sè le a ppyenyínakenaa gbera.

³⁷Zaakū à gō fítimē, ani gī kero, kú gbē kú àten su ni kipa.

³⁸Gbē mana nigō kun ma náani kú àten ke yāi,

ama tò à èra kpe, ma pō nigō nnaro.

³⁹Gbē kú òdi boru kú kpeo ò n zīda kakatenon ó ūro. Gbē kú ò Luda náani kē ò surabanaa lēnon ó ū.

Gbē káakuno ludanaanikena

11 Ludanaanikenaame tāmaa kunna Luda kīnaa sikaa sari ū, yā kú òdi wé sialero sina yāpura ū. ²Gbē káakuno ludanaanikena mé à tò Luda n sáabu kpà.

³Ó ludanaanikena mé à tò ó dō kú a yā'ona mé à andunia kàte. Pó kú òdi wé sialeron à pó kú òdi wé siale kēo.

⁴Habila ludanaanikena mé à tò a sa'ona Ludaa mana de Kainu póla. A ludanaanikena yāin Luda a sáabu kpà, à a dīte gbē mana ū, akū à a gba sì. Bee kú à

gà, ó kpé óteni a yā ma Luda náani kù à kèe pì yāi.

⁵Enoku ludanaanikena mé à tò Luda a sè, de àsun garo yāi. Odi a e doro, kù Luda a sè bona andunia gūn yāi. Ari Luda gō a sé, à a sáabu kpà, à pì a yā kàagu. ⁶Gbēke yā dì ká Ludagu a náanikenaa sariro. Séde gbē kù àten nai sí kù à kun akūsō àdi fina bo a ki weterinone.

⁷Kù Luda lé dà Nuhua yā kù odi e yāro musu, akù à Luda náani kè, à a yā mà, à gó'ite kè, à a ɔndenɔ sura bào. A ludanaanikena mé à tò yā vùte andunia, akūsō Luda tò yā bò káo nna a náani kù à kèe pì yāi.

⁸Kù Luda Ibrahimī sisi de à gé bùsu kù áni kpáa àgō vī gūn, akù Ibrahimī Luda náani kè, à Luda yā pìi mà. À bò be, bee kù à gu kù àten gén pì dōro. ⁹À Luda náani kè, akù à be pète bizakuta ũ bùsu kù Luda a lé sènee pìi gūn nibō ũ. Len Isaaku kù Yakubuo dɔ, zaakù Luda lése-naa pìi gō ní pó ũme. ¹⁰Zaakù wēte kù Luda kàte à bò a zīni petenaan Ibrahimī wé dɔi.

¹¹Sara ludanaanikena mé à tò à zé lè à nòɔ sì, bee kù parame, akūsō à zī kù, zaakù à dō kù Luda kù à lé sèare náani vī. ¹²Bee kù à zī kù, gōgbē mèn do pì buri kè dasi lán susunenɔ ke ísirale bùsu'atē bà, oni fō ò a lé dōro.

¹³Gbē pìnɔ gága ní pínki ní ludanaanikenaa gūn, pó kù à a lé sènnenɔ lenaa sari. Ò è zà dire ò gbānake kpai. Ò pì, nibō bòasunome ní ũ zitea la. ¹⁴Gbē kù òdi o lenɔ ten mowere kù òteni ní zida bùsu ni deme. ¹⁵Tó bùsu kù ò bòn begen òten ke yā, de ò zé lè ò èra ò tà gwe. ¹⁶Ama bùsu kù a mana de abirekulan òteni a ni de, àkù ludambe pó ũ. Abire yāi tò ò Luda sisi ní Luda ũ, àdi kene wé'iyā ũro, zaakù à wéra kàte ní pó ũ.

¹⁷⁻¹⁸Kù Luda Ibrahimī yē à gwà, akù Ibrahimī Luda náani kè, à Isaaku kpà sa'opo ũ. Luda lé sène yā à pì, Isaaku burinɔn onigō piíne a burinɔ ũ. Bee kù abireo à

zè kù a né mèn do pì kpanaao. ¹⁹À sì kù Luda gbāna ni fō à gènɔ vu bona gan, akù à de lákù ò pì à èra à Isaaku lè bona gan bà. ²⁰Isaaku Luda náani kè, akù à sa'ole kè Yakubu kù Isauone. ²¹Kù Yakubu kù ga léi, akù à Luda náani kè, à sa'ole kè Yusufu nénɔne, akù à gbāna lè a gòoa à donyī kè. ²²Kù Yusufu kà gana, akù à Luda náani kè, à Isarailanɔ bona Misila yā ò kù lákù oni ke kù a gèwao nà.

²³Musa de kù a dao Luda náani kè, akù ò a ùte ari mɔ aakō a inaa gbera, kù ò è a àlesi mana yāi. Odi vīna ke doka kù Firi'auna ditennero. ²⁴Kù Musa kè zōkō, akù à Luda náani kè, à gī ò a sísi Firi'auna nénɔgbē né ũ. ²⁵À sì ò a wé tã kù Luda gbēnɔ de kunna kù pɔnnao durunna gūn gɔɔ plala. ²⁶À dīte kù wé'i kù òdi damma Kiriisi yāi de Misila aruzekela, zaakù ziakepezi láadan a wé kúa. ²⁷A ludanaanikena mé à tò à bò Misila, adi vīna ke Firi'auna pɔfēnero, à zè gíngin lákù à Luda kù òdi e kù wéoro èe bà. ²⁸A ludanaanikena mé à tò à Vīnla dikpe dīte kù aru mamana kpé lé gbǎiao, de gbēderi sún ɔ na ní daudunɔaro yāi. ²⁹Isarailanɔ Luda náani kè, ò bikù Isira Tēraa lán zīte kori bà. Kù Misilanɔ yōa le, akù í dàila. ³⁰Isarailanɔ Luda náani kè, ò taa ò ò lika Yerikoi ari gɔɔ supplá, akù a bīni kòte. ³¹Karua Rahabu Luda náani kè, à gu'asirigwarinɔ dīte à ní gwá manamana, akù adi kakate kù ludayādarisarinɔoro.

³²Mani pi dera dɔɔ? Mani zé le mà Gidion yā oro ke Baraki ke Samusi ke Yefeta ke Dauda ke Samueli ke annabinɔ. ³³Ò Luda náani kè, akù ò zīi blè kínanɔa, ò yā gēgō gbēnɔne a zéa, ò lé kù Luda sēñne gbēe lè, ò músunɔ lé nàkōa, ³⁴ò té pāsī dè, ò bò fēneda léi, ò gbāna lè ní gbānasarike gūn, ò pāsī kù zīi gūn, ò pè buri pānde zikarinɔa, ³⁵ò nɔgbēnɔ né gènɔ fūte bona gan ò kpámma. Ò mēe ũ ní gbēkenɔa, akù ò gī ò ní gbare, de ò vu bona gan ò bo mana yāi. ³⁶Ò ní gbēkenɔ fobò, ò ní gbē kù flāao. Ò mò

kà ní gbēkenɔa, ò ní ká kpésiran. ³⁷ Ò ní pápa kù gbèeò ò ní dede, ò ní zókòre pla kù sàkasakaao, ò ní dede kù fēnedao. Ò kure sà bára kù blè bárao dana. Ò gǝ kori, ò ní wé tǝ, ò wari dǝrǝmma. ³⁸ Andunia kunna dí kǝ sí kǝnworo. Ò likaralikara sǝn kù kpi musunɔ, ò kù gbèwēenɔn kù tǝnɔwēenɔ. ³⁹ Bee kù Luda gbē pǝn sáabu kpà ní pínki a náani kù ò kè yǝi, odi pǝ kù à a lé sǝnne lero, ⁴⁰ Luda gǝ-nake à dite, ò gwena mana le de ní pǝla, de òsungǝ papana ó sariro.

Luda a gbēno totonaa

12 Abire yǝi ókǝn se, lǝkǝ sǝedadeno diwǝi nǝ lǝ, ò ɔ kpǝ pǝ kù òdi kpǝwerenɔ kù durunna kù àdi ó kakǝn aragao pínki, ò bàkpakǝsǝna kù Luda ditewere lé kù menao. ² Ò wé pé Yesua kù à bò kù ó ludanaanikena zéó akǝsǝ à zé pǝi kè papana. À gana líaa fǝ, adi a wé'iyǝ daro pǝnna kù à ditene lene yǝi, akǝ à gèe à vǝte Luda kíblegba ɔplai. ³ À laasun lé a yǝa, lǝkǝ à mena fǝ kù durunnakeri kù ò ibere bire taka sǝ kǝaonɔ, de àsun kpasa á nǝsǝ yakaro yǝi. ⁴ Zaakǝ á ɔsikana kù durunnao gǝn, ádi ze a gi ari a ge a gaoro. ⁵ Nǝsǝyidakǝna yǝ kù ò òáre lán nǝnɔ bà sǝágun yǝ? Ò pǝi: Ma né, tó Dikiri teni n toto, òsun dite pǝro.

Tó à kpǝkǝnyǝ, òsun tó n kǝ garo.

⁶ Zaakǝ gbē kù Dikiri yeiin àdi toto, àdi wé tǝ gbē kù à sì a né ũa.

⁷ À wǝtǝmma dite totona ũ. Luda mé àten abirekǝ keáre, kù a nǝnɔn á ũ yǝi. Né ke kun kù a de ni gǝ à a totoi yǝ? ⁸ Tó adi á toto lán a né kparanɔ bàro, á de a nǝnɔ ũro, yǝgisarinɔnɔn á ũ. ⁹ Ó denɔ vǝ andunia la kù ò ó toto, akǝ o ní yǝ mà. Lǝkǝ à de le nǝ, ò mì nate ó De kù à kù musu de abirekǝla ògǝ kun. ¹⁰ Ó denɔ ó toto ó karana yǝime, de ó kunna le àgǝ adona lán a bà. ¹¹ Totonaa ke pǝnna vǝ a

gǝrǝaro, sé pǝsira, ama gbē kù totonaa pǝ ní kǝkenɔ di a gbē le zǝ bona mana kù aafiao ũ.

¹² Abire yǝi à á ɔ kù ò gǝ dǝáinɔ kù á gbá kù ò gǝ tererenɔ gba gbāna, ¹³ à zé sé sǝsu, de ákǝnɔ kù àten tǝɔtenɔ sún kakǝnlo, ò gǝ kù aafiaao.

¹⁴ À wete àgǝ nna kù gbē sǝnda pínki, á kunna gǝ adona, zaakǝ tó gbē kunna adonaro, ani Dikiri ero. ¹⁵ À laakari ke, á gbēke sún kura Luda gbēkekennenaai à gǝ gǝnna ũ á té, à wari dǝ gbēna dasi à ní yakaro. ¹⁶ Á gbēke sǝngǝ de pǝpǝkeri ke ludayǝdarisari ũ lán Isau bàro. À a daudukeze yǝa pǝ gǝn do blena yǝi. ¹⁷ Á dǝ kù à sa'ole wǝte a dea zǝ, akǝ Luda gǝne. Bee kù à wǝte kù wǝ'io, adi zé le à yǝ kù à kè litero.

Luda bàka kunna kǝnwǝ zǝ kù a dufuo

¹⁸ Adi ke Sinai kpi kù oni fǝ ò ɔ naaan a nairo, kù àten té kù, à gusira vǝ kù gu bǝgubuguuo kù zǝga'iao ¹⁹ kù kǝkǝki yǝsǝmpanaao kù Luda kòto gbānao. Kù Isarailanɔ kòtoo pǝi mà, ò kúte kǝne ò pǝi, àsun yǝke ónne doro, ²⁰ zaakǝ oni yǝ kù à diteǝne díkǝna fǝro à pǝi: Bee pǝkáde mé à nǝ kpi pǝia, ò pápa kù gbèeò ò de. ²¹ Luda kipanaa pǝi bi vǝna yǝme manamana ari Musa pǝi, vǝna a kù, àten lukaluka.

²² Ama a na Zaiǝ kpǝi kù Luda Wǝn-dide wǝte Yurusalemu kù à kù musuo kù a malaika dasidasi kù ò kakarana gweno ²³ kù daudu kù ní tǝ kǝna gweno kǝkakaranaao kù Luda kù à de gbē sǝnda pínki yǝkpatekeri ũo kù gǝwǝn gbē mana kù ò gǝ papananɔ ²⁴ kù Yesu kù à de Luda bàka kunna kǝnwǝ dufu yǝakekeri ũo kù a aru fǝfǝna kù àten yǝ mana o de Habila pǝla.

²⁵ À laakari ke, àsun gǝ yǝ'orii pǝ yǝ mairo. Lǝkǝ gbē kù ò gi Luda lǝdamma mai zǝte lanɔ dí boro nǝ, ókǝn se, lǝkǝ Luda ten lé dawǝ zaa musu, tó o kpǝ line, oni ó pǝ ó dǝ yǝ? ²⁶ A kòto zǝte lukaluka

yā, akū à lé sè à pì, áni gu lukaluka gèn do dɔ, adi ke zíte adonlo, kù musuome sà. ²⁷ Kù à pì, gèn do dɔ, abirekù ten pi-were Luda pókèna kù ani lukaluka pìnɔ ni gē zélame, de pó kù àdi lukaronɔ le àgɔ kun. ²⁸ Abire yāi lākū óten kpata kù àdi yīgāro ble nà, ò Luda sáabu kpá, ògɔ donyī kene lākū à yei nà, ògɔ mì natene vīnakenanēē gūn. ²⁹ Zaakū ó Luda bi té kù àdi kúmmame.

Lédammanaa

13 À wé tā àgɔ gbēke vī kù kɔo. ² À laakari dɔ nibókūnaaa, zaakū len gbēkenɔ malaikanɔ yàrii kè dōnaa sari le. ³ À tó gbē kù ò ní ká kpésira gūnnɔ yā dɔágu, lākū á kú kúnwo kpésiran bà, kù gbē kù òten wé tāmmanɔ, lākū ákɔnɔme òten wé tǎáwa bà. ⁴ Baadi gɔ nɔsena da yā bèere de ũ. Òsun ní wúteki gbāsi kpáro, zaakū Luda ni yākpate ke kù zinakerinɔ kù pāpakerinɔ. ⁵ Yena ɔgoi sún doáre arero. À ze kù pó kù á vīo, zaakū Luda pì:

Mani n tónlo,

mani pā kpányī zikiro.

⁶ Abire yāi odì kùgbāna ke ò pi:

Dikirime ma kpanyīri ũ,

vīna ni ma kūro.

Bón bisāsiri ni fɔ à kemeneē?

Sa yāpura onaa

⁷ À tó á don'arede kù ò Luda yā òárenɔ yā dɔágu. À ní kunna tàasi ká ari a léa, á Luda náani ke lán ní bà. ⁸ Yesu Kiriisi dokɔnɔ gīa kù gbārao ari gɔɔ sīnda pínki. ⁹ Ásun tó ò á sǎte kù yā nibɔ dasi dannenanɔoro. À mana ó swè gbāna le Luda gbēke gūn, adi ke sa'opóble kù

àdi àre ke ke gbē kù ò zèonɔneronlo.

¹⁰ Bizakuta sa'orinɔ zé vī ò sa'oki kù ó vī póbble blero. ¹¹ Sa'oriki dī gē Ludakukin kù pókāde aruo durunnannɔ kēmana yāi, akū òdi a gē kpata bura kpe.

¹² Abire yāi Yesu gā wēte kpe se, à gbā bò gbēnɔne kù a zīda aruo. ¹³ Ò bo ò gé a kīnaa bura kpe, wéi ó kù kāao se. ¹⁴ Zaakū ó wēte kù anigɔ kun vī laro, wēte kù àten sun ó wé dɔi. ¹⁵ Abire yāi ògɔ Luda sáabu kpá lakanaa sari kù Yesu gbānao ó sa'ona ũ. Gba kù a sisirinɔ dī suon gwe. ¹⁶ À laakari dɔ yāmanakena kù kōgbēkenaaao. Sa bire taka ona mé àdi ká Ludagu. ¹⁷ À á don'aredenɔ yā ma, à mì nateñne, de ò le ò zī ke kù pōnnao, zaakū ò de gbē kù oni ní zī yā baba Ludanenɔ ũ. Tó òten zī ke kù lésuruo, ani àre keárero.

Lézammanaa

¹⁸ À adua kewere. Yāke teni ó swè vīro, odigɔ ye ògɔ kú ó dɔrɔɔa yā sīnda pínki gūn. ¹⁹ Ma wé keáwa à adua kemene, atēnsa mà le mà su á kia likalika.

²⁰ Luda aafiade kù ó Dikiri Yesu fūte bona gan sādāriki ũ a bàka kunna kūoo gɔɔ sīnda pínki aru gāi, ²¹ à á keke kù mana pínki, de à a pɔyenyīna ke, à yā kù à kàagu ke ó gūn Yesu Kiriisi gāi. Àkū mé à gakuri vī gɔɔ sīnda pínki, aami.

²² Ma gbēnɔ, ma wé kēáwa, àgɔ lédamma yā pì kūna kù menao, zaakū takada kù ma kēáre zōkōro. ²³ Àgɔ dɔ kù ò ó gbē do Timoti gbàre. Tó à kà la tera, óni su á gwa lele. ²⁴ À fɔ kpá á don'aredenɔ ní pínki kù Luda gbēnɔ pínki. Itali būsudenɔ fɔ kpāáwa. ²⁵ Luda gbēke keáre á pínki.

YAMISI

Yōogwanaa

1 Yamisi, Luda kũ Dikiri Yesu Kirisio zòbleri mé à fɔ kpà Isaraila buri mèn kuri awɛɛpla kũ ò fākōananɔa.

² Ma gběncɔ, wari burinɔ dasi. À pɔ kũ ani á le dite ponna yā ũ, ³ zaakũ á dɔ kũ á ludanaanikena yōogwana ni mena iáre. ⁴ À tó mena papaáwa, de ágɔ de gbě kàsarancɔ ũ swáswa yáke kianaáwa sari. ⁵ Tó ɔndɔ tɛn kĩa á gběkea, à wé ke Luda, ani a gba, zaakũ àdi gbě sinda pínki gba pɔ kũ nɛsɛɔ do taari'ena sari. ⁶ Tó à wé kɛa sɔ, à a náani ke sikaa sari, zaakũ sikade de lán ko vlā bàme. Gu kũ ĩa kàkan, gwen àdi litan. ⁷ Gbě bire taka súnɡɔ da áni pɔ le Dikiriario, ⁸ zaakũ a nɛse kun plaplame, akũ àdigɔ sika ke yā kũ àten ke gũn pínki.

⁹ Takaside kũ à kú ó té ponna ke, kũ Luda a kàra yāi. ¹⁰ Aruzekede ponna ke, kũ Luda a làgo yāi, zaakũ aruzekedencɔ ni gɛte lán lávu kotenaa bàme. ¹¹ Ifántɛ dì fute kũ a puusu gbānao, à lánɔ dì kori ke, a vu dì kóte, a manake dì láka. Len aruzekede ni kpágui a bɔkotenancɔ gũn le.

¹² Arubarikaden gbě kũ àdi yōogwana fɔ ũ, zaakũ a bona mana gbera Luda ni wèndi kũ à a lé sɛ gbě kũ ò yeainɔne kene yàri ũ. ¹³ Tó yōogwana gbě lè, àsun pi Ludamero, zaakũ oni fɔ ò Luda lé ò gwà kũ a vānioro, akūsɔ àpiì dì gběke yɔ à gwa kũ a vānioro. ¹⁴ Baadi yōogwanaa dì bo a pónidena kīnaame, akũ àdi a wé ble à a gáte. ¹⁵ Akũ pónidenaa pii dì nò sí à né i durunna ũ. Tó durunna zókɔ kũ sɔ, àdi ga ime.

¹⁶ Ma gbě yenyīdenɔ, àsun á zīda sātero. ¹⁷ Gba mana swáswa sīnda pínki dì bo musu, De Luda pógupurinɔ Kèri kīnaame. Àdi litero, a gupura i dì lagoro. ¹⁸ A ppyenyīnaa gũn à ó í kũ a yā yāpu-radeo, de ò le ògɔ are a pɔ kũ à kèncɔ té.

Yāmana kũ a kenaao

¹⁹ Ma gbě yenyīdenɔ, à yā dí ma. Àgɔ yā ma likalika á pínki, ama àsun yā ò likalikaro, àsungɔ pɔ fɛ likalikaro. ²⁰ Zaakũ bisāsiri pɔfɛ dì su kũ yā mana kũ Luda yeiioro. ²¹ Abire yāi à ɔ gbare dà vāni kũ yā pāsī kũ à dàgulancɔ pínki. À yā kũ ò tɔ á swèn, kũ ani fɔ à á sura ba sí kũ zīdabusanaao.

²² Àsun á zīda sātero, àsun yā pì ma kũ são pãro, à zī kea. ²³ Zaakũ gbě kũ àdi yā ma, akũ àdi zī kɛoro de lán gbě kũ àteni a zīda gwa dígi gũn bàme. ²⁴ A zīda gwanaa gbera, tó à gɛ zéla, lákũ à de nà dì sãagu gñncɛ. ²⁵ Gbě kũ a wé pé Luda doka papanaaa kũ àdi tó ò gɔ zīdadencɔ ũ, akũ àdigɔ géo are, àdi ma à sãaguro, àdi zī keame, Luda ni arubarika da adegú a yākenaa gũn.

²⁶ Tó gbě a zīda dite donyīri ũ, akũ àdi a lé fɔro, àteni a zīda kekeme, àten donyī ke pāme. ²⁷ Donyīkena swáswa kũ à taari vī De Ludaneron dí: Ò tonencɔ kũ gyaanɔncɔ gwa n wèndake gũn, ògɔ ó zīda kũna dɔ gbāsī sari andunia yā musu.

Gbě wé gwanaa

2 Ma gběncɔ, ákɔncɔ kũ áteni ó Dikiri gakuride Yesu Kirisī náani kenɔ, àsun gbě wé gwaro. ² Tó gbě gɛ á kɔkakaranaa gũn wura tãnka kũ pókasa tékenaa dana, tó takaside kũ à bizakasa gbāsī danaa gɛ se, ³ tó á wé té gbě kũ à pókasa tékena danaai, tó a pīne à mó à vute gu manan, tó a pì takasidene à gé à ze dire, kesɔ à mó à vute á gbá sare, ⁴ áten kɔ tè bome, áten yā gwa kũ manafikion gweroo?

⁵ À ma, ma gbě yenyīdenɔ. Luda gbě kũ ò de gbānasaridencɔ ũ andunia gbēncɔne sɛ ògɔ gbāna a náanikenaa gũn, de ò kpata kũ à a lé sɛ gbě kũ ò yeinɔne ble. ⁶ Ákɔncɔ sɔ, áten gbānasaride pīncɔ kpe bo. Aruzekedencɔ mé òdi gbāna bleáwaroo? Mókɔncɔ mé òdi á gáte ò gé kááo yāk-

patekekiaroo? ⁷ Mókōnǝ mé òdi tó nna kũ à kúáwa yakaroo? ⁸ Luda dokayā mǐde pì, àgō ye á gbēdakei lán á zǐda wëndii bà. Tó á yā pì kũna yāpura, áten yā ke a zéame. ⁹ Tó áten kō wé gwa sō, áten durunna keme. Doka pìi vùteáwa, a gō taaridenǝ ùn gwe. ¹⁰ Zaakũ tó gbē doka kũna pínki, tó à fù mèn doa, à gō taaride ù a pínki gümme. ¹¹ Luda pì, àsun zina kero. À pì dō, àsun gbē dero. Bee tó nǐdi zina kero, tó n gbē dē, n gō dokadarisari ùme. ¹² Ákōnǝ kũ Luda nǐ yā gōgō káao doka kũ àdi tó ò gō zǐdadenǝ ù musu, àgō yā o, àgō yā ke lákũ à kō sǐ káao nà. ¹³ Luda nǐ yākpate ke kũ sùrusaridenǝ sùruu sari, ama yā nǐ bo kũ sùrudeo nna.

Ludanaanikena kũ yāmanakenaao

¹⁴ Ma gbēnǝ, tó gbē pì, áten Luda náani ke, tó àdi póke kero, bó yān gwee? Ludanaanikena bire taka nǐ fō à a bo yá? ¹⁵ Tó á gbē mèn do, gōgbē ke nōgbē ten pókasa kũ póbleo takasi ke, ¹⁶ tó á gbēke pìne: Luda n gba aafiaa! Ñsun tó ìa n dero, ò pó ble ò kǎ, tó adi wëndibadōbō kpáaro, bó n abire ùu? ¹⁷ Leme se ludanaanikena ado pókekenaa sari bi yā gēeme.

¹⁸ Tó gbē n pì, nten Luda náani ke, akūsō maten yā ke, mani pinne, ò n ludanaanikena pókekenasari mōmene, mani ma ludanaanikena mōnne ma yākenaa gūn. ¹⁹ N sǐ kũ Luda mèn dome. À mana. Bee tǎnanǝ se, ò dō lē, akũ òdigō lukaluka. ²⁰ Yōnkō! Pó kũ à tò ludanaanikena pókekenasari pā, nǐ ye mà onne yá? ²¹ Kũ ó dizi káaku Ibrahī a né Isaaku kpà sa'opō ù, yā dí bo káao nna a yākena yāiroo? ²² N è yá? A ludanaanikena kũ a yākenaao kpákōime. A yākena mé à a ludanaanikena pàpai. ²³ Akũ Luda yā díkīna pàpa kũ à pì, Ibrahī Luda náani kē, akũ Luda tò yā bō káao nna a náani kũ à kē yāi. Akũ ò tó kpàne Luda gbēnna. ²⁴ A è yá? Yākena mé àdi tó yā bo kũ gbēo nna, adi ke lu-

danaanikena adonlo. ²⁵ Leme dō karua Rahabu kē nna kũ Ludao a yākena yāi, gōrō kũ à gu'asirigwarinǝ òte à n gbare zé kpāni gūn. ²⁶ Lákũ mē ninisari de gē ù nà, len ludanaanikena pókekenasari de gē ù le se.

Léfōnaa

3 Ma gbēnǝ, àsun ke yādannerinǝ ù dasiro, zaakũ á dō kũ Luda nǐ wé piti ókōnǝ yādannerinǝ yākpatekegōrō zǐ de gbē kparanǝla. ² Ó pínki odigō zā yāa baala'ime. Tó gbē lé dì a ásarū kero, taarisarideme, ani fō à a mē pínki gbāna fō. ³ Odì sōmǝ ká sōne de à ó yā ma yāime, akũ odì a mǐle ble. ⁴ Kesō à gó'ite gwa ísirala. Bee kũ a zōkōkeo kũ zàgā'ia gbāna kũ àdi a yīpao, a fībō de fítinleme. Akũ mé àdi a mǐle ble, akũ a fīrīi dì a poyeina dane. ⁵ Leme sō, néne bi mēgu fítinleme, akũ àdi ìa dā kũ yā zōkōo.

À gwa lákũ té fítī dì sē dasi kpáta nà. ⁶ Néne de lán té bàme, àkūme andunia vāni ù ó mēe gūn. Àdi tó gbāsī gō kpá ó mēea pínki. Gyāwān té mé àdi nakara nénea, akũ néne dì té kpá ó andunia kunnan. ⁷ Bisāsiri nōbōsēntenǝ tūtūu kē pínki kũ bānǝ kũ pó kũ òdi tǎa o kũ kùao nǝ kũ kpōnǝ, à kpé áten ke ari tera, ⁸ ama gbēke dì fō à a néne tūtū kero. Àkūme pó vāni kũ àdi ze teniro ù. À pana kũ sewetēo, ⁹ nénen odì Dikiri ó De sáabu kpáo, akũ odì era ò bisāsiri kũ à a kē lán a bà káo dō. ¹⁰ Lé dokōnǝ pīin sáabukpana kũ gbēkanaao dì bon. Ma gbēnǝ, àsungō de lero. ¹¹ Íboki dì í nna kũ í kyākýāao bo wē dokōnǝ gūn yá? ¹² Ma gbēnǝ, kaka lí nǐ né í kũ ù yá? Geepi lí nǐ né í kaka ù yá? Leme dō bia í sùkusukude nǐ í nna boro.

Ōndō kũ àdi bo musu

¹³ Á té, dí mé à yādōri ōndōde ùu? À mōnne a kunna mana gūn kũ a yākenanǝ kũ zǐdabusana kũ àdi bo ōndō gūnwō. ¹⁴ Tó á nēsēgōba pāsī kũ denlawetenaao vī á swēe gūn sō, àsun ìa

dāro, àsun gí yāpurairo. ¹⁵ Ìndō bire taka dì bo musuro, andunia pómé, á dà pómé, Ibilisi pómé. ¹⁶ Zaakū gu kū nèségōba kū denlawetenaao kún, gwen kōyāmasari kū yā bēne pínkio dīgō kún. ¹⁷ Tó gbē òndō kū àdi bo musu vī, káaku àdigō gbāsī vīro, a gbera àdigō yāketē vīro, àdi a zīda busańne, àdi gbē yā ma, à sūru papana kū yāmanakenaao. Àdi gbē tē boro, akūsō àdigō manafiki vīro. ¹⁸ Iberemiderii dì kena kū kōo nna tō, akū àdi yā mana kē.

Gbēnnakpana kū anduniao

4 Bó mé àdi fiti kū lékpakōanaao da á tée? Òdi bo á poyeina kū òten ọsi ká á mēe gūnnō kīnaanloo? ² Adigō ye pói, ama adì ero, akū adì gbē de. Adì pó ni de, akū adì pó kū áten péa lero. Akū adì lékpakōa ke, adì fiti ke. Á a vīro, kū adì wé ke Ludaaro yāime. ³ Tó á wé kē, adì ero, kū adì wé ke kū nēsemanaoro yāime, zaakū adigō ye à a bókote ke á pónidenano gūmme. ⁴ Náanisaridenō, á dō kū gbēnnakpana kū anduniao bi iberesena kū Ludaonloo? Gbē kū à ye à ke andunia gbē ū gō Luda ibere ūme. ⁵ Kū ò kē Luda yān ò pì, Nini kū Luda dà ó gūn nèségōba vī, áten da yā pān yá? ⁶ Ama gbēke kū Luda vī kūoo de abirekūla, zaakū ò kē Luda yān ò pì:

Luda dì ibere sé kū zīdabirino,

ama à gbēke vī kū zīdabusarino.

⁷ Abire yāi à mì nate Ludane. À gí Ibilisine, ani bàa síaré. ⁸ À na Ludai, ani naái. Durunnakerino, à ọ bo durunnan. Nēsepladenō, à á swē pípi. ⁹ À ọ dō kū pōsirao kū wēndayāo. À á yáadōna lite ọdōna ū, à á pōnna lite nēseyakana ū. ¹⁰ À á zīda busa Dikiri are, ani á kara.

¹¹ Ma gbēno, àsun kō tó bēne síro. Gbē kū à a Yesude dake tó bēne sī ke à a bēne bō, à Luda doka sēda vāni kē, à a vāni bō. Tó n Luda doka vāni bō sō, a mārime n ūro, a vāniboriime n ū.

¹² Ludan dokaditeri ū kū yākpatekeriio.

Àkū mé à gbē surabana kū a kakatenaao gbāna vī. Mōkōn sō, díme n ū, kū ndi n gbēdake vāni boo?

Luda bàka bonaa

¹³ À yā ma sà, ákōno kū adì pi, gbāra ke zia áni gé wéran, áni vute gwe wē do, áni laga tá à àre le. ¹⁴ Á yā kū ani á le zia dō yá? Á dō lākū á wēndi de nà yá? Á de lán suka bàme. Tó à kpà fíti, akū àdi gēte gōno. ¹⁵ Yā kū à de à on dí: Tó Dikiri wē, akū ó aafia, óni ke lán dire bà ke lán dí bà. ¹⁶ Tera sō áten ĩa dā, a Luda bàkaa bō. Īadāna bire taka buri manaro. ¹⁷ Gbē kū à yāmanakena dō, akū adì kero durunna kē.

Kpākēna aruzekedenō

5 Ákōno aruzekedenō, à yā ma sà. À ọ dō, à wiki lé kisira kū ani á le yāi. ² Á aruzekeno yāka, kōkono á pōkasano sōso. ³ Á ọgo dàa kpà, akū a dàakpanaa pì ni á da yān, ani á mē piti lán té bà. A aruzeke dì ọgo kpede zī. ⁴ Á ma! A ọgozikeri kū ò á burapono kēáreno blē, akū ọgo pì yā Luda ki lē. Pókērii pino wikilenaa gē Dikiri Zīkaride sán. ⁵ A á mēna mà zīte la á poyeinakena gūn. A mēe kpà kùtukpana ọgo pō ū. ⁶ A yā dà gbē man-ola, a ní dede, odi gíárrero.

Mena

⁷ Abire yāi ma gbēno, àgō mena fī ari Dikiri sugoro. À gwa lán búbari dì a burapo bēere de kēgoro dà nà. Àdi mena fī zaa kaburagoro ari sakare. ⁸ Ákōno sō, à mena fī à ze gbāna, zaakū Dikiri sugoro kà kāni. ⁹ Ma gbēno, àsun yāketē kákōiro, de Luda sún yākpate ke kāáoro yāi. Yākpatekeri pì zena kpélelea fá! ¹⁰ Ma gbēno, annabi kū ò yā ò yā kū Dikiri tōono, à mena kū ò kē warikenaa gūn zé dí taka sé. ¹¹ Odì pi ò arubarika vī, kū ò mena fī yāime. A Ayuba menakena baaruu mà, a mà lākū Dikiri kēne

nà kpekpe, zaakū wēnda kū sùruuo pa-pana Dikiria.

¹² Atēnsa ma gbēno, àsun la daro. Àsun pi a sì kū ludambeo ke kū zīteo kesō kū pó pāndeoro. À tó á ee gō ee. À tó á oi gō oi, de yā sún vuteáwaro yāi.

Aduakena ludanaanikēnaa gūn

¹³ Á gbēke ten wari ke yá? À adua ke. Á gbēke pɔ nna yá? À Luda sáabu kpá. ¹⁴ Á gbēke ten gyā ke yá? Ade sɔsi gbē zōkōno sísi ò adua kene, ò nísi máa kū Dikiri tóo.

¹⁵ Adua kū ò kē ludanaanikēnaa gūn ni gyāre pì werekōa. Dikiri ni a fute. Tó à

durunna kē yā sō, ani kēa. ¹⁶ Abire yāi à á durunnano okōne, à adua kekōne de à le àgō aafia. Gbē mana aduakena gbāna, àdi zī ke manamana. ¹⁷ Iliasu bi bisāsirime lán ó bà. À adua kē manamana, de legū sún maro, akū legū dí tó zītearo ari wē aakō kū mɔ suddoo. ¹⁸ À èra à adua kē do, akū legū'i bò manamana, zīte póble kē.

¹⁹ Ma gbēno, tó á gbē mèn do zà yāpura zéa, akū á gbēke èra à a dà zén, ²⁰ àgō dō kū gbē kū à tò durunnakerii pìi bò sātēna zén à èra à sù, à a sì gaame, akūsō à lá kù durunna dasinola.

PITA TAKADA KAAKU

Tāmaa kū àdi ní nero

1 Makū Pita, Yesu Kirisi zìri mé à takada dí kē Luda gbē kū ò de nibōnō ũ andunia dí gūn, kū ò fākōana būsū dīkīnanō gūnnōne: Pōntu, Galatia, Kapadosia, Asia kū Bitinia. ²De Luda gīnake à á dō, akū à á sé, a gō a pō ũ kū a Nini gbānao, de à mì nate Yesu Kirisine, a aru gbā boāre. Luda gbēke kū aafiao karaāre.

³ Ò Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De sáabu kpá! A sùru zōkōō gūn à ó í dufu kū Yesu Kirisi vuna gan gbānao, akū ó tāmaa kū àdi ní nero vī, ⁴ zaakū túbī kū à ditenaāre ludambe pìi dì lākaro, àdi gbāsī kpáro, a mana dì lākaro. ⁵ Luda soru kē à làka de à á sura ba a náani kū áten ke yāi, akū áteni á dākpā kū a gbānao ari à gé bo kū surabanaa pìio gupuraa gōrō kpede zī. ⁶ Áten pōnna ke kū yā pìio, bee kū áni wari ke gīa fítī yōogwana buri sīnda pínki yāi. ⁷ Lákū òdī wura mana dō té gūn nà, len òteni á ludanaanikena yō à gwa le, zaakū á ludanaanikena pìi bèere vī de wura kū a gakuri dì lākala manamana. Tó a bo mana, Luda ni á sáabu kpá Yesu Kirisi sugōrō zī, ani á kpe ta kū gakurio. ⁸ Bee kū ádi a ero, á yei. Bee kū ádi wé ke pla kāao zikiro, áteni a náani ke, akū áten pōnna zōkōō kū à gē onala ke, ⁹ kū áteni á ludanaanikena gbē le á surabana ũ yāi.

¹⁰ Annabino gīnake ò gbēke kū Luda ni ke kāáo yā ò, ò surabanaa pìi yā gwà, ò a tàasii kà. ¹¹ Kirisi Nini kū à kú ní gūn gīnake à wari kū Kirisi pìi ni ke òfne kū gakuri kū ani le a gberao, akū ò wète ò yā pìi zé dō kū a gōrō. ¹² Akū Luda tò ò dō kū yā kū òten o pìi de ní gōrō pō ũro, á pómē. Tera sà baarunnakparino yā pìi òāre kū Luda Nini kū Luda pìi zī bona ludambe gbānao. Bee malaikano se òten osi ká yā pìi dōnaai.

Kunna adona

¹³ Abire yāi àgō kú á laakariia, àgō á zīda kūna dō, á wé gō dō gbēke kū Luda ni keāre Yesu Kirisi sugōrō zīi sikaa sari.

¹⁴ Lákū á de Luda né kū òteni a yā manō ũ nà, àsun tó dà vāni kū á vī yā á wésir-agōrō doāre arero. ¹⁵ Luda kú adoname. Lákū à á sisi à á sé nà, àgō kú adona á yākena sīnda pínki gūn le se. ¹⁶ Zaakū ò kē Luda yān ò pìi:

Àgō kú adona,
zaakū má kú adoname.

¹⁷ Zaakū Luda dì yākpate ke kū baadio a yākenaaa ní wé gwanaa sari, tó áteni a sisi De, à vīna kene á nibōkenaa gūn la. ¹⁸ Á dō lākū Luda á bó kunna kori kū à de á futeokarayā ũ gūn nà. Luda dí á bo kū pō kū a gakuri dì lākaoro, lán wura ke andurufu bà, ¹⁹ à á bó kū Kirisi aru gakurideome, kū à de lán sāne bōrō kū à mamberu vīro à gbāsī vīro bà. ²⁰ Luda gīnake à a dīte zaade adi andunia kátero, akū à bōāre kāao gupuraa gōrō kpede dīkīnanō zī. ²¹ A yā musun áten Luda náani ke. Luda a bō gan à gakuri kpāa, de à le à a náani ke, á wé gō dōi.

²² Lákū mīnatena yāpuranee gbā bōāre nà, akū a gō kō gbēnō ũ manafiki sari, àgō yekōi kū nēse mēn doo. ²³ Luda á í dufu kū a yā wēndide kū àdigō kun gbānao. Yā pìi de pōburi kū àdi ga ũro, pōburi kū àdi garome.

²⁴ Gbē sīnda pínki de lán sēē bàme, ní gakuri de lán sēvu bàme pínki.

Sēē dì kori ke, a vú dì kóte,

²⁵ ama Dikiri yā dīgō kun gōrō sīnda pínki.

Yā pìi mé à de baaru nna kū ò kpāāre ũ.

Gbē wēndide

2 Abire yāi à yā vāni sīnda pínki tó kū éketona sīnda pínkiō kū manafikio kū nēsegōbao kū kōyakanaao. ² Lákū nēkpāntēnō dīgō yō'i ni de nà, àgō Luda yā kū à de lán vī'ipu swāswa bà ni de le se, de

à le à gbā á surabana zé gūn, ³tera sà kù a dō kù Dikiri mana. ⁴À nai, àkūme gbè wèndide kù ò gii ũ, ama Luda a sè bèere ù. ⁵Ákōnō sō á gbè wèndide kù Luda teni a kpé ē boonō ũ. Ákōnōme a gbàgbarinō ũ, adi sa kù àdi káagu o kù a Nini gbānao Yesu Kirisi gāi. ⁶Zaakū ò kē Luda yān ò pì:

N̄ gwa, maten gbè dite Zaiō,
ēpetena gbè bèere ù kù ma sè ũ.

Wé'i ni gbè kù àteni a náani ke kùro.

⁷À de gbè bèere ù ákōnō kù áteni a náani kenōne, ama à de le gbè kù òteni a náani keronōnero.

Gbè kù kpéborinō pā kpài
mé à gō kpé kusuru gbè mīde ũ.

⁸Len dō à de:

Gbè kù òdi gē sía ũ,
gbèsi kù òdi kpáala ò léte ũ.
Ó gēe sía, kù odi Luda yā daro yāi. Len
Luda dīteñne le.

⁹Ákōnōme buri kù Luda n̄ sénō ũ, kí-
nanō kù sa'orinō ũ, a gbè kù ò kù adonano
ũ, de à Luda kù à á sisi a bo gusiran, à gē
kááo a gupura bonsarede gūn sáabu kpá.

¹⁰Á de Luda gbēnō ũ yāro,
ama tera sà a gō n̄ ũ.

Luda dí sùru ke kááo yāro,
ama tera à kē kááo.

Kunna ludanaanikerisarinō té

¹¹Ma gbè yenyidenō, lākū á de nibō
kù bōasunō ũ nà andunia dí gūn, maten
lé daáwa, à mī kē á dà vāni kù òdi zī
ká kááonō. ¹²Àgō kun gbè bèeredenō ũ
kifirinō té. Leme dō bee tó ò á díte yā-
vānikerinō ũ, tó ò yā mana kù áten kenō
è, oni Luda sáabu kpá gōrō kù ani suñyī.

¹³À mī nate ikode kù bisāsiri ditenōne
n̄ pínki Dikiri yāi, kína kù à gbāna
vī deñlan yá, ¹⁴ke gbānade kù à díte
à wé tā yāvānikerinō à yāmanakerinō
sáabu kpá. ¹⁵Luda poyenyīnaan dí: Á yā-
manakenaa gūn, áni yōnkō wésiradenō lé
yīteñne. ¹⁶Àgō zīdadenō ũ, ama àsun tó á
gōna zīdadenō ũ gōáre vānikena zé ũro.

Àgō kun Luda zòblerinō ũ. ¹⁷À bèere li
gbè sīnda pínkinē. Àgō ye á Yesude dak-
enōi. À vīna ke Ludanē. À bèere lí kīnanē.

¹⁸Zīkerinō, à mī nate á dikirinōne, à
zōkōke dōñne yā sīnda pínki gūn. Adi ke
dikiri mana nēsēdodenōne n̄tēnenlo, ama
kù n̄ gbè pāsīnōme se. ¹⁹Tó ò wé tāáwa
pā, tó a mena fīō Luda yāi, abirekū sáabu
vīare. ²⁰Tó ò á gbè á taari yāi, tó a mena
fīō, abirekū tó nna vī máa? Ama tó a
wari kē yā mana kù a kē yāi, tó a mena
fīō, Luda n̄ á sáabu kpá. ²¹Abire yāin
Luda á sisi à á sé. Kirisi wari kēare, à zé
mōáre de àgō té a gēsēgbeei yāi.

²²Adi durunna kero,
odi ma à éke tòro.

²³Kū ò a sōsō, adi yā sīfilaro. Kū à wari
kē, adi yā pāsī ke on̄nero, à zē kù Luda
yākpatekeri manaome. ²⁴Àkū mé à ó du-
runnanō dī a mīia, à gào lía, de ó bàka
súngō kú kù durunnanō doro, ògō kú yā-
manakenaa gūn. A flāgbenō mé ò ó gbá
aafia. ²⁵Zaakū a sāte lán sānō bà yā, akū
a are dō á Dāri kù á Dākpārīiooa tera sà.

Kunna kōo

3 Nōgbēnō sō, à á zīda kpá á zānōa.
Tó n̄ gbēkenō ten Luda yā daro, á
kunna ni n̄ lite. Bee tó ádi yāke on̄nero,
²oni e kù á kun gbāsī sari, akūsō a á
zīda kpām̄ma. ³Àsun tó á nōmanake gō
mē yā ũro, mītāna ke nōmanablebōnō
ke pōkasadanaan yá. ⁴Ama àgō de á
nēsēgūnyā kù àdi lākaro ũ, nēsēyīda kù
zīdabusanaao. Abirekū mé à bèere vī Lu-
dane. ⁵Zaakū len nōgbē donyīri kù n̄ wé
dō Ludai yānō n̄ zīda kēke le, ò n̄ zīda kpà
n̄ zānōa. ⁶Len Sara de le, àdi Ibrahī yā
ma, àdi a sīsī Baa. Tó áten yā mana ke, tó
áten pō kù òdi vīna kene yā daro, a Sara
dāa sēn gwe. ⁷Gōgbēnō sō, àgō kú kūnwo
nōgbēke dōnnēnaa gūn, àgō yā mām̄ma,
de pōke sūn kpáare á aduakenaa gūnlo,
zaakū á de wēndi gbablerinō ũ lēeleme.

⁸Abire gbera àgō lédokōnō vī kōo á
pínki. Àgō kō wēnda dō, àgō yekōi, àgō

gbēke vī kōo, à busakōne. ⁹Àsungō a vāni fina bo kũ a vānioro. Àsungō gbē kũ à á sōsō sōsōro. À sa mana one, zaakũ Luda á sisi de à arubarika daágu yāime.

¹⁰Gbē kũ à ye àgō kũ nmananan, akūsō à ye a kunna gō mana, à a lé kũ kũ yāvāni'onaao, àsun tó éke bo a lénlo.

¹¹Ade kpe li a vānine, à a mana ke, à aafia zé wete àgō téi.

¹²Zaakũ Dikiri digō gbē manano tàasi ká, a sã kpá ní aduakenaai, ama àdi mìkpere zu yāvānikerinone.

Wétāmmāna yāmanakēna yāi

¹³Tó á kokari vī kũ yāmanakēnaao, dí mé ani wé tǎáwaa? ¹⁴Bee tó a wari kē yāmanakēna yāi, á arubarika vī. Àsungō vīna ke ní wétāmmānaanero, àsun tó á swē kéáguro. ¹⁵À Kirisi dō Dikiri ū á swē gūn. Àgō kũ soru gūn goro sīnda pínki, de à le à yā we gbē kũ àteni á la yā kũ á wé dōii mīiia. ¹⁶Àgō oñne busebuse kũ bèerelinnēnaao. À oñne kũ nēsepuraao dō, de wé'i gbē kũ òteni á sōsō á yāmanakēna Kirisi gūnnō kũ. ¹⁷Warikēna Luda poyenyīnaa gūn yāmanakēna yāi mana de warikēna yāvānikēna yāila.

¹⁸Kirisi gā gēn do durunnakēmmanā yāi. Taarisaride gā ókōnō taaridenō yāi, de à le à gé kūoo Luda kīnaa. Ò a dē mēe gūn, akũ Luda a vū ninike gūn. ¹⁹A ninike pii gūn à gēe à waazi kē gyāwānde kũ ò ní ká kpēsirannōne. ²⁰Ò bò Luda yā kpeme yā, goro kũ à mena ari Nuhu gēe à gó'ite kē à làkao. Gbē kũ ò bò ín aafia gō pì gāinon dasiro, gbēnnon soraakō. ²¹Í pì mé à de á da'itekēna kũ àdi á sura ba tera taka ū. Da'itekēnaa pì bi mē gbāsī-worona yānlo, lésēna Ludane kũ nēsepuraome. Àdi ní sura ba, kũ Yesu Kirisi bò gan yāi. ²²À gbāna blē malaikanōa kũ tānanō kũ ní gbānadenō kũ ní ikodenō, akũ à tà ludambe, à kũ Luda oplai.

Bona kunna zīn

4 Lákũ Kirisi wari kē a mēn nà, ákōnō se à nēse bire buri sé, zaakũ gbē kũ à wari kē a mēn, ade mīi kē durunnaame. ²Goro kũ à gǎare á kunnaa gūn, á dà vāni sūngō doare are doro, séde Luda poyenyīnaa. ³À kunna kifirino yākenaa gūn yā mò le. Yā á kũ wé'isariyākenaa gūn kũ dāvāninidenāao kũ wēdekēnaao kũ pāpā kōkōo kũ wēmikōkō bēnēeo kũ tānagbagbana kũ Luda zāaguo. ⁴Kũ adì kakara kũnwo ní pāpā zōkōō pì kenaa gūn doro, àdi kēñne yābonsare ū, akũ òdi á tó vāni sí. ⁵Oni ní yākenanō baba Ludane, kũ à yākpatekēna kũ gbē bēnenō kũ gyāwāndenō soru kē. ⁶Ò baaru nna kpà bee gyāwānde pīnōne se, de ò le ògō kũ ninike gūn lán Luda bà, bee kũ yā vùtemma mēe gūn lán gbē sīnda pínki bà.

Ludayāmarino

⁷Pó sīnda pínki lakanaa kà kāni. Abire yāi àgō de laakaridenō ū, àgō á zīda kūna dō de àgō adua ke yāi. ⁸Yā kũ à de a pínkilan dí: Àgō yekōi kũ nēse mēn doo, zaakũ yenyī dī pó kúte durunnānōa dasi. ⁹À yàri kekōne yāketekanaa sari. ¹⁰Lákũ Luda gba dà á baadine nà, à kpákōi kũ gba pīnō Luda gba buri donadona zikeri mananō ū. ¹¹Gbē kũ à de waazikeri ū, à Luda yā oñne. Gbē kũ à de kpányiri ū, à kpányi kũ gbāna kũ Luda a gbào, de à Luda tó kpá yā sīnda pínki gūn Yesu Kirisi gāi. Àkũ mé à gākuri vī kũ gbānao goro sīnda pínki! Aami.

Warikēna Yesudeke yāi

¹²Ma gbē yenyīdenō, àsun tó yōg-wana pāsī kũ àteni á le bo á sare lákũ yā dufu mé à á lé bàro. ¹³Lákũ á bàka kũ Kirisi warikēnaa gūn nà, à pōnna keo de à le àgō pōnna zōkō vī goro kũ Kirisi pì ni bo gupuraa kũ gākurio. ¹⁴Tó ò á sōsō Kirisi tó kũ à kúáwa yāi, á arubarika vī, zaakũ Luda Nini gākuride

kúáwa. ¹⁵ Á gbēke sún wari ke gbēdena ke kpāni'ona ke yābēnekena ke gude yāiro. ¹⁶ Tó a wari kè á Yesudeke yāi, àsun keáre wéiyā ũro. Á Luda sáabu kpá kú Yesu tó kúáwa yāi. ¹⁷ Zaakū wétām-magwɔ kà, Luda gbēnɔn à nàa kúńwo. Lákū ókɔnɔme à nàa kúoo káaku nà, ani láka kú gbē kú ò gí Luda baaru nna mainɔ deramee?

¹⁸ Zaakū gbē mananɔ surabana zĩũ, yā ni bo kú ludayādarisarinɔ kú durun-nakerinɔ deramee?

¹⁹ Abire yāi gbē kú òten wari ke Luda pɔyenĩnaa gūnnɔ ní zĩda na ní Kèri náanidene a ɔĩ, ò kpé ògɔ yā mana ke.

Luda sã kpàsa gwanaa

5 Maten lé da ákɔnɔ gbē zɔkɔnɔa sà. Gbē zɔkɔnɔ ma ũ se. Má de wari kú Kiri si kèe sèedade ũ, akūsɔ ma bàka nigɔ kú kú gakuri kú ani bo gupuraao se. ² Àgɔ de kpàsa kú Luda kàteáre dārinɔ ũ. Á ɔ likai kú pɔyeinaao, adi ke tilasinlo, lákū Luda yei nàme. Adi ke ɔgɔwetena yāinlo. Á ke kú nèse mèn doo dé. ³ Àsungɔ gbāna mɔ gbē kú ò ní nááre á ɔĩ pínɔaro. Á tó á kunna gɔ á sã pínɔ da a zéa, ⁴ áni kífura kú a gakuri dī lákaro le gɔwɔ kú Sādāriki ni su.

⁵ Ákɔnɔ kefennanɔ sɔ, à á zĩda kpá gbē zɔkɔnɔa. Á pínki à á zĩda busakɔne à kpákɔi, zaakū

Luda dī ibere sé kú zĩdabirinɔ, ama à gbēke vī kú zĩdabusarinɔ.

⁶ Abire yāi à á zĩda busa Luda gbānadene, ani á kara gɔwɔ kú à dītea. ⁷ À á yā'ummananɔ tóne pínki, zaakū àdi laakari dɔáwa.

⁸ Á wé gɔ dɔ, àgɔ kú á laakariia. Á ibere lɔbilisi de lán músu ɔɔdɔrii bàme. Áten kpáte keáí, àten gbē wete à kú. ⁹ À gíne, à ze gbāna ludanaanikenaa gūn, zaakū á dɔ kú á Yesude dake kú ò kú andunia gūnnɔ ní pínki ten wari dokɔnɔ pì keme se. ¹⁰ Luda Arubarikasĩdapinkide á sisi a gakuri kú àdi lákaroa Kiri si gūn. Tó a wari kè fíti, ani á bo mana, ani á ze gíngin, ani á gba gbāna, ani á zĩni péte. ¹¹ Àkū mé à gbāna vī ari gɔwɔ sĩnda pínki! Aami.

Lézammanaa

¹² Ma takada fíti dí kèáre kú ó gbēndo Silasi ɔome. Á demene gbē náanide ũ. Ma lé dāáwa, má de a sèedade ũ kú yā kú ma ò de Luda gbēke yāpura ũ. Á zeo gín-gin. ¹³ Babilɔnu gbē kú Luda ní sé lán á bànɔ fɔ kpááwa. Ma né Maaku fɔ kpááwa dɔ. ¹⁴ Á fɔ kpákɔa kú lépemmanaa yenyĩ gūn. Luda ákɔnɔ kú á kú Kiri si gūnnɔ gba aafia á pínki.

PITA TAKADA PLADE

Yāpurakpana sísina kù Luda ó sísia

1 Makū Simo Pita, Yesu Kirisi zòblerii, a zìrii, makùme ma takada dí kè gbē kù ó Luda ó Surabari Yesu Kirisi n gbá zé ò a náani kè lán ó bà à manake gāinone. ²Gbēke kù aafiaao gō papanaáwa Luda kù ó Dikiri Yesuo dōnaa gūn.

³Luda ó sé ògō kú a gakuri kù a manakeo gūmme, à tò ó a dō, akū a Ludakeg-bāna ó gbá pō kù à kù ògō vī, de ó kunna le à ke leele kù a yāo. ⁴Len à yā zōkō bēere de kù à a lé sēwerenō kè le, de a yāi ò bo andunia dà vāni kù àdi n yaka gūn ò Luda kunna taka sé. ⁵Yā bire yāi à kokari ke manamana, à Luda náani ke manakenaa gūn, à yā mana ke dōnaa gūn, ⁶àgō dōna vī á zīda kūnaa gūn, àgō á zīda kūna dō mena gūn, àgō mena vī nana Ludaii gūn, ⁷àgō nana Ludai kōgbēke gūn, àgō gbēke vī kōo yenyī gūn. ⁸Zaakū tó á yā bireno kūna, akū òten kara, áni gō kun pā karanaa sariro ó Dikiri Yesu Kirisi dōnaa gūn. ⁹Gbē kù à yā bireno kūna sōro, à a wé nākōa, à gō vīna ūme. À sán kù Luda durunna kù à kè yāno kēare. ¹⁰Abire yāi ma gbēno, à kokari ke à yāpura kpá sísina kù Luda á sísi à á séa. Tó áten yā bireno ke, áni fu zikiro. ¹¹Leme oni gbānake kpáái manamana le, áni gō kú kù ó Dikiri ó Surabari Yesu Kirisio a kpata kù àdi lákaro gūn.

¹²Abire yāime, bee kù á yā bireno dō, akūsō á zīni petena yāpura kù á kūnaa gūn, manigō yā pino dōágume. ¹³Goro kù má kpé kú ma sōo gūn, maten da à mana màgō té káágu yā pino dōnaágu yāi. ¹⁴Má dō kù ma bona ma sōn goro ni ká tera, lākū ó Dikiri Yesu Kirisi gīnake à òmene nà. ¹⁵Mani kokari ke, de yā pino le àgō dōágu goro sīnda pínki ma ga gbera.

Kirisi gakuri sèedadeno

¹⁶Kū o ó Dikiri Yesu Kirisi suna kù gbānao òáre, ódi té gara kù ò dà kù òndōoio. O wé kè pla kù a zōkōkeome, ¹⁷goro kù De Luda bēere line à a tō bō. À Luda zōkō gakuride kōtoo mà à pì a Né mēn do légelege yenyiden a ū, a yā di káagu. ¹⁸O kōto kù à bō ludambe pìi mà goro kù ó kú káao kpi kù à kú adona musu. ¹⁹Abirekū mōwere kù yā kù annabino ò bi yāpurame. À mana à laakari dō yā piia fitila kù àten gu búruburu pu ūme ari gudōo susune gō gé fute á swēn, de gu le à dōáwa. ²⁰À kù à deñla sà àgō dō kù gbēke di fō à yā kù annabii kè Luda yān bōkote a zīdaro. ²¹Annabino yāke di bo bisāsiri poyeinaa gūnlo, ò Luda yā ò lākū a Nini dōñne are nàme.

Ékeyādannerino

2 Annabi ékeno bō yā Isarailano té. Leme ékeyādannerino ni bo á té le se. Oni éke kù àdi tó ò kakate ká Luda yādanneran, ò ledi kpá Dikiri kù à n bói, oni n zīda kakate kanto. ²Onigō tényī dasi n wé'isariyākenaa gūn, oni yāpura zé vāni bo n yāi. ³N wākūkenaa gūn oni á ble kù éke kù òdi bleao. Yākpate vūtemma à gii kè, i di na n Kakateri wénlo.

⁴Zaakū Luda dí malaika kù ò durunna kēno tōro, à n ká tōnōwee sira kù à kú zītezite gūn, àgō n kūna ari yākpatekegoro zī. ⁵Adi andunia zī kù a yādarisari kù ò kú a gūnno tōro, à tò í dāñla. Ama à Nuhu kù àdi manakena waazi ke bō kù gbēnon suppla pāndeno. ⁶À yā dà Sōdōmu kù Gōmōraola à n kákate ò gō tūbu ū, à n kè le yā kù ani lūdayādarisarinō le sēeda ū. ⁷Ama à Lutu bō, gbē mana kù a nēsee yāka dokadarisari pino wé'isariyākena yāi. ⁸Gbē mana pì kú n té, yā vāni kù àten e akūsō àten ma lākū gu digō dō nà ūa kù a nēsemana

yāi. ⁹Leme dɔ Dikiri gbē kū ò naaino bona yǒgowanaa gūn zé dɔ, akūsɔ à gbē vāni kūna dɔ de à wé taa yākpatekɛgɔrɔ zī. ¹⁰A pāsīn sà gbē kū òdi iko gya bono ũ, nī mè dà vānino mé àdi doñne are gbāsikenaa gūn.

Ékeyādannerii pino bi kùgbānade karambaanidenome. Dɔkena kū malaika gakuridenɔ di nī gba vīnaro. ¹¹Malaika kū nī gbāna kū nī ikoo de gbē pinolano di we ò nī tɔ bène sí ò yā dīmma Dikiri arero. ¹²Gbē pino di yā kū ò a gbá dɔro bène bome. Bisāsiri bára mé à kúmma, ò laasun vīro. Ò nī í, de ò nī kūkū ò nī dede yāime. Oni kakate lán nòbɔnɔ bà, ¹³oni a vāni kū ò kè fina boñne. Dāvānikena fānantē di keñne nna. Gɔrɔ kū òten pɔ ble kááo, òdi pɔnna ke kū nī pónidenano. Nī kunna á té bi mamberume kū gbāsio. ¹⁴Zinakena kú nī wéa, durunnakena di móm̃maro. Òdi manafiki ke gbē kū Luda yā dí zīni péte nī gūnlonɔne. Wākū nī swèe blè. Luda lé kènneme. ¹⁵Ò sàte, ò kè zé súsua, ò zé dokɔnɔ sè kū Beɔ né Balamu kū à ye ɔgɔ vāni lenaa. ¹⁶Zaaki pɔlebūnu'ina yā òne lán bisāsiri bà, à kpākēi a vānikena yā musu, à gine kū a yōnkokenaao. ¹⁷Gbē abirenɔn de lán ísēboki kū nī í bàbanɔ bame, lán luku kū à gēte kū iao bà. Gusira níkinikin Luda ditéñne yàri ũ. ¹⁸Òdi ia kori zókɔ dā, òdi ɔndɔ ke gbē kū ò bò sātēna zén dufunɔne kū dāvāniyāo kū wé'isariyāo. ¹⁹Yā kū àdi nī yaka zòɔme nī ũ, akū òdi gōna zīdadenɔ ũ lé séñne. Zaakū gbē sīnda pínki bi yā kū à a swèe blèe zòɔme.

²⁰Tó ò bò andunia yāgbāsikenan ó Dikiri ó Surabari Yesu Kiri si dōnaa gāi, akū ò tò yā pīi èra à nī daguraa kè, à nī swèe blè, nī kunna kpède vāni de a káakupola. ²¹Tó odi yāpura zé dɔ yāro, de abirekū manafine de kū ò dɔ, gbaso ò kpe lì Luda yā kū ò dāñnenela. ²²Yāasi kū ò kè díkīnānɔ pāpa nī musu yāpura:

Gbēda di era a pisii. Leme dɔ: Alède kū ò a zú ò di era à mātēmate bókɔtɔmme.

Dikiri sugɔrɔ zī

3 Ma gbē yenyīdenɔ, takada plade kū ma kēáren dí. Takada mēn pla pínki pino gūn ma yā dɔágu de à vu in kū laasun manaome. ²Má ye yā kū Luda annabinɔ ò yāno dɔágu kū yā kū ó Dikiri ó Surabarii dīte a zīrɔnɔne ò dāreɔ. ³Àgɔ dɔ zaa káaku kū gɔrɔ kpède zī zīdapoyeinakerino ni su ò á fobo ⁴ò pi: Adi a suna lé séroo? À kú máa? Ó denɔ gā, ama pɔ sīnda pínki kú a gbèn zaa lākū Luda andunia kàte nāme. ⁵Kū Luda yā ò yā à musu kū anduniao kè, ò yā pīi kpà sākoto. À zīte bò ín, à a kè í pīi gāime, ⁶akū í pīi dà andunia káakupola, à a kàkate. ⁷Luda yā'ona dokɔnɔ pī mé à tò musu kū andunia tera díó dītena té pɔ ũ ari gɔrɔ kū ani yākpate ke kū a yādarisarino, à nī kakate.

⁸Ma gbē yenyīdenɔ, àsun tó yā díkīna sááguro: Gɔrɔ do de Dikirine lán wè wàa sɔɔro bame, wè wàa sɔɔro sɔ denɔ lán gɔrɔ do bame. ⁹Dikiri mēfē vī kū yā kū à a lé sè kenaao lākū gbēkenɔ ten da nàro, àten mena ke kááome. À ye gbēke kakatero, à ye gbē sīnda pínki nèse liteme. ¹⁰Dikiri sugɔrɔ nigɔ de lán kpāni suna bame. Zī birea musu ni gēte fioo, a pónɔ ni té kū ò pia, zīte kū pɔ kū ò kú a gūnnɔ nigɔ kun doro. ¹¹Zaakū pɔ sīnda pínki ni kakate le, gbē kpate burin ánigɔ de a ũu? À tó á kunna gɔ adona ludayāmarino ũ ¹²wédona a sugɔrɔi, à wé tã gɔrɔ pī ká likalika. Zī pīia musu ni té kū, a puusu wāna ni a pónɔ yó. ¹³Ókɔnɔ sɔ, ó wé dɔ ludambe dufu kū zīte dufuooi kū Luda a lé sèwere. Gwen manakena nigɔ kún.

¹⁴Abire yāime ma gbē yenyīdenɔ, á wédona gɔrɔ pīi gūn à kokari ke ágɔ kun mamberu sari taari sari, ágɔ nna kū Luda. ¹⁵À ó Dikiri menake dīte surabana ũ, lākū ó gbē yenyīde Pɔlu takada kēáre

nà kũ òndõ kũ Luda a gbàò. ¹⁶ Yã pìnɔn Pɔlu ò takada kũ à kɛɔ gũn pínki. A takada pì gukenɔ dɔrɔ dɔna zĩ'ũ. Wésir-adenɔ kũ gbẽ kũ ń zena gbānaronɔ dī yã pìnɔ lite kpedangara, lákũ òdi ke nà kũ Luda yã takada kparanɔ. Len òdi ń zĩda da kakatenan le.

¹⁷ Ákɔnɔ sɔ ma gbẽ yenyidenɔ, lákũ á yã pì dɔ nà kò, à laakari ke, de dokadaris-arinɔ sún á sãte kũ ń ékeoro. Àsun bo á zena gbānan à létero. ¹⁸ Àgɔ gbã ó Dikiri ó Surabari Yesu Kirisi gbẽke kũ a dɔ-naaoo gũn. Àkũ mé à gakuri vĩ tera ari gɔrɔ sīnda pínki! Aami.

YUHANA TAKADA KAAKU

Yā wëndide

1 Yā kū à kun zaa káaku kū o a yā mà, akū o a è kū wéó, o a gwà, o ɔ nàa, yā wëndide pì baaruun óten kpááre. ² Wëndide pìi bò gupuraa, o a è, ókõnõme a sèedadenõ ù. Wëndide pì kú De Luda kinaame yā, akū à bò à sùwá. A baaruun óten kpááre. ³ Yā kū o mà, akū o èen óten oáre, de ákõnõ se à le àgõ kú kúoo kõ gbẽnõ ù, zaakū ó kun kõ gbẽnõ ù kú De Ludaome kú a Né Yesu Kirisi pìio. ⁴ Óten yā dínõ oáre de ó pónna le àgõ papana.

Luda bi gupurame

⁵ Baaru kū o mà a kinaa, óten kpááren dí: Luda bi gupurame, gusira kú a kinaaro, bee fíti. ⁶ Tó o pì ó kú káao kõ gbẽnõ ù, akū ó kú gusiran, éken óten to, óten zī ke yāpuraaro. ⁷ Tó ó kú gupuran, lákū Luda kú gupuran nà, gbasá ó kun kõ gbẽnõ ù, a Né Yesu aru dì ó durunna sinda pínki kēwá.

⁸ Tó o pì ó durunna víro, óteni ó zida kekeme, yāpura kúwáro. ⁹ Tó o ó durunnano ò Ludane, à náani ví, àdi yā ke a zéa, ani ó durunna pínõ kēwá, ani yā bẽne pínki gowá. ¹⁰ Tó o pì ódi durunna kero, o Luda díte ékede ùme, a yā kú ó swèe gūnlo.

2 Ma né yenyidenõ, maten yā bire oáre de àsun durunna kero yāime. Ama tó á gbẽke durunna kè, ó Zekūnwode ví De Luda kinaa, àkūme taarisaride Yesu Kirisi ù. ² Àkūme ó durunnano kútekebo ù. Adi ke ó durunnano adoro, kú andunia pínki gbẽnõ pòoomè.

³ Tó ó yā kū à ditenõ kúna, abirekū m̀wewere yāpura kú ó a dõ. ⁴ Tó gbẽ pì á a dõ, akū à a yā kū à ditenõ kúnaro, ékedeme, yāpura kú a swèe gūnlo. ⁵ Gbẽ kū à a yā kúna s̄, Luda yenyī papana a gūn yāpura. Pó kú ani tó ò dõ kú ó kú a

gūnn dí: ⁶ Gbẽ kū à pì á kú a gūn, séde àgõ kun lákū Kirisi kun nà yā.

Yā dufu ditenaa

⁷ Ma gbẽ yenyidenõ, adi ke yā dufun maten oáero, yā zī kū ò díteáre zaa káakume. Yā zī piime yā kū a mà ù. ⁸ Bee kú abireo yā kū maten oáre dufume dõ, òdi a yāpura e a kinaa kú á kinaao, zaakū gusira ten gète, akū gupura yāpura ten pu sà.

⁹ Gbẽ kū à pì a kú gupuran, akū à zā a gbẽdakegu, ade kú gusira gūmme ari tera. ¹⁰ Gbẽ kū à ye a gbẽdakei kú gupuran, a yāke dì tó gbẽke furo. ¹¹ Gbẽ kū à zā a gbẽdakegu kú gusiran, à té gusiran, à dõ gu kú àten gēnlo, kú gusira a vīna kú yāi.

¹² Ma né yenyidenõ, mateni abirekū oáre kú á durunnano kēáwa a tó gāi yāime.

¹³ Mareno, mateni abirekū oáre kú á gbẽ kū à kun zaa káaku dõ yāime. Kefennano, mateni abirekū oáre kú a zīi blè Setanwa yāime. Ma né yenyidenõ, ma oáre kú á De Luda dõ yāime.

¹⁴ Mareno, ma oáre kú á gbẽ kū à kun zaa káaku dõ yāime. Kefennano, ma oáre kú á gbāna ví, Luda yā kú á swèe gūn dõ, akūsõ a zīi blè Setanwa yāime.

¹⁵ Àsungõ ye anduniairo, kesõ pó kú ò kú a gūnnõ. Tó gbẽ ye andunia, à ye De Ludairo. ¹⁶ Zaakū yā kū à kú andunia gūn pínki, m̀e pónidena kú wépio kú aruzeke iadānaao, adi bo De Luda kinaaro, à bò andunia kinaame. ¹⁷ Andunia ten gète kú a pónidenaao, ama ludapoyenyīnakeri nigõ kun goro sinda pínkime.

Kirisi ibere

¹⁸ Ma né yenyidenõ, goro kpeden ó kun dí. Lákū a mà kú Kirisi ibere ten su nà, a iberenõ gīnake ò kè dasi. Abirekū m̀wewere kú ó kú goro kpede gūn. ¹⁹ Gbẽ pínõ bò ó

kĩnaame, ama ó gbě̀nɔnlo. Tó ó gbě̀nɔme yā de ò kú kũoo. Ò bò de ò d̄s kú ñ gbḗke de ó gbḗ ũro yāime.

²⁰ Ák̄ɔ̄nɔ s̄s, Luda a Nini diáre, akū á yāpura d̄s á pínki. ²¹ Ma abire òare, kú á yāpura d̄s yāime, adi ke kú á d̄sro yāinlo. Á d̄s kú éke ke di bo yāpura gūnlo. ²² Dín ékede ũu? Gbḗ kú à ḡi Yesu Arumasi-hukenaime. Gbḗ bire takan Kiriṣi ibere ũ, à ḡi De Ludaí kú a Néome. ²³ Gbḗ kú à ḡi Luda Néi De Luda víro. Gbḗ kú à z̄e kú Luda Néó mé à De Luda v̄i d̄o.

²⁴ À tó yā kú a mà zaa káaku ḡs kú á swḗe gūn. Tó yā kú a mà zaa káaku p̄i kú á swḗe gūn, ák̄ɔ̄nɔ s̄s, aniḡs kú Luda Né gūn kú a Deo. ²⁵ P̄s kú Kiriṣi a lé s̄eweren w̄endi kú àdi láraro ũ.

²⁶ Ma yā bire òare gbḗ kú òteni á s̄atenɔ yā musu. ²⁷ Ák̄ɔ̄nɔ s̄s, Nini kú a l̄e Kiriṣia kú á gūn. Á bàka kú kú gbḗke yā dadanaáreoro, zaakū a Nini ten yā s̄inda pínki dadaáre, à yāpura v̄i, éke kú a gūnlo. Lákū àten dadaáre nà, àḡs kú Kiriṣi gūn le.

²⁸ Tera sà ma né yenyidenɔ, àḡs kú a gūn, de ḡorɔ kú à bò gupuraa, ó swḗe ḡs d̄itena, wé'i sún ó kú a suḡorɔ z̄iro.

²⁹ Zaakū á d̄s kú Luda mana, àḡs d̄s kú yāmanakeri s̄inda pínki bi a néme.

Luda n̄énɔ

3 À gwa lákū De Luda yewáí à k̄e z̄k̄s nà ari àdi ó s̄isi a n̄énɔ. Ó a ũ s̄s! Andunia ó d̄sro, kú adi a d̄sro yāi. ² Ma gbḗ yenyidenɔ, Luda n̄énɔn ó ũ tera, lákū óniḡs de nà dí bo gupuraa k̄oro. Ó d̄s kú ḡorɔ kú ani bo gupuraa, óniḡs de lán a bà, zaakū óni a e lákū à de nà. ³ Gbḗ kú à wé d̄oi le di a swḗe pu, lákū Kiriṣi swḗe punaa nà.

⁴ Gbḗ kú à durunna k̄eè bò doka kpeme, zaakū durunnakena bi bona doka kpeme. ⁵ Á d̄s kú Kiriṣi s̄u durunnakēmmana yāime, durunna s̄s à kú a swḗe gūnlo. ⁶ Gbḗ kú à kú a gūn diḡs kpé àḡs durunna kero. Durunnakeri ke dí a ero, adi a d̄sro.

⁷ Ma n̄énɔ, àsun tó gbḗke á s̄atero, yāmanakeri mé à mana, lákū Kiriṣi mana nà. ⁸ Gbḗ kú àdi durunna ke bi Ibiliṣi p̄ome, zaakū Ibiliṣi durunna k̄e zaa káakume. Ibiliṣi yānɔ kakatena yāime Luda Né s̄u. ⁹ Gbḗ kú Luda a ì diḡs kpé àḡs durunna kero, zaakū Luda buri mé à kú a gūn. Ani f̄s àḡs kpé ḡs durunna kero, kú Luda a ì yāi. ¹⁰ Lákū ó Luda n̄énɔ d̄s k̄one kú Ibiliṣi n̄énɔn dí: Gbḗ kú àdi yā mana kero kes̄s gbḗ kú à ye a gbḗdakeiro bi Luda n̄énlo.

Yek̄sinaa

¹¹ Yā kú a mà zaa káakun dí: Òḡs yek̄s̄i. ¹² Àsunḡs de lán Kainu bàro. À de Setan p̄s ũme, akū à a dakūna d̄e. Bó yā mé à tò à a d̄e? Kú a yākena b̄ene, akūs̄s a dakūna p̄s mana yāime. ¹³ Ma gbḗnɔ, tó andunia z̄aágu, àsun tó à bo á sarero. ¹⁴ Ó d̄s kú o bo gan o ḡe w̄endii gūn, kú ó ye ó Yesude dakenɔi yāi. Gbḗ kú à ye gbḗro bi ḡeeme ari tera. ¹⁵ Gbḗ kú à z̄a a gbḗdakegu bi gbḗderiime. Á d̄s kú gbḗderi ke diḡs w̄endi kú àdi láraro v̄i a gūnlo.

¹⁶ Yā kú ó yenyī p̄i d̄s̄aan dí: Kiriṣi a z̄ida kpà ó yāi. Ók̄nɔ s̄s, séde ò ó z̄ida kpà ó Yesude dakenɔa. ¹⁷ Tó gbḗ andunia p̄s v̄i, akū à è a Yesude dake kú p̄nidenaa gūn, tó adi a w̄enda gwaro, Luda yenyī kú a swḗe gūn yá? ¹⁸ Ma né yenyidenɔ, òsunḡs yek̄s̄i kú léoro. Òḡs yek̄s̄i yāpura gūn kú ó yākenaao. ¹⁹ Abire m̄w̄ere kú yāpura gbḗnɔn ó ũ, gbasa ó swḗe le àḡs d̄itena Luda are. ²⁰ Tó ó laasun teni ó kú v̄i s̄s, ó d̄s kú Luda z̄k̄s de ó laasunla, à yā s̄inda pínki d̄s.

²¹ Ma gbḗ yenyidenɔ, tó ó laasun teni ó kú víro, ó swḗe niḡs d̄itena Luda are, ²² kú ó yā kú à d̄itenɔ k̄una, akū òten yā kú àdi kene nna ke yāi, óni p̄s kú o gbḗkaa e. ²³ Yā kú à d̄iteweren dí: Ò a Né Yesu Kiriṣi náani ke, óḡs yek̄s̄i lákū à d̄itewere nà. ²⁴ Gbḗ kú à yā kú à d̄itenɔ k̄una kú a

gün, Luda pì kú ade gün se. Ó dō kú à kú ó gün a Nini kú à kpàwá yāi.

Ninino dōkōnenaa

4 Ma gbē yenyīdeno, àsun nini sīnda pínki náani kero. À ninino tàasi ká à gwa, tó ò bò Luda kīnaame, zaakū annabi ékeno dasi kú andunia gün. ²Yā kú ani tó à Luda Nini dōn dí: Nini kú à pì Yesu Kirisi sù bisāsiri ū bò Luda kīnaame. ³Nini kú àdi zē kú Yesuo lero dí bo Luda kīnaaro. Kirisi ibere kú a mà àten sun gwe. À kú andunia gün kò.

⁴Ma né yenyīdeno, Luda gbēno á ū, a zīi blè annabi éke pīnoa, zaakū gbē kú à kú á gün zōkō de gbē kú à kú andunia günla. ⁵Andunia gbēno me ní ū. Abire yāin òdi yā o andunia ágbān, akū andunia gbēno dì ní yā ma. ⁶Luda gbēno ó ū. Gbē kú à Luda dō dì ó yā ma, gbē kú à de Luda pō ūro dì ó yā maro. Àkū mé à tò ó Nini yāpurade dōkōne kú nini ékeo.

Ludame yenyīde ū

⁷Ma gbē yenyīdeno, ògō yekōi, zaakū yenyī dì bo Luda kīnaame. Gbē kú à yenyī pì vī bi Luda néme, à Luda dō. ⁸Gbē kú à yenyī vīro Luda dōro, zaakū Ludame yenyīde ū. ⁹Lákū Luda a yenyī mōwere gupuraa nān dí: À a Né mēn do légelege zī andunia gün, de ò wēndi le kú a gbānao. ¹⁰Yenyī piin dí: Adi ke ókōno mé ó ye Ludairo, Luda mé à yewái, akū à a Né zī ò durunnano kútekebo ū. ¹¹Ma gbē yenyīdeno, lákū Luda yewái le nà, séde ògō yekōi. ¹²Gbēke dí wé ke pla kú Ludao zikiro, ama tó ó yekōi, Luda kú ó gün, akū a yenyī pì papana ó gün.

¹³Ó dō kú ó kú a gün akūsō à kú ó gün, kú à a Nini kpàwá yāi. ¹⁴O è, a sēedadenon ó ū, kú De Luda a Né zī andunia Surabari ū. ¹⁵Gbē kú à ò gupuran kú Yesu bi Luda Néme, Luda kú a gün, akūsō à kú Luda gün. ¹⁶Ó Luda yenawái dō, akū ó a náani vī.

Ludame yenyīde ū. Gbē kú àdigō yenyī vī kú Luda gün, akū Luda kú a gün. ¹⁷Pó kú à tò yenyī pì papana ó gün dí: Ó swē nigō ditena yākpatekegoro zīme. Zaakū lákū Kirisi de nà, ókōno se, len ó de le andunia dí gün. ¹⁸Yenyī pì digō vīna vīro. Yenyī swáswa dì pé vīnaa, zaakū vīna bi wētāmma yāme. Vīnade yenyī digō swáswaro.

¹⁹Ókōno, ó yenyī vī, kú Luda gīnake à yewái yāime. ²⁰Tó gbē pì á ye Ludai, akū à zā a Yesude dakei, ékedeme. Zaakū gbē kú à ye a Yesude dake kú à a èeiro, ani fō àgō ye Luda kú adi a eroi yá? ²¹Yā kú à dīteweren dí: Gbē kú à ye Ludai, séde àgō ye a Yesude dakei.

Luda Né náanikenaa

5 Gbē kú àdi Yesu náani ke Arumasihu ū, Luda mé à ade ì. Gbē kú à ye dei ye a néime se. ²Tó ó ye Ludai, akū ó yā kú à ditenon kūna, abire mé à mōwere kú ó ye Luda nēnoi. ³Zaakū yena Ludai mé à de yā kú à ditenon kūna ū. Yā kú à dīte pīno de aso ū sōro. ⁴Zaakū gbē kú Luda a ì dì zī ble anduniaame. Ó ludanaanikena mé àdi tó ò zī ble anduniaa. ⁵Dí mé àdi zī ble anduniaaa? Séde gbē kú à sì kú Yesu bi Luda Néme.

Yesu Kirisi sēedadenon

⁶Yesu Kirisi piin gbē kú à sù à da'ite kè à a aru kōte ū. Adi ke da'iteme adoro, à da'ite kè à a aru kōte se. Luda Ninin a sēedade ū, zaakū àkūme yāpurade ū. ⁷Sēedadenon kun mēn aakōme. ⁸Luda Nini kú í pīio kú aru pīio. Pó mēn aakō pīno pínki dokōno. ⁹Lákū odì bisāsiri sēedakena sí nà, Luda sēedakena de abirekūla, zaakū Luda yā pīi ò a Né yā musume. ¹⁰Gbē kú àdi Luda Né náani ke sēedaa pì vī a swēe gün. Gbē kú adi Luda yā síro Luda pīi dīte ékede ūme, zaakū adi yā kú Luda ò a Né musu síro. ¹¹Yā kú à òon dí: Luda ó gba wēndi kú àdi lākaro, wēndii pì sō à kú a Né kīnaame. ¹²Gbē kú

à Luda Né vī wëndi kũ àdi lákaro vī. Gbẽ kũ à Né pì vīro wëndii pì vīro.

Wëndi kũ àdi lákaro

¹³Maten yā bireno oáre, ákõno kũ áten Luda Né náani kenɔ, de àgõ dõ kũ á wëndi kũ àdi lákaro vī. ¹⁴Pó kũ à tò ó swẽẽ ñigõ ñitena Luda aren dí: Tó o pó wé kèa lákũ à pɔ yei nà, àdi sí kũoo. ¹⁵Lákũ ó dõ kũ àdi ó wéke ma nà, ó dõ kũ pó kũ o wé kèaa pì o gĩnake o lè kò.

¹⁶Tó gbẽ a Yesude dake è, àten durunna kũ àdi nĩ kakatero ke, à wé ke de Luda a gba wëndii. Durunna kũ àdi nĩ kakateron má téa. Durunna kũ àdi nĩ

kakate kun, adi ke abirekũn ma pì à wé ke a musuro. ¹⁷Yāvānikena sīnda pínki bi durunname, ama durunna kũ àdi nĩ kakatero kun.

¹⁸Ó dõ kũ gbẽ kũ Luda a ì ñigõ kpé àgõ durunna kero, zaakũ Luda Né ñi a ñākpā, Setan ñi fĩ à ɔ naaro. ¹⁹Ó dõ kũ Luda gbẽno ó ù, bee kũ andunia pínki kú Setan ɔĩme. ²⁰Ó dõ kũ Luda Né sù, akũ à ó wé kè, de ò le ò Yāpurade dõ. Ó kú Yāpurade pì gũn kũ a Né Yesu Kirisio. Àkũme Luda yāpurade pì ù. Àkũme wëndi kũ àdi lákaro ù.

²¹Ma né yenyidenɔ, à laakari ke tãnanɔi.

YUHANA TAKADA PLADE

Yāpura kũ yenyĩo

1¹⁻² Makũ gbẽ zõkõ, makũme ma takada díkĩna kè nɔgbẽ kũ Luda sɛene kũ a nɛnɔ. Má yeái yāpura gũn, yāpura kũ à kũ wá gũn, akũsõ anigõ kũ kũoo gɔɔ sɛnda pínki yāi. Makũme madoro, kũ gbẽ kũ ò yāpura pì dõnɔme n pínki. ³De Luda kũ a Né Yesu Kirisio gbẽke keáre kũ sùruuo, ò á tó kũ aafiaao yāpura kũ yenyĩoo gũn.

⁴Kũ ma è á né kenɔ kũ yāpura gũn lākũ De Luda dītewere nà, ma pɔ kè nna manamana. ⁵Tera sà nɔgbẽ, mateni wé kemma. Adi ke dokayā dufun maten on-nero, yā kũ ó vī zaa káakume. Ògõ yekõi. ⁶Yenyĩn dí: Ògõ yā kũ Luda dītɛnɔ kũna.

Yā kũ Luda dīte piin dí: Ògõ kũ yenyĩ gũn lākũ a mà zaa káaku nà.

⁷Gbẽkekerinɔ dàgula andunia gũn dasi, òdì pi Yesu Kirisì dí su bisāsiri ũro. Gbẽ bire takanɔ bi gbẽkekerinɔme, Kirisì iberenɔme. ⁸À laakari ke, àsun tó zī kũ a kè ke pāro. À tó à á láada le papana. ⁹Gbẽ kũ à vī Kirisì yādannenala Luda dõro. Gbẽ kũ à zè kũ yā pìio De Luda vī kũ a Néó n pínki. ¹⁰Tó gbẽ sù yā dadaáre, tó à yā bire kũnaro, àsun a síro. Àsun gbā-nake kpái sero. ¹¹Zaakũ gbẽ kũ à gbā-nake kpài bàka kũ a vānikenanɔme.

Lézammanaa

¹²Má yā vī dasi mà oáre, ama má ye mà kéáre takada gũnlo. Má tãmaa vī mà su wé kpáteái, ò yā o kõo wédewe, de ò pɔnna le àgõ papana. ¹³N vīni kũ Luda sè nɛnɔ fɔ kpàáwa.

YUHANA TAKADA AAKÕDE

Luda zīkerino sinaa

1 Makū gbē zōkō, makūme ma takada dīkina kē ma gbē yenyīde Gayusine. Má yenyī yāpura gūn. ²Ma gbē yenyīde, madigō adua kenne, de ñgō aafia, yā sīnda pínki le à bo kūnwō nna, lākū n kunna mana nà. ³Kū ó gbēno sū, ò òmene lākū n yāpura kūna nà, n kú a gūn, akū ma pō kē nna manamana. ⁴Goro kū ma mà kū ma nēnon kú yāpura gūn pínki, pōnna ke demene abirelaro.

⁵Ma gbē yenyīde, n náani vī zī kū ndi ke ó gbēno gūn, atēnsa nibōno. ⁶Ò n yenyī yā ò sōsi gbēno. Ñ zāna keñne, lākū à mana ò ke Luda zī gūn nà. ⁷Za-akū ò dà zén kū Kirisi tōo, odi kpányī le Yesusaridenō kīnaaro. ⁸À kō sio ògō gbē dí takano yàri ke, de ògō de n zīkeri dak-eno ù yāpura baarukpanaa gūn.

⁹Ma takada ke kē n sōsi gbēno, ama Dioterefe denlaweteri ye ó yāiro. ¹⁰Abire yāi tó ma su, mani bo kū yā kū àdi keno kū yā vāni kū àdi diwāno. Yā pīi dī káne pōke ūro, àdi ó gbēno síro, bee se àdi gí gbē kū ò ye ò n sīno, àdi sōsi zé zōñne.

¹¹Ma gbē yenyīde, ñsun yā bēne dadaro, sé yā mana. Gbē kū àdi yā mana keme Luda pō ū, gbē kū àdi yā vāni ke Luda dōro. ¹²Gbē sīnda pínki dī Demeteriu tō nna sí. Bee yāpura a zīdanda dī a sáabu kpá se. Ókōno odī a sáabu kpá dō, akū n dō kū ó sèedakena náani vī.

Lézammanaa

¹³Má yā vī dasi mà onne, ama má ye mà kēne takada gūnlo. ¹⁴Má tāmāa vī ò wé ke pla tera, ò yā o kōo wédewe.

¹⁵Luda n tó kū aafiaao. N gbēnnano fō kpamma. Ñ fō kpá ó gbēnnanōa dodo.

TIRE

TE YUDU U YORUA

Yudu u s̄awa Yesu Kirisin w̄onɔ turo. Yesugibu kpurowa u tire te yorua. Saa ye, gaba seewa ben suunu s̄ɔɔ ba s̄ɔɔsi weesuginu s̄ɔɔsimɔ ni nu koo de ben Yesun yigbenu nu karana. T̄on be ba s̄ɔɔsi ni m̄ɔ mi, ba w̄aawa kom bereteke s̄ɔɔ. Adama Gusunɔ u koo bu kam koosia nge m̄e u yeruku t̄ombu gabu kua be ba ñ n̄n m̄em n̄ɔw̄e. N weenewa Yesugibu bu ka tii yina. Domi ba Gusunɔn gari m̄ɔ yi yi s̄aa gem sere ka baadommaɔ. Yiya n weene ba n da dendi.

Tire ten kpunaa

1. T̄obiribu, naasu 1-2.
2. Keu koosio weesugibu, naasu 3-16.
3. Yiirebu ka kirɔ, naasu 17-23.
4. Siara d̄aakibu, naasu 24-25.

T̄obiribu

1 Ne Yudu, Yesu Kirisin yoo, ne wi na s̄aa Yakɔbun w̄onɔ, na b̄e tire teni yoruamme, b̄e be Gusunɔ Baaba u soka. U b̄e k̄i, ma u b̄e k̄ɔsu Yesu Kirisin s̄ɔ.

²Gusunɔ u n b̄e w̄onw̄ondu ka alafia ka k̄iru sosiamme.

Keu koosio weesugibu

(I maa meerio Pie II, 2:1-17)

³Nen k̄inasibu, na raa k̄i n b̄e tireru yorua, ne ka b̄een faaban garin s̄ɔ, adama wee t̄e n kua tilasi n ka b̄e tire teni yorua n ka b̄e hania koosia kpa i ka gari yi i naane doke suna yi Gusunɔ u wigibu w̄e n̄n teeru sere ka baadommaɔ. ⁴Domi t̄on k̄ɔsobu gaba dua gbenum b̄een suunu s̄ɔɔ be ba Gusunɔn durom gosikia, bu ka ben kom k̄ɔsum gafara wa, ma ba Yesu Kirisi yina, wi u s̄aa besen Yinni boko. Saa gas̄ɔ gas̄ɔn

diya ba yorua ye n koo bu deema siribun biru.

⁵Baa m̄e i ye kpuro ȳe s̄aa s̄aa, ka m̄e, na k̄i n b̄e yaqyasiasa ma ye Yinni Gusunɔ u Isirelin t̄ombu w̄ora saa Egibitin tem di u kpa, yen biru u be ba ñ naane doke kam koosia. ⁶I maa w̄olun ḡoradoba yaayo b̄en ayera kun bu turie, ma ba ben tiin w̄aa yeru gema ba deri. Gusunɔ u ka bu ȳoni b̄okua, u kp̄e yam w̄okuru s̄ɔɔ ba ka siribun t̄ɔ ben-tembereru mara. ⁷Meya maa Sodomu ka Gom̄ora, ka wuu si su su sikerene, si kpuron t̄ombu ba maa daa bereteke kua, t̄on dur̄ɔbu ka t̄on dur̄ɔbu ba tii sankunam̄ɔ. Ba wuu si kpeerasia ka d̄ɔ wi u ku ra gbi, ma n kua ȳireru t̄ombun s̄ɔ.

⁸Ka m̄e, t̄on k̄ɔso be maa, ben bwisikunu s̄ɔɔ ba ka toranu tii disi dokem̄ɔ, ba ñ wirugibu wiru kp̄iyyamme ma ba wollun yiikogibu w̄omm̄ɔ.

⁹Adama Miseli, wi u s̄aa Gusunɔn ḡoradoban wirugii, u ñ k̄aka u Setam taare w̄e ka w̄omburu d̄oma te ba sanna ba M̄owisin goru sikirine, adama u Setam s̄ɔw̄awa u n̄e, “Yinni Gusunɔwa u koo nun gerusi.” ¹⁰Adama t̄on k̄ɔso be, ye ya kun bu yeeri yeya ba w̄omm̄ɔ, ye ba maa m̄ɔ ka marumaruru nge ȳe yeya ya bu kam koosiam̄ɔ.

¹¹N̄oni sw̄aarugiba ba s̄aa. Domi ba Kaenin yira sw̄ii, ba tii sure toraru s̄ɔɔ bu ka are wan s̄ɔ nge m̄e Balamu u kua, ma ba Gusunɔ seesi nge m̄e Kore u kua, ma ba tii kam koosia. ¹²T̄on be, ba s̄awa sankara kowobu b̄een t̄ɔ baka ni i ra ko k̄irun s̄ɔ s̄ɔ, ba ka b̄e dim̄ɔ, ka sekuru sariru, ba ben tii n̄ɔrim̄ɔ t̄ona. Ba s̄awa nge guru winu ni woo ga b̄orikiam̄ɔ, ni nu ku ra ka gura n̄e. Ba s̄aa nge d̄aa ni nu derura nu ñ binu m̄ɔ, ni ba wuka ka gbiniɔ, ni nu gu mam mam. ¹³Ba s̄awa nge nim w̄okun nim kure ni nu kukum̄ɔ. Nge m̄e nu nin yakeru k̄ɔw̄m̄ɔ meya ba maa ben

sekuru sari kom sɔɔsimɔ. Ba sãawa nge wɔllun kperi yi yi yin swaa bie, Gusunɔ u bu yam wɔku te ta kpã yiiye tɛ sɔɔ ba koo du ka baadomma.

¹⁴Enɔku maa, wi u sãa Adamun sika-dobun tɔka nɔɔba yiruse u Gusunɔn gari gerua ben sɔ u nɛɛ, wee, Yinni u sisi ka win gɔrado deero dabi dabiru ¹⁵u ka baawure kpuro siri kpa u ka Gusunɔn beere yɛru sarirugibu kpuro taare wɛ ben kom kɔsum kpuron sɔ me ba kua Gusunɔn gendun sɔ, ka maa gari kɔsin sɔ yi torobu be ba n Gusunɔn beere yɛ ba nɔn gerusi. ¹⁶Tɔn be, ba ra n wure, gãanu sari ni nu ra bu wɛre, ben bine bu kpare. Ba ra woo kana gari gere, ba maa tɔmbu gari dori sɔɔmɔ bu ka yɛrobun gãanu wa.

Yiirebu ka kiro

¹⁷Adama bɛɛ nen kɔnasibu, n weene i gari yi yaaya yi besen Yinni Yesu Kirisin gɔroba raa gerua. ¹⁸Domi ba bɛɛ sɔɔwa ma sanam dãakim sɔɔ tɔn yaako kowoba koo na be Gusunɔn beere yɛɛ

sarira koo de ben bine ya n bu kpare. ¹⁹Beya ba ka karanaa naamɔ, ba ben tiin bwisikunu mɔ, ba n Hunde Deero mɔ. ²⁰Adama bɛɛ nen kɔnasibu, i tii tãsisio been naane doke deerabu sɔɔ i n kanaru mɔ ka Hunde Deeron dam. ²¹I tii nenuɔ Gusunɔn kɔru sɔɔ, i n ka besen Yinni Yesu Kirisin wɔnwɔndu mara te ta koo ka bɛɛ wãaru te ta ku ra kpe naawa.

²²I ben wɔnwɔndu waawo be ba gɔrusu yiru yiru mɔ. ²³I n gabu gawamɔ dɔɔ sɔɔn di i n bu faaba mɔ. I maa gabun wɔnwɔndu waawo ta n ka berum menne, adama i n ben toranu tusa sere ka ben yabeno ni ben daa ya disinu tɛɛni.

Siara dãakibu

²⁴⁻²⁵Gusunɔ turo sãa besen Faaba kowo wi u koo kpã u bɛɛ kɔsu i ku ka wɔruma, kpa u bɛɛ terasia win yiiko sɔɔ taare sariru sɔɔ ka nuku dobu. Wiya u yiiko ka kpãaru ka dam ka girima mɔ saa besen Yinni Yesu Kirisin min di, yee yel-lun di, ka tɛ, sere ka baadommaɔ. Ami.

ZIA YĀ BIRINA YUHANANE

Kirisi ena wégupu gūn 1:1-1:20

Takadakēna sɔsi mèn supplanɔ gbēnɔne 2:1-3:22

Takada kokona kū a kāni'ɔ mèn supplanɔ gogonaao 4:1-8:1

Kākāki mèn supplanɔ penaa 8:2-11:19

Kwā kū nòbɔ pāsī mèn planɔ 12:1-14:20

Luda pɔfē kere mèn supplanɔ atēna anduniaa 15:1-19:5

Kirisi suna à kí ble zíte 19:6-20:15

Musu dufu kū zíte dufuo 21:1-22:21

Takada díkīna boki

1 Luda yā kū àten su ke mò Yesu Kirisine de à biri a zòblerinɔne, akū à a malaikaa zì makū Yuhana a zòbleriia, à tò ma yā pìi dǒ. ²Luda yā kū Yesu Kirisi de a sèedade ũn ma è, akū maten o. ³Arubarikadenɔn gbē kū à zia yā díkīna kyó kè ũ kū gbē kū ò a yā mà ò kūnɔnɔ, zaakū a gɔɔ kà kāni.

⁴Makū Yuhana makū mé ma takada díkīna kē sɔsi mèn suppla kū ò kú Asia būsuu gūnnɔne. Luda kū à kun yā, à kun tera, akūsɔ àten su kū a Nini mèn suppla kū ò kú a gbà arenɔ ⁵kū Yesu Kirisi kū à de sèedade yāpura ũo ò gbēke keáre, ò á gba aafia. Yesu pìime gāavu káaku ũ, àkūme andunia kínɔnɔ gbānade ũ. À yewái, à ó bo ó durunnɔnɔn kū a aru gbānao, ⁶à ó ká kpatan Luda a de gbàgbarinɔ ũ. Àkū mé à gakuri kū gbānao ví gɔɔ sīnda pínki! Aami. ⁷N̄ gwa, àten su ludambe lukun. Gbē sīnda pínki ni a e, bee gbē kū ò a zǒnɔ, andunia buri sīnda pínki ni wēnda ɔɔ dɔ a yā musu. Leme! Aami.

⁸Dikiri Luda pì: Makūme Alafa kū Omegao ũ, Gbānasīndapinkide kū má kun yā, ma kun tera, akūsɔ maten su.

Yesu Kirisi bo à suna Yuhanaa

⁹Makū Yuhana á gbē do kunna Yesu gūn kō gbēnɔn ó ũ wari gūn, kíblenaa gūn, menake gūn. Ma kú ísira luan kū òdi pi Patamɔ Luda yā kū Yesu de a sèedade ũ yāi. ¹⁰Dikiri gɔɔ zī Luda Nini sūma, akū ma kòto gbāna mà ma kpe lán kākāki'ũ bà ¹¹à pì: N̄ pó kū n è kē takada gūn, í kpāzā sɔsi mèn suppla kū ò kú wēte díno gūnnɔne: Efesu, Simiina, Pēgamumu, Tiatira, Saadi, Filadelefa kū Laodiseao.

¹²Akū ma lite, de mà gbē kū àten yā o kūmaoo pì e. Kū ma lite le, ma wura fitiladibɔ è mèn suppla. ¹³Ma gbēke è fitiladibɔ pìnɔ té lán bisāsiri né bà. À utagyaba dana, àten gáte a gbá léa, à wura asa dɔ a gbān. ¹⁴A mīkā de púu táitai lán sākā ke buu bà, a wé de lán ténene bà. ¹⁵A gbá ten té ke lán mǔgotē kū òten baasa tévura gūn bà. A kòto de lán ísōkena kīni bà. ¹⁶À susuneno kūna a ɔplan mèn suppla, fēneda lénna kpa plapla ten bo a lén. A ān ten té ke lán ifāntē gbāna bà.

¹⁷Kū ma a è, ma lete a gbá sare, ma gō sǎii. Akū à a ɔpla nāma à pì: N̄sun tó vīna n kūro. Makūme Arede kū Kpedeo ũ, ¹⁸gbē kū àdigō kun ũ. Ma ga, akū má kun, akūsɔ manigō kun ari gɔɔ sīnda pínki. Má ga kū gyāwānwo mǔneno kūna. ¹⁹N̄ pó kū n è kē, pó kū ò kunno kū pó kū oni su a kpeno pínki. ²⁰Susune mèn suppla kū n è ma ɔplan pìnɔ kū wura fitiladibɔ mèn suppla pìnɔ asirin dí: Susune mèn suppla pìnɔ bi sɔsi mèn suppla pìnɔ zìrinome, fitiladibɔ mèn suppla pìnɔ bi sɔsi mèn suppla pìnɔne.

Efesudenɔ yā

2 N̄ kē Efesu sɔsi zìriine: Makū kū má susune mèn supplanɔ kūna ma ɔplan, maten kure wura fitiladibɔ mèn supplanɔ té, makū mé ma yā díkīna ò. ²Má n yākenanɔ dǒ kū zī kū nten keo kū n menake-

naao. Ndì we ò gbē bēneno ditero. Gbē kù òdì ní zīda dīte Luda zīrino ū, akūsō ò de a ūro, n ní lé n gwà n è ékedenome ní ū. ³N mena fō, n wari kē ma tó yāi, ndi kpasaro. ⁴Ama má yā vī kúnwo. Yenyī kù ní vīmene káaku būsá. ⁵Ō tó n kunna zī zaa goro kù ndi busaro yā dōngu. Ō nēse lite, ngō yā kù ndi ke yāno ke. Tó ndi ke lero, mani sunyī, mà n fitiladibō go. ⁶Bee kù abireo ní yā díkīna vī, ní zā Nikolaitāno yākenanō lākū ma zāngu nā. ⁷Gbē kù à sã vī, à yā kù Luda Nini ten o sōsi gbēno ma: Mani gbē kù à zīi blē gba zé à lí wēndide kù à kú Luda aruzen-naa gūn né ble.

Simiinadenō yā

⁸Ō kē Simiina sōsi zīriine: Makū kù má de Arēde kù Kpēdeo ū, ma ga ma era ma vu, makū mé ma yā díkīna ò. ⁹Má wé-tāmma kù òten mōnne dō kù n takasiken-naao. Bee kù abireo aruzekedeme n ū. Gbē kù òdì pi Yudanome ní ū akūsō ò de a ūrono, kù ní aduakekpe de Setan pō ū, má dō lākū òdì yā dimma nā. ¹⁰Ōsun vīna ke wari kù ini kenero. Ō ma, Ibilisi ní á gbēkeno ká kpēsiran de à á yō à gwa, ani wé tāāwa ari goro kuri. Ngō náani vī ari ngō gé gao, mani aruzenna kenne yāri ū. ¹¹Gbē kù à sã vī, à yā kù Luda Nini ten o sōsi gbēno ma: Ga plade ní wari dō gbē kù à zīi blēaro.

Pēegamumudenō yā

¹²Ō kē Pēegamumu sōsi zīriine: Makū kù má fēneda lēnna kpa plapla kūna, makū mé ma yā díkīna ò. ¹³Má n kúki dō, gu kù Setan gbà kumme. Ō ma yā kūna, ndi ledi kpámairo, bee goro kù ò ma sēda yāpurade Antipa dē n wēten, gu kù Setan kunn pīi. ¹⁴Ama má yā vī kúnwo fīti. Ō gbēno vī gwe kù ò Balamu yā kūna. Balaamu pī mé à dà Balakine à Isarailano gāte à ní dá tāna pōblen kù pā-pākenaa. ¹⁵Leme dō ní gbēno vī gwe, ò Nikolaitāno yā kūna. ¹⁶Abire yāi ò nēse

lite. Tó ndi ke lero, mani sunyī tera mà zī ká kúnwo kù fēneda kù à kú ma lénwo. ¹⁷Gbē kù à sã vī, à yā kù Luda Nini ten o sōsi gbēno ma. Mani gbē kù à zīi blē gba mana kù à utēnaa, mani a gba gbē pura kù ò tó dufu kēa dō. Gbēke tó pī dōro, séde gbē kù ma kpāaa pīi.

Tiatiradenō yā

¹⁸Ō kē Tiatira sōsi zīriine: Makū Luda Né kù ma wé de lán tēnene bà akūsō ma gbà de lán mōgotē bà, makū mé ma yā díkīna ò. ¹⁹Má n yākenano dō, n yenyī, n ludanaanikenaa, n zīkena kù n menaken-naao. Má dō dō kù yā kù nten ke kpekpe mana de a káakupōla. ²⁰Ama má yā vī kúnwo. N nōgbē Yezēbeli kù à a zīda dīte annabi ū gbà zé. Àteni ma zōblerino sāte, àten dañne ò pāpā ke ò tāna pō ble. ²¹Ma a gbà zé à nēse lite, ama à ye à a nēse lite à pāpākena tōro. ²²Ō ma, mani a wúte gyān, mani tó gbē kù ò pāpā kē kāaono wari zōkō ke, tó odi nēse lite ò a yā tōro. ²³Mani a ibano dede kù gagagyāo, sōsi gbē sīnda pínki ní dō kù makū mé madi gbēno laasun kù ní swēeo gwa, mani fina bo á baadine a yākenaaa. ²⁴Á Tiatira gbē kpāra kù á yā pī kúnaro, akūsō á yā kù òdì pi Setan asiri zōkō dōrono, mani aso pānde diārero. ²⁵Á ɔ didi yā kù á kūna ari mōgō gé su. ²⁶Gbē kù à zīi blē, akūsō à yā kù má yeino kūna ari a léa, mani a gba zé à gbāna ble burinōa. ²⁷Ani kí blēmā kù mò gōoo à ní wíwi lākū òdì ē oro wíwi nā, lán ma De ma gba zé nā. ²⁸Mani a gba gudōna susune dō. ²⁹Gbē kù à sã vī, à yā kù Luda Nini ten o sōsi gbēno ma.

Saadidenō yā

3 Ō kē Saadi sōsi zīriine: Makū kù má Luda Nini mēn supplano kūna kù susune mēn supplano, makū mé ma yā díkīna ò. Má n yākenano dō. Kunna bēne tó mé à dōmma, ama gēeme n ū. ²Ō vu, ò gbē kù ò gōnneno lé kù flāao ari ògō

gé ga, zaakū ma è n yāke papana ma Ludanero. ³ Abire yā mé à tò yā kū n mà akū n sì, n tò àgō dōngu, ngō kūna, n nēse lite. Tó ndi vuro, mani sunyī lán kpāni bà, ñigō gōrō zaka kū mani su dōro. ⁴ Bee kū abireo í gbēnō vī Saadi gwe fíti kū odi í pókasanō gbāsī kpáro. Óni kure leelee kū pō purao dana, zaakū ò kà a léi. ⁵ Len gbē kū à zii blē nigō pókasa pura dana le. Mani a tó dede wēndi takadan zikiro. Mani ze káao ma De kū a malaikano are. ⁶ Gbē kū à sã vī, à yā kū Luda Nini ten o sōsi gbēnōne ma.

Filadelefiadenō yā

⁷ Ñ kē Filadelefi sōsi zīriine: Makū kū má kú madona yāpurade ū, má Dauda mōne kūna, madì zé wē gbēke dì fō à a tataro, madì zé tata gbēke dì fō à a wēro, makū mé ma yā díkīna ò. ⁸ Má n yākenano dō. Ñ ma, ma zé wēnne n are, gbēke ni fō à a tataro. Bee kū n gbāna fíti, í ma yā kūna, ndi ledi kpámairo. ⁹ Setan aduakepe gbē kū òdi í zīda dite Yudano ū, akūsō ò de a ūrono, mani tó ékede pino su ò kútenne, oni dō kū má yenyī. ¹⁰ Zaa kū í yā kū ma ditenne kūna n fō n mena, mani n sí wari kū àteni su andunia pínki gūnwa, de à gbē kū ò kú zīteno yō à í gwa. ¹¹ Mani su tera. Ngō pō kū í vī kūna gbāna, de gbēke sún n láada símmaro yāi. ¹² Mani gbē kū à zii blē ke ma Luda kpé gbēgba ū. Ani bo zikiro. Mani ma Luda tó kēa kū ma Luda wēte Yurusalemu dufu kū ani kipa bona a kīnaa zaa musu tōo kū ma tó dufuo. ¹³ Gbē kū à sã vī, à yā kū Luda Nini ten o sōsi gbēnōne ma.

Laodiseadenō yā

¹⁴ Ñ kē Laodisea sōsi zīriine: Makū Aami, sēda náanide yāpura kū má de pō kū Luda kēno mīde ū, makū mé ma yā díkīna ò. ¹⁵ Má n yākenano dō. Ñ yīdaro, akūsō í wānaro. Má ye ngō yīda kesō wāna. ¹⁶ Lákū í lógolgo nà, í wānaro akūsō í yīdaro, mani n pisime. ¹⁷ Ndi pi

ogode aruzekede kū í pōke ni vīrome n ū. Ñ dō kū gbē pā pótompo barakeri wēndade takaside vīnaame n ūro. ¹⁸ Maten lé damma, n wura baasana lú ma kīnaa, de n ke ogode ū. Ñ pókasa pura lú n da, de n pótompoke ute n bo wé'in. Ñ wé eze lú n ká n wén, de n gu e. ¹⁹ Madì kpākē gbē kū má yeñyīnōi mà í toto. Abire yā mé à tò, n wé tā n nēse lite. ²⁰ Ñ gwa, má zena kpélelea, maten gbà lé. Tó gbē ma kōtoo mà, akū à zé wēmene, mani gē mà pō ble káao, ani ble kūmao. ²¹ Mani gbē kū à zii blē gba zé à vute kūmao ma gbàaa, lákū makū ma zii blē ma vute kū ma Deo a gbàaa nà. ²² Gbē kū à sã vī, à yā kū Luda Nini ten o sōsi gbēnōne ma.

Donyīkena Ludane zaa musu

4 Abire gbera ma zé è wēna ludambe. Akū ma kōto kū ma mà káaku lán kākāki'ū bàa mà dō à pì: Ñ mó la, mani yā kū ani su abire gbera mōnne. ² Gwe gōnō Luda Nini dīma, akū ma gbàa è ludambe gwe, gbēke vutea. ³ Gbē kū à vutena pì ten té ke lán gbē bèereede kū òdi pì diamōō bà kesō kaanelia. Ludambefēneda lika bára pīii, a í de lán lál'i taka bà lán emeradi bà. ⁴ Gbà mēn baro aweesiikōnōn likai, gbē zōkō gbēnōn baro aweesiikōnōn vutevutena bára pīnōa. Ò pō pura dadana, ò wura fūra kúkuna. ⁵ Legū ten pí, àteni bo bára pì kīnaa, àteni pūtā, àteni pata. fitila nana gbàa pì are mēn suppla, mōkōnōme Luda Nini mēn supplanō ū. ⁶ Dígi kú gbàa pì are lán ísira bà. A í kē gárangaran lán gbēdigi bà.

Gbàa pīnō daguran pō bēne mēn siikōnōn lika gbàa pīii. Wé dōdōmma kpe kū areo. ⁷ Pō bēne pīnō káakupō de lán músu bà, a plade de lán zūsaa bà, a aakōde ān de lán bisāsiri ānn bà, a siikōde de lán vāu kū àten vura bà. ⁸ Pō bēne mēn siikō pīnō baadi dēmberē vī mēn suddodo. Wé dōdō í dēmberē pīnōa, a gūn kū kpeo. Fānantē kū gwāanio òdigō o lakanaa sari:

Kúadona, kúadona, kúadona,
Dikiri Luda Gbānasīndapinkide.
N̄ kun yā, n̄ kun kũ a terao, akūsō nten
su.

⁹ Gɔɔ kũ pɔ bēne mēn siikō pɔnɔ gbē kũ à
vutena gbàaa, akūsō àdigō kun gɔɔ sīnda
pínki pì tɔ kpà, ò bèere line, ò a sáabu
kpà, ¹⁰ gbē zōkō gbēnɔn baro awēsiikō
pɔnɔ dī wùtewute a are ò donyī kene, òdī
n̄ fura gogo ò káte gbàa pì are ò pì:

¹¹ Dikiri ó Luda, n ka ò n tɔ kpá,
ò bèere kũ gbānao linne,
zaakū n pɔ sīnda pínki kē,
n̄ kena kũ n̄ kunnao bi n poyenyīnaame.

Sāne Bòɔ kũ takada kokonaao

5 Akū ma takada kokona a è na gbē kũ
à vutena gbàaa pì ɔplan, ò yā kēa
are kũ kpeo pínki, ò a lé kũkũ kũ kani'ò
leu supplao. ² Akū ma malaika gbānade
è, àten kpàkpa ke kũ kòto gbānao à pì:
Dí mé à kà à kani'ò dínɔ gogo à takada
dí poroo? ³ Ama gbēke kũ ludambe ke
zīte ke zīte gbáru kũ ani fɔ à takada pìi
poro à gwaro. ⁴ Ma ɔɔ dō manamana, za-
akū odi gbēke e kũ à kà à takada pìi
poro à gwaro. ⁵ Akū gbē zōkō pɔnɔ doke
pimene: N̄sun ɔɔ dɔro. N̄ gwa, Yuda buri
Músu kũ à de Dauda kpata kũ à bɔɔɔ
pà Kína ũ zīi blè. Àkū mé ani fɔ à kani'ò
mēn suppla pɔnɔ gogo à takada pìi poro.
⁶ Akū ma Sāne Bòɔ è zena gbàa pìia pɔ
bēne mēn siikō pɔnɔ kũ gbē zōkō pɔnɔ
té. À de lákū ò a kùtu kpàa bà. A bēne
vī mēn suppla kũ wéó mēn suppla. Luda
Nini mēn suppla kũ à n̄ zī andunia gu
sīnda pínkianɔn gwe. ⁷ À gèe à takada
pìi sī gbē kũ à vutena gbàa pì ɔ. ⁸ Kũ à
takada pìi sī, akū pɔ bēne mēn siikō pɔnɔ
kũ gbē zōkō gbēnɔn baro awēsiikō pɔnɔ
kùtekute Sāne Bòɔ pì are. N̄ baadi mɔɔ
kūna kũ wura kere kũ turaretiti kán à
pào. Turaretiti pì bi Luda gbēnɔ aduake-
nanɔme. ⁹ Ò lè dufu sī òten pì:
N ka n̄ takada pì sí n̄ kani'ò pɔnɔ gogo,
zaakū ò n de,

n gbēnɔ bò Ludane kũ n aruo
buri sīnda pínki gūn, buriyā sīnda pínki
gūn,
gbē sīnda pínki gūn, būsū sīnda pínki
gūn.

¹⁰ N n̄ ká kpatan,
ò gō ó Luda gbàgbarinɔ ũ,
onigō kī ble zīte.

¹¹ Akū ma malaikano è likana gbàa pìii
kũ pɔ bēne pɔnɔ kũ gbē zōkō pɔnɔ dasi-
dasi, n̄ dasi kà dúbū ũgbangba, oni fɔ ò
n̄ lé dōro. Ma n̄ kīni mà, ¹² ò pì kũ kòto
gbānao:

Sāne Bòɔ kũ ò dèe kà ò iko dōne
kũ aruzekoo kũ ɔndōo kũ gbānao kũ
bèereeo

ò a sáabu kpá, ò a tɔ kpá.

¹³ Akū pɔ kũ Luda kē musu kũ zīteo kũ
zīte gbáruo kũ ísira gūnwo pínki, bee pɔ
kũ ò kú gu sīnda pínkinɔ, mà mà ò pì:

Ògō bèere kũ gbānao dō
gbē kũ à vutena gbàaane kũ Sāne Bòɔɔɔ,
ónigō n̄ sáabu kpá, ògō n̄ tɔ kpá gɔɔ
sīnda pínki.

¹⁴ Pɔ bēne mēn siikō pɔnɔ pì, aami. Akū
gbē zōkō pɔnɔ wùtewute ò donyī kēne.

Kāni'ogogona

6 Ma è Sāne Bòɔ kani'ò mēn suppla
pɔnɔ káakude gò. Akū mà pɔ bēne
mēn siikō pɔnɔ doke yā ò lán legüpūtānaa
bà à pì: N̄ mɔ! ² Akū mà sɔ pura è, gbē kũ
à dia sá kūna. Ò kífuraa kùne, akū à bò
zìbleri ũ, de à gé zì ble.

³ Kũ Sāne Bòɔ kani'ò plade gò, mà mà
pɔ bēne plade pì: N̄ mɔ! ⁴ Sɔ pānde bò dɔ,
à de tēe zónzon. Ò gbē kũ à dia gbà zé à
aafia sí anduniaa, de gbēnɔ kō dede. Ò
fēneda zōkō kpàa.

⁵ Kũ Sāne Bòɔ kani'ò aakōde gò, mà
mà pɔ bēne aakōde pì: N̄ mɔ! Akū mà sɔ
sira è, gbē kũ à dia zaka kūna. ⁶ Mà kīni
mà lán gbē kòtoo bà, à bò pɔ bēne mēn
siikō pɔnɔ té à pì: Èse zaka lé dome gɔɔ
dɔ zī ɔɔ ũ. Gbado zaka lé aakōme gɔɔ

do zī ɔɔ ũ. Ñsun tó kù línɔ kù geepi línɔ yakaro.

⁷ Kù Sāne Bòrɔ kāni'w siikōde gò, ma pò bēne siikōde kòtoo mà à pì: Ñ mól!
⁸ Akū ma sō pufau è, gbē kù à dia tón Ga, Gyāwān téi. Ò ní gbá zé ògō iko ví andunia gbēnɔ leu siikōdea, ò ní dede kù zīio kù nāao kù gagagyāo kù nòbɔ pāsínɔ.

⁹ Kù Sāne Bòrɔ kāni'w sɔɔrode gò, gbē kù ò ní dede Luda yā ona kù Yesu sēedakpanaao yāi, ma ní gyāwāndenɔ è turaretitipatakɔ gbáru. ¹⁰ Ò wiki gbāna lè ò pì: Dikiri kù à kú adona yāpurade, boren ìni yākpate ke kù gbē kù ò kú zīténɔ ò ó dena fína borímaa? ¹¹ Akū ò utagyaba pura dàda ní baadine, ò pínne ò mena fō fíti ari ní Yesu zòbleri dake kù oni ní dede lán ní bànɔ lé gé káo.

¹² Kù Sāne Bòrɔ kāni'w suddode gò, ma è zíte yīgāyīgā pāsīpāsī, ifāntē sira kù níkiniki lán biza kù ò dà òsin bà, mɔvura tēra kù lán aru bà māmamm. ¹³ Susuneno bò ludambe, ò kòte zíte lán zàgāīa dī líne ísi woro nà. ¹⁴ Ludambe kēkōa, à kòkokoko lán pēe bà. Kpínɔ kù ísira luanɔ sō ní kúkia pínki. ¹⁵ Andunia kínano kù kpatablerinɔ kù soza gbē zōkōnɔ kù aruzekedenɔ kù gbānadénɔ kù gbē sinda pínkiò zònɔ kesō zīdadénɔ ùte gbēwēenɔ kù gbēsɔkɔnɔ. ¹⁶ Ñ wiki gō dɔ:

Kpínɔ kù gbēnɔ à daóla,
à ó ute gbē kù à vutena gbàaane,

à ó sí Sāne Bòrɔ pofēa.

¹⁷ Zaakū ní pɔfēkipammana gɔɔ zōkōw kà. Dí mé ani fō à bonn?

Sēedakena Luda zòblerinɔ

7 Abire gbera ma malaika gbēnɔ siikōnɔ è zezena andunia kusuru siikōnɔ, ní baadi a kusuru ía kūna, de ía sún pá zíte ke ísira ke lí kearo yāi. ² Akū ma malaika pānde è, à bò à fūte ifāboki kpa, à Luda Wëndide sēedakebɔ kūna. À lé gbāna zù malaika gbēnɔ siikō kù ò ní gbá zé ò zíte kù ísiraò yaka pínɔi ³ à pì: Àsun zíte ke ísira ke línɔ yakaro ari

ò sēeda ke ó Luda zòblerinɔ mì'arenɔa.

⁴ Akū ò gbē kù ò sēedaa pìi kērmanɔ lé òmene, ní gbēnɔ dúbu basuppla awēesi-ikōme. Ò bò Isaraila buri sinda pínki gūn.

⁵ Yuda burinɔ gbēnɔ dúbu kuri awēeppla Rubeni burinɔ gbēnɔ dúbu kuri awēeppla Gada burinɔ gbēnɔ dúbu kuri awēeppla

⁶ Asa burinɔ gbēnɔ dúbu kuri awēeppla Nafatali burinɔ gbēnɔ dúbu kuri awēeppla

Manase burinɔ gbēnɔ dúbu kuri awēeppla

⁷ Simeɔ burinɔ gbēnɔ dúbu kuri awēeppla

Levi burinɔ gbēnɔ dúbu kuri awēeppla

Isaka burinɔ gbēnɔ dúbu kuri awēeppla

⁸ Zebuluni burinɔ gbēnɔ dúbu kuri awēeppla

Yusufu burinɔ gbēnɔ dúbu kuri awēeppla Biliaminu burinɔ gbēnɔ dúbu kuri awēeppla.

Buri sinda pínki kakarana ludambe

⁹ Abire gbera ma gbēnɔ è dasidasi, oni fō ò ní lé dōro. Ò bò būsɔ sinda pínki gūn, buri sinda pínki gūn, gbē sinda pínki gūn, buriyā sinda pínki gūn. Ò zezena gbà kù Sāne Bòrɔ are. Ò utagyaba pura dadana, ò zaa lánɔ kúkūna ní ɔī. ¹⁰ Òten wiki gbāna lé òten pì:

Surabanaa dī bo ó Luda kù à vutena gbàaa

kù Sāne Bòrɔ kiamé.

¹¹ Malaikanɔ zezena ò lika gbà kù gbē zōkōnɔ kù pò bēne mēn siikōnɔi ní pínki, akū ò kùtekute gbàa pì are ò donyī kē Ludane ¹² ò pì:

Aami! Ó Luda mé à tó ví kù gakurio

kù ɔndōo kù sáabuo kù bèereɔ

kù ikooo kù gbānao gɔɔ sinda pínki.

Aami!

¹³ Akū gbē zōkōw pínɔ doke ma la à pì: Dínɔn gyabapuradari díkínano ũu? Ò bò maa? ¹⁴ Ma pìne: Baa, mɔkōn mé ní dō. Akū à òmene: Gbē kù ò bò wētamma zōkōw gūnnome. Ò ní utagyabaa pínɔ pìpì Sāne Bòrɔ aru gūn à pura kù.

¹⁵ Abire yāin ò kú Luda gbà arẹ,
 òten doi a kpén fānantē kú gwāanio.
 Gbē kú à vutena gbāaa pìi dī a kuta
 kúnla.
¹⁶ Nà ke ímí ní nǐ de doro,
 ifāntē ní nǐ léro, gu ní wānm̄maro,
¹⁷ zaakū Sāne Bòrɔ̄ kú à kú gbà guragura
 ní ke nǐ Dārì ũ,
 aní doñne are ari ísē wèndide bokia,
 gbasá Luda ní nǐ wētē warawarañne
 pínki.

Kānì'ò supplade gonaa

8 Kú Sāne Bòrɔ̄ kānì'ò supplade gò,
 ludambe kè kítikiti lákū minti
 baraakuri taka bà. ² Akū ma malaika
 gbēnɔ̄n suppla kú òdigō zezena Luda
 arenɔ̄ è, ò kākāki kpām̄ma mèn suppla.
³ Akū malaika pānde sù à zè turaretit-
 tikpataki kú ò pì kú wuraaɔ sārẹ, à tésibɔ̄
 kú ò pì kú wuraaɔ kūna. Ò turaretiti
 kpàa dasidasi de à kakara kú Luda gbēnɔ̄
 pínki aduakenaɔ à kpata, akū à kpàta
 gbà arẹ turaretitikpataki pìia. ⁴ Akū tu-
 raretiti túsukpe kú Luda gbēnɔ̄ aduake-
 naɔ fùte malaika ɔ̄i Luda arẹ. ⁵ Akū
 malaikaa pì tésibɔ̄ sè, à té sio turaretitik-
 patakia à pà, akū à zù zíte. Legū ten pata,
 àten pūtā, àten pí, akū zíte yīgāyīgā.

Kākāki mèn supplanɔ̄ penaa

⁶ Malaika gbēnɔ̄n suppla kú ò kākāki
 mèn suppla kūnaa pìnɔ̄ a pena soru kè.
⁷ A káakude a kākāki pè, akū ò legūgbe
 kú téo kakarana kú aruo kòte zíte. Zíte
 leu aakōde té kù, línɔ̄ leu aakōde té kù,
 sè ísi té kù mím̄m̄io.
⁸ Malaika plade a kākāki pè, akū pò
 tède bò à sì ísiran lán kpi zókɔ̄ bà.
 Ísira leu aakōde lì aru ũ, ⁹ akū ísira
 pò bēnenɔ̄ leu aakōde gāga, gó'itenɔ̄ leu
 aakōde yàka.
¹⁰ Malaika aakōde a kākāki pè, akū
 susune zókɔ̄ kú àten té kú lán sēnte bà
 bò ludambe, à lète à dà swanɔ̄ kú ísēbok-
 inɔ̄ leu aakōdela. ¹¹ Susune pì tón Sewe.

Í leu aakōde lì sewe ũ, akū gbē kú ò í pìi
 mìnɔ̄ gāga dasi a kyāk̄yā yāi.

¹² Malaika siikōde a kākāki pè, akū ò
 ifāntē leu aakōde lè kú mɔ̄vuraɔ leu
 aakōde kú susunenɔ̄ leu aakōde, de nǐ
 leu aakōde sira kú yāi. Akū fānantē leu
 aakōde gō gupurakūnaa sari, len à kun le
 gwāani dɔ. ¹³ Akū ma vāu è, àten lura
 musumusu. Ma mà, à wiki gbāna lè à
 pì: Waiyoo, waiyoo, waiyoo gbē kú ò kú
 zitenɔ̄ malaika gbēnɔ̄n aakō kú ò gō pìnɔ̄
 kākāki'ũ kú àten gé bo yāi.

9 Malaika sɔ̄ɔrode a kākāki pè, akū ma
 susune è, à bò ludambe à lète zíte.
 Akū ò Zingowē lòkoto m̄nè kpàa, ² akū
 susune pì Zingo wē lòkoto pì zé wē. Tú-
 sukpe bòn lán tām̄ate zókɔ̄ túsukpe bà,
 akū Zingo wē pì túsukpe ifāntē sira kù,
 gu kè sfi n̄finiki. ³ Kwanɔ̄ bòte túsukpe
 pìi gūn, ò dà zítela. Ò nǐ gbá gbāna lán
 andunia fínɔ̄ gbāna bà. ⁴ Ò pínne òsun
 wari dɔ sēaro ke lá ke lí ke, séde gbē
 kú ò Luda sēeda vī nǐ m̄'ar̄aronɔ̄. ⁵ Odi
 nǐ gba zé ò gbēnɔ̄ dederɔ̄, ama oni nǐ
 da m̄'ummanan ari mɔ̄ sɔ̄ɔro. Nǐ wāwā
 de lán fí gbēpana wāwā bàme. ⁶ Gɔ̄ɔ
 birenɔ̄a gbēnɔ̄ ni ga wete, oni ero. Ga ni
 ni nǐ de, ama ga ni bàa lénne.

⁷ Kwa pìnɔ̄ de lán sō kú ò soru mà
 kú z̄iionɔ̄ bà. Ò pòke kúkuna lán wura
 fūraa bà, nǐ àn de lán bisāsiri ànn bà. ⁸ Ò
 m̄ikā vī gbānagbāna lán nɔ̄gbē m̄ikā bà,
 ò sakanɔ̄ vī lán m̄usu saka bà. ⁹ Nǐ kùse de
 lán mò uta bà, nǐ dēm̄bere k̄ini dɔ lán gó
 dasi kú sōnɔ̄ ten gāte z̄i gūn k̄ini bà. ¹⁰ Ò
 vlā vī kú kàao lán fí pò bà. Nǐ gbāna kú
 nǐ vlā pìnɔ̄a, de ò wari dɔo gbēnɔ̄a ari mɔ̄
 sɔ̄ɔro. ¹¹ Zingowē lòkoto malaikaa p̄ime
 nǐ kina ũ. Kū Eberu yāo a tón Abad̄. Kū
 Giriki yāo sō Apol̄iō. ¹² Yā pāsī káakupɔ̄
 gētē, a mèn planɔ̄ ten su a kpe dɔ.

¹³ Malaika suddode a kākāki pè. Ma
 kòtoo mà à bò Luda arẹ turaretitikpataki
 kú ò pì kú wuraaɔ bēne siikōnɔ̄ kpa.
¹⁴ À pì malaika suddode kú à kākāki
 kūnaane: Nǐ malaika gbēnɔ̄n siikō kú ò

yīyīna swada kū òdi pi Yuflati sarenò poro. ¹⁵ Akū à malaika gbēnɔn siikō kū ò ní soru kè wè birea mɔ birea ɔɔɔ birea ɔɔɔ zaka bire yāinɔ pòro, de ò bisāsirinɔ leu aakōde dede yāi. ¹⁶ Ō soza sōdeno dasi lè òmene, ò gbēnɔn miliō wàa dome. ¹⁷ Wégupu'ena pīi gūn lán ma sō pīnɔ kū ní dirinɔ è nàndí: Ō mò utano dadana tēe lán tē bà, búgu lán buluu bà, kpà'ikpa'i lán ifāntēgbō bà. Sō pīnɔ mī de lán músu mīi bà. Té kú túsukpeo kú ifāntēgbō ten bo ní lén. ¹⁸ Kisira mèn aakō díkinano, té kú túsukpeo kú ifāntēgbō kú àten bo ní lè gūnwo mé à bisāsirinɔ leu aakōde dēde. ¹⁹ Zaakū sō pīnɔ gbāna kú ní lè gūn kú ní vlāo dɔ. Ní vlā de lán mlēe bà, ò mī vī kú òdi wari dɔo gbēnɔa.

²⁰ Gbē kpára kú odi gaga kisira pīi musuronɔ, odi nēse lite ò pó kú ò kè yā tòro. Ō kpé òten kúte tānanɔne kú pó kú ò kè kú wuraa kú andurufuuo kú mōgotēo kú gbēo kú lío. Pó pīnɔ dī gu ero, òdi yā maro, òdi taa o sōro. ²¹ Odi nēse lite ò ní gbēdena tòro ke ní pódammana ke ní gbāsíkēna ke ní kpān'ona.

Malaika kú takada porona fitinnao

10 Akū ma malaika gbānade pānde è, à bò ludambe, àten kipa. Ludambe luku likai, ludambefēneda kú a mila. A ān de lán ifāntē bà, a gbānɔn de lán tēnene bà. ² À takada fitinna kūna porona. À a ɔpla gbá zè ísira, à a ɔze gbá zè zītea. ³ À wiki gbāna lè lán músu pūtānaa bà. Kū à wiki lè, legūpūtāna mèn supplanɔ yā ò. ⁴ Kū legūpūtāna mèn suppla pīnɔ yā ò le, má ye mà kē takada gūn, akū ma kòtoo mà, à bò ludambe à pī: Ngō yā kú legūpūtāna mèn suppla pīnɔ ò kūna asiri gūn, òsun kēro. ⁵ Malaika kú ma è zena ísira kú zīteooaa pī a ɔpla sè à dō musu, ⁶ akū à sì kú Luda kú à kun ɔɔɔ sīnda pínkio kú à musu kú zīteo kú ísiraoo kè kú pó kú ò kú ní gūnnɔ pínki à pī: Ani gī ke doro. ⁷ Malaika supplade kākāki pégɔɔ zī, tó àten su pé,

Luda ɔɔɔenyīna kú à utena ni ke, lán à a baaruu kpà a zòbleri annabinɔne nà.

⁸ Akū ma kòto kú ma mà à bò ludambe pīi mà dɔ à pī: Ní gé n takada porona kú à na malaika kú à zena ísira kú zīteoo musu ɔī sí. ⁹ Akū ma ge malaikaa pī kīnaa, ma pīne à takada fitinna pī kpāma, akū à pīmene: Ní sí n sò. Anigō nna n lén lán zó bà, ama ani ke n nēseenero. ¹⁰ Akū ma takada fitinna pīi sì malaikaa pī ɔī, ma sò. À kè nna ma lén lán zó bà. Kú ma mō, adi ke ma nēseenero. ¹¹ Akū ò pīmene mà annabikeyā o dɔ manamana burinɔ kú būsuno kú buriyāno kú kīnɔ yā musu.

Sèedade gbēnɔn planɔ

11 Akū ò leba kpāma pýɔɔ ũ, ò pīmene: Ní fute n Luda kpé yō kú a gbagbakio, n donyīri kú ò kú gwenɔ naro. ² Ní a ɔn tó, òsun yōro, zaakū ò kpà kifirinɔaame. Oni gēse pétepete Luda weraa ari mɔ bupla awēpla. ³ Mani ma sèedade gbēnɔn planɔ gba zé ò annabikeyā o ɔɔɔ wàa suddo kú baaakōoo pīi gūn kú uta kasanɔ dadana. ⁴ Gbē pīnɔn kú lí mèn pla kú fitiladibo mèn pla kú ò zena andunia Dikiri arenɔ ũ. ⁵ Tó gbē ten wete à wari dómma, té ni bo ní lén à ní ibereɔ pīnɔ kpáta. Len gbē kú àten wete à wari dómma ni ga le. ⁶ Ō ludambe zé tatana gbāna vī, de legū sún ma ɔɔɔ kú òten annabikeyā oro yāi. Ō í litena aru ũ gbāna vī dɔ. Oni kisira buri sīnda pínki kpá anduniai ɔɔɔ kú ò yeia.

⁷ Tó ò ní sèedaakenaa làka, nòbo pāsī kú àdi bo Zingo wèe lòkoto gūn ni zī ká kúnwo à zī blemma à ní dede. ⁸ Ní gèno nigō katena wera zōkō kú ò ní Dikiri pà lía zéda gūn. Yáasi gūn òdi wera pī sísi Sɔdɔmu ke Misila. ⁹ Gbē sīnda pínki kú buri sīnda pínkio kú buriyā sīnda pínki òrinɔ kú būsuno sīnda pínki gbēno ni ní gèno gwagwa ari ɔɔɔ aakō kú a kusuo, oni we ò ní vīro. ¹⁰ Gbē kú ò kú zītenɔ ni pōnna ke, oni dikpe ke, oni gba dakōne,

kū annabi gbēnɔn pla kū ò wari dòmma pɔnɔ gāga yāi.

¹¹ Goro aakō kū a kusuo pii gbera Luda tò wisa wëndide gēngu, akū ò fute ò zè. Vīna gbē kū ò í éno kù manamana.

¹² Akū annabii pɔnɔ kòto gbāna mà à bò ludambe, à piinne: À fute à mós la. Goro kū í iberenɔ wé fírma, akū ò fute ò tà musu ludambe luku gūn. ¹³ Zī kù zīte yīgāyīgā pāsīpāsī, wera pì leu kuride gbòro, akū gbēnɔn dúbu supplanɔ gāga zīteyīgāyīgānaa pii gūn. Vīna gbē kparanɔ kù, akū ò bèere lī Luda Musudene. ¹⁴ Yā pāsī plade gēte, a aakode ten ká sà.

Kākāki supplade penaa

¹⁵ Malaika supplade a kākāki pè. Kòto gbānanɔ bò ludambe ò pì:

Andunia kpataa gō ó Dikiri pó ũ
kū kína kū à kàao,
anigō kí ble goro sīnda pínki.

¹⁶ Gbē zōkō gbēnɔn baro aweesiikō kū ò vutevutena í gbāaa Luda are pìnɔ kùtekute ò donyī kēne ¹⁷ ò pì:

Dikiri Luda Gbānasīndapinkide
kū í kun yā akūsō í kun ari tera,
o n sáabu kè,

zaakū n bo kū n gbāna zōkōome,
gbasa n na kíblenaa.

¹⁸ Bùsu sīnda pínki gbēnɔ pɔ fē,
akū n pɔfē kīparma.

N yākpatekena kū gyāwāndenɔ goro kà.

Īni fina bo n zòbleri annabinɔne

kū n gbē kū òten vīna kennenɔ,

né fíti gbē zōkō,

īni anduniaderinɔ dede.

¹⁹ Akū ò Luda kpé kū à kú musu wè, akū ò Luda bàka kunna kúnwo àkpatii è a gūn. Legū ten pí, àten pata, àten pūtā. Zīte yīgāyīgā, legūgbē pāsī kòte.

Nogbē kū kwā zōkō

12 Akū ma wé sī sèeda zōkō bon-sarele ludambe. Nogbē ke ifantē yīna biza ũ, mɔvura kú a gbá gbáru, à susune mèn kuri awēplanɔ kuna kí-

fura ũ. ² À nòsina, akū nòwāwā fùtea, àten né'iwāwā wiki lé. ³ Akū ma wé sī pó pānde le ludambe sèeda ũ. Kwā zōkō tēra zónzon kú gwe, a mii mèn suppla, a bēne mèn kuri. À kífura mèn supplanɔ kúkuna. ⁴ À susunenɔ leu aakode wòwo ludambe kū a vlāo, à kòte zīte, akū à sù à zè nogbē kū à ye à né i pì are, de à le à né kū ani i pì só yāi. ⁵ Akū nogbē pì nēgōgbē kū ani kí ble buri sīnda pínkia kū mò gòoo ì. Akū ò né pì sè ò tà kàao Luda kū a gbāao kīnaa. ⁶ Nogbē pii bàa lè à tà sèn, gu kū Luda kèkene, de ò a gwa goro wàa suddo kū baaakōoo gūn.

⁷ Akū zī fute ludambe, Mukaila kū a ìbanɔ zīi kà kū kwā piio, kwā kū a ìbanɔ zīi kà kúnwo. ⁸ Akū í gbāna kīa, odi vuteki e ludambe doro. ⁹ Ò pè kwā zōkō piia ò a bò. Àkū mé à mlē zī kū òdi pì Ibilisi kesō Setan, andunia pínki sàteri ũ. Ò a bò ò zù zīte kū a ìbanɔ leelee. ¹⁰ Akū ma kòto gbāna mà ludambe à pì:

Ó Luda zīi blè sà,

a gbāna kū a kpataao bò gupuraa,

à ikoo kpà kína kū à kàa.

Zaakū ò pè yādimmaria ò a bò.

Akū mé àdigō ò gbēnɔ yaka ó Ludane fānantē kū gwāanio.

¹¹ Ó gbēnɔ zīi blèa kū Sāne Bòro aru gbānao

kū í sèedadekeyāo.

Ò gī í wëndiii ari ò gèe gào.

¹² Abire yāi ákōnɔ kū á kú ludambenɔ, à pɔnna ke.

Waiyoo zīte kū ísirao,

zaakū Ibilisi kīpaāwa kū pɔfē zōkōome,

kū à dō kū goro kū à gōare kpāraro yāi.

¹³ Kū kwā è ò a zu zīte, akū à pète nogbē kū à nēgōgbē ì pii. ¹⁴ Akū ò vāu zōkō dèmbere mèn pla kpà nogbē piia à vurao à ke zà kū mlē piio, à tá gu kū ò kèkeene sèn, de ò a gwa gwe wè aakō kū a kusuo.

¹⁵ Mlèe pì í pisi nogbē pì kpe lán swa bà, de ísò le à a sé, ¹⁶ akū zīte nogbē pii mii sī, à a lé wè, à í kū à bò kwā lén pii mī.

¹⁷ Akū kwā pì pɔ fē nogbē pii, à gèe zī

ká kũ a buri kũ ò gòṅṅ, gbē kũ ò Luda yā kūna, kũ ò kun Yesu sèedade ũṅ. ¹⁸ Kwā pì zena ísira léa.

Nòbò pāsī mèn plano

13 Akũ ma nòbò pāsī è, àten bo ísira pìi gũn, a mii mèn suppla, a bēne mèn kuri. Bēne mèn kuri pìnṅṅ kífura kúkuna. Dòkena kũ Ludao tó kēna a mii pínṅa. ² Nòbò pāsī kũ ma èe pìi bò lán sàbòò bà, a ɔ pāsī manamana. A lé de lán músu lé bà. Kwā a gbāna kpàa kũ a gbàao kũ a iko zòkòṅ. ³ A mii pìnṅ doke de lán ò a kari kè ari à kà ganaa bà, akũ a bòò pìi làka. A yā bò andunia gbē sinda pínki sare, akũ ò tèi. ⁴ Akũ ò donyĩ kè kwā pìine, kũ à a ikoo kpà nòbò pāsī pìia yāi. Ò kùtè nòbò pāsī pìine do ò pì: Dí mé à kà nòbò pāsī pì ũu? Dí mé ani fĩ à zĩ kà kàaoo?

⁵ Ò karambaani yā'ona lé kpà nòbò pāsī pìia, à Luda tó bēne sío, akũ ò a gbà zé à iko ke ari mɔ bupla aweepla. ⁶ Akũ à nà dòkena kũ Ludaoa, à a tó bēne sɔ kũ a kúkio kũ gbē kũ ò kú gwenṅ. ⁷ Ò a gbà zé à zĩ kà kũ Luda gbēṅ à zĩ bleṁma. Ò a gbà zé do àgō iko vī buri sinda pínkia kũ gbē sinda pínkio kũ buriyā sinda pínki òrìṅṅ kũ būsū sinda pínkio. ⁸ Tó adi ke gbē kũ ní tó kú wēndi takada gūṅṅ baasiro, gbē kũ ò kú zitenṅ ni donyĩ ke nòbò pāsī pìine ní pínki. Takada pì bi Sāne Bòrɔ kũ ò dè zaade Luda dí andunia kátero pómè. ⁹ Gbē kũ à sã vī yā pì ma.

¹⁰ Gbē kũ Luda dìtè ò a kũ zìzɔ ũ oni a kũme.

Gbē kũ Luda dìtè ò a de fēnedao fēnedan oni a deo.

Abire ten o Luda gbēṅṅ ògō mēna vī, ògō náani vī.

¹¹ Akũ ma nòbò pāsī pānde è, àten bo ziten. A bēne vī mèn pla lán sāne bòrɔ pò bà, ama à yā ò lán kwā bàme. ¹² À nòbò pāsī káakupɔ pì iko pínki kè a wára. À tò zìtè kũ gbē kũ ò kúano donyĩ kè nòbò pāsī

káakupɔ kũ ò a kari kè ari à kà gana a bòò làka pìine. ¹³ À daboyā zòkòṅ kè, ari se à tò té bò ludambe, à lète zìte bisāsirinṅ wára. ¹⁴ À gbē kũ ò kú zitenṅ sàtè kũ daboyā kũ ò a gbà zé à kè nòbò pāsī káakupɔ pì wáranṅ. À pínne ò nòbò pāsī kũ ò a kari kè kũ fēnedao, akũ à kpé bēne taka ke. ¹⁵ Ò a gbà zé à wēndii kpà nòbò pāsī taka pìia, akũ nòbò pāsī taka pì yā ò, à tò ò gbē kũ ò gĩ donyĩ kenēeĩṅ dēde. ¹⁶ À tò ò sēeda kè ní gbē sinda pínki ɔplaa kesō ní mĩ'are, né fĩtĩ gbē zòkō, aruzēkedēṅ kũ takasidenṅ, zòṅṅ kũ zìdadenṅ. ¹⁷ Gbē kũ à nòbò pāsī pì tó sēeda vīro kesō à tó lambaa, ade ni fĩ à pó yía kesō à lúro. ¹⁸ Òndōyān dí. Gbē kũ à wéẗē vī, à nòbò pāsī pì lambaa dɔdɔ, zaakũ bisāsiri tó lambaame. À lamba bi wàa aakō kũ baaakō aweesuddome. (666)

Sāne Bòrɔ kũ gbē kũ à ní bóno

14 Akũ ma Sāne Bòrɔ pìi è zena Za- iō kpia. Gbēṅṅ dúbu wàa suppla aweesiikō kú kàao. A tó kũ a De tóo kēna ní mĩ'arenṅa. ² Ma kīni mà à bò ludambe lán ísòkena kīni bà, lán legūpūtāna gbāna bà. Kīni kũ ma màa pì de lán mɔrɔlerinṅ mɔrɔ'ũ bà. ³ Gbēṅṅ dúbu wàa suppla aweesiikō pìnṅ ten lè dufu sí gbà kũ pó bēne mèn siikòṅ kũ gbē zòkòṅ are. Gbēke dí fĩ à lèe pìi dàdaro, tó adi ke gbē kũ ò ní bó andunia gūn pìnṅ baasiro. ⁴ Mókòṅṅme gbē kũ odi gbāsī ke kũ nɔgbēṅṅronṅ ũ, kũ ò kun lési. Òdigō té Sāne Bòrɔi gu kũ àdì gén pínki. Ò ní bó gbē káakunṅ ũ Ludane kũ Sāne Bòrɔ pìio. ⁵ Odi ma ziki kũ ò éke tòro, akūsō ò taari vīro.

Yākpacegɔrɔ baarukpanaa

⁶ Akũ ma malaika pānde è, àten vura musumusu. À baaru nna kũ à kun gɔrɔ sinda pínki kūna, de à kpá gbē kũ ò kú zitenṅ, būsū sinda pínki, buri sinda pínki, buriyā sinda pínki kũ gbē sinda pínkio. ⁷ À kòtoo sè gbānagbāna à pì: À

vīna ke Ludane, à bèere líne, zaakū a yāk-patekena kū gbēncɔ ɔɔɔ kà. À donyī ke Luda kū à musu kū zīteo kū ísirao kū ísēbokincɔ kēene.

⁸ Malaika plade té a kpe à pì: Babilɔnu gbòro! Wera zōkō pìi gbòro! À tò buri sīnda pínki a pāpākena wē gbāna kū àdi su kū Luda pɔfēoo mì.

⁹ Malaika aakōde té í kpe, à kòtoo sè gbānagbāna à pì: Tó gbē donyī kē nōbo pāsī piine kū a takao, à a sēdaa sì a mī'area kesō a ɔa, ¹⁰ akū mé ani Luda pētē wē kū ò kà atēne a pɔfē tokon mi, ani wāwā ma té kū ifāntēgbōɔo gūn Luda malaikancɔ kū Sāne Bòɔɔo arē. ¹¹ N wé-tāmma túsukpe nigō bo ɔɔɔ sīnda pínki. Gbē kū ò donyī kē nōbo pāsī piine kū a takao, ò a tó sēdaa kēncɔn īampāna vīro fānantē kū gwāanio. ¹² Abire ten o Luda gbēncɔne ògō mena vī, gbē kū ò yā kū à ditenɔ kūna, òten Yesu náani kenɔ.

¹³ Akū ma kòtoo mà, à bò ludambe à pì: N̄ adikīna kē. Arubarikadenɔmē gbē kū oni ga kunna Dikiri gūn zaa terancɔ ũ. Luda Nini pì: Leme! Oni kámma bo kū n̄ zīo, zaakū n̄ yāmanakena gbē tēnyī.

Zīte póno kēkēnaa

¹⁴ Akū ma ludambe luku è, pōke vutēnaa lán bisāsiri bà. À wura fūra kuna, à kōma lénna kūna. ¹⁵ Akū malaika pānde bò Luda kpén, à lé gbāna zù gbē kū à vutena ludambe lukuaai à pì: N̄ kōma ká pōi n̄ kē, zaakū zīte póno mà, à kà kēna. ¹⁶ Akū gbē kū à vutena ludambe lukua a kōmaa màte zīte, à zīte póno kēkē.

¹⁷ Malaika pānde bò musu Luda kpén, à kōma lénna kūna dɔ. ¹⁸ Akū malaika pānde kū à té iko vī bò sa'okia. À lé gbāna zù gbē kū à kōma lénna kūnaa pīi à pì: N̄ n̄ kōma lénna ká geepi yō kū ò kú zītenoi n̄ zōzō, zaakū n̄ nēncɔ mà. ¹⁹ Akū malaikaa pì a kōmaa màte zīte, à geepi yōncɔ zōzō, à kà geepi'ifēki zōkō kū à de Luda pɔfēkipabo ũ gūn. ²⁰ Ò gēsēe pētepete geepi yō pīncɔ wēte kpe, akū aru

bòte geepi'ifēki gūn, à dàgula ari kiloo wāa do kpé basɔɔo, à lei kà sō sōmɔ léi.

Kisira kpekpe mèn supplanɔ kpányīnaa

15 Akū ma sēda pānde è ludambe, à zōkō, à bò ma sare. Malaika gbēncɔn supplanɔn kisira kpekpe mèn supplanɔ kūna. Abirekūn Luda ni a pɔfēkipammana lākao.

² Akū ma pōke è lán sēbēe bà, à de lán dígi bà kakarana kū téo. Ma gbē kū ò zīi blē nōbo pāsī piia kū a takao kū a tó lambaaoncɔ è zena sēbe kū à de lán dígi bàa pīi sare, ò mɔɔ kū Luda kpāmmanɔ kūkūna. ³ Òten Luda zōbleri Musa lè sí kū Sāne Bòɔɔo lēeo ò pì:

Dikiri Luda Gbānasīndapinkide, n̄ yākenancɔn zōkō, ò bò ó sare.

Buri sīnda pínki Kína, ndi yā ke a zéa kū yāpurao.

⁴ Dikiri, dí mé à n̄ vīna vīroo?

Dí mé ani gí n̄ tó kpáii?

Zaakū n̄ mèn do n̄ kú adona.

Buri sīnda pínki ni su à donyī kenne, zaakū n̄ yāmanakencɔn bò gupuraa.

⁵ Abire gbera ma Luda kpé è wēna musu, bizakuta kū à doka kun ũ. ⁶ Akū malaika gbēncɔn suppla kū ò kisira mèn suppla kūnancɔn bòte kpé pīi gūn. Ò táaru biza pura táitai kū àten té ke dadana, wura asa dɔdɔna n̄ kùsēe. ⁷ Akū pō bēne mèn siikōncɔ doke wura kere kpà malaika gbēncɔn suppla pīncɔ baadia. Luda kū àdigō bēne ɔɔɔ sīnda pínki pɔfē kán à pà. ⁸ Luda gakuri kū a gbānao túsukpe kpé pīi pà. Gbēke ni fō à gēnlo ari malaika gbēncɔn suppla kisira mèn suppla pīncɔ gēe à lākao.

Luda pɔfēkipana anduniaa

16 Akū ma kòto gbāna mà bona Luda kpén, à pì malaika gbēncɔn suppla pīncɔne: À gé à Luda pɔfē kū à kú kere mèn suppla pīncɔ gūn atē anduniaa.

² A káakude gèe à a kere àtē anduniaa. Akū bōbūnu vāni pāsīnō bō gbē kū ò nōbō pāsī sēeda vī, kū òdi donyī ke a takanenwa.

³ A plade a kere àtē ísira. Akū ísira'í gō lán gē aru bà, pō bēne kū ò kú a gūnnō gāga pínki.

⁴ A aakōde a kere àtē swanwa kū ísēbokino, akū í pínō lì aru ū. ⁵ Akū ma mà malaika kū à í iko vī pì: Kúadonade mōkōn kù í kun yā, akūsō nī kun kú a terao, n yākpate kē kūnwō a zéame.

⁶ Ō n gbēno kū n annabino aru kōte, akū n aru kpānma ò mì. À kō sì kūnwō le.

⁷ Akū ma kōtoo mà bona sa'okia à pì: Leme, Dikiri Luda Gbānasīndapinkide, n yākpate kē kūnwō a zéame, akūsō nī yāpura vī.

⁸ A siikōde a kere àtē ifāntēa, à tò a tē bisāsirino kpàta. ⁹ A puusu gbāna nī pá, akū ò Luda kū à kisira bireno iko vī tō bēnee sì. Odi nēse lite ò bēere línoro.

¹⁰ A sōrode a kere àtē nōbō pāsī gbāaa, akū gusira dà a kpatala. Gbēno teni nī lé yākate wāwā gūn, ¹¹ akū ò Luda Musude tō bēnee sì nī wāwā kū nī bōbūnuo yāi. Odi nēse lite ò kpe lì nī yākenanōero.

¹² A suddode a kere àtē swada kū òdi pì Yuflatia, akū swa pì í bàba, akū zé bō ifāboki kpa kīnanōne. ¹³ Akū ma tānānō è mēn aakō lán blōnō bà, òten bo kwā kū nōbō pāsīo kū annabi ékeo lén.

¹⁴ Tāna dabokerinōme. Òten gé andunia pínki kīnanō kīnaa, de ò nī kakara ò zī ká Luda Gbānasīndapinkide gōrō zōkō zī yāi. ¹⁵ Nē ma! Mani su lán kpāni bāme. Arubarikaden gbē kū á wé gō dō ū, kū à a pōkasano dana de àsun bo pótompo ò a pótompoke ero yāi. ¹⁶ Akū tāna pīnō kīna pīnō kākara gu kū òdi pì kū Eberu yāo Amagedō.

¹⁷ À supplade a kere àtē īaa. Akū kōto gbāna bō gbà kīnaa Luda kpén à pì: À kēn gwe. ¹⁸ Legū ten pí, àten pata,

àten pūtā. Zīte yīgāyīgā pāsīpāsī. Zaa lākū bisāsirinōn kú zīten nā, a taka buri dí ke zikiro, à kē pāsī manamana. ¹⁹ Wéra zōkō kpàatekōre leu aakō, akū buri sīnda pínki wéranō gbōro. Wéra zōkō Babilōnu yā dō Ludagu, akū à a pōfē pāsī wē toko kpāa, à mì. ²⁰ Ísira luanno gēte pínki, odi kpīnō e doro. ²¹ Legūge zōkōnō bō ludambe, ò ká kiloo bupla. Ō sisi bisāsirinōa, akū ò Luda tō bēnee sì legūge kisira pì yāi, zaakū kisira pì pāsī manamana.

Karua kū à di nōbō pāsīa

17 Malaika gbēnōn suppla kū ò kere mēn suppla kūnaa pīnō doke pīmene: Nē mō mà yā kú ani wī karua zōkō kū à vutena swanwa dasi mōnne.

² Andunia kīnanō pāpā kē kāao, andunia gbēno a pāpākena wē mì ò kà. ³ Luda Nini dinamā pì gūn malaikaa pīi gēe kūmao sēn. Akū ma nōgbē ke è dina nōbō pāsī tēraa. Dōkena kū Ludao tōnō fifia, a mīnō mēn suppla, a bēnenō mēn kuri. ⁴ Nōgbē pì biza tēra kū a gaaruradeo yīna, à za-blebō kū ò pì kū wuraaonō dana kū gbē bēeredenō kū òsonō. À wura toko kūna, tē pōnō kū a pāpākena gbāsīnō kán à pà.

⁵ Ō tō asiride kē a mì'area ò pì:

Wéra zōkō Babilōnu,

pāpākerino kū andunia tē pōnō da.

⁶ Ma è nōgbē pīi Luda gbē kū ò nī dēde Yesu sēedakpana yāinō aru mì à kà, àteni a dē lán wē bà.

Kū ma a è, yā pīi bō ma sare manamana. ⁷ Akū malaikaa pì ma la à pì: Bō yā mē à tò yā pīi bō n saree? Mani nōgbē pì asiri onne kū nōbō pāsī kū à a sena asirio, kū a mīnō mēn suppla a bēnenō mēn kurii pīi. ⁸ Nōbō pāsī kū n èe pì kun yā, à kun tera doro, akūsō ani bo Zīngo wēe lōkotoo gūn à mì pé kakatenāaa. Gbē kū ò kú zīte, akūsō nī tō kú wēndi takadan zaa andunia naanagōrōaronō, tō ò nōbō pāsī kū à kun yā, akū à kun tera doro, ama ani era à su pīi è, a yā nī bo nī

sare. ⁹Laasunde kū à ɔ̃ndɔ̃ vī yān dí. Mì mèn suppla pìno bi sīsī mèn suppla kū nɔgbē pì vutenaanɔmɛ. Kína gbēnɔn supplanɔmɛ dɔ. ¹⁰Ŋ gbēnɔn sɔɔro lète, gbē mèn do kun, gbē mèn do kpé. Tó à sù, ani gè kero. ¹¹Nɔbɔ pāsī kū à kun yā, akū à kun tera dorɔ pì bi kína sɔraakɔdeme. Gbēnɔn suppla pìno dokeme dɔ. Àten mì pé kakatenaana. ¹²Bēne mèn kuri kū n èe pìno bi kína gbēnɔn kuri kū odi kpata ble kɔronɔmɛ. Ama oni kí ble gɔɔ fɛtinle gūn kū nɔbɔ pāsio leelee. ¹³Ŋ gbēnɔn kurii pìno lédokɔnɔmɛ. Oni n gbāna kū n ikoo kpá nɔbɔ pāsī pīia. ¹⁴Oni zì ká kū Sāne Bɔɔɔɔ, ama ani zì bleńma, zaakū dikirinɔ Dikirime, kɔnanɔ Kɔname. A gbē náanide kū à n sísí à n sɛnɔn kú kāao. ¹⁵Akū malaikaa pīi òmɛne: Swa kū n è karua vutenaano bi gbēnɔ kū parino kū burino kū buriyānɔmɛ. ¹⁶Nɔbɔ pāsī kū bēne mèn kuri kū n èe pìno ni zā karuaa pigu. Oni a kakate, ò à tó pótompo. Oni a só, oni té sɔa. ¹⁷Zaakū Luda a pɔyenyī-naa dāńne n swēn ò lédokɔnɔ keme. Oni n kpata kpá nɔbɔ pāsī pīia ari Luda yā gé papao. ¹⁸Nɔgbē kū n èe pì bi wéra zɔkɔ kū à iko vī andunia kɔnanɔaame.

Babilonu gboronaa

18 Abire gbera ma malaika pānde è bona ludambe. À iko zɔkɔ vī, à gakuri andunia pura kù. ²À wiki gbāna lè à pì: Babilonu gbòro, wéra zɔkɔ pīi lète. À gè tǎnanɔ kúki ũ, tǎna buri sɛnda pínki tò ũ, bā kū òdi n tɛ bo ò zǎngunɔ be ũ. ³Zaakū buri sɛnda pínki a pāpākɛna wē kū àdi su kū Luda pɔfɛoo mì. Andunia kɔnanɔ gbāsī kè kāao, akū andunia lagatarino kè aruzekedenɔ ũ a nnamana zɔkɔ gūn. ⁴Akū ma kòto pānde mà bona ludambe à pì: À bote wēte pīi gūn ma gbēnɔ, de á ɔ súnɔ kú a durunnano gūn

yā kū oni mɔnenɔ sún á lero yāi.

⁵Zaakū a durunnano gbà ò zɔ ludambe, akū a dàkenano dò Ludagu.

⁶À fina bone yā kū à kèńnea, à kene a yākenaaa leu pla.

À pētē wē káne a tokon de pɔ kū à kǎńnela leu pla.

⁷À wāwā kū wēndayāo kpái, lākū à tɔ bò nnamanaa gūn lén nà.

Zaakū àdi o a swēe gūn, saraunian a ũ vutena a gbāaa, gyaano takasiden a ũro, áni wēnda ke zikiro.

⁸A yā mé à tò kisira díkɔnanɔ ni a le gɔɔ do,

ga kū wēndao kū nàao.

Té mé ani kúa,

zaakū Dikiri Luda a yākpatekeri gbāna.

⁹Andunia kína kū ò gbāsī kè kāao, ò nna mà kāaonɔ, tó ò a tékūna luku è, oni ɔɔ dɔ, oni n zida kēkē. ¹⁰Oni ze zā vīna gūn wāwā kū ò kpai yāi ò pì:

Waiyoo, waiyoo, wéra zɔkɔ!

Wéra ikode Babilonu!

Yā vùtemma gɔɔ do gòngògò yá!

¹¹Andunia lagatarino ni ɔɔ dɔ sɔ, oni wēnda kene, kū gbēke ni n laga díkɔnanɔ lúńma dorɔ yāi: ¹²Wura, andurufuu, gbè bèeredenɔ, òsonɔ, biza ɔɔdenɔ, biza tēra kū a gaaruradenɔ, siliki, lí mana buri pínkinɔ, pɔ kū òdi ke kū wisa sakaaonɔ kū lí bèeredenɔ kū m̀gotēnɔ kū m̀s-inɔ kū gbè purano pínki, ¹³líteke gbīnadenɔ, dò pónɔ, turaretitinɔ, líɔnɔ, wē, nísí, flawa, pɔblewɛnɔ, zùnɔ, sǎnɔ, sǎnɔ kū n gónɔ, zònɔ kū bisāsiri wēndinɔ.

¹⁴Oni pine: Pɔ mana kū ndi a ni denɔ lākamma pínki. N nnamana kū n gakurio pìtimma pínki, ìni kara n n e ziki dorɔ.

¹⁵Lagatari kū ò kè aruzekedenɔ ũ wéra pīi gāinɔ ni ze zā vīna gūn wāwā kū ò kpai yāi. Oni ɔɔ dɔ ò wēnda ke ¹⁶ò pì:

Waiyoo, waiyoo wéra zɔkɔ!

À táaru biza yì yā

kū biza gaaruradeo kū a wé tēradeo.

À zāblebɔ kū ò pì kū wuraaonɔ dà yā

kū gbè bèeredenɔ kū òsonɔ.

¹⁷À aruzeke sīnda pínki làka gɔɔ do gɔɔ.

Gó'ite dikirinɔ kū táa'orinɔ kū gó gbēnɔ kū gbē kū òdī zī ke ísira musunɔ ni ze zāzā n pínki. ¹⁸Tó ò wéra pì tékūna luku è, oni wiki lé ò pì: Wéra ke kun yā kū a zōkɔ kà wéra díkīna ūro. ¹⁹Oni ɔɔ do, oni n zida kēkē, oni wēnda ke, oni wiki lé ò pì:

Waiyoo, waiyoo wéra zōkɔ!

Gbē kū ò gó'ite vī ísira musunɔ pínki kè aruzekedenɔ ū kū aruzeke kū à pīsiaao,

akū à gò bezi ū gɔɔ do gɔɔ.

²⁰À pɔnna ke a yā musu ludambedenɔ kū Luda gbēnɔ kū a zīrinɔ kū a annabinɔ, zaakū Luda mé à fina bòaáre.

²¹Akū malaika gbānade gbē kū à kà wísilɔgbē gbētē ū sè à zù ísira gūn à pì: Len oni wéra zōkɔ Babilonu zun le kū gbānao,

oni wéra pì e ziki doro.

²²Oni mɔɔ ke gāgā ke kute kesɔ kākāki'ū ma n gūn ziki doro. Oni ɔzikeri ke le n gūn ziki doro.

Oni wísilɔgbē kīni ma n gūn ziki doro.

²³Oni fitila gupura e n gūn ziki doro.

Oni nɔsekīni ma n gūn ziki doro.

N lagatarinɔ bi andunia gbē zōkɔnɔme yā,

n pɔ dà buri sīnda pínkia, n n mī lite.

²⁴Ò annabinɔ kū Luda gbēnɔ aru lè a gūn kū gbē kū ò n dede andunia gūnnɔ n pínki.

Pɔnnakena ludambe

19 Abire gbera ma kòto gbāna mà ludambe lán pari yā'ona ba à pì: Aleluya! Ó Luda mé à zī blè!

Àkū mé à gakuri kū gbānao vī ado,

²zaakū àdi yākpate ke kūnwo

a zea kū yāpuraome.

À yākpate kè kū karua zōkɔ

kū à andunia yāka kū a pāpākenaa.

À a zòblerinɔ dedena fina bòa.

³Ò pì do:

Aleluya!

A túsukpe nigɔ do gɔɔ sīnda pínkime.

⁴Gbē zōkɔ gbēnɔn baro awēsiikɔnɔ kū pò bēne mēn siikɔnɔ wūte wute ò donyī kè Luda kū à vutena a gbāaane ò pì:

Aami! Aleluya!

Sāne Bòɔ nɔsepɔble

⁵Akū ma kòtoo mà bona gbāa pì kīnaa à pì:

À ó Luda tó kpá a zòblerinɔ á pínki,

ákɔnɔ kū á a vīna vīnɔ,

né fíti gbē zōkɔ.

⁶Akū ma kòtoo mà lán pari yā'ona ba, lán ískena kīni bà, lán legūpūtāna gbāna bà à pì:

Aleluya!

Dikiri ó Luda Gbānasīndapinkide nà kīblenaaa.

⁷Ò pɔnna ke, ò yā do, ò a tó kpá,

zaakū Sāne Bòɔ nɔsegɔɔ kà, a nɔ soru-mii mà.

⁸Ò táaru biza pura táitai kū àten té ke kpāa à yī.

Táaru biza pì bi Luda gbēnɔ yāmanakenanɔme.

⁹Malaikaa òmene: N kē. Arubarikadenɔn gbē kū ò n sísí Sāne Bòɔ pì nɔsepɔbleanɔ ū. À òmene do: Luda yā yāpura gwe. ¹⁰Ma wute a are de mà donyī kene, akū à òmene: N abire tó. N donyī ke Ludane. N zòbleri daken

ma ū kū n gbē kū ò yā kū Yesu de a sèedade ū kūnanɔ. Zaakū yā kū Yesu de a sèedade ūme annabikeyā'ona mī ū.

Kirisi suna dina sɔ puraa

¹¹Akū ma ludambe è wēkɔana, akūsɔ pura bò, gbē kū à dia tón Náanide Yāpura. Àdi yākpate ke kūnwo, àdi zī kà kūnwo a zéa. ¹²A wé de lán tévuraa bà, à kífura kúkuna dasi. Tó ke kēna a mī'area, gbēke tó pì yāasi dōro, akāa baasiro. ¹³À uta kū ò dà aru gūn dana. À tón Luda Yā. ¹⁴Ludambe zīkarinɔn

téi, ò didi sō puranɔa kū táaru biza pú táitaio dadana. ¹⁵Fēneda lénna ten bo a lén, de à burinɔ léo. Ani kí bleńma kū m̀ò gòoo, ani gèse péte geepi nénɔa geepi'iféki gūn, àkūme Luda Gbānasīn-dapinkide pɔfē pāsī ũ. ¹⁶Ò tó díkína k̀e a utaa kū a gbádao:

Kínanɔ Kína, dikirinɔ Dikiri.

¹⁷Akū ma malaikaa è à zena ifāntēn. À lé gbāna zù bā kū òten vura musumusunɔ pínki à pì: À m̀ó à kakara à pòble zòkō kū Luda k̀eare ble, ¹⁸de à le à ḱinanɔ gè só kū soza gbē zòkōnɔ kū gbānadennɔ kū sōnɔ kū ń òdirinɔ kū gbē sīnda pínkinɔ, zīdadennɔ kū zònɔ, né fíti gbē zòkō. ¹⁹Akū ma nòbɔ pāsī è kū andunia ḱinanɔ kū ń zīkarinɔ, ò k̀ò k̀akara ò zì ká kū gbē kū à di sōa pìio kū a zīkarinɔ. ²⁰Ò nòbɔ pāsī pìi kū leelee kū annabi éke kū à daboyānɔ k̀e a areo. Daboyā pìnɔn à gbē kū ò nòbɔ pāsī sèeda vī, ò k̀ute a takanennɔ sàteo. Ò ń zú té sèbe kū àten kū kū ifāntēgbōɔo gūn bēne ń pla ń pínki. ²¹Gbē kū à di sōa gbē kparanɔ dède kū fēneda kū à b̀ò a lé gūnwɔ, akū bānɔ ń gènnɔ blè ò k̀a pínki.

Kirisi kíblena andunia gūn wè wàa sɔɔro

20 Akū ma malaikaa è bona ludambe, à Zīngo wèe lòkotoo m̀nne ḱína kū m̀òkakōana gbìgirii. ²À kwā kū à de mlè zī ũ, kū òdi pì Ibilisi ke Setan k̀ù, akū à m̀ò k̀aa ari wè wàa sɔɔro. ³Malaikaa pì a zù Zīngo wèe lòkotoo pìi gūn, à zé tàre à m̀òda k̀ai à k̀a de àsun burinɔ sàtero ari wè wàa sɔɔro pì gé papao. Abire gbera oni a gbare fíti.

⁴Akū ma gbànɔ è kū gbē kū ò vutenaanɔ. Ò ń gbá zé ò yākpate ke kū gbēnɔ. Ma gbē kū ò ń m̀i zè Luda yā kū Yesu de a sèedade ũ ona yāinɔ è. Odi k̀ute nòbɔ pāsī ke a takanero. Odi a sèeda ke ń m̀i'are ke ń ɔaro. Ò vù gan, ò kí blè kū Kirisio wè wàa sɔɔro. ⁵Gènnɔ vuna káakupɔn gwe. Gè kparanɔ

dí vuro ari wè wàa sɔɔro pìi gèe à pàpao. ⁶Arubarikadenɔn gbē kū ń baka k̀ú gènnɔ vuna káakupɔ gūnnɔ ũ, ò k̀ú adona. Ga plade iko vīmmaro. Onigō de Luda kū Kirisio gbàgbarinɔ ũme, onigō kí ble k̀aa ari wè wàa sɔɔro.

Setan zuna tén

⁷Tó wè wàa sɔɔro pìi pàpa, oni Setan bo ò a gbare. ⁸Ani gé buri kū ò k̀ú andunia kusuru siikōanɔ sàte, Gɔgu kū Magɔguo, ani ń kakara, de ò zì ká. Ń dasi de lán ísirale b̀us'u'atē bà. ⁹Ò dà anduniala, ò lika Luda gbēnɔ b̀uraai kū wéra kū Luda yeiio, ama té b̀ò ludambe à k̀umma. ¹⁰Ò Ibilisi kū à ń sàte sè ò zù té sèbe kū àten kū kū ifāntēgbōɔo gūn, gu kū ò nòbɔ pāsī kū annabi ékeo zùn. Onigō wāwā ma fānantē kū gwāanio gɔɔ sīnda pínki.

Yākpate kpede kenaa

¹¹Akū ma gbà pura zòkō è kū gbē kū à vutenaanao. Zíte kū musuo dibi lè a are, gu kuńne doro. ¹²Akū ma gyāwāndennɔ è, né fíti gbē zòkō, ò zena gbàa pì are. Ò takadanɔ wèwè, akū ò takada pānde wè dɔ wèndi takada ũ. Ò yākpate k̀e kū gyāwāndennɔ ń yākenaaa, lākù a kēna takada pìnɔ gūn nà. ¹³Ísira gyāwānde kū ò k̀ú a gūnnɔ kpà. Ga kū Gyāwānwɔ gyāwānde kū ò k̀ú ń gūnnɔ kpà se. Akū ò yākpate k̀e kū baadio a yākenaaa. ¹⁴Ò ga kū gyāwānwɔ zù té sèbe gūn. Té sèbe pì bi ga plademe. ¹⁵Gbē kū odi ń tó le wèndi takada gūnlonnɔ ò ń zú té sèbe pìi gūn.

Zíte dufu kū musu dufuo

21 Akū ma zíte dufu kū musu dufuo è, zaakū zíte káakupɔ kū musu káakupɔ gète, akūsō ísira kun doro. ²Akū ma Luda wéra Yurusalemu dufu è bona musu Luda ḱinaa, àten kipa. Ò a k̀eke lán nɔgbē kū a zāke sorumii m̀aa bà. ³Akū ma k̀oto gbāna mà bona gbà ḱinaa

à pì: Luda vùtē kū bisāsirinō sà, anigō kú kúnwo, onigō de a gbēnō ũ. Luda pì nigō kú kúnwo a zīda n Luda ũ. ⁴Ani n wētē warawarañne pínki. Ga nigō kun doro ke wēnda ke ɔɔɔna ke wāwā, zaakū yā zīnō gēte.

⁵Akū Gbē kū à vutena gbàaa pì: Ñ ma! Maten pó sinda pínki ke dufu. Akū à òmene: Ñ kē, zaakū yā dínō náani vī, akūsō yāpurame. ⁶Akū à òmene: À kēn gwe. Makūme Alafa kū Omegao, Naana kū Lakanaao ũ. Gbē kū ímī ten de, mani a gba ísē wēndide boki. ⁷Gbē kū à zīi blē mé anigō pó dínō vī pínki. Manigō de a Luda ũ, anigō de ma né ũ. ⁸Ama vīnadeno kū náanisaridenō kū yā-vānikerinō kū gbēderinō kū zinakerinō kū ezedenō kū tǎnagbagbarinō kū manafikidenō pínki, n baka nigō de té sèbe kū àten kū kū ifántēgbōō ũme. Ga pladen gwe.

Yurusalemu dufu

⁹Malaika gbēnōn suppla kū ò kere mēn suppla kūna, kisira kpede mēn suppla kán à pà pìnō doke sù à òmene: Ñ mó mà Sāne Bōrō nō dufu mōnne. ¹⁰Luda Nini dinama pīi gūn malaikaa pī ma se à gēe kūmao kpi lei zōkōa. À Luda wéra Yurusalemu mōmene bona musu Luda kīnaa, àten kipa. ¹¹Àten té ke kū Luda gakurio, àten pí lán gbē bēereade bà, lán diamōō bà. ¹²À bīni lei zōkō vī. À gānu mēn kuri aweeplame, malaika gbēnōn kuri aweeplanōn zezenan. Isaraila buri mēn kuri aweeplanō tó kēna gānu pīnōa. ¹³Gānu mēn aakō kú ifāboki kpa, mēn aakō kú gugbānduru kpa, mēn aakō kú gēnōmidōki kpa, mēn aakō kú ifālete kpa. ¹⁴Ò bīni pī ē pēte gbē mēn kuri aweeplanōa. Sāne Bōrō zīri gbēnōn kuri aweeplanō tó kēna gbēe pīnōa.

¹⁵Malaika kū àten yā omene pýōbō kū ò pī kū wurao kūna, de à wéra pī yōō kū a gānuno kū a bīnio. ¹⁶Wéra pī kusuru siikōme, a gbàna kū a yàsaao leeleme. Akū à wéra pīi yōō kū pýōbō

pīio. A gbàna bi kiloo wàa kuri aweeplame. A gbàna kū a yàsaao kū a leio pínki leeleme. ¹⁷À a bīni yōō dō, a lei gāsākuru basuppla aweesiikō. Malaikaa pī a yōō bisāsiri gāsākuru gbàna lémme. ¹⁸Ò bīni pīi kē kū diamōō. Wéra pī bi wuraame atēne swáswa lán dígi bà. ¹⁹Ò gbē kū ò wéra pī bīni pētea kēke kū gbē bēereade buri sinda pínki.

Ò gbē káakupō kēke kū diamōō, a plade kū safiaao, a aakōde kū agataao, a siikōde kū emeradiio, ²⁰a sōōrode kū onisiio, a suddode kū kaaneliaao, a supplade kū kisolitio, a soraakōde kū beriliio, a kēndode kū topazaa, a kuride kū kisopazaa, a kuri aweedode kū yasintio, a kuri aweeplade kū ametisiio.

²¹Gānu mēn kuri aweepla pīnō bi òso mēn kuri aweeplanōme. Ò n pínki kē kū òsoo mēn dodo. Wéra pī zēda bi wuraame atēne, òdi gu en lán dígi bà.

²²Mádi Luda kpé e wéra pīi gūnlo, zaakū Dikiri Luda Gbānasīndapinkide kū Sāne Bōrōoome kpé pī ũ. ²³Wéra pī bàka kú kū ifántē ke mōvura gupunaaoro. Luda gakuri mé àdi wéra pī pu, akūsō Sāne Bōrō de a fitila ũ. ²⁴Burinō ni taa o a gupurai, andunia kīnānō nī gēn kū nī aruzekenō. ²⁵A gānuno nigō tatana fānantē zikiro, gwāani nigō kú gwe sōro. ²⁶Oni gēn kū burinō aruzekenō kū nī pō ɔɔɔdenō. ²⁷Ama pō gbāsī ke ni gēnlo ke wé'iyākeri ke manafikide, tó adi ke gbē kū Sāne Bōrō nī tó kē wēndi takada gūnnō baasiro.

22 Akū malaikaa pī swa'i wēndide gbà kīnaa mōmene, àten té ke lán gbēdigi bà. ²Àten bàa lé wéra zēda guragura. Lí wēndide kú a bara dire kū a bara lao, àdi né i wē do gēn kuri aweepla, mō kū mōo gēn dodo. Lí pī lánō bi burinō aafi-

alekiamē. ³Ƴō kū Luda lé kènē ke nigō kun doro. Luda kū Sāne Bòrɔɔ gbà nigō kú wéra pìi gūn, a zòblerino sō oni doi. ⁴Oni a e wédewē, akūsō a tó nigō kú ní m'arēa. ⁵Gwā nigō kun doro, gbēke bàka nigō kú kū fitila ke ifāntē gupuraoro, kū Dikiri Luda ni gu puñne yāi. Onigō kí ble ari gɔɔ sīnda pínki. ⁶Akū à òmene: Yā bireno náani vī, akūsō yāpuramē. Dikiri Luda kū ādi do annabinone are mé à a malaika zī, de a zòblerino yā kū ani su tera dō.

Yesu ni su tera

⁷Ŋ gwa, mani su tera. Arubarikaden gbē kū à zia yā takada díkīna yā kūna ū.

⁸Makū Yuhana makūme ma yā bireno mà, ma è. Kū ma mà, akūsō ma è, ma kute malaika kū à yā pino mòmene gbá sare mà donyī kenē. ⁹Akū à òmene: Ŋ abire tó. Ŋ donyī ke Ludanē. N zòbleri daken ma ū kū n annabi gbēdakeno kū gbē kū ò takada díkīna yā kūnanō. ¹⁰Akū à òmene: Ŋsun pó kúte zia yā kū à kú takada díkīna gūnwaro, zaakū a gɔɔ kà kāni. ¹¹Gbē vāni wé tā àgō a vāni ke. Gbāsīde wé tā àgō gbāsī. Gbē mana wé tā àgō a mana ke. Gbē kū à kú adona wé tā àgō kú adona.

¹²Ŋ gwa, mani su tera, manigō láada kūna, de mà fina bo baadine a

yākenaaa. ¹³Alafa kū Omegaon ma ū, Arede kū Kpēdeo, Naana kū Lakanaao. ¹⁴Arubarikadenon gbē kū ò ní utagyaba pìpino ū. Onigō zé vī ò gē wéra pì gānuno gūn, ò lí wëndide né ble. ¹⁵Ama kifirino nigō kū gwero, ezedenō kū pāpākerino kū gbēderino kū tñagbagbarino kū gbē kū ò ye manafiki yākenaino.

¹⁶Makū Yesu ma a malaika zī àgō deáre yā pino sēedade ū sōsine. Makūme Dauda buri kpata kū à bòtɔ pà Kína ū, gudona susune i nna ū. ¹⁷Luda Nini kū Sāne Bòrɔ nɔ dufuo di pi, ò mós. Gbē kū à yā pìi mà sō, à pi, ò mós. Gbē kū ími ten de, à mós. Gbē kū à ye í wëndidei, à sí gba ū.

¹⁸Maten pi gbē kū ò annabiketakada díkīna yā mánone ní pínki, tó gbē yāke kàra a gūn, Luda ni kisira kū ní yā kú takada díkīna gūnnɔ kara adene. ¹⁹Tó gbē yāke bò takada díkīna gūn sō, Luda ni ade baka bo a wéran kū lí wëndide kū a yā kú takada díkīna gūnwō.

²⁰Gbē kū à de yā pino sēedade ū pì: Yāpuramē, mani su tera.

Aami! Dikiri Yesu, ò mós!

²¹Dikiri Yesu gō gbēke vī kū a gbēno ní pínki. Aami!